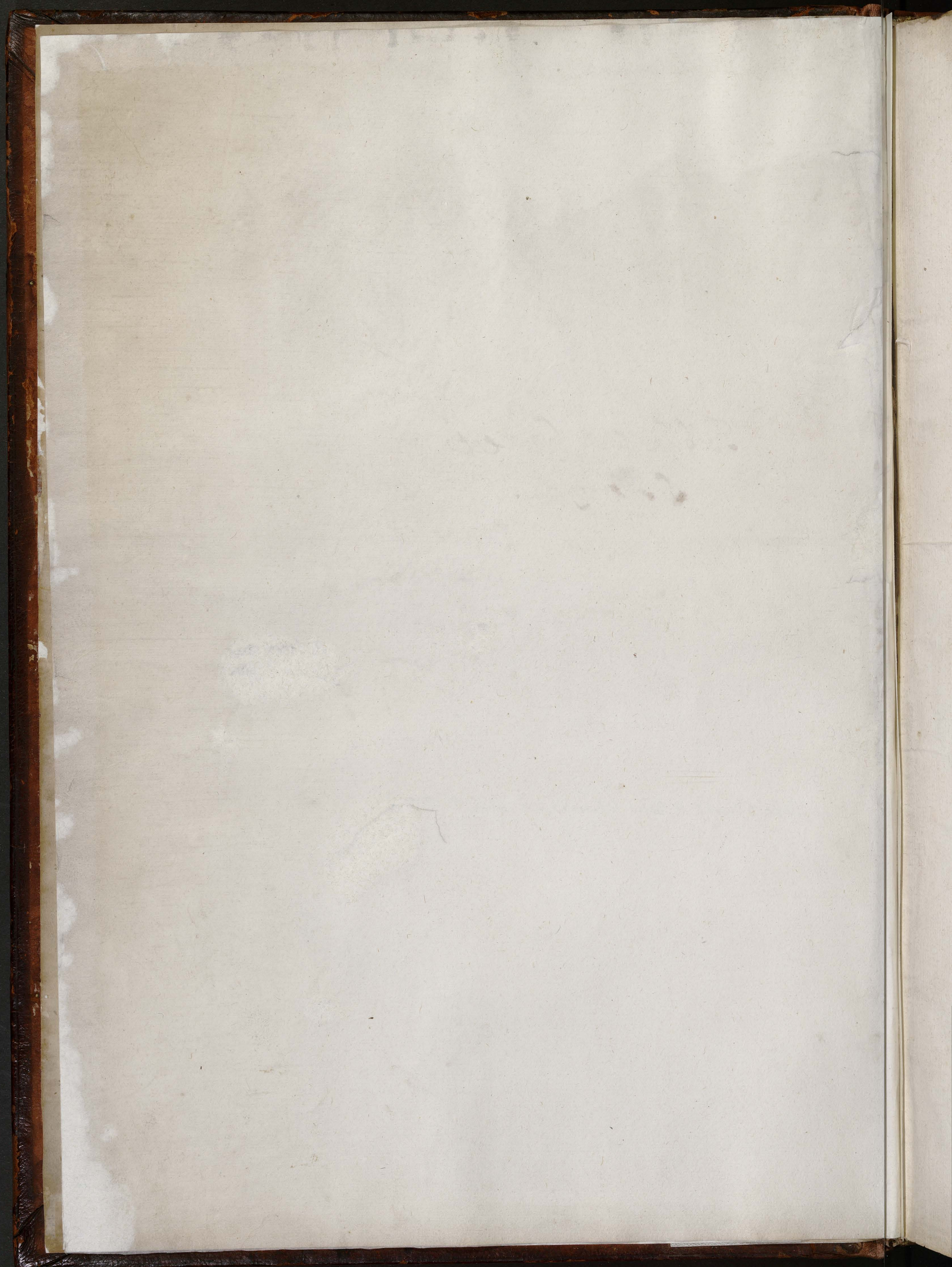
B

Biblia cum Commento S. Hieronymi.

Glossa Ordinaria in Vetus testamentum pars prima B. Hieronymi.

Iste liber legatus est pro Libraria Theologorum Collegii maioris per venerabilem dominum magistrum petrum de Zambrzes Sacre theologie professorem Lectorem ordinarium [struck out] Orate pro eo

Epistola beati Hieronimi presbyteri ad Paulinum presbyterꝝ de omnibus diuine hystorie libris incipit.

FRateram
brosius tua mihi
munuscula perfe
rēs: detulit simul
⁊ suauissimas lit-
teras: que a ꝓnci
pio amiciciarum
fidē ꝓbate iam fi
dei: ⁊ veteris ami
cicie noua preferebāt. Uera eni illa necessitu
do est: ⁊ christi glutino copulata: quā nō vti-
litas rei familiaris: nō ꝑsētia tm̄ corporꝝ: nō
subdola ⁊ palpans adulatio: sed dei timor:
⁊ diuinarū scripturaꝝ studia cōciliant. Legi
mus i veteribus hystorijs quosdā lustrasse
ꝓuincias: nouos adijsse populos: maria trā
sisse: vt eos quos ex libris nouerāt corā quo
qꝫ viderent. Sic pithagoras memphiticos
vates: sic plato egyptū ⁊ architam tharētinū
eandēqꝫ orā italie: que quondā magna gre-
cia dicebat laboriosissime peragrauit: ⁊ vt q̄
athenis magister erat: ⁊ potens: cuius qꝫ do
ctrinas achademie gimnasia personabāt: fie
ret peregrinꝰ atqꝫ discipulus. malens aliena
verecunde discere: qꝫ sua ipudenter igerere
Deniqꝫ cū litteras quasi toto fugientes orbe
ꝑsequit: captus a piratis ⁊ venūdatus: etiā
tiranno crudelissimo paruit captiuus: vin-
ctus ⁊ seruus. Tamē qꝛ philosophus: maior
emente se fuit: Ad Titū liuiū: lacteo eloquē-
tie fonte manantē de vltimis hispanie gallia
rūqꝫ finibus quosdā venisse nobiles legimꝰ:
⁊ quos ad cōtemplationē sui Roma nō tra-
xerat: vnius hominis fama ꝑduxit. Habuit
illa etas inauditū omnibus seculis celebrā-
dūqꝫ miraculū: vt vrbē tantā ingressi aliud
extra vrbē quererēt. Appoloniꝰ siue ille ma
gus: vt vulgus loquit siue philosophus: vt
pitagorici tradunt intrauit persas: ꝑtrāsiuit
caucasū albanos scithas massagetas opu
lentissima indie regna penetrauit. ⁊ ad extre
mum latissimo physon amne transmisso ꝑue
nit ad bragmanas: vt hiarcā i throno sedētē
aureo: ⁊ de tātali fonte potantē: iter paucos
discipulos de natura de moribꝰ ac de cursu dierꝝ
et siderum audiret docentem. Inde ꝑ Ela-
mitas Babilōios Chaldeos Medos Assy
rios Parthos Siros Phenices Arabes
Palestinos reuersus ad Alexandriā: ꝑrexit
ad ethiopiam: vt gimnosophistas ⁊ famosis
mam solis mensam videret in sabulo. Inue
nit ille vir vbiqꝫ qd̄ disceret: ⁊ sempꝫ ꝓficiens
semper se melior fieret. Scripsit suꝑ hoc ple
nissime octo voluminibus Philostratus.

QUid loquar de seculi hominibus
cū apostolus paulus vas electio
nis: ⁊ magister gentiū: qui de ꝯsci
entia tāti in se hospitis loquebat
dicens. An experimentuꝫ queritis eius qui
in me loquitur christus? post damascū ara-
biāqꝫ lustratā ascēderit hierosolimā: vt vide
ret petrū: ⁊ māserit apud euꝫ diebus q̄ndeci
Hoc eni misterio hebdomadis ⁊ ogdoadis
futurus gentiū ꝑdicator instruendus erat.
Rursumqꝫ post ānos quattuordeci assūpto
Barnaba ⁊ Tito: exposuerit cū aplis euage
lium: ne forte in vacuum curreret aut cucur
risset. Habet nescio quid latentis energie vi
ua vox: ⁊ in aures discipuli de auctoris ore
transfusa fortius sonat. Unde ⁊ Eschines
cū rhodi exularet: ⁊ legeret illa Demostenis
oratio quā aduersus eū habuerat: mirātibꝰ
cūctis atqꝫ laudātibus suspirans ait. Quid
si ipsam audissetis bestiā sua vba resonātē?

NEc hoc dico: qꝛ sit aliq̄d i me tale:
qd̄ vel possis a me audire: vel ve
lis discere. sed quo ardor tuus et
discendi studiū etiā absqꝫ nobis
ꝑ se ꝓbari debeat. Ingeniū docile: ⁊ sine do
ctore laudabile est. Nō quid inuenias: sed
quid queras cōsideramus. Mollis cera et
ad formandū facilis: etiā si artificis et plaste
cessent manus: tamē virtute totū est quidq̄d
esse potest. Paulus apostolus ad pedes ga
malielis legē moysi et ꝓphetas didicisse se
gloriat: vt armatus spiritalibus telis postea
doceret cōfidenter. Arma eni nostre militie
nō carnalia sunt: sed potētia deo: ad destru-
ctionē munitionum. ⁊ consilia destruentes
⁊ omnē altitudinē extollentē se aduersus sci
entiā dei: ⁊ captiuātes omnē intellectum ad
obediēdū christo: ⁊ subiugare parati cūctā
iobediētiā. Ad Thimoteū scribit ab ifantia
sacris litteris eruditū: ⁊ hortat ad studiū le-
ctionis: ne negligat gratiā que data sit ei ꝑ
ipositionē manus ꝑsbyteri. Tito ꝑcipit: vt
inter ceteras virtutes episcopi: quē breui ser
mone depinxit: scientiam quoqꝫ non negli-
gat scripturarū: obtinentē inquit eum qui se
cundū doctrinā est fidelē sermonē: vt potēs
sit exhortari in doctrina sana: ⁊ cōtradicētes
reuincere.

SAncta q̄ppe rusticitas solū sibi ꝓ
dest: ⁊ quantū edificat ex vite me
rito ecclesiā christi: tm̄ nocet si de
struētibus nō resistat. Malachias
ꝓpheta: imo per Malachiā dn̄s introgauit
sacerdotes legeꝫ in tantū sacerdotis officiū
est: interrogatū respōdere de lege. Et in deu
teronomio legimus. Interroga patrē tuum
⁊ annūciabit tibi. maiores tuos ⁊ dicēt tibi.
In psalmo quoqꝫ. cxviij. Cantabiles mihi
erāt iustificationes tue: in loco peregrinatio
nis mee. Et in descriptione iusti viri cū eum
arbori vite dauid que est in paradiso: cōpa-
ret: inter ceteras virtutes etiam hoc intulit.
In lege dn̄i volūtas eius: ⁊ in lege eius me
ditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacra-
tissime visiōis ait Iustos fulgere q̄si stellas
⁊ intelligentes. id est. doctos quasi firmamē
tum. Uides quantū inter se distent iusta ru-
sticitas: et docta iusticia. Alij stellis: alij celo
compant. Quāqꝫ iuxta hebraicā veritatem

vtrūq; de eruditis possit intelligi. Ita enim
apud eos legimus. Qui aūt docti fuerit: ful
gebūt quasi splendor firmamēti. ⁊ qui ad iu
sticiā erudiunt multos: quasi stelle ī perpe-
tuas eternitates. Cur dicit Paulus apl's
vas electiōis? nempe q2 vas legis: ⁊ scriptu
rarum sanctarum erat armariū. Pharisei stupēt
in dn̄i doctrina. ⁊ mirant̄ in petro ⁊ iohāne
quomodo legē sciant: cum litteras nō didi-
cerint. Quidq̄d enī alijs exercitatio ⁊ quoti-
diana in lege meditatio tribuere solet: illis
hoc spiritussanctus suggerebat. Et erāt iu-
xta q8 scriptū est. docibiles deo. Duodecim
annos saluator impleuerat. ⁊ in tēplo sedēs
de questionibus legis interrogans: magis
docet dum prudenter interrogat. Nisi forte
rusticū Petrū. rusticū Johānē dicim9. quo
rum vterq; dicere poterat. ⁊ si imperitus ser
mone: nō tamē scientia. Johānes rusticus:
piscator ī doctus. Et vnde illa vox obsecro?
In principio erat verbū: ⁊ verbū erat apud
deū: ⁊ deus erat verbū. Logos grece multa
significat. Nam ⁊ verbū est. ⁊ ratio. ⁊ suppu
tatio. ⁊ causa vniuscuiusq; rei: per quā sunt
singula que subsistunt. que vniuersa recte in
telligimus in christo.

Hoc doctus Plato nesciuit. hoc
Demosthenes eloq̄ns ignorauit.
Perdā inquit sapientiā sapiētiū:
⁊ prudentiā prudētiū reprobabo
Vera sapientia perdet falsam sapientiam. ⁊
quāq; stulticia predicationis in cruce sit: tn̄
Paulus sapientiā loquitur inter perfectos.
Sapientiā aūt nō seculi huius: nec princi-
pū seculi isti9 q̄ d'struit̄. sed loq̄t̄ dei sapiētiā
ī mysterio abscōditā: quā p̄destiauit de9 an̄
secula. Dei sapiētia christus ē. Christus enī
dei virtus ⁊ dei sapientia. Hec sapientia in
mysterio abscondita est. de qua ⁊ noni psal
mi titul9 prenotat̄. Pro occultis filij: ī quo
sunt omnes thesauri sapientie ⁊ scientie dei
abscōditi. Et qui in mysterio abscōdit9 erat
predestinatus est ante secula. Predestinat9
aūt ⁊ prefiguratus ī lege ⁊ ꝓphetis. Unde
⁊ ꝓphete appellabātur vidētes. q̄a videbāt
eum quē ceteri nō videbāt. Abraā vidit diē
eius: ⁊ letatus est. Aperiebātur celi Ezechie
li: qui populo peccatori clausi erāt. Reuela
inquit Dauid. oculos meos: ⁊ considerabo
mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis
ē. ⁊ reuelatione opus est vt intelligatur. ac re
uelata facie dei gloriā cōtemplemur. Liber
ī apocalipsi septē sigillis signatus ostendit̄:
quē si dederis homini scienti litteras vt le-
gat. respōdebit tibi. non possum. Signatus
est enim. Quāti hodie putant se nosse litte
ras: tenent signatū librū: nec aperire possūt
nisi ille reserauerit qui habet clauē Dauid.
q̄ aperit: ⁊ nemo claudit. claudit: ⁊ nēo ape
rit. In actibus aplorum sanctus Eunuchus
imo sanctus vir. sic enim eum sancta scripta
cognominat. cum legeret Esaiam ꝓphetam
interrogatus a Philippo. putas ne ītelligis
que legis? Respōdit quomodo possum? nisi
aliquis me docuerit. Ergo vt de me loquar
interim. nec sanctior sum hoc eunucho. nec
studiosior. q̄ de ethiopia. id est. de extremis
finibus mūdi venit ad templū. reliquit aulā
regiam. ⁊ tātus amator legis fuit diuine sci-
entie. vt etiā in vehiculo litteras legeret sa-
cras. Et tamē cū librū teneret: ⁊ verba dn̄i ī
cogitatione cōciperet. ligua volueret. labijs
p̄sonaret. ignorabat eū quē in libro nesciens
venerabat̄. Venit Philippus. ostēdit ei ihe
sum: qui clausus latebat ī littera. O mira do
ctoris virtus. Eadē hora credidit Eunuch9
baptisatur. fidelis ⁊ sanctus magister efficit̄
de discipulo. plus in deserto fonte ecclesie
q̄; in aurato sinagoge tēplo repperit.

Hec a me p̄stricta sunt breuiter: ne
q; enī epistolaris angustia euaga
ri longius patiebat̄. vt intelligeres
te ī scripturis sacris sine preuio ⁊
mōstrante semitā: nō posse ingredi. Taceo d'
grāmaticis. rhetoricis. philosophis. geome
tris. dialecticis. musicis. astronomicis. astro
logis. medicis. quorum sciētia mortalibus sa-
tis: vel vtilissima est. Et ī tres p̄tes scindit̄. ī
doctrinā. rationē. ⁊ vsum. Ad minores artes
veniā: ⁊ que non tā ligua q̄; manu admini-
strātur. Agricole. cementarij. fabri metallorum
lignorum ue cesores. Lanarij quoq; ⁊ fullones.
⁊ ceteri qui variā suppellectilē: ⁊ vilia opus-
cula fabricāt: absq; doctore esse nō possunt
q8 cupiūt. Q8 medicorum ē. ꝓmittūt medici
tractāt fabrilia fabri. Sola scripturarum ars ē
quā sibi passim oēs vendicāt. Scribimus ī
docti: doctiq; poemata passim. Hanc garru
la anus. hāc delirus senex. hāc sophista ver
bosus. hanc vniuersi presumūt: lacerāt: do-
cent anteq̄; discant. Alij adducto supercilio
grandia verba trutinantes: inter mulierc-
las de sacris litteris philosophātur. Alij dis
cunt proh pudor a feminis: q8 viros doce
ant. ⁊ ne parum hoc sit. quadā facilitate verbo
rum. imo audacia edisserūt alijs: q8 ipsi nō
intelligūt. Taceo de meis similib9: q̄ si forte
ad scripturas sanctas post seculares litteras
venerint: ⁊ sermone cōposito aures populi
mulserit. quidq̄d dixerit: hoc legē dei putāt
Nec scire dignātur: quid ꝓphete: q̄d apl'i se-
serint. sed ad sensum suū incōgrua aptant te
stimonia. quasi grāde sit: ⁊ nō viciosissimum
dicendi genus: deprauare sentētias. ⁊ ad vo
luntatē suā sacrā scripturā trahere repugnā-
tem. Quasi nō legimus homerocentonas ⁊
virgiliocētonas. ac nō sic etiā ⁊ maronē sine
xp̄o possimus dicere christianū. q̄a scripserit
Iā redit ⁊ virgo: redeūt saturnia regna Iā
noua ꝓgenies celo demittit̄ alto. Et patrem
loquentē ad filiū. Nate mee vires. mea ma-
gna potētia solus. Et post verba saluatoris
in cruce. Talia perstabat memorās: fixusq;
manebat. Puerilia sunt hec: ⁊ circulatorum
ludo similia. docere q8 ignores: imo vt cum
stomacho loquar. nec hoc quidem scire q8
nescias.

TIdelicet manifestissima ē genesis:
i q̄ de creatura mūdi· de exordio
generis hūani· de diuisiōe terre·
de ꝯfusiōe liguaꝝ ⁊ gētiū· ꝺ descē
siōe vsqꝫ ad egyptū scribitur hebreoꝝ. Pa
tet exodus cū decē plagis: cū decalogo· cuꝫ
mysticis diuinisqꝫ ꝑceptis. In promptu est
leuiticus liber: in quo singula sacrificia imo
singule pene sillabe ⁊ vestes Aaron ⁊ totus
ordo leuiticus spirāt celestia sacramēta. Nu
meri vero nōne totius arithmetice ⁊ ꝓphetie
Balaam ⁊ q̄dragintaduaꝝ mansionū ꝑ he
remū mysteria cōtinēt? Deuteronomiū vero
secūda lex ⁊ euāgelice legis ꝑfiguratio: nōne
sic ea habꝫ q̄ priora sunt· vt tn̄ noua sint oīa
de veteribus? Hucusqꝫ Moyses· hucusqꝫ
Pentateucus: q̄bus quinqꝫ verbis loqui se
velle apl's in ecclesia gloriat̄· Job exemplar
patiētie: q̄ nō mysteria suo sermōe cōplectit̄
Prosa incipit· versu labitur· pedestri sermo
ne finitur: oēsqꝫ leges dialectice· ꝓpositiōe·
assumptiōe· cōfirmatione· ꝯclusione· deter
minat. Singula i eo verba plena sunt sensi
bus. ⁊ vt de ceteris sileā· resurrectionē cor
poꝝ sic ꝓphetat: vt nullus de ea manifestius
⁊ cautius scripserit: Scio inq̄t qꝛ redēptor
meus viuit· ⁊ in nouissimo die de terra surre
cturus sum· ⁊ rursum circūdabor pelle mea
⁊ in carne mea videbo deū: quē visurꝰ sum
ego ipse ⁊ oculi mei ꝯspecturi sunt· ⁊ nō aliꝰ:
Reposita ē hec spes mea in sinu meo. Veniā
ad ihesum naue: qui typū dn̄i nō solū i gestis
veꝝ etiā i noīe prefert. Trāsit iordanē· hosti
um regna subuertit· diuidit terrā victori po
pulo: ⁊ ꝑ singulas vrbes· viculos· montes·
flumina· torrentes atqꝫ cōfinia ecclesie cele
stisqꝫ hierl'm spiritualia regna describit. In
iudicū libro quot p̄ricipes populi. tot figure
sunt. Ruth moabitis Esaie explet vaticiniū
dicētis: Emitte agnū dn̄e dn̄atorē terre: de
petra deserti ad montē filie sion. Samuel i
Heli mortuo· ⁊ in occisione Saul veterē le
gem abolitā mōstrat. porro in Sadoch atqꝫ
Dauid noui sacerdotij: nouiqꝫ imperij sacra
testatur. Malachim. i. tercius ⁊ quartus re
gū liber a Salomone vsqꝫ ad Iechoniā· ⁊ a
Hieroboā filio nabath vsqꝫ ad Osee q̄ du
ctus est in assyrios· regnū iuda ⁊ regnū ꝺscri
bit isrl'. Si hystoriā respicias· verba simpli
cia sunt· si in litteris sensum latentē inspexe
ris: ecclesie paucitas ⁊ hereticoꝝ ꝯtra eccle
siam bella narrant̄. Duodeciꝫ ꝓphete i vniꝰ
voluminis angustias coartati· multo aliud
q̄ꝫ sonāt in littera prefigurant. Osee crebro
noīat ephraī· samariā· ioseph iezrabel ⁊ vxo
rem fornicariā· ⁊ fornicationis filios· ⁊ adul
teram cubiculo clausā mariti· multo tēpore
sedere viduā· ⁊ sub veste lugubri mariti ad
se reditū prestolari. Iohel filius Fatuel de
scribit terrā duodeci tribuū eruca· bruco· lo
custa· rubigine vastante ꝯsumptā: ⁊ pꝰ euer
sionē prioris populi effusum iri spiritūsāctū
suꝑ seruos dei ⁊ ancillas. i. suꝑ centūuigīti
credentiū noīa· ⁊ effusum iri in cenaculo siō.

Qui centūuiginti ab vno vsqꝫ ad quindeci
paulatim ⁊ ꝑ incremēta surgētes: quindeciꝫ
graduū numerū efficiūt: qui in psalterio my
stice cōtinent̄. Amos pastor ⁊ rusticus ⁊ ru
boꝝ mora distringens paucis verbis expli
cari nō potest. Quis eni digne exprimat tria
⁊ quattuor scelera damasci ⁊ gaze· tyri ⁊ idu
mee ⁊ filioꝝ Ammon ⁊ Moab: ⁊ in septimo
⁊ octauo gradu iude ⁊ isrl'. Hic loq̄t̄ ad vac
cas pingues que sunt in samarie mōte· ⁊ rui
turā domū maiorē minorēqꝫ testatur. Ipse
cernit victorē locuste· ⁊ stantē dn̄m suꝑ mu
rum litū vel adamantinū· ⁊ vncinū pomorū
attrahentē supplicia peccatoribꝰ· ⁊ famem ī
terra: nō famē panis· nec sitim aque: sed au
diendi verbū dei. Abdias qui interpretatur
seruus dn̄i ꝑtonat ꝯtra Edom: ⁊ sanguineū
terrenūqꝫ hoīeꝫ· fratris quoqꝫ Iacob semꝑ
emulū hasta ꝑcutit spiritali. Ionas pulcer
rima colūba· naufragio suo passionē dn̄i ꝑ
figurās· mūdū ad penitentiā reuocat: ⁊ sub
noīe niniue gētibus salutē nūciat. Micheas
ꝺ morascbi coheres christi vastationē annū
ciat filie latronis· ⁊ obsidionē ponit ꝯtra eā:
qꝛ maxillā ꝑcusserit iudicis isrl'. Naum cōso
lator orbis increpat ciuitatē sanguinū· ⁊ pꝰ
euersionē illius loquit̄: Ecce suꝑ montes pe
des euāgelisantis ⁊ annūciātis pacē. Aba
chuc luctator fortis ⁊ rigidus stat suꝑ custo
diam suā· ⁊ figit gradum suꝑ munitionē· vt
christū in cruce contēplet̄· ⁊ dicat: operuit ce
los gloria eius· ⁊ laudis eius plena ē terra
splendor eius vt lux erit· cornua i manibus
eius: ibi abscondita est fortitudo eius. So
phonias speculator ⁊ arcanorum dei cogni
tor· audit clamorē a porta piscīū· ⁊ eiulatū a
secūda· ⁊ cōtritionē a collibus. Indicit quo
qꝫ vlulatū habitatoribus pile· qꝛ ꝯticuit oīs
pplus chanaan: dispersi sunt vniuersi q̄ īuo
luti erāt argēto Aggeus festiuus ⁊ letus· q̄
seminauit in lachrimis: vt i gaudio meteret·
destructū templū edificat: deūqꝫ patrē indu
cit loquentē: adhuc vnū modicūqꝫ· ⁊ ego cō
mouebo celū ⁊ terrā ⁊ mare ⁊ aridā· ⁊ moue
bo oēs gentes· ⁊ veniet desideratus cunctis
gētibꝰ. Zacharias memor dn̄i sui· multiplex
in ꝓphetia· hiesuꝫ vestibus sordidis īdutū·
⁊ lampadē oculoꝝ septē· candelabrūqꝫ au
reū cū totidem lucernis quot oculis· duas
quoqꝫ oliuas a sinistris lampadis cernit ⁊
a dextris: vt post equos rufos· nigros· vari
os ⁊ albos· ⁊ dissipatas quadrigas ex ephraī
⁊ equū de hierusalem· paupere regē vatici
netur: ⁊ ꝑdicet sedentē suꝑ pullū filiuꝫ asine
subiugalis. Malachias aperte ⁊ i fine oīuꝫ
ꝓphetaꝝ de abiectione isrl' ⁊ vocatione gen
tium· nō est mihi ait· voluntas in vobis dicit
dn̄s exercituū· ⁊ munus nō suscipiā ꝺ manu
vestra. Ab ortu enim solis vsqꝫ ad occasum
magnū ē nomē meū in gentibus· ⁊ in omni
loco sacrificatur ⁊ offertur nomini meo obla
tio mūda. Esaiā· Hieremiā· Ezechiel· ⁊ Da
niel· quis potest vel ītelligere vel exponere?
Quoꝝ primꝰ nō ꝓphetiā videt̄ mihi texere

ſed euāgeliū. Secūdus virgā nuceā ⁊ ollā
ſuccēſam a facie aqlonis. ⁊ pardū ſpoliatū
ſuis coloribꝰ. ⁊ quadruplex diuerſis metris
nectit alphabetū. Tercius ꝑncipia ⁊ finē: tā
tis habet obſcuritatibꝰ inuoluta: vt apd he-
breos ipſe ꝑtes cū exordio geneſeos añ an-
nos triginta nō legant̃. Quartus vero: q̄ ⁊ ex
tremus int̃ quatuor ꝓphetas. tēpoꝝ ꝯſciꝰ.
⁊ totius mūdi philohyſtoricus. lapidē pręci
ſum de monte ſine manibꝰ. ⁊ regna oīa ſub-
uertentē. claro ſmone ꝓnūciat. Dauid ſymo
nides nr̃. pindarus ⁊ alcheus flaccus quoqꝫ
catullus atqꝫ ſerenus. chriſtū lyra ꝑſonat. ⁊
in decachordo pſalterio ab inferis excitat re
ſurgentē. Salomō pacificus ⁊ amabilis dn̄i
mores corrigit. naturā docet: eccleſiā iungit
⁊ chriſtū: ſanctarūqꝫ nuptiaꝝ dulce canit epi
thalamiū. Heſter i eccleſię typo populū libe
rat de periculo. ⁊ interfecto Aman q̄ intꝑre-
tat̃ iniq̄tas. ꝑtes cōuiuij ⁊ diem celebrē mit-
tit i poſteros. Paralipomenon liber. i. iſtru
mēti veteris epitome. tātus ac talis ē. vt abſ
qꝫ illo ſiq̄s ſcīetiā ſcripturaꝝ ſibi voluerit ar
rogare: ſe ipſum irrideat. Per ſingula q̄ppe
noīa iūcturaſqꝫ verboꝝ. ⁊ ꝑtermiſſę in regū
libris tāgunt̃ hyſtorię. ⁊ innumerabiles ex-
plicant̃ euāgelij q̄ſtiones. Eſdras ⁊ Neemi-
as. adiutor videlicet ⁊ ꝯſolator a dn̄o. i vno
volumine artantur: inſtaurāt tēplū. muros
extruūt ciuitatis: oīſqꝫ illa turba populi rede
untis i patriā. ⁊ deſcriptio ſacerdotū. leuita
rum. iſrahelis. proſelitoꝝ. ac ꝑ ſingulas fa-
milias muroꝝ ac turriū opa diuiſa. aliud in
cortice ꝑferūt. alid i medulla retinēt. Cernis
me ſcripturaꝝ amore raptū. exceſſiſſe modū
eplę: ⁊ tn̄ nō ipleſſe qd̄ volui. Audiuimꝰ tm̄
q̄d noſſe. q̄d cupere debeamꝰ: vt ⁊ nos quo
qꝫ poſſimus dicere: cōcupiuit aīa mea deſi-
derare iuſtificatiōes tuas i omni tꝑe. Ceteꝝ
illud ſocraticū ipletur in nobis. Hoc tantū
ſcio qꝛ neſcio. Tangā ⁊ nouū breuit̃ teſtamē
tum. Matheus. Marcus. Lucas. ⁊ Iohā
nes. quadriga dn̄i. ⁊ verū Cherub. qd̄ inter
pretat̃ ſcientię plenitudo. ꝑ totū corpꝰ ocula
ti ſunt: ſcintillę emicāt. diſcurrūt fulgura. pe
des hn̄t rectos. ⁊ i ſublime tēdētes: terga pē
nata ⁊ vbiqꝫ volātia. tenēt ſe mutuo ſibiqꝫ ꝑ
plexi ſunt. ⁊ quaſi rota in rotā voluuntur. ⁊
pergunt quocūqꝫ eos flatus ſpūſſancti ꝑdu
xerit. Paulꝰ aplus ad ſeptē ſcribit eccleſias.
Octaua enī ad hebręos. a pleriſqꝫ extra nu
merū ponitur. Timotheū inſtruit. ac Tytū
⁊ Philemonē ꝓ fugitiuo famulo deprecat̃:
ſuꝑ quo melius tacere puto: qꝫ pauca ſcribe
re. Actus aploꝝ nudā quidē videtur ſonare
hyſtoriā. ⁊ naſcētis eccleſię infantiā texere: ſꝫ
ſi nouerimus ſcriptorē eoꝝ Lucā eſſe medi
cum: cuius laus ē in euāgelio: aīaduertimꝰ
pariter oīa verba illius aīę lāguētis eſſe me
dicinā. Iacobus. Petrus. Iohannes. Iu
das ſeptē eplas ediderunt. tam myſticas qꝫ
ſuccīctas. ⁊ breues parit̃ ac lōgas: breues i
verbis. lōgas in ſentētijs. vt rarus ſit qui nō
in earū cęcutiat lectiōe. Apocalypſis Iohā
nis tot habet ſacramēta quot verba. Parū
dixi: ⁊ pro merito voluminis laus oīs infe-
rior ē. In verbis ſingulis multiplices latēt
itelligentię. Oro te frater chariſſime iter hęc
viuere. iſta meditari. nihil aliud noſſe. nihil
qꝫ aliud quęrere. nōne videt̃ tibi iam hic in
terris regni cęleſtis habitaculū? Nolo vt of
fendaris in ſcripturis ſanctis ſimplicitate ⁊
quaſi vilitate verboꝝ: quę vel vitio interpre
tū. vel de induſtria ſic prolatę ſunt. vt ruſti
cam concionē faciliꝰ inſtrueret. ⁊ in vna ea
dēqꝫ ſentētia aliter doctus. aliter ſentiret ido
ctus. Non ſum tam petulans ⁊ hebes. vt
hęc me noſſe pollicear. ⁊ eoꝝ fructus capere i
terra. quoꝝ radices in cęlo fixę ſunt. ſed vel
le fateor. ſedēti me ꝑfero. magiſtrū renuens.
comitē ſpondeo. Petēti datur: pulſanti ape
ritur: quęrens inuenit. Diſcamus in terris.
quoꝝ ſcientia nobis ꝑſeueret i cęlo. Obuiꝰ
te manibus excipiā. ⁊ vt inepte aliquid ac d̄
hermagorę tumiditate effundam. quidquid
q̄ſieris. tecum ſcire conabor.

Habes hic amantiſſimū tui fratrē Eu
ſebium. qui litterarū tuaꝝ mihi gra
tiā duplicauit. referens honeſtatem
morū tuorū. contēptum ſęculi. fidē amicicię
amorem chriſti. Nam prudentiā ⁊ eloquij
venuſtatē: etiā abſqꝫ illo ipſa epla ꝑferebat.
Feſtina q̄ſo te. ⁊ hęrenti in ſalo nauiculę fu-
nem magis ꝑcinde qꝫ ſolue. Nemo renūcia
turus ſęculo bene poteſt vendere. q̄ cōtēpſit
vt venderet. Quidquid in ſumptus de tuo
tuleris. pro lucro ꝯputa. Antiquū dictū eſt:
Auaro deeſt tam qd̄ habet. qꝫ qd̄ nō habet.
Credenti totus mundus diuitiarū eſt. Infi
delis autē etiā obolo indiget. Sic viuamus
quaſi nil habentes. ⁊ oīa poſſidentes. Victꝰ
atqꝫ veſtitus. diuitię chriſtianorū ſunt. Si
habes in poteſtate rem tuā. vende: ſi nō ha-
bes. proijce. Tollenti tunicā. ⁊ palliū relin-
quendū eſt. Niſi ſcilicet tu ſemper recraſti-
nans. ⁊ diem de die trahens caute ⁊ pedetē
tim tuas poſſeſſiunculas vendideris: nō ha
bet chriſtus vnde alat pauperes ſuos. To-
tum deo dedit: qui ſe obtulit. Apoſtoli tantū
nauē ⁊ retia reliquerunt: vidua duo ęra mi
ſit in gazophylatium. ⁊ prefert̃ crœſi diuitijs.
Facile cōtēnit omnia. q̄ ſe ſemꝑ cogitat eſſe
moriturum.

Epiſtola ſancti Hieronimi preſbyteri ad
Paulinum preſbyterum explicit.

Prefatio sancti Hieronymi presbyteri in pentateucum incipit.

DEsiderii mei desideratas accepi epistolas· qui quodam presagio futurorū cum Daniele sortitus ē nomen: oblecrantis· vt trāslatum in latinam linguam de hebreo sermone pentateucū vestrorum auribus traderē. Periculosum opus certe ⁊ obtrectatorum meorū latratibus patens· qui me asserūt in septuaginta interpretum suggillationē noua pro veteribus cudere· ⁊ ita ingeniū quasi vinū probantes: cum ego sepissime testatus sim me ꝑ virili portōe in tabernaculo dei offerre que possim· nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod vt auderem Origenis me studium prouocauit· qui editioni antiq̄ translationē Theodotionis miscuit asterisco ⁊ obelo.i.stella ⁊ veru omne opus distinguēsdum aut illucescere facit que minus ante fuerant· aut superflua queq; iugulat ⁊ cōfodit: ⁊ maxime que euangelistarū ⁊ apostolorū autoritas promulgauit. In quibus multa de veteri testamento legimus: que in nostris codicibus non habentur: vt est illud: Ex egypto vocaui filium meum· ⁊ qm̄ Nazareus vocabitur· ⁊ videbunt in quē cōpunxerunt: ⁊ flumina de ventre eius fluent aque viue· ⁊ que nec oculus vidit· nec auris audiuit· nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. ⁊ multa alia que proprium syntagma desiderant. Interrogemus ergo eos vbi hec scripta sunt· ⁊ cum dicere nō potuerint· de libris hebraicis proferamus. Primum testimoniū est in Osee. Secundum in Esaia. Tertium in zacharia. Quartum ī prouerbijs. Quintum eque in Esaia: quod multi ignorantes· apocriphorum delirامēta sectantur· ⁊ hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris nō est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse cōsilio: ne Ptolemeus vnius dei cultor etiā apud hebreos duplicem diuinitatē deprehenderet. Quod maxime idcirco faciebant: quia in Platonis dogma cadere videbat. Denique vbicūq; sacratum aliquid scriptura testatur· de patre· ⁊ filio· ⁊ spiritusancto. aut aliter interpretati sunt· aut omnino tacuerūt vt ⁊ regi satisfacerent· ⁊ arcanum fidei non vulgarent· Et nescio quis primus autor septuagita cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit· quibus diuisi eadem scriptitarit· cum Aristeus eiusdem ptolomei hyperaspistes· ⁊ non multo post tempore Iosephus nihil tale retulerint: sed in vna basilica ꝯgregatos contulisse scribant: non prophetasse. Aliud est enim esse vatem: aliud est esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit: hic eruditio ⁊ verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est Tullius economicum xenofontis· ⁊ Platonis pythagoram· ⁊ Demosthenis pro thesifonte: afflatus rhetorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes aliter per apostolos spiritussanctus testimonia texuit· vt quod illi tacuerunt· hi scriptū esse mentiti sint. Quid igitur? Dānamus veteres? Minime: sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus Illi interpretati sunt ante aduentum christi ⁊ quod nesciebant: dubijs protulere sententijs· nos post passionem ⁊ resurrectionē eius non tam prophetiam q̄ hystoriā scribimus. Aliter enim audita: aliter visa narrantur· Quod melius intelligimus: melius ⁊ proferimus. Audi igitur emule: obtrectator ausculta. Non dāno: non reprehendo septuagita: sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os mihi christus sonat quos ante prophetas inter spiritalia charismata positos lego: in quibus vltimū pene gradum interpretes tenent. Quid liuore torqueris? Quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi in translatione tibi videor errare· interroga hebreos· diuersarū vrbium magistros consule. Quod illi habent de christo: tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis vsurpata testimonia probauerunt· ⁊ emendatiora sunt exemplaria latina q̄ greca: greca q̄ hebraica. Uerum hec contra inuidos. Nūc te deprecor desideri charissime: vt quia me tantum opus subire fecisti· ⁊ a genesi exordium capere· orationibus iuues: quo possiū eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinū eos transferre sermonem.

Glosa ordinaria incipit.

CUm omnes diuinos libros legimus · in tanta multitudine verorum intellectuum qui de paucis verbis eruunt̄ · et sanitate catholice fidei muniunt̄ · potissimū id diligamus: qḋ certū apparuerit eū sensisse quē legimus. Si aūt hoc latet: id certe qḋ circūstantia scripture nō impedit: et cū sana fide concordat. Si āt scripture circūstātia tractari et discuti n̄ pōt saltē id solū · qḋ fides exigit sana vel p̄scribit. aliud ē enī quid potissimū scriptor senserit nō dinoscere: aliud a pietatis regula errare. si vtrūq; vitet̄: perfecte se habet fruct⁹ legentis. Si vero vtrūq; vitari nō potest · etiā si volūtas scriptoris incerta sit: sane fidei cōgruā non inutile est eruisse sententiam.

Aug. In rebus obscuris atq; a n̄ris oculis remotissimis · siqua in scriptura etiā diuina legimus · que possunt salua fide alijs parere sententijs · in nullā earū nos p̄cipiti affirmatione ita proiciamus: vt si forte diligentius exq̇sita veritas eam labefactauerit · corruamus. nō pro sententia diuinarum scripturarum · sed pro nostra dimicātes: ita vt eam velimus scripturarum esse · que nostra ē: cum potius eam q̄ scripturarum est · nostram esse velle debeamus.

Notandū · q2 hec scriptura ita allegoricis verbis texit̄ vt allegoricū sensum cōtineat: et hystoricā fidem rerū gestarū nō amittat. Dicitur aūt genesis a suo p̄ncipio · secūdum morem hebreorum · qui ex principijs maxie noia libris imponūt: sicut Matheus euangelicā suā hystoriā librū generationis appellat. Cum multa vtraq; scriptura in se quētibus cōtineat: in quibus nulla generationis mentio fiat. Introducit quippe hec hystoria primū hominē futuri formā · vtpote de terra virgine conditū: per quē generādi terreni erāt in vitā transitoriā. sicut euangeliū scḋm nouū hominē inducit de matre virgine genitū: qui filios generaret in vitā eternam. In hac ergo scriptura figure sunt futurorum · In euangelio vero manifestatio cōpletorum.

Liber iste more hebreorum · a principio genesis appellat̄: q2 in eo de celi et terre generatione agit̄: licet alia multa sequātur. sicut euangelium Mathei liber generatiōis ihesu christi. Inducit enī Moyses primū hominē formā futuri: de terra virgine conditū: qui generaret terrenos in vitā transitoriā · sic et euangeliū secundū hominē scilicet christū de matre virgine genitū: qui generaret celestes in vitam eternā · Hic ergo figura. in euangelio veritas.

Hieronymus. In principio. c. d. c. et. t. Pleriq; autumant · sicut Tertulianus et Hylarius ī hebreo haberi. In filio fecit deus. c. et. t. Lxx. vero. et Symachus et Theodocion · In p̄ncipio transtulerūt. et ī hebreo dictum ē bresith qḋ aquila interp̄tat̄ in capitulo. Magis igit̄ secundum sensum q; scḋm verbi trāslationē de christo accipi potest qui in ipsa fronte geneseos (que caput omniū librorum ē) et in p̄ncipio Johannis celi et terre conditor approbat̄. vn̄ in capite libri scriptū est. de me. i. in principio geneseos. In p̄ncipio sc3 creauit · d · c · et · t · et in principio Johannis omnia p ipsum facta sunt ꝛc · Apud hebreos quoq; hic liber bresith appellat̄: qui voluminibus ex librorum principijs nomina imponunt.

Quattuor sunt regule sacre scripture. i. hystoria: q̄ res gestas loquitur. Alleg. in qua aliud ex alio intelligit̄. Tropologia. i. moralis locutio: in qua de moribus ordinādis tractatur · Anagoge. i. spiritualis intellectus: p quem de summis et celestibus tractaturi ad superiora ducimur · his quattuor quasi q̇busdā rotis: tota diuina scriptura voluit̄. verbi gr̄a · Hierusalē scḋm hystoriā ē ciuitas. Alleg. ecclesiā significat. Secundū tropologiā. i. moralitatem animā cuiuslibet fidelis: que ad pacē eternam anhelat. Secundū anagogē celestiū omniū vitā: qui reuelata facie vident deum.

Diuina scriptura aliqn̄ eterna ītimāt̄: vt ē · In principio erat verbū. aliquādo facta narrant̄ · vt cum venerit filius hoīs. i. s · m · s · Aliqn̄ que agenda sunt precipiunt̄. vt diliges proximū tuū. s. t. i. Et est bipertita diuina scriptura · q̇a alia sunt que secūdū figurā dicuntur: vt est · audiuit adā vocē dn̄i deambulantis in paradiso · Alia scḋm rerum gestarū fidem · vt est q̄ populus exiens de egypto p mare pedibus ambulauit. Alia sunt que vtroq; dicta sunt modo · vt est transitus maris rubri: et miracula que dn̄s in euangelio fecit.

Trib⁹ modis significat hec scriptura generationē seculi esse factā. Aut enī sola voluntate aliquid dicit̄ factū · vt · In principio. c. d. c. et. t. Aut volūtate simul et voce precceptiua · vt fiat lux. Siue deliberatiua. vt faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Aut voluntate voce et diffinitione · vt Crescite et multiplicamini et. r. t. et germinet terra herbam. u. et. fe. se. ꝛc. Et ea que sola voluntate et voce dicunt̄: nouitate facta sunt. Que vero p diffinitionē hec sunt similia illis que nouiter facta sunt. et hec sunt que post septimum diem vsq; in finē operatur deus: et ex illa diffinitione proueniunt.

Quidā tria p̄cipia posuerūt deū · exemplar · materiā et ea increata: et sine initio. deūq; nō tanq; creatorē materie · sed quasi artificē: ad exemplar de preiacenti materia mundū fecisse. Alij duo principia putauerūt. Materiam et speciē: et cum his terciū qḋ operatoriū dicit̄. Mundūq; semper fuisse et futurū esse. His et huiusmodi erroribus obuians Moyses: in vno spiritu · in vno principio tēporis · mūdū a creatore deo factū narrat tanta velocitate: vt effectu sensum tēporis p̄ueniret. vt videlicet deū cognoscēs initiū vniuersorum eternū intelligere dedit et oīpotentē · ex tanta celeritate operis · vt nec dum primū nascētis mūdi momentū transactū dicatur: qn̄ mūdus creatus dicitur. his verbis · In principio creauit deus celū et terrā.

Strabus · In principio. c. d. c. et. t. Moyses in vno principio temporis a deo creatore mundū factū refert. vt sensum temporis p̄ueniret effectu voluntatis. vt deū sciam⁹ temporis initiū: et ipsum esse initiū omniū · Plato enim tria initia vel principia estimabat · deū · exemplar. et materiam. et ipsa increata sine principio · et deum quasi artificē nō creatorē. Aristoteles duo · materiā et speciem: et tertiū operatoriū dictū. Mundu3 vero semper esse et fuisse · Cōtra hec ergo et huiusmodi di2. In principio ꝛc ·

Aug. Sicut paulus per reuelationē didicit euāgeliū · ita moyses docente spiritusancto cōditi mūdi exordiū ·

Moyses in hoc libro de inferiori mundo. ad instructionē hominis agit. et quia homo preponendus erat mundo visibili · primum regnū paratū describit: postea rectorem inducit · cui seruiat plenitudo regni · Dicit ergo. In principio creauit. d. c. et. t. Celi et terre nomine. quidquid deus fecit · simul factū esse materialiter potest ītelligi: sed informit̄ · siue spirituale siue corporale sit. deinde proseq̇t̄ quomodo deus singulorum formas fecerit. et operum distinctiones. et quia nōdū distincte forme: addit de terra · Terra aūt erat inanis et vacua: his · s · que de ipsa erāt processura Et tenebre erant. s. f. a. Per abyssum cetera elemēta possunt intelligi: que adhuc confusa et incerta erāt quas formas essent habitura.

Quattuor modis operat̄ deus · Primo ī verbo. Secundo in materia · vnde · Qui viuit in eternū creauit oīa simul. Tercio per opera sex dierum · varias distinxit creaturas · Quarto ex primordialibus seminibus nō incognite oriuntur nature. sed note sepius ne pereant reformāt̄.

Isidorus et Beda mystice · Primordia generis hūani · quibus in ista Luce frui cepit · bene cōparātur primo diei: quo deus lucem fecit. et hec etas tanq; infantia deputāda est ipsius vniuersi seculi: qḋ tanq; vnus homo etatem agit infantiā. Hec protēditur ab Adam vsq; ad Noe generationibus. x. Quasi vespera huius diei fit in diluuio: quia et infantia nostra tanq; obliuionis diluuio delet̄. Incipit mane secūdi diei a temporibus Noe tanq; puericia: et tenditur hec etas vsq; ab Abraam alijs generationionibus. x · Et bene cōparatur secūdo diei quo factum est firmamentū inter aquā et aquā · quia et arca in qua erat Noe cum filijs · firmamentū erat inter aquas inferiores · in quibus natabat: et superiores quibus cōpluebatur. hec etas diluuio nō deletur: quia et puericia n̄ra

nō obliuione tergitur de memoria. meminimus enī nos
pueros fuisse; infantes nō meminimus. huius vespera est
confusio linguaꝝ in eis qui turrem faciebant. ⁊ fit mane
ab Abraam. Sed nec ista etas secūda generauit populū
dn̄i: quia nec puericia apta est ad generandum. Incipit
mane diei tertij ab Abraam: ⁊ succedit tertia etas similis
adolescētie. Et bene cōparatur diei tertio· ī quo ab aquis
terra separata est. Ab omnibus enī gentibus· quoꝝ error
instabilis: ⁊ vanis simulacrorum doctrinis quasi ventis
omnibus mobilis (qđ bene significatur maris noīe) fidelis
populus pulsatur· ab hac ergo gentiū vanitate· ⁊ huius se
culi fluctibus separatus est populus dei per Abraam: tā
q̄ terra· cum apparuit arida. i. sitiens imbrē diuinoꝝ mā
datoꝝ. Qui populus vnū deū colendo· tanq̄ irrigata
terra· vt fructus vtiles posset afferre: sanctas scripturas
⁊ ꝓphetias accepit. Hec enim etas iam potuit generare
filium deo; quia ⁊ tertia etas. i. adolescētia· iam filios ha
bere potest. Et ideo ad Abraā dictū est. Patrē multaꝝ
gentiū posui te· vt augeā nimis valde· ⁊ ponā te ī gentes
⁊ reges ex te erunt: ⁊ ponā testamētū meū inter me ⁊ semē
tuū post te: generationes eoꝝ ī testamentū eternū: vt sim
tibi deus· ⁊ semini tuo post te. terram ī qua habitas· oēs
terrā chanaan in possessionē eternā: ⁊ ero illis deus. Hec
etas porrigitur ab Abraam vsq; ad Dauid quattuordecī
generationibus. Huius vespera est in peccatis populi. q
bus diuina mandata preteribāt· vsq; ad maliciā pessimi
Saulis. Deinde mystice fit mane quarte diei regnū scz
Dauid. hec etas similis est iuuentuti; ⁊ reuera inter oēs
etates regnat iuuentus; ⁊ ipsa est ipsum firmamentū oīm
etatū. ideo bene cōparatur quarto diei· in quo facta sunt si
dera celi in firmamento. Quid enī euidentius significat
regis eminentiā q̄ splendor solis· ⁊ plebis obtēperantiā
lune splendor ostēdit· tanq̄ synogogā ipsam: ⁊ stelle pn
cipes eius· ⁊ omnia fundata in stabilitate regni tanq̄ in
firmamento. Huius quasi vespera est in peccatis regum·
quibus illa gens meruit captiuari. Fit deinde mane qnte
diei transmigratio in babilonē: cum in captiuitate popu
lus leniter in peregrino ocio est collocatus. Et porrigitur hec
etas vsq; ad aduentū christi ihesu dn̄i nostri. i. qnta etas
scdm quā est declinatio a iuuentute in senectutē: nondū
quidē senectus· sed iam nec iuuentus: quia senioris etas
est· quā greci presbyten vocant: nam senex apud eos non
senex· sed geron dicitur. Et reuera sic ista etas a regni robo
re est inclinata ⁊ fracta ī populo iudeoꝝ· quēadmodum
homo a iuuentute fit senior. Et bene cōparatur illa diei qn
to· quo facta sunt animalia ī aquis· ⁊ volatilia celi: post-
q̄ celi homines inter gentes tanq̄ in aquis ceperunt
viuere: ⁊ habere incertam sedem ⁊ instabilem· sicut aues
volantes. Sed plane ibi erant cete. i. magni hoīes: qui
magis dn̄abantur fluctibus seculi q̄ seruirēt in illa captiui
tate. Non enim ad cultum idoloꝝ aliquo terrore depra
uati sūt. Ubi sane animaduertēdū· ꝙ benedixit deus illa
animalia dicens. Crescite ⁊ multiplicamini· ⁊ replete aq̄s
maris: ⁊ volatilia multiplicentur super terrā. Quia reuera
gens iudeoꝝ· ex quo dispersa est per gentes· valde multi
plicata est. Huius diei· hoc est huius etatis quasi vesꝑa
est multiplicatio peccatoꝝ ī populo iudeoꝝ: quia sic exce
cati sunt: vt deū ⁊ dominū nostrū ihesum christū nō pos
sunt cognoscere.

¶ Mystice. Mane. vi. diei fit predicatio euangelij per
ihesum. ⁊ finito die quinto, id est, quinta etate· incipit. vi
scilicet senectus veteris hominis. in qua homo minus po
tens est· ⁊ quasi ad extremū vite tendit. Et hoc etiā appa
ret: quia illud carnale regnum iam est vehemēter attritū:
quādo ⁊ templū dei deiectū est· ⁊ sacrificia cessauerūt. Et
nūc ea gēs· quantū ad regni vires attinet: quasi extremā
vitam trahit. In ista tamē etate· tanq̄ in senectute vete-
ris hominis· homo nouus nascitur: qui iam spiritualiter
viuit. Sexta enim etate sine die dictū est. Producat ter
ra animā viuentē. Nam quinta die nō dictū erat· produ
cant aque animā viuentē: sed reptilia animarū viuarum.
Quomodo enim corpora sunt reptilia: sic tūc adhuc etiā
corporali circūcisione ⁊ sacrificijs. tanq̄ in mari gentium
populus ille seruiebat. Istam vero animā viuā dicit: qa
vitam iam incipiunt eternā desiderare. Serpentes ergo
⁊ pecora que terra producit: gentes significant iam stabi
liter credituras euangelio. de quibus dicitur ⁊ illud quod
Petro demonstratū est in actibus apostoloꝝ. Macta ⁊
manduca. ⁊ cum ille īmunda diceret· responsum est illi:
Quod deus mūdauit· tu cōmune ne dixeris· Tūc fit hō
ad imaginē ⁊ similitudinē dei: sicut in ista etate sexta nas
citur in carne dn̄s noster· đ quo dictū est per ꝓphetā· Et
homo est: ⁊ quis cognoscet eum. Et quēadmodū ī illa die
masculus ⁊ femina coniuncti sunt· sic ⁊ in ista christus ⁊
ecclesia. Et ꝑponitur homo illa die pecoribus· serpenti-
bus· ⁊ volatilibus celi: sic ⁊ ī ista etate christus regit ani
mas sibi obtēperantes: que ad ecclesiā eius partim đ po-
pulo iudeoꝝ· ⁊ partim ex gentibus venerunt· vt ab eo do
mite mānsuescerent: homines scilicet vel carnali cōcupiscen
tie dediti sicut pecora· vel tenebrosa curiositate obscurati
quasi serpentes· vel elati superbia· quasi aues. Et sicut in
illa die pascitur homo ⁊ animalia que cum ipso sunt her
bis seminalibus· ⁊ lignis fructiferis· ⁊ herbis viridibus:
sic in ista etate homo quicūq; bonus est minister christi· ⁊
eum bene quantū potest imitatur: cum ipso populo spiritu
aliter pascitur sanctarū scripturaꝝ alimentis· ⁊ lege dei
partim ad cōcupiscendū fecūditatē rōnū atq; sermonum
tanq̄ herbis seminalibus: partim ad vtilitatē morum· ⁊
conuersationis humane tanq̄ lignis fructiferis: partī ad
vigorē fidei· spei· ⁊ charitatis in vitā eternā· tāq̄ herbis
virentibus: que nullo estu tribulationū possunt arescere.
sed spiritualis sic pascitur istis alimentis· vt multa ītelligat
carnalis antē· i. paruulus in christo· tanq̄ pecus dei· vt
multa credat· que intelligere nondū potest. tamē eosdē
cibos omnes habent. Huius autē etatis vespera est· de
qua dn̄s ait. Putas veniens filius hominis īueniet fidē
super terrā. Post illam vesperā fiet mane: cum ipse dn̄s
in claritate venturus est. Tunc requiescent cū christo ab
omnibus operibus suis· hi quibus dictū est· Estote ꝑfe-
cti· sicut pater vester qui est in celis. Tales enim faciunt
opera bona valde. post talia enim opera sꝑanda est reqes
in die septimo· que vesperam nō habet. Nullo ergo mo-
do potest dici quēadmodū fecerit deus celum ⁊ terram ⁊
omnē creaturā quā condidit: sed ista expositio per ordi-
nem dierū sic indicat quasi hystoriā rerum factaꝝ: vt pre
dicationē futuroꝝ maxime obseruet. Si autē aliquē mo
uet· ꝙ in istis etatibus seculi duas etates primas denis
generationibus aduertimus explicari. Tres aūt cōsequē
tes singule quattuordecī generationibus contexuntur. Se
xta vero ista nullo generationū numero diffinita sit. faci
le est videre· etiā in vnoquoq; homine duas primas eta
tes infantiā ⁊ puericiā corporis sensibus īherere. q sensus
corporis quinq; sunt. visus· auditus· gustus· olfactus · ⁊
tactus. Quinarius autē numerus duplicatur (qm̄ du-
plex est sexus humanus· vnde generationes tales existūt
masculinus ⁊ femininus) denariū numerū facit. Iam vero
ab adolescentia ⁊ deinceps· vbi ratio incipit in homine
preualere: accedit quinq; sensibus· cognitio ⁊ ratio· qbus
vita regitur ⁊ administratur: vt iam septenarius numerus
esse incipiat: qui similiter duplicatus. xiiij. generationibus
eminet ⁊ apparet. Quas habent tres etates cōsequentes·
adolescentis scilicet iuuenis ⁊ senioris. Senectutis vero
etas· sicut in nobis nullo statuto annoꝝ tempore diffinitur
sed post illas qnq; quātū qsq; vixerit· senectuti deputatur.
sic in ista etate seculi non apparent generationes diffinite
vt occultus sit vltimus dies: quem vtiliter dominus la-
tere oportere demonstrat.

¶ Mystice igitur perfecti sunt celi ⁊c. Quia post illorū
quasi. vi. dierum opera bona valde: speret homo quietē
perpetuā· ⁊ intelliget quid sit· Requieuit deus septima
die ab omni opere suo: quia ⁊ ipse ī nobis hec bona ope
ratur· qui vt operamur iubet. Et recte ipse requiescere di
citur: quia post hec omnia opera nostra requiē nobis pre
stabit. Quomodo enim recte paterfamilias dicitur edifi
care domū: cum vt edificent operarij sui iubet. ⁊ requiescē
cum post perfectionem fabrice illis quibus imperabat·

permittit vt vacent: ⁊ iocundo ocio perfruantur.

¶ Isidorus. Moralit. Habet vnusquisq̃ nostrũ ĩ nr̃is operibus ⁊ recta vita tanq̃ distinctos istos sex dies: post quos debeat q̃etẽ sperare. Primo die lucẽ fidei. qñ primũ visibilibus credit: ꝑpter quã fidẽ dñs visibiliter apparere dignatus ẽ. Secundo die factum est tanq̃ firmamentũ discipline. qđ discernit inter carnalia ⁊ spiritualia opera: sicut firmamentũ inter inferiores aquas ⁊ superiores. Tertio die quo mentẽ suã ad ꝓferendos bonoꝝ operũ fruct⁹ preparat ⁊ erigit. separata enĩ labe ⁊ fluctib⁹ tẽtationũ carnaliũ. tanq̃ aridam terram habet. mentẽ videlicet tanq̃ a ꝑturbationibus maris: vt iam possit dicẽ Mente seruio legi dei: carne aũt seruio legi peccati.

¶ Idem mystice. In principio fecit deus. c. ⁊. t. Spirituales. qui celestia meditant̃. ⁊ terrã. i. carnales. terrenũ hominẽ imitantes. Terra aũt erat ĩanis ⁊ vacua. hoc est caro nostra. anteq̃ doctrine accipiat formam. Tenebre erant super faciẽ. a. quia peccati obscuritas. ⁊ ignorantie cecitas tegebat corda nostra. Spiritus dñi ferebat̃ sup aquas. hoc ẽ. sup cor tenebrosũ ⁊ fluidũ. vt ĩ spiritu subsistentes requiesceremus: ⁊ flatu eius viuificaremur. cuius vnda abluimur. Dixit quoq̃ deus. Fiat lux. i. appareat illuminatio fidei. Primo enim die lucem fidei dedit: q̇a prima est in conuersione fides. vnde primũ mandatũ est. Dominus deus tuus vnus ẽ. ꝑpter hanc fidem christus visibiliter apparuit. presentie sue gratia diuidens lucẽ. i. filios dei q̇ ⁊ lucis. a tenebris. i. peccatorib⁹. hos appellauit diem. illos noctẽ. vnde. Fuistis aliquando tenebre. nunc antem. l. i. d.

¶ Die secũda posuit firmamentũ. sanctas. s. scripturas ĩ ecclesia. de quibus dicitur: Celum sicut liber plicabitur. hoc firmamentũ discernit aquas. i. populũ angeloꝝ: quibus non est necesse vt in lectione audiant dei verbũ. Sꝫ illud firmamentũ posuit in sublime super infirmitatẽ inferiorũ populoꝝ: vt suspicientes in eo cognoscant. qualiter discernant inter carnalia ⁊ spiritualia. quasi inter aquas superiores ⁊ inferiores.

¶ Die tertia congregauit aquas inferiores ⁊ salsas. infideles. s. concupiscentiaꝝ ⁊ tentationũ fluctibus sese quatientes. ⁊ segregauit ab eis aridam. i. fideles. fontem fidei sitientes. Infideles vero coercuit: ne iniquitatis sue fluctibus aridam. i. animã sitientẽ deũ conturbẽt: sed liceat ei germinare fructus bonoꝝ operũ: ⁊ diligere ꝓximũ. vt habeat in se semẽ secundũ similitudinẽ suam: vt. s. ex sua infirmitate compatiat̃ alij indigenti. producat lignũ forte ⁊ fructiferũ. i. beneficiũ: eripiẽdo oppressum: ⁊ prebendo ei protectionis vmbraculum.

¶ Die quarta micuerunt luminaria in firmamẽto celi. i. legi doctores scripture sancte inherentes. ⁊ inferiorib⁹ lumen sapientie demonstrãtes. Prodijt quoq̃ siderũ turba. i. viroꝝ doctorũ scꝫ ⁊ legisperitoꝝ numerositas. qui ĩ huius vite nocte fulgentes. diuidant scripture sensibilia ⁊ intelligibilia. quasi ĩter lucem perfectoꝝ ⁊ tenebras peccatoꝝ. facientes signa virtutũ ⁊ miraculoꝝ. que sunt in tempora ⁊ annos: quia ꝓprijs temporib⁹ viuunt ⁊ transeunt. verbũ aũt dñi in eternũ manet. Bene aũt terra germinauit primo: ⁊ postea facta sunt luminaria: q꞉ post bona opera venit illuminatio. qua videt̃ species superne ꝟitatꝭ.

¶ Die quinta facta sunt in aquis reptilia animaꝝ viuarum. i. homines in vitam reuocati ꝑ sacramẽtũ baptismi. facta sunt volatilia. i. anime volantes ad superna.

¶ Sexta die. produxit terra animã viuam: qñ caro nr̃a ab operibus mortuis abstinens. viua virtutum germina parit: secundũ genus suũ. i. vitã imitando sanctoꝝ. vnde Imitatores mei estote. ⁊c. Secundũ genus nostrũ viuimus. quando sanctos quasi ꝓximos imitamur. Producit terra bestias. i. homines ferocitate superbientes: ⁊ pecora. i. simpliciter viuentes. ⁊ serpentes astutos. s. ⁊ bonũ a malo discernentes. ⁊ quasi reptando scrutantes terrena per que intelligant celestia. Post hec fecit deus hominẽ ad imaginẽ ⁊. s. s. virum. s. perfectũ. qui ipsam veritatem contẽplando operat̃ iusticiã. Hic accipit potestatẽ pisciũ maris ⁊ volatiliũ celi: pecoꝝ. ferarũ. atq̃ repentiũ: quia spiritualis similis deo factus omnia iudicat. ⁊ ipse a nemine iudicat̃. Masculũ ⁊ feminã. c. e. quia sicut viro mulier. sic spirituali ⁊ perfecto viro minus perfectus obedire debet. dicit̃ enĩ eis. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊. r. t. In spiritualibus. s. donis. vt ratio dominet̃ carni. quasi ĩ sensato animanti. ⁊ ꝑturbationibus eius. Per herbã seminalem ⁊ lignũ fructuosum in escam hominibus datũ. ĩtelligimus oblationes sanctoꝝ. Vnde Paulus. Seminauimus spiritualia vobis. magnum est si carnalia vestra metamus.

¶ Aug. Cum in diuina scriptura de paucis verbis plures intellectus veri ⁊ catholici habent̃: illũ diligam⁹ maxime. quẽ constat scriptorẽ sensisse. vel quẽ nõ impedit circũstantia scripture: si conuenit cum sana fide: aut saltem quem sana fides prescribit.

¶ Aug. Siqua obscura legimus. que possunt sane varijs exponi sententijs: nullã precipitant̃ affirmemus: ne forte velimus eam esse scripture sententiã que nostra est: cum potius scripture sententiã debeamus facere nostrã.

¶ Aug. In narratione rerũ gestaꝝ. non oĩa scđm figuralem tantũ intellectũ accipimus: sed quedã scđm fidem rerum gestarum asserenda ⁊ defendenda sunt. Querendum ergo est. quomodo preter allegoricã significationẽ dictũ sit. In principio creauit deus. c. ⁊. t. In principio s. temporis. vel quia primo facta sunt. vel in principio. i. filio dei. qui ait. Ego principiũ. qui ⁊ loquor vobis. Celum ⁊ terrã spiritualẽ corporalẽq̃ creaturã intelligũt. vl̃ corporalem tm̃. per celum superiorẽ. per terrã inferiorem. vel vtrusq̃ informis materia dicta est celũ ⁊ terra. Spiritualis enĩ vita sicut in se est. non conuersa ad creatorem informis est. Conuersa vero ad eum format̃. Corporalis aũt per priuationẽ omnis corporee qualitatis. que apparet ĩ formata materia. Vel celum est creatura spiritualis que ab exordio quo facta est ⁊ perfecta. ⁊ beata semper ẽ. Terra vero corporalis materies adhuc imperfecta: quia terra inquit erat inuisibilis ⁊ incõposita ⁊c. Vbi videt̃ informitatẽ significare corporalis substãtie. Vtriusq̃ tm̃ informitas hic significari potest: Corporalis in eo quod dictũ est. terra aũt erat inuisibilis ⁊ incõposita. Spiritualis aũt in hoc. Tenebre erant super faciem abyssi. vt abyssum tenebrosam naturã vite informẽ ĩtelligamus: nisi ad creatorẽ conuertat̃: in quo solo format̃ ⁊ illuminatur ne sit tenebre vel abyssus.

¶ Querendũ est. quomodo deus cuncta simul cõdidit: dum idẽ Moyses ex dierũ mutatione variante distincte creata describit: Sed rerum simul materia creata est. simul vero formata per species non est. ⁊ qđ simul extitit ꝑ substantiã materie. nõ simul apparuit per speciem forme. Cum enĩ simul factũ celũ terraq̃ dicit̃. simul spiritualia ⁊ corporalia. ⁊ quidq̇d de terra producit̃. simul facta indicant̃. Sol. luna. ⁊ sidera quarto die in celo facta ꝓhibent̃: sed qđ quarto die processit in specie: primo die ĩ celi substantia extitit ꝑ conditionẽ. Primo die terra creata dicit̃: tertio arbusta condita ⁊ cuncta terre virẽtia describunt̃. Sed qđ die tertio in speciem prodijt. prima die in ipsa terre substantia conditũ fuit. hinc moyses distincte per omẽs vel singulos dies omnia condita retulit: ⁊ tam̃ omnia simul creata subiunxit dicens: Iste sunt generationes celi ⁊ terre. qñ create sunt in die quando deus fecit c. ⁊. t. ⁊ omne virgultũ agri anteq̃ orietur in terra. omnẽq̃ herbã regionis. Qui enĩ diuersis diebus creatũ celũ. terrã. virgultũ. herbamq̃ narrauerat. hic vno die facta manifestat. vt ostenderet. ꝙ omnis creatura simul ꝑ substantiã extitit: que nõ simul per speciẽ ꝓcessit. vnde. Creauit deus hominẽ ad imaginẽ ⁊. s. suã: Ad imaginẽ creauit illũ: masculũ ⁊. f. f. e. Femina nondũ facta. iam homo masculus ⁊ femina ꝓhibetur. sed quia ex Adã latere erat processura: in illo iam cõputatur ꝑ substantiã: a quo fuerat producẽda ꝑ formã. In minimis quoq̃ licet hec cõsiderare: herba enĩ cum ꝓdit ⁊ format̃: nõdũ in illa fructus necdum fructus sui semen ostenditur. inest tamen ei fructus ⁊ semen: q꞉ simul sunt in radice substantie. que non simul ꝓdeunt per temporis incrementa.

In principio c.d.c. Non dixit in principio dixit deus: fiat celum 7 terra. sed dixit: fiat lux: 7 facta est lux. quoniā vniuersaliter nomine celi 7 terre cōprehendendū erat qcqd fecit deus. Deinde p ptes explicandū quomodo fecit. Unde sequit: Dixit deus. Fiat. i. p verbū suū fecit. vel qz cū primū fiebat informis materia spūalis vel corpalis. non erat dicendum: dixit deus fiat. incongruum enī erat a deo dici fiat: qz formā verbi non imitat impfectio: nisi cū generis sui conuersione ad creatorē fit perfecta creatura. vt cum dicit: dixit deus: fiat intelligam⁹ eū ad se impfectionē creature reuocare. Cum ergo dicitur: In principio fecit de⁹ celū 7 terrā. cōmemoratio filij fit: qz principiū est. Sz cū dicitur: dixit deus fiat. commemorat: qz verbū est. Per principium notat exordium creature existētis ab illo. per verbum. pfectionem creature ab illo ad ipsum reuocate: vt formetur imitando formā verbi incommutabilem. Nō enī habet vitam informē verbum dei: cui est esse qd viuere imo idem viuere qd beate viuere. Creatura vero spūalis habet informē vitā: cui nō est hoc esse qd viuere. nec viuē qd beate viuere. qz auūsa a sapiētia dei: stulte 7 misere viuit.

C. I.

Temporis. vel ante cetera. vel in filio suo.

In pricipio creauit

pater. tanquā omnium creator.

i. spūales qui celestia meditātur. carnales. s. qui terrenum hominē necdū deposuerunt.

i. spiritualem 7 corporalem creaturam.

omnem. s. creaturā corporalem superiorem 7 inferiorem. nostre carnis

corporalis substantia.

de⁹ celum 7 terrā. Terra autē

In princi c.d.c.7.t. Creationē mūdi insinuās scriptura: primo verbo eternitatē 7 omīpotentiā dei ostēdit. Quē enī ī principio temporū mūdū creasse: eundē ante tpa eternaliter significat extitisse. 7 quē in cōditōis initio celum 7 terrā creasse narrat. tanta celeritate opationis omīpotentē esse declarat: cui voluisse facere est. Bene ergo dicit: In principio. c.d.c. 7.t. Utrūqz. s. simul: quāuis vtrūqz simul ab homine nō dicat. Vn̄ propheta. terrā in initio factā ostendit dicens: Initio tu dn̄e. t.f. 7c.

In principio. c.d.c.et.t. Celum nō visibile firmamentū. sed empireum. i. igneū. vel intellectuale: qd nō ab ardore. sed a splendore dicit. qd statim repletuz est angelis. Unde in iob: vbi eras cū me laudarent astra matutina 7c. Et nota tria h cōmemorari elemēta. Noīe celi aerē intelligim⁹. Noīe terre. ipsā 7 ignē q in ea latet. Quarti. i. aq ī seqntib fit mētio

In prin. Alc. Filio. quo hūanato patuit qui esset celestes: q terreni.

Celum. Creatura spiritualis ab exordio pfecta 7 beata. Terra. corporalis materies adhuc impfecta.

Celum. Informem materiam spiritualis vite: sicut in se potest existere nō conuersa ad creatorē in quo format. Terram corporalem. sine omī qualitate: que apparet in materia formata.

Scriptura ait. qui fecisti mundū de materia informi. Materia facta est de nichilo. Species mundi de materia informi.

Beda. Proinde duas res fecit deus ante omne tempus: angelicaz creaturā. 7 materiā informē: qzuis salomon dicat: Qui viuit ineternum: creauit omnia simul. Secunduz origenē tū informis materies antecedit formatā speciem. Itaqz mundū. 7 angelos. 7 animā. de nichilo fecit de⁹: hominē 7 creaturas ceteras de aliquo.

Beda. Septem sunt celi. quoꝝ h sunt nomina. aer. ether. olimpus. spaciū 7 igneū. firmamentū. celū angeloꝝ. 7 trinitatis. Hieꝝ. aūt dicit celum trinitatis primum. Secundum angeloꝝ. Terciū firmamentū.

Mistice. In principio. c.d.c.7.t. eos. s. q celestis imaginē portauerūt. 7 terrā. i. eos q postea supbiēdo terrā. i. treni hoīs imaginē portātes se fecerūt deformes. Terra erat īanis. qz deposuerat formā bonā. 7 vacua boni opis fructu. 7 tenebre erāt. veri. s. lumīs pūatō. sup faciē abissi. corda. s. supboꝝ

Terra aūt er. ina. et ua. Be. Qd vel quale celū ī principio cū terra factū est. ostendit. Hoc enī de terra subdit: qd de celo intelligi voluit. Hoc enim superius celuz qd a volubilitate mundi secretū est: mox vt creatum est: sanctis angelis est impletum. quos in principio cum celo 7 terra cōditos testatur dn̄s dicens: Ubi eras cū me laudarēt astra matutina: 7 iubilarēt oēs filij dei: Astra matutina. eosdē angelos 7 filios dei vocat. de celo eiz in quo posita sūt lumīaria. quomō vl qn̄ factū sit: postea dicit.

Stra. Ina. 7 va. Inutilis. s. 7 infructuosa 7 incōposita. Dia enī elemēta cōmixta 7 confusa. 7 totū hoc aeris spacium aquis plenum. non quales nunc sūt: sed sicut nebule tenues erāt. quales adhuc supercelestes sunt.

Et tene. e. s. f. a. Angl. quia. s. nō erat lux. q si esset. etiā supesset 7 supfunderet. qd fit in creatura spūali: cum cōuertit ad incōmutabile lumen. qd deus est.

prius quā doctrine formam acciperet. informis imperfecta. his que de ipsa erant formanda. peccatorum. ignorātie cecitatis spiritualem naturam significat. que conuersa

erat inanis 7 vacua. Et tenebre

ad creatorē formatur 7 illuminatur. quia nō erat lux que superesset 7 superfunderetur. humani cordis. spiritussanctus. bona voluntas creatoris cui subiacebat qd formandum erat. tanquā dominus.

erant sup faciem abyssi. Et spūs

sira lingua fouebat sicut auis oua. sicut sapiētia artificis supfertur fabricādo opi informē: sed ductilē materiam. totam corporalē machinaz. qz ex humida natura formantur que videmus in species varias. vel spiritualē vitā quasi fluitantem ante conuersionis formam. cor tenebrosum 7 fluidum.

domini ferebatur super aquas.

nō temporaliter: nō sono vocis: sed in verbo sibi coeterno. hic incipit distinguere opera angelica natura: vel corporalis lux. illuminatio fidei scz appareat. lux a luendo. i. purgando tenebras bene ab eterna luce prius fit temporalis lux: vt per eam cetera viderētur. angelica natura dei visione illustrata.

Dixitqz de⁹. fiat lux: 7 fca ē lux

Be. Tenebre. e. s. f. a. Nō sunt audiendi. qui rephendendo dicūt deū prius creasse tenebras qz lucem: quia nullas in aqua vl aere fecit tenebras sed distincto ordine pudentie prius aqs cum celo creauit 7 terra: has cū voluit lucis gratia venustauit Et notandū. qz cum celo duo elemēta mūdi creata sunt. quib alia duo inserta sūt. aqua. s. 7 terra: quib insūt ignis 7 aer. Aq aūt totā supficiez terre tāta altitudine tegebāt. vt ad illos vsqz locos pertingerēt: vbi nūc vsqz sup firmamentū partim resideāt. Ipsa aūt terra 7 aqua informis dicuntur materia. qz omīa q videmus. vel ex istis sumpserūt exordiū. vel ex nichilo. 7 priusqz in lucē venirent: nō erat vnde formā haberent.

Aug. Historice. Et spiritus domini ferebat super aquas. Siue totā corporalem materiā aquā appellauit. vt insinuaret vnde facta 7 formata sunt omīa: que ex humida natura per species varias in terra formari videmus. Siue spiritualē vitā ante cōuersionis formā quasi fluitantē. Spiritus dei supferebat: qz subiacebat bone voluntati creatoris: qd formandum 7 pficiendū inchoauerat. Dictū est etiā: Spiritus dn̄i. f. s. a. Ne faciendo opera poti⁹ per necessitatē indigentie: qz p abundantiā bnficētie de⁹ amare putaret. cōmode enī prius insinuat aliquid inchoatum. cui superferretur: nō loco. sed omnia superante potentia.

Et spūs. d. f. s. a. Hie. In hebreo habet merephet. i. incubabat vel fouebat. more volucris oua calore animantis. Intelligimus ergo non de spiritu mundi dici. vt putant multi: sed de spiritusancto. qui 7 ipe est oīm viuificator. Si aūt viuificator: 7 conditor. si conditor: 7 deus. Emitte enī (ait) spiritum tuum 7 creabuntur.

Et spiritus. In quo subsistentes reqescceremus: flatu eius viuificati 7 vnda baptismi abluti.

Et spiritus. d. f. s. a. Sicut deus. s. 7 cōditor pērat fluitanti 7 cōfuse materiei: vt distingueret qn̄ vellet. Tota ergo trinitas hic opata intelligitur: deus. pater scilicet. Principiū. filius. Spiritus dei. spiritussanctus.

Et spūs. Isi. Mistice. Corda. s. fluctuātia. q mētis quietē amiserāt: qz eis spūs n̄ īnitebat sz supferebat: qi potēs nāz a cōfusiōe ī meli⁹ reuocare. Deinde p totū hui⁹ scripture textū sex qsdā opoſas etates videm⁹. licet quasi pximis limitib distinctas: vt in septima quies speret. 7 eas hr̄e similitudinē sex dieꝝ. quib ea fca sunt: q deū fecisse scriptura memorat. Primordiū enī generis humani quo ista luce frui cepit: compat primo diei quo lucē de⁹ fecit. Hec etas tanqz infātia est toti⁹ secli. qd tanqz vnū hoiez. p portione magnitudinis sue cogitamus. homo enī cū primo nascit in lucē. infātiā agit primā etatē: q tendit ab adā vsqz ad noe generatōib decē. diluuiū qsi vespa hui⁹ diei ē: qz infātia nr̄a obliuiōis diluuio delet

Dixit Alc. pfecit. posuit: vt celeritatē vl facilitatē opis dei ostēderet.

Dixit. d. f. l. Lux primo die facta. spiritualis vel corporalis intelligit Si spiritualis. nō illa patri coeterna: per quā facta sunt omnia. Sed de qua dicit: prior omniū creata est sapiētia. i. intellectualis 7 angelica vita. q informiter fluctuat: nisi ad creatorē conuersa. que potest esse prima creatura. 7 celum dicta. cū dicit: In principio. c.d.c.7.t. Sed ad creatorem conuersa. cuz dicit: Fiat lux: Et facta est lux. In qua luce spirituali forte

diuisio lucis a tenebris· distinctio rei intelligitur iam formatę ab informi. Appellatio diei ⁊ noctis· significatio distributōis· qua significat᷑ nihil de um inordinatū relinquere: nec ꝑfectus creaturaꝝ sine supplemento vniūsi decoris esse. Vespera in triduo anteq̃ fierent luminaria: consūmati opis terminus. Mane· futuri inchoatio. Si autē primo die corporalis lux fa/cta est: congrue mundi ornatus a luce inchoat᷑: vnde cętera quę creanda erant videbant᷑. Si aūt querit᷑· vbi est facta· cū abyssus omnem terrę altitudinem tegeret: pa/tet· q̄ꝛ in illis partibꝫ quas nūc illustrat so lis diurna lux. Nec mirum lucem in aq̄s posse lucere· cum etiā nautarū operatione sepius illustrent᷑: qui in ꝓfundo mersi mis so ex ore oleo· aquas sibi illustrant. q̄ tunc mlto rariores q̃ sint modo · fuere in principio: quia nondum ꝯgregatę ī vno loco.

† ſ. i. videri voluit. ſ. i. placuit ei in sua essētia qd̄ prius placuerat in sapientia.

Et vidit deus lucē ꝙ esset bona·

† ſ. i. filios lucis. ſ rem formatā. ſ in qua operentur homines. ⁖ ſ informitatem. ſ peccatores. ſ in quibus quiescerent. ſ tenebras a tenēdo dictas: tenent enim oculos.

⁊ diuisit lucē ac tenebras: appel

† ſ perfectionem rei. ⁖ ſ defectū scilicet.

lauitq lucem diē· ⁊ tenebras no/

Dixitq deus· f· Aug· historice· non temporaliter· Si em̄ tꝑaliter· ⁊ mutabiliter. Si mutabiliter: ⁊ per subiectam creaturam. Si per subie/ctam creaturam: non est lux prima creatura. Sed forsitan quia iam dictū erat: In principio fecit deus cęlum ⁊c· poterat ꝑ cęlestem creaturam vox ista tꝑaliter fieri: fiat lux. Nō si ita· ista corporalis lux facta est ꝑ subiectā creaturam quā ante fecerat: dicente domino· fiat lux. Quomodo per spiritualis creaturę occultū motum dici potuit diuinitus. Nō em̄ corporaliter sonuit vox dei: sicut illa· Tu es filius meus ⁊c· Qua em̄ lingua sonaret: cū linguaꝝ diuersitas nondū esset· nec lingua erat vna ⁊ sola quę loquere tur: nec erat quē oporteret audire ⁊ intelligere. Bene ergo accipitur vox dei verbū: qd̄ in sono vocis intelligit᷑. Ad naturam enim verbi· ꝑ qd̄ om/nia facta sunt· ꝟ ipsum pertinere dicit᷑. Eternū ergo est· qd̄ dixit de⁹: Fiat lux. quia verbū dei patri coęternū. cū enim audimus· ⁊ dixit deus· fiat: in/telligimus in verbo esse vt fieret. Cū vero addit· ⁊ factum est ita: intelligi/mus factam creaturam nō excessisse ꝓfixos in verbo terminos generis sui. Cum vero dicit᷑: vidit deus ꝙ esset bonū. intelligimus in benignitate spiritus eius nō quasi cognitū postq̃ factū est placuisse: sed in eadem bonita/te placuisse vt factū maneret: in qua placuit vt fieret. Ideo enim diligit deus creaturam suā: vt sit: ⁊ vt maneat.

Fiat lux. Aug. Hystorice. ea conditione· ſ· qua cuncta subsistunt in temporaliter in dei sapientia· priusq̃ in se ipsis Et facta est lux· i· angelica ⁊ cęlestis substantia· in se temporaliter· sicut erat in sapientia· quantū ad eius incōmutabilitatē ęternaliter. Vel notat᷑ hui⁹ creaturę informitas· ſ· ⁊ imꝑfectio· anteq̃ formaret᷑ in amore cōditoris. Format᷑ enim· cū conuertitur ad incōmutabile lumen verbi.

Fiat lux. Aug. Si corporalis lux facta est: quę nam illa est· quā cū sol occiderit· videre nō possumus: quia nec luna erat· nec erant stellę. Sꝫ forsitan in ea parte cęli est· in qua sol: nō solis lux· sed sic ei iuncta· vt di/scerni non possit. vel forte in ea parte lucem deus fecerat: in qua hominem facturus erat: vt cū ab illa parte lux discessisset: vespera diceret᷑. Sed qua re factus est sol in potestatem diei· si lux illa faciendo diei sufficiebat: Sꝫ forte lux prior superiores tantū partes illustrabat: ⁊ ad illuminationē in/feriorum solem fieri oportebat. Potest quoq dici auctū esse fulgorē diei sole addito. Emissionē vero contractionēq illius lucis· si noctem ⁊ diem intelligimus: quę causa reddet᷑: Nondū enim erant animalia· quibus ꝟ vicissitudo exhiberetur.

Et vidit deus lucē ⁊c. Aug. Non q̄si incognitā lucē laudauit: ꝟ iā factam dignam laude declarauit. Sed quia nō totas mundi tenebras lu ce expulit: recte subdit᷑· ⁊ diuisit· l· ac· t· diuisit em̄ non solum qualitatis· ꝟ ⁊ locorum distantia: diffundendo lucem in superiori parte· inferiori in te/nebris remanēte. Appellauitq lucem diem ⁊c· Nulla lingua hec appella/tio facta est: quia apud deū purus intellectus est sine strepitu linguę. Sꝫ appellauit· i· appellari fecit: q̄ꝛ sic distinxit· vt discerni possent ⁊ nominari.

Et diuisit· l· ⁊c· Aug. Hoc factū est ex quo lux facta est. Sed nō potuit ab homine simul dici: sicut a deo fieri. Discretio aūt lucis a tenebris· distinctio est inter perfectū cuiusq rei statum· ⁊ quē habet ex se defectum. Diem quippe in specie rei conditę intelligimus· noctē vero in eius rei pri/uatione vel defectu· qui rebꝫ temporaliter conditis ex se inest· etiā si desit ef fectus. Vespera in omnibꝫ perfectę conditionis terminus est. Mane exordium incipientis. Omnis em̄ creatura certis initijs ⁊ terminis continetur Nondū enim erant solares dies: vt ortus solis dies· occasus vespera di/ceretur· qd̄ quarta die factum est· cū luminaria primum in firmamento ordinata sunt.

Strabus. Lucē ⁊ tenebras fecit deus. Vnde benedicite lux ⁊ tenebrę domino· cū ōis creatura ad benedicendū inuitatur.

Isi. Moraliter. Habet quisq in operibus ⁊ recta vita distinctos sex dies post quos requiem speret. Primo die lucē fidei· qn̄ primo inuisibilibus credit· ꝓpter quā fidem dominus apparere dignatus est.

⁖ ſ perfectę rei terminus. ſ perfectio boni operis
⁖ ſ exordium. ſ initium fidei.

ctē. Factūq ē vespere ⁊ mane

⁖ ſ prima diuinorum operum distinctio.
⁖ ſ verbo domini celi firmati sunt ⁊c.

dies vnus. Dixit quoq deus·

⁖ ſ diuine scripturę. de qua dicitur: celū sicut liber plicabitur. ſ intransgressibilis terminus.
⁖ ſ aquarum superior pars in modum cristallini lapidis cōgelata est. inferior in matricē redacta.
ſ vaporaliter suspensarum ⁊ ꝑ terrā labentiū.

Fiat firmamētū i medio aquaꝝ

Factūq est vespere Aug. Occidē te luce paulatī· ⁊ post spacium diurnę lon/gitudinis inferiores partes subeunte· fa/ctum est vespere· si/cut nunc vsitato cir/cūitu solis solet fieri. Factum est aūt ma/ne eadem super terrā redeunte· ⁊ aliū diē inchoante: ⁊ dies ex/pletus est vnus vi/gintiquattuor horaꝝ

Notandū vero ꝙ nox in illo triduo omnino tenebrosa fuit· quę post creata sidera aliqua luce claruit. decebat etiam vt dies a luce inciperent· ⁊ in mane sequētis diei tenderent· vt opera dei a luce inchoata· ⁊ in lucē cōpleta esse significarentur.

Factūq uespere ⁊c· Greg. Nequaq̃ ī hac vita ꝑ exercitatōē iusticię peccatum deserit᷑· vt in ipsa incōcusse maneat᷑· quia si culpam rectitudo eliminat· cogitationis nostrę foribꝫ assidēs: vt sibi aperiatur pulsat. Vnde ait moyses: Facta est lux. ⁊ paulopost· factum est vespere. Creator em̄ humanę culpę prescius· tunc expressit in tempore· qd̄ nūc versatur in mente. Lumen nanq rectitudinis· sequitur vmbra tentationis. Sed quia electorum lux tentatione non extinguitur· non nox· sed vespera facta me/moratur: quia tentatio lumen iusticię abscondit · nō interimit.

Augustinus. Notandū qd̄ cęterę creaturę· quę infra lucem sūt spi/ritualem· sine eius cognitione non sunt. Jō. Idem dies vbiq repetitur: vt eius repetitione tot fiant dies· quotiens distinguuntur genera reꝝ creatarum perfectione senarij terminanda. ita· ſ· vt vespera primi diei sit sui cognitio: non se scilicet esse· qd̄ deus est. Mane aūt post hanc vesperam· quo clauditur primus dies· ⁊ inchoatur secundus· conuersio eius: vt ꝙ creata est· ad laudem referat creatoris. ⁊ cognitionem creaturę percipiat de verbo dei· quę post ipsam fit· i· firmamenti· qd̄ prius per verbū in eius co/gnitione fit: post in natura ipsius firmamenti. deinde fit vespera huius lucis: cū firmamentū non iam in verbo dei sicut ante: ꝟ in firmamenti natu/ra cognoscitur. quę cognitio· q̄ꝛ minor est: vespera vocat᷑. Post fit mane· quo clauditur secundus ⁊ incipit tercius. In quo similiter mane cōuersio lucis est· i· hui⁹ diei ad laudandum deū qui fecit firmamentū: ⁊ ad percipiendum de verbo eius cognitionē creaturę post firmamentū faciendę. ⁊ sic vsq ad mane post vesperam sextę diei. Multū em̄ interest inter cognitio/nem rei in verbo dei: ⁊ cognitionē eius in natura. vt illud· ſ· ad diem pertineat: hoc ad vesperam.

Fiat firmamentū ⁊c. Greg. Angelicę virtutes· quę in dei amore perstiterunt· hoc in retributione acceperūt: vt in contemplatione condito/ris perenni felicitate maneant· ⁊ in hoc qd̄ conditę sunt ęternaliter subsi/stant. Vnde apud moysen· cęlum factū dicitur: ⁊ idem postea firmamen/tum vocatur. quia angelica natura prius subtilis est in superioribus con/dita: ⁊ post ne vnq̃ cadere possit mirabilius confirmata.

Fiat firmamentū ⁊c· Aug. Queritur vtrū illud cęlum nunc fiat qd̄ excedit aeris spacia· an ipse aer vocet᷑ firmamentū: Asserunt em̄ aquas super cęlū sydereū esse non posse· cum eaꝝ pondus exigat hoc· vt supra terram fluant· vel ferātur vaporaliter in aere. Nec quisq̃ dicat fieri hoc om̄i potentia dei. Quomodo em̄ deus naturas reꝝ fecerit queritur: non ꝙ ex eis ad miraculū potentię operetur. Qui vero negant aquas super cęlū es/se posse· non tantū locis: ꝟ ⁊ qualitatibꝫ distinguūt elementa· pro quibus sortiantur ꝓpria loca: vt sit aqua super terrā· aer super aquā· cęlum super aerem. Vnde colligitur· ꝙ si aer super cęlum maneret· pondere suo caderet: ⁊ sic aquā super cęlum esse nō posse. Vnde quidam conantur demon/strare aquas esse super cęlos: aerem hic cęlum ⁊ firmamentū accipientes. ꝓpter hoc tantum· quia internallum eius diuidit inter quosdam vapores aquarum· ⁊ aquas quę sunt in terris.

Fiat firmamentū ⁊c· Aug. Historice. Notandū ꝙ firmamentum nō ꝓpter stationē· ꝟ ꝓpter firmitatem ⁊ intrangressibilē terminum suꝑioꝝ ⁊ inferioꝝ aquaꝝ appellatum est. Siue cęlum intelligamus aereum. siue

ꝙ excedit spacia nubilosi aeris· qui exalatōe terrę aquas vaporaliter trahit· ⁊ per subtiles minutias suspendit: ⁊ post corpulentiꝰ conglobatas pluuialiter refundit. Si vero potest aqua· sicut videmus ad tantas minutias peruenire: vt feratur vaporaliter sup aerem aquis naturaliter leuiorē. cur non credamus· ⁊ sup illud leuius cęlum: minutioribus guttis ⁊ leuioribꝫ immanare vaporibꝫ: Sed quoquo modo ibi sint· ibi esse nō dubitamus.

Beda· Fiat firmamentum in medio ⁊c· Celi in quo fixa sunt sidera· creatio describit᷑: ꝙ constat esse in medio aquaꝝ. Nam supposite sunt ei aquę in aere ⁊ in terra: suppositeqꝫ· de quibus dicit᷑ Qui tegis aquis superiora eius. In medio ergo firmamētū est sidereum cęlū: ꝙ de aquis factum esse credi potest. Cristallus em̄ lapis· cuiꝰ magna firmitas· magna perspicuitas: de aq̄s factus est. Si quem mouet· quomodo aq̄ naturę fluidę ⁊ ī imalabiles sup cęlū possint ꝯsistere· cuiꝰ figura rotūda videt᷑ esse: de quo scriptum esse meminerit: Qui ligat aq̄s in nubibꝫ suis. Qui em̄ infra cęlū ligat aq̄s ad tempꝰ vaporibꝫ nubiū retētas: pōt super cęli speraꝫ ne labant᷑ nō vaporali tenuitate: sed glaciali soliditate aquas suspendere. qui etiā terrę molē appendit in nichilo. Quales aūt ⁊ ad quid vtiles: nouit ipse qui condidit.

Et fecit· d· f· ⁊c. Augu· Queritur quare cū dixisset fiat firmamentum ⁊ factum est ita· postea addidit: ⁊ fecit deus firmamentū: cum in creatione lucis additū non sit. In quo demonstratur primo die quo facta est lux: conditionē spiritualis creaturę· i· sanctos angelos ꝑ lucē significari. Ideo nō repetitur postq̄ dixit facta est lux: quia nō primo nouit rationalis creatura formationem suam· ⁊ post formata est: sed in ipsa sua formatione cognouit. Cōditio em̄ lucis in eis est priꝰ in sapiētia· post in ꝯditione sua. illic genita· hic facta· i· ex informi formata. Unde fiat lux: ⁊ facta est lux. vt ꝙ erat in verbo: esset in opē. Cetera prius fiunt in sapientia· post in angelorum cognitione: tandē in ꝓprio genere. Cū ergo audimꝰ· dixit deus· Fiat lux: intelligimus ad sapientiā dei scripturaꝫ recurrere. Cum audimus· factum est. intelligimus in creatura spirituali factam cognitionem faciendę creaturę. Cum addit᷑· ⁊ fecit deus· fieri intelligimus ipsam naturam in genere suo. Nec totiens dixit deus· fiat· quotiēs scriptura dicit: quia vnū verbū genuit· in quo omnia dixit: per ꝙ singula facta. Sed scriptura cōdescendens paruulis: in vno quoqꝫ generę creaturę respicit in verbo dei eternam rationem dicens: dixit deꝰ· fiat ⁊c.

Augu· Sup aerem purus ignis dicitur esse cęlū. Unde sidera ⁊ luminaria facta coniectant· illius· s· igneę lucis cōglobata dispositaqꝫ natura in eas formas: quas in cęlo cernimus. Quidā etiā nostri· aquas nō esse super cęlū sydereū· qualitatibus ⁊ meatibꝫ conuincere volunt· asserētes tū stellam saturni esse frigidissimam. Queritur ergo ab eis· vnde frigida sit: quę tanto debet esse ardentior: quanto sublimior ⁊ cęlo ꝓpinquior. Cū em̄ rotunda moles circūagitur· interiora tardius· ⁊ exteriora eius mouent᷑ celerius: ⁊ ideo feruentius. debuit ergo magis esse calida· q̄ frigida. Facit ergo frigidam aquaꝝ supercęlestium vicinitas.

Aug. Notandū vero ꝙ prima die cū facta est lux: dictum est tantum fiat lux: ⁊ hoc in verbo. ⁊ facta est lux: in opere. statimqꝫ adhesit increatę luci lux creata: ut vicinior ⁊ omni creatura capacior. In secunda die quedā mora est· ⁊ verboꝝ multiplicatio· fiat· ⁊ fecit deus· ⁊ factū est ita: vt intelligamus istas naturas ad deficiendū ꝓnas· ⁊ ad obediendū minus aptas.

Hie· Notandū etiā ꝙ huiꝰ diei scđi opa scđm hebręos n̄ dicunt᷑ bona cū bona sint: sicut cętera· ꝙ fit ꝓpter binarium principem alternitatis· qui primus ab vnitate discedit· ⁊ in figura bigamię ponit᷑: ⁊ multoꝝ reprehensibiliū. Unde quę bina ingrediunt᷑ in arcā· immunda sunt: impar numerus mundus. Uel ideo bona non dicuntur: q̄ in hoc ope distinctio aquę nō fit perfecta: quę in ꝓximo fit. vbi dicit: Congregent᷑ aq̄· vt ibi dicet᷑.

Augu· Queri solet cuiꝰ figurę sit cęlū: Sed spiritussanctus· quāuis autores nostri scierint· per eos docere noluit: nisi ꝙ ꝓsit saluti. Queritur etiā si stet an moueat᷑ cęlū: Si mouet᷑ inquiūt: quomodo est firmamentū: Si stat: quomodo sidera in eo fixa circūeunt: Sꝫ firmamentū· nō ꝓpter stationem: sed propter firmitatem· aut terminū aquarum intransgressibilē dici potest. Si autem stat: nichil impedit moueri ⁊ circūire sidera.

Moraliter. Secundo die factū est tanq̄ firmamentū disciplinę· ꝙ discernit inter carnalia ⁊ spiritualia: sicut inter inferiores ⁊ supiores aq̄s.

Isi· Die secūda posuit firmamentū sactas· s· scripturas in ecclesia. de q̄bus dicit᷑: Celū sicut liber plicabit᷑· Hoc firmamēto discernit aq̄s supiores · i· populū angeloꝝ q̄bus nō est necesse vt in lectōe audiant dei verbū. Sed illud firmamentū posuit sup infirmitatē inferioꝝ populoꝝ: vt suspiciētes in eo cognoscant qualiter discernat inter carnalia ⁊ spiritualia· quasi inter aq̄s supiores ⁊ inferiores

† s superiores. s populos angeloꝝ qui n̄ indigent firmamento scripture. ⁑ s inferioribus. s populis hominū qui indigent.
⁊ diuidat † aquas ab ⁑ aquis. Et
† s causaliter. ⁑ s in cognitione angelorum. s scripture. s moraliter vt per ipsum firmamētum scripture scꝫ· inter carnalia ⁊ spūalia quasi
† fecit deꝰ ⁑ firmamentum: diuisit
inter supiores ⁊ inferiores aquas discernat.
† s vaporaliter imminutas. s angelos. ⁑ sidereum celum.
q̄ † aquas quę erant super ⁑ firma
† s densioribus aquis. s hominibus. ⁑ s sidereo celo.
mentū: ab † his quę erant sub ⁑ fir
† s actualiter scilicet.
mamēto † Et factum est ita· Uoca
uitqꝫ deus firmamentum cęlum
Et factum est vespere et mane
† s augustinus· diuinorū opum scđa distinctio. ⁑ verbo separauit.
† dies secundus. ⁑ Dixit vero deꝰ
† s secedant in vnam partem terre. s infideles qui cupiditatum tempestate ⁊ tētationibus fluminum quatiuntur.
† Cōgregētur aquę q̄ sub cęlo sūt
† s fontem fidei sitientes.
in locum vnū: ⁊ appareat † arida.
Factumqꝫ est ita. Et vocauit deꝰ
aridam terram: cōgregationesqꝫ
† s ꝙ placuit in verbo placuit in opere.
aq̄ruꝫ appellauit maria † Et vidit
† s · i· potens sit germinare.
deꝰ ꝙ esset bonū: ⁊ ait † Germinet

Et factū est ue· ⁊c. Mistice. Incipit mane secundę diei a noe· tanq̄ a puericia ⁊ tēdit᷑ vsqꝫ ad abraam· alijs generatōibꝫ decem. Et bene comparat᷑ scđo diei· quo fcm ē firmamētū int᷑ aquas· Sicut arca noe inter aq̄s inferiores· in quibꝫ natabat: ⁊ supiores· quibꝫ compluebat᷑. Hec ętas nō diluuio deletur· quia puericia nostra obliuione de memoria nō delet᷑· meminimꝰ em̄ nos pueros fuisse: infantes nō meminimꝰ. Huius vespera est ꝯfusio linguaꝝ· in eis qui turrē faciebant: ⁊ fit mane ab abraā Sed nec ętas scđa generauit ꝓplm dei· q̄ nec puericia apta est generatōi

Dixit uero deus Cong· ⁊c. Aug. In hoc die factū videt᷑: vt duo tm̄ inferiora elemēta secernerent᷑. De aeris tm̄ formatione intelligi potest: qui tūc primū notā nobis formā accepit: cū aqua q̄ aeris ⁊ terrę spaciū occupabat: in vnā terrę partē secessit. Ita in secundo ⁊ tercio die quattuor elementa in ꝓprias formas vident᷑ esse distincta. Et quoniā ꝑ enumerationem dieꝝ ex informibꝫ formata numerant᷑: ⁊ ex corporali materia iā factum cęlū moyses dixerat: cuiꝰ multū a terrenis species distat: ꝙ ex ea formandū in infima parte restabat. noluit īsolitis verbis inserere: vt diceret fiat. q̄ infirmiorē ⁊ informitati ꝓximā suscepturū erat speciē. vt his verbis congregent᷑ aq̄· ⁊ appareat arida: intelligamus h̄ duo ꝓprias formas accepisse nobis notas ⁊ tractabiles: aquas· s· mobilē. terrā immobilē. Unde aqua ꝯgregat᷑: terra apparet. aqua em̄ labilis ⁊ fluxa: terra stabilis ⁊ fixa.

Congregentur aquę. Beda. Quę inter cęlū ⁊ terrā vniuersa cōpleuerāt· in vnū locū ꝯgregant᷑: vt lux q̄ ꝑterito biduo aq̄s clara luce lustrauerat· in puro aere clarior fulgeat· ⁊ appareat terra· q̄ latebat· ⁊ q̄ aq̄s limosa erat: fiat arida· ⁊ germinibꝫ apta. Si querat᷑ vbi ꝯgregatę sūt aq̄ q̄ oīs partes terrę vsqꝫ ad cęlū texerāt: Potuit fieri· vt terra subsidens· ꝯcauas ꝑtes p̄beret· quibꝫ fluitātes aq̄s recipet. Pōt etiā credi ꝑmarias aq̄s rariores fuisse· q̄ sicut nebula tegerēt terras· h̄ ꝯgregatōe esse spissatas

Et uocauit· d· a· t· Augu· Prius ad distinctionē aquaꝝ· totam solidiorē mundi partē terrā appellauit dicēs· In principio· c· d· c· ⁊· t· Postq̄ mundus iā formari incipit· ⁊ terrę facies apparet· recedentibꝫ aquis ad distinctionē partis q̄ adhuc p̄mebat᷑ aq̄s· portio quā aridā esse licebat· terrę nomē accepit: eo ꝙ pedibꝫ terat᷑· congregationesqꝫ aquaꝝ appellauit maria. Sic em̄ appellant᷑ apud hebręos oēs ꝯgregationes aquarum. siue salsę: siue dulces. Et q̄ ꝑ cōtinuationē omniū aquaꝝ q̄ in terris sunt· dixit eas congregatas in vnū locū· nūc vocat pluraliter congregationes aquarum ꝓpter multifidos sinus earum.

Beda. Cū multa ꝯstet esse maria· in vnū tm̄ locū dicit aquas cōgregatas: q̄ cūcta magno mari iunguntur Si q̄ lacus in semetipsis stricti videntur· occultis tm̄ meatibꝫ in mare reuoluūtur· fossores quoqꝫ puteorum hoc ꝓbant. q̄ oīs tellus per inuisibiles venas aquis repleta est: quibus ex mari principium est.

Et uidit deus. Beda. Nondū terra germinabat· nec aq̄ animātia viua ꝓduxerat. ⁊ tm̄ dicitur deꝰ videre· ꝙ esset bonū cedentibꝫ aquis apparuisse aridā· q̄ estimator vniuersitatis ꝓuidens quę sunt futura· quasi iā perfecta laudat: quę adhuc in primo operis exordio sūt· q̄ apud eū rerūꝫ perfectio· nō in consūmatione est opis: sed in ꝑdestinatōe voluntatis.

Germinet· t· ⁊c· Augu· Aduertendū est moderamē ordinatoris· q̄uis

distincta est creatura herbaꝝ atqȝ lignoꝝ· a specie terraꝝ ⁊ aquarum· vt in elementis numerari non possint· quia tamen fixa radicibus terrę nectũtur: ad eundem diem voluit pertinere.

Germinet· t· ꝛc. Beda. Patet in his verbis· quia verno tempore mundus perfectus est ⁊ ornatus: in quo solent herbę virentes apparere· ⁊ ligna pomis onusta. Simulqȝ notandũ ꝙ nõ prima herbaꝝ germina· vel arboꝝ genera· de semine ꝓdierunt: sed de terra. quia ad vnam iussionem ꝯditoris apparuit arida herbis compta· nemoribusqȝ vestita: q̃ sui generis ex se poma ꝓduxerunt ⁊ semina. Oportebat eñ vt forma reruȝ dei imperio primo perfecta prodiret: quomodo homo ꝓpter quẽ omnia· iuuenili ętate plasmatꝰ est.

Augustinus. Queritur etiã de spinis ⁊ tribulis ⁊ q̇busdam lignis infructuosis· cur· vel quando creata sint: cum deus dixerit: Germinet terra herbam· v· ⁊· f· ꝛc. Sed fructus nomine quedã vtilitas signatur. Multę autẽ vtilitates sunt manifestę vel occultę· omnium quę terra radicitus alit. Possumus autem absolute respondere: spinas ⁊ tribulos post peccatum terram homini ad laborem peperisse. nõ ꝙ alibi antea nascerentᷣ: ⁊ post in agris quos homo coleret. ſ ⁊ prius ⁊ postea in eisdem locis· prius tamẽ nõ homini: ſ post. Unde pariet tibi· i· vt tibi nasci incipiãt ad laborem: quę ad pastum tantũmodo alijs animalibꝰ ante nascebantur.

† ab aquis liberata. † anima fructifera.
† bonorum operum fructus.
terra herbam virentem: ⁊ faciẽtem semen: ⁊ lignum pomiferum
† vt ex sua infirmitate cõpatiatur indigẽtibus
faciẽs fructũ iuxta genus suum:
† de quo similia propagentur.
cuius semen in semet ipso sit suꝑ
† causaliter. † actualiter.
terraȝ. Et factũ est ita. Et ꝓtulit
† greg. pabulum verbi· opera misericordie.
terra herbam virentem: ⁊ afferẽtem semen iuxta
† de tritico triticũ· de legumine legumen.
genus suũ. Lignumqȝ faciens fructuȝ: ⁊ habẽs vnumqꝺqȝ sementẽ secundũ speciem suam.

Facientem semen. Beda oĩa creata sunt perfecta· ⁊ homo perfectꝰ ętate erat: ⁊ arbores cũ folijs ⁊ fructu. Unde dicitᷣ hic lignũ pomiferꝝ.

Et protulit· t· ꝛc. Greg. Qꝺ testatur hystoria· sic est veraciter factum: vt significaret aliud faciendũ. Terra eñ est ecclesia· quę verbi pabulo nos reficit: ⁊ patrocinij vmbraculo custodit. loquendo pascit· opitulando protegit· vt nõ solum herbam refectionis ꝓferat: ſ etiã arborẽ ꝓtectõis

Lignũqȝ ꝛc. Greg. Lignum secundum speciem suã· semen ꝓducit· cum mens nostra ex sui consideratione qꝺ in alterum faciat colligit: ⁊ recti operis germen parit. Hinc quidam sapiens ait: Qꝺ tibi non vis fieri: alij non feceris. Et alibi: Quęcunqȝ vultis vt faciant vobis homines: ⁊ vos eadem illis facite. Quasi speciem vestrã alteruťꝝ respicite· ⁊ ex vobismet ipsis cognoscite: quid oporteat vos alijs exhibere.

Sementem· Strabꝰ. ꝶ. Sementis· frugũ ⁊ arboꝝ· Semen hoĩm ⁊ animalium. Seminiũ vel sementum cuiusqȝ rei exordium.

Moraliter. Tercio die· quo mentem suã ad ferendos bonoꝝ opeꝝ fructus pręparat homo· separata labe ac fluctibꝰ carnalium tentationum· tanq̃ȝ aridam habet terram tentationibꝰ separatis· vt dicere possit: Mente seruio legi dei ꝛc.

Et factum est uespere et mane. Isi. Mistice. Mane tercij diei incipit ab abraam: ⁊ succedit tercia ętas· similis adolescentie. ⁊ bene cõparatur diei tercio: quo ab aquis terra separata est. Ab oĩbus eñ gentibꝰ quaꝝ error instabilis· ⁊ vanis simulacroꝝ doctrinis· tanq̃ȝ ventis omnibꝰ mobilis (qꝺ maris nomine bene significatur) populus dei ꝑ abraam separatus est. tanq̃ȝ terra cum apparuit arida· i· sitiens imbrẽ diuinoꝝ mandatorum. qui vnum deũ colendo· tanq̃ȝ irrigata terra vt fructus afferat· sanctas scripturas accepit ⁊ ꝓphetias. Hęc ętas iam potuit generare populuȝ deo. qꝛ ⁊ tercia ętas· i· adolescentia: filios habere iam potest. Unde abrahę dictum est: Patrem multaꝝ gentium posui te ꝛc. Hęc ętas porrigitur ab abraam· vsqȝ ad dauid: generationibꝰ quattuordecim. Vespera in peccatis populi: quibus diuina mandata ꝓteribant vsqȝ ad saulis maliciam.

Beda. Die tercia congregauit aquas inferiores ⁊ salsas· infideles· s· concupiscentiaꝝ ⁊ tentationum fluctibus sese quatientes. ⁊ segregauit ab eis aridã· i· fideles· fontem fidei sitientes. Infideles vero coercuit· ne iniq̇tatis sue fluctibus aridam· i· animã sitientem deũ conturbent: sed liceat ei germinare fructus bonoꝝ operũ· ⁊ diligere ꝓximum· vt habeat in se semen secundũ similitudinem suã: vt scilicet ex sua infirmitate compatiatur alij indigenti· ⁊ producat lignum forte fructiferꝝ· i· beneficiũ: eripiendo oppressum: ⁊ prębendo ei protectionis vmbraculum.

Fiant luminaria. ꝛc. Aug. Quia visibili mundo duo dies sunt attributi· supꝛemę· s· ⁊ infimę parti mundi. Uisibilibus ⁊ mobilibus mũdi partibus quę intra mundũ creantur: tres reliqui deputati sunt. Et qꝛ cęlum prius factum: prius erat ornandũ. quarto fiunt sidera· quibꝰ illustretur inferior pars: ne esset habitantibus tenebrosa. Infirmitati quoqȝ hominum prouisuȝ est: vt circumeunte sole· diei noctisqȝ vicissitudine ꝓpter vigilandi ⁊ dormiendi vicissitudineȝ potirentur. Et ne nox ĩdecora remaneret: sed luna ⁊ sideribus consolarentur hoĩes· quibꝰ operandi nocturna necessitas ĩcumberet. et quędam animalia sunt quę lucem ferre non possũt. Qꝛ autem dictum est ⁊ sint insigna ꝛc. ita dictũ videtur· quasi quarto die cępissent tempora: cum prius triduuȝ sine tempore nõ fuerit. Nam si aliquis motus corꝑalis vel spiritualis conditionem luminariuȝ ꝑcessit· vt aliquid a futura expectatione per pręsens in pręteritum trãsierit: sine tempore esse non potuit. Ideo tempora quę fiunt per sidera· non spacia morarum: sed vicissitudinem affectionum cęli debemus accipere. quia dies ⁊ anni· quos vsitate nouimus: motibus tantum siderum fiunt. Vel forte circa speciem factę rei dies est appellatus· ⁊ circa priuationem nox· vt materia nondum per speciem formata sit nox dicta: vnde formanda erãt cętera. Vel potius in ipsa re facta atqȝ formata· mutabilitas· id est· deficiendi possibilitas nox dicitur. Possunt enim res mutari: etiam si non mutentur. Vespere autem ⁊ mane intelligantur: non per temporis pręteritionem ⁊ aduentum· sed per terminum· quo intelligitur vsqȝ quo sit naturę modus· ⁊ vnde exordiũ. Nimiꝝ ꝙ dicit sint in signa ⁊ tempora. non signa dicit· quę obseruare sit vanitatis: sed vtilitatis. quę· s· nautę obseruãt vel quilibet homines: ad pręuidẽdas aeris qualitates. De sole quippe certum est· ꝙ circũitum compleat trecentis· lxv· diebus ⁊ quadrante. qui est annus solaris. Sic reliqui planetę· annos suos complent breuiores ⁊ prolixiores. Est etiã sol ad distinctionem temporũ. quia ab equinoctiali circulo vernali ad solsticiũ estiuum ascendens· ⁊ inde ad equinoctium autũnale transiens· atqȝ inde ad solsticium brumale perueniens· tandemqȝ ad equinoctium vernale rediens· quattuor anni tempora determinat. Luna post equinoctium vernale vespere plena procedens· paschalem terminum facit: quę regula vsqȝ hodie viget. De qua cum quęratur utrum plena an prima facta fuerit: respondendum est: deũ quotacũqȝ fuerit· perfectã fecisse· quia (vt aiunt) non decebat deum illa die aliquid imperfectum facere. Alij dicunt· debuit luna prima fieri nõ quartadecima: qꝛ nemo sic incipit numerare. Si tamen aliquid imperfectum fecisse deum dicatur: reprehensibile non est. Qꝺ eñ ab illo inchoatum est: ab ipso nõ ab alio perfectum est. Creditur etiã ideo plena facta· qꝛ verba sic habent· lxx· Lunam factã inchoatione noctis. qꝺ fit: cum plena est.

Fiant· l· ꝛc. Beda· ea scilicet diuisione· vt sol diem: luna noctem illuminet. hoc enim factis sideribus ad augmentum primarię lucis accessit: vt etiam nox prodiret luminosa· lunę vel stellaruȝ splendore radiata: quę hactenus tantum tenebras nouerat. Etsi enim nox tenebrosa videtur: ob scurato aere qui terris proximus est: superiora tamen aeris spacia semper siderum fulgore sunt lucida.

Augustinus. Solet queri· vtrum hec luminaria corpora sola sint· aut habeant rectores spiritus· ⁊ ab eis vitaliter inspirentᷣ: sicut per animas animaliũ carnes animãturᷣ. Sed de tã obscura re nichil temere credendũ

Et sint in signa ꝛc. Beda. Quia priusqȝ sidera fierent· ordo tempoꝝ nullis notabatur indicijs: vel meridiana hora· vel quęlibet alia. Sunt ergo luminaria in signa ꝛc. nõ ꝙ a ꝯditione horũ tempora ceperint· vľ dies vel anni: ſȝ qꝛ ꝑ ortꝰ eoꝝ vel trãsitus· tempoꝝ dieꝝ annorũqȝ signatᷣ ordo

Ut luceant ꝛc· Beda. Semper luminaria in firmamento lucent: sed

bonũ: Et factuȝ est vespe ⁊ mane
† augustinus. tercia distinctio.
dies tercius. Dixit autem deus
† hic ordinantur ornamenta suꝑioris mũdi.
† doctores. † qꝛ vicina ñ qꝛ fixa
Fiant luminaria in firmamẽto
† scripture † discernẽdo
cęli· ⁊ diuidant diem ac noctem
† serenitatis ⁊ tempestatis. † virtutum.
† ver· estatem· autumnũ· hiemẽ. † cũ suũ compleuerint cursum. † quia predicatores proprijs temporibus viuunt ⁊ transeunt: prius germinauit terra· deinde facta sunt luminaria. quia post bona opera venit illuminatio lucis· ad contemplandã speciem superne veritatis.
⁊ sint insigna ⁊ tempora· ⁊ dies
⁊ annos· vt luceãt in firmamento

oportunis temporibus terram illuminant. Aliquotiens eñ nebulosus aer obsistit. ortus etiã sol· maiori lumine lunam· stellasqȝ ne terrã illuminent· impedit. Unde ⁊ sic vocatur: quia solus obtusa luna stellisqȝ ceteris per diem fulgeat terris.

Feciteqȝ deus· d· m· l· Beda. Luminaria magna possumus accipere· nõ tam alioꝝ comparatione: qȝ per se. vt celũ dicit' magnũ· ⁊ magnũ mare. Sol eñ magnus dicit'· q2 complet orbem terre suo calore. sicut luna suo lumine. que in q̃cunqȝ parte celi fuerint· totam terrã illuminãt: ⁊ a cunctis videntur. Magnitudinis eoꝝ magnum est argumentũ: ꝙ oĩbus hominib9 idem orbis eoꝝ videtur. Nam si longe positis minor· ⁊ ꝓpe maior: exiguitatis indiciũ esset.

Luminare maius· ⁊c. B· Solẽ· s· nõ solũ corporis forma· sed luminis magnitudine: quia luminare minus ⁊ stellas illustrat. Maior est etiã in calore: q2 mundum calefacit: cũ preteritis ante eius creationẽ dieb9· nihil caloris habuisset. Et aũt equalis vniusqȝ magnitudinis luna cũ sole cernitur· hinc esse aiunt: ꝙ multo longinquior a terris atqȝ altior qȝ luna incedit· ideoqȝ magnitudo eius a nobis non posset dinosci· Omnia eñ longius posita vidẽtur breuiora.

† sue homo in tenebrosam adducatur habitationem. † causaliter.
celi· ⁊ † illuminent terra. Et † factũ
† in manifesto.
est ita. † Feciteqȝ deus duo magna luminaria. Luminare maius· vt preesset diei: ⁊ luminare minus·
† virorum numerositatẽ. † ad decorẽ noctis
vt p̃esset nocti. ⁊ † stellas· † ⁊ posuit
† luce sapientie.
eas in firmamẽto celi· vt † lucerent super terram· ⁊ p̃essent diei ac no
† perfectorum. † paruulorum.
cti: vt diuiderẽt † lucẽ ac † tenebras
† quia que faciẽda placebant vt fierent· facta placuerunt vt manerent
† Et vidit deus ꝙ esset bonuz. Et
† augustinus· quarta distinctio.
factum est vespere ⁊ mane † dies quartus. Dixit etiam deus. Pro
† quia vicinior est aqua celo quã terra· preordinantur aquatilia. aquarũ dicuntur reptilia quia pauca repunt in terra. pedibus gradiũtur plura. † pisces. † renatos per sacramentum baptismi.
† ducant aque † reptile † aĩe viuẽtis

Et luminare minus ⁊c. Etsi lunam ⁊ stellas maiores in die aliquando videri ꝯtingat: nõ tñ diei· sed nocti lucis solatiũ eas afferre ꝯstat.

Aug. Tunc eñ noctis in exordio videt' luna cũ plena est. alias nõ. et ꝑ diẽ incipit videri ante plenitudinẽ ⁊ in progressu noctis.

Ut lucerent ⁊c. Hec de magnis luminarib9 intelligi possunt ⁊ stellis. ut qđ dictum est· vt p̃essent diei. ad solem specialiter. qđ subiunctum est· ⁊ nocti: ad lunam ⁊ stellas pertineat. Qđ vero additur· vt diuiderent lucem ac tenebras· omnib9 eque conueniat: que quocũqȝ incedunt· lucẽ circunferunt. Unde. Absunt: tenebrosa cuncta relinquũt. Si querat' quale potuit esse lumen diurnum ante creationem sydeꝝ: Respondemus· quale videmus solis ortu proximante· nec dum apparente· quando scilicet lucet obtusis radijs stellaꝝ dies: sed minime sol ortus refulget.

Mist· Die q̃rta micuerũt lumĩaria ĩ firmamẽto celi· i· legisdoctores scripture sancte inherentes· ⁊ inferiorib9 lumẽ sapientie demonstrãtes. Prodijt quoqȝ siderum turba· i· viroꝝ doctoꝝ scilicet ⁊ legisperitoꝝ numerositas. qui in huius vite nocte fulgentes· diuidant scripture sensibilia ⁊ intelligibilia· quasi inter lucẽ perfectoꝝ· ⁊ tenebras peccatoꝝ: faciẽtes signa virtutum ⁊ miraculoꝝ. Qui sunt in tpa ⁊ annos: q2 ꝓprijs temporib9 viuunt ⁊ transeunt. Verbũ aũt domini in eternum manet. Bene aũt terra germinauit primo: ⁊ postea facta sunt luminaria: quia post bona opera venit illuminatio· qua videtur species superne veritatis.

Moraliter. Quarto die quo in illo firmamento discipline· mens spirituales intelligentias operat' atqȝ distinguit: videt que sit incõmutabilis veritas: que sicut sol fulgeat in anima. ⁊ quomodo anima ipsi9 particeps fiat· ⁊ corpori ordinem ⁊ pulcritudinem tribuat: tanqȝ luna illuminans noctem. Et quomodo stelle omnes· i· intelligentie spirituales· in huius vite obscuritate: tanqȝ in nocte fulgeant.

Et factũ est ue· et ma· ⁊c· Beda. In hac vespera populus dei in egipto agnũ obtulit: ⁊ verus agnus sacramenta sui corporis inchoauit. In hoc mane· populus israel iugum seruitutis excussit: et christus nos suo sanguine redimens· a dyaboli seruitute liberauit. que dies lune plenissime in creatione mundi quarta processit. At in tempore dominice passionis· aitioris gratia sacramenti in quintã sabbati incidit. vt dominus sexta sabbati crucifix9· sabbato in sepulcro quiesceret: ⁊ prima sabbati resurgeret. In qua nobis resurgendi· ⁊ lucẽ ꝑpetuam intrandi spem atqȝ fidẽ donaret.

Et factũ est· v· ⁊c. Isi· Mistice. Mane q̃rte diei regnũ dauid. Hec etas similis est iuuentuti· que inter oĩs regnat etates: ⁊ firmum est omniũ etatum firmamentũ. Unde comparat' quarto diei: quo facta sunt sidera in firmamento celi. Splendor siquidem solis regni figurat excellentiam. plebem obtemperantem regi lune splendor ostendit: tanqȝ sinagogam. Stelle vero principes eius sunt: et omnia fundata in regni stabilitate tanqȝ in firmamento.

Dixit etiã deus· p· a· r· Post ornatũ quarto die celi faciẽ luminaribus: ornantur suis animalib9 die quinto inferiores mundi partes· aque scilicet ⁊ aer.

Augu· Dixit etiã· d· Produ· a· rep· ⁊c· Oportebat in creandis habitatorib9 inferioris partis· que tota sepe terra vocat'· prius ꝓduci ex aquis animalia: postea de terra. eo ꝙ ita sit aeri aqua similis· vt eius exalationibus pinguescat· ⁊ spiritum ꝓcelle ⁊ ventos faciat· ⁊ nubila cõtrahat: aues sufficeat volãtes. Est ergo ordo seruatus: vt pri9 memorentur animalia aquarum qȝ terrarum. Nec putanduz est ꝑtermissum esse aliqđ elementũ: quãuis de aere tacere videatur. Sȝ aer ad celũ more scripture pertinere intelligit': si qua sunt in eius superiorib9 pacatissima spacia. vl' ad terram: ꝓpter turbulentum ⁊ caliginosuz locum· qui humida exalatione pinguescit: qȝuis ⁊ ipse aliquãdo celi nomine nuncupet'. Ideo non est dictum· ꝓducant aque reptilia· ⁊ aer volatilia: sed vtrunqȝ ex aq̃s productum esse narratur. Quidquid eñ aquaꝝ siue labiliter vndosum siue vaporaliter tenuatũ est: vtrunqȝ tñ humide nature deputatur. Unde quidam elementa sic distinguũt· vt oculos ad ignẽ· aures ad aerẽ pertinere dicant: olfactũ ⁊ gustũ tribuant humide nature. Tactus aũt cõgruit terre. Ignis tñ omnia penetrat: vt motũ in eis faciat. Inchoat eñ anima motũ suum in omnib9 sensib9 a subtilitate ignis: sed nõ in omnib9 ad idem peruenit. In visu eñ peruenit repsso calore vsqȝ ad eius lucem. In auditu· vsqȝ ad liquidiorem aerem calor ignis penetrat. In olfactu· transit aerem purum: ⁊ peruenit ad humidã exalationem· vnde crassior h' aura subsistit. In gustu vero etiã hanc transit: ⁊ peruenit ad humorem corpulentiorem. Quo traiecto· cũ ad terrenam peruenit grauitatem: tangendi vltimum sensum agit. Hunc ordinem non ignorabat· qui conditionez eorum que intra mundũ sunt inducens· pri9 celi lumina· post aquaꝝ animantia: terraꝝ postrema narrauit. nec aerem pretermisit· sed quietissimam partem eius celo: turbulentã aque vel terre deputauit. Unde ⁊ psal· oĩa superiora celum dicendo· Laudate dñm de celis· oĩa inferiora terre nomine comprehendit: Laudate dñm de terra ⁊c. vbi spiritus tempestatis ⁊ oĩes abyssi nominantur. Et ignis iste qui vrit tangentem· qui de terrenis ⁊ humidis motib9 ita existit: vt vertatur in aliud elementum. Ac per hoc in superiorem tranquillitatem euadere non valens· in ista pinguiori parte turbulentis motib9 agitatur: ad temperandum eius rigorem· ⁊ ad vsus terroresqȝ mortaliũ. In summo aũt aer tam tenuis esse dicitur· vt neqȝ nubibus obumbretur· nec vento turbetur· nec aues sustineat· nec homines siqui forte ascenderint crassiori spiritu alat: sicut aer iste. Aer tamẽ est ⁊ in humidam naturam tpe diluuij conuersus creditur. Aereos etiã celos diluuio perisse in quadã canonica epistola legi. Qđ intelligendũ non est nisi in aquaꝝ naturam pinguioris aeris qualitate conuersos.

Anime viuentis. Aug· i· que sunt in animabus viuis. sicut dicitur Ignobilia hominum· i· qui sunt in hominib9 ignobiles. Qđ quidã ꝓpter tarditatem sensus putant dictum esse. vel quia pisces nullius sint memorie. sed certissimum est eos habere memoriam.

Augu· De conuersione elementorum questio est. Alij dicunt omnia posse conuerti in omnia. Alij aliquid ꝓprium esse singulis: qđ in alterius qualitatem nequeat conuerti. Dicit' etiam nichil sine igne videri· nec sine terra tangi· ⁊ sic omnia omnib9 inesse: sed vnũqđqȝ ex eo qđ plus habet vocabulũ accepisse. Inde aũt caloris priuatione cum corpus nimiũ frigescit: sensus obtunditur. quia mot9 pigrescit· qui ex calore inest corpori: dũ ignis aerem· aer humorem· ⁊ humor terrena afficit· subtiliorib9 crassiora penetrantib9. Aer ergo superior· quia ad celestem pertinet partem· vel q2 nullum visibilem habet habitatorem· neqȝ pretermissus est celo nominato: nec annumeratus in creandis animalib9. Inferior vero nõ nisi ex aq̃s accipit animalia. Qđ eñ humidũ est· aues sustinet· que innituntur pennis volantes: vt pisces quibusdam suis alis natantes. Unde ex aquis dicuntur producta volatilia. Aquaꝝ eñ natura bipertitum locũ sortita est.

Inferiorem in vnda labili: Superiorem in aura flabili. Illũ natantibus hunc volantibꝫ. Ex hoc elemento duo sensus animalibꝫ dant᷑. Olfactus vaporibꝫ: Gust⁹ explorandis liquoribꝫ. Nã em̃ tactu aquas ventosq̃ sentimus. hinc est: ꝙ solida terra omnibꝫ elementis miscet᷑. sed in his crassioribus sentitur amplius.

Sub firmamento ⁊c. Etsi immenso interiacente spacio. volãt tñ aues sub sidereo celo: que super terram volant. sicut homines qui in terra sunt: sub celo esse dicuntur. Alia trãslatõ. Secus firmamentuꝫ celi: quia vicina sunt etheri spacia hui⁹ aeris: q̃ aues subuehit.

Augustinus. Notandũ quosdam philosophos ita sua cuilibet elemento distribuisse aĩalia. vt terrena dicerent. non tm̃ que in terra repũt aut gradiunt᷑: ſꝫ etiaꝫ aues. que in terra requiescũt. Aeria animalia demones esse. Celestia. deos: quoꝝ nos partẽ luminaria partem angelos dicimus. Iidem tñ aq̃s pisces. ⁊ generis sui bestias distribuũt: vt animalibꝫ suis nullũ vacet elementum.

† ſ volantes ad superna. ſ productũ ex aquis.
† ſ non vſq̃ ad firmamentum.

⁊ † volatile super terrã sub † firma-

† ſ a maximo vſq̃ ad minimum.

mento celi. Creauitq̃ deus † cete

† ſ q̃ sunt aquarũ animãtia. q̃ nõ reptando. ſꝫ natando. vel pedibus ambulando incedũt. sunt ⁊ volatilia q̃ pennas habẽt. sed omnino volatu

grandia. ⁊ † omnẽ animã viuentẽ

carent. ne aliq̃d genus pretermissũ videretur. generaliter comprehendit om̃e genus. reptiliũ. natatilium. volatiliũ. ⁊ que cautibus inherent fixa

motabileꝫ. quã ꝓduxerant aque

vt concarũ plurima genera.

in species suas: et omne volatile secundũ genus suũ. Et vidit de⁹

ꝙ esset bonũ. ⁊ bñdixit eis dicẽs:

† ſ hoc ad vtrunq̃ genus de aquis factum. et

† Crescite ⁊ mltiplicamini. ⁊ reple

ad pisces. ⁊ ad aues pertinet. † ſ que vel de aquis vel de terra viuunt.

te aquas maris: † auesq̃ multipli centur super terrã. Et factum est

† ſ Augustinus. quinta distinctio

vespere et mane † dies quintus.

† ſ infime partis ornamenta.

Dixit quoq̃ deus. † Producat

† ſ caro abstinens ab opibus malis † ſ germina virtutũ. † ſ Augustinus. vitã imitando sanctorum quasi proximorum.

† terra † animã viuentẽ in † genere

† ſ B. humanos vsus iuuantia † ſ scrutãtes terrena. per que intelligant celestia ſ que vngue ledunt vel dente. † ſ Augustinus: ferocitate superbientes.

suo: † iumenta. ⁊ † reptilia. ⁊ † bestias terre secundum species suas.

† ſ Beda. ne homo vacuã domũ intraret.

Factumq̃ est ita. † Et fecit deus

Augustinus. Demones aerea dicuntur animalia: quoniã corporũ aereoꝝ natura vigent. Nec ꝑ mortẽ dissoluuntur: qꝛ ꝑualet in eis elementum aptius ad faciendũ: q̃ȝ ad patiendũ. Ad patiendũ em̃ humor ⁊ hum⁹ ad faciendũ aer ⁊ ignis. Transgressores vero angeli cũ principe suo nunc dyabolo. tũc archangelo. si fuerũt ante transgressionẽ suã in puriore aeris parte (Quidã em̃ nostri nõ putant eos celestes. vel supercelestes angelos fuisse) nõ miꝝ. si post peccatũ in hanc caliginem detrusi sunt: vbi tamẽ aer sit (Si saltem ante peccatũ celestia opa gerebant). Neq̃ hoc miꝝ est. si cõuersi sunt ex pena in aereã qualitatẽ: vt possint ab igne. i. elemento supioris nature pati. Caliginosa tñ aeris loca tenere tm̃ ꝑmissi sunt: qui eis quasi carcer sit vſq̃ ad tempus iudicij.

Et omnẽ. a. u. Ad differentiam hominis qui faciendus ad imaginẽ dei. etsi ꝑcepta seruaret: perpetua immutabilitate maneret. Cetera ꝟo animalia sic facta sũt. vt alia alijs in alimoniã cederent: vel senio deficerent.

Crescite et. m. Ad vtrũq̃ genus animantiũ de aquis factoꝝ. i. pisces ⁊ aues ꝑtinet. qꝛ sicut oẽs pisces nõ nisi aquis viuere possũt: ita plurime aues que si in terris aliqñ requiescũt. fetusq̃ faciunt. nõ tñ de terra. sed de mari viuũt: ⁊ libentius mari q̃ȝ terra vtunt᷑. Qd̃ vero subiũgit. auesq̃ multiplicentur sup terrã. ad vtrũq̃ genus auiũ: que. ſ. de aquis. vel de terra viuũt respicit. qꝛ etiã aues que sine aquis nõ viuũt. que etiã in ꝓfundo sepe sicut pisces latent. nõ nunq̃ȝ sup terrã egredi solẽt: maxĩe cũ fet⁹ faciũt ⁊ nutriũt.

Mistice. Die quinta facta sunt in aquis reptilia animaꝝ viuaꝝ. i. homines in vitam renouati per sacramentum baptismi. facta sunt volatilia. i. anime volantes ad superna.

Moraliter. Incipit ꝑfecta mens quinto die in actionibꝫ turbulẽti seculi. tanq̃ȝ in aquis maris opari. ꝓpter vtilitatẽ fraterne societatis. ⁊ de corporalibꝫ agnitionibꝫ. q̃ ad mare. i. ad hanc vitam ꝑtinent: ꝓducere animarũ viuaꝝ reptilia. i. opa que ꝓsunt animis viuis. et cetos magnos. id ẽ fortissimas agnitiones. quibꝫ fluct⁹ seculi dirumpunt᷑ ⁊ contemnunt᷑. ⁊ volatilia celi. i. voces celestia ꝑdicantes.

Et factũ est. u. et. m. Isid. Mistice. Mane transmigratio in babiloniã: cũ ea captiuitate ꝑplus leuiter in peregrino ocio est collocatus. ⁊ porrigitur hec etas. vſq̃ ad aduentũ xp̃i. id est. quinta declinatio. ſ. de iuuentute vſq̃ ad senectutẽ. nondũ senect⁹. nec iã iuuent⁹. sed senioris etas: quã greci ꝑsbiten vocant. Nam senex apud eos nõ presbiten. sed geron dicit᷑. Et reuera sic ista etas a regni robore est inclinata ⁊ fracta in populo iudeorum: ut homo a iuuentute senior fit. Que bene comparat᷑ diei quinto: quo facta sunt animalia in aquis. ⁊ volatilia celi. postquã inter gentes tanq̃ȝ in mari viuere ceperunt: sedem incertam ⁊ instabilem habentes. sicut aues volantes. Ibi ceti. i. homines magni. qui magis dñari fluctibꝫ seculi: q̃ȝ in captiuitate seruire potuerũt. nullo em̃ terrore ad ydolatriã deprauati sunt.

Ubi aduertendũ ꝙ benedixit de⁹ aĩalia dicẽs: Cresci. ⁊ mul. qꝛ gens iudeorum. ꝑ gentes dispsa. valde multiplicata est. Hui⁹ diei. i. hui⁹ etatis q̃si vespera est multiplicatio peccatoꝝ in populo iudeoꝝ. qꝛ sic excecati sũt: ut nec possent christum cognoscere.

Producat. t. ⁊c. Post celũ repletum sideribꝫ ⁊ aerem volatilibus. qui ꝓpter viciniã celũ nominat᷑. post impletas animalibꝫ suis aquas: que aeri vicine sũt. ꝯsequẽs erat terrã aĩalibꝫ suis impleri. Ipa em̃ cognatõeꝫ habet cũ aq̃s: sine q̃ꝝ suco ⁊ irrigatõne nec fructificare potest. nec subsistere. Iubet ergo de⁹ terrã ꝓducere iumenta ⁊ reptilia ⁊ b. t. In bestijs. q̃dq̃d ore seuit vel vnguibꝫ ꝑter serpentes comprehenditur. In reptilibus etiam serpentes. Nomĩe iumentoꝝ. q̃ in vsu hoĩꝫ sũt aĩalia designant᷑. Cõditõꝫ vero ceteroꝝ q̃drupedũ: vt ceruoꝝ ⁊ hui⁹ modi. ꝓ indomita feritate int᷑ bestias numeram⁹. Iuxta antiquã translatõeꝫ qua scriptũ est. quadrupedia ⁊ reptilia ⁊ bestias terre. Nomĩe quadrupedum oĩa comprehensa sunt. ꝑter bestias ⁊ reptilia: siue domita: siue fera ⁊ agrestia.

Producat. t. Aug. Historice. Cõsequẽs erat. ut terrã iam ornaret suis animalibꝫ. Ter dicendo iuxta genus suũ: tria genera significat. Primo iuxta genus suũ: quadrupedia ⁊ reptilia. Ubi potest intelligi. q̃ quadrupedia dixerit. ſ. que sunt in genere reptiliũ. vt lacerti ⁊ hmõi. Vñ in repetitione quadrupedũ nomina nõ iterauit: qꝛ reptiliũ vocabulo ea intellexit. Ideo non simpliciter dixit. reptilia: sed om̃ia reptilia terre. Sũt em̃ ⁊ aquaꝝ. Ideo omnia: vt comprehenderet ea q̃ quattuor pedibꝫ gradiuntur. Bestias de quibꝫ item ait. iuxta genus suũ. intellexit quidq̃d ore seuit aut vnguibꝫ: preter serpentes. Pecora vero de quibꝫ tercio dixit iuxta genus suũ. que neutro ledunt: vel cornibꝫ. Nã late pateat quadrupedum nomen: numero pedũ potest facile dinosci. Et nomine pecoꝝ ⁊ bestiaꝝ omne irrationale animal solet comprehendi.

In genere suo. Aug. Hec forsitan secundũ genus dicunt᷑: qꝛ ita orta vt ex eis nascant᷑ alia. ⁊ originis formã successione ꝯseruent. De hoĩe autẽ hoc dictũ nõ ẽ: qꝛ vn⁹ fiebat. de q̊ ⁊ femina fcã. nõ em̃ mlta genera hoĩm fcã sũt. sic herbaꝝ ⁊ lignoꝝ: vt dicat᷑ secundũ gen⁹ suũ. ac si diceret᷑ generatiꝫ ut inter se similia atq̃ in vnã originẽ seminis ꝑtinẽtia distinguerẽt᷑ a ceteris.

Aug. De quibusdã minutis aĩalibꝫ questio est. vtꝝ in primis ꝯditõibus creata sint. an ex rebꝫ ꝓductis: Pleraq̃ em̃ de humidoꝝ corpoꝝ vicijs vl̓ exalationibꝫ vel cadaueribꝫ gignunt᷑. Quedã etiã de corruptõe lignoꝝ et herbaꝝ ⁊ fructuũ. ⁊ deus auctor omniũ est. Potest aũt dici. minutissima que ex aquis ⁊ ex terra nascunt᷑. tũc esse creata: in quibꝫ ⁊ illa intelliguntur que nascunt᷑ ex eis q̃ terra germinante orta sunt. Que vero de corporibus animaliũ maxime mortuoꝝ. absurdũ est dicere cũ aĩalibꝫ ipsa creata esse: nisi ꝙ potentialiter in ipsis ⁊ materialiter erant preseminata.

Aug. De venenosis ⁊ ꝑniciosis querit᷑. vtrũ post peccatũ hoĩs ad vindictam creata sint. an poti⁹ creata innoxia peccatoribꝫ nocere ceperũt. Potuerunt ergo creata nil nocere. si causa nõ fuisset. vel terrendoꝝ puniendorũq̃ vicioꝝ: vel ꝓbande ⁊ ꝑficiende virtutis. qꝛ ⁊ exempla virtutis ⁊ patientie alijs danda. ⁊ homo tentatus certi⁹ sibi innotescit. ⁊ iure sal⁹ illa turpiter ꝑ voluptatẽ amissa: ꝑ dolorẽ fortit᷑ est recuꝑanda. Bestie tñ bestijs nocẽt. que peccatũ nõ habent. vt nec vindicta dicat᷑: nec tali exercitio recipiant virtutẽ. Sꝫ alie sunt cibꝫ aliarũ: nec ideo recte non essent quibꝫ alie vescuntur. Habent em̃ omnia q̃ȝdiu sunt mensuras. numeros. ordinesq̃ suos: que cuncta merito considerata laudantur.

Aug. Illud etiã mouet. Si aĩalia noxia viuos ledũt penaliter. exercent salubrit᷑. aut ignorãter docent. cur in escas mortuos lacerãt: Quasi quicq̃ȝ intersit. caro iã exanimis ꝑ quos iã transit⁹ eat: q̃ mirabili potẽtia est reformanda. Quis ⁊ hinc doceat᷑ ꝓpter inanes curas exanimatorum corporuꝫ suorum nulla genera mortiũ esse horrenda.

Augu. Sic q̄uis ⁊ hinc fiat quedam prudentib' admonitio. ut ita se comendent creatori omnia maxima ⁊ minima occulto nutu administrāti. cui etiā nostri capilli numerati sunt: ne ꝓpter inanes curas exanimatorum suoꝝ corporum ulla genera mortiū perhorrescant. sed pie fortitudinis numeros ad omnia preparare non dubitent.

Aug. Queritur quare hic non sit additum. qđ dictum est de animalibus aquarum. Benedixitq̄ ei deus dicēs. Crescite ⁊ m. ⁊c. Forte qđ de prima creatura anime viuentis dictum erat. de secunda subintelligendū reliquit maxime quia in hui' diei operib' alia plura dicturus. Herbas aūt atq̄ ligna. quia non habent generandi affectū: hui' benedictionis forsitan indig̃ iudicauit. Qđ necessario repetitū est in hoīe. ne quis putet in officio gignendi filios esse peccatū: sicut in fornicatōe sine coniugio.

Bestias terre. ⁊c. Beda. Ordinis mutatio. nichil curandum in nostra loquela. q̇d prius in creaturarum ordine nominemus: cum deus creauerit omnia simul.

Mist. Beđ. Isi. Sexta die producit terra animam viuam: quādo caro nostra ab operibus mortuis abstinens viua virtutū germina parit: secundum genus suum. id est. vitam imitando sanctorum. Unde. Imitatores mei estote. ⁊c. Secundum genus nostrum viuimus. quando sanctos quasi proximos imitamur. Producit terra bestias. id est. homines ferocitate superbientes. ⁊ pecora. i. simpliciter viuentes. ⁊ serpentes astutos. s. et bonum a malo discernentes. ⁊ quasi reptando scrutantes terrena per que intelligant celestia.

Faciamus hominē ad ⁊c. Aug. Insinuatur pluralitas personaruȝ p. ⁊. f. ⁊. s. s. ⁊ statim vnitas deitatis cum dicitur. ⁊ fecit deus homineȝ ad imaginem dei. nō pater ad imaginem tantum filij: non enim vere diceretur ad imaginem nostram. Sed ita dictum est. Fecit deus hominem ad imaginem dei: ac si diceretur ad imaginem suam. Cum autem dicitur ad imaginem dei. cum superius dictum sit ad imaginem nostram. significatur: ꝙ non h' agit pluralitas personarum. vt plures deos credamus: sed ⁊ patrem ⁊ filium ⁊ spiritūsanctum vnum deum accipiamus.

Beda. Faciamus hominem ad ⁊c. Apparet quare dictum sit vt cetera fierent. iuxta genus suuȝ ⁊ species suas. erat eñ homo creandus. qui nō solum generi suo ⁊ speciei congrueret: sed ad imaginem creatoris fieret. cuius dignitatis magnitudo ostenditur: cum quasi consilio creaturarum. nec simpliciter dicitur sicut de ceteris. fiat homo: sed faciam'. h. a. i. ⁊. s. n. In quo vnitas trinitatis ostenditur ⁊ cōmendatur. Trinitas enim in precedentibus insinuatur. cum dicitur. dixit deus fiat. ⁊ fecit deus. ⁊ vidit deus ꝙ esset bonum: sed manifestius cum dicitur. Faciamus hominem ad. i. ⁊ si. n. Dum enim qui doceretur non erat: occulta fuit predicatio deitatis. Ubi creari cepit homo: fides ⁊ dogma veritatis emicuit. In eo eñ ꝙ dicitur faciamus: vna operatio trium personarum ostenditur. In hoc vero ad imaginem ⁊ similitudinem nostrā: vna ⁊ equalis substantia trinitatis. Angelis enim a deo non dicitur. Faciamus. h. a. i. ⁊. s. n. Dei eñ ⁊ angelorum non est vna ⁊ eadem imago vel similitudo. Nō autem secundum corpus. sed secundū intellectū mentis ad imagineȝ dei creatus est homo: quanq̄ in corpore quandā ꝓprietatem habeat q̄ hoc indicet. quia est erecta statura. secundū quā corp' anime rationali ꝯgruit: q: in celū erectū est.

Querit' quomodo immortalis factus sit homo pre alijs animantibus ⁊ cum illis cōmunē acceperit alimoniā? Sed alia est immortalitas carnis quā in adā accepimus: alia quā in resurrectione p xp̄m speramus. Ille factus est homo immortalis: vt non posset mori. si non peccaret. Moreretur aūt si peccaret. Filij vero resurrectionis equales angelis. nec poterunt vltra peccare: nec mori. Caro ergo nostra post resurrectionem non eget ciborum refectione: q: nec fame. nec lassitudine. nec alia infirmitate adest defectio. vel poterit corrumpi. Caro ade ante peccatum ita immortalis creata est. vt per alimoniam adiuta esset mortis ⁊ doloris expers. donec corporalibus incrementis ꝑductus ad etatem que conditori placeret. multiplicata progenie ipso iubente sumeret etiā de ligno vite. quo perfecte immortalis factus: cibi vlterius adiumenta non requireret. Sic ergo immortalis ⁊ incorruptibilis condita est caro hominū: vt suam immortalitatem ⁊ incorruptionem per custodiam mandatoꝝ dei custodirent. In quib' ⁊ hoc erat. vt de illis lignis cōcessis manducarēt: ab hoc interdicto abstinerēt. Per hoꝝ eduliū immortalitatis dona conseruarent. illius tactu mortem inuenirent. Sic vero incorruptibilis ⁊ immortalis erit in fine caro nostra: vt sicut angeli. in eodē statu semper maneat: ⁊ corporalibus cibis (qui ibi non erunt) egere nō possit. Nā ꝙ angeli cū patriarchis māducauerunt: non indigentia sed benignitate factū est. vt hoībus familiarius congruerent. Christus quoq̄ post resurrectionem manducauit. non vt cibo indigeret: sed vt veram post mortem se carnem recepisse mōstraret.

Et presit. Aug. Notandū etiā quia cū dixisset ad imaginem nostram. continuo subiunxit: ⁊ presit piscib' maris ⁊. v. c. Ut scilicet intelligamus in hoc factum hominem ad imaginem dei: in quo irrationabilibus antecellit. Id est aūt ratio vel mens vel intelligētia vel si alio nomine cōmodius vocetur: in quo scilicet contemplande veritati inheret.

Et creauit. d. h. Qui non quemlibet sanctorum imitando. sed ipsā veritatem intuendo operatur iusticiam: vt ipsam veritatem intelligat ⁊ sequatur. h' accipit potestatem super omnia: quia spiritualis quisq̄ effectus ⁊ deo similis omnia iudicat: ⁊ ipse a nemine iudicatur.

Et creauit ⁊c. Aug. Notandum ꝙ sicut in creanda luce dicitur. fiat lux. ⁊ statim sequitur. ⁊ facta est lux. sic cum dicitur faciamus hominē. infertur: ⁊ fecit deus hominem ad ymaginē dei. quia ista natura intellectualis est: sicut illa lux. et hoc est ei fieri. qđ agnoscere verbum per qđ fit. Si eñ diceretur. ⁊ factum est ita. ⁊ adderetur. ⁊ fecit deus. quasi prius intelligeretur factum in cognitione rationalis creature: ⁊ tandem in creatura q̄ rationalis non esset. Quomodo aūt homo immortalis factus sit. ⁊ alimoniam vel escam cum alijs animalibus acceperit. herbam afferentem semen ⁊c: difficile est dicere. Si enim mortalis peccato effectus est ante non indigebat his cibis: quia non posset fame corrumpi. Qđ enim dictuȝ est. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊. r. t. q̄uis nisi per concubitum posse fieri non videatur (Unde hinc quoq̄ mortalium corporum extitit indicium) potuit tamen alius modus esse in corporib' immortalib'. vt charitatis affectu: nulla corruptionis concupiscentia filij nascerent'. nec mortuis parentib' successuri. nec ipsi morituri: donec terra hominib' impleret'. ⁊ sic instituto sancto populo. qualē post resurrectionē futuꝝ credimus: nascendi etiā modus fieret. Quidam suspicati sunt nūc interiorem hominē factū: corpus aūt cū ait. ⁊ finxit deus hominem de limo terre: nec attendunt masculū ⁊ feminā secundum corpus tm̄ fieri potuisse. Ne putaretur eñ solū spiritū esse fcm q̄uis secundū eñ solū ad imaginē dei sit factus. addit': Masculū ⁊. f. c. e. vt corpus factū intelligatur. Rursus ne in vno homine vterq̄ sexus deputaret'. sicut quos androgenos vocāt. pluraliter subiecit. fecit eos: q̄uis mulier nōdum esset a viro diuisa. sed materialiter preseminata.

Masculū et fe. ⁊c. Aug. Postea plenius ⁊ vnde ⁊ quomodo homines facti sunt. exponitur. Sed nunc breuiter creati referuntur: vt sexti diei operatio. ⁊ septime dedicatio cū ceteris explicetur. Masculum vnum ⁊ feminam vnam in principio creauit deus. non vt cetera animantia. que in singulis generationibus creauit deus plura. vt humanum genus firmiori copula constringeret: cum se ex vno ortum meminisset. Unde cum subiungeret. Masculum ⁊ feminam creauit eos: noluit addere ad imaginē dei. qđ vnitate coniunctionis etiā in femina intelligendum reliquit. Bene autem in hoc loco creati dicuntur. etsi modus creationis non explicatur: vt congrue inducatur diuina benedictio. qua dicitur: Crescite ⁊ multiplicamini. Multiplicatio enim hominum. coniunctione maris et femine perficitur. Non igitur damnande nuptie. quas ad propagationeȝ superna benedictio instituit: etsi virginitas preferatur.

Mistice. Beđ. Isi. Post hec fecit deus hominem ad imaginem ⁊ similitudinem suā. virum. s. perfectū. qui ipsam veritatem contemplando:

bestias terre iuxta species suas: ⁊
simplices.
iumenta et omne reptile terre in
Be. preparatis que hominibus famulentur
genere suo. Et vidit deus ꝙ esset
trinitatem significat. — facta et ornata habitatione mūdana homo tanq̄ habitator et dn̄s omniū erat creandus.
bonum. et ait: Faciam' hominē
vnitatē trinitatis insinuat. — in eternitate. — rationalem. immortalem — morū sanctitate. et iustificatione. — innocentie et iusticie.
ad imaginem et similitudinem
trinitatis. — irrationali creature. dominus omniū inferiorum.
nostram. ⁊ presit piscib' maris
⁊ volatilibus celi. ⁊ bestijs terre.
vniuerseq̄ creature: omniq̄ reptili qđ mouet' in terra. Et creauit
q: spiritalis quisq̄ effectus et deo similis omnia iudicat. et ipse a nemine iudicatur.
in ratione qua ꝯtemplande veritati inheret
deus hominem ad imaginē ⁊ si
repetit. vt confirmet et quales facti simus diligentius inculcet — i. suam — non patris non filii.
militudinē suā. Ad imaginē dei
spirituales doctores. — plepsis. nōdum erat mulier formata — obedientes.
creauit illum. Masculū ⁊ feiaȝ

operatur iusticiam. hic accipit potestatem piscium maris ⁊ volatilium celi pecorum ferarum atq; repentium: quia spiritualis similis deo factus omnia iudicat: ⁊ ipse a nemine iudicatur. Masculum ⁊ feminam. c. e. q: sicut viro mulier: sic spirituali ⁊ perfecto viro minus perfectus obedire debet. dicitur enim eis. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊. r. t. In spiritualibus scilicet donis. vt ratio dominetur carni quasi insensato animanti: ⁊ perturbationibus eius. Per herbam seminalem ⁊ lignum fructuosum in escam hominibus datum intelligimus oblationes sanctorum. Unde paulus. Seminauimus spiritualia vobis: magnum est si carnalia vestra metamus.

Et dominamini p. m. Qd prius q̄si ꝯsulendo dixerat de eis: nunc dicit imperans: vt habeant scʒ dominiũ omniũ creaturarũ in inferiore parte mundi. qd per singula exequitur.

Et dominamini p. m. Beda. Queritur qua vtilitate homo dominatum inter cetera animantia perceperit: ⁊ ad quos vsus que ue solacia sunt hec creata homini si non peccaret. Nõ eñ ad escam. sed herbe tñ ⁊ arborꝝ fructus primo ꝯcessa sunt. Sed forte quia peccaturum prescienbat deus hominem: ⁊ sic futurum mortalẽ quẽ creauerat immortalem. ea primordialiter instituit: quibus se iam mortalis posset tueri. habens scilicet ex his alimentum ⁊ indumentum: ⁊ laboris adiumentum. Postq̃ autem conditori subiectus esse noluit: iure dominium perdidit. In testimoniũ vero prime creationis legimus aues viris sanctis seruisse: ⁊ rictus bestiarꝝ ⁊ serpentiũ venenum cessisse.

† non simul in tempore sed in prescientia.
creauit eos. Benedixitq; illis deus
† fecunditatem sexus accipite. † spiritualis intelligentie gradibus.
et ait: Crescite ⁊ multiplicamini.
† nuptie replent terram. virginitas celum.
† necessarius vsibus.
⁊ replete terram: ⁊ subiicite eã:
† vt ratio dominetur omni carnali perturbationi
Et dominamini piscibus maris
quasi insensibili animanti.
⁊ volatilibus celi: ⁊ vniuersis animantibus que mouent̃ sup terrã.
Dixitq; Ecce dedi vobis omnem
† vt de oblationibus subditorũ viuãt prelati.
herbam afferentem semen super terram: ⁊ vniuersa ligna que habent in semet ipsis sementẽ generis sui: vt sint vobis in escam. et

Ecce dedi. v. o. h. Bed. Patet q̃ ante peccatũ hominis terra nichil noxiũ protulit. non herbam venenatam: non arborem sterilem. Omnis eñ herba ⁊ ligna data sunt hominibus ⁊ volatilibus ⁊ animantibus terre in escam. Unde patet q̃ tunc animalia animalium esu nõ viuebant: sed cõcorditer herbis ⁊ fructibus vescebantur.

Et factum est ita. Aug. Notandum q̃ vbi datur potestas homini herbas ⁊ fructus edendi subinfertur: ⁊ factum est ita. in quo significatur quia hoc dicente deo hec sibi in esum concessa cognouit homo: non q̃ statim ederit. Si enim ad omnia supradicta referimus q̃ ait ⁊ factum est ita consequens erit. vt dicamus eos iam multiplicatos sexta die: qd post multos factum est annos.

Viditq; deus. c. q. f. ⁊c. Aug. Queritur cũ singillatiʒ cetera bona dicantur: cur homo ad imaginem dei factus cum ceteris hoc dicatur? Sed forte presciebat deus eum peccaturum: nec in perfectione imaginis mansurum. Qui enim singillatim bonus est magis cũ omnibus: sed nõ conuertitur. Cautum est ergo vt diceretur qd in presenti verum esset: ⁊ prescientiã futuri significaret. deus autem sic oĩa ordinauit: vt siqua singillatim fuerint delinquendo deformia semper tamẽ cum eis vniuersitas sit formosa

Et factum est v. et m. Mistice. Isi. Mane sexti diei fit predicatõ euangelij per christum. Finito vero quinto incipit sextus: in quo veteris hominis apparet senectus. Hac enim etate vehemẽter attritum est illud regnum: quando templum deiectum est ⁊ sacrificia cessauerunt. ⁊ nũc gens illa quantũ ad vires regni quasi vitam extremam trahit. In hac tamen etate tanq̃ in veteris hominis senectute nascitur nouus homo: qui spiritualiter viuit. Sexto enim die dictum est. producat terra animã viuentem ⁊c. quia in quinto die dictum erat. Producant aque non animam viuã sed reptilia animarum viuarum. Quomodo enim corpora sunt reptilia: sic corporali circumcisioni ⁊ sacrificijs tanq̃ in mari gentium populus ille seruiebat. Istam vero animam viuam dicit: quia vita iam incipit eterna desiderari. Serpentes vero ⁊ pecora que terra producit: gentes significãt euangelio stabiliter credituras. de quibus dicitur petro: Macta ⁊ mãduca. ⁊ cum illa immunda diceret audiuit: Que deus mundauit: tu immunda ne dixeris. Tunc fit homo ad imaginem ⁊ similitudinem dei: sic in sexta etate nascitur christus. de quo dicitur: ⁊ homo est ⁊ quis cognoscit eum? Et sicut in illa die masculus ⁊ femina: sic in ista etate christus ⁊ ecclesia. In illa die preponitur homo pecoribus ⁊ serpentibus ⁊ volatilibus celi: ⁊ in hac etate christus regit animas sibi obtemperantes. que partim de gentibus partim de iudeis venerũt: vt ab eo domite mansuescerent. carnali scilicet concupiscentie dediti: sicut pecora. vel tenebrosa curiositate obtenebrati: quasi serpẽtes. vel supbia elati: quasi aues. In illa die pascitur homo ⁊ animalia que cũ ipso sunt herbis seminalibus lignis fructiferis ⁊ viridibus herbis. In ista quoq; etate homo spiritualis quicunq; bonus minister est christi ⁊ euʒ pro posse imitatur: cũ ipso populo spiritualiter pascitur scripturarũ alimentis ⁊ diuine legis. partim ad concupiscendam fecunditatem rationum atq; sermonum: tanq̃ herbis seminalibꝫ. partim ad vtilitatem moruʒ ⁊ humane conuersationis: tanquã lignis fructiferis. partim ad vigorem fidei spei ⁊ charitatis in vitam eternam tanquã herbis viridibꝫ. i. vigẽtibus. que nullo estu tribulationũ arescãt. Sʒ spũalis sic pascit̃: vt mlta intelligat. Carnalis aũt. i. paruulꝰ in xp̃o tanq̃ pecꝰ dei vt credat ⁊ si non intelligat. eosdẽ tñ cibos omnes habent. Huius etatis vespera est de qua dominus ait: putas veniens filius hominis inueniet fidem super terram? Post illam vesperam fiet mane: cuʒ christus veniet in claritate: tunc requiescent cum christo ab omnibus operibus suis. quibus dicit̃: estote pfecti sicut ⁊ pater vester celestis pfectꝰ est. Hi eñ faciũt opera valde bona: post que requiescent in die septimo qui vesperã nõ habet.

cunctis animantibus terre. Omniq; volucri terre ⁊ vniuersis que mouentur in terra ⁊ in quibꝰ est anima viuens: vt habeant ad ve
† i. in esum sibi concessa cognouit homo.
† non cõmendat hominẽ specialiter sicut cete
scendum. Et factũ est ita. Viditra: quẽ ab ordine recessurum presciebat.
q; deus cuncta que fecerat: ⁊ erãt valde bona. Et factuʒ est vespere
† Augustinus. sexta distinctio.
⁊ mane dies sextus.

C. II.

† causaliter quidẽ ⁊ potẽtialiter quorũ numeros profectus ⁊ defectus tempus post visibiliter explicaret. † perfectione senarii. † sex diebus pfecta est rerũ ꝯditio. Sex etatibus pficitur hominum reparatio.
Igitur perfecti sũt celi ⁊ terra et oĩs ornatꝰ eorũ.

Moraliter. Sexto die producit terra animam viuam. i. homo de stabilitate sue mentis vbi habet fructꝰ spirituales. i. bonas cogitationes. oẽs motus animi sui regit: vt sit in illo anima viua. i. rationi ⁊ iusticie seruiẽs non terrenitati ⁊ peccato. Ita fit homo ad imaginem ⁊ similitudinem dei masculus ⁊ femina. i. intellectus ⁊ actio. quorum copulatione spiritualis fetus terram impleat. i. carnem subiiciat ⁊ cetera que iam in hominis perfectione dicta sunt. In istis tanq̃ diebus vespera est ipsa perfectio singulorum operum. ⁊ mane inchoatio sequentium.

C. II.

Igitur perfecti. s. c. et t. Alc. Nullomodo dici potest: quomodo fecit deꝰ celũ ⁊ terrã. Sed hec expositio per ordinẽ dierꝝ indicat tanq̃ hystoriã factarꝝ rerꝝ. sed maxime obseruat pdicationem futurorꝝ. Si quẽ mouet q̃ in etatibꝫ seculi due prime denis generationibus explicant̃. tres sequentes singule. xiiij. sexta vero nullo numero generationũ diffinit̃: facile est videre etiã in vnoquoq; homine infantiã ⁊ pueriçiam quinq; sensibus corporis inherere. Quinarius aũt duplicatꝰ (q: duplex est sexus humanꝰ Unde generationes tales fiunt) denariũ facit. Ab adolescentia vero vbi ratio preualere incipit in homine accedit quinq; sensibus cognitio ⁊ actio quibus vita regitur ⁊ administrat̃. vt sit septenarius. qui duplicatus propter duplicẽ sexũ. xiiii. generationibꝫ eminet: quas habent tres etates adolescẽtis. s. iuuenis ⁊ senioris. Senectus vero nullo annorꝝ termino finitur sed post illas quinq; etates quantũ quisq; vixerit senectuti deputat̃. In hac quoq; etate seculi nõ apparent generationes. vt etiã occultus sit vltimus dies: quẽ dominus vtiliter latere monstrauit.

Igitur perfecti ⁊c. Alt. Post illorꝝ quasi sex dierꝝ opa valde bona speret homo requiẽ perpetuam: ⁊ intelligat quid sit requieuit deus die septimo ab operibus suis. quia ⁊ ipse in nobis hec bona operat̃: qui iubet vt operemur. ⁊ recte quiescere dicitur: quia post hec omnia opera requieʒ nobis prestabit. Quomodo paterfamilias domum edificat cum seruientibus facere imperat. ⁊ post ab operibus requiescere: cuʒ perfecta fabrica iubet quiescere.

Isi. Moraliter. Habet vnusquisq; nostꝝ in nostris opibus ⁊ recta vi tanq̃ distinctos istos sex dies: post quos debeat quietē sperare. Primo die lucem fidei· quādo primū visibilib⁹ credit: ꝓpter quā fidem dominus visibiliter apparere dignatus est. Secundo die factum est tanq̃ firmamē tum discipline· qđ discernit inter carnalia ⁊ spiritualia opa: sicut firmamē tum inter inferiores aquas ⁊ superiores. Tercio die quo mentem suā ad ꝓ ferendos bonoꝝ operū fructus ꝑparat ⁊ erigit· separata labe ⁊ fluctib⁹ tem ptationū carnalium· tanquā aridam terrā habet· mentē videlicet tanquā a perturbationib⁹ maris· ut iam possit dicere: Mente seruio legi dei· carne aūt seruio legi peccati.

Compleuitq; deus ⁊c. Augu. Alia translatio. Consummauit deus die sexto opa que fecit· que nichil questionis affert: quia manifesta sunt q̃ in eo facta sunt. Sed secundū hebraicam veritatem querendū est quomo do dicatur deus septima die opus suū compleuisse· in quo nichil nouum creasse dicitur. nisi forte ipsum tunc fecisse· ⁊ in eius factura opus comple uisse dicatur: q eo facto mensurā numerūq; ꝑfecit dieꝝ· quoꝝ circūitu oīa secula voluuntur. nam in reuolutōe idem est octauus qui ⁊ primus. Com pleuit igitur die sexta opus suū· addito· vij· quē sabbatū dici ⁊ esse voluit et mistica ꝑ ceteris benedictione ⁊ sanctificatione donauit. Unde ⁊ dies iudicij· quia post septimam sabbati ventura est: octaua in scripturis dicta est. quasi septē tantū precesserint. dies quoq; resurrectionis dñi· cum post tot dieꝝ milia ventura esset: octaua dicta est. Potest dici compleuisse de um die septima opus suū: q2 ipsū benedixit ⁊ sanctificauit· opus eñ est be nedictio ⁊ sanctificatio: aliqđ eñ opis fecit salomon: cū templū dedicauit.

Die. In hebreo habet die septima. Artabimus ergo iudeos· qui de ocio sabbati gloriant. q2 iam tūc in principio sabbatū solutum est: dū de⁹ operatur in sabbato complens opera sua in eo.

Compleuitq; deus ⁊c. Aug. Querit vtrū illi sex dies preterierunt: ⁊ addito septimo nunc per volumina tempoꝝ non re sed nomine repetan tur. In toto eñ tempore multi veniunt ꝑteritis similes: nullus idem. Un de dubitatur· vtruz illi sex dies preterierint: an istis vsitatis quotidie trās currentib⁹· illi maneant in reꝝ conditionib⁹· vt non solū in trib⁹ ante lumi naria· sed etiā in reliquis tribus intelligamus diē in specie rei que creata est: noctē in defectu vel priuatione. cū· s· amittitur species aliq̃ mutatōe q̃ inest omi creature siue possibilitate· cū desit effectus: sicut in celestib⁹ corporibus. siue actu· vt in terrenis ⁊ mortalib⁹. Uespera aūt in omibus perfecte conditionis termi nus sit. Mane incipientis exordiū. Omis eñ creatura certis initijs ⁊ fini bus continetur. Sed siue hoc· siue illud· siue aliud ꝓbabili⁹ dicatur: per fecto numero dieꝝ· i· senario· perfecit deus opera sua. que mensura· ⁊ nu mero dieꝝ. ⁊ pondere disposuit· i· in se. qui est mensura· omiq; rei modum prefigens: ⁊ numeros prebens ⁊ speciem· ⁊ pondus. quia omnia ad quietē ⁊ stabilitatem trahit. omnia eñ terminat· format· ordinatq;. Uel sic di sposuit omnia· vt haberent mensuram· numerū· ⁊ pondus: sicut dicit de⁹ corpora in colorib⁹ disposuit. non vt colores in se prius habuerint: sed vt ipsa colores haberent. Nec senarius numerus iđ perfectus est· quia sex die bus deus opera fecit· sed ideo perfecit opera sex dieb⁹: quia senarius est ꝑ fectus. Sine his ergo perfectus esset. qui nisi esset perfectus: secundū eum perfecta non fierent.

Et requieuit deus. Beda. Non quasi operando lassus· sed ab vni uerso ope requieuit: q2 nouā creaturā facere cessauit. Requiescere eñ ces sare dicit: vt in apocalipsi. Requiē non habebāt dicentia· sanctus· sanct⁹ sanctus· i· dicere non cessabant.

Beda. Altius quoq; intelligitur requieuisse ab vniuerso opere suo· i· non opus habuisse illis opibus· in quib⁹ requiesceret: cuius requies in se met ipso vera est semper sine initio ⁊ fine. sed sola bonitatis causa fecisse opera· que in ipso requiescerent. humana vero indigentia quotidie labo rat: vt in opibus suis requiescat. dicente deo: In sudore vultus· t· ve· p· t· Deus autē non habuit necesse in creaturis suis requiescere: sed creaturis rationalibus in se requiem dedit.

Augu. Et requieuit deus ⁊c. Non laborauit deus in opando: qui so lo verbo fecit omia· dicendo fiat. Nec homo dicēdo fiat· laborat. Sed for te dicit laborasse cogitando quid fieret. A qua cura perfectis reb⁹: quieuis se dicitur. Sed hoc sapere· desipere est. Deinde ergo requieuisse est crea ture rationali in se requiem prestitisse. vt illuc· s· desiderio feramur: quo re quiescamus· i· nichil amplius requiramus. Sicut eñ facere dicit· qđ ipso in nobis operāte facim⁹: ⁊ cognoscere· cū cognoscimus. sic requiescere· cuz eius munere requiescimus.

Cōpleuitq; deus die septimo op⁹ suū. †Et requieuit de⁹ die septimo

† sin semet ipso· q2 post nichil nouū fecit·

Aug. Non est mirum· si diem quo xp̄s erat in sepulchro quieturus· ħ modo prenuncians dixit: die septimo requieuit· deinceps operaturus or dines seculorum.

Aug. Potest aūt intelligi· deum requieuisse a faciendis generib⁹ cre ature: q2 vltra noua nō condidit· vsq; nunc tñ operat administrationem eorūdem geneꝝ: que tunc instituta sunt. Creatoris eñ virtus causa subsi stendi est omis creature. Qđ eñ dicit: Pater meus vsq; modo opatur vniuerse creature continuā administrationē ostendit. die septimo requie uit: vt nouā creaturam vlterius non faceret. sed vsq; nunc opatur: vt qđ condidit· continere ⁊ gubernare non cesset.

Augu. Deus autem nec creando defessus· nec cessando refectus est. ħ per scripturā suā ad quietis desideriū nos hortat: dicendo se diem sancti ficasse in quo requieuit. ceteros enim non legitur sanctificasse: tanq̃ apud ipsum plus quies q̃ operatio valeat.

Augustinus. Uiciū quoq; anime est· ita suis operib⁹ delectari: vt potius in ipsis q̃ in se requiescat ab eis. cum in ipsa vel anima vel ratione aliquid melius sit quo fecerit: q̃ ipsa sint que fecerit. Ideo ostendit deus cum dicitur requieuisse· nullo opere sic delectatus: quasi faciendi eguerit. Uel minor· si non fecerit: vel beatior· cū fecerit. Qđ ex illo ita est: vt ei de beat qđ est. ipse aūt nulli: q2 ex ipso est q beatus est. Se ipsum reb⁹ quas fecit: diligendo preposuit. Ideo non sanctificans diem quo ea faciēda in choauit· nec illum quo fecit ea: ne illis faciendis vel factis gaudium ei cre uisse videretur. sed eū quo ab ipsis in se ipso requieuit: qui nunq̃ requie caruit. Sed eam nobis per diem septimū ostendit· significans eam nō da ri nisi perfectis: cui deputauit diem· qui perfectionē reꝝ omniū sequebat. Qui eñ semper quietus est· tunc nobis requieuit: cum se requieuisse mon strauit. ⁊ requiescit in nobis· cū in se requiez tribuit. Requies ergo dei est qua nullius indiget bono. ⁊ ideo certa est nobis in illo: quia beatificamur bono qđ ipse est· nō ipse bono qđ nos sumus. porro nec vllo ꝑter se alio bono eget: qui bono qđ fecit nō eget. Nec est eñ requies ei⁹ ab omnibus operibus que fecit. quia bono qđ fecit non eget: nec egeret si non fecisset. Nam sic potest dici· nullis egens bonis: non a factis requiescēdo· sed nul la faciendo. Sed facere si non posset nulla potentia esset. Si posset et non faceret: magna esset inuidia. Sed omipotēs ⁊ bonus· omia valde bona fecit. Quia vero se ipso bono perfecte beatus est: a bonis que fecit in se ipso requieuit: ea re quie· a qua nunq̃ recessit.

Aug. Si autem diceretur requieuisse a faciendis: intelligeret tantum non fecisse. Si a factis. forte ipsis factis egere videret. nos aūt non in no bis· sed in illo requiescamus· nec ita velimus similes esse deo· vt in nobis requiescamus: sicut ipse in se. Sed sicut non requieuit nisi in se ipso: quia beatus est se ipso. ita in ipso nos quieturos speremus: qui non nostro bo no· sed ipso beati sumus.

Aug. In se autem requieuit deus semꝑ. In dieb⁹ vero quib⁹ rerum consummatio narratur· in septimo tantum requieuit: qui rerum sequitur perfectionē. a perfectis eñ requiescit· qui perfectis non eget: vt beatior sit.

Aug. Opera eius videmus bona: quietem vero eius post bona opera nostra videbimus. Ob quā significandaz· vnā diem sabbati precepit ob seruari. qđ in tempore gratie oblatū est: in qua perpetuū obseruat sabba tum· qui spe futuri omia bona operatur. nec in bonis operibus suis· quasi non acceperit· gloriatur.

Aug. Apud illum quieti eius nec mane nec vespera est. quia nec ape ritur initio: nec clauditur fine. In perfectis autem operib⁹ mane habet· et non vesperam. quia perfecta creatura incipit conuerti ad quietem creato ris. sed illa non habet finem sue perfectionis. ⁊ sic requies dei nō ipsi deo sed rerum perfectioni inchoatur. ⁊ habet in eo mane: q ab ipso perficitur. sed in suo genere tanq̃ vespera terminatur· qđ in deo vesperam nō habz q2 nichil erit perfectius ipsa perfectione.

Aug. In illis aūt diebus· quib⁹ omia creabant: vespera est terminus condite creature. Mane initium alterius condende. ⁊ sic quinti diei vespe ra est terminus condite in eo creature. Mane post ipsam initium faciende sexta die· qua condita: terminus est vespera. ⁊ quia nichil condendū resta bat· ita post illam mane factum est· vt non esset initium alterius creature condende: sed quietis omnis creature in creatoris requie. Intelligitur eñ completo sexto die post eius vesperam mane· quo significat initiū manen di ⁊ quiescendi: que quies dei nec initiuz habet nec terminū. Creature ha bet initium: sed nō finem. Ideo eñ septimus dies cepit a mane: sed nullo terminatur vespere. Si aūt in ceteris dieb⁹ vespere ⁊ mane vices tempoꝝ

significant·qualia quotidie peraguntur:nichil prohibet septimum diem vespera maneqꝫ concludi. Vt mane post vesperam septimi diei sit initium octaui· de quo silendum fuit:quia idem primus ad quem reditur. Vnde probabilius est·hos septem dies sub illorum nominibus sibimet succedentes tempora peragere. Illos autem primos inusitata nobis specie in ipsis rerum conditionibus explicatos permanere.qđ de tribus fateri cogimur: qui conditi ante luminaria memorantur.

Aug. Queritur quomodo dicatur in die septimo in se ipso requieuisse deus·cuꝫ scriptum sit·et requieuit deus die septima quasi non in se ipso: Quid est ergo dies septim⁹:creatura· an temporale spacium: qđ ⁊ ipsum creature temporali concreatum est.⁊ sic creatura: Nulla enim tempora sunt:que a deo creata nō sint. Sex aūt dies cū quib⁹ ⁊ in quib⁹ creaturis creati sunt: superius dictū est. Sꝫ septimū qn̄ creauit: In ipso em̄ nichil fecit:sed ab his q̄ fecerat requieuit. Quomodo ergo requieuit in die quē nō creauit: Aut quomodo eū post sex dies creauit·cū sexto die oīa cōsummauerit:nec aliquid in septimo creauerit: Forte vnū tantū diem creauerit deus:vt ei⁹ repetitione multi preterirent.nec opus erat·vt septem crearet:quia illius quem creauerat septima repetitio hunc faciebat. Lucem enim discreuit a tenebris·diemqꝫ vocauit:⁊ tenebras noctē. Huius diei repetitionem scriptura appellat secundum diem·deinde tercium·⁊ deinceps vsqꝫ ad sextuꝫ quo consummauit opera. Cuius repetitio septimi diei nomen accepit vel contraxit.⁊ ita dies septimus·nullus dies·nulla creatura:nisi illa que prius condita·⁊ dies vocata

ab vniuerso opere qđ patrarat. Et benedixit diei septimo·⁊ sanctificauit illum:quia in ipso cessauerat

Aug. Sed quomodo circūire poterat lux·ad exhibendam diurnam nocturnamqꝫ vicissitudinem·non solum ante luminaria·sed ante factum firmamentum·immo ante speciem terre vel maris:que circūitum lucis admitteret: Hac difficultate compulsi supradiximus lucem factam prius esse spiritualis creature consummationem vel confirmationem. Noctem vero adhuc formandam in ceteris operibus materiam·que fuerat instituta:cū primo fecit deus celum ⁊ terram ⁊ omnia cetera.

Aug. Sed facilius est vt nos ignorare fateamur·quomodo lux·que dies dicitur·circūitu suo si corporalis est·vicem diei noctisqꝫ egerit: Si spiritualis est·condendis omnibus presentata sit suiqꝫ presentia diem·absentia noctem: Vesperam initio absentie· Mane initio presentie sue fecerit: q̄ꝫ contra naturam diuine scripture conemur·dicendo alium diem esse septimum:q̄ꝫ illius diei quā fecit deus·septimā repetitionem. Alioquin aut non creauit deus diem septimum:aut septimus post illos sex.falsumqꝫ erit eum sexta die consummasse omnia opera sua.

Aug. Sed quoniam lux corporalis anteq̄ꝫ fieret celum·quo circūitu noctem diemqꝫ exhibuerit:non inuenimus:sic questionem terminamus. Lux prius creata non corporalis·sed spiritualis·sicut post tenebras facta id est·a sua informitate conuersa ad creatorem·ita post vesperam habet mane·cum post cognitionem proprie nature·qua non est qđ deus·refert se ad laudandam lucem que est deus:cuius visione formatur.⁊ quia creature inferiores sine eius cognitione non fiunt:vnus dies vbiqꝫ repetitur.cuius repetione tot dies fiant:quotiens distinguūtur rerum genera senarij perfectione terminanda.vt vespera primi diei sit sui cognitio:qua scit se non esse qđ deus. Mane post vesperam quo clauditur dies vnus·⁊ inchoatur secundus:conuersio eius·vt ꝙ est creata ad laudem referat creatoris.et cognitionem creature percipiat de verbo dei:que post ipsam fit·i·firmamēti.qđ in eius cognitione fit prius·cum dicitur: Et factuꝫ est ita.post in natura firmamenti·cum additur:⁊ fecit deus firmamentum. Deinde vespera lucis huius·cum ipsum non in verbo dei sicut ante·sed in ipsius natura cognoscitur:que cognitio tanq̄ꝫ minor vespera dicitur. Postea fit mane·quo clauditur dies secundus:⁊ incipit tercius.in quo itidem est mane·conuersio huius lucis ad laudem dei.quia fecit firmamentum ad percipiendā de verbo dei cognitionem post firmamentum faciende creature. Et sic cetera vsqꝫ ad mane post vesperam sexti diei. Multum enim interest·inter cognitionem cuiusqꝫ rei in verbo:⁊ in ipsius natura. Vnde h̄ ad diem·illud pertinet ad vesperam. Prelucet enim que in verbo conspicitur cognitio:⁊ illa qua creatura in se ipsa noscitur recte vespera dicitur.

Aug. Quia vero angeli creaturam in se ipsa sic sciunt:vt preponant qđ eam in veritate sciunt:per quā facta sunt omnia.per sex dies non nominatur nox:sed post vesperam ⁊ mane dies vnus.⁊ sic ꝑ cetera. Diei ergo cuius vespera ⁊ mane secundū predictam rationem accipi potest·senaria repetitione:facta est omnis creatura.factumqꝫ est mane:quo finiretur dies sextus·⁊ inciperet septimus sine vespera.quia dei requies non est creatura·q̄ per ceteros dies aliter in deo·aliter in se facta cognoscit:cui⁹ cognitionis quasi decolor species vesperam facit. Non ergo forma opis dies·termin⁹ vespera·⁊ alterius operis initium mane debet intelligi.ne cogamur dicere preter sex dies septimi conditam creaturam:aut ipsum non esse creaturaꝫ. sed dies idem per omnia opera repetitur:nō circūitu corporali·sed cognitione spirituali.cū angeli prius contemplātur creaturam in verbo dei·deinde in sua cognitione·⁊ post in se ipsa:qđ significat vespera facta.⁊ hāc cognitionem ad ipsi⁹ veritatis laudem referūt:qđ mane significat.

ab omī opere suo qđ † creauit de⁹

† s in verbo.

† s in opere. ⁑ s recapitulatio s conclusio superiorū s vel historice vel mistice.

† vt facerꝫ ⁑ Iste sūt generationes

Intelligitur etiam vt non creature·sed sibi requies dei diei septimi habuerit mane sine vespera·i·initium sine termino. Si em̄ diceret: Requieuit die septimo·nec adderet ab opibus suis:frustra initiū quietis quereremus.nō em̄ incipit requiescere. Requies aūt ab operib⁹ ex eo cepta est:ex quo illa perfecit. Neqꝫ em̄ ab operibus suis eoꝝ nō egendo requieuisset·priusq̄ꝫ essent:quibus nec perfectis eguisset.⁊ quia eis nunq̄ꝫ omnino eguit: nec beatitudo qua eis non eget tanq̄ꝫ perficienda perficietur. Ideo septima die nulla vespera accessit.

Aug. Nec putet quis qđ de luce spirituali dictū est·⁊ de die spirituali condito in spirituali ⁊ angelica creatura·de contemplatione quā habet in verbo dei·⁊ de cognitione qua in se creatura cognoscit·eiusqꝫ relatione ad laudem veritatis·non iam ꝓprie:sed figurate ⁊ allegorice cōuenire ad intelligendū diem vesperam ⁊ mane. Sed aliter q̄ꝫ in consuetudine hui⁹ corporalis lucis.non tn̄ hic tanq̄ꝫ ꝓprie:ibi figurate. Vbi em̄ certior lux: ibi verior dies.cur ergo nō verior vespera·⁊ verius mane:

Aug. Dies ergo ille primus angelica·s·creatura est ꝑsentata omnib⁹ operibus dei hoc ordine presentie quo scientie·qua in verbo facienda presciret:⁊ in creatura facta sciret.non per interualla temporꝝ:sed prius ⁊ posterius habens in cōnexione creaturaꝝ.in efficientia creatoris oīa simul cognouit. Sic em̄ fecit deus futura·vt non temporaliter temporalia:sed ab eo facta currerent per tempora. Lux em̄ creatura spiritualis omnibus operib⁹ dei presentari potuit per senarij perfectionē·atqꝫ inde septimi requiem diei mane habere·non vesperam:vt nō sit deo hoc requieuisse septima die·tanq̄ꝫ ipso eguerit ad requiem.sed ꝙ in conspectu angeloꝝ requieuerit ab omnib⁹ operib⁹·nō nisi in se ipso:qui non factus est·i·vt creatura angelica·que cognoscendis operib⁹ in ipso ⁊ in illis tanq̄ꝫ dies cū vespera presentata est·nichil post omnia bona valde melius cognosceret·q̄ꝫ illum qui ab omnibus operib⁹ in se ipso quiesceret:nullo eoꝝ egentem quo sit beatior. In qua cognitione non habente vesperam benedici et sanctificari ob hoc meruit.

Beda. Aug. Vnde dicitur· Memento vt diem sabbati sanctifices. H̄ aūt benedictio ⁊ sanctificatio maiorem benedictionē ⁊ sanctificationem significat·sicut em̄ crebris victimis sanguis xp̄i semel fundendus significabatur:ita per requiem diei septime post opera sex dieꝝ sepe celebratam significabatur ille dies sabbati·quo xp̄s semel in sepulcro quietur⁹ perfectis sexta die oīb⁹ operib⁹·quib⁹ mundū sex dieb⁹ perfectum restaurauit. In qua antiqui memor operis·saluationē mundi se perfecisse declarauit. Dixit em̄ consummatū est·⁊ inclinato capite·e·s· Hec sanctificatio ⁊ benedictio ⁊ requies post opera valde bona·significat nos post opera bona(que in nobis operatur ipse)peruenturos ad requiē celestis vite·fruituros eterna sanctificatōe ⁊ benedictione. Ideo hec dies vesperā habere nō scribit.

Iste sunt generationes. Be· Eos tangit q̄ mundū sine initio dicunt semper fuisse. Vel qui a deo factum putant:sed ex materia quā non fecerit:sed coeterna ei. In die quo fecit celum ⁊ terrā ⁊c· Diem ponit pro omni tempore·quo primordialis creatura formata est.non em̄ in quolibet sex dieꝝ celum factum vel siderib⁹ illustratū·⁊ terra ab aquis separata·arboribus herbisqꝫ consita. Sic apl̄s dicens· Ecce nunc dies salutis·significat totum tempus quo hic viuimus. Sed difficile est intelligere quomodo fecit deus in hac die·c·⁊·t·⁊ omne virgultum:nisi dicamus·ꝙ in materia informi pariter omnis creatura formata est.iuxta illud: Qui viuit ineternum·creauit oīa simul. Si ergo in hoc die tempus intelligimus·quo ante omnem huius seculi diem facta sunt omnia simul. Patet ꝙ herba ⁊ omnis arbor in vna substantia causaliter facta sunt:priusq̄ꝫ visibiliter orirentur ⁊ germinarent. Si vero hūc diem pro illo tempore accipimus·quo mundus per sex dies ornatus est·possumus intelligere·quia protulit terra

herbam virentem·non sicut modo cum irrigatione pluuiaꝝ·vel industria hominum multa procreantur.sed aliter prima herbarum ⁊ arboꝝ facta est creatio:solo·s·dei imperio·sine pluuia ⁊ ope humano. Unde sequit᷑: Nō enim pluerat dominus deus sup terram.

Mistice. Isid. Iste sunt generatōes·c·⁊·t· Numerati sunt sex dies· quib᷒ vniuersitas seculi a capite vsq̄ ad finem·quasi breuis imago figurata est. Unde h̄ pars libri liber generatōis celi ⁊ terre dicta est. In hac vero cōclusione vnus dies dicit᷑· quo fecit de⁹ celum ⁊·t·ꝛc. In quo tempus significatur. His ergo paucis verbis insinuata est oīs creatura ante peccatū anime. In celo ⁊ in terra omnis visibil' creatura. Nomine diei omne tp̄s: qꝛ simul facta sunt tēpus ⁊ tēporalia. Nomine virgulti ⁊ herbe creatura inuisibilis:ꝓpter vigorem vite immarcessibilem·si nō peccasset. Anteq̄ orire᷑ in terra·i·priusq̄ peccaret·i·terrenis cupiditatibus se subderet. Unde sequit᷑: Non enī pluerat deus super terram·h̄ est.nondū ꝓpheticis vel euangelicis nubib᷒ imbre verbi misso animā viuere fecerat. Et hō nō erat qui opaꝛetur·t.qꝛ post peccatum homo laborare cepit in terra·⁊ necessarias habuit nubes illas:vnde virgultū·i·anima virebat. Irrigabat eam fons vite·i·inundatio veritatis·loquens in intellectu eius:vt pluuia de nubibus non egeret anteq̄ peccaret. Hic erat status hominis ante peccatum.

celi et terre quando create sunt·
† s Be·in tempore. † s Augu·omniū visibiliū materiam.
† in die quo fecit dominus † celum
† s omniū inuisibiliū propter vigorem vite
⁊ terram † et omne virgultū agri·
† s anteq̄ homo terrena ꝯcupisceret. † s omē viride agri·qđ tercio die factum apparet. s propter vitam immarcessibilem.
† anteq̄ oriretur ĩ t̄ra: † omēq̄ herbā regionis· † priusq̄ germinaret
† s mala concupiscentia coalesceret in mente.

Augustinus. Alia translatio habet·hic est liber creature celi ⁊ terre Cum factus est dies·fecit deus celū ⁊ terrā·⁊ omne viride agri ꝛc. Firmior fit sententia·qua dicit᷑ vnū diem fecisse deum: vnde illi sex dies vel septem·hui⁹ vni⁹ repetitione numerari potuerūt.quando scriptura concludens cuncta que ab initio huc vsq̄ dixerat·ait:hic est liber creature·c·⁊·t· cum factus est dies. Non enī memorata sunt celū ⁊·t·sicut in principio anteq̄ fieret dies:cum tenebre erant sup abyssum.sed quomodo factum est celum ⁊ terra·cum factus est dies·iam distinctis·s·reꝝ generib᷒:quib᷒ oīs creatura composita est in hanc speciem·que mundus vocatur.hic ergo celum memoratur qđ est firmamentū·cū oīmbus que in illo sunt.⁊ terra illa que cū abysso vnū obtinet locum cū oīmbus que in ea sunt. Cū enī dicit᷑ cū factus est dies·siue superiorib᷒ nectat᷑·vt sit vna sententia:hic est liber creature celi ⁊ terre·cū factus est dies.siue inferiorib᷒·vt sit plena sentētia: Cū factus est dies·fecit deus celū ⁊ terram.cogit sic intelligi .celum ⁊ terra quomodo·s·facta sunt:cum factus est dies. Cum vero addit᷑·⁊ omē viride agri·qđ tercio die factum est:plane apparet·illum esse diem vnū quē fecit deus·quo repetito:factus est secundus ⁊ tercius dies·⁊ ceteri vsq̄ ad septimū. Cum enim nomine celi ⁊ terre omnem creaturā vellet accipi:supposuit omne viride agri:vt hunc diem apertius significaret. Cū enī conditorum ordinem recolimus·inuenimus viride agri tercio die creatum:anteq̄ solis presentia dies quotidianus perageret᷑. Quando etiā audimus· cum factus est dies:fecit deus omne viride agri.admonemur ipsius diei: quē siue corporalem lucem nobis incognitam:siue spiritualem in societate angelica intelligimus. Item cū dicitur fecisse deū·c·⁊·t·ꝛc.cum factus est dies:simul oīa fecisse signat᷑·⁊ cum sex dieꝝ ordine creata memorantur· ⁊ nunc ad vnum reducuntur:hunc septies repetitum·⁊ illā senariam vel septenariā repetitionē non interuallo temporis factam intelligimus. Scriptura enī altitudine superbos irridet:ꝓfunditate attentos tenet.magnos veritate:paruulos nutrit affabilitate.

Augu. In prima mundi conditione cū deus omnia simul creauit·homo factus est·qui esset ratio creandi hominis:nō actio creati. Sed aliter hec in verbo dei·vbi ista non facta sunt:sed eterna.aliter in elementis mūdi·vbi omnia simul facta sunt futura.aliter in reb᷒·que iā non simul:sed tempore suo queq̄ creantur.aliter in seminib᷒·in quib᷒ rursus primordiales cause repetunt᷑ de reb᷒ deducte·que secundū causas quas primū condidit extiterant:velut herba ex terra·semen ex herba.

Omne virgultū ꝛc. Aug. Intelligit᷑ terra causaliter ꝓduxisse herbam ⁊ lignum·i·ꝓducendi virtutē accepisse. In ea enī tanq̄ in radicibus facta erant·que per tempora futura erant.fecit ergo anteq̄ essent sup terrā secundū formabilitatem materie:que formanda erāt verbo eius.ꝓcedens formationē non tempore:sed origine.

Non enim pluerat ꝛc. Augu. Quasi non fecit deus sic tunc·sicut nūc cum pluit ⁊ homines opantur:⁊ ꝑ moras tempoꝝ fiunt que non erant.cū fecit omnia simul.tempora enī nō fuerunt ante creaturā:sed cum creatura ⁊ ipsa creatura. Motus enī si nullus esset vel corporalis vel spiritualis creature:quo ꝑ presens ꝑteritis futura succederent:temp⁹ omnino non esset: nec creatura moueri posset.

† s quasi nō ex ꝓuentu pluuiarū nati sunt frutices aut herbe.nec vsq̄ ad diluuiū legitur pluisse s prophetica vel euāgelica predicatione. † s mentem humanam.
† Nō enī pluerat dn̄s † sup terram
† s nō erat necesse corda hominū humano ope irrigari.
† et homo nō erat qui operaretur
† s sapiētie·diuisus in quattuor partes virtutū s vite. s inundatio veritatis.
terram: † sed fons ascēdebat e terra † irrigans vniuersam superficiē
† s inspirans corda vtilia ⁊ honesta.
† s iubendo·volendo.
terre. † Formauit igitur dominus

Sed fons ꝛc. Bed. Huius fontis qualiscūq̄ irrigatio·iam terra herbis ⁊ lignis vestita superuenit. Fons vnus ascēdisse dicit᷑:ꝓ aliqua in terre finib᷒ vnitate.vel singularis positus est ꝓ plurali.

Sed fons ꝛc. Augu. Hic intimare videtur que fiant secundū tempoꝝ interualla:ex prima conditione vbi fiunt oīa simul.incipiēs ab elemento·ex quo oīa nascunt᷑ germina animaliū herbaꝝ vel lignorum:vt agant temporales numeros ꝓprijs naturis distributos. Primordia enī omniū seminum humida sunt:⁊ ex humido concrescunt. Si dicat᷑ quantolibet fonte non posse faciem omnē terre irrigari:etsi montes irrigaret·diluuiū esset. Respondetur·qꝛ vicissim fieri posset:sicut nilus plana egipti irrigat. Possunt ⁊ per vnū fontem intelligi multi fontes regiones ꝓprias irrigantes.⁊ omnis terre facies irrigata· sicut omnis vestis facies colorata.etsi non continuatim sed maculatim ab hoc fonte que narrant᷑·per moras tempoꝝ fiunt:non simul. Qū ergo aliter sint creaturaꝝ rationes in verbo dei·aliter opa a quib᷒ die septima requieuit.aliter que ex illis vsq̄ nunc opatur.vltimū vtcunq̄ corporis sensu ⁊ consuetudine cognoscimus:duo remota a sensibus nostris ⁊ humane cognitionis vsu·prius autoritate diuina credenda: post ꝑ h̄ que nota sunt vtcunq̄ noscenda.

Formauit ꝛc. Aug. Mistice. Latior de homine figurate explicat᷑ narratio:vt querentes instruat ⁊ exerceat·hec formatio non est noui opis inchoatio:sed diligens retractatio. Si hic hominē ex corpore ⁊ anima iā factum intelligimus:bene ista cōmixtio limus dicit᷑. Sicut enī fit lim⁹ cōmixtione pulueris ⁊ liquoris:sic anima corporis materiā viuificādo vnit nec patitur dissolui. Inspirauit in faciem eius spi·vi· Si corpus tantum erat:hic animā corpori adiunctā intelligimus. Si vero homo factus iam corpus ⁊ anima erat·anime hac inspiratione sensus est additus:cū factus est homo in animā viuentē.non quia illa sufflatio versa sit in animam viuentem:sed operata est animā vi. Nondum tn̄ hominē spiritualem debemus intelligere·sed animalem:qui tunc spiritualis factus est:cū in paradisi beata vita est cōstitutus. Unde prius animales sumus·de illo post peccatum nati:donec ꝑ spiritualem adam spirituales renascamur. Paradisi vero nomine beatitudo in qua homo positus est significatur. Sed quia in nemorib᷒ deliciosa quies hominū est:⁊ corporeis sensib᷒ de oriēte lumē oritur·celumq̄ consurgit:qđ est superius corpore nostro atq̄ excellentius his verbis spirituales delicie·quas habet beata vita·explicant᷑. Intelligimus autem gaudia nostra spiritualia significare omne lignū formosum· ad aspectum intelligentie:⁊ bonū ad escam·que non corrumpit᷑.vt est oīs ratio ⁊ virtus spiritualis·que cib᷒ est anime. Productū est hoc lignū de terra:quia gaudiū spirituale debet superesse terre. Lignū vite plantatū in medio paradisi:quia debet anima intelligere se ordinatā in medio reꝝ vt cū sub se habeat corporeā creaturā:sup se tn̄ intelligat esse naturā dei: vt nec contemnat qđ est:nec arroget qđ non est.

Aug. Formauit igit᷑·d·h·ꝛc Prius de limo terre formatū est corp⁹ animale· quale nunc habemus:non spirituale·cum quali resurgem⁹. Unquęritur quomodo reformemur:si non ad hoc per xp̄m reformamur:qđ in adam fuimus.non autem immortalitatem perdidit:si prius animale fuit·neq̄ animale corpus erit·sed spirituale cū incorruptionē induerit. Unde quidam putauerunt hominem corpore fuisse animalem:sed mutatum cū in paradisū poneretur:sicut mutabitur in resurrectione. Sed si ita est frustra conamur paradisum ⁊ illas arbores ⁊ fructū secundū gestoꝝ ꝓprietatem accipere. Non enim cibi ex arboꝝ pomis immortalib᷒ corporib᷒ sūt necessarij. Ipsa quoq̄ mors hominis quā peccato meruit:indicat eū non

moriturum si nō peccasset. Sed quomō sine morte mortalis? Aut quomō si corpus animale: non mortalis? Unde putant eū non corporis mortem: sed anime peccato meruisse. credentes ꝓpter corpus animale exiturum fuisse de hoc corpore. ad requiem quā nunc habent sancti: ⁊ in fine seculi idem corpus immortale recepturum. Contra qd apostolus. Corpꝰ qd mortuū est ꝓpter peccatum. ⁊ sic non moreretur etiā corpore. si non peccasset. animale tamē posset esse ante peccatum: ⁊ post vitam in paradiso iusticie. cū deus vellet. fieri spirituale. Sed aiunt: Quomodo renouamur: si non recipimꝰ qd perdidit homo primus? Recipimus qdammodo. ⁊ nō recipimus: Nō enim immortalitatem spiritualis corporis recipimꝰ: quā nondū habuit homo: sed iusticiam. a qua ꝑ peccatū lapsus est homo. Renouabimur a vetustate peccati: non in corpus animale in quo fuit: sed in melius. i. spirituale. Renouamur mente secundū imaginē dei. que peccando est perdita. Renouabimur carne: cum hoc corruptibile ⁊ mortale induet incorruptionem ⁊ immortalitatem. in quā mutandus erat adā. nisi mortem corporis animalis peccando meruisset. Non ait apostolus. corpus mortale ꝓpter peccatū sed mortuum. Illud enī ante peccatum mortale ⁊ immortale: quia poterat mori ⁊ nō mori. Aliud est aūt non posse mori: aliud posse non mori. Quodam modo creatus est homo immortalis: qd erat ei de ligno vite. non de condicione nature. Mortalis erat condicione corporis animalis: Immortalis. beneficio conditoris. Non enī immortale qd mori omnino nō possit erit nisi spirituale. Ideo factū est per peccatū. nō mortale qd erat: sed mortuum. qd non fieret: nisi peccasset. animale est enim hoc corpus. sicut primi hominis. Sed iam deterius: habet enī necessitatem moriendi.

Aug. Stola ꝓma aut iusticia ē. de q̄ lapsus ē. vel si corpalē imortalitatē sig̃t hanc amisit. cū peccando ad eā ꝑuenire non potuit. Sic ergo adā corpus animale habuit: non modo ante paradisum. sed ⁊ in paradiso. quāuis in interiori homine fuerit spiritualis. qd amisit peccando. ⁊ meruit corporis mortem: qui non peccando mereretur in corpus spirituale mutationē.

Aug. Formauit ⁊c. Videndū est vtrum recapitulatio sit. vt dicatur quomodo homo factus sit: quē sexta die factum legimus? An tunc cū fecit oīa simul. ⁊ hominem ī his fecit: vt accessu tēporis etiā hoc modo fieret quo in hac perspicua forma vitam gerit: sicut fenum factum anteqꝫ exoriret. accedente tempore ⁊ fontis irrigatione exortum est: vt super terram esset.

hominē † de limo terre. †† Et inspirauit ‡ in faciem eius spiraculum

† quantū ad corpus.

†† i. spiritum contemplatiue virtutis dedit.

vita rationali animauit.

‡ totū quidē corpus animauit. sed hec pars sensibus ornata est ad intuēda supiora ꝑ q̄ rationali aīe naturaliter inditū ē. vt sapiat q̄ sursū sūt.

Aug. Secundum recapitulationem prius videamus: Forte factꝰ est homo die sexto. sicut ipse dies prius factus: sicut firmamentū. terra ⁊ mare que non sunt dicenda ante in primordijs iā facta latuisse: ⁊ post in hāc faciem qua mundus est instructus accessu temporum tanqꝫ exorta claruisse. Nec sidera in elementis prius facta ⁊ recōdita accessu temporis in has formas emicuisse: sed senario perfectionis creata simul oīa. cum factꝰ est dies. Sic forte sexta die hac visibili forma de limo factus est homo: sꝫ tunc non cōmemoratū est. qd nunc recapitulando insinuat. Sed hoc scripture congruere non videt. Scriptum est enī cum adhuc sexta diei opera narrarentur: Faciamus. h. a. i. ⁊. s. n. Iam ergo de limo homo factus erat: ⁊ mulier ex eiꝰ latere. non enī sexta die factus masculus: ⁊ post accessu temporis femina. Inquit enim. Masculū ⁊. f. c. e. Quomodo ergo iam in paradiso homine constituto (sicut sequit) facta est mulier? Sed forte hoc pretermissum scriptura recolit: Nam secundū hoc sexto die paradisus plantatꝰ est. vbi locatus homo. soporatus est: vt formaret eua. qua formata. euigilauit: nomenqꝫ imposuit. Verba vero hominis cū animantibꝫ vel cum mulieri nomen imposuit: vel cum dixit: ꝓpter hoc relinquet. h. p. ⁊. m. nō nisi temporali mora fieri potuerunt. Non ergo hec facta sunt. sicut creata sūt omnia simul. Aut igitur nō oīa opa sex dieꝝ simul. sed per moras temporum facta sunt. Aut si simul facta sunt. secundū illud. Qui viuit in eternum. creauit oīa simul: non est dubium ꝙ homo de limo terre formatus est: eiqꝫ formata vxor ex latere: non ad conditionem qua simul facta sunt oīa pertinere: sed ad eam que fit per tempora. qua deus nunc vsqꝫ opat. Qd his verbis innuit. plantauit deus paradisum in eden: ⁊ eiecit adhuc de terra omne lignū ⁊c. Cum enī dicit adhuc. apit. ꝙ aliter nunc eijcit: aliter tunc. cū forte tercio die ꝓduxit terra herbam virentem ⁊c. tunc. s. potentialiter ⁊ causaliter: sicut creantur oīa simul. nunc visibiliter temporis accessu. Nisi dicat. nō omne genus ligni tercio die factum: sed aliqd dilatū qd sexta die formaret cū factus est homo: ⁊ in paradiso positus. Sed frustra per singulos dies distincta sunt opa oīa. si remaneret permixtio vlla. Masculus ergo ⁊ femina aliter sexta die. aliter nunc creati: nec enī tūc ⁊ non postea. aut postea. ⁊ nō tunc: nec alij postea. sed ijdem ipsi aliter tūc aliter postea. s. visibiliter. non tamen de parentibꝫ. sed ille de limo. illa de costa. tunc autem inuisibiliter potentionaliter ⁊ causaliter: quomodo fiūt futura non facta.

Beda. Formauit ⁊c. Factura hominis. qui sexta die factus est. latius describit: ꝙ factus sit corpore. s. ⁊ anima. ⁊ corpus de limo. anima vero de nichilo deo inspirante creata est: ⁊ femina de latere dormientis. Sꝫ ne carnaliter putemus deū corporeis manibꝫ formasse corpus: vel faucibꝫ inspirasse animā vel vitam. Qd enī dictum est. Manus tue. d. f. ⁊. plas. me tropica locutio est. Spiritus enī est deus: nec liniamentis menbroꝝ compositus. Formauit ergo de limo hominē. i. verbo suo de limo fieri iussit. Inspirauit in faciem eius spi. vi. Substantiam. s. anime ⁊ spiritus in qua viueret. creauit:

Aug. Querit vtrū deus repente hominem in etate virili fecerit? an perficiendo ⁊ etates augendo. sicut nūc format in matris vtero? Sed quicqd horū fecerit. hoc fecit: qd deū omnipotentē ⁊ sapientem decuit. Ita enim tempoꝝ leges generibꝫ qualitatibusqꝫ reꝝ distribuit: vt voluntas sua super oīa sit. Potentia enī sua numeros creature dedit: non ipsam eis alligauit. nec expectati sūt dies. vt virga moysi verteret in draconem. Nec talia contra naturā fiunt. nisi nobis. quibꝫ aliter nature cursus innotuit. deo aūt est natura qd fecit. Sic adam in etate virili continuo factus est: quē tamē fecit secundū causalem rationem in qua prius factus est. alioqn enī eum in sex dieꝝ opibus nō fecerat. Neqꝫ enī contra dispositionē suā faceret: erat enī in prima causaꝝ conditione. sic hominē fieri posse: sed non ibi erat necesse. Hoc enī non erat in condicione creature: sed in beneplacito creatoris: cuiꝰ voluntas necessitas est. Nos aūt in rebꝫ temporaliter exortis. scimus quid cuiusqꝫ natura sit: qd experimento accipimus. sed vtrū futurū sit? ignoramus. In natura iuuenis est vt senescat: sed vtrum in dei voluntate sit? nescimus. hoc enim necessario futurū est: qd vult ⁊ prescit. Multa vero secundū inferiores causas futura sunt: sed in prescientia dei futura non sunt. Si autem ibi aliter sunt: potius futura sunt: sicut ibi sunt: vbi prescit. qui nō potest falli. Futura enī senectꝰ est in iuuene. Sed futura nō est: si ante moriturus est. Nam scdm quasdā iferiores futuroꝝ causas moriturꝰ erat ezechias: cui deꝰ addidit. xv. ānos. qd ante oīa se facturū esse ꝓsciebat. Nō ergo fecit qd futurum non erat. Hoc enim magis futuꝝ erat: qd presciebat. Secundū ergo inferiores causas iam finierat vitam. sed secundū dei voluntatem ⁊ prescientiam. qui ab eterno nouerat qd facturus erat: tunc finiturus erat quando finiuit. Etsi enī oranti concessum est: ⁊ iam orando merituꝝ ille presciebat: ⁊ ideo necessario futuꝝ erat.

Et inspirauit ⁊c. Aug. Sine dubitatione flauit vel sufflauit dicendū est. non ꝙ faucibꝫ sufflauerit. vel hominis animā de sua substantia formauerit vel creauerit: sed flauit. i. flatū hominis. s. animam fecit. Flare enī est flatum facere. flatum facere. est animā facere. Unde omnē flatum ego feci. Queritur aūt vtrū animā ex nichilo fecerit? an ex re que iam facta erat. sꝫ anima non erat? Si enī dicimus deū aliquid ex nichilo nō creare. postqꝫ oīa simul creauit: non credimus adhuc ex nichilo animas creare. Sꝫ si fuit materies vnde anima fieret. vel adhuc anime fiunt: quid est ipsa? qd nomen. quā speciē. quē vsum in rebus conditis tenet? viuit an non? Si viuit. quid agit? Quid in vniuersitate agit vel efficit. Beatam vitam gerit. an miserā. an neutrā? Uiuificat aliquid. an non? Si nulla vita erat quomodo erat future vite incorporea nec viua materia? aut falsū est: aut latet nimis. Si viuebat. nec beate. nec misere: quomodo rationalis erat? Si tunc rationalis facta est. cū ex illa materia natura humana anime facta est: irrationalis vita materia erat anime rationalis. i. humane. Quid ergo a pecoris anima distabat? Dicendū est ergo deū in illis primis operibus que simul oīa creauit: animā etiā humanam creasse: quā suo tempore corpori inspiraret. Qd enī dictum est ad imaginē suā. in anima: masculū ⁊ femina in corpore intelligit. Credatur ergo hominem ita factū sexta die. vt corporis humani ratio causalis in elementis mundi. anima vero iam ipsa crearetur. sicut prius creatus est dies: donec eam suo tempore formato corpori insereret. Sed si iam facta erat anima: vbi ei melius esset qꝫ ibi? Quare ergo innocenter viuens carni inserta est: in qua creatorē offenderet. ⁊ merito periret? Sed forsitan ad corpus regendū voluit inclinari: vbi ⁊ iuste ⁊ inique viuere posset. ⁊ qd elegit. hoc habuit. vel de iusticia premiū: vel de iniqtate suppliciū. Cur ergo nō credat ꝙ dei nutu ad corpus venerit: vbi si obedire vellet. vitam eternam acciperet: penam si contemneret.

Augu. Dicendum est animam non sic creatam: vt prescia esset opis futuri iusti vel iniusti. Non eñ credibile est eam sponte inclinari ad corporis vitam. si se ita sciret peccaturam: vt supplicio puniretur perpetuo. hāc creaturam qui sic vult esse: contradicit dei bonitati. Qui vero nō vult eā pro peccatis penam luere: inimicus est veritati.

Aug. Non sunt audiendi qui putant animā esse partem dei: Si eniz h esset: nec a se: nec ab alio decipi posset; nec ad malū faciendum vel patiendum compelli. nec in melius vel deteri⁹ immutari. Flatus autē quo hominē animauit. factus est a deo: nō de deo. Nec flat⁹ hominis pars ipsius est. quē facit nō de se ipso. sed aerio anhelitu assumpto ⁊ effuso. deus vero potuit de nichilo viuū ⁊ rationabilez facere: qđ nō potest homo. Quidā tñ estimant non tunc animatum hominem quādo deus insufflauit in eius faciez. ⁊ factus est in animam viuentem: sed spiritumsanctum accepisse. Animā vero ex nichilo factam dubitare fas non est.

† prius animalem. postea spiritualem.

vite. Et factus est homo † in aiam

† quasi vbi posuit eū deus.

viuentem. † Plantauerat aūt do

† locū amenitatis. † vitam beatam. † ortum deliciarū. hebraice eden. † ecclesiam. † De. remotis aquis a superficie terre

minus † paradisum voluptatis. a

† christo. † temporis. † hic apparet ꝙ prius ꝙ̄ celū ⁊ terrā faceret paradisum condiderat.

† datur intelligi nō ibi fuisse hominē cōditum qz deus prescie bat illū peccaturum. ⁊ inde pellēdum ad hāc terrā. vbi condidit eum.

† principio † in quo posuit hominē

quē formauerat. Produxitq̄ do

† disciplinas vtiles. vnde fructus sumitur: mores scilicet piorum.

minus de⁹ de humo † omē lignuz

pulchruz visu. ⁊ ad vescendū sua

† hec est sapientia mater omnium bonorum.

† sapientia que est in medio ordinata. ne vsurpet qđ nō est. vel deuciat qđ est.

ue † Lignū etiā vite i medio padisi

† quo tacto per experientiā scitur quid sit inter bonū qđ relinquitur: ⁊ malū qđ sequitur.

† hoc est transgressio mandati. † in experientia

† Lignumq̄ scientie boni ⁊ † mali.

Aug. Queri solet. vtrum si nelit incorporari. compellat? Sed melius traditur h naturaliter velle. i. sic creari ut velit: sicut naturale nobis est velle viuere. Male aūt viuere non nature. sed voluntatis peruerse. Si quis aūt nō vult eā existimare factam. nisi cū formato corpori est inspirata: qđ respondeat cū queritur vnde facta sit? aut ex nichilo dicet deum fecisse aliquid post illā consummationē operū. aut de iam existente factam: ⁊ laborabit querendo que illa natura sit? Qđ si vitare voluerit. dicendo sexta die de limo terre factum esse hominem: sed recapitulando postea memoratum videat. quid de muliere dicat? qz masculum ⁊ feminam fecit eos.

Aug. Sed forte anime sexta die facte. vbi imago dei relucet: vt postea corpora formarentur. sed h credere scriptura nō permittit. tum ꝓpter senariam perfectionē operū: tum qz sexus mas. ⁊ femineus in corpore tantum sūt Si quis secundū intellectū ⁊ rationē vtrūq̄ sexum in anima vna accipiendum putauerit: quid dicet de his que ad escam tempore illo data corporibus tantum congrua sunt. Si vero figurate acceperit: recedet a ꝓprietate geste rei: que preponenda est in huiusmodi.

Plantauerat aūt d. ⁊c. Bed. Ab illo principio plantauit paradisum: quo terrā omnē remotis aquis herbas ⁊ ligna ꝓducere iussit. In quo hominem sexta die formatū posuit: qui ⁊ si presentis ecclesie vel future patrie tipum tenet. Ad literā tñ intelligendū est esse locū amenissimum. fructuosis arboribꝫ magnū: ⁊ magno fonte fecundū. Qđ dicimus a principio: antiqua translatio dicit ad orientem. Vnde volunt in orientali parte esse paradisum. longo interiacente spacio. vel maris vel terre: a regionibus quas incolunt homines secretum. vnde nec aque diluuij illuc peruenerūt. Qualiter plantat⁹ sit? exponit dicēs. ꝓduxitq̄ dñs deus de humo omne lignū ⁊c. hoc eodem intelligit die factum: quo cuncta ligna fructifera deo iubente terra ꝓduxit. sed hic repetit: vt qualis sit locus paradisi noscatur. ⁊ qz de ligno vite ⁊ scientie boni ⁊ mali erat specialiter dicturus

Aug. Et plantauit. d. p. in eden ad orientem ⁊c. Tres generales sententie de paradiso sunt. Vna eorum qui corporaliter tantum intelligi volunt. Alia eoruz qui spiritualiter tantū. Tercia vero eoruz qui vtroq̄ modo paradisum accipiunt. Terciā michi placere fateor. vt homo factus ex limo. qđ corpus humanum est: in paradiso corporali locatus intelligatur quomodo adam. ⁊ si aliud significat. quia est forma futuri: in natura propria homo accipitur.

Aug. Plantauit aūt dominus paradisum in eden. i. in delicijs. Deinde hoc recapitulat: vt ostendat quomodo paradisum deus plantauit. Et eiecit deus de terra omne lignū ⁊c. Iam eñ tunc ꝓduxerat terra omē lignū: die. s. tercio. Sed cū ex his generibꝫ sint ligna instituta in paradiso produxit in manifesto ⁊ in tempore suo: que iam causaliter tercio die terra produxerat.

Stra. Quidam codices habent eden ad ortum. Ex quo possum⁹ conijcere paradisum in oriente situm. vbicūq̄ aūt sit. scimus eum terrenū esse: ⁊ interiecto oceano. ⁊ montibꝫ oppositis. remotissimū a nostro orbe. in alto situm. pertingētem vsq̄ ad lunarem circulū: Vnde aque diluuij illuc minime peruenerunt.

In quo posuit. Aug. Si quis putat animas corpore exutas locis corporalibꝫ contineri. cum sint sine corpore. nō deerunt qui faueant. ⁊ diuitem sitientem in loco corporali fuisse contendāt: ipsamq̄ animam omnino corpoream ꝓpter arentem linguā ⁊ stillam de lazari digito cupitam. Sz melius est dubitare de occultis. ꝙ̄ litigare de incertis. diuitez in supplicio pauperem in refrigerio esse non dubito. Sed quomodo intelligat flama inferni sinus abrae ⁊ huiusmodi; vix a mansuetis. a contentiosis nunq̄ inuenitur. Si autē corporalibꝫ locis continent anime etiā corporibꝫ exute: potuit latro ī paradisum induci. ubi fuit pri⁹ corpus primi hominis. Sapientia vero nō est corpus: ⁊ ideo nec lignū: sz potuit significari per lignū. Hoc quoq̄ addo quanq̄ corporalem. talem tñ cibum. illā arborem prestitisse: quo corp⁹ hominis stabili sanitate firmaret. non sic ex alio cibo. sed nonnulla inspiratione salubritatis occulta. Quāuis eñ vsitatus panis plus habuerit: cui⁹ vna collirida de⁹ hoīem a fame q̄draginta dieb⁹ liberauit.

Lignū etiā vite. Aug. De sapientia dicit. Lignū vite his est: qui apprehenderint eam. Sed est hierl'm eterna in celis: est ⁊ ciuitas illā significans condita in terris. Sara ⁊ agar sunt duo testamenta: due tñ mulieres erant. et cū xp̄s per ligni passionē aqua spirituali nos satiet: erat tñ petra que ligno percussa aquam prebuit. Aliud erat qđ significabatur. sed ipsa corporaliter erant. ⁊ quando narrata sunt. non erat figurata locutio: sed rerum expressa narratio. Erat ergo lignū vite. sicut petra xp̄s. nec sine misterijs spiritualiū rerum corporaliter presentatis. voluit hominem deus in paradiso viuere. Erat in ceteris lignis alimentum: in illo sacramentum. Ipse etiā christus ouis est que immolat in pascha: cum illud non tantuz dicendo. sed etiā faciendo figurabat. ouis eñ vere erat: occidebat. mādu cabatur. non sicut vitulus saginatus reuertenti filio occisus. ibi eñ narratio figurarū: non figurata significatio gestorū. Nō eñ hoc euangelista. sed dominus narrat: qđ narrauit euangelista. etiā factum est: dñm. s. talia dixisse. domini narratio parabola fuit. de qua nunq̄ exigit. vt ad literā monstretur. Christus est lapis a iacob vnctus. ⁊ reprobatus ab edificantibus Sed illud vere factum est: hoc in figura predictum. Sic sapientia. i. xp̄s lignū vite est in spirituali paradiso: quo misit de cruce latronem. h lignū vite est creatum in paradiso corporali. sicut dicit scriptura. que res suis temporibus gestas narrauit.

Beda. Lignū etiā vite ⁊c. In altero hominis signū obedientie. quā debebat. In altero sacramentū vite eterne; quā obediendo mereret. lignū vite dictum. qz diuinitus accepit. vt qui ex eo manducaret: corpus ei⁹ stabili sanitate firmaret. nec vlla infirmitate. vel etate in deterius vel in occasum laberetur.

Strabus. Lignuz vite hāc naturaliter virtutē habebat. vt qui ex eius fructu comederet: perpetua soliditate vestiretur. nulla infirmitate. vel anxietate. vel senij lassitudine. vel imbecillitate fatigandus.

Lignūq̄ scientie. b. et. m. Aug. Erat corporale. sicut alie arbores: nec cibo noxiuz. qui eñ fecit omia bona valde: nichil mali in paradiso statuit. Sed mala transgressio precepti. Oportebat aūt vt homo sub domino positus. ab aliquo prohiberet. vt esset merendi obedientia: que sola verissime virtus est rationali creature degenti sub potestate dei. sicut primū ⁊ maximum viciū tumoris. velle vti sua potestate. qđ est inobedientia. nō eñ erat. vnde homo se habere dominū cogitaret: nisi ei aliquid iuberetur. Arbor ergo non erat mala: sed scientie dicta noscendi bonum ⁊ malum. qz post prohibitionem erat in illa transgressio futura: qua homo experiendo disceret. quid esset inter obedientie bonū ⁊ inobedientie malum. nec de fructu qui nasceretur inde. positum est nomen: sed de ipsa re que transgressionem secuta est.

Mistice. Lignū scientie. b. ⁊. m. Anime medietas ⁊ ordinata integritas signatur. Qđ in medio paradisi plantatū. ⁊ scientie boni ⁊ mali dictū quia anima que debet in deum extendi. si deo deserto ad se conuersa fuerit. ⁊ potentia sua sine deo frui voluerit: pena sequente experiendo discit. q̇d sit inter bonum qđ deseruit. ⁊ malum quo cecidit. ⁊ hoc erit ei gustasse de ligno scientie boni ⁊ mali

Et fluuius egrediebatur. Bed. Ad irrigandū paradisum ligna.s. pulcra ⁊ fructuosa·que omnē illam regionē decorabant: sicut nilus plana egipti irrigat. Voluit em̄ deus in nostro orbe haberi similitudinem celestis patrie·ad quā possidendā creati sumus: vt ad redeundum vicino nos moneret exemplo. Cōstat aūt fluminū que de paradiso exire ferunt·in nostra terra notos esse fontes. Phison em̄ qui ⁊ ganges·in locis caucasi mōtis. Geon qui ⁊ nilus·non ꝓcul ab athlante: qui est fons africe ad occidentem. Tigris ⁊ eufrates ex armenia. Ferūt historici tigrin ⁊ eufratem ⁊ nilū plerisq̄ꝫ locis terre absumi: et paulopost emergētia solitū agere cursum.

Aug. Alia trāslatio Fons exit de eden·q̄ irrigat paradisuꝫ zc. Hec flumina gentibꝰ per quas fluūt notissima sūt: duobꝰ vetustas mutauit nomīa: Geon em̄ nilus nunc vocat. Phison ganges. Tigris ⁊ eufrates antiqua nomina seruauerūt. debemus hec prius ad litteraz accipe·nec figurataz tm̄ locutionē putare sed ⁊ res esse ⁊ aliqđ significare. Sꝫ aliorum fontes noti dicūtur: aliorꝫ omnino ignoti. Ideo non vidētur ad litteraz ex vno fonte diuidi: quia ⁊ locus ille paradisi remotus est a cognitione hoīm: q̄ in quattuor partes aquarum diuidunt. Sꝫ flumina quorꝫ fontes noti eē dicuntur·sub terras eunt·⁊ post longos tractus erumpunt: vbi tanq̄ꝫ suis fontibꝰ nota esse ꝓhibent. sicut sepe faciunt flumina. Exibat ergo fluuius de eden·i·de loco deliciarꝫ: ⁊ irrigabat ꝑadisū·ligna·s·pulcra ⁊ fructuosa.

Isi. Mistice. Fluuius de paradiso egrediens·affluentia est eterne iocunditatis. de qua dicit: torrente voluptatis tue·p·zc. Quattuor flumina quattuor principales virtutes. Phison·qui mutatio oris interpretat·est prudentia: que ad capacitatē auditorꝫ mutat verba sua. Unde omnibus om̄ia factus sum. hic circuit terram: que habet optimū aurꝫ·i·viuendi disciplinam a terrenis sordibꝰ decoctam. que nitescit in aurꝫ optimū·nec falsitate vincit·sicut carbunculus: nocte non obscurat. Habet quoq̄ꝫ speciez vite eterne·que virore prassij significat: ꝓpter virorē qui nō arescit. Geon interpretat hyatus terre·qui significat temperantiam: que illicitis moribꝰ resistit. qui ethiopiā circuit: q2 tetros mores ⁊ incentiua libidinis absorbendo consumit. Tigris a nimia velocitate fortitudinem significat·qui vadit contra assirios: q2 impigrē aduersus eos qui consilijs prudentie resistunt exercet actionē. assirij em̄ sepe ꝓ aduersarijs ponunt: q2 isrl'itas sepe expugnauerunt. Eufrates frugifer interpretat·nec contra quos vadat dicitur q2 iusticia ad om̄es anime partes pertinet. q2 ⁊ ordo ⁊ equitas anime est: qua sibi copulant prudentia·tēꝑantia·fortitudo. Justum est em̄ vt prudens sit anima: veritatem contemplando. temperans·concupiscentiā refrenando. fortis·aduersa tolerando.

Grego. Moraliter. Quattuor fluminibꝰ de paradiso egredientibꝰ terra irrogat. Solidum rationis nostre edificium prudentia·temperantia·fortitudo·iusticia continent. q2 his quattuor virtutibꝰ·tota boni opis structura consurgit. Quattuor flumina paradisum irrigant: q2 dū his quattuor virtutibꝰ cor infundit: ab om̄i desideriorꝫ carnaliū estu temperat.

Euilath. Regio indie que post diluuiū possessa est ab euila filio ethan filij heber patriarche hebreorꝫ.

Euilath. Interp̄tatur parturiens: quia aliquis loquens veritatem magis parturit q̄ꝫ pariat.

Plinius. Dicit regiones indie pre ceteris venis aureis abundare.

Bdelliū. Secundū pliniū arbor est aromatica·magnitudine oleagina cuiꝰ lacrima lucida·gustu amara·boni odoris: ꝟ odoratior infusione vini

Onix Est lapis preciosus·sic dictus: q2 ꝑmixtū habet candorem ad humani similitudinē vnguis. q2 vnguis grece dicit onix. Antiqua trāslatio habet carbunculū·⁊ prassiū. carbunculus est ignei coloris: ⁊ dicit illustrare tenebras noctis. Prassius est viridis. Unde grece a porro·qđ prason dicitur: nomen accepit.

† s. christus. ꝭ s. affluentia interne iocunditatis ꝭ s. paterno fonte.
Et † fluuius egrediebat ꝭ de loco
† s. verbo ⁊ baptismo. ꝭ s. ecclesiam.
voluptatis ad † irrigandū ꝭ paradi
† s. virtutes principales. s. euangelia.
sum. Qui inde diuiditur in † quat
† s. flumina. ꝭ s. mutatio oris·q2 viliore faciē habet apud nos q̄ꝫ in paradiso. s. qui ⁊ ganges s. hic significat prudentiam.
tuor † capita. Nomen vni ꝭ phison
Ipse est qui circuit omnem terrā
euilath: vbi nascitur aurum·⁊ au
rum terre illiꝰ optimum est. Ibi
q̄ꝫ inuenitur bdelliuꝫ·et lapis oni
chinus. Nomen fluuio secundo
s. hiatus terre·hic est nilus·qui significat temperantiam.
Geon: ipse est enim·qui circumit

Tulit ergo·d·d·zc. Aug. Hominem in paradiso positum iam dixit. Nunc recapitulat ad quid positus est: vt oparet zc. Nō est em̄ credibile q̄ deꝰ eū ante peccatū ad laborē damnauerit. sed videmꝰ quosdā ex voluptate agricolare: que tunc amplior erat·cū nichil aduersi accidebat de celo vel de terra. dederat aūt homini facultatē oꝑandi q̄ꝫtum volēdi satis esset: nō q̄ꝫtum indigentia cogeret. Gemina est enim ꝓuidētie opatio. Naturalis ⁊ voluntaria. Naturalis·per occultam dei administrationē. Voluntaria·per angelorꝫ vel hominum operatōꝫ. Secundū primā arbusta ⁊ animalia habēt cōcipi ⁊ nasci·celestia ⁊ terrena ordinari. Scd̄m illā fiūt que interiori ⁊ naturali motu gerūtur. Secundū alterā habēt hoīes docere·discere·agricolare·et hmōi. In humano quoq̄ꝫ corꝑe natural' opatio agit·secundū quā ⁊ humanū corpꝰ naturaliter fit·crescit senescit. Per voluntariā vero curat. Anima quoq̄ꝫ naturaliter viuit·sentit. Voluntarie discit·ꝯsentit. Deꝰ aūt om̄s creaturas bonas creat om̄s voluntates iustas ordinat. Credibile est ergo hoīem in ꝑadiso positū: ut operaret nō laboriose·ꝟ deliciose. ⁊ mentē prudētis magna ⁊ vtilia cōmoneret. Et custodiret·ꝟ est forte·vt qđ faceret ī terra ꝑ agriculturā: custodiret in se ꝑ disciplinā·vt sicut ager obtꝑaret colēti: ita ipse deo ꝓcipienti. vt·s·sūpto ꝓcepto obediētie: fructū·nō spinas inobediētie redderꝫ Sꝫ q2 ꝟ noluit·similē sibi agrꝫ dānatꝰ accepit: q̇·s·spinas ⁊ tribulos r̄ddidit. Vl' custodirꝫ paradisū: ne cōmitteret vnde expelli deberet. Vn̄ accepit ⁊ ꝓceptum·quo custodito·i·quo seruato nō perderet. Rem em̄ suā nō custodisse dicit: qui sic agit vt perdat·⁊ si alijs sit salua. Sꝫ ꝓcipue dicendū est·vt ipsum hominē oꝑaretur deus ⁊ custodiret: operatur homo terram: non vt faciat eā esse terram·sed cultam ⁊ fructuosam. et deus hominem quem creauit vt esset homo·operatur vt iustꝰ sit: si ab illo per superbiam non discesserit. Initium enim superbie hominis est apostatare a deo.

Grego. In morꝫ·li·xviij. Tulit ergo·d·d·h·⁊·p·e·i·p·zc. Pensandum est quia bona prodesse nequeunt: si mala nō cauentur·que surrepūt. Perit enim omne quod agitur: nisi sollicite in humilitate custodiatur. Unde vt operaretur ⁊·c·zc. Operatur enim·qui agit bonum qđ precipitur·ꝟ quod operatur non custodit: cum hoc surrepit quod prohibetur. Unde oportet semper bona agere·⁊ nos ab ipsis bonis operibus caute in cogitatione custodire·ne si mentem eleuent·bona non sint: que non auctori militant·sed elationi. De libris quoq̄ꝫ non canonicis·sed ad edificationem editis testimonium proferimus. eleazar in prelio elephantum feriens strauit: sub ipso vero occubuit. Sunt enim qui uicia superant: sed sub ipsis superbiendo succumbunt.

Hie. Et sumpsit dominus deus·h·⁊·p·zc. Pro voluptate in hebreo habetur eden. Ipsi ergo·lxx·nunc eden interpretati sunt voluptatem. Simachus vero·qui paradisum florentem ante transtulerat: hic amenitātez vel delicias posuit.

Et posuit·e·zc. Isid. Mistice. Ex eo qđ additum est·⁊ custodiret: innuitur qualis operatio esset. quia in tranquillitate beate vite vbi mors non est: omnis operatio est custodire qđ tenes. Datū est preceptum: ut de omni ligno paradisi sumerēt sed non de ligno scientie boni ⁊ mali·id est·non sic eo frueretur: vt integritatē nature sue vsurpādo vetitū violaret.

Precepitq̄ꝫ ei·zc. Aug. A ligno prohibitus est·qđ malū nō erat·vt ipsa precepti conseruatio bonum illi esset: transgressio malum. nec melius considerat: q̄ꝫtum malū sit inobedientia·cum ideo reus factus sit homo quia prohibitus rem tetigit: quā si nō prohibitus tetigisset: non peccasset.

s. tetros mores·s·⁊ incentiua libidinis.
terram ethiopie. Nomen fluuio
† s. nimia velocitate·hic est fortitudo. ꝭ s. constantia contra aduersarios prudentie.
tercio † tigris·ipse vadit ꝭ ꝯtra assi
rios. Fluuiꝰ aūt quartus·ipse est
† s. frugifer·q2 terrā facit fructiferam. s. frugifer·nec dicitur quā terrā circūeat. q2 in vicino irrigat terraꝫ promissionis. et facile a populo qui hec lecturus erat cognosci poterat.
ꝭ s. assumpsit carnem.
† eufrates. ꝭ Tulit ergo dominus
deus hominem·⁊ posuit eū in pa
† s. vt ex omnibus gentibus ecclesiam impleret. s. homo ex voluptate paradisum·vel deus hominem faciendo iustum.
radiso voluptatis: † vt operaret ⁊
s. homo paradisū ne amitteret. vnde quos dedisti michi custodiui.
custodirꝫ illū. Precepitq̄ꝫ ei dicēs
s·i·omni virtute ad beate viuendū vtere.
Ex omni ligno paradisi comede·

Si enim venenosam herbam ꝓhibitus tetigeris· pena sequit᷑: ⁊ si nemo ꝓhibuisset· similiter sequeret᷑. Si vero ꝓhibetur res tangi· que non tangẽti· sed ꝓhibenti obest: sicut aliena pecunia. Ideo ꝓhibitio est peccatũ: q꞉ prohibenti est damnosum. Sʒ cũ tangit᷑· qd nec tangenti obest si nõ ꝓhibet᷑: nec cuilibet si tangat᷑: quare ꝓhibet᷑: nisi vt p se bonum obedientie· ⁊ malũ inobedientie monstret᷑. A peccante aũt tm̃ appetitũ est: nõ esse sub dominatione dei: quãdo admissum est a quo debebat sola iussio dominantis dehortari. vt dei volũtas humane ꝑponeretur: dñs iubet: qd iubet seru9 faciat. Magna est vtilitas homini q dẽo seruit: qui iubendo vtile facit. Grandi ruine patet volũtas ꝓpria: si dei voluntati se extollendo preponat. hoc expertus homo· didicit qd sit inter bonũ obediẽtie: ⁊ malum inobedientie.

† quasi medietatem qua deo subes· ⁊ creature prees· ne corrumpas. ¦ proprii arbitrii qd in medio positum est ad cognoscendũ bonũ ⁊ ma· de quo qui relicta dei gratia gustauerit morte morietur priuatus vita beata.

†De ligno aũt ¦ sciẽtie boni ⁊ mali ne comedas. In quocũq3 die co-

† Simachus melius mortalis eris. priuatus beata vita.

mederis ex eo morte morieris.

Aug. Queritur si viro soli· vel etiam femine ꝑcepit h. Scriptum est: Precepit dominus ade dicens: Nõ dicitur ꝑcepit eis. Et subditur: Ex omni ligno paradisi comede· nõ comedite· de ligno aũt scientie boni ⁊· m· ne comedas: nõ dixit ne comedatis. Postea pluraliter alloquit᷑: In quacunq3 die· c· ex eo· m· m· forte q꞉ facturus erat mulierẽ: sic precepit· vt p virum ad mulierẽ pueniret. Vñ apl's. Si quid discere voluerint: domi viros suos interrogent.

Precepitq3 ei dicẽs Ex omni ⁊c· Si querit᷑ quomodo ista locutus sit: nõ ꝓprie a nobis potest comprehendi. Certũ est em̃ aut p suã substãtiam loqui: aut p creaturã subditã sibi. Sʒ p suã substantiã nõ loquitur nisi ad creandas oĩs creaturas· ⁊ ad spirituales illuminãdas. cũ iam possunt cape locutionẽ que est in verbo dei. His autẽ qui capere nõ possunt: p creaturã loquit᷑· aut p spiritualẽ sicut in extasi· vl' in somnis· similitudĩe corporaliũ rex. aut etiã p corporalẽ: dum sensib9 corporis apparet aliqua specie vel insonante voce. Si ergo adaʒ poterat capere locutionẽ dei· quã p substantiã suã ꝑbet angelis: mentem eius ad horã mouit miro modo et ineffabili. Si aũt adhuc necessaria erat sãctioris creature auctoritas· qua cognosceret iussionẽ dei: sicut nobis ꝓphete ⁊ angeli. Locutus est ei deus p aliquã creaturã vocib9 quas intelligeret. Postea vero audierũt voceʒ dei in paradiso deambulantis: non p ipsam substantiam: sed per subditam sibi creaturam.

Aug. Querit᷑ quomodo loqui potuerũt· vel loquentẽ intelligere· qui nõ didicerãt inter loquentes crescendo· vel magisterio: Sed eos deus tales fecerat· qui possent loqui ⁊ discere ab alijs.

Aug. De xp̃o dicit᷑. Priusq3 sciat puer bonũ aut malũ· contemnet maliciaʒ· vt eligat bonũ: quomodo qd nescit· aut ꝯtemnit: aut eligit: hec duo aliter sciunt᷑ p prudentiã boni· aliter p experientiã mali. per prudentiã boni malũ scitur ⁊ nõ sentitur. tenet em̃ bonũ ne sentiat᷑ malũ. Per expientiam mali scitur bonũ: quid em̃ amiserit· sentit: cui amisso bono male fuerit. Puer ergo anteq3 sciret p experientiã bonũ quo careret· aut malũ· qd bono amisso sentiret· contempsit malũ: vt diligeret bonum· i· noluit amittere qd habebat: ne sentiret amittendo· qd amittere nõ debebat.

De ligno· a· s· b· et· m· Aug. Lignũ ex eo qd secutũ est nomẽ accepit. Malũ em̃ nisi expimento nõ sentirem9: q꞉ nullũ esset nisi fecissem9. q꞉ malum natura nõ est: sed amissio boni sic vocata est. Si aũt obediẽtes essent nec contra ꝑceptũ peccassent: lignũ tñ scientie· b· ⁊· m· diceret᷑. q꞉ h accideret: si vsurparet᷑. Sʒ inquiunt quomodo intelligeret homo lignũ esse sciẽtie boni ⁊· m· qui vsum mali nesciebat omnino. Sed ex contrarijs contraria noscuntur: vt ex plenitudine· inanitas. ⁊ auditũ ex silentio iudicamus sic ex vita que inerat· potuit cognosci priuatio vite· que mors modo vocatur. Vita aũt dulcis erat: quã amittere deuitabãt. nec peccatũ psuaderet᷑ nisi q ex illo nõ essent morituri pri9 diceret᷑· i· qd amabãt nõ amissuri.

In quocũq3 enim· d· ⁊c. Non ait si comederis mortalis eris: sed morte morieris. Mortuus est em̃ homo in anima· cum peccauit. q꞉ recessit ab illo deus· qui est vita anime. quã secuta est mors corporis· discedente ab illo anima que est vita corporis. que ade euenit· cũ presentẽ vitam finiuit. Potest ita intelligi· q qñ peccauerũt: statim morte illa puniti sunt· de qua dicit᷑: Infelix ego homo. quis me liberabit de corpore mortis hui9? et alibi· corpus mortuũ est ꝓpter peccatũ· non ait mortale· sed mortuũ. q̃uis mortale: q꞉ moritux. non credendum est ante peccatũ ita fuisse illa corpora sed licet animalia nondũ spiritualia: nõ tñ mortua· que scilicet necesse esset mori. qd in die ꝑuaricationis factũ est.

Morte· m· Duplex mors significat᷑. Anime· deo discedente· qui est eius vita. Vel corporis quã in fine vite accepit. Sed statim necessitatem moriendi incurrit.

Dixit quoq3· d· d· ⁊c. Aug. Vel forte in mente ipsi9 hoĩs dixit· sicut loquitur quibusdaʒ sanctis in ipsis. vñ audiam quid loquatur in me· d· d· aut aliq̃ ipsi homini p angelũ fc̃a est reuelatio. aut in sõnis. aut in extasi. aut aliter sicut ꝓphis. Vel p corpalem creaturã vox sonuit: sic de nube· hic est filius me9 dilectus. Sed si modũ nescimus: deũ tñ dixisse nõ dubitamus. Si auteʒ voce corpali· vel tpaliter expressa similitudine corporis dixit: nõ per substãtiã suã· sʒ p sb ditã creaturã. Sicut visus est albo capite sicut lana· ⁊ inferius sicut auricalcum. Intelligam9 ergo quid dixerit: quia adiutorium homini simile fuisse faciendũ eterna veritas habet· ⁊ in illa audit qui potest cognoscere: quid quare creatuʒ sit. Erat aũt faciendũ adiutoriũ ꝓpter filios creandos. sicut adiutorium semini· terra est: vt virgultũ ex vtroq3 nascat᷑. Vnde crescite ⁊ multiplicamini ⁊· r· t· ⁊c. Hec ratio ꝯiunctionis nec post peccatũ penãq3 defecit. secundũ quã terra hominib9 plena est. Emissi quidem de paradiso ꝯuenerunt ⁊ genuerunt. Sed potuerunt in paradiso eis esse nuptie honorabiles ⁊ thorus immaculatus sine ardore libidinis· sine labore pariendi. non vt morientib9 patrib9 succederẽt filij: h in aliquo forme statu manentib9· ⁊ de ligno vite vigorẽ sumentib9· ⁊ filij ad eundẽ producerent᷑ statũ: donec impleto numero sine morte animalia corpa in aliã qualitatẽ transirẽt. in qua oĩno regenti spiritui deseruirẽt: ⁊ solo spiritu viuificante· sine corporeis alimẽtis viuerẽt. Cur ergo nõ coierũt in paradiso: q꞉ muliere creata: mox transgressio facta est: ⁊ eiecti sunt de paradiso. Quantũ em̃ fuerit inter eos factos ⁊ natũ cayn: scriptura nõ exprimit. Vl' q꞉ deus nondum iusserat vt coirent. ⁊ poterat diuina expectari autoritas: vbi ꝯcupiscentia nõ angebat. De9 aũt non iusserat: q꞉ casũ eox ꝑsciebat. vnde ergo humanuʒ mortale ꝓpagandũ erat. Si aũt parẽtes filijs cedere oportebat: vt p successiones certus numer9 expleret᷑. potuerũt genitis filijs: pfectaq3 hũani officij iusticia· ad meliora trãsferri. nõ p mortẽ· sed per aliquã mutationẽ. aut p illã summã: qua receptis corporib9 fierent sancti· sicut angeli in celis. aut p aliquã inferiorẽ: q̃ haberẽt meliorẽ statũ q3 habet h corp9. Vel q̃ pri9 facta sũt· viri ex limo terre· mulieris ex viri carne. Nõ em̃ putandũ est· heliã esse sicut sancti erũt accepta retributione. Vel sicut homines· qui adhuc viuũt. Si quis aũt putat· q helias hoc mereri nõ possit: si vxorẽ duxisset· ⁊ filios ꝓcreasset. Credit᷑ em̃ nõ habuisse: quia scriptura nõ dixit. q̃uis ⁊ de celibatu nõ dixerit aliq̃d. Enoch genitis filijs deo placens· nõ mortu9: sed translatus est. Similiter adam ⁊ eua trãsferri possent. Nã si enoch ⁊ helias in adam mortui· ⁊ gestantes in carne ꝓpaginem mortis· vnde credunt᷑ ad hanc vitã vt moriant᷑ redituri· nũc tñ in alia vita sunt· vbi ante resurrectionẽ carnis· anteq3 corp9 animale fiat spirituale: nec morbo· nec senectute deficient. q̃to magis primis hominibus daretur· si non peccassent: vt in meliorẽ statũ filijs genitis cederẽt. vnde finito seculo cũ oĩ posteritate in angelicã formã· non p mortẽ sed per dei virtutem mutarent᷑: facta est ergo mulier generandi causa: que nõ est subtrahenda. Apud deũ em̃ excellit virginitas. q꞉ cũ ad implendũ numerum sanctox largissima suppetat copia: libido sibi nõ vendicat· qd iam suscipiende prolis necessitudo nõ postulat. Infirmitas quoq3 prona in ruinam turpitudinis: excipitur honestate nuptiali. ⁊ qd sanis est officiũ: egrotis est remediũ Incontinentia quidẽ malũ est: sed nõ ideo cõnubiũ nõ bonum: quo incontinentes copulantur. nec ꝓpter illud malũ culpabile est h bonum: sed ꝓpter hoc bonum veniale illud malũ. Bonum em̃ nuptiaruʒ nõ potest esse peccatũ· hoc est fides· ꝓles· sacramentũ. Fides· ne ꝓpter vinculũ coniugale cũ altero vl' altera coeatur Proles· ut amãter suscipiatur nutriatur: religiose educetur. Sacramẽtum· vt coniugiũ nõ sepetur: ⁊ dimissus vel dimissa nec causa prolis alteri coniũgatur. Hec est regula nuptiarum· qua nature fecunditas decoratur: incõtinentie prauitas regitur.

§ Augus. forte temporalibus vocibus. vl' ratio ipsa memorata est· que in verbo dei principaliter erat.

Dixit quoq3 domin9 de9: Nõ est bonum esse hominem solum. Faciamus ei adiutorium simile sibi.

§ q꞉ in homine suscepto ecclesia copulata ẽ deo § feminã ad procreandos filios.

Aug. Qui sentiunt ad gignendos filios in paradiso misceri nõ licere forte putant omne cõnubium peccatũ esse. qd qui nõ faciunt· sed fecunditatem carnis ꝓpter successionem mortalitatis diuinitus datam sentiunt: primos homines concũbere potuisse non consentiunt nisi post peccatum.

Sed si recte possunt queri successores morituris: rectius querunt socij victuris. Illi aūt animales quidem·sed nō morituri·nisi peccassent: accepturi angelicam formam·celestemqꝫ qualitatē. vbi peccauerunt: mox mēbris eoꝝ egritudo letalis concepta est. ⁊ si eñ nondum spirituale·sed animale corpus erat: nondū huius mortis erat·de qua ⁊ cum qua nati sumus. Cur ergo non credamus illos ante peccatum genitalibus menbris ad procreationem impare potuisse sicut ceteris·que in quolibet ope anima sine molestia ulla ⁊ pruritu voluptatis habet? Cur etiā incredibile videatur deū fecisse talia corpora·vt si nō peccassent·illis menbris sicut pedibꝫ imparēt: nec cū ardore seminarent·vel cū dolore parerent? Sed post peccatū motū legis illius q̄ repugnat legi mentis·meruerunt: quam nuptie ordinant: continentia prohibet: vt sicut de peccato factū est supplicium: sic de supplicio fiat meritum

Formatis igitur dominus deus de humo cūctis animantibꝰ terre et vniuersis volatilibꝰ celi: adduxit ea ad adā vt videret quid vocaret ea. Omne enim qd vocauit adam anime viuentis ipsum est nomen eius. † Appellauitqꝫ adam nominibus suis cuncta animātia ⁊ vniuersa volatilia celi ⁊ omnes bestias terre. Ade vero nō † inueniebatur adiutor similis eius. Immisit ergo dominus † deꝰ † soporē

[Interlinear: Augu. nutu quo condidit·vel per angelos·vt sic intelligerent dominum suum. — hebrea ligua q̄ sola fuit ante ꝯfusionē turris — inter omnia animantia sibi adducta. — Apl's·dei adiutores sumus·hi nō inueniebantur ante christi dormitionem. — pater. — per mortem crucis.]

Factam ergo viro feminam ex viro: in eo sexu·in ea forma·⁊ ea distinctione menbroꝝ qua femine note sunt: que peperit cayn ⁊ abel. qui dubitat cogit omia mutare que credimus. Quid autem iustius: hac pena qꝫ vt non ad omnez nutū seruiat corpus quasi famulus anime: sicut domino noluit ipsa seruire? Siue vtrūqꝫ ex parentibꝫ fiat corpus ex corpore·anima ex anima: siue alio modo fiat anima.

Adduxit ea ⁊c. Non sicut venatores vel aucupes·nec iussionis vox de nube facta est·quā rationales anime intelligere solent. hanc eñ naturaliter non intelligunt bestie vel aues: sed per ministeria angeloꝝ·qui capiūt in verbo eius·quid quando fieri debeat. Omnis eñ anima etiā irrationalis mouetur iussis. Sed rationalis voluntatis arbitrio consentit: vel nō. Irrationalis que hoc non habet pro suo genere iussu tacta ꝓpellitur. Cū aūt iussa per angelos ministrantur: peruenit iussio dei nō solū ad homines pecudes·aues·sed etiā ad pisces. sicut ad cetum qui glutiuit ionam. nec solum ad ista maiora: sed etiā ad vermiculū. De piscibꝫ nō dicit ꝙ eis adā imposuit nomina: sed credibile est paulatim cognitis pro diuersitate gentium imposita esse. Notandū aūt ꝙ nō dixit·Formatis volatilibꝫ de aquis sed de terra·secundū vniuersalē appellatōez terre·qua dicit: Deus qui fecit celum ⁊ terram ⁊c secundū quā: quecūqꝫ siue de arida siue de aquis creata sunt·de terra esse creata intelligunt.

Hie. Videtur primā linguā humano generi fuisse hebream·qꝛ nomina que vsqꝫ ad diuisionē linguaꝝ in geñ·legimꝰ ꝯstat esse illius.

Appellauitqꝫ ⁊c. Aug. Mistice. Significans gentes que salue fierēt in ecclesia p christum: nomē christi accepturas qd prius nō habebant. vnde: Vocabo seruos meos nomine alio.

Adam vero nō·i·a·⁊c. Aug. Videndū est quō facta sit mulieris formatio·que mistice dicit edificatio. Angeli nullam possunt creare naturaz ergo nec formare costam in mulierem·nec carnis supplementū in loco coste non ꝙ nichil agāt vt aliquid creetur: sed nō ideo creatores·sicut nec agricole segetum aut arboruz. Solus eñ deus·i·trinitas est creator. Facta est ergo femina a deo·etiā si costa ministrata sit p angelos: sicut vir factus ex femina nullo concubitu: cum semen abrae dispositum est p angelos in manu mediatoris. Sꝫ queritur an ratio quā primis opibus deus concreauit id haberet·vt secundū ipsam ex viri latere feminam fieri necesse esset: an hoc tantum vt fieri posset. Vt aūt ita fieri necesse esset: non ibi iam conditum·sed in deo absconditum erat. omnis nature iustissimus cursus habet naturales leges·secundum quas ⁊ spiritus vite qui creatus est·habet appetitus suos qdammodo terminatos: quos etiā voluntas mala non possit excedere. ⁊ elementa mundi corporei diffinitam vim qualitatēqꝫ suam·qd qdqꝫ valeat·vel nō. quid de quo fieri·vel nō. Super hunc naturalem cursum creator habet apud se·posse de omibus facere aliud qꝫ eoꝝ naturalis ratō habet. vt virga·s·arida repente floreat: fructum gignat. ⁊ in iuuentute sterilis femina in senectute pariat. vt asina loquatur·⁊ huiusmodi. dedit autem naturis deus·vt etiā ex his hec fieri possent: non vt in naturali motu haberent. Habet aūt in se absconditas quorundā futuroꝝ vel factorum causas·quas rebꝫ conditis nō inseruit: easqꝫ implet·nō opere prouidentie quo nature subsistunt vt sint: sꝫ quo illas administrat vt voluit: quas vt voluit condidit. Omnia ergo que ad gratiaz significandam·nō naturali motu rerum·sed mirabiliter facta sunt: eoꝝ abscondite cause in deo fuerūt. Quoꝝ vnū erat: ꝙ mulier facta est de latere viri dormientis·que p ipsuz firma facta: qꝛ ex osse eius. Ille ꝓpter ipsam infirmus: quia non costa·sed caro suppleta. Non habuit prima reꝝ conditio·quādo sexta die dictū est masculū ⁊ fe·c·e·vt femina sic fieret. sed vt fieri posset: ne contra causas q̄s deus voluntarie instituit: mutabili voluntate aliquid faceret. Extasis ergo recte intelligitur ad hoc immissa: vt mens ade particeps angelice curie ⁊ intrans sanctuariū dei nouissima intelligeret. Vñ euigilans ꝓphetico spiritu eructauit: Hoc nunc os ex ossibꝫ·m·⁊·ca·d·c·m·que verba cū ade scriptura fuisse dicat xp̄s in euāgelio deū dixisse declarat: ut intelligamus p illā extasim adam diuinitꝰ hec dixisse.

Ade nō inue·a. Nullus fidelis iustꝰ christo equari potest Speciosus enim forma pre·f·ho· Nemo eñ poterat genus humanū liberare: nisi ipse. Vnde nemo inuentꝰ est dignus aperire li·⁊ sol·sig·e·⁊c.

Mistice. Ade vero ⁊c. Facta est mulier in adiutorium viri. qꝛ adhuc erat qd fieret·vt nō solum anima corpori dominaret. sed etiaz virilis ratio subiugaret sibi animalē partem suā·per qd adiutorium impat corpori. Ad huiꝰ exemplū femina facta: quā ratio viro subiugauit·vt qd in duobus planiꝰ apparet·i·in masculo ⁊ femina·in vno consideretur: vt appetitum anime p quē de menbris corporeis operamur: mens subiugatum habeat·i·iuste regat adiutorem suum. Demonstratur etiā homini quāto melior sit pecoribꝫ·que adducta nominatim distinguit: ⁊ iudicio rationis discernit. Sed hic intellectꝰ facilis. Ille vero difficilior quo intelligit aliud esse rationale qd regit: aliud animale·qd regitur. In quo datū est ei irrationales motꝰ discernere: ⁊ dominio rōis cooperāte gratia subiugare.

Immisit·d·⁊c. Isi. Misti. Nō possūt hec corporeis oculis videri. Sꝫ qᵗo quis a visibilibꝫ ad secreta intelligentie quasi obdormiēdo secesserit: melius ⁊ sincerius videt. Ipsa ergo cognitio qua cognoscit aliud esse rationē que imperet·aliud animalitatem que obtemperet: quasi effectio mulieris est de costa viri propter coniunctionē significandā. Vt huic parti quisqꝫ dominet·⁊ fiat q̄i ꝯiugalis in se ipso·pfecta sapiētia indiget: cuiꝰ contemplatio secreta est·⁊ a sensu corpis remota·que p soporē intelligitur Tunc eñ ordinatissime caput mulieris est vir: cuz viri caput christus est. In loco coste carnem posuit·non vt caro carnalem concupiscentiā significet·sed affectum dilectionis: qua quisqꝫ animā suam diligit. ⁊ non est durus vt eam contemnat·qd diligit quisqꝫ cui preest. Vocauit ergo adam vxorem suam: tanqꝫ potior inferiorem. et dixit: hoc nūc os ex ossibus meis ⁊c. Os de ossibus·propter fortitudinem. et caro de carne·propter temperantiam. He due virtutes ad inferiorem animi partez pertinent: quā prudentia rationalis regit. Vnde hec pars anime virago dicta·tanqꝫ a viro deriuata. Qd aūt sequit·propter hoc relinquet homo patrē ⁊ matrē ⁊c. prophetia est·ad sacramentū christi ⁊ ecclesie referenda.

Augu. Qui putant animam ex anima·sicut carnem ex carne fieri: dicunt deum vnam fecisse animam sufflando in faciem viri: vt ex illa cetere crearentur. qm̄ primo adam formatus est·deinde eua. Et vnde corpus et animam ille habuit: dictū est. sed non de illa ꝙ flatu dei sit animata: tāqꝫ de viro vtrūqꝫ ductū sit·qui iam fuerat animatus. Sed si propterea putant animam mulieris ex anima viri·quia scriptum nō est·ꝙ eam deꝰ sufflando animauerit: cur ex viro animatam credunt: cum ⁊ hoc scriptū non sit? Si vero deus omnes animas sicut primam fecit: ideo de alijs scriptura tacuit: quia qd in vna factū est: de ceteris intelligi posset. Naz si aliud fiebat in femina qꝫ in viro: vt ex carne animata anima duceretur. nō sicut viri: aliunde corpus: aliunde anima. qd aliter fiebat: scriptura tacere non debuit: ne ita factum putaremus·sicut iam didiceramus. qꝛ ergo nō dixit ex anima viri factam animam mulieris: innuit nichil aliud putandum qꝫ de viro fuerat dictum.

Aug. Si queratur vnde accepit animam xp̄s: mallem audire meliores ⁊ doctiores. tamen pro meo captu libentius respondeo nō de adam qꝫ de adam. Si vero non secundum animam·sed tm̄ secundū carnem dicimus leui fuisse in abraam: ibi erat christus: qui secundum carnem ex abraam. et

ipse ergo decimatus est. que est ergo differẽtia sacerdotij christi ⁊ leuitici: Qr leui decimatus est a melchisedech: Nisi qr necesse est aliquo modo nõ fuisse ibi xp̃m. Nam secundũ carnez ibi fuit: secundũ animã non fuit. Non est ergo anima xp̃i de traduce preuaricationis. Sed dicendum est. q̃uis nullius anima sit in lumbis patris secundũ carnez: tamen in lumbis abrae decimatũ leui: christum nõ decimatũ. qr secundũ rationẽ seminalez ibi fuit leui. qua ratione per concubitum venturus erat in matrem: secundum quã nõ erat ibi christi caro. quãuis secundum ipsam fuerit marie caro. leui eñ de carne concupiscentia nascit᷑. christus secundum carnalem solam substantiaz. In abraaz decimabatur qd curabatur. non illud vnde curabatur. Sed si dicitur. sic potuit esse secundũ carnem. ⁊ non decimari ita secundum animã. Respõdetur. Si potuit de aĩma fieri qd de carne dictum est: ita est de traduce aĩa christi. vt labem preuaricationis nõ contraxit. Si autez sine reatu non posset inde esse: non inde est. Cetere aũt anime vtruz de parentibus. an de super sint: vincãt qui poterunt. ego adhuc inter utrosq̃ moueor aliquando sic. aliqñ autem sic. At omnia paria vel pene paria ex utroq̃ latere munimenta rationum pronunciarem: nisi sententia eorum qui animas ex patribus creari putant: de baptismo paruulorũ preponderaret. de quib⁹ quid responderi possit: nondum michi occurrit.

† christũ scilicet. ¦ causa mysterij nõ de terra plasmatur mulier sicut vir.
in † adam. Tunc ¦ obdormisset tu
† ecclesia in christo est fortis. ¦ qr christus pro ecclesia infirmus. Ali. posuit carnez pro ea. s. christus moriendo pro ecclesia.
lit vnã de † costis eius: ⁊ ¦ repleuit
† ecclesia templũ dei est p̃ sacramẽta de eius
carnem pro ea. † Et edificauit dñs
latere exeuntia generata.
deus costam quã tulerat de adaz
† per fidem. ¦ ecclesia.
in mulierem: ⁊ † adduxit ¦ eam ad
† christum. ¦ Quia in ceteris adiutoriũ simile sibi nõ inuenit. ⁊ qr nõ ex sua substantia. s; ex aquis ⁊ terra eẽ nouerat ¦ qr ecclesia corpus
† adam. dixitq̃ adaz: ¦ Hoc nunc
xp̃i est. secundũ aplm. ex carne eius cõstans. i. ex infirmis. et ex ossibus. i. fortibus menbris
† in extasi. prophetie spiritu intellexit costam sibi esse subductam: ⁊ mulierem formatam.
os ex ossib⁹ meis: † ⁊ caro de carne mea. hec † vocabitur virago. qr
† Similiter in hebreo congruit. qr ab is qd est vir. issa. i. femina dicitur. Theodocio aliã ethimologiam suspicatus est dicẽs: ⁊ hec vocabitur assumptio: qr ex viro sumpta est. issa enim secundũ varietatem accentus etiã assumptõez sonat.
† christi latere ¦ sicut a christo christianũ nomen datũ est ecclesie.
de † viro sumpta est. Quãobrem

Moraliter. Greg. in mor. lxxx. Immisit. do. d so. ⁊c. Culmẽ contemplationis non attingimus: si non ab exterioris cure oppressione cessemus. nec nos ipsos intuemur. vt sciamus in nobis aliud esse rationale qd regit: aliud animale qd regitur: nisi ad secretum silentij recurrentes. ab exteriori perturbatione sopiamur. Qd bene adam dormiens figurauit: de cuius mox latere mulier processit. Qui enim ad interiora intelligenda rapitur: a rebus visibilibus oculos claudit. ⁊ tunc intelligit in se ipso aliud esse qd regere debeat: tanq̃ vir. aliud qd regatur: tanq̃ femina.

Et edificauit ⁊c. propter hoc relinquet. h. ⁊c. Isid. Mistice Qd per historiam completum est in adam. per prophetiam significat christum. qui reliquit patrem. id est. non sic apparuit hominib⁹. sicut apud patrem Et matrẽ. id est. sinagoge carnalem obseruantiam: de qua natus est secundum carnem. et adhesit vxori. id est. ecclesie: ut sint duo in carne vna est enim caput ecclesie: ⁊ ipsa corpus eius. qui soporatus somno passionis vt ei coniunx. id est. ecclesia formaretur. Unde ego dor. ⁊ so. s. ⁊c. ergo formata est ecclesia de latere eius. id est. fide passionis ⁊ baptismi. quia de latere eius exiuit sanguis ⁊ aqua. Factus est autem ex semine dauid secundum carnem. tanq̃ de limo terre: cum homo nõ esset qui operaretur in terra. quia nemo in virgine operatus est: de qua natus est christ⁹. Fons ascẽdebat e terra ⁊ irrigabat faciẽ terre. Facies. i. dignitas terre. mr̃ dñi. quã irrigauit spũs: vt de limo tali ille hõ fieret: qui ꝯstitut⁹ est in paradiso. i. in voluntate patris vt operaretur. ⁊ custodiret. impleret. s. ⁊ conseruaret. preceptum enim nos accepimus in illo qui ait: Qd vni ex minimis meis. f. michi fecistis. Lignum autem paradisi spirituales significat delicias. fructus spiritus est gaudium. pax. ⁊ huiusmodi. Lignum scientie boni ⁊ mali non debemus tangere. id est. de natura que nobis est media non debem⁹ superbire: ne decepti experiamur inter bonum ⁊ malum scilicet inter catholicam fidem ⁊ fallacias hereticorum. Ita enim peruenimus ad noticiam boni ⁊ mali. Oportet enim hereses esse: vt qui probati sunt manifesti fiant Serpens eñ hereticoꝝ venena presignat.

Erat autem uterq̃ nudus. Aug. Si dei verbis vel cuiuslibet prophete aliquid dicitur. qd ad literam absurdum videtur: ⁊ ideo figurate dictum. ob significationem tamen dictũ esse non est dubitandũ. Corpora vero duoꝝ hominũ in paradiso nuda erant. nec erubescebant: quia nullã legem in menbris senserant legi mentis repugnantem. que inobedientiam secuta est. Nichil putabant velandum: qr nichil senserant refrenandum.

Isi. Mistice. Erat aũt vterq̃ nu. ⁊c. Qr nudi erant nec erubescebant simplicitatem anime ⁊ castitatẽ significat Vñ despõdi eñ vos vni viro ꝟ. cast. exhibere christo. Timeo autẽ ne sicut serpens seduxit euam: ita corrumpantur sensus vestri ⁊c. Serpens diabolum significat. qui non est simplex. Unde sequitur. Serpẽs erat callidior cunctis a. in quo significatur versutia ei⁹. Paradisus vita beata in q̃ serpens nõ erat: quia iam dyabolus erat. Locutio ista tentatõ occulta: sicut accessit ad iudam persuadẽs vt hiesum traderet. qñ intrauit in cor ei⁹ sed vir repellit. q̃ paradisum incolit. s; p̃ mulierem decipitur: quia ratio nostra nõ ducitur ad consensũ nisi delectatio mota fuerit in aliqua parte anime. que debet obtemperare rationi vt viro rectori. nec alit᷑ quis ĩ peccato labit᷑. In serpẽte suggestio. in mliere libido. ꝯsensus rõis in viro. Si cupiditas mota est: persuasum est mulieri. Si ratio cõsentit suadenti libidini: a beata vita tanq̃ a paradiso expellitur homo. ⁊ imputat᷑ peccatum. etiã si nõ sequat᷑ factũ. qr in consensu rea tenetur conscientia.

† verbũ caro factũ est. forma serui accipiens. exiui a patre ⁊ veni in mundum.
¦ sinagoge obseruantiã: que est mater christi secundũ carnem.
† relinquet homo patrẽ ⁊ ¦ matrẽ ⁊
† id est ecclesie. ¦ christus ⁊ ecclesia.
adherebit † vxori sue: ⁊ erũt ¦ duo
quia vnũ corpus christus et ecclesia.
in carne † vna. Erat autez vterq̃
velamine duplicitatis.
nudus adam scilicet ⁊ vxor eius
† quia nullũ motũ carnis sentiebant. quia sine macula ⁊ ruga
nec † erubescebãt.

C. III.

Ali. dyabolus vel hereticus error.
Sed et serpẽs
† quia plenus demonio quia filij tenebrarũ sapientiores sunt filijs lucis in generatione sua.
hiero. in hebreo habetur arom qd theodocio et aquila. nequã. vel versipellem interpretati sunt.
erat † callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus
† sñ xp̃m s; xp̃ianũ fallit diabolus vel hereticus
deus. Qui dixit † ad mulierem:

C. III.

Sed et serpens erat callidior ⁊c. Aug. Alij prudentissimus: trãslatiue dictum. Quidam codices habent sapientissimus. nõ ꝓprie: sicut in bono solet accipi sapientia dei vel angeloruz vel anime rationalis. S; sicut apes vel formicas dicimus sapientes: ꝓpter opa sapientiam imitantia. q̃uis serpens nõ rationali anima: sed spiritu dyabolico possit sapiẽtissimus dici. qr mali angeli superbia deiecti. natura sunt excellentiores omnibus bestijs: ꝓpter eminentiam rationis. Nõ ergo mirum. si dyabol⁹ spiritu suo implens serpentem. sicut vates implebat: sapientissimum reddiderat omniũ bestiarum. secundũ animam viuam ⁊ irrationalem viuentium Ita tamen sapientia dicitur in malo. sicut astutia in bono: cũ latine sapiẽtes ꝓprie in bono accipiantur. astuti vero male cordati. nec putandũ est q̃ dyabolus serpentem per quẽ tentaret eligeret: sed cuz decipere cuperet. nõ potuit: nisi per qd animal posse permissus est. Nocendi eñ voluntas inest cuiq̃ a se: sed potestas a deo.

Strabus. Sed ⁊ serpens ⁊c. Sic dyabolus loquebatur p̃ serpentẽ ignorantem. sicut per energuminos vel fanaticos. quencũq̃ eñ arripit: intellectum ⁊ rationem tollit. Spiritus vero bonus quoscunq̃ gratia repleuerit: vidẽtes ⁊ intelligẽtes facit. vñ spirit⁹ prophaꝝ subiect⁹ est ꝓphetis

Qui dixit ad mulierem ⁊c. Aug. Inexcusabilis est preuaricatio mulieris. qr memor erat precepti dei. Obliuio tamẽ vnius precepti ⁊ tam necessarij culpa esset negligentie damnabilis. Inde aũt maior trãsgressio quia memor precepti erat. ⁊ deus in illo tanq̃ presens contemnitur.

Talem inquiunt faceret hominem. qui nollet omnino peccare. Cõcedimus meliorẽ naturã esse q̃ omino peccare nollet. Concedãt nõ esse malaz que talis facta est: que posset nõ peccare. si vellet. ⁊ iuste punitã: q̃ volũtate nõ necessitate peccauit. Cũ ergo hec bona sit. illa melior: cur nõ vtrãq̃ fecerat. ut vberius laudaret᷑ de vtraq̃: Illa eñ in sanctis angelis: hec de sanctis hominibus est.

Quis aūt sanus dicat: melius nō crearet quē p̄sciebat ex alteri⁹ iniq̄tate corrigi. q̄3 quē p̄sciebat pro sua iniquitate damnari: hoc est dicere: Melius est nō esse qui alterius malo misericorditer bene vtendo coronet: q̄3 esse malū. qui pro suo malo iuste puniat.

Aug. Sic aūt mouent quidam ꝙ deus adam tentari permiserit: qua si non videant om̄es dyaboli insidijs quotidie tentari. qđ deus permittit: forte. q2 probatur ꝛ exercetur virtus. ꝛ est gloriosius non consensisse: q̄3 ten tari nō potuisse. cum etiā consentiētes p̄bēant exemplū iustis cupiditatem deuitandi. ꝛ tumorem sup̄biendi. frustra ergo dicitur Nō crearet de⁹ quos p̄sciebat malos futuros. Sciebat em̄ bonis profuturos ꝛ iuste pro mala voluntate puniendos.

Alc. Quasi cur fugitis scientiam latentem: Noua exquirite maliq3 boniq3 scientiā penetrate. vnde Aque furtiue dulciores sunt.

Cur p̄cepit vobis deus. vt non comederetis de om̄i ligno p̄adisi? Cui respondit mulier. de fructu lignorum quę sunt in paradiso vescimur: de fructu vero q̄d ē i medio paradisi. p̄cepit nobis ne comederemus. ꝛ ne tangerem⁹ illđ: ne

Dicit aliquis. Si deus vellet: ꝛ isti boni essent. S3 meli⁹ voluit. vt qđ vellent: essent. S3 boni ñ infructuose. mali aūt impune nō essent: ꝛ eo ipso vtiles essent. S3 p̄sciebat ꝙ eoꝝ futura esset mala volūtas. p̄sciebat sane: q2 ꝛ falli nō p̄t eius p̄scientia: nō ideo ipsi⁹. s3 illoꝝ est. Cur ergo creauit q̄s tales futuros eē p̄sciebat? Quia p̄uidit quid boni de malis eoꝝ esset facturus. Sic em̄ fecit eos vt relinqueret eis vnde aliquid facerent. ꝛ si culpabiliter aliquid facerent: illū de se laudabiliter operantem inuenirent. A se habent voluntatem malā. ab illo naturam bonam. ꝛ iustam pęnam: ꝛ sibi debitum locum. Alij exercitationis adminiculū: ꝛ timoris exemplū.

Posset inquiūt voluntatem eoꝝ vertere in bonum: q2 om̄ipotens: posset. cur non fecit? quia noluit. cur noluit? ipse nouit. Non debemus plus sapere q̄3 oportet. puto aūt nō parui boni esse rationalem creaturā: quę malorum comparatione cauet malum. qđ genus bonę creaturę nō esset. si deus omnes voluntates in bonū verteret: ꝛ nulli iniquitati pęnam infligeret. et esset solū genus. qđ nulla peccati ꝛ supplicij cōparatione p̄ficeret. prouidet bonos. ꝛ malos futuros: ꝛ creat. se ipsum ad fruendū p̄stans bonis: multa etiā largiens malis.

Cur precepit ꝛc. Strabo Ideo callidus hostis: interrogat hoc. ꝛ mandatū dei memorat: ne cū peccauerit. excusationē habeat quasi oblita.

Grego. In moꝝ. li. xxiiij. Cur p̄cepit ꝛc. Idem quotidie agit hostis humani generis. verba dei de cordibus hominū molit' euellere. ꝛ minas leuiare: ꝛ ad credendū qđ falso promittit. inuitat. Inuitat em̄ ad temp̄alia vt leuiet ꝙ deus minet' eterna supplicia. Spondens siquidem gloriā p̄sentis vitę. dicit: gustate ꝛ eritis sicut dij. ꝛ temp̄alem concupiscentiā tangite ꝛ in hoc mundo sublimes apparete. ꝛ cū timorē diuinę sentētię conat' amouere. qđammodo dicit: Cur p̄cepit vo. do.

Aug. Querit'. Cur deus hominem tentari permiserit: quē decipiendū esse p̄scierit? Sed non esset laudabile homini si bene viuere posset: q2 nemo male viuere suaderet. cū in natura posse: ꝛ in potestate haberet velle nō consentire. deo iuuante. Recte ergo tentari fuit p̄missus. qui factur⁹ erat propria voluntate aliquid per culpam. ꝛ ordinandus dei ęquitate per pęnam: vt ostenderet animę sup̄bę ad eruditionē futuroꝝ. q̄3 recte vteretur animaꝝ malis voluntatib3: cū ille bonis naturis peruersę vterent'.

Quidam alienare conant' naturā dyaboli a creatura dei. ꝛ alteꝝ dare ei principiū contra deū. qui nō intelligūt omne qđ est bonū esse: ꝛ ab alio esse non posse. malam voluntatem inordinate moueri bona inferiora superioribus p̄ponendo. qua potestate rationalis creaturę spiritus delectat⁹ tumuit. ꝛ cecidit: ꝛ inuidia tabescit. In quo tū bonum est ꝙ viuit ꝛ viuificat corpus: siue aereum. vt dyaboli: siue terrenū. vt hominis.

Aug. Nec putandū ꝙ homo deijceretur. nisi p̄cessisset in eo quędā elatio comprimenda. ut p̄ humilitatē peccati sciret ꝙ falso de se presumpserit. ꝛ ꝙ nō bene se habet natura: si a faciente recesserit. Cōmendatur enim quale bonū deus sit: quādo nulli bene est ab ipso recedere.

Hec questio de beata vita. vtrum habuit eā: cū incertum sit an sit permansura: an succedat miseria: potest de primo homīe fieri. Si em̄ peccati ꝛ pęnę p̄scius erat: beatus esse nō poterat. ergo in paradiso beat⁹ nō erat. Si em̄ p̄scius nō erat: per hanc ignorantiā eiusdem beatitudinis incert⁹. quomodo vere beatus? Si falsa spe certus: Quomodo nō stult⁹? S3 hominis in animali corpore constituti cui obedienti dandū erat consortium angeloꝝ. ꝛ mutatio corporis ex animali in spirituale: possumus quodāmodo intelligere beatam vitam: etiā si non erat p̄scius futuri peccati. sic nec illi de quib3 dicit': vos qui spirituales estis: instruite hm̄oi in spiritu lenitatis ꝛc. beati erant. q2 spirituales erant. non corpore: sed iusticia. quanto magis aūt beatus erat homo ante peccatū. q̄3uis incertus sui casus? Qui gaudebat de p̄mio futurę mutationis: sic vt nulla esset tribulatio: cui patientia militaret. Quāuis em̄ non vana p̄sumptione de incerto. cert⁹. velut stultus: sed spe nō infidelis. beatus esse poterat: minus q̄3 in vita sanctorum angelorum.

Non frustra putari potest ab initio temp̄is dyabolum cecidisse. nec cū sanctis angelis pacatum aliquādo vixisse ꝛ beatum: sed mox apostatasse. Unde Ille homicida erat ab initio. In veritate nō stetit. vt intelligam⁹ q2 in veritate non stetit ex quo creatus est qui staret: si uoluisset. Quomodo em̄ beatus inter angelos fuit: qui futuri peccati atq3 supplicij p̄scius nō fuit? Querit' autē cur non fuerit? Neq3 em̄ sancti angeli beatitudīs suę eternę sūt inscij. neq3 eternę vitę sūt incerti. Forte de⁹ dyabolo reuelare noluit. quid factur⁹ vel passur⁹ esset. ceteris vero reuelare voluit. q2 in veritate māsuri. S3 hic nō ęq̄liter beat⁹. imo nō plene beat⁹. q2 plene beati đ beatitudine certi. S3 q̄liter discernebat' a ceteris. vt de⁹ ei quę ad ipsum pertinerent non reuelaret: cum non prius vltor: q̄3 peccator? Non em̄ damnat innocentes. an de alio genere angelorum sint. quib3 nō dedit deus p̄scientiā de se ipsis? Quomodo aūt beati esse possint. quib3 est incerta sua beatitudo? Quidā em̄ senserunt nō fuisse dyabolū in illa sublimi natura angelorum. quę supercęlestis est: sed eoꝝ qui inferius in mūdo facti sunt. per officia distributi. tales em̄ fortasse posset aliquid illicitū delectare: quā delectationē si peccare noluissent. libero arbitrio cohiberent. Sicut homo. maxime primus: qui peccati penam. nondū habebat in menbris.

Hic aūt querendū est. vtrū ab initio sua potestate delectatus discesserit ab illa societate ꝛ charitate bonoꝝ angeloꝝ: an in sancto cętu fuerit: aliquādo angeloꝝ iustus ꝛ beatus? Dicit' em̄ ideo cecidisse. q2 inuidit homini facto ad imaginem dei: sed inuidia sequit' superbiā. Inuidendi em̄ causa est superbia: quę est amor proprię excellentię. Inuidia vero odiū felicitatis alienę. Qui em̄ amat excellentiā. vel parib3 inuidet. qui ęquant'. vel superiorib3: quib3 nō ęquat'. vel inferiorib3: ne coęquentur. Quando autē dyabolū sup̄bia deiecerit: vt naturā sibi bonam praua voluntate peruerteret: scriptura nō dicit. sed ex hac homini inuidisse ratio ostendit.

Dicere aūt de angelis ꝙ in suo genere beati esse possunt damnatōnis vel salutis incerti. quib3 nec spes esset ꝙ aliquando in ipsa mutatione in melius certi futuri essent: nimia p̄sumptio est. nisi forte dicatur. ita creatos mundanis ministerijs distributos: ut pro recte gestis accipiant vitā beatā de qua possent esse certissimi: ꝛ eius spe dici beati. de quibus si dyabolus cecidit: simile est ei ꝙ cadunt homines a iusticia fidei sup̄bia simili. Sed asserant duo genera angeloꝝ qui possunt: vnū sup̄cęlestiū: in quo nunq̄3 fuit qui cecidit. Alteꝝ mundanoꝝ: in quo fuit. Michi aūt vnde asserant: non occurrit.

Aug. Sed nō frustra putandū est ab ipso creaturę exordio. i. ab initio t̄p̄is vel ꝯditionis suę cecidisse. ꝛ nunq̄3 in veritate stetisse. vnde quidam in hanc maliciā libero arbitrio non esse flexum: sed in hac q̄3uis a deo putant esse creatum. secundū illud. hoc est initiū figmenti dei qđ fecit deus: vt illudatur ei ab angelis eius. ꝛ alibi. Draco iste quem formasti ad il. ei. tanq̄3 primo factus sit malus. inuidus. ꝛ dyabolus. nō voluntate deprauatus. Sed fecit deus om̄ia bona valde. q̄3uis nō indocte conent' ostendere: non tm̄ prima conditione. sed etiā nunc: deprauatis tot voluntatib3 ꝛ auersis ęque omnia creata in summa bona valde esse: non ꝙ mali sint boni: sed nō efficiunt malicia. vt sub dei imperio ordo vniuersitatis in aliquo rumpatur. cum etiā malis voluntatib3 sint certi limites potestatum. ꝛ pondera meritoꝝ. Sed q2 iniustū est. vt nullo merito hoc in aliquo deus damnet. qđ creauit. nō naturā. sed voluntatē malam puniendā esse credēdum est. nec eius naturam significatam cū dicit': hoc est initiū figmēti dei ꝛc. Sed corpus aerium qđ tali voluntati aptauit. vel ipsam ordinationē in qua eū etiā inuitum fecit vtilem bonis. vel ꝙ p̄sciens malum voluntate futuꝝ: fecit tm̄ eum p̄uidens. quāta de illo sua bonitate esset facturus. Initiū aūt figmenti dicitur. nō ꝙ primitus conditus. vel in principio malus conditus: sed cum sciret eū voluntate malum futurum. vt bonis noceret: creauit eum. vt de illo bonis prodesset. Sic em̄ luditur. cū sanctis proficit temptatio eius. Initiū ad illudendū: quia ꝛ mali homines. quos deus futuros p̄sciuit vel p̄uidit. creauit tamē ad sanctoꝝ vtilitatem. Similiter luditur cum p̄statur sanctis eoꝝ cōparatione cautela. ꝛ sub deo humilitas. et exercitatio ad tolerandos malos. ꝛ probatio ad diligendos

inimicos. Sed ipe initiū: quia pcedit antiquitate et principatu malicie. Hoc autē p sanctos angelos facit: sicut creatas naturas ammīstrat: sub dens eis angelos malos: vt nō quantū nitunt: sed quantū sinuntur pos/ sint sicut et homines malos. Quod ergo putat dyabol⁹ nunq̃ in verita te stetisse· nunq̃ beatā vitam duxisse· sed ab initio cecidisse: nō sic accipiē/ dum est· vt malus a bono deo creatus putetur. quia ab initio nō cecidisse diceretur· Non eñ cecidit si talis factus est· sed factus statim a veritate se auertit: ppria potesta te delectatus. Beate ergo vite dulcedinē nō gustauit: quoniā nō acceptā fastidiuit sed nolendo accipere amisit. Qui ergo ca/ sus pscius esse non po tuit: q₂ sapientia pie/ tatis fructus ē. Conti nuo aūt cecidit· non ab eo qḋ accepit· sed quod accipet: si sub/ di voluisset. Qḋ au/ tem esaias ait. Quo/ modo cecidisti lucifer qui mane orie· zc· et ezech· Tu signaculū similitudīs zc. Que/ dam in eum· plura in corpus eius pueniūt.

Gre. Primū pa rentē dyabolus trib⁹ modis temptauit: gu la· vana gloria· aua/ ricia· et supauit gula.

forte moriamur. Dixit autem ser

† s immortalitatē pmittūt heretici.

pens ad mulierē: † Nequaq̃ mo

† s heretici diuinitatis meritū pfitent: et scien tie pmissione decipiūt: et simplices reprehēdūt.

riemini. † Scit eñ deus q in quo

† s oculos cordis vult claudere vt carnales aperiat.

cunq̃ die comederitis ex eo †: ape

† s promissione altitudinis et scientie decipit simplices.

rientur oculi vestri: † et eritis sicut

† s circūspiciēs si quid in eo nociuū videret.

dii: scientes bonū et malū. † Vi

† s decipit mulier· i· carnalitas nrā verbis ser pentis· et p illam adam· id est· spiritus·

dit igitur mulier † q bonum esset li

gnum ad vescendum et pulcrum

oculis. aspectuq̃ delectabile. et

† s mulier. s carnales facilius seducuntur.

† tulit de fructu ei⁹: et comedit. de

Cibum vetitum comedēdum suasit· Vana gloria cum dixit: eritis sicut dij. Auaricia cū addidit: scientes bonū et malū. Auaricia eñ etiā altitudi nis est· cū supra modū sublimitas ambit. vnde nō rapinā· ar· est esse se eq lem deo· Sed eisdē modis a secūdo victus est homine quib⁹ primū se vi/ cisse gloriabatur. Reliqua vide infra. Serpens decepit me.

Grego· Trib⁹ modis culpa ppetrat: suggestione· delectatōe· et con/ sensu· primo p hostē. secundo p carnē. tercio p spūm. hostis eñ praua sug/ gerit. caro subijcit se delectatōni: tandē spiritus delectatōni consentit. vn/ de et serpens praua suggessit. Eua quasi caro delectatōi se subdidit. Adā vero velut spiritus suggestione et delectatōne supatus: assensit. suggestio ne ergo peccatū agnoscimus· delectatōne vincimur: cōsensu ligamur.

Eritis sicut dii zc. Strabus. Artificiali dolo verba cōponit: vt si p inobedientie cōtemptū subuertere nequiuerit: saltē in hoc q fidē corru perit: et ad ydolatriā suaserit: victorē se gloriet. Si aūt p inobedientie cō temptū seduxerit in vtroq̃ victor existat.

Mistice. Interrogata mulier respondit quid pceptū sit. At ille non morte· m· Scit eñ· d· zc. Patet his verbis p supbiam psuasum esse pec/ catū: quia dictū est. eritis sicut dij. Scit eñ d· zc· vbi notat tantū psuasū esse· vt sub deo nollent esse: sed in ppria potestate· ne eius legem obtempe/ rando seruarent· qui inuideret ne se ipi regerent· nō indigentes interno lu mine eius· sed vtentes ppria puidentia· quasi oculis suis ad videndū bo/ nū et malū: quod ille phibuisset. sic psuasum est: vt potestatē suam nimis amarent. et quia pares deo esse voluerunt: medietate sua· qua deo subie/ cti corpa habebant subiecta· tanq̃ fructu arboris cōstitute in medio para disi male vtentes· amiserunt quod accepant. quia vsurpauerūt quod nō accepant· i· vt per suā potestatē deo nō regente beati essent. Nullo eñ re/ gente p suā potestatē solus deus beatus est.

Vidit igitur zc. Is. Quomō videbant· si clausi erant oculi. Sed dictū est· vt intelligam⁹ eos oculos aptos fuisse postq̃ de fructu comede/ runt· quib⁹ se nudos videbant: et displicebāt· i· oculos astutie· quib⁹ sim/ plicitas displicet. Cū quis eñ ceciderit ab intima luce veritatis· nichil est vnde supbia placere velit: nisi fraudulentis simulatōibus. hinc eñ ypo/ crisis nascit: in q̃ multū vident cordati· qui decipe potuerūt: quē voluerīt.

Gre. Vidit igitur mulier zc. Ne in lubrica cogitatōe versemur nō debemus intueri· quod nō licet cōcupisci. vt eñ mūda mens in cogita tione seruet: a lascinia voluptatis sue seruandi sunt· et reprimēdi oculi· q̃ si quidā raptores ad culpam. Nō eua lignū tetigisset: nisi pri⁹ incaute re/ spexisset. pensandū ergo: quantū ab illicitis visum debeamus restringere· qui mortaliter viuim⁹. sed etiā mater viuentiū p oculos ad mortē venit. hinc sub iudee voce (q̃ exteriora videndo cōcupiscens bona interiora pdi

derat) pphета dicit: oculus me⁹ depdatus est animā meā. Concupiscens eñ visibilia: inuisibiles virtutes amisit· et p oculū corporis ptulit predā cordis. Ad custodiendā ergo cordis mundiciā: exterioꝝ quoq̃ sensuū di/ sciplina seruanda est.

Is. Mist· Deditq̃ viro suo qui comeḋ· et a· sunt oc· ā· zc· de quib⁹ dictū est· Tunc viderūt q nudi essent· oculis scilicet puersis· quibus nu/ ditas scꝫ simplicitas erubescēda videbat. vt ergo nō eēnt simplices· fecerīt sibi succinctoria· pu/ denda tegentes· i· sim plicitatē occultantes de q̃ erubescebat astu ta superbia· folia fici: pruritum significant· quā patit anim⁹ cupi ditate et delectatōne mentiendi. vnde falsi dr̄ qui iocari amāt: quia in iocis presidet simulatio. Cū ergo ḋ ambularet dominus in paradiso· i· cū ad eos iudicandos veni ret: ante penā deam/ bulabat· i· mouebat in eis dei psentia: q̃a stabiles in pcepto nō erant. Ad aurā post meridiē. vel secundū alios ad vesperā· cū scilicet sol eis occide/ ret: et lux interior veri tatis· Audierunt vo cem eius et abscondе·

† s quia p delectationes carnalis cōcupiscentie ratio seducitur.

ditq̃ viro suo † qui comedit: et ap

s puersi. q₂ simplicitas pudenda videbat s ad cōcupiscentiā et cognitōē bestialis motus.

ti sunt oculi amborum. † Tunq̃

† s sentiētes bestialē motū † s grā dei.
s faciendo. s fingendo.
† s heretici fidei simplicitate se esse nudos.

† cognouissent se esse † nudos ꝯsu

† s opimenta mendacij que pruritū carnis et libidinis ardorem significant·

erunt † folia ficus: et fecerunt sibi

† s succinctoria vel bracas. s quibus se succī gere· i· defendere querūt † s p predicatores.

† perizomata. Et cum † audissent

† s quia in eius precepto nō steterūt. † s nō stantis vel ībabitatis s p subiectā creaturam.

† vocē domini dei † deambulantis

† s eccīa † s frigescente charitate: et luce de clinante et appropinquātibus tenebris eorū.

† in padiso † ad aurā post meridiē

se. Ille se abscondit a conspectu domini: qui ipsum deserit. et quod suum est amare incipit. iam habebāt opimenta mendacij. Qui aūt loquit men daciū: de suo loquit. Ideo ad arborē dicūtur abscondere se: que ē in me/ dio paradisi· i· ad se· qui infra deum et supra corpa ordinati erant. Ad se ergo se absconderūt: vt turbarent miseris errorib⁹ · relicto lumine veritatꝭ quod nō erant ipi. Particeps eñ potest esse hūana anima: sed ipa veri tas deus incōmutabilis est sup illā· ab ea quisquis auersus· et ad se ꝯuer/ sus est· nec de rectore deo et illustratore· sed de suis morib⁹ quasi liber exul tat: tenebrat mēdacio. Qui eñ loquit mendaciū de suo loquit et turbat· scdm illud. Ad meipm turbata est anima mea.

Augu· Qui comede. et a. sunt o. e. zc. Ad cōcupiscendū· s· inui cem ad peccati penā morte scꝫ carnis cōceptā. vt esset corpus nō tantum animale· sed et mortis: in quo lex mēbrorū repugnat legi mentis. Nō eñ ceci erant facti· aut phibitos fructus palpantes decerpserant: sed sicut in fractione panis apti sunt oculi discipuloꝝ· et cognouerūt quē cognoscere nō valebant: sic apti sunt oculi eoꝝ ad quod ante nō patebant. q₂ anima rationalis bestialē motū in carne sua erubuit· et pudorē habuit· nō solū quia sentiebat qḋ ante nō senserat: sed etiā quia motus ille pudendus de transgressione veniebat. Ibi eñ sensit: vbi gratia nesciebatur. cū in nudi/ tate nichil indecēs patiebat. Ibi completū est dn̄e in volūtate t· p· deco· meo virtutē. Auertisti faciē tuā a me· et factus sum cōturbatus. p hac con turbatōe ad ficus vel ficulnee folia cōcurrerūt · et sibi succinctoria ꝯsuerīt et qui gloriosa reliquerāt: pudenda texerunt. Nec puto eos in folijs pu/ tasse aliq̇d quo congrueret tegi mēbra prurientia. Sꝫ occulto instinctu ad hoc cōturbatione impulsi sunt: vt talis pene significatio a nescientib⁹ fieret: que cōuinceret peccatorē facto: et doceret scripto lectorē.

Consuerunt fo. fi. Alcui. Quia gloriā simplicis castitatis amise/ rūt: ad duplicē libidinis pruritū confugerunt. vnde. Cū esses sub ficu vi/ di te: et descendi (subaudis) liberare te.

Aug· Et cū audissent zc. Ea eñ hora tales cōueniebat visitari: quia defecerant a luce veritatis. fortassis eñ intrinsecus vel effabilib⁹ vel ineffabilib⁹ modis deus illis antea loquebat· sicut angelis· īmutabili ve/ ritate illustrans mentes eoꝝ· vbi est intellectus· nosse sil quecūq̃ per tem/ pora nō fiunt simul. forte inq̃ sic eis loquebat· et si nō tanta pticipatōne diuine sapientie· quāta capiunt angeli: p humano tamē modulo minus. sꝫ ī ipso genere locutōis· fortassis etiā illo qui fit p creaturā. siue in extasi spūs corporalib⁹ imaginib⁹. siue ipsis sensibus corporis aliqua specie pre sentata ad videndū vel ad audinedū. sicut solet in angelis fieri: et in nube audiri. Nūc tamen quod dei deambulantis vocē audierunt: nō nisi per creaturā factū est: ne substantia inuisibilis et vbiq̃ tota· que est patris et

filij et spiritussancti corporalib⁹ sensibus locali et temporali motu appa-ruisse credatur.

Aug. Abscondit se. ꝛc. Cū deus auertit intrinsecus faciē. et homo turbat᷑: fiunt similia amentie. nimio timore ac pudore occulto quoqꝫ instinctu nō quiescente: vt nescientes facerent. que aliquid posteris significarēt; ꝓpter quos hec scripta sunt.

Ad aura post meridiē. Unde hora nona xp̄us spūm emisit. qui sexta hora fuit crucifixus: vt eadē hora restitueret᷑ homo. q̃ de paradiso est eiectus.

In medio paradisi. abscondit se qui auersus a p̄cepto creatoris. erroris sui ꝛ arbitrij voluntate viuit.

Aug. Uocauit qꝫ d. d. adam. Increpando. s. nō ignorando. ꝛ hoc ad significatōem ptinet. ꝙ sicut viro p̄ceptum est datum: p quē veniret ad mulierē. ita vir interrogat᷑ prior. p̄ceptum em̄ a dn̄o p virū vsqꝫ ad feminam; peccatū autē a dyabolo per feminā vsqꝫ ad virū. et hec significationibus plena sūt non id agentibus in quib⁹ facta sunt. sed de his id agente sapientia dei. nunc autem non significata referimus: sed gesta defendimus.

† s. auertēs se a veritate. † s. ratio. † s. ꝯcupiscentia.

†abscondit se † adam ꝛ † vxor eius

† s. deū. s. deserentes: ꝛ qđ suū est amantes.

† s. relicta medietate in qua facti erant.

† a facie dn̄i dei in † medio ligni paradisi. Uocauitqꝫ dominus deus

s. vt redeat p penitētiā. vocat. qꝛ nō vult mortem peccatoris.

s. verba increpantis ꝛ ad confessionē cogentis ꝛ non ignorantis s. quasi in quāta miseria.

adā ꝛ dixit ei: adaꝫ vbi es? qui ait

Uocē tuā audiui in paradiso. ꝛ timui. eo ꝙ nudus essem: ꝛ abscōdi

s. stulte quasi displiceret nudus qui talis fuerat factus. s. non absconditur vt eius scelera dominus nō videret. sed vt se indignum eius aspectu ostendat. Artabantur enim duplici verecundia qꝛ nunc primū obscenū motū in menbris sentiebant. ꝛ qꝛ propter transgressionē hoc contigisse sentiebāt

† s. i. quis te ad hanc informitatem adduxit. nisi ꝙ preceptū meum non obseruasti.

me. Cui dixit deus: † Quis enim indicauit tibi ꝙ nudus esses. nisi ꝙ ex ligno de quo tibi p̄ceperam ne comederes. comedisti?

s. non humiliter ꝯfitens. sed superbe se excusās ꝛ in auctorē mulieris culpam retorquens.

Dixitqꝫ adam: Mulier quā dedisti michi sociam. dedit michi de ligno: ꝛ comedi. Et dixit dn̄s deus ad mulierem: Quare hoc fecisti?

s. similiter superbe se excusat. ꝛ in ꝯditorem serpentis iactat culpam.

Que respondit: Serpēs decepit

Uocē tuā a. ꝛc. Aug. Visto. Probabile est p congruā creaturā solere humanā formā hominib⁹ primis apparere. quos tn̄ nō pmisit aduertere nuditatē in supna sustollens. nisi post peccatū. cuꝫ pudendū in mēbris motū penali lege sensissent. Sic ergo affecti sunt. vt solent homines sub oculis hominū: quod erat pena peccati: eī. s. velle latere: quem nihil latere potest. et carnē occultare: cū corda inspiciat. Sed volentes esse sicut dij euanuerūt in cogitatōnibus suis: et obscuratū est cor eoꝝ insipiens. Sed deo auertente faciē: stulti facti sunt. erubescebāt quidē erga seipsos: et succinctoria faciebant. sed magis ab illo etiā succincti videri verebātur: qui tanqꝫ familiari temꝑamento per creaturā visibilē afferebat ad videnduꝫ velut humanos oculos. Sic em̄ apparebat: vt hominib⁹ tanqꝫ homo loqretur. sicut abrae ad quercū mambre. hac amicicia pudorē onerabat post peccatū: que ante dabat fiduciā. Nec nuditatē audebant ostendere talib⁹ oculis: que displicebat et suis. dn̄s ergo nolens peccatores punire nisi pena qua cogebant᷑ erubescere: quis inquit indicauit tibi ꝙ nudus esses: nisi ꝙ ex ꝛc. Inde em̄ mors concepta ex dei sententia qui sic minatus fuerat. fecit aduerti cōcupiscibiliter mēbra: vbi dicti sunt aperti oculi: et secutum est quod puderet.

Is. Visti. Uocē tuā ꝛc. Respondet voce eius audita se occultasse: quia nudus erat. Iam stulte respondit. quasi deo nudus displiceret: quē nudū fecerat. Sed qđ cuiqꝫ displicet: h̄ deo displicere arbitrat᷑. Sublimiter vero intelligenduꝫ est quod dicit᷑. Quis em̄ indicauit tibi ꝛc. Nudus erat a simulatōne. sed vestitus diuina luce. vnde auersus. et ad seip̄m conuersus (quod significat de illa arbore comedisse) nuditatē suā vidit: et displicuit. quia nō habebat aliquid ꝓprium. et more supbie se nō accusat ꝙ mulieri cōsensit: sed in eaꝫ culpam refundit. et de astutia quā conceperat. in deū retorquet ꝙ peccauerat. vnde addidit: Mulier quā dedisti mi. ꝛc. ꝓpriū est peccātib⁹. deo tribuere velle vnde accusant᷑. quod inde est. quia sic peccauit homo vt vellet esse par deo. liber. s. vt ille ab omni dominio. Quoniā ergo in maiestate illi par esse nō potuit: in peccato eū sibi contendit facere parem. imo eū vult ostendere nocentem. se aūt innocentē. Mulier autē culpā refert in serpentem. quasi obtempare coegisset. aut ipa potuerit verba serpentis audire: et precepto non obedire.

Grego. Uocauitqꝫ deus adā. Quia vidit in culpa lapsum iā sub peccato velut a veritatis oculis absconditū. quia tenebras erroris eius nō approbat: quasi vbi sit peccator ignorat. eumqꝫ vocat ac requirit dicens. Adam vbi es? dum vocat. significat quia ad penitentiā reuocat. dum requirit insinuat: quia peccatores iure damnatos ignorat:

Dixitqꝫ adam. M. q. d. ꝛc. Aug. non dicit peccaui. Superbia enim habet confusionis deformitatem. nō confessionis humilitatem. Ad h̄ autē scriptum est. ꝛ interrogatōes ad hoc facte vt veraciter ꝛ vtiliter scriberētur vt sciamus quando superbi laborent hodie conantes malum in creatorē referre. ꝛ si quid boni faciūt sibi tribuere. Mulier quā. d. m. s. ꝛc. quasi ad hoc data sit. vt non ipsa obediret viro ꝛ ambo deo.

Gre. in moralib⁹ li. iiij. Mulier q. m. d. ꝛc. Quattuor modis peccatū ꝑpetratur in corde. quattuor cōsūmatur in opere. In corde suggestione delectatione. consensu. et defensionis audacia. Suggestio fit p aduersariū. Delectatio fit per carnē. Consensus p spūm. Defensiōis audacia per elationem. Culpa enim que terrere mentem debuit: extollit. Unde et serpens suasit. Eua delectata ē. Adam ꝯsensit. q̇ etiā requisitus culpā confiteri p audaciam noluit. Sic quotidie hostis occultus suggerit Eua. i. carnalis sensus delectatōi se substernit. Adam mulieri p̄positus ꝯsensit. qꝛ spūs. i. ratio a rectitudine infirmatus inclinatur. Adam requisitus cōfiteri culpā noluit: quia spūs peccādo a veritate disiunctus. eo ipso in ruine sue audaciā nequius declinat. Adam p timorē seip̄m absconsur⁹ fugerat: sed tamē timens tumebat. Cū ei ex peccato pena metuit᷑: et amissa dei facies nō amatur: timor ex tumore est nō ex humilitate. Supbit em̄ qui peccatū: si liceat impune nō deserit. Iisdē etiā quattuor modis peccatū cōsūmatur. in opere prius latens culpa agit᷑. Post etiā sine cōfusione apitur. De hinc in cōsuetudinē ducit᷑. Ad extremū false spei seductione. vel obstinatōne misere desperatōnis nutritur.

Aug. Et dixit d. d. ad mulie. Nec ista confitet᷑ peccatum. sed refert in alterū. in impari sexu: pari fastu. ex his tamē natus dauid dicit vsqꝫ in finem seculi Ego dixi domine miserere mei. sana aīaꝫ meā qꝛ peccaui tibi. hoc ab istis dicendū fuit: sed nondū peccatoꝝ cōcise ceruices restabāt. Labores et dolores mortis. et cōtritio seculi. et gratia dei que in tempore subuenit. docens afflictos nō de se presumere. Serpens decepit ꝛc. quasi cuiuslibet ꝑsuasio preualeat dei precepto.

Aug. Ser. dece. Nōo his verbis. s. Scit em̄ deus ꝙ in quocūqꝫ ꝛc. crederet deū se a re bona ꝛ vtili prohibuisse. nisi inesset menti eius amor ille ꝓprie potestatis. ꝛ de se supba presumptio. que per temptationē fuerat conuincenda aut pimenda? Deniqꝫ nō contenta suasione serpentis aspexit lignum bonum esu. ꝛ decoruꝫ aspectu. nec credēs inde se posse mori. forte putauit deū alicuius significatōis causa h̄ dixisse. Si manducaueritis. m. m. Ideo manducauit ꝛ dedit viro suo. fortassis cū aliqua suasione quā scriptura intelligendā reliquit. Uel fortasse nō fuit suaderi necesse cum eo cibo. non videret eam mortuā esse.

Augu. Notandū ꝙ nō diabol⁹ est pmissus feīaꝫ tentare nisi p serpentē nec virum nisi per feminam. Serpente em̄ velut organo vsus est. mouens naturam eius ad exprimendos sonos verboꝝ ꝛ signa. quib⁹ suam mōstraret voluntatem. In muliere vero que rationalis erat. non est ipse locutus sed persuasio eius. qꝫuis instinctu adiuuaret interius: qđ p serpentem gerebat exterius. Serpēs ergo nec verba intelligebat: nec rationalis est facta. Qđ em̄ verbis marsoꝝ serpentes trahunt᷑ de latebris. dyabolica vis est. qđ permittitur ad primi facti memoriam. vt sciatur: quia sit ei cum hoc genere familiaritas. Callidissimus dictus est serpens: ꝓpter astutiā dyaboli Locutus est autem sicut asina balaam. Sed hoc dyabolicum: illud angelicum. Boni enim ꝛ mali angeli similiter operantur: sicut moyses ꝛ magi pharaonis.

Hic aūt querendum est. vtrum ab initio sua potestate delectatus discesserit ab illa societate ꝛ charitate bonoꝝ angeloꝝ: an in sancto cetu fuerit aliquādo angeloꝝ iustus ꝛ beatus? Dicitur em̄ ideo cecidisse. qꝛ inuidit homini facto ad imaginem dei: sed inuidia sequitur superbiam. Inuidendi em̄ causa est superbia: que est amor ꝓprie excellentie. Inuidia vero

odium felicitatis aliene. Qui em̄ amat excellentiam· vel parib⁹ inuidet· q̄ equantur. vel supiorib⁹: quibus non equatur. vel inferiorib⁹: ne coequentur. Quādo aūt dyabolum superbia deiecerit: vt naturam sibi bonā praua voluntate peruerteret; scriptura non dicit. sed ex hac homini inuidisse ratio ostendit.

Alc· Peccatum angeli tacitum; hominis patefactum. quia illud incurabile: hoc curatum.

Strabus. Vidit igit̄ ⁊c· Aperte inexcusabilis ostenditur: cui licuit sub tali deliberatione dolos inimici aduertere.

Et ait· d. d· ⁊c. Tota h̄ sententia figurata est. Vbi credendū tamen omnia dicta esse. Serpens nō interrogatur quare fecerit· q: non ipse propria voluntate ⁊ natura fecit: sed de illo dyabolus ⁊ per illum ⁊ in illo· qui iam pro impietate ⁊ superbia eterno igni destinat⁹ fuerat. Ad ipsum ergo refertur qd̄ serpenti dicitur· ⁊ qualis humano generi futurus sit ostenditur.

Mistice· Et ait d· d· a· s· Serpēs nō interrogatus prior excipit penam: qui nec cōfiteri potest· nec habet q̄ se excusz. Sup pectus· t· g· ⁊c· Secū dum aliā editionem. Pectore ⁊ ventre repes. qd̄ in colubro aduertitur: ⁊ ex ipso ad inimicum inuisibilem locutio figuratur. In pectore superbiam significat: in quo impetus animi dominat̄. Carnale desiderium in ventre: qui mollior pars in corpore. ⁊ quia his serpit quos vult decipere· dictum est; pectore ⁊ ventre repes· ⁊· t· co· cun· d· v· t· id est· omib⁹ quibus habes potestatem ante vltimam iudicij penam. de hac em̄ vita gaudet ⁊ gloriatur. Et terram· c· dupliciter intelligitur. Vel ad te pertinebunt· quos terrena cupiditate decipies. Vel tercium tentationis genus figuratur qd̄ est curiositas. Qui em̄ terram manducat: pfunda ⁊ tenebrosa penetrat: ⁊ tantū temporalia atq̄ terrena. Nō ponunt̄ inimicicie inter serpentem ⁊ virū· sed mulierem: q: a dyabolo nō tentamur· nisi per animalem partē· que mulieris imaginem· ⁊ exemplū in vno homine ostendit. Inter semen dyaboli ⁊ mulieris inimicicie ponunt̄. Semen dyaboli· praua suggestio. Mulieris· fructus boni opis quo suggestioni resistit. Ideo obseruat plantam mulieris: vt si in illicita labat̄: delectatio illam capiat. Illa obseruat caput eius: vt ipsum initium suggestionis male excludat.

Supra pe· t· g· ⁊c. Hie· Ventrē· lxx· addiderunt: sed in hebreo habet̄ pectus tantū: vt calliditatem ⁊ versutiā cogitationū ei⁹ apiret· id est· ⁊ q omnis gressus eius nequitie est ⁊ fraudis.

Gre. In mor· li· xx· Pectore ⁊ ventre re· Malū luxurie aut cogitatione perpetrat̄· aut ope. Hostis em̄ cū ab effectu operis expellit̄: secreta cogitationis polluere molit̄. Ventre repit: dū lubricus p membra humana sibi subdita luxuriā exercet in ope. Serpit pectore: dū polluit in cogitatiōe Sz q: p cogitationē ad opa venit̄: pri⁹ pectore ⁊ post vētre describit̄ repe

Inimicicias ponā inter· t· ⁊c. Grego· in mor· Caput serpentis cōterere· est initia suggestionis manu sollicite cōsiderationis a cordis aditu extirpare. qui cū ab initio dephenditur: pcutere calcaneo molit̄. q: quem prima tentatōne nō pcutit: decipe in fine tendit. Si aūt cor in tentatōne corrumpit̄ sequentis actionis medietas ⁊ terminus ab hoste possidetur. q: totā sibi arborē fruct⁹ ferre cōspicit: quā veneni dente in radice viciauit·

Hie· Ipsa seruabit ca· t· ⁊ tu seruabis ei⁹ calcaneū. Meli⁹ in hebreo habet̄: Ipsa conteret caput tuū: ⁊ tu conteres calcaneū eius. quia ⁊ nostri gressus prepediūtur a colubro: ⁊ dominus conteret sathan sub pedib⁹ ei⁹.

me· ⁊ comedi. Et ait dominus de⁹
dyabolum qui occulte serpit: sicut em̄ p serpētem loquebatur· ita in serpente maledicitur.
ad serpentem· q: fecisti hoc: maledictus eris inter omia animantia
superbiā· q: in pectore impetus animi dn̄at̄. in quo doli· ⁊ insidie.
⁊ bestias terre. Supra † pect⁹ tuū
† in hebreo habet asphar· i· fauillaz vel puluerem. peccatores. terrena opera.
gradieris: ⁊ † terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimicicias
dum potestatem habes decipiendi.
† partē animalē qua tentat. ecclesiā. genus humanum. prauam suggestionem· ⁊ omnē iniquitatem. originale peccatum.
ponaz inter te ⁊ † mulierē: ⁊ semē
† fructū qui est christus. fructū boni opis. ecclesia. resurgente christo.
tuū ⁊ † semē illius. Ipsa cōteret
† Qd̄ est mors· vnde sup aspidē et ba· ambu· initium suggestionis. vt capias eam· i· supplantabis christum vt moriatur.
† caput tuum: ⁊ tu insidiaberis
† si ī illicita labatur· vel fini cui maxīe insidatur dyabolus. histo· patet. que significat
† calcaneo eius. Mulieri quoq̄
illam partem anime· que gaudet carnalitate.
dixit deus: Multiplicabo erumnas tuas· ⁊ conceptus tuos. In
difficultate vincende praue ꝯsuetudinis.
dolore paries filios tuos· ⁊ sub
rationis. per consuetudinē bonaz. vt spiritus dominetur carni. victa consuetudine praua cautius obtpabis rationi. ne ad aliquā perniciosam consuetudinem defluas.
viri potestate eris: ⁊ ipse dominabitur tui. Ade vero dixit· q: audisti vocem vxoris tue: ⁊ comedisti de ligno ex quo tibi preceperā ne comederes. Maledicta terra
hiero· nō ruris colendi· sed peccato· sicut in hebreo habetur. inueniende veritatis.
in † opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite
· viciorum. punctiones tortuasarū questionum· et cogitatōes de pvisione huius vite.
tue. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi· ⁊ comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris
i· donec finias hanc vitam.
pane tuo: donec reuertaris i terrā

Mulieri quoq̄ ⁊c. Aug· Histo· Hec figurate ⁊ prophetice melius intelligunt̄. Sed quia dolor ⁊ gemitus parturientis de corpe mortis est: q̄ transgressione concepta est. refert̄ ⁊ hec pena ad pprietatē littere. Sz qd̄ dictum est: Sub viri potestate eris: ⁊ ip· d· t· Videndū est quomodo proprie possit accipi. Sic em̄ ⁊ ante peccatū facta est: vt vir ei dominaretur. ⁊ ad eum conuersa seruiret. Sed potest intelligi hanc seruitutez potius esse condicionis q̄z dilectōis. vt etiā talis seruitus qua postea homines seruirent hominib⁹ de pena peccati orta repiatur. possunt igit̄ cōiuges p charitatē seruire inuicē. Sz mulier in virum dominari ñ pmittit̄· qd̄ nisi caueatur: depravabit̄ natura ⁊ augebit̄ culpa.

Multiplicabo erumnas ⁊c. Manifestū est multiplicatos esse dolores mulieris atq̄ suspiria. Sz sacramentū magnuz est. Nemo em̄ a voluptate carnali abstinet· qui nō patiat̄ in exordio dolores: donec cōsuetudo vertatur in melius. Sz cū ad hoc peruenerit· natus est quasi filius· i· ad bonū paratus affectus p consuetudinē bonā: sed prius reluctatum est cū dolore consuetudini male. Sub viri potes· eris ⁊c· Hoc est cū illa ps anime que carnalib⁹ gaudet· malā consuetudinē volens vicerit· difficultatē ⁊ dolorē passa· ⁊ bonā pepererit· cautius obtempabit viro· i· rationi· ⁊ libentius seruiet iubenti: ne in perniciosam cōsuetudinē defluat. Sententiā vero in adam datam patet· q: nemo euadit. Maledicta· t· in· o· t· Hoc em̄ ipm q quisq̄ in hac terra natus difficultatem patit̄ inueniende veritatis: ex corruptibili corpore habet. Corpus em̄ qd̄ corrumpit̄ aggrauat animā. hinc dolores ⁊ tristicie. hec profert homini terra. Spine ⁊ tribuli· punctiones tortuosarz questionū· ⁊ cogitatōes de prouisione huius vite. que nisi extirpata proijciant̄· suffocant verbū: ne in homine faciat fructum. hec patit̄ qui colit agrum suum: donec in terrā de qua sumpt⁹ est redeat· i· donec hanc vitam finiat.

Maledicta terra ⁊c· Aug. Histo· Hos esse labores humani generis in terra nemo ignorat· ⁊ q nō esset: si felicitas q̄ erat in padiso teneret̄· indubitanter constat.

Stra· Terra maledicit̄ nō adā· vt cuncti pter quos h̄ scripta sūt terrerent̄: ne similia faciētes sili pena plecterent̄. Ipe vero cayn· q: prime puaricatōi fratricidiū addidit maledicit̄· cū dicit̄: Maledict⁹ eris sup terrā ⁊c

Alc· Terre maledixit nō aquis· q: hō de fructu terre ꝯtra vetitū manducauit: nō de aq̄s bibit. ⁊ in aq̄s erat pctm̄ abluendū de fructu terre ꝯctum Aialia quoq̄ terrestria pl⁹ maledictōis habēt: q̄z aq̄tilia. q: pl⁹ viuūt de maledicta· t. Vñ xp̄s p⁹ resurrectōez d̄ pisce mādūcauit: ñ d̄ terrestri aīali

Gre. In mor· Maledicta· t· i· o· t· De⁹ maledicit hōi peccāti: ⁊ hō maledicere phibet̄. Sz maledictū duob⁹ modis d̄r: aliud pbat̄: aliud impbatur. aliud em̄ ex iudicō iusticie: aliud ex liuore vindicte. Maledēm in iudicio iusticie est: maledicta· t· in· o· t· ⁊ qd̄ abraā d̄r: Maledicā maledicētib⁹ tibi. De eo vero qd̄ fit liuore vindicte d̄r: Nolite maledicere: ⁊ alibi· ma· reg· d· n· p· Viri quoq̄ sācti maledicūt nō desiderio vindicte: s̄ vltōe iusticie. Int⁹ em̄ sublime dei iudiciū aspiciūt: ⁊ mala foris exurgētia q̄ maledicto debeāt feriri ꝯgnoscūt. ⁊ ñ peccāt: q: ab interno dei iudicio nō discordant. Hinc petr⁹ ait: Pecunia· t· t· s· i· p· qd̄ em̄ nō ait: est· s̄ sit· nō indicatiuo s̄ optatiuo mō se dixisse indicauit. hinc helias Si hō dei sū· descēdat ig· de· c· ⁊ ꝯsumat vos. quoz tñ sñiaz rōe veritatis, platā exit⁹ mōstrauit. Simō em̄ eterna dānatōe interijt: ⁊ duos quinq̄genarios flama ꝯbussit.

In laboribus ⁊c. R· Spine antea erant· sed non vt laborē homini

inferrent· cui post peccatum fuerunt ad laborem ⁊ afflictionē· sicut serpen-tes· ⁊ quecunq̧ noxia ante erant innoxia. Et notandū φ ade extrinseca pe-na imponitur· maledicta· t· i· o· t· mulieri vero intrinseca· cū dicitur: Multi-plicabo· e· t· ꝛc. quia seducta· seduxit virum.

Puluis es ꝛc. Grego. Homo ita conditus fuit: vt manente illo· dece-derent tempa: nec cū temporib⁹ trāsiret. Stabat ergo in momentis decur-rentib⁹: nec ad vite terminum p dierum incrementa tendebat. quia semper stanti inherebat· vbi vetitū contigit· offen-so creatore: ire cepit cū tempore: Vn̄ ter-ra es: ⁊ in terrā ibis. Statu scʒ immorta-litatis amisso: cursus eum mortalitatis ab-sorbuit. ⁊ ad mortem transeundo didicit: stando quid fuit. cu-ius radicis amaritu-dinē quasi in virgul-to tenemus: quia ei⁹ cursum nascendo sor-timur· vt ipso momē-to quo viuimus a vi-ta transeamus. dum infantia ad puericiā· puericia ad adolescē-tiam· adolescētia ad iuuentutem· iuuent⁹ ad senectutem· sene-ctus transit ad mortē.

Et uo. n. v. s. e. ꝛc. Aug. Verba primi hominis hec fuerunt qm̄ hec ē mater oīm viuentiū· tanq̧ reddat causam nominis a se impositi· cur· s· euā vocauerit.

Mistice. Post peccatum ⁊ iudicis sententiā vocauit adam vxorē suā euam: q̄ sit mater viuorū· cum mortem ⁊ mortales fetus parere merue-rit. Sed illos fetus scriptura attendit: quos in dolore cum peperit· ad vi-rum conuertitur: vt ei dominetur. Sic eīm est vita ⁊ mater viuoꝝ· vita in peccatis mors dicitur. Recte ergo pars animalis cum p rationē de verbo vite affectum recte viuendi concepit: vita appellatur· ⁊ mater viuoꝝ· i· bo-noꝝ. q̄uis in dolore ⁊ gemitu male consuetudini resistens· bonā consuetu-dinem ad recta facta pepererit. quib⁹ contraria sunt peccata: que mortua solent appellari. Mors autē que debetur nature· post peccatum in tunicis pelliceis figuratur. tandiu aūt in paradiso fuerunt· q̄uis sub sententia dā-nantis dei: donec ad tunicas pelliceas ventum est· hui⁹ vite· s· mortalitatē. Bene aūt mors quā in corpore sentimus: in pellib⁹ exprimitur· que mor-tuis corporib⁹ detrahuntur.

Fecit quoq̧ d. d. ꝛc. Aug. Hoc quoq̧ significatōis causa factū est· ⁊ in factis queritur· quid factum sit: ⁊ quid significet: ⁊ in dictis· quid di-ctum sit: quid ue significet.

Stra. Ipsi fecerūt sibi perizomata: vt peccatū suum absconderent. de⁹ vero tunicas pelliceas· quibus totum eoꝝ corpus induit. quia ⁊ in corpore et ī anima eos iuste damnauit. Stulta vero questio est: qualiter vel quo operante pelles ab animalib⁹ deducte sint· querere qui eīm de nichilo oīa condidit: quomodo ⁊ qualiter voluit hec fecit.

Et ait Ecce a. f. e. q. ꝛc. Aug. Hi. Propter trinitatē pluralis nume-rus ponitur: sicut ⁊ ibi faciamus ho· ꝛc. Replicatur igitur in caput supbi ad quez venerit exitum: qđ a serpente est suggestū· eritis sicut dij. nec sunt verba insultantis dei: sed a supbia deterrentis alios· videntes hominem non esse factum qualem voluit: sed amisisse qđ factus sit. Videte ne forte sumat de ligno vite ꝛc. Superiora verba dei sunt. hoc aūt factum est pro-pter verba dei secutū· alienatus est a vita· nō solū quā cū angelis erat ac-cepturus si perstitisset: sed ab illa quā in paradiso habebat quasi excōmu-nicatus a ligno vite· qđ erat ei pro sacramēto. sicut in ecclesia solent homi-nes a sacramentis visibilib⁹ ecclesie disciplina remoueri.

Aug. Mirum est si adam spiritualis erat mente q̄uis non corpore: quo-modo credidit serpenti· dum diceret deum lignum prohibuisse: quia scie-bat eos si comederent futuros vt deos propter scientiam bo· ⁊ ma· tanq̧ hoc solum: creator creature inuideret. Sed nullo modo credenduʒ est· spi-rituali mente preditum hoc credere potuisse. Vnde adam non est seduct⁹ ꝛc· vt per mulierem scilicet vir preuaricaretur· secundum illud in similitu-dinem preuaricatōis ade. Seductus tamen non est. Vnde nō ait: Muli-er seduxit me ꝛc. Sed ipsa dedit michi: ⁊ comedi. Illa vero inquit: ser-pens seduxit ꝛc. Ita salomon vir quidem tante sapientie non in simula-crorum cultu aliquid vtilitatis credidit esse: sed mulieris amori resistere non valuit· ⁊ qđ sciebat non esse faciendum fecit: ne mortiferas delicias cō-tristaret. Si vxorem que iam seducta manducauerat: noluit adam cōtri-stare· quā credebat a se alienatam tabescere· ⁊ sine solatio interire· nō qui-dem carnis concupi-scentia: sed amicabili beniuolentia· qua se-pe de⁹ offenditur· ne offendat amic⁹. Alio ergo modo deceptus est q̧ mulier: que fal-sum verū putauit.

Misti. Ecce adā· f. e. q. v. ꝛc. Dupli-citer intelligi potest. Quasi vnus ex no-bis· id est· de⁹. quod pertinet ad insultati-onem· sicut dicitur: Vnus ex senatorib⁹ id est· senator. vel φ deus esset· non natu-ra· sed creatoris sui bn̄ficio: si sub eo ma-nere voluisset. Sciēs bo· ⁊ ma· quasi pote-statem dei pena sua discet esse ineuitabi-lem: quam pati nolu-it beatus ⁊ consentiēs et habebit scientiā p penā: quā de⁹ habet p sapientiā.

de qua sumptus es· quia puluis es ⁊ in puluerē reuerteris. Et vo-

> s· i· vitā

cauit adam nomē vxoris sue euā

> † reddidit causam quare vocauerit eā vitam.
> animalitas conuersa ad rationē mater est vi-uorum· i· bonorū operum. † recte factorum quibus ꝯtraria sunt peccata q̄ dicuntur mortua.

eo φ mater esset cunctorū † viuē-

> † anteq̧ de paradiso eiiceret.

tium. † Fecit quoq̧ dominus de⁹

> † quibus significatur mors que post peccatuʒ debebatur nature. † quia mortales ex morta-libus.

ade ⁊ vxori sue † tunicas † pelliceas

> † non sunt verba insultantis dei· sed alios de-terrentis a supbia. yronia. quasi nec illud qđ volebat assecutus est· ⁊ pdidit qđ factus est.

⁊ induit eos· ⁊ ait: † Ecce adam fa-

> † trinitatis mentio inculcatur.

ctus est quasi vnus ex † nobis sci-

> † hec verba sunt dei. aposiopesis· que irato ⁊ perturbato congruit.

ens bonum ⁊ malū. † Nunc ergo

> s· i· si. impleto numero electorum gustaturi erant de ligno vite: ⁊ sic ad beatum statū migra-turi. sed custodia est adhibita: ne qui indigni fa-cti sunt attingāt vlterius.

ne forte mittat manuʒ suam: ⁊ su-

> qđ erat ei pro sacramento.

mat de ligno vite ⁊ comedat: ⁊ vi-

> hec dei actio est. quasi excōicando: sicut mo-do praui emittuntur ab ecclesia.

uat in eternum. Emisit eum deus

> † vt in hoc corpe laboraret ⁊ meritū redeūdi sibi collocaret.

de paradiso voluptatis: † vt opa-retur terram de qua sumptus est

> quasi excōmunicatum.

Eiecitq̧ adam: ⁊ collocauit ante

> † angelicam potestatē.
> plenitudinē scientie ⁊ charitatē.

paradisum voluptatis † cherubin

> † penā temporalem vrentē· sed transitoriam.
> † quia in aduentu filii remouendus.

⁊ † flameū gladium atq̧ † versatilē

> quia reuerti non possumus nisi per hec.

ad custodiendā viā ligni vite.

Nunc ergo ne forte ꝛc. Simile dicit apostolus. Ne forte det il-lis deus penitentiam ad cognoscendam veritatem. Videtur autem homo dimissus esse in labores hui⁹ vite· vt aliquando porrigat manū ad arbo-rem vite· id est· ad crucem: per quā vita repatur eterna. Prohibitio quo-q̧ intelligi potest: vt iusta pena post peccatum interclusus sit ad sapientiā aditus: donec dei misericordia reuiuiscat: qui mortuus fuerat.

Emisit eum ꝛc. In locum sibi congruum· sicut plerūq̧ malus cum in-ter bonos viuere ceperit· si in melius mutari noluerit: de bonoꝝ congrega-tione pellitur pondere praue consuetudinis sue.

Eiecitq̧ adam. Hiero. Lxx. Et eiecit· ⁊ habitare fecit contra para-disum voluptatis· ⁊ statuit cherubin ⁊ flameaʒ rumpheā· que· vertitur ad custodiendam ligni vite viam. Alius sensus est in hebreo. Ait enim ⁊ eie-cit dominus adam· s· ⁊ habitare fecit ante paradisū voluptatis. cherubin ⁊ flameum gla· ꝛc. non φ adam habitare fecerit contra paradisum volu-ptatis. sed illo eiecto ante fores paradisi· cherubin ⁊ flameum posuit gladi-um: ne quis posset intrare.

Aug. Histoī. Et collocauit ꝛc. Hoc per celestes potestates etiam in paradiso visibili factum esse credendum est: vt per angelicum ministeriū ibi esset quedam ignea custodia. non tamen frustra. sed quia aliquid de paradiso significat spirituali.

Strabus. Collocauit ꝛc. Hoc est· per ministerium angelorum igne-am custodiam constituit. Flameus gladius tribulationes ⁊ dolores· ⁊ la-bores huius vite: quibus nos exercemur. Vel sententia iuste damnatio-nis· que homini est data. qui ita damnatus est: vt christi passione redimi posset. Vnde gladius versatilis dicitur: quia potest remoueri. Remotus est enim Enoch ⁊ helie· ⁊ quotidie remouetur fidelibus de hac vita ad su-pernam beatitudinem transeuntibus. nec dicit flamam ⁊ gladium: sʒ fla-meum gladium. qui enim ad paradisum redeunt· necesse est vt igne spiri-tussancti omnes concupiscentias huius vite exurant: ⁊ gladio verbi dei omnia noxia precidant.

Isid. Mistice. Et collocauit ꝛc. Cherubin plenitudo scientie. hec est charitas· que plenitudo legis est diuine. Gladius flame⁹· pene tempora-les· que versatiles sunt: quoniam tempora volubilia sunt. Ad arborē igi-tur vite· non reditur nisi per cherubin· id est· plenitudinem scientie· i· cha-ritatem. ⁊ p gladium versatilem· i· tolerantiā temporalem.

C. IIII.

Adam uero ⁊c. Aug. In paradiso virginitas extra nuptie fuisset tamen in paradiso honestum coniugium: nisi prius inobedientia meruisset exilium: q̄z deus induxisset carnale consortium. Ideo in lumbis ade dam nata est morti tota posteritas: quia ante preuaricatōez nō est in loco vite de massa separata, sed post in exilio generata.

Concepit et peperit ⁊c. Cayn ⁊ abel de vna matre geniti signa sūt omniū hoīm qui de radice peccati in hac vitam ppagantur. ⁊ alij terrenā ciuitatē ⁊ mortiferas delicias sunt amaturi: ⁊ q̄ztum in se est ambitōe possessuri, quos significat cayn, qui interp̄tat possessio. Alij futuram ciuitatē quesituri ⁊ de huius habitationis miserijs lugentes: ad futurā gloriā toto desiderio trāsituri, quos significat abel: qui interp̄tatur luct⁹. Et est posterior q̄ non pri⁹ est qd̄ spirituale. sz qd̄ animale. hinc cayn dicitur agricola. i. terrenis operib⁹ incūbens. abel vero pastor ouiū simplicitatem. s. ⁊ innocētiam diligens.

Isi. Alle. Duo filij ade duos populos exprimūt. iudaicū. s. natu maiorem. ⁊ christianū minorē. Maioris sacrificiū de terrenis opibus repbat. Quāuis enim iudei carnalia sacrificia recte fecerunt: temp⁹ tñ noui testamēti a tempore veteris nō distinxerunt. Unde iuxta lxx. Si recte offeras ⁊ recte non diuidas: peccasti. quiesce. Recte offerebat quia deo. sed non recte diuidebat. quia exteriora dabat: se in nequitia confirmabat. Junioris sacrificium approbatur. vel secundū theodocionē inflamat: q̄ p dilectōe qua christus dilexit nos non exteriora: sed se ipsū patri obtulit. quem caput iunioris populi maior natu. i. iudaicus crucifixit in caluarie loco. sicut cayn minorē fratrē natu occidit in agro. In confusione vultus cayn inutilis iudeoꝝ notatur verecūdia: qui repbatis a deo carnalib⁹ adhuc nitunt statuere ea. ⁊ blasphemantes nomē christianū q̄ztum in se est xp̄m interficiunt. tñ si resipuerint: premia promittunt. alioquin pena predicitur Nōne si bene egeris ⁊c. quas aūt cōtra primam suggestionē ratio vires habere debeat: significat cū dicitur: Sub te erit appetitus ei⁹. quasi nō permittat ratio motū prauū ad effectum venire: sed studeat subiugare.

Fuit abel p. o. ⁊c. In quo significant: qui de terrena habitatione lugent. abel nanqz luctus interpretat. vel vapor: quia luctus fuit parentib⁹ vel tanq̄ vapor cito disparuit.

Factū est ⁊c. Offert cayn de fructib⁹ terre sacrificiū: q̄ terrenoꝝ amatoribus cū deū in multis offendāt: largitione facultatum placari putant. cōtra quos dicit. Si distribuero in cibos pauperum. o. f. m. cha. aūt nō habeo nichil michi prodest. Omne eñ qd̄ dat ex dantis mente pensat.

Abel quoqꝫ ob. ⁊c. Quia iustus in omnibus que agit per fidem ⁊ charitatem (de quibus cetere virtutes oriuntur ⁊ sine quibus nichil prosunt) deo placere contendit. qd̄ significat in adipib⁹ oblatis. Unde sicut adipe ⁊ piguedine repleat a. mea: sine charitate macilenta est anima ⁊ lāguida ⁊ in nullo deo placitura.

Et respexit d. a. ⁊c. Hiero. Unde hoc potuit scire cayn. nisi vera esset interpretatio theodocionis. ⁊ inflamauit dominus super abel ⁊ sup sacrificium ei⁹. super cayn ⁊ sacrificiū suum non inflamauit: Ignē aūt de celo venire solitum ad sacrificium deuorandū. ⁊ in dedicatione templi sub salomone legimus. ⁊ quando helias in monte carmelo construxit altare.

Dixitqꝫ d. a. e. quare concidit uul. ⁊c. Hiero. Nōne si recte offeras. non autem recte diuidas: peccasti. Quiesce. ad te conuersio ei⁹: ⁊ tu dominaberis illius. In hebreo alius sensus est. Quare irasceris: quare concidit vult⁹ tu⁹: Nōne si bene egeris: dimittetur tibi: et si male egeris: ante fores peccatum tuum sedebit: ad te societas eius. sz tu magis dominare eius. quasi quare irasceris. ⁊ inuidia cruciatus vultū in terrā demittis: nōne si bn̄ egeris: dimittet tibi omē delictum: Vel secundum theodocionē acceptabile erit. hoc est munus tuum suscipiam: sicut suscepi munus fratris tui: Et si male egeris: ilico peccatum tuum ante vestibulum tuum sedebit: ⁊ tali ianitore comitaberis. Sed q̄ liberi arbitrij es. moneo vt peccatum non tibi: sz tu peccato domineris.

Nōne si bene egeris. Grego. In moralibus li. xxxij. Si recte offeras. recte autem non diuidas: peccasti. recte offertur cū recta intentione agitur. sed recte non diuiditur si non qd̄ pie agitur: subtiliter discernat. Oblata eniz recte diuidere. est bona studia sollicite discernēdo pensare. qd̄ qui agere dissimulat ⁊ recte offerens peccat. Sepe enim qd̄ bono studio agimus. dum discernere caute negligim⁹: quo iudicetur fine nescimus. ⁊ fit reatus criminis: quod putatur causa virtutis.

Isi. Si recte offeras ⁊ nō recte diuidas peccasti. quia ⁊ si antea iudei recte illa offerebant: in eo rei sunt. quia nouum testamentum a veteri non distinxerunt.

In foribus aderit Alc. i. intrantem te ⁊ exeuntem peccatum comitabitur. nec dominus custodiet introitum tuum ⁊ exitum. t.

Dixitqꝫ cayn ⁊c. Hiero. Subaudis que locutus est dominus. Superfluum est ergo qd̄ in samaritanorum ⁊ nostrorum reperitur volumi..ibus transeamus in agrum.

Isi. Dixitqꝫ cayn ⁊c. Non acquiescit domino dicenti: quiesce: sed festinat ad fratricidium. Sic iudei agrestia ⁊ terrena cogitantes. si quieuissent a perturbatione. ⁊ tempus gratie cognoscentes audissent. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis ⁊ huiusmodi ad se peccatum conuertissent in confessione dicentes domino. Sana aīam meaz: quia pecca. tibi. et sic peccato dominarentur. Nūc vero ignorantes dei iusticiam ⁊ querentes suam constituere. non humiliati de peccatis. sed gloriantes de operibus legis. in lapidē offēsionis offenderūt: ⁊ medicū suū occiderūt. cui⁹ opa domino placere videntes. ceca mente doluerunt. occiditur ergo christus iunioris populi caput a maiore natu.

Et ait d. a. c. Isi. Interrogat dñs cayn nō ignarus vt discat: sed iudex vt puniat. Usqꝫ hodie iudei cū per scripturas eos interrogamus de xp̄o. respondent se nescire que dicimus. Mendax cayn ignoratio iudeoꝝ est falsa negatio. essent vero xp̄i custodes: si corde crederēt ⁊ ore faterētur.

C. IIII.

Adam uero
(iam reus. — non in paradiso. — in paradiso virginitas extra nuptie.)
cognouit vxorē suā
(prius eñ est qd̄ aīale est.)
que cōcepit ⁊ pepit
(iudaicum populū. — hi sunt qui terrenas diuitias ambiunt: ⁊ q̄ztum in se est possident. cayn nanqz possessio vel acquisitio interpretatur.)
cayn dicens: Possedi hominē per deum. Rursumqz peperit fratrem eius abel.
(christianū populum.)
Fuit autem abel
(simplicitatis ⁊ innocentie cultor. — terrenis incubans.)
pastor ouium. ⁊ cayn agricola.
Factum est aūt post multos dies
(Quidā sic in multis deū offendentes putant facultatibus et oblationibus deū placari.)
vt offerret cayn de fructib⁹ terre
(fides noui testamenti grata ex innocētia deū laudat. et terrenis opibus veteris t. anteponitur)
munera domino. Abel quoqꝫ obtulit
(fide. charitate.)
de primogenitis gregis sui
(charitate, sine qua anima arida et languida — prius.)
⁊ adipibus eorum. Et respexit
(pater. — qui mentem offerentis nō oblationem attendit. que placet ex mundicia mentis. — christum caput christiani populi. — post oblationem crucis.)
dominus ad abel ⁊ ad munera eius. ad cayn vero ⁊ ad munera
(iudaicum populuz. — q̄ ex dantis corde datum accipitur vel refutatur — carnalia sacrificia — cordis mundicia debuit pdire munera.)
(reprobatus carnalibus.)
eius nō respexit. Iratusqꝫ est cayn vehementer. ⁊ concidit vult⁹
(pre verecundia. — inutili confusione.)
(increpando)
eius. Dixitqꝫ dominus ad eum:
(liuore torqueris. — noli irasci ab re. — nō bona verecundia.)
quare iratus es ⁊ cur concidit facies tua:
(tam interior q̄ exterior. — si pura mente obtuleris — resipiscendo.)
Nōne si bn̄ egeris recipies:
(premiū — respiciente deo ad te et ad tuuz sacrificium — obstinato pena predicitur.)
Sin aūt male: statim peccatū tuum in foribus aderit
(primo introitu quasi principijs obsta. — i. omnibus patebit. et hoc ianitore comitaberis.)
(non super te: quia liberi arbitrij es.)
Sed sub te erit appetitus eius:
(si inspecta nequitia cordis citius premitur.)
⁊ tu dominaberis illius. Dixitqꝫ cayn ad abel fratrem suum:
(iudaicus populus — christum — secundum carnem.)
(q̄ iudei agrestia cogitant et terrena.)
Egrediamur foras. Cūqꝫ essent in agro. consurrexit cayn aduersus fratrē suuz abel: ⁊ interfecit eum.
(non quasi ignarus vt discat: sed vt reū puniat. — fratricidium improperat.)
Et ait dñs ad cayn ubi est abel

Dixitq3 a·e·zc· Isid· Sicq3 arguunt in scripturis iudei·habet magnā vocem sanguis christi in terra·cū ipso accepto ab omibus gentibꝫ respon detur amen·hanc exprimit ipe sanguis ex ore fidelium: quos redemit

Uox sanguinis zc· Nuc igitur zc. Magna virtꝰ iusticie·que vindictam expetit pro sanguine innocentis.

Nunc igitur·m·e·zc. Ra· Notandū q2 in peccato ade terra maledicitur: q2 sciens damnationē prime ꝑuaricationis fratricidiū addidit.

Isid. Nunc igit m·e·zc. Per locū q̇ in loco sunt significātur· quasi maledictꝰ eris ab his q̃ sūt sup terrā·qui apuerūt os suū in cōfessione peccatoꝝ accipe sanguinem qui effusus in remissionē eoꝝ de manu psecutoris·qui noluit esse sub gratia·ꝫ sub lege: vt esset maledictus ab ecclesia·q̃ intelligit ⁊ ostēdit eē maledictū.qui eñ ex opibus legis sūt: sub maledicto sunt.

Cū operatus·f· zc. Ad vocem nō ad intellectū fit relatio. q2 aliter hic terra·aliter supra accipit.ibi ꝑ ecclesia: hic ꝑ operatione terrena quā adhuc iudei exercent·i· carnalis circumcisio· pascha·sabbatū·⁊ similia·q̃ habēt occultam virtutē intelligēde gratie dei·sed nō dant iudeis fructum nolentibꝫ transire ad xp̄m. Potest ī terra caro christi intelligi: in qua salutē nostrā iudei crucifigēdo sūt opati. Mortuus est eñ ꝓpter delicta nr̄a ⁊ surrexit ꝓpter iustificationē nostrā.quē q2 negauerunt: iustificati nō sūt

ꝟ hodie quoq3 respondent iudei christū se nescire.

frater tuꝰ? Qui respondit· †nescio

† ꝟ essent quoquo modo iudei custodes christi·si crederent et confiterentur.

nunquid †custos fratris mei sum

† ꝟ q2 confiteri noluit iusta increpatōe arguit.

ego? Dixitq3 ad eū: †quid fecisti?

† ꝟ que ore fideliū ipso sanguine redemptorum exprimitur·s·amen. ꝟ euidentia patrati sceleris nō indiget clamore accusatoris ꝟ ore redemptorum.

†vox sāguinis fratris tui †clamat

† ꝟ quasi homicidii reatus est in meo cōspectu. ꝟ qui sciens reatū prime preuaricationis fratricidium addidisti.

ad †me de terra. †Nūc igitur maledictus eris sup †terrā·q̃ †apuit

† ꝟ ecclesiā. ꝟ ab his qui sunt super terram. ꝟ in confessione peccatorum. ꝟ credendo. ꝟ·i·magne deuotionis desiderio sanguinē christi in salutē suscepit. ꝟ fusum in remissionē.

os suum: ⁊† suscepit †sanguinem

† ꝟ persecutoris qui vult esse sub lege vt sit maledictus ꝟ terrenā operationē vl christi incarnationem vel christi carnem.

fratris tui de †manu tua. †Cū opa

† ꝟ intelligentiā spiritualem vel iustificationē.

tus fueris eam: nō †dabit fructus

† ꝟ in gentibus ꝟ ab hierusalem.

suos. †vagus ⁊ †profugus eris su

ꝟ condemnans se ipsum.

per terrā. Dixitq3 †cayn ad dn̄m

ꝟ culpā aggerat·supbe ꝯitetur·nec veniā rogat

Maior est iniquitas mea·q̄ vt

† ꝟ tanq3 indignū tuo conspectu.

veniā merear. Ecce †eijcis me ho

Uagus et profugus zc· Isi· Dispersus in gentibꝫ·profugus a hierusalem. Lxx·gemens ⁊ tremens. Gemens·dolore amissi regni. Tremens sub multitudine christiani populi: ne occideret. Maior est iniquitas mea zc. Culpā exaggerat: sed supbe confitet.nec veniā flagitat.

Maior est iniquitas mea. Isi· Peccata peccatis adijciens desperat: nec credit se veniā posse adipisci.que est blasphemia in spiritūsanctū que nō remittit in hoc seculo·nec in futuro. q2 putat deū aut nolle dimittere aut nō posse.tanq3 omia aut nō possit: aut inuideat saluti.

Non deū sibi iratū graue putat: ꝫ timet ne inueniatur ⁊ occidatur.

Omnis igitur qui zc. Stra· Quia ex tremore corporis ⁊ agitatione furiate mentis: quicūq3 inuenerit me: cognoscet me reum mortis.

Nequaq3 ita fiet· Nō morieris cito·sicut vis·pro remedio tui cruciatus.sed puniet impsonaliter·i·punitio fiet de te septuplū. q2 viues in cruciatu vsq3 ad septimam generationē: in qua a lamech occideris.ergo oīs qui occiderit (subaudis) liberabit te ab illo cruciatu male consciētie·hic sēsus euidentiꝰ patet: secundū·lxx·omis qui occiderit cayn septē vindictas exoluet·i·quicunq3 te in septima generatione occiderit: exoluet te a cruciatu p mortem.qui vsq3 ad tempus illud reseruandus es in vita·tm̄ ad penam.q̃ pena cito finiret: si cito interfectus esses·ita q̇ iudeos visibili morte puniret: septē vindictas ab eis auferret·quibꝫ obligati sunt ꝓpter reatum occisi xp̄i. q2 miserias ⁊ dispersiones eoꝝ leuiaret·quas patiunt.

Omnis qui occi·ca· Lxx· Septem vindictas exoluet·aquila septempliciter.simachus septuplū.theodocion p hebdomadē interpretat.in quo significat· q2 diu ⁊ pfecte puniet.ne quis homicidiū audeat iterare.

Hie· Qui interfe·ca·s·p· Si quis te interfecerit: septuplū punietur·i·grauissima vltione puniet·nō debuit homo occidere eū: cui deus reseruauit vitam·vel ad penam ipsius·vel ad correctionē alioꝝ.

Isi· Sed omis qui oc·ca· Per eclipsim legendū·qui occiderit cayn.hic distinguendū·de hinc annectendū: Septuplū puniet.non cayn·nec occisor· q2 impsonaliter positū· vt eundē sensum habeamꝰ quē ꝯtinent verba lxx·interptum·s·septem vindictas exoluet. Historialiter vsq3 ad septē generationes in dispersione victurus erat.que pena statim esset soluta: si tūc interfectꝰ esset.ita qui iudeos visibili morte puniret·septem vindictas auferret: quibꝫ sūt obligati pro morte christi Miserias eñ ⁊ dispsionem eorū leuiaret quam in hoc tempore patiunt: qd septenario voluit.⁊ implet illud: disperge illos in virtute tua.

ꝟ q2 michi ipsi odiosus presētie tue me subtrahā

die a facie t're· ⁊ a facie tua abscōdar: ⁊ ero vagꝰ ⁊ profugꝰ in terra.

ꝟ hoc desperando dicit. vel vt cōpendio mortis presentes cruciatus euaderet.

Omnis igitur qui inuenerit me:

† ꝟ nō cito morieris sicut vis. ꝟ·i·non interibit

occidet me. Dixitq3 ei deꝰ: †Neq̄ q3 ita fiet. Sed omnis †qui occi

ꝟ impium genus iudeorum. ꝟ per eclipsim legendū. ꝟ hoc tempore patientur iudei qd septenario voluitur. ꝟ perfecte. ꝟ non cayn·nec occisor. q2 impersonaliter dictum est.

derit cayn· †septuplum punietur.

ꝟ circūcisionis obseruātie carnalis. ꝟ q vagus ⁊ ꝓfugus ⁊ semp timidus.

Posuitq3 dominꝰ †signū in cayn

† ꝟ ne occidas eos· nequādo obli·populi mei. ꝟ rex vel princeps.

vt non †eum interficeret † omis q̇

ꝟ in regno suo.

inuenisset eū. Egressusq3 cayn a

ꝟ misericordia dilectōis· vel participatōe lucis

facie domini·habitauit profugus

ꝟ qd interpretatur epulatio

in terra ad orientalē plagā eden.

Cognouit aūt cayn vxorem suā:

† ꝟ de peruerso patre: pūersa generatio. ꝟ qd dedicatio interpretatur.

que concepit ⁊ † peperit † enoch.

ꝟ fūdamentū querens in hac vita· ꝟ forsitan q2 in timore erat ⁊ tremore.

Et edificauit ciuitatem: ⁊ vocauit

Hiero· Q2 aquila posuit septempliciter et simachus hebdomada siue septimus vlciscet.maiores ita intellexerūt: q cayn a lamech septima generatione est interfectus. Alij q2 septem plenus numerꝰ ⁊ pfectus est: ita dicunt q q̇ occiderit cayn· ab ingenti pena ⁊ omni transeūti supplicio liberabit eū. Alij de septē peccatis cayn varia suspicant: primū peccatū dicūt· q non recte diuiserit. Secūdum q fratri inuiderit. Terciū: q dolose egerit·dicēs: transeamus in agꝝ. Quartū q occiderit. Quintum q procaciter negauerit. Sextū q se dānauit. Maior eñ est iniq·m·q·vt·v·m Septimū q nec dānatus penitentiā egerit. Inde dicūt illū a deo vsq3 ad septimā generationem dilatum: vt saltem malis cōpulsus penitentiā ageret·⁊ absolui mereretur.

Posuitq3·d·s·zc. Isi· Cū omes gentes a romanis subiugate transierunt in ritꝰ eoꝝ·gens iudea siue sub gentibꝫ siue sub christianis regibꝫ nō reliquit signū circūcisionis ⁊ carnalis obseruantie: quo distinguit a ceteris gentibꝫ.⁊ quicūq3 eos in regno suo cū hoc signo inuenerit: nō occidit·i· nō efficit vt nō sint iudei ab oībus ꝓprio signo discreti. Quicūq3 vero eorum transierit ad xp̄m·iam non inuenit cayn·nec exit a facie domini·nec habitat in terra naid.qd interptatur cōmotio·vel instabilis ⁊ fluctuans ⁊ incerte sedis·qd patiunt·quicūq3 exeunt a facie dn̄i·i·a misericordia dilectionis eiꝰ: ⁊ habitant in pturbatione carnali contra eden: qd interptatur epulatio·vbi plantatus est paradisus.

Habitauit profugus. Hieꝝ·lxx· Habitauit in terra naid. In hebreo nod dicitur·i·instabilis ⁊ fluctuans ⁊ incerte sedis·nō est terra naid·vt vulgꝰ nostꝝ putat·ꝫ explet snia dn̄i·dū huc atq3 illuc vagus atq3 profugus aberrat.

Cognouit aūt cayn.zc. Isi· Figurate progenies impioꝝ·in ipa mūdi origine fundamentū querens in hac uita·ciuitatē extruxit: quā vocauit enoch·qd interptatur dedicatio. q2 in primordijs se dedicant: dum in hac vita q̃ ante est radicē cordis plantant: vt hic ad votū floreant·⁊ a futura gloria arescant. Abraam vero in casulis habitabat.quia sancti hospites ⁊ peregrinos se esse cognoscunt·expectantes ciuitatem habentem fundamētum: cuiꝰ artifex deus est.

Et edificauit zc. Aug. Queritur quibꝫ adiutoribꝫ eam edificauerit·si plures homines nō fuerint q3 scriptura dicit. Sed sciendū est multo plures fuisse tunc· q2 diu viuendo plures poterant generare.nec miruz cū filij israel p q̄dringētos ānos sic mltiplicati legūt·ut n̄ possit numerari exercitꝰ

Porro enoch zc. Hiero. Non de omnibus his certa mysteria exculpuntur: nec inuenirentur: nisi prius quedā radices historie iacerent: nec de ramis arboꝝ fructus legeres nisi truncos antea plantasses.

Ys. Notandum q generationes ab Adam per Cayn vndenario terminantur: in quo transgressio signatur. Lamech nanqȝ septimus est: cui tres filij ⁊ vna filia adduntur: vt vndenarius impleatur. Per quē peccatum significatur. nam ⁊ a femina clauditur generatio: q̄ initiū peccati fuit per quod voluptas carnis q̄ resistit spūi. Vñ noema vocatur .i. voluptas. In hac progenie Lamech p̄mus contra morē cōtra naturā. per bigamiam adulteriū commissit.

Genuitqȝ Ada Iabel zc. Hiero. De bigamia nascitur Iabel habitans in tentorijs: q̄ mutabilia instabilitatē eorum figurant: q̄ circūferuntur omni vēto doctrine. Nascitur et tubal: qui fuit inuentor musice: d̄ qua dicitur: aures p canora musica tentat: qd̄ ptinet ad voluptatē auriū. Nascitur tubalcayn: qui p opa eris concupiscentiā oculorum inuitauit. ⁊ arte ferraria crudelitatē belloꝝ excitauit: p cuius sororem q̄ neoma .i. voluptas vocatur carnis cōcupiscentia signatur. Notandū q̄ he tropica locutōe partim intelliguntur p nominū interp̄tationes: sic enoch ⁊ noema. Partim p hoīm actōes bonis moribꝫ obuiantes: sicut iabel tubal ⁊ tubalcayn.

Et nomen .f.e.t. Ra. Hunc scribit iosephus: musicā scripsisse in duabꝫ colūnis. Vna lapidea. Altera latericia. quarum altera nō dissolueretur diluuio: altera nō dissolueretur incēdio que duo iudicia adā ventura p̄dixerat.

† ſ dedicatio. ſ qꝛ iniqui terrene vite se dedicant.
nomē eius ex noīe filij sui enoch. Porro enoch genuit irad. ⁊ irad genuit mauiael. ⁊ mauiael genuit mathusael. ⁊ mathusael genuit la-
ſ primus ɔtra naturā ⁊ morē adulterium cōmittens.
mech. qui accepit vxores duas. nomen vni ada: ⁊ nomē alteri sella. Genuitqȝ ada iabel: qui fuit
ſ quorum mutabilitas significat eos qui circūferuntur omni vento doctrine.
pater habitantiū in tentorijs: atqȝ pastorum. Et nomen fratris eius
ſ ipse fuit inuentor .s. musice: que pertinet ad voluptatem aurium.
tubal. Ipse fuit pater canentium in cithara ⁊ organo. Sella quoqȝ
† ſ qui per opera .s. eris: incitauit concupiscentiam oculorum.
genuit tubalcayn: qui fuit † malleator ⁊ faber in cuncta opera eris
† ſ arte ferraria exercuit crudelitatē bellorum.
⁊ † ferri. Soror vero tubalcayn
ſ que interpretatur voluptas in qua significatur carnis concupiscentia.
noema. Dixitqȝ lamech vxoribꝰ suis ade et selle: Audite vocem meam vxores lamech: auscultate sermonem meum. Quoniam oc-
† ſ cayn secundū hebreos ·¦· ſ qd̄ infixi.
·¦· ſ quasi hoc facto mordente conscientia me ipsum grauiter vulneraui.
cidi † virum ·¦· in vulnus ¦ meū: et
† ſ qui senem regebat. ·¦· ſ zelo furoris mei.
† adolescentulum in ¦ liuore meo. Septuplum vltio dabitur de ca-
† ſ crescente peccato: crescit vltio. ſ qꝛ adulterio homicidiū addidit que peccata apud hoīes grauiora sūt. ·¦· ſ .i. post .lxxvij. generationes.
yn: de † lamech vero ¦ septuagesies

Tubalcayn. Ra. Qui secundum iosephum res bellicas exercuit: ⁊ decenter artem ferrariā docuit. quedā etiā que ad oculorū pertinent concupiscentiā inuenit.

Dixitqȝ lamech. R. Aiunt hebrei Lamech diu viuendo caliginem oculorum incurrisse: ⁊ adolescentem ducē ⁊ rectorem itineris habuisse. exercens ergo venationē: sagittam direxit quo adolescens indicauit. casuqȝ cayn inter frutecta latentem interfecit. ⁊ hoc est qd̄ dicit: occidi virum in vulnus meū .i. vulnere qd̄ infixi: non bestiam sed hominem occidi. Vnde ⁊ furore accensus occidi adolescentem.

Occidi uirum zc. Stra. id est cayn: in vulnus meum: quia pro illo vulnerabor .i. occidar. ⁊ adolescētulū ī liuorē m. qꝛ p illo quoqȝ dānabor.

Septuplū ultio .d. zc. Alc. Alc. Peccatū lamech (qui interp̄tatur humiliatus) significat deiectionē humani generis: qd̄ p̄uaricante adam corruit. nec per legem vel circūcisionem: nec per suam iusticiam surgere potuit: donec post .lxxvij. generationes secundū lucam Christus in mundū veniens: effusione sanguinis peccatū deleuit. Vnde non dico tibi septies: sed vsqȝ septuagies septies .s. hoc est iudeū recipiēdū esse. post septuagitasepte vindictas: si resipuerit: ⁊ christi indulgentiam quesierit.

Septenariꝰ vniuersitatē significat: p quē ducto vndenario: fit .lxxvij. in quo oīoda trāsgressio signatur: q̄ tn̄ in euāgelio penitēti dimitti p̄cipitur.

Hiero. Aiunt ab adam vsqȝ ad christum generationes esse .lxxvij. secundum lucam. Sicut ergo septima generatione: peccatum cayn solutū est: non em̄ iudicabit deꝰ bis in idipsum: ⁊ qui semel receperit in vita sua nō eosdē cruciatus patietur in morte quos passus est in vita. ita ⁊ lamech .i. totius mundi peccatū xp̄i soluetur aduētu. Referebat michi quidam hebreus .lxxvij. animas exisse de lamech: que omnes interiere diluuio.

Cognouit quoqȝ adhuc zc. Per seth: qui interp̄tatur resurrectio: signatur vita xp̄i ex mortuis: qd̄ in verbis matris significatur. Posuit michi dominus semē aliud .q.d. ecclesia q̄ luctum ptuli: de morte tuo: gaudeo de resuscitato.

Quem uocauit. zc. Enos interp̄tatur homo qui cepit inuocare nomen domini. qꝛ p mortē xp̄i quā significauit abel. ⁊ p resurrectionē quā significat seth: fit homo confitens dominum conditorem: et vite p̄dite reparatorē.

Hie. Quē vocauit enos. Enos interp̄tatur homo: qui cepit inuocare nomē dn̄i. sicut adam homo interpretatur: ita etiā enos iuxta hebraicā veritatem: homo vel vir. ⁊ pulcre qꝛ h̄ vocabulū habuit dictū est. qꝛ initiū fuit tūc ī uocandi nomē dn̄i. licet pleriqȝ hebreoꝝ arbitrentur: q tūc primū in nomine domini: ⁊ in similitudine eiꝰ fabricata sunt ydola.

septies. Cognouit quoqȝ adhuc adam vxorem suam: ⁊ peperit fili-
ſ positio: qui loco interfecti surrexit.
um: vocauitqȝ nomen illius seth
† ſ gaudium resurrectionis.
dicēs. Posuit michi deus † semē
† ſ luctu mortis. ·¦· ſ iudaicus populus.
aliud p † abel: quē occidit ·¦· cayn. Sed ⁊ seth natus est filius: quē
† ſ homo. ·¦· ſ confitens deū conditorē ⁊ vite reparatorē. ·¦· ſ colere ⁊ deprecari.
vocauit † enos. ·¦· Iste cepit ¦ inuocare nomen domini.

C. V.

Hic est liber

generationis adam
† ſ tempore. ·¦· ſ qꝛ in claritate ɔtemplationis ɔditus
† in die qua ¦ creauit
ſ intellectu: voluntate: ⁊ memoria.
deus hominem: ad similitudinē
ſ qꝛ hoc in vtroqȝ sexu factū est.
dei fecit illum. Masculū ⁊ feīam creauit eos: ⁊ benedixit illis: ⁊ vo-
ſ .i. homo qꝛ sumptus est de humo.
cauit nomen eorum adam: in die
ſ redit ad ordinem texende genealogie
qua creati sunt. Vixit aūt adam
ſ nec iste exceptus.
cxxx. annis: ⁊ genuit filiū ad ymaginem ⁊ similitudinem suam: vocauitqȝ nomen eius seth. Et facti sunt dies adā postqȝ genuit seth octingenti anni: genuitqȝ filios et filias. Et factum est omne tempꝰ
ſ homo: vel rubra terra
qd̄ vixit adam noningentitriginta anni: ⁊ mortuꝰ est. Vixit quoqȝ

C. V.

Hic est liber he. Adā ad silitudinē dei fc̄s est. alij ad silitudinē ade. ⁊ est q̄si ɔclusio a supioribꝫ cū recapitulatōe. in die q̄ .c.d.h. In die em̄ creatus est: qꝛ in claritate diuine ɔtemplatōis ɔstitutus. Ad silitudinē dei: qꝛ rōeꝫ ei dedit: qua intelligēdo bona ⁊ mala discerneret: intellecta diligeret ⁊ dilecta obliuioni n̄ traderet: ⁊ in h̄ dei similitudinē retineret. Sꝫ postqȝ p inobedientiā hāc silitudinē deleuit: factus terrenus terrenos generauit. Vnde qualis terrenus. tales terreni.

Vixit aūt adā zc. Hieroni. Sciendū q vsqȝ ad diluuiū vbi ī nr̄is codicibꝫ ducentoꝝ: ⁊ qd̄ excurrit annoꝝ genuisse quis dicitur. In hebreo habent .c. annos ⁊ reliquos qui sequuntur.

Et genuit zc. Quasi ⁊ iste portauit imaginē terreni: qui pro abel iusto

repositus est · z interꝓtatione nominis xpm significat. Sed oms prius por
tant imaginem terreni hominis: q̃ celestis. licet multi ante aduentũ christi
p fidem eandem gratiã habuerũt · qua saluant christiani.

Stra. Ferunt post
mortem abel vouisse
adam se vxorẽ nõ vl
tra cogniturũ. nec fili
um generaturũ. Sed
deo iubẽte fregit vo/
tum: vt dei filius de eo
nasceretur: z homo re
dimeretur. De stirpe
eni cayn nasci nõ de
buit. Vñ ante seth
nullũ legit genuisse.
post eñ vero dicit: q
genuit filios z filias.

Hec computatio
genealogiarũ quasi
ramos spargit histo/
riarũ · de quib suis lo
cis colliguntur fruct9
mysterioꝝ. Et notan
dum q in generatõe
seth nulla femina po
nitur nominatim · sic
in generatione cayn.
Iustoꝝ eni est omia
viriliter agere: nichil
femineũ: nichil fragi
le vsurpare. procedit
eñ hec generatio per
denariũ vsq ad noe
in quo ꝓceptorum si
gnat impletio: sicut
p vndenariũ in gene
ratioue cayn trãsgres
sio.

In generatõe in/
iustoꝝ primus enoch
ponitur: qui dedica/
tio interꝓtatur · q re
probi in ꝓsenti vita
spei sue radicem fi/
gunt. z ab amore im
marcessibilis heredi/
tatis arescunt · de qui
bus dicit. vidi stultũ
firma radice: z male/
dixi pulcritudini ei9
statim In generatõe
iustoꝝ enoch ab adã
septim9 ponitur · q h
manentẽ ciuitatem ñ
querũt: sed expectati
onem vsq in finẽ tẽ/
poris extendũt. qd se
ptenaria reuolutione
terminat: cũ eternitas
octaua successerit. vñ
iste enoch qui ponit
septimus · z translat9
est · q deo placuit · se/
ptimam requiẽ signi
ficat: ad quã p9 hãc
vitã qui deo ꝑseuerãter adheret sine dilatõe trãsfert. Interꝓtatio quoq
nominũ hui9 generatõis idẽ sigt. Adam interꝓtatur hõ · vel rubra terra.
Seth positio vl resurrectio Enos homo. Caynan lamẽtatio. Malalehel
laudãs deũ. Iared roborat9. Enoch dedicatio. Mathusalẽ mortis emis
sio. Lamech humiliatus. Noe requies. Procedẽs ergo hõ de terra · re/
surgens a peccatis · erit homo inuocans deũ z deflens peccata pristina sic/
q laudans deum · roboratus spiritu dei · dedicat in vitam · e · Atq victor
mortis deo subiectus · requiem possidet sempiternã · quã significat noe: qui
requies interpretat. z decimo loco numeratur. q p impletionẽ mandato
rum possidetur regnũ celoꝝ.

Ambulauitq cũ · d · zc. Isi · Enoch septimus ab adã placens deo
qui z translatus est ·
septimam requiẽ si/
gnificat. ad quã trãs
fertur qui tanq sexta
die · i · sexta etate secu
li p xpi aduentũ for/
matur · transactis au
tem sex milib annis
facto iudicio · z reno/
uato celo z terra · trãs
ferentur sancti in vi/
tam eternã. Q aũt p
seth ab adã vsq ad
noe denarius nume/
rus insinuatur · com/
plementũ mandato/
rum in ecclesia in opi
bus figurat. cui nu/
mero si addãtur vel
adijciuntur duo filij
noe medio reꝓbato:
duodenari9 ꝯsũma/
tur. qui i patriarcha
rum z aploꝝ numero
insignis habet: ꝓpter
partes septenarij al/
tera p alteram multi
plicata. nam ter qua
terni ipm faciunt.

Alc · Enoch tanto
tempore seruat a mor
te. in quo ostenditur
q homo semp viue/
ret: si nõ peccasset.

Vixitq mathu
salem zc. Querit
quomodo mathusa/
lem secundũ annoꝝ
computationem post
diluuiũ viuere potu/
erit · cũ oms ꝓter eos
qui in arca igressi sũt
perierunt. Sed hanc
questionẽ codicũ mẽ
dositas peperit. nõ so
lũ eñ in hebreis alit
inuenit · verũ etiam in
lxx · interꝓtatõe pau/
cis codicib septẽ an/
nis ante diluuiũ ma/
thusalem defunctus
reperitur.

Q mathusalẽ in/
fra · lxx · vltra diluui/
um numerãtur anni ·
inde est: q significat
christũ. cui9 vita nul
lam sentit etatem: vt
in maioribus quoq
nõ sensisse diluuium
videretur.

Et facti sũt · o · d ·
zc. Hieꝝ · Et fuerunt oms dies mathusalem quos vixit anni nõgentise/
xagintanouem · z mortuus est. Juxta diligentem supputationẽ · xiiij · an/
nis post diluuiũ vixisse refertur. Cum eñ esset · clxxiij · annorum · genuit la
mech. rursus lamech cũ esset · clxxxij · annoꝝ genuit noe. z sunt vsq ad diẽ
natiuitatis noe a mathusalem · ccc · l v · Sexcentisimo autẽ anno vite noe
diluuiũ factum est. nõgentesimo · s · l v · anno mathusalez. cũ aũt supra nõ/
gentissexagintanouẽ annis vixisse dictus sit · patet eum quattuordecim an
nis vixisse post diluuium. Sed octo anime tm in arca salue facte sunt. est

resurrectio · vel positio. · i · homo.
seth · cv · annis: z genuit · i · enos
Vixitq seth postq genuit enos
octingẽtisseptem annis: genuitq
filios z filias. Et facti sunt omes
dies seth nongẽtorumduodecim
annorum: et mortuus est. Vixit
vero enos nonaginta annis · z ge
nuit caynan · post cuius ortũ vi/
xit octingentisquindecim annis:
z genuit filios z filias. Factiq sũt
omnes dies enos nongentorum
quinq annorum · z mortuus est.
lamentatio.
Vixitq caynan · lxx · annis · z ge/
nuit malalehel. Et vixit caynan
postq genuit malalehel octingẽ/
tisquadraginta annis · genuitq fi
lios z filias. Et facti sunt omnes
dies caynan nongẽtidecem anni
laudans deum.
z mortuus est. Vixit aũt malale/
hel sexagintaquinq annis · z ge/
roboratus.
nuit iared: et vixit malalehel post
q genuit iared octingentistrigin/
ta annis z genuit filios et filias.
Et facti sunt omnes dies malale/
hel octingentinonagintaquinq
anni: z mortu9 est. Vixitq iared
centumsexagintaduobus annis:
dedicatio.
z genuit enoch · et vixit iared post
q genuit enoch octingẽtis annis
z genuit filios z filias. Et facti sũt
omes dies iared nõgentisexagin
taduo anni: et mortuus est. Por
ro enoch vixit sexagintaquinq an
nis · z genuit mathusalem. Et am
bulauit enoch cum deo. Et vixit
mortis emissio.
enoch postq genuit mathusalem
trecentis annis · z genuit filios z
filias. Et facti sunt omnes dies
enoch trecẽtisexagintaquinq an
ni. Ambulauitq cum deo z non
apparuit: quia tulit eum deus.
Vixitq mathusalem centũoctua
humiliatus
gintaseptẽ annis · z genuit lamech
Et vixit mathusalẽ postq genuit
lamech septingẽtisoctuagintadu/
obus annis · z genuit filios z fili/
as. Et facti sunt omnes dies ma/
thusalem nongentisexagintano/
uem anni: z mortuus est. Vixit
autem lamech centũoctuaginta/
duobus annis · z genuit filium:
vocauitq nomen eius noe dicẽs:
Iste consolabitur nos ab operi/
bus z laboribus manuũ nostra
rum in terra cui maledixit domi/
nus. Vixitq lamech postq ge/
nuit noe quingẽtisnonagintaqui
q annis: z genuit filios z filias.
Et facti sunt omnes dies lamech
septingentiseptuagintaseptẽ anni

ergo error in numero. sicut in pluribus. In hebreis enim ⁊ samaritanorum libris ita repperi. Et vixit Mathusalem clxxxvij annis ⁊ genuit Lamech et vixit Mathusalem postq̃ genuit Lamech septingentos lxxxij annos et genuit filios et filias ⁊ fuerunt omnes dies Mathusalē anni nongenti lxix et mortuus est et vixit Lamech clxxxij annos ⁊ genuit noe a die autem natiuitatis Mathusalem vsq̃ ad diem ortus noe sunt anni ccclxix bis adde sexcentos annos noe qr in sexcentesimo vite eius anno diluuium factum est. atq̃ ita fit vt nongentesimo sexagesimonono anno vite sue mathusalem mortu⁹ sit. eo anno .s. quo cepit esse diluuium.

Noe uero ꝛc. Hiero. Noe interp̃tatur requies. qr sub illo oĩa retro opa: p diluuiũ quieuerũt.

Uũq̃ ce. h. m. s. t. Hiero. Verbum hebraicũ eloym vtriusq̃ numeri est. deum enĩ ⁊ deos significat. ideo aquila. filios deorum dicere ausus est deos sanctos vel angelos intelligẽs. quẽ sequens simach⁹ ait. Videntes filij potentum filias hoĩm.

Videntes f. d. ꝛc. Filij seth religiosi intelliguntur per filios dei qui victi concupiscentia ex filiab⁹ hominum i. ex stirpe cayn vxores acceperũt ⁊ viros potentes genuerunt immẽsos .s. corporib⁹ supbos viribus incõditos moribus: qui gigantes appellantur. non est incredibile ab hominibus nõ ab angelis vel quibusdã demonibus qui mulierib⁹ sunt improbi ei⁹ modi homines esse pcreatos. qr ⁊ post diluuium corpa nõ solũ virorum sed ⁊ mulierũ incredibili magnitudine extiterunt.

Nõ permanebit s. m. ꝛc. Hiero. Hebreum nõ iudicabit spũs m. homines in sempiternũ qm̃ caro sunt. hoc est. quia fragilis est hominum conditio: non eos eterno cruciatui reseruabo. sed hic reddam qd̃ merẽtur. Clementia ergo est: non seueritas q̃ peccator hic pro scelere visitat̃. Unde deus iratus dicit nõ visitabo filias eorum cum fornicate fuerint. Et alibi Visitabo in virga iniquitates eorum ꝛc. Ne aũt videatur crudelis: qr locũ penitentie nõ dedit: adiungit. sed erũt dies illius cxx anni. nõ enĩ intelliguntur p̃dicti esse anni vite humane cũ post inueniat̃ homo ampli⁹ vixisse: sed intelligit̃ ante annos cxx quã inciperet arca fieri q̃ facta legitur c annis. deũ ad noe h̃ dixisse prenũciando diluuiũ non vite humane deinceps future p̃scribendo spaciũ: h̃ eorum quos fuerat diluuio deleturus.

Erũtq̃ d. i. ꝛc. Stra. Ante diluuiũ .s. ad agendã penitentiã. Sz qr in malicia pseuerauerũt: ante p̃fixum terminũ centesimo anno deleti sunt.

† requies .i. christus in quo requiẽ inuenimus.

et mortuus est. † Noe vero cum quingentorum esset annorum genuit Sem cham ⁊ iaphet.

C. VI.

Cumq̃ cepissent homies multiplicari sup terrã ⁊ filias

filii seth religiosi.

procreassent: † videntes filij dei

de stirpe cayn.

filias hominum q̃ essent pulcre:

concupiscentia victi.

acceperunt vxores sibi ex omnibus quas elegerant. Dixitq̃ de⁹

indignatio.

Non permanebit spiritus meus

fragilis condicionis.

in homine inẽternum: qr caro est

vsq̃ ad diluuiũ ad agendam penitentiam. quibus edificata est arca | anteq̃ inciperet fieri arca.

Erũtq̃ dies illius cxx annorum

immanes corpore supbi viribus incõditi moribus. vñ gigantes .i. filii terre dicuntur | in hebreo cadentes.

Gigantes aũt erant sup terraz in diebus illis: postq̃ enim ingressi sunt filij dei ad filias hominum illeq̃ genuerunt: isti sunt potẽtes a seculo ⁊ viri famosi. Vidẽs aũt deus q̃ multa malicia hominum esset in terra: ⁊ cũcta cogitatõ cordis intenta esset ad malum omni

† vsitatis verbis nobis loquitur scriptura vt ex cognitis pcedat ad incognita

tempore† Penituit eũ q̃ hominẽ

ne deterius contingat.

fecisset in terra. Et precauẽs in futurum ⁊ tactus dolore cordis intrinsecus delebo inquit hominẽ quez creaui a facie terre: ab hoĩe vsq̃ ad animantia a reptili vsq̃

videtur penitere dum opus mutat: voluntate tñ ⁊ dispositõe immobili pmanente.

ad volucres celi. Penitet enĩ me fecisse eos. Noe vero inuenit gratiam coram dño. He sũt generationes noe. Noe vir iustus atq̃

viator nõ comprehensor | .i. secundũ iusticiã psectam presentis vite nõ future.

perfectus fuit in generationib⁹

sequens vestigia eius.

suis cum deo ambulauit: ⁊ genu

† nomen vel nominatus † calidus † latitudo.

it tres filios † sem. † chã ⁊ † iaphet.

homo propter quẽ cuncta creata: quo peccante omnia dicuntur corrupta.

Corrupta est aũt terra coraz deo: ⁊ repleta est iniquitate. Cumq̃ vidisset deus terram esse corruptã:

.i. homo quo peccante: oĩs caro dicitur corrumpisse viã qr propter eũ oĩs caro creata.

vitam actiones.

oĩs quippe caro corruperat viã suam super terram. dixit ad noe:

omniũ mortaliũ preter eos qui in arca erant saluandi quasi seminariũ secũde originis.

Finis vniuerse carnis venit corã

† beneplacito michi iudicio. † .i. habitatores terre.

† me. Repleta est † terra iniqtate a

presentia.

facie eorum: ⁊ ego disperdaz eos

† vt nõ sit suo more fructifera. † ecclesiã.

† cũ terra. Fac tibi † arcã de lignis

† in hebreo bituminatis. alit̃ quadratis. politis. ne quid nociuũ inhereret. qr vita sanctorum firma ⁊ stabilis. † ad distinctões animalium. diuersos ordines vite.

† leuigatis. † Mansiũculas † in ea

† qd̃ est gluten feruentissimũ: quo linita ligna nulla violentia dissoluentur. dilectionis ardore. † ne dissoluat̃ ab his qui intus sunt. vel ab his qui foris sunt.

facies † ⁊ bitumie linies † itrinsec⁹

Videns aũt d. ꝛc. Non in deũ penitentia cadit aut dolor cordis: cui est de oĩbus tam fixa sentẽtia q̃ certa p̃scientia. sed vtitur scriptura vsitatis verbis coaptans se nostre paruitati vt ex cognitis incognita cognoscamus. nam ira dei nõ est pturbatio animi: sed iudiciũ qd̃ irrogatur peccatori. cogitatio vero cordis ei⁹ mutandarum rerum immutabilis ratio.

Penituit e. q. h. f. Grego. in moralib⁹ li. v. Plerũq̃ ĩ sacro eloquio sapientes dei consilium trahunt a sapientib⁹ seculi. Sic nũc pro vtilitate hominis: vocem in se passionis hũane ipse conditor hominũ sumit. cũ constet: qr qui cuncta priusq̃ veneriut pspicit: nichil fecerit q̃ penitẽdo resipiscat. Ut ergo mirum nõ est si spũales plerunq̃ vtãtur verbis carnaliũ: sic neq̃ mirandũ si ipse creator oĩm vt carnem ptrahat ad intellectũ suũ in se ipso carnis sermonem seruat vel sumat.

Noe uir iustus. Alli. Hic p actus suos significat xp̃m q̃ ait: Discite a me qr mitis sum ⁊ hu. corde Solus iust⁹ inuenit̃ cui pp̃ter iusticiã suã vij homies donant̃. iust⁹ quoq̃ xp̃s ⁊ perfectus cui vij ecclie septiformi spiritu illuminate in vnã ecclesiam pdonant̃ noe p aquã ⁊ lignũ liberat̃ ⁊ familia ei⁹. sic familia xp̃i p baptismum ⁊ crucem.

Noe uir iustus. ꝛc. Si null⁹ sine peccato quomõ pfect⁹: pfecti dicunt̃ aliqui nõ sicut sunt pficiẽdi qñ equabunt̃ angel. sed sicut possunt esse in peregrinatõne. vñ addit in generatõib⁹ suis .i. sicut p mõ suo dei gratia poterat eẽ pfect⁹. nõ sicut ĩ alia vita: in qua nec volet nec peccare poterit. Cũ deo ambulauit: vestigia eius sequens.

In generatõibus suis quasi nõ consumate insticie: sed iuxta generationem suam.

Disperdã eos cũ t. Tradũt doctores terre virorẽ ⁊ fecunditatẽ lõge esse inferiorẽ post diluuiũ ⁊ ideo hominib⁹ esum carniũ concessum cũ antea tantum terre fructib⁹ victitarent.

Fac tibi arcam de lignis .s. fortibus ⁊ insolubilib⁹ ⁊ bene coartatis q̃ alia trãslatio dicit quadrata: vt nec vi uentorum nec inundatione soluet̃.

Mansiũculas ꝛc. Stra. Lxx. Bicamerata ⁊ tricamerata in arca facies. Bicamerata in inferiorib⁹. Tricamerata in superiorib⁹. quinq̃ ergo mansionibus distincta sunt. Prima .i. inferior fuit stercoraria quo stercora defluebant. ne qui erant in arca fetore lederent̃. Secunda apothecaria. Tercia immitium animaliũ ⁊ serpentiũ. Quarta mansuetorum. Quinta

id est·suprema hominū ⁊ auiū·hostium·vbi bicamerata ⁊ tricamerata iun gebantur·i·inter apothecariā·⁊ bestiarum habitationem.

¶Aug. In prima habitatione in inferiorib⁹ semel camerata erat arca. In secunda sup inferiorem habitationē bicamerata. In tercia vero sup secundam tricamerata.

¶Aug. Dicunt alij in inferiorib⁹ duas fuisse mansiunculas·⁊ sic arcam fuisse bicameratam. harum inferior stercora suscipiebat.secunda escas·q̄ apothecaria dicebat. In supioribus tricamerata erat·vbi homines ⁊ animalia cōgrua distinctione cōtinebantur.

¶Ys. Arcam cōstruxit noe de lignis imputribilib⁹.⁊ christus ecclesiā de victuris ī sempiternū hominib⁹ que sicut arca natat in fluctib⁹. Arca de lignis quadratis·ecclesia de sanctis·quorū stabilis vita ad omē opus bonū parata·sicut lignū quadratū ab omi parte firmū stat. Ex bitumine cōglutinantur ligna intrinsecus ⁊ extrinsec⁹ vt ex compage vnitatis significet tolerantia charitatis·ne concussa ecclesia ab his qui intus sunt·vel ab his qui foris: cedat a fraterna iunctura.

⁊ extrinsecus·⁊ sic facies eā. Trecentorum† cubitorum erit longitudo arcę·quinquaginta cubitorum latitudo:et triginta cubitorum altitudo illius.† Fenestram facies in ea:⁊ in cubito consūmabis sūmitatem eius.† Hostiū aūt arcę pones in latere deorsū.† Cenacula ⁊ tristega facies in ea. Ecce ego adducam aquas diluuij super terram·vt interficiā omnē carnē in qua spiritus vitę est subter cęlum:⁊ vniuersa que in terra sunt consumentur.† Ponamq̄ fędus meum tecum·⁊ ingredieris arcā tu ⁊ filij tui. vxor tua ⁊ vxores filiorum tuorum tecū. Et ex cunctis animantibus vniuersę terrę bina induces in arcam: vt viuant tecū masculini sexus et feminini. De volucribus iuxta genus suum·⁊ de iumentis in genere suo·et ex

geometricorū·quorū quisq̄ sex cubitis humane manus impletur.

arca in fundamento quadrata inequalis longitudinis ⁊ latitudinis fuit ab angulis in artum conscendens·donec in cubito longitudinis ⁊ latitudinis summitas pficiatur.

† in hebreo·meridianū facies arce·Simachus dilucidum arce facies·i·fenestram. ad emittēdum coruum vel columbam. hanc tradunt iudei cristallinam fuisse.

† hostiū in latere arce·vulnus in latere christi

† lxx·bicamerata ⁊ tricamerata.

de te ⁊ de familia tua conseruanda ad reparationem humani generis.

stię quadrupedia ⁊ reptilia in inferiorib⁹ fuerint: homo ⁊ volatilia in supioribus. Iuxta supiorē partē fenestra fuit in latere: de qua columbā vel coruum dimisit homo. Homo ergo ⁊ volatilia iuxta vnū cubitum fuerunt. In multis eīm carnalib⁹ suis ecclesia lata. in paucis spiritualib⁹ angusta. ⁊ q: ad vnū hominem qui sine peccato est·colligitur: quasi in vno cubitu ꝯsūmatur. Videm⁹ multos in ecclesia supbire·lasciuire·⁊ terrenis reb⁹ inhiare·irasci·⁊ rixari·⁊ proximos ledere. Sed q: ecclesia tolerat eos vt cōuertant: quasi ī arcę latitudine bestię fuisse dicunt. Videmus alios·aliena nō rape illatā iniuriā ęquanimiter tolerare·rebus proprijs cōtentos esse·humilit viuere. Sed q: iā pauci sūt: angustatur arca. Alios vi pm⁹ etiā possessa relinquere·terrenis rebus nullū studiū dare·inimicos diligere·carnē domare·omēs motus ratōe premere p cęleste desiderium ꝯtemplatōnis penna sublevari. Sz q: valde rari sūt·iā arca iuxta cubitū ducit·vbi hoīes ⁊ volatilia ꝯtinentur. Sed q: nullus sine peccato est·nisi ille qui concept⁹ ē sine peccato·in vno cubitu arca ꝯsummatur. q: vn⁹ est auctor ⁊ redēptor ecclesię sine peccato: ad quem ⁊ p quem omēs pficiunt: qui se peccatores nouerunt.

Est enim bitumen feruentissimum ⁊ violentissimum gluten. ⁊ significat dilectionis feruorem vi magnitudinis ad tenendam societatem omnia tolerantem. Que sexies longa ad latitudinem·⁊ decies ad altitudinem humani corpis instar ostendit·in quo xp̄s apparuit. Corporis longitudo a vertice vsq̄ ad vestigiū sexies latitudinē cōtinet·q̄ est ab vno latere vsq̄ ad alterū. ⁊ decies altitudinē·que est a dorso ad ventrem. qd·l·cubitis latitudo expanditur·latitudinē significat cordis: q̄ fit charitate spirituali. Vñ chari·d·dif·ī cor·v·p·s·s·quīgequasimo die post resurrectionē: xp̄s spūm misit: quo corda credētiū dilatauit. Trecentorūq̄ cubitorū longitudo sexies quinquaginta continet·sicut sex ętatib⁹ omne tempus sęculi extēditur·in quib⁹ nō destitit p̄dicari christus: in quinq̄ pphetisatus: in sexta euangelizatus.

¶Trecentorū cubitorū ꝛc. Ysi. Potest in trecentis cubitis lignū crucis ostendi. hui⁹ eīm numeri littera tau: crucis signū ostendit·quo socij passionis p baptismū effecti longitudinē vitę eternę adipiscimur. Altitudo xxx·cubitis surgit: quē numerū decies habet longitudo in·ccc·cubitis. quia xp̄s est altitudo nostra·qui·xxx·annorū euangeliū consecrauit. contestans q: nō venit legem soluere·sed adimplere. lex vero cū in decē p̄ceptis agnoscitur: in decies tricenis cubitis arcę longitudo pficitur. Vñ ⁊ noe decim⁹ ab adam computat. Centenarius solidus quadratus denario in se ducto multiplicatus: significat electos p iustificationem p̄ceptorū glorificandos. Vñ homo qui habebat·c·oues: vna perdita·reliquit nonagintanouē: et quęsiuit eam q̄ perierat·⁊ inuentā·vt centenariū reformaret: reposuit. qui triplicatus gratiā immortalitatis·a patre p filiū ⁊ spiritumsanctū suscipit apud eos·qui p gratiā trinitatis augent: ⁊ qui ex centenario lapsi p agnitionem trinitatis eidem reformant. latitudo quinquaginta cubitorū remissionem significat. q: quinq̄gesimus ann⁹·i·iubile⁹·seruos liberabat·possessiones restituebat·debitorib⁹ indulgentiā dabat·exulib⁹ patriā. xp̄s ergo in ecclesia sua quinquagesimū numerū collocauit in latitudine: nisi eīm peccatorū remissionē donasset ecclesia p orbē dilatata nō esset·tricenarius in altitudine numer⁹. simile tricentenarius ꝯtinet sacramentū. ad vnū aūt sūma reuocatur: q: vn⁹ de⁹ ex quo oīa·⁊ vna fides·⁊ vnū baptisma.

¶Gre. Arca que trecentis cubitis fieri in longitudine iussa est·quinquaginta in latitudine·triginta in altitudine·vno cubito ꝯsūmata est·ecclīā nanq̄ significat: que inferius ampla·supius angusta. q: ab ea latitudine quā adhuc in membris infirmantib⁹ habet: paruper angustata ⁊ in altum pficiens·ad vnū tendit. Ratio eīm exigit·vt in arcę longitudine·omēs be

¶In cubito·c·s·e. Sic ęcclesia in vnitate collecta sublimatur atq̄ pficitur. Unde qui non colligit mecū dispergit.

¶Hostiū aūt·a·p·ꝛc. Nemo eīm intrat ecclesiā nisi p sacramentū remissionis peccatorū·qd de latere apto emanauit.

¶Cenacula et tristega ꝛc. Lxx· Bicamerata ⁊ tricamerata·ex omib⁹ eīm gentib⁹ vel biptitam multitudinē ꝯgregat ecclesia: ex circūcisione ⁊ p̄putio. vel tripertitam ex tribus filijs noe·quorū progenie repletur orbis. inferiora autem arcę distincta sunt: quia in hac vita terrena est diuersitas gentium. In sūmo aūt omēs ꝯsūmant in vnum: q: oīa ⁊ in oībus xp̄s.

¶Alc· Congrue arca in sūmo velut tecto quodam angusto cacuminata est: vt imbriū minas diffunderet·⁊ ima in aquis stabilitate quadrata ꝯsistens·nec impulsu ventorū·nec impetu fluctuū·nec inquietudine animalium que intus erant: inclinari posset aut mergi.

¶Grego· Arca in inferiorib⁹ ampla·in superiorib⁹ angusta·in summitate ad vnius cubiti mensurā excreuit. Inferius eīm quadrupedia ⁊ reptilia. Superius vero aues ⁊ homines habuisse creditur. Ibi lata: ubi bestię. Ibi angusta·vbi homines. q: in carnalib⁹ ampla: in spiritualib⁹ angusta. Ubi eīm bestiales tolerat·lati⁹ sinum laxat·vbi rationales habet: ad summū ducitur. Lata est quippe vita·que ducit ad pditionē: ⁊ multi vadunt per eam. Angusta est porta: que ducit ad vitam·⁊ pauci veniunt ad eam. Arca in summis angustatur: vsq̄ ad vnū cubitū. q: in ecclesia: q̄to sanctiores tanto pauciores: qui in summo ad illum pducuntur: qui solus homo: sine ꝯpatione sanct⁹ nat⁹ est·sic passer vnic⁹ in ędificatōe. Tāto ergo magis mali tolerandi sunt: q̄to plures sunt: q: in areę tritura: pauca sunt grana·que in horreis seruant·grandes acerui paleārū q̄ ignib⁹ cōburunt.

¶Gre. Nora·aūt qui se ab amore mundi ꝯuertit in corde ędificat arcam salutis. habens in se longitudinem·i·trinitatis fidem. ac longitudinē vitę ⁊ immortalitatis. Latitudinē·in charitate·qua potest benefacere etiā inimicis. altitudinem in spe: qua se erigat ad cęlestia ⁊ summam actuū suorum ad vnū referat.

¶Et ex cunctis·a·ꝛc. Augu. Querit de minutissimis animantib⁹·quales sunt mures ⁊ stelliones·quales ⁊ muscę ⁊ scrabones·scarabei ⁊ pulices si numerus seruatur? Sed que non ex coitu generātur·sed de terrę humore vel cadauerum vel aliarum rerum corruptione nascuntur·nō fuit necesse in arca esse. qd innuitur cū dicitur de volucribus iuxta genus suū·⁊ de iumentis in genere suo. Illa quoq̄ que in domibus versant sicut pulices

mures·muscę: nō fuit necesse secundū numerū esse· quę intelligunt tunc in domibꝫ plura fuisse. Que aūt ex cōmixtione diuersi generis nascunt: sicut muli·burdones· ⁊ hmōi·nō est dicendū in arca fuisse. Que autē in aquis ⁊ in terris cōmuniter viuunt·sic luteres vituli marini extra arcā habebāt loculos pparatos·quibus se possent recipe velut in aridis. De auibꝫ quoqꝫ marinis ⁊ fluuialibꝫ idem sentiendū. Qȝ cuncta animalium genera includuntur in arca·significat qꝺ ex oībus gentibꝫ ⁊ nationibꝫ congregatur ecclesia·sicut in disco petri munda ⁊ immūda sunt animalia·sic in ecclesię sacramētis versant boni ⁊ mali.

Tolles igitur. ꝛc. Solet queri de animalibꝫ q̄ tm̄ putant vesci carnibꝫ vtrū pręter numerū ibi fuerint sine trāsgressione mādati q̄ aliorū alendorum necessitas coegisset includi·vel qꝺ magis credendū est pter carnes alimēta eē potuerunt·q̄ oibus conuenirent. Multa em̄ animalia quibꝫ carocibꝫ ē·fructibꝫ pomisqꝫ vescunt·maxie fico ⁊ castaneis. Potuit ergo vir iustus ⁊ sapiens·et diuinitus admonitus·q̄ cuiqꝫ congrueret·alimoniam pter carnes repire·et condere· ⁊ oibus vesci cogit fames· ⁊ nichil ē qꝺ de⁹ suaue ⁊ salubꝛe facere nō possit·qui etiā vt sine cibo viuerēt·diuina facultate donaret.

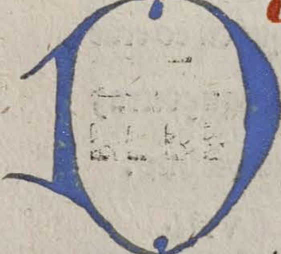
Ex oibus·a·m·t ꝛc. R. Non geminatum septenariū·i·xiiij sed tm̄ septem debemus accipe. Similit duo ⁊ duo nō quattuor·sed tm̄ duo, masculū ⁊ feminam. Et notanduz qꝫ munda animalia impari numero·i·septenario introducunt. Immunda vero pari, qꝛ impar numer⁹ virtutis speciem ptendit: par vero infirmitatē. plura sūt mūda: vt egressus noe de arca·haberet q̇d immolaret: ⁊ māducaret.

Isi· Ex omībꝫ·a·m·t·ꝛc. Non qꝫ plures sint boni qꝫ mali, sed qꝛ boni seruant vnitatem spiritus in vinculo pacis, qui septiformi opatione commendatur. Sapientię·intellectus·conscientię·fortitudinis·scientię·pietatis· ⁊ timoris domini. Vn̄ quinquagenarius numerus ad aduentū spiritussancti pertinens·in septies septē consūmatur·qui sunt·xlix·vno addito. Vnde Solliciti seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Mali vero in binario continentur·tanqꝫ diuisibiles: ⁊ ad scismata faciles. Noe vero cū suis octau⁹ numerat: qꝛ in chꝛisto spes resurrectionis apparuit: qui octaua die·i·post sabbati septimā resurrexit, qui dies a passione tercius, in numero dierū qui p omne tempus voluunt· ⁊ primus· ⁊ octauus.

Aug. Queritur vtrū tam magna arca centum annis potuit fabricari a quattuoꝛ hominibꝫ·i·noe ⁊ filijs eius tribus. Sed si non potuit: non erat magnū alios fabꝛos adhibere. qꝫuis opis sui mercede adepta·nō curauerunt vtrum noe sapienter·an inaniter faceret: ⁊ in eā non intrauerunt·qꝛ non crediderunt qꝺ ille credidit.

omni reptili terrę secundū genus
† spontenō hominis actu sed dei nutu.
suum. bina de oīb⁹ † ingredient
† ne diluuio perirent.
tecum·vt † possint viuere. Tolles
quasi quereret vnde viueret.
igitur tecum ex omnibus escis q̄
mandi possunt·et compoꝛtabis
apud te: ⁊ erūt tam tibi qꝫ illis in
cibum. Fecit ergo noe oīa quę
pręceperat ei deus.

C. VII.

Dixitqꝫ dominus ad euz: Ingredere tu ⁊ oīs domus tua in arcam·te eniz vidi iustum coꝛam me in generatione hac. Ex oībus animantib⁹ mū
† vt plura essent·que hominibus pꝛodessent: qꝫ que nocerent.
dis tolles † septena ⁊ septena·masculum ⁊ fęminam. De animātib⁹
† oīa munda sunt naturaliter: sed cōparatione melioꝛis nature·quedā dicūtur immunda: sicut bos leone melioꝛ: qꝛ homini necessarioꝛ·pꝛopter quem creata sunt omnia.
vero nō † mundis duo ⁊ duo·masculum ⁊ fęminam. Sed ⁊ de volatilibus cęli septena ⁊ septena·masculum ⁊ fęminam·vt saluent semen suum super faciem vniuerse terrę. Adhuc em̄ ⁊ post dies se-

Ego pluam ꝛc. Isi· Quia omnis reatus cōtra decalogum cōmittitur per vniuersum oꝛbem·qui partibꝫ quattuoꝛ diuidit. Quater vero decem xl·fiunt. siue reatus contrahatur ex prosperitate: qꝺ pertinet ad dies. siue ex aduersitate·qꝺ ad noctes. in baptismo abluitur.

Eratqꝫ sexcentorū annorū ꝛc. Isi· Quingentorū annorū erat noe cū pręcepit ei dominus vt arcam faceret: ⁊ sexcentorū cū iam ingressus esset. Vn̄ colligitur p·c·annos arca fabꝛicata. Centū vero anni significant singulas ętates seculi. Vnde sexta cōpletis quingētis vsqꝫ ad sexcentos·significat ī manifestatōe euāgelij ecclesiā construi. Qui ergo vult vitā·sit lignum quadꝛatū·paratus ad omne opus bonū: ⁊ intret in fabꝛicam sanctā. Secūd⁹ quoqꝫ mensis sexcētesimi anni·significat senariā ętatem. duo em̄ menses sexagenario concludunt. A senario autē sexaginta nuncupant. ⁊ sexcēti ⁊ sex milia ⁊ sexcenta milia·et deinceps in maioꝛibꝫ summis·dū p eundem articulum numer⁹ consurgit. Qꝺ vigesimus ⁊ septim⁹ dies memoꝛatur·ad quadꝛaturā pertinet de qua supꝛa scriptū est. Sꝫ ⁊ hic aptius dicenduz: qꝛ nos ad omne opus bonū paratos trinitas efficit. Memoꝛia qua deuz recolimus. intelligentia qua cognoscim⁹. ⁊ amoꝛe quo diligimus. tria eniz ter ⁊ hꝯ ter· fiunt·xxvij·q̇ est ternarius quadꝛat⁹.

Ingressus est noe ꝛc. et uxor ꝛc. Rab· Notanduz qꝫ seoꝛsuz ingreditur in arcā noe cū filijs suis ⁊ vxores eorū seoꝛsuz. Ideo distincte dicit Ingressus est noe et filij eius· ⁊ distincte addit· vxoꝛ ei⁹ ⁊ vxores filiorū eius. Mixtim aūt viri cū mulieribus egressi sunt. Sic em̄ scriptum est: Egressus est noe ⁊ vxoꝛ eius. Tēpus em̄ amplectendi: ⁊ tempus abstinendi.

Cūqꝫ transissent ꝛc. Isi· Quia in spe futurę quietis·quā significat septimus dies: baptizamur. omnis caro extra arcam diluuio consumpta est. qꝛ extra ecclesiā aqua baptismi qꝫuis eadem sit·non valet ad salutem sed ad perniciem.

Anno sexcentesimo. Alc· Notandum qꝫ sexcentesimo anno inundauerunt aquę diluuij: quia sexta ętate mundi·pꝛimo commendatum est sacramentum baptismi· ⁊ hoc septimadecima die secundi mensis: quia denarius decalogum significat. Septenarius pꝛopter sabbatum septimam requiem significat. ⁊ quia in decalogo renunciatio vicioꝛum videtur·quicūqꝫ in baptismo initiatur pꝛopter ęternam requiem: omnibus intus se abrenunciare pꝛofitetur.

Catharactę. Fenestrę·nubes·s·quę sūt aperte: vt inde insolite ⁊ maioꝛes pluuię funderent. Catharactę vero ppꝛię·hostia nili: sed abusiue p omnibꝫ fenestris ponuntur.

ptem ego pluam super terrā quadraginta diebus ⁊·xl·noctibus:
sepe maloꝛum nequitiā increpando replicat·mala ventura denunciat·vt vel sic ad penitentiam moueat.
⁊ delebo omnē substantiā quam feci de superficie terrę. Fecit ergo noe oīa quę mandauerat ei dn̄s. Eratqꝫ sexcentoꝛū annoꝛū·quando diluuij aquę inundauerūt sup
seoꝛsum viri
terram. ⁊ ingressus est † noe ⁊ filij
† seoꝛsū femine·qꝛ abstinendū est in afflictōe
eius· † vxoꝛ eius: ⁊ vxoꝛes filioꝛū illius cū eo in arcaz·propter aq̄s diluuij. De animantibus quoqꝫ mundis ⁊ immundis· ⁊ de volucribus cęli· ⁊ ex omī qꝺ mouetur
† nutu diuino·quomodo adducta sunt ad adā vt nominaret ea.
super terram·duo ⁊ duo † ingressa sunt in arcam ad noe·masculus ⁊ fęmina: sicut pceperat deus noe. Cumqꝫ trāsissent septē dies: aquę
diuino nutu.
diluuij inundauerunt sup terram
† qꝺ supius pretaxatū est p oꝛdine exequitur.
† nisan qui a latinis maius dicitur.
† Anno sexcētesimo vitę noe· † mēse secūdo· septimodecimo die mēsis· rupti sunt oīs fontes abyssi
vt nō sensim de moꝛe fluerent: sed repentina inundatione terram operirent.
magnę· ⁊ catharactę cęli apertę sūt

Rꝫ. De arca solet queri vtrũ tanta capacitate quanta describit᷑ anima lia oĩa que ingressa dicunt᷑ ⁊ escas eoꝝ ferre potuerit: Qđ cubito geome trico soluit origenes. asserens nõ frustra dictũ esse moysen omni sapientia egiptioꝝ fuisse eruditũ: qui geometriã dilexerunt. ⁊ cubitum geometricum quantum sex nostros continere.

Bina et bina ꝛc. Aug. Precepit su perius septena ⁊ septe na de mundis. duo ⁊ duo tolli de immun dis Quomodo ergo nũc dicit duo ⁊ duo intrasse. siue de mun dis: siue ꝺ immũdis. sed hoc refert᷑ nõ ad numerũ mundorũ ⁊ immundorum: sꝫ ad masculũ ⁊ feminam. In oĩbus eñ duo sunt: masculus ⁊ fẽia Notanduꝫ vero qđ dicitur. In qua erat spiritus vite: nõ solũ de hoĩbꝫ: sed ⁊ de pe coribꝫ dictum. qꝛ qui dam de spiritusãcto volũt intelligi: quod scriptũ est. insufflauit in faciem eiꝰ spirituꝫ vite. Sed quidã co dices habent melius flatum vite.

Quadraginta diebus. ꝛc. Alcui. Quadragenario nu mero pluuia inunda uit: qui tribulationẽ pñie ostendit. Post xl. dies noe fenestraꝫ aperuit: significãs ie iunantibus celũ api ri. Vñ moyses. heli as. ⁊ ipse saluator q̃ dragenario numero ieiunia consecrauit: tanq̃ꝫ tribꝫ temporibꝫ necessaria ante legeꝫ sub lege. sub gratia.

Quindecim. c. a ꝛc. Si terra olimpi montis (vt tradit hi storia) potuit inuade re spaciuꝫ tranquilli aeris. vbi dicitur nec nubes videri. nec vẽ tus sentiri. cur non et aque crescendo. Se ptima vero requies. cum octaua resurre ctione iũgitur. Red dito eñ corpore san ctorum requies nõ fi nitur: que post hanc vitam datur. Sꝫ to tus homo non iã spe sed ipsa re corpore et spiritu ꝑfecta ⁊ imor tali salute renouatus in eternam vitã assu mitur. hoc ergo in sacramento regenerationis nostre. i. baptismo altũ my sterium est. altum qđ. xv. cubitis excreuit aqua super omnem altitudinem montium. Septem eñ ⁊ octo quindecim fiunt. Septenarius quietẽ: octo narius significat resurrectionẽ. Hoc igitur sacramentum resurrectionis ⁊ quietis. transcendit omnem sapientiam suꝑborum: vt non possint indaga re sciẽtie sue altitudine resurrectionis quietem. ⁊ quia. lxx. a. vij. ⁊. lxxx. ab viij. nominãtur. coniuncto vtroq̃ꝫ numero. cl. diebꝫ exaltata est aqua: cõ mendans ⁊ confirmans eandem baptismi altitudinem in consecrando no uo homine ad tenendam quietem ⁊ fidem resurrectionis.

⁊ facta est pluuia super terrã qua draginta diebus ⁊. xl. noctibus. In articulo illius diei ingressus est noe. ⁊ sem. ⁊ cham. ⁊ iaphet fi lij eius in arcam: ⁊ vxor eius: et vxores filiorum eius cũ eis. Ipi ⁊ omne animal secundum genus suum. vniuersaq̃ꝫ iumenta in ge nere suo. ⁊ omne qđ mouetur suꝑ terraꝫ in genere suo. cunctũq̃ꝫ vo latile secundũ genus suũ. vniuer se aues. oĩesq̃ꝫ volucres ingres se sũt ad noe in arcã. bina ⁊ bina ex oĩ carne: in qua erat spiritus vite. Et que ingressa sunt masculꝰ ⁊ femina introierunt: sicut ꝓcepe rat ei deus Et inclusit eũ dominꝰ

(qđ homo facere nõ poterat. ne aque introirẽt deus exterius bituminauit.)

deforis. Factumq̃ꝫ est diluuium quadraginta diebus suꝑ terram Et multiplicate sunt aque: ⁊ ele uauerunt arcam in sublime a ter ra. vehementer eñ inundauerũt: ⁊ oĩa repleuerunt in superficie terre. Porro ferebatur arca su per aquas: ⁊ aque ꝓualuerũt super terraꝫ nimis. Opertiq̃ꝫ sũt oĩes montes excelsi sub vniuer so celo. Quindecim cubitis alti or fuit aqua super montes quos operuerat. Cõsumptaq̃ꝫ est oĩs caro que mouebatur suꝑ terram: volucrum. animantiũ bestiarum omniumq̃ꝫ reptiliuꝫ que reptant suꝑ terram. vniuersi homines. et cuncta in quibus spiraculuꝫ vite est in terra: mortua sũt. ⁊ deleuit omnem substantiam que erat su per terraꝫ. ab homine vsq̃ꝫ ad pe cus. tam reptile q̃ꝫ volucres celi: ⁊ deleta sunt de terra. Remansit autem solus noe: ⁊ qui cũ eo erãt in arca. obtinuerũtq̃ꝫ aque terraꝫ centumquinquaginta diebus.

C. VIII.

(post inundationẽ. xl. dierum.)

Recordatus ẽ autẽ deus noe. cunctorũq̃ꝫ ani mantium. ⁊ omnium iumentorũ que cum eo erant in arca. ⁊ addu

(sanctũ. vl' ventũ cuius flatibus aqua recederꝫ)

xit spiritum super terram. ⁊ immi nute sunt aque. ⁊ clausi sunt fon tes abyssi. et catharacte celi: et prohibite sunt pluuie de celo.

(videtur qđ fluuiorũ ⁊ riuorũ decursus ꝑ ve nas terre ad matricẽ abyssum redeant.)

Reuersẽq̃ꝫ sũt aque de terra. eun tes ⁊ redeuntes: ⁊ ceperũt minui post. c. l. dies. Requieuitq̃ꝫ arca mense septimo: vicesimaseptima die mensis suꝑ montes armenie. At vero aque ibãt. ⁊ decrescebãt vsq̃ꝫ ad decimum mensem. Deci mo enim mense prima die mẽsis apparuerunt cacumina montiuꝫ

Quindecim. c. Sunt qui putãt. nec terre q̃litatẽ talẽ. nec altitudinẽ montium tantam ante diluuiũ fuisse. qualis ⁊ quan ta est hodie.

Deleta sũt de. t. Alc. Ideo magis ter rena animalia perie runt q̃ꝫ aquatilia. qꝛ ꝺ maledicta terra vi uunt. C. VIII.

Adduxit. ꝛc. Alc. De illo spiritu intel ligi potest. de quo di ctum est. Spiritꝰ dei ferebatur suꝑ aquas tunc ferebatur. vt cõ gregatis in suũ locuꝫ terra appareret. nunc adducit᷑: vt ablatis aquis diluuij. faciem terre reuelaret. Po test per spiritũ ventꝰ intelligi. iuxta illud. ⁊ stetit spiritus ꝓcel le. cuiꝰ scilicet flatibꝫ aqua recederet.

Reuerseq̃ꝫ sunt. ꝛc. Alc. Videtur ꝙ oĩs fluuioꝝ decur sus ꝑ occultos meatꝰ ad abyssum redeant Iuxta illud ad locũ suũ vnde exeũt flumi na reuertentur.

Requieuit arca m. ꝛc. Isi. Septena riã requiẽ significat. ⁊ qꝛ ꝑfecti requiescũt ibi: supradicte quoq̃ꝫ quadrature numerꝰ iteratur. Nam vicesi maseptima die secũ di mensis cõmendat᷑ sacramentũ. ⁊ rursus vicesimaseptima die septimi mensis. cõfir matur: cũ arca requie uit. qđ eñ promittit᷑ in spe: exhibet᷑ in re.

Aug. Vtrꝫ post c. l. dies hꝫ facta sũt: aut ꝑ recapitulatõeꝫ oĩa memorata: que post. xl. dies pluuie ceperunt fieri: vt hoc solũ ad. c. l. dies per tineat: ꝙ vsq̃ꝫ ad ip sos montes aqua ex altata. aut de fontibꝫ abyssi iã cessante plu uia. aut qꝛ mansit in altitudine nullo spiritu siccante. Cetera vero que dicta sunt. non post. c. l. dies oĩa facta sunt: sed cõmemorata. q̃ ex fine. xl. dieꝝ fieri ceperunt.

Decimo enim. m. Notandũ ꝙ decimo mense apparuerunt cacumĩa montium: que. xv. cubitis excesserant aque diluuij. quia sacramẽta eterne

quietis ꝛ gloria resurrectionis quā nesciuit sapientia supborum: intellexit eminentia sanctorū p impletionē preceptoꝝ. Unde a mandatis tuis intellexi. Et alibi. Abscondisti hec a sapientib ꝛ pruden. ꝛ reue. e. p.

Egrediebatur et nō re. Isi. Qꝛ post. xl. dies coru nō rediit. aut aqs interceptus. aut cadauere natante illectus; figurat immundicia cupiditatis teterrimos. ꝛ ideo his que foris sunt in mundo nimis intentos. aut rebaptizari aut ab his quos pter arcam. i. ecclesiā baptismus occidit: seduci ꝛ teneri.

Aug. Queritur vtrū coruus mortu sit. an aliquo modo viuere potuerit? Si em̄ fuit terra vbi requiesceret: similit columba requiem inuenisset. Vn̄ conijcitur q cadaui potuit coruus insidere: qd naturaliter refugit columba.

Emisit quoqꝫ. c. Isi. Emissa columba. nec inuenta requie. reuersa: significat p nouum. t. requiem sanctis in h mundo non esse pmissam. post. xl. enim dies emissa est: quo numero vita q̄ i mundo agit designatur.

Strabus. Arca continet coruū ꝛ columbam. ꝛ ecclesia bonos ꝛ malos. Coru emissus nō reuertit: qꝛ reprobi illecebris seculi inherentes pereunt. Columba rediit: portans ramū oliue virētib folijs in ore suo. qꝛ sancti simplicitate gaudentes. mun pacis in ore portant: dicentes. cū his qui oderunt pacē erā pacificꝰ. cū. l. i. ꝛc.

Reuersa est. a. e. Questio est. quomō columba nō inuenerit vbi resideret: cum iam nudata essent cacumina montiū. secūdum narrationis ordinem qd recapitulatione potest solui. vt posterius narrata intelligant q̄ facta sūt prius aut potius. nōdum siccata fuerant.

Cumqꝫ transissent. xl. dies. apiens noe fenestrā arce quā fecerat: emisit coruum. † Qui egrediebatur. ꝛ non reuertebatur: donec siccarentur aque super terraz. Emisit quoqꝫ columbam post eum: vt videret si iam cessassent aque super faciem terre. Que cum non inuenisset vbi requiesceret pes eius: reuersa est ad eum in arcam. Aque em̄ erāt super vniuersam terram. extenditqꝫ manum suam: ꝛ apprehendens eam intulit in arcā. Expectatis autē vltra septem dieb alijs: rursus dimisit columbaz ex arca. At illa venit ad eum ad vesperum: portans ramum oliue virentibus folijs in ore suo. Intellexit ergo noe q cessassent aque super terraz. Expectauitqꝫ nihilominus septem alios dies. ꝛ emisit columbam: que nō est vltra reuersa ad eum. Igitur sexcētesimo primo anno. primo mense. prima die mensis. imminute sunt aque super terram. et aperiens noe tectum arce aspexit: viditqꝫ q exiccata esset superficies terre. Mense scdo. septia ꝛ vicesima die mēsis. arefacta est terra. Locutus est autē de ad noe dicens. † Egredere de arca tu ꝛ vxor tua: filij tui. et vxores filiorum tuorum tecum. Cunctaqꝫ animātia q̄ sunt apud te ex omni carne. tam in volatilibus q̄ in bestijs. ꝛ vniuersis reptilibus que reptant super terrā. educ tecum: et ingredimini super terram. Crescite ꝛ multiplicamini super terrā. Egressus est ergo noe ꝛ filij eius: vxor eius ꝛ uxores filiorum eius cum eo. Sed ꝛ omīa animantia iumēta ꝛ reptilia que repunt super terram secundū genus suum. de arca egressa sunt. Edificauit autem noe altare dn̄o ꝛ tollens de cunctis pecoribus ꝛ volucribus mundis: obtulit holocausta super altare. Odoratus est dominus odorem suauitatis ꝛ ait ad eum: Nequaqꝫ vltra maledicam terre propter homines. Sensus em̄ ꝛ cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Non igit vltra

Interlinear: † in hebreo. egressus eit. exiens ꝛ reuertens donec siccarentur aque. — † coniuncti exeunt viri ꝛ femine qui disiuncti intrauerunt. — quia his replendus erat mundus. redditur prime creature benedictio.

Expectatis ꝛc. Post septem dies alios dimissa columba pter septenariam opationē spūalem; oliue fructuosum surculū retulit. signans multos extra ecclesiā baptizatos. si pinguedo charitatis nō defuerit: posteriore tempe in ore columbe tanqꝫ ī osculo pacis ad vnitatis societatē reduci.

Portans ramū. Alc. Columba ramū oliue. expulso teterrimo alite. ad noe post diluuiū portat. qꝛ columba spiritussancti ad christum post baptismum veniens. ramo refectionis ꝛ luminis. pacem enunciat.

Expectauitqꝫ nichilominus ꝛc. Isi. Post alios septem dies dimissa columba. nec reuersa. significat finem seculi: quando requies sancto erit. nō in sacramēto spei. quo nūc ecclesia sociat. q̄diu bibit qd de latere christi manauit. sed in pfectione salutis: cū tradet regnū deo ꝛ patri. vt in illa pspicua ꝯtemplatione veritatis: nullis egeam ministerijs.

Sexcentesimo. p. Isi. Uite noe. i. pactis sexcētis annis. aperit arce tectū: qꝛ finita sexta etate seculi. reuelatur sacramentū. Vicesima septima die secūdi mensis. dicit siccata terra: tāqꝫ finita sit baptizandi necessitas.

Mense secūdo. Strab. i. maio. Noe annū fecit in arca: et ipsa die qua ingressus fuerat egressus ē. Ingressus est em̄. septimadecima die mēsis secundi. Nunc dicit. qꝛ egressus est septima ꝛ vicesima die eiusdē mensis. Sed sciendū est. qꝛ si psenti diei addāt. xi. qlis luna hodie est tal erit post annum ipa die. Qn̄ ergo noe ingressus ē septimadecima luna. vl septimadecima dies mensis secūdi fuit. Ideo post annum. xi. additis. fuit vicesimaseptima dies. ꝛ vicesimaseptima luna.

Uisti. Mēse secūdo ꝛc. Sicut supradictū est decimaseptima die sexcentesimi anni aqs diluuij terra madefacta est: sed vicesimaseptima scdi mensis arefacta ē. qn̄ pceptū est. ut de arca egrederent. ꝛ pactuz acciperent: ne vltra aqs diluuij perirent. In q̊ intelligi potest qꝛ p. x. ꝛ. vij. sicut supra statuſ inchoantiū significari pt: qn̄ vicijs abrenunciat. p. xxvij. pmotio pfectoꝝ in ꝯsūmatōe virtutū. Si em̄ decē ꝛ septez decē addas. fiunt vigintiseptē. Si em̄. x. pceptis quib peccato renunciat: euāgelicā pfectionē adijcias qua pcipit ne solū n̄ irasci. s etiā inimicos diligere. ꝛ similia. ad illā etatez pfectionis puenisti. in qua nec sacramētis predictis egeas; ꝛ de arca exiēs id est. de spe ad spem perueniens. requiem in sacramentis promissam inuenies.

Egredere de arca. ꝛc. Isi. Iuncti exeunt: qui disiuncti intrauerunt qꝛ nūc caro ꝯcupiscit aduersus spiritū. ꝛ spiritus aduersus carnem. Sz in resurrectione iustoꝝ pfecta pace spiritui corp adherebit. nulla mutabilitatis indigentia vel concupiscentia resistente.

Et tol. ꝛc. Aug. Ingressa sūt ī arcā mūda ꝛ immūda aīalia: s p egressū nō offerūt deo nisi mūda. Qꝛ do ait: nō pcutiā oēm aīam. v. sic feci. ꝛ addidit. q̄ largitate bonitas donat īdignis. forte noui. t. indulgētia figurata est: vt pterita vltio ad legis ptineat seueritatē. hoc ad gratie bonitatē.

Sensus enim ꝛc. Grego. in moꝝ. li. xxviij. Nemo sibi attribuat: si cogitationes vicerit. quia corruptionis malū qd quisqꝫ ab ortu carnaliuz

desiderioꝝ sumpsit exercet in ꝑuectu etatis. ꝛ nisi ħ citi⁹ diuine fortitudinis reprimat man⁹: omē bonū nature culpa vorati ꝑ fundū. Neqꝫ q̇ plantat est aliq̇d. neqꝫ q̇ rigat: sed q̇ īcre. dat. deus. C. IX.

Crescite et multiplicamini. Nō in terrorē ceteris aīalib⁹ ꝑponit̄ in solatiū trāsacte uīdicte. ꝛ ne pauci hoīes a pluribꝫ bestijs opprimant̄. ꝛ sciant se irrationabilibꝫ ħ nō rōabilibꝫ dn̄ari

Et terror ac t. Greg. Homo nō rationabilibꝫ. ħ irrōabilibꝫ ꝑlat⁹ est natura. ideo dicitur ei: vt ab aīalibꝫ nō ab hoīe timeat̄. q꞉ contra naturā supbire. est ab eq̄li velle timeri. Unde antiq̇ p̄res nō reges hoīm: ħ pastores pecorum fuisse dicunt̄. Om̄s ergo hoīes natura eq̄les genuit. ħ ꝑ varijs meritis alijs alios dispensatio dei iusta. ħ occulta ꝑponit. vt humana formidine peccare metuant: q̇ diuina iudicia nō formidāt. Nō autem ꝑpositi ex ħ timore supbiāt: in quo nō suā gloriā ħ subditorum q̄rāt iusticiā. Nō em̄ hoībꝫ sed bestijs dn̄ant̄: q꞉ ex qua pte bestiales sunt: ea formidini sbstrati sūt Manu ergo humillime ꝯsiderationis p̄mend⁹ est tumor elationis. Si em̄ apud semet ipsā mens descēderit d̄ vertice culminis. inueniet planiciem naturalis equitatis. ut nō ꝑesse gaudeat: sed ꝓdesse.

Carnē cū. s. Isi. Dant̄ eis cūcta aīalia in escā. q꞉ in uocatione gentiū ad fidē nulla distātia est: qd̄ in disco petri figurat̄ Sāguinē māducare ꝓhibent̄: ne vita pristina quasi suffocata in ꝯsciētia teneat̄: sed effundat̄ ꝑ ꝯfessionē

Esus carnium ꝯcessus videt̄ post diluuium. ꝓpt̄ infecunditatem terre. ꝛ hominis fragilitatē.

Ecce ego statuā. ꝛc. Testamentū posuit deus inter se ꝛ homines. ꝛ

corporali iudicio.
percutiam omnē animā sicut feci cunctis diebus terre. sementis ꝛ messis ꝛ frigus ꝛ estus estas ꝛ hyems. *seruiendo homini.* nox ꝛ dies non requiescent

C IX.

BEnedixitqꝫ deus noe ꝛ filijs ei⁹. ꝛ dixit ad eos: Crescite ꝛ multiplicamini. ꝛ replete terram. Et terror ac tremor vester sit supra cun- *nō hominibus ſꝫ irrationalibus preponitur homo.* cta animalia terre. ꝛ sup omnes volucres celi: cum vniuersis que mouentur in terra. Om̄es pisces maris manui *potestati.* vestre traditi sunt: et omne qd̄ mouetur ꝛ viuit erit vobis in cibum. Quasi olera virentia tradidi vobis om̄ia: excepto ꝙ *q꞉ sedes anime in sanguine est.* carnem cum sanguine non comedetis. Sanguinem em̄ animarum vestrarum requirā de manu *fortiū hominum.* cunctaꝝ bestiaruꝫ: ꝛ de manu hominis. De manu viri. ꝛ de manu fratris eius requiram animaꝫ *omnē hominem fratrem omnis hominis vult intelligi: quia ex vno omnes.* hominis. Quicunqꝫ fuderit sanguinem humanum: fundetur sanguis illius. Ad imagineꝫ quippe dei factus est homo. Uos autem crescite ꝛ multiplicamini: ꝛ ingredimini super terraꝫ. ꝛ implete eā.

Hec quoqꝫ dixit deus ad noe et ad filios eius cū eo: Ecce ego statuam pactum meum vobiscum. ꝛ cum semine vestro post vos. ꝛ ad omnem animā viuentem que est vobiscum. tam in volucribus q̄ in iumentis ꝛ pecudibus terre. cunctisqꝫ que egressa sunt de arca et vniuersis bestijs terre. Statuaꝫ pactum meum vobiscū. ꝛ nequaq̄ interficietur om̄is caro ab aq̄s diluuij: neqꝫ erit deinceps diluuium dissipans omnē terrā. Dixitqꝫ deus: Hoc est signum federis qd̄ do inter me ꝛ vos: ꝛ ad omnē animam viuentem que est vobiscuꝫ in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus: ꝛ erit signum federis inter me et terram. Cumqꝫ obduxero nubib⁹ celum. apparebit arcus meus in nubibus. et recordabor federis mei vobiscum. et cum omni anima viuente que carnem vegetat: et nō erunt vltra aque diluuij ad delendā vniuersam carnem. Erit *ceruleo colore designans preteritū diluuium igneo futurum iudiciū.* ꝗ arcus meus in nubibus. ꝛ videbo illum. ꝛ recordabor federis *finiti vel habiti* sempiterni qd̄ pactū est inter deū ꝛ animam viuentem vniuerse carnis que est super terram. Dixitqꝫ dominus ad noe: Hoc erit signū federis quod constitui inter me ꝛ omnem carnē super terram. Erāt igitur filij noe qui egressi sunt de arca ǀ sem ǀ chaꝫ ꝛ ǀ iaphet. *i. nomē vel nominatus. i. callidus. i. latitudo.* Porro chā ipse est pater chanaan. Tres isti sunt filij noe: ꝛ ab his dissemi natum est omne genus humanū super vniuersam terrā. Cepit aūt Noe vir agricola exercere terrā. *christus homo factus.* et plantauit vineā. *vinea dn̄i sabaoth. domus israel est.* ꝛ bibēs vinū

omnem animā viuā: ne perdat eam diluuio. arcū. s. qui apparet in nubibꝫ: q̇ nūq̄ꝫ nisi de sole resplēdet Illi em̄ non pereunt diluuio sepati ab ecclesia. qui in ꝓphetis ꝛ in oīb⁹ sanctis scripturis tanq̄ꝫ ī dei nubibꝫ agnoscūt gloriā christi: nō suā q̄runt Sed ne adoratores hui⁹ solis ītumescāt sciant ita christum significari ꝑ solē: sicut ꝑ leonem. ꝑ agnum per lapidem. similitudinis causa: nō ꝓprietatis substantia.

Arcū meū. ꝛc. Alc. Arcū dedit de⁹ in signuꝫ securitatis. Ne hoīes formidolosi timerent altero diluuio deleri pluuiaꝝ inundatōes sepe cernentes. Hic ī celo positus est. vt ab oībus videri possit. ꝛ ꝑ quacūqꝫ tribulatione ad eū attollam⁹ oculos cordis: q̇ habitat in celis. q꞉ vero arc⁹ nō est: nisi ex radijs solis ꝛ humida nube. videtur ꝙ ante diluuium nō fuissent pluuie. poterat aūt ex rore ꝛ fōtiuꝫ inundatione terra fecundari.

Stra. Arcus duos habet colores ceruleum. ꝛ igneum. Qui duo iudicia exp̄mūt Unū aque qd̄ ꝑterijt. Aliud ignis qd̄ venturꝫ credit̄ in fine seculi. Unū ceruleus color extrīsec⁹. Igneus ꝟo intrinsecus.

Erant igitur filii Hiero. Sepe. lxx. nō valentes het litteraꝫ. q꞉ duplicē aspirationem sonat: in grecuꝫ vertere. chi grecā addiderunt. docētes in hmōi vocabulis esse aspirandum. Unde cham transtulerūt. ꝓ eo ꝙ est ham. a quo egiptus vsqꝫ hodie līgua egiptiorum dicitur ham.

Bibens uinum Christus quoqꝫ inebriatus: duꝫ passus. nudatus: dū crucifixus. In tabernaculo suo. i. inter domesticos sanguinis sui. tūc nudata est mortalitas carnis: iudeis scandalū. gentibus stulticia. ipsis autē vocatis iudeis ꝛ gentibꝫ quasi sem. ꝛ iaphet. dei

virtus z dei sapientia. quia qd stultum est dei: sapientiꝯ est hominibꝯ.

Alc. Post diluuiū noe inebriatus est: quia forte nesciebat vino posse inebriari. nec em̄ ante diluuiū legunt homines vino vsi. Ideo de noe specialiter dicitur. q plantauerit vineā. Nudatio femoris sequit ebrietatem sicut libido satietatem.

Quod cū uidisset zc. Isi. Judei christi mortem videntes subsannauerunt. Sem vero z iaphet duo populi ex ꝑputio z circūcisione credentes auersi operuerūt. nec viderunt. quodā velamēto passionē xpi tegimus. i. sacramento honoramus. eiusq mysterij rationem reddentes. a iudeoꝝ detractione opimus. Vestimentum em̄ significat sacramentū: dorsa memoriam ꝑteritorum. Passio em̄ est trāsacta: nō expectatur futura. Cham vidit: q in nece dn̄i consensit. Foris nunciauit: q p eū est manifestuz: qd erat in ꝑpheta secretuz. Ideo fit seruus seruoꝝ fratrum suoꝝ: q gens illa christianoꝝ scrinaria baiulat legem et ꝑphetas in testimonium ecclesie: vt honoremus p sacramentū qd illa littera nūciat.

Quod cū zc. Heretici i maledicta medietate reputant: q nec in pariete qui ex circūcisione credidit. agnoscuntur. de quo apostoli. Nec in illo qui ex ꝑputio. ex quo gentes in vnitatē fidei tanq in pacē anguli concurrentes.

At uero sem zc. Greg. in mor. Auersari dicimur qd reprobamus. Quid est ergo q filij verēda patris superiectis dorso pallijs auersi veniendo operuerūt: nisi q a bonis subditis sic ꝑposito z suoruz mala displicent: vt ab alijs nota occultent. operimentum auersi deferunt. q diiudicantes factum. z venerantes magistrū nolunt videre qd tegunt.

† calice passionis. † passus. † crucifixus. vbi infirmitas mortalitatis apparuit.
† alu in domo. i. in gente sua. s. iudaica.
† q neci christi consensit † israhel scd̄m carnē † medius frater. i. populus iudeorum. qui nec primatū apostolorū tenuit: nec vltimus in gentibus credidit. † mortalitatē patris nudatā.
† per literam legis z prophetie.
† duo filij. maximus z minimus. duo populi sunt.
† sacramentum transacte passionis.
† velamēto honorantes. vnde sint nati sciētes
† q in necē christi nō consenserunt.
† prophetico spiritu.
plebs iudaica que dn̄ christū crucifixit penaz in filios transmisit dicens. sanguis eius sup nos z super filios nostros.
† ex quo iudei.
† ex quo gentes. † conuenientibus in ecclesia iudeis z gentibus. † ecclesijs. quas ꝯstruxerunt apostoli prophetarū filij.
† scriniarius diuinorū librorū.

inebriatꝯ ē: z nudatus iacuit in tabernaculo suo. Qd cū vidisset chā pater chanaan verēda pr̄is sui esse nudata: nūciauit duobꝯ fratribus suis. At vero sem et iaphet pallium imposuerūt humeris suis. z incedentes retrorsum: operuerunt verēda patris sui: faciesq eorum auerse erant: z pr̄is virilia non viderunt. Euigilans aūt noe ex vino. cū didicisset que fecerat ei filius suus minor. ait: Maledictus chanaan puer: Seruus seruorum erit fratribus suis. Dixitq: Benedictus deus sem sit chanaan seruus eius. Dilatet deus iaphet. z habitet in tabernaculis sem: Sitq chanaan seruus eius. Vixit aūt noe post diluuium. ccc. l. annis: z impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum. z mortuus est.

Maledictus. c. Greg. in mor. li. xxvi. Nō ꝑmittit deus multa peccata: sed ita iudiciū in nostra correctione incipit: vt in reproboꝝ damnatiōe quiescat. Incipit em̄ iudiciū a domo dei. Quis ergo finis eoꝝ qui nō crediderunt: qui temporalia flagella nō sentiunt. q in eternū peribunt quoꝝ nequitia cham peccante figurata est. Cui dicitur: Maledictus chanaan puer zc. Patre peccante. filius sententiā accepit. q reproboꝝ nequitia h diu proficit: sed perit in posterum.

Benedictus deus sem. Cum deus sit omniū gentium. quasi ꝑprio vocabulo etiā in ipsis gentibꝯ dicit deus israel. qd est ex benedictione iaphet. q in populo gentiū orbem terre occupauit ecclesia. qd ꝑnunciabatur cū diceretur: dilatet deus iaphet.

Chanaan. Strab. A quo chananei. qui hac maledictione prophetant expellendi de loco habitationis.

Dilatet deus. i. zc. Hier. De sem hebrei. de iaphet gentiles. Quia igitur lata est multitudo credentiū. a latitudine que iaphet dicitur. latitudo nominatur. q aūt ait habitet in tabernaculis sem. de nobis ꝑphetatur qui in eruditione z scientia scripturaꝝ. eiecto israel versamur.

Isi. Dilatet deꝯ zc. Sem maior natu. ipse est iudaicus populus. ex quo patriarche z ꝑphete z apostoli. Iaphet pater gentiū est. qui latitudo interpretatur. Dilatatus est em̄ gentilis populus. qui cum ꝑphetis z apostolis hereditatem accipit. Et in tabernacul' sem transijt habitatio iaphet. hoc est in domo legis z prophetarum ecclesiam iustificari. Minor est enim temporis etate: sed maior est lege gr̄e. Cham vero qd interpretatur callidꝯ. tanq medius est ab vtroq discretus: nec in primitijs israelitarum. nec in plenitudine gentium. significat non solum iudeos: sed etiā hereticos callidos. n̄ spiritu sapientie. sed impatientie: quo solent primo feruere. et sanctos perturbare. Significat etiaz omnes falsos christianos: qui passionē christi annunciant. profitendo: sed inhonorāt male viuendo. a fructibꝯ eorum cognoscetis eos. Non in se: ꝫ in filio suo maledictus est: tanq in fructu. i. in opere. Chanaan nanq interꝑtatur motus eorum. i. opus eorum.

C. X.

Hę sūt ge. Benedictis duobus filijs noe. z medio maledicto: generationes eorum texuntur. ex quibus septuaginta due generationes sūt orte. Quindecim de iaphet. triginta de chā. vigintiseptez de sem. Ad quas misit dominus. lxx. duos discipulos.

Sem. Alc. vt estimant asiam. cham africam. iaphet europam sortitus est.

C. X.

Hę sunt generationes filiorum noe Sem cham z iaphet. Natiq sūt eis filij post diluuium. Filij iaphet Gomer z magog z madai. iauan z tubal. z mosoch z thiras. Porro filij gomer. asenec z riphat z togorma. Filij aūt iauan. helisa. et tharsis. cethim. z dodanim. Ab his diuise sunt insule gentiū in regionibus suis: vnusquisq secundū linguas z familias suas in nationibꝯ suis. Filij aūt cham chus. z mesraim. et phuth. et chanaā. Filij chꝯ. saba. z euila z sabatha. z regma z sabathaca

† galathe.
† scite qui z massagete putantur † medi. † iones qui z greci. a quibus ioniū mare. et quinta lingua eorū ionica dicitur. † hiberes vel hispani.
† capadoces quorū metropolis hodie mathaca dicitur. † a quo thraces.
† quos greci regmos vocant † paflagones † et friges.
† a quo helisei. i. greci qui z eolides.
† cilices. quorū ciuitas tharsus paulo apostolo nobilis. † a quo cicij. quorū hodie ciuitas cicium dicitur † hi sunt rhodij.
† hic p prolepsim. i. preoccupationē. necdum enim lingue diuise.
† hec est ethiopia. † egiptus † libia: vn̄ fluuius mauritanie: phut et om̄is regio phutensis dicitur.
† a quo chananei. † a quo sabei † pars ethiopie occidentalis † getuli in parte remotioris africe deserto adherentes.
† a quo sabatheni: qui nunc astabari secundū hieronimum.

Iaphet. Minoris filij. de quo nati sunt septem filij. qui tenuerunt septentrionalem regionem a thauro z amano. montibus cilicie z sirie. vsq ad fluuium thanaim. In europa vero vsq ad gadira. Nomina vero locis et gentibus relinquentes. ex quibus plurima mutata. cetera permanent.

Gomer. Hi sūt galathe secundum iosephum qui latine gallogreci dicuntur.

Tubal. Hiberes qui z hispani. a quibꝯ celtiberia. licet quidam italicos suspicentur.

Chanaan. Hic obtinuit terram. quā iudei postea possiderunt. eiectis chananeis.

Regma et sabathacha zc. Hieroꝝ. Paulatim antiqua nomina perdiderunt. z que nunc pro veteribus habeant: ignoratur.

Saba. Alia q̄ʒ su
perioꝛ. ⁊ differt ī scri
ptura. Illa em̄ ꝑ sa
mech. hec per syn scri
bit᷑. vbi em̄ dicimꝰ re
ges. a. ⁊. s. d. a. in he
breo habet᷑ saba ⁊ sa
ba.

Nemroth. Qui
vltra naturā celū pe
netrare voluit: signi
ficat dyabolum. qui
ait. ascēdā sup astra
celi.

Nemroth. secūduʒ
iosephū noua regna
cupiditate ⁊ tyranni
de arripuit. ⁊ fuit au
ctoꝛ edificande turris
que tangeret celum.
Ipse cepit esse potēs.
vel gigas secundum
alios. Sed antea gi
gantes natos scriptu
ra cōmemorat. Sed
forte post diluuiū no
uitas generis huma
ni reparandi memo
ratur. q2 ipse cepit eē
gigas sup terrā.

Robustus ue
nator. Alc. i. hoim
oppressoꝛ ⁊ extinctoꝛ.
quos allexit. vt turrē
contra deū construe
rent.

Babilon. Est con
fusio. q2 ibi facta est
linguaꝝ diuisio.

Assur. Imperiū as
sirioꝝ. qd̄ primū fuit
sub nino. qui edifica
uit niniuen. q̄ ꝓpter
penitentiā pulcra ap
pellatur.

At uero ⁊c. Hier.
Exceptis laabim a q̄
bus libies postea no
minati sunt. qui priꝰ
phuthei vocabantur
⁊ celluim. qui postea
philistijm dicti sunt.
q̄s nos corrupte pa
lestinos dicimus. ce
tere sex gentes nobis
ignote sunt. q2 bello
ethiopico subuerse. pos
sederunt aūt terraʒ a
gaza. vsqʒ ad extre
mos fines egipti.

Lu. a. n. phe. ca.
Hec noīa ignorant᷑.
vel q2 delete sunt gē
tes bello ethiopico.
vel q2 ignorat᷑ q̄ no
mina nūc habeant.

De sem. De hoc
nouissime loquit᷑: q2
eiꝰ generationē ⁊ ge
nerationis lineam ꝓ
sequitur.

Heber. Qui tñ
quintꝰ a filio noe seʒ

† a rabia ⁊ ethiopie vltima regio.
Filij regma † saba. ⁊ † dadan. Por
† qui princeps superbe turris.
ro chus genuit † nemroth. Ipse
† post diluuiū † vel gigas.
† cepit esse † potens in terra: ⁊ erat
† animarū deceptoꝛ. q2 cogebat homines ignē adorare † i. nō ignorante vel contra dn̄m.
robustus † venatoꝛ † corā domino
Fuit autem principium regni eiꝰ
† confusio. † edissa mesopotamie ciuitas.
† nisibi.
† babilon. † arach. † et achath. et
† Seleucia a seleuco rege asie nunc dicta.
† babilonia: vbi putei bituminis.
† chalanne in terra † sennaar. De
† sennaar. † secundū hebreos. q̄uis ninus filius beli edificauit ⁊ niniuen appellauit
terra † illa egressus est assur: ⁊ † edi
ficauit niniuen. ⁊ plateas ciuita
† que hebraice robooth.
tis. ⁊ † chale. Resen quoqʒ inter ni
niuen ⁊ chale: hec est ciuitas ma
gna. At vero mesraim genuit lu
† hec est libies: que prius phut.
dim. ⁊ anamim. † ⁊ laabim. neptu
im. ⁊ phetusim. ⁊ chesluin alias
celluim: de quibꝰ egressi sunt phi
† filius cham.
listijm ⁊ capthurim. † Chanaā aūt
† a quo sydon ciuitas phenicis.
genuit † sidoneʒ primogenitū suū
† hos populos expulit isrl̄ de terra ꝓmissionis
† etheum. ⁊ iebuseum. ⁊ amorreū
† hiero. hic condidit archas opidū contra tripolim. in radicibus lybani.
⁊ gergeseū. ⁊ eueum. ⁊ † aracheum
† qui ciuitatem propinquā predicte noīe cyn edificauit † a quo aradū. qui aradū insulam tenuerunt. † a quo samaria.
† cyneū. ⁊ † aradiū. † Samarithen
a syris. vel hebreis anthiochia: sicut apud veteres emath vocatur.
⁊ † amatheum: ⁊ per hos dissemi
nati sunt populi chananeoꝝ. Fa
cti sunt termini chananeoꝝ veni
entibus a sidone iezaram vsqʒ ga
† he ciuitates note sunt sua subuersione.
zam: donec ingrediaris † sodomā
⁊ gomorram ⁊ adamam ⁊ seboim
vsqʒ iesa. Hi sunt filij cham in co
gnationibus ⁊ linguis ⁊ genera
tionibus terrisqʒ ⁊ gentibus suis
De sem quoqʒ nati sunt patres
† minoris fratris.
omniū filiorum heber. fratre † ia
† a quo helamite scilicet principes persidis.
phet maiore. Filij sem † helam et
† a quo assirii. † a quo chaldei. † a quo lidii. † assirii. quorū metropolis damascus.
† assur ⁊ † arfaxat ⁊ † lud et † aram.
† a qua terra vs: quā. lxx. ausitidem. i. australem dicunt. vnde vir erat in terra vs. nomine iob. hic condidit tracomtidem. ⁊ damascū. † a quo armenii. hi ab eufrate fluuio partē asie vsqʒ ad indicū occeanū tenēt. † a quo archarnanii. siue acarii.
Filij aram † hus et † hul et † gether
† a quo est mesii. quos. lxx. mosoch vocant. i. meones.
et † mes. At vero arphaxath genu
it sala: de quo ortꝰ est heber. Na
tiqʒ sūt heber filij duo. nomē vni
† diuisio. † forte in diebus eius facta est linguarū diuisio. per quā ⁊ gentes diuise.
† phaleg: eo q in † diebus eius di
uisa sit terra: et nomen fratris eiꝰ
iectan. Qui iectan genuit elmo
dad et saleph et asarmoth iare et
aduran et iazal ⁊ deda. hebal. et
abimahel saba ⁊ iophir ⁊ euila ⁊
iobab. Omnes isti filij iectan. Et
facta est habitatio eoꝝ de messa
pergentibus vsqʒ sephat montē
orientalem. Isti sunt filij sem se
cundum cognationes ⁊ linguas
et regiones in gentibus suis. He
familie noe iuxta populos et na
tiones suas. Ab his diuise sunt
gentes in terra post diluuium.

C. XI.

Erat autē ter
† hebraice lingue.
ra † labij vniꝰ. et sermo
num eorundem. Cumqʒ profici
† relicto vero sole.
scerentur de † oriente. inuenerunt
† qd̄ est fetoꝛ. vel excussio dentium. quia hereticorum dogmata nō habent bonū christi odorē sed fetorem. ⁊ dentes amiserunt: quibus cibos verbi dei molere debuerunt.
campum in terra † sennaar. et ha
bitauerunt in eo. Dixitqʒ alter ad
proximuʒ suum. Venite faciamꝰ
lateres. et coquamus eos igni.
Habueruntqʒ lateres pro saxis
† qd̄ aquis dissolui non potest nec aliqua re: nisi menstruo sanguine postq̄ʒ siccatum fuerit.
et † bitumen pro cemento. Venite
† quā deus nō ingreditur † superbiā mūdi. vel elationē hereticorū qui figmenta sua erigunt contra deum. vnde merito turris babel. i. confusio dicitur.
faciamus nobis † ciuitatē. et † tur
† vt nō possit vltra pertingere diluuium.
rim cuiꝰ culmen ꝑtingat ad † celuʒ
† celebre faciamus.
et † celebremus nomen nostrum.
† diuersitate erroris.
anteq̄ʒ † diuidamur in vniuersas
† descendere dei est humanorū actuum attendere prauitatem.
terras. † Descendit aūt dominus
vt videret ciuitateʒ et turrim quā

Utrū q2 hebrei dicū
tur ex illo appellati.
vel q2 ꝑ illuʒ genera
tio ad abraam trāsit.
Quid ergo ꝓbabiliꝰ
sit hebreos dici tāq̄ʒ
hebereos. vel tanq̄ʒ
abraeos. merito que
ritur.

Assur. Qui edifica
uit niniuen.

Natiqʒ sunt he
ber ⁊c. Heber trāsi
toꝛ. a quo hebrei. i.
transitores. Veri he
brei sunt. qui de pre
sentibꝰ ad futura: de
caducis ad mansura
transeunt.

He gentes a flu
uio chobo posséderūt
omnem regionē que
vocatur geria.

C. XI.

Erat aūt. t. Aug.
Dictū est superius q
filij noe. vel filiorum
eius distributi sūt ꝑ
terras scd̄m linguas
suas. Sʒ hic ꝑ reca
pitulatōeʒ postea cō
memorat quod priꝰ
erat. Sʒ obscuritatē
facit. q eo genere lo
cutionis ita cōtexit.
quasi de his narratō
que postea facta sunt
consequat᷑.

Venite. Timebāt
iterū diluuium. ideo
auctore nemroth vo
luerunt sibi ꝯstruere
turrim: in qua dilu
uiū nō timerent.

Stulta ⁊ impia au
dacia: vn̄ secuta vin
dicta. ⁊ linguaruʒ di
uisio.

Descendit. a. d.
Quando sensibꝰ hu
manis se commodat
vel opibus. Vn̄ vi
di afflictionē populi
mei. ⁊ descendi libera
re eos. Et alibi descē
dam ⁊ videbo vtruʒ
clamorē ope comple
uerint.

Isido. Mistice
Turris mundi super
bia. vel hereticorum
dogmata: q̄ moti ab
oriente. i. vero lumīe
⁊ venientes in senna
ar (qd̄ est excussio dē
tium) superbiam eri
gunt dogmatis ꝯtra
deum: volentes illici
ta curiositate celi alti
tudinem penetrare. &
ab vnitate fidei ⁊ cō
fessione fidei segrega
ti diuersitate erroris

quasi dissonantia lingue ab inuicem sepantur: quos armat contra deum perniciosa ꝯsensio: diuidit erroris repentina confusio. Nos damnat trinitas ⁊ dispgit: in quã offenderunt. Vñ venite igit'. d. ⁊. c. i. l. e. varietate. s. erroꝝ vel scismatũ: qñ facta est linguaꝝ diuisio. In sola domo heber pristina lingua remãsit sicut in sola ecclesia q̃ est dom' xpi vnitas ꝯfessionis ⁊ fidei.

Venite igitur. d. Ad angelos dixisse itelligit'. Vel secũdũ illud faciamus. h. ad ima. ⁊ si. no. Nã singulari numero subiũctum est: ⁊ diuisit eos ⁊c. sicut ibi: fecit de' h. ad ima. ⁊ si. suam

Grego. in moꝝ. li. ij. Venite ⁊c. dicit his qui deo adheret Venite: q2 a diuina contemplatõe nunq̃ decrescere: sed semper accrescere: ⁊ nũq̃ cor de rcedere stabili motu est semper venire. Ascendũt angeli creatorẽ ꝯspiciendo. descendunt creaturã illicite se erigentẽ examine districtionis ꝑmendo. Dicere ergo descendam' ⁊ ꝯfundamus lig. e. est in semet ipo qd recte agatur ostẽdere. ⁊ p vim interne visionis coꝝ mentib' exhibẽda iudicia. occultis motibus inspirare.

Diuisit eos. Alc. In hac diuisione linguaꝝ nichil nouũ fecit deus: sed dicendi modos ⁊ formas loquẽ larum diuersis gentibus diuisit. Vñ easdem sillabas. ⁊ eiusdem potestatis litteras aliter coniunctas in diuersis linguis inuenim'. ⁊ sepe eadẽ nomina vel verba aliud significãtia. vbi dicimus in psal. In uirga ferrea: in greco habet' enraddo sidera. igit' in latino sidera non ferrea significat: vt ĩ greco ħ astra

Sem erat. c. a. Bed. Magna questio nobis nascit' ꝑm litteram. quomõ sem biennio post diluuiũ centũ esse annoꝝ dicat': cũ supra quingẽtesimo anno noe natus asseratur. ⁊ sexcentesimo anno eiusdem noe diluuiũ venisse legatur: Vt ergo numerus tempoꝝ sibimet ipsi non repugnet. intelligendũ est. aut noe duos plus q̃ quingentos annos habuisse: quãdo natus est sem. aut duos minus ad sexcentos annos quãdo venit diluuiũ. aut sem habuisse centũ ⁊ duos annos quãdo natus est arphaxat. Solet eñ sic loqui scriptura nõ nunq̃. ut ⁊ si modicũ supsit. vl' desit plenarium tamẽ numeꝝ et ꝑfectũ in compoto sonet. videt' aũt verisimile ut mea fert suspitio. ꝙ cũ nat' eẽt sem duos sup quingẽtos annos habuisse noe. Neq; falsũ dixit scriptura: q2 quingẽtos annos habuit. etiã si quingẽtos ⁊ duos annos habuerit. q2 nimiꝝ minor numerus intra maiorẽ ꝯtinet'. forte aũt sancte scriptor historie diligentius ħ loco curauit explicare. dicendo sem biennio post diluuiũ centũ fuisse annorũ: q2 se meminit annum natiuitatis ei' q̃si negligenti' annotasse.

Nusq̃ ĩ tota hac serie generationũ addidit mortuus est: sic in etate q̃ ꝑcessit diluuiũ: q2 nemo erat ĩ tota hac ꝯplexione nascentiũ. de quo et ceteris excepto dici posset sicut ibi de enoch Ambulauitq; cũ domino. ⁊ nõ apparuit q2 tulit eũ deus.

Thare genuit. a. Augu. Nõ simul sed suis tpib' ex quo gignere cepit. nec attendend' est in his ordo natiuitatis: ħ significatio future dignitatis. in q̃ excellit abrã.

In ur chal. Hier. In hebreo in ur cesim. i. in igne chaldeorũ hic fabulant' hebrei. ꝙ abraꝫ in ignẽ sit missus. q2 ignẽ noluit adorare. quẽ chaldei colunt: ⁊ dei auxilio liberatus de ydolatrie igne effugerit. Vñ ad euꝫ dr Ego sũ qui eduxi te de ur chaldeorum.

Arã patris mel. Hier. Idẽ pr' vtriusq; arã filius thare frr abrae ⁊ nachor. duas filias genuit melchã ⁊ sarai cognomento ieschaꝫ. Melchã duxit nachor: ⁊ sarai abram. nondũ eñ int' patruos ⁊ neptes nuptie fuerant ꝓhibite. q̃ in principio etiã inter fratres ⁊ sorores sunt celebrate.

Tulit itaq; t. a. f. s. ⁊c. Augu. Vsq; facti sũt dies thare. cc. v. anni. ⁊

edificauerant filij adam ⁊ dixit: Ecce vnus est populus. ⁊ vnum est labium omnibus. Ceperuntq; hoc facere: nec desistent a cogitationibus suis donec eas ope cõ-

(trinitas in personis. vt ibi: faciamus. h. ⁊c.)

pleãt. Venite igitur descendam' ⁊ confundamus ibi linguã eorũ:

(† intelligat. †† solitam.)

vt non † audiat vnusquisq; †† vocẽ proximi sui. atq; ita dimisit eos

(† vnitas deitatis. sicut ibi: fecit. d. h. ad ima. ⁊c.)

† domin'. ex eo loco in vniuersas

(† turrẽ supbie.)

terras: ⁊ cessauerũt edificare † ciuitatem. Et idcirco vocatum est nomen loci illius babel: q2 ibi cõfusum est labium vniuerse terre. Et inde dispersit eos dominus sup faciem cunctarum regionuꝫ. He sũt generationes sem. Sem erat centum annoꝝ quando genuit arphaxat: biennio post diluuiũ. Vixitq; sem postq̃ genuit arphaxat quingentis annis. ⁊ genuit filios et filias. Porro arphaxat vixit trigintaquinq; annis. ⁊ genuit sale. Vixit arphaxat postq̃ genuit sale. ccc. iij. annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Sale quoq; vixit triginta annis. ⁊ genuit heber. Vixitq; sale postq̃ genuit heber. cccc. iij. annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Vixit aũt heber trigintaquattuor annis. ⁊ genuit phalech. Et vixit heber postq̃ genuit phalech. cccc. xxx. annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias

Vixit quoqꝫ phalech triginta annis. et genuit reu. Vixit quoqꝫ phalech postq̃ genuit reu ducentisnouem annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Vixit aũt reu trigintaquinqꝫ annis. ⁊ genuit saruch. Vixit quoqꝫ reu postq̃ genuit saruch ducentisseptem annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Vixit autem saruch triginta annis. ⁊ genuit nachor. Vixitqꝫ saruch postq̃ genuit nachor ducentis annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Vixit autem nachor vigintinouẽ annis. et genuit thare. Vixitqꝫ nachor postq̃ genuit thare centuꝫ decem ⁊ nouem annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Vixitqꝫ thare septuaginta annis. et genuit abraꝫ. ⁊ nachor: ⁊ araꝫ. He sunt autem generationes thare. Thare genuit abrã nachor ⁊ arã

(† ab igne consumptus. vt aiunt hebrei. quem adorare noluit.)

Porro aram genuit loth. † Mortuusqꝫ est aram ante thare patrẽ suũ in terra natiuitatis sue in vr chaldeorum. Duxerunt autem abram ⁊ nachor vxores. nomen vxoris abram sarai. ⁊ nomẽ vxoris nachor melcha filia aram. patris melche. ⁊ patris iesche. Erat aũt sarai sterilis nec habebat filios. Tulit itaqꝫ thare abram filiũ suum. ⁊ loth filium aram filij sui. ⁊ sarai nurum suaꝫ vxorẽ abram

mortuus in aran. prius dicitur ꝙ cũ esset thare ·lxx· annoꝝ· genuit abram ⁊ postea cum om̃ibus suis mansit in charram: ⁊ mortuus est. Et dictũ est abrę vt exiret de charram: ⁊ exiuit cũ esset ·lxxv· annoꝝ. Sȝ ꝑ recapitulationem ostendit᷑ viuo patre dñm precepisse ⁊ abram de charram exisse cuȝ esset ·lxxv· annoꝝ. ⁊ pater ·c·lxv·. Si dies vitę eius ·cc·v· anni fuerũt. Vt ideo scriptũ sit: fuerũt anni vitę thare ·cc·v· anni in charram. q᷑ ibi impleuit annos totius vitę. Soluit᷑ ergo questio ꝑ recapitulationẽ quę insolubilis est· si post mortẽ thare dicerem᷒ dñm dixisse abrę· vt exiret de terra. q᷑ non erat ·lxxv· annoꝝ· cuȝ pater iam mortu᷒ esset. qui cum anno ętatis lxx· ge· vt post mortẽ patris esset· c· xxxv· annoꝝ· si om̃es anni patris ·cc·v· fuerunt. Sed q᷑ quidã volũt annos abrę computari ex quo liberatus est de igne chaldęoꝝ secundũ hebręoꝝ traditionẽ. potest dici q᷑ scriptura q̃ ait. cũ eẽt thare annoꝝ ·lxx· genuit abram ⁊ nachor ⁊ aram· non intelligi voluit ꝙ ·lxx· annotres genuerit· sed qñ generare cępit: memorauit. fieri aũt potest vt posteriorẽ abram genuerit: sed priuilegio dignitatis prior nominat᷒ sit. sicut factum est ibi· Jacob dilexi· esau odio habui ⁊ in paralipomenon. Judas ordine quartus prior nominatus est· a quo iudęi dicti ꝑpter regiam tribũ.

Egredere de· t· ⁊c. Aug. Considerãda est narratio stephani de hac re· cui magis haꝝ expositionũ nõ repugnet: ⁊ illud quidẽ contigit: ut nõ sicut videt᷑ narrari in genẽ· post mortẽ thare locut᷒ sit deus abrę ut exiret de terra ⁊ de cognatiõe sua. Sed cũ esset in mesopotamia. priusq̃ȝ habitaret in charra iam egressus de terra chaldęoꝝ· vt in illo itinere intelligatur ei locutus de᷒. Sȝ q᷑ stephanus postea sic narrat: tũc abraaȝ egressus de terra chaldęoꝝ habitauit in charra. ⁊ inde postq̃ȝ mortuus est pater eius collocauit euȝ in terra hac. nõ paruas affert angustias huic expositioni q̃ fit ꝑ recapitulatiõeȝ. Videt᷑ eñ habuisse impium domini qui ei locutus fuerat in itinere mesopotamię egresso de terra chaldęorũ ⁊ eunti in aran. ⁊ post mortem patris sui implesse· cũ dicit᷑ habitauit ĩ charra. ⁊ inde postq̃ȝ mortuus est pater eius collocauit eũ in terra hac. Ac per hoc manet q̃stio si ·lxxv· annoꝝ fuit· quando egressus est de charra. Quo modo possit hoc esse veꝝ: nisi forte ꝙ ait stephanus: tũc egressus abraȝ de terra chaldęoꝝ habitauit in charra· sic accipiat᷑: tũc egressus est postq̃ȝ locutus est dominus. iam eñ erat in mesopotamia (sicut supradictũ est) qñ audiuit illud a dño. Sed ꝑ regulã recapitulationis contexere voluit stephanus ⁊ simul dicere vnde egressus: ⁊ vbi habitauit: cũ ait: Tũc abram egressus est de terra chaldęoꝝ· ⁊ habitauit in charra. In medio aũt· i· inter egressum de terra chaldęorũ. ⁊ habitationem in charra locutus est ei de᷒. Qd vero adiungit stephanus: ⁊ inde postq̃ȝ mortuus est pater eius: collocauit eũ deus in terra hac. Notandũ q᷑ non dixit· ⁊ postq̃ȝ mortu᷒ est pater eius egressus est de charra: sed inde collocauit eũ deus in terra hac. vt post habitationẽ in charra collocaret᷑ in terra chanaan. non post mortem patris egressus· sed collocatus in terra chanaan. Vt sit ordo verborũ· habitauit in charra. ⁊ inde collocauit eũ in terra hac postq̃ȝ mortuus est pater eius. tunc· s· locatus est· quãdo illic nepotem suscepit· cui᷒ omne semen fuerat regnaturũ: ex promisso dei hereditate donata. ex ipso eñ natus est hysmael de agar· et alij de cethura. et ex ysaac esau: ad quos non ꝑtinet hereditas. Ex iacob autem filio ysaac quotquot nati sunt· i· vniuersũ semen ei᷒ ad illam hereditatem pertinuit. Sic igit᷑ locatus est in terra illa abram: qñ ibi vixit vsq̃ȝ ad natiuitatẽ iacob.

filij sui· ⁊ eduxit eos de vr chaldęorum: vt irent in terram chanaaȝ
(vel charram.)
Veneruntq̃ȝ vsq̃ȝ aran· ⁊ habitauerunt ibi. Et facti sunt dies thare ducentorũ quinq̃ȝ annorum· ⁊ mortuus est in aran.

C. XII.

(Augu· viuẽte patre.) (pater.)

Dixit aũt dominus ad† abram. Egredere de
(christũ.)
(† terreno homine) († iudaica.) (viciorũ.)
†terra tua· ⁊ de †cognatione tua ⁊
(† dyaboli) (obliuiscere po· tu· ⁊ d· p· t·) († gentium.)
de domo† patris tui: ⁊ veni in †terram quã †mõstrauero tibi. †Faciamq̃ȝ te in† gentem magnaȝ· ⁊ benedicam tibi· ⁊ magnificabo nomen tuum: erisq̃ȝ benedictus. Benedicam benedicentibus tibi· et maledicam maledicentibus tibi: atq̃ȝ in† te †benedicent᷑ vniuersę †cognationes terrę. †Egressus est itaq̃ȝ abram sicut ꝑceperat ei dominus· ⁊ iuit cũ eo loth. Septuagintaquinq̃ȝ annoꝝ erat abram cum egrederetur de aran. Tulitq̃ȝ sarai vxorem suam· ⁊ loth filiũ fratris sui. Uniuersamq̃ȝ substantiam quã possederant: ⁊ animas quas fecerãt in aran· ⁊ egressi sũt vt irent in terram chanaan. Cũq̃ȝ venissent in eã· ꝑtransiuit abram terram vsq̃ȝ ad locum †sychem· ⁊ vsq̃ȝ ad conuallem illustrẽ. Chananęus aũt tunc erat in terra. Apparuitq̃ȝ domin᷒ abram· et dixit ei: Semini tuo dabo terrã hanc. Qui ędificauit ibi altare dño qui apparuerat ei: ⁊ inuocauit nomẽ ei᷒. Et inde transgrediẽs ad montem qui erat cõtra orientẽ †bethel tetendit ibi tabernaculuȝ suũ· ab occidente habens bethel· et ab oriente †hayn. Edificauit quoq̃ȝ ibi altare dño· ⁊ †inuocauit nomẽ ei᷒. Perrexitq̃ȝ abram vadens et

Interlinear glosses: († per apostolos noticiaȝ tui dando.) († prima benedictio temporalis altitudinis.) († populus quẽ nõ cognoui ser· michi.) († in christo qui de te.) († Secunda benedictio spiritualis amplitudinis.) († gentes.) († Stra· firma mente vt nunq̃ȝ redeat· iã eñ corpore exierat.) (Aug· viuente patre.) († ciuitas q̃ corrupte dicitur sychar: ⁊ interpretatur humerus.) (que nũc mare salis· vel mortuum dicitur ⁊ lacus asphalti· ⁊ salinarum vallis.) (qui renũciãs ydolatrie· altare dño edificauit) (contempto igne chaldeorum.) (ciuitas in tribu beniamin· que prius luza· i· amigdalus vocabatur.) († ciuitas in tribu iuda.) († q᷑ cultor vnius dei.)

Strabus. Notãdum ꝙ iã egressus fuerat de terra sua: sed tunc egressus fuerat corpe nõ mente ⁊ voluntate. habebat eñ animũ forsitan reuertendi· qñ dictũ est ei· Egredere ⁊c.

Jsi. Reliquit terrã xp̃s cognationem iudęorũ· ⁊ magnificat᷒ est in populis gentiũ. Nobis quoq̃ȝ exeundum est de terra nr̃a ·i· de facultatibus· ⁊ opibus terrenis· ⁊ cognatione· i· conuersatione viciorũ q̃ nobis a natiuitate coherentia· q̃si affinitate consanguinitatis sũt cõiuncta· ⁊ de domo patris· id ẽ· de memoria mundi· vt ei renunciantes: possim᷒ cũ populo dei dilatari· et in terram ꝓmissionis cęlestis cũ tempus venerit introduci.

Faciamq̃ȝ te in· g· Jsi· Duo ꝓmittunt᷑ abrę. ꝙ· s· terrã chanaan semen ei᷒ possidebit cũ dicit᷑· ⁊ veni in terrã quã mon· ti· Aliud autẽ longe prestantius nõ de carnali· sed de spirituali semine quo pater futurus est· nõ tm̃ gentis iudaicę· sed omniũ gentiũ fidem sequentium suam. qd̃ ita ꝓmittit᷑· Et benedicent᷑ in te omnes gentes terrę.

Septuagintaquinq̃ȝ· a· Hier· Si thare pr̃ abrę in regione chaldea ·lxx· annorũ genuit abram· ⁊ in charrã ducẽtesimoquinto anno mortuus est· quomodo post mortẽ thare abram exiens de charra ·lxxv· annorum memorat᷑: cũ a natiuitate ei᷒ vsq̃ȝ ad mortẽ patris ·c·xxxv· anni fuisse doceant᷑. Vera est igit᷑ hebręorũ traditio ꝙ egressus sit thare cũ filijs suis de igne chaldęorũ· ⁊ ꝙ abram vallatus babilonio incendio: q᷑ illud adorare nolebat: liberatus sit auxilio dei. ⁊ ex illo tꝑe reputet᷑ ei tempus ętatis ex quo confessus est deũ· spernẽs ydola chaldęorũ. Potest aũt fieri· vt q᷑ scriptura reliquit incertũ: ante paucos annos thare de chaldęa ꝓfect᷒ veniret in aran q̃ȝ morte obiret. vel statim post persecutionem: ⁊ ibi diutius moratus sit.

Bethel. Rab· Interꝑtat᷑ dom᷒ dei: q̃ post bethauen vocata est· id est· domus ydoli.

Hayn. Ocul᷒ vel fons interꝑtatur. Patriarcha ergo tendẽs ad terrã

promissionis: tetendit tabernaculū inter bethel ⁊ bayn. q: sancti fonte baptismi regenerati in cursu hui⁹ vitę circūspecti ad dei tabernaculum. i. celestem properant ciuitatem.

Dic ergo obsecro ⁊c. Aug. Queritur cur patriarcha voluit mentiri. vt diceret sororem suam. ⁊ nō potius deo cōmisit. qui si vellet ei⁹ pudiciciam apud pharaonē cōseruare posset? Sz veritatē voluit celari non tñ mendaciū dici. Soror eñ dicitur quia filia fratris. ⁊ in hoc ostenditur. quia nemo debet tētare deum suū dū habet qd faciat rationabili cōsilio. fecit eniz p vita sua qd potuit: qd aūt nō potuit. deo cōmisit. in quem sperauit. cui pudiciciā ꝯiugis cōmendauit. nec euz fides aut spes fefellit. Nō ergo audeat deum tentare homo. dū habet quo rationaliter qd cauere oportet: euadat. nec paul⁹ de protectione dei desperauit. aut fidē pdidit. qñ in sporta submissus: inimicoꝝ manus aufugit. Ipse autem abram si interrogatus i. lā vxorez suam īdicaret: duas res deo cōmitteret. ⁊ vitam suam et vxoris pudiciciam.

Sublata est. m. Rab. Excusatur sarai. q̄ in domuz pharaonis transfertur inuita. nō solum in hoc ꝙ non inquinat̃ corpus. nec aīa nisi mentis consensu: sed etiā in hoc ꝙ conueniēte ⁊ permittēte viro suo factum est.

Aug. Apud pharaonem tandiu potuit esse intacta. quia in hester legitur. ꝙ puellę nō statim ad reges introducebātur. sed vno anno custodiebantur. ⁊ sex mensib⁹ oleo mirtino vngebantur. ⁊ alijs sex mēsibus in diuersis odoramentis erant. Potuit ergo p has inducias temporis intacta manere. ⁊ interim bene vsi sunt abrā egiptij. donec pharao a deo flagellatus ⁊ cognoscēs ꝙ esset vxor ei⁹: redderet intactā.

vltra progrediens ad meridiem. Facta est aūt fames in terra. Descenditq; abram in egiptum: vt peregrinaretur ibi. Pręualuerat eñ fames in terra. Cumq; prope esset vt ingrederetur egiptum. dixit sarai vxori suę: noui ꝙ pulcra sis mulier. ⁊ ꝙ cū viderint te egiptij dicturi sunt: Uxor illius est. ⁊ interficient me. ⁊ te reseruabunt.

† s. veritatem voluit celari nō mendaciū dici. †† quia filia fratris.

† Dic ergo obsecro ꝙ †† soror mea sis. vt bene sit michi propter te: et viuet anima mea ob gratiam tui. Cumq; itaq; ingressus esset abraz egiptum: viderunt egiptij mulierem ꝙ pulcra esset nimis. ⁊ nunciauerūt principes pharaoni. ⁊ laudauerunt illaz apud illū: ⁊ † sublata est mulier in domū pharaonis.

† s. in vita. s. egiptii.

Abram vero bene usi sūt propter illam. Fuerūtq; ei oues ⁊ boues ⁊ asini ⁊ asinę ⁊ cameli ⁊ serui ⁊ familię. Flagellauitq; domin⁹ pharaonem maximis plagis ⁊ domū eius propter † vxorem abraam sarai. Uocauitq; pharao abram et dixit ei: Quid nam est hoc qd fecisti michi? Quare non indicasti michi ꝙ vxor tua esset? q̄z ob causam dixisti sororem tuam esse ut tollerem eam michi in vxorem?

† s. quā intactam volebat seruare.

Nunc igitur ecce coniunx tua: accipe eam et vade. Pręcepitq; pharao sup abram viris: ⁊ deduxerunt eum ⁊ vxorem eius: ⁊ oīa quę habebat.

C. XIII.

Ascendit ergo abram de egipto. ipse ⁊ vxor eius ⁊ omīa quę habebat: ⁊ loth cum eo ad australem plagā. Erat autem diues valde in possessione auri ⁊ argenti. Reuersusq; est per iter quo venerat a † meridie in bethel. vsq; ad locū vbi prius fixerat tabernaculum inter bethel et bayn. in loco altaris qd fecerat prius: ⁊ inuocauit ibi nomē dñi. Sed ⁊ loth qui erat cum abram fuerunt greges ouium ⁊ armēta et tabernacula: nec poterat eos capere terra vt habitarent simul. Erat quippe substantia eoꝝ multa: ⁊ nequibant habitare cōmuniter. Uñ facta est rixa inter † pastores † gregum †† abram ⁊ † loth. Eo autez tempore chananęus ⁊ pherezę⁹ habitabat i terra illa. Dixit ergo abrā ad loth. † Ne quęso sit iurgium inter me ⁊ te. ⁊ pastores meos ⁊ pastores tuos: † fratres

† s. cultoribus dei. licet nox instet. ⁊ persecutio nō refrigescit tñ diuini cultus intentio.

† s. catholicos ⁊ hereticos.

† s. subditorū †† s. prelatorum catholicorum. † s. heresiarcharum

† s. Notandū q̄ta cura sit sancto viro conseruā de pacis.

† s. cognatōe. loth eñ fuit filius arā fratris abre

C. XIII.

Ascendit ergo abram. ⁊c. Hier. De egipto liberatus. bene ascendisse legitur. Sed quomodo potuit diues esse valde? Sed in hebraica veritate habetur grauis vehementer. egipti enim pondere grauabatur. Et licet videātur esse diuitię auri ⁊ argenti: si aūt egiptię sunt. sancto viro graues sunt. Nec vt in. lxx. legitur. Abijt vnde venerat in desertū vsq; bethel. Sed secundum hebręū: Abijt in itinere suo per austrum vsq; bethel. De egipto enim profectus est. nō vt desertum peteret. qd in egipto reliquerat sed vt p austrum qui aquiloni contrarius est: veniret ad domum dei: vbi erat tabernaculū ei⁹ inter bethel ⁊ bayn.

In bethel ⁊c. Est aūt bethel ciuitacula i duodecimo lapide ab helia ad dexteraz euntib⁹ neapolim. q̄ pri⁹ luza. i. amigdalus vocabat̃ in tribu beniamin. Hayn vero in tribu iuda separata sacerdotibus. Bethel dom⁹ dei. Hayn ocul⁹ vel fons. bene ergo tabernaculum inter bethel et bayn figens: altare domino ędificauit: q: sancti a mūdi principe ⁊ seculi voluptatib⁹ recedentes. abluti sācto fonte baptismi cursū p̄sentis vitę ꝯsiderate ducentes. ⁊ hostiā laudis ⁊ boni operis sup altare fidei deo exhibentes. ad domū dei. i. ad celestē hier̃z feliciter tendunt.

Ne quęso sit ⁊c. Nos quoq; nihil cōcordię. ⁊ charitati p̄ponam⁹. s. p dextraz ꝓspitatis vel sinistrā aduersitatis in pace ⁊ dilectōe pseuerem⁹. Rixa inter pastores loth ⁊ pastores abrę controuersiā sigt̃ int̃ pastores catholicos. ⁊ subuersores hereticos. Uñ ⁊ loth heresiarchas sigt̃: qui declinans interp̄tatur. ⁊ circa iordanē. i. descensum regionē sibi elegit. Pastores ei⁹ hereticos ⁊ scismaticos. q̄ pulcra ⁊ decliuia petūt: nec in monte cū moyse ascēdunt ad dñm. pacē ⁊ vnitatē contemnentes: ⁊ optionē quo volunt eundi accipiūt. ⁊ gratiam fugiētes: libero arbitrio se cōmittunt. Pastores vo abrę catholicos doctores significant: qui hereticos etiā localiter fugiunt. secundū illud hereticuz hoīem post primā ⁊ secundā correctionez deuita. ⁊ h̄ in terra chananęi et pherezęi. in terra. s. pmissionis. q: inter catholicos ⁊ hereticos quoꝝ sit regnū celoꝝ solet esse contentio.

Fratres enim. s. Tribus modis dicunt̃ fratres in sancta scriptura

natura: vt iacob ꝛ esau. cognatione: vt abram ꝛ loth. gente: sicut omẽs in dei. Vñ si attenuatus fuerit frater tuus: ꝛ vendiderit se tibi ꝛc.

Hinc discimus esse paradisum terrenũ: cui compatur terrena irrigatio Hec em̃ regio plana erat ꝛ campestris ꝛ irrigata iordane fluente: sicut egiptus nilo.

Corã domino Cui crimen puniẽdũ cõmittitur. Nã ꝛ hominib' manifestũ crimen. ẽ nõ puniendũ

Leua oculos ꝛc. Quasi aspice ꝑ quattuor climata orbis. possessio palestine ꝑmittit' ei ꝛ semini eius Qz in quibusdã codicibus mare ꝑ occidẽte ponitur. ideo fit: qz palestina mare habet ab occidente.

Omnẽ terrã ꝛc. Nõ hoc solũ ꝑmissũ est: nõ em̃ dictum est tantũ terre tibi dabo quãtã vides: sed tibi dabo terram quã vides. cũ em̃ ꝛ vlterior vndiq3 dabat: hec ꝑcipue dabat' q̃ videbat'. Vñ ꝛ addidit. surge ꝛ ꝑambula terram ꝛc. vt ꝑambulãdo. s. ꝑueniat ad ea3 quã in vno loco stãs videre non poterat. Significatur aũt ea terra qua3 acceperat israel semen abre ꝑm carnẽ. nõ secundũ fidem. qd futurũ erat sicut arena maris. qz numerari nõ possit.

Tibi dabo. Xp̃o promittit' hereditas oĩm gentiũ. qui ecclesiam suã ꝑ totũ mundum diffudit. cui pater dicit. postula a me ꝛ dabo tibi. g. hereditatem tua3. Et psal. Et dominabit' a mari vsq3 ad mare.

In hebron. Ciuitas est in tribu iuda. q̃ ꝛ cariatharbe dicit' id ẽ. ciuitas quattuor. chariat em̃ hebraice ciuitas. arbe quattuor. Ibi enim situs est Adam maximus. et abram ysac ꝛ iacob.

C. XIIII.

Amraphel Interpretat'. Dixit vt caderet. ꝛ est rex sennaar. q̃ excussio dentiũ vel fetor eoꝝ interꝑtatur. Hic significat hereticos. qui ad casum tendũt: ꝛ verbis dolosis fetidũ sensum euomunt. **Arioth.** Ebrius vel ebrietas interpretatur. Stulticiã gentiũ significat: qui iniquitate ebrij creaturam pro creatore colunt ꝛ seculi illecebris voluuntur. **Codorlaomor.** Decorus manipul' interꝑtat'. q̃ est rex elam. i. hui' seculi ipocrisim significat. q̃ licet vana sit ꝛ perniciosa. tamẽ decora in suꝑficie uidetur. sed in futuro qd fuerit apparebit. **Thadal.** sciens iugum. vel explorator. q̃ est rex gentium. auariciam significat: que sagax ꝛ versuta multos sibi subiugat.

enim sumus. Ecce vniuersa terra
† Si oculus tuus scandalizat te eru. e. ꝛ proice abs te.
corã te est. † Recede a me obsecro. Si ad † sinistra3 ieris: ego dextram tenebo. Si tu dexterã elegeris: ego ad sinistram pergam.
† i. siue tibi aduersa contingãt: michi aũt ꝓspera. siue tibi prospera: michi aduersa.
† circũspecta regione. † placuit ei.
† Eleuatis itaq3 loth oculis † vidit omẽ3 circa † regione3 iordanis. q̃ vniuersa irrigabatur anteq3 subuerteret dñs sodomã ꝛ gomorrã
† in descensu. s. positam.
a iordane.
sicut paradisus dñi: ꝛ sicut egipt' venĩẽtib' in segor. Elegitq3 loth sibi regionem circa iordanem. et recessit ab † oriẽte: † diuisitq3 se alterutrum a fratre suo. Abram habitauit ĩ terra chanaan. Loth vero moratus est in oppidis q̃ erãt circa iordanem: ꝛ habitauit in sodomis. Homines aũt sodomite pessimi erant ꝛ peccatores cora3 domino nimis. Dixitq3 dominus ad abrã † postq3 diuisus est ab eo loth: Leua oculos † tuos in directum. ꝛ vide a loco in quo nũc es ad aquilonem ꝛ meridiem. ad orientem et occidentem. omnẽ terrã quã conspicis tibi dabo ꝛ † semini tuo vsq3 in sempiternu3. Faciamq3 semen tuũ sicut puluerem terre
Hortus deliciosus ꝛ irriguus.
non ardua sed decliuia
† In occasum ruiturus. † Al. diuisiq3 sũt alterutrĩ a fratre suo. Sic heretici ꝛ catholici tam locis q3 moribus. a nobis exierunt. sed ñ erant ex nobis.
† Precedente scismate lata hereditas promittit' per omnes partes mundi merito fidei dilatata.
† i. christo qui de semine eius.
Si quis potest hominum numerare puluerem terre: ꝛ † semẽ tuu3 poterit numerare. † Surge ergo ꝛ perambula terram in longitudinem ꝛ latitudinem suã: qz datur' sum ea3 † tibi. Mouens igit' abrã tabernaculum suum venit et habitauit iuxta conuallem † manbre que est in hebron. † Edificauitq3 ibi altare domino.
† Semen israel secundum carnem.
† Ne putetur ea terra tm̃ promitti q̃ ab abra3 in eodem loco stante poterat videri.
† his. s. qui de te nascentur.
qz nõ habebat hic manentẽ ciuitatem.
† Que sic vocatur a manbre amico abre.
† vt exhiberet culturã cui debebat fidem.

Amraphel. r. s. ꝛc. Hi quattuor reges figurant quattuor principalia vicia. quattuor virtutib' principalibus cõtraria. que quinq3 sensus per quinq3 reges significatos subiugare nitunt'. per concupiscentiam carnis. per concupiscentiam oculorũ per ambitionem seculi.

Bale. Hiro. Hebraice deuoratio dicitur. Tradũt hebrei hanc alibi salissam. dici ꝛ vitulã cõternãtem: quia tercio terre motu absorpta sit. Ex q̃ sodoma ꝛ gomorra. adame ꝛ seboim diuino igne sunt subuerse. Illa paruula nũcupatur: Segor enim transfertur in paruulã. q̃ sira lingua zoara dicit'. vallis autẽ salinaꝝ in q̃ fuerunt putei bituminis post dei ira3 ꝛ sulphuris pluuiã in mare mortuum versa est qd a grecis stagnum asphalti. i. bituminis dicitur.

Mistice. Quattuor reges. quinq3 superant: dum contrarie potestates quinq3 sensibus corporis abutentes vicijs illaqueant ꝛ captiuant.

All. Tales reges superant primũ bara qui interꝑtatur malicia vel creatura. ꝛ est rex sodomoꝝ. i. cecitatis vel pecudis silẽtis cũ eis qui in vetusta malicia ꝑseuerãt more pecudũ cecitatẽ libidinis seq̃ ꝑsuadẽt. Vincũt ꝛ bersa. i. in angustia ꝯstitutũ. regem gomorre. i. ꝑpli tumentis ꝛ sediciosi. cũ eos q̃ curis seculi angustiãt'. ac nephas rapine agere non formidant. obruũt ꝛ ꝑsternũt. Vincũt quoq3 sennaar regẽ adame. i. terrene. cũ eos q̃ terrena tm̃ sapiunt in luxuria ꝑmanere hortant': vt dicãt comedam' ꝛ bibam' cras em̃ mo. Vincũt semeber q̃ interꝑtatur ibi ꝑdicio. ꝛ est rex seboim. i. cinguli meroris. cũ ꝑ iracundiã ꝛ inuidiã incautos decipiunt. Unde stultũ interficit iracũdia. paruulũ occidit inuidia. Regẽ quoq3 bale vincunt. cum pusillamines in desperatõem mittũt. Bale nanq3 interꝑtat' ꝑcipitatio vel absorbitio. ad ꝗ maxime dyabol' certat: vt post lapsu3 peccati in desperationem mittat.

Duodecim enim ꝛc. Duodenarius suꝑfluus est numer'. in qua suꝑfluitate seruiũt quinq3 sensus nostri vane superstitioni. quã significat chodorlaomor. ꝛ quattuor vicijs sibi adiacẽtibus. ꝛ recedere volentes grauẽ

C. XIIII.

Factum est autem in illo tempore. vt † amraphel rex † sennaar. et † arioch rex † ponti. ꝛ † chodorlaomor rex † elamitarum. ꝛ † thadal rex gentium. inirent bellum contra † bara regẽ † sodomorum. ꝛ contra † bersa regem † gomorre. ꝛ contra † sennaar regem † adame. ꝛ contra † semeber regem † seboym. contraq3 regem † bale: ipsa est † segor. Omnes hij conuenerunt in vallem † siluestrẽ † que nunc est mare salis † Duodecim em̃ annis seruierant † chodorlaomor: et † terciodecimo anno
† dixit vt caderet. hi sũt qui cõtra dñm loquentes cadunt.
† fetor dentiũ. eorũ. s. qui fetidam doctrinam spargunt. † Ebrius qui. s. dei cultus oblitus creaturam colit.
† gentiũ omĩ errore circũdatarum. † decorus manipulus. hi sunt ipocrite qui decori virtutibus volunt videri † secularium.
† Sciens iugum. auariciã significat dominaz gentium.
† Maliciã.
† pecudis silentis. † In angustiis.
† populi tumentis. † Qui interpretatur excussio vel fetor dentiũ.
† Terrenorũ. † perditionẽ.
† Qd est vinculũ mortis vel meroris.
† deuoratio vel precipitatio. † paruula.
† vel illustrem.
† post subuersionẽ sodomorũ. † causã belli exponit.
† generatio manipuli. vel habens decorũ manipulum.
† impar numerus ꝯcordiã significat trinitatis

ꝑsecutionẽ patiũtur. ⁊ sepe superantur.

Percusseruntq;

Hie. Alia editio habet ⁊ ceciderũt gigantes i astaroth. carnaim. ⁊ gentes fortes simul cũ eis. ⁊ hoĩes in sabe ciuitate añq; sodomam peruenirent. Quattuor reges ꝓfecti de babilone interfecerunt gigãtes. hoc est raphaim. Robustos quoq; arabie et zuzim ⁊ emin in ciuitate sabe que vsq; hodie sic vocat. Zuzim aũt ⁊ emin terribiles ⁊ horrendi interꝑtantur pro quo. lxx. magis sensum sequẽtes gentes fortissimas posuerunt. ⁊ reuertẽtes venerunt ad fontem iudicij. hoc est. cades ꝑ anticipationẽ dicitur: quia postea sic vocatũ. significat aũt locũ apud petrã qui fons iudicij nominatur. q2 ibi ꝑplm deus iudicauit.

Raphaym in a. ⁊c. Nomina locoꝝ et gentiũ significãt carnaliter viuẽtes. quos facile vicia vincũt.

Hebreo. Lxx. transfluuiali. q2. s. de mesopotamia veniẽs transito fluuio eufrate. sedem posuit in terra chanaan. Vñ ibs naue. Quid vultis seruire dijs patꝝ vestroꝝ: qui sũt trãs flumen.

Quod cũ audis. Isi. Similiter fides nostra cũ firmata est spiritu principali quĩq; sensus corporis q̃ quinq; reges subijcit verbo dei triumphãs de hoĩe exteriori. Ille in trecentis decem ⁊ octo adũsarios debellauit: q2 nos in sacramento crucis. quã thau littera significat. que trecẽta significat quinq; sensus carnales. nos antea varijs vicijs captiuãtes supam? Decẽ ⁊ octo ex ternario ⁊ senario multiplicatus: fidem trinitatis ⁊ ꝑfectõem significat opis: quibꝫ virtutum contra vicia plena victoria perficitur.

† Redeunte fragilitate quaternarij ñ(?) [illegible]

recesserũt ab eo. Igit † anno quar

vicia superare.

todecimo venit chodorlaomor ⁊

reges qui erant cũ eo. Percusse

† gigantes. i. de se presumentes.

runtq; † raphaym in astaroth. et

† cornua vel defensiones cõscindens fluctum seu diuisio cõmotõis. † terribiles. † horrendi.

† carnaiz ⁊ † zuzim. cũ eis † et emin

† Saturitas ꝑfecta vocatio spẽs vel abundãs

in † sabe cariathaim. ⁊ chorreos i

In tumore eorũ qui moribus hyspidi.

montibus seyr vsq; ad campe

† ferocitas eorum.

stria † pharam que est in solitudie

Reuersiq; sunt ⁊ venerunt vsq;

† Petrã. de qua moyses ꝓduxit aquã. Impetus aquarũ. † vbi postea populus murmurans iudicatus est. † iudicium

ad † fontem † mephat: ipa est † ca

† Interpretatur etiã sancta. ꝑ antiphrasim.

† des et percusserũt omnẽ regionẽ

† terrã lugentiũ. † amaricantem.

† amalechitarũ ⁊ † amorreoꝝ qui

† i. in vrbe palmarũ vbi supbi reges victoriã adepti sunt. hoc est. opidũ engaddi. balsami ⁊ palmarum fertile. sed asasonthamar vrbs palmarum interpretatur.

habitabat in † asasonthamar. Et

† pecudum silentium.

egressi sunt rex † sodomoruz. ⁊ rex

† populi tumentis † terrenorum.

† gomorre. rexq; † adame. et rex

† Merentium. † vorato2um.

† seboym. nec non ⁊ rex † bale que

est segor. ⁊ direxerunt aciem con

† In vilitate morũ incultorũ.

tra eos † in valle siluestri. s. aduer

sus chodorlaomor regem elami

tarum. ⁊ thadal regem gentiũ. et

amraphel regẽ sennaar. ⁊ arioch

regez ponti. Quattuor reges ad

† quia inculti mores in profundũ malorum pertinaces trahunt.

uersus quinq;. † Uallis aũt silue

stris habebat puteos multos bi

† canes muti: non valentes latrare. ⁊ elati cedunt vicijs.

tuminis. Itaq; rex † sodomorum

⁊ rex gomorre terga verterunt ce

† vicijs nõ cedentes.

ciderũtq; ibi: ⁊ qui † remanserãt fu

† virtutũ eminentiam. † hoc fit cuz vicia vincũt rationem. ⁊ immittũt famem verbi quo

gerũt ad † montem. † Tulerũt aũt

anima pasci debuit.

omnem substantiã sodomorum ⁊

gomorreoꝝ ⁊ vniuersa que ad ci

occultando insidias

bum pertinent: ⁊ † abierunt. Nec

Ex societate malorũ penas temporales sustinent aliquando iusti

non ⁊ loth ⁊ substantiã eius: filiũ

fratris abram qui habitabat i sodomis. Et ecce vnus qui euaserat

† In hebreo transitori.

nunciauit abram † hebreo qui ha

† propriũ nomen.

bitabat in cõualle † manbre ãmor

rei fratris eschol ⁊ fratris aner.

hi eñi pepigerãt fedus cũ abram

Quod cuz audisset abram captũ

videlicet loth fratrem suum: nu

† non uxoratos. de quibus dicitur in sequẽtibus. exceptis his que comederunt iuuenes.

merauit † expeditos vernaculos

suos trecentos decem ⁊ octo. et

† vbi vnus de fontibus iordanis oritur. qui nunc dicitur dan. hiero. opidũ phenicis. qd nunc paneas dicitur. † Socij abre. i. fidei. sunt charitas ⁊ spes. que suis vicibus quasi se

ꝑsecutus est eos vsq; † dan. ⁊ † di

paratim occulta inspiratõe viciosas infundũt mentes. fides cum spe ⁊ charitate. vicia persequitur.

uisis socijs irruit super eos nocte

Percussitq; eos ⁊ persecutus est

† i. vsq; ad aduersitatem effundendi sanguinis. damascus eñi potus sanguinis interpretat.

eos vsq; † soba ⁊ phenicem q̃ est

† A captiuitate vicioꝝ liberat fides rationẽ ⁊ intellectũ. quasi fratrem ⁊ substantiaz fratris cũ virtutibus purgati animi.

ad leuam damasci. † Reduxitq;

omnem substantiã: ⁊ loth fratrez

† virtutes politicas.

suum cũ substantia illius: † mulie

† somniũ virtutũ species. † victis vicijs alias insidias moliuntur. maxime luxuria que

res quoq; ⁊ † populũ. † Egressus

sodomitis dominatur.

est autem rex sodomorum in oc

cursum eius postq; reuersus est a

cede chodorlaomor ⁊ regum qui

cuz eo erant in valle sabe: que est

vallis regis. At vero melchise

† hec sacramenta nostrorum sacramentorum figura fuerunt.

dech rex salem proferens † panez

† summũ sacerdotem significans. † vel al

⁊ vinũ. erat eñi † sacerdos dei † sũ

tissimi. † Sicut maior minorem. † Quasi hec victoria deo excelso est assignãda. ⁊ ei gra

mi. † bñdixit ei ⁊ ait: † Benedictus

tiarum actio pro beneficijs exhibenda.

abram deo excelso qui creauit celum ⁊ terram. ⁊ benedictus deus

excelsus. quo protegente hostes

vel suis.

in manibus tuis sunt. Et dedit ei

Mora. decime dãtur cũ bono opi: perseuerãtia additur. In quo leui tanq; minor decimatus est.

decimas ex omnibus. Dixit aũt

tutum ⁊ vicioꝝ. Pater ergo fidei ⁊ prima via credendi ꝓ fratre suo loth dimicauit ⁊ vicit. nõ in multitudine exercitus: sed in trecẽtis decem ⁊ octo expeditis vernaculis. Sic quisq; ꝓ anima sua ꝯtra spũales nequitias bellum gerat cum trecẽtis decem ⁊ octo vernaculis. i. cũ auxilio sancte crucis. Thau eñi littera. q̃ habet figuraz crucis ccc. exprimit.

Dan. Aũt vnus est de fontibꝫ iordanis. Alter eñi ior vocat. qd interꝑtatur riuus duobꝫ ergo fontibus q̃ nõ ꝓcul a se distãt in vnũ riuulũ federatis. iordanis appellat.

At uero mel. ⁊c. Hier. Hũc aiũt hebrei esse sem filiũ noe ⁊ computatõe annoruz ostendũt eũ vsq; ad ysaac uixisse. ⁊ omnes primogenitos a noe vsq; ad aarõ põtifices fuisse. Salem vero postea dicta est hiersl'm. Aplus memorans melchisedech. h. sine patre ⁊ matre refert ad xpm. ⁊ ꝑ eum ad ecclesiã gentiũ: q2 gloria capitis ad mẽbra refert. Qm̃ bene dixit abrae circũciso ⁊ i eo leui. sic ⁊ aaron de quo postea sacerdotiuz. Ex quo vult colligere sacerdotiuz ecclesie habentis ꝑpuitium benedixisse circũciso sacerdotio sinagoge. De autẽ ait. Tu es sacerdos in eternũ secundum ordinem mel. ministeriuz nostrũ verbo ordĩs significat. nõ ꝑ aaron irrationalibꝫ victimis immolandis. sed oblato pane ⁊ vino. i. corpe domini. ⁊ sanguine consecrari.

Stra. Melchisedech. Qui interꝑtat rex iusticie ⁊ dicit rex pacis xpm significat ꝑ quẽ reconciliati sumus. ⁊ qui in fine seculi iuste iudicaturus est.

Dedit ei decias. Isi. Sciens ergo patriarcha: melius sacerdotium fuisse in populo gentiũ q̃ leuiticum qd de ipso erat nascituꝝ. ⁊ a meliore benedicendum: decimas

Strabus. All'. Bellũ abrae cũ quattuor regibꝫ significat bellum vir

substantie post benedictionē dedit melchisedech. sicut sacerdotibꝫ benedicentibꝫ sibi populus secundum leges decimas dabat. Melchisedech interpretatur rex pacis vel iusticie. Per xp̄m em̄ reconciliamur deo. qui vēturus est discernere bonos a malis. Ipse est sacerdos. qui pro omnibꝫ deo patri seipsum obtulit. ⁊ verus rex. qui in presenti suos regit. ⁊ in futuro iuste iudicabit.

A filo sub te. ⁊c. Vir iust⁹ manus suas excutit ab om̄i munere. in quo ostendit. qꝫ bella a fidelibus non cupiditate sed charitate cōmittenda sunt. Stipendia militantiū excipit. ⁊ partes eorum qui pariter cū eo pugnauerāt. partim iusticiam suam demonstrans. partim stipendia legittime pugnātibus debita nō abnegans.

Qui venerūt m. a. e. ⁊c. Vtitur enim aliqñ fides testiōnijs infideliū. Vñ aplus Male bestie pigri vētris. sed ad vtilitatē fidelium.

C. XV.

His itaqꝫ ⁊c. Noli timere. Mistice. Triūphata multitudine viciorū: confortatur spes cuiusqꝫ fidelis a dño ne titubet ꝫ mercedē expectꝫ.

Dixitqꝫ abram. Mistice. Murmurationem significat antiquorum. qui longa expectatione suspensi iam quasi de aduentu eius hesitabant. q̇ tanqꝫ dominus eternam hereditatem accepturus. multiplicato semine credentiū sterilem legem tanqꝫ vernaculi dispensationem erat exclusurus. Quorꝫ hesitatio prophetico spiritu remouetur. ⁊ fides confirmata iusticiam pmeretur. Vnď credidit ab. d. ⁊. re. ē. il. ad iu.

Suspice ce. ⁊c. Supius dixit: Erit semen tuū sicut arena maris. qꝫ in illa plebe quidā carnales ⁊ terreni. qui arene cōparantur. quia aridi ⁊ a bonis opibus infecūdi. alij quasi stelle fulgentes.

Ra. Duplex significatio pmissi seminis datur. Ostēsis stellis dicitur ei. sic faciam semen tuum. i. gentē christianam. cui⁹ tu pater futur⁹ es in fide: scilicet resurrectōis lumine chorusc are. Ostensa vo arena dicit. sic erit semen tuum ⁊c. i. copiosa erit gens iudeorꝫ: ꝫ arida ⁊ infecunda.

Sume inquit vac. ⁊c. Isi. Vacca triennis. plebs posita sub iugo legis. capra eadem futura peccatrix. aries regnaturam significat: hec trima dicunt. quia p articulos temporum ab adam vsqꝫ ad noe. ⁊ inde vsqꝫ ad abram. ⁊ inde vsqꝫ ad dauid. tanqꝫ trimā etatē: gens adoleuit: Per turturem ⁊ columbā spirituales populi figurant. filij promissionis ⁊ heredes regni futuri. quorꝫ etas tacet. qui eterna meditantes: temporalia trāsgrediuntur. Animalia trima contra se partibꝫ constitutis diuidunt. qꝫ carnales et in veteri populo. ⁊ nūc ab inuicem separantur. Aues nō diuidūtur. qꝫ spirituales. nec scismate. nec heresi seducunt. sed pace fruuntur. Siue solitarij vt turtur. siue cū alijs vt colūba puersātur.

† vicia solas animas querūt.
rex sodomorꝫ ad abrā: † Da mihi
† Spolia. † Per cupiditatē fallere molitur.
animas. † cetera tolle tibi. Qui respondit ei: Leuo manum meā ad dominū deum excelsum possesso
† Quasi nec minimū. Excutit manus suas ab omni munere.
rem celi ⁊ terre. qꝫ a filo † subtegminis vsqꝫ ad corrigiā calige nō accipiam ex om̄ibus que tua sūt. Ne dicas. ego ditaui abram: exceptis his que comederunt iuue
† Iuste cuiqꝫ tribuit qď suū est.
nes. ⁊ † partib⁹ virorꝫ qui venerūt mecum. aner. eschol. et manbre. Isti accipient partes suas.

C. XV.

His itaqꝫ trāsactis. factus est sermo domini ad
† Per occultā inspirationē.
abram per † visionē dicens: Noli timere abram. ego protector tuus sum: ⁊ merces tua magna nimis.

Dixitqꝫ abram: domine deus.
† Qui vicia vicit: boni opis fructū quasi multiplicati seminis fecunditatem querit.
Quid dabis michi? † Ego vadaꝫ
† qui oīa dispēsat ⁊ distribuit familie cibaria
absqꝫ liberis. ⁊ filius † procurato
† Ab hoc aiunt damascū nominatā. ⁊ cōditā ⁊ ipsum ibi regnasse.
ris domus mee: iste † damascus
† deus meus adiutor.
eliezer. Addiditqꝫ abraꝫ. Michi aūt nō dedisti semē. ⁊ ecce vernaculus me⁹ heres meus erit. Statimqꝫ sermo domini factus est ad eum dicens: Non em̄ hic erit heres tuus: sed qui egredief de vtero tuo ipsum habebis heredem. Eduxitqꝫ eū foras. ⁊ ait illi: Suspice celuꝫ ⁊ numera stellas si po
† celeste. s. † christianus populus choruscās lumine resurrectionis.
tes. Et dixit ei: Sic erit † semē tuū.

Credidit abram deo: ⁊ reputatū
† qꝫ iustus ex fide viuit.
est ei ad † iusticiam. Dixitqꝫ ad eū
† igne. Mistice. ignis chaldeorum incentiua viciorum.
Ego domin⁹ qui eduxi te de † vr chaldeorū: vt darem tibi terram istam ⁊ possideres eam. At ille ait
† Signū querit non tentando: sed sperando. et modū querendo. hinc mos inoleuit iudeis vt signa petant.
domine deus. vnde scire possum qꝫ possessurus sum eam? Et respō
† plebem iudaicam iugo legis pressam.
dit dominus: Sume inquit † vac
† Eandē peccatricē futuram.
cam triennem. ⁊ † capram trimam
† Regnaturā. † Simplices innocētes vtraqꝫ em̄ auis simplicitatē habet ⁊ innocentiam.
⁊ † arietem annorꝫ triū † turturem quoqꝫ ⁊ columbam. Qui tollens
† qꝫ carnales ab inuicē diuiduntur † aīalia
vniuersa hec † diuisit † ea p mediū: ⁊ vtrasqꝫ partes contra se altrin
† Quia spirituales seruant vnitatem spirit⁹ in vinculo pacis.
secus posuit. † aues aūt nō diuisit
† demones. importune cogitationes.
Descenderūtqꝫ † volucres sup ca
† qꝫ multi carnales merito sanctorum in fine liberabuntur. † Illius merito de angustiis liberatus est israel.
dauera: ⁊ † abigebat eas † abram.
† qꝫ circa finem mundi pturbatio magna ab antichristo inferetur an ctis. † vel sopor.
Cumqꝫ sol occumberet † pauor irruit super abraꝫ. ⁊ horror magn⁹ ⁊ tenebrosus inuasit eū. Dictūqꝫ est ad eum: Scito prenoscens qꝫ

Volucres descendentes sup corpa diuisa: significāt demones: pastū sibi ď carnaliū diuisione qrētes. abrā aues abigēs. significat multos carnales merito sanctorꝫ in fine mundi liberandos.

Circa solis occasum pauor irruit in abraꝫ ⁊ horror magn⁹ ⁊ tenebrosus inuasit eū. qꝫ circa finem seculi magna pturbatō ab antixp̄o inuadet sanctos. Vñ erit tribulatio qualis non fuit ab initio. Cū ergo occubuisset sol ⁊c. significat post fineꝫ seculi futurā diē iudicij. qñ p ignē separabuntur boni a malis.

Vaccā trien. ca. t. et a. an. t. Quia ab adaꝫ vsqꝫ ad noe ⁊ inde vsqꝫ ad abraꝫ deinde vsqꝫ ad dauid pp̄ls adoleuit.

Descenderūtqꝫ uo. ⁊c. Greg. Tropologice In ipo orationis sacrificio ingerunt se importune cogitatōes rape vel violare cupiētes. ꝫ manu sancte discretōis debem⁹ custodire qď foris offerim⁹: ne maligni spiritus: ⁊ puer se cogitatōes rapiāt.

Pauor irruit. ⁊c. Aug. Tractāda est ista questio ppter eos qui contendunt istas perturbatōes ñ cadere in animū sapientis. Vtrū tale sit. quale memorat agellius quendā. s. philosophū in magna maris tempestate turbatum. ⁊ animaduersū a quodam luxurioso adolescente. q̇ cum ei post piculū insultarꝫ qꝫ philosoph⁹ cito pturbat⁹ esset. Rñdit Ideo illum non perturbatuꝫ. qꝫ nequissime aīe sue nihil timere deberet. qꝫ nec digna eēt p qua aliq̇d timeret. Ceteris aūt ptulit librꝫ. in quo legebatꝫ ñ placuisse stoicis: nullā talē pturbatiō nē cadere in aīm sapiētis: q̄si nichil tale in eorꝫ appareret affectibꝫ: ꝫ pturbationē ab eis diffiniri: cū ratio talibꝫ motibꝫ cederet. Cū autem non cederet: non dicendam perturbationem.

Scito prenoscens ⁊c. Isi. Populus israel in egipto seruiturus

ꝯplxetatur. nõ ꝙ egiptijs annis quadringentis seruierit: ſ ꝗꝛ hic numerꝰ in illa afflictione completꝰ est ꝗꝛ ab illo tempore cõputatur: q̊ ista abrae promittuntur.

Aug. Scito prenoscens ⁊c. Non sic accipiendũ est tanꝗ̃ in illa durissima seruitute quadringentos annos populus dei fuerit. Sz ꝗꝛ dictum est in ysaac vocabitᷣ tibi semen. Ab initio natiuitatis ysaac vsqꝫ ad annum egressionis isrl' ex egipto computantᷣ anni cccc. v. Cum ergo de cccc. xxx. detraxeris xxv. qui sunt a ꝓmissione vsqꝫ ad natuꝫ ysaac. nõ mirum est si quadringẽtos quinqꝫ annos summa solida voluit appellare scriptura. q̃ solet ita numerare tempora. vt qḋ sũma numeri paululũ excrescit aut infra est: nõ cõputetᷣ. Nõ ergo ꝙ ait ĩ seruitutẽ redigent eos ⁊ affligent ad cccc annos referendũ est: tãꝗ̃ ꝑ tot annos in seruitutẽ habuerint eos. Sz referẽdi sunt anni cccc ad id qḋ dictum est: peregrinum futuꝝ est semẽ tuũ in terra non sua. Siue eñ in terra chanaan siue in egipto ꝑegrinuꝫ erat anteꝗ̃ hereditatẽ haberet ex promissione dei. qḋ fcm̃ est postꝗ̃ ab egipto liberati sunt. Ut per hyperbaton sit ordo verboꝝ. Sciẽdo scias ꝗꝛ peregrinuꝫ erit semẽ tuũ in terra nõ sua quadringẽtis annis. Illud aũt sit interpositũ ⁊ subijciẽt eos seruituti: ⁊ affligent. ita vt ad quadringentos annos ħ interpositio nõ ꝑtineat. In extrema enim parte sũme huiꝰ id ẽ post mortẽ ioseph populꝰ dei in egipto dura seruitute afflictus est.

populus israel.
peregrinum futuꝝ sit †semen tuũ in terra non sua: ⁊ subijcient eos
† Extranei. ⁞ Isti in afflictione cccc anni complebuntur. ultima ꝑte huiꝰ temporis.
seruituti ⁊ †affligent ⁞quadringentis annis. Uerũtamen gentẽ cui seruituri sũt ego iudicabo: ⁊ post
Alias magna.
hec egredientur cũ multa substã
† Moriendo. ⁞ Sanctos predecessores.
tia. Tu aũt †ibis ad ⁞patres tuos in pace sepultus ĩ senectute bona
† A chaat filio leui vsqꝫ ad eleazar generationes quattuor ⁊ ab abrã vsqꝫ ad finees ⁞ filiũ abrae.
†Generatione aũt quarta ⁞ reuer
† vt iam debeant amittere terrã suam.
tentur huc. necdũ eñ †implete sũt iniquitates amorreoꝝ vsqꝫ in presens tempus. Cum ergo occubu
† Tribulationẽ ⁊ angustiã futurã significat.
isset sol. facta est †caligo tenebro
† Judicium ꝑ g. nem significat. quo separãdi sunt mali a bonis
sa. ⁊ apparuit †clibanus fumans
† Ignis iudicii separabit bonos a malis.
et lampas †ignis transiens inter diuisiones illas. In die illo pepigit dominus fedus cũ abram dicens: Semini tuo dabo terram
† Rinochorula. qui diuidit palestinam ⁊ egiptum.
hanc a †fluuio egipti: vsqꝫ ad fluuium magnum eufraten: Cineos ⁊ cenezeos. ⁊ cethin oneos. ⁊ etheos. ⁊ pherezeos. raphaim quoqꝫ ⁊ amorreos: eueos ⁊ chananeos ⁊ gergeseos. ⁊ gebuseos.

C. XVI.

gratia.
IGitur sarai
† Qui libere seruirent deo.
vxor abraꝫ nõ genuerat †liberos sed habens ancillam egiptiacam nomĩe agar. dixit marito suo: Ecce conclusit me dominus ne pare
datur locus carnali obseruantie: quia nõdũ venerat gratie tempus.
rem. Ingredere ad ancillam meã

Generatione aũt quarta ⁊c. Hiero. Moyses vero alibi dicit quĩta progenie ascenderunt filij israel de terra egipti. sed quarta generatõne egressi sunt. Leui eñ genuit chaath. chaath genuit amram. ille aaron. aaron eleazar. ⁊ ille genuit phinees. chaath cũ patre suo leui ingressus est in egiptum. Eleazar vero cũ aaron egressus est. A chaath vsqꝫ ad eleazar.

† Michi adoptando.
si forte saltem ex illa †suscipiam filios. Cumqꝫ ille acquiesceret deprecanti. tulit agar egiptiam ancillã suam. post annos decem ꝗ̃ habitare ceperant in terra chanaan. ⁊ dedit eam viro suo vxorem: qui
† videns multiplicatũ israel secundũ carnẽ.
ingressus est ad eã. †At illa conce
† gratiã liberos parituram.
pisse se videns: despexit †dominã suam. Dixitqꝫ sarai ad abram: inique agis contra me. Ego dedi an
† Quasi de herede presumens.
cillam meam in sinum tuũ. †que videns ꝙ ꝯceperit: despectui me habet. Judicet dominꝰ inter me et te. Cui respondit abram: Ecce ait ancilla tua in manu tua est:
† quasi cesset vmbra. dominetur veritas.
⁞ destruente gratia regnum ⁊ sacerdotiũ nõ vult subiici superbia iudeorum
†vtere ea ut libet. ⁞Affligente igitᷣ eam sarai: fugam inijt. Cumqꝫ in
† Sermo diuinus.
uenisset illam †angelus domini
† Littere legis innitentem ⁞ cerimonijs suis priuatam.
†iuxta fontem aque in ⁞solitudine
† Consequenter egiptia in via sur que per heremum ducit ad egiptũ festinabat ire egiptum.
⁞ In angustia.
que est i †via sur in ⁞deserto. dixit ad eam: Agar ancilla sarai vnde venis? et quo vadis? Que respõ
† quasi nolo subiici gratie.
dit a facie †sarai domine mee ego fugio. Dixitqꝫ ei angelꝰ domini: Reuertere ad dominam tuam. ⁊ humiliare sub manu ipsius. Et
† Ex persona dei loquitur angelus.
rursũ: †Multiplicãs inquit multiplicabo semen tuum: ⁊ non numerabitur pre multitudine. ac deinceps. Ecce ait concepisti ⁊ paries filium: ⁊ vocabis nomen eius
Exauditio dei.
hismael: eo ꝙ audierit dominus

generationes ꝗttuor. Quidã tñ ab amrã ĩcipiũt ⁊ ad phinees ꝑueniunt. Quĩta vero generatione egressi sũt. ꝗꝛ iudas genuit phares. phares genuit esrom. esrom genuit aram. aram genuit aminadab. aminadab genuit naasõ qui genuit salmon. Phares cũ iuda patre suo ingressus est egiptũ. Naason prĩceps tribꝰ iude in deserto subscribitᷣ. cuiꝰ filius salmon in terram ꝓmissionis intrauit. A phares vsqꝫ naason generatõnes quinqꝫ. Quidam tñ ab esrom incipiũt: et ad salmon ꝑueniũt.

C. XVI.

Igitur sarai u. ⁊c. Rab. Nõ ẽ adulter abram. si viuente vxore ancille iungitᷣ. ꝗꝛ nondũ promulgata erat lex euangelij vniꝰ vxoris. ⁊ genus suum multiplicandũ audierat: sed ꝑ quã mulierẽ nesciebat. ꝗꝛ saram sterilem nouerat. nec fuit in coitu libidinosa voluptas ſ prolis habẽde pia charitas. vxor quoqꝫ hoc voluit ⁊ coegit ꝗ̃ filios habere nõ poterat. Ideo ex alia suscipere cupiebat: quẽ in locũ ꝓprij adoptaret.

Ingredere ad ã ⁊c. Hiero. Nota diligenter ꝙ ꝓcuratio filioꝝ in hebreo edificatio dicta est. Legitur eñ ibi Ingredere ad ancillã meã. si quomodo edificer ex ea. forte hoc est qḋ in exodo dicitᷣ: Benedixitqꝫ deus obstetricibus ⁊ edificauerunt sibi domos.

Mistice. Agar terrenã hierusalem significat. in qua vetꝰ lex carnaliter ⁊ seruiliter exercebatᷣ. Sara vero gratiam no. t. ꝗ̃ ciues superne hierlm liberos parit. Sz gratia noui testamenti diu in manifesto non fuit. ⁊ veteri testamẽto quasi ancille generandi licentiam dedit. seruos scilicet timore nõ amore seruiẽtes: tanꝗ̃ de semine abrae filios generans. quos ad vnius dei culturã astringeret. ⁊ ab ydolis quibus gentes similia sacrificia impendebãt reuocaret. Sed cum populus ille de operibꝫ carnis inflatus veniente christo gratiã refutaret. ⁊ in seruitute incredulus ꝑduraret. preualente gratia sic afflictꝰ

& attritus est: vt regnum & sacerdotiũ perderet. Unde in solitudinem redactus sedulo scrutando & meditando fontem legis sitiens nichil inuenit nisi vt monente lege p moysen tanq₃ per angelũ lata ad gratiam redeat & se subijciat.

Ra. Mistice. He due mulieres sunt duo testamenta. Agar vetus qd in sinagoga iudaicũ populũ seruituti nutriebat obnoxiũ. Sara nouũ qd populũ christianũ in libertatẽ fidei generauit. Multiplicati sunt ancille filij. vt nõ numerarentur pre multitudine: q supra arene cõparantur. Ipse ergo pplus ferocitate sua emulus & oib₉ bonis cõtrarius. maxime cũ christianũ populũ toto orbe inuidia stimulãte psequit: & lõge lateq₃ dispersus. vagando & negociãdo oib₉ est onerosus

Hic erit ferus homo. Uel rustic₉ secundũ alios. Hier. in hebreo habet phara. qd interpretatur onager. significat semen eius habitaturũ i deserto. i. saracenos vagos incertis sedibus. qui oms gentes quib₉ desertũ ex latere iungit incursantes impugnant ab oib₉.

Uocauit aũt a. Recte nomẽ eius ita vocauit: q₂ gratuit₉ consulit miseris. & humiles consolat. Unũ tu laborẽ & dolorem consideras. & tibi derelictus est paup &c. Profecto h vidi posteriora videntis me. Tale est illud. videbis posteriora mea. nã facies nõ apparebit tibi. Nõ eñ videbit homo faciẽ meã & viuet. Illã eñ manifestationẽ sapiẽtie dei nemo potest videre & viuere. Ipsa est species ad quã suspirat qui deũ diligit toto corde. tota anima tota mẽte. ad quã cõtemplandã etiã₃ primum diligendo sicut seipsũ. quãtũ potest edificat. Posteriora vero ei₉. i. incarnationem eius quã assumpsit postremis temporibus nũc p fidẽ & dilectionem desiderando contemplamur: in futuro eterna contemplatione fruemur.

† Feraliter viuentes prefigurans. Agrestis rusticus.
afflictionem tuam. Hic erit † ferus
† Impugnans domesticos fidei.
homo. † manus eius cõtra oẽs
† Resistendo infidelitati.
& † manus omniũ contra eum. & e
† Qui de semine abrae.
regione vniuersorũ † fratrũ suorũ
Militabit.
figet tabernacula. Uocauit autẽ
agar nomen domini qui loquebatur ad eam. † Propicius iusti.
Tu deus q † vidisti
† In figura prophetie.
me. † Dixit eniz profecto hic vidi
Incarnationẽ christi post venturã.
posteriora videntis me. Propterea appellauit † puteũ illũ † viuẽtis & videntis.
† Puteus significans profunditatẽ dominice incarnationis in eternũ manentis. † altitudinem consilii conseruantis.
† Nouum & vetus testamentũ.
Ipse est inter † cades et barad. † Peperitq₃ agar abre filium: qui vocauit nomẽ ei₉ hysmael.
† q₂ & filii carnis reputantur in semen.
† q₂ nõdum peruenerat ad numerũ celestium ciuiũ recipit carnalem filium.
† octoginta & sex annorũ erat abrã qñ peperit agar hismaelem.

C. XVII.

i. postq₃ celestiũ ciuium ceperat desiderare societatem.

Postquã vero nonaginta & nouem annorum esse ceperat. apparuit ei deus. dixitq₃ ad eũ: Ego dñs † omipotens
† Qui possum humiliare & exaltare.
† Secundũ placitũ meũ. † vt nõ timore sed amore seruias.
ambula † corã me: & esto † pfectus
† Promissionem.
Ponamq₃ † fedus meũ inter me
† In imitatoribus fidei tue.
& te: & † multiplicabo te vehemẽter
† humilis.
nimis. Cecidit abram † pronus in

Propterea appellauit puteũ &c. Usq₃ hodie puteus agar demonstratur in deserto arabie inter cades & barad. qui significat veteris legis & noue scripturam. quã conditor noster vita viuentium spes morientium intuitu pie miserationis mortalibus dedit: vt edocti & a vicijs correcti dei visione perpetuo digni esse mereantur.

C. XVII.

Fedus. In hebreo berith qd nõ testamentum sed fedus siue pactũ signat.

Nec ultra uoca. n. t. a. Hier. Dicunt hebrei q deus ex nomine suo. qd apud illos tetragrãmaton est. e. litterã abrae & sare addiderit. dicebatur autẽ abram qd est pater excelsus. postea dictus est abraam. qd est pater multarum. nam gentiũ in nomine non habetur: sed subauditur. Nec mirandũ. q cũ apud grecos & nos. a. littera videatur addita. e littera addita dicatur. Idioma eñ hebree lingue. e. consueuit scribere & a legere. sic econtrario. e. pronunciare & a scribere.

Chanaan. Interpretatur motus eorũ. cuius terra a fidelibus in possessionem accipitur: cum mens prius diuersis circumacta motib₉ in melius mutata. postmodum irreflexis oculis in anteriora extenditur.

† In anteriora se extẽdẽs. † imutabiliter
† faciem. Dixitq₃ ei deus: Ego † sũ
& ponam pactum meum tecum:
† i. prima via credendi.
erisq₃ † pater multarum gentium.
nec vltra vocabitur nomen tuum
† pater excelsus. † pater multarũ gentiũ q₂ oẽs gentes in semine ei₉ crediture. † Quia
† abram. sed appellaberis † abraã
in semine tuo. i. in christo oms gẽtes crediture.
Mutato affectu. mutatur nomen.
q₂ patrem multarũ gentiũ cõstitui
† In successoribus.
te. Faciamq₃ te † crescere vehemẽtissime. & † ponam te in gentibus
† Benedicentur in te oms gentes.
dauid. ezechias. & alii bene se & subditos regentes.
regesq₃ ex te egredientur. & statuã
Circũcisionis.
pactum meum inter me & te. & inter semen tuum post te in generationibus suis federe † sempiterno
† quia aliquid sempiternũ significabat.
† voluntate qui sum potestate.
vt sim † deus tuus & seminis tui
† imitatoribus fidei tue.
post te. Daboq₃ tibi & † semini tuo
post te terram peregrinatõis tue
omnem terram chanaan in possessionem † eternam: eroq₃ deus eorũ.
† q₂ aliquid eternũ p eã figuratur. vel eterna. i. in hoc seculo habenda.
Dixit iteruz deus ad abraam: Et
† Circumcisionis.
tu ergo custodies † pactum meuz
† Sequaces.
et † semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est † pactum
† Exponit quid pactũ.
† Condictum.
meum qd obseruabitis inter † me
† Circũcisio vetustatis est depositio.
& vos & semen tuũ post te. † Circũcidet ex vobis oẽ masculinũ.
† quia in hac parte est ppagatio corruptõnis
& circũcidetis carnẽ † preputij vri

In possessionẽ eterna. Aug. Scriptura vocat eternũ cuius finis nõ constituitur. aut qd nõ ita fit: vt deinceps non sit faciendum qñtum pertinet ad curã vel potestatem facientis. Unde seruiet eternũ qui paruo nesciet vti

Circũcidetur ex uobis o. m. Stra. bus. Tribus de causis h̃ pcipitur abrae. Primo vt p obediẽtiam mandati placeat. per cuius puaricationem adam displicuerat. Secundo vt hoc signo a ceteris nationib₉ discerneretur. Tercio vt in eo membro circũcisus quo libido solet dominari castitatem sibi seruãdam. & impudiciciã recidendã cognosceret.

Carnẽ preputiũ. Rab. Stra. Circũcisio facta in vno mẽbro significat circumcisionem spiritualem que in corde & in omnibus sensibus exhibẽda est. Circũcidendũ est cor. ne noxia cogitemus. Oculi ne vanitatem videamus. Aures circumcidende sunt. i. obturande ne audiant sanguinẽ. Et sic in omib₉ sensibus celebrãda est circumcisio.

Alc. Ideo autem abrae circũcisio commendata est: vt sub lege esset. Sicut adã ne de ligno manducaret. vt probaretur si hoc compleret an nõ. Credidit eñ abraaz filium se habiturũ in quo benedicerent oms gentes. & in cui₉ nepotib₉ castitatis & sobrietatis exemplar maneret. Unde ibi signũ fidei accepit: vñ ysaac filius dei nõ carnis nasciturus erat. non truncata corporis parte deformior: sed fidei signo gloriosior. igitur pro deo aliquid perdere lucrum est: non damnum. Si adam pactũ dei custodisset: abraam hoc pactũ non suscepisset. Sed q₂ ille in hoc mẽbro: culpam inobedientie prius cognouit decuit vt iste in hoc mẽbro signũ obediẽtie secundo acciperet. vt ita ostẽderetur obedientes quãdoq₃ generare filios ad vitam: vnde olim preuaricatores generarunt ad mortem.

All. Iam tũc ppter futurã peregrinationẽ ne misceret semẽ ei₉ gentib₉

circuncisionis pactũ datur in signũ: qꝛ significat naturã renouatam ꝑ baptismum post spoliationẽ veteris hominis per xp̄m qui resurrexit post sabbatum. seruos vero vernaculos empticios etiã circũcidi precepit: vt doceret ad om̄es pertinere redemptionis gratiam. Ibi ⁊ parentũ mutantur nomina· mutant̄ vt oĩa resonent nouitatẽ. abram pater excelsus· abraam pater multarum gentium.

Masculus cuius preputii caro· Isi· Queritur quomodo pueri incircũcisi qui pactũ dei irritũ nõ faciunt· sed qui eos circũcidere neglexerunt: perire debeant? Sed pactũ dei nõ secundũ opus sed secundũ originẽ in primo homine irritum fecerũt: in q̊ oẽs peccauerũt. Nascuntur eñ om̄s nõ ꝓprie sed originaliter peccatores. Ideo pereunt om̄s qui ꝑ regenerationẽ nõ liberant̄.

Sarai uxorẽ· t· Isi· Declarat̄ ꝓmissio de vocatione gentium in ysaac filio ꝓmissionis· i· gratie nõ nature. qꝛ de sene patre ⁊ sterili matre. et qꝛ hoc nõ ꝑ generationem sicut hismael· sed ꝑ regenerationẽ futuꝝ erat· imperata est circũcisio· qñ sare filius promittit̄ in typo ecclesie: nõ quãdo hismael· qui typus iudeorum.

Hiero· Isi· Errãt qui putant primũ saram ꝑ vnũ r· scriptã fuisse· ⁊ postea additum esse alteꝝ r· ⁊ qꝛ r· apud grecos· c· significat: multas sup hoc nomine suspicantur ineptias. cũ ⁊ vtcunqꝫ velint vocabulum cõmutatum: nõ grecã sed hebraicam debet habere rationẽ hebreũ eñ est. Nemo eñ altera lĩgua quẽlibet vocans ethimologiam vocabuli sumit ex altera. Sarai ergo primũ vocata ẽ ꝑ sin· res· ioth· Sublata ergo ioth· addita est e· littera q̃ per a legit̄: ⁊ vocata est sara. Antea eñ dicebatur princeps mea· q̃si vni⁹ familie mater. postea absolute princeps· oĩm· s· gentium prĩceps futura. Quidã pessime suspicant̄ eã prius leprã fuisse vocatã· ⁊ postea principem. cum lepra sarat dicitur· qđ in nostra lingua videtur habere aliquã similitudinẽ: sed in hebreo penitus est diuersa. Scribitur eñ ꝑ sade ⁊ ayn ⁊ res ⁊ tau· quod a tribus superioribus· i· sin· res· ⁊ e· quibus scribitur sara manifeste distat.

Cecidit abraam in f· s· ⁊c. Hiero· Post paululũ sequit̄: Et vocabis nomẽ ei⁹ ysaac qui risus interꝑtatur. de risu abrae· nõ de risu sare. Post q̃ eñ ex risu abrae vocatus est filius ei⁹ ysaac: legit̄ sarã risisse.

Nomen eius ysaac. Hiero· Sciendũ ꝙ quattuor in veteri testamẽto nominibus suis aperte anteq̃ nascerentur vocati sunt· hismael· ysaac· samson· ⁊ iosias· lege scripturas.

In testimoniũ· s· ꝙ ego vester deus· ⁊ vos populus meus a gentibus diuisus.

vt sit in signum federis inter me

quia in octaua etate· i· in eternitate septenarie volubilitati succedente exuimur carnali corruptione.

⁊ vos. Infans octo dierum circuncidetur in vobis. Omne masculinũ in generationibus vestris

domo nat⁹. ‖ qꝛ ibi neqꝫ seru⁹ neqꝫ liber

tam vernaculus q̃ꝫ emptici⁹ cir-

qꝛ neqꝫ ibi barbarus neqꝫ scita.

cuncidetur: ⁊ quicũqꝫ nõ fuerit de stirpe vr̄a. Eritqꝫ pactũ meũ

In depositõe carnalium. ‖ quoniam ad eternitatem ducit.

in carne vestra in fedus eternũ

Qui carnalia non deposuerit.

Masculus cui⁹ preputij caro cir-

Non computabitur inter sanctos.

cuncisa nõ fuerit· delebit anima

de cetu sanctorum· vnde Tu autem ibis ad populũ tuũ ‖ Ade in paradiso datum i quo omnes peccauerunt. ‖ i· nõ seruauit· qđ in baptismo promisit.

illa de populo suo: qꝛ pactũ meum irritum fecit. Dixitqꝫ deus ad abraam· Sarai vxorem tuã non

i· principem meã. ‖ Absolute. ‖ Exaltando principem. quia ecclesia in omni gente principatur.

vocabis sarai· sed saram. Et be-

Non ex agar.

nedicam ei: ⁊ ex illa dabo tibi filium

In cui⁹ semine benedicentur om̄s gentes. ‖ qꝛ christus dominabitur in gentibus.

cui benedicturus sum. Erit

dauid ⁊ alii· vel mot⁹ suos bene regentes.

qꝫ in nationes: ⁊ reges populoꝝ orientur ex eo. Cecidit abraam in

Nõ retro vt reprobi ‖ gauisus est. vnde filius eius ysaac risus vocatur.

faciem suam· ⁊ risit in corde suo

Applaudendo nõ disceptando· vnde paul⁹ nec cõsiderauit corpus suũ emortuũ· cũ iã esset

dicẽs: Putas ne centenario na-

centũ annorũ ⁊ emortuã vuluã sare.

scetur filius: ⁊ sara nonagenaria

optabat eñ vt filii carnis reputarẽt̄ i semĩe

pariet? Dixitqꝫ ad dñm: Utinã

Constituã pactum· m· i· ⁊c. Pactum vero dñi cum ysaac populo scilicet fideli· quem mater ecclesia per fidem ⁊ baptismum generauit· ⁊ fedus sempiternum: quia eterne vite possessio ei soli promittitur: qui cum capite suo christo regnum celi semper possidebit.

Super hismael quoqꝫ exau· t· ⁊c. Hismael populũ iudeorum significat· qui multiplicatus est valde. duodecim duces generauit· cũ multitudo carnalium iudeorum ex duodecim patriarchis genita in duodecim tribus est diuisa.

In anno altero. Annus alter quo sara genuit ysaac· tꝑa sunt regenerationis: quibus fusus est sanguis christi· ⁊ genus humanum ad vitã restauratum.

Tulit aũt abraã ⁊c. Non intendebat deus· ut tantũ preputium carnis abrae et sobolis eius circũcideretur: sed ei quẽ a cũctis elegerat eterni testamenti munera cõferebat. Vñ paulus Nos eñ sumus circuncisio· qui spiritu deo seruimus. Et alibi· Non enim qui in manifesto iudeus est neqꝫ que in manifesto in carne est circũcisio. Circuncidamus ergo dei verbo aures labia· cor· preputiũ ⁊ om̄ia membra carnis. De circũcisione auriũ dicit̄: Qui habet aures audiẽdi audiat. In circũcisis auribus verba sapiẽtie ⁊ veritatis nõ possumus audire. Circũcidamus labia: ne aliquid turpe vel malũ vel ociosum loq̄mur. Circuncidit carnem preputij qui sola causa posteritatis certis ⁊ legittimis temporibus coniugio vtitur qui aliter agit: nõ circuncidit. Ecclesia vero gratia xp̄i pro se crucifixi roborata· nõ solũ se ab illicitis tẽperat: sed etiã a ꝯcessis· ⁊ tanq̃ virgo spõsa xp̄i pudicis virginibus floret in quibus vera circuncisio preputij seruatur in carne. Qui autem non obscenis desiderijs vel sensibus hereticis ⁊ blasphemis assertionibus mechatur· sed fidei puritatem in conscientia custodit: corde circuncisus est. et de eo dici potest: Beati mundo corde ⁊c. Circuncidantur manus· ne mala faciant. Pedes· ne in malum currant. Uisus· ne illicita concupiscat. Gustus· vt ad gloriam dei manducet ⁊ bibat. Odoratus· vt christi odorem capiat· ⁊ operib⁹ misericordie odorẽ suauitatis spargat. Singula quoqꝫ membra· si in officijs deo seruiant: circũcisa sũt. Si vltra p̄scriptaꝫ legem luxuriant: incircuncisa.

hismael viuat coram te. Et ait deus ad abraã: Sara vxor tua pariet tibi filium: vocabisqꝫ nomen

Risus propter gaudium parentis. ‖ In ysaac vocabitur tibi semen· nõ filio carnis· quia filii promissionis· filii dei vocabuntur.

eius ysaac. Et ꝯstituam pactum meum illi in fedus sempiternum

filium carnis.

et semini eius post eũ. Sup his-

quodammodo. ‖ in temporalibus: nõ eter-na promissione.

mael quoqꝫ exaudiui te: ecce be-

nedicam ei· ⁊ augebo ⁊ multipli-

duodecim tribus carnaliũ iudeorũ. ‖ Apostolos duodeciꝫ qui de iudaica plebe fuerũt· vel duodecim tribus populi.

cabo eum valde. Duodecim duces generabit: ⁊ faciam illum cre-

Eterne promissionis.

scere in gentem magnã. Pactũ

Christianũ populũ. ‖ ad eos· s· quos fide generabat.

vero meũ statuã ad ysaac· quẽ

gratia noui testamẽti. ‖ presenti vita. ‖ vetustate immutata.

pariet tibi sara tẽpore isto: in an-

in assumpta forma visibili.

no altero. Cunqꝫ finitus esset ser-

inuisibilem se prebuit.

mo loquentis cũ eo: ascendit de-

vel ab. ‖ Presigurans qꝛ ad omnẽ professionem spiritualis pertinet circuncisio. qꝛ circumcidendi sunt omnes sensus.

us ad abraam. Tulit aũt abraã hismael filium suum· ⁊ om̄es vernaculos domus sue· vniuersosqꝫ quos emerat· ⁊ cũctos mares ex omnibus viris domus sue· ⁊ circuncidit carnem preputij eorum

qꝛ obedientia est complenda sine mora.

statim in ipo die: sicut p̄ceperat ei

innouatus hoc numero insinuatur pertingere ad societatem ciuium supernorum.

deus. Abraam nonaginta ⁊ nouẽ erat annoꝝ quãdo circũcidit

Die. Stra. Queri solet quomodo femine saluabant̃ q̃ nõ circũcide bant̃. Fide. s. ꝛ hostiaꝝ oblatõe: sicut ante circũcisionem viri sancti mũda bantur. Unde fide purificans corda eorum. C. XVIII.
Apparuit aũt ei. d. Isi. Abraam triplicem figurã gerit. Primam sal uatoris: qui relicta cognatione: venit in mundũ. Alterã patris: q̃ filium vnicũ immolauit. Terciã (q̃ in hoc loco apparet) sanctoꝝ: qui aduentum xp̃i cũ gaudio susceperũt. Tabernaculũ abrae. bidlin significat. vbi p tem pore pphete ꝛ aposto li habitauerũt. ꝛ xp̃s adueniens. a creden tib⁹ except⁹: ab incre dulis in ligno suspen sus est.

Tres uiri. Alt. Tres viri xp̃i pnun ciant aduentũ. quem duo angeli comitan tur. Moyses secũdũ quosdã ꝛ helias. vn⁹ legislator. qui in lege aduentũ dñi indica uit. Alter qui in fine ventur⁹ est secundũ aduentũ christi nun ciaturus. ꝛ euãgeliũ ei⁹ p̃dicaturus. Vñ trãsfigurato domino in monte cũ eo viden tur.

Tres vidit ꝛ vnũ adorauit. saluatorẽ scilicet ostendens: cu ius aduentum p̃sto labat. Vñ abraã vi dit diẽ meum. ꝛ gaui sus est. Preuidit em̃ mysteriũ futuri sacra menti. Unde pedes eoꝝ lauit: vt in fine mundi. purificatõem lauacri futurã mon straret. Pedes enim nouissima significãt.

Quos cũ uidis. Greg. Moꝝ. Abra am tribus angelis oc currit. quia vir ꝛ dñs dom⁹. i. spiritualis in tellectus. debet in co gnitõe trinitatis clau stra carnis excedere: ꝛ quasi habitatõnis infime ianuam exire. Cura carnis quã sa ra signat. foris ad ia ctantiã nõ appareat sed post tergũ viri. i. sub discretione sp̃us solis necessarijs intẽ ta. nesciat procaciter detegi: sed verecũde moderari.

carnem preputij sui. ꝛ hismael fili
† non pertingens. s. ad expletionẽ legis ꝛ euã gelij. que quaternarii numero figuratur.
us eius † tredecim annos imple uerat tempore circũcisionis sue. Eadem die circũcisus est abraam ꝛ hismael filius eius. ꝛ om̃s viri domus illius. tã vernaculi q̃ em pticij. ꝛ alienigene pariter circun cisi sunt.

C. XVIII.

Apparuit aũt
† apparet deus humilibus.
ei dominus in † conualle mambre
† fide p quã intratur in ecclesiã. que est taber naculũ: q̃ in ea deo militatur.
sedenti in † ostio tabernaculi sui in
affectu boni desiderii.
ipso feruore diei. Cumq̃ eleuasset
† q̃ ita affectis. manifestatur fides trinitatis.
oculos. † apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum
† Studio hospitalitatis hoc in exemplũ relin quens nobis.
vidisset. † cucurrit in occursũ eoꝝ
† Initio fidei. † vnũ. qui tres viderat.
de † ostio tabernaculi sui ꝛ † adora
deũ in angelis sentiens. mauult dño loqui q̃ angelis.
uit in terra. ꝛ dixit: † Domine si in
† in beneplacito. † Ne transitorie frugr
ueni gratiã † in oculis tuis. † ne trãs
visione tua.
eas seruum tuũ: sed afferam pau xillum aque. ꝛ lauẽtur pedes ve stri. ꝛ requiescite sub arbore. Po namq̃ buccellã panis: ꝛ confor tetur cor vestrum: postea trãsibi
† vt hec officia vobis exhiberem.
tis. Idcirco enim declinastis ad
† Ne charitatis vitare viderentur officia.
seruũ vestꝝ. † Qui dixerũt: Fac vt
† Ne senex ministrare videretur tepide.
locut⁹ es. † Festinauit abraam in
† vt mulier infidelis. p virũ fidelẽ saluetur.
tabernaculũ ad † saraꝫ. Dixitq̃ ei:
† quasi dicatur ecclesie congregare de omnibus partibus. † amphoras. Idem misteriũ hic ꝛ in euangelio vbi mulier tria sata fermentat.
Accelera. ꝛ † tria † sata simile cõmi
† q̃ sancti spiritus igne decocti. sunt deo cib⁹ acceptabilis. † In pane vnitas credentium significatur. q̃ panis ex multis granis pficitur.
sce. ꝛ fac † subcinericeos † panes.
vt ecclesia ex gentibus congregaretur. recurrẽ dum erat ad antiquos patres.
Ipse vero ad armentum cucurrit
† christum de patriarchis natum. vñ placebit deo super vitulum nouellũ ꝛc.
ꝛ tulit inde † vitulum tenerrimum
† Excellentem in genere humano † Cõmi sit ordini prophetarũ annunciandũ.
ꝛ † optimũ. † deditq̃ puero. Qui
† Studiose predixit passione cõsummandũ.
festinauit ꝛ † coxit illum. Tulitq̃
† Euãgelicã pinguedinẽ vel doctrinã † po tum paruulorũ. veterẽ. s. legem † xp̃m passũ
† butirum. ꝛ † lac. ꝛ † vitulum quẽ
† his sacramentis aluntur ministri christi.
coxerat. ꝛ † posuit corã eis. Ipse
† q̃ sacramentũ crucis intuebat̃ † Cruce.
vero † stabat iuxta eos sub † arbo re. Cũq̃ comedissent. dixerũt ad eum: Ubi est sara vxor tua? Ille
† q̃ in ecclesia mulieri non pmittitur docere latet sara. Quasi nõ est mulieris in publicũ prodire.
respondit: † Ecce in tabernaculo
† Prius refecti vt homines in vnitate deita tis. cuius beneficio erant implẽda ventura pre dicunt.
est. Cui dixit: † Reuertens veniã ad te tempore isto vita comite. et
† Hic sara sinagogã significat. que in vmbra sacramentorum se abscondens christum venisse non credit.
habebit filiũ sara vxor tua. † Quo
† q̃ nondũ fidem adhibuit.
audito: sara † risit post ostiũ taber

Grego. Abraam nõ potuisset angelos videre. hospitio suscipere. ꝛ cibos adhibere: nisi corpus ex aere assumpsissent. Nõ em̃ apparerent. non cibos sumerent. nisi solidũ corpus ex celesti elemento haberent. nec mirũ q̃d mo do angeli. modo dñs vocantur. q̃ angeli vocãtur qui exterius ministrãt: ꝛ dominus ostenditur. qui interius imperat.

Sꝫ afferã. Ad hospitalitatis officia reuertit̃ q̃ etiã angelis exhiberi pos sunt. cũ ex elementis corporeã formã assumũt q̃d abraã intelligẽs. deitatẽ in vnitate adorabat. ꝛ dispensatõi angelice in forma visibili ministrabat.

Tria sata. Hec in typum ecclesie dicunt̃. q̃ de trib⁹ mundi partibus in vnitatẽ fidei ꝯgregata ẽ. ꝛ quasi panis sine fermẽto igne sp̃us decocta est.

Sata. Stra. Satum gen⁹ est mensure. tria sata. tres filios noe signi ficãt. ex quib⁹ omne genus disseminatũ est. Significatur ergo ecclesia vel euangelica doctrina. per totum mundum disseminanda. ꝛ in trib⁹ mundi partibus. asia. africa. ꝛ europa. multiplicanda.

Tria sata. De quibus sara subcinericeos panes facit: tres filios signifi cant noe. ex quib⁹ om̃e genus hominũ natum est: qui diuine trinitati cre dentes aqua baptismatis. p sarã. i. ecclesiã conspersi sunt. ꝛ in vnũ panem corporis xp̃i redacti. Hec sunt tria sata farine. q̃ mulier in euãgelio fermẽ tauit. Azimi sunt panes: q̃ sine fermẽto malicie ꝛ languore nequitie ꝛ fer uore puerse doctrine oportet esse credentiũ vnitatem.

Subcinericeos. Subcinericij sunt ut p penitentiã delictorum sp̃ussancti vapo re decocti. esca deo ac ceptabilis efficiant̃.

Vitulũ tenerri mum. Vitulus te ner ꝛ saginatus xp̃i corp⁹ est. q̃d p salute mundi ad arborẽ cru cis immolatum est. Hic est vitulus qui pdigo filio occidit̃.

Butirũ et lac ꝛc. Cũ carne vituli ap posuit: q̃ lac veterem legem signat. Unde Lac potũ dedi vobis nõ escã ꝛc. Tradide rat em̃ illis legis mã datum. quasi lac de uberib⁹ duaꝝ tabula rum expressum. hoc est testamentum fidei. q̃ nondũ poterãt euan gelice doctrine soli dam escã sumere.

Butirũ vberrimũ ꝛ pinguissimũ euãge licũ est testimoniũ q̃d velut oleũ fidelibus in signũ datur. Vi tulũ cum lacte ꝛ buti ro apposuit: quia nec corpus dñi sine lacte legis. nec h̃ sine euan gelio esse potest.

Sub arbore autẽ sederunt in dominice passionis signũ. cui⁹ p̃dicatores sunt.

Ecce in taberna culo ꝛc. Strabus. Abraam foris cũ an gelis. Sara in taber naculo est. q̃ fortiuꝫ ꝛ doctoꝝ est aperte p̃ dicare. exemplis istru ere. Infirmoꝝ ꝛ insi pientiũ discere: ꝛ subditos esse.

Habebit sara. f. Promittit deus sare sterili filiũ dicens. Circa h̃ tem pus veniam. nõ tempus sed qualitatẽ sui aduentus significans: q̃n p fili um repromissũ fidelis populus erat nasciturus. Unde. letare sterilis que nõ parturis ꝛc.

Quo audito ꝛc. Aug. Arguit̃ sara q̃ risit. ꝛ non abraam: cũ similiter riserit. q̃ illius risus admirationis fuit: hui⁹ dubitationis. q̃d diiudicare potuit qui corda nouit. Negat sara se risisse: cum deũ nõ possit latere. sed forte homines putabat. abraã vero deũ intelligebat. sed humanitatis offi cia prebendo. que tantum infirme carni necessaria sunt. mirum nisi homi nes prius arbitratus est. sed in quibus deum loqui intelligeret. quibusdã signis diuine maiestatis apparentibus. sicut in hominibus deum appar uisse sepe scriptura testatur. sed postea angelos fuisse cognouerũt.

Erant aũt am̄ [et]c. Senioꝝ etas minor est ꝙ̄ senũ. [et] si senes appellent̄ seniores. Unde si secundũ medicos senior vir de muliere seniore filios facere non potest: etiã si adhuc muliebria fluant secundum h̄ abraam mirat̄ dei potentiã de pmissione filij. [et] hoc miraculũ posuisse aplm accipe possumus. Emortuũ em̄ corpus nõ omĩno ad generationẽ erat: si mulier iuuenilis etatis fuisset. Sz de puecta etate generare nõ poterat. de cethura em̄ postea generauit: qꝛ iuuencula fuit. Tradunt eniz medici: qꝛ senex de femina puectioris etatis ([et] si muliebria contingãt ei) generare non possit: de iuuencula aũt possit. Rursus mulier puecte etatis [et] si adhuc muliebria cõtingant ei de seniore parere nõ potest: de iuuene potest. Miraculum ergo fuit: qꝛ vterqꝫ senex [et] puecte etatis. [et] desierãt muliebria sare.

Uoluptati o. d. Greg. morali. Cure carnis. cũ sepe dicit̄ vt de se minime ꝓsumat: [et] totam se in diuine spei fiduciã trãsferat. despicit [et] cessãte studio adesse sibi vite subsidia diffidit. Uñ sara promissiones dei audiẽs ridet. sed ridens corripitur correpta ꝓtinus fecũdatur. [et] q̃ iuuentute vigens fecundari nõ potuit: annis fracta senilib[us] cõcepit. quia cũ cura carnis sui cõfidentiã habere desistit: cõtra spem ex diuina pmissione accipit qđ habiturã se ex humana ratione dubitauit. Uñ bene q̃ generat̄ risus dicitur: qꝛ dũ supne spei fiduciaz ꝯcipit: q̃d mens nostra aliud ꝙ̄ gaudium parit.

naculi. Erant autem ambo senes
† quibus deficientibus mulier parere desinit. vt cõmendetur miraculũ si sterilis pariat.
prouecteqꝫ etatis. [et] † desierãt sare
† Menstrua. † disceptando de oraculo.
fieri † muliebria. Que † risit occulte dicens: † Postqꝫ cõsenui. [et] dominus † me[us] vetulus est. volup tati operam dabo? Dixit autẽ dñs ad abraaz: Quare † risit sara vxor
† Naturalem consequitur rationem.
† disceptando.
† Quasi quare plus acquieuit nature ꝙ̄ diuine potentie.
tua? dicens: † Nunquid † paritura sũ anus? Nunqđ deo est quicqꝫ difficile? † Iuxta condictũ reuertar ad te hoc eodẽ † tempore † vita comite. [et] habebit sara filiuz. Negauit sara dicens: Nõ risi † timore perterrita. Dominus aũt non est inquit ita: sed risisti. Cuz ergo surrexissent viri inde. † direxerũt oculos contra sodomã. † [et] abraam simul gradiebatur deducens eos. Dixitqꝫ dominus: Num celare potero abraam que gesturus sum: cum futurus sit in gentẽ magnaz ac robustissimam. [et] benedicende sint in illo om̄es nationes terre. Scio em̄ ꝙ precepturus sit filijs suis [et] domui sue post se. vt † custodiant † viaz domini. [et] faciãt † iusti
† Quasi sicut dixi fiet.
† Anni futuri. qꝛ preterito tpe vmbre succedet qui signabatur in vmbra. † antropospatos. sicut cetera.
† qꝛ s. timuit.
† Adhuc femineã incredulitatẽ increpat.
† qꝛ cũ abraam tractauerant de futura misericordia. iam cõtra sodomã iudiciũ intentatur.
† Euentũ futuroꝝ ignorãs. sed dñs sicut vult pios scire premia iustoꝝ. sic nõ ignorare supplicia impioꝝ.
Quasi ideo notifico ei iudicia mea. vt sequacibus suis nota faciat.
Nõ solum premia. sed etiã obedientiã iusticie † Eo fine.
filioꝝ eius pmisit deus abrae. vt circa eos etiã pmissa compleantur. † precepta. † Recedant a malo.

Num celare po. Bene dñs abrae secreta sua committit. quẽ voluntatis sue [et] secretoꝝ fidelẽ executorem cognouit. de q̊ ĩ carne nascitur[us] erat in quo om̄s thesauri sapientie [et] sciẽtie absconditi. Promittit quoqꝫ abrae nõ solũ premia. sed obedientie filioꝝ eius insticiã [et] circa eos promissa compleri. Rursumqꝫ promittitur ysaac in gentem magnam futurus. [et] ꝙ in eo benedicentur om̄s gentes terre. Quib[us] verbis duo illi promittuntur Gens iudeoꝝ secundũ carnem. [et] om̄s gentes p fidem.

Clamor sodomorũ [et]c. Aug. Si hec verba nõ dubitantis. sed irascentis [et] minantis accipiam[us]: nulla est questio. Humano em̄ more ad homines loquit̄ deus. [et] ira eius sine perturbatione est: quia immutabilis est. Sepe aũt sic minando dicimus. Uideamus si nõ tibi facio. [et] si nõ potero tibi facere. vel sciam. i. experiar vtrũ nõ possiz. Sed perturbatio nõ cadit in deum. Mos aũt humane locutionis est. cui deus se coaptat: vt humane infirmitati conueniat.

Grego. Mor. Peccatũ vero cũ voce culpa est in actione. Peccatũ vero cũ clamore culpa cũ libertate. Descendaz [et] videbo [et]c. Mala hoim nõ ante credam[us]: ꝙ̄ probemus. Et ecce p angelos ad cognoscẽda mala descendit. [et] tanto crimine inuolutos inueniens quasi patientiã ꝑtermisit. [et] eos igne iudicij ante iudicij diez ꝓuenit. q̊ cũ tranquillitate iudicat. vt maiora crimina tarde credant̄. [et] veraciter agnita citius puniantur.

ciam [et] iudicium. vt adducat dominus propter abraam omnia q̃ locutus est ad eũ. Dixit itaqꝫ dñs Clamor sodomoꝝ [et] gomorreorũ multiplicatus est. [et] peccatũ eorũ † aggrauatũ est nimis. † Descendã [et] videbo: vtrum clamorẽ qui venit ad me opere compleuerint. an non est ita? vt sciaz. † Cõuerterũtqꝫ se angeli inde. [et] abierunt sodomam. Abraaz vero adhuc stabat coram domino. [et] appropinquãs ait: Nunquid perdes iustũ cum impio? Si fuerint quiquaginta iusti in ciuitate peribunt simul. et non parces loco illi propter quinquaginta iustos. si fuerint in eo? Absit a te vt rem hãc facias. [et] occidas iustum cum impio. fiatqꝫ iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui † iudicas omnẽ terram nequaqꝫ facies iudicium hoc. Dixitqꝫ dominus ad eum: Si inuenero sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis. dimittaz omni loco propter eos. Respondit abraam dicens: Quia semel cepi: loquar ad dominum meum
Euidentia publicati flagitij que accusatore non eget.
† Consuetudine. quasi superposito lapide.
† vt a precipitatione iudicij cõpesceret mala sodome. prius voluit pbare ꝙ̄ iudicare.
† qꝛ dñs in angelis loquitur. nũc in ei[us] ꝑsona nunc in angeloꝝ stilus alternatur.
Per iusticiã paucoꝝ vult impetrare misericordiam multoꝝ. Aliqui remissione digni. qꝛ quinquagesimus remissionis annus est.
vt innocẽs pereat.
† Iuste disponis.
Orando hec dicit. nõ inuehendo.

Si fuerint. l. [et]c. Isi. Quinquagenarius numerus a quo vsqꝫ ad. x. descendit penitentiã significat. Uñ [et] quinquagesimus psal. penitentialis est. Si ergo ꝯuerterent̄ saluarent̄. Sz cũ deus aspicit delinquentes nolle ad penitentiam cõuerti. ilico ardorẽ immoderate luxurie igne gehenne cõpescit. vsqꝫ ad x. iustos nõ perire sodomam dixit: qꝛ si in quolibet per. x. preceptoꝝ custodiã christi nomẽ inueniatur: non peribit. Denarij em̄ numeri figura et crucẽ xpi significat.

Loquar ad d. [et]c. Greg. mora. Sancti quãto magis diuinitatis interna prospiciunt: tanto magis se nichil esse perspiciũt. Nusqꝫ legit̄ abraam se cinerẽ [et] puluerem professum esse: nisi cũ meruit dei locutionẽ habere. [et] ait: Loqr ad d. m. cum sim puluis [et]c. Fortasse eniz aliq̃d se esse crederet si verã essentiã q̃ supra ipm est non sensisset. Unde [et] dauid exclamat. Memento dñe qm̄ puluis sum[us] [et]c.

Gre. mora. Quosdam p tumorem census nõ eleuat: sed per misericordie opera. Quidam dum se terrenis abundare conspiciunt. veras diuitias nõ requirunt. [et] eternum regnum nõ amant: qꝛ temporalia sufficere putant. Nõ est ergo census in crimine. sed affectus. cuncta em̄ que deus ꝯdidit bona sunt Sed qui bonis male vtitur: hic agit vt p edacitatis ingluuiem eo quo viuere debuit pane: moriat̄. Paup ad requiem lazarus venerat: superbuz diuitem cruciabant tormenta. Diues abraam fuerat: qui lazarum ĩ sinu

tenebat. Ait tamen: Loquar ad d. m. cum sim puluis ⁊c. Quid diuitias suas estimabat: qui se ipsum puluerē cineremq; putabat. Aperte cernimus in quo loco se posuerat. qui se puluerē ⁊ cinerem etiā cum deo loqueretur estimabat. Qua ergo pena feriendi sūt. qui ad summa nō pficiunt: ⁊ de minimis se extollunt.

Quinq; fuerint Quinq; ciuitates igneis imbrib⁹ combuste. omnes enim qui quinq; corporis sensus libidinose tractauerunt: futuro incendio sunt cremandi.

Si inuenti fuerint ⁊c. Alc. Nō necesse est hoc de omni loco accipere. de sodomis autem potuit dici: quia sciebat deus nec decem esse ibi et ideo sic respondebatur abrahe ad exaggerationem iniquitatis sodomorū.

Decem. Denarius crucē christi designat quia x. littera qua denarius exprimitur in figura crucis formatur.

Dixit. Sciebat eñ nec vnum ibi esse preter loth. ad exaggerandam iniquitatem h̄ dicitur. sicut apud hieremiā. Videte si inueniatis hominem facientem iusticiam. quasi. Inuenite vel vnum. ⁊ parco eis.

C. XIX.

Ueneruntq; duo angeli ⁊c. Notandu₃ q̄ tres angeli numero īpari abrahe apparent. quia numero impare deus gaudet Sodomam venerūt pari numero. i. duo. qui numerus primus ab vnitate recedit. et princeps est alteritatis. quasi femineam figurans molliciem. Venerunt in vespere: quia iam sodomis occubuerat sol iusticie.

Qui cū uidisset. ⁊c. Vñ occurrit loth ⁊ adorat. angelos videtur intelligere Vñ ad refectionem corporis inuitat: homines videtur putare. Sz de his ⁊ de illis qui abrahe apparuerūt idē intelligendum est. Ex h̄ aūt loco scripture ⁊ multis alijs cōmendatur virtus hospitalitatis. Vñ paulus. hospitalitatē nolite obliuisci. p hanc eniz placuerūt quidam angelis hospitio receptis.

Sublimitatē promissionis temperat subiectione humilitatis.

cum sim puluis ⁊ cinis. Quid si
Quinq; sensib⁹ deditis ⁊ remissione indigni
min⁹ quinquaginta iustis quinq;
i. ppter eos qui corpus quadragenaria abstinentia domant. ⁊ sensibus quinq; ordinate vtuntur: nō parces omnibus.
fuerint: delebis propter quadragintaquinq; vniuersam vrbem?
Parcam.
Et ait: Nō delebo. si inuenero ibi quadragintaquinq;. Rursumq;
Legis ⁊ euangelii precepta seruātes. quater enim. x. xl. fiunt.
locut⁹ est ad eū: Si aūt quadraginta inuēti fuerint. quid facies?
Ait: Non percutiā ppter quadraginta.
Qz videbatur dñm interrogās artare respōso. tempat prefatione qd̄ querit.
Ne queso inquit indigneris domine si loquar. Quid si inuenti fuerint ibi triginta? Respōdit
Legē cū fide trinitatis seruantes. ter eñ. x. xxx fiūt.
non faciam: si inuenero ibi triginta. Quia semel ait cepi loqr ad dominum meū: Quid si inuēti fuerint ibi viginti? Dixit: Non
Seruantes mandata cū dilectione dei ⁊ pximi ppter denariū ⁊ binarium.
interficiā ppter viginti. Obsecro inquit ne irascaris domine. si loquar adhuc semel. Quid si inuēti fuerint ibi decem? Dixit: Non
Decalogi mandata seruantes.
delebo ppter decem. Abijt dñs postq; cessauit loqui ad abraam. ⁊ ille reuersus est in locu₃ suū.

C. XIX.

Ueneruntq; duo angeli sodomam vespere sedente loth in foribus ciuitatis.
Expectante cuiuslibet hospitis aduentum.
Qui cū vidisset eos surrexit obuiam eis: adorauitq; pronus in terram. ⁊ dixit: Obsecro domini. declinate in domum pueri vestri
Vt appareret q̄ hospitalis esset.

Lauate. Quod hospitib⁹ solet fieri. vt affect⁹ terreno puluere sordidati. ⁊ accidia ⁊ pusillanimitate tanq̄ puluerulētis squalorib⁹ emūdent. Vñ in monasterijs puenientib⁹ de uia oratio celebratur

⁊ manete ibi. Lauate pedes vestros: ⁊ mane proficiscemini viā vestram.
Futurū exterminiu₃ significant: dū se immunes ⁊ abhorrere flagicia sodomorū monstrāt.
Qui dixerūt: Minime sed in platea manebimus. Compulit illos opido vt diuerterent ad eum.
Qz humana forma indutos vel vestitos videbat.
Ingressisq; domū ei⁹ fecit conuiuiū: Coxit azima. ⁊ comederunt.
Qz immunis a fermento nequitie sodomorum.
Quia tranquillitatem castitatis semp inquietare molitur circūstrepens sartago libidinum.
Prius aūt q̄ irent cubitū. viri ciuitatis vallauerunt domū a puero vsq; ad senem. omis populus simul.
Filii noctis. operibus noctis obtenebrare volunt filios lucis.
Uocauerūtq; loth ⁊ dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? Educ illos huc vt cognoscamus eos. Egressus ad eos loth post tergu₃ acclu dens ostiu₃ ait: Nolite queso fratres mei. nolite malu₃ hoc facere
Perturbatus flagitiū flagitio vult cōmutare
habeo duas filias. que necdum cognouerunt vi₃. Educā eas ad vos. ⁊ abutimini eis sic placuerit vobis. dummodo viris istis nichil faciatis mali: qz ingressi sunt sub vmbra culminis mei.
Mos fideliū est ab omī iniuria hospites defensare Homines tantū putabat.
At illi dixerūt: Recede illuc. Et rursus. Ingressus es inquiūt vt aduena nunqd vt iudices? Te ergo ipsu₃ magis q̄ hos affligem⁹. Uimq;
Quasi peregrina iudicia nō recipimus.
Quos temptatōe libido supare nō potest. grauiorib⁹ stimulis vrget.
faciebant loth vehementissime. Iamq; ppe erat vt effringerēt fores. ⁊ ecce miserūt manū viri. ⁊ introduxerūt ad se loth. clauserūtq; ostiū. ⁊ eos q̄ erāt foris pcusserūt
Qz cū castitas pene vsq; ad lapsum impetitur sepe bonorū adiutorio intra cōscientie claustra inuiolata seruatur.
Qz adit⁹ cordis ɔtra prauos mot⁹ rōe muniūt

Compulit illos. Alc. Angeli quasi coacti domum loth ingrediuntur: vt charitas ipsius tentata ⁊ probata remuneret. et vt ostenderetur quātum esset hospitalitatis bonum. hospitalem domum ingressi sunt: ⁊ hospitem liberauerunt. clausas hospitibus domos ignis ingressus. peccatores perdidit.

Habeo duas. f. Aug. Utru₃ admittenda sit compensatio flagitiorum. vel quorumlibet peccatorum: ut faciamus mala ne fiant grauiora: an perturbationi loth non consilio tribuendum: merito queritur. Et nimirum periculosissime hec compensatio admittitur. Si autē perturbatio mētis fuerit: nullo modo imitanda.

Et introduxerūt Greg. mora. Malis aduersantibus intra domum loth reducitur. ⁊ munitur. quia quisq; iustus prauorum insidias sustinēs ad mente₃ reuertitur ⁊ manz interrit⁹. Sodomite ī domo loth. ostiū inuenire nequeunt: quia corruptores mentium contra vitam iusti nullū reprehensionis aditum inueniunt. pcussi cecitate quasi domū circumeunt. quia inuidentes facta ⁊ dicta perscrutantur. Sed quia de vita iusti fortis ⁊ laudabilis actio vbiq; obuiat: errantes parietem palpāt.

Percusserūt cecitate. Aug. Grece acrisia. i. auidētia. si possit dici. que faciat nō videri. nō omnia sed qd̄ non est opus Quomodo eñ deficerent querendo ostium: si cecitate percussi essent vt nichil viderent. Sua eniz calamitate turbati: nichil vlterius requirerent. Hac acrisia percussi erant: qui heliseum querebant. ⁊ qui christum post resurrectionem cum ipso ambulantes non cognoscebant.

Egressus itaqꝫ ⁊c. Hiero. In sequē tibus filie loth virgi nes fuisse leguntur. ⁊ ipse ad sodomitas di xit Ecce due filie mee q̄ nō cognouerūt vi rum ⁊c. Nūc aūt di citur habuisse gene ros. Sꝫ quidā arbi trantur eas q̄ viros habuerunt in sodo mis perisse: ⁊ q̄ virgi nes erāt cū patre exis se. Sed hebraica ve ritas habet. Egressus est loth ⁊ locutus est ad sponsos qui acce pturi erāt filias eius Virgines ergo filie necdū fuerant matri monio copulate.

Cumqꝫ esset ma. ⁊c. Isi. Loth frater abraam iustus ⁊ ho spitalis in sodomis significat corpus chri sti. qđ in omnibus sā ctis inter impios ge mit: quorū factis nō consentit. ⁊ a quorū permixtione liberabi tur in fine seculi. illis dānatis supplicio ig nis eterni.

In monte s. t. f. Strab. Mons alti tudinem virtutum si gnificat. ad quā an gelus hortatur. scđm illud. Si vis pfectus esse. vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ ⁊c. Qui vero uiderit se nō pos se conscendere: meli⁹ est vt ī segor. i. in par uula remaneat. con tentus laicali ⁊ cōmu ni vita. q̄z montē vir tutis arripiat: ⁊ ad se cularia redeat. Vir ginitas alt⁹ mons est ad quā angel⁹ horta tur. Si quis videt se nō posse cōscendere: maneat in segor. i. in legittimo cōiugio. qꝛ meli⁹ est mediocri bo no vti. q̄z p abrupta libidinis precipitari. Vñ ꝓpter fornicati onē vnusquisqꝫ vxorem habeat.

Nec possum ī monte. s. Perturbatus nō credebat dño. quē in an gelis agnoscebat. sicut pturbatus filias prostituebat.

Est ciuitas hic ⁊c. Isi. Sodoma interpretatur cecitas: ⁊ exprimit mū dana desideria. Altitudo montiū speculatio pfectoꝝ. Sꝫ qꝛ multi mundi illecebras fugiunt: tm̄ in actione positi. cōtemplationis apicē subire neque unt. Exiuit loth a sodomis: sꝫ ad montana non puenit. Vñ loth ait: Est ciuitas h iux ⁊c Iuxta dicit: ⁊ tm̄ ad salutē tuta. qꝛ actiua uita nec a mūdi curis ex toto discreta: nec a gaudio eterne salutis est aliena.

Ad quā possum fugere. Qui ad contemplatiuā ascendere nō suffi ciunt. ad actiuā vitam confugiūt in qua saluentur.

Gre. Mora. Arentē sodomā fugere est incēdia carnis declinare. Altitu do montiū mūdi con tempt⁹. Vel in mōte sūt q̄ carnali copule inherēt. s; nisi cura su scipiende ꝓlis. nulla soluuntur voluptate carnis. Sꝫ qꝛ multi carnis scelera deserūt nec tm̄ in ꝯiugio car nis positi. vsus solū modo debiti iura cō seruāt. Exijt loth de sodomis. sed nō mox ad montana puenit: qꝛ damnabilis vita relinquit. sed adhuc celsitudo ꝯiugalis cō tinētie subtilit nō te net. Est in medio se gor q̄ fugientē infir mū saluet: qꝛ cū p in cōtinētiā miscēt ꝯiu ges. lapsus scelerꝫ fu giunt: ⁊ cū venia sal uant. ⁊ q̄si paruā ci uitatē inueniūt: in q̄ ab ignib⁹ defendunt qꝛ ꝯiugalis vita non virtutib⁹ mira est: sꝫ tm̄ a supplicijs secura Vñ. est ciuitas h ⁊c. Vitā suā ꝯiuges. q̄ in pua ciuitate custo diūt: qñ ꝓ se assiduis oratōib⁹ intercedūt. Vñ ad loth dicitur Ecce in h suscepi p̄. t qꝛ cū deo oratio fun dit: talis vita ꝯiugij nō damnat. Unde Nolite fraudare in uicem ⁊c.

Igitur d. p. s. ⁊c. Greg. Sulphur fe tor carnis. Ignis ar dor carnalis deside rij. cū dñs carnis sce lera punire decreuis set. qualitate vltiōis innotuit macula cri minis. Sulphur em̄ fetet. ignis ardet. qui ergo ad puersa desi deria carnis fetore ar serant: iure sulphure ⁊ igne perierūt. vt ex iusta pena discerent: qđ iniusto desiderio fecissent.

Stra. Notanduꝫ qꝛ primos peccatores aqua diluuij exterminauit. q̄ similiter offenderāt deū. ꝯcupiscentia carnis Sodomite vero grauiori supplicio ignis. s. ⁊ sulphuris. diluuio perierunt Licet em̄ illi mensuram excederent: quasi naturaliter peccabant Isti vero contra naturam Ideo grauissimi supplicij exemplo damnati sunt.

Uniuersos habitatores. Alc. Infantes cū parentib⁹ in sodomis cremati sūt: vt posset aduerti impijssimū facinus sodomitaꝝ. ne de origine eoꝝ aliqđ remaneret vestigiū. Et prouisū est illis. ne diu viuētes sequant exempla patꝝ: ⁊ leui⁹ punirent. Parentes quoqꝫ tam pro se q̄z ꝓ eis rei sunt. Mors em̄ filioꝝ. crimē est parentū. Ideo futuri sūt accusatores eoꝝ Est etiā qualecūqꝫ beneficiū non reum esse. qui gloriosus non est. prodest em̄ pauperem non esse: qui rex esse non potest.

Respiciens uxor eius. Isi. Vxor eoꝝ genus figurat qui gratia

Auidentia.
cecitate a minimo vsqꝫ ad maxi
ita vt i iusto nichil reprehensibile viderent
mum: ita vt ostium inuenire nō
cetera videbant.
possent. Dixerunt autem ad loth
Habes tuorum quempiā gene
familiares loth. merito eius possent saluari
rum aut filios aut filias: Oms
si voluissent cū eo a malis longe fieri.
qui tui sunt educ de vrbe hac. de
quasi plus valuit apud eos malū inolitum q̄z bonum insolitum.
lebimus em̄ locum istum: eo q̄
increuerit clamor eorū coram do
mino. qui misit nos vt perdam⁹
illos. Egressus est itaqꝫ loth. ⁊ lo
cutus est ad generos suos. qui ac
cepturi erant filias eius. ⁊ dixit:
Surgite ⁊ egredimini de loco isto
quia delebit dominus ciuitatem
Quos praue consuetudinis amor ligauerat
hāc. Et visus est eis quasi ludēs
qꝛ opus lucis est a malis recedere.
loqui. Cūqꝫ esset mane. cogebāt
eum dicentes: Surge tolle vxo
rem tuam ⁊ duas filias quas ha
bes. ne ⁊ tu pariter pereas in sce
Qui aliquo affectu carnali malorū consorti um exire dissimulant. crebra bonorū admonitio ne cogendi sunt. ne bonos mores corrumpāt ex
lere ciuitatis. Dissimulante illo
empla malorum.
apprehenderunt manum eius. ⁊
manum vxoris. ac duarum filia
rum eius. eo q̄ parceret domin⁹
illi. eduxeruntqꝫ eum. ⁊ posuerūt
extra ciuitatem. Ibi locuti sūt ad
Ne redeas ad sodomam.
eum dicentes: Salua animā tuā
qꝛ nemo mittens manū in aratrum ⁊ respi ciens retro. apt⁹ est regno dei. Sicut sodo
Noli respicere post terguꝫ. nec
mitica cetera fuge vicia.
stes in omni circa regione: sed in
Culmine virtutū.
monte saluū te fac. ne ⁊ tu simul
pereas. Dixitqꝫ loth ad eos: Que
so domine mi: quia inuenit seru⁹
tuus gratiam coram te. ⁊ magni
ficasti gloriam ⁊ misericordiā tu
am quā fecisti mecū. vt saluares
Necdū se pfectōi virtutū ydoneū sentiebat.
animam meā. nec possum in mō
Si cepero. s. que ferre non possum
te saluari. ne forte apprehendat
segor q̄ sic vocata ē. ex quo loth dixit est. c. p
me malum: ⁊ moriar. Est ciuitas
hic iuxta ad quam possum fugere
hoc est.
parua. ⁊ saluabor in ea. Nūqđ
nō sufficit inbecillitati mee ad vitā
nō modica est. ⁊ viuet anima mea
quasi. Qui potest capere capiat.
Dixitqꝫ ad eum: Ecce etiā in hoc
i. acquiesco precibus tuis.
suscepi preces tuas. vt non sub
uertam vrbem pro qua locut⁹ es
Festina ⁊ saluare ibi: quia nō po
tero facere quicq̄z. donec ingredi
aris illuc. Idcirco vocatuꝫ est no
i. parua. qꝛ corrupta ciuitas sub luce damnata est.
men vrbis illi⁹ segor. Sol egres
fugiens incendia sodome.
sus est super terrā. ⁊ loth ingres
sus est segor. Igitꝰ domin⁹ pluit
putorem.
super sodomam ⁊ gomorram sul
vt terra in eternū aresceret non sicut post di luuium viresceret diuino iudicio. qꝛ puto re ⁊ ardore luxurie cōputruerunt qꝛ clamor
phur ⁊ igneꝫ a domino de celo
peccati eorum ascenderat in celum.
⁊ subuertit ciuitates has. ⁊ omēꝫ
que similia faciebat.
circa regionem: vniuersos habi
quibus delectati fuerant.
tatores vrbiuꝫ. ⁊ cuncta terre vi
rentia. Respiciēsqꝫ vxor ei⁹ post
quasi mente reuersa. vt fatuos hoc exemplo condiret. Ad condimentū fidelium. pena
se versa est ī statuā salis. Abraā
impu. eruditio iusti.
aūt consurgēs mane vbi steterat
prius cum domino: intuitus est
sodomā ⁊ gomorrā. ⁊ vniuersam

vocati· retro aspiciant· ⁊ ad ea q̄ reliquerant· redire contendunt. De qui
bus dicitur: Nemo ponēs manū in aratro ⁊ respiciēs retro· apt⁹ est regno
dei. Ideo prohibet̃ illis retro aspicere. In quo ostendit̃ nō esse redeundū
ad veterem vitā· his qui p gratiā regenerati· vltimū cupiūt euadere incē-
dium. Vxor retrospiciēs in salem versa est· exemplū facta· s· ⁊ ꝯdimentū
vnde alij salliantur. Vñ xp̄s ait: Memētote vxoris loth. vt nos· s· tanq̄
sale condiret· ne negligentes essemus: sed prudenter caueremus.

Cū eīm subuer· Innuit scriptura ma gis meritis abrahe de um liberasse loth: vt intelligamus iustū es se dictum quodā mo do. Maxime: q2 cole bat vnū verūq̃ deū. ⁊ cōpatione sodo- morū· inter quos vi- uens ad simile scelus flecti nō potuit.

Recordatus· a· Patz meritis abrahe loth fuisse liberatum quem scriptura appel lat iustū. Et sciendū q2 iustus erat· nō sic abraam· sed compa- tione sodomitar̄.

Ascenditq̃ ⁊c. Sic cōiugati de hu- militate actiue. aliqñ ascendūt ad altitudi nem ꝯtemplatiue.

Ascenditq̃ loth de segor ⁊c. Hier. Querit̃ cū primum montis fuge segor p̄- tulerit. ⁊ eam in qua habitaret liberari vo luerit. Rursus de se- gor ad montem tran sierit. Respōdebim⁹ verā esse hebreor̄ de segor coniecturā· q̄ frequenter terremotu obruta· primū bale ⁊ post salisa dicta sit. ti mueritq̃ loth dicēs: Si ceteris stantibus ista sepe subuersa est q̄to magis in cōmu- ni ruina nō poterit li berari? ⁊ hanc occasi onē infidelitatis cau sā incest⁹ fuisse. Qui enim ceteras viderat subrui· ⁊ hanc stare· seq̃ dei auxilio erutū de eo q̄d sibi ꝯcessū audierat ambigere ñ debuit.

Dixitq̃ maior ad minorem ⁊c. Hiero. Q̄d p excu- sationē dicit̃ filiarū q2 genus humanū defecisse putauerunt. ideoq̃ cū patre accubuerūt. Nō aūt excusat patrē q̄d sequit̃: ⁊ nesciuit q̄ dormissent cū eo. ⁊ cū surrexissent ab eo. appungūt desup hebrei obelo· quasi superfluū· quasi incredibile sit: q2 rer̄ natura nō capiat coire quēpiam nescientem.

Strabus. Loth inexcusabilis est· primo q2 angelo nō credidit· deinde q2 inebriatus est: ⁊ fuit peccatū causa peccati.

Hie. Sic praua suggestio ⁊ delectatio· vt inceste mulieres insidiant̃ cōtinentib⁹· vt accepta occasione torpentes vino fallacie imbuant· ⁊ a sta tu rectitudinis quasi ignorantes deijciant.

† per reliquias combustionis imprimitur no bis memoria subuersionis· ad exemplum corre ctionis.

terram regionis illius. † Viditq̃ ascendentem fauillam de terra q̄si fornacis fumū. Cum eīm subuer- teret dominus ciuitates regionis illi⁹· recordatus est abrahe: ⁊ libera uit loth de subuersione vrbiū in quibus habitauerat. Ascenditq̃

† In quē prius monente dn̄o ascēdere noluit.

loth de segor· ⁊ mā sit in † monte: due quoq̃ filie eius cū eo. Timu erat eīm manere in segor. Et man sit in speluca ipse ⁊ due filie ei⁹ cū eo. Dixitq̃ maior ad minorē: Pa ter noster senex est· ⁊ nullus viro rum remansit in terra· qui possit ad nos ingredi iuxta morem vni uerse terre· veni inebriemus eū vino: dormiamusq̃ cū eo: vt ser uare possimus ex patre nostro se

† quē sodoma nō vicit: vina vicerunt.

men. Dederūt itaq̃ † patri suo bi

† Sicut loth in sodomis iustus· in monte pec cauit. sic quidā seculares inter malos· statū re ctitudinis tenēt· cū vero ad altitudinē vite ascē dunt: negligentiores facti grauiter peccant.

bere vinū nocte illa. † ⁊ ingressa ē maior· dormiuitq̃ cū eo. At ille ñ sensit· nec quando accubuit filia nec quādo surrexit. Altera quoq̃ die dixit maior ad minorē: Ecce dormiui heri cum patre meo· de mus ei bibere vinum etiā hac no

Veni inebriemus ⁊c. Alc. Didicerant due filie loth consummatio-
nem mundi futurā p ignē. Sed tanq̄ puelle nō pfecte· neq̃ sciebāt q̄ so-
domitis igne vastatis· multū spaciū integrū remaneret. ⁊ suspicate sunt ta
le aliquid factum· quale in temporib⁹ noe audierāt. ⁊ ad reparandū gen⁹
humanum supstites se esse cum patre. Et q̄uis grande crimen cōcubitus
patris· grauior videbat̃ impietas: si seruata castitate spem posteritatis de
lerent. Ideo cōsiliū ineunt· ⁊ patris mesticiam vel rigorē vino molliūt: et
singulis singule no- ctibus suscipiunt ab ignorāte conceptum nec repetunt.

Dederūt itaq̃ ⁊c. Isi. Loth in hoc loco legem significat quā quidā ex illa p- creati ⁊ sub illa positi male itelligēdo quo- dammodo inebriant eaq̃ ñ legittima vtē do· infidelitatis opa pariūt. Bona est eīm lex· si quis ea legiti- me vtatur.

Cōceperūt ergo due f. l. ⁊c. Hiero. Moab interp̄tatur· ex patre. ⁊ totū nomē ethimologiam habet Ammon vero cuius quasi causa nominis reddit̃· filius generis mei· siue vt meli⁹ est in hebreo· filius popu li mei· sic deriuat̃· vt ex parte sensus nois ex parte ipse sit sermo Ammon enī a quo ammonite· vocat̃ po pulus meus.

cte· ⁊ dormies cū eo· vt saluemus semē de patre nostro. Dederūtq̃ etiā ⁊ illa nocte patri suo bibere vinū. Ingressaq̃ minor filia dor miuit cū eo. ⁊ nec tunc quidē sen sit quādo concubuerit· vel quan do illa surrexit. Conceperūt ergo

† tales fructus parit desidiosum ocium.

due filie loth de pr̄e suo. † Peꝑit

q̃ maior filium: ⁊ vocauit nomē

qz interpretatur ex patre· ⁊ significat abutē tes lege· quibus dicitur: vos ex patre dyabolo estis.

eius moab. ipse est pater moabi tarum vsq̃ in presentem diē. Mi nor quoq̃ peperit filium· ⁊ voca

† qui interpretatur filius populi mei· ⁊ signi ficat hereticos· de quibus dicitur: a nobis exie runt· sed nō erant ex nobis.

uit nomen eius † ammon· i· filius populi mei. ipse est pater ammo nitarum vsq̃ hodie.

C. XX.

Rofectus in

q̄ feruorē tribulatōis significat.

de abraam in terram australē· ha

† vbi moises ꝑduxit de petra aquā ꝯtradictōis † cades fons iudiciū. † Sur angustia.

bitauit inter † cades ⁊ † sur· ⁊ pere

† Terra palestinorū. † dum habet homo

grinatus est in † geraris. † Dixitq̃

quid faciat· nō debet tentare deū.

de sara vxore sua: soror mea est.

Ex priori pharaonis correctione certus erat quia violari non poterat.

Misit ergo abimelech rex gerare

q̄uis abraam humana ratione vsus· tñ totū se deo cōmisit.

⁊ tulit eā. Venit aūt de⁹ ad abime lech per somnium nocte ⁊ ait illi:

C. XX.

Cades. Fons indi cij· sur angustia· qui- bus figurat̃ patiētia

Dixitq̃ de sara· ⁊c. Aug. Queri so- let· quomō in illa ꝑta te abraam p sare pul critudine piclitari ti- muerit. Sz forme il- lius vis miranda est que adhuc amari po terat.

Isido. Dixitq̃ de sara ⁊c. Tacuit vxo rem· dixit sororē· ne ipse occideret· ⁊ illa captiua ab alienige- nis possideret̃: certus q̄ a deo īuiolata ser uaret̃· sicut apd̄ pha raonem. Vñ abime lech somno cōmoni- tus intactam reddi- dit. Abraam christū· sara significat ecclesiā· que in hac peregrinatōe inter alienigenas· sine macula viuit ⁊ ruga. in gloriā christi viri sui· cui⁹ pulcri- tudo honor christi· cui⁹ pulcritudini reges offerūt munera· sicut abimelech sare. Plus in ea admirās forme decus q̄d amare potuit non violare. Est eīm ecclesia xp̄i vxor in occulto· abscondito quippe secreto inheret anima dei verbo in carne vna. Hoc magni coniugij sacramentū in xp̄o ⁊ in eccle sia apostolus cōmendat. Regnū vero terrenū q̄d reges significāt qui nō permittunt̃ violare saram: nō expertū est ecclesiā esse coniugē xp̄i· nisi cum violare tentauit. Diuino eīm testimonio p fidē martirū cessit· correptūq̃

in posterioribꝫ munere honorauit: quā in priorībꝫ corrūpe nō valuit. Qd̄ eīm in vno rege prius ⁊ posterius figuratū est: hoc in isto regno vno prioribus ⁊ posterioribus regibus impletū est

¶Cuius vxor sit ecclesia occultatᷣ alienigenis: nō cuius soror: q̄ intellectu difficile est· quomodo anima hūana verbo dei copuletᷣ. Cū ille sit de⁹. hec creatura: secūdū h̄ eīm sponsus ⁊ sponsa· vl̄ vir ⁊ uxor. Qd̄ vero cognatōne frēs sint christus ⁊ oēs sancti gratia diuina non consanguinitate terrena. hoc est· de patre· nō de matre. ⁊ affabilius dicitᷣ: ⁊ capacius auditᷣ. Inter se eīm sancti oēs ꝑ eandem gratiam fratres. Sponsus aūt ceterorum societate nullus illoꝝ est.

¶Dicitᷣ ecclesia soror xp̄i de patre· non de matre· nec terrena generatio q̄ euacuatᷣ h̄ gratie celestis que eterna ē cognatio cōmendatᷣ. qua accepta mortales nō erimus h̄ filij dei. Neq̄ eniz hanc gratiā de sinagoga matre xp̄i secūdum carnē: h̄ de deo patre percipim⁹ Vn̄ Nolite vocare prē ꝫ super terram· Vnus est eīm pater vester q̄ in celis est.

¶Dixitq̄ ad eum ⁊c̄. Aug. Qd̄ dicitᷣ abimelech ꝓ sara· Et peperci tibi ne peccares in me. aduertēdū est deū fecisse· qñ admonuit vxorem esse abrae: quā putabat sororē. Et notanduꝫ ꝙ in deū peccatᷣ: cuꝫ talia cōmittuntᷣ q̄ putant hoīes· vel nō esse peccata· vel leuia haberi· tanq̄ ī carne peccata.

¶Alias aūt uere s. Hier. Qm̄ ī hebreo habetᷣ p̄terea vere soror mea est· filia prīs mei h̄ ñ filia mrīs mee ⁊ sonat magis ꝙ soror abrae fuerit. In excusatione eius dicimus· nondū tales nuptias lege ꝓhibitas.

¶Admonendo dicit: vt caueat: nō affirmādo.

En morieris ꝓpter mulierē quā tulisti. Habet eīm virum. Abimelech vero nō tetigerat eam. Et ait

¶Nō putat se adulteriū cōmittere· volens sororem abrae in coniugiū ducere.

domine· num gentē ignorantem ⁊ iustam interficies? Nōne ipe dixit michi: Soror mea est· ⁊ ipsa

† ¶Putans verū esse qd̄ dicebatur.

ait: Frater me⁹ est? † In simplici-

† ¶Coniugii fidem conseruare volens· nō concubinam querens.

tate cordis mei· ⁊ † mundicia manuum meaꝝ feci hoc. Dixitq̄ ad eum deus: Et ego scio ꝙ simplici corde feceris· ⁊ ideo custodiui te

¶Peccantes in ꝓximū in deū peccamus.

ne peccares in me· ⁊ non dimisi

† ¶Vt puenires ad flagitiuꝫ. † ¶Soluitur cōmissum· cū restituitur amissum.

† vt tangeres eā. † Nūc igitᷣ redde

† ¶Vt dimittatur tibi illicita iniuria.

vxorem viro suo· ⁊ † orabit pro te

¶futurorū presagus.

q̄ propheta est: ⁊ viues. Si aūt

† ¶Q̄ peccatū incorrectū· nō remanebit inultū

nolueris reddere: † scito ꝙ morte morieris tu ⁊ oīa que tua sunt.

¶Visione perterritus.

Statimq̄ de nocte consurgens abimelech· vocauit oēs seruos

¶Ne temere videretur repudiare coniugium.

suos: ⁊ locutus est vniuersa verba hec in auribus eorum. Timueruntq̄ omnes viri valde. Vocauit autē abimelech etiā abraam· et dixit ei: Quid fecisti nobis?

¶Quidquid hoc facto cōmisit· in euꝫ reflectit: qui veritatē suppressit. parū eīm distat· vtrū facinus cōmittas: an admittas.

quid peccauimus in te? q̄ induxisti super me ⁊ super regnum meū peccatum grande· Que nō debuisti facere fecisti nobis. Rursusq̄

¶vel explorans.

expostulans ait: Quid vidisti vt hoc faceres? Respondit abraam

¶Filia patris. Alia trāslatio apertius a patre ⁊ nō ex matre· erat eīm filia aran fratris abrae· soror loth.

¶Tulit igitur. Alr̄. Abraam significat christū· Sara ecclesiā· Abraā honoratᷣ ꝓpter sare pulcritudinē· ⁊ christus propter ecclesiam. Unde mirabilis deus in sanctis suis. Habebat sara virum· sed latebat. Habet ecclesia christum· qui in seculo nō videtᷣ: in celo receptus

¶Postq̄ autem ⁊c̄. Postq̄ sermo dei repulsus est a iudea· oēs fideles soror christi ⁊ fratres. Unde· Quicūq̄ fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipe frater me⁹· ⁊ soror ⁊ mater.

¶Ubicūq̄ tibi placuerit ⁊c̄. Qui aliqñ terrore principum credere distulerant· eisdeꝫ iubentibꝫ ad ecclesiā q̄ xp̄i soror ⁊ vxor est sese cōtulerūt· ⁊ ꝑ oēs mundi partes gloriā xp̄i ⁊ ecclesie dilatauerūt.

¶Mille argēteos ⁊c̄. Quasi iocādo loquitur· quia illa dixit fratrem suum esse qui marit⁹ erat. ⁊ hortatur vt in posterum hoc meminerit; ne deinceps simile improperiuꝫ deprehensa incurrat.

¶Mille argētei dantur christo· cum eloquio doctores mūdi de gentili conuersatione ad fidem xp̄i tenendam· ⁊ predicandam assumuntᷣ. Millenarius eīm ex denario quadratus· stabilem ⁊ solidā dsignat euangelice p̄dicationis doctrinam.

¶Orante aūt a. Orante filio patrem sanatur infecunditas mundanoꝝ principū ⁊ subditorum populorum.

¶Quasi nolui tentare deum.

Cogitaui mecum dicens: Forsitā

† ¶Sic iudei

non est timor dei ī loco isto· † ⁊ in-

christū occiderūt propter ecclesiā· que est soror christi· de patre celesti· nō de matre terrestri.

terficient me propter vxorē meā· alias aūt vere soror mea est: filia patris mei· ⁊ non filia matris mee ⁊ duxi eam in vxorē. Postq̄ aūt eduxit me deus de domo patris mei· dixi ad eaꝫ: Hanc misericordiam facies mecū· In omni loco ad quē ingrediemur· dices ꝙ fra-

† ¶Q̄ principes terre pulcritudinem ecclesie dilexerunt: omnia que habebant in obsequiū christi dederunt.

ter tuus sim. † Tulit igitur abime-

¶alias ⁊ ancillas.

lech oues ⁊ boues ⁊ seruos ⁊ dedit abraam. Reddiditq̄ illi saraꝫ vxorem suam· ⁊ ait: Terra coram vobis est: Ubicūq̄ tibi placuerit habita. Sare aūt dixit: Ecce mille argēteos dedi fratri tuo. Hoc erit tibi in velamen oculoruꝫ· ad omnes qui tecum sunt· ⁊ quocūq̄ perrexeris: memento te deprehensam. Orante aūt abraam sanauit deus abimelech· ⁊ vxorem ancillasq̄ eius· ⁊ peperunt. Concluserat enim deus omnē vuluā domus abimelech· propter saraꝫ vxorem abrae.

¶C. ¶XXI.

¶C. ¶XXI.

¶Visitauit aūt d. Circūcisionis figura multiformis est. Signaculū eīm est scd̄m apostolum iusticie fidei abrae ⁊ semini ei⁹ Et indicium castigādi eos qui ad hoc semen ⁊ fidem pertinerent. Et ꝓphetia nasci turi de hoc semine saluatoris· ꝙ nos in presenti ꝑ baptismū ab oī peccato mundaret: ⁊ ī futuro post resurrectionē ab omni mortis corruptione liberaret. Octonarius autem resurrectionis glorie conuenit Dominus eīm octauo die· id est· post septimam sabbati resurrexit. ⁊ nos post sex etates huius seculi· ⁊ septimam sabbati· id est· quietem animarum· que interim in alia vita geritur; quasi octauo tempore resurgemus ab omnibus carnalis concupiscentie· corruptionibus ⁊ vicijs (in quibꝫ luxuria maxime regnat) expoliati.

V Isitauit au-

† ¶Ecclesiā que longo tempore sterilis fuerat.

tem dominus † saram sicut ꝓmise-

¶Per prophetas.

rat: et impleuit que locutus est.

Circuncidit eū* ꝛc. Strab. Circūcisio cū ob multas causas ꝓcepta sit specialiter figurā christi ꝓtendit· qui nos ꝑ baptismū veteri homine exuit· ꝛ in futuro post resurrectionē circūcidet omnē mortalitatē ꝛ corruptionē. Qꝛ aūt octaua die circūcisus est ysaac: designat octaua seculi etas· quādo generalis resurrectio sanctorum celebrabitur.

Creuit igitur ꝛc. Crescit qui ascensiones in corde disponēs· ad solidū doctrine cibū peruenit. Vnde· cresce: ꝛ manducabis me.

Aug. Creuit igit ꝛc. Nec die natiuitatis nec circūcisionis filij sui· sꝫ in die ablactationis conuiuiū fecit: qꝛ debet magnū esse gaudiū spiritual' etatis· quādo talis fact⁹ est homo· qui pascat' solido cibo· nec eis similis quib⁹ dicitur: Lac vobis potū dedi nō escam.

Cūqꝫ vidisset sa. Hier. Dupliciter h' exponit'. vel qꝛ idolis ludos fecerit. Iuxta illud· Sedit popul⁹ manducare ꝛ bibere· ꝛ. s. l. Vel qꝛ aduersum ysaac· quasi maioris etatis ioco sibi primogenita vendicauerit: qđ sara audiens nō tulit.

Eiice ancillā ꝛc. Querit' cur ante sara voluit de ancilla filiū suscipe: aut cur cū matre nūc iubet expelli? Qđ nō facit zelo accensa· sed ꝓphetie mysterio cōpulsa. Agar eñ scđm aplm i seruitute genuit carnalē populū. Sara vero spiritualē ꝛ liberū· qua libertate xp̄s nos liberauit. Significabat' ergo hoc mysterio priorē populū in seruitute generatū nō manere in domo sare· i· eccl'ie in eternū nec esse heredē vel cōsortem christianorū. nec cum filio nobili· i· populo fideli· regnū glorie possidere.

(novissimis temporib⁹ nat⁹ est de virgine xp̄s)
Cōcepitqꝫ ꝛ peꝑit filiū i senectute sua: tempore quo ꝓdixerat ei de⁹. Vocauit aūt abraam nomen filij †(gaudiū. qꝛ in natiuitate christi· gauisi sunt pastores ꝛ angeli.) sui quē genuit ei sara ysaac· ꝛ cir†(qꝛ post septimā sabbati oīs corruptionis ꝛ mortalitatis propago tolletur.)cuncidit eū octauo die· sicut ꝓcepat ei deus: cum centum esset annoꝝ. Hac quippe etate patris natus est ysaac. Dixitqꝫ sara· Risum fecit michi deus· ꝛ quicunqꝫ (Congaudebit.) audierit· corridebit michi (verba exultantis de collato sibi beneficio.) Rursū (vel auditorū.) qꝫ ait: Quis auditurus crederet †(qꝛ· s· de corporibus senū· iā exhaustis infās nasceretur· ꝛ contra naturā lactaret anus. ꝛ est commendatio gratie.) abraam· qꝛ sara lactaret filiū quē peperit ei iam seni? Creuit igitur puer: ꝛ ablactat⁹ ē. Fecitqꝫ abraā †(Nō natiuitatis. qꝛ qđ ortum est occidit. Nec circuncisionis· hoc nō est hui⁹ temporis. Sꝫ ablactationis· vbi intelligitur ꝑfectus mentis.) grande conuiuiū in die ablactationis eius. Cunqꝫ vidisset sara †(Lubricū ꝛ lasciuum esse docebat: sicut ipse erat.) (Sic iudei tenebrarū filii illudūt christianis deridentes mortē christi· qđ sara· i· ecclesia grauiter accipit· ꝛ legis litterā cū carnali populo littere dedito in sortē suā nō recipit.) filium agar egiptie ludentem cū ysaac filio suo· dixit ad abraam.

Dure accepit ꝛc. Aug. Querit' quare contristatus sit abraam· cum h' ꝓphetia fuerit· quā ipse magis qꝫ sara nosse debuit. Sꝫ ex reuelatōe h' dixit sara qđ sibi prius fuerat reuelatū. Ille vero paterno affectu cōmotus est: cui dominus postea reuelauit. Vel forte ambo prius nescierūt quid esset: ꝛ ꝑ saram nescientē ꝓphetizatū est· cū muliebri animo mota est· propt' ancille superbiam.

Quia semen t. Aug. Notandū qꝛ ꝛ hismael a deo semen abrae dict⁹ est· qđ apl's ait· nō filij carnis· sed filij promissionis estimabunt' in semine. Sed hoc ꝓprie ad ysaac pertinet· qui nō filius carnis sed promissionis. et semen spirituale ex promissione est nō ex carne.

Tollens panem ꝛc. Cum ergo abraam eijceret agar tollens panem in humeris imposuit ꝛ· v· a· ꝛc. Exiens agar· infantem humeris imposuit qꝛ peccator popul⁹ insipiēs ceruicē matris synagoge grauauit dicēs: Sanguis eius super nos ꝛ· s· f· n· Panes aūt significant qꝛ vetus sacerdotium panes ꝓpositionis portaret secū ꝛ vesceret'. Vter vero aque que deficit· iudaica purificatio defectura· vel doctrina carnalis in pelle mortua clausa ·i· in carne veteris hominis ꝑuaricatōis sententia damnata· que nec refrigerat nec sanat: sed estū tepida· vomitū facit. Errat agar in solitudine cū filio· ꝛ synagoga ꝑ orbem cū populo· expulsa a terra sua sine sacerdotio et sacrificio· ꝛ viam q̄ est xp̄s ignorat. Filius siti perit· s· populus· nullā spiritualem habens purificationē. Filium siti morientem sub arbore proijcit· ꝛ monstrante angelo fontem aspicit· qꝛ quidā de populo sub vmbra ligni crucis refugium petituri sunt.

Augu. Sumpsit panē ꝛ v· a· ꝛc. Querit' quomodo imposuit in humeris puerū tam grandē. Nā qui fuerat anteqꝫ esset nat⁹ ysaac tredecim annorum. circūcisus cū esset abraam nonagintanouem. ꝛ natus sit ysaac centenario patre. Ludebat aūt hismael cum ysaac· qñ sara cōmota est. vtiqꝫ cū grandiusculo· qui iaꝫ fuerat ablactatus. profecto plusqꝫ· xvi· annorum fuit· qñ cum matre expulsus est: Sꝫ vt h' qꝛ cū paruulo lusit· ꝑ recapitulationem dictum accipiam⁹· anteqꝫ ablactet' ysaac. etiaꝫ sic amplius qꝫ tredeciꝫ annoꝝ puer humeris matris non potuit imponi· h' subaudienduꝫ est. dedit pueꝝ suū ꝛc.

Eijce ancillam hanc ꝛ filium ei⁹: nō eñ heres erit filius ancille cū (qꝛ nesciebat hoc sare fuisse reuelatū.) filio meo ysaac. Dure accepit hoc abraāꝫ ꝑ filio suo. Cui dixit de⁹: (sicui de minorib⁹ reuelatū quid fuerit: prior taceat) Non tibi videatur asperū super puero· ꝛ suꝑ ancilla tua. Omīa q̄ dixerit tibi sara· audi vocem eius †(Spirituale.) qꝛ in ysaac vocabitur tibi semen (qꝛ populus iudaicus ante aduentū christi ꝛ numerositate ꝛ temporali felicitate diu floruit.) Sed ꝛ filium ancille faciā in gen(Carnale.)tem magnam: qꝛ semen tuum est. Surrexit itaqꝫ abraā mane ꝛ tol†(Panes ꝓpositionū carnalia sacramenta iudeorū)†(Insipidā intelligentiā littere clausam mortua pelle. his oneratur sinagoga seruilia implens mandata.)lens panem ꝛ vtrem aque· im†(Et hoc facto.)(matri cōmendauit.)posuit scapule eius· tradiditqꝫ (Seruus nō manet in domo in eternū.) puerum: ꝛ dimisit eam. Que cum †(Errant qui viā que est christus ignorant.)†(per anticipationē.) abijsset: errabat i solitudine ber†(Carnalis obseruantia.)sabee. Cūqꝫ ꝯsumpta esset aqua †(quādo sinagoga clamauit sanguis eius suꝑ nos ꝛ· s· f· n·)(Ab animo ꝛ a cura sua.) in vtre· abiecit puerum· subter vnam arborem q̄ erat ibi: ꝛ abijt (Adhuc procul sedet· dū sentētias acuit· quas procul a veritate fidei iacit.) Seditqꝫ e regione ꝑcul quantuꝫ

Imposuit scapule eius. Hiero. Quādo ysaac natus est· xiij· annoruꝫ erat hismael: ꝛ post ablactationē ei⁹ cū matre expellit'. apud hebreos varia opinio est: alijs asserentib⁹ quinto anno ablactatōis tempus statutū: alijs duodecimo. Nos igitur vt breuiorē eligamus etatem· post· x· ꝛ· viij· annos supputamus hismael eiectū esse cū matre· nec conuenire iā adolescētem matris sedisse ceruicibus. Vex est aūt illud hebree ligue ydioma: qꝛ omnis filius ad comparationē parentū infans vocetur ꝛ paruulus. Rome quoqꝫ vsqꝫ hodie omnes filij infantes vocantur.

Abiecit puerum ꝛc. Hiero. Qđ sequit'· ꝛ ꝓiecit pueruꝫ subter vnam abietem· ꝛ abiens sedit contra longe quasi iactus sagitte· dixit eñ nō videbo mortē paruuli mei. ꝛ sedit contra eū. ꝛ statim iungitur: exclamauitqꝫ puer ꝛ fleuit. ꝛ audiuit dominus vocē pueri de celo vbi erat. ꝛ dixit angelus ad agar· nullū moueat. In hebreo eñ prius hoc scriptum est· non videbo mortem pueri mei ꝛc. Ita consequenter legitur· qꝛ agar sederit cōtra puerum· ꝛ leuauerit vocem ꝛ fleuerit: ꝛ exaudiuit deus vocē paruuli. Flēte eñ matre· ꝛ mortem filij prestolante· deus exaudiuit pueꝝ· quē pollicit⁹ erat futuꝝ in gentē magnā. Mater eñ nō suā mortē: sed filij deplorat.

Augu. Queritur quomodo mater pueꝝ annoꝝ amplius· xv· sub arbore ꝓiecerit? Videt' eñ dici qꝛ eū portauerit. sed intelligendū est ab animo ꝓiectum esse· tanqꝫ morituꝝ. secundū illud. Proiectus sum a facie oculorū tuoꝝ. Vsualiter quoqꝫ aliquis proijci dicitur ab eo cū quo erat· ne ab illo videat'· aut cū illo maneat. Subaudiendū est aūt matrē a filio discessisse· puero quo abierit ignorante. ꝛ ne filium deficientem videret: in silua latuisse. Quid aūt mirū pueꝝ in illa etate· ꝛ diu nō visa· ꝛ tanqꝫ perdita matre in tali loco fleuisse? Postea dicit' accipe pueꝝ· nō vt eum quasi iacentem de terra tolleret· sed vt ei se comitem iungeret· ꝛ manu teneret: sicut sepe faciunt cuiuslibet etatis ambulantes.

Exaudiuit aūt
Puer exclamat plorans. ⁊ deus exaudiuit: ⁊ monstrante angelo. illa fontem aspicit. pro illis dicit᷑. qui ad xp̄m conuertunt᷑. ⁊ deflētes pc̄ta exaudiuntur. apertis oculis cordis vident fontem aque. i. xp̄m qui ait: Qui sitit veniat ad me ⁊ bibat. Angelus heliam significat per quē populus creditur⁹ est. Vn̄. Ecce ego mittaʒ vobis heliam. qui ↄuertat corda patrū in filios.

Angelus domi.
Isi. De cū qui loquit᷑ ad agar. prius angelum. postea dominuʒ scriptura pronunciat filiū dei fuisse credendum est: qui per legē ⁊ ꝓphetas locutus est qui ꝑ obedientiā paterne voluntatis angelus vocatur. secundum naturā deus.

Eodem tempo.
Aug. Queri potest quando cum abimelech pactū fecit abraam. ⁊ dictus est puteus quē fodit. puteus iuratōnis. quomō cōgruat veritati: Agar enim de domo abrae cū filio expulsa. iuxta puteū iurationis (sic dictum est) errabat. q̄ longe post hꝫ fact⁹ ab abraam. Ibi em̄ abimelech ⁊ abraam iurauerūt. Agar cū filio pri⁹ expulsa. Forte iam factuʒ fuisse intelligendū est. sed per recapitulationem memoratū qꝺ egit abraam cū abimelech. nisi forte qui librum postea scripsit. ex puteo iurationis regionem appellauerit. in qua errabat. q̄si errabat ī illa regione in qua factus est puteus iuramenti. q̄uis postea factus sit. Longe tamē ante etateʒ scriptoris sic dicebat᷑ pute⁹. cuʒ liber scriberet᷑ nomen tenens antiquum qꝺ imposuerat abraam. Nec mouere debet ꝙ puteum quē foderat abraam nesciebat agar. si ante est fossus q̄ʒ illa expulsa: Fieri em̄ potuit. vt pecorū suorum causa longe a domo puteum foderet. quē illa nesciret.

Iura ⁊c. Sepe qui foris sunt fidelium conuersatione inducti eisdem desiderant sociari. ⁊ eorum exemplis ad melius informari: vt ⁊ sibi consulāt. ⁊ proximorum saluti.

Idcirco uocatus est ⁊c. Duplex causa est. cur appellat⁹ sit in hebreo

potest arcus iacere. Dixt em̄: Nō
† ſ mori crederꝫ quos vere fidei subiici videꝫ ⁖ ſ Studiose.
†videbo morientē pueruʒ. Et ⁖se
ſ fidem.
dens contra. leuauit vocem suaʒ
† ſ dolet amisso regno ⁊ sacerdotio. ⁖ ſ vt nō penitus occidantur. vnde ne occidas eos. ne q̄n obliuiscanᷓ populi mei. ſ flente matre. ꝓ puero
⁊ †fleuit. ⁖ Exaudiuit aūt deus vo
† ſ Sermo ꝓphetic⁹.
cem pueri. Vocauitq̄ꝫ †angel⁹ do
ſ Scriptura.
mini agar de celo dicens: Quid
† ſ vt nō occidatur.
agis agar ⁖ Noli timere. † Exau
† ſ Iudaici populi in infidelitate manentis.
diuit em̄ deus voceʒ † pueri de lo
† ſ Patet nō onus fuisse matri. sed comitem. ꝙ aūt manu parētis tenetur. solicitus monstratur affect⁹ ⁖ ſ sustenta ambulando cum eo.
co in quo est. † Surge ⁖ tolle puerum. ⁊ †tene manū illius: quia in
† ſ Manus tenetur dū opera carnis exercere permittitur.
† ſ vt etiam ex suis reges habeat ⁖ ſ In reli
†gentē magnā faciā eū. ⁖ Aperuit
quiis tuis preparabis vultū eorū † ſ Intelligēs sacramentorū profunditatē credidit.
q̄ꝫ oculos eius deus. q̄ †vidēs pu
ſ ſ Cor mortale.
teum aque. abiit ⁊ impleuit † vtrē
† ſ Intellectus scripturis. omīs isrl̄ salu⁹ fiet.
⁖ ſ Concordia legis ⁊ euangelii.
†deditq̄ꝫ puero bibere: ⁖ ⁊ fuit cū
† ſ Ad priorē statum allegoria reuocanda est.
ſ In multitudine nō in merito ⁖ ſ In infide
eo. † Qui creuit ⁊ morat⁹ est ⁖ in so
litate. † ſ Acuens sententias ad impugnan
litudine: ⁊ fact⁹ est iuuenis † sagit
dam fidem.
tarius. Habitauitq̄ꝫ in deserto
† ſ Peruersi similiū societate gaudent.
pharan. Et † accepit illi mater sua vxoreʒ de terra egipti. Eodē tempore dixit abimelech. et phicol princeps exercitus eius ad abraam: Deus tecum est in vniuersis que agis. Iura ergo ꝑ dominum ne noceas michi ⁊ posteris meis stirpiq̄ꝫ mee: ſꝫ iuxta misericordiā
† ſ Palestine. que nūc dicitur salutaris. hec est gerara.
quā feci tibi facies michi. ⁊ † terre in qua versatus es aduena. Dixit
† ſ abraam. qꝛ inter fideles. ⁊ eos qui foris sūt
q̄ꝫ abraaʒ: Ego iurabo. † Et incre
de profūditate sacramentorū solet esse ↄtentio
pauit abimelech propter puteuʒ aque. quē vi abstulerant serui illi

ſ Nul
us. Responditq̄ꝫ abimelech: Ne
lius crimen maculat nescientem.
sciui quis fecerit hanc rem: Sed ⁊ tu non indicasti michi: ⁊ ego nō
† ſ Reddite om̄ibus debitū. cui tributū. tributū. Et alibi. Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari.
audiui preter hodie. † Tulit itaq̄ꝫ abraā oues ⁊ boues ⁊ dedit abimelech. Percusserūtq̄ꝫ ambo fedus. Et statuit abraā septē agnas gregis seorsum. Cui dixit abimelech: Quid sibi volūt septē agne iste. quas stare fecisti seorsum: At
ſ De sunt septē mulieres apud esaiam. i. septeʒ dona spiritussancti. que ꝑ manus impositioneʒ episcoporū accipiūt in ecclesia neophici.
ille: septem inquit agnas accipies
† ſ doctoribus qui hec sacramēta in scripturis scrutati sunt.
de manu mea: vt sint in †testimonium michi quoniā ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est
† ſ Puteus septimus ꝓpter septē agnas ibi datas. vel puteus iuramenti.
locus ille † bersabee: qꝛ ibi vterq̄ꝫ
ſ hoc ineunt fideles. supra fontē baptismi.
iurauit. ⁊ inierūt fedus ꝓ puteo iuramenti. Surrexit aūt abime
ſ Militie.
lech ⁊ phicol princeps exercitus eius: ⁊ reuersi sunt in terrā palesti
† ſ hec est agricultura. que diuinu fontis imbribus irrigatur. ſ Circa locū empti putei.
norum. Abraaʒ aūt †plantauit ne
ſ Quasi in hereditatem.
mus in bersabee. ⁊ inuocauit ibi
† ſ Saluatoris quē expectabat. ⁖ ſ Ciuis patrie celestis. inquilinus est mundi.
nomen † dei eterni: ⁊ fuit ⁖ colonus
ſ vel palestinorū.
terre philistinorꝫ dieb⁹ multis.

C. XXII.

Que postquā
† ſ vt notificaret ei ei⁹ perfectionem quā ipse ignorabat. ſ vt probaret q̄ꝫ promptus esset ad obedientiam.
gesta sunt †tentauit deus abraaʒ. ⁊ dixit ad eum: Abraam abraam Ille respondit: Assum. Ait illi:
† ſ Sic deus dilexit mundū. vt filiū suum vnigenitum daret.
Tolle filiū tuū † quē diligis ysaac

bersabee. Vel qꝛ septem agnas accepit abimelech de manu abrae. septem em̄ dicuntur sabee. Vel qꝛ ibi iurauerunt. sabee em̄ significat iuramētuʒ. Si ante hāc causam supra h̄ nomē legimus: ꝑ prolepsim dictuʒ est. sicut bethel ⁊ galgala. q̄ anteq̄ꝫ haberet hec vocabula: aliter vocabantur Notandū ex prioribus ⁊ p̄senti loco. ꝙ ysaac nō sit nat⁹ ad quercū mambre. vel in aulone mābre (aulon hebraice. latine q̄rcus) vt in hebreo habetur. sed in geraris. vbi bersabee vsq̄ꝫ hodie oppidū est. q̄ prouincia ante nō grande tempus. ex diuisione presidū palestine salutaris dicta ē. vn̄ habitauit abraam in terra palestinorū diebus multis.

Abraam aūt ꝑ. ⁊c. Aug. Abraam sicut stephanus dicit. nō acceperat hereditatem ibi. nec spaciū pedis. Sed intelligēda est hereditas q̄m deus gratis daturus erat. nō precio empta Intelligit᷑ aūt spacium circa puteū ad illud emptionis pactū pertinere: in quo fuerant septem agne date. quādo abimelech ⁊ abraam sibi iurauerunt.

Que postq̄ꝫ ⁊c. Aug. Iacobus dicit ꝙ neminē tentat de⁹ sed vsualiter tentare ꝓ eo qꝺ est ꝓbare dicimus. Iacobus autē dicit de ea tentatione qua quisq̄ꝫ peccato implicat᷑. Vn̄ Ne forte tentauerit vos is qui tentat. Alibi em̄ scriptum est: Tentat vos de⁹ vester. vt sciat si diligatis eum id est. vos scire faciat Vires em̄ dilectōis sue hō ignorat: nisi expimēto cognoscat.

Tolle filiū. t. ⁊c. Alc. Nō statim iussus est abraā filiū occidere: ſꝫ triduo ad immolandū ducere: vt longitudine tp̄is tentatio augeret᷑. ꝑ triduū em̄ crescentib⁹ curis paterna viscera cruciant᷑. ⁊ ꝓlixo spacio. pater filiū intuet᷑ cibū cū eo sumit. tot noctib⁹ pendet puer in amplexu patris. cubat in gremio. ⁊ ꝑ singula momēta in paterno affectu dolor occidēdi filii īcumulat᷑

Quē diligis ⁊c. Ex charitatis admonitōe ⁊ nominis recordatōe. tentatio cumulat᷑ ⁊ patern⁹ affectus mouetur. ⁊ ex memoria promissionis: qꝛ

dictū est in ysaac vocabitur tibi semen. tanꝗ si ille occideretur: tota spes promissionis frustraretur.

Vade i terram ⁊c. Hiero. Aiūt hebrei hūc montem esse. in quo postea templū edificatū est in area ornę iebusei. Vn̄ in paralipomenō. Ceperunt edificare templū mense secūdo. secūda die mensis. in monte moria. qui idcirco illuminans interp̄tatur. ⁊ lucens: quia ibi est dabir. hoc est oraculuꝫ dei. ⁊ lex. ⁊ sp̄us. qui homines docet veritatem. ⁊ ꝓphetias inspirat

Asinum suū ⁊c. Asinus. insensatam stulticiā iudeorum significat. q̄ portabat om̄ia sacramēta ⁊ nesciebat.

Die aūt t. Hiero. Notandū q⁊ de geraris vsqꝫ ad montē moria. i. sedeꝫ templi iter triū dierum sit. ⁊ abraam illuc die tercio peruenisse dicitur Male ergo putant. abraam illo tempore habitasse apud quercuꝫ mambre. cū inde ad montē moria vix vnius diei plenū iter sit.

Triduuꝫ quo venerūt ad locū sacrificij. tres etates significat ante legē ab abraam vsqꝫ ad moysen. Sb lege a moyse vsqꝫ ad iohanneꝫ. Inde vsqꝫ ad dominuꝫ ⁊ quidquid restat. tercius dies est gratię. in qua tercia etate sacrificiū completū est xp̄i

Expectate hic ⁊c. Cecitas ex parte contigit in israel. hoc est. cū asino. vt plenitudo gentiū intraret hoc est. postqꝫ adorauerimus. Vbi sacrificiū crucis per gentes fuerit p̄dicatuꝫ. h̄ est vbi plenitudo gentium intrauerit reuertemur ad vos. hoc est. ⁊ sic oīs israel saluus fiet.

Duo serui dimissi nec p̄ducti ad locum sacrificij. iudei sunt q̄ seruiliter viuentes. ⁊ carnaliter sapiētes. nō intellexerūt humilitatē ⁊ passionem xp̄i. Duo quidē. q⁊ in duas p̄tes diuidendi. qd̄ factū est peccante salomone. qn̄ diuisus est populus loco regni nō errore impietatis. quibꝫ dicitur aduersatrix israel. ⁊ preuaricatrix iuda.

Ego et puer ⁊c. Alc. Indubitanti animo mactare filium volebat. Laudandus in constantia offerendi. ⁊ in fide suscitandi. Sciebat em̄ certissime deum fallere non posse. ⁊ licet puer occideretur: promissionē tamen dei saluam permanere. Vnde ap̄lus. Fide abraam nō hesitauit. cum vnicum offerret. in quo acceperat repromissionē. credens: quia ⁊ a mortuis potens est suscitare deus.

Dixit autē abraam. Isi. Abraam vnicū filium ducens ad immolandum. deum patrem significat. Abraam senex filium suscepit. deus aūt non senescit. sed promissio de christo quodammodo senuerat. quando natus est. Inchoauit ab adam quando dictū est. Erunt duo in carne vna: ⁊ cōpleta est sexta etate seculi. Senectus sare in plebe dei. hoc est in multitudine ꝓphetarum. hoc idem significat: quia in fine temporum ex plebe sanctarum animarum natus est christus. Sterilitas eius significat. ꝙ in hoc se

† ubi tibi reuelabitur quid hac immolatione portendatur.

⁊ vade† in terrā visionis. atqꝫ ibi

Signū holocausti veri.

offeres eum in holocaustum sup

Eminētiam fidei. quā reuelabo tibi.

vnum montiū quē monstrauero

tibi. Igitur abraam de nocte cō

preparauit necessaria holocausti.

surgens strauit asinum suum. du

q⁊ duo populi in morte christi consenserunt. ⁊ pater proprio filio nō pepercit.

cens secū duos iuuenes ⁊ ysaac

† q⁊ duobus lignis cōpacta est crux christi.

filiū suū. Cunqꝫ concidisset† ligna

in holocaustū: abijt ad locū queꝫ

† feria quarta de proditione cū iuda pactum est. quinta comprehēsus est. tercia die. i. parasceue crucifixus est.

p̄ceperat ei deus.† Die aūt tercio

longe existēs a malicia iudeorū.

eleuatis oculis. vidit locum p̄cul

Dixitqꝫ ad pueros suos: Expecta

† q⁊ iudei a summa tarditate nō intelligunt mysterium crucis.

te hic cuꝫ †asino: ego ⁊ puer illuc

† vel postqꝫ ·|· hoc erit in fine mundi. cuꝫ plenitudo gentiū intrauerit.

vsqꝫ properātes. †cum ·|· adoraue

† q⁊ christ⁹ angariat⁹ est portare crucē. vnde

rimus reuertemur ad vos. †Tulit

fact⁹ est principatus sup humerū eius.

quoqꝫ ligna holocausti. ⁊ imposu

it super ysaac filium suum. Ipse

† opib⁹. ·|· bonū zelū. q⁊ separat patrē ⁊ f.

vero portabat| in manibus| ignē

⁊ gladium. Cunqꝫ pergerent duo

simul. dixit ysaac patri suo. Pa

ter mi. At ille respōdit: Quid vis

† q̄ꝫtum ad īnocētiā suā ignorare videtur christus. cur patiatur. vnde Congregata sunt super me flagella. ⁊ ignoraui.

fili: Ecce inq̄t ignis ⁊ ligna. †vbi

est victima holocausti: Dixit aūt

abraam: Deus prouidebit sibi vi

† q⁊ obediuit patri filius vsqꝫ ad mortem.

ctima holocausti fili mi.† Perge

bant ergo pariter. veneruntqꝫ ad

locum quē ostenderat ei de⁹. In

† hoc est figura altaris. in quo cōsecratur corpus ⁊ sanguis christi.

quo edificauit† altare. ⁊ desup li

† q⁊ vinctis manib⁹ ante presidē ductus.

gna composuit. Cunqꝫ† alligasset

ysaac filiū suū: posuit eū in altare

super struem lignoꝝ. Extenditqꝫ

† quo separauerat omnē carnis affectū.

manum. ⁊ arripuit †gladiū. vt im

† prophetia prenuncians cuncta q̄ de christo ventura.

molaret filiū. Et ecce† angel⁹ dn̄i

de cęlo clamauit dicens: Abraaꝫ

abraam. Qui respondit: Assum.

q⁊ caro potuit crucifigi: diuinitas nō potuit tangi.

Dixitqꝫ ei: Non extendas manū

tuam super puerū. neqꝫ facies il

† Cognoscere feci te. similiter in sequentibus dicitur. vocauit nomē loci illius dominus videt id est videri fecit. significans p̄ efficientē id qd̄ efficitur: vt frigus pigrū. qd̄ pigros facit.

li quicqꝫ. Nunc† cognoui ꝙ time

vel pepercisti.

as dominū. ⁊ nō peperceris filio

. i. obedientiā meā.

tuo vnigenito propter† me. Leua

uit abraam oculos suos: viditqꝫ

† q⁊ longe post veritas hui⁹ vmbre declarāda ·|· tanqꝫ ouis ad occisionē duct⁹ est. ·|· inter duo brachia crucis suspensus est.

†post tergum ·|· arietē ·|· inter vepres

culo spe salui facti sumus. ⁊ in christo tanqꝫ in ysaac om̄s nati sumus. quē partū ecclesia in fine temporum. non natura. sed gratia procreauit. Sicut em̄ abraam vnicū ⁊ dilectum filium. victimam deo obtulit. sic deus pater vnigenitum filium pro nobis tradidit. ⁊ sicut ysaac ligna portabat. quibꝫ imponendus erat: sic christus crucem. in qua figendus erat.

Cunqꝫ alligasset ⁊c. Ysaac ligatis pedibus altari superponitur. ⁊ xp̄s cruci affigitur. sed qd̄ figuratū est p̄ ysaac. translatuꝫ est ad arietem: quia christ⁹ ouis. Ipse em̄ filius quia nat⁹: ariel q⁊ immolatus In vepribꝫ heret ariel: crux cornua habet. Si ei duo ligna cōpingantur: crucis species redditur. Vn̄ cornua in manibꝫ eius. Cornibus ergo herens aries. christus crucifixus est. Vepres autē spinę. Spinę iniqui. q̄ dominū suspenderūt Inter spinas em̄ peccatoꝝ suspensus est. Vn̄ hieremias. Spinis peccatorum suoꝝ circundedit me populus hic. Alij hunc arietem in vepribꝫ ligatum. christuꝫ ante immolationeꝫ spinis coronatum intelligunt

Non peperceris Aug. Nunquid nō pepercit abraam filio suo ꝓpter angelum. Sed in angelo figuratus est dominus. q̄ deus est. ⁊ magni cōsilij angelus. erat em̄ in angelo deus. ⁊ ex eius p̄sona loquebatur. hoc magis in sequentib⁹ apparet cū dicitur: ⁊ vocauit angelus domini abraā secūdo de cęlo dicēs Per memet ipsum iuraui dicit dominus Non enim facile inuenitur. christum patrem dominum dicere. tanqꝫ suum dominum. presertim ante incarnationem. Nā secundum carnem h̄ congrue dicitur. secūdum quā in psalmo dicitur. domin⁹ dixit ad me ⁊c. Qd̄ autem dictuꝫ est dixit dominus domino meo. ad prophetā hoc refertur. qui loquitur. sicut illud. pluit dominus a domino. id est. dominus noster. scilicet filius a domino nostro patre scilicet.

Arietem. Alc. Aries qui pro ysaac immolatus est. non putatiuus: h̄ verus est. Ideo magis putatur angelum eum aliunde attulisse: qꝫ ibi de terra post sex dierum opera procreasse.

Arietem inter uepres h. ⁊c. Hiero. Aquila veprem vel spinetum posuit. ⁊ vt verbi interpretatio est condensa ⁊ inter se complexa virgulta Vnde simachus eadem opinione ductus ait: ⁊ apparuit aries. post hec. retentus in rete cornibus. Sed. lxx. ⁊ theodocio. videntur melius interpretari: qui ipsum nomen sabeth posuerunt. In virgultis sabeth cornibꝫ suis. Etenim sichon siue retę qd̄ aquila posuit. ⁊ simachus per sin litteram scribitur. hic vero samech littera posita est. Vnde patet non interp̄tationem stirpium condensarum ⁊ in modum retis inter se virgulta contexta verbum sabeth. Sed nomen sonare virgulti. quod ita hebraice dicitur.

Appellauitq3 nomen ⁊c. Hier. Pro eo qđ hic habe tur videt: in hebreo videbit' scriptũ est. H apud hebreos exiuit in puerbiũ. vt in an gustijs ↄstituti ⁊ dei optantes auxilio sub leuari. dicant in mon te dñs videbitur. i. si cut abrae misert⁹ est: miserebit' nostri. Vñ ⁊ in signũ dati arie tis: solent cornu clan gere.

Peracto sacrifi cio dicit' abrae. In semine tuo benedicẽ tur oms gentes. Qđ factũ est. cu3 aries di xit. Foderũt manus meas ⁊ pedes meos ⁊c. Peracto em̃ sa crificio dicit'. Conuer tent ad dñm vniuer si fines terre ⁊ adora bunt in cõspectu tuo ⁊c. Immolato ergo ariete. vocauit abra am nomen loci illius dñs vidit. i. videri fe cit. p incarnationẽ. s.

Melcha. Hiero. De melcha uxore na chor filia aram. nat⁹ est hus. de cuius stir pe iob descẽdit. sicut scriptũ est. Vir erat in terra hus nomine iob. Male igitur esti mant quida3 iob de genere esau esse. qđ em̃ in fine eius libri habet'. q de syro ser mone translatus sit. ⁊ quartus ab esau. ⁊ reliqua que cõtinent' ibi. in hebreo nõ ha bentur. Secund⁹ na tus ẽ de melcha bu3 ex cui⁹ genere balaã diuinus. sicut hebrei tradũt. qui in iob di citur heliu. primũ vir sanct⁹ ⁊ ꝓphetes dei. postea p inobedienti am ⁊ desideriũ mune rũ. dñi israeli maledi cere cupit: diuini vo cabulo nuncupatur. Vñ irat⁹ est heliu fi lius barathel buzites ⁊c. Chamuel ꝑo pa ter est damasci. Ipa em̃ vocat' aran. que hic pro syria scripta est. ⁊ ipso nomine le gitur in Esaia.

herentem cornibus. Quem assu mens obtulit holocaustũ ꝓ filio Appellauitq3 nomen loci illius
(ubiq3 dñs videt. sed vidit dixit pro apparuit. i. videre fecit. vt illud. nunc cognoui q timeas dñm. i. cognosci feci. p efficientẽ em̃ significatur)
dominus videt. vnde vsq3 hodie
(id qđ efficitur. sicut pigrũ frigus dicimus: eo q pigros facit.)
dicitur in monte dominus vide
(† Replicat ꝓphetia vẽtura de christo. †† magni consilii. vel ipse angelus in ꝑsona dei loquebatur. Christus.)
bit. † Vocauit autẽ †† angelus dñi secundo abraam de celo dicens:
(† qr maiorẽ nõ habui. †† qr immutabiliter a deo statutum est.)
† Per memet ipsum †† iuraui dicit
(Quia pater filiũ tradidit. dedit ei nomen qđ est sup omne nomen. vt in eius nomine omne genu flectatur.)
dominus: qr fecisti rem hanc. et non pepercisti vnigenito filio tuo propter me: benedicã tibi. ⁊ mul
(† Spũales. pauciores. fulgentes. israel dei)
tiplicabo semen tuũ sicut † stellas
(† Israel secundũ carnẽ. qr erant ⁊ degeneres futuri. ⁊ de bona oliua in oleastrũ transituri. plures carnales steriles.)
celi. ⁊ velut † arenam q̃ est in litto
(qr descendit christus infernũ spoliaturus.)
re maris. Possidebit semen tuũ
(† catezizabuntur. i. baptizabuntur.)
portas inimicoꝝ suoꝝ. ⁊ † benedi
(† christo. †† Predestinati de oĩbus gentib⁹)
centur in † semine tuo †† oẽs gentes
(In fine mundi fides de gentib⁹ ad iudeos reuertetur)
terre: quia obedisti voci mee. Re uersus est abraã ad pueros suos.
(Tunc concorditer viuent in ecclesia.)
Abierũtq3 bersabee simul. ⁊ habi tauit ibi. His itaq3 gestis nunci
(† Que soror sare. saram duxit abraa3. melchã vero nachor.)
atum est abraam. q † melcha quo q3 genuisset filios nachor fratri
(† vl' hus de cuius stirpe iob. vnde vir erat in terra hus. nomine iob. de quo dicitur terra hus. secũdũ illud vir erat in terra hus ⁊c. †† A quo buzites dicitur. quẽ hebrei putant balaam fuisse.)
suo. † hus primogenitum. ⁊ †† bu3
(† hoc nõ est referendũ ad eũ qui nunciabat. sed qui longe post hoc scripsit)
fratrem eius. ⁊ chamuel † patrem
(† A quo casdim. i. chaldei postea vocati.)
syroꝝ. ⁊ † caseth ⁊ azau. pheldas quoq3 ⁊ iedlaf. ⁊ batuhel de quo
(† Pro qua rememorata est genealogia. quam ducturus erat ysaac. nec mirũ si non hec omnia misticos sensus gerunt. qr nec oẽs rami arboris fructum ferunt.)
nata est † rebecca. Octo istos ge nuit melcha nachor fratri abraã. Concubina vero illius nomine roma. pepit tabee. ⁊ gaon. ⁊ thaas ⁊ maacha.

C. XXIII.

Dixit autem
(Centenarius. ⁊ vigintiseptẽ solidi sunt. ⁊ quadrati. quib⁹ signat' integritas vite sanctorũ. ante hui⁹ vite exitum.)
sara centumuigintiseptem annis ⁊ mortua est i ciuitate arbee. que est hebron in terra chanaan. Ve nitq3 abraam vt plangeret eam. Cunq3 surrexisset ab officio fune
(a quo ethei.)
ris. locut⁹ est ad filios heth dicẽs Aduena sum ⁊ peregrinus apud vos. Date michi ius sepulcri vo biscum: vt sepeliam mortuu3 me um. Responderũtq3 filij heth di centes: Audi nos domine. prin ceps dei es apud nos. in electis sepulcris nostris sepeli mortuu3 tuum. nullusq3 te prohibere pote rit: quin in monumẽto eius sepe lias mortuũ tuũ. Surrexit abraã
(Supplicando honorauit.)
⁊ adorauit populum terre. filios videlic3 heth. dixitq3 ad eos: Si placet anime vestre vt sepeliam mortuum meum. Audite me. ⁊ in tercedite pro me apud ephron fi lium seor: vt det michi spelunca3 duplicem. quã habet in extrema parte agri sui Pecunia digna tra dat michi eam corã vobis in pos sessionẽ sepulcri. Habitabat aũt ephron in medio filiorum heth. Responditq3 ephron ad abraa3 cunctis audientibus qui ingredi ebantur portam ciuitatis illi⁹ di cens: Nequaq3 ita fiet domine mi sed magis ausculta quod loquor: Agrum trado tibi. ⁊ speluncam q̃ in eo est presentibus filijs populi mei. sepeli mortuum tuũ. Adora uit abraam coram populo terre. ⁊ locut⁹ est ad ephron circũstante

C. XXIII. Et mortua est in c. a. Hiero. Que est in valle. hoc in au tenticis libris nõ ha betur. Arboch pau latim a legentib⁹ ac scribentib⁹ corruptu3 est. Neq3 putandum est. lxx. nomen ciuita tis hebraice barbare atq3 corrupte. aliter q̃3 in suo dicit' trãstu lisse. Arboch enim ni chil omino significat sed dicit' arbee. id est quattuor. qr ibi abra am ysaac ⁊ iacob. cõ ditus est ⁊ adam pri mus. sicut i libro ihu aperte demonstrat'.

Surrexit abraã ⁊c. Aug. Queritur quomõ abraam ado rauit populum terre. cũ scriptũ sit dominũ deũ tuũ adorabis. et illi soli seruies: Sed nõ est in precepto di ctum dñm deũ tuum adorabis solũ: sicut dictũ est: ⁊ illi soli ser uies. Talis em̃ serui tus soli deo debetur. que grece latreosis di citur. Unde damnã tur ydolatre hãc ser uitutem. s. ydolis ex hibentes. Nec moue at q alibi prohibet angelus hominem se adorare: ⁊ admonet vt deus potius ado retur. Talis em̃ appa ruerat: qui pro deo adorari poterat: ⁊ iõ adorator corrigend⁹ erat.

Q̄uod cū audis. Hiero. in hebreo sicut posuim⁹ h primū nomē scribit ephron. Scdm ephran. post q̄ eñ precio vict⁹ est vt sepulcꝝ venderet. ꝛ accipet argētū: licet cogente abraā. vau littera q̄ apud illos p o. legit ablata est de nomine ei⁹. ꝛ pro ephron dict⁹ ē ephrā. In quo significatur nō fuisse pfecte virtutis: qui potuit vendere memorias mortuorum. Sciant igit q̄ sepulcroꝝ preciū non a cogentib⁹ sed a nolentib⁹ accipiūt: mutari nomē suū. ꝛ pire aliquid de merito eorum. cum etiā reprehendatur. qui inuitus acceperit.

Confirmatusq̄ est ꝛc. Greg. mora. Innuit sepulcrū duplex q pfect⁹ p̄dicator extinctā a desiderijs carnis animā abscōdit sub bone opationis ꝛ ɔtemplatōis tegmine. vt a carnali ɔcupiscētia q̄si insensibilis lateat. quā prius sentiens mortalit viuebat. Vn̄ mortui eñ estis. ꝛ uita vestra abscōdita est cū xpo in deo. Actiua eñ vita a prauis operibus mortuos sepelit. Cōtemplatiā pfecti⁹ q̄ a cunctis actōib⁹ fūditus diuidit. Qui ergo iā in se cōtumelias carnis edomuit. sup est. ut mentē p studia sancte opatōis exerceat. ꝛ qui iā mentem p sancta opa dilatat supest. vt eā vsq̄ ad secreta intime cōtemplationis extendat. Non est eñ pfectus p̄dicator. q̄ ꝓpter cōtemplationis studiū opanda negligit. vel ꝓpter opationis instantiā ɔtemplanda postponit.

Spelūca du. ꝛc. Et circa eā ager arborosus ad sepeliēdā saraz quadringentis siclis argenti p patriarcham a dn̄is terre emit. Quia ad vacādum sapientie. ꝛ studendum actioni sub folijs mysticoꝝ verboꝝ tā q̄ sub fructuosis arborib⁹. nō aliter p̄dicatorib⁹ quiet⁹ loc⁹ acquirit: nisi p euāgelicā doctrinā argēti nitore fulgentē terrenis potestatib⁹ ab ipsis eterna beatitudo suadeat. Que bn̄ centenario quaterducto

plebe: Queso vt audias me. Dabo pecuniam pro agro. suscipe eam: ꝛ sic sepeliam mortuum meum in agro. Respōditq̄ ephron: domine mi audi me: Terram quā

vel quadringentis. vel Siclis

postulas quadringentos siclos argenti valet. Istud est precium inter me ꝛ te. Sz q̄ntum est hoc? sepeli mortuum tuum. Qd cum audisset abraam. appendit pecuniaz quam ephran postulauerat audientibus filijs heth quadringentos argenti siclos. ꝛ probate monete publice. Confirmatusq̄

† Primū dict⁹ est ephron. i. cōfirmatus ꝛ perfectus. post venditā sepulturam ephran. i. infirmus ꝛ imperfectus.

est ager quondam † ephronis. in quo erat spelunca duplex respiciens mambre. tam ipse q̄ spelunca ꝛ omnes arbores eius in cunctis terminis eius per circumitū abrae in possessionem videntib⁹ filijs heth: ꝛ cunctis qui intrabāt portā ciuitatis illi⁹. atq̄ ita sepe

† Animam mundo mortuā. deo viuam.

liuit abraam vxorem suaz † saram

† Requie actiue ꝛ ɔtēplatiue vite. † vl qui

in spelunca agri † duplici † que respiciebat mambre: hoc est hebrō in terra chanaan. Et confirmatus est ager ꝛ antrū qd erat i eo abrae in possessionem monumenti a fi-

A quo ethei.

lijs heth.

C. XXIIII.

Erat abraaz senex dierumq̄ multorum. ꝛ dominus in cunctis benedixerat ei

Sermonem propheticū. qui ante apostolos ad uocandā de gentibus ecclesiā directus.

Dixitq̄ ad seruum seniorem domus sue qui preerat omnibus q̄

† nō super. q̄ caro christi inde descensura.

habebat. Pone manū tuaz † subter

que super omnes est.

femur meum. vt adiurem te per

† Quasi. q̄ indignos vos exhibuistis ꝛ repulistis verbum dei: ecce ɔuertimur ad gentes.

deum celi ꝛ terre. † vt non accipias vxorem filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito

dabo tibi gentes hereditatē tuā.

sed ad terram cognationemq̄ meā

i. ecclesiā.

ꝓficiscaris: ꝛ inde accipias † vxorē filio meo ysaac. Respondit seru⁹.

† Et credere. quasi si preputiū noluerit sociari circūcisioni: predicabitur ibi tantū verbū dei

Si noluerit mulier † venire mecū in terram hanc: nunquid reducere debeo filium tuum ad locū de quo tu egressus es? Dixit abraā: Caue nequādo reducas illuc filium meum. Dominus celi ꝛ terre qui tulit me de domo patris mei ꝛ de terra natiuitatis mee qui locutus est michi. ꝛ iurauit michi

iudeam cui post predicandū.

dicens: Semini tuo dabo terraz

† Magni consilii. ducem vite tue.

hanc. ipse mittet † angelum suū co

† Ecclesiam. † christo.

rā te. ꝛ accipies inde † vxorē † filio

Quasi si te annunciāte iniquitatē suā acquiescere noluerit: animā tuā liberasti.

meo. Sin aūt noluerit mulier sequi te: non teneberis iuramēto.

Hoc est verbū meum nō predices tantum in gentilitate.

filium tantum meū ne reducas illuc. Posuit ergo seruus manum

Honorans christum nasciturum inde.

sub femore abraam domini sui: ꝛ iurauit illi sup sermone hoc. Tulitq̄ decem camelos de grege do

Non tm̄ obedientiā ꝛ patientiā: sed ꝛ ceteras virtutes debet habere seruus dei.

mini sui ꝛ abijt. ex omnib⁹ bonis eius portans secum: profectusq̄

† talibus comitatus. † gentes.

† perexit † in mesopotamiā ad vrbē nachor. Cūq̄ camelos fecisset ac

† Imitatores christi cū christo morantur extra castra. q̄ delicijs tabernaculi nō seruiunt.

profunditatē scripture.

cūbere † extra oppidū iuxta puteū

figurat: qui a leua in dextra trāsfertur.

C. XXIIII.

Pone manū t. ꝛc. Greg. All. Manuz sub femore iubet ponere. ꝛ per deū celi iurare. q̄ illi⁹ caro p illud membꝝ descensura erat: qui filius abrae esset ex hūanitate ꝛ diuin⁹ ex diuinitate. q̄si tange filiū meū ꝛ iura p deū meum. Vnde nō sup femur: s sb femore manū ponere iubet. q̄ inde descensurus erat. q̄ homo. s sup hoīes esset. vn̄ dignū n̄ fuit vt manuz sup femur poneret: q̄ nulla caro sup illā est.

Ut nō accipias Greg. All. Ysaac d filiab⁹ chananeoruz vxor duci ꝓhibet: q̄ xpo nulle repboꝝ aīe ɔiungunt. De ɔgnatione vxor duci p̄cipit: q̄ sola electoꝝ ecclīa xpo copulāda erat quā ipe vnigenit⁹ ex p̄destinatōe ꝛ p̄sciētia iā extraneā n̄ habebat. Puer qui ad vxorē deducēdaz mittit: ꝓphetarum ꝛ aploꝝ oīmq̄ doctoꝝ ordo est: qui dū verbum p̄dicationis faciunt: cuiusq̄ anime quasi ɔiungēde vnigenito filio prouisores fiunt.

Posuit ergo s. Hiero. Tradunt hebrei: q̄ in sanctificatione ei⁹. i. in circūcisione iurauit. Nos aūt dicim⁹ eū iurasse i semine abrae. i. in xpo. qui ex illo nasciturus iuxta illud liber generationis hiesu christi fili dauid. fi. abraaz.

Decē camelos Tales secū debet habere sermo diuinus. qui p̄ceptis dei obediant: qd significat per denariū. ꝛ pond⁹ tribulatōis fortit gerāt qd cameli significāt.

Ex oibus bonis Gregoī. All. Quia his que de domino loquūtur. in semet ipsis virtutuz diuitias ostendūt: vt tanto citius ad sequendū deum inuitent. q̄to suis auditoribus: in se ipis monstrāt que narrant.

Iuxta puteum ꝛc. Greg. Iuxta fontē stetit. ꝛ ex prefixa sententia. q̄ esset eligenda ꝓposuit. q̄ sancti p̄dicatores verbi fluenta considerāt. Vn

colligūt que vel qui-
bus verba cōmittāt:
⁊ d̄ quib⁹ auditorib⁹
fiduciā certitudinis
assumant.

Igitur pu. c. d.
⁊c. Aug. Querēdū
est quid differāt illici
te augurationes a pe
titione hac: qua petit
seruus vt sibi ostēde
ret de⁹ ipam futurā
vxorē ysaac: a q̄ pe-
tenti bibere diceretur
bibe. quin ⁊ camelis
tuis tri. Sꝫ aliud est
petere qd̄ ipso mira-
culo signū sit. Aliud
obseruare q̄ ita fiunt
vt mira nō sint: sed a
coniectorib⁹ supstici-
osa vanitate interp̄-
tentur. Sꝫ ⁊ hoc ipꝫ
q̄ mirꝫ aliqd postulet
quo significet qd̄ q̄s-
qꝫ vult nosse. vtrꝫ au
diendū sit. nō parua
questio est: Eo nāqꝫ
ptinet quo dicuntur
qui h̄ nō recte faciūt
tentare deū. Vn̄ nō
t. d. d. t. Suggereba
tur em̄ xp̄o tanq̄ ho
mini. ut aliquo signo
exploraret: q̄tū apd̄
deū posset. qd̄ vicio-
se fit. Ab h̄ aūt discer
nit̄ qd̄ gedeon fecit
imminēte pugne peri
culo. Cōsultatio em̄
illa magis q̄ tentatō
dei fuit. Vn̄ achaꝫ
timet signū petere. ne
videat̄ deū tentare:
cū h̄ dn̄s p ꝓphetam
moneret. forte esti-
mās q̄ a ꝓpha explo
raret̄. vtrꝫ p̄cepti me-
mor eēt: quo tentare
deū prohibetur.

Inclina. Humi
lia secularē facundiā
ad hauriendū ꝓphe-
ticū sermonē. vt vo-
luntatē tuā psuasiōi
mee inclinem.

Paurillū. a. m.
Greg. All. Vis p̄di
cator aīaꝫ auditoris
sitit. ideo seruus petit
rebecca potū tribuit.
q̄ electoꝝ ecclīa desi
derio p̄dicatorum ex
virtute sue fidei satis
facit. Que em̄ deum
quē audit ꝯfitet̄: pre
dicatori aquā refecti
onis ⁊ r̄frigerij offert
Et notandum q̄ hy
driā ab humero īcli-
nans posuit: q̄ illa cō
fessio placida est. q̄ a
bono ope pcedit. Et
aquā p̄buit: q̄ in eo

† Sexta etate. † Oportunitate qua videāt animos flexibiliores ad disciplinā accipiendā.
aque† vespere † eo tēpore quo so-
lent mulieres egredi ad haurien
† Prius debet orare predicator. vt sermo dei currat ⁊ fructificet in auditoribus.
dam aquam† orauit dominum di
cens: Domine deus domini mei
abraaꝫ occurre obsecro michi ho
die: ⁊ fac misericordiam cum dn̄o
meo abraam. Ecce ego sto prope
fontem aque. ⁊ filie habitatoruꝫ
hui⁹ ciuitatis egrediētur ad hau
riendam aquā. Igitur puella cui
dixero inclina hydriam tuā vt bi
Faciā qd̄ hortaris tu et collega tui.
bam. ⁊ illa respōderit bibe. quin
⁊ camelis tuis potum tribuam.
Talis anima futura est sponsa christi.
ipsa est quā preparasti seruo tuo
ysaac: ⁊ per hoc intelligam q̄ fece
ris misericordiā cū domino meo
abraam. Necdum intra se verba
Patiētia verbū dei humiliter susce
compleuerat. ⁊ ecce rebecca egre
ptura. ⁊ ideo inter christi ꝯtribules cōputanda
diebatur filia batuel filij melche
vxoris nachor fratris abraam.
† Secularē scientiā. † In exercitio opm.
habens† hydriam in† scapula sua
De qua dicitur. Concupiuit rex spe. t. ⁊ astitit regi. a dextris. t
Nulli
puella decora nimis: virgoqꝫ pul
heresi ꝯsentiēs. † Despondi em̄ vos vni viro vir. ca. exhibere christo. † Humiliauerat se
cerrima ⁊† incognita viro. † Desce
ad hauriendā fontē vite. Diuinis s̄nis.
derat aūt ad fontē. ⁊ impleuerat
Verba humane facundie.
hydriam aqua: ac reuertebatur.
† Q̄ tempus doctrine ⁊ tempus vocationis.
† Sermo diuinus
† Occurritqꝫ ei† seru⁹ ⁊ ait: Pau-
† Anime de salute sua meditanti. † Vel bibendum.
xilluꝫ aque† michi ad† sorbendū
Quasi spolia egip. fac vasa in domo dn̄i ac cōmodando diuinas sententias humane sapiē tie verbis.
prebe de hydria tua. Que respō-
Quasi sensum meū tibi accōmodo.
dit: bibe domine mi. Celeriterqꝫ
Humiliauit facundiam suam ad credendum ⁊ operandum qd̄ dicitur.
deposuit hydriam super vlnā suā
⁊ dedit ei potum. Cunqꝫ ille bibis
Cōpatientibus labori tuo.
set. adiecit: quin ⁊ camelis tuis
Desiderio eorū satisfaciā.
hauriam aquā: donec cuncti bi-
Exponens intellectū capacibus.
bant. Effundensqꝫ hydriam in ca
Profunditatē scripture.
nalibus recurrit ad puteū vt hau

Q̄ bonā voluntatē cordis ꝓferētes doctores spe refrigerant.
riret aquā: ⁊ haustā omib⁹ came-
lis dedit. Ille aūt contemplaba
† Signū anime reuiuiscentis. ⁊ ad coniugiū se preparantis.
tur eam tacitus: † scire volēs vtrꝫ
prosperū fecisset iter suum domi-
nus an non: Postq̄ aūt biberūt
Hoc fit cū exorciste cathecuminis dn̄t: effeta qd̄ est adaperire. cū informantur duobus prece
cameli. protulit vir inaures aure
ptis charitatis. vt qd̄ audiunt in verbo habeāt in opibus. expletionē. s. decē preceptorū.
as appendentes siclos duos: et
armillas totidem pondo sicloruꝫ
decem. Dixitqꝫ ad eam: Cuius es
filia: indica michi. Est ī domo pa
tris tui locus ad manendū: Que
respōdit: filia batuelis filij nachor
quem peperit ei melcha. Et addi
Q̄ predicatores auditoribus im
dit dicens: palearum quoqꝫ ⁊ fe
pendūt spiritalia. a quibus accipiūt carnalia.
ni plurimum est apud nos: ⁊ loc⁹
† Deuotionis affect⁹. † Nichil sibi tribuēs sed gratie dei.
† spaciosus ad manendū. † Incli-
nauit se homo. ⁊ adorauit domi-
num dicens: Benedictus domi-
nus deus domini mei abraam. q̄
non abstulit misericordiam ⁊ ve-
ritatem suam a domino meo: ⁊ re
cto itinere me perduxit in domū
† Sic mulier samaritana verba domini que
fratris domini mei. † Cucurrit ita
ad fontē audierat in ciuitate annūciauit.
qꝫ puella. ⁊ nunciabat in domo
matris sue omnia que audierat.
Habebat aūt rebecca fratreꝫ no
mine laban: qui festinās egressus
est ad hominem vbi erat fons.
Cunqꝫ vidisset inaures ⁊ armil-
las in manibus sororis sue. ⁊ au
disset cuncta verba referētis. hec
locutus est michi homo. venit ad
virum qui stabat iuxta camelos
⁊ prope fontem aque. dixitqꝫ ad
eum: Ingredere benedicte domi
ni. cur foris stas: preparaui do-
mum ⁊ locum camelis tuis. In-
troduxitqꝫ eum in hospitium. ac

q̄ credidit: vacua nō
remāsit. Vox em̄ p̄-
dicauit qd̄ audiuit: ⁊
docēdo multos ex se
p̄dicatores protulit.
Aqua em̄ in hydria
sciētia p̄dicatōnis in
mēsura. Studet em̄
nō pl⁹ sapere q̄ opor
tet sape. Hydria ī vl
na. mēsura p̄dicatio
nis in ope. Nec solū
oīb⁹ comitib⁹ ei⁹. s̄ ⁊
camelis potū p̄bet: q̄
verbū vite nō solum
prudētib⁹. s̄ etiā stul
tis p̄dicat̄. Vn̄ sapiē
tib⁹ ⁊ insipientib⁹ de
bitor suꝫ. vel aq̄ etiā
iumētis dat̄. cū cura
carnis quomō sit ha
benda disponit̄. ut ex
voluptate n̄ impēda
tur: ⁊ ex necessitate n̄
neget̄. Vn̄ carnis cu
ram ne feceritis in de
siderijs. Et alibi Ne
mo carnem suā odio
habuit.

Protulit uir ⁊c.
Hier. Bache qd̄ h̄
p didragmate ponit̄
semiuncia ē. Sechel
vero. q̄ latine h̄ corru
pte siclus. d̄r vncia.

Greg. All. Quia
p̄dicator auditum ec
clesie p obedientiā. et
man⁹ p opatōeꝫ ex-
ornat. Inaures du-
orū sicloꝝ sunt. Sūt
armille decē: q̄ pma
virt⁹ obediētie ī cha
ritate ē. q̄ dilectō dei
⁊ pximi est. ⁊ bonum
op⁹ decalogi cōpleti
one pficit̄: vt cū bōa
agi ceperint: mala nl̄
la agantur.

Paleaꝝ quoqꝫ
Greg. Quia ecclīa
recipiēs spūalia: red
dit p̄dicatorib⁹ terre
na stipendia. Vn̄ si
vobis spūalia semia
uim⁹: m. si. car. v. me.

Locus spacio.
⁊c. Greg. All. A pri
ore pplō nature legeꝫ
se ecclīa nouisse mon
strauit: ⁊ p̄dicatōem
amplo charitatis gre
mio suscepit. doctori
em̄ spaciosa mansio
est ī corde auditoris
latitudo charitatis.
Vn̄. nō angustiamī
in nobis: s̄ ī viscerib⁹
vr̄is. q̄i suscipiēde do
ctrine locū mentis di
latate ad cogitanda
carnalia coartate.

Habeba. a. r. f.
Gregor. All. Quia

carnales fidelib⁹ con
iuncti·dõ spũalia do
na conspiciũt:admi/
ratõne suspensi·si nõ
vsq3 ad opa·tñ vsq3
ad fidez suscipiendã
ꝑdicationẽ admittũt
dũ eñ bonos miracu
lis fulgere cõsiderãt·
que de eternitate au
diunt·non recusant:
q̃uis ecclesiã morib⁹
nõ sequentes·in car/
nali opatione rema/
neant.

Habebat aũt re
becca fratrem ⁊c.
Quia sunt carnales
fidelib⁹ cõiuncti·quo
rum familiaritate ali
quãdo ad audiendũ
verbũ prodeũt:⁊ vi/
dentes dona dei col/
lata fidelib⁹ mirãtur
⁊ verbũ corde percipi
unt·qd bonis morib⁹
implere nõ satagunt

Nõ comedã ⁊c.
Greg. Quia sũt qui
doctores ex tempora/
lib⁹ stipendijs retine/
re parati sunt. Sz il
li:nisi pri⁹ obtineant
eterna: recipe nolunt
Si eñ in animabus
fructũ nõ inueniunt:
sumere stipendia cor
porib⁹ ɔtemnũt. pedes
nõ lauãt: q: laboris
desideriũ nulla cõso
latione releuant.

Et adiurauit ⁊c.
Aug. Sentẽtia ẽ ea
dem·verba nõ oĩa
vel ipsa·vel ita dicta
sunt qd ꝓpter eos di
cendũ·qui euangeli/
stis calumniant·q' i
aliquib⁹ verbis non
omnino conueniunt
cũ res ⁊ sententie ee/
dem·hunc eñ librũ
vnus scripsit·qui ea
q̃ supradixit cũ man
daret abraam·vel re
liqua ponere potuit·
si ad rem pertinere iu
dicaret. cum veritas
narrationis nõ exigit
nisi vt rez sententia/
rumq3 veritas sit:qui
bus voluntas (ꝓpter
quã intimandã ver/
ba fiunt) satis appa
reat.

Ueni ergo ad f.
Hier. In hebreo scri
ptũ est Ecce ego stãs
sup fontem aq̃·⁊ erit
adolescentula q̃ egre
dietur ad hauriẽduz
⁊c. Pro adolescẽtu
la·in hebreo legitur

¶ verbã ser
destrauit camelos·deditq3 pale·
uituti hoiũ. † ¶ Officiũ implet hospitalitatis
ne non recepto verbo·excutiatur puluis in testi
as ⁊ fenũ ⁊ aquam ad †lauandos
monium cassati laboris.
pedes camelorum:⁊ virorum q̃
cum eo venerãt. Et appositus est
in conspectu eius panis. Qui ait
¶ Non querit que sua sunt·nõ vult metere car
Non comedã·donec loquar ser/
nalia·nisi primitus seminauerit spiritalia.
mones meos. Respondit ei: lo/
¶ Cõmendatio ꝑsone: sicut
illud·Paul⁹ seru⁹ iesu christi.
quere. At ille: Seru⁹ inquit abra
† ¶ Cõmendatio mittentis·vt ꝓpter mittentem
missus audiatur.
am sum·⁊ domin⁹ † benedixit do
† ¶ fidei eius subiecit cuiusq3 generis homines.
mino meo valde. † Magnificatus
† Simplices. ¦ ¶ Prudentes.
q3 est·⁊ dedit ei † oues ⁊ ¦ boues·
† ¶ Eloquẽtes. ¦ ¶ Sapiẽtes. ¦ ¶ Seruiliter
pro temporalibus seruientes.
†argentum ⁊ ¦ aurum· ¦ seruos et
¶ In tribulatione patiẽtes.
ancillas· † camelos ⁊ asinos. Et
¶ gratia·q: filius bone voluntatis·qui factus
est ei ex semine abrae.
peperit sara vxor domini mei fili
¶ In vltima etate mundi.
um domino meo in senectute sua
¶ vnde·pater oĩa q̃ tua sunt dedisti michi.
Deditq3 ei omnia que habuerat.
Et adiurauit me dominus meus
¶ Hec superius exposita sunt.
dicens: Non accipies filio meo
vxorem de filiabus chananeorũ
in quorum terra habito: sed per/
ges ad domum patris mei·⁊ de
cognatõe mea accipies filio meo
vxorem. Ego vero respondi dño
meo: Quid si noluerit venire me
cum mulier? dominus ait in cu/
ius conspectu ambulo·mittet an
gelum suum tecum·⁊ diriget viã
tuam·accipiesq3 vxorez filio meo
de cognatione mea ⁊ d domo pa
tris mei. Innocens eris a male/
dictione mea·cum veneris ad ꝓ
pinquos meos:⁊ non dederint ti
bi. Ueni ergo hodie ad fontem
aque·⁊ dixi: Domine deus domi
ni mei abraam si direxisti viã me
am in qua nunc ambulo·ecce sto
iuxta fontez aque·⁊ virgo q̃ egre

dietur ad hauriendam aquã au/
dierit a me·Da michi paululum
aque ad bibenduz ex hydria tua
⁊ dixerit michi·⁊ tu bibe·⁊ came
lis tuis hauriam: ipsa est mulier
quã preparauit dominus filio do
¶ Miraculũ narrat·vt qui nõ credunt verbo·
miraculo credant.
mini mei. Cũ hec tacitus mecum
voluerem: apparuit rebecca veni
ens cuz hydria quã portabat in
scapula: Descenditq3 ad fontem ⁊
hausit aquam. Et aio ad eaz: Da
michi paululum bibere. Que fe/
¶ Eleuataz seculi facundiã·ad ꝓpheticũ sermo
nem se inclinans quẽ seru⁹ significat.
stinans deposuit hydriam de hu
mero·⁊ dixit michi: Et tu bibe: et
camelis tuis potuz tribuã. Bibi:
⁊ adaquauit camelos. Interroga
uiq3 eam·⁊ dixi: cuius es filia?
Que respondit: filia batuelis suz
filij nachor: quem peperit illi mel
cha. Suspendi itaq3 inaures ad
ornandam faciem eius:⁊ armil/
las posui in manibus eius. Pro
nusq3 adoraui dominum benedi
cens domino deo dñi mei abraã
qui perduxit me recto itinere: vt
sumerem filiam fratris dñi mei fi
lio eius. Quamobrem si facitis
¶ hec duo sepe iunguntur misericordia ⁊ veri
tas·maxime in psalmis.
misericordiam ⁊ veritatem cum
domĩo meo indicate michi: Sin
autem aliud placet·hoc dicite mi
chi: vt vadam ad dextraz siue ad
sinistram. Responderunt laban ⁊
¶ Cognita dei dispositione: ecclesia de gentib⁹
ad fidem christi venire permittitur·ita vt qui
nõ vult imitari: nõ presumat aduersari.
batuel: a domino egressus est ser
mo. Nõ possumus extra placitũ
eius quicq3 aliud loqui tecum.
En rebecca coram te est·tolle eaz
⁊ pficiscere:⁊ sit vxor filij domini

alma·sicut in esaia.
vbi in nostris codi/
cibus scriptũ est·Ec/
ce virgo concipiet ⁊c
In hebreo legitur·
Ecce alma concipiet
Notandũ ergo q' al
ma: semp virginẽ si/
gnificat:⁊ habet ethi
mologiaz apocripha
·i·abscondita. Nam
in iob vbi scriptũ est
de sapiẽtia·et abscõ/
detur ab oculis oĩũ
viuentis. In hebreo
dicit' naalma. Ergo
alma: qd interꝑtatur
abscõdita·i·virgo ni
mia diligentia custo
dita: maioris laudis
videtur esse q3 virgo
Nã virgo potest esse
corpore:⁊ nõ spiritu
sine mente·q̃ vero ab
scõdita est: epithesin
virginitatis habet.
vt ⁊ virgo ⁊ abscõdi
ta sit·⁊ q̃ abscondita
est: iuxta ydioma he/
bree lingue cõsequen
ter ⁊ virgo est. Que
aũt virgo·nõ statim
abscõdita. Hoc idẽ
verbum in exodo de
maria sorore moysi
adhuc virgine legi/
mus. Ostendant igit'
iudei alicubi positũ
alma: vbi adolescen
tulã ⁊ non virginem
sonet.

Responderũt la
ban ⁊c. Aug. Aut
abraam ꝓphetam no
uerant·⁊ prophetice
a dño dictum·qd ꝑ
illum dictum fuerat
agnoscebant. aut si/
gnũ vt qd seru⁹ nar
rauit: locutionez dñi
appellauerunt. Heñ
magis de rebecca di/
ctum est. abraam eñ
nõ de rebecca·sed de
aliqua ex tribu vl' co
gnatõne sua dixerat
⁊ hoc ad vtrunq3 vt
immunis esset seruus
a iuramento: si nõ im
petrasset. qd nõ dicit'
cum aliquid prophe/
tatur: certam eñ esse
decet prophetiam.

Prolatisq̃ vasis ar. ⁊c. Greg. Alle. Postq̃ coniugii causam puer obtinuit. Hec om̄ia rebecce dedit: qꝛ doctores ecclesie tot ornamēta tribuunt: quot virtutū bona docuerunt. Que em̄ prius inaures ⁊ armillas acceperat: iam vasa aurea ⁊ argentea ⁊ vestes accepit. qꝛ ecclesia q̃ ante per fidem obedientiā ⁊ opatione percepit: excrescens ad spiritualia cōvalescit vt ꝓphetie spiritu ⁊ virtutū gratia repleta ampliatis muneribus crescat. Matri ⁊ fratri dona offerunt: qꝛ gentilitas ex quo ecclesia ad fidē venit in gloria tēporali convaluit. Vbiq̃ enim xp̄iani afflictionē sentiunt. gentiles in terrena virtute gloriantur. Fratres eiꝰ dona percipiūt. qui em̄ ī ecclesia fidē verbotenꝰ tenent: s̄ tm̄ ꝓfessionē suā moribꝫ nō sequūtur a fidelibꝫ honorātur: quia fideles vocātur. Mater ergo ⁊ fratres dona ꝑcipiūt sed ab hereditate alieni sunt. qꝛ infideles vel carnales ad hereditatem eternā non perveniūt: sed supne largitatis gloriā temporaliter ꝯsequūtur.

Dedit ea rebec. Rebecca nō ornatur auro batuelis: qꝛ nō sunt digna ornamenta barbari ⁊ imperiti de domo abrae accipit ornamēta: qꝛ patientia de domo sapientie ornat. a puero abrae suscipit inaures .i. aurea in auribꝫ verba ⁊ brachilia .i. aurea in manibꝫ opa ⁊ alia ornamēta. quibus figurant diversa virtutum genera.

Et nutricē illius Honestū erat. vt ad nuptias absq̃ parentibus virgo ꝓficiscēs nutricis solatio foveretur.

Igitur rebecca ⁊c. Greg. Alle. Quia ecclesia habet secum minoris meriti aīas. que ipsam moribꝫ sequuntur. Sed ad cōtemplationis thorū nō provehunt. puer quoq̃ quosdā habuit in comitatu: qꝛ cū prophetis fuerunt qui bene viverent: sed prophetie spiritum non haberēt. ⁊ cum apostolis ⁊ doctoribus qui vitam eorum tenerent: ⁊ tm̄ nō p̄dicarēt.

Qui festinus ⁊c. Festinus puer ad dominum redit: quia predicatores cum auditoꝝ vitam obtinent. deo de cuius munere hoc habent nō sibi prebent.

Eodem aūt tempore ⁊c. Greg. Alle. Viuens ⁊ videns dominus est: de quo scriptum est. Vivo ego ineternū dicit dominus. Et alibi. oīa nuda ⁊ aperta oculis eius. Puteus sancte scripture profunditas. que irrigat mentes nostras. Via. passionis christi humilitas: per quā nobis aperta sunt scripture fluenta. Nisi em̄ christus incarnatus. tentatus. apprehensus. colaphizatus. consputus. crucifixusq̃. ac mortuus fuisset: scripture ꝓfunditas nō pateret. facta est ergo humilitas passionis. clauis apertionis vt aquam scientie de profundo bibamus. Hec em̄ prius audita: iam intelligimus facta: que priꝰ legebant. ⁊ nō intelligebant. Vnde. vicit leo d' tri. iu. aperi. li. ⁊ sol. signacula eiꝰ. Notandū vero ꝙ nō dicit ambulabat: sed deambulabat. Deambulat em̄: qui viā eundo vel redeundo conculcat. In humilitate passionis xp̄s deambulavit: qꝛ modo verboꝝ cōtumelias. modo falsum testimoniū. modo alapas. modo sputa. modo spineā coronam. modo crucem sustinuit.

Habitabat enim in ter. Greg. mor. Ysaac rebecca veniente habitabat in terra australi: qꝛ xp̄s veniēte ad se ecclesia: in illorum mentibꝫ mansit. quos nō torporis frigus: s̄ fervor charitatis tenuit. qualis erat āna symeon. ⁊ aliq̄ de populo iudeoꝝ.

Et egressus f. ⁊c. Hiero. Per terram australē gerarā significat vnde ad immolandū adductus fuerat. Egressus ē. vt exerceret in campo. In hebreo legit. Egressus est ysaac vt loq̄ret in agrū inclinata iā vespera: vbi significat ꝙ dn̄s solꝰ orabat in monte. ⁊ ysaac qui typꝰ dn̄i fuit ad orationē q̄si vir iustum domo egressum nona hora. vel añ solis occasū spūales victimas deo obtulisse

Grego. Ager mūdus est. In quo xp̄s egressus est: qꝛ visibilis apparere dignatꝰ est. Vn̄ egressus es ī salutē ꝓpli tui. Ysaac ad meditādū ī agro exiit: qꝛ xp̄s formam humilitatis p̄tens exercitiū longanimitatis passionis. ⁊ patiētie exēpla mōstrauit. sicut solēt iuvenes exercitati armoꝝ vsu meditari. Armoꝝ meditatio est passionis frequentatio. Qui em̄ verbera. sputa. lanceā. crucemq̃ pertulit: passionem vsq̃ ad mortem in se frequētari permisit. Passiones arma dicimus: qꝛ per ipsas ab adversario liberamur. Vnde in patiētia vestra possidebitis animas vestras.

Inclinato iam die ⁊c. Quia passionū exercitia iuxta finem suscepit. Vnde elevatio manuū meaꝝ sacrifi. vesperti.

Descendit de camelo ⁊c. Greg. Rebecca ad ysaac in camelo deducitur: quia ecclesiam rebecca. camelus gentilem populū tortum moribus ⁊ onustum ydolorum cultibꝫ significat. Qui em̄ sibi ex se invenerunt deos quos colerent: ab ipsis onus in dorso increvit. q̄d portarent. Ad xp̄m ergo ex gentilitate ecclesia properans in tortis vite veteris conversationibꝫ invenitur. Viso ysaac de camelo descendit: qꝛ redemptorem suū subtilius agnoscens. carnalis vite studia humilius deserit. ⁊ tortitudini sue ip̄a cōtradicit: ⁊ ab elatione celsitudinis humilitatem petit. In camelo sedens ꝓspexit ysaac: qꝛ adhuc viciis innixa necdum spiritualibꝫ sed animalibꝫ motibus inherens ascendit. Nec movere debet ꝙ puer cum camelis venit:

---

tui. sicut locutꝰ est dominus. Quod cū audisset puer abraam: procidens adoravit in terra dominū.

(Sensibus scripture cū eloquentia. Morum honestate.)

Prolatisq̃ vasis argenteis ⁊ aureis ac vestibus. dedit ea rebecce

(qꝛ gentilitas temporalia percipit.)

pro munere. Fratribus quoq̃ eiꝰ ⁊ matri dona obtulit. Initoq̃ cōuiuio vescentes pariter ⁊ bibētes

(Studiosus predicator: nō vult diu inter carnales manere. qꝛ aīas a gentilitate cōversas ad societatē spūalium nitit' velocissime ꝑducere.)

manserūt ibi. Surgens aūt mane

(Propheticus sermo.)

locutus est puer: Dimittite me vt vadam ad dominū meum. Responderunt frater eius ⁊ mater: Maneat puella saltem decē dies apud nos. ⁊ postea ꝓficiscet'. Nolite

(vel retinere.)

ait me tenere. qꝛ dominꝰ direxit viam meā. Dimitte me vt pergam ad dominū meum. Et dixerunt:

(Quia fides est voluntatis. nō necessitatis. ⁊ scd̄m leges sponsalia consensu contrahentium fieri oportet.)

Vocemus puellam. ⁊ queramus eius voluntatem. Cunq̃ vocata venisset. sciscitati sūt. vis ne cum homine isto ire? Que ait

(Patiētiam.)

vadam. Dimiserunt ergo eam. et

(Sapientiā que dicit. melior est patiens viro forti. hec comitatur ꝓpheticū ⁊ ap̄licū sermonē.)

nutricem illius servumq̃ abraā

(.i. valde precantes.)

⁊ comites eius. imprecantes prospera sorori sue atq̃ dicētes. Soror nostra es. crescas ī mille mi-

(Nō ꝓphete fuerut. aut ex vanitate tam magna optarut: sed eos q̄d ꝓmiserat deus abrae latere non potuit.)

(Hoc istis carnaliter orantibus spūaliter impletū est. christo dominante sup̄ omnes gentes)

lia: ⁊ possideat semen tuū portas inimicorū suorū. Igitur rebecca

(subiectis sibi innatis viciis.)

⁊ puelle illius ascensis camelis secute sunt virum: qui festinus re-

(Sermonē ꝓpheticū. Quasi habemꝰ thesaurum in vasis fictilibꝰ vt sit virtus dei ⁊ non ex vobis.)

(Christum.)

vertebatur ad dominū suum. Eo

(Christus.)

aūt tempore deambulabat ysaac

(humilitatē. passionē christi. Profūditatem scripture p̄ quā intelligitur semp̄ viuēs ⁊ omnia videns.)

p̄ viā que ducit ad puteū. cuius

(Cui omnia aperta. Quia in passione christi revelate sunt scripture. vivo ego dicit dominus.)

nomē est videntis ⁊ viventis.

(Nimia charitate qua dilexit nos deus incarnatus. gerara. vnde ad immolandū ductꝰ fuerat.)

Habitabat em̄ in terra australi

(In mundū venerat ad exercitiū passionis. vel exercitandū.)

⁊ egressus fuerat ad meditandū

(Mundo. iuxta finē mundi. Intēdens in salutē mundi.)

in agro inclinato iā die. Cunq̃

(gentiles tortis moribus de longe ad fidem venientes.)

elevasset oculos: vidit camelos

(Ecclesia de gentilitate.)

venientes procul. Rebecca quo-

(Ecclesia vidit videntē se. ⁊ deposuit deformitatem viciorū. q̄d quotidie facimꝰ dū scripturas de incarnatiōe christi requirimꝰ. christo)

q̃ conspecto ysaac descendit

(de elatione. viciosa a cōversatione veteris vite.)

de camelo. et ait ad puerum:

ferens diuitias domini sui. qꝛ cū ꝑdicatores ad supiora intelligēda ⁊ pro ferenda scientia ⁊ vita emineant: adhuc contradictionem carnis tolerant Videntes aliā legem in membris suis repugnantē legi mentis suę. Diuitias in camelis portant: qꝛ ne magnitudo reuelationū extollat: datus est stimulus carnis. celestia ergo loquentes. ⁊ contradictōem carnis de vicio sentientes. sup tortuosa camelorū dorsa diuitias portant.

Quis est ille ⁊c. Rebecca viso ysaac quis sit requisito puero cognoscit. qꝛ eccłia ꝑ ꝓphetarum ⁊ aplorū dicta quid de xp̄o credere debeat itelligit. Que se mox pallio cooperuit: qꝛ q̄to xp̄i mysteria penetrat: tanto de anteacta vita ꝯfundit. Vn̄ infirmitatē suā pallio opire nititur: ⁊ q̄ pri⁹ in camelo libere gestat: descēdens verecūdia tegit. Cui quasi verecūdāti dicit. Quē eñ fructum habuisti tūc: in quib⁹ nūc erubescis.

At illa t. ⁊c. Hier. Alia editio teristrum. qđ etiā nunc gen⁹ est arabici vestimēti. quo mulieres ꝓuincię illi⁹ velantur.

Introduxit eā ⁊c. Greg. Hanc ysaac ī tabernaculo matris suę introduxit. ⁊ vxorē accepit: qꝛ ī loco sinagogę de qua nat⁹ est xp̄s. ecclesiā diligit: vt q̄ cognatione .i. ꝑdestinatione ꝓxima fuerat: amore ꝯiuncta uxor fiat.

Et intantū d. ⁊c. Greg. Quia ex lucro ecclesię xp̄s tristiciā ex perditōne sinagogę detersit. qꝛ dñi ecclesia ex gentilitate veniens vsq3 ad thorum cōtemplationis ꝑducit: iudea pro nichilo habet. Ysaac quoq3 risus. Rebecca vero patiētia dicitur. Risus vero ex leticia: patientia ex tribulatōe. Et q̄uis ecclesia iam sit celestis gaudij ꝯtemplatōne suspensa: habet tñ in se q̄ de carnis pondere doleat. Ysaac vero ⁊ rebecca iungunt. i. risus ⁊ patiētia. Secundum illud: Spe gaudētes in tribulatōe patiētes vt ꝓspera letificēt de contemplatione. aduersa de tribulatione perturbent.

Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitq3 ei: ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium suum operuit se. Seruus aūt cuncta q̄ gesserat narrauit domino suo ysaac. Qui introduxit eā in tabernaculum sare matris suę. ⁊ accepit eam vxorem. ⁊ intantum dilexit eam: vt dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret.

(Interlinear glosses: Respōdet christū esse dñm. — Scriptura inquisita respondet christū esse dñm suū. — Cū ecclesia christū cognoscit: feditatem suam erubescit. — qꝛ predicator quidquid boni agit deo tribuit. — habuit eā pro sinagoga. de qua nat⁹ est christus secundū carnē. — patriarcharū cōiugia christū ⁊ ecclesiā iungi significant. aut cōiunctionē anime cū verbo dei d̄ qua dicitur. Qui adheret deo vnus spūs cū deo est. — gentilitas assumpta dolorē qui sibi de sinagoga venire potuit: mitigauit.)

C. XXV.

Abraā uero aliam duxit vxorem nomine cethuram: quę peperit ei zamram. ⁊ iecsan. ⁊ madan. ⁊ madian. ⁊ iesboch. ⁊ sue. Iecsā quoq3 genuit saba ⁊ dadan. Filij dadan fuerunt assurim ⁊ lathusim ⁊ laomim. At vero ex madian ortus est epha ⁊ opher. ⁊ enoch. et abida. ⁊ heldaa. omnes isti filij cethurę. Deditq3 abraam cuncta quę possederat ysaac. filijs autē concubinarum largitus est munera. ⁊ separauit eos ab ysaac filio. dum adhuc ipse viueret: ad plagā orientalem. Fuerūt aūt dies vitę abraę centūseptuagitaquinq3 anni. ⁊ deficiens mortuus est in senectute bona prouecteq3 ętatis ⁊ plenus dierū. congregatusq3 est ad populū suū. Et sepelierūt eum ysaac et hismael filij sui in spelunca duplici q̄ sita est in agro ephron filij seor ethei e regione mambre quā emerat a filijs heth Ibi sepult⁹ est ipse ⁊ sara vxor sua. ⁊ post obitū illius bñdixit deus ysaac filio eius. q̄ habitabat iuxta puteum nomine viuentis ⁊ videntis. Hę sunt generationes hismael filij abraę quē peperit ei agar ęgiptia famula sarę. Et hęc nomina filiorū eius in uocabulis ⁊ generationibus suis.

(Interlinear glosses: nō solū ꝓ multiplicāda sobole. s3 mistica significatōe. — qꝛ iuuencula de sene concipere potest. — negociatores. — Es vel metalla cudētes. — phylarchos. i. principes tribuū. — alias epher. — hi populi hereticos figurātes in sortē ysaac nō sunt collecti. qꝛ heretici ⁊ scismatici nō possidebunt regnū dei. — iudeis. hereticis. — Hereticū hominē post primā ⁊ secundā correctionē deuita. — qua aduersantur ei. de quo dicitur: oriens nomen eius. — Cani sunt sensus hominis. — Luce ⁊ diei opera. — Spe immortalitatis. — angelos quorū cōciuis erat. — Amorem eius in corde suo absconderunt. — populi de circūcisione ⁊ preputio credētes — Tam in actione q̄ in ꝯtemplatōne quibus vacare non potuerūt doctores ecclesie. nisi illa vacatio empta fuisset ꝑmissione eternitatis ⁊ predicatōe veritatis a principibus terrenis. — Memorie cōmendat⁹. — christ⁹ — Ecclesia primitiua. — passionē christi. — multiplicauit christianum populū. — Morabatur in discutiendis profunditatibus scripturarum.)

Abraam uero ⁊c. Isi. Alł. Mortua sara duxit abraam cethurā. Nō ꝓpter incontinentiā. qꝛ iā grandeu⁹: nec ꝓpter filiorū ꝓcuratōe3. qꝛ illi semen quasi stellę cęli ex ysaac promissum erat: Sed sicut agar. ⁊ hismael figurauerunt carnales veteris t. Sic cethura ⁊ filij eius hereticos qui se ad testamentū nouū existimant ꝑtinere. Sed vtraq3 ꝯcubina. sola sara vxor Unde vna est columba mea ⁊c.

Alle. Post assumptōe3 ecclesię adheserūt xp̄o multę aīę heretica prauitate decepte. q̄ nō catholicos. s3 scismaticos genuerūt: qui vnitatē ecclesię diuiserūt: quos significāt filij cethurę qui inferius numerantur.

Aliā duxit uxorē ⁊c. Hier. Cethura hebraice copulata aut ꝯiuncta.

Unde hebręi suspicant mutato nomine eandē esse agar. quę sara mortua de cōcubina trāsierit in vxorē. Et videt abraę excusari ętas: ne senex nonis nuptijs lasciuisse arguat. De cethura aūt nati filij abraā iuxta hystoricos hebręorū occupauerūt trogoditen ⁊ arabiam vsq3 ad maris rubri terminū. Dicit aūt afer ex posteris abraę exercitū aduersus libiam duxisse: ⁊ ibi victor consedisse. a quo africam posteri ei⁹ nuncupauerūt.

Mora. Cethura thimiama interꝑtatur. qđ est incensum vel bon⁹ odor Hanc sortit abraam in ꝯiugiū. qui dicere poterat christi bonus odor sum⁹. peccatum res fetida est. Si qs ergo est in quo nō sit odor peccati: s3 iusticię suauitatis ⁊ misericordię. ⁊ qui dicat: Dirigat oratio mea sicut inc. in c. t. ⁊c. s3 cethurā duxit vxorē Ad tales nuptias talemq3 sobolē aptiores sunt senes. q̄to enim quis est carne fessus: tāto spū robust⁹: ⁊ sapiētię ꝯplexib⁹ apt⁹.

Filii dadan ⁊c. Hier. Assurim in negociatores transferri putant. Lathusi3 in eris ferriq3 metalla cudentes. Laomim phi larchos. i. priceps mł tarū tribuū ⁊ populorū Alij ab s3 assurim syros dici putāt. et a plerisq3 filijs abraę ex cethura occupatas indię regiones.

Deditq3 abraā ⁊c. Isi. Quia dant munera filijs cōcubinarū. i. carnaliū. s3 ñ ꝑueniūt ad regnū ꝓmissu3. heretici vel iudei. qꝛ carnalia lucra sequunt. solus ysaac est heres. quia nō filij carnis extimant in semine: s3 ꝓmissionis.

Et deficiēs m. e. Hiero. Male in lxx. additū est. Deficiēs mortu⁹ est abraā: qꝛ nō cōuenit abraę deficere vel minui. Illud quoq3 qđ posuimus in senectute bona senex ⁊ plenus. in grecis codicibus ponit plen⁹ dierū. qđ cū sensum videat exponere. eo q̄ luce ⁊ diei opibus plenus occubuerit: magis tamē ad anagogen facit. si simpliciter ponatur plenus.

Hę sunt generatōes ⁊c. Hi populi ante filios ysaac cōputant. q̄ cū sint de semine abraę. nō tñ cōputantur in semine: qꝛ prius est qđ animale est. deinde qđ spiritale. Vn̄ post computationē carnaliū ponitur genealogia ysaac. de quo facta est ꝓmissio. ⁊ electorū propaganda successio.

Et hęc nomina f. ⁊c. Hiero. Duodecim filij nascuntur hismaeli. primogenitus nabaioth. a quo omis regio ab eufrate vsq3 ad mare rubrum nabathea dicitur. q̄ pars arabię est. Nā familię ipsorū opida pagi ⁊ tribus horum appellatione celebrātur. Ab vno ex his cedar in deserto. ⁊ duma alia regio. ⁊ thema ad austrum. ⁊ chedma alias chethma ad oriētalem plagam dicitur. Qđ in extremo capituli iuxta. lxx. legimus contra faciem omniū fratrū suorū habitabat. Veri⁹ est qđ posuim⁹ corā omnib⁹ fratrib⁹

suis occubuit·i·in manibus filiorum suorum mortuus est: superstitibus adhuc liberis. Fratres enim filii appellantur. Unde iacob ponatur coram fratribus meis ⁊ fratribus tuis·⁊ diiudicent inter nos. Non enim credendum est quod iacob exceptis liberis suis aliquos fratres secum habuerit.

Duodecim principes. Duodenarius·sicut sacratus est in apostolis ⁊ in apostolicis viris: sic execrabilis est in reprobis contra fidem trinitatis ⁊ evangelium per quattuor mundi partes dilatatis.

Ab euila usque sur. Regio quam circuit phison ab euila nepote noe sic vocata est. ⁊ est solitudo contra faciem egipti. Sur quoque est solitudo inter cades ⁊ barad·extendens desertum usque ad mare rubrum ⁊ egipti confinia.

De mesopota. ⁊c. Regio sterilis·que sic grece vocatur·quia media inter duo flumina tygrim ⁊ eufraten. Nam mesos medius potamos fluuius dicitur·hinc ypothamus·i·fluuialis equus.

Deprecatusque est ⁊c. Hiero· Pro motione vel collisione. Lxx· posuerunt ludebant vel recalcitrabant. Aquila costigebant filii in vtero eius Simachus in similitudine nauis in superficie ferebantur.

Grego. Que sancti orando efficiunt· ita predestinata sunt· vt precibus obtineantur. Nam ipsa quoque celestis regni predestinatio ita est dispensata·vt ad hanc electi ex labore perueniant: vt postulando mereantur accipere·quod eis deus ante secula disposuerat dare. Abrae namque dominus ait In ysaac vocabitur tibi semen. cui etiam dixerat: patrem multarum gentium constitui te Et rursum·benedicam tibi ⁊ multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. ⁊c. Unde constat·quod deus semen abrae per ysaac multiplicare predestinauerat: ⁊ tamen scriptum est: Deprecatus est dominum ysaac pro vxore sua ⁊c. Si vero multiplicatio generis abrae per ysaac predestinata fuit: cur sterilem acceperit? Sed predestinatio precibus impletur. Is enim in quo deus multiplicare semen abrae predestinauerat·oratione obtinuit vt filios haberet.

Perrexitque rebecca ⁊c. Aug. Queritur quo ierit·cum nondum essent prophete vel sacerdotes tabernaculi aut templi domini: forsitan ad locum vbi aram constituit abraam. Sed quomodo ibi responsa darentur tacet scriptura: an per aliquem sacerdotem·quem mirum est si erat non fuisse nominatum: ⁊ nullam sacerdotum factam mentionem esse. forsitan ibi cum orando allegassent desideria sua dormiebant: vt per somnum monerentur. vel adhuc viuebat melchisedech cuius tanta fuit excellentia·vt dubitaretur vtrum homo an angelus fuerit. Vel forte etiam illo tempore erant homines dei·in quibus deus posset interrogari. Quidquid horum vel forte aliud fuerit: rebecca tamen secundum scripturam dominum interrogauit: ⁊ responsum eius meruit.

Due gentes ⁊c. Historica proprietate responsum inuenitur completum·cum propter israel·i·iacob minor filius superauit ydumeos·i·gentem quam propagauit esau·eosque per dauid tributarios fecit quod diu fuerunt·vsque ad regem sub quo ydumei rebellauerunt·⁊ iugum de ceruice excusserunt. sicut prophetauit ysaac: quando minorem pro maiore benedixit. et hoc idem dixit maiori·cum ipsum postea benedixit

Iam tempus pa. ⁊c. Hiero· Ubi nos pilosum posuimus in hebreo habetur seir. vnde esau·sicut alibi legimus·seir·i·pilosus dictus est.

Protinus alter ⁊c. Isid· Hoc figuraliter factum etiam iudeis non credentibus notum est: qualiter populus ecclesie populum sinagoge superauit ⁊ plebs iudeorum tempore maior seruiuit minori populo christianorum. Moral· In singulis quoque hoc dici potest. Due gentes ⁊ duo populi intra nos sunt·s· viciorum ⁊ virtutum. iste minor·ille maior. plures enim sunt mali quam boni·⁊ vicia plura virtutibus. Sed tamen populus populum superat·⁊ maior seruiet minori. caro·s·spiritui·⁊ vicia virtutibus precedit esau rufus ⁊ totus vt pellis hispidus. Deinde exit iacob tenens plantam fratris·prior enim populus prophetarum ⁊ christi sanguine pollutus·peccati ⁊ nequitie squalore circumdatus·cuius minor plantam tenuit quia maiorem populum minor superauit.

Factus est esau uir gnarus ue· ⁊c Greg· eorum vitam significat·qui exterioribus voluptatibus fusi carnem sequuntur. Agricola quoque dicitur: quia amatores seculi tanto colunt exteriora: quanto interiora sua inculta relinquunt.

Vir simplex ⁊c. Quod grece dicitur aplastos·hoc latini simplicem interpretati sunt. Proprie autem aplastos non fictus. Unde quidam sine dolo interpretati sunt dicentes· Erat iacob sine dolo habitans in domo. vt magna sit questio·quomodo per dolum acceperit benedictionem·qui erat sine dolo: sed ad figurandum aliquid magnum hec scriptura premisit. hinc enim maxime cogimur intelligere ibi spiritualia: quia sine dolo erat·qui dolum fecit.

Simplex· Greg· Quia qui curis exterioribus spargi refugiunt: simplices in cogitatione ⁊ conscientie habitatione consistunt. habitat enim in tabernaculis·qui se intra mentis secreta constringit nec dum ad multa foris inhyat a se ipso cogitatione alienatus recedit.

A quo regio a mari rubro vsque ad eufraten nabathea dicitur

primogenitus hismaelis nabaioth·deinde cedar·⁊ abdehel·et mabsan·masma quoque ⁊ duma ⁊ massa adad et thema ⁊ iachur et naphis ⁊ chedma. Isti sunt filii hismael·⁊ hec nomina per castella ⁊ opida eorum: duodecim principes tribuum suarum. Et facti sunt anni vite hismael centum triginta septem deficiensque mortuus est·et appositus est ad populum suum. Habitauit autem ab euila vsque sur: que respicit egiptum introeuntibus assirios

India vel ethiopia.

Adhuc viuentibus filiis.

Coram cunctis fratribus suis obiit

Hoc repetit·vt sequentia comodius annectatur

He quoque sunt generationes ysaac filii abrae·abraam genuit ysaac Qui cum quadraginta esset annorum duxit vxorem rebeccam filiam batuel siri de mesopotamia sororem laban. Deprecatusque est ysaac dominum pro vxore sua·eo quod sterilis esset. Qui exaudiuit eum·⁊ dedit conceptum rebecce: sed collidebantur in vtero eius paruuli. Que ait Si sic michi futurum erat: quid necesse fuit concipere? Perrexitque rebecca vt consuleret dominum.

Pater·pro eis rogo quos dedisti michi.

Quamuis in ysaac promissa erat successio tamen implenda erat precibus dei prefinitio.

Quia diu filios non fecit ecclesia.

Collidebantur·lxx· ludebant ⁊ recalcitrabant.

Quia inter parietes ecclesie diuersa sentiunt electi ⁊ reprobi

quasi quid faciet nati·si sic luctantur innati.

forsitan ad aram quam erexit abraam·vel ad secretum locum in quo quietius oraret.

ydumei ⁊ iudei.

Qui respondens ait: Due gentes in vtero tuo sunt·⁊ duo populi ex ventre tuo diuidentur· populus quoque populum superabit: ⁊ maior seruiet minori. Iam tempus pariendi aduenerat: ⁊ ecce gemini in vtero eius reperti sunt. qui prius egressus est rufus erat·⁊ totus in morem pellis hispidus: Uocatumque est nomen eius esau. Protinus alter egrediens·plantam fratris tenebat manu: ⁊ idcirco appellauit eum iacob. Sexagenarius erat ysaac quando nati sunt paruuli. Quibus adultis factus est esau vir gnarus venandi·⁊ homo agricola. Iacob autem vir † simplex ‡ habitabat in tabernaculis. † Ysaac amabat ‡ esau eo quod de venationibus illius vesceretur·⁊ † rebecca ‡ diligebat ‡ iacob

Israel vel christianus populus.

ydumeos vel iudaicum.

Maior natu populus iudaicus· minor christianus· vel quia non omnes ex gentibus crediderunt neque ex iudeis omnes in vnitate fidei conueniunt.

vt ecclesia per euangelium dilataretur.

Non vnus intellectus in velamine littere legis repertus est·sed carnalis ⁊ spiritalis.

Literam sequens

vir sanguinum.

solis exterioribus assuetus

In hebreo seyr· vnde esau seir·i·pilosus dicitur.

qui supplantatur erat fratris primatum.

Supplantator.

exteriorem actionem exercendi.

Iura ciuilia·i·ecclesiastica ignorans.

† Sine macula ⁊ ruga. qui sine dolo fecit dolum·alia editio·sine dolo. ‡ studebat in spiritualibus.

† deus pater. ‡ iudaicum populum.

presenti iusticia carnalium obseruationum quam vni deo exhibebat.

† gratia. ‡ Ex presciencia. ‡ Minorem populum.

Coxit autē iacob ⁊c. Hier. Rubeū vl' fulfum. hebraice edom dicit'. ab
eo autē ꝙ rubeo cibo esau ꝓmogenita vēdidit: fului. i. edom nomē accepit.
Cui dixit iacob ⁊c. Isi. Qꝫ esau primogenita ꝓpter escam fratri mino
ri vendidit. ⁊ postea paterna benedictione sibi promissa priuatus est; iuda
icum populū significat. qui in exodo primogenitus dei filius appellatur. et
ꝓpter seculi lucra non solum primatus sui honorem amisit: sed ⁊ celestis
regni premium preparatu m adipisci non meruit. Unde per exprobratio
nem dicitur auferet' a
v. reg. dei. ⁊ da. gen-
ti. f. ei'. primogenita
autē vestis erat sacer-
dotalis. qua induti
maiores natu cū be-
nedictione patris vi
ctimas deo velut pon
tifices offerebāt. hoc
dono terreni amoris
desiderio caruerūt iu
dei: cuꝫ gloria futuri
regni.

Iurauit ergo e.
⁊c. Greg. Sciendū
autē ꝙ nos quinqꝫ mo
dis gule viciū tentat
Aliqñ eñ indigentie
tempora ꝑuenit. Ali-
quādo temp' nō pre
uenit: sed cibos lauti
ores querit. Aliqñ q̄
sumenda sunt parari
accuratius appetit.
Aliqñ qualitati cibo
rum ⁊ tempori ꝯgruit
sed in quantitate su-
mendi mensurā exce
dit. Aliquando vero
abiectum est qđ desi
derat: ⁊ tamē ipso de
siderij estu deteri' pec
cat. Ionathas mor-
tis sententiā meruit:
quia in gustu mellis
constitutū edendi tē
pus antecessit. Po-
pulus ex egipto du-
ctus in heremo occu-
buit: qꝛ despecto mā
na carnes petiuit. q̄s
lautiores putauit. Fi
liorum heli prima cul
pa est. ꝙ ex voto eoꝝ
sacerdotis puer non
de more vellet coctas
carnes d' sacrificio ac
cipere: sed coquēdas
querebat. quas accu
ratius exhiberet. Et
cū dicitur. hec fuit in
iquitas sodome: sup
bia ⁊ saturitas panis
⁊ abundātia. ostēdi-
tur inde perisse: qꝛ cū vicio supbie mensurā refectōis excessit. hinc esau pri
mogenita amisit: qꝛ magno estu despicabilē cibū. i. lenticulaꝫ ꝯcupiuit. ne
qꝫ cibꝰ ꝫ appetit' i vicio ē. Unñ lautiores cibos plerūqꝫ sine culpa sumim'
⁊ abiectiores cum reatu concupiscentie degustamus. Esau eñ primatum
pro lenticula perdidit. helias in heremo virtutem carnes edendo seruauit.
hinc dyabolus quia non cibum sed concupiscentiam causam esse damna
tionis intelligit: primum sibi hominem non carne sed pomo subdidit. ⁊ se-
cundum pane tentauit. hinc est ꝙ plerunqꝫ culpa ade committitur: etiam
cum vilia sumuntur. Neqꝫ enim adam solus vt a pomo abstineret: prohi
bitionem accepit. Cum enim alimenta saluti nostre contraria deus indi-
cat: ab his etiā quasi ꝑ sententiam vetat. ⁊ cum cupientes noxia tangim'
vetita gustamus. Ea vero sumenda sunt. que nature necessitas querit. ⁊
non que edendi libido suggerit.

¶ Simplicitas nō querit ollas carniū.
Coxit autem iacob pulmentū. ad
quem cū venisset esau de agro las
¶ Stult' ardescit desiderio gule. ꝓpter vilē cibū
sus. ait: Da michi d' coctione hac
¶ Lenticula esca est brutorū animalium. signifi
cans animalē legis intellectū: quo populus iu
daicus illectus maluit primatu carere. quā ab
eo recedere. qđ etiā nunc studet a populo mino
re impetrare. temporalib' dedit' post mortē ni
chil speret boni.
rufa: qꝛ opido lassus sum. Quaꝫ
ob causam vocatū ē nomen eius
† ¶ Rufus vel rubeus a quo ydumei.
†edom. Cui dixit iacob. vende mi
¶ Primogenita sunt que vuluā aperiūt. ⁊ speci
aliter primogenitis filiis debentur.
chi primogenita tua. Ille respon
dit: En morior: qđ michi ꝓderūt
primogenita? Ait iacob: Iura er
¶ Adhuc iudeus in stulticia perdurat. pro tem
go michi. Iurauit ergo ei esau: et
poralibus eterna nō curat.
vendidit primogenita. Et sic acce
pto pane ⁊ lentis edulio. comedit
⁊ bibit ⁊ abijt: paruipendens ꝙ
primogenita vendidisset.

C. XXVI.

¶ Refutante iudea verbū euan
gelii. panē verbi dei. sicut an
te prophetica oracula.
ORta autem
fame super terram post eam ste-
rilitatem que acciderat in diebus
¶ Christus ad gentes que ꝑ naturalē rationem
credebant verū cōditorē. quem significat abime
abraaꝫ: abijt ysaac ad abimelech
lech. qui interpretatur pater meus rex.
† ¶ Que interpretatur paries vel maceria; vt de
strueret parietē inimicitiarū.
regem palestinoꝝ in †gerara. Ap-
¶ ve qui
paruitqꝫ ei dominus ⁊ ait: Ne de
descendūt in egiptū ꝓpter auxilium.
scendas in egiptū. sed quiesce in
† ¶ Quasi in loco isto peregrin' esto. quē in suc
terra quā dixero tibi. †⁊ ꝑegrina-
cessoribus possessurus es vt dominus.
re ibi. Eroqꝫ tecum ⁊ benedicam
¶ qđ completū est in gentilitate spūaliter post
tibi. Tibi eñ ⁊ semini tuo dabo
ascensionem christi.
vniuersas regiones has. cōplens
iuramentū qđ spopondi abraam
patri tuo. ⁊ multiplicabo semen
tuū sicut stellas celi. Daboqꝫ po-
steris tuis vniuersas regiōes has
† ¶ vno qđ est christus. † ¶ aliqui de omnib'
⁊ benedicent in† semine tuo †oēs
gentibus.
gentes terre. eo ꝙ obedierit abra
am voci mee: ⁊ custodierit prece-
pta mea ⁊ mandata. ⁊ cerimonias
† ¶ adhuc destruit christus parietem inimicitia
legesqꝫ seruauerit. †Mansit itaqꝫ
rum per predicatores.
ysaac in geraris. Qui cum inter-
rogaretur a viris loci illius sup
¶ vñ heredes quidē dei. coheredes autē christi
vxore sua. Respōdit: Soror mea
¶ Sic multi discipuli occulti in primitiua ec
est. timuerat eñ cōfiteri ꝙ sibi so
clesia propter metū iudeorum.
ciata esset coniugio. reputans ne
¶ Ne delerent nomē christianū propter infide
litatem.
forte interficerēt eum propter ei'
pulcritudinem. Cunqꝫ ꝑtransis-
sent dies plurimi. ⁊ ibidem mora
retur. prospiciens abimelech rex
palestinoꝝ ꝑ fenestrā. vidit eum
iocantem cū rebecca vxore sua. ⁊

C. XXVI.

Orta autem fame. Aug. Queritur quando hoc factum fuerit ꝙ
ysaac abijt in gerara. vtrū postea qꝫ esau primogenita vendidit: hec enim
continue narrantur. an vt fieri solet. per recapitulationem narrator reuer
sus sit ad ea cum progressus de filijs eius ad eum locum ꝑuenisset. qui de
lenticula memoratus est: Inuenitur quippe abimelech. qui etiam saram
concupiuerat. Ipsius eñ paranimphus ⁊ princeps militie: qui ibi memo-
rati sunt etiā hic me-
morātur. Mouet au
tem vtrum viuere po
tuerint: quādo enim
fact' fuit amic' abrae
nondum nat' est ysa
ac: sed ꝓmissus. Po
namus autē anteqꝫ na
sceret' ysaac illud fa-
isse factū. deinde ysa
ac suscepit filios cum
esset annorū. lx. Illi
autem iuuenes erant
quando esau vendi-
dit primogenita. po-
namus etiā circa. xx.
annos fuisse. ⁊ fiant
anni ysaac vsqꝫ ad
illud factum filioruꝫ
eius circa. lxxx. adole
scentem quoqꝫ accipi
amus fuisse abime-
lech. quando matrē
ei' ꝯcupiuit. ⁊ abrae
amicus factus est. po
tuit ergo esse quasi cē
tenarius. si post illud
factum filiorum pre-
xit in gerara. Ex hoc
ergo non cogit neces
sitas. putare ꝑ recapi
tulationem narrataꝫ
esse ysaac ꝓfectioneꝫ
Sed qꝛ ibi scribitur
diu fuisse. puteos fo-
disse. ⁊ de his conten
disse. ditatū esse pecu
nia. nimiꝝ si recapitu
lando dictum est. qđ
ideo fuerat ꝑtermissū
vt primū de filijs vs-
qꝫ ad lenticulam nar
ratio ꝑueniret. Ideo
qđ scriptū est de ysa
ac. benedixit eum de'
⁊ exaltatus est homo
⁊c. secundū terrenaꝫ
felicitateꝫ dictuꝫ esse
sequētia docēt. quan
qꝫ ergo aliquid spiri
tuale ista significent
secundū id tamē ꝫm
qđ contigerūt ꝑmis-
sum est benedixit euꝫ
de': vt itelligam' tꝑalia. nec dari posse. nec ꝓspari debere nisi ab vno deo

Cunqꝫ pertransissent ⁊c. Isi. A tempore xp̄i vsqꝫ ad constantini
tempora nō in conuentu populoꝝ. sed tanqꝫ ꝑ latebras ꝑdicabatur fides
In secreto congregabant' xp̄iani. tandem videntes principes seculi ꝑ mi-
racula xp̄i maiestatē cōtemperatam humane infirmitati. vt possint socia
ri. ⁊ esse duo in carne vna: iam in manifesto xp̄i ⁊ ecclesie sacramentum ꝑ
dicari permiserunt. ⁊ diu fuisse absconditum doluerunt.

Uidit eū iocantē ⁊c. Aug. Quid sibi velit in sacramento xp̄i ⁊ eccle
sie. ꝙ tantus patriarcha cū coniuge luserit: vnde coniugiū sit cognitū. vi
deat profecto quisqꝫ ne aliquid in ecclesia narrando peccet: si secretū viri
eius in scripturis intueatur. ⁊ inuenit eum maiestatem qua equalis est pa
tri. paulisper abscōdisse in forma seruili; vt eius capax esse posset humana

infirmitas, eoqȝ modo se coniugi congruū aptaret. quid eñ absurdum imo quid pronunciationi futurorum incongruum: si ꝓpheta carnale aliquid lusit. vt eum caperet affectus vxoris: cum verbum dei caro factū sit. vt habitaret ī nobis.

Seminauit autem ysaac in terra ⁊c. Hiero. Licet in aliena terra seminauerit ysaac. nō puto ꝙ tanta ei ordei fertilitas fuerit. Vnde melius arbitror qđ habetur in hebreo. ⁊ qđ aquila trāstulit. Inuenit in illo anno centuplū estimatum. tacēs autem scriptura genus frugum. qđ centuplicauerit: videt᷑ cunctarum in illo ostendisse virtutum multiplicationem.

Ob hoc inuidentes ⁊c. Isid. Ysaac christus. qui primum vult fodere puteos. quos foderant pueri patris sui. Moyses enim puteū legis fodit. dauid salomon ⁊ prophete libros scripserunt veteris testamenti. quos terrena ⁊ sordida impleuerat iudeorum intelligētia. quorum os cū vellet purgare: vt ostenderet quecunqȝ lex ⁊ ꝓphete dixerūt de se dicta esse: rixati sunt palestini. i. iudei a regno dei alieni. ⁊ discessit ab eis. nō enim potest esse cū eis. q̄ in puteis nolunt habere aquā sed terrā. Et dicit eis: Ecce relinquitur vobis d. u. d. Fodit ergo ysaac. imo pueri eius puteū nouum. s. apostoli ⁊ euāgeliste. qui fodientes puteū nouū testamētum inuenerūt aquā salientē in vitā eternam. pro his quoqȝ certāt qui terrena sapiunt: nec patiuntur noua condi: nec vetera purgari. Dicit᷑ ergo ad eos quoniam indignos vos exhibuistis grē dei: ex h iam ad gentes ibim᷒.

Puteos ⁊c. obstruxerūt ⁊c. Gregorius moral. Sepe cū verbis diuinis intendimus demonum insidias grauius toleramus: qui menti nostre terrenarū cogitationū puluerem aspergūt. vt intentionis oculos a luce intime visionis obscurēt. Nos eñ puteos fodimus cū scripture alta penetram᷒ quos occulte allophili replent. qꝛ terrenas cogitationes ingerunt. ⁊ diuine sciētie aquam tollunt nem christi occultauerūt alophili. i. iudei.

accersito eo ait: Perspicuū est ꝙ vxor tua sit. Cur mentitus es sororem tuam esse? Respondit: Timui ne morerer propter eā. Dixitqȝ abimelech. Quare imposuisti nobis? potuit coire quispiam de populo cū vxore tua: ⁊ induxeras sup nos grande peccatū. Precepitqȝ omī populo dicens: Qui tetigerit hominis hui᷒ mulierem morte morietur. Seminauit aūt ysaac in terra illa: ⁊ inuenit in ipso anno centuplū. Benedixitqȝ ei dñs. ⁊ locupletat᷒ est homo ⁊ ibat proficiensqȝ atqȝ succrescēs donec vehementer magnus effectus est. Habuit quoqȝ possessiones ouiū ⁊ armentorū. ⁊ familie plurimum. Ob hoc inuidētes ei palestini. omes puteos quos foderant serui patris illi᷒ abraā: illo tempore obstruxerūt implentes humo. intantū vt ipse abimelech diceret ad ysaac: Recede a nobis. quoniā potentior nobis factus es valde. ⁊ ille discedens vt veniret ad torrentem gerare: habitauitqȝ ibi. Rursū fodit alios puteos quos foderant serui pr̄is sui abraam: ⁊ quos illo mortuo olim obstruxerāt phylistijm. Appellauitqȝ eos eisdem nominib᷒ quib᷒ ante pater vocauerat. Foderuntqȝ in torrēte. ⁊ reppererūt aquam viuā. Sed ⁊ ibi iurgium fuit pastorū gerare aduersus pastores ysaac dicētium: Nostra est aqua. Quāobrem nomen putei ex eo qđ acciderat vocauit calumniam. Foderunt aūt ⁊ alium ⁊ ꝓ illo quoqȝ rixati sunt: appellauitqȝ eum inimicitias. Profectus inde fodit alium puteū: pro quo nō contenderunt. Itaqȝ vocauit nomē illius latitudo dicēs: Nunc dilatauit nos dominus ⁊ fecit crescere super terram. Ascendit aūt ysaac ex illo loco in bersabee. vbi apparuit ei dominus in ipsa nocte dicens: Ego sum deus abraam patris tui. Noli timere: quia ego tecum sum. Benedicam tibi. ⁊ multiplicabo semen tuū: propter seruum meum abraam. Itaqȝ edificauit ibi altare domino. ⁊ inuocato nomie domini. extendit tabernaculum. preceptiqȝ seruis suis: vt foderent puteos. Ad quem locum cū venissent de

Interlinear glosses: Hec inuectio est quasi predicādi facta ꝑmissio. Tam periculosum onus. i. decepisti. vnde impositores. Aliqua violentia simplicitatem fidei corrumpere. Data pace ecclesie decretum est a principib᷒ vt nullus integritatē fidei violaret. vel seuit. Publice predicauit per suos. christus. In gentilitate. Spe impetrate pacis. Magnum celestis patrie lucrum. Multiplicat᷒ est numer᷒ credentiū. Multiplicatio ordei non magnificat. In omnē terrā exiuit so. e. multos sibi familiariter obsequētes. filii alieni. Omes scripturas quas scrutati erant. moyses. dauid. salomon. ⁊ alii. Dei quē significauit abraam. tollentes spiritualem intellectum carnalez suadentes. Hoc factū est aliqñ refrigescēte charitate. Si vos persecuti fuerint in v. ci. fu. in aliam. Per cursum humane mortalitatis. Nouū testamentū qđ in patriarchis ⁊ prophetis prefiguratum erat. Qđ testamentū post passionem christi occultauerūt alophili. i. iudei. Cū nouū testamentū in veteri ostenditur. ⁊ testimonium moysi ⁊ ꝓphetarum ꝯfirmatur. nec priorum auctorū noīa mutatur. Apostoli. Salui in valle. sed in valle nō inuenitur pute᷒ aque viue. abundantia scripturarum. i. euangelicā doctrinā. i. salientez in vitam eternā. qꝛ iudei euangelice doctrine resistunt. nec noua condi permittunt. nec vetera purgari volunt. Secundū. quia postqȝ fides trinitatis ꝑ mundū cepit predicari patiētia sanctorū victi sūt aduersarii eorum. tercium. qꝛ ysaac. i. christus dilatatus est.

Et ille discedens ⁊c. Hier. Et abijt inde ysaac. ⁊ venit in gerarā vallem. ⁊ habitauit ibi. pro valle torrentē habent in hebreo. Nunqȝ eñ ysaac postqȝ magnus fact᷒ est habitare potuit in valle. sed in torrente de quo scriptū est: de torrente in via bi. de quo helias in tempore famis bibit. sed qꝛ non erat perfectus vt xp̄s torrens ei aruit. Xp̄s vero etiā in torrente traditus est: dedicās regenerationē nostrā ⁊ baptismi sacramentum.

Vnde. declinate a me ma. ⁊ scru. m. d. m.

Fodit alios puteos ⁊c. Moi. Isi. Ysaac apud alienigenam gentē puteos fodit. in q̄ monemur vt in hac ꝑegrinatione cogitationū profūda penetrem᷒: ⁊ quousqȝ vere intelligētie aqua redeat. inquisitionis manus ad exhaurienda cordis terrena nō torpescat. Allophili insidiātes puteos replēt: qꝛ immūdi spiritus cū nos studiose fodere conspiciunt: molestias tentationum cogitationibus ingerunt.

Aduersus pastores. Hier. Aquila ⁊ simachus aduersū ⁊ contrariū transtulerunt. Sed in hebreo habet᷑ sathana. Vñ patet sathanam contrariū interp̄tari.

Latitudo. In hebreo robooth. Vñ ꝓbatur illud qđ supra dictū est. Ipse edificauit niniuen ⁊ roboth. i. plateas eius.

Nūc dilatauit. ⁊c. Dilatatus est ysaac. ⁊ repleuit omnem terrā scientia trinitatis. ⁊ in toto orbe latitudinem ecclesie collocauit. pri᷒ tñ in iudea notus. ⁊ in israel nominatus. postea in omnē terrā exi. so. e. id est. apostolorū. qui ꝑ vniuersum orbē foderūt puteos. ⁊ aquā oībus ostenderunt baptizantes oēs gētes. in nomine p. ⁊ f. ⁊ s. s. Puteos abraam quos aperuit: sic vocauit sicut pater eius. Moyses eñ ⁊ ꝓphete apud nos suis nominibus appellantur: nec horum mutant᷑ vocabula puteorū.

Ad quē locum ⁊c. Hiero. Abimelech nō semꝑ pacem habet cū ysaac. Aliqñ dissidet. Aliqñ pacem requirit. Et significat studiosos ⁊ sapientes

seculi·qui ꝑ eruditionē philosophię: multa de veritate comprehenderunt. Hic cū ysaac (qui verbū dei significat) nec semper in dissensione est: nec in pace. philosophia em̄ diuinę legi nec in omibus contraria est: nec in oibꝫ cōsonat. Multi em̄ philosophoꝝ vnum deū qui cuncta creauit scribunt. Aliqui vero etiā addiderūt· ꝙ ꝑ verbū suū cuncta fecerit ⁊ regat: ⁊ verbū dei sit quo cūcta moderent᷑: in quo ⁊ euāgelio ꝯsonāt. Moralis uo ⁊ phisica philosophia pene oīa ꝗ̄ nostra sunt sentit. dissidet vero cū dicit materiā esse coeternā deo. ⁊ negat deū curare mortalia· dicens ꝓuidentiā eius supra lunaris globi spacia cohiberi. et ꝙ vitas nascentiū stellaꝝ cursibꝫ pandat. ⁊ cuꝫ dicit mundū perpetuuꝫ ⁊ nullo fine claudendum. Et alia plura sunt in quibꝫ nobiscū philosophi dissident vel concordant.

Hiero· Pro ochozat ꝓnubo: in hebręo habet᷑ collegium amicoꝝ eius· ut tā hoīem significet ꝙ̄ amicorū turbā ꝗ̄ cū rege venerat· in quibꝫ fuit phicol princeps exercitus illius.

Abimelech et ochozat et phi· Isi· Quo cū abimelech venerīt· ochozat gener eius· ⁊ phicol dux exercitus. Ochozat tenens· phicol interꝑtatur os omniuꝫ Abimelech pater meus rex. hi tres imaginem philosophię totius tenent: ꝗ̄ in tres partes diuidit᷑ logicā phisicam· ęthicam· i· rationalē· naturaleꝫ moralem. Rationalis est ꝗ̄ deū patrem omniū cōfitet᷑: vt est abimelech. Naturalis quę fixa est ⁊ tenet omnia velut naturę ipsius viribus nitens. quā profitetur ochozat: qui dicitur tenens. Moralis quę in ore est omnium ad omnes ꝑtinet ⁊ pro cōmuniū similitudine ꝓceptoꝝ versat᷑ in ore oīm quā significat phicol: qui interꝑtatur os oīm. hi ergo oms his eruditoibꝫ instructi veniūt ad legē dei dicentes: Vidimus deū esse tecū ⁊c. Benedictionem postulant: nō retributionē. Vn̄ sequit᷑· Fecit ergo eis conuiuium qui em̄ verbū ministrat: sapientibus ⁊ insipientibꝫ debitor est.

¶ In hebreo sermone amicorum eius collegiū.

gerariꝭ abimelech ⁊ ochozat amicus illius· ⁊ phicol dux militum locutus est eis ysaac: Quid venistis ad me hominem quē odistis ⁊ expulistis a vobis? Qui respōderunt: Vidimus tecum esse dominum· ⁊ idcirco nos diximus: Sit iuramentū inter nos· ⁊ ineamus fędus: vt non facias nobis quicq̄ mali· sicut ⁊ nos nichil tuorum attigimus· nec fecimus qđ te lederet: sed cum pace dimisimꝰ auctū benedictione dn̄i· Fecit ergo conuiuium eis: ⁊ post cibuꝫ et potum surgētes mane iurauerūt sibi mutuo: dimisitq̄ eos ysaac pacifice in locum suū. Ecce aūt in ipso die venerunt serui ysaac: annunciantes ei de puteo quē foderant atq̄ dicentes: Inuenimus aquā. Unde appellauit eū abundantiam. ⁊ nomen vrbi impositū est bersabeę vsq̄ in pręsentē diē.

Ecce aūt in ipso die ⁊c. Hier· Nescio quomodo in· lxx· habet᷑· ⁊ venerunt pueri ysaac· nunciantes ei de puteo quē foderūt· ⁊ dixerūt ei· nō inuenimus aquā. ⁊ vocauit nomē eius iuramentū. Quę em̄ ethimologia est ꝓpterea vocari iuramentū: qꝛ nō inuenerūt aquā? Et ecōtrario in hebręo cui interꝑtationi aquila consentit ⁊ symachus. hoc significat ꝙ inuenerūt aquā: ⁊ propterea appellatus sit puteꝰ ipse satietas· ⁊ ciuitas bersabeę· i· puteus satietatis. licet em̄ supra ex verbo iurationis· vel ex septenario ouium numero qđ sabe dicit᷑: asseruimꝰ bersabeę appellatam. tn̄ nūc ex eo ꝙ aqua inuenta est· ysaac ad nomen ciuitatis alludens· declinauit paululū litterā ⁊ pro stridulo hebręoruꝫ sin· a quo sabeę incipit: grecū sima· i· hebręorum samech posuit. Iuxta allegoriā quoq̄ post tantos puteos ī fine virtutuꝫ· non cōgruit vt ysaac aquam non inueniret.

C. XXVII.

Senuit aūt ysa· Ypolitꝰ martir. Ysaac portat imaginem dei patris. Rebecca spūssancti. Esau ꝓpli ꝑoris ⁊ zabuli. Iacob ecclesię ⁊ xp̄i. Senectꝰ ysaac cōsummatōeꝫ mūdi. Oculi caligantes ꝑisse fideꝫ de mundo ⁊ religionis lumen neglectū esse significāt. Qꝛ filius maior vocatur· acceptio est legis iudęoꝝ. Qꝛ escas eiꝰ ⁊ capturā dilexit pater hoīes sunt ab errore saluati· quos per doctrinā iustꝰ quisq̄ venat᷑· sermo dei repmissionis benedictio· ⁊ spes regni futuri in q̊ cū xp̄o sūt regnaturi ⁊ veꝝ sabbatum celebraturi. Rebecca plena spiritusancto sciēs ꝙ audisset anteq̄ pareret· qꝛ maior seruiet minori. hec formā gerit spiritussancti· quę qđ futuruꝫ esse nouerat in xp̄o: ante meditabat᷑ in iacob. loquitur ad filiū minorem Vade ad gregē ⁊ affer michi duos hędos optimos· ꝓfigurans carneū saluatoris aduentuꝫ· in quo eos liberaret: qui peccatis tenebantur obnoxij. Hedi em̄ vbiq̄ peccatores significant. Duo afferri iubent᷑: ut duoꝝ ꝓploꝝ assūptio significetur. Teneri· s· et boni. docibiles· s· ⁊ innocētis aię. Stola esau est fides id est· scripturę hebręorū ꝗ̄ illis ꝑmo datę sūt: qbꝫ populꝰ gētilium postea indut᷑. pelles circūdatę brachijs eiꝰ· peccata vtriusq̄ ꝓpli· ꝗ̄ xp̄s in extēsione manuū cruci secū affixit. Ipe em̄ in corpore suo non sua· sed aliena peccata portabat.

Esau vero quadragenarius duxit vxores duas· Iudith filiā beeri ethei. ⁊ basemath filiā elon eiusđ loci: quę ambę offenderāt animū ysaac ⁊ rebeccę.

C. XXVII.

¶ Consūmationē orbis ostendit

G Enuit autem

† ¶ deus pater. ⁝ ¶ fides de mundo periit· ⁊ lumen religionis.

†ysaac ⁊ ⁝caligauerunt oculi eius ⁊ videre non poterat.

¶ Ad accipiendā legem ¶ populum priorem.

Vocauitq̄ esau filiuꝫ suum maiorem ⁊ dixit ei: Fili mi. Qui respondit: Assuꝫ· Cui pater· Uides inquit ꝙ senuerim: ⁊ ignorem dieꝫ mortis meę Sume arma tua pharethram et arcum· ⁊ egredere foras· Cumq̄

¶ homines ab errore soluendos iustꝰ venator docendo.

venatu aliquid apprehenderis· fac michi inde pulmentum sicut velle me nosti: ⁊ affer vt comedā· ⁊ bn̄dicat tibi anima mea anteq̄

† ¶ Prescientia. ¶ patiētia. ¶ Spiritussanctꝰ.

moriar. Qđ cū audisset †rebecca ⁊ ille abijsset in agruꝫ vt iussionē patris expleret· dixit filio suo iacob: Audiui patrē tuū loquētem

¶ qꝛ audierat anteq̄ pareret et· maior seruiet minori.

Vocauitq̄ esau Isi· Esau venator ⁊ agricola. Iacob ꝟo simplex habitabat ī tabernacul᷑. Esau populum hebraicū· iacob gentilem ꝓplm̄ significat· Ysaac vero deū qui vtrūq̄ ꝓplm̄ illū ꝑ legē· istū ꝑ fidē sibi filios fecit. Esau agricola erat: qꝛ iudęꝰ ꝓ terrenis deo seruiebat. cui nō est dictū vt esset pauꝑ spū· mitis· pacificꝰ· misericors· ꝑsecutōeꝫ patiēs· vt copiosā mercedē haberet in cęlis Sꝫ si custodieritis mādata mea· dabo vobis pluuias tꝑibꝫ suis: ⁊ cętera ꝗ̄ ꝑtinēt ad carnis delicias. Fuit etiā venator· qꝛ ꝑ effusionē sanguīs svrietū ⁊ vituloꝝ ⁊ hircoꝝ deū placabāt. Iacob simplex habitabat in tabernaculis: qꝛ electi de gentibꝫ fide ⁊ volūtate deo placere studuerūt. Per tabernacula diuersas per orbem ecclesias· vel diuersos ordines intelligimus.

Sume arma ⁊c. Ysaac diligebat esau: qꝛ đ venatōe eiꝰ vescebat᷑. Rebecca diligebat iacob. Ysaac deū· Rebecca aūt ꝓscientiam dei figurat: qꝛ diligebat deꝰ ꝓplm̄ iudęoꝝ· eo ꝙ assidue eoꝝ oblatōibꝫ placabat᷑. Sꝫ ꝓsciēs ꝓplm̄ gentiū mlto meliorē futuꝝ ꝑ ꝓsciētię suę grāꝫ ampliꝰ diligebat Esau ī venatōe morāte· ut đ agrestibꝫ aīalibꝫ cibos pr̄i exhibereꝫ ⁊ bn̄diceret᷑. mater iacob ad bn̄dictōeꝫ ꝑcipiendā pr̄i applicuit: qꝛ adhuc iudęi ī legalibꝫ morāt᷑· ⁊ ad fidē xp̄i tarde occurrūt. mater grā gētiles fidē auide suscipiētes ad ꝑcipiendā bn̄dictionē iudęis debitā obtulit Qualit᷑ aūt bn̄dictōis donū ꝓmeruerint: testāt᷑ opa iacob· ꝗ̄ ꝓ bn̄ditōe suscipiēda gessit.

Dixit filio suo ⁊c. Per duos hędos confessionem peccatoꝝ gētilis

populi· ꝛ penitentiã possumus accipere. Hedi optimi· q: confessio peccatorum ꝛ penitentia valde est deo acceptabilis. Unde. Gaudiũ erit in celo super vno peccatore p. a. ꝛc. Per vnũ peccatorẽ· populũ gentiũ. per nonaginta nouẽ iustos iudeos intelligit· qui sibi videbant iusti in obseruantia legis. Vñ· vt qd iustificatis vos corã hominib ꝛc. qui in imꝑfecto numero ponũtur: q: nullũ ad perfectum adduxit lex.

Et vestibus esau Hier. Et in hoc loco tradũt hebrei· primogenitos functos officio sacerdotum· ꝛ habuisse vestimentũ sacerdotale· quo induti victimas offerebãt anteq̃ aaron ĩ sacerdotium eligeret.

Parauit illa cibos. Per delectabiles escas q̃ de hedis ꝑparant ysaac· intelligim penitentie opa de quib dicit: facite fruct dignos penitẽtie. vestes valde bone quas esau· i· iudei domi rliquerat· optima legis precepta (verbi gratia) Diliges dñz deũ tuũ ꝛc. ꝛ alia sine quib nemo potest esse iust. Has iudei domi· i· in veteri testamento reliquerãt: q: seruare nolebãt. His gentilis ornatus· ad deũ patrẽ cũ cibis bonorum opeꝝ prexit· cum cibis aũt panes obtulit. p panes sepe verbũ dei itelligimus. Bene aũt ad deũ cũ cibis bonoꝝ opeꝝ pergit: qui alios quoscũq̃ põt ad bona opa monere non desinit. Mater hedinis pellibus manus iacob et colli nuda ꝑtexit. pellis eñ cum ab hedo subtrahitur· remanet caro. vnde cib delectabilis conficit. ꝛ cũ a peccatore vicia detrahuntur: bonũ nature cũ ratione appa ret. que si fide coquãtur· delectabiles cibi ex bono nature deo ꝑparantur. Per collum in quo superbia apparet· mentis elatio signatur. Per manus opera. Collũ hedinis pellib circundat· qui ad elationem deponendã ꝛ humilitatis custodiã habendã· peccata preterita ante oculos mentis sepe producit.

Quomodo inquit tam cito ꝛc. Ypolit. Querit ysaac a iacob· cur tam cito venerit· admirat· s· velocẽ credentium fidem. Cibi delectabiles offerunt: q: hostia deo placẽs· salus peccatoꝝ. Q: post esum sequitur bñdictio· ꝛ ei odore ꝑfruit· virtutẽ resurrectionis ꝛ regni aperte ꝓnunciat. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni· hec est benedictio. Odore

cum esau fratre tuo· ꝛ dicentem ei: Affer michi de venatione tua· ꝛ fac cibos vt comedã: ꝛ bñdicaz tibi anteq̃ moriar. Nũc ergo fili mi acquiesce ꝯsilijs meis: ꝛ pgens

† Peccatores de duobus populis.

ad gregẽ affer michi † duos hedos

docibiles.

optimos· vt faciam ex eis escas patri tuo quibus libenter vescit· Quas cũ intuleris ꝛ comederit: benedicat tibi priusq̃ moriatur. Cui ille respondit: Nosti q esau

† In hebreo seyr· vñ postea montes seyr dicti sunt· ꝛ regio in qua versabatur.

frater meus † homo pilosus sit et ego lenis: Si attrectauerit me pat me ꝛ sẽserit· timeo ne putet me sibi voluisse illudere: ꝛ iducat sup me maledictõez ꝓ bñdictõe. Ad quez mater: In me sit ait ista maledictio fili mi· tantũ audi vocem meam· ꝛ pergens affer q̃ dixi Abijt ꝛ attulit· deditq̃ matri Parauit illa cibos sicut nouerat vel

fide ꝛ scripturis hebreorũ.

le patrem illius· ꝛ vestibus esau valde bonis quas apud se habe

Peccata vtriusq̃

bat domi· induit eũ: pelliculasq̃

populi· que christus extensis manibus secũ affixit cruci.

hedorum circũdedit manibus· ꝛ colli nuda ꝑtexit. Deditq̃ pulmentum: et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit: Pater mi: At ille respondit: audio. Quis es tu fili mi: Dixitq̃ iacob: Ego sum esau primogenit tuus: feci sicut precepisti michi. Surge sede ꝛ comede d venatione mea: vt bñdicat michi anima tua. Rursum ysaac ad filium suũ

velocem fidem credentiũ miratur.

Quomodo inquit tam cito inuenire potuisti fili mi: Qui respon

Etiã mundi conuersionem designat·

dit: Uoluntas dei fuit· vt cito michi occurreret qd volebaz. Dixitq̃ ysaac: Accede huc vt tangam te fili mi· ꝛ probem vtrũ tu sis filius meus esau· an non. Accessit ille ad patrem· ꝛ palpato eo dixit ysaac: Uox quidez vox iacob est sed manus sunt esau. Et non cognouit eum: quia pilose manus similitudinẽ maioris expresserãt. Benedicens ergo illi ait: tu es filius me esau: Respondit: Ego suz

cibus deo

At ille: Offer inquit michi cibos

placitus· est peccatorũ salus.

de venatione tua fili mi: vt benedicat tibi anima mea. Quos cuz oblatos comedisset· obtulit etiaz vinum. Quo hausto· dixit ad eũ

Reconciliationẽ mundi significabat· quã desiderabat ecclesia dicens: Osculetur me osculo oris sui.

Accede ad me· ꝛ † da michi osculũ fili mi. Accessit: ꝛ osculatus est eũ

virtutum.

Statimq̃ vt sensit vestimentorũ illi fragrantiã· benedicẽs illi ait:

nominis xpi sicut ager mundus implet. Benedictio est d rore celi· i· pluuia diuini verbi· ꝛ de pinguedine terrei· congregatõe populoꝝ· multitudine frumenti ꝛ vini· hec est multitudo quã colligit de sacramẽto corporis ꝛ sanguinis sui. Illi seruiũt ppli· i· gentiles ꝯuersi. Ipm adorant trib ppli ꝑ circũcisionẽ credentes. Ipse est dñs fratrũ suoꝝ· i· iudeorum. Ipsũ adorãt filij matris ei· q: secundum carnem nat est ex ea. Ipsum q̇ maledixerit maledicet· ꝛ q̇ benedixerit benedicetur. Xp̃s ex ore populi patrem ignorantis benedicitur· i· veraciter dicitur· s a iudeis alius benedici putatur qui ab errantib expectat.

Quos cũ oblatos ꝛc. Postq̃ ysaac cibum sumpsit· iacob obtulit ei vinuz. Si ꝑ cibũ actiue vite opa designantur· ꝑ vinum qd mentes alienat· contemplatiua accipitur· que ab amore seculi mentes electoꝝ alienas facit. Post cibũ ꝛ potũ iacob benedicitur: q: illi benedictionem celestem a deo ꝑcipiunt· qui eũ vsq̃ in finem bonis opib placare student.

Benedicens illi ait. Greg. Alter ad venandũ mittitur vt benedicatur: alter per suppositionez matris a patre benedicitur. Quis paruuloꝝ ĩ facto iustoꝝ· non iuxta sacre lectionis hystoriam pascitur: Uideri aũt potest· q: iacob primogeniti benedictionẽ nõ ꝑ fraudem surripuit: sed debitã accepit quã a fratre comparauit. Allegorice vero ysaac maioris filij venatõe vesci cupit: q: omnipotens deus iudeoruz bona operatione pasci voluit· sed illo tardante minorẽ rebecca supposuit: q: dũ iudaicus populus bona opera foris querit· gentilez mater gratia introduxit: vt omnipotenti patri cibum boni operis offerret· ꝛ benedictionẽ maioris acciperet. Cibum ex domesticis animalib ꝑbuit: q: gentilis populus de exteriorib sacrificijs placere non querens· dicit· In me sunt deus vota tua· que reddã laudationes tibi. Iacob manus brachia ꝛ collum hedinis pellib texit: quia hedus solet pro peccato offerri. ꝛ gentilis populus dum se peccatorẽ confiteri non erubescit: carnis in se peccata mactauit. Uestimentis maioris induitur: q: q̇ sacre scripture ꝑceptis (q̃ maiori pplõ data sunt) in bona operatione vestitur: ꝛ eis minor in domo vtit· q̃ maior foras exiẽs reliquit int.

Grego. Alle. Ysaac caligantibꝫ oculis iacob filiũ nesciens benedixit. q̄ ventura erant ꝓuidit: ⁊ qui p̄sens assisteret: nesciuit. Constat em̄ qꝛ iudei qui plene legem didicerũt: aduentũ xp̄i cognouerũt. Vñ herodes a principibꝫ sacerdotũ inquirit. vbi xp̄s nasceret̄: cui protinus responderũt: In bethleem. Pri⁹ ergo nouerant. quē passionis tp̄e cũ despiceret̄ ignorabãt. quoꝝ noticia prioꝛ: ⁊ ignorantia posterioꝛ ysaac caligante signat̄. q̄ duꝫ iacob benediceret. q̄d in futuro ei eueniret ꝓuidebat. sed q̄ presens assisteret nesciebat. Sic iudeoꝝ populus ꝓphetie mysteria accepit: sed cecos oculos in ↄtemplatione tenuit: qꝛ p̄sentē nō vidit. de quo multa in futuro ꝓuidit. Ante se em̄ positũ cernere nō valuit: cuius aduent⁹ potentiã longe ante nunciauit.

Grego. Ysaac filium nescit. quē bñdixit. sc̄dm illud. populus quē nō cognoui. seruiuit michi ⁊c. presentē nō vidit: ⁊ ventura ei ꝓuidit: qꝛ omnipotens de⁹ cũ p ꝓphetas ꝓdiceret gentilitati ꝓroganda gratiam. in p̄senti p gratiam nō vidit. quã tũc in erroꝛe reliquit. ⁊ tñ qꝛ hanc p gratiã bñdictionis collecturus erat ꝓuidit. Vñ. Ecce odoꝛ filij mei sicut odoꝛ agri pleni: cui benedixit dñs. Ager em̄ mund⁹ est. Et qꝛ electoꝝ populus in toto mũdo virtutibꝫ redolet: odoꝛ filij odoꝛ est agri pleni. Aliter em̄ olet flos vitꝫ. qꝛ magna est virtus et opinio predicatoꝛuꝫ qui debriant mentes audiẽtiũ. Aliter flos oliue. quia suaue est op⁹ misericoꝛdie qꝺ refouet ⁊ lucet. Aliter flos rosꝫ: qꝛ mira est fragrantia que rutilat ⁊ redolet ex cruore martirũ. Alit̄ flos lylij: qꝛ cãdida vita carnis. de incoꝛruptōe virginitatis. Aliter flos violꝫ: quia magna est virtus humilium. qui vltima loca tenentes per humilitatem se a terra in altum non subleuant. ⁊ celestis regni purpuram in mente seruant. Aliter redolet spica. cum ad maturitatem perducitur: quia bonoꝛum operum perfectio ad satietatem eoꝝ qui iusticiam esuriũt preparat̄. Quia vero gentilis populus in electis per munduꝫ sparsus virtutibꝫ suis omnes qui intelligunt replet odoꝛe bone opinionis. recte dicit̄: odoꝛ filij mei sicut odoꝛ agri pleni: cui ⁊c. Sꝫ qꝛ virtutes ex se nō habet. recte additur: Cui benedixit dñs. Et qꝛ p quosdã in contemplatōꝫ surgit: p quosdã in actiuꝫ vitꝫ opa pinguescit: sequit̄. Det tibi de⁹ de roꝛe celi ⁊c. Ros desup ⁊ subtiliter cadit: ⁊ totiens d roꝛe celi accipim⁹: quotiens p infusionē ↄtemplationis intimꝫ de supnis aliq̄d tenuiter videm⁹.

Cũ vero bona opa p corpus agim⁹: de terrꝫ pinguedine ditamur.

Abũdantiã fru. ⁊c. Isi. Hec est multitudo quã colligit de sacramento corporis ⁊ sanguinis sui.

Venit esau ⁊c. Sero esau ad patrem reuertit̄. quia prioꝛ populus in fine cõuertet̄. Vñ ↄuertent̄ ad vesperã et. f. p. u. c. Et alibi. Apuerũt oꝛa sua. sic comedēs ĩ abscõdito

† odoꝛe nominis christi mundus impletur. ‡ Sanctoꝝ virtutibus mundus impletur.

†Ecce odoꝛ filij mei ‡ sic odoꝛ agri pleni: cui benedixit domin⁹. Det

† pluuia diuini verbi. Contemplatione. ‡ Congregatione populoꝝ. bonis opibus

tibi deus de† roꝛe celi. ⁊ de ‡ pinguedine terrꝫ abũdantiã †frumẽti

† charitatis. † feruoꝛis in noua ↄuersatione ‡ misericoꝛdie ‡ gentiles conuersi.

†vini. ⁊ ‡olei. ⁊ seruiãt tibi ‡ populi:

Judei.

⁊ adoꝛent te tribus. Esto dominus

† Judeoꝛum vel hereticoꝛum. de quibus dicitur. filii matris mee pugnauerũt cõtra me. ‡ Adoꝛando.

†fratrum tuoꝝ: ⁊ ‡ incuruent

† plebis iudaice. ‡ Hoc fecerunt qui dixerunt. demoniũ habet.

ante te filij †matris tuꝫ. ‡ Qui maledixerit tibi. sit ille maledictus.

Eterna hereditate priuatus.

† Qui coꝛde ⁊ oꝛe dixerit. Benedictus qui venit in noīe dñi. ‡ Presentib⁹ ⁊ futuris.

†⁊ qui benedixerit tibi: ‡ benedictionibus repleatur. Vix ysaac sermonem impleuerat. ⁊ egresso iacob foras. venit esau. coctosq̄ de venatione cibos intulit patri. dicens: Surge pater mi. ⁊ comede de venatione filij tui: vt benedicat michi anima tua. Dixitq̄ il-

† Manifestato em̄ ⁊ ↄfirmato nouo testamento. iã ignoꝛatur veteris vmbꝛe cultoꝛ.

li ysaac: †Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum fili⁹ tuus primogenitus esau. Expauit ysaac stupoꝛe vehementi. ⁊ vltra q̄ꝫ cre-

Quãtus q̄ꝫ prudēs

di potest admirans ait: Quis igi-

qui in nullo laboꝛe suo de meritis gloꝛiat⁹ est.

tur ille est qui dudum captaꝫ venationem attulit michi: †⁊ come-

† gratanter accepi oĩa bona q̄ michi retulit.

di ex oĩb⁹ priusq̄ tu venires? †Benedixiq̄ ‡ ei. ⁊ erit ‡ benedict⁹.

† Reuelato sibi sacramento. benedictionem ↄfirmat. ‡ Benedicenti me. ‡ imobiliter

Auditis esau sermonibus patris irrugijt clamoꝛe magno. ⁊ cõsternatus ait: Benedic etiaꝫ ⁊ michi pater mi. Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter: ⁊ accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit: Juste vocatum est nomē eius iacob: supplantauit em̄ me en altera vice. Primogenita mea ante tulit: ⁊ nũc secundo surripuit benedictionem meaꝫ. Rursumq̄ ad patrem: Nunquid nō reseruasti ait ⁊ michi benedictionē? Respondit ysaac: Dominum tuum illum constitui: ⁊ omnes fratres tuos seruituti illius subiugaui. frumento ⁊ vino stabiliui eum: et tibi fili mi post hꝫc vltra quid faciam? Cui esau: Num vnã inquit tantũ benedictionem habes pater? michi quoq̄ obsecro vt benedicas. Cumq̄ eiulatu magno fleret. motus ysaac dixit ad eũ: In †pinguedine terrꝫ. ⁊ in ‡ roꝛe celi

Adhuc dolet prioꝛ popul⁹ p̄matũ sibi esse prereptum.

Et ĩ nō eterna. vel presenti benedictione.

In figura ⁊ sacramento.

Primogenita nostra sũt. fides. spes. charitas in quibus dolet iudaicus popul⁹ christianũ populũ sibi esse prelatũ. ⁊ q̄ ei premunet in altitudine tempoꝛalium.

† Rerũ omniũ copia. ‡ Scripturarũ sciētia. qua cõpluitur adhuc ille populus.

Expauit ysaac. Bñdictionē repmissam repetēte maioꝛe filio expauit ysaac. et aliũ p alio se bñdixisse cognouit. nec indignat̄ cognito sacmēto. dicēs: ⁊ bñdixi cũ ⁊ benedict⁹ est. Hꝫc est prima benedictio ysaac. minoꝛi populo xp̄ianoꝝ data. Sed nec maioꝛ filius oĩno despectus: qꝛ cũ intrauerit plenitudo gentium: tũc oĩs israel saluus erit. Cui⁹ sc̄dꝫ benedictōis ꝓphia est. In pinguedine terrꝫ ⁊ in roꝛe celi desup. e. b. t. In pinguedine terrꝫ. i. in fꝫcunditate reꝝ ⁊ potētia regni. q̄ in illo ꝓplo fuit. ⁊ ĩ roꝛe celi eloquijs dei. Ipis eloquia dei credita sũt ⁊ legis testamēta. Viues gladio qꝛ sanguini ꝓpls ille dedit⁹ necē in xp̄o et ꝓphetis exercuit. Et serues fratri tuo minori. i. ꝓplo xp̄iano. tempusq̄ veniet cum excuties ⁊ solues iugum ei⁹ de. c. t. cũ scꝫ p cognitionē fidei et gratiã xp̄i conuersus deposueris on⁹ legis qñ iã tunc nō serues minori. ꝫ p fidem frater vocaberis.

Expauit ysaac. Vt quedã mētis alienatio sequeret̄. q̄ extasis dꝛ. q̄ in magnarum reꝝ reuelatōibꝫ fieri solet. Vñ intelligenduꝫ est. spũaliter admonitũ esse ysaac: ut cõfirmaret benedictionē ĩ iacob. cui potius irascendũ fuit. qꝛ patrē fefellit. In adã quoq̄ ⁊ extasis p̄cessit anteq̄ꝫ diceret: Erũt duo ĩ carne vna. qꝺ est magnũ sacramētũ in xp̄o ⁊ in eccl̃ia.

Benedixiq̄ ei ⁊c. Alc. Si iusti viri volũtas bona est. q̄d est q̄ ysaac nō esau quē voluit: ꝫ iacob quē noluit bñdixit. Justi hoīs q̄ꝫtũ ad ↄscientiã volũtas bona est. de⁹ vero sol⁹ de futuris iudicat. Ysaac humano moꝛe filiũ maioꝛē bñdicendũ putauit: ꝫ de⁹ q̄ occultoꝝ est cognitoꝛ. minoꝛeꝫ dignũ bñdictōe ostēdit. vt nō hoīs ostēderet esse bñdictionē ꝫ dei. Ideo in numeris ad moysen ⁊ aaron sacdotes dꝛ. Ponite nomē meũ sup filios israel: ego dominus benedicam eos. Sacerdotis est benedicere: dei effectũ tribuere. Vt aũt intellexit ysaac p spiritũ prophetiꝫ benedictionē minoꝛi destinatã ait: Benedixi. ⁊ erit benedictus.

Juste vocatũ est ⁊c. Hiero. Jacob supplantatoꝛ interp̄tatur. Ab eo

igit᷑ ꝙ fratrē arte de-
ceperit · allusit ad no
men · qui ideo ante ia
cob vocat⁹ est · q̄ ī or
tu plantā fratris ap-
prehendit.

Et fratri tuo ꝛc. Quia ydumei tribu
tarij fuerūt israel · qui
iacob vocatur.

Tempusq; ue. Hoc impletū est · qñ
rebellauerūt ydumei
ne essent sub iuda.

Tempusq; veniet ꝛc. Quasi iudaicus
popul⁹ a seruitute pec
cati in fine liberabit᷑ ·
vt cū plenitudo gen
tium intrauerit: om̄is
israel saluus fiet.

Dixitq; in corde. Cum scriptura dicat
esau in corde suo de
morte fratris tractas-
se · quomō vel a quo
sunt hec nunciata re
becce. Sȝ dat᷑ intelli
gi · ꝙ ei diuinitus oīa
reuelabantur.

Propter insanabi le odiū iudeoꝝ ꝑ spi
ritum consilij ꝓceptū
ē apostolis vt relicta
iudea · transirent ad
gentes.

C. XXVIII.

Uocauitq; ꝛc. Aug. Nō habēt la
tini codices vade in
mesopotamiā in do-
mū batbuel ꝛ cetera.
greci babēt · Fuge in
mesopotamiaȝ ꝛc. vt
intelligat᷑ etiā ysaac
intellexisse · ꝙ esau de
morte fr̄is cogitauit.

Profectus ue. Isi. Jacob fugiens
dolos fratris · relicta
domo patria · ꝛ parē
tibus vadit in regio
nem longinquam · vt
accipiat vxorem. Si
militer xp̄s r̄lictis pa
rentib⁹ secundū car-
neȝ · i · iudeis · ꝛ patria
· i · bierosolima · ꝛ om
nibus iudee regioni-
bus · abijt in gētes vt
acciperet sibi ecclesiā
secundū illud: Uo-
cabo nō plebem meā.
plebem meam ꝛc.

Igitur egressus ꝛc. Greg. mor. In
itinere dormire est · in
p̄sentis vite transitu a reꝝ temporaliū amore quiescere · ꝛ in dieꝝ labentiū
cursu ab appetitu visibiliū mentis oculos claudere · quos primis parenti-
bus seductor aperuit. Culpa eñ oculos concupiscentie aperuit: quos inno
centia clausos tenebat. Angelos descendētes ꝛ ascendentes cernere · est ci-
ues superne patrie contemplari: quanto amore auctori suo inhereant · vel
quāta compassione charitatis · nostris infirmitatib⁹ condescendant. No-

† Crudeliter ꝓphetas ꝛ ap̄los ꝑsequendo.
desup erit benedictio tua. † Uiues
† Christiano populo.
in gladio · et † fratri tuo seruies:
tempusq; veniet cum excutias et
† Per agnitionē fidei. † Legis.
† soluas † iugū eius de ceruicibus
† Interim † Iudaicus populus.
tuis. † Oderat ergo semper † esau
Christum ꝛ suos.
iacob pro benedictione · qua be-
Deo qui om̄ia videt.
nedixerat ei pater. Dixitq; in cor-
vel veniant.
de suo: Ueniēt dies luctus p̄ris
† vt. † christū quē crucifixit ꝛ discipulos eius.
mei: † ꝛ occidam † iacob fratrē me
Diuinitus · q̄uis in cogitatōe dicta · vñ ad ma
gnum ꝑtinet mysteriū ꝙ minorē pro maiore be
nedici voluit.
um. Nunciata sunt hec rebecce.
Que mittens ꝛ vocans iacob fili
um suum · dixit ad euȝ: Ecce esau
frater tuus minatur vt occidat te
Nunc ergo fili mi audi vocē meā
ꝛ consurgens fuge ad laban frēȝ
† Siriam. † Propter predicationeȝ euan
geliī in gentibus.
meuȝ in † aran · habitabisq; † cū eo
dies paucos · donec requiescat fu-
ror fratris tui: ꝛ cesset indignatio
eius: obliuiscaturq; eorū que fe-
cisti in eum. Postea mittam ꝛ ad
ducā te inde huc. Cur vtroq; or-
babor filio vna die? Dixit quoq;
rebecca ad ysaac: Tedet me vite
mee propter filias beth. Si ac-
ceperit iacob vxorē d̄ stirpe hui⁹
terre · nolo viuere.

C. XXVIII.

Uocauit ita
q; ysaac iacob · ꝛ bñ
dixit eum · p̄cepitq; ei dicens: No
li accipere vxorem de genere cha
naan: sed vade ꝛ proficiscere ī me
sopotamiam syrie · ad domuȝ ba
tuel patrem matris tue · ꝛ accipe
inde tibi vxorē de filiabus laban
auunculi tui. Deus autem omni
potens benedicat tibi · ꝛ crescere
te faciat atq; multiplicet · vt sis in
turbas populorum · ꝛ det tibi be
nedictiones abraaȝ · ꝛ semini tuo
post te: vt possideas terram pere-
grinationis tue · quā pollicit⁹ est
auo tuo. Cūq; dimisisset eū ysaac
profectus venit in mesopotamiā
syrie ad laban filium batbuel syri
fratrē rebecce matris sue. Uidēs
Deus.
autem esau ꝙ benedixisset pater
† christū. † in apostolis. † gentes pri⁹ supbe · ac sublimes.
suus † iacob · ꝛ † misisset eū in † me-
Ecclesiam
sopotamiam syrie · vt inde vxorē
duceret · ꝛ ꝙ post benedictionem
precepisset ei dicens: non accipi-
es coniugem de filiabus chana-
an · q̄d q; obediens iacob paren-
tibus isset in syriam: probās quo
q; ꝙ non libenter aspiceret filias
chanaan pater suus · iuit ad bis-
maelem · ꝛ duxit vxorē absq; bis
quas prius babebat · melech fili
am bismael filij abraam sororem
nabaioth. Igitur egressus iacob
de bersabee pergebat aran. Cūq;
venisset ad quendam locuȝ · ꝛ vel
let in eo requiescere post solis oc
cubitum: tulit de lapidibus qui
Caput christi deus.
iacebant: ꝛ supponens capiti suo
Sic christus in cruce mortuus.
dormiuit in eodeȝ loco. Uiditq;
† Christū qui est vita. † Terrenitatem.
in somnis † scalaȝ stantē sup † terrā

tandē aūt ꝙ ille dor-
miens angelos cōspi
cit · qui ī lapide caput
ponit. In lapide eñ
ab exteriorib⁹ cessās ·
interna penetrat: qui
intenta mente imita-
tionem redemptoris
obseruat · q̄ caput po
nit in lapide: qui xp̄o
inheret mente. Qui
eñ a p̄sentis vite acti
one remoti sunt · ꝛ ad
supna nō intendunt
dormire possunt · sed
videre angelos ne-
queunt: q̄ caput ī la
pide tenere ꝯtemnūt.
ꝛ corpore non studio
dormiūt: q̄ caput nō
in lapide · sed in terra
posuerūt. Qui plerū
q; quāto securius ab
externis cessant: tāto
latius immunde sibi
cogitationis strepitū
cumulant. Uñ vide
runt eā hostes · ꝛ deri
serunt sabbata eius.
Precepto eñ legis
ab exteriori opere in
sabbato cessat᷑. Ho-
stes ergo irridēt: cum
ipsas vacationes ad
illicita ꝯtrahūt. Sā
cti ğ laboriosi⁹ dormi
unt: qñ vigilāt: quia
in eo ꝙ actōes seculi
deserentes superant ·
quotidie cōtra semet
ip̄os pugnāt · ne mēs
per negligentiā torpe
at · ne s̄bacta ocio ad
supna desideria fri-
gescat · ne ipsis plus
iusto deseruiat · ne s̄b
discretionis specie si-
bi parcendo a ꝑfecti
one languescat · ꝛ cū
ab hui⁹ mundi inq̄si
tione se penit⁹ subtra
bit: ꝑ quietis studiū
virtutib⁹ intenta vi-
gilans dormit. Uñ
Nemo potest duob⁹
dñis seruire Et alibi
Nemo militās deo ·
implicat se negocijs
secularib⁹ Et vacate
ꝛ videte quoniā sua
uis est dominus.

Tulit de l. ꝛc. Is. Dormitio iacob ī iti
nere · mors xp̄i in cru
ce. Lapis capiti sup
positus · christus est
secundum humanita
tem · quē iacob vnxit: ut christus significaret᷑. Christus enim grece vnctus
latine. Caput aūt xp̄i de⁹. Lapis ergo capiti iacob suppositus · significat
humanitatē xp̄i coniunctā deo assumēti · caput eñ viri xp̄s · caput xp̄i de⁹

Uiditq; in somnis ꝛc. Greg. All. Jacob p̄dicatores significat · qui
non solum caput ecclesie · i · xp̄m ꝯtemplando appetunt: sed ad mēbra illi⁹
miserando descendūt; q̄d angeli ascendentes descendentesq; demonstrāt

Hinc moyses crebro tabernaculū intrat ⁊ exit: ⁊ qui intꝰ ad cō/templationē rapitur: foris infirmantiū ne/gocijs vrgetᷣ. Intus arcana cōsiderat: fo/ris onera carnalium portat. Qui de dubi/is semꝑ ad taberna/culū recurrit: corā te/stamēti arca dominū cōsulit. exemplū do/ctoribꝰ ꝑbens: vt cū foris ambigūt q̄d di/sponant: ad mentem quasi ad tabernacu/lum redeant. ⁊ velut corā testamenti arca dn̄m consulāt de qui/bus dubitāt. apud se intus sacri eloquij pa/ginas requirentes.

Mora. In itinere dormire ē. in via hu/ius seculi ab impedi/mento actionū secu/larium quiescere. Ia/cob dormiens. ange/los vidit: q2 illi diui/na cōspiciūt q̇ ab ap/petitu temporaliū re/rum oculos claudūt. quos bñ clausos dia/bolus apuit dicens: In quacūq3 die co/mederitis. aperientur oculi vestri ⁊c.

Alii. Vidit i somnis ⁊c. Angeli ꝑ sca/lam ascendētes ⁊ de/scendentes. euangeli/ste sunt ⁊ ꝑdicatores xp̄i. ascendētes ad in/telligendā diuinita/tem. omnē creaturā excedentes: vt inueni/ant in principio ver/bū apud deū. ꝑ quē omia facta sunt. De/scendentes vt inueni/ant eū factū ex mulie/re. factū sub lege ⁊c. In illa enim scala a terra vsq3 ad celum. a carne vsq3 ad spiri/tum. q2 in illa carna/les ꝓficiendo. quasi ascendendo spūales fiunt. Ad quos lacte nutriēdos spūales de/scendūt: q2 nō possūt eis loqui quasi spūa/libꝰ. s3 quasi carnali/bus. Ipse est sursum in capite. Ipse deor/sum in corpore suo. i. ecclesia. Ipse scala. q̇ ait: Ego sum via. Ad ipsum ascenditur: vt in excelsis intelligatur. ⁊ descē/ditur. vt in membris paruulis nutriatur. per illum se erigunt: vt sublimē expectent. ⁊ humiliant. vt eū sublimiter ⁊ temꝑanter annuncient.

Ego sum d. d. a. p. t. Mistice designat mandatū diuinitatis ad hu/manitatem christi directum. cui terra. i. ecclesia promittitur. ⁊ semini illius

ipse est sursum in capite suo. qui deorsum in corpore suo.
⁊ cacumen eius tangens celum
Euangelistas. predicatores. · vltra omnem creaturam apud deū ꝑ quē oīa facta sunt.
vt inueniant eū cui omia tribuunt.
angelos quoq3 dei ascendētes
vt inueniant eū factū ex muliere.
⁊ descendentes ꝑ eam: ⁊ dominū
innixum scalę dicentem sibi: Ego
sum dominus deus abraam pa/
Ecclesiam.
tris tui. ⁊ deus ysaac. Terram in
homini. · christiano populo.
qua dormis tibi dabo ⁊ semini
Innumerabile.
tuo. Eritq3 semē tuum q̄si puluis
Lucem fidei. vel totius boni oꝑis.
terrę. Dilataberis ad orientem ⁊
occasum viciorum · Contractionē voluptatis ⁊ mortificationē desiderii. · claritatem sapientie. ⁊ feruorē dilectionis.
occidentē. septentrionē ⁊ meri
christo. · imitatoribus.
diē: ⁊ benedicent in te ⁊ in semi/
Aliqui de omibus.
ne tuo cuncte tribus terrę. Et ero
Oñs custodiat introitū ⁊. e. t. · in predicatoribꝰ.
custos tuus quocūq3 ꝓrexeris.
Circa finē mundi. · iudeā credituram.
⁊ reducam te in terrā hanc: nec
dimittam nisi cōpleuero vniuer/
sa quę dixi. Cumq3 euigilasset ia/
cob de somno ait: Vere dominꝰ
est in loco isto. ⁊ ego nesciebam.
Pauensq3. q̄3 terribilis est inquit
q2 ibi futurū erat tabernaculum.
locus iste: non est hic aliud nisi
templū ⁊ cultū dei futurū significat · q2 ibi natus est christus in bethleem qd̄ spiritu preuidebat · q2 ibi in terrā descendit. ibi in celum ascendit. · q2 inde aditus credentibus ad capiendam regnū celorum.
domus dei ⁊ porta celi. Sur/
gens ergo iacob mane. tulit lapi/
dem quē supposuerat capiti suo
Christi resurrectōe3 significat · Secūdū illud. vnxit te deus. d. t. o. l.
⁊ erexit in titulū. fundensq3 ole
um desuper. Appellauitq3 nomē
domū dei. · Nux vel amigdalum. Alii zulam erat nomē ciuitatis prius.
vrbis bethel: quę prius luza vo
cabatur. Vouit etiā votū dicēs:
Si fuerit dominus mecum. ⁊ cu
stodierit me in via ꝑ quā ambulo
⁊ dederit michi panem ad vescen

vel vestimentū.
dum. ⁊ vestem ad induendum. re
uersusq3 fuero ꝓspere ad domū
patris mei: erit michi dominus in
deum. ⁊ lapis iste quē erexi in ti/
non deus.
tulum. vocabitur domꝰ dei: cun/
ctorumq3 quę dederis michi de/
cimas offeram tibi.

C. XXIX.

Rofectus er

Profectus ergo iacob venit ad ter
Baptismū · Scientiā scripturarū. · gratiam spiritussancti ꝑ predicationē christi venturam ad ecclesiā de gentibus. que tecta erat. nondum aduemente. ⁊ incarnato dei verbo.
ram orientalem: ⁊ vidit puteum
mundi. · Propter fidem trinitatis.
· Simpliciū · Statuet oues a dextris ⁊c.
in agro. tres quoq3 greges oui
gratiā baptismi petētes · humiliter. · q2 scripture mysteriis satiari desiderant.
um accubantes iuxta eum. Nā
Simplices.
ex illo adaquabantur pecora: et
tegumento littere.
os eius grandi lapide claudebatᷣ.
Morisq3 erat. vt cunctis ouibus
congregatis deuoluerent lapidē
⁊ refectis gregibus rursum super
os putei ponerent. Dixitq3 ad
prophetas.
pastores: Fratres vnde estis? Q̄
responderunt de aran. Quos in
terrogans nunquid ait nostis la
ban filium nachor? Dixerūt: No
uimus. Sanꝰ ne est inquit? Va/
let inquiunt. ⁊ ecce rachel filia eiꝰ
venit cū grege suo. Dixitq3 iacob
Adhuc multum diei superest. nec
est tempꝰ vt reducantᷣ ad caulas
greges. Date ante potū ouibus
⁊ sic ad pastū eas reducite. Qui
responderunt: Non possumus.
donec omnia pecora ꝯgregentur

id est. christiano po/pulo. Vnde postula a me. ⁊ dabo tibi gen/tes hereditatē tuam ⁊ p. t. t. terrę.

Cūq3 euigilasset ⁊c. Quisq3 post tor/porem inertię euigila/uerit: ⁊ ꝑ exercitium boni oꝑis vere exsur/rexerit: in ecclesia su/pereminentē gratiā dei ⁊ introitū regni celestis intelliget.

Surgens ergo. Aug. Q2 erexit iacob lapidem quem capiti supposuerat in titulū ⁊ supfudit oleū. nihil fecit ydolatrie simile q2 non vel tūc vel po/stea frequentauit la/pidem adorādo. aut ei sacrificando. sed si/gnum fuit ⁊ ꝓphetia ꝑtinens ad vnctōem vnde xp̄s dicitᷣ.

Appellauitq3 nome ⁊c. Hiero. Ab eo qd̄ dictū est. q̄3 terribilis est locus iste ⁊c. loco nomē im/ponit bethel. i. domū dei. q̇ ante luza vo/cabatᷣ. i. nux vel ami/gdalū. Vn̄ ridicule quidā verbū hebrai/cum vlam nomen vr/bis esse putāt. cū vlā interꝑtetᷣ priꝰ. Ordo ergo iste est lectionis vocauit nomē loci il/liꝰ bethel. ⁊ priꝰ luza. vocabulū ciuitatis. Antiq̄ vero scripturę verbo vlā. vel elā ple/nę sūt. qd̄ nichil signifi/cat. nisi priꝰ vel ante vl' vestibulū. vl' supli/minare vel postes ⁊c

Vocabitur do. Prophetia ē domꝰ dei ibi futurę. Ibi et ipse rediens deo sacri/ficauit.

C. XXIX. Vidit puteum. Aqua putei scientia veteris testamti. quā lapis claudebat: q2 littera legis spūalem sensū in eo cęlabat. s3 veniēte xp̄o lapis re/motus est: cū ꝑ ꝑdica/tionē noui testamēti vmbra legis exclusa: ⁊ veritas euāgelij pa/tefacta est.

Alle. Per puteum baptismus. ꝑ agrū mundꝰ exprimitᷣ. ꝑ tres greges iuxta puteū accubātes signantᷣ illi qui ad fidem trinitatis capiendam pertinent. in humilitate expetentes baptismi gratiam.

Lapide claudebatur. Duricia infidelitatis. qua abiecta percipitur baptismus vitę. Pastores autē sunt ecclesię. qui amoto lapide. per iacob

adaquare greges cupiunt· q꞉ xp̄o auferente infidelitatem ab eoꝝ cordibꝫ quos predestinauit ad sacramentū baptismi: abluunt̄ vnda purificatōis.

Osculatus est eā. Aug· Consuetudinis fuit maxime in illa simplicitate antiquoꝝ· vt ꝓpinqui ꝓpinquas oscularent̄: ⁊ hodie fit in multis locis. Sed queri potest quomodo illa ab ignoto osculū acceperit: si postea indicauit iacob ꝓpinquitatem: ergo intelligendū est· aut illū qui ꝓpinquitatē nouerat: fidenter in osculū irruisse· aut postea scripturā narrasse ꝑ recapitulationē: cū primuȝ iacob indicauerit q̇s esset.

Nomē maioris lya· minor ap· r· Victorinus martir. Rachel ⁊ lyam in similitudineȝ ecclesie ⁊ synagoge interp̄tat᷒ est. Lyam maiorem natu synagogā significare existimat: quia prior populū dei genuit. que oculis lippa dicit̄· q꞉ lex ꝑ moysē data· coopata est ⁊ signata. Rachel minor· ⁊ pulcra pri᷒ sterilis: post fecunda· ecclesiam significat: q̄ tempore posterior ⁊ lāta corpore ⁊ spiritu. Oculi eius decori: q꞉ euangeliū videre meruerūt. Sȝ diu steril' dum sinagoga populum generauit. Pro rachel iacob seruiuit: ⁊ supponit̄ ei lya· q꞉ xp̄s vt ecclesiā sibi assumeret: prius sibi synagogā coniunxit.

Septem annis Seruit᷒ iacob septē annoꝝ ꝓ duabꝫ vxoribus p̄sentis vite tēpus significat· qđ septem diebꝫ voluit. in quo dominus formā serui accepit· obediens patri vsq꞉ ad mortem. Iacob seruiuit: q꞉ fili᷒ hominis nō venit ministrari: sed ministrare. Ille oues pauit: ⁊ xp̄s dixit: Ego sum pastor bonus. Ille ꝓ mercede variū pecus sibi abstulit· christus diuersaꝝ gentiū varietatē sibi congregauit. Ille tres virgas amputatis corticibus in alueis aquaꝝ posuit: vt eaꝝ contemplatione multiplicarent̄ oues. ⁊ domin᷒ noster in aqua baptismatis triū ꝑsonaꝝ nomina· patris· ⁊ filij· ⁊ spūssancti· populo fideli ꝓposuit: vt qui h̄ pleno corde prospexerit: efficiatur ouis dei.

Videbantur illi pauci dies. ⁊c. Quomodo h̄ dictū sit· querendū est: cum ⁊ breue temp᷒ longū videat̄ amātibꝫ? Dictū est ergo ꝓpter laborē seruitutis· quē facilem faciebat amor.

Augu· Pro ingenti crimine obijciunt̄ iacob quattuor vxores. Sȝ qn̄ tunc mos erat: crimen nō erat: nūc aūt crimen est: q꞉ mos non est. Alia sūt peccata contra naturā. alia contra mores. alia contra p̄cepta. Sed iacob nō contra naturā h̄ fecit: qui nō lasciuiendi· sed gignendi causa illis mulieribꝫ vtebat̄· nec ꝯtra morē: q꞉ illo tempore in illis terris h̄ factitabat̄· Nec cōtra p̄ceptū: q꞉ nulla lege ꝓhibebat̄. Nūc vero legibꝫ ⁊ moribꝫ h̄ nō licet. Que duo si quis contempserit· etiā si tantūmodo causa generādi vtatur pluribus feminis: peccat tn̄· ⁊ humanā violat societatē: cui necessaria est propagatio filioꝝ. Sȝ q꞉ hoīes aliter se habentibꝫ moribꝫ· nō possunt delectari vxorū multitudine· nisi libidinis magnitudine· errantes nō putant haberi potuisse vxores multas: nisi concupiscentie carnalis flagrantia.

Isi· Due sunt ergo vxores iacob libere. ambe em̄ filie remissionis peccatoruȝ· i· dealbatōis· qđ est laban· vna amatur· altera tolerat̄. Sȝ q̄ toleratur prius ⁊ vberius fecundat̄· vt si nō ꝓpter se· ꝓpter filios diligat̄. Labor em̄ iustoꝝ maximū fructum in eis habet quos deo generauit inter multas tribulationes p̄dicando· ꝓpter quos sunt in laboribꝫ· ⁊ in plagis· ⁊ in mortibꝫ frequēter· ꝓpter quos habent foris pugnas· intus· timores· ip̄os gaudium ⁊ coronam suā vocant. Nascunt̄ aūt facili᷒ ⁊ copiosius sermone fidei quo predicant xp̄m crucifixū· ⁊ quidquid humana cogitatione citius percipit̄· ⁊ infirmos lye oculos nō ꝑturbat. Rachel autē clara facie mente excedit deo· ⁊ vidit in principio verbū apud deū· ⁊ vult parere· ⁊ nō pōt q꞉ generationem eius quis enarrabit.

Isi· Due libere vxores iacob: q꞉ due vite nobis in corꝑe ih̄u xp̄i p̄dicātur. Vna tp̄alis· in qua laboramus: altera eterna· in qua delectationem dei cōtemplabimur. Istā dn̄s passione· illā resurrectione declarauit. Vn̄ lya interp̄tatur laborans. Rachel visum principiū· vel verbū ex quo videt̄ principium. Actio humane vite in qua viuimus ex fide· multū laboriosa est in opibus ⁊ incerta quo exitu ꝑueniat ad vtilitatem eoꝝ quibꝫ consulere volumus. Hec ē lya prior vxor iacob· et lippa occulis. Cogitationes em̄ mortalium timide· ⁊ incerte ꝓuidentie sūt. Spes vero eterne ꝯtemplationis certam habēs intelligentiā veritatis· ipsa est rachel bona facie ⁊ pulcra specie. hanc amat omis pie studiosus: ⁊ propter hanc seruit gratie dei· in qua peccata nostra si fuerint sicut feniciū alias coccinū· quasi nix dealbabunt̄. Laban dealbatō cui seruiuit iacob pro rachel. Neq꞉ em̄ quisq꞉ cōuertitur sub gratia remissiōis peccatoꝝ seruire iusticie: nisi vt quiete viuat in verbo· ex quo videtur principium· qđ est deus. Ergo propter rachel· non propter lyam seruitur. Nemo em̄ amat in opibꝫ iusticie laborem actionis vel passionis nec eam vitam propter ipsam expetit: sicut nec iacob lyam· h̄ tn̄ nocte suppositam in vsum generandi amplexus fecunditatē ei᷒ exꝑtus est. ⁊ q꞉ ꝑ se nō poterat diligi dn̄s vt ad rachel ꝑueniret̄: fecit eā tolerari. deinde ꝑ filios cōmendauit. Ita quisq̄ȝ dei seruus sub dealbationis peccatoꝝ gratia est constitutus· hoc solum amans in sua meditatur conuersatione· vt doctrinam sapientie ꝑcipiat quā pleriq꞉ se cito ꝑcepturos putant· cum se in septem p̄ceptis exercuerint· que sunt de dilectione ꝓximi· ne cuiq꞉ noceatur· i· patrē tuū honora ⁊ matrem. nō mechaberis· nō occides· nō furaberis· nō falsum testimoniū dices· nō cōcupisces vxorē ꝓximi tui: nec rem ꝓximi tui. quibꝫ ꝓ posse obseruatis· cū homini ꝓ concupita ⁊ sperata pulcerrima delectatione doctrine· ꝑ tentationes varias quasi ꝑ hui᷒ seculi noctē· tolerantia laboris adheserit· velut ꝓ rachel lya inopinata coniungit̄. ⁊ hāc sustinet· vt ad illā ꝑueniat· si ꝑseueranter amat· acceptis alijs septem p̄ceptis. ac si dicatur ei: Serui alios septem annos ꝓ rachel· vt sis pauꝑ spiritu· mitis· lugens· esuriens· ⁊ sitiens iusticiā· misericors· mundi cordis· pacificus. Vellet em̄ si posset sine vlla tolerantia laboris· q̄ in agendo patiendoq꞉ amplectenda est ad pulcre contemplationis delicias ꝑuenire. Sed h̄ non potest in terra morientiū: qđ his verbis significatur. Non est in loco nostro consuetudinis ⁊c: Maior appellatur· que tempore prior est. Prior est em̄ in hominis eruditione labor operandi que iusta sunt. Vn̄ Concupisti sapientiā· serua mandata· que ad iusticiā ꝑtinēt. Iusticia aūt q̄ ex fide est· q̄ inter tentationū ꝑicula est· vt pie credendo qđ nōdum intelligitur· etiā intelligentie meritū ꝯsequat̄. Vn̄ nisi credideritis: nō intelligetis. Iusticia em̄ ad fidem· ad sapientiā intelligentia ꝑtinere monstrat̄. Non est tn̄ improbandū desideriū ꝑspiciende veritatis: h̄ ad ordinē reuocandū· vt a fide incipiat: ⁊ bonis opibus nitatur ꝑuenire quo tendit. In quo em̄ versatur virt᷒ laboriosa est· in eo qđ appetit luminosa sapientia.

et amoueamus lapidem de ore putei· vt adaquemus greges. Adhuc loquebātur· ⁊ ecce rachel veniebat cū ouibus patris sui: Nā gregem ipsa pascebat. Quā cum

Hec a pastoribus didicerat.

vidisset iacob· ⁊ sciret ꝯsobrinam suam· ouesq꞉ laban auunculi sui· amouit lapidem quo pute᷒ claudebatur: ⁊ adaquato grege osculatus est eaȝ. Fleuitq꞉ eleuata voce· ⁊ indicauit ei ꝙ frater esset patris sui· ⁊ filius rebecce. At illa festinans nunciauit patri suo. Qui cū audisset venisse iacob filiū sororis sue· occurrit ei obuiaȝ· complexusq꞉ eum· ⁊ in oscula ruens: duxit in domum suam. Auditis aūt causis itineris· respōdit: Os meū es ⁊ caro mea. Et postq̄ȝ impleti sunt dies mensis vni᷒ dixit ei: Num q꞉ frater me᷒ es· gratis seruies michi? Dic quid mercedis accipies? Habebat vero duas filias· Nomen maioris lya: minor appellabatur rachel. Sȝ lya lippis erat oculis· rachel decora facie ⁊ venusto aspectu. Quā diligens iacob ait: Seruiā tibi pro rachel filia tua minore septeȝ annis. Respondit laban: Meli᷒ est vt tibi eā dem q̄ȝ alteri viro. Mane apud me. Seruiuit igit̄ iacob pro rachel septem annis· ⁊ vide-

Laborem leuiabat amor.

bantur illi pauci dies pre amoris

Quid opus est inq̄t credere qđ michi nō ostendit. Manifesta aliqđ verbū· quo vi⸗deam omniū principi um. Id eñ est ad qđ maxime ⁊ primit⁹ in⸗ardescit. Cui respon⸗detur: Pulcrum est qđ desideras ⁊ ama⸗ri dignū: sed pri⁹ nu⸗bit lya q̄z rachel. Ar⸗dor iste ad h̄ valeat· vt ordo nō recusetur sed toleret̄: sine quo nō potest ad id pue⸗niri qđ diligit̄. Cum aūt puentū fuerit· si mul habebit in h̄ se⸗culo· speciosa intelli⸗gentia ⁊ laboriosa iu sticia. Quāuis enim acute ⁊ sinceriter cer⸗natur incōmutabile bonum: adhuc corp⁹ qđ corrumpit̄ aggra uat animam: ⁊ depri mit sensum multa co gitantē. Ad vnū er⸗go tendēdū: h̄ ꝑpter h̄ multa ferenda.

Idem. Pro inde vita q̄ studio cōtem⸗plationis cōpetit· vt ea q̄ carni sunt inuisi bilia· nō infirmis ocu lis mentis ꝑ ea q̄ fa⸗cta sunt intellecta cō spiciat· ⁊ sempiternā dei virtutē ac diuini tatē ineffabiliter cer⸗nat. vacare vult ab omi negocio· ⁊ ideo sterilis. Affectādo eī ocium quo studia cō templatōis ignescūt· nō compatit̄ infirmi⸗tati hoīm: qui in pres suris sibi desiderant subueniri. Sz q̄ ipa procreandi charitate inardescit: vult doce re qđ nouit. Videt sororem labore actio nis filijs abundantē ⁊ dolet potius currere homines ad virtutez qua eoꝝ necessitatib⁹ consulit̄· q̄z ad illam vnde diuinū incōmu tabile aliq̄d discitur. Vnđ zelabat rachel sororem suā.

Idem. Pro inde q̄ pur⁹ intellect⁹ de illa diuina substātia q̄ corp⁹ nō est· ⁊ ideo ad carnis sensum nō ꝑtinet· verbis carne editis exprimi nō po test· eligit doctrinam sapientie: ꝑ quaslibet corporeas imagines·

magnitudine. Dixitq̄z ad laban: Da michi vxorem meam· quia iā tempus est impletum vt ingredi ar ad eam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad conuiuium

† Actiuā vitam que filios parit ꝑ predicatio nem ⁊ exemplum bonorum operum.

fecit nuptias· ⁊ vespere† lyam fili am suam introduxit ad euz: dans ancillam filie zelpham nomine. Ad quā cum ex more iacob fuis⸗set ingressus· facto mane vidit lyā ⁊ dixit ad socerum suum: Quid

Ouis· vel visum principiū. cōtemplatiua.

est qđ facere voluisti? nonne pro rachel seruiui tibi? quare imposu isti michi? Respondit laban: Nō est in loco nostro consuetudinis vt minores ante tradamus ad nu

i· celebra nuptias has de more septē diebus Iniquū eñ fuit vt deceptum septē alios annos differret.

ptias. Imple hebdomadam die rum huius copule· ⁊ hanc quoq̄z dabo tibi pro opere quo seruitu⸗rus es michi septem annis alijs.

† Septem dierū nuptiarū lye· quibus imple tis seruiuit septem annis.

Acq̄euit placito· ⁊† hebdomada transacta rachel duxit vxorem.

Inueterata.

Cui pater seruam balam tradide rat. Tandēq̄z potitus optatis nu ptijs amorem sequentis priori p̄ tulit seruiens apud eum septem annis alijs. Videns autez domi nus ꝙ despiceret lyam· aperuit vuluam eius: sorore sterili perma

visionis fili⁹.

nente. Que conceptum genuit fi⸗lium· vocauitq̄z nomē eius ruben dicens: Vidit dominus humili⸗tatem meam· Nunc amabit me vir meus. Rursumq̄z cōcepit· ⁊ pe perit filium· ⁊ ait: Quoniaz vidit me dominus haberi contemptui dedit etiam istum michi. Voca⸗

Auditio.

uitq̄z nomen illi⁹ symeon. Conce pitq̄z tercio· ⁊ genuit aliū filiū· di xitq̄z: Nunc quoq̄z copulabitur michi maritus meus· eo ꝙ pepe rim illi tres filios. ⁊ idcirco appel

amplificatio vel additio.

lauit nomen illius leui. Quarto cōcepit ⁊ peperit filiū· ⁊ ait: Mo⸗do confitebor domino· ⁊ ob hoc

† Confessionē· i· gratiarū actionē· sicut ibi· Cō fitebor tibi pater celi ⁊ terre· i· gratias agā tibi.

vocauit eum† iudam· Cessauitq̄z parere.

C. XXX.

Uernens aūt rachel ꝙ infecunda esset: inuidit sorori ⁊ ait marito suo: Da michi liberos alioq̄n moriar. Cui irat⁹ rn̄dit iacob: Num ꝓ deo ego suz qui priuauit te fructu ventris tui At illa· Habeo inquit famulam balam· ingredere ad illam· vt pa riat super genua mea: ⁊ habeam ex illa filios. Deditq̄z illi balaz in

Alc· forte oms concubina vxor dicitur· scdm morē scripture· nō econuerso.

coniugium. Que ingresso ad se viro: concepit ⁊ peperit filiuz. Di

i· iudiciū michi fecit· equans me sorori.

xitq̄z rachel: Iudicauit me dn̄s· ⁊ exaudiuit vocem meam: dans mi chi filium. Et idcirco appellauit

Iudicium.

nomen illius dan. Rursumq̄z ba la concipiens peperit alterum· ꝓ quo ait rachel: Cōparauit me do⸗minus cuz sorore mea· ⁊ inualui

† a conuersatione vel comparatione· nep· eñ vtrunq̄z sonat.

vocauitq̄z eum† neptalim. Senti ens lya qđ parere desisset· zelphā ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente fili⸗um· dixit: feliciter. Et idcirco vo⸗

† in procinctu· vel felicitas

cauit nomen eius† gad. Peperit quoq̄z zelpha alterū· Dixitq̄z lya Hoc ꝓ beatitudine mea· Beataz quippe me dicent oms mulieres

vtcunq̄z cogitādo in sinuare diuina: q̄z ab officio talia docē di cessare. sicut eligit rachel ex viro suo et ancilla suscipe filios q̄z sine liberis eē. Ba la eñ interp̄tat̄ inue terata· q̄ ē ancilla ra⸗chel. De veteri eñ vi ta carnis sensib⁹ dedi ta corporee cogitant̄ imagies. etiā cū de in cōmutabili substātia diuinitatis aliq̄d au dit̄: Suscepit ⁊ lya de ancilla sua filios numerose ꝓlis amo⸗re succensa· cui⁹ ancil la zelpha interpretat̄ os hyans· q̄ illos si⸗gnificat: quoꝝ ad p̄⸗dicationē suscipiēdā os hyat· ⁊ cor n̄ hyat Vn̄ ꝑplus hic labijs me honorat· cor autē eoruz longe est a me. Et alibi· Qui predi cas nō furandū fura ris. Sz ut etiā ꝑ hāc condicionalez libera vxor iacob laborans filios regni suscipiat ait dn̄s: q̄ dicunt fa⸗cite ⁊c. Vn̄ apostol⁹ Siue occasione siue veritate xp̄s annun⸗cietur ⁊ in h̄ gaudeo sed ⁊ gaudebo tanq̄z ⁊ ancilla pariēte· de ꝓlis numerositate le tatur· Ex vtero qui⸗dem lye facta: sed ex beneficio rachel edita Cū virū suū debita nocte ꝯcubitoꝝ acce ptis a filio lye man⸗dragoricis malis cū sorore cubare ꝑmisit

Egressus aũt ruben &c. Aug. Quare rem gestam scriptura non tacuit: que talia desideria muliercularum pro magno insinuare non consueuit: nisi in eis aliquid magnũ querere monuerit. nichil amplius conijcere valeo: q̃ꝫ qđ ex illo sensu suggeritur. vt illo pomo intelligam figurari bonam famam. nõ quã ꝯferunt pauci iusti ⁊ sapientes: sed popularem. qua maior ⁊ clarior noticia comparatur. nõ ipsa ꝑ se expectanda: sed intentioni bonorum. qua generi humano consulitur necessaria. Vñ. Oportet eñ testimoniũ habere bonum ab his qui foris sunt: qui licet parꝝ sapiant. reddunt plerunq̃ꝫ labori eorꝝ per quos sibi consulitur splendorem laudis ⁊ odorem bone opinionis. nec ad hanc gloriam primi perueniunt eorum qui sunt in ecclesia: nisi qui in actione ⁊ labore versant. Ideo lye fili⁹ hec mala inuenit. exiens in agrum. i. honeste ambulans ad eos qui foris sũt. Doctrina vero sapiẽtie. que a vulgi strepitu remota in contemplatione veritatis figitur: hanc popularem gloriã non assequeretur: nisi per eos qui in turbis agẽdo ac suadendo pręsunt. nõ vt ꝑsint: sed vt prosint. q̃ cuꝫ isti actuosi ꝑ quos multimoda administratur vtilitas. ⁊ quorũ autoritas ꝑplis chara est testimoniũ perhibent contemplatiue vite. quodãmodo mala mãdragorica ꝑ lyam veniũt ad rachel. ad lyam vero per filiũ primogenitũ. i. per filiũ fecunditatis eius. in quo est omnis fruct⁹ laboriose ⁊ inter certamina periclitantis actionis. Quã pleriq̃ꝫ bono ingenio prediti studioq̃ꝫ flagrantes: quãuis regendis populis ydonei sint: euitant ꝓpter turbulentas occupatões. ⁊ in doctrine ocium tanq̃ꝫ speciose rachel ardescunt amplexuꝫ.

Sed q̃ bonuꝫ est. vt in hac vita latius innotescens popularẽ gloriam mereatur: iniustum est autem. vt eam cõsequatur. si amatorem suum ecclesiasticis curis administrandis aptũ in ocio detinet. nec gubernationi cõmunis vtilitatis impartitur. ꝓpterea lya sorori sue dicit: Parũ ne tibi videtur ꝙ virum meũ accepisti. insuper ⁊ mandragoras filij mei vis accipere: per vnum significans omnes. qui cum sint digni quibus regimen ecclesie cõmittatur. accensi studio contemplande sapientie. ab omnibus actionum molestijs remoueri. ⁊ in ocio discendi considere volunt. Unde parum tibi est. qđ accepisti virum meum &c. Quasi dicat actiua ad contemplatiuam. parum est ꝙ homines ad laborem necessarios in ocio detinet vita studiosorꝫ. Insup ⁊ popularem gloriam querit. Ut ergo omnia iuste comparet: impartitur rachel virum sorori nocte illa

† Beatũ alibi secundũ ambiguitatẽ verbi possunt diuitie sic vocari.

propterea appellauit eum † aser.

Egressus aũt ruben tempore messis triticee in agruꝫ. reppit † mandragoras quas matri lye detulit.

† poma pulcra. odora. ⁊ insipida.

Dixitq̃ꝫ rachel: Da michi partem de mandragoris filij tui. Illa respondit: Parum ne tibi videtur ꝙ preripueris maritum michi: nisi etiã mandragoras filij mei tuleris? At illa: Dormiat tecuꝫ hac nocte pro mandragoris filij tui. Redeuntiq̃ꝫ ad vesperam iacob de agro. egressa est in occursũ ei⁹ lya. ⁊ ait: Ad me inquit intrabis. q̃ mercede conduxi te ꝓ mandragoris filij mei. Dormiuit cum ea nocte illa. ⁊ exaudiuit deus p̃ces eius: Concepitq̃ꝫ ⁊ peperit filiuꝫ quintũ. ⁊ ait: Dedit deus mercedem michi. q̃ dedi ancillam meaꝫ viro meo. Appellauitq̃ꝫ nomẽ eius † ysachar.

† Est merces. Is enĩ vir dicitur achar merces. q̃ introitũ viri rachel debitũ mandragoris filij emerat.

Rursum lya concipiens peperit sextum filiuꝫ. ⁊ ait: Dotauit me de⁹ dote bona. Etiã hac vice mecũ erit maritus meus eo ꝙ genueriꝫ ei sex filios. ⁊ idcirco appellauit nomẽ ei⁹ † zabulon.

† Habitaculũ. In libro hebreorũ nominũ. violenter fluxus noctis interpretatur.

Post quẽ peperit filiam nomine dinam.

Causam. quia in sichimis iurgij causa extitit.

Recordatus quoq̃ꝫ dñs rachelis: exaudiuit eam. ⁊ aperuit vuluam eius.

Que interpretatur ouis.

Que concepit ⁊ peperit filium dicens: Abstulit deus obprobrium meum. ⁊ vocauit nomẽ illius ioseph. dicens: Addat michi dominus filiũ alteruꝫ.

augmentum.

Nato aũt ioseph. dixit iacob socero suo: Dimitte me. vt reuertar in patriam meam ⁊ ad terram meaꝫ. Da michi vxores ⁊ liberos meos pro quibus seruiui tibi. vt abeam.

quasi iã debetis esse magistri ꝓpter tempus.

Tu vero nosti seruituteꝫ qua seruiui tibi. Ait ei laban: Inueniam gratiam in cõspectu tuo. experimento didici: q̃ benedixerit michi de⁹ propter te. Cõstitue mercedem tuaꝫ quã dem tibi. At ille respõdit: Tu nosti quomodo seruierim tibi. ⁊ quãta in manib⁹ meis fuerit † possessio tua. † Modicum habuisti anteq̃ꝫ venirem ad te. ⁊ nunc diues effectus es:

operibus.

† Charismatũ distributio. † Tantũ q̃ꝫtuꝫ natura contulerat.

In eo ꝙ gratia contulit.

ut qui virtute laboriosa regimini populorum accommodi sunt: ⁊ si sciẽtie vacare delegerant: suscipiant experientiam tentationum pro vtilitate communi. ne doctrina sapientie cui vacare studebant blasphemetur. neq̃ꝫ adipiscantur ab impitis existimationem bonam qđ poma significant. ⁊ qđ necessarium est ad exhortationem discentium. Sed vt hanc curam suscipiant. inuiti coguntur. Satis hoc significatũ est. ꝙ cuꝫ veniret de agro iacob. occurrit ei lya. eumq̃ꝫ detinens ait: Ad me intrabis &c. Quasi doctrine quam diligis. vis cõferri bonã opinionẽ: noli fugere officiosũ laborem. Hec in ecclesia geri quisq̃s aduertit ⁊ cernit: q̃ de toto orbe terrarꝫ veniunt homines ab operibus seculi. vt transeant in ociũ cognoscende veritatis: tanq̃ꝫ in amplexũ rachel. sed accipiunt de trãsuerso ecclesiastica necessitate. ⁊ ordinãtur in labore. Ac si dicat lya: Ad me intrabis. Quib⁹ caste mysterium dispensantib⁹. vt in nocte seculi generent fidei filios. laudatur a populis etiã illa vita: cui⁹ amore cõuersi spem seculi reliquerunt. ⁊ ex cuius professione ad misericordiam regende plebis assumpti sũt. Id eñ omnibus laboribus agunt. vt professio ex qua se cõuerterũt. q̃ tales rectores dedit: latius glorificetur. tanq̃ꝫ iacob non recusante noctem lye vt rachel pomis suaue olentibus ⁊ nitentibus potiatur. q̃ etiã prestante dei misericordia vix tandẽ parit. ꝑrarum eniꝫ est vt quod in principio erat verbũ. ⁊ verbuꝫ erat apud deũ. ⁊ de⁹ erat verbũ. ⁊ quidq̃d de hac re pie ⁊ sapiẽter dicit: sine fantasmate carnalis cogitationis salubriter vel ex parte capiatur.

Augu. Egressus autẽ ruben &c. De hoc autem genere opinari quosdaꝫ scio. ꝙ acceptum in escam sterilibus feminis fecunditatem pariat: ⁊ ideo institisse rachel vt hoc acciperet. qđ ego non arbitror. nec si tunc concepisset. Nunc vero cum post duos lye alios ab illa nocte partus dominus eam prole donauerit: nichil est ꝙ de mandragora tale aliquid suspicemur. quale in nulla femina experti sumus. Cum enim mala hec ipse vidissem: ⁊ propter sacre lectionis hunc locum michi obtigisse gratularer. Rara enim est res. naturam eorum q̃ꝫtuꝫ potui perscrutatus sum. non aliqua a cõmuni sensu remotiore scientia. que docet virtutes radicum ⁊ potestates herbarum: sed quantũ renunciat visus. olfactus. ⁊ gustus. rem comperi pulcram. suauem olentem. sapore aũt insipido. Cur ergo eam mulier tantoꝑe cupierit. nescio: nisi forte ꝓpter pomi raritatem. ⁊ odoris iocunditatem.

Gira omnes greges ⁊c. Hiero. Multum apud .lxx. confusus est sensus. ⁊ vsq₃ hodie nullum potui inuenire nostrorum. qui hunc locū plane exponeret. Vis inquit iacob me seruire tibi alios septem annos. fac qđ postulo. Separa omnes discolores ⁊ varias tam oues q̄₃ capras: ⁊ trade in manu filiorum tuorum. ⁊ ex vtroq₃ grege alba ⁊ nigra pecora .i. vnius coloris da michi. Si quid igitur ex albis ⁊ nigris quę vnius coloris sunt varium natum fuerit: meum erit. Si quid vnius coloris: tuum. Quasi rē difficilem non postulo. tecū₃ facit natura pecorum: vt alba ex albis: ⁊ nigra nascantur ex nigris. Mecū iusticia mea. dn̄s deus humilitatem meā respicit ⁊ laborem. Optionez laban datam libenter arripuit: ⁊ ita vt iacob postulabat faciens: triū dierum iter inter iacob ⁊ filios suos separauit. ne quis dolus ex vicinitate pecoris nasceret̄. Ita iacob nouā strophā cōmentat⁹ est. Et contra naturam albi ⁊ nigri coloris. naturali arte pugnauit. tres enim virgas populeas ⁊ amigdalinas. et maligranati (q̄₃q̄₃ .lxx. stiraceas ⁊ nuceas ⁊ plataninas habeant) ex parte decorticans. variū virgarum fecit colorem vt vbicūq₃ in virga corticē reliquisset. antiquus remaneret color. Vbi tulisset corticem. candidus panderetur. Obseruabat ergo iacob tempus. quo pecora ascendebantur. ⁊ cum post calorem diei ad potandū₃ auida pergebāt discolores virgas ponebat in cānalib⁹. et admissis arietibus ⁊ hircis in ipsa potādi auiditate oues ⁊ capras faciebat ascēdi vt ex duplici desiderio. dū ⁊ auide bibūt ⁊ ascenduntur a maribus tales fetus conciperent: quales vmbras arietū ⁊ hircorū desuper ascendentiū in aquarum speculo contemplabant̄. Ex virgis em̄ in cānalibus positis: varius erat imaginum color. nec mirū hāc in conceptu feminarum esse naturam. vt qualem conspexerint siue mente conceperint. in extremo voluptatis ęstu quo concipiunt: sobolem talem procreent. Cum hoc ipsum in equarum gregibus etiā apud hispanos dicat̄. Et quintilianus in controuersia qua accusatur matrona q̄ ęthiopem pepererit. pro defensione illius argumentatur hanc conceptuum esse naturam quā supradiximus. Et scriptū repperitur in libris ypocratis. q̄ quędā suspitione adulterij fuerat punienda. cū pulcerrimū peperisset vtriq₃ parēti generiq₃ dissimilem: nisi memoratus medicus soluisset questionez: monēs querere ne forte talis pictura esset in cubiculo: qua inuenta. mulier a suspitione liberata est. Iacob callidus. iusticiā etia₃ in noua arte seruabat. Si enim omnes agni ⁊ hedi varij fuissent. erat suspitio doli. ⁊ aperte laban inuidus contraisset. Sic ergo temꝑauit vt laboris fructum acciperet: ⁊ labā non penit⁹ expoliaretur. Sed qn̄ oues ⁊ caprę primo tempore ascendebātur (quia melior est vernus fętus) anteponebat virgas: vt varia nascerentur. Quęcunq₃ vero oues ⁊ caprę sero quęrebant marem. non anteponebat: vt vnius coloris nascerentur pecora. ⁊ quidquid prius nascebat̄ suu₃ erat: quia varium. quidquid postea: laban. quia vni⁹ coloris. Q₂ aūt scriptum est vt in virgis conciperent: vim hebrei verbi. nisi circūitu exprimere nō possum laameba em̄ proprie dicitur extremus ī coitu calor. quo corpus omne cōcutitur: ⁊ patranti voluptati vicinus est finis.

Benedixitq₃ tibi de⁹ ad introitū meu₃. Iustum est igitur vt aliqn̄ [Iudee.] prouideam domui meę. Dixitq₃ laban: Quid dabo tibi? At ille [de tuo munere.] [i. si permiseris oues meas vocem meā audire.] ait: Nichil volo. Sz si feceris [lacte alam.] [ab incursu luporum.] qđ postulo: iterū pascā ⁊ custodiam pecora tua. Gira om̄s greges tuos. ⁊ separa cunctas oues varias ⁊ sparso vellere. ⁊ qđcunq₃ fuluum ⁊ maculosum variūq₃ fuerit [a stitit regina a dextris tuis. circūdata va.] tam in ouibus q̄₃ in capris. erit merces mea. Respondebitq₃ michi cras [in futuro.] iusticia mea. quādo placiti tempus aduenerit coram te. ⁊ om̄ia quę non fuerint varia et maculosa. ⁊ fulua tam in ouibus q̄₃ in capris [Qui imitari noluerint. sed in vicus innatis sibi ꝑdurauerint: nō erunt ouilis mei.] furti me argues. Dixit laban: Gratum habeo qđ petis. Et separauit in die illo capras ⁊ oues hircos ⁊ arietes varios atq₃ maculosos. Cunctum autē gregem vnicolorē .i. albi ⁊ nigri velleris tradidit in manu filiorū suorum. ⁊ posuit spacium itineris dierum triū inter se ⁊ generū qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo iacob virgas [In vno genere potuit fieri varietas: sed ꝓ mysterio tria genera lignorū sunt posita.] populeas virides ⁊ amigdalinas ⁊ ex platanis. ex parte decorticauit eas. detractisq₃ corticibus. in his q̄ spoliata fuerāt. candor apparuit. Illa vero quę integra fuerant. viridia permanserūt. atq₃ in hūc modum color effectus est vari⁹. Posuitq₃ eas in canalibus vbi effundebatur aqua. vt cum venissent greges ad bibendu₃ ante oculos haberent virgas: ⁊ in aspectu earum conciperent. Factūq₃ est vt in ipso calore coitus. oues intuerentur virgas. ⁊ parerent maculosa ⁊ varia ⁊ diuerso colore respersa. Diuisitq₃ gregem iacob. ⁊ posuit virgas ante oculos arietum. Erant autem alba quęq₃ ⁊ nigra laban. cętera vero iacob: separatis inter se gregib⁹. Igitur quādo primo tempore ascēdebant̄ oues ponebat iacob virgas ī canalib⁹ aquarum ante oculos arietum ⁊ ouium: vt in earum cōtemplatōe

Tollēs ergo ⁊c. Alit. Gregi. Intellectus sacri eloquij intra textum ⁊ mysterium tanta libratione pensandus est. vt nec q₃ nimię discussionis pond⁹ deprimat: nec torpor incurię vacuum relinquat. Multę em̄ sententię tanta allegoriarum conceptione grauidę sunt: vt quisquis eas ad solam hystoriam tenere nititur: earū noticia ꝑ incuriā priuet̄. Quędam ita exterioribus preceptis inseruiunt: vt si quis subtilius penetrare desideret. nichil intus inueniat: sed sibi etiā qđ foris est abscondat. Vnde bene narratione hystorica ꝑ significationē dicitur. Tollens iacob v. p. v. ⁊c. Virgas populeas virides ⁊ amigdalinas ⁊ ex platanis an̄ oculos gregum ponere. est per scripturę seriē antiquorum patrum vitas atq₃ sentētias in exemplum populis prębere. quę q₂ iuxta rationis examen recta sunt: virgę vocātur. quib⁹ ex parte corticē subtrahit. vt candor intimus appareat: ⁊ ex parte seruat. vt sicut fuerat exterius viror permaneat. Sicq₃ virgarum color varius efficitur. q₂ ante cōsiderationis nostrę oculos precedentium patrum sententię quasi virgę varię ponuntur: in quib⁹ dum plerunq₃ intellectum littere fugimus. quasi corticem subtrahim⁹. sed dum sequimur: seruam⁹. dumq₃ ab ipsis cortex littere subducitur: allegorię candor aperitur. dum relinquitur. exterioris intelligentię virentia exēpla monstrantur. Quas iacob in aquę cānalibus posuit: quia christus in libris sacrę scientię quibus imbuimur eas fixit. Has aspicientes arietes cū ouib⁹ coeunt: q₂ cū rationales nostri spirit⁹ in intentione earū defixi sunt. singulis actionib⁹ ꝑmiscentur. vt tales fętus operū generent: qualia exempla p̄cedentiū in vocib⁹ p̄ceptorū vident. ⁊ diuersum colorem proles boni operis habeat: quia subtracto cortice littere. acute interna considerant: et

sepe conseruato: bene se in exterioribus for mant.

Alc. Cur iacob fraude in hoc loco nō arguitur. Hoc sine dubio vt propheta fecit. nec credendū est eū fecisse sine spirituali reuelatione.

C. XXXI.

Mutauit mercedem. Hiero. Pro eo quod posuimus mutauit mercedem meā decem vicibus. Lxx. posuerunt decē annis. cū verbū hebraicū moin numerum magis quam annos sonet: ⁊ ex sequentibus is sensus probatur quod per singulos fetus laban condicōem mutauerit. Si videbat variū nasci pecus dicebat: Uolo vt in futuro nascātur michi varia. tūc iacob virgas in cānalibus non ponebat. ut fetus vnicolor nasceretur. quo facto laban ea pecora sue parti fieri debere dicebat. Sic vsqꝫ ad decem vices mutata est condicio. ⁊ quodcūqꝫ proposuerat laban vt sibi nasceretur: in cōtrariū colorē vertebatur. Nūc autē in sex annis decē pariendi vices incredibiles viderentur: sed lege virgilium in quo dicitur. Bis grauide pecudes. Natura autem ytalicarum ouium ⁊ mesopotamie eadē esse dicitur.

conciperent. Quando vero serotina admissura erat: ⁊ conceptus extremus: non ponebat eas. Factaqꝫ sunt ea que erant serotina laban: ⁊ que primi temporis iacob. Ditatusqꝫ homo vltra modum: ⁊ habuit greges multos: ancillas ⁊ seruos camelos ⁊ asinos.

C. XXXI.

Postquā aūt audiuit verba filiorum laban dicentium: tulit iacob omnia que fuerunt patris nostri: ⁊ de illius facultate ditatus factus est inclitus: animaduertit quoqꝫ faciem laban quod non esset circa (vel erga) se sicut heri ⁊ nudiustercius. maxime dicente sibi domino: Reuertere in terram patrum tuorum ⁊ ad generationem tuam: eroqꝫ tecū. misit ⁊ vocauit rachel ⁊ lyam in agrum: vbi pascebat greges: dixitqꝫ eis: Uideo faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri ⁊ nudiustercius. Deus autem patris mei fuit mecum: ⁊ ipse nostis: quod totis viribus meis seruierim patri vestro. Sed ⁊ pater vester circumuenit me: et mutauit mercedem meam decem vicibus: ⁊ tamen nō dimisit eum deus vt noceret mihi. Siquādo dixit: varie erunt mercedes tue: pariebant omnes oues varios fetus. Quando vero econtrario ait: alba queqꝫ accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt. Tulitqꝫ deus substantiam patris vestri ⁊ dedit michi. Postquam enim conceptus ouium tempus aduenerat: leuaui oculos meos ⁊ vidi in somnis ascendentes mares super feminas varios ⁊ maculosos ⁊ diuersorum colorum. Dixitqꝫ angelus dei (vel domini) ad me in somnis: Iacob. Et ego respondi: Adsum. Qui ait: Leua oculos tuos ⁊ vide vniuersos masculos ascendentes super feminas: varios maculosos: atqꝫ respersos. Uidi enim omnia que fecit tibi laban. Ego sum deus bethel: vbi vnxisti lapidem: ⁊ votū vouisti michi. Nūc ergo surge ⁊ egredere de terra hac reuertens in terrā natiuitatis tue. Respōderuntqꝫ rachel ⁊ lya: Nūquid habemus residui quicqꝫ in facultatibus ⁊ hereditate domus patris nostri? Nonne quasi alienas reputauit nos: ⁊ vendidit, comeditqꝫ precium nostrum? Sed deus tulit opes patris nostri: et nobis eas tradidit ac filijs nostris. Unde omnia que precepit tibi dominus fac. Surrexit autem iacob ⁊ impositis liberis ac coniugibus suis super camelos abijt: tulitqꝫ omnem substantiam suam ⁊ greges: ⁊ quidquid in mesopotamia acquisierat pergens ad ysaac patrem suum in terrā chanaan. Eo tempore ierat laban ad tondendas oues: ⁊ rachel furata est ydola patris sui. Noluitqꝫ iacob confiteri socero quod fugeret. Cumqꝫ abijsset tam ipse quam omnia que sui iuris erant: ⁊ amne trāsmisso pergeret (per anticipationem) cōtra montem galaad: nunciatū est labā die tercio quod fugeret.

Uidi enim oīa. ⁊c. Ex hoc discimus quod iacob nullo malo dolo fecit: sed diuina dispositione. vel quia omnia in figura gerebātur. Unde angelica visione meruit confortari.

Nūc ergo surge. Greg. Post longā seruitutē precepit dominus iacob. vt reuerteretur in patriā. tūc ignorāte socero cū vxoribus ⁊ comitatu properabat. Laban autem cōsecutus est eū in monte galaad. cum furore ydola requirēs. nec reperit. Laban autem in hoc loco dyaboli typum gerit. Interpretatur enim dealbatio. Dyabolus vero cum tenebrosus sit transfigurat se in angelū lucis.

Furata est ydola patris ⁊c. Hier. Ubi nos ydola legimus. in hebreo therafin scriptū est. quod aquila figuras vel imagines interpretatur. Hoc autem ideo dico. vt sciamus quid in iudicum libro therafin sonet.

Contra montē ⁊c. Nō quod eo tempore mons galaad diceretur. sed per anticipationē illo nomine vocatur quo postea nūcupatus est.

Qui assumptis. &c. Potest per laban mundus exprimi. qui cū furore iacob sequitur: qz electos q̄ sunt membra christi opprimere conat̄. Filiam mūdi vel dyaboli iacob abstulit: cuz sibi xp̄s ecclesiā ex gentibus coniūxit. cui per prophetam dicit̄. Obliuiscere populum tuū &c. d. p. t. In ydolis auaricia signat̄: q̄ est ydoloꝝ seruitus. Laban veniens apud iacob ydolū nō reppit qz ostensis mundi diuitijs redemptori nostro dyabol⁹ vestigia concupiscētię nō reperit. Sed q̄ iacob n̄ habuit: rachel sedendo operuit. quę interpretatur ouis. & ecclesiam significat. Sedere aūt est. humilitatem penitentię appetere. Vn̄. surgite postq̄z sederitis. Rachel ergo ydola sedendo operit: qz ecclesia christum sequēs viciū terrenę cōcupiscētię per humilitatem peniten tię cooperuit. Unde Beati quoꝝ remissę sunt ini. & q. t. sūt. p. Nos igitur rachel significat: qui ydola sedendo premimus: si culpas auaricię penitendo damnamus. q̄ auaricię immundicia nō viriliter currētes impedit: s̄ effeminate gradientes per blandimēta seculi resoluūt̄ qd̄ his verbis significat̄. Juxta ꝯsuetudinē fēiaꝝ accidit mihi. Quasi em̄ muliebria pati se innotuit.

Ut oscularer &c. More scripturę filios ac filias suas iacob appellat: q̄ filios vel fratres cognatos appellat. Unde in sequentibus. dixitq̄z iacob fratrib⁹ suis: Afferte lapides. In euāgelio quoq̄z filij marię matertere domini fratres ei⁹ vocantur.

Timui ne uiolēter &c. Quasi ideo me nō tibi manifestaui: ne acerbitate persecutionis superares animas infirmas nouit̄ tibi ereptas.

iacob. Qui assumptis fratribus suis. persecutus est eum diebus septem: & comprehendit eum in monte galaad. Viditq̄z in somnis
† Nō est timendus qui nichil pōt nisi pmissus
dicentez sibi dominuz: † Caue ne quicq̄z mali loquaris cōtra iacob
† dilatauerat. ꜰ Eminentia preceptorum
Jamq̄z iacob † extenderat ꜰ in mō
† transitorum habitaculū. ꜰ dyabol⁹ pse
te † tabernaculū. Cunq̄z ille ꜰ cōse
quitur christū. qui ait: ponā sedem meā in monte testamenti &c.
cutus fuisset eum cum fratribus suis: in codez monte galaad fixit
quasi. quid
tentoriū. Et dixit ad iacob: Qua
tibi & nobis ihesu fili dei viui &c.
re ita egisti. vt clam me abigeres
† Animas de seruitute ereptas. ꜰ Captiuam duxit captiuitatē. ꜰ verbi dei.
† filias meas ꜰ qi captiuas ꜰ gladio
Quasi cur tuū aduentum me celasti. si te cognouissem nō crucifixissem. sed cū insignibus regalis triumphi gloriā tuā celebrassem.
Cur ignorāte me fugere voluisti nec indicare michi: vt prosequerer te cuz gaudio. & canticis & timpanis & cytharis? Nō es passus
† Nō veni mittere pacem: sed gladium.
† vt oscularer filios meos ac filias
dū cōsputus. colaphizat⁹. & ideo ignotus.
Stulte operat⁹ es. Et nūc quidē
† Quasi possum psequi membra tua.
† valet manus mea reddere tibi
hoc est. nō possum. nisi q̄ztum permissus sum
malum. Sed deus patris tui heri dixit michi: Caue ne loquaris
Concedatur
contra iacob quicq̄z durius. Esto
† redire in iudeam.
Ad tuos † ire cupiebas: & desiderio erat tibi domus patris tui.
Sicut gentilis loquitur. & notandū ꝙ hic primo inuenimus deos gentium. In superioribus em̄ scriptura deū nominauit. Cur. apud te latet auaricia. que est ydolorū seruitus.
Cur furatus es deos meos? Respondit iacob: Qd̄ inscio te profectus sum. timui ne violenter auferres filias tuas.
Auaricie.
Qd̄ autē furti me arguis: apud quencunq̄z in
† ydolatriam. ꜰ cōmuni iudicio de nostra societate proscribatur.
ueneris † deos tuos: ꜰ necet̄ corā
† Que em̄ societas christi
fratrib⁹ nostris. Scrutare † quid
ad belial. que cōmunicatio templi cū ydolis.
quid tuorum apud me inueneris
† Non amabat vendentes & ementes in templo. vnde eiiciebat
& aufer. Hęc dicēs † ignorabat ꝙ
Tanq̄z leo
rachel furata esset ydola. Ingressus
rugiens circuit. q. q. d. † Mundi.
sus itaq̄z laban † tabernaculum iacob & lyę & vtriusq̄z famulę. non
† vnde. venit em̄ princeps mundi hui⁹ & i. m. n. h. q. ꜰ Qd̄ nō inuenit apud maiores. inuenire molitur apud minores. Sed rachel. i. ecclesia. que laban reputat. lucra contemnit: vt stultorum onera.
† inuenit. ꜰ Cunq̄z intrasset tentorium
ꜰ † Auariciā humilitate penitentie tegens.
um rachelis. illa festinans † abscōdit ydola subter stramenta cameli. & sedit desuper.
† Intentanti omīmodos laqueos tentationū
† Scrutantiq̄z
† id est. non preualenti.
omne tentorium. † & nichil inuenienti ait: Ne irascatur domin⁹ me⁹
Naturalis cōsuetudo est assurgere maioribus s̄z tibi n̄ assurgo. qz sectatorē auaricie n̄ honoro
ꝙ coram te assurgere nequeo: qz
qui immundiciā auaricie sequitur: quasi muliebria patitur.
iuxta consuetudinem fęminaruz
frustrata.
nunc accidit michi. Sic delusa
tentantis.
solicitudo quęrentis est. Tumēsq̄z
Callidus exactor
iacob cum iurgio ait: Quā ob
arguitur: qui omni genere tentationū aduersus christum se erexit. sed qd̄ in eo reprehēderet nō inuenit.
culpam & ob qd̄ peccatum meuz sic exarsisti post me: & scrutat⁹ es omnem supellectilē meā? Quid inuenisti de cuncta substantia domus tuę?
filiis.
Pone hoc corā fr̄ibus
† per gratiam ꜰ per naturā. ꜰ Judicabunt sancti nationes.
† meis & fratribus ꜰ tuis: & ꜰ iudicēt
† In obseruātia decē mandatorū cum gemina charitate
inter me & te. Idcirco viginti annis fui tecum.
† Innocentes ꜰ penitentes.
† oues tuę & ꜰ capręę
† vacui bono opere. ꜰ fortes.
† steriles nō fuerunt. ꜰ arietes gregis tui nō † comedi: ꜰ nec captuz a
† Confregi. ꜰ quasi Ab incursibus inuisibiliū luporū greges michi cōmissos defendi.
† Oues perditas restituebam.
bestia ostendi tibi. Ego † damnuz
quidquid per ignorantiā
omne reddebam: quidquid furto
delinquebatur. michi imputabas qd̄ nō fit pastorib⁹ ecclie. † Instātia quotidiana afficiebar
perierat a me exigebas. † Die noctuq̄z † ęstu ꜰ vrebar & gelu: ꜰ fugiebatq̄z somnus ab oculis meis.
† scandalis fratrū. ꜰ vel vrgebar. ꜰ nō dormitat qui custodit israel.
Sic per viginti annos in domo
† Obseruaui septē precepta de dilectione proximi. & septē euangelica. de dilectione dei.
tua seruiui tibi. † Quattuordecīz
† Opa admirāda. ꜰ pplis in fide tuendis.
pro filiabus. & † sex pro ꜰ gregibus
Ingratus beneficiis contraria decem preceptis meo labori obiecisti.
tuis. Immutasti quoq̄z mercedē meam decem vicibus. Nisi deus
† deus qui omnibus timendus.
patris mei abraaz. & † timor ysaac
† Subuenisset. ꜰ nullo michi adherente.
† affuisset michi: forsitā mō ꜰ nudū
quā passus sum in mundo.
me dimisisses. Afflictionem mea
† coopatorum. ꜰ qui nō reliquit me solū.
& laborē † manuū meaꝝ ꜰ respexit

Urebar. Unus effectus est caloris et frigoris.

Afferte lapides. &c. Hiero. Acervus lingua hebrea gal dicitur. Aad vero testimonium. Lingua syria acervus ygar. testimonij sedutha. Iacob ergo acervum testimonij. i. galaad hebraice vocavit. Laban acervum testimonij ygar sedutha gentis sue sermone. Erat enim syrus. et parentum linguam provincie in qua habitabat sermone mutaverat.

Isi. Mistice inter fideles tam iudeos quam gentiles. testis est lapis eminens in simili tudine xpi. et acervus lapidum quod est multitudo credentium.

Repressit antequam nocere posses.

deus: et arguit te heri. Respondit

Quod non fecit dei timore compressus. dicit se duri fuisse causa carnalis affectus.

ei laban: Filie et filij et greges tui et omnia que cernis mea sunt. Quid possum facere filijs et nepotibus

Hic laban gentilis populi ad fidem venientis typum gerit. Iacob vero iudaici fidelis.

meis? Ueni ergo et ineamus fedus vt sit testimonium inter me et te

† Non vt pro deo coleret: sed vt in eo aliquid significaret. †† Angularem quem fecit vtraque vnum.

Tulit itaque iacob lapidem et erexit illum in titulum. Dixitque fratri

Cognatis.

bus suis: Afferte lapides. Qui

† Congregatio lapidum conventus fidelium.

congregantes fecerunt tumulum.

Significantes communionem sacramentorum.

comederuntque super eum. Quem vocavit laban tumulum testis et iacob acervum testimonij: vterque

Ygar sedutha.

† gal. †† aad.

iuxta proprietatem lingue sue. Dixitque laban: Tumulus iste testis

Conventus fidelium testis est inter gentile credentem et iudeum.

erit inter me et te hodie: et idcirco appellatum est nomen eius galaad id est tumulus testis. Et ad dicit laban: Intueatur et iudicet dominus inter nos. quando recesserimus a nobis: Si afflixeris filias meas: et si introduxeris vxores alias super eas. Nullus sermonis nostri testis est absque deo qui presens respicit. Dixitque rursus ad iacob En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit. Tumulus inquam iste et lapis sint in testimonium. Si autem ego transiero illum pergens ad te: aut tu preterieris malum michi cogitans: Deus abraam et deus nachor iudicet inter nos. deus patris eorum. Iuravit iacob per timorem patris sui ysaac: immolatisque victimis in monte. vocavit fratres suos vt

Si initum pactum violauerimus. etiam absentes corpore

Deos alienos suadendo.

Sectas hereticas.

Extraneorum. aut propter testificationem dei quam ita habere debent tanquam nemo cuius eis esset qui testis esset.

† quasi. Ipse erit iudex qui conscius.

Repetendo confirmat.

Non recens.

domini.

Communicatis sacramentis.

Auditus spiritualis intelligentie.

Iuravit iacob &c. Per timorem .i. quo timebat deum quem commendavit supra dicens: et timor patris mei &c.

Comestio panis significatio vnitatis est.

ederent panem. Qui cum comedissent manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens osculatus est filios et filias suas et benedixit illis. reversus in locum suum.

† qui supra credentes nunc apostatas significat

alias reuersusque est.

C. XXXII.

Iacob autem abijt itinere quo ceperat. Fueruntque ei obviam angeli dei. Quos cum vidisset ait: Castra dei sunt hec. Et appellavit nomen loci illius manaim id est castra. Misit autem et nuncios ante se ad esau fratrem suum in terram seyr in regionem edom. precepitque eis dicens: Sic loquimini domino meo esau: Hec dicit frater tuus iacob: Apud laban peregrinatus sum et fui vsque in presentem diem. Habeo boves et asinos et oves et ancillas et servos. mittoque nunc legationem ad dominum meum. vt inveniam gratiam in conspectu tuo. Reversi sunt nuncij ad iacob dicentes: Venimus ad esau fratrem tuum: et ecce properat in occursum tibi cum. cccc. viris. Timuit iacob valde. et perterritus divisit populum qui secum erat. Greges quoque et oves et boves et camelos in duas turmas dicens: Si venerit esau ad vnam turmam et percusserit eam alia turma que reliqua est salvabitur. Dixitque iacob: Deus patris mei

Non aspiciens retro.

Multitudo angelorum que militia celi nominatur: quibus confortatus non metueret fratrem securus eorum auxilio.

Superatis preteritis tentationibus tanquam hostibus a tergo sequentibus imminet future tanquam hostes obviam venientes: quos oportet prevenire orando et bene operando ad quod perficiendum pro sunt aliquando persuasibilia humane sapientie verba.

Consors nature non gratie.

Omnis qui patrie celestis civis est peregrinus est mundi toto tempore vite presentis.

† Sapientes. †† fatuos. ††† Simplices † quorum imbecillitati providendum ne inducantur in tentationem.

Qui timore serviunt non amore.

Imminente periculo quod humana ratio habet faciamus ne totum deo committentes tentare videamur.

Ne iterum totum humano consilio tribuat adiungit orationem: quia predestinatio dei precibus adiuvatur.

Laban vero de &c. Quod laban et iacob trans fluvium perrexerunt: significare potest duos populos per baptismum ad ecclesiam venientes. Sed iacob vltra pergrediente: laban reversus est: quia filijs lucis in profectu virtutum post baptismum meantibus reprobi de percepta dignitate post sathanam in apostasiam redeunt.

C. XXXII.

Castra dei sunt. &c. Ubi castra posita sunt. in hebreo habetur manaim. vt sciamus quoniam interpretatum in alio loco ponitur: quem locum significet. Et pulcre ad fratrem inimicum iturus angelorum comitatum est chorus excipitur

Timuit iacob. &c. Aug. Queri potest. quomodo fidem habuit promissis dei quod hec dixit. Sed fieri potuit vt everteret castra eius esau. et tunc post illam afflictionem adesset: et quod promisit impleret. Et admonemur hoc exemplo: vt quamvis credamus in deum faciamus tamen que facienda sunt in salutis presidium. Verba quoque iacob consideranda sunt dicentis: Deus patris mei abraam &c. quia in his verbis et humana infirmitas et fides pietatis apparet.

Transiui iordanem. Per baptismum coniunctus est paries de gentibus ei qui ex iudeis primitiue tm̄ ecclesie nō deest timor iudeoꝝ quos significat esau.

Erue me de manu ꝛc. Sic orat vt spem timore moderetur ⁊ timorē spe consoletur significās vt vite nostre ⁊ domesticoꝝ ratione consulam⁹: ⁊ tñ dei auxiliū inuocem⁹

Placabo illum ꝛc. Hec interposita sunt a scriptore. Nō est eñ prudentis artē suā detegere ⁊ sic eis cum quib⁹ agit suspectum se facere.

Et ecce vir ꝛc. Greg. Mistice. Iacob cuz ad parentes proprios redit in uia angelū inuenit: cum quo magnū certamē in luctamine habuit. Qui autez luctat aliquando se supiorem aliqñ inferiorē inuenit. Significat ergo angelus deū ⁊ iacob qui cuz eo contendit ꝯtemplatiui viri animam exprimit qũ cuz deū contemplari nititur velut in certamīe modo quasi superat q: intelligendo ⁊ sentiendo de incircūspecto lumīe aliquid gustat: modo vero succumbit q: degustando itez deficit. Quasi ergo vincitur angelus: quādo intellectu intimo apprehēditur deus. Sz notanduz ꝙ idē victus neruuz tetigit et marcescere fecit: ⁊ ex tunc iacob vno pede claudicauit. q: oīpotens deus cū ꝑ intellectum ⁊ desideriū cognoscit: voluptatē carnis arefacit. ⁊ qui pri⁹ quasi duob⁹ pedib⁹ nitētes eū videbamur querere ⁊ seculum tenere: post agnitionē suauitatis dei vnus in nobis pes sanus permanet: alter claudicat. q: debilitato amore seculi solus amor dei conualescit. Si ergo tenemus angelū vno claudicamus pede: q: dum crescit fortitudo in nobis amoris intimi infirmat' fortitudo carnis. Qui eñ claudicat tantū sano pedi innititur. cui eñ desiderium terrenum arefactum est: in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet ⁊ in ipso stat: q: pedem amoris seculi quē in terra ponebat iam suspensum portat. Nos ergo si ad spirituales patres redimus angelum in via teneamus: ut suauitate intima deū apprehendamus.

abraam. ⁊ deus patris mei ysaac Domine qui dixisti michi: reuertere in terram tuam ⁊ in locū natiuitatis tue ⁊ bñfaciā tibi. minor

Indignus.

Michi impensis.

sum cunctis miserationibus tuis: ⁊ veritate tua quā explesti seruo

Anteq̄ diceretur baptizate oīs gentes lege verberante nō miserante nitebatur popul⁹ dei.

tuo. In baculo meo trāsiui iordanem istum: ⁊ nunc cum duabus turmis regredior. Erue me de manu fratris mei esau quia valde eum timeo: ne forte veniens ꝑcutiat matres cum filijs. Tu locut⁹

vel ꝙ.

es vt benefaceres michi ⁊ dilatares semen meum sicut arenam maris: que pre multitudine numerari non potest. Cūq̄ dormisset ibi nocte illa. †separauit de his

† Parat eum placare muneribus cui displicebat in moribus.

que habebat munera esau fratri suo. capras †ducentas: hircos ⁘viginti. oues ducentas. ⁊ arietes viginti. camelos fetas cum pullis suis triginta. vaccas quadraginta. ⁊ thauros viginti. asinos viginti. ⁊ pullos earum decem. ⁊ misit ꝑ manus seruoꝝ suoꝝ †singulos seorsum greges.

† Binarius princeps alteritatis placet esau.

⁘ Placet ei vicesim⁹ ꝓpter dualitatē denarii.

† Vt placerent munera multitudine sicut magnitudine.

Dixitq̄ pueris suis: Antecedite me: ⁊ sit spacium inter gregem ⁊ gregē. Et precepit priori dicens: Si obuiam habueris esau fratrem meum: ⁊ interrogauerit te cuius es? aut quo vadis? ⁊ cuius sunt ista que sequeris? Respondebis: Serui tui iacob. Munera misit domino suo

Vt ante esset muneribus reconciliatus q̄ a fratre visus.

esau. Ipse quoq̄ post nos venit. Similiter dedit mandata secūdo ac tercio ⁊ cunctis qui sequebantur greges dicens? Iisdē verbis loquimini ad esau: cum inueneritis eum. ⁊ addetis: Ipse quoq̄ seruus tuus iacob iter nostrum insequitur. Dixit eñ: Placabo illum muneribus que precedunt: ⁊ postea videbo illum. Forsitan propiciabitur mihi. Precesserūt itaq̄ munera ante eum: ipse vero mansit nocte illa in castris. Cūq̄ mane surrexisset tulit duas vxores ⁊ totidem famulas cum vndecim filijs. ⁊ transiuit vadum iaboch. Traductisq̄ omnibus que ad se pertinebant remansit solus Et ecce vir luctabatur cum eo vsq̄ mane. Qui cum videret ꝙ eū superare non posset tetigit neruū femoris eius: ⁊ statim †emarcuit. Dixitq̄ ad eum: Dimitte me. Iā enim ascendit aurora. Respondit Non dimittam te nisi benedixeris michi. Ait ergo. Qd nomen est tibi? Respondit iacob. At ille Nequaq̄ inquit iacob appellabitur nomen tuū: sed israel. quoniā si contra deum fortis fuisti: q̄to magis cōtra homines ꝑualebis Interrogauit eum iacob: Dic michi quo appellaris noīe? Rñdit:

Hec interposita sunt a scriptore. Ordo verborum iacob. Placabo eū ⁊ post hoc videbo faciez eius.

Hoc prudenter fecit.

vt ꝑ nuncios voluntatē fratris agnosceret.

Post aquā salutis ecclesie vt deū cōtemplari valeat: aptus est locus solitudinis.

q: in contemplatōne quasi in luctamine modo dei suauitas vtcūq̄ cōplectitur: modo supat vt non sentiatur.

† q: in contemplatiuis propagande mortalitatis vsus aboletur.

Quasi temp⁹ est vt ab inuisibilib⁹ ad temporalia tractanda descēdas.

q: anima que internam dulcedinem degustat in ea semper morari desiderat.

quasi priorē statū ignoret.

Luctator.

Quasi non luctator sed victor vocaberis: q: pulsans perseuerasti.

mutatio nominis benedictio est.

perseuerās in pulsando.

Cōtra esau quē times.

Ibi. Et ecce vir ꝛc. In hoc principaliter sacramēti dñici imago figurata est. Vir enim iste xp̄m significat: cui volenti ꝑualuit iacob vt mysterium significaret passionis. in qua visus est in corporis sui sobole ꝑualuisse deo. ⁊ quasi cum infirmo. ita cū carne eius luctamen inire ⁊ inualescere cū diceret: crucifige crucifige. Et tñ iacob ab angelo quē vicerat: benedictionē impetrauit. Nominis eñ impositio benedictio fuit. Interꝑtatur autē israel videns deū: qd erit in fine premium oīm sanctoꝝ. tetigit angelus latitudinem femoris ei⁹: ⁊ claudū fecit. Sicq̄ erat benedictus ⁊ claudus. in fidelib⁹ benedict⁹: etiam in fidelib⁹ claud⁹ Femoris eñ neruus vel latitudo generis multitudo est. Plures quippe a fide patrum degenerantes ⁊ a preceptis sui auctoris deuiātes: in erroris sui semitis claudicant. Vñ. Et claudicauerunt a semitis suis. Qui tñ popul⁹ tactis virib⁹ nō solū claudicat: ꝗ torpescit Ne vltra iam generare possit.

Nequaq̄ iquit. ꝛc. Hiero. Iosephus in libro primo antiq̄tatū israel ideo dictū putat ꝙ adūsus angelum steterit. Ego aūt ꝗ in hebreo inuenire nō potui: ꝗ ethimologiā nominis angelus posuit dicens: qm̄ si contra deū fortis fuisti ꝛc. Baruch eñ qd ab israel vocabulo deriuat': principē sonat. Quasi Nō vocabit' nomē tuum supplantator. i. iacob sed princeps cū deo. i. israel Quomodo eñ ego princeps sum sic ⁊ tu qui mecū luctari potuisti princeps vocaberis. Si aūt mecū qui deus sum vel angelus q: plerique varie interꝑtantur pugnare potuisti: q̄to magis cū hominib⁹. i. cū esau quē formidare nō debes? Nā autem in libro hebreoꝝ nominū interꝑtatur israel vir vidēs deū vel mens videns deū nō tam vere

q3 violēter interp̄ta tū videt. Hic eñ isrl̄ p has litteras scribit' Ioth·sin·res·aleph lamech· qd̄ interp̄tatur princeps de°·vel direct° de°. Vir do videns deū his litteris scribit'·vt vir tribus litteris scribatur Aleph ioth sin·7 dicatur his. Vidēs ex trib° Res aleph he·7 dicat' rab. El do ex duabus·Aleph 7 lamech·7 interp̄tat' deus vel fortis. Quis igit' grandis autoritatis sint·7 eloquētię ipsoꝝ vmbra nos opprimat·qui isrl' virꝝ vel mentē videntem deū trāstulerūt: nos magis scripturę 7 angeli·vel dei qui israel ipm̄ vocauit autoritate ducimur· q3 cuiuslibet eloquentię secularis.

Vocauitq3 iacob ꝛc. Illud quoq3 qd̄ sequit'·7 benedixit eū ibi Vocauitq3 iacob nomē loci illius facies dei ꝛc. In hebręo dicit' phanuel: vt sciam° ipsū esse locū·qui i cęteris scripturę voluminib° secundū hebręos phanuel legit'.

Grego· Queritur cū veritas dicat·nemo videbit faciē meam. Et deū nemo vidit vnq3 .quomō testat' iacob· Vidi deum facie ad faciē: humane eñ mentes oculo interiori purgato· cū vicioꝝ erugo tribulatōis igne fuerit cremata·leticiā patrię cęlestis aspiciunt vt purgem° lugendo pri° q̄ fecimus·7 post contemplemur gaudia q̄ querim°. Prius eñ exurente tristicia caligo detergitur 7 sic resplendente raptim in circunscripto lumine·mens illustratur. Quo in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur: 7 q̄si post defectū p̄sentis vitę vltra se rapta in quadam nouitate recreatur. Ibi mens ex immenso fonte visionis sup̄no rore aspergit'. Ibi n̄ se sufficere ad id ad qd̄ rapta est cōtemplatur·7 veritatē sentiēdo videt. quia q̄ta est veritas ipsa nō videt·7 cui tanto se longe estimat: quanto appropinquat. quia nisi il-

Quasi incōprehensibilis est deus.
Cur queris nomen meum qd̄ est
Priorē benedictionē cōfirmauit.
mirabile? 7 benedixit ei in eodem
loco. Vocauitq3 iacob nomē loci
Facies dei. | Nō q deus videri possit·s3 formā vidit in qua deus locutus est. Quem supra dixit virum·q2 de° homo erat futurus.
illius phanuel dicēs: Vidi dn̄3
facie ad faciem: 7 salua facta est
Reuersus est scilicet ad lucem·corporeis oculis visibilem.
anima mea. Ortusq3 est ei statim
i·transiit lux inuisibilis.
sol·postq3 transgressus est phanu
debilitatus affectu superni amoris.
el. Ipse vero claudicabat pede.
Quā ob causam non comedunt
filij israel neruū3·qui emarcuit in
fęmore iacob vsq3 in p̄sentē diem: eo q tetigerit neruū fęmoris
eius 7 obstupuerit.

C. XXXIII.

Eleuans aūt iacob oculos·vidit veniente esau
7 cum eo quadringentos viros.
Duas fecit turmas·nō tres·vt pleriq3 estimāt
Diuisitq3 filios lyę 7 rachel am-
Naturalem virtutū ordinē sequitur: quia inius a minoribus incipit·7 gradatim ad maiora progreditur.
barumq3 famularum·7 posuit
vtranq3 ancillam 7 liberos earu3
q2 prius timor seruilis·deinde amicalis·quē significat lya libera· Inde sequitur amor purgati anuni·quem significat rachel·que interpretatur videns principium.
in principio· Lyam vero in secundo loco 7 filios eius· Rachel aūt
7 ioseph nouissimos. Et ipse pro
flectens genua.
grediens adorauit pronus in terram septies: donec appropinquaret frater eius. Currens itaq3 esau
obuiam fratri suo·amplexat° est
eum·stringensq3 collum eius·et
osculans fleuit. Leuatisq3 oculis
vidit mulieres 7 paruulos earu3
7 ait: Quid sibi volunt isti·7 si ad
te pertineant? Respondit: Paruuli sunt quos donauit michi deus seruo tuo. Et appropinquātes
ancillę 7 filij earum·incuruati sūt
Accessit quoq3 lya cū pueris suis
7 cū similiter adorassent: extremi
ioseph 7 rachel adorauerunt. Dixitq3 esau: Quę nam sunt istę turmę·quas obuiam habui? Respōdit: Vt inuenirem gratiam cora3
domino meo. Et ille ait: Habeo
plurima frater mi: sint tua tibi. Dixit iacob: Noli ita obsecro: Sed
si inueni gratiam in oculis tuis:
accipe munusculu3 de manibus
Timore perturbatus hic loquitur. Hic loquitur vt iacob·nō vt israel·nō tm̄ fratrē·deo cōparat·sed humano more hyp̄bolicis verbis·beniuolentiam captat.
meis. Sic eñ vidi faciem tuam:
quasi viderim vultum dei. Esto
michi propicius: 7 suscipe benedictionem quā attuli tibi·7 quā donauit michi deus tribuens oīa.
Vix fratre compellente·suscipiēs
ait: Gradiamur simul·eroq3 socius itineris tui. Dixit iacob: Nosti domine mi q paruulos habeam teneros·7 oues ac boues fętas mecum: Quas si plus in ambulando fecero laborare·morientur vna die cuncti greges. Pręcedat dominus meus ante seruū
forte ad horam secutus est.
suum·7 ego sequar paulatim vestigia eius·sicut video paruulos
meos posse· donec venia3 ad dominum meum in seyr. Respōdit
esau· Obsecro·vt de populo qui
mecum est saltem socij remaneāt
vię tuę· Non est inquit necesse:
Hoc vno tantum indigeo·vt inueniam gratia3 in conspectu dn̄i
mei. Reuersus est itaq3 illo die

lam vtcūq3 ꝯspiceret non eam ꝯspicere se posse sentiret. Visus ergo ałę dn̄i intendit' immēsitatis chorusca tione reuerberat'. Ipsa eñ cūcta implens cuncta circūstat: 7 idcirco mens non se ad comp̄hendendā incircumscriptā s̄bam dilatat·quā inopia suę circūscriptōnis angustat. Vn̄·ad se citius relabit': 7 p̄spectis quibusdā varietatis vestigijs·ad sua intima reuocat'. Hęc ipsa cū p ꝯtemplatōe3 facta nō solida 7 p̄manēs visio· s3 quasi quedā visionis imitatio dei facies dr. Quia ei p faciē quēlibet agnoscim°: cognitionē dei faciē vocam°. Iacob ergo postq3 cū angelo luctat° est·ait: Vidi dn̄m facie ad faciē Quasi· Cognoui deum·q2 ipse me cognoscere dignatus est. Hęc cognitio i fine plenissime fiet. Vn̄· Tunc cognoscā· sicut 7 cognitus sum.

C. XXXIII.

Diuisitq3. Aquila dimidiauit vt vnu3 cuneū faceret ancillarum cū paruulis suis 7 alteꝝ librarū cum filijs suis. Primasq3 mitteret ancillas·secundas liberas. Ipse ante oīs fratrē adorat° occurreret.

Sic enim uidi ꝛc. Aug· Vtꝝ pauētis 7 p̄turbati animi verba usq3 i hāc adulationē p̄rupe̅rūt·an sine peccato potuerūt dici: fortassis eñ q2 dicti sunt 7 gentium dij·q̄ sunt demonia nō p̄iudicatur ex his verbis homini dei·q2 7 si benigno aīo sunt dicta h̄ verba frn̄a. q2 post bonā susceptionē met° transierat. potuit sic dici·quēadmodū moyses pharaoni de° dict° est· s̄m illud apl̄i: 7 si sūt qui dicūtur dij siue in cęlo siue in terra ꝛc. maxime q2 sine articulo dictū est i greco: quā euidētissime solet veri dei significatio fieri. Nō eñ dixit p sephon tutheu s3 p sephontheu qd̄ facile intelligūt q̄ grecū audire 7 intelligere solent.

Et ego sequar ꝛc. Aug· Queritur si mendaciū fratri p̄miserit. Hoc

enĩz sic̃ scriptura narrat· nõ fecit: ꝫ eo preterit itinere qđ dirigebat ad suos. An forte veraci animo ꝓmisit: ꝫ aliud postea cogitando delegit.

Sochot. Hiero. Ubi nos tabernacula habem⁹· in hebreo legitur sochot· est autem vsqꝫ hodie ciuitas trãs iordanem ꝫ vocabulo in parte sychopoleos: de qua in libro locoꝝ scripsim⁹.

Transiuitqꝫ in salem ꝛc. Hie. Error oboritᷣ· quomodo salem sichem ciuitas appelletur· cũ hiersalē in qua regnauit melchisedech· salez ante dicta sit. aut igitᷣ vnius vtraqꝫ vrbs nois est· qđ de pluribꝫ iudee locis inuenimus vt idem vrbis ꝛ loci nomen in alia ꝛ alia tribu sit. aut ista salē q̃ ꝓ sychem nunc nominatᷣ dicemus interpretari ꝯsummatam atqꝫ ꝑfectam· ꝛ illam q̃ postea hierusalem dicta est pacificam. Utrũqꝫ accẽtu paululũ declinato ꝫ vocabulum sonat. Tradunt hebrei ꝙ femur claudicãtis iacob ibi sanatũ sit. Ideoqꝫ ciuitatem curati atqꝫ ꝑfecti vocabulum consecutam.

Egressa est autē. Greg. Dina vt mulieres extranee regionis videat· egreditᷣ: cum mens sua studia negligẽs· actiones alienas curans· extra ordinem ꝓprium euagatur. quã sichem princeps terre opprimit: q̃ inuentam in curis exterioribꝫ dyabolus corrumpit: ꝛ cõglutinata est anima ei⁹ cũ ea: q̃ vnitã sibi ꝑ iniquitatez respicit. ꝛ q̃ mens a culpa resipiscens afficitᷣ: ꝛ admissum flere conatᷣ: corruptor spem ac securitatem vacuam ante oculos vocat: quatinus vtilitatem tristicie subtrahat. Unde additᷣ· Tristẽqꝫ blandicijs delini. Nõ em̃

esau itinere quo venerat in seyr· ꝛ iacob venit in sochot: Ubi edificata domo· ꝛ fixis tentorijs appellauit nomen loci illius sochot· i· tabernacula. Transiuitqꝫ in salez vrbem sichimorum· que est in terra chanaan· postq̃ regressus est de mesopotamia syrie: Et habitauit iuxta oppidũ· emitqꝫ partem agri: in qua fixerat tabernacula a filijs emor patris sichem centum agnis. Et erecto ibi altari: inuocauit super illud fortissimum deum israel.

C. XXXIIII.

Infirma anima que postpositis proprijs· aliena negocia curat.

Egressa est autem dina filia lye vt videret mu-

Negligenter se habentem

lieres regionis illius. Quã cũ vi-

dyabolus vel hereticus.

disset sychem fili⁹ emor euei prin-

Seducere.

ceps terre illius· adamauit eam

vi tentationis ꝛ praue ꝑsuasionis ad studia sua· secundũ illud· corrumpũt mores bonos colloquia mala.

et rapuit· ꝛ dormiuit cum illa vi

Consuetudine.

opprimens virginē· ꝛ cõglutina-

factus est vnus in prauitate consensus.

ta est anima eius cum ea: tristem

Impunitatē promittendo.

q̃ deliniuit blandicijs: ꝛ pergens ad emor patrem suum· accipe michi inquit puellam hanc coniugē. Quđ cũ audisset iacob absentibus filijs· ꝛ in pastu pecorum occupatis: siluit donec redirent. Egresso autem emor patre sychem· vt lo-

Immunes germane corruptionis.

queretur ad iacob: ecce filij eius veniebant de agro. Auditoqꝫ qđ acciderat· irati sunt valde· eo ꝙ fedam rem operatus esset in israel: ꝛ violata filia iacob rem illicitam

Sic maligni spiritus vel praui dogmatis auctores per vnius anime corruptionem multas corrumpere moliuntur.

ꝑpetrasset. Locut⁹ est itaqꝫ emor ad eos: Sichem filij mei adhesit anima filie vestre: date eã illi vxorem: ꝛ iungamus vicissim cõnu-

Mutua filiarũ cũ discolis copulatio seductarum ꝛ seducentiũ animarũ· ad diuersa scismata prostitutio est.

bia. Filias vestras tradite nobis ꝛ filias nostras accipite· ꝛ habitate nobiscũ. Terra in potestate vestra ē: exercete· negociamini ꝛ possidete eam. Sed ꝛ sichem ad patrem ꝛ fratres eius ait: Inueniã gratiam coram vobis· ꝛ quecũqꝫ

Carnalibus cõmercijs carnalia munera ꝓmittuntur: quibus delectata corrupta anima partius correptioni instatᷣ.

statueritis dabo. Augete dotem ꝛ munera postulate· Libens tribuam qđ petieritis: tantum date michi puellam hanc vxorem. Responderũt filij iacob sichem ꝛ patri eius in dolo· seuientes ob stu-

Quasi· que societas christi ad belial· quis cõsensus templo dei cum ydolis.

prum sororis: Non possum⁹ facere qđ petitis· nec dare sororem nostram homini incircũciso: ꝙ illicitum ꝛ nepharium est apud nos.

Non aliter alienigene in societate ecclesie admittuntur· nisi dyabolo renuncient· ꝛ sacramentis ecclesie cõmunicent.

Sed in hoc valebimus federari si esse volueritis nostri similes· et circumcidatur in vobis omis masculini sexus· tunc dabimus ꝛ accipiemus mutuo filias nostras ac vestras: ꝛ habitabimus vobiscum· erimusqꝫ vnus populus. Si autem circumcidi nolueritis: tollemus filiam nostram ꝛ recede-

Ministri sathane sicut princeps eorũ transfigurant se in ministros iusticie· vt decipiant animas superstitione sua.

mus. Placuit oblatio eoꝝ emor et sichem filio eius: nec distulit adolescẽs quin statim qđ petebatur expleret. Amabat em̃ puellaz valde: ꝛ ipse erat inclitus in omi domo patris sui. Ingressiqꝫ por-

vel ad populum.

tam vrbis· locuti sunt populo· Ui-

In hebreo salamim· vnde patet verum qđ supra de salem diximus.

ri isti pacifici sunt: ꝛ volunt habitare nobiscũ. Negociētur in terra

alioꝝ facta ꝯuiora. modo nichil esse qđ factũ est· modo misericordem deũ loquitᷣ: ꝛ temp⁹ ad penitentiam pollicetᷣ: vt dũ ꝑ hec decepta mens ducitur· penitentia differatur. vt tũc bona nulla ꝑcipiat: quã nunc mala nulla ꝯtristant ꝛ tũc pleni⁹ absorbeatur supplicijs: q̃ nunc gaudet in delicijs.

Dina. Que interp̃tatur indiciũ istud· ꝫ est em̃ indiciuz· vt q̃ sponte negligens· vagatur mox a dyabolo corrumpatur.

Dormiuit cũ ea. Aug. Et intẽdit anime dine filie iacob ꝛ adamauit virginem ꝛ locutus est secundũ sensũ virginis. Quomodo virgo dicitur si iam dormiuit cũ ea nisi forte virgo nomē etatis est secundũ hebreum eloquium. an potius ꝑ recapitulationem post cõmemoratur qđ ante factuz est. prius enim potuit intendere anime ipsius· ꝛ amare virginez ꝛ loqui secundũ sensum virginis: deinde dormire cũ illa.

Pacifici. vbi· lxx· interp̃tati sunt pacificos: aquila transtulit consummatos atqꝫ ꝑfectos· pro quo in hebreo legitᷣ salamim. Ex quo apparet illđ esse veꝝ· qđ supra de salem diximus.

Assensi sunt oēs zc. Aug. Paulo ante iacob loquēs cum esau filios suos infantes esse sigficat. Queri ergo pt quomodo potuerunt tantā stragem facere: cū nuis illis in circūcisionis dolore ꝯstitutis? Sed intelligendū est diu hic habitasse iacob· donec filia ei⁹ grandior fieret: ⁊ filij iuuenes. Scriptū est em: ⁊ habitauit iuxta populū emitqꝫ partez agri in quā fixerat tabernacula· a filijs emor patris sichē centū agnis ⁊ erecto ibi altari inuocauit sup illud fortissimuz deum israel. Egressa est aūt dina filia lye ut viderz· mulieres regionis isti⁹ zc. Apparet ergo his verbis non transeuntem ibi māsisse iacob· s agrū emisse· tabernaculum ⁊ aram constituisse: ⁊ sic diutius habitasse. Filiā vero ei⁹ cū iam amicas habere posset condiscere voluisse filias ciuiū loci· ⁊ ita factam esse pro illa cedem ⁊ depredationē. Multitudo eñ non parua erat cū iacob plurimuz ditato: sed filij eius in hoc facto nominant: quasi prīcipes ⁊ auctores.

Arreptis duo zc. Stra. Sic pastores ecclesie peccatū carnis vel anime vlcisci debent gladio spiritus qui est verbū dei· parati vlcisci omnē inobedientiam.

Nos enim pauci zc. Aug. Hoc dicit· qꝛ plurimuz bella poterant surgere: nō ꝙ multominus habere ret qꝫ possent expugnationi ciuitatis sufficere.

Nūquid ut scorto zc. Aug. Zelus filioꝝ iacob in vltionem sororis moraliter cōmonet pastores fideliū curam habere animaꝝ sibi cōmissarum· ne violent corporali delicto· aut fornicatione spirituali. Paratiqꝫ sint vlcisci omnē inobedientiam· ⁊ excōmunicationis gladio feriāt stupratorē: ne impunit⁹ euadat.

⁊ exerceant eam: que spaciosa et lata indiget cultoribus. Filias eorum accipiem⁹ vxores: ⁊ nr̄as illis dabim⁹. Unū est quo differt tantum bonum: si circūcidamus masculos nostros ritum gentis imitantes· ⁊ substantia eorum et pecora ⁊ cuncta que possidēt· nostra erunt. Tantū in hoc acquiescamus: vt habitātes simul vnuz efficiamus populum. Assensi sūt omēs circumcisis cunctis maribus. Et ecce die tercio· quando grauissimus vulnerum dolor est arreptis duo filij iacob symeon ⁊ leui fratres dine gladijs· ingressi sunt vrbem confidenter: interfectisqꝫ omibus masculis· emor et sychem pariter necauerūt: tollentes dinam de domo sychem sororem suam. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filij iacob· ⁊ depopulati sunt vrbem in vltionē stupri. oues eorum ⁊ armenta ⁊ asinos cunctaqꝫ vastantes· que in domib⁹ ⁊ in agris erāt. Paruulos quoqꝫ ⁊ vxores eorū duxerunt captiuas. Quibus perpetratis audacter· iacob dixit ad symeō ⁊ leui: Turbastis me· ⁊ odiosum fecistis chananeis ⁊ pherezeis habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus· illi congregati· percutient me: ⁊ delebor ego ⁊ domus mea· Responderūt: Nūquid vt scorto abuti debuere sorore nostra?

Tales fuerūt quidā in primitiua ecclesia· qui circūcisionem ⁊ ritus iudaicos· religioni christiane necessarios esse dicerent. quibus dicitur· Si circūcidamini: christus vobis nō proderit. hos paulus celebrato conuentu quasi in dolore circumcisionis occidit: cum eos gladio spiritus a societate fideliuz sequestrauit.

Auferentes aiam heretica prauitate deceptaz de societate dyaboli. factum tamē hoc p se facinus est· qd̄ etiā iacob displicuit: sꝫ in ecclia pphetia fuit.

C. XXXV.

Interea locutus est deus ad iacob: Surge et ascende bethel ⁊ habita ibi: Facqꝫ altare deo q̄ apparuit tibi· quādo fugiebas esau fratrem tuum.

deleta domo dyaboli· redeundū est ad domum dei.

Non dicit michi qui apparuit tibi· quia forte ibi fili⁹ apparuit· ⁊ pater hoc dicit· aut ī aliquo genere locutionis numerādum est.

Jacob vero conuocata omni domo sua ait: Abijcite deos alienos qui in medio vestri sūt· ⁊ mundamini: ac mutate vestimēta vestra. Surgite ⁊ ascendamus in bethel vt faciamus ibi altare domino· q̄ exaudiuit me in die tribulatōis mee: ⁊ fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant et inaures que erant in auribus eorum. At ille infodit eos sub terebinthum· que est post vrbem sychem. Cunqꝫ profecti essent· terror dei inuasit omnes p circūitum ciuitates· ⁊ non sunt ausi persequi recedentes. Uenit igitur iacob luzam que est in terra chanaan· cognomēto bethel: ipse ⁊ omnis populus cū eo. Edificauitqꝫ ibi altare· ⁊ appellauit nomē loci illi⁹· dom⁹ dei. Ibi enim apparuit ei deus· cum fugeret fratrem suum. Eodē tempore mortua est delbora nutrix rebecce· ⁊ sepulta ad radices bethel subter quercum. Vocatūqꝫ est nomē loci illi⁹· querc⁹ fletus. Apparuit autem iterum deus iacob quando reuersus est de mesopotamia syrie· ⁊ venit in bethel. Bn̄dixitqꝫ ei dicēs: Nō vltra vocaberis iacob: sed israel erit nomē

In domo dei· ydola esse nō debent. *Intus.* *foris.* *Edificamini in domos spirituales.* *Cor nostrum.* *philacteria ydolorum.* *qꝛ auaricia que est ydolorū seruitus· latet in cordibus terrenorum.* *Missus a deo· qui pmissa sua in iacob· ⁊ filiis eius tuebatur.* *In enigmate luctans.* *Hoc tandē erit cū videbimus eum sicuti est.*

C. XXXV.

Et inaures que zc. Aug. Queritur quare īaures: que si ornamenta erant ad ydolatriā non ptinebant· sed intelligēdū est philacteria fuisse deoꝝ alienoꝝ.

Uenit igitur iacob zc. Aug. notādum tria nomina huius ciuitatis esse commemorata· ulāhaus qd̄ pri⁹ vocatū est cū illuc venisset iacob pgens in mesopotamiam. ⁊ bethel· qd̄ ipse iacob īposuit· ⁊ luza. nec miꝝ multis eñ ciuitatib⁹ ⁊ fluminibus sicut ⁊ ipsis hominib⁹ multis de causis adduntur nomina· vel mutantur.

Hiero. Uenit igit zc. Ecce manifestissime cōprobat bethel· nō vlam vt supradictum est· sed luzā· i· amigdalū antea esse vocatam.

Non vocaberis zc. Aug. Querit cū semel dictū sit· nō vocaberis vltra ia· zc. Cur legat postea iacob vocatus? Sed h nomē ad illā pertinet pmissionē· in qua videtur de⁹ quomodo nō est ante a patrib⁹ visus· vbi nō erit nomen vetus: qꝛ nichil remanebit vel in ipo corpore vetustatis: et visio dei summū premium erit.

Hiero. Nō vocaberis vl· zc. Nōdum eñ ab angelo nomē ei imponitur· sed imponendum a deo predicit. Qd̄ igit illuc futuꝝ pmittitur: hic expletum docetur.

Crescere et mul. Hec ꝓmissio ad spiritualē semē iacob ptinet·sicut iā ante de abraam dictum est. Hōīs eñ qui supplātāt vicia· et veterē hominē cū actib' suis deponunt· et mentis oculos ad deū intendūt recte ad iacob ptinēt cui' fides et actus imitantur. Regesq̃ de lumbis ei' egrediunt·i·sancti qui secundū voluntatē dei se et sbditos vere regunt de cui' semine spirituali·i·imitatione fidei in bonis operib' fecundantur.

Ille uero erexit ꝛc. Aug. Factum est iterū hoc in loco qd antea factum fuerat· vel memoratū hic qd ante fuerat factū. Sz qdlibet hoꝝ sit·super lapidē libauit iacob nō lapidi. Nō ergo sicut ydolatre solent aras ante lapidē constituere: et tanq̃ deo lapidi libare.

Effratam. Hier. Effrata et bethleem vnius vrbis vocabulum est sub interptatione cōsimili. Interpretat' eñ frugifera· et dom' panis· ꝓpter panē qui de celo descendit.

Egrediente aūt ꝛc. Isid. Quid sibi vult q eundem bennoni rachel cū pareret vocauit filiū doloris mei: nisi futurū ex ea tribu paulū qui affligeret filios ecclesie tempore psecutōis sue? Aliter per beniamin terrestris hierusalem figurat' q̃ est in tribu beniamin· cuius popul' graui dolore matrem afficit fundēdo sanguinē ꝓphetarum· et in necē christi clamādo·sanguis ei' sup nos et sup f·n·

Hiero. Et factum cū dimitteret animā. Siquidē moriebat' vocauit nomen ei' fili' doloris mei. Pater vero eius vocauit nomen eius beniamin. In hebreo similitudo nominis resonat·fili' eñ doloris mei: qd nomen moriens mater imposuit dicit' benoni. Fili' vero dextre·i·virtutis·qd iacob mutauit beniamin. Unde errāt qui putant beniamin filium dierū interpretari. Dextera enim dicit' iamin et finitur in n. Dies quidem appellatur iamim· et terminatur in m.

Egressus inde fixit ꝛc. Hier. Hūc locū volūt esse hebrei vbi postea templū edificatū est. et turrim ader turrim gregis significari·i· congregationis et cetus. Unde micheas. Et tu turris gregis nebulosa syon ꝛc. Illo quoq̃ tempore iacob trans locum vbi postea templum edificatū est·habuisse tentoria dicit'. Sed si sequimur ordinem vie pastoꝝ iuxta bethleē locus est·vbi vel angeloꝝ grex in ortu domini cecinit·vl' iacob pecora sua pauit·loco nomen imponens vel qd veri' est quodam vaticinio futuꝝ iam tunc mysterium monstrabatur.

tuū. Et appellauit eū israel. Dixit
† Successione tua vsq̃ ad excellentiā regni.
q̃ ei: Ego deus omnipotēs. †Cre
† Numero †† scdm carnē·populi scdm fidē
scere et †multiplicare: †† gētes et po
† Sancti se et subditos bene regentes.
puli nationū ex te erunt. †Reges
de lumbis tuis egredientur: terramq̃ quā dedi abraam et ysaac
† In spe. †† In re.
†dabo tibi et †† semini tuo post te.
Et recessit ab eo. Ille vero erexit
In typum figure ecclesie. Memoratum est hic qd ante fuerat factū.
titulū lapideū in loco quo locut'
† Nō illi sicut ydolatre.
fuerat ei deus. †libans sup eū libamina: et effundens oleū vocāsq̃
Future ecclesie sacramēta presignans.
nomen loci illi bethel. Egressus
quo fact' ē mund'· et nouitatē vite significās
aūt inde venit verno tempore ad
† Que interpretatur frugifera· q' ibi panis vite natus est·hec est bethleem.
terrā que ducit† effratam: in qua cū parturiret rachel: ob difficultatē partus piclitari cepit. Dixitq̃ ei obstetrix: Noli timere· q' et hunc habebis filiū. Egrediente aūt anima pre dolore et imminēte iam morte: vocauit nomē filij sui
Significās paulū de tribu ei' nasciturū·qui se dicit abortiuū·i·violenter in ecclesia natum.
bennoni·id ē·filius doloris mei.
Quia de sinistra in dexterā erat trāsferend'.
Pater vero appellauit eū †benia
id est·de psecutore futurus apostolus.
min·i·filius dextre. Mortua est ergo rachel: et sepulta est in via q̃
domus panis.
ducit effratham·hoc est bethleē
Erexitq̃ iacob titulū sup sepulcrū eius. Hic est titulus monumenti rachel vsq̃ in presentem diem.
† Presentē ecclesiā significans·vbi angeli nato domino cecinerūt·gloria in excelsis deo.
Egressus inde †fixit tabernaculū
id est·ader.
trans turrem gregis. Cunq̃ habitaret in illa regione abijt ruben
In hoc iudaici populi malicia signatur·qui legē que ī seruitutē generabat quasi ɔcubinā adulterauit carnaliter abutendo.
et dormiuit cū bala cōcubina patris sui. Qd illum minime latuit.

Apostolicū significātes numerum
Erant aūt filij iacob duodecim·filij lye primogenitus ruben· et symeon· et leui· et iudas· et ysachar· et zabulon. Filij rachel: ioseph·et beniamin. Filij bale ācille rachelis·dan· et neptalim. Filij zelphe ancille lye·gad et aser. Hi filij iacob qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Uenit etiā ad ysaac patrem suū in mambre ciuitatem arbee. Hec est hebron in qua peregrinatus est abraam et ysaac. Et completi sunt dies ysaac centum
·i·pfectus etate.
octuaginta annoꝝ· cōsumptusq̃ etate mortuus est· et appositus est
Angeloꝝ vel sanctarū animarū.
populo suo senex et plen' dieꝝ: et sepelierūt eū esau et iacob filij sui.

C. XXXVI.

Hec autē sunt generationes esau: ipse est edom.
recapitulatio·añ mortē eñ ysaac factū ē hoc.
Esau accepit vxores de filiabus chanaan. Ada filiam elom ethei et oolibama filiā ane filij sebeon euei· Basemath quoq̃ filiā hysmael sororē nabaioth. Peperit
† Cui' scriptura in iob recordatur.
aūt ada †eliphaz· Basemath genuit rahuel. Oolibama genuit iehus et ihelon et chore. Hi filij esau qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit aūt esau vxores suas et filios et filias et omnē animā domus sue et substantiā et pecora et cūcta q̃ habere poterat in terra chanaā et abijt in alterā regionē: recessitq̃

Abiit ruben ꝛc. Isi. Hoc crimen nō scriberet' nisi futura populi peruersitas ꝓnunciaret'. q̃uis in illo eēt flagitiū· in scripturis est ꝓphetia futurorum· q' p ruben primogenitus populus israel figurat'· qui thorum cōcubine polluit·i·legē veteris testamenti p̃uaricādo maculauit. Qr aūt cōcubina vet' testamētū significauerit· paulus ostendit dicens: abraam duos filios habuit· vnū de ancilla· et alteꝝ d libera ꝛc.

Erant autem ꝛc. Aug. Querit' quomodo h' veꝝ sit·cū beniamin lōge post natus sit cū iā transisset bethel· et appinquarent bethleē. Sed iō intelligit' dictū cōmemoratis duodecim filijs. Hi sūt filij iacob q facti sūt ei in mesopotamia syrie: q' int' multos vn' tñ erat nō ibi natus: qui tñ inde causā nascendi habuit: q' ibi copulata est mater ei' patri nulla etenim facilior est solutio hui' q̃stionis: q̃ ut per synodochen accipiatur.

Ciuitatē arbee. Hier. Pro arbee in lxx· campū habet' cū hebron ī mōte sit. Eadē āt ciuitas antiquit' mābre ab amico abrae dcā ē.

Ciuitatē arbee ꝛc· populo suo. Hiero· Angeloꝝ vel sanctaꝝ animarum quib' appositus nulla remanente sollicitudine tentationū· vel periculo peccatorum.

C. XXXVI.

Abiit in alterā regionē. Strab. Queri potest cur esau post mortē patris dicatur abijsse in seyr et recessisse a fratre·cū iam quādo venit iacob

in seyr dicat̃ habitasse. Sʒ fieri potuit vt iacob fugiente in mesopotamiã: esau dolore prerepte benedictionis a parente recesserit. ⁊ habitauerit in seyr. xx. annis quibꝰ iacob aufuit. Qui reuerso recõciliatꝰ rursus de seyr: reuersus cuʒ fratre suo: donec pater viueret: ꝗ mortuo a fratre r̃cessit. qꝛ diuites erant ⁊ simul habitare nõ poterãt.

Isti filii seyr ⁊c. Hiero. Postq̃ʒ enumerauit filios esau. altius repetit qui ante esau in terra edom principes extiterũt ex genere horreorũ. qui liberi interp̃tant̃. In deutronomio manifestius scribit̃ quomõ venerũt filij esau ⁊ interfectis horreis terrã eoꝝ hereditauerunt.

Stra. Filij seyr ⁊c. Id est. liberi q̃ sicut ĩ paralipomenon legit̃ primo habitauerunt in monte seyr. quibꝫ expulsis ydumei habitauerũt pro illis.

Erat aũt soror. Hier. Hec est thãna de qua supradictum est. ⁊ thamna erat cõcubina eliphaʒ primogeniti esau ⁊c. Hõ horreoꝝ recordat̃: qꝛ primogenitus filioꝝ esau ex filiabus eorũ accepit cõcubinã. Pr aũt dicit̃ theman ⁊ ceneʒ ⁊ amalech. ⁊ reliqua. Sciamꝰ postea regionibꝫ ⁊ gentibus ydumeoꝝ ex his vocabula imposita.

Iste est ana ⁊c. Str. Quidã simplicit̃ aq̃s calidas hũc ĩ deserto repisse dicũt. q̃s vocamꝰ thermas.

Hiero. Iste ẽ ana Qui inuenit ianum in deserto cũ pasceret asinos sebeon patris sui. Varia apud hebreos de h̃ capitulo disputãt̃. Apud grecos eñ ⁊ nostros silẽtiũ est. Alij putant iãnuʒ maria appellata Hisdẽ eñ scribũtur litteris. ⁊ volũt illum pascentẽ asinos aq̃ꝝ cõgregatões repperisse. q̃ iuxta ydioma hebree lingue maria di

a fratre suo iacob. Diuites enim erant valde: ⁊ simul habitare nõ poterant: nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudie gregũ. Habitauitq̃ʒ esau in monte seyr. ipse est edom. He aũt sũt generationes esau patris edom in monte seyr: ⁊ hec nomi- ſ Themanites. na filioꝝ eius. Eliphaʒ filius ada vxoris esau. Rahuel quoq̃ʒ filiꝰ basemath vxoris eiꝰ. Fueruñtq̃ʒ fi- ſ themanites. lij eliphaʒ theman omar sephua et gathan. ⁊ ceneʒ. ⁊ chore. Erat aũt thamna ꝯcubina eliphaʒ filij esau. que peperit ei amalech. Hi sunt filij ada vxoris esau. Filij autem rahuel. naath. ⁊ zara. semma ⁊ meza. Hi filij basamath vxoris esau. Isti quoq̃ʒ erãt filii oolibama filie ane filii sebeon vxoris esau quos genuit ei: iehus ⁊ ihelon ⁊ chore. Hi duces filioꝝ esau Filii eliphaʒ primogeniti esau: Dux theman. dux omar. dux sephua. dux ceneʒ. dux chore. dux gathan. dux amalech. Hi sunt filii eliphaʒ in terra edom. ⁊ hi filii ada. Hi quoq̃ʒ filii rahuel filii esau. dux naath. dux zara. dux semma. dux meza. Hi aũt duces rahuel in terra edom. Isti filii basemath vxoris esau. Hi aũt filii oolibama vxoris esau. Dux iehus. dux ihelon. dux chore. Hi duces oolibama filie ane vxoris esau. Isti sunt filii esau. ⁊ hi duces eo- ſ Qui ⁊ esau ⁊ seyr. rum: ipse est edom. Isti filii seyr ſ. i. liberi quos expulerunt ydumei. ⁊ habitauerunt pro illis. horrei habitatoris terre. Lothan ⁊ sobal. ⁊ sebeon. ⁊ anan. dison. ⁊

eser. ⁊ disan. Hi duces horrei filii seyr in terra edom. Facti sũt autem filii lothan horrei ⁊ eman. Erat autẽ soror lothan thamna. Et isti filii sobal. aluhan ⁊ maneth ⁊ ebal sephi ⁊ onan. Et hi filii sebeon achia ⁊ anan. Iste est anã qui inuenit aquas calidas in solitudine cum pasceret asinas sebeon patris sui. Habuitq̃ʒ filiuʒ disan ⁊ filiam oolibama. Et isti filii disan: abdaʒ. ⁊ iesban. ⁊ iethram ⁊ charan. Hi quoq̃ʒ filii eser bala annan. ⁊ zeuan ⁊ achan. Habuit autem filios disan hus ⁊ aran. Hi duces horreorũ: dux lothan dux sobal. dux sebeon. dux ana. dux dison. dux eser. dux disan. Isti duces horreorum qui imperauerunt in terra seyr. Reges autẽ qui regnauerunt in terra edom anteq̃ʒ haberent regem filii israel ſ nõ qui in libro numeroꝝ legitur cõduxisse fuerunt hi. Balach filius beor: balaam ariolũ. ipse eñ rex moab: ⁊ filius sephor iste rex in seyr. ⁊ filius beor. nomeñq̃ʒ vrbis eiꝰ denaba. Mortuus est auteʒ balach. ⁊ regnauit pro eo iobab filius zare de bosra. Cunq̃ʒ mortuus esset iobab regnauit pro eo husan de terra themanorum. Hoc quoqʒ mortuo: regnauit pro eo adad: filius badadi. qui percussit madian in regio- ſ vel cophin. ne moab. ⁊ nomẽ vrbis eiꝰ auith. Cunqʒ mortuꝰ esset adad. regnauit pro eo semla de maserecha. Hoc quoqʒ mortuo regnauit ꝓ eo saul de fluuio rooboth. Cũqʒ ⁊ hic obijsset. successit in regnum balaannan filius achobor. Isto quoqʒ mortuo. regnauit pro eo

cunt̃. qꝛ stagnũ r̃ppit qđ ĩ heremo difficile inuenit̃. Nõ nulli putãt aq̃s calidas ligua punica q̃ hebree ꝯtermina ẽ. h̃ noĩe significari. Sũt q̃ arbitrãt̃ onagros hũc asinabꝫ admisisse: ⁊ huiõi reppisse ꝯcubitũ vt velocissimi nascerẽt̃ asini q̃ vocãt̃ iamin. Alij dicunt ꝙ equaꝝ greges ab asinis primꝰ fecit ascẽdi. vt muli cõtra naturã nascerẽt̃.

Isti duces. De p̃cedentibꝫ ait. qui de seyr. nõ de his quos h̃ incipit numerare q̃ de esau sunt.

Reges aũt Sciẽdũ ꝙ non oms reges cõmemorat q̃ fuerũt anteq̃ʒ haberẽt reges filij isrl̃. quoꝝ primus saul. s̃ hos oẽs tm̃: q̃ regnauerũt añq̃ʒ moreretur moyses.

Reges a. Scđm tempꝰ q̃ viuebat scriptor cõmemorat. cuʒ aũt seyr q̃ istos genuit ibi habitaret nõdũ veniẽte esau in terrã illã. ab eo vocabatur terra edom.

Augu. Nõ mirꝝ ꝙ numerãtibꝫ ab abraam ꝑ esau prẽm gentis edom. ad quẽ per rahuel filiũ esau. ⁊ zara filiũ rahuel: ⁊ iobab filiũ zara cui successit balach. q̃ primꝰ fuit rex in terra edom vsq̃ʒ ad vltimũ regẽ quẽ nominare potuit moyses. pl̃es generationes inueniunt̃ q̃ʒ numerant̃ ab abraã. ꝑ iacob vsq̃ʒ ad moysen. Illic eñ inueniũtur fere. xij. Hic autẽ vsq̃ʒ ad moysẽ ferme vij. Fieri eniʒ potuit vt ideo pl̃es ibi noĩarent̃: qꝛ citiꝰ moriẽdo pl̃es alt̃ alteri successerũt. sic cõtigit vt aliũ ordinẽ seq̃ns mathꝰ ab abraã vsq̃ʒ ad ioseph. xl. duas generationes numeret. Lucas alio ordĩe. nõ per salomonẽ sic ille: s̃ ꝑ nathan. lxxvi. In illo eñ ordĩe vbi plures numerant̃ citius mortui sũt q̃ʒ hic vbi pauciores.

Husan. Hiero. Quẽ quidã suspicãt̃

esse iob. vt in fine voluminis ipsius additū est. Sed hebrei asserunt eū de stirpe nachor generatū vt iam supradictum est. C. XXXVII.

Ioseph cū sedecim ₇c. Aug. Quomodo potuerit mors ysaac decē ₇ septem annoꝝ ioseph inuenire. sicut scriptura videtur ex ordine narrare: inuenire difficile est. Si eñ post mortem aui sui ysaac decē ₇ septē annoꝝ fuit. qñ eū fratres in egipto vendiderunt. pater eius iacob. xvij. anno filij sui ioseph. c. xx. annoꝝ fuit. Genuit eñ eum ysaac cū esset annoꝝ. lx. sicut scriptū est. Vixit ergo ysaac postea. c. xx. annos. q₂ centesimo octogesimo āno mortuus est. Idcirco dimisit filios. c. xx. annos habētes. ₇ ioseph x. ₇. vij. Ioseph autē xxx. annoꝝ fuit quādo apparuit in cōspectu pharaonis. Secuti sūt aūt. vij. anni vbertatis. ₇ duo famis donec ad eū pater cū fratrib₉ venit. Triginta ergo nouē annos habebat ioseph. quādo iacob introiuit in egiptū qui tunc: sicut pharaoni dixit centesimū tricesimū annum agebat etatis. Centū aūt. xx. annoꝝ erat iacob: qñ erat ioseph. x. et. vij. qđ verū esse nō potest Si eñ decimoseptimo anno ioseph: iacob. c. xx. agebat: tricesimo nono anno ioseph. nō. c. xxx. sed. c. xl. duos agebat ānos Si autem die mortis ysaac nōdum erat ioseph. x. ₇. vij. annoꝝ. ſ₃ aliquāto post mortem aui. ad septimū decimū puenit annū Quo anno testante scriptura vendit₉ est in egiptū. plusq₃. c. xl duoꝝ annoꝝ debuit esse pater eius. quando filium in egiptū secutus est. Scriptura enim postq₃ narrauit vltimum annum vite ysaac cētesimū ₇ octogesimum. ₇ eius mortem ₇ sepulturā. deinde memorauit quomodo digressus est esau a fratre suo de terra chanaan in mōtem seyr. ₇ contexuit memorationem regum ₇ principum gentis illius in qua se constituit. vel qua ppagauit esau. postea de ioseph sic intulit. habitabat iacob in terra chanaan. hec autē procurāte iacob: Ioseph decē ₇ septem annorum erat pascens cum fratrib₉ oues. Deinde narrantur cause somnioꝝ quomodo odiosus factus sit fratribus ₇ venditus. Aut ergo eodē decimo ₇ septimo anno. aut aliquāto maior venit in egiptum: ₇ quolibet modo manet questio. Si enim. x. ₇. vij. annorum fuerit post mortem aui. quando pater ei₉ centū viginti annorum fuit. profecto anno eius. xxx. nono. quando iacob venit in egiptum. c. xlij. annū idem iacob debuit agere. Fuit autē centum triginta. Si ergo decē ₇ septem annoꝝ ioseph venditus est. ante duodecim annos q₃ moreretur auus eius venditus inuenitur. Decem eñ ₇ septē annorum esse non potuit nisi ante duodecim annos mortis ysaac. Centesimo ₇ octauo anno vite patris sui iacob. his eñ cū adiacerimus vigintiduos annos quib₉ vsq₃ ad aduentum patris sui fuit in egipto fient anni ioseph triginta ₇ nouem. ₇ iacob centū triginta. ₇ nulla erit questio. S₃ q₂ scriptura post mortē ysaac hec narrauit: putatur ioseph post mortem ei₉ decem ₇ septem annoꝝ fuisse. Intelligamus ergo de vita ysaac tanq₃ multū decrepiti tacuisse scripturā: cū de iacob ₇ ei₉ filijs loqueretur viuo tñ ysaac. x. ₇ vij. annoꝝ cepit esse ioseph.

adad: nomenq₃ vrbis eius phou Et appellabatur vxor illi₉ meezabel filia mathreth filie mizaab Hec ergo nomina ducum esau in cognatōib₉ ₇ locis ₇ vocabulis suis: Dux thāna: dux aluba. dux iectheth. dux oolibama dux ela dux phynon. dux cenez. dux theman dux mabsar. dux mabdihel. dux hiran. Hi duces edom habitantes in terra impij sui: ipse est esau pater ydumeoꝝ. Habitauit aūt iacob in terra chanaan in qua pater suus peregrinat₉ est: ₇ he sunt generationes eius.

C. XXXVII.

ſ Christus.

Ioseph cum † ſ qđ esse cepit ante mortē ysaac. ſ Perfecte. s. vite ₇ doctrine ⁒ ſ Euāgelico pane.

†sedecim esset annorum ⁒ pascebat † ſ Oues sibi a patre cōmissas. ⁒ ſ apostolis †gregem cum ⁒ fratribus suis adhuc puer. Et erat cū filijs bale et zelphe vxorum patris sui: accusauitq₃ fratres suos apud patrem † ſ Qđ est fraternū odiū. vel q cū pecorib₉ misceebantur. vel solū ruben accusauit ꝓ cōcubina patris vt p synodochen partē a toto accipiam₉ nō eñ oms accusauit. ⁒ ſ deus pater. †crimine pessimo. ⁒ Israel aūt dili † ſ Christū. ⁒ ſ In humano genere. gebat †ioseph ⁒ sup omes filios su

ſ. s. mundi incarnari fecisset.

os. eo q in senectute genuisset eū ſ Alle. tunicā polimitā. i. varietatē populorum ex oñibus gentib₉ ꝯgregatā in christi corpe. ſ Adherentē sibi ecclesiā ex omnibus gentib₉. † ſ Per gratiam virtutū.

Fecitq₃ ei tunicam † polimitā. Vi † ſ Iudei secundū carnem. ⁒ ſ deo. dentes aūt †fratres ei₉ q a ⁒ patre plus cunctis filijs amaretur. oderant eum: nec poterant ei quicq₃ † ſ Non est hic homo a deo qui sabbatum non †pacifice loqui. Accidit quoq₃ vt custodit. visum somnium referret fratrib₉: que causa maioris odij ⁒ seminari ſ Alias dixit ioseph fratribus suis. um fuit. Dixitq₃ ad eos: Audite somnium meum qđ vidi. Putabam colligare nos manipulos in ſ In resurrectione. agro. ₇ quasi consurgere manipulum meū ₇ stare. vestrosq₃ circum ſ Christo flectitur oñe ge. ce. ter. ₇ infernorū. stantes adorare manipulū meū. ſ quasi Responderunt fratres eius: Nū dicant iudei nō habem₉ regem nisi cesarem. quid rex noster eris aut subijciemur dicioni tue? ſ q₂ sibi pphetias aptabat Hec ergo causa dicēs moyses de me scripsit. ₇ prophete. somnioꝝ atq₃ sermonū inuidie ₇ ſ Repetita odij fomitem ministrauit. Aliud est p alias imagines futurorū cōfirmatio. quoq₃ vidit somnium qđ narrās ſ Sanctorū excellentiā. fratribus ait: Vidi quasi solem ₇ † ſ ecclie claritatē. ⁒ ſ populorū multitudinē †lunā ₇ ⁒ stellas vndecim adorare me. Qđ cū patri suo ₇ fratribus ſ hec increpatio duriciā significat iudeorū qui christum ꝯtemnunt. q₂ ex se natū cognoscunt. retulisset. increpauit eum pater

Et erat cum f. Ioseph vn₉ ex duodecim filijs iacob pre ceteris patri dilectus xp̄m significauit. quē de₉ pater secundum carnē natū ceteris fratrib₉ ex abrae stirpe ꝓgenitis ꝓtulit. Vñ amabat eū iacob. eo q in senectute genuisset eū. Senescēte eñ mundo filius dei de virgine natus fuit tā q₃ fili₉ senectutis.

Et erat cū ₇c. In primitiua ecclesia nec abijciebat sibi adherentes p p̄dicationē pseudo apostolorum quos significāt ancille iacob. quos ₇ noluit phiberi cū in noīe ei₉ miracula facerēt.

Fecitq₃ ei tuni. Hiero. Pro tunica varia aquila interp̄tatus est astrologon. i. talarem. Simach₉ manicatā. siue q ad talos vsq₃ descenderet. ₇ manib₉ artificis mira eēt varietate distincta. siue q haberet manicas. Antiqui eñ magis colobijs. i. vestib₉ sine manicis vtebantur.

Grego. Quia ioseph inter fratres vsq₃ ad finem vite iustus pseuerasse describitur: solus talarē tunicam habuisse phibetur. Quid est talaris tunica nisi actio cōsūmata? Quasi eñ ꝓtensa tunica talum corpis opit: cum bona actio ante oculos dei vsq₃ ad terminos vite nos t̄git. Unde moyses caudā hostie offerri p̄cepit. vt opus bonum qđ incipim₉ pseueranti fine compleamus.

Videntes aūt f. ₇c. Fratres xp̄i secundū carnē iudei. de quoꝝ cognatione carnem suscepit. S₃ q₂ videbant q gratia virtutū in eo fiebat: qđ testabatur patris precipuā dilectionē. inuidebant nec poterant ei quicq₃ pacifice loqui: ₇ sepius insidias tendebāt. ₇ patremfamilias in beelzebub principe demoniorū demonia eijcere blasphemabant.

Putabam colligare ₇c. Isi. Hoc spiritualiter in xp̄o impletum. Vñ adorabūt eū oms reges. o. g. ser. ei. p fidem. s. bonoꝝ opum manipulos offerentes. Ipse est quē sol luna ₇ stelle adorāt. secundū illud Laudate eū sol ₇ lu. lau. e. o. s. ₇ lu. Ipm eñ adorat sanctoꝝ excellētia. tāq₃ sol: ₇ ecclie claritas tāq₃ luna. ₇ oīm pploꝝ numerositas in stellaꝝ figura.

Num ego ⁊c. Queri potest secūdū litterā quando a patre adorat⁹ sit qui p solem ⁊ a matre q̄ p lunā designat᷑. Neq3 eīn iacob qn̄ descendit in egiptū legitur adorasse eū. Mater vero iā defūcta erat. Sed ad allegoriam recurramus q̄ in xp̄o impletur.

Cūq3 fratres illius ⁊c. vsq3 renunciа michi ⁊c. Isi. Jacob mittit filiū vt de fratrib⁹ curā gereret. ⁊ de⁹ pater filiū vnigenitum: vt gen⁹ humanum peccatis languidū visitaret. Vn̄ misit deus filiū suum in similitudinē3 car. pec. Missus ē ioseph ut videret si cuncta p̄spera essent erga oues. Et xp̄s ait: Nō veni nisi ad oues q̄ perie. domus israel.

In dothaim. Defectionē. In grā di eīn defectione erāt qui de fratricidio cogitabant.

Ruben. Preuidens h̄ sermo p̄pheticus quem ruben significat (q̄ interp̄tatur visio filij) p̄pheticis comminationib⁹ deterrebat vt innocētes se seruarent a sanguine xp̄i fratris sui secundū carnem.

suus ⁊ dixit. Quid sibi vult hoc
† vel nunquid. †† Quasi sol.
somnium q̄d vidisti? †Num ††ego
† Quasi luna. †† quasi stelle.
⁊ †mater tua ⁊ ††fratres tui adorabimus te super terram? Inuide-
pharisei.
bant igitur ei fratres sui: Pater vero rem tacitus considerabat.
pharisei.
Cumq3 fratres illius in pascēdis
Subditis sibi populis.
gregibus patris morarentur in
† que interpretatur humer⁹: q2 pressi onere legis. †† deus pater. ††† ad quos visitandos
†sychem. dixit ad eū ††israel. †††Fratres ††††tui pascunt oues in †sichimis
misit pater filiū qui curā eorū gereret. † presi onere legis.
† Incarnatū. †† visitandos.
veni mittam †te ad ††eos. Quo re
† obediens sine mora. †† vt videatur si est
spondente †p̄sto sum. Ait: ††Vade
intelligens aut re. d.
⁊ vide si cuncta sint prosp̄a erga
† pharisceos. †† Subditos.
†fratres tuos ⁊ ††pecora. ⁊ renuncia michi quid agatur. Missus d̄ valle hebron venit in sychem. In
† Propheticus sermo. †† querentem quis se agnosceret ⁊ nō inuenientem.
uenitq3 eum †vir ††errantem ī agro ⁊ interrogauit quid quereret. At ille respōdit: fratres meos quero indica michi vbi pascant greges
Nō inuenienti iudeos quos querebat. Rndit sermo propheticus.
Dixitq3 ei vir: Recesserūt de loco
Omēs declinauerunt simul inutiles ⁊c.
isto. Audiui aūt eos dicentes: ea
defectionem.
mus in dothaim: Perrexit ergo
Sequens fugitiuos.
ioseph post fratres suos. ⁊ inuenit eos in dothaim. Qui cū vidissent eum procul anteq3 accederet
q2 credere nolebant.
Sic iudei cogitauerunt christum occidere ⁊ consiliū statuerūt dicentes cru. cru. e. q̄d ⁊ aliis
ad eos. cogitauerunt eum occidere. ⁊ mutuo loquebantur: Ecce
verbis dicitur. Mittamus l. in. p. e.
† Iudei verba christi somnia reputāt. †† de
†somniator venit. Venite ††occidamus eu3. ⁊ mittamus in cister
leamus nomē eius. In infernu3.
Iudaica seuicia. vn̄: Ecce ego mitto vos sicut o. in medio l.
nam veterē. dicemusq3: Fera pessima deuorauit eum. ⁊ tunc apparebit quid illi prosint somnia sua
vaniloquia sua.
Audiens hoc ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum.
† que cū carne moritur. veritatē
⁊ dicebat: Nō interficiam⁹ †aīam
q2 damnabilius est veritatē negare q̄3 tacendo celare.
eius. nec effundamus sanguinē:

taciturnitatis.
sed proijcite eum in cisternā veterem que est in solitudine: manusq3 vestras seruate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eū de manibus eorum. ⁊ reddere patri suo. Confesti3 igitur vt p̄uenit
Christus.
Iudeos.
ad fratres suos. nudauerunt eu3
Carne assumpta que omī virtute perfecta.
tunica talari ⁊ polimita. miserūtq3 in cisternam veterem que non
In infernum.
Refrigeriū.
habebat aquā. Et sedentes vt comederent panē. viderunt hysmaelitas viatores venire de galaad
Mundi cōtemptores. qui de gentibus ad fidē venientes testimoniis legis ⁊ p̄phetarū odorifera ⁊ salutifera mundo languenti supposuerūt malagmata
⁊ camelos eorum portantes aromata ⁊ resinā ⁊ †stacten in egiptū
† gutta est mirre arboris. ⁊ ipsa mirra vocat᷑
qui credentes iudeos significat qui nec morti christi vult cōsentire nec tacendo supponere.
Dixit ergo iudas fratribus suis:
sed gentib⁹ cōmunionē fidei patenter exponere
Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum. ⁊ celauerimus sanguinem ipsius? Melius est vt vendatur hysmaelitis: ⁊ manus nostre non polluātur. frater
q2 iudei christum gentib⁹ reliquerūt. ⁊ a se repulerunt.
eīn ⁊ caro nostra est. Acquieuerūt fratres sermonibus eius: ⁊ p̄tereuntibus madianitis †negociatoribus. extrahentes eum de cisterna
† felix negociator. vbi salus emitur. ⁊ vita a morte redimitur.
tanq3 vile manciplū.
vendiderunt eum hysmaelitis triginta argenteis. Qui duxerūt eū
q2 doctores fidei predicauerunt eum in mundo. Et nos cū reuertimur ad propheticū sermonē. videmus: quia sic
in egiptu3. Reuersusq3 ruben ad
oportebat christū pati ⁊ resurgere.
cisternam non inuenit puerum:
apertis sacramentis legis. dicitur iudeis. q2 christus surrexit.
⁊ scissis vestibus pergens ad fratres ait: Puer non cōparet ⁊ ego
quasi. q2 indignos vos fecistis vel exhibuistis verbo dei. transibo ad gentes.
quo ibi? Tulerunt autem tunicā
In suspitionē peccati vitā ei⁹ blasphemātes q̄3tum in se erat duxerūnt.
eius. ⁊ in sanguinem hedi quem
q2 apud homines eū
occiderāt tinxerūt: mittentes qui
infamabant. apud patrem quoq3 infamare volebant dicentes. nō esse filiū dei.
ferrent ad patrem ⁊ dicerent hāc inuenimus. vide vtrū tunica filij
testimoniū p̄hibet filio pater: hic est f. m. d.
tui sit an nō? Quā cū agnouisset

Nudauerūt eū ⁊c. Isi. Et iudei christum p̄ morte expoliauerunt tunica corporali. ⁊ polimita. i. decorata omniū virtutum diuersitate. Resperserūt aūt tunicā sanguīe hedi q2 falsis testimonijs eū accusātes in inuidiā peccati deduxerunt. Joseph mittit᷑ in cisternā. i. in lacū. ⁊ christus expoliatus carne humana descēdit ad infernū.

Viderūt hysmaelitas. Aug. Queritur quare hysmaelitas scriptura quibus venditus est ioseph etiā madianitas vocat. cū hismael sit de agar filius abrae. de cethura vero madianite. An q2 scriptura dixerat de abraā q̄d munera. s. dederat filijs concubinar3 suarum. Agar. s. ⁊ cethure. diuisitq3 eos ab ysaac filio suo in terram orientis. ⁊ ideo vnā gentem fecisse intelligēdi sunt? An vera est opinio hebreorum qui dicūt agar ⁊ cethuram vnā fuisse

Extrahētes e. Isi. Joseph d̄ cisterna leuatus. hismaelitis vendit᷑. ⁊ xp̄s ab inferno regressus ab omībus gentib⁹ fidei cōmertio cōparatur. Ille p̄ iude cōsilium triginta argēteis distrahitur: ⁊ hic p̄ consiliū iude scarioth numero eodē venūdat᷑.

Et uendiderūt ⁊c. Hier. Hebraica veritas habet argenteis. neq3 eni3 viliori metallo domin⁹ vendi debuit q̄3 ioseph.

Scissisq3 uestibus ꝛc. Isi. Jacob posteritatis sue plorās dispendia quasi pater filium lugebat amissum · ꝛ quasi ꝓpheta interitū iudeorū. Scidit vestimentū qđ in passione dn̄i fecit princeps sacerdotū. Sed ꝛ velum templi scissum est · vt ꝓpheta ꝛ nudatū ꝓplm suū · ꝛ diuisū ostenderet regnū Descē·lu·in ifernū ꝛc. Querit' quomodo hoc intelligat' · vtrum mali tantum · an etiā boni in infernū descendant: Si tantū mali · quomodo iste ad filium suum dicit se lugentem descendere velle: Non enim in penis inferni credibile est eū esse. An pturbati ꝛ dolentis verba sūt mala sua etiā h exaggerantis · an credibile est apud infernum quedā loca secreta · ꝛ minus penalia ante passionez dn̄i fuisse · ad que etiā sancti descendebant · q2 null9 paradisūz ingredi poterat · donec christus romphea igneā amoueret.

Vie · Madianei aūt vendiderunt ioseph in egipto phutiphari eunucho pharaonis archimachiro. Plerunq3 archimachiros · i · cocoꝝ principes · ꝑ magistris exercit9 scriptura ponit. Machires q̄ppe grece interp̄tat' occidere. Venditus est igitur ioseph principi exercitus ꝛ bellatorum nō petefre · vt in latino scriptū est · sed phutiphari eunucho. Vbi querit' quomodo postea vxorē habere dicatur. Tradūt hebrei emptum ab h ioseph ob nimiā pulcritudinem in turpe ministerium · ꝛ a dn̄o virilibus ei9 arefactis · postea ereptū esse iuxta morem gerophantarum · i · sacra loquētium in pontificatū eliopoleos · ꝛ huius filiā esse asenez quā postea ioseph accepit vxorem.

pater ait: Tunica filij mei est. Fera pessima comedit eum. Bestia deuorauit ioseph. Scissisq3 vestibus indutus est cilicio · luges filiū suum multo tempore. Congregatis aūt cunctis liberis eius · vt lenirent dolorē patris · noluit consolationem recipe · sed ait: Descendam ad filiū meū lugēs in infernum. Et illo pseuerante in fletu · madianei vendiderunt ioseph in egipto phutiphari eunucho pharaonis magistro militū.

Interlinear glosses: innocentia. — seuicia iudaica — Juxta illud: zel9 dom9 tue comedit me. — Bestialis populus. — Apertis sacramentis. — † Singulis annis ex paterna traditione recordatur ecclesia tristiciā apostolorū de morte christi. — † Planct9 iacob ꝓpheticus de morte christi filij · plus luget iudeorum perditionē q̄3 filij sui passionem. — Quia potestas paterna ꝑ filiū debellauit infernū. — † de cecitate iudeorum. — Indurata pfidia iudeorum. — doctores ex gentib9 accepto fidei precio christum in vniuerso mundo predicauerūt. — q2 emit eū in disciplinis ecclesiasticis castus popul9 qui sub malis principibus christianam nouit exercere militiā.

C. XXXVIII.

Anteq3 ioseph esset venditus.

Eo tempore descendens iudas a fratrib9 suis diuertit ad virum odollamitem nomine hiram: Viditq3 ibi filiaz hominis chananei vocabulo sue. Et vxore accepta ingressus est ad eam. Que cōcepit ꝛ peperit filiū: vocauitq3 nomē eius her. Rursū concepto fetu · natum filiū nominauit onā. Terciū quoq3 peperit quē appellauit sela. Quo nato: parere vltra cessauit. Dedit autē iudas vxorem primogenito suo her nomine thamar. Fuit quoq3 her primogenitus iude nequam in ꝯspectu dn̄i: ꝛ iō ab eo occisus est. Dixit ergo iudas ad onan filium suum: Ingredere ad vxorez fratris tui · ꝛ sociare illi: vt suscites semen fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci filios: introiens ad vxorem fratris sui · semē fundebat in

Interlinear glosses: Principes qui nocēt. — Pelliceus. — Principes inutiles. — Meror eorum. — † dimissio ei9 · q2 regnū iudeorū postq3 nocuit aut nō profuit · iudea reges habere desiit. — q2 peior est in nequicia nocens q̄3 nō proficiēs. — † quia taliū potestas destructa. — Per hunc significantur qui prodesse noluut. — Sic iudei terreno intelle

C. XXXVIII.

Eo tempore ꝛc. Aug. Querit' quomō ista fieri potuerūt. Si eniz postea q̄3 ioseph venit in egiptum · quomō intra · xx · ꝛ duos annos. Nam post tantū temporis colligit' in egiptū ad ioseph eos venisse cuz patre suo fieri potuit · vt filij iude ei9 etatis possent oms ducere vxores: Nā thamar nurū suā mortuo primogenito alteri filio dedit: quo etiā mortuo · expectauit vt cresceret tercius · ꝛ cū creuisset · nec illi dedit: timēs ne ꝛ ipse moreret'. Vn̄ factū est vt eidē socero se supponeret. Quomō h oia infra tā paucos annos fieri potuerūt · merito querit': nisi forte vt solet scriptura ꝑ recapitulationē aliquot annos ante venditum ioseph h fieri cepisse intelligi velit. Quia sic positū est vt diceret': Factū ē aūt in illo tp̄e. Vbi tn̄ querit': Si sedecim annoꝝ erat ioseph qn̄ vendit9 est: quot annoꝝ potuerit esse iudas quart9 fili9 iacob · qn̄ ip̄e primogenit9 ruben vt plurimū fratrē suū ioseph v · aut · vi · annis potuit ꝓcedere. Euidenter aūt scriptura dicit · xxx · annoꝝ fuisse ioseph qn̄ innotuit pharaoni. Cū ergo ip̄e āno septimodecimo venditus credat' · xiij · annos in egipto ꝑegerat ignot9 pharaoni. Ad hos aūt xiij · accesserunt · vij · anni vbertatis · ꝛ facti sunt · xx · His addunt' duo anni famis · q2 secūdo anno famis intrauit iacob in egiptū · cū filijs suis decē · et sunt vigintiduo quib9 aufuit Joseph a patre ꝛ fratrib9 suis. Quo medio tempore quomō fieri potuerūt de vxore ꝛ filijs ꝛ nuru iude oia q̄ narrant' inueniri difficile est · nisi forte credam9 mox vt adolescere cepit iudas: incidisse eū in amorē ei9 quā duxit vxorē: nōdum vendito ioseph.

Judas a fratribus ꝛc. Hic sicut ceteri patriarche xp̄m significat qui descēdit ad baptismū iohānis. Hyras eñ interp̄tat' vidēs deū. Odollamites testimoniū in aqua · q2 iohānes vidēs xp̄m venientē ad baptismū ait: Ecce agn9 dei. Ad h testimoniū adhesit xp̄o synagoga · quā significat sue filia chananei · q2 ei danda erat terra humilis ꝓfessionis · qđ interpretat' chanaā. Hec ergo synagoga p̄mo adhesit xp̄o · qn̄ petr9 ꝛ andreas ꝛ ceteri iohannis discipuli facti sunt discipuli xp̄i · quo ordine completa sunt: seq̄ns significat hystoria · narrans quomodo iudas intrauit ad thamar · q̄ idē significat qđ sue.

Que cōcepit ꝛc. Genuit synagoga principes · q̄ ei tanq̄3 mariti ꝓfuerūt · quoꝝ alij fuerūt nocentes · quos significat her: q̄ interpretat' pelliceus. Pellis eñ mortē significat · q2 primi parentes pellib9 induti addicti sunt morti. Alij inutiles · quos significat onā: q̄ interp̄tatur meror eoꝝ · q̄bus · s · nō prosunt.

Terciū quoq3 Isi. Terci9 filius qui thamar nō iungit': significat temp9 ex q̄ reges de tribu iude illi ꝓplo defecerūt. Erat quidē fili9 iude · h eū thamar non accepit: q2 erat trib9 iuda: h de ea nemo regnabat. Vn̄ sela Interpretatur dimissio ei9. Nō ptinēt ad hāc significatōez viri sancti · q̄ licet illo tp̄e fuerunt · ad nouū ptinēt testamentuz: q̄ ꝓphando vtiles fuerūt · sic dauid. Eo sane tp̄e q̄ iudea cepat ex iuda reges nō habere · nō ē ꝯparād9 maior herodes i regib9 ei9 · tā q̄3 marit9 thamar · q̄ alienigena. Hec ei sacramēto illo mystice vnctōis · tāq̄3 ꝯiugali federe coherebat. Sz extrane9 potestatē a romanis accepat · sicut filij ei9 tetrarche: quoꝝ vnus herodes · q̄ cū pilato in passione dn̄i ꝯcordanit. Hi ergo alienigene a deo nō deputabant' i regno mystico iudeoꝝ: vt ip̄i iudei publice clamarēt · nō habem9 regē nisi cesarē. Cū eñ ꝺ tribu iuda regnū defecerat: ventuꝝ erat regnū xp̄i qui nō obesset: ꝛ multū ꝓdesset. Vn̄ nō deficiet princeps ex iuda: donec veniet q̄ mittend9 est. Illo eñ tp̄e oīe magisteriū iudeoꝝ · ꝛ mystica vnctio vn̄ xp̄i vocabant' defecerat: qn̄ h̄m ꝓphiam danielis venit cui repositū est. Et vnct9 est sanctussanctoꝝ oleo exultatōis ꝓ ꝑticipib9 suis. Nat9 eñ herodis maioris tp̄e · passus in tp̄e herodis tetrarche. Hui9 venietis ad oues q̄ pierāt dom9 isrl' figurā gessit iudas · cū iret ad tondēdas oues in thamnas · qđ interp̄tabat' deficiēs. Jā eñ defecerat princeps ex iuda · ꝛ oīe magisteriū ꝛ vnctio iudeoꝝ. Venit aūt cū hyra odollamite. Odollamites interp̄tat' testimoniū in aqua. Cū h testimonio dn̄s venit habēs testimoniū quidē mai9 iohāne. Sz ꝓpter infirmas oues h testimonio vsus est i aqua. Hyras eñ interp̄tat' fratris mei visio · vidit frēm suū iohānes · cognate ei erāt maria ꝛ elizabeth. Vidit quoq3 dn̄m ꝛ deū suū: q2 sicut ait · ex plenitudine ei9 accepit. Vn̄: Inter natos mulieꝝ nō surrexit · m · i · b · q2 ex oīb9 ꝓnunciantib9 christū ipse vidit: q2 multi iusti ꝛ ꝓphete voluerūt videre · ꝛ non viderunt. Salutauit ex vtero · agnouit perfectius in columba: ꝛ ideo tanq̄3 odollamites ꝓhibuit testimonium in aqua.

Judas u · p · ꝛc. De iuda regia trib9 ꝓcessit · q̄ diu ꝓfuit iudaice plebi quā significat thamar · q̄ interp̄tat' amaritudo: q2 amaram se in passione exhibuit christo.

Thamar. Isi. Plebs iudaica cui de tribu

iuda reges tanq̄ ma riti dabant: q̄ amari tudo interp̄tatur. q2 dn̄o fellis poculū de dit. Duo genera pri cipū nō recte operanti um ī plebe. Vnū qđ obest. alter qđ nō ꝓ dest: significant in fi lijs iude. quorū vnus malignus ante dn̄m. alter fundebat semē in terra. ne fecūdaret thamar. Nec sūt am plius q̄ duo genera hominū inutilia. No centes. s. ⁊ ꝓdesse no lentes. ⁊ si quid boni habent in hac vita. ꝑdunt tanq̄ in terra fundentes. ⁊ q2 ī ma lo peior est qui nocet q̄ qui nō ꝓdest: ideo maior dicit' malign⁹ ñ minor q̇ semē fūde bat. Her quoq̄ int' pretat' pelliceus. qua lib⁹ tunicis iduti sūt primi homines. in pe na damnatōis. Onā meror quib⁹. s. nō ꝓ dest. cū habeat vnde ꝓsit. Mai⁹ vero ma lum est ablate vite quā significat pellis. q̄ non adiute qđ si gnificat meror eorū deus tñ vtrosq̄ occi dit: q2 regnū a talib⁹ tollit.

Cōsolatōe susce. Hier. Et cōsolat⁹ iu da ascēdit ad eos: q̇ tondebāt oues. ipse ⁊ hyras pastor eius odollamites. Pro pastore ī hebreo ami cus legit'. sed verbū ambiguū: q2 iisdē lit teris vtrūq̄ scribit'. ꝟ amicus rem. pastor room legitur.

Ad tonsores o. Strab. Venit dn̄s ad oues tondēdas. i. peccatis exonerādas de quib⁹ dicitur: den tes tui sicut grex ton sarum. thamar habitū mutat. Nā ⁊ cōmu tans interp̄tat'. Mu tat habitū ⁊ nomē. ⁊ fit de synagoga eccle sia. Sꝫ nomē amari tudinis manet. nō in qua fel dn̄o ministra uit: sed in qua petrus amare fleuit. Nam ⁊ iudas ꝯfessio dicit'. Confessioni ergo amaritudo mi sceatur: vt vera penitētia presignet'. Hac penitentia fecundet' in omib⁹ gē tib⁹ ecclesia cōstituta. Oportebat eñ pati christū ⁊ resurgere: ⁊ p̄dicari in nomine ei⁹ penitentiā ⁊ remissionem peccatorum ꝑ omnes gentes. Habitus quoq̄ meretricis. cōfessio peccatorum est. Thamar quippe ecclesiā de gē tib⁹ vocatā significat. sedēs cū ꝟ habitu ad portā enam. qđ interpretatur

ctu verba legis adulterantur. ne auditores eorū christiani fiant.

terram: ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco ꝑcussit eū dominus: eo ꝙ rem detestabilē faceret. Quāobrem dixit iudas thamar nurui sue. Esto vidua in domo patris tui: donec crescat se la filius meus: Timebat eñ ne ⁊ ipse moreretur sicut fratres eius. Que abijt. ⁊ habitauit in domo patris sui. Euolutis autē multis diebus mortua est sue vxor iude Qui post luctum consolatōe su scepta: ascēdebat ad tonsores oui

† Christus. ⁘ fratris mei visio. i. iohānes baptista. Testimoniū in aqua.

um suarum. † ipse ⁊ ⁘ hyras opilio gregis odollamita in thamnas. Nunciatūq̄ est thamar. ꝙ socer illius ascenderet in thamnas ad tondendas oues. Que depositis

† velamē est quo vtebātur palestine mulieres

viduitatis vestib⁹. assumpsit † teri

de synagoga fit ecclesia.

strum. ⁊ mutato habitu sedit ī bi uio itineris qđ ducit thamnā: eo ꝙ creuisset sela. ⁊ non eū accepis set maritū. Quā cū vidisset iudas suspicat⁹ est esse meretricē. Ope ruerat eñ vultū suū ne agnosce retur. Ingrediensq̄ ad eam ait: Dimitte me vt coeam tecum. Ne

Iam eñ ꝓpter preuaricationes post dorsum posue rat synagogam.

sciebat enim qđ nurus sua esset. Qua respondente: Quid dabis michi. vt fruaris cōcubitu meo?

Exprobrationē peccati. que penitenti anime obiicitur du dicitur. Quē fructū habuistis tunc in quibus nunc erubescitis.

Dixit: Mittā tibi hedū de gregi bus. Rursumq̄ illa dicente: Pa tiar qđ vis. si dederis michi arra bonem. donec mittas qđ pollice ris. Ait iudas: Quid vis tibi ꝓ arrabone dari? Respondit: Anu

Signaculū secretorū. † fidei sponsionē. ⁘ Iusticiā fidei.

lum tuum ⁊ † armillam ⁊ † baculū

Que sub antiquis infecūda manserat. nūc chri sto sociata filios diuersi generat meriti.

quē manu tenes. Ad vnū igit' coi tum concepit mulier: ⁊ surgens

q2 tempore primitiue ecclesie multi ex iudeis ad iudaicas reuersi sunt obseruātias:

abijt. Depositoq̄ habitu quē as sumpserat: induta est viduitatis

† vt plebs iudaica veteri vite renūciaret. ⁘ Christus. ⁘ Exprobrationē peccati.

vestibus: † Misit aūt ⁘ iudas ⁘ he

† dicentē. genimina vipe. ⁊c.

dum ꝑ pastorem suum † odollami

vt sacramenta cōmissa nō perderet.

tem: vt reciperet pignus qđ dede

q2 iudea postq̄ firmiter adhesit christo. nō se dit in biuio. nec fit mentio preteritorū delictorū

rat mulieri. Qui cū nō vidisset eā interrogauit homines loci illius Vbi est mulier que sedebat in bi uio? Respondentibus cunctis. non fuit in loco isto meretrix. Re uersus est ad iudā. ⁊ dixit ei: Nō inueni eam. Sed ⁊ homines loci illius dixerunt michi: Nunq̄ ibi sedisse scortū. Ait iudas: Habe

Quasi habeat pignora que accepit. quā cōfessio pecca ti immunem fecit ab exprobratione delicti.

at sibi: Certe mendacij nos argu ere non poterit. Ego misi hedum quē promiseram: ⁊ tu nō inueni sti eam.

Post cōfessionem trinitatis accusantur iudei cōuersi a non cōuersis: tanq̄ post deos alienos abierint. ⁊ semē abrae se nō fuisse mōstrauerint

Ecce aūt post tres mēses nunciauerunt iude dicentes: For nicata est thamar nurus tua. ⁊ vi detur vterus eius intumescere.

qui hic iudaicū populū significat. iniuste con demnantem christianorū fidē.

Dixit iudas: Producite eam vt comburatur. Que cum educeret' ad penam. misit ad socerum suū

Accusata a iudeis ecclesia. ostendit in se esse cōpleta legis ⁊ ꝓphetarū sacramēta. quibus cō probatis liberatur ab infamia.

dicēs: De viro cui⁹ hec sūt ꝯcepi Cognosce cuius sit anulus ⁊ ar milla et baculus. Qui agnitis

fons: q2 currebat ve lut ceruus ad fontes aquarū. ꝑuenire ad se men abrae. Illo nō cognoscēte fecundat' secundū illud. Po pulus quē nō cogno ui seruiuit michi. Ac cepit in occulto anu lum. monile. ⁊ virgā q2 vocatione signat'. iustificatōe decorat'. glorificatōe exaltat'. Quos eñ p̄destina uit. vocauit. iustifica uit. glorificauit: ꝟ in occulto vbi cōceptio sancte vbertatis fit.

Que depositis. ⁊c. Notandū etiā in tpib⁹ patriarcharū certa ⁊ sua fuisse vesti menta viduarū: nec qualia coniugatarū.

Sedit in biuio. Hie. Et sedit ad por tam enam. q̄ est ī trā situ thāna. Sermo hebraicus enā trāsfer tur in oculos. Nō est igit' nomen loci. ⁊ est sensus. Sedit in bi uio. siue in compito. vbi diligenti⁹ debet viator aspicere: quo gradiatur.

Misit aūt iudas Mittitur ꝓmissus he dus. tanq̄ meretrici. i. exprobratio peccati. ꝑ odollamitē. tanq̄ increpātem. Genimi na viperarū ⁊c. Sed eā nō inuenit peccati exprobratio. quā muta uit ꝯfessionis amari tudo.

In hoc facto iude nō iusticie cernit' sin ceritas: ꝟ ꝓmissionis fidelitas. Si eñ ser uaret iusticiā. seruan do castitatē: nō intro isset vt opinabat' ad meretricē. Sꝫ qđ ꝓ misit fideliter per pa storem transmisit.

Que cū educe. Isi. Postea vo pu blicis signis anuli mo nilis ⁊ virge. vicit te mere iudicātes iude os: quos iam iudas significabat. qui ho die quoq̄ dicūt non hūc esse populū chri sti: nec abrae semē. ꝟ ꝓlatis documentis nostre vocationis. iustificatōis. ⁊ glorificatōis cōfun dunt'. ⁊ nos magis q̄ se iustificatos esse ꝯfitent'. Pignora eñ se habere re fert ecclesia. q̄ accusatur a iudeis quasi adultera legis. ꝟ ostēdit virgā signū passionis. ⁊ monile legittima legis. ⁊ anulū pign⁹ immortalitatis.

Qui agnitis ⁊c. Hiero. Cognouit aūt iudas ⁊c. In hebreo habe tur. Iustificata est ex me; non ꝙ iusta fuerit: sed ꝙ comparatione illius.

minus male fecerit ñ vaga turpitudine: ƀ requirendo filios.

Instante aũt ꝛc. Nõ prim⁹ q̇ dicitur zara manuz emisit: ꝛ obstetrix coccinũ ligauit ꝛ ipso manum retrahente: posterior q̇ vocat' phares manũ porrexit: ꝛ nascendo ꝑcessit. significauit ꝙ israel ĩ ope legis manum extenderet ꝛ ꝓphetaꝝ ꝛ ipsi⁹ christi cruore pollutã cõtraheret. Popul⁹ vero gentiũ postea ꝓrumperet: vt essent primi nouissimi ꝛ nouissimi primi.

Quare diuisa. ꝛc. Hiero. Pro maceria aq̇la ꝛ simach⁹ diuisionẽ trãstulerũt qd hebraice dr phares. Ab eo igit' qd diuiserit mẽbranulã secundinaꝝ diuisionis nomen accepit. Vñ ꝛ pharisei q̇ se q̃si iustos a ꝓplo sepauerãt .i. diuisi dicebantur.

Zara interpretatur oriens. qꝛ prim⁹ apparuit. Vel qꝛ plurimi iusti ex eo nati sunt. sicut dicit' in paralipomenon.

C. XXXIX. Igitur ioseph. ꝛc. Augu. Ad ordinẽ tendit scriptura vnd recesserat eorum que supra gesta sunt.

Fuit dominus ꝛc. Grego. Multi humana sapiẽtia inflati dũ desiderijs suis diuina iudicia cõtraire aspiciũt astute reluctari conantur: ut ad votũ suũ sńperne dispositionis vim intorqueant: ƀ inde volũtatẽ dei ꝑagunt. vñ mutare cõtendunt. ꝛ cõsilio dei resistentes obsequũtur. qꝛ h ei⁹ dispositioni militat. qd ꝑ humanũ studium resultat. Vñ qui cõprehendit sapientes in astutia eoꝝ. Ioseph somniũ viderat ꝙ manipuli fratrũ manipulũ suũ adoraret: ꝛ se ipsum sol ꝛ luna cũ ceteris stellis. Cũq3 fratres subijci ei⁹ dominio metuerent: in puteũ deponũt ꝛ hismaelitis vendunt. Qui in egiptũ duct⁹ seruituti subditus. luxurie accusatõe damnatus. castitatis merito adiutus. ꝓphetie iudicio erept⁹. omi egipto prelatus est. Per supnam vero sapientiã ꝓuidus frumẽta cõgessit: ꝛ futuro periculo necessitatis obuiauit. Cunq3 in orbe fames inhorruit. iacob filios in egiptum misit. qui frumentoꝝ dispẽsationi ioseph ꝑpositum inueniũt. quẽ vt alimẽta mererent' cõpulsi sunt adorare. Ioseph ab eis venditus fuerat ne adoraret': ꝛ adorat⁹ est. qꝛ vendit⁹. ꝛ coacti sunt dei volũtatem ꝑagere qꝛ moliti sunt cõmutare. Iustus quoq3 ꝛ misericors de⁹ mortalium facta

† Laudatur fides ecclesie. cognoscitur eniz regnum iudeorum defecisse.
munerib⁹ ait: † Iustior me est: qꝛ nõ tradidi eã sela filio meo. At tñ
.i. carnales nõ approbauit obseruãtias.
vltra nõ cognouit illaz. Instante
figura duorũ populorũ.
autem partu apparuerũt gemini in vtero. Atq3 in ipsa effusione in
Iudaic⁹ qui manũ in exterioribus exercuit. pollutã sanguine sanctorũ ꝛ ipsius christi.
fantum vnus protulit manuz in
figurã sanguinis effundẽdi.
qua obstetrix ligauit coccinum dicens: Iste egredietur prior. Illo
qꝛ carnalia christo veniẽte exercere nõ potuerunt sacrificia.
vero retrahente manuz egressus
† qui gentilem populũ significat.
est † alter. Dixitq3 mulier: Quare
Secũdinarũ mẽbranula quã rupit cũ manũ emisit vt alter nasceretur. miratur ergo mater de hac contentione ꝙ primus fit nouissimus ꝛ nouissimus primus.
diuisa est propter te maceria? Et ob hanc causam vocauit nomen
diuisio.
eius phares. Postea egressus est frater eius in cui⁹ manu erat coc
.i. orientem.
cinum: quẽ appellauit zaram.

C. XXXIX.
Redit ad ordinẽ superiorũ.
IGitur duct⁹
† .i. xp̄s predicat⁹ ꝑ mundũ. †† preccio fidei
est † ioseph in egiptũ: †† emitq3 euz
Castus in fide popul⁹ qui aliquãdo cogitur mundanis seruire principibus.
phutiphar eunuchus pharaonis princeps exercitus vir egiptius
qꝛ gentes gentibus christũ annunciauerũt.
de manu hysmaelitaruz a quib⁹
pater.
perductus erat. Fuitq3 dominus
† filio. †† factis ꝛ dictis.
cum † eo: ꝛ erat vir in †† cunctis pro
Ecclesia
spere agẽs. Habitauitq3 i domo
dei cui⁹ christus seruus secundũ carnẽ.
domini sui. qui optime nouerat esse dominũ cum eo: ꝛ omnia que
quecũq3 faciet prosperabuntur.
gereret ab eo dirigi in manu illi⁹. Inuenitq3 ioseph gratiaz coram domino suo ꝛ ministrabat ei. A

quo prepositus omibus gubernabat creditam sibi domũ ꝛ vniuersa que ei tradita vel credita fuerant. Benedixitq3 dominus domui egiptij ꝓpter ioseph ꝛ multiplicauit tam in edibus q̃3 in agris cunctam eius substantiam. Nec quicq̃3 aliud nouerat: nisi panez
christ⁹ speciosus
quo vescebatur. Erat aũt ioseph
forma pre filiis hoim. in cui⁹ manu oĩa dirigũt
pulcra facie ꝛ decorus aspectu.
Post multos itaq3 dies iniecit
† synagoga. †† Luxuria que pudiciciã infestare tentat. sed vir castus bona sibi collata ad memoriã reducit. ꝛ tentationem qua pulsatur euincit.
† domina sua †† oculos in ioseph ꝛ ait: Dormi mecuz. Qui nequaq̃3 acquiescens nephario operi dixit ad eam: Ecce dominus me⁹ omibus michi traditis ignorat quid habeat in domo sua: nec quicq̃3 est qd in mea non sit potestate. vl' non tradiderit michi preter te: q̃ vxor ei⁹ es. Quomodo ergo possum malum hoc facere: ꝛ peccare
Sic incẽtiua libidinum frequẽter impetunt castitatem.
in dominuz meũ? Huiuscemodi verbis per singulos dies loquebãtur ꝛ mulier molesta erat adolescenti: ꝛ ille recusabat stuprum Accidit autem quadam die vt intraret ioseph domũ ꝛ opis quippiam absq3 arbitris faceret: ꝛ illa
qꝛ solitudo sceleri oportuna videbatur.
apprehensa lacinia vestimẽti ei⁹ diceret dormi mecũ. Qui relicto i manu ei⁹ pallio fugit: ꝛ egressus

disponẽs. alia ꝯcedit ꝓpitius: alia ꝑmittit irat⁹. ꝛ q̃ ꝑmittit iratus: sic tolerat vt ĩ cõsilij vsũ vertat. Vñ fit. vt qd sine volũtate dei agit': volũtati dei ꝯtrariũ nõ sit. qꝛ dũ in bonũ vsũ mala facta vertunt': ei⁹ consilio militãt. etiã que repugnãt. Vñ: Magna opa dñi exq̇sita in o. v. e. Sic ei opa magna sũt: vt ꝑ omẽ qd agit' ab hominib⁹ ei⁹ volũtas exq̇ratur Nã sepe inde pficit': vnde repelli putatur Vñ: Oĩa quecũq3 voluit de⁹ f. in c. ꝛ in t. Hinc salomon ait Nõ est sapiẽtia. non est prudẽtia. nõ ẽ cõsilium ꝯtra dñm. In cũctis ergo q̃ agim⁹. vim supne volũtatis inq̇ram⁹. cui cognite debemus famulari. ꝛ q̃si ducẽ itineris seq̇ ne etiã nolẽtes seruiamus ei. Vitari enim vis supni ꝯsilij nõ ṗt ƀ magna uirtute hãc temperat: q̇ se sub ei⁹ nutib⁹ r̃frenat. eiusq3 pondera leuiat: q̇ volens portat.

Post multos itaq3 ꝛc. Gre. Qui mundi successib⁹ eleuat⁹. luxuria se tentari sẽsit. ioseph ad memoriã reuocet: ꝛ se in arce castitatis seruet q̇ ait: Ecce dñs me⁹ oĩb⁹ michi traditis .i. q. h. i. d. s. ꝛc. Ubi patet. qꝛ oĩa q̃ assecutus fuerat. repẽte ad memoriã r̃tulit: ꝛ malũ qd pulsabat euicit Cũ em̃ voluptas tentat in ꝓspis. ipsa sũt opponẽda tentationi ut eo erubescam⁹ praua cõmittere: quo a deo meminim⁹ gratuita bona pcepisse. qꝛ em̃ voluptas ex ꝓspitate nascit': eiusdẽ ꝯsideratõe feriat'.

Iniecit domina sua. Isi. All'. Hec figura est synagoge. que sepe mechata est post deos alienos: ꝛ volebat xp̄m in adulterij sui scelere detinere. vt negaret se deuz esse. ꝛ pharisçoꝝ magis ꝛ scribaꝝ. q̃3 legis ꝑcepta seruaret. q̇ illi velut marit⁹ erãt. Sȝ nõ acquiescens illicite doctrine synagoge. manu veste corpis apphensus: carne se exuit: ꝛ lib in celũ ascendit. Calumniata est meretrix: vbi tenere nõ potuit dicẽs: ꝙ templum dei blasphemaret. ꝛ legis transgressor esset. Illũ aũt carcer nõ terruit: nõ inferna tenuerunt. Ubi em̃ veluti puniend⁹ descẽderat: inde alios liberauit.

Qui relicto in manu ꝛc. Sic nos tentãt carnis illecebre. ꝛ succutiunt vestem carneã. Sed vir castus mauult omia vincula dirumpere: q̃3 se turpitudini subiugare.

Grego. Alt'. Qui
relicto in manu. e. zc.
Quia dñi synagoga
xp̄m purũ hominem
credẽs: adulterino cõ
plexu cõstringere vo
luit: ipse tegimẽ litte-
rę oculis ei⁹ obiecit. ⁊
ad cognoscendã di-
uinitatis potentiã cõ
spicuũ se gentib⁹ prę-
buit. Vñ. Vsq3 ho-
die dũ legit' moyses
velamẽ est super ocu
los cordis eoꝝ: q2 sci
licet adultera palliũ
retinuit: ⁊ quez male
tenebat: nudũ amisit

est foras. Cunq3 vidisset mulier
ſ velamen littere.
vestem in manibus eius. ⁊ se esse
contemptam: vocauit homines
domus suę. ⁊ ait ad eos: En intro
duxit virum hebręũ vt illuderet
nobis. Ingressus ē ad me. vt coi
ſ Quē no potuit contaminare verisimilib⁹ cõ
ret mecum. Cunq3 ego succlamas
iecturis nititur infamare.
sem. ⁊ audisset vocem meam: reli
quit pallium qd̕ tenebam ⁊ fugit
ſ ad gentes.
foras. In argumentuz ergo fidei
retentum palliuz ostendit marito
reuertenti domũ ⁊ ait: Ingressus
est ad me seruus hebręus quem
adduxisti: vt illuderet michi. Cũ-
q3 vidisset me clamare: reliqt pal
lium. ⁊ fugit foras. His auditis
ſ vel nimium.
dominus. ⁊ multũ credulus ver
bis coniugis. iratus est valde.
ſ descendit christ⁹ in infernũ. ſ Innocentem ad penam nocentiũ.
tradiditq3 ioseph in carcerez. vbi
vincti regis custodiebãtur: ⁊ erat
ibi clausus. Fuit aũt domin⁹ cuz
† ſ q2 christ⁹ inter mortuos liber.
ioseph. ⁊ † misertus illius: dedit ei
ſ Sui. sine cui⁹ nutu nec puniuntur mali. nec coronantur boni.
gratiã in cõspectu principis carce
ſ q2 tradita est christo potestas supernorum ⁊ infernorum.
ris. Qui tradidit in manu ipsius
vniuersos vinctos q̄ in custodia
tenebãtur. ⁊ quidquid fiebat sub
ipo erat: nec nouerat aliquid cun
ctis ei creditis. Dominus eñ erat
cum illo: ⁊ omnia opera eius diri
gebat.

C. XL.
Duo eunuchi
Isi. Inuenit ioseph
duos eunuchos ĩ car
cere. i. duos populos
fideliũ ⁊ infideliũ. q̄
sub peccato adę trãs
gressioni obnoxij te-
nebant'. Eunuchi di
cti: q2 castã accepant
regulã disciplinę. elo
quia dñi. eloquia ca
sta. Sz post trinã lu
cem dño ab inferis re
surgente. ⁊ legis ob-
scura tanq3 ioseph sõ
nia reuelante: solut⁹
est a peccatis ⁊ carce-
re inferni credentiuz
populus. ⁊ ministerio
diuinę legis reddit⁹
Incredulus autem.
iudeoꝝ popul⁹: q2 in
cõuersione ligno nõ
credidit: trãsgressiõis
ligno suspenditur'

Pincerna regis
Hiero. Vbi nos po
suimus principem vi
narioꝝ. in hebręo ha
bet' meseth. illud ver
bum qd̕ in noĩe serui
abrae dudũ legimus
qd̕ nos posuim⁹ mo-
re vulgi vocare pin-
cernam. ⁊ vsq3 hodie
apud barbaros ma-
xime dignitatis est re
gi poculũ porrexisse.

C. XL.

His ita gestis
ſ q2 peccauerũt duo populi ori
accidit vt peccaret duo eunuchi
ginaliter ⁊ actualiter. ⁊ ideo in infernũz. quasi in carcerem retrusi.
pincerna regis ęgipti. ⁊ pistor do
mino suo. Iratusq3 ꝯtra eos pha
ſ gẽtilis. qui mustũ dilectõis ꝓpinauit dilecto
rao. nam alter pincernis pręerat
ſ Iude⁹. qui apud hieremiã lignũ mittit in panem vite.
alter pistoribus: Misit eos ĩ car-
cerem principis militum. in quo
† ſ Innocẽs cũ nocentibus ·†· ſ cui⁹ nutu omnia fiunt.
vinct⁹ erat ⁊ † ioseph. At ·†· custos
† ſ Erudiendos. ·†· ſ Christo.
carceris tradidit † eos ·†· ioseph qui
ſ verba salutis.
⁊ ministrabat eis. Aliquãtum tem
ſ Iudei sub lege. gentiles sub tutoribus ⁊ actorib⁹ vsq3 ad prefinituz tem
poris fluxerat: ⁊ illi in custodia te
pus a patre. † ſ Non pro meritis suis videtur
nebantur. Viderũtq3 ambo † som
somnium. sed vt ioseph qui latebat manifestaretur ⁊ magnificaretur.
nium nocte vna. iuxta interp̄tati
onem congruã sibi. Ad quos cũ
introisset ioseph mane. ⁊ vidisset
eos tristes. sciscitatus est dicẽs:
Cur tristior est solito hodie facies
vestra? Qui responderũt: Som
ſ q2 clausa fuit ꝓphe
nium vidimus. ⁊ nõ est qui inter
tia. donec venit christus qui apuit librũ ⁊ soluit signacula eius.
pretetur nobis. Dixitq3 ad eos
ioseph. Nunquid nõ dei est inter
pretatio? Referte michi quid vi-
ſ q2 paucis de iuda saluatis. popul⁹ gentiũ ad
distis. Narrauit prior ꝓpositus
salutem precucurrit.
pincernarum somnium suũ. Vi-
† ſ que dicit. ego vitis vera. in qua radicata est ecclesia. de qua dicitur. ⁊ vos palmites.
debam coram me † vitem in qua
† ſ Coniugati. continẽtes. rectores.
erant tres † propagines. crescere
ſ Ecclesia ꝓducit paulatim germen fidei. florida in neophitis. matura in pfectis. de qua etiaz vinũ exprimitur cũ prelo passionis calcatur qd̕
paulatim in gemmas: ⁊ post flo-
pharaoni. i. mundi potestatibus ꝓpinatur. cum
res vuas maturescere. calicemq3
christi passio eis imitãda aut credẽda predicat.
pharaonis in manu mea. Tuli er
go vuas. ⁊ expressi in calice quē
tenebam: ⁊ tradidi poculum pha
† ſ Quãuis ad
raoni. Respõdit ioseph: † Hęc est
christiana tempora ptinet ꝓphetia. interpretatur tñ secundũ euentũ rerũ mox futurorum.
interpretatio somnij. Tres ꝓpa-
gines tres adhuc dies sunt. post
quos recordabitur pharao mini
sterij tui. ⁊ restituet te in gradum
pristinum: dabisq3 ei calicē iuxta
officium tuuz sicut ante facere cõ
sueueras. Tantuz memento mei
cũ bene tibi fuerit: ⁊ facias mecũ
misericordiam vt suggeras pha-
raoni vt educat me d̕ isto carcere
quia furto sublatus sum de terra

Videbã corã
zc. Hiero. Et ecce vi
tis in cõspectu meo: ⁊
in vitę tres fundi. ⁊
ipsa germinans tres
undos. tria flagella
tres ramos siue ꝓpa-
gines hebrę⁹ sermo si
gnificat: q̄ ab illis vo
cant' syriachim.

Tria canistra
Aug. Ubi in latinis codicib⁹ tria canistra farine scriptũ est. greci habent codrithon. qđ interp̃tat᷑ panes cibarios. Sed illud mouet quomodo panem cibariũ potuerit pharao habere ĩ escis. Dicit eñ supiore canistro om̃ia opa fuisse pistoria. e quibus pharao edebat. Sꝫ intelligendũ est etiaꝫ p̃mũ canistꝝ habuisse panes cibarios: qꝛ dictum erat tria canistra codrithon. ⁊ desuper fuisse illa. ⁊ ex omni genere pistorij opis. in eodẽ .s. canistro supiore.

Natalicius pharaonis. Pharao ⁊ herodes diẽ natiuitatis celebrauerũt: qꝛ ex hora natiuitatis se reges fuisse putauerunt.

C. XLI.

Putabat se ⁊c.
Aug. Sicut seruus abrae dixit Ecce ego sto sup fontẽ aque h̃ locutõ si intelligatur in psalmo ubi scriptũ est: Qui fũdauit terram sup aquas: non cogunt᷑ homines putare sicut nauẽ natare terraꝫ sup aquas. Intelligit᷑ eñ ꝙ altius sit terra q̃ꝫ aqua. Altius quippe aquis sustollit᷑: vbi habitãt terrena animalia.

De quo ascen.
Hier. Ecce de fluuio ascendebant septẽ boues speciose ad vidẽdũ. ⁊ electe cornib⁹. ⁊ pascebãtur in inachi chis. ⁊ ĩ genesi scriptũ ẽ inachy. ⁊ nec grec⁹ sermo ẽ. nec latinus. Hebre⁹ quoqꝫ corrupt⁹ ẽ. Dicit᷑ eĩ iachy .i. in palude. Sed qꝛ u. littera apud hebreos ⁊ y. similes sunt. ⁊ tñ magnitudĩe differũt. p hahu hahi. lxx̃ transtulerũt ⁊ secũdũ ꝯsuetudinẽ suã ad exprimendã duplicem aspirationẽ heth. hebraice littere. chi grecam copulauerunt.

hebreorũ: ⁊ hic innocens in lacũ missus sum. Uidens pistorũ magister ꝙ prudenter somniũ dissoluisset. ait: Et ego vidi somniuꝫ. ꝙ
† Hiero. Pro tribus canistris codrithon. tres cophinos farine habetur in hebreo.
haberem † tria canistra farine sup caput meuꝫ. ⁊ in vno canistro qđ erat excelsius. portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria: auesqꝫ comedere ex eo. Respondit ioseph: Hec est interpretatio somnij. Tria canistra tres adhuc dies sunt: post quos auferet pharao caput tuum. ac suspẽdet te in cruce: ⁊ lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tercius natalici⁹ pharaonis erat: Qui faciẽs grande conuiuiũ pueris suis. recordatus est inter epulas magistri pin
Qui cali
cernarum ⁊ pistoꝝ principis. Re
cem domini accepit liberari meruit.
stituitqꝫ alteꝝ in locum suum: vt
Etiã p vasa ire ministratur poculum vite vasis misericordie. qui in panẽ do
porrigeret regi poculũ. Alteꝝ su
mini lignũ misit. p ugnũ periit.
spendit in patibulo: vt cõiectoris
prosperitas stul
veritas probaretur. Et tñ † succe
torũ perdet illos.
dentibus prosperis: prepositus pincernarum oblit⁹ est interpretis sui.

C. XLI.

Post duos annos vidit pharao somniũ. Puta
† qui significat cursũ labiliũ sup quẽ stat qui amorẽ temporaliũ calcat.
bat se stare sup † fluuium. de quo
† gratie spirituales que pcesserũt ad nutriendam infantiã primitiue ecclesie.
ascendebant septem † boues pul
cre ⁊ crasse nimis: ⁊ pascebantur
† humilibus. vnde. Sup quẽ r. s. m. n. s. h. ⁊. q ⁊. t. u. m.
in locis † palustribus. Alie quoqꝫ
Spirituales nequitie.
septem emergebãt de flumine fe
nulli nutrimento apte.
de. confecteqꝫ macie. ⁊ pascebantur in ipsa amnis ripa in locis
† Tenellis mentibus. † Cõsumpserũt omnem decoreꝫ virtutũ in animab⁹ que specieten⁹ habebant cultum virtutum.
† virentib⁹: † deuorauerũtqꝫ eas. quaruꝫ mira species ⁊ habitudo corporum erat. Expergefact⁹ pha
† geminatio somnii. cõfirmatio est presagii.
rao rursũ dormiuit: ⁊ † vidit aliud somnium. Septem spice pullulabant in culmo vno plene atqꝫ formose. Alie quoqꝫ totidẽ: † spice te
† Spicarũ macie. verbi dei famẽ. cum refrigescẽte charitate. in fine seculi abũdabit iniquitas
nues ⁊ pcusse vredine oriebãtur: deuorantes omneꝫ prioꝝ pulcritudinem. Euigilans post quieteꝫ ⁊ facto mane pauore pterrit⁹ misit ad oẽs ꝯiectores egipti. cũctosqꝫ sapientes. ⁊ accersitis narrauit somnium: nec erat qui interp̃tare
qꝛ mysteriũ qđ absconditũ in deo a seculis in deo apparẽte mediatore ⁊ predicãte. maĩfestũ ẽ.
tur. Tunc demũ reminiscens pincernarum magister ait: Cõfiteor peccatum meũ. Iratus rex seruis suis me ⁊ magistrum pistoruꝫ retrudi iussit in carcerem principis militũ: Ubi vna nocte vterqꝫ vidimus somnium presagium futurorum. Erat ibi hebreus eiusdeꝫ ducis militum famulus. cui narrantes somnia: audiuim⁹ quidquid postea rei probauit euent⁹. Ego eñ redditus suꝫ officio meo ⁊ ille suspensus est in cruce. Pro
Christus re
tinus ad regis imperiũ eductum
surgẽs a morte tondetur. qꝛ passibilitate ⁊ mortalitate. quasi capillorum supfluitate exuitur. ⁊ veste immortalitatis induitur.
de carcere ioseph totonderũt: ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait: Uidi somnia. nec est qui
vel sapientissime
edisserat q̃ vidi: ⁊ audiui te prudẽtissime cõijcere. Respõdit ioseph Absqꝫ me deus respondebit prospera pharaoni. Narrauit ergo
Alias pharao.
ille que viderat. Putabã me stare super ripam fluminis. ⁊ septeꝫ boues de amne ꝯscẽdere pulcras
Rotundis ⁊ plenis pinguedine.
nimis ⁊ obesis carnibus: que in pastu paludis virecta carpebant Et ecce has sequebant᷑ alie septẽ

Tunc demum.
Quia gentilis ppl'us tandẽ p exhibitionẽ p̃teritoꝝ: se intulit in spem futuroꝝ.

Putabaꝫ me stare super ripã
Septem anni qui septeꝫ spicis plenis. vl' septẽ vaccis pinguibus ostendũtur. spiritualia dona significant: quib⁹ vbertas fidei larga pietate redundat Septẽ vero steriles ⁊ ieiuni. veritatis ⁊ iusticie fameꝫ in nouissimo tẽpore.

Nunc ergo &c.
Hoc tempore gratie videmus impletũ. q̄r abundante doctrina apostolica septiformi spiritu ministrata. diuina dispositione per singulas vrbes epi & doctores ordinati sũt qui abundantia doctrine diuinitus sibi collate libros sãctos scripserũt. quib9 abũdante fame verbi. et deficientib9 doctoribus indigẽtiã vestrã reficeremus.

Et quintã partẽ
Notandũ q̄ egiptij quintã partẽ frugũ in horrea regis cõgregant: q̄r filij tenebrarum quinq̄ sensibus dediti celestia nõ curant. sed veri israelitę decimas dant. q̄r celestem patriã cui9 decima pars corruit. reformare laborant.

Isi. Cõgregauit
ioseph p septẽ annos omnẽ frugũ abundãtiam. i. frumẽta fidei sanctoꝝ horreis condens per septẽ charismata. quasi septẽ annos. ut cũ. vij. ãni inopię ceperint. i. cũ iniq̄tas occurrerit septem capitaliũ criminũ sb antixp̄o. qñ fames fidei fuit & salutis. tũc sancti habeãt copiosam iusticię frugẽ. ne fides eoꝝ inopia sermonis deficiat.

Qui spiritu &c.
Aug. Tercio nisi fallor insinuat nobis in h libro spiritussanct9 Primo vbi dictum est. Spirit9 dei ferebat sup aquas. Secundo vbi dixit deus Nõ pmanebit spiritus me9 in hominib9 istis &c. Tercio cum dicit pharao in ioseph esse spiritũ dei Nondũ tñ legimus spiritũsanctum.

Dixitq̄. Isi. Joseph qui typũ xp̄i gerebat. currum meruit & preco p̄conauit ante eũ. & cõstituit eum pharao sup vniuersam terrã egipti: & dominus noster postq̄ distractus est a iuda sicut ioseph a fratribus: & de inferni carcere surrexit: ascendit

boues. intantũ deformes & macillentę. vt nunq̄ tales i terra egipti viderim. Que deuoratis & cõsumptis prioribus. nullum saturitatis dedere vestigiũ. sed simili macie & squalore torpebant. Euigilans rursum sopore depressus vidi somniũ: Septem spicę pullulabant in culmo vno plenę atq̄ pulcerrimę. Alię quoq̄ septem tenues & pcussę vredine oriebantur e stipula. quę priorum pulcritudinẽ deuorauerunt. Narraui coniectoribus somnium: & nemo est qui edisserat. Respõdit ioseph Somnium regis vnũ est: Quę facturus est deus ostendit pharaoni. Septem boues pulcrę & septem spicę plenę septẽ anni vbertatis sunt: eandemq̄ vim somnij

† Sic somniũ interpretatur. vt temporũ euentui & mistico intellectui seruiat.

comp̄hendũt. † Septẽ quoq̄ boues tenues atq̄ macilentę q̄ ascẽderunt post eas. & septem spicę tenues & vento vrente percussę septem anni sunt vẽturę famis: qui hoc ordine complebuntur. Ecce septem anni venient fertilitatis magnę in vniuersa terra egipti: quos sequentur septem anni alij tante sterilitatis: vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia. Cõsumptura est eñi fames omnẽ terram: & vbertatis magnitudinẽ perditura est inopię magnitudo. Qd autẽ vidisti secundo. ad eandem rem pertinens somnium firmitatis indicium est: eo q̄ fiat sermo dei. & velocius impleat. Nũc ergo prouideat rex virũ sapientẽ & industrium. & p̄ficiat eũ terrę egipti. qui constituat p̄positos

vel cunctas.

per singulas regiones: & quintã partem fructuum per septem annos fertilitatis. qui iam nunc futuri sunt congreget in horrea: et omne frumentum sub pharaonis potestate condatur: seruetur q̄ in vrbib9. & p̄paretur futurę septẽ annorum fami. quę pressura est egiptum: & non consumetur terra inopia. Placuit pharaoni consilium: & cunctis ministris eius. Locutusq̄ est ad eos: Num inuenire poterimus talem virũ qui spiritu dei plenus sit? Dixit ergo ad ioseph: Quia ostendit tibi deus omnia quę locutus es: nunquid sapientiorem & consimilem tui inuenire potero? Tu eris super domum meam: & ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Uno tantum regni solio te p̄cedam. Dixitq̄ rursum pharao ad ioseph: Ecce cõstitui te super vni-

Qd pontificatum fidei significat qd est in potestate christi.

uersam terram egipti. Tulit anulum de manu sua. & dedit in manu eius. vestiuitq̄ eum stola † bissina: & collo torquem auream circũposuit. Fecitq̄ eũ ascẽdere super currum suum secundum clamante p̄cone: vt omnes coram eo genu flecterent. & p̄positum esse scirent vniuersę terrę egipti. Dixit quoq̄ rex egipti ad ioseph Ego sum pharao: absq̄ tuo imperio non mouebit quisq̄ manum

† Que significat carnẽ christi. de terra virgĩe assumptam. & ad decorẽ immortalitatis diuersis passionibus ductam.

Celestem sapientiã. que sicut circulus. nec initio nec fine clauditur.

Sic christ9 munerib9 decorat9 diuinis celos ascendit.

q̄r transcẽdit omnẽ volubilitatẽ tpaliũ rerũ.

Johãne baptista. qui ait. Parate viam domino. vel tuba angelica que venientẽ ad iudicium preueniet.

currũ cęlestis regni. de quo dicit: currus dei decẽ milib9 multiplex. & accepit potestatem p̄dicandi & iudicandi a patre. Vnd Dedit ei nomen. qd est sup om̄e nomẽ &c Accepit quoq̄ anulum. i. pontificatũ fidei: quo credentium anime salutis signo signant. frontibusq̄ & cordib9 nostris p signum crucis figura ęterni regis imprimit. Induit stola bissina. i. carne sancta bysso splendidiore. & stola immortalitatis. Accepit quoq̄ torquẽ auream. i. intellectũ bonum. Preco antecedit eum. i. iohs baptista. qui ait: Parate viã domino. Habebit & aliũ preconem: q̄r veniet in tuba angeli.

Ecce cõstitui te &c. Joseph de carcere eductus: super egiptum cõstituit. & xp̄s resurgens accepit nomen qd est sup om̄e nomẽ. vt in nomine hiesu omne genu flectatur.

Clamãte p̄cone &c. Et clamauit ante eum p̄co: & cõstituit eũ sup omnẽ terrã egipti. pro quo aquila transtulit. Et clamauit in cõspectu eius adgeniculationem Simach9 ipsũ hebręũ posuit. Et clamauit ante eũ abreth Vñ michi videt nõ tam p̄co vel adgeniculatio. q̄ in salutãdo vel adorando ioseph accipi potest intelligenda. q̄ qd hebręi tradunt dicẽtes patrẽ teneꝝ ex h sermone trãsferri. ab q̄ppe dicitur pater. reth delicatus vel tenerrimus. significante scriptura: q̄ iuxta prudẽtiam omniũ pater fuit: sed iuxta ętatẽ tenerrimus adolescens & puer.

Et vocauit zc.
Hiero. Et vocauit
pharao nom̄ ioseph
phasnecphane. z de/
dit ei assenez. f. p. s. e.
Licet h nomē hebrai
cę absc̄ōditorꝝ repto
rem sonet: tn̄ quia ab
egiptio ponit' ipsius
linguę debet habere
rationez. Interp̄tat'
ergo phasnecphane.
siue vt. lxx. transferre
voluerūt spontūpha/
nec saluator mundi.
eo ꝙ orbem terrę a fa
me liberauit. Notan
dū aūt ꝙ dn̄i quon/
dam z emptoris sui
filiā vxorē acceperit:
qui ad id locorꝝ pon
tifex eliopoleos erat.
Neqꝫ ph as erat abs
qꝫ eunuchis ydoli il/
lius esse antistites: vt
vera illa hebreorꝝ su/
per eo quā ante dixi/
mus suspitio compro
betur.

Et dedit illi ux.
zc. Aug. Queri solz
cui⁹ phutipharis al's
petefre vt pleriqꝫ ha
bent z corruptę vt su
pra dictū est. vtrum
illi⁹ cui⁹ seru⁹ fuit. an
alteri⁹? Sz credibili
us alterius. Nā de il
lo quomodo credat'
multa sunt q̄ moue/
ant. Primum q: scri
ptura nō memorauit
cū videat' hoc nō pos
se pręterire qd̄ ad io/
seph gloriā ptinebat
vt ei⁹ filiam duceret
cui⁹ seruus fuit. De/
inde quomodo spa/
do filiā habere potuit
Sed respondet' quo
modo vxorem? Po
stea eñ credit' absci/
sus vel casu vel spon
te. Et ꝙ honor ei⁹ q̇
solet nō memoratur
.i. ꝙ archimachir⁹ fu
it: quē principē coco/
rum latini interp̄tati
sunt. principem mili/
tię quidā intelligunt
Sz etiā hic respōde
tur. duos illum hono
res habuisse: sacerdo
tium solis. z militię
principatū. Cōgruę
autez alibi ille honor
memorat': qui talib⁹
congruit actib⁹. Hic
vero postq̄ꝫ in ioseph
apparuit non parua
diuinitas: honor soce
ri ei⁹ debuit nomina
ri. qui ptinet ad diui

aut pedem in omni terra egipti.
† ſ vt recti⁹ gereret christi similitudinē: qui sal
Vertitqꝫ nomē illi⁹: z † vocauit eū
uator nō modo egipti: sed totius mundi.
lingua egiptia ca saluatorez mun
ſ Joseph sublimat⁹ ducit vxorē. z christ⁹ ascē
dit ad celos subleuat⁹. sociat sibi ecclesiā de gē
tibus. quā bene significat filia sacerdotis elio
di. Deditqꝫ illi vxorē assenez filiā
poleos: qui sacerdos erat gentiū. Eliopolis quo
qꝫ interpretatur ciuitas solis: de qua sociat sibi
sponsā. qui in sole posuit tabernaculū suum.
phutipharis sacerdotis eliopole
os. Egressus est itaqꝫ ioseph ad
† ſ Hac etate christ⁹ predicare cepit euāgeliuz
aū quā nemo debet assumi ad sacerdotiū vl' pre
dicationis officiū.
terram egipti. † Triginta aūt erat
† ſ In mundo se presentādo per predicationē
annorꝝ quando † stetit in cōspectu
z miracula.
regis pharaonis: z circūiuit oēs
regiones egipti. Venitqꝫ fertili/
tas septem annorum. z in mani/
pulos redactę segetes congrega/
tę sunt in horrea egipti. Omnis
etem̄ frugum abundantia in sin/
gulis vrbibus condita est. tanta
ſ Innumerabilis. s. sicut arena.
qꝫ fuit m'ltitudo tritici. vt arenę
ſ vsitatam.
maris coęquaretur: z copia † men
suram excederet. Nati sunt autez
† ſ Christo. ⁞ ſ discessio a fide quā faciet an
† ioseph filij duo anq̄ꝫ veniret ⁞ fa
tichristus.
mes: quos ei peperit assenez filia
phutipharis sacerdotis eliopole
os. Vocauitqꝫ nomen primoge/
ſ Obliuio. hic est iudaic⁹ popul⁹ dei sui oblit⁹
niti manasses dicens: Obliuisc
me fecit deus omniū laborū meo
rum: z dom⁹ patris mei. Nomē
† ſ fructificatio. qd̄ significat ecclesiā d̄ gentib⁹
quoqꝫ secundi appellauit † ephra
per totū mundū dilatatam.
im dicens: Crescere me fecit deus
in terra paupertatis meę. Igitur
ſ Tempore pacis ecclesiastice finito.
trāsactis septem annis vbertatis
qui fuerant in egipto: cęperūt ve
nire septez anni inopię quos prę
dixerat ioseph: z i vniuerso orbe
† ſ verbi dei. ⁞ ſ q: nō erat qui faceret bonū.
† fames ⁞ p̄ualuit. In cuncta au/
ſ alias fames erat.
tem terra egipti non erat panis.
Qua esuriente. clamauit popul⁹
ad pharaonem alimenta petens
ſ In angustia spiritualis famis. cōsiliū vnicuz
est vt recurram⁹ ad horrea ioseph. i. sanctas scri
Quibus ille respōdit: † Ite ad io
pturas a sanctis patrib⁹ nobis ad cōsolationez
inopię reseruatas.
seph. z quidquid vobis dixerit fa
cite. Crescebat autē fames quoti/
ſ alias omni.
die in vniuersa terra. Aperuitqꝫ
† ſ venduntur frumēta verbi dei egiptiis. cū se
ioseph vniuersa horrea: z † vende
mancipant diuinis obsequiis.
bat egiptijs. Nam z illos oppres
ſ verbi dei.
serat fames: omnesqꝫ prouintię
veniebant in egiptum vt emerēt
escas. z malū inopię tparent.

C XL II.

Vdiēs aūt
† ſ Judaic⁹ popul⁹ ⁞ ſ euā
† iacob ꝙ ⁞ alimenta
gelica doctrina predicaretur in mundo.
venderentur in egipto. dixit filijs
suis: Quare negligitis? Audiui
ꝙ triticum venundetur in egipto
Descēdite z emite nobis necessa/
ria. vt possimus viuere: z nō con
ſ Jā de famelica litte
sumamur inopia. Descendentes
ra minime gloriātur iudei sub decalago ꝯstituti
igit' fratres ioseph decem vt eme
ſ paulo adhuc
rent frumēta in egipto. Beniamin
paternis traditionib⁹ occupato.
domi retento a iacob. qui dixe/
rat fratribus eius: ne forte in iti/
† ſ humiliauerūt se ad intellectū eorūz de qui
nere quicq̄ꝫ patiat' mali. † Ingres/
bus dictū est. vt qui nō vident videant.
si sunt terram egipti cuz alijs qui
pergebant ad emēdum. Erat aūt
† ſ panis in terra vel intelligentie. ⁞ ſ Ju
dea. ⁞ ſ Christus.
† fames in terra ⁞ chanaan. z ⁞ io/
† ſ Mundi. ⁞ ſ Alii sermo scientie alii sermo
seph princeps † egipti: atqꝫ ad ⁞ illi
sapientie aliū interpretatio sermonū.
us nutum frumenta populis ven
† ſ Christū adorat omnis cetus sanctorum.
debantur. Cunqꝫ † adorassent eū
fratres sui z agnouisset eos. qua/
si ad alienos durius loquebatur
interrogans eos: Unde venistis
Qui responderunt: De terra cha
naan. vt emam⁹ victui necessaria
ſ Cognoscebantur iudei a christo. Ipsi aūt nō
cognoscebant eum.
Et tn̄ fratres ipse cognoscēs: non
est agnitus ab eis. Recordatusqꝫ
ſ quib⁹ vidit ꝙ sol z luna z stelle adorarēt eū.
somniorū quę aliquādo viderat
ait ad eos: Exploratores estis. vt
videatis infirmiora terrę venistis

nitatē nō paruā secū
dum opinionē egipti
orūz in sacerdotio. s.
solis. Sz in omibus
his qui p̄positus fuit
custodiarū carceris:
incredibile est esse p̄/
positū in officio sacer
dotum. Deinde non
simpliciter dictū ē. ꝙ
sacerdos solis esset: s
ciuitatis solis q̄ vo/
cat' eliopolis. Abesse
autē dicit' plusq̄ꝫ. xx.
milib⁹ a ciuitate mē/
phi vbi pharaones
.i. reges maxime cō/
manebant. Quomō
deserto officio sacer/
dotij potuit strenuę
regis seruire militię
principatui? Accedit
etiā ꝙ egipt ij sacer/
dotes phibent' nō ser
uire nisi templis deo
rum. nec aliud officij
gerere. Sz forte tūc
aliter fuit. Credat qs
qꝫ qd̄ placet. nō ē mi
chi questio cui⁹ exit⁹
sit clausus. siue vnus
fuit petefres. siue duo
q̇ olibet eñ hor̄ q̇sqꝫ
existimet. nō est fidei
piculosum: nec cōtra
rium veritati scriptu
rarum.

Nati aūt sunt
zc. Hiero. Obserua
ꝓpter questionē quę
post de filijs ioseph
ꝓponenda est. ꝙ an
te famis tempus quo
iacob intrauit i egip
tum. duos tm̄ filios
habuit manassen et
ephraim.

Aperuitqꝫ io/
seph zc. Joseph in
penuria frumenti sal
uat egiptum. z xp̄s a
fame dbi liberat mū
dū. Apuit horrea sua
xp̄s in orbē terraruz
z erogatione frumēti
sui omia subiugauit
Nisi fratres ioseph
vendidissent: defece/
rat egiptus. nisi iudei
christū crucifixissent:
perierat mund⁹. Jo
seph interp̄tatur au
gmentatio. Sz i illo
ioseph ampliationez
non habuit. nisi sola
egipt⁹. in nostro vni
uersus mundus. Ille
erogauit triticum. no
ster dei verbum. In
omnē eñ terrā exiuit
son⁹. e. C. XLII.

Dixit iacob zc.
Jsi. Est frumentū in

egipto. Dicit ⁊ deus pater: ex egipto vocaui filiũ meũ. Descendunt decẽ ꝓuectores .i. iudei ſb decalogo ꝯstituti quos ipſe cognoſcẽs: nõ eſt agnitus ab eiſ. Cognoſcũtur hebrei a xp̄o: ⁊ ipſi nõ agnoſcũt eum. Vederũt illi pecuniã ſed ioſeph .i. xp̄s triticũ dedit ⁊ argentum reddidit: q2 nõ pecunia emit xp̄s: ſʒ gr̄a.

Per ſalutẽ pha. Aug. Quid eſt ꝙ ioſeph vir ſapiens nec ſolũ inter homines ſʒ etiã ſcp̄tura teſte laudatus iurauit ꝑ ſalutem pharaonis ñ exituros de egipto frẽs ſuos: niſi frater iunior veniret? An etiam bono ⁊ fideli vilis fuerat ſal⁹ pharaonis? Quãto em̃ magis ipſi q̃ eũ in tanto honore locauerat: fidẽ ſeruabat ſi illi q̃ eũ hũi empticiũ poſſidebat. Qđ ſi non curabat pharaonis ſalutẽ: nũquid piuriũ ꝑ cuiuſlibet hoīs ſalutẽ vitare nõ debuit. An nõ eſt piurium? Tenuit em̃ vnũ eoꝝ donec veniret beniamin: ⁊ veruʒ fc̄m eſt qđ dixit nõ exibitiſ donec veniat fr̄ veſter. Ad oĩs eĩ potuit ꝑtinere qđ dictũ eſt. Nam quomõ ille ventur⁹ eſſet: niſi ad eũ deducendũ aliqui rediſſent? Sʒ qđ ſeq̇tur magis vrget q̄ſtione vbi iteꝝ iurauit dicẽs: Mittite ex vobis vnuʒ ⁊ adducite frẽm veſtrũ ⁊ cetera. vſqʒ ꝑ ſalutẽ pharaonis exploratores eſtis. Huic ſñie interpoſuit iuratõeʒ: q2 ſi vera nõ dixiſſent exploratoreſ eſſent .i. exploratorũ pena digni eſſent quos tñ vera dicere ſciebat nec ꝑiurus eſt q̇ſqʒ ſi ei queʒ caſtiſſimũ nouit dicat. Si h̄ adulteriuʒ de q̊ argueris cõmiſiſti: damnat te de⁹. et his verbis adhibeat iurationẽ. Veꝝ omĩno iurat: ibi em̃ cõdicio eſt qua dicit. Si feciſti: quẽ tñ nõ feciſſe certũ habet. Sʒ dicit aliq̇ſ. veꝝ eſt q2 ſi fecit adulteriũ: damnat illũ dñs. Hoc ãt veꝝ ñ eſt. Si ãt veꝝ nõ dicitis: exploratores eſtis, cum etiam ſi mentiant̄: nõ ſunt exploratoreſ. ſʒ ita dc̄m eſt: exploratores eſtis tanqʒ ſi dictũ eſſet exploratoꝝ pena digni eſtis. Hoc eſt exploratores deputabimini merito mẽdacij veſtri. Eſtis aũt potuiſſe dici ꝓ habebimini ⁊ ꝯputabimini in num̃ere ſimiles locutõeſ docẽt. Vñ ⁊ illa locutio helye. Quicunqʒ exaudierit in igne erit deus: nõ em̃ erit ſed habebit̄.

Nesciebãt aũt. Aug. Quid eſt ꝙ cũ inter ſe penitẽtes loq̄rent̄ de ioſeph ꝙ cũ illo male egerant ⁊ h̄ eis diuino iudicio r̄ddereť: ꝙ ſe periclitari videbãt adiũgit ſcriptura: Ipſi ignorabant ꝙ audiebat ioſeph. Interpres eniʒ inter illos erat hoc .ſ. intelligendũ eſt ideo putaſſe eos ꝙ ille nõ audiret: q2 videbant interpretem q̇ inter illos erat: nichil ei dicere eoꝝ q̄ loquebant̄. quẽ adhibitũ putabant: q2 eoꝝ neſcieret liguã. Nec cura erat interp̄tis ea dicere illi a quo poſit⁹ fuerat q̄ non ad illũ ſed int̄ ſe loquebantur.

Querit̄ cur ioſeph vir mitiſſim⁹ frẽs taliter afficere voluit in ꝓtelatione agnitõis ſue cũ poſſet eis ſe innoteſcendo cito ſubuenire. Sed h̄ nõ vltionis cauſa fecit: vt vindicaret malũ qđ ſibi factũ fuerat: ſʒ vt cognoſceret vtrũ eodem ſtimulo fratrem vterinũ ꝑimerent: ſicut ipm̃ in exteras ꝓuincias vendiderant

Apertoqʒ v. ſ. Fratres ioſeph dãt argentũ q2 iudei cõuerſi dimittunt lr̄ãm occidentẽ ⁊ accipiũt ſpũm viuificãtẽ. repꝑit̄ tñ argentũ in ore ſaccoꝝ q2 ꝓpt̄ fructũ ſpũalis itelligẽtie nõ ꝯſerit̄ nitoꝛ eloq̄ntie.

Qui dixerũt: Nõ eſt ita domine ſed ſerui tui venerunt vt emerent cibos. Omnes filij vnius viri ſum⁹. Pacifice venim⁹: nec quicq̄ʒ famuli tui machinant̄ mali. Quibus ille reſpondit: Aliter eſt. Immunita terrę huius cõſiderare veniſtis. Et illi: Duodecim inquiũt fratres ſerui tui ſumus filij vniuſ viri in terra chanaan. Minimuſ cũ patre noſtro eſt. alius nõ eſt ſuper. Hoc eſt ait qđ locutus ſum: Exploratores eſtis. Iam nũc experimentũ veſtri capiã. Per ſalu-

ſ Subaudi oĩs.

tem pharaonis non egrediemini

† ſ De anguſtia littere. ·¦· ſ Credat paul⁹ apoſtoloꝝ minimus tanq̄ʒ abortiuus.

†hinc ·¦· donec veniat frater veſter

ſ Hoc cõpletũ eſt quãdo miſſus eſt ananias ad baptizandum eum.

minim⁹. Mittite ex vobis vnum

ſ Multa erat in verbis ſeueritas multa in corde tranquillitas vt hinc doceatur quãta his beniuolentia debeat̄ quos forte pl⁹ equo corripim⁹.

vt adducat eum: Vos aũt eritis in vinculis donec ꝓbentur que dixiſtis vtrum falſa an vera ſint.

ſ .i. exploratorũ pena digni

Alioquin ꝑ ſalutẽ pharaonis exploratores eſtis. Tradidit ergo eos cuſtodię tribus diebus. Die aũt tercio eductis e carcere ait: Facite quę dixi ⁊ viuetis. Deuʒ em̃ timeo. Si pacifici eſtiſ frater veſter vnus ligeť in carcere: Voſ aũt abite ⁊ ferte frumenta q̄ emiſtis in domos veſtras ⁊ fratrem veſtrum minimum ad me adducite: vt poſſim veſtros probare ſermones ⁊ non moriamini. Fecerunt vt dixerat ⁊ locuti ſunt inuicem.

ſ Hoc eſt quorundã iudeorum cõfeſſio amiſſo loco ⁊ gente ⁊ apertis ſacramentis que prius clauſa erant in velamine littere.

Merito hęc patimur q2 peccauimus in fratrem noſtrũ videntes anguſtiam animę illius dum deprecaretur nos ⁊ non audiuimus: idcirco venit ſuper nos tribulatio iſta.

† ſ Hic ſignificat nicodemũ ⁊ ioſeph qui nõ cõſenſerunt ꝯſilio ⁊ actib⁹ iudeoꝝ ĩ morte ihesu.

E quib⁹ vn⁹ † ruben ait: Nunquid non dixi vobis: nolite peccare in pueꝝ: ⁊ nõ audiſtiſ me?

ſ .i. vindicta fuſi ſanguinis ſumitur.

En ſanguis eius exquiritur. Neſciebãt autẽ ꝙ intelligeret ioſeph

ſ Quaſi nõ intelligens linguã eoꝝ.

eo ꝙ ꝑ interpreteʒ loq̄retur ad eos. Auertitqʒ ſe parumper et fleuit: ⁊ reuerſus eſt ad eos. Tollenſqʒ ſymeon: ⁊ ligans eum illis pręſentibus. iuſſitqʒ miniſtris vt implerent ſaccos eorum tritico ⁊ reponerent pecunias ſinguloruʒ in ſaccis ſuiſ: datis ſupra cibarijſ in via. Qui fecerũt ita. At illi portantes frumenta in aſinis ſuis ꝓfecti ſunt. Apertoqʒ vnus ſacco vt daret iumento pabulum in diuerſorio contemplatus pecuniã in ore ſacculi dixit fratribus ſuis: Reddita eſt michi pecunia en habetur i ſacco. Et obſtupefacti turbatiqʒ mutuo dixerũt: Quidnã eſt hoc qđ fecit nobis deus? Veneruntqʒ ad iacob patrem ſuum in terra chanaan. ⁊ narrauerũt ei omnia que accidiſſent ſibi dicentes: Locutus eſt nobis dominuſ terrę dure ⁊ putauit noſ exploratores eſſe prouincię. Cui reſpondimus pacifici ſumus nec vllas molimur inſidias. Duodecim fratres vno patre geniti ſumuſ. Vn⁹ non eſt ſuper: minimus cum patre verſatur i terra chanaan. Qui ait nobis: Sic probabo ꝙ pacifici ſitis. Fratrem veſtrum vnum dimittite apud me: ⁊ cibaria domibus veſtris neceſſaria ſumite ⁊ abite. Fratrẽqʒ veſtrũ minimũ

Singuli repperunt. Fratres ioseph dederūt pecuniam in emptione frumenti: sed eā accepto frumēto receperunt. qꝛ noster ioseph non querit nostra. sed nos Gratis eniꝫ dat sua munera. ⁊ in nostra emptione nos ditiores facit.

Cui respondit. Strab. Ruben ait. Duos filios meos interfice si nō r. e. t. ⁊c. Nec tū obtinuit. At iudas dicēs. reus ero peccati in patrē om̄i tempore impetrauit. qꝛ ei cōmissus est beniamin. Plus est ergo reū esse peccati q̄ corporaliter occidi.

Deducetis canos ⁊c. Aug. Queritur vtrū ideo ad infernū. qꝛ cum tristicia an etiā si abesset tā q̄ ad infernū moriendo descensurus h̄ loquatur. De inferno eniꝫ magna questio est. ⁊ q̄d inde scriptura sentiat vbicūqꝫ h̄ memoratū fuerit obseruandum est.

adducite ad me: vt sciam ꝙ nō sitis exploratores. ⁊ istuꝫ qui tenetur in vinculis recipere possitis. Ac deinceps que vultis emendi habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunderent: singuli repperérunt in ore saccorum ligatas pecunias. Exterritisqꝫ simul omnibus dixit pater iacob: Absqꝫ liberis me esse fecistis. Joseph nō est super. simeon tenetur in vinculis: et beniamin auferetis. Jn me hec om̄ia mala reciderunt. Cui respondit ruben: Duos filios meos interfice: si non reduxero eum tibi. Trade eum in manu mea. ⁊ ego eum tibi restituaꝫ. At ille: Non descendet inquit filius meus vobiscum. Frater eius mortuus est: ipse solus remansit. Si quid ei aduersi acciderit ī terra ad quā pergitis: deducetis canos meos cū merore {alias dolore,} ad inferos.

C XLIII.

INteriꝫ fames vehementer omnē terram premebat. Consumptisqꝫ cibis quos ex egipto detulerant. dixit iacob ad filios suos: Reuertimini ⁊ emite pauxillum escarum. Respōdit iudas: Denunciauit nobis vir ille sub attestatione iurisiurādi dicēs Non videbitis faciem meaꝫ: nisi fratrem vestruꝫ minimū adduxeritis vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum. pergem⁹ pariter. ⁊ emem⁹ necessaria tibi: Si autem non vis: non ibimus. Uir enim vt sepe diximus. denunciauit nobis dicens: Non videbitis faciem meam absqꝫ fratre vestro minimo. Dixit eis israel: Jn meā hoc fecistis miseriam: vt indicaretis ei ⁊ alium habere vos frēm At illi responderunt: Interrogauit nos homo per ordinē nostrā progeniem. si pater viueret: si haberemus fratrem. Et nos respondimus ei cōsequenter iuxta id q̄d fuerat sciscitatus. Nunquid scire poteramus q̄d dicturus esset: adducite vobiscum fratrem vestrū. Judas quoqꝫ dixit p̄ri suo: Mitte puerum mecum vt proficiscamur ⁊ possimus viuere: ne moriamur nos ⁊ paruuli nostri. Ego suscipio puerum: de manu mea require illū. Nisi reduxero ⁊ reddidero eum tibi: ero peccati in te reus omni tempore. Si non intercessisset dilatio: iaꝫ vice altera venissemus. Igitur israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse ē facite q̄d vultis. Sumite de optimis terre frugibus {vel ctibus.} in vasis v̄ris ⁊ deferte viro munera: modicum resine ⁊ mellis ⁊ storacis {species resine.} ⁊ stactes ⁊ therebinthi {therebinthus arbor est. cu⁹ resina similiter vocatur.} ⁊ amigdalarum. pecuniamqꝫ dupliceꝫ ferte vobiscū ⁊ illam quā inuenistis in sacculis reportate. ne forte errore factum sit. Sed ⁊ fratrem vestruꝫ tollite ⁊ ite ad virum. Deus autē meus om̄ipotens faciat eum vobis placabilem. ⁊ remittat vobiscum fratrem vestrum quē tenet in vinculis: ⁊ hunc beniamin. Ego auteꝫ quasi orbatus absqꝫ liberis ero.

Modicū resine. Hiero. Aliq̄d resine ⁊ mellis ⁊ thimiama ⁊ stactē ⁊ therebinthū ⁊ nuces. siue vt aq̄la ⁊ simachus transtulerunt amigdala. vbi ī nostris codicib⁹ habet thimiama. in hebreo est nechota. q̄d aquila storacē trāstulit ex quo domus nechotha q̄ in ysaia legitur: manifeste cella thimiamatis siue storacis intelligit̄. eo ꝙ in illa sunt aromata diuersa credita.

Tulerunt ergo viri munera · ꝛ pecuniam duplicē: ꝛ beniamin. Descenderuntq; in egiptum: ꝛ steterunt coram ioseph. Quos cū ille vidisset · ꝛ beniamin simul: pcepit dispensatori domus suę dicens. Introduc viros domum · ꝛ occide victimas · ꝛ instrue conuiuium: quoniā hodie mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut fuerat impatum: ꝛ introduxerunt viros domum. Ibiq; exterriti dixerunt mutuo: Propter pecuniaz quā retulim⁹ prius in saccis nostris introducti sumus: vt deuoluat in nos calumniam · ꝛ violenter subijciat seruituti · ꝛ nos ꝛ asinos nostros. Quāobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt: Oramus dñe vt audias nos. Jam ante descendimus vt emeremus escas: quibus emptis cum venissemus ad diuersoriū · apuimus sacculos nostros · ꝛ inuenimus pecuniam in ore saccoruz: quā nunc eodē pondere reportamus. Sed ꝛ aliud attulimus argentuz: vt emamus q̄ necessaria sunt. Nō est in nostra conscientia · quis eaz posuerit in marsupijs nostris. At ille respondit: Pax vobiscum · nolite timere. Deus vester · ꝛ deus patris vestri: dedit vobis thesauros in sac

† Nō mentitur sapiens dispensator · qꝛ de pecunia verbi dei dicit.

culis vestris. † Nā pecuniaz quā dedistis · probatam ego habeo. Eduxitq; ad eos symeō. Et introductis domum attulit aquā · ꝛ lauerunt pedes suos: deditq; pabula asinis eorū. Illi vero parabāt munera: donec ingrederet̄ ioseph meridie. Audierāt eñ q ibi essēt comesturi panem. Igitur ingressus est ioseph domum suā: Obtuleruntq; ei munera · ꝛ tenentes in manibus adorauerunt proni in terra. At ille clementer resalutatis eis · interrogauit eos dicēs: Saluus ne est pater vester senex de quo dixeratis michi: Adhuc viuit: Qui responderunt: Sospes est seruus tuus pater noster · Adhuc viuit. Et incuruati adorauerunt eum. Attollens aūt oculos ioseph vidit beniamin fratrē suū vterinum · ꝛ ait: Iste est frater ve

Alias paruulus.

ster minim⁹ de quo dixeratis michi: ꝛ rursum: Deus inquit misereatur tui fili mi. Festinauitq; in domum: qꝛ cōmota sunt viscera

vel eius.

sua super fratre suo · ꝛ erumpebāt lacrimę: ꝛ introiens cubiculū fleuit. Rursumq; lota facie egressus continuit se ꝛ ait: Ponite panes. Quibus appositis · seorsū ioseph

Quasi extraneis. Quasi indigenis.

ꝛ seorsuz fratribus · egiptijs quoq; qui vescebantur seorsum. Illicitum eniz est egiptijs comedere cū hebreis: ꝛ prophanuz putant huiuscemodi conuiuiū: Sederūt coraz eo primogenitus iuxta primogenita sua · ꝛ minimus iuxta etatem suā. Et mirabantur nimis sumptis partibus quas ab eo ac

qꝛ paulus plus omnibus laborauit.

ceperāt. Maiorq; pars venit bēiamin: ita vt quinq; partibus ex

Satiati secundū ydioma hebraice lingue.

cederet. Biberuntq; ꝛ inebriati sunt cum eo.

Deus vester ꝛc. Aug. Mendaciū videtur · si aliquid significare credendum est. Argentū eñ qd dat̄ ꝛ nō minuit̄ · qd ꝛ pbatū appellatū est · illud forte est de quo dicit̄. Eloquia domini · eloquia casta · a · i · e · p · t · p · septuplū · i · pbatū pfectę.

Vidit ioseph ꝛc. Isi. Paulū qñ lux circūfulsit eū qui paruulus · qꝛ nōdum maturā fidei etatē gerebat. Vñ etiā adolescens legit̄ · dū lapidantiū stephanū vestimēta seruabat · fleuit ioseph · cecitas pauli fletus est xpi · lauit faciem xps · cū baptisat̄ paul⁹ · p quē a plurimis vidend⁹ est xps. Aug. Affect⁹ boni animi semp procliuus est ad pietatem. Vñ in ioseph virtutum possumus cōsiderare copiam. Castus erat · cū spreuit impudiciciā dñe. Sapiēs cū diligēti inuestigatione fratrū animos explorabat · qualiter sentirēt de fratre suo vterino. Justus erat in adhibitōe discipline delinquētib⁹. Pius in cōuersione penitentium.

Quibus appositis ꝛc. Seorsū appositi sūt cibi ioseph · quasi aduenę · ꝛ seorsum fratrib⁹ quasi exteris natōne · egiptijs quoq; seorsum · quasi indigenis · qui putabant pphanū esse cū peregrinis cōuiuium.

Biberūtq; et inebriati ꝛc. Au. Solent ebriosi h testimoniuz adhibere sibi in patrocinium pter ioseph · qui valde sapiens cōmendat̄. Sed h verbū pro saturitate ponit̄ in scripturis. Vñ · visitasti terram ꝛ inebriasti eā · qꝛ in laude benedictionis h positum est · ꝛ donū dei cōmemorat̄ · apparet hanc ebrietatē saturitatez significare. Nā ita inebriari vt inebriant̄ ebriosi · nec ipsi terrę utile est · qm̄ maiore hūore q̄z sufficit · corrumpit̄ · sicut vita ebriosi qui non satietate se replet · sed mergit diluuio.

Cyphum quē
ꝛc. Isid. Quid sibi
vult ꝙ inuentus est
cyphus ioseph ī sac-
culo beniamin: nisi qꝛ
in corde pauli celestis
doctrinę iam ꝓfulge
bat eloquiū. dū esset
eruditus in lege. Sꝫ
qꝛ subiectus nō erat
deo intra saccuꝫ erat
cyphus. doctrina in-
tra legem lucerna in-
tra modiuꝫ. Missus
tñ ananias manū im-
posuit. marsupiū sol-
uit. ꝛ argentū resplen
duit. ꝛ decidentibus
squamis quasi sacci
vinculis soluto sacco
.i. deposito legis ve-
lamine adeptꝰ est gra
tię libertatē. ꝛ reuela
ta facie sermonis euā
geliū ꝑdicat.

An ignoratis
ꝛc. Aug. Quid hoc
sibi velit queri solet:
An qꝛ nō serio sed io
co dictū est vt exitus
docet. non est haben
dum mendaciū. Mē
dacia enī a mendaci
bus serio aguntꝰ. non
ioco. Cū autē q̄ non
sunt tanq̄ȝ ioco dicū
tur: nō putantꝰ men-
dacia. Sed magis
mouet. quid sibi ve-
lit hęc actio ioseph. q̄
frēs suos donec eis
apiret quis esset toti
ens ludificauit. ꝛ tan
ta expectatione suspē
dit. qđ licet tanto sit
suauiꝰ cū legitꝰ. quā-
to fit illis inopinatiꝰ
cū quibꝫ agitꝰ. tñ sapi
entię illius grauitate
nisi magnuꝫ aliquid
isto quasi ludo signi
ficaretꝰ. nec ab illo fie
ret. nec scriptura dice
ret: in qua sanctitas
tanta. ꝛ ꝓbandorū
intētio futuroꝝ. Nō
negligenter ergo con
siderandū puto tan-
tam miseriā in ꝑtur-
batione fratrū suorū
quā modo ioseph q̄ȝ
diu voluit tenuit. ꝛ
q̄ȝta voluit mora ꝓ-
duxit. ꝛ tanto eos fa
ciēs calamitosos. q̄ȝ-
to ipsoꝝ futurā letici
am cogitabat. ꝛ qđ
agebat ut eoꝝ gaudi
um differeretꝰ. ad hoc
agebat: vt dilatione
cumularetꝰ tanq̄ȝ nō
essent cōdignę passio

C XLIIII.

Precepit aūt ioseph dispēsatori domus suę di cens: Imple saccos eoꝝ frumen to quātū capere possunt: ꝛ pone pecuniam singulorū in summita-

Splendorē diuini eloquii.

te sacci. cyphum aūt meū argente um ꝛ preciū qđ dedit tritici pone

Pauli qui minimus est apostolorum.

in ore sacci iunioris. Factūq̄ȝ est ita. Et orto mane dimissi sunt cuꝫ asinis suis. Iamq̄ȝ vrbe exierant et processerant paululum. Tunc ioseph accersito dispensatore do- mus ait: Surge inquit perse que re viros. et apprehensis dicito: Quare reddidistis malū pro bo-

totiens fratribus obiecta accusatio. fraterne venditionis expiatio est.

no? Cyphum quē furati estis ipe est in quo bibit dominus meꝰ. ꝛ in quo augurari solet: Pessimaꝫ rem fecistis. Fecit ille vt iusserat ꝛ apprehensis per ordinem locu tus est. Qui respōderūt: Quare sic loquitur dominus noster: vt serui tui tantū flagitij cōmiserint Pecuniam quā inuenimus in sū mitate saccorum reportauimus ad te de terra chanaā. Et quomō consequens est. vt furati simus đ domo domini tui aurum vel ar- gentum? Apud quencūq̄ȝ fuerit inuentum seruoꝝ tuoruꝫ qđ quę ris moriatur: ꝛ nos serui erimus domini nostri. Qui dixit: Fiat iu xta vestram sententiā. Apud quē cunq̄ȝ fuerit inuentum. ipse sit ser uus meus: Uos aūt eritis inno- xij. Itaq̄ȝ festinato deponētes in terram saccos aperuerunt singu- li. Quos scrutatus incipiēs a ma iore vsq̄ȝ ad minimum inuenit cy phum in sacco beniamin. At illi scissis vestibus oneratisq̄ȝ rursuꝫ asinis reuersi sunt in oppidū. Pri musq̄ȝ iudas cum fratribꝰ ingres sus est ad ioseph. Nec dum eniꝫ de loco abierat. Omnesq̄ȝ ante eū in terra pariter corruerunt. Qui-

verba pro verberibus irrogat fratribus. ne re maneat impunitū fraternum scelus.

bus ille ait: Cur sic agere volui- stis? an ignoratis ꝙ non sit simi- lis mei in augurandi sciētia? Cui iudas: Quid respondebimus in quit domino meo? vel quid loq̄- mur. aut iuste poterimus obtē de re? Deus inuenit iniquitatem ser uorum suorum. En omnes serui sumus domini mei. ꝛ nos ꝛ apđ quē inuentus est cyphus. Respō dit ioseph: Absit a me vt sic agaꝫ Qui furatus est cyphum ipse sit seruus meus: vos aūt abite libe ri ad patrem vestrum. Accedens autem propius iudas cōfidenter ait: Oro domine audi me. loqua tur seruus tuus verbū in auribꝰ tuis: ꝛ ne irascaris famulo tuo. Tu es enim post pharoneꝫ domi nus meus. Interrogasti priꝰ ser uos tuos: habetis patreꝫ aut fra trem? ꝛ nos respōdimus tibi do mino meo: Est nobis pater senex ꝛ puer paruulus qui in senectute illius natus est. Cuiꝰ vterinus fra

quasi hic solus est superstes de matre sua. sic enim opinabantur.

ter est mortuus. ꝛ ipsum† solū ha bet mater sua: pater vero tenere diligit eum. Dixisti quoq̄ꝫ seruis tuis: Adducite eum ad me: ꝛ po nam oculos meos sup illū. Sug gessimꝰ tibi dño meo: Nō potest

nes tantilli temporis
ad futurā gloriā exul
tationis futurę cogni
to fratre quē a se per
ditum extimabant.

Cui iudas ꝛc.
Aug. Multa in nar
ratione iudę aliter di
cta sunt q̄ȝ cū illis ege
rat ioseph. q̄ȝuis apđ
eū loqueretꝰ. vt omni
no de insimulatione
exploratoꝝ nichil di
ceretꝰ. qđ vtrū consul
to tacitū sit: an id fe-
cerit ꝑturbatōis obli
uio nō apparet. Nā
ꝛ illud qđ dixerunt
se a ioseph interroga
tos de patre ꝛ fratre
suo. se aūt illi interro
ganti indicasse mirū
est. si vel ad sententi-
am potest ipsa pueni
re narratio: vt eā cō-
stet eē veracē. quāq̄ȝ
ꝛ si aliqua falsa in ea
sunt. falli potius per
obliuioneꝫ potuit. q̄ȝ
auderet mētiri. Apđ
eū ꝑsertim cui nō sic
nescienti. sed q̄ noue
rat eū scire. vt eū fle-
cterent ad misericor-
diam narrationi in-
serebat.

puer relinquere patrem suũ. Si
eñ illum dimiserit: morietur. Et
dixistis seruis tuis: Nisi venerit
frater vester minimus vobiscum
nõ videbitis amplius faciẽ meã.
Cum ergo ascendissem⁹ ad famu
lum tuũ patrem nostrum: narra/
uimus ei oĩa que locutus est do
minus me⁹. Et dixit pater noster
Reuertimini ⁊ emite vobis parũ
tritici. Cui diximus: Ire nõ possu
mus. Si frater noster minimus
descẽderit nobiscũ: proficiscemur
simul: Alioquin illo absente: nõ
ſ Alias at.
audemus videre faciem viri. Ad
que ille respondit: Uos scitis qd
duos genuerit michi vxor mea.
Egressus est vnus ⁊ dixistis: Be
stia deuorauit eũ ⁊ hucusq₃ non
comparet. Si tuleritis ⁊ istum ⁊
aliquid ei in via contigerit: dedu
cetis canos meos cu₃ merore ad
inferos. Igit̃ si intrauero ad ser/
uum tuum patrem nostru₃ ⁊ pu
er defuerit cũ anima illius ex hu
ius anima depẽdeat: videritq₃ eũ
non esse nobiscu₃: morietur: ⁊ de
ducent famuli tui canos eius cũ
dolore ad inferos. Ego proprie
seruus tuus sim: qui in mea₃ hũc
recepi fidem: ⁊ spopondi dicens:
Nisi reduxero eum: peccati reus
ero oĩ tempore in patrem meũ
Manebo itaq₃ seruus tuus pro
puero in ministerio domini mei:
⁊ puer ascendat cũ fratribus suis
Nõ eñ possum redire ad patrem
absente puero: ne calamitatis q̃
oppssura ẽ p̃re₃ meũ testis assistã

C. XLV.

Non se pote
rat vltra cohibere ioseph multis
corã astantib⁹: vñ p̃cepit vt egre
derẽtur cũcti foras: ⁊ null⁹ interes
set alienus agnitioni mutue: Ele
uauitq₃ vocem cum fletu: quã au
dierunt egiptij: ⁊ omnis domus
pharaonis: ⁊ dixit fratribus suis
ſ Sic iudeis diu christũ ignorantibus circa fi
nem mũdi innotescens exhibebit se eis placitũ.
qui prius eũ senserãt iuste iratum.
Ego sum ioseph. Adhuc pater me
us viuit? Nõ poterant responde
re fratres: nimio terrore p̃territi.
Ad quos ille clementer: Accedi/
te inquit ad me. Et cũ accessissent
prope: Ego sum ait ioseph frater
vester: quem vendidistis in egi/
ptum. Nolite pauere: nec durum
vobis esse videatur q̃ vendidi/
ſ Nisi eñ a iudeis tra
stis me i his regionibus: Pro sa
ditus fuisset christus saluus nõ esset mundus.
lute eñ vestra misit me deus an/
te vos in egiptum: Bienniu₃ est
eñ q̃ fames cepit in terra esse: et
adhuc quinq₃ anni restãt: quibus
nec arari poterit nec meti. Pre/
misitq₃ me de⁹ vt reseruemini su/
per terram: ⁊ escas ad viuendum
habere possitis. Nõ vestro consi
lio: sed dei voluntate huc missu s
sum: qui fecit me quasi patrẽ pha
raonis: ⁊ dominum vniuerse do
mus eius ac principem in omni
terra egipti. Festinate ⁊ ascendite
ad patrem meu₃: ⁊ dicetis ei: hec
mandat filius tuus ioseph: De⁹
me fecit dominum vniuerse terre
ſ Alias moreris.
egipti: Descende ad me ne moria
† ſ qd interpretatur propinquitas: vnde patet
q₂ ⁊ si in egipto habitet isrl̃ nõ tñ longe ẽ a deo
ſ Alij iessen arabie: sed verius gesem dicitur.
ris: et habitabis in terra † iessen.

Misit me deus
⁊c. Aug. Quid ẽ q̃
iuxta alia exẽplaria
ita legit̃: Misit enim
me deus ante vos: re
manere reliquias ve
stras sup terrã: ⁊ enu
trire semẽ reliquiarũ
vestrar̃ magnũ: hoc
eñ non vsquequaq₃
cõsonat: vt reliquias
iacob accipiam⁹ etiã
filios ei⁹: cũ oẽs sint
incolumes. an forte il
lud significat secreto
mysterio qd apl̃s ait
Reliquie p electõe₃
gratie salue facte sũt
ad hoc eñ occisus est
xp̃s a iudeis: ⁊ tradi/
tus est gentib⁹: tanq₃
ioseph egiptijs a fra
trib⁹. Vñ Nã ⁊ ego
israelita sum: vt ⁊ ple
nitudo gentiũ intra/
ret: ⁊ sic omnis israel
saluus fieret.

Et habitabis i
terra iessen ara.
Additũ est. Hiero.
In hebreo nõ habet̃
Unde error increuit
qd terra gessen i ara/
bia sit. Porro sicut
in nostris codicibus
est p extremũ m: scri/
bitur iessem. qd mihi
nequaq₃ placet terrã
significare cõplutam
iessen eñ in ymbrem
vertitur. vbi ⁊ in ple
risq₃ gesem reperit̃.

Erisq̃ iuxta me tu ⁊ filij tui· ⁊ filij
filiorum tuorũ: oues tuę ⁊ armē
ta tua ⁊ vniuersa q̄ possides: ibi
q̃ te pascam. Adhuc eñ quinq̃
anni residui sunt famis: ne ⁊ tu
pereas ⁊ domus tua· ⁊ omnia q̄
possides. En oculi vestri ⁊ oculi
fratris mei beniamin vidēt ꝙ os
meũ loquatur ad vos. Nunciate
patri meo vniuersam gloriã meã:
⁊ cuncta q̄ vidistis in egipto. Fe
stinate ⁊ adducite eũ ad me. Cum
q̃ amplexatus recidisset in collũ
beniamin fratris sui· fleuit: Illo
q̃ similiter flente simul super col
lum eius. Osculatus est ioseph
omẽs fratres suos ⁊ plorauit su
per singulos. Post quę ausi sunt
loqui ad eum. Auditũq̃ est ⁊ ce
lebri sermone vulgatũ in aula re
gis· venerũt fratres ioseph· Et ga
qui typũ gentilis populi gerit· qui gauisurus est in fine de cõuersione iudaici populi.
uisus est pharao atq̃ oĩs familia
† Christus apostolis suis imperat.
eius. Dixitq̃ ad ioseph vt † impa
ret fratribus dicens: Onerantes
Hec figura sunt gentilis populi qui ignobilis postea onus christi sponte subiit.
iumenta ite in terram chanaan· ⁊
inuitate ad fidem iudeorũ perfidiã.
tollite inde patrẽ vestrũ ⁊ cogna
tionem· ⁊ venite ad me: ⁊ ego da
Copiã diuinarũ scripturarũ quibus gentes abundant.
bo vobis omnia bona egipti· vt
Suauitatē spiritualis intelligentie.
comedatis medullam terrę. Prę
cipe etiã vt tollant plaustra d̾ ter
ra egipti ad subuectionẽ paruu
lorum suorum ⁊ coniugũ. Et di
cito: Tollite patrem vestrũ· ⁊ pro
perate quãtotius venientes· nec
veteri testamento.
dimittatis quicq̃ de suppellecti
le vestra: q̄ȝ omnes opes egipti
fratres ioseph · apostoli sũt fratres christi.
vestrę erunt. Fecerũt filij israel vt
eis mandatũ fuerat. Quibus de
dit ioseph plaustra secundũ pha
† Quia christus ordinauit his qui euãgeliũ enunciant de euangelio viuere.
raonis imperiũ· ⁊ † cibaria in itine
apostolis.
re. Singulis quoq̃ pferri iussit
Scientiam diuinitatis christi· ⁊ humanitatis predicandã ⁊ dilectionē dei ⁊ proximi.
binas stolas. Beniamin vero de
† Paulo sciẽtiã trinitatis ⁊ crucis· que p thau litterã representatur· ccc· significantē. ⁑ i· scientiam ⁊ moderationẽ quinq̃ sensuũ· que amplior in paulo.
dit † trecētos argēteos cũ ⁑ quinq̃
Per apostolos mittitur iu
stolis optimis· tantundem pecu
deis thesaurus fidei ⁊ honestas morum.
nię ⁊ vestium mittens patri suo:
† Doctores ex gentibus decalogi mãdatis in
addens ei † asinos decem qui sub
structos. Omni plenitudine scientie iudeos imbuerent.
ueherent ex omibus diuitijs egi
† Que pseudo apostolos significare possunt de quibus dicit apostolꝰ· siue ex occasione siue ex veritate annuncietur christus.
pti: ⁊ totidem † asinas triticum in
itinere panesq̃ portantes. Dimi
sit ergo fratres suos· ⁊ proficiscē
Nolite cõtendere de temporalibus.
tibus ait: Ne irascamini in via.
apostoli.
Qui ascendentes ex egipto· vene
Iudeam.
runt in terram chanaan ad patrē
suum iacob· ⁊ nunciauerũt ei di
Christus incarnatus est.
centes: Ioseph filius tuus viuit
dominus est orbis terrarum.
⁊ ipse dominatur in omĩ terra egi
† aduentu christi. ⁑ Iudaicus populus.
pti. † Quo audito ⁑ iacob: quasi d̾
torpore carnalis vite.
graui somno euigilans· tamē nõ
ad primã suasionem.
credebat eis. Illi ecõtra referebãt
† Agnouisset euãgelii plenitudinem· ⁊ charismatum distributionē.
omnem ordinē rei. Cumq̃ † vidis
set plaustra ⁊ munera q̄ miserat:
qui per longã cecitatē quasi mortuus fuerat
reuixit spiritus eius ⁊ ait· Suffi
cit michi si adhuc ioseph filꝰ me
us viuit: Vadam ⁊ videbo illum
anteq̃ moriar.

C. XLVI.

Profectusq̃
israel cum omibus que habebat
venit ad puteum iuramēti: ⁊ ma
nõ recenti.
ctatis ibi victimis deo patris sui
Merito in loco pacis ⁊ cõcordie videtur deꝰ q̄ȝ illic mandauit deus benedictionem.
ysaac· audiuit eum per visionem
nocte vocantem se ⁊ dicentē sibi:
Iacob iacob. Cui respõdit: Ecce
assũ. Ait illi deꝰ: Ego sũ fortissimꝰ

Et gauisus est· ⁊c. Hec verba pharaonis q̄ ad ioseph de iacob ⁊ filijs eius locutꝰ est· significant gaudia gentilis populi de cõuersione iudeorum. Magna enim deuotõ est ecclesie gētium ꝙ israeliticꝰ populus ad fidē veniat quibꝰ si cõuertantur ⁊ fidei participes extiterint· promittit spirituales opes virtutũ ⁊ gratiã spiritus· quã qui accipit indigētia boni nõ laborabit.

Beniamin uero dedit trecētos ⁊c. Hiero· Trecenti argentei dant̾ beniamin· quos a xp̄o accipit qui predicat trinitatem· vel xp̄i crucẽ Vñ paulꝰ ait: Non iudicaui me aliquid scire īter vos nisi christum ihesum ⁊ hunc crucifixum. Quinq̃ stolas accepit· i· sapientiã omniũ sensuũ Precellit ergo paulus abundantia meritorũ: sed ⁊ fratres· i· alij predicatores habent gratiã suã· i· binas stolas: vt cõfiteantur xp̄m deũ ⁊ hominē. Vñ omẽs domestici eiꝰ vestiti duplicibus· i· mystica et morali intelligentia. Mittunt̾ ⁊ patri munera· ⁊ xp̄s promissis muneribꝰ inuitat populũ suũ. Munera portãt asini· i· gētiles inutiles ⁊ laboriosi: nunc autē vtiles portant in typo xp̄i munera· in euãgelio munerum largitorem.

Quo audito i· ⁊c. Isi· Expauit iacob· i· plebs incredula· s; postq̃ gesta xp̄i cognouit: reuixit spiritus eiꝰ· ⁊ qui mortuus videbatur: fide resurrectionis xp̄i viuificat̾. Vocat̾ ergo a filijs suis· id ē· a petro paulo ⁊ iohãne· pp̄ls iudeorum ad gratiam. Occurrit illi iudas q̄ interpretat̾ cõfessio· q̄ȝ precedit confessio quos ante pfidia possidebat· ⁊ sic ioseph · i· xp̄s occurrit· qui senem iam etate suscipiat vltimo tpe populum iudeorum nõ secundum merita: sed secũdum electionē gratię ⁊ imponat manũ sup oculos eiꝰ: ⁊ cecitatē auferat· qd̾ distulit: vt postremus crederet· qui ante nõ putauit esse credēdũ. Vñ q̄ȝ cecitas ex parte in israel facta est: donec plenitudo gentiũ subintraret· ⁊ sic oĩs isrl̾ saluus fieret.

Cunctequꝫ aie. ꝛc. Aug. Videndū est quid respōdeatur eis qui hoc testimōio confirmāt a parentibus aias cū corpib⁹ ꝓpagari: aias em̄ dictas pro hominib⁹ a parte totū figurata locutione null⁹ ambigit: Sꝫ quomō ipaꝫ partē .i. animā cuius nomine totus homo significatus est. alienamus ab eo qd̄ dictum est: Exierūt de femorib⁹ eius: vt carnes ex illo tm̄ natas. q̄nuis sole anime nominent̄. accipiamus querendi sunt modi locutionū i scripturis.

Filii aūt ioseph ꝛc. Hiero. Oēs aie dom⁹ iacob. q̄ ingresse sunt in egiptū fuere. lxxv. qꝛ excepto ioseph ꝛ fili⁹ ei⁹. lxvi. anime q̄ egresse sunt de femorib⁹ iacob introierunt in egiptuꝫ nulla dubitatio est. Ita eīn per singulos supputatus numerus approbauit: vt in hebreis voluminib⁹ inuenit̄. Qd̄ aūt in. lxx. legim⁹ filij ioseph q̄ nati sunt i egipto anime nouē. Sciam⁹ ꝓ nouem in hebreo esse duas. Effraim q̄ppe ꝛ manasse anteqꝫ iacob intraret egiptuꝫ ꝛ famis temp⁹ ingrueret nati sunt in egipto. Illud quoqꝫ qd̄ supra legimus. Facti sūt filij manasse quos genuit ei concubina machir. Et machir genuit ei galaad. Filij aūt effraim fratris manasse ꝛc. Quasi ꝑ anticipationē fcm̄ esse describit̄. Neqꝫ enīꝫ qn̄ ingressus est iacob in egiptū eius etatis erant. vt filios

qui me habes adiutorē.
deus patris tui. Noli timere: et
† Secur⁹ cōtra sp̄uales nequitias pugnatur⁹
†† imitatricem fidei tue.
† descēde in egiptum. qꝛ in †† gentē
quasi tecū erit gloria mea.
magnā faciā te ibi. Ego descendā
In ꝑtāte mea.
tecum illuc: ꝛ ego inde adducam
ad terrā promissionis.
te reuertenteꝫ. Joseph quoqꝫ ponet manus suas super oculos tuos. Surrexit iacob a puteo iuramenti: tuleruntqꝫ eum filij cū paruulis ꝛ vxorib⁹ suis in plaustris que miserat pharao ad portandū senem: ꝛ oīa que possederat i terra chanaan. Venitqꝫ in egiptum cum omī semine suo: filij ei⁹ ꝛ ne
† pluralis pro singulari. sicut pro plurali singularis solet poni. vnā em̄ tm̄ habebat filiā nomine dinā. vel neptes filias vocauit.
potes. † filie ꝛ cuncte simul ꝓgenies. Hec sunt aūt nomina filiorū israel qui ingressi sunt in egiptū. ipse cum liberis suis. Primogenitus ruben. Filij ruben: enoch. ꝛ phallu ꝛ esrom ꝛ charmi. Filij symeon: iamuel ꝛ iamin ꝛ iami et abod ꝛ iachin ꝛ saber ꝛ saul fili⁹ cananitidis. Filij leui: gerson et chaath ꝛ merari. Filij iuda: her et onan ꝛ sela ꝛ phares ꝛ zara Mortui auteꝫ sunt her ꝛ onan in terra chanaan. Natiqꝫ sunt filij phares esrō ꝛ amul. Filij ysachar thola ꝛ phua ꝛ iobab ꝛ semron. Filij zabulon: sareth ꝛ chelon ꝛ iabelel.
† qꝛ patres eorū ibi geniti.
Hi filij lye quos genuit in † mesopotamia syrie: cum dina filia sua Omnes anime filiorum eius ꝛ filiarū trigītatres. Filij gad: sephō ꝛ aggi ꝛ esebon ꝛ suni ꝛ heri ꝛ arodi ꝛ areli. Filij aser iemna ꝛ iesua ꝛ iesui ꝛ beria. Sara quoqꝫ soror eoꝝ. Filij beria: heber ꝛ melchiel Hi filij zelphe quā dedit laban lye filie sue. ꝛ hos genuit iacob sedecim animas. Filii rachel vxoris iacob: ioseph ꝛ beniamin. Natiqꝫ sunt ioseph filii i terra egipti quos genuit ei asseneꝫ filia phutiphar⁹ sacerdotis eliopoleos: manasses ꝛ ephraiꝫ. Filii beniamin Bela ꝛ bechor et asbel et gera et naaman et iechri et iethros ꝛ rese
alias ofim.
mophin ꝛ ophim ꝛ ared. Hi filii rachel quos genuit iacob: Oēs anime quattuordecim. Filii dan vsan. Filii neptalim: iasiel ꝛ guni ꝛ ieser et salem. Hi filii bale quā dedit laban racheli filie sue. ꝛ hos genuit iacob: omnes anime septē Cuncteqꝫ anime que ingresse sūt cum iacob in egiptū: ꝛ egresse sūt de femore illius absqꝫ vxoribus filiorum eius sexaginta sex. Filii aūt ioseph qui nati sunt ei in ter
† partē ponit pro toto.
ra egipti anime due. Omnes † aie domus iacob que ingresse sunt i
† Cōfessi⁹ premittitur ad ioseph .i. christū qꝛ ore fit cōfessio ad salutē.
egiptū fuere septuaginta. † Misit aūt iacob iudaꝫ ante se ad ioseph in egiptum: vt nunciaret ei ꝛ ille
† Nō in terrā ramesses. †† post cōfessionē ioseph occurrit: qꝛ christi mīa subsequitur.
occurreret i † iessen. †† Quo cū peruenisset iuncto ioseph curro suo. ascendit obuiam patri ad eundē locum: Vidensqꝫ eum irruit sup collum eius: ꝛ inter amplexus fleuit. Dixitqꝫ pater ad ioseph. Jā letus moriar. quia vidi faciē tuā: ꝛ supstitem te relinquo. At ille locutus est ad fratres suos ꝛ ad omnem domum patris sui. Ascēdaꝫ ꝛ nunciabo pharaoni. dicāqꝫ ei: Fratres mei ꝛ domus patris mei q̄ erant in terra chanaan venerūt

generarēt. Vn̄ apparet oēs animas q̄ ingresse sunt in egiptū de femorib⁹ iacob fuisse. lxx. qꝛ. lxvi. post eū ingresse sunt. ꝛ repperērūt in egipto tres Joseph .s. cū duob⁹ filijs. Septuagesim⁹ aūt fuit iacob ne videamur aduersuꝫ auctoritateꝫ scripture loqui. Etiā. lxx. interpretes in deutronomio transtulerūt ꝙ ingressus est israel. in. lxx. animab⁹ egiptū. Si quis igit̄ nostre scripture refragat̄: scripturaꝫ intra se cōtrariam faciet. Ipsi em̄ lxx. interpretes q. lxxv. animas ꝑ plepsim cū iacob ꝛ posteris eius igressas esse dixerūt. In dutronomio. lxx. tm̄ introisse memorarunt. Qz si opponitur quomō in actib⁹ apostoloꝝ dicatur. lxxv. animas ingressas esse in egiptum: facilis excusatio est. Nō enim debuit lucas ipsius scriptor historie i gētes actuū apostoloꝝ volumen emittēs cōtrariū scribere ei scripture q̄ iā fuerat diuulgata in gentibus ꝛ maioris opinionis illo tpe erat. lxx. auctoritas: q̄ꝫ lucas: qui ignotus ꝛ vilis. hoc aūt generaliter obseruandū. ꝙ vbicunqꝫ apostoli aut apostolici uiri loquunt̄ ad populos: his testimoniis abutunt̄. q̄ iā fuerant in gentib⁹ diuulgata. licet pleriqꝫ tradant lucā vt ꝓselitū. hebreas litteras ignorasse.

Misit āt iacob ꝛc. Hiero. iudā vero misit āte se ad ioseph ut occurreret ei ad vrbem heroum in terra ramesses. In hebreo nec habet̄ vrbem heroum. nec terram ramesse. sed tm̄ modo iessen vel gesem. Nō nulli iudeoꝝ asserūt iessen nūc thebaiden vocari. ꝛ qd̄ sequit̄: dedit ei ut possiderēt in egipto terrā optimam i ramesse: pagū arsenoyten sic olim vocatū autumant.

Et sunt viri p. Aug. Cōmendat in patriarchis ꝙ pecoꝝ nutritores erāt a puericia sua ⁊ a parētibꝫ suis. qꝛ hec iusta est seruitus ⁊ iusta dominatio: cum pecora homini seruiūt ⁊ ipse pecoribꝫ dominatur. Vn̄ Faciamus hominē ad imaginē ⁊ s. n. ⁊ habebit potestatē pisciū maris ⁊ volatiliū celi ⁊ oīm pecoꝝ q̄ sūt sup terrā. vbi insinuatur rationez debere dominari irrationabili vite. Seruū aūt hominem homini vel iniquitas vel aduersitas fecit. Iniquitas sicut dictū est. Maledictus chanaan. seruus erit fratribꝫ suis. Aduersitas sicut ioseph a fratribꝫ vendītus alienigene factus est seruus. Primos ergo seruos quibꝫ h̄ nomē lingua latina dedit: bella fecerūt. Qui em̄ supatus iure belli posset occidi: qꝛ seruatus est. seruus appellatus est. Inde ⁊ mācipia: qꝛ ⁊ mancipata sunt. Est etiam ordo naturalis in hominibus: ut seruiāt femie viris. filij parentibꝫ. qꝛ ⁊ illic hec iusticia est: vt infirmior ratione seruiat fortiori. Hec igit in dominatōibꝫ ⁊ seruitutibꝫ clara iusticia est: vt qui excellunt ratione. excellāt dominatione. qd̄ cū in h̄ seculo p iniqtatem hominū pturbatur. vel p naturarum carnaliū diuersitatē. ferūt iusti temporalē aduersitatem. in fine habituri ordinatissimam ⁊ sempiternam felicitatem.

C. XLVII.

Dies peregri. ⁊c. Aug. Quid ē ꝙ dicit iacob pharaoni dies annoꝝ uite mee quos incolo ⁊c. Sic em̄ habent greci: qd̄ latini habent ago vl̄ habeo. Vtrum ergo ideo dixit quos incolo: qꝛ in terra natus est quā nōdum populus diuina pmissione hereditatē acceperat. ⁊ ibi vitā ducēs. vtiq̄

ad me: ⁊ sunt viri pastores ouiuz curamq̄ habent alendorū gregū. Pecora sua ⁊ armenta ⁊ omīa q̄ habere potuerunt adduxerunt secum. Cunq̄ vocauerit vos ⁊ dixerit: qd̄ est opus vestrum: respondebitis: Uiri pastores sumus serui tui ab infantia nostra vsq̄ in p̄sens: ⁊ nos ⁊ patres nostri. Hec aūt dicetis. vt habitare possitis i

Merito egiptii in quibus est figura huius seculi: in quo abundat iniquitas abominantur pastores pecorum. abominatio est em̄ iniquo vir iustus.

terra iessen: qꝛ detestātur egiptij omēs pastores ouium.

C. XLVII.

Ingressus ergo ioseph nunciauit pharaoni dicens: pater meus ⁊ fratres oues eorum ⁊ armenta ⁊ cuncta q̄ possident venerūt de terra chanaan: ⁊ ecce consistunt in terra iessen. Extremos quoq̄ fratrum suoꝝ quinq̄ viros statuit coram rege: Quos ille interrogauit. quid habetis operis? Responderūt: Pastores ouiū sumus serui tui: nos ⁊ patres nostri. Ad peregrinādū in terram tuam venimus: quoniam non est herba gregibus seruorum tuorum ingrauescente fame in regione chanaan. Petimusq̄ vt esse nos iubeas seruos tuos i terra iessen. Dixit itaq̄ rex ad ioseph: Pater tuus ⁊ fratres tui venerunt ad te. Terra egipti in conspectu tuo est. in optimo loco fac eos habitare: trade eis terram iessen. ꝙ si nosti in eis viros industrios: constitue illos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit ioseph patrem suum ad

regem: ⁊ statuit eum coram eo. Qui benedicens illi. ⁊ interrogatus ab eo: Quot sunt dies annorum vite tue? Respōdit: Dies pe

Sancti aduene ⁊ peregrini super terram.

regrinationis vite mee centumtriginta annorum sunt parui ⁊ mali ⁊ non peruenerunt vsq̄ ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Joseph vero patri ⁊ fratribus suis dedit possessionē in egipto in optimo terre solo ra-

vel loco.

Pars est thebaidis.

messes vt preceperat pharao: et alebat eos omnēq̄ domum pr̄is sui. prebens cibaria singulis. In toto em̄ orbe panis deerat: ⁊ oppresserat fames terram maxime egipti ⁊ chanaan. E quibus omnē pecuniam cōgregauit pro venditione frumenti: ⁊ intulit eam in erariū regis. Cunq̄ defecisset emptoribus precium: venit cuncta egiptus ad ioseph dicēs: Da nobis panes: Quare morimur corā te deficiente pecunia? quibus ille respondit: Adducite pecora vr̄a:

Pecora pro frumento damus cū bestiales motus a nobis amputamus. vt verbo veritatis vberius vaccmus.

⁊ dabo vobis pro eis cibos si precium non habetis. Que cum adduxissent. dedit eis alimēta pro equis ⁊ ouibus ⁊ bobus ⁊ asinis. Sustētauitq̄ eos illo anno pro cōmutatione pecorum. Venerūt anno secundo ⁊ dixerūt ei: Non celamus dominum nostruz ꝙ deficiente pecunia pecora simul defecerūt: nec clam te est ꝙ absq̄ pecoribus ⁊ terra nichil habeamus. Cur ergo morimur te vidente? et nos ⁊ terra nostra tui erimus. Eme

vel domino nostro.

alias corporibus.

in aliena terra erat. nō solū qn̄ pegrinabatur sicut in mesopotamia: sed etiā qn̄ ibi erat vbi natus est. An potius secundū illud apostoli accipienduz est: qꝫdiu sumus i corpore peregrinamur a dn̄o. Et illud Inqlinus sum ego in terra ⁊ peregrinus sicut oēs patres mei. Iteꝝ dicit de omībꝫ diebus vite sue: nō puenerūt in dies annoꝝ patrū meoꝝ. quos dies incoluerūt. Nō em̄ aliud voluit intelligi qꝫ qd̄ latini codices habent vixerūt. At p h̄ significauit. hāc vitā esse incolatū. i. pegrinationis habitatōez. Sz h̄ sanctis ꝯuenit quibꝫ eterna patria pmittit. Videnduz est ergo quomodo d̄ impijs dictū est: incolent ⁊ abscondēt. ipi calcaneū meū obseruabunt. De his em̄ cōuenientius accipit: qui vt abscondāt incolunt. Nō manent in domo in eternū.

Joseph uero ⁊c. Querendū est vtrū terra ramesses ipa sit iessen: hanc em̄ petierant. ⁊ pharao p̄cepe iat dari.

Isi. Alle. Tradidit ioseph patri ⁊ fratribus optimā terrā iessen. p̄bens eis cibaria qꝛ fames terrā opp̄sserat. sic ⁊ dn̄s parētibus. i. patriarchis ⁊ pphetis ex quibꝫ est secundū carnez. siue omībꝫ sanctis de quibus ī euāgelio dicit: Hi sunt fratres mei q̄ faciūt volūtatē patris mei. his dat terram optimā de qua dicit. Credo videre b. d. in t. v.

Prebēs cibaria singulis. Petiebat triticū pr̄i suo ioseph. nec tn̄ euz pr̄ qn̄ vidit. nec qn̄ triticuz accepit adorauit quomō ergo somniū impletū putamus. nisi maioris rei cōtineat pphetiam.

Adducite pecora ⁊c. Querit cū ioseph frumēta colligeret vn̄ hoīes viuerēt:

pecora vnde viuebāt: cū tanta fames inualuisset. ⁊ fratres ioseph pharaoni dixerūt: Nō sunt pascua pecoribꝫ puerorum tuoꝝ ⁊c. Si ergo ea fame pascua defecerant in terra chanaan: cur in egipto nō defecerāt. cū eadem fames esset vbiqꝫ? An sicut ꝓhibetur ab eis qui loca sciūt. in multis egipti paludibꝫ poterāt pascua nō deesse: etiam cū fames esset frumētoꝝ: q̄ solent nili inundatione ꝑuenire. dicūtur ille paludes feraciꝰ pascua gignere qn̄ aqua nili minꝰ excrescit.

Emit igitur ⁊c. Nō iniusticie vel iniq̄tatis arguit ioseph cū etiā fidelitas eius inde cōmendet. quia nulliꝰ ꝑsone gratiaꝫ suscepit. Sed iuxta emptoris preciū equo libramine repensauit. Mistice aūt significat oēs qui in spiritali egipto sunt. ⁊ eiꝰ opes ambiūt seruos esse. Nullꝰ est em̄ liber egiptiꝰ. qui carnalis est ⁊ venundatꝰ sub peccato. pharao enim eos subiecit: Vn̄ fortasse dicit: Ego sum dn̄s deꝰ tuꝰ q̄ eduxi te de e. de domo seruitutis. Vnde nō regnet peccatū in vr̄o mortali corpe ⁊c. Et alibi: Serui estis eiꝰ cui obedistis. siue peccati in mortē: siue obeditionis ad iusticiaꝫ. Egiptij aūt volēter in seruitutem redacti sunt: hebrei vero violenter. Vendiderūt aūt egiptij semet ipsos: nec dispensatoris culpa est: vbi digna repensantꝰ ꝓ meritis. Hoc ⁊ paulꝰ fecit. cū illū qui indignus numero sanctoꝝ vel cōsortio fuit. sathane tradidit. Nemo ergo dicat paulū duriꝰ egisse. qui hoīem de ecclesia eiecit. vt expulsus disceret non blasphemare. hoīs eī voluntas est iniqua. cū amans terrena despicit celestia: ⁊ ꝓpter auariciam se subijcit dyabolo. Dei autem ꝑmissio est iusta. cum eū qui spernens meliora elegit peiora: dimittit arbitrio suo vt cadat.

nos in seruitutem regiam. ⁊ ꝓbe semina: ne pereunte cultore terra [⸿doctrina sanguie] redigatur in solitudinem. Emit ergo [† ⸿Christus.] ioseph omnem [† ⸿Corpore.] terram egipti vendentibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis. Subiecitqꝫ eaꝫ pharaoni. ⁊ cunctos populos eius a nouissimis terminis egipti vsqꝫ ad extremos [† ⸿Hinc habemus exemplū ꝙ possessiones ecclesie distrahi non debent cū a regibus deo sint mancipate. ⁊ ideo in nullius bonis cōputande.] fines eius. †preter terraꝫ sacerdotum que a rege tradita fuerat eis: Quibus ⁊ statuta cibaria ex horreis publicis prebebant: ⁊ idcirco non sunt cōpulsi vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph ad populos: En vt cernitis ⁊ vos ⁊ terram vestraꝫ pharao possidet [⸿Serui facti. i. plene deo subditi frumēta ad semen accipimus. qꝛ verbū dei proximis predicare libere possumus.] Accipite semina ⁊ serite agros: vt [† ⸿Quintā partē damꝰ cū pro moderatōe quinqꝫ sensuū deo famulamur.] fruges habere possitis. †Quintā [⸿quattuor retinemus. cū in hac vita secundū cuiusqꝫ facultatē laudabiliter cōuersamur.] partē regi dabitis: quattuor reliquas permitto vobis in sementē ⁊ in cibuꝫ familijs ⁊ liberis vr̄is [⸿Salus mundi in potestate christi.] Qui responderūt: Salus nostra in manu tua est. Respiciat nos tantum dominus noster: ⁊ leti seruiemus regi. Ex eo tempore vsqꝫ in presentem diem in vniuersa terra

Emit ergo io. ⁊c. Emptio ioseph q̇ frugibꝫ emit terrā egipti significat xp̄um doctrina ⁊ sanguinis ꝑcio redimere mundū. Qd̄ aūt dicit: accipite semina ⁊ serite agros: vt fruges habere possitis ⁊c. Semē est verbum dei. agri corꝑa. q̄ vomere euāgelico exarata. ⁊ semine spūali seminata fructum virtutū germināt. Quinta pars q̄ regi dabat. quinqꝫ sensuū census qui xp̄o regi soluendꝰ. Quattuor reliquę in sementē ⁊ cibos possessoribus ꝑmittunt. qꝛ actualis vitę vsus vnicuiqꝫ ꝯcedit. vt seminet virtutū oꝑa: ⁊ fructꝰ iusticię metat in vitā ęternā. qui a xp̄o nobis tribuit. Vn̄ ioseph dicit: Salus nostra in manu tua est: qꝛ salus mundi in potestate xp̄i.

Preter terrā ⁊c. Hoc significat ecclesię terrā in qua veri sunt sacerdotes liberā esse a censu mundiali quę verbo diuino indesinenter pascitur nec damnum panis spiritualis sustinebit.

egipti regibus quinta pars solueretur: ⁊ factū est quasi in legē. absqꝫ terra sacerdotali: q̄ libera ab hac condicione fuit. Habitauit ergo israel in egipto. i. in terra iessen. et possedit eam: auctusqꝫ est ⁊ multiplicatus nimis: ⁊ vixit in ea decē ⁊ septem annis. Factiqꝫ sunt omnes dies vitę illius centū quadragintaseptem annorum. Cūqꝫ appropinquare cerneret diē mortis eius vocauit filiū suum ioseph. ⁊ [† ⸿Ad excitandā memoriā filiorum diligenter cōmendatur sepultura patrū.] dixit ad eum: †Si inueni gratiaꝫ in conspectu tuo: pone manū tuā sub femore meo. ⁊ facies mihi misericordiam ⁊ veritatē. vt nō sepe [⸿In egipto sepelietur qui in profundū malorum demergitur.] lias me in egipto: sed dormiā cuꝫ patribus meis. ⁊ auferas me de hac terra. cōdasqꝫ in sepulcro maiorum meorum. Qui respondit ioseph: ego faciā qd̄ iussisti. Et ille: Iura inquit ergo michi: Quo iurante: adorauit israel dominum conuersus ad lectuli caput.

C. XLVIII.

His itaqꝫ trāsactis nūciatū ē ioseph ꝙ egrotaret

Cūqꝫ appropinquare cerneret. Aug. Ea filiū iuratione cōstringit. qua cōstrinxit abraā seruum. Ille mandans vn̄ vxor ducatꝰ filio suo. Iste cōmendās sepulturā corꝑis sui In vtraqꝫ tn̄ causa nominata sunt duo q̄ magnipenda sunt in oībꝫ scripturis. misericordia ⁊ iusticia. vel misericordia ⁊ iudicium. vel misericordia et veritas. qꝛ scriptū est. Vniuersę vię dn̄i misericordia ⁊ veritas. Seruꝰ aūt abrahę dixit: facite in dn̄m meū misericordiā ⁊ iusticiā. Et iste vt facias in me misericordiā ⁊ veritatem Quid aūt sibi velit tam sollicita corꝑis cōmendatio ut nō in egipto sepeliatꝰ: sed ī terra chanaan iuxta patres suos. mirū videtur: nec cōueniens tante excellētię ꝓphę si ex hominū cōsuetudine metiamur. Si aūt sacramenta q̄ramus. maioris admirationis gaudium inueniemus. Cadaueribꝫ em̄ mortuoꝝ peccata significantꝰ: cum iubentꝰ homines post eoꝝ contactuꝫ tanqꝫ ab immundicia purificari. Vn̄ q̇ baptisatur a mortuo. ⁊ iterū tangit illuꝫ: q̇d ꝓfuit lauatio eiꝰ? Sepultura ergo mortuorū. remissionē peccatoꝝ significat. Vn̄ beati quoꝝ remissę sūt iniquitates ⁊c. Vbi ergo sepelienda cadauera patriarcharum nisi in terra qua ille crucifixus est. cuiꝰ sāguine facta est remissio peccatoꝝ: mortibus em̄ eoꝝ significantꝰ peccata hominū. Dicitꝰ aūt a loco qui abraam iā vocatꝰ. vbi cōdita sunt eoꝝ corꝑa. abesse locū vbi crucifixus est dn̄s fere triginta milibꝫ passuū: vt ipo numero significetꝰ ihesus xp̄s. qui in baptismo apparuit fere triginta annorum.

Quo iurante adorauit israel dominū. Aug. Qd̄ habent latini codices adorauit suꝑ caput virgę eius. Nōnulli emendatius habent Adorauit suꝑ caput virgę suę. vel in capite virgę suę. vel in cacumīe. vl' suꝑ cacumen virgę suę. Fallit em̄ eos grecum verbū qd̄ eisdē scribitꝰ litteris siue eius siue suę significet. Sꝫ accentꝰ dispares sunt: ⁊ ab eis qui ista nouerint: in codicibꝰ non contemnuntꝰ. Valent em̄ ad magnā discretōeꝫ

qzuis vnā plus habe
re possit lrām si esset
sue. vt nō aitoi h eai
toi esset. Et iō meri-
to qrit qd sit qd dcm
est. Nā facile intelli
geret senē q virgam
ferebat sicut solet illa
etas. ad deū adoran
dū se inclinasse super
caput virge sue. Qz
sic ferebat: vt sup eā
caput inclinādo ado
raret deū. Quid ē er
go adorauit super ca
put vel cacumē vge
eius. i. ioseph? An for
te tulerat ab eo vgā
qn ei iurabat. ⁊ dum
eam tenet post verba
iurantis nondū illa
reddita adorauit de
um? Non eñ pude-
bat eū ferre tantisp
insigne potestatis fi-
lij sui: vbi figura rei
future ꝑsignabatur.

Hie. Et adorauit
israel cōtra summita
tē virge eius. Ho etiā
in loco quidā frustra
simulant adorasse ia
cob sūmitatez sceptri
ioseph. qz. s. honorās
filiū. potestatē illius
adorauerit. cū in he-
breo multo aliter le-
gat. ⁊ adorauit israel
ad caput lectuli. quia
postqz iurauit ei filius
securus de petitione.
adorauit deum ꝯuer
sus ad caput lectuli.
Sāctus eñ uir ⁊ deo
deditus: senectute op
pressus sic habebat le
ctulū positū: ut ipe ia
centis habitus absqz
vlla difficultate ad
orōem esset paratus

Qui assūptis
Hier. Et tulit duos
filios secū manassē et
ephraim. Ex h appa
ret qd supra diximus
qz ioseph ad id loco-
rum duos tm̄ filios
habuit ephraiz ⁊ ma
nassem. Si autē post
multos annos moriē
te iacob duos tm̄ du
xit ad benedictionem
illo vtiqz tempore cū
filij eius generare neq
erant paruuli atqz la
ctātes in ingressu pa
tris ⁊ fratrū nepotes
ex his habere non po
tuit.

Qui cōfortatus
sedit. Hier. Et con
fortatus israel sedit su
per lectulū. Cur. lxx.

pater suus. Qui assumptis duo-
bus filijs manasse et effraim ire
perrexit. Dictumqz est seni: Ecce
filius tuus ioseph venit ad te. Qui
cōfortatus sedit in lectulo. Et in-
gresso ad se ait: Deus omnipotens
apparuit michi in luza. que est in
terra chanaan. benedixitqz mihi
⁊ ait: Ego augebo te ⁊ multiplica
bo. ⁊ faciam in turbas populorum.
Daboqz tibi terram hanc ⁊ semi-
ni tuo post te in possessionem sem
piternā. Duo ergo filij tui qui na
ti sunt tibi i terra egipti anteqz ve
nirem ad te mei erunt ephraim ⁊
manasses: sicut ruben et simeon
[vocabuntur filii israel.]
reputabuntur michi. Reliquos
aūt quos genueris post eos tui
erunt: ⁊ nomine fratrum suorum
vocabuntur in possessionibus suis
Michi eñ quādo veniebam de
mesopotamia mortua est rachel
in terra chanaan in ipso itinere.
Eratqz vernum tempus. Et ingre
[vel effratam.]
diebar ephratam. ⁊ sepelini eam
iuxta viam ephrate que alio no-
mine appellatur bethleem. Vi-
dens autem filios eius. dixit ad
eum: Qui sunt isti? Respōdit: Fi
lij mei sunt: quos donauit michi
deus in hoc loco. Adduc eos in-
quit ad me. vt benedicam illis.
Oculi enim israel caligabant pre
nimia senectute: ⁊ clare videre nō
[Alias applicitos]
poterat. Applicatosqz ad se deo-
sculatus ⁊ circūplexus eos dixit
ad filium: Non sum fraudatus a
cōspectu tuo. insup ostēdit michi
deus semen tuū. Cumqz tulisset eos

ioseph de gremio patris: adorauit
pronus in terrā. Et posuit ephra
im ad dexteram suam. id est. ad si
nistram israel. manassen vero in si
nistra sua ad dextram. s. patris.
Applicuitqz ambos ad eum. Qui
extendens manum dexteram po
suit super caput effraim iunioris
fratris. Sinistram autem sup ca
put manasse. qui maior natu erat
cōmutans manus. Benedixitqz
iacob filios ioseph ⁊ ait: Deus in
cuius conspectu ambulauerunt pa
tres mei abraam ⁊ ysaac: deus qui
pascit me ab adolescentia mea vs
qz in presentem diem: angelus qui
eruit me de cunctis malis bene-
dicat pueris istis: ⁊ inuocetur su
per eos nomen meū. noia quoqz
patrum meorum abraam ⁊ ysaac: et
crescant in multitudine sup terrā
Videns autem ioseph qz posuisset
pater suus manum dextram super
caput ephraim: grauiter accepit.
Et apprehensam patris manum
leuare conatus est de capite ephra
im: ⁊ transferre sup caput manas-
se. Dixitqz ad patrem: Non ita cō
uenit pater: quia hic primogenitus
Pone dexteram tuam sup caput
eius. Qui renuens ait: Scio fili
mi scio. Et iste quidem erit in po-
pulos ⁊ multiplicabitur. Sz fra-
ter eius iunior maior illo erit: ⁊
semen illius crescet in gentes. Be
nedixitqz eis in tempore illo di-
cens: In te benedicetur israel at-
qz dicetur: faciat tibi deus sicut
ephraim et sicut manasse. Cōstitu
itqz ephraim ante manassem. Et

idem verbū aliter at
qz aliter ediderint ne
scio. sed audacter di
co qz idem verbū ma
cha. qd hic in lectu-
lum transtulerūt: su-
pra vbi dixit adoras
se iacob virgā nomi
nauerunt.

Duo ergo filii
tui qui nati zc. Anqz
venirem ad t. in egi
pto mei sunt. Hiero.
Patet qz. lxx. anime
ingresse sunt in egi-
ptum. ⁊ qz ioseph eo
tpe nō nouē. h duos
tm̄ filios habuit. sic
ipse iacob testat. Qz
aūt dicit ephraim et
manassem. sicut rubē
⁊ symeon due tribus
erūt ⁊ ex suis vocabu
lis appellabunt. ⁊ du
os populos procrea-
bunt. ⁊ terrā ꝑmissio
nis hereditabūt. Cū
aūt dicit reliquos fi-
lios quos post mortē
meā genueris: osten-
dit. necdū esse ꝓcrea-
tos. Qd vero addit
Et nomine fratrum
suorum vocant in pos-
sessionibus suis: h est n
accipiēt terrā sepatiz
nec funiculos ꝓprios
sed in tribus ephraim
⁊ manasse quasi ap-
pendices miscebunt.

Et sepelini eā
Joseph quasi nesciē
ti indicat vbi ⁊ quā-
do matrē sepelierit.
forte ꝓphetice cōme-
morans ibi sepultaz
esse matrem eius. vbi
erat xp̄s nasciturus.

Cūqz tulisset zc.
Jsid. Sicut factum
est in esau ⁊ iacob. di
cente dn̄o: maior ser
uiet minori. ita ⁊ in fi
lijs ioseph. maior eiz
manasses. i. obliuio.
populū significat iu-
deorū. Minor vero
xp̄ianorum. Hic ē effra
im qui fecunditatem
significat. qd ꝯuenit
populo iuniori q est
corpus xp̄i. qui fecun-
datus est in latitudi
ne mundi. Joseph q
dem ephraim ad sini
stram. manassen ad
dextram ꝯstituit. At
ille cancellatis mani
bus crucis mysteriū
ꝑfigurans. trāslataz
in minorē dextrā. in
maiorē sinistrā figu-
raliter supposuit: vt

crucis similitudo sup̄ capita eoꝝ notata· iudeis scandalū· christianis futuram gloriā ꝓsignaret. ⁊ seniorē ꝑ crucis mysteriū sinistrū futuꝝ de dextro ⁊ iuniorem de sinistro dextrum.

Do tibi partē unā. Hier. Ego dedi tibi sichimā precipuā sup fratres tuos· quā accepi d̄ manib᷒ āmorreoꝝ· in gladio meo ⁊ sagitta. Sichima iuxta grecā ⁊ latinā consuetudinē declinata est. hebraice em̄ sichen dicitur· ioħs euangelista testat᷑. Licet viciose sichar legat᷑. Quia igit᷑ sichen trāsfertur in humerū pulcre allusit ad nomē dicēs· Ego dedi tibi humeꝝ vnū· pro ꝓcipuo em̄ vnū scribit᷑ in hebreo. Qd̄ āt se dicit in arcu ⁊ gladio possedisse· arcū et gladiū iusticiā uocat ꝑ quā meruit ꝑegrinus ⁊ aduena interfecto sichen ⁊ emor de periculo liberari. Timuit enim ne vicina opida ⁊ castella ob euersionē federate vrbis aduersū se cōsurgerent. Vel sic dabo tibi sichimā quā emi in fortitudine mea· i· pecunia quā mlto labore acq̄siui sup frēs tuos· i· absq; sorte de di eaȝ tribui ioseph. Ibi em̄ sepult᷒ est ioseph ⁊ mausoleū eius ibi vsq; hodie cernit᷑.

Aug. Qz sichimaȝ dicit iacob ꝓcipuam se dare filio suo ioseph: ⁊ addidit ꝙ possederit eā in gladio ⁊ arcu: querit᷑ quo mō ad litteram ꝯueniat. Emit ei centū agnis possessionē illā nō cepit iure belli. An qz salem ciuitatem sichimoꝝ filij ei᷒ expugnauerāt· ⁊ iure belli potuit ei᷒ fieri, vt iustū bellū cū eis videatur ꝙ priores fecerūt iniuriā cōtaminando ei᷒ filiā: Cur ergo nō dedit eā maiorib᷒ filijs suis: qui h̄ fecerūt deinde: si modo de victoria glorians dat eā ioseph: cur ei tūc displicuerūt filij ꝙ hoc cōmiserūt: Cur deniq; cū eos benediceret: id exꝓbrando memorauit: Latet ergo hic ꝓpheticum sacramentū: qz ioseph quadā ꝓcipua significatōe xp̄m significauit· ⁊ ei dat᷑ illa terra vbi obruit iacob deos alienos· vt xp̄s intelligat᷑ possessur᷒ gentes dijs patrū suoꝝ renūciantes· ⁊ in xp̄m credentes.

Alc. In benedictionib᷒ iacob hystoria tenenda· ⁊ allegoria inuestigāda. hystoria de diuisione terre ꝓmissionis. All᷑. De xp̄o ⁊ ecclesia ꝙ in nouissimis temporib᷒ reuelanda· pri᷒ tn̄ historie fundamēta sunt ponenda.

Ruben. Hiero. Ruben primogenit᷒ me᷒· tu fortitudo mea ⁊ principium filioꝝ meoꝝ· durus ad ferendū· ⁊ durus ꝓcacitate ⁊ iniuria sicut aqua nō ebullias· ascendisti em̄ sup lectū patris tui· tūc violasti stratum cū ascēdisti. In hebreo ita: Ruben primogenitus me᷒· fortitudo mea· ⁊ capitulū liberis meis. Maior ad portādū· ⁊ maior robore· effusus es quasi aqua· ne adijcias· ascendisti cubile patris tui· ⁊ cōtaminasti stratū in ascensu. Et est sensus: Tu es primogenit᷒ me᷒ in liberis maior· ⁊ debebas iuxta ordinem natiuitatis tue· ⁊ hereditatē ꝙ primogenitis debet᷑· i· sacerdotiū ⁊ regnum accipe. Hoc em̄ in portando onere ⁊ ꝓualido robore demonstrat᷑. Sed qz peccasti: ⁊ quasi aqua ꝙ vasculo non tenet᷑· voluptate effusus es

ait ad ioseph filiū suū· En ego morior· ⁊ erit deus vobiscū· reducet ꝙ vos ad terrā patrū vestrorum Do tibi partē vnam extra fratres tuos· quā tuli de manu āmorrei in gladio ⁊ arcu meo.

C. XLIX.

Vocauit aūt iacob filios suos· ⁊ ait eis: Congregamini vt annunciē ꝙ ventura sunt vobis diebus nouissimis

Prophetice se loqui insinuat vel significat Licet em̄ hoc ad diuisionē terre chanaan ꝑtineat· spiritaliter tamē ad christū qui in fine seculi venit referenda sunt.

Congregamini ⁊ audite filij iacob· audite israel patrē vestrū. Ruben primogenitus me᷒ tu fortitudo mea: ⁊ principium doloris mei. Prior in donis· maior in imperio. Effusus es sicut aqua: Nō crescas: qz ascēdisti cubile pa-

Judaicus popul᷒· cui dicitur· Israel primo genitus meus.
Judaico populo iure primogenite sacerdotium ⁊ regnū debebatur. Qz ex iudaico pp̄lo fundamentū fidei· ⁊ ipse christus.
Qz deo patri semꝑ iniuriā irrogauit· vertēs ad eū dorsum. ⁊ nō faciem.
Qz ei data eloquia dei legislatio ⁊ testam̄tū
Pro magnitudine uirtū qz copiosi᷒ ceteris regnauit. Peccādo in christū. Impetu voluptatis. Que vasculo nō tenetur.
Quia in orbe dispersus· imminut᷒ ⁊ adbreuiatus. Causa qua hec meruit. Qn̄ corpus domini in quo quiescebat plenitudo diuinitatis in cruce suspendisti.

tris tui· ⁊ maculasti stratum eius dicendo peccatorē samaritanū ⁊ demonium habere.
Symeon ⁊ leui vasa iniquitatis bellantia. In cōsilium eoꝝ nō veniat anima mea: ⁊ in cetu illoruȝ non sit gloria mea: quia in furore suo occiderūt virū· ⁊ in voluntate sua suffoderūt murum. Maledictus furor eoꝝ· qz pertinax: ⁊ indignatio illorum· quia dura. Diuidā eos in iacob: ⁊ dispergā eos in israel. Juda te laudabūt fratres tui: Man᷒ tua in ceruicibus inimicorum tuoꝝ: Adorabunt te filij patris tui. Catulus leonis iuda: Ad p̄dā fili mi ascēdisti: Requiescens accubuisti vt leo· ⁊ q̄i leena. Quis suscitabit

Mortis christi.
voluntas.
Christū.
Lancea. Corpus christi qđ· xlvi· dieb᷒ edificatū est in vtero virginis. Propugnaculum qui custodit israel.
Qz furore accensi ad tantū scelus ꝓruperunt vt pilato christū offerrēt· dicentes· crucifige crucifige· ⁊ indignatio· si hunc dimittis nō es amicus cesaris.
Vt barraban peterēt· ⁊ christū crucifigendum postularent.
Diuisi dicuntur· qz ab alijs seꝑati ad fidē veniunt. Dispersi· qui vrbe temploq; subuerso: per orbē increduli vagantur.
Hic est christus· verus cōfessor qui de tribu iude secundū carnē natus.
Apostoli ⁊ alij qui ꝑ adoptionē filij dei patris. Trophea crucis ⁊ suos liberauit· ⁊ aduersarias potestates curuauit.
Qz multi de filijs iacob adorauerūt christuȝ saluī ꝑ electionē grē. Paruul᷒ nat᷒ ē nobis
Vt captiuā duceres captiuitatē· in crucē ascē disti. In sepulcro· vel quādo in passione inclinato capite tradidit spiritū· ⁊ velut quodā somno torporis requieuit.
Vincēs acerbitatē mortis ⁊ impetū. Nisi ipse qui ait· Soluite templū hoc ⁊c.

impetu: ꝓcipio vt vltra nō pecces· ⁊ in fratrū numero penas peccati luas· quo primogeniti ordinem ꝑdidisti.

Symeon et leui ⁊c. Hier. lxx. Symeon ⁊ leui fratres consūmauer̄t iniquitatē adinuentōis sue. In cōsiliū eoꝝ nō veniat anima mea· ⁊ in cōgregatione eoꝝ ne emulet᷑ iecur meū· qz in furore suo interfecerūt homines ⁊ in desiderio subneruauerūt thauꝝ. In hebreo autē sic habet᷑: Symeō ⁊ leui fratres· vasa iniq̄tatis arma eoꝝ· in archanū eoꝝ ne intret anima mea ⁊ in cōuentu eoꝝ ne desolet᷑ gloria mea. qz in furore suo interfecerūt viꝝ· ⁊ in libidine sua suffoderunt muꝝ. Significat aūt nō fuisse sui cōsilij· ꝙ sichem ⁊ emor federatos viros interfecer̄t· ⁊ contra ius pacis ⁊ amiciciaꝝ sanguineȝ fuderūt innocentē: ⁊ crudelitate quasi furore rapti muros hospite vrbis euerterūt. Vn̄: Maledict᷒ furor eoꝝ· qz ꝑtinax ⁊ indignatio illorū qz dura. Diuidā eos in iacob ⁊ d· e· in israel. Leui hereditatē propriā nō accepit. Sȝ in oīb᷒ sceptris paucas vrbes ad habitādum habuit. Nec symeō· sicut in libro iheśu scribit᷑: h̄ de tribu iuda quiddā accepit. Quidā ꝓphetice in perfectos hoīes· apostolos. ⁊ subneruatū thauꝝ· a phariseis christum occisum interpretantur.

Per hos scribe ⁊ sacerdotes intelligūt᷑ d̄ symeone em̄ scribe de leui sacerdotes· ꝙ cōsilium fecerunt· vt ihesuȝ morti traderēt Vn̄ addit: In cōsilium eorum nō veniat anima mea.

Juda te laudabunt ⁊c. Hier. Qz iuda cōfessio vl᷑ laus interpretat᷑ Cōsequēter scribit᷑. Juda tibi confitebunt᷑· vel te laudabūt fratres tui· ⁊ adorabūt te filij tui patris. Catulus leonis iuda· ex germine fili mi ascendisti procumbēs vt leo ⁊ quasi catul᷒ leonis· Quis suscitabit eū: Licet de xp̄o grande mysteriū sit: tn̄ ꝭm lr̄am significat᷑· ꝙ reges ex iuda ꝑ dauid stirpē generent᷑. ⁊ ꝙ adorēt eum om̄s trib᷒. Nō em̄ ait: Filij matris tue: h̄ filij pr̄is tui· ⁊ qđ sequit᷑ ex germine· f· m· a· In hebreo aūt de captiuitate· f· m· a· vt ostēderet eū captiuos populos esse auctuꝝ· ⁊ iuxta intelligentiā sacratiorē ascēdisse in altum captiuā duxisse captiuitatē. Siue ꝙ melius puto· captiuitas passionē. ascēsus resurrectionē significat. Alligās ad vitē pullū suū· ⁊ funiculo pullum asine. In hebreo ita habet᷑: alligās ad vitē pullū suū· ⁊ in sorech fili mi asinā suā· ꝙ· s· pullū asine· cui supsedit ihesus· gentiliū populū· vinee apl̄oꝝ qui ex iudeis sunt· copulauerit· ⁊ ad sorech· i· ad electā vitē alligauerit asinam cui supsedit· i· ecclesiā ex gentib᷒ cōgregatā. Qđ aūt dicit fili mi apostrophen facit ad ip̄m iudā. ꝙ xp̄s sit vniuersa factur᷒. Qđ aūt legimus ad vitē pullū suū in hebreo potest legi vrbem suam. Juxta eundē sensum alijs verbis ecclesia monstratur· de qua dicitur: Nō potest ciuitas abscōdi supra montem posita.

Requiescens accubuisti ⁊c. Isi. Vel catulus leonis in somno

requieuit·q2 nō necessitate sed potestate. Unde Potestatē habeo ponen di animā meā·⁊ nemo tollit eā3 a me·sed ego pono eā. Qd vero addit·⁊ vt catulus leonis. Inde eīm mortuus vnde nat⁹. Aiunt phisici·ꝙ catulus leonis cū fuerit nat⁹:trib⁹ dieb⁹ dormit ⁊ trib⁹ noctib⁹. Deinde patris fremitu tremefact⁹ cubilis locus excitat dormientē. Xp̄s quoqꝫ in cubili sepulcri trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹ iacens·somniū mortis impleuit. Bene ergo xp̄s vt leo requieuit:qui nō solū mortis acerbitatē sed ⁊ imperiū vicit·⁊ vt catul⁹ leonis:q2 die tercia resurrexit. Uñ addit. Quis suscitabit eū:null⁹ sub audis nisi ipse q̄ ait: Soluite templū hoc ⁊ in triduo resuscitabo illud.

Nō auferetur. Tandiu eī ex semine iude reges apud iudeos fuerunt·donec xp̄s ex virgine nasceret. Prim⁹ eīm in gēte iudeorū rex alienigena fuit herodes·qñ iā xp̄s nat⁹ ē. Qui ergo negat venisse christum:ostendat regē de tribu iuda in gente iudeorū.

Palliū suū ⁊c. Gentes quas sibi sb iunxit. Und. Uiuo ego dicit domi⁹·nisi hos oīs induā sicut vestimentū. Nos eīm xp̄s in sanguine vue mūdauit·qñ sicut botrus ī ligno crucis pependit·⁊ ex latere ei⁹ aqua in ablutionē et sanguis exiuit in redemptionem.

Pulcriores sūt ⁊c. Isi. Quia doctrina eorū austeritatem veteris legis exupat. ⁊ euāgelica precepta clariora sunt q̄ꝫ legis mandata.

Lacte·i·doctrina legis·q̄ carnalē populum velut paruulū lacte alebat:sed candidiores ecclesie doctores qui fortem ⁊ validū verbi cibū mandant ⁊ distribuūt. Uñ pfectorū est solidus cibus·q̄ bñ candidiores lacte dicunt:q2 cādidi puri ⁊ ab oīmi macula liberi.

Zabulon in littore. Ut credentib⁹ refugiū·⁊ piclitantib⁹ demonstret fidei portū. Cōtra oīs terminos seculi solidata expectat naufragiū iudeorū·⁊ pcellas hereticorū qui circūferunt oīmi vento doctrine. Inde etiam apostoli aliqui assumpti. Ibi sepe dñs docuit. Pertingit aūt vsqꝫ ad sydonē·i·vsqꝫ ad gentes puenit. Uñ terra zabulon·⁊ terra neptalim via maris transiordanē ⁊c. Sydon venatio·⁊ ex eis locis sumpti sunt venatores: de quib⁹ dicit. Mittā venatores multos:⁊ venabunt vos ī oīmi mōte.

Ysachar. Hier. Domū desiderauit requiescens inter medios cleros·⁊ videns requiē q2 bona·⁊ terrā q2 pinguis:supposuit humerū suū ad laborandum:⁊ factus est vir agricola. In hebreo ita. Ysachar asinus osseus·recubans in terminos·⁊ videns requiē q2 bona est·⁊ terrā q2 pulcra:inclinauit humerū suū ad portandū·⁊ factus est in tributū seruiēs. Quia de zabulō dixerat ꝙ maris magni littora possideret·sydonēqꝫ ⁊ reliquias phenicie vrbes cōtingeret:ad mediterraneā puinciā redit·⁊ ysachar qui iuxta neptalim pulcerrimā in galilea regionē possessurus est·benedictione habitatorem facit. Asinū osseū vocat·⁊ humerū ad portandū deditū:q2 in labore terre ⁊ vehendis mercib⁹ ad mare q̄ in suis finib⁹ nascebant plurimū laboraret. Regib⁹ quoqꝫ tributa cōportans. Aiunt hebrei p metaphorā significari ꝙ scripturas sanctas die ac nocte meditans studiū suum dederit ad laborandū.⁊ ideo ei oīs trib⁹ seruiāt:quasi magistro dona portantes.

(regnum.) eum: Non auferetur sceptrū de (generationibus.) iuda·et dux de femore ei⁹·donec (christus.) (a patre.) veniat qui mittendus est:⁊ ipse (Salus expectata.) (quas in sanguine redemit) (Nō tantū iudeorū.) (vinculo charitatis ⁊ discipline·vt de illius imitatione efficiatur heres dei·⁊ coheres christi.) erit expectatō gentiū. Ligās ad (gentilem populū·cui nō est onus legis impositū.) (qui dicit Ego sū vitis vera.) vineā pullū suū:⁊ ad vitē o fili (cui supsedit·ecclesiā de gentibus·s·cōgregatam.) (sinagogā tardigradā·s·⁊ legis pondere pressam.) (sanguine passionis qui p multis effundetur in remissionē peccatorum.) mi asinā suam. Lauabit in vino (carnē vel ecclesiam.) stolam suā:⁊ in sanguine vue pallium suū. (apostoli euāgeliste qui sciētie lumē prestāt ecclesie.) Pulcriores sūt oculi (a austeritate legis.) (predicatores qui ab errore precidunt homines quasi comedendo in corpus christi conferentes.) eius vino:⁊ dentes eius lacte (habitaculū fortitudinis·i·ecclesia ad tolerandum fortissima.) (ad literā zabulon maritima possedit.) candidiores. Zabulon in littore maris habitabit:⁊ in statione nauium pertingens vsqꝫ ad sydonē. (populus gentiū quē domin⁹ sanguine emit) (merces.) (brutus·luxuriosus·nulla ratione domitus·fortis:q2 redempt⁹·⁊ redemptori subiectus.) (Requiescens in spe.) Ysachar asinus fortis accubās (Iuxta possessionem neptalim.) (huius vite.) (alias inter terminos.) (Eterne vite.) in terminis. vidit requiē ꝙ esset (viuentiū.) (Qui ad promissam requiē puenire desiderat·mandatorū onera libēter portat.) bona·⁊ terram ꝙ optima·⁊ supposuit humerum ad portandum (Ideo.) (Christo sue fidei ⁊ operis munera offerens.) Factusqꝫ est tributis seruiens. (Iudas dolo ⁊ malicia serpens cornutus.) Dan iudicabit populū suū sicut (Antichristus.) et alia tribus in israel. Fiat dan (veneno cōsumens eos quos ad vite latitudinem prouocat) (Cornibus potestatis armat⁹) (Eis·s·qui p angustā viā ad patriā tendūt.) coluber in via·cerastes in semita·mordens vngulas equi:vt (q2 extrema mundi seducere nitetur.) (mūdi qui per elationē in cursu labentiū temporū spumat.) (Ignorans ad que supplicia repente ducatur) (In terra vnde sumptus.) (Repente ī voce electorū cōuertitur·quasi nō vt infideles expectabo antichristū sed verū christū redemptorem mundi) (q2 tercia die resurrexit a mortuis) cadat ascensor eius retro. Salutare tuum expectabo domine. (In aduentu.) (Christus qui primo aduētu ante antichristū preliaturus occurrit.) (Latrunculus.) (gladio verbi· vñ nō veni mittere pacē sed gladiū.) (populū israel.) Gad accinct⁹ preliabit ante eū (claritas secūdi aduentus significatur·q2 cū venerit antichristus·occurret retrorsum·i·post eū·vt interficiat gladio oris sui·⁊ quasi latrunculus ō impuiso·q2 dies dñi sicut fur ⁊c.) (Reuersus ad liberos) (Christus cui⁹ est altitudo diuitiarū sapiētie ⁊ sciētie qui propter nos paup factus est cū diues esset.) ⁊ ipse accingetur retrorsū. Aser (q2 fertilis possessio ei⁹.) (caro esca scilicet sanctorū·quā si quis manducauerit non morietur in eternum.) pinguis panis eius:⁊ prebebit

Accu·in termi. Accubare est·expectato mundi fine quiescere:nichil ꝙ de mundanis querere:sed vltima desiderare. Fortis asinus requiē vidit ⁊ terrā optimā·cū simplex gentilitas ad robur operis se erexit:q2 ad vite patriam tendit.

Dan iudicabit·p·s. Isi. Alij p hec verba putant pdici antixp̄m de tribu dan futurū. Alij de iuda pditore h̄ pnunciant. Equitē ⁊ equū dñm cū carne suscepta intelligūt. Retrorsū aūt cadere:q2 in terrā reuersus vnde sumptus. Sed q2 die tcia rsurrexit ait: Salutare tuū expectabo dñe. Uñ alibi Nō derelinques animā meā in inferno: nec dabis sanctū tuū videre corruptionē. Alij ad antixp̄m hec transferūt·quē de tribu dan venturū asserunt·q2 dan ⁊ coluber ⁊ mordens dicit.

Unde dan ad aquilonem castrametatus est·illū significās qui ait: Sedebo in mōte testamēti in laterib⁹ aquilonis ⁊c. Et alibi: A dan audit⁹ est fremitus equorū eius. Qui nō solū coluber sed cerastes vocatur. Cerasta eī grece cornua dicunt·⁊ hic serpens cornut⁹ esse phibetur·p quem digne aduent⁹ antixp̄i asseritur·qui ptra sanctos morsu pestifere pdicationis ⁊ cornu potestatis armabit. Semita aūt angustior ē q̄ꝫ via. Est ergo coluber in via·q2 eos per latitudinem vite ambulare puocat·quib⁹ quasi pcendo blanditur·sed ī via mordet: quia tales erroris sui veneno cōsumit. Fit cerastes in semita:q2 quos fideles repperit ⁊ se ad celestis itineris pcepta cōstringentes·nō solū callida psuasione impetit:sed etiā terrore potestatis premit·⁊ post beneficia ficte dulcedinis exercet cornua potestatis.

Hie. Dan iudicabit populū suū sicut vnū de sceptris israel. Fiat dan coluber in via·regul⁹ in semita·mordens vngulas equi·⁊ cadet ascensor ei⁹ retrorsū. Saluatorē tuū expectabo. Sanson iudex israel ō tribu dan fuit. Hoc ergo dicit puidens in spiritu oīa·comā nutrire sansonē nazareum ⁊ cesis hostib⁹ triumphare·ꝙ in similitudinē colubri reguliqꝫ obsidētis vias·nullū p terrā israel transire pmittat. Si quis etiā temerarius virtute sua quasi equi velocitate cōfisus eā voluerit quasi predo populari:effugere nō valebit. Loquit aūt p metaphoram serpentis ⁊ equitis. Vidēs ergo ꝙ tam fortis nazareus pter meretricem mortuus est·⁊ morte mltos occidit inimicos· putauit ipsum esse xp̄m. Sed q2 mortuus est·⁊ nō resurrexit:⁊ rursus israel captiuus ductus est. Aliū mundi saluatorē ⁊ generis sui pstolandū ītelligit:vt veniat cui repositū ē·⁊ ipse erit expectatio gentiū.

Gad. Hiero. Latrunculus latrocinabit ante eū·⁊ ipse latrocinabit. Iuxta hebreū interpretati sumus·sicut vbi nos latrunculū posuimus ibi scriptum est gadud·vt ad gad nomē alluderet qd significanti⁹ accinctus vel expeditus exprimi potest. Totū illud est qui ante ruben ⁊ dimidiā tribum manasse ad filios quos trans iordanē in possessione dimiserat·post quattuordecim annos reuertens:prelium aduersus eos vicinarū gentiū reppit:⁊ victis hostibus fortiter dimicauit.

Isi. Gad accinctus preliabitur ante eū. Christus ante ⁊ retro pliabit

contra antichristū· ante occulto aduētu humilitatis· post manifestata gloria maiestatis. Unde moyses: Benedict⁹ in latitudine gad· quasi leo requieuit· cepitq₃ brachiū ⁊ verticē· ⁊ vidit principatū suū. Christ⁹ em̄ in sepulcro quieuit· virtutē ⁊ supbiam excelsoꝝ humiliauit. ⁊ ei datus est principatus ⁊ honor ⁊ regnum.

Neptalim. Hiero· Uirgultū dissolutū dans ī natione pulcritudinē. In hebreo ita scriptū est. Neptalim ager irriguus· significans ꝙ aque immortalitatis in eadē nascunt̄ tribu. Siue ꝙ sup lacū genesaret· fluuio iordanis irrigua sit. Hebrei autem volūt ꝓpter tyberiadim ꝗ legis videt̄ habere noticiā· agrū irriguū ⁊ eloq̄a pulcritudinis ꝓphetari. Ubi aūt nos agru₃ irriguū· ⁊ lxx· virgultum resolutū posuerūt hebreū ceru⁹ emiss⁹ pt interpretari: ꝓpter temporaneas fruges ⁊ velocitatē terre uberioris. Sed melius si ad doctrinā saluatoris cuncta referamus quia ibi maxime docuit.

Ipsi· Neptaliȝ ceruus emissus ꝛc. Apostoli em̄ ⁊ p̄dicatores velociter exilientes sicut cerui· trāscendūt impedimēta seculi· et excelsa meditantes· dant eloquia pulcritudinis· i· p̄dicāt doctrinā saluatoris.

Filius auctus ꝛc. Hier· Fili⁹ auct⁹ sup fontē filie gradu composito incedētes sup muꝛ· ⁊ exacerbauerunt eū· ⁊ contēderunt ⁊ irascebant̄ aduersus eum habentes sagittas. Sedit ī forti arcus ei⁹· ⁊ dirupta sunt vincula manuū eius· a manib⁹ fortis iacob. Inde pascet lapis israel a deo patris tui. q₂ in plerisq₃ lxx· dissonant: sicut ī hebreo habetur exp̄ssius. Et est sensus· o ioseph· q̇ ideo sic vocaris: q₂ auxit te michi dn̄s. vel inter frēs tuos maior futur⁹ es et fortissimus. Tribus enim effraim fortissima fuit vt in libro regnorum legitur: o inquā fili ioseph· qui tam pulcer es· ut tota de muris ⁊ turribus ac fenestris puellarum egipti turba prospectet. Inuiderūt tibi ⁊ ad iracundiam prouocauerunt fratres tui habentes liuoris sagittas· ⁊ zeli iaculis vulnerati. Uerum tu arcum tuum· ⁊ arma pugnandi posuisti in domino· qui fortis est pugnator. ⁊ vincula tua quibus te fratres ligauerunt· ab ipso soluta sunt: vt ex tuo semine nascatur tribus effraim· fortis ⁊ stabilis ⁊ instar lapidis durioris inuicta. imperans quoq₃ decem tribubus israel.

Beniamin lupus rapax ꝛc. Hiero· Mane comedet adhuc: ⁊ ad vesperam diuidet escam. Quanquā de paulo manifesta prophetia sit· ꝙ in adolescentia persecutus ecclesiam· in senectute predicator euangelij fuerit: tamen in hebreo sic legitur. Beniamin lup⁹ rapax siue capiens· in matutino comedet predam· ⁊ ad vesperam diuidet spolia. Qđ ita hebrei exponunt. Altare in quo immolabantur hostie· ⁊ sanguis ad basim illi⁹ fundebatur: in parte tribus beniamin fuit. Hoc ergo inquiunt significat· ꝙ sacerdotes mane immolabant hostias· ⁊ ad vesperā diuidebāt ea que sibi a populo ex lege collata sunt. lupum voracem super altaris interpretatione ponētes· ⁊ spoliorum diuisionem super sacerdotibus qui seruientes altari· viuunt de altari.

† sapientie. verbi· vel se ipsū· q₂ aser delicie interpretantur † Qui bene regūt se· vicia comprimunt· corpa constringunt. † dilatatio· Hi sunt apostoli ⁊ predicatores quorū doctrina in latitudinē mundi diffusa est· ex hac em̄ tribu fuerūt apostoli· vnde principes zabulō· principes neptalim. † Quia ibi fructus velocius maturescunt.

delicias regib⁹. Neptalim ceruus emissus: ⁊ dās eloquia pulcritudinis. Filius accrescens ioseph: filius accrescēs ⁊ decorus

† predicationem christi. † virtute ⁊ dignitate seculi. † Speciosus forma pre filiis hominū. † Ecclesie. Pulcritudine christi accense vt spōsum accipiāt· ⁊ ei osculo charitatis adhereant. Egiptiorū· desiderātes videre pulcritudinē ioseph. Hic cōiicitur quāta fuerit pulcritudo eius quā femine quarū est ꝓprie pulcritudo admirātur. † Soliditatem fidei.

aspectu filie discurrerūt sup muꝝ. sed exaspauerunt eū: ⁊ iurgati sunt· inuiderūtq₃ illi habē tes iacula. Sedit in forti arc⁹ eius: ⁊ dissoluta sunt vincula brachioꝝ ⁊ manuū illius per manus potentis iacob. Inde pastor egressus est lapis israel. Deus patris tui erit adiutor tu⁹: ⁊ omnipotens benedicet tibi benedictionibus celi desup· benedictionibus abyssi iacentis deorsum: benedictionib⁹ vbeꝝ ⁊ vulue

† falsis testimoniis. † Nunquid rex noster eris ꝛc. † Propter sōnia. † Sauciati īuidia. † Inuidie. † firmiter. † Patre cui⁹ virtute oīs nequicia occiditur. In christo. † Spes pugnandi ⁊ vincendi. † quibus vinctum duxerunt ad pilatū· vel suspensū crucifixerunt. Potentiam. † dei patris in quē credidit iacob. † Ex ꝓgenie iacob. A patre egressus. † Natus. † firmitas videntiū deū. † lapis angularis. † Pater. † Jacob· cui dixit Jacob puer me⁹· suscipiet eū anima mea. † in om̄ibus. † Subiiciens oīa celestia ⁊ terrena· vt angelis ⁊ hominibus dn̄eris. † tēperie ⁊ ꝓuentu aeris. † fertilitate terre. † Multiplicatōe stirpis· maxime ꝓpter effraiȝ hoc dictū est· cuius magnitudo magna nimis. † duorū testamentoꝝ· q₂ in altero nunciatus in altero demonstratus. vel vbera marie benedicta· potū lactis domino ministrantia· vnde: Beatus venter qui te portauit· ⁊ vbera que suxisti. † virginalis que dominū edidit nobis· đ qua dicitur· anteq₃ exires de vulua sanctificaui te.

Celestis.

Benedictiones patris tui confortate sunt benedictionibus patrū eius: donec veniret desiderium collium eternoꝝ. Fiant in capite ioseph ⁊ in ceruice nazarei inter fratres suos. Beniamin lupus rapax· mane comedet p̄dā: ⁊ vespere diuidet spolia. Omnes hi ī tribub⁹ israel duodeciȝ. Hec locutus est eis pater suus. Benedixitq₃ singulis benedictionibus proprijs. ⁊ precepit eis dicens: Ego congregor ad populum meum sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici que est in agro ephron ethei contra mābre in terra chanaan· quā emit abraam cum agro ab ephron etheo in possessionem sepulcri. Ibi sepelierunt eum ⁊ saram vxorem eius. Ibi sepultus est ysaac cū rebecca coniuge sua. Ibi ⁊ lya condita

Omnib⁹ meritis· patriarcharū ⁊ prophetarum vt nullus comparetur tibi. † Multi reges ⁊ ꝓphete voluerūt videre que videtis ꝛc. † Sanctorū qui magno desiderio incarnationem christi expectauerūt· qui colles dicti sunt· ꝓ excellentia sanctitatis· ⁊ eterni qui vitam consequentur eternam. † Omnes he benedictōes † Christi. † Sicut vngentū in capite qđ descendit in barbam barbā aarō· † q₂ ipse est caput omniū sanctorū quos fratres vocat. quoniam nazareus vocabitur. alias vertice. † Paul⁹ significatur qui de beniamin· qui in primordio fideles ꝑsecutus vespere diuisit spolia· q₂ fidelis factus sacra eloquia dispensauit. Altare vbi hostie immolabantur. † Ignis altaris hostiā deuorabat. q₂ sacerdotes partē suā diuidebāt vespere.

Ipsi· Beniamin lup⁹ rapax ꝛc. Quidā doctoꝝ hꝭ ad hierusalem retulit. Beniamin inquit filius doloris interp̄tatur. Hic sorte hereditatis eū locū accepit: in quo est terrena hierusalem· ꝗ ꝓpter incredulitatē est repulsa. Hec in filijs suis ꝑ beniamin designāt qui vltimus benedictionē consequit̄. ⁊ ille populus vltimus saluandus: cū plenitudo gentiū intrauerit. Dicit̄ em̄ beniamin lupus: q₂ ille populus sanguinē prophetarū ⁊ iustoꝝ fudit. Rapax· q₂ ex mlta fame et auiditate ad verbū dei cucurrit· ⁊ violēter diripuit regnū dei. Hic mane comedit predam· quando solus accepit legem. Tunc em̄ mundo prima lux scientie illuxit. Comedit autem mane· quia legem quā mane accepit comedit adhuc ⁊ meditatur. Sed sequens legem inscitie in legem fidei non ꝑuenit. Ad vesperum diuidet spolia· hꝭ est tempus nouissimum quo cōuertetur. Tūc diuidet escam intelligēs a spū litterā esse diuidendam: quia littera occidit· spiritus autem viuificat.

Omnes hi in tribubus israel ꝛc. Querit̄ cur iacob oēs q̊s de liberis ⁊ ancillis genuit: equali honore filios ⁊ heredes constituerit· quia sicut xp̄s oīm qui ꝑ fidē corpi ei⁹ ꝯciliant̄· pari honore ⁊ gloria celestia premia largitur. Non est em̄ ibi discretio· iude⁹ sit an grecus· barbar⁹ an scitha seruus an liber· quia per omnia ⁊ in omnibus christus· qui formam serui induit· ⁊ pro libero ⁊ pro seruo seruiuit· vt omnibus equale donum largiatur. Quicunq₃ enim fidem domini promeretur nullis maculis carnalis natiuitatis obfuscatur. Unde: Effundam de spiritu meo super omnem carnem.

¶Appositusq; est 7c. Strab. Querendum de quo populo dicat. Nā de patribus nulla qstio est. Notū est em q abraam 7 ysaac apposit9 est· sed populus multitudo est. Illi autē tam pauci· non poterant popul9 dici. Intelligendū ergo h etiam de āgelis dici ad quoz societatē· d mūdo transeūtes· apponuntur sancti. Vnd Accessistis ad mōtē syon· 7 ad hierusalē celestem: 7 ad frequētiam angeloz 7c. ¶L.

¶Trāsierunt· xl· Strab. Qui numerus penitētie 7 humilitati cōuenit. Vñ in lege 7 in euangelio a pphetis 7 ab ipso domino obseruatus est.

¶Aug. Quadraginta dies sepulture qs memorat scripta· forte penitentiā significant qua sepeliuntur peccata. Nō em frustra· xl· dies ieiunioz sunt ɔstituti· quibus moyses 7 helias 7 ipē dñs ieiunauit· 7 ecclesia pcipuā obseruationem ieiunioz quadragesimam vocat. Vñ 7 in hebreo d niniuitis scriptū est· xl· dies 7 niniue subuertetur· vt p tot dies accōmodatos· s· humiliationi penitentium intelligant in ieiunijs sua fleuisse peccata· 7 impetrasse misericordiam. Nec tñ luctui penitētiū h numerus cōuenit. Xl· em dies post resurrectionē fecit dñs cū discipulis suis intrans 7 exiens manducans 7 bibēs qui dies leticie fuerūt. Nec· lxx· interpretes errasse credendi sunt qui dixerūt: Triduū 7 niniue subuertetur. Maiore em autoritate pditi qz inter ptū officiū est· pphetico spiritu (quo etiā ore vno in suis interptationib9 qd magnum miraculum fuit· consonuisse firmantur) triduū posuerunt qz uis nō ignorarent q· xl· dies in hebreo legerentur· vt in xpi clarificatione intelligerent dissolui 7 aboleri peccata. qui traditus est pp ter delicta nostra· 7 resurrexit pp ter iustifi· nostrā. Clarificatio aūt dñi in resurrectione 7 ascensione cognoscit. Vñ his qz uis vnū 7 eundē spiritū dedit· Primo postq; resurrexit: Secūdo postq; ascendit. Et qr post triduū resurrexit. Post· xl· aūt dies ascendit: vnum hoz qd posterius factum est: p numez quadraginta diez hebrei significant· alterum

iacet. Finitisq; mandatis quibus filios instruebat· collegit pedes suos sup lectulum 7 obiit: appositusq; ad populum suum. [interlinear: frequentiã angelorum.]

¶C. ¶L.

Quod cernēs ioseph ruit sup faciē patris· flēs 7 deosculans eum: precepitq; seruis suis medicis vt aromatibus condirent eum. Quibus iussa explentibus transierūt quadraginta dies. [interlinear: qui numerus penitentie 7 humilitati conuenit] Iste quippe mos erat cadauerum conditorū· Fleuitq; eum egiptus septuaginta diebus: [interlinear: decuplato septenario· qr luctus mortui septē dies.] Expletoq; planctus tempore locutus est ioseph ad pharaonis familiam: Si inueni gratiam in cōspectu vestro· loquimini in auribus pharaonis· eo q pater meus adiurauerit me dicens: En morior· In sepulcro meo qd fodi michi in terra chanaan sepelies me. Ascendam igitur 7 sepeliam patrem meum: ac reuertar. Dixitq; ei pharao: Ascēde 7 sepeli patrē tuū· sicut adiuratus es. Quo ascēdente ierunt cum eo omēs senes domus pharaonis· cunctiq; maiores natu terre egipti. Domus ioseph cum fratrib9 suis· absq; paruulis 7 gregibus atq; armentis que dereliquerunt in terra iessen. Habuitq; in comitatu currus et equites: 7 facta est turba non modica. Veneruntq; ad areā azad [interlinear: ubi murmurauit postea populus· 7 diuino igne ɔsumptus est. Alias achad.] que sita est trans iordanem· Ubi celebrātes exequias· planctu magno atq; vehementi impleuerūt septem dies. Qd cū audissent habitatores terre chanaan dixerūt Planctus magn9 est iste egiptijs Et idcirco appellauerunt nomen loci illius planctus egipti. Fecerunt ergo filij iacob sicut pceperat eis: 7 portantes eum in terrā chanaan sepelierunt in spelunca duplici· quā emerat abraaz cū agro in possessionē sepulcri ab ephron ethoeo contra faciē mambre. Reuersusq; est ioseph in egiptum cū fratribus suis 7 omi comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres ei9 7 mutuo colloquētes· ne forte memor sit iiurie quā passus est· 7 reddat nobis malū qd fecimus· mandauerūt ei dicētes: Pater tuus precepit anteq; moreretur· vt hec tibi verbis illius diceremus: Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum 7 peccati atq; malicie quā exercuerunt in te. Nos quoq; oramus vt seruo dei patri tuo dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis fleuit ioseph: Veneruntq; ad eum fratres sui· 7 proni adorantes in terram dixerunt: Serui tui sum9

vero d triduo qd ad eandē rem ptinet· lxx· memorant· nō interptationis seruitute· s prophetie autoritate Non ergo dicamus vnū hoz falsum esse: 7 p alijs interptibus cōtra alios litigem9· cū illi q ex hebreo interptantur, pbent scriptum esse qd interptantur· 7· lxx· autoritas que tanto diuini t9 facto miraculo cōmendat: tanta in ecclesijs vetustate firmetur.

¶Lxx· diebus 7c. Strab. Ethnici· ix· diebus mortuos flebant. Vñ 7 nouendial· nona dies vocabat· qñ sepeliebātur dei cultores. Septē dieb9 exequias celebrabant. Vñ luctus mortui septē dies: luctus aūt fatui oīne tēpus vite eius. Septenarius em requiē significat Vnde septima dies sabbatū· i· requies dicit. Celebrāt ergo septimam diem mortuorū· optantes illos cum dño requiescere a laborib9 psentis vite. Hinc ergo dicitur fleuit eum egiptus· lxx· dieb9· q est decuplatus septenarius. Septies em deni· lxx· sunt.

¶Potest etiam dici quia sicut tercia dies mortui agitur a fidelibus vt anima q est triplicis nature requiescat· ita septimus dies celebratur· vt aīa corpi reconcilietur q carne illiciente peccauit. In septenario ei tria sunt 7 quattuor ternarius pertinet ad animā q irascibilis 7 ɔcupiscibilis· 7 rationalis est. Quaternarius ad corp9· q quattuor ɔstat elementis

¶Expleto plāctu 7c. Aug. Qr mandauit ioseph potentes egipti ut dicerēt pharaoni nomine ei9· Pater me9 adiurauit me dicens: In monumento qd ego feci michi in terra chanaan: ibi me sepelies. Queritur quomō veṝ sit cū hec verba patris ei9 cū de sepultura mandaret: nō legantur. Sz ad sētentiā verba sūt referēda· sicut supra alia similiter iterata. Voluntati em enunciāde 7 in noticiā pferende oportet verba seruire. Fodisse aūt sibi iacob sepulcz nunq; supius legitur: s forte nisi fodisset· nō modo diceretur

¶Veneruntq; ad areā 7c. Hic locus trans iordanē est· 7 distat ab hebron septuaginta milib9. Pretergressi sunt ergo locum: in quo debebant

sepelire eum. ⁊ postea trāsito iordane: redierunt ad locū duplicis spelunce. Unde queri potest quare hoc fecerit. Si dicit aliqs: quia bella timebāt sicut filij israel circūducti per desertū. xl. annis. donec trāsmisso iordane. venerūt ad terrā ꝓmissionis. Sꝫ maioris significantie causa factū est h̾. In loco em̄ q̄ area azad dicit᷑. postea multitudo filiorū israel murmurās cōtra dn̄m diuino igne cōsumpta est. Tāto ergo luctu non tam mors iacob q̄ꝫ ruina populi futura legebatur.

Uixitꝙ centū ⁊c. Aug. Cū hos filios filiorum. vel nepotes filiorum dicat scriptura ioseph viuendo vidisse quomodo iūgit eos. lxv. animabꝫ cum quibꝫ iacob egiptuꝫ dicit intrasse. cum ioseph senescendo peruenit vt eos natos videret? Cum aūt iacob ingressus est in egiptum: iuuenis erat ioseph. ⁊ eum pater moriens quinquagesimū sextuꝫ fere annum agentem reliquit. Unde constat mysterij causa illū numeruꝫ. i. lxxv. scripturam cōmendare. Secundum historie fidem iacob cū. lxxv animabus intrauit in egiptum. nō illo vno die quo venit: sed q꞉ in filijs suis plerūꝙ appellatur iacob. i. in posteris suis. ⁊ ꝑ ioseph constat eum intrasse in egiptū. Introitus ei⁹ accipiendus est q̄ꝫdiu vixit ioseph. per quē factū est vt intraret. Toto em̄ illo tempore nasci ⁊ viuere potuerūt omnes qui cōmemorant᷑: vt. lxxv. anime compleantur vsꝙ ad nepotes beniamin. Sicut em̄ dicit hi filij lye quos pepit ipsi iacob in mesopotamia syrie. loquens etiā de his qui nō erant nati. q꞉ illic parētes eoꝝ ex quibꝫ nati sunt

Quib⁹ ille rn̄dit: Nolite timere: Num dei possumus resistere volūtati? Uos cogitastis de me malum. ⁊ deus vertit illud in bonū vt exaltaret me. sicut in presentiarum cernitis: ⁊ saluos faceret mlt̄os populos. Nolite timere. ego pascam vos ⁊ paruulos vestros Consolatusꝙ est eos. ⁊ blande ac leniter est locutus: ⁊ habitauit in egipto cuꝫ omni domo patris sui Uixitꝙ centū decem annis: ⁊ vidit filios effraim vsqꝫ ad terciam generationē. Filij quoqꝫ machir filij manasse nati sunt in genibus ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis: Post mortem meam deus visitabit vos. et ascendere vos faciet de terra ista [valle lacrimarum.] ad † terram quā iurauit ⁝ abraam [† promissionis viuentium.] [⁝ fides.] ysaac ⁊ iacob. [Spes.] [Charitas.] Cumqꝫ adiurasset eos atqꝫ dixisset: deus visitabit vos: asportate vobiscū ossa mea de loco isto. [Egipto.] mortuus est expletis centum decem vite sue annis. et conditus aromatibus [virtutum.] repositus est in loculo in egipto. [In quo perhenni vite reseruatur.] [hui⁹ vite]

pepererat. ibi eos perhibens natos: q꞉ causa qua nascerent᷑ ibi nata est. i. parētes eorum quos lya ibi peperit. Ita q̄m causaꝫ intrandi in egiptū iacob in ioseph habuit totuꝫ tempus quo in egipto vixit ioseph. ingressio erat iacob ī egiptū ꝑ suā ꝓgeniē q̄ illo viuo ꝓpagabatur ꝑ quē factū est vt ingrederetur.

Asportate ossa ⁊c. Strab. Ioseph sicut pater ei⁹ terram ꝓmissionis tota mente desiderabat: ⁊ incolatū egipti detestabat᷑. Nos quoqꝫ moraliter instruit: vt q̄ꝫ diu sumus in h̾ mundo terram promissionis. i. viuentiū semꝑ desideremus. ⁊ ibi requiescere optem⁹. qđ bene fit: si numerum annorum ioseph moribꝫ imitemur. Centū em̄ ⁊ decem vite annis expletis mortuus est. Nos quoqꝫ studeam⁹ ꝑ decalogi obseruantiā ad eternam beatitudinem quā centenarius significat ꝑuenire.

Conditus est aromatibus. Stra. Mor. Felix est anima que aromatibus virtutum condita in loculo corporis degens quotidie proficiendo perhenni vite reseruatur. Si quidem in fide spe ⁊ charitate custodita fuerit: per gratiam christi peruenire merebitur ad speciem diuine contemplationis cuius adoptio perfecta est leticia. Unde adimplebis me leticia cum vultu tuo.

R. In pentateuco excellit exodus· in quo pene om̄ia sacramenta qui/ bus ecclesia instruitur figuraliter exprimunt᷑. Per corporalem em̄ exitum filiorum israel de egipto corporali noster exitus de egipto spirituali signa tur· Per mare rubrū ⁊ pharaonis submersionē atq̄ʒ egiptiorum: baptismi mysterium ⁊ spiritualiū hostiū interitus. Per typici agni immolationem ⁊ hebreorum liberationē· veri agni passio ⁊ nostra redemptio. De celo da tur manna: ⁊ aqua de petra· hic est panis qui de celo descendit ⁊ doctrina xp̄i. In monte dant᷑ precepta atq̄ʒ iudicia populo dei: vt super/ nis subiiciamur disci plinis. Tabernaculū ⁊ vasa ei⁹ construun tur· cult⁹ ⁊ sacrificia impant᷑· quib⁹ eccle/ sie ornatus ⁊ spiritu/ alia sacrificia signifi cantur. Mystica vn ctio ⁊ thimiamata cō ficiuntur: quib⁹ san/ ctificatio spirit⁹ ⁊ ora tionis odoramēta cō mendant᷑. Hinc pau lus ait: Omnes ean/ dem escam spiritualē mandicauerūt· ⁊ oēs eundem potū spiritu alē biberūt ⁊c. Hinc quoq̄ʒ iohānes. Fa/ cta sūt hec inquit vt scriptura impleretur Os nō comminuetis ex eo.

He. Hellesmoth hebraice Exod⁹ gre/ ce· exitus vel egressus latine: odos em̄ via. Hinc odoporion· id est· itinerarium.

Ruben Sy. le. Vndecim filii iacob qui cū eo in egiptum ingressi sunt· imo du odecī addito ioseph Apostolos significāt quib⁹ verus iacob ait: Sicut misit me pater: ⁊ ego mitto vos in mundum

C. I.

Hec sunt nomina filio/ rū israel· qui ingressi sunt egiptum cū iacob singuli cum domibus suis in/ troierūt· Ruben· Symeon· le ui· iudas· isachar· zabulon· et beniamin· dan· et neptalim· Gad· ⁊ aser· Erant igitur omnes anime eorum qui egressi sunt de fe more iacob septuaginta Ioseph aūt in egipto erat: quo mortuo

[glosses: que nomīa scripta sunt in celo. · Deum videntium. · Secundū illud: In innocētia mea ingressus sum ⁊c. · Mundū. · Christo duce qui in te nebris egipti sanctos illuminat· vnde domin⁹ illuminatio mea ⁊ salus mea· q· t· ⁊c · Imitatoribus vel familia actuū vel cogitatio num vel virtutū. · per duodecim filios iacob· xii. apl̄i designant · visionis filius · Auditio · Additus. · cōfessio · Merces · Habitaculū fortitu dinis. · Fili⁹ dextre · Iudiciū · Cōuersio vel comparatio · In procinctu vel felicitas · Beatus. · vel que · discipuli. · christus · vnde in mundo erat ⁊ mund⁹ p ipsum fact⁹ est· ⁊ sui eum nō cognouerunt. · In mundo. · In cruce.]

⁊ vniuersis fratrib⁹ eius omniq̄ʒ cognatione sua: filii israel creue runt ⁊ quasi germinantes multi/ plicati sunt· ac roborati nimis im pleuerunt terram. Surrexit in terea rex nouus super egiptum qui ignorabat ioseph. Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum israel mult⁹ ⁊ fortior no bis est. Venite sapienter oppri/ mamus eum· ne forte multiplice tur: Et si ingruerit ꝯtra nos bel/ lum· addatur inimicis nostris· expugnatisq̄ʒ nobis egrediatur de terra. Preposuit itaq̄ʒ eis ma gistros operum vt affligerēt eos

[glosses: Martiribus primis · Imitatoribus. · q̄ʒ mortuū granū frumē ti multū fructū affert. · Latitudinē mundi · Sapientia carnis · dyabolus qui est rex sup oēs filios supbie. · dixit insipiēs ī corde suo nō est de⁹. · xp̄m · Apostatas angelos · Corporeas voluptates · Sanctorum deū videntiū. · Sapiētia· s· carnis que est inimica deo. · Corporaliter vel spiritualiter. · numero vel merito. · Christi ⁊ militie eius. · Ne. · Christo ⁊ angelis suis vel discipulis · Exuens imaginē terreni hominis. vnde egre dere de terra ⁊ de cognatione tua. · demones diuersorū viciorū actifices, vt principalia vicia. · Terrenorum.]

Erant igitur ⁊c. Septuaginta anime· i· septuaginta discipuli cum iacob· i· xp̄o ingrediuntur in egiptum· i· mundū missi· s· ad predicandum. Aliter· lxx· anime egiptū ingresse: mistice in numero remissionis accipiunt᷑ vt huic· s· seculo qd̄ per egiptum figuratur post tanta peccata det᷑ remissio peccatorum.

Quo mortuo ⁊c. Isi. Hic postq̄ʒ verus ioseph pro om̄ib⁹ gustauit mortem· ⁊ destruxit eū qui mortis imperiū habebat: multiplicatus est po/ pulus fideliū· nisi em̄ in terra granū mortuū fuisset: solū mansisset.

Orig. Mor. Si moriatur in te ioseph· i· si mortificationē xp̄i in te su scipias· ⁊ mortifices membra tua peccato: multiplicātur in te filii israel· sen sus· s· boni ⁊ spirituales. Si em̄ sensus carnis mortificentur· sensus anime crescunt. ⁊ morientib⁹ in te viciis· virtutes augentur· ⁊ terra te multiplicat in operib⁹ bonis· que per officium corporis ministrantur. Paulum multi plicauerat terra qui dicebat: permanere aūt in carne magis necessariū est ꝓpter vos. Dū em̄ manet in terra· i· in carne sua: multiplicatur credendo ecclesia acquirendo populum deo· ⁊ ab hierusalem vsq̄ʒ ad illiricum euan gelium predicando.

Surrexit interea· r· n· Orig. All. Hic est dyabolus· qui dixit in corde suo nō est deus· qui genti sue· i· apostatis angelis dicit: Ecce popu/ lus filiorum israel ⁊c. Eorum· s· qui possunt mente deū videre: potentior est no bis. Venite opprimam⁹ eū sapienter. Sentit dyabolus q̄ magnus sit po pulus israel: ⁊ fortior ipso: quia sepe congressus est· sepe superatur. Scit iacob luctatum esse ⁊ adiutorio angeli obtinuisse cōtra aduersariū ⁊ inua luisse cum deo. Aliorum quoq̄ʒ sanctorū luctas sensit· spiritualia certamina pertulit· timet nequā eueniat bellum ⁊ consentiant aduersariis eius· ⁊ deui ctis eis: discedant de terra sua. Videt᷑ michi ex his q̄ patriarchis ⁊ ꝓphe tis de aduentu christi indicata fuerant: q̄ sentit venturum qui exuat prin cipat⁹ eius ⁊ ꝑtestates· ⁊ cū fiducia triūphet eos: ⁊ affligat in ligno crucis

In cronicis eusebii ⁊ hieronimi legim⁹: q̄ post ingressum ioseph in egi ptum: primus amosis regnauit annis· xxv· post eū nebron annis· xiii· De hinc amenophis annis· xxi·. post hunc mephres annis· xii· post quem mis/ phar metusis annis· xxvi· Deinde tithinosis· viii· post eum amenophis xxxi· sub quo amram genuit moysen· cum esset annorum septuaginta.

Omnes reges egiptiorum· pharaones pri⁹ appellabantur: sicut nunc ptholomei ⁊ arsacide reges persarū· cesares augusti romanorum habebāt tamē ꝓpria vocabula sic ille sub quo ioseph ī egipto fuit, mephres vocat⁹ fuit· a q̄ vsq̄ʒ ad cen/ chrē qui filios israel afflixit: ⁊ in mari ru/ bro periit: multi pha raones fuerunt.

Orige. Moralr. Primum requirere volo q̄s est rex in egi pto qui scit ioseph: et qui nescit. Dū em̄ il/ le regnaret qui scie/ bat ioseph: nō dicun tur afflicti filii israel· neq̄ʒ in luto ⁊ latere consumpti, neq̄ʒ ma/ sculi eorum necati: ⁊ fe/ mine viuificate: ħ cū cepit regnare qui nō nouerat ioseph. Si dominus regit nos ⁊ sensus mentis vł aīe nostre illuminatur a deo· memorans xp̄m resurrexisse a mortuis in egipto· i· in carne nostra· spirit⁹ noster regnū cum iusticia te net· ⁊ filios israel· id est· sensus rationabi/ les· vel virtutes in lu to ⁊ latere nō consu/ mit· nec curis terrenis atterit. Si horum memoriam sensus noster perdiderit xp̄m nescierit· tunc sapientia carnis q̄ est inimica deo succedit in regnū. Al loquitur gentem suam· i· corporeas voluptates ⁊ viciorum ducib⁹ ad consili um vocatis: deliberat cōtra filios israel quomodo circūueniantur· oppri/ mantur luto· ⁊ latere affligant᷑· mares exponāt· feminas alant· edificent ci uitates egipti ⁊ ciuitates munitas. Nec putandū est diuinos libros egipti orum gesta narrare sine causa· sed q̄ scripta sunt ad nostram doctrinā scri pta sunt· vt qui hec audis si forsitan baptizatus es ⁊ annumeratus inter filios israel: ⁊ suscepisti in te dominū regem· ⁊ post h̄ volueris declinare et opa seculi agere: actus terre ⁊ lutea explere ministeria: scias q̄ surrexit in te rex alius qui nescit ioseph· rex egipti· ipse te cogit ad opa sua ⁊ laterem opari ⁊ lutum· ipse supappositis magistris ⁊ cōpulsoribus ad opa terre/ na flagellis agit· vt edifices illi ciuitates· p seculū discurrere facit· maris ⁊ terre elementa pro cupiditate turbare: forum litib⁹ pulsare: ⁊ pro exiguo ter/ re cespite ꝓpinquos iurgiis fatigare: castitati insidiari: decipe innocentiā domi feda· foris crudelia· intra ꝯsciētiā flagiciosa committere. in hmōi scito te regi egipti militare: qd̄ est mundi hui⁹ spiritu agi.

Preposuit itaq̄ʒ magistros ⁊c. Orig. All. Dyabolus conuoca ta gente sua: opprimere cupit rationabilem sensuʒ· qui nunc figuraliter di citur israel· ꝑficit magistros operū: qui cogant eos discere opa carnis. se/ cundum illud Cōmixti sunt inter gentes· ⁊ didicerūt opa eorum. Docet edi ficare ciuitates pharaoni: phiton q̄ significat os defectionis. vel abyssi ⁊ ramesses q̄ est cōmotio tinee· ⁊ on· i· heliopolis q̄ dicit᷑ ciuitas solis: defi cit os cum mendacium loquitur a veritate ⁊ probationibus. Ille ab ini/ tio mendax fuit· ⁊ ideo tales ciuitates vult sibi edificari. os abyssi: q̄ abys sus perditionis ei⁹ est locus. Alia eius ciuitas est cōmotio tinee. Qui em̄ eum sequitur ibi thesaurizat vbi tinea demolitur ⁊ fures ef· ⁊ fu· Ciuitatē quoq̄ʒ solis edificat falso nomine. q̄ transfigurat se in angelū lucis. In

bis occupat̃ mentes q̃ facte sunt vt videãt deũ. Prospicit tñ imminere si bi bella ⁊ maturã gentis sue exitium. Ideo dicit gens israel valet sup̃ nos: vtinã ⁊ nos sentiat valere sup̃ se vt .s. cogitatões ⁊ cõcupiscẽtias malas quas immittit nõ suscipiã .s. iacula ignita scuto fidei repellã ⁊ in omibꝫ q̃ suggesserit dicã: vade retro sathanas. Scriptũ est eñ: Dñm deũ tuum adorabis: ⁊ illi soli seruies. Sʒ ⁊ h̃ qd̃ dicit ne forte accidat nobis bellum ⁊ cõsentiãt hi cũ aduersarijs nostris. ex ꝓpheticis vocibꝫ ꝓuidet sibi ventu rũ bellũ ⁊ derelinquẽ dũ se a filijs israel. et q̃ ꝯsentiant aduersa rio eiꝰ: ⁊ adijciantur ad dñm. h̃ est qd̃ hie remias ait: Clamauit ꝑdix cõgregauit q̃ nõ ꝑepit. fecit diuitias nõ cũ iudicio. i. dimidio dieꝝ eiꝰ derelinquẽt eũ ⁊ in nouissimis su is erit stultꝰ. Intelli git ergo ꝑdicẽ se q̃ nõ ꝑepit cõgregasse ⁊ qd̃ hi quos sine iu dicio cõgregauit re linquẽt eũ: ⁊ sequent̃ xp̃m qui genuit. Ipe stultus remanebit cũ ad factorẽ suũ ⁊ parẽ tem vniuersa creatu ra cõfugerit. ideo in dignat̃ dicẽs: Ne ex pugnãtes nos exeãt de terra nostra. non vult nos exire de ter ra sua. vt semꝑ porte mus imaginẽ terreni ne eo relicto fugiamꝰ ad eũ q̃ ꝓparauit re gnuʒ celoꝝ. relinquẽ tes imagineʒ terreni ⁊ suscipientes imagi nẽ celestis. Ideo sta tuit magistros opum qui artes suas doceant. et nos artifices malicie faciãt. ⁊ quia sunt multi magistri malicie quos p̃fecit pharao qui imꝑant exigũt extorquent ter rena opera. Ideo xp̃o veniente fecit alios doctores contra illos pugnan tes. qui subijciẽtes oĩes principatus eorum: potestates ⁊ virtutes. defen dant a violentia filios israel: ⁊ doceant israelitica opa. ⁊ mente videre de um. relinquere opera pharaonis. exire de terra egipti. egiptios mores ⁊ totũ veterem hominem cum actibꝫ suis exuere ⁊ induere nouum qui secun dum deum creatus est.

¶ Isi. Allˀ. Israel populũ xp̃ianũ. pharao zabuluʒ significat. qui luti ⁊ lateris imponit grauissimũ iugũ. seruitutẽ. s. terreni ⁊ lutulenti opis admi xtis paleis. i. leuibꝫ ⁊ irrationabilibꝫ factis: vt omibꝫ onere peccatoꝝ opꝑs sis: nemo sit qui regnũ eiꝰ disperdat aut vincat.

¶ Dixit aũt rex ⁊c. Orig. Allˀ. Hec nõ solũ in mundo q̃ egiptus spiri tualiter dicit̃: sed in vnoquoqꝫ nostrũ dep̃hendimꝰ. Princeps huiꝰ mũ di nõ vult viuificari masculos sed feminas. In femina caro ⁊ affectꝰ car nis designat̃: vir aũt rationabilis est sensus: ⁊ intellectualis est spiritꝰ. qui potest celestia cape. deũ intelligere. q̃ sursum sunt querere. hunc odit prin ceps egipti. ⁊ necari cupit. cupit aũt q̃ carnis sunt viuere. ⁊ q̃ ad materiaʒ ꝑtinent corꝑalem: hec nõ solũ viuere: sed augeri ⁊ excoli. Vult eñ vt oẽs carnalia sapiãt. tp̃alia ⁊ q̃ sunt sup̃ terrã querant. nemo leuet ad celũ ocu los. nemo requirat vnde huc venerit. nemo patriã paradisum recordetur. Cũ ergo videris hoĩes in voluptatibꝫ vitã ducere. luxu fluitare cõuiuijs ⁊ ipudicicijs opam dare. scito q2 in his rex egipti masculos necat: ⁊ viuifi cat feminas. Si vero vnũ de mille ad deũ cõuerti oculos sursum erigere eterna querere. odisse delicias ⁊ luxuriã. amare continentiã. istũ quasi ma sculum necari cupit pharao ꝑsequitur. mille machinis oppugnat. odit ta les. viuere in egipto non sinit. Inde est q̃ in h̃ mundo serui dei habentur contemptui expositi cõtumelijs. inde in eos odia ⁊ ꝑsecutões concitantur.

¶ Obstetricibus hebreorũ quarũ. Orig. Iste etiaʒ obstetrices corrumpe nitit̃. quaꝝ vna vocabat̃ sephora. i. passer. altera phua. s. rubẽs vel verecunda: ꝑ has necari mares ⁊ viuificari feminas querit. sed ⁊ time

[Corporis vel anime] [In quibꝰ seruiant] oneribus. Edificauerũt vrbes [dyabolo.] [dissipatori. vel malleo vniuerse terre] [os defectionis vel abyssi.] tabernaculoꝝ pharaoni phiton [cõmotionẽ tinee vel maliciã detinentem.] [cũ dyabolus christũ ⁊ christianos occidit.] ⁊ ramesses. Quãtoqꝫ opprime [numerꝰ fideliũ creuit. vnde cũ eñ infirmor tũc fortior sum. Et virtꝰ in infirmitate perficitur] bant eos: tanto magis multipli cabantur ⁊ crescebant. Oderũtqꝫ [Sanctos deũ videntes.] [mundani.] filios israel egiptij: ⁊ affligebãt illudentes ⁊ inuidentes eis: atqꝫ ad amaritudinẽ perducebãt vitã [Lutulẽtis. s. ⁊ terrenis.] eorum operibus duris luti ⁊ late ris: omiqꝫ famulatu quo in terre operibus p̃mebantur. Dixit au [dyabolus.] [Legi ⁊ euãgelio.] tem rex egipti obstetricibus he breorum. quarum vna vocabat̃ [passer. i. lex spiritualis] [Rubens vl̃ vere cunda. q2 christi sanguine euãgelia rubent.] sephora. altera phua ꝓcipiens

bant obstetrices deũ ⁊ nõ sicut ꝓcepit eis fecerunt. Obstetrices docuerunt ante nos q̃dam rationabilis eruditionis formã tenere: obstetrices eñ me dice sunt: ⁊ tam masculos nascentes q̃ feminas fouent. Eruditio ergo cõ munis est rationabilis scientia ⁊ ad oẽm pene ꝑuenit sensum. oĩs instru it ⁊ fouet. Si quis in ea virilis animi fuerit qui velit celestia querere. diui na sectari. velut medicatus ⁊ fortis. per has eruditiones ad diuinoꝝ in telligentiaʒ paratior veniet. Est eñ vna velut passer. que celsiora docet ⁊ rationabilis doctri ne pennis in altũ pro uocat. Altera rubẽs vel verecunda mora lis est. mores compo nit: verecundiam do cet ⁊ honestateʒ. Mi chi tamen quia dicit scriptura de his q̃ ti mebant deum ⁊ non fecerũt p̃ceptuʒ re gis egipti: videntur vtriusqꝫ testamẽti fi guram seruare. ⁊ se phora que passer in terpretatur: legi que spiritualis est conue nire. Phua vero q̃ rubens vel verecũda indicare euangelia. que christi sanguine rubent ⁊ ꝑ vniuersuʒ mundũ passionis cru ore rutilant. Ab his ergo anime que na scuntur in ecclesia ve lut obstetricibus me dicantur. quia de scri pturis cuncta eruditi onis medicamina cõ feruntur. Tentat ta men pharao per has necare masculos. cuʒ studiosis in diuinis scripturis hereses et praua dogmata suggerit. Sed stat immobile fundamentũ dei. Timent enim obstetrices deum. i. timorem dei docent. qui est initiũ sapientie. Sic competentius aptatur qd̃ sequitur. quia timebant obstetrices deum. fe cerunt sibi domos. Qd̃ secundum litteram nullam consequentiam habet. Non enim propterea domus fit: quia timetur deus. Si aũt videas quo modo scripture noui ⁊ veteris testamenti timorem dei docentes domos ec clesie faciant. ⁊ totum orbem domibus orationis impleant. rationabiliter scriptum videbitur. Sic ergo iste obstetrices quia timent deum. i. timorẽ dei docent: non faciunt p̃ceptum regis egipti. sed viuificant masculos: nec tamen dicitur: q2 paruerunt feminas viuificantes. Ego aũt confiden ter dico: nõ viuificant feminas. Neqꝫ eñ vicia aut luxuria in ecclesia do centur: aut peccata nutriuntur. qd̃ vult pharao cum viuificari feminas iu bet. Sed sola virtus excolitur ⁊ nutritur. verũ hec ad vnumquẽqꝫ refera mus. Si times deum. nõ facis p̃ceptum regis egipti. ille eñ ꝓcepit vt in delicijs viuas ꝓsentia concupiscas. Tu si times deum ⁊ exhibes officium obstetricis. anime tue si salutẽ cõferre cupis viuificas masculos. i. interio rem hominem qui ĩ te est medicaris ⁊ foues. ⁊ per actus ⁊ intellectꝰ bonos vitam acquiris eternam.

¶ Si masculus fuerit ⁊c. Isi. Iubet pharao masculos occidi. femi nas viuere. sic dyabolꝰ ne possit robur fidei ꝓualere: interfectis virtutibꝫ vult vicia viuere. fortesqꝫ ⁊ viriles animi sensus: quibꝫ diuina sapimus. i. rationem. prudentiã. constantiam. innocentiãqꝫ. ⁊ fidem nititur occidere ⁊ qd̃ femineum imbecillum fragile ⁊ pronum est ad vicia cupit superesse. i. ambitionẽ. vinolentiã. libidinẽ. iracũdiã. ⁊ his silia: q̃ feminaꝝ figura sũt

¶ Que responderũt ⁊c. Aug. Queritur vtrum talia mendacia ap probata sint autoritate diuina: q2 scriptum est deum benefecisse obstetri cibus. Sed vtrũ pro misericordia ignoscebat mendacia: an etiã menda cium dignum p̃mio iudicabat deus. incertum est. Aliud enim faciebãt obstetrices viuificando paruulos. Aliud pharaoni mentiendo. In viui ficando opus misericordie fuit. Mendacio vero pro se vtebãtur. ne pha rao noceret illis qd̃ potuit nõ ad laudem sed ad veniam pertinere. Neqꝫ

[Prime natiuitati insidiatur dyabolus. ⁊ suis precipit vt statim irruãt ⁊ fluctibꝰ seculi obruãt] [Ihesus vt ascendit de baptismo ductꝰ est in desertũ a spiritu ⁊ temptabatur a diabolo. sʒ vi cit ieiunando. vt ieiuniis ⁊ oratõibus scias esse vincendum: oblata sibi mundi regna ⁊ gloriam cõtempsit. vt hic cõtemnẽdo supes tentantem.] eis. Quando obstetricabitis he breas. ⁊ tempus partus aduene [virtus robusta] [statim ne p̃ualeãt cre scentes.] rit. si masculus fuerit interficite [viciũ fragile.] [timere docuerũt.] illuʒ: si femina reseruate. Timu [Rationalis doctrina ⁊ moralis.] erunt autem obstetrices deuʒ. et non fecerunt iuxta p̃ceptũ regis [virtutes.] egipti: sed conseruabant mares. [princeps huiꝰ mundi.] Quibus ad se accersitis rex ait: Quidnam est hoc qd̃ facere volu istis. vt pueros reseruaretis? Que [timore mortis sue menti] responderunt: Nõ sunt hebree si [untur qd̃ puniendum est: sed timore dei pueros] cut egiptie mulieres: ipse eñ ob [seruauerũt. qd̃ remunerandũ est.] stetricandi habent scientiam: et

hinc autoritas mentiendi data est eis: de quibus dicitur. Et nõ est in ore eorum inuentum mendaciũ. Quorundã em̃ vita longe inferior a professione sanctorum si habeat ista mendaciorum peccata: puectu ipso et indole feruntur. presertim si beneficia nondũ norunt expectare celestia. sed circa terrena occupantur. Quorum aũt iam cõuersatio in celis est. non eos estimo lingue modum circa veritatẽ falsitatẽq; exemplo obstetricũ debere informare.

Bene ergo fecit deus. Greg. Sũmope cauendũ est mendacium quamuis sit culpe leuioris. si quisq; mentiatur prestando beneficium. Sed q2 scriptũ est. os qd mentitur occidit animam. et perdes om̃s q loquũtur mendaciũ. hoc quoq; perfecti refugiunt. vt nec vita cuiuslibet per eorum fallaciam defẽdatur. ne noceant anime sue dum nitunt prodesse carni aliene. quãq; hoc peccati genus facile credimus relaxari. Nã si qlibet culpa sequenti pia operatione purgatur: quãtomagis hec facile abstergitur. quã mater boni operis pietas comitatur. Multi vero obstetricũ fallacia conant asserere hoc genus mendacij nõ esse peccatũ: q2 edificauit eis dñs domos. In qua magis compensatione noscitur qd culpa mendacij mereatur. Nã benignitatis earum merces: q̃ potuit in eterna vita retribui: pro culpa mendacij in terrenam compensationẽ declinata est. vt in vita sua quã mentiendo tueri voluerunt: q̃ fecerũt bona percipent. et vlterius qd expectarent mercedis premium non haberent. Nã et si subtiliter perpendatur. amore presentis vite mentite sunt. nõ intentione mercedis. Parcendo em̃ conate sunt infantium vitã tegere mentiendo suã.

priusq; veniamus ad eas pariunt.
q2 timuerunt deum.
Bene ergo fecit deus obstetricibus:
abundantiam.
et creuit populus israel confortatusq;
est nimis. et q2 timuerũt obstetri-
† abundantiã tribuendo. ¦ ad literã vel filios dedit.
ces deũ: †edificauit illis ¦ domos
† dissipans. vel apertio oris. vel os abyssi. ¦ demonibus. vel iniquis hominibus. vel viciis
Precepit aũt †pharao ¦ omi pplo
Opus bonũ. virtutũ.
suo dicens: Quidquid masculini
fluctus seculi.
sexus natum fuerit: in flumen proij
viciorum.
cite. Quidquid feminei reseruate

C. II.

Egressus est
† Ratio. amram. s. cuius vxor iocabeth ¦ familia. ↑ sanctorũ qui additi deo.
post hec †vir de ¦ domo ↑leui. acce
† Sensualitate rõi cõuenientem. ↑ q2 patruelis id est. amita ipsius ¦ de roe
pit †vxorem ↑stirpis sue q̃ ¦ concepit
opus bonum.
et peperit filium: et videns eum
† q2 datũ dei optimũ. ¦ pro egiptiis ne sciat sinistra tua quid faciat dextera tua. ↑ In mensura fidei sancte trinitatis.
†elegantem ¦ abscondit tribus ↑men
sibus. Cunq; iam celare non pos-
A fisco. i. sacco.
set: sumpsit fiscellam scirpeam. et
vili et tetro sensu iudeorũ.
liniuit eam bitumine ac pice: po-
suitq; intus infantulũ et exposuit
In palustribus solis q2 in terrenis cordibus quasi exposita sordebat lex.
eum in carecto ripe fluminis stan
maria secundũ hebreos.
te procul sorore eius et cõsideran
te euentum rei. Ecce aũt descẽde-
† thermut vt fertur. ecclesia de gentibus. ¦ diaboli. ↑ vnde obliuiscere populũ tuum et domũ patris tui. baptizaretur.
bat† filia ¦ pharaonis ↑vt lauaret ẽ

Aug. In libro de locutionibus. et q2 timuerũt obstetrices deum edi. illis domus. Nunquid antea domos nõ habebant. an ad diuitias hoc verbũ pertinet. vel potius ad aliquas rei familiaris idoneas facultates. Simile enim videtur qd ait iacob socero suo. Nunc ergo quãdo faciã et ego michi domum? Dixerat em̃ q creuerant pecora laban sub illo. qd ipse laban cõfessus est dicens: Benedixit me deus in introitu tuo. Subintelligitur ergo sicut et tu. hoc em̃ videtur valere qd ait: et ego. vt ad ipsam domũ faciendã pertinere videatur. qd cõsequenter a laban merces statuenda proponitur.

Precepit aũt pharao etc. Orig. Mor. Egiptij quibus hoc precepit pharao. feminas tantũ viuificant. oderant masculos. oderunt em̃ virtutes. vicia nutrierũt. Nunc quoq; insidiantur egiptij. si nascatur masculus hebreis vt statim interficiãt. nisi caueãt obseruent et occultent. Refert scriptura qd de tribu leui aliquis genuit masculũ. et vidit infantem esse elegãtem. et occultauit eum. Ne ergo iusticiam nostram faciamus coram hominibus. sed clauso hostio oremus patrem nostrum in occulto. et nesciat sinistra quid faciat dextera. ne diripiatur ab egiptijs. inuadatur. fluctibus submergatur. Si facio elemosinã q2 est opus dei. masculum genero. Sed si laudem ab hominibus quero et nõ occulto: rapitur ab egiptijs. in flumen mergitur. et tanto labore tantoq; studio egiptijs masculum genui.

Egressus est etc. Rab. Hinc iosephus ait. Metuens autẽ amram ne captus regie ire succumberet. et ipse cũ puero deperiret et dei prouidentiam excluderet: deliberauit potius hoc modo pueri cõsulere saluti. prouidentiamq; latendi hanc esse indicauit. Vas rotundũ ex vimine cõplicitũ velut alueoli magnitudine preparauit. qd sufficeret ut infans ibi spaciose iaceret. Deinde vnxerũt illud bitumine. Natura nanq; bituminis est. vt in viminalibus vasculis accessum possit aque coercere. Illic ergo mittentes infantem: et circa fluuium ponentes: eius salutẽ deo reliquerunt. Termuth igitur erat filia regis hec dum luderet circa litus fluminis portari a fluuio illud vas cõspiciens precepit vt ad se ille alueus portaretur. venientibus aũt qui ad hoc fuerãt destinati cũ alueo. videns infantẽ valde gauisa est propter magnitudinẽ et speciẽ eius. Tanto em̃ deus studio circa moysen vsus est vt ab ipsis qui propter eius natiuitatẽ decreuerunt interimere omne genus hebreorum alimento et cura dignus haberetur. iussitq; mulierem adduci thermuth regis filia q̃ daret infanti mãmillam. Quo nõ accedente ad illius vbera. sed euitante: et hoc in multis mulieribus faciente. Maria assistens his q̃ fiebant vt quasi videretur ex operibus ei inter alias astare. ait: Frustra o regina has mulieres ad nutrimentũ infantis vocas: q̃ nullam ad eũ cognationẽ habent. Si vero quandam hebraicarum mulierum adduci preceperis: puto tanq; cõtribulis sue poterit vbera excipe. Cũq; putaretur bene dixisse: iussit hanc ire vt aliquã q̃ lactare eũ posset adduceret. Illa vero accepta huiusmodi potestate reuersa est agens matrem nulli cognitam. Infansq; grate quodammodo eius accessit ad vbera: et supplicante regina cõmissum est ei cũ om̃i diligentia pueri nutrimentum. Cui secundum rerum euentum nomẽ est impositum. eo q de flumine sit saluatus. aquã em̃ egiptij moys vocant. ys vero saluatus. cõponentes itaq; hoc ex ambobus moysis nomen imposuerunt. i. ex aqua saluatus. Alle. Parentes moysi quorum fidẽ et opera lex naturalis decorabat patriarche sunt. a quibus ipse moyses et illi qui legem littere accepunt nati sunt. Tribus ergo mensibus moyses in domo parentum natus occultatur. cũ lex vetus tribus temporibus in iudaica plebe ante aduentũ xpi lateret. hoc est sub iudicibus. sub regibus. sub sacerdotibus donec venit ipse qui legem dedit. et per totam mundi latitudinem spiritualiter eã obseruandã gentibus tradidit. Filia aũt pharaonis ecclesia est de gentibus congregata. q̃ quamuis nunc vero gaudeat parente. hoc est. deo patre: tñ ante aliũ qñ ydolis seruiebat secuta est patrem. de quo per diuinã vocẽ in psalmo ad ipsam dictũ est: Audi filia et vide et i. a. t. et o. p. t. et d. p. t. etc. Hec ergo exiuit de domo patris. et venit ad aquas baptismi vt lauaret a peccatis q̃ cõtraxerat in domo patris sui. veniensq; ad baptismum suscepit legem. q̃ tunc lex intra fiscellam erat scirpeam ex multis virgultis. siue ex papiro cõtextam ac linitam pice et bitumine: q2 vilibus vtiq; et terrestribus iudeorum sordebat septa traditionibus. vsq; quo ecclesia sumpsit illã de palustribus et luteis loculis carnaliũ sensuũ. et intra sapiẽtie vere aulas et regalia tecta hoc infantiã suã apud suos transegit. apud illos. s. qui spiritualiter eam intelligere nesciebant paruula et lactentiũ cibus. cũ vero ad ecclesiam venit. et per eã rite intellecta est fortior efficitur. Quid igitur q mercedem accepit illa q̃ puerum nutriebat a filia pharaonis: nisi q synagoga apud quam lex nata et nutrita erat ab ecclesia istã mercedẽ accepit. vt vltra ydola nõ coleret. videns eos q̃ ex gentibus crediderant. ita cõuersos ad dñm: vt penitus respuerent simulacra et vltra non colerent. ipsa quoq; docetur erubescere ydola colere.

Et uidens eũ elegantẽ etc. Orig. Alle. Pharaonis filia est ecclesia de gentibus cõgregata. cui per prophetam dicitur: obliuiscere populũ tuũ et domum patris tui. q2 cõcupiuit rex speciẽ tuã. hec est ergo q̃ exiuit de domo patris. et venit ad aquas vt lauaretur a peccatis q̃ cõtraxerat in domo patris. et statim viscera misericordie suscepit. et miserta est infantis. hec veniens in palude. inuenit moysen iacentẽ expositũ a suis. et fecit eũ nutriri. Nutritur apud suos. ibi agit infantiã. fortior factus ducitur ad eam. adoptatur in filium. Moyses legem significat. Veniens ergo ecclesia ad aquas baptismi suscepit legem intra tibin conclusã. et bitumine linitam. Tibin ergo est tegminis ex papiro contextum et virgis. vel ex cortice arborum formatum. Iacebat ergo lex clausa intra huiusmodi tegmina pice et bitumine linita. vilibus

·s·z tetris iudeoꝝ sen sibꝫ sordebat oblita vsqꝫ quo eccl'ia veniret ex gentibꝫ z assumeret eaz de luteis z palustribꝫ locis intra sapiẽtie aulas z regalia tecta. Infantiam tñ apud suos trãsigit apud illos eñ q̃ eam spiritualiter ñ intelligunt paruula est z infans z lactentiũ habens cibos: cũ ad ecclesiã venit fortior ẽ moyses z validior. amoto eñ velamine littere pfectus in lectione eius cibꝫ inuenit. Mercedẽ nutrimẽtorũ accipit a filia pharaonis· apud quã lex nascit' z nutrit': sz q̃d est qd synagoga accipit ab eccl'ia: puto illud qd moyses dicit ego in nõ gentem in emulatõez vos inducam in gentẽ insipiẽtem· in irã vos pcitabo. Sinagoga ergo de ecclesia hãc mercedem accipit· vt vltra ydola ñ colat. vidẽs eñ gentiles ita ad deum puersos· ut vltra ydola nesciãt: erubescit vltra ydola colere. Nos quoqꝫ si pharaonẽ babuim⁹ prez si nos in opibꝫ malis genuit: cũ venerimus ad aquas· assumam⁹ legẽ dei· nõ nobis sordeãt littere velut tegmen obscuꝝ· q̃ puã ei⁹ sunt z lactãtia comedam⁹· q̃ pfecta sumam⁹· z intra cordis tecta regalia collocemus. grandẽ z validũ habem⁹ moysen· nichil de eo paruum nichil vile sentiamus sed totũ magnificum totũ egregiũ· totũ elegãs· totũ eñ magnũ est qd spirituale est z sublimis intelligẽtie.

† s baptismi. ‡ s adolescentule dilexerunt te nimis.
in † flumie: z ‡ puelle ei⁹ gradiebãt
per crepidinem aluei. Que cum
s corda iudeorum.
vidisset fiscellam in papirione· mi
s primitiuas animas credentium.
sit vnam ex famulabus suis· z allatam· apperiens cernensqꝫ in ea
s legem litterali sensu paruulos sibi lactantem
paruulum vagientem· miserta ei⁹
s qz lex apud iudeos nata z nutrita.
ait: De infantibus hebreorũz est
hic. Cui soror pueri: Uis inquit
s sinagogam
vt vadam z vocem tibi hebream
mulierez que nutrire possit infantulum. Respondit: vade. Perrexit puella z vocauit matrem eius
s vel suam
Ad quã locuta filia pharaonis:
accipe ait puerum istum· z nutri
s vt amplius ydola nõ colas.
michi: ego tibi dabo mercedẽ tuã
s Sinagoga
Suscepit mulier z nutriuit pueꝝ
† s iam perfecto sensu validos pascentem s In primitiua ecclesia ‡ s expellendo a se † s ecclesie de gentibus.
† adultumqꝫ ‡ tradidit † filie pharaonis. Quẽ illa adoptauit in locũ
s Susceptum in regalem aulam cordis.
filij. Uocauitqꝫ nomẽ ei⁹ moyses
s baptismi. s ecclesia de gentibus christũ excipit ad fontẽ baptismi. s christus.
dicens: qz de aqua tuli eũ. In diebus illis postqꝫ creuerat moyses
† s a patre. s vl' a iudeis. ‡ s Nunciabo nomen tuũ fratribus meis.
† egressus ẽ ad ‡ fratres suos: vidit
† s In mundo ‡ s dyabolũ ĩ hac peregrinatõe nobis iniuriosum.
qꝫ † afflictionem eoꝝ· z ‡ virum egiptium percutientem quendaz de
† s qui festinanter transeunt viam huius seculi ‡ s Oĩs in christo fratres sum⁹ vnũ patrẽ deũ habemus.
† hebreis ‡ fratribus suis. Cunqꝫ
s discrete oĩa prospiciendo· qz in sapientia vicit superbum nõ potentia.
perspexisset huc atqꝫ illuc z nullũ
s morte sua. s dyabolum
adesse vidisset percussum egiptiũ
s in fluxis z aridis mentibus.
abscõdit sabulo. Et egressus die

Cernensqꝫ i eã zc. Isi. Moyses· i· xp̃s ad flumẽ lauacri z aquã baptismi a fidelibꝫ inuenit. Moyses plorabat· z xp̃s veteris hoĩs quẽ induerat peccata deflebat. Vñ resuscitãdo lazaꝝ fleuit· iudeoꝝ deplorãs perfidiã vl' miseriã. Filia pharaonis descendẽs ad lauacrũ fluminis collegit infantẽ· qz de gentibꝫ ecclesia lauacri salutaris sanctificationẽ desiderãs excepit a synagoga matre carnali xp̃m expulsum quasi infantẽ· q̃ tũc paruulus videbat' cũ in homine cerneret'. Inuenit illa moysen clausum in vasculo multis agrestibus qꝫ virgultis cõtexto· z ecclesia xp̃m reconditũz in cordibꝫ sanctorum q̃ in vnitate contexti ex multis psonis oĩes in xp̃o vnũ corpus efficiunt'· z eũ religiosa obseruatione suscipiẽtes tuentur.

Adultũqꝫ tradidit zc. Ra. Refert iosephꝫ qꝫ filia pharaonis adultũ moysen ad patrẽ suũ adduxit· cui ille coronã suã imposuit: quã statim moyses piecit· qm̃ ibi sculptũ simulacꝝ vidit. Vñ sacerdos q̃ ibi ade

altero conspexit duos hebreos
rixantes· Dixitqꝫ ei qui faciebat
iniuriam: Quare percutis proximum tuũ? Qui respondit: Quis
constituit te principem z iudicem
super nos: Num me occidere tu
vis sicut heri occidisti egiptium.
Timuit moyses z ait: Quomodo
palam factum est verbum istud?
s dyabolus.
Audiuitqꝫ pharao verbum hoc:
† s in membris. ‡ s christũ.
et querebat † occidere ‡ moysen.
† s in apostolis ad gentes ‡ s iudaico populo· i· spirituali egipto.
† Qui fugiens de ‡ cõspectu eius
s que cõtradictio vel respõsio interpretatur· gentes eñ prius cõtradixerũt postea pie respondẽtes obedierunt. s dyabolo
moratus est in terra madian· z sedit iuxta puteum. Erant aũt sacer
† s qz ante gentiliũ supstitioni subiecte. ‡ s ecclesie de gentibus septiformi spiritu illustrate.
doti † madian ‡ septem filie q̃ vene
s baptismi vel doctrine celestis. s legis scientiam· vel mundanam.
runt ad hauriendam aquã: z impletis canalibus adaquare cupi
s populum.
ebant gregẽ patris sui. Supuene
s philosophi gentiũ scribe z pharisei iudeorũz vel sacerdotes idolorum. † s a morte. s Locutione
re pastores z eiecerũt eas. † Sur
s christus.
rexitqꝫ moyses z defensis puellis
† s aqua sapientie. ‡ s Simplices aĩas. s vel greges
† adaquauit ‡ oues earuz. Que cũ
† s qui z raguel z cineus dicitur. s Raguel pastio dei vel amicus eius deus.
reuertissent ad † ietro patrem suũ
s Miratur diabol⁹ gentes ad deũ cõuerti citius qꝫ ad se cũ quo fuerant diu.
dixit ad eas: Cur velocius venistis solito. Responderunt· vir egiptius liberauit nos de manu pastorum· Insuper z hausit aquam
nobiscum: potumqꝫ dedit ouibꝫ
At ille: Ubi est inquit? Quare dimisistis hominez? vocate eum vt

rat voluit interficere eũ dicens: qz egiptus esset subuertẽda p ipsum· sic ex oraculo demonũ accepat. Sed pharaonis filia liberauit eũ. Cũ aũt pfecte esset etatis missus est a pharaone cõtra ethiopes. Cũqꝫ sciret p deserta serpentibꝫ plena se pfectuꝝ· tulit ibices· i· ciconias egiptiacas. Castra xp̃o metat⁹ pferebat eas vt serpentes deuorarent z fugarent sicqꝫ exercit⁹ securus transigebat noctem. Cũ ergo venisset ad ciuitatem quã expugnatur⁹ erat adamauit eũ ethiopũ regĩa z ƀm condictũ ciuitatem ei tradidit z nupsit· inde est qꝫ aarõ z maria iurgati sunt aduersus moysen pter ethiopissã uxorẽ

Cũqꝫ perspexi. Aug. De hoc facto moysi satis disputauimus in illo ope qd de vita patriarchaꝝ aduersus faustũ scripsim⁹· vtrũ indoles in eo laudabilis fuerit· qua ƀ peccatũ admiserit· sicut vber terra ante vtilia semina quadã herbaꝝ inutiliũ feracitate laudat'· an ipsum factũ iustificanduz sit? Qd ideo nõ videt'· qz nullam adhuc legittimã potestatem gerebat· nec diuinit⁹ acceptã· nec humana societate ordinatã. z tñ sicut stephan⁹ ait in actibus apostolorũ putabat intelligere fratres suos qꝫ p eũ de⁹ daret salutem illis· vt p ƀ testimoniũ videatur moyses iam diuinit⁹ admonitus (qd scriptura eo loco tacz) ƀ audere potuisse.

Isi. All'. Moyses· i· xp̃s· egiptũ· i· dyabolũ nobis in hac pegrinatõe iniuriosũ nos defendẽdo occidit: z in arena obruit occisũz· latet eñ in eis q̃ stabile nõ habẽt fundamentũ. Ecclesiã xp̃o in petrã edificat· z eos q̃ verbum ei⁹ audiũt z faciũt· prudẽti viro cõparat· qui edificat domum suam supra firmam petram. Alios vero stulto comparat q̃ supra arenã edificat

Et egressus die altero. In hoc moyses figuram christi gessit qui duorum populorum discordiam in se angulari lapide pacificare studuit: qui iniuriam facit z reconciliatorem contempsit iudaicus est· qui predicationem christi reconciliantis repulit· z credẽtis populi hostis perstitit. Vñ Tu discipulus illius sis· nos discipuli moysi.

Timuit aũt moyses zc. Aug. Si sic diuulgatũ est verbum hoc: Duo sunt in hac locutione attendenda· quia pendet· s· sententia· z sic dimissa est. Deinde qz verbũ pro facto posuit.

Que peperit ꝛc. Alf. Christus ecclesiã de gentibꝰ sibi copulauit q̃ munere spiritus septiformis. vna est in fide catholica. Vñ vna est columba mea q̃ gignit filiũ q̃ vocat̃ aduena. ꝛ alteꝝ qui dei adiutorium. aduene em̃ sunt sancti sup terrã. sed dei adiutorio nunq̃ȝ carent.

Post multũ uero ꝛc. Al. Postq̃ȝ moyses in terra madian duxit vxorẽ. mortuꝰ est rex egipti: q: cũ xp̃s in orbe terraꝝ gentes ad fidẽ cõuertit: destructus est principatus dyaboli.

Ingemiscentes. Moꝝ. Nisi moriat̃ in te rex egipti nõ cognoscis te opprimi seruitute egipti ꝛ opibꝰ luti ꝛ lateris. nec corde ingemiscis nec vociferaris ad dñm vt liberet te. C. III.

Apparuitq̃ȝ ei. Isi. Alf. Erat flama in rubo ꝛ nõ cremabatur. Rubus spine peccatoꝝ iudeoꝝ. flama in rubo verbũ dei. i. lex data illi populo. Sȝ ꝛ flama rubũ nõ cõburit: q: lex data peccata eoꝝ nõ cõsumit.

Alij in rubo flamãte ecclesiã intelligunt q̃ psecutionibꝰ inflamatur. q̃ loquẽte ĩ se dño non cremat̃. Per dñs moysi ĩ rubo apparuit. ostẽdit: q: in ecclesia apparet fidelibus: nec alibi.

Aiunt hebrei ideo in rubo deũ apparuisse moysi ne possent sibi inde ydolũ sculpere iudei. Semp eñ deꝰ ydolatrie occasionem recidit.

Greg. moꝝ. Moyses admixtus egiptijs quasi uigilabat mundo. ideo vocem dñi nõ audiebat. Sȝ extincto egiptio postq̃ȝ in desertuȝ fugit. dũ illic. xl. annis degit. a terrenis tumultibꝰ obdormiuit. ꝛ ideo diuinam vocẽ pcepit.

com edat panẽ. Iurauit ergo moyses ꝙ habitaret cuȝ eo. Accepitq̃ȝ

pulcritudo vel placans.

sephoram filiam eius vxorem

Que peperit ei filiũ quẽ vocauit

aduena.

gersan dicens: Aduena fui in terra aliena. Alterum vero peperit.

dei mei adiutoriũ.

quẽ vocauit elyezer dicẽs: Deus enim patris mei adiutor meus: ꝛ eripuit me de manu pharaonis.

Post multũ vero temporis mor

penitentes.

tuꝰ est rex egipti. Et ingemiscẽtes

† Carnis. ‡ Corde ꝛ ore.

filij israel propter † opa ‡ vocifera

Oculi domini sup iustos ꝛ aures eius in preces eorum.

ti sunt. Ascenditq̃ȝ clamor eoruȝ

i. pro operibus.

ad deum ab operibus: ꝛ audiuit gemitum eorum. ac recordatꝰ est federis qd̃ pepigerat cum abraã

propter merita patrũ. s.

ysaac et iacob. Et respexit filios israel: ꝛ liberauit eos.

C. III.

Moyses autẽ

alias soceri sui.

pascebat oues ietro cognati sui sacerdotis madian. Cunq̃ȝ minassȝ gregeȝ ad interiora deserti. venit ad monteȝ dei oreb. Apparuitq̃ȝ

verbo dei.

ei dominus in flama ignis de me

iudaici peccati.

dio rubi. ꝛ videbat ꝙ rubus ar

Cũ em̃ mens ab exterioribus sopitur: verbũ dei penetrat veracius. Aureȝ quippe cordis turba terrenaꝝ cogitationũ pstrepens claudit. Non em̃ pfecte homo sufficit ad vtraq̃ȝ diuisus. q: si exterius auditũ aperit: interius obsurdescit.

Cernẽs aũt d. ꝛc. Greg. Angelus qui moysi apparuisse describit̃. modo dominus. modo angelus memoratur. Angelus q: exterius loquendo seruit. Dominus q: interius p̃sidens. loquendi efficaciã tribuit. Cum enim loquens ab interiore regitur. ꝛ per obsequium angelus. ꝛ per inspirationem dominus memoratur.

Vocauit eũ de medio ꝛc. Greg. Sepe simul terrenis ꝛ celestibꝰ substantijs per angelos loquitur deus: sicut hic cũ ignem rubũq̃ȝ sociauit atq̃ȝ aliud superius. aliud inferius iunxit. Qd̃ tunc solum agitur. cum aliqd̃ magnum ex coniunctione signatur. Nam p succensuȝ rubum moysen alloquens ostendit: quia doctor populi fieret. qui ꝛ legis flamam perciperet ꝛ peccati spinam non vitaret. vt qd̃ ex illo populo exiret. qui igne deitatis carnis nostre peccata quasi rubi spinam acciperet. ꝛ inconsumptaȝ humanitatis substantiam in ipsa diuinitatis flama seruaret.

Solue calciamentũ ꝛc. Isi. Quia nullus. s. digne consistere vl̃ deũ videre potest: nisi cuncta terrena ꝛ mortalia vicia deponat. Aliter veterum consuetudo erat: vt si sponsus sponsam repudiaret: in signum repudij discalciaret̃. Iõ moyses discalciari iubet̃: ne ad ecclesiã q̃ ĩ rubo significat̃ quasi sponsus accedat calciatus. hoc eĩ christo seruandum. qui verꝰ est sponsus. De quo Iohannes ait: Cuiꝰ non sum dignus soluere corrigiã calciamenti eiꝰ.

Vidi afflictionem ꝛc. Greg. moraliter. Sparsis forismentibus ad se ipsũ redire cuiq̃ȝ difficile est. Quia praua itinera semel captos tãto delectabiliter tenent: quanto qd̃ libuerit non licet. Quia cum discipline munꝰ non obuiat: nulla retributionis prospicitur pena que terreat. Sed clausis oculis cordis precipitat̃ anima: ꝛ tanto securius mala temporalia penetrat. quãto durius bona eterna desperat. Sed ista reproborũ nequitia. electorum uitam quasi grana a paleis separat. ꝛ dũ affligit expedit. quia dum violenta ingerit: festinare ad superna compellit. qd̃ in israelitico pplo moyse vocante ꝛ pharaone seuiente signatur. Moyses eniȝ ad vocandum missus est. cum pharao duris operibus vrget: vt alius vocando traheret. alius seuiẽdo impelleret. vt plebs in seruitio turpiter fixa vel vocata vl̃ impulsa moueretur. Hoc quotidie agitur dum predicatis celestibus premijs. seuire in electos reprobi permittuntur. vt quos egiptus. i. vita presens oppressit blandiens. adiuuet premens. vt dũ deus prouocat cruciatus impellat.

† q: p legẽ nõ sunt cõsumpta peccata populi

deret † ꝛ nõ combureret̃. Dixit er

vel transibo secundũ. lxx. qd̃ cõ

go moyses: Uadam ꝛ videbo vi

petit. transitori em̃ talis cõgruit visio.

sionem hanc magnam. quare nõ comburatur rubus. Cernens autem dominus q: pergeret ad videndum. vocauit eum de medio rubi. ꝛ ait: moyses moyses. Qui

vel nõ.

respondit: assum. At ille: Ne appropies inquit huc. Solue calciamẽ

opa mortua.

affectibus. † ecclesia ad

tum de pedibus tuis: † Locꝰ em̃

quã nemo accedit calciatus.

in quo stas terra sancta est. Et ait

merita parentũ bonorũ sepe filijs subueniũt

Ego sum deꝰ patris tui. deꝰ abraam. deꝰ ysaac. ꝛ deus iacob †. Ab

† inclinando.

scondit moyses faciem suaȝ. Nõ em̃ audebat aspicere contra deũ

misertus vt liberem.

Cui ait dominus: Uidi afflictõeȝ populi mei in egipto. ꝛ clamorem eius audiui. propter duriciã eoꝝ qui presunt operibus. ꝛ sciẽs do

cõpatiendo presentialiter liberando.

lorem eius descendi vt liberem eum de manibus egiptiorum. et

terrena dat. vt suadeat ad celestia. ꝛ qui visibilia pcipit discat sperare inuisibilia.

educaȝ de terra illa in terrã bonã ꝛ spaciosã. in terrã que fluit lacte ꝛ melle: ad loca chananei. ethei: ꝛ amorrei. pherezei. ꝛ euei. ꝛ iebusei. Clamor ergo filiorum israel

Et educam de terra ꝛc. Gregoriꝰ. Rudi populo de presenti vita aliquid promittendum fuit: vt posset in futuro robustius solidari. Si em̃ parua non acciperet: magna non crederet. Deus ergo largiendo terrena suadet ꝛ celestia. ut percipiens qd̃ videbat: speraret qd̃ nõ videbat.

In terram bonã et spaciosam. Grego. Presens prosperitas aliquando datur: vt ad meliorem vitã prouocet. aliquando vt in eternũ plenius damnet. hinc israeliticis terra chanaã pmittit̃: vt q̃nq̃ȝ ad eterna speranda prouocent̃. Quia rudis populus pmissionibꝰ nõ crederet: nisi a pmissore aliqd in vicino pciperet. Nõ ergo solũ spe ad res: h rebꝰ q̃nq̃ȝ ad spem trahit̃. Unde dedit eis regiones gentiũ ꝛ labores pploꝝ pos. vt custodiant cerimonias eius. ꝛ leges eius requirant. [illegible]

Qui est misit
Mittitur moyses ad pharaonē puniendū ⁊ tandē occidenduꝫ. Missa ē lex ad dyabolū destruendū.

Hiero. Scribēs ad marcellā de .x. nominibꝰ dei sexto loco ponit nomē ieye qd ī exodo legitur: Qui est misit me ad vos. Deus eīm solꝰ q̄ exordiū nō habet · vere essētię nomē tenet · qd p angelū dictū est moysi nomē eiꝰ querenti. qr in eiꝰ compatōe q vere est · qr incōmutabilis est · quasi nō sunt q̄ mutabilia sunt · qd eīm dicitur fuit: non est ⁊ qd dicitur erit: nōdū est. Deꝰ aūt tantū ē q̄ nō nouit fuisse vel futurꝫ eē. Solus aūt pater cū filio ⁊ spiritusancto vere ē. Cuius essentię compatū nostrum esse nō est. Unde ⁊ dicimꝰ: Viuit deꝰ · qr essentia diuina vita viuit · quā mors non habet.

Ad terrā f. l. ⁊c.
Aug. Utrū hoc spiritualiter accipe debemus · qr secūdū ꝓprietatē nō hec erat terra q̄ data est hebreis. An modus locutōis est qua vbertas ⁊ suauitas terrę laudatur.

Non exibitis
⁊c. Aug. Qd mandauit dñs hebreis vt acciperent ab egiptijs vasa argentea ⁊ aurea ⁊ vestem · atqꝫ addidit: ⁊ predabimini eos · mandati huius nō potest esse iniustū iudiciū. Mandatuꝫ eīm dei est de quo nō iudicandum sed obtempandū fuit. Ipse eīm nouit q̄ iuste mādauerit · ad seruū pertinet obedienter facere qd mandauit.

Uasa argētea.
⁊c. Argentū ⁊ auruꝫ ab egiptijs petimus vnde tabernaculum deo fabricemus. cum poetas ⁊ philosophos legimus: vt diuinaꝫ scripturā sapientius ⁊ facundius legamꝰ.

C. IIII.

Quid est quod tenes in manu.
Greg. Moyses in-

corporalem ⁊ spiritualem.
venit ad me: vidiqꝫ afflictionem
demonibus vel iniquis hominibus.
eorūꝫ · quia ab egiptijs opprimū-
incarnatus ꝓpria voluntate · ad dyabolū reprimendum.
tur · sed veni ⁊ mittā te ad pharaonem:
predestinatione.
onem: vt educas populum meū
de tenebris peccati.
filios israel de egipto. Dixit moy-
quasi dei est non hominis hoc facere: vnde
ses ad deum. Quis ego sum vt
gloria mea nō est mea · sed qui misit me patris.
vado ad pharaonem · ⁊ educaꝫ filios isrl̄ de egipto: Qui dixit ei:
diuinitas cū humanitate.
Ego ero tecum: ⁊ hoc habebis signum q̄ miserim te. Cum eduxe-
immolari facies.
ris populuꝫ de egipto: īmolabis
in eminentia virtutū debet esse qui vult deo
deo super montem istum. Ait mo-
immolare.
yses ad deum: Ecce ego vadā ad filios israel ⁊ dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint michi qd est nomen
vel dominꝰ
eius: quid dicam eis? Dixit deꝰ
Nemo alius. · proprie immutabiliter.
ad moysen: Ego sum qui sum.
vel filius.
Ait: Sic dices ad filios israel:
Sine omni mutatione stabilisqꝫ manens dat cuncta moueri.
Qui est misit me ad vos. Dixitqꝫ iterum deus ad moysen: Hęc di-
Non recens.
ces filijs israel: Dominus deus
Cui attestantur tres probati ⁊ examinati testes · quorū testimoniū verum est.
patrum vestrorum · deus abraā deus ysaac · ⁊ deus iacob misit me ad vos. Hoc nomen michi est in
qr hi testes viuūt ineternum.
ęternum · ⁊ hoc memoriale meum in generatione et generationem.
apostolos · primitiuā ecclesiam
Uade congrega seniores israel · ⁊ dices ad eos: Dominus deus pa-
absconditus a seculis ⁊ generationibus.
trum vestrorum apparuit michi deus abraam · ⁊ deus ysaac · ⁊ de-
geminatio cōfirmatio est.
us iacob dicens: Uisitans visita-
peccato infirmos.
ui vos · ⁊ vidi omnia que acciderunt vobis i egipto · ⁊ dixi: vt edu-
mundi.
cam vos de afflictione egipti · in
quā · s · possidebāt vicia p has gentes figurata
terram chananei · ⁊ ethei · ⁊ amorrei · pherezei · ⁊ euei · ⁊ iebusei · ad
ecclesiā. · doctrina infantiū · dulcedine suauitatis diuine.
terram fluentem lacte ⁊ melle:

obedientes.
⁊ audient vocem tuam. Ingredi-
principes ecclesię · principem mundi.
erisqꝫ tu ⁊ seniores israel ad regē egipti · ⁊ dices ad eum: Dominus
transitorū qui non habent hic manentē ciuitatem qui cupiūt exire d egipto. · tam interius q̄ exterius.
deus hebręorum vocauit nos
christū qui die tercia resurrexit · remoti a strepitu mundi.
Ibimus viā triū dierū in solitu-
sacrificiū laudis. qui nō ingredit ciuitatē
dinem: vt immolemus dño deo
meū tamē est monere vt inexcusabilis sit.
nostro. Sꝫ ego scio q̄ nō dimit-
filios lucis.
tenebrosorū. · recedentes a tenebris.
tet vos rex egipti vt eatis: nisi p
potentiā apertam. · ad feriendum.
manum validam. Extendā eīm
mundū ⁊ principē eiꝰ.
manum meam ⁊ percutiā egiptū
plagis. · que nemo alius facit.
in cunctis mirabilibus meis q̄
vt oms videant ne possint excusari.
facturus sum in medio eorum.
victus plagis. · gratis.
Post hoc dimittꝫ vos · dabo qꝫ
nouo · s ·
gratiam populo huic coram egiptijs. Et cum egrediemini non exi-
Non est inhonestū qd deo precipiente est factum · Solicita anima · vt ecclesia.
bitis vacui: Sꝫ postulabit mu-
a cōcellanea sua. poete ⁊ philosophi qui ā modo sunt nobis vicini.
lier a vicina sua ⁊ hospita vasa argentea ⁊ aurea ac vestes. Pone-
morū ⁊ operum honestates. · ornando erudiendo. · maiores. · minores.
tisqꝫ eas super filios ⁊ filias ve-
auferendo que tabernaculo dei vtilia sunt.
stras ⁊ spoliabitis egiptum.

C. IIII.

Respondens
christo quoqꝫ nō crediderunt iudei · vnde quis credet auditui nostro.
moyses ait: Non credent michi neqꝫ audient vocem meaꝫ: sed dicent: non apparuit tibi dominꝰ. Dixit ergo ad eum deꝰ: Quid est qd tenes in manu tua? Respōdit:
diuina potestas quam moyses tenebat dum plebs iudaica ante aduentū redemptoris in ea ꝯfidebat · vl' christꝰ quē moyses · i · lex predicabat
virga. Dixitqꝫ dominus: Proijce
deus in se permanens mortalis factꝰ est homo. cū p ꝓphetas deū incarnandū nunciauit
eam in terram: Proiecit ⁊ versa
Isi · mortem · qr initiū mortis per serpentem · qr dū mortalem vidit deū credere expauit · iudaicus populus
est in colubrū · ita vt fugeret moyses. Dixitqꝫ dominus: Extende
qr populus qui modo credere recusat · in extrema parte dominici corporis · s · in fine mundi sese ad fidem colliget. qr quē mortalē despexit redemptorē in vltima parte ecclie ꝯfitebitur
manū tuā · ⁊ apphende caudā eiꝰ
credendo. · qr mox redemptor noster in iudicio cū potestate diuinitatis apparebit. qr christus deuicta morte surrexit.
Extendit ⁊ tenuit versaqꝫ est in

daicꝰ populus · virga diuinitatis potestas. Serpēs christi mortalitas · qr eīm per serpentem mors · per serpentem mortalitas signatur. Uel qr scriptum est: Estote · p · s · s · ⁊ qr summa prudētia · i · dei sapientia incarnata est: recte eius mortalitas in serpente figuratur. Unde sicut exaltauit moyses serpentem in deserto ita exal · opor · fi · ho. Moyses virgā tenuit: qr iudaicus populꝰ ante redemptoris aduētum in dei potestate cōfisus est. In terrā proijcit · qr p patriarchas ⁊ ꝓphetas deuꝫ incarnandū nunciauit · virga in colubrū vertitur: qr christꝰ deꝰ in se permanens mortalis est in homine factus. Sꝫ moyses colubrum conspiciēs p timuit ⁊ fugit: qr iudaicus populus duꝫ christū mortalem vidit: deū credere expauit. Cui iubetur vt caudam teneat: qr populus qui modo credere recusat · in extrema corporis dominici parte · i · posteriore tempore ecclię · s · in fine mūdi sese ad fidem colliget · colubri caudam tenens: qr euꝫ quem mortalē ante despexerat: in vltima parte ecclesię redemptoreꝫ suū confitebitur. Mox serpens in virgam redit: qr vt iudaicus populus in christuꝫ crediderit · mox ad iudicium in potestate diuinitatis suę apparebit · vt iā serpens virga sit: qr qui in terra homo despectus est · de celo veniens sup angelos videbitur deꝰ.

Isi. Alr. Serpēs ꝑsuasit homini mortem. Mors ergo a serpente · virga in serpēte · christus in morte. Expauit moyses ⁊ fugit. Mortuo eīm christo expauerunt discipuli a spe in qua fuerant recedentes appꝛhendit caudam · i · posteriora · ⁊ factus est virga: qr primo occisus · postea patratis

omnib9 ad id qd fuerat resurgendo reuersus est· vbi p vitam morte consumpta· nichil in eo serpentis apparuit. Vl' cauda serpentis finis seculi· qr sic mortalitas ecclesie p lubrica tempora voluit' (Alij eunt· Alij veniunt) p mortem tanq̄ p serpentē· p quem mors seminata est· sed in fine seculi tanq̄ cauda redimus ad manum dei· ⁊ apphensi repabimur· ⁊ nouissima inimica morte destructa· resurgentes in dextrā dei· virga regni erimus.

Mitte manū tuā ⁊c. Isi. Manus alba· i· immunda· albor eīn in cute lepra est n̄ candor. Ipsa eniȝ hereditas dei· i· populus· foras ab eo missis· factus est immundus. Vñ vt quid auertis manum tuā· d· m· s· t· i· s ⁊c. Sȝ reuocata est man9 in sinū· ⁊ reuersa ad colorem suum· sic plebs iudaica alienata a sinu dei· foras immunda remansit. Sȝ reuocata redibit ad pristinū colorem cū agnouerit saluatorem. Cecitas enim ex parte cōtigit in israel

Sume aquā ⁊c. Isi. Aqua populum significat. Vñ aq̄s quas vidisti populi sunt ⁊ gētes. Populus ergo vertetur in sanguinē· i· in sanguinis xp̄i fidem.

Obsecro domine ⁊c. Aug. Ut ait moyses ad dñm precor dñe non sum eloquens ante hesternū neq̄ ante nudiustercianum dieȝ· neq̄ ex quo cepisti loqui famulo tuo· intelligit' credere posse fieri dei voluntate subito eloquentē· cū dicit neq̄ ex quo cepisti loqui famulo tuo· tanq̄ ostendens fieri potuisse· vt qui ante hesternū ⁊ nudiustercianū diem eloquens nō fuisset: repente fieret. ex quo cum illo dominus loqui cepit.

virgam. Ut credant inquit q̄ apparuerit tibi dominus deus patrum tuorum: deus abraam· ⁊ deus ysaac· ⁊ deus iacob. Dixitq̄ dñs rursum: mitte manum tuam in sinum tuum. Quā cū misisset in si-
qr populus a deo remot9 fact9 est immund9
num protulit leprosam instar niuis. Retrahe ait manū tuam in sinum tuū. Retraxit ⁊ protulit iterum
hoc implebitur cū oīs israel saluus fiet.
⁊ erat similis carni reliquę. Si n̄ crediderint inquit tibi· neq̄ audierint sermonem signi prioris credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem his signis
crediderint: neq̄ audierint vocē
† *hoc in sequentibus exponetur.* ‡ *populū*
† *de fluxu· s· hui9 seculi.*
tuam: sume aquā flumis ⁊ effunde eam sup aridam: et quidquid

Orig. All'. Dum esset moyses in egipto ⁊ erudiretur omi sapiētia egiptiorum· nō erat gracili voce· nec tardus lingua· nec profitebat' se ineloquē tem. Erat eīn q̄ntum ad egiptios sonorę vocis ⁊ eloquentię incompabilis. Vbi aūt dei vocē audiuit ⁊ eloquia dñi suscepit· sentit vocē suā graciles ⁊ exilem tardāq̄ ⁊ impeditā linguā· ⁊ se pnunciat mutū· cū incipit cognoscere ver verbū· qd erat i principio apd deū. Mutis eīn animalib9 q̄uis indoctus homo competur: eloquēs videbit'. Si vero eruditis ⁊ eloquentibus stultus ⁊ mutus. At si quis dei verbū ⁊ diuinā respiciat sapientiam· multo amplius q̄ apud nos pecudes: apud deū mutū se animal pfitebit'. Vñ: vt iumentū factus sum apud te. Quia igitur in id intelligentię pfecit: vt se cognosceret· qd est magna pars sapientię: remunerat eum diuina dignatio: Dicēs apiam os tuū ⁊c. Beati quor os de9 apit: vt loquant'. Vñ: dilata os tuū ⁊ ego replebo illud. Similiter paul9 dicit vt detur michi sermo in aptione oris mei. Eor ergo qui verba dei loquunt' os deus aperit. Eor qui loquunt' mendaciū· falsum testimoniū· scurrilitates· turpitudines· susurronū quoq̄ ⁊ detractorū· ⁊ eor qui ociosa loquunt' dyabolus apit os. De iuda refert': qr introiuit in illū sathanas: ⁊ misit in corde ei9 vt traderet eū. Os ergo ei9 apuit· vt loqueret' cū phariseis quomodo eum traderet accepta pecunia. Nō est aūt paruę gratię discernere os qd aperit deus· ⁊ qd apit dyabolus. Aperit etiā deus aures sanctor ad audienda verba diuina. Vñ dñs apiet michi aurē· aperiet oculos sicut apuit oculos agar: ⁊ vidit puteū aquę viuę. Vñ heliseus: aperi dñe oculos pueri tui vt videat· qr plures sunt nobiscū. Auris vero q̄ p eruditionē domini apitur. aliquando apta est· aliq̄n clausa. Vñ: ne recipias auditū vanū si dicunt' vana pfana turpia: Qui nouit eruditioneȝ domini claudit aurem ⁊ dicit: Ego aūt sicut mutus qui nō apuit os suū: ⁊ sicut surdus non audiebam. Si vero ad vtilitatē animę ptinent q̄ dicunt'· si de deo sermo est: si mores docet ad virtutes inuitat· vicia resecat· aures pateant· ⁊ tota animę ianua. Notandū aūt qr summa moderatōe vsa est lex· vt diceret: nō recipias auditū vanū: nō dixit nō audies. sed nō recipias. Nā vana sepe audiuimus. Marcion eīn ⁊ valentius ⁊ oīs contra creatorem disputantes: vana loquunt' frequenter tū audimus: vt contradicamus: sed nō recipimus. quia illorum os dyabol9 aperit. Dignetur dominus aperire os nostrum vt possim9 contradicentē reuincere ⁊ obturare os quod dyabol9 aperit.

Sanguis
hauseris de fluuio vertetur in san-
christi fidem.
guinē. Ait moyses: Obsecro dñe
tui compatione· vt iumentū fact9 suȝ apud te
q̄uis instructus omni sapientia egiptiorum
non sum eloquens ab heri ⁊ nu-
† *ex quo· s· verū dei verbū noscere cepi qd erat in principio apud deū.*
diustercius· ⁊ † ex quo locutus es
† *secundū hebreos gracilem ⁊ tenuem vocem habuit· ⁊ necesse erat clamosa voce vti: qr regio fastu ppe accedere nō permittebatur.*
ad seruum tuum † impeditioris ⁊
eloquentie.
tardioris lingue sum. Dixit dñs
Exterius vel interius.
ad eum: Quis fecit os hominis·
In re vel spū
aut quis fabricatus est mutum ⁊
quasi qui
surdum videntem ⁊ cecum: Nō
hec feci tibi vsum horū dare possum † *nolite cogitare quid loquamini ⁊c.*
ne ego: Perge igit' et † ego ero in
† *vt aperiam.* ‡ *Spirit9· s· docebit omneȝ veritatem.*
† ore tuo: ‡ doceboq̄ȝ te q̄d loqua-
humiliter se excusat.
ris. At ille: Obsecro inquit domi-
† *alique digniorem· s·* ‡ *Non irrationabili*
ne † mitte quē missurus es. ‡ Irat9
perturbatione sicut homo.
dñs in moysen ait: Aaron frater tuus leuites· scio q̄ eloquens sit

Quis fecit os. ⁊c. Aug. Sunt qui deo calumnient'· vel potius scripturę veteris testamenti: qr dixit deus q̄ fecerit mutum. Quid ergo dicunt de xp̄o· apte dicente: Ego veni vt q̄ nō vident videāt: et qui vident ceci fiant Quis autē nisi insciens crediderit aliq̄d homini secundum vicia corpalia posse accidere qd de9 nolit: Sed eum iuste totum vellet nemo ambigit.

Perge igitur ⁊c. Aug. Alia. Qd dicit domin9 ad moysen· sed nunc uade tu ⁊ ego aperiam os tuum ⁊ instruaȝ te quę locuturus es. Apparet nō tantum instructionem oris: sed etiam ipsam apertionem ad dei gratiam pertinere. Non enim ait: aperi os tuum· ⁊ ego instruam te: sed vtrunq̄ promittit aperiam ⁊ instruam. In psalmo autem dicit: Dilata os tuum· ⁊ ego adimplebo illud. Ubi significat in homine voluntatem accipiēdi· qd deus donat volenti: vt ad voluntatis exordium pertineat. Dilata os tuū. ad dei autem gratiam: ⁊ implebo illud.

Iratus dominus in moysen ait ⁊c. Aug. Videtur tanq̄ diffidenti non dedisse plenissimam facultatem· quā daturus erat: ⁊ per duos agi voluisse· qd per vnum posset: si credidisset. Sed si diligenter consideres· non videtur dominus iratus pro vindicta dedisse aaron. Sic eīn dicit: Nonne ecce aaron frater tuus leuites. Scio quia loquens loquetur ipse: Quibus verbis ostenditur potius increpasse: quia timeret ire quasi minus ydoneus· cum haberet fratrem per quem posset loqui ad populum qd vellet. Quia erat gracilis vocis ⁊ linguę tardioris· quāuis de deo totum deberet sperare. Deniq̄ etiam iratus dixit quę ante promiserat. Dixerat enim aperiam os tuum ⁊ instruam te. Nunc autem dicit: aperiam os tuum ⁊ os eius: ⁊ instruam vos quę faciatis. sed quia addidit: ⁊ loquetur ipse tibi ad populuȝ. Videtur oris apertio prestita· quia dixit moyses: linguę se esse tardioris. De vocis autem gracilitate nichil ei prestare dominus voluit: sed propter hoc adiutorium fratris adiunxit· qui conuenienti voce sufficeret populum docere. Qr autem ait: ⁊ dabis verba mea in os ei9 ostendit: qd ea loquendo esset daturus. Nam si tantum audiendo sicut populo in aures diceret· deinde qd postea ait: Et loquetur ipse tibi ad populum· ⁊ ipse erit os tuum· et hic subauditur ad populum. et cum dicit tibi loquetur ad populum: Indicat in moyse principatum· In aaron ministerium. Qr autem ait: Tu autem eris illi in his quę ad deum· magnum forsitan querendum est sacramentum· cuius figuram gerat velut medius moyses inter deum ⁊ aaron· ⁊ aaron inter moysen ⁊ populum.

Et ego ero i ore
Orig. Nō solū moysi pmittitur apiri os a dño sed et aaron. Dicit em̄ ego aperiā os tuū ⁊ os illius et instruam vos que faciatis.

Dixit ergo do. ⁊c. Aug. In libro locutionū. Post dies aūt multos mortuus est rex egipti. Dixit aūt dñs ad moysen ī madian. vade perge in egiptum ⁊c. Multa in his verbis notāda sunt genera locutionis. Primo enim inquit: uade perge in egiptū tanq̄ non sufficeret alterū. Deinde mortui sunt omes qui querebāt animā tuā. cum solū regem egipti scriptura mortuum dixerit. de quo solo antea dictū fuerat q̄ moysen querebat occidere. an ipse post alios inimicos ultimꝰ mortuꝰ est. Qđ si ita est. non locutio sed sensus est.

Tulit ergo moyses ⁊c. Aug. Qđ dictū est. q̄ moyses vxorē ⁊ infantes suos imposuit vehiculis vt in egiptum iret. Postea vero ietro socer eius illic cū eis occurrit. cū eduxisset populū de egipto. intelligendū est. Post illam que ab angelo futura erat interfectionem moysi vel infātis vxorē reuersā fuisse cū paruulis. Nā quidam putauerunt ꝑpter hoc angelū terruisse. ne ad impedimentū ministerij diuinitus impositi femineus sexus comitaret.

Occurrit ei an. ⁊c. Aug. Alia littera. Et factum est in via ad refectionē obuiauit ei āgelꝰ. ⁊ q̄rebat eū occidere. ⁊ assumpto sephora calculo circūcidit preputium filij sui. ⁊ procidit ad pedes eiꝰ ⁊ dixit: Stetit sanguis circūcisionis infantis mei. Et recessit ab eo ꝑpter h̄ q̄ dixit: Desijt sanguis circūcisionis. Primū querit quē volebat angelꝰ interficere. vtrū moysen? q̄ dictū est occurrit ei angelus. ⁊ q̄rebat eū occidere. Nā cui putat occurrisse. nisi ei qui omībꝫ ꝑfuerit? an puerum q̄rebat occidere. cui mater circūcidendo subuenit? vt intelligat occidere voluisse infantem: q̄ nō erat circūcisus. vt hac seueritate ꝑceptū circumcisionis sanciret. Qđ si ita est. incertū est prius de quo dixerit. q̄rebat eū occidere. s; ex consequentibꝫ apitur. Mira. s. ⁊ inusitata locutio est. vt prius diceret occurrit ei. ⁊ q̄rebat eū occidere. de quo nichil ante dixerat. Simile ē illud fundamēta eiꝰ in montibꝫ sanctis. d. d. p. ⁊c. Potest aūt intelligi fundamēta domini vel syon. q̄ h̄ pnomen qđ est eiꝰ omis generis est. In greco aūt ī feminino dicit lithes. in masculino ⁊ neutro lithos ⁊ habet grecus codex lithu. qđ non fundamenta syon. sed dñi cogit intelligi. S; illud potius est querēdū q̄d sibi velit. ideo recessisse angelū ab interfectione cuiuslibet eorū: q̄ dixit mulier: stetit sanguis circumcisionis infantis nō em̄ ait recessit ab eo. q̄ circumcidit infantē. sed q̄ stetit sanguis circūcisionis. nō q̄ cucurrit: sed q̄ stetit magno nisi fallor sacramento.

Sponsus sāguinum tu ⁊c. Secundum historiā mater gentilis admirās nouitatem rei. potuit dicere moysi sponsus sāguinū tu michi es. q̄ ritꝰ tue gentis cogit me fūdere sanguinē filij mei. qđ alijs gentibꝫ nō ē moris. Mystice autē sephora ecclesiā ō gentibꝫ significat: q̄ ꝑputium filij sui. i. gentilis populi acutissima petra. id ē spiritussancti doctrina. vel illa petra de qua dicit: petra autē erat xp̄s. expoliat: vt mundet ab omi inq̄namento carnis ⁊ spiritus: ⁊ exuat veterē hominē cū actibꝫ suis. Stat em̄ sanguis circumcisionis qn̄ corruptibile h̄ induet incorruptionem.

Dixitq; dominus. Orig. Occurrit aarō moysi ⁊ exiuit de egipto. S; interest vbi occurrat moysi. cuiꝰ os aperiendū est a domino. occurrit aūt in montē dei. Merito os eiꝰ apit qui occurrit in montē dei. petrus iacobus ⁊ iohānes in monte ⁊ transfiguratū dñm ihm videre meruerūt. ⁊ moysen ⁊ helyam cū ipso in gloria. Tu quoq; nisi ascenderis montē dei: ⁊ ibi occurreris moysi. i. nisi excelsum legis sensum ascenderis. nisi spiritalis intelligentie cacumen inuaseris non est ostium apertum a dño. Si in humili loco littere steteris. nō occurristi moysi in montem dei. nō os tuū aperuit deus. neq; instruxit q̄ te oporteat loqui. nisi aaron moysi in monte occurrisset. nisi eiꝰ sensū vidisset arduū

---

sacerdos occurrit legi ⁊ colletatur.
Ecce ipse egredietur in occursum
Non ore.
tuum. videnſq; te letabitur corde
quasi mediator. quasi magister.
Loquere ad eum: ⁊ pone verba
vt dicat populo quasi minister. nō em̄ vos estis qui loquimini ⁊c.
mea in ore eiꝰ. Et ego ero in ore
tuo ⁊ in ore illius: ⁊ ostendā vobis quid agere debeatis. Et ipse loquetur pro te ad populū. ⁊ erit
tanq̄ maior.
os tuum: Tu aūt eris ei in his q̄ ad deū pertinent. Virgā quoq; hanc sume in manu tua: in qua facturus es signa. Abijt moyses et reuersus est ad iethro socerū suū. Dixitq; ei: Vadam ⁊ reuertar ad fratres meos in egiptū. vt videā si adhuc viuāt. Cui ait ietro: Vade in pace. Dixit ergo dominꝰ ad moysen in madian: Vade ⁊ reuertere in egiptum. Mortui sunt em̄
tollere.
omes qui querebant animā tuā.
ecclesiam.
Tulit ergo moyses vxorē suam ⁊
Et singulos sanctos.
filios suos ⁊ imposuit eos super
vt stulticiā ⁊ lasciuiā carnis opprimerent.
sup seipsum qui est asinus fortis qui peccata nostra portauit.
asinum: reuersusq; est in egiptū portans virgam dei in manu sua. Dixitq; ei dominus reuertenti in egiptum: vide: vt omia ostenta q̄
in potestate.
posui in manu tua facias coram
indurari permittam.
pharaone. Ego indurabo cor eiꝰ
Nisi coactus. s.
⁊ nō dimittet populū. Diceſq; ad
Cuius tu seruus.
eum: Hec dicit dominus: filius
q̄ primitiua ecclesia de iudeis. q̄ in patriarchis primus electus est ad cultū vnius dei.
primogenitus meus israel. Dixi
peccatis irretitum.
tibi dimitte filiū meum vt seruiat michi: ⁊ noluisti dimittere eum. Ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. Cumq; esset in itinere in diuersorio occurrit ei do
Moysen vel infantē incircūcisum.
minus: ⁊ volebat occidere eum.
quasi cognoscēs quare interficere vellet.
Tulit igit ilico sephora accutissi
petra aūt erat christus.
mam petram. ⁊ circūcidit prepu
angeli vel sanguis effluens pedes pueri.
tium filij sui: tetigitq; pedes eius
angelo hoc blandiendo dicit quasi sic vt carnaliter nupsi moysi. ita tibi effusione filii mei sā
⁊ ait: Sponsus sanguinū tu mi
guinis. irata. s. circūciso puero. reuersa est in madian ad patrē suū. vn̄ postea legitur qđ ietro occurrerit moysi in deserto dicens: en ego ⁊ vxor tua ⁊ pueri tui. paruulū circūcisum. vel moysen.
chi es. Et dimisit eū postq̄ dixerat sponsus sanguinū tu michi
factā. inspirando vel per aliquē extrius monendo.
es ob circūcisionē. Dixitq; dñs
quibuslibet sanctis qui sunt membra sūmi sacerdotis. legi.
ad aarō: Vade i occursū moysi
vt in solitudine melius intelligat legis mysterium.
in desertum. Qui prexit ei obuiā
Eminentiā virtutū ⁊ spiritualis intelligentie. q̄ cū talibus lex pacem habet. eos qui morantur in humilitate littere odit ⁊ horret.
in monte dei. ⁊ osculatus est eū.
lex. vero montano. i. spirituali viro.
Narrauitq; moyses aaron oia
lex tantū que dei sunt loquitur.
verba domini pro quibꝰ miserat
Lex
eum: ⁊ signa q̄ mandauerat. Ve
⁊ sacerdos.
neruntq; simul ⁊ cōgregauerunt
vt maioris autoritatis esset. quorū viget consiliū ⁊ sapientia.
cunctos seniores filiorum israel.
Labia sacerdotis custodiūt scientiam ⁊c.
Locutusq; est aaron omia verba que dixerat dominus ad moysen
domino cooperante ⁊ sermonem cōfirmāte sequentibus signis.
⁊ fecit signa coram populo: ⁊ credidit populus. Audierūtq; q̄ visitasset dñs filios israel. ⁊ q̄ respe
humiles corde ⁊ corpore.
xisset afflictionem eorū: ⁊ proni adorauerunt.

C. V.

Post hec ingressi sunt moyses

non ei loqueretur verba dei neqꝫ virtutem signoꝝ tradidisset· neqꝫ participem tanti mysterij conciuisset.

Dimitte populū meū. Orig· All· Nō vult moyses vt populꝰ in egipto positus seruiat deo: sed exeat in desertū ⁊ ibi seruiat. Dū em̄ quis in tenebrosis seculi actibꝫ manet· ⁊ in negocioꝝ obscuritate versatur: nō pōt seruire deo. Nō em̄ potest seruire domino ⁊ mām̄one. Exeundum est ergo de egipto· relinquendus est mundus nō loco sed animo: si voluimꝰ seruire dn̄o. Inde iobannes ait: Filioli nolite diligere mundū neqꝫ ea q̄ in mundo sunt.

Quis est do· ⁊c. Superbiaꝫ dyaboli exprimit q̄ subdi deo ꝯtemnens ait: Similis ero altissimo. Et quasi de domini natiuitate dubitans dicit· Si filiꝰ dei es· dic vt lapides isti panes fiant. Postea vero q̄i coacti demones clamauerunt· quid venisti ante tempꝰ torq̄re nos. Scimꝰ q̄r es filius dei. Post tormēta sciunt q̄ ante scire noluerāt· pharao q̄ꝫ verberatus ꝓ se supplicari ad dn̄m rogat

Quis est dn̄s vt audiā vocem eiꝰ ⁊c. Vides quid agit cruda supbia? videbis paulo post q̄ꝫtum ꝓficit in flagellis· q̄ꝫtuꝫ melior verberatꝰ efficitur· qui modo dicit nescio dn̄m· verberatus dicturꝰ est: orate pro me dn̄m. Nemo ergo ita ineruditꝰ sit diuine discipline: vt flagella diuina perniciem putet ⁊ penaleꝫ interitum. Ecce etiā pharao durissimus ꝓficit verberatus. ante em̄ verbera dominū nescit: verberatusqꝫ ꝓ se rogat supplicari· ⁊ proficiens in penis scit agnoscere cur puniatur. Nescio ait dn̄m. In euāgelio verberatꝰ emēdat hanc vocem: q̄r demones clamauerūt: Scimus te quis sis· Tu es filius dei viui. Post flagella etiā israel dimittet· ⁊ etiā vrgebit exire. Nulla ē̄i societas luci ad tenebras. Nulla pars fideli cū infideli.

Deus hebreorū v·n· ⁊c. Aug· Querit quomodo populo dicatur ꝙ mandauit deꝰ eiectuꝝ se eos de egipto in terram chanaan. Pharaoni aūt dicit ꝙ triū dieꝝ iter exire vellent in deserto īmolare deo suo ex mādato eiꝰ. Sꝫ intelligendū est· q̄ꝫuis deus sciret quid esset facturꝰ qm̄ ꝓ̄ficiebat pharaonē non consensurū ad populū dimittendū. Illud primum dictum esse· qđ primo fieret si ille dimitteret· vt em̄ sic fierent omnia· quomodo sequens scriptura testat̄: pharaonis cōtumacia ⁊ suoꝝ meruit. Neqꝫ enī mendacit̄ deꝰ iubet qđ scit nūq̄ꝫ factuꝝ cui iubet̄: ut iustū iudiciū ꝯsequat̄.

Orig· Moꝝ· Iter triduū de egipto ꝓficiscimur· si ita nos ab om̄i inq̄namento anime ⁊ corpis ac spiritus cōseruemus· ut integer spiritus noster ⁊ anima ⁊ corpus in diem christi seruetur.

Orig· Triduū iter ꝓficiscimur de egipto· si rationabilē· moralē· naturalem sapientiā de rebꝫ mundialibꝫ auferentes ad instituta diuina cōuertimus. Tridui iter de egipto ꝓficiscimur· si purificantes in nobis dicta facta vel cogitata (Tria sunt enim h̄ p̄ que homines peccare possunt) efficiamur mundi corde· vt deū videre possimꝰ. Princeps vero egipti vbi videt se vehementius vrgeri· vt dimittat populum dei· secundo loco cupit impetrare· vt nō longius abeant: ne totū triduū ꝓficiscantur: Dicens nō longe abeatis· nō vult longe a se fieri populum dei. Vult em̄ si non in facto vel in sermone peccare. si non in sermone: vel in cogitatione. Non vult vt totum triduum a se proficiscantur. Vult in nobis vel vnum diem in alijs duos. In alijs totum triduum possidere. Beati illi qui ab eo totum triduum recedunt.

Viā triū dierū ⁊c. Isi· Viam trium dierum ambulamus exeūtes de egipto· vt ad locum perueniamus vbi immolare debemꝰ domino· hec via christus est· qui ait: Ego sum via ⁊c. Qui enim confessus fuerit christum ore· ⁊ crediderit corde ꝙ deus illum suscitauit tercia die: saluus erit: perueniens ad locū in quo immoletur sacrificiū laudis.

⁊ aaron et dixerūt pharaoni: Hec dicit dominus deus israel: Dimitte populū meum vt sacrificet mi-

nō in egipto· Nolite diligere mundū: neqꝫ ea que in mundo sunt.

chi in deserto. At ille respondit:

nō vult tenebrarū haruꝫ rector te abstrahi a tenebris suis· ⁊ ad scientie lumē adduci. hoc respondet dū in laboribꝰ hominū nō est· ⁊ cū hominibus nō flagellatur· ideo tenuit eū supbia: paulo post quasi emendatus flagellis dicet orate pro me ad dominū.

Quis est dominus vt audiā vo-

† Sic respōdet cruda supbia. que cōuentio

cem eiꝰ· ⁊ dimittā israel? † Nescio

luci ad tenebras.

dn̄m: ⁊ israel nō dimittam. Dixe-

transitorū quorum vnus dicit: aduena sum apud te· ⁊· p· s· o· p· m·

runt: Deus hebreoꝝ vocauit nos

Christū qui die tercia resurrexit. In fide trinitatis verū sacrificiū offertur.

vt eamus viam trium dierum in

† In quiete ⁊ silētio lex discitur. † immo

† solitudinem· ⁊ † sacrificemus do

la deo sacrificiū laudis ⁊c.

mino deo nostro: ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad

† princeps tenebrarū harū † prophetícus

eos † rex egipti: † Quare moyses

⁊ sacerdotalis sermo.

⁊ aaron sollicitatis populum ab

† mundanis. † terreni laboris.

† opibus suis? Ite ad † onera ve-

† inuidet dyabolus q̄r crescit dei populus.

stra. Dixitqꝫ pharao: † Multꝰ est populus terre: videtis ꝙ turba succreuerit: q̄to magis si dederi-

vt nō exerceatis eos in opibus terrenis.

tis eis requiē ab opibus. Prece-

† demonibus qui presunt diuersis vicus.

pit ergo ī die illo † prefectis opum

q̄r vi sepe mala facere compellūt si blandicijs nequeunt.

⁊ exactoribus populi dicens: Ne-

† palee dabantur vt admixtione earū tenaciꝰ fieret opus· vel vt ex eis lateres coquerentur· iō aūt maxime in egipto lateres fiebant· vt inde ciuitates fierent· q̄r ibi lapides non abundant.

vilem ⁊ paruū victū. † fidelium.

quaq̄ꝫ vltra dabitis † paleas † po-

† opa luti ⁊ carnis

pulo ad conficiendos † lateres si-

vt vndecunqꝫ acquirant victū.

cut prius: sed ipsi vadant ⁊ colli-

quasi opera mala non minus faciant.

gant stipulas ⁊ mensuram laterū

† vt operibus suis opprimantur.

quā priꝰ faciebāt īponetis † sup eos

gratis habentes victualia

nec minuetis quicq̄ꝫ. Vacant em̄

† recedendo a diabolo non enim possunt deo

⁊ idcirco vociferant dicētes: † Ea-

seruire ⁊ mammone.

mus ⁊ sacrificemus deo nostro.

vt obliuiscantur deum suum.

Opprimantur operibus ⁊ expleant ea: vt nō acquiescant verbis

Strabus. Viā trium dieruꝫ ⁊c. Tercia mansione· postq̄ꝫ transierunt mare rubrum· peruenerunt etham· qui locus etiā mara vocatur: ꝓpter amaras aquas. Vel trium dierum· id est· trium mensium· quia tercio mense postq̄ꝫ de egipto exierūt peruenerunt syna ubi sacrificauerunt ⁊ legeꝫ acceperūt· vbi erectū est ⁊ tabernaculuꝫ.

Orig· Nūc quoqꝫ moyses quem habemus nobiscum· habemus enim moysen ⁊ prophetas· id ē· lex dei vult te educere de egipto· si audias euꝫ vult te longe facere a pharaone· eruere de opere luti ⁊ palearuꝫ si tamen audias ⁊ spiritaliter intelligas· nō vult te in carnis ⁊ tenebrarum actibꝫ permanere· sed exire ad heremum· ad locum scilicet perturbationibus ⁊ fluctibus seculi vacuum: ⁊ ad quietem silentij. Verba enim sapientie in silētio ⁊ quiete discunt̄. In hoc loco poteris domino immolare· legem dei ⁊ virtutem diuine vocis agnoscere. Ideo cupit moyses te eijcere de fluctibꝫ negociorum ⁊ strepitu populorum· ⁊ de egipto· i· de tenebris ignorātie: vt legē dei audias· ⁊ lucē scientie capias.

Quare moyses et aaron ⁊c. Orig· Dū secū est populꝰ ⁊ lutum aut laterem operatur: dum in paleis est occupatus: non putat esse peruersum· sed recte incedere. Si vero dicat volo ire dierum trium viam ⁊ seruire domino peruerti populum dicit per moysen et aaron. Hodie quoqꝫ si moyses ⁊ aaron· id est· propheticus ⁊ sacerdotalis sermo· animam solicitet ad seruitutem dei· exire de seculo· renunciare omnibus que possidet: attendere legi ⁊ verbo dei· continuo audies vnanimes ⁊ amicos pharaōis dicētes: Videte quomodo seducuntur homines· ⁊ peruertuntur. adolescentes ne laborent· ne militent· ne agant aliquid qđ prosit. relictis rebus necessarijs ineptias sectantur ⁊ ocium. Quid est seruire deo· laborare nolunt ⁊ ocij occasiones querunt. hec erant tunc verba pharaonis· hec ⁊ nunc amici eius loquuntur· nec solum verbis· sed ⁊ verberibus persequuntur. flagellari iubet scribas hebreorum· paleas nō dari· opus exigi. hec passi sunt patres· ⁊ nunc dei populus patitur. Qui se ex integro principi huius mundi tradiderunt: prospere agunt· omnia vt putant feliciter eueniunt. Seruis autem dei· etiā victus paruus ⁊ humilis non succedit. he sunt enim palee que dabantur a pharaone. Unde quidam fatigati dicunt ad pharaonē quid tu affligis populum tuum? Superati enim verberibus a fide cadūt· ⁊ confitentur se esse pharaonis populum. Non enim omnis qui ex israel hi sunt israelite.

Opprimantur operibus ⁊c. Ex quo loq̄ cepit moyses ad pharaonē magis affligit̄ populꝰ dei· ex quo in aīam sermo dei ꝑuenit· dyabolus acriꝰ insurgit· ⁊ maiora vicia immittit. Priꝰ em̄ q̄ꝫ ꝟmo dei veniret q̄ argueret vicia: in pace durabāt. At vbi venit: turbatio magna ꝯsurgit.

Flagellatiqꝫ ⁊c. Filij israel graui⁹ atriti sunt · postq̄ꝫ de egipto egredi statuerunt · quia qui mūdo ⁊ prauis opib⁹ renūciare volunt seuioribus tentationibus a dyabolo impugnant.

Videat dominus ⁊c. Greg. mo. Cum lux diuina cor humanum illustrat · mox a dyabolo ꝯtra succrescūt temptamenta · vt plus temptationib⁹ se vrgeri sentiat · q̄ꝫ cū lucis interne radios nesciebat. Vn̄ israelite postq̄ꝫ vocati sunt cōtra moysen de crescēte labore cōqueruntur dicentes: Videat · d · et · i · ⁊c. volentib⁹ eñ ex egipto discedere paleas pharao subtraxerat · ⁊ eiusdē mēsure opa reqrebat. Quasi ergo contra legē mens sbmurmurat · post cuius cognitionē tentationuꝫ stimulos acriores portat · ⁊ in eo ꝙ aduersario displicet vidēs sibi crescere labores · quasi fetere se ī oclis pharaōis dolet.

Quoniā fetere ⁊c. Orig. Veruꝫ dicunt q̄ꝫuis nesciant. Sicut caypbas qui ait: Expedit vt vnus moriatur pro populo q̄d diceret nesciebat. Sicut eñ apostolus ait: Xp̄i bonus odor sumus · alijs in vitaꝫ alijs in mortem. Ita ꝓpheticus sermo suauis odor est credentibus. dubijs vero ⁊ incredulis · ⁊ qui fatent' se populum pharaonis: odor execrabilis efficitur. Ipse quoqꝫ moyses dicit domino: ex quo locut⁹ suꝫ cū pharaone afflixisti populū tuū · q̄ꝛ anteq̄ꝫ sermo dei audiatur: nō est tribulatio vel tentatio. ſ; vbi signū belli tuba ꝑdicationis oñderit: tribulationū pugna ꝯsurgit. Ex quo ergo loq̄ cepit moyses ⁊ aarō ad pharaonē · affligitur populus dei. ex q̄ in animā tuaꝫ sermo dei ꝑlatus est: certamē intra te virtutib⁹ ꝯtra vicia suscitat'. q̄ prī⁹ intra te in pace durabāt. Sꝫ vbi facere cepit ſmo dei cuiusqꝫ discrimen: turbatio

† ſ princeps egipti quidquid contra se dicitur mendacium dicit. †† ſ ad tentandū. † ſ audi tis preceptis magistri.

†mendacib⁹. Igit' † egressi † ꝑfecti

† ſ demones vel iniqui homines.

operum et † exactores ad popu-

† ſ Latenter suggerendo. †† ſ ipso noīe terrēt

lū † dixerunt: Sic dicit † pharao:

ſ nō ingratis amplius benefaciam.

Non do vobis paleas · Ite ⁊ colligite sicubi inuenire potueritis:

ſ etiā inuiti de more seruietis michi.

nec minuetur quicq̄ꝫ de operibus vestris. Dispersusqꝫ est populus per omnem terram egipti ad colligendas paleas. Prefecti quoqꝫ

ſ Quasi

operuꝫ instabant dicentes: Com

ex debito vrgent pro cōsuetudine.

plete opus vestrum quotidie vt

ſ difficile est a cōsuetudine recedere.

prius facere solebatis quādo da

ſ diuersis ꝑsecutionibus

bantur vobis palee. Flagellatiqꝫ

⁊ olim ⁊ nunc prepositi populi dei afflicti sunt.

sunt qui preerant operibus filio-

ſ demonib⁹ vel iniquis hoībus

rum israel ab exactoribus pharaonis dicentibus: quare nō impletis mensuram laterum sicut pri⁹ nec heri nec hodie? Venerūtqꝫ ꝑpositi filiorum israel · ⁊ vociferati

ſ victi ver

sunt ad pharaonem dicētes: Cur

beribus dicūt se esse populū pharaonis · qui ad

ita agis contra seruos tuos · Pa

tempus credūt · ⁊ in tpe recedūt tentationis.

lee non dantur nobis · ⁊ lateres

† ſ famulos se fatentur ne torqueantur.

similiter imperantur. En † famuli

† ſ quasi parce ꝑpl'is tuis. †† ſ ab exactorib⁹.

tui flagellis cedūt: † ⁊ iniuste † agit' contra populum tuum. Qui ait:

ſ tanq̄ꝫ dicat · beneficiū subtrabo quia nō agno

Vacatis ocio · ⁊ idcirco dicitis ea

scitis.

mus ⁊ sacrificemus domino. Ite ergo ⁊ operamini. Palee non dabuntur vobis: ⁊ reddetis consuetum numerum laterꝫ. Videbātqꝫ se prepositi filiorum israel in malum · eo ꝙ diceretur eis: nō minu

† ſ Continue vult dyabolus ⁊ ministri ei⁹ opa

etur quicq̄ꝫ de lateribus † ꝑ singu

mala fieri · vt vsu ⁊ cōsuetudine trahatur quisqꝫ

los dies. Occurreruntqꝫ moysi ⁊

† ſ inmobiles in tentatione ſ quasi ꝯtrarii pusillanimitati eorum. †† ſ q̄ꝛ noluūt esse cū pharaone veri israel'te.

aaron † qui stabant † ex aduerso ·

egrediētes a pharaone · ⁊ dixerūt ad eos: Videat dominus ⁊ iudi-

ſ sermo propheticus ⁊ sacerdotalis incredulis ⁊ qui sunt populus pharaonis odor execrabilis efficitur ſ odiosos nos fecistis.

cet · quoniaꝫ fetere fecistis odorē nostrum corā pharaone ⁊ seruis

ſ causam occisionis.

eius: ⁊ prebuistis ei gladiū vt occideret nos. Reuersusqꝫ moyses ad deū ait: Domine cur afflixisti

ſ vel istum.

populum tuū? ⁊ quare misisti me

ſ ex quo in animā tuam sermo dei perlatus est certamē intra te virtutibus ꝯtra vicia suscitat'.

Ex eo eniꝫ quo ingressus sum ad pharaonem vt loquerer de nomine tuo: afflixit populum tuū ⁊ nō liberasti eos.

C. VI.

Dixit domin⁹ ad moysen: Nunc videbis que

† ſ Mirabilia. †† ſ potentiā diuinam · s · filiū

† factur⁹ suꝫ pharaoni · † Per ma

qui est virtus ⁊ sapientia patris.

num eñ fortem dimittet eos: ⁊ in

† ſ q̄ꝛ nulla conuentio iusticie cū iniquitate.

ſ persequēdo de ciuitate in ciuitatem.

manu robusta † eijciet illos de terra sua. Locutusqꝫ est domin⁹ ad

† ſ antique promissionis facit mentionē tanq̄ꝫ

moysen dicens: † Ego domin⁹ qui

in proximo completurus.

apparui abraam ysaac ⁊ iacob in deo omīpotente: ⁊ nomen meum

† ſ q̄ interpretatur generaliter dominus · ⁊ est septimū in deceꝫ dei nominibus. †† ſ sicut tibi

† adonay non † indicaui eis. Pepigiqꝫ cū eis fedus vt darem illis

ſ terram viuentiū · s · quam si

terrā chanaā · terrā ꝑegrinatōnis

gnificat terra chanaan.

eorū: in qua fuerūt aduene. Ego

ſ exaudiui.

audiui gemitum filiorum israel ·

ſ · i · demones. ſ rectores tenebrarum harū vel iniqui homines.

quo egiptij oppresserunt eos: ⁊ re

ſ promissionis.

cordatus suꝫ pacti mei. Ideo dic

† ſ Spiritualiter vel ad litterā.

filijs israel: Ego dn̄s qui † educaꝫ

ſ tentationibus mundi in quibus tribulantur sancti. ſ mundo vel corpore humano q̄ cuiusqꝫ anime ergastulum est.

vos de ergastulo egiptiorum · et

† ſ corporali vel sp̄uali. †† ſ precioso sanguine filii.

eruam de † seruitute · ac † redimam

† ſ potentia manifesta incarnato filio. †† ſ aliās excelso.

† in brachio † extento · et iudicijs

magna cōsurgit · et sine federe nascit' bellū q̄ꝛ iniusticia iusticie nō cōuenit · nec sobrietati ebrietas · vel veritati mendaciū. Nō ñ terremur si videmur odor execrabilis pharaoni. Execratio eñ vicij dicit' virt⁹. Sꝫ sicut stetit moyses ante pharaonē stem⁹ ⁊ nos · ñ flectamur · succincti lūbos in veritate · ⁊ calciati pedes in preparatōe euāgelij pacis. Stam⁹ aūt cōfident' si dn̄m deꝑcamur: ut statuat pedes nr̄os sup firmā petrā ne moueāt' pedes nr̄i. Stem⁹ aūt · i · obsistamus ſm illd̄: Cui resistite fortes in fide · vt cito ꝯterat' sathanas sub pedib⁹ nr̄is. quāto eñ nos ꝯstanter ⁊ fortiter stam⁹ · tāto pharao infirmus. Si aūt īfirmi vel dubij eē cepim⁹ validior fiet. Cū ei eleuaret moyses man⁹: vincebat' amalech. Cū q̄si lassas deijceret: inualescebat. Nos ğ ī virtute crucis xp̄i extollam⁹ brachia: ⁊ leuem⁹ ī orōe scās man⁹ vt dei auxiliū mereamur. hinc iacob⁹ ait: Resistite dyabolo ⁊ fugiet a vobis. Agamus ergo vt nō solū fugiat: ſ; cōterat' sub pedibus nr̄is. sic pharao extinct⁹ est ī ꝓfundo abyssi. Nos aūt si recedam⁹ de egipto viciorꝫ · fluct⁹ seculi tanq̄ꝫ iter solidum euadimus per ih̄m christū.

Domine cur · a. Aug. Nō sūt h' verba ꝯtumacie vl' indignatōis: ſ; inq̄sitōis ⁊ orōis · sic ex his apparet q̄ dn̄s respōdit. Non eñ arguit infidelitateꝫ ei⁹ · ſ; q̄d sit factur⁹ apuit.

Nō indicaui eis. Sicut tibi · ꝑ successiones eñ etatū creuit diuine cognitōis augmentum. Apparuit dn̄s abrae · locut⁹ ē facie ad faciē cū moyse. Dauid xp̄o ait: sr̄ senes ītellexi. Apl'i dei filiū ꝑsentē cernebāt · ⁊ q̄dq̄d volebāt īterrogabāt. q̄b⁹ etiā d'r multi reges ⁊ · p · v · v · q̄ · v · v · ⁊c.

De ergastulo. Ergastulū ⁊ ergasteriū idē est · opatoriū · s · vbi rei ad

opera facienda reli-
gabantur.

Nō acquieuerunt ⁊c. Nota dei
clementiā. non credit
a filijs israel: ⁊ tamen
monere nō cessat. Cō-
temnitur a pharao-
ne: ⁊ lōganimiter ex-
pectat.

Ecce filii israel Aug. lxx. Ecce ego
gracili voce sum. et
quomō exaudiet me
pharao. Non videt
tm̄ ꝓpter multitudi-
nem populi excusare
se de vocis gracilita-
te: sz etiā ꝓpter vnū
hominē. Mirū si taz
gracilis vocis fuit: ut
nec ab imo posset au-
diri. An forte regius
fastus nō ꝑmittebat
eos de primo loqui.

Isti sūt pricipes Aug. Volens scri-
ptura originē moysi
demonstrare. qd' eiꝰ
actio expetebat. a pri-
mogenito iacob. i. ru-
ben cepit. inde ad sy-
meon. inde ad leui.
vltra progressa non
est. qr ex leui moyses
Hi aūt cōmemoran-
tur qui iā memorati
fuerant. in illis. lxxv
in quibꝰ israel intra-
uerit in egiptū. Non
eñ primā vel scdam
sed terciā tribū. i. le-
uiticam voluit deus
esse sacerdotalē.

Gilb. Nō primam tribum vel secundaz
sed terciā elegit deus
in sacerdotium. quia
in nomine sancte tri-
nitatis cōsecrati sunt
sacerdotes: vt fidem
trinitatis in se serua-
re. ⁊ alios studeāt do-
cere. ⁊ quia numero
deus impare gaudet

dato precio.
magnis. ⁊ assumam vos michi in
fidelem obedientē. iustus ⁊ misericors.
populum: et ero vester deus.
Experimento cognoscetis.
Scietisqꝫ qꝛ ego sum dominꝰ deꝰ
vester. qui eduxeriz vos de erga-
stulo egiptioꝝ. ⁊ induxeriz vos in
viuentium. leuatam ostendi. Exalta-
ui in cruce filiū. potentiā.
terram sup quā leuaui manum
iurando patribus. fidelibꝰ abrae imi-
tatoribus. rectam spē tenentibꝰ quā signifi-
cat ysaac.
meā vt darem eam abraam ysa-
charitatē amplectentibꝰ que in iacob signi-
ficatur. gratis.
ac ⁊ iacob. Daboqꝫ vobis illaz
in eternū. quasi facere possū qd ꝑmitto
possidendam: ego dñs. Narra-
medius inter deū ⁊ populū. nichil d'
mandatis dei pretermittendū est.
uit ergo moyses omnia filijs isrl
qui non acquieuerunt ei propter
bellū viciorū significat. nichil duriꝰ
ꝙ̄ demonibus in opibus carnis seruire.
angustiam spiritus ⁊ opus du-
rissimum. Locutusqꝫ est dominꝰ
ad moysen dicens: Ingredere et
loquere ad pharaonem regē egi-
deuz videntes. carne vicijs dedita vel
cōuersatione mundana.
pti: vt dimittat filios isrl' d' terra
Sancti corā domino loquuntur. alij retro. qꝛ
non audiuntur.
sua. Respondit moyses corā dño
qui debēt tanꝙ̄ filij dei. auribꝰ cordis
Ecce filij israel nō audiunt me:
qui semꝑ aduersatur.
⁊ quomodo audiet me pharao:
Circūcisio spiritualis omniū membroruz vi-
cia abscindit.
presertim cuz sim incircūcisus la-
Per eos. lex eñ ⁊ ꝓphete docent populū que
bijs. Locutusqꝫ est dominus ad
facienda, vel fugiēda sunt ⁊ increpant dyabolū
moysen ⁊ aaron: ⁊ dedit manda-
tum ad filios israel ⁊ ad pharao-
mundi.
nem regem egipti. vt educerent fi-
lios israel de terra egipti. Isti sūt
principes domoruz per familias
suas. Filij rubē primogeniti isra-
elis. enoch. et phallu. esrom. et
charmi. He cognationes ruben
Filij symeon. iamuhel. ⁊ iamin. ⁊
alias aod. alias saber.
aoch. ⁊ iachim. ⁊ sober. ⁊ saul fi-
i. chananee.
liꝰ chananitidis. He progenies
symeon. Et hec nomina filiorum
leui ꝑ cognationes suas. gerson.
⁊ caath. ⁊ merari. Anni autē vite
leui fuerūt centum triginta septē.

Filij gerson. lobni. ⁊ semei per co-
gnationes suas. Filij caath. am-
ram. ⁊ ysuar. ⁊ hebron. ⁊ oziel.
Anni quoqz vite caath centūtri-
gintatres. Filij merari. mooli. ⁊
musi. He cognationes leui ꝑ fa-
milias suas. Accepit aūt amram
vxorez iochabeth patruelem suā
que peperit ei aaron ⁊ moysen et
mariam. Fuerūtqz anni vite am-
ram centumtrigintaseptem. Filii
quoqz ysuar. chore. ⁊ napheg. et
zechri. Filij quoqz oziel. misahel
⁊ elisaphan. ⁊ sechri. Accepit aūt
aaron vxorez elizabeth filiā ami-
nadab sororem naason: q̄ peꝑit
ei nadab ⁊ abiu ⁊ eleazar ⁊ ytha-
mar. Filij quoqz chore. aser. ⁊ hel-
chana. ⁊ abiasab. He sūt cogna-
a chore.
tiones choreitarum. At vero ele-
azar filius aaron accepit vxorem
de filiabus phutihel. que peperit
ei phinees. Hi sunt principes fa-
vel cognatōes.
miliarum leuiticaruz per genera-
tiones suas: Iste est aaron ⁊ mo-
yses. quibus ꝓcepit deus vt edu-
cerent filios israel de terra egipti
per turmas suas. Hi sunt qui lo-
dyabolum. principē tenebraru harū.
quuntur ad pharaonem regem
deū videntes.
egipti vt educant filios israel de
tenebris mundi. Sermo propheticus
sacerdotalis.
egipto. Iste est moyses ⁊ aarō
in die loquitur deus ad suos. nō in nocte. qꝛ
in eo tenebre nō sunt vlle.
in die qua locutus est dominus
ad moysen ī terra egipti. Et locu-
tus est dominꝰ ad moysen dicēs
cuius dicere facere est. cui nemo resistere pōt.
Ego dominus. Loquere ad pha-
raonem regem egipti omnia que
ego loquor tibi. Et ait moyses co-
alii gracili voce.
ram domino: En incircūcisus la-
bijs sū quomō audiet me pharao

Amram. Stra. Amram interꝑtatur
pater excelsus. qui si-
gnificat xp̄z. Iocha-
bet: dei gratia. que si-
gnificat ecclesiā. Ex
xp̄o ⁊ ecclesia nascit'
moyses. i. lex spiritua-
lis. ⁊ aaron. i. verum
sacerdotium.

Accepit aūt am. Stra. Hec de tribu
iuda fuit soror naa-
son. qui fuit princeps
tribus iude in deser-
to. nōdum eñ prece-
ptum erat: vt quisqꝫ
de tribu sua vxorem
acciperet. Ideo autē
he tribus. i. leuitica ⁊
regalis iam tunc con-
iungebātur: vt intel-
ligeretur xp̄s rex ⁊ sa-
cerdos futurꝰ ex eis.

Filii quoqꝫ chore ⁊c. Strab. Que-
ritur cur chore quem
pro iniq̄tate terra vi-
uum absorbuit. in ge-
nealogia iustoꝝ scri-
ptus sit. Sed hereti-
cos cum catholicis in
ecclesia significat fu-
turos.

Iste est moyses Strab. Hoc ex suo
addit hesdras. q̄ om-
nem bibliothecā post
captiuitatē babiloni-
cā cūctis libris a na-
buchodonosor succē-
sis reparauit. vel ipse
moyses d' se tanꝙ̄ de
alio loquitur.

Ecce cōstitui te de. ꝛc. Aug. Notandū q cum ad populū mitteret nō ei dictū est; Ecce dedi te deū populo. ꝛ frater tu⁹ erit tuus ꝓpheta: sed frater tuus loquetur tibi ad populum. Dictum est etiā erit os tuum: ꝛ tu illi in his q̄ ad deū. nō dictum est tu illi deus: Pharaoni aūt dicitur moyses datus deus secundū anologiā. ꝓpheta moysi aaron: sed ad pharaonē hic insinuat nobis ea loqui. ꝓphetas dei que audiūt ab eo. nichilq3 aliud esse ꝓphetam dei: nisi enunciatorē verboꝝ dei hominib9: qui deū vel non possunt: vel nō merētur audire.

Grego. Aliquādo de⁹ nuncupatiue. Aliqñ essentialit' dicitur. Nuncupatiue vt hic: cōstitui te deū pharaonis. Et alibi Applica illū ad deos. Et alibi: De⁹ stetit i synagoga deoꝝ ꝛc. Essentialiter sicut h. Ego sum de⁹ abraā ꝛ de⁹ ysaac. ꝛ de⁹ iacob. Qd volēs paulus discernere ait: ex quib9 xp̄s secundum carnē nat⁹ est; qui est deus benedictus i secula. Nuncupatiue eni3 dicit' deus inter omnia. Essentialiter aūt sup omnia. vt ergo ostēderet christū naturaliter deū. non tantū deū. sed deum sup oīa esse memorauit. Iustus eī q̄libet deus est. sed inter omnia: q2 nuncupatiue. christus aūt super oīa: quia naturaliter deus.

Sz ego indurabo. c. e. ꝛc. Augu. Assidue dicit deus: Indurabo cor pharaonis: ꝛ velut causā infert cur hoc faciat. Indurabo cor pharaonis: ꝛ implebo signa mea ꝛ portēta mea in egipto. tanq̄ necessaria fuerit obduratio pharaonis: vt signa multiplicarent' vel implerent'. Vtit' ḡ de⁹ bñ cordib9 malis ad id qd vult oñdere bonis ꝛ qd factur⁹ ē bonis. Et q̄uis cuiuscūq3 cordis in malicia q̄litas. i. quale cor habeat ad malū. suo fiat vicio qd inoleuit ex arbitrio: ea tñ qualitate mala vt huc moueat' vel illuc. tum siue huc siue illuc male mouetur. causis fit quib9 animus hominis ꝓpellitur. que vt existant vel nō. non est in hominis potestate: sed veniunt ex occulta prouidentia dei iuste ꝛ sapienter oīa que creauit disponentis ꝛ administrātis. Vt ergo tale cor haberet pharao. q patientia dei non moueretur ad pietatem: sed potius ad impietatē vicij ꝓprij fuit. q vero ea facta sunt. quib9 cor suo vicio tam malignū resisteret iussionib9 dei: hoc est eni3 qd dicit' induratum. q2 nō flexibiliter consentiebat. sed inflexibiliter resistebat. dispēsationis diuine fuit. qua tali cordi euidenter iusta pena parabatur. qua timentes deum corrigerent'. ꝓposito eī lucro (verbi gratia) ꝓpter qd homicidium cōmittatur: aliter auarus: aliter pecunie contemptor mouet'. ille. s. ad facinus perpetrandū: hic ad cauendū. Lucri tamen propositio in eorum potestate non fuit. Ita cause veniunt malis. que non sunt in eorū potestate. sed hoc de illis faciunt: quales iam inuenerunt factos ꝓprijs vicijs ex ꝓpria voluntate. Pōt ꝛ sic accipi: Indurabo. i. q̄ durꝝ sit demōstrabo.

Erat aūt moyses octoginta ꝛc. Strab. Propter circumcisionem scilicet que octaua die celebrari iussa est. eandem eī significationem habet octogenarius. q3 ꝛ octonarius infra eū minor.

Erat aūt moyses. o. an. Quando moyses ꝛ aaron locuti sunt ad pharaonem. moyses erat octogenarius. aaron vero octogintatrium annorū quia lex per predicatores ad gentes oblata: circumcisionem spiritualē docuit. ꝛ ipsi perfecte mundari studebāt: ꝛ sic fidē sancte trinitatis ꝑdicabāt.

Et aaron. o. t. Bilb. Quia verus montanus. id est. christus vera3 circumcisionem in se octaua die resurrectōis impleuit: ꝛ fide trinitatis triumphato dyabolo mundum repleuit.

Cum dixerit vobis ꝛc. Aug. Hic non erat opus voce pro cuius gracilitate videbatur moysi dat⁹ aaron: s3 virga erat proijcienda vt draco fieret. Cur h' ergo moyses ipse non fecit: nisi quia mediatio aaron inter moysen ꝛ pharaonē magne fidei figura3 gerit. Hoc quoq3 notandū qd scriptū est Proiecit aaron virga3 suā. forte si dixisset ꝓijce virgā nulla q̄stio esset: qd ꝯo addidit suā. cū eā moyses dederit. ñ frustra forsitan dictū est. an erat vtriq3 illa virga communis. vt cuiuilibet eoꝝ diceret'.

C. VII.

Dixitq3 dominus ad moysen. Ecce cōstitui te deū pharaonis. aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loquere oīa que mando tibi: ille loquet' ad pharaonem vt dimittat filios israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius. ꝛ multiplicabo signa ꝛ ostenta mea in terra egipti: ꝛ nō audiet vos. Immittāq3 manum meam super egiptum: ꝛ educam exercitū ꝛ populū meu3 filios israel de terra egipti ꝑ iudicia maxima. Et scient egiptij: quia ego sum dñs qui extēderim manū meā super egiptū: ꝛ eduxerim filios israel de medio eorū. Fecit itaq3 moyses ꝛ aaron sicut ꝑcepit dominus ita egerūt. Erat aūt moyses octoginta annorum ꝛ aaron octogintatrium quando locuti sunt ad pharaonē. Dixitq3 dñs ad moysen ꝛ aaron: Cū dixerit vobis pharao: ostēdite nobis signa. Dices ad aaron: Tolle virgam tuam ꝛ proijce eā corā pharaone. ac vertatur in colubrum. Ingressi itaq3 moyses ꝛ aaron ad pharaonem fecerūt sicut ꝑcepat dñs. Tulitq3 aaron virgam sua3 ꝛ proiecit coram pharaone ꝛ seruis eius: que versa est in colubrū. Vocauit autem pharao sapiētes

Interlinear glosses:

vt quidquid volueris precipias ei. sicut deus impat creature sue. sancti enim adoptione dii sunt q̄uis nō natura.
nuncupatiue.
interpres.
vel loqueris.
mundi cōcupiscentia.
ostensis signis ꝛ portentis. vel q3 durum sit demonstrabo.
sita. s.
vel implebo.
minora.
maiora.
induratus.
potentiā. vel filium.
quos in agone huius mundi exerceo.
qui deū vident nō debēt remanere i tenebris
Contra pharaonē facta.
quasi mīa est qd putatur ira vt. s. sciant egiptij: q2 ego sum dominus.
experimento hoc.
quā diu cōtraxi
potentiā.
filios tenebrarum.
vel at
Crucez.
in fide audientiū
sapientiam.
hoc est primū signū.
predicatio crucis stulta videbatur. sed postq3 venit ad fidem hominū sapiētia intelligi ur.

Strabus. Virga moysi: christu3 significat. qui ex regali stirpe carnē sūpsit. Vñ eadē virga i colubrum cōuersa: oēs virgas maleficoꝝ deuorauit. q2 mors xp̄i morte3 nostram consumpsit.

Orig. Ap̄ls dicit Emulamini meliora dona alias spiritualia magis aūt ut prophetetis. Tēptem⁹ ꝛ nos emulatione3 bonoru3 suscipe. a dño ꝯo plenitudinē muneris expectare. Pro hoc eī dicit': aperi os tuū ꝛ implebo illud. Pro illo vero pūge oculū. ꝛ ꝓducit lacrimā. pūge cor. ꝛ ꝓducit sensum. Puto ergo q moyses ad egiptū veniēs ꝛ virgā ferens q̄ castigat ꝛ verberat egiptu3. x. plagis. lex dei sit: q̄ mundū. x. plagis. i. decē mandatis decalogi corripiat ꝛ emendet. Virga q̄ h' gerunt' ꝛ egipt⁹ subigit'. ꝛ pharao supat'. crux xp̄i est: ꝑ quā mund⁹ ꝛ princeps mundi supat'. i. dyabol⁹ cū principib9 ꝛ ptātib9. virga ꝓiecta fit draco vel serpēs ꝛ deuorat egiptioꝝ magoꝝ serpētes. Serpēs vero ꝓ sapiētia vel prudētia poni solet. Vñ estote. p. s. s. Et alibi: Serpens erat prudētior cunctis aīalib9 ꝛc. Crux ḡ xp̄i cui⁹ ꝑdicatio stulta videbat'. quā moyses. i. lex cōtinet scd̄m illud: De me eī ille scripsit. postq3 in terra ꝓiecta est. i. ad fidē hoīm venit. cōuersa ē in sapientiā: ꝛ in tantā q̄ omnē sapiētiā egiptioꝝ. i. hui⁹ mundi deuoraret. Intuere eī quomō stultā fecit de⁹ sapiētiā hui⁹ mdi. postq3 manifestauit xp̄m crucifixū esse dei virtutē ꝛ sapientiā. ꝛ vniuersus iā mund⁹ ꝯphensus est ab eo. q̄ dixit: Cōphendam sapiētes in astutia eoꝝ.

Proiecit. Isi. Proiecit moyses virgā cora3 pharaone: ꝛ serpens facta deuorauit serpentes egiptioꝝ: significans q verbū caro fieret. ꝛ serpentes diri veneni vacuaret ꝑ remissionē peccatoꝝ. Virga est eī verbū directum regale plenū potestatis. insigne imperij. Virga serpens facta est. qm̄ qui erat filius dei ex deo patre natus. factus est filius hominis ex virgine natus: qui quasi serpens exaltat⁹ in cruce. medicinā vulnerib9 infudit humanis. Vñ sicut moyses exaltauit serpentē in deserto ꝛc. Virga eī moysi in draconē versa. magoꝝ absorbuit virgas; ꝛ xp̄s post glorie sue dignitatem factus obediens vsq3 ad mortem: Per ipsam mortē carnis cōsumpsit aculeum mortis. secundū illud: Ero mors tua o mors.

Que versa est ꝛc. Lex moysi q̄si insipida erat vt virga: h' versa in colubrum. i. in sp̄ualem intelligentiā potabilis effecta est ꝛ delectabilis.

Vocauit aūt pharao ꝛc. Sciendū quia vel dyabolicis figmentis

ſpectantiũ oculos deludebãt· vt res in ſua natura manentes aliud viderẽtur. Vel ſecundũ aug· demones q̃uis mali naturã ſuam non amiſerunt. Ideo dũ ꝑ incantationẽ eoꝝ malefici aliquid efficere conant᷑· diſcurrunt ꝑ mundũ· ⁊ ſubito ſemina eoꝝ de quibꝫ hoc agit᷑ afferunt. Sic[que] ex illis ꝑmittente deo nouas reꝝ ſpecies producunt.

Similiter· In prima plaga dicit cũ aqua vertit᷑ in ſanguinẽ· ⁊ in ſecunda cũ rane ebulliunt: ⁊ in tercia cũ cyniphes ingruũt· in quarta cum cynomia educit᷑· ĩ quinta cũ manꝰ dñi fit ſuper pecora egiptioꝝ dicuntur ſimilia.

Dracones· Apo toy dorce dicũtur· i· videre· q2 vidẽt acutius ceteris aĩalibꝫ.

Sꝫ deuorauit ⁊c. Aug· Si dictum eſſet. Abſorbuit draco aaron virgas eoꝝ Intelligeretur verus draco aaron fantaſtica figmenta nõ abſorbuiſſe: ſed virgas Hoc eñ potuit abſorbere qḋ erant· nõ qḋ videbant᷑ ⁊ nõ erant Sed q2 dixit abſorbuit virga aaron virgas illoꝝ: draco potuit abſorbere virgaſ nõ virga· ſed eo noĩe dicta ẽ res vnde verſa eſt: q2 in id etiã reuerſa eſt. Ideo ħ vocari debebat qḋ principaliter erat. Quid ergo dicendũ eſt de virgis magoꝝ· An veri dracones facti fuerant: ſed ſimili ratione virge dicantur An potius videbantur eſſe· qḋ non erãt ludificatione veneficã: Cur ergo ex vtra[que] parte virge dicuntur ⁊ dracones· vt ď figmentis illis nichil differat loquẽdi modus: Sed monſtrare difficile eſt. Quoniam etiã ſi veri dracones facti ſũt ex virgis magoꝝ· non fuerunt tamen creatores draconum· nec magi· nec angeli mali quibus miniſtris illa fiebãt. Inſunt eñ rebus corporeis ꝑ oĩa elementa mundi quedã occulte ſeminarie rationes: quibꝫ cum data fuerit oportunitas temporalis prorumpunt in ſpecies debitas ſuis· ſ· modis ⁊ finibus. Nec dicunt᷑ qui faciunt iſta aĩalium creatores· ſicut nec agricole ſegetum vel arboꝝ vel huiuſmodi· q̃uis prebeant quaſdã viſibiles oportunitates ⁊ cauſas naſcendi. Quod autem iſti faciunt viſibiliter: hoc angeli inuiſibiliter. Deus vero ſolus creator eſt verus: qui cauſas ipſas ⁊ rationes ſeminarias rebus inſeruit.

Induratũ[que] eſt ⁊c. Indurauit deus cor pharaonis· quia dyabolum ita indurauit poſt peccatum: vt penitentie compunctione nunq̃ emolliatur: ſicut in iob dicitur. Cor eius indurabitur quaſi lapis.

Ecce egredietur ⁊c. Orig· Primo quidem non intrat moyſes ad pharaonem: ſed occurrit ei exeunti ad aquas· poſtea vero intrat· poſt hec nec intrat· ſed accerſitus accedit. quia ſiue nobis in verbo dei ⁊ aſſertione religionis certamen eſt cum pharaone: ſiue obſeſſas ab eo animas eripere conamur· ⁊ eſt in nobis in diſputatione luctamen: non prima fronte ingredi debemus ad vltima queſtionũ loca: ſed occurrendum eſt nobis aduerſario· ⁊ ad aquas ſuas· id eſt· autoritates gentilium philoſophoꝝ: vt ipſos primo arguamus ⁊ erraſſe doceamus: deinde ingrediendum ad interiora certaminis. Dicit eñ dominus: Niſi quis prius alligauerit fortẽ: nõ poteſt intrare in domum eius ⁊ vaſa eius diripere. Prius ergo ligandus eſt fortis· ⁊ queſtionum vinculis conſtringendus· ⁊ ita introeũdum ad diripienda vaſa· ⁊ liberãdas animas· quas deceptione ⁊ fraude poſſederat. Nos cum ſepius fecerimus ⁊ ſteterimus contra ipſum ſuccincti ſcilicet lumbos in veritate· ⁊ ſtantes in domino ⁊ viriliter agentes: artifex antiquus ⁊ callidus victum ſe ſimulabit ⁊ cedere: vt negligentiores nos faciat ad certamen. Penitentiã quo[que] ſimulabit· deprecabitur nos diſcedere: ſed non longe: vult nos aliqua parte ſibi eẽ vicinoſ. Sꝫ niſi ab eo longius recedamus· ⁊ mare trãſeamus· ⁊ dicamꝰ cogitatione locutõe ⁊ ope· q̃tum diſtat ortus ab occidente: tñ fecit a nobis iniquitates noſtraſ: ſalui eſſe nõ poſſumus. Oremus ergo miſericordiã dei· vt ⁊ nos eripiat de terra egipti· de poteſtate tenebrarum· ⁊ pharaonẽ cũ exercitu ſuo tã[que] plũbum demergat in aq̃ vehemẽtiſſima. Nos autẽ liberati cũ gaudio ⁊ exultatõe hymnum cantemꝰ domino· glorioſe eñ honorificatus eſt ⁊c.

⁊ maleficos: ⁊ fecerunt etiam ipſi per incantationes egiptiacas et
ſ demonũ.
arcana quedam ſimiliter. Proiecerunt[que] ſinguli virgas ſuaſ· que
ſ aſtutias mundi. ſ minores ſerpentes· ſpeciẽ ſcilicet pro ſpecie poſuit.
verſe ſunt in dracones. Sed de
ſ crux chriſti qui eſt ſacerdoſ ineternum ſ ſapientia mundi que inimica eſt deo.
uorauit virga aaron virgas eorũ
Induratũ[que] eſt cor pharaonis: ⁊ nõ audiuit eos ſicut ꝑceperat dominꝰ. Dixit dominꝰ ad moyſen:
ſ cui debuit emolliri. ſ vnde cor eius indurabitur quaſi lapis.
Ingrauatũ ẽ cor pharaõis· ⁊ nõ vult dimittere populũ. Vade ad
† ſ ſtudioſe· ⁊ quaſi primo mane aggrediendꝰ eſt dyabolus. ⁝ ſ populos decipiendos.
eũ † mane· Ecce egredief ad ⁝ aq̃s
ſ reſiſtes. ſ non in.
⁊ ſtabis in occurſum eius ſuꝑ ri
† ſ ſecularis. ⁝ ſ fidem crucis.
pam † fluminis· ⁊ ⁝ virgam que cõ
ſ opere.
uerſa eſt in draconẽ tolles in manu tua· diceſ[que] ad eum: Dominꝰ deus hebreorum miſit me ad te
ſ predeſtinatum.
dicens: Dimitte populũ meũ vt
ſ ĩmola deo ſacrificiũ laudis ſ i quiete ⁊ ſilẽtio
ſacrificet michi in deſerto: ⁊ vſ[que]
ſ obedire. ſ quaſi in arbitrio tuo fuit vel tenere vel dimittere.
ad preſens audire noluiſti. Hec
ſ experieris.
igitur dicit dominꝰ: In hoc ſcies
ſ cui reſiſtere nemo poteſt.
q̃ dominus ſim. Ecce percutiam
† ſ in qua enecauerunt paruulos hebreorum vt bibant ſanguinẽ quẽ fuderunt.
virga que in manu mea eſt † aquã fluminis· ⁊ vertetur in ſanguinẽ. Piſces quo[que] qui ſunt in fluuio morientur· ⁊ computreſcẽt aque: ⁊ affligent᷑ egiptij bibentes aquã fluminis. Dixit quo[que] dominus ad moyſen: Dic ad aaron: Tolle
ſ manifeſta potentiam.
virgam tuam· ⁊ extende manum ſuper aquas egipti· ⁊ ſuꝑ fluuioſ eorum ⁊ riuos ac paludes ⁊ oẽs lacus aquarum· vt vertantur in ſanguinem: ⁊ ſit cruor in omĩ terra egipti tã in ligneis vaſis q̃[que] in ſaxeis. Feceruntq̃ ita moyſes et aaron ſicut preceperat dominus
† ſ Crucem ⁝ ſ philoſophorũ dogmata.
Et eleuãs † virgam ꝑcuſſit ⁝ aquã
† ſ vnde· oĩs ſanguis qui effuſus eſt ſuꝑ terrã requiretur a generatione hac.
fluminis † corã pharaone ⁊ ſeruis
ſ mortem bibentium.
eius. Que verſa eſt in ſanguinẽ:
† ſ homines. ⁝ ſ philoſophico dogmate.
⁊ † piſces q̃ erãt in ⁝ fluuio mortui

Ecce ego percutiam ⁊c. Iſi. Plage in egipto corporaliter geſte ſunt· ſed in nobis ſpũaliter gerũtur. Egiptus eniꝫ ſeculi forma eſt.

Aquã fluminiſ et vertetur in ⁊c. Strab· Aqua ĩ ſanguinẽ verſa mundanam ſapientiã ſignificat: in qua omnis qui mãſerit necatur ſicut in ſanguine piſcis. Mundana eñ ſapientia ſtultum putat deum pro hominibus mori: huic ergo quicũ[que] adheſerit viuere non poterit.

Orig· Aqua fluminis vertitur in ſanguinem· cui hebreorum pueros tradiderant necandos· vt auctoribus ſceleris poculum redderet ſanguiniſ ⁊ cruorem polluti gurgitis quem parricidali cede maculauerant potando ſentirent. Alia· quo[que] aque egipti: erratica ⁊ lubrica philoſophorum dogmata ſunt: q̃ paruulos ſenſu ⁊ intelligentia deceperunt. at vbi crux chriſti lumen veritatis oſtendit: neci ſuorum in penas· ⁊ reatum ſanguinis exiguntur. Unde· omnis ſanguis qui effuſus eſt ſuper terram· requiretur a generatione hac.

Que uerſa eſt ⁊c. Rab· Primum preceptum de colendo vno deo non erunt tibi dij alij preter me· prima plaga aqua in ſanguinẽ verſa. Cõpara primum preceptum prime plage· aqua de qua generantur omnia: ſignificat vnum deum ex quo omnia. Sanguis carnem mortalem. Aqua ergo verſa eſt in ſanguinẽ: quia commutauerunt gloriam dei incorruptibilis in ſimilitudinem ymaginis corruptibilis hominis· ⁊ hec quidem cõmutatio fit in corde impiorum.

In ſanguinem ⁊c. Quia q̃ in rerũ cauſis carnaliter ſentiunt: huiuſmodi correptionibus arguuntur: vt ex qualitate penarum agnoſcant ſuum errorem.

Et induratū est Aug. Videtur ꝓpterea cor pharaonis induratū fuisse: q̄ꝛ incantatores egiptiorū similia fecerunt. Sꝫ sequētia docēt quāta fuerit illa obduratio etiā cū incātatores defecerūt.

Foderūt aūt ⁊c. Quia gentilitas cōfusa de meditatione secularis philosophie. cuꝫ videt nichil vitale nec salubre esse in illa. studet inuestigādo circūquaqꝫ querens haustū sapientie. nec inuenit: donec perueniat ad eū qui ait: Qui sitit veniat ad me: ⁊ bibat.

Ranis. Strab. Tria sunt genera ranarum. Vnū fluuiale ⁊ vocale. Alterū minimum qd̄ calamitū dicitur. de quo fert̄: q̄ꝛ si in os latrantis canis proijcitur: statim obmutescit. Terciū maximū qd̄ rubetum dicit̄: pessimum ⁊ venenosuꝫ. qd̄ vulgo crassantiū d̄r.

Orig. Rane significant carmina poetarū q̄ inani ⁊ inflata modulatione velut ranarum sonis ⁊ cantibus mundo deceptionis fabulas intulerūt. ad nichil eniꝫ animal illud vtile est. nisi q̄ꝛ sonum vocis improbis ⁊ importunis clamoribus reddit.

Rab. Secundum preceptū. Nō accipies nomē dei tui in vanuꝫ. Nomē dei veritas est ipse eñ ait: Ego sū veritas. Qui loquit̄ veritatem de deo loquitur. Qui eñ loquit̄ mendaciū de suo loquitur. Veritatē eñ loqui est rationabiliter loq̄. vanitatē loqui strepere est. Secundū ergo preceptum est de dilectione veritatis; cui cōtraria est dilectio iniquitatis. Loquit̄ veritas. perstrepit vanitas. Huic cōtraria est secunda plaga ranarū abundātia quarū loquacitas vanitatē significat. Amatores veritatis nō accipiūt nomen dei in vanū; q̄ꝛ a veritate in vanitatē nō recedunt. Qui aūt veritati contradicūt. ⁊ vanitate decepti decipiunt. rane sunt; tedium inferentes auribꝫ. non cibum mentibꝫ. Audi homines rationabiliter loquentes. Nō sunt loquele neqꝫ ser. q. non au. vo. eorum. Audi ranas Vana locuti sunt vnusquisqꝫ ad proximū suū

Fecerūt aūt ⁊c. Aug. Queritur vnde si iam vbiqꝫ factum erat; Sꝫ similis questio est. vnde aquam in sanguinem verterint: si iam tota aqua

sunt. Computruitqꝫ fluuius. ⁊ nō
ſ vel fluminis.
poterāt egiptij bibere aquā fluuij: ⁊ fuit sanguis in tota terra egipti: Fecerūtqꝫ similiter malefici egiptiorum incantationibus suis. Et induratuꝫ est cor pharaonis: nec audiuit eos sicut preceperat dominꝰ. Auertitqꝫ se. ⁊ ingressus est domū suam: nec apposuit cor etiā hac vice. Foderunt autem omnes egiptij per circūitum fluminis aquā vt biberent. Non eniꝫ poterant bibere aquā fluminis. Impletiqꝫ sunt septeꝫ dies postq̄ꝫ percussit dominꝰ fluuium.

C. VIII.

Dixit quoqꝫ dn̄s ad moysē: Ingredere ad pharaonē ⁊ dices ad eū: Hec dicit dn̄s Dimitte populum meum vt sacrificet michi. Si autem nolueris di-
ſ Elegās locutio. vt ipse rane plage intelligātur
mittere: ecce ego percutiam om̄es terminos tuos ranis. et ebulliet fluuius ranas que ascendent ⁊ ingredientur domum tuam ⁊ cubiculum lectuli tui. ⁊ super stratum tuū ⁊ in domos seruorum tuoruꝫ. ⁊ in populum tuum. ⁊ in furnos tuos ⁊ in reliquias ciborum tuorum. et ad te ⁊ ad populum tuum ⁊ ad omnes seruos tuos intrabunt rane. Dixitqꝫ dominꝰ ad moysen: Dic ad aaron: Extende manum sup̄ fluuios et super riuos ⁊ paludes. et educ ranas super terraꝫ egipti. Et extendit aaron manū super aquas
ſ carmina poetarū
egipti. ⁊ ascenderunt rane: operueruntqꝫ terram egipti. Fecerunt autem ⁊ malefici p̄ incantationes suas similiter: eduxeruntqꝫ ranas su-
† ſ flagellatꝰ resipiscit qui añ dicebat nescio dn̄m
per terram egipti. † Uocauit auteꝫ pharao moysen ⁊ aarō. ⁊ dixit eis: Orate dominum vt auferat ranas a me ⁊ a populo meo: ⁊ dimittam populum vt sacrificet domino. Di-
ſ vt nostra
xitqꝫ moyses ad pharaonem: Con-
oratione nō fortuito casu intelligantur recessisse
stitue michi quando deprecer pro
rane ab egipto.
te ⁊ pro seruis tuis ⁊ p̄ populo tuo vt abigant̄ rane a te ⁊ a domo tua
ſ in fluxu. ſ. sceno mundi
⁊ tantum in flumine remaneant. Qui respondit: Cras. At ille: Iuxta verbum tuum inquit faciaꝫ. vt scias: quia non est sicut dominus deus noster. ⁊ recedent rane a te ⁊ a domo tua ⁊ a seruis tuis ⁊ a populo tuo: ⁊ tantum in flumine remanebunt. Egressiqꝫ sunt moyses ⁊ aarō a pharaone. ⁊ clamauit moyses ad dominum pro sponsione
ſ pepigerat.
ranarum quā condixerat pharaoni. Fecitqꝫ dominus iuxta verbū
ſ deleta poetarum figmenta.
moysi: ⁊ mortue sunt rane d̄ domibus ⁊ de villis ⁊ de agris. Congregauerunt eas in immensos aggeres: ⁊ computruit terra. Vidēs autem pharao q̄ꝛ data esset requies. ingrauauit cor suum. ⁊ non audiuit eos: sicut preceperat dominus Dixitqꝫ dominꝰ ad moysen loquere ad aaron: Extende virgam tuaꝫ

egipti in sanguinē versa fuerat. Sed intelligendum est regionem vbi filij israel habitabant talibꝫ plagis nō fuisse percussam: ⁊ inde potuerūt incantatores haurire aquaꝫ. quā in sanguinem verterent. vel ranas educere ad ostētationem magice potentie quāq̄ꝫ potuerunt etiā postq̄ꝫ illa cōpleta sunt facere. sed scriptura narrando cōiunxit qd̄ postea fieri potuit.

Vidēs aūt pharao ⁊c. Aug. Hic apparet non ideo tantuꝫ pharaoneꝫ obduratū q̄ꝛ incantatores similia fecerunt: sed etiam propter ipsam dei patientiam qua parcebat. que secundū corda hominum quibusdā vtilis est ad penitendum quibusdā inutilis ad resistendū deo ⁊ in malo perseuerandum. nō tñ p̄ seipsam inutilis ē sed secundū cor malū. Secūdū illud: Ignoras q̄ꝛ patiētia dei ad penitentiā te adducit. Secundū aūt duriciā cordis tui ⁊ cor impenitēs thesaurisas tibi irā ⁊c. Nā cum alibi ap̄ls diceret. Xp̄i bonꝰ odor sumꝰ in omni loco: adiunxit in his q̄ salui fiunt ⁊ in his q̄ pereūt. Nō dixit xp̄i bonū odoreꝫ se esse his qui salui fiūt malū aūt his q̄ pereunt sed tm̄ bonū odoreꝫ se dixit. Illi vero tales sunt q̄ bono odore pereunt s̄m cordis sui q̄litatem q̄ mutanda est bona voluntate in dei gratia. vt incipiant eis prodesse iudicia dei. que malis cordibꝫ nocent. vnde ille mutato corde in melius cantabat Vinet anima mea et lau. te: ⁊ iu. t. ad. m. nō dixit munera vl̄ p̄mia sed iudicia tua.

Extende uirgam Moyses virga castigans egiptuꝫ legem significat q̄ mūdū decē plagis mandatorū corripit. Virga quoqꝫ p̄ quā egiptus corripit̄ ⁊ pharao superatur. crux christi est. p̄ quā mundus vincit̄: ⁊ dyabolus sup̄atur vel triumphatur. Virga proiecta fit serpens. qui sapientiā significat. secundū illud Estote prudentes sicut serpentes ⁊c. Virga serpentes magorū deuorauit: ⁊ crux xp̄i cuiꝰ p̄dicatio videtur stulticia omnē sapientiā mundi sup̄at. Vñ de me eñ ille scripsit. Virga in terrā proiecta versa est in serpentē: q̄ꝛ cū mysteriū crucis ad fidē hoīm venit; sapientiā mundi stultam fecit.

Et sint cyniphes ⁊c. Orig. Hoc animal pennis suspenditur ꝑ aera volitans: sed ita subtile ⁊ minutum · vt oculi visum nisi acute cernentis effugiat. Corpus tñ cū insederit acerbissimo terebrat stimulo: vt quē volantem videre quis nō valet sentiat stimulantem. Hoc ergo animal arti dyalectice compatur · q̄ minutis ⁊ subtilib⁹ verboꝝ stimulis animas terebrat · ⁊ tanta calliditate circumuenit: vt decept⁹ nec videat nec intelligat vñ decipiat.

cia plaga magi defecerūt · sentire ⁊ explicare difficile est. Poterāt enī in primo signo deficere · vbi virga versa est ī serpentē · ⁊ in prima plaga vbi aqua versa in sanguinez · ⁊ in secunda de ranis: si hoc voluisset digitus · i · spiritus dei. Quis enī dixerit digito dei in hoc signo potuisse magos impediri · ⁊ nō in superiorib⁹. Certa est ergo causa · quare huc vsq̄ facere ꝑmissi sunt. Commendat enī fortasse trinitas. ⁊ qđ veꝝ est: summi philosophi gentiū quātū in eoꝝ litteris indagat: sine spiritusancto philosophati sunt: q̄uis de patre ⁊ filio nō tacuerūt.

Rab. Tercium preceptū. Memēto diem sabbati sanctificare. Quo insinuatur vacatio ⁊ tranquillitas mentis quaz bona conscientia facit. Ibi sāctificatio: q: ibi spiritus dei. Vñ super quē requiescet spiritus meus nisi su · hu · ⁊ qe · ⁊c. Inqeti ergo a spiritusancto resiliunt ꝓuocatores rixaꝝ · amatores calumniarū · nec admittunt quietē sabbati spūalis. Esto ergo mansuetus · non sit tumultus in corde tuo volitantib⁹ ꝑ corruptionem fantasmatib⁹ et pungentibus te. Audi deū dicentē: Vacate ⁊ videte qm̄ · e · s · d · Tu ꝑ inquietudinē vacare nō vis · ⁊ cecatus exigis videre qđ non potes. Attende enī cōtrariam plagaz · cyniphes nati sunt ī terra egipti de limo · musce · s · minutissime inquietissime inordinate volantes · in oculos ruentes · ⁊ negātes hominib⁹ requiem: dū abiguntur redeunt sic fantasmata inquietorū. Preceptuz tene plagam caue.

Erātq̄ cyniphes. Sanguis est doctrina philosophoꝝ. Rane figmenta poetaꝝ. Cyniphes sophismata dialecticoꝝ · que omnia mundū deceperūt.

et percute puluerem terre: et sint
dyalectice argutie vel heretici qui dyalecticis siilogismis indoctos decipiunt.
cyniphes in vniuersa terra egipti.
feceruntq̄ ita. Extendit aaron manum virgam tenens · ꝑcussitq̄ puluerem terre: ⁊ facti sunt cyniphes in hominibus ⁊ iumentis. Omnis puluis terre versus est in cyniphes
facere conati sunt extendendo scilicet manus
ꝑ totam terrā egipti. Fecerūtq̄ si-
virgas tenentes.
militer malefici incantationibus suis: vt educerent cyniphes ⁊ non potuerunt. Erantq̄ cyniphes tam in hominib⁹ q̄ in iumentis. Et di-
operatio. Spirit⁹ qui dat diuisiones graꝝ
xerunt malefici ad pharaonē: Di-
praua qualitate infectū. nō emē
gitus dei est hic. Induratumq̄ est
datū. q̄uis deficiāt magi.
cor pharaonis: ⁊ non audiuit eos sicut preceperat dñs. Dixit quoq̄ dñs ad moysen: Cōsurge diluculo
Resistite dyabolo ⁊ fugiet a vobis. fortis immobilis.
⁊ sta corā pharaone. Egrediet enī
fluxū seculi scilicet quem amat pharao · vel populos quos facile decipit.
ad aquas · ⁊ dices ad eum: Hec dicit dominus: Dimitte populū meum vt sacrificet michi: Qđ si noluer-
eris eū dimittere: Ecce ego immittam ī te ⁊ in seruos tuos ⁊ in populum tuum ⁊ in domos tuas · omne genus muscarum · ⁊ implebuntur domus egiptiorum muscis diuersi generis: ⁊ vniuersa terra in qua fuerint. Faciamq̄ mirabilem ī die
propinquitas interpretatur.
illa terram gessen in qua populus meus est · vt non sint ibi musce: et scias quoniam ego dominus ī medio terre. Ponamq̄ diuisionez inter populum meū ⁊ populū tuum
orationibus.
Cras erit signuz istud. Fecitq̄z do-
multitudo muscarū. Impetus ⁊ turba co
minus ita. Et venit musca grauis-
gitationū que maxime orationib⁹ occurrūt.
sima in domos pharaonis ⁊ seruorum eius ⁊ in omnem terrā egipti
terrenos. terreni
Corruptaq̄z ē terra ab huiuscemōi
caninis morib⁹ · importunis cogitationibus.
muscis. Vocauitq̄z pharao moysē ⁊ aarō ⁊ ait eis: Ite sacrificate deo
egipto · s · nolebat eos ire quo dicebāt ne longe a se recedant.
vestro in terra hac. Et ait moyses
Egiptii enī oues dedignantur edere.
Nō potest ita fieri · Abominatōes

Hec dicit do. ⁊c. Rab. Quartū preceptum. Honora patrez tuū ⁊ matrē tuā. Huic contraria est quarta plaga · s · cinomia · i · canina musca · caninū est parentes nō agnoscere. Vñ catuli eorum ceci nascuntur.

Omne genus. Isi. Quarto loco egiptus muscis ꝑcutit. Musca aūt insolens ⁊ inquietum animal est in qua insolentes cure carnaliū desiderioruz figurant. Egipt⁹ vero muscis ꝑcutitur: q: corda eoꝝ qui seculū diligunt · desiderioꝝ inqetudinib⁹ feriunt. Lxx. cynomiā · i · muscaz caninam posuerūt. Per quam canini mores significant · in quib⁹ humane mētis voluptas ⁊ libido carnis arguit. Potest etiaz forensis eloquentia hominū significari per muscam caninam: qui velut canes alteruť se lacerāt.

Orig. Cinomia hereticoꝝ secta · qui ad reliquas deceptōis improbitates voluptatē ⁊ libidinē summū ꝑdicant bonū. Mū igitur ꝑ hec singula pri⁹ deceptus est mund⁹ · merito adueniens sermo ⁊ lex dei huiuscemodi correptionib⁹ arguit: vt ex qualitate penaꝝ qualitates ꝓpriū cognoscant erroris.

Digitus dei ⁊c. Isid. In tercio signo magi deficiūt dicētes: digitus dei est · qui typum hereticoꝝ ⁊ animositatem habuerunt. Vnde sicut iamnes ⁊ mambres restiterunt moysi: ita ⁊ hi resistunt veritati · homines mente corrupti · reꝓbi circa fidem ⁊c. Hi aūt qui ꝑ mentis corruptionē inqeti fuerunt: in tercio signo defecerunt · fatentes sibi aduersum spiritūsanctum qui erat in moyse. Tercio enī ponit loco spirit⁹ · qui est digitus dei · qui sicut placatus requiē ꝓstat mitib⁹ ⁊ humilib⁹ corde: ita iratus immites ⁊ suꝑbos ꝑ inquietudinē exagitat. quā musce grauissime significauerūt: sub quib⁹ magi defecerūt dicentes: digitus dei est hic: ne intelligant vnde decipiant.

Strabus. Notandū q: tercio signo victi sunt magi · q: omnis perfidia ⁊ mundana sapiētia vel philosophia fide trinitatis vincitur. Cū enī philosophiam inuenerint ⁊ de machina totius mundi disputauerint: ad cognitionem trinitatis ꝑuenire nequiuerūt · ꝑ digitū spiritussanct⁹ intelligit: nō ꝙ minor sit patre ⁊ filio: sed q: in digito plurime diuisiones sunt ⁊ ꝑ spiritum sanctū datur diuisio gratiarum.

Aug. Qr dixerunt magi ad pharaonem Digitus dei est hic. Quia non potuerunt educere cyniphes senserunt (cū artiū nephaarriaꝝ scirent potentiā) nō talib⁹ artib⁹ tanq̄ potentior esset in eis moyses se fuisse frustratos: sed digito dei qui opabatur ꝑ moysen · qui est spiritussanctus. Qr enī alius euāgelista ait: In digito dei · alius exposuit dicens: in spiritu dei. Cum ergo magi faterentur (in quoꝝ potentia pharao cōfidebat) digitū dei esse in moyse · in quo superantur eoꝝ veneficia. induratū est tñ cor pharaonis. Cur aūt in ter-

Faciāq̄ mirabilem ⁊c. Aug. Hoc ⁊ in priorib⁹ signis intelligendū est factum esse · vt terra in qua habitabat populus dei · nullis talib⁹ plagis vexaretur. Oportunū aūt fuit · vt ibi hoc aperte poneretur · Vñ iam incipiūt signa quib⁹ magi similia non conati sunt facere. Pro certo est enī · q: vbiq̄ fuerant cyniphes in regno pharaonis: nō aūt fuerant in terra gessen vel gessem: Ibi conati sunt magi similia facere: nec potuerūt · quousq̄ ergo deficerent · nichil de illius terre sepatione dictū est. Sed ex quo ceperunt ea fieri · que illi nec auderent conari.

Et venit musca ⁊c. Aug. Musca ꝓ multitudine muscaruz posita. Nescio enī quomodo per loquendi consuetudinē imbutis sensib⁹ hominū sepe plus videtur qđ singulariter · q̄ qđ pluraliter dicit (verbi gratia) Est illic miles q̄ sunt milites illic · est illic piscis: plus significat q̄ sūt illic pisces.

Abominationes ⁊c. Peruersi abominantur bona · egiptij · i · ciues huius seculi abominantur oues · i · simplicitatem bonorum · sicut enī boni abominantur mala · ita mali bona. Vnde abominantur boni virum impium ⁊ impij eos qui in recta sunt via.

Augu. Oues egiptij edere dedignantur: sed qđ abominantur egiptij hoc israelite deo offerunt. q: simplicitatem conscientie quā iniusti velut infima abiectaq̄ despiciūt · iusti ī virtutis sacrificiū vertūt · ⁊ excolētes recti puritatē ac mansuetudinē deo īmolāt quā abominātes reꝓbi fatuitatē putāt

Augu. In heremū dicebat moyses se velle ire: vbi egiptij non viderent abominationes suas. Hoc aūt intelligendū est mystice significari. qđ de pastoribꝫ diximus qui erāt egiptijs abominabiles. ⁊ ideo sepatam terram israelite receperunt in egipto. sic enim sacrificia israelitarum abominationes sunt egiptijs. sicut iniquis vita iustorum.

Stra. Egiptij abominantur oues: ⁊ eas adorant ꝓpter iouem hāmonē qui cum capite arietino pingitur. Idem bouem colunt egiptij: qui consecratus est api. sicut vacca ysidi. Apis eī erat maximū numen egiptioꝝ qui semel in anno certo tempore apparebat sacerdotibꝫ eorum. Illi vero cum hymnis et laudibꝫ eum prosequētes. quasi lymphatici ꝯplectabant.

In quo vecordia vel stulticia mortalium arguitur. qui tanq̄ irrationabilia pecora cultum ⁊ vocabulum dei imposuerunt figuris. non solum hominum sed pecudum ligno ⁊ lapidibus impressis. hāmonem iouem in ariete venerātes. anubium in cane. apim in thauro ⁊ cetera portenta deoꝝ. q̄ egiptus imitatur: vt quibus cultum credebant esse diuinum: in his viderent miserandū supplicium.

Rab. Quintum preceptum est. Non mechaberis: Quinta plaga mors in pecoribus. Comparemus hec. Da hominem mechari volentē coniugio nō contentū. Appetitū carnis duiare ñ vult nobis pecoribꝫ q̄ cōmunē. Coire eī ⁊ generare etiā pecuduꝫ ē. Ratiocinari ⁊ intelligere hominū est. Ratio ergo q̄ p̄sidet motꝰ inferiores tanq̄ regina frenare debet: non immoderate laxare. Nō pecoribꝫ in natura datum est: ut certis tēporibus tm̄ ad coitū moueantur: interim nam q̄ motus ipse torpescit. Homo aūt semp moueri potest: q̄ refrenare motum potest. Tibi dominationē rationis creator dedit: tibi p̄cepta ꝯtinentie tanq̄ in bestias inferiores lora cōcessit. Tenes qđ pecus nō potest: ⁊ speras qđ nō potest. Labores in cōtinendo nō pecus. Gaudebis in eternitate nō pecus. Si opus fatigat: merces cōsolatur. Debes interiorem motū frenare. non tanq̄ pecus in oīa laxare. Nā si contempseris ⁊ ymaginem dei q̄ in te est posthabueris victus cupiditate tanq̄ dimisso homine pecus eris. Cōtra illud. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus quibꝫ nō est intellectus. Sꝫ forte exigis libera libidine vagari. nulla lege ꝛfrenari. Attende plagam si pecus es: saltem morí time.

Grego. Egiptus muscis ꝑcutitur. Nichil laboriosius q̄ terrenis desiderijs estuare. Nichil quietius q̄ in seculo nichil appetere. Ideo israel custodiam sabbati accipit in munere: egiptus ꝑcutitur muscarum multitudine. Qui eīm deū seq̄tur: accipit sabbatum id est. requiem mentis vt nō fatigetur appetitu carnalis desiderij. Egiptus vero. id est. mundus muscis ꝑcutitur. id est. desiderioꝝ curis insolentibꝫ. Vnde musce morientes perdunt. s. v. q̄ cogitationes superflue que assidue in aīmo carnalia cogitante nascuntur ⁊ deficiunt. suauitatem qua quisq̄ intus p spiritum vnctus est. perdunt: q̄ integritate eiꝰ frui non sinunt. Vnde cum eiecta esset turba. itrauit ⁊ tenuit manum eius: ⁊ surrexit puella. Foras ergo turba eijcitur: vt puella suscitetur. q̄ prius a secretis cordis expellit mul titudo curarū: ⁊ sic anima que intrinsecus iacet mortua: surget. dū enim se per innumeras quisq̄ desiderioꝝ cogitationes spargit: ad cognitionē sui nō colligit se. nullus eīm sapientiam que deꝰ est plene recipit: nisi qui ab omni se carnalium cogitationum fluctuatione retrabit. Vnde sapientiam scribe in tempore ocij: ⁊ qui minoratur actu percipit eam. Et rursum. Vacate ⁊ videte quoniam ego sum deus.

eīm egiptioꝝ immolabimꝰ dn̄o deo nostro. Qđ si mactauerimus ea q̄ colunt egiptij coram eis: lapidibꝰ nos obruent. Viā triū dierum pergemus in solitudinem: ⁊ sacrificabimus domino deo nostro sicut p̄cepit nobis. Dixitq̄ pharao: Ego dimittam vos vt sacrificetis domino deo vestro in deserto: Verūtn̄ longiꝰ ne abeatis. Rogate pro me Et ait moyses: Egressus a te orabo dominū: ⁊ recedet musca a pharaone ⁊ a seruis suis ⁊ a pplo eiꝰ cras Verumtamē noli fallere: vt nō dimittas populum sacrificare domino. Egressusq̄ moyses a pharaone orauit dominum. Qui fecit iuxta verbum illius: ⁊ abstulit muscas a pharaone et a seruis et a populo eius. Non superfuit nec vna quidem. Et ingrauatum est cor pharaonis: vt nec hac quidē vice dimitteret populum.

C. IX.

Dixit aūt dominus ad moysen: Ingredere ad pharaonem ⁊ loquere ad eū: Hec dicit dominus deus hebreorum: Dimitte populum meum vt sacrificet michi. Qđ si adhuc renuis ⁊ retines eos: Ecce manus mea erit super agros tuos. ⁊ super equos ⁊ asinos. camelos ⁊ oues ⁊ boues: pestis valde grauis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones isrl' ⁊ possessiones egiptioꝝ: vt nichil omnino pereat ex eis que pertinēt ad filios israel. Constituitq̄ dominus tempus dicēs: Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecitq̄ dominus verbum hoc altero

(vt cultores animaliū cōfundantur.)

die. Mortuaq̄ sunt oīa animātia egiptioꝝ. De animalibus vero

(qui deū colunt: nō animalia.)

filioꝝ israel nichil omnino ꝑijt. Et misit pharao ad videndum: nec erat quicq̄ mortuum de his que possidebat israel. Ingrauatumq̄ est cor pharaonis. ⁊ nō dimisit populum. Et dixit dominus ad moysen ⁊ aaron: Tollite plenas manus cineris de camino. spargatq̄ illud moyses in celum coram pharaone sitq̄ puluis super omnem terram egipti. Erunt eīm in hominibus et

Ingrauatumq̄ est ⁊c. Augu. Si pecora israelitarum morerent videret causa cōpetēs quare cor eius grauaretur ad p̄ceptum dei. tanq̄ si magi eius pecora israelitarum occidissent. sed vnde debuit ad timendū vl' credendū moueri. ingrauatū est. ⁊ illa ingrauatio etiam huc vsq̄ progressa est.

Ingrauatū est ⁊c. Augu. Cum ablata esset locusta dictū est de pharaone. Alia littera: Ingrauauit pharao cor suum. etiā in hoc tempore. ⁊ noluit dimittere populum. Certe nunc non dictum est. ingrauatum est cor pharaonis: sed ingrauauit pharao cor suum. Sicut vtiq̄ in omnibus plagis a voluntate hominis est origo viciorum. Mouentur ergo causis corda hominum. alia sic. alia vero sic. etiam non diuersis causis. sepe diuerso modo s̄m ꝓprias qualitates que ex voluntatibus veniunt. C. IX

Tollite plenas ⁊c. Augu. Alia littera. Sumite plenas manus vobis fauille de fornace. ⁊ aspergat moyses in celum ⁊c. Superiora signa virga fiebant. quā nō moyses sed aaron extendebat sup aquā. vel ad terram percutiebat. Nunc vero interpositis duobꝫ signis de cynomia. s. ⁊ mortibꝫ pecorū vbi nec aaron nec moyses aliquid manu opantur: dicitur vt moyses fauillam spargat in celum. ambo iubent sumere. sed ille spargere: nō in terram. sꝫ in celum. tanq̄ aaron (qui datus erat ad populum) terram percutere deberet: vel in aquā vel in terram manū extendere. Moyses vero qui erat in his

Orig. Quinto loco animalium nece vel pecudum egiptus verberatur

que ad dominū iubent· fauillā iubetur spargere. Quid duo illa supiora si/
gna· vbi nec moyses nec aarō aliq̄d manu opant: q̄d sibi vult ipa diu̓sitas
Rab· Sextū preceptū· nō occides. Sexta plaga pustule in corpe· vesi
ce bullientes ⁊ scatentes· incendia vulnerū· ⁊ fauille fornacis· ardent em̄ ho
micide ira· insania. Si posses videre animas homicidarū: pl⁹ plangeres eas
q̄ꝫ putrescētia corpora vlceratorum.

Vlcera et uesice ⁊c. Orig· Cuꝫ ferbura in sexto verbere pducuntur.
In vlceribus dolosa
purulētaqꝫ malicia ar
guitur ī vesicis tumēs
⁊ inflata superbia. In
ferburis ire et furoris
insania.

Induravitqꝫ· d· c· ⁊c. Orig· Nota
q̄z in sexta plaga ñ di/
citur· Induratum est
cor pharaonis: sed ali
quid terribilius addit᷑
Scriptū est em̄ q̄z in/
durauit dñs cor pha/
raonis ⁊c. Rursus in
septima cuꝫ grando ⁊
ignis egiptū vastat· in
durat᷑ quidē cor pha/
raonis: sed nō a domi
no. In octaua xo vbi
locusta pducit᷑: dicitur
dñs indurare cor pha
raonis. Et in nona cū
tenebre palpabiles fi/
unt: tandē vero cuꝫ ex
tinctis pmogenitis isra
elite discessissent· ita di
cit᷑: Et indurauit dñs
cor pharaonis regis e
gipti ⁊ seruorū ei⁹: ⁊ in
secutus est eos. Sꝫ et
cū moyses de terra ma
dian ad egiptū mittit᷑
⁊ p̄cipit᷑ ei facere prodi
gia· additur: facies ea
in cōspectu pharaōis
Ego aūt īdurabo cor
pharaonis ⁊c. Hinc
primū dictū est a dño
Ego īdurabo cor pha
raonis ⁊c. Secundo
quoqꝫ enumeratis pri
cipibꝫ israel dicit᷑ Ego
indurabo cor pharao
nis ⁊c. Nō frustra fa/
cta est ista varietas· vt
nunc dicat᷑ dñs indu/
rasse cor p. Nūc spon/
te esse induratum. Vi

† dolosa ⁊ purulēta malicia † inflata supbia

iumentis † vlcera ⁊ vesice † turgētes
in vniuersa terra egipti. Tuleruntqꝫ
cinerē de camino· ⁊ steterūt coram

† qui erat in his que ad deum.

pharaone: ⁊ sparsit illū † moyses in
celum. Factaqꝫ sunt vulnera vesi/

† Rationalibus sicut videbatur.

carū turgentiū in † hominibus ⁊ in

fatuis.

iumētis: nec poterāt malefici stare
corā moyse, pp̄ter vulnera q̄ in illis
erāt ⁊ in omī terra egipti. Indura
uitqꝫ dñs cor pharaonis· ⁊ nō au/
diuit eos: sicut locutus est dñs ad
moysen. Dixitqꝫ dñs ad moysen·
Mane cōsurge ⁊ sta corā pharaōe
⁊ dices ad eū: Hec dicit dñs deus
hebreorū· dimitte populū meū vt
sacrificet michi· q̄z in hac vice mit
tam omnes plagas meas sup cor
tuū ⁊ sup omnes seruos tuos ⁊ su
per populū tuū: vt scias q̄ non sit
similis mei in omī terra. Nunc em̄
extendēs manum percutiā te ⁊ po
pulum tuum peste: peribisqꝫ de ter

vasis misericordie.

ra. Idcirco aūt posui te vt ostendā

deo paulū tanq̄ꝫ intelligentē· quid differat induratuꝫ esse cor pharaonis· ⁊
indurasse dñm cor pharaonis dicere alibi: An diuitias bonitatis ei⁹ ⁊ pati
entie ⁊ longanimitatis cōtemnis: ignoras q̄m benignitas dei ad penitentiā
te adducit ⁊c. hic sine dubio eū qui sponte induratus est culpat. Alibi vero
velut questionē sup hoc pponēs dicit: Ergo cui vult miseret᷑· ⁊ quē vult in
durat ⁊c. Addit etiā his: O homo tu q̄s es qui respondeas deo· p q̄d de eo
qui a dño dicitur induratus· nō tam q̄stionis solutione q̄ꝫ apostolica auto/
ritate respōdit pro incapacitate auditorū sicut alibi ait: ⁊ audiuit arcana ver
ba· que nō licet homini loqui. Vñ in sequentibꝫ eū qui nō tam studiorū me
rito q̄ꝫ sciendi cupiditate secretioribꝫ se q̄stionibꝫ curiosus immergit deterret
dicens: O homo tu quis es qui respondeas deo.

Rab· Septimū preceptum· Nō furaberis. Septima plaga grando in
fructibꝫ. Nemo em̄ habet iniustū lucrum sine iusto damno· dum furaris: ac
quiris vestem· amittis fidem· lucrū visibile: damnū inuisibile. lucruꝫ de tua
cecitate: damnuꝫ de dñi nube. Qui em̄ malo desiderio forinsecus furantur
dei iudicio intrinsecus grandinantur· ⁊ ager cordis eorū deuastatur.

Idcirco aūt posui ⁊c. Aug· Hec verba apl's posuit: vbi ⁊ hec ait:

Si aūt volens de⁹ ostendere irā ⁊ demonstrare potentiā suam· sustinuit in
multa patientia vasa ire· parcēdo· s. his quos malos futuros esse prescierat.
que vasa dicit pfecta in perditionem: ⁊ vt nobis inquit notas faceret diuiti
as glorie sue: in vasa misericordie· qui dicunt deus meus misericordia eius
preueniet me. Nouit ergo deus bene vti malis· non tñ humanā naturā ad
maliciam creat: sed pfert eos patienter quousqꝫ scit oportere. nō inaniter: ꝫ
ad admonitionē vel exercitationē bonorū. Ecce em̄ vt annuncietur nomen
domini ī vniuersa ter
ra: vasis misericordie
pdest ad corū vtilitatē
ergo pharao est serua
tus.

En pluā. Orig·
Huc vsqꝫ p errorum
suorū figuras mundo
supplicia tempantur:
post hec veniunt verbe
ra de supernis.

Mitte ergo iaꝫ
Aug· Hoc nō tam in
dignāter q̄ꝫ misericor
diter premonere videt᷑
deus· qui etiā irascens
tempat penam. Sed
mouet quibꝫ nūc peco/
ribus cōsulatur: si oīa
mortua fuerant superi
ori plaga· vbi scriptuꝫ
est: q̄ discreuit deus in
ter pecora hebreorū ⁊
egiptiorū: vt omia scꝫ
morerentur pecora egi
ptiorū· nullū vero he/
breorū. In eo soluitur
questio· q̄ predixerat
moritura que in cam
po fuissent: vt hec acci
piantur omia. Intelli
gantur autē euasisse q̄
in domibꝫ erant: q̄ col
legerūt ⁊ tenuerunt q̄
dubitabāt ne forte ve
rum esset q̄d moyses p̄
dixerat dominū factu
rum. ⁊ ex his esse ī cam
pis iterū poterāt: q̄ mo
do iubentur cōgregari
in domos: ne grādine
pereant. cum scriptura
dicit, Qui timuit ver
bum dñi d̄ seruis pha
raonis ⁊c. Hoc ergo
fieri potuit· quoniam
mortē pecorū minatus
est deus: q̄uis id scri
ptura tacuerit.

† ad admonitionē ⁊ correctionem bonorum.

in te fortitudineꝫ meā: ⁊ † narretur

Solita

nomen meū in omni terra. Adhuc

malicia.

retines pplm meū ⁊ ñ vis eū dimit
tere? En pluam cras hac ipsa hora

per quā tenera adhuc vastātur nascētia viciorū

grandinem multam nimis qualis
non fuit in egipto a die qua funda
ta est vsqꝫ in presens temp⁹. Mit/
te ergo iam nunc· ⁊ congrega iumē
ta tua· ⁊ omnia que habes in agro
homines eniꝫ ⁊ iumenta ⁊ vniuer

ecclesiā.

sa que inuenta fuerint foris nec cō

agrestiū moribus.

gregata de agris: cecideritqꝫ super

duricia infidelis cordis.

ea grando morientur. Qui timuit

vel domini.

verbum dei de seruis pharaonis·
fecit confugere seruos suos ⁊ iu/
menta in domos. Qui autem ne/
glexit sermonem domini: dimisit
seruos suos ⁊ iumēta in agris. Et
dixit dominus ad moysen: Exten

† nō in terrā. † sicut superius de fauilla.

de manū tuā in † celū † vt fiat grādo
in vniuersa terra egipti sup hoies
⁊ super iumēta: ⁊ sup omnē herbaꝫ
agri ī t'ra egipti. Extēditqꝫ moyses

Extenditqꝫ moyses ⁊c. Orig· Illud quoqꝫ notandum q̄ quedā
verbera inferre dicit᷑ aarō pharaoni vel egipto quedam moyses· quedaꝫ
vero ipse dñs. In prima em̄ plaga vbi aquas vertit in sanguinē· eleuat aa
ron virgam· ⁊ percutit aquā. In secunda pcutit aquas: ⁊ educit ranas. In
tercia extendit manū· ⁊ pcutit virga puluerem terre: ⁊ fiunt cyniphes. In q̄r
ta dicit᷑ dñs fecisse: vt veniret cynomia. In quinta quoqꝫ cū extinguunt᷑ pe
cora: dicit᷑ fecisse verbū hoc. In sexta vero moyses aspergit fauillam: ⁊ fiunt
vlcera ⁊ vesice. In septima eleuat manum in celum· ⁊ fiunt voces ⁊ grādo
scilicet ⁊c. In octaua similiter extendit manus in celum· ⁊ dominus inducit
ventum· ⁊ adducit locustas. Sed ⁊ in nona extendit manū in celum ⁊ fiunt
tenebre ⁊ caligo. In decima vero finis ⁊ pfectio totius opis ministrat᷑ a do
mino. Sicut em̄ dicit᷑: ⁊ dñs pcussit omē primogenitū in terra egipti.

Orig· Est alia obseruanda differentia. In prima em̄ plaga cuꝫ aqua
vertitur in sanguineꝫ· nōdum dicitur moysi vt intraret ad pharaonem: sed
vade in occursum eius ⁊c. In secunda vero constanter ⁊ fideliter ministra
ta prima dicitur ad eum: Intra ad pharaonem ⁊c. In tercia vero cyniphes
inseruutur· magi cedunt confitentes: q̄z digitus dei est hic. In quarta vero

vigilare iubetur moyses mane ⁊ stare ꝯtra pharaonē procedentē ad aquas
ꝗ̃ cynomia replentur egiptioꝝ domus. In quinta cum pecora delentur ad
pharaonē intrare iubet᷑. In sexta cōtemnitur pharao·nec dicit᷑ ꝙ intrauerit
moyses ⁊ aaron ad eū :qꝛ facta sunt vlcera ⁊ vesice cū feruore etiā sup male
ficos·⁊ nō poterāt resistere moysi. In septima vigilare iubetur valde mane
⁊ stare contra pharao
nem :cū grandinem et
ignem ꝓducit ⁊ voces
In octaua intrare ꝓci
pit᷑ ad eū·cū locusta ꝓ
ducitur. In nona rur
sus ꝯtemnitur pharao
et moysi precipitur ad
celum extendere manꝰ
vt fiant tenebre palpa
biles:nec intrat·sed vo
catur ad pharaonem
Similiter ī decima cū
primitiua delent᷑:⁊ co
gitur cum festinatione
exire de egipto.

Et dedit do·to· Aug· Al· Vide tem
pamentum diuine cor
rectionis :nō cū silētio
verberat ·sꝫ dat voces
⁊ doctrinā celitus mit
tit·ꝑ quā possit mundꝰ
castigatꝰ culpaꝫ suam
agnoscere. Dat gran
dinem ꝑ quam tenera
vastantur adhuc na
scentia vicioꝝ. Dat et
ignē sciens esse spinas
⁊ tribulos quos debe
bat depasci·de quo di
cit dn̄s. Ignē veni mit
tere in terrā. Per hūc
ignem incentiua volu
ptatis ⁊ libidinis cōsu
muntur.

Orig· Sunt alia
multa obseruāda qui
bus diuina indicatur
sapientia. Primo em̄
non flectit pharao cū
aqua in sanguinē ver
titur. In secundo paꝝ
molliri videt᷑·vocauit
em̄ moysen ⁊ aaron di
cens: Orate pro me do
minum ⁊c. In tercio
magi cedūt dicentes:
Digitꝰ dei est hic ⁊c.
In quarto ꝑ cynomi
am verberatus ·dicit:
Euntes immolate do
mino deo ⁊c. In quin
to vbi nece pecudū ce
ditur:ñ cedit ꝫ ampli
us indurat᷑. Similter
in sexto sup plaga vl
cerum. In septimo ve
ro cū grandine vastatur ⁊ ignibꝫ: vocauit moysen ⁊ aaron dicens: Pec
caui etiā nunc: dominꝰ iustꝰ·ego aūt ⁊ populi mei iniqui ⁊c. In octaua cum
locustis vrgeret᷑:festinanter vocauit moysen ⁊ aaron·peccaui ante dn̄m de
um vestrū ⁊ in vos. Suscipite peccatū meū·etiā nūc orate ad dn̄m deū ve
strum. In nono cū tenebris suffunditur· vocat moysen ⁊ aaron dicens: Ite
⁊ seruite domino deo vestro. In decimo cum primitiua extinguūtur· vocat
eos nocte ⁊ dicit: Surgite exite de populo meo vos ⁊ filij israel ⁊c. Et adiū
git: Benedicite aūt ⁊ me. Nō possunt hec explicari nisi eodē spiritu quo ge
sta sunt:qꝛ secundū apostolū spiritꝰ ꝓphetarum ꝓphetis subiectus est·nō er
go quibuscūqꝫ ad explanandū dicta ꝓphetaꝝ:ꝫ ꝓphetis dicunt᷑ esse sbiecta

virgam in celuꝫ:⁊ dominus dedit
† ſ nō cū silentio verberat·doctrinā ce. uꝰ mittit· ꝑ quā castigatus culpā suam agnoscat: mundus. ſ terrorē cōminationis. ſ lxx· voces doctrinā·s· ·†· ſ increpationem malorum.
†tonitrua ⁊ † grandinem ac discur
ſ miracula.
rentia fulgura sup terraꝫ. Pluitqꝫ
dominus grandinē sup terram egi
† ſ de quo dicitur· Ignē veni mittere in terram.
pti:⁊ grando ⁊ † ignis mixta pariter
ferebantur. Tantęqꝫ fuit magnitu
dinis·quanta ante nunqꝫ apparuit
ī vniuersa terra egipti :ex quo gens
illa condita est. Et percussit grādo
in om̄i terra egipti cuncta ꝗ̃ fuerūt
in agris ab homine vsqꝫ ad iumē
tum:cunctam herbam agri ꝑcussit
grando:⁊ omne lignū regionis cō
fregit. Tantūqꝫ in terra gessen vbi
erant filij israel grando nō cecidit.
Misitqꝫ pharao ⁊ vocauit moysē
⁊ aaron dicēs ad eos: Peccaui eti
am nunc. Dominꝰ iustus :⁊ ego et
populus meus impij. Orate dn̄m
vt desinant tonitrua dei ⁊ grando
vt dimittam vos:⁊ nequaqꝫ hic vl
tra maneatis. Ait moyses: Cum
egressus fuero de vrbe·extendam
palmas meas ad dominum:⁊ ces
sabunt tonitrua ⁊ grando nō erit:
vt scias quia domini est terra. No
ui autem ꝙ ⁊ tu ⁊ serui tui necdum
timeatis dominum deū. Linuꝫ er
go ⁊ hordeum lesum est·eo ꝙ hor
deum esset virens:⁊ linum iam fol
liculos germinaret. Triticum aūt
⁊ far nō sunt lesa:quia serotina erāt
Egressus moyses a pharaone ⁊ ex
ſ vel teten
vrbe· extendit manus suas ad do
minū·⁊ cessauerūt tonitrua ⁊ gran
do:nec vltra stillauit pluuia ⁊ grā
do super terram. Uidens aūt pha
rao ꝙ cessaret pluuia ⁊ grādo ⁊ to
nitrua·auxit peccatum:⁊ ingraua
tum est cor eius ⁊ seruorum illius
⁊ induratum est nimis:nec dimisit
filios israel sicut ꝓceperat dn̄s per
manum moysi.

C. X.

Et dixit domi
nus ad moysē· Ingredere ad pha
ſ patienter sustinui.
raonem: Ego em̄ indurauī cor eiꝰ
⁊ seruorum illius·vt faciam signa
mea hec in eo. ⁊ narres in auribus
filij tui ⁊ nepotū tuorum quotiens
contriuerim egiptios·⁊ signa ī eis
fecerim:et sciatis qꝛ ego dominus
Introierunt ergo moyses ⁊ aaron
ad pharaoneꝫ·⁊ dixerunt ei: Hec
dicit dominus deus hebreorum:

Noui autem ꝙ et tu ⁊c. Aug· In libro questionū sup exodū. Frago
re celi ⁊ grandine exterritus erat pharao. Unde rogabat moysen vt oraret
pro eo:confitens iniquitatē suā ⁊ populi sui. Sed moyses aliū timorē que
rebat:facile em̄ est penam timere:sed nō est hoc deū timere·illo·s·pietatis ti
more·de q̊ iacob dicit: Nisi deꝰ patris mei abraā·⁊ timor ysaac esset michi
nunc me inanem dimi
sisses. C. X.

Ego enim indu
raui ⁊c. Aug· In eo
dem. Hic ita dicit tan
qꝫ opus habeat deus
cuiusqꝫ malicia. sed sic
intelligendum est ac si
diceret: Ego patiens
fui sup eū ⁊ seruos eiꝰ
vt nō eos auferrem:ut
ordīe supueniāt signa
mea sup eos. qꝛ eīn pa
tientia dei obstinatior
fiebat malus animus:
pro eo ꝙ patiens in eo
fui :dicitur ingrauaui
cor eius.

Plage egiptioꝝ
eruditio sunt filiorum
israel·ne similiter indu
rentur:⁊ similia patiā
tur. multato pestilen
te sapiētior erit puulꝰ.

Orig· Possunt
decem plage quibꝫ egi
ptus ꝑ israelitas verbe
ratur romani regni cō
parari temporibꝫ. quia
hec in figura nostri fa
cta sunt. Christianus
⁊ israeliticus populus
vnius dei est· vna vtri
usqꝫ causa subdita fu
it synagoga egiptijs·
ecclia romanis. Per
secuti sunt ⁊ egiptij·ꝑ
secuti sunt ⁊ romani.
Ibi decies cōtradicit᷑
moysi: Hic decem edi
cta cōtra xp̄m. Diuer
se ibi plage egiptiorū
diuerse ꝫ calamitates
romanoꝝ. Ibi pri
mum sanguis de pute
is ⁊ fluminibus manat
hic prima sub nerone
plaga· vt vbiqꝫ morie
tium sanguis esset· vel
morbis ī vrbe corruptꝰ
vel bellis in orbe profu
sus. Ibi secūda pla
ga rane in penetrabili
bus·inedia pene habi
tatores extinxit:ꝫ sub
domiciano satellites ef
frenati iussu cruēti pri
cipis ⁊ ī opia pene oēs
romanos ciues disparsit. Ibi tercia plaga cyniphes muscule seuissime·
ꝗ̃ media estate ꝑ loca squalida gregatim volant· capillisqꝫ hoīm·setisqꝫ pe
cudum vrente morsu inferuntur. Hic tercia plaga sub traiano iudeos exci
tauit:qui cū ante dispersi ·quasi non essent quiescerent·repentino calore per
moti grassati sunt. Preterea multe vrbes ijsdem temporibꝫ corruerunt terre
motu. Ibi quarta plaga musce canine·alumne putredinis vermium ma
tres: hic sub marco antonio lues multis infusa prouincijs ytaliam ⁊ vrbem
romam exercitumqꝫ romanoꝝ ꝑ diuersa hibernia disparsum·morte dissolu
tum putredini ⁊ vermibꝫ dedit. Ibi quinta plaga pecorum ⁊ iumentorū
Hic sꝫ seuero ꝑsecutore ciuilibꝫ bellis ꝓpria viscera ⁊ adiumēta reipublice

id est· plebes prouinciarum ⁊ legiones militū cōminute sunt. Ibi sexta plaga vesice turgentes vlceraqꝫ manantia: Hic plaga que post maximi persecutionem fuit· qui specialiter episcopos ⁊ clericos obmissa turba populari ecclesiarum primates cruciari impauerat intumescens crebro: ira ⁊ insidia nō ꝑ vulgi cedem· sed per vulnera morientiū principum ⁊ potentuꝫ exaltata est. Ibi septima plaga coacta in aere grando· que hominibus ⁊ iumentis fuit exitio: hic sub gallo ⁊ volusiano qui decio ꝑsecutori successerunt· pestis infusa est ꝑ omnia spacia romani regni: ⁊ omne prope genus humanuꝫ dedit neci. Ibi octaua correctio excitate vndiqꝫ locuste: hic excitate vndiqꝫ gentes romanū orbem cedibus ⁊ incendijs vastauerūt. Ibi nona plaga tenebre tractabiles plus ꝑiculi cōminantes qꝫ facientes. Hic aureliano ꝑsecutore decernenti: diris turbinibus terribile fulmen sub ipsius pedibus ruit: ostendēs quid faceret tantus vltor: nisi patiens esset· quāqꝫ intra sex menses tres interfecti sunt imꝑatores Aurelianus· tacitus· ⁊ florianus. Ibi decima ⁊ vltima plaga primogenitorum interfectio. Hic omniuꝫ perditio ydolorum que primitus facta ī primis amabāt. Ibi rex potentiam dei ꝓbauit ⁊ sensit ⁊ timuit ⁊ populū dei liberuꝫ dimisit· hic quoqꝫ hec oīa fecit: ⁊ etiā credidit.

Idem. Ibi populus dei nō est ad seruitutem retractus. nec hic postea ad ydolatriam coactus. Ibi egiptiorum vasa preciosa hebreis tradita sunt: hic ecclesie christianorū preciosa paganorum templa cesserunt.

Idem. Egiptijs post decem plagas dimissos hebreos ꝑsequētibus maris irruit interitus: nos quoqꝫ peregrinātes· ꝑsecutio gentiliū manet· donec mare rubrum· i· ignem iudicij christo duce ⁊ iudice transeamus. Qui vero xρianos persequuntur cum rege suo antichristo in stagno ignis eterni submergentur.

Rab. Octauum ꝓceptum. Falsum testimoniū nō dices. Octaua plaga locusta animal· s· dente noxium. Falsus em̄ testis nocet mordendo: ⁊ consumit mentiendo. Vn̄ si mordetis ⁊ ꝯsumitis: videte ne ab inuicē ꝯsumamini.

Usqꝫquo nō vis subijci michi? Dimitte populuꝫ meū vt sacrificet michi. Sin autēꝫ resistis· ⁊ nō vis dimittere eū: Ecce ego inducaꝫ cras
(nota locutionē. | contra hoīm inconstantiam)
locustam in fines tuos· que operiet superficiem terre· ne quicqꝫ eius appareat: sed comedatur qđ residuū fuit grandini. Corrodet em̄ omnia ligna q̄ germinant in agris· ⁊ implebunt domos tuas ⁊ seruorum tuorū ⁊ omniū egiptiorum: quantā nō viderunt patres tui ⁊ aui ex quo orti sūt super terrā vsqꝫ in ꝓsentem diem. Auertitqꝫ se ⁊ egressus est a pharaone. Dixerūt aūt serui pharaonis ad eū: vsqꝫquo patiemur hoc scandalum? Dimitte homines· vt sacrificent dn̄o deo suo. Nonne vides ꝙ perierit egiptus? Reuocauerūtqꝫ moysen ⁊ aaron ad pharaonem. Qui dixit eis: Ite sacrificate dn̄o deo vestro. Qui nam sunt qui ituri sunt? Ait moyses: cum paruulis nostris ⁊ senioribus pergemus cum filijs ⁊ filiabus cū ouibus ⁊ armētis. Est em̄ solennitas dn̄i dei nostri. Et respōdit pharao: Sic dn̄s sit vobiscū: Quomodo ego dimittam vos et paruulos vestros: cui dubium est ꝙ pessime cogitetis? Nō fiat ita· Sꝫ ite tantū viri· ⁊ sacrificate domino: hoc em̄ ⁊ ipsi petistis. Statimqꝫ eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit item dn̄s ad moysen: Extēde manū tuaꝫ suꝑ
(vel de.)
terram egipti ad locustā vt ascēdat suꝑ terrā: ⁊ deuoret omnē herbam q̄ residua fuit grandini. Extendit moyses virgā suꝑ terrā egipti: ⁊ dominus induxit ventū vrentem tota illa die ⁊ nocte. Et mane facto
(calidus auster· s· vt putant. | suggestio dyabolica. | adulantiū linguas. | dissidentē a se ⁊ discordantē humani generis incōstantiam)
ventus vrens leuauit locustas· q̄ ascenderūt suꝑ vniuersam terrā
(ciues mundi.)
egipti· ⁊ sederūt in cunctis finibus
(adulantes em̄ sunt nō digni numero.)
egiptiorum innumerabiles: quales ante illud tempus nō fuerant nec postea future sunt. Operueruntqꝫ vniuersam suꝑficiem terre vastan
(opera. | fauoribus elata.)
tes omnia. Deuorata est igitur
(verba. | operum.)
herba terre· ⁊ quidquid pomoruꝫ
(fortibus.)
in arboribus fuit: que grādo dimiserat. Nichilqꝫ omnino virens relictum est in lignis ⁊ in herbis terre· ⁊ in cuncta egipto. Quāobrem festinus pharao vocauit moysen ⁊ aaron· ⁊ dixit eis: Peccaui in dominum deum vestrū ⁊ in vos. Sꝫ nunc dimitte peccatum michi etiā hac vice: ⁊ rogate dominum deuꝫ vestrum vt auferat a me mortem istam. Egressusqꝫ est moyses de conspectu pharaonis· ⁊ orauit dominum. Qui flare fecit ventuꝫ ab

Ecce ego indurabo ⁊c. Orig. Puto per hoc genus plage dissidentis semper a se ⁊ discordantis humani generis inconstantiaꝫ confutari. Locusta em̄ cum regem non habeat secundū scripturam ordinatum ducit exercitum· homines vero cum rationales facti sunt· neqꝫ se regere ordinate potuerunt: neqꝫ dei regentis patienter moderamina pertulerunt.

Stra. Locusta que lōgiora retro crura habet· vocatur locusta· quasi longa hasta· grece vero hastago. Per locustā que regem nō habet· significatur temeritas illorum qui licet diuersis ꝑenis multati· semꝑ in duricia sua manent· tanqꝫ nullum habeant rectorem.

Ad locustam. Locuste pro mobilitate leuitatis accipiuntur tā qꝫ vage ⁊ saliētes anime ꝓ voluptate seculi.

Extendit moyses virgam. Quedam prodigia fiunt ꝑ moysen· quedam ꝑ aaron· quedam vero per ipsum dominuꝫ· vt cognoscamus in quibusdam ꝑ sacrificia sacerdotum ⁊ obsecratiōes pontificum nos eē purgandos: quos aaron persona designat. In quibusdam per scientiam legis emendandos: qđ moysi designat officium. In difficilioribus autem ipsius domini virtute egemus.

Uentus urens leuauit locustas. Greg. Exhibite celitus egipti plage· exigentibus meritis corporaliter illate sunt· sed que mala quotidie prauas mentes feriant: spiritualiter signauerunt· quibus exteriorum percussione egiptus afflicta commota mēs dolens qꝫ perpenderꝫ: que vastationis damna interius negligens tolerare. Per locustas eniꝫ q̄ plus qꝫ cetera minuta animantia frugibus nocent: lingue adulantium figurantur· q̄ terrenorum mētes aliqua bona proferentes immoderatius laudando corrumpunt. Fructus enim egiptiorum opera cenodoxorum· que locuste exterminant: duꝫ adulantes lingue ad appetendas laudes transitorias cor operantis inclinant. Herbam locuste comedunt· quando adulatores verba loquentium fauoribus extollunt. Poma arborum deuorant: cum vanis laudibus quorundā iam quasi fortium opera eneruant.

Nō remansit ⁊c. Aug. Beneficiū dei cōmemorauit scriptura quo abstulit locustas: ⁊ prosecuta dixit indurasse dn̄m cor pharaonis beneficio. s. suo. ⁊ patientia. qua illa fiebat obstinatio: dū ei parceretur. Sicut oīa mala corda hominū patiētia dei male vtendo durescunt.

Extende manum ⁊c. Aug. Tercio dicitur ad moysen. Extende manum tuā in celū. ut fieret etiā plaga tenebrarū. Nunq̄ aūt dictū est ad aarō vt extenderet manus in celū. Que ergo dictū est ad moysen extende manū tuam sup terrā egipti. et ascendat locusta super terraz. credo id significari. etiā minus posse q̄ plus potest sed non cōuerti.

Orig. Nona plaga: tenebre sunt: vt mētis eorꝝ cecitas arguat̄ velut intelligāt diuine dispensationis ⁊ prouidētie obscurissimas eē rationes. posuit ei de⁹ tenebras latibulū suū quas illi audacter ⁊ temere pscrutātes. ⁊ alia ex alijs asserētes ī crassas ⁊ palpabiles errorꝝ tenebras deuoluti sūt.

Stra. Per tenebras insipiētia iudeorꝝ ostendit̄: qui affligebātur et ignorabant ad quē finez eorꝝ pene deuenirent. Vn̄ etiā vel p tenebras arcanū diuini iudicij significat̄. quo iustos misericorditer saluat: impios iuste condemnat.

Oues tantū ⁊c. Grecus habet. preter oues ⁊ boues relinquite. ⁊ est inusitata locutio. nisi post distinctionem inferat̄. relinquite. ⁊ subaudiatur ista. vt sit sensus: Ite pret̄ oues ⁊ boues. ⁊ relinq̄te ista. solet enim talis eclipsis fieri crebro ī locutionib⁹ scripturarū.

Rab. Nonū preceptū. Nō cōcupisces vxorez proximi tui. Nona plaga dēse tenebre. Est eñ quedā mechia ⁊ in appetendo vxorez alienā. qn̄ cuiuis non sufficit sua. etiā alienā tētare Vere dense sūt tenebre. Nichil em̄ tā dolet patiēs. nichil tā nolit pati faciēs. Qui hoc facit vere cecatur furore horribili.

occidente vehementissimum: ⁊ arreptam locustam proiecit in mare rubrum. Nō remāsit nec vna quidez in cunctis finibus egipti. Et indurauit dn̄s cor pharaonis: nec dimisit filios israel. Dixitq̄ dn̄s ad moysen: Extende manum tuā in celū

(arguentes cecitatē mentis. vel ostendētes diuine dispensationis ⁊ prouidentie obscurissimas esse rationes.)

⁊ sint tenebre super terram egipti:

(yperbolice. tenebre em̄ palpari non possunt. sed magnitudinem tenebrarū significauit.)

tam dense vt palpari queant. Extēditq̄ moyses manū in celū: ⁊ facte sunt tenebre horribiles in vniuersa terra egipti. Trib⁹ dieb⁹ † nemo vidit fratrem suū: † nec mouit se de loco in quo erat. Vbicunq̄ aūt habitabant filij israel lux erat. Vocauitq̄ pharao moysen ⁊ aaron. ⁊ dixit eis: Ite sacrificate dn̄o: Oues tantū vestre ⁊ armenta remaneāt: paruuli vestri eant vobiscum. Ait moyses: Hostias quoq̄ ⁊ holocausta dabis nobis que offeram⁹ domino deo nostro. Cūcti greges pergent nobiscū: † Non remanebit ex eis vngula que necessaria sunt in cultum domini dei nostri. Preser

(† grecus habet. ⁊ nō vidit nemo fratrem suum.)

(† non ꝙ penitus nō moueretur. sed q2 de loco in locū migrare non poterant.)

(† quasi abductis pecoribus posset vngula remanere. s3 sic intelligendū ē. nec vngulā relinquem⁹.)

Dices ergo omni ⁊c. Aug. Nō debet hinc quisq̄ exemplū sumere nec sic proximū spoliare. hoc em̄ deus iussit qui nouerat quid quenq̄ oporteat pati. nec israelite furtū fecerūt. sed deo iubente ministerium prebuerunt. sicut cū minister iudicis occidit quē iudex precipit. Sed si id sponte faciat. homicida est: etiā si eū occidat. quē scit a iudice occidi debuisse. Sed si seorsuz habitabant iudei in terra gesem vbi nec plage fiebant. quomodo petit q̄sq̄ a proximo vel proxima aurum argentū vestem: p̄sertim q2 vbi primum hoc mandat̄ p moysen sic positum est: ⁊ mulier a vicina sua. ⁊ concellaria vel cōcellanea secundū aliā litterā. Vn̄ intelligendū est etiā in terra gesem nō solos hebreos habitasse. sed aliquos egiptios cohabitasse: ad quos potuerūt merito hebreorum illa diuina beneficia puenire. vt eos diligerent: ⁊ qđ petebant facile cōmodarent. nec tn̄ deus iudicauit illos ita alienos fuisse ab iniurijs ⁊ ptritionib⁹ quas populus dei pertulit: vt nec isto damno ferirentur qui alijs plagis percussi non erant.

Vt postulet uir ⁊c. Greg. Mentes vsui vite carnalis inherētes euelli ab infimis nō possunt: nisi gradatim ducta p̄dicatione pficiant. Hinc est ꝙ in egipto positis pio moderamine latenti cōcupiscentie condescenditur: ⁊ vicinorꝝ vasis aureis ⁊ argenteis sublatis discedere iubentur: qui ad syna montem ducti accepta lege mox audiūt: non concupisces rez proximi tui. Hinc etiā in lege. Oculū pro oculo. dentem pro dente precipit̄ exigere Quandoq̄ tn̄ reuelante gratia pcussi maxillā alterā iubentur p̄bere. q2 em̄ ī plus semp ira vindictā exigit q̄ iniuriam accipit dum discunt mala nō multiplicius reddere. quādoq̄ discernerent ea ⁊ multiplicata sponte tolerare. hinc rudem populuz a quibusdam prohibuit. quedam in vsu pristino seruauit. ⁊ ipsa in melioris vite figurā. Bruta nanq̄ animalia ī egipto ydolis mactabant. Ideo animaliū mactationez retinuit: sed ydolorum cultū vetuit. ut duz de vsu aliquid amitterēt: in cōsolationē etiā aliquid haberēt. ꝙ tamē mira dispensatione in figurā spiritus conuertit. Sacrificia em̄ illorum animaliū extinctionem nostre carnalis vite significant. Vn̄ ergo ībecillitati populi rudis condescenditur: inde ei p vmbratas allegoriarꝝ species maior fortitudo spirit⁹ nunciatur.

tim cū ignoremus quid debeat immolari: donec ad ipsum locuz perueniamus. Indurauit aūt dominus cor pharaonis: ⁊ noluit dimittere eos. Dixitq̄ pharao ad moysen: Recede a me: ⁊ caue ne vltra videas faciem meam: Quocunq̄ die apparueris michi morieris. Respōdit moyses: Ita fiat vt locutus es Nō videbo vltra faciem tuam.

C. XI.

T dixit dominus ad moysen: Adhuc vna plaga tangam pharaonem. ⁊ post hec dimittet vos: ⁊ exire cōpellet. Dices ergo omni plebi vt postulet vir ab amico suo: ⁊ mlier a vicina sua vasa argentea ⁊ aurea. Dabit aūt dominus gratiā populo corā egiptijs Fuitq̄ moyses vir magnus valde in terra egipti coram seruis pharaonis ⁊ omi populo. Et ait: hec dicit dominus: Media nocte egrediar in egiptum. ⁊ morietur oīe primogenitum in terra egiptiorum. a primogenito pharaonis qui sedet

Coram egiptiis Qui. s. habitabāt cuz hebreis in terra gessez ⁊ pro ipsis nouē plagis lesi non erant. ideoq̄ eos diligebāt. decima aūt plaga afflicti sunt cum discessissēt hebrei ab eis.

Morietur omne primogenituz ⁊c. Orig. Ad vltimū primitiuorum infertur interitus: in quo fortassis est aliquid supra nostrā intelligentiā. qđ cōmissum ab egiptijs videat̄ in ecclesiā primitiuorū q̄ ascripta est in celis. Vn̄ etiā exterminator angel⁹ ad hoc ministeriū mittitur: qui parcit illis tantū qui vtrosq̄ postes agni sanguine signatos habuerint. Delentur iterū primogenita egiptiorū. siue eos principatus ⁊ potestates. ⁊ mundi hui⁹ rectores tenebrarum dicamus. quos aduentu suo xp̄s traduxit. i. captiuos duxit ⁊ captiuauit. cū in gladio crucis triumphauit. siue autores ⁊ inuētores falsarꝝ religionū quas xp̄i veritas cū suis extinxit autoribus.

Principatus ⁊ potestates ⁊ rectores tenebrarꝝ harꝝ primogenita sūt egiptiorum. ꝙ in vltima plaga: cū. s. finis mundi aduenerit: cū separabit oues ab hedis grana a paleis damnabunt̄ amissa vagandi ⁊ tentandi licentia.

Orig. Vox. Anima dum in hoc mundo in erroribus viuit. ignorantia

veritatis in egipto posita est. Cui si approquinquare cepit lex dei· aquas in sanguinē conuertit·i·fluidā ꝛ lubricā iuuentutis vitā cōuertit ad sanguinē veteris vel noui testamenti. Deinde educit lex ex ea vanam ꝛ inanem loquacitatem aduersum dei prouidentiā ranaꝝ querele similez. purgat etiā malignas cogitationes eius· ꝛ cinipharꝝ mordacitati similes calliditatis aculeos discutit. Libidinū quoqꝫ morsus cinomie spiculis similes depellit. stulticiā qꝫ ꝛ intellectū pecudibꝫ similē· ꝑ quā homo cū in honore esset nō intellexit: s; compatus est iumētis insi· ꝛc. Arguit vlcera peccatorū· arrogantie tumorē· ꝛ feruorē furoris extinguit. Adhibet post hec voces filiorum tonitrui·i· euāgelicas ꝛ aplicas doctrinas· et castigationē grādinis vt luxuriā voluptatesqꝫ coerceat· ꝛ simił ignē pnīe vt dicat. Nonne cor nrm ardens erat in nobis. Necnō locustarum ab ea subducit exempla· quibꝫ depascātur oīs inquieti ꝛ turbidi motus eius: vt discat oīa secundū ordinez facere· vbi vero sufficienter fuerit castigata ꝑ moribꝫ· cum auctorem verberꝝ senserit confitens qꝛ digit⁹ dei est· ꝛ parū agnitionis accepit: tunc precipue gestorꝝ suorꝝ tenebras videt· ꝛ errorꝝ caliginē ꝛ tūc merebit vt extinguant in ea primogenita egipti. Omis eñ anima cū ad supplementum etatis venerit· et velut naturalis lex ceperit in ea iura sua defendere· primos motus sm desideriū carnis ꝑducit: quos ex cōcupiscentie· vel ire fomite vis incentiua cōmouerit. Vñ quasi priuilegium singulare de xp̄o ꝓpheta dicit: Butirū et mel mādūcabit: priusqꝫ faciat aut ꝓferat maligna· eliget bonū: qm̄ priusqꝫ sciat puer bonum aut malū resistet malicie: vt eligat qđ bonū est. Dauid aūt de se dicit: Delicta iuuentutis mee ꝛ ig·m·n·m· Quia ergo hi primi anime motus secundū carnē ꝓlati in peccatū ruūt: merito in morali loco primogenita egiptiorꝝ primitiua ponunt: qꝛ extinguūtur· si reliq̄ vite ꝯuersatio emēdatiorē dirigat cursum. Sic ḡ ī aīa quā lex diuina ab erroribꝫ susceptaz castigat: primogenita egiptiorꝝ delent: nisi post hec oīa in infidelitate ꝑdurās noluit iungi israelitice plebi: vt exeat de ꝓfundo ꝛ euadat incolumis· sed in iniquitate ꝑmaneat: ꝛ descendat tanqꝫ plumbuz in aquā validissimā. Iniquitas eñ secundum zachariam sedet super talentum plumbi· ꝛ ideo qui ꝑmanet in iniquitate: tanqꝫ plumbum demergitur in profundum.

in solio eius vsqꝫ ad primogenitū ancille que est ad molaz: ꝛ ad oīa [vel iumentorum.] primogenita egiptiorū. Eritqꝫ clamor magnus in vniuersa terra egipti: qualis nec ante fuit: nec postea futurus erat. Apud aūt omnes filios israel: nō mutiet canis ab homine vsqꝫ ad pec⁹. Ut sciatis q̄to miraculo diuidat dn̄s egiptios et israel. Descendentqꝫ omnes serui tui isti ad me· ꝛ adorabūt me dicētes: Egredere tu ꝛ omnis populus qui subiect⁹ est tibi. Post hec egrediemur. Et exiuit a pharaone irat⁹ [nō perturbatione mentis· sed pro duricia pharaonis· qui tactus tot penis nō resipuit· stupebat ꝛ admirabatur.] nimis: Dixit aūt dominus ad moysen: Non audiet vos pharao: vt multa signa fiant in terra egipti. Moyses aūt ꝛ aaron fecerunt oīa signa ꝛ ostenta que scripta sunt coram pharaone· ꝛ indurauit dominus cor pharaonis: nec dimisit filios israel de terra sua.

C. XII

Dixit quoqꝫ dominus ad moysen ꝛ aaron. Mensis iste vobis principium mensium [maximus.]: primus erit in mensibus anni. Loquimini ad vniuersum cetum filiorum israel· ꝛ dicite eis: Decima die mensis huius tollat vnusquisqꝫ agnum [de grege.] ꝑ familias ꝛ domos suas. [qꝛ sola gens iudea nō sufficit.] Sin aūt minor est numerus vt sufficere possit ad vescendum [Singulariter: qꝛ cū vnusquisqꝫ tolleret· oēs tamē eū significabant· qui singularis hostia futurus erat.] agnum: assumet [gentilem.] vicinuz suū qui [vicinū·s· singulare pro plurali· nō eñ vnū sed quot sufficiūt vult intelligi] coniunct⁹ est domui sue iuxta numerum [a parte totū intelligendū est.] [predestinataꝝ] animarū que sufficere possint ad esum [christi· cui⁹ corpus manducamus ꝛ sanguinē bibimus.] agni [qui tollit peccata mundi.]. Erit aūt agnus [qui peccatū nō fecit· nec inuentus est dolus in ore eius.] absqꝫ macula [fortis.] mascul⁹ [vnius anni de quo dicitur· Benedices corone anni benignitatis tue.] anniculus. Juxta quē ritum tolletis ꝛ hedum [quartā decimā lunā· qꝛ iudei secundū cursuz lune cōputant dies ꝛ menses.] ꝛ seruabitis eū vsqꝫ ad quartādecimam die mensis huius. [qꝛ a iudeis ī fine seculorū ꝑ nobis īmolat⁹ est] Immolabitqꝫ eū vniuersa multitudo filiorꝝ israel ad [qꝛ ī fine seculorꝝ christ⁹ immolat.] vesperā: ꝛ sumēt de [christi] sanguine ei⁹ [oris ꝛ cordis.] ac ponēt sup vtrunqꝫ postem [intentionibus.] ꝛ in superliminaribus [mentium.] domorum in quibus comedent illum.

Mensis iste ꝛc. R·. Hic est aprilis qui apud hebreos nisan· apud macedones sanctios dicit'. ꝛ dicit' aprilis quasi apilis: qꝛ tūc apit' terra ꝓferēdis virgultis herbis ac floribꝫ. Vel april' a venere: quasi aphrodis. Venus eñ grece aphrodite dicit'. hūc hebrei primuz habent. Quia·xv· kalendaꝝ eius prima dies seculi fuit· Xiiij· vero die scđa· xiij· tercia· xij· quarta qua sol ꝛ luna cōdita sunt: ꝛ tunc primū equinoctiū fuit. Sol eñ in oriente· luna in occidēte speram mundi ex equo diuidebant.

Stra· Hic ē nisan sm hebreos in quo fcs est mundus· cui⁹ plenilunium post equinoctiuz vernale semꝑ est attendendū· in quo popul⁹ israel a ꝯuitute egipti liberat'· ꝛ gen⁹ hūanuz sanguine xp̄i a potestate dyaboli eripitur.

Decima die mēsis tollitur agnus· quarto decimo immolat': qꝛ in lege passio xp̄i figurat' euāgelij grā dominicā te implet'. Denari⁹ eñ ꝓpter decalogū: legez significat. Quaternari⁹ vero quattuor euāgelia.

Agn⁹ perfec⁹ m anicul⁹ erit vob alia littera. Aug· Mouere pt illa locutio q̄ agn⁹ possit eē nō mascul⁹ necessitatē· qua necitate ita sit translatū. Quis eñ trāsferri debuit: qꝛ grecus ꝓbaton habet· qđ in greco generis neutri est: ꝛ potuerūt oīa q̄ sequunt' cōuenire. Ac si diceret pec⁹ ꝑfectū masculū anniculū erit vobis. Potuit eniz dici latine masculū pec⁹· q̄ mō dr̄ masculatbura neutro genere. Quis eñ mascul⁹ dici nō posset qꝛ femininū tm̄ ē. Ité ouis mascula si diceret' esset absurdi⁹· pec⁹ ꝺo si poneret' etiā aliud intelligeret' nec seruaret' sacramentū· qđ cū de oue loquat'· post dicit· ab agnis ꝛ hedis accipietis illud· in quo xp̄s significat'. Quare eñ moueremur ouem vel agnum ab agnis vel hedis accipiendū: nisi ille significaretur: cui⁹ caro ex iustis ꝛ peccatoribꝫ assumpta est. Quāuis conentur iudei intelligere etiā hedū accipiendū ad celebrandū pascha: tanqꝫ si diceret'· vel ab agnis agnū· vel ab hedis hedum si illud desit sumi oportere. Apparet tamē in xp̄o rebꝫ cōpletis: quid illo precepto figuratum sit.

Apud aūt omnes ꝛc. Aug· In libro locutionū. Elegantissima locutio est· ꝑ canem quippe extremū significauit· vel hominū vel pecorꝝ· ita cōmendās q̄ta in hebreis q̄es futura eēt· egiptijs acerba orbitate clamātibꝫ.

Nō audiet uos ꝛc. Aug· Tanqꝫ opus fuerit pharaonis inobediencia vt signa illa multiplicarentur· q̄ vtiliter fiebant ad terrendū populū dei· ꝛ ipsa discretione ad pietatem informandum· sed hoc fuit dei: malicia illius cordis bene vtentis· nō pharaonis patientia· s· male vtentis.

Juxta que ritū ꝛc. Quia de iustis ꝛ peccatoribꝫ· xp̄s carnem assumpsit· vt nemo de venia desꝑaret· vel qꝛ xp̄s iudeis hed⁹ erat dicentibus: hic homo peccator ē· nobis aūt agn⁹ absqꝫ macula. Vel qꝛ in similitudine carnis peccati apparuit: ꝛ pro peccato mortuus est: cū peccatū nō haberet.

Strab· Decima die aprilis hierosolimā venit· sequenti vero die exceptus est a turbis cū ramis palmaꝝ ꝛ diuinis laudibꝫ. tribꝫ reliquis custoditus est a iudeis vsqꝫ ad quartā decimā diem·i· vsqꝫ ad quintam feriaz· qua cum apostolis cenauit· ꝛ post traditus est.

Et sument de·s·a·p·s·u· Greg· Sanguis ponitur· qñ nō solū ore corporis· sed etiā ore cordis haurit': ꝛ ad imitationē intenta mente cogitat'. Nā qui sic redemptoris sanguinē accipit: vt imitari passionē illius nec dū velit

in vno poste sanguinē posuit. qui ⁊ in supliminaribꝫ domoꝝ ponendus est. Domus enī mentes nostre sunt· in quibꝫ ꝑ cogitationem habitamꝰ. Supliminare vero intentio est· q̄ ꝓminet actioni. Qui igitͬ intentionē cogitationis ad imitationē passionis xp̄i dirigit: in superliminaribꝫ domus agni sanguinē ponit. Vel domus nostre corꝑa sunt in quibꝫ habitamꝰ dū viuimus ⁊ in supliminari domoꝝ agni sanguinē ponimus· qꝛ crucem passionis eiꝰ in fronte portamus.

rimus qn̄ h̓ qd̓ mysterio incarnationis eiꝰ intelligere ⁊ penetrare nō possumꝰ potestati sancti· s· humiliter reseruamꝰ· vt nō supbe quis audeat vel ꝯtemnere vel denūciare qd̓ nō intelligit. sed igni tradat· i· spiritui sancto relinquat· qꝛ ergo qualiter edendum sit pascha agnouimus· a qualibus debeat edi prosequamur. Sic aūt comedetis illū. Renes vr̄os accingetis ⁊c. In renibus carnis delectatio accipitͬ. Vn̄ vre renes meos ⁊· c· m·. Et alibi d̓ dyabolo dicitur· Potestas eius in lumbis eius. Qui ergo pascha comedit: iure renes accingit: vt qui solennitatē resurrectionis ⁊ incorruptōis agit: corruptioni ꝑ vicia nulla subiaceat· voluptatē domet· luxuriā refrenet· hec quidē dura sunt: h̓ angusta est porta q̄ ducit ad vitā ⁊ habemꝰ multa exempla ꝓcedentiū. Vn̄ sͣdit: Calciamēta habebitis in pedibꝫ. Pedes opa sunt: Calciamēta sunt pelles mortuoruꝫ aīaliuꝫ. Calciamenta pedes muniūt. Animalia mortua ex quorum pellibus nr̄i pedes muniuntͬ· antiqui patres sunt: q̄ nos ad eternaꝫ patriā ꝓcesserūt: quoꝝ dū exempla ꝯspicimus opis nostri pedes munimus. Calciamēta ergo in pedibꝫ habere ē mortuoꝝ vitā cōspicere: ⁊ nr̄a vestigia a peccati vulnere custodire

Edent carnes ⁊c. Greg. Nocte agnum comedimus: qꝛ modo in sacramento domini cum corpus accipimus quando adhuc inuicē nostras ꝯsciētias non videmus· q̄ tamē carnes assate sunt· quia· s· q̄ carnes aqua coquit dissoluit. Ignis vero sine aqua excoquendo roborat. Carnes vero agni ignis coxit: qꝛ cū vis passionis ad resurrectioneꝫ valentiorem reddidit· atqꝫ ad incorruptionem roborauit. Sꝫ sola redemptoris sacramenta ꝑcepta ad verā solennitatē mentis nō sufficiūt· nisi bona opa iungantͬ. Vn̄ subdit ⁊ azimos panes cū lactucis agrestibus. Panes sine fermento comedit: qui recta opa sine corruptione vane glorie facit· q̄ mādata misericordie exhibet sine admixtiōe peccati· ne ꝑuerse diripiat qd̓ q̄ recte dispēsat. Vn̄ increpādo dicitͬ. Et sacrificate de fermēto laudem. De fermēto eniꝫ laudē immolat: q̄ deo sacrificiū d̓ rapina ꝑat

Cū lactucis ⁊c. Lactuce agrestes valde amare sunt· carnes vero agni cuꝫ lactucis agrestibꝫ sunt edende vt dū corpꝰ redēptoris accipimus ꝓ p̄ctis flēdo affligamur vt amaritudo p̄nie abstergat a mentis stomacho humorē peruerse vite. Vn̄ subditͬ: Nō comedetis ex eo crudum· q· n· c· a· Ipsa verba hystorie hystoricum sensum excludūt. Nūq̄d ī egipto ꝯsueuerūt comedere agnū crudū· vt lex dicat n̄ comedetis ex eo crudū q̄d: ⁊ additͬ nec coctū aq̄. Aqua humanā sapientiā sig̃t. Vn̄ aque furtiue dulciores sunt. Carnes agni crude incōsiderata ⁊ sine reuerentia cognitōis relicta illius diuinitate humanitas. Omne qd̓ subtiliter cogitamꝰ· quasi mente coquimꝰ. Sꝫ agni caro nec cruda edenda est· nec cocta aqua: qꝛ redemptor noster nec purꝰ homo extimandus est: nec ꝑ humanā sapientiā q̄liter deꝰ incarnari potuit cogitandus. Omis enī q̄ puꝝ hoīem credit: carnē agni crudā comedit: quas coquere ꝑ diuinitatis intelligentiaꝫ noluit. Qui incarnatōis mysteria humana sapiētia discutit: carnē agni aq̄ coquit· ⁊ mysteriū dispensatōis ꝑ dissolutā scientiā penetrare appetit. Assas ergo agni carnes comedat: vt dispensari oīa ꝑ sp̄ussancti potentiā sciat.

Caput cū pedibus ⁊c. Greg. Caput xp̄i· deus. Caput ergo agni vorare est diuinitatē illius fide ꝑcipere. Pedes vorare vestigia humanitatis amando ⁊ imitando perquirere. Intestina verborum xp̄i occulta ⁊ mystica mandata· q̄ voramꝰ cū auide sumimꝰ. In vorationis verbo pigricia nostra rep̄henditur: qui verba eiꝰ atqꝫ mysteria nec ꝑ nos ipsos requirimꝰ: ⁊ dicta ab alijs inuiti audimꝰ. Nō remanebit ex eo quicqꝫ· v· m· qꝛ eiꝰ dicta magna sunt discutienda sollicitudine· vt anteqꝫ dies resurrectōis appareat in nocte ꝓsentis vite oīa mandata eiꝰ intelligēdo penetrentͬ. Sꝫ qꝛ h̓ valde difficile est· recte subditur: Si q̄d residuū fuerit ⁊c. Qd̓ ex agno remanet igni cōbu

ſacramentū dominici corporis. ſ huius seculi dum adhuc alterutrū conscientias non videmus. ſ roboratas.
Et edent carnes nocte illa assas
ſ passionis. ſ Sine corruptione vane glorie ſ bona opera. ſ fletu ⁊ penitētia peccatorum.
igni: ⁊ azimos panes cū lactucis
agrestibꝰ. Non comedetis ex eo
ſ purū hominē existimātes. ſ hūana sapiā
crudū quid· nec coctū aqua· sed
ſ spiritus sancti. ſ diuinitatē. ſ vestigius humanitatis. ſ verborū ⁊ mandatorum mysteriis. ſ auide sumentes.
assum tantū igni. Caput cū pedi
bus eius ⁊ intestinis vorabitis:
ſ indiscussum. ſ resurrectionis.
nec remanebit ex eo q̄cq̄ꝫ vsqꝫ ma
ſ ossa· s· de quibus dicitur: os nō cōminuetis ex eo. ſ ossa agni prohibētur frangi· qꝛ nō sunt fracta in cruce ossa dn̄i. ſ qd̓ nō possit intelligi. ſ Spiritui sancto reseruabitis.
ne. Si quid residuuꝫ fuerit igni
combureris. Sic aūt comedetis il
ſ carnis delectationē ſ prius. ſ cingulo cōtinentie. ſ Exempla mortuorū patrū. ſ operibꝰ
lum: Renes vestros accingetis
⁊ calciamenta habebitis in pedibꝰ
ſ post. ſ pastoralem custodiam ſ mandata dei ⁊ mysteria christi. ſ vel baculos.
vestris· tenentes baculum in ma
ſ qꝛ nescitis q̄ꝫ diu liceat. ſ qꝛ ī itinere erāt
nibus: ⁊ comedetis festinantes.
Est enī phase· i· transitus domini.
ſ nota qꝛ nocte percutiuntur primogenita egiptiorum.
Et trāsibo ꝑ terrā egipti nocte illa
percutiamqꝫ omne primogenitum
ſ qui videtur rationalis.
in terra egipti ab homine vsqꝫ ad
ſ Simplicem.
pecus: ⁊ in cunctis dijs egipti faci
am iudicia· ego dominus. Erit aūt
ſ qꝛ sanguinis christi memoria christianos ab exterminatore cōseruat. ſ mentibꝰ vel corpibꝰ
sanguis vobis in signū in edibꝰ
in quibus eritis· ⁊ videbo sangui
nō percutiam.
nem ⁊ transibo vos· nec erit vobis
Eterna.
plaga disperdens: quādo percusse
Ciues huius seculi.
ro terram egipti. Habebitis auteꝫ
hanc diem in monimentum: ⁊ cele
brabitis eam solennem domino in
generatōibꝰ vr̄is cultu sempiterno
Septem diebus azima comedetis
Qui dicitur pascha· reliqui eniꝫ dies dicuntur azimorū. ſ malicie ⁊ nequitie ſ vel fermentū
In die primo nō erit fermentatū
in domibus vestris. Quicunqꝫ co
mederit fermentatū peribit anima
ſ de cetu sanctorum deū videntiū. ſ a principio· s· vite vsqꝫ ad finem.
illa de israel· a die prima vsqꝫ ad
Initium fidei.
diem septimā. Dies prima erit san
Honore passionis ⁊ resurrectionis christi.
cta atqꝫ solennis: ⁊ dies septima
eadem festiuitate venerabilis. Ni
ſ Seruilis.
chil operis facietis in eo· exceptis

Tenentes ba· ⁊c. Greg. Baculꝰ pastoralis custodia· ⁊ notādum qd̓ priꝰ ꝓcipiuntͬ renes accīgere· post baculos tenere. qꝛ illi debent pastoralē curā suscipe: q̄ iā in corꝑe suo sciunt fluxa luxurie domare· vt cū alijs fortia ꝓdicant: mollibꝫ desiderijs nō succūbant· ⁊ comedetis festinanter· mandata· s· dei mysteria redemptoris· gaudia patrie celestis cū festinatione cognoscite: ⁊ ꝓcepta vite implete: qꝛ hodie bene licet agere scimus. vtrum cras liceat ignoramꝰ. festinanter ḡ pascha comedite· i· ad solennitatē patrie celestis anhelate. Nemo in huiꝰ vite itinere torpeat· ne in patria locū perdat

Phase. Hebreū· pascha grecū· i· transitus· qꝛ a filijs israel ex egipto migrantibꝫ: primū celebratum est· nobis quoqꝫ migrandum est de transitorijs ad eterna· de terrenis ad celestia.

In cunctis diis ⁊c. Ferunt hebrei qꝛ oīa ydola egipti cōfracta sunt nocte illa ⁊ templa· vel motu terre· vel fluminis nili inundatione.

Allegorice vero nobis egredientibꝫ ex egipto erroruꝫ ydola corruunt· et omis peruersoꝝ dogmatū cultura quatitur.

Habebitis aūt· d· h· Aug. Et facietis diē hanc in ꝓgenies vestras legittimū eternum vel eternalem· qd̓ grece dicitur eomon. Non sic accipiendum est tanq̄ꝫ possit istorum ꝓsentium dies vllus esse eternus· sed illud eternum est· qd̓ iste significat dies· velut cū dicimus deū eternū· non istas duas sillabas eternas dicimꝰ· h̓ qd̓ sig̃t. q̄ꝫq̄ꝫ diligēter scrutandū sit quō scriptura soleat appellare eternū· ne forte ita dixerit solēnitͬ eternū qd̓ nefas habeāt ꝓtermittere· aut sponte mutare. Aliud est enī qd̓ precipitur quousqꝫ fiat: sicut preceptū est· vt septies muros hiericho circūiret arca. Aliud cū ꝓcipitͬ sic obseruari aliq̄d· vt nullꝰ terminꝰ prefiniatͬ. Aut ergo sic appellauit eternū· qd̓ nō sponte audeāt ꝓtermittere. Aut n̄ signa reꝝ: h̓ res q̄ significantͬ.

Septē diebus ⁊c. Septenarius pro vniuersitate ponitur· qꝛ vniuersum tempus per septem dies voluitur· septem diebꝫ azima comedenda sunt

id est. omni tempore p̄sentis vite: simplicitas seruanda. malicia cauenda.

Primo mense. ꝛc. Rab. Vespera q̄rtidecimi diei primi mēsis in quo pascha celebratur. ꝛ agni immolatio perficitur: depositionem veteris hominis significat. ꝛ initiū noui. qḋ in baptismo christi mortem figurante inchoatur. Unde quicūqꝫ baptizati sumus in christo ihesu. in morte ipsius baptizati sum⁹ ꝛc. A vespera ergo q̄rtidecimi diei primi mēsis vsqꝫ ad vesperā vicesimiprimi integram scilicet septimanā azima iubemur comedere: q₂ a pceptione baptismi vsqꝫ ad finem vite simpliciter ꝛ sine dolo debemus viuere. Unde petrus. Deponentes omnem maliciaꝫ ꝛ omnem dolum ꝛ simulationem sicut modo geniti infantes ꝛc.

Seniores. Nota q₂ nō pueris non iuuenibus mandata dei primo cōmunicat: sed senioribus. q₂ in senib⁹ est sapientia ꝛ in mlᵗo tempore prudentia.

Fasciculūqꝫ hysopi ꝛc. Strab. Hysopus herba est humilis. nascens in petris. purgans pectus ꝛ pulmonem. Et significat veram humilitatē. cuius exemplū christ⁹ nobis in semet ip̄o p̄buit. Fasciculū ḡ hysopi sāguine tingimus: quando memores humilitatis christi: eum imitari studemus.

Tingite sāguine. ꝛc. Aug. Querit quē sanguineꝫ dicat iuxta hostiū. cū illi⁹ sāguinē velit itelligi. cuius imolatōe pascha fit. an p̄cipit eo modo cōsequēter fieri. q̄uis hoc taceerit: vt idem agnus iuxta hostium occidatur an qḋ est credibilius. ideo dixit ex sanguine qui est iuxta hostiū: q₂ ille q̄ liniturus est. vas ipsuꝫ in quo sanguinē excipit: iuxta hostiū positurus est. vt ad manum habeat dum tingit.

Et non sinet ꝛc. Strab. Utrū percussor. bonus angelus: an mal⁹ fuerit: nō necesse est inquiri. quicūqꝫ em̄ fuit precepto dn̄i obediuit. Sciendū tn̄ q₂ tales pestes. mali angeli facere solent: p̄missione dei.

s. s. studiis sanctarū scripturaꝝ ꝛ bonoꝝ opeꝝ que parant refectionē eternam. | pascha.
his que ad vescendum pertinēt:
Sinceritatis ꝛ veritatis.
et obseruabitis azima. In eadem
Ad terrā viuentiū. | exercitatos bonis opib⁹
em̄ ipsa die educam exercitū vr̄m
de mundo.
de terra egipti. ꝛ custodietis diem
vel generatōes. | vestras.
istum in generationib⁹ vestris ritu
q₂ eternā requiē significat. | quando christus cū discipulis cenauit corpus ꝛ sanguinem de
perpetuo. Primo mense q̄rtadecima mensis ad vesperam comedetis azima vsqꝫ ad diem vicesimam primam eiusdem mensis ad vesperam.
dit. | vel vesperum.
tota presenti vita. | corruptio peccati.
Septē diebus fermentatū nō inueniatur in domibus vestris
dolo: errore doctrine. | ineternum.
Qui comederit fermētatū. pibit
sanctorꝫ. | qui extra ecclesiā nutriti ꝛ in ipsa postea sunt recepti.
anima eius de cętu israel tam de
qui intra ecclesiā nutriti | ecclesie que a deo cōpluitur ꝛ colitur: vt fructificet.
aduenis q̄ꝫ de indigenis terrę:
Omne fermentatū non comedetis
Ecclesiis vel diuersis ordinib⁹
In cunctis habitaculis vr̄is edetis azima. Uocauit auteꝫ moyses omēs seniores filioꝝ israel. ꝛ dixit ad eos: Ite tollentes animal per
Ecclesias vel diuersos gradus.
familias vestras immolate phase.
fidei. s. que comparatur grano sinapis. que humili deuotione suscepta om̄s anime affectus purgat
Fasciculūqꝫ hysopi tingite sanguine qui est in limine. ꝛ aspergite ex eo superliminare ꝛ vtrunqꝫ postē.
q₂ sanguis iste est nobis ianua vite. | Intentionē mentis vel frontē corporis. | vt supra.
Hoc postea obseruatū est. tūc em̄ nō poterant: q₂ in transitu erant. | iuxta vel intra claustra mentis debemus cōuersari dū pascha celebram⁹: ne foras sicut dina vagemur. ꝛ cū dyabolo fornicemur.
Nullus vestrū egrediatur hostium domus suę vsqꝫ mane. Transibit em̄ domin⁹ percutiēs egiptios
diem iudicii. | fidem passionis christi ꝛ munitionem.
Cunqꝫ viderit sanguinem in superliminari ꝛ in vtroqꝫ poste transcendet hostiuꝫ domus: ꝛ nō sinet percussorē ingredi domos vestras. et lędere.
mentis ꝛ corpis. vnde signatum est super nos lu. vul. tui domine. | Mentes vel corpora.
Custodi verbum istud legitimum tibi ꝛ filijs tuis vsqꝫ in eternum. Cunqꝫ introieritis terrā quā dn̄s deus datur⁹ est vobis vt pollicitus est. obseruabitis cerimonias istas. Et cum dixerint vobis filij vestri. que est ista religio? dicetis eis: Uictima transitus domini est quando transiuit super domos filiorum israel in egipto percutiēs egiptios. ꝛ domos nostras liberās
mundo. | corporaliter vel spiritualiter. | ab exterminatore vel a seruitute egipti.
humiliatus | gratias agens
Incuruatusqꝫ populus adorauit
A seruitute.
Et egressi filij israel fecerūt sicut dominus pręceperat moysi ꝛ aaron.
Factum est autē in noctis medio. percussit dominus omne primogenitum in terra ęgipti a primogenito pharaonis qui sedebat in solio eius vsqꝫ ad primogenitum captiuę quę erat in carcere: ꝛ omne primogenitum iumentorum. Surrexitqꝫ pharao nocte ꝛ omnes serui eius cunctaqꝫ ęgiptus: ortusqꝫ est clamor magnus in ęgipto. Neqꝫ em̄ erat domus in qua non iaceret mortuus. Uocatisqꝫ pharao moyse ꝛ aaron nocte. ait: Surgite egredimini a populo meo ꝛ vos ꝛ filij israel: Ite ꝛ immolate domio sicut dicitis: Oues vestras ꝛ armenta assumite vt petieratis: ꝛ abeuntes
Ergastulo. | gratias agite.
benedicite michi. Urgebantqꝫ ęgiptij populum de terra exire velociter dicentes: omnes moriemur.
Expurgate vetus fermentū. u. s. n. c. ꝛc.
Tulit igitur populus consparsam farinam anteq̄ꝫ fermentaretur. et ligans in palleis posuit sup humeros suos. Feceruntqꝫ filij israel
ne diffueret. | operum ornamentis. vel fidei munimentis. | in exercitatione operum

Decimū preceptuꝫ est: Nō cōcupisces reꝫ pximi tui ꝛc. Huic p̄ria est. x. plaga. Mors primogenitoꝝ. Alio p̄cepto furtū phibet. q̄ ꝛ rapina damnat. Peius em̄ est eripe violenter. q̄ꝫ latenter. Auferre ergo volēs apte vel occulte preceptū suum habet: cōcupiscere aūt rem pximi. etiā si iusta successione queras: nō licet. Qui em̄ volunt res alienas tanq̄ꝫ iuste possidere: heredes querunt morientibus esse Cū laudas reꝫ relictā quasi iure possidentem de⁹ damnat iniuste cupientē. Qui em̄ queris ab aliquo heres fieri: nō vis vt habeat heredes. In quibus nichil carius primogenitis ē Iure ergo in primogenitis tuis puniris: qui cupiendo res alienas quasi iuris vmbrā pquiris. ꝛ que meliora sunt cordis primogenita perdis. Primogenita quidē fides ē. Nemo enim bona facit in quo fides non precessit. Omnia opera bona sunt filij spirituales sed inter hos primogenita fides. Quisquis ergo rem occulte cupis alienam. interius fidē perdis. Seruis enim non charitate: sꝫ fraude velut amans eum quem mori desideras vt succedas.

Neqꝫ enim erat domus ꝛc. Au. Cū primogeniti tantū morerentur: quomō nulla erat domus in qua nō esset mortuus? An et h̄ diuinitus fuerat pcuratum. vt in omnibus domib⁹ essent primogeniti: in quib⁹ pcuterentur ęgiptij etiā q̄ habitabant in terra iessen. Dominū quippe erāt h̄. vl' animaliū non terre. i. homines ꝛ animalia primogenita moriebantur: occulto ꝛ angelico pcussu. non aliquid in terra vel in cęlo factum erat. sicut rana vel locusta vel tenebrę. A talib⁹ enim plagis cum terra iessen fuisset aliena perueniebat beneficium ad ęgiptios: qui in ea cum hebręis morabantur. hac vero omnes percussi sunt.

Consparsam farinam ꝛc. Aug. Sine fermento proficiscuntur filij israel de ęgipto. vt exeuntes de hoc sęculo abijciamus fermentum malicię ꝛ

nequitie ⁊ epulemur in azimis sinceritatis ⁊ veritatis.

Et petierunt ⁊c. Au. Hoc iā factū fuerat ante mortes primogenitorū. Sed nunc ꝑ recapitulationē repetitur. nō narratū est quando factum est. Modo eī quomō posset fieri· vt in tanto luctu ista accōmodarent̄· nisi forte q̄s dicat etiā ista plaga n̄ fuisse ꝑcussos egiptios· q̄ cū hebreis habitabāt.

Uasa aurea ⁊c. Hec doctrinas significant· q̄ ex ipsa cōsuetudine gentium nō inutili studio discuntur· vel animas preciosas ex gentib⁹ tanq̄ʒ vasa aurea ⁊ argentea cū vestib⁹ ·i· corpib⁹: que se adiungunt populo dei· vt semel de hoc seculo tanq̄ʒ de egipto liberentur.

Profecti sunt ⁊c. Orig· Qui de egipto parat proficisci· qui curat obscuros mūdi act⁹ ⁊ errorū tenebras relinquere: Primo ei ex ramasse proficiscendū est q̄ interp̄tatur cōmotio tinee. Si vis venire ī hoc· vt de⁹ sit tibi dux ⁊ precedat in columna nubis: ⁊ sequat̄ petra· q̄ escam spiritualē ⁊ potum tribuat: exi de ramasse: ne thesaurizes vbi tinea exterminat ⁊ fures ef· ⁊· f· Quasi si vis ꝑfectus esse vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ da paupib⁹· ⁊ habebis thesaurum in celo· ⁊ veni sequere me· hoc est proficisci de ramasse· ⁊ sequi christum.

De ramasse· i· s· ⁊c. Orige· Uideamus quis sit castrorū locus ad quē venitur de ramasse· venerūt ī sochot qd̄ interp̄tatur tabernacula. Cū ergo relinquens egiptum discusseris tineas totius corruptele ⁊ viciorū incitamenta reieceris: habitabis in tabernaculis· quib⁹ ·s· nolum⁹ exspoliari: sed superuestiri. Habitatio aūt tabernaculorū expeditū indicat esse eū q̄ festinat ad deū. Sʒ nec in h̄ standū est· mouenda sunt etiā castra de sochot· ⁊ festinandū est in othon qd̄ interp̄tatur signa eis· q̄ hic· s· audies q̄ de⁹ antecedebat eos ꝑ diē in colūna nubis: ⁊ ꝑ noctē in colūna ignis· nō h̄ in ramasse· nec ī sochot· q̄ secunda sunt castra. Tercia sunt in quib⁹ fiunt signa diuina· hoc erat triduū ad qd̄ festinabat moyses ⁊ aaron· ⁊ contradicebat pharao: dicens: Nō eatis longius. Nolebat ad locū signorū peruenire filios israel· vt possent tercij diei frui mysterijs. Unde resuscitabit nos deus post biduum· ⁊ in die tercia resurgemus· ⁊ viuemus in conspectu eius· prima dies nobis xp̄i passio. Secunda qua in infernum descendit. Tercia qua resurrexit. Ideo in tercia die antecedebat eos per diem in columna nubis· per noctem vero in columna ignis. Necessariū est ergo vt qui baptizantur in xp̄o· in morte ipsius baptizentur· ⁊ cū ipso sepeliantur· ⁊ die tercia resurgant· quos scilicet secū suscitauit· ⁊ fecit considere in celestibus.

Sexcenta fere milia ⁊c. Augu· Querit̄ vtrū ad tantum numerū peruenerunt hebrei: ꝑ eos annos in egipto: quos ostendere consideratus in scripturis numerus potest· qui quot fuerint nō parua questio est. Dicit eī de⁹ abrae anteq̄ʒ nō solū ysaac sed ⁊ hysmael natus esset. Peregrinū erit semē tuum in terra nō sua· ⁊ in seruitutem redigent eos: ⁊ nocebunt illis quadringentis annis. Si ergo quadringentos annos intelligamus eos fuisse cū egiptijs· nō paruū spaciū fuit· quo ita populus multiplicaret̄. sed tot annos nō fuisse scriptura aperte testat̄. Quidā eī putant quadringentos triginta annos accipi debere: ex quo iacob intrauit in egiptum: vsq̄ʒ quo moyses populum liberauit· q̄ in exodo scriptum est: Incolatus filiorū israel quē incoluerunt in terra egipti ⁊ in terra chanaan ipsi ⁊ patres eorū· anni quadringenti triginta. Seruitutis aūt eorū esse quadringentos annos· q̄ in genesi scriptū est: In seruitutē redigent eos: ⁊ nocebūt illis quadringētis annis. Sʒ quia seruitutis anni computantur post mortē ioseph. Illo eī viuo nō seruierūt. Nō possūt quadringenti triginta anni in egipto computari. Ingressus est eī iacob anno filij sui tricesimo nono: q̄ triginta annorū erat ioseph cū apparuit in cōspectu pharaōis ⁊ regnare cepit sb̄ illo. Transactis autē septē annis vbertatis· secūdo āno famis venit iacob ī egiptum cū filijs suis· tricesimū nonū annū agēte ioseph· qui impletis vite sue centū ⁊ decem annis mortu⁹ est. Uixit aūt post aduentum patris ·lxxi· quos si retraxeris a quadringentis triginta: remanebūt seruitutis anni nō quadringēti· s̄ trecēti quinquagintanouē. Si autem cōputauerimus ex quo ioseph sub pharaone regnare cepit· vt q̄dam modo dicat̄ israel intrasse in egiptū· cū ibi filius su⁹ sublimat⁹ est· sic etiā trecēti quinquaginta erūt· quos ticonius vult accipi quadringentos· vt a toto pars intelligat̄ ·i· a centenario quinquagenarius. Et probat hac loquendi regula: solere vti scripturā. Si vero qd̄ ꝓbabilius est dicamus israel intrasse in egiptum· quādo illic ioseph vendit⁹ esse cepit detrahimus adhuc annos tredecim· vt trecētos trigintaseptem annos ꝓ quadringentis accipiamus. Sed cū scriptura dicat caath filium leui auum moysi: cū auo suo iacob intrasse in egiptum: ⁊ dicat eū vixisse annis centū triginta· filiū vero eius patrem moysi amram centum triginta septē. Moysen vero octoginta annorū fuisse dum de egipto populū liberauit· Etiā si genuisset caath patrem moysi quo anno mortuus est: Ille quoq̄ʒ vltimo vite sue anno genuisset moysen· cōputati anni centū triginta· ⁊ centū triginta septem· ⁊ octoginta· trecentos quadragintaseptem annos faciūt· nō quadrīgentos triginta. Et si quis dicat extremo anno vite ioseph natū fuisse caath filiū leui· lxx· fere anni possunt accedere illi summe· q̄ ·lxx· vnū annū vixit ioseph in egipto post ingressum patris sui. Sunt etiā sic septuaginta anni vite ioseph ab ingressu iacob in egiptū vsq̄ʒ ad natiuitatē caath· si tūc natus asseratur· ⁊ centum triginta anni ipsi⁹ caath: ⁊ centū trigintaseptē filij eius amram patris moysi· ⁊ octoginta ipsius moysi quadringentos decē ⁊ septē annos faciunt nō quadringentos triginta. Uera ergo videt̄ computatio eusebij in cronica hystoria· ab illa eī promissione computat quadringentos ⁊ triginta annos· qua vocauit deus abraam: vt exiret de terra sua in terrā chanaan: q̄ ⁊ apostolus cū fidem abrae cōmendaret: in ea ꝑmissione qua promisit ei deus q̄ benedicerent̄ in eo oīs tribus terre. Hoc aūt dico inquit· q̄ testamentū confirmatū a deo· que post quadringentos ⁊ triginta annos facta est lex nō irritum facit. In exodo quoq̄ʒ satis hoc significat̄. Nō eī dixit incolat⁹ filiorum israel quē incoluerunt in terra egipti anni quadringenti triginta· sed aperte dixit quē incoluerunt in terra egipti· ⁊ in terra chanaan· ipsi ⁊ patres

sicut preceperat eis moyses. Et petierunt ab egiptijs vasa aurea ⁊ argentea· vestemq̄ʒ plurimā. Dedit aūt dominus gratiam populo coram egiptijs vt cōmodarent eis: et spoliauerunt egiptios. Profectiq̄ʒ filij israel d̄ ramasse in sochot sexcenta fere milia peditum virorum absq̄ʒ puulis ⁊ mulieribus. Sʒ ⁊ vulg⁹ promiscuū ⁊ innumerabile ascendit cum eis: Oues ⁊ armenta ⁊ animātia diuersi generis multa nimis. Coxeruntq̄ʒ farinam quā dudum conspersam de egipto tulerant: ⁊ fecerūt subcinericeos panes azimos. Neq̄ʒ enim poterant fermentari cogentibus exire egiptijs· ⁊ nullā facere sinētib⁹ morā nec pulmenti quicq̄ʒ occurrerat p̄parare. Habitatio autem filiorum israel qua manserant in egipto fuit quadringentorum triginta annorū. Quibus expletis eadem die egressus est oīs exercitus domini de terra egipti. Nox ista est obseruabilis domini: quando eduxit eos de terra egipti. Hāc obseruare debēt omnes filij israel in generationib⁹ suis. Dixitq̄ʒ dominus ad moysen ⁊ aaron: Hec ē religio phase: Omnis alienigena n̄ comedet ex eo. Omnis autem seru⁹ emptitius circūcidet̄ ⁊ sic comedet. Aduena ⁊ mercennarius nō edent ex eo. In vna domo comedetis· nec efferetis de

Interlinear glosses:
- ſ In auro ⁊ argento ⁊ vestibus egiptiorū significantur quedā doctrine que ex ipsa consuetudine gentiū: vtiliter inquirūtur· vel anime preciose cū corpibus suis que de gentib⁹ pp̄lo dei adiungunt̄.
- ſ de boida vt aiūt ſ cōmotio tinee ſ taberna cula. ſ perfecti in operibus bonis.
- ſ q̄ gloria perfectorū est principiū ſ pugnatorum. ſ Infirma nō sunt digna numero· quia nec apta bello.
- ſ multiplicati sunt super numerum· quia multi vocati pauci vero electi.
- ſ Innocentes. ſ q̄ si pugnare nō possunt pugnantibus tamē auxilio sunt.
- ſ Igne spiritussancti astringentes.
- ſ vt essent noua cōspersio ⁊ azimi. ſ mūdo.
- ſ In humilitate.
- ſ Ipse mundus compellit ad deū ⁊ sathanas sathanam expellit· ne corrūpamur fermēto peccati.
- ſ vrgent egiptii ne euāgelii sapore austeritatē legis· vel mundani dogmatis condiamus.
- ſ ex quo abraam exiuit de terra sua vt habitaret in terra chanaan vsq̄ʒ ad exitū de egipto. quando facta est lex in monte syna.
- ſ gentilis iudeus vel ab ecclesia excōmunicat⁹ nō debet cōmunicare sacramētis dominici corpis ⁊ sanguine christi. ſ Qui ante seruiuit ydolis· sed redemptus est ſ ab originalibus peccatis i baptismo. ſ corpus christi ſ exutus veterē hominem ⁊ indutus nouum. ſ Qui nuper venit ad fidem· nec adhuc firm⁹ est. ſ qui pro lucris temporalibus christo seruit.
- ſ Ecclesia catholica· nō in conuenticulis hereticorum. ſ vel comedetur. ſ q̄ nec iudei nec pagani nec heretici nec omino qui extra ecclesiā sūt ad hanc cōmunionē admittuntur.

tor. Patet ergo etiā computandū esse tempus patriarcharū abraam ysaac ⁊ iacob. ex q̄ peregrinari cepit abraam in terra chanaan. id est. ab illa promissione in qua fidē ei⁹ laudat apl's. vsq₃ quo ingressus est israel in egiptum. toto enī illo tempore pegrinati sunt patres in terra chanaan ⁊ postea semen israel in egipto: ⁊ sic cōpleti sūt quadringenti triginta anni a promissione vsq₃ ad exitum israel de egipto. quando facta est lex in monte syna. que non facit irritum testamentum dei. Septuagesimo quinto anno vite sue abraam secundum scripturam ingressus est in terrā chanaā ⁊ genuit ysaac cū esset annoꝝ centū. Fiunt ergo anni. xxv. a ꝓmissione vsq₃ ad natū ysaac. his addunt' oēs anni vite eius. i. centū octoginta. ⁊ fiūt ducēti quinq₃. Tūc erat iacob annoꝝ centum viginti. Nati sunt enim sexagenario patre gemini ipe ⁊ esau. Post decem vero annos intrauit iacob in egiptū cum esset annorū₃ centum triginta. Joseph aūt triginta nouē. fiūt ergo anni a ꝓmissione vsq₃ ad ingressum iacob in egiptum ducenti. xv. Joseph autē postea vixit. lxxi. Omnes aūt ei⁹ anni centū ⁊ decem. Cū ergo ad ducētos ⁊ quindecim annos accesserit septuaginta vnus: fiunt anni ducēti octogita sex. Restāt ergo. cxliiij. vel quinq₃ quib⁹ seruiuit israel in egipto post mortem ioseph. His annis q̄tū multiplicari potuerint si fecunditas hominū₃ consideret': adiuuante deo: qui eos multiplicari voluit: reperit' nō esse mirū q̄ in sexcētis milib⁹ peditum de egipto egressi sunt. Qđ ꝟ dixit de⁹ abrae in seruitutē redigēt eos. ⁊ nocebūt q̄dringentis annis nō intelligendū est. q̄ in illa seruitute dura q̄dringentos annos seruierūt: ꝟ q₂ scriptū est i ysaac vocabit' tibi semē. Ab anno natiuitatis ysaac: vsq₃ ad annū egressionis: computant' anni quadringēti quinq₃. Cū ergo de quadringētis triginta detraxeris vigintiquinq₃ q̄ sunt a ꝓmissione vsq₃ ad natū ysaac non mirū est si quadringentos ⁊ quinq₃ annos summa solida q̄dringentos dixit scriptura: q̄ tpa ita sol₃ cōputare. ut qđ de sūma ꝑfectōis numerū paululum excrescit aut infra est. non computet'. Nō ꝟ qđ ait in s̄uitutem redigent eos. ⁊ nocebunt illis ad quadringentos annos referendū est. tanq̄₃ ꝑ tot annos seruierint. Sed referendi sunt quadringenti anni ad id qđ dictum est. Peregrinū₃ erit semen tuum in terra non propria. q₂ vel in terra chanaan. vel in egipto peregrinum fuit semen anteq̄₃ promissam hereditatē₃ suscipereut egressi de egipto. vt yperbaton hic itelligatur: ⁊ sit verborum ordo. sciens quia peregrinum erit semen tuum in terra non propria quadringētis annis. Illud autem interpositum in seruitutē redigent eos ⁊ nocebunt illis. ad quadringētos annos n̄ pertineat. In extrema ei ꝑte annorū sūme hui⁹. i. post mortem ioseph: dura s̄uitute oppressi sunt.

† .i. extra catholicā ecclesiam. ne impiis ⁊ peccatoribus cōmunicent. q₂ catholica ecclesia priuant.
† diuinitatē. s. ꝓpter humanitatē nō minuetis
carnibus eius † foras. † nec os ei⁹
catholica ecclesia
confringetis. omis cetus filiorum
† nō aliorum. † Infidelis ⁊ peregrin⁹ a cultu christianoꝝ. † gentiliū vel iudeorū.
† israel faciet illud. † Qđ si quis † peregrinorum in vestraz voluerit trā
† cultū religionis † celeberrimū transitū de mundo ad deum.
sire † coloniā. ⁊ † facere phase domi
† vt deponat veterem ho̅iem cum actibus suis † fortis enī est ⁊ vir qui potest circūcidi sup̄fluitate originalis ⁊ actualis corruptionis.
ni † circumcidet' prius om̄e † masculinum eius. ⁊ † tunc † rite celebrabit
† nō ante. qui enī manducat ⁊ bibit indigne. iudicium sibi. m. ⁊. b. † social⁹ cōuiuiis celestib⁹
† nutritus in ecclesia. nobilitate catholica. † q₂ nulla pars immūdicie cū mūdicia que oia mundat.
eritq₃ sicut † indigena terre † Si q̄s
autem non circumcisus fuerit. nō
q₂ nō acceptor personaꝝ de⁹. nec est distinctio iudei ⁊ greci.
vescetur ex eo. Eadem lex erit indi
qui recept⁹ est in ecclesie colonia.
gene ⁊ colono qui pegrinat' apud vos. Feceruntq₃ oms filij israel sicut preceperat dominus moysi et aaron: ⁊ in eadem die eduxit dominus filios israel de terra egipti per
diuersos ordines. sexus. professiones.
turmas suas.

C. XIII

Locutusq₃ est dominus ad moysen di
dedica. operis
cens: Sanctifica michi omne pri
boni pncipiū. † corpis vel mētis. dat enī de⁹ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volūtate.
mogenitum qđ aperit † vuluam in
† deū videntib⁹. † rationalibus ⁊ doctis.
filijs † israel tam de † hominibus q̄₃
† irrationabilib⁹ indoctis. † q₂ initiū boni oīs a deo. cui⁹ misericordia preuenit ⁊ sequitur
de † iumentis. † Mea sunt enī oia.
† memoriter tenete q̄ta fecit vobis dominus.
Et ait moyses ad populum: † Me
† vnice. qua vera lux mūdo effulsit † liberi
mentote † diei huius in qua † egressi
† de tenebris hui⁹ mundi. † de familia dyaboli. † dyabolice.
estis de † egipto ⁊ † de domo † serui
† In filio qui est virtus ⁊ sapientia patris. † Inuincibili.
tutis. quoniā in † manu † forti edu
† Seruos. † qui potest. † horrendo.
xit † vos † dominus de loco † isto. vt
† in malicia ⁊ nequitia. † s₃ celi ⁊ verbū dei
non comedatis † fermētatū † panem
vt nouos cibos edatis
Hodie egrediemini mense noua
rum frugū₃. Cumq₃ introduxerit te
quā ante tenebāt gentes viciorum.
dominus in terrā chananei ⁊ ethei
† firmiter promisit ne quis dubitaret.
⁊ āmorrei ⁊ euei ⁊ iebusei. quā † iu
† carne vel fide.
rauit † patribus tuis. vt daret tibi
† presentē ecclesiā vel futurā patriā. † paruulorum doctrina. † dulcedine celica. vnde butirum ⁊ mel comedet.
† terram fluentem † lacte ⁊ † melle:
† Spiritualiter. q₂ nō ꝓdest extra celebrare. nisi vera celebritas agatur in mente † nō aliū.
† celebrabitis hunc † morē₃ sacroꝝ
† notabili mystico. † toto tempore vite p̄sentis. † sinceritatis ⁊ veritatis. † finito labore operandi.
† mense isto. † Septem diebus vesceris † azimis: ⁊ in die † septima erit
† vera requies animarum.
† solennitas domini. Azima comedetis septem diebus. Nō † appare
† Et si sit. nō regnet peccatū in corpe mortali. † modicū fermentū totā massam corrumpit:
bit apud te aliquid † fermentatum
terminis ecclesie
nec in cunctis finibus tuis. Narrabisq₃ † filio tuo in die illo dicens
† discipulo, cuilibet minori.
notabile insigne.
Hoc est qđ fecit michi dominus quando egressus sum de egipto. et
† fidei professionis. † opere. magis fortasse sensus est q̄₃ locutio.
erit quasi † signum in † manu tua. ⁊
† Intentionis tue. q₂ si oculus tuus fuerit simplex. totū corpus tuum lucidū erit. Reuela oculos meos. ⁊ considerabo mirabilia de lege tua.
cordis ne obliuiscaris.
quasi monimentū ante † oculos tu
† meditationes legis. Sed i lege domini voluntas eius. ⁊ in lege eius meditabit' die ac nocte † cordis vel corporis.
os: ⁊ vt † lex domini semꝑ sit in † ore tuo. In manu enim forti eduxit te
† diligenter. † prescriptum: ne te excuses cui religio prescripta est.
dn̄s de egipto. † Custodies † huius
a deo.
cemodi cultum statuto tempore a
† donec corruptibile hoc induet incorruptionē ⁊ peruenias ad angelorum societatem: † exponit quomodo sacrificet primogenita.
† diebus in dies. † Cumq₃ introduxerit te dominus in terrā chananei
† quorū meritis introduceris
sicut iurauit tibi ⁊ † patribus tuis. ⁊
† gratis. † ad hominem.
† dederit eam tibi: † separabis om̄e qđ aperit vuluā dn̄o: ⁊ qđ primitiuum est in pecoribus tuis. Quicquid habueris masculini sexus cō
virilis ⁊ ꝑfecti operis. nō feminini. quē diligit pharao ⁊ nutrit.
† nō tibi: feminea enī ⁊ mollia deputanda sūt nobis. nō deo. † primordia immūde vite.
secrabis † domino: † primogeni
† innocentia sequētis vite
tum asini mutabis † oue: quod si

Necos eius ꝛc. Os xp̄i i cruce n̄ est cōfractū. q₂ videntes eū iā mortuū nō fregerūt ei⁹ crura. vel robur diuinitatis i carne ꝑ blasphemiā nō corrumpit'. quia non est purus homo sed verus deus.

Sanctifica. Quia occidi omnia primogenita egiptiorum in liberatione vestra.

Et erit quasi ꝛc. Aug. Quid est q̄ ait cū de pascha precipet. Erit tibi in signum super manū tuā? An intelligi voluit sup opa tua. id est. qđ preferre debeas operibus tuis pertinet enim pascha propter occisionē ouis ad fidem christi ⁊ sanguinem quo redempti sumus. Hec autem fides operib⁹ ꝓponēda est. vt sit quodammō super manū cōtra illos qui in opib⁹ legis gloriantur. Vn̄ apostolus sic fidē opib⁹ anteponit. vt ex illa pendeāt opa bona. ⁊ ꝯueniant. n̄ ipsa meritis opeꝝ bonoꝝ retribuat'. Illa enī ad grām ꝑtinet. Si aūt gratia. iā n̄ ex opib⁹. Alioq̄n grā iā n̄ est grā.

Primogenitū asini ꝛc. Greg. Asin⁹ immundiciā. ouis innocentiā

significat. Asini ergo primogenitũ oue mutare est immunde vite primordia innocentie simplicitate cõuertere· vt postq̃ peccator illa egit: q̃ vt immũda dñs respuit· ea iã agendo proferat: q̃ dei sacrificio imponat. Oĩs em̃ in peccato nati sumus: et ex carnis delectatione concepti culpã originalem nobis contraximus. Vñ etiã voluntate nostra peccatis implicamur: Sed et q̃ post maliciam carnis ad innocentiã conuertit cordis: primogenitũ asini mutat oue: maliciã· s· prioris vite. Qui em̃ qualis prius fuit desinit esse: et apprehensa carnis mundicia innocentiã custodit· i· oblationẽ dei primogenitum asini oue mutauit

Et quasi appẽsũ. Hoc male intelligentes iudei pictacia vel philacteria capitib[us] circumligabant in quib[us] decẽ verba scripta ante oculos habebãt.

Cũ emisisset ꝛc. Greg· mor· Sepe cõuersi in ipso aditu sue cõuersionis tranquillitatẽ carnis· dona prophetie· p̃dicamenta doctrine: signorũ miracula vel gratiam curationũ accipiũt. Postea duris tentationũ probationib[us] fatigant̃· a quibus liberos se esse credebant. q[uia] si in principio tentationũ amaritudo pulsarẽ: facile ad vicia redirent · a quib[us] non longe recesserunt. De egipto ergo exeuntib[us] e vicino bella subtrahunt̃: q[uia] relinquẽtibus seculũ quedã pri[us] tranquillitas ostendit̃ ne in ipsa teneritudĩe et inchoatõe turbati· ad h̃ q̃d reliquerãt redeãt. Prius ergo suauitatem securitatis sentiũt prius pacis quiete nutriunt̃. Post cognitã vero dulcedinẽ tanto tolerabilius tentationũ certamina sustinẽt: q̃to in deo alti[us] cognouerũt q̃ ament.

Nõ eos duxit ꝛc. Aug· Hic ostenditur omia fieri debere q̃ cõsilio recte fieri possunt ad euitanda ea q̃ aduersa sunt· etiã cũ de[us] aptissime adiutor est.

Et armati ascenderunt ꝛc. Hiero[nymus].

† · s precio emendate vite. ¦ s · i· si ita infirmus es vt ad verã innocentiã nõ possis peruenire cõfitere saltem et damna peccatũ tuum.

† redemeris interficies. Oĩme autẽ primogenitũ hominis de filijs tuis

† s Secundũ illud· interroga patres tuos et dicẽt tibi ꝛc· Et spiritualiũ et carnaliũ patrũ est legẽ scire· et fidem docere.

precio redimes. Tuncq̃ † interrogauerit te filius tuus † cras dicẽs: q̃d

† s In futuro cõsueta locutio.

est hoc? Respõdebis ei: In manu forti eduxit nos dominus de terra egipti: de domo seruitutis. Nã cũ

s sponte vel a dño.

induratus esset pharao· et nollet nos dimittere: occidit dominus omne

s vt sup.

primogenitum in terra egipti· a primogenito hominis vsq̃ ad primo

s qui doctus putatur.

† s Stultorũ. ¦ s memor beneficii s vel ĩmolabo

genitũ † iumentorũ. Idcirco ¦ ĩmolo

s primordia boni operis et cogitationis.

domino omne q̃d apit vuluam masculini sexus: et oĩa primogenita

† s operũ vel cogitationũ ¦ s corrigẽdo in meli[us] mutando. † s vel em̃.

† filiorũ meorũ ¦ redimo. Erit † igitur

s Memoria beneficii s Operatione.

quasi signum in manu tua· et quasi

¦ s Memoriã eternã

appensum quid ob recordationẽ

s cordis quib[us] videntur miracula legis.

ante oculos tuos: eo q[uod] in manu forti eduxit vos domin[us] de egipto

Igit̃ cũ emisisset pharao populũ·

† s adhuc rudes inchoantes ¦ s ad terrã p̃missionis.

nõ † eos ¦ duxit deus per viã terre philistijm q̃ vicina est· reputãs ne

s Egressum de egipto.

forte peniteret eũ si vidisset aduer

s viciorũ demonũ.

sum se bella consurgere: et reuerte

Aquila qui nõ contentiosus vt putant: sed studiosus verbũ interp̃tatur ad verbũ. Vbi· lxx· posuerũt quinta aũt generatõe ascenderũt filij israel de terra egipti· trãstulit: Et armati ascenderũt filij israel de terra egipti. licet p̃ eo q[uod] nos armati diximus: secundũ greci sermonis ambiguitatẽ instructi vel muniti p̃pter suppellectilem qua egiptios expoliauerũt possit intelligi. Sed vbi lxx· quinta generatione posuerũt qui hebreorũ libros diligenter inspexerunt: nõ quinta: sed quinq̃ scriptũ asserũt· vt sit sensus: quinq̃ aũt ascenderũt filij israel de terra egipti: q̃d q[uia] minus videbat̃ intelligi adiuncta generatio ẽ. Aquila vero et in ceteris et in hoc p̃cipue loco p̃prie trãstulisse dicit̃· sicut synagogarum consonant vniuersa subsellia.

Augu· Quinta aũt progenie· a· f· i· d· ꝛc. Vtrũ progeniem in centũ annis vult computari· et ideo quinta progenie: quia post quadringentos triginta annos egressus. an p̃ hominũ generatões hoc potius intelligendũ est· ab ipso iacob qui intrauit in egiptum vsq̃ ad moysen· qui cum populo egressus est. Iacob em̃ primus. Secund[us] leui. Tercius caath. Quartus amram. Quintus moyses inuenitur. Has aũt dicit progenies latinus interpres· quas geneseas vocant greci· q̃ in euãgelio generatões appellant̃: et numerant̃ p̃ successiones hominũ· nõ p̃ numerũ annorũ. Alij aũt nõ a iacob p̃ leui vsq̃ ad moysen· sed p̃ tribũ iude numerant q̃ regalis fuit: ita vt a phares filio iude qui cum iuda patre suo ingressus est in egiptum vsq̃ ad salmon qui in ipsa tribu iuda dux in terrã p̃missionis intrauit· sint quinq̃ generationes· phares em̃ genuit esrom· Esrom aũt genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naason Naason genuit salmon.

Dominus aũt. Orig· Cũ a te tercie diei mysteriũ fuerit receptum incipiet te ducere deus et viã salutis ostendere.

Grego· In igne terror. In nube visionis lene blandimentũ. Dies vita iusti. Nox peccatoris. Vñ fuistis aliquãdo tenebre· nunc aũt lux in dño. In die p̃ nubem columna mõstrata est: et in nocte p̃ ignem· q[uia] omnipotens deus et blandus iustis et terribilis apparebit impijs. Hos ad iudicium veniens· p̃ lenitatis mansuetudinẽ mulcet: illos per iusticie districtionẽ terret. Aliter columna nubis in heremo populũ preibat et splendore ignis non in die sed in nocte radiabat· q[uia] xp̃s cõuersationis sue exemplo ducatum sequentib[us] p̃stans de iusticia sua cõfidentib[us] nulla luce claruit· peccatorum vero tenebras agnoscẽtib[us] igne sui amoris infulsit.

Christ[us] nubes et columna· q[uia] rect[us] et firm[us] et fulciens infirmitatẽ nostrã· q[uia] nocte lucẽs p̃ diẽ nõ lucẽs· vt qui nõ vident videãt· et q[ui] vidẽt ceci fiãt· christi quoq̃ sacramẽtũ tanq̃ in die manifestũ est in carne velut in nube· In iudicio xp̃o tanq̃ in terrore nocturno· q[uia] tunc erit magna tribulatio· tanq̃ ignis lucebit iustis et ardebit iniustis.

Phiaroth que est inter magdalũ ꝛc. Orig· Videamus q̃ via precipitur eligenda de othon inquit conuersi iter facite inter epanleũ et magdalum q̃d est cõtra beelsephon ꝛc. Epanleũ ascensio tortuosa. Magdalũ turris. Beelsephon ascensio specule· vel habens speculam interp̃tatur. Credebas forsitan q[uod] ostenderet de[us] planũ iter et molle: sed ascensio est et tortuosa. Nõ em̃ p̃cliue iter est quo tendit̃ ad virtutes sed ascendit̃ anguste et difficulter. Arta est em̃ et angusta via q̃ ducit ad vitã. Est ergo iter quo inceditur ascensio tortuosa· et ascensio specule vel habens speculã. Ascẽsio ad act[us] pertinet. Specula ad fidem. Ostendit̃ ergo q[uia] et in actib[us] et in fide multa est

† s Seculum q̃d adhuc vicinũ et prope ¦ s quasi suauitate securitatis fouens.

retur in † egiptũ: sed ¦ circũduxit p̃ viã

† s Baptismũ sanguine christi cõsecratũ· cui vicina est via deserti que est christ[us]

deserti q̃ est iuxta † mare rubrũ. Et

† s virtutib[us]. ¦ s de valle egipti.

† armati ¦ ascenderunt filij israel de terra egipti. Tulit quoq̃ moyses

s de quib[us] dicit ihesus fili[us] sirach q[uod] post mortẽ

ossa ioseph secũ: eo q[uod] adiurasset fi

p̃phetauerũt q[uia]· s· ioseph q̃d post mortẽ suã futurũ

lios israel dicẽs: Visitabit vos de[us]

erat filiis israel prophetauit.

efferte ossa mea hic vobiscũ. Profectiq̃ de sochot· castrametati sunt

† s Signa eis. ¦ s In confinio egipti et deserti vbi solitudo post finitã egiptũ incipit.

in † ethan in ¦ extremis finib[us] solitu

s deus et protector.

dinis. Dñs autẽ p̃cedebat eos ad

† s celestis patrie. ¦ s vitã iustorum. † s lenis

ostendendã † viã p̃ ¦ diẽ in † colũna

blandimenti. † s vitã peccatorũ ¦ s q[uia] terribi

nubis· et p̃ † noctẽ in colũna ¦ ignis:

lis iniustis.

vt dux esset itineris vtroq̃ tempore.

† s tradũt hebrei q[uod] p̃ quadraginta annos columna nubis in die protecti sunt· ne calore solis vrerentur. ¦ s obscuritas veteris testamenti.

† ¦ Nunq̃ defuit ¦ columna nubis p̃

s lux euangelii.

diem: nec columna ignis p̃ noctẽ coram populo.

C. XIIII.

Ocutusq̃ est dñs ad moysen dicens: Loquere filijs israel reuersi castrametentur

¦ s os nobiliũ· Locus in deserto·

e regione ¦ phiairoht· que est inter

† Turris Ciuitas in cõfinio egipti ad quã iudei in captiuitate babilonica tp̃e hieremie cõfugerũt·

¦ Locus in deserto·

† magdalũ et mare cõtra ¦ beelsephõ

In conspectu eius castra ponetis

difficultas · mult⁹ labor · multe enĩ tẽtatões nobis occurrũt · mlta offẽdicula volentib⁹ agere q̃ dei sunt. Deinde in fide multa inuenies tortuosa · plurimas questiones · obiectiones hereticorũ · contradictiones infidelium · hoc ergo iter agendũ est sequentib⁹ dñm. Sed ⁊ turris est in hoc itinere · de qua dicit Quis vestrũ volens turrim edificare nõ prius sedens computat sumptus si habet vñ pficiat? Ista est ergo turris ex his ardua ⁊ excelsa virtutib⁹. Quod videns pharao dicit: Errant isti. Apud pharaonem qui deũ sequit errare dicit · q̃ iter sapientie tortuosum · multas habens difficultates ⁊ anfractus. Si cõfitearis vnũ patrẽ inuisibilem ⁊ vnũ vnigenitũ eius ihesum xp̃m · ⁊ vnũ spiritumsanctũ · tortuosũ difficile ⁊ inexecrabile videt hoc infidelib⁹. Si dicis deum maiestatis crucifixũ filiũ hominis esse · qui de celo descendit · tortuosa videntur hec ⁊ difficilia q̃ audit nisi cũ fide audiat · dicit: q̃ errãt isti. Sed tu fixus esto in hac fide · sciens q̃ de⁹ ostendit tibi hanc viam fidei. Qui aũt tollentes de othon castra collocate int̃ epanleũ ⁊ magdalum.

Fugisset populus ⁊c. Orig. Fugiẽs egiptũ venis ad ascensionẽ opis ⁊ fidei · ⁊ ad edificium turris · venis ad mare · ⁊ occurrũt tibi fluctus tentationũ. Qui eñ volũt pie viuere in xp̃o ꝑsecutõem patiuntur · q̃ tentatio vita nostra est sup terram. Sed si moysen · i · legem dei sequeris egiptius te insectat̃. Sed vide q̃d fiet. Leuauit inquit angel⁹ dñi qui antecedebat castra isrl̃ ⁊ abijt post illos. Eleuauit ⁊ columna nubis a facie eorũ · ⁊ stetit post illos · ⁊ ĩtrauit inter castra egiptiorũ ⁊ israelitarũ: hec columna nubis populo dei efficit̃ murus: egiptijs imponit tenebras · nõ transfertur colũna ignis ad egiptios · vt videãt lucem: sed nubis · vt in tenebris maneant · q̃ dilexerũt tenebras · nõ lucem. Et tu ergo si ab egiptijs recedas · si de potestate demonum fugias · vide quanta tibi preparãtur auxilia · dũmodo in fide fortis ꝑmaneas · nec egiptiorũ equitatus ⁊ quadrige perterreant · nec reclames cõtra dei legem · i · moysen dicẽs tanq̃ nõ essent sepulcra in egipto ita eduxisti nos ⁊ cetera.

Forsitan non erãt ⁊c. Orig. Hec fatiscentis in tentatione animi verba sunt · beatus est qui sic tentationes excipit: vt nulla ei cogitatio ambiguitatis obrepat. Petro etiã dicitur: Modice fidei quare dubitasti. Tentationis ⁊ fragilitatis hec verba sunt. Alioquin falsum est. Melius est eñ in heremo mori q̃ egiptijs seruire. Qui eñ in heremo moritur · hoc ipso q̃ separatus est ab egiptijs · id est · rectoribus tenebrarum · ⁊ a potestate sathane habuit aliquem profectum · etiam si ad integrum non potuit peruenire. Meli⁹ est enim perfectam vitam querenti in itinere mori q̃ nec proficisci. Unde eorum videtur falli opinio · qui dum arduum ⁊ periculosum iter virtutis expo nunt: nec incipiendum iudicant. Melius enim est in itinere mori q̃ inter egiptios necari · ⁊ salsis atq̃ amaris fluctibus obrui.

super mare. Dicturusq̃ est pharao
† Josephus dicit q̃ ex vna parte mons intrãsgressibilis · ex altera mare coartabat.
super filios israel. † Coartati sunt in
terra · conclusit eos desertum · ⁊ in
vt supra.
durabo cor eius · ac persequetur
glorisosus apparebo. demerso.
vos: ⁊ glorificabor in pharaone ⁊
in omni exercitu eius. Scietq̃ egiptij: quia ego sum dominus. Feceruntq̃ ita. Et nunciatũ est regi egiptiorum q̃ fugisset populus. Immutatũq̃ est cor pharaonis ⁊ seruorum eius super populum · ⁊ dixerunt: Quid voluimus facere vt dimitteremus israel ne seruiret no
superbiã volubilis seculi.
bis. Junxit ergo currum ⁊ omnez populum suum assumpsit secum.
† cõtra fidẽ sancte trinitatis pugnaturus.
† alias sexcentos. † egregios militia.
† Tulitq̃ † trecentos curr⁹ † electos ⁊ quidquid in egipto curruum fuit
maiores. militie dyaboli.
⁊ duces totius exercitus. Indurauitq̃ domin⁹ cor pharaonis regis
† corporaliter vel spiritualiter. Qui volũt pie viuere ĩ christo ꝑsecutionẽ patiũtur vt retrahant
† Sanctos.
egipti · ⁊ † persecutus est † filios isrl̃.
† de egipto. † Insuperabili potentia.
At illi † egressi erant in † manu excelsa. Cunq̃ persequerẽtur egiptij vestigia precedentiũ reppererũt eos
† fidei. † fluctus tentationũ.
in † castris † sup mare. Omnis equitatus ⁊ curr⁹ pharaonis ⁊ vniuersus exercitus erãt in phiairoth cõ
acrius tentando.
tra beelsephon. Cũq̃ appropinq̃sset pharao: Leuãtes filij israel oculos viderunt egiptios post se · ⁊ timuerunt valde: clamauerũtq̃ ad dominum · ⁊ dixerunt ad moysen
verba desperantiũ ⁊ in tentatione lassescentiũ
Forsitan non erant sepulcra in egipto: ideo tulisti nos vt moreremur in solitudine? Quid hoc facere vo
potestate sathane.
luisti · vt educeres nos ex egipto? Nõne est iste sermo quẽ loquebamur ad te in egipto dicentes: recede a nobis vt seruiamus egiptijs.
tentationis ⁊ fragilitatis verba sunt alioquin falsa sunt. Melius est eñ bonũ incipere ⁊ si nõ possis perficere q̃ a dyabolo nõ recedere.
Multo eñ melius est seruire egi
nõ peruenientes ad terrã promissionis.
ptijs q̃ mori in solitudine. Et ait
† lex dei. † quasi nolite timere pusill⁹ grex
† moyses ad populũ: † Nolite time
in fide viriliter agite. oculis corporis ⁊ mẽtis
re: State ⁊ videte magnalia domini q̃ facturus est † hodie. † Egiptios
† In tempore gratie † rectores tenebrarum.
† q̃ princeps huius
enim quos nũc videtis † nequaq̃
mundi eiicietur foras. viuos · s · mortuos eñ postea viderunt.
vltra videbitis vsq̃ in sempiternũ
qui põt sol⁹. contra aereas potestates.
Dominus pugnabit pro vobis: et
quiescetis.
vos tacebitis. Dixit quoq̃ dñs ad
postulante spiritu inenarrabili gemitu.
moysen: Quid clamas ad me: Lo

Egiptios enim quos ⁊c. Aug. Sicut eñ vidistis egiptios hodie non apponetis amplius videre eos ineternum tempus. Quomodo autem sunt accipienda hec verba cum viderint postea israelite egiptios · an q̃ isti qui tunc videbant non eos vlterius viderunt · quia ⁊ illi mortui sunt qui sequebantur · ⁊ isti oñs quisq̃ die mortis sue? Posteri vero eorum viderunt posteros illorum. An nõ eos videbitis sicut hodie · intelligendũ est non sicut hodie persequentes ⁊ inimicos · vt nulla sit questio · nec de eterno tempore q̃d hic posuit · q̃ ⁊ si videbũt se vtriq̃ tempore resurrectionis · non sic vt hodie.

Quid clamas ad me ⁊c. Gre. Voces apud aures dei nõ faciunt verba nostra: sed desideria. Eternã eñ vitam si ore petim⁹ nec corde desideram⁹ clamantes tacem⁹. Si vero corde desideram⁹ ore tacemus: tacentes clamamus. Unde in heremo cũ ppl̃s vocib⁹ ꝑstreperet · ⁊ moyses a strepitu vocũ taceret · silens audit̃: ⁊ dicit̃ ei: Quid clamas ad me. In desiderio enim clamor secretus nõ peruenit ad aures hũanas · diuinas replet.

Orig. Nulla vox moysi auditur · ⁊ domin⁹ dicit: Quid clamas ad me. Velim scire q̃ modo sancti clamant sine voce ad deũ. Apostolus dicit: Quia dedit de⁹ spiritũ filij sui in cordib⁹ nr̃is clamantez abba pr̃. Et addit ipse spũs interpellat ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Et iterũ. Qui aũt scrutat̃ corda scit q̃d desideret spũs. Sic ergo postulante spiritu sancto ꝑ silentium clamor sanctorum audit̃. Jubet̃ moyses virga percuttere mare · vt ingrediẽte populo dei cedat: ⁊ aque que timebantur dextra leuaq̃ murus effecte · non solum ꝑnitiẽ nesciant: sed etiã munimẽ exhibeant · soliditatẽ recipit liquor · ⁊ solum maris arescit in puluerem. Bonitatẽ creatoris intellige: si voluntati eius obtemperes. si legem eius sequaris · elementa tibi contra naturã seruire compellit. Audiui a maiorib⁹ traditũ · q̃ singulis tribub⁹ singule aquarũ diuisiones facte sunt · ⁊ ꝓpria vnicuiq̃ via. Idq̃ ostenditur ex eo q̃d dicit̃: Qui diuisit mare rubrum in · d · Et alibi: Ibi beniamin minor in stupore · principes iuda · duces eorum · p · z · p · n · ꝓprius vnicuiq̃ tribui enumerari videt̃ ingressus. Apostolus baptismum in moyse consummatũ dicit in nube ⁊ in mari · vt ⁊ tu qui baptisaris in xp̃o in aqua ⁊ in spiritu · scias te insectari egiptios · ⁊ ad seruitium reuocare rectores · s · mundi ⁊ spiritales nequitias quib⁹ ante seruisti. Sed tu descẽdis in aquam · ⁊ euadis incolumis · ⁊ nouus ascendis peccatorũ sordibus ablutus · paratus ad cantandũ nouũ canticũ. Egiptij insequentes merguntur in abyssum · ⁊ si rogare videntur ihm · ne eos iterũ mergat ĩ abyssum.

Orig. Aliter si egi ptum fugias .i. ignorã tie tenebras. si sequaris moysen .i. dei legē. Oc currat aūt mare .i. con tradicentiū fluctus ꝑ cute ⁊ tu obluctantes vndas virga moysi .i. verbo legis ⁊ vigilan tia scripturaꝝ. iter tibi disputando ꝑ aduer sarios pande. ⁊ cedent vndę victori mirãtibꝰ qꝫ ⁊ stupore defixis. q̇ ante cõtradicebãt. legi timis disputationū li neis rectum fidei iter se cabis. ⁊ intm̄ doctrinę verbo ꝓficies: vt audi tores tui quos ĩ virga legis erudisti iã contra ęgiptios velut fluctus maris insurgant. nec solū impugnēt. ꝟ ⁊ su perent ⁊ extinguãt. Ex tinguit em̄ egiptiuꝫ. q̇ nõ agit opa tenebraꝝ qui nõ carnaliter ꝟ spi ritualiter viuit. qui co gitatiões sordidas vel corde expellit: vel omi no nõ recipit. secundū illud: assumētes scutū fidei: vt possitis omnia maligni ignita iacula extinguere. ꝟ ergo mo do possumꝰ etiam ęgi ptios hodie vidē mor tuos ⁊ ipsum pharao nem: si tanta fide viua mus: vt deus conterat sathanam sub pedibꝰ nostris velociter ꝑ ihe sum christum.

Tollensqꝫ se ⁊c. Strab. Angelus qui nuncius interpretatur significat doctores. q̇ nobis ꝑcepta vitę an nunciant. ⁊ cum nube id est. scientia scriptu rarum castra israel. id est. ecclesiam precedūt quia cum scientia scri pturaꝝ president. Su peruenientibus egiptijs retrorsum abijt. q̇ tem pore persecutionis op ponent se pro subiectis. Nubes vero tenebro sa erat egiptijs: lucida hebreis.

Tota nocte ⁊c. Quia toto tēpore hu ius vitę quã nox signi ficat. spiritussancti gra tia aquas baptismi fi delibus meabiles facit vt de spirituali ęgipto in terram promissionis transeant: hostium ve ro suffocat exercitum.

Isi. Mare rubrum. baptismuꝫ xp̄i sanguine consecratum significat. ho

quere filijs israel vt proficiscantur
† verbū legis. hec ē virga in qua fiebãt mira bilia. que dicit̃ moysi ⁊ aarõ q̄ per illã operabãt̃
Tu autem eleua † virgã tuam ⁊ ex
† fluctus contradicentiū. ⁝ legittimis dispu
tende manuꝫ † sup mare ⁊ ⁝ diuide
tationum lineis rectū iter fidei sequendo.
illud: vt gradiantur filij israel ĩ me
vt sup.
dio mari per siccum. Ego aūt indu
nõ tantū pharaonis.
rabo cor egiptiorum vt persequã
† gloriosus apparebo. ⁝ submerso
tur vos: ⁊ † glorificabor in ⁝ pharao
volubili
ne ⁊ in omni exercitu eius ⁊ in cur
gloria superbis. scire cogunt̃
ribus ⁊ equitibus illius. Et scient
† nõ alius. ⁝ nõ pharao.
† egiptij q̄ ego sum ⁝ dominus: cuꝫ
glorificatus fuero ĩ pharaone ⁊ in
curribus atqꝫ in equitibus eius.
† doctores.
Tollensqꝫ se † angelus domini qui
† docendo ⁊ verbo ⁊ exemplo. † ecclesiã cõ tra hostes munitã. vnde terribilis vt castrorū aci es ordinata. ⁝ Se opponēdo periculo.
† ꝑcedebat † castra isrl' ⁝ abijt pꝰ eos
Sciētia scripture que est sustamentū ecclesie
⁊ cum eo pariter columna nubis.
priora dimittens post tergum ste
persecutorū.
tit inter castra egiptiorum ⁊ castra
Egiptus.
israel. Et erat nubes tenebrosa et
† hebreis. ⁝ obscuritatē presentis vite dum
† illuminãs ⁝ noctem: ita vt ad se in
videmus per speculū in enigmate.
uicem toto noctis tempore accede
† demõstrãdo. s. in aquis effectū diuine potētie
re non valerent. Cumqꝫ † extendisset
† lex dei. ⁝ potentiã corrigendi ⁊ cõuincen
† moyses ⁝ manum super mare: ab
di persecutorū. s. cõtradictionem.
stulit illud dominus flante vento
† i. spiritusancto mundanã sapientiã exiccãte
⁝ aduersitatis vel ignorãtie presentis.
vehementi ⁊ † vrente ⁝ tota nocte: et
vertit in siccuꝫ. Diuisaqꝫ est aqua.
⁊ ingressi sunt filij israel per mediū
maris sicci. Erat enim aqua quasi
defensio.
murus a dextra eoruꝫ ⁊ leua. Per
peccata.
sequētesqꝫ ęgiptij ingressi sunt post
scilicet. dyaboli.
eos: ⁊ om̄is equitatus pharaonis
Currꝰ dei sunt om̄s electi de quibꝰ dicitur. cur rus dei decē milibꝰ ⁊c. Currꝰ dyaboli om̄s repbi ⁊ spūales nequitie. demones.
currus eius ⁊ equites per mediū
† luce fidei clarescēte. ⁊ deo populū suū illumi nante trãsmissis tenebris ignorãtie. ⁝ vt vigi laret deus ad custodiã populi qui ante videbatur dormire. qua christus ab inferis resurrexit
maris. Iamqꝫ † aduenerat ⁝ vigilia
† Respicere deꝰ dicitur cum aliquod nouū ⁊ in
matutina. ⁊ ecce † respiciens domi
signe facit. † Spiritualiū nequitiarū
nus super castra † egiptiorum per

† que fulcit pios. obruit impios. ⁝ q̄ terri bilis impijs. † q̄ blandus suis.
† columnam ⁝ ignis ⁊ † nubis inter
vicia potentiã maloꝝ.
fecit exercitum eorum. ⁊ subuertit
† Strepitū ⁊ volubilitatem reproboꝝ. ⁝ ab iniquitate sua.
† rotas curruum: ⁝ ferebanturqꝫ in
† abissi ⁝ visa dei potētia. † vel ergo.
† profundum. ⁝ Dixerunt † quoqꝫ ę
† demones vel quilibet ꝑsecutores. ⁝ nõ in sequamur. ⁝ populū deū videntem. † cuiꝰ ire nemo resistere potest.
† giptij. ⁝ Fugiamus ⁝ israelē: † dñs
† liberandis. ⁝ opprimendos.
em̄ pugnat ꝓ † eis ⁝ contra nos. Et
ait dominus ad moysen: Extende
manum super mare: vt reuertãtur
aquę ad ęgiptios super currus et
equites eorum. Cumqꝫ extendisset
moyses manum cõtra mare: reuer
sum est primo diluculo ad prioreꝫ
locum. Fugientibusqꝫ ęgiptijs oc
currerunt aquę: ⁊ inuoluit eos do
minus in medijs fluctibus. Reuer
sęqꝫ sunt aquę ⁊ operuerunt currꝰ
⁊ equites cuncti exercitus pharao
nis qui sequentes ingressi fuerant
q̄ omnia in baptismo peccata dimissa. ⁊ poten tia diaboli submersa.
mare. nec vnus quidem superfuit
ex eis. Filij autem israel perrexerūt
per medium sicci maris: ⁊ aquę eis
† defensione. ⁝ prosperitate.
erant quasi pro † muro a ⁝ dextris ⁊
aduersitate.
a sinistris. Liberauitqꝫ dominus
† tempore baptismi. ⁝ populū baptizatum. ⁝ de potestate. † demonū viciorū.
† in die illo ⁝ israel de ⁝ manu † ęgipti
† demones vel vicia. ⁝ deiectos. s. potentia baptismi. amissa potentia.
orum: ⁊ viderūt † ęgiptios ⁝ mortu
† potentiã ineffabilem.
os super litus maris. ⁊ † manū ma
gnam quã exercuerat dominus cõ
† viso miraculo initiū sapiētie timor domini ⁝ Cuius probauerat potentiã
tra eos. † Timuitqꝫ populus ⁝ dñm
fidem in promisso intellexerūt
⁊ crediderunt domino ⁊ moysi ser
uo eius.

C. XV.

Submersis hostibus

Tunc cecinit moyses ⁊ filij israel carmē hoc dño
† Se innuicem hortantes. ⁝ Ore corde opere hymnum victori.
⁊ † dixerūt: ⁝ Cantemꝰ dño gloriose

stes a tergo sequentes cum rege moriuntur: quia peccata preterita in baptismo delentur. ⁊ dyabolus suffocatur. ꝑmunt egiptij usqꝫ ad mare: et pc̄ta vsqꝫ ad baptismū. post trãsitū maris rubri cantat po pulus submersis hosti bus. ⁊ fideles de laua cro ascendentes extin ctis peccatis hymnum decantãt dicentes: can temus domino. glorio se em̄ ⁊c.

Tunc cecinit ⁊c. Orig. Multa cantica legimus in scripturis. sed hoc primū omniuꝫ est. q̄d egiptijs ⁊ pha raone submerso post vi ctoriam cantat. Mos em̄ sanctorum est: vbi aduersariꝰ vincitur (q̄ sciūt nõ sua virtute: ꝟ dei gratia victoriã fa ctam) hymnū deo glo rificationis offerre. Ac cipiunt tamē canentes tympana in manibus sicut de maria ⁊ aaron refertur. Et tu ergo si mare rubrū transieris si ęgiptios mergi vide ris: ⁊ pharaonē ꝑci pitari in abyssum: po tes hymnum deo gra tanter canere: ⁊ dicere cantemus domino glo riose ⁊c. Dignius aūt hoc dices: si habueris in manu tua tympanū id est. si carnē tuã cruci fixeris cū vicijs ⁊ cõcu piscentijs.

Gloriose. Idem. Nõ sufficit glorificatꝰ est. aliud est em̄ glorifi cari: aliud gloriose glo rificari. Cū em̄ christꝰ carnē ꝓ nobis suscepit glorificatus est. qui ve nit querere q̄d pierat. nõ tn̄ gloriose: q̄ non habebat speciem neqꝫ decorem. Glorificatꝰ est cū venit ad crucem ⁊ ꝑtulit mortem. Vn̄ venit hora clarifica fili um tuū ⁊c. Erat ergo ei gloria passio crucis vbi ⁊ glorificatus non gloriose quidem: ꝟ hu militer. Vnde humili auit se vs. ad. m. m. a. c. Et alibi. morte turpis sima condem. eum. In his ergo glorificatꝰ est sed humiliter nõ glori ose. Vn̄ q̄ oportebat pati christū. ⁊ sic intra re in gloriam suã. Cū venerit in gloria patris ⁊ angeloꝝ iudicare terram. et

verum pharaonē ·i· dyabolum interficiet: spiritu oris sui: cū refulgebit in maiestate patris: tunc gloriose glorificabit᷑ · cū om̄es honorificabunt filium sicut honorificant patrem.

Magnificatus est. In signis egipti: sed gloriose magnificatus est q꞉ pharaonem ⁊ exercitum eius submersit. Vel magnificatus est · miracula ante passionem faciendo predicando in cruce moriēdo · sed gloriose magnificatus est · cū resurrexit: victor · victo dyabolo · spoliato inferno.

Equum et a. ⁊c. Orig. homies qui nos insequunt᷑ equi sunt · ⁊ om̄s qui in carne nati sūt · figuraliter equi sūt ⁊ habent ascensores suos. Sūt quos domīnꝰ ascendit ⁊ circumeunt omnē terrā: de quibꝫ dicit᷑: Equitatus tuus salus. Alios ascendit dyabolus ⁊ angeli eiꝰ Judas equus erat · et cū ascensorem habuit dn̄m de equitatu salutis erant. Cum ceteris apostolis missus egrotis salutē: ⁊ languentibus ꝓstitit sanitatem. ubi dyabolo se substrauit: qui post buccellā in eū intrauit: equꝰ sathanę factus · ⁊ illiꝰ habenis ductus · cōtra dominū equitauit. Om̄s ergo persecutores equi sunt hinnientes: ꝫ habent angelos malos quibus agunt᷑ ascensores ⁊ ideo feroces sūt. Si videris ꝑsecutorē tuū nimis seuientē: scito q꞉ ab ascensore perurget᷑ · ⁊ ideo seuus est ⁊ truculentus.

† ſ quēlibet malū. ‡ ſ dyabolum.

em̄ magnificatꝰ est: † equū ⁊ ‡ ascēsorem proiecit in † mare. ‡ Fortitudo

† ſ in infernū. ‡ ſ q꞉ ꝑ eū fortis sū ⁊ laudabilis

† ſ nō alius. ‡ ſ homo · ſ · creator.

mea ⁊ laus mea † dn̄s: ⁊ ‡ factus est michi in salutem. Iste † deus meus

† ſ dictis · factis. ‡ ſ nō me. ‖ ſ christi qui ait vado ad patrē meū ⁊ p · v ·

⁊ † glorificabo ‡ eū: deus † pr̄is mei

† ſ Ideo. ſ nō modo glorificabo · ‡ ſ hostes · ſ · visibiles ⁊ inuisibiles expugnās pro nobis. ſ q꞉ nō est qui resistat voluntati sue.

⁊ † exaltabo eū. Dn̄s quasi ‡ vir pugnator · omnipotens nomen eius:

ſ alii quadrigas. ſ vt supra.

currus pharaonis ⁊ exercitū eius

† ſ alii ternistratores. ſ capitalia vicia vel demones illis vicus presidentes.

proiecit in mare. † Electi principes eius submersi sunt in mari rubro ·

Inferni.

abyssi operuerūt eos: descenderūt

† ſ q꞉ auri ⁊ lapides adorabant.

in profundū quasi † lapis. Dextera

ſ pater.

tua domine magnificata est in fortitudine · dextera tua domine ꝑcussit

ſ potentia vel filiꝰ. ſ pater.

† ſ dyabolum. ‡ ſ q꞉ inde multū gloriosus apparuisti.

† inimicū: ⁊ in ‡ multitudine glorię tuę deposuisti aduersarios nostros.

ſ a solio superbie. ſ diabolū ⁊ vicia. ſ vel meos.

Misisti irā tuā q̄ deuorauit eos sicut stipulā: ⁊ in spiritu furoris tui cōgregatę sunt aquę. † Stetit vnda fluens: congregatę sunt abyssi i medio mari.

† Contra naturam.

ſ diabolus

Dixit inimicꝰ

† ſ de egipto recedētes. ‡ ſ domestica sibi temeritate ⁊ superbia loquitur hec. † ſ diuersis viciis vel tortoribus.

† ꝑsequar ⁊ ‡ cōprehendā · † diuidā

† ſ sanctos christo ereptos. ‡ ſ voluntas.

† spolia: implebitur ‡ anima mea ·

† Aperiā. ‡ Om̄s modos fallēdi. † ſ spūaliter

† Euaginabo ‡ gladiū meū: † interficiet eos ‡ manus mea. Flauit ‡ spūs tuus ⁊ operuit eos mare: submersi sunt quasi † plumbum in ‡ aquis vehementibus: Quis similis tui in fortibus domine: quis similis tui

† ſ potentia vel multitudo exercitꝰ. ‡ Indignationis · vel ventus vrens.

Inundatio penarum

† ſ pondere peccatorū grauati. ‡ ſ amara ⁊ fluxa voluptate presentiū vel inferni voragine

In substantia potentia

ſ vel diis de quibus dicitur · Ego dixi dii estis.

† ſ sanctorū ‡ Impiis. ſ iusto iudicio.

Magnificatus in † sanctitate ‡ terribilis atqꝫ † laudabilis ⁊ faciēs ‡ mirabilia. Extendisti manum tuam: ⁊

† ſ misericorditer parcendo. ‡ ſ miracula.

ſ In cruce. ſ tota die expandi manꝰ meas ad populum non credentem.

Descenderunt in profundū ⁊c. Orig. Quia · ſ · tales nō erāt lapides · de quibꝫ suscitarent᷑ filii abrahę. Sꝫ q̄ amarēt ꝓfundū ⁊ liquidū elementum · i · amarā ⁊ fluxā ꝓsentiū voluptatē. Vn̄ de ipsis dicit᷑ demersi sunt q̄si plumbū in aqua validissima. Peccatores graues sunt: ⁊ iniquitas super talentū plumbi legit᷑ sedere. Inde iniq̄ mergunt᷑ in ꝓfundū q̄si plumbū. Sancti vero ambulant super aquas: quia leues sunt: ⁊ peccati pondere non grauantur · xp̄s sup aquas ambulauit qui vere peccatū nō fecit. Ambulauit ⁊ petrꝰ ꝫ paululuꝫ dubitauit · habuit ei aliq̄d plūbi ꝓpter qđ dicitur ei modice fidei q̄re dubitasti? Om̄s ergo per ignē saluant᷑: vt si forte de specie plūbi quicq̄ fūit admixtū: ignis decoquat ⁊ resoluat: vt efficiant᷑ oēs aurū optimū. q꞉ aurū terrę illius optimū quā habituri sunt sancti. ⁊ sic fornax ꝓbat aurū: ita hoīes iustos tribulatio. Veniendū est ergo oībꝫ ad ꝯflatoriū. Sedet enī deꝰ ⁊ ꝯflat ⁊ purgat filios iuda. Si q̄s mlta opa bona ⁊ parū iniq̄tatis attulerit: illđ parū tāq̄ igne resoluit᷑ ⁊ purgat᷑: ⁊ totū remanet aurū purū. Si q̄s plꝰ plūbi attulerit: plꝰ exurit᷑. vt amplius decoquat᷑ vt ⁊ si paruꝫ: tn̄ aliqđ auri purgati resideat · q̄ vero totꝰ plumbeꝰ venit: demergit᷑ q̄si plumbū in aq̄ validissima.

Misisti irā tuā. Aug. Alia lr̄a. Misisti spūm tuū ⁊ coopuit eos m. ⁊c. Ecce iā quīto cōmemorat᷑ spiritus dei vt in h̄ numero accipiamus etiam illud quod dictum est: digitus dei est h̄. Primo spūs dei ferebat᷑ sup aq̄s. Scđo non ꝑmanebit spūs meꝰ i istis hoībꝫ: q̄m carnes sūt. Tercio vbi pharao dic᷑ ad ioseph: q̄m spūs dei est i te. Quarto vbi digitꝰ dei est h̄. Quinto in h̄ cantico. Misisti spūm tuū ⁊ coopuit eos mare. Notemꝰ aūt spūꝫ dei n̄ solū ad bn̄ficia · ꝫ etiā ad vindictā memorari. vn̄ sup ꝑ spūm irę tuę diuisa ē aq̄. Spūs ḡ dei spūs irę fuit ęgiptiis: q̄bꝫ aq̄rū diuisio nocuit · ut intrātes possēt aq̄s redeūtibꝫ obrui. Filiis ir̄l quibꝫ ꝓfuit aq̄ diuisa nō fuit ille spūs irę dei. Vn̄ significat᷑ ꝑ diuersas opatōes ⁊ effectꝰ spūm dei dissimiliter appellari · cū sit vnꝰ ⁊ idē q̄ etiam spūs in vnitate trinitatis accipit᷑: nō arbitror aliū ꝫ eundē significari · vt dic apl̄s. Nō em̄ accepistis spūm ꝯuitutis i timore. ꝫ accepistis spūm adoptōis in q̊ clamamꝰ abba pr̄ · q꞉ eodē spū dei · i · digito q̊ lex i tabulis lapideis scripta est: timor incussus ē eis · q̄ grām nōdū intelligebāt: vt de sua infirmitate ⁊ pc̄tis ꝑ legē ꝯuincerent᷑ · ⁊ lex fieret illis pedagogꝰ q̊ ꝑducerent᷑ ad gl̄am q̄ est in fide ihū xp̄i. De h̄ aūt spū adoptōis ⁊ grę · i · de h̄ ope spūs dei: quo impartit᷑ gratia ⁊ regeneratio in vitā ęternā dicit᷑: spūs aūt viuificat cū sup̄ diceret᷑ · lr̄a occidit · i · scriptura tm̄modo iubēs · sine adiutorio gratię.

Dic deus m. ⁊c. Orig. Hic ergo ⁊ deꝰ erit meus ⁊ patris mei. Pater noster qui nos fecit ⁊ genuit · xp̄s est q̄ dicit: Vado ad patrē meū ⁊ p · v · ⁊c. Si ḡ agnoscā q꞉ deus meꝰ sit: glorificabo eū · si etiā q꞉ patris mei: exaltabo eū. Altior em̄ intellectus est quomō xp̄s vt vnius dei cōstringat ⁊ vniat veritatem: deum suū dicit: quem natura patrem nouit.

Dominus quasi uir pug. ⁊c. Orig. Alia littera. Dominꝰ cōteret bella. Dominus nomen est illi. Nō modo pugnas visibiles conterit: ꝫ eas etiā q̄ nobis sunt aduersus principatus · ⁊ potestates · ⁊ rectores tenebrarum harū. Dominꝰ em̄ nomē est illi · ⁊ nō est vlla creatura: cuiꝰ dn̄s nō sit. Quadrigas pharaonis ⁊ exercitū eiꝰ proiecit in mare. Electos ascensores ternistratores demersit in mare rubrum. Pharao velut potentior in malicia: et regnū nequitię tenens: quadrigas agit: nō illi satis est vnū equū ascendere ꝫ plures simul agit · ⁊ torto verbere cogit · quos cū videris in luxuria turpiores · in credulitate seniores · in auaricia tetriores: scito de quadrigis esse pharaonis · quas currui suo subiugat · in ipsis fert᷑ ⁊ volitat ꝑ aptos scelerū campos effusis habenis. Sūt alii ascensores electi · ſ · ad maliciā.

Orig. Ternistratores ideo dicunt᷑: q꞉ triplex est hoībꝫ peccandi via. In facto em̄ in dicto ⁊ in cogitatōe peccāt. Ideo ternistratores ꝑ singulos dicuntur. q꞉ istas tres in nobis possidēt vias peccandi. ⁊ semꝑ speculant᷑ ⁊ agūt insidiis · vt aut ille ex misero hoīe sermonē malū eliciat: aut ille iniquū opꝰ extorq̄at · aut ille cogitatōeꝫ pessimā rapiat. Deniqꝫ semē verbi dei vbi cadit ⁊ depit: triplex describit᷑ locus. secus viā · in spinis · in petrosis. Ecōtrario terra bona affert triplicē fructū · sexagesimū · centesimū · tricesimū. Triplex em̄ ē etiā bn̄ agēdi via: q꞉ vel ope · vel cogitatōe · vel verbo aliq̄d boni agit᷑. Vn̄ ait apl̄s · q̄ edificat sup̄ fundamētū aurū argentū lapides ꝓciosos: triplicē hoꝝ idicās viā. Viā maloꝝ dicēs ligna · fenū · stipulā. Isti ḡ ternistratores sūt angeli nequā · q̄ in his viis obꝯuāt: vt quēlibet agāt in pc̄tm · q̊s merget dn̄s i mari rubro · ⁊ ignitis fluctibꝫ tradet i die iudicii ⁊ penaꝝ pelago teget.

Quis similis tui ⁊c. Orig. Nō simulacris gentiū compat deū · nec de monibꝫ q̄ sibi falso nomē deoꝝ asciscūt: ꝫ dicit illos deos q̄ ꝑ grām ⁊ ꝑticipatōeꝫ dei dii appellant᷑ · scđm illđ: Ego dixi dii estis. Et alibi. Deꝰ stetit i s · d · Sꝫ hii q̄uis capaces sint dei · ⁊ h̄ noīe ꝑ grām donari videant᷑ · nullus ei similis in potētia vel nā. Qr aūt dr̄ similes ei erimꝰ · silitudo h̄ nō ad nām: ꝫ ad grām reuocat᷑. Sic pictura ē similis ei · cuiꝰ imago i ipā exprimit᷑: q̄tū ad grām: ꝫ lōge dissimilis q̄tū ad sb̄am. Illa em̄ spēs carnis ē · ⁊ decor viui corpis: ista coloꝝ fucꝰ · ⁊ cera tabulis sensu carentibꝫ supposita. Nullꝰ ergo in diis similis dn̄o · inuisibilis · ſ · incorꝑeus · incōmutabilis · sine initio ⁊ sine fine. Nullꝰ creator oīm nisi pr̄ creās oīa ꝑ filiū: ⁊ in spūsancto oīa sactificās.

Extendisti manū tuā ⁊c. Orig. Mouet me qđ ait: extēdisti dexterā

tuā ⁊ deuorauit eos terra. quasi vt deuorarent a terra causa fuerit ꝙ dexte-ram extendit. Si cōsideres quomodo exaltat⁹ dñs in cruce tota die extēdit manū ad populū nō credentē: sed ꝯtradicentē ⁊ quomō infidelē populū q̄ clamauit crucifige crucifige eū: mors iniquitatis oppssit: inuenies quomō ex tendit dexterā ⁊ deuorauit eos terra. nō tñ omino desperandū. Si em̄ q̄ de uoratus est resipiscat: ꝑt euomi sicut ionas. Omnes nos aliqñ terra deuo-rabat: ⁊ ī inferni penetralib⁹ retinebat. Ideo xp̄s descēdit nō solū ad terras ꝫ etiā ad īferiora terrę ⁊ ibi inuenit nos deuoratos: ⁊ sedentes ī vmbra mortis. Unde educens nos. nō solū terrę ne iterū deuoremur: sed regnū ꝑparat celoꝝ.

Deuorauit eos ⁊c. Orig. Impios etiā hodie terra deuorat: q̄ semꝑ de terra cogitāt: terrena faciūt: de terra loquunt̄: litigāt: terrā desiderāt: in ea spē suam ponūt: ad celū non respiciūt: futura nō cogitant: iudiciū dei non metuūt: nec ꝑmissa ei⁹ desiderāt. talē cū videris dicito: q̄ dnorauit eū terra. ⁊ si quē videris luxurię ⁊ voluptatib⁹ corpis deditū in q̄ nil anim⁹ valet: ꝫ totū libido possidet: dicito q̄ deuorauit eū terra.

Ascēderūt p. et i. Orig. Audierūt gētes ⁊ iratę sunt dolores apphenderunt habitatores philistijm ⁊c. Orig. Quantū ad hystoriā nullū de his gentibus interfuisse mirabilibus cōstat: quomō ergo terrore territę vel iratę philistijm ⁊ moabitę ⁊ edom ⁊ reliq̄ quas enumerat nationes: Sꝫ spūaliter inuenies q̄ philistijm .i. cadentes poculo. ⁊ edom .s. terrenus trepidāt: ⁊ eoꝝ principes cursitāt ⁊ pauēt ꝯstricti dolorib⁹: cū vidēt regna sua q̄ in inferno sunt penetrata ab eo q̄ descēdit in inferiora terrę: vt eriperet eos q̄ possidebant a morte. hinc timēt ⁊ tremēt: q̄ senserūt magnitudinem brachij eius. hinc etiā tabuerūt habitatores chanaam .i. mutabiles ⁊ mobiles: cū viderūt moueri regna sua: ⁊ alligari fortē. Ueniat ergo suꝑ eos timor ⁊ tremor. tremūt ⁊ timent demones crucē xp̄i in qua triumphati sunt ⁊ exuti principat⁹ eoꝝ ⁊ potestates. Timor ergo ⁊ tremor cadēt suꝑ eos: cū in nobis signū crucis fideliter fixū viderint: ⁊ magnitudinē brachij quē dñs expandit in cruce sicut dicit: Tota die expandi man⁹ meas ad populū n̄ credentē ⁊c. Nō te aliter timebūt: nec tremor tu⁹ irruet suꝑ eos: nisi viderint ī te crucē xp̄i: vt dicas: michi aūt absit gloriari: nisi in cruce dñi nr̄i ih̄u xp̄i.

Fiant immobiles ⁊c. Orig. Fieri tanq̄ lapidē nō est natura esse lapidē. Nō em̄ fieret nisi qđ non erat. Hoc ꝓpter illos dixim⁹: q̄ male naturę pharaonē vel ęgiptios dicūt fuisse: nec ex libertate arbitrij in h̄ eē deductos ⁊ q̄ creatorē deū accusant: tanq̄ seuū q̄ hoīes vertat in lapides. nō dixit fiāt tanq̄ lapides ⁊ tacuit: ꝫ temp⁹ statuit ⁊ mensurā damnatōis .s. donec ꝑtrāseat popul⁹ tu⁹. Prior populus qui fuit ante nos fact⁹ est tanq̄ lapis dur⁹ ⁊ incredulus. nō vt lapidis natura maneat: ꝫ donec ꝑtranseat popul⁹ quē dñs acq̄siuit. Cecitas em̄ ex parte ꝯtigit in israel: donec plenitudo gentium intraret: ⁊ tunc israel salu⁹ fieret: q̄ ꝑ incredulitatē fact⁹ est tanq̄ lapis. Potens est em̄ de⁹ de lapib⁹ istis suscitare filios abrahę. Sꝫ cū creator sit omniū quomodo acquisisse dicit̄ qđ suū esse dubiū nō est: Dicit̄ em̄ in cantico deutronomij. Nōne h̄ ip̄e dñs de⁹ tu⁹ q̄ fecit ⁊ creauit te ⁊ acq̄siuit te: Uidet̄ em̄ vnusq̄sq̄ illud acq̄rere qđ nō fuit suū. Uñ heretici de saluatore dicunt q̄ nō erāt sui quos acquisiuit: dato em̄ ꝑcio mercat⁹ est hoīes quos creator fecerat: ⁊ certū esse aiūt vnūquenq̄ emere qđ suū nō est. Apl's em̄ ait precio empti estis. Sꝫ audi ꝓpham: peccatis vestris venūdati estis: ⁊ ꝑ iniq̄tatib⁹ vestris dimisi matrē vr̄am. Dei ergo creatura oēs sumus: sed peccatis suis quisq̄ vendit̄: ⁊ a creatore discedit. Dei ergo sumus secundū ꝙ ab eo creati sumus. effecti vero serui dyaboli scđm ꝙ peccatis nostris venūdati sumus. Ueniens aūt xp̄s redemit nos seruientes dyabolo: cui nos peccando vendidimus: ⁊ ita videt̄ suos recepisse quos creauit: ⁊ alienos acquisisse: q̄ alienū dnm peccando acquisierāt. Sꝫ recte nos redemisse dicit̄: q̄ ꝑ precio nostro sanguinē suū dedit. Sꝫ quid tale vt nos mercaret̄ dyabolus dedit. homicidium pecunia dyaboli est. Ille em̄ ab initio homicida est: fecisti homicidiū dyabolo pecuniā accepisti. Idem dicendū est de adulterio sacrilegio: furto: falso testimonio ⁊ huiusmodi. hac pecunia em̄ emit ⁊ efficit sibi seruos oēs qui de hmōi censu eius q̄ntumcunq̄ susceperint.

† (aqua terrę cognata ⁊ vbiq̄ terra contenta.) (terrena voluptas: vel mors admissi sceleris. ⁑ (Consolando: docendo: fouendo.

deuorauit eos† terra. ⁑ Dux fuisti in

† Empto a diabolo vili mercede peccati ⁑ Preciosō sanguine In lauacro regenerationis

misericordia tua: †pplo quē ⁑ rede-

† Consolatione spiritussancti ⁑ quasi bon⁹ pastor ouē positā in humero † virtute insuperabili.

misti. †Et ⁑ portasti eū †in fortitudi-

(terrā uiuentiū (terrā promissionis

ne tua: ad habitaculū sanctū tuū.

(insurgentes.

Ascenderūt populi ⁊ irati sunt: do-

† (demones qui in eis habitant qui poculo peruersitatis ⁊ luxurie seuiebāt. ⁑ (potōe cadētes.

lores obtinuerūt †habitatores ⁑ phi-

(videntes regna sua que in inferno sunt ab eo qui descendit in inferiora terre penetrari.

listijm. Tunc conturbati sunt prin-

† (qui interpretatur terrenus. ⁑ (qui ex patre quib⁹ .s. dicitur: vos ex patre dyabolo estis.

cipes †edom: robustos ⁑ moab ob-

† (christi infernū spoliantis. ⁑ (videntes fortē alligari ⁊ oīa vasa eius diripi.

tinuit †tremor: ⁑ obriguerūt omes

† (demones. ⁑ (qui interpretatur mutabilis ⁊ mobilis.

†habitatores ⁑ chanaan. Irruat su-

† (crucis in qua triumphati sunt. ⁑ (potentia insupabili.

per †eos formido ⁊ pauor: in ⁑ ma-

(in cruce extensi.

gnitudine brachij tui. Fiāt immo-

(duricia incredulitatis: potens est em̄ de⁹ suscitare de la. i. fi. a. (Nō vere.

biles quasi lapis: donec ꝑtranseat

(gentilis.

populus tuus domine: donec per-

transeat populus tuus iste quem

† (vel acquisiti sanguine redimēdo: quē dyabolus emerat peccato. ⁑ (in terrā promissionis.

†possedisti. ⁑ Introduces eos ⁊ plā-

(nō in valle. (qđ

tabis in monte hereditatis tuę: fir-

nō moueatur † (tu nō homo. (ne oporteat eos

missimo habitaculo tuo qđ †opat⁹

laborare. ⁑ (humanitas christi. (vel sanctimoniū tabernaculū .i. dei vel templū qđ sanctificat accedentes.

es domine. †Sanctuariū tuū dñe

† (q̄ nō humano opere generata ei⁹ humanitas. ⁑ (nō hominis.

qđ firmauerūt †man⁹ ⁑ tuę: domin⁹

† (vt nūq̄ sit finis (in seculū. ⁑ (aliu adhuc

regnabit †in eternū ⁊ ⁑ vltra. Ingres-

(satellites dyaboli. (q̄ mul-

sus est em̄ eques pharao cū curri-

tos iungit curr⁹ in quibus sedeat et ꝑambulet orbem ⁊ discurrat.

bus ⁊ equitibus eius in mare: ⁊ re-

(humorē peccati

duxit suꝑ eos dñs aquas maris.

(christū sequentes.

Filij aūt israel ambulauerunt per

Introduces et plantabis ⁊c. Orig. Non vult nos dñs in ęgipto plantare: nec in deiectis ⁊ humilib⁹ locis: sed in monte hereditatis suę: de hac plātatione ꝓpha dicit. vineam de ęgipto trāstulisti: eiecisti gētes ⁊ plātasti eā: dux itineris fuisti ī cōspectu ei⁹: ⁊ plātasti radices eius: ⁊ repleuit terram. Operuit montes vmbra ei⁹ ⁊ arbus. ei⁹ cedros dei. Aduertis quomō plantat de⁹ ⁊ vbi. Nō plātat in vallib⁹ ꝫ ī montib⁹ in excelsis ⁊ in sublimibus locis. Quos enim educit de ęgipto .i. seculo ad fidem: nō vult iterū in humilib⁹ locare: ꝫ cōuersationē eoꝝ sublimē esse: ⁊ in montib⁹ habitare. ⁊ in ip̄is nō ꝑ terrā repe: nō vltra vult vineam suā in humili deiectos habere fruct⁹: ꝫ palmites sursū duci: in alto locari: traduces fieri: ⁊ traduces nō in hūilib⁹ arborib⁹: ꝫ in excelsis ⁊ in altissimis cedris dei ꝓphis .l. ⁊ aplis: quib⁹ si nos adiungamur: vitis quā trāstulit de⁹ de ęgipto ⁊ ꝑ ramos eoꝝ nr̄i palmites diffundant̄: ⁊ ipsis innexi traduces efficiamur charitatis ad inuicem vinculis nexi fructū plurimū afferemus. Nam omnis arbor quę nō facit fructū bonū .e. ⁊ in .i. mittetur.

Firmissimo habi. ⁊c. Ori. In ꝑparata habitatōe quā ꝑparasti dñe. Uide clemētis bonitatē dñi. nō vult te inducere ad laborē: nō vult vt ipse facias tibi habitaculū: iā te ad ꝑparatam inducet habitationē. Unde alij laborauerunt: ⁊ vos in labores eoꝝ introistis.

Sanctuariū tuū ⁊c. Ori. Sanctimoniū tuū .d. ⁊c. Sanctimoniū dicit̄ tabernaculū dei vel templū: eo ꝙ sanctificat accedētes. h̄ nō dicit̄ manu hoīm factū: ꝫ manu dei: ꝓpter te g̊ de⁹ ⁊ plantat ⁊ ędificat: agricola efficit̄ ⁊ structor: ne tibi aliq̄d desit. Uñ apl's: Dei agricultura: dei edificatio estis. Quid est g̊ h̄ sanctimoniū nō manu hoīm: ꝫ dei ꝑparatū: Sapiētia ędificauit sibi domū .i. carnē xp̄i nō manu hoīs .i. nō oꝑe humano templū carnis ędificatur in virgine: ꝫ lapis sine manib⁹ excisus creuit ⁊ fact⁹ est mons magnus. h̄ est sanctimoniū carnis assumptę: ⁊ sine manib⁹: ⁊ sine oꝑe hominum de monte humanę naturę ⁊ substantia carnis excisum.

Dominus regnabit ⁊c. Orig. Dñe q̄ regnas in seculū ⁊ in seculū ⁊ adhuc. Quotiēs d̄r ī seculū lōgitudo q̄dē tp̄is: ꝫ esse aliq̄s finis indicat̄. ⁊ si in aliud seculū dicat̄: aliq̄d longi⁹ indicat̄: ꝫ tñ finis ponitur. Et quotiēs sęcula sęculoꝝ noīantur: fortasse licet ignot⁹ nobis: tñ a deo statutus aliq̄s terminus īdicatur. Hic vero h̄ addidit ⁊ adhuc: nullū sensū termini alicuius aut finē reliquit: qđcūq̄ em̄ cogitaueris in quo finem putes cōsistere: semꝑ dicit tibi sermo ꝓpheti⁹ ⁊ adhuc: velut si tibi dicat: putas in sęculum sęculi dñm regnatuꝝ: ⁊ adhuc. putas ī sęcula sęculoꝝ: ⁊ adhuc: ⁊ qđcūq̄ dixeris de regni eius spacijs: semꝑ dicit tibi ꝓpha: ⁊ adhuc.

Filii aūt israel ⁊c. Orig. Et tu si filius es israel: potes ambulare per siccum in medio maris. Si fueris in medio nationis prauę et peruersę: sicut lumen solis in medio peccatoꝝ incedens non te infundet humor peccati: et

per hunc mundū transeuntem nulla libidinis vnda resparget· nullus cupiditatis estus verberabit. Qui egipti⁹ est ꝛ sequitur pharaonem· vicioꝝ fluctibus mergitur. Qui vero sequit͛ christum· ꝛ sicut ille ambulauit ambulat aqua ei fit murus dextra leuaqꝫ. Ipse aūt media via incedit ꝑ siccum non declinat ad dexteram neqꝫ ad sinistram vsqꝫquo exeat ad libertatē ꝛ hymnum victorie domino canat: dicens cantemus domino ꝛc.

Tympanū. Strab. Secundū hieronimū est genus tube in summo habens stipulā vel fistulam· ꝑ quā vocem reddit sonoram. Chorus secundū eundem pellis simplex cū duabus cicutis· ꝑ alteram inspiratur· per alterā sonum reddit· ꝑ vtrūqꝫ ergo angusta intelligentia veteris legis designatur qꝫ enī breue sit ꝛ minimū inde ostēditur: q2 manu mulieris portat͛. Secundū cassiodorū tympanū est pellis extensa inter duo ligna· ꝑ qđ maceratio carnis designat͛. Chorus aūt est multitudo simul canentium ꝛ dicitur chorus quasi coeuoꝝ cantus. Quia ergo ī choro equaliter omēs voces resonant ꝑ eum charitas significatur· qua oīs in christo vnū sum⁹. Quicūqꝫ ergo deo in iubilū laudes reddit: in choro hoc est in charitate hoc agat ꝛ in tympano· i· in mortificatione carnis. Unde laudate· e· i· t· ꝛc.

humore peccati nō infusi · nō declinātes ad dextrā vel ad sinistrā. · alias eius.
siccū in medio maris. Sūpsit ergo
vel ꝓphetissa.
go maria prophetes soror aaron
mortificationē carnis. · opere. · a delectatione carnis.
tympanū in manu· egresseqꝫ sūt
sancte anime · ꝓphetiā que ꝑ mariā significatur. · mortificatōe carnis
oīs mulieres post eā in tympa
cōcordia charitatis · quasi magistra
nis ꝛ choris· quibus ꝓcinebat di
hymnos victorie· · triumphatori·
cens: Cantem⁹ dn̄o· gloriose eīn
vt supra.
magnificatus est: equū ꝛ ascensorē
deiecit in mare. Tulit aūt moyses
israel de mari rubro: ꝛ egressi sunt
In fide
in desertū sur. Ambulauerūtqꝫ tri
ꝛ cognitōe trinitatis ambulandū est · desertū
bus diebus: per solitudinē: ꝛ nō
huius vite · doctrinā que reficeret aīam·
inueniebant aquā. Et venerunt in
locū· s· qui iā ꝓpter amaritudinem aquaꝝ sic vocabat͛· vel ꝑ ꝓlepsin dictū est · litterā legis
marath: nec poterāt bibere aq̄s
intollerabiles est vt circūcisio ꝛ hmōi·
de marath· eo ꝙ essent amare. Unde
cōfirmauit forsitan vel nomē imposuit·
de ꝛ congruū nomē loco imposuit
vocans illū marath· i· amaritudi

Tulit aūt moyses ꝛc. Baptizati ꝑ mundum quasi ꝑ desertū post transitū maris rubri ducuntur· nōdum habentes promissam patriam· sed sperantes ꝛ expectantes per patientiā· dū laboriosa ꝛ periculosa tentatione fatigantur: Sed ne reuertantur corde in egiptum· nec ibi christus deserit. Nā ꝛ illa columna nō recedit.

Et venerūt ī marath ꝛc. Orig. Post transitū maris rubri post choros ꝛ tympana. Post triūphales hymnos venitur ad marā aquā· i· amaram· quā populus bibere non poterat: venitur ad periculum sitis. Sed clamauit moyses ad dominum· ꝛ ostendit ei lignum quo dulcis facta est aqua ꝛ ibi posuit deus illi iusticias ꝛ iudicium. vbi scilicet amaritudo· vbi sitis· et qđ grauius est inabundantia aquarū· alius non erat locus dignior ꝛ aptior. Preterea qđ dixit: ostendit illi lignum deus: ꝛ misit illud in aquā ꝛ facta est dulcis· quasi nō posset sine ligno aquā facere dulcem deus· aut moyses lignum nesciret. Sed si lex secundum litteram accipiatur amara est· ꝛ ipsa mara. Quid eīn tam amaꝝ qꝫ vt puer octauo die circumcisionis vuln⁹ accipiat: ꝛ rigorem ferri tenera patiatur infantia? Amarum est eīn poculum legis· ut populus dei non qui in moyse baptizatus est in nube ꝛ in mari· sed qui in spiritu ꝛ aqua non possit bibere ꝛ gustare· nec hostiarum ferre amaritudinem· nec sabbati obseruantiam. Sed si deus ostendat lignū qđ mittatur in hanc amaritudinē· dulcis fit aqua legis ꝛ potabilis. Sapiētia lignū vite est omnibus amplectentibus eam. Si ergo lignum sapiētie christi missum fuerit in lege ostendens quomodo debeat intelligi circumcisio sabbatū lex lepre ꝛ huiusmodi· amaritudo legis vertitur in dulcedinem intelligentie spiritualis· vt populus bibere possit qui ydola reliquit ꝛ ad deum confugit. Si audiat legem de sacrificijs docentem· continuo refugit ꝛ bibere nō potest. In hanc ergo amaritudinem· id est· litteram legis posuit deus iusticias ꝛ testimonia· velut scilicet in vasculo quodam sapientie sue ꝛ scientie thesauros concludit. Unde habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Ut ergo possit h aqua bibi· ostendit deus lignum qđ mittatur in eam: vt qui biberit non moriatur· non sentiat amaritudinem. Si quis ergo sine ligno vite· i· sine mysterio crucis· sine fide christi· sine intelligentia spirituali biberit: amaritudine morietur. Unde littera occidit· i· aqua mara si bibatur non mutata ꝛ in dulcedinem versa.

Qui ostendit ei· l· ꝛc. Aug. Genus ligni erat istam habens vim. An quolibet ligno id facere poterat deus qui tanta mirabilia faciebat? Videt͛ tn̄ significare qđ dictum est· ostendit ei· tanqꝫ iam tale esset. Nisi forte locus erat vbi ligna omino non inueniebantur: nisi hoc ipsū esse diuini adiutorij· ꝙ ei domin⁹ lignū ostendit vbi nullum erat· ꝛ per lignum aquas dulces fecit· ꝓfigurans gloriam ꝛ gratiam crucis. Sed in tali etiā ligno quis nisi creator ꝛ demōstrator laudandus est.

ad fidem veniēs
nem. Et murmurauit populus con
doctores ecclesie·
tra moysen dicens: Quid bibem⁹
desiderio cordis
At ille clamauit ad dn̄m· qui ostē
Crucis· sapiētie christi · litterā legis
dit ei lignum· qđ cū misisset in aq̄s
intelligentie spūalis · in littera legis quasi in vasculo·
in dulcedinē verse sūt. Ibi cōsti
vtrū mandatis
tuit ei ꝓcepta atqꝫ iudicia: ꝛ ibi ten
obediret· populū moisi subiectū.
tauit eum dicens: Si audieris vo
cem domini dei tui· ꝛ qđ rectū est
beneplacendo.
coram eo feceris· ꝛ obedieris man
datis eius· custodierisqꝫ oīa pre
mundana vicia
cepta illius· cunctum languorem
poni permisi. · mundo.
que posui in egipto nō inducam
verus medicus nō modo curator. · aīe tue.
sup te. Ego enim sum dn̄s sanator
postqꝫ aque amare verse sunt in dulcedinem.
tuus. Venerūt aūt in helim filij isrl͛
doctrina duodecim apostolorū.
vbi erāt duodecim fontes aquarū
lxx· discipuli quoꝝ predicatōne palmas christi victorie mundus agnouit. · Oīs ordo doctorū
ꝛ septuaginta palme: ꝛ castrameta
septiformi gratia in decalogo perfectorum.
ti sunt iuxta aquas.

Ibi cōstituit ei. ꝛc. Orig. Quare addidit. Postqꝫ posuit illi deus iusticias ꝛ iudicia· ibi tentabat eū dicēs: Si audieris vocem· d· d· t· ꝛc. Videt͛ exponere quare iustificationes ꝛ iudicia dedit· vt· s· tentaret eos· si audirent vocem dn̄i dei: ꝛ mandata custodirent. Nā qꝫtum ad priorem populū quid eis boni aut ꝓfecti murmurantib⁹ ꝛ contradicentibus mandaretur qui paulo post mirabiliū dei obliti ad ydola cōuertuntur. Dantur ergo precepta in q̀bus tententur. Unde dedi vobis precepta ꝛ iustificationes non bonas· in q· non· v· tenti eīn in preceptis non inueniunt͛ fideles· ideo inuentum est eis mandatum esse ad mortem: qđ erat ad vitam. Idem enim si seruetur vitam· si non seruetur mortem generat. Nō seruantibus ergo dicuntur mandata non bona ꝛ in quib⁹ non viuant. Sed admixto ligno crucis in dulcedinem versa ꝛ spiritualiter intellecta ꝛ seruata sunt mandata vite. Cunctum languorem quē posui in egipto nō inducam sup te. Videtur dicere ꝙ si quis sciret mandata: nullam egritudinem patiatur· i· nec febres nec alios dolores corpis. Sed omnino iob iustissimus ꝛ oīn pietate plenus a capite vsqꝫ ad pedes repletur vlcere pessimo. Sed iusti non habent illas infirmitates quas egiptij. Egiptus eīn mundus. Diligere ergo mundum ꝛ que in mundo sunt egiptius languor est· obseruare menses· tempora· stellarum cursibus adherere· seruire carni· luxurie operam dare· ꝛ delicijs vacare· egiptius languor est.

Venerūt aūt in helim ꝛc. Orig. Non ante in helī ducit͛ populus vbi erant duodecim fontes aquaꝝ: quib⁹ nil inerat amaritudinis· sed amenitas plurima ex densitate palmaꝝ. Sed prius ductus est ad aquas salsas ꝛ amaras· quib⁹ per lignū a dn̄o monstratum dulcoratis· venit͛ ad fontes. Si hystoriā solā sequamur: nō multū nos edificat scire ad quē locum primo venerint. ad quē secundo. Primū aūt ducitur populus ad litterā legis a qua dū permanet in amaritudine sua recedere non potest. Cū ergo per lignum vite fuerit indulcorata· ꝛ spiritualiter intellecta· de veteri testamento transit ad nouū· ꝛ ad duodecim apostolicos fontes· vbi reꝑiuntur arbores lxx· palmarum. Non eīn soli duodecim apostoli fidem christi predicauerūt sed ꝛ alij· lxx· per quos palmas victorie xp̄i mundus agnouit. Non sufficit ergo populo dei aquā marath bibere: qꝫuis indulcoratam ꝑ lignum vite· solum vetus testamentum nō sufficit ad bibendum· veniendū est eīn ad nouū de quo sine scrupulo ꝛ difficultate potatur. Judei etiā nunc apud marath sunt· i· ad aquas amaras. Nondum enim ostendit eis deus lignum de quo

dulcescunt· quia nisi crediderint non intelligent. C. XVI.

Quintodecimo die mensis ⁊c. Orig. O ingratus populus desiderat egiptum. Qui egiptios videt extinctos· ⁊ carnes egipti· qui egiptiorum carnes videt ⁊ piscibus datas ⁊ volatilibus. Murmurat aduersus moysen immo deũ: sed primo ignoscitur ⁊ secundo ⁊ fortassis tercio. Sed si nõ desinant sed persistant· audi quid sequitur: In libro numerorum refertur: Et idem apostolus retexit dicens: neq; murmuraueritis sicut quidam eorum murmurauerũt et· a· ser· p·

Scripta sunt hec propter nos in quos fines se· de· Sed si non desinimus murmurare et conqueri contra deuz incurremus simile offẽsionis periculum vel exemplum. Cum em̃ de celesti intemperie· fructuum infecunditate· ymbrium raritate· ⁊ de prosperitate aliorum· ⁊ aliorũ improsperitate causamur: cõtra deum murmuramus. Sed hec primo ignoscuntur: in psistẽtes grauiter vindicantur. quia mittentur in eos serpentes· i· immundis ⁊ veneficis spiritibus tradentur· qui occultis morsibus penetralia cordis depascantur.

Orig. Propter correctionem legentiũ indicatur populi peccatum. quia murmurauerit ⁊ ingratus fuerit beneficijs diuinis: cuz celeste manna susceperit. Secundo mẽse quintadecima die mensis· qd nõ sine ratione scriptum est. Recordare de legibus pasce que dicta sunt: ⁊ inuenies ibi hoc esse tempus qd statuitur ad secundum pasca faciendum his qui immundi ĩ anima fuerint· vel occupati negocijs peregrinis. Qui non fuerant immundi in anima· vel non longe peregrinabantur quartadecima die primi mensis fecerunt pasca· longe vero peregrini ⁊ immundi secundum pasca in hoc tempore faciunt· in quo ⁊ manna de celo descendit. In die quo primum pasca fit· non descendit manna: sed in quo secundum. Primum pasca populi iudaici est: Secundum nostrum. Nos em̃ fuimus in anima immũdi· qui colebamus ydola· ⁊ peregrini ⁊ longinqui· qui fuimus hospites ⁊ peregrini testamẽtorum dei ⁊c. Sed datur manna de celo: non in die quo primum pasca fit sed quo secundum. Panis eniz qui de celo descendit: non venit ad illos q̇ primam solennitatem celebrabant: sed ad nos qui suscepimus secundam· etenim pasca nostrum immolatus est christus: qui verus homo panis de celo descendit. Videamus interim quid in hac die gestum monstretur quartadecima die mensis secundi murmurauit populus ⁊c.

Sedebamus super ollas carnium. Greges ouium habebant ⁊ armenta boum de quibus comedere poterant· sed desiderio piscium ⁊ auium quibus egiptus abundat estuabant.

Ecce ego pluam uobis panes de celo ⁊c. Orig. Vellem primo super hanc scripturam cum iudeis habere sermonem: quib⁹ credita sunt eloquia dei· quid illis videatur de eo qd dicit: sex diebus continuis colligetis: die autem sexta duplum. Apparet ergo sextum diem nominari qui ante sabbatum ponitur. Sabbatum autem septimus dies est. Quero ergo qua die ceperit manna dari: ⁊ volo comparari dominicam nostram cum sabbato iudeorum. Ex scriptura enim apparet· quia die dominica primum datur manna sex diebus continuis collectum. septima que est sabbatum cessatur. Quia ergo in die dominica pluit deus manna· ⁊ non in sabbato: intelligãt iudei· iam tunc prelatam esse dominicam nostram suo sabbato· ⁊ indicatuz est q non in ipsa dei gratia ad eos descenderit de celo: ⁊ panis celestis qui est sermo dei ad eos non peruenerit. Unde dieb⁹ multis sedebunt filij israel sine rege· sine principe· sine hostia· sine sacrificio· sine sacerdote. In nostra autem dominica semper dominus pluit manna· i· celestia verba· que nobis leta sunt. Illi infelices suspirant etiã manna: sicut patres eorum· ⁊ non merẽtur accipere· non em̃ possunt manducare qd est minutum sicut semẽ coriandri· ⁊ candidum sicut pruina. Nichil em̃ in verbo dei minutũ subtile ⁊ spirituale sentiunt: sed totum pingue ⁊ crassuz. Incrassatũ est em̃ cor populi hui⁹. Interpretatio quoq; nominis hui⁹ hoc sonat. Manna em̃ interpretatur quid est hoc? Ipsa vis nominis ad discendũ inuitat· vt cuz audis legem dei recitari· inquiras semper ⁊ dicas doctorib⁹ q̇d est hoc. Tu ergo si vis manducare manna ⁊ suscipere verbum dei· scito minutũ esse ⁊ valde subtile sicut semẽ coriãdri habet em̃ aliq̇d oleris quo nutrire ⁊ recreare possit infirmos. Infirmus em̃ olus manducat. Habet em̃ aliquid ⁊ rigoris. ⁊ ideo ut pruina. cãdoris aũt ⁊ dulcedis plurimũ. Quid est candidius· splendidius eruditione diuĩa. Quid dulcius· suaui⁹ eloquijs dei· q̃ sunt super mel ⁊ fauum.

C. XVI.

Profectiq; sũt de helim· ⁊ venit om̃is multitudo filiorum israel in desertum syn· qd est inter helim ⁊ synai. quintodecimo die mẽsis secũdi· postq; egressi sũt de terra egipti· Et murmurauit omnis congregatio filiorum israel contra moysen ⁊ aaron in solitudine. Dixerũtq; ad eos filij israel: Utinam mortui essemus per manũ dñi in terra egipti· qñ sedebamus super ollas carniũ ⁊ comedebamus panez in saturitate. Cur induxistis nos in desertuz vt occideretis omnem multitudinẽ fame? Dixit aũt dominus ad moysen: Ecce ego pluam vobis panes de celo. Egrediatur populus ⁊ colligat q̃ sufficiant per singulos dies: vt tentem eũ vtrum ambulet in lege mea an non. Die aũt sexta parent qd inferãt· ⁊ sit duplum q̃ colligere solebant per singulos dies. Dixeruntq; moyses ⁊ aaron ad om̃s filios israel: Vespere scietis q dominus vos eduxerit de terra egipti: ⁊ mane videbitis gloriam domini. Audiui em̃ murmur vestrũ contra dominũ. Nos vero quid sumus quia musitastis

Interlinear glosses: quando· s· pasca celebratur. — ne murmuretis sicut quidã eorum murmurauerunt ⁊c. — deũ. — sacerdotes dei. — presentis vite. — ingratus popul⁹ desiderat egiptum· qui egiptios videt extinctos. — mundo. — delectati quiescentes. — multimodas refectiones carnaliũ voluptatũ. — qui vertitur in fel aspidũ intrinsecus. — laborem presentis vite ⁊ periculum. — transductam per mare rubrum· i· baptismum. — carnalium voluptatum. — verbũ dei panẽ qui de celo descendit. — hac presenti vita. — reponant scilicet vnde in futuro viuant. — vt sufficiat presenti vite ⁊ future. — in aduentu christi qui ẽ in fine seculi. — Sabbati que lucessit in prima sabbati. — qm̃ angeli ad sepulcrũ nunciauerunt gloriã resurrectionis. — Non contra me.

Panes. Mãna· s· locutio est: q panis pro alimẽto ponit. amat aũt scriptura pluralit magis panes q̃ singulariter dicere panem.

Ut tentem. Tentatio ista probatio est: nõ ad peccatum seductio nec ideo probant vt de⁹ nõ nouerit: sed ipsos ipsis ostendit: quo humiliores fiant ad petẽdũ adiutoriũ: ⁊ ad noscendam dei gratiã.

Die aũt sexta ⁊c. Orig. In die sexto duplũ colligat in repositõem q̃tũ sufficiat etiã sabbato. Sexta dies hec vita in qua nũc sum⁹. In sex diebus fecit de⁹ hunc mundũ. In hac ergo die tm̃ reponere debem⁹· q̃tuz sufficiat in futuro. Si quid em̃ hic boni operis acquiras· si quid iusticie misericordie ⁊ pietatis recondas: hoc tibi in futuro erit cib⁹. Qui em̃ acquirit hic decem talenta· ibi accipiet decẽ ciuitates· ⁊ q̃ seminauerit homo: hec ⁊ metet. diuites hui⁹ seculi ea recondũt q̃ in hoc seculo ĩmo cũ hoc seculo corrumpunt· bona aũt recondita permanent vsq; in crastinũ. Scriptũ est aũt. Qui infideles fuerunt seruauerũt de manna ⁊ ebullierũt ex eo vermes ⁊ cõputruit· qd aũt pro die sabbati reponebatur· permansit integrũ. Et tu ergo si propter p̃sentem vitã ⁊ amorẽ seculi thesaurizas: cõtinuo vermes ebulliũt: de quib⁹ dicitur. Vermis eorum nõ morit· hos generat auaricia· ⁊ diuitiarum ceca cupiditas· his qui habent pecuniã: ⁊ vidẽtes in necessitate fratres suos claudũt viscera ab eis. Vñ apl's p̃cepit diuitib⁹ nõ sublime sapere neq; sperare in incerto diuitiarũ ⁊c. nec aliunde fiũt vermes in nobis nisi ex manna· i· verbo dei. Vñ nisi venissem ⁊ locut⁹ eis fuissem· pec· nõ habe· post susceptũ ergo verbũ dei si quis peccat: efficit ipsum verbũ vermis qui ei⁹ conscientiã semper fodiat· ⁊ arcana pectoris rodat.

Vespere scietis ⁊c. Orig. Ad vesperã scietis q ego dominus. Mane aũt videbitis maiestatem domini. Respondeant michi iudei. Quomodo ad vesperam cognoscitur dominus. ⁊ mane videatur maiestas eius. Ubi agnitus est ad vesperã: ⁊ ei⁹ maiestas visa est mane. Sz nõ intelligit hoc nisi in euangelio in quo vespere sabbati q̃ lucescit in prima sabbati venit· m· m· ⁊ altera maria ad sepulcrũ: ⁊ inuenerũt lapidẽ reuolutum a monumẽto terre motum factum: ⁊ monumenta apta esse· ⁊ centurionẽ ⁊ custodes sepulcri dicentes· Vere hic fili⁹ dei erat. Agnit⁹ est in hac vespera dñs: q ipse dñs erat. Agnit⁹ est in virtute resurrectõis· ⁊ mane gloria eius visa est. Cũ venissent alie mulieres prima sabbati valde mane: inuenerũt angelos cũ ingenti claritate sedentes ad sepulcruz· ⁊ dicentes: Nõ est hic: sed resurrexit a mortuis. Venite ⁊ videte locũ ⁊c. Visa est ergo maiestas eius mane: quia ⁊ per angelos resurrectio nunciata est.

Non enim aduersus nos murmur vestrū est ꝛc. Aug. Nō ex hoc tantum se valere quantū deus voluerunt. dixerunt em̄ quid sumus nos. nec talis erat illa sententia: vbi petrus dixit ananie: ausus es mentiri spiritui sancto: non hominibus mentitus es: sed deo. Non enim ait ausus es mentiri michi. Nō michi mentitus es: sed deo. Nō si dixisset. simile fuisset: neq enim ita dixit. Ausus es mentiri spiritui sancto. Non spiritui sancto mē titus es: sed deo. Ita em̄ loquens negaret spiritum sanctum esse deum. Nūc vero cū ita dixisset ausus es mentiri spiritui sancto: cum ille putaret se hominibus esse mē titum. Ille spiritū sanctum deum esse monstrauit. subiūgens: nō hominibus mentitus es sed deo.

Et mane. Nouo die quando christus sol iusticie aduētu suo credentibus reparauit ꝑ dita.

Vespere comedetis carnes. Ori. Moraliter. Intelligere possumus ꝙ vnicuiq nostrum mane est ꝛ initium diei. tempus quo primum illuminamur ꝛ ad lucem fidei accendimur. In hoc tempore carnes verbi nō possumus edere. id est. perfecte doctrine capaces nondum sumus: sꝫ post longa exercitia. post perfectum plurimum. cum iam proximi sumus ad vesperam. id est. perfectionis fidem. tunc solidioris cibi capaces efficimur. festinemus ergo manna suscipere. qd pro vt vult quisq saporē reddit in ore. Vn fiat tibi secundum fidē tuā. Et tu ergo si verbū dei qd in ecclesia p̄dicatur tota fide ꝛ deuotione suscipias: fiat tibi qdcūq desideras. Si tribularis. ꝯsolatur te dicēs: Cor cōtritū ꝛ humiliatum deus non spernit. Si letaris pro spe futura cumulat tibi gaudia dicens: Letamini in domino ꝛ exultate iusti. Si iracundus es: dicit. Desine ab ira ꝛ derelinque indignationem. Si in doloribus sis. sanat te dicens: Dominus sanat languores tuos omnes. Si paupertate consumeris: consolando dicit: Dominus alleuat de terra inopem: ꝛ de stercore erigit pauperem. Si quis tamen infideliter suscipit. nec comedit. sed abscondit: vermes ex eo ebulliunt. Nec turberis si ad hoc ducitur verbum dei: vt putetur fieri vermis. Ipse em̄ ait: Ego sum vermis ꝛ non homo. Sicut em̄ ipse est qui fit alijs in ruinam. alijs autem in resurrectionem: ita ꝛ ipse est qui in manna fidelibus dulcedo mellis. infidelibus vermis efficitur. Ipse est enim sermo dei. qui iniquorum mentes arguit. ꝛ correctionum spiculis conscientiam terebrat. Ipse est enim qui efficitur eis quibus aperit scripturas ignis. Qui dicunt. Nonne cor nostrum ar. e. in nobis ꝛc. alijs ignis est quibus cremat spinas de terra mala. id est. malignas cogitationes in corde consumit ꝛ ideo peccatoribus neq vermis arguens vnq̄ moritur. neq ignis exurens extinguitur. Iustis autem ꝛ fidelibus permanet dulcis ꝛ suauis. Vnde dicitur. Gustate ꝛ videte quoniā suauis est dominus ꝛc.

Orig. Alia littera. Vespere manducabitis carnes. ꝛ mane replebimini panibus. dicant iudei. que consequentia sit. vt vespere carnes sine panibus comedant. aut mane panes sine pulmento. quid in hoc diuini muneris. qd temperamenti gratie celestis ostenditur. Hoc est in quo agnoscere deū possunt. qui carnes in vespera sine panibus comedunt. ꝛ maiestatem dei apparere dicunt. Si rursum panes sine carnibus comedantur. seruent sibi ista: his qui acquiescentes in coturnicibus putant agnosci deum. Nos aūt quibus in fine ad vesperam mundi verbum est caro factum. In illa tantū carne agnosci dicimus deum. quā suscepit ex virgine. has em̄ verbi dei carnes

contra nos. Et ait moyses: Dabit
mundi quo verbū caro factū est.
dn̄s vobis vespere carnes edere. ꝛ
verbū dei. / anime.
mane panes in saturitate: eo ꝙ
quē nichil latet. / cognouerit. s. oīa ꝛ si non statim punit.
audierit murmurationes vestras
qui nos mi
quibus murmurati estis cōtra eum
sit. qui in nobis operatur.
Nos em̄ quid sumus? nec contra nos est murmur vestrū: sed contra
qꝛ sacerdotū est legē ꝛ dei voluntatem populo annunciare.
dn̄m. Dixitq moyses ad aarō: dic vniuerse congregationi filiorum israel.
beneplacentes. / qui oīa audit
Accedite coram dn̄o: audiuit em̄ murmur vestrum. Cumq loqueretur aaron ad omnē cetū filiorū israel: Respexerūt ad solitudinē. Et ec
carne assumpta
ce gloria domini apparuit in nube. Locutus est autē dn̄s ad moysen
cognoui.
dicens: Audiui murmurationes filiorum israel: Loquere ad eos: vespe
vespere em̄ xp̄s mortuus est ꝛ sepultus.
re em̄ comedetis carnes. ꝛ mane saturabimini panibus: scietisq ꝙ ego
qꝛ mane surrexit / tunc scietis.
sum dn̄s deus vester. Factum est ergo vespere ꝛ ascendens coturnix
grece ortogometra. / he sunt promisse carnes. / Manna
cooperuit castra: mane quoq ros iacuit ꝑ circuitum castrorum. Cumq
scilicet panis promissus.
operuisset superficiē terre: apparuit in solitudine minutum ꝛ quasi pilo tusum in similitudine pruine super terram.
Subtile. qꝛ humanis sensibus incognitū incarnationis mysteriū / qꝛ corpus christi a feruore viciorū refrigerat.
Q̄d cum vidissent filij israel dixerunt ad inuicē: Manhu. Q̄d significat: quid est hoc? Ignorabant em̄ q̄d esset. Quibus moyses ait: Iste est panis quē dedit vobis dominus ad vescendū. Hic est sermo quem p̄cepit vobis dominus. Colligat ex eo vnusquisq quātum
viuus qui de celo descendit.

neq mane neq meridie quis mādu cauit: sed ad vesperam. Vnde pueri nouissima ho. e. Mane inquit replebimini panibus. Nobis ergo panis verbū dei est. ipse est panis viuus qui de celo descendit: ꝛ dat vitam mundo. Sꝫ quid dicit mane dari hunc panem. cum incarnatus sit ad vesperam? Sic intelligendum est. ꝙ ad vesperam mundi ꝛ prope finem dominus venerit: sed aduentu suo cum sit sol iusticie nouum mane credentibus restaurauit. nouū scilicet scientie lumen: in quo replentur panibus qui susceperūt p̄cepta eius nec mireris quia verbum dicitur. ꝛ caro dei ꝛ panis ꝛ lac dicitur ꝛ holera. ꝛ pro mensura credentium ꝛ possibilitate sumentium diuerse nominatur. vel post resurrectionem mane factam credentes repleuit panibus: qꝛ libros legis et prophetarum prius ignotos ad instructionem ecclesie concessit: vt ipse sit panis in euangelio. ceteri vero libri legis ꝛ prophetarum vel hystoriarum plures panes dicātur. quibus repleantur credentes ex gentibus. Vnde ascendent in montem ꝛ bibent vinum. vnguēto vngentur. Sic ergo competenter carnes ad vesperam accipimus ꝛ panibus mane replemur. quia nec poteramus mane carnem edere. Nondum em̄ erat tempus. Nec meridie vix em̄ angeli edūt carnes meridie: ꝛ illi fortassis ordini meridianum tempus cōceditur.

Tale quid in helya significatur. cum ei alimenta coruus afferret. Forte carnibus ad vesperam. ꝛ mane panibus ille significatur: qui traditus est propter delicta nostra. ꝛ resurrexit ꝑpter iustificatōem nostrā. ad vesperam quippe mortuus est. ex infirmitate. sepultus est. mane autem apparuit discipulis: quia resurrexit in virtute.

Coturnix operuit castra ꝛc. Isi. Per volucrum escas figuratur predicatio diuinitus missa. que transcurrit per verba sonantia quasi per aerem volatilia pennata. quibus per fidem pascuntur. qui ad patriam celestē proficiscuntur. Vel veteris legis eloquia. que plebem carnalem tanq̄ carne alebat. per verba diuinitus missa quasi per volatilia. Vnde ꝛ vespere dantur. quia cuncta carnaliter illis concessa finem erant habitura. Manifesto autem lumine fidei datur manna qd est christus. panis scilicet viuus qui de celo descendit. qui per nubes euangelicas vniuerso orbi pluitur. nō iam murmuranti ꝛ tentanti synagoge. sed credenti ꝛ speranti ecclesie.

In simili. pruine ꝛc. Pruina que christum significat: Manna em̄ dominico die primū datū est. ꝛ xp̄s dominica die resurrexit.

Tusum. Id est. mundissimum. Sicut enim frumentum vel milium. vel aliud tale in mortariolo pilo teritur. ꝛ folliculis exuitur. sic corpus christi per tribulationem passionis. ꝛ pilo crucis mortalitate exutum est. Vel minutum manna subtilitas celestis doctrine. que pilo tunditur: vt litteralis sensus exuatur.

Manhu. Greg. Quid ꝑ manna filijs israel desuꝑ datū. nisi admiratio superne dulcedinis designatur. dulcis em̄ cibus q̄ de supernis accipitur. manhu vocatur: qd interpretatur q̄d est h. qd dicimus. qn̄ cernimus qd nesciētes admiramur. Supernum igitur māna aīa ꝑcipit: cū ꝑ vocē compunctōnis eleuata nouam speciem eterne refectōis obstupescit. ut diuina dulcedine repleta iure respondeat: quid est hoc? qꝛ dū ab infima cogitatōe suspenditur. ea que de supernis conspicit ꝛ insolite miratur. Et cum per hanc vocem torporis nostri surditas rumpitur. vetuste vite vsus mutatur: vt anima superno spiritu afflata

et in supremis appetat qđ cõtempserat· ꝛ con temnat in infimis qđ appetat.

Iuxta numerũ ꝛc. Au. Sepe scriptu ra hoĩes aĩas appellat a parte totũ: nõ facile aũt carnes ꝑ hoĩb· sed carnẽ sicut ibi. Non ti mebo quid faciat caro qđ aptius in psalmo eodẽ ait, qđ faciat mi chi homo· nõ aũt dicet scđm numeꝝ carnium vestraꝝ· sicut dixit se cundũ numeꝝ anima rum vestrarum.

Iuxta id quod ꝛc. Quia ĩ p̄senti vi ta qlibet debet discere qñtum põt· ne qđ indi scussũ relinquat· ne cũ ñ possit discere ĩcipiat.

Mane. Principi um alteri⁹ vitę· in qua non licebit vacare do ctrinę· ħ mãna compu trescet· ꝛ vermib⁹ scate bit· i· pęnã eis ęternaꝫ generabit.

Cũqꝫ incaluisset. ꝛc. Quia tunc oĩs scri pturę intellectus pate bit· quia nũc videmus ꝑ speculũ in enigmate tũc aũt videbim⁹ facie ad faciem.

Cibos duplices. Necessaria· s· animę ꝛ corpi. Naꝫ in septima q̃ mortuoꝝ ętas intelli git· s· nullus erit opan di locus.

Requies sabbati Audiendo verbũ dei ꝛ faciẽdo· vel bene vi uendo· ꝛ alijs miseri cordiã p̄stando· qđ re ponebat ꝑ sabbato· ñ corrumpebat· qꝛ bona ꝑ futura requie facta· in futura vita manẽt integra. alioquin ebul liebant vermes· ꝛ com putrescebat qđ serua batur. Qui eñ ꝓpter p̄sentem vitã ꝛ amorẽ sęculi thesaurizãt illis ebullit vermis qui nõ moritur.

Et repones ꝛc. Aug. Queri põt vbi aaron reponeret ante dñm· qñ nec vllum ta bernaculuꝫ fuit· nec ar ca testamenti iã fuerat cõstituta. An forte de futuro: ideo dixit repo nes· vt intelligat tũc ante dñm posse reponi qñ futura arca erat. an poti⁹ an te dñm dictum est qđ fit ipsa deuotione offerendi: in quocũqꝫ loco poneret vbi eñ nõ est deus? ħ qđ adiũgit· ꝛ reposuit aaron ante testimoniũ ad reser uandũ priorẽ magis sensuꝫ asserit. Hoc eñ modo scriptura dixit per prole psim qđ post factũ ẽ cũ esse cępit tabernaculũ testimonij.

mensura quiqꝫ
sufficit ad vescendum: gomor ꝑ sin
sextarioꝝ· quã iosephus assariũ vocat.
gula capita iuxta numerum anima rum vestrarum quę habitant in ta bernaculo· sic tolletis. Feceruntqꝫ
pro capacitate intelligẽtie.
filij israel· ꝛ collegerunt alius plus alius minus: ꝛ mensi sunt ad men suram gomor. Nec qui plus colle gerat habuit amplius· nec qui mi nus parauerat repperit minus: ſꝫ
† qꝛ vnicuiqꝫ captus, intelligentie si maneat in fide sufficit ad salutem. ‡ intelligere.
singuli † iuxta id qđ ‡ edere poterãt ꝯgregauerunt. Dixitqꝫ moyses ad eos: Nullus relinquat ex eo ĩ ma ne. Qui non audierunt euꝫ· sed di miserunt quidã ex eis vsqꝫ mane:
† malũ auaricie notatur· cui qui studet vermi bus consumendus traditur.
ꝛ scatere cępit † vermibus atqꝫ com
† christus vel lex que hoc ꝓhibet dicens· nolite thesaurizare vobis thesauros in terra.
putruit. Et irat⁹ est cõtra eos † mo
† Studiose sicut studiosius operator, mane in cipit operari.
yses. Collegebant aũt † mane singu li quantum sufficere poterat ad ve
† In die iudicii. manifestius apparens. ‡ christus.
scendum. Cumqꝫ † incaluisset ‡ sol: li
presenti vita.
quefiebat. In die vero sexta colle
vt alterum ser
gerunt cibos duplices· i· duo go
uetur in sabbatum.
mor per singulos homines. Vene runt aũt oẽs principes multitudi nis: ꝛ narrauerunt moysi. Qui ait eis: Hoc est qđ locutus est domi
vt illi soli vacetis.
nus: Requies sabbati sanctificata
parasceue ante sabbatum.
est domino. Cras qđcunqꝫ operan
† esui corpali· vel spirituali preparanda.
dum est facite: ꝛ quę † coquenda sũt coquite. Quidquid autꝫ reliquũ
† vnde viuatis ĩ sabbato· s· quãdo licet operari
fuerit· † reponite vsqꝫ mane. Fece runtqꝫ ita vt pręceperat moyses. ꝛ non computruit: neqꝫ vermis in uent⁹ ẽ in eo. Dixitqꝫ moyses. Co medite illud hodie: quia sabbatuꝫ

vel no. qꝛ nõ licebit post hãc vitã operari.
est dñi: Nõ inuenieť hodie in agro
tota presenti vita.
Sex diebus colligite: In die aũt
vel domino. qꝛ post
septimo sabbatũ est domini: idcir
hanc vitam nõ licebit operari.
co non inuenietur. Venitqꝫ septi ma dies· ꝛ egressi de populo vt col ligerent· non inuenerunt. Dixit au tem domin⁹ ad moysen: Vsqꝫquo nõ vultis custodire mandata mea ꝛ legem meam? Videte ꝙ domin⁹ dederit vobis sabbatum: ꝛ ꝓpter
qꝛ nõ licebit in eo operari presentis vi
hoc tribuerit vobis die sexto cibos
te ꝛ future. i· quiescat· nec egrediatur ad op⁹
duplices. Maneat vnusq̃sqꝫ apđ
ad operanduꝫ
semetipsum. et nullus egrediatur de loco suo die septimo. Et sabba tizauit populus die septimo. Ap pellauitqꝫ domus israel nomẽ ei⁹
qꝛ verbuꝫ dei habet aliquid oleris, vnde infir mitas nutriatur.
man· qđ erat quasi semen coriãdri
qꝛ verbũ dei qđ caro factuꝫ est puꝝ ꝛ lucidum
album: gustusqꝫ eius quasi similę
manet.
cum melle. Dixit autem moyses: Iste est sermo quem pręcepit do minus. Imple gomor ex eo ꝛ cu stodiatur in futuras retro generati
vel panẽ. vel quo.
ones: vt nouerint panes quibus
presentis vite deserto.
alui vos in solitudine: quãdo edu
de seruitute dyaboli.
cti estis de terra ęgipti. Dixitqꝫ mo yses ad aaron: Sume vas vnum ꝛ mitte ibi man quantuꝫ potest ca
mensura triũ modioꝝ.
pere gomor: ꝛ repone coram domi no ad conseruandum in generati ones vestras· sicut pręceperat do
Sacerdotes.
minus moysi. Posuitqꝫ aaron in
† ecclesia. ‡ in memoriã eternam.
† tabernaculo ‡ reseruandum. Filij
† visionis diuine. ‡ vel comederunt.
autem † israel ‡ manducauerũt man
toto tempore presentis vite· quo secundũ nouũ ꝛ vetus testamentũ viuimus· quater eñ dece qua
quadraginta annis donec venirẽt
draginta fiũt. † viuentiũ vbi in quiete habitãt ancti· trãsmisso deserto hui⁹ seculi. predicto.
† in terram habitabileꝫ. Hoc ‡ cibo

Filii aũt israel ꝛc. Aug. Alia lra. Fi lij autꝫ israel ederunt mãna· xl· annis quoad vsqꝫ venirẽt ad terraꝫ q̃ habitabať. Signifi cat autẽ scriptura in ħ loco ꝑ ꝓlepsim memo rando qđ postea factũ est· nõ edisse filios isra el mãna nisi in heremo hoc est eñ ꝙ ait· vsqꝫ ad terrã q̃ habitabať · i· q̃ iã nõ est heremus. nõ qꝛ cõtinuo vt vene runt ad terrã habitabi lẽ destiterint vesci mã na: ħ qꝛ nõ ante. Tra iecto eñ iordane signi ficať mãna cessasse ubi manducauerũt panes terrę. Ingressi vero in terrã habitabilẽ añqꝫ trãsirent iordanẽ· vel tantũ mãna vesci: vel vtroqꝫ cibo potuerũt. hoc eñ intelligi pt: qꝛ cessasse mãna nõ dicit nisi iordane traiecto. Cur aũt ĩ heremo etiã carnes desiderauerint cũ de ęgipto cũ multis pecoribus exierint· ma gna q̃stio est· nisi forte dicať· qꝛ in heremo nõ erãt pascua· ꝛ ideo mi nor pecoꝝ fęcunditas pepercisse pecoribus ne oĩb⁹ deficiẽtib⁹ ꝫ etiã sacrificijs necessaria de essent· vł si quid aliud dici potest vnde ista q̃ stio soluať. Cõgruen tius tñ credit· non eos carnes desiderasse q̃s de pecorib⁹ habere po terãt· ħ quę deerant ex aquis· s· quas in here mo inueniebant. Vñ illis ortogometra da ta est· i· aues quas co turnices multi latini in terꝑtantur· cũ sit aliđ gen⁹ auium ortogome tra· cõiuis coturnicib⁹ nõ vsqꝫquaqꝫ dissimi le. Nouerat eñ deus qđ desiderarent· ꝛ ex quo genere carnis sati aret eos.

Manna. Corpus christi· s· verbũ dei qđ percipim⁹ nunc in eni gmate· tũc autem facie ad faciem.

Donec uenirent in terrã ꝛc. Aug. Alia littera. Quousqꝫ venirent in partem phenicis. ꝑ repetitionẽ exponit quã terram dixit habitari. Sed tunc illam terrã creden dũ est sic appellatã non modo. Alia est enim quę phenice diciť regio tyri ꝛ sydonis· quã illos trãsisse nõ legitur· quã scriptura fortasse potuerit terram

phenicis appellare· vbi palmaꝝ arbores iā esse ceperant· post heremi vastitatem· q2 palma grece sic vocat᷑. In initio em̄ ꝓfectionis sue inuenerūt locum vbi ·lxx· palme erant 7 duodecim fontes. Sed post excepit eos herem⁹· vbi nil tale fuit· quousq3 venirēt ad loca q̄ colebant᷑. Sed ille sensus est ꝓbabilioꝛ: vt credam⁹ sic appellatā fuisse tunc terrā. multaꝝ em̄ terraꝝ locoꝝ· fluminum 7 vrbiū noīa certis causis mutauit antiquitas.

Igitur profecta est. Orig. Om̄s qui volūt pie viuere in xp̄o ꝑsecutionē patiunt᷑ ab hostibus impugnāt᷑· agēsq3 iter hui⁹ vite semp̄ debet esse parat⁹ 7 stare ī castris. Vn̄ ꝓfecta est om̄is synagoga filioꝝ israel de deserto syn secundū castra sua· per verbū dei est vna quidem synagoga dn̄i· q3 in quattuoꝛ castris diuiditur· q̄ describunt᷑ in numeris circa tabernaculū dn̄i posita. Armatus ergo in castris dn̄i militans ne implices te secularib⁹ negocijs: 7 ī castris dn̄i semꝑ excubias agas· vt de te dicat᷑: q2 ꝓfectus est ꝑ verbū dn̄i de deserto syn· 7 venias in raphidim. Syn aūt tentatio interp̄tatur. Raphidiz sanitas indicij qui bene exit de tentatione· venit ad sanitatē indicij. In die em̄ iudicij sanus erit. Vn̄ q̄ vicerit dabo ei de ligno vite qd̄ est in p· d· m. Venit ergo ad sanitatē indicij qui bene disponit ꝑmones suos in iudicio.

Syn. Hic specialiter syn vna māsio accipit᷑· ex his quinq3 q̄ fuerunt a mari rubro vsq3 ad montē syna. q̄s ioseph⁹ noīatiz describit. Generaliter eī etiā desertuz illud syn vocatur· sicut 7 raphidim.

† ꝑexponit quā terraz dixerit. ꝑ lxx· quoadusq3 in partē phenicis venirent.

alii sunt† vsq3quo tangeret fines terre chanaā. Gomoꝛ aūt decima pars est ephi.

C. XVII.

Igitur profecta est omnis multitudo filioꝛum

ꝑ qd̄ interpretatur tentatio.

israel de deserto syn ꝑ mansiones suas iuxta sermonē dn̄i· castrame-

ꝑ Sanitas iudicii.

tata est in raphidim: vbi non erat aqua ad bibēdū populo. Qui iur-

ꝑ legem.

gatus ꝯtra moysen ait: Da nobis

† ꝑ alias vt bibamus †ꝑ alias quibus respondit moyses.

aquā† ad bibendū.† Quib⁹ iratus moyses ait: Quid iurgamini cōtra

ꝑ in deserto.

me: Cur tentatis dn̄m: Sitiuit ergo

ꝑ qui debet esurire 7 sitiri iusticiā.

populus ibi pre aque penuria· 7 murmurauit ꝯtra moysen dicēs Cur fecisti nos exire de egipto vt occideres nos 7 liberos nostros ac iumenta siti: Clamauit aūt moyses ad dn̄m dicens: Quid faciā populo huic: Adhuc pusillū 7 lapidabit

ꝑ alias paululū.

me. Ait aūt dn̄s ad moysen: Antecede populū· 7 sume tecū de senioribus israel· 7 virgā† in qua ꝑcussisti fluuium tolle in manu tua· 7 vade. En ego stabo coꝛam te sup̄ petram oreb· percutiesq3 petram: et† exibit ex ea aqua vt† bibat ppl's.

† ꝑlxx· in qua pro de qua. celeberrima locutio in scripturis.

ꝑ mons qui 7 syna.

† ꝑ aperto latere christi. exiuit sanguis 7 aqua.

† ꝑ bibebant autē de spirituali cōsequēte eos petra· p· autē erat christus

Fecit moyses ita coꝛam senioꝛib⁹ israel: Et vocauit nomē loci illius tentatio· ꝓpter iurgiuz filioꝛum israel· 7 q2 tentauerunt dominum dicentes: Est ne dominus ī nobis an non: Venit aūt amalech 7 pugnauit ꝯtra israel in raphidim. Dixitq3 moyses ad iosue: Elige viros 7 egressus pugna contra amalech cras. Ego† stabo in† vertice collis

ꝑ vel deus.

ꝑ dyabol⁹ intercludens viam patrie celestis.

ꝑ firmus immobilis· Secundū illud· qui statis ī do· d· † ꝑ tanq3 vicin⁹ celo· 7 nō in valle· vnde Leuaui oculos meos ad eū qui habitat in celis.

cussa. ꝑcussa duo fōtes ꝓducit. Percussus em̄ xp̄s· 7 ī cruce mactat⁹ noui testamēti fontes ꝓduxit. Vn̄ ꝑcutiā pastoꝛē 7 dispergent᷑ oues gregis· nisi eī fuisset ꝑcussus· 7 exisset sanguis 7 aq̄ de latere ei⁹· oēs sitim verbi dei paterentur. Vnde bibebant aūt de sp̄uali cōsequēte eos petra: petra aūt erat xp̄s.

Isi. Sitiens populus pro aqua murmurauit contra moysen: ideo iubet deus vt ostendat eis petram ex qua bibant. Si quis autem legens moysen murmurat aduersus eum· 7 displicet ei littera legis: ostēdit ei moyses petrā que est xp̄s· 7 ducit ad ipsam: vnde bibat 7 sitim reficiat.

Antecede populū 7c. Non solū moyses ducit populum ad aquas: sed 7 seniores populi. Nō enim sola lex xp̄m annūciat. sed 7 ꝓphete 7 patriarche 7 om̄s maiores natu.

Et virgā 7c. tolle in manu tua. Au. Aaron nō moyses legitur flumen virga ꝑcussisse. Moyses enim eadem virga mare diuisit nō flumē. Quid ergo sibi vult. Accipe virgam in qua ꝑcussisti flumen. an forte mare appellauit flumen: 7 querendū est exemplū hui⁹ locutionis. an qd̄ aaron fecit moysi potius attributū est: quia moysen iubebat deus q̄ faceret aaron· 7 in h̄ autoritas· in illo ministerium. vnde erit tibi ad populū· tu autē illi in his q̄ ad deum.

Percutiesq3 petram. Christū qui in cruce a iudeis ꝑcussus est· cui accessit virga· i· lignum passionis vt fidelib⁹ manaret aqua.

Venit autē amelech 7c. Stra. Amalech fuit filius hysmaelis· a quo amalechite· qui 7 hysmaelite ipsi sunt saraceni. Interpretatur aūt bibens· vel lambens sanguinem· 7 significat dyabolum qui sanctos de egipto exeuntes: 7 ad terrā promissionis tendentes semp̄ impugnat· 7 animaꝝ sanguinē bibere desiderat.

Raphidim. Hiero. Est locus in deserto iuxta montem oreb. Sciendum aūt q̄ om̄is heremus vsq3 ad montē synai syn vocatur· 7 ex tota prouintia etiā locus vni⁹ mansionis nomen accepit· sicut 7 moab tam vrbis q̄3 prouintie nomen est· in hac solitudine quinq3 sunt mansiones· sup̄h· 7 heremus syn· alus· depheca· raphidim. Vnde bene dicitur: q2 ꝓfecta est omnis multitudo filioꝛum israel de heremo syn· per mansiones suas iuxta os domini· 7 venerunt in raphidim. Vnde patet plures mansiones vnius regionis vocabulo demonstrari.

Sitiuit ergo 7c. Orig. Alia littera. Sitiuit inquit popul⁹ aquam· 7 murmurabāt aduersus moysen. Suffecit dicere· q2 sitiuit· quid opus fuerit addere aquam. Nō est sup̄flua adiectio. Sunt ergo diuerse sites· 7 quisq3 habet ꝓpꝛiam. Qui boni sunt esuriūt 7 sitiūt iusticiā. Alij quoq3 dicūt. Sitiuit anima mea ad te deus. Qui vero sunt peccatoꝛes: patiuntur non sitim aque· non famem panis: sed audiendi verbum dei. Sitit ḡ populus aquā qui debuit sitire iusticiam. Sed deus eruditoꝛ infantium· magister insipientium· coꝛrigit culpas· 7 emendat erroꝛes dicens ad moysen: vt sumat virgā percutiat petram· 7 educat aquas. Vult enim eos iam de petra bibere· 7 ꝓficere· 7 ad interioꝛa mysteria venire. Murmurauerūt enim aduersus moysen: ideo iubet dn̄s vt ostendat eis petram de qua bibent. Si quis em̄ est q̄ legens moysen murmurat aduersus eū· 7 displicet ei lex secundū litteraz· q2 in multis nō videtur habere consequentiā· ostendit ei moyses petrā que est christus· vt inde bibat: 7 sitim reficiat. Sed hec petra nō dat aquas nisi percussa.

Orig. Describitur bellum cū amalechitis factū. populus dicit᷑ pugnasse 7 vicisse anteq3 manducaret panem de celo 7 biberet de petra. Non dicitur pugnasse populus· sed dicit᷑ ad eū: Dominus pugnabit ꝓ vobis· 7 tacebitis. Est ergo qn̄ dn̄s pugnat ꝓ nobis· nec ꝑmittit tentari supꝛa id qd̄ possumus nec impꝑes virib⁹ sinit ad foꝛtez venire congressum. Job quoq3 certamē tentationis sue iā ꝑfect⁹ impleuit: 7 tu ergo cū ceꝑis mādūcare māna panē celestem verbi dei· 7 bibere aquā de petra. Cunq3 ad interioꝛa doctrine sp̄ualis accesseris· expecta pugnam: prepara te ad bellum.

Dixitq3 moyses 7c. Orig. Alia littera: Dixitq3 moyses ad ihesū: Elige tibi viros 7c. Hucusq3 beati nominis ihesu nunq3 facta est mentio. Hic primū vocauit moyses ihesuz 7 dixit ei: elige viros tibi ipsi. Moyses vocat ihesum· lex inuocat xp̄m· vt eligat sibi viros potentes de plebe non poterat moyses eligere· sed solus ihesus qui ait: Nō vos me elegistis: sed ego vos· vt· e· Ipse est electoꝝ dux· 7 potentium pꝛinceps. Ipse cōfligit cū amalech. Ipse em̄ intrat in domū foꝛtis· 7 alligat foꝛtē· 7 vasa eius diripit.

Ego stabo in uertice collis Orig. Ascendit inquit moyses nō in vertice montis: sed in vertice collis. Seruabatur em̄ ei tunc ascendere ī verticem montis cum ascensur⁹ erat ihesus 7 cū ipso moyses 7 helyas 7 ibi trāsformandus in gloꝛia. Nunc ergo velut nondū gloꝛificatus de trāsformatione ihesu· non ascendit in verticē montis· sed in verticē collis· 7 cū eleuaret

moyses manus supabat israel. Moyses eleuat manꝰ· non extendit. Ihesus qui totum mundum exaltatus in cruce amplexus est· dicit: Extendi manus ad populum non credentem. Eleuare manus· hoc est actus leuare ad deum vt non habeat actus deiectos ⁊ humi iacentes· sed deo placitos ⁊ ad celum erectos. Eleuat ḡ manꝰ q̇ thesaurizat in celo. Ubi em̄ thesaurꝰ ibi oculꝰ ibi manus. Eleuat manus qui dicit: Eleuatio manuū mearum sa· ves· Si ergo eleuentur actꝰ nostri vincit amalech. Unde· Remissas manus ⁊ genua debilia erigite. Si fuat populus legem eleuat moyses manꝰ· ⁊ aduersarius vincit. Si non seruat legē: inualescit amalech. Quia igitur nobis pugna ē aduersus principes ⁊ potestates· ⁊ mundi huius rectores tenebraꝝ: si vis vincere· eleua manus ·i· actus· ꝯuersatio tua nō sit in terris sed in celis. Eleua ⁊ tu manus in celū ad deū· imple mandatum apli. Sine intermissione orate: ⁊ tunc fiet qđ scriptum est: q̄ sicut ablingit vitulus in campis herbā virentē· ita abliget populus hic populū q̇ super terram est· vbi inducitur· q̄ populꝰ dei nō tam manu ⁊ armis q̄ voce ⁊ ligua pugnabat· ⁊ oratōe inimicos prosternebat· eleua ergo actus· insta orationi· hec ē xp̄iani pugna qua superat inimicum. Puto autē per hanc figurā duos populos significari: quoꝝ vnꝰ ex gentibꝰ eleuet manꝰ moysi· ⁊ in sublime tollat ea q̄ scripsit ⁊ intelligentiā eoꝝ· ⁊ sic vincat. Alius vero ·i· iudaicus populꝰ nō eleuat manus moysi a terra: nec altum aliquid nec sublime in eo intelligit ⁊ sic ab adūsarijs vincitur.

Habens virgā. ⁊c. Aug. Nūc virga dei dicit: q̄ primū dictum est aaron· postea dicit moysi. Sicut em̄ spūs helie qui est spūs dei: cuius particeps helias dicit· ⁊ dei iusticia q̄ nostra est. Unde ignorantes dei iusticiā· volentes suā ꝯstituere ·i· tāq̄ a se sibi ꝑparatā.

Cūq̄ eleuaret ⁊c. Strab. Quia cū lex mystice intelligit· passio xp̄i spūaliter pensat· dyabolꝰ vincit ⁊ fugat. Cū aūt remittunt manꝰ ·i· ꝑcepta legis minꝰ studiose exercent: hostis victor insequtur.

Sumentes igitur ⁊c. Greg. Moyses sedit in lapide cū lex requieuit in ecclesia· sed hec manus graues habuit: q̄ peccantes nō misericorditer ptulit: ꝟ seuera districtione percussit. aaron mons fortitudinis· hur interptat ignis. Mons fortitudinis christus est· de quo dicit· erit in nouissimis diebꝰ ꝑparatus mons domus dn̄i in vertice m. Ignis vero spūssanctus· quē xp̄s venit mittere in terram. Aaron ergo ⁊ hur graues manus moysi sustinendo leniores reddūt: q̄ mediator dei ⁊ hoīm: cū igne spūssancti adueniēs mādata legis grauia (q̄ dū carnaliter tenerent portari nō poterant) tolerabilia nobis p spūalem intelligentiā ostēdit. quasi em̄ manꝰ moysi leues reddidit· q̇ pondꝰ mandatoꝝ legis ad veritatē confessionis retorsit. scđm illud: Nolo mortē peccatoris: sed vt· c· ⁊· v· Hinc peccatrici aīe dicit. Si reliquerit vir vxorē suā· ⁊ illa recedens duxerit alteꝝ· nunq̇d reuertet ad eū vltra: Nūq̇d nō polluta erit ⁊ contaminata mlr illa: Tu aūt fornicata cū amatoribꝰ multis· tū reuertere ad me dicit dominus. Ecce paradigma turpis mulieris dedit· ostendēs q̄ post turpitudinē recipi nō possit ꝟ ipm paradigma per misericordiā vincit· cū dicit fornicantē mulierem recipi non posse· ⁊ tū fornicantē aīam vt recipiat: expectat. Pensemus pondꝰ tante pietatis· dicit qđ fieri nō potest· ⁊ demōstrat q̄ hoc ipsum cōtra morē facere potest. Ecce vocat etiā quos inquinatos denunciat. hos etiam āplecti q̄rit: a quibus se esse desertū querit. Inflexit ergo ad misericordiā duriciam legis: quos etiā iuste illa damnat· ipse misericorditer liberat.

---

† ꝭ quā dedit deꝰ vt verberentur hostes. † ꝭ potestate vel opere.

habens † virgā in † manu mea. Fecit iosue vt locutus erat moyses: ⁊

† ꝭ dyabolū. † ꝭ lex quā dedit deus.

pugnauit cōtra † amalech. † Moy-

† ꝭ Mons fortitudinis. ꝭ Christus. † ꝭ ignis spiritussancti. † ꝭ In speciē crucis in qua triumphantur inimici.

ses aūt ⁊ † aaron ⁊ † hur ascenderūt super verticem collis. † Cūq̄ eleua-

ꝭ cū oratione debemus orare si volumꝰ hostes vincere· ⁊ p celesti premio nō p terreno lucro.

ret moyses manus· vincebat israel

† ꝭ q̄ remissis operibus bonis ·i· ad terrena conuersis hostis victor insequitur.

Sin aūt paululū † remisisset superabat amalech. Manus autē moysi erant graues. Sumentes igitur

ꝭ Ecclesiā· vel christū. ꝭ In quo sunt septē oculi qui etiā lapis adiutorii.

lapidem posuerunt subter eum: in

ꝭ requieuit. ꝭ q̄ lex in christo ⁊ spūsancto spiritualiter impleta est.

quo sedit. Aaron aūt ⁊ hur sustentabant manus eius ex vtraq̄ parte. Et factū est vt manus illiꝰ nō las-

ꝭ finem mundi.

sarentur vsq̄ ad occasum solis. Fu-

† ꝭ christꝰ. † ꝭ dyabolū. † ꝭ demones vicia· vel quoslibet persecutores. † ꝭ locutio est. † ꝭ verbi dei. † ꝭ vel ergo.

gauitq̄ † iosue † amalech ⁊ † populū eius in † ore † gladij. Dixit † aūt dn̄s ad moysē: Scribe hoc in libro ob monimentū· ⁊ trade in auribus io-

† ꝭ hic per sanctos ⁊ omnino in iudicio perijt memoria eoꝝ cū sonitu † ꝭ populus brutꝰ vel lingens sanguinem.

sue. † Delebo enim memoriā † amalech sub celo. Edificauitq̄ moyses

ꝭ nō homo

altare: ⁊ vocauit nomen eius dn̄s

ꝭ fortitudo. ꝭ q̄ exaltatus a terra oīa trahit ad se ipsum. † ꝭ potentia.

† exaltatio mea dicēs: Quia † manꝰ

ꝭ vnde oīa opera nostra operatꝰ est in nobis.

solius domini: ⁊ bellum dei erit cō-

† ꝭ malignos spiritus † ꝭ Iudeoꝝ. † ꝭ gentiū. ꝭ vsq̄ in fīnē· tunc em̄ vere implebitur. vnde ero mors tua o mors· mor· t· ⁊c.

tra † amalech a † generatione † in generationem.

C. XVIII.

Cum q̄ audisset ietro sacerdos madian cognatꝰ moysi om̄ia q̄ fecerat dn̄s moysi· ⁊ israel populo suo eo q̄ eduxisset

† ꝭ victo amalech. † ꝭ ecclesiam.

dominus israel de egipto. † tulit † se-

† ꝭ christi vel predicatoꝝ. † ꝭ vt expeditior esset in opere domini. ꝭ vtrūq̄ populū.

phoram vxorem † moysi· quā † remiserat ⁊ duos filios eius quoꝝ vnꝰ

ꝭ q̄ significat eos qui dicūt· aduena ego sum apud te· ⁊ peregrinus sicut omnes patres mei.

vocabat gersan dicente patre: Aduena fui in terra aliena. Alter vero

ꝭ q̄ significat eos qui dicunt· adiutor meus ⁊ liberator meꝰ es tu: domine ne moreris· ꝭ diaboli.

eliezer· deꝰ em̄ ait patris mei adiutor meꝰ: eruit me de gladio pharaonis. Uenit ergo ietro cognatus moysi ⁊ filij eius ⁊ vxor eiꝰ ad moysen in desertum vbi erat castrametatus iuxta montem dei ⁊ mandauit moysi dicens: Ego ietro cognatꝰ tuꝰ venio ad te: ⁊ vxor tua ⁊ duo filij cū ea. Qui egressus in occursū

ꝭ veneratus est.

cognati sui: adorauit ⁊ osculatꝰ est eum. Salutauerunt se mutuo verbis pacificis. Cūq̄ intrasset taber-

† ꝭ primi predicatores. ꝭ gentili populo· vel predicatoribus de gentibus ꝭ diabolo.

naculū narrauit † moyses cognato suo cūcta q̄ fecerat deus pharaoni

† ꝭ vel ministris diaboli. † ꝭ sanctos deū videntes. † ꝭ quē refert paulꝰ sibi accidisse· cum in infirmitatibꝰ suis gloriatur. † ꝭ quo transitur de mundo ad celum.

⁊ † egiptijs ꝑpter † israel: vniuersūq̄ † laborē q̄ accidisset eis in † itinere ⁊

† ꝭ q̄ fideliū cor vnū ⁊ anima vna.

q̄ liberauerat eos dn̄s † Letatusq̄

Delebo eiꝰ ⁊c. Ra. In hoc significatur q̄ omīpotens deus p legē (quā significat moyses ⁊ de xp̄o pnunciat) deleat memoriā spiritualium hostium. Unde perijt memoria eoꝝ cū sonitu.

Edificauitq̄ moyses altare. Omnes dyaboli victores i cordibꝰ suis debent aras fidei edificare: in qua spirituales hostias offerant.

Cūq̄ audisset ⁊c. Q̄ moyses liberaturus filios israel dimisit vxorē ⁊ filios quos postea in deserto recepit· significat q̄ predicatores cū mittunt ad opꝰ ꝑdicationis· debent se a solicitudine tpali exonustare: cū vero postea ad ep̄atū vel ad aliā dignitatē assumūtur· tūc p sibi subiectis solicitudinē: tā in spiritualibus q̄ temporalibꝰ gerere debent.

Uenit ergo ⁊c. Orig. Alia littera. Post hec venit ad montē dei moyses· ⁊ ietro sibi occurrenti exijt obuiam de castris· nec ducit eū ad montem dei· sed ad tabernaculum suum. Nō em̄ poterat sacerdos madian ascēdere in montem dei· sed nec in egiptū descendere· nec vxor moysi· sed nūc ad eū venit cū filijs. Nō em̄ poterat descendere in egiptū ⁊ subire agones egiptioꝝ nisi athleta probabilis· ⁊ qui in agone contendens ab omnibꝰ se abstinet.

Moyses quia magnus ⁊ potens athleta descendit in egiptum ad agones ⁊ exercitia virtutū ⁊ abraam. Jacob quoq₃ qui ipso nomine athleta est · cū descendisset in egiptum factus est sicut stelle celi in multitudine · alijs in contrarium cedit descendisse in egiptum. Scio hieroboam fugientē a salomone descendisse in egiptum · ⁊ scidisse · ⁊ corrupisse populū dei · quia descendēs in egipto accepit a susachim rege vxorē tethimenē vxoris eius sororem.

Obtulit ietro ⁊c. Aug. Et sumpsit ietro socer moysi holocaustomata ⁊ sacrificia domino ⁊c. Sumpsit pro obtulit posuit · an forte sēsus est non locutio · vt ea sumpsisse intelligatur · que moyses intelligitur obtulisse. quāuis moyses non legatur sacrificasse nec aarō · nec quisq₃ hebreorū q̄ educti sunt de terra egipti sed tamen superius dictum est ꝙ altare cōstituit moyses. Ietro autem legimus sacerdotē fuisse madian · i · gentis madian. Mirū est aūt si ad ei⁹ aduentū cepit sacrificare moyses; ⁊ nō poti⁹ ipse q̄ sacdos erat.

Veneruntq₃ aaron ⁊c. Ori. Alia littera. Venerūt inquit presbiteri aaron · ⁊ oīs israel manducare panem cū socero moysi ī ꝯspectu dei; nō oēs mā ducant panē ī ꝯspectu dei · s₃ q̄ p̄sbiteri sunt q̄ seniores · i · q̄ pfecti sūt ⁊ meritis ꝓbati · qui siue manducant siue bibunt; ad gloriā dei faciunt. Omē ergo qđ faciunt sancti in conspectu dei faciūt · peccator a conspectu dei fugit · adā postq₃ peccauit fugit a cōspectu domini · ⁊ interrogat⁹ respōdit · Audiui domine vocē tuam : ⁊ abscondi me quia eram nudus. Caym exiuit a facie domini; quia indignus erat conspectu dei · preterea qui pleniorē scientiā dei accipiunt · si malum faciunt corā deo faciunt. Vñ; Tibi soli pec · ⁊ ma · co · te feci Qui malū coram deo facit; continuo penitet · ⁊ dicit peccaui. Qui discedit a conspectu dei; nescit conuerti ⁊ peccatum penitendo purgare. hoc ergo interest inter malum corā deo facere; ⁊ a cōspectu dei discedere.

est ietro super omibus bonis que fecerat dominus israeli · eo ꝙ eruisset eum de manu egiptiorū. Et ait:
cui oīa ascribuntur nō nobis.
Benedictus dñs qui liberauit vos de manu egiptiorū ⁊ de manu pharaonis: qui eruit populū suum de
In hoc miraculo.
manu egipti. Nunc cognoui quia magnus dominus super omnes
gentiliū quos colebāt . vel sup sanctos qui participatione beatitudinis bene dicuntur dii.
deos: eo ꝙ superbe egerūt ꝯtra illos
† panē manducauit. ‡ quādo ex toto mundum relinquūt. sacrificiū de · spūs c · ⁊c.
† Obtulit ietro cognat⁹ moysi ‡ holocaustomata ⁊ hostias domino.
quādo licite vtuntur mūdanis
† Sacerdotalis ordo. ‡ primitiui populi.
Veneruntq₃ † aaron ⁊ oēs ‡ seniores israel vt comederent panē cum eo
verbi.
ad honorem domini.
coram domino. Altera autem die
quasi magister. doctores legis qui sedentes · i · quiescētes mente iudicant tumultū populi.
sedit moyses vt iudicaret populū
† quasi iudicandi. docēdi ‡ a principio mūdi vsq₃ ad finem · nunq₃ enī defuit lex naturalis vel scripta.
† q̄ assistebat moysi de ‡ mane vsq₃ ad vesperam. Qđ cum vidisset cognatus ei⁹ · oīa scilicet q̄ agebat
alias facis
in populo ait: Quid est qđ agis in
in plebe.
populo? Cur solus sedes : ⁊ omis populus prestolatur de mane vsq₃ ad vesperā? Cui respondit moyses Venit ad me populus querēs dei sententiā. Cumq₃ acciderit eis aliq̄ disceptatio veniunt ad me · vt iudicem inter eos: ⁊ ostendā precepta dei atq₃ leges eius. At ille: Nō bonam inquit rem facis · Stulto labore consumeris : ⁊ tu ⁊ populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negocium. Solus illud nō poteris sustinere. Sed audi verba mea atq₃ consilia: ⁊ erit dñs tecū. Esto tu populo in his que ad deū ptinent: vt referas q̄ dicuntur ad eū: Ostēdasq₃ populo cerimonias ⁊ ritum colendi: viamq₃ p quā ingredi debeant: et opus qđ facere debeant. Prouide aūt de omi plebe viros
vel sapientes.
potentes ⁊ timētes deū · in quibus

Orig. Nō frustra venit ietro ad moysen · nec frustra manducauit panē cū senioribus populi in conspectu dei · dat moysi consiliū probabile ⁊ vtile · vt eligat viros · ⁊ cōstituat principes populi deū colentes · potentes · ⁊ odientes superbiam. Tales enī oportet esse q̄ superbi nō sint · ⁊ superbiam oderint · i · vt nō solū ipsi absq₃ vicio sint · s₃ in malis oderint vicia · nō hoīes dico · sed vicia.

Coram domino ⁊c. Aug. Querit vbi; quādoquidē nec tabernaculum fuit · nec arca testamēti · q̄ postea sunt instituta · neq₃ hoc de futuro dictū accipe possumus; sicut dictū est de manna qđ positū est in vase · s · aureo. Ergo id ante deū debem⁹ accipe factū; qđ in honorē dñi factū est.

Ostendam precepta ⁊c. Queri potest quomodo hic moyses dixit. Cum lex dei adhuc nulla esset scripta · nisi q₂ lex dei sempiterna est · quā consulunt oms pie viuentes · vt qđ in ea inuenerint vel faciant vel iubeant vel vetent · scđm ꝙ illa incōmutabili veritate p̄cepit. Nunq̄d enī moyses q₃uis cum illo loqueret' de⁹ · p singula credendū est ꝙ cōsulere soleret dñm · si q̄d esset in disceptationib₃ tante multitudinis · q̄ illū in iudicandi negocio a mane vsq₃ ad vesperā detinebat · ⁊ tñ nisi p̄sidentē menti sue dñm consuleret · ⁊ legem eternā attenderet iuste iudicare non posset.

Sed audi uerba ⁊c. Aug. Prima questio est cur deus famulū suum cū quo tanta ⁊ talia loquebat' · ab alienigena passus est admoneri; in q̄ scriptura nos admonet · p quemlibet detur cōsilium veritatis nō debere contemni. Videndū etiā ne forte ibi voluerit deus ab alienigena moneri · s · moysen. vbi posset tentari superbia. Sedebat in iudiciaria sublimitate. hunc enī sensum indicat ipse ietro · cū iussit eos eligi ad iudicandū · qui odissent superbiā · deinde q₃ sit obseruandū qđ alibi scriptura dicit : fili ne in multis sint act⁹ tui · satis hic apparet. Verba quoq₃ ietro consideranda sunt dicit enī: Nūc ergo itaq₃ audi me cōsiliū dabo tibi : ⁊ erit de⁹ tecū. Ubi mihi videt' significari · nimis intentum hūanis actionib₃ animū deo q̄dāmmō euacuari; quo fit tanto plenior · q₃to in superna ⁊ eterna liberi⁹ extendit'.

Esto tu populo. ⁊c. Idē. Or vero adiūgit. Esto tu populo in his q̄ ad deū ptinent · ⁊ referes verba eorum ad deū · ⁊ testaberis eis p̄cepta dei ⁊ legem ei⁹ ⁊ demonstrabis eis vias ī quib₃ ambulabūt in eis · ⁊ opa q̄ faciant cum populo vniuerso; Hec agenda esse demonstrat. Nō enī ait: Uniuscuiusq₃ verba refer ad deū : sed verba eorū. cuz supra dixisset Esto tu populo in his q̄ ad deū sunt. Post hec admonet · vt singulorū negocia q̄ inter se habebant deferant' electis · s · potentib₃ viris deū colentib₃ iustis q̄ oderūt superbiā · quos cōstituerat sup millenos · alios super centenos · alios super quinquagenos · alios super denos · sic a moyse remouit periculosas occupationes. Nec istos grauauit; cū mille haberēt vnū sup se · ⁊ sub illis alios · x · ⁊ sub eis · xx · ⁊ sub eis alios · c · vt vix aliquid ad singulos p̄positos pueniret · qđ iudicari necesse esset. Insinuat' etiā humilitatis exemplū ꝙ moyses cū quo de⁹ loquebat' nō fastidiuit neq₃ contempsit alienigene consiliū · q₃uis ⁊ ipse ietro cū israelita nō fuisset; vtrū inter viros vnū deū colentes religiosesq₃ sapientes habendus sit sicut Job · merito querit' · immo credibilius habet'. Ambigue enī posita sunt verba · vtrū sacrificauerit deo vero in populo ei⁹ qñ vidit generum suū · vel vtruz eū adorauerit ipse moyses? q₃uis de adoratione si expsse positum esset · honor videret' socero redditus; sicut solet hominib₃ honorificentie causa exhiberi. Quos aūt dicit grāmatoysagogas · quos decuriones nō facile sciri potest · qñ hoc nomē in nullo vsu habem⁹ · vel officiorū vel magistrorum. Nā quidā doctores interp̄tati sunt litterarū · qui · s · introducāt in lr̄as sicut grecum vocabulū sonat. Hic sane significatur ante legem datam hebreos litteras habuisse · que qñ ceperint nescio vtrū valeat indagari. Quidam putant eas a primis hominib₃ cepisse · ⁊ pductas esse ad noe · atq₃ inde ad parentes abrae; deinde ad populū israel. s₃ vnde h ꝓbari possit, ignoro.

Prouide aūt ⁊c. Ad custodiā humilitatis ab alienigena instruitur ne qui tot arcana dei ab ipso deo discebat extolleretur : ⁊ putaret se humano consilio non egere. Prefigurabatur etiā ꝙ doctrina gentiū iudeorū sciētiam ⁊ superbiam superaret; ⁊ que in lege deerant fideles ex gentib₃ cōplenda suggererent · ⁊ spiritualem intellectum ad legem dei afferrēt. Sciebat quoq₃ moyses quia hunc populum lex audiret ⁊ faceret quecunq₃ diceret: legis

quoqȝ diminutio suggerente euangelio fieret.

Et cōstitue ex eis ꝛc. Orig. Ordinabis inquit eos tri. ꝛ cen. ꝛc. Et iudicabunt populū omni hora. verūtamen qđ grauius fuerit referēt ad te. audiant principes populi ꝛ p̄sbiteri plebis q̄ debent omni hora populum iudicare semp ꝛ sine intermissione sedere in iudicio. dirimere lites. ꝛ recōciliare dissidentes. in grām reuocare discordes. Discat vnusq̄sqȝ ex scripturis sanctis officiū suū. Moyses inquit vt sit in his q̄ ad deū sunt: ꝛ verbū dei edisserat populis. Ceteri vero principes quos appellauit tribunos: q2 tribui p̄sunt. Vel centuriones vel quinquagenarij q̄ p̄sunt minorib9 iudicijs q̄ ad singulos ptinent dirimentes. Quā figurā etiā in futuro seculo seruandam puto. Vñ cū sederit filius hominis sup tronū glorie sue. sedebitis ꝛ vos sup duodeciꝫ sedes ꝛc. Vides ergo q2 ñ solū dñs iudicat. cui omne iudiciū dedit pater: h̄ cōstituit principes q̄ iudicent d̄ minorib9 causis. Verbū āt qđ grauius fuerit referant ad ipm. Iđ dicit dñs de q̄dā: q2 re9 erit cōsilio. de alio aūt re9 erit gehenne ignis. Sȝ ꝛ de omni verbo ocioso dicitur reddere rationem. Et nō dixit est: q2 deo parabimus rationem. sic de piurio. Reddes aūt dño iuramēta tua. Regina quoqȝ austri surget in iudicio cū viris generatōis hui9. ꝛ cōdemnabit eos. Ecce aliđ gen9 iudicij. Qui habet aures. au. a. hec em̄ oīa vmbra sūt celestiū ꝛ imago futuroꝝ.

Orig. Sicut scriptū est. Nō satiabitur oculus visu. nec auris auditu. nec nos satiari possumus cōsiderando q̄ scripta sūt quib9 nos edificent: q̄ꝫtis nos modis instruāt. Cū enim cōspicio q̄ moyses pro/pheta deo plenus. cui de9 facie ad faciē loq̄batur. cōsiliū accepit a ietro socero sacerdote madiā. admiratōe nimia obstupesco. Audiuit eī moyses vocē soceri sui: ꝛ fecit quecūqȝ dixit ei. Nō dixit: q2 de9 michi loquit q̄d agere debeā: qūo ab hoīe cōsiliū accipiā: ab hoīe gentili alieno a pplo dei: et nō q̄s dicat: sed q̄d dicat ascultat. Nos ergo si inuenim9 aliquid sapiēter a gentilib9 dictū. nō cū autoris noīe spernam9 ꝛ dicta. nec q2 legem dei tenemus. cōuenit nobis tumere supbia. ꝛ spernere prudentiū verba: h̄ oīa pbantes qđ bonū est teneam9. qui aūt hodie populis p̄sunt. nō dico si iā eis aliq̄ a deo reuelata sunt. Sȝ si in sciētia legis aliq̄d meriti habent. cōsilium dedignant inferioris. etiā sacerdotis. ne dū layci. ne dū gentilis. h̄ moyses q̄ erat mansuet9 sup oms hoīes accepit cōsilium inferioris. vt principib9 daret formā humilitatis. ꝛ signaret imaginē futuri sacramēti. Sciebat qūqȝ futurū. vt gentiles bonū cōsiliū pferrēt. apud moysen bonū ꝛ spūalem intellectū afferentes ad legē. ꝛ audiret eos lex. faciēs oīa q̄ dicerent. Nō em̄ potest facere lex sicut iudei dicūt: q2 infirmat lex in carne. i. in lrā. ꝛ nichil potest secūdum lrām. Nichil em̄ ad pfectū adduxit lex. Scđm h̄ aūt cōsilium qđ nos afferim9 ad legē. possūt oīa spūaliter fieri. ꝛ sacrificia offerri. q̄ modo carnaliter nō possunt. potest lex lepre spūaliter seruari. Sicut ergo intelligim9 sentim9 ꝛ cōsilium dam9. Omnia facit lex. scđm lrām vero nō oīa sed pauca.

Moyses fecit ꝛc. Vir deo familiaris. sapientissim9. nō erubescens a minori ꝛ gētili doceri. formā doctorib9 p̄buit. ne a q̄buslibet erubescāt erudiri.

Quidquid aūt ꝛc. Alij verbum. alij autem graue referebant super moysen. Sic habet enim grecus sermo. qđ latini interpretati sunt ad moysen. Illa sane locutione. ipa etiā cōfigurabat qua dictū est sup moysen velut onus significat ei impositum. Verbū aūt graue dictū est p questione grui

† ſ formam boni iudicis prescribit.

sit veritas. ꝛ qui† oderint auariciā

† ſ qui sibi subiectis bona tribuūt. qui grece ciliarchi. latine dicuntur millenarii. ·|· ſ qui grece

†Et cōstitue ex eis tribunos. ꝛ·|· cen

hecacontarchi. † ſ qui ꝛ pentacōtarchi

turiones et † quinquagenarios et

† ſ qui sup denos. ·|· ſ priuatas causas populi

† ſ beati qui custodiūt iudiciū. ꝛ. f. i. in. o. tpe.

ſ qui grece decarchos.

†decanos: ·|· qui iudicēt † populum

ſ graues questiones ꝛ cōmunes.

omni tempore. Quidquid aūt maius fuerit referāt ad te: ꝛ ipsi minora tantūmodo iudicent: leuiusqȝ

ſ plurib9 intentus: minor est ad singula sensus.

tibi sit. partito in alios onere. Si

ſ vel domini.

hoc feceris implebis imperiuꝫ dei

ſ vel sustentare.

ꝛ p̄cepta eius poteris sustinere: et omīs hic populus reuertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis moyses fecit omīa que ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cuncto israel constituit eos principes populi tribunos. centuriones quinquagenarios. ꝛ decanos: qui iudicabant plebem omni tempore. Quidquid aūt grauius erat referebant ad eum: faciliora tantūmodo iudicantes. Dimisit ergo cognatū suum: qui reuersus abijt in terram suam.

C. XIX.

ſ Iunio.

Mense tercio egressionis israel de terra egipti: in die hac venerunt in solitudinē synai. Nam profecti de raphidim. et

ſ rub9 vel tentatio.

peruenientes vsqȝ in desertū synai castrametati sunt in eodē loco: ibiqȝ israel fixit tentoria eregione mōtis.

ſ propriū est sanctorū montes diligere ꝛ incolere. quoꝝ cōuersatio in celis est.

Moyses aūt ascendit in montem ad dñm. Vocauitqȝ eum dñs de monte ꝛ ait: Hec dices domui

† ſ actiuis. ·|· ſ contemplatiuis.

†iacob. ꝛ annunciabis ·|· filijs israel

ſ penas egiptioꝝ cōmemorat ꝛ que populo suo prestitit beneficia. vt timeāt omipotentem ꝛ diligant benefactorem.

Uos ipsi vidistis q̄ fecerim egiptijs: quomodo portauerim vos sup

† ſ velocissime ·|· ſ moisi ꝛ aaron ſ sicut aquila prouocans. p. a. v. ꝛc.

†alas ·|· aquilarū: ꝛ assumpserim mi

† ſ anteqȝ legē det pmissis allicit. vt libenter accipiant. ·|· ſ aure cordis.

chi. † Si ergo ·|· audieritis vocē me

† ſ diligenter. ſ quasi pacis actum.

am. ꝛ† custodieritis ·|· pactum meū:

† ſ Specialis popul9 quos pascā defendā. ꝛ sicut gregem pprium nutriā.

eritis michi in† p̄culiū de cunctis populis. Mea est em̄ omnis terra

† ſ vnde petrus gen9 electum. regale sacerdotiū ꝛ gens sancta popul9 acquisitionis

ꝛ vos eritis† michi regnum sacerdotale: ꝛ gens sancta. Hec sūt verba que loqueris ad filios israel. Venit moyses ꝛ conuocatis maioribus natu populi exposuit omēs

Mense tercio ꝛc. Orig. Alia lra. Mensis aūt tercij exit9 filiorū israel d̄ terra egipti hac die venerūt i heremū syna. ꝛ pfecti sunt ex raphidiꝫ. ꝛ venerūt in heremū syna. ꝛ applicuit ibi isrl' ꝯ montē. ꝛ moyses ascēdit i mōtē dei. ꝛ vocauit eū dñs de mōte dicēs: hec dices domui iacob: ꝛ nūciabis filijs israel ꝛc. ꝛ paulopost. Descēde ꝛ cōtestare pplo ꝛ purificabis eos hodie ꝛ cras ꝛ lauēt vestimēta sua ꝛ sint pati i diē terciū. Tercia eī die descēdet dñs in montē syna corā omi pplo. h̄ die repitur dari lex. q̄ i tabulis lapideis scripta ē digito dei: sic sequētia docent. Dies aūt iste tercius apparet tercij mēsis ab exitu filiorū isrl' d̄ egipto. Ex q̄ die pasca fecerūt. i. agnū imolauerūt ꝛ ederūt: q̄ fuit q̄rtusdecim9 primi mēsis. vsqȝ ad istuꝫ q̄ lex dat. dies. l. numerant. xvij. s. primi mēsis. reliq̄ ab ipo xiiij. Deinde oēs. xxx. scđi mensis q̄ fiūt. xlvij. ꝛ terci9 tercij mēsis q̄ a solēnitate occisi agni quinq̄gesim9 ē. Ac p h̄ i ista vmbra futuri scđm agni imolati diē festū. q2 quinq̄gesimo die lex data ē: scripta digito dei. ita ipa veritate noui testamēti a festiuitate imolati agni ihū xpi. l. dies numerāt vbi spūssanct9 de altissimis dat9 sit q̄ ē digit9 dei.

In die hac ꝛc. Quadragesima. s. septīa die postqȝ egressi sūt de egipto pma die. s. iunij puenerūt ad montē syna. ibiqȝ pactis duob9 dieb9 quibus sāctificati sūt tercio. i. quinquagesimo legē acceperunt. ꝛ h̄ est pentecostes.

R. In syna vna māsio fuit: h̄ int oēs maxīa. Ibi eī lex accepta. tabernaculū erectū. Ibi exod9 ꝛ maxīa ps leuitici omīsqȝ libri legis pene cōscripti sūt.

Moyses aūt ꝛc. Greg. Alia lra Moyses aūt ascēdit in montē: ꝛ dñs descēdit ad eū. Mons altitudo contemplationis est. in quā ascendim9. vt ad ea q̄ vltra infirmitatē nostram sunt intuendo subleuemur. Sȝ dñs descendit: q2 sanctis multū pficientib9. parum aliq̄d de se aperit.

Alas aquilarū ꝛc. Alt. Vocat doctrinas duoꝝ testamentoꝝ. q̄ nos ab infimis ad celestia portant.

Regnū ꝛc. Hebra. s. summi sacerdotis in regnū celoꝝ venturi.

Exposuit omnes ꝛc. Greg. Notandū q̄ lex nō incautis vel nesciētib9

ingeritur: sed expositis premijs q̄ debent seruantibꝰ. ꝛ beneficijs preteritis q̄ iã expti sunt. ꝛ mirabilibꝰ. cũ sponte se legi seruande deuoueat. lex petentibꝰ da tur. ut secundũ pmissionẽ suã quasi voti rei qui violauerint iudicentur. nec de violentia sibi illata causentur.

Uade ad po. Orig. Descende ꝛ ptestare populũ ꝛ purifica illũ hodie ꝛ cras ꝛ lauẽt vestimẽta sua. ꝛ sint pati in diẽ terciũ ꝛc. Qui vult venire ad verbũ dei. audiat qđ pcepit dñs. Sanctificatꝰ venire debet ꝛ lotis vestibus

Si eñ sordida attuleris vestimenta dicet tibi: Amice quomõ huc intrasti nõ habens vestem nuptialẽ? Nemo ergo potest audire verbum dei: nisi prius sanctificatꝰ. i. sanctꝰ corpe ꝛ spiritu. ꝛ lotis vestibꝰ. Ingressurꝰ est eñ paulo post ad cenam nuptialẽ. manducaturus de carnibꝰ agni. ꝛ potaturus poculũ salutis. Nemo intrat ad cenã hãc sordidis vestibꝰ. Vñ i omni tempore sint vestimẽta tua mũda. Lota sunt eñ semel vestimenta tua gratia baptismatis. purificatꝰ es corpore. mundatus ab omĩ inquinamẽto carnis ꝛ spũs. Que g̃ deꝰ mundauit. tu immunda ne feceris. Audi sanctificatõis genꝰ. ne accesseris inquit ad mulierem hodie ꝛ crastino. vt die tercio audias verbũ dei. Hĩ est qđ ait apostolus. Bonũ est homini mulierẽ nõ tãgere. saluo tñ infirmis remedio nuptiali. Sꝫ quia tempus breue est superest vt qui habent vxores. sint tanq̃ non habentes.

Sanctifica illos ꝛc. Rab. Qui ad conspectum dei desiderat venire: sanctificet se fide ꝛ cõuersatione. ꝛ lauet vestimẽta. i. opera hodie ꝛ cras in presenti. s. ꝛ in futuro. vt ad gloriam resurrectõis pueniat quã terciꝰ dies insinuat.

sermones quos mandauerat dñs (vel omnis.) Responditq̃ vniuersus populus simul: Cuncta q̄ locutus est dñs (vota subditorũ referunt prelati ad dñm. cum eorum bona ipsi attribuũt. ꝛ eũ in oĩbus benedicũt.) faciemus. Cumq̃ retulisset moyses verba populi ad dominum. Ait ei dominus: Iam nunc veniã ad te (obscura sciẽtia legis.) in caligine nubis. vt audiat me populus loquentẽ (nõ ad populũ qui nõ põt me intelligere.) ad te: ꝛ credat tibi in perpetuum. Nunciauit ergo moyses verba populi ad dominũ. Qui dixit ei: Uade ad populum ꝛ (precipe vt sanctificentur) (In presenti. s. ꝛ in futura vita) (a peccatis) sanctifica illos hodie ꝛ cras. lauentq̃ (corpa quibꝰ aĩe vestiũtur) (beatꝰ qui custodit vestimẽta sua ne nudus ambulet) vestimẽta sua ꝛ sint (per sciẽtiã legis naturalis.) parati (quasi legẽ ꝛ cultũ sancte trinitatis accepturi) (sciẽtiã legis daturꝰ) (humane fragilitati cõdescendẽs.) in diẽ terciũ: Die aũt tercio descẽdet (vt sciant legẽ a deo dari nõ ab homine.) dñs corã omĩ plebe sup montẽ (ne quis vltra intelligentiã suã ad montẽ sacre scripture audeat conscendere. sꝫ contentꝰ sit mensura sua secundũ donum qđ accepit a deo.) synai. Constituesq̃ terminos pplo p circũitũ ꝛ dices: Cauete ne ascẽdatis in montẽ: nec tangatis fines (vltra vires) (altitudinẽ scripture.) illius. Omĩs qui tetigerit montẽ (eterna.) (lapsus in heresim vel blasphemiam in deũ.) (i. nemo imitabitur insaniã eius.) morte morietur. Manus non (duris ecclesie sermonibꝰ coartabitur.) tangent eũ: sed lapidibꝰ opprimet (verba sapientiũ quasi stimuli) (quasi acerrimis obiurgatõibꝰ) (stultꝰ iumẽtis cõparatur) aut confodietur iaculis: siue iumentum sit (sapiens reputatione sua.) (vel moriẽtur.) siue homo nõ viuet. Cum (predicationẽ significat.) clangere cepit buccina: tunc ascendant in montem: Descẽditq̃ moyses ad populum: ꝛ sanctificauit eũ. Cumq̃ lauissent vestimẽta sua. ait (fidẽ sancte trinitatis) ad eos: Estote parati in diẽ terciũ: (cuilibet carnali voluptati vel mundane sollicitudini.) ꝛ ne appropinquetis vxoribus vestris. (quo fides sancte trinitatis illucesceret.) Iamq̃ aduenerat dies tercius (principiũ lucis.) ꝛ mane inclaruerat: ꝛ ecce ceperunt (sonitus predicatõis.) audiri tonitrua (miracula.) ac micare fulgura: (fidẽ per nubẽ ꝛ fumũ significatur.) ꝛ nubes densissima opire mõtem: Clangorq̃ buccine vehementius (Initiũ sapiẽtie timor domini.) pstrepebat. Timuitq̃ ppls (militie dei.) (promouendo vel producẽdo ad maiora ꝛ meliora.) q̄ erat in castris. Cumq̃ eduxisset (occurrit deꝰ occurrẽti sibi. per liberũ eñ arbitrium ad deũ mouemur. sed non pmouemur nisi misericordia eiꝰ preueniat ꝛ sequatur.) eos moyses in occursum dei de loco castrorũ. (tanq̃ vicini altitudini.) steterũt ad radices mõtis. (q2 lex obscura infidelibus.) Totꝰ aũt mons synai fumabat

Die aũt tercio ꝛc. Hac die data est lex in tabulis lapideis scripta digito dei. hic est tercius dies tercij mensis ab exitu filiorũ israel de egipto. A die ergo quo pasca fecerunt. i. quartodecimo primi mensis vsq̃ quo lex data est quinquaginta dies numerantur. decem ꝛ septem. s. primi mensis. Reliqui a quartodecimo ꝛ oĩs. xxx. secundi qui sunt. xl vij. ꝛ tercius tercij mẽsis qui est ab occisione agni quinquagesimus. sicut a passione xpi. usq̃ quo datur spũssanctꝰ quinq̃ginta dies numerantur. digitꝰ eñ dei: spũmsanctũ signat.

Isi. Quinquagesimo die post pasca. lex moysi data est quinquagesimo die post passionem domini quã pasca illud figurabat. datus est spiritꝰ promissus. descendens super apostolos. ꝛ qui cuꝫ eis erant. in. c. xx. mosayce gentis numero cõstituti. ꝛ diuisis linguis credentiũ totus euangelica pdicatõe mundus impletus est. Dicitur illic scripta lex digito dei. ꝛ dominus de spiritusancto dicit. In digito dei eijcio demonia. Aspicit cunctus populus voces lampades montemq̃ fumigantem. tonitrua. fulgura. ꝛ clangorẽ buccine perstrepentem. In vocibꝰ ꝛ tonitruis. blandicie promissionis. vel terror in pdicatione intelligunt. in lampadibꝰ claritas miraculorũ. in sonitu buccine: fortis pdicatio sanctorũ. q̄ omnia in aduentu spũssancti completa sunt. quãdo discipuli in varietate linguarũ pceptis ꝛ signis intonuerũt. Interpretatur aũt synai rubꝰ qđ significat ecclesiã. in qua moysi dñs loquitur. Ut autẽ

daturꝰ legem dominꝰ in igne fumoq̃ descendit: significat q fideles sue claritatis ostensione illuminat. ꝛ infideliũ oculos fumo erroris obscurat. Videtur etiã in caligine. q2 impij q̄ terrena sapiunt: eũ descendentẽ. i. in humilitate nascentem pro caligine malicie nõ cognouerũt. vel q2 veritatem legis infidelibꝰ p caliginẽ dixit. vt videntes non videãt: ꝛ audientes ñ intelligãt.

Cauete ne ꝛc. Rab. Prius phibet populũ in montẽ ascendere mortẽq̃ minatur. Nunc iubet vt clangente buccina ascendãt in montẽ. humanã scilicet cõpescens audaciam. ꝛ ad obediendũ inuitãs. q2 ad predicatiõis vocẽ debemꝰ nos ad supna erigere. nec sacramentorũ inuestigatione sponte psumere: sed dei vocationeꝫ sequi.

Buccina. Quasi vocina. a voce vel a vocando vel a bucca.

Cumq̃ leuassent ꝛc. Nõ sufficit ad virtutẽ contemplationis emundare opa penitẽtie lacrimis. nisi sequatur castitas mentis et corpis. Vñ beati mundo corde q. i. d. v. ꝛc. ꝛ in maliuolam animaꝫ nõ intrabit sapientia.

Totꝰ aũt mons. Greg. Legeꝫ daturꝰ dominꝰ in igne fumoq̃ descendit. q2 humiles p claritatẽ sue ostẽsionis illuminat. ꝛ supbos p caliginẽ erroris obscurat. Priꝰ igitur mens ab appetitu glorie tempalis: ꝛ ab omĩ ꝯcupiscẽtia carnali tergenda est. ꝛ tũc ad aciem cõtemplationis erigenda. Vñ cũ lex accipitur. populꝰ ad mõtem appropinquare phibetur. vt q2 adhuc infirma mẽte terrena desiderat: sublimia nõ psumat. Vñ recte dicitur. Si bestia tetigerit mõtem: lapidabitur. Bestia eñ tangit monteꝫ cũ mens irrationalibꝰ desiderijs subdita: ad contemplationis alta se erigit. sed lapidibꝰ pcutitur. q2 summa nõ sustinens supni ponderis ictibꝰ necatur. Qui igitur culmẽ pfectionis apphendere nituntur. cum contẽplationis arcẽ tenere desiderãt: priꝰ se in campo opis p exercitiũ pbent. vt sollicite sciãt. si nulla iam mala proximis irrogant. si irrogata equanimiter tolerant. si obiectis bonis temporalibus: mens leticia nõ soluitur. ꝛ subtractis: nõ nimio dolore sautiatur. ac deinde ppendãt si cũ ad se intus redeunt. in eo q spiritualia rimantur: non secum corpaliũ rerum vmbras trahunt. vel forte tractas manu discretõis abigunt. si incircũscriptum lumen videre cupiẽtes: cunctas circũscriptionis sue imagines deprimunt. ꝛ in eo qđ sup se attingere appetunt: vincũt qđ sunt.

Grego. Sacra eloquia in exordio narrationũ qualitates exprimunt. terminosq̃ causarũ aliqñ a positione loci. aliquãdo a positione corporis. aliquando a qualitate aeris. aliquãdo a qualitate temporis significant. quid de ventura actione subijciant. A positione eñ locorum exprimunt sequentium merita finesq̃ causarũ. sicut de israel dicitur: Quia verba dei in monte audire non potuit. sed precepta in campestribꝰ accepit. sequentẽ infirmitatẽ populi indicans. qui ascendere ad summa non valuit. hĩ se in infimis negligenter viuendo laxauit. A positione corporis. sicut in actibꝰ apostolorũ stephanus ihesuꝫ qui a dextris virtutis sedet stantẽ se vidisse manifestat. Stare eñ adiuuantis est. ꝛ recte stare cernitur. qui in bello certaminis opitulatur.

A qualitate aeris: sicut cũ predicante dño euãgelista nullos ex iudea tunc credituros diceret · ꝑmisit: hyems autẽ erat. Scriptũ est em̃ abundabit iniquitas · ⁊ refrigescet charitas multoꝝ. Hyemis ergo curauit tempꝰ exprimere: vt in auditoꝝ cordibꝫ malicie frigus inesse indicaret. Negaturo quoqꝫ petro ꝑmittitur · qꝛ frigus erat · ⁊ stans ad prunas calefaciebat se. Iã enim a charitatis ardore torpuerat: ⁊ ad amorẽ ꝓsentis vite quasi ad ꝑsecutorum prunas infirmitate estuante se calefaciebat. A qualitate temporis sicut nõ rediturus ad veniaꝫ · ad traditionis ꝑfidiã nocte iudas exisse ꝓhibet̃. Cũ egrediente illo ab euãgelista dicat̃. Erat aũt nox. Et iniquo diuiti dicit̃ · hac nocte repetunt animã tuã a te. Salomon quoqꝫ non ꝑseueraturus in somnis ⁊ in nocte sapientiaꝫ accepisse dicit̃. hinc est ꝙ angeli ad abraã meridie veniunt. puniturí aũt sodomam vespere venisse memorãt̃.

Descenditqꝫ dñs ⁊c. Greg. Moyses ascendit in montẽ · ⁊ dominus descẽdit. Mõs contemplationẽ significat · in quã ascẽdimꝰ vt ad ea q̃ vltra infirmitatẽ nostrã sunt videnda subleuemur. Sꝫ in hanc dñs descendit qꝛ a nobis multũ ꝓficientibꝫ parꝫ de se aliq̃d nostris sensibꝫ aperit · si tñ in illo parꝫ vel aliquid dici potest · q̃ vnꝰ semꝑ ⁊ idẽ partialiter intelligi nõ potest · ⁊ tñ a suis fidelibus participari dicit̃ · cũ in eiꝰ substantia pars nulla tñ admittat̃. Sꝫ qꝛ hũc exprimere perfecto sermone nõ possumus: humanitatis nr̃e modo quasi infantie imbecillitate ꝑpediti · eum aliq̃tenus balbutiendo resonamꝰ.

eo ꝙ descendisset dñs super euꝫ in
ſ tanqꝫ lumẽ iustis · vel qꝛ ignea lex.
igne: ⁊ ascẽderet ex eo fumus quasi de fornace: Eratqꝫ mons omnis terribilis · ⁊ sonitus buccine paulatim crescebat in maius: ⁊ prolixi
ſ interrogando.
us tendebatur. Moyses loq̃bat̃:
† ſ docendo. ꜳ ſ aliquid de se in contemplatione ostendens.
⁊ dñs †respondebat ei. ꜳ Descendit
qꝫ dñs suꝑ montem synai · in ipso
ſ vt per contemplationẽ ꝓficeret.
montis vertice: ⁊ vocauit moysen in cacumen eius. Quo cũ ascẽdis-
† ſ ab altitudine cõtemplationis · scd̃m illud · siue mente excedimꝰ deo · siue sobrii sumus vobis.
set · dixit ad eum: †Descende ⁊ con
† ſ Magna discretione opus est · ne velit quis diuinaꝫ naturã rimari vltra q̃ʒ potest · vnde qui perscrutatur maiestatẽ opprimitur a gloria · ⁊ mel inuenisti, comede qꝺ sufficit tibi. ꜳ ſ oblitus fragilitatis sue. ſ Capacitatis sue.
testare populũ · †ne forte ꜳ velit transcendere terminos ad videndum
† ſ heresi vel quolibet errore seducta ꜳ ſ qꝛ pauci cõtemplationi ⁊ diuine visioni idonei.
dominũ: ⁊ † pereat ex eis ꜳ plurima multitudo. Sacerdotes quoqꝫ q̃
ſ mente ⁊ corꝑe.
accedũt ad dñm sanctificentur ne
ſ corꝑali plaga · vel spirituali.
percutiat eos. Dixitqꝫ moyses ad

Ego sum dominus deus tuus. Orig. Qui contemnit presens seculum · i · egiptũ · ⁊ ꝑ verbũ dei translatꝰ nõ inuenit̃ · qꝛ ad futuꝝ seculuꝫ festinat: de eo dicit deus: Ego sum dñs deꝰ ⁊c. Non ad illos tñ · qui de egipto ꝓfecti sunt: sed ad eos qui vltra egiptijs nõ seruiunt · de egipto educti de domo seruitutis. Negocia seculi · actus carnis · domus seruitutis est. Sicut relinquere secularia · ⁊ secundũ deũ viuere: domus libertatis est. Unde si permanseritis in verbo meo · agnoscetis veritateꝫ · ⁊ veritas liberabit vos · ergo egiptus est domus seruitutis. Iudea ⁊ hierusalem domus libertatis. Unde q̃ sursum est hierusalẽ libera est. Sicut ergo terrena egiptus filijs israel domꝰ dicit̃ seruitutis ad compationem iudee ⁊ hierusalem · q̃ eis est domꝰ libertatis: ita ad compationẽ celestis hierusalẽ · q̃ est mater libertatis: totꝰ mundus ⁊ q̃ in eo sunt domꝰ dicit̃ seruitutis · ⁊ qꝛ de paradiso libertatis per peccatum ventum est ad seruitutẽ mundi · primus sermo decalogi de libertate est: Ego sum dñs deus tuꝰ qui eduxi te de terra egipti ⁊c. hanc vocem in egipto audire non poteris. Et si tibi iniungatur vt facias pasca · accingas lumbos · accipias sandalia in pedibus · virgam teneas in manu · ⁊ azima cũ amaritudine comedas. Sed nec in prima mansione: nec in secũda: nec in tercia · nec cũ transieris mare rubrum · etiaꝫ si ad mara veneris · ⁊ fuerit tibi amaritudo in dulcedinem versa · nec in helim: vbi erant duodecim fontes aquaꝝ · ⁊ · lxx · arbores palmarum · etiam si raphidim preterieris ceterosqꝫ ꝓfectus ascenderis nondum ydoneus iudicaris · sed cũ veneris ad montẽ syna. Vix ergo mereberis aliquãdo suscipe precepta libertatis ⁊ audire. Ego sum dñs deus tuꝰ qui e · t · de · t · e · de domo seruitutis · hic tñ nõ est sermo mandati · sed q̇s sit q̃ mandet ostendit · primũ mandatũ ergo. Nõ erũt tibi dij alij preter me.

Augu. Queritur quomodo deceꝫ precepta legis diuidenda sint. Utrꝫ sint quattuor vsqꝫ ad preceptũ de sabbato q̃ ad deũ ꝑtinent. Sex aũt reliq̃ quoꝝ primum est · honora patrem tuũ ⁊ matrẽ q̃ ad hominẽ ꝑtinent. An potius illa tria sunt · ⁊ ista septem. Qui em̃ dicũt illa quattuor esse: separãt id qꝺ dictum est. Nõ erunt tibi dij alij preter me · vt aliud preceptum sit: Nõ facies tibi ydolũ ⁊c. vbi figmenta colenda esse ꝓhibentur. Unũ autem volunt esse: Nõ concupisces vxorẽ proximi tui · nõ concupisces domum proximi tui · ⁊ oĩa vsqꝫ in finẽ. Qui vero illa tria esse dicũt · ⁊ ista septem · vnuꝫ volunt esse. quidquid de vno deo colendo ꝑcipitur: ne aliquid preter illum pro deo colatur. hec aũt extrema in duo diuidũt̃: ut aliud sit nõ concupisces vxorem proximi tui · aliud nõ cõcupisces domum ꝓximi tui. Decẽ tamẽ esse ꝑcepta neutri ambigunt · qꝛ hꝫ scriptura testatur. Michi auteꝫ congruentius videtur accipi illa tria · ⁊ ista septem. Quia ⁊ trinitatem videntur illa que ad deum pertinẽt insinuare · ⁊ qꝺ dictum est Nõ erunt tibi dij alij ꝑter me. hoc ipsum perfectius explicatur · cuꝫ prohibentur colẽda figmenta. Cõcupiscẽtia vo vxoris aliene ⁊ cõcupiscentie domus aliene: tñ in peccãdo differũt · vt illi quo dictũ est. Nõ cõcupisces domum ꝓximi tui · adiuncta fuerint alia dicẽte scriptura: neqꝫ agrum eius · neqꝫ seruuꝫ eius · neqꝫ ancillã eius · neqꝫ boues eius ⁊c. Discreuisse aũt videretur cõcupiscentiã vxoris aliene de concupiscentia cuiuslibet rei aliene · qñ vtrũqꝫ sic cepit Nõ cõcupisces vxorem proximi tui: Nõ cõcupisces domũ ꝓximi tui · ⁊ huic adiunxit cetera. Nõ aũt cũ dixisset: Nõ cõcupisces vxorẽ proxi · tui. huic cõnexuit alia dicens · neqꝫ domum eius · neqꝫ agrum ⁊c. Sꝫ oĩa apparent hec esse coniuncta quasi vno precepto contenta: ⁊ discreta ab illo quo vxor nominata est. Illud aũt vbi dictum est: Nõ erunt tibi dij alij preter me · patet huius rei diligentem executionem esse in his q̃ subiecta sunt · quo em̃ ꝑtinent. Nõ facies tibi ydolum · neqꝫ vllum simulacrũ ⁊c. nisi ad id qꝺ dictum est. Non erunt dij tibi alij preter me.

ſ p debilitate intelligẽtie
dñm: Nõ poterit vulgus ascendere in montem synai. Tu em̃ testificatus es et iussisti dicens: Pone
† ſ positos ostende. ꜳ ſ sanctificatũ ostende · ne
†terminos circa montẽ · ⁊ ꜳ sanctifi-
nõ sanctificati accedere presumant.
ca illum. Cui ait dñs: Uade descẽ
ſ lex ⁊ sacerdotium.
de: Ascendesqꝫ tu ⁊ aaron tecum.
ſ minores minus intelligẽtie capaces · ⁊ secreta
Sacerdotes auteꝫ ⁊ populus nec
scripture nõ penetrantes.
transeant terminos · nec ascendant
ſ Si indigni accesserint.
ad dñm: ne forte interficiat illos.
Descenditqꝫ moyses ad populum ⁊ oĩa narrauit eis.

C. XX.

Locutus quoqꝫ est dñs cunctos sermones hos
ſ Nõ est hoc mandatũ · sed dicit cuiꝰ mandatum sit.
Ego sum dñs deus tuus · qui edu
ſ dyabolice.
xi te de terra egipti: de domo serui-
ſ et si sint dii multi ⁊ domini multi · alii nõ erunt tibi dii preter me ſ primum mandatum.
tutis. Non habebis deos alienos

Isi. Dat deus moysi legem innocentie nostre ⁊ agnitionis sue · q̃ in decem verbis consistit. scriptam in tabulis lapideis digito dei. Tria sunt que pertinent ad dilectionem ⁊ cognitionẽ trinitatis. septeꝫ ad dilectionẽ proximi · quibꝫ humana societas non leditur. Primũ ꝑtinet ad deũ patrẽ. Dominus deꝰ tuus deus vnus est · vt hoc audiens vnũ deũ colas patrem ⁊ in multos fictos deos fornicationem nõ effundas. Secundũ ad filiũ. Nõ assumas nomen dei tui in vanum · i · nõ putes creaturã esse xp̄m dei filiũ · quia oĩs creatura vanitati subiecta est. Sꝫ eq̃lem pri · deũ de deo · lumẽ ꝺ lumĩe.

Non habebis deos alienos ⁊c. Orig. Primũ mandatum est Non erunt tibi dij alij preter me · ⁊ sequitur. Non facies tibi ydolum · neqꝫ vllam similitudinẽ ⁊c. hec oĩa quidam simul putant esse vnũ mandatum ꝙ si ita cõputetur nõ complebitur numerus decem mandatorum. Est ergo primum mandatum. Non erunt tibi dij alij preter me. Secundum: Nõ facies tibi ydolum · neqꝫ vllam similitudinem ⁊c. Incipiamus ergo a primo mandato. Non erunt tibi dij alij preter me. Si dixisset nõ sunt absolutior sermo videretur. Sed quia dicit non erunt · non negauit quia sunt · sed ne illi sint cui hec precepta dantur inhibuit · hinc paulum sumpsisse puto. Si quidem sunt qui dicuntur dij · siue in celo · siue in terra ⁊c. In alijs quoqꝫ

locis iuenies eos noīari sic ibi. Rex magn⁹ sup oēs deos: ꝛ de⁹ deoꝝ dn̄s. De dn̄is idē apl's dicit. siue throni. siue dominatōes ꝛc. Dn̄ationes vero nō aliud sūt q̄ʒ ordo quidam dn̄oꝝ ꝛ multitudo. In q̄ videt᷑ sensum legis apire apl's. Ac si dicat. Licet sint dn̄i mlti q̄ alijs gentibꝫ dn̄ant᷑. ꝛ dij mlti qui ab alijs colant᷑. sed tamē vnus deus est nobis. ꝛ vnus est domin⁹. Unde cum divideret excelsus gentes ꝛ disperderet filios adam. statuit terminos gentium secundū numeꝝ angeloꝝ dei. angelos ergo quibꝫ gentes cōmisit excelsus: dn̄os vel deos appellat scriptura. deos q̄si a deo datos. ꝛ dn̄os a dn̄o potestatē sortitos. Unde eis dicit᷑. Ego dixi dij estis. ꝛ filij excelsi oīs. Vos autē sicut hoīes moriemini. ꝛ sicut vn⁹ de principibꝫ cadetis. Imitantes. s. dyabolū qui princeps omnium factus est ad ruinam. Unde constat q̄d execrabiles fecit eos p̄uaricatio. nō natura. Tibi ergo o israel qui pars dei ꝛ funiculus ei⁹ es. nō erūt inquit tibi dij alij p̄ter me: q̄ꝛ vere deus vnus est de⁹. ꝛ vere dn̄s vnus est dominus. ceteris vero ab ipso creatis contulit hoc nomē nō natura sed gratia. Nō hec tantū dicunt᷑ ad israel secundū carnē: immo ad te qui israel effectus es mente deum videndo. ꝛ circuncisus corde nō carne. Si tn̄ ita agas vt dignus sis esse pars dei. Et in funiculo hereditatis eius metiri. alioquin exemplo tibi sint qui ad hoc vocati fuerant vt essent pars dei. ꝛ exigentibus peccatis dispersi sunt p̄ oēs gentes. ꝛ educti de domo seruitutis iam nō egiptijs solis. s; oībꝫ gentibꝫ seruiūt. Qui em̄ peccat seru⁹ est peccati.

coꝛā me. Nō facies tibi [†] sculptile: neqꝫ oēm [†] similitudinē q̄ ē in [‡] celo desūp. ꝛ q̄ in terra deoꝛsum: nec eorum q̄ sunt in aquis sub terra. Nō adoꝛabis ea neqꝫ coles. Ego sum dn̄s deus tu⁹ [†] foꝛtis zelotes. [‡] visitans iniquitatem [†] patruʒ in [‡] filios in terciam ꝛ quartam generationē

[Interlinear glosses: secundū. ydolū q̄d nichil est. q̄ꝛ ex nulli⁹ rei existētis similitudine sumptū sed ociose confictū — † rei existentis que nō nichil est. ‡ sicut solis ꝛ lune ꝛ huiusmodi. — hominis bovis ꝛ similiū. — piscium. — † nō ferens aīam michi sponsatam aliqua suspitione notari ‡ post em̄ peccatū dicit. audi filia ꝛ vide ꝛ. i. a. t. ꝛc. tanq̄ʒ misericoꝛs pater ꝛ medic⁹ — † dyaboli ꝛ angeloꝝ ei⁹. ‡ nō in patres qui correctione indigni eos. s. qui suggerēte dyabolo ꝛ angelis eius peccauerūt]

Nō facies tibi sculptile. Orig. Non facies tibi ipsi ydolum neqꝫ omnē similitudinem ꝛc. aliud sunt ydola. aliud dij. De dijs em̄ dicit apl's. Siquidē sunt dij multi ꝛ dn̄i multi. De ydolis vero. q̄ꝛ nil est ydolū in mūdo. De similitudinibꝫ aūt nō addidit q̄ꝛ nil sunt. hic aūt dicit᷑: non facies tibi ydolū neqꝫ similitudinē omniū. Aliud est ergo facere ydolū: aliud similitudinem. verbi causa. Si quis in auro ꝛ argento ligno vel lapide faciat speciem quadrupedis vel serpentis vel auis. ꝛ statuat ad oꝛandū. non ydolum sed similitudinem fecit. Qui vero facit q̄d nō est. speciē. s. quā ocul⁹ non vidit. sed animus sibi fingit. vt si quis humanis membris caput canis aut arietis foꝛmet. vel in vno hominis habitu duas facies. aut humano pectori postremas partes equi aut piscis. qui hoc facit nō similitudinē sed ydolū facit. facit em̄ q̄d non est. nec habet aliq̄d simile sui. Ideo dicit apl's. q̄ꝛ ydolū nichil est in mūdo. Nō em̄ aliqua ex rebꝫ ꝯstantibꝫ assumit᷑ species: s; quā mēs ociosa ꝛ curiosa reppit. Similitudo vero est cū aliquid ex his q̄ sūt vel ī celo vel in terra vel in aquis foꝛmat᷑: sed nō sicut ex his que in terra sunt vel in mari similitudinibꝫ promptuʒ est ꝓnunciare. Ita etiā de celestibꝫ. vbi quis dicat de sole ꝛ luna ꝛ stellis hoc posse sentiri. quoꝝ foꝛmas exprimit gētilitas. Sed moyses eruditus oīi sapientia egiptioꝝ. etiā q̄ apud illos erant in occultis ꝓhibere cupiebat. sicut echatem. aliasqꝫ demonū foꝛmas. q̄ apostolus spiritualia nequitie in celestibꝫ vocat. de quibꝫ foꝛte dicitur. Inebꝛiatus est gladius meus in celo. his em̄ foꝛmis ꝛ similitudinibꝫ inuocabant demonia ad repellenda vel vitanda mala. Sciendūʒ tn̄ q̄ꝛ cū decreueris hoc seruare mandatū ꝛ habere vnū tm̄ deum ꝛ dn̄m. s; est bellum denunciare omnibus alijs. quibꝫ in baptismo renunciasti. solū deū confitens patrē ꝛ filiū ꝛ spūm sanctū. Sed s; ꝯfitentes nisi toto coꝛde diligam⁹ dn̄m deū nostrū. tota aīa tota virtute ei adherentes. nō sum⁹ effecti pars dn̄i. sed in confinio positi illos patimur offensos: quos fugim⁹. ꝛ ad quē fugimus ꝓpicium nō efficim⁹ quibꝫ ꝓpheta dicit: Ve duplices anio. Et iteꝝ: Usqꝫquo claudicatis vtroqꝫ pede: Ab illis ergo quasi fugaces cedimur. ꝛ a dn̄o nostro quasi instabiles nō defendimur. Un̄ amatoꝛes tui inimici facti sunt tibi. Multi sūt anime amatoꝛes capti decoꝛe eius. cū quibꝫ meretricata est. dicens: Post amatoꝛes meos ibo. q̄ dant michi vinū meū ꝛc. Nos offendit reuersa ad viruʒ prioꝛē. Nisi ergo tota fide ꝑmaneas cū viro tuo. pro scelerib᷑ q̄ cōmisisti: suspectus est. oīs mot⁹ tuos aspectus ꝛ incessus notat. nil vltra in te lasciuuʒ videre. nil dissolutum vel ꝓdiguʒ potest. Si ergo acceptam gratiā negligis etiā implicas te secularibꝫ negocijs: cōtinuo immund⁹ spiritus redit cum septem nequioꝛibꝫ ne iteꝝ expelli possit. ꝛ fiūt nouissima peioꝛa prioꝛibꝫ. Nulla ergo societas templo dei cum ydolis. Si dei sum⁹. tales esse debemus. in quibꝫ habitat ꝛ inambulet deus. Un̄ qui poꝛtatis vasa dn̄i exite. ꝛ immundū nolite tangere. ego recipiā vos ꝛc. dicit ergo: Nō erūt tibi dij alij p̄ter me.

Non adorabis ꝛc. Aliud est colere: aliud adoꝛare potest quis inuitus adoꝛare. vel adulando regibꝫ ydolatris. vel toꝛmentis victus. cuʒ sciat q̄ꝛ ydolū nil est. Colere vero est toto his affectu ꝛ studio mancipari. Utrūqꝫ ergo resecat. vt nec affectu colas: nec specie adoꝛas.

Ego sum dominus ꝛc. Vide benignitatē dei vt nos doceat ꝛ ꝑfectos faciat. fragilitatē humanoꝝ affectuū nō recusat. oīa agit ꝛ patitur ꝓpter nos. notis ꝛ vsitatis nobis loquit᷑ affectibꝫ.

Orig. Oīs mulier aut sub viro est ꝛ subiecta est legibus viri. Aut meretrix est. ꝛ vtitur libertate peccandi. qui ingredit᷑ ad meretricē scit q̄ ad ꝓstitutā ꝛ cunctis patenteʒ ingressus est. Ideo de alijs indignari nō potest. Qui legitimo vtitur matrimonio nō patit᷑ vxoꝛē peccare: s; accenditur zelo ad seruandā castitatē matrimonij. vt possit legittim⁹ fieri pater. Sic omnis aīa. aut ꝓstituta ē cū demonibꝫ. ꝛ habet plures amatoꝛes vt intrent ad eā. mō spirit⁹ foꝛnicationis. mō auaricie. post hunc veniet spirit⁹ sup̄bie: ꝛ alij plurimi. Alter tn̄ alteri nō inuidet nec de zelotipis mouet᷑: sed se inuicem inuitant. Un̄ adducit secum alios septem spiritus nequioꝛes se ꝛc. Sic nullā zelotipiā amatoꝝ suoꝝ patit᷑ aīa q̄ demonibꝫ est ꝓstituta. Si vero coniūcta fuerit viro legittimo. i. xp̄o. etiaʒ si aliqn̄ fuerit peccatrix. vltra eā peccare nō patit᷑: nec ferre potest vt alludat adulteris. excitat᷑ sup eā zelus ei⁹. ꝛ defendit coniugij castitatem. Si autē viderit eā temerantem coniugij iura. ꝛ occasionē q̄rere peccandi: dat ei libellū repudij. Un̄ ꝓpter iniq̄tates vestras: dimisi matrē vestrā. hec q̄ loquitur ꝛ zelans est ꝛ zelo cōmotus s; dicit. Est etiā nouū genus s; bonitatis ei⁹: vt etiā post adulteriū reuertentē ꝛ toto coꝛde penitentē suscipiat. Un̄ nunquid mulier si exierit a viro ꝛ doꝛmierit cū alio viro. reuertens reuertetur ad virum suum ꝛc. Et alibi ꝛ postq̄ʒ foꝛnicata es in his omnibꝫ dixi: reuertere ꝛc. hic ergo deus zelans si requirit ꝛ desiderat animā tuam sibi adherere. si seruat coꝛripit ꝛ indignatur velut zelotipia quadaʒ erga te vsus. spem tibi esse salutis agnosce. Si vero coꝛreptionē contemnis. discedit a te zelus ei⁹ secundū illud: ꝓpterea discedit zelus a te ꝛc. vide misericoꝛdiam ꝛ pietatem dei. quādo vult misereri: indignari se dicit ꝛ irasci. sicut p̄ hieremiam dicit. Doloꝛe ꝛ flagello castigaberis hierusalem: vt nō abscedat anima mea a te. flagellat em̄ omnē filiū quē recipit. hoc aūt terribile. hoc extremum. si nō coꝛripimur ꝓ peccatis. Cum em̄ modū peccandi excedim⁹: auferet᷑ a nobis etiā zelus dei. nec vltra irascitur.

Visitans iniquitatem ꝛc. Orig. Reddens peccata patrū in filios ꝛc. Aiunt heretici q̄ nō boni dei sermo sit. qui pro peccatis alteri⁹ alterum dicat plecti. deū tamē legis iustum dicūt. Nec possunt ostendere quomodo iniustus sit. si aliū alio peccante punit: Sed interioꝛ homo noster aut dicit᷑ habere deū patrē. si secundū deū viuit. Aut dyabolū. si voluntatē illi⁹ facit. Unde vos de patre dyabolo estis. ꝛ desideria patris vestri facere vultis. Sicut ergo semen dei in nobis est. cū verbū dei seruantes nō peccam⁹. secūdum illud: Qui ex deo est nō peccat. q̄ꝛ semē dei manet in eo. ita cū a dyabolo suademur ad peccandū. Semē eius suscipim⁹. cū facimus q̄d suadet. iam genuit nos. Nascimur em̄ ei⁹ filij p̄ peccatū. Sed q̄ꝛ fere sine adiutoꝛio nō peccam⁹. sicut adulteriū nemo solus cōmittit. necesse est adulterā consoꝛteʒ fieri. ꝛ si nō plures. necesse est aliquē vel aliquā ministerio sceleris adiungi. qui oēs velut vn⁹ ex altero secundū ꝑsuasionis oꝛdinē generati ex dyabolo ꝓgeniem ducunt: velut in traditione dn̄i dyabolus intrauit in coꝛ iude. ꝛ primum filium peccati genuit. qui solus hoc facere non potuit. abijt ergo ad scribas ꝛ phariseos ꝛ pōtifices. Nascit᷑ ergo ex iuda generatio tercia ꝛ quarta peccati. Videam⁹ ergo quomodo peccata pātrū reddit deus in filios in terciā ꝛ quartā ꝓgeniem. ꝛ nō in ipsos. De patribꝫ em̄ nichil dicitur. Dyabolus ergo q̄ꝛ iam peccādi modū excessit. tanq̄ʒ vestimentū concretū sanguine non erit mundus in hoc seculo. nō flagellatur ꝓ peccato. omnia em̄ ei seruantur in futuro. Unde quid venisti ante tempus toꝛquere nos: Reddun tur aūt peccata in filios quos genuit p̄ peccatū. qui in carne positi flagellantur. q̄ꝛ non vult deus moꝛtem peccatoꝛis. sed vt conuertatur ꝛ viuat. Misericoꝛs ergo reddit peccata patrū in filios. q̄ꝛ dyabolus ꝛ angeli eius qui etiā peccati patres efficiuntur. indigni sunt q̄ in p̄senti coꝛripiantur. filij eoꝛum ꝛ qui p̄ ipsos ad societateʒ peccati adsciti sunt. recipiūt in p̄senti q̄d gesserūt vt purgati dyabolo in pena socij nō efficiātur. Unde visitabo in virga iniquitates eoꝛum. Misericoꝛdiā aūt meā nō auferā ab eis. Deus enī zelans est. ꝛ animā quā sibi despondet in fide. non vult in contaminatione peccati ꝑmanere. sed cito purgari. Si aūt noluerit purgari in interitu eoꝝ ridebit.

dicens eis: Discedite a me maledicti in ignem eternũ ꝛc. Sciam⁹ ergo nos in p̄senti corripi: vt in futuro quiescam⁹. Unde cum castigamur a domino corripimur: ne cũ hoc mundo damnemur.

Orig. In hoc sermone solēt nos heretici suggillare ꝙ nõ sit boni dei sermo qui ꝓ peccatis alterius alium iudicat. Sed qui deuz legis mandantem hec dicēt nõ bonum: iustũ tamen dicunt. Nec ipsi quidē possunt ostendere quomodo iusticie videat͛ cõuenire si alio peccante alius puniatur.

Isi. Primũ mandatu probibet surreptionem. Secundũ errorem. Terciuz interficit seculi amorē. Quartũ impietatez. Quintum crudelitatē. Sextũ fornicationē. Septimum rapacitatē. Octauum punit falsitatē. Nonũ mũdi cupiditatē. Decimũ adulterij cognitionem. Et notandũ sicut decē plagis pcutiuntur egiptij. Sic decem p̄ceptis scribũtur tabule: quib⸫ populus dei regat͛ et demones occidant͛. In duabus enim tabulis scripta est lex: ꝓpter duo testamēta significanda. vel qꝛ sunt p̄cepta duo dilectionis dei ꝛ ꝓxi. In q̇bus tota lex pendet et ꝓphete. In vna enim tria p̄cepta: q̄ ad dilectionē dei ptinent. In altera vero septē: q̄ ad societatē ꝓximi. Lapidee vero fuerunt tabule: qꝛ cor iudeorũ erat lapideum: insensibile: durum: stolidũ. Unde auferaz cor lapideũ: ꝛ dabo eis cor carneum. Et ap̄ls ait: Nõ in tabulis lapideis: sed ĩ tabulis cordis carnalib⸫ que sentiant scilicet et intelligant.

† qꝛ peccantibus hominibus socij asciscuntur. ⁑ qꝛ correctione non indigent qui diligũt. i. nõ peccant. † in oĩs finitũ ꝓ infinito. ⁑ nõ qui oderũt. Si quis diligit me sermonē meũ seruabit. Et p̄fecta charitas foras mittit timorē.

eorum qui oderũt me: ꝛ faciens misericordiam in milia his q̇ diligunt me ꝛ custodiũt precepta mea.

† iurando. s. ꝓ nichilo nomē domini. christum putando tantũ esse creaturā. ꝛ si hoĩes habeāt. iustus iudex.

Nõ assumes nomē dei tui in vanum: Nec enim habebit insontem dominus eum qui assumpserit nomen dei sui frustra.

† tercium mandatũ pertinēs ad spiritũsanctũ cuius dono requies eterna ꝓmittitur ꝛ sanctificatõ perficitur. Sex milib⁹ annorum quibus laboratur. in requie beati regni. de sabbato iudeoꝝ dicit͛: sabbata vestra odit anima mea.

† Memento vt diē sabbati sanctifices. Sex diebus opaberis: et facies oĩa opa tua. Septimo aũt die sabbatũ domini dei tui est: nõ facies oĩe op⁹

qꝛ post hanc vitā vera requies. † carnalis ꝛ spiritualis. null⁹ sex⁹ excluditur nulla etas nec vlla cõdicio. idiota. † qui nouiter accessit ad legē ⁑ septa ecclie. significans qꝛ in perfectione senarii sunt nobis opera facienda vt postea fruamur requie eterna. ad litterā vel spiritualiter. in nobis.

in eo tu ꝛ † filius tuus ꝛ filia tua et seruus tuus ꝛ ancilla tua iumentũ tuum ꝛ † aduena q̄ est intra ⁑ portas tuas. Sex em̄ diebus fecit de⁹ celum ꝛ terraz ꝛ mare ꝛ oĩa que in eis sunt: ꝛ requieuit in die septimo

qꝛ benedicet nobis perfecte cũ requiē eternam dederit. † primũ est hoc in altera tabula: vt filii honorent parentes officio pietatis. Nam qui parētib⁹ honorē nõ defert: quibus parere potest. viuentiũ vel presentē.

Idcirco benedixit dñs diei sabbati: ꝛ sanctificauit eũ. † Honora patrem tuũ ꝛ matrem tuā: vt sis longeuus sup terram: quā dñs deus tuus dabit tibi.

† Manu vel mente vel subtrahēdo auxiliũ vel consiliũ vite ei cui potes vel debes dare. iudex nõ occidit reũ: sed lex que iubet. † i. ne cuilibet misciearis excepto federe matrimonii: per partē em̄ totũ vult intelligi ⁑ quālibet rei vsurpationē qđ viciũ est rapacitatis. qđ est crimē mendacii ꝛ falsitatis.

† Non occides. † Nõ mechaberis. ⁑ Nõ furtũ facies. Nõ loqueris cõtra proximum tuum falsum testimonium. Nõ cõcupisces domũ ꝓximi tui. † Nõ desiderabis vxorem eius: nõ seruuz: nõ ancillam: non bouē: non asinũ: nec omnia que illius sunt. Cunct⁹ aũt ppl's † videbat voces ꝛ lāpades ꝛ sonitum buccine: montemq̇ fumigantem: ꝛ perterriti ac pauore

† Etiā voluntatē adulterandi vetat. aliud est eĩ facere: aliud desiderare. vnde duo precepta sunt nõ mechaberis ꝛ nõ cõcupisces vxorē proximi tui. † visus qꝛ primatũ obtinet in sensibus intermiscetur omnib⁹: sic em̄ dicim⁹ audi ꝛ vide. olfac ꝛ vide. palpa ꝛ vide. nos quoq̇ doctoꝝ voces audientes oculũ mentis dirigere debemus.

Honora patrem ꝛc. Hoc est primum septem mandatorum q̄ pertinent ad proximum. Bene aũt septem sunt. Septenari⁹ em̄ ex ternario constat ꝛ quaternario. Ternarius vero anime cõgruit: q̄ est irascibilis: concupiscibilis: rationalis. Quaternarius corpori.

Nõ occides ꝛc. Aug. Et qđ dictũ est nõ occides. Nõ putandũ est fieri contra hoc p̄ceptum: ꝙ lex occidit vel occidi aliquē deus iubet. Ille em̄ facit qui iubet qđ ministrum negare non licet.

Nõ mechaberis. Aug. Queritur quoq̇ quo differat nõ mechaberis ab eo qđ paulo post dicit͛. Nõ cõcupisces vxorē proximi tui. In eo enĩz qđ dictũ est: nõ mechaberis: poterat illud intelligi: nisi forte in illis duobus preceptis non mechandi ꝛ non furandi ipsa opera notata sint. In his vero extremis concupiscētia ipsa: q̄ tm̄ differunt vt aliquādo mechetur qui non concupiscit vxorem proximi: cũ aliqua alia causa ipsi misceatur. Aliqñ vero concupiscat nec ei misceatur penam timens: ꝛ hoc fortasse lex ostendere voluit: ꝙ vtraq̇ peccata sint.

Augu. Item queri solet: vtrũ mechie nomine etiā fornicatio teneat͛. hoc enim verbũ grecũ est: quo iam scriptura vtitur pro latino. Mechos em̄ grece non nisi adulteros dicit. Sꝫ lex nõ solũ viris: ꝟ etiā feminis data est. Neq̇ em̄ qꝛ dictũ est: Nõ concupisces vxorē proximi tui: nil sibi hic p̄ceptum femina putet: tanq̇ licite cõcupiscat virum proxime sue. Si ergo hic ex eo qđ dictum est viro: nõ concupisces vxorē proximi tui: intelligit͛ etiā qđ ad feminam pertinet: q̄nto magis ex eo qđ dictum est. Nõ mechaberis vterq̇ sexus astringitur: cum ꝛ ipsum preceptũ potest ad vtrũq̇ referri: sicut non occides nõ furaberis: ꝛ q̄ similiter nõ exp̄sso vno sexu vtriq̇ sonare vident͛: qꝛ honoratior exprimit͛. i. mascul⁹. Ac ꝑ hoc femina mecha est habēs viꝝ concũbendo cum eo qui vir ei⁹ nõ est: etiā si ille nõ habeat vxorē. Vir quoq̇ mechus est concũbendo cũ ea q̄ vxor ei⁹ nõ est: etiā si illa nõ habet viꝝ. Sꝫ vtrũ si faciat vir qui vxorem nõ habeat cũ femina q̄ viꝝ nõ habet: p̄cepti hui⁹ trāsgressione teneat͛: merito querit͛. Si em̄ nõ tenetur: non est ꝓhibita in decalogo fornicatio: ꝟ sola mechia. i. adulteriũ: q̄uis oĩs mechia fornicatio sit. Unde quicũq̇ dimiserit vxorem suā excepta causa fornicatõis facit eā mechari. Hic em̄ fornicationē appellauit: si cũ alio peccet q̄ viꝝ habet: qđ est mechia. i. adulteriũ. Sꝫ vtrũ omnis fornicatio mechia dici possit in scripturis: nõ michi occurrit locutionis exemplũ. Sꝫ si nõ omnis fornicatio mechia dici pōt: vbi sit ĩ decalogo ꝓhibita fornicatio quā faciunt viri q̇ vxores nõ habent cũ feminis que viros vel maritos nõ habent: vtrũ inueniri possit: ignoro. Sed si furti nomine bñ intelligitur oĩs illicita vsurpatio rei aliene: Nõ eĩ rapinā p̄misit qui furtum prohibuit. Sꝫ a parte totũ intelligi voluit quidquid illicite rerum proximi aufert͛. Et nomine mechie oĩs illicitus concubit⁹: atq̇ illorum membroꝝ nõ legitimus vsus ꝓhibitus debet intelligi.

Nõ furtũ facies. Isi. Sed rursum queritur: quo differat non furtuz facias ab eo qđ paulopost dicitur de nõ concupiscendis rebus proximi. Non ꝙ oĩs qui concupiscit rē proximi furatur. Sed oĩs qui furatur rem proximi concupiscit. Poterat in illa generalitate vbi de nõ concupiscēda re proximi precipitur: etiam illud qđ ad furtum pertinet contineri.

Non loqueris cõtra ꝛc. Aug. In eo etiam qđ dictum est falsum testimonium non dices aduersus proximum tuum: queri solet vtrum prohibitũ sit omne mendaciũ: ne forte nõ sit hoc preceptum aduersus eos: qui dicunt tunc esse mentiendum: quando id mendaciũ prodest alicui ꝛ nil obest ei cui mentiris. Tale enim non est aduersus proximum tuum: vt ideo ꝟ videatur addidisse scriptura que posset breuiter dicere falsum testimonium non dices: sicut non occides: nõ mechaberis: nõ furaberis. Sed magna questio est: nec cito explicari potest quomodo accipiendũ sit: perdes omnes q̇ loquũtur mendaciũ: ꝛ noli velle mentiri omne mendaciũ ꝛ huiusmodi.

Cunctus aũt populus ꝛc. Aug. Solet queri quomodo populus videbat vocem: cum vox nõ ad visum: sed ad auditum pertinere videatur. Sed videre solet pro generali sensu corꝑis ꝛ anime poni. Unde cum vidisset iacob qꝛ sunt esce in egipto. vñ. s. absens erat: q̄uis nonnulli videre vocem nil aliud esse q̄ intelligere putauerĩt: qui visus mentis est. Cũ vero hic breuiter dicendũ esset ꝙ populus audiebat vocē: ꝛ lampades: ꝛ vocem tube: ꝛ montem fumantē. Questio maior oriretur: quomodo audiebat lampades ꝛ mõtem fumantē qđ ptinet ad sensũ vidēdi: nisi q̇s dicat nõ tā breuiter dicendũ fuisse: vt nõ totũ diceretur: audiebat vocē ꝛ videbat lampades: ꝛ audiebat vocē tube: ꝛ videbat montē fumantē. Duo eĩz genera vocis erāt: ꝛ de nubib⸫ sic tonitrua ꝛ tuba. si tñ ipsam dixit vocē q̄ de nubib⸫ edebat͛. ac ꝑ hoc meli⁹ in his q̄ ad sensũ audiēdi ptinebāt: generalis sensus est posit⁹. i. vidēdi (Cũ breuiter totũ vellet scriptura cõplecti) q̄ vt in his q̄ ptinēt ad sensum videndi subintelligeret͛ audit⁹: quo more nos nõ loqui solemus. Nā vide quid sonet solem⁹ dicere: audi q̇d luceat nõ solemus dicere.

Loquere tu̅ nobis ⁊c. Significatur ad vetus testamentu̅ timorem potius pertinere. Sicut ad nouu̅ dilectione̅. q̄uis in veteri nouum lateat ⁊ in nouo vetus pateat· quomodo au̅t tali populo tribuatur videre voce̅ dei si hoc accipiendu̅ est intelligere· cum sibi loqui deum timeant ne moriantur non satis elucet?

Nolite timere ⁊c. Aug. Sic illi cohibendi erant a peccatis· time̅do scilicet ne penas sensibiles paterentur: q͛ nondu̅ poterant amare iusticiam ⁊ tentabantur a domino· vt appareret cuius modi essent· non deo que̅ no̅ latebat· sed int͛ se ⁊ sibimet ipsis.

Steteritq̄ popu. ⁊c. Greg. In quibusdam locis scripture hystoria seruanda est· et allegoria. Et sepe sola allegoria quere̅da est. Aliqua̅do sola hystoria tenenda· vt tardiores pascantur per hystoriam· et velociores ingenio per allegoria̅. Unde cu̅ populus loquente deo lampades sonitu̅ buccine ⁊ montem fumantem cerneret: territus petiit· vt sibi per moysen loqueretur dominus: ⁊ stetit de longe. Moyses accessit ad caliginem in qua erat deus: quia populus no̅ valet caligine̅ allegorie penetrare· valde em̅ paucoꝝ est spu̅alem itellectu̅ rimari. Quia em̅ mentes carnaliu̅ sola sepe hystoria pascu̅tur· loque̅te deo lo̅ge populus stetit: q͛ vero spu̅ales allegorie nube̅ penetrant: vt spu̅aliter verba dei cognoscant Moyses accessit ad caliginem in q̄ erat deus.

ꝟ quasi indigni accedere. ꝟ forma̅ boni auditoris describit· qui ꝑmittit se precepta magistri auditurum ⁊ impleturum.

concussi· steterunt procul dicentes

ꝟ quasi doce nos. ꝟ i· obediemus

moysi: Loquere tu nobis ⁊ audie-

ꝟ In die iudicii dice̅s: Ite maledicti in· i· e·

mus. No̅ loquatur nobis dn̅s ne

† ꝟ cito po̅t ꝯtingere. ‡ ꝟ morte perpetua.

† forte ‡ moriamur. Et ait moyses

† ꝟ vobis vel aliis· no̅ sibi qui om̅ia nouit.

ad populu̅: † Nolite timere. ‡ Ut eis

† ꝟ Per signa ⁊ mirabilia. ‡ ꝟ initiu̅ sapie̅tie timor domini ꝟ Si no̅ amore saltem timore coerciti.

ꝓbaret vos † venit deus· ⁊ vt ‡ terror

illius esset in vobis: ⁊ no̅ peccare-

tis. Stetitq̄ populus de longe: mo

ꝟ vbi· s· expressiora signa fiebant· quibus noscebat̄ deus. Na̅ quomodo in nebula erat cui celi celoꝝ no̅ sufficiu̅t.

yses au̅t accessit ad caligine̅ in qua

erat deus. Dixitq̄ ꝑterea dominus

ad moysen: Hec dices filiis israel

Uos vidistis q̄ de celo locutus sum

vobis. No̅ facietis deos arge̅teos

nec deos aureos facietis vobis.

† ꝟ i· fide̅ incarnatois filii mei habebitis. ‡ ꝟ fide̅ humanitate christi.

† Altare de ‡ terra facietis michi· et

ꝟ virtutu̅ opera.

offeretis sup eo holocausta· ⁊ paci

ꝟ simplicia. ꝟ fortia ⁊ ꝑfecta.

fica vestra· oues vestras ⁊ boues:

ꝟ ecclesia· s· generali· no̅ in hereticoꝝ ꝯuenticulis

in om̅i loco in quo fuerit memoria

Non facietis deos ⁊c. Repetitur q͛d in primo ꝑcepto dictum est· ⁊ per argentea ⁊ aurea omnia simulacra intelligunt͛ sicut in psalmo. Simulacra gentium argentu̅ ⁊ aurum opera manuum hominum.

Altare de terra ⁊c. Ostendit ideo interdictis simulacris· altare de terrena materia concidi· vt vni deo hostia ⁊ sacrificia in eo offerantur.

Grego. Altare de terra deo facere est incarnatione̅ xp̄i sperare. Tu̅c enim a deo nostru̅ munus accipit͛: cum in h͛ altari n̄ra humilitas· i· sup dn̄ice incarnationis fide̅ posuerit quidq̄d opat͛. In altari ergo de terra oblatu̅ munus ponimus: si act͛ nostros dn̄ice incarnatois fide solidamus.

De sectis ⁊c. Isi. Secti lapides sunt q̄ vnitate̅ scindu̅t ⁊ seipsos diuidunt a societate fratru̅· hos in corꝑe suo no̅ recipit xp̄s· cuius corꝑis figuram· altaris co̅structio significat. Lapides no̅ secti ex quib͛ altare construi iubet͛ sunt q̄ ꝑ fide̅ in vnitate solidant͛· de quib͛ dicit͛: Uos estis lapides viui· coedificati in domus spu̅ales. his no̅ est iniectu̅ ferru̅· q͛ incorrupti sunt· ⁊ iacula maligni ignita no̅ receꝑunt. Omnes vnum altare faciu̅t in vnitate fidei ⁊ concordia charitatis.

Hec sunt iu. Distinctius amodo explicant͛ ea q̄ ad ꝑmu̅ pertinent. Notanda locutio cu̅ dictu̅ sit moysi· hec sunt iudicia q̄ ꝓpones eis cetera ad populu̅ dicuntur. Si emeris seruu̅ he· ⁊c.

Si emeris seruu̅ ⁊c. Aug. Ne xp̄iani h͛ flagitarent a dn̄is suis apostolus iubet dn̄is seruos esse subditos· ne nome̅ dn̄i ⁊ doctrina blasphemetur Illud em̅ inde co̅stat in mysterio esse ꝑceptu̅: q͛ ꝑtundi subula eius aurem ad postem ꝑcepit deus· qui libertate̅ recusasset.

Grego. All. Sciendu̅ q͛ cu̅ actiua ⁊ contemplatiua vita ex dei gratia sint: vna nobis in necessitate est, altera in volu̅tate. Nemo em̅ cognoscens deu̅: ad eius regnu̅ ingredit͛· nisi prius bene oꝑet͛. Sine co̅templatiua vero ingredi possunt: q̄ bona q̄ possu̅t oꝑari no̅ negligu̅t. Inde ꝑ moysen dicit͛. Si emeris seruu̅ hebreu̅ ⁊c. hebreus transie̅s interꝑtat͛: ⁊ seruus hebreus emit͛ qn̄ qui ia̅ ab h͛ seculo mente tra̅sit· seruitio dei subdit͛· sic moyses tra̅siuit vt videret visu̅. ⁊ dauid inq̄t· tra̅siui: ⁊ ecce no̅ erat. Hic seruus emptus sex annis seruire precipitur: ita vt in septimo liber exeat gratis. Senarius enim perfectionem actiue vite significat. Septenarius co̅templationem. Sex g͛ annis seruit· in septimo lib͛ egredit͛· q͛ ꝑ actiua̅ qua̅ ꝑfecte exhibuit ad ꝯtemplatiue vite libertatem tra̅sit. Et notandu̅ q̄ gratis liberi egrediunt͛ q̄ postq̄ om̄ia fecerint dicu̅t se inutiles seruos eis g͛ sic actiua fuit͛ ex munere: ita ex gr̄a erit ꝯtemplatiua. Cu̅ q̄li veste intrauerit· cu̅ tali exeat: q͛ necesse est· vt quisq̄ in h͛ q͛d incepit ꝑseueret vsq̄ ad fine̅ opis· in ea inte̅tione q̄ inchoauit. Ille em̅ ad ꝯtemplatiua̅ bn̄ tra̅sit q̄ in actiua intentionis sue veste̅ ad deteriora no̅ mutauit· ⁊ sunt no̅ nulli q̄ postq̄ dei seruitio socient͛ oꝑari dili gu̅t. Alii postq̄ ad seruitium dei venerint bene oꝑari discu̅t· q̄ prius bona opa studuit habere hebreus seruus cu̅ vxore emptus est· ⁊ pleru̅q̄ ꝑt ad co̅templatiua̅ tra̅sire· actiua̅ tn̄ vita̅ non deserere. Un̄ subdit͛: Si hn̄s vxore̅ ⁊ vxor egrediat͛ simul. Cu̅ eo em̅ ad libertate̅ egreditur vxor: qn̄ actionem bona̅ q̄ ꝑlit aliis no̅ relinq̄t. Si aute̅ dederit illi vxore̅ dn̄s· ⁊ ꝑpit filios ⁊ filias: mulier ⁊ liberi eius erunt dn̄i sui. Ipse vero exeat cu̅ veste sua. Seruo empto dn̄s dat vxore̅· cu̅ ꝑdicator eu̅ que̅ deo ma̅cipauit bone actioni co̅iu̅git. ꝑdicatores au̅t dn̄i vocant͛. Sicut helise͛o de ꝑdicatore suo dr̄. Scis q̄ dn̄s tuus tollat͛ a te. Uxor serui empticii filios ⁊ filias parit: qn̄ ei bona actio fortes ⁊ teneros fructus generat. Sz mlr̄ cu̅ filiis dn̄o remanet· et seruus exit cu̅ vestitu suo: q͛ bona actio ⁊ fructus eius ꝑdicatori i̅ mercede̅ reputat͛ Ipse vero i̅ desiderii intentoe ꝑdura̅s: ꝑ dei gra̅ ad ꝯte̅platoe̅ egredit͛. Quod si dixerit seruus diligo dn̄m meu̅ ⁊c. Seruus dn̄m suu̅ diligit: qn̄ ꝑdicatoris verba solicita me̅te custodit. Uxore̅ q̄ ama̅s ⁊ libos lib͛ egredi recusat: qn̄ actiua̅ vita̅ eiusq̄ fructus dilige̅s: tra̅sire ad ꝯtemplatiua̅ no̅ vult: q͛ bona sui ministerii opa se h̄re s͛uitute ꝯsidera̅s: ad libertatis quiete̅ tra̅sire renuit· sed offerat eu̅ dn̄s diis· ⁊ applicet͛ ad hostiu̅ ⁊ postes· ⁊ ꝑforet aure̅ eius subula: ut sit seruus in secula. Qui em̅ i̅ actiua disposuit vita ꝑdurare a dn̄o diis offert͛ qn̄ a ꝑdicatore suo antiquoꝝ patru̅ dictis imbuit͛· q̄ nobis i̅ via dei sacerdotes fueru̅t. Ad ostiu̅ quoq̄ ⁊ postes tabnaculi ducit͛· ⁊ vt de ingressu tabnaculi eterni aliq̄d audiat: ⁊ treme̅di iudicii die̅. subtilit͛ agnoscat: ne per bona opa q̄ facit placere hoib͛ appetat. Sicq̄ auris eius subula ꝑforat͛· i· mens timoris dei s͛btilitate: vt v͛bi acumie tra̅sfixa· ꝑ om̄e q͛d agit nouerit ingressu̅ regni atte̅dere· ⁊ q̄ ab ostio ⁊ poste tabnaculi ꝑforata̅ aure̅ portare. Et erit seruus in sc͛la ut ee̅ possit͛ sc͛lm lib͛ possit· q͛ ⁊ ip̄a creat͛a libabit͛ a s͛uitute corruptois i̅ libtate̅ glie filioꝝ dei tu̅c ei̅ nob͛ via libtas erit cu̅ ad gloria̅ filioꝝ dei adoptio n̄ra ꝑuenerit. Nu̅c vero n̄ solu̅ actiua e̅ i̅ s͛uitute: h͛ ip̄a ꝯtemplatio q̄ sup nos rapimur· libertate̅ mentis ꝑfecte no̅ obtinet sed imitatur: quia illa qui es intima in enigmate videtur.

Sex annis ⁊c. Isi. All. In sex gratib͛ hui͛ seculi seruientes · septimo

† ꝟ occulta inspiratione. ‡ ꝟ corporali benedictione ⁊ spirituali.

nois mei. † Venia̅ ad te: ⁊ ‡ bn̄dica̅

tibi. Q͛ si altare lapideum feceris

† ꝟ hereticis· scismaticis. ꝟ · i· no̅ per heresim ⁊ scismata deu̅ coles.

michi: no̅ edificabis illud de † sectis

† ꝟ corruptionis vel scissionis.

lapidib͛. Si em̅ leuaueris † cultru̅

† ꝟ· i· gradus in trinitate non facies sicut arrius qui dicit maiore̅ patrem· minore̅ filiu̅· minimum spiritu̅sanctum docuit.

tuum sup eo: polluetur. † No̅ ascen

des per gradus ad altare meu̅: ne

ꝟ infidelitatis.

reueletur turpitudo tua.

C. XXI.

Hec su̅t iudicia

ꝟ seruitio dei mancipaueris.

que ꝓpones eis. Si emeris ser-

† ꝟ qui mente ab hoc seculo transit. ‡ ꝟ perfectione actiue vite.

uum † hebreum ‡ sex annis seruiet

† ꝟ in contemplatione ‡ ꝟ a seruitute mundi.

tibi: in † septimo ‡ egredietur liber

† ꝟ q͛ ⁊ hoc gratie dei tribuitur ‡ ꝟ no̅ in deterius mutata ꝟ Intentione bene operandi.

† gratis. Cum quali ‡ veste intraue-

ꝟ perdura̅s vsq̄ ad fine̅. † ꝟ bona̅ operatoe̅

rit: cum tali exeat. Si habe̅s † vxo

ꝟ In co̅templatiua no̅ deseratur.

rem: ⁊ vxor egredietur simul. Sin

ꝟ predicator. ꝟ bona̅ operatoe̅

autem dn̄s dederit illi vxorem· et

† ꝟ fortes ⁊ teneros fructus. ‡ ꝟ bona operatio ⁊ fructus eius imputabuntur predicatori.

peperit † filios ⁊ filias: ⁊ ‡ mulier et

die·id est·eterno sabbato liberabimur ·si tamē voluerim⁹ esse liberi dum in hoc seculo seruimus peccato. Si autē noluerimus· perforabitur auricula in testimonium inobedientie· ⁊ cum vxore ⁊ filiis nostris quos pretulim⁹ liber tati·i·cū carne· ⁊ opib⁹ ei⁹ peccato seruiem⁹ in eternum

Aug· Si quis vendiderit·f·s·in·f·nō abibit ita· vt recedūt ancille qꝫ si ñ placuit dño· qꝛ ñ agnoīauit eā rmunerabit eā. genti aūt extere·nō est dñs vendere illā qm̄ spreuit in eā. Qꝫ si fili⁹ cognominauerit eā: ꝫm iustificatōez filiaꝝ faciet illi. Qꝫ si a liā accipiet ei q̄ op⁹ sūt ⁊ vestem ⁊ cōuersatio nē eius non fraudabit Si aūt hec tria nō fe cerit ei· exibit gratis si ne pcio. Obscurissimā locu insitate locutōis fecerūt. Sꝫ apenā vt potero. Si quis vendi derit filiam suam in fa mulam·i· vt sit famu la (quā moy keten vo cant greci) non abibit ita vt recedunt ancille Intelligendū est ·non sic recedet· quomodo recedūt ancille hebree post sex annos. Tā em̄ oportet etiam in femi nam hebream legē da tam intelligi que serua tur in maribus. Cur er go ista nō ita recedet· nisi quia in famulatu ita intelligitur humili ata· quia ei domin⁹ se miscuit: Unde sequit Qꝫ si non placuerit do mino suo· quia iā non agnominauit eam ·id est·non eam fecit vxo rem: remunerabit eam hoc est qd̄ supra dixit: Nō abibit ita vt rece dunt ancille. Iussa est em̄ aliquid accipe ·qꝛ humiliata est·quia nō ei ita se miscuit· vt face ret eam vxorem ·id est vt agnominaret eā si bi. Genti autem extere non est dominus ven dere eam ·quoniā spre uit in eam· id est·non quia spreuit ideo dñs est vendere illam·id ē· non tantum dominat vt extere gēti licite vē dat. Idez est ante spre uit in eam: ⁊ spreuit eā Spreuit autem·id est humiliauit concumbē do·nec vxorē faciēdo.

Qꝫ si filius agnominauerit eā secundū·i·f·f·il· Id est si filio coniunxerit eaꝫ vxorem·sicut filie dotem apponet. Qꝫ si aliā accipiet ei·i·non istā deputauit vxorem filio· que opus sunt ⁊ vestem ⁊ conuersationem eius nō fraudabit: quoniā nō mansit vxor filio eius ·quēadmodū daret si eam sibi non agno minasset. Qꝫ aūt nos dixim⁹ cōuersationē nō fraudabit· grecus habet ome liam·i·locutionē·sic honestius concubitū appellās·hoc est pro cōcubitu mer cedem dabit. Sic ⁊ daniel concubitū significans ait. Sub qua arbore vidi stis eos loquentes. Et alibi. Ille timentes loquebantur vobis. Si aūt tria hec nō fecerit ei·exibit gratis·i·si eā ipse concubitu nō humiliauerit ·neqꝫ fi lio suo coniunxerit·neqꝫ alia a filio ducta·istam eiecerit ·abibit gratis·i·nō sufficiet ei non teneri in seruitute ·abibit nichil accipiens· vt seruus hebreus non em̄ licebit dño copulare illam viro nō hebreo·quā nō licet extere genti

vel liberi.
filii eius erunt domini sui. Ipse ve
ad cōtemplationē. cū intentōe desiderii
ro exibit cum vestitu suo. Qꝫ si
verba predicatoris·s·sollicita mente custodio
dixerit seruus diligo dñm meum
actionē. fructus. ·i·ad cōtemplatio nem non transibo.
vxorem ⁊ liberos· nō egrediar
antiquoꝝ patrū qui sacerdotes dei fuerūt d'ctis imbuat. predicator.
liber: offeret eum dominus diis
vt de īgressu eterni tabernacli aliquid audiat
⁊ applicabitur ad ostiuꝫ ⁊ postes
mentē·s·subtilitate diuini sermonis ·ne ī his q̄ agit placere hominibus querat.
perforabitqꝫ aurem eius subula: ⁊
in actiua seruiēdo hominib⁹ vt post se
erit ei seruus vsqꝫ in seculum. Si
culuꝫ liber sit. alia lex est ancille·alia filie quia maiori necessitate venditur filia qꝫ ancilla.
quis vendiderit filiam suam in fa
hebree post sex annos·s·qꝛ humiliata est.
mulam: non egredietur sicut ancille
humiliata.
exire consueuerunt. Si displicue
rit oculis domini sui cui tradita fu
liberā. gentilibus vel hereticis.
erit· dimittet eam: populo autem
vel potestatem.
alieno vendendi nō habebit licen
tiam si spreuerit eam. Si aūt filio
firmo matrimonio. dotando eā.
suo desponderit eam: iuxta morē
ista repudiata
filiarum faciet illi. Qꝫ si alterā ac
humiliate a filio·
ceperit ei· prouidebit puelle nupti
ablate.
as· ⁊ vestimenta ⁊ precium pudi
Nec ipse·s·humiliauerit nec filio vxorē asscipe rit·nec alia superducta a filio eā abiecerit.
cicie non negabit. Si tria ista nō
sufficiet in seruitute nō teneri sicut seru⁹ hebreus.
fecerit: egredietur gratis absqꝫ pe
materiali gladio vel spirituali. iniqua voluntate.
cunia. Qui percusserit hominē vo
in anima vel in corpe corpali vel spūali
lens occidere: morte moriatur.

tradi. Si aūt seruo hebreo eam copulauerit·intelligit qꝫ cum eo gratis exi bit: non a marito separata.

Uendiderit filiam Strab· Filia est subiectio deuota a bona volunta te genita· q̄ se cōmittit alicui⁹ doctoris magisterio·quā doctor debet aut per se docere: aut caro discipulo multis preceptis ornatā·quasi dotatam tradere docendā. Si neutrū facere voluerit· dimittat eam liberam ne vendat genti aliene·id est·hereticis.

Qui autem non est insidiatus·sed
occulta equitate.
deus illuꝫ tradiderit in manus ei⁹
constituam tibi locum in quo fuge
volens scilicet.
re debeat. Si quis per industriaꝫ
scandalisando vel ī heresim inducēdo si
occiderit proximum suum· ⁊ per
cut ȝ ioab legitur a cōmunione corporis chri sti separabis.
insidias: ab altari meo euelles eū
corporaliter vel spiritualiter affligendo
carnalem vel spiritualem.
vt moriatur. Qui percusserit patrē
eterna vel penitens tali peccato moriatur.
suum aut matrem: morte moriatur
cōtradicendo verbo vel facto vel malū impre cando blasphemādo deo.
Qui maledixerit patri suo aut
ecclesie vnitatē scindēdo. vel furat⁹ fue rit seducendo a veritate
matri: morte moriatur. Qui furatur
dyabolo obnoxiū fecerit
hominem ⁊ vendiderit eū· cōuict⁹
eterna. ·i·si cōtenderint duo sapiētes.
noxe: morte moriatur. Si rixati
vt a fide exorbitet cōmouerit exasperauerit
fuerint viri· ⁊ percusserit alter proxi
duricia mētis. vel nō misericorditer cōsulēdo
scrupulosis questionibus
mum suum lapide vel pugno· ⁊ il
a fide penit⁹ nō deuians
le mortuus non fuerit sed iacuerit
lesa charitate in eo
in lecto: si surrexerit ⁊ ambulauerit
charitatē que·nō penit⁹ extincta mundus
foris sup baculum suuꝫ· innocēs
a crimine·
erit qui percusserit: ita tū vt operas
ei⁹ ⁊ īpensas in medicos restituat
discipulū sibi cōmissum plebē subiectam
Qui percusserit seruū vel ancillā
correctione nimia· in custodia·
virga· ⁊ mortui fuerint in manib⁹
eius: criminis reus erit. Si autem
vno die superuixerint vel duob⁹·
non subiacebit pene: qꝛ pecunia

Qui aūt non ⁊c.
Rab· Homicidis nō spōtaneis sex ciuitates refugii decernunt· chades in galilea· montis neptalim · ⁊ sichem in monte ephraim· ⁊ cari atharbe·ipsa est hebrō in monte iuda· ⁊ trans iordanē cōtra orienta lem plagam hiericho· Bosor· q̄ est in campe stri solitudine de tribu rubē· ⁊ ramoth in gala ad de tribu gad· ⁊ gau lon in basan de tribu manasse ·he cōstitute sunt filiis israel· ⁊ adue nis ne moriantur ⁊ ī ma nu pximi effusum san guinē vindicare cupi entis: donec ante pplm exponat causam suam Mystice·si q̄s p insidi as aut odiū mucrone malicie aliquē percusse rit· ⁊ in mortem anime seduxerit eterne morti obnoxius erit. Unde q̇ scandalizauerit vnū de pusillis istis q̇ ī me credūt·expedit ei vt ⁊c ⁊ q̇ odit frēm suū homi cida est· ⁊ scim⁹ qm̄ oīs homicida nō habet vi tam eternā ·hic ab al tari dei auelli iubetur· qꝛ indign⁹ sacramētis dñicis a communione merito remouetur. Qui aūt p incuriā aut igno rantiam aliquē leserit habet vrbē refugii ec clesiā·s·catholicaꝫ vbi penitens p oīne tēpus presentis vite bonis stu deat opibus· ⁊ si spem suā in morte sūmi pon tificis·i·christi posuerit saluus erit.

Aug· Si aūt nolēs sed deus tradidit ī ma nus eius ⁊c. Ita h̄ di citur quasi ⁊ si nolens occidere posset occidere: vbi deus traderet in man⁹ eius. Intelligitur ergo tantūmodo deū fecisse· ⁊ p hoc tantūmodo· qꝛ de⁹ id fecit dictū est: h̄ de⁹ illū tradidit in manū ei⁹. Cū vero volens occidit: ⁊ ipse occidit· ⁊ de⁹ tradidit in manū eius. hoc ergo interest. qꝫ illic tm̄modo de⁹ fecit· h̄ aūt ⁊ de⁹ ⁊ homo p pter voluntatē facientis. Sꝫ nō sicut de⁹·sic homo. De⁹ enim iuste·homo aūt pena dignus· nō qꝛ illū occidit· quē de⁹ nollet occidi· h̄ qꝛ p iniquitatē Nō em̄ ministeriū prebuit deo iubenti· h̄ sue malicie cupiditate seruiuit. In eodem facto igitur de⁹ de occulta equitate laudatur· ⁊ homo de propria in iquitate punitur. Non em̄ quia deus proprio filio suo nō pepercit ·sed pro no bis omnibus tradidit illū: iudas ideo iuste tradidit.

Si rixati fuerint ⁊c. Rab· Id est si quis cum proximo contendens duricia mentis· vel parcitate spernendo·s· vel non cōsulendo exasperauerit·

⁊ ille infirmat⁹ tristicia a feruore dilectionis languerit· reus ꝑ confessionem
opa penitentię ⁊ impensam promissę emendatõis in medicos· i· doctores im
pendat· qui infirmũ baculo consolationis erigant· ⁊ fomentis ꝑdicationum
in pristinũ dilectionis statum restituãt.

In correctione necessaria est discretio· ne qui corrigere debet occidat vel
in desperationem vel odium mittat.

Si rixati fuerint ⁊c. Rab· Si quis alicuius animã post conceptum

disputantes ad subuersionẽ audientium.
illius est. Si rixati fuerint viri· et
animã infirmã verbũ dei ꝯcipientẽ · verbo
percusserit quis mulierẽ pregnã
dei · verbum conceptũ perdiderit
tem· ⁊ abortiuum quidem fecerit·
nõ in fide omnino mortua. · q̄ quos po
tuit deo lucrari neglexit.
sz ipsa vixerit: subiacebit damno
christ⁹ vel doctor ecclesie
quantũ expetierit maritus mulie
Ecclesie prelati.
ris· ⁊ arbitri iudicauerint. Sin au
vt post sathanã abierit
tem mors eius fuerit subsecuta·
in die iudicii puniendã· vel laborabit vsq̃ ad
mortem· vt repparet eã ad fidem · intellectũ.
reddet animã pro anima· oculũ
intellectu turbato · quo cõminuitur ⁊ sub
tiliatur verbũ dei· q̄ male cõminuit ⁊ diuidit
· qua male operat̃
ꝓ oculo· dentẽ pro dente· manũ

verbi per incuriam vel
fraudẽ leserit· vt vita
le germen boni operis
sanũ ꝓferre non possit
etiã si ipsa adhuc in fide
uiuens ꝑstiterit: vt dã
num illatũ ꝑ penitenti
am restituat: secundum
euangelij ministerium
necesse habebit. Si au
tem ipsa anima ꝑ erro
rem necata: post ꝓlatũ
abortiuũ· hoc est opus
mortifex in infidelita
te perseuerauerit· sine
dubio seductor illi⁹ q̃i
verus homicida eterna
morte reus erit.

Augu. Non for
matum puerperiũ no
luit ad homicidiũ per
tinere: ꝓfecto nec homi
nem deputauit· hic de
anima q̃stio est· vtrum
ꝙ formatum non est·
nec aiatũ q̃dẽ possit in
telligi: ⁊ ideo non sit homicidium· q̄ nec exanimatũ dici potest: si adhuc ani
mam non habet. Sequitur enĩ ⁊ dicit. Si autem formatum fuerit dabit ani
mam pro anima· i· morietur. Secundũ illud oculũ pro oculo· ⁊ dentem pro
dente· ⁊ similia· talionis· s· equitate quę lex ideo cõstituit· vt monstraret quę
vindicta debeat̃. Aliter enĩ nesciretur quid venia relaxaret· vt dici possit di
mitte nobis debita nostra· sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribꝫ nostris. Debi
tores ergo lege monstrantur: vt quando ignoscitur· appareat quid dimitta
tur· aliter enĩ non dimitteremus. Si ergo illud informe puerperiũ iã quidẽ
fuerit· sed adhuc q̃dãmodo informiter animatũ· quoniã magna de anima
questio · nõ est precipitanda · ideo lex noluit ad homicidium pertinere: quia
nondum dici potest anima viua in corpore· qđ sensu caret· si talis est in car
ne nondum formata· ⁊ ideo nondum sensibꝫ predita.

Orig. Nã si litigabunt duo viri· ⁊ percusserint mulierem pregnantem· ⁊
exierit infans eius nondum formatus· detrimentum patietur q̃tum indixe
rit vir mulieris· ⁊ dabit pro anima sua. Nã si formatus fuerit· dabit animã
pro anima· oculum pro oculo ⁊c. Primum videamus de eo qui nondum
formatus exierit· quomodo iubetur damno pecunię percuti vnus ex litigan
tibus· cum duo dicantur. Quid etiã hoc ꝙ vir mulieris imponit ei ⁊ nõ eis
⁊ dabit· ⁊ non potius dabũt. Nã si infans iam formatus exierit· animam da
re pro anima facile intelligimus· morte scilicet vindicetur peccatum· quę au
tem sequuntur operepreciũ est explicare. Nec enim videtur etiã infans for
matus calce litigantis percussus· oculũ in ventre perdidisse: dentes vero om
nino non habuit. Si enĩ hoc ad matrem referamus· quomodo abortiẽs mu
lier oculum perdit· aut dentes dolet: Sed esto aut in oculo aut in dente per
cussa abortiuit· liuorem vel vulnus accepit· quid etiã cõbusturam dicimus
ꝓ combustura: Nunquid litigantibus viris assistens mulier comburi potu
it: vt combustura pro combustura soluatur In deutronomio quoq̃ hęc fa
cile explicari non queunt. In scripturis tamen hisdem vocabulis ⁊ officijs
membra animę nominantur: quibus vtuntur vel appellantur membra cor
poris. Unde vides vestucam in oculo fratris tui· ⁊ trabem quę in oculo tuo
est non vides. Et alibi: Qui habet aures audiẽdi audiat· Et q̃ȝ speciosi pe
des euangelizantium pacem. Ne nos ergo vocabulorum similitudo cõturbet
Sunt ergo duo litigantes: duo disputantes de dogmatibꝫ vel quęstionibꝫ
legis· ⁊ rixantes circa verborum pugnas. Unde apostolus: Nolite conten
dere verbis ⁊c. Et alibi: Questiones legis deuita· sciens ꝙ generant lites.
Quia ergo isti in quęstione litigant ad subuersionem audientium· percuti
unt mulierẽ pregnantem· ⁊ eijciunt infantem formatum· vel adhuc informẽ
Mulier pregnans dicitur anima quę nuper concepit verbum dei. Unde a
timore tuo domine in vtero concepimus ⁊ peperimus· qui ergo concipiunt
⁊ statim pariunt· non mulieres existimandę sunt· sed viri ⁊ perfecti. Unde
Si peperit terra in vna die ⁊ nata est gens die vna simul. Ista est ergo ge
neratio perfectorum que in die eadem concipitur ⁊ nascitur· pariunt autem
viri. secundum illud. Filioli mei quos iterum parturio donec formet̃ in vo
bis christus. Perfecti ergo ⁊ viri statim pariunt· id est· conceptum fidei ver
bum in opera perducunt. Anima autem quę cõcipit ⁊ in ventre retinet ⁊ nõ
parit mulier dicit̃. Unde dolores part⁹ aduenerunt ei: ⁊ virtus pariẽdi nõ
est in ea· hęc ergo inter se duobus litigantibus: ⁊ scandala proferentibus

virtute ⁊ actu · q̄ offendiculũ prebuit
· in igne inferni.
pro manu· pedem pro pede· adu
q̄ animã gehenne tradidit · Lesionem ani
stionem pro adustione· vulnus ꝓ
me quãlibet · minorẽ lesionẽ
vulnere: liuorem pro liuore. Si ꝑ
Intuitũ recti intellect⁹ auditoris
cusserit quispiam oculum serui sui
aut ancillę· et luscos eos fecerit:
tanq̃ȝ indignus regere quos lesit
dimittet eos liberos ꝓ oculo quẽ
discretõis qua scriptura ĩ pastũ aĩe cõminuit̃.
eruit. Dentem quoq̃ si excusserit
seruo vł ancillę suę similiter dimit
alteri magistro · q̃libet animal qđ vulnera
re põt. a parte totũ · Effrenato sermone vł actõe
tet eos liberos. Si bos cornu
Cuiuslibet doctoris discipulũ.
ꝑcusserit virum aut mulierem· et

percutitur ⁊ scãdaliza
tur· vt verbũ fidei qđ
tenuiter concepat· nõ
dũ formatum abijciat
Est enĩ in aliquibꝫ for
matũ verbũ· in aliq̃bꝫ
non formatum. Unde
donec formetur in vo
bis christus. Christus
enĩ est verbũ dei. Dã
num ergo patietur qui
excussit. De dãnis er
go doctorum dicit apo
stolus. Si cuius opus
arserit damnum patie
tur ⁊c. Et ipse domi
nus in euangelio quid
ꝓdest homini si vniuer
sum mundum lucretur
animam autem suam
perdat: Unde videt̃
ostendi: ꝙ quędã pec
cata ad damnum per
tinent· nõ tamen ad in
teritum· quia qui dam
num passus fuerit sal
uari dicitur: licet per ignem. Unde iohannes dicit· quędam peccata esse ad
mortem. quę autem sint ad mortem: quę non ad mortem· non facile discerni
potest: delicta enĩ quis intelligit: Sed cum referuntur super quinq̃ mnas
acquisitę alię quinq̃· ⁊ super duas duę· qui mercedem huius acquisitionis
perdit: damno dicitur percuti: sicut qui causam scandali infirmiori ⁊ mulie
bri animę prebuit. Dabit aũt secundum qđ indixerit vir eius· ⁊ dabit cum
honore animę discentis. Uir magister est christus· vel qui pro christo ani
marum doctor est· patietur ergo damnum qui contendit ad subuersionem
audientium· pro anima quę nondum habuit infantem formatum· ꝙ potest
de scandalo catecumini accipi· Potest etiã fieri vt qui lęsit instruat ⁊ repa
ret animę quę perdidit· ⁊ cum honore ⁊ cum modestia scilicet cum mansuetu
dine· non cum lite· sicut cum scandalum intulit. Sed cum formatus fuerit
dabit animam pro anima· formatus infans potest videri sermo dei in cor
de animę· quę suscepit gratiam baptismatis· vel quę euidentius ⁊ clarius ver
bum dei suscepit. Reddet ergo qui percussit animam pro anima in die iudi
cij scilicet apud eum iudicem· qui potest animam ⁊ corpus perdere in gehen
nam. Uelut qui sibi conscius fuerit tanti scandali ponat animam suam pro
anima scandalizati· ⁊ vsq̃ ad mortem det operam quomodo ad fidem re
stituatur Ponat oculum pro oculo: si oculũ animę lęsit· i· intellectum ei⁹ tur
bauit: auferetur oculus eius ab eo· qui preest ecclesię· id est· intellectus. Si
dentem lęsit· qui suscipiens cibum ꝟbi dei cõminuere· vel molaribus tere
re solebat· vt subtilem ad ventrem animę transmitteret sensum. Si hunc
dentem ille vexauerit ⁊ euulserit· vt contritione ei⁹ ñ possit anima subtilter
⁊ spiritualiter suscipere verbum dei· auferatur dens eius· q̃ non bene cibos
verbi cõminuit ⁊ diuidit· ꝓpter h̃ enĩ fortasse de dño dr. Dentes peccatorũ
ꝯtriuisti. Et alibi: Molas leonũ ꝯfringet dñs. Sic ġ ꝑ mẽbra dr lędi anĩa
⁊ ꝑcuti. Manũ quoq̃ ꝓ manu· ⁊ pedẽ ꝓ pede deposcit. Man⁹ est aĩę virtus
qua tenere aliq̃d ⁊ stringere p̃t· vt act⁹ ei⁹ ⁊ fortitudo· ⁊ pes q̃ incedit ad bo
na vel ad mala. Quia ġ scandalizata anima. Nõ solũ in fide: s̃ etiã in acti
bus deijcitur· ġ ꝑ manũ significãt̃. man⁹ auferunt̃ illi⁹ quibꝫ nõ bene opat̃
⁊ pedes quibꝫ nõ bene incedit. Recipiet etiã cõbusturã· q̄ cõbussit ⁊ gehẽne
tradidit animã. Per singula h̃ ostendit̃· vt percussor truncatis oĩbꝫ mẽbris
a corpe ecclesię excidat̃: vt ceteri vidẽtes timorẽ habeãt et non similiter faci
ant. Ideo apl's cũ doctorẽ describit eccl'ię· int̃ cetera ꝑcipit non ꝑcussorẽ· ne
percutiens pregnantes mulieres· i· animas incipientes· ponat animam pro
anima· oculum pro oculo· dentem pro dente ⁊c. de qualibus dicitur: ve pre
gnantibus ⁊ nutrientibus in illis diebus in quibus scandalizantur· si fieri
potest etiam electi. Sciendum tamen ꝙ non est perfectorum scandalizari·
sed mulierum aut paruulorum. Unde si quis scandalisauerit vnum de
pusillis istis ⁊c.

Si bos cornu peta &c. Rab. Hoc est si superbum motum animi dñs. i. spūs non cōstringit. & animabus interitū. vel corporib ingerit incōmodū reatus redundat in custodem. Vñ cor hominis erudiet os ei⁹. & labijs illius addet gratiā.

Triginta siclos. Hoc est sm legis mādata per fidem & spem & charitatē emendabit.

Argenti. Nitorē diuini verbi. quo in fide trinitatis. & scientia decalogi instructi erāt compēlabit.

Si quis apperuerit &c. Cisternam apire est valido intellectu scripture sacre archana penetrare. p bouem vero & asinū mundum animal & immundum. fidelis vel infidelis accipit. Qui ergo cisternas fodit. operiat ne illic bos vel asinus ruat. i. qui scripture alta intelligit: sublimes sensus nō capientibus p silentium tegat. ne p scandalū mētis aut fidelem paruulū: aut infidelem qui credere potuisset interimat. ex morte eni iumentoꝝ debet precium. q2 illud amisisse conuincitur. Vñ ad agendā penitentiā reus tenet. Quisquis enim ad alta sapientie fluenta pueniens: cum h apud bruta audientium corda nō cōtegit pene reus addicit. si p verba eius scandalum munda vel immunda mens capiat. Operienda est ergo cisterna coram paruulis. i. tegenda est alta sciētia.

Si bos alien⁹ bo. al. vul. Nō hoc in solo boue seruādū est. sed in omni pecore a parte eni totū intelligitur. Sed hoc de carnib occisi pecoris fieri nō potest que non vescuntur.

C. XXII.
Si quis fuerit. &c. Strab. Secundū litterā quinq boues p vno boue. q̄ttuor oues p vna oue reddūtur. Quia bos quinq vtilitates habet. ouis q̄ttuor. Bos eni immo-

§ duris cōminationib⁹ corrigetur
mortui fuerint. lapidibus obruet
§ Id ē nemo imitabitur eū. ille eni carnes mortui animalis comedit. qui mortua opera imitatur.
& non comedetur carnes ei⁹. domi
§ cuiuslibet doctoris
nus q bouis innocēs erit. Si bos
discipulus. §hoc p tempore preterito ponit partē pro toto more scripture.
cornupeta fuerit ab heri & nudius
§ qui vident vel leduntur.
tercius. & contestati sunt dominū
§ corrigendo. refrenando.
eius. nec reclusit dominus eum.
† § verbo vel exēplo ⁝ § fortiorē † § infirmiorē
†occideritq ⁝virum aut †mulierem
§ magistrum.
& bos lapidibus obruetur: & dñm
† § ab ecclesia eiciendo § occisū monstrabunt
⁝ § penitentia satisfactōis
illius †occident. Si ⁝preciū fuerit
§ redimenda.
ei impositū: dabit pro anima sua
† § a deo vel a prelatis ecclesie ⁝ § discipulum
quidqd †fuerit postulatum. ⁝Filiū
§ discipulam
quoq & filiam si cornu percusserit:
† § quelibet deo vel prelato suo tanq̄ seruū obedientē. vel adhuc timore pene seruientē § qui pro
simili sententie subiacebit. †Si ser
temporalibus deo seruit tantū. & hereditatē celestis patrie negligit
uum ancillamq inuaserit: triginta
siclos argenti dabit domino: bos
§ duris correctionib⁹ cōpensabit vel arguetur
vero lapidibus obruetur. Si qs
† § pfunditatē scientie ⁝ § alta sciētie penetrādo
aperuerit† cisternā. & ⁝foderit. & nō
† § tegēdo corā paruulis ⁝ § scandalizata mēs
†operuerit eam. cecideritq ⁝bos
munda † § immūda § a parte totū. locutio vsitata. ⁝ § scrutator profundorum.
vel †asinus in eam: ⁝domin⁹ cister-
§ p condignam penitentiam.
ne reddet precium iumentorū: qd
§ i. imputabitur ei.
autem mortuū est ipsius erit. Si
† § discipulus ⁝ § sociū suū in agro domini secum laborantē † § seduxerit
†bos alienus ⁝ bouē alterius †vul
† § in errore vel delicto lapsus
nerauerit. et †ille mortuus fuerit:
† § penitētie. s. & pene subiiciēt ⁝ § i. cōpatientur sibi inuicem & dignā penitentiā agent.
†vendent bouem viuum: ⁝ diui-
§ penitenti condolendo. vñ
dentq preciū: Cadauer aūt mor
quis infirmat & ego nō infirmor. quis scandalizatur & ego nō vror.
tui inter se dispartient. Si autem
§ corruptor fratrū.
sciebat q bos cornupeta esset ab
§ correxit
heri & nudiustercius. & nō custodi-
† § magister ⁝ § i. eū qui deceptus fuit sano intellectu reformare studeat
uit eum †domin⁹ suus. ⁝ reddet bo
§ i. omnē penitentiā in se transferat. q2 error discipuli culpa est magistri.
uem pro boue: & cadauer integrū
accipiet.

C. XXII.
§ ab ecclesia subtrahendo.
Si quis fura
† § Sapientē in agro domini bene laborantē ⁝ § Simplicē † § fidem in eo. s. oīno extinxerit
tus fuerit †bouē. aut ⁝ ouē. & †occi

† § hereticis vel demonib⁹ ⁝ § quāto maior in possessione cōmoditas tanto maior in amissione dolor § Sensus corpis penitētie subiciet § que
derit vel† vendiderit: ⁝ quinq boues iusticia est ad litterā vt p boue quinq. pro oue quattuor reddantur † § Id ē omi tpe vite sue. q̄ quattuor temporibus agitur penitentiā agat. vel
ues p vno boue restituet. & †quat-
qd quattuor elementis & quattuor humorib⁹ constat. penitendo affligat.
tuor oues pro vna oue. Si effrin-
† § hereticus ⁝ § ecclesiā. † § latenter euertens
gens† fur ⁝domum siue† suffodiēs
inuentus fuerit. et accepto vulne-
† § anathematizatus ⁝ § nulli culpe subiacebit
re †mortuus fuerit: pcussor ⁝ nō erit
† § In pectore ei⁹ ⁝ § veritatis.
re⁹ sanguinis. †Si orto ⁝ sole hoc
Criminis reus erit.
fecerit. homicidium perpetrauit: &
† § eterna morte ⁝ § aliquid. s. sane doctrine qua ad fidē christi conuertatur.
†ipse morietur. ⁝ Si non habuerit
† § i. potestati dyaboli & oībus tormētis tradet
qd pro furto reddat: ipse† venūdabitur. Si inuentū fuerit apud eū
§ i. a fide nō penit⁹ discedēs
qd furatus est viuens siue bos siue asinus siue† ouis: † duplum re-
† § vt supra. † § i. corpore & aīo penitebit.
† § Inuadēdo † § episcop⁹ vel sacerdos ⁝ § alterius parochiā
stituet. †Si leserit †quispiā ⁝ agrū
† § carnalē appetitū quo alteri⁹
vel vineam & dimiserit †iumentum
dignitatem inuadere querit † § vastet auaricie causa † § i. quidquid in parochia sua laboris &
suum vt †depascatur aliena: † quid
vtilitatis impendit. p hmōi inuasione perdit. vel
quid optimū habuerit in agro suo
ad damnū restaurandū tribuet
vel in vinea pro damni estimatōe
† § modū. s. excedens † § castigatio acerrima vl immoderata
restituet. Si †egressus ⁝ignis inue-
† § cōuent⁹ iā pueetorum.
nerit spicas. & comphenderit †acer
§ adhuc crescētes & ad maturitatē tendentes.
uos frugum siue stantes segetes i
§ penitēdo & si poterit i pristinū statū restaurādo
agris: reddet damnum qui ignē
§ predicator. § docendo.
succenderit. Si quis cōmendaue-
† diuini verbi vel fidei † § libros antiquoꝝ patrum qui vasa dei sunt § recte fidei & boni opis.
rit amico †pecuniam aut †vas i cu-
§ fraudulentia hereticoꝝ.
stodiā: et ab eo qui susceperat fur
† § Incorrectus
to ablatum fuerit. si ⁝inuentus fue-
† § hereticus. § nō homo. † § corpore & anima penitebit vel in eternū punietur.
rit †fur: †duplum reddat. Si latet
§ magister. § qui pecuniā custodiendā suscepit.
fur dominus domus applicabitur
† § Sacerdotes vel catholicos doctores ⁝ § pro
ad †deos. et iurabit q nō ⁝extendepria nequicia.
rit manum in rem proximi sui ad
† § Subuertēdo aliquē de grege domini. † § vt s.
†perpetrandā fraudē. tā in †boue
§ In fatuo § virtutum opeꝝ
q in asino et oue ac vestimento. et
quidquid damni iferri potest. Ad
§ accusantis & accusati
deos vtriusq causa perueniet. & si
† § vt supra § fidē. s. & cōfessionē plene exoluet vt qui minus intelligēs aberrauit plene instruct⁹ per omnia fidelis sit.
illi iudicauerint: † duplū restituet

lat. arat. pascit. lactat corium etiā diuersis vsibus ministrat. Ouis vero immolat & pascit lac & lanā tribuit. Allegorice vero p bouē iudeus quilibet intelligitur. quē si quis iudeus vendiderit. pene legis subiacebit. q continet in quinq libris. Per ouem xpianus q xpm imitatur. de quo dicit Sicut ouis ad occisionem ductus est. Si qs hunc vendiderit. quattuor oues reddat. i. secundū institutionē q̄ttuor euāgelioꝝ penitētiam agat.

Si effringens. f. Aug. Si pfodiēs inuentus fuerit fur & percussus mortu⁹ fuerit. nō est illi homicidiū. Si aūt oriet sol sup eū re⁹ est &c. Intelligit ergo nō ptinere ad homicidium. si fur nocturnus occidit. si aūt diurnus ptinere. hoc est enī q ait. Si oriet sol sup eū &c. q2 poterat discerni q ad furandū non ad occidendū venisset. & ideo nō deberet occidi hoc & in antiquis legibus secularib. quibus tñ ista est antiquior. inuenit. Impune. s. occidi nocturnū furē quoquo modo. Diurnum aūt si se telo defenderit iā eni pl⁹ est q fur.

Si egressus ignis &c. Ignē succēdim⁹. cū correctionem subditis pparam⁹. vt spinas vicioꝝ cōsumamus. Sed videndum est. ne cū vicia psequimur: virtutes ledam⁹. & eis q fructū bonoꝝ opeꝝ pferre cepant ante maturitatem noceamus. Qui h ergo commiserit dignā penitentiam gerat. qd p inertiam lesit. studiose restituat.

Spicas. Teneros auditores nōdum ad maturitatē fructus ptingentes. quoꝝ vicia q acerbe & indiscrete reprehendit. q̄si ignē in spicis immittit. nec ad maturitatē perueni re sinit.

Qui a proximo ꝛc. A proximo mutuũ postulamꝰ cũ ꝓ eterna remuneratione curam dñici gregis suscipimꝰ. Sed si timore dei q̄si pecuniã exigẽtis semꝑ ante oculos cordis ponimus: quasi ĩ p̄sentia eius semꝑ sumus. Vñ sciẽtes timorẽ dñi hominibꝫ suademus. Et alibi. Quasi corã deo in xp̄o loq̄mur. Mors ergo aut debilitas pecoris pastori nõ imputatur: si eius curã strenue gessit. ꝛ quasi deo p̄sente aliter damnum reddere cõpellet̃. Vñ non exibit inde donec reddat nouissimũ quadrantem.

Notabit eam. Sensus sententie hystoricus. de qua nascit̃ oratio. Si ergo hystoricus sensus regnũ charitatis edificat. cupiditatis dissipat. nõ ẽ necesse allegorice exponi lector tñ sententiã docte recte fidei honorare debet ꝛ intactaʒ sua expositione relinquere.

Maleficos. Qui p̄stigijs magice artis ꝛ dyabolicis figmẽtis agunt. vel hereticos. qꝛ cõsortio fideliũ qui vere viuũt excõmunicãdi sunt. donec maleficium erroris in eis moriatur.

Aduenã nõ cõtristabis ꝛc. Dilectionem ꝓximi pro misericordie compassiõe commendat. ne furoris aut auaricie stimulo cõmoti. ius nature negligamꝰ. Sʒ q̄ volumus vt faciãt nobis homines. eadẽ illis faciamus. ꝛ q̄ nolumꝰ nobis fieri: nõ faciamus.

Si pecunia ꝛc. Predicatores euãgelij monet. ne suꝑ uitatem appetãt. ſ; habẽtes victũ ꝛ vestitũ his contenti sint. secundũ illd̾ gratis accepistis gratis date.

Si pignus. Aug. Genꝰ pro specie posuit sic eñ dictũ est. ac si de oñi veste pignꝰ dederit. cũ de illo se specialiter dicere ex cõsequẽtibꝫ scriptura testatur. qui nõ habet nisi eam vestẽ vnde nocte operiatur.

christꝰ vel maior prelatꝰ.
proximo suo. Si q̄s cõmendauerit
episcopo vel sacerdoti — immundũ — mundum — Simplicẽ.
proximo suo asinũ boue̅ ouem
brutũ. — Spiritualem
ꝛ omne iumentum ad custodiam.
omnino a fide discesserit — in aliquo scandalizatũ — deceptũ — hereticis demonibus. — quia latenter factum
ꝛ mortuum fuerit. aut debilitatũ
vel captum ab hostibus. nullus
pro suspitione purganda.
q̄ hoc viderit. iusiurandum erit ĩ
medio: q̄ non extenderit manum
qui cõmendauit.
ad rẽ proximi sui. Suscipietq̄ dominus iuramentum: ꝛ ille reddere
deuotionẽ. sed ꝛ studiũ bonũ restituet eũ in vitam eternã — qꝛ innocens — dormiẽte patrefamilias — qꝛ custodire debuit
non cogetur. Q̄ si furto ablatuʒ
fuerit restituet damnum domino.
dyabolo incorporatũ — ne totũ deuoret — statim preces ꝓ eo fundat. eũq̄ moneat ꝛ curare studeat. — dominũ. — qꝛ q̄d potuit fecit.
Si comestũ a bestia. deferat ad
eum q̄d occisuʒ est: ꝛ nõ restituet.
velut si episcopꝰ alterꝰ clericũ vel parrochianum viciatus fuerit — In parte.
Qui a ꝓximo suo quicq̄ horũ mutuo postulauerit. ꝛ debilitatuʒ aut
In toto — qui mutuũ suscepit — negligẽtes. s.
mortuũ fuerit domino nõ p̄sente: reddere compelletur. Q̄ si in p̄sentiarum dñs fuerit. nõ restituet:
qꝛ diligentiã adhibuit quã potuit
ꝛ maxime si conductum fuerit pro
iuxta sensum partiũ exponendo.
mercede operis sui. Si seduxerit
Scientiã canonicã nondũ ab alio expositam
quis virginem necdum desponsatam. dormieritq̄ cum ea: dotabit
qꝛ nisi ꝑ fidẽ catholicam acquieuerit. copula eius frui non licebit.
eam ꝛ habebit eam vxoreʒ. Si pater virginis dare noluerit: reddet pecuniam iuxta moduʒ dotis quã virgines accipere consueuerunt.
cooperatores ꝛ adiutores dyaboli — quasi viuos in ecclesia esse.
Maleficos non patieris viuere
i. vicijs stulti ꝛ insensati mixtus fuerit. cuius societas a deo separat. ꝛ dyabolo sociat. que est fornicatio pessima — Eterna.
Qui coierit cum iumẽto: morte
idolatra. s. — corporaliter vel spũaliter — demonibus. qꝛ dij gentiũ demonia sunt. — excommunicetur ab ecclesia. vel in eternũ punietur.
moriatur. Qui immolat dijs occidetur: preter dño soli. Aduenã
adora dominũ deũ tuũ ꝛ illi s. s. — qui ad patriã celestẽ tendit — aduena ego sum apud te ꝛ peregrinus sicut oñs patres mei.
non contristabis: neq̄ affliges eũ
Aduene enim ꝛ ipsi fuistis in terra
in mũdo. — que in die iudicij expectat christum. quẽ modo nõ habẽt presentem — cui mortuus est mundꝰ pater. ꝛ babilonia mater — corde
egipti. Vidue ꝛ pupillo non nocebitis. Si leseritis eos vociferabuntur ad me. ꝛ ego audiam clamorem eorũ. ꝛ indignabitur furor
qui sum defensor eorũ — iudicando.
gladio spũali vel materiali.
meus. percutiamq̄ʒ vos gladio. et
actiones — fructus vel ad litterã
erunt vxores vestre vidue: ꝛ filij
materialẽ vel spũalem — scientiã legis.
vestri pupilli. Si pecuniã mutuã
fideli — gentili — Spiritu.
dederis populo meo paupi. qui
in eadẽ fide. — immoderate fructũ cõmissi vel diuini verbi exigendo
habitat tecum. non vrgebis eũ
aliqua superabundãria. qꝛ post perceptioneʒ gratie ad obseruantiã legis non debet retorqueri qꝛ christus finis est legis.
q̄si exactor: nec vsuris opprimes
cõfessionẽ peccati — qui ĩ te peccauit — s. s.
Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentũ: ante solis occasum reddes ei: Ipsum eñ est solũ
quo operitur cõtra frigꝰ impietatis — ante q̄ʒ occidat tibi per dolorẽ cordis sol iusticie.
alias quo operitur indumentũ carnis eius.
indumentũ quo operit̃ caro eius:
Securus laxato peccato.
nec habet aliud in quo dormiat.
te nõ condonante.
Si clamauerit ad me. exaudiã eũ:
volens vitã peccatoris nõ mortẽ — Sacerdotibus. doctoribꝰ. qui ecclesie principant̃. cũ eñ oĩs detractio perniciosa sit. ĩ illos ẽ perniciosior.
quia misericors sum. Dijs ñ detrahes: ꝛ principi populi tui non
ad litteram. vel christo cuius factus est principatus super humeruʒ eius.
perfectiones operũ. — Initialem faciendi voluntatem — hilarẽ datorem diligit deus. — diuine gratie ꝯsecrare — principiũ operũ s.
maledices. Decimas tuas ꝛ primitias nõ tardabis offerre. Primogenitum filiorum tuorũ dabis
fortibus operibus ꝛ simplicibus.
michi. De bobus quoq̄ʒ ꝛ ouibus
tota presenti vita in qua generare debemus opera bona que offeramus domino ĩ resurrectionis octaua.
similiter facies. Septem diebꝰ sit
ecclesia — resurrectionis
cum matre sua: die octauo reddes
exigenti — remoti ab oñi actõe seculari.
illum michi. Viri sancti eritis michi. Carnem que a bestijs fuerit
hereticis vel demonibus — hereticorũ libros demonijs ꝯsecratos. vel quoslibet carnales. i. idolatrie: vel heresi viciatos vel humana ꝯuersatõe. — nõ est cõmunicandũ mẽse demoniorũ fidelibꝰ
decepta — mẽbris christi incorporando.
pregustata. non comedetis: sed
Societati immundorũ cõtra ecclesiã latrantiũ vnde sit tibi sicut ethnicus ꝛ publicanus
projicietis canibus.

C. XXIII.

ꝯsentiẽdo. s. vel loquendo
Non suscipietis vocem mendacij. Non iunges
te illi sociando
operã
manum tuam vt pro impio dicas
testis falsus nõ erit impunitus — quasi nõ te defendas. qꝛ cũ pluribꝰ peccas: vel ideo nõ esse peccatum dicas:
falsuʒ testimoniũ. Nõ sequaris
populũ sed doctores. s. qui pauciores licet sint sunt tamen sanioris cõsilij
turbam ad faciendũ malum. Nec
dũ iudex resides
in iudicio plurimorum acquiesces

Grego. Pignꝰ peccati cõfessio. Proximus eñ debitor noster efficitur. cũ in nos aliq̄d peccat. qꝛ peccata debita vocant̃. ſm illud: Oñe debitũ dimisi tibi. quoniã rogasti me. Et dimitte nob d. n. s. ꝛ. n. d. d. n. A debitore ergo pignus accipimꝰ. cũ ab eo qui in nos peccauit p̄cti confessionẽ tenemꝰ. ꝑ quã relaxare peccatũ postulamur. Qui eñ peccatũ fatet̃ ꝛ veniã petit. iã q̄si ꝓ debito pignus dedit. q̄d ante solis occasuʒ reddere iubemur: qꝛ priusq̄ʒ ꝑ dolorem cordis nobis sol iusticie occidat. debemꝰ cõfessionẽ venie reddere a quo cõfessionẽ accepimus culpe: vt qui se deliquisse in nos meminit: a nobis mox relaxatum sentiat q̄d deliquit. **Dijs nõ de.** Aug. Deos nõ maledi. Queritur quos dixerit deos vt rñ iudices q̄ iudicãt populum sicut dictũ est moysi q̄ datꝰ fuerat deꝰ pharaoni. vt exponendo seq̄tur. ꝛ principeʒ populi tui nõ maledices. an secundũ illud apl̃i. Nã ꝛ si sunt q̄ dicunt̃ dij siue in celo siue in terra sicuti sunt dij multi. et dñi multi. addendo eĩ sicuti sunt. deos intelligi voluit. q̄ digne etiã dicunt̃. quibꝫ tñ latria. i. seruitꝰ q̄ ad religionem ꝑtinet. nõ debet̃. ſ; vni deo vero q̄ nob est deꝰ. Illi aũt ꝓhibiti sunt maledici nõ iussi sacrificijs. vl̃ vllis latrie obseq̄is honorari.

Decimas tuas. Isid. Per primitias frugũ vel primogenitorũ primitiua bonorũ operum ostendunt̃. vel bona volũtas. q̄ prior ẽ ope. quã pelagiani sibi tribuendo offendũt. Deꝰ aũt dñ sibi a nob illa iubet offerri. indicat ad gratiaʒ suã pertinere. In decimis vero denarius perfectionem significat: qꝛ vsq̄ ad ipsum numerꝰ crescit. Ideoq̄ sicut ĩ primitijs principia volũtatum. ita in decimis

cõsummationes nostrorum operum: ad deum referre ꝑcipimur. a quo ⁊ boni operis initium ⁊ perfectionis donatur effectus.

Pauperis quoq; nõ misereberis ⁊c. Ne .s. cõtra iusticiã paupi faueas causa misericordie. Bona est misericordia. sed nõ debet esse cõtra iudiciũ. Iudiciũ aũt dicit scriptura qd iustũ est. ne quis aũt ꝓpter hanc sententiam deum putet ꝓhibere misericordiã. oportune sequit᷑. Si occurreris boui inimici tui ⁊c. quasi fac misericordiã etiã erga inimicos tuos. cũ potestas est a iudicãdo libera. Nõ em̃ cũ reducis errantẽ bouez inimici ⁊ reddis inter aliquos iudex resides.

Mendaciũ. Ueritatẽ ⁊ iudiciuz amat dñs. ⁊ ad hᷓ exequẽda populũ suuz hortat᷑: qꝛ ñ est ꝑsonaꝝ acceptor.

Sex annis seminabis ⁊c. Augu. Querit᷑ quid colligãt pauperes si in septimo anno ita parcitur terre vt nec seminetur. Nõ em̃ ad vineã ⁊ oliuetũ pertinet qd dictum est edent pauperes gentis tue: qꝛ de terra nõ seminata nichil possunt sumere: vbi segetes nasci nõ possunt. De vinea em̃ ⁊ oliueto. postea dicit similiter esse faciendum. Ideo illud ð aruis intelligitur .q̃ frumentis seruiũt. An sic accipienduz. sex annis seminabis et colliges. septimo vero nõ colliges: vt intelligat᷑ seminabis. etiã si dictũ nõ est. vt ad sex annos seminare ⁊ colligere ꝑtineat: ad septimũ vero dimittere qd fuerit seminatũ. Nam quid inde habebũt pauperes. quoꝝ residuũ etiã feris bestijs dedit. eis .s. que illis frugib᷑ possunt vesci .i. apris ceruis ⁊ huiusmodi. Qd tñ nõ diceret᷑ nisi significatõis gratia. De bubus em̃ non est cura deo. Qd sic nõ intelligit᷑ q̃si nõ pascat ea: q̃ ñ seminãt neq; metunt: ſ qꝛ ei cure nõ est ꝑcepto mouere hominez. quomodo boui suo cõsulat. q̃to ergo minus cura est ei de feris bestijs ꝑcipere cũ eas ipe pascat diuitijs nature. q̃ etiaz eas pascit per alios sex annos cum colliguntur que seminantur.

sententie: vt a vero deuies. Pau-
† ſ dũ iudex resides.
peris quoq; † non misereberis in
ſ hec ꝑ se sic patent. vt expositione obscurentur.
ſ quasi dicat diligite inimicos vestros ⁊ cetera.
iudicio. Si occurreris boui inimi-
ci tui aut asino errãti: reduc ad eũ.
ſ benefacite his qui vos oderũt.
Si videris asinum odientis te ia-
ſ negligendo.
centem sub onere: non ꝑtransibis
† ſ accipiendo personã
sed subleuabis cũ eo. † Nõ declina-
† ſ recte iudicate filii hominũ ·|· ſ perdes om̃es qui loquũtur mendacium.
bis † in iudiciũ paupis. ·|· Menda-
ſ qꝛ domin᷒ sanguinẽ seruoꝝ suoꝝ vlciscetur.
cium fugies. Insontẽ ⁊ iustum nõ
ſ nõ iustũ.
occides: quia aduersor impium.
† ſ beat᷒ qui excutit man᷒ suas ab omni munere
ſ in iudicio vel testimonio ·|· ſ interiori cecitate
† Nec accipias munera q̃ ·|· excecãt.
ſ auaro nil est scelesti᷒. nichil iniqui᷒ q̃ꝫ amare
etiã prudẽtes: ⁊ subuertunt verba
pecuniã † ſ vt putaẽ ·|· ſ qui dũ ẽ in hoc seculo peregrinatur a domino.
† iustoꝝ. ·|· Peregrino molestus nõ
ſ quomodo .s. facile contristentur non habentes vnde se consolentur.
eris: scitis em̃ aduenarũ animas.
† ſ ex conditione sua quisq; ꝑpendat quomodo
qꝛ ⁊ ipsi † peregrini fuistis in terra
aliis misereat᷑. vñ dimittite ⁊ dimittetur vobis ⁊c
egipti. Sex annis seminabis ter-
ram tuã. ⁊ congregabis fruges ei᷒
ſ Seminabis quidẽ. sed nõ colliges.
Anno aũt septimo dimittes eaz. ⁊
requiescere facies. vt comedãt pau-
peres populi tui: ⁊ quidquid reli-
ſ apri ceru
quum fuerit edant bestie agri. Ita
ſ putabis .s. ⁊ excoles. ſꝫ fructũ nõ colliges.
facies in vinea et in oliueto tuo.
ſ omni tempore presentis vite quo laborandũ ẽ
Sex diebus operaberis. septimo die
† ſ In quiete anime solute a corpore ·|· ſ qui fortiter operandi laborem sustinuit ſ disciplinatus ·|· ſ hebes. ſ de quo dicitur ysachar asinus fortis supposuit humerũ ad portandũ.
† cessabis vt requiescat ·|· bos ⁊ † asin᷒
ſ ecclesie que nobis quasi ancilla seruit. vel sinagoge. que seruit cũ filiis suis. multi ei iudei ad dominum conuersi.
tuus: ⁊ refrigeret᷑ filius ancille tue

Sex annis seminabis terrã tuã ⁊c. In senario ꝑfectio opum. in septenario requies animaꝝ exprimit᷑. Bene ergo sex annis seminare terrã nostram ⁊ cõgregare fruges ei᷒ ꝑcipimur. qꝛ in ꝑsenti vita q̃ sex etatib᷑ constat: terrã carnis nostre exercere ⁊ virtutũ semina in ea serere debem᷒. vt in futuro vitam eternam accipiamus. Qꝫ autẽ populi pauperes ⁊ bestie agri comedere iubentur. que in septimo anno ð nostro labore ꝑterito crescunt: significat᷑ qꝫ ꝑ elemosinaꝝ ⁊ charitatis obsequiũ. merces in futuro parat᷑. quã etiã vinea ⁊ oliuetũ .i. gratie ⁊ misericordie opa ꝑparant. Si ergo nõ tñ amicis ſ etiam bestijs .i. inimicis benefici sum᷒ in futuro. cũ iã nõ erit tempus operandi premia cõsequemur. Vñ q̃ seminat in bñdictionib᷑ de bene. ⁊ metet. v. e.

Et per nomẽ deoꝝ ⁊c. Per nomẽ suũ iurare ꝑmittit. nõ qꝫ bonũ sit iurare. Sed sciebat homines ꝓnos ad iurandũ esse. nõ vult vt iurẽt per nomina externoꝝ deoꝝ. ⁊ frequẽti iuramẽto inducant᷑ ad cultũ eoꝝ. Sic ⁊ hostias nõ aꝓbat de᷒: mauult tñ sacrificari sibi q̃ꝫ ydolis.

ſ gentilis de oleastro assumpt᷒ est. ⁊ bone oliue insertus. vel qui in mũdo fuit quasi aduena ⁊ peregrinus.
⁊ aduena. Om̃ia q̃ dixi vobis cu-
† ſ Sꝫ per nomẽ suũ ·|· ſ In euãgelio omnino interdicitur iuramentum.
stodite. † Et ꝑ nomẽ ·|· deoꝝ externo-
rum non iurabitis: neq; audietur
ſ In aprili. s. in iunio ⁊ in septembri.
ex ore vestro. Tribus vicib᷒ ꝑ sin-
ſ pasca pentecosten scenophegia.
gulos annos michi festa celebrabi-
ſ qua christ᷒ immolatur.
tis. Solennitatẽ quoq; azimorũ
custodies. Septem dieb᷒ comede-
ſ aprilis
tis azima. sicut ꝑcepi tibi tpe men-
quãdo secundũ iosephũ colligebãt spicas ⁊ eas igne torrentes. ⁊ manibus cõfricantes offerebant primitias domino. de quib᷒ paꝝ imponebãt sacrificio. reliquuz erat sacerdotis quo facto. cuiq; metere licebat
sis nouoꝝ: quando egressus es de
egipto. Non apparebis in conspe-
† ſ bonis operib᷒ ·|· ſ hec erat in iunio quãdo panes primitiarum offerebantur
ctu meo † vacuus: ⁊ ·|· solennitatem
mensis primitiuoꝝ operis tui que-
ſ vel seminaueris.
cunq; seueris in agro. Solennita-
tem quoq; in exitu anni: quãdo cõ-
gregabis oẽs fruges tuas de agro
ſ feminina eiꝫ debẽt occultari
Ter in anno apparebit om̃e mascu-
linum coraz domino deo tuo. Nõ
† ſ .i. purum sacrificiuz sine corruptione offeres
† ſ malicie ⁊ nequitie
† imolabis sup † fermẽto sanguinẽ
† ſ .i. pinguedo bonoꝝ operuz ⁊ fecunditas virtutum. vel spiritualis intelligẽtia
victime tue: nec remanebit † adeps
† ſ diẽ iudicii. qꝛ tũc nõ erit locus operandi. virtutib᷒ studẽdi. vel scripturã ꝑscrutãdi ·|· ſ bonorum operum initia
solennitatis mee vsq; † mane. ·|· Pri-
ſ qꝛ non est
mitias frugum terre deferes in do-
locus veri sacrificii extra catholicã ecclesiam
† ſ Josephus dicit ante octauũ diẽ nõ licere interfici. ſ passione pueras ſ o herodes ⁊ o iudei. ·|· ſ christũ qui est hedus iudeis. agnus nobis.
ſ Et. lxx. agnũ
mũ dñi dei tui. † Nõ coques ·|· hedũ

Tribus vicib᷒ ⁊c. Fidẽ sancte trinitatis colẽtes. in pascha eniꝫ immolat᷑ fili᷒. in pentecosten dat᷑ spũs. in scenophegia paterne maiestatis potentia declaratur.

Tribus vicib᷒ per singulos annos ⁊c. Hoc est om̃i tpe ꝑsentis vite ⁊ in sancte trinitatis cõfessione. ꝑ fidẽ. spem ⁊ charitatẽ bonoꝝ operum obsequia deo creatori vestro exhibebitis. Pascha eniz celebramus mense nouoꝝ cũ ꝑ sanguinẽ agni immaculati ab egiptia ſuitute liberati ꝑ spirituales aquas ð veteri hoĩe in nouũ transim᷒ nõ in vetustate littere ſ ĩ nouitate spũs: quo in terrã ꝓmissionis per gratiã xp̃i ꝑuenimus. Solennitatẽ ꝯo mensis primitiuoꝝ celebramus: cũ operum nostrorum voluntatem ⁊ sermonuz primitias dño ꝯsecram᷒. Solennitatem quoq; in exitu anni: qñ ꝯgregatis frugibus .i. virtutũ fructib᷑ ad finẽ vite ⁊ introitũ regni celestis ꝑuenire cõtendimus. ĩ tabernaculis septẽ dieb᷑ cõmorantes. qꝛ ꝑ om̃e tempus vite ꝑsentis peregrinos nos esse agnoscim᷒: nec requiem hic ſ in futuro requirim᷒ sedulo curantes. ne in conspectu dei vacui pareamus.

Solennitatem quoq; ĩ exitu anni. Maturis .s. frugibus qñ fructus totius anni collecti sunt in septembri .s. quẽ hebrei thesseri. macedones ythenеos vocant. in cui᷒ principio iudei feriãtes amplius tuba canũt᷑ q̃ꝫ in cunctis mensib᷑. ⁊ plura offerunt. in quo dies expiationũ. ⁊ dies scenophegie. xv. die que est solennitas tabernaculoꝝ.

Nõ coques hedũ ⁊c. Aug. Quomodo intelligat᷑ ad verboꝝ ꝓprietatem nescio vtrũ possit reperiri. Si em̃ alicui᷒ significatõis causa ꝓhibituz accepimus agnũ in lacte coqui. nullus vsus est ita coquendi. Si aũt in diebus quib᷑ lactat᷑. quis iudeoꝝ hoc vnq̃ꝫ seruauit. vt agnũ nõ coqueret. nisi sugere desisteret. Quid est autem in lacte matris sue: quasi possit etiã si hoc intelligeretur. sine hui᷒ precepti transgressione coqui. Si eo nato mortua

matre eius ab oue alia lactaretur. Cum alicuius ergo significantie causa ee se preceptum nemo ambigit. Sed etiā que possunt obseruātia factitari nō sine causa ita sunt precepta. Significant enim aliquid. hoc vero quomodo obseruetur ad proprietatem verborum aut non est aut non elucet. Intellectū tamen de christo approbo qui hac prophetia predictus est: nō occidendus a iudeis infans quādo herodes querens eum occidere: nō inuenit. vt coquereᵗ qd dictū est ptineat ad ignem passionis. i. tribulationē. Illud quoqꝫ forsitan nō absurdū est. qꝫ alij dicūt id esse preceptum per prophetiam. ne se boni israelite sociarent iudeis malis. a quibus christus passus est. tanqꝫ agnus in lacte matris sue. i. eo tpe quo conceptus est. Dicuntur enī femine ex quo conceperint. lac colligere. christus autē nono mense cōpleto: decimo inchoato natus est octauo kalendas ianuarias. ꝛ primo mense conceptus est. s. octauo kalendas aprilis. qꝛ tempus ꝛ passionis eius fuit in lacte matris sue. i. in die quo conceptus est vel paruulis adhuc et lactentibus nō immittes passionē tanqꝫ christo dictū sit qui talibus adhuc discipulis pepercit. Vñ ait: Si ergo me queritis sinite hos abire. Unde addit euāgelista: vt sermo impleretur quem dixit: Quia quos dedisti michi nō perdidi ex eis quenqꝫ. Unde apparet eos si tunc paterentur fuisse perituros. postea xpo passi sunt. non agni in lacte: sed arietes ī grege.

Stra. Moraliter. Hedus. i. peccator nō est in lacte matris coquendus. i. blandicijs dissoluendus. sed aspere increpandus ꝛ redarguendus.

Ecce mittā ꝛc. Ra. Josue significat ducem populi qui ideo angelus dicitur. qꝛ ad voluntatē domini annunciandā mittitur. angelos enim grece nuncios dicimus.

Inimicus ero ꝛc. Greg. Radix cuncti mali supbia est. de qua dicitur Initiū oīs peccati supbia. Prima eius soboles septē principalia vicia. Inanis gloria. Inuidia. Ira. Tristicia. Auaricia. Uentris ingluuies. Luxuria. Et qꝛ his septem supbie vicijs nos captos doluit redemptor noster ad spirituale liberatōis ꝓliū spū septiformis gratie plenus venit.

Precedetqꝫ te angelus ꝛc. Ra. Josue pplm israeliticū in terrā promissionis induxit septē gentes ejciens ydolaqꝫ ꝛ aras eorum destruens. Mystice vero deus has gentes cū simulacris suis exterminat. cū septē principalia vicia ꝛ omne ydolū inimici de cordibus nostris expellit. vt nature nostre terrā secure possideamus.

Quos ego cōteram. Johānes crisostomus. Habet vnū quodqꝫ vicium in corde nostro ꝓpriā mansionē quā sibi vendicās in aīe nostre recessu exterminat israelem. i. rerum summarum cōtemplationē: ꝛ aduersari nō desinit. Non enī possunt virtutes cū vicijs morari. sed cū ab israelitis. i. a virtutibus fuerint vi

ſ in infantia vel tempore conceptionis.
in lacte mr̄is sue. Ecce mittā ego an
ſ iosue.
gelū meū qui ꝓcedat te. ꝛ custodiat ī
via: ꝛ introducat ad locū quē para
† ſ vnde sicut obediuimus moysi. sic obediemus tibi
ui. Obserua eum. † ꝛ audi vocē eius
Nec contemnendū putes. qꝛ non
† ſ qꝛ ex filiis israel. qui vir vidēs deū interpretatur. vel qꝛ ihesus dictus est. Mistice vero saluator ꝛ redemptor noster potest intelligi. qui ē angelus magni cōsilii ꝛ sue ꝛ paterne voluntatis nuncius in quo nomē dei veraciter est. qꝛ verus deus est
dimittet te cū peccaueris: † ꝛ est nomen meū in illo. Quod si audieris vocem eius ꝛ feceris omīa que loquor. inimicus ero inimicis tuis: ꝛ affligam affligentes te. Precedetqꝫ te angelus meus. ꝛ introducet te ad amorreū. ꝛ etheū. ꝛ ferezeū. chananeum. ꝛ eueū. ꝛ iebuseū: quos ego conteram. Nō adorabis deos eorum nec coles eos. nō facies opa
† ſ vt omnis memoria eorum destruatur.
eorum sed destrues † ꝛ contringes statuas eorum. Seruietisqꝫ domi
† ſ Etenī benedictiones d. legislator: ibunt de virtute in virturē. videbitur deus deorum in syon
ſ verbi dei.
no deo vestro vt † benedicā † pani
ſ doctrine. ſ peccati.
bus tuis ꝛ aquis: ꝛ auferā infirmi
ſ corde. † ſ sine fructu virtutum ꝛ operum. ſ propter peccata hominū sterilitas mulierum ꝛ animaliū ꝛ ipsius terre sepe cōtingit.
tatem de medio tui. Nō erit † infecū
† ſ corpus. † ſ viri impii nō dimidiabunt dies suos ſ nō noctium vt moriaris. s. senex ꝛ plenus
da nec sterilis † terra tua: † Numerum

cia supata. locum quē concupiscentie vel fornicationis spiritus possidebat castitas obtinebit. Quem furor ceperat: patientia vendicabit. Quē tristicia mortem operans occupauerat: salutaris ꝛ plena gaudio leticia possidebit. Quem accidia vastauit: excolet fortitudo. Quem supbia cōculcabat: humilitas honestabit. Itaqꝫ singulis vicijs expulsis eorum loca. id est. effectus virtutes contrarie possidebunt. que filij israelis. id est. anime deum videntes nuncupantur. qui cum vniuersas cordis expulerint passiones. non tam alienas possessiones parauisse qꝫ proprias recuperasse credēdi sunt. quia secundū veterem traditionem. terram chananeorum filij sem in diuisione orbis sortiti sūt: quā chananei violenter possederūt. Unde iusto iudicio dei expulsi sunt. Uoluntas quoqꝫ domini possessionem cordis nostri non vicijs sed virtutibus deputauit. que post preuaricationem ade insolescentibus vicijs: quasi chananeis a propria regione depulse sunt. Lum vero per dei gratiam: diligentia nostra ꝛ labore nostro restituuntur. non tam alienam terram occupant qꝫ recipiunt ꝓpriam.

Benedicā panibus tuis ꝛ aquis ꝛc. Aug. Alia littera Benedicam panem ꝛ vinum tuum ꝛc. Quā nis he ꝓmissiones possint ꝛ spiritualiter intelligi. tñ cum secundū hominum temporalem felicitatem intelliguntur ad vetus testamentum pertinent. vt queqꝫ precepta exceptis his que in sacramēto aliqd significant: eadē ad mores bonos pertinentia repiantur. ꝓmissiones tñ carnales atqꝫ terrene sunt. In futuro aūt dabūtur ꝓmia ad nouum testamentū ptinētia que impij ñ accipient

Emittēs crabrones ꝛc. Aug. Emittam vespas ꝛc. Hoc promittit deus ꝛ liber sapiētie dicit esse impletū: vbi ait: emisit antecessores exercitus sui vespas. nō aūt legimus factū neqꝫ moysi tpe. neqꝫ sub iosue. neqꝫ sub iudicibus. neqꝫ sub regibus. Ideo fortasse vespe aculei timoris intelligēdi sūt. quibus agitabātur gentes. vt cederēt filijs israel. Deus enī loquitur. in cuius sermone si figurate aliqd dicatur: qd ad ꝓprietatem nō sit impletū. nō impedit hystorie fidē. in qua ꝓspicitur veritas narratoris. sicut nec euāgelistarum narratio sm ꝓprietatē impeditur: si aliqd a xpo figurate dicitur.

Lxx. Alia littera. Emittam vespas ante te. ꝛ ejciet amorreos ꝛc. A plurali ad singularē numerū se conuertit. Intelligitur aūt ejciet amorreos vespa. s. sicut locusta. sicut rana. nō qꝛ vna sit. sed per singularē intelligitur pluralis.

Nō eiciā eos a facie ꝛc. Stra. Gentes iste vicia significāt que nec simul nec vno tpe in sanctis extinguūtur. ne monstra terre multiplicentur. id est. ne in supbiam erigant. ꝛ vanā gloriā ꝛ hmōi. Nā cū sancti contra maiora vicia pugnāt ꝛ vincūt. relinquūt minora. ꝛ pmittūt dñari. ne per elatōem grauius corruāt. Vñ paulo datus ē stimulus carnis ad custodiam humilitatis.

dierū † ſ In stabilitate. s. eternitatis.
dierū tuorum † implebo. Terrorē me
ſ. i. ante te ad terrendū populū.
um mittam in ꝓcursum tuū: ꝛ occidam oēm pplm ad quē ingredieris cunctorūqꝫ inimicorum tuorum coram
ſ Nō ad litterā sed terrores inimicorum significat. quibus deus hostes eorū exagitat.
te terga vertam emittēs crabrones prius qui fugabūt eueum ꝛ chananeūm ꝛ etheum anteqꝫ introeas.
ſ Noluit deus simul delere oēs gentes. ne terra redacta in solitudinē seuirent contra eos bestie seuirēt
Nō ejciā eos a facie tua anno vno ne terra in solitudinē redigatur: et crescant cōtra te bestie. Paulatim expellam eas de conspectu tuo: donec augearis ꝛ possideas terram.
ſ qd est in oriente
Ponam aūt terminos tuos a ma
ſ mediterraneū. s. qd est mare magnū ꝛ mare tyr
ri rubro vsqꝫ ad mare palestinorū
renū † ſ post bethlem vna tm̄ est ciuitacula que thecue alias theone dicitur. post illā statim sequitur vastitas deserti † ſ eufraten.
ꝛ † a deserto vsqꝫ ad † fluuiū. Tradā
† ſ als tuis. † ſ demones vel vicia.
in manibus † vestris † habitatores
ſ ne audeāt resistere.
terre: ꝛ ejciā eos de conspectu vr̄o
ſ nulla pars iusticie cū iniquitate nec templo dei
Non inibis cum eis fedus: nec cū
cū ydolis † ſ ydolis vel demonibus. † ſ corpe vel anima/a deo culta.
† dijs eorū. Nō habitent in † terra tua: ne forte te peccare faciāt in me
ſ grecus habet dulees nō latreus es. vnde intelligitur qꝛ ꝛ dulia debet deo tanqꝫ domino latria vero nō nisi deo. sicut deo.
si seruieris dijs eorum: qd tibi certe
ſ anime.
erit in scandalum.

Ascende ad do. tu ⁊ aaron ⁊c. Aug. Usq; respondit popul⁹ una voce dicentes: Omnia verba domini que locutus es faciemus ⁊ audiem⁹ us q; ad hunc locum scripture iustificationes intelliguntur que date sunt populo ad obseruandū. Incipiunt autē q̄ztum ipsa verba scripture indicant unde hoc nomen iustificationum exorsum est a seruo hebreo cui auris ad postem pertunditur in quibus omnibus iustificationibꝰ considerandum est ꝙ non ad agendam vitam ⁊ bonorū morum conuersationem duci possūt. Multa eñ in eis sunt sacramenta significantia poti⁹ aliquid q̄z vitam nostram instruentia. Iustificationes vero latini eas esse dicūt q̄ greci diocemata dicunt.

Tu ⁊ aaron ⁊c. Strab. Moyses ⁊ aaron ⁊ nadab ⁊ abiu ꝑ hos quattuor viri euāgelici significātur qui scilicet euangelica precepta sequuntur. Per lxx. vero (qui cōstat ex septenario decies s. ducto vel ex denario septies multiplicato) significantur illi qui spiritussancti gratia adiuti adimplentes denarium legis tendunt ad contemplationem conditoris. Vel ad litteram de quibus dicitur Assume tibi septuaginta viros ⁊c. de quibus eldad ⁊ meldad fuerunt.

Solusq; moyses ⁊c. Rab. Prius precipitur ut moyses ⁊ aaron nadab ⁊ abiu et septuaginta seniores ascendant ad dominū. Et statī subiungitur ꝙ solus moyses ascendat ad dominum ceteri non appropinquent sed adorēt ꝓcul. Ubi moralit' instruimur vires nostras perpendere: nec ultra posse nr̄m arcem contemplationis attingere sed quātum diuina clementia vocat ⁊ regula scripture ꝓuocat

Grego. Moyses ut sublimia dei precepta perciperet alta conscendit ⁊ ut interna penetret ab externis tumultibus occultatur quia viri sancti qui exterioribus deseruire officijs necessitate coguntur: studiose semper ad cordis secreta confugiunt. Ibiq; cogitationis intime cacumen ascendunt: ⁊ legem quasi in monte percipiunt dum postpositis tumultibus actionum temporalium in contemplationis sue vertice superne voluntatis sententiam perscrutantur.

Faciemus. Aug. Notandum ꝙ iterum populus respondit: Omnia que locutus est nobis dominus faciemus ⁊ audiemus. Cum videatur ordo postulare audiemus ⁊ faciemus. Sed mirum nisi aliquis sensus hic latet. Nam nisi audiemus pro eo positum est qd' intelligimus: prius oportet verbis dei reddere faciendi seruitutem ut ad intelligentiā eorū que ipso precipiente fiunt merito deuotionis perducat. Sed videndū utrum iste populus illi filio sit similis qui patri iubenti dixit ibo in vineam meā: ⁊ non iuit. Gentes enim que deum penitus contempserunt postea per unius obedientiā iustificate que non sectabantur iusticiā: apprehenderunt iusticiam.

Tulitq; ⁊c. Aug. Notandum est nunc primū sacrificasse moysen euidenter scripturam dicere ex quo de egipto eductus est populus. Primo eī de ietro dictum est q̄zuis ambigue. Et aduertendum librum testamenti cū sanguine hostie recitari in quo iustificationes scripte erant. Nam decalogū in tabulis lapideis fuisse scriptum postea patet.

C. XXIIII.

Moysi quoq; (nō dominus sed angelus qui in figura dei cū moyse loquebatur.) dixit: ascende ad dn̄m (quattuor s. in quibus viri euangelici significantur.) tu ⁊ aaron ⁊ nadab ⁊ abiu. ⁊ septuaginta (Qui gratia spiritussancti adiuti implent denariū legis ⁊ ascendūt ad cōtemplationem conditoris) seniores ex israel: ⁊ adorabitis ꝓcul. (qr sola ecclesie unitas deū videre meretur.) Solusq; moyses ascēdet (altitudinem contemplationis ꝑscrutatur⁹ ⁊ sententiā superne voluntatis.) ad dn̄m ⁊ illi nō appropinquabunt (infirmi auditores qui terrenis implicantur ta les eñ s̄niaꝫ diuine legis nō possunt attingere.): nec populus ascendet cū eo. Uenit ergo moyses: ⁊ narrauit plebi omnia verba dn̄i atq; iudicia. Responditq; cunctus popul⁹ una voce: Omnia verba dn̄i que locut⁹ est faciemus (lxx. faciem⁹ ⁊ audiemus.). Scripsit aūt moyses uniuersos sermones dn̄i (non decē precepta que in tabulis ei scripta tradita sunt sed alios.) ⁊ mane ꝯsurgēs edificauit altare dn̄o ad radices montis (Intelligitur ex duodecim lapidib⁹ altare edificatū significasse ipsum pplm esse altare dei sicut est templū dei. forte duodecim altaria in alia vero translatione legitur ꝙ ex duodecim lapidib⁹ unū altare ꝯstructū sit.): ⁊ duodecim titulos per duodecim tribus israel. Misitq; iuuenes (qui vicerūt malignū. nō pueros nō senes quorū alios leuitas alios prepedit debilitas. forte nadab ⁊ abiu qr nōdum electi erant sacerdotes d' leuitica tribu.) de filijs israel et obtulerunt holocausta (Se ex toto immolantes ideo omnino seculo renunciantes.): immolaueruntq; victimas pacificas dn̄o vitulos duodecim (Significantes duodecim apostolos qui orbem mugitibus predicationis impleuerunt vel unum christū qui fide trinitatis quattuor mundi partes impleuit.). Tulit itaq; moyses dimidiā partem sanguinis (qr sanguine christi vasa ecclesie i. apostoli ⁊ sequaces redempti ⁊ cōsecrati sunt.) ⁊ misit in crateras: partē aūt residuā (ut significaret nullū sacrificiū deo placere nisi in fide passionis christi offeratur ⁊ per ipsam cōsecretur.) fudit super altare (ecclesiā q̄ est altare dei ⁊ templū). Assumensq; volumen (qr legis ius in eo scriptum quod populo expositum est ut obseruet. continetur) federis (legis qua federamur deo.) legit audiente populo. Qui dixerunt: Omnia que locutus est dominus faciemus (lxx. faciem⁹ ⁊ audiem⁹ nō aliter in tercio respōdent.): ⁊ erimus obediētes. Ille vero sumptum sanguinem (Significans sanguine christi populū esse abluendū.) respersit in populum ⁊ ait: Hic est sanguis (omne testamentū in morte testatoris ꝯfirmatur euangeliū quoq; in xp̄i sanguine ē ꝯfirmatum.) federis (quasi morte christi que ī hoc sanguine significatur testamentū cōfirmabitur.) qd' pepigit dominus vobiscū super cunctis sermonibus istis. Ascenderūtq; (in quaternario quattuor euāgelia significātur ⁊ quattuor partes orbis per euāgelia credituꝛe) moyses ⁊ aarō nadab ⁊ abiu (qui ad spūmsanctū ꝑtinent.) ⁊ septuaginta de senioribus israel ⁊ viderūt deū israel. Sub pedibus (in quo vita celestis significatur.) eius quasi opus lapidis saphiri ⁊ quasi celum cum serenum est. Nec non super eos qui procul recesserāt (i. nō se abscondit eis ponere eī manū est deo se ne videatur abscondere unde moysi dicit ponā manū meā donec pertranseā ⁊c.) de filijs israel misit manū suam. viderūtq; deum (in loco dei manducant ⁊ bibunt: suauitatē saturitatēq; significātes in regno eternitatis beati enim qui esu. ⁊ si. iusti. ⁊c.) ⁊ comederūt ac biberunt. Dixit autē dominus ad moysen (qr lex tantum a perfectioribus capitur ⁊ unigenti predicatur. qr excelsa lex ab humanis doctrinis secreta. altitudinē legis.) Ascēde ad me in montē

Crateras. Cratera a cōnexione dicitur qr antiqui connexione virgarū sibi calices faciebant. cratin eñ grece connecti dicitur. crateres autē sunt calices ansas habentes.

Sub pedibus. Deus non loco continet' nec situ corporis mēbra ponit sicut est nostri corporis sedere iacere stare ⁊ hmōi que tantum corporis sunt: deus autē spiritus est. Nr ergo se ostendit spiritualiter vl' signis corporaliter expressit non substantia eius apparet: que est qd' ipse est: sed assumptio formarū visibilium eius omnipotentie subiacet.

Ascende ad me in montem ⁊c. Be. Locuturi de figura tabernaculi vasoꝝ ⁊ utēsilium primum loci situm ⁊ circūstantias reꝝ attente inspiciam⁹. Omnia eñ in figura cōtingebāt illis ⁊c. Scripta sunt aūt propt' nos ⁊c. Daturus ergo dominus legem moysi primum illum inuitat in verticem montis ut in alto secum moratus liberius audiat que ad inferiora rediens doceat ⁊ ex altitudine loci colligat q̄z excelsa q̄z ve ab humanis doctrinis secreta sit lex quā accipit ⁊ ab illis tantū intelligi vel custodiri possit: qui se a terrenis contagijs sublimi⁹ viuendo separauerūt. Un̄ populū in inferiori expectare iubet donec redeat: ut insinuet qr celestia sunt arcana legis: ⁊ tm̄ capienda ꝑfectis. nec tñ infirmi desperent: si maioribꝫ auscultauerint secundū illud. Iusticia tua sicut montes dei. In euangelio quoq; precones gratie dn̄s in montē cōuocauit ⁊ instruxit: post resurrectionē eisdē in monte apparens ⁊ ad ꝑdicandū toti mundo mittēs. Euntes inquit docete o. g. b. e. in. n. p. ⁊. f. ⁊. s. s. ⁊c. Sed qr lex tm̄ uni ꝑplo cōmittenda euāgelij gratia oibꝫ ꝑdicanda ad accipiendā legē solus moyses ascendit doctrinā vero euāgelij simul oms apli in monte cū dn̄o positi auscultantibꝫ etiā turbis audierūt. Aduentū quoq; spūssancti quo nūc veritas euāgelij manifesti⁹ est data: nō solū apli s' plima turba fideliū in cenaculo mōtis syon suscepit variaꝝ diuisione linguaꝝ ut ecclia ꝑ orbē cunctaꝝ gentiū linguis locutura deū signaretur.

Daboq̄ʒ tibi ⁊c̄. Be. Huic simile est illud docentes eos seruare om‑nia quecūq̄ʒ mandaui vobis. Nō ergo moyses·n̄ apostoli·vel quilibet alia debet docere·ꝙ que dominus docuit·⁊ cōsilij decreto obseruanda ꝑscripsit in quibꝰ vitā eternā nos habere voluit·sicut de his ꝑtermitti quicq̄ʒ nō opor tet: sed oīa q̄ mandauit auditoribꝰ committere necesse est.

Surrexerūt moyses ⁊ iosue ⁊c̄. Iosue nō cōmemoratus in illis quattuor subito cū moyse apparet: ⁊ cū illo ascēdit ad accipiēdas tabulas legis·et subito rursus absconditur·i·tacetur·⁊ moyses accipit legē·⁊ cū eo iterū apparet·for‑te significat nouū testa‑mentū absconditū esse in lege·⁊ aliqn̄ intelli‑gentibus apparere. Ne vero ihesus iam voca‑tur. Nā in libro nume ri qn̄ h̄ nomē acceperit scriptura dicit·ꝙ iam ꝓpe esset vt terrā pro‑iam intraret. p. plepsiz ·i·ꝓoccupatione anti‑cipat scriptura qđ po‑stea factū est. Omnia ei ista postq̄ʒ facta sūt scri pta sunt·⁊ ideo qn̄ fa‑ctum est qđ modo me moratur·nondū voca batur ihesus: s̄ qn̄ scri‑ptum est.

Bed. Iosue xp̄m noīe ⁊ actione signifi‑cat·qui minister moysi dicit·q: xp̄s nō venit legem soluere s̄ adim‑plere. Moysi vestigia in omnibꝰ sequit·q: in cunctis q̄ scripsit moy ses typice designatur·quasi comes indiuidu us·si bene querit inue‑nitur. Vn̄ si crederetis moysi: forsitan crederetis ⁊ michi.

† s. cōmorare s. vt mecū moratus liberius audi as qđ inferiꝰ doceas. † s. q: fortibꝰ fixa intenti one custodienda·quoꝝ exempla cum nobis imi tanda proponunt·quasi scripta in lapide lex ostē ditur·hinc est ꝙ daniel vidit lapidē excisum sine manibꝰ·et petrꝰ ait·vos tanq̄ʒ lapides·v·s·o·s·⁊c̄.

⁊ †esto ibi: daboq̄ʒ tibi † tabulas la

s. in eis.

pideas ⁊ legē ac mandata q̄ scripsi

† s. per hoc certū est iosue interfuisse illis qui mō

vt doceas filios israel. †Surrexe‑

tem ascenderūt † s. christꝰ. † s. qui nō venit sol uere legē moysi sed adimplere. † s. legis.

runt moyses ⁊ †iosue † minister † eiꝰ

Ascendensq̄ʒ moyses in montē de

† s. in campestribꝰ qui·i·non potestis in montem

senioribus ait: Expectate †hic do‑

ascendere.

nec reuertamur ad vos. Habetis

† s. montē fortitudinis christi. s. fidē incarnatio nis christi. † s. cōsolationē spiritussancti s. ignē vel lumē·i·spūmsanctum † s. si qua·s·aduersitas

†aaron ⁊ †hur vobiscū: si † qđ natū

vel tentatio pulsauerit.

fuerit questionis·referetis ad eos

Cunq̄ʒ ascendisset moyses: operuit

s. diuina protectio. s. illustratio.

nubes montē. Et habitauit gloria

† s. amphorā meā vel mensurā meā·q: lex dei ē ꝑfecta regula viuēdi·⁊ vnicuiq̄ʒ scd̄m opa reddit † s. a tentatione dyaboli † s. diuina ꝓtectione·

dei super †synai †·tegēs illū † nube

Bed. Aaron mons fortitudinis·hur interꝑtatur ignis·vel lumē. Aarō ergo christū·hur spiritūsanctū significat·de hoc dicit ysaias. Erit in nouissi mis diebꝰ ꝑparatꝰ mons domꝰ dn̄i·in·u·m·⁊c̄. Et ille sup apostolos in lu‑mine ignis apparuit. Ascendēs ergo moyses ad dominū·montem fortitudi nis ⁊ lumē ignis in campestribꝰ ad regendū populū reliquit. Nos ergo si do ctores ad contemplationē sequi non possumus·curemus ne aliqua tentatio ne a vicinitate montis dei retrahamur: s̄ p posse virtutū operibꝰ insistamus inherentes stabiliter sacramētis xp̄i·quibꝰ imbuti sumꝰ·⁊ gratiā spūs quo si gnamur intemeratā conseruemꝰ. Et si qua questio pulsauerit: inuocemꝰ ad iutoriū redemptoris·qui p donū spiritussancti ꝓtegere ab omībꝰ malis ac li berare consueuit. Nec dubitandum·q: si ꝑsistimus·p montem fortitudinis humilitas ⁊ infirmitas nostra exaltetur·⁊ cunctis hostibus fortior efficiatur Per lumē quoq̄ʒ sanctispiritꝰ illustrat ignorantia nostra: ⁊ ad dilectionē conditoris animus inardescit.

Cunq̄ʒ ascendisset moyses ⁊c̄. Bed. Sicut mons altitudinē ꝑfe ctionis que in lege scribenda erat designat·ita nubes qua mons tegit grati‑am diuine protectiōnis insinuat·qua tanto quisq̄ʒ fruitur: q̄to ad scrutāda mirabilia legis reuelatis oculis cordis ascendit. Nam nec montē solū quo moyses ascendit nubes operuit: s̄ ⁊ populum per deserta gradiētem·qui ad altiora nō potuit ascendere obumbrauit. Vn̄ expandit nubem in protectio‑nem·e·⁊c̄. Quia dominus omnes timentes se pusillos cum maioribus cele‑sti benedictione protegit.

Et habitauit gloria ⁊c̄. Bed. Nō modo sublimitas·s̄ ⁊ nomē mō tis in quo data·legis ꝑfectionem significat. Syna enī interꝑtatur mensura mea·vel amphora mea. Diuinitus ergo procuratū est·vt sic vocaret·vt ip‑so vocabulo significaret deus·ꝙ lex sua ꝑfectam viuendi regulā omnibus promulgaret: ⁊ vnicuiq̄ʒ secundum opa sua redderet. Iuxta illud: In qua mensura mensi fueritis re·vo. Bene aūt dicitur: ꝙ moyse ascendēte nubes ⁊ gloria dn̄i sex diebꝰ montē opuit·⁊ septimo illū ad altiora montis vocaue‑rit. Sex enī diebꝰ in lege opari. In septimo quiescere iubemur.

Tegens illum ⁊c̄. Bed. Sex diebꝰ nube: ⁊ gloria dn̄i tegitur: q: qui mādata domini iustis opibꝰ exequit: diuina protectione dignꝰ habet. Do minus enī qui ascendere iussit·nube sua ⁊ claritate circūdedit: q: qui donū bene operandi tribuit·ipse bene opantes ne deficiant illustrat·⁊ ne tētamētis dyaboli quasi feruoribꝰ solis exurantur: protegit. Septimo die vocauit ad altiora: q: post opum ꝑfectionē lex ꝓmittit eternam requiem: vt qui in alti‑tudine recte actionis dn̄o assistimꝰ: ad eiꝰ vi sionē ⁊ colloquiū ascē‑damus. secundū illud Etenī bn̄dictionē da‑bit legislator: ibunt de virtute in virtutē·vi debitur deus deoꝝ in syon. In hac etiam vi ta post actiue vite per fectionem·ad diuine speculationis gratiam quidā ascendūt·qua lis ⁊ quantula adhuc mortalibꝰ dari potest. Vn̄ de moyse dictum est·q: locutꝰ sit cū dn̄o facie ad faciē·sicut ho‑mo cum amico suo. De illo ergo specialiter in‑telligitur·ꝙ sex diebꝰ in monte nube ⁊ gloria domini sit protectꝰ·se‑ptimo altiora conscen dit ad colloquium do mini vocatus: quia p opera que a deo acce‑perat magis illustrari ⁊ ab omnibus malis me ruit obumbrari: vt ad subliminiora diuine visi onis ⁊ collocutōis do‑na perueniret.

† s. q: in lege dei sex diebꝰ opari iubetur † s. q: post perfectionē opum·lex eternā requiē ꝓmittit. s. q: in septimo iubemur requiescere.

†sex diebus. † Septima autē die

s. q: moysi ⁊ ceteris mundo corde diuina reserā te gratia obscuritas celestiū sacramentoꝝ est acces sibilis. vnde accedite ad eū ⁊ illuminamini.

vocauit eum dominus de medio

† s. obscuritatis·s·sacramentorum s. in deo nulle sunt tenebre. sed lucem habitat inaccessibilē quā nullus videre potest.

†caliginis. Erat aūt species glorie

s. q: mentes fideliū supernoꝝ cognitione irradi

dn̄i quasi ignis ardens sup verticē

at: dilectione accendit. † s. qui deū videre deside rantes·in memoria claritatis eiꝰ mētis oclos figūt

montis in conspectu filioꝝ †israel.

† s. predicatores † s. occulta diuine potentie·vl̄

Ingressusq̄ʒ †moyses † medium ne

sapiētie † s. Sublimi intellectu † s. sapientie alti tudinem † s. etiā moises.

bule· †ascēdit in † montē: ⁊ † fuit ibi

s. q: illi soli decalogū implent quos euāgelii gra

quadraginta diebus ⁊ quadragin

tia iuuat·

ta noctibus.

C. XXV.

Locutusq̄ʒ est dominus ad moysen di cens: Loquere filijs isrl̄·vt tollant

Erat aūt species ⁊c̄. Bed. Quasi ignis ardens species glorie domini apparuit: quia corda electorum ⁊ dona sci‑entie celestis illustrat: ⁊ ardore sue charitatis inflamat. In nube ergo ap‑paret gloria domini: q: nos ab estu tentationū protegit: In caligine quia potentia maiestatis eius a nullo potest integre comprehendi. Pax enī dei exuperat omnē sensum. In igne ardente: q: mentes fideliū supernorum co‑gnitione irradiat·⁊ spe ac dilectione incendit. Hanc gloriā filij israel de lon ge ⁊ ab inferioribꝰ aspiciūt. Moyses ascēdēdo penetrat. q: mysteria diuina perfecti subtiliter vident. Nos vero nostre memores fragilitatis ⁊ inertie·si intrare cōprehendēdo nequimꝰ·credendo sperando ⁊ diligēdo in proximo aspectare curemus·filij enī israel a longe oculos ad montē dn̄i ⁊ ad conspe ctū glorie habent: cum infirmi deum videre desiderantes oculos mentis fi‑gunt in memoria eterne claritatis·quibꝰ in vicinio montis dei in quē moy‑sen ascendisse nouerunt cōmorantes cū eo moderamine viuendi se coercēt: vt nunq̄ʒ gressum operis ab imitatione summoꝝ virorum abstrahant: tam etsi plene illos sequi non valeant.

Ingressusq̄ʒ moyses me·⁊c̄. Bed. Moyses medium nebule in‑gressus ascendit in montem: cum predicatores diuine legis in quibus ipse eximius est·ad intuenda sublimiter occulta sapientie domino ducente pene trant·fuit autem cum domino quadraginta diebus ⁊ noctibus: vt hoc nu‑mero disceret·ꝙ illi soli decalogū legis quē cum populo suo acceperat: pos sent implere quos euangelij gratia quattuor libris ꝯscribenda iuuaret: qua ter enī deni quadraginta faciunt·vel ꝙ quandoq̄ʒ eadem precepta decalo gi in noticiam cunctarum gentium·que in quattuor partibus orbis cōtinē‑tur·diuina gratia panderentur: vt per eorum obseruantiam ad salutem ve niant eternam.

C. XXV.

Locutusq̄ʒ est dominus ad moysen ⁊c̄. Bed. Primitias bo‑norum deo offerimus cum bonum quod agimus totum diuine gratie tri‑buentes·⁊ toto corde profitentes·ꝙ nec initium bone actionis·vel cogitati onis nisi a domino possimus habere. Mala vero semper a nobis dyabolo instigante·et cepta ⁊ consummata·nec nisi domino donante laxanda.

Hec sunt aut̄ ꝛc. Be. Cuncta q̄ sibi dn̄s ad faciendū sanctuariū: materialiter offerri p̄cepit. Nos quoqꝫ qui spirituales filij israel imitatores deū videntis populi esse cupim⁹. spiritualiter offerre debem⁹: vt p has oblatōes voluntarias ipi sanctuariū in nobis faciamus: vt ipse habitare nostro corde. ꝛ sibi mansionem consecrare dignetur.

Lapides onichinos ꝛc. Bed. Hec offerimus cū miracula sanctorum quibꝫ cogitationes deo deuotas ꝛ opa virtutū ornauerūt. digna laude p̄dicam⁹. ꝛ in adiutorium fidei nostre cuꝫ op⁹ est assumim⁹. qꝛ ei in humeris onera gestamus. p ephoth. i. superhumerale opa iustorū ꝛ labores insinuant qꝛ vero in pectore cogitationū est sedes. in rationali qd̄ est habitus sacerdotalis pectoris. munde electoꝝ cogitationes exprimunt̄. Lapides ergo onichini et gemme ornāt ephoth ꝛ rationale. cū sanctoꝝ patrū actibꝫ ꝛ cogitationibꝫ etiā miracula inseruntur. Vel in onichinis lapidibꝫ qui sanguinei coloris esse ferūtur: addita bonis opibus martirij merita signantur.

Facietqꝫ michi ꝛc. Bed. Ostendit dominus moysi tabernaculum in monte. ꝛ vasa in cultu eius cōsecrata. quia secum tamdiu moranti aperte mōstrauit. q̄ta humilitate. pietate. mundicia. virtutes angelice gaudeant obedire. que sunt tabernaculū perfectum eius qui in eis semp habitanit. Quoꝝ etiā nobis in resurrectione similitudo vite. ꝛ cōmunis ante deū cōuersatio p mittit̄: quicūqꝫ modo eorum vitā imitari studemus. laudando. s. ꝛ diligendo deū ꝛ proximū. Inimicos etiā puocādo ad deū: quibꝫ dicit Vos autem fratres non estis in carne. sed in spiritu. Tabernaculum ergo moysi in mōte mōstratum celestis patria est: q̄ tūc de solis angelis extitit ꝫ post ascensionē p̄clarā multitudinē sanctarum animarum recepit.

initia. pelagiani primitias bonoꝝ deo nō offerunt. sed sibi imputātes aliquid boni se habere dicūt absqꝫ gratia dei.

michi primitias. Ab omi homine

hylarem eñ datorē diligit de⁹. nō ex tristitia aut ex necessitate. voluntarie sacri. tibi ꝛ co. n. t. d. q. b. est.

qui offert vltroneus accipietis

preciosa in argento ꝛ auro ꝛ serico. ꝛ ceteris rebus quibus vasa tabernaculi fiant.

eas. Hec sunt aut̄ que accipere de

claritatē vere sapiētie. nitorem sacre eloquentie. oris cōfessionem ad salutē. fidei publicam predicationē. vel cōfessionis.

betis: aurum ꝛ argentum ꝛ es

corda sursum eleuata. celestem conuersationem. corporis passionē ad quā p christo parati esse debem⁹. dei ꝛ proximi dilectōez ardentem.

hyacinctum ꝛ purpuram coccū

carnis castitatē. penitētie habitum ꝛ luctum. doctores dominici gregis proprio sanguine baptizatos. pelles arietū offerim⁹ cū corpa nostra incorruptibilia futura ꝛ glorificāda credimus. has offerim⁹ cū nos post mortem spūalia in celis habituros corpa speram⁹. cū expurgatis peccatoꝝ spinis munda. s. carne ꝛ anima soli deo seruimus.

qꝫ bis tinctum ꝛ byssuꝫ. pilos caprarum ꝛ pelles arietum rubricatas: pellesqꝫ hyacinctinas ꝛ ligna

sanctoꝝ firmitatē. qui nullo vicio corrūpunt̄. fulgentes fructus charitatis ꝛ misericordie. i. cōponenda. nā cinnus est genus cōpositōis ex diuersis mixturis. inde concinno. i. cōpono dr̄. opinionē boni operis ad exemplū bene viuendi longe lateqꝫ spargēdo.

sethim. Oleū ad luminaria concinnanda aromata vnguentum ꝛ

miracula.

thimiamata boni odoris: lapides

opera virtutū ꝛ miraculoꝝ quibus ephoth ꝛ rationale. i. opera ꝛ cogitatōes sanctoꝝ exornantur. opera. cogitationes. de se ipsis.

onichinos ꝛ gemmas ad ornandū ephoth ac rōnale. Facietqꝫ michi

tabernaculū. cōmunis omnibus.

sanctuariū: ꝛ habitabo in medio

Iuxta omnem similitudinem. Be. Imitari debem⁹ angelos diligendo deū ꝛ proximū. Subueniūt ꝛ illi miseris. ꝛ si nō angelis. qui oms beati: certe hominibꝫ. Humiles sunt. mites sunt. pacati. diuinis obediūt p̄ceptis. Imitare hos q̄tum vales. vt sanctuariū dn̄o iuxta exemplum qd̄ in monte monstratum est. in te edifices. vt ꝛ nūc in te deus habitet: ꝛ post hanc vitaꝫ in illud tabernaculū: qd̄ imitaris introducat.

Omniū vasoꝝ ꝛc. Bed. Vasa tabernaculi singule psone angelorum. ex quibꝫ hierusalē mater oīm nostrū in vera pace ꝛ vnitate cōsistit.

Sicqꝫ facietis ꝛc. Be. Arca fieri p̄cipit̄ in qua xp̄i incarnatio figuratur: in q̄ oms thesauri sapiētie ꝛ sciētie abscon. Hec de lignis sethim compingit̄. q̄ leuia ꝛ imputribilia paꝝ a qualitate albe spine distant. qꝛ corpus christi cōstat ex membris ab omi vicio mūdis. Hec ligna sunt similia spinis qꝛ non in carne peccati. sed in similitudine carnis peccati venit.

Cuius longitudo ꝛc. Be. Querit̄ cui⁹ q̄titatis sit iste cubit⁹ quem moyses in tabernaculo. noe in arca posuerit. Secundū iosephū. nō est putādū hoiēꝫ iudeū ingenio preditū in scripturis diuinis ꝛ secularibꝫ doctissimū hoc potuisse latere. Fit ergo. facta est arca longitudīs quinqꝫ palmaꝝ. latitudinis triū. Vn̄ patet qꝛ illū designat cubitū quē duo palmi faciūt.

Latitudo cubitū. Be. Vnius cubiti latitudo p dispensatōe dn̄ice charitatis. qua electos in deo adunare curauit. Vn̄ vt ipsi in nobis vnum sint. Et paulopost. vt dilectio q̄ me dilexisti in ipsis sit. ꝛ ego in ipsis. Habet ꝛ semissē. qꝛ in hac vita: nec pfecte deū diligē: nec dilectōꝫ quā erga nos habet cōprehendere sufficim⁹: qꝛ ex pte diligim⁹. sic ex pte cognoscim⁹. Habet q̄ arca cubitū vnum et dimidiū. qꝛ dn̄s vnica nos pietate sibi ac pri sociādos diligit. ꝛ dilectōis nostre capacitatē q̄lis ī hac vita ee p̄t eque pia benig̃tate cōplectit̄: donec ad ei⁹ visionē ubi eū toto corde diligam⁹ intremus.

nō ex parte. si angeloꝝ cōsortia cupim⁹. debemus vitam eorū in terris quantum nō noxia corpora tardant imitari.

eorum. iuxta omnem similitudinē

patrie celestis ad cuius similitudinē ecclesia iubetur construi. Singulorum angelorum.

tabernaculi quod ostendam tibi: ꝛ omniuꝫ vasorum in cultum eius

corp⁹ christi qd̄ nulla contagione peccati corruptū cui⁹ longitudo fuit tolerantia passionis. mēbris purissimis q̄uis in similitudine carnis peccati. longanimis patientia.

Sicqꝫ facietis illd̄: arcā de lignis sethim cōpingite: cui⁹ longitudo

doctrinā ꝛ operationē christi quoꝝ alterū sine altero nō fuit. plenū cubitū nō habem⁹. qꝛ eius opera ad plenū imitari nō valemus. quis tarditatem discipuloꝝ longanimiter ferebat.

habebit duos ꝛ semisseꝫ cubitos

amplitudo charitatis que vna. sꝫ in duo mā data diuisa. charitatis qua suos adunare curauit. qꝛ in hac vita nec deū perfecte diligere nec q̄tum diligat nos cōprehendere sufficimus.

Latitudo cubitum ꝛ dimidium.

propter vnicā spem qua future resurrectionis glorie prestolamur aduentū. vel qꝛ nos inter aduersa ppter premia futura gaudere admonet.

Altitudo cubituꝫ similiter ac semis

qꝛ humanitas intus virtute plena erat. ꝛ foris spiritussācti opera premonstrabat.

sem: ꝛ deaurabis eam auro mūdissimo intus ꝛ foris. Faciesqꝫ supra

qꝛ expectauit qn̄ pro nobis susceptā mortē cuꝫ mortis autore superaret. ꝛ ad patrē victor ascēdere gloria ꝛ honore coronatus.

coronam aureaꝫ per circūitum. Et

quattuor euangelioꝝ libros qui circulis comparantur. qꝛ eterna dei sapientia quā predicant nec incipiēs nec desinēs quā homo accepit. claritate sapientie.

quattuor circulos aureos quos

qꝛ sacramēta incarnatōis per oms mundi plagas dilatantur. et euangeliū predicatur.

pones per quattuor arce angulos

Johānes et matheus qui christo predicanti adheserūt. qꝛ duo euāgeliste in carne predicanti adherebāt. duo alii post resurrectionē et ascensionem christo adheserūt. dextro.

Duo circuli sint in latere vno: et

Be. Mysti. Longitudo arce lōganimitatē xp̄i. ꝛ patientiā. q̄ inter hoies cōuersat⁹ est insinuat. Latitudo āplitudinē charitatis: qua ad nos venit. ꝛ nobiscū habitauit. Altitudo spē future sublimitatis. q̄ se p⁹ passionē glificandū. vel nos glificatuꝝ esse p̄uidit. Vn̄ lōgitudo duoꝝ cubitorū ppter doctrinā. s. ꝛ opa qbꝫ ī mūdo fulgebat. vn̄ Que cepit ihs facere ꝛ docere. Et alibi. Vn̄ huic sapiā h̄ ꝛ v̄tutes. Qꝛ v̄o arca semissē hēbat ī lōgitudine humane fragilitatē tarditatē potest significare: q̄ dicta vel opera christi sublimia digne cape nō valebat. Vn̄ hec nō cognouerūt discipuli ei⁹ primū ꝛc. facta. s. ei⁹. Et alibi: erat verbū istud abscōditū ab eis ꝛc. Habebat q̄ arca duos cubitos lōgitudinis: qꝛ verbo et facto clar⁹ in carne apparebat. Dimidiū v̄o cubiti: qꝛ tarditatē discipuloꝝ longanimiter ferebat.

Altitudo cubitū ꝛc. Be. Habet arca cubitū ī altitudīe. qꝛ christ⁹ plenissime nouerat cū esset in corruptibili carne. q̄ta vel sibi vel mēbris gloria esset futura. Habet ꝛ dimidiū: qꝛ deuotōeꝫ nr̄e carnis libenter in se suscepit qꝛ pia intentōe patriā futurā diligim⁹: sed nondū pfecte q̄ sit eius felicitas capim⁹. ꝛ h̄ tantillū non nisi ab illo habemus.

Et quat. cir. au. Bre. Arca ecclia. Quattuor circuli aurei p q̄ttuor angulos. q̄ttuor euāgelij libri qbꝫ per q̄ttuor mūdi partes predicāt̄. vectes de lignis sethiꝫ q̄ ad portandū inserūt̄ circulis. fortes et perseuerātes doctores. q̄ sacris libris sp inherētes ecclie vnitatē denunciāt. Vectibꝫ v̄o arcaꝫ portare. ē bonis doctoribꝫ ecclīā ad rudes fideliū mentes p̄dicādo deducere hi auro iubent̄ operiri. vt cū alijs predicāt scīe fulgore splendeāt. hi semp erūt in circulis: nec vnq̄ꝫ extrahent̄. vt q̄ ad officiū predicatōis excubāt: a lectōis studio nunq̄ꝫ recedāt. Ad h̄ eī vectes in circulis semp esse iubetur: vt cū arca portāda fūit de intromittēdis vectibꝫ nulla tarditas generetur. qꝛ cū spūale aliq̄d a pastore q̄ritur. ignominiosū est si tūc q̄rat discere: cū q̄stionē debeat enodare. h̄ circulis vectes inhereāt: vt doctores semper eloq̄a dn̄i meditantes. testamēti arcā sine mora leuēt: ꝛ q̄dq̄d necesse ē doceāt. Vn̄ petr⁹. parati semper ad satisfactōeꝫ omi poscēti rōem. ꝛ de ea q̄ in nobis est spe et fide.

Duo circuli ꝛc. Be. Quia in figura quattuor animaliū duo qui per

per hominē ⁊ vitulū signantur·passionē ⁊ mortē eius signauerunt·duo qui ꝑ leonem ⁊ aquilā victoriā·qua·s·mortē destruxit.homo em̄ de⁹ ꝑ incarnationem mortalis fact⁹ apparuit. Vitulus vero oblatus pro nobis in altari crucis extitit. Itē leo mortē superando·aquila factus est ascendendo. Duo ergo circuli sunt in latere vno:⁊ duo in altero:qꝛ duo euāgeliste assumptionem in dn̄o humane fragilitatis:⁊ duo victoriā qua de assumpta fragilitate·⁊ morte triumphauit insinuant. Quasi em̄ vnū latus duos habuit circulos:cū duo euāgeliste incarnationez christi ⁊ passionem figurarunt. Dextrum quoqꝫ duos:cum duo alij resurrectionē ⁊ ascensionem·ꝗ ad future vite gloriā pertinent expresserunt.

Testificatōem qua ⁊c. Be. De qua apostolus·post velamētum autē inquit secundum tabernaculuz qd̄ dicitur sancta sanctoꝝ aureum habens turribulum·⁊ arcam testamenti circūtectā ex omni pte auro·in qua vrna aurea habens manna ⁊ virga aaron·que fronduerat ⁊ tabule testamenti. Vrna ergo aurea in arca habens manna sancta anima est ī christo·habens in se omnē plenitudinem diuinitatis. Virga aaron que excisa frondu erat potestas sacerdotij inuicta·de qua dicitur: Virga equitatis vir·regni tui ꝗ ad tempus morte succisa:mane resurrectōis viua refloruit·⁊ perpetuo inuiolabilis ⁊ inmarcessibilis ꝑmansura innotuit.xp̄s eīz resurgens ex mortuis iā non morit̄. Tabule testamēti in arca·omnē in xp̄o scientiā paternoꝝ secretoꝝ·⁊ potentiā designāt iudicioꝝ. In illis em̄ ⁊ fides erat inscripta diuinitatis·que mundum crearet ⁊ regeret:⁊ mandata quib⁹ deo seruire oportet·⁊ discretio iudicij qua se odientes damnaret diligentes remuneraret. Hec est ergo testificatio quā deus moysi in arca ponendā dedit·cum nobis confitendā in christo significauit veritatem carnis ⁊ anime ⁊ verbi·ipsamqꝫ carnem post passionez ⁊ resurrectionē glorificatā·⁊ eterna regis ac pontificis dignitate sublimatam monstrauit·⁊ ipsum tantū paternorum consciū secretorum quasi eiusdē cū patre maiestatis iudicem omniū docuit seculorum.

Facies ⁊ propiciatoriū ⁊c. Be. Propiciatoriū tabula erat aurea eiusdez mensure cuius arca:sic dicta·quia ibi deus moysi apparens ⁊ cū eo loquens ꝓpiciabatur populo·⁊ misericordiā significat. Unde bene super arcam erat·qꝛ misericordia ei⁹ sup om̄ia opera eius.

Duos quoqꝫ cherubin ⁊c. Propter societatem angelice pacis ꝗ minus qꝫ inter duos haberi non potest. Cherubin aūt angelicā militiam significat Angeli vero summa cōcordia ⁊ quiete xp̄m contemplant̄. Un̄ versis ad inuicem vultib⁹ ꝓpiciatoriū respiciunt:quia illam beatitudinem se habere dei gratia intelligunt.

Grego. Duo cherubin qui plenitudo scientie dicuntur:duo testamēta sunt·quoꝝ vnus a summitate vna ꝓpiciatorij·alter ab altera stat:qꝛ qd̄ vetus de incarnatione christi cepit ꝓphetando ꝓmittere·nouum ꝑfecte narrat completum. Ex auro mundissimo fiunt:quia vtraqꝫ testamenta pura ⁊ simplici veritate describuntur. Expandunt alas·⁊ oracula operiunt:quia nos qui dei oraculuz sumus a culpis īminentibus scripture sacre eruditione protegimur·quā dum sollicite aspicim⁹ ab errore ignorantie eius alis velamur. Mutuo se respiciunt versis vultibus in propiciatoriū:quia testamenta in nullo discrepant·⁊ inuicem se aspiciunt:quia qd̄ vnuz promittit·aliud exhibet. Et propiciatorium·id est·mediatorem dei ⁊ hominum inter se positum vident:facies em̄ a semetip̄is auerterēt·si aliud ꝓmitteret qd̄ aliud negaret

† s marcus·s·et lucas·qꝛ postea credentes discipuli apostoloꝝ facti sunt. ·|· s sinistro † s docto

†duo in ·|·altero Facies quoqꝫ †ve

res qui deū predicando circūferunt. † s qꝛ puri et fortes esse debent.

ctes de †lignis sethim:⁊ opies eos

s euāgelia. s accingentes eam scilicet.

auro. Inducesqꝫ per circulos qui

s ecclesie.

sunt in arce lateribus:vt portetur

s vt nunqꝫ a lectione cessent. s qꝛ necesse est vt qui aliis celestia predicant nunqꝫ mentē a memoria sacre scripture·vel man⁹ ab obseruatione mā

in eis. Qui semp erūt in circulis:

datorum contineāt † s qꝛ illa tantū de incarna

nec vnqꝫ extrahentur ab eis. †Po

tione loqui ⁊ credere debemus que nobis ipse dominus ꝑ autores sacre scripture reuelare dignat̄

nesqꝫ in arca testificationē quā da

s tabulā·s·que arcam tegere sufficiat. s Superexaltat misericordia iudiciū·vnde suauis dominus vniuersis ⁊·m·e·s·⁊c· s propiciatoriū christ⁹ de quo apostolus quē posuit propiciationē per fidē in sanguine ipsius.

bo tibi. Facies ⁊ ꝓpiciatoriū d' auro purissimo. Duos cubitos ⁊ dimidiū tenebit longitudo eius ⁊ cu

† s duo testamēta·quoꝝ vnū futurā incarnatōez

bitum ⁊ semissem latitudo. †Duos

aliud factam clamat. s propter sapientiam

quoqꝫ cherubin aureos ⁊ ꝓducti-

Bed. Numero singulari cherub·plurali autem cherubim dicitur. Sed greca cōsuetudo neutri generis cherubin posuit m littera in n mutata. Hieronimus autem ⁊ masculino genere posuit duos cherubin aureos ⁊c. Non duo cherubin aurea. Interpretatur autez scientie multitudo·vel scientie intellectus·qd̄ recte angelis cōuenit·qui ab omni impulsu impure cogitatōis alieni inherent conditoris visioni. Alas autez in figura cherubin moyses facere iubetur:qd̄ etiā pictorum licentia imitatur·vt in alto angeli sedem habere·⁊ leui volatu quolibet discurrere signentur. Qd̄ nobis quoqꝫ post resurrectionē spiritali corꝑe vestitis indubitanter ꝓmittitur. Duo cherubin mutuo se respiciūt·quia duo testamēta in attestatione veritatis quā predicant·in nullo discrepant. Vertunt vultus in ꝓpiciatoriū:qꝛ misericordiā dei ī qua vnica est spes mundi valde cōmendāt. Et ideo sunt ex vtraqꝫ pte oraculi:qꝛ ꝑcedentia ante incarnationē tempora ⁊ sequentia predicatione spūalis scientie replent·quib⁹ etiā nomē sciētie multiplicate cōuenit:qꝛ scriptura spiritualis scientia plena est ꝗ ex quo fieri cepit augetur ⁊ multiplicatur. Un̄ ꝑtransibūt plurimi·⁊ multiplex erit sciētia. Moyses nāqꝫ ampliorē patriarchis habuit scientiā. Un̄ ego qui apparui abrae ysaac ⁊ iacob ⁊ nomē adonay nō indicaui eis sꝫ audis sicut tibi. Dauid quoqꝫ ait: Sup om̄s docentes me intellexi. Et alibi:incerta ⁊ occulta·s·t·ma·michi. Apostolos quoqꝫ maiora ꝓphetis nosse declarat dominus dicēs: Multi ꝓphete ⁊ iusti voluerūt videre ꝗ vos videtis ⁊c. Et eis post ascensionē maiorē sciētiā ꝓmittit·adhuc multa habeo vobis dicere ⁊c. In futuꝝ quoqꝫ maius se reuelaturꝝ ꝓmittit dicens:⁊ manifestabo ei meipsum. Recte ergo cherubin multiplicata sciētia dicit̄:qꝛ in vtroqꝫ testamento ⁊ magis ⁊ magis ex tempore cognitio veritatis fidelib⁹ innotescit. Recte cherubin obumbrare ꝓpiciatoriū dicunt̄:qꝛ testamenta crescente ⁊ multiplicata scientia ꝓpiciationē saluatoris ꝑdicant:⁊ gratis semper vocibus quasi expansis ad volandū alis honorare nō cessant·qꝛ em̄ verba colloquentium quasi volando ꝑ aerem ab ore dicentiū ad cor perueniūt audientium:bene expansis alis ad volandū aptatis designantur.

Inde precipiā ⁊ loquar ⁊c. Bed. Supra ꝓpiciatorium·qꝛ ꝑ gratiam ꝓpiciationis dei factum est qd̄ hominib⁹ per preuaricationē apparere:⁊ viā veritatis post errorē mōstrare dignat⁹ est. Et de medio cherubin loquitur:qꝛ post per angelicam visionē nō in sua substātia apparuit·⁊ locutus est moysi: Un̄ lex post transgressionē posita est ordinata ꝑ angelos ⁊c. Itē de medio cherubin loquit̄:qꝛ per verba vtriusqꝫ testamēti consona voce erudit vel qꝛ per filiū ꝙ in medio duoꝝ testamentoꝝ in carne apparuit:paternā voluntatem ostendit: Un̄ abacuc ait. In medio duoꝝ aīaliū innotesces.

Bed. Potest in arca ecclesia figurari·ꝗ de lignis imputribilib⁹·i·sanctis animab⁹ edificat̄·⁊ in fide euangelij ꝑ quattuor mundi partes distenta coronā vite a deo expectat:habens in se tabulas testamēti in continua meditatione legis·⁊ vrnā aureā cū manna in fide incarnationis dn̄i·⁊ virgaz aaron ꝗ fronduit in participatōe regni ⁊ sacerdotij dn̄ici. Un̄. vos aūt genus electum·regale sacerdotiū. Habet ꝓpiciatoriū desuper·vt cuncta bona a diuina gratia se accepisse cognoscat. Et cherubin glorie in ꝓpiciatorio angelica·s·ꝑsidia·quib⁹ adiuuat deo ꝓpicio. Vel testamenta quib⁹ qualiter viuat·⁊ viuendi auxilium a deo querat instruitur. Sic autē sunt cherubin supra ꝓpiciatorium quomodo ciuitas·i·ecclesia·supra montem·i·christum dicit̄ cōstituta·nō illo altior·sed eo ꝑficit eius sustentata ꝑsidio. Cherubin

les facies ex vtraqꝫ parte oraculi.

Cherub vnus sit in latere vno:⁊ al

s velut intuentes ꝓpiciatoriū obumbrāt·qꝛ felicitatē suā gratie dei deputant·a quo vt nichil mali velle possint acceperūt.

ter in altero. Utrunqꝫ latus propi

† s qꝛ omnē nature sue potentiā qua in altis habitare·⁊ illius patrie loco leui ⁊ leto itinere penetrare meruerūt·in obsequiū cōditoris offerunt.

·|· s eruditionis ⁊ ꝓtectionis.

ciatorij tegant †expandentes ·|·alas

† s Sanctos. ·|· s qꝛ concorditer predicant.

⁊ operientes †oraculum: ·|·respiciāt

† s cui totā felicitatē suā attribuūt.

qꝫ se mutuo versis vultibus in †ꝓpiciatorium quo operienda est arca domini:in qua pones testimonium qd̄ dabo tibi. Inde ꝑcipiam

†qꝛ ꝑ gratiā ꝓpiciatōis hominibus post preuaricationis errorē apparet ⁊ viā docet

s vel supra. s vel ꝓpiciatoriū.

⁊ loquar ad te super †ꝓpiciatorio

s In visione·s·angelica nō in ꝓpria substantia

·|· s testamentoꝝ.

·s· ac de medio ·|·duoꝝ cherubin ꝗ

s ecclesiā cui testatur de⁹ voluntatem suam.

erunt super arcam testimonij cuncta que mandabo ꝑ te filijs israel.

supra ꝓpiciatoriū habet arca: q2 angelica mysteria vl' eloquia diuina eo veraci⁹ ecclesiā iuuāt· quo ipsa in fundamēto summe veritatis stabilia ꝯsistāt

Facies et mēsam ꝛc. Be· Mensa de lignis sethim scriptura est de fortib⁹ verbis patrū factisq3 compacta: q̃ dū eterna gaudia· ꝛ quomodo ad ipsa ꝑueniatur ostendit. cibū vite suggerit· Longitudinē habet· cū ꝑseuerātiam cepte religionis insinuat· latitudinē cū amplitudinē charitatis· altitudinem cū spem resurrectionis. Longitudo duoꝝ cubitoꝝ· q2 actiua conuersatio duabus maxime virtutib⁹ consistit· mūdicia ·s· ꝛ innocentia. Vn̄ religio munda et immaculata apud deum ꝛ patrē. hec est visitare pupillos ꝛ vi· in· t eo· ꝛc. In eo em̄ q̄ ait visitare pupillos ꝛ viduas ꝛc. cuncta q̃ indigentib⁹ ꝓximis misericorditer debem⁹: ostendit. In eo vero q̄d addit: ꝛ immaculatum se custodire ab h̄ seculo omnia quib⁹ caste viuere oportet exprimit. Vn̄ sint lumbi vestri precīcti ꝛ lu· ar· ꝛc. De vero sequit'· ꝛ vos simi les hoīb⁹ expectantib⁹ dn̄m suū ꝛc· altitudinem mense· i· spem future retributōis significat. De mensa vnū cubitu3 in latitudine habet· vnitatē charitatis quā totum vetus ꝛ nouum testamentum ꝑdicat· ostendit. Vna em̄ est charitas ꝛ simplex qua deū ꝛ ꝓximū ꝛ inimicos amare iubemur q̄uis recta distātia de um primo loco· inimicos, vltimo· pro differentia quoꝝ meritoꝝ ꝓximis dispar est modus impendendus amoris. Jacob nanq3 oīs filios: sed ioseph merito innocentie pre ceteris diligebat. Vnde introduxit me rex in cellam vinaria3· ꝛ ordinauit in me charitatem.

In altitudine cubitū ꝛc. Beď· Q2 altitudo cubitū ꝛ semissem habet. Cubitus sicut in altitudine vnitatē spei celestis significat: qua expectamus deū de celis remuneratoꝝ· Nā ꝛ si ꝑ diuersitate meritoꝝ multe mansiones in domo patris sint: vnū tn̄ est regnū celi in quo oēs recipiunt' electi Semis vero initiū contemplatōis· quo quidā sanctoꝝ etiam in carne positi meruerūt frui: quib⁹ nō solum sperare celestia: sed etiā videndo partim ꝑgustare donatū est. in quib⁹ mensa tabernaculi· i· diuina scriptura· qua ecclesia semꝑ reficit'· suꝑ cubitū cōmunis spei semissem in altitudine adiūgit. q2 gaudia illis ꝑmonstrata· anteq3 reddita ꝑsignat· q2 q̄d raptim ꝛ in transitu fit· ꝑ dimidiū nō ꝑ plenū cubitum figuratur.

Faciesq3 illi labiū ꝛc. Beď· Labiū aureū fit in mensa ꝑ circūitum q2 doctrina sacri eloquij ꝑ munda predicatoꝝ ora ministrat'· neq3 illoꝝ locutio qui diuina arcana tradiderūt humane cōfabulationis sermonib⁹ cōtaminari cōsentiebant: sed ociosa verba grauiter ferebant ꝛ redarguebant. Vel labium aureū fit mense ꝑ circūitum· q2 sancta scriptura ex omni parte sue locutionis cū recte intelligit'· claritatē celestis sapiētie sonat. Labio corona additur: q2 lingua ꝑdicantiū auditorib⁹ gloriam vite eterne promittit. Corona quattuor digitis alta fieri precipit': q2 altitudo perennis corone· ꝑ quattuor euāgelia ostendit'. Vel q2 ꝑ custodiā euāgelice fidei ꝛ' opationis ad coronā vite oportet ꝑuenire. Bene aūt ꝑ digitos libri signantur· q2 tabule legis digito dei scripte· ꝛ in euāgelio dn̄s districtionē legis temperaturus digito scribebat in terra dicens: qui sine peccato est: prim⁹ in illā lapidē mittat· Digitus dei spiritus domini· Vn̄ q̄ matheus in digito dei· Lucas quasi exponendo dixit in spiritu dei. Igitur labio mense aureo corona aurea quattuor digitis alta supponitur: q2 purissima ꝑdicatorū eloquia spem superne beatitudinis expectant· que in mysterio sanctispiritus in quattuor euangelij libris cōtinetur. Nec solum ipsi ꝑmium laboris in celis accipiunt ꝫ obtemꝑantib⁹ sibi eandem vite coronā certa euangelice veritatis autoritate promittunt. Corona vero interrasilis q2 eternū regnū omnib⁹ indifferēter datur: ꝫ pro qualitate accipientiū singulis distribuitur. Nō esset autem interrasilis: si claritas future retributōis equalis omib⁹ pāderetur. ꝫ stella differt a stella in claritate: sic ꝛ resurrectio mortuoꝝ corona distincta varijs sculpturis ꝫ cōpetenter ordinatis apposita est. Vna em̄ vita omnib⁹ iustis promittitur. vel multiformis pro diuersitate meritoꝝ gloria singuloꝝ.

ꝭ scripturā que nullā fallacie corruptōe3 recipit ꝭ fortib⁹ verbis ꝛ factis patrū.

Facies ꝛ mensa3 de lignis sethi3

ꝭ mundiciā ꝛ innocētiā q̃ scriptura docet habēda. ꝭ perseuerantie

habentem duos cubitos longitu

ꝭ amplitudine charitatis. ꝭ q2 vna charitas ꝛ simplex.

dinis· ꝛ in latitudine cubitu3· ꝛ in

ꝭ spe future retributionis·s· ꝭ vnitate3 spei celestis ꝭ initiū contemplationis.

altitudine cubitum ac semisse3:

ꝭ q2 scriptura sensu celestis sapientie refulget· ꝛ qui eā condidere preclari fuerūt vita ꝛ sermone.

ꝛ inaurabis eam auro purissimo.

ꝭ q2 doctrina verbi ꝑ munda predicatoꝝ ora datur nobis ꝭ q2 oīa nociua ꝛ ociosa redarguūt

Faciesq3 illi labiū ꝑ circūi-

ꝭ q2 predicatores corona vite remunerabūtur. ꝭ q2 ligua predicatoꝝ ipsis auditoribus ꝓmittit gloriā eterne vite. ꝭ pro diuersitate meritorū q2 stella a stella differt in claritate.

tum. ꝛ ipsi labio coronā interrasi

ꝭ q2 altitudo eterne corone per quattuor euangelii libros ostenditur ꝭ quatuor digiti totidē euangelia significant· q2 digitis scribimus· ꝛ digitus dicit' spūs quo euangeliū scriptum est. ꝭ suꝑ cōmunem omniū resurrectionē.

lem alta3 digitis quattuor: ꝛ sup

ꝭ in hac figuratur remuneratio eorum qui i doctoribus excellunt. ꝭ perfectionis vite·s· ꝛ oblationis voluntarie.

illam alterā coronam aureolam.

ꝭ euāgelii libros. ꝑ quoꝝ fidē oīs scriptura sancta per totū mundū legitur ꝛ intelligitur.

Quattuor quoq3 circulos aureos

preparabis: ꝛ pones in quattuor

ꝭ mundi. ꝭ scripture. ꝭ q2 quadriformiter diuinā scripturā distinguimus.

angulis eiusdem mense ꝑ singu

ꝭ q2 qui libris euāgelii in hac vita vtimur corona vite in celis superamus·

los pedes. Subter corona3 erūt

ꝭ libri euāgelii ꝭ fixā·s· teneāt mentē in lectione euangelii.

circuli aurei· vt mittantur vectes

ꝭ predicatores. ꝭ scriptura ꝭ ad corda

ꝑ eos: ꝛ possit mensa portari. Ip

auditoꝝ ꝭ q2 predicatores fortes nulla putredine corruptibiles.

sos quoq3 vectes facies de lignis

ꝭ fulgore sapientie.

sethim: ꝛ circūdabis auro ad sub-

uehendam mensam. Parabis et

ꝭ mordacē predicationē que·s· mordet vicia. ꝭ quib⁹ acetum ferebatur. ꝭ varia vasa varie distinctiones verbi ꝑ capacitate auditorum. ꝭ vberē doctrinā ꝭ phialas quasi hialas· quia hialim vitrū dicitur ꝭ Qui·s· ad orandū predicando excitent· thus em̄ orationē significat·

acetabula ac phialas· thuribu-

ꝭ angustam scientiā· ꝭ deo.

la ac cyathos: in quibus offerēda

Corona ꝛc. et super illā alterā co· Beď· Corona aurea addit'· cū ꝑ euangeliū his q̃ mandata custodiūt vita eterna promittit': Si vis ad vitā ingredi serua mādata Nō homicidiū facies nō adulterab ꝛc. huic corona aureola suꝑponitur· cū d2. Si vis ꝑfectus esse vade ꝛ vende oīa q̃ habes ꝛc. ad hanc coronā ꝑtinet cāticum nouū q̄d virgines tm̄ corā agno concinunt· ꝛ qui sequūtur quocūq3 ierit. Vel corona aurea labio mense apponitur· cū in scriptura discim⁹: egredientes de corpore aīas in celis eterna recipe premia· huic aureola suꝑponitur: cū in scriptura dicitur: q̄d ei sublimior gloria in receptione corpoꝝ seruetur.

Per singulos ꝛc. Be· Mensa tabernaculi q̄ttuor pedes habet: quia verba celestis oraculi vl' hystorice vl' allegorice vel tropologice· i· moraliter· vel anagogice accipiunt'. Hystoria est cū res q̄n secundu3 litterā vel dicta vel facta sit plano sermone refert'. Sicut ppl's ex egipto saluatus· vel tabernaculū in deserto factū. Allegoria cū verbis vel reb⁹ mysticis ꝑsentia xp̄i ꝛ ecclesie sacramēta signant'. Vbi ita: Egrediet' virga ď radice ies· ꝛ· f· d· r· e· as· q̄d est apte dicere. Nascetur virgo maria de stirpe dauid· ꝛ xp̄s de stirpe eius. Reb⁹ vt populus de egipto ꝑ sanguinem agni saluatus· ecclesiā significat passionē xp̄i a dyaboli dominatione liberatā. Tropologia· i· moralis locutio ad institutionē ꝛ correctionē morū aptis vel figuratis verbis respicit. Apertis ita: Filioli mei nō diligam⁹ verbo nec lingua: ꝫ· o· ꝛ· v· Figuratis ita omi tpe sint vestimenta tua candida· ꝛ oleū de capite tuo nō deficiet. Anagogia· i· ad suꝑiora ducens locutio est· q̃ de premijs futuris· ꝛ de vita futura in celis· mysticis vel apertis verbis disputat. Apertis sic· Beati mundo corde· q· ipi· d· vi· Mystice sic· Beati qui lauāt stolas suas vt sit potestas illis in ligno vite· ꝛ ꝑ portas intrent ciuitatē· ac si patenter dicat· Beati mundāt cogitatōnes ꝛ opa vt possint deū videre: qui ait: Ego sum via veritas ꝛ vita· ꝛ per doctrina3 ꝛ exēpla precedentium intrent in regnum celorum.

Ut mittantur vectes ꝛc. Beď· Per circulos mittuntur vectes ad subuehendā mensam: q2 doctores vt verbis sacre scripture auditores reficiant: necesse est vt mentem in euāgelica lectione figant· vt ad fidem ꝛ sensu3 illius omnē interꝑtationis ꝛ doctrine sue intentionem dirigant· ne aliquid aliud agendū ꝛ sperandū amandum ve in scripturis doceant· q̄3 in quattuor libris euāgelij inuenitur· qui dū omia scripture verba ad fidem ꝛ dilectionem euangelij referunt· quasi totam dei mensam cum panibus ꝛ vasis in quattuor circulis portant.

Parabis et acetabula Beď· Varia vasa que fiunt ad offerenda libamina: varie verbi distinctiones sunt pro capacitate auditoꝝ· q2 nō omnibus oīa cōueniunt· aliter sapientes· aliter insipientes· aliter pauperes· aliter diuites· aliter sani· aliter infirmi· aliter senes· aliter iuuenes· aliter viri· aliter femine· aliter celibes· aliter cōiugati· aliter prelati· aliter subditi: docendi sunt. que tamen vasa omnia ad mensam domini·s· tabernaculi· ꝛ ad

offerenda libamina ptinent. Quecunq3 em diuersa pro diuersitate audientium dicunt: in regula sacre scripture inueniuntur. & ad offerenda dño vota bonoꝝ opeꝝ excitant corda auditoꝝ. Unde quisputas est fidelis dispensator & prudens ⁊c.

Grego. Parabis acetabula ⁊c. Quid p phialas & ciathos nisi mensura pdicationis accipitur: vt singulis. s. iuxta capacitatē ingenij conferatur. Debet em subtiliter qui docet pspicere. ne plus studeat q̄ ab auditore capitur pdicare. Debet & infirmitati audientium sese cōtrahere: ne dū puis sublimia. & ideo nō pfutura loquitur: se magis curet ostendere q̄ auditoribus pdesse. Iubente aūt dño nō solū phiale ad mensā tabernaculi. s3 etiā ciathi pparant. In phialis larga predicatio. In ciathis minima & tenuis significatur. In mēsa ergo dñi phiale & ciathi: q2 in doctrina sacri eloquij non solū exhibenda sūt magna & arcana q̄ delectēt: s3 etiam pua & subtilia q̄ q̄i per gustum noticiā prestent.

¶ bonoꝝ operū vota. ¶ Sapientia.
sunt libamina ex auro purissimo.
† ¶ apostolos. vel oms doctores succedētes. ¶ doctores spūales qui in lege meditantur die ac nocte & cunctis ecclesiā intrantibus refectionē verbi offerunt. ¶ q2 semper in ppatulo debet esse
Et pones sup mensam panes pro
cunctis sermo salutis † ¶ beneplacito.
positionis in conspectu meo semp
† ¶ ecclesiam que lucem verbi predicando. & faciendo ostendit. ¶ christū. ¶ malleis passionis.
Facies & candelabruz ductile de
† ¶ q2 naturā nostrā sine culpa suscepit. ¶ fulgore sapientie. ¶ ecclesia que inter aduersa libera stat. † ¶ hic est christus ecclesie caput mediatoꝛ dei & hominū. ex quo totū corp⁹ constructum crescit in augmentū dei. ¶ qui cantant canticum nouum ¶ q2 auditores vino sciētie inebriant. † ¶ qui semper voluuntur. nec psperitate nec aduersitate tardantur.
auro mundissimo. Hastile eius
& calamos cyphos. & spherulas

Idē greg. Ali⁹ doctrina veritatis plenus auditores inebriat. et quasi phialam porrigit. ali⁹ explere qđ sentit nō valet. s3 etiā q2 vtcunq3 denunciat: p ciathuz gustū pbet. Qui ergo p doctrinā sapiētie ministrare phialas nō possunt. q̄ntū p diuina largitate sufficiūt ppinēt pximis ciathos verbi

Et pones super ⁊c. Iosephus dicit duodecim panes ex simila fieri singulos ex duabus decimis. qui sabbato super mensam sex hinc: & sex inde ponebāt. sup quēq3 patena aurea cū pugillo thuris. & sic seruabant vsq3 ad aliud sabbatū in quo thus cremabatur. panes vero sacerdotes comedebāt calidos cum thure reponentes.

Bed. Et pones. s. m. p. ⁊c. Bene panes ppositionis vocantur. q2 semp debet patere sermo salutis cunctis fidelibus. nec vnq3 deesse oportet in ecclesia verbū solatij. qđ dñs per pcones veritatis mundo pponens in cōspectu suo apparere: & vsq3 in finē his q̇ esuriūt & sitiūt iusticiā icessant abūdare voluit

Facies et candelabrū ⁊c. Greg. Candelabꝝ xp̄s est. in quo natura humanitatis fulsit lumine deitatis: vt mundi candelabrū fieret. cui⁹ lumine peccatoꝛ tenebras suas agnosceret. Ex auro purissimo. q2 nostrā naturam sine culpa suscepit. Ductile aūt feriendo producitur. q2 christus ex conceptione & natiuitate pfectus de⁹ & homo extitit: s3 tm̄ passionū doloꝛem ptulit & sic ad resurrectionis gloriam peruenit. & secunduz corpus per passionis cōtumelias ad immortalitatem profecit. Nā iuxta anime meritum quo potuisset proficere omnino nō habuit. In membris aūt que nos sumus quotidie passionibus pficit: q2 dū tundimur & pficim⁹. ei⁹ corpus esse meremur. Ipse pficit de cui⁹ corpe dicitur. hastile eius & calamos ⁊c. hastile em ecclesia est que est corpus eius. q2 inter tot aduersa libera stat. Calami qui de hastili procedunt. pdicatores sunt: qui dulcē sonum mundo ediderunt. i. canticū nouuz. Sciphi ora doctoꝝ. qui nos vino scientie debriant: vt oblectamenta mundi q̄ amauim⁹ obliuiscamur. Spherula pdicationis volubilitas. sphera eīm omni tempore voluitur. & pdicatio nec aduersitate tardatur. nec prosperitate eleuatur: inter aduersa fortis. inter prospera humilis. nec timoris habet angulum. nec elationis supercilium. Bene autē post ciphos & spheras lilia describuntur: q2 post pdicationis ebrietatē & volubilitatem. illa virens patria sequitur. que animabus sanctis. i. floribus vernat eternis. Sciphi ergo & spherule ad laboꝛem pertinent. lilia ad retributionem.

Bed. Facies & candelabꝝ ⁊c. Candelabꝝ tabernaculi sicut mensa vniuersalem psentis temporis ecclesiā significat. Ideo nanq3 sunt ante velū intra qđ arca posita: q2 nondū ad visionē redemptoris meruit intromitti. Mensa est. q2 his qui esuriunt & sitiunt iusticiam. victum quotidie celestem ne deficiant impendit. Candelabꝝ est: quia iter lucis errantibus ostendit. id est. lucernam verbi. cui lucerne dum se humiliter subijcit. ad agenda. s. que sermo dei precipit a voluptatibus abstinens ad speranda & diligenda que promittit a visibilibus gaudijs sustollens. quasi candelabrum efficitur. quia suis per omnia voluptatibus imperium celeste preponit. & claritatem verbi omnib⁹ predicando & faciendo ostendit.

Et calamos ⁊c. Bed. Scilicet pdicatores de hastili procedentes. q̇ a domino instituti dulcem sonum. i. canticum nouum mundo ediderūt. Calami sunt etiā oms ecclesie filij. qui dicenti pphete. cantate dño canticū nouum ⁊c. obtemperantes resonant in laudibus domini: direxit gressus meos. & immisit in os meum canticum nouum ⁊c. Per ciphos vero qui vino replētur auditores signantur. qui ad vocē predicantium vino scientie replentur. & quia vino interne dilectionis corda inebriata infatigabili desiderio ad deum tendunt. Post ciphos spherule fiunt. Sphera em omni parte voluitur: & mentes electoꝝ nec aduersitate nec psperitate corrumpuntur: s3 per sancta desideria proficiunt in oibus. Bene aūt post calamos & ciphos & spherulas i calamo lilia deformantur: q2 post gratiam pdicationis. post debriatōem pot⁹ spūalis post irreuocabilem cursum sancte opatōis virens patria sequitur q̄ aiabus sanctis. i. floribus vernat eternis.

† ¶ eternā retributionem. ¶ q2 post omīa sequitur. patria que floribus animaꝝ vernat. ¶ q2 oīs virt⁹ & gloria sanctoꝝ ex deo est † ¶ senari⁹ perfectionem significat.
ac lilia ex ipso procedentia. Sex
calami egredientur ex lateribus.
† ¶ propter tria tempora seculi ante legem. post legem. sub gratia ¶ qui fidez sancte trinitatis predicarent. ¶ noe. daniel. & iob. ¶ qui post incarnationem eandē fidē aperte predicant ¶ qui in lecto. qui in agro. vel in mola i die iudicii reperiēt
tres ex vno latere: & tres ex altero
Tres cyphi quasi in nucis moduz
per calamos singulos. spherule q3
simul & lilia. & tres similiter cyphi
instar nucis in calamo altero. sphe
rule q3 simul & lilia. Hoc erit opus

Sex calami ⁊c. Be. Senarius in quo factus mundus pfectionem designat. tres calami de vno latere egrediuntur. & tres de altero: q2 fuerunt doctores aū aduentū dñi. qui fidē trinitatis mystice designarēt. & q̄ntū rudes cape poterant pdicarent. Unde: verbo dñi celi firmati sunt. & s. o. e. o. v. eoꝝ. Sunt & modo q̇ apte predicāt. ita vt oms qui ad xp̄m ptinent eandem fidē consequātur. secundū illud baptizantes eos in noīe pris & f. & s. s. Unde paul⁹: Gratia dñi nri ihu xp̄i & charitas dei. & com. s. s. s. cū. o. uobis

Tres ex vno. Greg. Item tres calami ex vno latere: & tres prodeunt ex altero: q2 ante & post incarnationem trini fuerunt in ecclesia grad⁹ fideliū coniugatoꝝ & continentiū & rectoꝝ. Unde ezechiel tres tm̄ viros noe. s. & daniel & iob liberandos predixit. In noe em qui arcam rexit in vndis prepositos ecclesie. In daniele qui cōtinenter vixit cōtinentes vel virgines. In iob vero q̇ in coniugali vita exemplar patientie prebuit bonoꝝ vitam ostendit hi sunt qui secundū euangeliū in lecto: in agro: & in mola repientur in die iudicij. quoꝝ singuli assumuntur. singuli relinquentur. In lecto enim quies continentiū. In agricultura: industria predicantiū. In giro mole laboꝛ cōiugatorum. Et q2 in oibus quidā elegendi sunt. quidā reprobandi. de singulis dicitur: vnus assumetur: & alter relinquetur. S3 q2 sublimius est meritū predicantium q̄ continentiū. & cōtinentiū q̄ cōiugatoꝝ. summi calami qui hinc inde exeunt. doctores significant. Inferiores vero cōtinentes. infimi cōiugatos. diuersis ergo locis de hastili procedūt. oms tm̄ suo loco & ordine reflexi in altum ad vnaz pueniunt summitatē. vt cōseruent lucernaꝝ equalem super se positionē. q̄uis meritoꝝ gradibus discreti. vna tm̄ fide veritatis imbuti. ad vnā in celis veritatis lucem puenturi. & quāto quis in hac vita xp̄o adhesit tanto vicinioꝛ visione eius fruetur.

Bed. Qui vino sapientie desiderātes repleri. & ad exemplar precedentium se informāt. quos inuisibiliū bonoꝝ dulcedine & dilectione plenos esse nouerūt. tres ciphi & spherule & lilia p singulos calamos tria tempora significant. quibus electi ante incarnatōem & post deo deuote vixerūt. ante legem. sub lege. & pphetarum tempore. post ascensionem quoq3 congregata est primitiua ecclesia de israel nō de gentibus. in fine de reliquijs israel. Calam⁹ primus in vno latere habet tres ciphos spherulas & liliā: q2 pars doctoꝝ ante incarnationē habuit tres ordines eoꝝ qui haustū gratie quasi ciphi sitirēt vel in via dei quasi spherule currerent. vel supne donum retributōis quasi candoꝛem & odoꝛē lilioꝛum expectarēt. i. ante legem. sub lege. & sub pphetis Secundus calam⁹ quoq3 eadē habet: q2 cōtinentes illi⁹ temporis tres ordines sanctoꝛū eadē distinctōe temporū habuerunt.

In nucis ⁊c. Nux ecclesiā significat. Unde descendi in ortum nucū. Nux em dulcem fructum habet intus. q̄ nisi fracta testa nō ostenditur intus. sic sanctoꝛum vita suauitatē gratie in corde cōseruat. q̄ non cognoscitur exterius. nisi soluto carnis domicilio aīe i celesti luce sese conspiciant.

Bed. Tercius similiter calamus tres ciphos. & spherulas. & tria habet

lilia.qꝛ multi cõiugati ante legem·sub lege·ꝛ sub ꝓphetis erant:qui verbuȝ dñi audire·viã eius currere·bonoꝝ opum p̃mia expectare gauderent.

Bed. Item Ex alio latere·primus calamꝰ secundus ꝛ tercius ciphos ꝛ spherulas·tria quoqꝫ habebat lilia·qꝛ in vtroqꝫ testamento in doctoribꝫ in cõtinentibꝫ ꝛ in cõiugatis deo deuotis·tres fuerunt ordines tempoꝝ distantia. In primitiua·s·ecclesia de israel·in nostra electõe d̃ gentibꝫ. In vltima collectione reliquiaꝝ israel:qui oĩs suo tp̃e verbo vitę debriari in via pacis ꝓperare·candorem ꝑpetuę lucis videre desiderant.

In ipso aũt ꝛc. Bed· Diximꝰ ipsum candelabrũ·i·stipitem candelabri mediuȝ de quo calami procedũt significare xp̃m·de cuius gratia iusti q̇d q̇d habent boni accepunt. Vñ Ego sũ vitis vos palmites ꝛc. Quasi ego sum candelabrum vos calami. Sicut calamꝰ nõ potest se erigere ad supportandũ lucernã:nisi fixꝰ in cãdelabri stipite·sic ꝛ vos nisi in me manseritis·lucem veritatis ꝛ fidei ferre nõ valetis. In cãdelabro quattuoꝛ cyphi·qꝛ in quattuoꝛ libris euangelij de dño scriptis gustũ vini noui·i·doctrinę iuenimꝰ qd̃ non vtres veteres ·i·terrenę adhuc mentes·sed innouata per spiritum corda capiunt.

sex calamoꝝ:qui producendi sunt
† qꝛ dominus poculũ sapientie ꝓpinauit·cursũ bone opationis ostendit ꝛ dedit·ꝛ celestis patrie aditum patefecit. ·ꝑ· christo de cuiꝰ gratia omnes accipiũt. medio·s·stipite.
de hastili.† In ipso aũt ꝑ cãdelabro
euãgelici libri qui nobis vinũ sapiẽtie ꝓpinãt ad cursum boni operis nos instruunt·vt lilia·i·re
erũt quattuoꝛ cyphi in nucis mo-
muneratione eternã consequamur.
dum:spherulęqꝫ ꝑ singulos ꝛ lilia
qꝛ corda sanctorũ·donis·mandatis·ꝛ ꝓmissio
Spherulę sub duobus calamis ꝑ
nibus dominicis sustentantur.
tria loca:qui simul sex fiunt proce-
† qꝛ omnes spirituales gratie·ꝛ donationes ec
dentes de hastili vno† Et spherulę
clesie de christo sunt † xp̃s ꝛ imitatores eius.
igitur ꝛ calami ex ipso erũt† vniuer
† malleis tribulationũ extẽsa. ·ꝑ· qꝛ ipse christus immunis a peccato ꝛ iusticie operibꝰ clarus quẽ imitantur pro suo modo membra. † dona spiritussancti que in nocte huius seculi tenebras cecitatis illustrant.
sa† ductilia de ꝑ auro purissimo† Fa
† lampades·s·vbi oleũ accendebatur.
cies ꝛ† lucernas septem· et pones

Spherulęqꝫ per singulos ꝛc. Bed· Sunt per singulos cyphos spherulę simul ꝛ lilia·qꝛ idẽ dñs qui poculũ sapiẽtię spũalis ꝓpinauit·cursũ quoqꝫ opationis inoffensum ostẽdit·ꝛ vt habere possimus donauit·ꝛ ne in uacuum curramꝰ claritatẽ patrię cęlestis promisit·ꝛ adituȝ eius:gratia sua nobis patefecit·vel qꝛ sub duobꝫ calamis ꝑ tria loca cyphi spherulę ꝛ lilia fieri mandantur:possumus dicere qꝛ tribꝫ fideliũ gradibꝫ cõiugatoꝝ·continentium·virginũ·doctrinã veritatis apuit·cursum opationis impetrauit·ꝛ hereditatis immarcessibilis bñdictionẽ promisit ꝛ donauit·apte quoqꝫ cyphi·spherulę·ꝛ lilia·nõ sup calamos·ſ sub calamis esse iubent̃·qꝛ corda prędicantium·immo electorum omniũ ne ad infima labant̃·donis·mandatis·ꝛ promissionibꝫ dominicis sustentant̃·ꝛ ad amãda cęlestia subleuant̃. Vñ leua eius sub capite meo·ꝛ dextra eiꝰ·am·me·

Be· Cyphi·spherulę·ꝛ lilia sub duobꝫ calamis sunt·qꝛ in vtroqꝫ testamento fidelibꝫ q̃uis cerimonijs distantibꝫ eadeȝ dño seruiendi mandata·eadem regni cęlestis est conseruata gloria. Quartus autem cyphus·sphera lilium·quę supra oĩs calamos iuxta sublimitateȝ fuere candelabri proprię ad xp̃m ꝑtinent:qui nõ solũ electis virtutũ scientiã ꝛ operationẽ ꝛ remunerationem tribuit:sed etiã in se ipso figurã cyphi ostendit:cũ se plenũ spiritu sancto esse ostendit. Et spherulę cũ exultauit vt gigas ad·c·vi· Lilij quoqꝫ cũ ascendens ad cęlos apud patrem clarificatus est. Bene hic cyphus sphera ꝛ lilium altioꝛ calamus eminet:qꝛ dona quę xp̃o deus contulit omnẽ trãscendunt modũ humanę capacitatis. Vnicuiqꝫ eñ data est gratia secũdũ mensurã donationis christi. In ipso aũt habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.

Et spherulę igitur ꝛc. Be· Oĩne opꝰ candelabri·i·stipes ꝛ calami ex ipso procedentes cũ omni suo ornatu de auro fiunt:qꝛ ip̃e christus immunis a peccato:ꝛ iusticię operibꝫ clarus apparuit in mundo·cuius innocentiaȝ·ꝛ iusticiam membra eius in hac vita pro posse imitantur. In futuro ipsi adherendo veraciter perficient. Ipse aurum ductile fuit·ductile eñ feriendo producitur ꝛ redemptoꝛ noster ex conceptione ꝛ natiuitate perfectus deus ꝛ homo passionũ ictus pertulit·ꝛ sic ad resurrectionis gloriam peruenit·ꝛ omnes qui volunt pie viuere in illo ꝑsecutionem patiuntur ictibꝫ passionuȝ ad immortalitatis gloriã dilatandi. Vñ in tribulatõe dilatasti michi.

Facies ꝛ lucernas ꝛc. Bed· Lucernę septem·septẽ sunt dona spiritussancti·q̃ in christo semꝑ manserunt:ꝛ fidelibꝫ secundũ voluntatẽ eius distributa sunt:hę sup candelabrum ponuntur:qꝛ requieuit super eum spiritus sapientię ꝛ intellectus.

Vt luceant ex aduerso ꝛc. Bed· Vnde vt mederer cõtritis corde ꝛ p̃dicarem captiuis indulgentiã ꝛc. Lucernę candelabri ex aduerso tabernaculum illustrabant:cum christus plenus gratia ꝛ veritate omnibꝫ tribuebat de sua plenitudine· Mansuetis ꝛ paupibus verbum euangelij cõmittens·pęnitentibꝫ medelã indulgentię conferens. Nunc tempus esse parcẽdi in futuro vniuersalis iudicij tempꝰ affirmãs.

† vnde spiritꝰ domini super me. ·ꝑ· vnde vt mederer contritis corde ꝛ·pre·ca·in·
† eas sup candelabrũ ꝑ: vt luceant
† mensa in septentrionali parte·vel plaga erat posita·candelabrũ aũt e regione in australi parte nõ recte sed oblique. ad illustrãdũ tabernaculũ ·ꝑ· forcipes·s·quibꝰ licinia emungebantur vt melius lucerent. verba diuina.
† ex aduerso.ꝑ Emunctoria quoqꝫ
vasa·s·que sunt corpora sanctorũ ꝛ corda le
galis obseruantia.
ꝛ vbi ea q̃ emuncta sunt extinguã-
† qꝛ tunc carnaliter agebãtur que nunc spiritualiter diuinam claritatem habent. qꝛ verba diuina ꝛ dei gratia illustrãt corda sanctorũ·
tur·† fiãt ex auro purissimo. Oĩne
vel opus· christi.
pondus candelabri cuȝ vniuersis
† electis. ·ꝑ· Qd̃ est maximum in ponderibꝰ et significat ꝑfectionẽ christi et ecclesie.
† vasis suis habebit ꝑ talentuȝ auri
† multipharia christi et ecclesia sacramenta. angelicã conuersationẽ et spontanee seruitutis
purissimi. Inspice ꝛ fac scd̃ȝ† exem
humilitatem.
plar qd̃ tibi in monte mõstratũ est

C. XXVI.

Emunctoria ꝛc. Bed· Verba quibus manifeste signat̃ ĩ plurimis nõ legis litteraȝ sed spiritualẽ sensũ eẽ seruandũ. Vñ: Si circũcidimini christus nichil vobis ꝓderit.

Bed· Emunctoria ꝛ vasa vbi q̃ emuncta sunt extinguunt̃·fiunt de auro purissimo:qꝛ diuina sunt verba quibus cessio cerimoniaꝝ p̃dicatur·ꝛ gratia dei sunt illustrata corda·in quibꝫ legis vmbra finem accepit:vt succedens euangelij veritas clariꝰ luceat. Constat eñ apostolos ante passionem soluisse sabbatum·ꝛ post ascensionẽ domini:ꝛ aduentũ spiritussancti finem penitus imposuisse legalibꝫ hostijs. In his ergo licinia emũcta extinguebant̃. In quibꝫ litteralis obseruãtia cõpleta exordiũ gratię mundo clarius exhibuit. Itẽ finita mortali vita ꝛ succedẽti immortali:cessabũt ex ꝑte maxima opa vel dona lucis·quibꝫ nũc vtimur vt sequant̃ p̃mia ęternę lucis in p̃sentia diuinę visionis·s·scriptura q̃ hęc futura testat̃. Emunctoria sunt aurea spe futurę clariatis eximia vasa·in quibꝫ q̃ emuncta sunt extinguũt̃ corpora ꝛ corda sanctoꝝ immortalia·ꝛ ideo auro similata·in quibꝫ ħ mutatio fiet:vt post temporalia dei beneficia perueniant ad ęterna quasi emunctoria ꝛ vasa aurea p̃bet apl's differentijs p̃sentiũ ꝛ futuroꝝ bonoꝝ dicẽs:siue prophetię euacuabunt̃·siue linguę cessabũt ꝛc.

Bed· Emunctoria quoqꝫ ꝛc. Sunt quedã in scripturis p̃cepta·ꝛ ĩ hac vita ꝛ in futura ꝑpetuo obseruãda (verbi gratia) Nõ habebis deos alienos Et diliges dñm·d·t·e·t·coꝛ·t·ꝛc. Sunt alia q̃ toto tp̃e huiꝰ vitę obseruari iubentur·vt in futuro merces retribuat̃: Sicut illud·facite vobis amicos d̃ mam·ini·ꝛc. Sunt alia q̃ in veteri testamẽto iubente domino seruata·iam choruscãte euãgelio nõ iuxta litterã ſ mysticũ sensum obseruant̃·sicut sabbatum·ritus hostiaꝝ·ꝛ hmõi.quę suo tempore custodita a populo dei quasi licinia in lucernis candelabri ardebãt infusa oleo deuotionis·incẽsa igne verbi cęlestis. Aũ vero ab aplis p̃dicabat̃ hęc oĩa esse finita·ꝛ spũaliter tñ esse seruanda·emungebant̃ licinia candelabri·vt repata melius lucerẽt.qꝛ sublimiꝰ intellecta lucẽ doctrinę salutaris prębent·de repatione lucernaruȝ ·i·scripturę intelligentia sublimiore dicit̃. Comedetis vetustissima veteꝝ ꝛ vetera nouis supuenientibꝫ abijcietis. Et alibi: Ecce noua facio oĩa.

Omne pondus ꝛc. Bed· Hoc est oĩe corpꝰ xp̃i cũ ipso·s·oĩs electi·a summo vsqꝫ ad infimũ.qꝛ oẽs q̃uis in diuersis gradibꝫ·ętatibꝫ·sexibꝫ vni eidẽqꝫ autori ꝑpetuę lucis tp̃e suo ꝛ loco quasi candelabro aureo fixamente inhęrent·vt eiusdẽ lucis participes fiant. Talentũ pondus plenuȝ·ꝛ ꝑfectum est·qꝛ iustus dominus in omnibꝫ vijs suis·ꝛ qui gratiã fidelibꝫ suis vt bene opentur tribuit:ꝛ coronã iusticię reddit:reprobis quoqꝫ iuxta opa restituit·qui vero instar auri bonis opibꝫ fulgent in candelabꝛ domini ꝑficiunt·qꝛ glorię conditoris participes fiunt. Qui aũt peccatis graues tanq̃ plumbũ in iudicio apparẽt:mergũtur tanq̃ plumbũ in aquis vehementibꝫ·qui merito sceleꝝ in abyssum grauantis pęne decidunt.

Inspice et fac ꝛc. Ostensum est moysi in monte exemplar candelabri qd̃ faceret·qꝛ in altitudine cõtemplatõis didicit multipharia xp̃i·ꝛ ecclesię sacramenta:q̃ nõ aperte rudi populo proferre volebat·sed in ope candelabri ꝛ vasoꝝ eius signabat·donec christus veniret·qui sensum figuraꝝ

reuelaret. Unde moriendo velum templi scidit ⁊ arcana sanctorum que tecta fuerant patefecit: discipulis quoque sensum aperuit: vt intelligerent scripturas. Omnis enim scriba doctus in regnum celorum cum ea que in litteris sanctis de fide catholica ⁊ actione pia didicerit ipse facere ⁊ alios docere precipitur inspicere ⁊ facere secundum exemplar quod sibi in monte monstratum est iubetur. Inspicit enim diligenter exemplar .s. monstratum ⁊ secundum hoc ad inferiora rediens facit cum que per sublimitatem diuini sermonis intus credenda ⁊ agenda intelligit: sedulo corde scrutatur ⁊ horum exemplar auditoribus executione operis ⁊ verbo doctrine ostendit.

C. XXVI.

Tabernaculum ita fiet ⁊c. Be. Tabernaculum quod fecit moyses in solitudine ⁊ templum quod fecit salomon in hierusalem statum vniuersalis ecclesie signant: que partim regnat cum domino in celis: partim peregrinatur a domino in terris. Tabernaculum edificium ecclesie que in laboribus exercetur templum future quietis significat: quod quotidie animabus illuc migrantibus perficitur. quia moyses tabernaculum populo dei dum iret ad terram promissionis condidit. Salomon vero templum in terra promissionis regno potitus construxit. moyses in solitudine. salomon in hierusalem. que interpretatur visio pacis. quia hic ecclesia in labore labentis vite in siti ⁊ esurie regni edificatur. illic in visione ⁊ perceptione vere pacis consummatur. Unde in constructione templi dictum est: quod malleus ⁊ securis ⁊ omne ferramentum non sunt audita: preparatis extra hierusalem lapidibus ⁊ lignis ⁊ decenter aptatis. que ibi facillime suo loco reddita aut cemento necterentur aut clauis. quia in pace beatitudinis non est fides tribulationibus examinanda. aut vita probanda: sed que hic castigata ⁊ sedibus celi aptata est ibi glutino ⁊ vinculis mutue charitatis nunquam dissoluenda in conspectu conditoris ⁊ regis ad inuicem copulanda. Nam cum in hac vita multitudinis credentium fiat cor vnum ⁊ anima vna ⁊ sint illis omnia communia. quadrantur lapides viui in edificium future domus domini. vt absque labore tarditatis suis ordinibus inserantur ⁊ copula diuine ⁊ proprie dilectionis iungantur.

Bed. Potest figura vtriusque sanctuarij ita distingui: vt opus tabernaculi tempus synagoge. opus templi ecclesiam que post incarnationem ad fidem venit significet. quia moyses tabernaculum cum sola hebreorum plebe fecit. Salomon vero templum cum proselitorum multitudine fecit. adiuuante cyro rege cum suis artificibus. qui nec natura nec professione iudeus. priori enim populo dei doctores tantum ex sua gente fuerunt: ecclesie vero primum de hebreis. postea crescenti ⁊ dilatate etiam de gentibus. sicut lucas. timotheus. tythus. Utriusque vero domus edificatio totius presentis ecclesie statum que ab initio mundi vsque ad vltimum iustum edificari non desinit ⁊ future gloriam vite. qua nunc ex parte fruitur: ⁊ post finem seculi in omnibus membris suis fruitura est in eternum mirabili figurarum varietate depingit.

De bisso ⁊c. Bed. In his quattuor cortinarum coloribus quattuor iustificationes exprimuntur. In bisso retorta castitate renitens caro. In hyacintho mens superna cupiens. In purpura caro passionibus subiacens. In cocco bis tincto scilicet mens inter passiones dei ⁊ proximi dilectione profulgens.

Bissus retorquetur in cortinas tabernaculi. quia lumbi carnis ⁊ mentis restringendi sunt. vt caro a lasciuis motibus ⁊ cor refrenetur a cogitationibus.

Hyacinctus aerei ⁊ celestis coloris. mentes eorum qui toto desiderio celestia colunt significat. Purpura sanguinei coloris ⁊ de conchilio sanguine deuota deo corda figurat ⁊ pro deo mori parata.

Longitudo cortine ⁊c. Bed. Si ab vno vsque ad septem omnes in ordine numeros pleno ordine numeraueris vigintiocto complebis. Unum enim ⁊ duo ⁊ tria quattuor ⁊ quinque ⁊ sex ⁊ septem fiunt vigintiocto. Quia ergo in partibus septenarij numeri vicesimus octauus inuenitur. merito in eo cortinarum longitudo continetur. quia fides sanctorum ⁊ patientia virtutum varietate distincta in omnibus que agit aut patitur non humani gloriam fauoris. sed superne quietis beatitudinem expectat. hinc est quod .xxviij. psalmus de consummatione tabernaculi scribitur: qui de perfectione ecclesie cantatur. Unde adorate dominum in atrio .s. eius ⁊c. ⁊ in templo eius omnes dicent gloriam: quia in hoc perfectio est peregrinantis ecclesie: vt per fidem ⁊ opera bona ad requiem tendat.

Unius mensure fiant vniuersa tentoria ⁊c. Bed. Etsi variante pictura cortine differebant. vna tamen erant omnis longitudinis ⁊ latitudinis mensura temperate. quia ⁊ si donationes habent electi differentes. vnus tamen dominus. vna fides. vnum baptisma. vnus deus ⁊ pater omnium.

Quinque cortine sibi iungentur ⁊c: Be. Narrat iosephus quod tabule testamenti ita fuerint decalogo legis conscripte: vt vtraque tabula contineret quina verba. Unde ⁊ cortine decem que pulcritudinem tabernaculi iuncte complebant: ita tempore congruo disiungebantur. vt quinque in vtraque parte simul permanerent: vt hec intuentes ministri sanctorum cum populo admonerentur semper obseruande legis. que decem verbis in duabus tabulis comprehensa. sed quinario numero per vtramque distincta.

Bed. Uel priores quinque que frontem ⁊ primam tabernaculi partem protegebant vel faciebant. antiquum dei populum signauerunt: qui decreta legis in sacramento circumcisionis hostiarum ⁊ cerimoniarum secundum litteram legis implebat. Sequentes vero quinque que posteriora tegebant vel faciebant nos designauerunt. qui post aduentum domini sacramenta legis spiritualiter ipso reuelante seruamus. Omnes cortine vnius operis ⁊ eisdem depicte coloribus. sed quine sibi coniuncte: quia omnes vtriusque testamenti cultores in vnum deum credebant ⁊ vnius pietatis ⁊ castitatis operibus seruiebant. sed in celebratione sacramentorum suas vterque populus partes agebat. Nam passionis sacramentum: per quam vtrique redempti sumus. illi in carne ⁊ sanguine victimarum. nos in oblatione panis ⁊ vini celebramus. Illi venturam natiuitatem. passionem. resurrectionem credebant ⁊ confitebantur. Nos iam facta nec vlterius facienda. Sed cum tabernaculum erigebatur: omnes ad inuicem cortine nectebantur: quia cum vniuersa ecclesie pulcritudo ab initio vsque ad finem seculi perpenditur: quasi vna decem cortinarum connexione tabernaculum decoratur.

Ansulas hyacinthinas ⁊c. Bed. Ansulis hyacinthinis cortine inuicem copulantur: cum spes superne beatitudinis vnita omnium sanctorum corda vna deuotione coniungit. que ansule apte dicuntur: quia non solum in lateribus: sed etiam in summitatibus. id est in extremis angulorum terminis fiebant. quia non tantum vita ⁊ opera sanctorum communi ad perfectionem itinere recte intentionis properant. sed initium bone conuersationis quod per confessionem fidei ⁊ sacramentorum celestium perceptionem geritur: non ab inuicem diuersum. sed pari veritatis gratia omnes habent connexum terminum huius vite eiusdem spei. cum ita oculos in morte claudunt. vt percepto prius viatico mysterij celestis citius ad veram vitam venturos: ⁊ in ea se perpetuo mansuros confidunt.

Bed. Preceptum est quoque fieri fimbrias per angulos palliorum ⁊ vittas hyacinthinas. quia electi qui deum videre desiderant. ita se operibus iusticie induunt. vt non ab hominibus. sed a deo mercedem requirant. Unde ibi additur. quas cum viderint recordentur mandatorum dei. ne sequantur cogitationes suas ⁊c. Cortine quoque hyacinthinis coniuncte ansulis. vt qui viderint recordentur mandatorum celestium. ⁊ nos ita legentes nouerimus. quod hic viuentes filij promissionis eterne temporibus ⁊ locis distamus: sed in celesti patria a quattuor ventis collecti. indiuisibili societate coniungemur.

Quinquagenas ansas ⁊c. Bed. In quinquagesimo anno .s. iubileo .i. dimittente vel iniciato. secundum legem omnis populus ab omni labore terre quiescebat ⁊ omnium soluebant debita. In nouo quoque testamento spiritussancti gratia die pentecostes in quinquagesimo dominice resurrectionis

---

Tabernaculum ita fiet. Decem cortinas de bisso retorta ⁊ hyacintho ⁊ purpura coccoque bis tincto variatas opere plumario facies. Longitudo cortine vnius habebit vigintiocto cubitos. latitudo quattuor cubitorum erit. Unius mensure fient vniuersa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur mutuo: ⁊ alie quinque nexu simili coherebunt. Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum: vt possint inuicem copulari. Quinquagenas ansas cortina

[Interlinear glosses:]

Tabernaculum fit diuersis coloris cortinis. quia vniuersalis ecclesia ex multis personis. multis ecclesijs ⁊ virtutibus varijs. ecclesia in qua deus habitat.

quia omnis perfectio ecclesie in sola dei ⁊ proximi dilectione. que in decalogo legis comprehensa est subsistit: nec est ecclesie membrum qui non diligit. per quem edificatur ⁊ in quibus .i. deum ⁊ electos eius. fidelium mentes. decore virtutum. vnde bissinum enim iustificationes sanctorum. Et alibi. bissus ⁊ purpura indumentum eius. quia enim de terra oritur. sed longo exercitio gramineum perdit ⁊ candidum colorem recipit. significat corpora castitatis decore nitida. de quibus dicitur. Nescitis quoniam membra vestra templum est spiritussancti. amore dei ⁊ proximi. ardente sanctorum dilectione. distinctione virtutum. longanimis ecclesie patientia. amplitudo charitatis que etiam inimicum diligit. quia quattuor sunt euangeliorum libri in quibus exemplis ⁊ verbis christi charitas tenenda docetur. ⁊ quattuor virtutes quarum operatione exercetur. vnus dominus. vna fides. licet diuerse sint virtutes sanctorum. sancti veteris testamenti. in erectione tabernaculi vt vnum operimentum fiat. sancti noui testamenti. eadem pietate et castitate. hyacinctus aerii coloris celestia significat. vita communi et operatione sanctorum. quia terminum vite temporalis habemus omnes. eiusdem spei certitudinem communem tenemus. propter gratiam spiritussancti. vel gaudium quietis future ad quam tendunt. vel vlas. vlnas charitatis.

.s. die in apostolos venit: ⁊ initia ecclesie suo aduentu cōsecrauit. In h̄ ergo numero vel gratia spūssancti vel future gaudiū beatitudinis ad quā p eundem spiritū puenit̄ ⁊ in cui⁹ pceptōe veraciter q̄escit̄ ⁊ gaudet̄ recte figurat̄.

Bed. Quinquaginta ansas habent cortine: q̄ dono spūssancti agit̄ vt in societate pacis q̄d est vinculū pfectionis sibi inuicē copulent̄ electi. Future quoq̄ spes ⁊ memoria societatis ⁊ pacis q̄ in hac vita habet̄ temporibus vel locis discretos vna facit pietate concordes.

Bed. Cortine in vtraq̄ pte habent ansas. vt proximas sibi vtrinq̄ cortinas singule quasi extensis hinc inde brachijs amplectant̄: q̄ necesse est vt fideles q̄ nos in xp̄o p̄cesserūt. ⁊ q̄ secuti sunt obuijs pietatis vlnis amplectant̄: ⁊ qui nos erudiebāt in christo. ⁊ quos erudiuim⁹. vno oēs in xp̄o veneremur affectu. Sic em̄ ad faciem creatoris debem⁹ bene viuendo pperare vt currentē nobiscum nō deseram⁹ primum h̄ vna puenire studeamus. q̄ ⁊ cortine singule ita p adminicula tabulaꝝ ad supiora ascēdebant: ita intus ⁊ in supiorib⁹ vario picture flore fulgebāt. vt non eas q̄ secum in altū ferebant̄. vel in alto posite fulgebant cortinas desererēt. Sic ergo proficientes nobiscū in om̄i seruitio fideles nō deseram⁹: sed digna veneratione tractemus. Ansa ergo cōtra ansam venit. vt altri aptet̄ altera. cū iusti concordi virtutū qualitate federantur.

ſ ad eos qui nos precesserūt vel secuturi sunt.
vna habebit in vtraq̄ parte ita in-
ſ cū iusti concordi virtutū multitudine vel charitate iunguntur.
sertas. vt ansa cōtra ansaꝫ veniat:
ſ q̄ virtutes sanctorū sibi congruūt vt casti cum castis. misericordes cū misericordibus.
⁊ altera alteri possit aptari. Facies
ſ perpetuā claritatē ⁊ clarā perpetuitatem summe quietis insinuat ī circulis aureis. quia circuli
⁊ quinquaginta circulos aureos.
nec initium. nec finis inuenitur.
quibus cortinarum vela iūgenda
ſ vt salutari inspiratōe ex oīb⁹ sanctis vna fiat
sunt: vt vnum tabernaculum fiat.
ecclesia. † ſ rectores quib⁹ ab imbre ⁊ calore defenduntur cortine. ſ q̄ humiliter peccatores confitentur. † ſ tanq̄ nec precepta decalogi custodiant. nec apostolicā gratiā percipiant.
Facies ⁊ † saga cilicina † vndecim.

Facies ⁊ quinquaginta ⁊c. Bed. Hoc pleni⁹ explicat̄ cū dicitur quinquaginta fudit circulos aureos ⁊c. Quinquagenarius requiē in spiritusancto designat. Circulus nec initiū habet nec fineꝫ. Auꝝ ceteris metallis claritate preciosius. In quinquaginta ergo circulis aureis ppetua claritas ⁊ clara ppetuitas summe quietis exprimit̄. Mordent cortinaꝝ ansas circuli vt vnū ex om̄ib⁹ tabernaculū fiat. cū gloria supni regni fideliū mentib⁹ se infūdit. vt tali glutino inspirationis vna ex vtroq̄ populo. immo ex om̄ibus electis christi ecclesia perficiatur.

Facies et saga ⁊c. Bed. Hoc in sequentib⁹ ita repit̄. fecit ⁊ saga. xi. de pilis capraꝝ ⁊c. Saga quib⁹ opitur tabernaculū. rectores sunt quoꝝ industria ⁊ labore decus ecclesie protegit̄ semp ⁊ munit̄: ne vita ⁊ fides sanctorum ab hereticis corrumpat̄. vel falsoꝝ catholicoꝝ improbitate fedetur. vel vicioꝝ sorde contaminetur. nec inopia temporaliū contristet̄. Qui quanto attentius tentationū violentias sustinent ⁊ repellunt: tanto subditis domio libertatē seruiēdi tribuūt. ⁊ quasi intus fulgendi cortinis copiam prestantdum quasi saga foris tempestates tolerant.

Saga cilicina. Grossas hominū mentes significant: q̄ occulto dei iudicio q̄uis dure p̄feruntur: q̄ seruire curis temporalib⁹ nō timent. vt tentatione ventos ⁊ pluuias portent.

Bed. Facies ⁊ saga ⁊c. Ciliciū penitentiū est. Vn̄: Ego aūt cum michi molesti essent induebar cilicio. Id ē. habitu penitentie ⁊ humilitatis. quo furorem psequentiū aut leuius ferrem placidus aut mitigarem. Nam si capre pili vel pelles capraꝝ semp significarēt fetoreꝫ penitentium. nō ip̄m animal inter munda computaret̄: nec in laude sponsi diceret̄. Capilli tui sicut grex caprarum ⁊c. Saga ergo q̄ sanctos p̄dicatores significant. cilicina sunt. et xi. sunt. q̄ quo studiosius corda purificant: plura inueniunt quib⁹ se ipsos reprehendant. Unde humiliter fatentur: q̄ in multis offendimus omnes. ⁊ si dixerimus. q̄ peccatū nō habem⁹: ipsi nos seducim⁹ ⁊c. quoꝝ tamē corda quāte sint pfectōis declarat̄. cū dicit̄: Longitudo sagi vni⁹ ⁊c.

Bed. Saga ci. Vel de pilis capraꝝ ⁊ vndecim sunt. p̄dicatores enim quo altiores merito. eo humiliores animo. Iuxta illud. q̄to maior es: humilia te in om̄ib⁹. Vndenarius em̄ qui denariū transit. nec ad duodenariū puenit. i. apostolicū numeꝝ. transgressioneꝫ significat decalogi. In vndecimo quoq̄ psalmo ppheta cōqueritur dicens. Saluum me fac. d. q. defecit sanct⁹ ⁊c. Hoc numero tacite designans. q̄ hmōi homines duplicis lingue ⁊ cordis. nec decalogi p̄cepta custodiāt: nec apostolicā gratiā percipiant.

Augu. Vndecim sunt vela capillacea. i. cilicina. In peccatis em̄ transgressio est. q̄ in vndenario significat̄. qui denariū. i. legem transgredit̄: ideo vndeciꝫ p septē multiplicata faciūt. lxxvij. in quo dominus significauit omnem remissionem dicens. Nō dico tibi septies: sed vsq̄ septuagesiessepties quot generationes repiuntur cum lucas a baptismo dn̄i numerans sursum versus principiū ascendit. ⁊ p adam vsq̄ ad deū puenit. Ad hoc em̄ significatio peccatoꝝ fit in his vestib⁹: vt p confessionē exprimant̄. ⁊ p gratiā que data est ecclesie aboleantur ⁊ tegantur. Vnde: Beati quorum remisse sunt iniquitates. ⁊ quorum tecta sunt peccata.

† ſ industria. ⁊ labore. † ſ decus. † ſ ecclesie.
† ad operiendum † tectum † taberna-
ſ sed tamē.
culi. Longitudo sagi vnius habe-
† ſ q̄ decalogū legis in fide sancte trinitatis perficiunt † ſ amplitudo sincere charitatis que cōmendatur in quattuor euāgelijs.
bit † triginta cubitos: et † latitudo
ſ q̄ fides vna qua saluatur ecclesia. ⁊ vna vita eterna ad quā festinat.
quattuor. Equa erit mensura sago-
† ſ magistros. s. antiqui populi qui fuerunt in quinq̄ etatibus mundi.
rum oīm. † e quib⁹ quinq̄ iunges
ſ doctores noui testamenti. qui omnia que in sex etatibus mundi dicta vel facta sunt. in adiutoriū predicatōis assumūt. vel in sexta etate positi oīa spiritualiter interpretantur.
seorsū: ⁊ sex sibi mutuo copulabis

Ad operiendū tecta. Scilicet ne interiora tenera. clara. q̄libet aduersitate turbetur. alioquin nec byssus fulget. nec coccus coruscat. nec hyacinthus ceruleo colore decorat̄ nō debent ergo qui in ecclesie sinu pficiunt p̄positos despicere: si vacare eos reb⁹ exteriorib⁹ vident.

Longitudo sagi. Bed. Longitudo habet denariū numerum ⁊ hunc triplicatū. quo indicatur virtus eorū qui decalogū legis in fide sancte trinitatis q̄ p dilectionē operatur perficiunt. qua perfectione in hac vita nulla potest esse sublimior. Latitudo quattuor cubitorum. quo amplitudo sincere charitatis quasi in signo commendatur exprimitur. Operiunt ergo tectū tabernaculi saga vndecim ⁊ de pilis caprarū. Sic in longitudine triginta cubitos. in latitudīe hn̄t q̄ttuor. q̄ summi illi p̄dicatores qui vitam fideliū exhortādo. ⁊ intercedendo quotidiana sollicitudine. vigilijs. ieiunijs. ⁊ sua nuditate ptegunt. qui se contemplata supne puritatis excellentia peccatores cōfitent̄. sed secundū humane pfectionis modū inter hoīes sublimantur.

Equa erit m. ⁊c. Bed. Quia vna est fides in qua saluatur ecclesia ⁊ vna vita eterna ad quā festinat. Vnde qui in vineam domini diuerso tēpore ad operandum intrauerunt. omnes vno denario remunerantur. diuisio ergo sagorum in quinq̄ ⁊ sex intelligi potest. vt supra de cortinis in quīq̄ ⁊ quinq̄ diuisis exposuimus: q̄ doctores vtriusq̄ testamenti significant. Quinq̄. s. saga antiqui populi dei magistros qui moysaice tantuꝫ legis sacramenta p̄dicabant. vel q̄ in quinq̄ etatib⁹ mundi vitaꝫ ducebant. Sex ante magistros noui testamēti. q̄ om̄ia que diuina scriptura in sex etatib⁹ seculi facta vel dicta refert. in adiutorium ⁊ exemplum p̄dicationis sue assumunt. ⁊ passionē christi p quā mundus sexta sabbati redemptus est. palaꝫ auditorib⁹ credendam ⁊ confitendam pronunciant. ⁊ per eam tantum salutem esse testantur. Vn̄ p̄cipitur in fronte tecti sextum sagum duplicari. ppt̄ confessionem. s. ⁊ imitationē. s. dominice passionis. Non enim sufficit credētes in confessione mortis domini ⁊ resurrectionis baptizari ⁊ consecrari. nisi baptizatus quisq̄ studuerit similitudini mortis domini viuendo ⁊ patiēdo similari: vt fiat particeps resurrectionis. Si quidē ad litteram frontem tecti ingressum tabernaculi dicit. ubi nō tabule. sed columne ⁊ vectis ab angulo tabulaꝝ vsq̄ ad angulum protentus ponebatur. q̄tum em̄ ad formā opis pertinet: ibi magis opus erat geminato sagorum munimento. vbi solida parietis firmitas aberat.

Bed. Intuere etiā mensurā cortinaꝝ quib⁹ tegitur domus: qualiter p̄fatis possint cōuenire mēsuris. Decem erant cortine habentes singule longitudinis vigintiocto cubitos. latitudinis quattuor. que simul iuncte. ⁊ ī vnū compositum tabernaculum implebant latitudine sua cubitos quadraginta. Suspende ergo cortinas q̄ habent singule longitudinis vigintiocto cubitos. ⁊ pone in domum cuius mensura est in transuerso triginta cubitorum. ⁊ videbis q̄ cortine habebunt in equalite que est inter parietes: cubitos denos. In ascensu autē vel descensu qui est iuxta parietes habebunt cubitos nouenos. Sicq̄ fit vt summitas cortinaꝝ terram tangere non possit: h̄ mēsura vnius cubiti a terra altior absit. Item videbis q̄ cortine habent inequalitate p longitudinē domus cubitos triginta. In ascensu aūt vel descensu. q̄d est in orientali vel occidentali latere domus cubitos quinos. Ideoq̄ eadem lateralis summitas cortinarum non vsq̄ ad terram pertingit: sed quinis cubitis abest a terra altior. Vnde necesse sit vt quini cubiti cortinaruꝫ

qui cessantibus parietibus supersunt· inducantur ad inuicem in occidentali la
tere ⁊ orientali· sibiq mutuo iungantur: ⁊ sic fiat vt vndiq domum cortine
excepto vno cubito iuxta terram contegant. hec de cortinis.

Bed· Saga tricenos habent cubitos longitudinis· quaternos latitudi
nis· ⁊ quia vndecim erant· coniuncta in inuicem per latera quadragintaquat
tuor cubitos implebant. pone ergo ⁊ hec in domo: ⁊ quia concordat longi
tudo sagorum cum funiculo quo domum metiebaris in transuersum· fit vt
summitas eorum ad ter
ram vsq pertingat. ha
bebant enim denos cubi
tos equalitatis inter pa
rietes· denosq ascensi
onis vel descensionis
in vtroq latere· ⁊ hoc
est quod ait: quia cubitus ex
vna parte penderet· al
ter ex altera· qui plus es
set in sagorum longitu
dine· vtrumq latus ta
bernaculi protegens.
Tabernaculum enim pro
prie vocat ipsam corti
narum facturam vel con
iunctionem· quas vno
cubito transibant saga
ab australi parte vel
latere domus· altero a
septentrionali. Ideoq
ad terram perueniebant
quia hec triginta cubitos
longitudinis· ille duos
minus habebant. Item
mensura sagorum per
longitudinem domus
quadragintaquattuor cu
bitis tendebatur· trigin
ta·s· cubitos in equali

† s decem sagis operiebatur tabernaculum· vndeci
mum duplicatum ponebatur in fronte: ne vi ven
torum lucerne extinguerentur. † s in ingressu ec
clesie.

ita vt sextum sagum in fronte tecti

s per confessionem·s· ⁊ imitationem dominice passio
nis s contra violentiam ventorum. s humilitatem com
punctionis significat· que spiritusancto largiente conceditur

duplices. Facies ⁊ quinquaginta

† s nulla virtus magis quam fidelis humilitas in

ansas in ora sagi vnius: vt † coniungi

vnam charitatem ligat.

cum altero queat. ⁊ quinquaginta

ansas in ora sagi alterius: vt cum al

tero copuletur. Facies ⁊ quinqua

† s quibus·s· sonus confessionis· ⁊ predicationis si
gnificatur. † s magnam vocem apud deum habet
humilis conscientia iustorum.

ginta † fibulas † eneas· quibus iun

gantur anse: vt vnum ex omnibus operi

mentum fiat. Quod autem superfuerit in

sagis que parantur tecto·i· vnum sa

tate habens a fronte domus vsq ad summitatem tabularum in plaga occi
dentali· ⁊ septem cubitos dependentes in plaga orientali· ⁊ septem similiter
dependentes in plaga occidentali. Sicq fuit vt mensura sagorum in occi
dentali latere duobus cubitis excederet mensuram cortinarum· quia cortine desuper
uenientes quinq cubitos eiusdem occidentalis partis tegebant· ⁊ quinq re
linquebant intactos· ⁊ hoc est quod nunc dicit. Quod autem superfuerit in sagis que pa
rantur tecto·i· sagum vnum· quod amplius est ex medietate eius· operies poste
riora tabernaculi. Medietas enim sagi in latitudine duo sunt cubiti· qua medi
etate operiebantur posteriora tabernaculi·i· cortinarum· que proprie taber
naculum dicuntur, quia duobus cubitis eas ad inferiora tendens sagum vl
timum transibat. Itemq saga desuper uenientia septem tantum cubitos occi
dentalis partis operiebant· nec tamen tres reliqui qui remanserant vsq ad
terram nudi tempestatum iniurijs patebant· sed adductis ad inuicem ab vtro
q latere sagis septenorum cubitorum· qui deficientibus parietibus superant
his posteriora domus firmissime vsq ad terram tegebantur· neq hec tantum
ad inuicem pertingere· ⁊ instar cortinarum sese in medio parietis contingere
poterant. sed quia septenorum erant cubitorum medium parietis in vtraq
parte duobus cubitis excedebant: ac sibi inuicem superposita iungebantur·
quod eodem modo per omnia de orientali parte domus intelligendum puta
mus. Ideoq supra precipitur· vt sextum sagum in fronte tecti duplicetur.
Allegorice saga cortinas desuper ⁊ infra ⁊ ex omni latere protegebant: ⁊ vt ille
intus libera facie venustatis fulgerent· hec ab omni iniuria tempestatum plu
uiarum ⁊ caumatum foris defendebant. quia prepositi ita vitam subditorum sol
lerti cura circumspiciunt: vt nec subsidia carnis· nec vite spiritualis auxilia desint
⁊ dogmata hereticorum ⁊ prauorum exempla catholicorum absint· assit do
ctrina salutaris· qua confortati male docentes repellant· ⁊ mala illata patien
ter sustineant. assit vita ipsorum qua semper quasi in via lectione vtantur·
sed quia inter predicatores illi maximo honore digni sunt: qui excepto quod offi
cio predicationis ⁊ populorum regimini deseruiunt· ⁊ pro christo sanguinem fundunt
recte subditur: facies ⁊ operimentum aliud tecto ⁊c.

Sextum sagum ⁊c. Mystice vero in fronte tecti sextum sagum dupli
catur· cum omnes qui sanctam intrant ecclesiam: ita fide ⁊ sacramento domi
nice passionis iniciantur· vt huius quoq imitatione semper sibi viuendum esse
intelligant· quasi enim in ingressu sextum sagum duplicatur: vt dominice pas
sionis sacramenta consequimur· ⁊ exemplis instruimur. De sacramentis ait
petrus· Qui regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem ihesu christi

ex mortuis· dicit ⁊ de imitatione passionis. christo igitur passo in carne· ⁊ vos
eadem cogitatione armamini.

Facies ⁊ quinquaginta ansas ⁊c. Bed· Vt hec supra in corti
nis exposuimus· etiam hic intelligi possunt· quia·s· recordatio superne quietis que
quinquagenario solet exprimi· corda sanctorum adunat vinculo pacis. Sed
quia saga humilitatem sublimium designant: qui magis suorum meminisse delicto
rum quam virtutes predicare cupiunt· ⁊ plus de eis quas nondum habent virtu
tes compungi· quam de ha
bitis student gloriari.
Quinquagenario an
sarum vel fibularum nu
mero compunctionis
eorum humilitas desi
gnatur. Quinquage
simus enim penitentie
psalmus non nisi spiritu
sancto largiente conce
ditur: ⁊ donum venie pe
nitentibus eius tamen gratia
inspirante tribuitur. Et
bene quinquaginta an
se vel fibule saga in in
uicem nectunt: quia nul
la virtus magis quam fi
delis humilitas in vnam
charitatis copulam li
gat· quia quanto quis infir
miorem se conspicit: tanto
auxilium proximi quo con
fortetur inquirit.

† s medietas sagi in latitudine duo sunt cubiti· ex
qua medietate operiebantur posteriora tabernacu

gum quod amplius est· ex † medietate

li·i· cortinarum que proprie dicuntur tabernaculum.

eius operies posteriora tabernacu

li· ⁊ cubitus ex vna parte pendebit·

⁊ alter ex altera qui plus est in sago

rum longitudine· vtrumq latus ta

s defensionem.

bernaculi protegens. Facies ⁊ ope

s ecclesie.

rimentum aliud tecto de pellibus

† s doctorum qui duces gregis. s vnde afferte do
mino fi· dei. afferte do· fi· arie· s aries rubricatus
christus sanguine passionis cruentatus· significant
etiam martires quorum orationibus propiciatur deus pec
catis populi· † s martirio. † s rubricatis super
ponuntur hyacinthine in quibus figuratur vita

† arietum † rubricatis. Et † super hoc

s de his·s·

eterna

rursum aliud operimentum de hyacin

quorum conuersatio in celis est· ⁊ mortificata carnis
concupiscentia. † s situm tabularum ostendit.

thinis pellibus. † Facies ⁊ tabulas

Eneas. Bed· Be
ne autem fibule sunt enee
de vocali·s· metallo fa
cte: quia magnam vocem ha
bet apud deum humilis
conscientia iustorum. Vn
de pauper dauiticus cum an
xiatus esset: ⁊ non in auribus hominum· sed in conspectu dei orationem suam effun
deret. Domine inquit exaudi orationem meam· ⁊ cla·m· ad te ve·

Quod autem superfuerit ⁊c. Bed· Hec vt plenius intelligantur de to
ta tabernaculi positione disputare necesse est. Diximus parietes tabernaculi
qui ex tabulis ⁊ columnis constabant: longitudinem habuisse triginta cubitorum
latitudinem decem· altitudinem similiter decem. Si quis ergo vellet domum
in altitudine cingere funiculo (verbi gratia) a basi tabule vnius meridiani late
ris· vsq ad basim tabule que est e regione in latere septentrionali· constat eundem
funiculum·xxx· cubitorum longitudinis esse debere· vt haberet·s· decem cubitos ascen
sionis in meridiano latere parietis·x· alios equalitatis inter parietes. Decem terci
os descensionis: in septentrionali pariete. Item si super longitudinem domus extendatur
funiculus·i· a basibus columnarum sursum· ⁊ per longitudinem totius domus ad occiden
talem partem· ⁊ deinde ad bases eius deorsum: habebit funiculus cubitos longitudinis
quinquaginta·x·s· ascensionis iuxta columnas· triginta equalitatis secundum longitudinem
domus· decem rursus descensionis iuxta orientalis parietis tabulas.

Et cubitus ex vna ⁊c. Quia cortinas in vno cubito transibant saga ab
australi latere domus· altero a septentrionali· ideoq ad terram perueniebant· quia hec
triginta cubitos longitudinis ille duos minus habebant.

Facies et operi· Stra· Primum erat operimentum cortinarum ex bisso·
purpura· ⁊ cocco· secundum sagorum vndecim· tercium ex rubricatis·i· particis pellibus a
rietum. postremum erat hyacinthinarum pellium. Cortine autem ita operiebant vt ad late
ra descenderent· ad terram tamen non pertingerent. Saga autem tectum ⁊ latera operiebant· ⁊
ad terram pertingebant· pelles vero rubricate· vel hyacinthine tectum tantum
operiebant: nec ad latera declinabant.

De pellibus arietum ⁊c. Bed· Arietes sunt doctores gregis dominici duces:
Vnde afferte·d·fi· dei· af·d·fi· ari· quasi o angeli huic officio mancipati· affer
te domino in celos imitatores apostolorum. hinc quoq sexta mansio populi de egipto egres
si helim·i· arietes nominatur· in qua erant duodecim fontes ⁊ septuagita palme
vt·s· nomine ⁊ specie figuram apostolorum teneret.

Rubricatis. Be· Rubricantur pelles arietum ad operiendum tectum tabernaculi·
cum apostoli· ⁊ apostolici viri vsq ad martirium docere non desinunt· vt tutius subiectos a
tentationum periculis protegant· dum persecutores vsq ad mortem patiuntur propter insti
tiam: ⁊ operiunt tabernaculum pelles arietum rubricate· ⁊ a tempestatibus defendunt· cum
predicatores exemplo passionis ⁊ patientie corda infirmorum ne inter pressuras
deficiant muniunt.

De hyacinthinis pel· ⁊c. Be· hyacinthus celestis coloris· pellis

mortui animalis pars ⁊ indiciū· per pelles ergo hyacinthinas exprimit̃ virtus eoꝝ qui mortificatis illecebris carnis celestem vitam gerunt in terra· ⁊ inter homines positi angelicam puritatē imitantur· qꝛ neqꝫ nubent · neqꝫ nubētur· hi sunt qui cum mulierib⁹ nō sunt co· virgi· eñ· ſ· ꝛc. Merito ergo pelles hyacinthine supremū tenent locū· ⁊ color celestis celo ꝓximum: vt virginales chori spirituali vicinia agnū secuturi ⁊ hymnoꝝ laudes ei designētur cantaturi. Bene aūt de velis cortinaꝝ ⁊ sagoꝝ dicitur · ꝙ ⁊ si in alto posita ad terram demissa pendent· qꝫuis cortine vsqꝫ ad terrā non peruenerint. Columne quoqꝫ ⁊ tabule in altū erecte· bases in altū positas habebāt. De rubricatis do ⁊ hyacīthinis pellibus qd̄ in alto tectum operiri dicit̃: ꝗ nō ꝙ ad terraꝫ deflexe· qꝛ virtutuꝫ cetere species cū his qui in terra sunt aliquid cōmune habēt certamē vero martirij ⁊ decus virginitatis a terrenis suspensum ciuib⁹ supnis est coniunctum. Martir eñ ī tormentis positus· omnia mundana ⁊ ipm mundum relinquere· ⁊ ad videndū mundi cōditorem · ⁊ que vltra mūdum sunt gaudia peruenire desiderat. Celibes quoqꝫ duꝫ cōmunem legem qua dicitur: Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ re· ter· intuitu maioris premij transcendunt: altiorem ceteris fidelib⁹ ⁊ ipo mundo: sedem eligunt · dum hi empti sunt ex oīb⁹ primitie deo ⁊ agno· qui latine recte virgines · quasi virtute insignes· vel celibes quasi celo beati nominātur· i· celi vitā imitantes.

† ſ perseuerantes. ſ sanctos exemplo ⁊ doctrina ecclesiam munientes.

Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim: que singule denos cubitos in longitudine habeant: ⁊ in latitudine singulos cubitos ⁊ semissem.

† ſ perfectionē boni. ǀ ſ initiū diuine cognitōis

† ſ in prosperis ⁊ in aduersis iura inuiolata charitatis · vt maiores ⁊ minores qui nos in christo precesserūt . vel secuti sunt vlnis ⁊ eisdē charitatis brachiis tenentes ad perfectionis fastigia tendamus.

In lateribus tabule† due incastrature fiant: quibus tabula alteri tabule cōnectatur . Atqꝫ in hunc modum cuncte tabule parabuntur.

De lignis sethim ꝛc. Bed· He tabule apostolos ⁊ successores ꝑ quorum sermonē ecclesia dilatata ē· significant. Latitudo eñ dilatatio fidei est ⁊ sacramentorum eius· que pri⁹ in iudea tm̄ nota . Quāuis in latitudine tabularū dilatatio cordis sanctoꝝ possit intelligi: qua mundū despiciūt: ad celestia petenda accensi· ⁊ amicos in deo: ⁊ inimicos diligūt ꝓpter deum. Vn os nostrū patet ad vos o corinthij· cor nostrū dilatatum est. De illa quoqꝫ dicit paulus· qua ad ꝓfectū tabernaculi· i· ecclesie vti solebat: ita vt ab hierusalem ꝑ circuitum vsqꝫ ad iliricū impleuerim euangeliū xp̄i. Facte autem sunt tabule de lignis sethim· i· spinaꝝ que curas seculi delicias voluptates· vel etiā punctiones peccatoꝝ significant. Vnde spine nascunt̃ in manu temulenti· i· peccata in opib⁹ stulti· qꝛ ergo p̄dicatores a punctionib⁹ vicioruꝫ se expurgare· ⁊ omnib⁹ mundi curis ac delectationib⁹ exuere studuerūt: vt libera mente in amorem dei ⁊ proximi dilatari· ⁊ ad p̄dicandū verbuꝫ longe lateqꝫ possent discurrere· recte dicit̃: qꝛ de lignis spinaꝝ tabule tabernaculi facte sunt· ſ· que oīs aculeos spinosos exurant: ⁊ solo candore niteant· sancti eñ in peccato prime p̄uaricationis concepti ⁊ nati sunt· ad quos etiā generalis damnatio illa pertinet· terra tua spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Sed christi gratia spinis peccatorum exuti digno virtutum exercitio ī structuram domus sunt aptati.

Quia imputribilia· candore eximia· leuia· nō multum ab alba spina nisi magnitudine distantia· que difficile inueniunt̃ nisi in terris arabie · vbi factum est tabernaculū· nec translatum est nomē hebreum: quia vix apud alios inuenitur hoc lignum.

Bed· Singule denos cubitos Habebant in longitudine· in latitudine cubitū ac semissem· longitudo vero altitudo est: que decem cubitos habebat· qꝛ doctores ꝑ obseruantiā decalogi ad ꝑfectionem tendunt· ꝓ denario diurno in vinea xp̄i laborantes· ideo· ſ· doctrine insistentes vt imaginem sui conditoris ⁊ regis· quā adam peccante ꝑdiderūt: restaurent ⁊ nomē eius qd̄ peccando amiserunt· recte viuendo recipiant. Solet eñ in denario regis nomē ⁊ imago contineri. denarius quoqꝫ ex eo dicit̃: qd̄ decem numis complet̃: ⁊ nostra beatitudo dilectione dei ⁊ proximi perficitur . deus eñ ternario sepe numero ꝓpter eā ꝙ ipse est trinitatem figurat̃. Homo septenario qꝛ corpus habet ex quattuor elementis. Anime vero substantia triplici solet in scriptura distantia compr̄hendi· hinc est ꝙ deuꝫ diligere toto corde· tota anima· tota virtute p̄cipimur. Decem ergo tabule cubitos habent altitudinis: qꝛ rectores ecclesie hac intentione deo seruiunt: vt ipm in eternū videre mereantur· ⁊ ad hoc auditores verbo ⁊ ope prouocare· quasi suspendere cōtendunt. Et tabule singulos cubitos ⁊ semissem in latitudine habebant· plenus cubitus ꝑfectionē operis · dimidius inchoationē diuine cognitōis ostēdit· qꝛ iusti ꝑfecte elemosinis orationib⁹ ⁊ ieiunijs ⁊ hmōi possunt operā dare. deū eñ interim fide cognoscim⁹: sed plenam eius cognitionem in futuro speramus. Vn̄ hec est vita eterna: vt cognoscāt te solū veꝝ deū ꝛc. Et alibi: ex ꝑte eñ cognoscim⁹· ⁊ ex parte ꝓp· Non ait ex parte laboram⁹· ⁊ ex ꝑte p̄dicamus. Implebitur aūt cubitus dn̄o promittente · eripiaꝫ eum ⁊ glorificabo eū: ⁊ ostendā illi salutare meū.

† ſ quater quini viginti fiunt· lex autem quinqꝫ libris· gratia noui testamenti quattuor euangelijs continetur· ⁊ doctores miro veritatis consensu cōpleta in euāgelio legis arcana manifestant: ⁊ prefigurata in lege euāgelii sacramenta. ǀ ſ iudaico populo· qꝛ notus in iudea deus.

Quaꝝ† viginti erūt in ǀ latere meridiano qd̄ vergit ad austꝝ: quibus quadraginta bases† argenteas fundes: vt bine bases singulis tabulis ꝑ duos angulos subijciantur.

† ſ pro nitore celestis verbi. ſ Eloquia domini eloquia· c· i· exa·

ſ ꝓpter cōsensum ꝓphetice attestationis· ⁊ euāgelice predicationis.

ſ gentiles qui tenebris· ⁊ frigore infidelitatis vsqꝫ ad aduentū christi torpebant.

In latere quoqꝫ scd̄o tabernaculi

In laterib⁹ ꝛc. Bed· Incastrature in laterib⁹ tabulaꝝ humilitatē significant ī mentib⁹ iustoꝝ· ꝑ quā maxime sibi fraterna charitate iungant̃: dū eñ corde contrito ⁊ humiliato receptaculū in se proximoruꝫ dilectioni parant: ⁊ se diligēdos pietate ⁊ deuotōe exhibent· quasi oīs tabule tabnaculi in alterutrum ꝑ incastrature nexum copulāt̃. Erecto quidem tabernaculo ⁊ regularit̃ ordinata ante compage tabularū· figura incastrature nō cernitur: sed qꝫta virtute tabulas adunauerit· parietis stabilitas ostendit: qꝛ humilitas sanctoꝝ qua sibi foris federantur videri nō potest· sed ex statu ecclesie pacatissimo quid intus operet̃: patet. ꝑ quā dispensationem diuine gratie agit̃: vt nos eos qui in principio seculi fuerūt fideles· sincere diligam⁹· sicut illos quos in p̄senti videmus· sinu amoris suscipim⁹· ⁊ nos ab illis suscipi credimus.

Quarū viginti ꝛc. Bed· Quāta fuerit longitudo tabernaculi non exprimitur specialiter· sed ex eo inuenitur ꝙ parietes viginti tabulis cōpacti sunt· que singule singulos cubitos· ⁊ semissem latitudinis habent · viginti eñ cubiti· ⁊ vicies semis cubiti triginta faciunt· quā fuisse tabernaculi longitudinem iosephus scribit. Bene aūt hoc numero tabernaculi longitudo comprehenditur: qꝛ tres sunt virtutes in quib⁹ principaliter ecclesie perfectio consistit· fides· spes· charitas· que per decem multiplicantur · vt tricenarius impleatur: dū virtutib⁹ mentis opera iungunt̃· ꝙ decalogo continentur · ne quis sibi virtutes sine ope putet sufficere.

Quibus· xl· bases ꝛc. Bed· Bases quib⁹ tabule sustentabant̃· verba sunt ⁊ libri legis ⁊ ꝓphetaꝝ· quib⁹ apl̄i ⁊ euangeliste ꝙ scribere ⁊ p̄dicare volebāt· vera esse ⁊ diuina ꝓbabant· vnde tūc adimpletū est qd̄ dictum est ꝑ ꝓphetas· et alibi. hoc aūt totū factum est vt adimplerētur scripture pro· ⁊ petrus ait. Habemus firmiorē ꝓpheticū sermonē.

Bed· Greg· Per tabulaꝝ bases argenteas ordo ꝓphetaꝝ significat̃: qui dum primi de domini incarnatione locuti sunt quasi bases a fundamēto surrexerunt· ⁊ superposite fabrice pondera sustinuerūt· ⁊ tabulas· i· apostolicam p̄dicationē in mundo dilatatam· quasi firmi ⁊ fusiles sustinent: quia apostolorum vita p̄dicatione eoꝝ instruitur: ⁊ autoritate solidatur . Vnde bases bine coniuncte singulis tabulis supponūtur: quia dum ꝓphete in verbis suis de christi incarnatione concordant· sequētes p̄dicatores edificant· vt quo a semetipsis non discrepant· illos robustius figant. Ex argento fundi iubent̃. argenti eñ claritas ex vsu seruat̃: sine vsu in nigredineꝫ vertitur· ꝓphetaꝝ vero dicta ante xp̄i aduentū in vsus spiritualis intelligētie n̄ erāt dum conspici ꝑ obscuritatē nō poterāt· ⁊ ideo quasi nigra permanebāt: sed postqꝫ xp̄s veniens ea ante oculos nostros incarnatōis manu tergit· qd̄ qd̄ lucis in eis latebat claruit: sensusqꝫ patrū p̄cedentium in vsum dedit: quia verba rebus exposuit.

Bed· Bene singulis tabulis bine bases supponunt̃: vt consensus ꝓphetice attestationis in oīb⁹ ꝙ apostoli dixere monstret̃. Vel bine per duos angulos subijciunt̃: vt bene suffultis angulis tota recte possit cōsistere tabula qꝛ oīs apostolici ⁊ euāgelici sermonis in ꝓpheticis libris initium p̄signat̃· ⁊ finis oīs apostoloꝝ ⁊ successoꝝ vita ab initio fidei vsqꝫ ad finē vite p̄sentis mysticis veteris· t· inserta est tabulis.

In latere quoqꝫ ꝛc. Bed· Latus meridianū qd̄ vergit ad austruꝫ antiquā dei plebem significat: que dudum lucē scientie legis accipiens· amore dei feruebat. Latus secundū qd̄ vergit ad aquilonē gentes significat· ꝙ

vsq; ad temp⁹ incarnatõis tenebris ⁊ frigore infidelitatis torpebãt. De quarum vocatione dicit᷑: dicã aquiloni da ⁊ austro noli prohibere. Quasi dicam populo gentiũ diu sine fide algenti: da de filiis tuis qui veniãt ad fidez mee confessionis ⁊ amoris ⁊ plebi israelitice que iam mee cognitionis lumĩe fruitur noli ꝓhibere gentes in sortẽ electionis recipi.

Viginti tabule. Bed. Vnius aũt numeri ⁊ mensurarum ⁊ facture tabulas vtrũq; latus habuit: q2 vna ⁊ eadem fides spes ⁊ charitas vtriq; populo per aplos ꝑdicat᷑ ⁊ ad terrã vterq; regni celestis ꝓmissam vocatur: de vtroq; generale ꝑceptũ accipiũt. Euntes in mundũ vniuersum ꝑdi. euã omi cre. i. preputio ⁊ circũcisioni ⁊ absq; vlla differẽtia subinfert᷑. Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit salu⁹ erit.

Bine bases. Basis est fundamentũ a greco qđ est baseio. i. fundo. ꝑ bases ꝓphete significant᷑ quorum autoritate apli ⁊ oẽs doctores innitunt᷑ bine autẽ dicunt᷑ ꝓpter cõcordiã ꝓphetarum q̇ oms vnum senserunt.

Ad occidentalẽ ⁊c. Bed. Occidẽtalis plaga q̃ ad vtrũq; parietẽ suscipiẽs edificiũ tabernaculi consũmat impletionez ecclesie in fine mundi significat quousq; fides ⁊ operatio vtriusq; populi perseueratura quasi gemini latitudo parietis pertingit. nunq̃ eñ vel ante incarnationẽ defuerũt qui ex gentibꝫ crederent: nec vnq̃ de populo iudeorum q̃uis damnato aliqui desunt fideles. Si quis tñ hoc negare presumpserit dicam⁹ ꝙ spirituales vtriusq; testamẽti doctores q̇ proferũt de thesauro suo noua ⁊ vetera vsq; ad finẽ scli sunt ĩ ecclesia ꝑmãsuri.

qđ vergit ad aquilonez viginti tabule erunt quadraginta habentes bases argenteas. Bine bases singulis tabulis supponent᷑. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas. Et rursum alias duas q̃ in angulis erigantur post tergũ tabernaculi. Eruntq; sibi coniuncte a deorsum vsq; sursũ ⁊ vna omnes compago retinebit. Duab⁹ quoq; tabulis q̃ in angulis ponende sunt: similis iunctura seruabitur. Et erũt simul tabule octo: bases earũ argentee sedecim: Duabus basibus ꝑ vnã tabulã supputatis. Facies ⁊ vectes de lignis sethim quinq; ad continendas tabulas in vno latere tabernaculi ⁊ quinq; alios in altero ⁊ eiusdez numeri ad occidẽtalẽ plagã: q̃ mittentur ꝑ medias tabulas a summo vsq; ad summũ. Ipsasq; tabulas

(Interlinear glosses:)

† ꝗ qua finis bonorum operum significat᷑. ꝗ que significat finẽ cuiusq; vel generalis ecclesie.

† ꝗ ꝓpter perfectionẽ opis q2 in senario de⁹ mũdi ornatũ consummauit. ꝗ sanctos qui fuerunt ꝑ sex seculi etates.

ꝗ ꝓpter sabbatũ. i. requiẽ animarum post mortẽ ⁊ resurrectõis gloriã vtriq; populo cõmunez ⁊ interminabilem.

ꝗ q2 vna charitas electorum ad celestia tendit ⁊ ad eundem finem peruenit.

ꝗ q2 future quietis ⁊ immortalitatis gloria nostre cõuersationi per fidem spem ⁊ charitatem firmiter cõnexa est.

† ꝗ q2 hec oĩa ad cõfirmationẽ euãgelice vel apostolice predicatõis cõsona voce futura esse predixerunt.

† ꝗ quinq; libros moysi quib⁹ mirabiliter munitur ecclesia. † ꝗ ne vacillarent virentorum.

† ꝗ ꝓpter quinq; libros legis quib⁹ oĩbus idem precipitur † ꝗ q2 nõ solũ priorẽ dei populum ad fidẽ et opera lex erudiebat sed etiam nos in nouo testamento spiritualiter intellecta. † ꝗ q2 ipsam completionẽ boni opis quãdo ad futura premia de carne egredimur lex nobis bene intellecta predicat.

ꝗ. s. tabernaculi.

gũtur ad remunerationem future vite pertinet: que post labores ⁊ tempora huius vite secura vel secutura est diuisa in sabbatismũ. i. requiem animarũ post absolutionem corporum ⁊ gloriã resurrectionis vtriq; populo cõmunis nullo fine terminandam.

Eruntq; coniuncte ⁊c. Bed. Quia omnis electorum vita vna fide ⁊ charitate ad celestia tendit ⁊ in vnum finem visionis diuine peruenit in vna voce recti dogmatis omnis sanctorum predicatorum sermo conuenit. Recederet eñ ab inuicem compago tabularum si qđ vnus ꝓpheta aut apostolus dixisset: alius negaret.

Duabus quoq; tabulis ⁊c. Be. Angulares tabule tabulis parietum per omia sunt coniuncte: q2 future quietis ⁊ immortalitatis gloria ꝑsentis vite conuersationi per fidem spem ⁊ charitatem firmissime connexa est immo stabilis ⁊ incõcussa nr̃a cõuersatio perdurat: q2 futurã conuersationem credit sperat ⁊ diligit: quia crebro supernorum ciuiũ adiutorio ne flatibus turbulentis demonuz decidat cõtinetur. Hec autem tabule que perfectionem boni operis vel futura premia designãt: binis singule basibꝫ sustentantur: quia hec quoq; omnia ad confirmationem euangelice ⁊ apostolice predicationis ꝓphete consona voce futura esse predixerunt.

Hic non dicitur mensura basium sed iosephus dicit ꝙ quattuor digitis tabule distabant a terra, per qđ intelligitur bases quattuor digitorum fuisse.

Historic. Josephus scribit ꝙ tabernaculum decem cubitos habuit latitudinis ⁊ tabule eius mensura quattuor digitorum a terra suspense fuerint ex quo velle videtur intelligi ꝙ tante altitudinis fuerint bases tabularum. Qui rursus de hoc qđ ꝓposuim⁹ capitulo ⁊ de vectibꝫ tabularum ait posterioris autem parietis nouem cubitos sex tabule faciebant quibus cõiuncte sunt due alie tabule ex medio cubito secte quas angulares posuerũt ad instar maiorum tabularum. singule vero tabule anulos habent aureos ꝑ exteriorem frontẽ eminẽtes velut quibusdã radicibꝫ ꝑ ordinẽ ad inuicẽ fixos ꝑ circũitum respiciẽtes ⁊ ꝑ eos deaurati vectes immissi vno quoq; habente magnitudinẽ cubitorum quinq; erãtq; ad coniũctiones tabularum intrabatq; vectis caput vnius cuiusq; in alio vectis capite: velut in modũ cocci: ꝓpter tergũ parietũ in longitudine positorum vnus erat ordo ꝑ tabulas omes vadens quo ꝑ vicinos vtriusq; parietis latera cõtinebant᷑ in castrationibꝫ ad inuicẽ factis ⁊ immissis ad inuicẽ qđ sic exquisitũ est vt nec a ventis moueretur neq; alia causa tabernaculum conturbaret: sed immobile secura quiete seruaretur.

Facies et vectes ⁊c. Bed. Quinq; vectes q̇ tabulas tabernaculi continent sunt quinq; libri legis quorum munimine ecclesia ab omni impulsione sustentatur ⁊ hoc in vtroq; latere q2 nõ solũ priorẽ dei populũ littera legis erudiuit ad fidẽ ⁊ opa bona. Sz ⁊ nos in nouo t. deo seruientes eadẽ littera spũaliter intellecta maioris grã dulcedinis in ꝑsenti ad fidẽ ⁊ virtutũ opationẽ instituit ⁊ in futuro ad spem perpetue remunerationis accẽdit. Eiusdẽ numeri vectes ad occidentalẽ plagã sunt q2 ipsam completionẽ boni opis quãdo ad futura premia de carne egredimur lex nobis bene intellecta ꝑdicat vt interroganti diuiti magister quid boni faciã vt habeã vitaz eternam. Rñdit magister bonus. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata nec alia q̃ legis mandata subdidit.

Ipsasq; tabulas ⁊c. Bed. Tabule deaurate tabernaculi prefulgẽt cũ omnis sermo predicatorum lumen celestis sapiẽtie ⁊ beatitudinẽ premonstrat que propter gloriã claritatis auro propter eternitatẽ circulo comparat᷑: vñ reposita est michi corona iusticie. Quinq; circulos singule habent

Ad occidentalẽ ⁊c. Bed. Occidentalis plaga...

Bed. Ad occidentalẽ vero p. ⁊c. Bene in occidentali plaga tabernaculum cõsummatur quo dies claudit᷑ ⁊ astra occidunt ꝓpter obitum s. cuiusq; electi vel generalẽ mundi terminũ. Ei eñ quasi sol occidit qui ab hac luce ꝑ tenebras transitorie mortis ad gaudia lucis ⁊ vite migrat eterne. Occidit omi ecclesie sol in occidente: vt veri⁹ in oriente ꝑteritis tenebris oriatur cum finita in aduentu domini vita presentis seculi mox dies vera eternitatis apparebit ⁊ q2 iustis cum domino regnantibꝫ reprobi in eternum ꝑeunt. De hac plaga tabernaculi in sequentibꝫ dicitur ꝙ mare respiciat mare scz rubrum in quo demersus exercitus pharaonis ⁊ israel saluatus ad montez syna vbi tabernaculum fecit ascendit. Respicit mare hec plaga cuz ecclesia post bonorum ꝑfectionem coronata libere intuetur vicia vel impiorum penas q̃s christo iuuante euasit. Vñ egredientur ⁊ videbunt cadauera virorum qui ꝑuaricati sunt in me ⁊c. Maris eñ fluctus profundi turbulenti amari peccata significant: quibꝫ reꝑbi male delectati in baratrum perditionis merguntur. Nec pretereundũ ꝙ cum tabernaculum edificaretur in syna: mare rubrum habuit ad occasum: ⁊ introductum per ihesum in terram promissionis collocatum in sylo: in eadem plaga mare magnum habuit: quia sancti in hac vita domino seruientes in se tabernaculum facientes superbam impiorum iactantiam quasi cito casuram fixa mente despiciunt: ⁊ in futura patria cum domino positi perpetuam eorum penam sine vlla felicitatis minutione respiciunt: vt maiores ei grates referant non solum pro bonis que donauit sed etiaz pro malis a quibus liberauit.

Bed. Bene plaga occidentalis que mare respicere dicta est sex tabulis constat quia in senario boni operis consummatio notatur quia in illo mundi ornatuz dñs cõsummauit in illo hoĩez in principio creauit. In illo gen⁹ humanum sua passione restaurauit vel quia sex sunt etates seculi quibus oportet nos bonis operibus perfici vt ad requiem eternam ⁊ resurrectionis gloriam perueniamus.

Et rursum alias duas. Bed. Et rursum alie due tabule exceptis sex primis in angulum iubentur erigi post tergum tabernaculi que veniente ab orientali plaga parietem excipiunt ⁊ occidentalis plage parieti coniun-

tabule: non quia quinqꝫ partita est distinctio celestis patrie · sed quia perpetue claritas regni illius in genesi · in exodo · in leuitico · in libro numerorum · ⁊ eadem in deuteronomio scripta continentur · ⁊ quinqꝫ anuli aurei singulis tabernaculi tabulis erant infixi: quia corda iustorum multum dilatata per amorem in omnibus libris legis non solum correptionem operum sed etiã superne retributionis lucem legunt.

Quos operies laminis ⁊c. **Bed.** Laminis aureis vectes operiũtur · cum verbis diuine legis que iuxta litterã fortia videntur · ⁊ ad confirmandam vitaꝫ fidelium aperta superior intellectus claritate euangelica fulgid⁹ inesse monstratur. Cum eñ legimus diluuium impios deleuisse · noe cum suis in arca seruatum fuisse: patet ꝙ deus diligat iusticiam · ⁊ odio habeat iniquitatem · pios de tentatione eripit · ⁊ impios iusta vltione punit · talis qꝫ lectio instar vectiũ imputribiliũ tabernaculum domini cõtinet quia mentes fidelium ab incursu tentationũ premunit. Sꝫ vectes lignei laminis aureis vestiuntur: cũ spũalis intelligentia mysterijs plena ostenditur.

† in hoc significatur puritas ⁊ mundicia sanctorum. qꝛ sermo predicatorũ lucẽ celestis sapientie ⁊ beatitudinis premonstrat. qꝛ eterna beatitudo ⁊ fulgida. qui significãt coronã sũme beatitudinis que sãctis reddet̃ ꝓ instãtia laboris

†deaurabis · ⁊ fundes in eis anulos aureos · ꝑ quos †vectes tabulata cõtineant: quos opies laminis aureis. Et eriges tabernaculũ iuxta exemplar · qđ tibi in monte mõstratum est. Facies ⁊ veluꝫ de hyacintho ⁊ purpura coccoqꝫ bis tincto ⁊ bisso retorta: ope plumario ⁊ pulcra varietate contextũ. Qđ appendes ante quattuor columnas de lignis sethim: †que ⁊ ipse quidẽ deaurate erũt: ⁊ habebũt capita aurea · sed ⁊ bases argẽteas. †Inseretur aũt velũ †ꝑ circulos · intra †qđ pones† arcam testimonij quo ⁊ sãctuarium et sanctuarij sanctuaria diuidẽtur. †Pones ⁊ ꝓpiciatoriũ

† vectes per anulos aureos tabulata ꝯtinẽt: cũ verba predicatõis per ꝓmissionẽ regni celestis statũ ecclesie ꝯsũmant · ne ꝑturbatões mundi timeãt

spũali intelligentia.

mentes electorũ

angelice puritatis.

hec varietas pulcritudinis celo congruit.

angelicos spũs qui quattuor pñcipales virtutes colũt plenarie · quos ꝓ modulo nr̃o imitamur

† qꝛ angeli incorruptibiles ⁊ nõ mortales conditi · vel qꝛ intemeratã sue ꝯditõis puritatẽ custodiũt · † gratia sũme claritatis vestite · mentes presentia sue visionis illustratas.

qꝛ in laude conditoris quasi in fundamento subsistunt · quã incessanter ꝑsoluunt † ꝓ eterno cõsilio diuinitatis in qua erat qñ crearetur mũd⁹ vel qꝛ firmamentũ celi nõ potest dissolui.

† eternitatẽ cõsilij. s. † velum.

† christũ ihesum secretorũ ꝯscium · velo ·

† qꝛ christ⁹ a pr̃e datus est · vt esset ꝓpiciatio ꝓ peccatis nostris · vnde qui mortu⁹ est ⁊ resurrexit qui est ad dextrã dei · qui etiã interpellat ꝓ nobis

propiciationẽ ꝓ peccatis.

Eriges tabernaculum iuxta ⁊c. **Bed.** Exempluꝫ tabernaculi in monte monstratũ est moysi: qꝛ moratus in secreto cũ domino vidit sublimẽ angelice puritatis ⁊ immortalitatis vitam: ad cuius instar humanam conuersationem quantũ imitari possibile fuit · instituere iussus est: vt cum exemplo angelorum diuine laudationi vnanimi paci sincere castitati ceterisqꝫ virtutibus in terra vacaremus: consortes in celis esse mereremur. Unde equales sunt angelis ⁊ filij dei · cum sint filij resurrectionis. Exemplum ergo angelice conuersationis quã in monte contemplationis vidit: preceptis legalibus ostendit · quibus obseruatis ad angelorum cõsortium perueniamus in celis. exemplum quoqꝫ vite perfectioris ⁊ beate retributionis in figura tabernaculi ⁊ ministerij sacerdotalis ac leuitici prebuit. Erigitur autem tabernaculum iuxta exemplum in monte monstratum: quando electi ad imitationem angelice puritatis quã contemplari meruit: opus animũqꝫ componũt.

Facies et velum de ⁊c. **Beda.** Etiam iuxta litteram pulcritudini celestis visionis hoc congruit. Si enim decorem flamasqꝫ astrorum multipharian nubium speciem · ⁊ ipsam yrim cõsideras mille trahentem ⁊ varios auerso sole colores · multo plures ⁊ pulcriores ꝗ̃ in velo tabernaculi in celo picturas notabis

Bed. **Facies ⁊ velum** ⁊c. Uelum hoc quo tabernaculum diuidebatur medium · dicit iosephus ita positũ esse · vt viginti cubiti longitudinis ad priorem domum · decem vero pertinerent ad secundam. Qđ per omnia mensuris salomonici templi conuenit · qđ cum esset sexaginta cubitorum longitudinis · viginti latitudinis terciam longitudinis partem · i · viginti cubitos ad interiorem domum · id est · sanctumsanctorum habebat separatam: ita vt longitudo ⁊ latitudo eiusdem domus interioris vna esset. Sic tabernaculi pars interior longitudinem ⁊ latitudinem similem · id est · denorum habebat cubitoꝝ. De mystico autem sensu huius veli dicit apostolus · exponẽs quare in priori tabernaculo semper introirent sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine. Uelum hoc celum significat. In priori tabernaculo quotidie per annum introibant cum sacrificijs sacerdotes · qđ hui⁹ vite statem significat: vbi sancti domino semper famulantes quotidiana peccata sine quibꝫ in hac vita esse non possunt · quotidianis operum victimis · ⁊ lacrimaꝝ libaminibus quasi sacerdotes dei expiant. Summum vero sacerdotem qui semel in anno in sanctasanctorum cum sanguine victimarum ingrediebatur illum intellige cui dicitur: tu es sacerdos in eternum secundũ ordinem melchisedech · qui semel oblatus pro peccatis nostris: ipse sacerdos ⁊ hostia per ꝓprium sanguinẽ celũ intrauit. vt appareat vultui dei pro nobis.

Facies ⁊ velum ⁊c. Hactenus de pariete meridiano septentrionali ⁊ occidentali expositum est. In sequentibꝫ orientale latus qualiter compositum sit monstratur · sed prius de medio pariete qđ sanctasanctorum a priore tabernaculo diuidit dicendũ est. Quo · s · distinguitur sanctuarium · ⁊ sanctuarij sanctuariũ · qđ apostolus celum interpretatur dicens: quia post velamentum erat secundum tabernaculũ · in quo semel in anno ingrediebatur solus pontifex · ferens sanguinem in manu · velũ ergo celũ. Summ⁹ pontifex christus · qui resurgens celum ascẽdit in sanguine passionis. Bene autẽ ꝑ hoc velum celum innuitur in quo similitudo colorum quib⁹ distinguit̃ celum. Serenũ eñ hyacinthinũ est · ⁊ syderuꝫ flamas cõtinet · ⁊ diuisitatẽ planetaꝝ: quoruꝫ alij ignei vt mars · alij candidi vt iupiter · alij cerulei vt saturnus · ⁊ yris mille trahit auerso sole colores.

Qđ appendes quattuor ⁊c. **Bed.** Quattuor aũt columne ante quas appensũ est hoc velum · potestates celi sunt quattuor eximijs virtutib⁹ ꝓclare · i · fortitudine · temperãtia · prudentia · iusticia que aliter in celis seruantur ab angelis et animabꝫ sanctis. Ibi eñ subditum esse deo iusticie est · nulluꝫ deo preponere bonum vel equare prudentie · deo fortissime coherere fortitudinis. nulla re noxia delectari temperantia. Hic autem iusticia in subueniendo miseris · prudentia in precauendis insidijs · fortitudo agitur in perferendis molestijs · temperantia in coercendis delectationibus prauis. hoc ibi non erit · vbi nichil omnino mali.

Que et ipse quidem deau ⁊c. **Bed.** Deaurate sunt columne ante quas appenditur velum: quia posite intra velum celi virtutes angelorum summe claritatis gratia vestite sunt. Capita habent aurea: quia mentẽ qua reguntur · presentia diuine cognitionis ⁊ visionis habent illustratam.

Sed et bases argenteas ⁊c. **Greg.** Bases argento vestite · q̃ttuor columnas tabernaculi sustinent · qꝛ ꝓdicatores ecclesie diuino eloquio decorati · vt in cunctis se exemplum prebeant quattuor euangelistaruꝫ dicta ore ⁊ opere portant. Pro interliniari legat̃.

Bed. Habent columne bases argenteas · qꝛ omnis natura eorum in hoc quasi fundamento subsistit: vt laudes decantent suo conditori · ⁊ voluntatem eius nobis adhuc peregrinantibꝫ quasi extra velum positis conciuibus narrent. Unde ⁊ ipsi gratulantes eoꝝ in laudibꝫ exhortando dicimus. Benedicite domino omnes angeli eius ⁊c. auro enim sapientie splendor · argẽto verborum nitor ostenditur.

Grego. Quattuor columnaꝝ bases iubet esse argẽteas. In argẽto eñ claritas diuini verbi accipit̃. Uñ eloquia dñi elo · cas · ar · ig · ex · Bases ergo argento vestite quattuor colũnas sustinẽt: qꝛ ꝓdicatores ecclesie diuino eloquio decorati: vt in cũctis se exemplũ ꝓbeãt q̃ttuor euangelistaꝝ dicta ore ⁊ opere portant.

Inseret aũt ⁊c. **Bed.** Quia in eterno ꝯsilio diuinitatis erat qñ mundus crearet̃. In quo primũ locũ habet celestis natura · vel qꝛ firmamentuꝫ celi ita factũ est: vt nunqꝫ dissoluat̃. Nã ꝙ dñs ait. Celũ ⁊ terra transibũt · de aerio accipiendũ est · de quo hiere · Milu⁹ in celo cognouit temp⁹ suum. Illud eñ celũ in iudicio igne perituꝝ est: qđ ꝯstat in diluuio pisse. Unde petrus. Celi erãt prius ⁊ terra de aqua · ⁊ ꝑ aquam consistens verbo dei · per quẽ tunc mundus aqua inundatus perijt. Celi aũt qui nunc sunt eodẽ verbo repositi · sunt igne reseruati in die iudicij.

Intra qđ pones arcam testimonii ⁊c. **Bed.** Intra hoc velum posita est arca testamenti: quia christus paternorum arcanorum conscius · post passionem ⁊ resurrectionem celos celorum ascendens sedet ad dexteram patris.

Diuidentur. **Bed.** Quia ecclesia ꝗ̃ ex angelis ⁊ hoibꝫ constat ꝑtim peregrinat̃ in infimis · partim regnat in supnis · adhuc ciues suos dirimente velo celi habet ab inuicem segregatos.

Mensamqꝫ extra &c. Bed. Mensa & candelabrū tabernaculi temporalia dei beneficia significant· quibꝫ in p̄senti reficimur & illuminamur: vt his confortati & adiuti crescente gratia meritoꝝ ad panem angeloꝝ in celis manducandum & ad veram mundi lucem intrare valeamus. hec sunt ambo extra velum: q꞉ in hac vita tm̄ scripturis & doctoribꝫ· vel ceteris nostre redēptionis sacramētis indigemus. In futuro aūt vbi xp̄s palam patrē annunciabit nobis· & videbimꝰ sicuti est· nō opꝰ erit nobis externo adminiculo· cū habitās in electis suis deus sicut lux illustrat & sicut panis vite satiat: quos introducens ī gaudiū regni ꝑpetua beatitudine sublimat.

Diximus q꞉ latus meridianū tabernaculi antiquā dei plebem significat: que prior lucem diuine cognitōis & feruorē diuine dilectionis accepit· ꝑs vero septentrionalis cōgregatam de gentibꝫ ecclesiam q̄ sedebat in tenebris. Recta ergo distinctione candelabrū qđ in parte australi locat̄ gratiam priori populo datam significat. Mēsa vero q̄ stat in parte aquilonis· data nobis dei beneficia. Et recte candelabꝝ contra mēsam ponitur: q꞉ scriptura legis & ꝓphetaꝝ ad euāgeliū respicit testimonium ꝑhibens ei.

Facies et tento. &c. Be. Exposita narratione de velo qđ sanctuariū & sanctuarij sanctuariū diuidebat· redit exponere de orientali latere sanctuarij qđ intermisit· cū cetera latera eiꝰ australe· s· septentrionale & occidentale describeret. Tentoriū ḡ in introitu tabnaculi pulcra varietate cōtextū primitiuā sig̃at ecclesiā: diuersis virtutū floribꝫ cōtextā. Vn̄ multitudinis credentiū erat cor vnū & aīa vna &c. Inerat ei hyacinthꝰ· q꞉ celestia cogitabat: celestem vitā in terris ducebat. Inerat purpura: q꞉ ꝑ christo mori parata. Inerat coccus bis tinctꝰ: q꞉ dei & proximi dilectione flagrabat: In erat bissus retorta· q꞉ continentia carnis & animi gaudebat.

Bed. Erat ad lr̄am tabernaculū domꝰ deo ꝯsecrata· habēs longitudīs cubitos· xxx· latitudinis decē· & altitudinis eque decē· tectū habēs eq̄le ꝑ totū q̄uo in egipto & in palestina domꝰ edificant̄· cuiꝰ quidē tres parietes australis septētrionalis & occidētalis ꝯpacti sunt de tabulis ligneis ab vtroqꝫ latere deauratis. Ex oriētali ꝑte vnꝰ vectis erat· vn̄ introitꝰ fuit· q̄ ꝑ medias tabulas ab angulo vsqꝫ ad angulū ꝑueniret· i· a sūmitate vltima huiꝰ parietis vsqꝫ ad parietis alteriꝰ summitatē· cui cortine tabnaculi & tectū incumbere· vbi & tentoriū erat quinqꝫ colūnis suspensū. Tegebat̄ aūt domus desuꝑ & vndiqꝫ cortinis mira varietate contextis· decē q̄ ꝓprie tabernaculū vocabantur. Tegebat̄ ꝯ vndiqꝫ sagis cilicinis vsqꝫ ad terrā ꝑtingentibꝫ. Sꝫ & aliud opimentū tecto de arietum pellibus rubricatis factum est· & super hoc aliud operimentum de hyacinthinis pellibus. Erat eñ velum opere plumario variatum columnis quattuor appensum quo sanctuarium & sanctuarij sanctuarium diuidebantur· intra qđ posita erat arca testamenti· & contra arcam extra velum altare thimiamatis. Itē in medio ipsius sanctuarij candelabrū. In parte australi altare holocausti· Foris ante ingressuz sanctuarij labium eneum inter hoc altare & tabernaculum· & circa omnia atrium tabernaculi longitudinis habens cubitos centum· latitudinis quinquaginta.

Et quinqꝫ co. Beda. Columne quibꝫ tentorium suspendit̄ sunt doctores· quoꝝ mens quanto robustius ad superna erigitur: tanto firmius docendo alios ad amorem supernoꝝ attollitur. Sicut eñ apostoli & apostolici viri per tabulas signantur propter latitudinem doctrine: quia ī vniuerso mundo p̄dicant euangeliū omni creature· vel q꞉ charitatem extendūt etiā ad inimicos· ita ꝓpter inexpugnabile mētis robur & intentōeꝫ semꝑ ad celestia erectam vocabulo & factura columnaꝝ figurant̄. Vnde· iacobus & cephas & iohānes qui videbātur columne esse &c.

christum.
super arcam testimonij i sancta san
temporalia dei beneficia· quibꝰ in presenti reficimur & illuminamur significat. q꞉ in hac vita tantum indigemus vt ꝑueniamus ad panem angelorum & veram mundi lucem.
ctorum: mensamqꝫ extra velum: &
† qđ antiquā dei plebem significat· que prior lucem diuine cognitōis & feruorem dilectionis accepit diuine.
ꝯtra mensam candelabꝝ in † latere
scriptura.
tabernaculi meridiano. Mensa enim
stabit in latere aquilonis. Facies
primitiue ecclesie decus qđ ornabatur diuersis virturū floribus
& tentorium in introitu tabernacu
† q꞉ celestia cogitabat. † q꞉ pro christo mori parata. † quia dilectione dei & proximi flagrabat.
li de † hyacintho & † purpura † cocco
mundicia cordis & mentis.
qꝫ bis tincto et bisso retorta opere
quinqꝫ libros moysi. quorū autoritate omīs ecclesia roboratur. doctores de quibꝰ dicitur· virtute magna reddebant apostoli testimoniuꝫ resurrectionis &c.
plumarij. Et quinqꝫ columnas de
q꞉ predicatores firmitate cordis intꝰ integri.
aurabis lignoꝝ sethim: ante quas
ducetur tentoriū. Quarum erunt
† q꞉ christꝰ omnia in omnibꝰ· alii de plenitudine eius accipiunt. † non deaurata· q꞉ christus plenus gratie & veritatis. † propter insuperabilem fiduciā· vel q꞉ sermo eorū senescente mundo nulla vetustate cōsumitur· q꞉ non venit legem soluere aut ꝓphetas· sed adimplere· prophete per quos apostoloꝝ sermo firmatur.
† capita † aurea: & † bases enee.

C. XXVII.

holocausti· s· proprie. corda electoruꝫ q̄ ad offerēda sacrificia opeꝝ a domino ꝯsecra

Facies et altare de lignis sethiꝫ · qđ † habebit quinqꝫ cubitos in longitudine· & totidē in latitudine· i· † quadrum & † tres cubitos in altitudīe· † Cornua aūt

ta sunt † vt omnes sensus in longitudinem patientie· & latitudine charitatis in seruitio dei exerceantur·
† hec quadratura quinqꝫ cubitoꝝ in vtraqꝫ ꝑte significat p̄es vtriusqꝫ· t· qui quinqꝫ corporis sēsus in omni puritate custodire studuerūt scđm precepta legis & euāgelii. † q꞉ corda electorū ꝑ fidē spem & charitatē ad celestia tendunt·
† Quattuor uirtutes· uel quattuor euangelia quibus munitur ecclesia·

Colūne sunt quinqꝫ ꝓpter quinqꝫ libros moysi q̄bꝫ doctores p̄dicatōem suam muniunt· maxime q̄ primitiuā instruere ecclesiā q̄ ex hebreis ꝯgregata solam legis auctoritatem nouerat nondum patefacta euangelica scriptura.

Lignorum sethim. Bed. Colūne de lignis sethim iubentur fieri & auro operiri· quia predicatores firmitate cordis intus integri in nullo deficientes operum claritate foris debent esse perspicui. Vel quia fortitudinem sue actionis docent diuino adiutorio protegi: cum in omnibus gloriam patris querunt qui est in celis· & in omnibꝰ que loquuntur christū predicāt. Vnde non eniꝫ nosmetipsos predicamus· sed ihesū christū.

Quarū erūt capita aurea. Beda. Aurea capita christuꝫ significant· qui est caput corpis ecclesie· principium· primogenitus ex mortuis· nec incongrue per quinqꝫ capita columnarum vnuꝫ caput ecclesie significatur. Tot enim fuere capita quot columne· q꞉ christus omnium sanctorum caput in se semper manens indiuisibilis· singulis gratiam spiritus pro ipsorū capacitate diuidit. de q̄ dicit̄: Nunc exaltauit ca· m· s· ini· m· Capita columnaꝝ non deaurata vt columne & tabule· sed aurea esse iubent̄: q꞉ omīs sancti ꝑticipant spū & gloria celesti. Ipse aūt plenus gratie & veritatis cui nō ad mensurā dat deꝰ spūm. pater eñ diligit filium habent columne tabernaculi bases eneas· habent aurea capita: q꞉ apl̄i & apostolici viri verbis ꝓphetaꝝ in fide sunt firmati· & ad videndā faciē cōditoris desiderio erecti. Itē capita aurea· ꝯ bases habēt eneas: q꞉ quecūqꝫ ꝑ deū celesti autoritate sibi data ꝑceperūt ꝓphico eloquio p̄dicta esse sacramēta dixerūt. Quia de plaga oriētali loquimur memorandū est aliq̄d de expositione illius vectis singularis· quē ab angulo tabulaꝝ vsqꝫ ad angelū alterius parietis porrectū esse· & totā parietū ꝯstantiā ne vi & impulsu ꝓcellarum huc illucqꝫ flectatur· cōtinere diximꝰ. Scriptū est in sequētibꝫ vbi moyses imꝑata expleuisse narrat̄· fecit ergo aliū vectē q̄ ꝑ medias tabulas ab angulo vsqꝫ ad angulū ꝑueniret· hic ergo vectis a prima tabulaꝝ summitate vsqꝫ ad alteriꝰ lateris summitatē· ꝑ decem cubitos latitudinis tabernaculi ꝓtentꝰ est· vtroqꝫ capite firmiter tabulis impositꝰ· vt ꝑ hoc & ea tabernaculi plaga q̄ nō tabulis ꝯ columnis ꝯstabat· nō minꝰ fixa q̄ꝫ cetere vento licet impellente ꝑsisteret. hic vectis xp̄m significat· q̄ ab angulo vsqꝫ ad angulū peruenit· q꞉ a plebe iudaica quā priꝰ saluandā elegit· ad gentes se ꝓpiciatus extendit. Vn̄ sicut in ꝓphis lapis angularis· in lege quoqꝫ vectis angularis potest dici Lapis āgularis ꝓpter templū qđ de lapidibꝫ viuis deo construitur· vectis vero angularis ꝓpter tabernaculū qđ ei de lignis imputribilibꝫ · i· electoꝝ animabꝫ corruptōe carentibꝫ edificat̄.

De lignis sethim. Beda. Scilicet quia munda & incorrupta decet esse corda in quibus spiritussanctus habitat.

Et tres cubitos. Beda. Tanta fere est statura hominis· q̄uo ergo ministrabatur altari· quod alibi gradus habere prohibetur ne pudēda reuelentur. Sed illud dictum est de altari quod de terra uel de lapidibꝫ cōstruitur: vbi gradus ipi coedificati ad gradus altaris pertinerent· nunc vero de tabulis fieri p̄cipit̄· Q꞉ si apponat̄ aliquid ad horam administrationis in quo stet minister: ad altare non ꝑtinet.

Cornua autem per quattuor. Beda. Quattuor angulos habet altare holocausti: quia per quattuor mundi plagas dilatatur ecclesia que propter cor vnum & animam vnam credentis multitudinis in figura vnius designatur altaris· ex quo quattuor cornua sunt· cum quattuor virtutibꝫ muniantur corda iustoꝝ· de quibꝫ dicitur· sobrietatem· prudentiam· docet iusticiā & virtutem· quibꝫ vtiliꝰ nichil est in vita hominum· hꝫ cornua

ex ipso altari producuntur·cū munimenta virtutum fideles non ad oculum ostendūt: sed ex cordis radice deo teste generant. Cornua quattuor p quattuor angulos altaris·cū in omnib mundi terminis ecclesia virtutū potētia spūali cunctis hostiū insidijs inuiolabilis immo fortior persistit

Faciesq in vsus ꝛc. Bed· Vasa altaris diuersa diuersas fideliū personas per multipharias eoꝝ actiones siue cogitationes in famulatū conditoris dispositas accipimus·primū lebetes ad suscipiendos cineres facere p̄cipitur. Cinis aūt hostiaꝝ in magno mysterio accipitur·sicut testatur cinis vitulę rufę aspersus·qui secundū apl'm inquinatos sanctificat ad emundationē carnis·in quo sacramētū dominicę passionis·vel perfectionis virtutis iustoꝝ sacrificia intelligunt. Perito ergo cinis sacramentorum in cōsummationem dominice passionis vel pfectōis virtutis iusticię aspergat·cū toti in seruitio dei per ignē spūssancti oblati opera bona finire: ꝛ ad pcipien da p̄mia ęternam vitam rapi meruerunt. Vn̄ moyses: hęc ē inqt lex holocausti. Cremabit' i altari tota nocte vsq ad mane. Ignis ex eodē altari exiet. Vestiet' sacerdos tunica ꝛ fęīalib lineis tollēsq cineres q̄s vorans ignis exussit·ꝛ ponens iuxta altare spoliabitur priorib vestimentis. Indutusq alijs efferet eos extra castra·ꝛ in loco mundissimo vsq ad fauillam consumi faciet. Ignis aūt in altari semp ardebit: Holocaustum ergo crematur in altari·cū in corde electi qui se totū in carne·s·ꝛ corde deo deuouit opus bonuz feruente charitatis igne parat'·qd fit tota nocte vsq mane ·i·toto tpe hui' vitę vsq ad mane futuri sęculi. Ignis ex eo altari erit: qꝛ ex illa solū charitate quā ecclesię dn̄s p spiritū tribuit ardere debemus. Deniq filij aaron qꝛ ignem alienū deo offerre·ꝛ nō eū qui de cęlo semel dat' est voluerunt: igne cęlesti perempti sunt·qꝛ qui opa cęlestia nō cęlestis intentione mercedis·s temporalis feruoris aut cōmodi faciūt·sententia irę cęlestis feriunt'. Vestiet' ergo sacerdos tunica ꝛ fęminalibus lineis·i·xp̄s qui in nobis ignem suę charitatis accendere·ꝛ p hunc hostias nostrę actōis bonę acceptabiles facere consueuit: Vestit' lineis·qꝛ vt nos ad opa virtutū excitet·exēpla suę incarnatōis puritatis ꝛ mortis pponit: q̄ per linium significat'. Tollit sacerdos cineres quos ignis exussit·ꝛ ponit iuxta altare·cū dn̄s finē laboriosis opib imponit·neqz iustos de hac vita raptos vltra p ęterna vita certare·s coronaz iusticię in vita ęterna iubet accipere. Ponens cineres iuxta altare spoliatur priorib vestimētis: cū ad memoriā iustis bona q̄ fecerūt reducens·nō eis amplius habitū passionis imitandū ostendit: s induit' alijs vestimentis·de quib dicit·p̄cinget se·ꝛ faciet illos discumbere·i·ad ęternaz retributionē faciet illos in ęterna quiete refoueri. Indutus ergo alijs vestimentis efferet cineres extra castra: cum paratus ad remunerandū laborem electorum quidquid boni gesserāt in illa faciet vita videri hinc ablatū. Locus extra castra vitę perpetuę ingressum significat. Vnde per me si quis introierit saluabit' ꝛ ingreditur ꝛ egredietur ꝛc. et alibi: dn̄s custodiat intro·t·ꝛ exi·t·ꝛc. Introitum·s·in hanc ecclesię vitam·exitum in illam vbi pascua inueniuntur ęternę satietatis. Locus ergo extra castra positus in illa vita intelligitur: cum mundissimus esse dicatur: qui in hac vita non repitur. Loc' ergo mundissimus extra castra animus est iustoꝝ ex hac vita sublatorū ꝛ in alia gaudentium·in quo holocausti cinis vsq ad fauillam consumitur: cuz ibi bonorum operum merces ita redditur·vt om̄is labor ad integrū consummatur. Vn̄ absterget de' omnē lacrimaz ab oculis iustoꝝ. Cessante labore operum charitas p quā fiebant nunq̄ cessabit·sed flagrantior erit·cū eum videbit in ęternum quē diligit·recte subdit': Ignis aūt in altari semper ardebit· Et paulo post. Ignis est iste perpetu' q nunq̄ deficiet de altari. Cōsummato ergo vsq ad fauillam holocausto ignis deficiet de altari scilicet quia absumpto om̄i genere laborādi. charitas nunq̄ extinguēda flagrabit

Forcipes. Beda· Forcipes sunt p̄dicatores qui ignem charitatis in nobis quasi in altari dei exhortando accendere solēt. Et velut gemino dente vtuntur·cū nos cōsonis vtriusq testamēti paginis instruūt·ꝛ verba charitatis in corde quib ad ęterna desideria inflamant' collocant. Vel forcipe ·i· duplici ferramento ignē altaris emundant: cū geminę charitatis virtutē infundunt·ꝛ huius gratia nos ardere ꝛ lucere p̄cipiūt.

Atq fuscinulas ꝛc: Bed· Fuscinulę q̄ grece vocant' creagrę in ministerio altaris habebant': vt carnes victimaꝝ per eas de caldarijs coctę pferrentur·ꝛ ad esum reficiendoꝝ afferrentur·quaꝝ vsus p̄dicatoribus congruit·quoꝝ ministeriū est aīas fideliū verbo reficere·rudibus lac simplicis doctrinę adhibere·perfectiorib solidū cibū ministrare. Qui enī sacramēta christi cognoscūt·ꝛ ad imitationē suscipiunt quasi carnib hostię salutaris satiātur: qꝛ doctoꝝ est cuiq personę ministeriū cū discretione cōmittere. Rectę fuscinulas iubetur moyses facere sacerdotib· quib carnes hostiarū p vt oportuerit componant·ꝛ alia quidē om̄ibus edenda offerāt·alia igne altaris ꝯsumēda relinquāt. Sūt eīz in verbo dei quędā· q̄ ad nostrę refectionis epulas concessit. Quędā vero tantę profunditatis·vt spirituisancto tm̄ pateant·nostrę vero capacitatis mensuram transcendant.

† s plagas mundi· ‡ s ex ītima radice cordis

p quattuor † angulos ‡ ex ipso erunt

electorum s qꝛ cepta fideliū virt' fideliter vsq ad finē tenetur. Es enī longo tempore incorruptibile perseuerantiā designat.

ꝛ operies illud ęre. Faciesq i vsus

s ollas ergo eneas quibus cineres arulę ꝛ carbones holocausti cremati recipiebant'. s fideles qui exempla dominicę passionis sua mente retractant vel exitū precedētiū iustorū qui cōsummato agone sine fine letantur.

eius lebetes ad suscipiendos cine

† s ad emendandū ignem altaris ‡ s batilla quibus ignis ꝛ carbones ab altari holocaustorum ad altare thimiamatū trāsferebantur.

res ꝛ † forcipes atq ‡ fuscinulas et

† s corda pximorum charitatē imitantia ‡ s qꝛ perseuerāter obediūt ꝛ clara voce alios instruūt es enī durabile est ꝛ sonorū. s sanctorū corda.

ignium † receptacula. ‡ Om̄ia vasa

† s ad suscipienda holocausta paratā·qꝛ parāt electi locū dn̄o in intimo corde suo·vbi deuotas ei cogitatōes collocāt s vt p crebras aperturas ignis ad deuorandam hostiam libere exeat.

ex ere fabricabis. † Craticulāq in

† s vt ecclesiā per quattuor mundi plagas diffusam verba dei ꝛ veritatis confirment.

modū retis eneaz † p cui' quattuor

s euāgeliorū libri qui auditorib' suis perpetue vite coronā pmittūt. s qꝛ in omnē·t·e·s·e·

angulos erūt quattuor anuli ęnei

s vt animos humiliū munimine sue consolatōis

quos pones subter arulaz altaris

alleuent.

Et erit craticula vsq ad altaris me

Igniū receptacula. Ad hoc deputata sunt·vt per hęc ignis sanct' ab altari holocausti ad altare thimiamathis vespere ꝛ mane ad incensuz ponēdum deferretur: qꝛ doctores tanq̄ ignē de altari holocaustoꝝ ad altare thimiamatū deferūt: cū auditores de virtute in virtutez pueh unt docendo·et meritis crescētib ad altiora ꝛ diuinę visionis arcana interiora. Qui etiam feruentia pietate corda pximoꝝ imitantur·receptacula igniū fiūt: qꝛ flamaz cęlestis sacrificij quā in fraternis mentib cōspiciūt·in suis accendere satagūt

Craticulāq in ꝛc. Be· Altare totū concauū fieri p̄ceptū est·sicut i sequentib patet: s ꝛ i medio habēs craticulā p totū in modū retis distinctaz in q̄ victimaꝝ carnes cōburendę ponebātur·ꝛ subter eā arulā in qua cōpositis lignis ignis arderet semper ad deuorāda holocausta parat'. Erat aūt ꝯ arulā hostiū in parte oriētali altaris quo ligna ad alenduz ignē mitti·ꝛ carbones vel cineres possent egeri: sicut in pictura cassiodori senatoris cui' ipse in expositōe psalmoꝝ meminit exp̄ssum vidim'·qꝛ etiā vtriq altari ꝛ holocausti·s·ꝛ incensi quattuor pedes fecit·qd vtrūq eū sicut tabernaculi ꝛ tēpli positionē a iudęoꝝ doctorib didicisse putamus.

Super arulam. Be· Habet altare arulā subt' craticulā·in qua ligna ꝛ holocaustoꝝ ignē suscipit. qꝛ eadē electoꝝ corda in se cęlestia verba suscipiunt·quibus calefacti ꝛ inflamati per donum spiritussancti grata deo vota piarum cogitationum reddunt. Ligna enim arulę altaris sacerdos imponit: cum doctor desiderantibus fidelium mentibus testimonia scripturaruz quibus in fide ꝛ dilectione confirmantur ingerit. Addit ignem lignis·cum intellectum verbi ꝛ efficaciam operationis a deo quęrendam edicit. Ardēt ligna in altari·cū charitas dei diffunditur in cordibus nostris. Et hoc igni suppositūz consumitur holocaustū: cū oīa q̄ bene agere disponimus: donāte gratia spiritussancti per virtutem dilectionis acceptabilia reddūtur. Vn̄ craticula quę holocausta gerit tanq̄ rete fieri p̄cipitur: vt per crebras illius aperturas ignis suppositus ad consumendas omnino hostias libere penetret. Necesse est enim vt gratię dei aperiamus corda nostra·ꝛ quasi plurimis patefactis ianuis sedulo deprecemur: vt per singula quę inchoamus bona quasi per singula victimarum eius frusta sua nos misericordia illustrare ꝛ in amorē suum accendere dignetur. Pelagiani eniz qui sine gratia dei se aliquid perficere presumunt·in altari cordis craticulam instar rhetis non superponunt sacro igni·sed quasi parietem solidum inter se ꝛ ignem spiritussancti ne charitate calefiant interponunt. Non solidum sed mane ꝛc. vt copiosum scilicet locum haberet·vt ignem sanctum·ꝛ ligna ad ignez vel holocausta igne cōsumēda reciperet. Tu quoqz si vis esse altare dei exinani te ipsum ab om̄i contagio mundanoꝝ: vt in te ligna verboꝝ cęlestiū·ꝛ hostię virtutū locū habeas spaciosū·capiasqz flamā spūssancti·quo ecclesię hostię dn̄o consecrentur: ꝛ ad finem perfectionis perducantur.

Bed· Si quē mouet iuxta litterā quomodo ligna altaris tanto igne vicino incōbusta permanere poterunt. Accipiat hieronimi responsum. Altaris inquit ligna q̄ de lignis paradisi sunt nō cremantur igne vicino· s puriora.

redduntur. nec mirū hoc de sanctuario ⁊ interioribꝫ templi ⁊ altaris thimiamatis credere. cū etiā ancbiton ligni genus vel ligno simile. quāto plus arserit tanto mundius inueniatur.

Facies et vectes ⁊c. Doctores. s. qui iudeā. s. ⁊ gentilitatez in vnā fidei gratiam consono ore ⁊ opere vocent. Vel ex vtroqꝫ latere altaris ad portandū erūt vectes: cū predicatores mentes fideliū in prosperis ⁊ in aduersis constantiā virtutū tenere docebunt.

Sicut tibi i monte ⁊c. Bed. Omnia q̄ nobis mystice in altaris ⁊ tabernaculi ꝯstructione moyses faciēda designauit: prius in illa celesti cōuersatione in qua cū domino quadraginta diebꝫ fuit. facta in supnis ciuibꝫ perhenni obseruatione vidit. Nō eñ dubiū est eum potuisse ante solium dei illud altare vidisse. qđ vidit ysayas veris carbonibꝫ interne claritatis plenissimū. ⁊ forcipes sanctos quos idē propheta vidit. quoꝝ vno tulit angelus carbonē de altari: quo eius labia purgauit. eiusdem spiritus gratia. qua angeli inflamantur ad amandū deū semp in celis. ⁊ hoībus in terra peccata dimittunt. ⁊ virtutum dona concedūtur. Altare ergo cōcauum ⁊ inane fieri p̄cipit. sicut moysi in mōte mōstratū est: q: sicut angeli. ⁊ spūs iustoꝝ in celis vacui a peccatis. ⁊ pleni sunt pietate ⁊ iusticia ita ⁊ nos in terra declinare a malo. ⁊ facere bonum debemus: qđ sicut exhortationibus verbi celestis. ita mysticis tabernaculi ⁊ vasoꝝ figuris ⁊ cerimoniaꝝ agere iubemur.

† s. doctores qui ecclesiā qđammodo portāt. duz fidem ⁊ sacramenta veritatis vel nescientibꝰ predicant. vel scientibus que acceperūt cōfirmantes roborant.

dium.† Facies ⁊ vectes altaris de

† s. vt vtriqꝫ populo iudeorū. s. et gentium verbū predicent.

lignis sethim † duos quos operies

s. ppter sonū et instantiā predicatōis

† s. vectes vt portari queat altare mittūt̄ ī circulos. cū doctores corda fideliū p verba euāgelii q̄ c. ⁊ t. trāseuntibꝰ nō preteribūt exhortādo erigunt

laminis eneis. ⁊ † induces p circulos: eruntqꝫ ex vtroqꝫ latere altaris ad portandum. Nō solidum sꝫ

† s. Si vis esse altare dei abiice oīa contagia. fac cor tuū spaciosum vt capias ligna verboꝝ celestium. ⁊ hostias virtutū et ignē spūssancti. † s. vacuū. s. ⁊ omi iniquitate ⁊ tpali sollicitudine.

† inane ⁊ † concauum intrinsecꝰ fa-

† s. sicut. s. angelis ⁊ sanctis hoībus constat.

† s. contemplationis

cies illud: † sicut tibi in † monte mō-

s. rudimentū inchoantiū

stratum est. Facies ⁊ atrium taber-

naculi in cuius plaga australi con-

† s. q: incipientibus priꝰ fuganda carnis ⁊ spūs illecebra est. vt mundent̄ ab omni inquinamento carnis et spiritus.

tra meridiē erūt tentoria de † bisso

s. Centenariꝰ qui a leua transit in dexterā celestē significat vitam.

retorta. Centum cubitos latus te-

Facies et atriū ⁊c. Bed. Sicut sancta sanctoꝝ q̄ in celis ecclesie ptē designāt. ⁊ priꝰ tabernaculū pfectam vitā fideliū in hoc seculo. ita atriū tabernaculi qđ exteriꝰ erat. prima inchoantiū rudimenta. Vñ tentoria eiusdē atrij erant de bisso retorta: q: prima incipientibꝫ cura est impendēda: vt carnis simul ⁊ spiritus refrenent illecebras. Vñ: Mundemꝰ nos ab omi inquinamento carnis ⁊ spiritꝰ. Bissus eñ de terra viridis oritur. sed eruta siccatur. tunditur. coquitur. torquetur: ⁊ magno longoqꝫ exercitio ad candiduz perducitur colorem. sic caro nostra vt ad virtutē decorēqꝫ pueniat castitatis. necesse est oret. ieiunet. vigilet. ⁊ omi cōtinentia laboret. vt delectationes ingenitas siccet: ⁊ ad eā dignitatem virtutis quā desideramꝰ ascendat. Retorquetur aūt bissus: ne facile soluat̄: cū non solum carnis luxuria restringit̄ sed tota eius memoria ab intimo corde eradicatur.

Centum cubitos ⁊c. Bed. Constat centenariū qui in compoto digitoꝝ a leua trāsit ad dexterā. sepe in scripturis celibem significare vitam: q: sicut dextera leue ita celestis p̄fertur p̄senti vite. Edificationē arce noe centesimo anno compleuit. q: ecclesiā in hac vita edificat dñs. in futuro pficiet. Abrae centenario nascit̄ ysaac filius promissionis: q: benedictio hereditatis q̄ in semine eius omībꝫ familijs terre pmittitur. in futura ⁊ celesti patria reddetur. Centū annos pegrinatur ipse in terra promissionis: q: qui filij abrae p fidē efficimur. ī spe supne hereditatis debemꝰ ī p̄senti pegrinari. Seminauit ysaac in geraris qđ interp̄tatur incolatꝰ. ⁊ inuenit in ipso anno centuplum q: quicūqꝫ pmissionis filij in hac vita pegrinātes bona opamur. mox egressi de corpe in celesti vita recipimur. Centū ergo cubitos habet latus tabernaculi in longum: q: oīs qui ad ecclesie membra ptinent: necesse est p eterna in celis vita laborē penitentie ⁊ continentie temporalis assumant.

Et colūnas viginti. Bed. Colūne quibꝫ tentoria suspendunt̄. doctores sunt: qui corda auditoꝝ a terrenis ad celestia sustollunt. ⁊ quasi vestes domini diligenter extendūt. ne quid duplicitatis remaneat: sed simplici ⁊ munda intentione corā domino velut tentoria bissina niteāt. Fuerūt aūt columne enee. sed argento vestite. sicut in sequentibꝫ declarat̄. Enee quidē ppter pseuerantiā virtutis vel sonoritatē predicationis. Argento aūt vestite. q: nō aliud q̄ꝫ verbum dei sonant.

Cū basibus. Bed. Basibꝫ columnaꝝ eneis initiū sapientie. i. timor domini intelligit̄: de quo ihesus filiꝰ syrach ait: Radix sapientie timor dñi ⁊ pulcre subiunxit. Et rami eiꝰ longeui: q: germina virtutū multipharia. q̄ de timore domini tanq̄ꝫ opus. ⁊ celature columnaꝝ de basibꝫ prodeunt. nunquā fructu mercedis carebunt.

Argentea. Beda Capita nō argentata sed tota argentea: q: doctores totos se diuine scripture subijciunt verba diuina meditādo ⁊ p̄dicando mancipant animā ⁊ corpus. Sicut eñ mēbra sine capite viuere nequeūt sic illi eloquia diuina vitā suā existimantes hec nunqꝫ obediendo portare: ⁊ se humiliando exaltare desistūt.

Similiter in la. ⁊c. Bed. Eadē de latere aquilonis repetūtur. que de latere australi premissa sunt: q: vtriusqꝫ testamenti p̄cones consono ore ad celestia nos erigūt: tamen ⁊ si sacramēta habuerunt p tempore differentia. immo hoc in tempore noui testamēti. quicunqꝫ de vtroqꝫ populo ad salutem pertingunt. non solū eandem fidem. confessionem. ⁊ opationem. sed ⁊ sacramēta habent eadē ī emūdatione peccatorum. ⁊ perceptione celestis vite in grā dei p ihesum xp̄m.

nebit in longitudine. ⁊ columnas

s. bases timor domini qui est initiū sapientie.

viginti cum basibꝰ totidem eneis

que capita cū celaturis suis habe-

s. non argentata.

bunt argētea Similiter ⁊ in latere

aquilonis per longum erūt tento-

ria centū cubitorum. columne vi-

ginti. ⁊ bases enee eiusdez numeri

s. vt supra.

⁊ capita eaꝝ cum celaturis suis ar-

gentea. In latitudie vero atrij qđ

s. q: occidit actualis vita. ⁊ quies sequitur. ⁊ merces eterna.

respicit ad occidentē erūt tentoria

s. qui numerꝰ quietez significat. ⁊ remissionē quā expectāt sancti p opa bona. Jobel enī interpretat̄ remissio. s. q: septenariū nostrū visioni sancte trinitatis in eternū iunget̄. vnde michi aūt adherere deo bonum est.

p quinquaginta cubitos. ⁊ columne decem. bases quoqꝫ totidem.

s. principio cōuersationis bone.

In ea quoqꝫ atrij latitudine que

Columne viginti. Quare viginti fuerūt columne atrij supradictuz est. vbi eiusdē numeri tabule in vno tabernaculi latere fieri p̄cipiuntur.

In latitudine vero atrii. Bed. Latitudo atrij qđ respicit ad occasum solis vbi terminato labore diurno noctis sopor a gratia succedit. tempus significat. quo cessante post mortem actuali vita. quies sequit̄ electoꝝ ⁊ merces eterna. In vinea quoqꝫ patrisfamilias cū sero esset factū. opaij percepere laboris premium: q: singuli iustoꝝ in fine huiꝰ vite sortiuntur ingressum vite eterne: Vnde: Beati mortui q̄ in domino mo. āmodo iā dicit spiritus vt requiescant a laboribꝫ suis ⁊c. Ideo occidētale latus atrij tentoria habet p quinquaginta cubitos. ⁊ decem columnas: q: quinquagenariꝰ quietem significat: ppter quinquagesimū annū qui libertati ⁊ quieti ⁊ remissioni deditus erat. vnde ⁊ iubileꝰ dicit̄. Jobel namqꝫ dimittens aut initiatus interpretatur. Denarius quoqꝫ supna premia designat: vbi humana natura in vtraqꝫ substantia sua immortaliter subleuata. in diuine visionis presentia letat̄. Deꝰ eñ trinitas est. corpus nostrū ex quattuor elementis subsistit. Interior homo ternario numero. Cum ergo ex toto corde. tota anima tota mente deū diligere iubemur. ⁊ septenariū nostrū visioni sancte trinitatis in eternum iunget̄: Juxta illud. Michi aūt adherere deo bonū est. Hic est denarius quē cultores dominice vinee consummatis laboribꝫ pro mercede accipiunt. Quia ergo nobis sancti p̄dicatores finita hac vita p̄sentiam conditoris. ⁊ requiē eternā promittunt. ⁊ sic desideria nostra ab infimis ad celestia querēda erigunt: quasi in occidentali latere atrij tentoria quinquaginta cubitoꝝ latitudinis decē colūne subleuantes extollunt.

In ea quoqꝫ atrii ⁊c. Bed. Latitudo atrij orientē respiciens initiū bone cōuersationis q̄ a fide incipit significat: q̄ ppter primaz celestis gratie pceptionem orientē respicere dicitur. Vnde visitauit nos ori. ex al. Illuminare his qui in tenebris ⁊ in vmbra mortis se. In hac plaga quinquagita cubiti: quia in ipso ingressu cōuersionis oīs qui cathezizantur remissionez peccatoꝝ. ⁊ requiem sperare docētur: quinquagenariꝰ ad remissionē ptinet.

Dñi in psalmo eiusdē numeri penitētia·⁊ cōfessio·⁊ remissio peccatoꝝ descri pta est·ita vt q̃ dño peccauerat·⁊ malū corā eo fecerat·cognoscendo iniqui tatem suā ab ipo sit ablutus·⁊ sup niuē dealbat⁹·rursumqꝫ leticiā salutaris dei·i·xp̄i quē offenderat recepit·⁊ spiritu illi⁹ principali ne vltra laberet' cō fortatus fuit. Habet ergo latitudo orientalis atrij quinquaginta cubitos cū prima fidei cōfessio remissione peccatoꝝ·⁊ spe future quietis gaudet ⁊ pa cis. In simbolo quoqꝫ apostoloꝝ cōfitemur nos credere sanctā ecclesiam re missionem peccatoꝝ·⁊ carnis resurrectionem qd postea vniuersalis synodus pleni⁹ expssit dicens: Cōfiteor vnū baptisma in remissio nem peccatoꝝ·spero re surrectionē mortuoꝝ ⁊ vitā futuri seculi.

Quinquaginta cubiti ⁊c. Be. Quinquaginta cubitis plage orientalis generaliter initia credentium signant: qꝛ in remissione peccatoꝝ·⁊ spe future beatitudinis celebrant' quoꝝ specialis distinctio subinfert'·q̃ ad eū dem finē bene conside rata subinfert'. Sequi tur eñ. E quib⁹ quin decim cubitoꝝ tento ria ⁊c. Quindeciꝫ nāqꝫ qui septenario ⁊ oc tonario cōstat·eterne vite gaudia designat: q̃ a sabbatismo incipi ens animaꝝ·perficit' in resurrectōe corporum. Nā dñs septima sab bati in sepulcro quie scens·octana die·i·post septimā sabbati resurrexit. Qꝛ aūt ī latere vno quin decim cubitoꝝ fuerunt tres columne cū totidē basib⁹· figurat predicatores fide spe ⁊ charitate pminentes·⁊ mentē in stabilitate timoris firmantes. In gressurus ergo atriū tabernaculi habet ab vtroqꝫ latere tentoria quindecim cubitoꝝ ternis suspensa columnis: qꝛ quicūqꝫ ingressurus ecclesiā sacramen ta fidei discere pposuerit·siue ad ecclesiā gentium· siue ad synagogaꝫ intui tum mentis cōuerterit·in vtraqꝫ parte fideliuꝫ doctores inueniet·fide fortes spe sublimes·charitate feruētes·in timore dei fūdatos auditorib⁹ requiē ani maꝝ·⁊ resurrectōneꝫ corpoꝝ promittere: que velut tentoria de bisso retorta in se suspendunt: cū eos exemplo suo docent q̃ sursum sunt q̃rere·nō q̃ sup terrā·⁊ integrū spm̄ ⁊ aīam ⁊ corp⁹ sine q̃rela in diē dñi custodire.

Et columnas habebit quattuor ⁊c. Bed. In introitu atrij quat tuor sunt columne·qꝛ nō nisi p fidem ⁊ sacramenta euangelij que in quattu or libris continent': vnitatē ecclesie ingredimur. Unde cathezizandis quat tuor euangelioꝝ principia recitantur·⁊ de figuris ⁊ ordine eoꝝ in apertione auriū sollerter erudiuntur·quo sciant ex inde ⁊ meminerint qui ⁊ quot sint li bri quoꝝ verbis maxime in fide trinitatis debeant erudiri. In quo introitu f.t tentoriū viginti cubitorum·qui est quaternari⁹ quinquies ductus. Quin qꝫ aūt corporis sensus sunt. Bene ergo in introitu atrij tentoriuꝫ viginti cu bitorum in quattuor columnis suspenditur: qꝛ omnes qui ecclesiam intrant ad regulam euangeliorum fidem pariter ⁊ actus componere debent: vt con tinentes ab illecebris carnis omes sensus corporis diuinis subigant impijs. Nō solū eñ hoc tentoriū quattuor columnis subleuatur: sꝫ ⁊ ipsum in longi tudine sua numerū quinariū multiplicatū habet·cum quilibet humiles ⁊ pij auditores ad fidem venientes·nō solū euāgelij verbis imbui: sed etiā euan gelicam vitam agere desiderantes oīs corporis sensus in obedientiam cha ritatis expendunt.

Ex hyacintho ⁊c. Bed. Recte in hoc introitu atrij tentorium non si cut in alio atrio fit de bisso retorta·sed de quattuor nobilissimis coloribus hyacintho·s·⁊ purpura·coccoqꝫ bis tincto·⁊ bisso retorta. Opere plumarij· qꝛ his qui cathezizantur ecclesie facies exterius fulget·sed clarior virt⁹ ⁊ di gnius apparebit his qui eaꝫ per sacramenta baptismi ingrediuntur. Nemo eñ repente fit summus·sed gradatim a minorib⁹ ad perfectiora tendimus· hyacinthus spem celestiū bonorum·purpura tolerantiā temporalium malo

† s fidem. † s qꝛ in ipso ingressu qui cathezizantur remissionē peccatorū ⁊ requiē sperare debēt.

respicit ad † orientem † quinquagin

† s qꝛ constat ex septē ⁊ octo. Septenari⁹ significat presentē vitam que septē dieb⁹ voluitur. Octonari⁹ futurā que est resurgentiū·ad quā per hanc venitur. s velsin

ta cubiti erunt·e quib⁹ † quindeciꝫ

cubitorū tentoria lateri vnos de

† s predicatores qui tentoria in se suspendūt·dū auditores docēt querere q̃ sursū sunt·ī·q·s·t· † s propter fidē spem ⁊ charitatem.

putabuntur. † Columneqꝫ † tres·et

s qui in timore dei fundati.

bases totidē. In latere altero erūt

† s in quo requies aīaꝝ·⁊ resurrectio corporuꝫ significatur.

tentoria cubitos obtinentia † quin

decim·columne tres: ⁊ bases toti

s ecclesie.

dem In introitu vero atrij fiet ten

† s qui est quinari⁹ quater duct⁹·quinqꝫ aūt sūt corpis sensus·quos qui ecclesiā ingredit' diuinis debet subiicere impijs. † s spe celestium·

toriuꝫ cubitoꝝ † viginti ex † hyacin

† s tolerantia temporaliū. † s ardore perfecte charitatis

tho ⁊ † purpura † coccoqꝫ bis tincto

rum·coccus bis tinctus ardorem perfecte dilectionis·bissus retorta signifi cat continentiā carnis. Qui colores ope plumarij inuicem sunt variati: qꝛ queqꝫ virtus fideliū vicinarum sibi virtutum societate velut consanguini tate crescit: qꝛuis singuli colores singulis possent conuenire electis. Qui eñ altius celestia speculatur hyacinthus est·qui plura ppter iusticiam patitur purpura est·qui feruentiore in deum ⁊ proximum charitate flamascit cocc⁹ bis tinctus·qui spiritualiter virginali integritate carnis albescit bissus retor ta·⁊ cū iusti in eadē fide·⁊ pietate euāgelica de suis alterutri virtu tib⁹ congaudent: quasi in introitu atrij dñi tentorium decorat pulcra colorum varietate contextum.

Omnes columne ⁊c. Bed. Que dixerat diligentius inculcat·vt sedulo lectorem admoneat·neminē inter doctores veritatis columnas·s· atrij celestis posse computari· qui non instar eris inuincibilem inter aduersa patientiā habere didicerit·nisi sese celestiū obseruātia ⁊ annunciatione verboruꝫ velut argenti laminis vndiqꝫ muniendo exornauerit·nisi se omi subiectione preceptis diuinis quasi argenteo capiti supposuerit·⁊ timore dei velut enea basi stabilierit.

In longitudine ⁊c. Bed. Centum cubitos longitudinis habet ecclesia·que vlnas eleuat ad bona opera ppter vitam eternam. Quinquaginta latitudinis·qꝛ requiem sperat sempiternam ī gratia spiritussancti·quā spiritussanctus quinquagenario voluit significari·cum pentecosten·i·quinquagesimum diē paschalis festiuitatis suo aduētu consecrauit. Altitudo quinqꝫ cubitorum est iuxta numerum sensuꝫ corporis: quia tunc recipiet vnusquisqꝫ ppria corpis sui prout gessit siue bonū siue malum. Sed in atrio domus dei eorum tantum figura exprimitur·qui bonum in corpore fecerunt·pro quo in requiem vite perhennis merentur introduci: qui nunc in operib⁹ iusticie que casto corpore ⁊ corde agunt·quasi bissus retorta nitent: ⁊ tunc in eodem corpore immortalitatis gloria sublimato perceptis iusticie premijs. In euangelio vero vtriusqꝫ partis mentio est·vbi quinqꝫ virgines cum operib⁹ lucis statim cum sponso ad nuptias intrant. Quinqꝫ vero que opera castitatis non casto animo fecerant repulse cum suis tenebris. Quinqꝫ enim erant·⁊ quinqꝫ que vtreqꝫ secundum ea q̃ in carne gesserant indicate sunt. Tota ergo longitudo ⁊ latitudo atrij p centenos ⁊ quinquagenos cubitos distincta est. Quinqꝫ habet cubitos altitudinis: quia necesse est vt qui promissionem habemus quietis·⁊ patrie celestis·s·mundemus nos ab omi inquinamento carnis ⁊ spiritus·⁊ perficiam⁹ sanctificationem in timore dei: vt apparente hora promisse retributionis in spiritu ⁊ carne letemur in amore dei·ppter vtriusqꝫ nostre substantie·i·anime ⁊ carnis emundationē in timore dei. Qd supra dictū erat: ⁊ repetit' ut firmi⁹ memorie cōmendet': fietqꝫ de bisso retorta ⁊c.

Cuncta vasa ⁊c. Bed. Hec vasa homines sunt in ecclesia diuersis meritis ⁊ gradib⁹ domino seruientes·que iubentur fieri enea·vt quisqꝫ in aduersis pseueret in finem: ne promissam sibi salutem desidia perdat·vel vt fidem quā didicit·inimicis oppugnantib⁹ palam confiteri nō metuat: ⁊ amicis dona q̃ percepit sonare non desistat. Es eñ sonorum ⁊ durabile est·paxilli aūt tabernaculi vel atrij ad hoc facti sunt·vt infixi columnarum summitatib⁹ foris eminerent·⁊ impositis veloꝝ vel tentorioꝝ funibus sic ea leuantes a terra suspenderent. Quoꝝ factura ⁊ positione doctorū lingua signat': que predicando audientium corda tangit·⁊ tangendo subleuat. Funibus eñ solet scriptura signari. Unde funiculus triplex difficile rumpitur·quia scriptura que hystorico ⁊ allegorico morali ve sensu interpretari consueuit nulla hereticoruꝫ vel paganoꝝ puersitate corrumpitur. Tentoria vero vel

s ⁊ continentia carnis. s qꝛ sanguinea societate mutuā claritatē sibi tribuunt virtutes ipse.

⁊ bysso retorta ope plumarij·⁊ co

s qꝛ qui ecclesiā intrant ad regulā euangelioꝝ fidem ⁊ actionē cōponere debent.

lumnas habebit quattuor cū basi

s doctores· s celestis·

bus totidē. Omnis columne atrij p

s eloquia dñi·e·c·ar·ig·ex·⁊c· s obseruātia et ānunciatione diuinorū verborū·

circūitum vestite erūt argenteis la

s mentib⁹ s qꝛ subiicere se debent diuinis preceptis quasi argenteo capiti· s qui corpi et mente labori predicationis insistere debent· s qꝛ in

minis·capitibus argenteis·⁊ basi

timore domini sunt stabiliendi· s qꝛ vlnas leuat propter vnitatē eternā ad bona opera.

bus eneis. In longitudie occupa

s ecclesia

bit atriū cubitos centū. In latitu

s qꝛ requiēꝫ sperat in spūssancti gratia· s ppter quinqꝫ sensus corporis·qꝛ in corpe recipiemus qd

dine quinquaginta·altitudo quin

in corpore gessimus. s casto·s·cor

qꝫ cubitorum erit·fietqꝫ de bisso

de et ope· s fixas·s·in timore dei·

retorta·et habebit bases eneas.

s sanctos diuersis meritis et gradib⁹ seruientes s ecclesie·

Cuncta vasa tabernaculi oēs ī vsus

vela vt funes reciperent habebant in superiorib⁹ suis ansas vel circulos qui bus funes immitterentur. Tu quoqꝫ si vis tentoriū dei fieri ꝑpara in corde tuo receptaculū sermonis. vt possis ad superna suspendi. imponantur vero paxillis columnarum funes tentoriorum: vt sic expansa atqꝫ in altum elata pulcritudinē tabernaculi compleant. cōmittant ꝑdicatores cordib⁹ fideliū eloquia diuina: per que ad exemplum sui ab infimis erigant: vt extensa fu nibus ⁊ subleuata vela vel tentoria opis sui decus mirificū. qđ inuoluta ne quibant longe lateqꝫ demonstrent. ostēdāt fideles amplitudinem boni operis. pulcritudi nem mentis. ⁊ interne gratie. vt alij vidētes glorificent patrem qui in celis est dicentes: Q̄ amabilia sunt ta bernacula tua domine virtutum concupiscit ⁊ deficit anima mea in atria domini.

Precipe filiis ⁊c. Beda. Disposito omni ornatu taberna culi cōsequenter lumē lucerne ꝓuidet. vt de cor eius mirabilis sicut in die lumine solari. ita noctu lucernalibus flamis illustraretur. ne vnqꝫ in domo dei te nebre. vel vmbra pos sit esse. Mystice in do mo dei lucerna sūt ope ra iustoꝝ q̄ mentes in tuentiū exēplis illumi nant. Diligenti⁹ vero intuendū. ꝙ vt lucer na semꝑ in tabnaculo dei possit ardere. filij q̄ dem israel offerre oleū Aaron vero ⁊ filij ei⁹ lucernam collocare iu bent: q꞉ fideles ⁊ dile cti auditores prompta ad obediendū fidei corda afferunt. doctores vero ignē celestis verbi quo il luminent ad cognoscendū. ⁊ inflament ad diligendū deū ꝑdicando mini strāt. Per olei nāqꝫ pinguedinem qua lassi ⁊ infirmi recreant. ⁊ gratia lu minis prestatur interna dilectio mentis. ⁊ op⁹ misericordie designat. Vn̄: Ego aūt sicut oliua in do. d. ⁊c. quasi q꞉ misericordie fructū indigentib⁹ ex hibui. michi quoqꝫ in eternum a deo rependendā misericordie gratiā spera ni. Filij ergo israel offerāt oleū. aaron vero ⁊ filij ei⁹ allato igne componāt lucernā q̄ ardeat in tabnaculo dei auditores. s. deuotionē mētis. ⁊ doctores doceāt eos arcana sciētie celestis. quib⁹ instituti in ꝯspectu dei igne charita tis ardeant. ⁊ hominibus lumen bone actionis ostendant.

s linguas predicatoꝝ que audientiū corda predi cando tangunt ⁊ subleuant tangendo.

⁊ cerimonias taꝫ paxillos eius qꝫ

† s vt inter aduersa ꝑseuerare. ⁊ fidem sonare me minerint ‡ s Sanctis auditorib⁹.

atrij ex†tere facietis. Precipe ‡filijs

s deuotionē mentis.

israel vt afferant tibi oleū de arbo

† s nō q̄dlibet ‡ s ab omi inquinamento † s se dule ꝓbationis.

ribus† oliuaꝝ‡ purissimū. † piloqꝫ

† s q꞉ in ecclesia nunqꝫ debet abesse lux predicati onis. vel humilitas auditorum pura que libenter excipiat verbū dei ‡ s opera iustorū que aliis in exemplū lucēt. vnde vt luceat lux vestra coraꝫ ho

contusum. vt† ardeat‡ lucerna sem

minib⁹ ⁊c. † s ecclesia ‡ s q꞉ intra velū celi nō

per in† tabernaculo testimonij: ‡ex

est necessaria scripturarum lucerna. vbi est arca domini. ⁊ cherubin glorie ꝓpiciatoriū obumbrāt. i. agmina militie celestis gloriam incarnati filij quē posuit de⁹ ꝓpiciationē ꝓ peccatis nostris cō sona voce laudant. s vel oppansum.

tra velum qđ appensuꝫ est testimo

† s Nō alij. sed qui fulgent castitate fidei. ⁊ execu tione operis tanqꝫ veri sacerdotes christi.

nio. Et collocabūt eam† aaron ⁊ fi

s q꞉ trāsacta nocte huius seculi. mane futuri cla rebit. de quo dicit. Mane astabo tibi ⁊ vi. In quo lucerna librorū necessaria nō erit apparente ⁊ il lustrante vera luce mundi. quia timentibus nomē

lij eius: ⁊ vsqꝫ mane luceat coram

domini orietur sol iusticie.

domino. Perpetuus erit cultus ꝑ

† s in ecclesia nō in tabernaculo ‡ s prelatorum ⁊ subditorū.

†successiones ‡ eorum coram filijs

De arboribus oliuarum ⁊c. Bed. Notandum ꝙ filij israel iu bentur offerre oleū. sed cū distinctione de arborib⁹ oliuaꝝ. ⁊ additur purissi mum. piloqꝫ ꝯtusum. Solet em̄ fieri oleū mirtinū. raphaninū. de nuce. de li no. ⁊ de diuersis specieb⁹. sed nullū offerre licet in tabernaculo domini. nisi qđ de oliuis fit: sicut nec ignis alius qꝫ qui de celo descendit. vel in lucernis ardere. vel in altari dei debet accendi. spiritus em̄ sanct⁹ discipline effugiet fictum. Offerant ergo filij israel oleū ad lucernas dei nō q̄dlibet: sed de oli uis purissimum piloqꝫ contusum. Offerant auditores doctorib⁹ conscientiā purā. charitatis gratia fecundā. ⁊ pilo sedule probationis ab omi nequitie cōmixtione mundatā. cui sola intentōe placendi ⁊ seruiēdi deo verba audi re delectet. Offerat aaron cū filijs nō ignē alienū. s; desuꝑ missum: ⁊ ad ac cendendā lucernā sicut ad consumēda holocausta ⁊ adolenda thimiama ta. ꝑdicent doctores verbū nō suū. sed dn̄i. secundū illud: Non sumus sicut plurimi adulterantes verbū dei ⁊c. hoc igne vtantur ad illustrandā cogni tionē fidei: auditoꝝ corda ad ꝑficienda ⁊ consecrāda holocausta operū suo rum. ad incendenda timiamata orationū.

Et collocabūt ⁊c. Bed. Nō est em̄ oīm sacramenta fidei populo ꝑ dicare: s; eoꝝ tm̄ qui castitate fidei ⁊ exercitio opis ad filios summi sacerdo tis dei probantur ꝑtinere. qui em̄ a puritate fidei prauo dogmate aberrat. vel integritatē fidei opum prauitate maculat. ⁊ si sacerdotis nomine premi net vel ꝑsona. audiat a domino: Quare tu enarras iusticias me. ⁊c. Qua libus iacob⁹ dicit. Nolite plures magistri fieri fratres mei ⁊c.

Perpetu⁹ erit ⁊c. Bed. Hec clausula sicut q̄ de tabernaculo vasis ⁊ vtensilib⁹ eius sunt spiritualiter nō carnaliter intelligenda est ⁊ exponēda Quomodo em̄ perpetuus erit cultus sacerdotalis officij: cum ipsum sacer dotium ⁊ tabernaculum in quo gerebatur. ⁊ populus cui gerebatur iam du duꝫ cessauerit. In san cta ergo ecclesia h̄ com pletur. vbi succedētib⁹ sibi per ordineꝫ docto ribus cuꝫ veritatis au ditorib⁹ nunqꝫ deerūt spirituales filij israel. qui in domum domini dona pietatis offerant ⁊ filij aaron. i. sacerdo tes nostri veri. qui eis lucem verbi impendāt donec impleto huius seculi statu. ⁊ toto ta bernaculo. i. electorum multitudine ad celum translata. nō sint ho mines vltra qui ab ho minib⁹ erudiantur. cū sit deus omnia in om nibus.

israel.

C. XXVIII.

s moyses legē. aarō sacerdo tes significat. quos lex sibi applicat. q꞉ sacerdotes semꝑ in meditatione legis debēt persistere. s familiarius ce teris.

Applica quo

‡ s christum. † s gratia legi: nouū testamentum debet cōiungi veteri. s doctores tantū debent di uine legi studere vt germana cognatōne coniungi

qꝫ‡ aaron† fratrem tuum ad te cuꝫ

videantur. † s apostolis. ‡ s vt alios ele

†filijs suis de‡ medio filiorum isra

ctos excellant.

el: vt sacerdotio fungantur michi

s in plerisqꝫ addit eleazar ⁊ ythamar

aaron nadab et abyu. Faciesqꝫ

‡ s opa iusticie sanctitatē virtutum ornamenta. † s christo in quo hec precesserūt.

‡vestem sanctam† aaron fratri tuo

in gloriam ⁊ decoreꝫ. Et loqueris

s qui hanc vestē composuerūt. q꞉ primi virtutib⁹ studuerūt. ⁊ aliis exempla prebuerūt. s ꝓphetis apostolis. ⁊ alijs doctoribus veritatis qui docēt verbo ⁊ facto quomodo viuāt ministri altaris

cunctis sapientibus corde: quos

s omne datū optimū. ⁊ omne donū perfectū des. est. de. ⁊c.

repleui spiritu prudentie vt faciāt

vestes aaron: in q̄b⁹ sanctificatus

C. XXVIII.

Applica quoqꝫ aaron fratrē tuū. ⁊c. Bed. Quomodo tabernaculū cū ornati bus suis ⁊ vasis. signi ficat ecclesiam pulcra virtutū ⁊ ꝑsonaꝝ va rietate distinctam. ita summ⁹ tabernaculi sa cerdos christum verū pontificem qui semetip sum obtulit pro nobis Qui bene dicit frater moysi. q꞉ fraterno fe dere gratia legi nouū testamentū cōnectitur veteri. cū ipse moyses de eo dicat. ꝓphetā de fratrib⁹ vestris sicut me suscitabit vobis dn̄s. Et paulo post ex persona dn̄i. Pro phetā suscitabo eis de medio fratrū suoꝝ similē tui. cui⁹ opib⁹ admirandis q̄ nemo ali⁹ fecit habitus aaron mira varietate insignis compat. Vel ve stes aaron multipharie omnē electoꝝ cetū mira opum meritoꝝqꝫ distantia christo adherentē significāt. Vn̄: Quicūqꝫ in christo bap. es. christū indui stis. Filij aaron in sacerdotiū iuncti figurant apostolos christi. ⁊ cunctos ec clesie magistros.

Bed. Applica quoqꝫ a. f. t. ⁊c. Descripta factura tabernaculi. cōgrue sacerdotes q̄ in eo ministrēt ordinant. Quoꝝ ordinatio ⁊ habit⁹ ecclesie sa cerdotib⁹ cōgruit: vt ome qđ illic in ornatu vestiū claꝝ extrinsecus fulgebat intellectū spūaliter etiā ī sacerdotū nostroꝝ mentib⁹ int⁹ emineat. ⁊ in eorū actib⁹ ꝑ ceteris gloriosū clarescat. Ideo ꝑcipit moysi. vt applicet ad se fratrē suū aarō cū filijs de medio filioꝝ israel ad fungendū sacerdotio corā dn̄o. Necesse enim vt q̄ ad maiorē gradū ꝓmouendi sunt: maiore mentis indu stria se ad legē dei applicēt. i. diuinoꝝ mandatoꝝ obseruatōe. Hoc est enī q̄ sacerdotio functuri sunt de medio filioꝝ dei ad moysen applicari. ꝑsules ⁊ doctores ecclesie cōmunē electoꝝ vitā singulari mentis culmine trāscende re. ⁊ familiari inspectōe q̄d lex generaliter ꝑfectis loquat attendere: vt altio ri excellentia meritorū ad altiora ꝑueniāt ꝑmia. Fratrē suū moyses cū filijs in sacerdotiū ordinare ꝑcipit: q꞉ oēs qui officiū doctoris sortiunt. tanto stu dio ⁊ amore debent legi adherere. ut germana videant cognatione ꝯiungi. Primi filiorū aaron post ordinationē ignem alienū offerentes celesti igne perierunt: q꞉ quidā loco sacerdotū positi. dn̄i ignē cupiditatis igni supne di lectionis anteponūt. igne supne vltionis absumuntur.

Faciesqꝫ vestem ⁊c. Bed. Vestes sancte aaron quas illi moyses fe cit. opera sunt iusticie ⁊ sanctitatis. que scriptura sacre legis rectorib⁹ haben da commendat. quorum in christo exempla imitanda ostendit. Sapientes corde. quos ad faciendas vestes repleuit deus spiritu prudentie. prophete

sunt ⁊ apostoli ⁊ ceteri doctores qui quomodo sacerdotes debeant viuere ⁊ altari ministrare facto ⁊ verbo ostendunt. Oportet episcopū sine crimine esse et dei verbi dispensatorem.

Hec sunt aūt ⁊c. Quomodo hec singula facta sunt: plenius in sequētibus explicat. Rationale pectoris habitꝰ. Superhumerale est humerorum tunica. Et līea stricta .i. camisia totū corpꝰ opit. Cydaris caput ornat: Baltheus vtrāq₃ tunicam simul ⁊ superhumerale artiꝰ ad corpus aptat: quibus sex indumētis inferius septimū iungit. Octauum .s. feminalia linea ad opiendā turpitudinē ⁊ lamina aurea super cydariz que titulo noīs dn̄i oībus altior eminebat. Linea vero stricta corpi adherebat: ita arta astrictis manicis: vt nulla inesset ruga descendēs vsq₃ ad crura. Vn̄ grece poderis .i. talaris dicitur. His octo generibꝰ vestiū pontifex tēpore sacrificij induebatur: quaꝝ quattuor minoribꝰ sacerdotibꝰ cōcessa feminalia .s. linea q₃ tunica baltheꝰ ⁊ cydaris. Decet eīm vt q̄ maioris ē gratie ⁊ gradus pluribꝰ virtutum actibꝰ mirandꝰ fulgeat. Cūcta aūt sunt de auro ꝓciosisq₃ coloribus: q₃ nichil vile ac sordidum in sacerdotis ore vel opere debet apparere: s₃ cuncta q̄ agit loquit̄ ⁊ cogitat corā hoībꝰ ꝓclara ⁊ interni arbitri ꝯspectui oportz esse gliosa.

michi ministret. Hec sunt autem
- vel erunt.

vestimēta q̄ faciēt. Rationale ⁊ superhumerale tunicā ⁊ lineam strictam cydarim ⁊ baltheū. Facient
- pectoris qđ grece logion
- humeroꝝ qđ hebraice ephot. — hec duo totuz corpus opiunt. — camiseā quā interiꝰ induebat.
- hec caput ornat — pilleū. — cinctorium .s. qui vtrāq₃ tunicā ⁊ superhumerale astringit corpi

q₃ vestimēta sancta aarō fratri tuo ⁊ filijs eiꝰ: vt sacerdotio fungātur michi. Accipient aurū ⁊ hyacinthū ⁊ purpurā coccūq₃ bis tinctum ⁊ byssum. Facient aūt superhumerale ⁊ de auro ⁊ hyacintho ac pur
- aliter nō debent fungi.
- nichil vile vel sordidū debet esse in sacerdotis ore vel opere.
- primo .s. q₃ priꝰ debent opa eiꝰ cognosci qui ꝓmouetur ad officiū sacerdotis — labores opum quos debet coraz domino iugiter sacerdos presentare — superhumerale hoc dicitur fuisse in modū cuculle sine manicis pilleū habens rotundum ⁊ quadratā in pectore aperturā vbi rationale ponebatur. — vt intellectu sapiētie emicet — vt p hoc qđ intelligit ad amorē celestiū surgat — vt viciis regia potestate cōtradicat.

Greg. Iubet sacerdos in vtroq₃ humero velamine superhumeral' astringi: vt cōtra aduersa ⁊ ꝓspera virtutū sempꝛ ornamēto muniat: vt p arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris gradiēs: cū ad sola interiora nitit̄: in nullo delectationis infime latere flectat̄. nō eleuent prospa: non turbent aduersa: non blanda ad voluptatē mulceāt: nec aspa in desperatōez ꝓmāt: vt dū in illis passionibꝰ intentōez mentis humiliat: q₃ta in humero vtroq₃ superhumeralis pulcritudīe tegat̄ ostēdat. Qđ et auro hyacintho purpura coccoq₃ bis tincto ⁊ bisso retorta fit: vt q₃ta virtutū diuersitate clarere debeat demōstretur. In auro intellectꝰ sapiētie demōstrat̄: cui addit̄ hyacinthꝰ: vt qđ intelligit nō ad fauorē infimū: s₃ ad amorē celestiū surgat: ne dū laudibꝰ capitur veritatis ītellectu vacuet̄. His purpura ꝑmiscetur: vt cor sacerdotis cū summa q̄ ꝓdicat sperat: in se etiā vicia regia potestate reprimat: nobilitatē intime regeneratōis aspiciēs: ⁊ celestis regni sibi aditū moribꝰ defendens. Vn̄ vos estis genus electū regale sacerdotiū gens sancta. De potestate eīm qua vicia subigimꝰ Iohēs ait: Dedit eis potestatē fi. dei fieri. Et dauid: Nimis cōfortatus est prin. eoꝝ. His bis tinctus coccus adiūgitur: vt ante dei oculos oīa virtutū bona ex charitate decorent̄: ⁊ q̄ hoībꝰ rutilant flama intimi amoris accendantur. Charitas eīm dū deū ⁊ ꝓximum diligit quasi duplici tinctura fulgescit. S₃ cū mens ad ꝓcepta charitatis extenditur: restat vt p abstinentiā caro maceret̄. Vn̄ cocco bis tincto torta bissus addit̄: q̄ candētem corpalis mundicie significat castitatē: q̄ .s. torta pulcritudini superhumeralis innectit̄: q₃ tūc castimonia ad perfectū mundicie candorē ducit̄: cū per abstinentiā caro fatigatur. Cūq₃ inter virtutes ceteras etiaz afflicte carnis meritū ꝓficit q̄si in diuersa superhumeralis specie byssus torta candescit.

Facient aūt ⁊c. Bed. Quia in humeris onera portamꝰ: superhumerale pontificis labores bonoꝝ opeꝝ q̄ iugiter corā dn̄o ferre debet ostēdit: qđ bene primo faciendū ꝓcipitur. Qui eīm ad sacerdotiuz magisteriūq₃ populi dei ꝓmouentur: primū eiꝰ opera cognoscātur: vt dū hoc qđ foris patet oībꝰ irreprehensibile patuerit: integritas cordis ⁊ sinceritas fidei ꝓbetur. Superhumerale ergo significat euangelicū onꝰ: de quo dicitur: Iugū eīm meū suaue ⁊ o. m. le. Et alibi: Si q̄s vult venire post me abneget seip. ⁊ tol. c. s. ⁊ se. me. Fit aūt superhumerale de auro hyacintho ⁊ purpura bysso retorta coccoq₃ bis tincto. De auro .s. vt ante omnia in habitu sacerdotali intellectus sapientie principaliter emicet. Cui hyacinthus aereus adiungitur: vt qđ intelligendo penetrat: nō ad fauorē infimū: s₃ ad amorē celestiū surgat: ne dū suis pascitur laudibꝰ: veritatis intellectu priuetur. Auro quoq₃ ⁊ hyacintho purpura permiscetur: vt sacerdotis cor cū summa q̄ ꝓdicat sperat: in se ipso ⁊ suggestiones vicioꝝ reprimat: eisq₃ regia potestate cōtradicat: ⁊ celestis regni aditū suis moribꝰ defēdat. In purpureo tn̄ colore potest effusio sanguinis ꝓ christo: vel diuersaꝝ tolerātia pressuraꝝ intelligi. Hec est eīm crux quā post dominum portamus. Talis ergo species in humero sacerdotis refulget vt eū doceat ad patiēdum esse paratuz. Auro autem hyacintho ⁊ purpura bis tinctꝰ adiungitur coccus: vt ante interni iudicis oculos omnia virtutū bona ex charitate decorētur. Vt que hominibꝰ rutilant: in conspectu dei flama intimi amoris accendat: que scilicet charitas qua deuz ⁊ proximū diligit: quasi ex duplici tinctura fulgescit. Sed cū mēs ad precepta charitatis dilatatur: restat vt per abstinentiam caro maceretur. Vnde bis tincto cocco retorta bissus adiungitur .i. mundicie corporalis castitas que torta pulcritudini superhumeralis innectitur: quia tunc castimonia ad perfectū mūdicie candorem ducitur: cum per abstinentiam caro fatigatur.

pura ⁊ coccoq₃ bis tincto et byssoretorta ope plumarij polimito. Duas oras iunctas habebit in vtroq₃ latere summitatū: vt in vnū redeāt. Ipsa quoq₃ textura ⁊ cuncta operis varietas erit ex auro et hyacintho ⁊ purpura: coccoq₃ bis tincto et bisso retorta. Sumesq₃ duos lapides onichinos: et sculpes in eis nomina filiorum israel. Sex nomina in lapide vno: ⁊ sex reliqua in altero iuxta ordinem natiuitatis eorum. Ope sculptoris ⁊
- vt deū ⁊ proximū simul diligat. — scandore corporalis mundicie. — maceratione carnis — vacat plerūq₃ — varietate virtutū ⁊ operū.
- operationem ⁊ intentionem.
- prosperitatis ⁊ aduersitatis. — vt concorditer deo seruiant.
- q₃ in precioso ⁊ mundo corde debent opa sanctorum retractari.
- lapides preciosi sunt opera virtutum.

Coccoq₃ bis tincto ⁊c. Beda. Coccus ignis specie fulget: ⁊ fortassis bis tinctus fieri ꝓcipitur: quia ignis duplicē vim habet vrendi scilicet ⁊ lucendi: cuius naturā presulem doctrine salutaris imitari oportet: vt lucem scientie desiderantibꝰ aperiat: ⁊ rubiginem peccatorum in contemptoribus increpando comburat. Cum enim auditoribꝰ dulcia scripturarum arcana miracula ⁊ parabolas euangelicas exponit: velut in habitu suo fulgorem lucis ostendit. Cum vero memorata eterna vltione superbos percutit: quasi terrorem flame vorantis ostendit. Qui enim sermonem facit ad populum: nec solum increpādis reatibꝰ: nec solū referādis scripturaꝝ secretis debet instare: ne tm̄ de correctione peccatorum disputans minus audiatur: vel mysteriorum tantum secreta referans minus prosit. Temperet ergo ex vtroq₃ sermone: vt celestium secretorum pandat suauitatem: ⁊ morum correctionem quasi bis tinctum in suo habitu coccum demonstrans.

Duas oras ⁊c. Bed. De h̄ in sequētibꝰ dicitur. Fecit igitur superhumerale de auro hyacintho ⁊ purpura. Et paulopost. Duas quoq₃ oras sibi in inuicē copulatas in vtroq₃ latere a sūmo vsq₃ deorsū: ita vt dimidiuz vestis intuentiū oculis foris appareret: dimidiū ꝟo aliud interiꝰ lateret: sed ore vtreq₃ coniūcte vsq₃ ad extremos angulos ad inferiora descenderent. In quo typice intelligitur: vt cū bona foris opera ꝓximis extendimꝰ: eadez intꝰ corā dn̄o integra seruemꝰ: ne castitatē pure cogitatōis minor actōis perfectio sequatur: vel ꝑfectōez actōis imperfectior mentis intentio: s₃ q̄si due ore superhumeralis sibi intus pura ⁊ simplici intentōe iungātur in vtroq₃ latere superhumeralis: ut inter adu̇sa ⁊ prospera ꝯcordi actōe dn̄o seruiamꝰ. Deserit nāq₃ ora vt breuior latiorē ⁊ discordāte mensura in vnū redire nequeunt: si cū extrinsecus bona facere pro eterna retributōe cernimur: intentione placēdi hoībꝰ in secreto mētis implicamur: humaniq₃ fauoris magis q̄ vite inuisibilis ꝓmia requirimus.

Ipsa quoq₃ textura. Be. Nō in vna pte auꝝ: in altera hyacinthus vel alij colores fuerūt: s₃ oīs p oīa cū auro ꝯtexti: q₃ in actōe sacerdotis nec ad oram aliq̄ magnaꝝ virtutū debet intermitti: s₃ auro sapiētie iungat̄ spei hyacinthus in supna erectus: ⁊ purpura regni celestis contra viciorū bella magnanimis sempꝛ cocco bis tincto gemine dilectōis: ⁊ bisso retorta .i. castitate carnis sacerdos debet esse nitidus.

Duos lapides ⁊c. Vt sacerdos fidē ⁊ vitam patriarchaꝝ imitetur: ⁊ duodecim tribuū in sacrificijs ⁊ orationibus memor sit: ⁊ populus intuēs

non aberret a patriarcharum meritis.

Inclusos auro ⁊c. Beda. Apte lapides includi auro atq; circūdari iubent. auro nanq; intellect⁹ vel charitas insinuat: q2 sicut aurū metallis ita charitas prestat virtutib⁹ ceteris. Includuntur vero lapides preciosi ⁊ circūdant auro cū opatio virtutū puro vndiq; intellectu circūspicitur. vt nichil viciorū latere: nichil sordis pmittatur remanere. ⁊ ipse virtutes ita vinculo charitatis continent: vt nulla rerum mutabilitate a statu suo decidere vel de habitu sacerdotis torpente custodia mentis valeāt plabi.

Portabitq; aaron nomia. Quia sacerdos diligēter omni hora pcedentiū sanctorū vitam perpendēs in aduersis ⁊ prosperis virtutum ornamento debet muniri. vt p arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris gradiens in nullo delectationis in fime latere flectatur.

Bed. Trib⁹ d causis aaron nomina patriarcharū inter sacrificia semper in humeris sicut ⁊ in pectore portabat. vt ipse. s. fidem vitamq; patriarcharum meminisset imitari. vt duodecim tribuū. que de his nate sunt ī orationib⁹ ⁊ sacrificijs memor esset. vt populus scripta in veste presulis patrum nomina videns sedulo curaret. ne ab illorum meritis discedens ad errorum contagia declinaret. Unde ⁊ pones in vtroq; latere suphumeralis memoriale filijs israel. Nūc quoq; pontifex in suphumerali nomina patriarcharum gestat: cum doctor vel presul ecclesie in omibus que agit precedentiū patrum facta considerat. atq; ad eorum imitationem dirigere vitam. ⁊ onus euangelice perfectionis satagit ferre. Nomina vero patrum bene in lapidibus preciosis sculpuntur Lapides preciosi opera virtutum spiritualium sunt. Habetq; sacerdos in humeris lapides preciosos. ⁊ in eis nomina patrum scripta: cuz claritate bonorum operum cunctis mirandus extitit: ⁊ eandem claritatem non a se nouiter inuentam. sed antiqua sibi patrum autoritate traditaz docuerit. Dupli ci autem ratione hec in humeris portat. vt ⁊ ipse preceptis domini humiliter subditus incedat: ⁊ auditorib⁹ suis semp celestia siue sua siue patrum exempla que sequantur proponat.

celatura gemmarū sculpes eos nominibus filiorum israel ✝ inclusos auro atq; circūdatos: ⁊ pones in vtroq; latere superhumeralis memoriale filijs israel. Portabitq; aaron noia eorū corā dño sup vtrūq; humerū ob recordationē. Facies et vncinos ex auro ⁊ duas catenulas auri purissimi sibi inuicē coherentes: quas inseres vncinis.

✝ q2 oīs actio ⁊ intentio pontificis mundicia ⁊ nitore sapiētie debet vallari.

intellectu sapientie ⁊ charitate.

vt vidētes patrum memores sint.

vt. s. eorū imitetur facta ⁊ exēpla. quorū portat nomina ⁊ sit memor eorū inter preces sacras.

in quib⁹ charitas significatur.

Facies ⁊ vncinos ⁊c. Bed. Vncini isti in supremis erant angulis superhumeralis fabre affixi. catenule aūt non in suphumerali. sed in rationali. i. in superiorib⁹ eius angulis per anulos aureos videntur fuisse annexe vt dum indueretur pontifex catene que de rationali pendebant possint etiā vncinis superhumeralis annecti. vt vtraq; sibi firma positione cohererent. Unde apertius in sequentibus fecerunt in rationali catenulas sibi inuicez coherentes de auro purissimo: ⁊ duos vncinos totidemq; anulos aureos. porro anulos aureos posuerunt in vtroq; latere rationalis e quibus penderant due catene auree. quas inseruerunt vncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. de quorū figura melius in rationalis expositōe tractabit. Hi erant in oris superhumeralis quib⁹ catene rationalis coniungebantur superhumerali. q2 bona opa ⁊ cogitatio munda ad inuicem per charitatem ⁊ bonam intentionem sunt nectenda.

Rationale quoq; ⁊c. Greg. Precipitur vt in pectore aaron rationale iudicij vittis litigantib⁹ imprimatur: ne cor sacerdotale fluxe cogitationes possideant: sed ratio sola constringat. ne indiscretum vel inutile cogitet qui ad exemplum constitutus grauitate vite semp debet ostendere quantā rationem portet in pectore. In rationali duodecim nomina patriarcharuz describuntur. patres pscriptos semp in pectore ferre est antiquorū vitā sine intermissione cogitare. Nā tunc sacerdos irreprehensibiliter graditur: cum pcedentiū patrū exempla semp intuens cogitationes illicitas deprimit: ne pedem tendat extra limitez ordinis. Rationale iudicij dicitur: q2 debet rector subtili examine bona malaq; discernere: ⁊ q̄ vel quib⁹ qñ ⁊ qualiter cgruāt studiose cogitare. nichil pprium querere: sed sua cōmoda ppinquorū bona deputare. Unde pones aūt in rationali iudicij doctrinā ⁊ veritatē ⁊c. Sacerdos enim iudicium filiorum israel in pectore gestat in conspectu domini. cum subiectorum causas pro sola interni iudicis intentione discutit. vt nichil humanitatis admisceat. in hoc qd diuina positus vice dispensat: ne correctionem priuatus dolor exasperet. Cunq; ctra aliena vicia emulator ostēditur: que sua sunt exequat. ne tranquillitatē iudicij aut latens inuidia maculet: aut pceps ira pturbet. Sz dū considerat terror ei⁹ q̄ sup oīa psidet. i. iudicis intimi nō sine magno timore regant subiecti.

Bed. Rationale quoq; ⁊c. Sicut in suphumerali operū pfectio. ita in rationali iudicij quo pectus sacerdotis tegitur ⁊ ornat cordis ⁊ cogitationum eius castitas exprimit. Et bene post humerale rationale iudicij sequit: vt cum ante homines quis innocens manib⁹ apparuerit: multo magis in cōspectu summi iudicis mundus corde assistere contendat. oīa agēs de industria. vt quidquid foris erga proximos agit aut iudicat ex regula interne rationis probatum ⁊ suo conditori placitū fulgeat. Itē rationale iudicij sacerdos in pectore ferre precipitur: q2 debet rector subtili examine bona malaq; discernere. ⁊ q̄ quib⁹ qñ vel qualiter congruāt studiose cogitare.

✝ Rationale quoq; iudicij ✝ facies ✝ ope ✝ polimito ✝ iuxta texturā superhumeralis ex auro hyacitho ⁊ purpura coccoq; bis tincto ⁊ bisso retorta ✝ Quadrāgulū erit ⁊ ✝ duplex Mensurā palmi habebit tā in longitudine q̄3 in ✝ latitudie: ✝ ponesq; in eo quattuor ordines lapidum.

✝ in quo cordis ⁊ cogitationū sacerdotis castitas exprimitur: cui⁹ pect⁹ rōli tegit ⁊ ornatur.

✝ vt omnia discrete faciat.

✝ varietate. s. virtutū ✝ multiphario. ✝ q2 cogitatio debet cōuenire operi.

sapiētie. spei superne.

carnalis mundicie.

✝ q2 ī vtraq; pte mēsurā palmi habebat ✝ vt examē sacerdotis deo placeat: ⁊ hō non ctemnat ✝ vt fortiter pondus gemmarū sustineat.

infatigabilem pie intentōis conatū. eterne vite desiderāde ✝ charitatis gratia ad curā pximi. ✝ positio diuersarū gemmarū multipharia gratia virtutū q̄ ccordi serie debet in corde sacerdotis apparere.

Duplex. Beda. Factum rationale vt facilius pondus lapidum sustineret. Typice autem nos admonet vt rationem nostri examinis inuisibilis arbiter probet. nec humana foris existimatio merito contemnat. vel duplex ferimus in pectore rationale iudicij: quādo ea q̄ de fide veritatis ⁊ vita inuisibili loquimur aut cogitam⁹ fixa ratione subsistunt. et que visibiliter agimus aut agere disponimus iudicio discretionis librata sunt. Qd aūt mēsuram palmi habebat per quadrum. pie intentionis conatum infatigabilem ⁊ perpetuum ostendit. Qui eñ palmo aliquid metitur: summo conamine expansis digitis manum extendit: vt possit mensurā quā querit plene ⁊ certe tenere. Vñ sicut per manum operatio: ita p palmum exprimitur inflexibilis operationis intentio. ⁊ bene idem rationale tam in longitudine q̄3 in latitudine habet mensuram palmi: q2 siue in longitudine vite eterne desiderium mentis erigat. siue in latitudine charitatis ad curam pximi inclinet affectum. necesse est p oīa cor sacerdotale desidiosum non esse: sed ardente desiderio extendi. vt comphendat brauiū supne vocationis dei.

Ponesq; in eo ⁊c. Bed. Hec positio diuersarū gemmaruz in rationali multiplicem variarū virtutum gratiam ostendit. que concordi serie in corde sacerdotis debet apparere. Siguli aūt lapides singulis patrum nominibus inscribuntur. dū sanctorum vitam rector inspiciens. qui maxime quibus virtutum operib⁹ floruerint sollicite scrutatur: ⁊ hec cuncta in secreto pectoris colligit. ⁊ operando prodit. Magno eñ sacramento vtraq; vestis lapidibus preciosis redimitur. ⁊ patrū nominib⁹ insignib⁹ insignitur. Ipsa quoq; nomina in suphumerali duob⁹ lapidib⁹ eiusdē generis. In rationali vero duodecim diuersi generis sculpta sunt. Qd aūt patres lapidib⁹ pciosissimis. ⁊ nō diuersi coloris sculpti sūt: significat q vna fides in deū. ⁊ vna charitas. ⁊ spes vite celestis omniū patrū corda repleuerit. Qz diuersi generis lapidib⁹ scripti sunt. multiplex est varietas ⁊ gratia bonorū opum. quib⁹ sanctorū fides spes ⁊ charitas cōfirmata refulget.

In rationali quattuor erant ordines lapidum: ⁊ singuli habuerunt tres lapides. vt. s. quattuor principalib⁹ virtutib⁹ fidem trinitatis nō fictā teneamus. Quattuor eñ ordines gemmarū habet in pectore sacerdos. cum omne qd cogitat: prudentia circūspectū. fortitudine firmū. iusticia eximiū. temperantia a carnalis omib⁹ fuit segregatū. Sed ijdem ordines ternas habēt gemmas: cum prudentia fortitudo iusticia ⁊ tempantia trinitatis fide ⁊ operatione consistit. Apte ergo sacerdos vt opere fulgeat. quattuor in pectore versus gemmarū baiulat. vt vero cū opib⁹ fidei sinceritate sit castus. ternas in singulis versib⁹ habet gemmas: vt omnib⁹ vere fidei confessionē ⁊ imitādam actionem ostendat: vt ⁊ illi membra sūmi sacerdotis mereant effici.

Bed. Possumus in vario decore lapidū nō solū claritatē multiphariā

sacerdotalis actionis ⁊ cognitionis· sed etiā spiritualiū accipe dona virtu-
tum ⁊ miracula sanitatū· de quib9 dicit᷑: Infirmos curate ⁊c. Et alibi: Si-
gna aūt eos qui crediderint· hec sequent᷑. In nomine meo demonia eijcient
Quidquid autē designent· recte duodenarius in rationali fieri pręcipit᷑: vt
eoꝝ actus ⁊ miracula qui apostolicę fidei ⁊ charitatis virtutem sequunt᷑ ac-
ceptos deo etiā nouerimus. Si quis aūt loquit᷑ linguis angeloꝝ· ⁊ faculta-
tes suas distribuerit paupib9· corpusq₃ tradiderit vt ardeat: si vnitatem ca
tholicę charitatis non
habuerit nihil illi pro
dest.

Onichinus. Be. Recte autē duo lapides onichini in superhumerali eodē numero patrū insculpti sunt ut doctrinā fideq₃ apostoloꝝ vtriq₃ ꝑplo iudeoꝝ· s· ⁊ gentium pfuturā designarēt. Onix rubri coloris circulos habens albis cingentibus zonis· charitatis ardorē· vel sciētię lucē significat comitātē zona castitatis· hmōi lapidib9 inscripta patrū vocabula gestat sacerdos· cū pręcedentium iustoꝝ imitandę charitati castitati hūilitati doctrinę cęterisq₃ virtutum opib9 iuge studiū impendit· ⁊ hoc in vtroq₃ ꝑplo· vt iudeus ⁊ gentilis claritatē veritatis ⁊ pietatis in doctore aspiciat· p quam ipse ad meliora pficiat

Facies in rationali ⁊c. Bed. Ordo opis q̄ntum nobis videt᷑ hic fuit. Duo erāt vncini supra in duob9 suphumeralis angulis positi· ⁊ duo ꝯtra anuli in duob9 rationalis angulis sursum· e quibus pendebāt duę catenę aureę· q̄ in tempore induendi insereban

† s· in quattuor ordinib9 tantū sunt terni lapides ·i· in principalibus virtutibus trinitatis fides.
† s· qui vt aiūt rubre terre similis vulgo corneo lus dicitur.

In primo versu erit lapis sardi9

† s· topasi9 preciosissimus oīm colorum· ⁊ maxime aurei· vnde topasion dicitur quasi topadion· i· oīm coloꝝ. † s· viridissimus.

⁊ topasius ⁊ smaragdus. In secū

† s· qui nocte lucere dicit᷑. ⁊ circa se oīa illustrare † s· sereno celo similis· † s· obtusi viroris qui contra fantasmata dicitur opitulari.

do carbuncul9 saphirus ⁊ iaspis

† s· qui hyacinthini coloris fertur· ⁊ inuenitur in renib9 bouis † s· ab achate fluuio sicilie vbi inuenitur· ⁊ fert᷑ esse nigri coloris habens candidos in superficie ramos.

In tercio ligurius et achates et

s· purpurei ⁊ violacei coloris. s· totus aureus

amethistus. In quarto chrisolitus

† s· onix grece vnguis latine· vnde onichin9 lapis qui humani vnguis habet colorē † s· aquatici coloris qui nō potest sculpi vt aiunt.

onichinus ⁊ berillus. Inclusi au

† s· vt sacerdos inspiciens vitam sanctorū quib9 floruerint virtutib9 meditetur ⁊ operando imitet᷑.

ro erunt p ordines suos: habebūt

q₃ nomina filiorum israel. Duode

cim nominibus celabuntur· singu

li lapides nominibus singulorum

† s· qd̄ cogitationū mundicia significat

per duodecim tribus. Facies in ra

s· Industriam mentis que doctorū intellectū cū operatione cōiungit· ne valeāt separari.

tionali catenas sibi inuicem cohę

† s· iugē memoriā perpetue claritatis in celis.

rentes ex auro purissimo: ⁊ duos

anulos aureos quos pones i vtra

s· angulo· s· s· dilectōes dei ⁊ pximi

q₃ rationalis summitate: catenasq₃

tur vncinis qui in superhumeralis angulis eminebāt· vt in sequentib9 apertius scriptum est· vt suphumerale ⁊ rationale mutuo necterentur· quoꝝ superior connexio huc vsq₃ descripta est. Sequitur aūt d̄ inferiori q̄ erat subtus ascellas scriptura ita subijciēs. Facies ⁊ duos anulos aureos· quos pones in summitatib9 rationalis ⁊ in oris quę e regione sunt suphumeralis ⁊ posteriora eius aspiciūt. Qz dicit in oris q̄ e regione sunt suphumeralis non significat in oris suphumeralis· sed in oris illis quę e regione sunt superhumeralis· i· in oris rationalis quę e regione superhumeralis sunt· anuli enī qui in vltimis ⁊ infimis erant angulis rationalis habebant contra se in vtroq₃ latere suphumeralis equę anulos alios· quib9 ipi vittis ligantib9 iungerentur· de quib9 sequitur· necnon alios duos anulos aureos qui ponendi sunt in vtroq₃ latere superhumeralis deorsum: qd̄ respicit contra faciem iuncturę inferioris· vt aptari possit cum superhumerali: quia de iunctura superiori quę erat sup scapulas ante dixerat. Inter quas scilicet iuncturas hoc distabat q₃ superior catenulis· inferior vittis erat facta ligantib9. Unde subdit᷑. ⁊ stringetur rationale anulis suis· cum anulis superhumeralis vitta hyacintina· vt maneat iunctura fabręfacta: ⁊ a se inuicem rationale ⁊ superhumerale nequeant separari. Non autem putandum est vtrumq₃ indumentum simul esse terminatum. Nam rationale qd̄ mensuram palmi in altitudine ⁊ latitudine habuit· non multū amplius q₃ pectus texit. Superhumerale vero vsq₃ ad cingulum peruenit· sicut in posteriorib9 plane ostenditur· cum dicitur: hęc ⁊ ante ⁊ retro ita cōueniebant sibi: vt superhumerale ⁊ rationale necterentur mutuo ad baltheum stricta ⁊ anulis fortius copulata· quos iū

gebat vitta hyacinthina: ne laxa fluerent ⁊ a se inuicem mouerentur.

Bed. All᷑. Superhumerale cōsummationē bonorum operum· rationale significat mundiciam cogitationum. Connexio autē mentis industriam· qua doctorum intellectus ⁊ fides cū operatione iungitur. Manet enim iunctura fabręfacta· vt rationale ⁊ superhumerale nequęant separari· quando tanta eruditione tanto operum studio ꝓminet rector: vt nichil ex his quę facienda cognouerit imperfectum relinquat· ⁊ qd̄ fecerit· virtute rectitudinis nō priuet incuria. Defluunt enī indumenta pontificis ⁊ ab inuicē mouentur. si decus operis minor custodia cordis sordidat: vel castitatem cogitationis integritas nō sequit᷑ actionis. Sed ne dissoluantur habet sacerdos in rationali duas catenulas ex auro purissimo· i· continuationem castę ⁊ nō fictę dilectionis cordi firmiter affixam· quę nunq₃ manum ⁊ linguā ab ęquitate puri sensus dissentire permittat. Et bene duas· vt etiā in his q̄ ad fraternę subsidium necessitatis pertinent· ornatus incedat. Bene aūt opus charitatis p catenulas aureas signatur: quia sicut catenula ex plurimis auri virgulis contexitur: ita charitas ex multipharia virtutum operatione perficitur. Quas virgulas apostolus exponens ait: Charitas patiens est benigna ē· charitas nō ęmulatur ⁊c. habet sacerdos anulos aureos· e quib9 catenę pendent· id est· iugem memoriā nunq₃ finiendę claritatis i cęlis. ex qua solum memoria fit· vt maneant nobis continua vincula charitatis. Habet duos vncinos superhumeralis angulis eminentes· quibus inserantur catenę· id est· in exordio boni operis habeat firmam intentionem deo placendi· quę per omnia apta sit suscipiendę ⁊ continendę in se dilectioni dei ⁊ proximi· siue prospera siue aduersa occurrerint· nunq₃ saluberrima pię deuotionis retinacula laxet. Hoc est enī sacerdotem in vtroq₃ humero vncinos qui catenulas rationalis excipiant habere: in prosperis ⁊ in aduersis deo fixum placendi studium gerere· ⁊ huius intentione in dei ⁊ pximi amore firmari. Inserunt ergo se vncinis superhumeralis catenulę aureę· quę de rationalis summitatibus efferuntur: Nunq₃ enī mens rationabiliter de internę luce claritatis degustat· mox alacritas bene operandi amplectendo suscipit· ne forte habitus rationalis pulcerrimus a pectore sacerdotis relabatur: si non eum accelerans bonę actionis vncinus contineat

aureas iunges anulis qui sunt in

marginibus eius: ⁊ ipsarum cate-

narum extrema duobus copulabis

† s· firme· s· intentionis deo placendi que omino apta sit suscipiende dilectioni dei et pximi· siue i psperis siue in aduersis. † s· bone actionis.

vncinis in vtroq₃ latere suphu-

s· mundicia cogitationis.

meralis qd̄ rationale respicit. Fa-

cies ⁊ duos anulos aureos quos

s· angulis.

pones in summitatibus rationalis

s· in oris· s· rationalis·

⁊ in oris quę e regione sunt suphu

meralis· ⁊ posteriora eius aspiciūt

necnon ⁊ alios duos anulos au-

reos· qui ponēdi sunt in vtroq₃ la

tere superhumeralis deorsum· qd̄

respicit contra faciem iuncturę in-

ferioris· vt aptari possit cū suphu-

merali: ⁊ stringatur rationale anu-

lis suis cū anulis superhumeralis

vitta hyacinthina· vt maneat iun-

s· ingeniose vel artificiose· faber enī quilibet artifex dicitur·

ctura fabręfacta: ⁊ a se inuicē rōale

⁊ suphumerale nequęant separari

Portabitq₃ aaron nomina filioꝝ

Bed. Qz superhumerale strictum erat baltheo· de quo in sequentibus dicitur: ⁊ desuper humerale imposuit· qd̄ stringens baltheo aptauit rationali· aperte ostendit: quia custos bonorum operum est continentia· de qua dicitur: Sint lumbi vestri pręcincti ⁊ lucernę ardentes ⁊c. Lumbi· s· pręcincti p continentiam. Lucernę ardentes p virtutū opationem.

Uitta hyacinthina ⁊c. Beda. Uittę hyacinthinę quibus vterq₃ sacerdotis habitus copulatur· ligaturę sunt desiderij cęlestis· quę anulis aureis innexę superhumerale cum rationali stringunt· cum agnita luce perhennis patrię in illam gloriam suspiramus· ⁊ vt intrare mereamur concordi fide ⁊ vita ⁊ opere ⁊ pfessione in tabernaculo ꝓsentis ecclesię seruire studem9.

Portabitq₃ aaron ⁊c. Bed. Nomina filiorum israel aaron super

pectus memoriale corā dño portat in eternum· quādo psul nunq̄ subditorum curam intermittit: sed vitā eorum consolando increpando exhortando confortat: ⁊ tutandā dño crebris orationib9 satagit cōmendare.

¶ Greg· Sacerdos qñ tabernaculū ingredit duodecim lapides in pectore portare iubet sculptos noib9 filiorum israel: hic est redemptor noster qui semet ipsum pro nobis sacrificiū offerens dū fortes in exordio pdicatores habuit duodecim lapides sub capite in prima sui corpis pte portauit.

¶ Oportet sacerdotē memoriā patrum ferre in pectore· maxime cuꝫ ministrat altari: vt in quo sacratius est ministeriū· sollertius se toto studio· tota industria mentis exornet ⁊ corporis· exēpla sanctorum respiciens· vt eorum sedulus imitator aptum se diuinis psentet aspectibus.

¶ Pones aūt ⁊c. Bed· Vt· s· meminerit sacerdos se studijs doctrine ⁊ veritatis inquirendis nō curādis ruminandisq̄ secularibus negocijs per acceptum sacerdotiū fuisse cōsecratū. Sed vt qđ exterius typicū in veste pfulgebat· intus in corde veraciter expssū choruscaret. Itē doctrina ⁊ veritas in rationali erant posite: vt monstraret· q2 vestis illa nō solum legalem induebat pontificem· sed ⁊ euangelicū pnunciabat· s· ipsum christū de quo dicit: lex p moysen data est· gratia ⁊ veritas p ihesum xpm patefacta est. Vel apostolos ⁊ oīs gratie noue pcones. Gestat aūt iudiciū filiorum israel in pectore suo in cōspectu dñi· cū subditorum causas pro sola interni iudicis intentione discutit: vt nichil simultatis admisceat· in eo qđ diuina vice dispensat.

¶ Augu· Pones aūt in ra· ⁊c. In qua re vel metallo ponat demonstratio ⁊ veritas sup rationale (q2 talia dicit fieri in veste sacerdotis q̄ corpalit fiunt) inuenire difficile est. Fabulant tamē lapideꝫ fuisse cui9 color aduersa vel prospera imitaret: quādo sacerdos intrabat in sancta. Et hoc est qđ ait Et afferet aaron iudiciū filiorum israel super pectus. ostendens· s· in illa demonstratione ⁊ veritate quid de illis iudicauerit dominus· quāuis intelligi possit demonstrationem ⁊ veritatem litteris impositam sup logion.

¶ Facies et tunicā ⁊c. Bed· Tunica talari tota hyacinthina vestit sacerdos: vt admoneatur opus celeste nō modo inchoandū· sed vsq̄ in finem esse ducendum oīb9 qui salui esse volunt. Tunica enim hyacinthina vsq̄ ad pedes vestiri· est bonis opib9 vsq̄ ad finē vite insistere. secundum illud: Esto fidelis vsq̄ ad mortem· ⁊ dabo tibi coronā vite. Et q2 ita solūmodo ad pfectioneꝫ boni operis infatigabili pposito perueniemus· si hanc fixa intentione supne remunerationis incipimus· recte additur: In cuius medio supra erit capitiū ⁊c. Capitiū tunica hyacinthina firmissimū habet· ⁊ oram ex sese textam· ne facile rumpatur: cum primordiū boni operis forti radice timoris domini subnixum: ⁊ contra oēs insidias antiqui hostis probatur esse munitū. Talis ora collum sacerdotis p girū vestit ⁊ ornat: qñ rectori fiduciam pdicandi celestia pbet. hoc q nō solū in vite cursu recte vixerit: sed exordiū quoq̄ a rectitudine ceperit· sicut samuel hieremias iohānes· qui ab ipsa infantia spirituali gratia repleti· ⁊ in doctorum ordine sunt sepati. Quia eniꝫ uox in collo est· p collū recte loquēdi vsus exprimit. Sicut fieri solet ī extremis vestiū partib9· sicut vestib9 opa: ita extremis vestium partib9 operum consummatio figurat. Vel extreme vestiū partes vltime sunt nostre solicitudines· quib9 fideles cū finire vitam coguntur· intentius ab omi labe malorum se expurgare contendunt cum metu ⁊ pauore· curantes ne ante districtū iudicem producti pro sordido viciorum habitu expellantur in tenebras exteriores. sed appareant induti sicut electi dei viscera misericordie benignitatē· humilitatem modestiam patientiam ⁊ charitatem· qđ est vinculum perfectionis. Tunica ergo hyacinthina habet oram in capitio textilem· sicut in extremis vestiū partib9 solet fieri: cū doctor egregi9 a tanta pfectōe op9 virtutū inchoat: ad quantā alius longo labore vix aliqñ pueniat. ⁊ cū tanto timore famulatus omi hora cū deo suo ambulat: q̄tum ali9 vix moritur9· ⁊ ad iudiciū vltimū ingressur9 habere sufficiat· s q2 tota pfectio sacerdotis in opib9· ⁊ doctrina veritatis cōsistit· secundum illud: cepit ihs facere ⁊ docere· recte subiungitur· deorsum vero ad pedes eiusdē tunice ⁊c.

israel in rationali iudiciū sup pect9 suū: quādo ingreditur sanctuariū memoriale coraꝫ dño in eternum.

Pones autem in rationali iudicij
vt studeat sacerdos doctrinā ⁊ veritateꝫ inquirere ⁊ docere.
doctrinam ⁊ veritatem que erūt in pectore aaron: quādo ingredietur
vt causas subditorum p sola dei intentione discutiat nichil simultatis admiscens.
corā dño. Et gestabit iudiciū filiorum israel in pectore suo: in cōspectu dñi semp.
deo beneplacēs. · op9 celeste vsq̄ ad finē vite. · firmissimā. · supremā· s·
Facies ⁊ tunicā superhumeralis totam hyacinthinā
vt primordiuꝫ boni opis forti radice timoris dei subnixū· ⁊ ꝯtra insidias dyaboli sit munitum.
In cuius medio supra erit capitiū ⁊ ora per gyrum eius textilis: sicut
consummatione· s· operum.
fieri solet in extremis vestiū partibus· ne facile rumpātur.
vt sacerdos ad tantā excellentiā cōuersatōis perueniat· vt nichil in illo nisi splendor ⁊ gratia flosq̄ vari9 bonorum operū appareat· ⁊ horū tantū sonū suauissimū proferat.
Deorsū vero ad pedes eiusdem tunice per
multipharia virtutū operationem vno charitatis munimine circūdatam.
circūitum quasi mala punica facies ex hyacintho et purpura coccoq̄ bis tincto ⁊ bisso retorta:
vt nec opus sacerdotis discrepet a verbo· nec verbum ab opere.
mixtis in medio tintinnabilis· ita vt tintinnabulum sit aureū ⁊ malū punicū
vt omnis sermo sacerdotis claritateꝫ superne lucis resonet.

Bed· Facies ⁊ tu· ⁊c. Tunicā superhumeralis dicit cui9 ps superhumerali tegebat ad distinctionē tunice que erat interius linea· quarum meminit supi9 dicēs: hec aūt erūt vestimēta q̄ faciēt rationale ⁊ superhumerale tunicam ⁊ lineam strictā ⁊c. Interior aūt erat linea bissina· qđ lini esse gen9 nobilissimū cōstat. Exterior vo tunica tota hyacinthina nichil alterius coloris admittens· cui9 specie vniformi q̄lis eē debeat vita sacerdotis docet superni· s· desiderijs intenta· cōuersatōnem habēs in celis· ⁊ saluatoris expectans aduentū: q̄ sic ⁊ bissina ad pedes ptingebat. Vnde vtraq̄ grece poderis dicta est· vt ostēdatur in sacerdotali vita nichil infimū ac sordidū remanere: s omne qđ agit quasi ethereo colore preciosissimū vniuersa mēbra eius a capite vsq̄ ad pedes gratia virtutum tecta esse debere.

¶ Deorsum vero. ⁊c. Greg· Cum rector se ad loquendū prepa rat· q̄ caute loquatur attendit: ne inordinate loquens corda audientium errare faciat· ⁊ sapiens videri desiderans vnitatis compagem insipienter scindat. Vnde habete sal in vobis· ⁊ pacem habete inter vos. Qui em sapienter loqui nititur· timeat ne eius eloquio vnitas confundatur. Vnde nō pl9 sapere q̄ oportet sape ⁊c. Hinc est q tintinnabulis mala punica coniungūt. Per mala em punica fidei vnitas signatur: q2 sicut ī malo punico vno cortice multa interius grana muniuntur: ita innumeros populos ecclesie vnitas fidei contegit: quos intus diuersitas meritorum tenet. Bene ergo dicit habete sal in vobis· ⁊ pacē habete in. vos ⁊c. ac si p habitū sacerdotib9 dicatur: mala punica tintinnabulis iungite: vt p omē qđ dicitis vnitatem fidei cauta obseruatione teneatis.

¶ Bed· Deorsum ad pedes tunice fiunt quasi mala punica ⁊ tintinnabula p girū: qñ ad tantā excellentiā deuote conuersationis sacerdos puenerit vt nichil in eo nisi splendor ⁊ gratia· flosq̄ varius bonorum opum videatur nichil aliud cum os aperiat· q̄ suauissim9 horum sonus audiatur. Quia em in malo punico multa interi9 grana vno cortice tegunt: recte per mala punica multipharia virtutū operatio uno charitatis munimine vndiq̄ tecta signatur. Fit aūt malorum effigies de hyacintho· purpura· coccoq̄ bis tincto· ⁊ bisso retorta· quib9 quattuor colorib9 q̄ virtutū varietas signetur supra dictū est. His vero in medio tintinnabula permiscentur: vt neq̄ opus sacerdotis ab eo qđ loquitur discrepet· neq̄ a rectitudine operis lingue sonus aberret. Vnde pulcre additur· ita vt tintinnabulū sit aureū· ⁊ malū punicum. Rursumq̄ tintinnabulum aliud aureū ⁊ malū punicum. Aurea em tintinnabula hyacinthine tunice inseruntur ⁊ vndiq̄ circūdantur: cū omnis sermo eius claritatem superne lucis resonat· ⁊ idem sonit9 velut hyacinthine tunice firme infixus operum quoq̄ ipsi9 sublimitate audientiū mentib9 cōmendat. Fiuntq̄ bina mala circa singula tintinnabula: cuꝫ oīa que loquitur bonis confirmantur actib9· ⁊ in auditorū artius corde figuntur: ⁊ vniuersa q̄ agit q̄ sint rationabilia discreto sermonis sonitu producuntur.

¶ Bed· Possumus in duodenario gemmarum rationalis intelligere q sol iusticie cuncta nostra tempora· cunctas orbis plagas sua luce replere sicut sol inuisibilis qui per menses duodecim signiferum circulū lustrare ⁊ totū ambire consueuit. Nā ⁊ hoc q quattuor ordines in rationali ternos lapides habent cōgruit anni vertentis ordini qui per ternos mēses ī quattuor tempora distinguitur. Annus aūt in scripturis solet vocari totuꝫ temp9 nostre salutis· quo pro eterna retributione certamus. Christus em secundū ysaiā missus est pdicare annū dñi acceptū· ⁊ diē retributionis. de eodem anno ⁊ dauid dicit. Benedices corone an· be· t·

¶ Bed· Vel sicut supradictum est· duodecim gemmas· i· ter quaternas gestabat· vt admoneret oīs doctores opera iusticie q̄ q̄ttuor principalib9

virtutibꝫ continentē cū fide trinitatis habere: ⁊ discipulis cōmendare. Portabat ⁊ septuagintaduo tintinnabula aurea cū totidem malis punicis: vt ostenderet ꝙ eadē fides ⁊ opatio iusticię vniuersum mundū ab erroꝝ ⁊ vicioꝝ tenebris ad verā lucem duceret. Tres enī dies ⁊ noctes habēt horas septuagintaduas: quibꝫ supra infraqꝫ lustrādo sol tribꝫ vicibꝫ mundū circuit. Bene ergo hic numerꝰ tintinnabuloꝝ ⁊ maloꝝ diuersitate coloris tunicę pontificis inditus est: qꝛ sol iusticię xp̄s vniuersum orbē esset illuminaturus ⁊ verā fidē ꝗ est i agnitione trinitatis ⁊ cōfessione daturus: ⁊ opationē bonā ꝗ est in variarū splendore ꝟtutū.

Vt audiatur ⁊c. Greg. Sacerdos ingrediens vel egrediēs moritur: si de eo sonitus nō audiatur: qꝛ irā ꝯtra se occulti iudicis ꝓuocat: si sine ꝑdicationis sonitu icedit. Apte ꝟo tintinnabula vestimētis illiꝰ inserta scribuntur. Sacerdotis enim vestimenta sunt recta opa. Vn̄. sacerdotes tui indu. iusti. Vestimentis ergo tintinnabula inhęrent: vt vitę viam cū lingue sonitu ipsa quoqꝫ opa sacerdotis clament.

Rursumqꝫ tintinnabulū aliud aureum ⁊ malū punicū. Et vestietur aaron ea i officio ministerij: vt audiatur sonitus qn̄ ingredietur ⁊ egredietur sanctuariū in cōspectu dn̄i ⁊ nō moriatur. Facies ⁊ laminā de auro purissimo in qua sculpes ope celatoris sanctū dn̄o. Ligabisqꝫ eā vitta hyacinthina: ⁊ erit sup thiaram imminēs frōti pontificis

[Interlinear glosses: operatio charitatis. — predicationis. — moriĕtur enī si nō predicauerit vt audiatur a deo ⁊ ab hominibus. — hoc supremū ⁊ excellens omnibꝰ ornamentis. — pro mundicia cordis ⁊ corporis in qua mysteria redemptionis recondimus ⁊ portamus. — spe celestiū premiorum. — vnde habentes nomē eiꝰ ⁊ nomē patris eius scriptū in frontibꝰ suis.]

Bed. Vt audiatur ⁊c. Sacerdos ingrediens ⁊ egrediens moritur: si de eo sonitus nō audiatur: qꝛ irā cōtra se occulti iudicis prouocat: si sine ꝑdicationis sonitu incedit. Nā si iosephi verbis intendere volumꝰ: qui dicit mala septuaginta duo fuisse ⁊ eiusdē numeri tintinnabula: cōgruit huic mysterio: vt discipuloꝝ septuagintaduoꝝ circa pedes numeꝝ habeat signatū. Sicut enī duodenariꝰ aplōꝝ numerꝰ ep̄alis dignitatis gradū inchoauit. Sic discipuli septuagintaduo ꝗ ⁊ ipsi ad ꝑdicandū missi sunt gradū minoris sacerdocij qui presbiteratus dicitur significant. Vnde hoꝝ numerꝰ in vltima pte sacerdotalis habitus: ille in prima figuratur. Si ꝗs vero numeros vtriusqꝫ ordinis mystice velit interꝑtari: Duodecim gemmas aaron in pectore ꝑferebat: vt significaret tempus instare quo fides trinitatis in oībꝫ quadrati orbis ptibꝫ ꝑdicaretur.

Facies et la. de ⁊c. Bed. Lamina aurea in fronte pontificis in qua sanctū dn̄o vel sanctū domini (vt in sequentibꝫ dicitur) sculptū est: sacratiꝰ est cęteris indumentis: qꝛ sicut diuina potentia oīmibꝫ creaturis supeminet: ita oportet vt nomē eius cęterū pontificis ornatū transcēdat: ⁊ velut cuncta sanctificans eximiam sedem teneat. Significat aūt ꝓfessionis nostrę fiduciam quā in fronte portamꝰ dicente aplō: Michi autē absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri ih̄u xp̄i. Recte aūt hoc solū in toto pontificis habitu ꝺ solo auro est: vt mundiciā cordis vel corporis in quo mysteria nostrę redemptionis recondere vel gestare debemus: ostenderet. Vel auro inscriptū sanctū dn̄i in fronte sacerdos portat: ostendēs ꝙ ita passionē dn̄i qua redempti sumꝰ venerari ⁊ amplecti debemꝰ: vt claritatē in ipso diuinę maiestatis ꝑ quā creati sumus pariter cōfitendā esse sciamꝰ: ita mortē assumptę humanitatis confitentes: vt eandē resurrexisse fateamur.

Sanctū dn̄o ⁊c. Bed. Qđ in lamina sculpi iubetur nomē sanctum ⁊ venerabile significat: qđ apud hebręos quattuor litteris vocalibꝫ scribitur: id est ioth. heth. uau. he. qđ interꝑtatur ineffabile: nō qꝛ dici nō potest: ſ꞉ qꝛ diffiniri sensu ⁊ intellectu creaturę nō potest: secundū illud: Pax dei ꝗ exuperat omnē sensum custo. cor. u. ⁊. in. ve. ⁊c. Et alibi: Magnꝰ dn̄s ⁊ lau. ni. ⁊c. Bene aūt in fronte pontificis quattuor litteris significans totidem ptes dn̄icę crucis: quā in fronte portamus.

Ineffabile nomē dn̄i quattuor litteraꝝ constans. he. s. qđ interꝑtatur iste. ioth qđ est principiū. heth qđ est passionis. vau hoc est vitę. Qđ totum sonat. iste principiū passionis vitę: qꝛ christꝰ est principiū vitę in adam amissę quā repauit sua passione.

Idem sanctū dn̄i auro sculptū in fronte portamꝰ: qn̄ expurgati a sordibꝫ viciorum: quę ex primo parente habuimus: imaginē ⁊ similitudinē cōditoris ad quā creati sumus recipimus: nec celamus: sed factis ⁊ dictis promulgamus. Iuxta illud. Sicut portauimus imaginem terreni: sic portemꝰ ima. cę. Vn̄ ⁊ alibi: expoliantes veterē hominē cum actibꝫ suis: induite nouum qui renouatur secundū imaginē eius qui creauit eū. Et iohs ait: habentes nomē eius ⁊ nomē patris eiꝰ scriptū in cordibꝫ suis. Si ergo oīs agnū sequētes ipsa professionis fronte debeant hoc nomē habere: qūto magis sacerdotes gregem dn̄i ducētes: qui omnibꝫ debent exemplū virtutis ostēdere.

Ligabisqꝫ eam ⁊c. Ligatur lamina ꝗ sanctū dn̄i continet vitta hyacinthina cū thiara pontificis: ꝗ spe cęlestiū ꝑmioꝝ quā hyacinthꝰ significat in fide confortamur: ⁊ artius sacramēta nostrę redemptionis vel imaginē ac similitudinē cōditoris ac redemptoris nr̄i intemeratā seruamus: quo nullū aliud eē salutis iter cognouimus de thiara suo loco dicetur.

Portabitqꝫ aaron iniquitates eoꝝ: ꝗ obtulerūt ⁊ sacrificauerūt filij israel in cunctis muneribus ⁊ donarijs suis. Erit aūt lamina sp in fronte eius: vt placatus sit eis dn̄s. Stringesqꝫ tunicam bisso et

[Interlinear glosses: auferet docendo ad penitentiam prouocando ⁊ ꝑ penitentibꝰ supplicādo. — tante industrie tantiqꝫ meriti debet esse sacerdos vt cuncta populi peccata portare possit. — dn̄o. — pro peccatis. s. oblata. — oīa oblata sancta sunt. — dignis penitētie fructibus. — Aug. hec significat fiduciā bone vite quā qui vere ꝑfecteqꝫ nō significatōe sed veritate sacerdos habet: solus potest peccata auferre. — vt totus subditus sit diuino seruitio. — memoriā passiōis christi debet omnis christianꝰ habere pre oculis. — qūto magis ergo sacerdos ⁊ pōtifex. — subditis qui doctoris exemplis attendūt ⁊ monitis. — hec est linea stricta qua induitur sacerdos cū propositū cōtinentie ita custodit: vt caro nō cōcupiscat aduersus spiritū: nec spūs aduersus carnē.]

Portabitqꝫ aaron ⁊c. Bed. Portat. s. sacerdos iniquitates in muneribꝫ ⁊ donarijs ꝗ obtulerūt domino ⁊ sācrificauerūt filij israel: cū pro fructibus dignę pęnitētię. i. elemonijs cęterisqꝫ opibus iusticię ꝗ faciunt pęnitentes a reatu scelerum absoluit. Hęc ꝗdem ita gerenda institutio diuina i habitu pontificis figurauit: et verbis manifeste docuit. Prochdolor autem quidā donaria accipiūt immo exigunt: ⁊ iniquitates populi nō asportant nec castigant: cū ob hoc solū debeāt sumere carnalia: qꝛ ministrant spiritualia. Sed qꝛ pro subditis potest efficaciter laborare: ꝑdicare: ⁊ dn̄o supplicare: cuiꝰ animꝰ diuini noīs memoria semper est ꝑditus: apte subiungitur: Erit aūt lamina semꝑ in fronte eiꝰ ⁊c.

Erit aūt la. ⁊c. Bed. Si lamina noīe dei scripta semꝑ fuerit in frōte aaron: placabitur dn̄s filijs israel: qꝛ cū doctor fideliter se diuino seruitio pura mente subdiderit: subditi exemplis illius ⁊ monitis accensi recte viuere ⁊ gratiā interni iudicis promereri festinant.

Stringesqꝫ tunicam. Bed. Quare linea dicta sit stricta vel bisso stringi ꝑcipiatur supra expositum est. Nunc vero adijciendū: qꝛ solent milites habere lineas quas camisias vocant: sic aptatas membris ⁊ strictas: vt expediti sint dirigendo iaculo: tenendo clipeo: ensi librando: ⁊ quocūqꝫ traxerit necessitas. qualē ⁊ ioab legitur habuisse qn̄ amasā interfecit: strictā. s. ad mensurā habitꝰ sui. ergo ⁊ sacerdotes parati in ministeriū dei vtuntur hac tunica: vt habentes pulcritudinē vestitoꝝ discurrant celeritate nudoꝝ. hęc tunica sicut hyacinthina ad pedes vsqꝫ ptingit: ⁊ ipsa grece poderis. i. talaris dicitur. Cuiꝰ significatio in promptu est: cum enī cōstet lino vel bisso cōtinentiā ⁊ castitatem corporis signari: strictā habent lineam vel tunicam de bisso sacerdotes: cū ꝓpositum continentię nō eneruiter ⁊ fluxa mente custodiunt: sed tanta instantia: vt bellum nō gerat caro cōtra spiritum: nec spiritus contra carnem. Lineam habent strictam cū cōspicit ⁊ deficit anima eoꝝ in atria domini: ⁊ cor eoꝝ ⁊ caro socia germanitate exultant in deū viuum. Hęc linea non solum stricta: sed ⁊ poderis. i. ad pedes vsqꝫ descendens: cū continentia nō cuilibet membro violenter imposita: sed in toto corꝑe est delectabiliter cōsummata. Hęc enī linea debet stringere manus ⁊ brachia sacerdotis: ne quid inutile faciat. Pectus ne quid inane cogitet. Ventrē ne gulosus sit. Subiecta ventri membra: ne lasciuiendo totā sacerdotalis habitus pulcritudinem corrumpant. Genua ne ab orationis instantia torpeant. Tibias ⁊ pedes ne ad malū currant. Induatur ergo sacerdos primo linea stricta: vt corpus ab iniquis opibꝫ: ⁊ mentem compescat a prauis cogitationibꝫ. Accipiat deinde tunicam hyacinthinā: vt ꝑter descriptionē continentię salutaris ęque corpꝰ ⁊ animū spiritualiū virtutū habitu venustet. Sed qꝛ sunt quinqꝫ corꝑis sensus: quoꝝ quattuor ꝓprie capitis: quintus toti corpori cōmunis. Tunica hęc quā diximꝰ vtraqꝫ ꝓprie cōtinentię actū ⁊ iusticiam designat. Consequenter vero ⁊ alioꝝ quattuor sensuū ꝗ꞉ sit curanda innocentia vel sanctificatio: pontificis habitu demonstratur: cū dicitur: Et thiaram bissinam facies ⁊c.

Bed. Qualiter hęc facta sit iosephus dicit sic: Super aūt gestat pilleū in modum paruuli calamenti aut cassidis: qđ extenditur supra summitatē capitis: ⁊ in modico verticis medietatē excedit: ⁊ tale est vt videatur ex lini

textura confectum habens vittas que cõuolute sepius connectunt᷑ ne faci/
le dilabat᷑. Dicit etiã huic pilleo supadditum aliud velamẽ. qđ totaꝫ capi
tis supficiem celaret: aptatũ profecto ne laborante sacerdote circa sacrificia
corruat. qđ tñ cui9 esset coloris nõ ostẽdit. Hec quidẽ de minoribꝫ sacerdoti
bus. De pontificis vero thiara sic ait: Pilleuꝫ aũt similiter opatũ habebit
pontifex sicut reliqui sacerdotes: aliudq; consutũ ex hyacintho variato. Cir
cumdat᷑ aũt ei ⁊ aurea corona tribꝫ vicibꝫ facta. supra quã surgit in medio
fronte quasi caulicul9
quidaꝫ aureus similis
herbe: q̃ apđ nos acha
no nuncupat᷑. q̄ꝫ greci
vossamum dicunt. Et
paulo p9 descripta ei9
mirabili varietate sub
didit habet aũt floreꝫ
similẽ plantagini. ⁊ p
circũitum tota corona
his floribꝫ ẽ celata. ab
occipitio vsq; ad vtrũ
q; timp9. In fronte ħ
nõ habet. ħ lamina est
aurea q̃ sacris litteris
dei nomẽ habet inscri/
ptum. Hec quideꝫ de
secũdo velamine ⁊ co/
ronis pontificũ aureis scriptura tacere videtur. Coronarũ vero breuiter in
sequentibꝫ sic meminit: fecerũt ⁊ tunicas ope textili aaron ⁊ filijs eius: ⁊ mi/
tras cũ coronulis suis ex bisso: sed de qua materia sint non dixit. Qũ em̃ di
cat: mitras cũ coronulis suis ex bisso: poterat intelligi vtraq; ex bisso facta
esse. nisi iosephus coronas aureas diceret esse. qui stante adhuc templo ⁊ le
gali obseruantia potuit cũ esset de genere sacerdotali omnẽ modũ sacerdo/
talis indumenti nõ tm̃ legendo. ħ ⁊ videndo cognoscere. sed siue bissine si/
ue auree sint coronule. cõstat eas cũ mitris factas esse. Nũc dicamus breui/
ter de figura. Mitras cũ coronulis habent sacerdotes ex bisso. qui sic visuꝫ
auditũ gustũ olfactũ in castimonia custodiũt: vt coronã vite inde accipere
sperent. Qui em̃ sic continẽtie vel bonis opibꝫ studet. vt pmia retributõis
negligat. mitraꝫ bissinã habet sine corona: q2 speciẽ virtutis quasi coronaꝫ
hominibꝫ pfert: ħ mercedẽ a dñ̃o nõ habet. Siue ergo coronule fuerint au
ree claritatem ppetue lucis significant. Vel bissine phennem corpis immor
talitatem. Recte vero sacerdos cũ stolis bissinis coronas supadditas porta
uit. vt in continentia eterna pmia meditet᷑: et in pdicatione continentie vel
opationis bone gaudia supne beatitudinis pmittat: ne sine spe retributõis
pondus laboris imponat: iugũ christi suaue ⁊ onus leue auditoribꝫ asperum
reddat ⁊ durum.

Et thiaram bissinã ⁊c. Beđ. Thiara q̃ cydaris ⁊ mitra vocat᷑. ca/
put tegebat ⁊ ornabat pontificis: vt admoneret oĩs capitis sensus deo con
secratos habere. ne vel oculi vanitatem viderent. vel aures opprobrium pri/
mi acciperent. vel os abundaret malicia. dolum concinnaret lingua. ne cor
grauaret crapula ⁊ ebrietas. vel olfactus aspersum mirra ⁊ aloe ⁊ cinnamo/
mo lectum meretricis amplecteret᷑: sed oculi viderent equitatem. aures incli
narentur ad verba prudentie. dulcia essent faucibꝫ eius eloquia dñ̃i: donec
supesset halitus. ne loqueret᷑ iniquitatem. pollutũ nõ tangeret: sed mundat9
ab oĩ inquinamẽto carnis. ⁊ spiritus sanctificationẽ in timore dei pficeret.

Et baltheũ. Beđ. De factura balthei scriptũ est. Cingulũ fecerũt de
bisso retorta. hyacintho. purpura. ac vermiculo bis tincto. opere plumarij.
hoc cingulũ sicut hieronim9 ex iosepho scribit in similitudine pellis colubri.
que exuitur in senectute: sic in rotundo textum est: vt marsupiũ longũ putes
textum aũt subtegmine cocci purpure hyacinthi. ⁊ stamine bissino ob deco
rem ⁊ pulcritudinem. atq; ita pollimita arte distinctum: vt diuersos flores
⁊ gemmas artificis manu nõ textas sed additas arbitreris. Habebatq; la/
titudinem quattuor digitorũ: quo cingulo pprie pontifex vtebatur. ⁊ eo tu/
nica hyacinthina simul ⁊ superhumerale stringebatur. Nam in sequentibꝫ
aperte de coniunctione superhumeralis ⁊ rationalis dictum est. hec ⁊ ante ⁊
retro ita cõueniebant sibi: vt superhumerale ⁊ rationale mutuo necterẽtur.
stricta ad baltheum. ⁊ anulis fortius copulata quos iungebat vitta hyacin
thina. ne laxe fluerent ⁊ a se inuicem mouerentur. Nulli aũt dubium quin
baltheus ⁊ cingulum cui suphumerale astringebatur tunicam hyacinthinã
que ⁊ superhumeralis vocatur cingeret. Cuncta enim que huc vsq; dicta
sunt. ad pontificis habitum pertinent. Sequuntur autem filiorum eius bal
thei ⁊ cetera indumenta cum dicitur. Porro filijs aaron tunicas lineas pa
rabis ⁊c. Dicendum est autem de baltheo pontificis qui de quattuor illis
coloribus nobilissimis deo dignis factus est: quia bene talem haberet pon/
tifex quem singulari virtutum decore semper oportet accingi. Bene vario
flore fulgentium colorum incedebat accinctus: quia sicut necesse est vt alius
industria continentie precingatur: ne caro repugnans spiritui internã men/
tis quietem turbet. Ita pontifex domita iam omni concupiscentia corporis
⁊ animi. ipsa debet virtutum gloria circũdari: vt iuxta exemplum illius flo/
ris qui egressus est de radice iesse. id est. christi sit iusticia cingulum lumborũ
eius: ⁊ fides cinctorium renum eius.

† ſ oẽs sensus capitis deo consecrati sint ‡ ſ de cui9 factura in sequentibꝫ dicitur plenius. cingulũ vero fecerũt de bisso retorta ⁊c. ſ quo tunica hyacinthina que suphumeralis dicta est cingebatur.

thiaram bissinã facies. ⁊ baltheũ ope plumarij. Porro filijs aaron tunicas parabis lineas: ⁊ baltheos ac thiaras in gloriaꝫ ac decorem. Vestiesq; his omnibus aaron fratrẽ tuũ ⁊ filios ei9 cũ eo: ⁊ cunctorũ cõsecrabis man9. sanctificabisq; illos: vt sacerdotio fungant᷑ michi. Facies ⁊ feminalia linea vt opiant carnem turpitudinis sue a renibus

ſ minoribus sacerdotib9. ‡ ſ vt consecrata sint oĩa opa sacerdotũ. ſ oleo vnctionis vt p gratiã spũs 9secratio pficiatur. nõ tamẽ priora sine ei9 gratia. sed qui plus cõscendit ⁊ plus prefertur maiori gratia eget. ‡ ſ vt san cti sint qui domino seruiũt vel ministrant. ſ aliter sacerdotes esse nõ possunt. ſ bracas nõ ptingentes ad talos.

Tunicas parabis ⁊c. Tunicas habent sacerdotes lineas. cũ totuꝫ
corpus candori castita
tis dedicant. Balthe/
is tunicas cingunt: cũ
eandẽ castimoniã vi/
gilanti mẽtis custodia
circũspiciunt: ne cõsciẽ
tia illius desidiores er/
ga bona opera fiãt: ne
per iactantiã castimo/
nie ipsis etiã meritum
minuant. Qui em̃ tu/
nica talari induitur: si
sine cingulo incedit. tu
nica defluit: et relicto
corpore ventis ⁊ frigo
ribus aditum tribuit
⁊ prepeditis gressibus
retardat vsum incedẽ
di. vel calcantes se cadere facit: sic ⁊ castimonia carnis sepe castimoniã men
tis adimit: dum segnius bonis operibus insistunt: quãdo minus prospiciũt
quia castimonia absq; alijs bonis non valet: quibus adiunctis gloriam ⁊
decorem acquirit. Virginibus stultis non profuit castitas carnis. quibꝫ de
fuit lumen interne puritatis. Accingantur ergo tunicis lineis. vt castitatem
habeant. Accingantur baltheis. ne castitas remissa sit: ne vento elationis
aditum pandat: ne charitateꝫ frigere faciat: ne iactantia presumptionis bo
na opera impediat: ne prepedito virtutum cursu ipsa concupiscentie sordi/
bus polluta vilescat. et tandem ad ruinam superbiendo impellat. Accincti
vero accipiant thiaras in capitibus. vt preter vigilantem corporee castita/
tis custodiam visus. auditus. gustus. ⁊ olfactus digne deo custodiãtur.

Vestiesq; his ⁊c. Beda. Omnibus his vestiendus erat aaron ⁊ fi/
lij eius. sed distincte. vt ipse quidem omnibus his vteretur. filij autem vl/
timis tribus que eis proprie ascripta sunt. cum dicitur: Porro filijs aaron
tunicas parabis lineas ⁊c.

Facies ⁊ feminalia ⁊c. Beda. Feminalia que ad operiendam cor/
poris vel carnis turpitudinem fiunt. illam castimonie portionem. que a co/
pula coniugali cohibet pprie designant. sine qua nemo vel sacerdotium su/
scipere: vel ad altaris ministerium consecrari potest. i. si non aut virgo per/
manserit: aut vxorie coniunctionis federa soluerit. qđ nulli necessario im/
peratum. sed voluntarie deo offerendũ. vnde non omnes capiunt verbum
istud: ⁊ qui potest capere capiat. Et paulopost his qui vxorem vel alios co/
gnatos ⁊ impedimenta mundi propter ipsum reliquerint centuplum in hoc
seculo promittit: ⁊ in futuro vitam eternaꝫ. Vnde non iubetur moyses hoc
vestimento induere aaron ⁊ filios eius. sicut de prioribus dicitur. Vesties i
his omnibus aaron fratrem tuum ⁊c. Sed facies feminalia linea. vt operi
ant carnem turpitudinis sue ⁊c. Tu feminalia pontifici ⁊ filijs eius facies.
tu castitatis regulam docebis. tu abstinendum ab vxorio amplexu his qui
sacerdotio fruituri sunt intimabis. nulli tamẽ violentum huius continẽtie
iugum impones: sed quicunq; sacerdotes fieri ⁊ altari seruire volunt. spon/
te sua desistant serui esse vxorum. Qđ vbi perfecerint. vt suscepto semel cõ/
tinentie pposito ministros se sanctuarij ⁊ altaris fore cõsenserint: aderit lex
diuina que velut ceterum habitum sacerdotibꝫ congruum imponens quo/
modo viuere aut docere debeant abundanter instituat. congaudensq; spon
tanee deuotioni dignum sacerdotio decus sapientie. patientie. mansuetu/
dinis. zeli spiritualis. humilitatis. misericordie. timoris dñ̃i. ceterũq; huius
modi ornatum supaddat. Alioquin iniquitatis rei moriantur. si. s. luxurio/
se viuentes sacerdotalem gradum vsurpant. Qui sensus sequentibꝫ verbis
affirmatur cum dicitur. Tuncq; patrem laueris cuꝫ filijs aqua ⁊c. vsq; erũt
q; sacerdotes michi religione perpetua. Nã neq; hic de feminalibꝫ a moyse
accipiendis quicq; pcipitur. vnde constat q; hoc genere vestimẽti ipse aa/
ron ⁊ filij eius se prius induerant. ⁊ sic ad manum moysi lauandi induẽdi
vngendi ⁊ consecrandi intrabant. Vbi notandum q; consecraturus moy
ses eos primo lauit aqua: ⁊ sic habitum sacerdotis imposuit. quia necesse ẽ
vt qui ad officium altaris pmouend9 est: maioribꝫ solito fluentis lacrimarũ
vel compunctionis se abluat: vt quo mundior ad gradum accipiendum ac
cesserit: eo perfectius acceptum consũmet.

Hec ad aaron ⁊ filios eius pertinent. Sicq; fit vt aaron omnibus octo

vestibꝰ induatur feminalibꝰ lineis·tunica linea hyacinthina·suphumerali·rationali·balteo·thiara·petalo aureo. Filij eius quattuor tantū feminalibus linea stricta·cingulo·⁊ thiara.

Sed et hoc facies ⁊c. Bed. Hactenꝰ aaron ⁊ filioꝝ eius habitus qualis esse debeat designat. Sequit modꝰ cōsecrationis ·quo ipsos vel tabernaculū cū omi suppellectili dedicari oporteat·oblatis·s·dño vitulo ⁊ duobus arietibꝰ·panibꝰ quoqꝫ triticeis nō solū azimis sed oleo cōspersis·addito oleo vnctionis: ꝗ cuncta bonoꝝ opeꝝ devotionē·⁊ fidei mundiciā·vel diuine illustrationis gratiā quibꝰ cōsecrari oportet sacerdotes figurate dmōstrāt

Tolle vitulum Strab. Quisqꝫ pontifex vel sacerdos thauruz debet offerre·i·passionē xp̄i firmiter credere ⁊ imitari. Et duos arietes·vt credat eū dem christum ex corpore et anima constare. Et panes azimos ·id est mundiciam vite·⁊ oleo cōspersos: vt inter omnes virtutes nō negligat opera misericordie·vel nō a se sed a dono gratie se credat habere.

Et crustulam. Beda. Crustulā oleo conspersam ad consecrationem nostraz domino offerimus: cū omnia que facimus per internam spiritus gratiam in cordis devotione pinguescunt. Lagana oleo lita ·cum foris spiritualia esse que agimus indubitāter in exemplum viuendi ostēdimus ·quibus oblationibus consecratio nostra perficitur: dum ꝑ bona opera·⁊ cogitationes puras meritū nobis sāctimonie deo donante acquirimus.

Cunqꝫ laueris patrem cum filiis ⁊c. Beda. Prius lauari iubentur ·deinde ornari vestibus ·quia quicunqꝫ sacerdotij officium assumit ·vnda lacrimarum se abluere debet: vt ad ministerium diuinum dignus approximet.

† Spōtanei nō coacti. ·i· pōtifices presbiteri
vsqꝫ ad femora·⁊† vtent eis·i· aarō
Si nō semp·saltem quādo ingre·ta·
⁊ filij eius quādo ingrediuntur tabernaculum testimonij·vel qn̄ appropinquāt ad altare·vt ministrēt
luxurie. morte
in sanctuario: ne iniqtatis rei mo
anime vel corpis qꝛ res significat eternitas
riantur. Legittimuz sempiteruum erit aaron ⁊ semini eius post eū.

C. XXIX.

Ed et hoc facies vt michi i sacerdo

† immolationē christi ⁊ aspersionem sanguinis eiꝰ hec animalia immolata demonstrant·per quā a peccatis abluendi ·⁊ in bonis opibꝰ sumꝰ viuificandi.
tio consecrentur. †Tolle vitulū de
† patriarcharū. ·i· qꝛ christus immolatꝰ est pro vtroqꝫ populo.
†armento·⁊·i· duos arietes immaculatos·panesqꝫ azimos ⁊ crustulam absqꝫ fermento ꝗ cōspersa sint oleo.
genus panis absqꝫ fermēto in similitudine crustule duratꝰ oleo cōspersus·oleū aūt pinguedinez gratie·vel vnctionē spūs·vel mīe significat.
vnde aplš·Itaqꝫ epulemur nō in fermento veteri·neqꝫ in fermēto malicie ⁊ nequitie ·sed in azimis sinceritatis ⁊ veritatis.
vt sacerdotū opera nō solū a fermēto malicie ⁊ nequitie castigata·sed etiā pinguedine charitatis diuinis cōspectibus sint digna.
Lagana quoqꝫ azima oleo lita·de simila triticea cuncta facies:
† vt passionē christi firmiter credat.
⁊ posita in canistro offeres. †Vitulam aūt ⁊† duos arietes: ⁊·i· aaron
† qꝛ ī christo veꝝ corpꝰ ⁊ vera aīa ·i· pōtifices
presbiteros imitatores pontificis vel aditū
ac filios eius applicabis ad ostiuz tabernaculi testimonij. Cūqꝫ †laueris patrem cum filijs suis aqua·
† qꝛ absoluendi sunt aqua lacrimarū qui confecrandi sunt.
indues aaron vestimentis suis·i·

Bed. Posset in hoc lauacro baptismus sacri fontis intelligi: si consequeretur vt quis in sacerdotium electus tunc primum aqua baptismatis in remissionem peccatorum ablueretur: ⁊ nō contradiceret apostolus dicens: Nō neophitum ne in supbiam elatus·in iudicium incidat dyaboli.

Indues aaron ⁊c. Beda. Notandum ꝙ cum in exodo aaron octo vestibus induendus asseueretur: in leuitico nonum addi videtur. Baltheꝰ scilicet quo linea tunica ante indutam hyacinthinam pcincta erat ·sic enī scriptum est. Cunqꝫ lauisset eos vestiuit pontificem subucula linea accingēs eum baltheo·⁊ induens tunica hyacinthina desup humerale imposuit: qd̄ stringens cingulo aptauit rationali.

Bed. Notandum ꝙ quattuor colores eximij·quibus factus est habitꝰ sacerdotis totidem mundi elementis congrua comparatione aptantur. Bissus vel linum terre·quia ex ea nascitur·purpura aquis que de marinis tingitur cocleis. Hyacinthus ⁊ coccus aeri ⁊ igni ob similitudinez coloris. Coccus bis tinctus·quia ignis est gemine virtutis: lucet enim ⁊ vrit. Aiunt hebrei ꝙ pontifex figuram omnium elementoꝛuz in habitu gestauit: quia pro toto mundo immolans rogare debet. quibus nos forte addere possumus ꝙ in omni homine figura omnium elementorum continetur. Ignis in calore·aeris in halitu ·aquarum in humore·terre ī membrorum solidita te. Unde homo grece microcosmus ·id ē·minor mundus vocatur. Aurum vero in eodez habitu rationalē virtutem hominis interioris significat. Unde ī eo proprie sanctum domini scriptum est·quia tantum ꝑ hanc ad cognitionem conditoris ascendit. Unde in interiori homine habitare christum per fidem in cordibus nr̄is. Ideoqꝫ scriptura nobis pōtificem veteris t· sic vestitū ostendit: vt sciat pontifex nostri tpis se ꝓ toto humano genere·maxime aūt ꝓ his q̇ cognouerūt veritatem ⁊ signū fidei ī frontibꝰ portant intercedere debere. Unde· Obsecro primū omniū fieri obsecratōes· oratōes·postulationes·gratiaruz actiones ꝓ oībꝰ hoībꝰ ꝓ regibꝰ ⁊ q̇ in sublimitate sunt. Nā si in pontifice quē cōsecrat moyses xp̄m intelligimꝰ: iure in habitu totiꝰ mundi figuraz simul ⁊ hominis habet. portat eī oīa verbo virtutis sue. Et est agnꝰ qui tollit peccata mūdi ·⁊ sacerdos in eternū omi sanctitatis ornatu pclarꝰ nō quē natus in carne ꝑ exercitiū laboris accepit: ſ quē in vtero virginis incarnatꝰ·ꝑueniente grā spūssancti simul habuit·de cuiꝰ sacerdotio dicit apostolus: Hic aūt eo ꝙ maneat in eternuz sempiternū habet sacerdotium ⁊c. Indumēta quoqꝫ ⁊ ornamenta virtutū eius cōmendās ait. Talis decebat vt nobis esset pōtifex·sanctꝰ·innocēs·impollutꝰ ⁊c. Hic vero habuit laminaz in capite suo auream·⁊ in ea sanctum domini sculptū: qꝛ venit in nomine patris dicens: Ego in patre·⁊ pater in me est·⁊ qui videt me: videt ⁊ patrem.

hec supra exposita sunt † cōtinentia corpali
·i· hyacinthina·s·spe celesti. ·i· pondere opis
†linea ⁊·i· tunica ⁊† suphumerali et
† sapientia mētis ·i· domita omī ꝯcupiscētia
†rationali·qd·i· cōstringes baltheo
vt quattuor sensus discrete custodiantur·⁊ ad deū dirigantur.
et pones thiaram in capite eius·
in qua nomē domini ineffabile qd omnia decorat ⁊ protegit.
⁊ laminam sanctam super thiaram
Spūs sancti·vnde·vnxit te deꝰ deꝰ tuꝰ oleo leticie pre·con·tuis.
⁊ oleum vnctionis fundes super
† caput viri christus·caput christi deus mentem vt interior homo consecretur. tunc.
†caput eius·atqꝫ hoc ritu cōsecrabitur.
† presbiteros vel christi vicarios ·i· vt remoti a populo adhereant deo.
†Filios quoqꝫ illiꝰ·i· applicabis ⁊ indues †tunicis lineis.·i· Cingesqꝫ baltheo aaron scilicet et liberos eius: et †impones ·i· eis mitras
† continētia castitatis ·i· vt sit iusticia cingulum lumboꝝ eiꝰ·⁊ fides cinctoriū renum eius.
† hec omnia facit moyses·i·lex secundū cuiꝰ institutionē oīa fiunt. ·i· custodiā oīm sensuum.
Sic cōsecrati. qꝛ perpetuam religionē·i·christianam significat
eruntqꝫ sacerdotes michi religione ꝑpetua.
oīa bona vt operētur ⁊ nulla mala quibus cōtrectent sancta. cōsecraueris.
Postqꝫ initiaueris manꝰ eorum: applicabis ⁊ vitulum corā tabernaculo testimonij.
qꝛ sicut predixerat lex christus immolatus est.
qꝛ peccata nostra portauit·
Imponentqꝫ aaron ⁊ filij eius super caput illius manus: ⁊ mactabis eum ī conspectu domini iuxta ostium tabernaculi testimonij.
quia oblatus est deo in odorem suauitatis
Sumptūqꝫ sanguinem vituli pones †sup quattuor
† Super quattuor iustos nitentes virtutibus.
quattuor principales virtutes.
† qꝛ virtus dei est· ·i·spiritu sancto qui oēs replet carismatibus suis.
cornua altaris †digito tuo: reliquū aūt sanguinē fundes iuxta †basim
† inferiores in ecclesia·

Postqꝫ initiaueris manus ⁊c. Au· Alia littera. Quid est Et cōsummabis manꝰ aaron ⁊ filioꝝ eiꝰ: anꝑ manꝰ potestatē significauerūt·vt etiā aliqd ipsi sancificare possent·potestas aūt ipsa significatione ꝯsummabatur·qua pcepti sunt·s·sanctificari a moyse.

Applicabis et vitulum ⁊c. Aug· Alia littera. Et adduces vitulū ad ostium tabernaculi: ⁊ supponet aaron ⁊ filij eius manus suas ⁊c. Ecce vnde dictum est cōsummandas esse manus eoꝝ·i·pficiendā potestatez·vt

etiã ipsi sanctificarent quomodo fit cũ ponũt manus suas sup vitulum immolandũ.

Oblatio est dño suauis odor. Au. Odor suauitatis dño sepe dicit sacrificiũ de victimis pecoꝝ. nõ ꝙ de⁹ delectet fumi odore. sed ꝙ his significat spiritualiter deũ delectat. cũ spiritualiter exhibetur: sicut odor dei spiritualiter intelligit. Nõ eñ sicut nos odorem corporeis naribus ducit.

carnalia desideria. hec in leuitico exposita
eius. Sumes ⁊ adipem totũ qui
plene inuenies q̃ pretermittim⁹ ad aliã festinãtes
operit intestina: ⁊ reticulũ iecoris.
ac duos renes. ⁊ adipez qui super
eos est: ⁊ offeres incensum sup altare. Carnes vero vituli ⁊ coriũ ⁊
extra ciuitatẽ passus est
fimum combures foris extra ca-
christus. christum ducez
stra: eo ꝙ pro peccato sit. Vnũ quo
⁊ pastorem ouium.
q; arietem sumes. sup caput cuius
qz christũ morti sacerdotes tradiderũt.
ponent aaron ⁊ filij eius manus.
Quez cũ mactaueris: tolles d' sanguine eius. ⁊ fundes circa altare.
Ipsum aũt arietem secabis in frusta: lotaq; intestina eius ac pedes
pones super occisas carnes ⁊ sup
caput illius: ⁊ offeres totum arietẽ in incensum super altare. Oblatio est domino suauissimus odor
victime dñi. Tolles quoq; arietez
alterum: super cuius caput aaron
⁊ filij eius ponent manus. Quem
† qz immolatione christi purgatus est ⁊ innouatus auditus iudaici populi.
cum imolaueris sumes de† sangui
ne illius. ⁊ pones super extremum
dextre auricule aaron ⁊ filiorũ ei⁹.
in quo significantur opera purgata.
⁊ super pollices manus eorum ac
vt incessus sint dextri ⁊ puri. animaliũ.
pedis dextri: fundesq; sanguinem
super altare per circũitum. Cumq;
tuleris de sanguine qui est sup altare. et de oleo vnctionis. asperges
aaron ⁊ vestes eius. filios ⁊ vestimenta eorum. cõsecratisq; ipsis et
vestibus tolles adipem de ariete.
vt cõsummatur ⁊ perficiatur sacrificiũ.
⁊ caudam ⁊ aruinam. que opit vitalia. ac reticulum iecoris. ⁊ duos
renes. atq; adipem qui super eos
est. armumq; dexterum eo ꝙ sit aries consecrationis: tortamq; panis vnius. crustulam conspersam
oleo: laganũ de canistro azimorũ
q̃d positum est in conspectu domini poneſq; omnia super man⁹ aaron ⁊ filiorum eius: ⁊ sanctificabis
eos eleuans coram domino. Suscipiesq; vniuersa de manibus eorum: ⁊ incendes super altare in holocaustum. odorem suauissimũ in
cõspectu domini: qz ei⁹ oblatio est
vt omnis ei⁹ sensus ⁊ cogitatio ꝯscrẽt dño.
Sumes quoq; pectusculũ de arie
hoc enĩ ptinet ad summũ sacerdotem.
te quo initiat⁹ est aaron. Sanctificabisq; illud eleuatum coram domino: ⁊ cedet in partem suã. San
vel tionis
ctificabis ⁊ pectusculum cõsecratũ
⁊ armum quem de ariete separasti
quo initiatus est aaron ⁊ filij eius.
cedentq; in partem aaron ⁊ filioꝝ
eius iure ꝑpetuo a filijs israel: qz
primitiua sunt ⁊ initia de victimis
eorum pacificis que offeruntur do
vt religionẽ ⁊ sanctitatẽ ei⁹ successores imitenẽ
mino. Vestem autem sanctaz qua
vtetur aaron habebunt filij eius
post eum: vt vngantur in ea. ⁊ con
opa. cõtinuis. s. quibus
secrentur manus eoꝝ. Septem di
sacerdotium dedicatur. summus. s. qui nõ
ebus vtetur illa. qui pontifex ꝓ eo
poterat esse nisi vnus.
fuerit cõstitutus de filijs eius. Et
qui ingredietur tabernaculũ testimonij vt ministret in sanctuario.
Arietem autem consecrationis tolles. ⁊ coques carnes eius in loco
sancto: quibus vescetur aaron et
filij eius. Panes quoq; qui sunt
in canistro in vestibulo tabernaculi testimonij comedent: vt placabile sit sacrificiũ. ⁊ sanctificentur of
gentilis vel hereticus.
ferentium manus. Alienigena nõ
vel cui⁹ vita ab ecclesia alienatur.
vescetur ex eis: quia sãcti sunt. Quod
si remanserit de carnib⁹ consecratis siue de panibus vsq; mane:
si quid residuum fuerit igni comburetur.
spũssancti.
cõbures reliq̃as igni. nõ comedẽt
quia sanctificata sunt. Omnia que

Et qui ingre. ⁊c. Aug. Quomodo proprium dicit hui⁹ vni⁹ esse intrare in tabernaculũ testimonij. deseruire in sanctis. cũ ⁊ illa q̃ sunt extra velũ quo velãtur scã sanctorum sãcta appellentur. ⁊ tabernaculũ testimonij etiam illud vocat. vbi sancta sunt. i. mensa ⁊ candelabrũ. vbi cũ deseruiãt sequẽtes sacerdotes ad mensaz ⁊ candelabrũ ⁊ ipsũ altare quomodo dicit vnum successorem aaron qui intret in tabernaculũ testimonij deseruire in sanctis: Si eñ dixisset deseruire in sanctis sanctoꝝ. nulla questio eẽt Ad h eñ vbi est arca testimonij solus intrabat summus sacerdos nisi forte eo ipso ꝙ vnũ dicit intrare tabernaculũ testimonij. deseruire in sanctis. non vult intelligi in sãctis sanctorũ: qz ⁊ ipsa sancta dicunt. nõ eñ oĩa q̃ sancta sunt ⁊ sancta sanctorũ dici possunt sed q̃ sancta sanctorũ vtiq; sancta sunt. Hic aũt vn⁹ q̃ semel in anno introibat in sancta sanctorum xp̃m significat. Qd' autẽ ꝑfiguratum est ĩ sancta sanctorum. vt super arcam q̃ legez habebat esse propiciatoriũ. vbi dei misericordia significata ĩtelligitur. qua ꝓpicius fit peccatis eoꝝ qui legem nõ implent. Hoc eñ videt etiã in ipsa veste sacerdotis significari. q̃ ⁊ ipa sacramẽta ecclesie significat. q̃ in logio. i. rationali in pectore sacerdotis posito iudicia ꝯstituit. In lamina vero sanctificationem ⁊ abolitionem peccatoꝝ. tanq̃ rationale sit in pectore simile arce: in qua lex erat. ⁊ lamina ĩ fronte: similis ꝓpiciatoria. q̃d super arcã erat: ⁊ ut utrobiq; seruaretur q̃d scriptum est. Superexaltat misericordia iudicium

Facies quoq₃ altare ꝛc. Bed. Expletis mandatis cōsecrationis aaron ꝛ filioꝝ eius. redit scriptura ꝑcipere etiā de factura altaris incensi. in quo aaron quotidianū adoleret thimiama. Si vero in altari holocausti de quo supra dictū est. generaliter vita significat iustoꝝ. qui carnem suā quotidie crucifigūt cū vicijs ꝛ cōcupiscētijs. ac in hostiā viuentē offerūt. quid hoc altare in adolendū thimiama factū. nisi specialē vitā iustoꝝ designat? Neq₃ eñ frustra in illo carnes animaliū incendebant. in hoc incēsum adolebat. sed in illo figurabant illi qui nō secundū carnis ambulāt desideria sed quasi hec dño immolantes oīs corporis sensus p ignē spūs dedicāt voluntati ei⁹. In isto aūt figurātur illi qui maiore mentis pfectione extinctis illecebris carnis. solida domino orationū vota offerūt: nichil de carne qd repugnet. nichil de conscientia peccati qd turbet mentes dulciū ꝑ effusione lacrimarū optantes venire ꝛ apparere ante faciē dñi. Unde hoc altare int⁹ in vicinia veli ꝛ arce: illud ante tabernaculū foris positum est. qꝛ illi in cōspectu ecclesie cūctis in exemplo virtutum ꝑfulgēt. Illi altioris ardore desiderij cōtemplationi future beatitudinis etiā in corpore appinquant.

Altare. Bed. Apte etiam altare thimiamatis quātum metalli fulgore ꝑcellebat. tanto q̄titate minus erat q̄to eñ sanctiores tanto pauciores.

De lignis sethi. Bed. Apte de lignis sethim albe spine similib⁹ ꝛ incorruptibilib⁹ vtrūq₃ altare fieri ꝑcipitur: qꝛ vna est vere fidei firmitas. qua omniū corda electoꝝ premuniri ad suscipiēdū ignē dilectionis ꝛ offerendū deo virtutū libamina debent ꝑparari. Omnib⁹ eñ generaliter dicit apostol⁹: Mūdemus nos ab inquinamēto carnis ꝛ spūs pficientes sanctificationē in timore dei. quasi auferam⁹ a nobis spineta vicioꝝ. ꝛ titillantiū aculeos punctionū. quos terra corporis nostri ex peccato prime ꝑuaricatōis nobis germinauit: ꝛ quasi securi castigatōis incidentes. interiorē ꝛ exteriorē hoīem nr̄m excolam⁹. vt digni simus accepto igne spūs sancti hostiā virtutū ī cōspectu dei offerre. Apte vn⁹ nec dispar ignis in hꝰ victimas in illo thura incendebat: qꝛ vn⁹ est spūs qui omniū mentes fidelium varia donationū gratia viuificat.

Habens cu. longitu. ꝛc. Bed. Uni⁹ cubiti est longitudo altaris ꝛ latitudo: qꝛ pfecti solo intuitu ppetue recreationis mala temperalia tolerant: ꝛ proximis q̄ possunt p charitatē bona impendunt. Itē qꝛ charitas patiens est ꝛ benigna. patiens vt illatā iniuriā a proximo toleret. Benigna. vt iniurioso etiā officiū pietatis impendat.

Quadrangulū. Bed. Recte altare thimiamatis in longitudine ꝛ latitudine quadrangulū fit: qꝛ pfectoꝝ aīa federatis ad inuicē virtutib⁹ q̄tum diligere frēm tm̄ ꝛ ferre sufficit. ꝛ q̄tū ferre tm̄ diligere. duos aūt habet cubitos in altitudine: qꝛ duplex ꝑmiū in futuro se accepturos electi sperāt. vnū aīaꝝ. aliud corpoꝝ. vñ ī terra sua possidebūt duplicia: leticia sempitna erit eis.

Cornua ex illo ꝛc. Bed. Cornua eminentiā fidei ꝛ virtutis significant. sicut ecclesia bella vicioꝝ. Vñ ꝛ oīa cornua pec. cō. ꝛ ex. cor. iusti. Vñ in lege cornuta tm̄ aīalia munda esse ꝛ comestibilia decernunt. Que eñ ruminant. ꝛ vngulā findūt. cōstat esse cornuta: qꝛ illi tm̄ ecclesie dei spūali cōiunctione possunt incorporari: q̄ fortitudine dei fidei ꝛ virtutis cōtra bella viciorū pbant inuicti. Procedūt aūt cornua ex ipso altari thimiamatis cū opa uirtutū electi n̄ ad faciē hoīm specietenus ostendūt: ꝫ ex interna mentis radice fixo ꝛ imobili exercent affectu. At cōtra ypocrite cornib⁹ aliūde mutuatis. speciē pietatis habentes virtutes ei⁹ negant.

Vestiesq₃ illud. Be. Apte ꝟo illd gre ꝫ vestiri auro ꝑcipitur. Es eniꝫ alijs metallis magis sonoꝝ ꝛ durabile. auꝝ vero q̄tū sono vincit: tanto splendore vincit cetera metalla. vnde recte ereū altare ī quo carnes incendebant ꝛ fundebatur sanguis victimarū illos significat. q̄ edomitis ꝛ velut deo imolatis voluptatib⁹ carnis. pseueranter viam quā inchoauere pagūt ꝛ hāc proximis incēdendā crebro ꝯmone ꝑdicatōis insonāt. Porro auꝝ illos significat q̄ ampliori grā supne claritatis illustrant: ꝫ min⁹ alijs q̄ in secreto de interna sinceritate gustant apiunt. minus eructuare sufficiūt: q̄ta dulcedie dei ī abscōdito vult⁹ reficiantur.

Tā craticulā ꝛc. Bed. Bene craticula altaris parietes ꝛ cornua auro vestiūt. Craticula eñ int⁹ ī medio altaris erat pata ad suscipienda thimiamata. Parietes vero foris pebāt. cornua quoq₃ foris parētia speciali fastigio alti⁹ eminebant. Deaurat ꝟo craticula. cū in interiori hoīe p fidē xp̄i grā resplēdet. Deaurant parietes cū eadē grā dñice dilectōis p bona opa exteri⁹ dilatat. Deaurant cornua cū fiducia fortitudis iustoꝝ q̄ adūsarios veritatis vel p patientiā fortit ferre: vel p prudētiā sapiēter repellere vel corrigere didicerīt interne lucis in oīb⁹ fulgore coruscat. ꝛ qꝛ tales dicere possunt. bonū certamē cer. cur. con. fi. ser. ꝛc. recte ꝯdit. Faciesq₃ coronā aureolā ꝛc.

Faciesq₃ coronam ꝛc. Bed. Altare incensi coronā habet p gyrū. in his q̄ minores sunt meritis. nec palā protestari audēt boni certaminis ꝛ seruitutis ꝛ fidei sibi repositam esse mercedem: cuncta tm̄ agunt intentione bene placendi deo. sed spe pcipiende mercedis.

Et duos anulos ꝛc. Bed. Possunt in his anulis quattuor euāgelij

---

precepi tibi facies aarō ꝛ filijs ei⁹
(vt omni tpe sint opa eoꝝ munda.)
Septem diebus cōsecrabis man⁹ eoꝝ: ꝛ vitulū pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum.
(qd est extra velum.)
Mundabisq₃ altare cū immolaueris expiationis hostiam: ꝛ vnges illud in sanctificationem. Septē
(qd est extra velum.)
diebus expiabis altare: ꝛ sanctifi-
(per vnctionem.)
cabis: ꝛ erit sanctūsanctorū. Omnis qui tetigerit illud: sanctificabitur. Hoc est qd facies in altari. agnos anniculos duos p singulos dies iugiter. vnū agnum mane: ꝛ alterū vespere. Decimā partē simile conspersē oleo tuso qd habeat mensuram quartam partem hyn: ꝛ vinū ad libandum eiusdem mensure in agno vno. Alterū vero agnū offeres ad vesperā iuxta ritū matutine oblationis: ꝛ iuxta ea que diximus in odorē suauitatis. Sacrificiū est dño deo oblatōe ppetua in generationes vestras. ad hostiū tabernaculi testimonij corā dño: vbi cōstituam vt loquar ad te. Ibiq₃ ꝑcipiam filijs israel: ꝛ sanctificabit alta
(Solus. s. ego ꝛ nō alius.)
re in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculū testimonij cum altari ꝛ aaron cū filijs eius: vt sacerdotio fungantur michi. Et habitabo in medio filiorum israel. eroq₃ eis deus. ꝛ sciēt qꝛ ego dñs deus eoꝝ q̄ eduxi eos de terra egipti: vt manerē inter illos. ꝛ essem deus eorū

C. XXX.

Facies quoq₃
(Spiritualē vitam perfectorum designat. / orationū uota.)
altare ad adolendū thimiamata
(electoꝝ cordib⁹ vere fidei firmitate munitis / longanimitatē patientie sicut in expositione altaris holocausti dictum est.)
de lignis sethim habēs cubitum
(perseuerantiā sanctoꝝ in bono ope / amplitudinē dilectōis)
longitudinis: ꝛ alterū latitudis
(vt vndiq₃ stabile ꝛ firmū. / spe celestiū premiorū aīe. s. ꝛ corpis. / qꝛ interiꝫ est requies animaꝝ. in resurrectione etiā beatitudo corporum.)
.i. quadrangulū ꝛ duos cubitos
(Eminentiā virtutū ꝛ fidei significant. quibus dyaboli certamina fugamus dicētes. In te inimicos nostros ventilabimus cornu.)
in altitudine. Cornua ex illo proce
(qꝛ pfecti interne sapiētie luce refulgēt: ꝛ ī omnib⁹ q̄ agunt splendorē charitatis sibi inesse ostendunt: ꝛ ante oīa regnū dei ꝛ iusticiā ei⁹ ꝛ se cogitare ꝛ querere)
dent: vestiesq₃ illd auro purissimo
tam craticulā eius q̄ parietes per
(fiducia fortitudis iustorū.)
circūitum eius ꝛ cornua. Faciesq₃
(vt sancti pro bonis que se fecisse meminerint premia prestolent eterna. / vt oīa celesti mercede digna doceant. nec remaneat qd post absolutionem carnis purgatorio igne corrigatur.)
coronam aureolam per gyrum. et
(dilectionē dei ꝛ proximi que nunq̄ excidit.)
duos anulos aureos sub corona p singula latera: vt mittant in eos

libri accipi· quoꝝ fide ⁊ doctrina portantur sancti· ⁊ a terrenis cogitationibꝫ sublevati ꝑ heremū hui⁹ vite quotidianis opeꝝ fructibꝫ ad celestē patriam ferunt· sicut in altari holocausti· ⁊ in arca· ⁊ in mensa expositum est. Sed ibi quattuor circuli. Hic vero duo ꝑ singula latera fieri dicunt. Ibi ergo apertius euāgelistaꝝ numer⁹: hic vero aliud mysteriū qđ respicit ad dilectionē dei ⁊ proximi. Per singula eñ latera anulis aureis circūdatur altare: quia cor electorū hinc inde dei ⁊ proximi dilectione firmatur. Que comparatur anulis: q2 cum prophetia ⁊ scientia ⁊ lingue cessauerīt· charitas nū q̄ꝫ cessabit. Duo sunt anuli per singula latera: quia vtrunq̄ꝫ charitatis mandatum gemina virtute distinguit. charitas eñ sinceritate fidei ⁊ vite mundicia perficitur. Sine fide enim impossibile est placere deo: ⁊ fides sine operibꝫ mortua est. Unde: Iustus autē meus ex fide sua viuit id est· qui opera iusticie cū fide veritatis habet· ad vitam peruenit. Fraterna quoq̄ꝫ dilectio patientia ⁊ benignitate cōsistit. Unde Charitas patiens est· benigna est ⁊c. Et alibi: Dimittite ⁊ dimittetur vobis: date ⁊ dabitur vobis. His anulis immittunt vectes inaurati· vt altare portetur: cum tales parato mentis sinu clara patrum suscipiunt exempla ⁊ dicta· quibꝫ a terrenis suspensi ad amorem rapiuntur eternoꝝ. Qz aūt merito ⁊ animo celestibꝫ ꝓpinquant: sequētia demonstrant· ponesq̄ꝫ altare ⁊c.

vectes ⁊ altare portet. Ipsos quoq̄ꝫ vectes facies de lignis sethim et inaurabis. Ponesq̄ꝫ altare contra velū qđ ante arcā testimonij pendet· coram propiciatorio quo tegitur testimoniū· vbi loquar tibi: Et adolebit incensū sup eo aaron suaue fragrans. Mane quādo cōponet lucernas incendet illud ⁊ quando collocat eas ad vesperū

[Interlinear glosses: precedentiū patrū dicta quibus sublevati a terra promouentur ad celestia. — q2 intentio iustoꝝ dirigit ad celi ingressum. — celū qđ dñs deuicta morte penetrauit. — i· christum. — q2 sancti quotidie christū ꝯtemplant. — Stat altare corā ꝓpiciatorio quo tegitur testimoniū· cū sancti visioni dei appropiant puritate mētis qui quāuis in mortali corpore ꝯuersatōēꝫ habēt ī celis. — ad orationem instigando. — oratione· vnde dirigat oratio· m· s· in· in con· t· — christus vel sacerdotes nostri ordinis. — deo. — q2 cōpunctis dulcedo est lacrimari ⁊ orare. — in principio boni opis auxilium dei inuocando. — verbi dei. — admonitione. — cōsummationē.]

Et adolebit incensum ⁊c. Bed. Incensum vel thimiama orationem significat· secundū illud: Dirigatur oratio mea· sicut incen· in con· tuo. Et alibi: phialas aureas plenas odoramentoꝝ que sunt orationes sanctorum· ⁊ quia aaron vt supra dictum est summum sacerdotem· i· christū significat· ⁊ sacerdotes nostri ordinis: adolebit aaron in altari incensum suaue fragrans mane· cum christus illustrata fidelium corda noue gratie splendore ad dulcedinem orationis instigabit: vel participes sacerdotij ipsius sedula exhortatione fideles ad deprecandam faciem sui conditoris. Incendit thimiama sacerdos non solum mane· sed ⁊ vespere. Mane eñ thimiama incenditur· vt in principio oñis boni· qđ deo inspirante facere disponimus· illius auxilium quo perficiamus inuocemus. Ad vesperum vero· vt cū bene cepta complemus· illi a quo incipimus gratias reddamus.

Bed. Et adolebit incensum ⁊c. Mane orto sole clare oñia circumquaq̄ꝫ videmus: vespere caligam⁹: ideoq̄ꝫ lumine lucerne indigemus. Per mane ergo illa redemptoris sacramenta vel dicta accipimus: que liquido iuxta ordinem humane rationis pro modulo nostro dinoscere sufficimus ⁊ quasi in die conspicimus. In quibꝫ aūt humana ratio deficit· ⁊ scripture sola autoritas est querenda: ibi velut in nocte oculus intelligentie caligat. Sed lucerna verbi dei pedes nostros ne forte offendant ⁊ a via veritatis exorbitēt adiuuat. Unde petr⁹: habem⁹ firmiorē ꝓpheticū sermonē: cui benefacitis attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco.

Mane qñ componet ⁊c. Bed. Mane aaron incensum sup altare adolet· cum christus corda fideliū in his sacramentis que intelligere possunt: gratia compunctionis inflamat. Adolet etiā ad vesperum· quādo collocat lucernas: cum etiā ex his que nec dum capere possunt· quia sancta ⁊ diuina esse non ambigitur: ad amorem celestiū vbi oñia patefiunt informat fragrat suaue thimiama: cum subita compunctione diuinitus tacti lacrimis solum ⁊ precibus vacare delectantur.

Nō offeretis ⁊c. Beda. In sequentibꝫ de quibꝫ aromatibꝫ hoc thimiama componi debeat nominatim designatur· stacte· s· ⁊ onicha· galbano boni odoris· ⁊ thure lucidissimo· que cuncta ad significationem eternoꝝ bonorum a dño principaliter querendoꝝ constat pertinere. Non est ergo offerendum sup altari aureo thimiama cōpositionis alteri⁹ q̄ꝫ dominus statuit quia orantes non debemus a domino querere nisi qđ ipse iussit· qui se daturum promisit· nec aliud de illo credere q̄ꝫ ipse docuit.

Bed. Nō est offerenda sup eo victima· nec liba fundenda· hec eñ oīa ad altare exteri⁹ ꝑtinēt· q̄ incipientiū ⁊ in ꝓuectu positoꝝ vitā designant. Tante eñ sublimitatis est vita ꝑfectoꝝ· vt nichil in ea carnale inueniatur qđ dño mactet. Libamina vero vini gratie spūalis designāt virtutem· vel poculū· s· doctrine· vel calicē passionis· vel ꝑcipue feruorē dilectōis· vł ipaꝫ ꝑfectionē spūssancti· vel aliquid hmōi. Sꝫ quotiēs vinū libaminū cū carnibus offertur hostiarū· sanctimoniā designat eoꝝ q̄ adhuc de carnalib⁹ ꝯcupiscētijs aliq̄d habēt· qđ puritati spiritus aduerset: ⁊ igne spūali in ara cordis accendatur. Perfecti vero q̄ dicere possunt· defecit caro mea ⁊ cor meum deus cordis mei ⁊ ꝑs mea de⁹ in eternū cessantibꝫ victimaꝝ libaminibꝫ qđ ad altare eneū exteri⁹ positum pertinet· sola intus in aureo altari aromata desiderij celestis offerunt: q2 de remissione peccatoꝝ securi ꝓ dilatione regni perhennis tm̄ lugent: ⁊ dulcibus lacrimaꝝ fluentis stratum suum ꝑ singulas noctes irrigant.

vret thimiama sempiternū coram dño in generationes vestras. Nō offeretis sup eo thimiama compositionis alterius· nec oblationē ⁊ victimam: nec libabitis libamina. Et deprecabit aaron sup cornua altaris semel ꝑ annū in sanguine qui oblat⁹ est ꝓ peccato· ⁊ placabit sup eo in generationib⁹ vestris

[Interlinear glosses: q2 necesse est vt anim⁹ post oratione ⁊ fletū ociosa verba vel facta caueat· ⁊ sic in eodē vigore deuotionis etiā finita oratōe custodiat· sicut ꝺ anna dr· s· vult⁹ ei⁹ nō sunt ampli⁹ in diuersa mutati. — nō est in oratione petendū nisi qđ deus iussit· ⁊ se daturum promisit. — que ad incipientes pertinēt in quibus adhuc sunt carnalia mactanda. — vini q̄ poculum doctrine· vel calicē passionis vel dilectionis feruorē significant. — faciet deprecari. — christus. — virtutes electorum. — quotidie ingrediebatur sacerdos in sancta sanctorū ad adolenda thimiamata. Semel aūt in anno cū sanguīe quo aspergebat cornua altaris. — Suo· — patri. — humani generis. — per sanctorū iusticiam. — dominum·]

Bed. Possumus hec altaria interꝑtari vt eneū in quo carnes comburunt: ⁊ sanguis hostiaꝝ fundit· omnē hui⁹ tpis ecclesiā accipiam⁹· in q̄ null⁹ est absq̄ꝫ pc̄to. etiā infās vni⁹ diei· null⁹ ē q̄ ñ ex ꝑuaricatōis pc̄to nat⁹ necce habeat in xp̄o renasci: ⁊ spūs ei⁹ igne mundari. Aureū vo altare xp̄m sigt: q̄ ineffabiliter ita verā carnē traxit de adā· vt a peccato carnis ade esset īmunis· qño vtrūq̄ꝫ altare ex eodē ligni genere factū: ꝫ nō vtrūq̄ꝫ auro cooꝑtuꝫ. In ꝫ altari q̊ꝫ nichil carnale offerebat: ꝫ aromata tm̄ offerebāt. q2 xp̄s ꝑces ⁊ lacrimas ñ ꝓ suis erratibꝫ· ꝫ ꝓ nr̄a salute effudit. sicut eñ arca intra velū posita hoīeꝫ deū sedentē ad dexterā maiestatis significat· ita altare ex velū: ꝫ ꝓpe introitū ei⁹ positū eundē mediatorē dei ⁊ hoīs pōt exꝑmere· inter hoīes hūanitate cōuersantē: ꝫ potētia diuinitatis celoꝝ intiora penetrātē. Stabat altare incensi in scūario vbi candelabꝝ ⁊ mēsa: q2 verbū caro fcm̄ est ⁊ habitabit in nobis. Stabat arca intra velū: q2 christ⁹ post passionē ⁊ resurrectionē suā assumpt⁹ est in celū· ⁊ sedet ad dexterā dei· sup cuius cornua altaris deꝑcat aaron ī sanguīe q̊ oblat⁹ est pro pc̄to· ⁊ placat sup eo: qñ rogātes ꝓ ꝓpli vel sua ignorātia sacerdotes· ꝑ filiū dei sese adiuuādos· ⁊ ꝑ sacramētū passiōis ipsi⁹ ꝯfidūt esse saluādos. Qñ ꝑ ip̄m semꝑ g̊ offeram⁹ hostiā laudis deo· i· fructū labioꝝ ꝯfitentiū nomini ei⁹· qđ de oībꝫ electis mēbris· s· summi sacerdotis qui in spiritu ⁊ veritate orāt patrē potest accipi.

Et deprecabitur ⁊c. Bed. Quia xp̄s sacerdos nr̄ semel in anno obtulit sanguinē suū ꝓ pc̄tis oīm cū ꝑdicauit· s· annū acceptū dño. ꝫ est totū temp⁹ q̊ sibi ecclīaꝫ copulare dignat. Semel etiā unicuiq̄ꝫ credentiū lauacrū bap̄mi in mysteriū sanguīs sui ad absoluēda pc̄toꝝ vincula donauit· ⁊ pulcre semel ꝑ annū ī sanguīe oblatōis sup cornua altaris deꝑcari· quotidie aūt thimiama sup eo incēdere iubet: q2 xp̄s q̄ quotidie fideles gr̄a interne compunctōis accendens renouat: semel eos hostia sanguinis sui supata morte redemit. Ipsi quoq̄ꝫ fideles q̄ quotidiana pc̄ta quotidianis ꝑcibꝫ abluunt ⁊ lacrimis semel in sacramēto ei⁹ passionis gaudēt se esse absolutos a pc̄tis oībꝫ. Deꝑcabit aaron sup cornua altaris: q2 xp̄s inter hoīes nō solū ꝯuersat⁹ ꝓ hoībꝫ orauit: ꝫ ⁊ nūc ad dexterā pr̄is sedēs interpellat pro nobis. In cordibꝫ quoq̄ꝫ electoꝝ ꝑ fidē habitās· dū eos ad deꝑcandū excitat· recte deꝑcari dicit. Deꝑcat aaron sup cornua altaris: cū electos pr̄i ꝑ memoriā eaꝝ q̄s fecere virtutū cōmendat. deniq̄ꝫ q̄si cornua tangēs altaris aurei de discipuloꝝ deuotōe loquit: q̄s dedisti michi de mundo tui erāt· ⁊ michi eos dedisti· ⁊ sermonē tuū ꝯuauerūt ⁊c. Et adiecit ego ꝓ eis rogo ñ ꝓ mūdo· ⁊ q2 ꝓpt merita ⁊ intercessiones sblimiū viroꝝ nr̄e īfirmitati dñs miseretur: recte subiungit: ⁊ placabit sup eo in generationibꝫ vestris.

Et placabit ⁊c. Bed. Placat aaron sup altare incensi qñ propter

iusticiam sanctorum quã intercessorem ⁊ patronum querimus nobis propiciatur deus. Unde ezechie dicitur: ciuitatem hanc saluabo: ⁊ protegam eã propter te ⁊ propter dauid seruum meum· sicut moyses pro populo intercedens patrum fecit memoriã· ⁊ quasi sup cornua altaris deprecans dominũ placare curat dicens: Esto placabilis super nequitiã populi tui· ⁊ recordare abraam ysaac ⁊ israel ⁊c.

Locutusq̧ est ⁊c. Descripto altario incẽsi restat descriptio labij enei in quo lauarẽt manus ⁊ pedes ingressuri tabernaculum sacerdotes· sed vnum mandatum premittitur.

Quando tule. Beda. Huius precepti oblitus dauid quã do populum numerauit. Ideoq̧ plagã numerando ipsi populo concivit. Mystice aũt summa filiorum israel summam omnium electorum significat· quorum noĩa scripta sunt in celo. ⁊ singuli dant pro animabus preciũ domino· cũ sedulo seruiunt ei in opibus bonis· alioquin plagam incurrent numerati: q̃ vltio perpetua manet eos qui fideliũ numero nominetenus sociati non offerunt domĩo perfecta opa fidei. De talibus dicitur: nõ dabit deo placationem: nec precium redemptionis anime sue· redemptio eñ anime viri ꝓprie diuitie.

Dimidiũ sicli. Be. Id est· decẽ obolos obseruantiã· s· decalogi ⁊ fidẽ ihesu xpi Qui enim hunc recte

de christo nascituro virgini matri dicitur· spiritussanctus superueniet in te ⁊c.

sanctũ sanctorum erit dño. Locutusq̧ est domin⁹ ad moysen dicẽs:

i· cũ numeraueris eos pgens in expeditionẽ. Aug· hoc in dauid vindicatũ est q̃ de⁹ nõ iusserat. electoꝝ omniũ quoꝝ nomina scripta sũt

Quãdo tuleris summã filiorũ

in libro vite.

israel iuxta numerum· dabunt sin

sedule seruitutis obsequium.

guli preciũ pro animab⁹ suis dño:

q̃ ppetuo damnantur qui numeꝝ fidelium sortitur tm̃ nomine.

⁊ nõ erit plaga in eis cũ fuerint recensiti. Hoc aũt dabit omnis qui

i· ad familiã· nominabãtur enĩ illi qui transibant. scriptũ in celo. i· decẽ obolos obseruantiã· s· decalogi ⁊ fidẽ ihesu christi.

transit ad nomen: dimidium sicli

pro offerẽtis volũtate. dispositionẽ legis

iuxta mensuram templi. Siclus viginti obolos habet. Media ps

vere.

sicli offeretur domino. Qui habet

populi dei. legẽ spiritualiter intelligens ⁊ gratia euãgelii adiut⁹ perficiens.

in numero a viginti ãnis ⁊ supra

magn⁹ meritis ⁊ pfectus.

dabit preciũ. Diues non addet ad

paruus ⁊ impfectus. cunctis eque decalogus imponitur.

mediũ sicli: ⁊ paup nichil minuet

intelligit· omnem in eo ⁊ fidei ⁊ operis multitudinem ⁊ future retributionis promissionez inesse cognoscit. Deniq̧ in tribus primis dilectio dei· in septẽ sequentibus dilectio continetur proximi· ⁊ teste apostolo plenitudo legis est dilectio. Nomen quoq̧ ihesu apud hebreos· ⁊ grecos a ioth ⁊ iotha incipit qd̕ vtrũq̧ nota est denarij numeri. Decẽq̧ obolos in preciũ anime offerũt· qui in ihesum christum credentes signum nominis eius qd̕ a denario numero incipit in fronte ⁊ professione proferũt. Forte ideo dictum est· vnũ iotha de lege non preterire posse: quia virtus decalogi qui ibi cõtinetur· ⁊ fides nominis qd̕ ibi signatur· nulla potest infideliũ pturbatione corrumpi.

Qui habet in numero ⁊c. Vicenarius vtriusq̧ testamẽti coniunctionem significat· legis· s· que in quinq̧ libris· ⁊ euangelij qd̕ in quattuor scriptum est· quater eñ quini faciunt viginti. A viginti ergo annis habetur quisq̧ in numero populi dei: quia ille tantũ electorum consortio dignus est qui decreta legis spiritualiter intellecta per gratiam adiutus euangelij pro mensura sua ⁊ capacitate pficit: ⁊ eterna premia repromissa expectat in celis

Diues nõ addet ⁊c. Bed. Quia siue magnus est quis meritis ⁊ pfectus· seu paruus ⁊ in prouectu virtutum positus· cunctis eque lex decalogi qua deum ⁊ proximũ diligant imponitur.

Susceptamq̧ pecu. Bed. Hoc fit cum quidquid agimus boni in eterna conditoris ⁊ iudicis nostri memoria custoditur· vt ex his que illi obtulimus· bonorum fructib⁹ fiat nobis propicius. Seruatur eadem pecunia in vsum tabernaculi· cum ex iustorum operib⁹ sequentium fidelium ⁊ mores confirmantur ⁊ actus: ⁊ tales fieri minores ꝯtendunt quales fuisse eos quos cum domino regnare audiunt agnoscunt. Notandum sane ꝙ pecunia nõ iuxta vulgi estimationem· sed iuxta mensuram templi erat danda. Mensura templi dispositio est diuine legis· q̃m in ecclesia sua dñs seruare precepit ⁊ obseruantib⁹ eterna premia promittit. Si quis autem iuxta placitum humane voluntatis deo seruire nititur: quia iuxta mensuram templi pecuniaz deuotionis non obtulit· reprobata oblatione plaga districte vltionis ferietur

Locutusq̧ est d· ⁊c. Bed. Potest in hoc labio vel labro (vtrũq̧ enĩ dicitur) aqua baptismatis intelligi· cuius lauacro necesse est vt purgentur· qui ecclesie ianuas ingrediuntur. Sed quia inter tabernaculũ testimonij ⁊ altare holocausti positũ est· ⁊ q̃ bis quotidie ijdem sacerdotes· i· mane ⁊ vespere cum ingrederentur ad altare thimiama oblaturi· in eo iubent̕ lauari· aqua aũt baptismi semel tm̃ ablui· conuenienti⁹ h̄ labrũ compunctõis ablutionẽ ⁊ lacrimarũ accipimus: qua semp indigemus· maxime cũ mysterijs celestibus ministraturi accedim⁹. Per eñ altare holocausti ĩ quo carnes victimarũ dño incendebant̕· extinctionẽ significat carnaliũ cõcupiscentiarũ p ignẽ spũssancti· altare ꝟo thimiamatis puritatẽ eoꝝ q̃ sopitis omnino carnis illecebris· sola expectatione ⁊ desiderio celestis introitus lacrimas fundunt amoris. Recte ꝓpe altare holocausti labruz ponit̕: in q̃ abluti sacerdotes ingrediunt̕ illd̕ tabernaculũ· ⁊ thimiama dño incẽdũt. Duob⁹ eñ modis lacrimarũ ⁊ cõpunctõis status distinguit̕: q̃ pmo q̃sq̧ cõuersus ꝓ peccatis lacrimãdo veniã p̃cat̕ qd̕ cũ dignis pñie fructib⁹ diu pfecerit: secur⁹ de venia desiderijs hiantib⁹ optat affore tempus· quo ad vidẽdã faciẽ creatoris ĩgrediatur· nec absq̧ lacrimis hui⁹ vite longitudinẽ· vl̕ illi⁹ tolerat dilationẽ dicẽs: Heu michi q̃ incolat⁹ me⁹ ꝓlongatus ẽ ⁊c. Et alibi: Sitiuit aĩa m· ad· d· f· vi· ⁊c. Et paulo post. Fuerũt lacrime· m· pa· di· ac· no· ⁊c. Igit̕ altare holocausti lacrimas sigt pẽitentiũ: altare incẽsi gaudentiũ de bonis q̃ deo iuuãte fecerũt· ⁊ p̃mia desiderantiũ· q̃ se ꝯfidũt accepturos· q̃ flet⁹ priori p̃cellit q̃tũ erameto auꝝ q̃tũ scm̃ sanctoꝝ vbi erat arca dñi priori tabnaculo in q̃ candelabꝝ erat ⁊ mẽsa dñi. Prope altare holocausti labꝝ erat positũ· in q̃ lauarent̕ q̃ ad altare incẽsi intrabant: q̃ nemo repẽte fit summus· sed ꝓficientib⁹ meritis debet q̃sq̧ pmo vicioꝝ bella deuincere: ⁊ sic a deo cõpunctionẽ lacrimaꝝ ĩpetrare vt p ingressu regni dulces fũdat lacrimas q̃ p timore penaꝝ fudit amaras.

Labꝝ erat vas in q̃ lauabant̕ ingressuri templũ dei· ⁊ sacrificaturi· ⁊ vestes scãs accepturi· ⁊ suas deposituri· similiter ⁊ egressuri factũ de speculis mulieꝝ que excubabant ad ingressuz tabernaculi.

Cũ basi sua. Be. Basis in q̃ labꝝ erat positũ· desideriũ celestis vite significat: cui⁹ cã tanta ẽ· vt pfecti viri se quotidianis diluãt lacrimis· ⁊ gaudiũ intne q̃etis qd̕ vidẽdo ñ valẽt suspirãdo degustãt. Per eñ hoc lauacro (qd̕ int̕ tabnaculũ ⁊ altare positũ ẽ) lacrime pfectoꝝ figurent̕: h̄ ꝟba testãt̕ ⁊ missa aq̃ lauabũt ĩ eo aarõ ⁊ filij ei⁹ man⁹ suas ⁊c. Nemo de plebe ibi lauari p̃cipit̕: sed põtifex ⁊ filij ei⁹· i· sacerdotes minoris gd̕⁹· q̃ magnoꝝ viroꝝ sicut vita pfectior· ita cõpunctio sblimior. Nõ ãt solis ministris altaris hec cõpunctio cõuenit· ait eñ petr⁹ cunctis fidelib⁹: ⁊ ipi tanq̧ lapides viui supedificamini ĩ domos spũales· sacerdotiũ sanctũ offerre spũales hostias. Et iohs: Beat⁹ q̃ habet ptẽ in resurrectõe prima. In his scd̕a mors nõ habet potestatẽ. Quas etiã victimas offerre debeãt paul⁹ ostẽdit dicẽs: Obsecro vos p misericordiã dei vt exhibeatis corpora vestra hostiã vi· ⁊c.

Lauabũt in eo ⁊c. Xp̄s quoq̧ hui⁹ labri aqua est lotus· priusq̧ ad altare oblatur⁹ intraret· ⁊ thimiama sacri corpis pro salute nostra in ara crucis incenderet· pro nr̃o eñ amore lacrimas fudit sicut in resurrectõe lazari.

Ne forte moriantur ⁊c. Bed. Mors eñ timẽda est eterna· si quis

quidquid boni agimus deo.

Susceptãq̧ pecuniã q̃ collata est

iustis. futuroꝝ fide

a filijs israel trades in vsus taber

lium. in memoriã dei

naculi testimonij· vt sit in monimẽ

vt dignetur ꝓpicius fieri

tum eorum coram domino: ⁊ propicietur animabus eorum. Locutusq̧ est dominus ad moysen di

hoc lauacrũ posuit moyses· q̃ lex dei cunctis fidelib⁹ predicauit gratiã compunctionis. lauabo p sin· noc· le· me· l· m· ablutionẽ compunctionis· ⁊ lacrimaruz indeficientem. qua crebro sacerdotes ⁊ omnes sancti debent lauari·

cens: Facies ⁊ labium eneum cuz

desiderio celestis vite lauabo p singulas noc· lec· m· la· m· ⁊c·

basi sua ad lauandũ: ponesq̧ il

q̃ duo sunt genera cõpunctõis lacrimose pro peccatis· s· ⁊ desiderio patrie celestis· quia nemo repente fit summus

lud inter tabernaculuz testimonij ⁊ altare. Et missa aqua lauabũt in

summus sacerdos minores opera

ea aarõ ⁊ filij eius man⁹ suas ac

affect⁹ ad ministrandũ

pedes: quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij· ⁊ q̃ñ accessuri sunt ad altare vt offerãt in eo

oratões· si immũdi accesserint eternaliter

thimiamata dño: ne forte moriant̕

ad ministerium altaris electus thimiama orationū non reddit· sed sacrosancta mysteria sine ablutione compunctionis intrare· ⁊ sanctam domini mensam cōmunib⁹ manib⁹ tractare pręsumit· lauent ergo manus ⁊ pedes in aq̄ labri enei· ⁊ sic ad altare· accedāt abluant lacrimis actus ⁊ incessus· deinde manus ad contingēda dei mysteria proferant· ⁊ ingressum pedum in atrio dñi ponant· illis quoq; hoc pręcipit q̄ sacramenta perticipant· vt actus suos ⁊ cogitatus discutiāt: ⁊ compunctionis lacrimis abluant. Qui em̄ manducat ⁊ bibit in· iu· si· m· ⁊ bi·

Sume tibi a· p· m ⁊c. Strab⁹. Smirna grece: latīe dicit mibra que est arbor in arabia quinq; cubitorum cuius virgulta arabes exurūt· vt meli⁹ pullulent ⁊ fructificent. Ex quor nidore incurabiles morbos contraherent· nisi fumo storacis occurrerēt· Hui⁹ arboris gummi p̄prie stacte vocatur. abusiue etiā mibrra. Cinnamo· est virgultū· ⁊ in india vel ethiopia nascit duorum tantū cubitoruz dicitur antē cinnamomum q: in modū canne subtiles ⁊ replicatos habet calamos· cinerei vel nigri coloris· q̄ fracti visibile spiramentū reddūt· ⁊ sbtile quidez carum: grossuz vo vile ⁊ despectū. Calam⁹ aromatica species iuxta libanum.

Mirre cin· cala· casie ⁊c. He q̄ttuor species significāt quattuor principales virtutes· quibus oleo vnctionis ⁊ gratia misericordię dei ecclesia dedicāda est ⁊ sanctificanda.

Et erunt sancta sanctorum ⁊c. Au. Cum scilicet vncta fuerint. Quid ergo distabit inter illa interiora q̄ velo teguntur.

Qui tetigerit ea. Similiter de altari sacrificiorum superi⁹ dictum est· ꝙ sic intelligēdum est ut liceat populo tangere tabernaculum· quando offerebant hostias vel quelibet dona· ⁊ tangendo sanctificabantur propter illud oleum quo cuncta peruncta sunt· non sicut sacerdotes qui etiam vt sacerdotio fungerentur vngebantur ex illo.

Onicham. Onicha ostreola fertur esse paruula suaue redolens magnitudine humani vnguis. Vnde ⁊ onichę grece dicit· quia onix grece dicitur vnguis.

Galbanum. Galbanus succus ferulę esse dicitur: ⁊ nascitur in syria optimum cartillaginosum est· ⁊ minus lignosum· cuius odore fugantur demones.

Et thus. Thus grece libanū latine dicitur· a libano monte arabię alius enim libanus est phenicis in quo sunt cedri.

Thus optimum· s· qd̄ masculinum dicitur· quia in modum humani testis rotundum· cuius arbor nascitur in arabia· ad aceris qualitatem· perplexo ⁊ intorto vimine. Mystice autem hę quattuor species significant sanctarum virtutum species.

ſ destructū est labrū aaron q; sacerdotiū· s; significatū manet in eternū· in vita fideliū manet altare ⁊ incensum sicut alia plura que lex iussit perpetuo celebranda.

Legittimū sempiternum erit ipsi ⁊
ſ· i· omibus sanctis· q: christ⁹ nō venit soluere legem s; adimplere. ſ· i· credentib⁹ in eū in quez aaron credidit· hoc est enī semē cui benedixit dñs
semini eius per successiones. Lo-
cutusq; est dominus ad moysen di
† ſ precipue mortificatōis· s· que pura intentione
cens: Sume tibi aromata † prime
p deo tantū sit facta· vnde man⁹ mee· d· m· ⁊c.
mibrre ⁊ electę quingentos siclos
ſ qd̄ est cinerei coloris· ⁊ significat humilitatem quo nos cinerē esse· ⁊ in cinerē reuersuros intelligimus.
⁊ cinnamomi mediuz· i· ducentos
quinquaginta siclos· calami simili
† ſ hec in aquosis nascitur ⁊ in immensuz crescit ⁊ bonū odorē reddit· ⁊ significat fidē que per baptismū crescit
ter ducentos quinquaginta † casie
† ſ iusta sit ⁊ recta mensura ſ q: secundū ecclesiasticā regulā oīa sunt facienda.
quoq; quingētos siclos in † ponde
re sanctuarij oleum de oliuetis in
ſ Sextarii. ſ chrisma quo
mensuram hin. Faciesq; vnctiōis
vngitur· s· tabernaculū· i· fidelis populus ecclesie· i· in quibus diuinitas tanq; in tabernaculo habitat· possunt etiā p vnguentū intelligi virtutes sanctorū. vel odor iusticie longe lateq; diffusus.
oleum sanctum vnguentū compo
ſ vngentarii sunt apostoli ⁊ doctores qui vngenta cōponūt quibus dedicatur ecclesia.
situm opere vnguentarij: ⁊ vnges
ſ hec omnia supra exposita sunt.
ex eo tabernaculuz testimonij ⁊ ar
cam testamenti· mensamq; cū va-
sis suis· candelabrū ⁊ vtensilia ei⁹
altaria thimiamatis ⁊ holocausti:
⁊ vniuersam supellectilez quę ad
cultum eorum pertinet. Sanctifi-
cabisq; oīa: ⁊ erūt sanctasanctorꝫ.
Qui tetigerit ea sanctificabit. Aa-
ron ⁊ filios eius vnges: sanctifica
bisq; illos vt sacerdotio fungātur
michi. Filijs quoq; israel dices:
Hoc oleū vnctionis sanctum erit
ſ q: carnis
michi in generatōes vestras. Caro
volu ptatē amantib⁹ nō cōueniūt ista
hominis nō vngetur ex eo· ⁊ iuxta
compositionem eius non facietis
ſ Soli deo ſ sanctificās
aliud: quia sanctificatuz est· ⁊ san-
ctum erit vobis. Homo quicūq;
† ſ q: sancta nō sunt danda canibus.
tale composuerit· † et dederit ex eo
† ſ heretico vel gentili vel iudeo † ſ de cetu sanctorū cui iungi debebat.
† alieno: exterminabitur † de popu-
lo suo. Dixitq; dñs ad moysē: Su
ſ guttam mibrre arboris.
me tibi aromata stacten ⁊ onichaz
galbanum boni odoris· ⁊ thus lu
ſ vt omnes virtutes conueniāt.
cidissimuz· ęqualis ponderis erūt
† ſ virtutū orationem. † ſ varietate virtutū ⁊ operū ⁊ orationum.
oīa. Faciesq; † thimiama † cōposi
† ſ christi ⁊ discipulorū ei⁹ † ſ oēs he species in vnū miscebantur ⁊ fiebat thimiama qd̄ hebraice sithirach dicitur.
tum ope † vnguentarij: † mixtū dili
ſ Sincere debēt esse orationes sanctorū. ⁊ nichil corpulentū retinere sed tantū celestia querere.
genter ⁊ purū· ⁊ sanctificatione di
gnissimum. Cunq; in tenuissimuz
ſ pilo examinationis.
puluerez vniuersa contuderis: po
ſ vbi sc; erat arca.
nes ex eo coram tabernaculo testi
monij in loco quo apparuero tibi.
ſ Sic factum.
Sanctūsanctorū erit vobis thimi
ſ operū vel orationum.
ama. Talem compositionem non
ſ dedicatum
facietis in vsus vestros: q: sanctū
scilicet soli deo. ſ vt cultuz
est domino. Homo quicunq; fece
diuinū sibi velit impendi ſ delectatione.
rit simile vt odore illius perfruatur
peribit de populis suis.

C. XXXI.

Faciesq; thimiama ⁊c. Greg. Thimiama ex aromatibus compositum facimus: cum in altari boni operis virtutum multiplicitate redolemus· qd̄ mixtum et purum fit: quia quantum virtuti virtus iungitur· tantū incensum boni odoris sincerius exhibet. Vnde bene sequitur: Cunq; in tenuissimū puluerem vniuersa contuderis· pones ex eo coram tabnaculo testimonij. In tenuissimum puluerem aromata conterimus· cum bona opa quasi in pila cordis occulta discussione tundimus· ⁊ vt veraciter bona sint subtiliter retractamus. Aromata ergo in puluerem redigere· est virtutes recogitando terere· ⁊ vsq; ad subtilitatē examis occulti retractare. Et notandū ꝙ de eodem puluere dicit· pones ex eo coram tabernaculo testimonij· quia tūc bona nostra veraciter in conspectu iudicis placent· cum hęc mēs subtilius cogitādo pterit: ⁊ quasi de aromatibus puluerē rddit· ne grossum durumq; sit bonum qd̄ agitur: qd̄ nisi retractō comminuat odorem de se subtilius non aspergit.

Isi. Incensuz qd̄ ex quattuor odoratissimis generibus in maximam subtilitatem cōminutis· i· stacte· onicha· galbano· ⁊ thure componitur· orationes fideliuz significat· quāuis quattuor elementa hęc quattuor videantur significare· vt thus qd̄ lucidum est aeri cōparetur· stactes aquis galbanus ⁊ onix terrę ⁊ igni· vt per hęc omnium quę in cęlo· ⁊ infra cęlum· ⁊ in terra ⁊ in aquis sunt placitum deo incensum sit.

Opere vnguētarii ⁊c. Augu. Non debemus putare vnguentū fieri· sed thimiama vel incensum qd̄ imponitur illi altari incensi vbi non licebat sacrificari· ⁊ erat intus in sanctasanctorum.

Talem compositionem non facietis ⁊c. Rab. Quia scilicet pręcibus ⁊ laudibus diuinis non debemus vti in adulationibus humanis soli enim deo ita seruiendum est. Vnde supra prohibetur ne caro hominis vngatur ex eo.

Beseleel. Qui interpretatur in vmbra dei· quasi dicat. dominus illuminatio mea ⁊ salus mea quē·ti·ab hoc dicit͛ dauid duxisse originē·⁊ polimitarij nomen: qꝛ beseleel ope polimito tabernaculū cōstruxit.

Et impleui eū. ⁊c. Aug. Utrū spiritussancti dono opa ista tribuenda sunt q̄ pertinere vident͛ ad opificium· an hoc etiā significatiue dictuꝫ est· vt ea pertineant ad diuinū spiritū sapiētie ⁊ intellectus ⁊ scientie· q̄ his reb significāt͛· tn̄ etiā hic cū spiritu repletus dicatur iste diuino sapientie ⁊ sciētie· nōduꝫ legit͛ spūssanctus.

Ooliab. Qui interpretat͛ protectio mea tanq̄ʒ noīe dicat. dñs protector vite mee a q̄ trepidabo. Bene autē tabernaculū construūt qui tam constanter in domino confidunt.

Stra. Notandū ꝙ in constructione tabernaculi mysteriū trinitatis ostendit͛· sicut ī baptismo ⁊ in trāsfiguratione. In baptismo eñ in voce sonuit pater· ⁊ filius baptizatus est. In specie columbe spiritus apparuit. Ooliab quoqꝫ qui interp̄tatur protectio mea pater· patris psonā· beseleel quoqꝫ qui in vmbra dei significat psonaꝫ spūssancti· de quo dicitur: ⁊ virtus altissimi obumbra·ti· Uirtus eñ altissimi spiritussanctus intelligitur Und̓ dñs dicit. Ego noui virtutē de me exisse. Jussio autē·i· verbum quo tabernaculū fieri iussum est· filiꝰ est p quē pater in virtute spiritussancti oīa opatur.

Uidete vt sabbatum ⁊c. Frustra gloriantur iudei de legali obseruatōe. Apte eñ dicit͛: qꝛ signuꝫ est future quietis·s· ⁊ beatitudinis. Uel quietis sanctoꝝ in p̄senti· qua quiescūt a tumltu mūdialiū opum ⁊ vicioꝝ

Locutusqꝫ est dñs ad moysen dicens:
s tanq̄ʒ michi carū ⁊ notū.
Ecce vocaui ex noīe beseleel filiuꝫ huri filij hur d̓ tribu iuda: ⁊ impleui
s donis spiritualibus.
eū spiritu dei ⁊ sapiētia ⁊ intelligētia ⁊ sciētia ⁊ in omī opere ad excogitanduꝫ q̄dq̄d fabre fieri poterit
s artificiose.
† s sapientia †s eloquētia † s stabilitate ⁊ sonoritate predicationis. † s fortitudīe indefessa.
ex †auro †argento ⁊ †ere †marmore
† s Sanctoꝝ quibꝰ construitur tabernaculum.
⁊ gemmis ⁊ diuersitate †lignorum
s protectio mea pater
Dediqꝫ ei sociuꝫ ooliab filiū achisamech de tribu dan. Et in corde hominis eruditi posui sapientiaꝫ
s vel faciant.
vt fiāt cuncta que precepi tibi. Tabernaculum federis ⁊ arcam testimonij ⁊ propiciatorium qd̓ super eam est· ⁊ cuncta vasa tabernaculi mensamqꝫ ⁊ vasa eiꝰ. Candelabrū purissimuꝫ cum vasis suis· ⁊ altaria thimiamathis ⁊ holocausti· et omnia vasa eorum· labium cū basi sua· vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti ⁊ filijs eiꝰ· vt fungantur officio suo in sacris: oleum vnctionis· ⁊ thimiama aromatum in sanctuario. Omnia que precepi tibi facient. Et locutus est dominꝰ ad moysen dicens: loquere filijs israel ⁊ dices ad eos: Uidete vt sabbatum meum custodiatis· quia si-
s per omnes generatōes
gnum est inter me ⁊ vos in generationibus vestris: vt sciatis qꝛ ego
s in obseruatione sabbati.
dominus qui sanctifico vos. Custodite sabbatum meum: sanctuꝫ eñ
s turbādo aīe quietem. s anime ⁊ corporis.
est vobis. Qui polluerit illd̓: morte moriatur. Qui fecerit in eo opꝰ:
s seruile·s· peccatū
s Sanctorum.
peribit anima illius de medio populi sui.
s in presenti vita.
Sex diebus facietis opꝰ In die septimo sabbatū est requies sancta domino. Omnis qui fecerit opus in hac die: morietur. Custodiant filij israel sabbatum: ⁊ celebrent illud in generationibꝰ suis
Pactum est sempiternuꝫ inter me
s filios pmissionis·s· ⁊ visuros deū facie ad faciē sicuti est.
⁊ filios israel: signumqꝫ perpetuuꝫ
Sex enim diebus dominus fecit
s Significans priꝰ bona opa consummare debere· ⁊ post ea in eternum quiescere.
celū ⁊ terrā: ⁊ in septio ab omī opere cessauit· deditqꝫ moysi completis hmōi sermonibus: in monte synai
s p dilectōe dei ⁊ pximi. s qꝛ lapideo dabantur populo.
duas tabulas testimonij lapideas
s Spiritusancto.
scriptas digito dei.

C XXXII.

s putauit eum interisse aut aliqd̓ accidisse vt nō possit redire
Uidens autē populus qd̓ moram faceret moyses descendere de monte· congregatus aduersus aaron· ait: Surge ⁊ fac nobis deos qui nos precedant. Moysi eñ huic viro q̄ nos eduxit de terra egipti: ignoramus
† s Nō est ausus resistere qꝛ sciebat populum pronum ad occidendū.
quid acciderit. †Dixitqꝫ ad eos aaron:
s qꝛ hoc auꝝ puriꝰ ⁊ carius.
Tollite inaures aureas de vxorum filiorumqꝫ ⁊ filiarum vestrarum auribus· ⁊ afferte ad me.
s rem difficilē precipit vt ab intentione reuocet.
s etiā si difficile.
Fecitqꝫ populus qd̓ iusserat: deferēs inaures aureas ad aaron. Quas cum ille accepisset· formauit opere
† s qꝛ bouem adorauerunt in egipto· aliud forsitā ydolum non susciperent.
fusorio: ⁊ fecit ex eis †vitulum conflatilem. Dixerūtqꝫ: hi sunt dij tui israel qui te eduxerunt de terra egipti. Qd̓ cū vidisset aaron edificauit altare coram eo: ⁊ preconis voce clamauit dicēs: Cras sollēnitas dñi ē. Surgētesqꝫ mane obtulert holocausta ⁊ victimas pacificas: ⁊ sedit populus manducare ⁊ bibere et surrexerunt ludere. Locutus est autem dñs ad moysen: Uade

Duas tabulas Cū multa locutus sit deꝰ due tm̄ tabule dātur moysi lapidee que dicunt͛ tabule testimonij· qꝛ cetera omīa q̄ p̄cepit deꝰ ex illis·x· p̄ceptis q̄ ī duabꝰ scripta sunt tabulis pendere ītelliguntur si diligenter querant͛ ⁊ bene intelligantur· sicut ipsa ·x· ex duob dilectione ·s· dei ⁊ proximi in quibus tota lex pendet et prophete.

Fac nobis deos ⁊c. Deos plaliter· cuꝫ vnus tm̄ vitulꝰ factus sit ad similitudineꝫ·s· bouis apis quē in egipto coluerunt· sed qui ydolatriā colit omīb vicijs subijcit se· ⁊ quasi tot dijs ⁊ demonib quot vicijs seruit.

Dixitqꝫ ad eos. ⁊c. Aug. Intelligitur aaron difficilia p̄cipere vt hoc modo eos ab intentōne reuocaret. Factum est tm̄ illud ipsuꝫ difficile· vt esset auruꝫ ad faciendū ydolum qd̓ pp̄ter eos notandum putaui· qui cōtristantur si quid tale pp̄ter vitam eternaꝫ diuinitus fieri· vel equo animo tolerare iubeantur.

Et sedit populus ⁊c. Esus potusqꝫ ad lusum impulit· lusus ad ydolatriam· qꝛ si vanitatis culpa non caute compescitur· ab iniquitate mens incauta deuoratur. Unde q̄ modica spernit: paulatim decidit. Si eñ curare parua negligimus· insensibiliter seducti etiā maiora audenter perpetramus.

Isti sunt dii tui. Aug. Dominꝰ indicans moysi quid fecerit populꝰ de vitulo ⁊ de ydolo qd ex auro fecerāt. dicit eos dixisse hi sunt dij tui isrl. qui te eduxerūt de terra egipti. qd eos dixisse nō legit. Sȝ animū eoꝝ hunc fuisse deꝰ ostendit. hoꝝ quippe gerebant verboꝝ in corde sententiā. que deū latere non poterat.

Dimitte me vt ꝛc. Greg. Quid est seruo dicere dimitte me nisi pre candi ausum ꝓbere. qi pensa qȝtum apud me valeas. ⁊ cognosce qꝛ obtinere poteris qdqd ꝓ ꝑplo exoras. In iob tn̄ dicit. deꝰ cuiꝰ ire re sistere nemo pt. cuȝ ire dei restiterit moyses. q supne ꝑcussionis impe tum mortis sue oblati one restrinxit dicens: Dimitte hanc noxam alioquin dele me de li bro tuo quē scripsisti. Aaron quoqȝ ignē di uine aīaduersionis in censi fumo temꝑauit. ⁊ phinees luxuriantes cum alienigenis truci dans zelū suū diuine indignatōni obtulit. ⁊ furorē gladio placauit. Dauid angelo ferienti se offerens placationis gratiā ante tempꝰ ꝓpo sitū exegit. Sed resisti ire dei non potest: cū se se (vt ita dixerim) me dullitus mouet. nec se vtiliter alicuiꝰ deꝓca tio obijcit. cū semel de us aliquid ab intimis irascēdo disponit. Hic est eñ ꝙ moyses q rea tum totius populi ꝓci bus suis tersit. ⁊ diui ne iracūdie vim placa uit: ad petrā oreb veni ens ꝑ aque exhibitōe diffidens. terrā ꝓmissi onis ingredi dn̄o ira scente non potuit. ⁊ se hac de re affligit. ⁊ de siderio turbat. ⁊ dispo site vltiōis iracundiā repellere a se nō ualuit qui volente dn̄o a po pulo amouit. Hic da uid prostrata plebe an geli gladiū prece cōpe scuit: cū priꝰ plorans ⁊ eiulans nudis pedibꝰ filiū lugerȝ. ⁊ quousqȝ ꝑpetrati facinoris vltionē ad plenū recipet irā dei n̄ valuit ꝑ se ipo tēꝑare.

ꝉ iā nō meus. ꝉ cognatione carnis. vel affectu
descende: peccauit populus tuus
sollicitudinis.
quē eduxisti de terra egipti. Reces
ꝉ quasi leues ⁊ instabiles ꝉ qua itur ad deū ꝉ ante.
serunt cito de via quā ostendisti
ꝉ coegerunt fieri.
eis. Feceruntqȝ sibi vitulū cōflatilē
⁊ adorauerūt. atqȝ immolantes ei
ꝉ in corde suo. ꝉ quasi beneficiū meum ydo lo imputauerunt.
hostias dixerūt: Isti sunt dij tui
israel: qui te eduxerūt de terra egi
pti. Rursumqȝ ait dominus ad mo
ꝉ indomabilis superbie.
ysen: Cerno ꝙ populus iste dure
ꝉ Sancti ire dei obuiāt cum ab ipso accipiūt vt se opponāt. alioquin ire dei nichil resistit.
ceruicis sit. Dimitte me vt irascat
furor meus cōtra eos. ⁊ deleā eos:
ꝉ generationē sanctorum.
Faciamqȝ te in gentem magnam.
Moyses aūt orabat dominū deū
ꝉ ex misericordia suppliciter orat ꝓ populo. post ex disciplina seuere vindicat ꝓ deo
suum dicens: Cur domine irascitur
ꝉ nō meū
furor tuus contra populum tuum
ꝉ quē creasti. fouisti multis beneficiis.
quē eduxisti de terra egipti in forti
tudie magna. ⁊ in manu robusta:
ꝉ quia aliter delere nō poterat.
Ne forte queso dicant egiptij: cal
lide eduxit eos vt interficeret i mō
tibus: ⁊ deleret eos de terra. Qui
escat ira tua: ⁊ esto placabilis sup
nequitia ppli tui. Recordare abra
am ysaac ⁊ israel seruorum tuorum
ꝉ firmiter ꝓmisisti nō licet mutari ꝉ quē ho mines nō audent peierare. ꝉ qꝛ maiorē n̄ habuisti
quibꝰ iurasti ꝑ temetipsum dicēs:

Greg. Edificare lectorē iuxta hystoriā potest. si perpendat quomodo bo nis rectoribꝰ mixta sit regēdi autoritas ⁊ cōsolandi benignitas. Disciplina eñ vel misericordia multū destituit. si vna sine altera teneat. Sed circa sub ditos debet inesse doctoribꝰ vel rectoribꝰ ⁊ iuste consolās misericordia: ⁊ pie seuiens disciplina. vide eñ moysen pie amantē: ⁊ districte seuientem. Cū ei diceret descēde peccauit populꝰ tuꝰ. quasi qui in tali peccato lapsus est. iam meus nō est. ⁊ adderetur dimitte me vt irascatur furor meus contra eos ꝛc. Sepe se ire dei opponēs ait: aut dimitte eis hanc noxam: aut dele me de li bro tuo. Pensemꝰ quibꝰ visceribꝰ populū amauit: pro cuiꝰ vita se delere pe tiuit. ⁊ qȝto zelo rectitudinis cū veniā obtinuisset ad populū veniens ait: po nat vir gladium sup femur suū ꝛc. Ecce q vitā omniū cū sua morte petiuit paucoꝝ vitā gladio extinxit. intus ignibꝰ amoris. foris accensus est zelo se ueritatis. sic amauit quibꝰ ꝓfuit. vt pro eis nō parceret sibi. delinquētes sic ꝑsecutus est: vt etiā dn̄o ꝑcente prosterneret. vtrobiqȝ legatꝰ fortis causam populi apud deū ꝓcibꝰ. causam dei apud populū gladijs allegauit. Intus amans diuine ire supplicando obstitit: foris seuiēs culpā feriendo consum psit. Succurrit citiꝰ omibꝰ in offensa paucoꝝ. Sed idcirco deus eū citiꝰ au diuit agentē pro populo: qꝛ vidit qd sup populū acturus esset pro deo. In regimine ergo populi vtrūqȝ moyses miscuit: vt nec disciplicina deesset mi sericordie. nec miseri cordia discipline.

Placatusqȝ fa ctus dn̄s: ne ma lum faceret. Aug. Maliciā hic penaȝ in telligi voluit. sicut est illd: Existimata ē ma licia exitus illoꝝ. Se cundū h dicit ⁊ bonuȝ ⁊ malū esse a deo. non secundū maliciā q ho mines mali sunt. Ma lus eñ deꝰ nō est. sed malis ingerit mala qꝛ iustꝰ est.

Recordare abra am ysaac ꝛc. Pa tres qui diligunt indu cit ꝑ filijs q offendunt nec merētur audiri: qꝛ bona sanctoꝝ patꝝ se pe subueniūt filijs.

Iratusqȝ valde Aug. Iratus moyses tabulas testimonij di gito dei scriptas fregis se videt. Magno tam mysterio figurata ē ite ratio testamēti. qꝛ vetꝰ fuerat abolendū. ⁊ no uum cōstituendū. No tandū sane quāta pro populo ad deū suppli catione laborauerit q tam seuerꝰ in vindicā do fuit.

Augu. Queritur cur tabule quas dn̄s scripsit ⁊ fecit cōfracte fuerint. Que vero ma nu hoīs dolate fuerūt ꝑdurauerunt. Sed in hoc significat ꝙ deus primū hominē ratione ⁊ ingenio decorauit. Cor sapiēs ⁊ intelligēs dedit vt sine difficul tate ⁊ errore scire ⁊ im plere posset. Hoc ergo faciēdo quasi tabulas quasdā scripsit ⁊ dola uit: sed eas homo con fregit cū dyabolo acquieuit. ⁊ se illa gratia indignum reddidit. Iubet ergo iterū tabulas dolare. i. latitudinē cordis ꝓparare ad suscipienda mandata dei. ⁊ qꝛ liberꝝ arbitriū ita violauit. vt iā sine dei gratia bonū ꝑ se agere non possit: enitatur laborare ad virtutes. adā eñ in delicijs victus fuit. Iob in sterquilinio dyabolum vicit.

Et arripies vitulum ꝛc. Isi. Dyaboli corpꝰ significatur in vitulo id est. homines in omibꝰ gentibꝰ: quibꝰ ad hec sacrilegia caput. i. auctor est dyabolus. Aureꝰ vitulꝰ. qꝛ vident ydolatrie ritus instructi a sapientibꝰ. de quibꝰ dicit: Dicentes se esse sapiētes stulti facti sunt. ⁊ mutauerūt gloriā in corruptibilis dei in similitudinē imaginis. c. ꝛc. ⁊ hac sapiētia iste vitulus aureꝰ quali solebant etiā egiptioꝝ sapientes adorare figmenta. In vitulo ergo significatū est oīe dyaboli corpus. i. omis societas gentiliū ydolatrie deditoꝝ. hanc sacrilegam societatem xp̄s combussit igne de quo ait: Ignē veni mittere in terrā ꝛc. Et alibi. Nō est qui se abscōdat a calore eiꝰ. dum

Multiplicabo semen vestrum sicut
stellas celi. ⁊ vniuersam terrā hāc
de qua locutus sum dabo semini
ꝉ Significatū eiꝰ
vestro: ⁊ possidebitis eam semper
Placatusqȝ factus est dominus:
ꝉ afflictionem.
ne faceret malum qd locutus fue
rat aduersus populum suum. Et
ꝉ ad regendū populū ⁊ corrigendū. ꝉ cōtem plationis
reuersus est moyses de mōte por
ꝉ ope. ꝉ alias in manu sua.
tans duas tabulas testimonij ma
nu dei scriptas ex vtraqȝ parte: ⁊ fa
ꝉ precepta diuina.
ctas ope domini. Scriptura quo
qȝ dei erat sculpta in tabulis. Au
diens aūt iosue tumultum populi
vociferantis dixit ad moysen: Ulu
latus pugne audit in castris. Qui
ꝉ contra dyabo lum vel peccatū. ꝉ que moneat vicia fugere se cundū illud. fugite fornicationem.
respondit: Nō est clamor adhortā
tium ad pugnā. neqȝ vociferatio
compellentiū ad fugam: sed vocez
ꝉ ante ydola.
cantantium ego audio. Cunqȝ ap
propinquasset ad castra. vidit vi
ꝉ ludentiū ⁊ canentiū.
tulum et choros: Iratusqȝ valde
proiecit tabulas de manu sua. ⁊ cō
ꝉ qꝛ iudicauit indignos quibus legerentur prece pta dei.
fregit eas ad radicem montis. Et
ꝉ corpus diaboli. i. idolatras.
arripiens vitulum quem fecerant
ꝉ igne zeli ⁊ spūssancti. ꝉ acie verbi dei vel mal leo.
cōbussit. ⁊ ꝯtriuit vsqȝ ad puluerē

in eũ credũt gentes· igne virtutis ei⁹ dyabolica forma soluit᷑. deinde corpus cõminuit᷑· i· ab illa male cõspirationis collatione discussum· verbo veritatis humiliat᷑· ⁊ cõminutũ in aquã mittit᷑· vt eos israelite· i· euangelij ꝑdicatores ex baptismo ĩ sua mẽbra· i· dominicũ corp⁹ trãsferant. Vñ petro dicit᷑: Macta ⁊ manduca· cũ similiter dici potuit cõcide ⁊ bibe· ita vitul⁹ ꝑ ignẽ zeli et aciẽ xbi· ⁊ aq̃ bapmi ab eis potius quos ab sorbere conabat᷑· absorptus est.

Et dedit ex eo. Tradũt hebrei ꝙ filij israel bibentes aquam vituli puluere infectaz q̃ cõmiserãt ydolatriã in barbis puluerẽ auri ꝓferebãt: quo signo rei; vel ĩmunes sceleris apparebãt· ⁊ rei interficiebantur.

Et dederũt michi ⁊c. Aug. Cõpendiose locut⁹ est· nõ dicens ꝙ ipẽ formauerit vt exiret vitul⁹ fusilis an excusationis causa timẽdo mentit⁹ est. tã ꝗ̃ in ignẽ ꝓiitur aurũ piecerit. at ipso non id agẽte forma vituli exierit· qđ ideo nõ est credendũ· quia nec latere moysen posset verũ cuz q̊ de⁹ loquebat᷑· ⁊ fratrem de mendacio nõ redarguit.

Spoliauerat eni ⁊c. Notandũ ꝙ illud totũ malum qđ ppl's fecit· ipi aaron tribuit᷑: q2 ꝯsensit ad faciendũ qđ male petiuat. Magis em̃ dictũ est nudauit eos aaron: q2 cessit eis; ꝗ̃ nudauerunt se ipsi qui tm̃ malũ flagitauerunt.

Ornamẽtis quibus fabricatũ fuerat ydolũ vel malã voluntatem pri⁹ latentẽ ostẽderat vel auxiliũ ⁊ ꝓtectõem dei prodiderat.

Ponat vir gladiũ suũ ⁊c. Grego. Gladiũ sup femur ponere est ꝑdicatõis studium voluptatibꝫ carnis anteferre: vt cũ sãcta quis studet dicere: curet necesse est suggestiones edomare. De porta vsq3 ad portã ire est a vicio vsq3 ad vicium ꝑ qđ ad mentem culpa ingreditur· increpando discurrere. Per mediũ vero castroꝝ trãsire est tanta equalitate intra ecclesiã viuere: vt q̊ delinquentium culpas redarguit· in nullius resideat fauore. Unde subditur: occidat vir fratrẽ suũ ⁊ amicũ ⁊ proximũ. Hos interficit: qui cũ punienda inuenit ab increpatõis gladio: nec eis quos per cognationẽ carnis diligit parcit. Si ergo ille dei dicit᷑: qui ad feriẽda vicia zelo diuini amoris excitat᷑: ꝑfecto esse se dei negat· qui q̃ʒtum sufficit vitã carnalium increpare recusat.

Feceruntq3 sibi deos ⁊c. Aug. Plurale pro singulari posuit· sicut ibi: Hi sunt dij tui israel· q· t· e· d· t· egi· Sz h' locutio nõ repit᷑ nisi vbi etiã de pluribꝫ dici vel intelligi potest· nõ em̃ q2 vitul⁹ vn⁹ erat· ideo plures fieri nõ poterãt· aut ideo cũ multis ydolis similis fuerat· hac locutione dictuz est· latrones insultasse dño: cũ vnũ hoc fecisse scriptura testetur· sed nõ sol⁹ fuerat latro. Quin etiã cũ ista locutio fit ꝑ ꝓpria noĩa (qualiter eã in diuinis scripturis nõduz factã cõꝑerimus) pluresi illic intelliguntur sicut phedras ⁊ medeas quidã dixerũt· cuz fuerit vna phedra ⁊ vna medea· sed phedras ⁊ medeas appellauerũt omnes similes phedre ⁊ medee. Ita nõ sine causa· nec passim sicut ab imperitis viciose fit: sed certo modo certisq3 regulis iste locutiones interponuntur.

[baptismi.] quem sparsit in aquam: ⁊ dedit ex [vt colere erubescerent quẽ in secessum mitti viderent.] [euãgelii predicatoribus.] eo potũ filijs israel. Dixitq3 moyses ad aaron: Quid tibi fecit hic populus· vt induceres super eum peccatum maximũ? Cui ille respõdit: Ne indignetur dominus me⁹. Tu em̃ nosti populum istũ: ꝙ pronus sit ad malum. Dixerũt michi: Fac nobis deos qui ꝑcedant nos: huic em̃ moysi qui nos eduxit de terra egipti nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi: Quis vr̃m habet auruz? Tulerũt ⁊ dederunt michi· ⁊ proieci illud in ignẽ: egressusq3 [Compendiose locutus est.] hic ẽ vitul⁹. Uidẽs ergo moyses populũ ꝙ nudatus esset. Spoliauerat [i· propter.] em̃ eum aaron in ignominiam sordis· ⁊ inter hostes nuduz cõstituerat: [Seueritate iusticie.] ⁊ stans in porta castrorum ait: Si quis est domini iungatur mecum. Congregatiq3 sunt ad eum om̃es filij leui. Quib⁹ ait: Hec dicit dominus deus israel: [fortis strenu⁹.] [predicatõis.] [voluptates carnis.] Ponat vir gladiuz sup femur suũ. [increpando discurrite] [de vicio vsq3 ad vicium ꝑ qđ culpa intrat ad mentem.] Ite ⁊ redite de porta vsq3 ad portam [equaliter vt nulli parcãt] [ecclesie] per medium castroꝝ: ⁊ [in crepationis gladio· nec eis quos ꝑ cognationẽ diligit parcat.] occidat vnusquisq3 fratrẽ ⁊ amicum et proximum suum. Feceruntq3 filij leui iuxta sermonem moysi: [hoc numero triplicẽ formã indicat peccatorũ] cecideruntq3 in die illo quasi viginti tria [Omne em̃ peccatũ aut facto aut verbo aut cogitatione cõmittitur.] milia hominũ. Et ait moyses: Consecrastis manus vestras hodie domino [nec proximis· s· parcendo.] vnusq̃sq3 in filio ⁊ fratre suo vt detur vobis benedictio. Facto aũt die altero locutus est moyses ad populum: Peccastis peccatuz maximuz· Ascendã ad deũ: si quo modo quiuero euz deprecari pro [qđ tantũ est.] scelere isto. Reuersusq3 ad dominuz ait: Obsecro· Peccauit populus iste peccatum maximũ: fecerũt [Securus quidẽ hoc dicit q2 nõ delebitur.] q3 sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam: aut si nõ facis dele me de libro tuo quem scripsisti. [quasi te nõ delebo q2 nõ peccasti.] Cui respondit dñs: Qui peccauerit [vel michi.] in me delebo eum de libro meo. Tu aũt vade ⁊ duc populuz istum quo locutus sum tibi. Angel⁹ me⁹ [romane captiuitatis· vel generalis iudicii.] ꝑcedet te. Ego aũt in die vltionis [Non tamen aaron ꝑcussus est· parcitur ei vt ĩ meli⁹ cõmutet᷑.] visitabo hoc peccatũ eoꝝ. Percussit ergo dominus populum ꝓ reatu vituli quẽ fecit aaron.

Aut dimitte eis ⁊c. Aug. Secur⁹ quidem hoc dixit· vt a cõsequẽtibꝫ ratiocinatio cõcludatur· i· vt q2 deus moysen nõ deleret de libro suo· ppl'o peccatum illud remitteret. Aduertendũ xo q̃ʒtũ malũ ĩ peccato ꝓspexit moyses· qđ tanta cede credidit expiandũ· qui eos sic diligebat: vt ꝓ eis illa verba deo funderet.

Quẽ fecit aaron Aug. Querit᷑ cũ superius populum nudasse dictus sit aaron· cur in ipso nõ est vindicatuz neq3 cũ moyses interfici om̃e qđ occurisset armatis a porta vsq3 ad portã· neq3 postea cuz ꝑcussit dñs populum ꝓpter facturam vituli quẽ fecit aaron· nec dictum est quẽ fecerũt· sz quem fecit aaron· ⁊ tñ non est ꝑcussus aaron. Quid etiã illud qđ de sacerdotio ei⁹ ante peccatũ ꝑcipiebat de⁹ impletũ est· sed iussit illũ ⁊ filios ablui· ⁊ sic ordinati sunt ĩ sacerdotio. Ita nouit ille cui ꝑcat vsq3 ad cõmutationem in melius: ⁊ cui parcat ad temp⁹ q̃ʒuis eũ ꝓscierit in meli⁹ nõ mutari· ⁊ cui ñ parcat vt mutetur in meli⁹· ⁊ cui non parcat vt nec mutationẽ ei⁹ expectet. Inscrutabilia em̃ sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie illius.

C XXXIII.

Locutusq3 est dominus ad moysen dicens: Uade ⁊ ascende de loco isto [nõ me⁹] [nõ ego.] [sicut supradictũ est·] tu ⁊ populus tuus quez eduxisti

Uade ⁊ ascende de loco isto· t· et· p· t· ⁊c. Aug. De⁹ iratus videtur dicere tu ⁊ populus tuus quẽ eduxisti. alioquin dixisset tu ⁊ populus me⁹ quẽ eduxi· sed qñ ydolũ poposcerũt ita locuti sunt. Moyses hic homo qui eduxit nos de terra egipti ⁊c. liberationẽ suã in hoĩe constituendo· hoc eis replicatur cũ dicitur: tu ⁊ popul⁹ tuus quẽ eduxisti de terra egipti· qđ illis crimen est: nõ moysi. Uolebat em̃ moyses vt in dño spem ponerent: ⁊ in eius misericordia se ab illa seruitute liberatos crederẽt· ⁊ cuius tñ inerat tm̃

meritū p dei gratiā vt ei diceret: Sine me vt irascar cōtra eos. Qd si iubentis sit cū ait: sine me· aut quasi petentis· vtrūqꝫ videt absurdū. Nā si de⁹ iubebat: famul⁹ inobedienter nō parebat· ꝛ deū hoc a seruo p beneficio petere nō decebat· q̄ poterat eos etiā ipso nolente cōterere. Significat ḡ his vbis deus plurimū prodesse apud se illi populo: sic ab illo diligi: quem sic dn̄s diligebat· vt eo mō admoneremur cuꝫ merita nr̄a grauāt ne diligamur a deo· releuari nos apd eū illoꝝ meritis posse q̄s vere diligit. Nā cū a deo dicit homini: Sine me ꝛ cōterā eos· h̄ est ꝯtererē eos nisi diligerent a te. Quasi noli eos diligere· ꝛ ꝯterā eos· qꝛ ne id faciā dilectio tua intercedit. Obtpanduꝫ est dn̄o dicēti. Noli eos diligere· si h̄ iubēdo dixisset· ꝛ non potius admonēdo ꝛ exp̄mendo qd illū ab eoruꝫ supplicio reuocaret· nec tam etiā illo intercedēte· sine flagello discipline pp̄lm dereliquit· nescio eū q̄n̄o vt sic eos diligeret ip̄e moyses deus eos occulti⁹ diligebat q̄ manifesta voce terrebat.

Vade ꝛ ascēde. ꝛc. Au. Cōtinuo tāq̄ꝫ ad ip̄m moysen· adhuc loquat tāq̄ꝫ occulta conuersione q̄ grece apostrophe dicit· ait ad populū: Mittā angeluꝫ meū an̄ te ꝛc. Magna ꝛ mira sacramēti pfunditas tanq̄ꝫ maiorē misericordiā posset angl's h̄re: q̄ꝫ dn̄s q̄ pp̄lo dure ceruicis parceret· et tn̄ p angelū se qd̄āmodo absente q̄ nusq̄ꝫ abesse p̄t implere se dicit· qd p̄rib⁹ eoꝝ iurauit· tāq̄ꝫ ꝛ hic ostēdēs se h̄ facere qꝛ p̄rib⁹ pmisit· nō q̄ isti essent digni. Quid ḡ sig̃t nisi forte ideo se nō esse cū eis· q̄ dure ceruicis sunt· qꝛ n̄ eū ꝓpiciū ꝛ salubrē nisi hūilitas ꝛ pietas capit. Esse aūt deū cū dure ceruicis hoib⁹· nihil est aliud q̄ꝫ vindicando adesse atqꝫ puniēdo. Vn̄: auerte faciē tuā a pc̄tis meis: qꝛ si auertit euertit. Sicut eīn fluit cera a facie ignis· sic peant peccatores a facie dn̄i.

Mittam angelum. Aug. De⁹ cū iustis est visitādo· miserendo· et cōfortādo· cū impijs vo vlciscēdo ꝛ puniēdo. Et est sensus cū his nō possuꝫ esse ꝓpter te vt vindicem ꝛ puniā: nec ꝓpter eos vt visitem ꝛ confortem· mittam angelum meum saltem.

Tollēs tabernaculū ꝛc. Hoc p plepsim accipiendū si de illo tabernaculo accipit qd moysi in mōte mōstratū est· ꝛ fabricatū p̄cipiēte dn̄o a beseleel ꝛ ooliab. Vel aliud tabnaculū fuit ad qd iā ꝯueniebāt ad iudicandū.

Tunc egrederet ꝛc. Greg. Hebre⁹ pp̄ls de egiptiaca huiture libe

† hic ostendit se pro patribus hoc facere· nō qꝛ illi sunt digni.

de terra egipti in terrā quā †iuraui abraam ysaac ꝛ iacob dicens: Semini tuo dabo eā: ꝛ mittaꝫ p̄cursorem tui †angelū vt eijciaꝫ chananeum ꝛ amorreum etheum ꝛ pherezeum ꝛ eueum ꝛ iebuseum· ꝛ intres in terrā fluentem lacte ꝛ melle. Nō eīn ascendam tecum· quia populus dure ceruicis est: ne forte disperdam te in via. Audiens populus sermonē hunc pessimū: luxit· ꝛ nullus ex more indutus est cultu suo. Dixitqꝫ dn̄s ad moysen: Loquere filijs israel popul⁹ dure ceruicis es· semel ascendaꝫ in medio tui: ꝛ delebo te. Jam nūc depone †ornatum tuū: vt ‡sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filij isrl ornatum suū a monte oreb. Moyses quoqꝫ tollens tabernaculum tetendit extra castra procul: vocauitqꝫ nomen eius tabernaculū federis. Et omis populus qui habebat questionem aliquā: egrediebatur ad tabernaculuꝫ federis extra castra. Tuncqꝫ egrederetur moyses

† quē christū possum⁹ intelligere qui est angel⁹ magni cōsilij· qui presentia carnis humanū genus visitauit· ꝛ peccata dimisit.

ecclesiā simplici ꝛ pfecta doctrina abundantē.

qꝛ indigni gratia mea ꝛ presentie mee consolatione.

populū tuū.

mestissimū. qꝛ deū offenderat

vt habitu quoqꝫ penitētiā demōstraret. miser⁹ est delicti sui.

misertus· s· lugentibus.

indomite supbie.

babiloniā captiuitatē vel romanam· vel vltimi iudicii vindictā minatur.

† manifestā dei presentiā· qua illi populo p angelū apparebat· vel qd infra castra erat in medio eoꝝ quo orationis cōsulendi gratia cōfluebat populus. ‡ i· scire faciā te q̄tū mali perpetraueris· quo mea presentia ꝛ angelica visitatione priuaris. Nam ab illo die nō ita manifeste apparuit deus illi populo.

predicator alta loquēdo.

rat⁹ cū loquēte deo colūnā nubis cerneret· vnusq̄sqꝫ in tabnaculi sui forib⁹ stabat ꝛ adora. Vn̄ dr. Cūqꝫ egrederet· m· a· t· s· v· p· ꝛ· s· v· i· o· t· s. Quid est eīn pp̄lm columnā nubis aspicere· ꝛ in· t· sui forib⁹ stare ꝛ adorare: nisi qꝛ cū mēs hūana illa supiora ꝛ celestia vtcūqꝫ in enigmate aspicit: iā claustra

† Superne habitatōis. ‡ voluntate.

ad †tabernaculū· ‡surgebat vniuersa plebs· ꝛ stabat vnusq̄sqꝫ i hostio †papilionis sui: ‡ Aspiciebātqꝫ tergum moysi donec ingrederet tentorium. Ingresso aūt illo tabernaculum federis· descēdebat colūna nubis ꝛ stabat ad hostium: loquebaturqꝫ dominus cū moyse cernētibus vniuersis q̄ columna nubis staret ante hostium tabernaculi. Stabantqꝫ ipsi ꝛ adorabant per fores tabernaculorum suoꝝ. Loquebatur auteꝫ dominus ad moysen facie ad facieꝫ: sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cunqꝫ ille reuerteret in castra: minister ei⁹ iosue filius nun puer †nō recedebat de tabernaculo. Dixit aūt moyses ad dominum: Precipis vt educā populum istum· ꝛ non indicas michi queꝫ missurus sis mecum: presertim cum dixeris: Noui te ex nomine· ꝛ inuenisti gratiā coraꝫ me. Si ergo inueni gratiā in cōspectu tuo· ostende michi faciem tuaꝫ: vt sciam te ꝛ inueniam gratiam ante

in egressu· i· corporee habitationis. † papilio est tentoriuꝫ a similitudine volatilis sic dictū ‡ sequentes scꝫ per intellectum postrema que possunt.

alias respiciebant

celestis habitationis.

illuminatio spūssancti

qꝛ cōspicit popul⁹ celestia vtcūqꝫ in enigmate.

manifesta visione.

† christ⁹ cū ecclesia sua est vsqꝫ ad cōsummationem seculi· ꝛ semp pnunciabatur in lege quāuis occult⁹. qꝛ si ad necessaria corpis secedebat statim redibat.

non qd remaneret in tabernaculo· sed in quolibet loco atrii sibi constituto.

approbaui.

corporee habitatōis p sbleuatā cogitationeꝫ exit· ꝛ illū humilit adorat· cuius si sbam videre nō valet: iā tn̄ ei⁹ potētiā p illuminatōꝫ spūs mirat. Et cū moyses tabnaculū ingreditur· ei⁹ terga pp̄ls aspicit· ꝛ i papilionū suoꝝ hostio ꝯsistit· qꝛ p̄dicator cū alta de deo loq̄tur: supne habitatōis iā vtcūqꝫ tabnaculuꝫ ingredit: cui⁹ p̄dicationis officiū ꝛ virtutē si īfirmi plene pēsare nō possūt: tn̄ velut terga aspiciūt: qꝛ postrema q̄ valēt p intellectū secūtur. Et i ip̄is minimis q̄ capē sufficiūt· iā d suis papilionib⁹ q̄i exeūt ꝛ i hostijs stāt· qꝛ habitacula carnis relinq̄re· ꝛ ad illa eterne vite gaudia q̄ audiunt progredi conantur.

Aspicieb āt ergo tergum ꝛc. Strab. Moyses tenet figurā legis. Moysi ḡ tergū pp̄ls iudaic⁹ aspiciebat qꝛ nichil mysticū· nich spūale i lege voluit intelligere. Sꝫ supficiē tm̄ littere. Ideo ei⁹ facies abscōdita erat· i· vera ꝛ mera cognitio. Ingresso illo tabernaculū descēdebat colūna nubis ꝛ stabat ad hostiū. Alia trāslatio dicit q̄ moysi volente ingredi tabnaculū opponebat se nubes: ante ꝛ phibebat eū. Hic āt dicitur q̄ illo ingresso loq̄batur nubes ante hostiū cū eo. Sciendū ergo q̄ aliquam partē igrediebatur· atriū· s· ꝛ tunc anteq̄ꝫ intraret in tabnaculū opponebat se nubes. hoc ergo loco significat eos qui min⁹ sunt pfecti scientia ꝛ ope· nec valēt intima scripturaꝝ penetrare. Alibi aūt quādo mediū nebule ingressus est· pfectorum figurā tenuit scilicet q̄ mysticorū sensuū arcana inuestigant.

Loquebatur autē do· f· ꝛc. Secundū opinionem populi loquitur scriptura· q̄ putabāt moysen ore ad os loqui cū deo· cū p subiectā creaturā· i· p angelū ꝛ nubem ei loqueretur ꝛ appareret. Nā ei⁹ substantiā nec hoīm nec angeloꝝ sicut est quisq̄ꝫ videre potuit. Vn̄: Regi aūt seculoꝝ immortali inuisibili ꝛc. Et alibi. Lucem habitat inaccessibilem.

Si ergo inueni gratiā ꝛc. Aug. His verbis ostēdit moyses q̄ nō ita videbat deū familiari cōspectu vt desiderabat: qꝛ omes ille visiones dei q̄ mortaliū p̄bebantur aspectib⁹· ꝛ ex quib⁹ fiebat son⁹ q̄ mortalis attingeret

auditꝰ sic exhibebant· assumpta sicut deꝰ volebat specie quã volebat: vt nõ in eis ipa nullo sensu corpis sentiret diuina natura· q̃ inuisibilis vbiq3 tota est· ⁊ nullo cõtinet loco: ⁊ q2 in duob9 p̃ceptis dilectõis·s· dei ⁊ pximi tota lex pendet· ideo moyses in vtroq3 suũ desideriũ demonstrabat· in dilectione·s· dei vbi ait: Si inueni gratiã in cõspectu tuo· ostẽde michi te ipm ⁊c. In dilectõe aũt proximi vbi ait: ⁊ vt sciã q2 populꝰ tuꝰ est gens hec ⁊c.

Premissum est inuenisti gratiã in cõspectu meo· iterũ postulat vt gratiã inueniat. Sanctis em̃ nõ sufficit vna gratia. Est em̃ gratia q̃ precedit· vt deũ cognoscãt ⁊ diligãt: Est q̃ sequit vt se mundos ⁊ inuiolatos custodiãt ⁊ proficiant.

Et te ipsum noui ⁊c. Aug. Om̃s scio te pre oĩb9 ⁊c. Nunq̃d deꝰ plꝰ aliqua scit ⁊ aliqua minus: an scd̃m q in euãgelio dicit q̃bus dã nõ noui vos: scd̃m aliam deus scientiã q̃ deus dicit scire q̃ illi placẽt: nescire q̃ displicent: nõ q2 ignorat ea: s3 q2 non approbat: Sic ars recte dicit nescire vicia cũ improbet· ⁊ p̃ oĩb9 moysen deus sciebat· q2 deo p̃ om̃ibus placebat. Notandũ est q ipse moyses priꝰ dixerat deo dixisti michi. Scio te p̃ om̃ibus qd̃ illi deꝰ postea q̃3 h̃ ipe dixit legit dixisse. Ante aũt nõ legit: vt intelligamꝰ nõ om̃ia esse scripta q̃ cũ illo deus locutꝰ est· s3 diligentiꝰ requirendũ est in priorib9 scripture ptib9 an vere sit ita.

oculos tuos. Respice populũ tuũ gentem hãc. Dixitq3 dominus Fa
(vitam eternã.)
cies mea p̃cedet te: ⁊ requiem tibi dabo. Et ait moyses: Si nõ tu ipe precedas: ne educas nos de loco isto. In quo em̃ scire poterimꝰ ego ⁊ populꝰ tuꝰ inuenisse nos gratiã in cõspectu tuo· nisi ambulaueris nobiscũ: vt glorificemur ab oĩbus populis qui habitant sup terram. Dixit aũt dñs ad moysen: Et verbum istud qd̃ locutus es faciam. Inuenisti em̃ grãm coram me: ⁊ te

Ego ostendam. Cũ dixisset moyses ad dñm ostende michi gloriam tuam· Respondit: Ego transibo ante te in gloria mea ⁊c. Cum paulo ante dixisset ipse· antecedam te: ⁊ requiem tibi dabo· qd̃ moyses videtur sic accepisse antecedam te tanq̃3 nõ populo in itinere p̃sens futurus esset. ⁊ ideo ait Si nõ tu ipse veneris nobiscũ: ne me educas hinc ⁊c. Deꝰ aũt neq3 h̃ ei negauit· dicẽs: ⁊ hoc tibi verbũ qd̃ dixisti faciã. Quomodo ergo cũ dixisset ei moyses· ostende michi gloriã tuã: item tanq̃3 p̃cessurꝰ ⁊ nõ simul cũ eis futurus videt dicere. Ego trãsibo ante te: nisi q2 hoc aliud est. Ille em̃ intelligit dicere· trãsibo ante te de quo dicitur. Cũ em̃ venisset hora q trãsiret ihesus de hoc mundo ad patrẽ ⁊c. Qui transitus pascha dicit· ipse ante om̃s sanctos transit ad patrẽ de hoc seculo parare mansiones· quas dabit eis in resurrectione mortuoꝝ· q2 trãsiturꝰ ante om̃es primogenitus factus est a mortuis. Gratiã vero suã valde cõmendat cũ dicit: ⁊ vocabo nomĩe domini in cõspectu tuo tanq̃3 in cõspectu populi israel. Moyses cũ hec audiret pplo significabat. In cõspectu em̃ illius gentis vbiq3 disperse vocatur dominus xp̃s in omnib9 gentib9.

Vocabo. Aug. Vocabo aũt dixit· nõ vocabor· actiuũ verbum p passiuo ponens: genere locutionis inusitato in quo forte significare voluit se ipsum hoc facere· i· gratia sua fieri vt vocetur dominus in oĩbus gentib9.

Et miserebor ⁊c. Aug. Et addidit: Et miserebor cui misertus ero: ⁊ misericordiã p̃stabo cui misericordiã p̃stitero: Expressius ostẽdit vocationẽ qua vocauit nos in regnũ suum ⁊ gloriam suam· nõ pro meritis nostris: sed pro misericordia sua· quoniã em̃ se gentes introducturũ pollicebat dicens: vocabo nomine domini in conspectu tuo: cõmendat hec se misericorditer facere. Unde dico em̃ christum ihesum ministrũ fuisse circũcisionis ppter veritatem dei· a· c· p· p· g· a· s· ⁊c. hoc ergo p̃dictũ est. Miserebor cui misertꝰ ero ⁊c. Quib9 verbis phibuit hominem velut de ppriarum virtutum meritis gloriari· vt qui gloriatur in domino glorietur. Non em̃ ait miserebor talib9 vel talib9· sed cui misericors fuero· vt neminẽ p̃cidentib9 opibus vel meritis misericordiã tante vocationis meruisse demonstret· etem̃ christꝰ pro impijs mortuꝰ est. Sed vtrũ hoc idem repetere voluerit cũ addidit· misericordiã p̃stabo cui misericordiã p̃stitero· vel sicut alij interp̃tati sunt· cui misericors fuero· an aliquid intersit nescio· potest em̃ ista repetitione firmitatem misericordie sue deꝰ monstrare· sicut dicitur· amen amen· ⁊ fiat fiat· ⁊ repetitio som

nij pharaonis pluraq3 similia· aut in vtrisq3 populis gentibus ⁊ hebreis· sic deus prenunciauit misericordiã se esse facturum.

Nõ poteris videre ⁊c. Aug. Post misericordie sue cõmendationem respondet ad hoc qd̃ ei dictũ fuerat: ostende michi gloriã tuã· vel ostẽde michi te ipsum. Nõ poteris inquit videre faciẽ meã· Nõ em̃ videbit homo faciem meã: ⁊ viuet· ostendens huic vite corruptibilis carnis deum sicuti est apparere nõ posse· i· sicuti est videri. In illa em̃ vita potest· vbi vt viuatur huic vite moriẽdum est.

Nõ em̃ videbit ⁊c. Greg. Iohannes quoq3 ait, deu3 nemo vidit vnq̃3. Quãdiu em̃ hic mortaliter viuitur· videri p quasda3 imagines deus potest sed p ipsa3 nature sue speciẽ non põt. Hinc est q moyses q̇ cũ deo facie ad faciẽ loquebatur sicut loqui solet homo cũ amico suo· dicit Si inueni gratiã ĩ cõspectu tuo ostẽde michi te ipsum manifeste Si enĩ deus non esset cũ q̊ loquebatur: ostẽde michi deũ diceret: nõ ostẽde te ipsu3. Si aũt deꝰ erat cur petebat videre quem videbat. Sed eũ sitiebat p ĩcircumscripte nature claritatẽ cernere· que3 iã cepat per quasdam imagĩes uidere. Viderunt ergo patres veteris testamẽti deũ: ⁊ tamẽ deũ nemo vidit vnq̃3. q2 in hac carne viuentibus videri potuit· p circũscriptas imagines: ⁊ videri nõ potuit p incircũscriptu3 lumen eternitatis. Sin vero quibusdã in hac carne viuentib9· sed inestimabili virtute crescentib9 contemplationis acumine potest eterni dei claritas videri. Nõ tamẽ videbit eũ homo ⁊ viuet: q2 qui sapientiã q̃ deꝰ est, videt· huic vite funditus moritur: ne eiꝰ amore teneatur. Fuerũt aũt qui dicerent etiã in illa regione beatitudinis in claritate sua deũ cõspici: sed in natura nõ videri. Sed nõ est aliud claritas: aliud natura: sed ipsa natura claritas ẽ. Ipse aũt promittit dilectorib9 suis dicens: Qui diligit me: diligetur a patre meo: ⁊ ego diligam eũ: ⁊ manifestabo ei me ipsu3. Quasi qui in vestra natura me cernitis· restat vt in mea natura me videatis. Et alibi: Beato mũdo corde· quoniam ipsi deum videbunt. Hinc paulꝰ ait: Videmus nunc per speculu3 in enigmate, tunc aũt facie ad facie3 ⁊c. S3 quia petrus ait· in quẽ desiderant angeli pspicere. Sũt qui nec angelos deum videre suspicãtur cũ dominus dixit: angeli eoꝝ vident semper faciẽ patris mei· sed angeli deum vident ⁊ videre desiderant· si enĩ sic videre desiderant· vt desiderio non pfruantur: desideriũ sine fructu anxietatem habet· ⁊ anxietas penã· s3 angeli ab om̃i pena alieni sunt· q2 nunq̃3 pena ⁊ beatitudo cõueniunt. Rursus cum eos dicimus dei visione satiari· secundũ illud: Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Considerandũ est· q2 satietatem solet fastidiũ sequi. S3 ne sit in desiderio anxietas desiderantes satiantur: ne autẽ in satietate fastidium satiati desiderant. ergo sine labore· q2 desideriũ satietas comitatur ⁊ satiantur sine fastidio: q2 satietas ex desiderio semp accenditur.

(propríe ⁊ specialiter placuisti michi.)
ipsum noui ex noĩe. Qui ait: Ostẽde mihi gloriã tuã· Respõdit. Ego
(requiẽ eternã in qua est om̃e bonũ in visione dei· sicut psalmista ait· Satiabor cũ appa· glã tua) (p predicatores ⁊ apostolos meos inuocabor)
ostẽdã omne bonũ tibi· ⁊ vocabo
(filii mei cuiꝰ incarnatõ3 predicabũt) (o plebs iudaica.) (gratuita ⁊ spontanea est oĩbus dei misericordia· cũ eni3 miseretur gratia est· cũ indurari pmittit iustũ iudiciũ est· q̃uis occultum.)
noĩe dñi corã te· ⁊ miserebor cui voluero: ⁊ clemens ero in quẽ mihi placuerit. Rursumq3 ait: Nõ
(ipsam vim diuine essentie)
poteris videre faciẽ meã. Nõ eni3
(p incircũscriptã essentiã) (mortali carne)
videbit me homo: ⁊ viuet. Et ite
(ecclesia.) (q2 ex sola catholica ecclesia veritas cõspicitur· apd̃ se dicit esse locũ de quo videatur)
rum: Ecce inquit locꝰ est apd̃ me
(firmiter) (me ipsum·s·) (de mundo ad patrem.)
⁊ stabis supra petrã. Cũq3 trãsibit

Ecce inquit locus ⁊c. Aug. Itẽ Interposito articulo dicente scriptura ⁊ ait dominus: sequitur. Ecce locꝰ penes me. Quis locꝰ est qui nõ penes deum est· qui nusq̃3 abest: sed ecclesiã significans tanq̃3 templum suum cõmendans. Et stabit inquit supra petrã. Quia supra hanc petrã ait dominus edificabo ecclesiã meã· statim vt transiet gloria mea· stabis·s· supra petram· q2 post transitum xp̄i· i· passionẽ ⁊ resurrectionẽ stetit populus fidelis supra petram.

Greg. Est locus apud me ⁊c. Locus ecclesia· petra dominus. Moyses iudaica plebs· q̃ domino p̃dicante in terra nõ credidit. Ipsa ergo in petra stetit terga domini transeuntis aspiciens· q2 scilicet post passionẽ· ascensionemq3 domini intra ecclesiam deducta per fidem· xp̄m pcipere meruit· ⁊ cuius presentiã nõ videt eiꝰ posteria cognouit.

Grego. Est locus apud me ⁊c. Ecclesia·s· de qua sola veritas cõspicit

sacrificium accipitur: sola pro errantibus intercedit. Unde de agni hostia precipitur. In vna domo comedite. nec efferetis de carnibus eius foras. quia in vna catholica ecclesia vna hostia redemptoris immolatur: nec canibus sanctum datur. Sola est in qua opus bonum fructuose agitur. Unde et mercedem denarij soli qui intra vineã laborauerũt acceperunt. sola est que intra se positos valida charitatis cõpage custodit. Unde aqua diluuij arcam quidẽ ad sublimiora sustulit. Omnes autem quos extra arcam inuenit extinxit.

In petra moyses ponitur vt faciẽ dei contempletur. Qui enim non tenet soliditatem fidei diuinã presentiã non agnoscit. de qua soliditate dicitur: sup hanc petram edificabo ecclesiã meã.

Et protegã manu. Aug. Et tegã manu mea sup te donec trãseã et auferã manũ meam. et tũc melius videbis posteriora mea. facies autem mea nõ uidebitur tibi. Cum dixisset stabis supra petrã statim vt transiet gloria mea. vbi intelligitur post transitũ suis promisisse supra petram stabilitatem. Quomodo accipiendũ est quod ait. ponã te in cauerna petre: et tegam manu mea sup te. donec transeam et auferã manũ meam. et tunc videbis posteriora mea. quasi iam illo in petra constituto. tegat manu sua super et deinde transeat. cum esse in petra nõ possit nisi post eius transitũ. Sed recapitulatio intelligẽda est rei pretermisse. qua sepe vtitur scriptura. postea enim dixit quod ordine temporis prius est quod ita se habet tegã manu mea super te donec trãseam. et tunc videbis posteriora mea. Nã facies mea non videbitur tibi. et stabis supra petrã. statim vt trãseat gloria mea. et ponam te in cauerna petre. hoc enim factũ est in eis quos tunc significat moyses. i. in israelitis qui in christum postea crediderũt. i. statim vt trãsijt gloria eius. quia cũ resurrexit a mortuis. et ascẽdit in celũ misso spiritu cũ linguis omnibus apostoli loquerentur: compuncti sunt ex eis multi qui christum crucifixerũt. Cecitas enim ex parte facta est in israel. sic dictũ erat. tegã manu mea sup te donec transeam. Unde grauata est sup me manus tua die. scilicet quando christus diuina miracula faciebat. nocte quando sicut homo moriebatur. Postea vero compuncti corde dixerũt. Quid faciemus? et iussi sunt ab apostolis facere iusticiam. et agere penitentiam. ante vero excecati erãt: vt nõ cognoscerẽt. si enim cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent. Hãc etiã prophetiam fuisse ipsa res indicat: quia

† scilicet et ponã te in cauerna petre. Munimẽ firmissimum significat. scilicet in fide passionis filij solidabo te. scilicet firmissimo munimine.

gloria mea. ponam te † in foramine

† scilicet quoniã die ac nocte grauata est sup me manus tua etc. † scilicet alias dextera.

petre: et † protegam † manu mea do-

† scilicet ad celos ascendã scilicet postquam transiero † scilicet alias tollã. scilicet auferã velamen a corde tuo.

nec † transeam. † Auferãque manum

scilicet incarnationẽ scilicet credes.

meam: et videbis posteriora mea.

† scilicet presentiam in carne † scilicet supposita cecitate

† faciẽ autem meã † videre nõ poteris.

C. XXXIIII.

Ac deinceps precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorũ. et scribã sup eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. Esto paratus

† scilicet initio boni operis † scilicet Spiritualẽ scilicet intelligentiã

† mane: vt ascẽdas statim in † montẽ

legis. † scilicet Sine me nichil potestis facere. † scilicet eminentiã

synai. † Stabisque mecũ sup † verti-

contemplationis scilicet indignus.

cem montis. Nullus ascẽdat tecũ: nec videatur quispiã per totũ mon-

† scilicet Simplices imperiti. † scilicet terrenis curis implicati. scilicet pascuã sancte scripture et cõtemplationis virorem.

tem. † Oues quoque et † boues non pascãtur econtra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales ante

† scilicet ab humana obscuritate transit in montẽ spiritualis intelligentie.

fuerant: et de nocte consurgẽs † ascendit in montem synai sicut ei preceperat dominus. portans secum tabulas.

† scilicet nõ potest mens humana deũ contemplari nisi condescendat ei.

Cumque † descendisset dominus per nuben: stetit moyses corã eo inuocans nomen domini. Quo transeunte coram eo ait: Dominator domine deus misericors et clemens patiens et multe misericordie ac verax: qui custodis misericordiam in milia: qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata: nullusque apud te per se innocens est. Qui reddis ini-

† scilicet originalẽ scilicet qualibet † scilicet non baptizatis. † scilicet imitantibus scilicet

† quitatem patrũ † filijs ac † nepoti-

scilicet vsque ad eos vltio extenditur qui viderunt quod male sequerentur.

bus in terciã et quartã progeniem.

† scilicet Se terrã et cinerẽ esse intelligens.

Festinusque moyses † curuatus est pronus in terram: et adorãs ait. Si inueni gratiam in cõspectu tuo domine:

scilicet clemens et propicius.

obsecro vt gradiaris nobiscũ. Populus enim dure ceruicis est. vt † au-

† scilicet puniendo et ignoscendo. † scilicet in proximũ † scilicet in nos ipsos.

feras † iniquitates nostras atque † peccata:

scilicet tanquam hereditatẽ tuam.

nosque possideas. Respondit dominus: Ego inibo pactũ videntibus cunctis. † signa faciã que nunquam

† scilicet hoc nunquam est iudeis datũ ad litterã de die ergo iudicij accipiendũ est. in quo facturus est deus que nunquam visa fuerũt.

sunt visa super terram. nec in vllis gentibus: vt cernat populus in cuius medio es opus domini terribile quod facturus sum. Obserua cuncta que ego hodie mandaui tibi. Ego ipse eijciam ante faciem tuam

scilicet per has gentes septẽ vicia designantur cum quibus societatẽ iungere prohibemur.

amorreum chananeum et etheum: pherezeum quoque et eueum et iebuseum. Caue ne vnquam cũ habitatoribus terre illius iungas amicicias:

† scilicet ne quis incipiat colere.

que tibi sint in ruinam. Sed † aras

† scilicet vt nulla monimenta ydolatrie remaneant.

eorum destrue. † confringe statuas lucosque succide. Noli adorare deũ alienũ. Dominus zelotes nomẽ eius: deus est emulator. Ne ineas pactũ cum hominibus illarum regionum: ne cum fornicati fuerint cum dijs suis et adorauerint symulacra eorum

de petra vel cauerna eius. de manus suppositione et posteriorum visiõe nichil visibili opere subsecutũ legitur. Mox ei adiungit scriptura. Et dixit dominus ad moysen: cum etiã supra dicta loqueretur deinde contexit quid postea dominus dicat. excide tibi duas tabulas lapideas etc.

Qui reddis iniquitatẽ etc. Grego. Cum scriptũ sit. Quidẽ quod inter vos parabolam vertitis in prouerbiũ istud in terra israel dicẽtes: patres comederũt vuã acerbam. et dentes filiorum obstupescunt. viuo ego dicit dominus: Si erit vltra vobis parabola hec in prouerbiũ in israel. ut anima patris tui ita et anima filij mea est. anima que peccauit ipsa morietur. Quid est quod dicitur. Qui reddis iniquitatem patrum in filios ac nepotes. peccatũ originale a patribus trahimus. et nisi per gratiam baptismi saluamur etiã parentũ culpã portamus: quia vnũ adhuc cum illis sumus. Reddit iniquitatẽ patrũ in filijs dominus per culpa parẽtis ex originali peccato anima polluitur prolis. Et rursũ nõ reddit iniquitatẽ patrũ in filijs: quia cũ ab originali culpa per baptismum liberamur. nõ iam parentũ culpas: sed quas ipsi cõmittimus habemus. Aliter Qui praui parentis iniquitatẽ imitatur. etiã ex eius delicto constringitur. Qui autem nõ imitatur. delicto illius nõ grauatur. Unde fit vt iniquus filius iniqui patris nõ solũ sua que addit. sed etiam peccata patris persoluat. cũ iratum deũ nõ ignorãs maliciam suã adiũgere non formidat. Et iustũ est vt qui districto iudice vias patris iniqui nõ timet imitari: cogatur etiã culpas eius persoluere. Unde anima patris mea est anima filij mea est. anima que peccauerit ipsa morietur. quia nõ nunquam filij etiã ex patris peccato perimuntur. Deleto autem originali peccato. ex parentũ nequitia in anima nõ tenentur. Quid est enim quod paruuli filij plerũque a demonibus arripiũtur: nisi quod caro filij ex patris pena mulctatur. In semetipso enim percutitur pater iniquus et contemnit. percutit ergo in filijs. vt acrius vratur: et dolor patris per carnẽ filiorũ redit: vt filiorum pena mens patris iniqua puniatur. Cũ vero nõ paruuli sed iam prouectiores filij. et parentũ culpa feriuntur: illorum etiã penas luũt quorum facta secuti sunt. vnde recte dicitur: vsque ad terciã et quartã progeniem (eam quã imitentur filij) parentum vitam possunt videre: vsque ad eos vltio extẽditur qui viderũt quod male sequerentur.

Dominus zelotes. Aug. Dominus deus enim zelans. eius nomen

deus zelator est·i·nomē ipsum qđ dn̄s deus dicit̄ zelans est: qꝛ de⁹ zelator est: qđ nō humane perturbationis vicio facit de⁹·semꝑ ꝛ omnino incōmutabilis ꝛ tranquillus: sed hoc verbo indicat nō impune plebem suam per alienos deos fornicaturam. Dictū est em̄ hoc verbū tropice, a zelo maritali·q̄ castitatem custodit vxoris·ꝛ ꝑdit omnē qui fornicatur a se.

Primogenitū asini ꝛc. Isi· Per asinum immundicia·per ouē innocentia designatur. Asini ergo primogenita oue mutare est: immunde vite primordia ad innocentie simplicitatē conuertere: vt postq̄ illa peccator egit·q̄ vt immunda dn̄s respuit: ea iam agendo proferat q̄ dei sacrificio munda imponat.

Die septimo ꝛc. Aug· Cū de sabbato preciperet·quid est qđ adiunxit de satione et messe? Videt̄ em̄ dicere tempore sationis et messis·an forte ita obseruandā requiem sabbati ꝑcepit: vt nec illa tempora habeant excusationē que agricolis valde sunt necessaria ꝓpter victum ꝛ vitam. Iustum est etiā tempore sationis ꝛ messis·qn̄ multum vrget operatio·vt requiescatur in sabbato·ꝛ sic post hec tempora que op⁹ plurimum flagitant significatum est omni tempore sabbati debere cessari.

Nullus insidiabitur terre ꝛc. Aug· Qđ dixit nō concupiscet quisq̄ de terra sua ꝛc. Hoc vult intelligi vt secur⁹ quisq̄ ascenderet: nec de terra sua sollicitus esset deo promittente custodiā q̄ nemo inde aliquid cōcupisceret ꝓpter illum qui ascendit·nec suam inde timeret absentiā et hic satis ostēdit q̄d supra dixerit·nō apparebis in conspectu dei tui inanis·qꝛ in illo loco dixit·vbi tabnaculum vel templum de⁹ fuerat habiturus.

vocet te quispiā vt comedas de immolatis. Nec vxorem de filiabus eoꝝ accipias filiis tuis. Ne postq̄ ipse fuerint fornicate: fornicari faciant ꝛ filios tuos i deos suos. De-
a parte totum. — pascha.
os cōflatiles nō facies tibi. Solē-
tota presenti vita.
nitatē azimoꝝ custodies. Septē
Sinceritatis ꝛ veritatis.
diebus vesceris azimis: sicut ꝑcepi tibi in tempore messis nouoꝝ.
Mense em̄ verni tēporis egressus
principiū·s·bonoꝝ tam corporaliū q̄ spūaliū.
es de egipto. Omē qđ apit vuluā
virilis·s·ꝛ fortis.
generis masculini meū erit. De cun-
fortib⁹ patientibus
ctis animantib⁹ tam de bobus q̄
† Simplicib⁹ innocentib⁹ ·†· primū opus immundicie· — simplicitate innocētie
de †ouibus meū erit· †· primogenitum asini redimes oue. Si autem
qꝛ mens immūda si nō fuerit in meli⁹ mutata necabitur morte perpetua·
nec preciū pro eo dederis: occidet.
Primogenitum filiorum tuorum
† tabernaculo·s·qđ ecclesiā significat·
redimes: nec apparebis in †cōspe-
† oblationū bonoꝝ opeꝝ ꝛ virtutū· ·†· toto tempore·s·vite tue·qꝛ homo nascitur ad laborem ꝛ militia est vita hominis super terram.
ctu meo †vacuus. †· Sex dieb⁹ opa-
in quiete·s·animarum·
beris: die septimo cessa arare ꝛ me-
pentecosten·
tere. Solennitatē hebdomadarū faciēs tibi in primitiis frugū mes-
† tabernaculoꝝ·s·q̄ scenophegia dicitur·
sis tue triticee: ꝛ †solennitatem qn̄
redeunte anni tempore cuncta cō-
qꝛ in fide trinitatis sancte oīa bona nostra offerre debemus· — in vere·s·in estate·in autumno·
duntur. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinū tuū in conspectu omnipotentis dn̄i dei
vicia·
israel. Cum em̄ tulero gentes a fa-
exclusa om̄i angustia mentis ꝛ corporis
cie tua ꝛ dilatauero terminos tuos
hoc ad litterā nunq̄ contigit iudeis — hoc i futura vita cōplebitur quando nec visibilis hostis·
nullus insidiabitur terre tue ascen-
nec inuisibilis sanctis nocere poterit.
dente ꝛ apparēte te in cōspectu do-
† qꝛ sacrificiū purū ꝛ sine omni corruptione debet esse· — malicie ꝛ nequitie
mini dei tui ter i anno. Nō †immolabis sup fermento sanguinē hostie †tue. †· Nec residebit mane de
† alias mee ·†· de carnib⁹·s·agni qui immolabatur in pascha — qꝛ sic sacrificia nostra in presēti debemus complere ne in futuro iudicio incipiamus sacrificare: cū nō erit tempus operandi: sꝫ mercedem recipiendi — vel pasche — principia
victimis solennitatis phase. Pri-
oīm bonorū ascribendo nō tibi
mitias frugum terre tue offeres in
ecclesia — vt supra
domo domini dei tui. Nō coques hedum in lacte matris sue. Dixit
† qđ ante dixerat quādo tabulas accepit quas fregit: hoc etiā modo repetit·nō recapitulando qđ factū est: sed iterū factū esse cōmendans
q̄ dominus ad moysen: † Scribe tibi verba hec·quibus ꝛ tecū ꝛ cū israel pepigi fed⁹. Fuit ergo ibi cū domino quadraginta dies ꝛ qua-
† corporalem scilicet — nomine panis omnē cibum significat a parte totū: sicut et nomine aque omnem potum
draginta noctes. †panē nō comedit ꝛ aquā n̄ bibit. Et scripsit i tabulis

salutator effulsit·vt ab om̄ib⁹ mundi illecebris auiditatem nostrā tanq̄ ieiunio temꝑantie refrenemus q̄diu ꝑfectio decalogi ꝑ quattuor eiusdem mundi partes·id est·toto orbi predicatur·vt decem quater ducta quadragenarium numerum signent.

Et scripsit in tabulis ꝛc. Aug· De moyse dictū est qđ ipse scripsit cui ꝛ deus paulo ante dixit, Scribe tibi verba hec. Cū vero primum legem accepit cui⁹ tabulas abiecit ꝛ fregit·nec ipse excidisse dictus est·nec ei dictū est vt scriberet·nec eas scripsisse narrat̄·sicut modo dicit̄. Scripsit in tabulis verba testamenti ꝛc. sed tunc dictum est·ꝛ dedit moysi statim vt cessauit loqui ad eū i mōte synai duas tabulas testimonii· tabulas lapideas scriptas digito dei·et paulo post. Cōuersus inquit moyses·descendit de monte·ꝛ due tabule lapidee·ꝛ tabule opus dei erāt·ꝛ scriptura dei scripta in tabulis. Magna q̄stio orit̄ quomodo ille tabule quas erat moyses domino ꝑsciente factur⁹·nō hoīs opus esse dicātur·ꝫ dei: nec ab hoīe scripte sed digito dei· posteriores vero diu mansure·ꝛ in tabernaculo ꝛ in templo dei future iubente deo ab homine excise sunt ꝛ scripte. An in priorib⁹ gratia dei significabatur: non hoīs opus qua indigni facti sunt reuertentes corde in egiptū ꝛ faciētes ydolū vnde illo bn̄ficio priuati sūt ꝓpterea moyses tabulas fregit. His xo posterioribus significant̄ q̄ de suis opib⁹ gloriātur. Vn̄ apl's: ignorātes dei iusticiā·ꝛ suam volentes cōstituere·i·d·non sunt sub·ꝛ ideo tabule humano opere scripte sunt·q̄ cū ipsis manerent·significātes eosdē suis opib⁹ gloriaturos·non de digito dei·id ē·de spiritu dei. Certe ergo repetitio legis nouū testamentū significat. Illud aūt vet⁹ significabat·vnde cōfractum ꝛ abolitū est. Maxime qꝛ cū secūdo datur lex: nullo terrore datur. Sicut illa in strepitu igniū·nubiū·ꝛ tubaꝝ. Vnde tremefactus popul⁹ dicit: Nō loquatur dn̄s ad nos ne moriamur. Vnde significatur timor esse i veteri testa·in nouo dilectio. Quomodo igitur hec soluit̄ q̄stio: quare ille op⁹ dei·iste opus hoīs·ꝛ ille scripte digito dei: iste scripte ab homine? an forte ideo magis in priorib⁹ vet⁹ significatur testamentum·quia deus ibi ꝑcepit: ꝫ homo nō fecit. Lex em̄ posita est in veteri testamento que conuinceret transgressores·q̄ subintrauit vt abundaret delictū. Nō em̄ implebat̄ timore·q̄ n̄ impletur nisi charitate. Et ideo dicitur opus dei: qꝛ de⁹ legem cōstituit·de⁹ scripsit: nō opus hominis·qꝛ homo deo nō obtemperauit: ꝛ eū potius reū lex fecit. In secūdis aūt tabulis homo ꝑ adiutorium dei tabulas fecit. Vn̄ dicit dn̄s: Nō veni soluere legē·sed adimplere. Et apl's plenitudo legis charitas. Factū est ergo homini facile in nouo testamento qđ in veteri difficile fuit·habenti fidem q̄ ꝑ dilectionē operatur·atq̄ illo digito dei·i·spiritu dei intus cā in corde scribente·non foris in lapide. Vnde

Non immolabis ꝛc. Aug· Quid est q̄ ait: nō occides sup fermētum sanguinē immolatorum meorum: an illa hoc loco dicit immolata sua que per pascha occiduntur: ꝛ precepit ne tunc sit in domo fermentum: quādo sunt dies azimorum.

Non coques agnū ꝛc. Aug· Ecce iterū quemadmodum intelligi possit ignoro. Magna tamen est de christo prophetia·etiā si fieri ad litterā possit·q̄to magis si non potest. In sermonib⁹ em̄ dei non sunt ad ꝓprietatē operum omnia reuocanda: sicut nec illud de petra ꝛ cauerna eius ꝛ manus superpositōe·sed plane de fide narrationis hoc exigendum est·vt que dicit facta esse vere facta sunt: ꝛ que dicit dicta esse vere dicta sint. qđ exigit̄ etiā a narratorib⁹ euangelii cum christum narrent quedam dixisse·que in parabolis dixit·tamen hoc eum dixisse non parabola ꝫ historiaca narratio est.

Quadraginta dies ꝛc. Isi· Moyses quadraginta diebus ieiunauit·ꝛ helias·ꝛ ipse dominus·precipitur em̄ nobis ex lege·ex prophetis·ꝛ euāgelio qđ testimoniū ex his habet. Vn̄ in monte inter vtrāq̄ ꝑsonam medi⁹

nõ in tabulis lapideis: sed in tabulis cordis carnalibus· qm̃ charitas dei q̃ veraciter implet̃ preceptũ· diffusa est in cordibus nostris p̄ spũmsanctũ qui datus est nobis. Hec est ergo prima lex data· vbi significat̃ vetus testamentum· qđ est opus tm̃ dei: ⁊ scriptũ digito dei. Unde apostolus dicit: Itaq; lex quidẽ sancta ⁊ mandatũ sanctũ ⁊ iustũ ⁊ bonũ. Lex ergo sancta ⁊ bona dei opꝰ est: vbi homo nichil agit: q̃ nõ obtemp̄at· sed reatu potiꝰ p̄mitur lege minante ⁊ damnante. Beatꝰ aũt homo est cũ hoc mandatũ sanctum ⁊ iustũ ⁊ bonũ est etiam opꝰ eius· s̃ per gratiã dei.

Cumq; descẽdisset. Isi. Ascendit moyses denuo in montẽ· iterũ q̃ dat ei legẽ deus in alijs tabulis ad instar prioꝝ excisis. Sed q̃s primũ accepit sine mora cõfregit: q̃ imaginẽ gerebãt prisce legis· q̃ nõ post longo interuallo pro populi peccato cessauit. Ille vero ad instar prioꝝ excise nouum significabãt testamentũ· q̃ nõ sunt fracte q̃ nouũ testamentum manet in eternũ· vnde merito decẽ verbis signantur: vt p̄ ipm̃ numerũ figura crucis exprimit̃· quez significat x· littera· q̃ in specie crucis format̃. Xp̄s em̃ nõ venit legẽ soluere· s̃ implere· per passionem· s· crucis· cuius imago fuit in tabulis.

verba federis decem. Cumq; descendisset de mõte synai· tenebat duas tabulas testimonij· ⁊ ignorabat q

(facies moysi glorificata· lex diuinis mysterijs illustrata. † quibusdã radijs splendoris quos humanus visus ferre nõ poterat. † q̃ cum domino· s· tamdiu locutus fuerat.)

cornuta esset facies sua ex consortio sermonis dñi. Videntes autẽ

(† duobꝰ· s· testamentis que erant in facie moysi· i· in lege vetus· s· aperte· nouum occulte.)

aaron ⁊ filij israel cornutã moysi

(q̃ lucem diuinorũ mysteriorũ iudei nõ intelligunt: sed abhorrent in lege.)

faciem: timuerunt prope accedere. Vocatiq; ab eo reuersi sunt: tam aaron q̃ principes synagoge. Et

Isi. Descendẽte moyse cũ tabulis facies eiꝰ glorificata videt̃· s̃ tñ velamine tegit̃· in quo significabat legẽ mystico velamine esse cooptam: ⁊ infidelibꝰ occultam. Sermo em̃ legis habet scientiã glorie s̃ secretã· habet ⁊ cornua duoꝝ testamentoꝝ quibꝰ cõtra dogmata falsitatis incedit armata. Cũ em̃ moyses legit̃· velamẽ est positũ sup̄ cor eoꝝ: ⁊ manifeste dũ legis ⁊ p̄phetarũ scripturã carnaliter accipiũt infideles· tota facies moysi quodã velamine tegit̃: vt nõ possint loquẽtis legis gloriã sustinere. s̃ si conuersi fuerint ad deũ: auferet̃ velamẽ· occidẽs littera moriet̃· viuificans spũs· viuificabit̃· dominꝰ em̃ spũs est· ⁊ lex spũalis est. Vñ: reuela· o· m· ⁊ cõsiderabo mirabilia de lege tua.

Videntes aũt aaron ⁊c. Origẽ. Scriptũ est q̃ vidit aaron ⁊ om̃s filij israel moysen: ⁊ erat glorificata facies eiꝰ· ⁊ color vultꝰ eiꝰ· ⁊ timuerunt accedere ad illũ. Et post pauca ponebat moyses sup̄ faciẽ suã velamẽ. Cuz aũt introiret in cõspectu dñi vt loqueret̃ ei: auferebat velamen. Qđ edisserens ap̄ls ait: Qđ si ministeriũ mortis in litteris formatũ in lapidibꝰ fuit ad gloriã· ita vt nõ possent intendere filij israel in faciẽ moysi p̄pter gloriã vultus eiꝰ q̃ abolet̃: quomõ nõ magis ministratio spũs erit in gloria. Et paulo post: Et nõ sicut moyses ponebat velamẽ sup̄ faciẽ suã· vt nõ intenderẽt in faciẽ vultꝰ eiꝰ filij israel. Obtusi sunt em̃ sensus eoꝝ ⁊c. Quis nõ p̄timescat notam obtusi cordis: Glorificata est facies moysi: s̃ non possunt intendere filij israel in faciem eius. Nõ potest populus synagoge intendere. Si quis aũt vitã habet eminentiorẽ q̃ vulgus ille· p̄t. Et nũc em̃ velamẽ positũ est i lectione veteris· t· ⁊ moyses glorificato vultu loquit̃· Sz gloriã nõ possumꝰ intueri: q̃ adhuc populꝰ sumus· ⁊ nichil studij· nichil meriti: plusq̃ reliqua plebs habemꝰ. Cũ aũt quis cõuersus fuerit ad dñm· auferet̃ velamẽ. cõuersio ergo nostra causa est auferẽdi velaminis. Dũ ergo legẽtes diuinas scripturas nõ intelligimus· dũ obscure sunt ⁊ clause: nondũ cõuersi sumꝰ. Conuersis em̃ statim auferet̃ velamen. Om̃is q̃ cũ recitant̃ verba legis cõmunibꝰ occupat̃ fabulis· auersus est: ⁊ q̃ de negocijs secularibꝰ de pecunia de lucris de possessionũ curis ⁊ diuitiaꝝ cupiditate sollicitꝰ est· qui glorie seculi ⁊ mũdi honoribꝰ studet· auersus est. Qui etiã ab his videtur alienus· assistit aũt ⁊ audit verba legis vultu atq; oculis intentꝰ· corde tñ ⁊ cogitatõe vagatur auersus est. Quid ergo est cõuerti: Si his oĩbus terga vertamus· studio· actibꝰ· mente· ⁊ sollicitudine· verbo dei op̄am demus. In lege em̃ die ac nocte meditemur· omissis oĩbꝰ deo vacemꝰ ⁊ exerceamur in testimonijs eius. hoc est ꝯuersum esse ad dñm. Quis aũt nostꝝ tanto labore ⁊ studio diuinas querit litteras: q̃to q̃siuit humanas: aliqui vt recitari audierint q̃ legũtur statim discedunt. Nulla de his que lecta sunt adinuicẽ inquisitio· nulla collatio. Nõ interrogant patres suos vt dicant sibi: nec p̄sbiteros vt annuncient· Alij nec patienter expectãt vsq; dũ lectiones in ecclesia recitentur· alij nec si recitentur sciũt: s̃ in remotioribꝰ ecclesie locis secularibꝰ fabulis occupantur: quibꝰ nõ iã velamẽ sup̄ cor· sed paries ⁊ murꝰ positꝰ est. Si em̃ qui adest audit intendit· ⁊ q̃ audit retractat ⁊ discutit percunctatur ⁊ discit: vix potest ad libertatẽ sciẽtie p̄uenire: qui abscondit aures suas ne audiat: ⁊ terga in faciẽ legentis obuertit· quomodo dicendꝰ est velamẽ habere superpositum cordi: ad quẽ nec ipm̃ quidẽ velamẽ littere quo sensus velatur· qui est sonꝰ vocis accessit: Gloriosa ergo efficitur facies moysi· habent em̃ gloriaz ea q̃ loquit̃· s̃ tegitur ⁊ occultatur: ⁊ om̃is gloria eius intrinsecus.

Ori. Illud quoq; intuere q̃ in lege vultꝰ moysi glorificat̃: licet velamĩe p̄tegat̃. Manus intra sinũ missa leprosa facta ẽ. In quo michi vid̃r forma toti us legis plenissime designari. In vultu enĩ sermo legis· in manu op̄a signantur. Quia ergo ex op̄ibꝰ legis ⁊ nullꝰ erat iustificandꝰ nec aliquẽ ad p̄fectuz poterat ducere lex· manus lep̄sa fit· ⁊ in sinũ recõditur: tanq̃ nichil perfecti op̄is habitura. Facies ergo glorificatur· s̃ velamĩe tegitur· q̃ sermo eiꝰ habet sciẽtie gloriã sed occultã. Vñ incerta ⁊ occulta sapiẽtie tue ma· m· Facies ergo moysi habet gloriã· manꝰ cõtumeliã. Deniq; soluere iubetur calciamentum suũ· sic nulla gloria erat in pedibꝰ eiꝰ· licet h̃ fieret nõ sine mysterio. Nouissima em̃ p̄s hoĩs pedes sunt. Ostendebatur ergo q̃ nouissimis t̃pibꝰ solueret calciamentũ suũ moyses· vt alius accip̄et sponsam: ⁊ illa vocaretur domus discalciati vsq; in p̄sens. Nichil ergo in lege gloriosum habet moyses nisi solam faciẽ. In euãgelio aũt totꝰ glorificatur. Vñ apparuerũt moyses ⁊ helias in gloria loquẽtes cũ eo. Hic nõ dicitur: q̃ vultꝰ eius glificatꝰ est· s̃ q̃ totus apparuit in glia loquẽs cũ ihesu: vbi cõpletur qđ ei p̄missũ est in mõte syna posteriora mea videbis. Vidit em̃ q̃ in posterioribꝰ diebꝰ facta sunt ⁊ gauisus est. q̃ nõ solũ vultu glorificatꝰ de monte descendit: s̃ totꝰ glificatus ascẽdit ex mõte· ⁊ eũ de quo dixerat: p̄phetã suscitabit vobis deꝰ vester ex fratribꝰ v̄ris sicut me ⁊c. nunc adesse cernebat ⁊ fidẽ facere sermonibꝰ suis. Et ne cunctaretur in aliquo· audit p̄rem dicentẽ. Hic est filius meꝰ dilectꝰ in quo michi bene com· ip· au· Moyses dixit illũ audietis: pater dicẽs ipm̃ audite: p̄sentẽ ostẽdit. Gaudet etiã moyses: q̃ ⁊ ip̄e nũc q̃dãmodo velamẽ deponit cõuersus ad dñm· cũ euidẽter q̃ p̄dixit implentur· vel cũ tempꝰ aduenit vt p̄ spũm q̃ obtexerat reuelẽtur. Sz videamꝰ q̃d dicat ap̄lus. Dñs aũt spũs est· vbi aũt spũs dñi ibi libtas. Puto q̃ verbũ dei p̄ eo q̃ auditoribꝰ interest· nũc via nunc veritas nunc vita nunc resurrectio noĩatur: nunc etiã caro· nũc vero spũs. Quãuis em̃ vere ex virgine s̃bam carnis acceperit in qua crucẽ p̄tulit· resurrectõem inijciauit· dicit tñ ap̄ls: Et si cognouimus xp̄m s̃m carnẽ· s̃ nũc iã nõ nouimꝰ. q̃ ergo nũc sermo eius ad subtiliorẽ intelligentiã p̄uocat· ⁊ vult nos nichil carnale in lege sentire· dicit: vt q̃ vult auferre velamẽ cõuertatur ad dñm· nõ quasi ad carnẽ: s̃ quasi ad spiritum vt de carnalibꝰ ad spũalia veniat: ⁊ de seruitute ad libertatem. vbi em̃ spũs domini: ibi libtas. Alibi autẽ dicit: Nichil iudicaui me scire inter vos· nisi ihesum xp̄m ⁊ hunc crucifixũ. Istis nõ dicebat: q̃ dominꝰ spũs est· ⁊ dei sapientia. q̃ nõ poterãt agnoscere xp̄m s̃m h̃ q̃ sapiẽtia est. s̃ s̃m hoc q̃ crucifixus est. Illi aũt quibꝰ dicebat. Sapientiã loquimur inter p̄fectos· nõ huius seculi· s̃ dei sapientiã in mysterio absconditam· nõ indigebãt verbo dei s̃m hoc q̃ verbũ caro factũ est· s̃ s̃m hoc q̃ sapiẽtia in mysterio abscondita est. His ergo qui ad spiritualem intelligentiam prouocantur dicitur· dominus aũt spũs est· vbi aũt spũs domini: ibi libtas· qua· s· cõuersi ad dominũ de seruitute seculi liberati libertatẽ sciẽtie requiramus.

postq̃ locutus est ad eos: venerũt ad eum etiã om̃es filij israel. Quibus p̄cepit cuncta que audierat

(† q̃ vsq; hodie dũ legitur moyses velamen positum est sup̄ corda iudeorum.)

a dño in monte synai. Impletisq; sermonibus· posuit velamen super

(q̃ cõuersis ad dominũ aufertur velamen)

faciez suã. Qui ingressus ad dñm ⁊ loquẽs cum eo: auferebat donec

(velata facie.)

exiret. Et tunc loquebat̃ ad filios israel om̃ia q̃ sibi fuerãt imperata. Qui videbant faciem egredientis

Et tunc loquebatur ⁊c. Aug. Postq̃ descẽdit moyses de monte· op̄a mandantur tabernaculi construendi· ⁊ vestis sacerdotalis· de quibus faciendis anteq̃ aliquid p̄ciperet· locutus est ad populum de sabbati obseruatione. Ubi merito monet· cũ decem verba legis accep̄at in tabulis quas ipse excidit ⁊ scripsit: cur de solo sabbato postq̃ descẽdit populũ monuit: Si em̃ propter eadem legis p̄cepta sup̄fluũ erat· vt populus iteꝝ audiret cur nõ ⁊ hoc sup̄fluum· cũ in eisdẽ decẽ p̄ceptis legatur: an ⁊ hoc simile est

velamentō quo faciem texit: qꝛ splendorē vultꝰ eiꝰ filij israel nō poterant intueri. Nam ex decem preceptis hoc solum populo precepit· qd ibi figurare dicitur. alia em̄ nouem sicut ibi etiā in nouo testamento obseruanda nō dubitamus. Illud autē vnum de sabbato adeo velatum· ⁊ in mysteriū preceptum fuit: vt hodie a nobis seruetur. Sed solū significatū intueamur. In illa aūt requie vbi opera seruilia iubentur cessare· magna est altitudo gratie dei· tunc em̄ fiunt cum requie opera bona· cum fides ꝑ dilectionē operatur· timor autē tormentuꝫ habet: ⁊ in tormento ꝗ requies: vnde timor n̄ est in charitate. Charitas autē diffusa est in cordibꝫ nostris ꝑ spiritumsanctū qui datus est nobis. Ideo sabbatum requies sancta domino: dei scilicꝫ gratie tribuenda· non nobis velut ex nobis· alioq̄n nostra opera sic erunt· vt sint aut peccata humana: aut cum timore non cum dilectione: ⁊ ideo seruilia sine requie sempiterna sunt. Nō em̄ frustra institutū est sabbatuꝫ sabbatoruꝫ. Superius quādo prius locutus est deus de tabernaculo vngēdo: dixit eadem vnctione sanctificari illa omnia ⁊ fieri sanctasanctoruꝫ. Altare aūt holocaustomatū eadem sanctificatū vnctione· dixerat fieri sanctū sancti· Et hoc interesse videbatur qd nichil eoꝝ dixisset sanctasanctoꝝ: nisi qd tantū velo separatur a sancto· vbi· s· erat arca testamenti ⁊ altare incensi. Nunc cum eadem repeteret dixit de tabernaculo vncto ⁊ his que in illo essent· ꝙ ea vnctione sanctificarentur· ⁊ fierent sancta. Altare vero holocausti qd priꝰ dixerat fieri sanctū sancti· eadē vnctione nūc dixit fieri sanctasanctorum. Unde intelligitur idem esse sanctū sancti ⁊ sanctasanctoruꝫ: ac ꝑ hoc illa omnia vncta· i· totum tabernaculum ⁊ quecūqꝫ in eo essent· ꝗ priꝰ appellauit sanctasanctorum tantū valere qd nunc ait sancta. nec vnūqdqꝫ eorum dici tantūmodo post illam vnctionē sanctum sancti: ꝭ etiā sanctumsanctorum: sicut altare holocausti· vt iam nichil intersit q̄ꝫtum ad hanc appellationem attinet· inter illa ꝗ intra velum fuerant· vbi scilicet erat arca testimonij· ⁊ cetera que foris sunt: nisi ꝙ illa ita dicebantur sanctasanctoruꝫ vel sanctumsanctorum· vt etiā ante vnctionem sic dicerent· cetera vero vnctione sanctificata sunt: vt hoc nomen acciperent.

Separate a vobis ⁊c. Orig. Alia littera. Sumite a vobis ipsis redemptionē domino. Omis qui concepit corde offerat initia domino. Non vult moyses vt aliquid offeras deo qd extra te est. A vobis ipsis inquit sumite· ⁊ initia offerte domino· prout vnusquisqꝫ corde concepit aurum argē tum ⁊c. Spiritualis lex aurum requirit ad tabernaculū ⁊ alias materias q̄s intra nos habemꝰ· ⁊ de nobis proferre possumus. Dicit eniꝫ scriptura: quia prope est verbum in ore tuo ⁊ in corde tuo. Quia si confessus fueris dominum ihm· ⁊ credideris in corde tuo qd dn̄s illū suscitauit a mortuis saluus eris. Si ꝗ credideris in corde tuo: cor tuum ⁊ sensus tuus aurum optimum est. Obtulisti ergo aurum ad tabernaculum fidem cordis tui. Si confessus fueris sermonem confessionis· argentum. hec intra te sunt· hec etiā si nudꝰ sis habere potes. Sed ⁊ qd addit· vnusquisqꝫ sicut cōcepit corde· huc respicit: Nō enī poteris aliquid de sensu tuo offerre deo vel de verbo· nisi prius ꝗ scripta sunt corde cōceperis· nisi intentus fueris ⁊ diligenter audieris. nō potest aurū tuū probatū esse· nec argentum. Requiritur enī vt probatū sit. Unde eloquia dn̄i· e· c· a· i· e· p· t· p· s· Si ergo ꝗ scripta sunt corde cōcepis erit aurum tuum· i· sensus probatuꝫ: ⁊ argentum tuū· i· sermo tuus probatū.

Ori. Nostis qui diuinis mysterijs interesse cōsueuistis· quomodo cum suscepistis corpus domini cū cautela ⁊ veneratione seruastis. Ne ex eo parꝝ quid decidat. Si enī decidat reos uos creditis: ⁊ recte creditis: quomodo putatis minoris esse piaculi verbum dei neglexisse q̄ꝫ corpus. Initia ergo iubentur offerre· i· primitias. Qui offert qd primum est: necessario habet ipse qd reliquum est· vide q̄ꝫtum oportet hunc abundare auro vel argento ⁊ reliquis omnibꝫ que iubentur: vt ⁊ domino offeramus· ⁊ nobis supsint. Primo enī sensus meꝰ debet intelligere deum· ⁊ ipsi offerre primitias intellectꝰ

ꝭ plenitudo huiꝰ sabbati erit ī et̄na beatitudīe

moysi cornutam esse: sed opiebat ille rursum faciem suā si qn̄ loquebatur ad eos.

C. XXXV.

Igitur cōgregata omi turba filiorū israel· dixit ad eos: Hec sunt que iussit dn̄s fieri. Sex diebus facietis opus. Septimꝰ dies erit vobis sanctus: sabbatū ⁊ requies domi- ꝭ Seruile. ni. Qui fecerit opus in eo occidet.

ꝭ cupiditatis· vel libidinis· vel ire ꝭ mentibꝰ

Nō succendetis ignē in omnibꝰ

vel corpibus· vel quibuslibet cōuentibus.

habitaculis vestris per diē sabbati. Et ait moyses ad omnē caterua̅ filiorum israel. Iste est sermo quē

ꝭ lxx· Sumite a vobis ipsis· qꝛ hec oīa· s· intra

precepit dn̄s dicens: Separate

nos sunt. ꝭ cetera· s· sint vobis. ꝭ hilarē eni̅ datorē diligit deus.

apud vos primitias dn̄o. Omis voluntariꝰ ⁊ ꝑno aīo offerat dn̄o

ꝭ fidē. ꝭ cōfessionē ꝭ interpretationē de lingua in linguā. ꝭ qui refertur ad aerē. ꝭ nos metipsos· s· offerre iubemur. qui de quattuor elementis constemus.

aurū ⁊ argentū es hyacinthuꝫ

ꝭ que ad aquā ꝭ qꝛ ad ignē duplicis nature.

purpuram· coccumqꝫ bis tinctum

sui· vt reliqua consequenter agnoscat: hoc ⁊ sermo faciat. hec omnia que in nobis sunt faciant.

Omis voluntariꝰ ⁊c. Orig. Alia littera. Unusquisqꝫ vestrum inquit sicut corde concepit offerat initia dn̄o. Quero que sunt initia auri vel primitie argenti. Quomodo aūt de bisso cocco ⁊ purpura vident cōseruari primitie: aut quomodo sicut corde concepit quisqꝫ offerri. Sunt qui concipiunt corde ꝗ lecta sunt. Sunt qui omnino nō concipiunt intenti opibꝰ seculi· aut supputationibus lucri. Mulieres tm̄ garriūt· fabulis perstrepunt· nec sinunt eē silentium· de infantibꝫ suis· aut de lana· aut de necessarijs cogitāt· discunt circumire domos· non solū verbose ꝭ curiose loquentes ꝗ non oportet. Quomodo ꝗ concipiunt: Nō concipit corde: nisi qui vacat corde· mēte liber ⁊ totꝰ intentus: aliter nō p̄t deo offerre. Iustū est aūt vt in tēplo dn̄i inueniatur quisqꝫ habere portionē suam Nō eni̅ latet dn̄m q̄sqꝫ q̇d offerat· Et gloriosum est tibi: si dicatur in templo domini auꝝ istud quo arca testamēti tegitꝰ illiꝰ est. Argentū quo bases ⁊ columne sunt· illius est· es de quo anuli ⁊ labrū ⁊ quedam columnaꝝ facte sunt· vel lapides humeralis ⁊ logij· vl' purpura qua ornatur pontifex· ⁊ coccus illius est· ⁊ cetera queqꝫ ꝑ singula. Et indecoꝝ q̄ꝫ miseꝝ· si dn̄s visitans tabernaculū nichil muneris tui inueniat· nichil a te oblatū cognoscat. Sic indeuotus· sic infidelis vixisti: vt nichil memorie tue in templo domini posueris. Sicut em̄ princeps huiꝰ mundi venit ad vnūquemqꝫ querens si inueniat quicqꝫ de actibꝫ suis in nobis· ⁊ si inuenerit nos vendicat sibi. Ita si veniens dominꝰ inueniat aliquid tuum in tabernaculo suo· sibi te defendit ⁊ suum dicit.

Es. Orig. Pro fortitudine poni videtꝰ· puto etiā pro voce accipi posse. Aliud est em̄ sermo· aliud vox. Sermo em̄ dicitꝰ loquela ratione subnixa. Vox vo ē: si latine· si grece dicatꝰ· si eleuatiꝰ· si ꝑssiꝰ. Un̄ factꝰ sū velut es sonans· aut cymbalū tinniens. Loq̇ ergo linguis ⁊ interp̄tari ex alia in aliam linguā eris oblatio est· necesse est eni̅ habere omnia tabernaculū domini: ⁊ nichil deesse in domo dei. Est igitur eris oblatio vox ꝗ alteriꝰ sensum in alteram linguam vertat. Sermo vero est· qui sensum ꝓprium profert. Omnia ergo offerantur deo· sensus· sermo· ⁊ vox.

Hyacinthū purpuram ⁊c. Orig. Videamus cetera· hyacinthū purpuram coccum duplicatum· ⁊ bissum retortam. hec quattuor elementorum ex quibꝫ mundus constat· ⁊ corpus humanum tenent figuram· i· aeris ignis· aque· terre. Hyacinthus ad aerē refertur: qd indicat ipse color. Et coccus ad ignē. Purpura ad aquā· qꝛ ꝺ aquis accipit succum. Bissus ad terram de qua oritur· habemꝰ ergo ⁊ nos omnia in nobis: qꝛ ex his domīo primitias iubemur offerre. Ideo dicit: Sumite ex vobis ipsis: ⁊ afferetis primitias domino.

Coccūqꝫ bis tinctū ⁊c. Orig. Videamus quare coccus duplicatꝰ. Color iste ignis indicat elementum· qui duplicē habet virtutē· vnam qua illuminat: aliaꝫ qua incendit. Hec historie ratio est. Mystice quoqꝫ ignis duplex est. Ignis eni̅ in hoc seculo est ⁊ in futuro. Dicit dn̄s. Ignem veni mittere in terram· iste ignis illuminat. Dicet in futuro: Ite in igneꝫ eternū ⁊c. Ille ignis incendit. Hic aūt quē venit mittere illuminat omnē hominē ve· in· h· m· habet tamē aliquid qd incendat. Unde nōne cor nostꝝ ardēs erat in nobis· dū aperiret scripturas. Nescio aūt si ille ignis in futuro seculo qui incendit habeat aliquid qd illuminet. Sed quomodo offerre possumus istum ignem duplicatū videamus· si doctor es ⁊ struis tabernaculum id est· ecclesiam dei: ⁊ dicitꝰ tibi. Ecce dedi verba mea in os tuum ignē. Si ergo docens ⁊ edificans ecclesiam dei: increpes tm̄· arguas· ⁊ castiges· ⁊ peccata populi exprobres. Nichil aūt consolatōnis proferas de diuinis scripturis· nichil obscurum explanes· nichil intelligentie sacrioris aperias: obtulisti coccum sed non duplicatum. Ignis enim tuus incendit tantūmodo

non illuminat. Itē si docens mysteria legis aperias·arcana discutias·peccā tem vero nō arguas·negligentē non corripias·seueritatē disciplinę non te neas·coccuz obtulisti sed nō duplicatū. Ignis em̄ tantū tuus illuminat nō accendit·qui ergo recte offert ⁊ recte diuidit coccum offert duplicatū·vt cū scientię lumine igniculū seueritatis admisceat.

Ori· Si quis digne intelligat exitū hebreorū de egipto·⁊ transitū maris rubri:⁊ omnē viā quę agit᷑ ꝑ desertuz·⁊ singulas mansiones castrorū·vt etiā legez dei suscipiat scriptā ñ attramēto·ꝫ spiritu dei viui·⁊ ī his ītelligat augmēta virtutum·⁊ singula in se impleat:potest ad intelligentiā tabernaculi ꝑuenire:de quo dicit apostol⁹: Tabernaculum factū est primū in quo erat candelabrū·⁊ ꝓpositio panum·qd̓ dicit᷑ sancta·post velamentū autē ꝫm tabernaculū·qd̓ sanctasanctorū·habens aureū thuribulū·⁊ arcā testamēti·⁊ intra eā duas tabulas·⁊ manna·⁊ vͥga aaron:q̄ fronduerat. Sz qd̓ addit·de quib⁹ nō est mō dicendū ꝑ singula. Quidā ad illud temp⁹ referunt q̊ hebreis scribebat. Alijs videt᷑ ꝙ ꝓ magnitudine mysteriorū omne temp⁹ p̄sentis vitę ad ꝫ neget esse ydoneū. Sz more suo apit paruca de multis·vt clausum negligentib⁹ sit: Inueniat᷑ aūt querentib⁹·⁊ apiat᷑ pulsantib⁹. Vñ rursum dicit: Nō em̄ in manufacta sancta ingressus est ihesus exemplaria verorū:sed ipsum cęlū·vt appareat nunc vultui dei ꝓ velamen·i·carnē suā. Qd̓ ergo velamē interioris tabernaculi carnē christi interpretatus est:sancta autem ipsa celum vel cęlos·christum vero pontificē quē dicit introisse semel in sancta ęterna redemptione inuenta. Ex his paucis si quis intelligere nouit sensum pauli:magnū nobis intelligentię pelagus patefecit. Dauid quoq; ait: Ingrediar in locū tabernaculi admirabilis vsq; ad domū dei. Et alibi: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo:aut q̇s requiescz i·m·s·t· Qui ingredit᷑ sine macula ⁊·o·iu̅s· Non est istud tabernaculū qd̓ ꝓpheta desiderat ex pellib⁹ ⁊ cortinis ⁊ operimentis cilicij cęterisq; nostri vsus materijs. Quomō aūt verū est ꝙ nō habitet in hoc tabnaculo· nisi innocens manib⁹ ⁊ mundo corde·cū in materiali tabernaculo sępe habitauerunt sacerdotes pessimi·pestilentię filij·⁊ arca testamenti ab allophilis capta sit ⁊ detenta·oportet ergo innocentem manib⁹ ⁊ mūdo corde esse habitatorem tabernaculi qd̓ fixit de⁹:⁊ nō homo. Dñs quoq; non vnū tabnaculum sed plura·nec tpalia sed ęterna memorat dicens: vt cū defeceritis recipiant vos in ęterna tabernacula. Et apl̓s: tabernaculū vestrū qd̓ de cęlo est supinduī cupiētes. Sequere ḡ relicta terra ꝓpheticū ⁊ aplicum sensum·⁊ qd̓ mai⁹ est xp̄i verbū: vt tota mente ascēdas in cęlū·ibiq; ęterni habitaculi vel tabnaculi magnificētiam q̄ras·cui⁹ figura ꝑ moysen adumbratur in terris. Cui dñs: vide inquit om̄ia facito ꝫm figurā:q̄ tibi in monte ostensa est. Iubet᷑ ergo vniuersus ppl̓s quisq; ꝓ uirib⁹ conferēs facere tabnaculum: vt oēs q̄dāmodo vnū sint tabnaculū. collatio vͦo nō fit necessitate:ꝫ spōte facies inquit sanctificationē:⁊ inde videbor vobis. vult ergo deus vt faciamus ei sanctificationē·promittit em̄: Quia si fecerimus ei sanctificationem videbitur nobis. Vñ apl̓s: pacē sequimini ⁊ sanctificationē:sine qua nemo videbit deū. Qui aūt sanctificat⁹ fuerit corpore ⁊ spiritu ꝑ cordis ⁊ corporis puritatem·videbit deū. Faciamus ergo sanctificatōem dño·⁊ om̄es vnā·⁊ singuli vnā. Om̄s em̄ faciamus vnā·i·ecclesiā q̄ est sancta·nō habēs maculam aut rugā:ꝫ columnas·s·habeat doctores ⁊ ministros suos. de quib⁹ dicitur: Petr⁹ ⁊ iacob⁹ ⁊ iohānes qui videbant᷑ columnę esse dextras michi dederunt·⁊ barnabę societatis. In tabnaculo columnę seris interiectis iūguntur. In ecclesijs doctores datis sibi dextris sociant᷑. Sed columnę istę inargentatę sunt ⁊ bases earū. Hine aūt bases colūnis singulis deputātur· vna q̄ caput dicit᷑:⁊ supponit᷑. alia q̄ vere basis dicitur:⁊ colūnę pro fundamento subijcit᷑. Inargentatę sunt columnę q̄ verbū dei p̄dicant·⁊ accipiūt ꝑ spūmsanctū. Eloquia dñi e· ca·ar·i·ex·hi aūt p̄dicatores bases habēt ꝓphetas. Sup fundamentū em̄ aplorū ⁊ ꝓphetarū ecclesiā collocāt:quorū testimonijs detentes fidē xp̄i confirmāt. Caput vero columnarū est de quo dicit apl̓s: Caput viri xp̄s. Per tentoria q̄ ansulis insita·⁊ circulis suspensa atq; innexa funib⁹ ad modū cortinarū·xx viij·cubitis in longū·⁊ in latum quattuor cubitis distendunt᷑·habet᷑ plebs credentiū q̄ hęret ⁊ pendet in funib⁹ fidei·funis em̄ triplex nō rumpitur·q̄ est fides trinitatis·ex qua pendet ⁊ sustinetur ecclesia·xx·aūt ⁊·viij·cubitis in longuz distendit᷑·⁊ quattuor in latū atrij vni⁹ mensura·in quo lex inserta quattuor euāgelijs signat᷑·septenari⁹ em̄ legē significat·qui cū q̄ttuor sociat᷑·quater septē·xx viij·fiūt. Decē sunt hęc atria vt integrū ꝑfectōis numerū teneāt᷑·⁊ legis decalogū significēt.

† s· que ad terrā refertur·q᷑ de terra oritur. s· tortam scilicet nō luxu ⁊ delicijs resolutā·vnde macero corpus meū·⁊ in seruitutē redigo. ‡ s· mortificationē peccati. s· que ostendunt in offerente furorem mortuum.

⁊† bissum pilosq; caprarū ⁊‡ pelles arietū rubricatas ⁊ hyacinthinas

Iam vero hyacinthi ⁊ bissi ⁊ purpurę species:multa ⁊ diuersa opa explicāt. Inde tentoria. Inde velū exteri⁹ ⁊ interi⁹. Inde tota sacerdotalis ⁊ pontificalis vestis auro ⁊ gemmis cōfecta:ꝑ q̄ species virtutū possum⁹ intelligere quib⁹ ornat᷑ ecclesia. Fides auro compat᷑·sermo p̄dicationis argēto·ęs patientię·lignis imputribilib⁹ sciētia·q̄ ꝑ lignū venit·vel incorruptio castitatis q̄ nō veterascit·bisso virginitas·cocco cōfessionis gloria·purpurę castitatis fulgor. Hyacintho spes regni cęloruz. Quę vero sint vel qualia sacerdotiū indumēta ꝓpheta pronunciat dicēs: Sacerdotes tui induāt᷑ iusticiā ⁊c. Et aplus. Induite vos viscera misericordię:⁊ nobiliora designat indumēta. Induite vos dñm ihesuz xp̄m:⁊ carnis curā ne feceritis.

Grego· In constructione tabernaculi vt columnę argentę interius stent:paxilli ęrei fieri per circūitum exterius iussi sunt:in quibus religatum tabernaculum teneretur. De quibus scriptum est: Facies paxillos tabernaculi·⁊ atrij cum tunicis suis·patres veteris testamenti·qui ab incarnatione christi ꝑ interualla temporū longi⁹ constiterūt·foris esse visi sunt. a sanguie vero abel passio cępit ecclesię:⁊ vna est ecclesia electorū p̄cedentium ⁊ sequētium. Sz q᷑ discipulis dicitur: Multi reges ⁊ ꝓphetę voluerūt videre quę vos videtis:⁊ nō viderūt·antiquis patrib⁹ quasi foris stetisse est redemptoris p̄sentiā corporaliter nō vidisse. Exteri⁹ igitur ꝫ nō diuisi ab ecclesia fuerunt·q᷑ mente ⁊ ope predicationis ecclesię celsitudinem tenuerunt·quā nos nō p̄stolando sed habendo cōspicimus. Sicut nos em̄ in p̄terita passione· ita illi per fidem in eadem venturi saluati sunt. Illi ergo foris non extra mysterium sed extra tempus. Vnde in constructione tabernaculi·vt columnę argentę interius starent:paxilli ęrei exterius per circūitum fixi sunt. in quibus religatum teneretur tabernaculum·⁊ in paxillis funes ligati sunt: vt fixum maneret tabernaculum·quia vt apostoli in luce sermonis sui solidi starent·⁊ totum tabernaculum·id est·ecclesia fidei integritate consisterz·tanq̄ paxilli patres veteris testamenti ⁊ prophetę·exterius fixi sunt: vt verborum suorum funibus mentibus nostris fidem alligarent:⁊ hoc dei tabernaculuz incōcussum maneret. Ante tp̄us ergo hui⁹ ecclesię fuerūt:ꝫ tñ ligāt eos q̇ in ipsa sunt·q᷑ dū cęlestia mysteria ventura p̄dicūt·postq̄ ostēsa sunt:credibilia oib⁹ fecerūt. Vt ergo int⁹ colūnę immobiles stent:foras paxilli funes cōtinent. q᷑ vt sancti apl̄i ꝑfecte mysteriū vitę crederēt·illorū predicatio obtinuit:qui hoc priusq; fieret ⁊ videre ⁊ p̄dicare potuerunt. Columnę argentę paxilli ęrei facti sunt:q᷑ qd̓ apl̄i clare p̄dicant·hoc ꝓphetę sub mystico intellectu obscure locuti sunt. Recte ergo ꝑ ęs signati sunt·q᷑ clari in p̄dicatiōe nō fuerūt. apostoli vero q᷑ in mysterio redemptoris lucem p̄dicationis habuerunt:argenteis columnis exp̄ssi sunt. Et notandū ꝙ argentū sonat ⁊ lucet:ęs vero sonat ⁊ nō lucet. q᷑ p̄dicatores noui t·apte locuti sūt. Quę etiā monstrare potuerūt·p̄dicatores vͦo veteris t·q᷑ ꝑ allegoriarū vmbras de cęlesti mysterio obscura dixerunt:quasi sine luce sonitū dederunt.

Orig· Post hęc viri accepunt a mulierib⁹ suis·oēs quib⁹ visum est sen su:⁊ attulerūt gemmas ⁊ inaures ⁊ anulos ⁊ discriminalia ⁊ dextralia. Hęc quoq; illi offerūt dona deo:q̇ intellectū corde cōcipiūt·q̇ mentē deditā ⁊ intentā habēt ad verbū dei. Et offerūt viri a mulierib⁹ suis inaures ⁊ gēmas ⁊ dextralia. Mulier caro accipit᷑·vir rōalis sensus. Bonę sunt istę mlieres q̄ obediūt viris·bona est caro q̄ iā spiritui nō repugnat ꝫ obtempat ⁊ ɔsentit. Ideo si duob⁹ vel trib⁹ ī vobis ɔuenerit ex quacūq; re petieritis fiet vobis dicit dñs. Offerūt ḡ inaures a mulierib⁹ suis·cū dño offert᷑ audit⁹·⁊ dextralia opa·s·dextra opa bona q̄ ꝑ carnē geruntur:ꝫ offert dño rationalis sensus. Et discriminalia·q̄ bñ scit discernere q̇d agendū sit·q̇d vitandum· q̇d deo placeat·q̇d ve displiceat·q̇d iustū sit·q̇d iniustū. hęc sunt discriminalia·q̄ deo offerūt·q᷑ sunt mlieres sapiētes·⁊ fecerūt q̄cūq; necessaria fuerāt ad indumēta pontificis. Illę vͦo mulieres q̄ inaures suas obtulerūt vt fieret vitul⁹:insipiētes erāt·q̄ a veritate auditū auerterēt·ad fabulas aūt ⁊ impietatē ꝑuerterēt·⁊ ideo obtulerūt iaures suas vt fieret caput vituli. Sz ⁊ in iudicū libro ydolum inuenim⁹ ex mulierū inaurib⁹ factū. Iste ergo beatę mulieres·beata caro·q̄ dño offert inaures suas dextralia ⁊ anulos ⁊ oīa opa manuuz suarū q̄ in mādatis dñi agit:⁊ apud quē inuēta sunt ligna imputribilia obtulit dño. Si q̇s diligit xp̄m in incorruptionē lignum imputribile offert deo. Beat⁹ ergo apud quē inuenitur sensus incorruptus·vel corp⁹ incorruptū:⁊ ꝫ offert deo. Vñ ⁊ bñ dixit apd̓ quē inuēta sunt ligna imputribilia·nō em̄ apud oēs inueniuntur. De auro nō dixit neq; d̓ argēto apud quē inuentū est·pōt em̄ apud oēs inueniri sensus ⁊ sermo. Sz nec de quattuor colorib⁹· Oīm est ex q̄ttuor elemētis ꝫm corpus cōstare· ligna aūt incorruptibilia·i·incorruptōis ⁊ virginitatis grā:apud raros inueniri potest. Vnde nō om̄s capiunt verbuz istud:sed quib⁹ datum est.

Pilosq; caprarū. Orig· Pili caprarū offeruntur. Hoc genus pecudis pro peccato in lege iubetur offerri. Pili vero species emortua exanguis ⁊ exanimis. hanc q̇ offert ostēdit in se iam mortuū sensum peccati. nec ī mēbris vltra viuere ⁊ regnare peccatum.

Pelles arietū. Orig. Pelles quoq; offeruntur arietuz:quas ante nos quidaz pro furore posuerunt:⁊ q᷑ pellis mortui animalis indicium est

ostendit in se furorē mortuum qui domino offert pelles arietum.

Quidquid ad cultū ⁊c. Greg. In ornamēto tabernaculi viri cū mulierib⁹ dona offerūt: q᷑ in explendo cultū sancte ecclesie ⁊ fortiū facta sublimia ⁊ infirmoꝝ opa extrema numerant. Quid aūt p armillas q̄ lacertos astringūt: nisi ꝓpositoꝝ valide laborantiū opa demonstrantur. Per inaures subditoꝝ obedientia exprimit. Per anulos signaculū secretoꝝ. plerūq; eīm magistri signāt qđ ab auditorib⁹ nō posse capi cōsiderant. Per dextralia prime operationis ornamēta. Per vas aureū in donaria dn̄i sepatū diuinitatis intelligētia. q̄ tm̄ ab inferioꝝ amore disiungit: quanto ad sola eterna amāda sbleuat. Per hyacinthū spes celestium. Per purpurā cruor ⁊ tolerantia passionum amore ppetui regni exhibita. Quid p bis tinctū coccum nisi charitas q̄ pro pfectione bis tingitur: q᷑ dei ⁊ proximi dilectōe decorat. Quid p bissum nisi īmaculata carnis incorruptio. Quid per pilos capraꝝ ex quib⁹ cilicioꝝ aspitas texit: nisi dura penitentium afflictio signat. Dum igitur alij per armillas ⁊ anulos forte magisteriū exercēt. per inaures ⁊ dextralia alij deuotam obedientiā rectamq; opationē exhibent. Alij per sepatum vas aureū ꝓclarā subtilioremq; intelligentiā tenent. alij per hyacinthum purpurā ⁊ coccū audita celestia sperare ⁊ credere nō desinunt etiā q̄ adhuc subtiliori intellectu minime cognoscūt. Alij p bissum incorruptionē carnis offerūt. Alij p capraꝝ pilos deplorāt aspere qđ libenter cōmiserūt. quasi ex vno figmēto opificis coadunata donarioꝝ mysteria in tabernaculo dn̄i .i. ecclesia prout ipse dederit proferuntur.

Principes obtulerūt ⁊c. Origenes. Principes obtulerūt dona sua. gemmas .s. lapides smaragdinos lapides repletionis et lapides ad humerale. Lapides repletiōis dicuntur qui ponūtur in logio .i. qui in pectore pontificis locantur inscriptis nominib⁹ tribuum israel. Logium vero .i. rationale qđ in pectore pontificis locatur. formā habet rationalis sensus qui in nobis est. In hoc positi sunt lapides repletionis. qui coherent ⁊ cōnexi sunt ad lapides humeralis. vtq; ex his cōtinuetur astricti humeralis ornatus: in quo indiciū bonoꝝ actuū. Actus ergo cum ratione. ⁊ ratio cū actib⁹ sociatur. vt sit consonantia in vtroq;. Qui fecerit ⁊ docuerit hic magnus vocabitur in regno celoꝝ. Sit ergo in nobis sermo de actib⁹ pendens. ⁊ sermonē actus exornet. ⁊ hic eīm est pontificis ornatus. sed ad hec explenda principes requiruntur. Iste ornatus eoꝝ est qui intantū profecerūt. vt preesse populis mereantur.

vt supra.
ligna sethim. ⁊ oleū ad luminaria concinnanda. ⁊ vt conficiatur vnguentum ⁊ thimiama suauissimū lapides onichinos. ⁊ gemmas ad
vel ornatū — vel lis — vel lis.
ornandū suphumerale ⁊ rationale
Sacrificiū sine sale sapiētie nō suscipit. — sponte
Quisquis vestrū sapiēs est. veniat ⁊ faciat qđ dn̄s imperauit tabernaculum .s. ⁊ tectum eius atq; operimentum: anulos ⁊ tabulata cū vectibus. paxillos ⁊ bases. arcam et vectes. propiciatoriū ⁊ velum qđ ante illud appenditur. Mensā cū vectibus ⁊ vasis. ⁊ propositionis panibus. ⁊ candelabrum ad luminaria sustentanda. vasa illius ⁊ lucernas. ⁊ oleū ad nutrimēta igniū altare thimiamatis ⁊ vectes. oleū vnctionis ⁊ thimiama ex aromatibus. tentoriū ad hostiū tabernaculi. altare holocausti ⁊ craticulā ei⁹ eneam. cū vectibus ⁊ vasis suis. labrum ⁊ bases ei⁹: cortinas atrij cū cōlumnis ⁊ basibus. Tentoriū in forib⁹ vestibuli. paxillos tabernaculi et atrij cum funiculis suis. Vestimenta quorū vsus est in ministerio sanctuarij: vestes aaron pōtificis ac filioꝝ eius: vt sacerdotio fungantur michi. Egressaq; omnis multitudo filiorū israel de conspe
nō vult de⁹ coacta seruitia. amore seruit ei: non timore. mēte nō corpe — in qua sunt hec omnia
ctu moysi. obtulit mente ꝓmptissima atq; deuota primitias dn̄o: ad
ecclesie .s.
faciendum opus tabernaculi testimonij. Quidquid ad cultū ⁊ vestes sanctas necessarium est vel erat.
Sensus .s. rationalis cū carne obediēte — fortes — infirmis sꝫ nec taliū opa vel vota de⁹ despicit
viri cum mulieribus prebuerunt
que ab armo dicte. astringunt enī brachia ⁊ significant. fortia virtutū opa que sancti doctores offerunt. — obedientiā .s. subditorū — auditū bonū — arcana preceptorū que doctores signāt. ⁊ suo tempore proferēda reponunt dum minus eruditi capere nō sufficiunt.
armillas ⁊ inaures ⁊ anulos et
bona opa que per carnem geruntur.
dextralia. Omne vas aureū i donaria
ab vsibus terrenis.
dn̄i sepatum est. Si quis ha
vt supra.
bebat aurū hyacinthum purpurā coccūq; bis tinctum bissū ⁊ pilos caprarū pelles arietū rubricatas
Sermonis — vocis
⁊ hyacinthinas auri ⁊ argēti ⁊ eris
incorruptionē .s. ⁊ virginitatem.
metalla obtulerūt dn̄o: lignaq; se
caro subdita anime.
thim in varios vsus. Sꝫ ⁊ mulieres
Sūt enī indocte de quaꝝ inaurib⁹ fact⁹ est vitul⁹ ⁊ ydolū in libro iudicū — opa manuū.
docte que venerāt dederūt. hya
coccū .s.
cinthum ⁊ purpurā ⁊ vermiculū
mortificationem peccati. — nō ex tristicia aut ex necessitate — qui intantū ꝓfecerūt vt populis preesse mereantur
ac bissum ⁊ pilos capraꝝ: sponte propria cuncta tribuētes. Principes vero obtulerunt lapides oni
in quo bonū opus significat.
chinos ⁊ gēmas ad suphumerale

Ori. Offerunt etiā principes oleū lucernis ⁊ chrismati profuturū. debet eīm lucerna eoꝝ qui populis ꝓsunt nō abscondi. aut sub modio poni. sꝫ sup candelabꝝ. vt luceat omib⁹ qui in domo sunt. Incensi quoq; compositōem principes offerūt. q̄ cōponatur per moysen in odorē suauitatis domino: vt ⁊ ipsi dicatur. quia christi bonus odor sumus.

Orig. Mora. Potest in seipso quisq; tabernaculū constituere. Si enī vt ante nos quidā dixerunt. tabernaculū hꝫ totius mundi tenet figurā. ⁊ singuli imaginem mundi habere possunt: cur nō etiā tabernaculi? debet ergo quisq; sibi aptare colūnas virtutū. columnas argenteas .i. patientiā rationabilē. videtur eīm esse patiētia q̄ rationalis nō est. Qui eīm nō sentit iniuriā. ⁊ ideo nō reddit. patiēs videtur sed nō est rationalis. Ista patientia habet columnas: sed non argenteas. Qđ vero ꝓpter verbū dei fortiter patitur columnis argēteis decoratur. Pōt in se atria distendere cor suū dilatādo. Vn̄ dilatamini ⁊ vos. potest se seris munire dilectionis .s. vnanimitate astringere. Sup bases potest argenteas stare: cū sup stabilitatē verbi dei verbi prophetici ⁊ apostolici collocatur. Potest habere in columna deauratum caput .i. fidē christi. Viris eīm viri caput xp̄s est. Decem vero atria potest in se distendere. cū nō in vno tm̄ verbo legis dilatatur. neq; duobus aut trib⁹: sꝫ in toto decalogo legis spiritualis intelligētie dilatare amplitudinē pōt. aut cū fructū spūssancti gaudiū pacē patiētiā benignitatē bonitatem modestiā fidē continentiā adiecta charitate q̄ oīm maior est ꝓtulerit.

Orig. Mor. Habeat in se defixum altare. in quo orationum hostias. ⁊ misericordie victimas offerat. in q̄ continentie cultro supbiam quasi thauꝝ immolet. iracundiā quasi arietem iugulet. luxuriā ⁊ omnē libidinē tanq; hircos ⁊ hedos litet. Sciat tm̄ ex his sacerdos separare brachium dextrum .i. opa bona opa dextra. ne sinistrum quid reseruetur. ⁊ pectusculum integrum correctum. ⁊ mentē deuotā ⁊ deo sacratā. ⁊ maxillas ad verbum dei loquendum. sciat sibi in sanctis candelabrum luminis esse locandū. vt sint ei lucerne semp ardētes. ⁊ lumbi succincti: vt sit tanq; seruus qui expectat dn̄m suū redire a nuptijs. de his lucernis dicitur. lucerna corporis tui est oculus tuus.

Orig. Mor. Candelabꝝ quoq; in austro collocet. vt ad aquilonē respiciat. accenso eīm lumine .i. uigilāti corde debet semp ad aq̄lonē respicere.

a quo accenduntur mala vniuerse terre. Vigilās ergo ⁊ sollicitus ⁊ ardēs intueatur semꝑ cōtra astutias dyaboli: ⁊ vnde sit ventura tentatio. Unde irruat hostis. vnde latenter obrepat q̇ tanq̄ʒ leo rugiens circūit q̄rēs. q. d.
Mo. Habeat ī penetralibꝫ pectoris altare īcēsi vt dicat xp̄i bon⁹ o. s. d.
Isi. Mor. Mensa quoq̄ʒ ꝓpositionis habens duodecim panes locet in parte aquilonis respiciens ad austrū. panes apostoli sunt. quoꝝ sermone indesinenter vti debet. ⁊ respicere ad austꝝ vnde dn̄s venit.

Mora. Habeat arcam testamēti ī qua sint tabule legis: vt in lege dn̄i meditemur die ac no. ⁊ mēoria ei⁹ arca ⁊ bibliotheca efficiat᷑ libroꝝ dei. Intra ipsuʒ quoq̄ʒ sit vrna manne reposita. intellectus. s. verbi dei subtilis ⁊ dulcis. Sit ⁊ virga aarō. i. doctrina sacerdotalis ⁊ florida seueritas discipline. Suꝑ oēm vero gloriā sit ei pontificalis ornat⁹. Potest em̄ intra se agere pontificatū pars illa q̄ ī eo ꝑciosior est omniū. qđ quidā principale cordis dicūt. alij rationalem sensum aut intellectualem substantiā. vl᷑ quolibet modo dicat᷑ portio nr̄a ꝑ quā dei capaces sum⁹. velut q̇dam pontifex exornet᷑ in nobis indumētis ⁊ monilibꝫ preciosis podere bissino. qđ indumentuʒ vsq̄ʒ ad pedes ducit᷑ tegēs totū corp⁹ in quo significatur vt primo oīm totus sit castitate vestitus.

Mora. Post hec accipiat humerale gēmatū ī quo fulgor operū. vt vidētes opa bona glorificēt patrē vestrum q̇ in celis est.

Mora. Accipiat logiū qđ rationale dici potest pectori suppositum quaterno lapidum ordine distinctum. Aurea quoq̄ʒ lamina in fronte resplendeat qđ petalum dicitur. in quibus vtrisq̄ʒ veritas ⁊ manifestatio dicit᷑ locata. Ego in his q̄ in pectore locant᷑ sermonē euāgelicū sentio. q̇ quadruplici ordine veritatē fidei nobis ⁊ manifestationē exponit trinitatis cuncta referēs ad caput. i. vni⁹ dei naturā. In his ergo om̄is veritas est. et om̄is manifestatio veritatis. Igit᷑ si vis recte pontificatū gerere. euāgelic⁹ sermo ⁊ trinitatis fides semꝑ tibi habeātur in pectore cui ꝯuenit aplic⁹ ꝑmo tam virtute q̄ʒ numero tm̄. vt nomē dn̄i semꝑ habeatur in capite. ⁊ ad vnū deū cuncta referantur.

Mora. Habeat etiā interi⁹ pōtifex opimēta sua. habeat pudēda tecta ⁊ corꝑe sit sanct⁹ ⁊ spū ⁊ cogitationibꝫ ⁊ operibꝫ pur⁹.

Mora. Habeat etiā ꝑ indumēti circūitum tintinnabula. vt ingrediēs in sancta sonet. nec cū silentio intret. Et in extremo vestimēti posita: vt ď extremis tpibꝫ ⁊ fine mūdi nunq̄ʒ sileat. Ideo sonet disputet ⁊ loquat᷑: vt memor nouissimoꝝ suoꝝ nō peccet. Sic ergo interior homo exornet᷑. vt nō solum in sancta intret. ꝫ in sanctasanctoꝝ: vbi ꝓpiciatoriū ⁊ cherubin. vñ eis deus appareat. Sācta possunt esse ea q̄ in presenti seculo p̄t habere conuersatio sancta. Sancta vero sanctoꝝ in q̄ semel tm̄ intrat᷑: ad celū transitū eē puto. vbi est ꝓpiciatoriū ⁊ cherubin. vbi mundis corde apparet de⁹. Ego sicut intelligo abraam habitasse in tabernaculis ysaac ⁊ iacob. q̄ intra se cōstituerāt deo: q̇ se tantis ac talibꝫ virtutū splendoribꝫ adornauerūt. Fulgebat ī eis regia purpura. Vñ abrae dictū ē a deo. In nobis rex es tu. Splē-

rationale. aromataq̄ʒ ⁊ oleuʒ ad luminaria concinnanda. ⁊ ad ꝑparandum vnguentuʒ: ac thimiama odoris suauissimi deo componendum. Om̄es viri ⁊ mulieres mēte deuota obtulerunt donaria: vt fierent opa q̄ iusserat dn̄s ꝑ manum moysi. Cuncti filij israel volūtaria dn̄o dedicauerūt. Dixitq̄ʒ moyses ad filios israel: Ecce vocauit dn̄s ex nomine beseleel filiuʒ huri filij hur de tribu iuda. Impleuitq̄ʒ eū spiritu sapientie ⁊ intelligētie ⁊ scientie ⁊ om̄i doctrina ad excogitandum ⁊ faciendū opus in auro ⁊ argento ⁊ ere ⁊ ferro. sculpendisq̄ʒ lapidibus. ⁊ ope carpētario quicq̄d fabre inueniri potest: dedit in corde ei⁹. Ooliab quoq̄ʒ filiū achisamech de tribu dan. Ambos erudiuit sapientia: vt faciant opa abietarij polymitarij ⁊ plumarij de hyacintho ⁊ purpura coccoq̄ʒ bis tincto ⁊ bisso: ⁊ texant om̄ia. ac noua queq̄ʒ reperiant.

[Interlinear glosses: in quo rationalis sensus. — vt dicant christi bon⁹ odor sumus deo. — q2 lucerna eoꝝ quos populis prefixit nō debet abscondi: sed suꝑ candelabrū poni: vt luceat om̄ibꝫ qui in domo sunt. — cor meū ⁊ caro mea ex. in. d. vi. — Nullus est fili⁹ israel qui non aliquid offerat in tabernaculo. — nō suscipitur in hoc tabernaculo oblatio coacta. — alias spū dei sapiētia ⁊ intelligētia ⁊ scientia. — hoc eni donū dei est. — que significet nouū hominē. no veterē.]

C. XXXVI.

Fecit ergo beseleel ⁊ ooliab ⁊ om̄is vir sapiēs quib⁹ dedit dn̄s sapiētiam ⁊ intellectū vt scirēt fabre opari que in vsus sanctuarij necessaria sunt. ⁊ que precepit dn̄s. Cūq̄ʒ vocasset eos moyses ⁊ omnē eruditū virum cui dederat dn̄s sapientiaʒ et qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus: tradidit eis vniuersa donaria filioruʒ israel. Qui cū instarēt opi quotidie: mane po-

[Interlinear glosses: artificiose. — ecclesie. — a sapientibus in tabernaculo omnia fiunt. q2 omnia opera domini in sapientia. — Studiose tanq̄ʒ filii dei no filii noctis ⁊ tenebrarum.]

debat cocc⁹ dū ꝓmpta ad iugulandū deo ysaac vnicū dextra fuit. Et hyacinthus cū celū semꝑ intuens celi dn̄m sequebatur. In ceteris quoq̄ʒ similiter ornabat᷑. Sic mandatur in lege vt exeat popul⁹ certa die anni: ⁊ faciat diē festuʒ tabernaculi habitās in tabnaculis. habēs ramos palmaꝝ ⁊ frondes salicis ac populi. ⁊ ramos frondose arboris. i. mirthi. Palma signum est victorie belli: qđ inter se caro ⁊ spiritus gerunt. Arbor aūt ꝑpl's ⁊ salix tā virtute q̄ʒ noīe virgulta sunt castitatis: quā si integre ꝯserues habere potes nemorose ⁊ frondētis arboris ramos q̄ est eterna ⁊ beata vita: cū te dn̄s in loco viridi collocauerit suꝑ aquā refectionis.

Beseleel. Umbra dicit᷑. Hur ignis. Huri lux mea. Iudas cōfessio. Ooliab protectio mea pat᷑. achisamech fratrē meum roborās. dan iudiciū interp̄tatur vel iudicās. Quia doctores sancti q̇ ꝑdicatione sua domū dei predicāt ⁊ fabricant in dei defensione ꝯfidūt. Vñ in vmbra alaruʒ t. s. ⁊c. Et zelo spūali accēsi lumē fidei ⁊ sciētie auditoribꝫ infūdūt ⁊ cōfessionis normam ostendūt. ꝓtectionem quoq̄ʒ dei p̄ris habēt in iusticia ⁊ iudicio fratres suos exhortando roborāt.

Fecit ergo be. Rab. Notandū q̄ nō solū de tribu regali: ꝫ qui de ancilla nat⁹ est ad magisteriū operum dei elect⁹. Beseleel nāq̄ʒ de tribu iuda q̇ fuit lye fili⁹. Ooliab de tribu dan qui fuit bale fili⁹ ancille rachelis. q2 etiam ignobiles ad dignitatē ⁊ regimē ecclesie eliguntur. Non est em̄ personaꝝ acceptor deus. potest etiā in hoc significari q̄ non solū ex iudeis. ꝫ etiā ex gentibꝫ ecclesie doctores assumunt᷑. Vñ in libro numeri: Iudas ab oriente castra circa tabernaculū metatus est. ⁊ dan ab aquilone. In oriente em̄ primū dn̄s ex iudeis ecclesiā cōstituit. postea de gentibꝫ que de regno illi⁹ erāt. q̇ ait: ponā sedē meā ad aquilonē. has eni ecclesiasticam dignitatē ꝑcipere. ad corꝑis sui vnitatē voluit ꝑtinere.

Cunq̄ʒ vocasset eos ⁊c. Orig. Et postq̄ʒ obtulit populus vocauit inquit moyses omnē sapientē ad fabricandū: ⁊ architectū vt componerent singula que scripta sunt. Sꝫ ⁊ mulieres inquit sapiētes vocauit vt facerēt q̄ cōuenirent in tabnaculo dn̄i. Vides ergo omnia q̄ fiūt a sapientibꝫ fieri ⁊ mulieres sapiētes. ⁊ viri sapiētes. Om̄ia em̄ opa domini in sapiētia fiunt. Nō sufficit nobis si offeram⁹. tm̄ op⁹ est: vt cum sapiētia ea q̄ in nobis sunt operemur. sciam⁹ miscere auꝝ bisso. ⁊ coccū duplicare. vel miscere cum purpura. Quid em̄ tibi ꝓdest si habeas hoc. ⁊ vti nescias: neq̄ʒ cognoscas quomodo vnumq̄dq̄ʒ in suo tꝑe. ⁊ in suo loco aptare debeas ⁊ proferre.

Et qui sponte ⁊c. Aug. Et omnes qui sponte vellent ire ad opera. vt consūmarent ea ⁊c. Cōmemorauit moyses quosdā quibꝫ dixit spiritum diuinitus datum. quo illa efficere possent. ⁊ tamen multi intelliguntur spōte ad eadem opera venisse: quibus neq̄ʒ imperatum est. neq̄ʒ nomina coruʒ memorata sunt a domino dicta moysi. Non ergo illi soli hoc munus diuinitus habuerunt qui nominatim memorantur: sed fortasse precipue ⁊ excellentius. Laudandus est autem in om̄ibꝫ his nō attractus ad op⁹ seruiliter animus: sed liberaliter sponte deuotus.

Unde artifices
7c. Nota q; sapientes
effectores opuz. sancti
etiã moribꝫ erant. pote
rant aũt si vellent mul
ta auferrent. ſꝫ mode-
stia prohibuit. vel reli
gio terruit.

pulus vota offerebat. Vñ artifices
venire compulsi dixerunt moysi:
plus offert populus q̃ necessariũ
est. Jussit ergo moyses preconis
voce cantari. Nec vir nec mulier
quicq̃ ultra offerat in ope scũarij.
Sicqz cessatum est a muneribus
offerendis: eo q̄ oblata sufficerẽt
7 superabundarẽt. Fecerũtq; oẽs
corde sapientes ad explenduz opꝰ
tabernaculi cortinas decem d' bis-
so retorta 7 hyacintho 7 purpura
coccoq; bis tincto opere vario 7 ar
te polimita. Quarũ vna habebat
in longitudine vigintiocto cubitos
7 in latitudine quattuor. vna men
sura erat omniũ cortinarum. Con-
iunxitq; cortinas quinq; alterã al
teri. 7 alias quinq; sibi inuicem co
pulauit. Fecit 7 ansas hyacinthi-
nas ĩ ora cortine vniꝰ ex vtroqz la
tere. 7 ĩ ora cortine alteriꝰ similiter
vt contra se inuicem venirent anse
7 mutuo iungerẽtur. Unde 7 quin
quaginta fudit circulos aureos. q̃
morderent cortinarum ansas: 7 fie
ret vnuz tabernaculũ. Fecit 7 saga
vndecim de pilis caprarũ ad ope-
riendum tectum tabernaculi. vnũ
sagum habebat in longitudine cu
bitos triginta. in latitudĩe quattu-
or cubitos. Unius mensure erant
omnia saga. Quorũ quinq; iunxit
seorsum. 7 sex alia separatim. Fecit
ansas quinq̃ginta in ora sagi vniꝰ
7 quinquaginta in ora sagi alteriꝰ
vt sibi inuicem necterentur: 7 fibu
las eneas quinquaginta quibꝰ ne
cteretur tectum: 7 vnum palliũ ex
oĩbus sagis fieret. Fecit 7 opto-
rium tabernaculi de pellibus arie
tum rubricatis: aliudqz desuꝑ ve-
lamen de pellibus hyacinthinis.
Fecit 7 tabulas tabernaculi de li-
gnis sethim stantes. Decẽ cubito
rum erat longitudo tabule vnius:
7 vnum ac semis cubituz latitudo
retinebat. Bine incastrature erant
ꝑ singulas tabulas: vt altera alte-
ri iungeretur. Sic fecit in omnibꝰ
tabulis tabernaculi. e quibus vi-
ginti ad plagam meridianam erãt
contra austrum cum quadragin-
ta basibus argenteis. Due bases
sub vna tabula ponebãtur ex vtra
qz angulorum parte. vbi incastra-
ture laterum in angulis terminãt
Ad plagã quoqz tabernaculi q̃ re-
spicit ad aquilonez. fecit viginti ta
bulas cũ quadraginta basibus ar
genteis. duas bases per singulas
tabulas. Contra occidentalẽ vero
id est. ad eam partem tabernaculi
que respicit mare. fecit sex tabulas
7 duas alias ꝑ singulos angulos
tabernaculi retro que iuncte erant
a deorsum vsqz sursuz. 7 in vnã cõ
pagem pariter ferebãtur. Ita fecit
ex vtraqz parte ꝑ angulos: vt octo
essent simul tabule. 7 haberent ba
ses argẽteas sedecim. binas scilicz
bases sub singulis tabulis. Fecit
7 vectes de lignis sethim. quinqz
ad continendas tabulas vniꝰ late
ris tabernaculi. 7 quinqz alios ad
alterius lateris tabulas coaptan-
das. Et extra hos quinqz alios ve
ctes ad occidentalem plagã taber-
naculi contra mare. Fecitqz vectẽ
aliuz. qui per medias tabulas ab
angulo vsqz ad angulum ꝑueniret
Ipsa aũt tabulata deaurauit: fusis
basibus earũ argenteis. Et circu-
los eorũ fecit aureos: ꝑ quos ve-
ctes induci possent: quos 7 ipsos
laminis aureis opuit. Fecit 7 velũ

de hyacintho ⁊ purpura ꝟmiculo ac bisso retorta opere polimitario varium atqꝫ distinctum. ⁊ quattuor colũnas de lignis sethim: quas cũ capitibus deaurauit: fusis basibus earum argenteis. Fecit ⁊ tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho et purpura vermiculo bissoqꝫ retorta ope plumarij: ⁊ columnas quinqꝫ cum capitibꝰ suis quas operuit auro: basesqꝫ eaꝝ fudit eneas.

C. XXXVII.

Fecit autē et beseleel arcã de lignis sethim habentem duos ⁊ semis cubitos in longitudine: et cubitum ac semissem in latitudine. Altitudo quoqꝫ vno cubito fuit ⁊ dimidio. Vestiuitqꝫ eã auro purissimo intus ⁊ foris. Et fecit illi coronam auream per girum. conflans quattuor anulos aureos per quattuor angulos eius. Duos anulos in latere vno: ⁊ duos in altero. Vectes quoqꝫ fecit de lignis sethim. quos vestiuit auro: ⁊ quos misit in anulos qui erant in lateribus arcę ad portandũ eam. Fecit ⁊ propiciatorium. id est. oraculum de auro purissimo. duorum cubitorũ ⁊ dimidij in longitudie: ⁊ cubito ac semisse in latitudine. Duos etiã cherubin ex auro ductili: quos posuit ex vtraqꝫ pte propiciatorij. cherub vnum in summitate vnius partis: ⁊ cherub alterum in summitate alterius partis. Duos cherubim in singulis summitatibus propiciatorij. extendẽtes alas ⁊ tegentes ꝓpiciatorium: seqꝫ mutuo ⁊ illud respectantes. Fecit ⁊ mensam de lignis sethim in longitudine duoꝝ cubitorũ. ⁊ in latitudine vniꝰ cubiti: quę habebat in altitudine cubitum ac semissem. Circũdedit eã auro mundissimo: ⁊ fecit illi labiũ aureum per girum: Ipsiqꝫ labio coronam auream interasilem quattuor digitorum: ⁊ sup eandẽ alterã coronam aureã. Fudit ⁊ quattuor circulos aureos quos posuit in quattuor angulis p singulos pedes mẽsę contra coronã. Misitqꝫ in eos vectes: vt posset mensa portari. Ipsosqꝫ vectes fecit de lignis sethim: ⁊ circũdedit eos auro. Et vasa ad diuersos vsus mensę: acetabula phialas ⁊ cyatos ⁊ thuribula ex auro purissimo. in quibus offerenda sunt libamina. Fecit ⁊ candelabrum ductile de auro mundissimo. De cuius vecte calami cyphi spherulę procedebãt ac lilia. sex in vtroqꝫ latere. Tres calami ex pte vna: ⁊ tres ex altera. Tres cyphi in nucis moduꝫ p calamos singulos spherulęqꝫ simul ac lilia. Equum erat opus sex calamorum qui procedebant ď stipite candelabri. In ipso aũt vecte erãt quattuor cyphi in nucis modum spherulęqꝫ p singulos ⁊ lilia. ⁊ spherulę sub duobus calamis p tria loca. qui simul sex fiunt calami ꝓcedentes de vecte vno. Et spherulę igiť ⁊ calami ex ipso erant: vniuersa ductilia ex auro purissimo. Fecit ⁊ lucernas septem cũ emunctorijs suis: ⁊ vasa vbi ea q̃ emuncta sunt extinguãtur de auro mundissimo. Talentũ auri appendebat candelabꝝ cum omnibus vasis suis. Fecit ⁊ altare thimiamatis de lignis sethim: habens p quadruꝫ singulos cubitos ⁊ in altitudine duos. E cuiꝰ angulis procedebant cornua. Vestiuit

Interlinear glosses:

ecclesiã — Sanctis mente ⁊ corpe qui habent interius duas tabulas testamẽti. i. obseruantiã legis ⁊ euãgelij.

alterũ. s. — vel vniꝰ. — vel ij. — vel dij.

qr ecclesia quasi aurum radiare debet tam interiꝰ vite splendore: q̃ exterius sapientie ⁊ doctrine claritate.

christũ. — qr christꝰ peccatũ nõ fecit qui est sapiẽtia pñis

velij. — vel semis

cherub interpretatur plenitudo sciẽtie. dilectio. s. dei ⁊ proximi.

qr vetus ⁊ nouũ testamentũ tam christi sacramenta q̃ ecclesie misteria sub enigmatum figuris operiunt.

qr duo testamenta concorditer christi sacramẽta predicant.

in qua pascimur alimentis scripturarum.

corpꝰ christi. vel quoslibet sanctos in quibꝰ ardet semp diuinꝰ ignis. ⁊ semp caro consumitur.

Marginal glosses:

Arcam Isi. In arca testamẽti fuit vrna aurea. tabulę quoqꝫ ⁊ virga aarõ. Arca. s. ecclesia habet duas tabulas lapideas. i. duplicis testamẽti ꝑpetuam firmitatẽ. ⁊ vrnaꝫ aureã. i. carneꝫ xp̃i puram ⁊ sincerã. q̃ reconditum in se manna perpetuę diuinitatis conseruat. ⁊ ãgelici panis perhennem gerit dulcedinẽ. ⁊ virgã aaron. i. veri pontificis nostri. vexillum salutare immortalis memorię semper viriditate florentẽ.

Coronã aureã ⁊c. Quia in eo q̃ ecclesia p quattuor mundi ptes dilatať. quattuor sancti euangelij libris accincta ꝑdicať: q̃ tñ intra vniꝰ coronę ambitum. i. intra eiusdem fidei firmitatem. i. vnitatem concluditur.

Vectes quoqꝫ Isi. Quia fortes pseuerãtesqꝫ doctores velut imputribilia ligna querẽdi sunt: q̃ instructioni sacroꝝ voluminum semp inhęrentes ecclesię vnitatẽ denunciẽt. ⁊ quasi intromissis circulis arcã portẽt qui auro quoqꝫ iubentur opiri: vt cũ sermone alijs insonãt: ipsi etiam vitę splendore fulgescant.

Fecit ⁊ propi. Isi. Propiciatorium sup arcam testamenti positũ xp̃s est: qui inter deũ ⁊ hoiẽ mediꝰ propiciator inuenit. Quẽ posuit deꝰ ꝓpiciationem p fidem in sanguine ipsius. hoc ꝓpiciatorium arcę superponitur: qr xp̃s ẽ ecclesię caput.

Et lucernas septem. ⁊c. spũm sanctum significat. qui septiformi grã illustrat ecclesiã in unitate fidei cõsistentẽ. vel christũ portantem ecclesias septem in quibꝫ septiformis spiritus splendor emicat.

Cũ emunctoriis. Quę in ysaia forcipes appellantur: duo testamenta. s. quibꝫ peccata purgantur: quęqꝫ ĩtra se sancti spiritus vnione sociantur.

q3 illud auro purissimo cũ craticu
la ac parietibus ⁊ cornibus. Fecit
q3 ei coronam aureolam p girum:
⁊ duos anulos aureos sub corona
per singula latera: vt mittantur in
eos vectes: ⁊ possit altare portari.
Ipsos autẽ vectes fecit de lignis
sethim: ⁊ operuit laminis aureis.
gratiã spũssancti habentem in se pacem ⁊ mise
ricordiã per saluatoris aduentũ. vnde in cordib⁹
nostris lumẽ veritatis accenditur.
Composuit ⁊ oleum ad sanctifica
tionis vnguentum: ⁊ thimiama de
aromatibus mundissimis ope pi
gmentario.

C. XXXVIII.

Fecit et altare

holocausti de lignis se
thim quinq3 cubitorũ p quadrum
⁊ trium in altitudine: cui⁹ cornua
de angulis procedebãt. Operuitq3
illud laminis eneis. Et in vsus ei⁹
parauit ex ere vasa diuersa: lebetes
forcipes fuscinulas vncinos ⁊ igni
um receptacula. Craticulamq3 ei⁹
in modum rhetis fecit eneã: ⁊ subt
eam in altaris medio arulam fusis
quattuor anulis p totidẽ recepta
culi summitates: ad immittendos
vectes ad portandũ. quos ⁊ ipos
fecit de lignis sethim: ⁊ opuit lami
nis eneis. induxitq3 in circulos q
in altaris laterib⁹ eminebãt. Ipm
autem altare non erat solidu3: sed
cauum ex tabulis ⁊ intus vacuũ.
compunctiões vehementẽ timore dei.
Fecit ⁊ labrum eneum cu3 basi sua
preceptis diuinis. Sanctaꝝ animarum.
continuo amore ingressum regni eterni obser
de speculis mulieꝝ: que excuba
uantes. introitu. non manufacti.
bant in atrio tabernaculi. Fecit ⁊
atriũ. in cuius australi plaga erãt
tentoria de bisso retorta cubitoru3
centum. Columne enee viginti cũ
basibus suis: capita columnaꝝ: ⁊
tota opis celatura argentea. Eque
ad septẽtrionalem plaga3 tentoria
columne. basesq3 ⁊ capita colũna
rum eiusdẽ mensure ⁊ opis ac me
talli erant. In ea vero plaga q oc
cidentem respicit. fuere tentoria cu
bitoꝝ quinquaginta. Columne de
cem cũ basibus suis enee. ⁊ capita
columnarũ: ⁊ tota opis celatura ar
gentea. Porro cõtra orientẽ quin
quaginta cubitorũ parauit tentoria.
E quibus quindecim cubitos co
lumnarum trium cũ basibus suis
vnum tenebat latus. Et in parte al
ecclesie que in heremo hui⁹ vite cõstituitur.
tera. qr inter vtrãq3 introitũ taber
naculi fecit. quindecim eque cubi
torum erant tentoria. columneq3
tres ⁊ bases totidem. Cuncta atrij
tentoria byssus retorta texuerat.
Bases columnaꝝ fuere enee: capi
ta aũt earum cũ cunctis celaturis
suis argentea. Sed ⁊ ipsas colum
nas atrij vestiuit argento. Et in in
troitu eius ope plumario fecit ten
torium ex hyacintho purpura ver
miculo ac bysso retorta. qd habe
bat viginti cubitos in lõgitudine:
altitudo vero quiq3 cubitorũ erat
iuxta mensurã quã cuncta atrij ten
quattuor sũt euãgeliste firmitate
toria habebãt. Colũne aũt i ingres
fidei solidati.
su fuere quattuor cũ basib⁹ eneis.
claritate diuini eloquij.
capitaq3 earũ ⁊ celature argentee.
Paxillos quoq3 tabernaculi ⁊ a
trij per girũ fecit eneos. Hec sunt
instrumenta tabernaculi testimo
nij. q enumerata sũt iuxta pceptũ
moysi in cerimonijs leuitaꝝ p ma
num ythamar filij aaron sacerdo
tis. q beseleel fili⁹ huri filij hur de
tribu iuda dño per moysen iubẽte
cõpleuerat: iũcto sibi socio ooliab
filio achisamech de tribu dan. q ⁊
ipse artifex lignoꝝ egregius fuit ⁊
polimitarius atq3 plumarius ex
hyacintho ⁊ purpura v̾miculo ac

Fecit et labru3 eneum ⁊c. Gre. La
brum eneũ moyses po
nit in quo sacerdotes
lauent sancta sanctoꝝ
ingressuri. quia lex dei
pri⁹ lauari nos p com
punctionem pcipit: vt
nostra immũdicia ad
penetrandã secretoru3
dei mundiciã nõ obsi
stat. Fit aũt labru3 de
speculis mulierũ q ad
hostiũ tabernaculi in
desinent excubãt. Spe
cula eñ mulieꝝ sunt p
cepta dei. in quib⁹ san
cte anime semp aspici
unt. ⁊ si que in eis sunt
feditatis macule dep
hendũt. cogitationum
vicia corrigũt. ⁊ quasi
renitentes vult⁹ ex red
dita imagine cõponũt
Quia dum preceptis
dominicis solerter in
tendũt in eis quid i se

celesti uiro placeat vel
displiceat agnoscunt.
que q̃diu in hac vita
sunt eternũ tabernacu
lum ingredi nõ possũt
S3 tñ ad hostiũ taber
naculi mulieres excu
bant: qr sancte anime
etiã cũ infirmitate car
nis grauantur. amore
tñ cõtinuo ingressum
interni introit⁹ obser
uant. Moyses ergo sa
cerdotib⁹ labꝝ de spe
culis mulieꝝ posuit vl
fecit. qr lex dei lauacrũ
cõpunctiõis peccato
rũ nostroꝝ maculis ex
hibet. p que sancte aĩe
supno sponso displicu
erunt. Intuẽda nobis
celestia precepta pbet:
quib⁹ si diligenter in
tendim⁹ interne nostre
imaginis maculas vi
demus. Videntes aũt
maculas in pñie dolo
re cõpungimur. Com
puncti vero q̃si i labro
de speculis mulieꝝ la
uamur. Tunc ergo de
nobis vere compungi
mur: si studiose prece
dentiũ patrũ facta pẽ
samus. vt pspecta illa
gloria in oculis nostris
vita nostra sordescat.
Tũc vere cõpungimur
cũ precepta dei studio
se pscrutamur. vt p h
proficere cõtendamus
p q proficisse cognoui
mus quos veneramur

Paxillos quoq3

Strab. Paxilli scdm
lrãm erãt in sũmitate
colũnaꝝ fixi q̃b⁹ funes
religabãt q cortinas a
terra subleuabãt: firma
ti supiorib⁹ quibusdã
ansulis. inferi⁹ vero re
ligati ad predictos pa
xillos cortinas extẽde
bant. ne rugã hĩerent
Mystice vero funes si
gnificãt sanctã scriptu
rã. de qua salomõ ait
Funicul⁹ triplex diffi
cile rumpit. qr sancta
scriptura hystoria mo
ralitate ⁊ allegoria cõ
stans nullis hereticoꝝ
dogmatib⁹ pt dirũpi.
Paxilli in modũ lin
gue facti linguas do
ctoꝝ significãt: qui scri
pturã ppl'is exponunt.
Cortinas etiã a terra
subleuãt ⁊ extendũt: qr
subiectos docẽt sequi.
⁊ imitari celestia. nul
lamq3 mali vl fraudis
rugam cõtrahere.

byſſo. Om̄e aurū qđ expenſuꝫ eſt in ope ſanctuarij· ⁊ qđ oblatū eſt i donarijs viginti ⁊ nouē talentoꝝ fuit: ⁊ ſeptingentoꝝ triginta ſicloꝝ: ad menſurā ſanctuarij. Oblatū eſt aūt ab his q̄ trāſierūt ad numeꝝ a viginti annis ⁊ ſupra: de ſexcentis trib⁹ milibus ⁊ quingentis quinquaginta armatoꝝ. Fuerūt preterea centū talēta argēti: e quibus cōflatę ſunt baſes ſanctuarij· ⁊ introitus vbi velū pendet. Centū baſes factę ſunt de talentis centū ſingulis talentis ꝑ baſes ſingulas ſupputatis. De mille aūt ſeptingē tis ⁊ ſeptuagintaquinqꝫ ſiclis fecit capita columnaꝝ: quas ⁊ ipſas veſtiuit argento. Eris quoqꝫ oblata ſunt talenta ſeptuagintaduo milia ⁊ quadringēti ſupra ſicli: ex quib⁹ fuſę ſunt baſes in introitu tabernaculi teſtimonij· ⁊ altare ęneū cum craticula ſua· oīaqꝫ vaſa q̄ ad vſuꝫ eius ꝑtinent: ⁊ baſes atrij tā in circūitu q̄ꝫ in ingreſſu ei⁹: ⁊ paxilli tabernaculi atqꝫ atrij ꝑ girum.

C. XXXIX.

De hyacintho vo ⁊ purpura vmiculo ac byſſo fecit veſtes· q̄b⁹ indueret aaron qn̄ miniſtrabat in ſanctis· ſicut ꝑcepit dn̄s moyſi. Fecit igitur ſuꝑhumerale de auro hyacintho purpura coccoqꝫ bis tincto ⁊ byſſo retorta ope polymitario. Inciditqꝫ bracteas aureas ⁊ extenuauit in fila· vt poſſent torqueri cum priorum coloꝝ ſubtegmine: duas quoqꝫ oras ſibi inuicē copulatas i vtroqꝫ latere ſummitatū: ⁊ balthe um ex eiſdē coloribus ſicut ꝑcepat dn̄s moyſi. Parauit ⁊ duos lapides onichinos aſtrictos ⁊ incluſos auro: ⁊ ſculptos arte gemmaria nominibus filioꝝ iſrael. Sex noīa i lapide vno· ⁊ ſex in altero: iuxta ordinem natiuitatis eoꝝ. Poſuitqꝫ eos in lateribus ſuꝑhumeralis in monimentū filioꝝ iſrael: ſicut ꝑceperat dn̄s moyſi. Fecit ⁊ rationale opere polymito iuxta opus ſuperhumeralis ex auro hyacintho purpura coccoqꝫ bis tincto ⁊ byſſo retorta· quadranguluꝫ· duplex· menſurę palmi: ⁊ poſuit i eo gemmarū ordines quattuor. In primo vſu erat ſardius topazius ſmaragdus In ſecundo carbunculus ſaphir⁹ iaſpis. In tercio ligurius achates amethiſt⁹. In q̄rto chriſolitus onichinus berillus· circūdati ⁊ incluſi auro per ordines ſuos. Ipſiqꝫ lapides duodecim ſculpti erāt nominibus duodecim tribuū iſrael: ſinguli per noīa ſinguloꝝ. Fecerūt i rationali ⁊ catenulas ſibi inuicem cohęrētes de auro puriſſimo· ⁊ duos vncinos: totidēqꝫ anulos aureos. Porro anulos poſuerunt in vtroqꝫ latere rōalis: ex quibus pē derent duę catenulę aureę quas inſeruerūt vncinis q̄ in ſuꝑhumeralis angulis eminebant. Hęc ⁊ ante ⁊ retro ita cōueniebāt ſibi: vt ſuꝑhumerale ⁊ rationale mutuo necterentur ſtricta ad baltheū· ⁊ anulis forti⁹ copulata: quos iungebat vitta hyacinthina ne laxa fluerent ⁊ a ſe inuicem mouerent̄: ſicut ꝑcepit dn̄s moyſi. Fecerūtqꝫ tunicam ſuꝑhumeralis totā hyacinthinam ⁊ capitiū in ſuꝑiori ꝑte cōtra medium· oramqꝫ per girū capitij textilē Deorſuꝫ aūt ad pedes mala punica ex hyacintho purpura vermiculo ac biſſo retorta· ⁊ tintinnabula đ auro puriſſimo· q̄ poſuerūt inter malogranata in extrema ꝑte tunicę ꝑ girū tintinnabulū aūt aureū ⁊ malū punicū· quib⁹ ornatus incedebat pontifex qn̄ miniſterio fungebat̄: ſicut ꝑcepit dn̄s moyſi. Fecerūt ⁊ tunicas byſſinas ope textili

Mense primo
⁊c. Strab. Primus
anni mensis ipse est ni
san qui ⁊ aprilis in q̄
iudei pascha celebra-
bant ⁊ tabernaculum
erectum est. Allegorice
autē prim⁹ mensis sig̃t
initiū gratie: qñ taber-
naculum dei i. ecclesia
erecta est cū xp̄s s. cru
cifix⁹ de latere suo pro
duxit mysteria sangui
nis ⁊ aque quib⁹ eccle
sia dedicat̄ ⁊ cōsecrat̄.
Et notandū q₂ hic pri
mus mensis secūdi an
ni fuit prim⁹ em̄ ann⁹
ante lege₃ fuit. Scd's
ann⁹ sub gratia euan
gelij cui dñs benedixit
Unde: benedices co-
rone anni benignitat. s
tue. Ann⁹ em̄ benigni-
tatis fuit quo sal⁹ hu-
mani generis p huma
nitatem xp̄i apparuit.
hoc ergo anno taber-
naculū dei erectū est i.
ecclesia fundata ⁊ exal
tata.

Rab. Prim⁹ ann⁹
om̄e temp⁹ legis ante
incarnationē xp̄i. Se-
cund⁹ ab aduentu ei⁹
vsq₃ ad cōsummatio-
nem seculi. Quasi pri
mo mēse prima die mē
sis tabernaculū erigit̄:
cū in principio grē sue
p xp̄m ecclesie ornat⁹
cōstruitur ⁊ decor no
ue hierusalē fidelibus
demonstratur ⁊ sicut ī
primo anno p̄paratus
est sumpt⁹ futuro opi:
ita oīm electo₂ ab ini-
tio mundi vsq₃ ad ad
uentum dñi sermo vel
opus ad instructuram
ecclesie cōueniens per
scriptores veteris t. col
ligit̄ ut doctores euā-
gelij his vtātur in cō-
firmatione fidei.

Unges taber-
naculum. Strab.
Tabernaculū cū vasis
suis vnctionis oleo cō
secratur q₂ sācta eccle-
sia q̄dq̄d agit cū virtu
tibus suis debet dedi-
care ⁊ cōsecrare gratie
spūssancti oleū quippe
vnctionis spūali gra-
tie cōparatur: qua om
nium virtutū opa con
secrantur.

aaron ⁊ filijs eius ⁊ mitras cū co-
ronulis suis ex bysso: feīalia quo-
q₃ byssina. Cingulū vero de bysso
retorta hyacintho purpura ac ver-
miculo distinctū arte plumaria si-
cut p̄cepit dñs moysi. Fecerūt ⁊ la
minā sacre veneratōis de auro pu
rissimo: scripserūtq₃ in ea ope gem
maria sanctū dñi: ⁊ strinxerūt eam
cū vitta hyacinthina: sicut p̄cepat
dñs moysi. Perfectū est igit̄ om̄e
opus tabernaculi ⁊ tecti testimonij
Fecerūtq₃ filij israel cūcta q̄ p̄cepe
rat dñs moysi: ⁊ obtulerūt taberna
culū ⁊ tectū ⁊ vniuersam supelle
ctilē anulos tabulas vectes colū-
nas ac bases operiorū de pellibus
arietū rubricatis ⁊ aliud opimen-
tum de hyacinthinis pellib⁹: velū
arcā vectes propiciatoriū mensa₃
cū vasis suis ⁊ ppositionis panib⁹
Candelabru₃ lucernas ⁊ vtensilia
ea₂ cū oleo altare aureū ⁊ vnguē
tum thimiama ex aromatibus ⁊ tē
toriū in introitu tabernaculi alta-
re eneū retiaculū vectes ⁊ vasa ei⁹
om̄ia: labrum cū basi sua tentoria
atrij ⁊ columnas cu₃ basibus suis
tentoriū in introitu atrij funiculos
q₃ illius ⁊ paxillos. Nichil ex vasis
defuit q̄ in ministeriū tabernaculi
⁊ in tectum federis iussa sunt fieri.
Vestes quoq₃ quibus sacerdotes
vtūtur in sanctuario aaron s. ⁊ fi-
lij eius obtulerūt filij israel: sicut p̄
ceperat dñs. Que postq₃ moyses
cuncta vidit cōpleta: bñdixit eis.

C. XL.

Locutusq₃ est
dominus ad moysen di-
† s. aplī i. quo pascha iudei celebrāt s. scd'i āni.
:|: s. in principio gratie.
cēs: † Mense :|: primo die p̄ma men
sis eriges tabernaculū testimonij
⁊ pones in eo arca₃ dimittesq₃ añ
illa₃ velū ⁊ illata mēsa pones sup

ea₃ q̄ rite p̄cepta sunt. Candelab₂
stabit cū lucernis suis ⁊ altare au
reum in quo adoletur incensu₃ co
ram arca testimonij. Tentoriū ī in
troitu tabernaculi testimonij po-
nes: ⁊ ante illud altare holocausti
Labrū inter altare ⁊ tabernaculū:
q̄d implebis aqua. Circūdabisq₃
atriū tentorijs ⁊ ingressum ei⁹. Et
s. gratia spūali.
assumpto vnctiōis oleo vnges ta-
s. ecclesiā † s. sancto₂ s. singulis personis que sunt vasa in honorē vnde paul⁹ vas electōis d'r.
bernaculū cū † vasis suis vt sancti-
ficentur: altare holocausti ⁊ om̄ia
vasa eius lab₂ cum basi sua. Via
vnctionis oleo cōsecrabis vt sint
s. prepositos.
sanctasancto₂. Applicabisq₃ aarō
s. Subditos. s. aplos. s. ecclesie vel regni
⁊ filios eius ad fores tabernaculi
celestis. † s. compūctionis. :|: s. ne nudi ambulent ⁊ appareat turpitudo eorum.
testimonij: ⁊ lotos † aqua :|: indues
s. virtuosis operib⁹ s. digni facti.
sanctis vestibus vt ministrent mi-
chi: ⁊ vnctio eoru₃ in sacerdotium
proficiat sempiternu₃. Fecitq₃ mo
yses om̄ia q̄ preceperat dñs. Igit̄
mense p̄mo anni secundi p̄ma die
mensis collocatum est tabernacu
lum. Erexitq₃ moyses illud ⁊ po-
suit tabulas ac bases ⁊ vectes: sta
tuitq₃ columnas ⁊ expandit tectū
sup tabernaculu₃ imposito desup
opimento: sicut dñs imperauerat.
Posuit ⁊ testamentū in arca sub-
ditis infra vectibus: ⁊ oraculū de
sup. Cumq₃ intulisset arcā in taber
naculu₃ testimonij appendit ante
eā velū: vt expleret dñi iussionem.
Posuit ⁊ mensam in tabernaculo
testimonij ad plagā septentrionalē
extra velū ordinatis corā proposi
tionis panibus: sicut preceperat do
min⁹ moysi. Posuit ⁊ candelabrū
in tabernaculo testimonij e regiōe
mense in parte australi: locatis per

Applicabisq₃ aa-
ron ⁊c. Stra. Fores
tabernaculi i. sancte ec
clesie sunt apostoli per
quos debet aulam celi
ingredi ad hos appli-
candi sunt aaron ⁊ fi-
lij ei⁹ i. oīs cet⁹ sancto
rum ⁊ maxime preposi
torū vt eos imitentur
⁊ eo₂ vestigia sequan
tur.

Vectis nō solū pa
rietes nectit s₃ ⁊ colum
nas introitus ɔfirmat
ne corruāt: aut a recto
statu deflectant q₂ do
minus ⁊ vtrūq₃ pplm ī
vna fide dilectōis soci
auit: ⁊ eorum doctores
vt in fide ⁊ amore ⁊ p̄
dicatione perseuerent
cōfortat. Nec mi₂ si ⁊
p capita ipsa ⁊ p vectē
capita ipa continentē
xp̄s accipitur: q₂ cuius
q₃ electi regēdo caput
est. Vñ caput viri xp̄c
est. Et q₂ non solū sin
gulos ad querēda ce-
lestia erigit: s₃ etiā oēs
cōtinet ⁊ ne a recto sta
tu deflecti: nec ab inui
ce₃ discordādo possint
separari vinculo pacis
cōfirmat. Cui simile ē
q dñs dicitur agnus
⁊ pastor ⁊ hostiū cum
pastor agnum pascat
⁊ ambo intrent p hosti
um cum pprie sit ver
bum in principio. ho₂
vero nullū sit pprie s₃
figuralit̄. Pastor q₂
ducit ad pascua vite.
Hostiū: q₂ nō nisi per
illū puenitur ad patrē
Agnus: q₂ ab egipto
saluat. Sic ⁊ hic p ca
pita figuratur propter
regnū quo singulis p̄
est: ⁊ p vecte₃ ob gene
ralem prouidentiā q₂
om̄s cōfirmat.

Bed. Sic aīa pro
diuersis actionib⁹ diu̾
sa noīa sortitur dū vi
uificat corpus aīa no
minatur dū vult ani
mus est dū scit mens
est dum recolit memo
ria est dū iudicat ratō
est dū spirat spūs est
dū sentit sensus est.

Non poterat moyses ⁊c. Strab. Moyses ergo in hoc loco sicut in alijs pluribꝫ figuram tenet iudaici populi. Moyses ergo nube obstante in tabernaculū non poterat intrare. qꝛ iudaicus populus nunq̄ sacramenta scripture valuit penetrare. Nubes enī dn̄i p diem incubabat tabernaculo ⁊ ignis in nocte. Hoc loco ignis diuinorum mysteriorum sciētiā significat. Scriptura enī sancta sanctis ⁊ ignorantiam suā fatentibꝫ lumen est. Iniquis vero ⁊ scientiā iactantibꝫ nubes: qꝛ excecat eos.

Augu. Notanda est res mirabilis multū q̄ nube descendente. ⁊ implente tabernaculū. (que tn̄ gloria dn̄i dicitur) n̄ poterat moyses intrare tabernaculū. q̇ in monte syna qn̄ legē primitꝰ accepit. intrauit in nubem vbi erat deus. Aliā ergo personam tūc figurabat: aliam nunc. Et tunc eorum qui participes fiūt intime veritatis dei. Nūc aūt iudeorum quibꝫ gloria dn̄i q̄ in tabernaculo est (qd̄ ē gratia xp̄i) tāq̄ nubes opponitur nō eā intelligentibꝫ. et ideo nō intrāt in tabernaculū testimonij. Et hoc credendū est semel factū. mox vt constitutum est tabernaculum significationis huiꝰ cā vel alicuiꝰ alteriꝰ. Neq̄ enī semꝑ sic erat nubes sup tabernaculum vt moyses intrare nō posset. quādo quidem nō remouebat nubes nisi cū eis dabat hoc signum disiungēdi. i. castra mouendi ex eo loco vbi erant: ⁊ accedendi quo nubes ducebat p diem flama p noctē. Que duo vicissim etiā sup tabnaculū manebant vbi castra posuissent. nubes p diē. ⁊ flama p noctem.

In tabernaculo domini erant tabule quarum anulis erant infixi vectes de lignis sethim. quibꝫ possent leuari ⁊ portari de mansione ad mansionē. q̄ oīa mysterijs plena sunt. Per tabernaculū intelligimus ecclesiā p̄sentē: in qua sunt tabule. s. sancti humilitate pleni. quibꝫ quinq̄ vectes sunt affixi. i. spiritualis noticia quinq̄ librorum moysi. p quā se ⁊ alios sustollant ad claritatem eterne beatitudinis. Per vectes ergo vt diximus quinq̄ libros moysi intelligimus: qui sunt genesis exodus leuiticus liber numerorum ⁊ deuteronomium: in quibꝫ cōtinetur principiū mundi ⁊ mediū ⁊ cōsummatio. In genesi describitur creatio mundi. In exodo recreatio. In leuitico sacramentorum ecclesie admīstratio. In libro numerorum euāgelica p̄dicatio. In deuteronomio vltima benedictio. Vn̄ ⁊ in benedictionibꝫ terminatur. Est itaq̄ in genesi ordo creationis. In exodo mysteriū recreationis. In leuitico sanctitas ecclesiastice administrationis. In libro numerorum cōsolidatio euangelice p̄dicationis. In deuteronomio ꝯsummatio eterne benedictionis. Inter hos aūt quinq̄ libros moysi excellit exodus quē nūc ad manus habemꝰ. In eo enī ⁊ q̄ filijs israel in figura contingebant. ⁊ mysteria plene continentur xp̄i ⁊ ecclesie. Hic tn̄ primuz de exitu actuali carnaliū filiorum israel de hystoriali egipto agitur. In quo significatur spiritualis exitus spiritualiū israelitarum de vera egipto. s. de tenebris viciorum. Agitur etiā de transitu maris rubri. et submersione pharaonis ⁊ exercitus eius. ⁊ de liberatōe populi dei. In quo figuratur baptismus sanguine xp̄i cōsecratus. in quo dyaboli vicia submerguntur. ⁊ anime fideliū liberantur. Agitur etiā de pugna israelitarum cuz amalech. In quo victoria xp̄i ⁊ suorum. ⁊ cōfusio dyaboli figuratur. Tandē catalogo mansionum descripto: agitur de lege data in monte syna: in quo nobis innuitur. vt a terrenis subleuati: discamus subijci celestibꝫ disciplinis. Agitur iterum de cōstructione tabernaculi ⁊ vasorum eiꝰ de vestibꝫ sacerdotum ⁊ vnctione. in quo intelligitur p̄sens ecclesia. ⁊ diuerse ꝑsone fideliū diuersis officijs deputate. sicut vasa diuersis vsibus deputata erāt vel officijs: ⁊ sacramentorum ⁊ orationū sacratarum suauissima odoramenta. De his hactenus nūc dicendū est q̄ ſm ordinē hystorie ⁊ secundū allegoriā cōgrue in pentatheuco secundꝰ est liber iste. postq̄ enī in genesi egit de creatione celi ⁊ terre. ⁊ de introitu filiorum israel in egiptum. cōgruit vt cōsequēter de exitu eorum agat. Ecce qd̄ iuxta ordinē hystorie cōgruit. Iuxta allegoriā quoq̄ nō incōgrue factum est. Nā postq̄ dixit de carnali generatione: qua p peccatū primi hominis nascimur filij dyaboli. congruit vt statim subdat de regeneratione sp̄uali. q̄ p iustificationē secūdi hominis. i. xp̄i renascimur filij dei. Liber autem iste vocatur exodꝰ grece. ellesmoth hebraice. exitꝰ vel egressus latine. Ideo qꝛ de exitu filiorum israel de egipto agit. Sz queri potest cur liber iste dicatur exodus. qꝛ de exitu illorum agit: cū in principio nō de exitu. sed d̄ ingressu illorum agatur. Ad qd̄ dici pōt. qꝛ q̄uis specialiter de exitu illorum agere intendat: tn̄ qꝛ multū tempꝰ ꝓfluxit inter exitū de quo hic agit. ⁊ ingressum in quo primū liber terminatur. vel terminauerat. vt cōpetentius iungat narrationē suā breuiter priꝰ repetit de introitu. ⁊ ita meliꝰ descendit ad exituz. Sic ⁊ nos in nostris sermonibꝫ facta longa interpositione dicturi alia repetimus supiora: vt melius dicta cōtinuemus. His consideratis videnda est materia q̄ est corꝑalis exitꝰ filiorum israel de egipto. ⁊ sp̄ualis exitus sanctorum de mundo. Intentione admonet nos sp̄ualiter exire de cōformitate mūdi sicut illi qui corporaliter exierūt de egipto: vt sicut fuimꝰ conformes seculo ita simus cōformes deo. Modꝰ talis est breuiter tangēs de introitu filiorum israel in egiptū. agit de eorum multiplicatōe. deinde de nouo rege. q̇ ignorauit ioseph. ⁊ cepit affligere ꝑplm. deinde de plagis egipti. Tandez de exitu illorū ⁊ de transitu maris rubri ⁊ submersione egiptiorum. Tandē ꝑuenit ad montē syna. in quo lex data est. ⁊ agit de tabernaculo ⁊ vasis eius. ⁊ de vestibus sacerdotum. ⁊ vnctione. ⁊ sic terminatur. Nota q̄ cū eadē sit ⁊ indiuisa hystoria quā proposuit sibi moyses describēdā: tn̄ per capitula ⁊ ptes siue per libros eā distinguūt. vt lectoribꝫ fastidiuz auferatur. sicut viator viā q̄ est indiuisa. diuidit p dietas vt labor minuatur: ⁊ absit fastidiū.

ordinem lucernis iuxta p̄ceptum dn̄i. Posuit ⁊ altare aureū sub tecto testimonij contra velū: ⁊ adoleuit sup eo incensum aromatū sicut iusserat dn̄s moysi. Posuit ⁊ tentorium in introitu tabernaculi testimonij. ⁊ altare holocausti in vestibulo testimonij: offerēs in eo holocaustuz ⁊ sacrificia vt dn̄s imꝑauerat. Labruz quoq̄ statuit intra tabernaculū testimonij ⁊ altare implens illud aqua: Lauerūtq̄ moyses ⁊ aaron ⁊ filij eius manus suas ⁊ pedes cū ingrederentur tectū federis. ⁊ accederent ad altare: sicut p̄ceperat dn̄s. Erexit ⁊ atriū p giruz tabernaculi ⁊ altaris: ducto in introitu eiꝰ tentorio. Postq̄ cuncta (vel omnia.) ꝑfecta sunt. operuit nubes tabernaculum testimonij: ⁊ gloria dn̄i impleuit illud. Nec poterat moyses (populus iudaicꝰ.) ingredi tectū federis (secreta scripturarum.) (ꝓfunditate scripture.) nube operiente omnia. ⁊ maiestate dn̄i coruscante: qꝛ cuncta nubes operuerat. Si qn̄ tabernaculū nubes deserebat. proficiscebantur filij israel p turmas suas Si pendebat desuꝑ: manebant in eodem loco. Nubes quippe dn̄i incubabat per diē tabernaculo. et ignis in nocte: videntibus cunctis populis israel per cunctas mansiones suas.

Exodus explicit.

Esicius. Querendũ est quare liber iste leuiticus dicat̃ q̃r·s·in hoc nomine totius libri argumentũ manifestatur: Tribꝰ leui tabernaculi ministeriũ sortita est·in quo sacrificia·⁊ primitias·primogenitorũ oblationes offerri p̃ceptum est·que omĩa sicut cetera: ad leuitas pertinent. A quibꝰ liber iste congruũ sortitus est nomẽ·quibꝰ hec omnia digerit per ordinem.

Vaietra.alias vaĳqra hebraice·leuiticus grece·⁊ latine offertorius vel sacrificatiuus·q̃r de sacrificiĳs ⁊ cerimoniĳs agit. Hic bene post exodũ ponit̃ In eo enĩ tabernaculũ ordinat̃·in hoc ea continentur q̃ dñs moysi de tabernaculo loquebat̃: ⁊ tabernaculi cerimonie.

Esicius. Si quis querat quare libri legis diuisi sunt cũ hystoria tempore indiuisa sit: Respondendũ est·vt fastidiũ·s·lectori auferret librorũ diuisio·sicut ⁊ vie spacia diuidit viator: tanq̃ diuisus minuatur labor.

Gilb. Rabbanꝰ ab esicio hierosolimorũ ep̃o·(qui leuiticuz satis plene exposuit) multa collegit·ab aliĳs quoq̃ patribꝰ qui eius aliquas sententias exposuerũt·quedã opi suo apposuit: ⁊ ex cõfuso sententiarũ ordine quendã expositionis ordinẽ multorũ doctorũ sententias alternando composuit.

Esicius. Pre omĩbꝰ necesse est interp̃tationez legis ad anagogen trahi·⁊ spiritualẽ intelligentiã in littera perscrutari. Hoc enĩ nõ contradicit legi: sed eã defendit. Spiritualẽ quippe intellectũ diligẽter esse intelligendũ: etiã ipse xp̃s ostẽdit·qui ĩ parabolis suis agrũ mundũ·agricolã se·semen bonum iustos·zizania malignos·messores quoq̃ angelos·⁊ inimicũ supseminantem zizania dyabolũ appellauit. Quis ergo vetat bouem eũ qui opat̃ iusticiã appellare: sicut ouẽ simplicẽ ⁊ innocentẽ·columbã ⁊ turturem sublimius agentes ⁊ contemplationi vacantes: Nunquid nõ ezechiel hierusalem leenam dixit·⁊ catulũ eius eliachim qui ductus est in egiptũ·⁊ aliũ catulum Joachim in babilone ductũ. Nõ solũ que in parabolis dicta sunt: sed ⁊ q̃ secundũ hystoriã sunt: ad sublimiorẽ ducenda esse intellectũ paulꝰ ostẽdit dicens: Scriptũ est·q̃m abraã du·f·⁊c. post que addidit q̃ sunt per allegoriã dicta·hec enĩ sunt duo·t·⁊c. Fortassis aũt noxia erit littera spoliata spirituali intelligentia·⁊ variĳs rep̃hensionibꝰ obnoxia. Vñ p ezechielem ⁊ bonã legem ⁊ nõ bonã dñs appellat dicens: dedi eis p̃cepta mea ⁊ iudicia mea ostendi eis·que faciat homo ⁊ viuat in eis. Et alibi. Dedi eis mandata nõ bona·⁊ iudicia in quibꝰ nõ viuãt. Patet ergo bona esse ⁊ non bona·⁊ in quibꝰ viuant: ⁊ quibꝰ nõ viuant. Qui enĩ custodit secundũ spiritũ: viuit in eis. Qui aũt secundũ carnẽ: morit̃·q̃r vitã nõ agnoscit in eis. Deinde legislator nõ semp: ꝫ certo tp̃e voluit custodiri legis supficiẽ: vt reprimeret duram iudeorũ ceruicẽ. Vñ: Scio q̃ populꝰ iste dure ceruicis sit. Osee aũt vocat iudeos vitulaz conternantẽ·q̃·s·nullo modo domat̃: Et alibi Efraim vitula docta diligere triturã·transiui sup pulcritudinẽ colli eius in quo obediẽtia significat̃. Jugũ enĩ legis imposuit·vt humiliati libenter susciperent leue ⁊ suaue iugũ euangeliĳ.

Orig. Si secundũ quosdã etiã nostrorũ simplicẽ intellectũ sequamur·⁊ absq̃ vlla (vt ipsi nos deridere solent) stropha verbi ⁊ allegorie nubilo vocem legislatoris excipiamꝰ: ego ecclesiasticus sub fide xp̃i viuens·⁊ ĩ medio ecclesie positꝰ·ad sacrificandũ vitulos ⁊ agnos: ⁊ offerendã similã cũ thure ⁊ oleo: diuini p̃cepti autoritate compellor. Ipse ergo dñs·ipse spũs sanctꝰ dep̃candus est: vt omnẽ nebulã peccati·q̃ visuz cordis nostri obscurat: auferre dignet̃: vt spiritualẽ intelligentiam intueamur: secundũ illud. Reuela oculos meos ⁊ consi·⁊c.

Isi. Dñs hostiarũ diuersitas: xp̃i hostiã p̃figurabat. Vñ veritate oblata: cessauit vmbra verũ sacrificiũ veri ⁊ eterni sacerdotis p̃figurãs. Ideo aũt hostĳs animaliũ p̃pter emundationẽ oblatis vna vera hostia xp̃i promittebat̃·in qua fieret remissio peccatorũ·de carne ⁊ sanguine contractorũ qui regnũ dei non possidebũt: quia substantia corporalis in celestem mutabitur qualitatẽ. Christꝰ in vitulo p̃pter virtutẽ crucis offerebat̃. In agno p̃pter innocentiã. In ariete: propter principatũ In hirco propter similitudinem carnis peccati. In turture ⁊ columba: q̃r deus ⁊ homo. Mediator enĩ dei ⁊ hoĩm in duarũ substantiarũ coniũctione monstrabatur. In similaginis cõspersione credentiũ p aquã baptismi collectã esse ecclesiã·i·corpꝰ christi ostendebatur. Nos aũt moraliter offerimꝰ vitulũ cũ carnis supbiã vincimus. Agnũ cũ irrationabiles motus corrigimus. Hedũ: dũ lasciuiã supamus. Columbã: dũ simplices sumꝰ. Turturẽ: dũ casti sumꝰ. Panes azimos·cũ nõ in fermẽto malicie: ꝫ in azimis sinceritatis epulamur.

Rab. Hiero. Singula sacrificia immo singulas pene sillabas ⁊ vestes aaron·⁊ totũ leuiticum ordinẽ: celestia dicit sperare sacramenta. Origenes quoq̃ ait. Quia sicut in nouissimis diebꝰ verbũ dei ex maria virgine carne vestitũ processit in mundũ: cuiꝰ caro ab omnibꝰ videbat̃·diuinitas paucis ⁊ electis cognita tegebatur: sic verbũ dei p prophetas profertur ad homĩes ibi carnis·hic littere velamine tectũ. Littera tanq̃ caro aspicitur: spiritualis sensus·tanq̃ diuinitas sentitur.

Vocauit aũt ⁊c. Esiciꝰ. Per cõiunctionẽ sequentia iungit p̃cedentibꝰ·initiũ·s·libri huiꝰ fini p̃cedentis. Vniꝰ enĩ ⁊ eiusdem diei opꝰ in vtroq̃ continetur. Liber quoq̃ numeri·q̃r nichil habet medium inter se ⁊ leuiticũ simile sortitur prohemiũ·hoc est·locutusq̃ est dñs ad moysen in deserto sinai ⁊c. Nichil ergo post hystoriam leuitici ante hystoriã numeri populus egit. neq̃ enĩ locũ mutauerat: q̃r nec dũ tabernaculũ dedicauerat·nec multũ tp̃is p̃terierat. In primo quippe mense secũdi anni eiusdem mensis initio agere cepunt. In exodo aũt ⁊ genesi·q̃r multum tempꝰ mediũ mortis ioseph ⁊ egressiõis filiorũ israel fluxerat: cõiunctio non obtinet principiũ: ꝫ oportunũ dispensationi eorũ dispensatur exordiũ·hec sunt noĩa filiorũ israel qui ingressi sunt egi.

lxx. Reuocauit.

Vocauit autem moysen ⁊ locutus est ei dominus

de celo vel scriptura in qua imagines ⁊ figure misteriorum in futurarũ rerũ testimonium.

de tabernaculo testimoniĳ dicẽs:

iudeis. Carnalis vel spiritualis: nõ enim qui ĩ manifesto iudeꝰ est: nec q̃ palã in carne est circuncisio·sꝫ que in occulto·cuius laus non ex hominibus: sꝫ ex deo est.

Loquere filĳs israel ⁊ dices ad

genus humanũ. hoĩs·i·rationalis est deũ offerendo placare: q̃r nõ placet hostia sine ratione. Esicius. Possibile est eundẽ hominẽ appellari: ⁊ que sunt iumentorũ agere: vnde homo cũ in honore esset nõ intellexit. actiue vite opibus de quibus hic agit: de contemplatione uero in sequẽtibus ubi de auibus mandat̃. voluntarie.

eos: Homo q̃ obtulerit ex vobis

Esicius. Vocauit aũt ⁊c. Secunduz ·lxx· reuocauit. Sicut secundũ eos reuocauit deus beseleel ex nomĩe quãdo p̃cepit fieri tabernaculũ secunduz figuram q̃ ostẽsa est in monte·ergo ⁊ nũc quãdam sacrificiorũ intelligibiliũ imaginẽ describere precepit·hec reuocatio quippe quandã dispensationẽ rerum vel verborum ad supiora respicientiũ innuit.

Orig. Vocauit aũt ⁊c. In principio leges sacrificiorũ ⁊ munerũ p̃mulgans ait: Si homo munus offert deo: offeret de bobꝰ vel pecoribꝰ·i·agnis ⁊ hedis. Si vero ex auibꝰ turtures vel pullos columbe. Si aũt nõ homo ꝫ anima offerat munꝰ deo: ex simila offerat azimos panes coctos in clibano· vel similam ex sartagine cõspersam in oleo aut ex craticula. Deinde dicit: q̃r fermentatum non oportet offerri·neq̃ mel sacrificĳs admisceri: ꝫ sale omne sacrificium vel munus salliri. Secundo primitiaruz sacrificia recentia ⁊ purgata offerri iubet. Post hec sub eadem legis continentia de sacrificĳs salutaribꝰ adiungit·primo ex bobꝰ: secundo ex ouibꝰ in quibꝰ liceat vel in agnis vel in hedis mares vel feminas offerri. Nichil aũt p̃ter hec in sacrificĳs salutaribꝰ offerendũ decreuit. Videndũ vero quid sit q̃ dixit. Homo ex vobis ⁊c. tanq̃ possit nõ homo offerre·cũ si quis ex vobis offerat suffecisset dicere. In sequẽtibus aũt dicit. Si anima offerat munꝰ. In posterioribus cũ secundo ad moysen loquitur deus de sacrificĳs pro peccato offerendis adiungit. Si pontifex peccauerit offerat illud vel illud. Si aũt oĩs synagoga: si princeps: si anima vna peccauerit mandat̃ quid offerãt singuli. Nõ putemꝰ hanc distinctionẽ p̃sonarũ vel rerũ inanez. Beati enĩ oculi qui abiecto velamine littere: spiritũ possunt videre: ⁊ beati qui ad hec audienda interiores aures afferunt mundas.

Orig. Vocauit aũt ⁊c. Q nõ diligat deus iudeoruz sacrificia ysaias ostendit dicẽs: Quo michi multitudo victimarũ vestrarũ dicit dñs: Plenus sum: holocausta arietũ ⁊ adipem pinguiũ ⁊ sanguinẽ vitulorũ ⁊ arietũ ⁊ hircorũ nolui. Quis q̃siuit hec de manibꝰ vestris: Q̃d ergo p̃cepat: abnuit. Vnde amos: Nunq̃d victimas ⁊ sacrificia obtulisti michi in deserto Freq̃nter tñ obtulerant: ꝫ q̃ grata nõ habebat: quasi nõ oblata refutabat Hinc hiero· Comedite carnes q̃r nõ locutꝰ sum patribꝰ vestris: ⁊ nõ precepi eis de verbo holocaustomatũ. Sed negat idẽ qui mandauerat: q̃r intentionem datoris qui accepant preteribant. Erat enĩ subtilis lex·⁊ sub littere absconsa velamine: vt eã perscrutantes ⁊ sese emendarent ⁊ futura intelligerent. Rationabiliũ ergo ⁊ intelligibiliũ sacrificioruz imago describitur·⁊ aperte hec vocatio dispensationẽ verborũ·vel rerum respicientium ad superiora innuit.

Homo qui obtulerit ⁊c. Orig. Allego. Hominẽ quẽ primũ ponit ad offerendũ dño·genus humanũ intelligit·q̃d vitulũ offert saginatum·s·quẽ pater pro filio regresso·qui omnẽ substantiã suã delapidauerat·iugulauit magnum cõuiuium fecit ⁊ leticiã habuit·vt letarentur in celo angeli super vno peccatore pñiam agente. Iste q̃r nõ habuit propriã substantiam quã offerret·q̃r omĩa dissipauerat: obtulit vitulũ celitus missum·de armento·i·d̃ patriarcharũ generatiõe·masculũ nichil feminee fragilitatis habentẽ immaculatũ: qui peccatũ nõ fecit·nec inuentꝰ est dolꝰ in ore eius. Ad hostiã

tabernaculi: non intra· qr in ppria venit: ⁊ sui eū non receperunt. Ad hostiū quoq; oblatus est: qr extra castra· i· extra ciuitatē passus est. Mali em̄ coloni filiū patrisfamilias extra vineā eiecerūt ⁊ occiderūt. hic ergo offert̄ ad hostium tabernaculi testimonij· accept⁹ contra dñm. Quid em̄ tam acceptum deo q̄ hostia xp̄i qui se ipsum obtulit: Ponet manū suā sup caput· qr peccata humani generis posuit sup corp⁹ suū. Ipse est em̄ caput corpis ecclesię. Fortassis vero nō sine causa fit qd supradictū est ad hostiū tabernaculi te-

Et infra ad altare qd est ad hostiū tabernaculi testimonij. Quasi nō eundē locum semel designasse sufficeret: s̄ fortasse ītelligi voluit· qr sanguis xp̄i nō solū in hierusalē effusus est vbi altare ⁊ basis eius ⁊ tabernaculū testimonij: s̄ ⁊ supernū altare qd est in cęlis· vbi est ecclesia primitiuorum aspersit· secundū illud Pacificauit p sanguinem crucis q̄ in terra sunt ⁊ q̄ in cęlis· qd ante duplex hostia fuerit Paul⁹ ad hebręos dicit· dn̄i p velamē· i· carnem suā. Et iterū interius velamen cęlū int̄pretat̄· qd penetrauit ihesus. Si g̊ duo velamina velut pontifex ingressus est: Sacrificiū quoq; duplex est· qd ⁊ terrena ⁊ cęlestia saluet.

† hostia dicitur ab hoste· vel ab hostio quo adducebatur· vel qr ante bellū immolabatur· post victoriā vero victima. ⁞ quasi quales sunt: talia

hostiā dño de ⁞ pecorib⁹· id est de

offerūt. † pietatis opibus ⁞ innocētie simplicitate ouiū noīe: etiā capraꝝ gen⁹ inclusit.

bobus ⁊ ⁞ ouibus offerens victi-

opus· s· omnino perfectum.

mas: si holocaustū fuerit e⁹ oblatio

† de stirpe patriarchaꝝ ⁞ christū nichil feminee fragilitatis habentē. fortia ⁊ virilia opera. † qui peccatū nō fecit nec inuent⁹ est dol⁹ ī ore

ac de armēto: ⁞ masculū immacu

ei⁹. qr extra portā passus est: ⁊ in ppria venit ⁊ sui eū nō receperūt apostolicā doctrinā iuxta quā nobis viuendū est ⁊ opandum.

latum offeret ad hostiuz taberna-

† fact⁹ est em̄ maledictuz· vt nos a maledicto liberaret lex· acceptū contra dñm ⁞ peccata nostra posuit in corpe suo sup lignū offerēs qui nō designatur ex noīe † operationes.

culi testimonij ad placandum sibi

dñm. ⁞ Ponetq; manus sup ho-

† initiū bone cogitationis vt statim sequat̄ perfectio operis. ipse est caput corporis ecclesie. deo.

stię caput: ⁊ acceptabilis erit· atq;

† fidē mortis christi habebit in mente. frāget

in expiationē ei⁹ pficiēs. Immo

carnis petulantiā † qui alacer leticiā significat spūalem hylarē em̄ datorē diligit de⁹ ⁞ animi imperio vbi de⁹ videt.

labitq; vituluz coraz ⁞ dño: ⁊ offe-

Electi sunt mēbra ueri sacerdotis· i· christi. vnde vos estis gen⁹ electū re· sa·

rent filij aaron sacerdotis sanguinē

† Sic. in hac fide mundātes corda. ⁞ Ori. Quia nō capit pphetā perire extra hierusalē.

eius· fundētes p ⁞ altaris circuitū:

† apostolicā doctrinaz. ⁞ a sacerdotibus

qd est ante hostiū ⁞ tabernaculi.

† Esi. i. diuitiis p christo dispersis velamīe lr̄e ⁞ verbi dei ostendendo quid cuiq; ɔueniat quis singulorū pfectus † oēs sensus corpis dño ɔsecrādo vel certa discretōe singula examinādo

Detractaq; pelle ⁞ hostię· artus

De armento masculū ⁊c. Isi. All. Primū sacrificiū est vitul⁹· i· xp̄s. de armento· i· de patriarchaꝝ stirpe progenitus· qui aratro sue crucis terrā carnis nostrę pdomuit· ⁊ spūssancti semē virtutū fruge ditauit.

Vitulus superb⁹ caro nostra. hāc offerim⁹: dū castā custodimus. Ad hostium tabernaculi: vbi diuinoꝝ suscipiet auditū. Masculū sit mun⁹: feminea nesciat cōcupiscentiā· fragilitatē dissolutionē· ⁊ molliciē fugiat. Ponitur manus sup hostiā: vt dño sit accepta· frenū· s· cōtinentię· ⁊ man⁹ disciplinę· secundum illud. Macero corp⁹ meū: ⁊ suituti subijcio ne cū alijs pdicauo: ipse repbus efficiar. Jugulat̄ cōtra dñm: dū mortificantur membra. Filij aaron sacerdotis offerunt sanguinem. sacerdos in te est· ⁊ filij eius mens ⁊ sensus eius· qui soli intelligunt dñm· ⁊ capaces sciētię ei⁹ sunt Vult ergo ut rationabilem sensum ⁊ carnez tuaz castā offeras deo Vn̄ hostiā viuaz sanctam deo placentē· rationabile obsequiū vestrum. Hoc est em̄ p sacerdotē vel filios eius offerri sanguinē ad altare: cū quis corpore ⁊ spiritu castus efficitur Sūt em̄ qui carnez offerunt in holocaustum non per sacerdotis ministerium. Nō em̄ scienter nec s̄m legē q̄ est in ore sacerdotis· corpe casti· animo incesti. Aut enī concupiscentię gloria maculantur· aut cupiditate: aut auaricia polluunt̄· aut alijs vicijs vexant̄. Non est enī in eis ɔsiliū ⁊ prudentia q̄ sacerdotio fungunt̄ apud deū: s̄ quasi stulte virgines sunt· q̄ corpe castę fuerūt· oleū aūt charitatis ⁊ pacis ⁊ aliaꝝ virtutum non habuerunt.

Ori. All. Homo qui obtu· ⁊c. Homo qui ad imaginē dei ⁊ similitudinem factus est rationabiliter viuit. Moraliter: offert vitulū· ouē· hedū· par turturuz· ⁊ duos pullos columbaꝝ cū castū coniugiū seruauerit: ⁊ mysteriū intellexerit: quo oculi sponsę sicut columbę dicunt̄ ad plenitudinē aquaꝝ: ⁊ collum eius sicut turturis.

De bob⁹ et ouib⁹. Esi. Simplicē designat hominē qui nichil acuminis vel ad maliciā habet vel ad virtutē: s̄ ab alio trahit̄· h̄ em̄ animalia mansueta: ⁊ trahentes facile sequētia. Vn̄ iudęoꝝ tm̄ h̄ possunt esse munera qui si virtutis aliquid nō opant̄: sufficit mala nō facere· de quib⁹ hoīes ⁊ iumenta sal· d· Prim⁹ ordo hominib⁹ dat̄· iumentis etiā sal⁹ concedit̄.

Si holocaustū fuerit ⁊c. Esi. Moꝝ. Sacrificiū de⁹ exigit vt nobis proficiat: nō sibi. Vn̄ obsecro vos vt exhibeatis corpa vestra hostiā viuam sanctā deo placentē ⁊ rationabile obsequiū vestꝝ ⁊c. Placēs est ergo sacrificiū deo: corpum nostroꝝ mortificatio: qua ⁊ a peccatis abstinem⁹: ⁊ virtutes acquirim⁹· hoc alij plenissime: alij faciūt ex pte: qui se omnino mortificant ⁊ sęculo renunciāt. holocaustū fiūt: dū se totos p intelligibilē ignez deo offerūt· nō iā terreni: s̄ cęlestes effecti. Si ergo talis iusticiā legis fecerit q̄ est secundū litterā: bos cōgrue nominat̄. qui portat iugū terrenoꝝ operuz legem sustinens: quasi iugū de quo petr⁹ ait: Quid tentatis deū imponere iugū sup ceruices ⁊c. Paul⁹ quoq; ait: Nō alligabis os bouis triturātis· qd exponit sic: Nunq̇d de bob⁹ cura est deo: an ppter nos dicit: qr debet in spe qui arat arare. Masculū debet esse mun⁹: ne opator legis vllaten⁹ effęminet̄. Immaculatū: ne labem iniquitatis, vel simulatōis admisceat: ad hostium tabernaculi testimonij· in cęlo em̄ debet esse nostra cōuersatio. In cōscientia quoq; cogitationes habitāt· q̄ tandē pro nobis aut cōtra nos testimoniū dicant. Ad placandū dñm: Juxta septuaginta aūt hoc acceptū dicit offerenti· s· Si em̄ acceptū nobis vere fit: ⁊ cor nostꝝ recte iudicās: nulliq; adherens passioni: mun⁹ ad suscipiendū dignū pbauerit: tunc ozare in cōspectu domini· i· remissionē possum⁹ obtinere. Vn̄ corā ipso suadebim⁹ corda nostra: qr si repⁱhenderit nos cor nostꝝ: scim⁹ qr maior est deus corde nostro· ⁊ cognoscit oīa ⁊c. Ponetq; man⁹ sup caput hostię ⁊c. Qd nos hostiā dicim⁹: gręce carponia dicitur· in quo intelligibile holocaustū significatur. Spiritualiter em̄ fructificat· q̇ p spiritualē conuersationē efficit̄ holocaustū· propter qd qui offert: manū in caput hostie ponit· qd significat initium p̄dictę cōuersationis· quā qui offert· ipse sibi causa pmissionis est. Spōte em̄ offert: qr donū est· ⁊ oīe donū voluntariū est. Si em̄ pmissionē suā trāsgressus fuerit: seipsum accusat cū pęnas luerit. Sic aūt acceptabilis erit ⁊ ad expiationē suā proficiēs: cū positione man⁹ manifestauerit: quia spōte non necessitate obtulerit.

Immolabitq; vitulū ⁊c. Esi. Nō solum enim propriā ɔscientiaz ⁊ cōuersationem deo offerre debemus: s̄ etiam sicut placet ei mortificando corpus non ad inferiora: s̄ ad supiora tendentes. hoc est eniz· corā dño filij aaron occidūt: ⁊ sanguinē offerūt· qui aūt offerat nō designat̄ ex nomine. Oblatōez enī quilibet adducere· i· pmittere p̄t· implere aūt pmissa: quasi bouem occidere ⁊ sanguinē effundere· filij aaron soli: pro dignitate sacerdotij Aaron vero arcanus vel montanus interp̄tat̄. Quisq̄s ergo templū dei ⁊ excelsum virtutib⁹ se ędificauerit: filius aaron debet dici ⁊ sacerdos Sacerdos enī vnctione efficitur: ⁊ oēs sacerdotes sumus qui mysticę vnctōis dignitatem huamus. Vnde iohs: Vos vnctionē habetis a sancto. Et petr⁹ Vos aūt gen⁹ electum regale sacerdotiū ⁊c. hi sanguinē fundūt· i· animę non parcunt· illud audientes: Qui pdiderit animā suā propter me inueniet eam. Sanguis namq; animā significat· secundū illud: Anima carnis in sanguine est. In circūitu altaris· i· dominici corpis: qr sicut sup altare sacrificium ponitur: sic omnē animę virtutē sup corpus xp̄i· i· ad imitationē ei⁹ opantur sacerdotes. Vnde altare de terra fa· m· Christi enī corpus de terra nostra est. Et alibi: Si altare lapideū feceris michi: nō ędificabis illud de sectis lapidib⁹. Si enim cultrū sup illud leuaueris: polluetur. Christi eī caro nec secta nec dolata manu humana ad hostiū tabernaculi in circūitu: vt in omnib⁹ eū imitemur. Per hostiū aūt tabernaculi apostolicā doctrinam intelligimus· p quā introimus in cęleste tabernaculū· in quo habitat deus. Unde ysaias: Respice dñe de cęlo. Sicut xp̄s hostiū appellatur: sic doctrina apostolica quā largitur.

Filii aaron ⁊c. Orig. De genere aaron fuit anna ⁊ cayphas ⁊ alij qui xp̄m pronunciauerūt esse reū mortis· ⁊ effuderūt sanguinē ei⁹ ad basiz altaris· ibi em̄ est occisus· vbi altare erat ⁊ basis ei⁹. Vn̄ nō capit pphām perire extra hierusalem.

Detractaq; pel· ⁊c. Orig. All. Sacerdos pellē detrahit qua teguntur membra· qui velamen litterę a verbo sepat: ⁊ interna spiritualis intelligentię membra denudat: nec ponit ī loco humili: s̄ in altari. Indignis eīz ⁊ terrenis mysteria nō pandit: s̄ his q̇ sunt altare dei· in quib⁹ semp ignis diuinus accendit̄ ⁊ caro cōsumit̄. Membratim vitulū diuidit· qui p ordinem distinctę explanat quis sit profectus: xp̄i fimbriam contigisse: pedes lacrimis lauisse: ⁊ capillis extersisse· ⁊ quanto poti⁹ caput vnxisse· vel quid

habeat prerogatiue in pectore eius recubuisse·horum causas differere. Alia incipientibꝫ·alia ꝓficientibꝫ in fide christi coaptare. Alia vero iam ꝑfectis scientia ⁊ charitate: vituli dimẽbratio est. Qui etiã nouerit que sunt princi pia legis ostendere: quis profectus in prophetis: que perfectio in euãgeliis. quo lacte alantur paruuli·quo oleo foueant͛ infirmi·quo solido cibo impin guentur athlete christi. Holocaustũ vituli ꝑ discreta membra cõueniẽter disponit: ligna subiicit altari quo ardeat ignis: qui nõ solũ virtutes corpo- les xp̃i·ſ; aliquatenus diuinitatem ostendit. Desursum est em̃ xp̃i diuinitas: quo ignis iste festinat. Cõuenien ter ergo om̃ia q̃ in cor pore saluatoris gesta sunt: celestis ignis ab sumpsit·⁊ ad diuinita tis eius naturã omnia restituit. Lignis tamẽ adhibitis igni iste suc cendit͛: vsqꝫ ad crucez em̃ passus est. vbi aũt in ligno suspensus est: dispensatio carnis fini ta est. Resurgens eniz a mortuis ascendit in celũ: qd iter ei⁹ natura ignis ostendit. Unde si cognouim⁹ christuz secundũ carnẽ: sed iaz nunc nõ nouim⁹. Ho locaustũ nanqꝫ carnis eius ꝑ lignũ crucis ob latum: terrena celesti bus ⁊ diuinis huma na sociauit Mor. In testina cũ pedibꝫ iubet aqua dilui in significa tionem baptismi. In testina lauat: qui conscientiã purgat·pedes abluit: qui consummationẽ su scipit sacramenti. Qui em̃ mundus est: nõ indiget nisi vt pedes lauet: ſ; est mundus totus·nec quisquã potest habere partem cum ihesu nisi lauerit pe des eius.

Esicius. Mor. Detractaqꝫ ⁊c. Pellis detrahit͛ cũ diuitiis ⁊ quibusqꝫ secularibꝫ expoliamur. Unde pellez pro pelle: ⁊ vniuersa que habet homo da bit pro anima sua. Membra conciduntur: dum singulorum conuersatio ĩ au gmentum corporis in mensura cuiusqꝫ membri edificat͛. Filii aaron ignẽ sub iiciunt: dũ spiritũ accendũt·componentes struem lignorum: meditationes·ſ·⁊ doctrinas scripturarum: quibꝫ spũs dei nutrit͛·⁊ cõtinue accenditur: vt nullis turbinibꝫ extinguat͛. Unde spũm nolite extinguere·prophetias nolite sperne re. Concisiones vero animã ⁊ corp⁹ intelligim⁹. Cũ em̃ vni⁹ sint animalis inuicem aduersant͛ sibi. Caro ꝯcupiscit aduersus spũm: spũs aũt aduersus carnẽ ⁊c. Caput aũt mentẽ significat. Unde ysaias: Om̃e caput languidum ⁊ om̃e cor merens·Hec enĩ sibi cõpati inuicẽ dicunt͛. ⁊ rationale nostrum in vtro qꝫ habitans: in vtriusqꝫ salute fouet͛. Caput nõ diuidit͛·qr mens ꝑ diuer sa nõ debet vagari: ſ; a pace dei custodiri·secundũ illud: pax dei q̃ exuꝑat omnẽ sensuz custo·c·et c·v·⁊c. Cũcta q̃ adherẽt iecori·vel adeps iuxta·lxx· quo·ſ·desideriorum appetit⁹ mouent͛. Suꝑiacet em̃ renibꝫ ⁊ inguinibꝫ q̃ sũt organa coit⁹. Hec aũt offerimus: cũ desideriis nõ corꝑaliter: ſ; spiritualiter vtimur. Suꝑ altare lignis suppositis imponim⁹: vt scripturis spũalibꝫ que de altari dominici corporis dicte sunt coaptem⁹. Intestinis·i·abditis cogita tionibꝫ lotis aqua baptismi vel pñie lacrimis·⁊ pedibꝫ·i·actionibꝫ. Super altare·in hoc fit dño ĩ suauẽ odorẽ·Sacrificiũ nostrum holocaustũ fit domio ⁊ odor suauitatis: qñ om̃ia suꝑ intelligibile altare offerimus christum imitã tes sicut possumus.

Ore. Mor. Detractaqꝫ ⁊c. Pellem hostie detrahimus: cum ab oculis mentis suꝑficiẽ virtutis amouem⁹. Art⁹ in frusta cõcidimus: cũ distinguẽ tes subtiliter membratimqꝫ intima ei⁹ cogitem⁹. Si idcirco nõ nunqꝫ ĩpul su illicite cogitatõis affligimur: qr in quibusdã terrene cogitatõnis actibus qꝫuis licitis libenter occupamur·cũqꝫ vel in minimis terrena actio ꝑ deside rium tangitur: crescente dyaboli fortitudine mens nostra tentatione inqui natur. Unde membra hostie frustratim cõcisa: caput ⁊ q̃ circa iecur sunt in bentur ignibꝫ cremari. Pedes vero ⁊ intestina prius aqua dilui. Nos em̃

† ſ cũ vitã nostrã deo dicam⁹·membra hostie fru statim cõcisa super ignẽ ponimus. ·i· ſ tanqꝫ fide les dispẽsatores ſ intermiscẽtes ſmonẽ diuitatis

in† frusta concidẽt: ⁊ ·i· subiicient in

† ſ Spũssancti quo opa ⁊ vota excoquenda sunt ⁊ examinanda ·i· ſ exemplis patrũ ad quorum imi tationẽ oĩa faciẽda. ſ vsqꝫ ad lignũ crucis: passio

altari† ignẽ ·i· strue lignorum ante com

christi ibi finita est dispensatio carnis

posita·⁊ mẽbra q̃ cesa sunt desuꝑ

† ſ nõ infimis ⁊ indignis cõmunicãtes ·i· ſ prin cipale mentis ⁊ intelligẽtie ⁊ qd precipue dño cõ secrandũ est. ſ ·i·mens que corporis ⁊ aĩe salute fo uetur: ⁊ in vnũ vtriusqꝫ mot⁹ colligit nõ debet di

†ordinãtes· ·i· caput videlicet·⁊ cũ-

uidi. † ſ in quo secundũ phisicos est initiũ oĩs desiderii ⁊ sedes caloris quo excoquũtur cibi·oĩs aũt intentio nostra ⁊ desideria dño sũt deuouẽda ·i· ſ cogitationibꝫ immundis. ſ Conscientia.

cta que adherẽt† iecori: ·i· intestinis

† ſ puluereis actibus·qr vix sine peccato aliquid agim⁹ ſ aliter non sunt offerẽda ſ consumma tione sacramẽti suscepta ſ compunctõis lacrimis

⁊† pedibus lotis aqua·adolebitqꝫ

ſ christũ.

ea sacerdos suꝑ altare in holocau

ſ qr super altare.

stum: ⁊ suauem odorem domino.

ſ adhuc actiuã vitã instruit.

Q si de pecoribus oblatio est: de

ipsos sacrificiũ deo offerimus: dũ vite nostre opera virtutibꝫ distinguẽtes immolamus. Caput ⁊ q̃ circa iecur continentur incendimus: cũ in sensu no stro quo om̃e corp⁹ regit͛: ⁊ in occultis desideriis flama diuini amoris arde mus. Et tñ precipitur vt pedes ⁊ intestina lauentur·pedibꝫ em̃ terra tangit͛ intestinis stercora gestantur·qr plerũqꝫ iã ex desiderio in eternitatẽ succen dimur·toto sensu deuotionis ad appetitũ nostre mortificatõis inhiamus: ſ; qr adhuc aliquid terrenũ ꝑ infirmitatem agimus: multa etiã que iã sube gimus illicita·in corde toleram⁹ Cũqꝫ cogita tões nr̃as immũda ten tatio inqnat: intestina hostie stercus portant. ſ; vt cõburi debeãt·la uantur: qr immundas cogitationes fletus di luit·quas in acceptõe sacrificii suꝑnus amor incẽdat·⁊ q̃dq̃d mens vel in exꝑto certamine vel de pristine cõuersa tionis memoria patit͛ lauatur: vt tanto sua uius in cõspectu dei ar deat: q̃to cuz assistere cepit: nichil terrenũ: ni chil lubricũ in arca sue orationis imponat.

Qd si de pecoribus. Esiti⁹. Pau cis immutatis eadem dicit. Et notanduz q nõ solum de bobus: ſ; ⁊ de ouibus precepit israelitam offerre. Ho locaustum ergo effici tur non solum bos qui operatur mandata: ſ; ⁊ ouis·id est·simplex ⁊ sine malicia. Unde hieremias: Ego quasi agnus mansuet⁹ qui portatur ad victimam ⁊c. De capris quoqꝫ oblatio fit·possi bile est enim peccatorem operam dare simplicitati: ⁊ quasi ouem factum: ho locaustum cõuersationis sue deo offerre iubenti·qꝫuis hoc non putarent iu dei·putantes filium hereditare peccatũ patris. Unde fili⁹ nõ portabit ini quitatem patris ⁊c.

Agnum anniculũ ⁊ sine ma·⁊c. Isidor. Alleg. Agnus oblatus christus innocens crucifixus. Unde: ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Bene hedus offertur·quia per mortem christi iugulatur dyabolus auctor peccati.

Immolabitqꝫ ad latus ⁊c. Esicius. Hoc de bobus non precepit: sed coram domino immolari. Unde verba contrarietatem ⁊ differentiam habere videntur: cum vtrumqꝫ sit holocaustum·sed habeant differentez lo cum. Secundum litteram ergo: vtrisqꝫ eundem locum dedit. Altare enim holocaustomatum ante tabernaculum ex latere ianue erat constitutum·vt ministrantibus non obstrueretur sanctorum aditus. Sicut in exodo dicit͛. Et imposuit velum ianue tabernaculi testimonii·⁊ aram holocaustomatuz posuit circa hostium tabernaculi. Quecunqꝫ ergo ad sacrificium offereban tur ex latere altaris ab aquilone stabant: ⁊ sic coram domino celebrabatur sacrificium·id est·in conspectu sanctorum. facies enim dei sanctum sanctorũ dicitur·quia in ipsis gloria dei habitabat. Unde in ipsa semel in anno sa cerdotem intrare iubebatur. Verborum ergo differentia: contemplationi fuit necessaria. Altare enim christus oues simplicitati studentes. Non ab solute ergo oblatio ouium offertur in directuz intelligibilis altaris sicut bo um: sed ex latere. In directum enim offert: qui mandata perficit. Ex latere autem qui abstinet a malis: sicut in aulam regiam melius est per hostium re ctum ingredi: bonum tamen etiam ex latere introire. Deo enĩ quolibet mo do offerre bonum est. Ad aquilonem necessario addidit. Nebulosa enim fere semper hec pars est. Obscurantur siquidem nebula·id est·ignorantia: qui se omnino innocentie tradunt·propterea holocaustum dicitur etiam si ne operatione iusticie.

Ad latus altaris qd respicit ad aquilonem. Id est·gentilita tem altare respicit·quia pro gentibus celebrata est passio christi. Nos ve ro ad aquilonarem partem altaris sacrificium offerimus: dum memoriter passionem christi pro gentibus factam credimus.

† ſ Simplicib⁹ ſ quib⁹ innocẽtia ⁊ simplicitas significat͛. ·i· ſ peccatoribus· ſ asperrimis ca prarum pilis penitẽtie habit⁹ significatur qui domi no offerendus est. † ſ Mor·perfectũ opus offer re debet ille qui penitet·

†ouibus siue de ·i· capris †holocau-

† ſ christũ qui oblat⁹ est in anno placabili dño·vñ benedices corone an·b·t· Et alibi: Erit aũt agnus absqꝫ macula·m·a·in·⁊c· ·i· ſ vel absqꝫ † ſ quia

stuz·† agnũ anniculũ ⁊ ·i· sine† macu

peccatũ nõ fecit † ſ Si nõ per directũ·

la offeret: immolabitqꝫ ad† latus

ſ christi ſ memoriã dñice passionis ĩ qua omne sacrificiũ offerendũ ⁊ omne bonũ peragendũ † ſ qr hec ꝑs vel res nebulosa ſ Sanctos timore frigidos·verentur enĩ oĩa opa sua incerti ad quez finẽ perducant͛·⁊ quomodo apud deũ pensentur·

altaris qd respicit† ad aquilonẽ co

† ſ·i·animas dño cõsecrabũt·sedes enĩ anime in sanguinẽ est ſ animam·vñ aĩa carnis in sanguine est·huic nõ debem⁹ parcere: ſ; ꝓ christo ponere

ram dño.† Sanguinẽ vero illi⁹ fũ

† ſ christũ ſ vt oẽs actus suos memoria passiõis cõsecrent· ·i· ſ montani vel arcani·

dent super† altare filii ·i· aaron per

† ſ discernẽdo ſ omnes sensus vel viz cõtempla tionis certa discretione componẽt ·i· ſ mentem·

circũitũ·† diuidẽtqꝫ mẽbra ·i· caput

ſ in quo desiderium

⁊ om̃ia q̃ adherẽt iecori: ⁊ imponẽt

Omnia adolebit sacerdos .s. a. ⁊c. Hec omnia sup altare offerentem ponere iubet. vt omnẽ nostꝝ hominem spiritualib⁹ scripturis que de intelligibili altari dominici corporis dicte sunt coaptemus: ⁊ ad imitationez eius viuere studeamus.

Et odorẽ suauissimũ ⁊c. Quãdo sacrificiũ nostrũ holocaustũ fit. ⁊ offerimus omnia super intelligibile altare tanq̃ imitatores christi cõuersationem vite nostre conformantes ei: tunc offert' domino odor suauissimus.

Sin aũt de .a. ⁊c. Isi. All'. Turtur caro christi. secunduz illud salomõis: Pulcre sũt gene tue sicut turturis. Columba spiritũsanctuz significat. Unde super quẽ videris spiritũ descẽdentẽ sic columbam. hic est filius meus. Turtur ergo et columba caro christi ẽ spiritui sociata. Hec tria sacrificia offert homo id est christus. de bob⁹ .s. pecoribus ⁊ auib⁹.

Esi. Admirabilis verbo subtilitas. nõ solum q̃ differentias cõuersationum describit sed quasdã secundum legem: quasdã significat supra legez. Secũdum legem enim sunt boum ⁊ ouium oblationes. q̃uis spontanee dicantur: quia ⁊ si offerre in potestate sit offerentis: homo eñ est liberi arbitrij: nõ tamẽ quale opatur. Necesse est ergo aut bouem offerre: aut ouem. id ẽ aut iusticiam operari: aut abstinere a malis. Unde supra: Homo qui obtulerit ex vobis hostiã dño d' pecorib⁹ id est. de bobus ⁊ ouibus offeret victimas. Predicte autem oblationi non sunt volatilia connumerata. Perfectius enim ⁊ maius est hoc sacrificium ⁊ paucorum. Volatilia enim sunt homines contemplationi vacantes. qui si necessitate terrenis negocijs se immisceant: mox ad celestia reuolant. Unde non seminant neq̃ metunt. ⁊ pater cele. pa. illa. Talis de turturibus ⁊ columbis offerat. id est. in scientia ⁊ mansuetudine spirituali. vt cognitio legis nõ excedat in vanis occupata. turtur nanq̃ cognitionem significat. Unde hieremias. Turtur ⁊ hyrundo ⁊ ciconia custodierũt temp⁹ aduentus sui: populus autẽ meus non cognouit iudicium domini. Columba autem munda ⁊ simplex spiritumsanctum significat ⁊ annunciat: quales esse debent qui scripturis sanctis contemplandis student. Unde ezechias: Meditabor vt columba. Unus sacerdos offert. non multi: quia contemplatio paucoruz est. Unde offert ad altare: cũ cetera ad tabernaculũ testimonij offerantur. Cõtemplatiui eniz postponunt terrena. contemplantur ⁊ sapiunt celestia. vbi christus est in dextera dei sedens.

Retorto ad collũ ⁊c. Dor. Caput ad collum retorquatur ⁊ non absciditur. cũ caro ita ieiunijs maceratur ⁊ vigilijs: vt non penitus vita rũpatur. Unde dicit apostol⁹ hostiã viuentem.

Ac rupto vulnere ⁊c. Abrupta .s. pelle que superiacet collo nõ valde seperata a corpore. non precipit vt auis occidatur. sed abrumpatur vel refringatur. Paulatim eñ caput. i. mens diuidenda est a pelle. id est. a carne. Unde nõ effunditur sanguis. sed decurrit.

Ad orientalẽ plagã ⁊c. Prime condicionis nostre reminisci debemus. primus enim pater ad orientalem plagam in felicitate paradisi factus est: sed exigente peccato in miserias hui⁹ vite deuolutus: factus est vermis ⁊ cinis. dum hoc cogitamus ⁊ nos esse tales perpendimus: quasi vesiculam ⁊ plumam in loco cinerũ proijcimus. i. mentis discretionem qua nos felicitatem amisisse ⁊ in cineres reddituros non dubitamus.

Et non secabit ⁊c. Nõ faciet auẽ sicut bouem aut ouem per diuisiones. Contemplatiuus eñ tñ celestibus inheret: nec caro eius concupiscit aduersus spiritũ. Unde: cor meum ⁊ caro mea exultauerũt in deũ viuũ. Integer eñ super intelligibile altare. ⁊ super ligna quibus ignis subijcitur offert'. Aliter sacrificium non accipitur: nisi meditatione legis condiatur. Sic aũt in holocaustum ⁊ odor suauissimus domino efficitur: quia sacrificium nostrum odoratur. si cuiusq̃ vita ⁊ cõuersatio secundũ legem sibi offeratur.

† .s. patrũ exempla. ¦ .s. vt fundamentũ oĩs boni. ⁖ .s. Spũssancti.

†ligna quib⁹ †subijciẽdus est ¦ ignis

† .s. Latentes cogitationes que aliq̃n fimo peccati sordent ⁖ .s. actões que sepe terram contingunt

†Intestina vo et ¦ pedes lauabũt

.s. baptismi vel compunctionis.

† .s. deo patri ⁖ .s. Igne spũssancti.

aqua: ⁊ †oblata oĩa ¦ adolebit sacer

.s. christum.

dos sup altare in holocaustum. et

† .s. cõtemplatiue vite instructio incipit.

odorez suauissimũ dño. †Sin aũt

.s. contemplatiuis.

de auibus holocausti oblatio fuerit domino: de †turturib⁹ ⁊ ¦ pullis

† .s. castimonie sanctitate ⁖ .s. Sciẽtia .s. ⁊ mãsuetudine spiritali.

† .s. Simplicitate. ⁖ .s. vn⁹ nõ multi. paucoꝝ eñ contemplatio.

†columbe: offeret eã ¦ sacerdos ad

† .s. dominicũ corp⁹. ⁖ .s. christ⁹ qui est nostrum caput nunq̃ est a corpe suo. i. ecclesia auulsus.

†altare: ⁊ ¦ retorto ad colluz capite

† .s. vel collo .s. .s. pelle ⁖ .s. lxx. excolet vbi p ptes scilicet ⁊ pfecte curas despiciat presentis vite. qui totã suã aĩaz vult deo offerre † .s. aliũ basiz. i. euãgeliũ in quo oportet nos maxime despicere presentem vitam.

ac rupto vulneris †loco ¦ decurrere faciat sanguinem sup †crepidinem

† .s. christi ⁖ .s. inflatões .s. vt inflationẽ ⁊ supfluã omnino inquisitionem deponat. vñ scientia inflat.

†altaris. ¦ vesiculã vero gutturis ⁊

† .s. Superbiã .s. leuitatẽ ⁊ instabilitatẽ .s. altiora te ne quesieris. † .s. extra ⁖ .s. quia nõ necessaria sed superflua.

†plumas proijciet †ppe ¦ altare ad

.s. q̃ inquisitio sublimiũ ad orientẽ videtur esse.

orientalez plagam: in loco in quo

† .s. vt cognoscat. q̃ hec digna sunt cinere et in terra manere nõ in celuz ascendere. ⁖ .s. q̃ membra oportet cõterere et affligere

†cineres effũdi solẽt. ¦ Cõfringetq̃

† .s. ascelle a motu dicte: in his eñ brachia mouentur: nã cillere mouere dicim⁹ ⁖ .s. lxx. sicut bouẽ vel ouẽ integer eñ spũs et aĩa et corp⁹ sine q̃rela pseruet' .s. nichil ferro heretice prauitatis secandũ sed boni opis manu faciendũ.

†ascellas ei⁹. ⁊ nõ secabit ¦ nec ferro diuidet eam: Et adolebit sup alta

† .s. doctrine † .s. Spũssancti ⁖ .s. totũ incensuz

re lignis †igne †supposito. ¦ holocaustum est. ⁊ oblatio suauissimi odoris domino.

C. II.

.s. tria sacrificia offert homo id est. christ⁹: quartũ aĩa id est ecclesia .s. paup quis .s. nõ hõ .s. ecclesia .s. gentilis

Anima cum obtulerit oblationẽ sacrificij dño

.s. simila q̃ est delicatissima farina ex qua fit panis optim⁹. hec ẽ sapiã int dona dei optima. et requiescet super eũ spũs dñi. spũs sapiẽtie et intellectus.

simila erit oblatio eius. Fundetq̃

† .s. quidquid sapit gratie spũs imputãdo † .s. elemosinã ⁖ .s. orationẽ. .s. vt sapiẽtia augeat' corã deo. vñ iacob⁹ qui indiget sapiẽtia postulet a deo

†sup eã †oleũ: ⁊ ponet ¦ thus. ac deferet ad filios aaron sacerdotis.

.s. christus qui nos offert deo.

Quoꝝ vnus tollit pugillũ plenũ

C. II.

Anima cũ ⁊c. A meliori parte totũ hominẽ significat. requirit eñ spiritualem ⁊ pfectum auditorẽ. quia anima est sapientie capax. non caro.

Isi. Alleg. Anima ⁊c. Quartũ sacrificiũ offert anima. Simila ecclesiam significat: q̃ de multis psonis quasi granis est collecta. legis ⁊ euãgelij mola inter litteram ⁊ spiritum separata. per aquã baptismi adunata. chrismate peruncta. ⁊ solidata spirituali igne. p humilitatẽ fit accepta hostia.

Orig. Anima ⁊c. Que .s. nec vitulũ habet. nec ouẽ. nec heduz nec par turturum. aut duos pullos columbarum. hic est animalis homo: qui si peccatis nõ vrgetur. nec p vicia p̃cipitatur. non tamen habet aliquid in se spirituale: vel figuraliter carnes verbi dei. Animalis homo non percipit que sunt spiritus dei. Spiritualis autem omnia diiudicat. Hic ergo q̇ anima nominatur. non potest offerre omnia: quia nõ potest examinare omnia. Sed solam similam ⁊ panes azimos. id est. communem hanc vitam in agricultura. ⁊ in ceteris vite vsibus: offert tamen similam oleo conspersam. Omnis eñ anima eget oleo diuine misericordie vel gratie.

Esicius. Anima cum obtulerit ⁊c. Anima totum hominem significat. Sicut ibi. Cuncte anime que ingresse sunt cum iacob in egiptum ⁊c. Lucas autem ait: Eramus autem omnes anime in naui. cc. lxxvi. forsitan per animam gentilem significat. Supra eñ filijs israel precepit vt sacrificia offerrent cum sanguine. Hic autem qui est sine lege offerre precipiens. nõ dicit homo sicut supra: sed anima. Animalis erat gentilis. non intelligens ea que sunt dei: sed vocat ad oblationem misericordia dei. vt percipiat salutẽ cum pro peccatis sacrificia disponit. qui nec habet ouem nec capram: turturem vel columbam offerre precipit. qui nec habet illud: similam. Non eniz iam ex operibus. vt pauper virtutibus. sed sola cognitione dei saluatur. q̃ licet principium sit salutis: tamen thus ⁊ oleum superponendum vt gratia dei elemosinis ⁊ orationibus misceatur. Unde angelus ad cornelium ait: Orationes tue ⁊ elemosine tue ascenderunt ad dominum. In thure interiores curantur passiones: ⁊ fumo eius sanantur oculi ex infirmitate lacrimãtes. Oratio quippe anime passiones sanat. oculos interiores curat ab ignorantia: lacrimas ex egritudine peccati accedentes fugat.

Filios. Ministros ecclesie. Omnia quidquid offerimus cum sanctis ecclesie doctoribus conferre debemus. Unde paulus cum apostolis contulit euangelium ne in vacuum cucurrisset.

Quorum vnus ⁊c. Unitas ecclesie pugillum simile tollit: quia pro capacitate sensus vnusquisq̃ fidelis scripture scientiã debet appetere. Unde nõ plus sape q̃ oportet sape. sed sapere ad sobrietatem.

Mora. Quoꝝ vnus ⁊c. Notandū q pugillus simile ⁊ olei totū de rō tbus offerri iubetur. quia sapientia q̄ in simila. ⁊ charitas vel misericordia que in oleo signat' in hac vita non possunt esse plena. Unde videmus nunc p speculū in enigmate: ⁊ nunc cognosco ex parte ⁊c. Olei quoqꝫ pars offert': q2 misericordia nunq̄ꝫ implet'. q2 ⁊ si miserearis q̄ꝫtum potes: plus tñ debes velle. Charitas etiā q̄ oleo figurat' in p̄senti inchoat': ⁊ in futuro p̄ficietur. Th⁹ aūt totū cremat': q2 semp orationi insistitur.

Simile. Sciētię vel cognitōis dei. Accepta ei est sciētia deo quā fides comprehendere potest. ⁊ sicut qui pugillo vult pluſ comprehendere nichil pficit: totū quippe decurrit. Sic fides est mensura sciētię dei. Credere eñ oportet accedentem ad deū. ⁊ qd non est ex fide peccatuz est.

Memoriale. ⁊c. Cognitionis dei pfectam scientiā: cui⁹ memores erimus. q̄ nunq̄ꝫ destruit': ⁊ eā q̄ nūc est. nō vt contrariā destruit: ꝫ ptem minimā esse p plenitudinē suā ostendit. Cū eñ venerit qd pfectum est: euacuabitur qd ex pte est.

De sacrificio ⁊c. Esic. De illa. s. pfecta ⁊ in cęlis abscōdita in xp̄o qꝫ reposita sciētia. in quo sunt oēs thesauri sapientię ⁊ sciētię absconditi. Aaron. Montanus interp̄tat' id est. altiora d' deo intelligens: Uel arcan⁹ quasi in se legem dei ⁊ eloquia habens. hic tale sacrificiū offerre pōt. Sanctūsanctoꝝ est d' oblationib⁹ dño. partile eñ est qd reliquū est: oēs tamē sciētias supans. ⁊ ad pfectionem exaltat.

Cū aūt ⁊c. Esi. All'. Sacrificiū christus p nobis immolatus. Coctū in clibano. Uirginis. s. vtero. Cliban⁹ eñ panē suscipit ⁊ ignē. sic vter⁹ virginis panē vitę. i. dei verbū. ⁊ ignez spiritussancti de cęlo suscepit. Un̄ spiritussanct⁹ supueniet in te ⁊c. Si ergo offers mun⁹ incarnationis christi q̄ facta est in ventre virginis: nō est acceptū deo nisi de simila. i. de scientia vel noticia dei fiat. De hac re siquidem locutionē ab apostolis ⁊ a p̄phetis suscipimus. Uerba apostoloꝝ sunt panes: lagana p̄phetarū. Quāto eniz panes laganis ad nutriendū aptiores: tm̄ p̄cellunt verba apostoloꝝ verbis p̄phetarum. Utriqꝫ aūt azimi sine fermento sciētię secularis. Utraqꝫ tñ in oleo fiunt: concorditer eñ ab illis de xp̄i miseratione scriptū est: q2 apostoli ⁊ p̄phetę scripserūt: sed apostoli pleni⁹ scripserūt: qui completū ostēderūt qd illi nunciabant futurum.

Lagana. Panis latus ⁊ tennis. qui prophetiā ⁊ legē significat. q̄ꝫtū eñ distat inter soliditatē panis: ⁊ tenuitatē lagani. tm̄ inter euangelium. ⁊ verba legis ⁊ prophetaꝝ. hec tñ oleo lita. q2 lex ⁊ p̄phetia charitatez christi p̄dixerūt. qua in salute humani generis venit.

Si oblatio ⁊c. Esi. All'. Oblatio de sartagine: dispensatio passiōis de cruce. Sartago igne consumit': cibos suppositos aut statim aut non longo interuallo esui reddit aptos. crux quoqꝫ sup oīa fortis. omnē creaturaz crucifixo subiecit: ⁊ carnē quę ante passionē esui non videbatur apta. post aptā fecit. Si eñ nō fuisset crucifix⁹. sacrificiū corpis ei⁹ nō comederemus: qd modo in memoria passionis ei⁹ facim⁹. Un̄ ad ezechielez dicit': Sume tibi sartaginē ferreā. ⁊ pones eā murū ferreū inter te ⁊ ciuitatē hierusalē. s. q̄ maxime in cruce dñi offendit. ⁊ ideo ab ei⁹ sciētia recessit. Simile consperse oleo. Quia mortu⁹ est. ⁊ misert⁹ nostri. Absqꝫ fermēto. Sine macula. Diuides eā minutatim. Ut sermonē passionū ei⁹ q̄ per ptes p̄cesserunt. diuidamus alapas. s. collaphos sputa ⁊ vulnera diligēter distinguam⁹. Et fundes sup eā oleū. vt queadmodū misericorditer p nob mortu⁹. nos quoqꝫ p fratrib⁹ vsqꝫ ad mortē misereamur.

† ſ misericordie ⁊ charitatis † ſ q2 semp oportet orare. vnde sine intermissione orate

simile ⁊ † olei ⁊ totuz † th⁹: ⁊ ponet

† ſ christi bon⁹ odor sum⁹ in his qui salui fiūt ⁊c ſ dei noticiā. secundū illud. odorem noticie sue manifestat per nos in omni loco.

memoriale sup † altare in odorē suauissimū dño.

† ſ Secretū mysterii qd vulgus capere nō potest ſ Scientie in christo abscondite.

† Qd aūt reliquum

† ſ Eius. s. qui alta potest intelligere. ⁊ legem dei quasi arcana cōtinere. alta recondēs mysteria. do nec oportune auditorib⁹ pferat † ſ imitatorum

fuerit de sacrificio. erit † aarō ⁊ † filiorum eius: sanctumsanctoꝝ de oblationib⁹ dñi.

ſ omnē scientiā superans.

† ſ credendo. predicando. venerando.

Cum aūt † obtuleris

† ſ christū. † ſ virginis vtero † ſ de clibano offerimus. cū de christi incarnatione disputamus:

† sacrificium coctum in † clibano de

† ſ dei noticia † ſ euangelicā doctrinā que solida ⁊ perfecta ſ apostolorum verba † ſ vel sine † ſ Seculari scientia

† simila. † panes. s. † absqꝫ † fermēto

† ſ abundanter. † ſ christi misericordia † ſ p̄phetarum preconia.

† cōspersos † oleo: ⁊ † lagana azima

† ſ q2 qua charitate christus incarnat⁹ est. vel sit ⁊ passus annūciat † ſ nō ɔspersa † ſ dispēsatio

† oleo † lita: † si oblatio tua fuerit de

† ſ cruce. † ſ noticie dei † ſ q2 gratia dei pro nobis miserando gustauit mortem.

† sartagine † simile cōsperse † oleo et

† ſ exterioris doctrine † ſ Singulas partes passionis distinguēdo proditionē. s. sputa. collaphos coronam spineam ⁊c.

absqꝫ † fermento: † diuides eam minutatim: ⁊ fundes sup eā † oleum.

De sartagine. Sicut eñ sartago media inter ignē ⁊ cibū: sic qdāmodo crux inter impassibilē diuinitatē ⁊ humanitatē q̄ igne passiōis ē assata. Et sicut in sartagine mollia durescūt. dura mollescūt: sic in passione crucis lapidea corda mollita. mollia ⁊ fluxa solidata. De sartagine ergo sacrificium offerre. est de mysterio crucis cū veneratione disputare.

Si aūt ⁊c. Esi. Sicut in sartagine crucē. Sic in craticula mortem ⁊ sepulturā accipimus. Sartago eñ sup ignē ardentē ⁊ accēsum. Craticula aūt super carbones ardētes ⁊ olim accensos ponit' sic mors christi nō fuit initiū passionis: ꝫ subsistentia. Hoc munus ex simila. i. ex dei cognitione pficitur. Oportz eñ christū deū ⁊ īmortalem p̄dicari: qui ꝫm carnē mortuus est. In oleo fit mun⁹: q2 oportet disputantem ⁊ de morte ⁊ de resurrectione misericordiā quoqꝫ addere: ex mīa quippe mortem sustinuit. ⁊ resurrectionē dispēsauit

Mora. Si autē ⁊c. Similā offert'. q in aliquib⁹ cōmunis uitę vsib⁹ bene conuersari studet. Hec oleo ɔspergenda est: q2 oīs aīa oleo eget misericordię nec vitā p̄sentem euadere potest: nisi misericordia cęlestis affuerit Cliban⁹ aūt pondus tentationis exprimit. Sartago constantiam ⁊ robur animi. craticula multiplicem impugnationem.

Omnis oblatio quę offert'. Origi. Dicat aliquis. Meli⁹ fere agebatur cū antiquis. quib⁹ diuersis sacrificijs venia p̄stabatur: apd nos vna tm̄ venia peccatoꝝ p baptismi lauacrū. nulla post peccati misericordia. Decet eñ districtioris disciplinę esse christianū: pro quo xp̄s mortu⁹ est. boues hyrci. ⁊ oues iugulabant' ⁊ aues. ⁊ simila oleo conspergebat': p te dei filius iugulat⁹ est. ⁊ iteꝝ te peccare delectat. Nō tamē despe res: audisti q̄ꝫta in lege sacrificia pro peccatis: audi quantę sunt remissiones in euāgelijs. prima est in baptismo. Secūda in martirio. Tercia p elemosinā. Un̄ date q̄ habetis. ⁊ ecce oīa munda sunt vobis. Quarta q2 fratrib⁹ remittimus: Un̄ si remiseritis fratrib⁹ ex corde: ⁊ vobis remittet pater vester ⁊c. Quinta q2 cōuertimus peccatorē ab errore vię suę: ꝫm illud. Qui cōuerti fecerit peccatorem ab errore vię suę ⁊c. Sexta p abundantiā charitatis. Un̄ dicit': Dimittuntur ei peccata multa. qm̄ dilexit multū. Et alibi: Charitas opit multitudinē peccatoꝝ. Septima p penitentiā durā ⁊ laboriosam cū peccator lauat lacrimis lectū suū: ⁊ fiūt ei panes die ac nocte: nec erubescit sacerdoti domini peccatū suū cōfiteri: ⁊ medicinā querere: secundum illud qui ait: Dixi confitebor aduersum me ⁊c. Hinc iacob⁹. Si quis infirmatur vocet p̄sbiteros ecclesię. Tu ergo cū venis ad gratiā baptismi vitulum obtulisti: q2 in morte christi baptizaris. Cū ad martiriū duceris: hyrcū obtulisti: q2 auctorem peccati dyabolum iugulasti. Cū elemosinā feceris. ⁊ erga indigētes misericordię affectū impenderis: sacrū altare hedis pinguib⁹ honorasti Si fratri tuo ex corde dimiseris. ⁊ iracūdię tumorē deposueris. mitem ⁊ simplicez animū habueris: arietem vel agnū sacrificasti. Si diuinis lectionib⁹ instructus. meditando vt columba. ⁊ in lege dñi vigilando cōuerteris peccatorē ab errore vię suę. ⁊ ad simplicitatē columbę reuocaueris: ⁊ sanctis adiungēdo societatē turturis feceris imitari: par turturū aut duos pullos colūbarū

† ſ christus passus est pro nobis: vt sequamur vestigia eius.

ſ de craticula sacrificiū offerim⁹ cū mortis christi pie reminiscimur ſ morte ⁊ sepultura. In clibano enī natiuitas. in sartagine passio. in craticula designatur mors.

Si aūt de craticula fuerit sacrificium. eque † simila cōspergetur † oleo

† ſ noticia vel scientia a palea separata trita vel subtiliata † ſ ex misericordia enī mortuus est ⁊ resurrexit.

quā offerens dño: trades in manibus † sacerdotis. Qui cū † obtulerit

† ſ christi per quē offerimus † ſ altari qd est in celis. ſ abundantiam scientie vel cognitōis perfecte. cuius semper memores erimus. quando eius capaces fuerimus.

eam: tollet memoriale de sacrificio ⁊ adolebit sup altare in odorē suauitatis dño.

ſ custodiēs apud se ⁊ in futurum m.

† ſ. i. scire q̄ꝫtum nos ⁊ perscrutari precepit aarō ⁊ filiorum eius erit. eorum scilicet qui sublimia d' deo cogitare possunt vel sentire

† Quidquid aūt reliquum est: erit aaron ⁊ filioꝝ eius: sanctumsanctoꝝ de oblationibus dñi.

ſ Sancta enim est omnis bona conscientia. vel sanctasanctorum que de dei scientia sicut oportet disputat.

Omnis oblatio q̄ offert' domino absqꝫ † fermēto fiet: nec quicq̄ꝫ

† ſ corruptione heretica. ſ Exterioris doctrine. Attendite a fermento phariseorum.

obtulisti. Si aūt proximum tuum nō tantū sicut teipsum dilexeris: ꝫ sicut christus (qui ait) maiorem hac charitatem nemo habet· vt animam suā ponat quis pro amicis suis zc. panes azimos similaticios charitatis oleo subactos sine fermento malicie ⁊ nequitie. ꝫ in azimis sinceritatis ⁊ veritatis te obtulisse cognosce. Si in amaritudine fletus fueris· si carnem tuā maceraueris· ⁊ multa abstinentia arefeceris· vt dicas sicut in frixorio confrixa sunt ossa mea: in sacrificio similam a sartagine vel a craticula obtulisti. Hoc modo verius ⁊ pfectius secundū euangeliū sacrificia offers· que iam secundū legem nō potest offerre israel.

Fermēti ac mel. Nichil voluptuosum nihil suaue placet deo ꝫ qd habet aliqd mordacitatis ⁊ seueritatis. Vñ pascha cum amaritudinib⁹ manducat᷑.

Ac mellis. Gentilis eloquētie· que voce suauis ē: nō re. vñ fauus distillās labia meretricis. Qd autē dicitur in canticis: Mel ⁊ lac sub lingua tua· presentib⁹ nō contradicit. Sub lingua em̄ dicit᷑ nō in lingua: vt ostendat paganoꝝ sapiētia ⁊ iudeoꝝ littera lingue ecclesie· id est· doctrine subiecta esse. Hoꝝ nō vult integrā doctrinā offerri. Vñ ait: Non adolebit᷑ in sacrificiuꝫ ·i· holocaustum: primitias tm̄ eoꝝ offeretis. Primitias em̄ illi⁹ sapientie offerimus· non totam sicut paulus ad athenienses· inquit· sicut vester poeta dixit: Huius ⁊ genus sum⁹. Qd em̄ inuenit ꝯgruum scientie dei: non respuit· nō tn̄ vltra testimonia multiplicauit· qꝛ placuit deo per stulticiā predicationis saluos facere credentes. Vnde moyses ait: Super altare vero non imponentur· ⁊ cū liceret dici nō ponent᷑. dixit: Nō imponentur in odorem suauitatis· significans: qꝛ si tentauerim⁹ de exteriorib⁹ diuinitatis adipisci noticiam· tale sacrificiū ad altare non ascendit: sed deprimitur in terrenis· quia de terra est.

[philosophice eloquentie.]
fermenti ac mellis adolebitur in
[† Elemēta litteraꝝ ⁊ alia que philosophi repperunt· que diuinis eloquiis necessaria sunt discende ergo artes: vt per eas diuina scriptura quasi in]
sacrificio dñi. † Primitias tm̄ eoꝝ
[strumento proferatur.] [qꝛ terrena sunt.]
offeretis ac munera: super altare
vero nō imponent᷑ in odorē suauitatis. Quidquid obtuleris sacrifi
[vt quidquid ad christi honorē offerim⁹ sale rationis ⁊ discretionis condiamus.]
ciū sale condies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In
omni oblatione offeres sal. Si au
[† Orig· de primis frugib⁹ vt simila· sit recens ⁊ noua.] [Initiis bonoꝝ operū et doctrine.]
tem obtuleris munus † primitiarū
[vel fructuū.]
frugū tuarū dño de spicis adhuc
[† rudibus.] [† adurendo consecrare debes.] [† Spūssancti.]
† virentibus: † torrebis eas † igni· ⁊
[Separando litterā a spiritu.]
confringes in more farris· ⁊ sic offeres primitias tuas dño: fundēs
[† misericordie.] [elemosinam.] [† christi bonus odor sumus deo.] [Orationē· dirigatur oratio mea sicut incen· in con· t·]
sup ea † oleum· ⁊ † thus imponens:
quia oblatio dñi est: de qua adole
[vt supra.]
bit sacerdos in memoriā muneris partem farris fracti ⁊ olei ac totuꝫ thus.

Sale condies zc. Apostolica sapientia. Vñ vos estis sal terre zc. Sicut omis cib⁹ sale condit᷑: ita aplica doctrina sermo pdicatōis. Ideo pcipit᷑ sal in omī sacrificio offerri: vt ꝫm apostolicā doctrinā ⁊ institutionem ⁊ imitationē opis viuamus. Vnde paulus ait: Imitatores mei estote: sic ⁊ ego christi. Et alibi: Supedificati super fundamentū aploꝝ ⁊ pphetarū. Vñ ⁊ legislator nō dixit simpliciter sal: sed sal federis dei tui. Sicut em̄ federis rationale: sic etiā sal rationale. Testamenti ergo euāgelici ⁊ salis apostolici nos cōmonere voluit. Oleū in sacrificiū offert᷑: si cuꝫ hylaritate offeramus· nō ex tristicia aut ex necessitate: hylarē enī datorē diligit deus.

Si aūt obtulerit munus pri· zc. Orig· Secundo in loco primitiaꝝ· i· de initiis frugū mandat᷑ oblatio· qd in die pentecostes lex dei iussit fieri. sed illis vmbra data est: nobis veritas reseruata est. In die autē pentecostes oblato sacrificio orationū· spūssancti primitias aploꝝ suscepit ecclesia. Et vere hec fuerūt recentia: qꝛ nouū erat. Vñ ⁊ musto pleni dicebant᷑. Igne tosta. Ignee nāqꝫ lingue supra singulos consederūt.

Esicius. Si aūt ob· zc. Nō modo pcipit eos dei noticiam siue scientiam offerre· qui in ea permanserunt. Sed ⁊ rudes. Vnde apostolus: Mox vt vocatus est predicauit. Primitiuus deo est qui nouiter credere cepit: q̄ dudum ei nullum scientie fructum obtulit. Tales quia nec dum subtiliter mysteria proferunt: vt farinam offerant aut similam necesse est vt virentia ac torrida atqꝫ confracta offerant. Quēadmodum eniꝫ fructus humidos nec dum mole aptos vt fiant farina vel simila· igne confrigentes paleas separamus: sic qui nondum solidam scientiam habent nec subtilem theologiam: igne spiritussancti indigent· vt littere paleas separent: quo sufficientem dei scientiam possideant. Oportet autem nos oleum superesfundere· et thus ponere: per elemosinam quippe ⁊ orationem scientia diuina nobis perficitur.

Qd si hostia zc. Orig· Transmissis ceteris de salutaribus sacrificiis dicit q̄ de animalibus ·i· bob⁹ ⁊ capris ⁊ ouibus offerunt᷑: ⁊ nichil vltra ad immolandū substituitur. Nec aues quidē q̄ in offerendis muneribus substitute sunt supius. Qui enī salutares offert hostias salutis sue iaꝫ cōscius est. Necesse ergo habꝫ vt magna ⁊ pfecta offerat. Vnde apostol⁹ pfectorum autem solidus cibus.

C. III.

Quod si hostia † pacificorum fuerit ei⁹ oblatio
[† Ori· Salutaris q̄ ex bobus tm̄ offertur ⁊ ouibus vel capris. Nam pro peccatis anima generaliter iubetur offerre· sed post hec p varias psonas itur: vt si pontifex delinquat· et offerat pro peccato: offeret vitulum. nō sicut pro munere]
[† ·i· fortia opa.] [vtrosqꝫ em̄ digne oportet conuersari si volunt saluari.]
⁊ de bobus voluerit offerre· † marē
[infirma.] [labe peccati.]
siue feminam immaculatā offeret
[in beneplacito domini.] [vt supra]
corā domino· Ponetqꝫ manū super caput victime sue: q̄ immolabit᷑ in introitu tabernaculi. Fundētqꝫ filii aaron sacerdotis sanguinem per altaris circumitum: ⁊ offerent de hostia pacificorum in oblatio
[† irā· hec enī opit cor] [iram quā offerim⁹ dū tempamus· vel cum pro deo irascimur· ⁊ iram in eius causam reflectimus.]
nem domino †. Adipem qui operit

Esicius. Qd si hostia zc. Sunt secuduꝫ leges diuerse hominū cōuersationes· sunt in modū scalarum ordinate virtutes· vt alius quasdā· alius assequatur oīs: vt quisqꝫ sub leuetur a terra. Qd significat sacrificioꝝ differentia. Vñ hic holocaustū· i· se totū offert· sicut paul⁹· qui christo configitur cruci. Alius sacrificiū pacificoꝝ· vł salutare: qui salutē desiderat nec potest ascēdere ad sblimia. Qui em̄ nō potest esse virgo si in sancto conuersat᷑ cōiugio· vitā pcipit a dño· qui ait: Nō omnes capiūt verbū istd ⁊ inter saluatos necessario ordinatur. Hoc ipsum de contemptu reꝝ· de iusticia· de cibo cū gratiarum actione percipiendo. Magn⁹ est em̄ qui magna· paru⁹ nō minimus qui salutē potest cōsequi· mediocria· s· Ergo secundū duas cōuersationuꝫ species· duas sacrificioꝝ spontaneoꝝ ponit diffinitiones. Ait eniꝫ in exodo Altare de terra facietis michi· ⁊ immolabitis sup illud holocaustomata· ⁊ pacifica vestra: oues ⁊ boues zc. Subinfert pacifica: tanqꝫ secundi ordinis ⁊ virtutis. Qui ergo sibi putat sufficere si saluetur· siquidē de bobus offert. Boues aūt sunt qui ea que legis sunt faciunt. masculū ⁊ feminā immaculatum offert munus. Cū aūt qui holocaustū offert· nō pcipit offerre feminaꝫ nō qꝛ femina priuet᷑ a cōuersatione: ꝫ qꝛ viroꝝ· i· fortiū est pfecta sape. Vñ Mulierē fortē quis inueniet? fortitudo enī vix in mulierib⁹ inuenit᷑. Pacificoꝝ sacrificium viroꝝ est ⁊ mulieꝝ· oportet enim eas digne conuersari vt perueniant ad salutem.

Marē siue feminā zc. Esi· Supius in holocaustū tantum mares offeruntur. Per holocaustū ergo summe virtutes designant᷑: virginē scilicet esse· mundo renūciare· ⁊ similia: que paucorū sacrificia. Hostie vero pacificorum virtutes minores· ⁊ cōmunia vota fideliū: quib⁹ pacat᷑ de⁹. Vñ femine offerunt᷑ cū marib⁹· i· infirma opa cū fortioribus.

Adipem. Esi· Oportet intelligibilem adipem offerri· i· desideriuꝫ· qd greci epithimiam dicūt· qui operit prius superiorē ventrē deinde inferiorē vt ⁊ cogitandi ⁊ faciēdi desideriū offeramus· pcedit enī cogitatio· succedit impletio. Hoc aūt in ventre· i· in corde facimus· in q̄ prius actiones pponimus tanqꝫ appetamus· deinde pficere festinamus tanqꝫ digeramus. Nichil ergo prauum pponamus: nichil expleamus. Bene aūt sup ventrē superiorem· i· appetitum describit adipeꝫ qui operit ventrē· que maxima pars desiderii circa appetitum est vel propositū. Inferiori ventri duos renes cōiunxit· qꝛ affinitas quedā est renū ⁊ cordis. Vñ: vre renes meos ⁊ cor meū

Alibi quoqꝫ coniungũtᷣ: qui probas renes ⁊ corda. Motũ siquidem irascẽdi: medici ponunt in corde: in renibus autẽ memoriã hui⁹ rei dicunt iacere in quib⁹ ⁊ seminis causa est. Unde etiã eis cũ femorib⁹ cõmunio est. Uult ergo nuptiarum desiderium deo offerri: vt fiat causa prolis: nõ fornicationis. vt sit honorabile coniugiũ ⁊ thorus immaculatus. Irã quoqꝫ deo offeramus: vt contra peccatũ irascamur. Unde irascimini ⁊ nolite peccare. Hinc moyses iratus valde: proiecit tabulas ⁊ cõfregit. Quia vero in epate cõcupiscentia est. pinnã .i. summitatẽ pcipit cum renibus auferri ⁊ offerri: vt primitiua cogitationũ nostrarũ deo offeramus. ⁊ p delibationem massam sanctificemus.

Uitalia. Lxx. Uẽtrem .i. cor. Cui⁹ secundo facit mentionem iuxta .lxx. qz duplicẽ habet operationem secũdum medicos. quia p vnam ptem alimenta trahit: quã vocãt ventrem superiorẽ. Per alteram purgationem discernit: quã vocant inferiorem. Renes sũt genitaliũ seminũ ministeria cũ ventre ⁊ femoribus cõmunicantes. Primũ ergo adipẽ q supra ventrẽ est ⁊ duos renes ⁊ adipem qui super eos est .i. super femora q renib⁹ sunt vicina: iubet offerri. in medio enim femoris ⁊ ventris sunt positi.

Reticulũ iecoris. Id est epatis. in quo delectatio vel concupiscentia. Unde iuxta .lxx. pinna epatis cũ renib⁹ auferetur. Iecur eñ in renib⁹ vim operatõnis ministrat.

Si vero de ouibus zc. Esi. Quẽ pcipiat offerre bouem: quẽ rursus ouẽ: ⁊ quẽ capram: superius diximus. Bos em̃ est qui legis mandata operatᷣ. Oues: simplices. Capre qz simplices ante peccatores. modo penitentes. Sz ibi ouib⁹ capras miscuit dicens. Qz si de pecorib⁹ oblatio est de ouib⁹ siue de capris zc. Lxx. vero Si ab ouib⁹ mun⁹ ei⁹ ab agnis ⁊ hedis. immaculatũ offeret. ouis em̃ ⁊ agnorũ ⁊ hedorũ gen⁹ esse vider. Unde amos: Ꝯ populis ego sum: Et sustulit me dñs de gregib⁹ ouiũ. cũ e populis ꝓprie dicatᷣ: q capris vescitᷣ. Quia g lex quedã agnos. quedã capras dicit. Agni ãt tm̃ simplices sunt: qui nichil peccauerunt: capre autẽ simplices: qui peccauerunt ⁊ cõuersi sunt: recte quodãmodo sacrificium in holocaustum vnũ est. Qui enim post peccatum pfecta vult sapere: debet cõuersari sicut qui non peccauerit ante. In sacrificio autem pacificorum cum in ouib⁹ ⁊ capris ⁊ bobus cetera eadẽ custodisset: hoc vnum plus in ouib⁹ posuit: qd nõ solum adipem reticulũqꝫ iecoris. vel secundũ .lxx. pinnam epatis ⁊ renes: sed ⁊ caudam. vel etiã secundum .lxx. lumbum immaculatum cũ renibus iussit offerri. Quia eñ vt simplex multa que facere debuit omisit: virtute sua debet vti: in bonum faciendum. nõ vt simplex in malum tm̃ vitandum: vt manifestum sit: qz que scire potest non omittit. Iure cauti reddunt simplices: qui ex simplicitate facile possunt ad volũtatem trahi: vt non solum renes ⁊ adipem qui sup ipos est: sed ⁊ lumbum offerant qui in renib⁹ est. Lumb⁹ em̃ virtutem significat. Unde roboam ait. Minim⁹ digitus meus grossior est lumbis patris mei. Et alibi: Lumbos vestros pcingetis. In lũbis quoqꝫ opatio generatõis.

Et caudam zc. Lxx. Lumbũ sine macula integrum. ne .s. aliud offeratur deo: aliud aduersario. Sufficit em̃ huic ad veniã q virtutis sunt nõ agere: sin ãt mala opatur: veniã nõ consequitur. Und: Estote simplices sicut columbe. Columbe em̃ nimiam simplicitatẽ habent: maliciã nullã. Qui de bobus sacrificiũ offert Lumbum deo offerre nõ eget. quez in bonis opib⁹ constringit ⁊ exercet. Qui de capris immolat: nõ habet lũbum immaculatũ quẽ offerat. qz eũ olim peccato maculauit. Qui ergo non fuit in peccatis. immaculatũ lũbuz offerre potest. non qui peccator fuit. Hac causa in sacrificio pacificorũ ab agnis capras distinxit.

Nec adipem zc. Propriã cõcupiscentiam .i. carnalẽ habere nõ debem⁹. quisqꝫ em̃ temptatᷣ a cõcupiscentia sua abstract⁹ ⁊ illectus. Sanguinẽ phibet comedi: ne quenqꝫ interficiam⁹. Sanguinem em̃ edere bestiarũ .i. crudeliuz est. Ideo aũt omnino additᷣ: vt ⁊ pximis parcamus et nobis. deo autẽ debet anima imolari. vnde iussit sanguinez fundi circa basim altaris.

C. IIII.

Anima cũ pec. Orig. Recte animam dicit quam peccare describit: nõ em̃ spiritũ vocaret. quẽ peccatum diceret: sed nec hominez in quo peccato interueniente imago dei non cõstaret. Nõ est ergo spirit⁹ qui peccat. Fructus em̃ spirit⁹ vt ait apostolus est charitas gaudiũ pax patiẽtia ⁊ similia. Alibi ideo ait: Qui seminat in carne de carne ⁊ metet corruptõez: ⁊ q seminat in spiritu. de spiritu metet vitã eternã. quoniam ergo alius est qui seminat. ⁊ aliud in quo seminatᷣ. Seminatᷣ em̃ in carne cũ peccatᷣ: vt inde metatᷣ corruptio. Uel in spiritu cũ secundũ deũ viuitᷣ: vt vita eterna metatᷣ. Cõstat animã esse. q vel in carne: vel in spiritu seminat: ⁊ q in peccata ruere possit. ⁊ ab eis auerti. Corpus em̃ est sequela ei⁹. ad quecũqꝫ delegerit: ⁊ spũs dux ad virtutẽ. si eũ sequi velit.

Esi. Anima cũ peccauerit zc. Nichil necessariũ legislator omisit. differentias conuersationũ assignauit. ⁊ in oblatione sacrificiorũ vias cõuersandi: tandẽ christi sacrificiũ exponit. p qd nobis peccatorũ remissio ⁊ redẽptio data est. Et notandum ꝙ peccatuz anime esse dixit contra eos q accusant corpus quasi causam peccati. Sed si anima est immunis: nichil nocet ei luxuria carnis. Immo si anima bene regit: statim cessat ⁊ recedit. Si aũt pec-

---

† Cor ⁊ iecur cordiqꝫ adherẽtia. † lxx. omnẽ adipem qui in ventre est.

vitalia. ⁊ quidquid pinguedinis

† in quib⁹ vis libidĩs. in quib⁹ vis generãdi

est intrinsecus: duos renes cũ adipe quo teguntur ilia. et reticulum

in quo sedes caloris ⁊ initiũ desiderii. in quo appetitus gule notatur. quẽ offerim⁹ cũ dei amore refrenamus.

iecoris cũ renunculis: adolebũtqꝫ

Supernum. exemplis patrũ

ea sup altare in holocaustũ lignis

† Spũssancti. Secundũ mandata spirit⁹ cõuersando. qz fundamentũ totius boni. cui placet pficere fructũ: nõ solũ centesimũ vel sexagesimũ: sed etiã tricesimũ.

igne supposito. in oblationẽ suauissimi odoris dño. Si vero de

in oue innocẽtia. sicut ⁊ in agno figuratur.

ouibus fuerit ei⁹ oblatio. ⁊ pacifi-

fortia.

corum hostia. siue masculum siue

infirma opa. a labe peccati.

feminã obtulerit: immaculata erũt omia. Si agnum obtulerit coram

vt supra.

dño. ponet manum suã sup caput victime sue: que immolabitᷣ in vestibulo tabernaculi testimonij. Fũdentqꝫ filij aaron sanguinẽ eius p altaris circũitum. Et offerẽt de pacificorum hostia sacrificium dño.

desiderii vel cõcupiscẽtie † cauda finis ẽ corporis. hec immolatur cũ op⁹ bonũ ad finẽ pducitᷣ.

adipem ⁊ caudã totaz cũ renibus ⁊ pinguedinem que operit ventrẽ

hec iam exposita sunt.

atqꝫ vniuersa vitalia. ⁊ vtrũqꝫ renunculũ cũ adipe qui est iuxta ilia

lxx. pinnam.

reticulũqꝫ iecoris cũ renunculis: ⁊ adolebit ea sacerdos sup altare

† Spiritualis. ignis absumens sacrificia: absorbens mortem victoria:

in pabulũ ignis ⁊ oblationis dñi

Simplex qui ante peccauit ⁊ penituit. Que habitum penitentie significat.

Si capra fuerit eius oblatio. ⁊ ob

† qui penitentiã offert: in principio bonis opibus operam det.

tulerit eã dño: ponet manũ suam sup caput eius: immolabitqꝫ eam in introitu tabernaculi testimonij.

vt supra.

Et fundent filij aaron sanguinẽ ei⁹ p altaris circũitum: tollentqꝫ ex ea

Spũssancti. irã vt supra.

in pastũ ignis dominici adipem q

qz impedit ira animũ: ne possit cernere verum.

operit ventrẽ. ⁊ qui tegit vniuersa

Cor ⁊ iecur ⁊ que his adherent.

vitalia. duos renũculos cũ reticulo qd est sup eos iuxta ilia. ⁊ aruinam iecoris cũ renunculis: adolebitqꝫ ea sup altare sacerdos in alimoniam ignis ⁊ suauissimi odoris

† vt omne desideriuz nostrũ offeratur dño. non partim mundo. Nemo militãs deo implicat se negotiis secularibus. non ꝙ figura semp obseruetur sed qd per eã intelligitur.

Omnis adeps dñi erit iure ppetuo

† per singulas etates. ecclesiis vel quibuslibet locis. .i. omi cõuersatõe siue sociali siue solitaria. † Carnis appetitũ vel desideriũ. Õis ratio ⁊ intellect⁹ animi: q sanguis significat: deo cõsecranda sunt. anima eñi in sanguine est.

in generationibus ⁊ cunctis habitaculis vestris: nec adipẽ nec sanguinem omnino comedetis.

C. IIII.

Locutusqꝫ est dñs ad moysen dicẽs:

† qz hoc omnib⁹ precipitur. homo generalis vel prelati ecclesie ⁊ perfecti In sequentib⁹. aũt excipit dicens. Si sacerdos qui vnctus est. nõ eñi corpus tantũ causa peccati

Loqre filijs israel: Anima cũ pec

boni.

cauerit p ignorãtiã ⁊ de vniuersis mandatis domini que precepit vt

cat anima p̃ ignorantiã· nõ tñ a carne cogitur: sed neglig ẽtia ⁊ imitatione deterioꝝ· p̃ quã q̃ noxia sunt vtilia putat. Notandũ quoqꝫ ꝙ sacerdotem in multis admiscet quasi similẽ alijs pro peccatis offerentẽ· christ⁹ eñ fratribus similis esse debuit: vt fieret misericors ⁊ fidelis sacerdos. Sed legislator peccatũ sacerdotis peccatum populi dicit. Sacerdos eñ sensibilis negligens aut peccans aut nõ vindicans populũ peccare facit· intelligibilis aũt nullo modo peccatũ fecit. Secundũ tñ ꝙ possum⁹ q̃ dicunt intelligibili sacerdoti coaptem⁹. Si eñ patientia dei quis abusus fuerit: videtur illi deus licentiã dare peccandi. Unde ysaias. Quare errare fecisti nos domine de vijs tuis: indurasti cor nostrum ⁊c. Abacuc quoqꝫ similia querit. Quare nõ respicis sup̃ inique agentes· taces devorante impio iustiorem se ⁊c. videt ergo legislator significare sacerdotẽ· cui dictum est Tu es sacerdos in eternum secundũ ordinem melchisedech. Et qui a patre vnct⁹ est· secundũ illud: Propterea vnxit te deus de⁹ tuus Hic p̃ peccatis nostris seipsum sacrificiũ obtulit. Unde ⁊ paulus ait: Christ⁹ semel mortu⁹ est. ad multoꝝ exhaurienda peccata. Offert tñ se pro peccato suo· q: peccatũ nostrũ in se suscepit. Unde qui nesciebat peccatũ p̃ nobis peccatũ fecit.

Si sacerdos ⁊c. Orig. Obseruandum est ꝙ in peccato pontificis legislator non addit· ꝙ ignorãs aut nolens peccauerit: neqꝫ eñ ignorantia in eũ cadere põt: qui vt doceret ceteros prouectus est.

† christus qui est sacerdos in eternũ· de gente

non fierent quippiã fecerit. † Si sacerdos qui † vnctus est † peccauerit

re trãsit ad species † oleo leticie pre psortibus suis † christus peccare dicitur· dũ nos peccam⁹ qui membra eius sumus.

† longanimitate patiẽtie· dum eñ nõ statim punit· putatur hec vel non curare: vel nescire· ⁊ ita impii in peius animãtur· vnde patiẽtia dei ad penitentiã vel ad patientiã te adducit· tu aũt thesaurizas tibi iram ⁊c. patri.

† delinq̃re faciens populũ: offeret

† qd in se suscepit qui peccata nostra portauit in corpe suo sup̃ lignũ † carnẽ suã. lxx. Addunt de bobus· i· de patribus qui in iusticia legis fuere gloriosi qui in cruce inimicos nostros vẽcit. † qui peccatũ nõ fecit· nec inuentus est dolus in ore eius

† pro peccato suo † vitulũ † immaculatum domino. Et adducet illũ ad

† Crucẽ. q: cruci se tradidit· vnde oblatus est quia ipse voluit. doctrinã ⁊ traditionẽ apostolorum secundũ quã factũ est sacrificiũ· hic est enim introitus ad celũ qd est tabernaculum testimonij vnde ysaias: expandit celũ sicut tabernaculum ad habitandũ † Inspiciente patre cui dicitur· pater in manus tuas cõmendo spiritũ meũ.

† hostiũ tabernaculi testimonij † coram domino· † ponetqꝫ manũ sup̃ caput eius: immolabitqꝫ eũ dño.

† Se eñ ipsum obtulit· nemo coegit. vnde potestatem habeo ponẽdi animã meã ⁊c. Ipse op⁹ sue passionis fecit. ipse consummauit principiũ passionis pro peccatis nostris.

Hauriet quoqꝫ de sanguine vituli: † inferens illũ in † tabernaculum

† vnde paul⁹ p̃ proprium sanguinẽ introiuit semel in sancta. † celũ Qui portans cicatrices sue passionis a mortuis resurrexit ⁊ sic introiuit.

Orig. Si sacerdos ⁊c. Terror simul ⁊ misericordia in diuinis legibus ostentatur: Ita ne nichil tutũ: nec ipse pontifex quidem. Qui pontifex: qui vnctus est: qui sacris ignib⁹ diuina succendit altaria· qui munera ⁊ salutares hostias immolat· qui inter deũ ⁊ hoies reꝓpiciator interuenit: nec iste immunis a cõtagione peccati. Sz vide misericordiã dei. Unde paul⁹: Omis põtifex ab hoib⁹ assumpt⁹· p̃ hoib⁹ cõstituit ad offerẽdas hostias. Et post Lex homines cõstituit sacerdotes infirmitatẽ habentes: vt possint sicut p̃ sua ita ⁊ pro populi infirmitate offerre· nõ· s· qui omnino peccare non possent· alioquin homines nõ essent: sz qui imitentur eũ qui peccatũ nõ fecit. In quo p̃cipue mirandũ est· nõ ꝙ sacerdos nõ peccat: sz cognoscit peccatũ suũ. Nõ eñ qui se peccasse nõ putat· sz emendat· ⁊ ꝙ facili⁹ indulget peccantib⁹: qui cõscientia infirmitatis mordetur.

Orig. Mor. Si sacerdos ⁊c. Pontifex sensus pietatis ⁊ religionis· qui in nobis p̃ oratiões quas deo fundim⁹ q̃si sacerdotio fungitur: hic si delinquit: p̃lm bonoꝝ actuũ delinq̃re facit· q̃ intra nos est. Nec aliquid recte gerim⁹: si dux bonoꝝ opum deprauat sensus. Ideo ad emendatiõem hui⁹ singularis hostia vitulus saginatus requiritur. Similiter synagoga· i· virtutum nostraꝝ emundatio christi morte reparatur.

Uitulum immaculatũ ⁊c. Secundo inuenimus offerri a pontifice vitulum in holocaustum semel pro munere· ⁊ semel pro peccato· sed qui p̃ munere super altare holocausti consumitur: qui vero pro peccato extra castra ⁊ in loco mundo· solis adipib⁹ ⁊ renibus oblatis in altari. Hic est forte ihesus qui per sanguinem suum pacificauit ⁊ que in terris ⁊ que in celis. In celis pro munere. In terris aũt vbi ab adam vsqꝫ ad moysen regnauit peccatum· oblatus pro peccato. Hoc aũt est passum esse extra castra· s· angelorum dei. Unde iacob: castra dei hec sunt. Extra hec est loc⁹ omnis hic terrenus· in quo habitamus: in quo passus est christus.

Hauriet quoqꝫ ⁊c. Sanguinẽ vituli in tabernaculum· i· in celum intulit: cum post resurrectionem celos conscendens vultui patris astitit: q̃si offerens sanguinem passionis interpellans pro nobis.

Septies. Pro dimissione· s· peccatoꝝ· ⁊ subministratione spiritaliũ donorum. Sanguis aũt passionem significat· secundũ illud. Mund⁹ ego sum a sanguine iusti hui⁹. Et alibi: Sanguis ei⁹ sup̃ nos ⁊c. de hac aspersione petrus ait: Et aspersione sanguis xp̃i.

Uelũ. Humanitatem christi. Nam sicut velũ erat inter sancta sanctorum ⁊ exteri⁹ tabernaculũ. Ita caro christi est inter nos qui exterius tabernaculum sum⁹: ⁊ diuinitatẽ q̃ p̃ sancta sanctoꝝ significatur. Cõtra velum ergo testimonij sacerdos sanguinẽ vituli aspersit: q: xp̃s carnẽ suam sanguĩe passionis cruentauit.

Contra velũ ⁊c. Multis noib⁹ carnem dñi appellat· q: opatõ ei⁹ multa. Unde ip̃e dñs seipsum modo sacrificium· modo pastorem· rursus vitẽ· deinde panem vite· ⁊ granũ tritici· trãslatis vocabulis nominauit. Sic ⁊ moyses carnẽ ei⁹ velũ appellauit. Unde paulus: Initiauit nobis viam p̃ velamẽ· i· carnẽ suã. Velũ quoqꝫ sanctuarij ex hinc appellat: q: in eo sanctisanctoꝝ caro figurat.

Super cornua ⁊c. Hoc altare sedem dei· i· seraphin significat. Unde ysaias: Uolauit ad me vn⁹ de seraphin· ⁊ in manu ei⁹ calcul⁹· quẽ forcipe tulit de altari ⁊c. Thimiama secundũ· lxx· compositiones oĩm virtutũ. vbi eñ decet cõpositas esse virtutes nisi in sede dei: de celo nanqꝫ ad nos descendunt. Unde iacob⁹ ait: Que aũt desursum sapiẽtia. Quattuor aũt virtutes· sapiẽtia iusticia fortitudo temp̃antia (q: ceteraꝝ virtutũ genera cõuenient) nominantur cornua. Has inungit de⁹ ꝓprio sanguine· confortans· s· maiori ⁊ p̃fectiori virtute: vt possint cõtra aduersarias potestates fortitudinesqꝫ p̃ualere

Altaris ⁊c. Angelicaꝝ virtutũ. Si eñ hoies gratũ deo odorẽ bonorum opum reddũt: q̃to magis sancti angeli in puritate nature p̃manentes Si aũt peccatũ qd xp̃i sanguine piaret nõ admiserũt: p̃ sanguinẽ tamẽ ei⁹ nobis pacificati sunt· ⁊ numerus eoꝝ repatus.

In basem. Basis pars altaris inferior· infirmos homines significat. Sanguine eñ xp̃i nõ solus numer⁹ angeloꝝ restitut⁹: sz ⁊ homo redempt⁹. Ideo angeloꝝ quoqꝫ redemptio christus dicitur.

Altaris holocausti. Corp⁹ christi. Ipse eñ sacerdos· ipse sacrificium· ipse ⁊ altare. Sicut eñ multa op̃atur· ita cõuenienter multis nominib⁹ appellat. Unde paul⁹: Habem⁹ altare de quo nõ habẽt potestatẽ edere qui tabernaculo deseruiũt· hoc est corp⁹ xp̃i: de quo nõ licet edere iudeis· hoc ẽ in introitu tabernaculi· i· celi· q: p̃ ipsum ingressum habem⁹ in celum.

Et adipem. Mysti. Delectationes ⁊ desideria carnis· q̃ tñ oĩa ñ sũt in xp̃m recipienda· sicut gule ⁊ coitus desideriũ· q̃ aũt habuerat habuit ex nobis· vt sitim esuriem ⁊ hmõi. hec aũt patri obtulit: ad cui⁹ trãstulit gloriam· ⁊ nobis in exemplũ protulit· vt ad deũ desideria nostra referamus.

Duos renunculos ⁊c. Esi. Que fiunt ⁊ in sacrificio pacificoꝝ vel salutari. Et in duo sacrificiũ diuidit: vt sacrificiũ xp̃i liceat oib⁹ imitari· tã his· s· qui inferioris sunt cõuersationis. quib⁹ sacrificiũ pacificoꝝ conuenit q̃ his qui altiora sequũtur· quib⁹ sufficit si sequẽtia imitãtur. Pellem vero

† qui est virt⁹ dei· hic in sanguine tingitur· quia passio dominice carnis virtute diuinitatis agitur qd p̃bat solis recessus· petrarũ scissura ⁊ multa si

testimonij. Cũqꝫ intinxerit † digitũ in sanguine· † asperget eum septies

milia. † Septies aspersit cũ peccata nostra sui sanguinis effusione plene detersit· vel septiformi spiritu nos ditauit.

corã dño hec facta sunt· q: voluntatẽ patris in oib⁹ impleuit. † humanitatẽ vel carnẽ christi

corã dño contra † velũ sanctuarij: ponetqꝫ de eodem sanguine super

† quattuor principales virtutes † seraphin † lxx· compositionis virtutũ· s·

† cornua † altaris † thimiamatis gratissimi dño· qd est in tabernaculo

celo.

testimonij. Omnẽ aũt reliquũ sanguinem fundet in † basem † altaris

† euangeliũ † corporis christi.

holocausti in introitu tabernaculi Et adipem vituli offeret pro peccato: tam eũ qui vitalia operit q̃ oia q̃ intrinsecus sunt. Duos renunculos ⁊ reticulum qd est supra eos

lxx· pinnam epatis.

iuxta ilia· ⁊ adipem iecoris cũ renunculis· sicut offertur de vitulo

vt superi⁹ significat esse intelligendũ.

hostie pacificoꝝ: ⁊ adolebit ea sup̃

7 omnes carnes cū ca. 7 pe. ꝛc. Hoc precipit vt xp̄m nō diuidas. sicut quidam dicentes: qui de maria passus. qui de deo passus nō est. Nobis autē vnus est deus ihesus christus. p quē omnia. Caro em̄ in domino om̄is humanitas est. secundū qd dicitur: Verbū caro factū est. Unde ait: Carnes eius cum capite 7 pedib' vel extremis secundū alios. vt per hec verba eū q̄ pro nobis passus est. primum 7 nouissimū esse credamus. Ipse em̄ est ante omnia: 7 in ipso constant omnia. Cū intestinis 7 fimo. lxx. cū ventre 7 iecore. Venter aūt significat mentem. Cū ergo qui pro nobis passus est. mentem humanā habuisse minime dubitemus secundū quosdam hereticos q̇ xp̄m asychen dixerūt. i. sine mente. Fimus peccatū hūani generis qd crucifix' in se suscepit. Fimus cum sit immund' gerentem non polluit: neq; nature nostre est. quāuis in nobis sit. sic peccata nostra q̄ dn̄s portauit aliena ab illo fuerunt: nec eum polluerunt.

Intestinis 7 fimo ꝛc. Ori. Forte ad compatione celestium corporū. corpus humanum sterc' appellatur Sed 7 cophinus ille stercoris qui ad radices ficulnee mittit'. mysterium suscepte in corpore dispensationis testatur. nec interiora de esse dicuntur. Quāuis em̄ vilem serui formā gesserit: in eo tamen fuit plenitudo diuinitatis. Eadem quoq; de synagoge vitulo intelligenda sunt.

Cum per singula figura dominice passionis appareat: plenius legislator in sequētib' figurat eius mysteriū.

Qd si omis turba ꝛc. Esicius. Idē precipit i sacrificio turbe 7 sacerdotis vitulū scilicet immolari. 7 extra castra incēdi: 7 sanguinem in tabernaculo offerri. Unde apertissime ostendit eadē esse peccata sacerdotis 7 plebis. quare idē sacrificiū pro vtrisq; oblatum.

altare holocausti. Pellem vero 7 omnes carnes cū capite 7 pedib' 7 intestinis 7 cum fimo 7 reliquo corpe efferet extra castra in locū mundū vbi cineres effundi solēt incendetq; ea sup lignoꝝ struē: in loco effuso cineꝝ cremabuntur. Qd si omnis turba filioꝛum israel ignorauerit. 7 p impitiā fecerit qd contra mandatum domini est. et postea intellexerit peccatū suū: offeret pro peccato suo vitulū. adducetq; eū ad hostiū tabernaculi: Et ponēt seniores populi manus super caput eius coram domino. Immolatoq; vitulo in conspectu dn̄i. inferet sacerdos q̄ vnct'

(Glosses: q2 principiū. q2 finis. — Orig. Integre substantiā humanitatis christū assumpsisse demonstrat. lxx. cū vētre 7 stercore. mente. peccato humani generis. — q2 extra castra passus est domin'. i. extra ciuitatem. golgotha. — qui totū mundauit mundū. q2 ibi mundati sunt. q2 in eo extincta sunt peccata humani generis. 7 caloꝛ peccati refrixit. — i. prophetaꝝ dicta. quia 7 passio 7 cuncta humanitatis mysteria secundū pphetaꝝ oracula cōpleta sunt. vñ matthe' vt adimpleretur qd dictū est p pphetas. Scripturarū. quecunq; em̄ in tpe passionis gesta sunt: pphetias impleuerunt. vnde hoc aūt totū factū est vt adimplerentur scripture pphetaꝝ. et alibi: vt impleret' scriptura dixit sitio. — patet omnē synagogā posse delinquere p ignorantiā. vñ pater ignosce illis q2 nesciūt quid faciunt. Sinagoga. vel plebs q̄ clamauit crucifige crucifige. 7 sanguis ei' sup nos 7 sup f. n. — Nō scienter vt sacerdotes. vñ petrus Scio q2 p ignorantiā fecistis ꝛc. Sacerdotes aūt sciēter peccauerūt in scripturis ante oīa prenūciata vidētes 7 ideo grauius delinquētes. — cōuersa ad penitentiā p predicatōes aplorum. hoc de sacerdote nō dicitur: — cū cognoscēs peccatū suū cōuertitur ad sacrificiū christi. credendo in crucifixū. qui redemit genus humanū. Christum. — eadē quoq; de sinagoge vitulo intelligēda sūt. fidē suā s. doctorib' ecclesie offerat 7 ostendat. vt supra. — Sicut sacerdos in sacrificio suo. q2 principes iudeorū. 7 summi sacerdotum christū pilato tradiderunt crucifigendū. collegerūt pontifices 7 pharisei conciliū: vt ihesum morti traderent 7 occiderent. vñ cayphas. expedit vt vn' homo moriatur pro populo. — beneplacito — christ'. oleo leticie pre consor. suis.)

latum. Hoc quoq; qd immutatum est ostendit. quia sacrificium vnum est. In sacerdote enim non dixit: Si cognouerit peccatum suum. Non em̄ peccatum deus ignorauit. qd vt susciperet carnem suscepit. De turba aūt. i. de synagoga. vel de plebe adiunxit: 7 postea intellexerit peccatum suum. Prius igitur ignorauit: sed postea cognouit. Unde nisi venissem 7 locutus eis non fuissem: peccatum non haberent. tanq̄ ignorantes. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo: tanq̄ cognoscentes. Quando ergo suum cognouerunt peccatum: ad sacrificiū vnigeniti se verterunt. In sacrificio quoq; sacerdotis ipse super caput vituli manum ponit. hic autē seniores. In xp̄i enim sacrificio seniores populi 7 scribe 7 cayphas (qui ait: Expedit vt vnus moriatur homo pro populo ꝛc) agebant. 7 christus qui seipsum pro nobis tradidit ad dispensandam remissionem nostrā. Unde ait:

Sic facietis quomodo fecit 7 prius. Et rogante pro eo sacerdote: propici' erit dominus. Christus em̄ factus est pro nobis ppiciatio in sanguine suo. pro ipsis enim crucifixorib' orauit. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt ꝛc.

Uitulum efferet ꝛc. Esicius. Sufficit nobis conclusio legis ad manifestanda presentia. nichil enim precipitur hic mutari pro peccato multitudinis. Manifestū est q2 idem peccatum plebis 7 sacerdotis intelligit. ideo in vtroq; idem sacrificium ordinauit.

Si peccauerit princeps ꝛc. Esici'. Sicut i spontaneis sacrificijs secundum differentias conuersationum differentias ordinauit sacrificioꝛū: ita pro peccatis quoq; sacrificia ipsis iubet esse equalia. quorum magnitudo non modo ex peccato: sed ex psona peccantium ponitur. Seruus enim sciens voluntatē domini sui 7 non faciens. vapulabit m'ltis: nesciēs paucis. quia cui plus committitur: plus ab eo exigitur. Hic ē princeps qui si peccauerit: hyrcum offeret. Si quis autem de populo. id ē ydiota vel popularis non qui distinctus est forte ad meditandam legem domini (Nā h quoq; princeps est) p minori peccato caprā offert. Capra ergo sacrificiū pro peccato significat. hyrc' masculini generis. capra femini. viz distinguit sacrificij. Septuaginta chimarrū vel chimarram in greco. quod latine interpretat' hedū ex capris masculum. s. 7 capram de hedis femellam. Chimarr' vero 7 chimarra fetus caprarum sunt chimarrini. qui circa temp' nascunt' hyemis. pariūt em̄ bis. s. hyeme 7 estate In hyeme significatur tristicia penitentie penitēs em̄ in tristicia 7 fletu filios facit: s; nō sunt a sacrificio alieni Chimarros ergo offe

est ex sanguine eius in tabernaculū testimonij: tincto digito aspergens septies contra velū. Ponet q; de eodē sanguine in cornibus altaris qd est corā dn̄o in tabernaculo testimonij. Reliquū autē sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustoꝛum: qd est in hostio tabernaculi testimonij. Omnēq; ei' adipē tollet. 7 adolebit sup altare: sic faciens 7 de hoc vitulo quomodo fecit 7 prius: 7 rogante pro eis sacerdote propiti' erit eis domin'. Ipsum autem vitulum efferet extra castra atq; comburet sicut et priorem vitulum: quia est pro peccato multitudinis. Si peccauerit princeps 7 fecerit vnum e pluribus per ignorantiam qd dn̄i lege prohibet'. 7 postea intellexerit peccatū suū. offeret hostiā domino. hyrcum de capris immaculatū ponetq; manum suam sup caput eius. Cunq; immolauerit eum in

(Glosses: de sanguine christi cornua altaris. i. brachia crucis respersa sunt. — qd expositū ē nō exponas. actū ne agas. — qd est gen' humanū qd sanguine christi aspersum est. 7 redemptum. quo christ' quotidie saluat 7 redemit. quattuoꝛ virtutibus. — vt supra. fidem crucis. — apte ostendit hec eodē modo esse facienda 7 intelligenda. — christo qui interpellat p nobis. pater. — q2 extra portā passus est christ'. exeundū est ergo extra castra 7 portandū improperium ei'. q2 christ' igne passionis assatus. — synagoge vel humani generis. Cui plus committitur ab eo plus exigitur. — Sapientia predit' qui ignorare nō debet. — p se vel p alium. aliter enī nō penitet. — p peccato. nō holocaustum. — tanq̄ maiorē hostiā p maiori peccato. lxx. chimarrum. q2 sacrificium pro peccato. immaculatam oportet esse penitentiā. i. sine peccato cui' penitet ne vel voto vel facto se ad aliud inclinet.)

runt penitentes vtpote fluctuantes. 7 varijs peccatoꝝ fluctib' repugnantes qui si pseuerauerint. nec desperantes velut i tempestate gubernacula reliquerint: liberabunt'. Vñ orate ne fiat fuga vr̄a hyeme vel sabbo. hyeme penitentia designat': sabbato ociū bonoꝝ. Sabbm em̄ ad ociū maloꝝ datū est

Orig. Moꝝ. Princeps iste pōt dici vis rationis. q̄ intra nos est: q̄ si peccet vt aliqd stultū agam'. sentētiā illā timeam': Vos estis sal terre. Si vo sal ifatuatū fuit. ad nichilū valz: nisi ut pijciat' foras 7 conculcet' ab hoib'.

Hyrcum. Nō caprā facilem. s. vel mediocrē: s; difficilē 7 asperā penitentiam. q̄to em̄ quis intellectu preualet: tanto si peccat pro maiori culpa maiorem penam sustinet.

Ponet manū suā ꝛc. Per semetipsum peccatū manifestans. 7 offerens confessionē suam. ipse aūt iuxta. lxx. nō occidit: Sed alij. quia illi est

necessariũ alioꝝ auxiliũ· vt penitẽtia suscipiat: nec sacerdos occidere ꝑcipit ait eñ: Lũq; immolauerit eũ ⁊c. nec addit qui immolare debeat· licet eñ in sacrificio penitẽtie alterius vti adiutorijs· vt iacobus orate pro inuicem vt saluemini.

Ubi solet ⁊c. Quia similiter placent deo digna peccatoꝝ penitentia ⁊ fortia iustorum opera.

Cornua ⁊c. Sup crucẽ offerunt primitie sanguinis qui pro peccato offertur: q2 opus crucis ⁊ effectus· peccatoꝝ nostroꝝ perfecta remissio est.

Et reliquũ fun. Omnẽ· s· penitentiam euangelice ꝑdicationi tribuẽs· cui⁹ intentio ẽ vt se corrigat ⁊ saluet qui penitet. Unde in principio euãgelij dominus inquit prouidẽter: penitentiam agite appropinquabit eñ regnum celoꝝ.

Qd si peccauerit ⁊c. Orig. Faciẽs vnũ ab omnib⁹ mandatis dñi: qd non fiet: Diu me in hoc sermone stupor attonitum tenuit. Non eñ cõsequenter dictũ video. Qz si peccauerit anima· ⁊ fecerit vnum ex mandatis dñi: qd nõ fiet. Si eñ mandatũ dñi est· quomodo fieri nõ debuit: cuz mandata vt fiant sint data. video tamẽ omnes interpretes similiter protulisse. Non est ergo error interpretationis ꝫ sensus profund⁹. Mandata eñ dñi quedam data sunt vt fiãt quedã vt nõ fiãt: ꝫ q̃ fieri debent necessitas poposcit humana· vt illis inserta essent q̃ fieri nõ debent. Agn⁹ immolari in pascha iubet nõ vt agni hostiã per singulos annos requireret deus: ꝫ vt designaret agnũ debere immolari: qui tollit peccata mundi. Hoc ergo voluit: illud noluit. Unde Quo michi multitudinem sacrificioꝝ vestroꝝ ⁊c. Mandauit tñ quomodo hec fieri deberẽt. Qui hec carnaliter obtulerit: anima est de populo terre: que peccat nolens· faciendo vnũ de mandatis dñi qd nõ fiet. Et cũ notũ fit ei peccatũ· mun⁹ adducit ante dominũ cũ cognouerit q de⁹ non q̃rit tale sacrificiũ· q2 sacrificiũ deo spiritus contribulatus· ⁊ mauult deus misericordiã q̃ sacrificiũ. Adducit munus suũ cuz agnoscit immolare sacrificiũ laudis.

De populo terre ⁊c. Orig. Ad distinctionẽ eius qui nõ est de terra. Neq; eñ potest hoc cõuenire illi qui dicebat: nostra conuersatio in celis est ⁊c. Anima eñ nõ est de pplo terre: q̃ nichil habet cũ terra· q̃ in celis conuersatur· vbi xp̃s est in dextera dei sedẽs· q̃ cupit dissolui ⁊ esse cũ xp̃o: ꝫ manere in carne propter nos necessarium ducit.

Si aũt de peco. ⁊c. Esi. Oblationi capre quã offerunt q̃ de populo sunt· ouẽ coniunxit. In populo eñ possunt esse simplices aliqui· quib⁹ conueniat sacrificiũ ouis· qd in holocausti sacrificijs ⁊ pacificoꝝ demonstratur. Nõ eñ solũ princeps· i· scientia sublimior· vel popularis: Sz si quis est in populo simplex· si forte peccauerit: penitere debet ad redemptionez peccati. Ideo aũt nõ arietem· ꝫ feminã offerri ꝑcepit: q2 popularib⁹ sacrificiũ feminarum deputauit. In his euidenter cõtestans: vt princeps q̃ scientia ꝑminet nõ solũ exhibeat simplicitatẽ columbe· ꝫ ⁊ serpentis astutiã. Qui vero in populo est q̃uis simplex· si forte peccet: nõ ignoscit ei nisi ꝑ oblationẽ penitẽtie peccatum diluerit. Cetera expositione non indigent. Cum eñ pro peccato sacrificiũ fit: de capra ⁊ oue similia ꝑcipit.

loco vbi solet mactari holocaustũ
ꝭ in conspectu domini peccatũ necesse est cõfiteri vnde: delictũ meũ cognitũ tibi feci.

coraz domino· q2 pro peccato est:
† ꝭopus passionis implẽs ꝑ quã penitẽtia ꝑfecit ꝭChristus.

†tinget sacerdos digitũ in sanguie
† ꝭchristi ꝑ nobis immolati. ⁑ ꝭCrucẽ· vñ cornua in manib⁹ ei⁹· vel angelicas virtutes humanis altiores.

†hostie ꝑ peccato· tangẽs⁑cornua
ꝭ dominici corporis.

altaris holocausti· ⁊ reliquum fun
† ꝭhomines expiandos ⁑ ꝭvt omẽ desideriũ penitentis sursum aspiciat· tũc eñ penitẽtia offerentis in sacrificio pacificoꝝ põt reputari ꝭ reliquũ vero remanebit sacerdotib⁹ ad edendum.

dens ad†basim eius:⁑adipem ve
† ꝭEsi· Quecũq; in vtroq; sacrificio cõmunia sũt cõmuniter intelligẽda sunt.

ro adolebit supra†sicut in victimis
† ꝭSacerdos· s· ꝭ nõ eñ sumus ydonei dimittere peccata nobismet ipsis· christus eñ nobis ꝑpiciationem acquirit.

pacificoꝝ fieri solet.†Rogabitq;
†⁑ ꝭfinalẽ cãm supponit eoꝝ· s· que supradicta sũt

pro eo ⁊ ꝑ peccato eius et† dimit
† ꝭvna. ⁑ ꝭque nõ occupat in meditatõe legis

tet ei. Qz si peccauerit†aĩa ꝑ⁑ignorantiam de populo terre: vt†faciat
† ꝭ nõ dicit q si preuaricauerit in vno omniũ re⁹ efficitur vel sit.

quicq; d his que domini lege prohibentur atq; delinquat· ⁊ cognouerit peccatũ suum· offeret capraz
ꝭ chimarram.
ꝭ mediocrẽ penitẽtiam. ꝭ vt a peccato abstineat dũ peccatũ mundat. ꝭ· i· opationẽ ad

immaculatam: ponetq; manũ sup
dat· statim prime cogitationi penitentie.

caput hostie que pro peccato est: ⁊
ꝭ vt suscipiatur quasi in holocaustũ

immolabit eam in loco holocausti

Tolletq; sacerdos de sanguine in digito suo· ⁊ tangens cornua altaris holocausti: reliquuz fundet ad basim eius. Omnẽ aũt adipẽ auferens sicut auferri solet de victimis pacificorum: adolebit sup altare in
† ꝭhis oblatis penitẽtia nostra ⁊ oblatio nõ sufficit nisi sacerdos magn⁹ oret pro nobis.

odorẽ suauitatis dño.†Rogabitq; ꝑ eo: ⁊ dimittet ei. Si aũt de pecoribus obtulerit victimã ꝑ peccato
† ꝭ qui simplex in populo est. ꝭ q2 per simplicitatem peccauit. ⁑ ꝭ vt penitẽtia sit munda.

†ouem scz⁑ immaculatam: ponet
ꝭ exposita ne exponat. grandis eñ tibi restat via

manũ super caput eius: ⁊ immolabit eam in loco vbi solent cedi holocaustorum hostie. Sumetq; sacerdos de sanguine eius digito suo ⁊ tangẽs cornua altaris holocausti: reliquuz fundet ad basim eius. Omnẽ quoq; auferẽs adipẽ sicut auferri solet adeps q̃ immolat pro pacificis: cremabit super altare incensum dñi. Rogabitq; pro eo et pro peccato eius: ⁊ dimittet ei.

C. V.

Si peccauerit
† ꝭquelibet non de populo terre vt supra. ꝭhic pro peccato sacrificiũ nõ precipit offerri. ⁑ ꝭfalsũ

†anima· ⁊ audierit vocẽ⁑iurantis
ꝭrei que iuratur·

testisq; fuerit q aut ipse vidit· aut
ꝭSacerdoti vel ei qui ꝑsit nõ obsit·

conscius est· nisi indicauerit: portabit iniquitatem suam. Anima q̃
† ꝭimitando· ⁑ ꝭ qd procedit de corde coinquinat hominem· † ꝭpeccatũ alterius·

†tetigerit⁑aliquid†immundũ· siue

Si peccauerit anima ⁊c. Aug. Uidet dicere: peccare hominẽ· q̃ audit aliquez falsum iurare: ⁊ scit eũ falsum iurare· ⁊ tacet. Tunc aũt scit: si rei de qua iuratur testis fuit aut vidit· s· aut conscius fuit· i· aliquo modo cognouit· aut oculis conspexerit· aut q̃ iurat indicauit illi. Ita eñ cõscius esse potuit Sz inter timorẽ hui⁹ peccati ⁊ ꝑditionis nõ parua extat pleruq; tentatio possum⁹ eñ paratuz ad ꝑiuriũ admonẽdo vel prohibẽdo a tã graui peccato reuocare. Sz si nõ audierit· ⁊ coram nobis falsuz iurauerit vtrũ ꝑdendus sit etiã si prodit⁹ incurrat periculũ mortis: difficillima questio est: Sz q2 non expressit cui indicandũ sit· aut cui iurat an sacerdoti· an cuipiam qui nõ solũ nõ potest eũ ꝑsequi irrogando suppliciuz: ꝫ ꝑ illo potest orare. Uidetur michi q se a tali peccato exuit: q̃ talib⁹ indicat· qui magis prodesse q̃ obesse possunt· corrigendo· s· vel orando: si ipse cõfessionis sibi adhibeat medicinam. Notandum tñ q pro hoc peccato sacrificiũ nõ iussit offerri sed statim subiũxit· anima q̃ tetigerit aliquid immundũ ⁊c.

Esi. Si peccauerit. ⁊c. Nõ repetit q̃ superius dixit· generalit de omni peccato agẽs: ⁊ q̃ debeant offerre ꝑcipiens. Cũ eñ dixit: Si peccauerit anima de populo terre ⁊c. Carnalẽ israel ostendit: qui cognoscẽs mandata legis dei· nõ debuit quippiã transgredi· transgressus aũt debuit penitere. Nũc aũt dicẽs· si peccauerit aĩa: nõ addit de populo terre. Ait enim de peccatis quib⁹ sit necesse etiã gentes abstinere· i· ydolotitis suffocatis sanguine ⁊ fornicatõe· sicut ⁊ in sequentib⁹ inuenies. Supius quoq; peccatũ ꝑ semetipsum deliquentis hic aũt alienis peccatis contaminatũ demonstrat. hoc eñ innuit tactus immundi morticinij ⁊ a bestia capti· apertissime ostendens: q2 alterius peccatis vel errori non debemus consentire: ꝫ arguere.

Anima que tetigerit ⁊c. Esi. Mox· Nõ corpis: ꝫ rei immũdas tactiones ostendit: Unde qd intrat in os nõ inquinat hominẽ: ꝫ q̃ exeũt a corde praue cogitationes· scz· homicidia· adulteria· ⁊ huiusmodi. hec sunt que coinquinant hominẽ· ideo immunda dicunt. Morticinũ eniz hoiem in peccato mortuũ significat. Unde dimitte mortuos sepelire mortuos suos. A bestia captus est: qui a dyabolo ad peccandũ illectus est. Lxx· addiderunt

immundū. nō em̄ om̄is qui a bestia capit᷑ omī modo occidit᷑: vt petrus. sed potest dicere cū dauid: anima nostra sicut passer erep. est de la. ⁊c.

Grego. Mor. Iuramentū proferre est voto nos diuine seruituti alligare. cū bona promittim⁹: bene facere spondem⁹. cū abstinentiā ⁊ cruciatū carnis vouem⁹: nobis malefacere iuram⁹. Sed q᷑ nemo est qui interdū inter pia vota nō peccet: pro peccato agna siue capra offerri p̄cipit᷑. p agnam actiue vite innocentiā. p caprā q̄ in summis rupib⁹ pascit᷑ cōtemplatiua vita significat᷑. Qui ergo se aspicit promissa nō implere: se ipm̄ debet vel innocētia boni opis. vel i sublime pastu cōtemplatōis ascēdere. Et notanduz q᷑ agna d gregib⁹. capra vero de gregib⁹ nō iubetur offerri: q᷑ actiua vita multo⁊ est: contēplatiua pauco⁊. ⁊ cuz agim⁹ q̄ multos agere cōspicim⁹: quasi agnā de gregib⁹ dam⁹. Sz si offerentis virtus ad agnā caprāq̄ nō sufficit: in remedio penitentie duo pulli columbarum vel duo turtures offerunt᷑. Pulli colūbarum gemitū habēt pro cantu. Ergo p duos pullos columbarū aut duos turtures duplex penitentiū gemit⁹ designat᷑. q᷑. s. recta neglexim⁹. praua fecim⁹. vnū turturē pro peccato offerim⁹: cū pro culpa gemim⁹. de altero holocaustū facim⁹: cū p bonis neglectis nosmetipsos fundit⁹ succedentes igne doloris ardemus.

Anima que iurauerit ⁊c. August. Quid est qd̄ pro tacito periurio. vel tacto morticino. vel aliquo immundo nullū sacrificium p̄cipit. Pro eo vero q̄ quisq̄ falsum nesciens iurat: agnam vel capram offerri decernit: an pro om̄ib⁹ supradictis hoc sacrificiū oportet intelligi. Om̄ib⁹ em̄ enunciatis intulit sacrificiū expiationis.

Intellexerit delictū ⁊c. Esi. Notandū q̄ delictuz aliqñ significat qd̄ cōtra solū p̄sumit᷑ deū. vt in sanctis vel in iuramentis. Aliqñ om̄e peccatum qd̄ ad scientiā p̄uenit: legislator delictū dicit. Vbicunq̄ aūt cognitio peccati. siue p̄ferat᷑. siue subinferat᷑: delictū vocat᷑. Cū em̄ delictū cognoscit᷑ in deū delinquit᷑. Nō em̄ frustra legislator hoc sermone vtit᷑: nā queadmodum differentes cōuersationes hominū in exordio p holocausta ⁊ sacrificia salutaria designauit: vt vias multas apiret: ita nō vnā sed multas species oblationū pro peccato sanciuit: vt plures modos penitentie p̄poneret. qm̄ nō oīa possum⁹ omnes. nec oīs penitētia omni peccato cōuenit. Vel ꝯgrua. Saccū nanq̄ ieiuniū lacrimas orationē continuā. ⁊ similia. senex vel infirmus quomodo sustinebit. sed habet aliū penitendi moduz. sicut sequentia ostendunt: Sin aūt nō potuerit ⁊c.

Esicius. Hoc adiiciamus vt si quid ho⁊ princeps peccauerit. hyrcuz offerat de capris: cōdignā. s. penitentiaz sibi. qui nec peccare debuit. nec cōmunicare aliis: nec subditos ad peccandū prouocare. Qd̄ ergo euenire nō debuit: indiscussum reliquit.

Sin aūt ⁊c. Esi. Qui nō potest affligere se continue. cinerē vt panem manducare. potiū cū fletu tempare ⁊ his similia. semet ipsum ad contemplādum deū. ⁊ legis studiū penitendo offerat. totā mentē suā celesti cōuersatōi

---

Spiritualiter. Spūalia vicia significat que instigāte dyabolo pperantur vt est odiū inuidia ⁊ hmōi. dyabolo. s. ppria cōcupiscētia.

qd̄ occisum a bestia est. aut p se

in carnalibus peccatis. que sunt gula. luxuria ⁊c. q̄ ex humana cōcupiscētia p̄cedūt. eos significat qui tm̄ terrena cupiūt ⁊ curant. nichil de celestib⁹ cogitant. ergo polluitur qui tales imitat᷑. qd̄ pectore ⁊ ventre graditur.

mortuū. aut qdlibet aliud repti

obliuio enī aīe inquinatio est. patiēs fluxuz sanguinis vel seminis ⁊ menstruatas. ⁊ quosdam alios significat de quibus paulo post subtilius legislator agit.

le. ⁊ oblita fuerit immundicie sue:

consentiendo vel faciendo.

rea ē ⁊ deliquit. Et si tetigerit q̄cq̄

nō om̄is immundicia hoīs polluit tangentem

de immūdicia hoīs iuxta omnem impuritatē qua pollui solet. oblita q̄ cognouerit postea: subiacebit

apte p̄nuncians.

delicto. Anima q̄ iurauerit ⁊ p̄tu

lxx. distinguēs labiis suis. i. diffiniens ⁊ secernens a ceteris que solo dicto non tenent᷑. vt herodes herodiadis filie.

lerit labiis suis. vt vel male quid

z nō fecerit. bene vel male facere.

faceret. vel bene. ⁊ id ipsum iura

prius ignorans.

mento ⁊ sermone firmauerit. obli

in oīb⁹ que dicta sūt

taq̄ postea intellexerit delictū suū agat penitentiā de peccato. ⁊ offe

q᷑ de populo. p̄fectā innocentiā. aptā simplicibus. perfectā penitentiā.

rat de gregib⁹ agnā vel capram:

patrem. i. orare nos faciet. vel sanctos pro nobis. christus.

orabitq̄ pro eo sacerdos et pro

consuetis vtitur verbis ad memoriam reuocās ea que in deprecatione pro peccatis accepit.

peccatis ei⁹. Sin aūt nō potuerit

agnā vel capram. contemplatiuā vitam ⁊ meditationē legis intentā. Seculum relinquat. turtur enī soliuag⁹ solitudinē significat.

offerre pecus: offerat duos tur

mundiciā ⁊ simplicitatē. iugem gemituz ⁊ luctum mente ⁊ corpore.

tures. vel duos pullos columba

pro emundatione peccati.

rum dño. Vnū p peccato: ⁊ alte⁊

q᷑ tota cōuersatio deo ꝯsecratur. q᷑ nō offerebatur sacrificiū pro peccato. cū aūt de holocausto loquebatur turturez noīauit. ⁊ duos nō dixit. christo. que enī secundū ipsum sunt ⁊ eo mediante offeruntur accepta sunt.

in holocaustū: dabitq̄ eos sacer

nemo offerēs potest holocaustū fieri. nisi prius a peccato liber fuerit: modum libertatis supponit

doti. Qui offerens primū p pecca

dicens: retorq̄bit. mentē

to. retorquebit caput ei⁹ ad pennu

lxx. Spondili toti. s. corpi. q᷑ colli firmitas sanitas ⁊ substantia corpis est.

las. ita vt collo adhereat ⁊ non penitus abrumpatur: et asperget de

vn̄ ait. soluite templū hoc ⁊c. corpis christi

sanguine parietem altaris. Quidquid aūt reliquum fuerit. faciet distillari ad fundamentū eius: q᷑ p

omnino abrenuncians seculo.

peccato est. Alte⁊ vero adolebit i holocaustū vt fieri solet. Rogabit

admirabilis legislator deus qui humane imbecillitati condescendit. ⁊ modū repp̄it per quē non minora mereantur infirmi.

q̄ pro eo sacerdos ⁊ p peccato ei⁹

lxx. nō inuenerit. q᷑. s. diuitiis potentie abutēdo importune expendit.

⁊ dimittetur ei. Q si non quiuerit

min⁹ ergo hedū vel ouē offerre potest.

man⁹ eius duos offerre turtures. aut pullos columba⁊: offeret pro

---

consecrans. terrena plenissime deuitans: vnde sperat᷑ remissio peccato⁊ ⁊ iustificatio. Ideo vnū fit pro peccato. i. pro emundatione peccati. alterū in holocaustū. q᷑ seipsum plenissime deo sanctificat.

Retorquebit caput ⁊c. Greg. Alk. Mors xp̄i ad coniunctionē sui corpis. i. ecclesie. nō ad sepationē valuit. Mediator enī est dei ⁊ hominum ⁊ caput nostrū. ⁊ vere mundationis hostia. ⁊ dū pro nobis hic mortē p̄tulit verius inhesit. Post sectionez ergo caput turturis suo corpori inheret: q᷑ christū ab ecclesia nec mors diuidere valet. Persecutores intulerunt mortez: vt ab eo absciderent fideliū deuotionez: h̄ inde fides creuit: cū crucifixū ⁊ sepultū viderunt. cū ab amore omniū diuisisse crediderūt. Sz caput turturis incisū est: nec a suo corpe abscisum. ex eo enī q̄ pro nobis mortē p̄tulit. oēs nos sibi veri⁹ in ipsaz mortem suā coniunxit.

Grego. Mora. Retorquebit ⁊c. In sacrificio dei turtur eē debem⁹. vt caput nostrum ad pennulas retorqueat᷑. i. sensus ad virtutes. Per caput mentē intelligimus: q᷑ sicut caput corp⁹: ita ⁊ mens actōes regit. Sz caput collo inhere᷑: nec funditus abscindit᷑: q᷑ mens nostra a carnis delectatione est separanda. nō a carnis necessaria cura: ne curā carnis faciam⁹ in desideriis. caput ergo turturis partim abscindat᷑: ⁊ partim collo inhereat.

Abrumpatur ⁊c. Vult nos nō seruire corpori: h̄ abrumpi. vl' retorqueri: ne lex peccati regnet in mēbris nostris. Quia v̄o corp⁹ nostrum nō debemus odio habere: nec dyaboli facturā s̄m hereticos extimare: sed menti supponere. nō p̄cipit separari corp⁹ a collo. vtrunq̄ enī vnius eiusdēq̄ creatura est.

Fundamentū. Lxx. Basim qd̄ est euangeliū. q᷑ secundū intentionem sacrificii xp̄i ⁊ euangelii debet sacrificiū pro peccatis offerri. Vnde addit. Quia pro peccato est. nichil enī sic a peccato eripit queadmodū imitatio christi. ⁊ obedientia euangelice p̄dicationis.

Qd̄ si nō quiuerit ⁊c. Quia nō omne temp⁹ ad penitentiam facile qn̄. s. ipsa penitentia abutimur. ⁊ fructū ei⁹ ad peccatū redeuntes abolemus legislator innuit dicens: Q si nō quiuerit man⁹ ei⁹ ⁊c.

Augu. Querit᷑ vtrū vbiq̄ accipiendū sit qd̄ dictū est. si nō valet manus eius offerre ouē eū debere par turturū aut duos pullos columba⁊. Et si hoc quoq̄ nō valet: certā similaginis q̄titatē. Si enī vbiq̄ intelligitur: nō potest dici sacerdotē nō habere vitulū. aut synagogā aut principē non habere caprā aut ouem. Et si ita est: quid opus erat postea dicere tacitum periuriū. aut tactum immundū. ⁊ periuriū p ignorantiā factū purgari sacrificio agne vel capre: cū idē p̄ceptū sit in illa generalitate ad quā ista potuerunt pertinere: Si aūt ista discernunt᷑ q̄ licebat pro eis turtures vel columbas. vel si hec non essent similam offerri. vbi aūt nō dictū est nō licebat: nō videt᷑ subuentū esse paupib⁹: quoniā multa possunt esse delicta: nō specialiter expressa: que ad illā generalitatez referunt᷑: vbi grauerentur inopes. si tantū caprā ⁊ agnam. nō etiā ⁊ illas auiculas. ⁊ similaz offerri licebat: nisi

forte quis dicat · discerni ista nominatim exp̄ssa ab illis q̄ generaliter sunt memorata · qꝛ hic agnā dixit: ibi ouem · vt etas aliquā faciat differentiam · dū tantū intelligat paupib⁹ subuentū: vt si nō habeant illa quadrupedia · memoratas aues vel similaginē offerāt pro peccatis ignorātię. Si aūt mouet: quare cū generaliter oīa peccata ignorātię cōcluserit · ⁊ sacrificia nō p distātia peccatoꝝ · quā nō fecerat: ſ pro distātia psonaꝝ distinxerit: postea noluerit etiā peccata distinguere ⁊ sacrificia pro eoꝝ varietate ⁊ diuersitate p̄cipe: Quasi ñ ad illā generalitatē ptinerent oīa · sic factā postea exceptionē oportꝫ intelligi: vt quecunqꝫ remanserint his exceptis q̄ specialiter memorata sunt in illa generalitate intelligam⁹ qui modus locutionis in scripturis tm̄ sanctis repitur. Tale est illud Oīne peccatū qḋcūqꝫ fecerit homo extra corpus est. Nichil em̄ peccati ꝑtermisisse videt. postea tñ excipit: Qui aūt fornicat in corpus suū peccat · qḋ secūdū consuetudinē locutōis ita diceret Oīne peccatum qḋcūqꝫ fecerit homo fornicatione excepta extra corpus est. Qui aūt fornicatur in corp⁹ suū peccat · ⁊ hic cū pri⁹ generaliter illa oīa ignorātię peccata dixerit q̄ illis cōmemorauit sacrificijs expianda: postea excepit illa quib⁹ distincte positis certā sacrificioꝝ purgationē adhiberet vt cetera oīa ab istis ad illam generalitatem ptinerent.

† perfecte credendo in sanctam trinitatē. Ephy nanqꝫ tres modios cōtinet · ⁊ denari⁹ pfectus est.
peccato suo simile partē† ephy de
† timere debet ne forte nō suscipiatur cui⁹ penitentia maculatur · quasi misericordia ⁊ cōpassione indign⁹ † leticiā hylaritatis.
cimam. †Nō immittet in eā † oleū
nec spem salutis ponat in orationib⁹
nec thuris aliquid imponet: qꝛ pro
christo.
peccato est. Tradetqꝫ eā sacerdoti
quo scripta significat misericordia
qui plenū ex toto pugillū hauriēs
altare corp⁹ ei⁹ qꝛ oīne suscepit peccatū etiā qḋ videbatur nō purgandum · ideo addit: qꝛ pro peccato est · ostendēs qꝛ christ⁹ oīa peccata suscipiet.
cremabit sup altare in monimentū
† qꝛ misericors ⁊ fidelis sacerdos est qui orat p peccatis populi.
eius qui obtulerit: † rogās pro illo
solus
⁊ expians. Reliquā vero ptem ipe
† i · gratia sua offerentem saluabit. † hic in plerisqꝫ capitulū sextū inchoatur.
†habebit in munere. † Locutusqꝫ ē
dūs ad moysen dicens: Anima si
p̄uaricans cerimonias p errorem
† vsurpauerit · s · qḋ debetur sanctis vel sacerdotibus vel oblationib⁹.
in his q̄ domino sunt †sanctificata

Ephy. Esi. All. Mensura est triū mensuraꝝ · i · tres modios continens Christ⁹ ergo est qui sacrificiū offert · ⁊ ipe sacrificiū est. Quia ephy mēsura triū modioꝝ trinitatē innuit: qꝛ vna mensura est. quia in ea vna deitas est Tres vero habet mensuras · i · tres psonas pfectas · ⁊ totidē subsistētias · vt nō peccem⁹. si ptez carnē dūi dicimus ppter insepabilē incarnati verbi vnionem: pars aūt est trinitatis: qꝛ gloria eius ⁊ virtus est indiuisibilis. Unde apostolus. In ipso habitat oīs plenitudo diuinitatis corpaliter. Et iohannes. Qui negat filiū nec patrē habet. Qui confitet ihesum: ⁊ patrē habet. Christ⁹ ergo est ephy habens in se plenitudinē trinitatis. decima ei⁹ caro: in quo ostendit sublimitas diuinitatis eius humanitatis respectu · ppter qḋ ⁊ pars dicit: ⁊ integro homini verbū incarnatū est · qui ⁊ legem impleret Denarius pfectus est · ⁊ decē legis continet mandata. Unū ⁊ decimę decimam p̄cipuaꝫ sacerdoti · i · christo lex deputauit · quasi masse nostrę primitias habenti. Qui ergo post p̄uaricationē pęnitentiā vult agere in spe christi agat · qui ait: Nō dico septies: ſ vsqꝫ septuagies septies: in quo frequenter peccantib⁹ spem pęnitentię non aufert · ideo implet pugillū in memoriā ei⁹ qui obtulit · i · memor verbi sui quo ait: Nō peribūt in ęternū · ⁊ non rapiet eos quisqꝫ de manu mea · pugillū · i · monimentū · i · verbū secundū qḋ promisit nō pire eos qui sub manu eius fuerint.

Nō immittet in eā ⁊c. Quasi nō est hęc pfecta pęnitētia · ideo oleū nō habet · i · spiritualē leticiā hylaritatis · nec thus: qꝛ nec confidendū est ei in orationib⁹. Sed tradat qui offert oblationē sacerdoti · i · spem salutis cōmittat diuinę pietati.

Quia pro peccato ē ⁊c. Quia nescit vtruꝫ boni odoris sit oratio eius qui frequenter pręuaricat. Unū quis scit si cōuertat ⁊ ignoscat ⁊ re · p · se bened: Nō sinit ergo desperare · nec tñ p̄sumere ne iteꝝ negligētes sint.

Pugillū. In pugillo scriptura significat quo scribit. Scriptū est aūt Nō dico tibi septies: sed vsqꝫ septuagies septies · per pugillum ergo innuit deū exorandū esse vt meminerit scriptę misericordię suę · vt eam nobis donet sicut fratribus donari iubet · hoc em̄ orantē mundabit sacerdos magn⁹

Anima si pręuaricās ⁊c. Esi. Ab omni peccato abstinendum est.

Sed maxime ab eo qḋ cōtra sancta cōmittit: qꝛtum aūt sit horrendū oblatio testat. Nusqꝫ em̄ a principio hystorię: nisi hoc in loco aries offerri iubet in quo necessitas ⁊ vtilitas sacrificij p̄hibet · nō offert hic hyrcus · nō capra · non ouis · nō par turturū · aut duo pulli columbaꝝ.

Cerimonias per ⁊c. Orig. Multę species sanctificatōis sunt. Est oleū quo vngit solū tabernaculū: Et thimiama ḋ quo dicit. Quicūqꝫ talē compositionē fecerit peribit de populis suis. Panes quoqꝫ ppositionis soli mares comedūt: qui sunt de stirpe aaron. Mystice aūt in his q̄ sanctificata sūt peccat qui in sacro loco aliqd irreuerenter vsurpat: vel res diuinas indigne tractat.

Duobus siclis. Duo sicli: duo pręcepta charitatis sunt q̄bus peccator emit sibi confidentiā remissiōis Nichil em̄ valet pęnitētia sine gratia remissionis. Unū iuxta · lxx · aries quinquaginta siclis emit · qꝛ p pęnitentiam ⁊ geminę charitatis obseruantiā pfecta requies acquiritur · qñ remissio peccatoꝝ dat.

Lxx. Argenti quinq̄ginta siclis · siclo sancto. Nemo em̄ acqrit domini sacrificiuꝫ nisi per spūm sanctū · qꝛ nec pōt dicere dūs ihesus nisi i spūsancto. Quinquaginta ꝯo spūssancti aduentū significat. qꝛ die pentecostes · id ē quinq̄gesima ad apostolos venit. Lxx · siclo sancto. In siclo vel sancto: spiritussancti virtutē ⁊ opationem significauit Siclus · xx · oboloꝝ est · vicenarius obnoxius peccati nō est Unde qui ḋ egipto exierunt cū essent viginti annoꝝ · peccati populi pęnam nō susceperunt. Mundus quippe est ab oīni peccato spūalis homo:

† firmiter credat · plenā fiduciā habeat in redēptione sanguinis christi · hic est enī aries inter vepres herens cornibus. † delictū appellat qḋ in consciētia est: ⁊ qḋ in iurādo aut in sancta agēdo cōmissum est · qꝛ eque contra deū est.
peccauerit · † offeret p † delicto suo
saluatorē qui peccatū nō fecit.
arietem immaculatū de gregibus ·
dilectione dei ⁊ pximi cū innocētia
qui emi potest duobus siclis iuxta
pondus sanctuarij: ipsumqꝫ qḋ in
† quinqꝫ sensus significat quoꝝ vn⁹ quinta ps vt gustus: in quo etiā lingua intelligitur · hanc penitens offerre debet · vt corde ⁊ lingua deum cōfiteatur ⁊ laudet.
tulit damni restituet. † Et quintam
partem ponet supra tradens sacer
doti: qui rogabit pro eo offerens
† simpliciter nō de populo quicūqꝫ sit gentilis vel iudeus · vel scientiā legis habens vel non.
arietem ⁊ dimittet ei. † Anima quę
peccauerit p ignorantiā · feceritqꝫ
qḋlibet.
vnū ex his q̄ dūi lege p̄hibentur ·
† Cuiuscūqꝫ † postea Sic enim peccatum in se relidit ·
⁊ † peccati rea † intellexerit iniq̄tateꝫ

Et quintam partē ⁊c. Esic. Qui vase sancto vel cibo vel vngento abutitur: in sancta peccare dicitur · ipsum quoqꝫ reddat · ⁊ quintā partē ei⁹ sacerdoti tradat. Quinqꝫ sensus habemus · si per quēlibet peccauerimus · si oculo in templo · s · ⁊ in loco sancto adulterando abusi fuerimus · lingua in detrahendo · aurib⁹ male audiēdo · odoratu male odorando · tactu male tāgendo. primū est ab illo peccato omnino abstinere · ⁊ pęnitentiā p arietē offerre · i · xp̄m rogare · vt a peccato in se cōmisso eripiat nos. Deinde quintaꝫ partē · i · quēlibet sensum quo peccatū cōmissum est · offeramus xp̄o: ne vltra in malo sensum illū exerceamus: ſ deo cōsecremus. Sic enim pro peccato nostro deprecabitur.

Anima quę peccauerit ⁊c. Esi. Videtur oblitus qḋ pręceperat · quib⁹ em̄ peccatis caprā vel ouem offerri pręcepit: nunc arietem offerri pręcipere videtur: ſ nec oblitus anteriora · nec contraria pręcepit. Ibi em̄ per agnam gentilē significauit. h aūt eū q̇ p ignorantiā trāsgredit mādata legis

Aug. Queritur quomodo discernatur hoc delictū ab eis q̄ generaliter complexus est · certis em̄ generib⁹ peccatoꝝ certa videntur adhibenda sacrificia expiationū. Hic aūt nō specialiter exprimit peccatū: ſ vidꝛ in generalitate versari cui ꝯstituit sacrificiū · sacerdoti vitulū · sicut ⁊ synagogę ⁊ principi capram · ⁊ cuiqꝫ animę · i · homini vel capram vel oueꝫ · ⁊ tantū fęmininū pecus · deinde excipit quędā genera peccatoꝝ · ⁊ nominatim exp̄ssit quid p quib⁹ sit offerendū. Sicut de audito ⁊ tacito periurio · de tactu morticino ⁊ immundo ⁊ iuratione falsa per ignorantiā agnā aut capram aut par turturꝝ aut duos pullos columbaꝝ · vel decimā partem ephy similā. Pro eo aūt qui per obliuionē aliquid sanctoꝝ vsurpauit arietē ⁊ eiusdē rei restitutionem ⁊ quintas. Nūc vero non exp̄ssa specie peccati generaliter addens anima quęcunqꝫ deliquerit ⁊ fecerit ab oīb⁹ p̄ceptis dūi · q̄ nō oportet fieri (sicut in illa generalitate dicebat) vnū ex p̄ceptis dūi qḋ non fiet · ⁊ nō cognouerit ⁊ deliquerit · i · p ignorantiā nolens peccauerit: arietē iubet offerri

non capram aut ouem femineã: sicut in tali peccatorũ generalitate constitu erat. Quid sibi vult ergo ista pmixtio: nisi q hic dicit: deliquit eñi delicto: delictũ ante dominũ: hoc qđ ait ante dominũ. in his voluit delictuz intelli gi que fiũt ante dominũ. i. quibus domino in tabernaculo deseruitur. Vn supra: peccauit aũt sanctis. i. vsurpauit aliquid sanctorum que etiã restitu precepit. ac p hoc nõ sic tñ peccari potest in his. Multis eñi alijs modis po test quis per ignorantiam delinquere in his que seruituti domini exhibent: hoc voluit postea gen⁹ delictoruz generaliter memorare: ⁊ ideo hic ⁊ illic arietem iussit of ferri. Sepe autẽ dici tur ante dominũ. ⁊ in telligitur qđ domino exhibetur sacrificiũ. s. vel primitie. vł aliqua in sacris seruitijs.

Offeret arietẽ. ⁊c. Alt. Superi⁹ pce pit. vt penitens caprã offerret: hic arietẽ im molari iubet. quia ni chil prodest asperitatẽ penitẽtie immolare: ni si studueris ĩ christi im molatione plenã confi dentiã habere.

C. VI.

Anima que pec. ⁊c. Esicius. Idem pecca tum est qđ in sancta ⁊ iureiurando cõmittit. Quia eodem sacrificõ id est. ariete expiatur. Peccatũ aũt iuramẽ ti. ⁊ qđ fit in sancta cõ iunxit: quia vtrunq p tinet ad dominũ. Qui enim falso iurat. nõ so lum proximo: sed ipsi deo quem mediatorez constituit iniuriam fa cit. nec est parui reatus in conspectu dei frau dulenter negare depo situm. vel vi aliqđ ex torquere. aut calumni ari. aut rem perditam cuz inuenerit quis ab iurare. Multi enim putant hoc sine peccato esse. Sed si quis inuentum nõ reddat: simile est rapine.

suã: offeret arietez immaculatũ de
qr pro qualitate ⁊ quãtitate culpe mensurantur flagella penitentie.
gregibus sacerdoti† iuxta mensu ram estimationẽq peccati. q ora
homine. s. animã eñi pro homine posuit sicut solet. ‡ iuxta illud. veniã consecut⁹ sum. quia ignorans feci.
bit †pro eo. qr ‡nesciẽs fecerit: ⁊ di mittet ei. quia per errorẽ deliquit domino.

C. VI.

Locutus est

dñs ad moysen di cens: Anima q peccauerit ⁊† ptem
† preceptis dñi. duz vel negligit. vel nõ putat eũ vlcisci
pto domino negauerit proximo suo
Orig. Quãlibet rem sibi cõmissam. vel animaz ⁊ corp⁹ a deo susceptuz. vel imaginẽ ⁊ similitudinẽ dei. vel rationabilẽ sensum. vel quecunq motũ
depositũ qđ fidei eius creditũ fue rat. vel † vi aliquid extorserit. aut
† rapina: raptores regnũ dei nõ possidebũt.
abstineam⁹ a fallacia. caueam⁹ auariciã.
calumniã fecerit. siue rem pditam inuenerit. ⁊ inficians insup peiera uerit. ⁊ qđlibet aliud ex plurib⁹ fe cerit in quibus peccare solent ho mines: conuicta delicti reddet oĩa q p fraudẽ voluit obtinere integra

† contra ipsuz eñi qui damnũ passus est ⁊ cõtra ipsum deũ fallacia ⁊ piurio actũ est.
⁊ quintã insup partẽ dño cui† dam num intulerat. Pro peccato autez suo offeret arietẽ immaculatum de grege: ⁊ dabit eum sacerdoti iuxta estimationez mensuramq delicti. Qui rogabit pro eo corã dño: ⁊ di
† lauabo p singulas noctes lectũ meũ.
mittet illi pro† singulis q faciendo peccauit. Locutusq ẽ dñs ad mo ysen dicẽs: Pcipe aaron ⁊ filijs ei⁹
iugis.
Hec est lex holocausti: Cremabit
† ·i· ignorantia huius vite qui holocaustũ dei fa cti sumus: ignẽ accendamus. vt spiritualiter viua mus. presentis vite obscuritate. ‡ charitas omni tpe in nobis debet feruere vsq mane future vite quo orietur nobis sol iusticie. nõ q in die nõ incenderetur: secũdo enĩ fiebat singulis dieb⁹ holocaustũ. sed diurnũ ignẽ quasi manifestũ tacu it: nocturnum addidit.
in altari tota† nocte ‡ vsqz mane.
charitatis. quasi in altari nutriet. Sic.
Ignis ex eodez altari erit. Vestiet
† iusticie. ‡ quisq pfecte sapiens. qr sacerdotiũ est pfectionis exemplũ † castitate.
†tunica ‡sacerdos ⁊†feialib⁹ lineis
† his indutus. ‡ cõsummatas ope virtutes
†Tolletqz ‡cineres quos vorans
† Spũssancti. ‡ vt simile sacrificium offeratur: Nos quoq virtutes coopante spiritu alternatim ponam⁹: de virtute in virtutez ascẽdamus. qr aliter ad brauiũ nõ pueniem⁹. vnde consummatũ igne holocaustũ iuxta altare ponitur. † christũ qui reddet iustus iudex.
†ignis exussit: ⁊ ‡ponẽs iuxta †altare

Rem perditam ⁊c. Orig. Lxx. perditionem. Laborãt heretici in scri pturis perditionem inuenire: vnde possint errorem astruere: s forte ecclesia stica verba audientes resipiscunt. ⁊ qđ inuenerãt: perditionẽ esse intelligũt ⁊ reddunt. i. errorẽ alienũ auctori suo dimit tunt.

Et quintam par te ⁊c. Linguam scili cet in qua vn⁹ de quin q sensibus. hec offert vt de cetero nõ peccet quia per ipsam vnum qđq pdictorum com missum est.

Ori. Lxx. Nõ quin tam partem. sed quin tas vt his quinq ĩ vno supaddito reddantur. Quinarius pro quin q sensibus accipitur. Quinq autem sensus hoc modo possunt re stitui. si eis in seculari bus abusi fuerimus. ⁊ in his que non sunt se cundũ deum gessimus ipsos sanctis actibus restituam⁹. ⁊ alios quĩ qz. i. interioris homĩs sensus. vt mũdi corde deum videamus. ⁊ au diamus que ihesus do cet: ⁊ odorẽ capiamus vt christi bonus odor simus: gustemus illuz đ quo dicitur: Gusta te ⁊ videte quoniã sua uis est dominus. pal pemus secundũ iohan nem de verbo vite. his omnib⁹ vnum adda mus. ⁊ hec cuncta ad vnũ deũ referamus.

Orig. Anima que peccauerit ⁊c. Ego puto q animam nostram ⁊ cor pus depositum accepimus a deo: ⁊ qđ est depositum maius anime tue ima ginem ⁊ similitudinem suam cõmendauit: hoc tam integre restituenduz est q̃ a te cõstat esse susceptum. Si misericors sis: sicut ⁊ pater tuus misericors est. imago dei in te est: ⁊ integre seruas depositum. ⁊ si perfect⁹ sis: sicut ⁊ pa ter tuus perfectus est: ⁊ similia que in deo sunt per naturam: tibi per imitati onem assistant: depositum apud te diuine imaginis saluum est. Si ecõtra rio fueris crudelis impius violentus ⁊ similia. imagine dei abiecta: dyaboli imaginem suscepisti: ⁊ bonum depositum abnegasti. Unde o thimothee bo num depositum custodi. Ego quoq illud addo. q christum depositum su scepimus ⁊ spiritum sanctũ. videndũ ergo ne sancto deposito nõ sancte vta mur. ⁊ cum nos in consensum sui peccata sollicitant: iuremus nõ suscepisse depositũ. qđ si haberemus: peccato consentire non possemus. Sensus quo q rationalis qui in me est. cõmendatus michi est. vt vtar ad intelligentiaz diuinorum. Ingenium intelligentia memoria iudicium ratio ⁊ omnes qui intra me sunt motus. cõmendati michi videntur: vt in his vtar his que lex precipit diuina. Si vero ad malas artes sollers ⁊ perspicax vertatur inge nium. ⁊ rebus dei abutatur in his que non vult: hoc est abiurare depositũ ⁊ beneficia vertere in perfidiam. Raptores sunt boni ⁊ mali. Boni qui re gnum dei diripiunt. Mali de quibus dicitur: rapina pauperum in domibus vestris. Unde raptores regnum dei non possidebunt. Aliqui etiã secũduz spiritualem intelligentiam culpabiliter rapiunt: sicut alij laudabiliter rapi unt regnũ celorum. Si quis a vicijs nondũ purgatus. nec a sordidis actib⁹ nondũ segregatus velit se cetui sanctoruz latenter ingerere: ⁊ sermonẽ quo perfecta ⁊ mystica tractant audire: secretorum ⁊ perfectorum scientiã nõ be ne rapit. Nemo eñi mittit vinũ nouũ in vtres veteres.

Locutusq est dñs ad moysẽ d. ⁊c. Esicius. Hic de iugi sacri ficio loquitur. qđ in exodo quotidie sacerdotes offerre precipiunt. Ait eniz hoc est sacrificiũ qđ facies in altari. Agnos anniculos duos. per singulos dies iugiter. ⁊ paulo post. oblatione perpetua in generationes vestras. Et addit: Facies holocaustuz vnum agnum mane. ⁊ alium facies vespere. per hoc ergo intelligimus q in eorum qui sunt đ plebe voluntate est. si volunt offerre holocaustum: Unde sacrificium illud munus eorum quasi sponta nea oblatio nominatur: neqz enim ab omnibus pfecta sapientia exigitur. Sacerdos autem perfecte debet sapere. qui perpetuum sacrificium. id est. continuum holocaustum mane ⁊ vespere precipit offerre: vt a perfecta sa pientia incipiat: ⁊ in eadem finiat. ⁊ totam vitam suam ad perfectionem componat.

Lineis. Non laneis tunicam ⁊ feminalia linea vult esse non lanea. Vestis enim linea habilis ⁊ mollis est ⁊ adherens corpori. lanea autem a spera. quia habiles multumqz coherentes sunt anime iusticia ⁊ castitas. Linea quoqz vestis facile potest haberi: sic ⁊ virtutes si quis voluerit ea consequi.

Tolletq cineres ⁊c. Cinis consummatio boni operis. Cineres ex tra castra efferet aaron. qui post hanc vitam bona opera per christum põ tificem magnum deo patri presentant. Et ibi in fauillam rediguntur: dum assistit vultui dei pro nobis. Castra enim sunt presens vita. in qua semp contra spiritales nequitias pugnamus. Iuxta altare ponuntur: dum con summatio bonorum operum in arca cordis reconditur. Altare enim in hoc loco cor significat. Unde gloria vestra hec est testimoniũ cõsciẽtie vestre.

Indutusq3 aliis ꝛc. Orig. Obseruandū ꝙ alijs indumētis vtitur sacerdos in sacrificio ꝛ mysterio: ꝛ alijs qñ pcedit ad populū. Vñ paulus: Sapientiā loquimur inter pfectos. Et alibi: Longe inferiori stola indut⁹ nichil iudicaui inquit me scire inter vos nisi ihesum xp̄m ꝛ hūc crucifixum.

Ignis in altari ꝛc. Aug. Nō vult ignē prorsus extingui: ħ cū vsq3 mane arserit holocaustū: ablatis reliquijs iteruz renouari: quo ardeāt alia que imponuntur.

q̇d noui in quo mandatū necessariū ꝛ inexcusabile innuit. Sicut ergo de holocaustis sacrificia iterauit: pmiscens eis assiduitatē vt est illud. Ignis ī altari semp ardeat ꝛ nunq3 deficiat sic in sacrificio simile .i. theologie addit q2 oportet eā in loco tantū sancto ꝛ a masculis comedi.

Et corā al. ꝛc. Secundū qd xp̄s reuelauerit q̇ est verū altare. In his ḡ theologiā cōstituam⁹ ḡ nobis tradidit xp̄s incarnat⁹: vt patrē in eo: ꝛ ipm in patre cogitem⁹: ꝛ q2 spūs est filij ꝛ a patre procedit.

Quē nutriet sa. ꝛc. Alk. Mane indicatus est xp̄s. vespe crucifix⁹. ignis ergo mane ꝛ vespe subijcit. q2 charitas dei in nobis nutrit. dñ xp̄m mane indicatū. vespe crucifixū recolimus.

Grego. Tropologice. Altare dei cor nostrum est. in quo iubet ignis semp ardere: q2 necesse est ex illo charitatis flamā indesinenter ascendere. Cui sacerdos subijcit ligna ne extinguat. Quilibz .s. pdicator xp̄i membrū summi sacerdotis. ꝛ q̇s q3 fidelis sanctorū exēpla ꝛ scripture testimonia in corde suo cōgerere nō cessat. his ignē forte languescentē nutrire ꝛ excitare debem⁹. Mane subijciuntur ligna. cum nox cecitatis extinguit. Uel q2 mane prima pars diei est: postpositis terrenis cogitationibꝫ hoc ī principio quisq3 fidelis cogitet. ꝛ imposito holocausto desuper adolebit adipes pacificorū. Quisq3 eñ in se hunc ignē charitatis accendit. semetipsum holocaustū desup imponit: ꝛ omne vicium qd in se male viuebat exurit. Tunc eñ interna sua cōsiderat. ꝛ vitā reprobam immolatiōis gladio mactat: cū se in ara cordis sui imposuerit. ꝛ igne charitatis accēderit. De hostia pacificorū adolebit adipes pacificorū. q2 none vite impinguatio inter nos ꝛ deū pacē facit: ꝛ suauissimū reddit odorē. Quia vero eadē charitas in cordibꝫ electorū inextinguibilis manet. bene subdit. Iste est ignis ppetuus ꝛc. Ignis iste de altari nō deficit: q2 in futuro in mentibꝫ sanctorū charitatis feruor accrescit. Eterna quippe cōtemplatione hoc agit: vt quo magis videt deus: magis diligatur.

veteri cōuersatione.

spoliabitur prioribus vestimētis

nō contenti precedentib⁹ bonis alia adiungimus: iusticia veritate ꝛ ceteris virtutib⁹. vnde sacerdotes tui induant iusticia — presentis sc̄li

indutusq3 alijs extra castra effe-

ante deū. — premittēdo ad futurū iudicium qui est locus mundus ab omi corruptione.

ret eos: ꝛ in loco mundissimo vsq3

assistens vultui dei p nobis. — qui pfecte sapientie opationē quasi holocaustū vult offerre ignē spūssancti nō sinat p negligentiā deficere.

ad fauillā consumi faciet. Ignis

qd est corp⁹ christi — cordis — igne spūssācti

aūt in altari semp ardebit: quē nu-

christ⁹ vel quilibet predicator fidelis membrū veri sacerdotis — Sanctorū exempla ꝛ scripture testimonia — quo iudicatus. — fugata nocte cecitatis.

triet sacerdos subijciēs ligna ma-

ne per singulos dies. Et imposito

seipso. — impinguatio noue vite pacē nobis cū deo facit. ꝛ odorē suauissimū reddit.

holocausto desuper adolebit adi-

q2 post hanc vitam in mentib⁹ sanctorū feruor charitatis ardescit. — cordis.

pes pacificorū. Ignis est iste perpetuus: qui nunq3 deficiet in altari.

Hec est lex sacrificij ꝛ libamentorū

Soli. — Sublimes in sapiētia — Secundū dei voluntatē nō supflue in diuino eloquio disputantes. — christus.

q offerēt filij aaron coram dño ꝛ

corā altari: tollet sacerdos pugillū

q2 summa sciētie apud deū — cū elemosina .s. ꝛ oratōe quib⁹ theologia compat. nec excidūt a veritate qui de celo loquūtur.

simile q conspersa est oleo ꝛ totū

thus qd sup similā positū est. ado-

q2 imppetuū manebit illa sciētia: q2 perfecta ñ destruetur sicut nostra.

lebitq3 in altari in monimentum

nobis traditam

odoris suauissimi dño. Reliquam

intelligēdo ꝛ operādo.

aūt ptem simile comedet aaron cū

iudaice doctrine vel gentilis — operabitur

filijs suis absq3 fermēto: ꝛ come-

celi in quo de⁹ habitat

det in loco sancto atrij tabernaculi

Ideo aūt nō fermentabit: q2 ps

q2 san

ei⁹ in dñi offeretur incensuz. San-

ctisanctorū contemplationē possidebunt

ctumsanctorū erit sicut pro delicto

atq3 peccato. Mares tm̄ stirpis

aaron comedēt illud Legittimū ac

sempiternū erit in generatōnibus

vestris de sacrificijs dñi. Omnis

q tetigerit illa sanctificabitur. Locutusq3 est dñs ad moysen dicens

omne sacrificiū sacerdotis significat sacrificiū christi — christi. — fideliū. — multorū .s. sacerdotū. Sz vno vncto offertur. q2 oīs sacerdotij firmitas est sacrificiū christi.

Hec est oblatio aaron ꝛ filiorū

eius quaz offerre debent domino

.i. incarnationis qua vnxit eū spūsancto ꝛ virtute. vnde spūssanctus superueniet in te. — q2 christus post incarnationē perfectionē bonorū operum in fide trinitatis offerre docuit.

in die vnctionis sue: decimā par-

tem ephy offerent simile in sacrifi-

lex sempiternū sacrificiū ē ſm ꝙ spūalis ē. ñ ē enim in loco qui subuertitur. aut in tempore quo immutatur: sed ī fide offerētis ꝛ corde sacrificātis

cio sempiterno. Medium eius

Reliquā aūt ꝛc. Ut nō ex toto a theologia cessem⁹: q2 sūma sciētie in futurū pseruat.

In loco s. Ecclia q est introit⁹ ꝛ vestibuluz celi. In ea oportet d diuinitate loq̇. Vñ in ecclesijs bñdicite d. Est q̇sq3 sibi domestica ecclia: dū a terrenis negocijs cessat. ħ sibi d deo loq̇ ꝛ theologiā exercere pt. Tales sūt quibꝫ ps sacrificij dat d do .s. meditari ꝛ loq̇.

Sicut pro pec. Simile innuit ħ sacrificiū ei qd est p peccato atq3 delicto. sermo eñ de deo maxime ad expiatōez ꝛ emundationē aīe habet. qñ oleo ꝛ thuri .i. elemosine et orationi sacrificiū verbi dei .i. theologie coniunguntur.

Mares tm̄. Nō est oim̄ de deo disputare: ħ eorū q nichil femineū. nichil fluxū in cogitatōibꝫ vel opibꝫ habēt. Legittimū ꝛ sēpiternū est. de deo eñ disputare psumere nō debem⁹: dum p seculares fantasias a masculorum dignitate declinamus.

Omnis qui teti. Esi. Hoc ad litteram stare nō pt. nūq̇d ei si tetigerit homicida aut pfan⁹ sanctificabit: nl l⁹ ei excipit. Sz xp̄s in cui⁹ typo ħ pcesserūt immolat: hui⁹ carnem qui tetigerit .i. qui fideli corde totam spem salutis in passione eius ꝛ resurrectione posuerit: continuo sanctificabitur.

Esi. Ois qui ꝛc. Ois cōmemoratio dei scificationē pstat. Vñ sanctificat aūt p verbū dei ꝛ orōnem. Sz cū dicit tangentē sāctificari: plane ondit q2 disputādo de deo .i. theologizādo sufficit nob tm̄ tangere. Qui eī vult calefieri si manū ī ignē miserit p calefactōe vstionem sustinebit.

Hec est ob. Au. Alia fiūt sacrificia q cōmemorauit ī exodo q̇bꝫ p .vij. dies scificant sacerdotes: vt fungāt sacerdotio Aliud est qd mō cōmemorat qd offerat sūm⁹ sacerdos qñ ɔstituit .i. qñ vngit. Vñ addit: In die q̄ vnxerit eū nō eos. cū etiā scdos sacerdotes vngi pcipiat. Hoc sacrificiū ē sempiternū p successionē .s. sacerdotū Uł q2 qd significat est sempiternū.

Hec est ꝛc. Aarō mōs fortitudis .i. xp̄s. Filij ei⁹: oēs fideles. Dies vnctionis: tempus incarnatōis q̊ vnct⁹ est oleo leticie p participibus suis.

Ephy. Xp̄i hūanitatē. Ephi q̇dē tres modios capiens sigt trinitatē. si tñ ephy domini caro est. vt demonstret diuinitatis eminētia: ꝛ dominice carnis cū ea insepabilitas: nichilominus in sacrificium ppetuū est. Una enim oblatōe ɔsummauit ī sempiternū sanctificatos. Vñ ꝛ saluare imppetuū pt

In sacrificio. Orig. Lex moysi sacrificiū est sacerdotis. q ī duas partes diuidit in litterā .s. ꝛ spiritū. Littera offert mane. primo .s. legis tempore. quo nouā lucē ꝛ nouū ptulit lux diē. vespera datur spūs. in xp̄i .s. aduentu spiritalis legis intellectus. Oleū misericordiā sigt: q debet in sacerdotibꝫ

Et imposito holocausto. Aug. Uidendū est vtrū null⁹ dies pretermitteret: quo nō inueniret holocaustū ꝛ adeps salutaris. an nō imponeret nisi mane quacūq3 die imponeret. Si eñ quotidie intellexerimus: q̇d si null⁹ offeret. Si aūt tanq3 de publico vel de suo sacerdos quotidiana holocausta pcurabat: sup ipa imponebant ea q iussit dñs a populo oblata p peccatis sup holocausta imponi. ꝛ nō erat necesse offerēti sacrificiū p peccato etiā holocaustū offerre sup qd illud imponeret: nisi vbi offerat par turturum aut duo pulli columbarū. Ibi eñ diffinit vnū p peccato. ꝛ alterū in holocaustū offerri. ꝛ pri⁹ p peccato: deinde in holocaustū. Querit etiā vtrum holocaustū qd mane iussit imponi. etiā p totā noctē arderet vsq3 ad alterū mane: an qd ait tota nocte ardere debere. holocaustū fiat vesptinū: ꝛ inde cepit de lege holocausti dicere. vt a vespertino holocausto incipet. qd mirū est si taceret: nec admoneret talia vespere offerri.

Hec est lex ꝛc. Uidet legislator iterare q dixit memoriā renouās repetitione mandati: ꝛ ostendēs vtilitatē ꝛ necessitatē legis. Interponit tñ ali-

abundare. In sartagine: q2 multa continētia aridū ꝛ torridum vult esse sacerdotem · in quo nichil sit remissum: nichil luxuriosum.

Mane. Cepit passio dn̄i: ex quo in atrio cayphe alapis cesus est · ꝛ vsq3 ad vesperū protelata est · tenebris em̄ eā interpolantibꝰ · a sexta hora vsq3 ad horā nonā in mane ꝛ vespere diuiditur.

Que in sartagine. Gregi. Mor. Nullū tale sacrificiū est deo q̄le est zelus animaꝝ. Vn̄ zelus domus tue comedit me. Ideo simila in sartagine oleo cōspersa frigitur. Offert ei calidā i odorē suauissimū dn̄o sacerdos qui patri successit. Simila in sartagine frigit᷑: cū munda mens iusti per zelum sancti odoris cremat᷑. Que ꝯspergi oleo p̄cipit: q2 oleos grece misericordia dicit᷑ que in cōspectu dei ardet ꝛ lucet. Districtio ḡ sancti zeli: misericordie ꝟtute ardeat et clarescat. Amat em̄ etiā3 q̄ insequitur. Vn̄ calida in odorē suauissimū dn̄o offertur. Si em̄ zelus amorē nō habet: simila in sartagine calorē amisit. Sacerdos offert eā qui patri successit · qui · s · dei filiū moribꝰ ostēdit: nec ab eiꝰ nobilitate degenerat. In altari tota cremat᷑ vt holocaustum fiat. Holocaustū totū incensum est · ꝛ om̄e holocaustū sacrificiū: ƀ nō cōuertitur · sunt multa bona q̄ agūtur sacrificia: sed non holocausta. Qui eni3 sic operantur que sunt dei · vt nō relinquant q̄ sunt seculi: sacrificiū offerūt nō holocaustū. Qui ꝟo oīa q̄ mundi sunt deserūt · ꝛ tota mente igne diuini amoris accendunt᷑: deo sacrificiū fiūt ꝛ holocaustū. Simila ḡ in sartagine · mens iusti in spiritalis zeli afflictione q̄ p sollicitudinē animaꝝ frigitur: ꝛ holocaustum deo deputatur.

† ſ q2 stetit ante presidem † ſ q2 peracta passione i sepulcro iacuit ⁑ ſ cruce que dominicā carnem esui nostro aptā reddidit ·

†mane · ꝛ mediū† vespere q̄ in⁑ sartagine† oleo ꝯspersa frigetur · †offeret eā† calidā in⁑ odorē suauissimū dn̄o sacerdos q̄ patri iure successit ꝛ† tota cremabitur i altari.⁑ Om̄e em̄ sacrificium sacerdotū: igne ꝯsumetur: †nec quisq3 comedet ex eo.

† ſ Ex misericordia passus est † ſ astans patri ꝛ offerens passionē suā pro nobis.

† ſ igne charitatis ⁑ ſ q2 humano generi salutē dedit · quo nichil creatori nature suauius fuit.

ſ christꝰ qui successit sacerdotio veteri: sicut euāgeliū legi. † ſ q2 passio christi nō temere discutienda · sed spūi scientie reseruanda. ⁑ ſ mysteriū incarnationis nō temere discutiendū sed spiritui reseruandum. ſ q2 holocaustū est

† ſ lex · integrū erit ſ · i · nō diuidetur · christi eni3 sacrificium indiuisum · q8 em̄ comeditur dentibus diuiditur.

Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere †aaron ꝛ filijs eiꝰ Ista est lex hostie pro peccato i loco vbi offertur holocaustū immolabitur† corā dn̄o⁑ Sanctūsanctorum est. †Sacerdos qui offert ea3 †comedet eā in⁑ loco sancto i atrio tabernaculi. Quidq̄d tetigerit carnes †eius sanctificabit᷑. Si de† sanguine illius† vestis fuerit aspersa †lauabitur in⁑ loco sancto · † Vas aūt fictile i quo cocta est† ꝯfringet᷑

† ſ q2 p peccato offerre sacrificium · i · penitentia3 sanctorum est. ſ in ecclesia.

ſ q2 qui offert penitentiā iam imitatur eū qui offert totū se ipsum.

† ſ cui placet q8 secundū ipsum offert ⁑ ſ ideo ſ aliter non introduceret penitentē in sanctūsanctorū qui expulsus est p peccatū.

† ſ christꝰ qui peccata nostra suscepit: recte nostrā offert penitentiam.

† ſ ad sacerdotes ptinet manducandū. ſ q2 christus in se suscepit ꝛ cōuertit penitentiam nostram ⁑ ſ ecclesia in qua christꝰ penitentiū salute3 operatur: q̄ cibꝰ eiꝰ dicit᷑ · meus inquit cibus est vt faciā voluntatē patris qui misit me · i · salutē humani generis.

† ſ penitētie ieiuniū vigilias cilíciū lacrimas orationē elemosinā · ex his penitētia consistit · hec qui tangit recte sanctificatur. † ſ in baptismo · sicut em̄ vita carnis sanguis est: ita penitētie vis baptismus est · sine quo penitētia nō prodest.

† ſ caro que vestis anime.

† ſ ipsa aspersione ⁑ ſ ecclesia · gentiliū aspersiones extra sunt ꝛ ideo non abluunt · vel quicunq3 extra sunt. † ſ vnde in magna domo sunt lignea ꝛ fictilia peccatores · s · † ſ vnde tanq3 vas figuli cōfringes eos ſ q2 bona male percepit. ſ terrore iudicij.

intra temetipsum reqre habēs intra temetipsum greges boū · q̄ bn̄dicunt᷑ in abraā ꝛ greges ouiū ꝛ capraꝝ: in quibꝰ bn̄dicti sunt ꝛ multiplicati patriarche. Sūt intra te etiā aues celi. Ne mireris: intellige te esse aliū mundū: ꝛ intra temetipsum esse solē ꝛ lunā ꝛ stellas. Vn̄ abrae dicit᷑. Aspice celū ꝛ vide stellas · si dinumerari possunt p̄ multitudine: Sic erit semē tuū sicut stelle celi: illi · s · qui ex fide eiꝰ geniti rationabiliter viuūt: ꝛ diuinas leges ꝛ p̄cepta custodiūt. Saluator quoq3 ait: Vos estis lux mundi. Nō ergo dubites intra te esse sole3 ꝛ lunā: audi aliq̄d maiꝰ ne vitā tuā tanq3 vilē negligas: habet ƀ mūdus gubernatorē suū q̄ in ipso habitat om̄ipotentē deum. Vn̄ dicit: Nōne celū ꝛ terrā ego impleo. Audi q̄d de hoībꝰ dicat om̄ipotens: habitabo in eis ꝛ inambulabo. Addit erga ꝑsonā tuā aliquid plꝰ: Ero eis in patrē ꝛ ipsi erūt michi in filios ꝛ filias · vbi holocaustū iugulat᷑ q8 soli deo offert᷑: ibi etiā hostia p peccato: vt · s · ītelligat se q̄ peccauit ꝛ penitet ꝛ ꝯtriti spūs hostiā offert: stare in loco sācto ꝛ his q̄ ptinēt ad deū associari. Coram dn̄o offert: vel in conspectu dn̄i · q̄ nō exit a conspectu eiꝰ: sicut cayn: ƀ fiducialiter stat · nᶜ aspectū eiꝰ peccati ꝯsciētia declinat. Ideo hāc hostiā dicit esse sanctūsāctoꝝ. Audi aliq̄d maius. Que est hostia q̄ p peccatis offert᷑ · ꝛ est sanctasanctoꝝ nisi vnigenitꝰ dei dn̄s meꝰ ih̄s christꝰ ipse est hostia pro peccatis ꝛ sanctasanctoꝝ. Sacerdos qui offert illud: edet. Hic est sacerdos q̄ p̄cta ppl̄i comedit ꝛ cōsumit: q̄ est sacerdos in eternū. Et deꝰ noster ignis ꝯsumēs est peccata · s · humana. Illa absumit · illa deuorat illa purgat. Vn̄ alibi dicit: Et purgabo te igni ad puꝝ. Ipse eni3 peccata nostra suscepit · ꝛ in semetipso tanq3 ignis comedit. Sacerdos q̄ obtulerit edet illud in loco sancto in atrio tabnaculi. Consequēs em̄ est · vt ƀm cū q̄ sacerdotiū ecclesie dedit: sacerdotes ecclesie accipiāt peccata populi · ꝛ imitātes magistrū: tribuāt remissionē peccatoꝝ. Qui debēt ita esse pfecti ꝛ in officijs eruditi: vt in loco sc̄o ipsi nō peccādo cōsumāt peccata ppl̄i. In locū sanctū venerat moyses · cui dictū est: Locꝰ in quo stas terra sancta est · ꝛ in ecclesia locꝰ factꝰ est fides charitas cōsciētia bona. Sacerdos edet carnes sacrificij in atrio tabnaculi testimonij: cū intelligere potuerit q̄ sit ratio vel q̄ mysteria in his que scribunt᷑ de atrijs tabnaculi testimonij: ad q̄ nullꝰ accedit: nulli nisi sacerdotibꝰ patēt: q̄ sciētia ꝛ mystico intellectu possunt coꝝ secreta penetrare. Sūt alia dogmata in ecclesia secretiora: q̄ nec adire sacerdotibꝰ licet: vbi · s · arca recōdit᷑ ꝛ vrna ꝛ tabule · t · ƀ vni tm̄ pōtifici · ꝛ huic semel in anno certis tp̄ibꝰ ꝛ mysticis purgatōibꝰ. Sūt alia ad q̄ possunt puenire etiā leuite. Sūt ꝛ alia ad q̄ possūt accedere filij isrl̄ · i · layci · nec tm̄ alienigene nisi ascripti iā fuerint in eccl̄ia dn̄i. Egiptiꝰ em̄ in tercia generatōe intrabit in eccl̄ia3 dei · i · in fide patris ꝛ filij ꝛ · s · s · q̄ credit oīs q̄ ꝯsociat᷑ eccl̄e dei. Sciendū est aūt ꝙ licet ex hostijs quedā cōcedant᷑ sacerdotibꝰ ad edēdum · nō tm̄ oīa. Aliq̄ em̄ pars deo offert᷑ · ꝛ altaris ignibꝰ tradit᷑: q2 si ꝯceditur nob aliq̄ ex scripturis cognoscere: aliq̄ tamē deo reſuant᷑ · q̄ supant nostros sensus · nc aliter a nobis q3 veritas habet proferantur: melius igni ista reseruamus.

Quidquid teti · zc. Quāuis oblatio sit alterꝰ · i · penitentis: sanctificabitur ꝛ si nō peniteat. Similiter si paruulus baptizatꝰ fuerit: qui per se nōdum peccauit mundatur ab originali.

Si de sanguine zc. Id est · si substātia carnis peccatis fuerit immaculata. Vnde vestimentum mixtum sanguine erit in combustione ꝛ cibus ignis infernalis · s · lauabit᷑ in loco sancto · i · spem habebit in baptismo qui non solum preterita abluit: sed instruit vt de futuris penitere possit.

Sacerdos qui patri. Lex. Sacerdos vnctꝰ p eo ex filijs eius: faciat ea · christꝰ em̄ p aaron est: nō in loco eiꝰ: q2 trāstulit in se sacerdotiū: ꝛ abstulit aaron. Ex filijs eiꝰ: q2 de iacob p mariā descēdit: ꝛ ex eadem tribu.

Qui patri. Vnꝰ dn̄s ih̄s xp̄s p quē oīa: dn̄s em̄ glorie crucifixus est · ꝛ incarnati verbi passio est: q̄ fuit in carne xp̄i q̄ semetipsum totū exinaniuit: formā serui accipiēs: ꝛ obediēs patri vsq3 ad mortē crucis.

Om̄e em̄ sacrificiū. Quecūq3 i sacrificio pacificoꝝ i ƀ q̄3 iubet fieri.

Nec quisq3 zc. Q8 comedit᷑ minuitur. Sacrificiū christi minuit · qui pro peccatis mortuū dicit: cū peccatū nō fecerit.

Ori. Nec q̄sq3 · c · Sacrificiū in ƀ loco: verbū ipsum accipiendū est ꝛ doctrina de qua nullꝰ edit · i · disputat vel retractat: ƀ holocaustū est. Quidq̄d em̄ dixit · quidq̄d statuit: eterna cōsecratione perdurat.

Sacerdos qui offert comedet illud. Aug. Nō q8 imponit: illud em̄ igne cōsumit᷑: ƀ q8 inde remanet. Dicit aūt postea: Oia q̄ pro p̄cto sunt ex quibꝰ illatū fūit a sanguine eoꝝ in tabnaculū testi · exorari · in sancto nō edet᷑: ƀ igni cremabit᷑. Nō ḡ ad sacerdotes ptinēt mādncanda q̄ remanēt de sacrificijs pro p̄ctis. Quare intelligendū est ƀ excepta esse de quoꝝ sanguīe tangit᷑ altare incensi. Hoc ei iussit fieri de vitulo: quē pro peccato suo offert sacerdos · ꝛ de vitulo pro p̄cto synagoge · vt carnes q̄ remāserint extra castra comburantur: hoc ꝛ modo breuiter cōmemorat.

Ori. Quedā hostiaꝝ sunt solꝰ dei: quedā aarō ꝛ filioꝝ eiꝰ · quedā ipsius ꝛ filioꝝ ꝛ filiaꝝ eiꝰ · vt etiā vxori sacerdotis edere liceat. Ex his quedā sunt sacerdotū ꝛ filioꝝ ꝛ filiaꝝ eoꝝ: ƀ de quibꝰ edere liceat etiā filios israel. In illis aūt q̄s edere licet filijs israel: pticipiū habēt sacerdotes ꝛ filij eorū ñ tm̄ ex om̄i hostia quā edit sacerdos etiā filios isrl̄ edere licet. Prima ergo hostia holocaustū est. Nō em̄ debet eē p̄ma: nisi q̄ om̄ipotēti deo offert᷑. Secunda est q̄ a sacerdotibꝰ edit᷑. Tercia de q̄ filios isrl̄ q̄ offert edere licet mūdos · s · tm̄. Soli em̄ mundi iubent᷑ edere de sacrificijs. Mystice has hostias

Uas aūt ꝛc. Lxx. Infirmus. s. imbecillis. qui paracta penitentia relabitur ad peccata. hic confringendus est terrore iudicij.

Omis masculus ꝛc. Sacerdos integrū sacrificiū offerens ꝛ comedens: christ⁹ est. qui nostrā pnitētiā offert ꝛ comedit peccatoꝝ salutē. Carnes aūt sacrificij. q꞉ pertinent ad penitentiā: omis masculus: de sacerdotib⁹ comedit fortis. s. ꝛ strenu⁹ cui dicit᷑. Viriliter age ꝛ cōfortare: ꝛ sustine dn̄m

Nō comedetur ꝛc. Quia ad xp̄m pertinet: qui ꝓpria autoritate ꝛ ꝓpria diuinitatis virtute remissionē tribuit. Ei⁹ em̄ passio per quā nobis procurat᷑ remissio: nō fuit hōis puri: ꝫ dei incarnati. Ideo nō edit᷑ ab hominibus sed igne consumit᷑: q꞉ remissionē dare: dei ē solius. qui p ignem significat᷑. Deus enī noster ignis cōsumēs est.

C. VII.

Delictū. Esicius. Aliquādo dicit peccatum recognitū. Aliqn̄ qd̄ in ip̄m cōmittit᷑ deum: qd̄ difficile ignoscit᷑. Vn̄: Si peccauerit vir ī virū: sacerdos orabit pro eo. Si ꝯo in deū: quis orabit p eo? Necessario ergo aries in sacrificio offert᷑ eū significans de quo dicit᷑: Ecce agnus dei ecce qui to. p. m. qui solus qd̄ in se cōmissum est pōt relaxare. Aries aūt nō ois in holocaustum fit: sicut vitulus oblat⁹ pro populo ꝛ p sacerdote. qui xp̄m sit᷑ significat. Sed ibi generaliter remissio humani generis dispensatur. Ideo necessario om̄e christi sacrificiū offertur. hic autē pro eis fit quib⁹ sacrificiū ꝛ remissio procuratur. Quecūq꞉ ergo saluare possunt. suscipiūtur in christi sacrificium: pax. s. ꝛ sanctimonia. sine qua nemo videbit deū. oblationes em̄ interiorum cogitationes sunt: quib⁹ pacatis cū om̄ib⁹ pacem habem⁹. Oblatio aūt renum ꝛ pinnulę epatis ꝛ femoꝝ sanctimonia est.

Orig. Quidā dicūt esse delictū cū nō facim⁹ qd̄ debem⁹. peccatū vero cū facim⁹ qd̄ nō debem⁹: sed nō vbiq꞉ hoc obseruatur.

Sāguis ei⁹ ꝛc. Esi. Quecūq꞉ ī sacrificio pacificoꝝ in h̄ q̊ꝫ iubet fieri.

Sicut pro peccato ꝛc. Orig. Peccatū est ꝑpetratio mali. delictū desertio boni. Sicut em̄ aliud est declinare a malo. aliudq꞉ facere bonū. ita ꝛ aliud abstinere a bono: ꝛ aliud facere malū. Vel delictū est qd̄ ignorāter peccatū qd̄ scienter cōmittitur.

Ori. Sicut pro peccato ꝛc. Similiter iubent᷑ adipes arietis qui circa renes sunt. ꝛ qui interiora opiunt imponi sup altare: vt quidq̇d in te crassuꝫ est ꝛ opit interiora tua. altaris ignib⁹ offeras: vt purgatis interiorib⁹ dicas Benedic anima mea dn̄o. ꝛ oīa que in. m. s. n. s. ei⁹. Aliter em̄ spiritualem sensum nō possunt habere: vel deū laudare. Si autē interiora purgaueris ab om̄i vicio libidinis. hostiā pro delicto iugulasti: ꝛ sacrificiū in odorē suauitatis obtulisti. Sacerdotis qui offert illud. ꝛ reꝓpiciauit pro delicto: ipsius erit. Discant sacerdotes. q꞉ pars data est eis cū his. s. quos ad penitentiam adduxerint ꝛ tales effecerint: vt ꝓpitius sit eis deus. Meritū em̄ subditorum merces erit: ꝛ gloria taliū sacerdotū. Intelligant ergo sacerdotes

---

fortis ꝛ solid⁹. qui nō redit ad peccata: hic fricatur. i. calore spūssancti inflamatur

nō frangetur.

Q. si vas † ęneū fuerit: † defricabit᷑

q꞉ videns aliū penitentē: monetur ad compunctionē lacrimarū compunctionē.

ꝛ lauabitur aqua. Omis mascul⁹

de genere sacerdotali: vescetur carnibus eius: q꞉ sanctū sanctorū est.

vituli. s. sinagogę vel pro peccato pontificis.

Hostia em̄ que cęditur ꝓ peccato cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonij ad expianduꝫ in sanctuario: nō comedetur. sed cōburetur igni.

C. VII.

s. que dicta est pro peccato.

Ec quoq꞉ lex est hostię pro dlicto: san

† q꞉ eque placet deo virt⁹ iustoꝝ. ꝛ digna penitentia peccatoꝝ. que restituit in graduꝫ pristinum dauid ꝛ petrum.

cta sanctoꝝ est. Idcirco vbi † immolatur holocaustū: mactabitur ꝛ victima pro delicto. Sanguis eius ꝑ girū fūdetur altaris. Offerēt ex

† greg. Cauda finis est corpis. ille vero bene immolat qui sacrificiū boni opis ad finē perducit.

† eum. s. qui grauia cōmisit peccata christus saluare descendit.

ea † caudam ꝛ † adipē qui opit vitalia.

† vult christ⁹ penitentis mundari interiorē hominē ꝛ habere castitatē. † lxx. pinnā epatis.

† Duos renūculos ꝛ † pinguedinē q̄ iuxta ylia est. † Reticulūq꞉ iecoris cū renunculis: ꝛ adolebit ea

† vt propriā cōcupiscentiā nō habeat: sed eā omnino offerat.

sacerdos sup altare. Incensuꝫ est

† Non mollis non femineus non debilis.

dn̄i pro delicto. † Omis masculus

legittima generatione succedēs. vita ꝛ sciētia precellens. s.

de sacerdotali genere in loco sacto vescet᷑ his carnib⁹: q꞉ sanctum sanctorum est.

quasi non frustra differt hoc sacrificiū ab his q̄ sunt pro peccato. q꞉ pro delicto hoc. s. est qd̄ in deum cōmissum est.

Sicut pro peccato offertur hostia: ita ꝛ pro dlicto. Utriusq꞉ hostię vna erit lex. Ad sacerdotem qui eam obtulerit ꝑtinebit.

† christ⁹. s. exteriorē substantiā in membris suis id est. paupib⁹ suscepit: † homīs. nō em̄ addit boū vel ouiū vel similium: p qd̄ innuit spirituale holocaustum.

† Sacerdos qui offert † holocausti victimā habebit pellē eius. Et om

theologie.

ne sacrificium simile qd̄ coquit᷑ in

† in quo significat partū virginis. † in qua significatur resurrectio.

† clibano: ꝛ q̇dq̇d † in craticula vel

que significat crucē.

in sartagine pręparatur. ei⁹ erit sa

† i. si eloquens fuerit vel nō. Oleū aūt eloquētiam significat. vn̄ nitidi⁹ oleo guttur ei⁹. i. si diuitis fuerit qui habet vnde misericors sit.

cerdotis a quo offertur: † siue oleo

i. paupis qui qd̄ largiatur nō habet aut sapiētia indiget.

conspersa siue arida fuerint. Cun

† q꞉ similiter accipit deus bonā deuotionē pauperis ꝛ diuitis simplicis ꝛ sapientis.

ctis filijs aaron † equa mensura per

† Septimū capitulū a plerisq꞉ hic incipit᷑ salutare sacrificium in duas diuidit partes. vnam laudationis: alteram voti.

singulos diuidetur. † Hęc est lex hostię pacificoruꝫ q̄ offertur domino

---

vbi sit data vera portio. in hoc vacēt. nec se supfluis actib⁹ implicent: ꝫ sciant se in nullo alio habere partem apud deū. nisi in eo qd̄ pro peccato offerunt. i. qꝫ a via peccati peccatorē conuertunt.

Ad sacerdotē ꝛc. Christum qui nobis propiciatio factus est. In ipso ergo om̄e sacrificiū ministrat᷑ ꝛ agit᷑: ꝛ qd̄ ex pnitētia consequit᷑ ad eum refertur. Ipse enī vt nos saluaret venit dicens: Non veni vocare iustos: ꝫ peccatores.

Holocausti victimā ꝛc. Esi. Non boū. s. aut ouiū. aut similiū: ꝫ hōis. vbi eniꝫ nō ab his qui offerūt sed que offerunt᷑ sacrificia cōsiderant᷑. necessario animalia memorantur. hic aūt q꞉ apertius voluit introducere psonā dn̄i: sacerdotem posuit offerentem holocaustū hōis. Intelligibilia enim holocausta offert sol⁹ xp̄s. ad cui⁹ imitationē hostia nostra ꝛ conuersatio format᷑. in cuius respectu patientiā habemus in passionib⁹.

Habebit pellē. Circūstantiā diuitiarum quas debet offerre vero sacerdoti: qui volūt holocaustū fieri Sathan circūstantiā diuitiaꝝ pellē nomiauit dicēs: Pelleꝫ pro pelle. ꝛ oīa q̄ habet homo dabit pro aīa. s. Hāc dedit iob vt pellem. i. patientiā retineret. que pellis dicit᷑. ex qua fiūt multa vtilia.

Et quidquid in craticula ꝛc. Quia hec theologię incarnationis ꝓxima sunt: necessario offerētis sacerdotis sunt. i. christi nati passi. ꝛ q̇ resurrexit.

Siue oleo conspersa ꝛc. Ori. Sacrificiū salutare iubet᷑ fieri in oleo. Sacrificio pro peccato non superponitur oleuꝫ: q꞉ p peccato est. Ideo nec oleū leticię. nec thus suauitatis habet. Luctus enī cōuenit peccantib⁹. nō leticia vel odor suauitatis: q꞉ ex psona peccatoris dicitur: Computruerunt ꝛ corruptę sunt cicatrices meę a facie insipientię meę. Cor hominis cliban⁹ est. qd̄ si vicia vel dyabolus succenderint. nō coquet. sed exuret. Sed si ille succenderit qui venit ignē mittere in terrā. panes scripturaꝝ nō exurit ad pditionē: ꝫ coquit ad sacrificiuꝫ. Fortassis in clibano coqui dicunt᷑: q̄ bene recondita sunt: nec facile proferri ad vulgus possunt. Sunt enī multa huiusmodi q̄ si in clibano non coquuntur cruda sunt. comedi nō possunt. sicut in visione ezechielis. Nō enī credenduꝫ qꝫ sit aīal in forma leonis quo vehat᷑ deus. vel vituli. vel aquilę. Tria sunt in quib⁹ sacrificia ꝑparant᷑. In clibano. in sartagine. in craticula. Clibanus secundū sui formā profundiora in diuinis scripturis significat. Sartago ea quę si frequēter ꝟsent᷑: ītelligi possunt ꝛ explicari. Craticula quę palā sunt. Est enī in diuinis scripturis hystoria. moralitas. mysticus sensus: sicut corp⁹ ꝛ anima ꝛ spiritus. Hoc quoq꞉ canistrū pfectionis significat. in quo tres panes haberi mandant᷑. In scriptura em̄ diuina cibi auditorib⁹ tripliciter apponuntur. In euāgelio quoq꞉ dicit᷑: amice cōmoda tres panes. Unus coquitur in clibano. alter in sartagine. tercius in craticula.

Esi. Conspersum oleo sacrificiuꝫ de simila dicit. qd̄ nec in clibano nec

in sartagine nec in craticula mittit᷑. hec est theologia q̄ ad humanitatē xp̄i nō refert᷑: ꝫ de prē est vel de spūsancto. vel de ip̄o filio ꝫm deitatē. Ideo ꝫ filijs aaron ꝑ meditationem scripturaꝝ ad theologiā proficientibꝫ depu- tauit eq̄liter: vt oēs idē de deo sentiāt. Hoc sacrificiū heretici nō gustāt: cū diūsa sapiāt. Est sacrificiū nō ꝯspsum oleo de simila: qn̄ decima ꝑs ephy absq̧ oleo ꝛ thure pro pc̄to offert᷑: ab his. s. qui hyrcū aut ouē aut turtures aut columbas offerre nō possunt. Hoc ꝛ si sacrificiū saluatoris significat: qꝛ nō theologie grā: ꝫ ꝓ vtilitate offerētis ꝑce- ptū filijs aaron depu- tauit.

Si pro gratiarū actione. Ad litterā ꝓ graꝝ actōe sit obla- tio cū q̇s de magna tri bulatōe liberat᷒ grās agit: sic moyses p᷒ trā situ maris rubri. My- stice quoq̧ q̇ maiora crimia nō cōmisit dei misericordie laudes ꝑ soluit. q̇ se immunē ab horrēdis criminibꝫ cu- stodiuit.

Et lagana. Panē. s. tenuē ꝛ latū q̇ sciāz ꝓphaꝝ sigficat. Tm̄ aūt distat inter soliditatē panis ꝛ teneritu- dinē lagani. tm̄ int᷑ sci entiā veteris ꝛ noui t. panes q̄ spgunt᷑ oleo lagana vngunt᷑. quia mai᷒ est lumē ꝛ grā no ui t. q̧ꝫ veteris.

Coctāq̧ similā ꝛc̄. Diuinā. s. sapientiam q̄ coquit᷑ igne charita tis. Nā xp̄s dei sapiā propter nimiā charita tez se tradidit. s. morti

Offert dn̄o ꝛc̄. Lxx. Et offeret d̄ omi bus muneribꝫ suis lau datione deo sacerdoti profundēti sanguinez salutaris illi erit. Nō em̄ volentis neq̧ cur- rentis. ꝫ dei miserētis est. Christo administrā- ti ꝛ ꝑficiēti sacrificium primitie offerēde sunt

Cuius carnes ꝛc̄. Orig. Solid᷒ aīe cibus. est cibꝫ lactis. est cibꝫ holeꝝ. est cibꝫ carnis. Vn̄ lacte vos potaui non esca. Et alibi: Qui infirm᷒ est hol᷒ manducet. Et alibi: perfectoꝝ est solid᷒ cibꝫ. Carnes ergo sacrificij salutaris qd̄ offert᷑ pro laudatione dn̄i iubent᷑ es se sacerdotis. Solid᷒ em̄ cibꝫ ꝛ perfecta sciētia sacerdotibꝫ deputat᷑: quia in oībꝫ debent esse perfecti. in doctrina. in moribꝫ. in virtutibꝫ. alioquin de sa- crificioꝝ nō edent carnibꝫ. Caro q̄ ex sacrificijs sacerdotibꝫ deputat᷑ verbū dei est. qd̄ in ecclesia dei docēt. Admonent᷑ ergo ne hesterna proferāt. ꝫ no- ua per gratiā dei ꝛ spūalia semper inueniāt. Si ea que heri a iudeis didici sti. hodie in ecclesia proferas: hesternaꝫ sacrificij carnez edisti. Supra quo q̧ in oblatione primitiaꝝ sint inquit noua ꝛ vetera.

Usq̧ mane ꝛc̄. Futuꝝ seculū vbi erit verus dies qui nocti hui᷒ secu li succedit. nō vult nostram vitā imperfectam relinqui: per quā nos oportet saluari. in futuro em̄ non licebit operari.

Si voto vel sponte ꝛc̄. Oīe sacrificiū pacificoꝝ. vel salutare spon taneū est. Vn̄ inter dona superi᷒ positū est: Sꝫ gratiaꝝ actionis vel laudis sacrificiū q̧uis species eius sit. qꝛ rationabile est. voluntariū nō dicitur: qꝛ cum rationales sumus debitum qd̄ammodo ꝑcipuuz creatori debemus ra tionale sacrificium.

Eadē die ꝛc̄. Quia quidā post hui᷒ vite finem aliā talē descripserūt. introducentes qd̄dam seculū mille annoꝝ in quo hierusalem edificabitur ꝛ templum ei᷒. ꝛ sanctasanctoꝝ restaurabuntur: ꝛ sacrificia offerent᷑. Sꝫ si quis hoc credit. ꝛ qd̄ammodo in mente comedit. sperās se eo tempore come- dere qd̄ est impossibile. oblatio eius nō suscipitur: qꝛ polluta. peccatū quoq̧ contrahit. Vn̄ ait: quecūq̧ aīa se tali edulio cōtaminauerit.

Sed et si quid ꝛc̄. Orig. Duos dies quibꝫ licet vesci carnibꝫ sacrifi cij. puto duo testamēta posse intelligi. in quibꝫ liceat oīe verbū qd̄ ad deū ꝑtinet. hoc em̄ est sacri ficiuz requiri ꝛ discuti Si quid supfuerit qd̄ diuina scriptura non decreuerit: terciam scri pturā nō debere susci- pi. q̄ hic dies tercia no minat᷑: sed qd̄ superest igni tradam᷒. i. deo re seruem᷒. qꝛ in presenti vita de᷒ scire nos vo- luit oīa q̄ nunc scimus ex parte. cū autē vene rit qd̄ perfectū est. de- struentur que ex parte sunt. Nō ergo assuma mus nobis cunctoruz scientiam.

Tercius dies Fu tuꝝ seculū in quo ge- neralis r̄surrectio. quā xp̄i resurrectio signifi- cauit. Mane facto ter cij diei. tūc qd̄ reliquū est igne cōsumet᷑. Qd̄ cunq̧ em̄ salutare im- perfectū reliquerimus aut malū fecerim᷒ tāq̧ ligna aut fenū. aut sti- pulā igne cōsumetur. Nos aūt detrimentū patiemur.

Caro que ꝛc̄. Ori. Carnes sancte diuina verba intelligunt᷑. Se pe aūt accidit mundas carnes contingi ab ali quo immūdo. vt si q̇s de deo patre. atq̧ eius vnigenito. ꝛ spūsan- cto dignū deitatis my sterio purū faciat since rumq̧ sermonem. ꝛ de oībꝫ rationabilibus creaturis tanq̧ a deo factis: ut ip̄m intellige rent: nec asserat conse- quenter carnis resurrectionē. Prim᷒ sermo ei᷒ solidus cibꝫ est: carnes sunt sancte. Qui vero carnis resurrectionē negat: qꝛ alienū a fide est. superiori- bus iunctū carnes suas polluit. Precipit᷑ ergo ne hmōi carnes manducent᷑ quibꝫ immūdicia infidelitatis adiungit᷑. Vn̄ epulemur in azimis sincerita- tis ꝛ veritatis. Secundū immūdicie gen᷒ est. ne qui carnes edit immūdus sit: ꝛ immūdicia ei᷒ in ipso sit: vt si sit aliquis natura florentis ꝛ ardentis in genij: nō cōtinuo aptus videbit᷑ ad suscipienda dei verbi mysteria. Sepe- randus est pri᷒ a prophanis ꝛ immūdis operibꝫ: vt eruditionis capax sit. si prius capax fuerit sanctitatis. Tercia species est immundicie. qua is qui mundus aliquid contingit immundū. nec tam suo peccato q̧ aliena conta gione polluitur. vt si quis societ᷑ inuido vel iracūdo vel adultero. ꝛ proprijs actibꝫ nō inseratur sceleribꝫ eius. videat tn̄ eū fratrez odisse. insidiari vxori aliene: ꝛ similia facere. nec discedat a ꝯsortio eius. hic est q̇ cōtingit immun dū. vel aīam. vel auē. vel morticinū ꝛ aliena immūdicia pollutus est.

Uel iumenti ꝛc̄. Iumēta immūda sunt. qui immūdis ꝛ terrenis acti onibꝫ intēti sunt. Vn̄ fornicatores equi emissarij dicti sunt.

Adipem ouis ꝛc̄. Id est. nec fortis. nec innocentis. nec penitētis bo na intentio vel desideriū sinistra interꝑtatōe deprauandū tanq̧ per ypocri sim sit factū. ne q̇s velit meritū alteri᷒ exterminare. ꝛ q̄ comedēdo imminuere

---

† s. lxx. laudatione. vnde immola deo sacrificiū lau dis. ꝛ redde altissimo vota tua.

Si pro gratiaꝝ actione fuerit ob-

† s. i. habeāt scientiā euāgelicam que ꝑfecta ꝛ so lida. † s. apostolicos libros † s. corruptione ali

latio. † offerēt † panes † absq̧ fermēto

ene doctrine. † s. vt quidquid sapit imputet᷑ gra tie ꝛ dei misericordie † s. ꝓpheticos libros qui nō tam plane annunciāt misericordiā dei ꝑmiscen tes minas ꝓ importunitate iudaica. proprie laga na nō dicuntur conspersa sed vncta.

conspersos † oleo. ꝛ † lagana azima

† s. theologiā. s. sed cū elemosina quā propter sub

vncta oleo. † coctāq̧ similā ꝛ colli-

tilitatē similam vocat.

ridas olei admixtione conspersas:

† s. ꝑfectionem ꝛ firmitatē fidei. nā fermentū pa nem roborat s. s. in modū circini tortos. hi sunt diuīe scripture expositores: quoꝝ expositionis sci entiā habere debem᷒ † s. non azimos. s. Secu lari scientia. sicubi necessaria est vt est grāmatica

† panes quoq̧ † fermētatos cū ho-

rhetorica dyalectica

stia gratiaruz que immolatur pro

† s. qꝛ vn᷒ dn̄s vna fides vnū baptisma. vn̄ ap̄ls vnū sentiam᷒ omnes in domino ꝛc̄.

pacificis: ex quibus † vnus ꝓ pri-

† s. christi ad quem ꝑtinet vn᷒ panis. qꝛ fides no

mitijs offertur dn̄o. ꝛ erit † sacerdo

stra ad eū ꝛ ꝑ eū ꝛ in ipso est.

tis qui fundet hostie sanguinem.

s. qꝛ incarnatōis. s. mysteria ī presenti vita ꝑscru tanda sunt ꝛ imitāda. nichil indiscussum debet re

Cuius carnes eadē comedent᷑ die.

manere vsq̧ in mane. i. initiū alteri᷒ vite.

nec remanebit ex eis quicq̧ vsqꝫ

s. voto quis offert. qn̄ se deo seruituꝝ ꝛ seculo re nunciaturū vouet. Spōte qn̄ subito cōuertitur. et diuinitus inspirat᷒ compungitur.

mane. Si voto vel sponte quispiā

† s. presens vita presens seculū hodie dicit᷑: vnde hodie si vocē ei᷒ audieritis s. in presenti votū sol uendum est. in futuro em̄ solui nō poterit. vn̄ quid quid pōt man᷒ tua instanter opetur.

obtulerit hostiā: † eadē simulit᷑ edet᷑

† s. Crastinus dies temp᷒ post votū significat. vs q̧ ad finem em̄ vite votū nostrū possum᷒ implere

die. Sed ꝛ si quid in † crastinum re

manserit: vesci licitū est. Quicq̄d

aūt terci᷒ dies inuenerit: ignis ab

sumet. Si quis de carnibus victi-

† s. i. scriptura preter duo test. † s. i. post hanc

me pacificoꝝ † die tercio † comede-

vitā temp᷒ bene oꝑandi sperauerit. ꝛ iō distulerit s. vel fiet

rit: irrita erit oblatio eius nec pro-

derit offerenti. Quinpotius que-

cunqꝫ anima tali se edulio cōtami

† s. quelibet virtus: vt castitas ꝛ iusticia ꝛ hmōi.

nauerit: ꝑuaricatōis rea erit. † Caro

s. aliquid malum fecerit. s. velut castitas habita ad vanam gloriam.

q̄ aliq̄d tetigerit immundum non

s. nemo imitabitur s. futuri iudicij.

comedetur: sꝫ cōburetur igni. Qui

s. ypocrita

fuerit immūdus vescet᷑ ex ea. Ani

† s. ypocrisi. † s. fraudulenter oꝑando † s. id ē

ma † polluta † q̄ ederit de † carnibus

virtutib᷒ que deo sunt dicate.

hostie pacificoꝝ q̄ oblata est dn̄o

s. vt n̄ dicat᷑ ouis sed lup᷒ rapax † s. imitādo s. cō

ꝑibit de populis suis: ꝛ q̄ † tetigerit

sentiendo. † s. ingeniosi. † s. velut diui

immundiciam † hoīs vel † iumenti

nationis somniorū ꝛ similiū † s. immūda oꝑādo

siue oīs rei q̄ polluere † potest. et

comederit de huiuscemōi carnib᷒:

s. de cōsortio eoꝝ qui sunt saluandi.

interibit de populis suis. Locutus

qꝫ est dn̄s ad moysen dicēs: Loq̄

† s. desideriū. s. qd̄ totum ad deū referendum est. † s. Simplicis innocentis. † s. fortis. s. qui ope ratur mandata legis. s. qꝛ taliū noxiū est desideriū nec deo iubet offerri

re filijs isrl̄. † Adipē † ouis † ꝛ bouis

qꝛ desiderium peccatorū peribit.

s. peccatorū penitentiū s. qꝛ ꝑ caprā significātur que pro peccatis fiunt sacrificia.

ꝛ capre non comedetis. Adipem

Augu. Dixit superius: Omnis adeps dño: ⁊ quesieramus vtrum oīs corporis mundi duntaxat. nam de immūdis nulla questio est. ⁊ quid de adipe fieret quē vetuit comedi. Nunc autem dixit quid fieret de adipe morticini ⁊ a fera capti vt sit scilicet in omne opus cui tale aliquid necessarium est. Unde remansit questio quid fieret de adipe eorū que munda sunt ad descendū. Sed cū dicit omnē animā perire de populo suo que ederit adipem eorum ex quibus offertur domino: videtur tantū prohibere adipem eorum ex quibꝰ fit sacrificium Iudei vero non inueniunt quid d adipe faciant: vnde abstinent ⁊ quomodo proijciāt: cum dictum sit omnis adeps domino. si non adipem sacrificiorū tā tum: sed etiam eorū de quibꝰ non sacrificatur quiuis mundorum hic volunt intelligi: quia per quasdam impudicicias. vel cetera vicia sibi elegerunt mortem peccati.

In varios vsus. ⁊c. Non solū bonorū imitando opera. ꝫ etiā malorum nobis in exemplum trahendo. Legimus enim herodem natalis sui diem celebrasse: ⁊ epulas sanguine fedasse. tale desiderium in vsum habemus ut caueamus: sed econtrario nostri natalis diem quo in paradiso fuimus cum luctu ⁊ afflictione memoremꝰ. Phariseus superbiēs ait. Gratias ago tibi. quia non sum sicut ceteri hoīm ⁊c. Nos econtrario dicamꝰ: Dñe miserere mei. q̄ꝛ ñ sum similis seruis tuis: q̄ angelicā ducūt vitam in terris.

(q̄ꝛ sponte peccat nullo instigante.) cadaueris morticini ⁊ eius anima (dyabolo instigante) (q̄ꝛ neglexit sui custodiam. nec audiens qd̄ dicitur. Sobrii estote ⁊ vigilate ⁊c.) (q̄ꝛ trāsferre illud ad virtutē debemꝰ. vt ad iusticiā vel castitatem vel elemosinā vel q̄libet operationem bonā resoluentes. s. ⁊ subtiliantes) lis qd̄ a bestia captū est habebitis in varios vsus Si quis adipē qui offerri debet in incensum dñi (cogens vel suadens ei qui seipsum obtulit non ad supnum desideriū intendere: sed ad voluptatē suam inclinari.) (cōgregatōe sanctorū) comederit: peribit de populo suo. (animā. quasi nichil facias ad ꝓximi tui mortē.) Sanguinē quoq̄ omīs animalis (iustis quorū cōuersatio in celis est.) non sumetis in cibo. tā de auibus (peccatoribus qui obediūt ventri.) q̄ꝫ de pecoribꝰ. Omīs anima que ederit sanguinē. peribit de populis suis. Locutus est dñs ad moysen dicens: loquere filijs israel dicens (hostie pacificorū gratiarū actiones. has charitate cōdire debemus qua conditur omē opus bonū) Qui offert victimā pacificorū dño

Si quis adipem ⁊c. Orig. All. Quasi nemo scandalizet vnum ex his minimis qui in me credunt ⁊c. Sanguis comedi prohibetur. quasi ne glorieris aduersus fractos ramos: ne tu excidaris. ⁊ illi si non permanserint in incredulitate: inserantur. Sanguis autē iudeorum populus recte intelligitur. Non enī ex fide neq̄ ex spiritu abrae: ꝫ tm̄ de sanguine eiꝰ descēdit.

Qui offert victimam ⁊c. Orig. Alia littera. Qui offert sacrificiū salutaris sui domino. afferat munus suum domino ī sacrificio salutaris sui Manus eius offerent sacrificium hostiam domino. adipem qui super pectusculum est ⁊ pinnam iecoris: offeret ea ita. vt ponatur donum contra dominum. ⁊ imponet sacerdos adipem qui est super pectusculum salutare: ⁊ erit pectusculum aaron ⁊ filijs suis. ⁊ brachium dextrum debetis alias dabitis separationem sacerdoti a sacrificijs salutaribus vestris. Qui offert sanguinem salutaris. ⁊ adipem ex filijs aaron. ipsi erit brachium dextrū ī parte. pectusculum enim impositionis ⁊ brachiū demptionis accepi a filijs israel. a sacrificijs salutaribꝰ vestris: ⁊ dedi ea aaron sacerdoti ⁊ filijs eius legittimum eternum a filijs israel. Et sacrificium qd̄ dicitur salutare nemo offert domino nisi qui sanus est: ⁊ salutis sue conscius gratias dño refert.

Orig. Sacrificium qd̄ dicitur salutare. sanus tantū ⁊ salutis conscius in gratias offert non eger animo. non languidus in operibus offerre potest Leprosus ille euangelicus non potuit offerre nisi curatus: sed vbi a domino mundatus est: iussus est offerre munera ad altare que precepit moyses in testimonium illis. Mundus ergo offerre potest. Sed quomodo manus eius offerent hostias domino. non homo: sed manus. id est. opera eius. hec enim cōmendant hostiam domino. Si enim contracta sit manꝰ tua ad dādum. adhuc leprosus es: ⁊ offerre non potes. Ubi habemus hostiam greci habent holocarpomata: qd̄ significat omnem fructum. quem non potest infructuosus offerre. qui non affert fructū iusticie ⁊ misericordie ⁊ similia. Quod aūt ait: adipes qui supra pectusculū sunt. pectusculum cor intellige. de quo auferende sunt omēs cogitationes male (Inde enim procedūt) vt possit cor mundum deū videre. Pinnā quoq̄ iecoris p̄cepit offerri: in q̄ iracūdia vel cupiditas. Offert pinnā iecoris q̄ irā ⁊ furorē a se abscidit. Adipes q̄ sunt sup pectusculū imponunt altari. pectusculū aarō. ⁊ filijs eiꝰ brachiū dextrū p̄cipit separi. Quale est pectusculū sacerdotis plenū sapiā ⁊ diuina intelligentia. q̄le ⁊ brachiū qd̄ ei offerunt filij israel ꝓ salute sua. Forme sunt ista q̄ in ecclīa nō gerunt: ꝫ legunt. Nō eīn legerent nisi ex his edificatio audiētibꝰ p̄beret. Si ḡ sacerdos ꝑ doctrinā. ꝑ multā solicitudinē. ꝑ vigiliarū laborē. peccatorē ꝯuerterit. meliora sequi docuerit. si tale opꝰ iniquā fecerit. debet q̄ in ipiꝰ labore saluat deo gratias agere. ⁊ offerre hostiā salutaris: q̄ꝛ salutē ꝯsecutꝰ sit. Dicit aūt pectusculū appositionis. ⁊ brachiū demptionis. Cū ei ablatū fuit de corde tuo omē crassum ⁊ mundatū fuerit ab omi opimento qd̄ igni tradēdū est: restat vt apponat ei grā spūssancti. ⁊ tūc fiet pectusculū appositionis. Brachiū vo sepatōis erit. Si scias discernere q̄ sūt opa lucis ⁊ tenebrarū. si sepaueris opa tua a tenebris vt in lumine sint: brachiū tuum efficit sepationis. Uel cū sepaūis te ab omi fre ambulāte ī q̇ete. Uel cū exierint de medio peccatorū q̇ portant vasa dñi.

(i. charitatē.) offerat simul ⁊ sacrificiū. i. libamē (ipse nō alius pro illo. q̄ꝛ iusticia iusti sup eum erit.) (lxx. adipē qui est sup pectusculū ⁊ pinnā iecoris.) (desideriū.) ta eius. Tenebit manibus adipē (cogitationē vel fidē.) (q̄ꝛ fides de christo ⁊ munda cogitatio ipsi cōsecranda.) (fidē ⁊ confidentiā que fortitudini iuncta sunt que in pectore) hostie ⁊ pectusculū. Cūq̄ ambo (significantur. hec debet offerre qui saluari desiderat: q̄ꝛ sine fide impossibile est placere deo.) oblata dño cōsecrauerit. tradet sacerdoti: (omne desideriū nostrū vult fieri holocaustū.) qui adolebit adipē sup altare. pectusculum aūt erit aaron ⁊ (qui vita sublimes.) (fidē ⁊ operationem offerat qui saluari desiderat.) (quasi christꝰ qui sanguinē ⁊ vitam pro nobis obtulit bonam operationem nostram recipiet.) filiorū eius. Armꝰ quoq̄ dexter de pacificorum hostijs cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinē ⁊ adipē filiorū aaron. ipse habebit armū dextrū in portōe

Tenebit manibus adipe. Hier. ad fabiolā. Qui ē super pectusculū ⁊ pinnā iecoris ⁊c. De victimis salutaribꝰ adipē offerūt sacerdotes: pectꝰ ⁊ brachiū dextrū in cibū accipiūt. Sensus ē in corde. cor ī pectore. voluptas ꝫm phicos est in iecore. Unde pliniꝰ pinnula aduersa voluptante: ⁊ per oculorū fenestras erūpente. Postq̄ ergo pingue holocaustū fecerint. ⁊ cōcupiscentiā libidīs igne spūssancti cremauerint: pectꝰ ⁊ brachiū accipiūt ī p̄mium. In pectore mundas cogitatōes. legis noticiā. in brachio bona opationum. ⁊ pugna ꝯ zabulū. ⁊ armata manꝰ. vt qd̄ mēte cōceperint opere ꝓbent. Ihesus eīn cepit facere ⁊ docere. Pectꝰ quoq̄ appellat additamentū vel p̄cipuum vel egregiū. labia eīn sacerdotis custodiūt sciam ⁊c. hec debet esse p̄cipua: ⁊ additamēto spūalis grē talē virū instituit q̇ possit cōtradicentibꝰ resistere ⁊ in se nichil sinistri opis habere. Dextrū sit brachiū ⁊ sepatū: vt opa sacerdotis compatōe virtutū a cūctis sepata sint. Alia tria exceptis primitijs hostiarū. q̄ dant sacerdoti de priuato macello ⁊ publico. vbi nō religio ꝫ virtus necessitatis. est brachiū de quo iā dictū est. maxilla ⁊ venter. Maxilla eloquentē ⁊ eruditū significat: vt qd̄ pectore ꝯcipit ore ꝓponat. Uenter receptaculū ciborū in scorto madianitide sacerdotali pugione ꝑfossus. oēs labores ⁊ momētanea blādimēta gule stercoris fine ꝯdemnat: ostendēs mētibus deo sacratis totū in secessū ꝓijci qd̄ voramꝰ. Un̄ esca ventri: ⁊ venter esce. deꝰ aūt hūc ⁊ hāc destruit. vituli puluerem quē adorauerūt filij israel in contemptum supstitionis. in potum accipit: vt discat contemnere que se videt in secessum proijcere.

Lxx. Offerens sacrificiū salutare dño offeret munꝰ suum dño de sacrificio salutari eiꝰ. Qd̄ exponēs adiungit. Tenebit manibꝰ adipem hostie. vl' iuxta. lxx. manꝰ eiꝰ offerēt ex ea dño. Ipm eīn oportet q̄ ad salutē suā ptinent opari. q̄ꝛ iusticia iusti sup eū erit. ⁊ impietas impij sup eū erit.

Pectusculū erit aaron. Isi. Pectꝰ dat sacerdoti: vt cogitatōem mundā ⁊ doctrine habeat noticiā. Brachiū dextrū vt bona opa habeat. ⁊ ad pugnā cōtra dyabolū armata manu ꝓcedat. ⁊ qd̄ corde concepit opum exēplo perficiat. Dat ⁊ de priuato maxilla: vt eloquētia polleat. dat ⁊ venter vt luxuriā extinguat. ⁊ gulam contemnat.

Sacerdotis. Aug. Xpi in sacerdote figurati. Un̄ solꝰ sacerdos pt sacrificiū perficere. Incipere eīn nr̄m bonū est. perficere ⁊ ad finē ducere diuine grē est. Nō ē volētis neq̄ currētis: ꝫ dei miserētis dirigere actiones. Un̄ ⁊ brachiū dei noīat. Un̄ recte armū. vel iuxta. lxx. brachiū accepit.

Qui obtulerit sang. ⁊c. Christus est qui verū sanguinē pacificorū

z adipem.animas.s.z desideria salutarium offert qui est de filijs aaron sacerdos.s.singularis.z in omnib9 pcipuus:cui cedit armus dexter in portionē .i.omnis actio bona z pfectio.

Hec est vnctio zc. Esi. Videntur ergo hec ad vnctionē sacerdotū pertinere:sed legislator hoc in presenti non intendit. Quā em cū unctione sacerdotū societatem habent predicta sacrificia:s tantū eorum dignitatem .z quem profectum prestent custodientib9 ostendere voluit. Qz eniz ait. Hec est vnctio aaron z filiorum ei9 in cerimonijs domini:;ad superiora reddit:vt sciās q si qs ea custodierit:pueniet ad eā dignitatē sacerdotis:nec aliter. Hec ē enim vnctio in cerimonijs domini. Quasi ex predictis sacrificijs acquiritur. Vñ addit in die q obtulit eos moyses vt sacerdotio fungerentur.z que precepit dari eis a filijs isrl. In his ergo nobis vnctionez dedit. In his nos vocauit deus die qua obtulit eos. qua die.s.vnxit eos vt fungerentur sacerdotio:p vnctionē .s.que nunc dicta est. Qui em sanctius z sublimi9 viuūt excellētiores sunt in populo. Vnde oportune subdit:religione perpetua in generationibus vestris. vt scires quia apud deū hec religio inconcussa est. Nemo dignitate vel sapiētia vel reb9 sublimibus excellit:s qui fecerit que superius precepit. Sic enī sacerdos fit bm cognitionē christi veri sacerdotis .qui immaculatam z perfectam demonstrauit vitam. Quid aūt per predictam vnctionē intellexerit in sequentib9 ostēdit. Ista est lex holocausti zc.

† s hec est fides recta.vel cognitio sancta que nos de terrenis ad celestia subleuat. † s qz scz precellere debet scientia sacerdotis.

sua. † Pectusculū em † eleuationis

s hec ē opatio bona que iustos a reprobis sepat.
s qz op9 sacerdotis sepatū debet esse z vnicū.

z armū sepationis tuli a filijs israel de hostijs eorum pacificis :z dedi

† s qz significatio ei9 in perpetuū durat.

aaron sacerdoti z filijs ei9 † lege perpetua ab omi populo israel. Hec

s Supra dicta † s eoz.s.qui p ea q dicta sunt pficiunt ad

est vnctio aaron † z filiorū eius in

dignitatē sacerdotij.

cerimonijs dñi.in die quo obtulit eos moyses vt sacerdotio fungerentur:z q pcepit eis dari dñs a filijs

s inconcussa.

israel religione ppetua in generationibus suis. Ista est lex holocau

s perfecte sapientie.
s mediocris iusticie.

sti z sacrificij pro peccato atq delicto.z pro consecratione z pro pacificorum victimis.quā cōstituit dominus moysi in monte synai. quando mandauit filijs israel vt offerent

Ori. Qū pposuerit legislator hec est vnctio aaron z filioz zc. Nō subiunxit q esset:nec qualiter vnxisset exposuit:s hoc quidem in sequentib9 facit. Nunc vero postq dixit:hec est vnctio aaron nichil de vnctione subiungit.vt ostenderet hec q supra dixerat.s.pectusculū impositionis.z brachiuz sepationis esse ipsam vnctionē aaron z filioz eius.ne putarem9 illa p carnibus dicta .vt doceret etiā ipsa sub sacramēto inserta vnctionis .postea repetit ea que supra exposuerat dicens: Hec est lex holocausti zc.hec est q supra exposita est.z videt recapitulatio esse sacramentoz .que supra narrata sunt.sicut z illud.s.hec est vnctio.plibatio sequentium.transiens em z alia tangit dicenda z dicta.dicenda ibi:hec est vnctio.dicta ibi.hec est lex.

Vnctio xpi partim cōmunis est suis. Sūt em z ipsi participes .vnde et nos participatione christi dicimur xpiani. Sed inestimabili dignitate excellit. Vngit z ipse substantialiter.nos vero ei9 operatione z gratia.vngūtur ergo cum aaron filij eius:sed non talia in vnctione eoz .qualia fiunt in vnctione aaron.qd in sequentib9 manifestatur.de christo aūt hoc intelligitur. Sciens em legislator ad ecclesiā hec pertinere mysteria :pcepit conuocari omnē cetum vel synagogā.quā greci ecclesiā dicunt. Synagoga enim nō potest hāc legē habere nisi ad ecclesiā conueniat:in qua figurarum veritas conseruatur.

Ista est lex zc. Esi. Vides differentes cōuersationes que deo coniūgunt. Honorē.s.sapientie perfectū:qui significatur p holocaustū. Vel iusticiam mediocrem:que opatur ea que sunt ad salutē. Sacrificia em pacificorū vel per holocaustū vel p oblationem recte esse vtilia ad sacerdotalem dignitatem lex intellexit. Vñ in die qua legem vnctionis mandauit:subdidit ea que sunt de sacrificijs.simulq oīa breuiter memorauit. In monte synai.qui rubus vel tentatio interptatur. Similis est autē rubo tentatio.asperum em virgultū est z difficile capitur .sic corona bone vite in tentationibus z tribulationib9 vix habetur. Vnde: Beatus vir qui sustinet tentationem.qz cū probatus fuerit accipi.coronā vite. C. VIII.

Duos a. Christi passio significat q est dux ppli. Bene aūt duo arietes immolant .quia christus bis nobis mysteria sue passionis commisit.primū quando agnum mysticū in cena comedit. Secūdo quādo eadem mysteria in panis z vini consecratione constituit.

Et cōgre. Conuocauit moyses oēm sy.qzuis dñs elegisset z pcepisset.conuocatur tamē synagoga. Requiritur em in ordinādo sacerdote psentia populi:ut sciant omnes z certi sint. qz qui prestantior est omni populo.doctior.sanctior.virtute eminentior ille deligitur ad sacerdotium. Lauit ergo euz z induit. Quali indumēto:tunica.et pcinxit eum zona.z iterum vestiuit eū tunicā talarem.vel vt alibi legimus interiorem. Video aūt duab9 tunicis indutū pontificē. Ihesus aūt prohibet apostolos duabus tunicis indui :cū moyses z ihesus.i.lex z euangeliuz conuenire debeāt. Dicunt alij vt qd ihesus precepit duas tunicas nō habere nō esse contrarium legi :s pfecti9 lege.sicut z cum lex homicidium vetat:ihesus vero iracundiā resecat z cū lex prohibet adulteriū:ihesus vero cōcupiscētiā abscidit. Ego nō intro hui9 intelligētie angustiā.pontificalia sacramenta concludo.amplius michi aliquid ex ista forma videtur ostendi. Sciebat pōtifex ille quē tunc ordinabat moyses.qz circūcisio esset spūalis :seruabat tamē z carnis.qz incircūcisus esse non poterat.habebat ergo duas tunicas .vnam carnalis mysterij.aliā intelligentie spiritualis. Nō em poterat esse pōtifex eorum qui tunc erant.nisi carnalia opera vel sacrificia offeret:qzuis spiritualia esse debere sciret. Conuenienter ergo habebat duas tunicas. Apostoli vero qui dicturi erant.si circūcidimini christus nichil vobis proderit:z litteralem obseruantiam penitus reprobaturi.merito duas tunicas habere phibentur.sufficit eis vna.z hec interior.eā vero que foris est legis tunicam noluit.qz vnā ihesus z ipam interiorem habere pmittit.

oblatōes suas domino in deserto synai.

C. VIII.

Locutus est dominus ad moysen dicens :Tolle aaron cū filijs suis z vestes eorum z vnctionis oleuz vitulum pro peccato.duos arietes

† s vas pplexo vimine factū.z scripturā significat que multiplici sententiarū conficitur textura.
† s diuina sapiētia in azi.sin.z veri. † s hoc factū est qñ predicantib9 apostolis vna die credide

† canistrum cū † azimis. † Et congre

runt.v.milia p9 resurrectōez.alia die duo milia.

gabis omnē cetum ad hostium tabernaculi. Fecit moyses vt dñs imperauerat.z cōgregata omi turba

† s euāgelic9.vñ petr9:hoc est verbū qd annūcia

ante fores ait : Iste est † sermo quē

tum est vobis.euāgelica.s.mysteria.

iussit dñs fieri. Statimq obtulit

† s christū qui offert patri.vñ daniel :oblatus est in cōspectu ei9.qui nobiscū z pter nos offertur.
† s qui imitant eū.vñ imitatores mei estote sicut z christi. † s qz hec oblatio per christū celebrat baptisatus est em christ9 vt aqua baptismi sanctificaretur.

† aarō z † filios ei9. † Cumq lauisset

Cumq lauisset zc. Hiero. Jam tunc purgationem mundi z rerū omnium sanctitatem baptismi sacramenta signabant. Nō accipiūt vestes nisi loti.nec ornantur ad sacra nisi in xpo noui homines renascantur. Vinū enim nouum in vtres nouos mittitur. Moyses lauat.i.lex. Vnde habent moysen.z pphetas audiant eos. Ab adam vsq ad moysen omes peccauerunt.preceptis dei lauamur.z parati in aduentuz christi tunicas pelliceas deponimus: vt induamus vestē lineam nichil in se mortis habentem.s totam candidam: vt de baptismo surgētes stringamus lumbos in veritate:z tota pristinoz peccatoz turpitudo celetur. Vnde: Beati quorum remisse sunt iniquitates. z q.tecta sunt peccata. Post feminalia z lineam tunicam induimur hyacinthina veste de terra condescendētes ad alta .hec est subucula iuxta.lxx.que sublimium rationē significat tantū patere maioribus atq pfectis. Hanc habuerūt pphete moyses z aaron z oms quib9 dicit. In montem excelsum ascende tu qui euan.sy. Nō sufficit prior ablutio peccatorum.baptismi gratia.secretior doctrina .nisi habeamus opa.i.suphumerale qd rationali copulatur: vt non sit laxum nec dissolutum. Ratio enim operibus z opera ratione indigent: vt qd mente concipim9 ope ppetrem9.

Ori. Lauet te moyses. Id est.lex q te lauat:z diluit sordes tuas. Lex sacerdotes consecrat. Non potest esse sacerdos.quē lex non constituit. Si lotus fueris p moysen.poteris puenire ad indumenta que profert moyses

ß non solum indumentis opus est ad sacerdotales infulas. Ʋerũ ⁊ cingulis Tunicis pelliceis indut⁹ est adam ⁊ vxor eius· talibꝫ peccatorem indui oportebat: que essent mortalitatis indicia· quã peccãdo ꝯtraxerat ·⁊ fragilitatis que ex corruptione carnis veniebat. Sꝫ si ab his purgat⁹ fueris ꝑ legẽ dñi induet te moyses indumento incorruptionis: vt nusq̃ꝫ appareat turpitudo tua: ⁊ absorbeat mortale hoc a vita. Videam⁹ q̃li ordine pontifex ꝯstituat

Vestiuit. Hiero· Ad fabiolam. Discamus prius cõmunes sacerdotũ vestes atq̃ꝫ pontificum Lineis feminalibꝫ vsq̃ꝫ ad genu verenda celant· quorũ superior ps ß vmblico vehemẽter astringit: ne dũ expediti victimas mactant· onera portant· casu femora reuelent: ⁊ pateat qđ optuꝫ est. Inde etiã grad⁹ altaris ascẽdere ꝓhibent: ne ascendentiũ verenda cõspiciat inferior populus. Hec scđm iosephum de bisso retorta ꝓpter fortitudinẽ texebant· ⁊ incisa cõsuebant: q2 in tela nõ pt fieri hmõi opus.

† ſ precedentia cõmunia sunt aaron ⁊ filijs eius ·i· christo ⁊ nobis· hec aũt soli deo ⁊ vero sacerdoti ꝯueniũt vestiuit põti· ⁊c ¦ ſ veste ĩmortalitatis

eos † vestiuit pontificẽ ¦ subucula li

ſ vt lumbi in veritate stringantꝫ ⁊ turpitudo peccatorũ celetur.

nea accingẽs eũ baltheo. Et indu

† ſ hec est ꝓpria pontificis· ⁊ significat sublimiũ tm̃ rationẽ patere ꝑfectis ¦ ſ lxx· posuit sup illũ yponidẽ· In plerisq̃ꝫ yphonidem: alias ypoditim· ⁊ cinxit illũ ßm habitũ yponidis ⁊ ꝯstrinxit illuꝫ

ens eũ † tunica hyacinthina ¦ desup

ad cã: † ſ opa. ſ ·i· iugũ christi suaue· i· euãgelica vita q̃ꝫ ipse demonstrãs sup humeros portabat de qua ait· tollite iugũ meũ sup vos ⁊ discite ⁊c· ¦ ſ vt sibi coherentia auxilientur· ratio enĩ opib⁹ ⁊ opera indigent ratione.

† humerale imposuit: ¦ qđ astringẽs

ſ incarnationis misterio qua succincti ⁊ ꝯfortati sumus. ſ zona qua sacerdotis pect⁹ artatur ⁊ linea tunica· i· terra ⁊ oceanus putatur.

cingulo aptauit rationale· in quo

Hie· Secunda est ex lino poderis· i· talaris duplici syndone· quã ioseph⁹ vocat bissinam· hec adheret corpi· ita arta ⁊ strictis manicis: vt nulla in veste ruga sit· ⁊ vsq̃ꝫ ad crura descẽdat. Tales solent habere milites lineas q̃s camisias vocant· aptas membris ⁊ astrictas· vt ad oĩa expediti sint· hac sacerdotes vtunt tunica· habentes vestitorũ pulcritudinem· ⁊ nudorum celeritatem: que dicit linea.

Terciũ cingulũ serpentis pelli quã in estate exuit simillimũ: vt longũ marsupiũ in rotundũ textũ· sub tegmine cocci· purpure· ⁊ hyacinthi· ⁊ bissi ꝓpter decorẽ ⁊ fortitudinẽ ita polimite distinctũ: vt diuersos flores ⁊ gẽmas artificis manu nõ textas ß additas putes· hoc baltheo inter vmblicum ⁊ pectus linea tunica stringit· qui quattuor digitorũ habens latitudinẽ· ⁊ magna ex parte ad crura descendens cũ expeditione ad sacrificia opus est: in leuuꝫ humerũ retorquetur.

Idẽ· Quartũ est rotundũ pileolũ· qđ greci ⁊ nostri thyarã· nõnulli galerum vocãt· nõ habet acumẽ in summo· nec totũ vsq̃ꝫ ad comas caput tegit: ß terciã ꝑtem a fronte nudã relinquit· vitta ne labat cõstrictũ· byssinũ· ⁊ sic fabre lintheolo optum: vt nulla sint foris acus vestigia· his q̃ttuor taꝫ sacerdotes vtunt q̃ꝫ pontifices. Quattuor reliq̃ ꝓprie pontificũ sunt. Primũ qđ ⁊ hic quĩtum: tunica talaris tota hyacinthina eiusdẽ coloris habẽs assutas manicas qua induit aptura· qđ vulgo capitiũ dr· oris firmissimis ne rumpat. In inferiori vero ꝑte· lxx· duo tintinnabula sunt· ⁊ totidẽ mala punica ijsdẽ ꝯtexta coloribꝫ quibꝫ cingulũ· inter duo tintinnabula vnũ malũ· ⁊ inter duo mala vnũ tintinnabulũ: vt cũ pontifex in sanctasanctorũ ingredit sit vocalis totus. si hoc nõ fecerit statim moriturus.

Sextũ hebraice ephoth· i· suphumerale· vbicũq̃ꝫ enĩ in exodo vel in leuitico suphumerale legit: in hebreo ephoth habet. Samuel tñ leuita adhuc puer etatis· ⁊ dauid an arcã ephoth portauit. Sꝫ aliud ẽ ex hyacintho bisso cocco purpura auroq̃ꝫ ꝯtextũ· aliud in similitudĩe sacerdotũ simplex ⁊ lineum. Auri lamine· i· bractee mira tenuitate tẽdunt· ex quibꝫ secta fila torquẽtur· cũ subtegmine triũ colorũ· hyacinthi· cocci· purpure· ⁊ stamine byssi. vñ efficit palliolũ vermiculate pulcritudinis ⁊ miri fulgoris in modũ caracallarũ ß sine cucullis· ꝯtra pect⁹ nichil texit· loc⁹ rõnali relinquit· in vtroq̃ꝫ humero singli lapides clausi· auro astricti· q̃ hebraice dicunt soom· ab aq̃la ⁊ symacho ⁊ theodotione onichini· a· lxx· smaragdi. Joseph⁹ sardios vocat· cũ hebreo ꝯsentiẽs vt colorẽ lapidũ vel ꝑciam demõstret. In singulis sena patriarcharũ noĩa quibꝫ israelitic⁹ ppl's diuidit. In dextero humero filij iacob maiores· in leuo minores· vt pontifex sanctasanctorũ ingrediens populum pro quo rogaturus est in humeris portet.

Septimũ ꝑnulũ est: ß oĩm sanctissimũ est· hebraice lyosin· grece logion· latine rõale dr· pann⁹ est breuis auro ⁊ q̃ttuor text⁹ coloribꝫ quibꝫ ⁊ suphumerale· habẽs palmi magnitudinẽ ꝑ quadrũ· duplũ ne rumpat. Intexti sũt ei xij· lapides mire magnitudĩs ⁊ ꝑcij ꝑ q̃ttuor ordĩes singulis v'ficulis terni lapides. In primo sardi⁹ topasi⁹ smaragd⁹. In scđo carbũcul⁹ saphir⁹ iaspis. In tercio liguri⁹ q̃ forsitan ⁊ hyacinth⁹· achathes· ⁊ ametist⁹. In q̃rto crisolit⁹ onichin⁹ berill⁹. In singulis ßm etates· xij· tribuũ scripta sũt noĩa. De his lapidibꝫ ĩ apochalipsi struit hierl'eꝫ celestis· horũ noĩbꝫ vel specie ordo virtutũ vel diũsitas indicat. Per q̃ttuor rõnalis angulos q̃ttuor anuli aurei habẽtes ꝯ se in suphumerali alios q̃ttuor: vt anul⁹ ꝯ anulũ veniat ⁊ sibi vittis copulent hyacinthinis. Ne aũt magnitudo ⁊ pond⁹ lapidum stamina rumpat· auro ligati sũt ⁊ inclusi. Catene q̃ꝫ ex auro fiũt· q̃ ob pulcritudinẽ fistulis aureis tegunt· ⁊ hñt in rõali sup̃ duos anulos maiores q̃ vncinis aureis suphumeralis nectunt: ⁊ deorsũ duos alios. Nã p⁹ tergũ in suphumerali ꝯ pect⁹ ⁊ stomachũ ex utroq̃ꝫ latere erãt anuli aurei· q̃ cũ rõalis aureis anulis ꝯiungebant· ut rationale superhumerali coniungeretur· ⁊ vna textura videntibus putaretur.

Octaua est lamina aurea in q̃ scriptũ est nomen dñi q̃ttuor hebraicis lr̃is ioth· he· vau· heth· qđ apud illos ĩeffabile dr· ß sr pileolũ lineũ oĩm cõmune sacerdotũ in põtifice addit· ut vitta hyacinthina ꝯstringatur in fronte· totamq̃ꝫ põtificis pulcritudĩeꝫ dei nomen coronet ⁊ ꝑtegat.

Mala aũt punica ⁊ tintinnabula in inferioribꝫ posita fulgura đ monstrãt ⁊ tonitrua· vel terrã ⁊ aquã ⁊ oĩa elemẽta inter se ꝯsonãtia· ⁊ sic sibi perplexa vt sint in singulis omnia.

Hiero· Hebrei q̃ttuor colores ad q̃ttuor elemẽta referũt ex q̃bꝫ vniũsa ꝯsistũt. Bissũ tre deputãt: q2 ex tra gignit. Purpurã mari: q2 eius cocleis tingit. Hyacinthũ aeri ꝑ silitudĩe coloris. Coccũ q̃ hebraice thorach· i· vermicul⁹ igni ⁊ etheri. Perinstũ ei eẽ cõmemorãt· vt põtifex creatorẽ nõ solũ ꝓ isrl' ß ꝓ toto mũdo roget q̃ ex terra ⁊ aq̃ ⁊ aere ⁊ igne cõstat· h enĩ oĩm sunt elemẽta. Vñ primũ lineũ est vestimentũ· terrã significãs. Scđm hyacinthinũ: aerẽ demõstrãs q̃ de terrenis paulatim ad excelsa sustollit· ⁊ vestis hyacinthina a capite vsq̃ꝫ ad talos veniẽs ĩdicat aerẽ đ celis vsq̃ꝫ ad terrã fusũ. Qr supdicti colores auro intexti sũt id figurare uolunt q̃ vitalis calor· ⁊ diuini sensus prouidentia penetrat vniuersa.

Orig· In exodo vbi đ sacerdotalibꝫ mandat vestibꝫ ĩuenio octo eẽ spẽs q̃ põtifici ꝑparant: h ꝯo tm̃modo septẽ· octaua ei emissa est· q̃ ẽ campestre: vel vt alibi legim⁹ feĩalia linea. Sꝫ forte q2 h gen⁹ indumẽti indiciũ est castitatis q̃ femora opiunt: vel renes ꝯstringunt· nõ semp in illis sacerdotibꝫ he ꝑtes erãt ꝯstricte. aliq̃ñ ei de posteritate generis indulget. Sꝫ ĩ sacerdotibꝫ ecclĩe aliud video sacramentũ. Possũt ei in ecclĩa filios generare. Vñ Filioli mei quos iterũ parturio ⁊c. Et alibi: Nã ⁊ in xp̃o ihu ꝑ euãgelium ego vos genui. In hmõi generatõibꝫ aliq̃ñ feĩalibꝫ vtunt· ⁊ abstinent cũ se vidẽt in auditoribꝫ fructũ hr̃e nõ posse· in quibꝫ semen ꝑiret· nec sobolẽ faceret. Cũ g̃ incapaces vidẽt· aut simulatos ⁊ ypocritas imponunt campestre· vtunt feĩalibꝫ· ne scm̃ detur canibꝫ· ⁊ margarite ponãtur ante porcos.

Et induẽs eũ tu· Lxx· Induit tunicã ⁊ ꝑcinxit zonã ⁊ vestiuit eũ ypoditiꝫ. Incarnatõeꝫ xp̃i exequit. Totũ ei hoĩeꝫ suscepit corp⁹· s· ⁊ aĩam· tunicam terrenũ appellauit: q2 đ terra ẽ· ypoditiꝫ celestẽ: q2 ypoditis poderis ẽ· Et hyacinthinas q̃ ẽ color celestis· vtrũq̃ꝫ enĩ suscepit· ⁊ vtrũq̃ꝫ saluauit

Hiero· In tunica hyacinthina mala punica ⁊ tintĩnabula· q2 tãta debet eẽ põtificis scĩa· ut gressus ei⁹ ⁊ mot⁹ oĩa uocalia sint: ⁊ v'itatẽ quã mẽte ꝯcepit habitu resonet q̃dq̃d agit q̃dq̃d loquit doctrina sit. Sine tintĩnabulis coloribꝫ diũsis gẽmis floribꝫq̃ꝫ v'tutũ nec ĩ ecclĩaꝫ ĩgredit nec põtifex est.

Humerale imposuit. Imponit moyses põtifici suphumerale qđ est humerorũ ex circũductõe vestis ornat⁹· humeri aũt laboris ⁊ operis indicia sunt. Vult ergo pontificem esse in opibꝫ ornatũ. Non enim sufficit sola sciencia: sed qui fecerit ⁊ docuerit magn⁹ vocabit.

Hiero· Suphumerale ⁊ duos lapides smaragdinos vel onichinos q̃ desup humeros tegunt· interꝑtantur duo emispia· quorũ aliud sup terram aliud sub terra vel solẽ ⁊ lunã qui desuper rutilant.

Hiero· Duo lapides in suphumerali xp̃s ⁊ ecclĩa· duodecim aplorũ q̃ ad ꝑdicatõem missi sunt noĩa ꝯtinẽtes. Vel littera ⁊ spũs· in quibꝫ oĩa legis mysteria: a dextris spũs· a sinistris littera. Per litteras ad verba: ꝑ verba venim⁹ ad sensum· Pulcer ordo ip̃o habitu sacramẽta significãs· in humeris opera· in pectore ratio. Vñ ⁊ pectusculũ comedũt sacerdotes.

Qđ astringẽs cingulo. Orig· Cinxit eũ ßm facturã humeralis. Jã superi⁹ dixerat cĩxit eũ zona sup tunicã. Qđ ẽ illđ duplex cingulũ: ꝯstrict⁹ in verbo sit· in opere expedit⁹ ad oĩa· nichil habeat remissum· nichil dissolutũ. Accinct⁹ sit animi v'tutibꝫ: ꝯstrict⁹ sit a corꝑalibꝫ vicijs: nullũ aĩe lapsũ nulluꝫ corpis timeat. vtroq̃ꝫ cingulo sꝑ vtat· vt sit scs̃ corꝑe ⁊ spũ. Scđm facturã humeralis cingitur: q2 ßm opa sua cingulo virtutis vtitur.

Aptauit rationale ⁊c. Hiero· Rationale in medio positum terram indicat q̃ instar puncti cũ oĩa in se habeat a cunctis vallatur elementis.

Vlri. Imposuit sup eũ logion. qđ est rationale. ⁊ sup logion manifesta tionem ⁊ veritatem. Nõ sufficit pontifici habere sapientiã ⁊ scire omniũ ra tionem. nisi possit populo manifestare que nouit. Ideo imponitur rationali manifestatio. vt possit respondere omi poscenti se rationẽ de fide ⁊ veritate. Superponitur ⁊ veritas. vt nõ astruat qđ pprio cogitauerit ingenio. Sz qđ veritas habet. Addendus est alius ornatus vnde necesse est vt accipiat coronã. accipit ergo cydarim qđ est opimentum vel ornamentum capitis. post hec superponit mi tra ante faciẽ. i. a fron te põtificis lamina au rea sãctificata. in qua sculptũ est vocabulũ dei: ꝫ iste ornatus capi tis in quo positum est nomen dei post illa q bus inferiora corporis membra fuerant exor nata supponitur. Su per omia em q de mũ do vel de creaturis sen tiri vel intelligi possũt scientia dei tanq̃ oim autoris excellit. Et qꝛ ipe caput oim. ideo or natus iste capiti super ponitur super omnia. nichil em post hec adij citur capiti pontificis.

Hiero. Rationa le duplex est. apertum ⁊ absconditũ. simplex ⁊ mysticuz. duodecim lapides habet. ⁊ quat tuor ordines. i. q̃ttuor virtutes. prudentiam. fortitudinem. tempan tiam. iusticiã. q sibi hę rent. ⁊ duz mutuo mi scentur duodenarium faciunt. Vl quattuor euãgelia oculis plena ⁊ mundũ illuminãtia. In vno q̃ttuor ⁊ ĩ q̃ttuor singula. vñ doctrina ⁊ v̾itas ĩ pectore sacerdotis ẽ. Cũ q̇s inuolut⁹ est veste m̃tiplici. ꝯsequẽs ẽ ut veritatẽ quã corde retinet sermone pferat. Ideo rationale est ⁊ veritas. i. sciẽtia est vt nouerit q docẽ da sunt. ⁊ manifestatio atq̃ doctrina vt possit manifestare q mente ꝯcepit. Ante suphumerale post rationale. Vñ a mandatis tuis intellexi. prius fa cimus. post docemus. ne doctrina cassis opib⁹ destruat. Seminate in iusti cia. metite fructũ vitę. illuminate vobis scientiã. Prius seminandũ. ⁊ post fructũ metendum est. vt nobis scientiã vendicemus. Nec hoc sufficit nisi ra tio opib⁹. ⁊ opa hęreãt rationi. ⁊ his p̃cedentib⁹ doctrina ⁊ veritas sequat.

Idẽ. Duodecim lapides vel zodiacũ circulũ. vel duodecim menses et in singulis versib⁹ singula tempa. ⁊ ternos menses. Pulcre aũt qđ in me dio est appellat rationale. Ratione em cuncta sunt plena. ⁊ terrena celestib⁹ hęrent. Immo ratio terrenoꝝ ⁊ temporum caloris ⁊ frigoris. ⁊ duplex inter vtraq̃ tempies de cęli cursu ⁊ ratione descẽdit. Vnde rationale cũ ephoth stringit. In rationali manifestatio ⁊ doctrina vel veritas. qꝛ in dei ratione nunq̃ mendaciũ est: ⁊ ipa veritas multis signis ⁊ argumentis monstratur. Vñ factũ est vt rationẽ solis ⁊ lunę anni mensiũ ⁊ tẽpoꝝ ⁊ horaꝝ tempesta tũ serenitatis ⁊ ventoꝝ. ⁊ reꝝ oim noscerem⁹. accipiẽtes a deo insitã sapien tiã: ipso habitatore ⁊ doctore domicilij sui ⁊ fabricę nob sciam demõstrante.

Posuit laminã. Hier. Nichil pdest oim eruditio. nisi dei sciẽtia coro net. q semp est ei cũ patre. Vñ laminã sup cydarim imposuit.

Hiero. Impfecta sunt oia nisi currui quęrat auriga: ⁊ sup creaturas creator insistens regat ipe q condidit. Qđ olim in lamina. nũc in signo cru cis ostẽdit. p̃ciosior est sanguis euãgelij auro legis. tũc iuxta ezechielẽ signũ gementib⁹ figebat in fronte thau: nũc portãtes crucẽ dicimus. Signatũ est super nos lumen vultus tui domine ⁊c.

Auri lamina in frõte pontificis ⁊ nomẽ inscriptũ oia q sup terrã sunt dei arbitrio gubnari significat. Iustũ ei erat vt põtifex dei creaturaꝝ oĩz typũ portãs in vestib⁹ suis indicaret cuncta dei misericordia indigere. ⁊ cũ sacrifi caret expiaretur condicio vniuersalis: vbi non pro liberis parentib⁹ ⁊ ppin quis. sed pro omni creatura voce ⁊ habitu precaretur.

---

ferat doctrina ⁊ veritas. Cydari
(interlin.: vt sibi coherẽtia auxilientur. ratio em operi bus ⁊ opera indigent ratione. — vt doceat qđ mẽ te concepit. — iuxta. lxx. mitram. — Sup omia cydaris ⁊ vitta hiacinthina celum monstrant.*)*

quoq̃ texit caput. ⁊ sup eã contra
(interlin.: christi caput est deus.*)*

frontem posuit laminã aureã con
(interlin.: dignitatẽ incarnati verbi. qui noster sacerdos factus est.*)*

secratã in sanctificationẽ: sicut p̃ce perat ei dñs. Tulit ⁊ vnctõis oleũ quo liniuit tabernaculũ cuz omni suppellectili sua. Cũq̃ sanctificãs
(interlin.: qꝛ tota vnctio est plenitudo spũs qui in septẽ operationibus designatur.*)*

aspersisset altare septem vicibus.
(interlin.: apostolos ⁊ imitatores eoꝝ sicut d paulo dici tur. vas electõis est iste michi. — vel labrum.*)*

vnxit illud ⁊ oia vasa eius: labiuz
(interlin.: penitentia que est baptismo supposita. qꝛ gratiã eius quã sepe labefactamus per peniten tiam erigimus ⁊ fulcimus.*)*

q̃ cum basi sua sanctificauit oleo. Qđ fundẽs sup caput aarõ. vnxit eũ ⁊ cõsecrauit. Filios quoq̃ eius oblatos cõsecrauit vestiuitq̃ tuni cis lineis ⁊ cinxit baltheis: impo suitq̃ mitras vt iusserat dñs. Ob
(interlin.: christum.*)*

tulit ⁊ vitulũ pro peccato. Cumq̃
(interlin.: diuinitatem. hoc fit qñ sacerdotes ⁊ docto res ecclesie de diuinitate christi predicant. ⁊ eam auditoribus annunciant.*)*

sup caput eius posuisset aaron ⁊ fi lij eius manus suas. immolauit eũ hauriens sanguinem. ⁊ tincto digi
(interlin.: passionis christi. — incensi. s.*)*

to tetigit cornua altaris per gyrũ. Quo expiato ⁊ sanctificato: fudit
(interlin.: altaris holocaustoꝝ. s. — doctrinaz euangelij qꝛ passio christi secundum euangelium recipiẽda ⁊ credẽda est. — vt supra.*)*

sanguinem reliquũ ad fundamẽta eius. Adipem vero qui erat super vitalia. ⁊ reticulũ iecoris. duosq̃ renunculos cũ aruinulis suis. ado leuit sup altare: vitulũ cum pelle ⁊ carnibus ⁊ fimo cremans extra ca stra sicut p̃ceperat dñs. Obtulit ⁊
(interlin.: ducem perfecte conuersationis.*)*

arietem in holocaustũ super cuius
(interlin.: vt supra.*)*

caput cum imposuissent aaron et

Tulit ⁊ vnctõis ⁊c. Ipse est fili⁹ dei q vngit ⁊ q vngit vngens v̾bo diuinitatis ꝫm qđ cũ patre ⁊ spũsancto habet oia cõmunia. A patre vngit ꝫm illud. Vnxit te de⁹ d. t. o. lę. Vnxit eũ spũsanct⁹ ꝫm ysaiã. Spũs dñi sup me. eo q vnxerit me ⁊c. Quę aũt pater ⁊ spũsanct⁹: hęc eadẽ facit ⁊ fili us. Vngit g ꝫm diuinitatẽ. vngit ꝫm humanitatem. Vnde ⁊ daniel obla tum illũ videt. offerentẽ non videt. qꝛ semetipsum offert. Vnxit ergo moy ses: ⁊ offert christi figuram gerens.

Sanctificans. Orig. Significat sup nã creaturã sanctifica tione nostra ditatã. i. p carnẽ dñicam ex no bis sumptã. Vñ ut no tũ fieret principib⁹ ⁊ po testatib⁹ p ecclesiã ⁊c.

Fundẽs super c. Caput xpi diuinitas. Sicut em caput a pe dib⁹ nõ diuidit. sic nec diuinitas xpi ab hu manitate post vnctio nẽ. Vñ ait: Vnxit te de⁹ d. t. Sic em deus vngit ⁊ sanctificatur.

Filios quoq̃ ⁊c. Orig. Attẽde differen tiã minoꝝ sacerdotuz ad maiores. Istis nõ dant bina indumẽta neq̃ humerale neq̃ ra tionale. neq̃ capitis or natus. ꝫ tm̃ cydaris et zona q tm̃ tunicã strin gat. accipiũt ergo sacer dotij gratiã. ⁊ fungun tur officio: ꝫ nõ vt ille q humerali est ornat⁹ ⁊ rationali. q manife statione ⁊ v̾itate splẽ det. q lamine aurę or namento decorat. ar bitror ergo aliud esse ĩ sacerdotib⁹ fũgi officiõ. aliud instructũ eẽ morib⁹ ⁊ ornatũ. Quiuis em pt so lenni misterio fũgi ad pplm. pauci aũt sũt q ornati morib⁹. doctrina. sapiẽ tia. ad manifestandũ veritatẽ ydonei. ⁊ q scientiã fidei ñ sine ornamẽto sen suũ ⁊ assertionũ fulgore depromãt. qđ aurę lamine capiti ĩposit⁹ designat ornatus. Vnũ igit ẽ sacerdotij nomẽ: ꝫ nõ vna p vitę merito vel aię v̾tu tib⁹ dignitas. In his g q lex diuia dicit velut ĩ speculo ĩspiciat se q̇sq̃ sacer dos. si videat se in oib⁹ supdictis ornatũ ⁊ in sciã ⁊ in actib⁹ vel in doctrina talez ac tm̃ se sciat summũ sacerdotiũ nõ solũ noie. ꝫ ⁊ meritis obtinere. Ali oquin inferiorẽ sibi gradũ positũ nouerit etiã si primi nomen acceperit.

Vestiuitq̃ tu. Filijs aarõ siles tunicę ⁊ zonę. vel balthei ⁊ cydares vl mitrę imponũt. ipm ei induũt. ipo cingunt. ipm portãt ĩ capite. lũbi em p cingunt in v̾itate q est xps. ⁊ induunt lorica iusticię. xps aũt iusticia est. si cut ⁊ galea salutis. ipse em est salutare dei.

Obtulit ⁊ vitulũ. Esi. Quę sit hui⁹ legis virt⁹. qño in sacrificio xpi ac cipiat. expositũ supi⁹ est. Ibi tm̃ aaron imponit man⁹ vitulo. hic aũt ⁊ filij iã vncti. Qñ ei nos vngimur in bapmo oblati. socij efficimur dñicę passio nis: cui⁹ baptismus imaginẽ gerit. In morte em christi baptisamur. cõsepe limur em ei per baptismũ in mortez. Necessario aũt filij aaron tanq̃ cõmu nicantes ei sacrificio manus imponunt.

Aug. Cũ sacrificia p peccatis memoraret vitulũ dixit offerendũ p pcto sa cerdotis q pplm peccare fecit: postea v̾o cũ dixit qño ea q p̃cepit dñs gesta sunt erga aaron ⁊ filios ei⁹. dicit oblat⁹ vitul⁹ p pcto: ꝫ sup de sanguine vi tuli cornua altaris incensi p̃cepit tãgi: ⁊ aspgi de sanguie ꝯ velũ. Reliquũ v̾o fũdi ad basiz altaris holocaustoꝝ. postea v̾o cũ scificat aarõ d aspsiõe sanguĩs ꝯ velũ nich d cornib⁹ altaris dꝛ ꝫ ñ addit incẽsi. addit ãt fundẽdũ sanguĩez ad basiz altaris: nec dꝛ ad basiz cui⁹. tãq̃ ncc̃e sit illđ accipe cui⁹ cornua tacta sũt sanguĩe. Quis g ambigue sit positũ: liberꝝ ẽ ita intelligere factũ. sic de vitulo p pcto fuat p̃ceptũ. vt nõ ei⁹ altaris cornua tacta intel ligamus ad cui⁹ basim sanguis eius est fusus: sed altaris incensi: ⁊ sangui nem fusum ad basim altaris sacrificiorum.

Obtulit et arietem. Esi. Lex sacerdotẽ in multis christũ figurantem

nunc vitulū pro peccatis ꝑcipit immolare: ⁊ extra castra incēdere. Sic enim factū christi sacrificiū est ad ablutionē nostrorum peccatorum. Nūc aūt arietem in holocaustū: quia mundus ei crucifixus est. ⁊ renunciās mūdo conuersatio que est holocaustū xp̄m habet doctorē ⁊ exemplū. propter quod ait: Qui nō accipit crucem ⁊ sequitur me nō est me dignus. i. qui sic nō renūciat mūdo sicut ego doceo (hoc est enim sequi eū) nō est me dignus. Quare ergo holocaustū diuidatur: pedes eius ⁊ intestina vel secundum alios venter lauentur? Interpretatio holocaustomatis que in principio libri ē facta expleuit sufficienter. Ibi aūt partes fieri oblatōnum dixit: significans corpus ⁊ animam deberi offerri: sed etiā in nobis sunt diuisiones he: quia caro concupiscit aduersus spūm. spiritus aūt aduersū carnē: sed non in xp̄o. Ideo nec diuisionis mentionem lex fecit in eo sacrificio. Offert aūt sacerdos vitulū pro peccato. arietem in holocaustū: per quod significatur: quia perfecta cōuersatio que est holocaustū in ariete offeratur. hic quippe ducatū prebet omnibus ingrediētibus ⁊ egredientibus. sicut christus est dux perfecte conuersationis. ⁊ ideo intrare per se ⁊ exire omnibus precepit.

Obtulit arietē secundū ⁊c. Mysteriorum traditionem ⁊ pascha mysticū quod christus celebrauit cum discipulis suis. significat aries. Secundus nominatur: quia post agnū in cena immolatum se ipsum obtulit. Unde aaron super caput arietis manus imposuit cū filijs suis: quia cōmunem cenam cum discipulis suis christus celebrauit. sed moyses specialiter hoc sacrificium obtulit: quia plus alijs figuram xp̄i expressit qui maxime sacrificiū suum fecit.

filij eius manus suas. immolauit eū: ⁊ fudit sanguinem eius per circuitum altaris. Ipsumque arietem in frusta concidēs. caput eius ⁊ artus

† interioribus sacramentis a fimo littere ablutis

⁊ adipem adoleuit igni: †lotis prius

vt fiāt acceptus ⁊ salutaris cibus.

intestinis ⁊ pedibus. Totūque simul

crucis.

arietem incendit super altare. eo quod esset holocaustū suauissimi odoris domino: sicut preceperat ei. Obtulit ⁊ arietē secundū in cōsecratione sacerdotū: posuerūtque super caput eius aaron ⁊ filij eius manus suas. Quē cū immolasset moyses. sumens de

† in quo obedientia signatur.

sanguine tetigit extremū †auricule

vt in bonis obediamus. operationis.

dextre aaron ⁊ pollicem manus eius

bone volūtatis.

dextre: similiter ⁊ pedis. Obtulit ⁊ filios aaron. Cumque de sanguine

† vt finis in bono cōsummetur.

arietis immolati tetigisset †extremū

† vt polleat operatio bona

auricule singulorum dextre. ⁊† pollices manus ac pedis dextri: reliquū

†corpus christi. i. ecclesiā †† nullus excipitur

fudit super †altare per ††circuitum.

desideriū consummationem

Adipem vero et caudam omnēque

Tetigit extremū auricule ⁊c. Si per aaron christum accipimus extremum auricule eius sanguine tactum fuit. quia patri vsque ad mortem obediuit. Si sacerdotes ecclesie. aures eorum tangende sunt pollicesque manuū ⁊ pedum: vt eminentiā actionū ⁊ gressium domino consecrent.

Tetigit extremū ⁊c. Quis sit huius sacrificij effectus. vnctio aurium ⁊ manuū pedūque demonstrat. propter obedientiā quippe nostrā. actionesque bonas ⁊ cōuersationē celebratur: vt inobediētia ade carentes. vnigeniti obediētiam consequamur.

Manus dextre. Ut in bona actione confortemur. Confortantur enim que vnguntur: destruuntur que nō vnguntur. Ubi enim vnctio nō fuit sanguinis immolati. percutiebatur egiptus: Sed prius sacerdos: ⁊ postea filij eius vngebantur sanguine. quia xp̄s prius sanguinē accepit in cena. deinde discipulis dedit.

Fudit super al. Cū enim bibit. ⁊ apostolis dedit bibere. intelligibilem sanguinem super altare. i. corpus suum fudit. Ecclesia aūt est corpus christi. Unde marcus. Et sumens gratias agens benedixit eis: ⁊ biberūt ex eo omnes. ⁊ dixit eis. hic est sanguis meus noui testamēti. qui pro multis effundetur.

Adipē vero ⁊c. Quid hec significent in salutari sacrificio. vel pacificorum dictum est. lxx. vero pro cauda lumbum. pro intestinis ventriculum. ⁊ pro reticulo iecoris pinnam epatis ediderunt. non frustra aūt etiam nunc in ariete cōmemorantur.

Canistro. Lxx. Canistrum consummationis. que est lingua domini que precipuam perfectamque doctrinam introduxit. Non enim venit soluere legem: sed adimplere. hec bene canistrum dicitur. propter textū doctrine eius cū multa in parabolis dixerat. Erat aūt ⁊ ferculum ⁊ mensa totius doctrine. Recte ergo de canistro consummationis mysticū panem apponit.

Panem. Apostolicam doctrinam legalemque ⁊ propheticam. Lex enim ⁊ prophete ⁊ apostoli memoriam eius faciunt. lex enim dicit: Hic est panis quem dedit nobis dominus. propheta autem Panis ei datus est ⁊c. prophetica autē ⁊ legalis doctrina minus nutriūt quam apostolica. Unde paulus. posuit deus in ecclesia primum apostolos. deinde prophetas. apostoli autem legis ⁊ prophetarum inducunt testimonia per que eis collirida et lagana sunt subiecta.

pinguedinē que operit intestina: reticulum iecoris. et duos renunculos cum adipibus suis et armo dextro separauit. Tollens autem de canistro

quia mysticū pascha christi salutaris est hostia

azimorū quod erat coram dño panes absque fermento. ⁊ colliridam cōspersam oleo. laganumque posuit super

quia omne desideriū ⁊ opus bonū offerre in ministerio necesse est: si vis illud secundum deum: et intentionē legis suscipere.

adipes ⁊ armū dextrū tradens si-

† prius: quia christus inchoauit sua mysteria: et postea nobis tradidit celebrāda.

mul omnia† aaron ⁊ filijs eius. Qui

† mysteriū quod nobis tradidit. cū carnē suā in celum leuauit.

postquam leuauerunt ea† coram dño. rursum suscepta de manibus eorum. adoleuit super altare holocausti: eo quod cōsecrationis esset oblatio in

oleū effusum nomen tuū domine

odorē suauitatis sacrificij domino.

† Sicut in sacrificio pacificorū. ⁊ ita hic intelligibili moysi offertur pectusculū arietis. quo fides ⁊ confidentia figuratur. †† quia eleuationis est:

†Tulitque pectusculū†† eleuās illud coram domino de ariete consecrationis in partem suā: sicut preceperat

† spūssancti quia vnctio spiritus ⁊ sanguis vnigeniti vnius sunt operationis. recte coniunxit quibus sanctificantur omnes electi.

ei dominus. Assumēsque† vngentū

† filij. passionis xp̄i †† corpore christi.

et† sanguinem qui erat in †† altari

Et armū dex. ⁊c. Greg. Sacerdos ex precepto armū dextrū ⁊ separatum iubetur accipere. vt non solum sit operatio eius vtilis: sed etiā singularis. nec inter malos tantūmodo recta faciat. Sed bene operantes subditos sicut ordinis honore: ita morum virtute transcēdat. Qui pectusculū quoque cum armo tribuitur: vt quod de sacrificio precipitur sumere. de semetipso discat immolare: vt nō solum pectore que recta sunt cogitet: sed spectatores ad sublimia operis armo inuitet. Nulla presentis vite prospera appetat: ⁊ nulla aduersa pertimescat. blandimēta mundi respectu intimi terroris despiciat. terrores aūt considerato interne dulcedinis blandimento contemnat: quod ⁊ in sequentibus moyses dicit.

Tulitque pectus. ⁊c. Aug. Superius quia generaliter precipiebat. Si sacerdos peccasset ipsum sacerdotē vnctum ⁊ consummatum. i. summū ista iussit offerre. Nūc aūt moyses offert. ⁊ accipit pectusculum impositionis dictū. quia inde ponebatur adeps sicut memorauit de sacrificio salutaris. Cū ergo videatur ab aaron summū cepisse sacerdotium. sed moyses sacerdos nō fuit. Quomodo ista fecit? si autē fuit: quomodo summum sacerdotiū ab aaron incepit. Psalmus tamen in quo dictū est. Moyses ⁊ aaron in sacerdotibus eius: affirmat eū sacerdotē fuisse. vestē tamen sacerdotalem que magnum continet sacramentū: aaron iubetur accipere ⁊ successores eius antequam aliquid de sanctificandis ⁊ ordinādis sacerdotibus precipiatur. quando moyse ascendēte in montem iubentur nō ascendere sacerdotes. i. filij aaron non quia iam erant: sed quia futuri erant. Ambo ergo tunc summi sacerdotes erāt moyses ⁊ aaron. an potius moyses: aaron sub illo? an ⁊ ipse summus propter vestem pontificalem. ille vero propter excellentius ministerium. a principio enim dicitur. Ipse tibi que ad populū: tu illi que ad deum.

Assumēsque vngentū ⁊c. Aug. Queritur post mortem moysi quis vngebat sacerdotē. qui defuncto tamen succedebat? an qui iam vnctus erat inter secundos sacerdotes? Idē enim oleū summi ⁊ secūdi sacerdotis. Vestē sumebat tantū ille pontifex cuius summitas apparebat. ⁊ si ita est vtrum ipse sumebat. an eū alius induebat? sicut post mortē aaron moyses filium fratris sui. Si ergo ab illo vestiebatur: nunquid a secūdo summus. Talis enim erat vestis. vt ab alio necesse fuit indui. an sic induebatur prius vt posterius: aliquando eam ponebat ⁊ resumebat. Poterānt ergo secūdi primū vestire obsequēdo nō excellēdo.

Aspersit super altare &c. Quecunqꝫ in nobis sunt bona·ad eū tanqꝫ caput nostrum reducenda sunt. Unde pro eis ego sanctifico meipsuꝫ: ut sint ⁊ ipsi sanctificati in veritate. Apte igit̄ sanctificationē passionē suā dixit·que sanctificatio datur nobis.

Et super filios &c. Aug. Non apparebat quis filiorum summo sacerdoti succederet: non em̄ primogenitum vel maiorem diffinit scriptura·nisi aliquo divino indicio fiebat·q̄ꝫuis ex contentione venisse videatur: ut postea plures fierēt sacerdotes summi·q꞉ cōtendentib꞉ excellentioribꝫ litis finiendę causa pluribus honor ipse tribuebatur.

Ibi comedite eas·panes &c. Carnes cū panibus comedi p̄cepit: ut intelligamus corpus christi qui caro est ⁊ panis q̄ de celo descendit hoc ī ecclesia tantuꝫ debere celebrari.

Quidquid aūt. &c. Hoc videmꝰ in ecclesia fieri·⁊ quę in cōsumpta remāserint ignibus tradi. Nō dicit autem quotquot diebus inconsumpta remanserint·ut semꝑ si remanserint tradātur igni·innuens ut si a comestione sacrificij deficimus·nec perscrutari valemus·vtrū ea quę videmus ipsum corpꝰ domini sunt: nō tamē relinquamus: sed igni tradamus ut comedat spiritussanctus qđ nō possumꝰ. Comedit autem cum cogitamus ei possibilia esse quę non possumus.

De ostio. Mor. Significat quia toto tempore presentis vitę non est đ tabernaculo recedendum: sed dei servitio insistendum.

† ʃ xp̄s ad sanctificationeꝫ nostrā aspersione proprij sanguinis seip̄m sacrificiū obtulit. ·|· ʃ prꝰ quia summus. ·|· ʃ predicta.

†aspersit sup ·|· aaron et ·|· vestimenta

ʃ post. ʃ quotquot baptisati sumus xp̄m induimus.

eius: ⁊ super filios illius ac vestes

Cunqꝫ sanctificasset eos in vestitu

† ʃ oīa opa nostra igne charitatis debēt excoqui

suo·p̄cepit ei dicens: †Coquite car

ʃ in ecclesia q̄ introitus celi est·nō extra ne sācta publicentur,pphanis ʃ celi in quo habitat deus.

nes ante fores tabernaculi: et ibi

† ʃ verbi dei. ·|· ʃ Nisi enī xp̄s rogatꝰ ore sacerdotū advenerit: ⁊ cenā sanctificaverit nullatenus fit sacrificiū domini.

comedite eas. †Panes quoqꝫ ·|· cōsecrationis edite·qui positi sunt in canistro: sicut p̄cepit michi deus dicens: aaron ⁊ filij eius comedēt

ʃ quasi quidquid humana mens de divinis mādatis capere nō potest spūisancto relinquat.

eos. Quidquid aūt reliquū fuerit de carne ⁊ panibus ignis absumet

† ʃ ibi·s·erit habitatio vestra

De ostio quoqꝫ tabernaculi †nō exibitis septem diebus: vsqꝫ ad dieꝫ

ʃ pentecostes ʃ Spūssancti infusionis

quo implebitur tempus ꝯsecrationis vestrę. Septē em̄ diebus finit̄ cōsecratio sicut ⁊ in p̄sentiaꝝ factū est: ut ritus sacrificij compleretur.

ʃ prosperitate·⁊ adversitate. ʃ in servitio dn̄i.

Die ac nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias dn̄i ne moriamini. Sic em̄ michi p̄ceptum est. Fecerūt aaron ⁊ filij eius cuncta quę locutus est dn̄s ꝑ manum moysi.

Aug. Ad ostium tabernaculi testimonij sedebitis septem diebus die ac nocte ne moriamini. Notanda est locutio scripturarum quę sessionem pro habitatione ⁊ commoratione ponit. Non enim quia dictuꝫ est de semei q꞉ sederit in hierusalem annos tres. Ideo putandum est per totum illud tempus in sella sedisse ⁊ non surrexisse. hinc ⁊ sedes dicuntur ubi commorationem habent homines·habitatio quippe hoc nomen accepit.

Septē em̄ diebus &c. Esici. Quinquagesima septenario in se multiplicato uno adiecto perficitur. Unde lucas ait: Quib꞉ ⁊ p̄ebuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis apparens eis ⁊ loquens de regno dei: ⁊ convescens p̄cepit eis ab hierosolimis ne discederēt &c. vide quomodo consecrabat vel perficiebat eos apparens ⁊ docens de regno dei ⁊ convescens. Dicens aūt ab hierosolimis non discedere·non ꝑmittit ianuam tabernaculi egredi·non permittit predicare·donec accipiant ꝓmissionem sanctispiritus quinquagesimo die. Quo impleto petrus mox p̄dicavit,⁊ adduntur fidei animę circiter tria milia. Illi aūt ꝑ singula mandatum custodierūt: ⁊ qđ sequit̄ cōpleverunt observātes custodias domini &c.

Fecerūtqꝫ aaron ⁊ filii &c. Aaron coniungitur filijs: nec exit đ ianua tabernaculi. Ipse em̄ erat p̄dicandus·⁊ in eis p̄dicaturus: sicut ipse consecrat·⁊ in membris consecratur.

C. IX.

Facto aūt &c. Octava dies post dedicationem significat diem pentecostes quo spiritussanctus advenit. Septem vero a dedicatione dies innuunt septies septem dies qui fuerunt a resurrectione vsqꝫ ad pentecosten·s·xlix·addito quasi octavo ipso die pentecostes.

Pentecoste quę contigit die resurrectōis·q̄ gerit figurā futuri ⁊ ꝯsummationis seculi p̄sentis·qui septē volvitur dieb꞉·oportebat em̄ ut eadē die adveniret spiritus·quo resurrexit xp̄s·tunc ait vocari aaron ⁊ filios eius·⁊ maiores natu.tunc em̄ cōvocatum est ecclesię spectaculum·in qua est aaron ·i·christus·⁊ filij eius qui altę sunt cōversationis·⁊ ideo sacerdotij ministri ⁊ maiores natu·i·p̄sbiteri·ex his em̄ corpꝰ ecclesię consistit.

Tolle de armento vitulū &c. Accipit aaron vitulū in holocaustū ⁊ arietem·⁊ offert dn̄o·tūc em̄ xp̄s sacrificiū suū notificavit.cū spūs adveniens parthos medos elamitas ⁊ oīm gentiū primitias ad apostolorū cenaculū collegit.

Vitulū offert aarō ⁊ arietem·qn̄ doctores ecclesię mysteria passionis annunciāt·⁊ pro salute humani generis celebrata insinuāt.

Tollite hyrcū. Hyrcū obtulerūt apostoli die pētecostes·qn̄ petrꝰ pęnitentiā annūcians inquit convertimini ⁊ agite pęnitētiā.

Aug. Accipite hyrcum ex capris unum ꝓ peccato·⁊ arietem ⁊ vitulū ⁊ agnū anniculuꝫ ī holocarposiꝫ sine macula·⁊ vitulū a bobus ⁊ arietem in sacrificiū salutaris āte dominū ⁊ similam conspersam oleo: quoniā hodie videbitur dominꝰ in vobis. Quattuor genera sacrificiorū de animalibus supra cōmendavit·holocaustum·pro peccato·salutaris·⁊ cōsummationis: sed consummationis sacrificium ad sanctificationē sacerdotis pertinet.reliqua tria hic p̄cipiuntur offerri. Et dicit ꝟ senioribus israel: ut ꝑtineant ad universum populum. Sed sacrificium pro peccato habet hic tria pecora·hircum·arietem·⁊ vitulum. Ad holocaustum pertinet agnus. Ad sacrificium salutaris vitulus ⁊ aries. Non est igitur sic distinguendum·ut pro peccato non intelligatur nisi hyrcus. Tria vero in holocaustum·aries·vitulus·⁊ agnus: sed potius tria prima ꝓ peccato·hircus aries vitulus·⁊ agnus in holocaustum: quia superius ꝓ peccato principis hyrcum iussit offerri·⁊ pro peccato cuiusqꝫ proprio cū peccat ante dominum faciendo unum ex his quę non oportet fieri arieteꝫ; pro peccato universę synagogę vitulum. Oportet ergo ut cum senatui loquat̄ q̇d universus populus offerre debeat·⁊ byrcus iubeatur offerri; propter principes·⁊ aries propter proprium cuiusqꝫ peccatum·⁊ vitulus propter peccatuꝫ synagogę universę: qđ fit scilicet cōmuni voluntate omnium. Nec vero in sacrificio salutaris vitulum ⁊ arietem·offerri iubet quę p̄cipua sunt. Precipiens autem de sacrificijs salutaris unde libet iussit offerri sive masculuꝫ sive feminam·dum tamen nō nisi đ ovibus ⁊ capris offerentur. Si queritur quare duo p̄cepit·vitulum ⁊ arietem: difficile est invenire·nisi forte vituluꝫ voluit sacrificium salutaris universi populi: arietem vero pro uno quoqꝫ tanqꝫ ꝓ singulis quibusqꝫ. Videt̄ superiꝰ duo genera salutaris sacrificij p̄cepisse·unum qđ velut universoꝝ nomine appellavit salutaris sacrificium. Alterum ubi dixit: si quisqꝫ obtulerit sacrificium salutaris sui. Ubi differētiam reperimus·q꞉ in illo qđ appellavit salutaris·nō dixit adipeꝫ pectusculi offerendā dn̄o·pectusculū quoqꝫ ⁊ brachiū dextruꝫ danda sacerdoti: sicut in illo qđ dixit salutaris sui·q꞉ pro populo universo obtulit sacrificium salutaris. Nec dc̄m est salutaris sui·qđ forte intelligit̄ privatū singuloꝝ: non publicū universoꝝ. Moyses em̄ obtulit sacrificiū salutaris·nec dictū est salutaris sui: q꞉ ꝓ pp̄lo univ̄so obtulit. Ubi āt univ̄si·ibi ⁊ singli: ꝟ n̄ ꝯvertit̄

Acto autem octavo die vocavit moyses aarō ⁊ filios eius ac maiores natu israel·dixitqꝫ ad aaron: Tol

† ʃ patriarchaꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ· ·|· ʃ christum.

le de †armento ·|· vituluꝫ ꝓ peccato

ʃ de quo đr·dux michi eris: ⁊ enutries me.

⁊ arietem in holocaustuꝫ·vtrunqꝫ

ʃ qui peccatū n̄ fecit·nec inventꝰ est dolꝰ in·o·e·

immaculatū: ⁊ offer illos corā domino·⁊ ad † filios israel loqueris.

† ʃ maiores natu presbiteri·s·doctores qui instruunt vitam in ecclesia cōvenientiū.

† ʃ Sacrificiū ꝓ penitētia ʃ xp̄m qui peccata nostra tulit. ·|· ʃ hec offert sacerdos qn̄ fortia ⁊ innocentię opera deo immolat † ʃ qui tollit peccata mūdi ·|· ʃ ꝑfectā ⁊ cōsummatā vitā꞉ † ʃ ꝑ hec holocausta consummantur· ʃ hoc ad oīa refertur

Tollite †hyrcū pro peccato·⁊ ·|· vitulum atqꝫ †agnū ·|· anniculos·⁊ †sine

† ʃ Mediocrem conversationem que tamē salvare possit offerentes intelligit·

macula in holocaustū: †Bovem ⁊ arietē ꝓ pacificis·⁊ immolate eos

Iste est sermo &c. Sermonē .s. rem impatam. hoc facite in meā cōmemorationē. Sermonē aūt dicit: q2 plus in sermone consideratᵗ vel consistit huiꝰ dispensatio mysterij. 7 maxime dñico verbo ea q̄ apparēt in alio maiꝰ 7 intelligibile trāsferēte. Vñ 7 de manna ait: hic est panis quē dedit vobis dñs ad comedendū. hic est sermo quē cōstituit dñs. In his ergo significat q2 sanctū mysteriū illis agentibꝫ. 7 dominicā cenā celebrantibꝫ aduenit spiritussanctꝰ. Erat eñi dies dñicus in quo oportebat apostolos sacra celebrare mysteria: quorū sequentes traditōes dominicā diē diuinis cōuentibꝫ deputamꝰ. Similiᵗ 7 xp̄m post resurrectionē p mysticā cenam. 7 panis fractōez inuenimꝰ manifestatū.

Et immola pro peccato &c. Augu. Alia littera. Fac p peccato tuo. 7 holocaustū tuū &c. Mirū est quō prius dicat faciendū p peccato: deinde holocaustū. cū sacrificio p peccato super holocaustū supius iubet iponi. excepto q de auibꝫ p̄cipit. Forte qd priꝰ fiebat. i. holocaustum. posterius dixit. Fac priꝰ illd: postea illd. Quid aūt priꝰ faciendū sit superius indicatᵗ. cū dicitᵗ sup holocaustū impone sacrificiū p peccatis. Quamuis moueat q ita dicit scriptura fecisse aarō. vt priꝰ memoret p peccato: deinde holocaustū. qd vtrum priꝰ fecerit. an scriptura hec p̄posterauit. incertū eēt: nisi qd dixit p̄cessisset. Quomō eñi posset sup holocaustū imponi: nisi holocaustū prius imponeretur. Precepit aūt hoc 7 ď sacrificio salutaris. sed q2 hoc nō vbiq3 dicit. non p oñia sacrificia salutaris. nec p peccato p oñia: Pōt forsitan dici. nō hoc regulariter fuisse p̄ceptum. sed tantū in sacrificio salutaris cū fit de hobꝫ. Vbi id p̄cipit. 7 in sacrificio pro peccato. cū fit de fęmina ex ouibꝫ. Cetera vero vel salutaris. vel pro peccato nō est necesse sup holocaustū imponi.

† .s. oportet oñe virtutis opus tanq3 deo vidente peragi. nec corrumpi. nec vllo modo viciari.
‡ .s. diuinā .s. sapientiā que in omnibꝰ bonis operibus adhibenda. siue sint fortia. siue penitētie 7 innocentie congrua:

†corā domino: in ‡sacrificio singulorum (.s. theologiā cū elemosina.) similam oleo conspersam offerentes. (.s. vel offeretis. .s. in die pentecostes spūssanctus apparebit: dominus aūt spiritus est.) Hodie eñi dñs apparebit vobis. Tulerūt ergo cuncta q̄ iusserat moyses ad† ostium tabernaculi: († .s. ad ecclesiā quippe oñs cōueniūt qui dei misericordiā querūt: qui se ab errore corrigūt. nō solū de plateis 7 vicis. sed de vijs quoq3 7 sepibꝰ vt regalis cena impleatur.) vbi cū oīs multitudo astaret. ait moyses: Iste est sermo quē p̄cepit dñs: facite 7 apparebit vobis gloria eius. (.s. Spūs. vnde paulꝰ: nos reuelata facie gloriā domini speculātes trāsformamur sicut a dñi spiritu.) Et dixit ad aaron Accede ad altare. 7 immola p peccato tuo. († .s. qd suscepisti. ‡ .s. teipsum.) †Offer ‡holocaustum: et †deprecare pro ‡ te 7 pro† populo. († .s. pater in manus tuas cōmendo spūm. m. ‡ .s. qui peccatū suscepisti † .s. cui factꝰ es ppiciatio. .s. pater ignosce illis: q2 nesciūt quid faciunt.) Cumq3 mactaueris hostiā populi: ora pro eis sicut p̄cepit dominus. Statimq3 aaron accedens ad altare immolauit vitulū pro peccato suo: cuius sanguinem obtulerūt ei filij sui. (.s. filij aaron populus fidelis q̄ offert sanguinē vituli quādo passionem christi digne reminiscitur 7 veneratur.) In quo tingens digitum. tetigit cornu altaris: 7 fudit residuum ad basim eius. Adipemq3 7 renunculos ac reticulū iecoris quę

Offer holocaustū &c. Nō dicit holocaustū cōsummationis vt supra: quādo oblatū vt sanctificatōe cōsummaretᵗ. vt sacerdotio fungeretur quo fungebatur.

Notandū sane cū pro populo offeruntᵗ sacrificia 7 pro peccato sacrificia esse iussa offerri 7 holocaustū 7 sacrificiū salutaris. Pro sacerdote vero oblatum fuisse pro peccato. 7 holocaustū cōsummatōis. nō salutaris. Sed consummationis oblatū est. qñ sanctificati sunt sacerdotes. At hęc obtulit moyses pro aaron 7 filijs suis. postea vero aaron iam sacerdotio fungens p̄cipitur pro se offerre vitulū pro peccato: 7 arietem in holocaustum. nō cōsummationis. tūc eñi offerebatur: vt sanctificatione ꝯsummaretur. 7 sacerdotio fungi posset. quo cū fungebatᵗ nō erat necesse iterū cōsummare.

Statimq3 aaron &c. Esi. Qua causa hęc etiā hic sacrificia peragūtur. supius diximus: nec necesse est iterū dicere q̄ p ordinē discussimꝰ in dñi sacrificio: qd cū vnū sit. nō tm̄ nobis p̄stat remissionē peccatorū: s3 7 vitā perfectam in philosophia 7 cōsummatam. Necessario ergo in vitulū qui pro peccato est. 7 in arietē, qui in holocaustū immolatᵗ debet reputari. Vñ in persona sacerdotis vtrūq3 pspicimus oblatū.

Aug. Mouet etiā q cū faceret aaron dona populi q̄ supra memorantᵗ. nō oñia dicuntᵗ immolata q̄ fuerāt p̄dicta: s3 tm̄ hyrcū pro peccato 7 holocaustū. vbi tm̄ agnū illū nō expssit. Duo vero alia q̄ ad sacrificiū p peccato potiꝰ q3 ad holocaustū ptinere diximꝰ tacuit. i. arietē 7 vitulū. Vbi a parte totū intellexit: vt in solo capro etiā q̄ subsecuta sunt acciperemus. Cū ď sacrificijs salutaris ppl̄i narraret quomodo aaron ea fecerit de vitulo 7 ariete ait: Et occidit uitulū 7 arietem sacrificiū salutaris populi. 7 obtulerūt filij aaron sanguinem 7 fudit ad altare in circūitu: 7 adipem a vitulo. 7 ab ariete lumbū 7 adipem tegentē sup ventrē. 7 duos renes 7 adipem qui sup ipos est. 7 pinnā q̄ est in iecore: 7 posuit adipes super pectuscula. 7 imposuit adipes ad altare: 7 pectusculū 7 brachiū dextrū obtulit aaron oblationē ante dñm. Nūc singulariter non pluraliter loquitᵗ: cum de duobꝫ animalibus loquatᵗ. Quod ergo dicit duos renes ab vtroq3 animali intelligendū est. 7 ita q̄ttuor fiūt sic 7 cetᵃ. Quod vero ait: Et posuit adipes sup pectuscula. cū ipsa nō imposuerit altari (Sacerdoti eñi debebantᵗ cū brachijs dextris) an intelligendū est. posuit adipes q̄ sunt sup pectuscula. Ipsas ei posuit q̄si imponeret altari a pectusculo demptas. Nā ita superius p̄ceperat. Deinde sequitur: Et imposuit adipes sup altare: 7 pectusculū 7 brachiū dextrū obtulit aaron oblationē ante dominū. Modo singulariter inferēs pectusculū dicēs. vtrūq3 ex vtroq3 animāte: quasi pectuscula dixerit.

sunt pro peccato. 7 adoleuit super altare: sicut p̄ceperat dominus moysi. Carnes vero 7 pellem eius extra castra combussit igni. Immolauit 7 holocausti victimā. obtuleruntq3 filij sui sanguinē eius: quē (.s. vt supra) fudit per altaris circūitum. Ipsam etiā hostiam in frusta concisam cū capite 7 membris singulis obtulerunt: quę oñia super altare cremauit igni. lotis prius aqua †intestinis 7 pedibus. († .s. Cogitationibus que sepe maculantur .s. qui terrā contingūt. 7 puluerē cōtrahūt: quos dñs discipulis suis a p̄dicatione reuersis lauit.) Et pro peccato populi offerēs mactauit hyrcum: expiatoq3 altari fecit holocaustū. addēs in sacrificio †libamenta quę pariter offeruntur. 7 adolēs ea sup altare: († .s. Similā oleū 7 cetᵃ. q̄ ī sacrificio hostie addūtᵗ) absq3 cerimonijs holocausti matutini. (.s. agno .s. qui quotidie mane 7 vespere offerebātᵗ) Immolauit 7 bouē atq3 arietem hostias pacificas populi. Obtuleruntq3 ei filij sui sanguinē: quē fudit per altaris circūitū: adipes (.s. desideriū bonū) aūt bouis (.s. opus perfectū) 7 caudā arietis renunculosq3 cū adipibꝰ suis: 7 reticulū iecoris posuerunt super pectora. Cumq3 cremati essent adipes super (.s. igne spūssancti)

Et pro peccato populi &c. Esi. Cuiꝰ hęc figurā habeāt 7 quomodo hyrcꝰ pro peccato pęnitētię sacrificiū significet. holocausta xp̄o crucifixā cōuersationē. theologiā simila. salutare vero seu pacificorū sacrificiū vitā q̄ nos saluare potest etiā mediocriter sapiētes. sacrificiorū discussio precedens vnctionē sacerdotis ostendit. Ergo qui huiꝰ sanctionis explanationem nescit. illic subtiliter pquirens p singula inueniet. Hęc aūt necessario addimꝰ q2 spūmsanctū in pentecoste descensurū cōgregatis in vnū aplis 7 oñia fm legem agentibꝫ ꝯsiderauit legislator. Vnde recte p̄cedere sacrificia sacerdotis 7 populi sequi p̄cepit. Oportet eñi ecclesię doctrinā a sacrificio vnigeniti inchoare: vt introducantᵗ sacerdotes docentes quid nobis passio domini profecerit. deinde inferatᵗ sermo pęnitētię oñibꝫ necessariꝰ. Vñ 7 dñs vnā p̄dicat doctrinā. i. pęnitentiā. pfectasq3 subinferri cōuersationes. 7 theologiam ex quibꝫ saluari possumꝰ. etiā q3uis nō sublimiter cōuersentᵗ in his. oportet etiā ecclesiā cōgregari. 7 manifestationē dei suscipe. hęc sine dubio ī pentecoste agebant discipuli. ppter qd erant in vnū cōgregati. 7 si eñi palā nō

ꝓdicabant· qꝛ de ostio tabernaculi nō exibāt donec induerent virtute ex alto: in semetipsis hec agebāt: ꝛ q̃ doceret ecclesiā meditari nō cessabant.

Extendēs manū ꝛc. Aug. Ad altare stans deseruiebat. Inde ergo descēdit vbi stabat. Altare vero trib' cubitis altū erat· nec gradū habebat. qꝛ de' vetuerat: ne reuelarent virilia· qđ vtiq; fieret si pars altaris grad' esset· i· si cōpact' adhereret. Vnū em̄ esset altare cū gradu: ꝫ qꝛ altaris altitudo tanta est· ꝙ nisi sacerdos sup aliquid stet· ministrare apte nō pt. Intelligendū est ꝙ ad horam ministratōnis imponebat' ꝛ auferebat' qđ nō erat ps altaris· nec cōtra ꝓceptū dñi erat· q̇ ibi gradus prohibuit esse.

Sicq; cōpletis ꝛc. Esi. Euidēter oēm figurā ecclesie vult exponere. Vñ dr̄ ꝙ his expletis descēdit· quasi expositis sacrificijs descēdit de cathedra magisterij: sicut solent facere sacerdotes· quib' veri aaron figura credita est. Et orādo manus ad celum leuauit. Vñ paul': Volo viros orare in omi loco leuātes puras manus. Tendens ergo siue leuans man' benedixit illos· qꝛ ꝑ oratione sacerdotes populo benedicunt: ꝫ vnde benedictionem ꝓstant· sequētia demonstrant. Ingressi aūt moyses ꝛ aaron ꝛc. Quia de intelligibili tabernaculo· i· de celo benedicūt sacerdotes· dicentes cū paulo: Benedict' deus· ꝛ pater dñi nostri ihesu christi q̇ benedixit nos in benedictione· s· in celestib' in xp̄o. Dñs quoq; quinq; panes vel septem benedicēs ad celū respexit. Notandū aūt ꝙ nō solus aaron: ꝫ cū moyse benedicit. Sacerdotes em̄ nō ꝓpria virtute benedicūt· ꝫ qꝛ figurā xp̄i gerunt ꝛ per eum qui in ipsis est benedictionis plenitudinē tribuūt. nec solū is qui sacerdotiū sortitus est· ꝫ quicūq; xp̄m in se ipso habet: ꝛ ei' gerit figurā· per cōuersationē bonā queadmodū moyses ydone' est: vt ꝓstet benedictionē.

† s crucis vel cordis. ꝉ s hec oīa deo in fide sūt offerenda quā pect' significat sine hac nulla placent sacrificia.

altare: pectora eorum ꝛ armos dextros sepauit aaron eleuans coram domino: sicut preceperat moyses. Et extendens manum ad populum benedixit ei: Sicq; cōpletis hostijs pro peccato ꝛ holocaustis pacificis descendit. Ingressi aūt moyses ꝛ aaron tabernaculū testimonij ꝛ deinceps egressi benedixerunt populo. Apparuitq; gloria domini omni multitudini: ꝛ ecce egressus ignis a dño deuorauit holocaustū· ꝛ adipes qui erāt sup altare. Qđ cū vidissent turbe: laudauerūt dñm ruētes i facies suas

† s de loco vbi stabat seruiēs altari. ꝉ s anteq; benediceret
† s xp̄s ꝑ quē benedicit aaron ꝉ s celū ꝺ quo benedicunt.
s aperte spūm sanctū ostendit q̇ in igne apparuit. † s Symachus ꝯsumpsit. s gratanter suscepit.
s vota aploꝝ s ꝑ peccato ꝛ pacificoꝝ.
† s hoc impletū est qñ varijs linguis loquebātur apostoli· ꝛ stupebāt oēs q̇ eos audiebant ꝛ laudabant dñm. † s humiliter penitētes· dicebāt enim quid faciem' viri fratres. s in facie ruebāt· i· faciem mentis ad terrā ꝓsternebāt quidam dicentes qꝛ musto pleni sunt hi.

Ingressi aūt. Premisit ingressi· ꝛ subdidit egressi: qꝛ sacerdos ingredit' tabernaculū· qñ ꝓ se ꝛ pro populo orat: vel diuine cōtemplationi vacat. Egredit' cū docet vel benedicit populo· cū ad conscientiā redit perscrutādo se ne forte in predicatione offenderit.

Apparuitq; gloria dñi ꝛc. In specie ignis sicut in die pentecostes. Vñ subdit: Et egressus est ignis a dño. Vnde lucas. Apparuerūt illis dispertite lingue tanq; ignis.

Omi multitudini ꝛc. Qui simile lucas ait: facta aūt hac voce ꝯuenit multitudo· ꝛ mente ꝯfusa est. nō solū ꝯuenit: ꝫ expauit. Vnde hic sequitur Obstupebant aūt ꝛ mirabant' ꝛc.

Qui erāt super al· ꝛc. Innuit qꝛ necesse sit ꝓdicta sacrificia ꝛ eorum expositiones supponere intelligibili altari corpis xp̄i· vt illic suspiret nostra imitatio· ꝛ tūc nutrimēta intelligibilis ignis· i· spūssancti aderūt: de quo dictum est· domin' deus noster ignis ꝯsumens est.

C. X.

Arreptisq; nadab ꝛc. Aug. Exeūte a dño igne mortui sunt filij aaron: qꝛ ausi sunt adhibito igne alieno incensum ponere dño· qđ nō licebat· qꝛ igne diuinitus in altari accenso ꝛ deinceps custodito· oīa erāt accendenda· q̃ in tabernaculo accendi oportebat. Mortuis ergo illis ait moyses: hoc est qđ dixit dñs ꝛc. Appꝓinquāt dño q̇ in tabernaculo fungunt' sacerdotio. Sāctificat' aūt in eis dñs ꝛ vindicādo· vt sciat' qꝛ min' alijs parcat si illis nō parcit· ꝫm illud: Si iust' vix salu' erit· peccator ꝛ impi' vbi parebunt. Vel poti' ꝫm illud: Cui pl' dat' pl' ab eo exigit'. Et illud seru' qui cognouit voluntatē dñi sui· ꝛ nō facit: vapulabit multis. Et exiguo concedet' misericordia: potentes aūt potentiora tormenta patientur.

Isi. Arreptisq; ꝛc. Alienū ignē offerūt· qui traditione dei contempta· alienas doctrinas appetūt: ꝛ magisteria humane institutōis inducūt. Quib' dicit': Reijcitis mandatū dei ꝓpter traditionē vestrā. Ignē quoq; alienū accendit· q̇ corporee vel secularis cupiditatis ignē in sacrario cordis nutriēs audet altarib' dñi appꝓinquare· q̃ nō recipiūt accensionē· nisi illius ignis quē dñs venit mittere in terram· qui semꝑ nos accendit: vt sensib' illuminemur: ne vicijs flagremus.

C. X.

s hi hereticos significant qui alienū ignē cupiditatis· s· ꝛ ꝑue doctrine in ecclesia accendūt· ꝛ igne diuine vltionis absumentur.

Arreptisq; nadab et abiu filij aaron thuribulis posuerūt ignē· ꝛ incensum desuper offerentes corā dño ignem alienū: qđ eis ꝓceptū ñ erat. Egressusq; ignis a dño deuorauit eos: ꝛ mortui sunt corā dño. Dixitq; moyses ad aarō: Hoc est qđ locutus est dñs: Sanctificabor in his qui appropinquāt michi: in cōspectu omis populi glorificabor. Qđ audiēs tacuit aaron. Vocatis aūt moyses misahel ꝛ elisaphā filijs

s qui nō est egressus a dño deo nostro.
s penalis.
† s purgando eos. s hoc est sanctus apparebo in his q̇ michi ministrāt vlciscēdo delicta eoꝝ ꝛ non parcendo
s Ministrando. Multitudine scientie vel aliquo ministerio.
† s laudabor et magnificabor· vñ dicit dauid· iust' dominus: et iusticiam dilexit· equi· ui· v· e·
s compunctus est· † . ecclesia que est corpus veri aaron·
s vel misadai·

Esi. Hic eos q̇ aliena docēt· q̇ in spiritū blasphemāt· q̇ inspiratam ab eo scripturam praue interꝑtant': igne inuisibili puniri intelligit. Qui filij aarō dicunt' doctoꝝ· s· habentes habitū: ꝛ mentientes spiritale magisterium. Vñ ꝛ lingue eoꝝ ignis dicte sunt: qꝛ in specie igneaꝝ linguaꝝ spūs aduenit. Thimiama arietē ꝛ thuribulis vel ignib' linguaꝝ superponūt· legalia· s· ꝛ ꝓphetica dogmata· de quib' dicit': odor vngentoꝝ tuoꝝ sup oīa aromata. Sꝫ ignē alienū offerūt· qꝛ non ꝫm intentionē ꝛ virtutem spūs interꝑtant'. His ꝓ egredit' ignis a dño nō q̇ sacrificia incēdat q̇ dicat' dñi gloria: sed penalis. Vtrūq; enim habet ecclesia· hūc ad illuminationē iustoꝝ ꝛ ꝑfectionē sacrificioꝝ illū ad penā impioꝝ. Quē blasphemātibus sacerdotes inducūt ꝫ ministratione spiritus (qui in eis requiescit) succedentes. sicut paul' hymeneū punit ꝛ alexandrū aliena docētes. Coraꝫ dño videte· s· taliter damnant': ne exemplo suo alijs ꝓbeant causam mortis. Corā domino· res miranda vbi debuerant viuere ibi moriuntur· qꝛ· s· male interꝑtantes diuinas scripturas inde subiacēt maledictioni: vnde vitam poterāt promereri.

Hoc est qđ locut' est· d· Vñ dixit dñs moysi descendēs cōtestare ꝓplm· ne forte appꝓinquet ad deū· ꝛ cadat ex eis multitudo. Et sacerdotes q̇ appropinquāt dño· sanctificent': ne forte recedat ab eis. Popul' nō appꝓinquat: qꝛ vim ꝯtemplatōis nō portat. Sacerdotes appropinquātes sanctificari iubentur: vt digni fiāt videre ꝛ ꝯtemplari. Vñ paul': Sequimini pacē cū oīb' ꝛ sanctimoniā sine qua nemo videbit deū.

Aug. Alia littera. Hoc est qđ dixit domin'. In eis q̇ michi appropinquant sanctificabor· q̇· s· in tabernaculo sacerdotio fungebant'. Sanctificat' etiā vindicādo· vt hinc sciret' qꝛ min' parcat alijs: si illis nō parcit ꝫm illđ: Si vix iust' saluabit': impi' ꝛ peccator vbi parebūt. vel ꝫm illud: Cui plus dat': plus exigitur ab eo. Seru' q̇ cognouit voluntatē domini ꝛ non facit vapulabit multis. vbi aūt dñs hoc supra dixit· nō inuenit' sed in exodo dicit moyses dño· tu dixisti. Scio te ꝓ omib'. qđ inuenitur nō antea sed postea dixisse. Sed qꝛ mendaciter nunq; moyses hoc diceret· intelligitur etiā ante dixisse: q̃uis scriptū nō fuerit. Vñ apparet nō oīa scripta esse q̃ dñs locut' est eis· ꝑ quos nobis scripturam dedit.

Vocatis aūt ꝛc. Misahel dei attrectatio. Elisaphan dei illuminatio vel dei speculū· his iure ꝓcipit' vt tollāt nadab ꝛ abiu extra castra· hi ei sanctos significant· qui a deo illuminati ipm manib' fidei attrectant: ꝛ deū pfecta fide contemplantur. Vñ bene filij oziel dicuntur· qui significat euāgelium. Vñ patruelis aaron fuisse dicitur· qꝛ magna cognatio est euāgelij et legis· euangelium nanq; expositio est legis· filij aūt euāgelij hereticos vere mortuos a castris ecclesie detrudūt.

Vel misadai ꝛ elisaphan primus attrectatio dei· i· misadai. Elisaphan

interꝑtatur specula dei mei. Quicunqꝫ scit attrectare deū ⁊ speculari xp̄i .s. carnē ⁊ diuinitatem sicut thomas qui manu contrectans carnē dicebat: deus meus ⁊ dn̄s meus: potest igneꝫ alienę doctrinę auferre a facie sanctoꝝ .i. sacerdotum. Tunicę sacerdotū conuersatio ⁊ vita quā sacerdotij induunt habitu. Abijciūtur ergo cū sacerdotio a consortio sacerdotū ⁊ etiā populi. Unde addit: extra tabernaculū .i. ecclesiā ppl'i. Filij patrui aaron hͤ faciūt

Aaron. Id est dauid .ꝑ quē ꝓphetię intelliguntur: q̃ xp̄m manifestum faciūt: ⁊ quodāmodo ignorantib⁹ pariunt. Frater autem ꝓphetię euangelium est: q̃ eniꝫ in euāgelijs facta sunt a prophetis ꝑdicta sūt. Filij ergo fratris patris aaron .i. euāgelij tales eijciūt. Unde iohānes: Si quis venit ad vos ⁊ hāc doctrinam nō affert: nolite recipe eū in domum.

Capita vestra ⁊c. Ad litterā. Quia nuꝑ fuerant deo consecrati: pręcipit vt sancta vestimenta non deponāt sed pati seruire deo assistant.

Alle. aūt ne i xp̄o diuisionem ꝑsonarū faciant. Caput eiꝫ xp̄i deus est: christus autē ex diuinitate constat ⁊ humanitate: capitis eī .i. diuinitatis thyara humanitas est: qua tecta fuit velut pileo diuinitas. hęc nō est auferenda: nec diuisio ꝑsonarū in christo prędicanda: sed duarum substantiarum vna ꝑsona.

Aug. Capita vestra ⁊c. Ne scilicet cydares deponant: quę sunt tegmina capitum

ozi el patrui aaron: ait ad eos: Ite
† .s. a consortio fidelium sacerdotum.
⁊ tollite fratres vestros de † ꝯspectu
.s. ecclesiā.
sanctuarij: ⁊ asportate extra castra.
Confestimqꝫ pergētes tulerūt eos
† .s. paratos .s. ad sacrificandū: q2 solent heretici sanctitatis habitū ante ferre: sed eijciuntur extra castra ecclesię cū tunicis lineis .i. cū simulatione ⁊ ypocrisi.
sicut iacebant † vestitos lineis tuni
cis: ⁊ eiecerūt foras vt sibi fuerat
impatū. Locutusqꝫ est moyses ad
aarō ⁊ ad eleazar ⁊ ythamar filios
.s. quasi nolite mortuos lugere .s. cydari.
ei⁹: Capita vestra nolite nudare: et
† .s. dispensationem christi. † .s. .i. gradus in personis facere: vel ecclesiā ꝑ hereses scindere.
† vestimēta † nolite scindere: ne for
.s. Sicut illi † .s. peccante principe vel sacerdote populus sepe punitur.
te moriamini: ⁊ super omnē † cętū
.s. ex peccato magistrorum.
oriatur indignatio. Fratres vestri
† .s. ecclesia † .s. cū aliquē pro peccato videmus diuina vltione puniri: dolere debem⁹ ⁊ cōpati ei: q2 nuꝑ cōsecrati mystice innuit: q2 ⁊ si cōpatimur primis: debem⁹ tn̄ ꝯcordare diuinis iudicijs
⁊ omis † dom⁹ israel † plangāt incen
dium qd̄ dn̄s suscitauit: † Uos aūt
.s. scientiā doctrine.
nō egrediemini fores tabernaculi:
.s. quasi sacerdotes dn̄i
alioquin peribitis. Oleuꝫ quippe

faciebant eī lugentes contra ornatus consuetudinem. Sicut in nostra cōsuetudine caput qd̄ apertum habetur in luctu operitur. probibet ergo ne lugeant eos: in quorum pęna sanctificatus est dominus: cōmendatus est .s. timor eius. Lugere tn̄ illos alijs permittit: sed hi nunc lugere nō debent: nō dum cōpletis septem diebus quibus de tabernaculo exituri nō erant. Potest autem videri: ꝙ illo oleo sanctificati neminem debeāt lugere. Unde addit: Fratres vestri ⁊ omnis domus israel plangant incendium.

Esicius. Non ignoramus quid cydares significent: quia omnis viri caput christus: caput christi deus est. Necessario cydaris christi humanitatem significat. Ostendit ergo quę debeant custodire sacerdotes ⁊ doctores .i. ne diuinitatem christi negent: humanitatem non contradicant: quia de⁹ est ex deo: ⁊ verbum ex patre. Hoc est enim cydarim non auferri a capite: ꝫ nec christi dispensationem renuant aut blaphement: tanqꝫ rumpentes stolam sacerdotalem. Omnes enim qui baptizati sumus: christum induimus. Pręcipue sacerdotes hoc agant ne moriantur: ne populo iram dei inducāt. Uicia eī prepositoꝝ subiectis sunt offendiculum. Domū israel .i. omnem ecclesiam plangere iubet incendium. Si eī cuiuslibet perditio ecclesię damnum est: q̃to magis sacerdotū? Uos aūt nō egredimini fores tabernaculi. Superius septem solos dies non egredi de tabernaculo pręcepit: his expletis octo dies aguntur: hic rursus interminatur ne egrediantur. Non est tamen sibi contrarius: quia alius est iste egressus. Unde addit: vt non moriamini: qd̄ non superius. Quia eī ignem alienę doctrinę offerentes perierunt. Dicit alijs ne exeant ianuas scientię christi: sed ꝑ oīa pręceptū eius sequi: ne moriantur. Hoc sacerdotib⁹ pręcipit: quib⁹ verbi mysterium spiritussancti dono creditum est. Unde sequitur: Oleum quippe vnctionis est sup vos. de qua iohannes ait: Unctio ei⁹ docet nos de oīb⁹.

Uinū ⁊ oē ⁊c. Esi. Usqꝫ nunc hanc legem ecclesia custodit. Neqꝫ eī omnino a vino abstinere pręcepit: sed quādo ad tabernaculum testimonij: vel ad altare ascendimus: id est: quando mysterium doctrinę cęlestis cōtingimus: cuius altare figura est: sicut tabernaculum cęlestium rerum contrectationis. Unde paulus thimotheo: vino modico vtere propter stomachum ⁊ frequentes infirmitates. Qui autē modico vtitur tempore mysterij ⁊ doctrinę a vinolentia ⁊ ebrietate abstinet. Sacerdotes quoqꝫ idem custodiunt. Unde filijs quoqꝫ aaron: id est: sublimiora adeptis traditur hͦ mandatum. Et paul⁹ ephesijs similia scribit: Nolite inebriari vino in q̊ est luxuria. Ebrietas quoqꝫ sobrietateꝫ subuertit: mentem peruertit: vt non intelligat q̃ agit. Unde ysaias: Ue qui consurgitis mane ad ebrietatem: ⁊ post pauca addit: Uinum in conuiuijs vestris: ⁊ opus domini non respicitis. Qui aūt opera domini non respiciunt: quomō inter sancta ⁊ prophana ⁊ mūda ⁊ immunda discernunt: vel quomodo exhortari ⁊ illumīare populū de scripturis possunt: cui⁹ mandati auctoritatem ostendere cupiens: dicit hoc deum locutum fuisse .i. spiritualiter inspirasse.

Uinū ⁊ oē ⁊c. Ab his qui statum mentis deijciunt vel euertunt abstinere iubetur: quādo tabernaculū ingrediuntur. Nos autem nunqꝫ inebriemur sed semꝑ mente ⁊ corpore sobrij simus.

.s. ecclesia custodit. † .s. que moyses spiritualis pręcipit
sanctę vnctōnis est suꝑ vos. † Qui
fecerūt oīa iuxta ꝑceptuꝫ moysi
† .s. nolite inebriari vino in quo est luxuria .s. qd̄libet singulare viciū .s. quasi ne grauentur corda vestra crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis. † .s. oē viciuꝫ qd̄ mentem euertit.
Dixit dn̄s ad aarō: † Uinū ⁊ † oē
qd̄ inebriare potest non bibetis tu
† .s. sacerdotes succedētes † .s. nota ꝙ oīi tꝑe ꝓhibet vicium. † .s. celestiū reꝝ cōtrectationes
⁊ † filij tui † quādo intrabitis in † ta
.s. spiritualiter
bernaculū testimonij ne moriami
ni: q2 ꝑceptum est sempiternuꝫ in
generationes vestras: vt habeatis
.s. quā nō potest habere ebrius: quia ebrietas aufert cor eorum
scientiam discernēdi inter sanctuꝫ
.s. a peccato
⁊ ꝓphanū: ⁊ inter pollutū ⁊ mundū:
.s. quia ebrius nescit se regere nec alios docere. .s. nō tantū habeatis scientiā .s. Sacerdotū est docere: ⁊ subiectos instruere
doceatisqꝫ filios isrl' oīa legittima
† .s. diuina inspiratione .s. auctoritas pręcepti .s. nō ait q̃ locut⁹ sum de se tanqꝫ de alio loquitur † .s. viua voce dicentis et scribentis
q̃ † locutus est dn̄s ad eos ꝑ † manū
moysi. Locutusqꝫ est moyses ad
aarō ⁊ ad eleazar ⁊ ythamar filios

Nō intrabitis in taber. ⁊c. Augu. Quando ergo eis licebat bibere quos quotidie necesse erat in tabernaculum introire: ⁊ accedere ad altare per continuā seruitutem. Si quis enim dicit non omni die sacrificia imponi solere: quid dicet de ingressu tabernaculi quotidiano propter candelabrum ⁊ panes ꝓpositionis super mensam ponendos? Si respondetur tabernaculum testimonij illud esse intelligendum in quo erat arca testimonij: etiā illud necesse erat intrare summum sacerdotem propter incensi consummationem. Non enim semel in anno intrabat: sed cum sanguine purificationis semel in anno: propter incensum autem quotidie intrabat. An pręcepit deus ut vinuꝫ omnino non biberent. Cur ergo breuiter non dixit: vinum non bibetis: sed addidit cum intrabitis tabernaculum testimonij ⁊c.? an quia causa non bibendi tacenda non erat: ⁊ maxime quia deus pręsciebat multos postea et summos sacerdotes futuros vno tempore non per successionem: qui vniuerso illi ministerio vicissim deseruirent? quando vtiqꝫ illi non bibebant quorum locus erat seruiendi: alij autem bibebant. Non aliud hic intelligendum est: quoniam cum vinum ⁊ siceram sacerdotes bibere prohiberet: ait: Legittimum ęternum in progenies vestras: ambiguum est vtrum superiori sensui connectatur: id est: vt non ad bibendum vinum pertineat: an inferiori vbi subsequitur: distinguere inter medium sanctorum ⁊ contaminatorum mundorum ⁊ immundorum ⁊c. vt hoc sit officium sacerdotum legittimum ęternum in progenies eorum.

Ut habeatis scientiā discernendi ⁊c. Augu. Hoc ⁊ ambigue positum est: ꝙ ait distinguere inter medium sanctorum ⁊ contaminatoruꝫ mundorum ⁊ immundorum: vtrum ab eo ꝙ sunt sancta ⁊ munda: vel inquinata ⁊ immunda? an ab eo qui sunt sancti ⁊ immundi: id est: vtrum inter ipsa sacra quę rite vel non rite fierent distinguere voluit sacerdotes? an inter ipsos homines probandos vel improbandos? an potius ad vtrunqꝫ referendum est.

Tollite sacrificiũ ⁊c. Esi. Per pectusculũ confidentiã offerentium et fidem significat. ⁊ brachiũ promisse ab eis ꝯuersionis actionē ⁊ correctionē cũ de sacrificio pacificoꝝ seu salutari tractaremus monstratũ est. Et quare deputetur aaron ⁊ filijs suis sacrificiũ qđ remanet de oblatione ·hoc est. qđ supest de simila absqꝫ fermēto iuxta altare. Sacrificiũ simile qđ significat vbicũqꝫ doctrinã theologie ·sine fermēto vult esse: ne admisceatur exteriori doctrine. Ostēdit quoqꝫ ꝙ partialis est nostra theologia: in celo quippe est plenitudo eiꝰ ·ideo qđ remansit ·i· qđ superest comedi ꝑcepit: vt ostē dat summã apud eũ esse atqꝫ seruari iuxta altare ·i· corpus xp̄i· ex eo em̄ nobis oĩs theologia ministrat. Sed qđ remansit de simila aaron erit ⁊ filioꝝ eius. Qđ vero de sacrificijs pacificoꝝ aaron ⁊ filiorum ⁊ filiaꝝ eiꝰ. Vel iuxta ·lxx· domus eius ·i· om̄is populi. Theologia em̄ paucorũ est sublimiũ ·s· ⁊ dño appinquantiũ ⁊ sequentium xp̄m. Que aũt ad pacifica ⁊ salutaria ptinent totius ppl̄i sunt.

Tollite ⁊c. Arcana ·s· ⁊ profunda scripture sacramēta ·q̃ vulgꝰ nō capit retinenda ac comedenda sunt perfectis iuxta altare ·i· iuxta dominice passionis fidē ⁊ autoritatem.

Pectusculum quoqꝫ ⁊c. Au. Pectusculũ segregationis ⁊ brachiũ oblationis comedetis in loco sancto. Quãuis singulis singula nomina data sint: vtrũqꝫ tñ posset dici segregationis: qꝛ sacerdoti segregat. ⁊ vtrũqꝫ ablationis ⁊ demptionis: qꝛ demitur ⁊ aufert eis pro quibꝫ offert· vt sacerdoti detur. Pectusculũ impositōis sane supra legimꝰ ·⁊ brachiũ ablationis: qꝛ de brachio nichil imponebatur altari. Adeps aũt de pectusculo imponebatur altari.

[Aquila· donũ qđ reliquũ est de frumento.]
eius qui erãt residui. Tollite sacri- [Simila.]
ficiũ qđ remansit de oblatōne dñi· [Eterne doctrine.]
⁊ comedite illud absqꝫ fermēto iu- [Corpus christi.]
xta altare: quia sanctũsanctoꝝ est. [vt supra.]
Comedetis autē in loco sancto qđ
datũ est tibi ⁊ filijs tuis de oblatio
nibus dñi: sicut ꝑceptũ est michi. [cōfidentiã ⁊ fidē offerentiũ significat.]
Pectusculũ quoqꝫ qđ oblatũ est· [actionē ꝯuersatōis ⁊ correctionem.]
⁊ armũ qui separatus est edetis in [mente· ecclesia] [fortes em̄ infirmiqꝫ in fide pascendi sunt ⁊ roborandi vera fide ⁊ bona operatione.]
loco mũdissimo tu ⁊ filij tui ⁊ filie [maioribꝰ.] [minoribus.]
tue tecum. Tibi em̄ ac liberis tuis [Salutem acquirentibꝰ.] [Que sunt ·s· saluatoris ·i· xp̄i de quo dicitur ·viderũt oculi mei salutare tuum.]
reposita sunt de hostijs salutaribꝰ [qui ·s· deũ vident.]
filioꝝ israel: eo ꝙ armũ ⁊ pectus ⁊
adipes qui cremãtur in altari· ele-
uauerint corã dño: ⁊ ptineant ad
te ⁊ ad filios tuos lege perpetua si
cut p̄cepit dominus. Inter hec [oblationē ·s· penitētie.] [peccatorem] [qñ penitentia iniuncta.]
hyrcũ qui oblatus fuerat ꝓ pec- [ab intelligibili igne spũssanctus in quē peccauerũt.] [qꝛ nō bene penituit]
cato· cũ quereret moyses exustum [qꝛ ea q̃ pro peccato offeruntur a populo edenda erãt sacerdotibꝰ adipibꝰ inde ablatis ⁊ renibꝰ] [qꝛ forte ad eos suggerēdi ministeriũ ptinebat]
reppit: Iratusqꝫ cõtra eleazar ⁊
ythamar filios aaron q̃ remãserãt [quasi cur nō fecistis penitētiam celebrari com]
ait: Cur nō comedistis hostiã pro [missi peccati·] [ecclesia·]
peccato in loco sancto que sancta [vicarijs xp̄i·]
sanctorũ est· ⁊ data vobis vt por-
tetis iniquitatem multitudinis: et
rogetis pro ea in conspectu domi- [qꝛ sanguis xp̄i illatꝰ est in cōspectu patris pro]
ni: Presertim cũ de sanguine illiꝰ [sanguine nostro in celum·]
non sit illatũ intra sancta ·et come
dere debueratis eam in sãctuario

Inter hec hyrcũ. Esi. Quia om̄e peccatũ ꝑ penitentiã delet· ⁊ qui predictũ peccatũ alteriꝰ doctrine ⁊ blasphemie cõmiserũt: saluati non sunt· causam mortis eoꝝ legislator exponit· Inter hec hyrcũ ⁊c. Quia ·s· non comederũt filij israel ⁊ aaron qđ pro peccato erat in loco sancto ·i· penitentiã peccati cõmissi in ecclesia pagi nō fecerunt. Quibꝫ hoc ꝑceptũ est quos xp̄s in ecclesia vicarios suos constituit. Ipse em̄ oblationis sue sanguinem que pro nostro sanguine oblata est in sanctũ ·i· in celũ ·in ꝯspectu patris obtulit. Debet aũt comedi hoc sacrificiũ in loco sancto ·i· ecclesia in ꝓpiciationē peccatorũ. Unde addit: Queadmodũ p̄ceptũ est michi ·i· sicut ꝑcepi. Moyses em̄ gerit personã xp̄i. Exustũ repperit: qꝛ in spiritũsanctũ peccauerãt· ab intelligibili igne spũssancti oblatio pro penitentia ablata est. Uoluntarie em̄ peccantibꝫ nō relinquitur hostia pro peccato. Nam sicut vera penitētia veniam promeretur· ita simulata deũ irritat. Quia spũssanctus discipline effugiet fictum· hoc aũt sancti patres irremissibile peccatum ⁊ blasphemiam in spiritũsanctum dixerũt· in sceleribꝫ vsqꝫ ad finē vite perseuerare · de salute sua desperare· de potentia ⁊ misericordia redemptoris diffidere.

Adamantius. Inter hec hyrcũ ⁊c. Non peccare solius dei est· emendare sapientis: sed raro inuenies qui se corrigat· rara confessio peccati· rara penitentia· repugnat natura ⁊ verecundia: qꝛ obnoxia est culpe om̄is caro. Et quisqꝫ erubescit peccatũ confiteri: dũ magis p̄sentia cogitat q̃ȝ futura· Uult moyses peccati vacuam repire animã: vt exuuias erroris deponat· ⁊ culpe nuda sine sui pudore discedat· sed irrationabilis impetus p̄uenit: ⁊ flama celerrimi motus animã depascitur: ⁊ exurit eius innocentiã. Preponderant em̄ futuris p̄sentia· serijs iocunda· ⁊ leta tristibꝫ: ⁊ preppropera tardioribꝫ· velox em̄ iniquitas· que ad nocendũ occasionē suggerit. lenta virtꝰ ⁊ cunctatrix ante iudicat q̃ȝ incipit quid decorũ· quid honestum. Iniquitas om̄ia p̄cipitat. Pigra vero ⁊ verecunda penitentia· que p̄sentiũ pudore punitur: solis em̄ intendit futuris: quoꝝ spes sera· ⁊ tardus fructus. Interim p̄currit impudentia· ⁊ spe p̄sentiũ penitentia excludit: ⁊ affectus eiꝰ exuritur ⁊ aboletur. Querit em̄ lex· ⁊ non inuenit. Exusta est enim feruore ⁊ fumo iniquitatis. Inde irascit· ⁊ dicit: deuorãdã fuisse penitentiã in sanctis sanctorũ. Sacerdotes quasi segnes increpat. Respondet aaron prouidum debere esse sacerdotale iudiciũ· nec male sane cōscientie facile esse credendũ id muneris· ne fiat nouissimus error peior priore. Uase em̄ fetido vel oleum vel vinũ facile corrumpitur. Quomodo aũt poterat vbi ignis alienus erat peccatũ exuri in cōspectu dñi ·cui cũcta aperta: Quasi nō placet deo qui iusticiã corde inclusam tenet: ⁊ se penitentiã agere perhibet. Ignis alienꝰ libido· auaricia· ⁊ om̄is praua cupiditas· hic ignis exurit: non mundat. In quibꝫ enĩ est si offerant in cōspectu dñi: ignis eos celestis absumit· sicut nadab ⁊ abiu· cũ his que pro peccato fuerãt oblata. Qui ḡ mundari vult ignē alienũ remoueat· illi igni se offerat: qui culpã exurit nō hoĩem hic ignis siccauit emorroisse sanguinē profluentem· hic siccauit culpam latronis: ignis eĩ ꝯsumēs est· sanat simpliciter ⁊ pure cōfitentes. Iudas inquit· peccaui tradēs sanguinē iustũ· sed in pectore habuit ignẽ alienũ: quo inflamãte cucurrit ad laqueum. Indignus aũt remedio fuit: quia nō pura mēte penituit. Culpã vero eius nō auferũt sacerdotes· qui dolose offerũt ·nec in eo possunt epulari: quoꝝ cibꝫ est peccatoꝝ remissio. Unde verus sacerdos ait: Meus cibus est vt faciã voluntatem patris mei ·i· vt peccatores cōuersi ⁊ penitentes saluentur· nō est acceptũ deo sacrificiũ nisi veꝝ ⁊ sinceꝝ.

Aug. Sane qm̄ sex pecora ꝑcipiunt offerri pro populo· quoꝝ prius quatuor memorauit hyrcũ arietem vitulũ ⁊ agnũ anniculũ. quoꝝ manifestũ est hyrcũ pro peccato· manifestũ ⁊ agnũ anniculũ in holocaustũ· duo vero media arietem ⁊ vitulũ ambigue posita videamus· vtrũ ad sacrificiũ pro peccato ptinerent· ⁊ hirco adiungerent: an potius agno· vt in holocaustũ offerentur. Unde quid nobis videret exposuimꝰ. Postea vero vt sex animalia cōplerentur· vitulũ ⁊ arietem memorauit in sacrificiũ salutaris· nec tñ in sequētibꝫ cũ immolata sunt ⁊ memorata fit mentio arietis vituliqꝫ · q̃ inter caprũ ⁊ agnũ posuerat· sed tm̄ ille vitulus ⁊ ille aries memorantur ·quos in sacrificium salutaris offerri iusserat· vt nō duo pecora ꝫ quattuor fuisse credãtur. Forsitan illa duo q̃ prius inter hyrcũ ⁊ agnũ posuerat· iteꝝ nominauit· nec alius vitulus· ⁊ alius aries in sacrificiũ salutaris: vt cũ dixisset hyrcũ pro peccato· ⁊ arietem ⁊ vitulũ nō dicens in quã rem· agnũ vero in holocaustũ: postea dicere voluerit quid de vitulo faciendũ esset ⁊ ariete ·i· nec pro peccato sicut hyrcus· nec in holocaustũ sicut agnus: ꝫ in sacrificiũ salutaris incensi iubebat offerri. Sed manebit questio· quare pro peccato synagoge hyrcus oblatus sit: cũ de sacrificijs q̃ pro peccato offerēda erant ab initio dñs loquens vitulum offerri iusserit pro peccato synagoge· sicut pro peccato sacerdotis nō caprũ: ꝫ vitulũ. cuiꝰ vituli sanguine sicut pro pc̄to sacerdotis tangebant cornua altaris incēsi· q̃ causa fuerit vt pro peccato aaron ⁊ moyses vitulũ offerret: ⁊ ipse aaron alteꝝ vitulũ· sicut pro peccato sacerdotis secundũ ꝑceptũ dñi fieri oportebat. Pro peccato aũt populi nō vitulꝰ sicut ꝑceptum fuerat: ꝫ hyrcꝰ offert. Uisum est ergo nobis nō solus hyrcus pro peccato populi· ꝫ ⁊ aries ⁊ vitulus offerri iussus est: vt ad ista tria subaudiatur pro peccato· qꝛ ⁊ principes erãt in populo pro quibꝫ hyrcus fuerat offerendus· ⁊ singuli habere ꝓpria peccata potuerũt: pro quibꝫ aries. ⁊ vnum aliqđ peccatũ om̄es: pro quibꝫ vitulũ. sicut ab initio ꝑceptũ est pro peccato

vniuerse synagoge vitulū offerre oportebat. Ideo autē qñ immolata sunt hircū tm̄ nominatū vel noīauit: vt alia etiā intelligerentur a parte totuȝ. que omnia fuerant pro peccato.

Respondit aaron ꝛc. In psona ecclīe cui⁹ figurā gerit sicut ⁊ xpī. videt aaron dicere h. Quasi q̄ post aduentū saluatoris deputati sunt ministrare. ⁊ pro penitētia offerre. ⁊ ꝓpheticā vitā exponere. aliter docentes perierunt. ⁊ in eis hec ecclesie acciderūt: vt sacerdotū ⁊ magistrorum lugeret mortem. Vñ comedere hodie ꝓ peccato ñ potuit nec orare. dño aūt displicebat.

Aug. Respondit aarō ꝛc. Si hodie obtulerūt q̄ ꝓ peccato illorum sunt. ⁊ holocausta sua ante dñm: ⁊ contigerūt michi talia. ⁊ comedā qd est ꝓ peccato. Nunquid placitū est dño ꝛc. Videt dixisse aaron. q̄ cū primū obtulerint filij israel pro peccato suo. nō debuit a sacerdotib⁹ manducari: s totū incēdi. non inde regulā faciēs ad cetera. Deinceps ei sacrificia ꝓ peccatis ipsi edebāt. Credendū est aūt aaron hec diuina inspiratōne dixisse: qd tāq̄ diuinit⁹ dictū moyses approbauit. Quid ergo de ceteris eiusdē diei sacrificijs. i. de ariete ⁊ vitulo. q̄ diximus etiā ꝓ peccato offerri. an de vitulo nulla q̄stio est. qm̄ oportebat sic fieri: vt de ei⁹ sāguine offeret in sācta. vnde tangerent cornua altaris incēsi: ⁊ ꝯsequēs erat vt totus arderet. Quid ḡ de ariete. an q̄ primū caprum q̄siuit moyses. qd de capro missum est: etiā est de ariete intelligendum q̄ ex ordine fuerat q̄situr⁹: nisi sacerdotis placuisset responsum. De vitulo autē qd q̄reret: cū ea lege fieri potuerit: qm̄ de vitulo ꝓ pc̄to vniuse synagoge p̄cepat dñs. sic de vitulo ꝓ pc̄to sacerdotis. i. vt tot⁹ arderet ex castra. Irat⁹ em̄ moysēs ait: Quare nō comedistis illud qd fuit ꝓ pc̄to ī loco sc̄o: Qm̄ eī sancta sanctorum sunt. h vobis edere licuit. vt auferatis pc̄tum synagoge: ⁊ exoretis ꝓ ea ante dñm. Nō ei illatū est a sanguine ei⁹ in sanctū añ faciē: int⁹ edetis illd in loco sc̄o ꝛc. Cū dicit nō est illatū a sanguīe ei⁹ in sanctū ante fa. discernit illud qd fit ꝓ pc̄to sacerdotis vel synagoge ñ de hyrco: de quo sanguis qm̄ nō erat iussus inferri ad tangēda cornua altaris incēsi. nō debuit totus incendi: s a sacerdotib⁹ manducari. hoc autem quare sit factum. Respondit aaron: ⁊ placuit moysi.

Hodie. Quasi si ante remissionē saluatoris h peccassent forsitan ignosceret cū nondū mūdo sciētia manifestaret. Vñ si nō venissem ⁊ locut⁹ eis fuissem. peccatū non haberēt. Nūc aūt excusatōeȝ nō habēt de peccato suo.

(sicut preceptū michi est. i. sicut precepi: moyses em̄ figura est christi.) Respon (placide, q̄ moysen iratū vidit.) ditq̄ȝ aaron: Oblata est victima (tempore gratie.) hodie pro peccato. ⁊ holocaustum (de quo: hodie si vocē ei⁹ audieritis no. ob. cor. ve.) corā dño: Michi aūt accidit qd vides: quomodo potui comedere ea aut placere deo in cerimonijs mente lugebri? Qd cū audisset moyses (ecclesiā scilicet doctrinā suā custodientē.) recepit satisfactionem.

C. XI.

Locutus est dñs ad moysen ⁊ aaron dicens: Dicite filijs israel: hec (q̄ cōmune mandatū est toti⁹ populi.) sunt animalia que comedere debetis de cunctis (ad differentiā celestiū. ibi em̄ est leo vitulus ⁊ aquila ⁊ homo. secundū visionē ezechielis. sed ibi omnia munda ⁊ sancta.) animātibus terre. Omne qd habet diuisam vngulā ⁊ ruminat in pecorib⁹ comedetis. Quidquid autē (nō pecora. sed mores hoīm discernit. hi autem mundi sunt qui ruminant. i. semp precepta dei in ore portant.) ruminat ⁊ habet vngulam. sed non diuidit eā sicut camelus (vitā informē ⁊ criminib⁹ tortuosam damnat.) ⁊ cetera: nō comedetis illud. ⁊ inter immūda reputabitis. Cyrogrillus (animal spinosum maius herinacio) qui ruminat. vngulā q̄ȝ nō diuidit: immundus est. Lepus (effeminatos reprobat. vñ comic⁹. tute es lepus ⁊ queris palpamenta. / timidus infirmus: vñ ve cordib⁹ trepidis ⁊ manib⁹ remissis.) quoq̄ȝ. nā et ipe ruminat: sed vngulā nō diuidit. ⁊ sus (illos significat quib⁹ dicit. canis reuersus ad vomitū suū: ⁊ sus lota in volutabro sceni.) que cum vngulam diuidat. nō ruminat: horum carnibus (simulatis virtutibus) non vescemini. nec cadauera (peccata:) contingetis: q̄ immūda sunt vobis. Hec etiā sunt q̄ gignūtur in aquis (baptismi de quib⁹ ysaias: ecce gentes quasi stilla situle. lxx. sicut aque multe gentes.) : et vesci licitum est. Omne qd habet pinnulas (vitā sublimē et celestē.) ⁊ squamas (ignorantiā. sed q̄ facile auferatur Sicut de paulo dicit. Ceciderunt ab oculis eius tanq̄ȝ squame et visum recepit) tam in mari q̄ȝ in fluminibus ⁊ stagnis comedetis. Quidq̄d aūt pinnulas ⁊ squamas nō habet eorum que in aquis mouent ⁊ viuūt abominabile vobis execrandūq̄ȝ

Diuisam vngulā. Vngulā diuidūt. q̄ fm duo testam̄ta firmo se gradu innocētie ⁊ iusticie statuūt. Iudei rumināt verba legis. s vngulam nō findūt: q̄ duo testamēta nō recipiūt. nec in patrē ⁊ filium ⁊ spm̄sanctū credunt. fidei gressum diuidūt heretici. vngulā findūt in patrē ⁊ filiū credētes sed doctrinā veritatis nō ruminant.

Camel⁹. Jude⁹ supbia tumid⁹. quib⁹ dicit: Liquātes culicem camelū aūt glutiētes. Hi rumināt: q̄ in littera meditant: sed nō diuidūt vngulam q̄ lrām a spiritu non distinguūt.

In camelo supbia designat. q̄ ꝓprie stultorum est. ⁊ sapiētie stulticia ꝯria est. Lep⁹ vt timid⁹ fortitudini ꝯri⁹ ē. Cyrogrill⁹ vt rapax iusticie. Sus vt fordibus castitati. Horum carnes nō comedam⁹: q̄s videnť hr̄e virtutes ñ sequamur. p has autē q̄ttuor generales virtutes oēs ītellige. Morticina corum ñ tangam⁹ i. pc̄tis ñ cōmunicem⁹.

Cyrogrill⁹ qui ꝛc lepus ꝛc. In ꝓplo iudeorum vtrunq̄ȝ accipit. Debilia ei dicūt eē h aīalia. Vñ salomon: lepuscul⁹ plebs inualida. Et dauid: petra refugiū erinacijs siue cyrogrillis. vnū velox ē ⁊ timidū. aliud quidē debile s rapax. s morti ferum dicūt. i. cyrogrillū qd ꝯuenit ꝓplo iudeorū. de quib⁹ dicit: Veloces pedes eorum ad effundendū sanguinē.

Hec sūt q̄ ꝛc. Esi. Queadmodū in spontaneis sacrificijs. q̄ et dona vocant. opatores legis ⁊ simplices vel ꝯtemplatores p varias oblatōes significauit. ⁊ q̄ saluant ex gētibus. quib⁹ sacrificiū de simila. vt simplicib⁹ deputat: qd innuit dicēs: Si aīa obtulerit dño: nc ad didit de ꝓplo terre sic in alijs sacrificijs. sic p cibo abstinentiā q̄les debent esse q̄ legē meditanť ondere cupiēs. p ruminare ⁊ vngulā diuidere indeum exp̄ssit. q̄ debet mandatū legis implere. ⁊ a spū lrām diuidere: ⁊ legē spūalit intelligere. Per h aūt q̄ in p̄senti capitulo dicunť. ostēdit se de gentib⁹ loqui. Vñ nec pisciū noīa posuit: q̄ suorum noīa scribi sup terrā nō cupit ecclesia. Vñ scribant hec in generatione altera. hoc est. in celis.

Omne qd h. pin. Isi. In piscib⁹ q̄dq̄d pīnulas ⁊ sq̄mas ñ hēt abomina bile ē. aspa ꝓ mūdis habēt. Hispidi eī ⁊ hirsuti firmi ⁊ g̃ues hoīm mores approbant. Qui sine his sūt īmūdi dicūt. q̄b⁹ leues ⁊ lubrici īfirmi ⁊ effeminati (mores adijciunt.

Pinnulas quoq̄ȝ ꝯiungit ⁊ sq̄mas: Quicūq̄ȝ enī pisces pinnati: sunt ⁊ squamosi. Sic quib⁹ ignorātia solubilis est: his ⁊ cognitio sblimis ⁊ vita celestis. Qui āt tales nō sunt cū his nec cibū sumere

Gre. Mor. Pisces q̄ pīnulas hn̄t ⁊ sq̄mas. dare salt⁹ sup aq̄s solent. In pinnatis ḡ piscib⁹ electe aīe figuranť q̄ sole in celestis ecclesie corp⁹ transeūt. q̄ pinnulis virtutū fulte: p celeste desideriū saliūt ad ꝯtemplationem. q̄uis in se relabanť p carnis fragilitatē. Soli ḡ in electorum corp⁹ quasi cib⁹ elect⁹ transeūt. q̄ dū imis seruiūt. mentis saltib⁹ supna ꝯscendūt: ne semper in ꝓfundis curarum lateāt: vbi nullā amoris summi quasi liberi aeris curā habent. Qui ergo reb⁹ tempalib⁹ occupanť. tūc bene exteriora disponūt: cum sollicite ad interiora refugiunt. nec pturbationis strepitus diligūt: s apud semetipsos int⁹ in tranquillitatis sinu requiescunt.

Quidquid autē. p. Sunt etiā pisces testā pro pelle habentes. quorum squama auferri nō pōt. q̄ nec verbo dei squamas ignorātie deponūt.

nec cultrū spiritus suscipiūt. ⁊ q̄uis in mari baptismi inueniant̄. vel in penitentię fluminib⁹ abominabiles sunt tñ in his q̄ mouent̄ ⁊ viuūt ī aquis: q̄r regeneratione ⁊ vitam quā in baptismo acceperūt: viuēdo male corrūpunt

Carnes eorū ⁊c. Esi. Cū suem prohibet. vitā scenosam ⁊ sordib⁹ gaudentem reprehendit. Cū vero leporem: viros effeminatos damnat. Quis mustelam cibū faciet: sed furtū notat. Quis lacertā: sed vitę odit inconstantiam. In stellione maculas mentiū execrat̄. Accipitrem miluū. aquilā odit. i. raptores violentia viuentes. Vulturē abominat̄ ꝓdam. s. de aliena morte querentes. Coruū ꝓhibet. i. nigras voluptates. Cū passerem interdicit: intēperantiā arguit. Cū noctuā: lucifugas varietates. Qn̄ caradrion linguę intemperantiam. Qn̄ cignū ꝓhibet: altę ceruicis suꝑbiā prohibet. Quādo vespertiliones querētes tenebras noctis.

Hęc sunt q̄ d. a. Quę ad contemplatiuorum vitam ꝑtinent adiūgit. Sicut enī in oblatione sacrificiorū ꝓpriū capitulū eis deputauit: sic ⁊ in cibis. Vere enī abominandū quēlibet cōtemplationi vacantē sponte tales habere maculas quales in his auib⁹ legislator significat: ait enī aquilā ⁊ griphem ⁊c. per hęc raptores. ⁊ cibum alienū male sectantes. ⁊ iniustis quęstibus gaudentes figurat. Quędam ex his rapto viuunt. alia domos penetrant ⁊ diripiunt quę reperiūt. his similes sunt q̄ domos penetrant ⁊ captiuas ducūt mulierculas peccatis oneratas.

Vulturē. Qui bellis gaudet. Vnde sequitur exercitum expectans cadauera mortuorum. nō debet enī alieno luctu pasci. qui dat operam contemplationi.

s. vt supra.
erit. Carnes eorū non comedetis. ⁊ morticina vitabitis. Cuncta q̄ nō habent pinnulas ⁊ squāmas in aq̄s polluta erūt. Hęc sunt quę de auibus comedere non debetis: ⁊ vitā-
† s. que viuit de morte ⁊ rapina aliorū auiū.
da sunt vobis. † Aquilā ⁊ griphū
† s. auis magna ⁑ s. auis similis aq̄le maior tñ
⁊ † alietum ⁊ miluum ac ⁑ vulturem
† s. Qui est expers affectionis. vnde coruus semel emissus a noe nō reuertitur. cui similis iudas.
iuxta genus suū. ⁊ omne † coruini generis in similitudinē suā: Stru-
s. lxx. glaucum.
tionem ⁊ noctuam ⁊ larum ⁊ accipitrem iuxta genus suum: Bubonem ⁊ mergulum ⁊ ibim. Cignum
s. auis est in affrica habēs longū rostrum.
⁊ onocrotalum ⁊ porfirionē. herodionem ⁊ caradrionē iuxta genus suum: Vpupam quoq; ⁊ vespertilionem. Omne de volucribus q̄d graditur suꝑ quattuor pedes. abominabile erit vobis. Quidq̄d aūt ambulat quidem suꝑ quattuor pedes: sed habet longiora retro crura. ꝑ quę salit suꝑ terrā comedere debetis: vt est bruc⁹ in genere suo ⁊ atthacus. atq; ophimach⁹. atq;
s. s. oīm istorū animaliū.
locusta: singula iuxta genus suum

s. s. qui abutuntur euangelica predicatione. ⁊ inquinantur sordibus terrene vite.
Quidquid aūt ex volucrib⁹ quattuor tantū habet pedes: execrabi-
s. actiones in quib⁹
le erit vobis. Et quicūq; morticia
mors s. participando.
eorū tetigerit polluet̄: ⁊ erit immun-
† s. vsq; dū agat penitentiā vī ad vespꝫum demorabitur slet⁹ s. vt supra.
dus † vsq; ad vesperū. Et si necesse fuerit vt portet quippiā horū mor-
s. corp⁹ vel actōem. vnde beatus qui vigilat ⁊ custodit vestimenta.
tuum. lauabit vestimēta sua: ⁊ immūdus erit vsq; ad occasum solis. Omne animal q̄d habet quidē vn-
† s. Sicut iudei nō diuidūt litterā a spiritu.
gulam: † sed non diuidit eam. nec
s. verbū dei assidue meditando
ruminat: immundū erit. ⁊ quidq̄d tetigerit illud: contaminabit̄. Q̄d ambulat super manus ex cunctis animantibus quę incedunt quadrupedia: immundū erit. Qui teti-
s. Quib⁹ manus impositōe mors ipsorū cōicata.
gerit morticina eorū polluet̄ vsq;
s. donec agat penitentiam.
ad vesperū: ⁊ qui portauerit huius-
† s. lacrimis penitētie. lauabo ꝑ singulas noctes lectum meū la. m. stra. m. r.
cemodi cadauera. † lauabit vestimenta sua. ⁊ immūdus erit vsq; ad vesperū: q̄r oīa hęc imūda sūt vobis. Hęc quoq; int̄ polluta reputabūt̄
s. furtū ꝓhibet.
de his q̄ mouent̄ in terra mustela
s. ingluuiem.
⁊ mus ⁊ crocodilus: singula iuxta
† s. aīal ē natū ad deridēdū dolosū rapax igluuiosū
genus suum. † migale cameleon et

Vespertilio. Quę circa terram volat. pennis pro pedibus vtit̄: q̄d alienū est ab eis qui ꝯtemplant̄: ne ꝯtemplatio eorū in terrenis occupetur.

Omē de vo. q̄d ⁊c. Qui contemplatiuis videntur esse similes: s̄ tanq̄ reptilia terrenis inhęrent concupiscentijs. etiā si in quattuor pedib⁹ ambulent. id est. si euangelicam ꝑdicationem simulent quę vocat ad penitentiam. quia non vere socialē amplectunt̄ vitā voluptatib⁹ seruientes abominabiles sunt.

Quidquid aūt ⁊c. Quia cū sint ī carne nō s̄m carnem ambulant. sed a sordidis actionibus exiliunt: et terrenis hominibus ꝑmiscentur vt instruant ⁊ doceant sicut dominus cum peccatoribus ⁊ publicanis. Habere nos oportet crura sublimiora pedib⁹ ne claudicemus vtroq; pede. sicut iudei ī lege ⁊ prophetis: sed crura habeamus recta. sicut cherubin. de quibus dicitur: crura eorum recta ⁊ pennati pedes eorū.

Brucus. Qui exilit: sed minus q̄ atthacus vel locusta: q̄ magis exiliunt. tales sunt qui cum peccatoribus conuersantur. ad conuersationem nō ad cōsensum vel imitationem.

Ophimachus. Qui pugnat cum serpentibus. nobis autē pugna est cū antiquo serpente et angelis ei⁹.

Vt portet quippiam ⁊c. Sicut qui dicit malum bonum. ⁊ amarum dulce. laudādo enim malum a quo prohibere debuerat. suum facit ⁊ portat.

Omne animal ⁊c. Elicius. Nullum peccatum preterit lex. quęcunq; in euangelio prohibentur legis enigmatibus exprimūtur. vt in ore duorum testium stet omne verbum: ⁊ in vtraq; lege laudes deum. ⁊ sicut prohibet fugias malum.

Strutionem. Strutio auis est. sed volare non potest: ⁊ semper circa terram est. sicut quidam deo militantes ⁊ secularib⁹ negocijs se implicātes

Noctuam. Hanc aiunt in nocte acute videre. ⁊ parum in die. tales sunt qui legis gloriantur contemplatione ⁊ euāgelij lucem caꝑe nō valent.

Nicticorax in nocte tantū rapit: tales sunt gentes noctis operib⁹ inhiantes quę sunt fornicatio. immundicia. impudicicia.

Larum. Larus animal est tam in aqua q̄ in terra habitans. volat enī ⁊ natat. huic assimilantur qui circūcisionem ⁊ baptismū venerantur.

Accipitrem. Accipiter inter rapaces est aues. sed mansuescit. ⁊ rapinam cum hominib⁹ operatur. hunc imitantur qui mansueti videntur. s̄ cū potentib⁹ ⁊ auaris ac rapacib⁹ rapere nituntur.

Mergulum ⁊ ibim. Hęc longi colli sunt. ⁊ cibum ex profunditate terrę vel aquę (vt dicit̄) trahunt: nec imitanda sunt. Qui enī ꝯtemplationi vacat ad suꝑiora debet tendere: nec de inferiorib⁹ sollicitus esse.

Vpupam. Hęc lugibris est ⁊ luctū amās. Seculi aūt tristicia mortem oꝑat̄. Qui aūt deū diligit debet gaudere. sine intermissione orare: in omnibus gratias agere.

Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus ⁊c. Qui ad euangelicam doctrinam conuersationem demigrat. sed manibus ambulat. turpis scilicet lucri causa manus imponens. hic recte omibus bestijs compatur: vt vel adulteriū dicas vel auarum vel homicidam ⁊ similia. omib⁹ enī ꝑ prauā impositionē cōmunicat.

Qui portauerit hmōi ⁊c. Falsa dicendo testimonia dignū dicendo indignum. ⁊ mundum immundum.

Omia hęc immunda ⁊c. Non accusat animalium naturam. non naturę actionem animalibus conuenientem. sed quę per hęc significantur vobis omnino prohibentur: quorum contactu inquinantur. quibus datū est in cęlum respicere. rectos incedere. non repere: sed sordida ⁊ terrena despicere.

Mus. Ingluuiē. Mus enī pro ventris ingluuie nulla vitat ꝑicula.

Crocodilus. Qui dure cutis ⁊ maliciosus luto pascitur.

Cameleon. Miserescet et prę infirmitate mansuetū fingit se cum crudele sit.

Talpa. Animal cecum de terra genitum. Creatur enim vt aiunt de terra compluta ꝛ lutulenta: sed prius corrupta.

Qui tetigerit ꝛc. Si naturaliter essent immũda· immũdus esset vinetia etiã qui tangeret. Morticina talium actões sunt·i·dolus furtũ duplicitas ꝛ huiusmodi in quibus mors anime.

Et super qd ceci. Esi. Admirabili diuisione vtitur legislator. Alij enim peccãt ex negligentia. alij studio. Vñ Salomon: ve his qui studẽt vino ꝛ calicibus vacant epotandis. quos recte inter eos qui tangunt morticina posuit. Qui vero p negligentiam ꝛ stuporẽ aĩe defectũq; virtutũ delinquunt sicut dauid vidẽs vxorẽ vrie se lauantẽ specie renitentẽ incidit in adulterium. Super eos morticina cadũt. Nõ enim ad peccandũ studuerũt: sed inciderunt: quasi desup cadẽs suscipiẽtes morticinũ. Qui aũt omnino susceperunt nec restiterũt: immũdi sunt: tã vas ligneũ q; vestimẽtum.

Omnis cibus ꝛc. Cibum ꝛ potũ opa bona intelligit. Ideo dixit: cibus quẽ comeditis ꝛ liquens qd bibitur ꝛc. qr malaꝝ actionuz ꝛ cibus ꝛ potus phibetur: ne quis participet. Si g bonis actionibus q sunt i omi vase·i·in omi homine qdlibet morticinũ inciderit; necessario immũda actio erit. Si ei bone actõi·supbia· dolus· ypocrisis. vel qdlibet morticinũ·i· participãti mortiferũ inciderit: ꝛ hic immũdus erit· bonam enim actionẽ mala incidens intentio polluit.

[ascolopotis· paruulus quidẽ sed venenosus.] [que habitat in sepulcris]
stellio ꝛ lacerta ꝛ talpa: oĩa hec *[nõ sola·sed maxime.]* immunda sunt. Qui tetigerit morticina eorũ: immũdus erit vsq; ad *[vt supra.]* vesperuz. Et sup qd ceciderit quicq; de morticinis eorum polluetur: tam *[vita leuis ꝛ mediocris.] [qd sufficit ad tegendum.]* vas ligneum et vestimentum q; *[patiens] [penitens.]* pelles ꝛ cilicia· ꝛ in quocunq; fit *[virtutis] [lauacri vel lacrimarũ.]* opus tingentur aqua· ꝛ polluta erũt vsq; ad vesperũ: ꝛ sic postea mun *[qui totus terrenus est.]* dabuntur. Vas autẽ fictile in quo *[morticinũ·i·peccatũ ad mortẽ] [vt iteriori do]* horũ quicq; inciderit polluetur: ꝛ *[minetur.] [qr immũdicia eius nõ potest facile purgari· ꝛ labore multo ꝛ cõtritione ꝛ quadam reformatione eget.]* ideo frangendũ est. Omnis cibus quẽ comedetis· si fusa fuerit super *[Si quicq; hoꝝ inciderit]* eum aqua: immũdus erit· ꝛ omne *[qd li]* liquẽs qd bibitur de vniuerso va *[bet homine.]* se immundũ erit. Et quidquid de morticinis huiusmodi ceciderit super illud· immundũ erit· siue cliba *[vasa quedam.]* ni siue citropedes destruẽtur: ꝛ im *[opulentas doctrinas] [lingue mediocria loquentes· ꝛ doctrinã mutuam habentes.]* mundi erunt. Fontes vero ꝛ cisterne· ꝛ omnis aquarũ cõgregatio mũ *[verboꝝ affluentia vndecũq; cõgregata] [in se] [vt supra. Que enĩ tales dixerint debemus facere non que fecerint.]* da erit. Qui morticinum eorũ tetigerit: polluetur. Si ceciderit sup *[baptisandos.] [quos ignorãtia excusat.]* sementem: nõ polluet eam. Si aũt *[baptista] [baptismi.]* quispiã aqua sementem pfuderit· *[qr excusa]* ꝛ postea morticinis tacta fuerit: illi *[tionem nõ habent] [in peccato.]* co polluetur. Si mortuum fuerit *[·i·viuentis conuersationi sociari.]* animal qd licet vobis comedere· *[imitando.]* qr cadauer eius tetigerit: immũdus *[donec peccati feruor deficiat.] [defẽderit]* erit vsq; ad vesperũ. Et qui comederit ex eo quippiã siue portauerit *[actiones.]* lauabit vestimẽta sua: ꝛ immũdus erit vsq; ad vesperum. Omne qd re *[terrena sapiens.]* ptat super terrã abominabile erit: nec assumetur in cibum. Quidquid *[alij sup ventrẽ: evangelioꝝ pdicatõe abutẽs luxuriose viuendo] [castrimargie studens]* sup pectus quadrupes graditur· ꝛ *[Etiã ex alijs scripturis· ꝛ varia doctrina sibi salutem futurã affirmans.]* multos habet pedes· siue p humũ *[vitandũ]* trahitur· nõ comedetis: qr abominabile est. Nolite cõtaminare aĩas vestras· nec tangatis quicq; eorũ: *[Sicut illa si tetigeritis] [ad cuius imaginẽ]* ne immundi sitis. Ego sum dñs *[facti estis vt celestia sapiatis]* deus vester. Sancti estote quoniã *[notat nõ esse pollutõez in mortuis corpibus.]* ego sanctus suz: ne polluatis ani *[humiliari hominẽ bonũ est: sz ad terrenã sapientiã declinare malum est· vnde addit qd mouetur super terram.]* mas vestras in omi reptili qd mouetur sup terraz. Ego enim sum dñs *[malis opibus tenebraꝝ.]* qui eduxi vos de terra egipti: vt essem vobis in deuz. *[Cui si vultis adherere sancti debetis esse: sicut ego:]* Sancti eritis: qr ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac volucrum ꝛ omis aĩe viuentis que mouetur in aqua ꝛ reptat in terra· vt differentias noueritis mundi ꝛ immundi: et sciatis qd comedere ꝛ respuere debeatis.

Si fusa fuerit ꝛc. Augu. De vase·s·qd factũ est immundũ· de morticinis immundis· si forte aquam habuit.

Aqua. Baptismi. Est enim sermo de baptizatis· de infidelibus aũt mentionẽ nõ facit. Unde paulus: Scripsi vobis nõ cõmisceri fornicarijs· nõ vtiq; fornicarijs huius mundi ꝛc.

Siue clibani. Per hoc magistri designantur in quibus cibi sacre doctrine coquuntur operatione ꝛ igne spũssancti. Nec mirum. Moab enim lebes appellatur. Moab olla spei mee.

Citropedes. Quia qui docent nõ furari furantur: ꝛ qui predicant nõ mechari: mechantur· doctrina tñ munda est. Unde fontes ꝛc.

Si ceciderint ꝛc. Esi. Nichil indiscussum relinquit. Omnia discutit ad perfectionem spiritualis legis· ꝛ si imperfecta eis videatur qui solam legis litterã intuentur· differẽtiam ergo infideliuz q nondũ baptizati sunt exponit. Semen appellant quicũq; pdicationẽ suscipiũt. Vñ dñs ait: Bonũ semen sunt filij regni. Sementis ẽ que seminanda est· hi sunt nõdum baptizati qui baptizãdi sunt. Sup hos si ceciderit morticinũ· qr cautelaz mysterioꝝ nondũ acceperunt: nec integrã dei cognitionẽ· vt possint sibi cauere a peccatis· mundi esse dicũtur: qr p ignorantiã excusantur. Sup quos fusa fuerit aq baptismatis: si qdlibet morticinuz super eos ceciderit fiunt immundi.

Quia cadauer ꝛc. Iniquoꝝ vitã debemus abominari: iustoꝝ imitari. Qui enim vitaz maloꝝ tetigerit· immundus erit: donec penituerit. Qui comederit·i·quasi aduocatus defenderit: ꝛ in se auxiliando trãstulerit lauet vestimẽta sua·i· actões prauas donec penituerit.

Omne quod reptat ꝛc. Hoc superius legislator exposuit: sed ad frequentationẽ meditande legis monẽdo auditorẽ repetit.

Animas vestras. In quibus imago· que pollutionẽ nõ patitur nec sociari ĩfirmis animalibus: qr sup omnia dominantur.

Et sciatis quid come. Non hi cibi nos mundãt vel polluunt· sed nos ipsi. viuificamus enim que comeduntur. ꝛ quemadmodũ omis cibus bonus: et nichil reijciendum qd cũ gratiaꝝ actione percipitur: sic ea que comeduntur·i· que nutriũt animã· bonas·s· actiones nos viuificamus si bene vtimur: si male mortificamus. Qui enim ex rapina facit elemosinã mortificat eã: ꝛ aufert ei potentiam ꝛ qui abstinẽt a cibis: fratribus vero detrahũt· mortificãt abstinentiã.

C. XII.

Locutus est dñs ad moysẽ dicẽs: loquere filijs israel· ꝛ dices ad eos *[illã excipit que nõ suscepto semine concipit ꝛ peperit.] [viri.]* Mulier si suscepto semine peperit masculũ· immũda erit septẽ diebus

C. XII.

Mulier si suscepto semine. Isi. Septimana est psens vita: qr in septimana dieꝝ consummatus est mundus. in quo ad liquidũ puri esse nõ possumus: sed in octauo die·i· futuri seculi tempore ille mundus erit: qui viriliter egerit. Munda enim efficitur mater eius que genuit masculũ. Qui vero nichil virile habuerit· sed remissus ꝛ effeminatus permanserit: nec in psentis seculi hebdomada nec in futuro purgabitur.

Immunda erit ꝛc. Quia·s· sator immundus vt heres ade· qui per transgressionẽ immũdus: ꝛ ita vxori mixtus. Postq; ei exijt de padiso· cognouit vxorẽ suã: ꝛ ita ppagatur humanũ genus. Septẽ diebus· qr adam (de

femine cuius suscipit immundiciā) polluit vitā nostrā septē dierꝫ numero re uoluendā. Polluit aūt vitā· inducens maledictionē ⁊ miseriā: auferens be atitudinē. Vn̄: Maledicta terra in ope tuo ⁊c. Vn̄ legislator addidit: se cundū diē sepationis mēstrue. Lxx· ꝫm diē sepatōis ⁊ purgatōis mēstrue. Symach⁹· ꝫm diē sepatōis afflictionis. Aquila· sepationis miserie. Theo docion· sepationis doloris eius. Miseria aūt ⁊ afflictio ⁊ dolor esse cepit qn̄ adam sepatus a paradiso in hanc miseriā decidit.

Die octauo ⁊c. Dies octau⁹ qm̄ septi mo qui est imago pre sentis vite succedit: fi gura est futuri seculi· in quo carnē ꝑputij cir cūcidemus· oīa opa carnis deponētes non amplius peccaturi· nec manducaturi nec bibi turi aut nupturi: qr eri mus sicut angeli dei. Qd̄ eīm seminat̄ ī cor ruptione: surget in in corruptōne. Seminat̄ corp⁹ animale: surget aūt spūale. Incircūci sus peribit de populo suo: qr sine circūcisiōe caro abomīabilis ⁊ im munda. Mūdat ergo circūcisio· in qua prefi

iuxta dies separationis menstrue ⁊ die octauo circūcidetur infantu[vt fiant· xl· adiectis septem.] **lus. Ipa vero triginta trib⁹ dieb⁹** [† ꝫ· lxx· Sedebit· i· manebit· non eīm per tot dies surgere nō licebat] [nō inquinationis.] **† manebit in sanguine ‡ purificatio nis sue. Oīne sanctum nō tanget: nec ingredietur in sanctuariū· do nec impleantur dies purgationis** [que duplo mulctatur.] **sue. Sin aūt feminā pepererit im munda erit duabus hebdomadi**

gnatur resurrectio. Notandū vero qr lex circūcidi ꝑcipiens immundiciā ei⁹ tacuit. Matrē immundā dixit vsqꝫ ad circūcisionē: forte qr inobediētie cau sa eua seducta fuit. Inobedientia autem immundiciam nobis sordemqꝫ contraxit.

Triginta trib⁹ dieb⁹ ⁊c. Septē additis· xl· fiūt. Quadraginta di ebus formari dicit̄ mascul⁹. Duo aūt ꝑ hec ꝓbant̄: qr· s· substātia humani generis est munda: qr a deo creata est. Ideo ait: in sanguine mūdo· sine pu rificationis sue mulierē sedere: ꝫ qr ꝑ successionē trāsgressionis ade semē su scepit ⁊ concepit: oīne sanctū nō tanget· ⁊ in sanctuariū nō ingrediet̄· donec compleant̄ dies purgationis· i· quadraginta quib⁹ puer format̄· dei quippe imagine mundat̄ natura nostra q̄uis sordidata. Nō ꝑcipimur ergo ingre di in sanctuariū· vel tangere sanctū: nisi qr imago dei semel data nostro ge neri sanctorꝫ ꝑbuit ingressum· ꝓpter quā saluandam dn̄s incarnat⁹ est. quā completis quadraginta dieb⁹ ad celū sustulit: sicut hoīem in vulua forma uit cui eā donauit: tunc ad verꝫ sanctuariū natura nostra ascendit. Aperte hec probant̄ ꝑ ea que de genere femineo sequunt̄· qr eīm octogesima die in vtero formari femine dicunt̄· eundē numerꝫ ad impletionē purgationis vel purificationis earꝫ que semē suscipiūt ꝑcepit. sic: Si feminā pepit immunda ⁊c. Et notandū ꝙ noluit dicere quattuordecim dieb⁹· ꝫ duab⁹ hebdoma dib⁹: vt in septem dieb⁹ humanā vitā in fluxu menstruo afflictionē ei⁹ do lorē ⁊ miseriā intelligam⁹. Duas eī hebdomadas bene dixit: qr femineū ge nus duplo mulctat̄ habet eīm totā ade maledictionē: ⁊ addit̄ ei· in dolore paries filios tuos ⁊c. Sexaginta ⁊ sex dieb⁹ in sanguine purificatōis sedet· vsqꝫ dū copleantur lxxx· Quattuor eīm ⁊ decē sup· lx· sex addita faciūt octa ginta· quib⁹ format̄ femina. Maledicto ergo sordidatū nostrum genus nō intrat in sancta: nisi ꝑ imaginē dei. Propterea mulieres semen suscipiētes dieb⁹ formationis paruulorꝫ a sanctis arcent̄. dū modo in vtero habēt· ar ceri nō debent. Incertū est eīm an feminā an marē pariant.

Aug. Que differentia est inter septē dies quib⁹ eā dicit immundam· ⁊ triginta tres· quib⁹ in sanguine mūdo sedebit. An hoc interest· qr adhuc in sanguine est licet mundo: vt hoc distet· qr cū immunda est: vbicūqꝫ insede rit immundū facit. Cū vero iaꝫ in sanguine mundo sedet· tm̄ qd̄ sanctū est nō licet ei tangere: ⁊ in sanctuariū intrare. Hoc eī est ꝙ ait: secundū dies suc cessionis purgationis sue. qm̄ dicit alibi immundiciaꝫ femine q̄ menstruis purgat̄ septem dierꝫ esse· quādo oīne sup qd̄ sederit immundū erit. Secessi onis aūt sue dicit: quoniā secedebat aliquantulū· ne oīa inquinaret: cum pageret illos dies immundicie ei⁹. Si feminā pareret lex duplicat· ⁊ quat tuordecim faciebat· reliquos quib⁹ sedebat in sanguine mundo etiā dupli ces faciebat· lxvi· vt oēs essent in partu masculi· xl· in femine· lxxx·

Oīne sanctū ⁊c. Quid sanctuariū vult intelligere: cū tabernaculum nō nisi sacerdotes debeāt ingredi ⁊ vsqꝫ ad velū secūdi: vltra velū aūt vbi erat arca summus tm̄ sacerdos introibat. Forte ante tabernaculū vbi alta re sacrificiorꝫ est potuit dici sanctuariū. Nā sepe sanctus locus appellat̄ etiā atriū: cū dicit̄ in loco sancto edent ea. Illuc forsitan intrabant mulieres do na sua offerentes q̄ altari imponerentur.

Cūqꝫ expleti fuerint ⁊c. Intentionē apit· qr· s· pollutionē natura les motus non faciūt. Sed peccatū de quo dicit dauid: Ecce eni ī īiquitati bus cōcept⁹ sum ⁊c. matrē naturā appellās· ⁊ immundiciā peccati ade ⁊ eue in totum genus humanum descendisse significans. Ideo moyses comple tis diebus purificationis holocaustū pro peccato precepit immolari· euiden ter ostendens· qr imago dei ꝑfectionē tribuit generi nostro. Nā formatio nem dies mundatōis ostendūt: ꝑfectionem holocaustū.

bus iuxta ritum fluxus menstrui: ⁊ sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis sue. Cūqꝫ expleti fuerint dies purificationis [† quid hec significēt in superiorib⁹ dictū est.] **sue pro filio siue pro filia· † deferet agnum anniculū in holocaustum:** [meditationē legis] [contemplationem] **⁊ pullum columbe siue turturē ꝓ peccato ad ostium tabernaculi te stimonij· ⁊ tradet sacerdoti: qui of feret eam coram domino· ⁊ orabit**

Aug. Nunq̇d pe perisse peccatū est? an hic ostendit̄ illa ꝓpa go ex adam: de qua di cit apl's: Ex vno in cō demnationē· ⁊ quia ꝑ vnū hoīem peccatū in trauit in mundum ⁊c. Vn̄: Ecce eni in iniq̇ tates cōceptus sum ⁊c. Cur nō ergo id qd̄ na tum est purgari dicit scriptura: ꝫ qd̄ pepit: ad ipsam vnde origo trahebat̄ relata purga tio est ꝓpter fontē san guinis: non poterat tm̄ sine fetus purgatione fieri· qui de sanguine ortus est. Quo enim pertinet qd̄ ait superius· super filio aut filia offeret a gnum anniculum ⁊c: si nichil ꝑ hoc sacrificiū fiebat pro eis qui nascebant̄. Si quis aūt distinguere conat̄· vt dicat nō esse iūgendū sup filio aut filia offeret agnū anniculū ⁊c. Sꝫ potius ita legendū: Cum impleti fuerint dies purgationis ei⁹ sup filio· aut sup filia· vt sequat̄ alio sensu: offeret agnū an niculū sine macula ī holocaustū· ⁊ pullū columbarꝫ ꝓ peccato· i· pro peccato suo· cū cōpleti fuerint dies purgationis sup filio aut sup filia. Qui ergo ita distinguendū putauerit· ex euāgelio conuincet̄· vbi cū tale aliquid nato ex virgine domino facerēt magis pro cōsuetudine legis q̄ꝫ pro necessitate expi ati peccati. Sic legit̄: vt facerent secundū cōsuetudinē legis pro eo· non est dictum pro matre eius: ꝫ pro eo q̄uis ea fierent q̄ hic ꝑcipiuntur de duob⁹ turturib⁹ aut duob⁹ pullis colūbarꝫ. Sic eni ⁊ baptizat⁹ ē baptismo iohan nis qui erat baptismus penitētie in remissione peccatorꝫ: q̄uis nullū pecca tum haberet. Merito ergo hoc quidā ita interꝑtati sunt· nō vt dicerēt sup filio aut sup filia: ꝫ pro filio aut filia. Notandum aūt q̄ꝫ pauper dn̄s nasci voluerit: vt nō pro illo offerretur agnus ⁊ pullus columbinus aut turtur: ꝫ par turturum aut duo pulli columbarꝫ secundū euangeliū. qd̄ scriptura le uitici tunc iussit offerri: si non habuerit agnum manus offerentis. qd̄ satis est magnum.

Bed. Dominus noster non solum homo· cum deus esset: sed etiā pau per· cum diues esset: pro nobis factus est: vt nos diuitiarum ⁊ diuinitatis sue donaret esse participes. Libet autem intueri cur he maxime volucres in hostiam iubeantur offerri? Nam ⁊ abraam multo ante legem eas in holo caustum obtulit: ⁊ in plerisqꝫ legis cerimonijs qui mundandus est per has iubetur mundari. Columba ergo simplicitatem· turtur indicat castitatem. Si enim turtur coniugem casu perdiderit: alium vltra non querit. Unde in canticis. Pulcre sunt gene tue sicut turturis ⁊c. Et alibi: Oculi tui colū barum. Utraqꝫ auis pro cantu gemitum habet· ⁊ sanctorum in hoc tristici am significat· quibus dicitur: Plorabitis ⁊ flebitis ⁊c. flebitis vos· mun dus autem gaudebit. Simplex ergo ⁊ pudica fidelium conuersatio gratū sacrificium est domino. Qui autem laborat in gemitu· qui lacrimis stratuꝫ lauat: acceptam deo victimam mactat. Sed quia turtur soliuagus colum ba gregatim gemit. Iste secretas orationum lacrimas: illa ecclesie conuen tus signat: Puer ihesus primo circunciditur: ⁊ interpositis dieb⁹ hieroso limam cum hostia defertur· quia iam iuuenis prius omnem carnis corrupti onem moriendo ⁊ resurgendo calcauit. Deinde interpositis diebus cum ipsa carne iam immortali quā pro nobis hostiā fecit ad supernam hierusa lem ascendit: ⁊ vnusquisqꝫ nostrum prius aqua baptismi a peccatis omni bus quasi vera circumcisione purgatur: ⁊ sic proficiente gratia noue lucis ad altare sanctum hostia corporis ⁊ sanguinis christi consecrandus in greditur: que singulariter simplex ⁊ casta per immolationem columbe ⁊ tur turis figuraliter exprimitur. Omnis quoqꝫ in fine mundi ecclesia primum cōmuni resurrectione labem mortalitatis ⁊ corruptionis exuet· ⁊ post in cele stem hierusalem bonorum operum victimis dn̄o cōmendata perueniet.

A profluuio ⁊c. Tanq̄ aliquis querat vnde mundabit̄ q̄ legittime generauit: ait a profluuio sanguinis sui. hoc est inobediētia vnde immundicia et pena profluxit p meditationē ⁊ ꝯtemplationem legis. cuius negligentia hoībꝰ immūdiciā inuexit.

C. XIII.

Locutus est dn̄s. Semel loquit̄ deus ⁊ duo audiunt. spiritū audit moyses. vt subli mior. litterā aaron. vt inferior qui litterā nūciat populo: Vn̄ ipse loquet̄ ad ppl̄m: ⁊ erit os tuū. tu autē eris in his q̄ ad deū ptinent.

Homo aliqñ excellēter accipit̄ qui dei imaginē ⁊ nature seruat dignitatē. Aliqñ peccator. in quo dignitas deformat̄ sicut hic.

In cuiꝰ car. ⁊c. In carne ⁊ cute leprā portat. qui carnalia vl̄ exteriora suadere certat. vt corīthiani q̄ putant resurrectionē futurā in voluptate carnis. ⁊ in fide manētibꝰ q̄uis carnaliter viuāt nō imputari peccata.

Aut quasi lu. Lepra alia nimis vel moderate obscura. nōdū efferuēte passione q̄ nimia indiget deliberatione. Alia nimis clara ⁊ pspicua cuiꝰ aperta cognitio.

Plaga lepre ⁊c. Isid. Lepra falsa doctrina. lepsi heretici. q̄ unitatē vere fidei non habentes varios doctrine profitent̄ errores. vera falsis admiscentes. ⁊ ecclesiā sicut lepra corpa irradiādo cōmaculat.

pro ea. ⁊ sic mundabit̄ a profluuio sanguinis sui. Ista est lex pariētis masculū ac feminā. Q̄d si nō inuenerit manus eius. nec potuerit offerre agnū: sumet duos turtures aut duos pullos columbarū. vnū in holocaustū: ⁊ alterū pro peccato. Orabit q̄ p ea sacerdos: ⁊ sic mundabitur.

C. XIII.

Locutus est dn̄s ad moysen ⁊ aaron dicens: homo in † cuius carne (†s carnali voluptate. s interiori) (s exteriori † s lxx. cicatrix significationis. i. peccatū in carne. qd̄ significat animā cōpati corpori.) ⁊ cute ortus † fuerit diuersus color siue pustula. aut quasi lucēs quippiam. id est. † plaga lepre: († s que est transgressio legis. leprosus enim p parte leprosa a tabernaculo eijcitur. sic qui in vno offendit omnium reus est.) adducet̄ ad aaron sacerdotē. vel ad vnum quēlibet filiorum eius. Qui cū viderit leprā i cute. ⁊ † pilos in † albū mutatos colorem. ipsamq̄ speciē lepre humiliorē cute ⁊ carne reliq̄ († s. i. cogitationes in apertā cognitionem peccati † s lepra alba fuscata ⁊ male munda hereticorum conscientia. s deficiēte naturali virtute ⁊ apparēte īfirmitate) plaga lepre est: ⁊ ad arbitrium eiꝰ separabitur. (s suspicio peccati.) Sin aūt lucens candor fuerit i cute. nec humilior carne reliqua. et pili coloris pristini (s se ipsa s cogitatōes: s prioris modi.) † recludet eum sacerdos septē diebꝰ († s probationis ⁊ emendatōis causa: s nō remouebit q̄nis peccatū in suspitionē venit.) ⁊ cōsiderabit die septimo. Et si quidē lepra vltra nō creuerit. nec trāsierit in cute priores terminos. rursum includet eum septem diebus (s spiritū.) alijs. ⁊ die septimo contemplabit̄: (s iniquitate qua obscuramur in mente.) Si obscurior fuerit lepra. ⁊ nō creuerit in cute. mundabit eū: (s quasi medicus.) q2 scabies est. lauabit homo vestimenta sua: ⁊ mundus erit. (s baptismo vel penitentia.) Q̄d si postq̄ a sacerdote visus est. ⁊ redditus mūdicie. iterū lepra creuerit. adducet̄ ad eum: ⁊ immundicie ꝯdemnabit̄. (s cui nō est absconditū peccatū.) Plaga lepre si fuerit in homine: adducetur ad sacerdotē. ⁊ videbit eum. Cunq̄ color albus in cute fuerit. ⁊ capillorum mutauerit aspectum. ipsa quoq̄ caro viua apparuerit: lepra vetustissima iudicabit̄ atq3 inolita cuti. † Cōtaminabit itaq3 eum sacerdos. ⁊ non recludet: quia perspicue imundicie est. (s manifesta preuaricatio s ex studio animi gesta. s q2 in aliquo legem offendit. s q2 cōsenescit peccato nec corripitur. q2 in se cōtinuam rixam gerit dū partim legem defendit partim despicit. † s cōtaminatū ostēdet non recludet. q2 manifesta immundicia est.) Sin aūt effloruerit discurrens lepra in † cute. ⁊ † operuerit omnē carnem a capite vsq3 ad pedes quidq̄d sub aspectu oculorū cadit. cōsiderabit eum sacerdos. ⁊ teneri a lepra mūdissima iudicabit: eo q̄ omnis in candorē versa sit. ⁊ idcirco homo mundus erit. (s per totū. s preuaricatio legis. † s q2 sabbati circūcisionis. vel taliū trāsgressio. littera em̄ exteriorem coercet hoīem aīm nō ledit. † s vt omnino quis a legis littera recedat a capite vsq3 ad pedes. i. a primo vsq3 ad vltimum mādatum. s christus cui placet. s claritatē euāgelice cōuersationis secundum illud: Luceat lux vestra corā hominibus. s relictis sordibus legis.) Qn̄ vero caro viuēs in eo apparuerit. tunc sacerdotis iudicio polluet̄: ⁊ inter imundos reputabitur. Caro em̄ viua si lepra aspergit̄: immūda est. Q̄d si rursum

hatione trāsacta districtū iudiciū fiat. Manifestū em̄ erat pctum sacerdoti: s animum consentire passioni nesciebat. s conijciebat ideo iterū inspiciebat. Hinc dominus post negationem animū petri quomodo se habeat tercio interrogat: vt nō cito iudicemus: s frequēter inquiramus. Septem diebꝰ recluditur. Septenarius enim presentis vite plenitudinem signat: que septem diebus agitur. quo completo peccatum ⁊ seruitium cessabit. Unde septima in diuinis scripturis requies nominatur.

Mundabit eū. Sic paulus eum qui in corintho fornicatus est. quia māifesta erat passio a sanctorū tabernaculo remouit: ⁊ sathane tradidit. quē cū īspexisset secundo ⁊ penitere vidisset suscipi iussit.

Cūq̄ color albus ⁊c. Manifesta transgressio littere legis que propria iudeis sicut in sacrificijs et purgationibꝰ ⁊ in huiusmodi. Est enim et cōmunis gentibus de adulterio. rapina. auaricia ⁊ similibꝰ.

Sin aūt ef. Ficius. Ostendit iudaicum populum partim leprosum. vt in parte transgressorem legis. vnde eum sacerdos expellit tanq̄ immundū. Sed toto corpore leprosum. gentilem: qui totā transgreditur legem: sed eum mundū iudicat: q2 legis iugo subiectus non erat.

Hiero. Sin autē effloruerit ⁊c. In hac lepra quasi florenti et alba diuersa crimina designat. Quia cum mundialis vite voluptas quasi candida estimatur ⁊ florens: tunc graue uiciorum contagium grassatur in corpore. nam aut auaricie. aut libidinis patescunt macule. Sed auaricie crimen facile potest resecari. Unde date elemosinam. ⁊ omia mū. erūt vobis. Libido quoq̄ ieiunijs ⁊ abstinentia mundatur. Sed omnibꝰ p sacerdotem medela adhibeatur. Alia enim sacrificiorum oblationibus emūdatur. Alia est que facilius. alia que extra castra posita mundatur. alia q̄ omnino nō mundatur.

In corpore lepram gerit qui ecclesie detrahit sic̄ carpogratiani. q̄ negant resurrectionem carnis: ⁊ nouiciani qui nuptias damnant. ⁊ peccantibꝰ auferunt penitentiam.

Uel ad vnūquēlibet. Cognatorū secundū spūm a quo habent sacerdotiū. quibꝰ inest pfecta ⁊ plena phylosophia. vt discernere possint subtilia ⁊ anime motus absconditos.

Pilos. Cogitatōes quibꝰ aīa ornat̄. mensq̄ contegitur a qua generātur sicut caput capillos generat quibꝰ ornat̄ ⁊ tegit̄. Unde capilli capitis vestri numerati sunt. Inde nazarei caput nō tondent quia supfluas cogitationes nō habēt. sanctas aūt deponere sanctū. damnū est.

Humilior carne ⁊c. Humilior se ipso. vn̄ recte veniā nō meret̄. Uinci em̄ ab alio maiori portabile est. bonū aūt a deo p̄ceptū non opari. diuidit em̄ dn̄s prout vult. vt se ipso quispiā deterior fiat: hoc importabile est.

Recludet eū. Secūdo recludit̄ vt studiose inspiciatur: ⁊ duplici pro

Caro viuens ⁊c. Iudaicum mandatum qd̄ viuere dicitur q̄ntū ad mandantem: vel q2 bene intellectum affert vitam.

Caro em̄ viua si lepra ⁊c. Isidorus. In carne viua lepram gestat qui de anima que vita carnis est aliquid falsum existimat. sicut luciferiani qui dicunt animam de carnis substantia propagatā. ⁊ arabici qui animā cum corpore mori putant

Cicatrix ⁊c. Isi. In cicatrice sanati vulneris leprā portāt· qui post agnitionē fidei· ⁊ medicinam dei quā in xp̄o suscipiunt· rursus aliqđ indiciuȝ erroris aut pfidie veteris dogmatis ostendūt.

Alba. Quia ex vulnere legalis trāsgressionis. lex eniȝ alba· ⁊ a sole iusticię ñ calefacta

Subrufa. Quia de p̄uaricatione euangelica· sicut ydolotitū sanguinē vl' suffocatū comedere· vtrūq; autē fit cōtra xp̄m cuius est lex ⁊ euāgelium.

Contaminabit. Quia in habitu ē peccatum· ⁊ animę mala depastio p vlcus incubuit. Vn̄ leprā ex vulnere efflorētē vocauit.

Caro aūt ⁊c. Supradicta videt' repetere: ꝫ partim eadē dicit partim adijcit· alteraȝ quippe passionē· ꝫ eandem ponit indicatōem. Egit em̄ de vlcere qđ aliqua egritudine neglectę carnis generat' ⁊ proficit. Ulcus ergo carnis nostrę est voluptas· ebrietas· castrimargia ⁊ hmōi· q̄ luxuriante corpore in semetipso pruriente proueniunt. Nunc aūt de plaga maiori· i· exustione ignis. De quo dicitur: Ignis aduersarios consumet.

Quia plaga lepre in ci. In cicatrice exustionis leprā habent manichei q̄ in abstinentię cruciatu corpora sua exurūt· ⁊ p infidelitatē nō mūdiciā· inde ꝫ leprā gignūt.

Uir siue mulier. Qui scȝ in diuinitate errat sicut hęretici· qui nō solū patrē factoreȝ mundi negant: sed etiā actorem maloꝝ affirmant: vt manichęus.

† ꝭin spūalem intellectū. †† ꝭvt nichil retineat carnalis legis.

versa fuerit i† alborē ⁊†† totū hoīeȝ opuerit· considerabit eū sacerdos: ⁊ mundū esse decernet. Caro auteȝ

ꝭpeccatū ꝭp penitētiā

⁊ cutis in qua vlc⁹ natū est ⁊ sanatum· ⁊† in loco vlceris cicatrix apparuerit† alba siue subrufa: ducet

† ꝭactione vel ꝯsilio quo peccatū gerit' † ꝭsecta peccati. ꝭlucida ⁊ manifesta.

homo ad sacerdotē. Qui cū viderit locū leprę humiliorem carne reliqua: ⁊ pilos versos in candorem

ꝭi· mentē se ipsa humiliorē vel inferiorem. ꝭi· manifeste aīm ad maliciā mutatum.

contaminabit eū. Plaga em̄ leprę orta est in vlcere. Q si pilus coloris est pristini· ⁊ cicatrix subobscura ⁊ vicina carne non est humilior recludet euȝ septē diebus· ⁊ si quidem† creuerit: adiudicabit eū†† leprę

ꝭpenitentis. ꝭquibus suspitio defīniatur. † ꝭvel efflorerit. ꝭi· peccatū suū predicauerit ⁊ multiplicauerit †† ꝭimmundicie que creuit posteriori actione. ꝭvt nichil amplius peccet super hoc qđ penitet.

Sin aūt steterit in loco suo· vlceris est cicatrix: ⁊ homo mund⁹ erit. Caro aūt ⁊ cutis quā ignis exusserit: ⁊ sanata albam siue rufam habuerit cicatricem· cōsiderabit eam sacerdos· ⁊ ecce si versa est in alborem· ⁊ locus eius reliq̄ cute est humilior· contaminabit eum: q2 plaga leprę in cicatrice orta est. Q si pilorum color nō fuerit immutat⁹ nec humilior plaga carne reliqua: ⁊ ipa leprę species fuerit subobscura· recludet eū septē diebus: ⁊ die septimo contemplabitur. Si creuerit interim lepra cōtaminabit eū

ꝭQue ostendit qđ passus est nō q; patiatur· vn̄ raab adhuc vocatur meretrix paulus psecutor. ꝭinuidie. ꝭp penitentiā. ꝭex iracundia ⁊ homicidio. ꝭcontaminatū iudicabit. ꝭi· si non redierit ad iniquitatem. ꝭposteriori actione ꝭcontaminatū iudicabit

Sin aūt in loco suo candor steterit nō satis clarus· plaga cōbustionis est· ⁊ idcirco mūdabitur: quia cicatrix est cōbusturę. Uir siue mulier in cui⁹ capite vel barba germinauerit lepra· videbit eos sacerdos: ⁊ si quidem humilior fuerit locus carne reliqua· et† capillus flauus solitoq; subtilior· ꝯtaminabit eos q2 lepra capitis ac barbę est. Sin autem viderit locū maculę† ęq̄lem vicinę carni· ⁊ capillū nigrū· recludet eū septē dieb⁹: ⁊ die septimo intuebitur: si non creuerit macula· ⁊ capillus sui coloris est· ⁊† loc⁹ plagę carni reliquę ęqualis: radet' homo absq; loco maculę· ⁊ includet' septem diebus aliis. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo· nec humilior carne reliqua: mundabit eum.† Lotisq;†† vestib⁹ suis mundus erit. Sin autē post emundationē rursus creuerit macula in cute· non quęret amplius vtrum capillus in flauū sit colorē cōmutatus: q2 apte immund⁹ est. Porro si steterit macula· ⁊† capilli nigri fuerint· nouerit hoīeȝ esse sanatum: ⁊ confidenter eū pronūciet mundum. Uir ⁊ mulier in cuius

ꝭmundus iudicabit. ꝭSemel p penitentiā mundatus est. ꝭchristo quē pfecti viri etas decorauit ꝭmiserior p̄sumptio ex blasphemia † ꝭi· si modicū ad blasphemiā animū intēderit sic pilus subtilis nec florescit sed flauescit· ꝭq2 sepe contingit cōtra voluntatē loqui impia † ꝭvt nō exuberet temeraria impietas· ꝭimpietas· † ꝭNō pt· s· cognosci cogitatio vtrū spōte an ecō tra egerit impie· ꝭi· alia verba cōsiderentur· vt possit cognosci vtrū p surreptionem sicut solet· an maligne ⁊ impie locutus sit. ꝭimpietas· † ꝭp penitentiā †† ꝭq2 stolā baptismatis polluit ꝭvt rursus impie loquatur· ꝭquo animo impia sit locutus· ꝭq2 redijt ad vomitū· † ꝭvt de mente exeat luct⁹ sicut de capite capill⁹

appellāt· vl' qui de falsis virtutib⁹ gloriātur. Liuida inuidiam. Nigra fumo ydolatrię denigratā conscientiam. Florescens toto corpore significat auariciaȝ quę om̄e genus hominum quasi corpus totum commaculat. Est aūt ⁊ lepra q̄ habet ruborem cū pallore· iracūdiam· s· ⁊ furorem cum mētis ībecillitate. Quidam em̄ pusillanimes leuiter irascūtur· peierant· mentiūtur. Pallor aūt linguā mendacem significat ⁊ imbecillitatem

Recludet eū ⁊c. Non tam pro pęna q̄ȝ districtę probationis causa· tempus enim in omnib⁹ seruandū· districtius in his quorū lingua circa diuinitatem se effrenat.

Si die septimo. Quia verbum in quo delinquitur si semel negat qui peccauit diiudicari nō oportet· quis em̄ reū iudicat· qui qđ cōfessus est lingua voluntate se ptulisse negat.

Lotisq; vestibus. ⁊c. Hiero· Alia ante baptismū cōmissa in baptismo diluūtur. Alia post baptismū ppetrantur· quę siue grauiora siue minora sint· visus tñ emundat sacerdotis· qđ em̄ modicū est a sacerdote venia relaxari potest. Quę grauiora sūt disciplina ecclesiastica et oratione sūt purgāda. Quę insanabilia sunt deo iudici reseruātur. Inde est q; vnusquisq; secundū q; habet iubetur pro emundatōe sua offerre· i· secunduȝ qđ se deliquisse cognoscit: prout potuerit satisfacere nō cesset. Est lepra quę omnino mundari non potest· ⁊ ideo extra castra pellenda· hoc est crimē blasphemię qđ in spūmsanctū cōmittit'· de quo dicit': qui peccauit in spūmsanctū nō remittet' ei ⁊c.

Uel barba. Isi. In barba lepram gerunt· qui de apostolis ⁊ discipulis xp̄i peruersę sentiunt ⁊ falsa p̄dicare confingunt· barba em̄ ornamentuȝ viri· ⁊ apostoli doctores corporis christi.

Isi. Sex species leprę inuenim⁹ legislatorem posuisse. Prima est capitis ⁊ barbę. Secūda caluicij ⁊ recaluationis. Tercia carnis ⁊ cutis. Quarta cutis ⁊ corporis ⁊ cicatricis albę cū rubore. Quinta vlceris ⁊ cicatricis. Sexta vlceris in capite. In capite lepram portat· qui in diuinitate patris· vel ī capite ipso qđ est christus peccat. Caput em̄ christi deus· caput viri christ⁹. hanc portant iudei valentiniani· qui in caluaria quoq; leprā gerūt: q2 erroris sui perfidiā aperta prauitate defendūt.

Isi. Diuersos colores leprę supponit· pallidam· rubeam ⁊ albam· liuidam· nigram· ⁊ florescentem. Pallida imbecillem ⁊ fragilem fidem notat: cum quis perdito colore integrę sanitatis languescit infirmitate erroris. Rubea mentem ostendit infectā cruore homicidij. Alba hęreticos qui se mūdos

Capilli nigri. Id est· si luxerit impietatē suā· ⁊ veram egerit pęnitentiam· lugentes em̄ ⁊ pęnitentes nigro habitu deformant'.

Uir ⁊ mulier ⁊c. In p̄uaricatione diuini dogmatis maxima distinctione vlus tempantius agit loquens de iudaicę legis dogmatib⁹· cui⁹ trāsgressionem subobscurū alborem dicit ⁊ lucenteȝ. Sicut ergo trangressionē legalis litterę albā cicatricē dicim⁹: sic ei⁹ ignorantiā subobscurum alboreȝ dicamus· nō omniū· s· neq; eorum q̄ cōmunia sunt cū euāgelica lege vel naturali. hęc enī venialia nō sunt: ꝫ quorundā partialiū paruorūq; mandatorū· velut de mundatōe menstruę· de oblatōe puerperę. hanc ergo ignorantiā quasi cicatricē paruā sbobscurū alborē vocauit. qui talis ignorantię est non habet mundari: hęc em̄ non ad iusticiā ptinent. Unde dedit eis deus p̄cepta nō bona· ⁊ insticias in quib⁹ nō viuant.

Caluꝰ ac mundꝰ. Simplex non stultus. nemo em̄ est cui saltē pauci non remaneant capilli.

Quicūq3 ergo ꝛc. Isi. Heretici ab ecclesia eijciunt' donec purgent'. Dissutis tunicis. i. manifestatis secretis sedere iubentur. Capite nudato. vt nuditas eoꝝ a cunctis videat'. Ore clauso. ne vlteriꝰ impia loquant'.

Habitabit extra ꝛc. Sic iohānes intelligibilem leprosum ab intelligibili habitaculo excludit. qui hanc doctrinam non affert non recipiatis eum in domum: ⁊ aue ei nō dixeritis.

Esi. Ridicula sūt hec ſm litterā interpretata. vt quid em̄ de castris eijcit' leprosus. q̄ magis solatio indiget ⁊ misericordia: q2 miser: Cur vestimēta eiꝰ dissuunt'. ⁊ caput nudat': os velat': Sed leprosus peccator est. cuius dissoluta vestimenta virtutes anime significant dissolutas. q̄ eas ab estu geluq3 peccati custodire poterāt. Caput nudat'. q2 galea salutis amittit'. Os contegit': ne loquendo odor horrendꝰ diffundat'. nec docere alios p̄sumat. cuius apparet stulticia. ne dicat' ei. q̄ p̄dicas nō furandum furaris. peccatori dixit deus: quare tu enarras iusticias meas ꝛc.

Vestis lanea ꝛc. Esi. Lanea p̄ciosa et animā calefaciētia. linea uilia. ⁊ parꝝ calida. Lanea virginitas. Linea cōiugalis castitas. Lanea in ūdo abrenūciare. in heremo philosophari. p̄ veritate vsq3 ad mortem certare. Linea possessionis largitas. in ciuilitate honestas vel modestia. Vn̄: Quesiuit lanā ⁊ linū ꝛc. ⁊ stragulatā vestem fecit sibi ꝛc. E stamine vero ⁊ subtegmine vestes fiūt. subtegmen intētio nostra. Stat ei dei gratia cui intexat' intentō nostra vt fiat vestis preciosa. virtutes. s. ⁊ bona opa.

In stamine ꝛc. Hiero. Stamen aīa est. q̄ cū tentationis fuso in filoꝝ tenuitatem torquet': firmioris virtutis soliditate ɔstringitur. Stat ergo anima vt stamē erecta: corporis sensus subiacet vt trama. alia sunt corporis. alia anime peccata.

Esicius. Qui solam litteram attendunt: mirantur quare de stamine ⁊ subtegmine legislator loquatur: ⁊ ea que edificare possunt. relinquātur: dicentes: Quid stamen aut subtegmen aut huiusmodi lepra ad anime edificationem pertinent aut nocent: Queramus ergo fructū intelligentie qui latet sub folijs vinee. Intantū em̄ legislator nos excolit: vt nō solū3 nos cautos faciat de lepra que nascitur ex predictis: sed ⁊ de ea que circa virtutes euenire consueuit.

Lepra in veste linea peruersitas moꝝum in mente amara vnde quidā quasi per iusticiam seuiunt: ⁊ peccatorem plus ad desperationem q̄3 ad sanitatem trahunt. Lepra in veste lanea significat illos qui pro adulatione delinquentes corrigere nolunt: sed consentiunt: vel qui molliter viuūt. Lepra in stamine. Sicut enim stamen textrinum opus. sic anima sustentat corpus. Lepra in subtegmine peccata que per corpus committuntur. anima eni3 in corpore. velut stamen in subtegmine. Pellis exterior est carnalis conuersatio. vnde primis parentibus post peccatum tunicas pelliceas fecit dominus.

(q2 hec plaga nō puenit ad animā.)
cute candor apparuerit. ītuebitur
(ignoranti)
eos sacerdos: si dep̄henderit sub-
(am legalium.)
obscurum alborem lucere in cute.
(q2 hec nō sūt data in iustificationē s3 ī seruitutē)
sciat nō esse leprā: sed maculā coloris candidi. ⁊ hominē mundum.
(mente: / cogitatōes rarescūt)
Vir de cuius capite capilli fluunt.
(Sine duplicitate fraudis.)
caluus ac mundꝰ est. Et si a fronte
(s. i. si in parte anteriori p simplicitatē gloriam virtutū prodiderit quas meliꝰ fuit abscōdi. tolerabilis passio est ⁊ proxima venie. / s. s. si ex simplicitate peccat. / omnimoda simplicitate.)
ceciderint pili: recaluaster ⁊ mundus est. Sin aūt in caluicio siue in
(particulari / q2 cōtra regulā legis / q2 contra euangelium.)
recaluatione albus vel rufꝰ color fuerit exortus. ⁊ hoc sacerdos
(nemo em̄ tā simplex q̄ nō nouerit malum)
viderit: condemnabit eū. haud du-
(vel hic. / vel pre. ⁊ vacat est / Simplicitatis)
bio lepra est que orta est ī caluicio.

Quicūq3 ergo maculatus fuerit lepra. ⁊ sepatus ad arbitriū sacerdo-
(q2 virtutes dissolute.)
tis. habebit vestimenta dissuta. et
(q2 galeā salutis amisit / ne fetorē peccati loquendo diffundat. ne docere presumat.)
caput nudum. os veste ɔtectū3:
(intentione cordis / peccatū confitendo.)
cōtaminatum ac sordidū se clamabit. Omni tpe quo leprosus est ⁊ im-
(vt confundatur: ⁊ ne tabes in alios diffundat'. vnde sit tibi sicut ethnicus ⁊ publi.)
mundus. solus habitabit extra
(corpꝰ. / vestimenta anime semp oportet esse munda. vnde salomon: oīm̄ tempore sint vestimēta tua candida / que vtilior / que minus.)
castra. Vestis lanea siue linea q̄
(anima / diuina gratia / sensu corpis / intentione nostra.)
leprā habuerit ī stamine atq3 subtegmine. aut certe pellis vel q̄dq̄d
ex pelle cōfectū est. si alba vel rufa
(nō iudicabitur.)
macula fuerit infecta. lepra reputabitur: ostēdeturq3 sacerdoti. Qui
(nichil supbe. nichil indiscrete agens.)
consideratā recludet septē diebus
⁊ die septimo rursus aspiciēs si dep̄henderit creuisse. lepra pseuerās
erit. pollutū iudicabit vestimentū
⁊ oīne in quo fuerit inuēta: ⁊ idcir-
(in futuro iudicio / futuro tpe innuit / Significantibꝰ flamas gehenne.)
co comburet' flamis. Q si eā vi-
(per penitentiā)
derit nō creuisse. p̄cipiet ⁊ lauabūt
(post ablutionē. / vt deprehendat si macula)
id in quo lepra est. recludetq3 illd
(supbie vel vane glorie pmaneat.)
septem diebus alijs. ⁊ cu3 viderit
(s. i. nō transisse ad penitentiā)
faciē quidē pristinam nō reuersam
nec tn̄ creuisse leprā. immundū iu-
(q2 nō corrigitur.)
dicabit ⁊ igne cōburet: eo ꝙ infusa
sit in supficie vestimēti vel p totu3
(incerta. s. ⁊ dubia lepra.)
lepra. Sin aūt obscurior fuerit locus lepre postq3 vestis est lota: ab-
(a vestimēto virtutis solide.)
rumpet eū ⁊ a solido diuidet. Q si
(pꝰ ablutōe3 ⁊ penitentiā / vestimentis. stamine. ⁊ alijs predictis.)
vltra apparuerit in his locis q̄ prius immaculata erant. lepra vola-
(gehenne.)
tilis ⁊ vaga: debet igne cōburi. Si
(Semel em̄ mundatꝰ iterū vult lauari. vt videatur mundari.)
cessauerit. lauabit ea q̄ pura sunt
(secunda penitentia.)
secūdo: ⁊ munda erūt. Ista est lex
lepre vestimenti lanei ⁊ linei stamīnis atq3 subtegminis oīsq3 suppellectilis pellicee: quomodo mūdari debeant vel cōtaminari.

Lepra in pelle: malu3 exemplum in cōuersatione huius vite.

Pellis vel quidquid ꝛc. Tentatio tribulationis que hominem mortificat. sed sicut ex pelle mortua fit vtensile aliquod. sic ex mortificatis patientia humilitas. ⁊ probatio conficitur. Prohibet ergo in perfecta virtute (que est vestimētū) magna vel mediocri. (qd̄ est laneū vel lineum) maculam inueniri albam aut rufam. in stamine ⁊ in subtegmine. tentationes quoq3. sine his nos sustinere desiderat. Si tale q̄ppiam contigerit. sacerdos inspiciat. nec mox repellat: nec superbe ex suspitione immūda, decernat: nec sicut munda temere suscipiat.

Si alba ꝛc. Lxx. Viridās atq3 flamascens. id est. superbia que ad modicum floret. Vnde: Sicut olera herbarum ci. de. aut cenodoxia. vult enim christus virtutes esse sine vana gloria.

Abrumpet eū. Per penitentiam abscidet passionem. supbia abrumpitur amota hūilitate. vana gloria amota adulatione ⁊ vana laude.

Lepra volatilis ⁊ vaga ꝛc. Aliquando nos mala egisse cognoscimꝰ ⁊ vitamus. S3 ipsa culpa ī alijs actibꝰ surrepit: q̄ nos in alijs tenuit. Sunt enim qui carnali immundicie subiecti ad se redeunt. reatū agnoscunt: ⁊ cum se correxerint. de bono castitatis eleuantur. ⁊ quos immundicia opis tenebat in corpe: immūdicia elationis tenet in mēte. Lepra em̄ volatilis nō plene vestimentū deseruit: ꝫ locū mutauit. Vestimentū vero ecclesie quisq3 fidelis. Sic qui diuitijs supbit. correctus paupibꝰ oīa distribuit: ꝫ ⁊ inde in corde elationem sumit: ⁊ lepra volatilis locū mutauit. Aliꝰ sepe immoderatis verbis. ⁊ inepte leticie deditus a p̄dicatore corripit': ⁊ dū vult esse grauis ⁊ immoderate a gaudio constringitur: iracundus efficitur. Viciū ergo inepte leticie p immoderatam continentiā ad iracundie viciū transit.

C. XIIII.

Locutus est

C. XIIII.

Locutus est. Quia maculas inter virtutes suboriētes purificare docuit. qūo lepsus curet' subiūgit: vbi ostēdit. q2 de lepra aīe supius egit.

Locutus est d. a. m. Nota qꝛ soli moysi. nō etiā aaron q̄ de mundationib⁹ sunt loquit̄. Precipue eñ xp̄m significat qui omnē leprā solus emūdat. Hic eñ nō de speciali: ſ de generali lepra agitur; vnde simpliciter ait: Hic est ritus leprosi. ipse eñ om̄e peccatū curauit.

Duos passeres. Diuinitatē. s. ꝛ humanitatē xp̄i. Que munda: qꝛ peccatū nō habuit. Et viua: qꝛ ex peccato nō fuit obnoxia morti.

Duos vesci. ꝛc. Quia verbū caro fc̄m est. ꝛ nisi manducauerim⁹ carnē filij hoīs nō habebim⁹ vitā in nob.

Lignū cedrinū. Crucē q̄ contra om̄ia fortis: sicut cedrus fortis ꝛ imputribilis.

Vermiculū. ꝛc. Coccinū tortū. passionez. s. qꝛ coccinū rubeū est. tortū passibilitate ꝛ ipassibilitate ptextū.

Hysopū. Grām spūs q̄ nostre emūdationi cooperatur. Vñ asperges me hysopo ꝛ mundabor ꝛc.

Super aquas ꝛc. Baptismatis. Quicūqꝫ in xp̄o baptizati sumus. in morte ipsi⁹ baptisati sum⁹.

Tinget in san. ꝛc. Quia comprehendunt om̄ia in v̄tute baptismi. Viuens passer in sanguīe occisi passeris tingit̄; qꝛ nō in hoīs tm̄ passione: ſ dei ꝛ hominis baptisamur.

Septies. Pro septiformi spiritu in q̄ om̄is mundatio ꝛ remissio. Vel vt purget̄ aīa a septē demonib⁹.

Et dimittet pas. Quia quodammodo tenetur sub cōtemplatione humani intellectus.

Vestimēta. Opa ꝛ si quas virtutes habuerit. qꝛ ꝛ has peccatum polluit.

Purificatusqꝫ. Vere supius tn̄ dictū est leprā mundataz: ſ sic intelligendū est mūdari aptam.

Extra tabernaculū. Consortiū sanctorum a quo excludūtur peccatores. Vnde cū huiuscemodi nec cibum sumere.

Capillos. Cogitatōes q̄ ornatū homini vt rōali ꝛ multa disceptāti p̄bent sic capilli capiti.

Toti⁹ corporis ꝛc. Etiā verendaꝝ partiū. vt nulla remaneat veterum cogitationū: vt tot⁹ nou⁹ ꝛ q̄si modo genitus veterē hoīem exuat. nouum induat. quomodo eñ rasis pilis succedūt noui. sic noue cogitationes ad meliora pullulant veterib⁹ rasis.

Et supercilia. Que hoīem contemplatiuū de sublimib⁹ ꝛ diuiniorib⁹ ꝯstituūt: qđ supcilia in altioribus sita significant.

Die octauo. Quo dn̄s surrexit. quo leprosus ingredit̄ castra que patriarcha iacob vidit occurrētib⁹ sibi angelis. Vñ locū castra dei appellauit.

Postq̄ prima die qua egredit̄ sacerdos extra castra immolari ad emūdationē leprosi p̄cepit. octaua die alia sacrificia instituit. Hec eñ eandem vim habent q̄ prima. qꝛ om̄e temp⁹ in hebdomadib⁹ terminat̄. Octaua ergo. ꝛ prima est que subsequit̄. Et notandū q̄ leprā. i. peccatū summope vitandum ostendit. qđ tm̄ tam diligenter purgari p̄cipit.

Agnos immaculatos ꝛc. Om̄ia hec figurant sacrificia saluatoris q̄ pro nobis hostia fuit. Ex vtroqꝫ sexu sacrificiū fit. qꝛ vtrūqꝫ sexū saluauit

(Solum.) dominus ad moysen dicens: Hic (Simpliciter.) est ritus leprosi quando mundandus est. (Christū.) Adducetur ad sacerdotez (xp̄s ad nos venit qui extra castra eramus.) Qui egressus de castris cum inuenerit (nos. s. mundatos ab errore. i. p̄atos mundari.) lepram esse mundatam: p̄cipiet ei qui purificatur vt offerat p̄ se duos passeres viuos quos vesci licitum est: (incorruptā mentē ꝛ stabilē fidē.) ꝛ lignum cedrinum vermiculūqꝫ (orationē sanctoꝝ) ꝛ hysopuz. Et vnū ex (qđ. s. passibile est ꝛ occidi potest.) passeribus immolari iubebit in vase fictili (pro nobis qui de luto facti.) super aquas viuentes: aliud aūt viuum cum ligno cedrino ꝛ cocco (martirio.) ꝛ hysopo tinget in sanguine passeris immolati. quo asperget illum qui mundandus est septies. vt iure purgetur: ꝛ dimittet † passerem viuum († diuinitatem impassibilem.) vt in agrum auolet (latitudinē cōtemplationis.) Cū qꝫ lauerit homo vestimenta sua (penitentia.) radet omnes pilos corporis (cogitationes que oēs erant immunde.) ꝛ lauabitur aqua (lacrimarū. vel baptismi.) purificatusqꝫ ingredietur castra: ita dūtaxat † vt maneat († qꝛ paulatim ad meliora proueditur.) extra tabernaculū suum (in quo cenat cum deo sicut sponsa cū sponso) (misteriorum adeptionem.) septem diebus: ꝛ die septimo radat capillos (que discretionē continet. barba enī inter vtrumqꝫ sexū discretio est.) capitis barbamqꝫ ꝛ supcilia ac totius corporis pilos. Et † lotis rursum vestibus ꝛ corpe († penitētia non baptismo. vnus enim dominus vna fides. vnum baptisma.) die octauo assumet duos † agnos imaculatos († vii. Erit agn⁹ absqꝫ macula mascul⁹ annicul⁹) ꝛ ouem anniculam absqꝫ macula. ꝛ tres decimas simile in sacrificiū que conspersa sit oleo (qꝛ misericorditer pro nobis passus est.): et seorsum olei sextariū (qꝛ fides ex misericordia dei est ꝛ gratia) (s. lxx. cotilam.). Cunqꝫ sacerdos purificans hominem statuerit eum ꝛ hec omnia † corā domino in hostio tabernaculi testimonij († qꝛ ad ingressum sciētie dei q̄ mundat̄ adducit̄.): tollꝫ agnū (Christum.) ꝛ offeret euz pro delicto (filli⁹ cui⁹ aures leprose.): olei sextarium. Et oblatis ante dominū omnibus. immolabit agnū vbi immolari solet hostia pro peccato. ꝛ holocaustum. i. in loco sancto. Sicut eniz pro peccato. ita ꝛ pro delicto ad sacerdotez (verum.) pertinet hostia: que sanctasanctorum est. Assumensqꝫ sacerdos de sanguine hostie q̄ immolata est p̄ delicto. ponet supra extremuz auricule dextre eius qui mundat̄: ꝛ sup pollices manus dextre ꝛ pedis: ꝛ de olei sextario mittet in manum suā sinistram. tinget qꝫ digitū dextruz in eo: ꝛ asperget septies ꝯtra dn̄m. Qđ aūt reliquū est olei in leua manu (Sicut supradictum est.). fundet super extremū auricule dextre eius qui mundatur. ꝛ sup pollices man⁹ ac pedis dextri. ꝛ sup sanguinē q̄ fusus est p̄ delicto: ꝛ sup † caput eius († in capite totum corpus significat ꝛ xp̄m deū eū qui mundat⁹ est hac vnctione ostentat.) Rogabitqꝫ pro eo coram domino

Viero. In duob⁹ agnis duo aduentus xp̄i quib⁹ credendū est a lepra peccatoꝝ mundari. primo eniz venit ꝛ passus est. Secundo in gloria ventur⁹ est.

Anniculā. Anniculū iubet esse sacrificium tanq̄ p̄fectū. perfecta eñ in p̄dictis aīalibus annicula sūt. Vñ ꝛ tunc generationi apta sunt.

Et tres deci. Qui eñ mundat̄ in sacrificio vnigeniti. debet fide trinitatis signari. tres decimas. s. i. trinitatē. patrē ꝛ filiū ꝛ. s. s. habentē in vnaquaqꝫ p̄sona p̄fectionē. denarius eñ p̄fectus est.

Simile. Vnigeniti. Quāuis eñ vnigeniti passio fuit: op⁹ tn̄ est totius trinitatis. Vñ in noīe patris. ꝛ filij. ꝛ sp̄ussancti baptizamur. dū i morte xp̄i baptizamur.

Ysi. Est lepra p̄cti q̄ sacrificioꝝ oblationib⁹ mundat̄. i. corde cōtrito ꝛ hūiliato. Est ydolatrie q̄ aq̄ bap̄mi diluit̄. Est hereticoꝝ q̄ septē dieb⁹ ex castra arcent̄. vt p̄ septiformi sp̄ūs agnitōez purget̄. Est lep̄ q̄ visu sacerdotis aufert̄ p̄ doctrinaz. Que vero oīno mūdari nō p̄t. eoꝝ. s. q̄ in spiritūsanctū peccāt ꝛ nolunt penitere ꝛ cōsequi veniam.

Olei sextariū. Quia fide intelligit̄ ꝛ agit̄ vnūqđqꝫ p̄dictorū. Sextari⁹ nāqꝫ mēsura est. nec pl⁹ nec min⁹ capiēs. qđ eñ plus est effundit̄. si min⁹ est nō est sextari⁹. Sic fides ad mētis nr̄e mensurā dat̄: nec capit pl⁹ aut minus q̄ a deo distribuit̄. qđ eñ pl⁹ est aut min⁹ ex fidē est.

Olei sextariū. Pinguedinē dei misericordiā ꝛ gratiā. ꝛ si clarissimā sanctimonie faciē p̄ferre n̄ valuit lucernā fidei non extinguat.

Supra extremū. Vt auditū muniat ꝛ cautū reddat. ne ampli⁹ vocē serpentis audiat

Et pedis. Vt in ꝯspectu dei motio nr̄a ꝛ via dirigat̄. his ei supdictis custoditis p̄ sanguinē agni ꝛ fidē ei⁹ q̄ nobis p̄ misericordiā ꝛ cōpassionē ipsi⁹ donat̄. intelligibilis lepra fugatur.

Et asperget sep. Presumit talis sacerdos apđ deū qm̄ mūdare ꝛ dimittere potuerit: vñ septies asp̄git. qꝛ numer⁹ est remissionis ꝛ gratie.

Qđ aūt reliquū ꝛc. Vt fides sacerdotis in opib⁹ ostendat̄. Nō eñ

aliter vim suam erexit · nisi manu assumpta · i · actione cõfirmata ⁊ signata. Mittit aũt oleum in sinistra manu · ⁊ intingit digitum dextrũ in oleo: vt p arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris conuersetur p gloriã ⁊ ignobilitatem per infamiam ⁊ bonam famam.

Et faciet sacri. ⁊c. Per ea que dicta sunt de delictis · possũt ea que pro peccato sũt conuinci · vicina enim sunt ⁊ cõmunia tanq̃ in cõmuni materia.

Holocaustũ ⁊c. Christi sacrificiũ · pri⁹ nos a delictis ⁊ a peccatis mundat: ⁊ tunc nostrum conficitur holocaustũ · cum enim in telligibili emundatione corpus nostrum et animaʒ sanctificantes facti sumus spirituales tunc digni ad ascensionem altaris efficimur tunc eñ plenam emundationem accipimus, nec alia indigemus. Sunt namq̃ emũdationũ profectus quedam enim a pollutione lepre liberat · alia inducit ĩ castra · alia plenissime mundatos ad altare p̄sentat.

Q8 si pauper. ⁊c. Hiero · Si diuitias celestiuʒ chrismatũ non habet (verbi grã) Si virginitatem seruare non valuit: thorũ custodiat immaculatũ si martirij non potuit portare tropheum: se saltem seruet inuictũ.

Q8 si pauper est. ⁊c. Mirabiliter condescẽdit veniã tribuẽs paupertati · cõgrua paupi sacrificia p̄cipit · ne obstupescat si maiora viribus sacrificia exigantur. Qui tamen non habet panem aut pecuniaʒ vñ emat agnũ aut columbaʒ aut turturem? Ad sp̃ualia ergo horũ occasione vocamur: vt lepram maliciam · penitentiã emũdationem intelligam⁹ Penitentie sunt opera necessaria: que valeant delere peccata. Unde facite fruct⁹ dignos penitentie. Sũt autem plures qui non possunt soluere q8 exigit districtio penitẽtie Exigit enim orationem assiduã elemosinam vigilias sacrum ieiunium · ⁊ ut possit dicere: Facte sunt lacrime mee panes die ac nocte. Et lauabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis ⁊c. Et cinerem tanq̃ panem mãducabam ⁊c. Ignoscit his qui volunt sed non possunt: aliam viam penitẽtie · i · alia sacrificiorum genera exquirit.

Ponet super extremũ ⁊c. Origẽ · Uides quomodo vltime ⁊ summe purificationis est aurem purificari: vt purus ⁊ mundus seruetur auditus. Et manum dexteram vt munda sint opera nullis sordibus admixta. Et pedes vt ad opus bonum tantũmodo dirigantur: nec vltra lapsum iuuentutis incurrant. Septies respergit sacerdos contra dominum ex oleo.

⁊ faciet sacrificiũ pro peccato. Tũc immolabit holocaustũ · ⁊ ponet illud in altari cum libamentis suis: ⁊ homo rite mundabit̃. Q8 si paup est · ⁊ non potest manus ei⁹ inuenire que dicta sunt · assumet agnũ pro delicto ad oblationeʒ vt roget pro eo sacerdos · decimãq̃ partẽ simile consperse oleo in sacrificiuʒ ⁊ olei sextariũ duosq̃ turtures siue duos pullos columbe quorum sit vnus pro peccato · ⁊ alter in holocaustuʒ · offeretq̃ ea die octauo purificationis sue sacerdoti ad hostium tabernaculi testimonij corã dño. Qui suscipiens agnum pro delicto ⁊ sextarium olei leuabit simul. Immolatoq̃ agno · d sanguine eius ponet sup extremũ auricule dextre illius qui mundat̃: ⁊ sup pollices manus eius ac pedis dextri. Olei vero partẽ mittat in manum suã sinistram: in quo tingens digitum manus dextre · asperget septies contra dominuʒ: tangetq̃ extremum auricule dextre illius q̃ mundatur · ⁊ pollices manus ac pedis dextri: in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reliquã aũt partem olei que est in sinistra manu · mittet sup caput purificati vt placet pro eo dominum: ⁊ turturẽ siue pullum columbe offeret vnuʒ pro delicto: ⁊ alterum in holocaustum cum libamẽtis suis. Hoc est sacrificium leprosi · qui habere nõ potest omnia in emundationẽ sui. Locutusq̃ʒ est dominus ad moysẽ ⁊ aaron dicens: Cum ingressi fueritis terrã chanaan · quã ego dabo vobis in possessioneʒ · si fuerit plaga lepre in edibus · ibit cui⁹ est domus nuncians sacerdoti ⁊ dicet: Quasi plaga lepre videtur michi esse in domo mea. At ille precipiet vt efferant vniuersa de domo priusq̃ ingrediatur eã: vt videat vtrũ lepra sit: ne immunda fiant omnia que in domo sunt. Intrabit q̃ postea vt consideret domus lepram: ⁊ cum viderit in parietibus illius q̃si valliculas pallore siue rubore deformes ⁊ humiliores supficie reliqua: egredientur hostium domus · ⁊ statim claudet eam septeʒ diebus. Reuersusq̃ʒ die septimo cõsiderabit eam. Si inuenerit creuisse lepram: iubebit erui lapides in quibus lepra est: ⁊ proijci eos extra ciuitatem in loco immundo Domũ aũt ipsam radi intrinsecus

Interlinear glosses: debilis corpe vel aĩo. — cũ velit · q2 vel senex vel infirmus — sacrificia districte penitentie apta. — oportet eñ penitentẽ ante oĩa benignũ esse. — qui a malis abstinet decimã ptem simile consperse oleo facile habet. — christi theologiaʒ q̃ misericorditer nostre contem patus est carni. — fidem — hec facile repiunt. — continentiam — legis meditationẽ hec ⁊ corpus ⁊ animã a terrenis retrahũt opibus · sicut ea que in districta penitentia aguntur · vnde pro illis inducuntur. — coram domino. — vt sit mund⁹ auditus. — vt sint opa munda. — ne gradiat̃ ad malũ — vt recipiat spiritumsanctum · vel vt eijciantur septem demonia. — q2 hec ad vtrosq̃ pertinent. — legem. — prophetas. — gentiũ que abrae promisse sunt secundũ illud patrẽ multaꝝ gentiũ posui te. — predicantibus legem ⁊ pphetiã · sicut apostolis qui docuerunt gentes. — domesticis ecclesijs — cõgregatõib⁹ hereticoꝝ — sicut nimpha vel priscilla — petro vel paulo qui possit iudicare peccata. — simple doctrine. — ecclesia. — i · recedãt qui in domo erãt · ⁊ se a malo illo immunes ostendant · ne pticipes pene fiãt · hoc est eñ q8 ait: ne immunda fiãt oĩa que in · d · s · — diuersis ordinibus quibus ecclesia sustẽtatur vnde iacobus ⁊ iohãnes ⁊ cephas columne dicũtur ecclesie tanq̃ ministri sacroꝝ ⁊ doctores. — opinionẽ · s · ministroꝝ vilescentẽ ⁊ ex peccato humiliorẽ — · lxx · viroꝝ · i · vana gloria · que quasi herba cito vanescit. — moderata increpatione corrigens vt penitẽs veniã mereatur ⁊ absoluatur · septenarius enĩ venĩa in septiformi spiritu significat. — dogmata impietatis. — inter hereticos qui omnia impietatis opa vel dogmata recipiunt.

post omnia enim que pro purificatione celebrata sunt · postq̃ conuersus ⁊ reconciliatus est deo · post immolatas hostias ordĩs erat vt virtus in eũ septemplicis spiritus intraret secundũ illud: Redde michi leticiã s · t · ⁊ s · p · con · m · Uel qm̃ peccatorũ corda dñs in euãgelio testat̃ a septẽ demonib⁹ obsideri. Competẽter septies ante dominũ in purificatione respgit: vt expulsio septeʒ spirituũ malignorũ de purificati corde septies excusso digitis oleo declaretur. Sic ḡ conuersis a pc̃to purificatio p oĩa sup dicta dat̃ · dat̃ aũt donũ grẽ spũs que p olei imaginem designat̃: vt non solũ purificationẽ ɔsequat̃ qui cõuertitur a peccato: ß sanctospiritu repletus priorẽ stolam ⁊ anulũ recipiat · ⁊ p omnia patri filius reparetur

Chanaan. Esic. Terra chananeorum abrae pmissa est · quã possidebant septẽ gentes immundos spirit⁹ significantes. De quibus dicitur. Assumit septem spiritus nequiores se · ⁊ inha · ibi · possident terram abrae gẽtes que erant ei pmisse cui dictum est: patrem multarum gentiuʒ posui te. Quando ergo moyses ⁊ aaron · id est lex ⁊ prophete ingrediuntur inter gentes · expellit deus per eos chananeos intelligibiles · ⁊ dat eis terram in hereditatẽ: vt ibi regnet lex et prophetia · ⁊ qui predicãt ea. Tunc vadit cuius domus est ⁊ nũciat sacerdoti · quia lepra videtur eẽ in domo sua. Tales domus sunt domestice ecclesie singuloꝝ. Unde paulus: Salutate priscillam ⁊ aquilam · ⁊ domesticam eorum ecclesiam. Uadit ergo ad sacerdotem qui discretionis habet iudicium. Aliquando enim sacerdos non est · cui⁹ domus est: q8 ibi patet. Salutate nimpham · ⁊ domesticã ei⁹ ecclesiam.

Extra ciuitatem. Nõ tantũ extra domum · quia de vniuersali ecclesia sunt eijciendi: que est ciuitas dei viui.

Domũ aũt ipsam ra · ⁊c. Domũ radũt qui scripturas intelligunt ⁊

discernūt ⁊ qd̄ dolose fuscatū est nouacula diiudicationis radūt.
Lapidesq3 alios. Dogmata veritatis de quib⁹ dicit̄ lapides viui voluunt̄ sup terram. Et alibi Quicūq3 edificauerit super fundamentū aur̄ ⁊ argentū ⁊ lapides p̄ciosos ⁊c̄.
Reuersam lepram ⁊. pa. a. m. Id est. si eiectis prauis dogmatib⁹. ⁊ expositione subtili rursus impietatis doctrina inueniatur aspersa.
Qd̄ si introiēs ⁊c̄. Memento q̄ legeris in mundatōe leprosi. Manifeste em̄ apparet: q2 ecclesiā hereticorum exprimit: q̄ cōtra dispensationem incarnationis christi agit: ⁊ ideo ad domū mūdandā talia sacrificia adijcit. in quibus mysteria carnis ⁊ passionis xp̄i possunt exprimi. ⁊ peccata in se commissa sanare.
Ista est lex. Quia late leges lepre exposuit. necessario recapitulauit. pri⁹ gen⁹: deinde ꝑtes exponit.
Lepre. Impie doctrine. q̄ ꝯtingit etiam laycis. ideo additū est vir aut mulier in q̄ fuerit plaga lepre ⁊c̄. Si em̄ sacerdotes tm̄ intellexisset: mulierē nō addidisset. Post hec lepram q̄ est in virtutibus posuit. hec eī sunt anime vestimēta. Inde q̄ est. s. in ecclesie doctorib⁹: q̄ sunt parietes dom⁹. Tandē cicatricis ⁊ erumpentiū papularū memoriā facit. lepra verā describēs eam q̄ est in peccatis vel in dubijs vel manifestis.

C. XV.

Vir qui patitur ⁊c̄. Lxx. Sic: viro viro cui factus fuerit ⁊c̄. Quotiēs aliq̄d legislator duplicat. q̄ꝫtū in de sollicit⁹ sit mōstrat vt nemo illud mandatū p̄tereat. Sicut ibi: homo hō de filijs israel ⁊c̄. Notandū aūt q2 dicit. viro viro. nō homini homini fortitudinem significat in eo q̄ legē p̄cipit Viri enim appellantur p̄fecti. Unde salomon: virum aūt p̄fectū quis inueniet, Et paul⁹: Donec occurramus in vir̄ p̄fectū ⁊c̄.

† particularem doctrinā. reliquias vt nichil omnino remaneat.
per circūitum. ⁊ spargi† puluerem
generalē ecclesiā. inter hereticos tāq3
rasure extra vrbem in loco immundo:
immunda ⁊ ab immūdis inuecta.
lapidesq3 alios reponi pro his
expositione que legem
qui ablati fuerāt. ⁊ luto alio liniri
exprimit.
domum. Sin aūt postq3 eruti sūt
lapides. ⁊ puluis elatus. ⁊ alia terra
† nō auditu sed inspectione cognoscēs.
lita ingressus sacerdos† viderit
ministrorū ordines.
reuersam lepram. ⁊ parietes aspersos
maculis: lepra est perseuerās
odiū ecclesiā malignan.
⁊ immunda domus. Quam statim
† nō tm̄ condemnabunt dogmata: sed ipsos auctores. ‡ quor̄ doctrina cōstitit ipa ecclesia.
†destruent: ⁊ lapides ei⁹ ac‡ ligna
atq3 vniuersum puluerem p̄ijciēt
† ciuitatē sanctā hierusalē ‡ hereticorū.
extra†opidum in‡ loco immundo
† in quib⁹ cōmunicans ‡ conuenticulū hereticorum † que pene subiecta est.
†Qui intrauerit‡ domū qn̄† clausa
† ad vesperū demorabit̄ fletus. penitentiam
est. immund⁹ erit vsq3 ad† vesperum
† in tali doctrina requieuerit ‡ panem luct⁹
mysteria destructe ecclesie.
Et qui† dormierit in ea ⁊‡ comederit
p̄nia vel baptismo. opera
quippiam: lauabit vestimenta
sua. Qd̄ si introiens sacerdos viderit
lepram nō creuisse in domo postq3
denuo lita est: purificabit eam
reddita sanitate. Et ad purificationem
eius sumet duos passeres lignumq3
cedrinum. ⁊ vermiculum
atq3 hysopum. et immolato vno
passere in vase fictili super aquas
viuas. tollet lignum cedrinum ⁊
hysopum ⁊ coccum ⁊ passerem viuum:
⁊ tinget omnia in sanguine
passeris immolati atq3 in aquis viuentibus:
⁊ asperget domum septies.
purificabitq3 eam tam in sanguine
passeris q3 in aquis viuentibus.
⁊ in passere viuo. lignoq3 cedrino
et hysopo atq3 vermiculo:
Cumq3 dimiserit passerem auolare
in agrum libere. orabit pro domo

recapitulatio. gen⁹
⁊ iure mundabitur. Ista est lex oīs
preponit impie doctrine que peior est omnib⁹ virtutum.
lepre ⁊ p̄cussure. lepre vestimentorum
ecclesiarum.
⁊ domorum. cicatricis ⁊ erumpentium
papular̄. lucentis macule
⁊ in varias species colorib⁹ immutatis:
qn̄ ignorāter peccatur. vnde si ceci essetis: peccatū nō haberetis.
vt possit scire quo tempore
qn̄ sciēter peccatur
mundū q̄d vel immundū sit.

C. XV.

Locutus est dominus ad moysen ⁊ aaron dicens: Loquimini filijs
qui fortis debet esse.
israel ⁊ dicite eis: vir qui patit̄
† Superfluitatem verbi. ‡ q2 in multiloquio non deerit peccatum.
†fluxum seminis‡ immundus erit
Et tunc iudicabitur huic vicio sub
cū frequēter prauitati sensus ⁊ effusioni verborū operā dederit.
iacere: cum p̄ momenta singula ad
Semen.
heserit carni illius atq3 cōcreuerit
† discipuli. in quorū obediētia quiescūt magistri
fedus humor. Omne† stratū in quo
dormierit immundū erit: ⁊ vbicūq3
† in cathedra pestilētie ‡ q̄ audierit discipulos eius. penitētia.
†sederit. Si quis hoīm‡ tetigerit
lectū ei⁹. lauabit vestimenta sua: ⁊
lacrimarum.
ipse lotus aqua immundus erit vsq3
ꝯsummationem p̄nie. in chathedra male doctrine
ad vesperum. Si sederit vbi ille
penitentia.
sederat. ⁊ ipse lauabit vestimēta
lacrimarum.
sua: ⁊ lotus aqua immundus erit
vsq3 dū compleatur penitētia
vsq3 ad vesperum. Qui tetigerit
carnalē eius doctrinā.
carnē eius. lauabit vestimenta sua
⁊ ipse lotus aqua immundus erit
fluentē doctrinā
vsq3 ad vesperum. Si saliuam huiuscemodi
se ingerēdo.
homo iecerit super eum
qui mundus est. lauabit vestē suā
⁊ lotus aqua immundus erit vsq3
Stratura discipuli doctrine tali subiecti.
ad vesperum. Sagma sup qd̄ sederit
immundum erit: ⁊ oīs qui tetigerit
Sub eius doctrina
quidquid sub eo fuerit. pollutus
obediendo in semet ipso peccata suscipiēs.
erit vsq3 ad vesperum. Qui
portauerit horum aliquid. lauabit

Hre. Vir q̄ patit̄ ⁊c̄. Quid est sermo nisi semen Qui dū ordinate mittit̄. audientis mens quasi cōcipiētis vter⁹ ad boni opis prolem fecundat̄. Si importune polluens emittentem generādi perdit virtutē Semē incōpetenter fluens corporis membra inquinat: cum sermo p̄ quē in audiētib⁹ nasci sciētia debuit. si inordinate p̄deat etiā q̄ recte senserit fedat. Immūd⁹ est ergo q̀ hūc fluxum patit̄: q2 multiloquio inquinat̄ Unn̄ paulus discipulo dictur⁹ importune p̄emisit oportune dicens Insta oportune importune. Qz āt dicit: Tūc iudicabit̄ huic uicio sb̄ iacere ⁊c̄. tūc. s. p̄babit̄ immūdicie flux⁹ semīs. i. nocive doctrine sub iacere: cū frequēti⁹ prauitatis sensus ⁊ superflue verborū effusioni operam dederit: quo magis t̄palem gloriā q̄rat q3 perpetue mercedis fructum.
Lxi. Quia multe species sunt pue doctrine cū legislator alios ī sanatione lepre. alios in differētia cibor̄ significasset. alios qui ex ipuritia docent: p̄ h̄ mādatū exponit. Sunt q̄ s̄m proprias passiōes s̄monē doctrine t̄pant ⁊ alijs quos ipsi diligunt cōmendāt. Qui ergo sic docz. doctrinā suam corrūpit. nec deo filios facit. ideo fluxum seminis pati dicit̄. stratū in quo dormierit inquinat̄. i. discipulus in quo diligēter obediēte requiescit magistri spirit⁹. Unn̄ paulus de tytho dixit: Sp̄us ei⁹ requieuit in oīb⁹ vobis Cor̄ q̄ q̀ impudica docent. ⁊ filior̄ p̄creationem. ⁊ legittimas nuptias spernūt. ⁊ sic fornicationē introducūt. ⁊ semine fluunt. Qui dā obediendo stratum fiūt. qui intantū immūdi sunt: vt moyses nō p̄cipiat mundationem eor̄: quos ita affectos morbo nouit. vt penitentiā agere n̄ possunt
Si q̄s tetigerit lectū ei⁹. i. si p̄ticeps fuit doctrine ei⁹ seq̄ns discipulos ip̄i⁹
Sagma. Lxx. Asini: Per qd̄ negligentior discipulus ⁊ molli corde

d

cõmutandus intelligi tur. Sagmata ei mol lia sunt.

Numerabit se ptẽ dies. Quia per septiformẽ spiritũ dat remissio peccatoꝝ. cui⁹ septẽ donis indigent q̃ perfecte mũdari debet

Duos turtures. Dignum doctoribꝫ sa crificiũ. Turtur siqui dem meditationẽ: co lumba frequẽter gene rans ꝛ simplex spiritũ sanctũ designat. Opor tet em̃ doctorẽ spiritu aliter generare. digne ergo hoc sacrificium sa cerdotibꝫ ꝛ magistris dedicauit

Coram dño ꝛc. Secundũ volũtatem ꝛ legem dei sup q̃ pec cauit penitendo. sacri ficia orationũ offeren do. ꝛ deinceps recte vi uendo. ꝛ pfecte sapien do.

Vir de quo e. s. ꝛc. Elic. Nisi quis re natus fuerit ex aqua ꝛ spũ nõ intrabit in. r. c. Quia peccatũ vnius transiuit in oĩs. Vñ dicit dauid: In pecca tis meis ↄcepit me ma ter mea. Ideo legisla tor virũ de quo egredi tur semẽ pro generan dis filijs. ꝫ ꝛ mulierez q̃ ↄcepit lauari pcepit Corp⁹ em̃ ab origina li sordidũ semen trans fundit immundũ. Sꝫ immundus dicit vsq̃ ad vespum: qꝛ in fine seculoꝝ xp̃s aq̃ mũda uit gen⁹ humanũ.

Quia multi iudeoꝝ luxuriosi erãt tot ꝛ tan ta pcipit vt saltez coa cti sanctimoniã s̃uarent Sicut aũt q̃ semis flu xum patit̃ corruptorẽ doctrinę intelligimus: sic de quo semẽ coitus egredit̃ doctrinã inde orũ seminantẽ. Sic ei immund⁹ originalit̃ q̃ semẽ naturale ꝛ sanuz effuderit. sic eoꝝ sana doctrina ꝓpt̃ legẽ mun da videt̃. ꝫ non est: qꝛ ꝫm lrãm docꝫ. ꝛ lex ne mini ad plenũ auxilia tur. Iudeos ꝟo p mlieres coeũtes accipimus. qui sẽmp adherẽt doctorum suorum traditionibꝫ.

Vestem ꝛ pellem. Miseriam exprimit originalis peccati. quo gen⁹ humanum pollutum. etiã insensata polluit. Mulieres etiam exprimit quę libidinis causa miscent̃ viris ad tpalem vsum. quẽ pstat ꝛ vestimentũ. pel les q̃z veteratę pijciunt̃: ꝛ mliebris ↄsuetudo veterascẽte amicicia respuitur

Mulier quę re. Per menstrua prauę cogitationes designantur.

non semper

vestẽ suã: ꝛ ipe lotus aq̃ immund⁹

desperationẽ aufert

erit vsq̃ ad vesperũ. Omis quem

se miscendo — per penitentiã

tetigerit qui talis est. nõ lotis ante

operibus

manibus. lauabit vestimenta sua:

ꝛ lotus aqua immundus erit vsq̃

† qđ doctrina ei⁹ impletũ. † Omnino terrenũ ꝛ tendens ad lutum qđ facile corrumpitur.

ad vesperũ. † Vas autez † fictile qđ

† nõ supsederit: quasi totam doctrinã superpo nens. sed quãdam partem. † qꝛ totũ corruptũ nec penitentie aptum.

† tetigerit † confringetur: vas autez

† qđ fortius. † qꝛ non sic infirmatur vt per penitentiam non sanetur. † ab hac corruptõe

† ligneum † lauabit aqua. † Si sana

ne vlterius sustineat.

tus fuerit qui hmõi sustinet passio

nem. numerabit septem dies post

emundationem sui: ꝛ lotis vestib⁹

† de quibus dicitur. flumina de ventre eius flu. vi. i. doctrine que ducit ad vitam.

ac toto corpore in † aquis viuẽtib⁹

† gratia xp̃i que octauo die resurrectionis emicu it sine qua sacrificiũ offerre nõ proficit.

erit mundus. † Die aũt octauo su

met duos turtures aut duos pul

los columbę. ꝛ veniet in cõspectu

† aplicam doctrinã ne deinceps trãsgrediat̃ eã.

domini ad † ostium tabernaculi te

† vt alij cedat sacerdoti q̃ sacerdotiũ polluit.

stimonij. dabitq̃ eos † sacerdoti. q̃

† Praue doctrine diuine legi cõtrarie.

faciet vnum pro † peccato ꝛ alterũ

vt sapienter agat in futuro.

in holocaustum: rogabitq̃ pro eo

coram domino: vt emundet̃ a flu

† etiã fortis. † ad generandos filios.

xu seminis sui. † Vir đ quo † egredi

† qꝛ in peccato gignit

etur semen coitus: † lauabit aqua

totum hominẽ sicut alibi p aĩam tot⁹ hõ signifi

omne corpus suum: ꝛ immundus

catur. † finẽ seculorum. † Mulieres vel iu

erit vsq̃ ad † vesperũ. † Vestẽ ꝛ pel

deos. — baptismi vel

lem quã habuerit lauabit aqua: et

penitentie.

immunda erit vsq̃ ad vesperum.

Anima effeminata

Mulier cuꝫ qua coierit lauabitur

aqua: ꝛ immunda erit vsq̃ ad ve

Anima effeminata.

sperum. Mulier quę redeũte men

† Corruptionẽ ydolatrie. † vniuersitatẽ tem

se patitur † fluxũ sanguinis: † septẽ

porum. — parti

diebus sepabitur. Omnis qui teti

ceps factus.

gerit eam: immundus erit vsq̃ ad

obedientie — requieuerit

vesperũ. Et loc⁹ in quo dormierit

magistrando.

vel sederit diebus sepationis suę

alias lectum.

polluetur. Qui tetigerit vestimen

tum eius lauabit vestimenta sua:

ꝛ ipse lotus aqua immundus erit

vt supra. Exposita ex

vsq̃ ad vesperum. Omne vas sup

ponere ociosi est.

qđ illa sederit. quisquis attigerit:

lauabit vestimta sua. ꝛ ipe lot⁹ aq̃

pollutus erit vsq̃ ad vesperũ. Si

cõmunicando. aut immolando. aut ↄsentiendo

coierit cum ea tempore sanguinis

omni tẽ

menstrualis. immundus erit septẽ

pore vite sue.

diebus: ꝛ omne stratum i quo dor

† hec est que in euãgelio fluxum sanguinis pati ens omnẽ substantiam suaꝫ in medicos expendit † Immolando ydolis. vel idẽ suggerendo alijs

mierit. polluetur. † Mulier † q̃ pati

tur multis diebus fluxum sangui

Quo obtinebat ydolatria. sed etiã postq̃ do ctrina euangelij lux pietatis effulsit.

nis nõ in tempore menstruali. vel

† Errorem ydolatrie docere.

quę menstruum sanguinis † fluere

passioni.

non cessat: q̃diu huic subiacebit

passioni immunda erit. quasi sit in

memento que legeris

tempore menstruo. Omẽ stratum

in quo dormierit. ꝛ vas in quo se

derit: pollutũ erit. Quicũq̃ tetige

rit eam. lauabit vestimenta sua: et

ipse lotus aqua. immundus erit vs

q̃ ad vespeꝝ. Si steterit sanguis

ꝛ fluere cessauerit numerabit septẽ

dies purificatõis suę. ꝛ octauo die

offeret pro se sacerdoti duos tur

tures. vel duos pullos colũbaruꝫ

ad ostiuꝫ tabernaculi testimonij: q̃

vnũ faciet ꝓ pctõ. ꝛ alterũ in holo

caustũ: rogabitq̃ ꝓ ea corã dño. ꝛ

Magistri.

ꝓ fluxu imũdicię ei⁹. Docebitis er

† subditos † fugite fornicatõez ostẽdit qua re hoc dixit † mentis vel corporis.

go † filios isrl̃ † vt caueãt † imũdicias

Quę em̃ menstrua pa tit̃. alienã carnẽ nõ tã git: ꝛ ꝓpria se polluit: Sic iniquę cogitatio nes ꝛ volũtates q̃uis ope nõ compleantur. apud deum pro factis habentur ꝛ puniũtur.

Mulier quę rede. Intendit tã mulieres q̃ viros a libidine re uocare. ꝛ occasionẽ in uenit. q̃ p varia ꝛ plu rima tempora a mulie ribꝫ uiros arceat Quę singulis mensibꝫ natu rę reddunt tributa: se ptem diebꝫ dicit eẽ im mundas. Qui aũt sim pliciter tangũt: immũ dos esse vsq̃ ad vespe rũ. Qui ꝟo cũ eis dor mierit. nõ vna die: sed septẽ immũdi sũt. Ne cessario ergo vtrisq̃ in terim cõtinẽtia indicit̃ ꝫm hũc sensum. ꝛ i car ne iudeus. per lrãm in uari pt. Sꝫ flux⁹ san guinis aię quã effemi nata mulier significat ydolatria est q̃ corru ptio hũani generis est

Septẽ dieb⁹. Uniuersitatẽ tempoꝝ significat vsq̃ ad com pletionẽ. qua declara tum est euangelium: Separati em̃ erãt ho mines a deo vsq̃ quo cõiungeret eos euãgeli ca pdicatio

Qui tetigerit ve. Sic oportet ab ydola tria abstinere: vt nec ydolatras. nec eorum discipulos. vl̃ fautores quibꝫ quasi lectis vel vasis vtunt̃. cõtinga mus. nec cõmunionez cũ eis habeamus.

Mulier que pa. ꝛc. Quia fluxum semi nis patientez obscena ꝛ corrumpentia docen tem diximus. ꝛ iudai ca vtentem doctrina. de quo semen coitus egreditur. restant qui gentilium doctrinam spargunt: quę oportu ne fluxus sanguinis di citur. quasi seductio y dolatrię: gaudent eni demones sanguine.

Offeret ꝓ se sa cer. Superius fluxuꝫ sanguinis patientem sumere duos turtures. aut co lumbas in sacrificium pręcepit: quia magistri locuꝫ occupauit. ꝛ hic quoq̃ eum qui patitur fluxum sanguinis. qꝛ ꝛ ydolatrię magister fuit.

Docebitis. Hoc neq̃ de leprosis. neq̃ de his qui tangunt mortici na sanciuit

Immundicias. Omne peccatum immundicia est animę: Sed ydo latria maximę.

Tabernaculū. Interiorem hominem in quo imago dei· verbū quo q̄ꝫ caro factum est: ⁊ ha·in nobis·

Ista est lex. Que sibi coherent· ⁊ cōmunem intentionē habent ·necte re cōsueuit: vt ostendat quomodo debeant intelligi· ⁊ que cū quibꝫ cogni/tione intellectus coniungantur.

Et qui pol·coi· Qui precepta iudaica docet· ⁊ male docet bona: im/mundus est dū q̄ ad literā ptinent extra tempus profert· ⁊ sicut mundꝰ vti tur immūdis. Unde oīa mūda mundis ⁊c.

Et que men·tem· Hi sunt qui impieta/tem docent·cū genꝰ hu manum errore ydola trie sit detentū in men struis·i· in separatiōe malicie.

C. XVI.

Locutusq̄ꝫ est do·ad mo· Unum corpꝰ legis facit ·⁊ co/herentia in vnū redi/git. Cū em̄ cōtrarie do ctrine multiplices dif/ferētias exposuerit: nūc vna lege eā redarguit cōmune contra eā pre ceptum subijciens et causam mortis ipsius ostendēs. Ignis enim alienus aliena doctri/na a deo ·ppterea diui no igne cōsumpti sunt qui ignē alienū obtule runt·nā cōtra spiritu᷎ sanctū agunt: qui iniq̄ docent. Siue ergo q̄s ydolatriam doceat ·si/ue diuina mādata pra ue exponendo corrum pat·siue iudaica do/ctrina sic vtatᷣ vt pol/luatur contra tempus ·s· ⁊ intentionē ipsiꝰ le/gis litteram sequens· ignem alienum deo of fert: ideo igne spiritua li consumptus celerem trāsgressionis penam nō euadit· ꝫ cum hi mortui fuerint ⁊ defecerint: sanctior obtinebit q̄ sequitᷣ· Unde post mortem eorum dominus hec ad moysen loquitur.

ſ morte impietatis ſ spūaliter vel corpaliter

⁊ nō moriantᷣ i sordibꝰ suis: cū pol luerint tabernaculū meū qd̄ ē iter

† ſ qui corruptam doctrinam seminat.

eos. Ista est lex eiꝰ † q̄ patitur fluxū seminis· ⁊ q̄ polluitᷣ coitu· ⁊ q̄ men struis temporibꝰ sepatur: vel q̄ iu/

ſ fidelis.

gi fluit sanguine· ⁊ hominis q̄ dor

ſ mixtus ydolatrie·

mierit cum ea.

C. XVI.

Locutusq̄ꝫ est dn̄s ad moysen post mortē filiorū duorꝫ aaron: qn̄ offerentes ignem

† ſ Similiter sacerdotes debent sibi inuicem hec

alienū interfecti sunt. Et † pcepit ei

pcipere. ſ aaron·i·altam conuersationē habens ad dei sanctificationē ascendit.

dicēs: Loquere ad aaron fratrem

ſ omibus cōmunē proponit legem qui diuina p scrutantur mysteria. Sꝫ primū sacerdotibus

tuū·ne omni tempore ingrediatur

† ſ diuinā contemplationē in qua habitat sanctꝰ sanctorꝫ· ·|· ſ carnem xp̄i qui fuit pro nobis ppi

† sanctuarium qd̄ est intra ·|· velum

ciatoriū per proprium sanguinem.

ſ Lxx·facie propiciatorij·i·diuinitate·vnde: Non videbis faciem meam ⁊c.

corā propiciatorio quo tegitᷣ arca

ſ Curiose secreta inquirēs· quasi altiora te ne que sieris·quorꝫ fides salutē: piculū affert discussio.

vt nō moriatur: q2 in nube appare

Loquere ad aarō ⁊c. Quantū parcat nobis deꝰ q̄ꝫtum sit de salu te nostra sollicitus in superioribꝫ didicimus. Custodia nostre salutis ⁊ dux doctrina est. Circa hanc ergo legislator maxime diligens est·non solum vt in preceptis domini aut iudaicis fabulis·aut in aliquo ydolatrie fantasma te doctores nō excedant· ꝫ ne occasione theologie in impietatē cadant·sicut heretici qui pprio sensu diuina ⁊ sublimia exquirentes ·ab ecclesiastice mo/derationis corpe excisi sunt·qd̄ p̄sentibꝫ cauetur verbis.

Corā propiciatorio. Lxx· Corā facie ppiciatorij. Apte ergo sacer dotes· vel quoslibet probibet xp̄i exquirere diuinitate᷎·ingredi interiora ve laminis·xp̄s habet velamen·i·carnem que tegit diuinitatem: sicut sancta sā ctorum visibile velamen. Arcam quoq̄ꝫ testimonij appellat carnem christi· multis nominibꝫ multis alludens effectibꝫ· Et hinc dauid ait: Exurge dn̄e in requiem tuam·tu· ⁊ ar·s·t· Hec est arca que testimonium reddidit christi sb̄ pontio pilato·hec est etiā ppiciatorium.

Uel propiciatorium·id est·christi carnem· vel euangeliu᷎· Ipse em̄ mul tis vocatur nominibus: nec est tantologia· ꝫ pro diuersis effectibꝫ diuersa sunt nomina. Uelamen dicit carnem·quia christi tegit diuinitatem. Ali/quando arcam·qd̄ dominus exponit dicens: Soluite templu᷎ hoc· ⁊ in tri bus diebus redificabo illud. Aliquando nubem·quia munda leuis ⁊ sub/tilis. Unde ysaias: Ascendet dominus super nubem leuem ⁊c. Nube᷎ quo q̄ꝫ euangelicam predicationem appellamus. Unde: Mandabo nubibus meis ne pluant. In nube ergo tam christi caro q̄ꝫ euangelica predicatio in/telligitur. Nichil amplius queramus q̄ꝫ nobis tradit sermo euangelicus· vel q̄ꝫ ex carne dominica percipimus.

Uitulū pro pec·of· Mirandus ordo. Cum em̄ dixisset quia nō est semper igrediendū in sancta·ne temere ⁊ icircūspecte accedere presumamus quando ⁊ quomodo ingrediamur ostendit.

Uitulum of·pro pec·⁊c. Initium predicationis diuine christꝰ est· ⁊ pas sio eius·si hec non fuisset· ⁊ ab errore tam gentili q̄ꝫ iudaico homines non liberasset· de diuinitate patris loqui non posset. Nemo em̄ nouit patrē nisi filius ·⁊ cui voluerit fi lius reuelare.

Tunica li·⁊c.fe·li· ⁊c.30·⁊c· Qui de deo locuturus est ·⁊ ipsum secundum possibilita/tem visurus omnibus armetᷣ virtutibꝫ·qua/rum quattuor genera/les sunt·iusticia·casti/tas·fortitudo·sapien/tia.

Feminalibus Ubi refertur quomo/do moyses aaron fra/trem suu᷎ induerit·de feminalibꝫ nichil dici/tur·ad genitalia ⁊ ve/renda nostra lex non mittit manum·ipi se/cretiora nostra ⁊ cōfu sione digna tegere de bemus· ⁊ cōtinentiam puritatis et feminum deo iudici reseruare· d̄ ceteris virtutibꝫ sapiē tia·s·fortitudine· iusti cia·humilitate· ⁊ huiꝰ modi possunt alij indi care· pudiciciam sola nouit cōscientia ·⁊ hu mani oculi certi eē nō possunt. Unde de vir ginibus aūt dn̄i prece ptum non habeo. ac si moyses loquatur: femi nalibꝫ ego non vestio nec impono alicui ne cessitatem: qui vult es se sacerdos· ipe se ve stiet. Ipi ergo assuma mus feminalia·ipi nostra verenda tegamꝰ: vt nulli pateant. ne qn̄ intramꝰ in sancta sanctorū si qua turpitudo apparuerit morte moriamur.

ſ Ingreditᷣ sacrificiū xp̄i q̄ immolatꝰ ē p nobis

bo super oraculū·nisi hec ante fe/cerit. Uitulum pro peccato offeret

† ſ xp̄m qui est dux ouiū·hic immolatꝰ est p ysaac

·|· ſ perfectionem virtutum.

⁊ † arietem offeret in ·|· holocaustum

ſ iusticia. ſ Castitate.

Tunica linea vestietur: feminalibꝰ lineis verenda celabit. Accingetur

† ſ fortitudine· ·|· ſ sapientiā·q2 organū sapien tie in capite est. † ſ virtutum facultatē·acquisitio nem celerem habilē gratamq̄ꝫ significat: ideo oīa iubet esse linea·

† zona linea: ·|· cidarim † lineā impo net capiti. Hec em̄ vestimēta sunt sancta q̄bus cunctus cū lotus fue

ſ Miranda sacramenta.

rit induetur. Suscipietq̄ꝫ ab vni/uersa multitudine filiorꝫ israel du os hyrcos pro peccato: et vnum

† ſ q2 xp̄s pastor ouiū ·|· ſ pfectōe᷎ virtutum·

† arietem in ·|· holocaustū. Cūq̄ꝫ ob/

ſ pro hoīe que᷎ suscepit. ſ q2

tulerit vitulū· ⁊ orauerit p se ⁊ do

etiam iustos redemit·

mo sua· duos hyrcos stare faciet

ſ ipse hostium celi·

coram domino in ostio tabernacu li testimonij·mittens super vtrūq̄ꝫ sortem· vnam domino· ⁊ alterā ca pro emissario. Cuius exierit sors

Hiero·ad fabiolam. Secundū hebreos ratio feminū ⁊ generationis ad carnē ptinentis terre p eā deputatᷣ. Unde: Terra es· ⁊ in terram ibis· ⁊ causas huiꝰ rei quomodo de paruulo semine· ⁊ fedissimis initijs tanta vel hominū vel diuersa rerum pulcritudo nascatur esse obuolutas· ⁊ humanis oculis nō patere. Ideo lineis feminalibꝫ femina vel femora velantur.

Cū lotus fuerit. Aqua baptismi·prius em̄ oportet eū aqua ⁊ spiritu regenerari· ⁊ sic p̄dictis virtutibꝫ indui: vt xp̄m induatᷣ·q̄ immolatꝰ est tan q̄ꝫ aries in holocaustū·i·pfectionē virtutū. Ipe em̄ est ꝫm aplm vir pfectꝰ ⁊ mensura etatis·his adeptis in sancta sanctorꝫ ingreditᷣ·nō ꝫam dei discu tiens: ꝫ dispensationē xp̄i intelligere cupiens.

Suscipietq̄ꝫ ab vni·⁊c. Christꝰ pro nobis immolatꝰ est de filijs israel ꝫm carnē. Un̄ paulꝰ·ex quibꝫ xp̄s ꝫm carnem. Duos hyrcos pro peccato· Xp̄s em̄ oblatꝰ est: ad exhaurienda peccata. Et vnū arietē in holocaustum q2 ad pfectionē virtutū· ⁊ vite pronectū oblatꝰ est. Unde paulꝰ: Mortifi cati estis per corpꝰ christi.

Duos hircos ⁊c. Quia tam pro peccatoribꝫ q̄ꝫ pro iustis xp̄s obla tus est·recte hircꝰ quasi pro peccatoribꝫ·vitulꝰ aūt p iustis appellatᷣ. Unde ait: Cū obtulerit vitulū orabit p domo sua·i·iustis q̄ sunt domꝰ dei.

Duos hyrcos sta· Quidā dicūt alterū hyrcū dn̄o sacrificandū ·alteru᷎ dyabolo tanq̄ꝫ lex sūmope nō prohibeat dicēs: Nō erūt tibi dij alieni.

Aug· Duos hyrcos. Hyrcꝰ immolandꝰ a quibusdā in bono accipitᷣ. Emittendus in malo: q2 qui in heremū mittit eū·lauat vestimenta sua cu᷎ redierit· ⁊ corpꝰ aqua: ⁊ sic ingreditur castra. Sed qui alteriꝰ hyrci carnes

extra castra comburit abluit. Districte q̃ tangẽda est allegorica significatio

Duos hircos sta. fa. Quia xp̃s deus ꝛ homo ſm humanitatem passus secundũ diuinitatẽ impassibilis. sumunt duo hyrci ꝛ statuunt coram dño in ostio tabernaculi. Ip̃e em̃ est verũ hostium qd̾ ducit ad ostiũ tabernaculi testimonij qd̾ est in celis. mittit aaron sup̱ vtrũq; sortẽ qua diuinitatez ꝛ humanitatẽ diuidi intelligam⁹ vt hec patiat̾. illa confortet patientez. vnã domino. alterã capro emissario christo scilicet.

christus: recte hyrcus vocatur. quia hoc animal pilis asperum ꝛ hirsutum: ꝛ pro peccato genus humanum. Unde conuenienter ait. Cunq; mactauerit hyrcum pro peccato populi. i. humani generis. qd̾ quondam non populus. nunc autem populus: ex quo eius primitias assumpsit christus. Ut ergo monstraret de iudeis principaliter. sed ꝛ omnis nature que in peccato ẽ primitias christum portare: vitulum ꝛ simul hyrcum assumpsit. ꝛ quia vnũ sacrificium ꝛ vnus effectus necessario cõmunia in hyrco aguntur ꝛ vitulo

In solitudinem. Id est. in sinũ patris. quo null⁹ accedit nisi ip̃e ꝛ sp̃ussanct⁹. abijt ergo. i. opandi virtutẽ cohibuit. ꝛ portauit iniq̃tates nr̃as. nõ vt haberet: ſ; vt ꝯsumerz De⁹ em̃ ignis consumens est.

In solitudinẽ ꝙ quã ꝺꝛ terra deserta inuia ꝛ inaquosa ꝛc̃. Ibi hostis locũ nõ habet vbi de⁹ manet. In celũ em̃ diuinitas tp̃e passiõis abijsse dicit̾. nõ locum mutans: ſ; qd̃ãmodo virtutẽ cohibẽs vt possent impij consummare passionẽ.

Uitulũ. Qñ xp̃s in iudaice plebis libatiõe offert̾. vitul⁹ dicitur: q꞉ legis iustificationem obſuabat. Uñ ait: Non veni legẽ soluere ſ; adimplere. q̇ factus est ex muliere. vt eos q̇ ſb lege erãt redimeret. Recte ergo ꝺꝛ vitul⁹ quasi mandatis legis subiugatus.

Sacrificiũ xp̃i esse quidẽ carnis p̱ virtutem diuinitatis. ꝛ ĩ beneplacito patris. ꝛ propiciationez pro peccatis nostris. ꝛ ad subministrationẽ sp̃us pagi legislator manifestat

De prunis altaris ꝛc̃. Spiritualib⁹ verbis q̃ iohes egresso iuda in cena scripsit. quib⁹ exponit quomodo ip̃e cuz sit in patre. ꝛ pater in ipso: spirituz mittat. qũo pater agricola. ipse vitis. palmites apostoli. ꝛ alia multa q̃ ad pietatem accendũt tanq̃ȝ carbones ignis.

Hauriẽs manu. Lxx. Implebit manus suas thimiamate cõpositionis subtilis. subtilia. s. spiritualia orans nõ terrena.

Thimiama. Orationẽ. Dirigat̾ oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. orauit em̃ christus pro discipulis.

Ut positis ꝛc̃. Aaron pro dignitate sacerdotij xp̃m ꝛ alios sacerdotes significat. xp̃s sup̱ ignẽ. i. doctrinam ponit aromatica. i. oratõez. ꝛ vapor nebule. i. virtus oratõis op̱it oraculũ. i. carnẽ ex qua nobis p̱piciatio peccatorum in xp̃o q̇ est ꝛ testimoniũ. Ponit aũt ꝛ quisq; sacerdos de xp̃o loquẽs in igne doctrine sp̃ualis aromata oratõis cui⁹ virtus op̱it oraculũ qd̾ est super testimoniũ. nec permittit eum querere de passione christi que sunt supra virtutem querentis. ꝛ nõ moriet̾ immoderatis. s. questionib⁹.

Et nõ moriatur. Caro eius nõ vidit corruptionẽ: q꞉ vapore aromatũ op̱iebat̾ virtute. s. orõis. de q̃ ꝺꝛ: Nõ dabis sanctũ tuũ. vi. cor.

Contra p̱piciatoriũ. Quia ad propiciationem nostram ꝛ illuminationem christus passus est: qui propiciatorium dicitur ꝛ oriens. Unde Ecce vir oriens nomẽ eius. Et alibi: Uisitauit nos oriens ex alto. Uel cõtra propiciatorium. id est. in conspectu patris. septies: q꞉ remissionem peccatorum. ꝛ spiritumsanctum nobis donauit.

Cunq; mactauerit ꝛc̃. Quia de cõmuni massa hominuz factus est

---

† Offeret vei⁹ aaron sacerdos ineternuz. s. o. m. — patri. — seipsum — humani generis.

dño. offeret illum pro peccato:

† Sup̱ quez venit emissionis sors. in quo christi diuinitas significatur.

cuius autem in caprum emissariũ

† Impassibilẽ custodiens. vt deprecetur: nemo em̃ potest dimittere peccata nisi solus deus.

statuet eum viuum coraz domio. — vel eũ.

vt fundat preces super eo: ꝛ emittat illum in solitudinem. His rite

— christ⁹. — Carnẽ.

celebratis offeret vituluz. ꝛ rogãs

† humanitate quã saluandã accepat — parentela. — proprij sacrificij pontifex.

pro se ꝛ p̱ domo sua: immolabit

— lingua erudita igne sp̃us repleta.

eũ. Assumptoq; thuribulo qd̾ de

— Cherubin vbi ignis intelligibilis.

prunis altaris impleuerit. ꝛ hauri

† q꞉ pro multis ꝛ de multis. — Oratõez. dirigatur oratio m. si. in. in con. t.

ens manu compositũ thimiama

† q꞉ caro visibilis. ip̃e aũt inuisibilis.

in incensuz. vltra velũ intrabit in

— lxx. offeret in interiora velaminis.

sancta. vt positis sup̱ ignẽ aromatibus. nebula eorum ꝛ vapor operiat oraculuz qd̾ est supra testimonium: ꝛ non moriat̾. Tolletq; de san

† virtutẽ diuinitatis significat.

guine vituli: ꝛ asperget digito septies contra propiciatoriũ ad ori

— xp̃m.

entem. Cunq; mactauerit hyrcum

— humani generis.

pro peccato populi. inferet sangui

— apud patrem.

nem eius intra veluz sicut p̱ceptũ

— In quo iugo crucis gentes subijciende monstrantur. — gen⁹ humanũ.

est de sanguine vituli: vt aspergat e regione oraculi. ꝛ expiet sanctuarium ab immundicijs filiorũ israel ꝛ a p̱uaricationibus eorũ cunctisq; peccatis. Iuxta hunc ritum faciet in tabernaculo testimonij qd̾ fixuz

† vel sordium. — lxx. immundiciatũ.

est inter eos in medio sordium ha

† Nõ q꞉ oẽs tunc excluderentur. — Null⁹ gentilis vel iudeus vel leuita vel sacerdos. omnes declinauerũt em̃ simul inutiles facti sunt.

bitationis eorũ. Nullus hominũ

— intelligibili. nemo sancte viuebat.

sit in tabernaculo qñ põtifex ingreditur sanctuariũ vt roget pro se et p̱ domo sua ꝛ p̱ vniuerso cetu isrl̃: donec egrediat̾ tabernaculũ. Cum

† captiuitatẽ nostrã releuãs ꝛ sedere faciẽs in celestib⁹. — thimiamatis. s. qd̾ est sedes cherubin.

aũt exierit ad altare qd̾ corã dño est oret p̱ se. ꝛ sumptũ sanguinẽ vituli atq; hyrci fundat sup̱ cornua ei⁹ p̱ gyrũ: aspergẽsq; digito septi

† Causa quare debeat mundari.

es expiet ꝛ sanctificet illud ab immundicijs filiorũ isrl̃. Postq; emũ

— xp̃m sc̃dm diuinitatẽ

dauerit sanctuariũ ꝛ tabernaculũ ꝛ altare. tũc offerat hyrcũ viuentẽ

Cernis enim quia hyrcus occiditur ante deũ id ẽ patrez. ꝛ sanguis ĩfertur in interiora velaminis. i. ad eundem patrem. ꝛ expiatur sanctuarium massa scilicz humani generis q̃ ab initio sancta fuit. et tabernaculũ spiritussancti.

In tabernaculo. Qd̾ superius sanctuarium hic tabernaculũ testimonij vocat. Eadem em̃ ratione ꝛ sancta ꝛ tabernaculum testimonij dicitur massa hũani generis. Si em̃ tabernaculum testimonij. celum est: recte sancta nominatur. celestis est homo noster. de q̊ paulus ait. Sicut portauimus imaginẽ terreni ꝛc̃. hic recte sancta nominatur qui est in medio immundiciarũ quia passionib⁹ carnis oppugnat̾ xp̃s.

Sanctuariũ. Genus humanum carnẽ assumendo. vt in proprie sanctuario carnis rogaret per crucem

Donec egrediatur. Humano. s. more sp̃um emittens. ꝛ carnem in sepulcro relinquens.

Et sumptũ ꝛc̃. Quia passiõe sua cornua altaris. id est. quattuor principales virtutes sanctificauit.

Expiet. Christi sacrificio expiantur celestia. Uñ ipsa aũt celestia maioribus hostijs expiantur q̃ȝ istis.

Ab immundiciis. Quantum ad celorum virtutes non indigent expiari que sunt in sanctificatione perhenni. Sed quia frequenter peccatoruz nostrorum fumus ascendit. de quo dicitur: Ascendit fumus in ira eius. Et de niniue. Malicia eius ascendit coram me. Recte ab immundicijs nostris expiat supernos choros. vt abominabilem auferat odorem. Ideo non simpliciter aspergit sed septies: quia venia peccatorum nostrorum celestia mundantur.

Postq; emundauerit. Moral̾. Ambr. quoq; in epistola ad simplicianum ait: Sicut duo sunt in agro vnus assumitur: ꝛ alter relinquitur ita duo hyrci vnus sacrificatur: ꝛ alter in desertum emittitur. nulli vtilis nec edendus a sacerdotum filijs. Sicut enim ex alimentis quod bonuz est editur: quod malum est aut inutile proijcitur: ita ꝛ bona epulatoria dicimus que sunt esui apta. Non placebit ergo domino si manducaret sacerdos sacrificiuz in quo sit fraus oblationis nõ sedule confessionis sinceritas. Ideo hyrcus iste in desertum dimittẽdus est: vbi errauerũt patres nostri nec peruenerunt ad terram promissionis: sed interijt a terra memoria eorũ. Deniq; sunt epulatoria opera. Unde: Erunt sabbata terre vobis esce. Epulatoria enim opera ꝛ refectoria requies in deo.

Et posita vtraqꝫ manu. Manus impositio benedictionem ministrat in sacrificio· aut remissionem peccatorum ·aut spiritūsanctum que esse non possunt in eo sup quem cadit sors dyaboli. Multa quoqꝫ circūstantia sunt que illi sententie cōtradicunt.

Et posita. Vt ostendatur quia verbum impassibile immortale in carne pro nobis sufficiens sacrificium suscepit· huic recte oīa peccata imponunt quia peccata nostra pertulit in corpore suo. Lxx· Imponet ea sup caput hedi viui. In quo significatur spinea corona capiti eius impressa. In spinis em̄ significātur peccata.

Per hominē paratū ⁊c. Xpm· qui est omnia sui sacrificij· sacerdos· sacrificiū ⁊ cultus ⁊ altare. Paratū secundum illud: Ego autem non cōtradico retrorsum nō abij ·corpus meum dedi percutientib ⁊c. Christ⁹ ergo seipsum per hedum viuum immolans: ipse se per hominē paratū id est propriā virtutē mittit hyrcum viuentem in solitudinē· immortalem· s· impassibilemqꝫ diuinitatem ad inuia nobis loca· ⁊ omni malicia dserta. Vnde iohannes. Sciens ihesus quia omnia dedit ei pater in manus: ⁊ quia a deo exiuit· et ad deū vadit.

Adamantius. In omelijs super leuiticū hyrcū qui domino immolatur dicit significare eos qui ad sortē domini destinantur· sicut lazarus ille qui in sinum abrae deportat ab angelis. Hyrcum vero qui dimittitur in heremum· reprobos significare vel iudaicū populum · qui a facie domini ꝓ peccatis suis abijciūtur: sicut diues purpuratus in inferno sepultus. Hominē vero paratū· christū vel angelos ei⁹. Vnde recipit vnusqsqꝫ qđ meretur.

Ille vero qui ⁊c. Orig· Ascendit in cor tuum cōcupiscētia· qlibet cogitatio praua· abijce: sors est apompei. Abijcies autem si habueris tecum parati manum hominis· i· si lectio diuina sit in manibus tuis· ⁊ ante oculos precepta dei: tunc vere eris paratus. Similiter si cetera vicia ascenderunt in cor tuum· expelle: mitte in heremum Si vero ascendat in cor tuum misericordia· iusticia· ⁊ pax· ⁊ huiusmodi· hec de sorte domini sunt· offeruntur ad altare· pontifex accipit· ⁊ reconciliat deum tibi. Is ergo in quo est sors apompei· non est piger· nec est occupatus secularibus: ꝫ paratus promptus ⁊ vigilans. Qui si sordescere videtur· qꝛ contigit immundum: lauabit vestimenta sua· ⁊ erit mundus. Hoc moraliter ad vnūquēqꝫ nostrum pertinet. Homo paretur: ipa ratio que intra nos est· ꝑ quā nobis boni maliqꝫ discretio est· que si videtur sordescere· quia discit ⁊ pertractat q̄ mala sunt: tamen si ea abijciat· tunc melioribꝫ cogitationibus purificata ac diluta videbitur munda. Christus quoqꝫ lauare dicitur vestimenta sua ⁊ fieri mundus propter illud: vidi ihesum sacerdotem magnum indutum vestimenta sordida· qđ si intelligitur de assumptione carnis: ⁊ hic in lauādis vestibus pōt eadem figura seruari.

⁊ posita vtraqꝫ manu sup caput ei⁹
qꝛ oīa peccata nostra portauit.
confiteatur oēs iniquitates filiorum israel· ⁊ vniuersa delicta atqꝫ
deo.
peccata eorꝫ: que imprecans capiti eius· emittet illum ꝑ hominē paratum in desertū. Cumqꝫ portauerit hyrcus omnes iniquitates eorꝫ
christus qui portauit peccata nostra.
in celū. / q ante capt⁹ inter hoīes
in terrā solitariā· ⁊ dimissus fuerit
xp̄s verus montanus.
in deserto· reuertet aaron in tabernaculum testimonij · et depositis
celum.. / Sordib⁹ mortalitatis ⁊ passibilitatis: quib⁹ indut⁹ est ꝓ peccatis nostris.
vestibus quib⁹ prius indutus erat cum intraret sanctuariū· relictisqꝫ
lotam manifestabit carnem. / celo.
ibi ·lauabit carnem suā in loco sancto: induetur qꝫ vestib⁹ suis. Et post
glorie sue· vnde dn̄s regnauit · decorē induit.
de mundo / patri / seipm. / qđ nemo poterat offerre nisi ipse / assistens vultui dei ꝓ no
q̄ egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis: rogabit tam pro se
bis· † mēbris suis· †† pinguedinē charitatis
q̄ pro† populo: ⁊†† adipem qui ob-
† vt holocaustū pingue fiat·
latus est pro peccatis† adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit
seipsum. / christus.
† assumpta immortalitate ⁊ impassibilitate· / †† ante sordida
caprum emissarium† lauabit†† vestimenta sua ⁊ corpus aqua: ⁊ sic in-
angelorum vel ecclesie· de qua dicitur· terribilis vt castrorꝫ acies ordinata·
gredietur castra. Vitulum autē ⁊ hyrcum qui pro peccato fuerāt immolati· ⁊ quorū sanguis illatus est
vel sanctuarium·
in sanctuario vt expiatio compleretur· asportabunt foras castra· ⁊ cōburent igni tā pelles q̄ carnes eorum ac fimū: ⁊ quicūqꝫ combusserit ea· lauabit vestimēta sua· ⁊ carnem aqua: ⁊ sic ingredietur castra. Eritqꝫ vobis hoc legittimū sempiternū. Mense septimo decima die
veniet dies cum auferetur ab eis sponsus: ⁊ tūc ieiunabunt·
mensis affligetis animas vestras: nullumqꝫ facietis opus siue indigena siue aduena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio
in qua passus est christus·
erit vestri atqꝫ mundatio: ab omnibus peccatis vestris coram domino mundabimini. Sabbatū em̄
Omne seruile opus nō facietis in eo·
requietōis est: ⁊ affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autē† sacerdos qui†† vnctus fuerit· ⁊ cuius manus initiate sunt vt
† xp̄s: qꝛ iudeorꝫ sacerdotes nō poterāt· impossibile em̄ erat sanguine thaurorꝫ aut hyrcorū peccata auferri †† vnxit te de⁹ d⁹· t· o· le· p̄ con· t·
† tu es sacerdos ineternū· s· o· m· †† obediēs patri vsqꝫ ad mortem·
†sacerdotio fungatur ꝓ†† patre suo
pro sacerdotib⁹ iudeorꝫ qui hec cōsummare nō poterent· de quib⁹ xp̄s secundum carnem·
Induetqꝫ stola linea ⁊ vestib⁹ sanctis· ⁊ expiabit sanctuariū ⁊ tabernaculum testimonij atqꝫ altare: sacerdotes quoqꝫ ⁊ vniuersū populum. Eritqꝫ hoc legittimum sempiternum· vt oretis pro filijs israel: ⁊
† qꝛ xp̄s semel pro peccatis nostris mortu⁹ est
pro cunctis peccatis eorū† semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat dn̄s moysi.

C. XVII.

Et locutus est dominus ad moysen di-
omnib⁹ cōmuniter datur hec lex·
cens: Loquere aaron ⁊ filijs eius·

Mense septimo ⁊c. Orig· In qua solennitas repropiciationis · ⁊ in qua sola pontifex sol⁹ indutus omnibus pōtificalibus vestibus ⁊ semel in anno ingreditur in sancta sanctorū. Populum enim derelinquens· ingredit ubi est repropiciatorium ⁊ sup repropiciatorium cherubin · vbi est arca testimonij ⁊ altare incensi· quo accessus soli est pontifici. Pōtifex est xp̄s· qui ꝑ totū annum cum ꝑplo erat· de quo dicit: Euāgelizare paupib misit me· et vocare annū acceptū dn̄i· ⁊ semel in isto die repropiciationis ītrat in sancta sanctorū· id ē impleta dispensatione penetrat celū· ⁊ intrat ad patrē: vt faciat eū ꝓpiciū · ⁊ exoret ꝓ oīb in se credentib. Dies ꝓpiciationis manē nobis: donec occidat sol ·i· mund⁹ finē accipiat Stamus em̄ pro foribus operientes pontificē nostrū cōmorantē intra sancta sanctorū· ⁊ orantem pro peccatis eorū qui se expectāt sup quos sors eius venit vt sint pars domini ⁊ electō: nō ꝓ ea pte que ꝓ indignitate sua spernitur ⁊ abijcitur. Vnde dicit hyrcus apompeius ·i· abiectus ⁊ refutatus.

C. XVII.

Et locutus est d· ad m· d· ⁊c. Presenti lege demonstrat· qꝛ nō tantū moysi sed oībus cōmuniter loquitur dominus· oīs scire cupit qđ oībus expedit· legem· s· tpalē esse: ⁊ expleto suo tempore obseruari supuacue. Expletio vero temporis perfecta· destructio loci in quo sacrificia ꝑcepit offerri. intimando eū qui extra castra· siue foris tantū extra tabernaculum testimonij sacrificauerit· interire de populis suis· ut· s· destructo tabernaculo ⁊ loco sacrificia finem habeant. Sanctas vero actiones ⁊ q̄ edificant humanam mentem · vt patrem ⁊ matrem honorare · ⁊ proximos diligere· ⁊ similia· loco nō circūscripsit· quia semp ꝓsunt: ⁊ cum euangelio cōueniunt. Quicunqꝫ ergo nunc figuras agunt· destructi loci sanguinē effundunt· ⁊ communem conuersationem maculant· in communi peccant sicut q sanguinem fundunt. Eorum quoqꝫ sanguinem fundūt: quos exemplo suo in errorem mittunt.

Homo quilibet ⁊c. Quasi figure legis temporales sunt ⁊ in loco certo sunt· quo destructo nõ possunt manere

Si occiderit bo· ⁊c. Nõ de his dicit· qui occidũt ad vsum descẽdi. priuata em̃ sacrificia ꝓhibuit· ne sibi quisq; sacerdos esse audeat: ꝫ illuc afferat vbi ꝑ sacerdotem offerat. hoc nanq; in ꝯsuetudine cauendũ ꝓmonuit. Cũ ergo nõ liceret offerri sacrificia: nisi in tabernaculo cui templũ successit· helias tñ extra templũ sacrificauit: qñ ⁊ ignẽ de celo impetrauit · ⁊ ꝓphetas demonioꝝ ꝯuicit. Sꝫ cũ iubet ille q̇ legẽ ꝯstituit aliq̇d fieri qđ ĩ lege ꝓhibuit: iussio ipsa pro lege habet̃· q̄ a legislatore dat̃. Spiritꝰ eniꝫ dei q̇ erat in helia quidq̇d in hac re fecit cõtra legẽ esse non potuit: qꝛ datoꝛ est legis.

Et nequaq̃ ⁊c. Cũ a dño dictũ sit· nõ facies tibi ydoluꝫ · nec omnẽ similitudinẽ eorum q̄ in celo sunt sursum · ⁊ in terra deoꝛsũ· ⁊ quecũq; subtꝰ terrã· cõflatilem vitulũ fecerunt· ⁊ ei sacrificiũ obtulerũt· alligurire cupientes sacrificiũ. Lex ꝫ quasi pedagogus eoꝝ ꝓcipit deo sacrificare: vt in ꝫ occupati abstinerẽt a sacrificio ydolatrię. Talia tñ sanciuit sacrificia: quibꝫ misteria significarent̃ futura.

Cũ quibus for· ⁊c. Idolatriã fornicatione vocat: qꝛ deꝰ despondit sibi aĩas nr̃as Dicit̃ ergo fornicatio ab illo discessio. Terret etiam eos qui ĩ carne fornicant̃: cum peccatũ fornicationis cõparat ydoloꝝ cultui ⁊ demonũ oblationi.

Homo quicũq; ⁊c. Augu· Si idem repetitur mandatum· necessarium ⁊ vtile ostenditur. sed tamen superius tantũmodo occidentem vt faceret sacrificiũ sed non perficientem iussit puniri. Ait eniꝫ. Qui occiderit bouem aut ouem siue in castris siue extra castra ⁊c. vbi prohibetur ab eo qđ tentatur. hic autem ait Qui obtulerit olocaustum siue victimam ⁊c. Iam ꝑfectũ sacrificium significans· pari tamen pena plectuntur. Qui enim incipit · et si liceat facit: nichil differt ab eo qui fecit. Vtriq; em̃ pena deputatur: vt de populo suo eijciatur· nec de circũcisione glorietur · ne de genere israel dicat̃: sed inter preputiuꝫ habentes reputetur. Qui ergo nunc legis figuras extra templum celebrant: frustra se israelitas vel iudeos iactant.

De aduenis. Gentilibus qui non sunt coniuncti iudeis· ꝫ apud nos Apud eos quippe fuimus· ut legem eorum ⁊ prophetas ⁊ promissam hereditatem habentes· non tamen ipsis ꝫ deo adherẽtes· ꝓpterea iuxta · lxx· homo homo dixit: vt ostendat tam eos qui in circũcisione q̃ qui in preputio ad

⁊ cunctis filijs israel dicens ad eos

[autoritas ꝓcepti] [nõ hõ]

Iste est sermo quẽ mandauit dñs dicens: Homo quilibet de domo israel si occiderit bouẽ aut ouem siue caprã in castris vel extra castra

[vbi tñ licet offerri.]

⁊ non obtulerit ad ostium tabernaculi testimonij oblationẽ domino:

[homicidij.]

sanguinis reus erit. Quasi sanguinẽ fuderit: sic peribit de medio populi sui. Ideo sacerdoti offerre debẽt filij israel hostias suas quas occidunt in agro· vt sanctificent̃ domino ante ostiũ tabernaculi testimonij: ⁊ immolent eas hostias pacificas domino. Fundetq; sacerdos sanguineꝫ super altare domini ad hostium tabernaculi testimonij· et adolebit adipem in odoꝛẽ suauitatis domino. Et nequaq̃ vltra immolabunt ostias suas demonibus

[Recedendo a vero sponso.]

cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternuꝫ erit illis ⁊ posteris eoꝛũ. Et ad ip̄os dices: Homo

[lxx· homo homo.]

quicunq; de filijs israel ⁊ ꝺ aduenis qui peregrinantur apud vos

[Iã ꝑfectum nõ modo inceptũ]

qui obtulerit olocaustum siue victimam· ⁊ ad hostium tabernaculi non adduxerit eam vt offerat domino: interibit ꝺ populo suo.

[lxx· homo homo.]

Homo quilibet de domo israel· ⁊ ꝺ aduenis qui peregrinantur inter eos si comederit sanguinẽ· offirmabo faciem meam contra animã illius· ⁊ disperdam eam de populo suo:

[vita· s· carnalis que finitur morte.]

quia anima carnis in sanguine est

[Sanguinem christi.] [crucem in qua fusus est sanguis.] [alias in eo.]

Et ego dedi illũ vobis· vt sup altare meũ expietis pro animabus

[Christi.] [Sue que ab ipsa plasmata· ⁊ cuꝫ carne assumpta.]

vestris: ⁊ sanguis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi filijs israel. Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem: nec ex aduenis q̄ peregrinantur apud vos. Homo quicunq; de filijs israel· ⁊ de aduenis qui peregrinantur apud vos· si venatione siue aucupio ceperit

[quẽlibet vulgarem· carnalem· ⁊ passionibus incubantem· sed causarũ cõmunium expertem.]

feram vel auem quibus vesci licitũ

[orando confitendo. vnde Effundo in cõspectu eius orationem meam·] [peccatum qđ peccauit] [·i· peccata que cõmissa sunt ex fragilitate fratrum nolite exponere· sed sanguinẽ eius qui capi visus est· trad te terre· operiẽtes· s· venia ⁊ cõpassione: hunc aũt comedit qui diffamat peccatũ proximi: quia anime moꝛs peccatum.]

est: fundat sanguinẽ eiꝰ· ⁊ opiat illũ terra. Anima em̃ om̃is carnis in sanguine est. Unde dixi filijs isr̃l. Sanguineꝫ vniuersę carnis nõ comedetis: quia anima carnis in sanguine est: ⁊ quicũq; comederit illũ

[berent] deo hoc debere mandatum seruare.

Si comederit san· ⁊c. Mystic· Sanguinem homicidium intelligimus: fratris odium homicidium est. Qui em̃ odit fratrem suũ homicida est. Abstinendum est igitur ab omni sanguine· i· ab om̃i odio fratrum · quia super talem animam· quę talem comedit sanguinem· secunduꝫ illud. Qui devorant ple· m· sicut es· pa· offirmat faciem suam deus· xp̄m· s· qui est imago patris. Qui enim videt filium; videt ⁊ patrem. Ip̄e enim iudex est· de quo dicitur: vultus autem domini super faciẽtes mala · vt· ꝑ· d· ter· me· e· Ip̄e autem comedẽtem sanguinẽ ꝑdit de ꝓplo suo de cõmuni· s· hoĩm genere· qꝛ sic ĩmisericordẽ ⁊ impiũ cum malignis spiritibꝫ mittit in ignẽ ęternũ· q̇ ꝑparatꝰ est dyabolo et angelis eiꝰ· vt aũt ostẽderet q̃tũ debeamꝰ eẽ innicem misericordes· q̃tũ diligẽtes· ostẽdit qꝛ ꝑ expiatõẽ nr̃a sanguinẽ suũ fuderit dicens: ego dedi illũ vobis sanguinẽ· s· xp̄i.

Anima car· Aug· Aliq̇d vitale ẽ in sanguine: qꝛ ꝑ ip̄m maxĩe in hac carne viuit̃· q̇ ꝑ om̃s venas coꝛpis diffundit̃. Ip̄am vitam coꝛpis vocauit aĩam· nõ vita quę migrat ex coꝛpe: ꝫ q̄ morte finit̃. Qua locutõe dicimꝰ istã vitã tꝑalẽ· nõ ęternã· moꝛtalẽ · non ĩmoꝛtalẽ: cũ sit immoꝛtalis aĩa q̄ poꝛtat̃ ab anglis in sinu abrahę · ⁊ cui dꝛ hodie mecũ eris ĩ ꝑadiso. Scđm ꝫ dicit apl̄s Nõ facio aĩam meam ꝓciosioꝛẽ me: vbi se ostendit ꝑatum moꝛi ꝓ euãgelio. Aĩam em̃ q̄ migrat ex coꝛpe ꝓciosioꝛẽ faciebat cũ tm̃ meritũ acquirebat.

Homo quicũq; Esi· Mlta deo cura ẽ de nobꝫ: ne alterutrum noceamꝰ. ꝓpterea percutiẽti iubet alterã dare maxillã· ⁊ auferẽti palliũ· tunicã dimittere· ⁊ ñ in iudicio ꝯtendere· ne ex ꝯtentõe velimus etiã nocere: ꝫ patiẽdo ip̄m coꝛrigere. Ideo legislatoꝛ sanguinis mãdatum recapitulat· vt fraudes ⁊ astutias nocendi varias auferat dicens: Si venatione siue aucupio ⁊c.

Venatione. Fraude q̄ ad sanguinẽ vitãq; ꝑtinet. Vñ. Captabãt in aĩam iusti· ⁊ sanguinẽ innocentẽ condem· Et rursus aĩa nostra sicut passer erep· est de la· ve· Hoc est si peccantẽ viderit eũ qui venationi ⁊ dolo ex infirmitate vel simplicitate expositus est.

Vel auem ⁊c. Cũ· s· q̇ a terrenis se remouet· quibꝫ vesci licitũ est. Tales em̃ violenti ⁊ auari comedũt. Vñ si inuicẽ comeditis: videte ne ab inuiceꝫ cõsummamini. Vel qm̃ prius erant iusti recte inter munda computant̃.

Operiat illum terra. Peccata confitentiũ terra oꝑit tanq̃ inferꝰ

remanentia ⁊ per penitentiā mortificata. Quorum probibitus est clamor ad celos ascendere: quo ascendebat clamor sodomorum qui nolebāt penitere.

Anima que come. ⁊c. Supius dictū est. Qui tetigerit morticina a bestijs capta. i. qui in talibꝫ cōmunicauerit. hic aūt dicit. anima q̄ comederit totū. s. peccatū suū fecerit: ⁊ ex eo voluntatem suam expleuerit. XVIII.

Ego sum do. d. v. Quasi cognoscite vestrum creatorem. diligenter seruate eius precepta.

Iuxta consuetudine ⁊c. Intentionem totius legis apit vt a malis. s. abstineamus. ⁊ bona teneamꝰ.

Neqꝫ in legitimis ⁊c. Nō em̄ solū a fornicatione. auaricia ⁊ superbia. ſ etiā a diuinationibꝫ ⁊ augurijs. ⁊ oīm gentiū supstitionibꝫ precipit abstinere

Viuet in eis ⁊c. Quia in ipsis vera vita in xp̄m credentibus qꝛ qui videt filiū ⁊ credit in eū: habet vitam eternā. hoc in prioribꝫ iudicijs ⁊ p̄ceptis non addidit. lex em̄ nō viuificat nisi euangeliū supueniat.

Omnis homo. ⁊c. Probibet ne astute ad peccantes in lege cognationis occasione accedamꝰ: vt tandem turpia facta eorum prodamꝰ. Unde subdit: Ego do.

Omnis homo ⁊c. Lxx. Homo homo ad omnem domesticā carnis ipsius non accedet ⁊c. Queadmodū em̄ hō duplex. sic duplicia p̄cepta. interiorē ⁊ exteriorē hoīem docentia lex exteriorē ꝯsanguineis misceri ꝓhibet: sic gentes quarum hereditatē acceptur erat israel. qui adeo dissolutus ⁊ deditus carnis voluptatibus. vt vnꝰ multas vxores accipiat. ut sic saltem ab alienigenis abstinerent. Generationes legislator exequitur per ordinem a quibꝫ cōtinere debent. ne confundant' generationes. ⁊ dispereant hereditates. Talium

In peccato mortuum
interibit. Anima q̄ comederit morticinum vel captum a† bestia. tam
† A dyabolo quiꝑeius est intm̄ em̄ mortuꝰ est. vt eū captū tenēat demones.
de indigenis q̄ꝫ d' aduenis lauabit
† hoīem exteriorē †† Interiorē †† baptismi vel lacrimarum.
†vestimenta sua ⁊† seipsum †aqua: ⁊ cōtaminatus erit vsqꝫ ad vesperum
predicto / vel fiet.
hoc ordine mundus erit. Quod si non lauauerit vestimenta sua vel corpus: portabit iniquitatem suam.

C. XVIII.

Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere filijs israel. ⁊ dices ad eos: Ego sum dominꝰ deus
qui hoc precipio.
† Cuius vos serui. †† lxx. studia.
†vester. Iuxta† consuetudinem terre egipti in qua habitastis non facietis. ⁊ iuxta morem regionis chanaan ad quā ego introducturꝰ sum
religionibꝰ.
vos non agetis: neqꝫ in legitimis
† i. que ex iudicio ⁊ discretio
eorū ambulabitis. Facietis †iudicia mea ⁊ precepta mea seruabitis
ne precipio.
† Proficiendo. †† hoc secundo dicit. in quo vetus ⁊ nouū testamentū innuit.
⁊† ambulabitis† in eis. Ego dominus deus vester. Custodite leges
† Nō auditores legis iusti sunt: sed factores
meas atqꝫ iudicia: que †faciēs homo viuet in eis. Ego dn̄s deus vester.
† quasi rationalis. qui em̄ accedit nō est homo sed iumentum. genus proponit cui ⁊ species supponit.
Omnis †homo ad proximā sanguinis sui non accedet: vt reuelet

coniunctionem turpitudinem appellat: vt abominandā horrendāqꝫ ostendat. Notandumqꝫ ꝙ cum in principio huiꝰ legis dixisset: Ego dominꝰ deus vester. Iterauit ego dominus. significans qꝛ nobis carne coniunctꝰ est: ⁊ nostre cognatōis ꝑticeps. tantā ergo cognatōez offendere damnabile est.

Ego dn̄s. Non manifestans peccata hominū: ſ delens ⁊ tegens qđ fuerit cōfessione deletum vel detectum.

Tur. pa. ⁊ ma. tue. Probibet cum matre concumbere. Ibi enim est turpitudo matris ⁊ patris. Nam postea probibet. vbi dicit turpitudinem vxoris patris tui non reuelabis. turpitudo em̄ patris tui est. Ubi exposuit quomodo in matre vtriusqꝫ sit turpitudo. id est. patris ⁊ matris. In nouerca enim tantum patris est.

Probibet nos reuelare quelibet peccata a cognatis vel amicis nobis credita: ne. s. maledictōez cham patiamur. q̄ p̄ris nuditatē fratribꝫ patefecit. Patres intelligimꝰ de quibꝫ paulꝰ dicit. Seniorē ne increpaueris: ſ obsecra vt patrē. fr̄es q̄ꝫ ⁊ m̄res ⁊ sorores de quibꝫ addidit: Iuuenes vt fratres anus vt m̄res. iuuenculas vt sorores. postremo cū oībꝫ fidelibꝫ cognationem habeamꝰ. ſm illud: Multi vnū corpꝰ sumꝰ in xp̄o. singuli aūt alter alterius membra. iuxta. lxx. decē gradꝰ cognatōis enumerāt': cuiꝰ numeri sunt oīa mandata legis. ostendētes qꝛ quisqꝫ turpitudinē sp̄ualium carnaliū de cognatorum r̄uelat: totiꝰ legis trāsgressor est. In charitate em̄ peccat q̄ plenitudo legis est.

turpitudinem eius. Ego dominus
hac locutione cū his personis concubitū vetuit
Turpitudinem patris tui ⁊ turpi
† Cū matre peccando †† Ne confundatur generatio: ne idem sit filius ⁊ frater.
tudinē †matris tue nō† discooperies Mater tua est: nō reuelabis turpitudinem eius. Turpitudinem vxoris patris tui nō discooperies: turpitudo em̄ patris tui est. Turpitudinem sororis tue ex patre siue ex ma
Ex patre.
tre que domi vel foris genita est: non reuelabis. Turpitudinē filie filij tui vel neptis ex filia nō reuelabis: quia turpitudo tua est. Turpitudinem filie vxoris patris tui quā peperit patri tuo. ⁊ est soror tua nō reuelabis. Turpitudinem sororis patris tui nō discooperies: quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tue non reuelabis eo ꝙ sit caro matris tue. Turpitu
Alias patrui.
dinem fratris patris tui nō reuelabis: nec accedes ad vxorem eius. que tibi affinitate coniungit'. Turpitudinem nurus tue nō reuelabis quia vxor filij tui est: nec discooperies ignominiam eius. Et vxorem fratris sui nullus accipiat. Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis: qꝛ turpitudo fr̄is tui est.

Foris genita est. Au. Ex matre si d' priori viro suscepta cum m̄re in domū venit. ſ cū hmōi sorore rē h̄re ꝓhibet. si non licet turpitudinē sororis reuelare ex q̄libet parente q̄to magis ex vtroqꝫ. Quid aūt est ꝙ interposita ꝓhibitōe ꝯcubitꝰ etiā cū suis neptibꝰ siue de filio siue d' filia sequit': Turpitudinē vxoris p̄ris tui nō reuelabis: Si em̄ huc usqꝫ dixisset intelligeremus etiā cū filia nouerce ꝓhibitū fuisse ꝯcubitū quā ex priore viro nouerca peperisset. nec huius cui ꝓhibet' esset soror vel ex patre vel ex m̄re. cū ꝯo addidit ex eodē p̄re soror tua est n̄ reuelabis turpitudinē eiꝰ. Manifestat de sorore esse factā ꝓhibitionē. cū fuit ex patre. ⁊ ex nouerca de q̄ iam supra dixerat. ſ forte aptius voluit ꝓhibere qđ supiꝰ dixit obscure

Filie vxoris pa. ⁊c. Au. Nō cū filia nouerce ex priori viro videat' probibere concubitū. cū ei cui probibetur soror nō sit. vel ex patre vel ex matre addidit ꝙ ex eodē patre

Tur. fra. pa. Au. Querit' vtrū h' viuo fr̄e an mortuo ꝓhibitū sit: Si fr̄e viuo. hoc in generali continetur p̄cepto q̊ probibet' hō ad alienā vxorē accedere. Quid est ḡ ꝙ tā diligēter domesticas ꝑsonas ꝓprijs distinguit ꝓhibitōibꝫ. Nō ei qđ ꝓhibet de vxore p̄ris. i. de nouerca viuo p̄re accipiendū est. ⁊ n̄ potiꝰ de mortuo. viuo ei p̄re quis nesciebat esse ꝓhibitū: cū oīs aliena vxor ꝓhibeat'. Uidē ḡ de his ꝑsonis loq̇ q̄ possunt nō habētes viros ꝯuenire in matrimoniū. nisi fuit lege ꝓhibitū sic' fert' eē ꝯsuetudo ꝑsarum. Sꝫ si fr̄e mortuo intelligat' h' esse ꝓhibitū: mortuo fratri nō erit semē suscitandū. Sic ḡ accipiendū est: Nō licet ducere vxorē fratris defuncti. si defunctꝰ posteros reliq̇t. vel ꝓhibitū ē vxorē fr̄is duci cui datꝰ ē libellꝰ repudij. posset ei aliq̇s putare ꝙ talē liceret sibi ducere: ⁊ adulterū n̄ timere.

Nec accedes ⁊c. Lxx. Et ad vxorē eius n̄ introibis. proinde hāc eiꝫ turpitudinē dicūt fr̄is p̄ris eiꝰ. i. patrui pudenda. s. vxoris.

Turpitudinē vxoris tuę. In matre cōcupiscentia·actio intelligit in filia·in nepte mors. Cōcupiscentia em̄ parit peccatū·peccatū mortem vel aliud peccatū·sicut dauid ex ɔcupiscētia adulterauit·⁊ p adulterio occidit

Ut reueles ig·⁊c. Quasi familiare ⁊ cognatū est vobis peccatū. Vn̄ inuicem debem⁹ condolere:⁊ onera nostra portare·vt adimpleam⁹ legē xp̄i quia peccata nostra portauit.

Sororē vxoris ⁊c. Nō probibet qualibet supducere qd̄ licebat antiquis pp̄ter abundantiā ppagationis:ſ sororē.qd̄ tn̄ fecit iacob:qr nondū probibitū lege fuerat·vel qr suppositionis fraude deceptus erat.quā vero posteri⁹ accepit de placito veniebat:ſ iniustū erat priorē dimitti ne faceret eā mechari.

In pelicatū·Lxx· in zelū illius·quasi ſ esset zelus inter sorores quasi nō sit ⁊ inter nō sorores. An potius ne hoc animo fiat:vt in zelū sororis soror superducatur? In pace nos vocauit deus·pacem cū omnib⁹ habeamus maxime cum proximis In iudaica quoqȝ cōuersatione nō decet ecclesiasticā suscipe·nec typicū pascha cū vero celebrare·nec circūcisionē cū baptismate Vn̄ paul⁹. Si circūcidimini·xp̄s nobis nichil pderit. Mortificata ergo iudaica cōuersatione ecclesię debet cōiungi·quę est soror legis. eosdē habet doctores. eosdē pphetas. Sȝ iudaica cōuersatio emulatur·qr ad ecclesiā trāsierūt diuitię ei⁹. Vn̄ paulus ait:emulantur vos non bene vxor nāqȝ prior zelat:qr subintrat secūda. Vn̄ lya ait·paȝ ne tibi videt qd̄ ſripueras maritū michi.

Ad mulierē·q·p· ⁊c. Cū hoc superi⁹ sufficienter probibuisset· hic etiā repetit·forte ne in supiorib⁹ videret figurate accipiendū·vbi talia probibent· q̄ remota obseruatione vmbrarū in nouo testamento custodiē da sunt. In ezechiele quoqȝ inter illa q̄ nō figurate·sed manifeste peccata sunt·accedere ad menstruatā interdicit ⁊ iusticię meritū esse si nō accedat· qua in re nō natura damnatur:sed cōcipiendę proli noxium probibetur.

Cū vxore proximi ⁊c. Hic probibet rursus adulteriū·qd̄ etiam in decalogo probibetur·vnde apparet illa ita esse probibita:vt etiā mortuis viris nō ducant vxores·quaȝ probibet turpitudinē reuelari.

De semine·t·⁊c. Conuenienter hęc subiunguntur. Intendit em̄ legislator a libidine tam sensibili qȝ intelligibili legi subditum cobibere·vnde ⁊ probibetur ⁊ menstruata·vxor quoqȝ proximi.qr in tali commixtione adulterium est non coniugium. Unde subdit:nec seminis cōmixtione maculaberis. Coniugium autē honorabile est:⁊ thorus immaculatus. Cum ergo de duplici fornicatione loqueretur·recte adiungit de semine tuo nō dabis ydo·mo·⁊c. Semen aūt non solum filios ⁊ consanguineos:sed omnē actionem ⁊ doctrinam intelligimus·quę ydolis consecrare nō debemus·qr radix omnium malorum cupiditas quę est ydolorum seruitus. Sed nec ea docere debemus·quę ad ydolatriā ptinent. Sic em̄ ad mulierem menstruatam nō ingredimur:nec in errore gentilium misceamur

Nec pollues ⁊c. Non solum luxuriando·vel ydolis immolando:ſ ⁊ gentilium philosophiam in ecclesiam introducendo. Quis enim consensus templo dei cum ydolis.

Mulier nō succumbet iumento. Non solum viris·sed ⁊ mulieribus lex posita est. Unde mulierem fortem quis inueniet? Sicut enim masculus animam fortē ⁊ constantem in virtutib⁹ significat:sic mulier dignitatē suam custodientem designat. facta est em̄ in adiutorium viri·quę talis est nō debet iumentorū coitu maculari.

Ne polluamini ⁊c. Quāta pollutio sit in predictis pęna pollutorū ostendit: Nec incaute pretereundū quia ea quę inuicem sibi ɔiuncta sunt i vnū colligit:vt ostendat· quia qui in vno pollutus fuerit:in omnibus offendit.

Contaminatę sunt gen·vni· Demones qui pp̄ter multitudinē dicūtur gentes vniuersę. Qui cū omi peccato gaudeāt· ſcipuę fornicatione ⁊ ydolatria·quia in his ⁊ corp⁹ ⁊ anima maculatur·⁊ tot⁹ homo qui terra dicit. Sȝ visitauit de⁹ terrā·i·hominum genus.

Omis anima. ⁊c. Qui em̄ post euangelicam ſdicationē talia cōmittunt:aliā mali medicinam nō inueniunt·nec in sorte dominū ſ demonū erūt.

Custodite mandata mea ⁊c. Quasi mea sunt mandata nō homīs·ad cui⁹ imaginem facti estis·quā polluere nō debetis:qr templū dei estis·⁊ spūs dei ha·in vobis.

ſ·i·ne putas tibi ambas habere licere.
Turpitudinē vxoris tuę ⁊ filię ei⁹
† ſ neptē vxoris de filio tuo·vel de filia probibet
nō reuelabis. †Filiā filię eius ⁊ fili
duci vxorem.
am filij illius nō sumes·vt reueles ignominiā eius:qr caro illius sunt ⁊ talis coitus incestus est. Sororē vxoris tuę in pelicatū illius nō ac
ſ Opa eoȝ publicando·nō tn̄ parces si non
cipies:nec reuelabis turpitudinē
scandalizentur auditores.
eius adhuc illa viuente. Ad mulierem q̄ patit menstrua nō accedes:
ſ Sapiētia
nec reuelabis fęditatē ei⁹. Cū vxo
† ſ gentilis qui pximus in natura. ⁝ ſ cōmunicādo. ↑ ſ actionis doctrine
re †pximi tui nō ⁝coibis:nec ↑semi
ſ Intm̄ vt polluaris.
nis cōmixtione maculaberis. De semine tuo nō dabis vt consecretur
† ſ Lxx·principi. ⁝ ſ hoc ad singula referat su
†ydolo moloch: ⁝nec pollues no
pradicta ſ cui⁹ gloria singularis incōmutabilis.
men dei tui. Ego dn̄s: Cū masculo
ſ qr cōtra naturā. ſ qr viriliter agentē ⁊ fortē nō debes effeminare
non cōmiscearis coitu fęmineo qr
ſ Simach⁹ ineffabile † ſ Cū actionib⁹·ſ·bestiali
abominatio est †Cū omi pecore nō
um·vt nephandis voluptatibus polluaris.
coibis:nec maculaberis cum eo.
Mulier nō succūbet iumento·nec miscebit ei:qr scelus est. Nec pol
ſ predictis.
luamini in omibus his quibus cō
ſ q̄titas
taminatę sunt gentes vniuersę·q̄s
pene q̄titatē culpe ostendit.
ego eijciam ante cōspectū vestrum ⁊ quib⁹ polluta est terra cuius ego
† ſ pollutionē ⁝ ſ visitauit nos·o·ex al· ⁝ ſ scabrones etiā cōtra eos pducendo ↑ ſ demones q̄
†scelera ⁝visitabo:vt ⁝ euomat ↑ ha
dixerūt:si eijcis nos mitte nos in gregē porcoȝ.
bitatores suos. Custodite legittima mea atqȝ iudicia:vt nō faciatis ex omibus istis abominationib⁹·tā
† ſ q̄ in lege nutrit⁹·⁊ ab infantia doct⁹. ⁝ ſ qui
†indigena qȝ colonus ⁝qui peregri
deforis vobis adiectus nō intus nutrit⁹.
natur apud vos. Oms em̄ execra
† ſ demones qui antiquiores sunt cōditione.
tiones istas fecerūt† accolę terrę q̄
† ſ humanā·ſ·terrā ade suggerētes inobedientiā ⁊ quotidie mala suggerunt.
fuerūt ante vos·⁊ †polluerūt eam.
† ſ qr a dn̄o visitati estis ⁝ ſ Intelligibil' terra·
Cauete ergo ne ⁊ †vos sil'r ⁝euomat
vnde discedite a me male·in ig·eter·qd̄ pa·est·d· ⁊c· Et itē:discedite a me oms q̄ opamini iniq̄·⁊c·
ſ Similia·
cum paria feceritis:sicut euomuit gentē q̄ fuit ante vos. Omis aīa q̄ fecerit de abominationib⁹ his q̄p
ſ nunc ⁊ prorsus in futuro·
piam:peribit de medio populi sui. Custodite mandata mea. Nolite
ſ quoȝ pena debetis terreri·
facere q̄ fecerūt hi q̄ fuerūt an̄ vos:
ſ Hoc tercio dicit
⁊ ne polluamini in eis. Ego domi
in duob⁹ em̄ testib⁹ vel trib⁹ stat ome verbum·
nus deus vester.

C. XIX.

Locut⁹ est dominⁿ⁹ ad moysen dicens Loquere ad oēm cętū filioȝ israel
† ſ qr estis templū dei. ſ recte sanctificationē pponit·qr fundamentū virtutis est·
⁊ dices ad eos: †Sancti estote·qr

C. XIX.

Sancti estote ⁊c. Orig. Quid significet hoc nomen qd̄ est sanctū requirendū est? Sancta dicuntur vasa ministerij·⁊ sancta vestimēta·loca quoqȝ in vrbib⁹ vel suburbib⁹ sacerdotib⁹ deputata sancta dicuntur:⁊ primogenita boum vel pecorum. Si ergo intueamur quo sensu hęc dicuntur sancta·aduertemus quomodo operam demus vt sancti simus. Natus est michi primogenit⁹ bos·nō licet eū occupare ad cōmune opus:qr dn̄o sanctus. Nulli ergo qd̄ sanctum est seruire debet nisi soli deo:ad vsus cōmunes cōmunibus debemus vti. Qui ergo se deo vouit separatus a negocijs sęculi·⁊ ab his qui carnaliter viuunt·vt ei placeat cui se probauit:sanctus appellatur. Dū em̄ vulgo miscetur:nō potest esse sanct⁹. Sancti estote ⁊c. Quasi sepamini etiā a fratre inordinate ambulante·⁊ ab omnibus concupiscentijs sęculi. Sic eritis primogeniti vituli. Non operetur per vos peccatum:nec iugum imponat malicia. deseruite tantū sacerdotalibus vsibus quia ego sanctus sum·longe·ſ·ab omnib⁹ quę operantur ⁊ colunt siue in cęlo siue in terra·omnem excedo creaturam quā feci.vos ergo estote segregati ab his qui non sunt sancti. Grecus quoqȝ sermo agyos extra terram sonat:vt·ſ·in cęlo conuersationem habeatis.

Unusquisq; zc. Sup fundamentū ędificat· quasi estote sancti vt sanctus habitet ī vobis: ꝛ naturę dignitatē impendite honorādo prēm ꝛ mrēz

Sabbata mea zc. Mandata legis volens recapitulare·i·non occides·nō furaberis zc. Inquit sabbata mea custodite. Lex em̄ sabbatū est ab om̄i malo cessare. Vn̄ moyses. Om̄e op⁹ seruile nō facietis in eo.

Sabbata mea. Volens nos de⁹ de intelligibili requie docere · ꝛ de mūdi consummatione qn̄ impossibile est cibuz pare vel opari·nec circa aliquid corpale occupari: ait p moysen. Sabbata hodie dn̄o nō inuenietis illd̄ in agro zc. Nota q꞉ nō ait sabbatuz ꝟ sabbata·q꞉ intelligibilis reqes·nō ab uno ꝟ ab oibꝫ carnalibꝫ qeta est ꝛ absoluta ·ideo in ꝟ loco pri⁹ sabbatorū nomē in diuina scriptura positū ē vt scias q꞉ sabbatū plena est ꝛ pfecta quies.

Si immolaueritis zc. Via fere legis capitula reiterat vt eorū memoriā auditoribus infigat: ꝟ maxime necessaria: sicut ꝟ mandatū qd̄ supius ppo suit cū d̄ sacrificijs agere t. Sacrificiū salutare accepit: in quo ḡ ad salutē ptinent necesse est opari: vt aūt sit acceptabile oportet īmolari pietatē ꝛ pudiciciam. Hoc eī ꝑm aplm bonū est ꝛ acceptū coram saluatore nostro deo ·qui vult om̄s saluos fieri. Comedere āt in die immolatōis ꝛ altero: est in vita p̄senti queccūq; ad salutē ptinent opari. hodie eniz ꝛ cras pro p̄senti seculo accipiunt. Vnde iacobus: Qui dicitis hodie ꝛ crastino ibimus in ciuitatem zc.. Dies tercia·q꞉ in ipā dn̄s a mortuis resurrexit: figuram gerit futuri sęculi ꝛ resurrectionis in quo nō licebit opari: ꝟ opm suscipere retributionez. Qui ḡ hic viuit tanq̄ʒ illic opatur⁹ sit: tāq̄ʒ die tercia sacrificiū mādacatur⁹·a legislatore hoc facere prohibetur·q꞉ virtutem imperfectam relinquit·tanq̄ʒ ibi pficere possit.

Cū messueris zc. Vt dilectionē ad inuicē habeam⁹·vt amatores et misericordes in paupes sim⁹. p̄senti capitulo p̄cipit. Debem⁹ em̄ egentibus dare·nec debita violenter exigere·ꝛ reliquias bonoꝝ nostroꝝ ꝯcedere imitando deū datorē oīm. Propterea metentes vel vindemiātes vult aliq̄d derelinquere paupi ꝛ pselito·ne datori oīm videat ingrat⁹·qui alijs diuitias dedit. alios de alioꝝ reliquijs viuere voluit·vt sic pbaret dispensatōez diuitū·ꝛ patientiā paupum. Paupes em̄ ꝛ proselitos nō abijcit quibꝫ etiā sic victū prouidit. Vn̄ ſbdit: Ego dn̄s de⁹ vester·ſ·qui diuites facio q̄ pro vobis paup fio·q̄ ppter miseriā inopū ꝛ gemitū paupum aliqn̄ exurgam.

All· Cū messueris zc. Apte ostendit q꞉ doctores iudęoꝝ toti⁹ legis interpretationē nō capiūt·ꝟ quędā paupi ꝛ pselito derelinqūt gentibꝫ·ſ·quibꝫ dicit: Beati paupes·ſ·zc. Qui ꝛ proseliti sunt·q꞉ cognatōi abraę se ingerunt. Qr ergo dicitur·nō occides·nō mechaberis·metant iudęoꝝ doctores. Quę aūt spūalem habent interptationē·sicut emundatōes·sacrificia·ꝛ similia ꝯcedāt ecclesię doctoribꝫ·ꝛ q̄ illis metētibꝫ decidūt·i·q̄ ipi n̄ intelligūt

Neq; in vinea tua zc. Vinea dn̄i sabaoth dom⁹ israel est q̄ debuit facere vuas ꝛ fecit spinas quondā tn̄ paucos racemos habuit·i·sanctos diuersi tempis·quos iudęi colligere ꝛ in diuitijs suis thesaurizare nō possunt q꞉ nō imitant vitā eoꝝ·ꝟ paupi ꝛ proselito derelinqūt. Nobiscū em̄ sunt quotquot iusti apud eos fuerūt. Vn̄ memorie eoꝝ a nobis ꝛ non ab illis: annis singulis celebrantur·vt experimento diuinū eloquiū cōprobetur.

Nō facietis furtū. Aug· Hoc in decalogo positū est qd̄ dicit: Nō mentiemini·nec calumniā facietis. In hoc p̄cepto videt ꝯtineri·neq; falsuz testimoniū dices·q꞉ calumnia sine mendatio fieri n̄ p̄t·qd̄ falso testimonio ꝯcludit. Sʒ querit vtrū aliq̄ cōpensatōne facienda sint (sicut pene videtur oibꝫ) vt mentiendū sit p salute vbi nemo ledit: an similiter ḡ furandū·etiaʒ qn̄ ei cui fit ꝯsulit. Velut si q̄s volēti se occidere furet gladiū. Sic calūnia ad mai⁹ gaudiū futuꝝ fiebat quā ioseph fribꝫ de cypho inferebat·q̄bꝫ etiā exploratōis falsū crimen intenderat. Fortasse em̄ furtū nō est nisi qn̄ alieno

ſ quasi sine sanctitate nō potestis mecū esse
ego sanctus sum dn̄s deus vester. vnusquisq; patrē suū ꝛ mrēm suaz timeat. Sabbata mea custodite.
† ſ ·i·condescendere his quos ydoloꝝ lex vana ꝛ prophana deprimit.
Ego dn̄s de⁹ vester. † Nolite ꝯuer
† ſ quorūlibet animaliū statuas·vel pecunie thesauros: quos quasi deos adorant q̄ congregant·nec inde aliq̄d minuere presumunt.
ti ad ydola: nec † deos cōflatiles fa
ſ Nō alio indigetis
ciatis vobis. Ego dn̄s de⁹ vester.
† ſ vel salutariū·ea·ſ·q̄ ad salutē ptinent opando
Si immolaueritis hostiā † pacificorum dn̄o vt sit † placabilis † eo die
† ſ deo acceptabilis. † ſ in presenti scʒ vita.
quo fuerit immolata comedetis eā ꝛ die altero. Quidq̄d residuū fuerit in diē terciū igne cōburetis. Si
ſ vt post hāc vitā putet se qd̄ min⁹ fecit pfectuꝝ
quis post biduuʒ comederit ex ca
pphanus erit·immūdus ꝛ impie†tatis reus: † portabitq; iniq̄tatem
† ſ q꞉ impfecte opatur·ꝛ diuine legi calumniatur
† ſ Quia vitam egit impfectam que saluasset si cōsummasset eam.
suā: q꞉ sanctū dn̄i polluit· † pibitq;
† ſ Saluandoꝝ. † ſ Ager mundus·messura doctrina·messores doctores.
aīa illa de † populo suo. Cū † messueris segetes terrę tuę· nō † tondebis
† ſ Conteres. ſ alias tundes.
vsq; ad solū supficiem terrę: nec remanentes spicas colliges. neq; in
ſ iustos sanctos. ſ que nō intelliguntur.
vinea tua racemos ꝛ grana decidētia cōgregabis: sed paupibus ꝛ pe
ſ gentilibus.
ſ diligenter tractanda.
regrinis carpenda dimittes. Ego
† ſ pro vobis pauꝑ ꝛ peregrin⁹ in mundo. ſ q꞉ oīa dedi desidero aliq̄d michi dari. † ſ in quo proximus leditur.
† dn̄s de⁹ vester. Nō facietis † furtū
ſ Aliquo modo.
nō mentiemini: nec decipiet vnusquisq; proximū suū. Nō piurabis in noīe meo: nec pollues nomē dei
† ſ gloriam eius in te transferendo.
tui. Ego dn̄s. Nō facies † calūniaʒ proximo tuo: nec vi opprimes eū.
ſ merces opis quā meruit.
Nō morabit opus mercēnarij tui apud te vsq; mane. Nō maledices
† ſ inobedienti·vnde ysaias: Surdi audite·ꝛ ceci venite ad videndum·hi non sunt maledicendi sed docendi et corrigendi. † ſ ignorante. † ſ praua dicendo vel agendo.
† surdo·nec corā † cęco pones † offēdiculum: sed timebis dominuʒ de

occulte ablato ꝓxim⁹ ledit·ꝛ calūnia·qn̄ fl'i criminis obiectōe ꝓxim⁹ ledit. Mendaciū āt n̄ possum⁹ dicere tūc tm̄ eē. Qn̄ ei a sciēte dicit·mendatiū est·siue quis siue nemo ledat. Absolute āt d꞉·nō mētiemini·sic illud·nō facies tibi ydolū·nō mechaberis·nō furaberis. Ydolatria āt aut mechia ꝛ furtū sic est diffinituʒ: iustū eē n̄ p̄t. Et nō occides·q꞉ cū hō iuste occidit·lex occidit: nō tu. Nūq̄d silr p̄t dici: cū hō iuste mentit·lex mētit: Mentite sūt obstetrices·ꝛ bona de⁹ illis retribuit. Mentita raab: ꝛ liberata. An ex q̊ dictū ē in lege·nō mētiemini·ex illo n̄ licuit in tali casu vel cā mentiri: ꝟ magis q꞉ iniustū erat mendaciū: iō phibitū·nō q꞉ phibitū iō iniustū. Forsitan ḡ sic obstetrices n̄ remuneratę sunt: q꞉ mētite sūt ꝟ q꞉ infātes libauerūt ꝛ ppter hanc miam veniale fuit peccatū·n̄ tn̄ nullū. Sic raab libata ppter libatōꝫ exploratoꝝ·p q̄ fuit veniale peccatū. Sʒ ne putet q̊sq; in ceteris peccatis si ppt libatōez hoīm fiāt ita posse ꝯcedi veniā·mlta ei mala itollerabilia ꝛ detestāda talē sequūt errorē

Nō mentiemini. Cognatōez pctoꝝ oñdit. Mlta putam⁹ pua q̄ sunt maxia·vt mendaciū·piuriū·q̄ furto sūt ꝯiuncta·ꝛ recte q꞉ ꝟ furto coopant

Nō periurabis zc. Lxx· Nō leuabitis nomē meū ī iniustū iusiurādū·in iniusto est: nō solū qd̄ p̄uaricat·ꝟ etiā qd̄ iiuste custodit·sicut iuramentū herodis ad filiā herodiadis. talia iuramēta n̄ debet fieri·vel si fiāt custodiri

Nec pollues zc. Malefaciēdo·q꞉ iusiurādū trāsgredi n̄ potes. De⁹ eiʒ p quē iuras intm̄ vult bona: vt si mala minet·nō tn̄ inferat si pęnitentes videat vt pietatem impendat. Vnde addit: Ego domin⁹·pius·ſ·misericors prestabilis super malicia.

Nō facies calumniā. Aug· Via q̄ phibent cōmitti in ꝓximū·ad hoc vnū referenda sunt qd̄ dictū est. Nō nocebis ꝓximo. Nā qd̄ sequit· Non rapies·nisi ad ꝟ referatur ne rapiendo noceat·euenit vt nō rapiendo quis noceat·nam gladius insanienti rapiendus est.

Nec vi oppri·zc· Paulatim auditorē erudit·ꝛ q̄ vident pua magnis ꝯiūgit·vt q̄ diffinita maloꝝ pęna terrent·abstineāt a minoribꝫ. Quę ei sociantur in mādato: ꝛ in pęna. Qui eī in vno offēderit: oīm reus erit. Ideo vim calumnię coniungit. Nec differt quomodo quis res suas perdat·vel fraude vel potentia·vel quolibet alio modo

Nō morabitur opus·m·t·zc. Merces·ſ·qua forsitan viuit cū vxore ꝛ filijs ꝛ parentibꝫ. Si differtur deficit vict⁹ etiā si in crastino recipiat vim ꝛ calumniam ptulit·q꞉ iterum vnde viueret nō habuit.

Opus mercē·zc. Merces p̄dicatoris ex verbo est p̄dicatōis qd̄ non debet apud nos morari·i·ociosam esse vsq; mane·i·futuꝝ·ſ·seculū qui huic nocti succedit in quo est lux inextinguibilis Ex prouentu em̄ discipuli crescit merces magistri.

Nō maledices sur·zc· Surdo maledicere est absenti ꝛ nō audiēti

derogare. Corã ceco offendiculũ ponere est discretã quidẽ rem agere: ſ ei q̃ lumen discretionis nõ habet scandali occasionẽ prebere.

Nõ facies qd̕ ini. ⁊c. Summã ⁊ pfectã iusticiã lex maxime in p̄sentib⁹ cõstituit. recto itinere procedẽs. pri⁹ prouidẽs paupib⁹ deinde potẽtes ⁊ principes erudiẽs. Ostẽdit eñ nõ debere psonã accipi. nec furtũ vel calũniam facere nec piurare. q̃ ⁊ si diuitib⁹ ⁊ potentib⁹ aliqñ ↄtingunt: ppria tñ paupum peccata sunt. q̇ ad hec paupertate videnť cõpelli. Vñ salomõ: aut egestate cõpulsus furer ⁊ piurẽ nomen dei mei. Vi aũt opprimere ⁊ mercedem priuare ⁊ surdũ ac cecũ irridere: diuitũ ⁊ potentũ sunt.

Nõ eris criminator. Etiã. Lxx. Non ambulabis in dolo in gente tua. Dauid q̊z cõiungit dolo homicidiũ. Vñ: Virũ sanguinũ ⁊ dolosum abo. do. Dolus eñ est occult⁹ gladi⁹. ut velociter dolum fugiamus q̇ tanto crimini est cõiunctus.

Nõ stabis ⁊c. Quasi nõ te ↄiunges his q̇ proximis insidiant. sicut multi alijs sociati faciũt qd̕ p se nõ possunt.

Nõ queras vl. Id est. ne vlciscendi libidine rapiaris dũ arguis vt letari vel ↄsolari velis d̕ alieno malo. ſ poti⁹ cõsulere illi quẽ arguis. Vñ scd̕m lxx. sequiť. Non irasceris filijs ppli tui. Sic eñ recte ira diffinita ẽ q̃ sit vlciscẽdi libido.

Jumenta tua. ⁊c. Hec ad litterã videnť esse ridicula. nec a pphetis ⁊ spũalibus viris sunt obseruata. Vñ dauid dicit: ponite filiũ meũ salomonem in mulam meam. Oportebat aũt ſm litterã ea q̃ ex tali cõmixtione nascebantur abominari. Mlier quoqꝫ fortis inuenit lanã ⁊ linũ. ⁊ opata est vtile manib⁹ suis.

ſ qui ista prohibet.
um tuũ. quia ego sũ domin⁹. Nõ facies quod iniquum est: nec iniu
† ſ vt pro paupertate a iusticia declines. q̇ deus iustus iudex. nec debes esse misericordior illo.
ſ O iudex.
ste iudicabis. † Nõ cõsideres perso
† ſ q̇ nemo potentior deo. cui⁹ est iudiciũ. cuius personã geris in iudicando.
nam paupis: † nec honores vultũ potentis. Juste iudica proximo tuo. Nõ eris criminator. nec susurro in populis. Nõ stabis cõtra sanguinem primi tui. Ego dñs. Ne ode
† ſ quẽlibet hominẽ. ⁝ ſ quis astute odisse fingas vt corrigas. vnde nolite quasi inimicum extimare illum. sed corripite vt fratrem. † ſ nõ laten
ris † frẽm tuũ in ⁝ corde tuo: ſz † pu
ter detrahendo ſ Consentiendo.
blice argue euz ne habeas sup illo
ſ michi vindictã ⁊ ego retribuã dicit dñs.
peccatũ. Nõ queras vltionez: nec
ſ vt vindices.
memor eris iniurie ciuiũ tuorum.
† ſ hec est toti⁹ legis ↄfirmatio ⁊ abbreuiatio. plenitudo eñ legis est charitas. ⁝ ſ lxx. proximum
† Diliges ⁝ amicũ tuũ sicut teipsum
ſ qui verã charitatem erga vos habeo. maiorem hac dilectionẽ nemo habet vt aĩam. s. p. q. p. a. s.
Ego dñs. Leges meas custodite.
ſ populares.
Jumenta tua nõ facies coire cum
ſ Cũ iudeis ⁊ gentibus. ſ Ecclesiaz tibi
alterius generis aĩantib⁹. Agrum
cõmissam. † ſ Catholica doctrina ⁊ heretica.
tuũ nõ seres † diuerso semine. Ve
ſ Cultura xpi ⁊ ydolorũ. nõ potestis deo seruire et mãmone.
stem q̃ ex duob⁹ texta est nõ indue
ſ particeps fact⁹ doctrine. et cõmixtus ei per legis conuersationem.
ris. Homo si dormierit cũ muliere

Homo si dormi. Qũ phiberet iumenta misceri cũ iumentis alterius generis. eos. s. qui sunt sub iugo xpi suscipe iugũ legis: oportune h̕ subdidit ostendẽs. q̇ ⁊ ante aduentũ xpi quicũqꝫ exteri⁹ miscebatur iudeis: indigebat sacrificio veri arietis.

Homo si dor. ⁊c. Nota q̃ta differẽtia libertatis ⁊ seruitutis. In libera eñ desponsata: mors adulterij pena est. In ancilla aũt nobili. ⁊ ſm. lxx. custodita homini. i. desponsata. sacrificiũ iubeť offerri: nõ mortez inferri. Spiritualiter tñ hec intelligenda sunt.

Nobilis. Lxx. Custodita homini. i. synagoga custodita legi q̃ xpo nõ poterat desponsari priusq̃ moreret̕ littera legis. Vñ mortui estis legi per corpus xpi. vt sitis alterius. ancilla est synagoga. ſm illud: abraam duos filios habuit. vnũ de ancilla. ⁊ vnũ de libera.

Vapulabũt ambo. Lxx. Visitatio erit eis. i. liberabunť a seruitute legis ſm q̊ filijs israel de egipto liberãdis dicit̕. Visitãs visitaui vos.

Et nõ morietur ⁊c. Quãuis eñ ſm litterã agerent: nõ ſm spiritum q̇ legislatoris intentionẽ ignorabãt. facilius assequebantur veniã.

Quãdo ingressi fue. ⁊c. Permanet in pposito ostendens fructuz bonũ ante christi aduentum nõ habuisse iudeos. cũ dicit fructum non esse edendum in triennio nec mundum. ſ quarto anno mundandũ. nec dicitur quid sit mundatio. Spũaliter aũt intelligendũ est qd̕ dicitur.

Quando ingressi fueritis ⁊c. Terrã vocat diuinã scripturã quã primo iudei susceperunt. Vñ plantare ligna pomifera p̄cepta sunt. Lignorũ aũt plantatio: meditatio legis est ⁊ p̄dicatio ſm q̊ dicitur. Ego plantaui. apollo rigauit ⁊c. Bona quidem mandata erãt tanq̃ ligna pomifera. ſ illi qd̕ debeant nõ faciebant: tantũ sequentes litteram. Fructus ergo. i. opatio legis triennio erat immunda: ab abraam vsqꝫ ad dauid. a dauid vsqꝫ ad transmigrationem. inde vsqꝫ ad xp̄m. Sicut mattheus distinxit. Quarto anno fructũ legis sanctũ cõmendat ⁊ laudabilem. non tamen adhuc esse iudeis esibilem. Fructus enĩ legis in quarto anno. i. in aduentu christi: sanctus et laudabilis quem sanctussanctorũ faciebat. cuius opera laudabilia ⁊ gloriosa. Unde ⁊ in paralitico grabatũ portante glorificabant deũ qui dedit talem potestatẽ hominibus. sed nondum edebat iudeus: q̇ nõ conuersus. In quinto vero anno. id est. p̄dicantib⁹ apostolis fructum eius ederũt quicunqꝫ crediderunt.

Et plantaueritis ⁊c. Mora. Greg. Ligna pomifera opera virtutibus fecunda. Preputia auferimus cum de inchoationis infirmitate suspecti primordia operuz nostrorum non approbam⁹. poma que germinant nostris esibus non aptamus. quia cum primordia laudantur boni operis. non debet h̕ pascere animum operantis. ne dum laus suauiter capitur: fructus opis intempestiue comedatur. Qui igitur inchoate virtutis laudem recepit: quasi plãtati ligni fructũ ante tempus comedit. Vnde: vanum est vobis ante lucez surgere. s. postq̃ se. Ante lucem surgere est ante claritatem retributõis eterne in presentis vite nocte gaudere.

† ſ per verbum doctorale ⁝ ſ per culpam.
† coitu seminis que sit ⁝ ancilla etiã
ſ per naturam. ſ Sanguinis xpi.
nobilis ⁊ tñ precio nõ redẽpta est
ſ qua libertate xps nos liberauit.
nec libertate donata: vapulabunt ambo ⁊ nõ morienť: q̇ nõ fuit libera. Pro delicto aũt suo offeret domino ad hostiuz tabernaculi testi
ſ Christum. ſ xps.
monij arietem: orabitqꝫ p eo sacer
ſ alias peccato.
dos ⁊ pro delicto eius corã dño: ⁊ repropiciabiť ei. dimitteturqꝫ peccatũ. Quãdo ingressi fueritis terrã ⁊ plantaueritis in ea ligna pomife
† ſ Nõ approbantes opum primordia. ⁝ ſ opera que incipiunt.
ra: † auferatis p̄putia eorũ ⁝ Poma que germinant immũda erunt vo
ſ In aduentu xpi.
bis: nec edetis ex eis. Quarto aũt anno omis fructus sanctificabitur
ſ predicantib⁹ apl̄is.
laudabilis dño. Quinto aũt anno comedetis fructus: congregantes poma que proferũt. Ego dñs deus
ſ lxx. Non comedetis super montes. sicut in festis ydolorum comedebant gentiles.
vester. Nõ comedetis cũ sãguine. Nõ augurabimini: nec obseruabitis somnia. neqꝫ in rotundũ atton

Nõ comedetis ⁊c. Totum iudeorum ⁊ gentilium radit fermentum. Vnde nunc prohibet a legis seruitute. nunc a gentilium errore.

Alle. Non comedere super montes est superbis cogitationibus nõ pasci. de quibus ysaias: Omnis mons ⁊ collis humiliabitur. Non augurari volucribus non attendere que rapiunt semen pietatis. Comam in rotundum tondere est cogitationes demonibus consecrare. Barbam radere est virtutis perfectionem corrumpere. ficte operando. Carnez non incidere est delectationes non suscipere: que ⁊ anime nocent ⁊ corpus corrumpũt. Stigmata: praua doctrina que anime infigitur ⁊ difficulter aboletur.

Non augurabimini ⁊c. Per partem totum significat. omnes huiusmodi superstitiones condemnans. Qui eñ talia curat obseruare deuz videtur infamare. tanq̃ plus scientie auib⁹ q̃z hominib⁹ contulerit.

Neqꝫ in rotundum attondebitis comam ⁊c. Sicut barbari faciunt. debet quisqꝫ esse contentus naturalibus ornamentis. ne creatorem videatur accusare tanq̃z impotentem op⁹ suum perficere nec in honore demonũ cicinnos nutrire ⁊ vouere. sicut student pagani puerorũ capita demonib⁹ offerre q̊ maxime hic videtur prohibere.

Stigmata. Legislator etiã curã nostri decoris gerit · ne carne abutamur in his etiã que corpus deturpant.

Filiã tuã. Carnalẽ · vel aĩam. Vñ: Erue a framea de⁹ aĩam meã · & de manu canis vnicam meã. Hec recedendo a deo fornicat̃ cũ demonib᷒.

Sabbata m· &c. Ab uno sabbo omẽ legitimũ ociũ sabbatũ appellat̃. Sic ab vna generali abstinẽtia studet legislator p singla currere ꝑcipiẽs nos ab omni malo abstinere. Vñ addit: Sanctuariũ meũ metuite. Sic eĩ q̃ digne accedũt scificãt · sic q̃ inique ꝑsumũt & immũdi accedũt q̃tũ est in se polluũt · sicut nadab & abiu · vñ apl's. Inter vos mlti infirmi & imbecilles &c. Inde addit: ego dñs sanct⁹ · s · & in scis habitãs · & sanctoꝝ iudicãs iniuriam.

Ad magos. Lxx. Uentriculos · i · phitones · vel f'los ꝑphas q̃ de ventre cordis sui fabulas q̃sdã & fetentes doctrinas proferũt.

Nec ab ariolis &c. Lxx. Ueneficis q̃ demonũ · s · noĩa inuocant & aliqñ corp⁹ curãt vt aĩaꝫ interficiãt.

Corã capite &c. In senib᷒ est sapĩa & i multo tꝑe prudentia. hinc paulus ait. Presbiteri duplici honore digni habeant̃ · maxĩe qui laborant in verbo & doctrina.

Si habitauerit &c. Terra a deo nobis data est virtutũ · s · cultura & bona doctrina. Si q̃s ĝ ad fidẽ nr̃aꝫ ꝯuerti voluerit · & ciuis terre nr̃e ascribi. Non affligam⁹ eũ · nec imponam⁹ graue iugũ · sicut pharisei de quib᷒ dicitur. Alligãt onera grauia & importabilia · digito aũt suo nolunt ea mouere. Sit nobis sic indigena · qui · s · nutritus est in fide & creuit in pietate. hinc petrus ad eos q̃ credentes de gentib᷒ circũcidere volebant · ait. Quid tẽtatis deũ imponere iugũ sup ceruices discipl'oꝝ.

Nolite facere &c. In ꝑcedentib᷒ ꝑcipit i iudicio iusticiam seruari · hic in ponderib᷒ & mensuris · & abutamur ad iusticiam iusticie terminis. hec eñ termini sunt vendentib᷒ & emẽtib᷒ sicut leges iudicib᷒ · vt ab oñi iusticia contra proximũ caueatur. Ne eñ diuiti agroꝝ possessiones & pecunie thesauri · hoc eñ paupi mẽsura vini & tritici & hmõi.

† Lxx · ne corrumpas faciem barbe.
debitis comã: nec † radetis barbã.
Sicut gentiles spem resurrectõis nõ habentes vnde ne cõtristemini sicut & ceteri q̃ spẽ nõ habẽt.
Et sup mortuo nõ incidetis carnes vestras: ne figuras aliquas aut stigmata facietis vobis. Ego dñs.
qui debes corrigere.
Ne ꝓstituas filiã tuã & cõtaminet̃
† i · habitatores terre. Corp⁹ qd̕ est de terra in quo dominatur oñis iniquitas fornicãte anima. ‡ lxx · fornicatõe. † feriationes ab oñi malo.
† terra: & impleat̃ ‡ piaculo. † Sabbata mea custodite: & sanctuariuꝫ
Ne indigne intretis. qui in sanctis habito.
meũ metuite. Ego dñs. Ne declinetis ad magos: nec ab ariolis aliquid sciscitemini · vt polluamini ꝑ eos. Ego dñs de⁹ vester. Corã ca-
deferendo. vt minores quoq̃ tibi assurgãt
pite cano ꝯsurge: & honora ꝑsonaꝫ
Etate vel sapientia.
senis: & time dñm deũ tuũ. Ego sũ
nouiter cõuersus.
dominus. Si habitauerit aduena
† virtutum cultura: doctrina bona. ‡ fidelis
in † terra vestra & ‡ moratus fuerit in-
factus. q̃ infidelis fuit.
ter vos · nõ exprobretis ei: sꝫ sit in-
† Nutritus & doct⁹ in fide ‡ diliges ꝓximuꝫ tuum sicut teipsum.
ter vos † quasi indigena: & ‡ diligetis eũ quasi vos metipsos. Fuistis
ante fidem. alieni a deo in mundo.
eñ & vos aduene in terra egipti.
Qui oñs volo saluari & neminẽ perire.
Ego dñs deus vester. Nolite face-
† Accipiendo ꝑsonam ‡ iuste iudicate · f · h ·
† genus sequentium specierum.
re † iniquũ aliq̃d ‡ in iudicio · in † re-
† Metallorum ‡ vini vel olei aut milium.
† qua pondera
gula · in † põdere · in ‡ mẽsura. † Statera iusta & eq̃ sint pondera: iustus
tur argentum & huiusmodi.
Nõ alius.
modius: equ⁹ sextarius. Ego dñs
† Cuius vos serui. A quo creati. ‡ qui in multis feci voluntatem vestram.
† deus vester: ‡ qui eduxi vos de
† nolite esse ingrati sed ‡ tanq̃ thesaurum. ne pretereat vn⁹ apex aut vnum iota.
† terra egipti. ‡ Custodite oñia ꝑcepta mea & vniuersa iudicia mea: et facite ea. Ego dñs.

C. XX.

Dri · Moralr. Nolite fa · &c. In iudicio mentis nõ debem⁹ iniuste agere · nec mensuras naturalis iusticie corrumpere · aliter nostra · aliter proximi peccata iudicantes. In quo eñ iudicauerim⁹: iudicabit̃ & de nobis · & i qua mensura mensi fuerim⁹ remetiet̃ nobis. Stateras quoq̃ diuinas & mensuras diuinas iustas habeam⁹ · i · leges diuine scripture sancte & iuste custodiamus · nichil nostrũ inferentes · nichil suũ auferentes · ne nobis istud dicat̃. Quare trãsgredimini mandatuꝫ dei ꝓpter traditões v̄ras.

C. XX.

Locutus est do-
minus ad moysen dicẽs
naturalib⁹ iudeis. Hoc iã superius dixerat: sꝫ hic penã addit.
Nec loquere filijs israel: Homo
naturalibus proselitis.
de filijs israel & de aduenis q̃ habitant in israel si quis de semine suo
ydolũ moabitarũ qd̕ interꝑtatur rex.
dederit ydolo moloch: morte mo-
nõ solum · s · princeps.
riatur. Populus terre lapidabit eũ & ego ponã faciẽ meã cõtra illũ ·
sanctorum.
succidãq̃ eũ de medio populi sui.
† Carnali: vel discipulũ quẽ in docẽdo genuerit ‡ lxx · principi. principi huius seculi qui operatur in filijs diffidentie.
eo q̃ dederit de † semine suo ‡ ydolo moloch: & cõtaminauerit sanctuarium meũ ac polluerit nomen san-
† qui in scientia est nutritus: hec eniꝫ fructuosa terra est.
ctum meũ. Q̃ si negligẽs † populus terre & quasi paruipendens impiũ
qui sibi nocet & alijs.
meum · dimiserit hominem qui de-
lxx · principi ·
derit d̕ semine suo moloch · nec voluerit eũ occidere: ponã faciẽ meaꝫ
imitatores vite & doctrine
sup hominẽ illũ & cognationẽ eius
† nõ solũ qui faciunt puniuntur: sed qui consentiunt facientibus.
succidãq̃ ipm · & † oñs qui cõsenserint ei vt fornicaretur cuꝫ moloch de medio populi sui. Anima q̃ de-
lxx · ventricolos ‡ lxx · veneficos:
clinauerit ad † magos & ‡ ariolos · et
† Recedendo a deo · ‡ vultus aũt · d · s · f · m ·
† fornicata fuerit cũ eis: ponã ‡ faciẽ meam contra eam · & interficiã illũ
† vt supra ‡ quia polluti sunt quicunq̃ hec faciunt ·
de † medio populi sui. ‡ Sanctificamini & estote sancti: q̃ ego sanctus sum dominus deus vester. Custo-
que illi preuaricari suadent
dite precepta mea & facite ea: quia
quasi illi polluunt contra legem dicentes ·
ego suꝫ dominus q̃ sanctifico vos.

C. XX. Locutus est · d · &c. Frequẽter lex eadẽ repetit vt eoꝝ memoriam infigat legẽti · quedam tñ noua interserit ne supfluere videatur · ꝟ noua inquirẽdo iã dicta studiosi⁹ inq̃rant̃. Vñ supi⁹ q̃daꝫ ꝓhibendo penã tacuit vt querẽtes q̃ vel q̃lis sit in sequẽtib᷒ diligenter inuestigem⁹. Cũ eñ supi⁹ moloch prohiberet sacrificari · id ipsuꝫ penã addendo repetit ꝓpl's · s · terre lapidabit eũ · nõ solũ principes. Nec his content⁹ addit: Ego ponã faciem meã cõtra illum &c.

Cõtaminauerit · s · &c. Quicunq̃ semẽ suũ ydolis ꝯsecrat sanctuariũ dei polluit & nomẽ ei⁹ · q̃ imaginẽ dei quã habet demonib᷒ deuouet. Ipm q̃ꝫ q̃tũ in se est polluit · q̃ imaginẽ dedit & spũm vite insufflauit · dũ im mundo spiritui imago dei ꝓstituit̃. Qui filiũ quoq̃ vel discipulum auaricie afficit q̃ ẽ idoloꝝ seruit⁹ · sil'r sanctuarium & nomẽ dei polluit. Eodẽ mõ licet de ceteris vicijs rõcinari · ne q̃s corp⁹ qd̕ est templũ xp̄i & habitaculuꝫ spũssancti quibuslibet polluat immundicijs. Talẽ eñ ꝑcipit puniri ab oñib᷒ · q̃ oĩm ẽ inimicus & glorie oĩm aduersatur.

Q̃ si negli · Prouocat alios ꝯtra illũ & terret si neglexerint penam tam studiose ꝑceptã · deo ipo irascente & ferente sententiã.

Nec voluerit eũ oc · &c. Esic. Malũ est ꝑmittere etiã eos q̃ foris sunt fornicari a deo & adherere dyabolo · ꝟ multo magis de medio ꝓpl'i · ꝟ est eĩ totũ gregẽ lupo cõcedere. Consentiẽtes aũt q̃ · s · possunt accusare vel arguere vel mouere et non faciũt · nõ effugient iudiciũ. Ponit deus faciem super illũ · de qua dicitur. Uultus domini su · fa · ma · &c.

Anima que decli · &c. Grande peccatum est ad magos vel ariolos

dedinare·hoc est eñ a deo recedere. Sunt aũt magi intelligibiles qui ĩ nomine domini falsa pphetant. Sunt arioli deceptores ⁊ adulatores qui veneficis verbis audit⁹ multoꝝ corrũpũt ⁊ a veritate auertunt.

Qui maledixerit ꝛc. Orig. De his supius ꝑcepta dedit·ꝰ ꝗ pena inobedientẽ moneret non ascripsit·eadẽ ergo repetunt:⁊ cuiuslibet pena decernit. Ibi ꝗ ꝑcepta dant·hic iustificatões dant ⁊ iudicia·quib⁹ qđ iustuꝫ est peccatori iudicat. Notandũ aũt qđ nõ cõtinuo penas cũ primis ꝑceptis statuit·qꝛ amore nõ timore ꝑcepta debẽt custodiri. Si ɔtempseris nõ tã bõ ꝙ̃ ɔtemptor punieris. Prouocat benigne filiuꝫ ne puniat contemptorẽ seruũ.

Mri· Qui maledi· ꝛc. Nomen patris vel matris grãde mysteriũ est·pater tibi deus est ꝰm spũm·celestis hierusalẽ mater·primo tibi de⁹ pater est qui genuit spũm tuũ. Secũdo tibi pater est carnis Pater cuius misterio in carne nat⁹ es. Qui ergo maledixerit patri vel mr̃i mor·mo·oportet te parẽ gratiã referre parentib⁹. Si cõtumeliosus fueris patri carnali·eris et spũali·de matre quoqꝫ idem est. Sicut seru⁹ corpali dño contumeliosus: deũ quoqꝫ inhonorat ꝙ carnali dño nomen suũ accomodat. Nullo ergo modo ɔtradicere debem⁹ patri vel mr̃i·dicãt faciũt ꝗ volunt

ꝰ Ingratus nature beneficijs·⁊ creatori qui oĩm pater est.

Qui maledixerit patri suo aut ma

ꝰ grauis pena qꝛ grauis culpa rectã ostendit esse sententiã dum subdit·patri matriqꝫ ꝛc.

tri morte moriatur. Qui pr̃i matriqꝫ maledixerit: sanguis eius sit super eũ. Si mechat⁹ quis fuerit cũ vxore alterius·si adulteriũ ꝑpetra

ꝰ Ecclesia ꝰ Sacerdotis episcopi immo christi. ꝰ alias coniuge.

uerit cũ vxore ꝑximi sui: morte mo

ꝰ qui doctrinã prauã seminat. ꝰ que suscipit

riantur ⁊ mechus ⁊ adultera. Qui

ꝰ Supra expositũ est.

dormierit cũ nouerca sua·⁊ reuelauerit ignominiaꝫ patris sui: morte moriant̃ ambo: sanguis eorum sit sup eos. Si quis dormierit cũ nu

ꝰ qꝛ simile peccatum.

ru sua·vterqꝫ moriat̃: qꝛ scelus opati sunt·⁊ sanguis eoꝝ erit sup eos

† ꝰ In virtutibus ꝑfecto ‡ ꝰ verbis ⁊ exemplis

Qui dormierit cũ † masculo ‡ coitu

Quomodo possumus vicem grẽ illis reddere a quibus geniti sumus·nutriti·eruditi quib⁹ auctorib⁹ deũ agnouim⁹: Quid igit̃ expectandũ est illis qui negant deũ esse auctorẽ mundi·⁊ ꝗ de celesti hierusalẽ dicuntur ad aliquã terrenã ciuitatem inuertunt sensib⁹ deprauatis.

Sanguis eius ꝛc. Quia ip̃e est sibi causa mortis si sic punit̃ ꝙ carnali patri maledixerit·quõ puniet̃ ꝙ xp̃m blasphemauerit·nec obaudiuit dicenti·nisi quis renat⁹ fuerit ex aq̃ ⁊ spũsancto ꝛc. morte·s·moriet̃. alienatus a regno celoꝝ·re⁹ est. nichil ei ꝗue·nec oposum aut laboriosum ei ꝑceptũ est.

Si mechatus·q·f·ꝛc. Aug. Hic aliqđ noluit distare inter quẽlibet viꝝ ⁊ ꝑximũ·ꝙ̃uis sepe ꝑ hoĩe ponat ꝑximũ·⁊ necessario sequit̃·si ab vxore cuiuslibet abstinendũ est·multo magis ab vxore ꝑximi. Si forte repetitio ẽ ostendens quantũ malũ adulterare sit vxorẽ cuiuslibet viri. hec est eĩ adulterare vxorem proximi·nichil eñ proximius est ꝙ̃ homo homini

Si mechat⁹ Esi· ꝛc. Adulteriũ corpale malũ est· Spũale peius·ꝰ carni·illud spũi ɔtumeliã facit·ꝰ homini·illud deo. Spũaliter adulterat ꝙ legis dogmata corrũpit. adulterat mulierẽ viri ꝙ corrũpit ecclesiã xp̃i·đ qua dicit̃: Despondi eñ vos vni viro·vir·ca·exi·xp̃o·adulterat aũt doctrinaꝫ prauã seminãdo: nõ xp̃i. Est etiã sacerdos vel quilibet doctor vir ecclesie a xp̃o sibi cõmisse. Quoꝝ si quis maculauerit ecclesiã proximo facit iniuriã·i·xp̃o qui ei cõmisit hanc curã.

Qui dor·cũ no· Hec supius dicta ⁊ exposita sunt·vbi dictũ est·nõ reuelabit turpitudinẽ pr̃is tui ꝛc. Sed ꝰ apte tangit eũ ꝙ idẽ qđ proximus agit·ne peccati societate erubescẽs prodit in quo mortis penã legislator sanxit. Nouerce aũt viꝝ coniunxit qꝛ qđ in patrẽ a filio delinquit̃·hoc in filiũ a patre cõmittit̃·⁊ similis vtrobiqꝫ impietas.

Mri· Supradictũ est: Turpitudineꝫ no·t·nõ re· Sꝫ qꝛ legis hui⁹·vel ꝑcepti pena nõ erat subscripta: idẽ repetit vt penã subscribat·ait apl's. Irritam faciens quis legem moysi sine vlla miseratõe: duob⁹ aut trib⁹ testib⁹ morit̃ ꝙ̃to maiorib⁹ supplicijs dign⁹ putabit̃·qui filiũ dei cõculcauerit ꝛc. In lege adulter vel adultera nõ poterant dicere pñiam petim⁹·veniã deꝑcamur. Mori necesse erat in criminib⁹ singulis quib⁹ erat pena mortis ascripta·apud xp̃ianos vero cũ nõ erat ꝑceptũ vt corpaliter puniant̃·nec potestas data est ep̃is: ꝑsenti morte damnare quã habebãt ꝑsbiteri ĩ lege. Dicimus ergo qđ lex moysi crudelis·⁊ euãgeliũ xp̃i in deteri⁹ r̃soluit: absit. Sꝫ in vtroqꝫ est dei benignitas diuersa dispensatione·in lege adulteriũ morte puniebatur·vt ꝙ hic puniebant̃: nõ amplius punirẽtur·plena ergo lex misericordia ꝗ presenti pena purgari voluit: ⁊ futurã excludit. Nunc aũt ad purgationẽ non infertur pena corporalis·sed sacerdos pñiam iniungit: quã vtrũ quisqꝫ gerat vt veniã mereat̃ ipse prouideat. Qua eñ mensura mensus fuerit remetiet̃ ei·secundũ illud: Potũ dabis nobis lacrimis in mensura. Sunt ergo peccata ꝗ ducunt ad mortem Ideo consequens est vt quotiens quis commiserit: totiens moriatur. Multas esse mortes significat apostol⁹ dicẽs·ꝙ de tantis mortib⁹ eripuit nos ⁊ eripit ꝛc. hoc est de mortibus peccati·videbat̃ immortalis esse hac cõmuni morte·ꝙ ait·de tantis mortib⁹ eripuit nos ꝛc. Si eñ eripuit ⁊ eripit·⁊ eripiet·nũꝙ̃ erit qñ moriat̃: quẽ deus semper eripiet. Videndum ergo ne forte graui⁹ sit nobis ꝙ morte anime punimur·ꝙ̃ illis ꝙ corpaliter puniebant̃: qꝛ nobis in futurũ restat pena·illos absoluebãt soluta supplicia Qui ergo semel cõmiserit·secũdo non facit qui secũdo vltra nõ addat·est ei apud rectũ iudicẽ pene moderatio·nõ solum pro qualitate: sed etiã pro quãtitate.

nos cũ ipso effeminando.

femineo·vterqꝫ opatus est nephas morte moriãtur: sanguis eoꝝ sit super eos.

ꝰ actionem.

Qui supra vxorem filiaꝫ

ꝰ cõcupiscentiam.

matrem eius duxerit: scelus opa

† ꝰ Scienter ‡ ꝰ penitens ↑ ꝰ Concupiscentia

tus est. † Viuus ‡ ardebit cum ↑ eis:

⁊ actione.

nec permanebit tantũ nephas in

ꝰ bestiali cupiditate.

medio vestri. Qui cum iumento ⁊

† ꝰ deliberando ⁊ ꝑseuerando ↑ ꝰ Eterna.

† pecore coierit ‡ morte moriatur:

† ꝰ Mortuo pecore: peccatũ nõ opatur ‡ ꝰ idem quoqꝫ dicit mulieribus.

† pecus quoqꝫ occidite ‡ Mulier ꝗ succubuerit cuilibet iumẽto: simul interficiatur cum eo. Sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit sororem suam·filiam patris sui·vel

Qui dor·cum mas· Hoc peccatũ iniuria nature est·vnde ⁊ morte·s·mulctari decretũ est. Spiritualiter eñ qui fortis animo: ⁊ mascul⁹. Vir ei in diuina scriptura ꝑfectus in virtutib⁹ noiat̃·verbis prauis vel actionib⁹ effeminare caueamus: ne cũ ipso dissoluamur: ⁊ simul moriamur.

Qui supra vxorẽ. ꝛc. Seuam huic delicto penã decernit. Qui eñ ex matre sunt geniti his quos filia genuit cũ vn⁹ pater sit incertũ est vtrum fratres sint·an auunculi. Caueatur ergo tam incerta cõmixtio. Sꝫ qꝛ oĩs peccati cõcupiscentia mater est. Siqua nobis concupiscẽtia sit actionẽ non coniungam⁹ ei. Qui eñ hoc facit igne incenditur·⁊ concupiscentia·⁊ actio eius. Si eñ facta carnis spiritu mortificauerim⁹: viuemus.

Qui cum iumento ꝛc. Nimia ɔtra eos exercetur districtio ꝙ intiñ iniqui·⁊ libidini dediti·vt inaudita scelera concupiscerent·vnde viris vel mulierib⁹ cõmixtis quadrupedib⁹ mortis penã indixit·fidelib⁹ quoqꝫ non erit hec lex supflua·si quadrupedia voluntates prauas ad terrã pronas intelligamus·ꝗ manus sicut hoĩes nõ habent·qꝛ omĩ humana actõe carent. vnde cognatões nobiscũ nõ habent. Vir ergo vel mulier qui nõ languore nature·ꝰ deliberatõe eis coherent vel coierit reus est mortis·ipse quoqꝫ mori dicũtur illis mortuis·neqꝫ eñ ꝑ se subsistunt nec vlla peccati substãtia est sed in peccatoribus operatur.

Aug· Qui cũ iumẽto ꝛc. Queritur quõ pecus reum sit·cũ nec rationale nec legis capax sit·an queadmodũ trãsferuntur verba methaphorica ab animali ad animale·sicut dicitur vent⁹ improb⁹ vel iratũ mare·ita ⁊ ꝰ trãslatum a rationali ad irrationale: naꝫ inde pecora iussa sunt interfici·qꝛ tali flagitio cõtaminata indignã refricant memoriã facti.

Qui acceperit so·s· Esic· Hoc tollerabile videbatur·qꝛ abraaꝫ de sara dixit. Soror mea est ex patre·⁊ nõ ex matre·ꝰ eos qui de thara patre abraam geniti sunt moyses enumerãs: nusꝙ̃ꝫ sare fecit mentionẽ. Qꝛ si sorori sue abraam nupsit·ante tñ hoc ꝙ̃ꝫ deũ cognosceret fecit. Bene ergo lex talem coniunctionẽ prohibuit.

Qui accepit so·s· Tropol· Turpitudinẽ sororis ex patre ⁊ non ex matre videt ⁊ accipit: qui turpeꝫ actionẽ a patre vel a matre·in qua·s·deliquerũt admiratur: ⁊ imitatur nõ solũ ꝑscrutans ꝗ nõ oportuit·sed coniungens se parentũ prauitati·que soror ei⁹ dicitur ꝙ̃si ab eisdẽ genita parentib⁹. Quia

vero filij publicant parentū peccata faciendo similia·recte in conspectu populi infligit̄ pena·vel iuxta·lxx·in ↄspectu filioꝝ generis sui·eoꝝ·s·qui talia cogitant imitari vt vni⁹ afflictio multoꝝ sit correctio.

Viderit turpitudinē ⁊c. Aug. Id est·concūbendo cognouerit·sic ibi: Cognouit adam vxorem suam·i·ei mixtus est, qđ aūt ait: Portabunt iniquitatem suam·i·ipsum peccatū pena erit.

Qui coierit cū mu·⁊c. Intendit legislator continentiā suadere·ne more pecoꝝ cū mulieribus continue misceamur·ſ velut coacti ad vsum cōtinendi paulatim veniam⁹. Mirum aūt qđ nūc tales de populo suo disperdi precipit·cū supi⁹ eisdez legem purgationis indixerit. Contemplemur ergo menstruatā gentilium sapientiaz a deo remotā de volatu auium·⁊ cursu syderum·⁊ mensuris celi disputātem·cū hac dormire·i·delectari·vel reuelare ⁊ ei⁹ proferre·fontēꝗz toti⁹ erroris exponentē audire impiū est. Ideo talis interficiet̄ de medio populi sui·ne noīetur homo q̇ ymaginez dei ⁊ seipm ignorādo creatorē a se alienauit. Ipsa quoq̄ interficietur ne sapientia nominetur·qꝛ sapiētia hui⁹ mundi stulticia ē apđ deum.

Turpitudinem ma·t·⁊c. Sororibus parentū filios misceri prohibet·vt generationes nō confundantur ⁊ parentib⁹ reuerentia exhibeat̄. Alr·Secundum spūm vero ⁊ parentū peccata debem⁹ velare·⁊ eoꝝ q̇ eis sociati sunt·quasi fratres ⁊ sorores·quib⁹ nuda parētes latere non possunt. Vn̄ addit Ignominiam carnis sue nudabit.

Lxx·Sine filijs morientur·i·sine virtutibus·q̄ est pessima sterilitas.

Qui coierit cū vxore·p·Esi·Ostendit qꝛ causa filiorū coniugij societas humano generi data est, que ei nunc tanq̄z abominabilia prohibet·in deuteronomio compellit ⁊ iubet dicens. Quando habitauerint fratres simul ⁊ vn⁹ absq̄ liberis mortu⁹ fuerit: vxor defuncti nō nubet alteri·ſ accipiet eā frater ei⁹ ⁊c. Sicut hoos rhut lege cognatōis.libidinis aūt causa talē prohibet coniunctionē. Interptatio vero spiritualis superiorib⁹ similis est.

Aug·Qui coi·cū vx·p·⁊c. Quicūq̄ dormierit cū cognata sua·⁊ turpitudinem cognatōnis reuelauerit·sine filijs moriet̄. Querit̄ quousq̄ sit obseruanda ista cognatio cū longinquo gradu liceat accipe vxorē·semp̄q̄ licuerit. Sed intelligendū est ex his gradib⁹ nō licere quos prohibuit·secundū quos dictū est· Quicūq̄ dormierit cū cognata sua ⁊c. vbi aliqua ptermisit intelligenda·sicut sororē de vtroq̄ parente: ⁊ vxorē fratris matris·i·auunculi. Nā de vxore patrui primū pħibuit. Sine filijs morientur·forte intelligendū est: lege constitutū·ut qui de his nati fuerint filij nō reputent̄·i·nullo iure succedant parentib⁹.

Custodite le·⁊c. Nō sufficit partē legis custodire·necesse habem⁹ obseruare omia p̄cepta ⁊ iudicia.

Nolite ambulare ⁊c. Nō solū iudeis·ſ omnib⁹ gentib⁹ hec obseruanda sunt·si deo seruire volunt.

filiam matris sue ⁊ viderit turpitudinē eius·illaq̄ conspexerit fris ignominiā·nephariā rem operati
(ſ vt ceteri terrentur.)
sunt·occidentur in cōspectu populi: eo q̄ turpitudinem suaz mutuo
(† ſ penā iniquitatis. ſ ipm peccatū erit pena.)
reuelauerit ⁊ portabūt† iniquitatē
(ſ delectatione adheserit.)
suā. Qui coierit cū muliere i fluxu
(ſ palam alijs fecerit.)
menstruo·⁊ reuelauerit turpitudinem eius: ipsaq̄ apperuerit† fontē
(† ſ totum errorē ydolatrie ⁊ sacrificioꝝ.)
(† ſ ne nō sit de populo dei qui imaginē dei cōtaminauerit·nec illa sapientia nominetur.)
sanguinis sui: †interficient̄ ambo de medio populi sui. Turpitudiez materterę tue ⁊ amice tue nō discooperies·qui hec fecerit·ignominiā carnis sue nudauit: ⁊ portabūt ambo iniquitatē suā. Qui coierit cuz vxore patrui vel auunculi sui·⁊ reuelauerit ignominiaz cognationis
(ſ qđ est summa pena.)
sue: portabūt ambo peccatū suum
(ſ nō q̄ filij talium interficientur·sed filij eis lege succedere prohibentur)
absq̄ liberis morient̄. Qui duxerit vxorem fratris sui·rem illicitaz facit: Turpitudinē fratris sui reuelauit: absq̄ liberis erit. Custodite
(ſ voluntate.)
(ſ omes. † ſ Sicut iudicauit de⁹ in filio israelitidis qui blasphemauit. ſ opere.)
leges meas atq̄ iudicia ⁊† facite ea
(ſ sicut gentes. ſ Ejiciat.)
ne ⁊ vos euomat terra quā intraturi estis ⁊ habitaturi.
(ſ In peius pficiendo)
Nolite ambu
(† ſ Supstitionibus quas legittimas putant)
(†̇ ſ demonū qui multis dominabantur.)
lare in† legittimis†̇ nationuz: quas
(ſ princeps hui⁹ mundi ejicietur foras.)
ego expulsur⁹ sum ante vos. Oia
(ſ facere coegerūt. ſ ejiciendo a cordib⁹ hoim.)
em̄ hec fecerūt: ⁊ abominatus suz eas. Vobis aūt loquor: possidete
(† ſ viuentiū quā olim habuerūt. †̇ ſ gratia·nō meritis ſ in eternū)
†terrā eoꝝ quā†̇ dabo vobis in hereditatem·terram fluentem lacte ⁊ melle.
(possidendā ſ abundantem.)
Ego dominus deus vester: qui separaui vos a ceteris populis
(ſ populares.)
Sepate ⁊ vos iumentū mundum
(ſ Contemplatiuos.)
ab immundo·⁊ auem mundaz ab immunda. Ne polluatis animas vestras in pecore ⁊ in auibus: ⁊ in
(ſ hic nichil discernit·omnia em̄ erāt immunda.)
cunctis q̄ mouent̄ in terra: ⁊ q̄ vo
(ſ Si videantur immunda.)
bis ostendi esse polluta. Eritis mi
(ſ impolluti. ſ factus forma vite vobis.)
chi sancti: qꝛ sanctus sum ego dn̄s ⁊ separaui vos a ceteris populis
(ſ vtriq̄ sexui cauet·qui vtrū q̄ creauit.)
vt essetis mei. Vir siue mulier in quibus phitonicus vel diuinatio
(† ſ Qui corruptus alios corrumpit.)
nis fuerit spiritus: †morte moriat̄.
(ſ populus cui maxime nocent.)
lapidibus obruent eos: sanguis eoꝝ sit sup illos.

C. XXI.

Dixit quoqz dn̄s ad moysen: Loquere ad sacerdotes filios aaron
(† ſ Littera a pollutionib⁹ mortuoꝝ abstinere precipit sacerdotes.)
⁊ dices ad eos. †Non ↄtaminetur
(ſ·i·luctu·s·mortuorū·vel peccatis mortiferis.)
sacerdos in mortuis ciuiū suoruz

Lacte. Delicijs beatitudinis quib⁹ nihil suaui⁹·nichil dulcius ⁊ sine omi labore ⁊ dolore erunt·sicut lac ⁊ mel q̄ sine nostro labore p̄parant̄.

Ego dn̄s. Qui dixi·ne cogitetis dicētes quid comedemus aut quid bibem⁹·aut quo operiemur. hec em̄ oīa gentes inquirūt. Qui aūt sublimiorē conuersationē ⁊ retributōez secunt̄ separi debent a ceteris gentib⁹.

Separate ergo ⁊c. Moꝝ. Iumēta vl pecora populares·volatilia cōtemplatores lex appellat. Omis popularis mund⁹ ꝓpter simplicitatē a plurib⁹ iudicat̄. Similiter cōtemplatiuis ſ non ita est·popularis eī debet esse prudens in bono·simplex in malo·hic eī solus mundus est. Cōtemplatiuus quoq̄ cōscientiaz debet habere mundā·⁊ fidē nō fictā. Qui hec non habent ad vaniloquia ↄuertuntur nō intelligētes neq̄ que loquunt̄ neq̄ de quib⁹ affirmant. Diligenter ergo mundi sepati sunt ab immundis vt mūdos sequamur·immūdos fugiamus. Notandū vero q̄ discrete in quadrupedib⁹ ⁊ volatilib⁹ hic legislator distiguit ⁊ nō in reptilib⁹ terre. Cuncta em̄ q̄ mouentur in terra immunda sunt·terrena sapiūt·s·quib⁹ deus venter est ipsoꝝ.

Et que vo·⁊c. Au. Videt̄ dicere qđ non sunt hec natura immunda·sed pro aliquo sacramēti signo·qꝛ dicit·qꝛ ostēdit eis immunda tanq̄z immunda eis nō essent: nisi ostensa fuissent.

Lapidibus. Quia vanis errorib⁹ simplicem populū seducūt vnde ventrem nutriūt ⁊ auditorib⁹ placere cupiunt quales hodie in ecclesia multi sunt·de quibus paulus ait. Hi enim non seruiunt christo·sed suo ventri ⁊ p dulces sermones ⁊ benedictiones seducunt corda innocētium.

XXI.

Nō contaminetur·s·⁊c. Id est·nichil omittet ex his q̄ expediat sacerdotem docere·⁊ nolunt obedire·qui ex inobedientia moriunt̄·nisi tantū in cōsanguineis ⁊ ꝓpinquis ⁊c. Oportet em̄ sacerdotē diligentiā adhibere populo·ne peccet·ſ cognatis precipue ⁊ domui sue. Si quis em̄ suorum·⁊

maxime domesticoꝝ curā nō habet·fidē abnegauit ꝛc. In his ergo peccantibꝰ sacerdos necessario polluit: vtpote q̇ quotidie immo semper debet eis q̄ ad salutē sunt prouidere·ꝛ circa eos ne peccēt q̄ morte digna sunt uigilare. In patre quoqꝫ ꝛ mr̄e h idē intelligendū est. Sepe em̄ doctorē filiū sacerdotalis dignitas facit·q̄ nō est nupta viro. Si em̄ cognati sacerdotum se metipsos sepauerint: vt alia domꝰ fit in eis peccantibꝰ·nō polluunt. Quādiu em̄ eis adhęrēt·ꝓpinquitatis ꝛ cognatōis legē custodiētes·cōtaminationis eorū recte sunt participes·cohabitātium em̄ nō poterit ignorari peccatū.

Nisi tm̄ in cōsan. Hiero· ad fabiolam Sup omnē aīaꝫ que mortua est nō ingredietur sacerdos. Nō accedet·s·vbi peccatū est ꝛ in peccato mors·aīa q̄ peccauerit ipā morietur. Quāuis sit potēs ꝛ diues·ꝛ multitudiēꝫ offerat victimaꝝ. Si mortuꝰ est nō tangit a pontifice nō videtur. Si aūt reuiuiscit·ꝛ ad vocē saluatoris egreditur de sepulcro·ꝛ fasciis peccatoꝝ solutꝰ incedit·intrat ad eū pontifex·cū eo manet·ꝛ cū eo resurgente prandet. Sup matre sua ꝛ p̄re nō inquinabit: Multa nos cogit facere affectus·ꝛ dū corporum ꝓpinq̇tates respicimꝰ· corpis ꝛ aīę creatorem offendimꝰ. Qui autē amat aut patrē aut matrē sup xp̄m·nō est eo dignꝰ. Multi monachoꝝ dū parentibꝰ miserent: animas pdiderūt. Sup patre aut mr̄e pollui non licet· q̄to minꝰ sup fratre·sorore·cōsobrinis familia ac seruis. Genus regale ꝛ sacerdotale sumꝰ·illum attendamꝰ patrē qui nunq̄ morit·aut qui pro nobis morit. Qui deo viuens mortuꝰ est· vt nos mortuos viuificaret·si quid habemus de egipto: qđ princeps mundi suū possit agnoscere·tenenti egiptię cū pallio relinquamꝰ. Syndone optus adolescēs vinctū dn̄m sequebatur. Incurrisset in laqueos nisi expeditꝰ ꝛ nudus psequentiū impetꝰ declinasset reddamꝰ pentibꝰ q̄ parentū sunt·si tn̄ viuūt·si filios suos seruiētes deo p̄ri p̄ferri sibi gloriant. Sed hoc de maximo pontifice intelligit: sicut in sequentibꝰ ostenditur. Minoribꝰ vero aliquid indulget.

[s quibꝰ debemꝰ adhibere maiorē curā.]
nisi tm̄ in consanguineis ac ꝓpin-
[s quibꝰ sepe filiū p̄ficit sacerdotalis dignitas]
quis·i·sup patrē ꝛ matrē·ꝛ filiuꝫ ꝛ
filiā·frēm quoqꝫ ꝛ sororē virgineꝫ
[s alienata·s·a domo sacerdotis.]
q̄ nō est nupta viro. Sꝫ neci prin-
cipe ppl̄i sui ꝯtaminabitur. Nō ra-
[s Sapientiā. s pfectōnez sapiētie. † s·i·non scandalizentur aliquo peccāte·nec carnalē ex hoc]
dent caput nec barbam·neqꝫ i† car-
[sapientiā debent sumere. † s Incisura sapientia carnis est·ideo de iudeis carnalia sapientibus ait paulꝰ·videte concisionē]
nibus suis facient† incisurā. Sancti
[† s vn̄ malachias·O sacerdotes q̇ polluitis nomē meū·Et paulopost offertis sup altare meū panem pollutum.]
erūt dn̄o suo·† ꝛ nō polluēt nomen
eiꝰ·incensum em̄ dn̄i ꝛ panes dei
[s Synagogā]
sui offerūt·ꝛ iō sancti erūt. Scortū
[de qua dicit ysaias·quomō facta est meretrix ciuitas fidelis.]
ꝛ vile prostibulū nō ducet vxorē:
nec eā q̄ repudiata est a marito·qꝛ
ꝯsecratꝰ est deo suo·ꝛ panes ꝓpo-
sitōis offerꝫ. Sit ergo sanctꝰ: sicut
ego sanctꝰ sum dn̄s qui sanctifico
[s xp̄i.] [s Synagoga·]
vos. Sacerdotis filia si dep̄hensa
fuerit in stupro·ꝛ violauerit nomē
patris sui flamis exurer. Pōtifex
[s vnctꝰ p̄ participibꝰ suis. † s Nunciabo fratribus meis nomen tuum. † s xp̄ianos·qui fecerit voluntatē patris mei ille meus frater ꝛc. s vnxit te deꝰ deꝰ tuus·o·l·p con·tuis.]
·i·sacerdos maximus inter† frēs suos·sup cuius caput fusū est† vnctio-
[s lxx·xp̄m·oleū dicit scriptura·i·ipm xp̄m.]
nis oleū·ꝛ cuius manus in sacer-
[s lxx·consummate.] [s dn̄s regnauit decorem indutꝰ est indu·forti ꝛc. † s qꝛ lugentes detrahebant sibi ornamēta.]
dotio cōsecrate sunt·vestitusqꝫ est
sanctis vestibus:† caput suū non
[s Cydari.] [s ornatū detrahēdo. s q̇ mos erat lugentibꝰ s eccl̄iam nō patiet scindi p hereses.]
discoopiet·vestimēta nō scindet·ꝛ
ad omnem mortuū nō ingredietur

Nō radent caput. Hieꝝ·ad fabiolam. Summus aūt pontifex nec discoopiet. Qui habet cydarim·ꝛ nomē dei portat in fronte·ꝛ diademate ornatꝰ est regis·ꝛ ad pfectā xp̄i puenit ętatem·ꝛ semp eiꝰ gloria protegendus est·vestimēta sua nō scindet·qꝛ candida·qꝛ impolluta. Thamar amissa pudicicia scidit tunicā·cayphas pdito sacrificio rupit publice vestimēta sua. Sup omnē animā q̄ mortua est nō ingrediet: ꝛ de sanctis nō egrediet ne polluat sanctificatōeꝫ dei sui·pro ocioso verbo quoqꝫ rationē reddemꝰ. Quidq̇d nō ędificat audientes in piculū vertit eloquentiū. Si aliq̇d rep̄hensibile dicimus de sanctis egredimur·ꝛ vocabuluꝫ xp̄i polluimus in quo nobis blandimur. Quāto ergo magis pontifex(quē oportet esse sine crimine·tantarūqꝫ virtutū vt semp moret in sanctis) paratꝰ victimas offerre p populo·sequester hoīm ꝛ dei ꝛ carnes agni·ꝛ sanguinē sacro ore conficiens· qꝛ oleū sanctū xp̄i dei sui sup eū est·nō polluat vestimēta· Quotquot em̄ in xp̄o baptizamur xp̄m induimꝰ·seruemꝰ tunicā quā accepimus·sanctuꝫ custodiemus in sancto. Ille montanꝰ habitator q̇ de hierusaleꝫ descendit in iericho·nō prius vulneratꝰ est q̄ꝫ nudatꝰ·vxorē virginē accipiet ꝛc. pōtifex cui hęc p̄cepta dant·xp̄s a quibusdaꝫ intelligit·de quo dicit: Tu es sacerdos in·e·se·or·m· Et in zacharia: Audi ih̄s sacerdos magne ꝛc. hic est cui sordida peccatoꝝ nostroꝝ vestimēta tollunt· vt recipiat gloriā quā habuit priusq̄ꝫ mundꝰ esset. Sed ne scripturę vim facere putemur·interpretemur i membris qđ referat ad caput·ꝛ sic disputemus de vero lumine·vt deriuet ad eos quibꝰ xp̄s donauit vt lumen sint.

Nō radēt ca·ꝛc. Nimis egre dolere sacerdotes de mortuis prohibet lex tanq̄ꝫ qui spem future vite habent ꝛ populū docēt·ꝓpterea nō solū i ꝓpriis peccatis vigilare·ꝛ sanam mentem habere·s̄ etiā in alienis q̄ supra taxata sunt·caput ꝛ barbā sapientiā ꝛ pfectōeꝫ significāt. Vn̄ caput nr̄m dicitur xp̄s in quo solo recte sapimus. Merito barba pfectionē·caput sapientiā significat·qꝛ venientibꝰ ad annos discretionis·ꝛ iuuenilis ętatis: barba nascitur. Peccatores dicuntur mortui·s̄m illud·Cū essemus mortui peccatis cōuiuificauit nos sibi xp̄s. Nō ergo oportet sacerdotis caput aut barbam radi sup mortuū·qꝛ nō oportet cogitatōes q̄ sicut capilli caput: ita sapientiam ornant·alio peccante corrumpere·s̄ integras ꝯseruare vt possit exhortari arguere increpare.

Polluent nomē eius. Nō est magnū in gentibꝰ·vos aūt dicit malachias polluistis illud in eo qđ dicitis. Mensa dn̄i deserta est. In peccato eniꝫ sacrificii nomē dei polluunt sacerdotes.

Scortū ꝛ vile ꝛc. Sacerdos quilibet nā de summo postea dicꝫ qꝫ nō nisi virginē ducat vxorem.

Que repudiata ꝛc. Quia culpabilis inuenit hāc nō debꝫ ducere sacerdos vxorem ne p̄dicet eius absentiam litteralem.

Sit ergo sanctus Si sacerdotes dataꝫ iam sibi a deo sanctificationē custodiūt·sanctificant ipm deū·qui cū in natura sanctꝰ sit a participibus glorię suę voluit sanctificari.

Sacerdotis filia. Graue cuiuslibet filiā fornicari·s̄ maxime sacerdotis qui debet habere filios subditos in om̄i castitate.

Sacerdotis fi· Synagoga nō solū vxor·s̄ ꝛ dei filia appellat·s̄ vtrūqꝫ deprauans aliena facta est. Vn̄ relinquet filia syon sicut vmbraculū in vinea ꝛc. Et alibi: Fornicata est mater coꝝ qđ igne sit exusta·incendii monstrant vestigia.

Pontifex ꝛc. Christus magnus dominus noster·ꝛ magna virtꝰ eius qui pro nobis factus est sacerdos ꝛ hostia.

Consecrate. Alii sacerdotes in sanguine vituli ꝛ arietis cōsecrabant vel ꝯsummabāt·s·manꝰ suas·iste xp̄o ꝓprio sanguine crucifixis manibus.

Vestimēta nō scin· Esi· Ex quo em̄ verbū caro factū est·totus carni suę inest·nec vnq̄ꝫ ab ea vel crucifixa vel sepulta sepatus est·de melioribus eius indumentis dicit: amictus sum lu·si·ve·abyssus sicut vestimentū amictus eius·hic est pontificis habitus quo profunda sapientię ꝛ scientię luce indicatur vestitus·hęc vere sancta sunt indumenta.

Ad omnē mortuū ꝛc. Lxx· Animā mortuā·anima quę peccauerit ipsa morietur·hac morte maxime gentes perierunt quę nec legem nec doctrinam habuerunt·s̄ ipse peccata omniū tulit·ꝛ tamē impollutus mansit.

Aug· Ad omnē mor·ꝛc. Lxx· Sup omnē animā mortuā nō introibit. Quomodo dicat animā mortuā·corpꝰ mortuū difficile est intelligere·corpus tn̄ anima destitutū rectricis suę nomen accepit·quoniaꝫ reddendū est illi sicut ędificium qđ ęcclesia dicit·cū hoīes exierint tamē ęcclesia vocatur. Sed cū corpus viuentis anima nō dicat·quomodo anima cū mortuū fuerit dicitur·porro si animā mortuā intelligimus a corpe sepatam·vt mortē dicamus ipsam sepationem·sicut dicimur mortui peccato·qꝛ peccato non vtimur·sic anima corpi mortua·qꝛ ipso nō vtitur. Quomodo potest quis intrare super animā mortuā qđ sacerdos prohibetur: an vitam temporalē animā quę mortua est in corpore·anima migrante q̄ mori non potest. Nō qꝛ illa vita anima fuerit·s̄ quia per p̄sentiam subsistebat nomen eius accepit. anima em̄ om̄is carnis·sanguis eius est·qui mortuus est in corpore mortui. Non em̄ abscedente anima abscessit. Vetuit ergo summū sacerdotem super patris vel matris funus intrare qđ secundā non prohibuit. De sanctis nō exibit dum·s·eoꝝ funera celebrātur. De sanctis prohibitus est exire·sicut septem diebꝰ quibꝰ sanctificabat· de sanctis prohibitus est exire·

nõ aũt semp. Sane si vxores ducere filios gignere sacerdotes summi non vetant. Magna orit̃ q̃stio cũ hoĩez ꝯiugali ꝯcubitu immundũ dicat vsq₃ ad vesperã ⁊ cũ abluerit corpꝰ suũ ⁊ iubeat̃ sacerdos summꝰ ꝓpter incensum cõtinuatõis bis quotidie intrare intra velũ vbi erat altare incẽsi nec quẽq₃ immundũ ad sancta fas esset accedere quomodo quotidie id summꝰ sacerdos impleat si filios procreabat: de egritudine responderi p̃t qȝ gratia dei nõ egrotabat. Consequit̃ ğ vt aut ꝯtinens esset aut aliquibꝫ diebꝫ incensũ intermitteret aut si illud intermitti nõ possꝫ qȝ nõ nisi p summum sacerdotẽ iponi posset: nõ fieret immundꝰ coitu ꝯiugali merito ꝑci pue sanctificatõis sue aut si etiã ad ipm ptinet qȝ de omibꝫ filijs israel in seq̃ntibꝫ dicit vt nõ accedat ad sancta si cui accidit aliq̃d immũdicie: illud ꝓ peccato restat accipe qȝ ñ nullis diebꝫ non imponebat̃ incensũ.

Super pa. ⁊c. Adamantius. Qis hõ in p̃re ⁊ m̃re pollutꝰ est Solꝰ xp̃s in hac generatione mũdus ingressus est in matre pollutus nõ est qȝ sine ꝯcupiscẽtia genitus est qȝ ioseph ministeriũ tm̃ ꝓstitit vnde p̃ris vocabulũ promeruit ꝑterea verus p̃r oĩm deus Mater hierusalẽ celestis. Quicũq₃ ergo peccãt: in patre cõtaminant̃ ꝯtra quẽ peccata cõmittunt In matre contaminant̃ q̃ postq₃ crediderũt in aliquo ledũt ecclesiã vel celestis matris libertatẽ indigna peccati seruitute maculant.

ſ iudaico populo ex quo fuit secundũ carnẽ
omnino. Super patre suo ⁊ matre
nõ cõtaminabitur nec egrediet̃ de
† ſ et si peccatoribꝰ cõdescendit tñ sanctꝰ est ⁊ in sanctis quiescit qȝ celũ nõ deseruit q̃q₃ cũ publicanis ⁊ peccatoribꝰ manducet ⁑ ſ Spũmsanctũ
†sanctis ne polluat ⁑ sanctuariũ dñi
hic est em̃ oleũ sancte vnctionis.
qȝ oleũ sancte vnctõnis dei sui sup
† ſ qui huiꝰ legislator qualis sit lex subdit virginẽ ducet ⁊c. ⁑ ſ ecclesiã despõdi em̃ vos v. v. ⁊c
eũ est. †Ego dñs. ⁑ Virginez ducet
† ſ Synagogã ſ amisso deo ſ a deo p ydolatriã. ⁑ ſ Alij electam.
vxorem. †viduã aũt ⁊ ⁑ repudiatã ⁊
† ſ Nota qȝ fideles suos nõ vult iudeorũ obseruationibꝰ cõmunicare. ⁑ ſ heresim q̃ multorũ patet
†sordidã atq₃ ⁑ meretricẽ ñ accipiet
libidini. † ſ virginẽ i. ecclesiã: vel animã. ⁑ ſ fideles. ſ nõ mittat margaritas ante porcos.
sed †puellã d̃ populo suo. ⁑ ne cõmi
† ſ lxx. Semẽ i. verbũ dei. ⁑ ſ lxx. genere suo humano scȝ. † ſ iudaicis moribꝰ.
sceat † stirpem ⁑ generis sui † vulgo
† ſ de qua ipe scd̃m carnẽ ⁑ ſ ideo nõ eget sacri
†gentis sue: qȝ ⁑ ego dñs q̃ sanctifi

Aug. Queri põt q̃re sup funꝰ p̃ris sui sacerdos prohibet̃ intrare. Quõ em̃ poterat esse summꝰ sacerdos nondũ mortuo p̃re cũ eos lex iubeat p̃ribꝫ succedere. Sȝ necesse erat nondũ sepulto summo sacerdote ꝯtinuo sb̃stitui aliũ ꝓpter contaminatõis incẽsum. De egritudiẽ aũt possumꝰ dicere forte non solere sũmos sacerdotes nisi subito mori nõ ꝑcedente egritudine sicut de populo aaron scriptura testatur.

Aug. Ego dñs qui sanctifico. De moyse etiã dictũ est ⁊ sanctificabis eũ. Sȝ moyses sanctificat visibilibꝫ sacramẽtis p mysteriũ dñs aũt inuisibili grã p spũm vbi ẽ totꝰ fructus etiã visibiliũ sacramtorũ sine hac sanctificatione visibilia sacramẽta nichil ꝓsunt. Inuisibilis tñ sanctificatio sine visibili prodest. Tollerabilius em̃ q̃s dixerit sine illa istã nõ esse: quã si fuerit nõ ꝓesse cũ ista sit omis illiꝰ vtilitas. Sine visibili quoq₃ inuisibilis ẽẽ põt. Symoni mago visibil̃ s. baptismꝰ ñ ꝓfuit qȝ inuisibil̃ ñ affuit ꝟ quibꝫ inuisibil̃ affuit ꝓfuit: etiã si visibilia sacramta ñ ꝑceperũt ñ tñ moyses qui visibiliter sacerdotes sanctificat: vbi ipe fuerit sacrificijs vel oleo sanctificatus ostendit̃. Inuisibiliter xp̃o sanctificatũ nemo negat idem de iohãne baptista dici põt q̃ prius baptizator q₃ baptizatus apparuit vnde sanctificatũ esse claruit q̃uis visibiliter factũ non inuenit̃ anteq₃ baptizaret hoc de latrone quoq₃ cui secũ crucifixo dñs ait hodie mecũ eris in ꝑadiso. neq₃ em̃ sine sanctificatõe inuisibili tanta felicitate donatus est. Ex his colligit̃ inuisibilem sanctificatõez quibusdã affuisse ⁊ ꝓfuisse sine visibilibꝫ sacramentis q̃ pro ꝯtemptorũ diuersitate mutata sunt visibilem vero sanctificatõez q̃ fit p sacramẽta visibilia sine inuisibili posse adesse non posse ꝓdesse nec tñ visibile sacramtũ iõ ꝯtemẽdũ ẽ. Nã ꝯtemptor eius inuisibiliter sanctificari nõ potest hinc cornelius ⁊ q̃ cũ eo erant iã spiritu sanctificati baptizati sunt nec supflua iudicata ẽ visibilis sanctificatio qȝ inuisibilis ꝑcessit.

Virginẽ ducet vx. Hierõ ad fabiolã. Vidua est cuiꝰ maritꝰ mortuus est. Eiecta q̃ a viuo marito eijcit̃. Meretrix q̃ multorũ patet libidini Accipiet vxorẽ virginẽ de genere suo nõ alienigenã. ne in mala terra nobiliũ seminũ frumẽta degenerẽt. Nõ meretricẽ q̃ multis exposita fuit nõ eiectã q̃ priori ꝯiugio indigna nõ viduã: ne pristinarũ meminerit voluptatũ. ꝟ illã animã q̃ nõ habet maculã neq₃ rugã q̃ in xp̃o renata: innouat̃ d̃ die in diẽ. Vñ despõdi em̃ vos vni viro vir. ca. exi. christo. Nolo discipulam ꝯiugẽq₃ pontificis quicq₃ habere veteris hoĩs. Si cõsurrexim ꝰ cũ christo q̃

sursum sunt sapiamꝰ ꝑteritorũ obliti futurorũ auidi. Infelix symon q̃ post baptismũ de antiquo matrimonio cogitauit nec ad virginalẽ venerat puritatẽ petri ꝯsortio indignus fuit.

Viduã ⁊ repu. ⁊c. Adamãtiꝰ. Qui peccat abiectꝰ est: etiã si eꝑs tacet vl̃ ignorãtia vel negligẽtia nõ ꝓdest homini grã aĩam abiectã christꝰ nõ ducit vxorẽ nec pollutã q̃ s. tm̃ peccatũ voluit ⁊ optauit qȝ magnꝰ pontifex omnino purã requirit aĩam quã sibi iungat: ⁊ vnũ spũm efficiat q̃ peccat ad mortẽ abiectꝰ est q̃ venialiter pollutꝰ est.

Sordidã atq₃ ⁊c. Que vadit post amatores s. demones qui animaȝ pulcram i. ad imaginẽ dei factã adulterare cupiũt.

ficijs ⁊ purificatõe iudeorũ: Ego sum pro omibꝰ sacrificiũ ⁊ purgatio.
co eũ. Locutusq₃ est dñs ad moysen dicẽs: Loquere ad aaron. Homo de semine tuo p familias q̃ ha
ſ peccati.
buerit maculam nõ offeret panes
deo suo nec accedet ad ministeriũ
⁑ ſ qui nõ p̃t efficere qȝ faciendũ se cognoscit:
eius. Si cecꝰ fuerit vel si ⁑ claudus
† ſ discretõe qua virtutes a vicijs discernimꝰ.
si vel ꝑuo vel grandi ⁊ torto † naso:
si fracto pede vl̃ manu. Si gibbus
vel lippus. Si albuginẽ habens
in oculo si iugẽ scabiẽ si impetiginem in corpe vel herniosus. Omnis
ſ quamlibet de ꝑdictis.
qui habuerit maculam de semine
sacerdotis nõ accedet offerre hosti

Homo de semine ⁊c. Hec ꝟm litterã accipe: nimis videt̃ absurdũ esse. Tales macule nõ sunt in hoĩz potestate vel voluntate. Per maculas ğ corporũ: vicia animorũ d̃scribit cuȝ em̃ causam populi presul suscipit quasi ad egrũ medicꝰ accedit Qui si eger est qua ꝓsumptione vult mederi: Ille ergo ad exemplũ debet ꝯtrahi q̃ cunctis passionibus mortuꝰ spũaliter viuit cuiꝰ intentõi corpꝰ nec omnino p imbecillitatem nec valde per contumeliã refrangat̃.

Si cecus. Lumẽ ꝯtemplatõis ignorãs ꝑsentis vite tenebris ꝑssus q̃ diu venturã lucẽ diligenter nõ cõspicit nescit quo porrigat operis gressum.

Si claudus. Qui scilicet videt quo pergere debeat ꝟ infirmitate mentis nõ potest facere qȝ desiderat.

Si par. vel grãdi. n. Paruo naso est q̃ ad tenendã mensurã discretionis ydoneꝰ nõ est naso em̃ odores fetoresq₃ discernimꝰ nasus grandis ⁊ tortus est discretionis immoderata subtilitas que plusq₃ oportet vel decet excrescens: actionis confundit rectitudinẽ.

Fracto pede. Qui viã dei pergere nõ põt ⁊ boni operis exors est nõ vt claudus qui saltẽ cũ infirmitate tenebat.

Si gibbus. Terrena sollicitudine pressus ad superna non respiciens inferiora tantum inspiciens.

Vel lippus. Lippus cuiꝰ ingeniũ ad cognitõez veritatis emicat sed operatio carnalis obscurat. In lippis em̃ pupille sane sunt: ꝟ hũore defluẽte palpebre grossescũt cuiꝰ crebra infusione acies etiã pupille viciantur

Si albuginẽ. Albuginẽ habet qui veritatis lucẽ videre non sinit̃ qȝ arrogãtia sapiẽtie vel iusticie cecat̃ pupilla em̃ nigra videt alba nõ videt qȝ sensus humane cogitationis si stultũ te vel peccatorẽ intelligit cognitionem intime claritatis apprehendit si candorẽ iusticie vel sapientie sibi attribuit a superna cognitõe se excludit.

Si iugem scabiẽ. Qui s. ꝑeculantia carnis sine cessatõe dñatur ĩ mẽte. In scabie nãq₃ feruor viscerũ ad cutẽ trahit̃: in quo luxuria signat̃ qȝ similiter cordis temtatio ad operationẽ prosilit.

Si impetiginem. Impetiginez habet in corpore q̃ auaricia vastat̃ in mente q̃ si in paruis nõ cõpescit̃: sine mẽsura dilatat̃. Impetigo sine dolore corpꝰ occupat ⁊ membrorũ decorẽ fedat auaricia quoq₃ dũ aĩm delectat exulcerat qȝ dũ acq̃rere nitit̃ ad inimiciciã accẽditur dolorẽ in vulnere nõ facit qȝ estuãti aĩo de culpa abundantiã ꝓmittit decor membrorũ fedatur qȝ per eã aliarũ virtutũ pulcritudo deprauatur q̃i totũ corpꝰ exasperat qȝ per oĩa vicia aĩm supplantat. Radix em̃ oĩm malorũ cupiditas.

Vel herniosus. Alij ponderosus qȝ s. turpitudinẽ nõ exercet ĩ opere ꝟ adhuc ꝯtinua cogitatõe ğuatur in mẽte q̃ totis cogitatõibꝫ ad lasciuiam defluit tanq₃ in corde gestans pondus turpitudinis.

Omnis qui ha. Quisquis cuilibet horum vicio subijcitur panes domino offerre prohibetur ne aliena delicta diluere nõ valeat quem adhuc propria delicta deuastant.

Aug. Ablata est oĩs dubitatio. Nemo summorũ vel secũdorũ sacerdotũ

debet ad sca accedere si immūd⁹ est. Sequit̄ ꝯtinentia sacerdotis. ne ꝓpt filioꝝ generationē aliquib⁹ dieb⁹ nō imponeret incensum ꝯtinuatōnis qđ summi sacerdotes soli quotidie mane ⁊ vespere imponebāt. Quia post coitum ꝯiugalē etiā loto corpe immundus erat vsq₃ ad vespez a quo incensum necesse erat imponi.

Oportet sacerdotē esse aīo ⁊ cōuersatione immaculatū. quē sicut moyses duodeciʒ masculis iuxta. lxx. mundū esse p̄cepit. sic paulus duodecim conseruare eū monuit dicēs. Nō sup̄bū. nō iracundum nō violentū ⁊c. est eñ dei dispensator q̄ subiectis virtutibus debet precellere.

Hoc quoq₃ ī ecclesia fit si quis maculat⁹ fuerit. ⁊ penitendo cessauerit sanctis cōmunicare nō prohibet. ministrare aūt vel ad velū accedere: ⁊ ad altare nō licet. Velū eiʒ ⁊ altare corp⁹ christi est. Vñ paul⁹: habem⁹ altare de quo comedere nō habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt. Et alibi. habentes fiduciā in introitu sanctoꝝ per velamē. i. carnem eius.

Locut⁹ ē ergo moyses ⁊c. Moysi dignitateʒ cōmendat aliȷs eñ pauca. Ipi vero loquit̄ de⁹ oīa. q₂ iustus est. ⁊ imago xpi est. Nos quoq₃ moreʒ maiorib⁹ ⁊ p̄fectiorib⁹ attendere q̄ ꝯtinue fruuntur eterna visione.

Et nō cōtaminet ⁊c. Inordinate agendo ꝑplm scandalizent putantes sup̄fluū esse dei ministeriū. ⁊ iusticiam. ⁊ iudiciū.

Que ipsi offerūt. Que obtulerunt. s. sacerdotib⁹ per eos dño offerēda. Nota sanctificationis gen⁹ qđ fit voto ⁊ deuotōe offerētis. s₃ vtrū hoīes eodeʒ modo se ipsos sanctificare dicant. cū in aliq̄ re se ipsos vouent obseruandū est.

Qui accesserit. Quasi nō solū a ministerio mystico officio abstineat. s₃ nec tāgat que oblata sunt. mundus eñ ad munda debet accedere.

---

as domino nec panes deo suo. vescet̄ tamē panibus qui offeruntur in sanctuario. ita dūtaxat vt intra

Corpus xpi.

velū nō ingrediat̄. nec accedet ad

Scandalizare populum.

altare: q₂ maculā habet. Contaminare nō debet sanctuariū meū. ego

dicentes: Estote p̄fecti sicut pater vester celestis perfectus est.

dominus qui sanctifico eos. Locutus ergo moyses ad aaron ⁊ filios eius. ⁊ ad omnē israel cuncta q̄ sibi

que predicta sunt.

fuerant imperata.

C. XXII.

Locutusq₃ est dñs ad moysen dicens. Loquere ad aaron ⁊ ad filios ei⁹: vt caueant ab his que consecrata sunt filioꝝ israel. ⁊ nō cōtaminent

nō ostendit vile ⁊ ꝯtaminatū viliter tractando.

nomen sanctificatoꝝ michi. q̄ ipsi

qui irascor ⁊ vindico. — nō solū sacerdoteʒ s₃ omnē sanctoꝝ ministrū hāc legē vult obseruare

offerūt. Ego domin⁹. Dic ad eos ⁊ ad posteros eoꝝ. Omnis qui ac

q̄diu durabit.

cesserit de stirpe ista ad ea q̄ ꝯsecrata sunt. ⁊ q̄ obtulerūt filiȷ israel domino. in quo est immūdicia. p̄ibit corā domino. Ego sum dominus.

Christian⁹ in baptismo adoptatus ⁊ factus cognatus et frater. vnde genus electū. regale sacerdotium. gens sancta appellantur.

Homo ꝺ semine aaron qui fuerit

vt supra dictū est. — Non vult pollutos comedere sancta anteq̄ sanentur. Et nō solū sacerdotes sed etiā ministrātes vult abstinere a p̄ceptione ciborum sanctoꝝ: donec penituerint.

leprosus. aut patiēs fluxū seminis non vescet̄ de his que sanctificata sunt michi donec sanetur. Qui tetigerit immundū super mortuo. ⁊ ex quo egreditur semen quasi coitus ⁊ qui tangit reptile. ⁊ q̄dlibet im

Qui fuerit leprosus. Nō sensibilē leprosum abominat̄. q̄ in viciȷs patit̄. s₃ spūalem qđ ibi exponit. qui tetigerit immundū sup mortuū. siue iuxta lxx. Omnē immundiciā anime. i. peccatum.

Ex quo egredietur se. Hier. ad fabiolam. Si quis sacerdotum semine fluxerit ad sacerdotalem mensam prohibet̄ accedere. ecōtrario vidua cui⁹ cū sara defecerūt muliebria: ꝓpter continentiā ⁊ castitatem recipit̄. ⁊ de erario templi alit̄. si filios habuerit redditur soboli. vt ministret vere viduis. ⁊ sacerdotalib⁹ cibis sustētatur nulli⁹ alteri⁹ amore teneatur.

Custodiēt precepta. Precepta domini custodiētib⁹ ea causa sunt iustificatōis et salutis. transgredientibus v̄o peccati ⁊ mortis. ⁊ precipue in p̄ceptione sanctoꝝ. Qui eñ manducat ⁊ bibit indigne. iudicium sibi manducat ⁊ bibit.

Inquilinus ⁊c. Qui non pure nec diligenter in ecclesia versatur. sed tanq̄ migratur⁹. s₃ glorie aut questus causa. ⁊ tāq̄ mercennarius memoratur. Qui nō est pastor cuius non sunt proprie oues.

Cuilibet ex populo nupta. Non sufficit ī fide christi nutriri. p̄manere ⁊ crescere in ea debemus. nec alienigenaruʒ cuilibet id est. aliene a deo doctrine. vel legi. vel actione ꝯmisceri. nec quia de patribus sumus fidelibus. ideo ꝺ sanctis p̄sumamus. vbi ⁊ ipsi fideles p̄sistamus.

Qui comederit de san. ⁊c. Sancta sanctorum corpis xpi mysteria. de quo dictū est. Qđ nascetur ex te sanctū vocabit̄ filius dei. ab hoc non solum alienigenas et inquilinos accedere p̄hibuit. sed ne p̄ ignorantiā p̄cipiatur interdicit̄. per ignorantiā aūt p̄cipit qui dignitatē ⁊ virtutem eius nescit. Vnde salomon. cū sederis vt comedas cuʒ principe diligenter attēde que posita sunt ante te.

Addet quintā. ⁊c. Lxx. Sup ipsum. Quinta ergo nō aliū de. s₃ de ipso ⁊ cū ipso vel sup ip̄m addi iubetur. hic est sermo prolatus ab ip̄o xp̄o sup dominicū mysteriū ip̄e nos ab ignorātia remouet. ne carnale vel terrenū aliq̄s putet. hic bene quinta dicit̄. q₂ spūs ⁊ sermo quē tradit quinq₃ sensus nr̄os cōponit. nec solū iustū producit ad mysteriū. s₃ auditū ⁊ visū tactūq₃ ⁊ odoratū. vt nichil terrenū de his q̄ sup̄na sunt suspicemur.

---

mundū. cuius tactus est sordidus

penitentiam.

immundus erit vsq₃ ad vesperum ⁊ non vescetur his que sanctificata sunt. Sed cū lauerit carnē suaʒ

penitentie lacrimis. lauabo p̄ sin. n. l. m. ⁊c.

⁊ aqua ⁊ occubuerit sol tunc mun

Cibū quē ego dedero caro mea est.

datus vescetur de sanctificatis: q₂

Nō oportet participare mē

cibus illius est. Morticinum ⁊ ca

se domini et demonioꝝ.

ptum a bestia nō comedet nec pol

panis. s. q̄ de celo descendi.

luetur in eis. Ego dñs. Custodiēt p̄cepta mea vt nō subiaceant pec

Sic.

cato ⁊ moriantur in sanctuario cū

hec est causa mortis — Qui penitētes. s. in cōmunionē sanctoꝝ accipio. pollutos excipio.

polluerint illud. Ego dñs qui san

qui legē euangeliȷ nō suscipit. — qui dyabolo cognatus alienus est a deo.

ctifico vos. Omnis alienigena nō comedet de sanctificatis. Inquili

Iudeus qui fructum obseruantie legis carnaliter querit.

nus sacerdotis ⁊ mercēnarius nō

xp̄s. — qui impios a participatione sanctoꝝ prohibuit. cōuersos accedere permittit — empti eñ estis precio magno ⁊c. — vernaculus qui in domo nutritus. ⁊ fide ecclesie educatus — euangelica doctrina que est argentū igne examinatum pro. ter. ⁊c.

vescetur ex eis. Quē aūt sacerdos emerit. ⁊ qui vernaculus dom⁹

Misticis panib⁹ ⁊ viuificantibus — anima in baptismo regenerata.

eius erit hi comedēt ex eis. Si fi

xp̄i q̄ est sacerdos in eter. s. o. m. — peccatolia sacerdotis cuilibet ex populo

Iudei. s. ⁊ gentilis. vel heretici societatem amplecti ens. — Corpore christi.

nupta fuerit. de his q̄ sanctificata sunt. ⁊ de primitiȷs non vescetur.

Errorē penitus relinquens et sepeliēs — ab illis quoꝝ abhorret societatem.

Sin autem vidua vel repudiata

operibus malis — Ecclesiam. — xp̄i. — dum in fide feruebat. et virtutibus iuuenescebat. de qua dicitur. adolescentule dilexerunt te.

⁊ absq₃ liberis reuersa fuerit ad domum patris sui. sicut puella consueuerat alet̄ cibis patris sui. Om

qui non est christi filius vel ecclesie. ne sanctum detur canibus. ⁊ margarite porcis.

nis alienigena comedēdi ex eis nō habet potestatē. Qui comederit ꝺ

mysteriȷ corpis et sanguinis. — Nesciēs virtutem et dignitatem.

sanctificatis p̄ ignorantiā addet quintam partē cū eo qđ comederit

Et dabit sacerdoti in sanctuario. Sanctificationem mistici sacrificij · ꝛ a sensibilibꝫ ad intelligibilia · translationē vero sacerdoti oportet dari · quia per eius virtutem ꝛ sermonem sanctificata sunt q̃ vident · vt omnes excedant sensus.

Filiorū israel. Fidelem populū significat · qui per hoc misteriū deum videt · ꝛ quecunqꝫ deo consecrat in dominicū sacrificium sancta sanctorum sunt · qꝛ ex eis conficitur corpꝰ christi. Ipe em̄ est primitie nostre cōspersiōis ideo recte ex nostris sb sistit primitijs.

Locutus est d. ad m. d. ꝛc. Nō solū sacerdotes mundos esse · s oblationes populi mūdas esse iubet · vt sciat fidelis qꝛ oblatio est intelligibilis · qꝛ debet viuere sancte ꝛ impollutus eē · sicut sacerdos christi. Docete oēs gentes baptizare eos In nomine patris ꝛ filij ꝛ spūssancti · docentes eos custodire quecunqꝫ mandaui nobis. Qui ergo holocaustū deo promisit que est vita pfecta · videat vt talis oblatio sit impolluta, aliter enim nō suscipietur.

Homo de domo israel ꝛc. Ad litteram quoqꝫ si offeras bouē vel ouem aut capram aut aliquid huiusmodi · sacerdotibus primitias dando · vel pauperes pascēdo · vel diuina edificia constituēdo · vel aliquid qd ptineat ad ipsum deū faciendo. Ideo em̄ holocaustuꝫ dicit · impolluta sit hec oblatio · n̄ tm̄ pollutionē nomiat · vt spūalem intelligamus pollutionem que est ex rapina · iiusticia · auaricia · ꝛ hmōi.

Homo qui obtulerit ꝛc. Precepit oblationē populi mundam esse · adiūgit quales ministri debeāt esse ꝛ offerre.

Pacificorū ꝛc. Que valeant ad salutem ꝛ pacē · ꝛ si non possit rcte philosophari · sicut qui oia reliqt · qui studet virginitati ꝛ huiusmodi · Stella em̄ differt a stella in claritate.

ꝛ dabit sacerdoti i sanctuario: nec
ſ quintam addendo.
contaminabūt sanctificata filiorū
israel q̃ offerunt dño ne forte susti
† ſ in comedendo · qꝛ nō cōmunem sed misticum debent intelligere cibū. ‡ ſ qd in deum cōmittit proprie in lege delictum vocatur · vnde addit: Ego dominus qui sanctifico vos.
neant † iniquitatē ‡ delicti sui cū san
† ſ Cōtra quē agit qui sancta impie pcipit · qui ministeriū meū ad sanctificatiōnē nō · ad cōtaminatōēꝫ
ctificata comederint. † Ego dñs q̃
propofui.
sanctifico vos. Locutꝰ est dñs ad moysen dicens. Loquere ad aarō ꝛ ad filios eius · ꝛ ad omnes filios israel · ꝛ dices ad eos. Homo d domo israel · ꝛ d aduenis qui habitāt apud eos qui oblationē suam · vel
† ſ promissa ex necessitate ‡ ſ voluntarie sacrificabo tibi ꝛc.
† vota soluens · vel ‡ sponte offerēs quicquid illud obtulerit in olocaustum domini · ꝛ offeratur per vos
† ſ virilis · fortis · stabilis ad offerendū ‡ ſ a peccato.
† masculus ‡ immaculatus erit · ex
† ſ de bobꝰ offert qui legē ope implet ‡ ſ quas simplex offert. † ſ quas penitens offert.
† bobus ꝛ ‡ ouibus ꝛ ex † capris. Si
ſ peccati.
maculā habuerit nō offeretis neqꝫ erit acceptabile. Homo qui obtulerit victimā pacificoꝝ domino · vl vota soluens · vel sponte offerens:
ſ vt supra.
tam de bobus q̃ꝫ de ouibꝰ immaculatum offeret vt acceptabile sit. Omnis macula non erit in eo. Si cecum fuerit · si fractū · si cicatricem habens · si papulas aut scabiē vel

Si cecū. Qui deum ignorat · ꝛ eius ministerium · nec alijs potest exponere. Unde circa se · ꝛ circa alios · ꝛ circa misteriū negligenter agit. Vn̄ ysaias: Uidete qm̄ omes nescierunt · vniuersi canes muti nō valentes latrare.

Si fractū. Pede vel manu · cuius actio · s · vel volūtas debilis est vel distorta · nō est dignus salute ꝛ sacris altaribus.

Si cicatricē. Detractorem notat · pessimus em̄ hic morbus · ꝛ asperrimum vulnus nō facile mitigatur.

Si papulas. Lxx. Linguam incisam · qui propter sordidaꝫ vitam perdidit docendi fiduciam · peccatori dixit deus: Quare tu enarrasti iusticiam meam ꝛc.

Scabiē vel impe. Fornicator significatur qui maculat corpus suū qui em fornicatur in corpus suum peccat.

Nō offeretis ea domino ꝛc. Lxx. Non offerent hec domino · tales enim in ministerio altaris nō sunt offerendi · sacrificium pacificorum nō addit sicut superius · vt de ministris altaris hoc dici intelligamus · qui holocaustum debent esse · ꝛ vitam perfectam ꝛ consummatum agere.

Aure ꝛ cauda ꝛc. Aure amputatꝰ est · qui inobediens est · qui verbis turpibus delectatur · bona aduersatur.

impetiginē nō offeretis ea domio · neqꝫ adolebitis sup altare domini
† ſ Curtatꝰ est cauda qui d nouissimis nō cogitat
Bouem ꝛ ouem aure ꝛ † cauda am
† ſ vt mortificentur peccato ꝛ viuant deo · ꝛ tibi possint coniungi. ‡ ſ lxx · occides tibimetipsi.
putatis † voluntarie ‡ offerre potest
ſ · i · ad ministeriū tales offerri non possunt · si tm̄ penituerint suscipiendi sunt.
votum aūt ex his solui non potest
† ſ qui crescente malicia prolem sibi virtutū conterit · ꝛ quibꝰ vir possit cognosci.
Omē animal qd vel † contritis · vel tunsis vel sectis ablatisqꝫ testiculis
† ſ terra nostra cōuersatio bona quā a deo excolē dam percipimus.
est: non offeretis dño in † terra vr̄a hoc omnino nō facietis. De manu
† ſ qui ab extraneis ad ecclesiā venit extra doctꝰ ‡ ſ corruptos.
† alienigene non offeretis ‡ panes
ſ Incorruptibili.
deo vestro · ꝛ quidquid aliud dare voluerit qꝛ corrupta et maculata
† ſ quia vos icorrupto deo ꝛ ecclesie q̃ est sine macula deseruitis.
sunt omia nō † suscipietis ea. Locutus est dñs ad moysen dicēs. Bos
† ſ Euangelica gratia · vnde paulus · per euangelium ego vos genui.
ouis ꝛ † capra cuꝫ generata fuerint
† ſ tota presenti vita que septē diebus voluitur. ‡ ſ vt nutriantr̄ lacte doctrine.
† septem diebus erunt sub ‡ vbere
ſ ecclesie. † ſ resurrectionis qꝛ tunc aīa ꝛ corpꝰ sanctuꝫ sacrificium erunt.
matris sue. Die aūt † octauo · ꝛ deinceps offerri poterūt dño. Siue il
ſ figurale pascha.
la bos · siue ouis nō immolabunt
ſ vero paschate qd fetus dicitur ꝑ tpis nouitate · ꝛ qꝛ figura tandē pepit veritatem.
vna die cū fetibus suis. Si imola
ſ Euangelicā conuersationem que domino gratiarum actiones agit · vnde luceat lux vestra coram hominibus vt ꝛc.
ueritis hostiā pro gratiaꝝ actione
ſ susceptibilis · s ·
dño vt possit esse placabilis codē

Voluntarie ꝛc. Talis enim vel mandata operatur · ꝛ dicitur bos · vel simplex est ꝛ ouis appellatur. Iō non omnino aduersamur · aut in parte inimici deputamus. Sꝫ docemꝰ ꝛ exhortamur.

Vel tunsis ꝛc. Qui illatis temtatōnibus cedit · ꝛ anime fortitudinem perdit. Nō enim oportet hec pati nec credere hosti affligenti. Unde: Vt qd tristis incedo dū affligit me inimicus.

Ablatisqꝫ. Qui vna actione praua qi cultro seipsuꝫ occidit a coniunctione dei priuatus: prole virtutis et signis virilitatis · alter enim qui paulatim conteritur.

Bos ouis ꝛ capra ꝛc. Mater omnium natura est. Sub hac omne genus hominum · peccatorum scilicet ꝛ iustorum septem diebus est. Si quis eī mandata operetur · vl simplex sit vl peccator septem diebus · id est · presentis vite seculo oportet eum sustinere iura nature · sed octaua die resurrectionis sub hac matre nō erit · sed perfecta hostia domini qd in hac vita esse non poterit: vbi omia incerta et mutabilia. Unde salomon ante mortem nō laudes hominem.

Non immolabuntur. Legale pascha significat · quia hec moyses in die paschatis tradidit immolanda iudeis dicēs. Immolabis pascha domino deo tuo oues ꝛ boues ꝛc. hoc pascha celebrare non possunt qui verum susceperunt.

Una die cū fetibus ꝛc. Quia vetus pascha tempus suum habuit cui tempore suo nouum successit · christus autem figurale pascha in cena celebrauit · ꝛ post aliā horam quasi alia die verum pascha substituit · vel vere alia die · quia quarta decima die ad vesperum agebatur pascha iudeorum Quidquid autem post vesperum est: alterius diei est · forsitan vero in his fetibus christus significatur · de quo dicitur: Puer natus est nobis · ꝛ filiꝰ datus est nobis · hic nō eadem die qua vitulus ꝛ ouis occisus est · nā quartadecima die pascha celebrauerūt. In crastino xp̄m crucifixerunt.

C. XXII.

He sunt ferie domini ꝛc. Si subtiliter attendas presentia inuenies legislatorem etiā in littera spiritualia interponentem · ait enim he sunt ferie domini · quas vocabitis sanctas . Et addidit . Sex diebus facietis opus · in quo ostēdit · qꝛ prime ferie sunt in operibus bonis · bona eniꝫ valde fecit deus in sex dieb. Secunda festiuitas septimi diei requies est quam nemo celebrare poterit · nisi opa bona · ꝛ deo digna fecerit. Nō eñ frustra premissum est . Sex dieb facietis opus . Si qs enim ad imitationem dei bona egerit · qd est sex dieb operari · requiescit sabbato intelligibili.

He sunt · f · s · ꝛc. Nō domino sicut alie omnes · sed domini proprie · quib hoste deuicto genus humanum saluauit · ꝛ a captiuitate reduxit.

Tempore dominice passionis · vnde mēsis iste principiū mensium primus erit in mensibus anni · principiuꝫ enim noue vite · ꝛ conuersationis sancte · vespera qua domin passus ē. Unde filioli nouissima hora est.

Quartadecima die ꝛc . Interrogem iudeos quare quartadecima die festiuitatē agere nō iussit · in qua figurale pascha constituit · sed memoriam ei faciens prima die azimorū · q̄ post illaꝫ erat fieri definiuit. Uult eñ sciri quid sit inter figuram ꝛ veritatem . Demorat ergo quartādecimam : que figurā habebat · sed festum agere precipit quintadecima · in qua pascha nostrū immolat est christus.

† ſ operando · contemplando
die quo immolatur † comedetis eā
† ſ aliquid incorrectū vel incōsummatū ·|· ſ In principio † ſ futuri seculi quo nō licet operari.
nec † remanebit quicq̄ i·| mane † diei
ſ qui hic legē cōstituo · ibi iudico · hic talenta cōmitto · ibi rationē exigo.
alterius. Ego dñs: custodite mandata mea ꝛ facite ea . Ego dñs · ne
ſ polluti · nomen meū p vos blasphematur.
polluatis nomen meum sanctum
ſ in futuris nō in presentib ſ verorum.
vt sanctificer in medio filioꝝ israel
ſ ne redeatis
Ego dñs q̄ sanctifico vos · ꝛ eduxi vos de terra egipti · vt essem vobis
ſ vt cognosceretis me deū · qd erit cū ipse erit omnia in omnibus.
in deum. Ego dñs.

C. XXIII.

Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Loquere filijs israel ꝛ dices ad eos . He sunt ferie domini · q̄s
† ſ ad imitatōeꝫ domini · vt in sabbato quiescatis
vocabitis sanctas. † Septē dieb facietis opus: dies septimus · quia sabbati requies est · vocabitur sanctus. Omne opus non facietis in
ſ in quo nō est operandū: sꝫ mercede opeꝝ fruendū
eo. Sabbatū domini est in cūctis
ſ p̄sens vita peregrinatio est: ibi ppetua ꝛ vera habitatio est : qꝛ in domo patris mei man · mul · sunt.
habitationibus vestris · he sunt fe
ſ triumphantis.
rie domini sancte quas celebrare
† ſ nō dicit hoc de festiuitatib iudeoꝝ qui figuris seruiunt sed fideliū ·
debetis temporib suis . † Mense primo quartadecima die mēsis ad vesperū phase domini est · ꝛ quintadecima die huius solennitas domini est azimoꝝ. Septē dieb azima comedetis · dies primus erit vobis celeberrim sanctusq; . Omne opus seruile non facietis in eo sed offeretis sacrificiū in igne dño

Phase domini est. Quia passus est dominus nō mox tpa finiuit · sed reliquias nouissime hore: ꝛ vespertine reliquit · vt in omnē terrā exeat sonus eoꝝ apostoloꝝ ꝛ in fines orbis terre verba eoꝝ. Ad vesperuꝫ quoq; velin vespere medio · pascha propriū p̄ueniens crucē suā celebrauit · qꝛ sup mysticum verū pascha discipulis tradidit. Nox ergo erat iam quando iudas accepta bucella ad prodendū exiuit. Sequenti die pascha compleuit. Unde quintadecima die legislator hanc festiuitatem constituit · ꝛ sollennitateꝫ azimorum predicauit.

Septem diebus ꝛc. Si vere pascha celebrare volumus · septē diebus · i · semp ab omni malicia azimi esse debemus · ꝛ maxime a iudaico errore. Unde ait apostolus: Nō in fermento veteri neq; in fermento malicie ꝛ nequicie · s in azimis sinceritatis ꝛ veritatis.

septē diebus. Dies autē septimus erit celebrior ꝛ sanctior · nullumq; opus seruile facietis in eo · locutusq; est dominus ad moysen dicens
Loquere filijs israel ꝛ dices ad eos
† ſ Euangelicam vitam vel doctrinā · cui fructus primi ꝛ purissimi. ·|· ſ non alius.
Cū ingressi fueritis † terrā quā ·| ego
ſ proprio ore annunciādo ſ docendo · cōuertēdo ad fidem colligendo † ſ verbū suscipiētes · vnde messis quidē multa: opatij autem pauci.
dabo vobis · ꝛ messueritis † segeteꝫ
ſ Corp xpi qui summa ꝛ primitie messis
feretisq; manipulos spicaꝝ primi
† ſ predicationis. ·|· ſ xp̄m qui seipsum inmolauit ꝛ suscitauit
tias † messis vestre ad ·| sacerdotem
† ſ a mortuis suscitādo ·|· ſ Corp propriū · xp̄s
qui † lauabit ·| fasciculuꝫ corā dño ·
eñ resurrexit primitie dormientium.
vt acceptabilis sit pro nobis · alte
ſ resurrectionis · qꝛ prima dies est dn̄ice passionis
ra die sabbati ꝛ sanctificabit illum atq; in eodem die quo manipulus
ſ mystice · s · mysticus agnus immoletur.
consecratur · cedet agnus immaculatus anniculus in holocaustū do
† ſ qꝛ sine eo sp̄ualiter intelligi nō possunt.
mini · ꝛ libamenta offerent † cum eo due decime simile ꝯsperse oleo in incensum domini odoreq; suauissimum · liba quoq; vini quarta pars hyn. Panem ꝛ polentaꝫ ꝛ pultes nō comedetis ex segete vsq; ad diē qua offeratis ex ea domino deo ve
ſ Nec locus nec tempus mutat xp̄i misteriū
stro. Preceptum est sempiternum in generationibus vestris cunctisq; habitaculis vestris . Numera
† ſ dominico · hic est eñ altera dies sabbati ī qua resurrectio.
bitis ergo ab altera † die in quo ob
ſ quib
tulistis manipulos primitiarū se
finitis sanctispiritus aduentum meruimus.
ptē hebdomodas plenas vsqꝫ ad alterā diē expletionis hebdomade septime id est quinquaginta dies.
·|· ſ tanq̄ vetera excludit sacrificia legis euāgeliū introducit.
ꝛ offeretis ·| nouū sacrificiū domino

Omne opus ꝛc. Qui facit peccatū seruus est peccati · nō debemus seruire peccato cuꝫ pascha celebram in quo a peccato nos liberauit xp̄s.

Seruile nō facietis ꝛc. Non pmittit agere seruilia alijs diebus quib nos prohibuit . Unde subdit: s offeretis sacrificium in igne domino.

Sacrificium in igne ꝛc. Lxx · Holocaustomata vbi innuitur qd ab omib cessare iubet seruilib · preterea non solum primaꝫ sed ꝛ septimā nominauit · vt totam comprehenderet vitaꝫ humanam · qꝛ illa initiū · hec finis in quo oīa potest cōp̄hendi.

Altera die ꝛc. Potuit dicere secūda azimorū · sed ne ad sequētem diem nostrā duceret intentionē · s · in crastinum prime dixit · altera die significans resurrectionē q̄ successit passiōi · sicut dies diei.

Atq; in eodem die ꝛc. Resurrectōis · i · eleuationis · manipuli · i · quando resurrectionem celebramus : dominici sacrificij obliuisci nō debemus · ex quo oblatus est manipul

Oleo ꝛc. Oportet eñ pfectam humanitatem · ꝛ pfectam diuinitatem in vnū conuenire · in oleo · i · per eam quā circa nos habuit misericordiā · sic eñ sacrificiū odor suauitatis domino inuenitur · si que de eo digna sūt intelligimus

Liba quoq; vini ꝛc. Ecce intelligibilis oblatio melchisedech q̄ in pane ꝛ vino pficitur · inde q̄rta ps hyn offert vt p quartā partem euāgelica doctrina significet · p libationē vero sermo dominic qui ait · Hic est me sanguis qui pro multis effundet in remissionē peccatoꝝ

Panem. Oblatio p̄sentiū donorum que est christi mysterium reconciliauit nos deo · ꝛ cibum p̄parauit nouum.

Polentam. Lxx · Fricta citrea nō mādúcabitis · p̄cepta eñ xp̄i non solum noua · s citrea · i · mollia. Unde: Iugū meuꝫ suaue est ꝛc. vel manib contrita ꝛ emundata · sic eñ citrea alij interp̄tantur · quia xp̄i precepta actionem ꝛ correctionem querunt.

Quinquaginta dies. Hec dies dominica est · in quo pentecostes festiuitatem celebramus · quā iudei · nec secundū litterā · nec secundū spiritum celebrant · qui nec dies secundū legem numerant.

Offeretis nouū sacrificiū ꝛc Nouū · nō vetus nō seculare Adueniens siquidē sp̄us · totam vitā humanā renouauit · quia xp̄i institutioneꝫ

confirmauit: ⁊ vite cõfirmationẽ in illis pfecit. Unde de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis. Ideo nõ in alia die aduenit: sed in qua resurrectio fuit. ⁊ oblatus manipulus intelligibilis vt ostendat q꞉ noua conuersatio resurrectione xp̃i. ⁊ aduentu sp̃ũssancti pfecta est.

Habitaculis vestris ꝛc. Quia est habitaculũ pcipuũ de quo dicitur. Beati qui habitant in domo tua domine. Et alibi. Unaꝫ petij a domino hanc requirã vt inhabitem ꝛc.

Panes primitiarum ꝛc. Prius eni dominus euangeliuꝫ cuꝫ lege pfecit ⁊ docuit. audistis q꞉ dictũ est antiquis. Nõ occides. Ego aũt dico vobis. omis qui irascit' fratri suo reus erit iudicio. hic enĩ legẽ coniũxit euãgelio. Hinc lucas ait: Que cepit ih̃s facere ⁊ do. ꝛc.

De duabus decimis ꝛc. De doctrina. s. que p diuinitatẽ ⁊ pfectam humanitatem docet. nec alit' possunt coqui nisi p taleꝫ doctrinã.

Septẽ agnos Pro septẽ donis spiritussancti que vocat agnos. q꞉ sp̃ũssanctus vnũ est cũ xp̃o de quo scriptuꝫ est. Ecce agn' dei. ecce qui tollit pec. mundi. ideo nemo p̃t dicere dñs ihesus nisi in spiritusancto.

Et arietes duos ꝛc. Quib꞉ inimic' ventilatur. hec sunt superiora mandata. ⁊ virtutes quas alie sequunt' vt oues (verbi gratia) Uade ⁊ vende oĩa que habes. ⁊ da pauperibus.

Cũ libamentis ꝛc. Que sunt scientia ⁊ correctõ. Unde. deo aũt gratias ago q̇ odorem scientie sue manifestat p nos. quia christi bon' odor sum' ꝛc.

Duosq꞉ agnos. ꝛc. Mandata pacis ⁊ sanctimonie. Unde: pacem sequimini cum omnibus ⁊ sanctimoniam ꝛc. hec quia apostolico sermone dicta sunt precipit' offerri cũ panib꞉ primitiaꝝ qui doctrinã christi significant'. Unde in sequentib꞉ cumq꞉ eleuauerit eos sacerdos cũ panib꞉ primiciaꝝ.

ſ Ecclesijs.
ex omnibus habitaculis vestris.
† ſ lxx. Separati q꞉ omi sapiẽtia precipui. ⁊ a seculari separati ·ï· ſ legẽ ⁊ euangeliũ q̇ cibũ cõtinẽt aĩaꝝ
†panes primitiaꝝ ·ï· duos de duabus decimis simile fermẽtate quos coquetis in primitias domino. Offeretisq꞉ cũ panibus septeꝫ agnos
ſ xp̃m.
immaculatos anniculos. ⁊ vitulũ
ſ patriarchaꝝ. de his eñ scd̃m carnẽ natus est.
de armento vnũ. ⁊ arietes duos ⁊ erunt in holocausto cũ libamentis suis in odorem suauissimũ domio
ſ q꞉ spiritussancti festiuitas est. qui cõsumat oĩa. ⁊ p ecta vult esse sacrificia oĩa. ·ï· ſ penitentie sermonem inducit.
†Facietis ⁊ ·ï· hyrcum pro peccato. duosq꞉ agnos anniculos hostias pacificoruꝫ. Cumq꞉ eleuauerit eos
ſ p refectione animaꝝ.
sacerdos cũ panibus primitiaruꝫ corã domino: cedent in vsum ei':
ſ hic nota excellentiã eius.
⁊ vocabitis hunc diem celeberri
ſ alij sanctũ vel sancti.
mum atq꞉ sanctissimum. Omne
† ſ qd̃ seruiat peccato ·ï· ſ In quo sp̃ũs aduenit q꞉ vbi spiritus. ibi libertas.
†opus seruile nõ facietis in ·ï· eo. Legittimum sempiternũ erit in cũctis habitaculis ⁊ generationibus ve
ſ quia hic' p etate plena sunt. etiã ad litterã custodienda sunt.
stris. Postq꞉ aũt messueritis segetem terre vestre. nõ secabitis eam
† ſ Ea. signi ficat que nobis ad plenaꝫ ⁊ pfectam scientiam desunt. ·ï· ſ. i. que nostrã fugiũt scientiam. quasi decidentia de manu messoris colligere
†vsq꞉ ad solũ nec remantes ·ï· spicas nõ tenctetis.
ſ xp̃o. qui paup ⁊ peregrinus pro nobis factus est.
colligetis sed pauperibus ⁊ peregrinis dimittetis eas. Ego dominus deus vester. locutusq꞉ est dominus ad moysen dicens: Loquere filijs israel. Mense septimo pri
ſ. i. cõsummationis principio.
ma die mensis erit vobis sabbatũ memoriale clangentibus tubis. et
ſ q꞉ in eo vocati ⁊ adoptati sanctificantur.
vocabitur sanctũ. Omne opus seruile non facietis in eo. ⁊ offeretis holocaustum domino. Locutusq꞉ est dominus ad moysen dicẽs. Decimo die mensis huius septimi di
ſ a peccatis. ſ omnium.
es expiationũ erit celeberrimus. ⁊
ſ Sanctoꝝ. ſ penitẽdo. ſ vt sanctis
vocabitur sanct'. Affligetisq꞉ aĩas
† ſ bona pfecta supedificando ·ï· ſ vitam cõsummatam
vẽstras in eo ⁊ †offeretis ·ï· holocaustum dño.
† ſ a malis cessabitis.
Omne opus nõ †facietis in tempore diei huius: q꞉ dies propiciationis est: vt propicieť vobis dominus deus vester. Omis anima que afflicta non fuerit die hoc
ſ q꞉ nõ sequitur humilitatẽ xp̃i qui se ip̃m humiliauit vsq꞉ ad mortem.
peribit de populis suis. ⁊ que opis
ſ terreni.
quippiã fecerit delebo eã de pplo
ſ Sanctorum.
suo. Nichil ergo operis facietis in eo. Legittimũ sẽpiternũ erit vobis in cũctis generatõibus ⁊ habitatio
† ſ lxx. Sabbatũ sabbatorum. vt. s. intelligamus illud qd̃ excedit infirmitatem iudeorum.
nibus vestris. †Sabbatũ requietionis est. ⁊ affligetis aĩas vestras. Die nono mensis septimi a vespe

Cedẽt in vsum ꝛc. In vsum eius sacerdotis. id est. christi qui est sacerdos noster: ⁊ dominus noster. ipsius sunt panes primitiarum. ⁊ agni mãdatorum. ipse in paulo loquebatur. ipse oĩa que dicta sunt obtulit. primus pacem discipulis annunciauit. ⁊ sanctimoniam custodiuit sicut sanctussanctorum.

Celeberrimũ. In quo gentium vocatio non modo pdicata est. s; impleta. quando parthi ⁊ medi ⁊ elamite. ⁊ cetere gentes audierunt apostolos loquẽtes varijs linguis magnalia dei.

Postq꞉ ꝛc. Eadem superius dixisse videtur. sed ibi. Nõ complebitis messionem vestram. hic autem ait: Non secabitis eam vsq꞉ ad soluꝫ. ⁊ differentiã innuit ip̃a mutatio verboꝝ.

Segetem terre ꝛc. Conuersationis cuius messio post resurrectionẽ christi. ⁊ aduentum spiritussancti. non tñ omnem scientiam quã in futuro sumus habituri tradit verbum predicationis. Sunt enim que nunc nõ possunt nobis releuari. Unde in predictis festiuitatib꞉ hãc legẽ interposuit.

Pauperib' ⁊ peregrinis ꝛc. Lxx. Paupi ⁊ proselito. id est. christo qui non habuit vbi caput reclinaret. ⁊ in propria venit: ⁊ sui eum nõ receperunt. hic solus intelligit q̃ remanent. Unde O altitudo sapientie ⁊ sciẽtie quã incomprehensibilia sunt. e. i. ꝛc.

Mense septimo primo die men. Septenarius consummationem vel spiritualem vel generalẽ significat. hinc deus die septimo requieuit. ⁊ sua requie nostram significauit. Unde q̇ ingressus est in illam requiẽ requieuit ab opib꞉ suis sicut de' a suis. Initium vero cõsummationis tempum: aduentus domini est. Unde Filioli nouissima hora est. Hoc temp' appellat primã septimi mensis sicut principiũ consummationis. nobis requies etiã est. quos ab operibus malis cessare fecit. ⁊ a iugo graui liberauit. Unde: Uenite omnes qui laboratis ⁊ onerati estis ꝛc. Et discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. ⁊ inuenietis requieꝫ animabus vestris.

Clangentibus tubis ꝛc. Quia predicat saluatoris resurrectionem que memoriale est generalis resurrectionis. que secũdum apostoluꝫ erit in voce archangeli. ⁊ in tuba dei.

Omne opus seruile ꝛc. Quasi nõ est opus seruilia agendi. que ante fecistis. Sed sicut exhibuistis membra vestra iniquitati ad iniquitatẽ. ita nũc exhibete huire iusticie in sanctificationem. H' est enim verum holocaustum.

Decimo die ꝛc. Propiciationem ⁊ a peccatis liberationem acquiri in humilitate anime ⁊ afflictione ex his intelligimus. Hanc debemus agere a vespere. id est. a penitentia incipere quam fecit christus initium predicationis sue: penitentie superedificanda est vita bona. ⁊ virtutibus consummata. Unde adiecit. offeretis holocaustum domino.

Dies propiciationis ꝛc. Quo significat. quia in hoc tempore ppiciationẽ suscipiemus. ⁊ ideo in illo ab omi malo abstinere debemus.

Nichil ergo oderis ꝛc. Semp a malis ⁊ supfluis significat esse cessandũ. Unde ⁊ dñs nec causam dicere concedit. nec cogitare q̇d comedatur. aut quid bibatur. aut induat'. veꝝ eñ ⁊ sabbm sabbatoꝝ annunciauit.

Affligetis ꝛc. Recapitulatio est humilitatis. que est fundamentum. ⁊ basis virtutum. Unde dominus ait: Quicũq꞉ se humiliauerit sicut paruulus iste: hic est maior in reg. celoruꝫ.

A quintodecimo die &c. Hoc numero inchoatur festiuitas: qui ex septem & octo compositus est: quorum vnus presens seculum, alter numerus significat futurum: ideo festiuitatem septem diebus consummari precipiens: alterum diem celeberrimum atque sanctissimum commemorauit: nec cum septem annunciauit: sed separatim posuit: futurum namque seculum presens sequitur tanquam aliud. Septem ergo diebus festiuitatem tabernaculorum indixit. Quicunque enim presenti mundo vtitur vt tabernaculo in eo potest festiuitatem habere & letari spe futuri seculi. Si enim terrena domus dissoluitur: edificatio non manufacta in celis habetur.

Dies quoque &c. Nota eadem de primo & de octauo dici: quia scilicet resurrectionis dies secunda est & initium futuri seculi: primus in christo est conuersationis principium & futurorum exordium: octauus vero presenti succedit seculo: quod significatur in septimo: preterea sancti habent requiem suam & vitam futuram in hac vita. Unde apostolis dictum est: Regnum dei intra vos est.

Cetus. lxx. egressus: quia hinc exitus: ibi habitatio. Unde: cupio dissolui & esse cum christo.

He sunt ferie domini &c. Legislatori consonat paulus dicens. Semper gaudete: sine intermissione orate. In omnibus gratias agite. Moyses quoque festiuitates celeberrimas atque sanctissimas exponens quotidiana libamina & sacrificia premisit. Ideo festiuitates illas nominibus expressit: sed statim subdidit: offeretisque in eis oblationes domino &c. Voluit enim nos semper gaudere & festiuitatem agere & orare. hec enim est quotidiana libatio & holocaustum: que tunc offerimus cum corpora nostra hostiam viuentem deo exhibemus: & cum apostolo dicimus. Ego enim iam delibor: & tempus resolutionis mee instat: ideo subiungit: exceptis sabbatis domini &c. Quia cum a malo declinauerimus etiam super insticias quas secundum tempus deo promittimus: aliquando enim ieiunium: aliquando oblationem passionum: vel in periculis: vel voluntarie promittimus.

A quintodecimo &c. Quintusdecimus ex septem & octo compositus euangelicam predicationem significat: que consistit ex presenti vita, & futura. hanc componit: illam preparat.

Die primo. Qui est octauus: est & primus seculi: preterea primus quo predicatio dispensatur: & a peccatis cessatur: in finem requiem eternam largitur. Deinde cum festiuitatem septem diebus predicasset: primum diem requiem appellauit: sequentes tacet: vt virtutum operam dandam significet: transfert ad octauam diem requiem: quia fidelibus legem facientibus requies in futuro seruatur.

Die primo fructus &c. Fructus est christus. Unde: Egredietur virga de radice iesse &c. qui aptat virtutes suo tempore. Erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo.

vsque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Et locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel. A quintodecimo die mensis
† vt in hac vita a malis feriemur: in qua sicut in tabernaculis esse debemus
huius septimi erunt† ferie tabernaculorum septem diebus domino. Dies
qui non uit presentibus in tabernaculo vti. prima dies: id est initium a sanctificatione vocationis incipit et.
primus vocabitur celeberrimus atque
† quia nulli in seculo seruiunt: qui que in eo sunt transitoria intelligunt.
sanctissimus. Omne opus† seruile
omni tempore.
non facietis in eo. & septem diebus offe
† perfectam conuersationem ·|· a quo est ↑ futura vita.
retis † olocausta ·|· domino. ↑Dies
predicta agentibus.
quoque octauus erit celeberrimus
† quia sancti vocabuntur in preperata habitacula ·|· quod scilicet hic preparastis: id est vos ipsos
†atque sanctissimus: & offeretis ·|· holocaustum domino: est enim cetus atque
Congregatis vndique sanctis omnibus. omnes enim eritis sicut angeli dei.
collecte. Omne opus seruile non facietis in eo. He sunt ferie domini: quas vocabitis celeberrimas atque sanctissimas: offeretisque in eis
mortificate mem. ve.
oblationes domino: holocausta &
orationes continuas.
libamenta iuxta ritum vniuscuiusque
quibus declinamus a malo.
diei: exceptis sabbatis domini. donisque vestris: & que offeretis ex
quod solet fieri periculo. sola voluntate.
voto: vel que sponte tribuitis domino. A quintodecimo ergo die mensis
plenitudinis temporum.
sis septimi quando congregaueritis om
a malis vacantes
nes fructus terre vestre celebrabi
quamdiu viuitis.
tis ferias domini septem diebus
quod resurrectionem significat. non iam septimo.
die primo & die octauo erit sabbatum id est requies. Sumetis vobis die primo fructus arboris pulcerrime spatulasque palmarum & ra
Iuuenes ramos.
mos ligni densarum frondium: et
† ramos scilicet continentie & casti coniugii. Salix enim fructus non facit ·|· in eum credendo: pro eo patiendo.
†salices de torrente ·|· letabimini co
Non est impiis gaudere dicit dominus.
ram domino deo vestro: celebrabitisque solennitatem eius septem die
† id est preceptum & institutum domini quod semper est obseruandum
bus per annum. †Legittimum sempiternum erit in generationibus vestris
Mense septimo festa celebrabitis
vt tota presens vita pro vmbraculo habeatur scilicet
& habitabitis in vmbraculis septem
† verus israelita qui cum abraam reliquit omnia: & in tabernaculis cum ysaac coheredibus promissionis habitat
diebus. Omnis qui de genere† israel est: manebit in tabernaculis: vt
quasi non obliuiscantur beneficii mei: & egiptie seruitutis & liberationis.
discant posteri vestri quod in taberna
Morum: vt imitentur eum qui ait: vulpes foueas habent: & volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.
culis habitare fecerim filios israel
de terrenitate mundi: de seruitute pharaonis.
cum educerem eos de terra egipti. Ego dominus deus vester. Locutusque est moyses super solennitatibus domini ad filios israel.

C. XXIIII.

Et locutus est dominus ad moysen dicens
† elemosinam qua irrigantur cetera bona.
Precipe filiis israel vt† offerant ti
† laboribus propriis. ·|· ut nichil cupiat humane laudis. virtutes.
bi oleum de† oliuis ·|· purissimum ac
lucidum ad concinandas lucernas iu
ante christum qui ait: quod uni ex mi. m. f. mi. f.
giter extra velum testimonii in taber
celo. † christus verus sacerdos qui pauperibus compatitur
naculo federis: ponetque eas† aaron
† Continue: unde oleum de capite tuo non deficiet. ·|· pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.
a vespere vsque† ad mane ·|· coram domino
ut hec lex in eternum duret.
cultu rituque perpetuo in generationibus vestris. Super candelabrum
euangelicam conuersationem
ab omni errore & ypocrisi ut lucerne ante deum luceant: & non ante homines.
mundissimum ponentur semper in

Erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo.

Spatulasque palmarum &c. Iuuenescentia insticie germina: quia iustus vt palma florebit: quia de palma nihil respuitur: nec de his qui iuste viuunt: addit: et ramos ligni densarum frondium &c.

Et ramos ligni. Omnes scilicet virtutum fructus: sed maxime misericordiam quam oportet esse continuam & permanentem. Unde: Oleum de capite tuo non deficiet.

De torrente. De presenti scilicet vita que fluit tanquam torrens tentationibus & tribulationibus ebulliens. Unde de torrente in via bibit: propterea exaltauit caput. in cruce scilicet pendens.

C. XXIIII.

Precipe filiis israel &c. Candelabrum euangelica vita: in qua virtutes splendent sicut lucerna. Unde: nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio &c. his lucernis iunctum est oleum: id est elemosina qua cetere virtutes irrigantur: ne extinguantur. hoc oleum fatue virgines non habuerunt. Ideo exclu se sunt. hoc debet esse de oliuis purissimum: ut non de rapina: vel pro laude humana elemosinam faciamus. Unde de primiciis frugum tuarum da pauperibus. lucerne ardent extra velum: id est ante christum qui ait. Quod vni ex minimis fecistis: mihi fecistis. In tabernaculo: id est in celo: vbi misericordes absconduntur thesauros.

Usque ad mane. Futuri seculi scilicet tunc enim non erit tempus orandi vel elemosinam dandi. Unde: Ne dicas amico tuo. Vade & reuertere: & cras tibi dabo. Nescitis enim quid pariat superuentura dies.

Super candelabrum &c. Christus qui est lumen verum & illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius. Super hunc ardet lucerna: id est spiritussanctus qui in igneis linguis super discipulos apparuit: huic purissimum oleum: id est mundam vitam debemus offerre: scientes quia non omnes possunt incendere illum: sed solus christus & filii eius: qui plenus spiritu ait. Spiritus domini super me. Qui etiam ait: Ignem veni mittere in terram: & quid volo nisi vt accendatur: hunc insuflans: quasi incendens ait: Accipite

spūmsanctū.hec aūt lucerna non accenditur:nisi ꝑ vitam ⁊ cōuersationem mundam·vel accensa cito extinguit. Unde spūm nolite extinguere ꝛc.

Accipies quoqꝫ similā ꝛc. Beda. Duodecim panes in mensa tabernaculi:duodecim sunt apostoli·⁊ oēs eoꝝ doctrinam in ecclesia sequētes. Qui qm̄ vsqꝫ ad cōsummationem seculi populū dei reficiūt panibꝫ verbi·ideo duodecim panes ꝓpositionis nunqꝫ recedūt de mensa domini·hi nō de qualibet farina·ſ; de simila iubent̄ fieri. Qui vero verbū vite ministrāt·necesse est prius virtutum frugibus studere·vt ꝗ admonēt·faciendo cōseruent vel commendent. Hi bene altrinsecus sup mensam statuunt̄ ꝓpter concordiam charitatis ⁊ societatis·nā ⁊ domin⁹ binos ad predicandum misit·quia ꝑdicatores sancti nunqꝫ·vel in assertione veritatis·vel in affectu dilectiōis sunt diuisi. Thus lucidissimum supponit̄ in monumentū oblatōis domini·q̄ꝛ pie actioni domini ⁊ doctrine oratio pura supaddit̄·vt per hec vtraqꝫ rite sociata·semper memoria sacre oblationis in cōspectu dei appareat. Panes singulis sabbatis mutant̄·qui ꝑ septem dies opandi·in mensa fuerint positi·q̄ꝛ doctores sancte ecclesie completo laboris sui tempore eterna in celis quiete remunerantur·alios in opus sui laboris sub eadem spe retributionis relinquunt. Coquebantur panes ante sabbatum·secundum Josephum. Duo ⁊ duo diuisi·⁊ sabbato mane oblati super mensam ponebantur·seni ad alterutrosqꝫ conuersi duabꝫ patenis aureis supperpositis thure plenis que permanebant vsqꝫ ad aliud sabbatum·⁊ tunc alij afferebant̄·illi sacerdotibus dabantur:⁊ thure incenso in igne sacro in quo omnia holocausta fiebant·aliud thus superponebatur·quia prius nobis deuote conuersatōis accipienda requies ⁊ vita eterna promittitur:sic tamen vt per labores ⁊ opera bone vite ad eam ꝑperemus.

Coques ex ea duodecim pa. ꝛc. Orig. Sermo domini panis ē sed multiformis·alius in publico docet plebem de operibꝫ misericordie ⁊ beneficentie qui cōmunis videt̄. Est alius secretus de fide vel rerum scientia differens·hic est mundus·⁊ ex simila confectus·⁊ in conspectu domini super mensam mundam ꝓponendus·solis sacerdotibꝫ sepandus. Tu ergo si habes scientiā secretoꝝ·i·ſ·de fide dei·si de mysterio christi·ꝺ vnitate spiritus sancti disserere scienter potes. Panes ex simila deo offers·si cōmunibꝫ monitis ⁊ moraliter populum instruis. Cōmunes panes obtulisti·de duabus decimis panis vnus fit·nō dicit̄ cuius mensure decime sint. Que ergo ista res est:cui⁹ mensura ⁊ modus non nominat̄ nec comprehenditur. Denari⁹ numerus vbiqꝫ ꝑfectus est·quia tota numeri ratio ⁊ origo surgit ex ipso. In hoc ergo ostenditur recte auctor ⁊ origo omnium de⁹·ſ; si in ecclesia de solo patre loquimur:vnius decime panez facim⁹. Si de solo filio similiter. Si aūt dixero:quia pater in filio est·⁊ filius in patre·⁊ q̄ꝛ pater ⁊ fili⁹ vnū sunt·de duabꝫ decimis simile munde vnū panem offero:qui dat vitā mundo·vet⁹ quoqꝫ ⁊ nouū testamentū ⁊ vnū vtriusqꝫ dn̄i suscipiendo ⁊ ꝑdicādo vnū panem offero. Mensure quidē ipsius·i·substātie nomen comphendere vel inuenire nequeo·patrē tn̄ ⁊ filiū vnū confitendo·panē vnū ex duabus decimis offero·non vt vnus panis ex vna decima fiat·⁊ alius ex alia. vt sint due decime sepate·ſ; due decime sint vna massa·⁊ vnus panis·q̄ꝛ nō separo patrem a filio·nec filiū a patre. Proponuntur panes duobꝫ positionibus·nec de patre ⁊ filio sermo sit permixtus. Nunc autem vnus est panis·quia vna substantia·due positiones·i·ꝑsonarum ꝓprietates. Illum eñ dicimus patrem qui nō sit filius·⁊ illum filium qui nō sit pater·⁊ sic duas decimas in vno pane seruamus·⁊ ante deum duas positiones ꝯfitemur. Sed magni pastoris est has mensuras seruare·⁊ de patre ⁊ filio sermonez

---

cōspectu dn̄i. Accipies quoqꝫ † simi*(q̄ꝛ ꝑdicatores primi debent virtutū frugibus studere.)* lam·⁊ coques ex ea † duodecim pa*(apostolos ⁊ sequaces eoꝝ q̄ amministrant cibū verbi dei·vel panē verbi.)* nes q̄ singuli habebūt duas deci*(vt oēs sint ꝑfecti.)* mas quoꝝ senos altrinsecus sup*(propter concordiā charitatis)* mensam purissimā corā dn̄o statu*(ecclesiā.)* *(Sine macula ⁊ ruga.)* es·⁊ pones sup eos thus lucidissi*(orationem.)* mū·vt sint panes in monimentuz*(·ſ·vt sacre oblatōis memoria in ꝯspectu dei sit)* oblationis dn̄i·ꝑ singula sabbata*(q̄ꝛ alijs in requiē assumptis)* mutabunt̄ corā dn̄o suscepti a filijs*(substituuntur predicatores noui.)* isrl̄ federe sempiterno·erūtqꝫ aarō ⁊ filioꝝ ei⁹ vt comedāt eos in loco*(nō vbiqꝫ.)* sancto·q̄ꝛ † sanctū sanctoꝝ est de sacrificijs dn̄i iure ꝑpetuo.*(† Ecclesia·vel corpibus sanctis·scd̄m illud:templum dei sanctū est qđ estis uos.)* Ecce aūt egressus filius mulieris israelitis*(Spūalis sapientie.)* quē pepat de viro egiptio inter filios israel*(seculari sapiētia.)* *(catholicos.)* iurgatus est in castris cuz viro israelita.*(per secularem scientiā impugnās spiritualem.)* Cūqꝫ blasphemasset nomē ⁊ maledixisset ei:adduct⁹ est*(filiū dicēs minorem patre·⁊ huiusmodi.)* ad moysen. Uocabat̄ aūt mater ei⁹ salamuth filia dabri de tribu dan.*(retributio·uel pacifica.)* Miserūtqꝫ eū in carcerem:donec nossent quid iuberet domin⁹.*(lex seruat blasphemos euāgelio iudicandos.)* *(in euangelio.)* Qui locutus est ad moysen dicēs.*(Consonando legi.)* Educ plasphemū extra castra·⁊ ponant omes qui audierunt manus suas sup caput eius*(q̄ꝛ ꝯtra dn̄m qui caput est xp̄i blasphemauit.)* ⁊ lapidet eū vniuersus ppl's. Et ad filios isrl̄ loqueris

---

sicut oportet coniungere vel disiungere·vt panis vnus appareat. Et mensure sue duodecim panes fieri iubentur·iuxta numeꝝ tribuū israel·in quo totius nature rationalis forma continetur. Duodecim nanqꝫ putant̄ esse generales eius ordines·qui figurantur in duodecim tribubꝫ·in quibꝫ regalis erat quidā ordo·qui iudas nominatur·alius cōsacerdotalis qui leui dicitur·in quo ordine templū dei ⁊ altare collocatū est. Alius ordo ysachar ⁊ alij quoꝝ rationē nō est huius tempis explanare·que tamē tribꝫ panem suum habet ante deuz. Et licet alique tribus de concubina descēderunt·⁊ partim libere·⁊ partim seruiles sunt:pro omnibꝫ tamen de duabus decimis panis sup mensam ponitur·ſ·mundā·sup mentē sanctam ⁊ puram.

Ecce aūt egressus ꝛc. Mulier israelitis sapientia spūalis nō debet coire cū egiptio·i·cū sapiētia exteriori. Qui eñ nascitur·i·docetur ꝺ tali coitu filius est egiptij·i·sapientie secularis q̄ in ea didicit·obtinere ꝯtendit·talis aliquādo in castris ecclesie cū israelita rixat̄·qui totum se sapiētie dei dedicauit nō querēs sapientiam huius mūdi·neqꝫ principium huius seculi·⁊ blasphemat filius israelitidis nomē·nō mentionem christi faciens. Notandū aūt ꝙ non determinat·qđ vel cui⁹ nomē.adhuc eñ nomen christi ignotū erat·de quo ait gabriel. Et vocabit̄ nomē eius ihesus·de quo nomine paulus ait·dedit ei nomē qđ est sup omne nomen ꝛc. Cū vero qui in tali sapientia confidit·blasphemat nomē christi dicens eū inequalem patri·extra ecclesiā pellitur·qui audierunt ponent manū sup caput ei⁹·q̄ꝛ caput viri christus·caput xp̄i deus qui in christo blasphematur.

Ecce aūt ꝛc. Orig. Duo litigant·vnus ex integro israelita·qui litigat ⁊ nō peccat·alter ex maiori pte·i·ex patre egiptius cuius peccatū designatur. Israelita rationabiliter litigat. In exodo quoqꝫ israelita supat·egiptius cadit·qui veritatem defendit ⁊ ecclesiasticam fidem·integer israelita litigat cum egiptio·qui ex parte xp̄o credit:⁊ scripturas recipit:ſ; nō integre ⁊ fideliter sensum capit.hic ex matre israelita est;sed ex patre egiptius. Qui vero fidei crudelitate ⁊ nominis professione xp̄ianus est ⁊ catholic⁹ ex vtraqꝫ parte israelita est. Qui aūt professione xp̄ianus:intellectu fidei hereticus ⁊ peruersus:matrem habet israelitam·⁊ patrē egiptiū.preterea cuz quis scripturas legit:⁊ sequitur litterā ⁊ intellectū repudiat spiritualem :matrem habet israelitam·i·litterā ⁊ carnalem sensum quē sequit̄:habet egiptium patrem·ideo contra catholicū litigat·qui ſm̄ litterā ⁊ spiritum israeliticus est. Qui de patre egiptio est:nominat nomen ⁊ maledicit·q̄ꝛ negat creatorē esse mūdi·⁊ patrē xp̄i. Nos aūt q̄ lr̄am ⁊ spūm sequimur dicim⁹·neqꝫ ſm̄ litteram maledicendū·neqꝫ ſm̄ spūm blasphemandū. Maledici eñ in deū ⁊ in proximum:regnū dei nō possidebunt. Unde ⁊ ꝑ moysen tam aspere vindicat deus in maledicū·ideo ante nō dixit:cui⁹ nomē nominās maledixerit·vel dei vel hominis·ne si de deo diceret:de hoībus dedisse licentiā aliq̄s eum putaret. Qui eñ maledicūt ⁊ si nō ex corde·non ex voto vel animo iniquo immundiciā tn̄ labioꝝ ſm̄ ysaie verbū:⁊ inquinamenta oris incurrūt. Iste aūt licet matre israelitide de egiptio tn̄ progenit⁹ exijt ⁊ nominans nomen maledixit·puto nisi exisset·nec litigasset·nec nominās maledixisset. Exijt ei a veritate·exijt a timore dei·a fide·a charitate·ꝑ hec eñ quis exit de castris ecclesie·etiā si ep̄i voce minime abijciat̄·sicut ecōtrario aliq̄s nō recto iudicio foras mittit̄·ſ; si ante nō exijt·i·non egit vt meretur exire·nichil ledit̄·interdū eñ q̄ foras mittit̄·intus est·⁊ q̄ foris est int⁹ videtur retineri·ſ·

Miserūtqꝫ eū in car· ꝛc. Moyses nō ex auctoritate sua sententiaz profert cōtra blasphemantē·ſ; dei ꝑcepto reseruans:mittit in carcerez·lex eñ odit eum qui blasphemat contra quem frequenter trinitatez predicat.

h nõ manifeste sicut euãgelium·ideo illũ ad iudicium euangelij reseruauit. Qui nõ credit in filium iam iudicatus est.

Homo homo ⁊c. Aug. Locutio est tanq̃ dicat homo ille·aut ille ·i·quicũq̃ hõ·nõ sicut quidã putant·homo hõ ita dici tanq̃ laudabiliter quasi homo·nõ qualiscũq̃ velut etiam similis peccatori·h q̃ vere sit homo quẽ sensum nõ esse verꝫ·h locutionis h esse scripturarꝫ aperte hic ostenditur· cũ in eo dicit qui culpat:nõ qui laudatur.

Homo hõ ⁊c. Aug. Si maledixerit deũ suum peccatum accipiet. Nominans aũt nomẽ domini morte moriat quasi aliud sit maledicere deum suum·aliud noĩare nomẽ dñi·et illud sit peccatũ·h autẽ tm̃ nephas vt etiam morte dignũ. Quis h loco ita intelligendum sit qd dictũ est nomen dñi ut cũ maledictio fiat·i·maledicẽdo noĩet. Quid ḡ distat inter illud peccatũ·⁊ h tm̃ crimen:an forte h ipm repetendo mõstrauit nõ leue esse peccatũ h morte puniendũ·h q꞉ p distinctionẽ h intulit nõ dicẽs·nominãs em̃ h noĩans ãte subobscurꝫ factũ est·⁊ ideo si h recte intelligit·notãduꝫ est locutõis genus.

Esi. Lxx. Hõ hõ q̃ maledixerit deo peccatũ accipiet·qui autẽ noĩat nomẽ dñi morte moriat·tanq̃ maledicere deo sit minus·⁊ nominare nomẽ dei sit grauius·de⁹ aũt ⁊ dñs est. Vñ dñs de⁹ tuus de⁹ vnus est. Et alibi diliges dñm deũ tuuꝫ ex toto corde tuo·nomẽ ei⁹ qd est·cui⁹ noĩatio ita punit. Quare noĩa dei in scripturis manifestant·si qui nominãt sic puniunt. Sꝫ blasphemia q̃ scienter committit:maxima pena vindicat. Vñ qui peccauerit in spũm nõ dimittet ei·i·qui in scientia blasphemauerit·q̃ est donũ spũs·s· Vñ ⁊ alij dat p spũm hmõ scientie. Maledicit ḡ deũ q̃ insciẽter blasphemat ⁊ peccatũ recipit·i·penã peccati·q꞉ scientiã quã debebat habere nõ habuit. Nomẽ vero dñi noĩat q̃ in sciẽtia blasphemat·hoc aũt facit q̃ ei⁹ scientiã p spũm acquisiuit. Nemo em̃ pt dicere dñs ihs nisi in spũsancto. Ideo iuste sine misericordia punit·siue a patribꝫ tanq̃ ciuis erudit⁹·siue nouiter didicit tanq̃ pegrinus. Nominat aũt talis ⁊ blasphemat·sicut fili⁹ israelitidis nominauit ⁊ blasphemauit.

Homo homo qui maledixerit deo suo portabit peccatum suuꝫ·⁊ qui blasphemauerit nomẽ dñi: morte moriat. Lapidibus obruet euꝫ omis ppli multitudo·siue ille ciuis siue peregrinus fuerit qui blasphemauerit nomen dñi:morte moriat. Qui pcusserit ⁊ occiderit hominẽ morte moriat. Qui pcusserit aial reddat vicariũ·i·aiam pro anima. Qui irrogauerit maculã cuilibet ciuium suorꝫ sicut fecerit sic fiat ei·fracturã pro fractura·oculũ p oculo·dentẽ pro dente restituet. q̃lẽ inflixerit maculã·talẽ sustinere cogetur. Qui percusserit iumentum reddat aliud·qui pcusserit hoiẽ punietur·equũ iudiciũ sit inter vos·siue peregrinus siue ciuis peccauerit·q꞉ ego sum dñs de⁹ vester. Locutusq̃ est moyses ad filios isrl ⁊ adduxerũt eũ qui blasphemauerat extra ac lapidibus oppresserũt. feceruñtq̃ filij israel sicut pceperat dominus moysi.

(Interlinear glosses: Scienter. — penam peccati venialis. — Scieter. Aquila·vir qui blasphemauerit deum suũ·⁊ accipiet sibi iniquitatẽ·⁊ denominans nomẽ dñi: morte moriat. — spũs·dñs em̃ spũs ẽ. — in ecclesia nutritus. — nouiter adiunctus. — anime que est peccatũ. — qui animaliter viuit·qui compatur iumẽtis insipientibꝫ·⁊ similis factus est illis. — Quis popularem ⁊ ebetem errare fecerit seipsũ compensabit. — peccati. — nõ ex toto ad impietatẽ traxerit. — secundũ culpã sustinebit penã. — Si oculũ sciẽtie cecauit. — in futuro iudicio. — Cuiuscũq̃·s·virtutẽ cõtriuerit ipsi⁹ virt⁹ cõteretur ⁊ p nichilo reputabit. — Stultũ ebetem. — seipm pro iumento. — aliquo modo nocendo. — discretum rationalem. — ipse sicut homo. — vel rectum. — nouiter ecclesie iunctus. — ab infantia in ecclesia educatus.)

Qui percusserit. Lxx. Qui pcusserit aiam hoĩs ⁊c·i·q̃ ad iniq̃tatem traxerit·aiam pro aialeꝫ hoĩeꝫ intelligit·q̃ nõ pcipit q̃ sunt spũs dei.

Aug. Qui pcusserit aiam hoĩs ⁊ mortu⁹ fuerit ⁊c. Nõ ait qui pcusserit hoĩem ⁊ mortu⁹ fuerit·h aiam hoĩs cũ poti⁹ feriat corp⁹. Vñ:nolite timere eos q̃ corp⁹ occidũt·aiam ḡ vitã corpis appellat q̃ fit p aiam·⁊ hinc voluit ostendere homicidã·qui aiam hoĩs pcutiat·i·pcutiendo vita hoĩeꝫ priuet. Cur ḡ addidit·⁊ mortu⁹ fuerit·si iã h ipso ostendit homicidiũ q̃ aiam hominis pcusserit·i·homo a percutiẽte vita priuat⁹ sit·an exponere voluit quõ accipiendũ sit q̃ dixit aiam hoĩs percussam·⁊ sic ait·⁊ mortuus fuerit·tanq̃ diceret·i·mortuus fuerit·hoc est em̃ aiam hoĩs esse pcussam.

Fracturã pro fractura ⁊c. Lxx. Contritionẽ p ptritõe·i·si docẽdo·suadendo·scandalizando aliquã virtutẽ proximi cõtriuerit.

Dentẽ pro dente. Virtutẽ loquẽdi. Dentes em̃ p verbis accipiũtur Vñ filij hoĩm dentes eorꝫ arma ⁊ sagitta ⁊c. Et pulcriores sunt oculi eius vino·⁊ dentes ei⁹ lacte. Clariora ei ⁊ apertiora sunt verba euãgelij lacte legis.

Qui percusserit iumentũ ⁊c. Hec secundũ lraꝫ iudeis erãt necessaria·q̃ n̄ poterãt capere si q̃s pcusserit te in dexterã maxillã:prebe ei ⁊ alterã. Sꝫ cum cẽnt maliuoli mala inferre volebãt·⁊ n̄ pati. Ideo metu alterne pene erant a scelere reuocandi.

Et adduxerũt ⁊c. Expimẽto ipo legem ɔfirmatam oñdit·vt ⁊ tu blasphemare timeres:⁊ peccatũ fugeres·qd nõ solũ princeps·h tota multitudo vindicat. Oĩs em̃ cõmunit blasphemos debet punire·q̃ oĩm auctori nõ metuunt detrahere·et oĩs ab eo separe.

C. XXV.

Locutusq̃ est dñs ad moysen in monte synai dicens. Loquere filijs israel ⁊ dices ad eos. Qñ ingressi fueritis terrã quã ego dabo vobis sabbatizetis sabbatuꝫ dño. Sex annis seres agrũ tuũ·⁊ sex annis putabis vineam tuã·colligesq̃ fructus eius. Septimo anno sabbatũ erit terre requietionis dñi·agrũ nõ seres·⁊ vineam nõ putabis. Que spõte gignet humus n̄ metes·⁊ vuas primitiarꝫ tuarꝫ nõ colliges quasi vindemiã. Annus em̃ requietõis terre est·sed erũt vobis in cibum tibi ⁊ seruo tuo ancille ⁊ mercennario tuo ⁊ aduene qui peregrinatur apud te. Iumentis et pecoribus tuis omnia que nascantur prebebunt cibũ. Numerabis quoq̃ tibi septẽ hebdomadas annorꝫ·id est.

(Interlinear glosses: Conuersationem bonam. — In lege ⁊ pceptis. — toto tempore presentis vite. — Sic. — vt post sabbatizet terra. — legẽ in cuius operatione popul⁹ iudeorꝫ laborabat. — Euangelicam vitam cui⁹ xps vitis vera. — nos palmites·pater agricola. — Eterna requie. — q꞉ nichil erit necesse operari·nec opa legis vel euangelij. — p hãc cõmuneꝫ culturã mandata implendo. — a pte totũ denominat. — euãgelica mandata pure obseruando. — coles. — Que naturalis lex suggerit·nec doctore indiget nec litteris. — lxx·vuã sanctificationis·i·misteria xpi. — que inuitasti nõ vt seruũ ⁊ ancillam subiecisti. — lxx·inquilino·i·philosopho qui adiacꝫ tibi·qui terram bonã intrasti. — ydiotis. — infidelibus mansuetefactis. — putabũt viuere in secula seculorꝫ. — lxx·septem requies.)

C. XXV.

Quãdo ingressi fueritis ⁊c. Esi. Terra puersatio bona·de q̃ dicit. Spũs tu⁹ bon⁹ deducet me in terrã rectã. Sex annis seres a·t·⁊c. Dñ·s·in hac vita ⁊ in visibili creatura sum⁹ quã significat senari⁹. sex em̃ diebus creata sunt oĩa q̃ vidẽtur·septimo aũt anno sabbm erit ter·re·dñi. Cũ ei p⁹ p̄sens tps sabbatũ venit·de q̃ paul⁹ ait·relinquit sabbatismus pplo dei·quẽ dies septim⁹ sig̃t·in q̃ requieuit deus ab opibꝫ suis ·s·visibilibꝫ·iã nõ erit opandi tempus.

Seres agrũ tuũ ⁊c. Per agrũ ⁊ vineã cũ istũ seminari·⁊ illaꝫ amputari prohibuit omne genus agri intelligendũ est·neq̃ em̃ in oliueto vel quolibet alteri⁹ generis agro aliquid opandũ sit.

Que sponte gig. Eorꝫ·s·q̃ hic facim⁹ in futuro fructũ mãducabim⁹. Vñ:labores manuũ tuarꝫ q꞉ mãducabis:beat⁹ es ⁊ bene tibi erit ⁊c.

Sed erũt ⁊c. Nõ phibet dominus vesci q̃ sponte nata sunt·sed reponere in vsum proprium.

Numerabis quoq̃. Interrogem⁹ iudeos si septimũ diẽ (vt aiũt) legislator honorauit ⁊ ab opibꝫ vacare pcepit·q̃re·l·annuꝫ celebrari pcepit. Septẽ ei hebdomade annorꝫ·xlix·faciũt. Nõ ḡ quinq̃gesimo vacare oporteret nisi misteriũ lex sig̃ret qd iudeorꝫ infirmitas non capet. Duplex em̃ a deo oĩm significat ɔsummatio·vna cuiusq̃ singularis·altera oĩm cõis·q̃n temp⁹ opandi nõ erit. In supioribꝫ primã·in his insinuat secundã.

Septẽ hebdomadas ⁊c. In hebdomada dierꝫ humanũ seculuꝫ

diuidit. Cũ igit hic numer⁹ multiplicatus in semetipso fuerit ⁊ tota cõpleta etas seculi ⁊ temp⁹ diuolutũ ad finẽ puenerit succedet quinquagesim⁹ quasi quadragesimo nono anno in quo erit resurrectio. Vñ subdit clangens buccina mense septimo ⁊c. Vñ aplus: In tuba dei descẽdet de celo ⁊ mortui qui in xpo sunt resurgent incorrupti. oportet ei suscitantẽ pcedere tubã: ideo in quadragesimo ⁊ nono ãno i q cõmuis est cõsummatio tuba canere pcepit.

Mense septimo. Quia qsi septimo mẽse etatis mũdi xps venit. prim⁹ mensis q in padiso fuit. secundus vsq ad diluuiũ. terci⁹ vsq ad abraam. qrt⁹ vsq quo descensuz est in egiptũ. Quint⁹ vsq ad transmigratõez. Sextus vsq ad aduẽtũ xpi. Septimus ipe aduentus.

Sanctificabitisq an. Quasi in sanctimonia expectet ⁊ cogitet. pacẽ eñ debem⁹ sequi ⁊ sanctimoniam sine qua nemo uidebit deũ.

Vnusquisq. Patriarchaꝝ ⁊ pphetarũ. Est quedã familia hospitalis cui pest abraã. Est et alia castitatis cui pest ioseph. Est et alia mansuetudis cui pest moyses.

Nõ vendes ⁊c. Quisq vendere põt vel emere. Vñ paulus: Omia vestra sumus sicut ⁊ vos nostra.

Hoc sm litterã moraliter informat: vt in cõtractib⁹ proximis cõpatiamur: ne qs nimium molest⁹ de pauperꝝ necessitatib⁹ negociet: ne studeat possessiones alioꝝ acquirere. s indigentib⁹ comodare. ⁊ comodata paulatim de fructib⁹ agroꝛuz recipere.

Iuxta numerũ. Id est. secundũ virtutem cuiusq. anni eniz etatez significant. in q manifestat quid possit quisq sm corpus.

Quãto plures. Id est. si potest multũ opari multũ fructum exiget. si multũ nõ potest. parũ rependet. feret eñ hic tricesimũ. iste sexagesimum. ille centesimũ fructum.

Facite precepta m. ⁊c. Ne quis audita moderatione vendendi ⁊ emendi segnioꝛ fieret: ⁊ condescẽsio ipsa noceret. caute adiungit: facite pcepta ⁊c. Neminẽ siquidẽ vult vacare. s sm virtutẽ fructificare. Virtutez quoq pscientia cuiusq examinat.

septies septẽ q simul faciunt. xlix. annos ⁊ clanges buccina mense septimo. ⁊ decima die mensis ppiciationis tpe in vniuersa terra vestra. Sanctificabisq annũ quinquagesimũ ⁊ vocabis remissionẽ cunctis habitatorib⁹ terre vestre. Ipe est eñ iubileus. Reuertet homo ad possessionem suã. ⁊ vnusquisq redibit ad familiã suã pristinã. qꝛ iubileus est ⁊ quinquagesimus ann⁹. Nõ seretis neq metetis sponte in agro nascentia ⁊ primitias vindemie nõ colligetis ob sanctificationem iubilei. sed statiz ablata comedetis. Anno iubilei redient omes ad possessiones suas. Quãdo vendes quippiaz ciui tuo vel emes ab eo ne cõtristes fratrẽ tuũ: sed iuxta numeꝝ annoꝝ iubilei emes ab eo. ⁊ iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quãto plures anni remanserint post iubileũ tãto crescet ⁊ preciũ: qzto minus tpis numeraueris. tanto minus emptoꝛi ɔstabit. Tempus eñ frugũ vendet tibi. Nolite affligere cõtribules vestros. sed timeat vnusquisq deuz suũ. qꝛ ego dñs deus vester. Facite pcepta mea ⁊ iudicia custodite ⁊ implete ea vt habitare possitis in terra absq vllo pauoꝛe. ⁊ gignat vobis humus fructus suos quib⁹ vescamini vsq ad saturitatẽ nullius impetum formidantes. Q si dixeritis quid comedemus anno septimo si nõ seuerimus neq collegerimus fruges nostras. dabo benedictionem meam vobis anno sexto ⁊ faciet fructus triũ annoꝛum. Seretisq anno octauo. ⁊ comedetis fruges veteres vsqz ad nonuz annum donec noua nascant edetis vetera. Terra quoqz nõ vendetur in perpetuuz. quia mea est. ⁊ vos aduene ⁊ coloni mei estis. Vnde cuncta regio possessiõis vestre sub redemptionis conditione vendet. Si attenuatus frater tu⁹ vendiderit possessiunculã suã. ⁊ voluerit propinquus eius: potest redimere qd ille vendiderat. Si aũt nõ habuerit proximum: ⁊ ipse pretiũ ad redimendũ potuerit inuenire: computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit: ⁊ qd reliquũ est reddat emptoꝛi sicqz recipiet possessionem suam. Qd si ñ inuenerit manus ei⁹ vt reddat pretiũ hebit

(Interlinear glosses: perfectionẽ significat. qꝛ denarius perfectus est. qꝛ bonitate ⁊ clementia genus humanuz perfecte a corruptione liberatur. — qꝛ omes a corruptione liberabuntur. quib⁹ in adam dictũ est. terra es ⁊ in terrã ibis. — oĩm peccatoꝝ. oĩm laboꝝ. — qꝛ generalis resurrectio. — vel tue. — Initiatus vel remissiuus. — lxx. patriam. paradisum. s. qui vera patria est. — vt supra. — qꝛ temp⁹ fruendi: nõ opandi. — reponendo in vsũ propriũ. — qꝛ reddet vnicuiq iuxta opa sua. — a deo venim⁹ ad quẽ redeundũ est. — patriã celestẽ singuloꝝ remuneratiouẽ. qꝛ in domo patris mei mansiones multe sunt. — docendo aliquã doctrinã bonã. — ecclesiastico. — discernendo. — Supra virtutem doctrinã ingerẽdo onera importabilia imponendo. — vel laudis. — Secundũ hoc qd fructificare pt discipulus. — vel minoris. — vel emptio. — graue onus imponendo. — qui dicit. tollite iugũ meũ sup vos qꝛ suaue est ⁊ onus meũ leue. — qui dixi. Nõ omes capiunt verbũ istud. qui potest cape capiat. — in memoria. — i. diuina lege spũalis scripture ⁊ bona cõuersatione quã deus possidere ⁊ colere precepit. — vitam eternam. — Saciaboꝛ cũ apparuerit g. t. — vel dyaboli vel cuiuslibet persecutoꝛis. — in cuiusq cõsummatõe. — quo reformatus est hõ. — homo. — quibus in eterna beatitudine nutriamur. qui hic christo iuuante virtutuz ⁊ operum semina iecimus. — nõ vestra qui aduene estis. — nascendo. — viuendo qui cogimini migrare moriendo. — qui celum ⁊ terram impleo. — pditis diuitijs spũalibus. — fidelis. — dyabolo. — cogitationẽ peccati suscipiens. — Conuersationem. — Cognatione fidei. — qui sibi compatiat. — Satisfactionis. — bone conuersationis. — peccauit. — satisfactõis ⁊ correctionis. — opponet dyabolo. — satisfactione reddita. — operatio. — vel p se vel p proximum. — vt prauam cogitationem ad actum.)

Et iudicia ⁊c. Nõ corrumpentes intentionẽ vl operationẽ eoꝝ velut si quis elemosinã tribuit nõ alij noceat vt alij prosit. pceptũ eñ qd elemosinam fieri iussit iustam esse voluit.

Q si dixeritis. ⁊c. Quia p duos annos terrã vacare pceperat ne cõturbarent tanqz solliciti quid comederent aut qd biberent ait: Dabo benedictionem meam ⁊c. Et notandũ qꝛ cũ xps dicat. nolite cogitare de crastino lex iubet ne cogitent de trib⁹ annis.

Dabo benedictione ⁊c. Christum. Vñ benedixim⁹ vobis in nomine dñi. i. xpo qui est nomen patris. Qui patrẽ nobis nominauit et manifestauit. hic in septimo ãno venit. i. in perfectione quã significat senari⁹. ⁊ vt hominez reformaret quez formauat die sexto. qd ibi sext⁹ dies ibi sextus dicit annus quia inter formationẽ nostrã ⁊ reformationẽ multa tpa defluxerũt.

Terra quoq. ⁊c. Aug. Alij codices habent. terra nõ venũdabit in pphanatõez ne quis. s. terrã quã acceperit a deo audeat vẽdere pphanis. q in ea impietatem exerceant. ⁊ deos alienos colant. Alij in confirmationẽ. i. nõ ita confirmet vẽditio. vt in tempore remissionis non recipiat eam venditoꝛ. qꝛ mea est ⁊c. Ideo secunduz pceptum meuz quisq habet vti debet.

Si attenuat⁹ f. ⁊c. Que sit nostra substantia quomodo eaz alienamus. quomodo eam recipimus. p ordinem docet. habet quisq possessionẽ bonam. conuersationẽ sanctã. alius virginitatem habet. alius cõtinẽtia pollet. hic pminet sacerdotio. ille pauperũ patrocinio. quisq secũduz virtutẽ habet possessionem. s p desidiaz cogitatões nostre infirmãtur. ⁊ a ppria possessione ex parte cadimus: docet quomodo restituatur.

Potest redimere ⁊c. Secundum illud: Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. vos qui spiritales estis hmõi instruite in spiritu leuitatis. alter alterius onera portate ⁊c. ⁊ sic liberare fratrẽ possumus a paupertate. ⁊ redimere possessionem eius; vt quodammodo cõmunis sit

Usq₃ ad annū ⁊c. Annus· q: oēs horas in se habet ⁊ dies ⁊ mēses ⁊ circuitus oīs· ꝑfectionē significat· peccatū aūt ꝑfectū ⁊ diuturnū· nō nisi ꝑfecta penitentia emendat᷑· in qua ieiuniū· oratio· ciliciū· elemosina· ⁊ lacrime pagūtur· ꝑ hec eñ plena remissio acquiritur.

Qui vendiderit domū .s. ⁊c. Nō exprīmit᷑ venditor· nec ꝓpinqu⁹ dicit᷑· nō eñ vnus est sed totus populus· nec de cognatōe iudeorum· sed sodome ⁊ gomorre.

Agrorū iure vendetur. Quia euāgelio ꝓximi sunt nō legi. Ideo semꝑ possunt redimi ex q̊ xp̄s venit· vsq₃ ad ſcḋm aduentū ꝑ ꝑtes redimunt᷑.

Lxx. Ad agrū terre estimabūtur· de quo .s. dicit᷑: Simile est regnū celoꝝ thesauro abscōdito in agro· i· euāgelio· in q̊ thesaur⁹ est· misteriū xp̄i .s.

Edes leuitarū ⁊c. Si sacerdotalis fuerit dom⁹ vel leuitica· vbicunq₃ fuerit· siue in ciuitate· siue in agro semper habet redemptionem. Sacerdos mens consecrata deo dicitur· ⁊ vocatur leuita· quia semper assistit deo

Qui vendiderit ⁊c. In superiori capitulo spūalem cuiusq₃ ꝯuersationem exposuit· hic generaliter de synagoga vel ecclesia tractare intendit· q: ecclesia gētiū libertatem accipit· synagoga in ꝑpetuū fuit exceptis leuitis .i. apostolis· ⁊ qui adherent eis.

Origi. Qui ven. ⁊c. De iacob scriptum est Homo simplex ⁊ habitans domi· ⁊ de obstetricib⁹ iudeoꝝ vel hebreoꝝ· q: timebant obstetrices deū fecerūt sibi domos. Timor ergo obstetricib⁹ causa fuit domoꝝ. Jacob vero simplicitas ⁊ innocētia domū inhabitare fecit vl' dedit· hec est domus nō manufacta in celis· quā nemo edificare potest· nisi cū timore dñi· nemo habitare nisi cū simplicitate mentis· ⁊ paritate cordis. Sꝫ sepe qui bene agendo· ⁊ bene viuendo· ⁊ r̄cte credēdo hāc domū cōstruxit incurrit peccatū alicuius debiti· ⁊ hanc a crudelissimo feneratore cogit᷑ venundare· ⁊ labores suos in alios transfundere. Sꝫ clementia legislatoris occurrit· at ĩfra certū tempus redimi possit· si tñ manus eius inuenerit preciū penitētie .s. lacrimis cōgregatum ⁊ manib⁹ .i. laboribus boni operis inuentum· ann⁹ aūt est quo venit dominus mittere cōfractos in remissionem· ⁊ penitentibus dare salutem. Dom⁹ aūt q̄ in celo est in ciuitate murata est. Mur⁹ celi firmamentum est. hāc possunt habere pauci· qui .s. ꝯuersationē habent in celis. Quib⁹ dicit᷑: dei edificatio estis. alij habent domos in vicis quib⁹ nō est mur⁹. Sꝫ adiacet ager fecūdus· illi fortasse q̊ sibi ꝑparant habitaculū in terra viuentiū· de quib⁹ dicit᷑ Beati mites qm̄ ipsi possidebunt terrā. Istas domos si forte lapsus acciderit: semꝑ est facultas recuꝑandi. Si eniꝫ nos aliqua culpa mortalis inuenerit: nō in crimine mortali· nō in blasphemia fidei· q̄ muro ecclesiastici ⁊ apostolici dogmatis cincta est· si vel in sermonis vel in moꝝ vicio consistat: hoc est vendidisse domū q̄ in agro est· vel in vico cui murus nō est· hec ergo culpa· hec venditio semꝑ reꝑari p̄t· nec interdicit᷑ aliqñ de hmōi penitētiā agere. Sꝫ nō de grauiorib⁹ criminib⁹ q̄d est in infidelitate impenitentē ꝑseuerare vsq₃ ad finē ĩ iniq̄tate ꝑdurare. In grauioribus criminib⁹ ei semel tm̄ ꝯcedit᷑ pn̄ie loc⁹ cōia q̄ freq̄nter incurrim⁹· semꝑ pn̄iaꝫ recipiūt· ⁊ sꝑ redimunt᷑

† .s. dyabolus. ‡ .s. praua suggerendo.
emptor ‡ q̄d emerat vsq₃ ad annū iubileū. In ipo eñ oīs venditio redibit ad dñm ⁊ possessorē pristinum.
.s. synagoga vendit᷑ ab his q̄b⁹ inhabitanda dabat᷑
Qui vendiderit domū suaꝫ
.s. legis ꝓphetie. .s. hierusalē.
intra muros vrbis: habebit licentiam redimendi donec † vn⁹ annus
† .s. i. in vno tm̄ anno in quo christus omnibus remissionē dedit· ⁊ maxime iudeis· vñ vt p̄dicarē annum placabilem dño ⁊c.
.s. In aduentu christi.
impleatur. Si nō redimerit ⁊ anni
.s. dyabolus
circulus fuerit euolutus emptor
.s. demones.
possidebit eā· ⁊ posteri eius in perpetuum· ⁊ redimi nō poterit etiam
† .s. lxx. remissionē quā rogauit eis xp̄s dicēs· pater ignosce illis q: nesciunt quid faciunt. ‡ .s. q: sine lege: vnde pagani dicuntur.
† in iubileo. Sin aūt ‡ in villa fuerit
.s. gentilis ecclesia .s. patriarchas ꝓphetas legem
domus q̄ muros nō habet agrorū iure vendet᷑. Sin aūt redempta nō
.s. remissione crucis.
fuerit: in iubileo reuertet᷑ ad dñm
† .s. quotquot eis sociantur. ‡ .s. apostoloꝝ q̄ hereditatem nō possident in terra.
suū. † Edes ‡ leuitaꝝ q̄ i vrbibus sūt
semꝑ possunt redimi. Si redēpte nō fuerint: in iubileo reuertentur
.s. omnes familie apostolis adherentes eoꝝ erant possessiones.
ad dños· q: domus vrbiū leuitaꝝ sunt pro possessionibus inter filios
.s. apostoloꝝ.
israel. Suburbana aūt eoꝝ nō veneant: q: possessio sempiterna est.
† .s. dignitate ⁊ conuersatione.
Si attenuatus fuerit † frater tuus
.s. opatione virtutū.
⁊ infirmus manu· ⁊ susceperis eū
† .s. qui nunc ad fidem venit ‡ .s. qui adhuc errat huc ⁊ illuc. † .s. pane verbi dei.
quasi † aduenā ⁊ ‡ peregrinū ⁊ † vixerit tecū: † ne accipias ab eo ‡ vsuras
† .s. ne moriatur a deo alienus. ‡ .s. i. ne abundātius virtutum operationē exigas.
nec amplius quam dedisti. Time
† .s. ne nimis opprimas eum angarijs. ‡ .s. quasi imitare paulū dicentē· fact⁹ sum infirm⁹ infirmis
† deū tuū· vt ‡ viuere possit frater tuus apud te. Pecuniā tuā non dabis ei ad vsurā ⁊ frugum suꝑabundantiā nō exiges. † Ego dñs deus
† .s. Cui⁹ iugū suaue qui hominem nolo peccare· nec supra vires alicuius exigere.
vester qui eduxi vos de terra egipti· vt darē vobis terrā chanaan
.s. virtutis attenuatōe.
⁊ essem deus vester. Si pauꝑtate
† .s. precio doctrine ⁊ correctōis .s. Conuertendū ⁊ corripiendū se tibi tradiderit. ‡ .s. fidelis equalis vocatione ⁊ cōuersatōe.
compulsus † vendiderit se tibi ‡ frater tuus: nō eū † opprimes ‡ seruitute famuloꝝ· sed † quasi mercenarius ⁊ colonus erit· vsq₃ ad annum
† .s. nimia crudelitate affligens. ‡ .s. i. nō subdet᷑ tibi tāq₃ seru⁹: sed libertate qua xp̄s nos liberauit
† .s. nō vere· q: cito domū ⁊ agrum recuperabit.
† .s. q: ꝑfectā penitentiā integre mundat⁹ ⁊ ꝑfect⁹ potest operari apud se.
iubileū † opabit᷑ apud te· ⁊ postea
† .s. virtutib⁹ quas habebat anteq₃ venderetur.
egredietur cū † liberis suis· ⁊ reuertetur ad cognationē ⁊ ad † possessionem patrum suoꝝ. † Mei eñ serui
.s. sanctorum. † .s. Cōuersationis sortem: et gratie quā dedit eis ver⁹ pater deus.
† .s. quasi semel facti serui mei: ⁊ a seruitute mundi ⁊ dyaboli liberati: ⁊ si ad modicū lapsi sunt· nolo tñ vt dignitatē perdant in perpetuū.
sunt· ⁊ ego eduxi eos d' terra egipti
.s. quasi empti sunt p̄cio magno· nolo vt fiant serui hominū.
Nō veneant conditione seruoꝝ
.s. quē conuertisti·
Ne affligas eū ꝑ potentiā· sed metuito deū tuum. Seruus ⁊ ancilla
.s. quē p̄dicatione acquisisti·
† .s. gentilib⁹ qui nōdū credūt: spem tamē habent fidei ⁊ salutis·
sint vobis † de nationibus que in

⁊ voluntati eius ministrat· ꝑfect⁹ q̄ virtute ⁊ ope in fide ⁊ actibus sacerdos ⁊ leuita accipiend⁹ est. huic si ꝯtingit domū celestē vendere sicut dauid qui aspexit vxorē vrie· statiꝫ redemit dicēs· peccaui. Si etiā scripturas diuinas legim⁹ ⁊ sanctorū patrū in his delicta aliq̄ recensemus· si ſcḋm aplm̄ dicim⁹ q: hꝫ oīa in figura ꝯtingebāt illis· ⁊ scripta sūt ad correctionem nr̄am· hꝫ mō sꝑ dom⁹ eoꝝ redimit᷑· q: semꝑ ꝓ culpis eorū a doctorib⁹ satisfactio reddit᷑ ondentib⁹ ex diuinis scripturis hꝫ formas fuisse ⁊ ymagines futuroꝝ· non q̊b⁹ delicta sanctoꝝ arguerent᷑ sꝫ quib⁹ peccatores ĩ societate sanctoꝝ ventu ri ostenderent᷑. Ita ergo possessio sacerdotalis nunq₃ a sacerdote sepat᷑· etiaꝫ si aliqñ districta fuerit semꝑ redimit᷑: q: charitas oīa patit᷑· oīa sperat· nunq₃ charitas cadit· p̄ōt aūt distrahi .i. in peccatū ĩcidere· q: p̄ōt aliq̄s suꝑedificare· ligna· fenū stipulā q̄ sunt opa peccati· q̊ hec edificat dyabolo domum vendit· dat p̄ciū peccati· satisfactionem .s. desiderij.

Suburbana aūt ⁊c. Alij agri .i. ꝯuersationes· virtutes· ⁊ doctrine· he sepate sunt a ciuitatib⁹ eoꝝ q̄ ꝑ ipos ꝯsistūt· ⁊ saluant᷑· ⁊ nō vendunt᷑· q: gratis accipim̄ur· gr̄tis dantur.

Si attenuatus fuerit .f. t. ⁊c. Mirare legislatoris sapientiā ⁊ pietatē· in humilib⁹ eñ sublimia exponit· secundum litteram vero dat regulam pietatis.

Qui eduxi vos de .t. e. ⁊c. Quasi sicut de dominio egiptioꝝ vos liberaui· ⁊ abiectis peccatorib⁹ in terrā chananeoꝝ iā mundatā induxi· ita nolo vos sꝫ dominio peccatoꝝ teneri· neq₃ peccatoꝝ societatē amplecti. Sꝫ cuꝫ penitere voluerint· ⁊ cohabitatōe ⁊ facultatis largitōe sustentetis.

Si paupertate cōpulsus ⁊c. Multa pietate littera plena est· sed spiritualis intellectus plenior.

Sed quasi mercē· Uterq₃ subdit⁹ ē· sꝫ tñ hꝫ lib ē· sic q̊ ꝑ vos ꝯuersus est subiectus quidē est· sed dignitate gratie diuine frater est.

Ne affligas eū ⁊c. Quia in quo iudicas: iudicaberis· ⁊ eadē mensura qua mensi fueritis: remetietur vobis.

Seruus ⁊ ancilla ⁊c. Ondet q̊d distet inter eos quos ex infidelib⁹

deo saluam⁹ quosq₃ iã fideles. ⁊ nobis similes vocatõis ⁊ cõuersationis di gnitate pro tempore virtutib⁹ attenuatos corrigimus. hi eñ vsq₃ ad iubile um apud nos operantur. Illi aũt serui sunt perpetui.

Qui ex his nati ⁊c. Iudeorum cognati heretici. qui eadẽ nobiscũ p̄di cant misteria quasi sint in terra vestra. s₃ nõ recte ⁊ perfecte credũt.

Vos habebitis ⁊c. Quos de gentib⁹ aut de iudeis aut de hereticis ɔuertimus q̄si seruos ⁊ ancillas in perpetuũ acquirimus. q₂ p eis doctrine pecuniã expendimus. ⁊ filijs vestris. i. discipu lis docẽdos tradere po suim⁹. sicut paul⁹ tyto cretenses thimotheo e phesios docendos cõ misit.

Fratres aũt ⁊c. Quasi nõ eadẽ digni tate apud vos erũt q̊s de impijs ɔuertistis. ⁊ quos lapsos repastis.

Si inualuerit. Id est. si nouiter fidei vestre ɔiunct⁹. ⁊ genti lis vel iude⁹ vel hereti cus virtutib⁹ claruerit vt possit arguere ⁊ ex hortari.

Si inualuerit ⁊c. Secundũ litterã q̄stũ diligat libertatẽ oñdit Ideo eñ israelitã ali enis nõ p̄mittit seruire s₃ p̄cipit redimi.

Qui voluerit ex f. ⁊c. Turpe est eñ hoiem in fide ab infã tia nutritũ taliũ s̄bire magisteriũ. qui rep ẽte magistri facti sũt. Vn hierz. heri ĩ foro. hodie in altari. heri socius hi strionũ: hodie cõsecra tor virginũ.

Patru⁹ ⁊ patru eles. Patrueles sũt q̄ nos in fide genuerũt fratres eorum consimiles p̄dicatores filij fratrũ discipuli ɔsimiliũ.

Cõsanguineus Qui remotior patruo vel patrueli. s₃ remoti or affini. Qui ei suorum ⁊ maxime domesticorum curã nõ habet: fidẽ ab negauit.

Affinis In cogna tione fidei incarnatio nis christi. qui de carne eius ⁊ ossibus sum⁹.

† i. iudeis qui nobiscũ legunt legem ⁊ prophetas sed nõ nobiscum intelligunt

circũitu vestro sunt. ⁊ de †aduenis qui peregrinantur apud vos vel q̄ ex his nati fuerint in terra vestra.

discipulos vestros

Vos habebitis famulos ⁊ here ditario iure transmittetis ad poste

i. nulla remissione dimittentur · in fide ve

ros ac possidebitis in eternũ. Fr̃es

stra nutritos.

autẽ vestros filios israel ne oppri matis p potentiam. Si inualuerit

opatio fortitudo. s.

apud vos manus aduene atq₃ pe

† nõ habens exhortatorẽ vel ɔsiliatorẽ. † q̄ olim fide eruditus. ⁊ tibi cõuersatõis forte equat⁹

regrini. ⁊ † attenuatus † frater tuus

† pro verbo doctrine † cõuersationẽ suã dan do. s. † discipulatu suo. s.

† vẽdiderit † se ei. aut quicq₃ de † stir pe eius. post venditionẽ potest re

probatis fidelibus

dimi. Qui voluerit ex fratrib⁹ suis

doctrina data ne ampli⁹ eorum doctrinã querat.

redimat eũ. ⁊ patruus ⁊ patruelis ⁊ cõsanguineus ⁊ affinis. Sin aũt ⁊ ipse potuerit: redimat se: supputa

ex quo peccauit.

tis dũtaxat annis a tempore ven

p̄fectã remissionẽ peccatorum.

ditionis sue vsq₃ ad annũ iubileũ

mensura peccati cõsiderata. qui facit peccatum

⁊ pecunia qua venditus fuerat iu

seruus est peccati.

xta annorum numerũ. ⁊ ratione mer

† i. si multe virtutes ⁊ actões correctionesq₃ ne

cennarij supputata. † Si plures fu

cessarie sunt.

erint anni qui remanẽt vsq₃ ad iu bileum. secundũ hos reddet ⁊ pre

si paucis. s. virtutib⁹ ⁊ correctõib⁹ pt emẽdari.

cium. Si pauci. ponet rationem

cum eo iuxta annorum numerum ⁊ red det emptori q̄d reliquũ est annorũ quibus ante seruiuit mercedibus

† i. ɔsideratis. s. peccatis quib⁹ sub peccato ve nundat⁹ seruiuit. † quasi cõpatiendo quã toti

† imputatis. † nõ affliget eũ violen

us succurrere † i. si equalibus peccato virtuti

ter in cõspectu tuo. † Q̄ si p hec re

bus seipm redimere nõ pt. · p̄fecta ⁊ districta pe

dimi nõ potuerit: anno iubileo egre

nitentia † opibus bonis q̄ ante peccatũ habuit † suspirantes ad libertatem.

dietur cũ † liberis suis. Mei eñ † serui

de mũdo.

sunt filij israel quos eduxi de terra

qui illa egi. ⁊ hec precipio.

egipti. Ego dñs deus vester.

C. XXVI.

Non facietis

auaricia est ydolorum seruit⁹.

vobis ydolum ⁊ scul ptile. nec titulos erigetis. nec insi gnem lapidem ponetis in terra ve

Nõ alius. nõ ydola.

stra vt adoretis eũ. Ego eñ sum dñs deus vester. Custodite sabba

Nõ vestra. Sanctimonie p̄fecte studentes.

ta mea. ⁊ pauete ad sanctuariũ me

† sanct⁹ habitans in sanctis. disperdẽs qui tem plum dei polluũt. † que sunt recta via.

um. † Ego dñs. † Si i p̄ceptis meis

† proficiendo · ita. † quib⁹ iubetur de cimas offerri ⁊ huiusmodi.

† ambulaueritis et † mandata mea

† in memoria · intellexeritis † impleueritis

† custodieritis ⁊ † feceritis ea: dabo

† verbi dei. vñ expectetur sicut pluuia eloquiũ meũ. nõ que sup iustos ⁊ iniustos. † Corpus

vobis † pluuias tpib⁹ suis. ⁊ † terra

† castitatẽ. sobrietatẽ. abstinẽtiã. † operibus virtutes. s. pietas sapientia disciplina. ⁊ alie.

gignẽt † germẽ suũ. ⁊ † pomis arbores

stri memoriam sculpere cupientes.

Nec in signẽ ⁊c. Cumulũ auri ⁊ argenti aut p̄ciosorum lapidũ in quib⁹ seducunt auari. sicut gentiles in ydolis.

Custodite. Ab oñi malo abstinẽdo. ⁊ omni bono vacãdo. h est eñ verum sabbatum.

Si in preceptis ⁊c. Quid fieri. q̄d vitari deberet predixit. In fine que obseruantib⁹ premia. que preuaricantib⁹ supplicia de beantur enumerat.

Si in preceptis ⁊c. Hec tñ ad lr̃am stare nõ possunt. Multi eñ in p̄ceptis dei ambula uerunt. ⁊ multa aduer sa passi sũt. Illud ma gis attendere oportet q₂ custodientib⁹ man data. xxx. benedictões lex in p̄senti capitulo p̄dicit. q̄s distinctas in lxx. editõe interpretum repies. q₂ dñs cũ esset annorum. xxx. venit ad baptismũ. vt in p̄fecta etate donorum p̄fectõem ostenderet. Ex tũc eñ euangeliũ p̄dicauit. in quo est oĩs plenitudo vite ⁊ retributõis q̄ in h capitulo significant.

Orig. Si lex carna lis est carnaliter obser uata: benedictões car nales tribuit. Si aũt vt paulo videt. spũa lis est spũaliter intelle cta. spũalez dat obser uata benedictõez. aut nõ obs̄uata maledicti onez. Vñ: Qui bñdi xit nos in oñi benedi ctione spũali ⁊c. Ideo aũt ait. in oñi benedi ctione: q₂ sciebat mlta implenda q̄ mandant in lege. ⁊ ĩ vno quoq₃ p̄prios agones ĩ quib⁹ benedictõez q̄ vinceret meret. Iust⁹ vo q̄sq₃ ⁊ p̄fectus oñi benedi ctione põt benedici. vt capiat benedictões le uitici. ⁊ libri numeri. et geñ. ⁊ noe ad sem. ⁊ ia pheth. ⁊ bñdictões ysa ac ad iacob. et iacob ad ioseph. ⁊ effraim. ⁊ manassen. ⁊ tandẽ ad duodecim patriarchas Nec eñ illis solis ɔuenire viderent. ideo ap̄ls spũaliter noiauit. vt quicũq₃ in spũ. vel virtute. vel oĩm. vel alicui⁹ istorum fuit possit bñdictõis alicui⁹ vel oĩm p̄ticeps fieri. si similẽ spũm ⁊ v̄tutẽ habuit. sic iohs venit in spũ ⁊ v̄tu te helie.

Mandata mea. Quale est illud q̄ sabbatũ non custodit ab oñi synagoga lapidetur. ⁊ hmõi.

Dabo vobis ⁊c. Lxx. Et dabo sup q̄ nõ ẽ nõ tũ cõsuetudie locutiõis nostre. sed more scripturarum additum.

Temporib⁹ suis ⁊c. Orig. Tempore oportuno. nõ ebrio. nõ in alijs occupato. prudẽter ergo cõuiciat doctor cui mistret pluuiã ⁊ tritici mensu ram. ⁊ cui debet lac dare ⁊ nõ det escam.

Terra gignet. Lxx. Ligna cãpi dabũt fructũ suũ. i. mot⁹ aĩe. q̄ altiores sunt motib⁹ terre. i. carnis nr̃e. quorum fructus sunt charitas iusticia mansue tudo ⁊ similia.

Pomis arbores ⁊c. Orig. Nõ potest arbor mala bonos fructus fa cere. neq₃ arbor bona. s. ma. facere. arbor bona. iusticia. prudentia. pietas. sa pientia. ⁊ alie multe quib⁹ cõsitus est paradisus. Sup oña est arbor vite

Siṅ aũt ⁊c. Pro libertate nostra ⁊ gloria spũs sanct⁹ agit. ⁊ quemcũq₃ seruũ peccati virtutib⁹ redimi precipit

Et ipse ⁊c redimat. Qui paup fact⁹ est in pc̄to. cũ prius virtute ⁊ do ctrina diues eẽt recte seipm liberat dũ exhortãdo ɔsulẽdo ad v̄tutẽ reuocat

Supputatis. d. t. ⁊c. Id est. tractãdo apud se qua virtute. qua cor rectione studiose penitẽtie remissionẽ peccatorum possit apphẽdere ⁊ p̄cede re. Sicut eñ q̄ pecuniã reddit emptori annũ remissionis nõ expectat. sic qui equales ad delendũ peccatũ exq̄rit virtutes. penitentiã anticipat. Sicut za che⁹ q̄ multa abstulerat ait. dimidiũ bonorum meorum do paupib⁹. ⁊ si quẽ de fraudaui reddo q̄druplũ. Ideo dñs ait illi. hodie sal⁹ huic domui facta est

Reddet ⁊ preciũ. Id est. s̄m ea q̄ peccauit oportet precium reddere. Q̄d gula peccauit: ieiuniũ corrigat. q̄d garrulitas admisit: silentiũ deleat. ⁊ similiter cõtrarijs contraria curãtur.

C. XXVI.

Nõ facietis. Cultũ ydolorum tã visibiliũ q₃ inuisibilium prohibet.

Sculptile. In edificijs domorum ⁊ possessionib⁹ agrorum aliquam ve

·s·sapientia de qua dicit· lignū vite est his q̄ apphenderunt eam.
Apprehendet·m·t·𝔷c. Anima q̄ germinat ex verbo dei·celesti plu/
uia rigata germen producit ad messem. Messis aūt purgāda in area·i·sen
sus in medio proferend⁹·7 cū ceteris doctorib₃·vel diuinis voluminib₃ cō/
ferendus·vt si quid inane aut palee·aut ariste simile fuerit·spiritu discreti
onis excutiat᷑·7 solū triticū conseruis in tpe dispensandū remaneat.
Apprehendet·m·t·𝔷c. Panis eñ cor hoīs cōfirmat·vinū letificat·q̄ de
ptinētia·de obseruan
tijs·7 de custodijs mā
dator̄ dicunt᷑·frumen
tum vident᷑ ex quo cō
ficitur panis·q̄ corda
cōfortat. Ea vero que
ad scientiā ptinent·7
occultorum exploratio
ne letificāt mentem·vi
no 7 vindemie compa
rantur. Cor eniꝫ letat᷑
cum obscura explanā
tur.
Uindemiā 𝔷c.
Fructum anime. Uin
demia eñ arbor̄ est·hꝰ
aūt simul habere·i·cor
pore 7 anima fructifica
re·magne benedictōis
est.
Esi·Congregans
eñ anima virtutes su
as:mor dsiderat alias
Unde sequit᷑ q̄ retro
sunt obliuiscēs·ad pri
ora me extendo.
Uindemia oc.
Orig·Quasi dicam⁹
Seminaui q̄ legis sūt
postea oraui vt domi/
nus daret nobis pluui
am in tempore·facta ē
messis·iter̄ semio de p
phetica scriptura·au/
dito nouālia·post hꝰ
de euangelijs semino·
Possumus p totū an
num semiare·possum⁹
7 de apostolicis litteris
mlta semina iacere·in
spiritu seminem⁹: vt d
spiritu metam⁹ vitam
eternam.
Panē vestrū 𝔷c.
Qui de celo descēdit·
7 dat vitā mundo·nō
qui plus abundat malis q̄ꝫ bonis.

replebunt᷑. Apprehendet messium
ſ Esi·Bona corpis·tritura eñ est fructuū terre.
tritura vindemiam·7 vindemia oc
ſ aliar̄ virtutū 7 actionū. ſ operando.
cupabit sementē·7 comedetis pa/
ſ vt sufficienter opemini.
neꝫ vestrū in saturitate·7 absq̄ꝫ pa
† ſ qꝛ domus vestra supra firmā petrā.
uore habitabitis in† terra vestra.
† ſ in futuro. ·¦· ſ pfectā. ſ non hui⁹ mundi·vñ Non veni mittere pacem 𝔷c. ↑ ſ qui posuit fines tuos pacem 𝔷c.
†Dabo·¦·pacem in↑finibus vestris
† ſ a strepitu mundi. ſ moriemini ·¦· ſ iustus vt leo ɔfidit. ſ qꝛ nō habebitis p quo terreamini.
†dormietis 7 nō erit q̄·¦·exterreat.
† ſ demones. ſ nō has corpales·qꝛ neq̄ꝫ bone neq̄ꝫ male. ·¦· ſ hostilis afflictio.
Auferā†malas bestias·7·¦·gladius
ſ Corpus 7 animā.
non transibit terminos vestros.
† ſ lege dei armati ·¦· ſ occisi ieiunio ſ demones
†Persequemini·¦·inimicos vestros
ſ si cast⁹ sis excidit ante te libido si pi⁹ impietas
7 corruēt corā vobis. Persequen
† ſ qui spūaliter quinq̄ꝫ sensib⁹ vtūtur. ·¦· ſ astutia pfectos.
tur†quinq̄ꝫ de vestris·¦·centum alie
† ſ finitum pro infinito. ·¦· ſ ɔtrarias virtutes.
nos·7†centū ex vobis·¦·deceꝫ milia
† ſ Spūales. ·¦· ſ spūs qd̄ est verbū dei.
Cadent†inimici vestri·¦·gladio in
ſ nō sustinentes faciē vestrā.
conspectu vestro. Respiciaꝫ vos 7
crescere faciā. Multiplicabimini 7
ſ ope cōplebo ſ predictum.
firmabo pactum vobiscum. Et co/
ſ que p legeꝫ 7 prophetas promissa sunt·7 in benedictionibus patriarcharum.
medetis vetustissima veterum et
† ſ promissa legis 7 prophetar̄ ·¦· ſ euāgelicis p missis ↑ ſ tanq̄ꝫ maioribus.
†vetera·¦·nouis↑superuenientibus

Absq̄ꝫ pauore 𝔷c. Si corpus stabile fuerit 7 anima fructificauerit·
securi erimus in terra nostra·qꝛ caro nō concupiscet aduersus spūm.
Et gladi⁹ nō transibit 𝔷c. Quia pax erit in finibus vestris·mō ex
concupiscentia sunt bella 7 lites.
Inimicos vestros 𝔷c. Occisi ieiunio·oratione·7 similib₃. Unde
hoc genus non eijcitur nisi cū oratione 7 ieiunio.
Corruēt corā·v·𝔷c. Lxx· In conspectu vestro morte vestra·scilicet
mortificatis membris vestris que sunt super terram·id est·fornicatione·im/
mundicia·7 huiusmodi.
Persequētur quinq̄ꝫ de·v·𝔷c. Orig· Sicut quinarius sapientes
indicat 7 insipientes. Ita centenarius·fideles 7 infideles·abraam centena
rius credidisse 7 iustificatus esse describitur·7 peccator centum annor̄ū ma
ledictus erit. hic quoq̄ꝫ centum infideles quinq̄ꝫ sapientes persequentur·et
centum fideles nō tam numero q̄ꝫ perfectione signati·multa infidelium mi/
lia· Hi sunt doctores q̄ fugant innumeros demones ne credētes decipiāt.
Lxx· Expellent quinquaginta centum. Quinquaginta spiritualem ho/
minem significat·qui omnia diiudicat 7 a nemine diiudicatur·qui pfecta
7 discreta vtitur scientia·hic quāuis astutum 7 validum demonem qui su
pra centum·vel qui legio appellatur propter inobedientiā sibi alior̄ꝫ mul

titudinem persequi potest 7 vincere.
Et centū ex vobis 𝔷c. Qui non tantum subtilem scientiam·sed et
vitam perfectam habent·qui spiritualiter decuplantur·7 ideo centum dicū
tur·s·qui centenos afferunt fructus.
Respiciā vos 𝔷c. Cuius respectus est salus. Respexit dominus pe/
trum 7 fleuit amare. Si sol segetem non respiciat manet infructuosa. Sege
tem cordis nostri respicit deus·7 radijs verbi sui illuminat·auget 7 multi/

† ſ tanq̄ꝫ supflua nouis comparata ↑ ſ firmiter. ·¦· ſ Ecclesiā. ſ lxx·testamentū nouum.
†proijcietis. ↑Ponā·¦·tabernaculū
ſ qꝛ est catholica 7 cōmunis.
meuꝫ in medio vestri·7 nō abijciet
† ſ Sed si quis est purificat⁹ vt sit capax dei in eo ambulat deus.
vos anima mea.† Ambulabo inter
ſ Esse apparebo.
vos 7 ero vester deus·vosq̄ꝫ eritis
michi populus. Ego dn̄s deus ve
ſ Cū seruiretis. ſ demonū.
ster·qui eduxi vos de terra egipti/
ſ qui facit peccatū seru⁹ est peccati.
orum: ne seruiretis eis·7 qui con/
ſ peccatorū. ſ quas imposuerant qui vos ad captiuitatem deduxerant opere.
fregi cathenas ceruicū vestrar̄ vt
ſ ad deum. ſ aure cordis
incederetis erecti. Q si nō audieri
† ſ ope corpis. ·¦· ſ sed traditiones vestras.
tis me: nec†feceritis·¦·oīa mandata
ſ ad libitum vestrū exponendo.
mea·sed spreueritis leges meas et
ſ nō ad voluntatē meā sed vestrā interptando.
iudicia mea contempseritis: vt nō
faciatis ea que a me cōstituta sunt
7 ad irritum pducatis pactum me
um. Ego quoq̄ꝫ hec faciam vobis.
Uisitabo vos velociter in egestate
ſ ire·inuidie· † ſ Interiores·vñ excecati dicebāt Si dimittim⁹ eū sic·oēs credent in eū·
7 ardore·qui ɔficiat† oculos vr̄os
† ſ vnde clamabāt quousq̄ꝫ animā nostram tollis ·¦· ſ qꝛ nō est fertilis terra·
7†consumat aīas vr̄as.·¦· Frustra se
ſ doctrinā prophetar̄· † ſ gentilib⁹ in xp̄m cre dentib⁹ quib⁹ inuidetis † ſ vultus dn̄i superfaci entes mala 𝔷c·
retis sementem·q̄ ab†hostibus de
uorabitur. Ponā†faciē meā cōtra

plicat vt magni efficia
mur·sicut magnus fa/
ctus est ysaac et ma/
gnus moyses 7 magn⁹
iohannes.
Crescere faciā.
𝔷c. In operibus bonis
vt parua fiant magna
Unde qd̄ vni ex mini
mis meis feceritis mi/
chi fecistis.
Multiplicabi
mini 𝔷c. Ut pauca
fiant magna vel mul/
ta. Unde si qd̄ est ali/
ud mandatum in hoc
verbo restauratur. Di
liges proximum tuum
sicut teipsum.
Et comedetis
vetustissima vete
rum 𝔷c. Uetus lex et
pphete·vetera veteruꝫ
q̄ ante legē fuerunt ab
initio mundi·venerūt
euāgelia noua·7 aplis
his supuenientib₃ vete
ra proijciem⁹·legē·s·se
cundū lrām·vt statua
mus hm spūm. Añ eti/
am q̄ꝫ veniret homo d
celo 7 nasceret᷑ homo
celestis: eramus oēs
terreni: secunduꝫ yma
ginē terreni·supueniē
te nouo homīe deposu
imus veterem·7 indui
mus nouū.
Ponā ta·m·𝔷c.
Si predicta habemus
abiecto veteri homine
innouatū est cor nostr̄
Uenit ad nos deus·7
habitabit in nobis
Nō abiiciet 𝔷c.
Orige· Audeo 7 dico
qꝛ anima dei christus est·sicut 7 verbum dei sapientia dei 7 virtus dei. Ta
le est ergo ac si dicat·nō abijciet vos filius meus.
Anima mea 𝔷c. Aug· Animā suā de⁹ vocat voluntatē suā. Nō eñ
est aīal habēs corp⁹ 7 aīam·neq̄ꝫ substantiā ei⁹·similis est anime q̄ est crea
tura eius·sicut ipse testat᷑. Omnē flatū ego feci. Sicut ergo cū oculos suos·
7 labia sua·7 cetera membror̄ vocabula dicit·nō accipimus euꝫ forma cor
poris definitū·p hec intelligim⁹ effectū opationū vel virtutū·hꝰ cū dicit ani
ma mea voluntatē eius debem⁹ accipe·pfecta quippe 7 simplex illa natura
q̄ dicit᷑ deus·nō constat ex anima 7 corpe 7 spiritu·nec ipso spiritu mutabi
lis est·sicut anima·hꝰ spirit⁹ est de⁹·7 semp ideꝫ est apud quē n̄ est trāsmuta
tio·hinc aūt accepunt apollinariste occasionē q̄ dicūt aīaꝫ n̄ habuisse ihm
Ambulabo inter vos. Homo factus. Unde: hic est deus noster·
7 nō reputabitur alius ad eum. Post hec: in terra visus est 7 cum homini
bus conuersatus est.
Q si nō audieritis 𝔷c. Obedientiū bona precedenti capitulo expres
sit·que autē sint preuaricator̄ mala in p̄senti capitulo ostendit·quorū que
dam ad litteram iudei passi sunt. Omnia vero secundum spiritum.
In egestate. Uerbi dei. Un̄ dur⁹ est hic sermo. Quis pt̄ eū audire
Quia intellectū legis trāsgrediebant᷑: vt euangelicū testamentū irritum fa
cerent·obscure loquebatur eis ne intelligerent.

Fugietis nemine p. Quia gentiles nō ꝑsequent᷑ ad expellendū· ꝫ festināt ad salutē eoꝝ· ꝯm illud Sequar aūt si quomodo comprehendam.
Sin aūt ⁊c. Huiusmodi distinctōnib⁹ frequenter vtit᷑· q᷑ ihs frequēter ꝑplm iudeoꝝ ꝯuertere voluit· illi aūt noluert. Vn̄: quotiēs volui cōgregare filios tuos ⁊ noluisti. Hoc aūt maxime ē attendēdū· q᷑ cū septē correctiones cōminet᷑· ꝯtritionē sup̄be duricie ⁊ dationem celi ferrei ⁊c· ⁊ sex tm̄ nō septē enūat. Sȝ q᷑ septenari⁹ pfectus est numer⁹ p̄sentis vite· omimodā plenā ⁊ integrā uindictā sigt
Addā cor· ⁊c. Et apponaȝ castigare vos septies ⁊c. etiā ꝫ supfluuȝ est. Septies aūt ꝓ omi numero est accipiendū.
Et cōteram· s· ⁊c Qua dicitis: semen abrae sum⁹ ⁊ nemini seruiuimus vnq̄. Ideo gentib⁹ seruietis.
Gladiū. Spūs qd est vbū dei· qd p p̄dicatores iudeos cōuincit· nec vetus· t· habere cū euāgelio ꝯtradicāt
In vrbes. Prophetas in quib⁹ fideles munitōes ⁊ salutē inueniunt: inimici fugiētes capiunt᷑: illic moriunt᷑ apertis de xp̄o ꝓphijs resistere nō valētes.
Ita vt decē ⁊c. Panē doctrine n̄ habent iudei exceptis decē p̄ceptis· q᷑ verā prophetaꝝ expositōeȝ xp̄ȝ in plerisq̄ ꝓbatuȝ p̄dicantē fugiūt· alia q̄ sunt in lege nolūt spiritualiter accipe· nec possunt ad lr̄aȝ stare. Locus em̄ destruct⁹ est in quo sacrificia fiebāt ⁊ oblationes· p̄terea mlta sunt ī eis ridēda· sic lepra parietū· vestiū· ⁊ similia. Sȝ decē mandatoꝝ etiā lr̄am custodiri ⁊ impleri dignū ē· nec mandatū sabbati ꝯtrariū est. Quis enīȝ decē mandatis insertū sit· nō tm̄ ex eis est. Si āt speciale ponim⁹ mādatum: Ego sum dn̄s de⁹ tuus: q̄ eduxi te de

in salutem gentiū offendentes:
vōs· ⁊ corruetis corā hostibus ve
tanq̄ doctoribus.
stris· ⁊ subijciemini his qui oderūt
vos: **Fugietis** nemine ꝑsequente.
in correctione.
Sin aūt nec sic obedieritis michi
addam correptōes vestras septu
perfectionē pene voluistis.
plum propter peccata vestra· ⁊ con
teram superbiā duricie vestre. **Da**
vt nō pluat vobis doctrinā.
boq̄ celum vobis desup sicut fer
diuinā scripturam vobis infructuosam.
reum ⁊ terram eneam. **Cōsumetur**
† quez diuinis scripturis impenditis· q᷑ praue intelligitis:
in cassuȝ †labor vester· nō proferet
exterior hō· virtutū mentes. fruct⁹ deo ac
terra germē· nec arbores poma p̄
ceptabiles † nō em̄ recte incedūt qui legis sen
bebunt. **Si** ambulaueritis† ex ad
sum ⁊ prophetarū subuertunt.
uerso michi· nec volueritis audire
nō iā correctōes sȝ penā scd̄m iniqtatē vestrā.
me· addam plagas vestras vsq̄ in
perfectā vltionem.
septuplum propter peccata vestra
† demones de quib⁹ dictū est· oēs bestie agri lu dunt ibi.
Emittāq̄ in vos† bestias agri que
gentē pecorib⁹ similem.
consumant vos ⁊ pecora vestra· et
† tā in numero q̄ in dignitate ‡ q᷑ nec aquā
ad †paucitatē cūcta redigāt· ‡deser
vite habent· nec deū suscipiūt hospitē.
teq̄ fient vie vestre. **Q̄** si nec sic vo
† preuaricantes legē
lueritis recipe disciplinā· sed †am
bulaueritis ex aduerso michi **Ego**
inferendo vltionem.
quoq̄ cōtra vos aduersus incedā
† qui pri⁹ corripuerā ut sicut crescit iniquitas crescat ⁊ pena.
⁊ ꝑcutiaȝ vos †septies propter pec
cata vestra· inducāq̄ sup vos gla
vel vltionis.
dium vltorē federis mei. **Cūq̄** con
fugeritis in vrbes· mittā pestilenti
am in medio vestri· ⁊ trademini in
hostiū manib⁹· postq̄ confregero
† firmamentuȝ spūalis doctrine ‡ decē legis mandata.
baculū †panis vestri· ita vt ‡decem
lege.
mulieres in vno clibano coquant
doctrine. districti sensus
panes· ⁊ reddant eos ad pondus
q᷑ arta est ⁊ praua doctrina.
⁊ nō saturabimini. **Sin** aūt nec p
vox xp̄i qui ait· si crederetis moysi. crederetis ⁊ michi. forsitan de me em̄ ille scripsit.
hec audieritis me· sed ambulaueri
† detrahentes doctrine ⁊ miraculis ‡ inducēdo captiuitatem. cū sancto sanctus eris· ⁊ cū ꝑuerso peruerteris.
tis †cōtra me· ⁊ ‡ego incedā aduer
sus vos in furore cōtrario· ⁊ corri
† pfecta vltione id est sicut multiplicastis peccata: multiplicabo penas.
piam vos †septem plagis propter
sicut maria filia eleazari
peccata vr̄a· ita vt comedatis car

nes filioꝝ vestroꝝ· ⁊ filiaꝝ vestra
principes· doctores· virtutes falsas.
rum. **Destruā** excelsa vestra ⁊ simu
lacra cōfringam. **Cadetis** inter rui
nas ydoloꝝ vestroꝝ· ⁊ abominabi
quā pro peccatorib⁹ posui· ⁊ neglexistis·
tur anima mea in tantū vt vrbes
vestras redigam in solitudinem· ⁊
† in quib⁹ nō habitem ‡ templū· sacrificia
†deserta faciam ‡ sanctuaria vestra
sicut ante Sacrificiorum
nec recipiam vltra odorem suauis
a vobis auferendo Scripturā
simum: disperdāq̄ terrā vestram
admirando † gentiles quos putatis inimicos vestros·
⁊ stupebunt super ea †inimici vestri
Scripturam intelligentes
cū habitatores illius fuerint. **Vos**
† vel vero ‡ ut sitis sicut prius erant gētiles deum nō habentes·
†aūt ‡disperdam in gentes· ⁊ euagi
verbi dei·
nabo post uos gladiū: eritq̄ terra
a deo uel a sanctis ad litteraȝ vel scripturarum munitiones·
vestra deserta· ⁊ ciuitates vestre di
† Scripture· s· veteri· t·
rute. **Tūc** placebūt† terre sabbata
quibus sola ⁊ deserta erit a uobis·
sua cunctis dieb⁹ solitudinis sue.
coniūcti ⁊ subditi nouo testamēto· ⁊ si nolitis·
Quando fueritis in terra hostili:
ab inquisitione nostra·
sabbatizabit ⁊ requiescet in sabba
† quia non est speciosa laus in ore peccatoris· ‡ polluta iniquitatibus vestris
tis solitudinis sue· †eo q̄ nō ‡ reqe
tpe veteris· t·
uerit in sabbatis vestris qn̄† habi
† post cladem ⁊ captiuitatem·
tabatis in ea. **Et** q̄ de vobis †remā
† timent; em̄ litteram legis quā putant discordare a nouitate euangelij·
serint: dabo †pauoreȝ in cordibus
gentiliū ad fidē conuersorū
eoꝝ ⁊ in regionibus hostium. **Ter**
† nō vox sed tm̄ son⁹ eoꝝ· littere legalis quā vident ecclesiā negligere· ⁊ spūm ī ea q̄rere
rebit eos †sonitus folij volantis· et
consortiū fideliū verbi qd audiēt a fidelib⁹
ita fugient quasi gladium. **Cadent**
nullo persequēte· ⁊ corruēt singuli
disputationes quasi victi
sup frēs suos quasi bella fugiētes
Nemo vestrum audebit inimicis
resistere· peribitis inter gentes· et
nouū· t· firmamentū erroris vestri·
hostilis vos terra consumet. **Q̄** si
Conuersi
⁊ de his aliqui remanserint· tabe
in studio legis vt supra·
scent in iniquitatibus suis ī terra
† quā polluunt etiā conuersi semp ad legē suspirando· ‡ que imitantur
†inimicoꝝ suorū· ⁊ propter‡ pecca
ta patrum suorum ⁊ sua· affligen
penitendo
tur: donec confiteantur iniqtates
quibus ipsis similes verba
suas· ⁊ maiorum suorum q̄ p̄uari
mea negligēdo vel ex toto ꝯuersi: vel ficte ꝯuersi
cati sunt in me· ⁊ ambulauerūt ex

terra egipti· de domo seruitutis· pfectū decē mandatoꝝ numeꝝ inuenim⁹. Preterea spiritualē requieȝ sigt· in q̄ nō licet opari s̄uilia. Hec q̄ sola panē faciunt in ꝑplo iudeoꝝ: in clibano vno legali· s· ⁊ reddūt ad pond⁹ n̄ dilatādo· s· ꝫ restringendo sensus. Celestis vero doctrina euāgelica sensū dilatat· vt mulierem videre ad cōcupiscēdū adulteriū dicat· ⁊ odiuȝ fratris homicidiū. Ideo nō satiant᷑ q̄ his panib⁹ nutriūt᷑.
Sin aūt ⁊c. Nō solū legislator ē moyses· ꝫ ⁊ ꝓphā· ait ei· ꝓphaȝ suscitabit vobis dn̄s de frib⁹ vr̄is· ip̄m audite sic me. Qui cū in alijs xp̄i figuraȝ gesserit. In ꝫ quoq̄ eū expssit. Sic ei dn̄s de excidio vrbis· ꝯ fine mūdi p̄dixit· sic ⁊ ip̄e. Nā q̄ ꝫ dicunt᷑ ad vltimā captiuitatē ptinēt quā iudei sustinuerūt· q᷑ in xp̄m manū miserūt· nc solū ad lr̄am· ꝫ etiam spūaliter puniti sūt· q᷑ ⁊ legē p̄uaricati sunt· ⁊ auctorem legis blasphemauerunt.
Carnes filiorū. Id ē· discipulos quos vob assumitis ī filios ad eandē doctrinā verbis callidis· ⁊ aiaȝ corrumpentib⁹ inducatis
Cadetis inter· r· Cadit eiȝ ꝑpl's cū phariseis spūaliter cadētibus· q̄s q̄si ydola admirabat᷑ ꝑpl's traditōibus eoꝝ intent⁹.
Vrbes vestras Ad lr̄am vel libros ꝓphetaꝝ in q̄b⁹ sanctitatis fructū nō inueniūt
Tūc pla· t· s· Id est reqes· s· vobis ferianti bus ⁊ a lege r̄motis· cū in lege ⁊ ꝓphis voluntatē vr̄am n̄ ieniatis
Terrebit eos ⁊c Sicut foliū fructū· sic lr̄a abscōdit spūȝ. Aufer foliū accipe fructū.
Sonitus folii Hyꝑbole. Quia etiā leuissima queq̄ formidabunt.
Cadēt nullo ⁊c. Nō ei ꝑsequimur eos ꝫ seqmur vt r̄uocem⁹.
Corruēt sin. ⁊c. Disputātib⁹ nobis cū

eis· diuersa proferunt testimonia alternatim· sed alternis conturbabuntur verbis· alter alterū conturbat dum subuenire videtur.

In circūcisa mens. Quia in circūcisi corde vicio℞ polluti preputio nō eīn que in carne est circūcisio.

Federis mei ꝛc. Lxx· Peccata sua placita habebūt penas·s·quas pro peccatis patientur.

Qd pepi·ꝛc. Nota ꝙ tp̄is ꝛ generis ordinē mutauit. Lxx· quoqꝫ nō dicūt testamēti iacob ysaac ꝛ abraaz·ꝭ testamenti iacob ·testamēti ysaac·testamēti abraā tria testamēta innuentes legem·s·ꝓphetas ꝛ euangeliū. Antiquior lex· antiq̇ ꝓphetę: euāgeliū nouum qḋ ꝑ grē plenitudine ꝑponit᷑ velut iacob q̇ tp̄e ꝛ generatōis ordine erat nouissimus. Coniungit᷑ vero tanqꝫ cognata ꝛ conuenientia.

Terrę quoqꝫ ꝛc. Scripturę·s·quā mādabo eiectis iudęis q̇ eā ꝑuaricati sunt vel ꝑuaricabant᷑ ꝛ praue interpretabantur.

Attamē ꝛc. Vñ in fine capituli blanditur· ꝛ quos minis terruerat ꝓmissis ꝯsolat᷑.

Nō penitus ꝛc. Cecitas ex parte contigit in israel ·donec plenitudo gentium subintraret ꝛc.

Nec sic desperi ꝛc. Qui salutē omniū volo·ideo post tantas iniquitates etiā iudęorū reliquias saluo.

Hec sunt·p·ꝛc. Vsqꝫ ad certū tempus legis lrām significat obseruandā. Iudęis qꝫ os obstruit: q̇ etiā nūc volūt implere litteraz cū ille iā venerit q̇ tūc iudęis lac per moysen dedit nō escā· ꝑ se aūt ꝑfecta donauit· iō ait: Inter se ꝛ filios israel vsqꝫ quo·s· veniat ꝛ aperiant᷑ oculi cęco℞·et audiant aures surdorum· vt relicta superficie litterę trāsferat legē ad perfectionē gratię·non soluendo: sed implendo.

ſ peruersus cōtra ꝑuersos.
aduerso michi. Ambulabo igitur
† ſ vnde ad emulationē vos adducā nō in gentē.
ꝛ ego cōtra eos·ꝛ † inducam illos in
ſ vnde secundū euangelium inimici propter vos
ſ penitendo.
terrā hostilē donec erubescat incircumcisa mens eo℞. Tunc orabūt pro iniquitatibus suis·ꝛ recorda
ſ Euangeliū.
bor federis mei qḋ pepigi cū iacob
ſ ꝓphete. ſ lex.
ꝛ ysaac ꝛ abraam. Terrę quoqꝫ me
mor ero·q̄ cū relicta fuerit ab eis·
ſ q꞉ desolata ab illis.
complacebit sibi in sabbatis suis
ſ ipsi eīn solitudinem fecerunt.
patiens solitudinez propter illos.
ſ vel aūt. ſ preuaricationis sibi conscij.
Ipsi vero rogabunt pro peccatis
ſ nō facientes· vel male intelligentes.
suis: eo ꝙ abiecerint iudicia mea·
ſ nō vestras.
ꝛ leges meas despexerint. Attamē
ſ Scriptura euāgelica.
etiā cū essent in terra hostili nō penitus abieci eos·nec sic despexi vt
ſ reliquie salue fient.
consumerent᷑: ꝛ irritū facerem pactum meū cū eis. Ego eīn suz dn̄s
† ſ vt sim dominus deus eo℞ in conspectu gentiū
deus eorū· ꝛ † recordabor federis mei pristini qñ eduxi eos de terra egipti: in ꝯspectu gentiuz vt essem deus eorū. Ego dn̄s de᷑. Hec sūt
† ſ nullo interrogante data. † ſ que a domino interrogato iudicata sunt. † ſ generales.
† ꝑcepta atqꝫ † iudicia ꝛ † leges quas
ſ anteqꝫ veniret.
dedit dn̄s inter se ꝛ inter filios isrl

In monte synai. Nō in syon. Vñ videbit᷑ deus deo℞ in syon. Et alibi: Ex syon species decoris ei᷑. Deus manifeste veniet. Et in malachia: Subito veniet ad templū sc̄m suū dn̄ator quē vos q̄ritis. C. XXVII.

Homo qui·v·f·ꝛc. Plena sunt ꝭ verba prudētia q̄ oporteat agi vel minime. Supius ꝑcepit·nunc vel ex toto vel ex ꝑte agentiū dignitatem exponit·quid ꝑfecta vita ꝛ quid mediocris·q̇d incipiēs cognitionis dei habeat· differentias quoqꝫ etatū describit.

Animā suā ꝛc. Aquila ꝛ theodotio admirabile. Symach᷑: si separauerit. Lxx· Honore animę suę.

A vicesimo anno ꝛc. Qñ pubes·fortis ·valid᷑ virtutib᷑ ꝛ opibus ꝯtra sp̄uales inimicos. Vñ: Vis mascul᷑ a·xx·annis ꝛ supra·oīs q̇ ambulant in virtute sua·hui᷑ ꝑciū ꝯuersatio·s·ꝛ vita ꝛ retributio quā ꝑ se offert deo. Quinq̄ginta sicli sunt·i·sp̄ūalis vita. Quinq̄gesimo eī die sp̄ūsanct᷑ aduenit ꝛ in quinq̄gesimo anno plenarie datur liberatio ꝛ terrę restitutio. A viginti annis vsqꝫ ad·xl·intellect᷑ ꝑfect᷑·fortitudo ꝛ filio℞ procreatio. Qui aūt ꝛ intellectū habet ꝛ fortitudinē· vt q̄ intelligit faciat ꝛ filios sp̄ūales deo facere p̄t·p̄ciuin ei᷑ est·l·didragmę·i·ꝑfect᷑ fruct᷑ ꝛ ꝑfectōis didragme· de qua dicit᷑: Estote ꝑfecti sic᷑ ꝛ pater vester ꝑfectus est.

Siclos. Vel didragmas sexagenariū fructū·s·magnū quidē·ꝭ centenario minorē·q꞉ mulier est q̄ viro minor est. Mulieres tñ si ad summā mēsurā ꝑuenerint·ꝛ infirmitatē suā intentōe fortitudinis transierunt: masculi possunt appellari. Vñ. Mulierē fortē quis inueniet: Quia q̄ verā ꝯtinentiā habet·xxx·sicli vel didragmę extimatio est·i·sexagenari᷑ fruct᷑. Vñ: vidua eligatur nō min᷑ lx·annorum.

A quinto aūt·a·ꝛc. Qui sensat᷑ est vt ꝑficere incipit·ꝭ ꝯuersatione ieiunij nō pōt ornari.

Vsqꝫ ad vi·ꝛc. Qui ꝑficere cępit sensib᷑ quinqꝫ·ꝑuect᷑ eiz ꝭ est ad virtutē ꝛ ꝑfectionē·xx·eīn anno℞ fortes sunt atqꝫ valentes

Mascul᷑ dabit·xx·siclos. Vel didragmas·i·xl·dragas ·i·obolos q̄dringētos Quadragenari᷑ vero ieiunij ꝛ orationū ꝑuectū significat. Tot enī dieb᷑ ieiunauit moyses ꝛ helias ꝛ ipse xp̄s·ꝛ post a dyabolo est temptatus.

Mulier·x·si· Vel didragmas vel ducentos obolos. Custodiā ·s·decez mandato℞ q̄ duplicant᷑ ꝭm lrām ꝛ sp̄m: in quib᷑ non est ꝑceptum ieiunij· qḋ ꝑuectos decet nec dum perfectos.

Ab vno·m· Vni᷑ mensis est q̇ nunc in fide genit᷑ est·quib᷑ dicit᷑·quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac cōcupiscite ꝛc.

Quinqꝫ sicli ꝛc. Vel didragmę scz vt masculus duplices sensus habeat·ꝛ quę sensibiliter audit intelligibilit᷑ suscipiat. Sic eīn ad ꝑfectionem ducit᷑· ꝓpter qḋ centū obolorum est precium eius·centenarius eīn perfectus est.

in monte synai ꝑ manū moysi.

C. XXVII.

Locutus est dn̄s ad moysen dicens: Loquere filijs israel ꝛ dices ad eos: homo qui votum fecerit ꝛ
ſ totam vitam.
spoponderit deo animā suam: sub
ſ ·i·xl·dragmas.
estimatione dabit precium. Si fu
ſ firmus ꝛ fortis.
erit masculus a vicesimo anno vs
ſ Spiritualem vitā.
qꝫ ad sexagesimū annū dabit quin
ſ vel didragmas·i·centesimū fructum
quaginta siclos argenti ad mensu
† ſ quasi cui hec ꝑfectio deest: sed ad aliā prouehi cupit.
ram sanctuarij. † Si mulier trigin
ſ Sensatus sed nōdum ꝑfectus.
ta. A quinto aūt anno vsqꝫ ad vicesimum masculus dabit viginti si
ſ didragme.
clos·mulier decez. Ab vno mense vsqꝫ ad quintū annū·pro masculo
ſ q̇ minor ꝛ simplicior
dabuntur quinqꝫ sicli·pro femina
ſ Senex eīn infirmus in proposito.
ſ fortior.
tres. Sexagenari᷑ ꝛ vltra mascul᷑
† ſ vel dragmas. † ſ custodiā·s·mandatorum.
ſ infirmior sicut fornicator.
dabit quindecim † siclos·fęīa † decē
Si paup fuerit ꝛ estimationez red
ſ aliquā de supra dictis. ſ offerens secundo.
dere non valebit· stabit corā sacerdote· ꝛ q̄tū ille estimauerit ꝛ viderit eum posse reddere tantū dabit.

Pro femina tres ꝛc. Pro femina tres didragmę·i·fides p̄ris ꝛ filij ꝛ sp̄ūsancti· vt corde credat·ore ꝯfiteat᷑ ꝛ sint ei duę didragmę·sit aūt ei tal᷑ fides ad ꝑfectionē. Tres eīn didragmę sex sūt dragmę·ꝛ sexaginta oboli q̇ numer᷑ ꝑfectōez sigt. Vñ ꝑpl's israel sexcēta milia·i·sexaginta miliades hēt Erāt eī in eis mediocriter ꝑfecti q̄ iā ꝑticipes euāgelicę conuersationis.

Sexagenarius. Qui excellentiā ꝯuersatōis promisit sicut virginitatem·vel mundi abrenunciationē·sed infirmat᷑ est.

Dabit quindecim siclos. Vel didragmas· q̄ sunt·xxx·dragmę. tres eīn fructus bona terra reddidit·centenariū·i·virginem esse·vel mundo abrenunciare·sexagenariū scilicz continentiaz ·tricenarium·i·casti coniugij conuersationem.

Si pauper ꝛc. Qui multū peccauit·iō interp̄tat᷑ est aquila· si excessit

Stabit corā·s·ꝛc. Si eīn quemlibet nobis subditum dei seruitio obtulerimus·in ministerium nostrum recipere nō debemus·promittentes pro eo vel meliorem vel minus bonum.

Et q̄tum ille esti· Id est q̄tum viderit eū posse satisfactionis imponet·i·si locuplex est vt distribuat pecuniā·si sanus ieiunet·oret·laboret.

Animal aūt qđ immolari pōt dn̄o
† ſ ·i· nō debemꝰ penitere ſi obtulerimꝰ
ſi q̄s vouerit ſanctū erit· ⁊† mutari
ſ minus bono.
nō poterit·i·nec melius malo: nec
ſ minus bonum. ſ·i· voluntatē mutandi ha
peius bono. Q ſi mutauerit· ⁊ ipꝫ
buerit. † ſ qđ prius erat datum.
qđ mutatū eſt: ⁊ illud, p† quo muta
tum eſt ꝯſecratū erit dn̄o. Animal
ſ hoc ad litterā ſtare nō poteſt.
immundū qđ immolari dn̄o nō pt
ſi quiſ vouerit: adduceť ante ſacer
dotem· qui diiudicās vtrū bonuꝫ
vel maluꝫ ſit ſtatuet p̄cium. Qđ ſi
dare noluerit is qui offert· addet
ſ mentis ſapientiam
ſupra eſtimationē quintam ꝑtem.
Domo ſi vouerit domū ſuā ⁊ ſan
ctificauerit eā dn̄o: cōſiderabit ſa
cerdos vtrū bona ſit an mala· ⁊ iu
xta precium qđ ab eo fuerit cōſtitu
ſ tunc.
tum venundabitur. Sin aūt ille q̄
vouerat voluerit redimere eaꝫ: da
bit quintam partem eſtimationis
ſ q2 ſanctificatio domꝰ ipſi aſcribitur.
ſupra· ⁊ habebit domū. Q ſi agrū
ſ vt ſanctꝰ incipiat eē.
poſſeſſionis ſuę vouerit ⁊ cōſecra
† ſ deputando ſacerdoti ·|· ſ doctrinā verbi qua eruditus eſt lege ſpirituali.
uerit† dn̄o iuxta·|· menſurā ſementiſ
eſtimabiť preciū. Si triginta mo
dijs ordei ſeriť ager· quinq̄ginta ſi
clis venundeť argenti. Si ſtatim
ab anno incipiētis iubilei vouerit
agrum: quāto valere poteſt· tanto
eſtimabiť. Sin aūt poſt aliq̄ꝫtuluꝫ
tꝑis: ſupputabit ſacerdos pecuni
am iuxta annoꝝ q̄ reliqui ſunt nu
merū vſq3 ad iubileum· ⁊ detrahe
tur ex precio. Q ſi voluerit redime
re agrū ille qui vouerat· addet qui
tam partē eſtimatę pecunię· ⁊ poſ
† ſ ·i· p propriū intellectū ſeipm regere.
ſidebit euꝫ. Sin aūt† redimere no
ſ doctori.
luerit ſed alteri cuilibet fuerit ve
ſ precio doctrine· ſ· vt doceatur.
nundatus: vltra eū qui vouerat re
† ſ ·i· tpe remiſſionis tranſeūte· ſ· tpe pſentis vite.
dimere nō poterit· q2 cū† iubilei ve
nerit dies: ſanctificatus erit dn̄o· ⁊
poſſeſſio ꝯſecrata ad ius pertinet
† ſ qui illū ꝯtinuo docuerunt ·|· ſ virtus vel vita patris quā ipſe negligēdo perdidit
†ſacerdotū. Si·|· ager emptus ⁊ nō
† ſ Sacerdotibꝰ oblatꝰ vt peccatoris ſancta efficiatur cōuerſatio. ſ Exhortando: arguēdo ne terra
de poſſeſſione maioꝝ† ſanctificatuſ
perdatur ex toto.
fuerit dn̄o· ſupputabit ſacerdoſ iu
xta annoꝝ numeꝝ vſq3 ad iubileū
preciū· ⁊ dabit ille q̄ vouerat eum
dn̄o. In iubileo autem reuertetur
ad priorē dn̄m qui vendiderat eū
⁊ habuerat i ſortē poſſeſſionis ſuę

Animal aūt ⁊c. Quia differētias oblationū q̄ ex nob ipis ſūt ⁊ gradꝰ expoſuit· iā eoꝝ q̄ nobis tāq̄ pecora ſbditi ſūt: qn̄ ſit oblatio ſca exponit

Sanctū erit ⁊c. Scd̄m legē immaculatū·ſ· ⁊ mundū· veluti ſi filium diſcipulū ſeruū vel quelibet nobis ſubditū deo obtulerimus.

Q ſi mutauerit ⁊c. Vt ſit duplex oblatio· ⁊ inimicus erubeſcat qui oblationem mutare ſuggerebat

Animal immundū ⁊c. Eſi· Quę nō ſimul ⁊ vngulā findūt ⁊ ruminant immunda ſunt. vngulā findūt q̄ lrām ⁊ ſpūm diſtigu ūt. Rumināt aūt q̄ meditan do leges ꝯtinuā habēt intentionē. Qui ḡ filium talē vel ſeruuꝫ vel diſcipulū deo offert· q̄ nō ex malicia ꝟ ex infirmitate nec ruminat nc vngulā findit· adducat eū ad ſacerdotē q̄ diiudicās vtrū bonuꝫ an malū ſit ſtatu· p̄ciū ·i· moderatū imponet iugū·i· mediocrē conuerſationē· ut declinet ·ſ· a malo ⁊ proueban ad meliora· inter deternꝰ·ſ· ⁊ meliꝰ ſm ſymachū vt poſſit domino offerri.

Sciendū eſt ꝙ aliđ eſt ſanctificari: aliđ eſt ſāctū eſſe. Qđ em̄ ſanctificaŧ ⁊ offerŧ ſanctū incipit eſſe qđ nō erat ⁊ paulatiꝫ augmentaŧ. Qđ ſanctum eſt ⁊ dei eſt· nō eget augmento quia ꝑfectum eſt. Bonum eſt ergo alioꝝ doctrina ⁊ auxilio ſanctificari· ꝟ meliꝰ eſt talem eſſe qui ſeipſuꝫ ⁊ alios poſſit ſāctificare quod paucorum eſt. Sanctificat ergo coram dn̄o qui familiā ſuam ⁊ cognationē tā ſenſibileꝫ q̄ꝫ intelligibilem pure ⁊ ſanctę vult cōuerſari vt ſit eccleſia dei. Si aūt ꝑ ſe non eſt ydoneus hoc facere: ſacerdoſ debet cōſiderare vtrū bona an mala ſit. Ex diuerſis em̄ cōſtat ꝑſonis· ⁊ ſm qđ poſſunt debet iniungere eis.

Quintā partē ⁊c. Mentem·ſ· quę regit quinq3 ſenſus· ſine qua virgines fatuę ad nuptias non ſuſcipiuntur.

Domo ſi vo· ⁊c. In ſequentibꝫ dicet. Om̄e qđ dn̄o ꝯſecraŧ ſiue hō ſiue animal ſiue ager redimi nō poterit· hic aūt domū ⁊ agꝝ redimi precipit Sꝫ forſan ꝟ ſecundū diuerſas intentiones offerentium decernit· tanq̄ꝫ ibi nō habeat voluntatē vlterius habendi qđ penitus cōſecrauit.

Sin aūt ille ⁊c. Redimere eſt ꝑ doctrinam· ⁊ formulā vitę familiaꝫ liberare· ⁊ quidq̄d ſanctimonię obuiat diluere· adijciet vero admonitioni ⁊ edificationi ſacerdotis intelligentiā ⁊ frequentē cōmemorationem.

Q ſi agrū ⁊c. Id eſt ſcripturā diuinā cuiꝰ vitis xp̄s· pater agricola. In hoc abſconditur theſaurꝰ·i· ſalutaris predicatio· in hoc diuerſa eſt cuiuſq3 poſſeſſio· modus·ſ· ſciendi quē ſibi quiſq3 obtinere potuit.

Si·xxx·modiis ⁊c. In triginta modijs ordei vetꝰ teſtamentū. In quinquaginta ſiclis vel didragmis iuxta·lxx̄· ſpiritualē ⁊ ꝑfectā doctrinā intellige. Sed qn̄ hęc regula vel ꝑfecte danda vel minuenda ſit· ꝑ ſequētia intellige. Si ſtatim ab anno incipientis iubilei ⁊c.

Si ſtatim ab an· ⁊c. Id eſt ſi gratię viā quā elegit vult ꝑ ſacerdotē gubernari ⁊ produci: hoc exigat ſacerdos. Qđ cū doceret ꝑfecta ⁊ ſpirituali doctrina percepit· non condeſcendens ei· quia non eſt neceſſe ei· qui donum reuocationis accepit· ꝟ in doctrina faciat eum permanere quā tradidit. Si aūt diminutum eſt aliquid de dono qđ ꝑcepit· ⁊ ab eo in cōuerſatione decidit. hoc eſt em̄ poſt aliq̄ꝫtulum iubilei agrum cōſecrari. Sacerdos aūt reputat argentum in annos reliquos vſq3 ad iubileū· vt·ſ· pęnitentię diffiniat tempus reliquū· ⁊ detrabiŧ de p̄cio. Q enim minus fecit ⁊ deterius vixit diminuit de dono· ⁊ factus eſt infirmior ⁊ abiectior· hic tn̄ poteſt redimere agrum adijciens quintam partē argenti ad precium ſuum·ſ· doctrinę ſacerdotis propriū intellectū· vt ſui ipſius gubnator ⁊ doctor efficiatur. Sic enim ager quem conſecrauit offerens ſacerdoti ab ipſo poſſidebitur.

Addet quintā p· ⁊c. Doctrinę ſacerdotis propriuꝫ intellectū doctrina enim ⁊ inſtructione ſacerdotis priꝰ gubernamur· ſed poſtea proficere· ⁊ intellectum noſtrum adijcere debemus.

Sin aūt ⁊c. Ille conſecrat agrum ⁊ redemit agrum qui conuerſationem ſuam alij gubernandaꝫ permiſit ſed eo iuuante proue ctus intellectuꝫ proprium addit· vt ſe ipſum regere poſſit. Qui vero alio docente nichil proficit· nec intellectū addit· cui eſt ſemꝑ neceſſe doceri· ⁊ ſępe prauis doctoribus acquieſcit· non poteſt quęrere mercedem virtutis qua agrum redimeret veniente iubileo· id ē· tꝑe remiſſionis tranſeunte ſcilicet preſentis vitę tempore erit poſſeſſio ſanctificata domino. Conuerſatio eī quā ſemel vel alio gubernante cōſecutus eſt ſanctus erit domino.

Sed quemadmodū poſſeſſio conſecrata ad ius pertinet ſacerdotum· eius em̄ lucrum eſt qui continue gubernat.

Et nō de poſ· Quia neq3 de cuſtodia maiorum ſuorum· neq3 ipſius emptoris fuerat.

Supputabit ſacerdos ⁊c. Recte ſacerdos cum eo qui fratrem ad pęnitentiam monuit veram redemptionem ſupputat qualiter ſcilicet pęnitere debeat· ille enim diſtrictę eius actionem ⁊ conuerſationē nouit· qui correxit· hic autē vt ſacerdos perfectam redemptionem.

Iuxta annorū numerum ⁊c. Ex his ſcilicet quę de pęnitētia prędicat· ſcriptura em̄ eſtimatione iubilei vel remiſſionis.

Et dabit ille qui vouerat eū domino. Non dicit dabunt· ꝟ dabit. Et ſi enim cōmuni conſilio ſacerdotis· ⁊ eius qui ad pęnitentiaꝫ monuit· extimationis diffinitio datur· ille tamen offeret eum qui ad pęnitendum excitauit· huic enim obediet qui et ipſe penitenti obligatur· vt qđ cęperit perficiat.

In iubileo aūt reuertetur ⁊c. Quia non ſtatim cum penitentia datur vel diffinitur penitus mundatur· ſed ea peracta· ideo recte ait. In iubileo autem ⁊c. peracta em̄ penitentia ⁊ remiſſione ſuſcepta conuerſationis ſuę agmen ſuſcipiet.

Omnis estimatio ⁊c. Ut omis diffinitio sanctis fiat ponderib9·i·de sacra scriptura venientib9·exteriora eñ pondera vt phylosophoꝝ vel hereticoꝝ·quib9 vitas ⁊ ꝑfectiones hominũ pensant·nec sancta nec iusta sunt.

Siclus viginti ⁊c. Id est decem mandata·secundũ litteram ⁊ ſm spũm intellecta. Quicũq3 aũt aut legem aut euangelium rennuit non habet didragma·nec eius pondera sunt sancta.

Primogenita que ⁊c. Primogenita tanq3 pecora nostra sunt q̃ nobis obediũt filij serui ⁊ discipuli. Sz hoꝝ primogenita q̃ sic obediunt: vt alijs ꝓbeant exemplũ ⁊ magisteriũ. De quib9 alibi dicit. Omne masculinũ adaperiẽs vuluã·s·deo·vouet. Apit eñ vuluã generandoꝝ filioꝝ·qui ſm deum incipit obedire. Unde paul9 de timotheo ait·qui est filius meus dilect9 in domino ipse nos cõmouere faciat vias meas ⁊c.

Nemo sanctificare p. ⁊c. Non q2 sanctificatõe indigna sint·ſ; q2 sancta sunt nec egent sanctificari vt filius qui sic patrez ⁊ matrem honorat·vt etiã exemplũ alijs fiat tanq3 deo offerens honorem qui hoc ꝓcepit. Seruus quoq3 q̃ etiã domin9 carnalib9 i simplicitate cordis nõ ad oculum seruit·ipsi deo seruitutẽ impendit.

Quod si immundũ ⁊c. Peccator qui nec legem suscipit·et sicut oportet meditatur·nec distinguere conatur. Quicũq3 ergo vehemẽter obediens est patri·dño·aut magistro·nec tñ legẽ meditat·aut distinguit·primogenit9 quidẽ in pecorib9 ſ; immund9 est.

Addet quintam par. ⁊c. Doctrinam ei cũ intellectu offerẽs·⁊ sapienter regens. Insensati eñ patris dñi aut magistri est: obedientiã qui ad se pertinent subditos nõ docere·⁊ eoꝝ vitã vt opentur ſm legem nõ disponere. Addat igit subiectioni ⁊ doctrinę intellectũ. Ipse eñ sol9 in ꝑsenti mun9 est. Ideo ait: addet quintã partẽ precij·ideo nõ dixit extimabit eum sacerdos sicut supra.

Omne qđ dño cõsecrat ⁊c. Anathematizare aliud est·aliud est sanctificare. Qđ eñ anathematizatũ est in nullius humanũ vsum nec sacerdotis quidẽ reuerti potest. Ideo qui de ierícho aliquid furat9 est·q2 anathematizata erant perijt. Quęcũq3 aũt ab inimicis iure belli cũ quib9 nõ debeant amicicia iungi·filij israel rapuerũt·ꝑcipiente dño anathema fecerũt. Nos ergo si pugnantes a demonib9 spolia belli acquisierimus consecrare deo debemus·vt nichil in eis ꝓprie voluntatis habeam9 siue homo sit·i·suę potestatis·⁊ nobis cõuersatione ęqualis·siue pecus·i·subiectus·siue ager·i·conuersatio nostrę sortis.

Quicquid semel ⁊c. Iure belli acquisitũ nõ potest aliquis inimicũ expoliare·nisi ꝑfecte subiecerit. Alligato eñ forti: vasa ei9 diripiunt. Dyabolo ergo alligato auferentes spolia eius consecramus dño·cũ insidijs eius preuenti·caput cõtriuerim9 serpentis. Mundi calcatis desiderijs virtutib9 acquisitis·hac victoria ditati q̃ diripuim9 recte deo offerimus. Sancta ergo sunt ⁊ perfecta·nec nostra·nec alioꝝ disciplina egentia·nec augmentum nec profectum suscipiunt.

Domini sunt ⁊c. Eius·s·qui mandata legis operatur·sed terrenam remunerationem prestolat·ideo agit de frugib9 terrę·decima quidẽ·i·operatio mandati sancta est·sed non multum valet. Sed vt valeat: quintã ptez addat·i·intelligentiã·vt quę sursum sunt sapiat ⁊ quęrat·vt sic sibi decima proficiat. Eius eñ qui terrena sapit·decima quidẽ sancta est ſ; non ipsi, q2 quã retributionem expectare debeat nescit.

(s vel didragma.) Omnis estimatio siclo sanctuarij ponderabit. Sicl9 viginti obolos habet. Primogenita q̃ ad dñm ꝑtinent nemo sanctificare poterit et vouere·siue (†s studiosus in opatione mandatorum dei.) bos·siue (s simplicitate placens.) ouis fuerit dñi sunt. Quod si immundũ animal ẽ redimet qui obtulerit iuxta estimationem suã·⁊ addet quintã partez (s admonitione sensatum facere.) precij. Si redimere noluerit vendetur alteri·quãtũcunq3 fuerit ante estimatum. Omne qđ dño consecratur siue (†s sue potestatis·s·) homo fuerit siue (s alijs subditus.) aial (s cuiuslibet conuersatio.) siue ager: nõ veniet nec redimi poterit. Quidq̃d semel fuerit (†s omnino alienatum a mundo.) cõsecratum (s q2 sanctũsanctoꝝ tota possibilitate sua imitat.) sanctũsanctorum erit dño. Et omnis cõsecratio quę offertur ab homine non redimetur (†s vt dicat·viuo aũt iã ñ ego·viuit vero i me xps.) sed morte (s a peccato.) morietur. Omnes decimę terrę·siue de frugibus·siue de pomis arborum dñi sunt: ⁊ illi sanctificãtur (s vt sibi prosint.). Si quis aũt voluerit redimere decimas suas: addet quintã (s intelligentiã.) partem earũ. Omnium decimaꝝ q̃ sub pastoris virga transeũt: quidquid decimum venerit sanctificabitur domino. Nõ eligetur (s q2 in his difficilis est discretio) nec bonum nec malũ·nec altero cõmutabitur. Si quis mutauerit ⁊ qđ mutatũ est·⁊ ꝓ quo mutatũ est sanctificabit domino: ⁊ nõ redimetur (s q2 nichil deest.). Hęc sunt precepta quę mandauit dñs (†s qui poterat intelligere mysteria ⁊ precepta) moysi·⁊ (s Qui infirmi ⁊ nõ capaces mysterij.) ad filios israel in monte synai.

Si quis aũt ⁊c. Secundũ litterã multa obscura ⁊ insolubilia legislator interposuit·vt de angustijs litterę ad latitudinẽ spiritus curramus·q̃ tunc bona est cũ accipit·quasi instrumentũ ad spirituale edificiũ. Differentiam ergo discipuloꝝ ꝓponit sicut in primogenitis mundis vel immundis·quidã cũ obedientia legis meditationem ⁊ scientiã acquirũt·quidaz solam obedientiam habent. Sic quidã operantes mandata sapientiã terrenam habent·⁊ redemptione egent. Quidã nec redẽptione egent·nec mutari debent tanq3 ꝑfecti ⁊ consummati·fruges quoq3 messem de semĩe dicit·⁊ poma arboꝝ secũdum tempus suum.

Sub pastoris virga ⁊c. Uirga crucis·s·quib9 fides ⁊ amicicia dei donat vt remunerent ⁊ amici dei inueniant. Unde: credidit abraã deo·⁊ reputatũ est ei ad iusticiam·⁊ amicus dei appellatus est·de quib9 scriptum est. Dinumerabo eos ⁊ sup harenam mul·hi terrenã nõ habent sapientiã·nec in his quę agũt corruptibilem quęrunt retributionẽ. Ideo nõ speciale aliquid eoꝝ·sed qđ cũq3 egerint sanctũ est domino·nec eligeretur inter bonum ⁊ malũ·i·deterius ⁊ melius. Nõ eñ facilis est eorũ discretio. Quia ⁊ si alter utrũ superant sicut stellam stella; oẽs tñ in cęlo sunt·sicut qui celestia sequũt·⁊ ab illo solo qui sanctos discernit cognoscuntur.

Nõ eligetur ⁊c. Quia nullus est qui respui possit·⁊ qđ magis eligendum est·vel sic non est vestrę discretionis.

Si quis mutauerit ⁊c. Esi. Paulus ⁊ barnabas aliquando dissenserunt. Barnabas ei dicebat assumendũ marcũ·paul9 aũt eũ qui semel recessisset nõ debere assumi. Paul9 ergo assumpsit silã·quasi deteriore meliorem. Sed vtrũq3 sanctificatũ est domino. Barnabas quippe assumpto marco nauigauit cyprum·qui secũ ꝑdicauit. Qui intantũ claruit vt fieret vnus de quattuor euãgelistis. Q2 paulus retractans ⁊ cognoscẽs·q2 nullus sanctoruz repudiandus est·nec facile discerni potest inter sanctos quis bonus quis melior·marcũ reuocauit·scribens ad thimotheum ait, assumens marcũ deduc tecũ·est eñ michi vtilis in ministerium.

Sanctificabitur domino ⁊c. Cũ oĩm cursus diuinus sit ⁊ altus ⁊ supernę conuersationi proximus frustra conaris hunc subducere·illuz inducere·⁊ deo quasi meliorem consecrare.

Hęc sunt precepta ⁊c. Discipuli nostri qui sunt perfecti·nichil nostri egent magisterij·ideo ait: immundoꝝ primogenita esse redimẽda·mũdorum vero nequaq3·ſ; nec dño cõsecrata·nec ea q̃ nouissimę sunt dicta·ꝑfecta eñ demõstrata sunt·q2 intentõez diuinã cęlestemq3 gerunt.

solubilia legis
curramus. q
iū. Differenti
el immundis.
quidaz solam
tiā terrenam
nec mutari de
q̄z pfecti z con
i. fruges quo
m de semie di
na arboꝝ secū
pus suum.
b pastoris
c. Uirga cru
bꝫ fides z ami
donat vt re
nt z amici dei
nt. Unde cre
braā deo. z re
est ei ad iustici
micus dei appel
t. de quibꝫ scri
t. Dinumera
z sup barenam
terrenā nō ba
pientiā. necin
agūt corrupti
quierunt retribu
Ideo nō specia
uid eoꝝ. sed qꝫ
erint sanctū est
o. nec eligeretur
onum z malū. i.
s z melius. Nō
ilis est eorū di
. Quia z si alter
perant sicut stel
ella; oīes tn̄ in
nt. sicut qui cele
quūt. z ab illo so
i sanctos discer
noscuntur.
ō eligetur zc
. vel sic non est

aliquando di
aūt eū qui semel
asi deteriore mc
quippe assumpto
claruit vt fieret
noscēs. q̄z nullus
sanctos quis bo
n ait, assumens

uinus sit z altus
bducere. illuz in

erfecti. nichil ro
e rediméda mū
imę sunt dicta. p
erunt.

Pre

de leuitis [illegible]
ant. Myst[illegible]
lum deposi[illegible]
tis, per quo[illegible]
orbem fide[illegible]
guras qua[illegible]
ris pfectio [illegible]
ria. iiij. etat[illegible]
minis forti[illegible]
euangelia. [illegible]
tentiales p[illegible]
humilitate[illegible]
domini. iiij[illegible]
deus. sequi[illegible]
quoq; libro[illegible]
dum hi q g[illegible]
tur. Liber [illegible]
tu3 qz man[illegible]
in figura o[illegible]
roru3: ita l[illegible]
Numerati[illegible]
erant inter [illegible]
ming; sed t[illegible]
a deo gent[illegible]
christiani [illegible]
bentes: int[illegible]
rati in egi[illegible]
columnam [illegible]
manentes [illegible]
baptismo [illegible]
rito. xlij. cō[illegible]
iordanem; [illegible]
ascendere i[illegible]
am descen[illegible]
christianū [illegible]
in celum: pe[illegible]
israel enim [illegible]
ctus virtut[illegible]
ces populi [illegible]
quadrum c[illegible]
sterium tab[illegible]
catur. et mo[illegible]
cōputatur. [illegible]
ledicēdum [illegible]
ordinantur [illegible]
fugeret qui[illegible]
īter tabern[illegible]
per amram [illegible]
sonitas ab [illegible]
pzelatos ec[illegible]
li: quibus i[illegible]
bus in spiri[illegible]
aaron et bo[illegible]
cretiora. et [illegible]
meris port[illegible]
sunt eñ pre[illegible]
nis. i. moysi[illegible]
et liber euā[illegible]
aliis vero [illegible]
indigniore[illegible]
palustris s[illegible]
me; me seq[illegible]
tanto mai[illegible]
z. Ab bo[illegible]
Duo digi[illegible]

Prefatio in li. numeri

Liber iste et ordine hystorię: et mysterio
quarto loco ponit᷑ in lege. Ordine hy-
storię. quia ī leuitico qui tercius est agi
tur de vtensilibus tabernaculi. ⁊ de or
dine leuitarum et sacrificij. Hic aūt de
dedicatione tabernaculi agitur. qui. s.
de leuitis. quid de vtensilibus tabernaculi portare debe
ant. Mysterio hoc ostēditur. Excubare circa tabernacu
lum depositum vt dicit᷑ ternis tribubus in singulis quar
tis. per quod signantur. xij. apostoli per quadripertitum
orbem fidem sanctę trinitatis docuisse. Sed etiā inter fi
guras quadratura nichil firmi⁹ est: q̄ternarij quoqȝ ope
ris pfectio cōmendatur. Quarto die facta sunt lumina-
ria. iiij. ętas sub dauid fuit robustissima. iiij. etiā ętas ho
minis fortissima. quattuor aūt recepti sunt qui scripserūt
euangelia. Inter dona spūssancti fortitudo. ⁊ inter pęni
tentiales psalos. miserere mei deus quartus est. in quo d
humilitate (per quā sumus fortes) agitur. Inter nomīa
domini. iiij. est fortis. pcedunt admirabilis. cōsiliarius.
deus. sequit᷑ pr̄ futuri sęcli. prīceps pacis et filia. In hoc
quoqȝ libro eorū qui numerantur fortitudo ostenditur.
dum hi q̇ ętate ⁊ virtute bello sunt apti numerari iuben
tur. Liber numeri. q: in eo numerātur israelitę. tū inde.
tū q: mansiones a ramasse vsqȝ ad iordanē. Sed quia
in figura omnia cōtingebant illis. ⁊ lex erat vmbra futu
rorū: ita legenda est hystoria: vt nō amittat᷑ allegoria.
Numerati sunt israelitę soli: non pseliti et alienigenę q̇
erant inter illos. non tamen omnes. quia nec pueri nec fę
minę: sed tantū viri qui apti bello erant. Etenim alieni
a deo gentilium spurcicia: vel crudelitate iudaica. vel eč
christiani puerilem leuitatem: vel molliciem fęmineā ha
bentes: inter filios dei nō numerantur. Non sunt nume
rati in ęgipto: sed postqȝ transierunt mare rubrum. post
columnam ignis. in mansione iuxta montem syna. quia
manentes in tenebris peccatoꝝ non sunt dei: sed mūdati
baptismo et armati manus impositione. Mās͞iones me
rito. xlij. cōputantur a prima quę fuit in ramasse vsqȝ ad
iordanem: vt per hoc signetur nos p tot gradus virtutū
ascendere in cęlū: quot generationibus christus ab abra
am descendit ad mariā. Intentio moysi in hoc opere ē
christianū populū: et eius profectum: et ascensum a terra
in cęlum: per israel et per. xlij. māsiones designare. Per
israel enim christi populus. per pgressus māsionū profe-
ctus virtutū significatur. Ordo libri talis est. primo du-
ces populi et populum circa tabernaculū numeratos p
quadrum collocat. Leuitas a numero exceptos ad mini
sterium tabernaculi destinat. deinde tabernaculū dedi
catur. et modus oblationum. et cathalogus mansionū
cōputatur. Deīde pphetia balaā a rege balach ad ma
ledicēdum populum dei inducitur. In fine sex ciuitates
ordinantur: tres vltra. tres citra iordanē. ad quas con
fugeret qui nolens sanguinē proximi effunderet. Leuitę
īter tabernaculū et cęteros filios israel excubātes. diuisi
per amramitas ab oriēte: per caathitas ab austro: ⁊ ger
sonitas ab occidente: meraritas ab aquilone: significant
prelatos ecclesię qui sunt medij īter ministros tabernacu
li: quibus in temporalibus prouident. et īter laycos: qui
bus in spiritualibus pręsunt. Amramitę. id est. moyses ⁊
aaron et horum filij: inspiciūt et inuoluūt tabernaculi se
cretiora. et introducētes caathitas dant eis proprijs hu
meris portanda inuoluta: vt vidētes nō moriant᷑. Non
sunt em̄ propalanda ecclesię misteria nisi summatib⁹ vi-
ris. i. moysi et aarō. quia infirmi inde scandalisant᷑. Vn̄
et liber euāgelij presbitero et dyacono portatur apert⁹.
alijs vero clausus. Gersonitę autē et mераritę qui sunt
indigniores caathitis: nō proprijs humeris: sed bobus ⁊
palustris sua portant onera. Quia qui vult venire post
me: me sequatur. q. p mortem. Et quantomagis q̇s vult
tanto maior psecutio. Benedicetis filijs israel: ⁊ dicetis
⁊c. Ab hoc loco sūpta ē benedictō quā facit episcopus.
Duo digiti qui eleuātur iuncti legem significāt et sacer-
dotium: quę p moysen et aaron intelligunt᷑. Tres v͞sus
qui sequuntur: continent illam trinam petitionē quę fit
in verbis episcopi. Petitur gratia spiritussancti. vera sa
lus. pax ęterna. Deinde sequitur distinctio personarū.
semp his verbis. Quod ipe prestare dignetur: qui cum
patre et spūsancto viuit ⁊c. In tabernaculi dedicatōne
oblata sunt munera a primaribus in vsum eiusdē: et su-
stentationē leuitarum. quod hodie fit cum dedicatur ec
clesia aliqua. Sicut et laycoꝝ consuetudine mulieri cū
desponsatur viro multa dona offeruntur. Et dominus
filijs israel in ęgipto in die quo educeret: concessit argen
tea vasa. Et post mare rubrū nō duxit eos statim recta
via ptra hostes: ne territi retro abirent: sed p circuitū. de
inde precepit ne temporis re. p. t. Caute omīa prouisa.
Introeuntibus enim in ecclesiam primo decor ei⁹ osten
dendus est: vt appetatur. nō miseria: vt timeatur. Si-
militer et mерarite.

Orige. Diuinis numeris nō omnes digni sunt: sed
certis prerogatiuis designati. Vn̄ in hoc libro neqȝ mu
lieres educuntur ad numerū: pro fęminea. s. infirmitate.
neqȝ serui tanquā vita moribusqȝ degeneres. nec ęgiptij
israelitis admixti. vt alienigenę et barbari. Soli israeli
tę numerant᷑. et non oēs. sed a. xx. annis ⁊ supra. Nec
tatum ętatis habetur obseruatio: sed et bellici roboris.
Designatur em̄ per verbū dei vt numeretur omnis q̇
procedit in virtute israel. Puerilis ętas nō numerat᷑.
nisi pmogeniti. aut de sacerdotali: vl' leuitica stirpe. Fę
minarū vero nulla numerat᷑. Possunt hęc vacua esse
misterijs: Procurauit hoc solum spūssanctus qui hęc
dictauit: vt sciremus qui numerati sūt. et qui nō. Quis
dabitur ex hoc profectus his qui sacris voluminib⁹ ge-
stiunt erudiri: Sed (quia ꝓm paulum lex spiritalis est)
si transcendero puerilis ętatis insipientiā. vir factus de
posuero quę sūt paruuli: et fact⁹ fuero iuuenis qui vin
cam malignum: aptus videbor his qui pcedunt in vir
tute israel. ⁊ diuinis numeris dignus. Cui autem inest
puerił et lubric⁹ sensus: vel fęminea et resoluta segnicies
vel ęgiptij vel barbari mores: apud deū in sancto nu-
mero nō habetur. Innumeri autem apud salomonem
dicuntur esse qui peunt. Numerati aūt omnes qui sal-
uādi sunt. Et de stellis dicitur. Qui numerat multitu-
dinem stellarum ⁊c. Et dominus etiā capillos capitis
discipulorum dicit esse numeratos. non qui tondentur:
vel pijciuntur: vel ętate pereunt: sed q̇ in nazareis erāt
quib⁹ inerat virtus spiritussancti ad psternēdos alie-
nigenas. Virtutes ergo animi et multitudinem sensuū
de mente tanqȝ de capite apostolorum pdeuntes: ca-
pillos capitis appellauit.

Idem. Illud quoqȝ consideremus q' non statim
vt egressus est de ęgipto populus numeratur. adhuc eū
psequębatur pharao. Sed nec cum mare rubrum trā-
sient venit in desertū. Nondum enim temptatus. nō-
dum ab hoste fuerat impugnat⁹. confligit contra ama-
lech: et vincit. Nec numerat᷑ adhuc. non em̄ sufficit ad
perfectionem tendēti vna victoria. nec accepto mannę
cibo. et aquę de sequēti petra poculo. nondum em̄ ea q̄
numeris sūt apta adoleuerant. Tabernaculū testimo-
nij cōstruitur. nec adhuc numerādi tempus. lex p moy-
sen datur. mos sacrificiorū traditur. purificationum ri-
tus docetur. sanctificationū leges et sacramenta condū
tur. et tūc ad numerū iussu dei populus adducitur. Vi
de ergo quāta tibi transeunda. quāta toleranda. quot
profectibus. quot temptationib⁹. quot prelijs. s. pugnā-
dum. quot vincendum: vt pertineas ad diuinum nume
rū. ⁊ iter sanctas tribus numereris. ⁊ possis visitari. et p
dei sacerdotes aaron et moysen numerorū censib⁹ ascri
bi. Suscipienda est tibi primo lex dei. lex spiritus eius.
offerenda sacrificia. explendę purificationes. peragēda
omnia quę lex spiritus docet.

Orige. Ratio quoqȝ tribuū. distinctō ordinum. so
cietas familiarum. et cuncta ordinatio castrorū. ingen-
tium sacramētoꝝ producit indicia. Certa em̄ expectatō
nobis est resurrectōnis mortuorum: cum hi qui viuunt

qui reliqui sunt: in aduentu christi non preueniēt eos q̄
dormierunt: sed simul rapientur cum illis in nubibꝫ ob
uiam christo in aera·terreni·s·huius loci corruptelā·et
mortis habitacula deserentes·siue omnes in aere (sicut
paulus pronūciat) permansuri· siue etiā ad paradisum
vel ad alia ex multis mansionibus loca que apud pa-
trem sunt transferendi. Diuersitas aūt translationis et
glorie ꝯstabitur scd̄m merita cuiusq;·vnde. Quisq; aūt
in suo ordine· In resurrectōne autem vnusquisq; aut in
tribu ruben spiritalibus indicijs ascribitur· quia scꝫ ali
quid in actibus·vel in moribus simile et consanguineū
habuit. Alius in tribu symeon: fortassis pro obedientia
Aliꝰ in tribu leui: credo qui prefuit bene sacerdotio· vel
qui bene ministrans: gradum sibi bonū acquisiuit. Aliꝰ
in tribu iuda: qui scꝫ regios spūs gessit· et populum qui
intra se est bene rexit·sensum·s·mentis·et cogitatōes cor
dis. Singulis quoq; tribubus vnusquisq; sociabitꝰ ꝑ
his que in actibus vel in moribus ipsis cognata habu-
it. Et erunt huiusmodi ordines in resurrectione mortuo
rum qui in hoc libro figurantur.

Illud quoq; ꝙ quadam cōnexione tribuū castrorū
positio·et metationis ordo describitur: significat aliquē
statum in resurrectione mortuorum. Q̄ tres ad orientē
collocantur·tres ad occidentem·tres ad mare·⁊ tres vlti
me ad aquilonem: qui durus dicitur ventus·ꝙ etiaꝫ tri
bus iuda que regalis est ad orientē statuitur: ex qua do-
minus ortus est·nō puto ociosum·et ꝙ ysachar huic iun
gitur·et zabulon·et ꝙ in·iiij·partes trinus iste numerus
ordinatur. Que q̄uis positionū suarum diuersas habe
ant qualitates: omnes tamen intra trinitatis numerum
continētur· et ꝙ per totas has quattuor partes in vnū
numerum colligitur eadem trinitas semper·quia scꝫ sub
vno nomine patris·et filij·⁊ spiritussancti censentꝰ omes
qui ex·iiij·partibus orbis venientes inuocant nomē do
mini·recumbentes cuꝫ abraam·ysaac·et iacob·in regno
dei. Hec generaliter diximus volentes huius libri con-
tinentiam mysticaꝫ breuiter comprehendere: vt suscepta
occasione vnusquisq; in reliquis similem: aut si cui plus
deus reuelat: superiorē sequatur ymaginem. Ego enim
vere me imparem iudico ad enarranda misteria libri nu
merorum·multo autem inferiorem ad illa que concludit
deuteronomij volumen.

Raba. Numerorum librū multiplici misteriorū ob
scuritate inuolutum partes ostendunt. Ibi enim nume
rus filiorum israel mistice describitur: et singulaꝝ tribuū
castra circa tabernaculum testimonij ad formam ecclesie
locantur·ibi leuitarū in ministeriū distributō·et oblatio
principum scd̄m conuenientiam sacramentoruꝫ. Tandē
omnium mansionum ab egypto vsq; ad terraꝫ ꝓmissio
nis cathalogus numeratꝰ: vt monstretur qualiter de egy
pto spirituali egressi: per mare rubrū et heremum p̄sen
tis seculi properemus ad promissam patriam in celis.

Ra. Iuxta finem exodi scriptum est. Igitur mense
primo anni secundi·in prima die mensis collocatū est ta
bernaculum ⁊c. et nunc in capite numerorū. Locutusq;
est dominus ad moysen in deserto synai in tabernaculo
federis·prima die mensis secundi·anno altero ⁊c. Vbi
notanduꝫ qd̄ xij·mansione·id ē·in solitudine synai vbi
moyses ascendit: ⁊ dominus descendit in monteꝫ vt da
ret legem: ibi fabricatur tabernaculum: ibi precipitur di
uersitas hostiarum et vasorum·indumenta pōtificis·le-
uitarum cerimonie·numerus populorum et leuitarum·⁊
oblationes principum. Eodem quoq; anno licet nō eo-
dem mense quo erectum est tabernaculum: numerꝰ filio
rum israel descriptus est. Annus vero vel mensis scd̄us
tempus noui t·significat·quod post christi aduētuꝫ·pas
sionem·et resurrectionem vsq; ad finem mundi ꝑtingit.
Post baptismū em̄ ī quo de spirituali egypto: submer-
so vero pharaone egredimur: ī nouitate vite ambulamꝰ
et ad terram ꝓmissionis tendentes: in deserto synai·i·in
conflictu temptationū carnis incentiua supare nitimur·
Synai em̄ interpretatꝰ rubus·quo significatur ecclesia:
in qua apostoli predicant. ⁊ spiritale prelium geritꝰ· ibi
loquitur dominus ad moysen·quia legem dat ad instru
ctionem credentium·i·spiritualium israelitarum.

Isido. Liber numeri appellatur: quia multitudīs
israelitice perfectorum virorum computationem tenet
et numerum· profectiones quoq; mansionesq; a finibꝰ
egipti vsq; ad mortem moysi. In quo dies dedicatōis
tabernaculi·et oblationum modus·non sine numeri sa
cramento numeratus est. Cathalogus autē mansionū
filiorum israel·que a prima vsq; ad vltimam numerate
simul·xlij. De quibꝫ matheꝰ ab abraam vsq; ad dauid
generationes·xiiij·et a dauid vsq; ad transmigratōem
babilonis generationes·xiiij· ⁊ a transmigratōne babi
lonis vsq; ad xp̄m generationes·xiiij. Per has currit
hebreus qui de terra festinat transire ad celū· ⁊ egipto
huius seculi derelicta: terram promissionis ingreditur.
Nec miruꝫ si illo numeri sacramento ꝑuenitur ad celū
quo christus a primo patriarcha venit ad virginem q̄i
ad iordanē: que pleno gurgite fluens spiritussancti gra
tia redundauit.

Isido. Prima mansio est ramasse vrbs ī extremis
finibus egypti. In qua populus cōgregatus exijt in de
sertum egypti·s·altera die post pasca in cōspectu egipti
orum· Quaꝫ quidam cōmotionē vel tonitruum inter
pretantur·quia cōmoti sumus ad euangelicam tubam·
et excitati tonitrui gaudio eximus in mense primo·ꝑte-
rita hyeme: veris exordio cum omnia renouātur·eximꝰ
xv·die mensis primi in crastino pasche: pleno mēsis lu
mine·post esum agni īmaculati·calciati pedes·de aplo̅·
⁊ accincti lūbos de pudicicia·et baclos ī maibꝫ tenētes.

Isido. Secūda mansio est socoth: in qua coquūt
panes azimos·et primum tendunt tabernacula· vnde ⁊
locus nomen accepit·quia socoth interp̄tatꝰ tabernacu
la vel tentoria. Cum ergo exierimus de egipto·id ē· de
seculo·primū tabernacula figimus: sciētes nobis ad ite
riora vel vlteriora pergendum·et ad sanctam terrā vi-
uentium accelerandum.

Isido. Tercia mansio est ethan· que ē in extremo
solitudinis: in qua primum videtur dominus ꝓcedere
populū in columna ignis. Ethan sane fortitudo vel ꝓ
fessio. Preparemus nobis ergo fortitudinem: assumen
tes nobis perfectum robur: vt inter errorum tenebras ⁊
confusionū noctes scientie christi lumē appareat. Dies
quoq; noster nubem habeat ꝓtegentem: vt his ducibꝰ
ad terram promissionis perueniamus.

Isido. Quarta mansio est phiairoth que est ꝯtra
beellephon. Et interp̄tatur os nobiliū· vt assumpta for
titudine nobilitemur ī domino·cōtēnentes beelsephon
qui interpretatur dominus aquilonis·et eius superbiā
declinantes. Ab hac mansione ꝓfecti filij israel transie-
runt per mediū mare in desertū: viderūt pharaonē cuꝫ
exercitu pereuntē: mariā precinentē in tympanis.

Isido. Quinta est mara·ad quā ꝑuenerūt trāsito
mari post triduum·et interp̄tatur amaritudo. Post ꝑ
dicationem em̄ euāgelij ⁊ tabernacula migrantiū: post
fidem assumptā: post baptismi victoriam rursus venitꝰ
ad amaritudinem: vt voluptas ⁊ luxuria vite amaritu
dine terminetur·et per crucis signum quasi per cruciatū
iterum suauitas compensetur.

Isido. Sexta est mansio helim·vbi erāt·xij· fōtes
aquarum·et lxx·palme in figura xij·apostolorum·et lxx·
discipulorum secundi ordinis·de quorum fontibus do
ctrine potū haurimus· ⁊ dulces fructus victorie capimꝰ
Vnde bene helim in arietes fortes vertitur. Ipsi enim
sūt robusti p̄cipes gregis·duces ouiū·doctores gētiū.

Isido. Septima mansio est iterum ad mare rubꝝ
iaiur. Sed queritur quomō post transitū maris rubri.
et fontes mara·⁊ helim·rursus ad mare rubꝝū venerītꝰ:
nisi forte in itinere ꝑgentibꝫ quidā sinus maris occurre
rit: iuxta quē castrametati sunt. Aliud est enim trāsire
mare·aliud in ꝓximo figere tabernacula· ex quibꝫ mo-
nemur etiā post euangelicaꝫ doctrinam: ⁊ cibos dulces
triumphorū apparere nobis interdum mare: et preteri-
ta discrimina poni ante oculos.

Isido. Octaua est in solitudine syn: in qua tenditur vsq3 ad mōtem synai. Syn aūt rubus vel odium interpretat᷑: q2 cum venerimus in locū ecclesie: de quo nobis dn̄s locuturus: grande odiū meremur inimici.

Isi. Nona mansio est in defecha: que dicitur pulsatio. quasi pulsate et apietur vobis. Sensus quoq3 est manifestus. q2 postq3 venerimus in locum ecclesie: incipimus in sacramenta pulsare.

Isido. Decima in halus. qd̄ interpretat᷑ fermentū. qd̄ tollēs mulier miscuit farine satis tribus donec fermentaretur totū. Ibi murmurās populus accepit vespe coturnices: et mane alterius diei manna tribuitur. Et bene in decima mansione manna tribuit᷑: q2 post decalogi pfectionem angeloꝝ panis manducat᷑.

Vndecima mansio est i raphidim. q̄ iterpretat᷑ dissolutio fortium vel remissio manuū. In hac sitienti poplo fons de petra oreb ī similitudie xp̄i erupit. Ibi ih̄s ī typo saluatoris ꝯtra amalech militat. et in signo crucis demonū aduersum nos tēptamēta surgētia deuincuntur. Illuc venit iethro ad moysē dās ei consilium. lxx. seniorum in typo ecclesie ex gentibus cōgregate. q2 legis īminutio euangelio succedēte ꝯplet᷑. Pulcre dissolutio vel sanitas raphidim dicit᷑. vel propter dissipatum amalech. vl᷑ ꝓpter sanatū israel. Cetere in suis locis conuenientius exponentur.

C. I. Quasi que dicutur vt verba domini pensentur.

Locutus [que] est dominus [Sapientissimū hebreorum.] ad moysen in deserto synai i tabernaculo federis. prima die mensis secundi: anno altero egressionis eorū ex [Mundo.] egypto dicens. Tollite summam vniuerse congregatōnis filiorum israel per cognatōes et domos suas: et nomina singulorum. Quid [Nō femi cui obstat infirmitas.] [Quia hec etas apta bello.] quid ē sex᷒ masculini a xx. anno [Non sola etas: sed uirtus requiritur israelite.] et supra. omnium virorū fortium ex israel. et numerabitis eos p tur[mas suas]

Omniū virorū fortiū ex ꝛc. Orig. All'. Lxx. Ois q̇ ꝓcedit ī virtute israel ꝛc. Qui g̊ ꝓcedit in virtute numetatur. et in virtute tantū isrl᷑. Est em̄ virtus animi quā grecorum philosophi docent. que nō pro deo: sed ꝓ gloria exercetur humana. Est et assiriorum virtus. vl᷑ chaldeorum ī astrologie studijs: sed nō israelitica. nec ad deum pertinens. Sola vero apud deū virtus israelitica numerat᷑. que a deo docetur. p scripturas diuinas discitur. p fidem euangelicam et apostolicā traditur.

Principes. Aug. Quid est ꝙ singulos de singulis tribubus eligi iubet et principes. eosq3 vocat ciliarchos: quos quidā latini tribunos vocant. vel appellauerūt: Chiliarchi aūt a mille videntur dici. Sed cum cōsilium daret iethro moysi: quod etiā deus approbauit: de populo sub principibus ordinando: ne omnes cause moysen onerarent: chiliarchos dicit cōstituendos sup millenos homines. hecacontarchos super centenos. pentacontharcos sup quinquagenos. et decarchos sup denos. ab ipsis numeris quibus preessent cognominatos. Nunq̇d et hic sic accipiendi sunt chiliarchi ꝙ singuli essent sup millenos: Non. neq3 enim omnis ꝑplus israel xij. milia tunc fuerunt. Singulos em̄ elegit de singulis tribubus: que non millenos: sed multa milia continebant. Nomen ergo cōe est cum illis qui in exodo appellabant᷑ chyliarchi: ꝙ vnusquisq3 illoꝝ esset mille hominū princeps. istorū aūt ꝙ vnusquisq3 miliū ꝑnceps. Quia siue a mille: siue a milibus: eadē cōpositio nominis resonat vt vocentur chiliarchi.

De tribu ruben. Ra. Moi. Ruben primogenitus israelis qui interpretat᷑ videns filios. vel videns in medio. primitiuā ecclesiam significare potest: que fuit in hierusalē: quā ipse dominus in aplis primum fundauit: quē significat elisur. i. pater meus fortis. Ipe em̄ est de quo dicit᷑. dn̄s fortis. dominus potens in ꝑlio. Hic ergo ruben sub tali principe videt filios. i. fideles ad se confluentes. Vnde ꝑdicante petro baptisati sunt vna die tria milia. et multitudinis credentiū erat cor vnum: et anīa vna.

Ra. Moꝝ. Princeps tribus ruben eos generaliter significat: q̇ bn̄ conuersantes i medio fratruꝝ subditoꝝ curam gerunt. sermone et exemplo instruunt: quos tanq3 filios ad dei militiam nutriunt. In hac tribu princeps est elisur. id ē. pater me᷒ fortis. vel pater meus coangustans. filius sedeur. id ē. abscōditi. Qui em̄ autoritate magisterij. et paterna disciplina subditos bene r̄git et corrigit. nec foris ad laudem humanam: sed ī abscōdito cordis ad dei gloriā: iure pīceps ē tribuū et domoꝝ. i. cōiugatorum. continentiū. virginū. et vtriusq3 sex᷒ curam gerens.

De tribu symeon. Ra. Symeō generalit᷑ oīs obediētes sīgficat quoꝝ princeps ē salamiel. i. retribuēs mihi de᷒. vel pax mea de᷒ Filius surisadday. i. cōtinentis abre. cum ille qui iustam dei retributōꝝ cogitat corde pacifico tranquillus et humilis in cetu filioꝝ fidelium venerādus apparet. Qui em̄ se humiliat exaltabitur. Tales enim omnē intentionē suā ad dei placitum conuertūt. et scd̄m qd̄ in scripturis cōtinet᷑: fiducialiter se obedire ꝓmittūt dicētes. Ad te leuaui oclos meos qui habitas in celis.

[lex et sacerdotiū: spiritali sēsu ānumerāt primatū ecclie et officia singulorū. q2 scd̄3 tenorē legis p ueros sacerdotes oīs ecclie ordo disponi d3]

mas suas [tu et aaron. eruntq3 vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis: quorum ista sunt nomina. De tri[bu ruben: [Pater meus fortis.] elisur fili᷒ [Alt. qui interpretatur absconditus.] sedeur. De tribu symeon: [Exauditio interpretatur. et significat deuotionē ecclesie gentilis. de qua ī auditu auris obediuit mihi.] salamiel filius su[In hac dominatur salamiel. i. pax mea deus. hiesus. s. pax nostra qui fecit utraq3 unum cum signa potentie sue per fidelū uerba et opera demonstrauit.]risaddai. De tribu iuda: naason fili᷒ aminadab. De tribu ysachar [Merces.] nathanael fili᷒ suar. De tribu zabulon [Robusti.] heliab filius helon. Filioꝝ autē ioseph [Augmentum.] de tribu ephraym [frugifer uel crescens.] elisama fili᷒ [deus meus andiēs] ammiud [ppl's meus iclitus]. De tribu

De tribu iuda. Moꝝ. Idem. Pos sunt significari in iuda omnes qui recte ī uocant nomen dn̄i: nec sensu nec verbo dissētiētes a norma fidei quoꝝ merito naason ꝑnceps fuit. q̇ sc3 ñ solū alios ꝑdicādo īstruit: ꝟ etiā virulenta vicioꝝ iacl'a corp᷒ suū castigādo ī semet ipso interficit. ꝟm illud. Castigo corpus meum: et in seruitutē redigo ꝛc.

Alle. Iuda. de quo reges. qui interpretat᷑ cōfessio vel laudatio. Hic populum significat ecclesie: cuius caput ē leo de tribu iuda. i. xp̄us. Vere em̄ fidei laudatio vel confessio. i. recta ꝑdicatio tm̄ ī ecclesia est. Naason ergo. i. serpentinus. vel augurium. filius aminadab. s. spōtanei populi. saluator ītelligitur. de patriarchis deo deuotis famulis genitus: qui p mortem suam destruxit dyabolum. In serpente em̄ vnde primū mortis causa id ē. peccatū ꝓcessit: mors figurat᷑. Vnde. Sic exaltauit moyses serpentē in deserto: sic exaltari oportet filium hoīs ꝛc.

De tribu ysachar. Rabanus. Ysachar monachos non incōgrue exprimit: qui omnibus mūdi negotijs spretis: dono dei. i. spūsancto ꝓtegente: ꝑmium eternū districta vita voluptate mortificata querunt. et pompam mundi calcantes: humilia amplectentes: soli deo placere cupiūt.

Nathanael. All'. Qui pie exercent se vt mercedem in celis accipiāt eoꝝ princeps est nathanael. i. deus meus. vel donum dei filius suar. id ē pusilli xp̄i. s. qui inter hoīes pusillus apparuit. ip̄e em̄ dux: et ipse merces.

De tribu zabulon. Idem. Zabulon pacientes figurat: qui cōtra omnia aduersa munimine virtutū inuicti pseuerant. quoꝝ princeps solus deus est. sine quo nihil possunt agere. dicentes cum apostolo. Quis nos sepabit a caritate xp̄i: tribulatio an angustia ꝛc.

Heliab. All'. Habitaculū fortitudīs hēt pīcipē heliab: q̇ īterpretat᷑ de᷒ me᷒ p̄r. deū sc3 q̇ ē p̄r fideliū. quos disponit et regit. Et ē fili᷒ helon. i. ġrcus. Eccia em̄ rc̄e d᷑ habitaculū fortitudīs ꝯ hereticos. s. et scismaticos.

Ioseph. Idē. Ioseph p̄r duarū tribuū xp̄m sigīficat p̄re3 ꝑploꝝ duorū: et lapidē angularē. Ephraym minor manasse ꝑmogeito ꝑlat᷒: gētilē ꝑplm iudaico ꝑlatū. Vnde. Amē dico vobis nō īueni tantā fidē ī isrl᷑.

Elisama. Elisama xp̄m significat. de quo dicit᷑. Fcs ē obediens p̄ri vsq3 ad mortē ꝛc. q̇ de se ait. Que audiui ab eo h᷑ loquor ī mūdo. Hic ē filius āmiud. i. ꝑpli mei incliti. de stirpe sc3 regū patriarcharū et ꝓphetarū.

Ra. Elisama princeps in tribu ephraym: significat eos q̇ attente verbum dei audiunt corde bono et optimo. et fructum afferūt in patiētia.

Ammiud. Populus meus inclitus: vel obliuiosus. ea. s. que retro

sunt obliuiscens: in anteriora se extendens vt accipiat coronam vite quã retribuet deus diligentibus se.

Gamaliel. Gamaliel: reddidit mihi deus. filius phadassur. i. redẽptionis valide. princeps est in tribu manasse: qui interpretat' oblitus. vel obliuiosus. cũ xp̃s (quem ad uocandũ pp̃lm iudaicum pater in mundum misit) in regno suo gentẽ obliuiosam inuenit. Oblitus est eñ israel creatoris sui. Non tamen omnes perierunt. sed cũ plenitudo gentium intrauerit omñs isrl' salu9 fiet.

De tribu beniamin. Beniamin hierusalẽ significat. que est in tribu sua: cuius pp̃ls ḃm ꝓphetiam rachel bennoni. id est. fili9 doloris fuit. q2 ğui dolore matrẽ affecit. Sãguinẽ eñ ꝓphetarũ fudit. 7 in xp̃i necem ꝯspirãs ait. Sãguis ei9 sup nos: 7 sup filios nr̃os. In credentibus vero iuxta patris ꝓphetiã filius dextre. Beniamin quoqꝫ gentilem pp̃lm potest significare: qui filius doloris fuit christianos persequendo. Filius etiã dextre potest dici. q2 in iudicio ad dexterã dei erit. vl' q2 dextera id ẽ. bona opa facit. Huius pp̃li abidan id est. pater meus iudex. filius gedeonis. qui interpretat' tẽtatio iniquitatis. vl' humilitatis. princeps ẽ. Quia xp̃us (quẽ humilẽ iudeus spreuit 7 dyabol9 inique tẽtauit) caput ẽ credentiũ. 7 iudex ventur9 viuo2 7 mortuo2.

† ſ reddidit mihi deus. † ſ redemptionis ualide.
manasse: †gamaliel fili9 †phadassur. De tribu beniamin †abidan fi
† ſ pater meus iudex.
† ſ qui temtatio iniquitatis: vel humilitatis mee interpretatur.
lius †gedeonis. De tribu dan: aiezer fili9 amisaddai. De tribu aser: phegiel filius ochran. De tribu gad: heliasaphan filius duel. De tribu neptalim ahira fili9 henon.
† ſ virtutibus preclari doctrina eximii merito in ecclesia principantur. † ſ fideliũ. multitudinis credentiũ erat co2 vnum et anima vna.
Hij nobilissimi †principes †multitudinis p tribus et cognationes suas et capita exercitus israhel.
† ſ lex precedit: que sacerdotem docet et instruit. † ſ sacerdotum.
quos tulerũt †moyses et †aarõ cũ omni vulgi multitudine. et cõgre
ſ principio. s. noui testamẽti.
gauerunt primo die mensis secũdi. recensentes eos p cognatiões ac domos ac familias et capita 7

Mora. Filius dextre significat eos qui fortiter pugnant cõtra inimicos. 7 fortiter premunt temtationis stimulos. nec femineum aliquid vel molle in se dominari pmittunt.

De tribu dan. Dan iudiciũ vel iudicans. Hij sunt qui omnia discrete agũt. q aiezer. i. fratrẽ adiutorẽ sibi principem cõstituunt. 7 scd3 patrum regulã oĩa faciunt. vel omnia bona sua deo tribuunt.

Ra. Dan iudiciũ vel iudicans. Aiezer frater meus adiutor. Amisaddai. pp̃ls meus sufficiens. In dan ergo accipimus gentiles qui de frigore infidelitatis ad gratiam xp̃i confugerunt. Unde in sequentibus ad aquilonem iuxta tabernacula dan primus castra metat'. Aiezer ergo fili9 amisaddai in hac tribu princeps est: cum ecclesie de gentibus apl'i christi q̃si fratres. verbo 7 ope sufficientes principant': 7 fraterna dilectione ad societatem spiritalis gratie hortantur.

De tribu aser. Aser beatus. vel diuitias habens. fideles virtutibus locupletes significat. quib9 principat' phegiel. i. occursio dei. Fili9 ochran qui ĩterpretat' turbauit eos. xp̃s sc3 mediator dei 7 hominũ qui humano generi piclitanti occurrit. malignos spiritus repellendo turbauit. vnde. Appropians alligauit vulnera eius: infundẽs oleũ 7 vinũ 7c̃.

Mora. In aser figurant' qui cuncta consilio agunt. nec caducis rebus: sed virtutibus diuites esse volunt. substantiã suam paupib9 tribuũt thesauros in celo condunt. vnde beati erũt. Retribuetur enim eis ĩ resurrectione iustorum.

De tribu gad. Alt'. vel Moĩ. Gad accinct9. Heliasaphan dei mei ꝓtectio. vel accensio. Duel agnoscẽs deũ. Gad ergo fideliũ populũ significat. qui semp lumbos mentis accingit iusticia. 7 armis spiritualibus instructus spiritales nequitias debellat. cui presidet xp̃s de stirpe patrũ progenitus: vere deũ agnoscens 7 ei obediens. suos dirigẽs 7 ꝓtegens.

Potest etiã gad doctores exprimere. qui in ꝓcinctu constituti hostib9 resistere parati sunt. inter quos excellit heliasaphat. qui sc3 co2 leuat ad deum. vnde petijt auxiliũ. vnde. Gallus accinctus. vl' succinctus lumbos 7 aries. nec est rex qui resistat ei.

De tribu neptalim. Neptalim conuersus vel dilatatus. Hic est fidelis pp̃lus qui ab errore cõuersus p mundi terminos fidei abundantia dilatatus est. Cui dicit esaias. Dilata locum tentorij tui 7c̃. Ahira. i. fratris mei amicus. Filius hennon. i. fontis tristicie. huic prelatus est. q2 dei filius qui fratribus. i. iudeis amic9 fuit: qñ per legẽ sui noticiam tribuit: ipse mõ gentilitati p penitentie tristitiam consulens: ad fidem cõuertit. vt in exercitu suo adnumerati ipsius ducatu et regimine fruerentur ĩ ꝓlio spiritali.

Mo. In neptalim itelligunt' sancti qui caritatem fraternitatis etiã ad inimicos dilatant. horum princeps est ahira. i. ipse dñs qui eos sui amoris ducatu regit quos nõ inter seruos sed inter amicos conscribit. vnde. Iam ñ dicam vos seruos ß amicos 7c̃.

† ſ duplici perfectiõe. historiali sensu legis. et spiritali.
nomina singulorũ a †vicesimo anno 7 supra: sicut p̃cepat dominus moysi. Numerati sunt in deserto synai. De ruben p̃mogenito israelis p generatiões et familias ac domos suas. et nomina capitum
† ſ ad differentiam feminarum.
singulo2u3. omne quod †sex9 ẽ ma
† ſ ad differentiã puulorum. † ſ hoc addidit ne ĩbellis senectus cõputaretur. † ſ nouũ testamẽtũ. s. et vetus tenẽtes ĩ veritate † ſ perfecti in operibus ſ summe pfectionis.
sculini a †. xx. ãno 7 supra. †pcedẽtiũ ad bellũ. †q̃dragita †sex milia
† ſ sancti spiritus cõfidentes auxilio qui in. l. die super discipulos venit.
†quingẽti. De filijs symeõ p generationes 7 familias ac domos co
ſ numerati.
gnationum suarum recensiti sunt per noĩa 7 capita singulo2u3 oĩne quod sexus est masculini a vicesimo anno 7 supra procedentiũ ad

Per cognationes 7c̃. Aug. Merito queritur quare p oẽs tribus d2 scd3 ꝓpinq̃tates eorũ. ḃm populũ eorum. scd̃m domos familiarũ corum. scd̃m capita. ḃm numerũ nominiũ eorum: 7 hec quinqꝫ similiter oĩno repetunt' donec omnes tribus ꝯpleant': quasi aliud sit scd̃m ꝓpinq̃tates eorum. aliud ḃm populos. aliud scd̃m domos familiarũ. aliud ḃm numerum nominiũ. aliud scd̃m capita: cũ potius videantur alijs verbis idem significare hec omnia. Nimirũ ergo ipse numerus aliq̃d significat. vt hic idem quinquies varie repetat'. Nam iste numerus. id ẽ. quinarius sicut ĩ quinqꝫ libris moysi in veteri t. maxime cõmendat'. Illa vero. iiij. q̃ deinceps cõnectuntur. i. masculina. a. xx. annis 7 supra. omnis qui procedit in virtute. ex recognitione eo2. quãuis 7 ipsa per omnes tribus eodẽ modo repetãtur: habent necessariã differentiã. Cũ eñ ageretur de numero vniuerse multitudinis ad vnam tribum ptinentis: discernendus erat sexus. Ideo positum est. omnia masculina. Et ne paruuli etiã cõputarẽtur: adiunctum est a. xx. annis 7 supra. Et ne imbellis senectus numeraret': additum est. omnis qui ꝓcedit in virtute. Et omnia cõcluduntur verbo eius operis quod fiebat: vt dicat' recognitio eo2. Recognitio eñ fiebat cum hec hominũ vl' nominũ milia cõputarẽtur. Quinqꝫ igit' illa. ꝓpinq̃tates populi. dom9 familiarũ. 7 nũs hoĩm. 7 caput. 7 ista. iiij. sexus. etas. virtus. recognitio. fortassis in ipõ numero aliquid significant. Si enim horũ numero2 alter multiplicet' ex altero vt quiquies quaterni aut quater quini ducantur viginti fiunt. Quo2 numero etiã adolescentiũ etas illa signat' qui numerus memorat' qñ intratur ad terram ꝓmissionis. 7 dicit' illa etas. xx. anno2: que nõ declinauerit in dexterã: aut in sinistram. vbi videntur mihi significari fideles ex vtroqꝫ testamento fidem veram tenentes. Nã vetus testamentũ quinqꝫ libris moysi maxime excellit. 7 nouum quattuor euangelijs.

A uicesimo. Isido. A vicesimo anno numerãtur qui ad bellum eliguntur. quia ab hac etate contra vnumquenqꝫ viciorum bella nascunt'. Ideoqꝫ ad pugnam eliguntur: vt pugnent contra libidinem: ne luxuria superentur.

† ʃ spiritale. ·|· ʃ gloria perfectorū est principium· et in perfectione sanctorū iperfectio ē.
†bellū ·|·quinquagintanoue milia
trecenti· De filijs gad per genera
tōes ꝛ familias ac domos cogna
tionum suarū recensiti sunt ꝑ no-
mina singulorū a.xx.annis ꝛ su
pra· omēs qui ad bella ꝓcederēt
ʃ bene vtentes sensibus corporis.
quadragintaquinq milia sexcen
ti.l. De filijs iuda per geratōes
ꝛ familias ac domos cognationū
suarum per nomina singulorū· a
vicesimo anno ꝛ supra· omnes ꝗ
ʃ alij idigni numero.
poterāt ad bella procedere recen
† ʃ spiritalem intelligentiā legis habentes. in septenario enī spiritus: in denario lex significatᷣ
siti sūt· †septuagintaqttuor milia
sexcēti. De filijs ysachar per gene
rationes ꝛ familias ac domos co
† ʃ numerat deus multitudinem stellarum· et
gnationū suarū† per noia singulo
omnibus eis nomina vocat.
rū a vicesimo anno ꝛ supra. om
nes qui ad bella ꝓcederent recen
† ʃ nouo instructi testamento.
siti sunt quinquaginta†quattuor
ʃ vel.xxx.
milia quadringēti. De filijs zabu-
lon per geratōes ꝛ familias ac
ʃ numerati.
domos cognationū suarū recen
siti sunt per nomina singulorū a vi
cesimo anno ꝛ supra· omnes ꝗ po
ʃ spiritus
terant ad bella procedere quinq̄
sancti gratia ꝑfecti. ʃ quattuor principalibus virtutibus perfecti.
gintaseptem milia quadringenti.
De filijs ioseph: filiorū ephraym ꝑ
geratōes ꝛ familias ac domos
ʃ .i. numerati.
cognationū suarū recensiti sunt ꝑ
nomina singulorum a.xx.anno ꝛ
supra· omnes qui poterāt ad bel
† ʃ in modestia corporaliū sensuum perfecti.
la procedere† quadraginta milia
quingēti. Porro filiorū manasse
per geratōes ꝛ familias ac do
mos cognationum suarum recen
siti sunt per nomina singulorū a
vicesimo anno ꝛ supra· omnes ꝗ
poterant ad bella procedere tri-
ʃ dilectionē dei et proximi amplectentes.|
gintaduo milia ducenti. De filijs
beniamin per geratōes ꝛ fami-
lias ac domos cognationum sua
rum recensiti sunt nominibus sin
gulorum a.xx.anno ꝛ supra. om
nes qui ad bella poterant proce-
dere trigintaquinq milia quadrin
genti. De filijs dan per generatio
nes ꝛ familias ac domos cogna-
tionū suarum recensiti sunt nomi
nibus singulorū a vicesimo anno
ꝛ supra· omnes ꝗ poterant ad bel
† ʃ ꝯtinētes ·|· ʃ ꝯiugati ·|· ʃ virgies corpe et spū· cētenarius ei virgitatē denarius ꝑfectōe
la ꝓcedere.† sexagita·|·duo·|·milia
ʃ spialibus dōis ꝓuecti: et ad dexterā dī locādi
septingenti. De filijs aser per ge
nerationes ꝛ familias ac domos
cognationū suarum recensiti sunt
per nomina singulorū a vicesimo
anno ꝛ supra· omnes qui poterāt
ad bella procedere quadraginta
milia· ꝛ mille quingenti. De filijs
neptalim per geratōnes ꝛ fami
lias ac domos cognationū suarū
recensiti sunt nominibus singulo
rum a.xx.anno ꝛ supra. omnes ꝗ
poterāt ad bella procedere quin-
† ʃ fide trinitatis armati. ·|· ʃ scuto fidei que in quattuor euāgelijs ꝯtinetr: perfecte muniti.
quaginta†tria milia·|·qdringenti.
† ʃ nouit iustus animas iumentorum suorū.
Hij sūt quos†numerauerūt moy
·|· ʃ apli et aplici viri. ·|· ʃ supradicti viri.
ses ꝛ aarō·|·ꝛ duodecim·|·pricipes
israel singulos per domos cogna
ʃ alias· oēs filij.
tionum suarū. Fueruntq simul fi
liorū israel per domos ꝛ familias
suas a vicesimo anno ꝛ supra: qui
† ʃ ꝓ perfectōe operum.
poterāt ad bella ꝓcedere†sexcēta
ʃ ꝓ fide trinitatis. ʃ fortiū.
tria milia virorum quingenti .l.
ʃ quia sacerdotalis dignitas a plebeia multitudine remota est: vt in exemplū boni emineat·
Leuitę autem in tribu familiarū
suarū nō sunt numerati cum eis.
Locutusq est dn̄s ad moysen di
ʃ sacerdotalē ordinē et ministros ecclesie.
cēs. Tribum leui noli numerare·

Triginta ꝛc.
Boni coniugati· qꝛ ad significandū tricenariū index ꝛ pollex blando osculo cōiungūtur. Unde aliud tricesimū· aliud sexagesimum· aliud vero centesimum.

Sexagita duo ꝛc. Hilb. Non puto silentio pretereundū ꝙ modo minores sūme numerorum ꝛ minoris sacramenti precedūt. Maiores vero ꝛ maioris dignitatis succedunt· vel ecōuerso. Honore em̄ seinuicem milites xp̄i preueniunt· ꝛ superiores inuicem arbitrantur. Audacius quoq cōgrediunt̄ cōiugati ꝙ continētes· cōtinētes ꝙ v̄gines· ꝛ maioris sūt meriti. Aliquādo vero ītermiscent̄ summe: ne candor virginitatis abhorreat amplexum coniugij· ꝛ in necessitatibus carnis virginitati ꝛ cōtinentię ministrant cōiugati: vt diuini exercitus sit cor vnū· ꝛ aīa vna

Septingenti
Spiritalibus donis ꝓuecti· ꝛ ad dexterā dei locādi. Centenarius enī numerus primus in dextera cōputatur· pollice ꝛ īdice ī coronā flexis· vn̄. Iā dextra ꝯputat annos

Tribum leui.
Raba. In tribu leui sacerdotalis ordo signatur· qui super tabernaculū testimonij constituit̄: vt ecclesię scʒ in q̄ condita sunt dei testamenta curā gerant· ꝛ om̄ia vasa id est· fideles ad spiritale ministeriū electi: sine errore ꝛ viciorū sorde ꝑmaneāt. Hic enī ordo quidq̄d ad cerimonias legis pertinet: ꝓcurare debet. Ipsius est em̄ ꝑplm̄ docere· q̄no scd̄m legē honeste ꝛ ordinate in ecclesia viuant. Ipi tabernaculū portant: ꝛ vtensilia eius Quia sacerdotes cōpatiendo: infirmorū mores tolerādo: ꝛ cōsolando: quasi humeris laboris ꝛ patiētię ecclesiam portant.

Deponent. Id est. sermone ꝛ exemplo disponent quomodo quisq; humiliatus in profectu virtutũ gradiatur.

Quisquis externorũ. Aug. Alienigena qui accesserit moriatur. Hic alienigena intelligendus est etiã de illis filijs israel qui non fuerant de illa tribu: quam tabernaculo deseruire precepit. i. qui nõ fuerint de tribu leui. Mirũ est autem quomodo abusiue alienigena dicitur. qd magis alterius generis homines significat. ꝛ allogenes. ꝛ non magis allophilos qd significat alterius tribus homines. quo nomine magis vtitur scriptura in aliarum gentium hominibus vt allophili appellentur: quasi aliarum tribuum homines.

Alle. Qui ad sacrum ministeriũ indignus accedit: penam presumptionis nõ euadit. Nemo enĩ debet sibi sumere honorem nisi q vocatur a deo tanquã aaron. Vñ ozias qui sacerdotiũ vsurpauit lepra percussus est.

Vnusquisq; per tur. Alle. Orig. Vnusquisq; secũdũ signa icedat ĩ castris hoc precepit moyses. immo deus per moysen. Potest aũt fieri vt emulatione bonorum operum ab inferioribus signis ad meliora ꝛ magnificẽtiora perueniamus. Si eñ in promptu haberimus studium meliorum ꝛ posteriora obliuiscẽtes ad anteriora extẽdamur: in resurrectõe mortuorum (vbi sicut stella differt a stella. cuiusq; merita refulgebunt) ab ĩferioribus ad meliora signa ꝛ fulgentiora transferemur. ꝛ splendentioribus stellis eq̃bimur. Et etiam in tantum potest ĩ hac vita humana natura proficere: vt in resurrectõe mortuorum nõ solum stellarũ: sed etiã solis splendori valeat equari. quia fulgebunt iusti sicut sol in regno dei. Hinc ergo est q supponit. scdm signa sua per domos familiarũ suarũ. Qd dicit per domos familiarum. in greco idem est sermo quem ponit ibi apostolus. ex quibus omnis paternitas in celo ꝛ ĩ terra nominatur. Quas ergo paternitates paulus: familias dicit latinus interpres. Iste sunt ergo paternitates vel familie quas paulus iam ostendit in celis. moyses sub figuris legalibus describit in terris: sm quas incedere nos monet vt possimus paternitatibus celestibus sociari. Sunt enim familie ꝛ paternitates in celo: ex quibus forte est illa quã paulus ecclesiam primitiuorum ascriptam ĩ celis nominat. Cui sociabimur: si oĩa scdm ordinem gerimus. si nihil inquietũ. nihil inordinatum. nihil inhonestum inueniatur in nobis.

(interlinear: cum plebeia multitudie cui dẽt preesse.)

neq; ponas summam eorum cum filijs israel. Sed constitues eos

(interlinear: ecclesiã in qua vtrũq; testamẽtũ seruatur.)

supra tabernaculum testimonij ꝛ

(interlinear: fideles qui sunt vasa electionis)

cũcta vasa eius ꝛ quidquid ad ce

(interlinear: cõpatiendo tolerando cõsolãdo)

rimonias pertinet. Ipi portabũt

(interlinear: ecclesiã. / diuersos ordines.)

tabernaculum ꝛ omnia vtensilia eius. ꝛ erunt in ministerio atq; per

(interlinear: ne alicubi pateat aditus hosti: pastorali cura vigilantes)

girum tabernaculi metebuntur.

(interlinear: humiliari docebũt.)

Cũ proficiscẽdũ fuerit: deponet leuite tabernaculum. cũ castra me

(interlinear: docentes qualiter spe erecti. statu fidei. et constantia operum firmiter cõsistant.)

tanda erigent. Quisquis externorum accesserit occidetur. Metabũtur autẽ castra filij israel vnusquisq; per turmas ꝛ cuneos atq; exercitum suum. Porro leuite per gyrum tabernaculi figent tentoria: ne fiat indignatõ supra multitudinem filiorum israel. ꝛ excubabũt in custodijs tabernaculi testimonij. Fecerunt ergo filij israel iuxta omnia que preceperat dominus moysi.

lus vero euãgelij minister: nõ solũ in actibus: sed etiã in habitu ordinatũ vult esse xpianum dicens. Mulieres similiter ĩ habitu ordinato. Vnd arbitror q non solũ in officijs et habitu seruari ordinem voluit: sed significat etiam aliquẽ ordinem in anima. de quo dicit. q vnusq̃sq; icedere debeat sm ordinẽ: qui precipue ex operũ fructibus indicatur: nec minus ex magnificentia sensuum. Sepe enim accidit vt qui humilem sensum gerit: ꝛ terrena sapit: excelsũ sacerdotij gradum vel cathedram doctoris obsideat. Et qui spiritalis est: ꝛ a terrenis tam liber vt omnia examinare possit. ꝛ a nemine iudicari: inferioris ordinem ministerij teneat. vel in plebis multitudĩe relinquat. Sed hoc ẽ legis ꝛ euangelij statuta contemnere: ꝛ nihil scdm ordinem gerere.

Ori. Vnusq̃sq; nostrum etiam de cibo ꝛ potu solicitus: ꝛ omnem curã gerens in secularibus: vnam aut duas horas deo deputãs: ꝛ ad orationẽ in ecclesiam veniens: vel in trãsitu verbũ dei audiens: nõ ĩcedit scdm ordinem. nec audit preceptum quod dicit vt omnia scdm ordinem fiant. Ordo enim est primũ querere regnum dei ꝛ iusticiã eius: ꝛ credere q secundo loco hec nobis a domino apponant. Omis ergo hõ dz incedere scdm ordinem suum sacerdos. dyaconus. virgo. ꝛ quicunq; in professione religionis videntur. Si eñ petulans quid ꝛ proteruũ gesserit: cõtinuo arguet eos moyses dicens. Homo scdm suũ ordinẽ incedat ꝛc. Agnoscat ergo quisq; ordinem suum: ꝛ quid sit dignũ suo ordini intelligat. ꝛ ita libret actus ꝛ sermones. incessum quoq; ꝛ habitum: vt cum ordinis sui professione cõueniat. ne propter eum nomen dei blasphemetur.

C. II.

Locutusq; ẽ dominus ad moysen ꝛ aaron dicẽs. singuli per turmas

(interlinear: animi et corporis / quibus cuiusq; proprietates signãtur. / ne aliter incedat q̃ signa sua deposcunt.)

suas signa atq; vexilla ꝛ domos

(interlinear: ꝛalij familiarũ. scdm grecũ paterĩtatũ. / nemo militans deo ĩplicat se secularibus negotijs.)

cognatõnum suarũ castra metabuntur

Ori. Secundum signa sua ꝛc. Quibus. s. cuiusq; proprietas designatur verbi gratia. Omnes sumus similes: sed est propria cuiusq; distinctio. vel in cultu. vel in statura. vel in habitu. vel in positione. per que paulus: quia paulus est designatur. ꝛ petrus: quia petrus est ꝛ nõ paulus. Ex voce etiã vniuscuiusq; signi diuersitas datur. vt ex voce ꝛ loquela agnoscas illum qui loquitur. Sic arbitror esse in animis etiã signa diuersa. ꝛ alterius quidem animi motus lenior est. mitis. placidus. tranquillus. equalis. Alterius turbidus. elatus. asperior. incitatior. petulantior. Alius circũspectus. cautus. prouidus. sollicitus. impiger. Alius desidiosus. remissus. negligẽs. incautus. In his alius plus. alius minus. Et fortassis quanta in specie vultus diuersitas: tanta ꝛ in animis. Vnde salomon. Sicut diuersi sũt vultus a vultibus: ita ꝛ diuersa sunt corda hominũ. Sed quisq; scdm sua signa incedat: ne is cuius humilia ꝛ despecta sunt signa incedat elatior q̃ animi sui deposcunt signa. Omnes qui litteras norunt: sciunt esse viginti quattuor. si greca. Vigintitria. si latina litterarum elementa didicerit. ꝛ ex hijs omnia scribunt. Aliud tamen signum alpha qd paulus scripserit habet. aliud qd petrus. vnde ꝛ cyrographa singulorum manibus scripta: proprijs signis ꝛ indicijs agnoscuntur: ꝛ cum sint eadem elemẽta: est tamen in similitudine litterarum dissimilitudo signorum. Veni ergo ad motus mentis ꝛ animorum quibus concitantur ad aliquid gerendum. Intuere cyrographa ꝛ uide quomodo animus pauli proposuit castitatem. ꝛ animus petri. Sed est propria quedam castitas petri: ꝛ alia castitas pauli. etsi eadem videatur. Pauli enim castitas est: que requirit macerari corpus. ꝛ subijci seruituti. ꝛ adhuc dicat. Ne forte cum alijs predicauero reprobus fiam. alterius castitas istud nõ timet. Iusticia quoq; habet aliquid proprietatis in paulo. habet ꝛ in petro. ꝛ sic cetere virtutes. Si ergo ĩ his noibus

C. II.

Locutusq; est ꝛc. Alle. Ori. lxx. Locutusq; est dominus ad moysen ꝛ aaron dicens. homo scdm ordinẽ suum incedat. ꝛ scdm signa sua. scdm domos familiarũ suarum castra collocẽt filij israel ex aduerso ꝛc. Docuit q exercitus dei de terra egypti exiens: ꝛ per desertum transiens visitatus est. i. numeratus per moysen ꝛ aaron. ꝛ per singulas tribus sequestratus. sub certo numero censitus. quod nos exponentes formã diximus esse prescriptam. quomodo populus dei egrediens de egypto huius mundi: ꝛ festinans ad terrã promissionis. i. ad locum virtutũ. vel ad gloriã regni celorum. quibus ordinibus ꝛ meritorum gradibus deducatur. Et per hec ostẽdimus futurorum bonorum magnificentiã in lege adumbratã. Hec vero lectio docet qualiter ab hijs qui deo sunt mancipati: nec implicant se secularibus negotijs: cõponatur ordo castrorum dicẽs. Homo scdm ordinem suũ. ꝛ sm signa sua ꝛc. Paulus quoq; dicit. Omnia ordinate fiant. ꝛ scdm ordinẽ. Vnus ergo ẽ dei spiritus qui in paulo et in moyse loquitur. Secundũ ordinem moyses incedi iubet in castris: paulus in ecclesia scdm ordinẽ omnia fieri. Et moyses q legi ministrabat: ĩ castris custodiri ordinẽ iubet. Pau

que exempli causa posuimus: potest fieri vt cum vnum sint spiritu per spiritum dei: sit tamen aliqua diuersitas in ipsarum ꝓprietate virtutū· quanto magis reliqui homines ꝓpria signa in motibus animorum: et anime virtutibus gerunt.

Per gyrum tabernaculi. Rab. Circa tabernaculum omnes filij israel castra metati sunt· terni per singulas plagas: vt nō supersit vel desit aliquid ex illis. Iudas· ysachar· zabulō ad oriētē· Ruben symeon· gad ad meridiē. Ephraym· beniamin· et manasse· ad occidentē. Dan· aser et neptalim· ad aquilonem. Tabernaculū vero ecclesiā: tam veteris q̄ȝ noui testamēti significat. Principes autem iuxta tabernaculū castrametātes· patriarchas· vel apostolos significant quoꝝ precibus et doctrina munitur ecclesia.

Uniuersi qui. Hijs multis tribubus iudas presidet. scȝ regalis tribus de qua ortus est christus humani generis rex et saluator.

Meridianam plagā. Hec significat antiquā dei plebem que lucem euangelij suscipiens amore conditoris feruebat.

Leuabitur autem. Hist. Tabernaculi erectio· vel depositio ecclesie situm significat: que ī credētibus erigitur· in negantibus deponitur· ī quibusdā ordinibus sacris sublimatur: in alijs iudicio sacerdotum excōicatione humiliatur.

Ad occidentalem. Raba. Quattuor plage mundi ꝑ quas castra filiorum israel disponūtur circa tabernaculū: cōuocationē et dispositōȝ ecclie significāt. Oriens enim vbi est introitus tabernaculi initiū bone cōuersationis et confessionis: et pceptionem baptismi: et primitiuam ecclesiam exprimit· que in hierusalem primum ab apostolis fundata est· huic plage tribus iuda ysachar et zabulon deputantur· quia confessores christi in habitaculum fortitudinis vbi pro eterna mercede laborent: per illum habent introitum qui ait. Ego sum hostium· per me siquis introierit saluabitur. Ego sū lux mūdi· de quo et zacharias· Uisitauit nos oriens ex alto etc. Plaga vero australis quā respicit meridianū latus tabernaculi: antiquā dei plebem significat: que lucem legis accipiens amore creatoris feruebat. Ibi ruben· symeon· et gad castra metati sunt· quia sancti patres intuitum mentis ad videndā dei voluntatem acuebant· et obedientie studebant accincti armis iusticie: vt demonio meridiano possint resistere. Plaga vero aq̄lonis quā respicit alterum latus tabernaculi: tenebris et frigore īfidelitatis vsqȝ ad aduētum xpi torpentē gentium multitudineȝ figurat· vbi dan· aser· et neptaliȝ crastrametantur· quia cū iudei repulissent verbū dei iusto iudicio de gentibus multiplicata ecclesia et dilatata· veram beatitudineȝ sperat et optat. Occidentalis vero que vtrūqȝ parietem tabernacli ī se recipiēs consūmat: impletioneȝ totius ecclesie que in fine mūdi perficit designat· quando persecutione antichristi qui bene fructificauerūt ꝓbantur electi· et traditis ī pijs in obliuionē perpetue mortis· iusti locantur ad dexteram dei ī eternū regnaturi· vnde bñ ephraym beniamī· et manasses in hac plaga cōsistūt. Leuite quoqȝ iō prope tabernaculum sūt quos cetere tribus q̄ttuor plagis circueūt· ut qui tabernaculi curam gerunt: secure diuinis uacēt obsequijs a fratribus suis extrinsecus cōtra hostes muniti. Nunc quoqȝ ministri altaris sic vndiqȝ muniendi et procurandi sunt: vt secure possint diuinū implere officium.

Occidentalē. Hec plaga vtrunqȝ parieteȝ tabernaculi in se recipiēs: ī se iungendo consūmat· et consummationem ecclesie ī fine mundi significat· quando in fructu bonorum operum probabuntur electi· in obliuionē mortis tradentur impij· ad dexteram dei locabuntur iusti.

Ad aquilonis. Hec plaga significat multitudinem gentium vsqȝ ad christuȝ frigore infidelitatis torpentem: sed repulsis iudeis iudicio dei in ecclesia dilatata eternam beatitudinem expectat·

buntur filij israel per gyruȝ taber
† qui ait ego sum lux mundi· de quo zacharias· visitauit nos oriens ex alto etc. † con
fitens.
naculi federis. † Ad oriētē † iudas
† coniugatos· ptinētes· virgines. † christiane militie.
figet tētoria per † turmas † exercit⁹
doctor et rector.
sui· eritqȝ princeps filiorum eius
naason filius aminadab· et omnes
de stirpe eius summa pugnantiū
vt supra.
septuagintaquattuor milia sexcē
ti. Iuxta eum castrametati sunt
qui pro eterna mercede laborant.
de tribu ysachar: quorū princeps
fuit nathanael filius suar· et omnis
† contra omnes spirituales nequitias.
numerus † pugnatorum eius quin
quagintaquattuor milia quadrin
qui in christo habent habitaculū fortitudīs.
genti. In tribu zabulon princeps
fuit heliab filius helon. Omnisqȝ
de stirpe eius exercitus pugnato
rum quiquagintaseptē milia qua
dringenti. Uniuersi qui in castris
iude adnumerati sunt: fuerūt cen
tum octagintasex milia q̄dringēti
et per turmas suas primi egrediē
† qui mentis intuitū ad videndum dei volū
tatem exacuunt.
tur. In castris † filiorum ruben ad
quā respicit meridianū latus tabernaculi.
meridianam plagam erit princeps
elisur fili⁹ sedeur. Et cunct⁹
exercitus pugnatoꝝ eius· qui nu
merati sunt · quadragitasex milia
quingēti. Iuxta euȝ castrametati
† qui studiu obedientie deo unpendunt.
sunt † de tribu symeon quorū fuit
princeps salamiel fili⁹ surisaddai
Et cunctus exercitus eius pugna
torū qui numerati sunt. lix. milia
† qui accinguntur armis iusticie vt dyabolo
possint resistere
trecenti. In † tribu gad princeps
vel eliasaph.
fuit elisaphan filius duel. Et cun
ctus exercitus pugnatoꝝ eius q̄
numerati sūt quadragintaquinqȝ
milia sexcēti quinquaginta. Om
nes qui recensiti sunt in castris ru
ben centūquinq̄ginta milia mille
quadringenti. l. per turmas suas
in scdo loco proficiscentur. Leua
bitur aūt tabernaculū testimonij
per officia leuitarū et turmas eoꝝ
Quomodo erigetur: ita et depone
tur· singuli ꝑ loca et ordines suos
ꝓficiscētur. Ad occidentalem pla
gam erunt castra filioꝝ ephraim·
quoꝝ princeps fuit elisama filius
ammiud· et cunctus exercitus pu
gnatorum eius qui numerati sunt
quadraginta milia quingēti· et cū
eis tribus filiorum manasse: quo
rum princeps fuit gamaliel filius
phadassur. Cunctus exercitus pu
gnatorum eius qui numerati sūt
trigintaduo milia ducenti. In tri
bu filioꝝ beniamin princeps fuit
abidan fili⁹ gedeonis· et cūct⁹ ex
ercitus pugnatoꝝ ei⁹ q̄ numerati
sūt. xxxv. milia q̄dringēti. Oēs q̄
numerati sūt i castris ephrai. cētū
octo milia· et. c. ꝑ turmas suas ter
cij ꝓficiscentur. Ad aquilonis ꝑtē

Sacerdotum qui 7c. Raba. Quattuor filij aaron cum eo in sacerdotiũ electi sunt: sed duobus in statu suo manentibus: alij igne diuino exusti sunt. q2 ignem alienũ obtulerunt. Licet enim multi ex quattuor partibus orbis in ecclesia sublimati sacerdotiũ gerere videantur: illi tãtũ ĩ ministerio persistũt qui vtriusq3 testamẽti sanam doctrinam spiritussancti igne examinatam predicant 7 pro dilectione dei 7 primi quidq̃d possunt elaborant. Qui vero alienã doctrinã secularis scientie magisterio confectam inducunt: 7 seculari cupiditate accensi diuinum officium faciũt: igne diuine vltionis consumuntur.

Applica tribũ. Aug. Accipe tribum leui. 7 statue e. ĩ. con. aaron sa. 7 ministrabunt ei. 7 custodiant custodias eius. 7 custodias filiorum isrl' ante tabernaculu3 testimõij. Quas philacas grecus dixit: nñi custodias 7 excubias interpretati sunt. S3 nimirum vigilie melius dicũtur: que solẽt in castris ternarũ horarum obseruationẽ habere. Unde quarta vigilia noctis venit ad eos ambulãs supra mare. i. post nonam horam noctis. p⁹ tres. s. vigilias. Et in mltis locis scripturaru3 nostri vigilias ĩterpretati sunt: quas greci philacas dicũt vbi nulla dubitatio est spacia nocturni tẽporis sigificari. Qd puto 7 hic accipiẽdũ. Quomodo eñ leuite iubẽtur obseruare custodias aaron. 7 custodias filiorum isrl' id est. philacas. Nisi forte dictũ est: ne putarent ab obseruandis vigilijs: que proprie obseruari in castris solent ꝓpter honorem quo seruiebãt tabernaculo ĩmunes esse debere. cũ 7 ipos oporteret ꝓpter opa tabernaculi nõ min⁹ vicissim obseruare vigilias q̃ obßuarent ĩ alijs circũquaq3 castris filiorum israel.

castrametati sunt filij dan quoru3 princeps fuit aiezer fili⁹ amisadai. Cunctus exerci⁹ pugnatoꝝ eius qui numerati sunt sexaginta duo milia septingenti. Iuxta eu3 fixere tẽtoria de tribu aser. quoꝝ princeps fuit phegiel filius ocran Cunctus exercitus pugnatorum ei⁹ qui numerati sunt quadraginta milia. 7 mille quingenti. De tribu filiorũ neptalim princeps fuit abira filius enon. Cunctus exercitus pugnatorum eius: quinquaginta tria milia. q̃dringenti. Omnes qui numerati sunt in castris dan: fuerũt centũ q̃nq̃ginta septẽ milia sexcenta. 7 nouissimi proficiscentur. Hic numerus filiorũ israel per domos cognationũ suaru3 7 turmas diuisi exercitus: sexcenta tria milia quingenti quinq̃ginta. Leuite aũt non sunt numerati inter filios israel. Sic enim prece perat dominus moysi. Fecerunt [vel] q3 filij israel iuxta omnia que preceperat [mãdauerat.] dominus. Castrametati sunt per turmas suas: 7 pfecti p familias ac domos patrũ suorũ.

C. III.

Hec sunt generatões aarõ 7 moysi ĩ die qua locutus est dñs ad moysen in monte synai. Et hec nomia filiorum aaron. Primogenitus eius nadab: de hinc abiu. 7 eleazar. 7 ythamar. Hec nomina filiorum aaron sacerdotũ qui vncti sunt. 7 quoꝝ replete 7 consecrate sunt manus vt sacerdotio fungerentur. Mortui sunt enim nadab 7 abiu: cum offerrent ignem alienum in conspectu dei ĩ deserto synai absq3 liberis: functiq3 sunt sacerdotio eleazar 7 ythamar cora3 aaron patre suo. Locutusq3 ẽ dominus ad moysen dicens: Applica tribum leui 7 fac stare ĩ conspectu aaron sacerdotis vt ministrẽt ei 7 excubent 7 obseruent quidq̃d ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonij. et custodiant vasa tabernaculi seruientes ministerio ei⁹. Dabisq3 dono leuitas aaron 7 filijs eius quibus traditi sunt a filijs isrl'. Aarõ autem 7 filios eius constitues super cultum sacerdotij. Externus qui ad ministrandũ accesserit morietur. Locutusq3 est dominus ad moysen dicens. † Ego tuli leuitas [† lxx. ex medio filiorum israel.] a filijs israel. † pro omni primoge [† quãuis nõ sint primogeniti. sed apud deũ ñ priuilegio natiuitatis: sed ꝓposito mentis iudicantur primitiui.]

orum israel sibi deputat deus: ita vt primogenitis populi numeratis qui plures inuenti sunt q̃3 erat numer⁹ leuitarũ argento redimerentur quinq3 siclis pro vno datis. qd̃ pro pecoribus non ẽ factũ. Et cum pecora leuitarum pro primogenitis pecorũ israel sibi esse voluerit: quomodo deinceps primogenita coꝝ vel pecoꝝ coꝝ ptĩebãt ad dñm. ubi iussit imũda primogenita vel humana mutari ouibus: qũo non 7 pro istis deinceps primogenitis computabantur filij leitaꝝ: Manebat enim ĩ posteris eade3 tribus que posset pro primogenitis posterioribus cõputari. Nisi q2 illud iustũ fuit: vt qui nascerent' de illis q̃ iam ad portionem domini ptinebant datam pro primogeñitis qui de egypto exierunt: iam de⁹ ꝓprios haberet tanq̃3 suos de suis. nec possent iuste pro illis cõputari: qui deinceps primogeñti deo debebantur. de vniuerso quippe populo: 7 de vniuersis pecoribus popli data est portio deo primogenitum. Leuite. sc3 7 pecora eorum iam siquid genuissent dei erat. non poterat hoc a populo dari: qd̃ iam alienu3 erat. Ac per hoc debita deinceps primogenita deo reddi oportebat. nec pro hijs cõputari posteros leuitarũ vel pecorũ eoꝝ.

Dri. Ego assumpsi leuitas de medio filioꝝ israel pro omĩ primogenito 7c. Leuite assumuntur pro primogenitis: cũ non sint primogeniti. Leui enim tercius nascitur de lya. Primus nãq3 ruben. secund⁹ symeon. tercius leui. Sed apud deũ non habentur primogeniti qui corpore 7 natiuitate precedunt: sed quos ꝓposito mẽtis ipse in ordine3 primitiuoꝝ iudicat assumẽdos. Iacob natu posterior primogenitus indicat⁹. 7 bñdictõe3 pmat⁹ ꝓcurata diuĩtus pentis cecitate suscepit. Ex ꝓposito enĩ cordis qd̃ deo patuit: priusq̃3 ĩ hoc mũdo nascerẽtur: aut aliq̃d agerent boni vel mali dictũ ẽ. Iacob dilexi. esau aũt odio habui. Filij ergo leui primogeniti non sunt scd̃m carnẽ: sed pro primogenitis assumuntur. vt sit plus ꝓ primogenito assumi q̃3 primogenitum nasci.

Externus qui. Aug. Alienigena qui tetigerit morietur. Querendum quomodo dixerit in leuitico. Qui tetigerit tabernaculum sanctificabitur: cum hic dicat alienigena qui tetigerit morietur. volens intelligi eos qui nõ essent de tribu leui. An forte hic tetigerit ad obsequiu3 dixerit seruitutis. quod a solis leuitis deberi tabernaculo precepit: hinc eñ loq̃bat'.

Ego tuli leuitas. Aug. Quid est q᷑ leuitas pro primogenitis fili

Lxx. Ex medio filiorum israel 7c. Tercius est leui ĩter filios israel: de quo ergo medio sumunt' leuite? Inuenio sunamitẽ fiducialiter regi israel

nito qui aperit vuluam ī filijs isrł.
Eruntq; leuitę mei. Meū est eniȝ
omne primogenitum. Exquo per
cussi primogenitos in terra ęgipti
sanctificaui mihi quidq̄d primuȝ
nascitur in israel. Ab homīe vsq;
ad pecus mei sunt·ego dominꝰ.
Locutusq; est dominus ad moy-
sen in deserto synai dicēs: Nume
ra filios leui per domos patrum
suorum ⁊ familias·omneȝ mascu
lum ab vno mēse ⁊ supra. Nume
rauit moyses vt pręceperat domi
nus·⁊ iuenti sunt filij leui per no
mina sua: Gerson ⁊ caath ⁊ mera
ꝭ alias lebni.
ri. Filij gersō: lobni·⁊ semei. Filij
caath: amram·⁊ iessaar·hebron
⁊ oziel. Filij merari·mooli·⁊ musi.
De gerson fuerūt duę familię lob
nitica·⁊ semeitica: quarū numera
tus est populus sexus masculini
ab vno mense ⁊ supra·septem mi
lia quingenti. Hij post taberna-
culum castrametabuntur ad occi-
ꝭ alias heliasaph.
dentem sub principe heliasaphat
filio lael·⁊ habebunt excubias in
tabernaculo fęderis·ipsum taber
naculuȝ ⁊ operimentū eius tento
rium quod trahitur ante fores te
stimonij fęderis ⁊ cortinas atrij·
tentorium quoq; quod appendit
ī itroitu atrij tabernaculi·⁊ q̄dq̄d

respondentem. In medio ppli mei ego habito. Et de christo iohanneȝ di
centem·medius vestruȝ stat quē vos nescitis. Puto ergo eum qui nunq̄
declinauit ad dexterā vel ad sinistram dici posse mediuȝ stare·qui pecca
tum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius·⁊ quia semper stat: mediꝰ
stare dicitur. Qui vero imitator eius est·sicut sunamitis·stare quidē non
dicitur·quia aliquando aut ad dexteram inclinatur: aut ad sinistrā (Ne
mo enim mundus a sorde: nec si vnius diei fuerit vita eius) habitare tam
dicitur in medio po-
puli. Leuitę ergo as-
sumuntur de medio
filiorum israel. Leui
tę enim sunt qui non
cognouerūt dexterā
⁊ sinistram suam: sed
sequentes moysen.i.
legem dei: non peper
cerunt patri vel mr̄i.
Et tu ergo si veniēte
temtatōne·⁊ ira pec-
cati non inclinaueris
ad dexteram vel ad
sinistraȝ: nec preuari
ceris legē dei: sȝ stes
medius fixus ⁊ stabi
lis: nec curues genua
tua peccato: nec pecu
dis caput.i. stulticię
sequaris ymaginem:
assumeris de medio
filiorum israel ⁊ ī pri
mitiuorū numero col
locaberis.

Aperit uuluā. Non quicunq; apit
vuluam primatu di-
gnus est·vnde alie-
nati sunt peccatores
a vulua ex·a·v·lo·
sunt fal. Quomodo
enim quis errare po
tuit a via dei statim
vt de ventre matris exiuit: aut quomodo potuit falsa loqui nuper editus
puer: Necessarium est ergo ventrem ⁊ vuluam talem requirere cui possit
conuenire. Alienati sunt peccatores a vulua ⁊c. Et illa erit vulua quam
aperit omīs primitiuꝰ qui sanctificatur domino. Aperuit dominꝰ vuluaȝ
lyę quę erat clausa: ⁊ peperit patriarchas. Similiter ⁊ rachel vt pareret·
etiam ipsa cuius visus erat perspicax: ⁊ decorus aspectus. In multis vero
scripturę locis inuenies aperiri vuluas: quarū si singulas pro locis consi-
deres: inuenies quomō errant peccatores a vulua·⁊ alij aperiētes vuluā
sanctificantur in ordine primitiuorum.

Exquo percussi. Ori. Quia non prius sanctificati sunt primoge-
niti israel: q̄ȝ pcuterentur primogeniti ęgyptiorum·⁊ quasi causam sanctifi-
cationis horum interitū ponit eorum. vnde ⁊ hic ītelligendū est esse quos
dam etiā primogenitos in ęgyptijs.i. cōtrarijs potestatibus quasi electos
in malicia: ⁊ primos inter demones·qui nisi pcussi fuerīt ⁊ extincti: israeli-
tarum primogeniti sanctificari nō possunt. Hos aūt percussit dominꝰ meꝰ
christus hiesus: qui est primogenitus omnis creaturę·qui principatus et
potestates traduxit triumphans eos in cruce. Aliter enim sanctificatio pri
mitiualis ad nos venire nō posset. Vt aūt nobis primogenitorum sancti
ficatiōes daret: effectus est primogenitus ex mortuis·vt sit primatū tenēs
in omnibus·⁊ nos credentes resurrectioni suę pro primitiuis assumeret: ⁊
in primitiuorum ordine collocaret.

Numera filios ⁊c. Ori. Recenseamus attentius quō distribuunt
duodecim tribus p turmas ternas in quattuor partes·⁊ per singulas celi
plagas certa statōe consistunt·⁊ inueniemus iudā ab oriente cū ysachar·
⁊ zabulon. Ruben ad occidentē·cum symeone ⁊ gad. In meridie effrem
cū beniamin ⁊ manasse. In aquilone vero dan cuȝ neptalim ⁊ aser. Qui
bus quasi per quattuor cardines terrę in circūitu locatis: in medio eorum
(vt deo proximi) circa tabernaculū dei constituunt leuitę. In castris q̄dē
iuda: quę sunt ab oriente moyses ⁊ aaron. In castris vero ruben: gerson.
In castris vero beniamin: caath. Vbi dan castra constituit: locatus est
merari. Et ita in medio filiorum israel ex omni parte per circūitū quasi in
serti cęteris ⁊ innixi videntur esse filij leui. Obliuiscere ergo paulisper ter
rena: ⁊ supra ipsum cęlum gressu mentis incede. Ibi require tabernacu-
lum dei vbi precursor p nobis introiuit hiesus ⁊ assistit nunc vultui dei ī
terpellās pro nobis. Ibi require q̄ternos ordines ⁊ statiōes castrorum. Ibi
israhelitica agmina ⁊ excubias cerne sāctorum. Ibi primitiuorum sacramenta
rimare. Sed ego nō audeo illuc solꝰ ascēdere·precedat paulꝰ cuȝ ⁊ mihi
viam ostendat. Ipse vero apostolorum maximꝰ sciens multas esse non so
lum in terris: sed ⁊ in cęlis ecclesias (ex quibus septem quasdam iohan-
nes enumerat) volēs
ostendere quandam
preterea ecclesiam pri
mitiuorum: dicit ad
hebreos. Non enim
accessistis ad ardēteȝ
⁊ tractabilē ignē: sed
accessistis ad monteȝ
syon·⁊ ciuitatem dei
viuentis hierusalem
cęlestem ⁊ multitudi-
nem angelorum lau-
dantiū·⁊ ecclesiā pri
mitiuorū ascriptam ī
cęlis. Moises ergo p
q̄ttuor castra poplm
dei diuisum scribit ī
terris. apl's·iiij·ordi-
nes sanctorum in cęlis:
ad quorum singulos
vnumquēq; nostruȝ
dicit accedere. Non
enī omnes ad oīs ac
cedūt: sed alij ad mō
tē syon·⁊ paulo meli
ores ad ciuitateȝ dei
viuentis hierusalem
cęlestem. Hijs ergo
eminētiores accedūt
ad multitudinem an
gelorum laudantiū.
Qui aūt supra om-
nes istos sunt: acce-
dūt ad ecclesiā primi
tiuorū. Prepara ergo te: ⁊ enitere quantū vales: si forte actibus vita mo
ribus fide ⁊ institutis pficias vbi possis accedere ad ecclesiā primitiuorū.
Si paulo inferior es: accede ad multitudineȝ angelorum laudantiū·vel ad
ciuitatē dei viuentis cęlestem hierusalem·vel saltem ad montem syon: vt
in monte salueris. Tantū est: ne ī terra resideas·ne ī vallibus maneas·ne
in demersis ⁊ hūilibꝫ pseueres. Ita assumunt primogeniti leui q̄ mīstrāt
deo·⁊ altari eius ⁊ tabernaclo excubijs perpetuis diuīa misteria celebrāt.

Leui. Leui additus·vel assumptus. Hic est ordo doctorum·qui p gra
tiam dei de mūdo electus ad seruitiū diuinū: cętibus angelorum vnitur. vn̄
Ego vos elegi de mundo·⁊ alibi. Sed sunt sicut angeli dei in cęlo.

Gerson et caath. Tres filij leui significant p̄dicatores sanctę trini
tatis·confessione insignes·fide·⁊ spe·⁊ caritate mirabiles. Interpretatur
enī gerson aduena. Caath pacia·vł molares dentes. Merari·amara: vel
amaritudo. Minister enī dei aduenam se ⁊ peregrinum in mundo cogno
scit·⁊ patiens est·Verbum dei dente discretionis molit: scd̄m auditoruȝ
capacitates·⁊ sęculum sibi amarum ostendit·alios a voluptatibus reuo-
cat. Hij ab vno mēse nūantur·q̄r initiū vitę deo debēt ɔsecrare: ne post
multa scelera pmoti faciāt blasphemari nomen dei. Vn̄. Oporꝫ episco
pum irreprehensibilē esse ⁊c.

Hii post ⁊c. Filiorum leui ordo cōueniens ostendit·vbi.s.q̄ primi sūt
in ordine: oriētis plagā obseruēt. Moyses ⁊ aaron cū filijs habentes cu-
stodiā sanctuarij ī medio filiorum isrł. Caathitę·vn̄ moyses ⁊ aarō orti sūt:
meridianā plagam obtineant: sub cura eleazari sacerdotis q̄ maior est in
filijs aaron. Post hos gersonitę ad occidentalē plagā sub cura eleazari
Nouissimi meraritę ad septētrionalē plagam sub custodia ythamar filij
aaron minoris. In hijs vo moraliter exprimitur q̄ mīstri ecclesię debēt
diligenter ordinē suū seruare: nec maiora appetere q̄ȝ pprius locꝰ exposcit

Ad occidentē. Vbi dies claudit astra occidunt. In hijs significat
q̄ ministri tabernaculi debēt concupiscentiā fugere·carnalia desideria
dei adiutorio mortificare·diem vltimum ⁊ finem laboris expectare·vt
mortui mundo viuentes deo dicere possint. Mihi autem absit gloriari
nisi in cruce domini nostri hiesu christi.

Ad meridianam plagã. Hec significat post lucem scientie perceptam predicatores verbũ patientie ⁊ solacij debere cum discretõne proximis impẽdere. Sub eleazaro .i. dei adiutorio · scdm illud. Nisi dominus edificauerit domum inuanum laborauerũt qui edifi. e.

In plaga septẽtri. Extremi merarite sub ythamar (qui interpretat' amarus · vel vbi palma) plagã aquilonis sortiti sunt: vbi glacial' horror pdurat. In q̃ monent' ecclesie ministri: ne securitate torpeant · quia licet per ianuam fidei iam in ecclesiam intrauerint lumen scientie perceperint: desideria carnis mortificauerint: ⁊ nondũ tamen ad pfectam suauitatem .i. ad eternaꝫ beatitudinem preuenerũt. Restat aliquid amarũ · cum illo certandũ est qui ad aquilonez dirigit solium suum · cuius duriciam molliri impossibile ẽ. Unde Cor eius indurabit' quasi lapis ⁊c. Cum autem superabit' adepta palma exultãdũ est ⁊ letandũ.

Ad orientalẽ. Orientalis plaga ortum fidei significat · vbi moyses qui interpretatur assumptus de aq̃ · ⁊ aarõ mons fortitudinis: cum filijs suis castrametabuntur. Qui enim ĩ ecclesia presunt: quibus claues regni celestis cõmisse sunt: debent introitus ordinẽ cognoscere · ⁊ alijs pdicare. Quia oportꝫ queqꝫ in lucem fidei per portam confessionis ad aq̃m baptismi intrare: vt de aqua assumptus: sit filius adoptionis · ⁊ robore constantie gignens filios boni operis. In troitum fidei per quẽ in ecclesiam ingressus est diligenter custodiat: ne ociosus ⁊ inutilis abijciatur.

ad ritum altaris pertinet funes tabernaculi ⁊ omnia vtensilia ei⁹ Cognatio caath habebit populos amramitas · ⁊ iessaaritas · ⁊ hebronitas · ⁊ ozielitas. He sunt familie caathitarũ recẽsite per nomina sua. omnes generis masculini ab vno mẽse ⁊ supra · octo milia sexcenti. Habebunt excubias sanctuarij · ⁊ castra metabuntur ad meridianã plagam. Princepsqꝫ eorũ erit elisaphan filius oziel ⁊ custodiant arcam mensamqꝫ et candelabrum · altaria ⁊ vasa sanctuarij in quibus ministratur · et velũ cunctãqꝫ huiuscemõi suppellectilem. Princeps aũt principũ leuitaruꝫ eleazar filius aaron sacerdotis erit super excubitores custodie sanctuarij At uero de merari erunt populi moolite ⁊ musite · recensiti per nomina sua omnes generis masculini ab vno mense ⁊ supra · sex milia ducenti. Princeps eorum suriel filius abiahel · (alias abiaiel.) in plaga septentrionali castra metabũtur · eruntqꝫ sub custodia eorum tabule tabernaculi · ⁊ vectes ⁊ columne ac bases earum · ⁊ oĩa que ad cultuꝫ huiusmodi ptinẽt: columneqꝫ atrij per circũitum cũ basibus suis ⁊ paxilli cũ funib⁹.

Castrametabuntur ante tabernaculum federis .i. ad orientalẽ plagam · moyses ⁊ aaron cum filijs suis habẽtes custodiã sanctuarij in medio filiorũ israel. Quisquis alienus accesserit morietur. Omnes leuite quos numerauerunt moyses ⁊ aaron iuxta preceptum domini per familias suas in genere masculino a mẽse vno · ⁊ supra fuerunt viginti duo milia. Et ait dñs moysi. Numera primogenitos sex⁹ masculini de filijs israel a mense vno ⁊ supra · ⁊ habebis summaꝫ eorum. Tollesqꝫ leuitas mihi pro omni primogenito filiorum israel. Ego sum dominus · ⁊ pecora eorũ p vniuersis primogenitis pecoruꝫ filiorum israel. Recensuit moyses sicut preceperat dñs primogenitos filiorum israel: ⁊ fuerunt masculi per nomia sua a mẽse vno ⁊ supra · viginti duo milia ducenti. lxx. tres. Locutusqꝫ ẽ dominus ad moysen dicens. Tolle leuitas pro primogenitis filiorũ israel · ⁊ pecora leuitarũ pro pecoribus eorum: eruntqꝫ leuite mei. Ego sũ dñs. In pcio aũt ducẽtorum lxx · triũ q̃ excedũt numeruꝫ leuitarum de primogenitis filiorum israel accipies quinqꝫ siclos p singula

scribuntur de filijs israel · sed post numerum filiorum israel: numerantur seorsum leuite. Non enim fuerant recensiti cum eis · ⁊ habetur eorum segregatus ⁊ precipuus numer⁹ quo referuntur omnes simul viginti duo milia reperti · nec plus · nec min⁹. Post hoc precepit domin⁹ numerari etiam primogenitos filiorum isrl' eodeꝫ ordine: quo fuerãt leuite numerati · id est · ab vno mense ⁊ supra · ⁊ inueniunt' viginti duo milia ⁊ ducẽti · lxx · tres. Putas ne per hec solam numeri hystoriã docere voluit moyses: ⁊ nullum hijs diuersitatibus numerorum conclusit misterium? Uiginti duo quidẽ numerus in scripturis diuinis principalibus causis ascript⁹ sepe reperitur. Nam viginti duo · prima quidẽ apud hebreos elementa traduntur esse literarũ. Ab adã vsqꝫ ad iacob: ex cuius semine initiũ · xij · tribus assumunt viginti duo patres fuisse memorãtur. Tradunt etiam omnium creaturarũ di species ĩtra · xxij · numerũ colligi. Propter hoc ergo leuite .id ẽ. qui deseruiunt deo ⁊ primogeniti filiorum israel hoc sacrato numero intitulantur. Qr autẽ in filijs israel adduntur ducẽti septuaginta tres non ociosum videtur · humani enĩ generis in carne generatio (sicut asserũt periti talium) nouẽ mẽsibus in vulua continetur. Sed nõ prius ad partũ moueri fertur: q̃ꝫ decimi mensis triduuꝫ transeat. Et ita ducenti · lxx · tres dies illos indicant: q̃ ex nouem mensibus: ⁊ triduo decimi mensis colligunt' · ⁊ simul ducenti · lxx · tres dies isti quibus humano generi in hunc mundum prebetur ingressus. Et ita in viginti duob⁹ omniuꝫ simul creaturarum rationibus misticis summa colligit'. In hijs vero que ex habundanti ĩ primogenitis israel inueniuntur: etiam misterium humane generationis exponitur.

Uiginti duo milia. Apte numero viginti . ij . leuite titulant'. Hoc enim numero comprehenduntur hebrea elementa · ⁊ scdm quosdam libri veteris testamenti. Ministri dei hac prescriptione monentur scdm legeꝫ dei viuere ⁊ docere: nec vllo modo excedere.

Numera primoge. Ori. Multe sunt numerorum differentie que

Quinqꝫ siclos. Mistice. Quisquis initium cõuersationis voluntatis vel operationis vult deo consecrare: quinqꝫ sensus corporis debet

diligenter custodire: ne ꝑ lasciuiã in errorem aut immunda desideria defluat. Sed iuxta siclum sanctuarij qui est oboli·xx·id est· secundũ decalogi doctrinã: que in duob⁹ preceptis caritatis consistit: omnia opa sua referat in domum summi sacerdotis ⁊ filioꝝ eius.

Tolle ⁊c. Ori. Cum in tres ordines diuidũtur filij leui: ex tribus nominibus principum singuli ordines censentur·etiam in ipsis diuersitates quedam non sine misterijs ascribuntur. Nam filioꝝ caath primus ordo ponitur·qꝛ ex ipso descẽdit moyses ⁊ aarõ quibus summa sacerdotij cõmittitur. Ex ipso eñ nascitur amram ex quo nascitur moyses ⁊ aaron. Secundus ordo est gerson qui primus q̇dez ẽ natiuitate. Ait enĩ scriptura·filij aũt leui gerson caath ⁊ merari. Sed ex filijs caath duo rursus ordines diriguntur·⁊ hij qui ex aaron descendunt sacerdotio mãcipantur· pars vero reliqua ministrat sacerdotibus·⁊ ideo in quattuor partes leuitarũ diuiduntur officia: vt sacerdotõ fungantur aaron ⁊ filij eius. sancta sanctoꝝ portent in hũeris suis reliqui ex populo caath. Que aũt ptinẽt ad tabernaculũ testimonij: vł ad atria ei⁹ ⁊ pelles eius: vel etiã velamenta: ⁊ queqꝫ min⁹ dura: ⁊ ad on⁹ leuia ꝓcurãt filij gerson. Columnas ꝯ tabernaculi ⁊ bases eius·⁊ seras· portent filij merari. Ideo signanter scriptura ait. Vt recenseatur virtus merari. Virtute enim opus est ad huiusmodi portandas sarcinas. Paulus vero libero iã ⁊ reuelato oculo mentis hec omnia aspiciens ⁊ veteris testamenti velamen abijciens·ait. Quia prior populus in huiusmõi constructionib⁹ exemplarijs ⁊ vmbre celestium deseruiuit. Considera ergo ne forte isti quattuor ordines castroꝝ exemplum sint ⁊ vmbra illoꝝ quattuor ordinum quos ad hebreos scribens paulus enumerauit in celis· Et rursũ israeliticis quattuor castroꝝ ordinibus quaternos adijce leuitarũ· que nos non tam explanamus q̃ꝫ contingimus purioribus sensibus ⁊ liberis a secularibus indicemus.

Ori. Alia lit. Accipe numerũ filioꝝ caath ⁊c. Ecce alius ordo numerorum introducitur. Numerati sunt iam filij leui ab vno mense ⁊ supra: Nunc aũt numerãtur filij leui a vicesimoquinto anno·sed nõ vt ĩ ceteris ⁊ supra·sed vsqꝫ ad quinquagesimum annũ·⁊ fit iste precipuus numerus ⁊ electus. Additur aũt hijs predictis omnis qui procedit ad ministrandũ ad opera tabernaculi testimonij·isti sunt qui numerantur meliore ⁊ precipuo numero. Sicut eñ in filijs israel dicebat᷑·omnis qui procedit ad bellum de filijs israel·ita hic omnis qui procedit ad ministeriũ vt faciat opera in tabernaculo testimonij.

In tabernaculo. Ori. Tabernaculũ testimonij sunt omnes sancti qui sub testimonio dei censentur. In hoc tabernaculo sunt quidam meritis ⁊ gratia celsiores·⁊ ex hijs aliqui candelabrum dicuntur·forte apostoli qui illuminant accedentes ad deum·⁊ alij qui ĩ hoc tabernaculum dei ingredientibus lumen scientie ⁊ doctrine ostendunt·alij sunt mensa: qui pane dei pascunt animas esurientes ⁊ sitientes iusticiam·alij altare incensi: q̇ orationibus ⁊ ieiunijs vacant die ac nocte in templo dei. Hij vero q̇bus archana misteria deus credidit: archana dicuntur testamenti dei. Qui autẽ cum omni fiducia per preces ⁊ supplicationes deum hominibus repropiciant: ⁊ pro delictis populi interueniunt: ꝓpiciatoriũ sunt. Qui meruerunt multitudinem scientie: ⁊ abundantes diuitias in agnitione dei: cherubin possunt intelligi. Cherubin eñ plenitudo scientie interpretatur Sed hos omnes qui per hec singula designantur portari necesse est ⁊ in humeris. Vt ego opinor·angeli qui ordinati sunt ꝓpter eos qui hereditatem capiunt salutis eos portant. Cum autẽ solutũ fuerit tabernaculũ hoc ⁊ ceperimus ingredi ad illa sancta ⁊ pergere ad locum promissionis: hij q̇ vere sunt sancti ⁊ in sanctis sanctorum habentur: angelis portantibus incedunt·⁊ vsquequo requiescat tabernaculum dei portantur in humeris· ⁊ extolluntur in manibus. Vnde. Quoniã angelis suis mandauit de te: vt in manibus tollant te ⁊c. Quod dyabol⁹ de saluatore intelligendum putauit· sed excecatus malicia eloquia mistica nõ intellexit. Neqꝫ eñ saluator angelis ĩdigebat vt nõ offenderet. Angelis autem suis mãdat deus pro populo suo vt non offendat pedem suum ad lapidem. Hinc paulus ait. Sed nos qui viuimus qui reliqui sumus simul rapiemur cum illis in nubibus obuiã christo in aera. Rapientur ergo ab angelis qui penit⁹ purgati ⁊ leues a delictis effecti sũt. Portantur ergo ⁊ colũne tabernaculi a quibusdam ⁊ atria ⁊ cetera q̃ refert scriptura nõ ab isrłitis: sꝫ a leuitis

capita·ad mensuram sanctuarij. Siclus habet obolos vigiti. Dabisqꝫ pecuniam aaron ⁊ filijs eius precium eoꝝ qui supra sunt. Tulit ergo pecuniam eorum moyses q̇ fuerant amplius·⁊ quos redemerant a leuitis pro primogenitis filiorum israel mille trecentoꝝ·lx· quinqꝫ siclorum iuxta põdus sanctuarij·⁊ dedit eam aaron ⁊ filijs eius iuxta verbum q̇d preceperat sibi dominus.

ſ. eorũ.ſ.

C. IIII.

Locutusqꝫ ẽ dominus ad moysen ⁊ aaron dicens: Tolle summã filiorum caath de medio leuitarum per domos ⁊ familias suas a tricesimo ãno ⁊ supra: vsqꝫ ad quinquagesimũ annum: omnium qui ingrediuntur vt stent ⁊ ministrẽt in tabernaculo federis. Hic ẽ cultus filioꝝ caath. Tabernaculum federis ⁊ sanctũ sanctorum ingredientur aaron ⁊ filij eius quando mouẽda sũt castra ⁊ deponẽt uelũ q̇d pendet ante fores inuoluẽtqꝫ eo arcam testimonij·⁊ operiẽt rursum velamine iacintinarum pellium extẽdentqꝫ desuper pallium totũ iacintinum: ⁊ inducẽt vectes Mensam quoqꝫ propositõnis inuoluẽt iacitino pallio·⁊ ponẽt cũ ea thuribula ⁊ mortariola ciathos

ſ. lxx. a xx. quinto.

ſ exponit opera filiorum caath·ĩ medio filiorũ leui scdm plebes suas ĩ tabernaculo testimonij.

Inuoluentqꝫ. Ne forte aliqui videant nudam ⁊ moriantur. Exterminatur enim qui ineffabilia sacramenta contingit nisi meritis ⁊ scientia in sacerdotij gradum ꝓmotus fuerit.

Ori. Septem quedam species numerantur que operiri precipiuntur. Primo autem vt omniũ preciosior arca testamenti operiatur velo. sed ⁊ pelle desuper iaincti na tegatur. additur etiam aliud velamen desuper iacintinum. Secundo mensa operitur. Tercio candelabrum. Quarto altare aureum. Quinto vasa ministerij. Sexto operimentũ altaris cũ quibusdam velamentis opponitur. Septimo operitur ⁊ labrum·⁊ nihil hoꝝ nudũ relinquitur. Deinde additur. Nolite exterminare de tribu sua plebem caath·vt.ſ. exterminãdos se scirent: si forte ad hec mouenda manus suas mitterent: nisi vnumquodqꝫ eorum prius fuisset a sacerdotibus tectũ Redeamus ergo ad tabernaculum ecclesie dei viuẽtis: ⁊ videamus quomodo oportet obseruari hec singula a sacerdotibus christi. Siquis vere sacerdos est: cui sacra vasa·id est·misteriorum secreta sapientie commissa sunt: discat quomodo hec oporteat intra velamen conscientie custodire· nec facile in publicum proferre: aut si res poscit proferre: ⁊ impitioribus tradere: ne nuda proferat·⁊ ne aperta ostendat ⁊ penitus patentia: alioquin homicidium facit ⁊ exterminat plebem. Exterminatur enim omnis qui secreta ⁊ ineffabilia sacramenta contigerit nondum meritis ⁊ scientia in sacerdotij gradum translatus. Solis enim filijs aaron·id est· sacerdotibus arcam · ⁊ mensam· ⁊ candelabrum·⁊ que supradicta sunt: nuda videre concessum est. Alij autem hec operta videant: immo velata in humeris portent.

Et operient. Filij aaron sacerdotes: quibus omnia nuda ⁊ aperta videre concessa sunt.

Panes semper. Aug. Et panes qui semper super eam erunt. nō vtiqȝ ijdē semp: sed similes eorum. quia illi auferebantur: 7 recentes quotidie ponebantur. dum tamē sine panibus mensa non relinqueret. Ideo dixit qui semper sup eam erunt. i. qui semper panes. nō q2 illi semp.

Necnon et altare. Alia littera. Et super altare aureum adopient vestimentū iacintinum. 7 adoperient illud operimento pellicio iacintino. Posset ista locutio videri: quā velut absurdam 7 non integram latini interpretes trāsferre noluerunt. i. super altare aureum adoperiēt vestimentū iacintinū tanqȝ debuerit dici. 7 altare aureū adoperient vestimēto iacintino: nō adopient vestimentum iacintinū. hoc videtur significare ꝙ ipsum vestimentum iacintinum aliunde adoperiretur. Sed mihi videt nō tam genus locutōnis esse qȝ subobscurus sensus. hoc enīȝ intelligi potest. Sup altare aureum adopient vestimentū iacintinū vt ipsum vestimentū iacintinū alia re operiendum preceperit: qd vestimentum iam super altare esset. ac sic breuiter vtrūqȝ cōplecteret. vt vestimēto iacintīo altare operiendum. 7 vestimentum iacintinū alio tegmine operiendum. Subiūxit deniqȝ vn̄ opiri vellet vestimentum iacintinum: cum adiecit. 7 adoperient illud operimēto pellicio iacintino.

Tunc itrabūt fi. 7c. Dri. Qui licet non sint sacerdotes: quia eis tamē ꝓximi sunt in humeris suis ista portare possunt. alij vero sarcinas suas 7 ministeria in plaustris ponunt. Cū enī offerrentur a singulis tribubꝯ plaustra: qt tuor ex hijs accepunt filij merari. duo vero filij gerson. Illi vero q̇ meliores sunt. plaustra non accipiunt. Intuere ergo cuiusmodi diuisio sit in officijs diuīs 7 ministerijs. 7 quomodo que sanctificata sunt non portantur ab animalibus mutis: sed rationales debent esse homines qui in humeris suis portāt vasa quibus ministrantur sanctoꝝ sancta. Grauiora vero 7 duriora non tam rationalibus qȝ mutis animalibus imponuntur. 7 in ipsis aliqua est differētia. Qui enim duriora 7 grauiora obseruant ministeria: plura habent animalia. Quattuor plaustra dātur filijs merari. Filijs aūt gerson qui erant ꝓpinqui filijs caath: duo tantum. Unde ostenditur ꝙ operibꝯ durioribus 7 grossioribus plures sunt qui velut animalia inseruiūt. Ad ea vero que rationalibus procurantur: pauci de minꝯ instructis accedūt. Nam ad illa que mistica sunt 7 secreta (solis sacerdotibus patent) nō solum nullus animalis homo accedit: sed nec ipsi qui habent aliquid exercitij 7 eruditionis: nondum tamen meritis 7 vita ad sacerdotalem gratiā condescenderunt. Nec solum per speculum ea 7 in enigmate vident: sed 7 operta 7 velata suscipiunt. et humeris portant vt ea magis actu qȝ scientie reuelatione cognoscant. Tales ergo nos exhibeamus: qui digni efficiamur ordine sacerdotij: ne velut irrationalibus onera grauia imponant sed tanqȝ rationales 7 sancti sacerdotalibꝯ officijs deputemur. Gens enī sancta 7 regale sacerdotium sumus. tantū vt acceptam gratiam vite meritis equantes digni habeamur sancto ministerio. vt cum discesserimus de hac vita: mereamur assumi inter sacerdotes dei. 7 ministrantes arce t. in archanis. scȝ ministerijs reuelata facie gloriam dei speculemur 7 ingrediamur terrā sanctam. cuius hereditatem prestabit nobis dominus noster hiesus christus.

Nolite perdere. Dri. Nolite exterminare plebeȝ caath 7c. Intellige priꝯ collocationem tabernaculi: 7 sancta sanctoꝝ que interiecto a sanctis velamīe dirimūtur. que videre nō licet nisi solis sacerdotibꝯ. Postea vero q̇modo mouētibus castra filijs israel soluit tabernaculum: aarō 7 filij eius sacerdotes intra sancta sanctoꝝ operiūt singula operimentis suis: 7 opta ibidem relinquentes introducunt filios caath huic officō deputatos. 7 faciunt eos eleuare hūeris suis: que operuit manꝯ sacerdotalis. Ideo dicitur a domino. Ne exterminetis de tribu sua plebem caath. q̄i in eo exterminandi essent: si sācta sanctorum nuda 7 patentia contigissent: que nec intueri fas erat. Si q̇s dignus est ex hijs qui deo ministrāt diuina capere 7 videre misteria: que videre ceteri non valent: hic aaron. 7 filij eius ītelliguntur esse: qui ingredi possunt ad ea que alijs adire fas n̄ est. Huic soli reuelata patet arca testamēti. 7 vrna habens manna. Hic considerat ꝓpiciatorium. cherubin. mēsam sanctam. candelabrum luminis. 7 altare incensi: qui scȝ verbo dei 7 sapiētie misterijs operā dat: 7 deo soli in sanctis vacat. Sciat sane non sibi esse licitum aperire ea quibus non licet: sed opta ceteris minus capacibus tradere portāda humeris. Cum enim ex verbis misticis pfecti doctores opera iniungunt ꝓplis: 7 plebs implet que mandantur: sed nō intelligit rationem: opta sancta sanctorum super humeros portantur. Moyses intelligebat que esset vera circūcisio. quod verū pascha. que vere neomenie. vera sabbata. 7 tamen ea per rerum corporalium species adumbrabat. Et cuȝ sciret verum pasca immolandum esse xp̄m: ouem corporalem īmolari mādabat in pascha. Et de farine azimis diem festum agi: cum sciret diem festum agendū esse in azimis sinceritatis 7 veritatis. Hec 7 huiusmodi erant sancta sanctoꝝ que cū moyses portanda ceteris traderet. i. rebꝯ 7 operibꝯ īplenda: velata tn̄ cōi sermone tradebat. Humeri aūt opa significāt.

7 crateras ad liba fundēda. Panes semper in ea erunt. Extendēt ꝙ desuper pallium coccineuȝ qd rursum operient velamento iacintinarū pellium. 7 inducēt vectes. Sument 7 palliū iacintinuȝ quo operiēt candelabrum cū lucernis 7 forcipibus suis 7 emunctorijs 7 cunctis vasis olei que ad cōcinnandas lucernas necessaria sunt 7 super omnia ponēt operimentū iacintinaruȝ pellium. inducentqȝ vectes. Necnon 7 altare aureum inuoluent iacintino vestimento. 7 extendent desuper operimentū iacintinarum pellium inducētqȝ vectes. Omnia vasa quibꝯ ministratur in sanctuario inuoluent iacintino pallio. 7 extendent desuper operimentum iacintinarū pelliū. inducentqȝ vectes. Sed 7 altare mundabunt cinere. 7 inuoluent illud purpureo vestimēto: ponēt ꝙ cum eo omnia vasa quibus in ministerio eius vtuntur. i. igniuȝ receptacula. fuscinulas ac tridentes vncinos 7 batilla. Cuncta vasa altaris operiēt simul velamine iacintinarum pellium. 7 inducent vectes. Cumqȝ inuoluerint aaron 7 filij eiꝯ sanctuariū 7 omnia vasa eius in cōmotione castroꝝ: tunc intrabunt filij caath vt portent inuoluta. 7 nō tangant vasa sanctuarij ne moriātur. Ista sunt onera filiorum caath in tabernaculo federis. super quos erit eleazar filius aaron sacerdotis. ad cuius ꝑtinet curam oleum ad concinnandas lucernas 7 cōpositionis incensum. 7 sacrificiū qd semper offert 7 oleum vnctiōis. 7 quidquid ad cultum tabernaculi pertinet omniumqȝ vasoꝝ que in sanctuario sunt. Locutusqȝ est dominus ad moysen 7 aaron dicens. Nolite ꝑdere populum caath de medio leuitarum: sed hoc facite eis vt viuant 7 nō moriantur si tetigerint sancta sanctoꝝ. Aaron 7 filij eius

¶ Alii nulla curio. &c. In ecclesiasticis quoqȝ obseruationibus sunt que omnibus facere necesse est: non tamen ratio omnibus patet. Nam enim genua flectimus orantes: & ex omnibus celi plagis ad solam orientis plagam vel partem conuersi oramus: nō facile patet cuiqȝ. Eucharistie quoqȝ percipiende: vel eo ritu quo geritur explicande: vel eorum que geruntur in baptismo verborum gestorum, ordinum, interrogationum, & responsionum: quis facile explicet ratōem? Hec tamen (licet velata) humeris portamus: cum ita implemus vt a magno pōtifice & filijs eius tradita & commendata suscepimus: nisi quis sit inter nos aaron aut filius aaron: quibus cōceditur hec nuda perspicere: ita tn̄ vt sciant sibi velāda esse: nisi ceteris dari & in opus proferri ratio poposcerit.

¶ A triginta. Tricenarius qui denario ter multiplicato componitur: integritatem fidei & pfectionē operis significat: sine quibus nemo accedē debet ad diuina ministeria. Joseph tricenarius egypti suscepit gubernacula. Et dauid regnum: quod .lxx. id ē perpetua quiete dignus cōpleuit. Et ezechiel prophetie dona promeruit. Et quia per fidem aduersa debent lōganimiter ferri: & premia sublimiter sperari: arce vel templi altitudo & tabernaculi lōgitudo .xxx. cubitis mensurat.

¶ Quinquaginta &c. In hoc quoqȝ libro de hostium spolijs quidam offerunt dona dei quinquagesimam portionē: qui non processerunt ad bellum. Quidā vero quingentesimam. In genesi quoqȝ vbi deus tractabat de īdulgētia sodomorum: si forte possent ad veniā peruenire: huiusmōi misteriorum conscius abraā a quinquagesimo nūo cepit pro indulgētia dn̄o supplicare dicēs: Si inuēti fuerint quinquaginta in ciuitate nō saluabis propter .l. ciuitatem? &c. Oportet ergo operari leuitas in sanctis vsqȝ ad quinquaginta annos. Inferiores quidem opera: meliores vero opera operum. Horum autē superiores spiritalibus officijs deseruire & introire in sancta sanctorum & ibi operire que operienda sunt: & tradere filijs caath portanda humeris & manibus euehenda.

intrabunt: ipsiqȝ disponent opera singulorum & diuident quid portare quis debeat. Alij nulla curiositate videant que sunt in sanctuario priusqȝ inuoluātur: alioquin morient. Locutusqȝ est dominus ad moysen dicens: Tolle summā etiam filiorum gerson per domos ac familias ac cognationes suas. a

ſ lxx. a vicesimoquīto anno et supra.

triginta annis & supra vsqȝ ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur & ministrāt in tabernaculo federis. Hoc ē officium familie gersonitarū vt portent cortinas tabernaculi & tectū federis. operimentū aliud & super omnia velamen iacintinum: tētorium quoqȝ quod pendet ī introitu tabernaculi federis: cortinas atrij & velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia que ad altare pertinent funiculos et vasa ministerij iubente aaron & filijs eius: portabunt filij gerson. et scient singuli cui debeāt oneri mācipari. Hic est cultus familie gersonitarum in tabernaculo federis. Eruntqȝ sub manu ythamar filij aaron sacerdotis. Filios quoqȝ merari per familias & domos patrum suorum recēsebis a triginta annis & supra. vsqȝ ad annos .l. omnes qui ingrediuntur ad officium ministerij sui & cultum federis testimonij. Hec sūt onera eorum. Portabunt tabernaculi tabulas & vectes eius. columnas & bases earum. columnas quoqȝ atrij per circūitum cum basibus & paxillis & funibus suis. Omia vasa & supellectilem ad numerū accipient. sicqȝ portabunt. Hoc est officium familie meraritarū & ministerium in tabernaculo federis. Eruntqȝ sub manu ythamar filij aaron sacerdotis. Recēsuerūt igitur moyses & aarō & principes synagoge filios caath per cognatiōes & domos patrū suorum a triginta annis & supra. vsqȝ ad quinquagesimū annum. omnes qui igrediuntur ad ministeriū tabernacli federis & inuēti sunt duo milia septingenti. quinquaginta. Hic est numerus populi caath qui ītrat tabernaculū federis. Hos numerauit moyses & aaron iuxta sermonem domini per manum moysi. Numerati sunt & filij gerson per cognatiōes & domos patrum suorum a triginta annis & supra: vsqȝ ad annum quinquagesimū. oēs qui igrediunt

¶ Omnes qui ingrediuntur. &c. Ori. Dicitur de leuitis quod operentur a vicesimoquinto anno & supra. vsqȝ ad quinquagesimum annū. Omnis inquit qui procedit ad opus operum & ad opera que portātur tabernaculi testimonij &c. Nota distinctionem sermonū. Vbi de operibus filiorum israel loquitur: non dixit opera operum: sed sola opera. vbi vero de officijs leuitarum dixit opera operum. Sicut enim sunt sancta & sancta sanctorum sic sunt opera & opera operum. Unde mihi videtur quod moyses vbi sensit eē quedam opera visibilia quibus ī esset mistica intelligētia: hec non solū opera: sed opera operum dixit. Que vero cōmunia & presentis tēporis ītellexit: hec tantum opera nomīauit. Sunt ergo opa operum (sicut in presenti lectione vel in exodo & in ceteris locis sub occultis precipitur misterijs: & partim ī presenti & partim ī futuro explendis) que nō cuilibet: sed solis leuitis tradenda mādantur. s. a vicesimoquinto āno: vsqȝ ad quinquagesimum. Quia in vigitiquinqȝ sensuum quinqȝ pfectio declaratur. vt quinquies quina numerētur. Quod indicat eum vocari ad opera operum ī ministerio peragēda: qui omni parte multiplicatis & purificatis sensibus inuenitur perfectus.

¶ Ad ānos quinquaginta. Quinquagesimus autē annus remissionem & indulgentiam significat. Nam quinquagesimus annus est qui iubileus apud hebreos dicitur: in quo possessionum seruitutis et debiti fit remissio. Et quinquagesimus dies post pascha festus traditur in lege. Et dominus in euangelio inducens debitores cum parabolam remissionis & indulgentie doceret: vnum in quinquaginta & aliū in quingentis denarijs fuisse dicit obnoxios. Quinquaginta autem & quingenti cognatus est numerus. Decades enim quinquaginta faciunt quingentos.

¶ Aliter quoqȝ hic numerus sacratus est. Septē enim septimanis si addatur vnius numeri perfectio .l. faciunt dies. Septuaginta quoqȝ septimanis si addatur vnius decade consummatio fiunt quingenti.

Omnem leprosum. Alt. Raba. Leprosi sunt heretici varijs peccatorum maculis polluti · non habentes vniformem colorem doctrine v. fidei · nec abscondunt imperitiã : sed ostendunt. Nulla vero falsa doctrina est que non aliqua vera aliquando admisceat. Vera ergo falsis permixta in aliqua disputatione vel narratione cuiuslibet: tanquã in vnius corporis colore apparentia: significant lepram tanq̃ʒ veris falsisq; colorum locis humana corpa variãtẽ.

Locutusq; ẽ ꝛc. Vir siue ꝛc. Rab. Mistice. Hoc capitulo ammonemur vt siquid per negligẽtiã delinquimus · per cõfessionem ꝛ penitẽtiã diluamus · ꝛ damnũ restituamus. Si aũt proximo damnũ intulimus: corã illo peniteamus ꝛ damnuʒ restituamus. Si vo non superest: cõfitendo · penitẽdo · elemosinas largiendo · dño satisfaciamus.

Aug. Alia litera. Vir siue mulier quicũq; fecerit ab omnibus peccatis humanis · ꝛ despiciens despexerit ꝛ deliquerit: anima illa annunciabit peccatũ suum qđ peccauit · ꝛ restituet delictum · caput ꝛ q̇ntas eius adijciet sup illud ꝛ reddet cui deliquit. Si aũt nõ fuerit homini p̱xim⁹ ita vt reddat illi delictũ ad ipsum: delictũ qđ redditur domino sacerdotis erit · excepto ariete p̱piciationis: p quẽ exorabit ĩ illo p eo. Hic ea peccata ĩtelligẽda sunt: quoꝝ in hijs reb⁹ perpetratio ẽ: que pecunia restitui possent. Nõ enĩ aliter diceret quomõ restituenda sunt: nisi damni pecuniaris fuissent. Iubet enĩ restitui caput ꝛ quintas · id ẽ · totũ illud quid quid est · ꝛ quintam eius parteʒ. Excepto ariete qui fuerit offerendus in sacrificium ad expiandum delictum. Iubet autẽ qđ restituitur sacerdotis esse · id est · ip̃m caput ꝛ quintam: si non est proximus ei in quem commissum est. Ubi intelligitur tunc domino reddendũ ꝙ sit sacerdotis si non superest qui damnum passus est · nec proximus ei · id est · heres · sed de ipso homine nihil dixit. Sed cum dicit. Si nõ fuerit ei proximus: breuiter insinuat tunc queri p̱ximum eius si ipse non fuerit. Si aũt nec proximus erit: domino restituetur: ne impunitum remaneat admissuʒ. Ut tamẽ non cedat in sacrificium: sed sit sacerdotis: sic sane verba scripture distinguenda sunt. Si autem non fuerit homini proximus: ita vt reddat illi delictum ad ipsum. Locutionis enĩ est quod addidit ad ip̃m. Aut forte ad ipsum dixit ꝙ ad ipsum pertineat. i. ipse possideat. Deinde sequitur. Delictum qđ redditur domino sacerdotis erit. Delictum autem dicit: cũ redditur ea res que per delictum ablata est.

ut ministrent in tabernaculo federis · ꝛ inuenti sunt duo milia sexcẽti triginta. Hic est populus gersonitarum quos numerauerũt moyses ꝛ aaron iuxta verbuʒ domini. Numerati sunt ꝛ filij merari per cognationes ꝛ domos patrũ suorum a triginta annis ꝛ supra vsq; ad annum quinquagesimũ. oms qui ingrediũtur ad explendos ritus tabernaculi federis · ꝛ inuẽti sunt tria milia ducenti. Hic ẽ numerus filioꝝ merari quos recensuerũt moyses ꝛ aaron iuxta preceptum domini per manũ moysi.

imperiũ. / alias

Omnes qui recensiti sunt de leuitis · ꝛ quos recẽseri fecit ad nomẽ moyses ꝛ aarõ ꝛ principes israel per cognationes ꝛ domos patrũ suoꝝ a triginta ãnis ꝛ supra · vsq; ad annum quinquagesimũ ingredientes ad ministerium tabernaculi ꝛ onera portanda · fuerunt simul octo milia quingenti ꝛ octoginta. Iuxta verbũ domini recẽsuit eos moyses vnũquẽq; iuxta officium suũ ꝛ onera sua sicut preceperat ei dominus.

C. V.

Locutusq; ẽ dominus ad moysen dicens: Precipe filijs isrl' vt eijciant de castris omnem leprosum ꝛ qui semine fluit pollutusq; est super mortuo tam masculum q̃ʒ feminam eijcite de castris ne contaminent ea cuʒ habitauerint vobiscũ.

ecclesie · ne vitã polluãt ĩnocẽtiũ. / hereticum. / superfluis cogitationibus abundat. / qui scʒ luxu carnaliũ desideriorũ estuat. / ope. / qui. s. mortuorũ in peccatis impietatem et exempla sequitur: et eorũ sordibus ĩquinatur. / ecclesie. / contagione morũ. / nocentes cũ innocentibus.

Feceruntq; ita filij israel · ꝛ eiecerunt eos extra castra sicut locutus erat domin⁹ moysi. Locutusq; est dominus ad moysen dicẽs: Loquere ad filios israel: Vir siue mulier cum fecerint ex omnibus peccatis que solẽt hominib⁹ accidere: ꝛ per negligentiaʒ transgressi fuerint mandatum domini atq; deliquerint: peccatum suum confitebuntur ꝛ reddent ip̃m caput: quintãq; partem desuper ei in quem peccauerunt. Sin auteʒ non fuerit q̇ recipiat dabunt dño ꝛ erit sacerdotis · excepto ariete q̇ offertur pro expiatõne vt sit placabilis hostia. Omes quoq; primitie quas offerunt filij israel ad sacerdotem pertinent: ꝛ quidq̇d in sanctuario offertur a singulis · ꝛ traditur manibus sacerdotis ipsius erit. Locutusq; est domin⁹

id est · eo sensu corporis quo malum intulimus: bona reddere studeamus. / patri. / humani generis. / bone volũtatis verborũ et operũ. / veri israelite qui mente deum aspiciunt. / qui seipsum p̱ nobis obtulit spõte. / nõ ad alium. / ecclesia. / patri. / christi · quia ad eius dignitatem et gratiam pertinet quidquid in ecclesia offertur.

Reddet ipsuʒ caput ꝛc. August. Queritur quomodo in exodo legitur Si quis furat⁹ fuerit vitulum aut ouem restituere debere quinq; vitulos · vel quatuor oues: si occiderit vel vendiderit. si aũt qđ abstulerit saluũ apđ eũ inuenietur: duplũ esse restituendum · cũ hic restitui iubeat caput ꝛ quintam: Qđ longe ẽ etiã a duplo quantomagis a quadruplo · vel quinq̇es tãto. Nisi forte quia h ait. vir aut mulier q̇cunq; fecerit ab omnibus peccatis humanis. Peccata ignorantie voluit ĩtelligi peccata humana. Fieri enim potest vt p negligentiã trajciat hõ rẽ alienã ĩ rẽ suã · qđ ideo peccatũ ẽ: q꞉ si diligenter attenderetur: non admitteretur. Et hec voluit capite ꝛ quinta restitui non sicut furta mulctari. Nam si furta ꝛ fraudes hic intellexerimus que non p ignorantiam: sed furãdi ꝛ fraudandi aĩo cõmittuntur: ꝛ ideo dicta humana que ĩ homines fiunt: tunc ille (ni fallor) erit exitus questionis hui⁹. vt ideo qui fecit non reddat quadruplum quia nõ reprehenditur · vel conuincitur: sed ignorantibus a q̇ factum sit: vel vtruʒ factum sit: ipse annũciet delictuʒ suũ. Cũ enĩ dixisset: Vir aut mulier quicunq; fecerit ab omnibus peccatis humanis: ꝛ despiciens deliquerit. i. cõtemnendo cõmiserit ista · adiunxit. anima illa annũciabit peccatum suum quod peccauit · ꝛ restituet delictum · caput ꝛ quintas eius. Forte ergo tm̃: q꞉ annunciauit · ꝛ ideo nõ eo damno plectendus fuit quo fureʒ cõprehensũ vl' cõuictum plecti oportet.

Excepto ariete. Arietis oblatio christi passionem significat: ĩ qua maxime confidimus · quia sine eo nihil possumus. Ipse est sacerdos qui

nos patri per oblationem carnis sue recõciliat. Jõ illi munera nostra offerim⁹ quo intercedente veniam mereamur.

Ad sacerdotẽ. Christum.s.cui dicit Tu es sacerdos i eternum scdm ordinem melchisedech. Ei⁹.s. iudicio cuncta reseruans: ne forte iudicet rem incertã. Unde Nolite ante tempus iudicare quoadusq3 veniat dñs ꝛc.

Farine ordeacee. Raba. Farina ordeacea scientiã veteris legis significat: que bene ordeo comparatur. Quia sicut ordeum magno labore a paleis purgatum ad farinam perducit: ita littera legis cõtrita mola discretionis farinam sensus spiritual' emittit: ꝛ recte decima pars sati offert: quia lex decem preceptis constat: cui⁹ decima pars quodlibet mandatum est: cõtra qd praua vxor egisse dicitur. Offert ergo mulier sacerdoti cum oblatiõe decime partis: cũ christi iudicõ scdm legem diuinit⁹ datã damnãda aut liberanda reseruat.

Nõ infundet. Rab. ꝛc. Nõ decet oleo adulatõis: vel indiscrete misericordie nec thure superflue laudis: vel inordinate orationis impenitentes liniri: sed zelo iusticie scdz preceptũ domini vicium istanter ꝛ ordinate persequi.

Aquã sanctã. Huic aque miscet sacerdos pau·ter·depa·ta: cũ xpi decreto cõmemoratio patriarcharum ꝓphetarũ ꝛ apostolorum intromissa reperitur.

Scribetq3 sacerdos ꝛc. Quia scz pena peccatorum in scriptura sancta explanatur. Quicũq3 autem eam pie ꝛ fideliter hauserit: supplicia peccatorũ que in ea narrantur ptimescens ꝛ abstinẽs a pec

ad moysen dicens: Loquere filiis
(doctor.)
israel ꝛ dices ad eos. Uir cuius
(subditus: qui magistro in omnibus obedire debuit: sicut vxor viro suo.)
vxor errauerit: maritũq3 contem
(hereticis.s.se commiscens.)
nens: dormierit cũ altero viro.
(vel de.)
ꝛ hoc maritus comprehẽdere ne
(fornicatio fidei.)
quiuerit·sed latet adulterium· et
(iudiciario.s.ordine conuinci. / a vero magistro.)
testibus argui non potest· quia
(aperto scz actu heresis.)
non est inuenta in stupro: si spiri
(zelus.s.iusticie et ouis perdite. / legitimum magistrum.)
tus zelotipie concitauerit virũ
(be)
contra vxorem suam· que vel pol
(rest.)
luta est· vel falsa suspitione appe
titur: adducet eam ad sacerdotẽ
ꝛ offeret oblatõẽ pro illa decimã
partem sati farine ordeacee. Nõ
(adulationis vel indiscrete misericordie.)
fundet super eam oleum· nec ipo
net thus: quia sacrificiũ zelotipie
est· ꝛ oblatio inuestigans adulte
(quia diuino iudicio iudicanda seruatur.)
rium. Offeret igitur eã sacerdos
ꝛ statuet corã domino. Assumet
(diuinam sapientiã comprehensam.s.in vili littera legis.)
q3 aquam sanctam in vase fictili.
ꝛ pauxillũ terre de pauimento ta
bernaculi mittet i eam. Tunc q3 ste
terit mulier in conspectu domini
discooperiet caput eius: ꝛ ponet
super manus illius sacrificium re
cordatõis· ꝛ oblationẽ zelotipie.
(peccati vindictã ostẽdentes.)
Ipse autẽ tenebit aq̃s amarissi
mas in quibus cum execratione
maledicta congessit: adiurabitq3
eam· ꝛ dicet: Si nõ dormiuit vir
alienus tecum· ꝛ si nõ es polluta
(vel nõ nocebũt.)
deserto mariti thoro: nõ tenebũt
te aque iste amarissime i quas ma
ledicta congessi. Sin aũt declina
sti a viro tuo atq3 polluta es· ꝛ cõ
cubuisti cum altero viro: his ma
ledictionibus subiacebis. Det te
dominus in maledictõẽs ꝛ exem

plum cunctorũ i populo suo. Pu
trescere faciat femur tuũ· ꝛ tumẽs
vterus tuus dirumpatur. Ingre
diantur aque maledicte in ventrẽ
tuũ· ꝛ vtero tumescente putrescat
femur tuum. Et respondebit mu
lier amen amen. Scribetq3 sacer
dos in libello ista maledicta· ꝛ de
lebit ea aquis amarissimis in q̃s
maledicta congessit· dabitq3 ei bi
(hoc fit cum sancte trinitatis confessio in sacrificio legis inuenitur: que digne in ara fidei offertur.)
bere. Quas cũ exhauserit: tollet
sacerdos de manu eius sacrificiũ
(adulationis.)
zelotopie. ꝛ eleuabit illud corãm
domino· imponetq3 illud sup alta
re: ita duntaxat vt prius pugillũ
sacrificij tollat de eo quod offert.
ꝛ incẽdat super altare· ꝛ sic potũ
det mulieri aquas amarissimas.
Quas cum biberit: si polluta est·
ꝛ contempto viro adulterij rea: ꝑ
transibũt eam aque maledictõis.
(carnalis voluptas et actus.)
ꝛ iflato vẽtre cõputrescet femur.
Eritq3 mulier in maledictionẽ ꝛ i
(timoris et abstinentie.)
exemplum omni populo. q si pol
luta non fuerit: erit innoxia ꝛ faci
(bona opera.)
et liberos. Ista est lex zelotipie.
Si declinauerit mlier a viro suo
ꝛ si polluta fuerit: maritusq3 zelo
tipie spiritu cõcitatus adduxerit
eam in cõspectu domini: ꝛ fecerit
ei sacerdos iuxta omnia que scri
pta sunt: marit⁹ absq3 culpa erit·
ꝛ illa recipiet iniquitatem suam.

C. VI.

Locutusq3 ẽ dominus ad moysen di
cens: Loquere filiis israel ꝛ dices
ad eos. Uir siue mulier cũ fecerit
votũ vt sanctificent· ꝛ se voluerit

catis: fiet ei aq̃ amarissima i salutẽ. Qui autem contempserit inflato ventre cõputrescet femur eius· et erit in maledictionẽ ꝛ in exemplum· quia iusto dei iudicio punietur: ꝛ erũt ei in obprobriũ desideria sua ꝛ actus.

Dabitq3 ei bibere. Ut manifestetur peccatũ illius· vel hic ad correctionem· vel i futuro ad damnationem. Nihil enĩ occultum qd nõ reueletur· hinc dominus ait. Sermo quẽ locutus sũ vobis: ille vos iudicabit in nouissimo die.

C. VI.

Locutusq3 ꝛc.

Uino et omni. Isi. In duodecima mansione· id ẽ· synai precipit nazareis vt vinum ꝛ sicerã· ꝛ omne qd iebriare potest non bibant neq3 comedant. In prouerbiis quoq3 precipitur vt potentes ꝛ iracũdi vinum non bibant: ne obliuiscantur sapientie. In nazareis cõtinentium vita signatur· his vinũ prohibetur· id est· luxuria. Et sicera.i.omis voluptas terrena. Sicera enĩ ex diuerso cõficit genere: sicut voluptas ex diuersa viciorũ passione. Illi enim non bibunt vinum: sed sicerã bibũt qui ad decipiendos homines vmbras q̃sdam ꝛ ymagĩes simulant virtutum. Uua passa vescuntur: qui ad humanos oculos abstinentie pallore i/ficiuntur: vt gloriam capiant ab hominibus. Acetum bibunt qui post vite sanctitatem ad vetustatem preteritorum labuntur viciorum: ꝛ corruptõne veteris nequitie delectantur.

Nouacula non. Id est nec dolum nec maliciā in mente retinebit: ne polluatur. s. cesaries capitis id est cogitatio mentis. Sed innocentiā teneat vsqȝ ad finem vite. Aliter enim non erit votum acceptabile. Qui autem perseuerauerit saluus erit.

Super mortuum non. Id est mortuum in peccatis non imitabit nec iniquitatis eius viā ingredietur: ne perdat laborem suum. Non enim qui inchoat: sed qui consummat coronabitur.

Nec super patris. Id est nullus carnalis retrahat affectus omīs persona omnis dignitas omnis consanguinitas christi seruitio postponenda.

Consecratio dei. Id est spiritussancti gratia ī corde eius diffusa est. Vn̄. Nolite cōtristare spiritumsanctū ī quo signati estis omnes.

Omnis dies. Id est vsqȝ in finem perseueret sine contaminatione peccati atqȝ delicti.

Sin aūt mortuus. Id est si mortali peccato pollutuȝ imitari voluit: ⁊ vsqȝ ad consensum descenderit: sciat necesse eiꝰ continentiā esse pollutam ⁊ caput radēdū id est mētem purgandam a praua cogitatione ⁊ noxia delectatione.

Radet ilico. Tempore scȝ cōpunctioīs quo cognoscit se deliquisse: statiȝ se emendare studeat ⁊ semper similez ruinā timeat.

Duos turtures. Turtures castitatez pulli columbarum simplicitatem significant. Qui ergo vult ad resurrectōez bonoꝝ peruenire: offerat xpo sacerdoti. id est christo castitatem mentis ⁊ corporis ⁊ simplicitatem in fide catholica per quā ī ecclesiam intrat: vt per tanti pontificis opitulationem expiet.

(in quo est luxuria.)
domino cōsecrare: a vino ⁊ omni
(mentē.) (qualibet voluptate terrena)
quod potest inebriare abstinebūt
(relabendo in voluptatem preteriti vicii.)
Acetuȝ ex vino ⁊ ex qualibet alia potione ⁊ quidquid de vua exprimitur non bibent. Uuas recentes
(ne pallescant abstinentia pro vana gloria.)
siccasqȝ nō comedent cunctis diebus quibus ex uoto domino consecrantur. Quidquid ex vinea eē potest ab vua passa vsqȝ ad acinū nō comedent. Omni tempore separationis sue nouacula nō transibit super caput eius vsqȝ ad cōpletum diem quo domino consecratur. Sanctus erit crescente cesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis sue super mortuū non ingredietur: nec super patris quidē ⁊ matris ⁊ fratris sororisqȝ funere cōtaminabitur: qꝛ cōsecra
(alias)
tio dei sui sup caput eius est. Om
(oībus diebus.)
nis dies separationis sue sanctus erit domino. Sin autē mortuus fuerit subito quispiam coram eo polluetur caput cōsecrationis eiꝰ quod radet ilico ⁊ in eadē die purgatōis sue ⁊ rursum septima. In
(quo tempus resurrectionis significatur.)
octauo autē die offeret duos turtures vel duos pullos columbarum sacerdoti in introitu federis
(timore gehenne ꝓ peccatis. s. faciet gemere)
testimonij faciet qȝ sacerdos vnū
(vt suspiret. s. desiderio eterne vite.)
pro peccato ⁊ alterum in holocaustuȝ ⁊ deprecabitur pro eo: qꝛ peccauit super mortuo. Sanctifi
(mentem a carnali desiderio erutam.)
cabitqȝ caput eius in die illo. et
(vt omnes sint sancti et immaculati.)
consecrabit domino dies separatio
(vitam innocentem pro criminosa simplicitatem pro versutia.)
nis eius offerens agnū anniculū pro peccato ita tamē vt dies priores irriti fiant: quoniaȝ polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreuerat complebunt: adducet eum ad hostiuȝ tabernaculi federis ⁊ offeret oblationem eius domino agnum anniculum immaculatum in holocaustum ⁊
(alii)
ouem anniculaȝ īmaculatam pro
(in peccatum.)
peccato ⁊ arietem immaculatum
(scripturam.)
hostiam pacificā: canistrū quoqȝ
(spūalis alimonie.) (euāgelice doctrine)
panum azimoꝝ qui cōspersi sūt
(leticie: gratia spiritussancti.) (malicie et nequicie.)
oleo ⁊ lagana absqȝ fermento vncta oleo ac libamina singuloꝝ
(christus.)
que offeret sacerdos coram dn̄o. ⁊ faciet tam ꝓ peccato: q̄ȝ in holocaustū Arietē xpo imolabit hostiā pacificam domino: offerēs simul

Et deprecabitur. Aduocatus noster apud patrem. Vel quia faciet nos deprecari scd̄m illud. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

Ut dies priores. Nihil de pristina conuersatione presumat: sed in sola dei gratia cōfidat cuius dono percipit veniā ⁊ requiē sempiternā.

Polluta est sanctificatio. Cum cōuersus fuerit iustus a iusticia sua: ⁊ fecerit iniquitatem: omnes iusticie eius obliuioni tradentur.

Ista est lex ⁊c. Postqȝ legislator nazareum instruxit quomodo mundetur: si eius consecratio super mortuo polluatur: addit quomodo post completum votū se presentet domino cum oblatione gratias redditurus: mistice innuens continentis vitam cum oblatione operis ⁊ mundicia cordis in fine bono domino placituram.

Agnum anniculū. Hunc offert q̇ totā spem suā in eius īmolatōe ponit: de quo dr. Ecce agnꝰ dei ecce q̇ tollit pecc̄a mūdi. Hunc ī holocaustum offert cum pro eiꝰ amore carnes mortificando totam vitā suaȝ ardore caritatis incensam domino cōsecrat.

August. Aliā littera. Et offeret munꝰ suum domino agnū anniculum sine vicio in holocaustomata ⁊ agnam anniculam sine vicio vnā in peccatum. Hoc quidaȝ transferre noluerunt velut locutionez iusitatam vitantes: ⁊ dixerunt pro peccato ⁊ non in peccatum cū sit sensus in ea locutione nō perturbandꝰ. In peccatum enī dictum est: quia quod pro peccato offerebatur: peccatum vocabatur. Unde. Eum qui non nouerat peccatū: pro nobis peccatum fecit i. sacrificiū ꝓ peccato. Sicut ergo agnus ī holocaustoma: sic ⁊ agna in peccatū vt ipm pecꝰ esset peccatū i. sacrificium ꝓ peccato. Sic de ariete qd̄ sequitur ī salutare dicit tanqȝ sit ipse salutare: cum sit sacrificium salutaris qd̄ postea repetēdo manifestat. Nā ⁊ illud pro peccato dicit: qd̄ prius dixerat ī pcc̄m. Et hoc sacrificium salutaris: qd̄ prius dixerat ī salutare

Raba. Tropol. Agnū offert in holocaustū: q̇ deo exhibet simplicitatem cordis cū deuotōe caritatis. Ouem: q̇ inocētie exemplū ostēdit. Arietē xpo pacificā hostiā: cū se ī via dei bene regit ⁊ carnem rebellē aīe imperio subijcit.

Et ouem. Quem offert pro peccato: qui xp̄m innocentem ꝓ peccato humani generis fideliter credit oblatum.

Et arietē. Hoc fit cū ipm esse confidit q̇ ꝑ dispensatōem carnis celestia ⁊ terrestria pacificauit: euacuans omnem principatum ⁊ potestatem: quē deus exaltauit: ⁊ donauit illi nomē qd̄ est super omne nomen ⁊c.

Et lagana. Veterē legē: spūsco dictatā ⁊ tꝑatā ad vtilitatē hūanā

Absqȝ fermēto. Quia spūalis gr̄a ī lege ⁊ ī euangelio recte intelligentibus patet.

Que offeret. Meritum ⁊ laborē cuiusqȝ meditationē ⁊ obseruationem legis in conspectu dei remunerando presentans ad ingressuȝ vite celestis: pacto boni operis certamine.

Arietē vero ⁊c. Dignum scȝ ostendens mercede quietis perpetue

tanq̃ principē sui vel alioꝝ ⁊ ducē optimum: qui se bene rexit ⁊ duxit in semita mandatoꝝ dei: scđm doctrinam scripturarum: ⁊ gratiam spiritualium carismatum.

Gre. Quid est ꝙ nazarei capillos nutriunt: nisi ꝙ per vitā magne continentie presumptionū cogitatões crescunt. Sed quid est ꝙ deuotōe completa nazareus caput radere: ⁊ capillos in igne sacrificij ponere iubet̃ nisi ꝙ tūc ad perfectōis summam pertingimus: cum sic exteriora vicia vincimus: vt etiā cogitationes superfluas a mente resecemus. q̃s igne sacrificij cremare: est diuini amoris flamma īcendere: vt totuz cor in dei amore ardeat. ⁊ cogitationes supfluas cremās quasi nazarei capillos deuotōnis pfectione consumat.

Et armum coctū. Fortitudinez. s. operis: coctam ⁊ probatam igne tribulationis facit summus sacerdos sanctum suuz offerre deo patri.

Et laganum. Scientiam lcz legis dono spiritussancti. iuuans in opere consummare.

Eleuabit. Bōa q̃ ptinēs operatus ē pr̃i p̃sentabit: ⁊ perpetua mercede faciet remunerari.

Sacerdotis erunt. Quia ad ei⁹ gloriam pertinet q̇dquid nazareus bene voluerit ⁊ opere consummauit. Ipse enī est qui operatur ī nobis ⁊ velle ⁊ perficere

Post hec. Id est. post rectam intentionem: discretā promissionem: opis perfectionē: mercedis retributionem.

Bibere vinū. Plene ⁊ libere haurire spiritale donum. vnde. Torrente voluptatis tue potabis eos.

Locutusq̧ est ⁊c. Moyses legem. aaron sacerdotium.

canistruz azimoꝝ ⁊ libamēta que ex more debentur. Tunc radetur
mens. s. abstinentis a cogitationibus supfluis
nazareus ante hostium tabernaculi federis cesarie consecratiōis
presumptionum cogitationes.
sue: tolletq̧ capillos ei⁹: ⁊ ponet
diuini amoris.
sup ignem qui ē suppositus sacrificio pacificoꝝ. ⁊ armum coctum
misteria scripturarum obscura reuelando.
arietis tortamq̧ absq̧ fermento
scientia scripture.
vnam de canistro. ⁊ laganum azimum vnum. ⁊ tradet in manibus
.i. cum eum corruptōne carnis spoliauerit. et onere curarum liberauerit.
nazarei postq̧ rasū fuerit caput eius. Susceptaq̧ rursum ab eo
patris.
eleuabit in ꝯspectu domini. ⁊ sanctificata sacerdotis erūt: sic pectu
quia nostra sapientia eius donum proprium est.
sculuz quod separari iussum est ⁊
carnal' voluptatis mortificatio. predicta.
femur. Post hec nazare⁹ pōt bibere vinum. Ista ē lex nazarei cū
predicta.
vouerit oblationē suam domino
abstinentie cōsecrate. que scz sponte faciet.
tempe cōsecratōis sue: exceptis his que inuenerit manus eius. Iuxta qđ mente deuouerat ita faciet ad perfectionē sanctificatōis sue. Locutusq̧ est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron

⁊ filij eius ordinem ecclesie significant. Docet ergo dominus per legez sacerdotum ordinem quomodo populū predicatione edificent: frequēti oratione ⁊ benedictōe confirment.

Raba. Moyses multiplicez habet significatōem. Figuram habet iudaici populi: dum tenet caudam serpentis. Significat enim iudeos ī fine mundi ad fidem xp̄i venturos. Legem quoq̧ significat sicut supra ostendimus. Christi psonam gerit: electos suos de spiritali egypto per aquaz baptismi liberantis. s. dum populum de egypto per mare rubruz educit. dum tabernaculum complet. erigit ⁊ vngit.

Benedicat tibi. Notandum ꝙ in hac benedictione nomen domī tercio inducitur: vt sancta trinitas intelligatur. a quo. ⁊ per quem. ⁊ ī quo omnia bona sunt petenda ⁊ impetranda. quia ex ipso ⁊ per ipm̄ ⁊ in ipso sunt omnia.

Et custodiat. Benedictionē quā percepisti sua conseruet gratia. Nisi dominus custodierit ciuitatē: frustra vigilat qui custodit eam.

Ostendat. Ostensio vultus dei ppiciatio est. ⁊ vere salutis ostensio. vnde. Ostende faciem tuā ⁊ salui erimus.

Conuertat ⁊c. Conuersio vultus significat misericordiam. auersio iram. Vnde. Respice ī me ⁊ miserere mei. Et alibi. Quare auertis faciē tuam. ⁊ obliui. inopie nostre. Rogandum est ergo vt cuius auxiliū auertimus a nobis peccando: per pietatē suam vultum suum super nos illuminare dignetur: vt eū ab inimicis eruēs tribuat perpetuā pacē.

Inuocabunt. Sacerdotum est nomen domī inuocare. domini aūt qđ petit̃ pficere. Nemo ergo sibi tribuat: qđ sola trinitas cui vult prestat.

⁊ filijs ei⁹: Sic benedicetis filijs
infusione spiritualium carismatū.
israel ⁊ dicetis eis: Bn̄dicat tibi
cuius est custodire. vnde. nisi dominus custodierit ciuitatē frustra vi. q. c. e.
dominus. ⁊ custodiat te. ostēdat dn̄s faciem suam tibi: ⁊ misereat̃ tui. Conuertat dominus vultum suum ad te: ⁊ det tibi pacē. Inuocabūtq̧ nomē meū sup filios isrl̄. ⁊ ego benedicam eis.

C. VII.

Factū est aūt
sanguīe suo cōsūmās.
in die qua compleuit
christus. ecclesiam. ad petendam gloriam.
moyses tabernaculū ⁊ erexit illud.
oleo leticie. gratia spiritali
⁊ vnxit ⁊ sanctificauit cuz omnibus
electis in diuersa misteria ordinatis.
vasis suis altare: similiter
altaris.
⁊ omnia vasa ei⁹: obtulerunt principes israel ⁊ capita familiarū q̃
diuersorum ordinū vel ecclesiarū.
erāt per singulas tribus. prefecti
qr perfecti predicatoribus ministrant.
eorum qui numerati fuerant munera corā domino: Sex plaustra
tabulis cooperta: vt intus recipiant onera. vel pannis strata: vt dignius suscipiant tabernaculi armamenta.
tecta cum duodecim bobus.
quia vnum officiū caritatis est acceptū tam animo q̧ corpore ministratū. hylarez enim datorem diligit deus.
Vnū plaustꝝ obtulere duo duces ⁊ vnū bouem singuli: obtulerunt

C. VII. Tabernaculū. All'. Ecclesiā. vel pfectos in quibus aromata virtutum ⁊ orationū adolentur. vel humanitatem christi in qua hostiaz nostre redemptiōis patri exhibuit. Ipse enim sacerdos. ipse hostia ⁊ altare. quia ī potestate mortē tenens propria voluntate suscepit. Vñ. Nemo tollit animā meā a me: sed ego pono eam: ⁊ iterum sumo eam.

Principes israel ⁊c. Patriarche. pphete. apl̄i. qui doctrina. exemplo. ⁊ bn̄ opando. deo grata munera obtulerunt. ⁊ ad cōstructionē ecclesie quidquid boni potuerūt. leto animo contulerūt. Possūt etiā tropologice principes dici: qui aplica doctrina instructi: tā corporis sensibus: q̧ animi affectib⁹ recte principātur. Quorū dona deo gratissima que vnanimiter plata. Vñ. Si cōsenserint duo ex vobis super terrā de omni re quācūq̧ petierit fiet illis a patre meo.

Sex plaustra. Plaustra que filij israel leuitis ad subuectionē tabernaculi obtulerūt: tēporalia solacia significant: que deuoti populi p̄dicatoribus cōpensant: vt sine cura ⁊ impedimento diuino vacent obseq̊o vt ⁊ qui euangelium annunciant: de euangelio viuant. Si enim seminānt spiritalia: non est magnum si metunt temporalia.

Plaustra tecta. fide ⁊ misericordie affectu ornata: vt deo sint accepta Duodecim sunt boues. Qui enim ī obsequio sanctoꝝ laborant sub iugo apostolice doctrine: omnia honeste ⁊ ordinate faciunt. Vel boues doctores accipimus qui in agro domini digne operantur. De quibus dicitur. Non alligabis os bouis triturantis. Qui enim apostolicam normam viuendo ⁊ p̄dicando conseruant: duplici honore honorandi sunt.

Unum bouem. Quia vnitas fidei ⁊ simplicitas intentōis cū pio labore in doctoribus maxime placet. Neq̧ silenduz ꝙ duodenarius vnūquēq̧ hoīem: ⁊ temporis plenitudinem: ⁊ situm orbis videtur complecti.

Homo enim tribus in anima· 7 quattuor in corpore qualitatibus cõsistit
Si autẽ tria per quattuor: vel ecõuerso multiplices: duodenarius exibit
Mundus quoq3 duodecim ventis terminatur. Et annus duodeciz men
sibus· 7 horis duodecim dies. Ex his omnibus colligimus omnem hoiẽz
in omni loco in omni tempore ad tabernaculum dei cum debito obsequio
properare debere.

Filiis autem caath. Superius scriptum est q filij caath portare
hũeris proprijs debẽt
tabernaculuz federis
sanctũ sãctorũ· arcaz
altare· mensam· can/
delabrum· 7 oĩa va/
sa eorũ pallijs inuolu
ta. Gersonitaruz do
officia eẽ· portare cor
tinas tabernaculi· et
tectũ 7 operimentum
aliud· 7 super omnia
velamen iacintinuz·
tentoriũq3 qd' pẽdet
ĩ introitu tabernacli·
cortinas atrij· 7 omĩa
quę ptinẽt ad altare
ęneum· funiculos et
vasa ministerij. De
raritarum quoq3 por
tare tabulas taberna
culi· vectes eius· colũ
nas· 7 vasa eorũ. Co/
lumnas quoq3 atrij
per circũitum cũ basi
bus· paxillis· 7 funi/
bus suis. Nota ergo
q q̃ sancta sunt non
imponuntur portan
da mutis animalib9:
sed ratõnalib9. Quę
ergo duriora sunt 7
grauiora: mutis ani/
malibus imponunt·
7 in ipsis est differen
tia. Qui enim durio
ra 7 grauiora obser/
uant ministeria: plu/
ra habent animalia.
Quattuor enĩ plau/
stra dantur filijs me
rari. Filijs vero ger/
son: qui filijs caath
proximi sunt: duo suf
ficiunt. Unde osten
ditur q operib9 du/
rioribus 7 grossiorib9
plures velut aĩalia
inseruiunt. Ad ea ve
ro quę rationalibus
procurãtur: pauci de
minus eruditis acce/
dunt. Mistica vero
secreta solis sacerdo/
tibus patent· nullus
animalis accedit· nec
ipi qui habere ali/
quid exercicij 7 eruditionis videntur.

q3 ea in cõspectu tabernaculi. Ait
autem dominus ad moysen: Su
scipe ab eis vt seruiant i misterio
tabernaculi· 7 trades ea leuitis iu
xta ordinem ministerij sui. Itaq3
cum suscepisset moyses plaustra
7 boues: tradidit ea leuitis. Duo
plaustra· 7 quattuor boues dedit
filijs gerson iuxta id quod habe/
bant necessarium. Quattuor alia
plaustra 7 octo boues dedit filijs
merari scd'm officia 7 cultum suũ
sub manu ythamar filij aaron sa/
cerdotis. Filijs autem caath non
dedit plaustra 7 boues: q2 in san
ctuario seruiunt 7 onera proprijs
portant humeris. Igitur obtule
∫ cõsecratões ecclesie.
rũt duces i dedicationem altaris
die qua vnctum est oblationẽ suã
ante altare. Dixitq3 dominus ad
moysen. Singuli duces p singu/
los dies offerant munera in dedi
catione altaris. Primo autez die
obtulit oblationem suam naason
filius aminadab de tribu iuda·
† ∫ vas vbi acetum ponitur.
fueruntq3 in ea †acetabulum argẽ
teum pondo centuz triginta siclo

rum. phiala argentea habẽs ·lxx·
siclos iuxta põdus sãctuarij vtrũ
q3 plenum simila conspersa oleo
in sacrificiũ. Mortariolum ex de
cem siclis aureis plenum incenso
Bouem de armẽto 7 arietem 7 ag
num anniculuz in holocaustum·
hyrcũq3 p peccato· 7 in sacrificio
pacificoruz boues duos· arietes
quinq3· hyrcos quiq3 ·agnos an
niculos quinq3. Hec est oblatio
naason filij aminadab. Secũdo
die obtulit nathanael filius suar
dux de tribu ysachar acetabuluz
argenteum appendens centũ tri/
ginta siclos. phialam argenteam
habentẽ septuaginta siclos iuxta
pondus sanctuarij· v trũq3 plenũ
simila conspersa oleo i sacrificiũ.
Mortariolũ aureum habens ·x·
siclos plenũ incenso. Bouem de
armento 7 arietez· 7 agnum anni
culum in holocaustuz· hyrcumq3
pro peccato· 7 in sacrificio pacifi/
coruz· boues duos· arietes quin
q3· hyrcos · v · agnos anniculos
q̃nq3. Hec fuit oblatõ nathanael

Obtulerunt. Unusquisq3 pro posse suo· fidem· doctrinã· 7 operati
onem bonam ad profectũ 7 honorẽ ecclesię debet offerre.

Unctum est. Tempore incarnationis· quando post resurrectõem 7
ascensione susceperunt discipuli spiritussancti effussionem.

Duces. Predicatores: recti itineris duces. Qui licet eandem fidei
doctrinam: 7 boni operis eadem exempla offerant: pro diuersitate tamen
loci 7 tempis oblationes distribuunt.

Acetabulum 7c. Hec habent os angustum· 7 angustiam litterę le
gis 7 obscuritatem pphetarum significant.

Varia vasa ad offerẽda libamina facta· varię sunt distinctões verbi
pro varia capacitate auditorũ. Aliter enim sapiẽtes· aliter insipientes· ali
ter diuites· aliter paupes· aliter sani· aliter infirmi docendi sunt· aliter ru/
dis populus iudeorum sub vmbra legis· aliter xpianus ĩ veritate euãgelij·

Phiala argen. Spiritalis scientia in lege 7 in euangelio est· q̃ spi
ritali gratia ministrante ad salutẽ hoĩm scripta 7 prolata est· hinc rite sa/
crificiũ fit: q2 nihil tam acceptum deo q̃ meditatio legis cum executione
operis.

Lx. Phiala pri9
de vitro facta· hya/
lim enim grece vitrũ
latine· 7 in summo la
ta: lucez euangelij si/
gnificat: qua omnia
legis 7 pphetarũ sũt
explanata misteria.
Apostolicam quoq3
doctrinaz qua omĩa
legis enigmata claru
erunt. Bene autem
acetabula sunt centũ
triginta siclorum ar/
gẽti: ppter decalogũ
legis· 7 ętatem legisla
toris quę centũ vigin
ti annorũ fuit. Phia
lę quoq3 septuagita
siclorum vbi denari9
numerus septies mul
tiplicat9 ostendit mã
data spũssancti gra/
tia esse complenda: q̃
ĩ nouo testamẽto ma
nifestius datus est.

Mortariolũ.
Cor electorum diui/
na sapientia plenum
ptinens aromata vir
tutum. Unde dicit.
Quia multitudinis
credẽtiũ erat cor vnũ
7 aĩa vna.

Ex decẽ. Quia
cum impletione decẽ
mandatorum odorẽ
doctrinę 7 orationis
emittunt: vt denariũ
ęternę vitę accipe me
reantur.

Bouem de ar
mento 7c. Hec di
uersas personas p̃/
cedentium patrũ si/
gnificant: qui nobis
in exempla sunt· Alij
enim doctoris officijs
functi· alij in ducatũ
7 regnum subditorũ
prelati· alij simplici/
tate· 7 mansuetudine
cõuersationis vl' san
ctissimi vel gratissimi
alij pęnitentia 7 forti
ter 7 condigne acta acceptissimi.

Tropologicę. Bouem offert qui vtilem ĩ ecclesia dei proximis laborẽ
impendit· arietem qui se 7 alios in via iusticię dirigit· agnũ anniculũ qui
simplex est 7 ĩnocens. Hec omnia in holocaustũ pro soli9 dei. s. amore. et
desiderio eternę vitę. Hyrcũ pro peccato offert: qui pro peccatis suis pęni
tere 7 orare nõ desistit. In sacrificiũ pacificorũ offert duos boues: q̃ cũ bo
nis opibus iplet duo p̃cepta caritatis· dei· s· dilectõz: custodiendo mãda
ta eius· 7 pximi consulendo necessitatib9 ĩ q̃bus tota lex pendet 7 pphę.
Offert aũt arietes· v· hyrcos· v· agnos anniculos. v. qui· v· sensus corpis
ĩ via veritatis fortit' ducit 7 a pcc̃is cõpescit· 7 simplicitatis exẽpla pponit.

filij suar. Tercio die princeps filiorum zabulō heliab filius helon obtulit acetabulū argēteū appendens centū triginta siclos. phialam argenteā habentē .lxx. siclos ad pondus sanctuarij. vtrūq; plenum simila conspersa oleo i sacrificiu;. Mortariolū aureū appendens decē siclos plenum incēso. Bouem de armento ⁊ arietē ⁊ agnum anniculum in holocaustu;. hyrcūq; pro peccato. ⁊ i sacrificio pacificoru; boues duos. arietes quinq; hyrcos. v. agnos anniculos quinq;. Hec ē oblatio heliab filij helon. Die quarto princeps filioꝝ ruben helisur filius sedeur obtulit acetabulū argenteum appendens centum triginta siclos. phialam argenteā habente; .lxx. siclos ad pondus sanctuarij. vtrūq; plenum simila cōspersa oleo i sacrificium. Mortariolū aureum appendens decē siclos plenū incenso. Bouem de armēto ⁊ arietē ⁊ agnum anniculū in holocaustū hyrcūq; pro peccato. ⁊ in hostias (vel in sacrificio) pacificoꝝ boues duos. arietes. v. hyrcos quinq; agnos anniculos quinq;. Hec fuit oblatio helisur filij sedeur. Die quinto princeps filioꝝ symeon salamiel filius surisaddai obtulit acetabulum argēteum appendens centū triginta siclos. phialam argenteā habentē septuaginta siclos ad pond⁹ sanctuarij. vtrūq; plenum simila cōspersa oleo in sacrificiū. Mortariolum aureū appendens decem siclos plenum incenso. Bouem de armento. ⁊ ariete;. ⁊ agnum anniculum in holocaustū. hyrcumq; ꝓ peccato. ⁊ i sacrificio pacificoꝝ. boues duos. arietes quinq; hyrcos. v. agnos anniculos quinq;. Hec fuit oblatio salamiel filii surisaddai. Die sexto princeps filiorum gad helisaphat (al. heliasaph.) fili⁹ duel obtulit acetabulu; argenteū. appendens centū trigita siclos. phialā argenteam habentē septuaginta siclos ad pōdus sanctuarii. vtrūq; plenū simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolū aureu; appendens decē siclos plenū incenso. Bouem de armento ⁊ arietem ⁊ agnū anniculum i holocaustum. hyrcumq; pro peccato. ⁊ in hostias pacificorū boues duos. arietes. v. hyrcos quinq;. agnos anniculos quinq;. Hec fuit oblatio helisaphat filii duel. Die septimo princeps filioꝝ ephraym helisama filius ammiud obtulit acetabulum argenteū appendens. c. xxx. siclos. phialam argenteā habētem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. vtrunq; plenū simila conspersa oleo in sacrificiū. Mortariolū aureu; appendens decem siclos plenū incēso. Bouē de armento. ⁊ arietē. ⁊ agnum anniculum in holocaustū. hyrcūq; ꝓ peccato. ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos. arietes quinq; hyrcos. v. agnos anniculos quinq; Hec fuit oblatō helisama filii ammiud. Die octauo pꝛiceps filioꝝ

manasse gamaliel filiꝰ phadassur obtulit acetabulū argenteum appendens centum triginta siclos. phialam argenteā habentē septuaginta siclos ad pōdus sāctuarij vtrunqꝫ plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolū aureum appendens decē siclos plenum incenso. Bouē de armēto ⁊ arietem ⁊ agnum anniculum in holocaustū. hyrcūqꝫ pro peccato. ⁊ in hostias pacificoꝝ boues duos. arietes quinqꝫ. hyrcos. v. agnos anniculos qnqꝫ. Hec fuit oblatio gamaliel filij phadassur. Die nono princeps filioꝝ beniamin abidan filius gedeonis obtulit acetabulum argenteū appendens centū triginta siclos. phialam argenteā habētem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij. vtrunqꝫ plenum simila conspersa oleo in sacrificiū. Mortariolum aureum appendens decē siclos plenum incenso. bouem de armēto ⁊ arietē. ⁊ agnum anniculū in holocaustū. hyrcūqꝫ pro peccato ⁊ i hostias pacificoꝝ boues duos arietes qnqꝫ. hyrcos. v. agnos anniculos quinqꝫ. Hec fuit oblatio abidan filij gedeōis. Die decimo princeps filioꝝ dan abiezer filiꝰ amisaddai obtulit acetabulū argenteum appendens centū. xxx. siclos. phialam argenteā habētē septuaginta siclos ad pōdus sanctuarij vtrunqꝫ plenū simila conspersa oleo i sacrificium. Mortariolum aureū appendens decē siclos plenum icenso. bouem de armento ⁊ arietem ⁊ agnū anniculum i holocaustum. hyrcūqꝫ pro peccato. ⁊ in hostias pacificorum boues duos. arietes quinqꝫ. hyrcos quinqꝫ. agnos anniculos. v. Hec fuit oblatio abiezer filij amisaddai. Die vndecimo princeps filiorum aser phegiel filiꝰ ochran obtulit acetabulū argenteum appendēs centū triginta siclos. phialam argenteā septuaginta siclos habentem ad pondus sanctuarij vtrūqꝫ plenū simila cōspersa oleo i sacrificium. Mortariolū aureū appendens decē siclos plenū incenso. bouē de armento ⁊ arietē ⁊ agnum anniculū in holocaustū hyrcūqꝫ pro peccato. ⁊ in hostias pacificorū boues duos. arietes quinqꝫ hyrcos quinqꝫ agnos anniculos quinqꝫ. Hec fuit oblatio phegiel filij ochran. Die duodecimo princeps filiorum neptalim achira filius henon obtulit acetabulum argenteū appendens centum. xxx. siclos. phialam argēteā habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij. vtrūqꝫ plenū simila conspersa oleo in sacrificiū. Mortariolū aureū appendens decem siclos plenū icenso. Bouē de armento ⁊ arietē ⁊ agnū anniculum in holocaustū. hyrcūqꝫ pro peccato. ⁊ in hostias pacificorū duos boues. arietes quinqꝫ. hyrcos quinqꝫ. agnos anniculos. v. Hec fuit oblatiō achira filii henō. Hec in dedicatiōe altaris oblata

ſ al. ahira.

Duo milia quadringenti. Alt. In vasis argenteis que omnia duo milia ⁊ quadringētos siclos pondere sanctuarij habent: perfectā doctrinam verbi dei: que in duobus testamētis consistit accipimus. cui si recte obedierimus: quadriga virtutū .i. prudentia. iusticia. fortitudine. ⁊ temperantia. ad eternam beatitudinem nos perducit. Millenarius enī duplicatus ostendit q: duo testamenta nobis ad beatitudinem viam demonstrant. Quadringenta vero ꝙ cum pfectione bonoꝝ operū in quadriga virtutum illuc peruenimus. nisi enim bonis actibus curratur illuc non peruenitur.

Mortariola. Alt. Mortariola aurea duodecim. quoꝝ singula denos siclos habēt: ⁊ simul omīa auri centū viginti siclos: corda electoꝝ significant scientiam legis in omnibus seruare scdm apostolicā doctrinam. Duodecies enim deni .c.xx. faciunt. quo numero primitiua ecclesia in hierusalē spiritū paraclitū accepit. Vñ subditur pōdere sanctuarij. Sanctuariū enim ecclesia est: cui⁹ regulam fidei ⁊ intelligentie sequētes oīa que in lege ⁊ ꝓphetis scripta sunt: nobis salubria esse credimus. Quidquid aūt extra ecclesie vnitatē sentitur ⁊ intelligitur aut seruatur: aīe damnationem parit.

Boues de ar. Boues. arietes. ⁊ agni. duodenario nūo comprehensi: illos significant qui vel ī officio doctoris vł principatu alicuius honoris. vel simpliciter viuentes oīa scdm doctrinam apostolicaꝫ ⁊ propheticam agere student.

Hyrci duodecim. Hij sunt q̄ penitentiam student scdm regulam apostolice fidei perficere.

sunt a principibus israel in die q̄ consecratuꝫ est. Acetabula argentea duodeci. Phiale argētee .xij. Mortariola aurea duodeciꝫ. ita vt centū triginta argenti siclos haberet vnum acetabulū. ⁊ septuaginta siclos vna phiala .i. i cōmune vasoꝝ omnium ex argēto sicli duo milia. quadringēti pondere sāctuarij. Mortariola aurea .xij. plena icenso. denos siclos appendentia pondere sanctuarij .id est. simul auri sicli centū viginti. Boues de armento in holocaustum duodecim. Arietes duodeciꝫ. Agni anniculi duodecim ⁊ libamēta eorum. Hyrci .xij. pro peccato. Hostie pacificoꝝ. Boues viginti quattuor. arietes sexaginta. hirci sexaginta. agni āniculi sexaginta. Hec oblata sunt in dedicatiōe altaris quando vnctum est. Cunqꝫ

Boues .xxiiij. In his spiritualis scientia cū bonorum operū perfectione significatur. q: .xxiiij. quot horis cursus diei pagitur. lumen sciētie ⁊ fidei omni christiano necessariū esse significant.

Sexaginta. Sexagenarius .i. sexies denarius perfectōem mandatorum monstrat. Necesse est enim vt prelati subditi ⁊ penitentes omnia scdm ecclesie doctrinā faciant: quatinus oblatio eoꝝ ritum ⁊ ordinem teneat pacificoꝝ: vt dei gratiam mereant̄ nō offensam.

Cunqꝫ ingrederetur. Greg. Quid est ꝙ moyses crebro intrat ⁊ exit: nisi ꝙ is qui intus in contēplationem rapitur: foris infirmantiū negotijs vrgetur. Intus archana dei considerat: foris onera carnalium portat. Qui de rebus dubijs semper ad tabernaculū recurrit: corā testimonij arca dominū consulit. exempluꝫ prebens doctoribus: vt cū foris ambigūt quid disponant: ad mentē quasi ad tabernaculuꝫ semp redeāt. ⁊ velut coram arca testimonij deum consulant. Sed de his in quibus dubitant apud se: intus sacri eloquij paginas requirant. Vnde. Christus ī monte orationi inheret. miracula in vrbibus exercet. imitationis viam bonis rectoribus sterneas: vt si iam summa cōtemplando appetunt: necessitatib⁹ tamen infirmantium cōpatiendo misceantur. Quia tunc ad alta caritas mirabiliter surgit: cū ad ima proximorum misericorditer se attrahit. Et quō benigne descendit ad infima: valenter recurrit ad summa.

De propiciatorio. Quia per gratiam diuine ꝓpiciatiōis post culpam preuaricatōis aperuit nobis deus viam veritatis.

Inter duos cherubin. Quia per angelicam visionem nō in sua substantia apparuit de⁹ moysi. Vnde. Lex ordinata per angelos in manu mediatoris. Vel quia per vtrunqꝫ testamentum consona voce ad fideꝫ veritatis nos erudit. Vel quia p filiū qui in medio duum testamentorū ī carne apparuit: locutus est pater hūano generi.

† .s. predicatores. popl̃i. doctores. † .s. scripturā sanctā .s. meditando. vñ loquitur deus.

ingrederet† moyses † tabernaculū federis vt consuleret oraculum: audiebat vocem loquentis ad se de propiciatorio quod erat super arcam testimonij inter duos cherubin: vnde ⁊ loquebatur ei.

C. .VIII.

Locutusqꝫ ē dominus ad moysen dicēs: Loquere ad aaron ⁊ dices ad eum: Cum posueris septem lucernas candelabrū in australi pte erigatur. Hoc igit̄ precipe vt lucerne contra boream e regione re-

.s. scripturā sacrā euāgelij.

spiciat ad mensam panum ꝓpositionis: contra eam ptem quā candelabruꝫ respicit lucere debebūt. Fecitqꝫ aarō ⁊ iposuit lucernas super cādelabrū vt p̄ceperat dñs moysi. Hec autem erat factura cādelabri ex auro ductili tā medi⁹ stipes

C. .VIII.

Septē lucernas. Septem dona spiritussancti: que in christo semper manserunt. ⁊ in membris p voluntate eius distributa sunt.

Ad mensam. Beda. Mēsa ⁊ candelabruꝫ temporalia dei beneficia quibus reficimur ⁊ illuminamur: vt his confortati crescente gratia meritoꝝ: ad panē angelorum in celis mādu candum: ⁊ videndā veram dei lucem perueniamus. Hec sūt extra velum. quia in hac tātū vita scriptura. ⁊ doctoribus. ⁊ ceteris sacramentis īdigem⁹. In futuro autem dominus palam de patre nobis annūciabit .i. palam patrē ostendet nobis. Latus tabernaculi meridianum antiquā dei plebeꝫ significat. que prior luceꝫ diuine cognitionis. ⁊ fervoreꝫ dilectionis accepit. Septētrionale vero congregatam de gentibus ecclesiam que diuti⁹ in tenebris mā sit. Recte ergo cādelabrum quod est in parte australi gratiam priori populo dataꝫ significat. Mensa vero ī pte aquilonis data nobis beneficia dei. Bene ergo candelabrum cōtra mensam positum: quia scriptura legis ⁊ ꝓphetarum ad gratiā euangelij respicit perhibens ei testimonium.

Super candelabrum. Christum. scꝫ. primo genitum de radice iesse. super quem requieuit spiritus sapientie ⁊ intellectus. spiritus consilij ⁊ fortitudinis ⁊c.

Ex auro. Quia christus specialiter immunis a peccato: ⁊ operibus iusticie preclarus ⁊ membra innocentiam que vt valent imitantur in futuro perficientur.

Ductili. Quia christus ex conceptione ⁊ natiuitate perfectus deus ⁊ homo extitit. passionum dolores pertulit. ⁊ sic ad resurrectōnis gloriam peruenit. ⁊ omnes qui pie viuere volunt in illo quasi metallum feriendo dilatatum per passionis contumelias ad immortalitatis gratiam perueniunt.

Stipes. Christus. scilicet. de quo procedunt calami. quia ab ipso accipiunt iusti quidquid habent boni. Vnde. Sine me nichil potestis facere.

Tolle leuitas. Mistice. Ordinem ecclesiasticum istruit: quomodo rite prouehatur ad dignitatem sacerdotij.

Pilos carnis. Greg. Pili carnis sūt q̄libet supflua hūanę carnis vł vitę veteris cogitatiōes. Quas sic a mēte icidim⁹: vt de amissione earū nullo dolore fatigemur. Leuita autē assumptus dicit̄. Oportet ergo leuitas omnes pilos carnis suę radere. q: qui in obsequijs dei assumitur: ante oculos dei a cunctis carnis cogitationibus mūdus dēt apparere. ne illicitas cogitatōes mens pferat ⁊ pulcram anī speciē quasi pilis fuscantibus deformem reddat. Sed quāuis virtus sanctę cōuersationis quēlibet euexerit: adhuc tamen ei de vetustate vitę nascitur qd̄ toleret. vn̄ ⁊ ipsi leuitarū pili radi precipiuntur non euelli. Rasis enī pilis i carne radices remanēt ⁊ crescunt vt itez recidātur. Quia magno studio superflue cogitationes amputande sūt: sed amputari funditus nō possunt. Semp ei generantur supflua: que spiritus ferro solicitudinis recidat. Sz h̄ in nobis subtili⁹ agimus. cum speculationis alta penetramus.

Lauerint. Mūdauerunt scz opera; vt in cōspectu dei sit eorū cōuersatio munda: ⁊ corā hominibus irreprehensibilis.

Bouem. Mediatorem dei ⁊ hoīm cuius immolatōe peccata nr̄a deleta sunt In vtroq̄ boue īcarnatio eius significat̄. Vna em̄ passio xp̄i: sed duo nobis impetrauit. expiationē. s. a peccatis ⁊ sanctificationē. vt nos offerret deo sanctificatos quidem carne: viuificatos autem spiritu. Unde paulus. Sz abluti estis. sed sanctificati estis in nomine domini hiesu. Possunt p hos duos boues; quorum vnus pro peccato; alter offertur in holocaustū: duę actionū spēs exprimi. q̄rū vna q̄ male gessim⁹ p pęnitētię lamentum abluimus. altera bonoꝝ operum ⁊ virtutum fructibus gratiam dei ⁊ premium beatitudinis promeremur.

Libamentum. Sacramentū passionis: quod spiritali scientia ītellectum atq̄ tractatum fidelibus saluberrimū ⁊ deo gratissimū est. Si tamen talibus misterijs pcipiendis minister dei intus forisq̄ se mundum ⁊ dignum prebuerit.

Et applicabis. Applicantur leuitę coram tabernaculo fęderis: cuz electi ad officium altaris scd̄m apostolicaz doctrinā perducuntur. qua in verum tabernaculum intratur. si. s. iuxta doctrinam ⁊ exempla sanctorum bene inceperint: ⁊ vsq̄ ad finem perseuerauerint.

q̄ cuncta quę ex vtroq̄ calamoꝝ latere nascebantur. Juxta exēplū qd̄ domin⁹ ostendit moisi ita operatus est candelabrū. Et locutus est dominus ad moysen dicens: Tolle leuitas de medio filioꝝ isrł ⁊ purificabis eos iuxta hunc ritū
baptisimi. s. vel lacrimarū quibus abluūtur peccatorum macule.
Aspergantur aqua lustratōnis ⁊
non euellāt. quia remanent radices vnde iterū crescant. | cogitatōes veteris vite.
radant omnes pilos carnis suę. Cumq̄ lauerint vestimenta sua ⁊
dn̄icū corpus. | patriarcharū et ,pphe
mundati fuerint tollāt bouē de
tarū ,pgenitū.
armentis. ⁊ libamentū eius similā oleo conspersam. Bouem autem alterum de armento accipies pro peccato. ⁊ applicabis leuitas coram tabernaculo fęderis cōuocata omni multitudine filioꝝ israel. Cumq̄ leuitę fuerint corā dn̄o: ponent filij isrł man⁹ suas sup eos. ⁊
verus montanus. i. christus.
offeret aaron leuitas munus i cō
assumptos.
spectu domini a filijs israel: vt seruiant in ministerio eius. Leuitę quoq̄ ponent manus suas super capita boum: e quib⁹ vnū facies pro peccato. ⁊ alterum i holocaustum domini: vt depreceris ,p eis

Statuesq̄ leuitas in conspectu aaron ⁊ filioꝝ eius. ⁊ consecrabis oblatos domio ac sepabis de medio filioꝝ israel: vt sint mei. ⁊ postea ingrediātur tabernaculum fęderis vt seruiant mihi. Sicq̄ purificabis ⁊ consecrabis eos in oblationē domini. qm̄ dono donati sunt mihi a filijs isrł. Pro primogenitis quę aperiunt oēm vuluā in israel accepi eos. Mea sunt em̄ omnia primogenita filiorū israel tam ex hominibus q̄ ex iumentis Ex die quo percussi omne primogenitū in terra ęgypti sanctificaui eos mihi. ⁊ tuli leuitas pro cūctis primogenitis filioꝝ isrł. ⁊ tradidi eos dono aaron ⁊ filijs eius de medio populi ut seruiant mihi ,p isrł in tabernaculo fęderis. ⁊ orēt pro eis ne sit in populo plaga. si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntq̄ moyses ⁊ aarō ⁊ omnis multitudo filiorūz israel super leuitas quę pręceperat dominus moysi. Purificatiq̄z sunt

Ponent. Quia electioni deuotionis suę debent assensum prebere: ⁊ ad imperium eorum bonis operibus instare.

A filijs israel. Sub multorum. scz testimonio ⁊ cognitione facienda ē electio: vt examinatio digna celebretur: vt nemo reprehendere possit Debent enim testimoniū habere bonum etiam ab hijs qui foris sunt.

Leuitę quoq̄ ⁊c. Quia ministri domini pprio labore initia bonorum operum domino consecrare festinant: vt siue pęnitentia sit agenda: siue studia virtutum exercenda efficaciter pficiant.

Separabis. Non debet minister domini cōtentus esse populari disciplina. Moribus ⁊ doctrina separatus ⁊ spectabilis dēt esse.

Omne primogenitū i. All'. Pri. Primogenita ęgyptiorum vicioꝝ primordia sunt: quibus humana vita corrūpitur. Omnis enī anima cū ad supplementuz ętatis peruenerit ⁊ velut quedaz naturalis lexī ea sua iura defendere cęperit: primos motus scd̄m desideria carnis producit: quos concupiscentię carnis vel irę fomite vis īcentiua cōmouerit. Unde q̄si proprium ⁊ pręcipuū de christo dicit̄. Butirum ⁊ mel comedet priusq̄ faciat aut pferat maligna: eliget bonum. Quoniā priusq̄ sciat puer bonū aut malū resistet malicię: vt eligat qd̄ bonum est. Dauid aūt de semetipo dic̄. Delicta iuuentutis meę ⁊ ig. m. ne. me. Quia ergo primi aīmę motus scd̄m carnē ,plati in peccatum ruunt: merito ęgyptiorū primitiua dicuntur quę extinguūtur. Sed reliquę vitę cōuersatio emendatiorem dirigat cursum.

Extinctis vicijs: quę sunt primogenita dyaboli. vel operibus carnis: quibus inquinatur natura: boni mores substituendi sunt. Preterea minister dei debz perfectioribus moribus instrui. q̄ multitudo plebis. Jdeo enim pro primogenitis ęgyptiorum primogenita israelitarum offeruntur. ⁊ pro primogenitis filiorū israel: leuitę in seruitium domini assumuntur: vt pro peccatrice vita iusta ⁊ pro iusta sancta ⁊ probata ⁊ pfecta exhibeatur. vt altaribus christi ⁊ diuinis misterijs verus leuita digne possit aptari.

Ut seruiant ⁊c. Videāt ministri domini q̄ necessariū sit eis officij sui iura custodire. Nec terrenis lucris: vel voluptatibus inhiare: quibus proprium est tabernaculo deseruire: ⁊ pro populo orare: ne sit ī eo plaga disperdens. alioquin ⁊ se ⁊ populum in perditōem pręcipitant. ⁊ dicit̄ eis. Munus non suscipiam de manu vestra.

A uigintiquinq;. Isi. A vicesimo ⁊ quinto ãno mandant leuite tabernaculo seruire. ⁊ a quinquagenario custodes vasorum fiũt. Per vicesimum ⁊ quintũ annum: ĩ quo flos iuuentutis oritur: cõtra vnumquẽq; viciorũ bella signantur. Per quinquagenariũ iterna quies domito bello mentis signat. Per vasa tabernaculi fidelium anĩe. Leuite ergo a vicesimoquinto anno tabernaculo seruiunt. ⁊ a quinquagenario custodes vasorum fiunt. vt qui adhuc impugnantiũ viciorum certamina per consensum delectatõis tolerant: aliorũ curam suscipere nõ p̄sumãt. Cum vero temptationũ bella subegerint cum apud se iam de intima trãquillitate sunt securi: animarũ custodiam sortiant. Sed quis hec pfecte subigat cum paulus dicat. video aliam legem in membris meis repugnantẽ legi mentis mee ⁊c. Sz aliud ẽ bella fortiter perpeti: aliud eneruiter expugnari. In istis excitatur virtus ne extolli debeant: in illis omni modo extinguitur ne subsistant.

⁊ lauerunt vestimenta sua. Eleuauitq; eos aaron in conspectu dñi ⁊ orauit pro eis: vt purificati ingrederentur ad officia sua ĩ tabernaculum federis corã aaron ⁊ filijs eius sicut preceperat dñs moisi. Locutusq; est dominus ad moysen dicens: Hec est lex leuitarũ: A viginti quinq; annis. ⁊ supra ingredietur: vt ministrẽt ĩ tabernaculo federis. Cumq; quinquagesimũ annum etatis impleuerit: seruire cessabũt: eruntq; ministri fratrũ suorum in tabernaculo federis vt custodiant que sibi fuerint cõmendata. opera autez ipsa non faciãt. Sic dispones leuitas in custodijs suis.

(Interlinear glosses: de leuitis: ita factum est. — cũ insurgunt cuiq; viciorum bella. — seruiant. s. in ecclesia. nõ presint. — id ẽ. cũ quietem internã habuerint. — sopito viciorũ bello. — custodes animarum. — a deo.)

C. .IX. Faciant. Be. Faciant filij isrl' phase in tẽpore suo. xiiij. die in. h. ⁊c. Qũ ĩ veteri testamento tribus indicijs paschale tps obseruetur: vt post equinoctiũ. s. ⁊ mẽse primo tercia eius septimana. i. a vespa qrtedecime lune (qd est initium quintedecime) vsq; ad vesperam. id ẽ. terminum. xx. prime lune celebretur: quarta regula nobis est a resurrectõe xp̄i imposita: vt cum equinoctio transcenso lunam primi mensis decimoquarto oriri vespere viderimus: non statim pascha faciamus sed dominicũ diem quo ipse pascha. i. transitum de morte ad vitam resurgendo celebrauit: expectãtes in ipso pascha: celebremus. Et siquis obiecerit nõ equinoctij memoriã: sed tantum primi mensis ⁊ tercie septimane posuisse legiferum. sciat qz etsi equinoctium nomĩatim nõ exprimit: in hoc tñ q a plenilunio primi mensis pascha fieri p̄cipit: equinoctij transcensum depromit. Nã constat eam que prima transito equinoctio plenũ globũ ostendit: primi mensis existere lunã. Quotiens ergo diem dominicũ mox aduentãte quindecima luna habemus: nihil nostrũ tẽpus paschale dissonat a legali. quãuis alijs sacramentorũ generibus pascha colim⁹. Quotiens vero secũdo vel tercio vel quarto vel quinto vel sexto vel septimo. ab hinc die idẽ dñicus occurrit: nec tunc legẽ ⁊ pphetas soluimus. Nam sicut paschaliũ obseruantia cerimoniarum: ita etiã tempus quo agi precepta est: sacra misteria redolet. In primis enĩ equinoctiũ transgredi iuxta legis decretũ curamus: vt solennitas (in qua xp̄s destructa potestate tenebrarũ mundo lucis iter apuit) ipso tempis ordine foris ostendat q̃d ĩtus habeat. Et que nobis eterne beatitudĩs lumẽ pmittit: tunc maxime celebret: cũ sol annuo pficiens incremento. primã sumit de noctis vmbra victoriam. Deinde primũ mensem anni: q̃ ⁊ nouorũ vocatur: in quo pascha celebremus: attendim⁹. In quo. s. mũdus iste formatus. ⁊ primus homo in paradisi sede locatus: qz p hanc solennitatẽ primã stolã ⁊ primũ regnũ a quo in longinquã regionẽ discessim⁹ nos recepturos speram⁹. vñ petr⁹ Celos aũt nouos. ⁊ terrã nouã. ⁊ pmissa illi⁹ expectamus. Et alibi. Ecce noua facio omnia.

Be. Deinde terciã septimanã obseruamus: qd dominice resurrectiõi cõgruit. que tercõ die facta ẽ. ⁊ tercio tpe seculi. i. cũ gratie celestis aduẽtu tota eius in carne dispensatio per resurrectionis gloriam cõsummata mũdo apparuit. Prima enĩ seculi tempora lege naturali per patres. media lege litterali: vel pphetis. extrema carismate spiritali p seipsũ illustrauit.

Beda. Ipa quoq; lune cõuersio sacramentũ celeste nobis significat Luna enĩ rotundi scematis a sole lumẽ accipit. Ideo semp dimidio orbe quẽ ad solem habet: lucida est. Altero vero dimidio semp obscura. A prima vsq; ad quintãdecimã lucis incrementũ ad terras: defectum vero habet ad celos. Habet a quintadecima vsq; ad nouissimã ecõuerso. que ei⁹ cõuersio recte paschalis gaudij significat misteria: quibus omnẽ mentis nostre gloriã a terrenis auertere: ⁊ ad solam gratie celestis lucem suspendere docemur. Vel crescẽs ad humanos oculos lumẽ lune virtutũ gratiam: quib⁹ apparẽs dominus ĩ carne mũdo refulsit: insinuat. De quibus dicit. Et hiesus pficiebat etate ⁊ sapientia ⁊ gratia apud deum ⁊ hoĩes Reuertens vero ad celos resurrectõnis ⁊ ascensionis gloriã: q̃ in se quidez mox pfecta puenit: sed ĩ aĩo fidelium quibusdam lucis sue profectibus vsq; ad finem seculi crescit. Resurgẽs enĩ dominus: primo singul'. postea binis. deinde pluribus. modo septem. modo vndecim. modo duodecĩ modo plusq; quingẽtis fratrib⁹ simul. ad vltimũ discipulis omnib⁹ apparuit. Quibus videntibus ĩ celum ascensur⁹ precepit eos dispensatõis sue testes esse vsq; ad vltimum terre.

C. .IX. Locutus est dominus ad moysen in deserto synai anno scdo postq; egressi sunt de terra egypti mense primo dicens: Faciant filij israel phase ĩ tempe suo decimaquarta die mensis hui⁹ ad vesperã iuxta omnes cerimonias ⁊ iustificationes eius. Precepitq; moyses filijs israel vt facerent phase. Qui fecerũt tempe suo. xiiij. die mẽsis ad vesperam in monte synai. Iuxta omnia que mandauerat dñs

Bene e aũt luna cuz ad nostros crescit oculos: paulatim a sole recedit. cum vero ad celos: paribus spacijs ad eum redit. Hoc est enim qd ait. Exiui a patre ⁊ veni in mundũ. ⁊ iterum relinquo mundũ ⁊ vado ad patrez. Et dauid ait. A summo celo egressio eius. ⁊ oc. e. vs. ad sum. e. Quia ergo luna lucis incremento qd exiens a sole ad nostros reuoluit obtuitus xp̄i in carne vsq; ad passionẽ doctrinã ⁊ virtutes significat. Eo aũt q ad solem rediens: paulatim ad inuisibilẽ nobis celi faciem recolligit: resurrectionis ⁊ posterioris glorie miracula demõstrat. Merito quindecima paschali gaudio adaptatur.

Be. His quidẽ pasche vel phase a lege assũptis indicijs: heredes noui testamenti etiam diem dominicam adnectimus: quia ⁊ conditõe primitiue lucis excellit. ⁊ triumpho dominice resurrectõis.

Be. Septem quoq; dies lune. i. a quindecima die vsq; ad vicesimã primã p quos ea dominica naturali ordine decurrit: vniuersitatẽ ecclesie per totũ mundũ paschalibus misterijs redempte significat. Septenarius enim vniuersitatẽ significat. Vnde. Septies in die laudem dixi tibi. hoc est. Semper laus eius in ore meo. Vnde ⁊ iohãnes septem ecclesijs asie scribens: vniuersalis ecclesie misteria demonstrat. vnde singulis hortamẽta conscribens vigilanter repetit. Qui habet aures audiẽdi audiat quid spiritus dicat ecclesijs. quasi. qd vni dico. omnibus dico.

Idẽ. In nomie quoq; pasche. vel phase ammonemur moraliter: vt de vicijs ad virtutes transeamus. In mense autem nouorũ (in quo adulti fructus aduentu suo pnunciant veterũ cessationem) vt exuamus veterem hominem cũ actibus suis: ⁊ induamus nouum. ⁊ vegetati diuersarũ varietate virtutũ: earũq; folijs velut amene arboris adumbratõe velati: tãq; lete ⁊ fructifere segetes pullulemus. In plenilunio: vt pfectũ splendorem fidei ⁊ sensus gerentes a peccati tenebris segregemur. In reuersa luce ad celos: quod a quindecima luna incipit: vt quanto magni sumus humiliemur in omnibus dicẽtes: gratia dei sum id quod sum. Que gratia supni

muneris qꝛ tercio tpe sctī maīfesti⁹ effusa ē: pulcherrime figurę ꝯsequēti tric lunę hebdomadę lumē ipsi⁹ qđ eaten⁹ ad terras creuerat: ad celestia crescē īchoat. Pulchre hāc hebdomadē ī pascha obfuare ꝑcipimur: vt acceptę gratię memores p singulos gradus spiritalis transitus largitori illius vicem rependamus.

Uel in crescente ad homines luna: vita actiua. in reuersa ad celos: speculatiua ostenditur. Uel in hac cōuersione dilectio proximi: in illa dei. Uel huc ꝯuersus lucis profectus ammonet: vt bona foris operemur. illuc porro: vt eadem opera solo superne mercedis intuitu faciamus. Huc vt luceat lux vestra coram hominibus: vt videant opa vestra bona. illuc vt glorificēt patrē vestrum qui in celis est. In vna sabbati q̄ noui testamenti ꝓpria solennitas ē: instruimur vt spe futurę nostrę in christo resurrectōis patiēter omīa pro xp̄o ⁊ ipaꝫ mortem toleremus. Quia si spiritus ei⁹ qui suscitauit hiesum a mortuis habitat in nobis: ⁊ viuificabit mortalia corpora nostra. Cuius spiritus (qꝛ septiformis ē grā) potest eodem septem dierū lunarū numero: quo vna sabbati dies dominica circūfertur: conuenienter intelligi.

Ecce quidam imundi su. a. ho. ⁊c. Aug. Cunq̄ pasche tempe quidam imundi essent sup animam hominis. ⁊ quęrerent quomodo pascha facerent: qꝛ oportebat eos ab immundicia septem diebus purificari scđum legem: consulit dominum moyses. Et rn̄sum accepit vt cuicunq̄ hoc accidisset: vel longe remotus occurrere non posset: alio mense pascha faceret ꝓpter diem mensis quartūdecimū vbi lunę numerus obseruabatur. Sed si quęratur quid facerent: si forte talis immundicia ad scđm etiam mēsem occurreret? Puto quod dictum est de mense secundo tanq̄ regulariter fuisse retinendū: vt tercio mense obseruarent. Aut forte si pascha non egissent: ad culpam non pertineret.

Moysi fecerūt filij israel. Ecce aūt quidam imundi sup animā hōis qui non poterant facere pascha ī
[vel phase.]
die illo accedentes ad moysen ⁊ aaron dixerunt eis. Immundi sumus super animaꝫ hōis:
[propter contactū alicuius morticini.]
quare fraudamur vt non valeam⁹ oblationem offerre domino ī tempore suo inter filios israel? Quibus respondit moyses. State: vt consulam quid pręcipiat dominus de vobis. Locutusq̄ est domin⁹ ad moysen dicēs: Loquere filijs isrl. Hō qui fuerit † imund⁹ sup aīam. siue in via † procul ī gente vestra: faciat phase domino in mense secundo decimaquarta die mensis ad vesperā cum azimis ⁊ lactucis agrestibus comedēt illud. Non relinquent ex eo quippiam vsq̄ mane. ⁊ os eius non confringent. Omneꝫ ritum phase obseruabūt. Si quis autem mundus est. ⁊ in itinere non fuit. ⁊ tamen non fecit phase: exterminabitur anima illa de populis suis: quia sacrificium non obtulit domino tempore suo. Peccatū suum ipe portabit. Peregrinus quoq̄ ⁊ aduena si fuerit apud vos: faciat phase domīo iuxta cerimonias ⁊ iustificatōes ei⁹. Pręceptum idem erit apud vos tam aduenę q̄ indigenę. Igit die qua erectum est tabernaculū operuit illud nubes. A vespere auteꝫ super tētorium erat quasi species ignis vsq̄ mane. Sic fiebat iugiter. per diem operiebat illud nubes. ⁊ per noctē quasi spēs ignis. Cunq̄ ablata fuisset nubes que

[† gentilis. in anima pollutus cum omnibus vicijs. et demonibus fornicatus.]
[† a deo. qꝛ sine fide vnius dei sine lege]
[mundi.]
[resurrectōis]

State ut cōsulam. Greg. Moyses crebro de rebus dubijs ad tabernaculum recurrit relictis turbis. Ad tabernaculū redire est postpositis exteriorum tumultibus secretū mentis intrare. Ibi enim dominus consulitur. ⁊ quod foris agendum est publice: intus silenter auditur. Hoc quoq̄ quotidie boni rectores faciunt: cum se res dubias discernere non posse cognoscunt. ⁊ ad secretum mentis velut ad quoddā tabernaculū redeuntes diuina lege perspecta quasi coram posita arca dominum consulunt. Et quod prius intus tacentes audiunt: foris postmodum agentes innotescūt. Ut enim exterioribus īoffense deseruiant: ad secreta cordis recurrere incessabiliter curant. ⁊ sic vocem domini quasi per occultam inspiratōeꝫ audiunt: dum in meditatōe mētis a carnalibus sensibus abstrahunt.

Homo qui fuerit imundus. Isid. Pręcipitur vt qui longi⁹ habitabant: vel immundi in anima fuerant: in secundo mense pascha faciant. quia gentiles cum omnibus demonibus fornicati immundi erant: ⁊ a deo remoti. Sed salubri confessione mundati ad secundā natiuitatē: quasi ad secundū mensem transire pręcipiuntur.

Raba. Immundus est in anima: qui a dyabolica illusione per ydolorum culturam: ⁊ peccatoꝝ enormitatē polluitur. In via procul est: qui verbum salutis audiens: ydola deserere: ⁊ fidem percipere elegit: sed nondum ad baptismū peruenit: quo intratur in ecclesiam. i. hierusalem vrbē pacis. vbi domini templum: ⁊ sancta sanctoꝝ. In vna enim domo carnes agni iubent comedi. qꝛ extra ecclesiam non licet edere corpus christi. Gentilis ergo popul⁹ (qꝛ ꝓmū pascha ꝫm legē agere non potuit) in secundo mense. i. tempore gratię iam purgatus ab omni īmundicia peccatoꝝ: domiq̄ restitutus: vbi liceꝫ facē phase: ad vesperam mūdi cū azimis ⁊ lactucis agrestibus agnū comedit.

Asimis. Azima comedit q̄ recta opera sine corruptiōe vanę glorię facit: ⁊ mandata misericordię sine pcī admixtione.

Agrestibus. Quia cū corpus xp̄i accipimus: pro peccatis compūgi debem⁹ vt amaritudo pęnitētię abstergat amoreꝫ peruersę vitę.

Omnem ritū. Quidquid ī lege hystorialiter pręceptum est in celebratōe pasche: ecclesia spiritualiter obseruat.

Obseruabūt. Quia eius dicta solicite sunt discutiēda vt in pręsenti vita ī telligendo ⁊ operando penetrentur.

Exterminabitur. Hos qui sub lege erant cōminando īstruit: ne tps paschę obseruare negligant. Nos quoq̄ āmonet vt spiritnale pascha suo tempore faciamus. de quo paulus ait. Ecce nunc tempus acceptabile ⁊c. Quia quisq̄s redemptōem humani generis quę veri agni immolatōe facta est: fide digna nō celebrauerit: ⁊ vitam suam in meliora nō cōuerterit: ⁊ a vicijs ad virtutes nō transierit tempe huius mortalitatis: ad resurrectionis gloriā in fine veris cultoribus christi tribuendam non ptinebit: sed exterminabitur a consortio sanctoꝝ.

Peregrinus. Ostendit nullam distantiā esse ꝑsonarū apud deū. Quicūq̄ enim ad fidem catholicā cōuersus: ⁊ xp̄i baptismate ablutus: ecclesię vnitatē intrauerit: ecclesiasticis poterit cōicare misterijs.

Nubes. Isi. Christus est columna: qui rectus ⁊ firmus. ⁊ fulciens infirmitatē nr̄am. p noctem lucens. per diē non lucens. vt qui nō vident videant. ⁊ q̄ vident ceci fiant. Christi quoq̄ sacramentū tanq̄ in die manifestum est. in carne: velut in nube. in iudicio vero tanq̄ in terrore nocturno. Quia tunc erit tribulatio magna tanquā ignis. ⁊ lucebit iustis. ⁊ ardebit iniustis.

Uisti. Incarnatio xp̄i cui⁹ clementia tabernaculū ecclesię ptegit. bonitas statum disponit. prudentia in via hui⁹ sęculi transitū dirigit.

Spe. In igne terror. in nube lene visionis blandimentū. Dies vita iusti. nox vero peccatoris. Unde. Fuistis aliquando tenebrę: nunc auteꝫ lux in domino. In die ergo per nubem columna monstratur. in nocte per ignem. quia deus blandus iustis: terribilis apparebit iniustis. Hos ī iudicio veniens per lenitatis mansuetudinem demulcet: illos per iusticiam

districtionis terret. Aliter. Columna nubis in heremo populum preibat splendore ignis nõ in die: sed in nocte radians. quia christus sue cõuersationis exemplo ducatũ sequentibus prestans: de iusticia sua confidentibus nulla luce claruit. peccatoꝝ suoꝝ tenebras agnoscentibus igne sui amoris infulsit.

Per uerbum. Significatõnem nubis: que erat signuz diuine volũtatis: sic vox loquentis.

C. X. Fac tibi duas tubas ⁊c. Isid. ⁊ paulo post. Cum cõcisus clangor icrepuerit: mouebunt castra ⁊c. Per duas tubas exercitus ducitur: q2 per duo testamenta. vel duo caritatis precepta ad procinctum fidei populus euocatur. Que ideo argẽtee fieri precipiuntur vt predicatoꝝ verba eloquij nitore refulgeant: ⁊ auditorũ mentem nulla sui obscuritate confundant. Iõ aũt ductiles. quia necesse est vt qui venturam vitam predicãt: per tribulationũ presentiuz tunsiones crescant. Bene aũt dr. Cum concisus clangor icrepuerit mouebuntur castra. Quia cum subtilior ⁊ minutior predicatõ tractatur: auditoꝝ mentes ad tẽptationum certamina ardentius excitantur.

Si semel clangueris. Rab. Semel tubis clangere ẽ verbum doctrine ꝑm vnitatem fidei: ⁊ concordiaz sensus catholici ꝓferre. Ad hunc sonum principes ⁊ capita multitudinis debent conuenire. vt q̃ presunt ceteris fide ⁊ dilectõne vniti de salute sua ⁊ suoꝝ fideliter disputent. pacis ⁊ concordie exemplum demonstrent. Ne sit i eis zelus ⁊ cõtentio sed idipsuz dicãt omnes in eodem sensu. ⁊ in eadẽ scientia.

Primi. Quibꝫ scz. lux fidei primum infulsit. Ordinatis ergo euangelij predicatoribus: primum eis dicitur. In viam gentiũ ne abieritis: sed ite ad oues que perierunt domus israel: quibus ipse xp̃s. s. presentialiter euãgeliũ predicauit. Post resurrectionem vero discipulis apparens ait. Euntes docete om̃es gentes ⁊c. Tribus ergo iuda cum ceteris qui secum ad orientem habitabant primum castra mouebat: Deinde cetere scd̃m ordinem suuz. Quia primum in iudea oportuit primitiuam ecclesiã cõstrui. post de cunctis orbis nationibus gentes ad fidem cõuocari.

tabernaculũ protegebat: tunc ꝓficiscebant filij israel. ⁊ i loco vbi stetisset nubes: ibi castrametabãtur.

(ad signũ. s. nubis standi vel mouendi ꝑ q̃d deus precipiebat. vel stare. vel moueri.)

Ad imperiũ domini ꝓficiscebantur. ⁊ ad iperiũ illius figebãt tabernaculuz. Cunctis diebꝰ quibus stabat nubes super tabernaculum manebant in eodẽ loco. et si euenisset vt multo tẽpore maneret super illud: erant filij israel in

(custodientes. s. preceptũ dñi.)

excubijs domini. ⁊ nõ ꝓficiscebantur quotquot diebꝰ fuisset nubes super tabernaculũ. Ad imperium domini erigebant tẽtoria. ⁊ ad iperium illius deponebãt. Si fuisset nubes a vespere vsq3 ad mane: ⁊ statim diluculo tabernaculũ reliquisset ꝓficiscebantur. Et si pꝰ diez ⁊ noctẽ recessisset: dissipabãt

(al. si vero biduo aut vno mense.)

tentoria. Siue duobus siue vno mense vel longiori tẽpore fuisset super tabernaculũ: manebãt filij israel in eodem loco. ⁊ nõ ꝓficiscebantur. Statim aũt vt recessisset mouebant castra. Per uerbũ domini figebant tentoria. ⁊ ꝑ verbũ eius ꝓficiscebãtur: erantq3 in excubijs domini iuxta imperiũ eius per manum moysi.

C. X.

Locutusq3 ẽ dominus ad moysen dicens: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles: quibus conuocare possis multitudinẽ quando mouenda sunt castra. Cumq3 icrepueris tubis cõgregabitur ad te oĩs turba ad hostiũ tabernaculi federis. Si semel clangueris: venient ad te principes ⁊ capita multitudĩs israel. Si autez prolixior atq3 cõcisus clangor increpuerit mouebunt castra primi q̃ sunt ad orientalẽ plagã. In secundo aũt sonitu ⁊ pari vlulatu tube leuabũt tentoria qui habitant ad meridiẽ ⁊ iuxta hunc modũ reliqui faciẽt vlulantibus tubis in ꝓfectõem. Quando aũt congregandꝰ est populꝰ: simplex tubarũ clangor erit ⁊ non concise vlulabũt. Filij autẽ

(q2 ꝓprium est sacerdotũ euangeliũ predicare)

aaron sacerdotis clangent tubis Eritq3 hoc legitimũ sempiternũ

(abiecta. s. terrenorũ cura.)

in generationibus vr̃is. Si exieritis ad bellũ de terra vestra cõtra

(demones.)

hostes q̃ dimicant aduersuz vos clangetis vlulantibꝰ tubis. ⁊ erit recordatio vr̃i corã dño deo vr̃o

(potestate.) (demonum.)

vt eruami de manibus inimicoꝝ vestroꝝ. Si qñ habebitis epulũ

Quando aũt congregandus. Raba. In conuocatiõe populi simplex tubarum clangor ⁊ cõcisus esse iubetur: quia qui multitudini verbũ fidei predicat: simpliciter ⁊ apte debet loqui vt multi ĩtelligant ⁊ edificentur. Ne si obscure ⁊ isolenter ꝑdicauerit: auditorel recedãt vacui. Unde paulus. Fratres si venero ad vos linguis loquens quid prodero nisi loquar aut in reuelatione. aut ĩ sciẽtia. aut in ꝓphetia. aut ĩ doctrina ⁊c. Et paulo post. Omnia ad edificationẽ fiant. Verbum enim nimis obscurum vel ambiguũ vulgi more debet dici: vt ĩtelligatur etiã ab ĩdoctis. Quid eñ prodest locutiõis integritas: si audientez non edificat: pro nihilo enim loquimur si ab his ꝓpter quos loquimur non intelligimur. Qui ergo docet: vitet omnia verba que non docent. ⁊ si pro eis que intelligãtur dicere potest integra: id magis eligat. Si vero nõ sunt: vel in presenti nõ occurrunt: vtatur verbis minus integris: dummodo res integre doceantur ⁊ discantur. Nec solum in priuatis collocutionibus: sed magis cum populus conuocatur. Est autem optimꝰ discendi modus quo fit vt qui audit: veritatem audiat ⁊ ĩtelligat. bonis q3 ingenij insignis indoles in uerbis verũ amare: non verba. Quid enim prodest clauis aurea si ñ aperiat: ⁊ quid obest lignea si aperiat: Nihil enim querimꝰ nisi vt pateat q̃d clausuz ẽ.

Filii aaron. Predicatores. s. verbum dei predicant: ⁊ viam iusticie auditoribus demõstrant: ut in semita mandatoꝝ dei boni operis gressum ponant: ⁊ iter impioꝝ fugiant.

Clangetis. Subditos. s. ad penitentiã ⁊ ad compunctionem lacrimarũ excitãdo. ⁊ corda auditoꝝ ad dei misericordiã iplorãdã ꝓuocãdo.

Si quando ha. e. Raba. Nota quia in aduersis ⁊ ꝓsperis tubis clangere precepit. q2 omne tempus cõuenit verbo dei. Modo enim legẽdum est. modo deo cantandum ẽ. Modo orare. modo docere. modo exhortari. modo increpare cõuenit. Quia scd̃m qualitatem auditoꝝ temperandus est sermo doctoꝝ. Unde. Benedicam dominum in omni tempore:

sp laus ei⁹ in o.m. Et alibi. Predica verbū·insta oportune·īportune ꝛc.
Anno secundo·mēse secūdo·ui·d·m.ꝛc. Hiero. Duodecīa
mansione venerūt filij israel in desertum synai die quadragesimoseptimo ex quo de egypto exierunt. Unū in exodo. Mense tercio egressionis filiorum israel de egypto. In hac die transierunt in solitudinez synai· profectiqꝫ filij israel de raphidim: venerunt in desertuz synai·ꝛ castrametati sūt in heremo·ꝛ moyses ascendit ad deū. Vocauitqꝫ eum dominus de monte ꝛc. Et rursum. Vade inquit ad populuz tuū ꝛ sāctifica eos hodie ꝛ cras·ꝛ lauent vestimenta sua· sintqꝫ parati in diem tercium ꝛc. Supputemus numerum: ꝛ inueniem⁹ quinquagesimo die egressionis legem datā in monte syna·vñ ꝛ penthecostes solennitas celebrat᷑·ꝛ euāgelij sacramentū spiritussancti descensione cōpletur. In hac mansione media ps exodi ꝛ totus leuitic⁹ ꝛ numeroꝝ precepta nō modica·ꝛ per singulas populi tribus distributio·ꝛ oblatō principum descripta sunt. Interpretatur autē synai rubi· non vnus·vt supra in solitudine sin·sꝫ plures vt ibi principium sit hic perfectio. Ibi solitarius numerus·hic multiplex·aliud ē em̄ vnam: aliud omnes grās possidere. Israel igitur post familiarem cum domino sermonem iuxta montē synai cōmoratus· anno vno ꝛ diebus q̄tuor mira dispositiōe castroꝝ egressus est ī solitudiēz pharan q̄ interpretatur onager vel feritas·ibiqꝫ succubuit male bestie·fastidiens celestem panem: ꝛ egyptioꝝ carnes desiderās· q̄ndo multos subitū deuorauit incendium·ꝛ intercedente moyse flāma vorax cōsumpsit humum. Tunc accipiunt coturnices·ꝛ vsqꝫ ad nauseā deuorāt. Eligūtur septuaginta p̄sbiteri·ꝛ uadūt ad hostiū tabernaculi·duo remanēt heldad ꝛ medad·nō imperij negligentes: sed hūilitate submissi dū se honore arbitrantur indignos, vnde ꝛ absentes prophetant. Saturatoqꝫ populo; cum

ꝛ dies festos ꝛ kalendas: canetis tubis super holocaustis ꝛ pacificis victimis: vt sint vobis ī recordationē dei vestri. Ego dominus deus vester. Anno secūdo mense secundo·vicesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo federis. Profectiqꝫ sunt filij israel
ſ rubi.
ꝑ turmas suas de deserto synai· et recubuit nubes in solitudine
ſ onager vel feritas.
pharan. Moueruntqꝫ primi ca-
ſ vel ꝑ manū.
stra iuxta imperium dñi in manu moysi. Filij iuda per turmas suas quoꝝ princeps erat naason filius aminadab. In tribu filioꝝ ysachar pinceps erat nathanael filius suar. In tribu zabulon erat princeps heliab filius helon. Depositumqꝫ est tabernaculū: quod portantes egressi sunt filij gerson et merari. Profectiqꝫ sunt ꝛ filij ruben per turmas·ꝛ ordinē suum· quoꝝ princeps erat helisur filius sedeur. In tribu autē filioꝝ symeon princeps salamiel filius surisaddai. Porro in tribu gad erat
ſ al̄· heliasaph.
princeps helisaphat filius duel. Profectiqꝫ sunt ꝛ caathitę portātes sanctuarium. Tādiu tabernaculum portabatur donec venirēt ad erectionis locum. Mouerunt castra ꝛ filij ephraym per turmas suas in quoꝝ exercitu princeps

adhuc esca esset in ore eoꝝ ira dei ascendit sup̱ eos: ꝛ occidit pingues eoꝝ ꝛ electos israel īpediuit ne ad malū velociter curreret. vnde dictus ē locus sepulchra cōcupiscię siue iuxta·lxx· memorię desiderij. Ex his docemur q̄ secularem scientiam relinquim⁹ ꝛ egyptias ollas cōtēpsimus; nō debere murmurare cōtra celestem scripturę panē nec virulentias egyptioꝝ qui sūt magnaruz carniū: sed simplicem mannę cibū q̄rere. Si aūt eas voluerimus repetere: vorabim⁹ vsqꝫ ad nauseā ꝛ statim dñi igne torquebimur·ꝛ dsideriū nostrū vertet᷑ ī tumulos: vt sim⁹ sepulchra dealbata· quę foris apparēt hoībus speciosa: intus aūt plena sūt ossibus mortuoꝝ ꝛ omni spurcicia.

erat elisama fili⁹ ammiud. In tribu autē filioꝝ manasse princeps fuit gamaliel fili⁹ phadassur. Et in tribu beniamin erat dux abidan fili⁹ gedeonis. Nouissimi castrorum omnium profecti sunt filij dan per turmas suas. In quorū tribu princeps fuit aiezer filius amisaddai. In tribu aūt filiorum aser erat princeps phegiel filius ochran·ꝛ in tribu filiorum nepta-
ſ alias ahira.
lim princeps fuit achira filius henon. Hęc sunt castra ꝛ ꝓfectiōes filioꝝ israel per turmas suas qn̄
ſ alii
egrediebātur. Dixitqꝫ moises he-
obab
lyab filio raguel madianitę cognato suo. Proficiscimur ad locū quem dñs datur⁹ est nobis. Ueni nobiscum vt benefaciam⁹ tibi: quia dominus bona promisit israeli. Cui ille respondit. Non vadā tecum: sed reuertar ī terram meaz ī qua natus sum. Et ille: Noli inquit nos relinquere. Tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeam⁹·ꝛ eris ductor noster. Cumqꝫ nobiscū veneris: quidq̄d optimuz fuerit ex opibus quas nobis daturus ē dñs dabimus tibi. Profecti sunt er-
† ſ trinitatis fide. tribus temporibus viā veritatis demonstrante·
go de monte dñi † via triū dieruz·
ſ īcarnatio christi.
arcaqꝫ federis dñi p̱cedebat eos

Proficiscimur ad lo·q·d·d. Gre. Plerunqꝫ suadē elatis vtilia melius possumus: si ꝓfectū eorū nobis poti⁹ q̄ꝫ illis ꝓfuturū dicam⁹·si eoꝝ meliorationez nobis potius q̄ꝫ illis īpendi postulam⁹. Facile em̄ ei⁹ elatio ad bonū flectitur: si inflexio eius alijs ꝓdesse credit᷑. vñ moyses q̄ regente deo ꝛ duce columna pgebat: cū cognatū suuz a gentilitatis ꝯuersatiōe vellet educere: ꝛ dei dñio subiugare: ait: Proficiscimur ad locū quē dñs daturus ē nobis ꝛc. Cūqꝫ ille rn̄disset. Non vadā tecū ꝛc. Ilico adiūxit. Noli nos relinquere. Tu eniꝫ nosti in quibus locis ꝑ desertū castra ponere debeamus ꝛc. Non moysi mentē ignorātia itineris angustiabat: quā ad ꝓphetię scientiā cognitō diuinitatis expanderat: quē colūna ꝛ diuina collocutō instruebat. Sed vir ꝓuidus elato auditori loquens solatiuz petijt: vt daret·requirebat ducez in via: cui dux fieret ad vitā. Egit ergo vt superbus auditor voci ad meliora suadenti eo magis fieret deuotus: quo putaret᷑ necessarius·ꝛ vñ exhortatorē suum precedere crederet: inde se verbis exhortantis inclinaret.

Arcaqꝫ federis. Raba. Arca federis domini precedit filios israel per tres dies, ꝓuidens loca castroꝝ, q2 incarnatio domini electis ab initio

mundi iter presentis vite dirigit· atq3 ducatũ ad sanctã terrã veraciter tribuit· que prius ĩ figura patres veteris testamẽti ducebat: ⁊ nunc in veritate viam iusticie nobis demõstrat. Via igit̃ triũ dierũ sancte trinitatis fides ẽ. Tribus temporibus· ãte legẽ· sb lege· sub gratia callem veritatis ⁊ iusticie sequentibꝫ demonstrat.

Nubes quoq3. Protectio diuĩa: q̃ spiritussancti gratia electos ab initio mũdi defendit: ⁊ ad futurã quietẽ custodit.

Cunq3 eleuaretur. Exẽplo moysi rectores plebis prouocantur: vt semper soliciti cõmissum sibi gregẽ ĩ principio operis ⁊ in consũmatiõe domino cõmendent: vt ꝓprias oues protegat: inimicos depellat.

C. .XI.

Murmur populi. Raba. Murmurantẽ pplm ignis domini accensus deuorat· q2 ignis domĩ multe vltionis in futuro illos excruciat: qui lingua ĩflammata a gehẽna murmurant vel detrahunt. Unde ꝑ sapientiam dicit̃. Susurro ⁊ bilinguis maledictus ẽ. Ignis deuorat extremam ptẽ castroꝝ· finem· s· presentiũ actionum. Unde. Dñs iudicabit extrema terre. Qui aũt vsq3 ad mortẽ incorrectus ꝑseuerauerit: tam ĩ aĩa q̃3 in corpore vretur pena perpetua.

Pepones porriq3. Gre. Carnaliũ mentes pro amore seculi dura quedã q̃si q̃dam mollia ⁊ delectabilia ferre parate sunt. Dum in hac vita rerũ culmĩa apprehendere conant̃: cessationẽ a mundi labore dñs imperat· quietis dulcedinẽ psuadet· ⁊ tñ vesana iniquoꝝ mens plus assequi aspera carnaliter: q̃3 tenere blanda spiritaliter gaudet. Plus acerbitate fatigatõis: q̃3 quietis dulcedine pascitur. Sic israelite dũ refectionẽ manne desuper pciperent: ab egypto ollas carniũ· pepones· porros· cepasq3 cupiebant. Significat eñ manna

per dies tres prouidens castroꝝ locum. Nubes quoq3 domini super eos erat per diem cu3 incederent. Cunq3 eleuaretur arca dicebat moyses: Surge domĩe ⁊ dissipentur inimici tui· ⁊ fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum aute3 deponeret̃ aiebat: Reuertere domine ad multitudinẽ exercitꝰ isrl̃.

C. .XI.

Interea ortũ est murmur populi: q̃si dolentium pro labore cõtra dñm. Qd̃ cũ audisset iratus est· ⁊ accensus in eos ignis domini: deuorauit extremam castroꝝ partẽ. Cunq3 clamasset populus ad moysen orauit moyses ad dominum ⁊ absorptꝰ est ignis· vocauitq3 nomẽ loci illius icensio· eo q? succensus fuisset contra eos ignis domini. Uulgus quippe ꝓmiscuu3 quod ascenderat cum eis flagrauit desiderio carniũ sedens ⁊ flens iunctis sibi pariter filijs israel· ⁊ ait: Quis dabit nobis ad uescendu3

s carnalia opera visis tribulationũ laboribus coquenda.

carnes? Recordamur pisciũ quos comedebamus in egypto gratis in mentẽ nobis ueniunt cucume-

† s terrene dulcedines. ‡ s difficultates vite presentis que nõ sine luctu agitur· et tamẽ cũ lacrimis amatur.

res ⁊ † pepones ‡ porriq3 ⁊ cepe ⁊ allia: aĩma nostra arida est· nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autẽ man quasi semen coriandri coloris bdellij. Circuibatq3 populus· ⁊ colligens illud frãgebat mola· siue terebat ĩ mortario· coquens ĩ olla· ⁊ faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleatij. Cunq3 descenderet nocte super castra ros descẽdebat pariter ⁊ man. Audiuit ergo moyses populum flentem ꝑ familias ⁊ singulos per hostia tentorij sui. Iratusq3 est furor domini valde: sed ⁊ moysi intoleranda res visa est. Et ait ad dominum: Cur afflixisti seruũ tuum? Quare non inuenio gratiã cora3 te? Et cur imposuisti pondus vniuersi populi huiꝰ sup me? Nũquid ego concepi omne3 hanc multitudinẽ· vel genui ea3: vt dicas michi: porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix ĩfantulũ· ⁊ defer ĩ terra3 ꝓ qua iurasti patribꝰ eoꝝ? Unde mihi carnes vt dem tante multitudini? Flent coram me dicẽtes: Da nobis carnes vt comedamus. Non possu3 solus sustinere omnẽ hunc pplm: quia grauis est michi. Sin aliter tibi videtur obsecro vt interficias me· ⁊ inueniã gratiã ĩ oculis tuis: ne tãtis afficiar mal'. Et dixit do-

s de· lxx· linguis electos.

minus ad moysen· Cõgrega mihi septuaginta viros de senioribus

s grauitate morum.

israel quos tu nosti q? senes ppli sint ac magr̃i· ⁊ duces eos ad hostiũ tabernaculi federis· faciesq3

s in nube carnis.

ibi stare tecum vt descẽdã ⁊ loq̃r

gratia3 suauissimi saporis ad refectionem vite interioris bñ vacantibus desup datã. Olle carniũ carnalia opera visis tribulationũ laboribus quasi ignibus excoquẽda. Pepones: terrenas dulcedines. Porri ⁊ cepe· q̃ cũ lacrimis comedunt̃: difficultatẽ presentis vite: que nõ sine luctu agitur: ⁊ cũ lacrimis amatur. Manna igit̃ deserẽtes cũ peponibꝫ ⁊ carnibus porros cepasq3 quesierunt· q2 pũerse mentes dulcia gratie ꝑ quietẽ dona despiciunt· pro carnalibus voluptatibꝫ laboriosa huius vite itinera etiam lacrimis plena cõcupiscũt· cõtemnũt habere vbi ĩspiritualiter gaudeãt: ⁊ desiderantes appetunt vbi carnaliter gemãt.

Congrega mihi· lxx· ui· de se· is· ⁊c. Gre. Sicut plerũq3 iuuenes dicunt̃ qui nulla cõsilij grauitate ꝓmuntur: ita senes ñ eos scriptura vocat qui sola grauitate temporũ: s3 moꝝ grauitate maturi sũt. Unde senectꝰ venerabilis est nõ diuturna: neq3 numero annoꝝ computata. Cani aũt sunt sensus hominis: ⁊ etas senectutis vita ĩmaculata. Hinc ad moysen dr̃. Cõgrega mihi· lxx· viros de se· is· quos tũ nosti q? senes ppli sint. In quibꝫ verbis senectꝰ cordis notat̃· cum tales iubent̃ eligi senes qui sciuntur. Si enĩ corporis senectus quereret̃: a tãtis sciri poterant a q̃ntis videri. Cũ xo dicit̃ quos tu nosti q? senes ppli sint: patet quia senectus mentis non corporis eligatur.

Ut descendam. Isi. In tredecia· mãsione descendit spũs super septuaginta viros electos· et dominus descẽdit de nube ⁊ retraxit de spiritu q̃ erat sup moysen· ⁊ ĩposuit sup· lxx· viros. Descẽdente enĩ in nube carnis xp̃o: diffusa est per fidem spiritussancti gr̃a super populos· ex septuaginta gentiũ linguis electos· venitq3 sup oẽs donũ illud virtutis celestis que quondã fuerat in moyse ⁊ ꝓphetis.

Et auferam de. Aug. Alia littera. Et auferam de spiritu qui in te est: ⁊ ponã super eos. ⁊ sustinebũt tecũ impetũ populi ⁊ non portabis illos tu solus ⁊c. Plerique latini nõ vt in greco est transtulerunt: sed dixerunt. Auferam de spiritu tuo qui est in te: ⁊ ponam sup eos. aut ponam in eis. ⁊ fecerunt sensum laboriosum ad intelligendũ. Putari enim potest de spũ ipsius hoĩs dictum: quo humana natura cõpletur corpore adiuncto. que cõstat ex corpe ⁊ spiritu. quẽ etiam animã dicunt. Unde paulus. Quis hominũ scit que sunt hoĩs: nisi spiritus hominis qui in ipso est? Sic ⁊ que dei sũt nemo scit nisi spũs dei. Et quod postea adiungit. Nos antẽ nõ spiritũ huius mundi accipimus: sed spiritũ qui ex deo est. oñdit alium esse spiritũ dei cuius pticeps fit spiritus hoĩs p gratiã dei. Quãuis possit etiã (sicut alij ĩterpretati sunt) intelligi spiritus dei: cũ dicitur de spiritu tuo qui est in te. q2 fit etiã noster qui dei est: cũ accipimus eũ. sicut de iohe dictum est. in spiritu ⁊ virtute helie. Non enim anima helie in eum fuerat reuoluta. Nõ si quidã heretici opinãtur: quid dicunt in eo qđ scriptũ est. Spiritus helie requieuit sup heliseuz. cũ iã ille haberet animam suam. nisi q2 dictũ est de spiritu dei. vt etiam per illũ operaretur talia: qualia p heliã operabatur. non ab illo recedens vt istũ posset implere aut ptitus: minor eẽt in illo vt posset ĩ isto esse. Deus enim est q̃ possit esse in omnibus tantus vel totus: in quibus p illã gratiam esse voluit. Nunc autem cũ scriptũ sit. Et auferam de spiritu qui est sup te. nec dictũ sit de spiritu tuo. facilius soluit̃. q2 intelligimus nihil aliud significare voluisse nisi ex eodem spiritu gratie illos quoque habituros adiutorium ex quo habebat moyses: vt ⁊ isti haberent quantum deus vellet. non vt ideo moyses minus haberet.

† ſ sancto. s. qui in te per gratiã ⁊c.

tibi. Et auferaz de † spiritu tuo tradamque eis vt sustentent tecũ onꝰ populi ⁊ non tu solus graueris. Populo quoque dices: Sanctificamini. Cras comedetis carnes. Ego enĩ audiui vos dicere: Quis dabit nobis escas carniũ? Bene nobis erat in egypto. Ut det vobis dñs carnes. ⁊ comedatis nõ vno die. nec duobus vel quinque. aut decẽ nec vigĩti quidẽ: sed vsque ad mensem dieruz: donec exeat p nares vestras ⁊ vertat̃ in nauseã. eo q repuleritis dñm q̃ in medio vestri est. ⁊ fleueritis corã eo dicẽtes: Quare egressi sumus ex egypto vt perirem in solitudine? Et ait moyses ad dñm. Sexcẽta milia peditũ huius populi sunt. ⁊ tu

Sexcenta milia. Aug. Alia littera. Sexcenta milia peditũ ĩ quibus sum in ipsis. ⁊ tu dixisti. carnes dabo eis ⁊c. Queritur vtrũ hoc moyses diffidendo dixerit: an querendo? Sed si putauerimus eũ diffidendo dixisse: queritur cur hoc ei nõ exprobrauerit dñs: sicut q ad petraz vnde pfluxit aqua: videtur de domini potestate dubitasse? Si autem dixerimꝰ eum modum quesiuisse quo fieret: Responsio domini qua dicitur. Nunquid manus dñi non sufficiet? quasi redarguentis videt̃ q illi non credidisset. Sed melius puto intelligi dñm ita respondisse: tanquã modũ quẽ ille querebat dicere noluerit: sed potius opere ipso potentiã suã demõstrare. Poterat enĩ ⁊ marie dicenti: Quõ fiet istud: qm̃ virum nõ cognosco? a calumniãtibus obijci. q minus crediderit. cũ illa modũ quesierit: nõ de virtute dei dubitauerit. Nõ aũt responsum ẽ illi. Spiritus sanctus superueniet ĩ te. ⁊ vir. alti. ob. tibi. poterat etiã sic responderi: quõ hic. Nunquid spiritui sancto ĩpossibile est: qui superueniet in te? acsi idem sensus cõseruaretur. Sed zacharias talia dicens: incredulitatis arguit̃: ⁊ vocis oppresse pena plectitur. Deus enĩ nõ de verbis: sed de cordibus iudicat. alioquin poterat moyses excusari: nisi in eum clara esset dei sententia q diffidendo talia dixerit. Audite me increduli. Nunquid de petra ista educimus vobis aquam? deinde sequitur. Et eleuata moyses manu sua. pcussit petraz virga bis ⁊c. ad hoc illam virgam in qua tanta miracula fecerat sumpsit eamque petram pcussit. atque inde solite virtutis est cõsecutꝰ effectus. Uerba ergo quibus ait: Nũquid ex hac petra educimus vobis aquã: possent accipi sic tanquã diceretur: Nempe ex hac petra scđm vestrã incredulitatẽ aqua educi nõ potest. vt denique pcutiendo ostenderetur diuinitus potuisse fieri: qđ illi in infidelitate nõ crederẽt. Maxime quia dixerat. Audite me ĩcreduli. Sed deus qui inspector est cordis quo animo dicta fuerint indicauit ait enim: Quoniam nõ credidistis sanctificare me ĩ conspectu filiorum israel ⁊c. Ac p hoc ĩtelligit moysen ita dixisse tanque ad ĩcertum pcusserit. vt si nõ sequeret̃ effectus: hoc predixisse putaretur. cuz ait: Nũquid ex hac petra educimus vobis aquã? qđ in animo eius omnino latẽt: nisi dei sentẽtia pdidisset. Ecõtrario ergo debemus hic intelligere verba moisi de promissis carnibꝰ querentis quõ fieret: non diffidentis fuisse quando sentẽtia dei secuta nõ est que vindicaret: sed potius q̃ doceret.

dicis dabo eis esum carniũ mẽse

ſ sed modũ querit nõ diffidit.

integro? Nunq̃d ouiũ ⁊ boũ multitudo cedet̃ vt possit sufficere ad cibum. vel om̃es pisces maris in vnũ cõgregabũtur vt satiẽt eos? Cui respõdit dñs: Nunquid manus domini ĩualida ẽ? Jam nũc videbis vtrũ meus sermo opere

† ſ lxx. exit moyses ad populuz. et locutus est verba domini. ĩtus enĩ est dum ab ipso docetur cũ turbis loquitur: foras exire phibetur.

cõpleatur. † Uenit igitur moyses ⁊ narrauit poplo verba domini. cõgregans septuaginta viros de senioribus israel. quos stare fecit circa tabernaculũ. descẽditque dominus p nubẽ ⁊ locutus ẽ ad eũ. auferẽs de spiritu qui erat ĩ moyse. ⁊ dans. lxx. viris.

ſ pro puritate cordis et capacitate intelligẽtie. a ſ laudem vite eorum exponit.

Cumque requieuisset in eis spiritus prophetauerunt nec ultra cessauerunt.

Uenit ergo moyses. Ori. Alia lit. Exijt inquit moyses ad pplm. ⁊ locutꝰ ẽ verba dñi. Donec verba dei audit moyses: ab ipso docetur. intus est. ⁊ in interioribus ⁊ in secretis cõsistit. Ubi vero turbis loquitur: et pplo ministrat: q̃ intꝰ non potest stare foras exire dicitur. Omnis eñ doctor ecclesie si de pfũdioribus misterijs tractat: ⁊ occulta sapientie ĩter pfectos pferat: intus est. Cũ vero ad turbas loquitur ea que pficiunt his qui foris sunt: ⁊ que vulgus potest audire: foras exit ⁊ loquitur ad pplm verba dei. Intus erat paulus cũ diceret: Sapientiã loquimur ĩter perfectos ⁊c. Ad pplm vero procedens ait: Omnis sermo malus ex ore vestro non pcedat. ⁊ qui furabat̃ iam nõ furetur. ⁊ similia ⁊c.

Auferens de spiritu. Nõ intelligendũ est quasi materialem ⁊ corpoream substantiã. in. lxx. portiones secuerit: ⁊ vnicuique pticulaz dederit. Impiũ enĩ est intelligere hoc de natura spiritussancti. Sed moyses ⁊ spiritus qui erat in eo quasi clarissimi luminis lucerna fuit: ex qua septuaginta deus accendit. ad quos principalis luminis splendor aduenit. ⁊ origo ipsius nihil damni ex diriuatõe accepit.

Requieuisset. Ori. Et requieuit super eos spiritus. ⁊ pphetauerũt omnes ⁊c. Non legitur requieuisse spiritus nisi in sanctis. Requiescit enĩ in his qui mundo sunt corde. qui purificant animas a peccato. Sic vt ñ habitat in corpore subdito peccatis: etiã si habitauit aliqñ. Non enĩ põt pati societatẽ mali. Certum est autẽ in tempe peccati esse in corde cuiusque spiritum malũ: ⁊ agere partes suas. Cum datur ei locus per cogitationes malas ⁊ cõcupiscentias: cõtristatus (vt ita dicam) fugatur spiritussanctꝰ. Unde. Nolite cõtristare spiritumsanctũ in quo signati estis ⁊c. Peccãtes ergo cõtristamus spiritũsanctuz. Bene agentes requiem ei paramus. Quod ergo ait de septuaginta p̃sbiteris: q2 spiritus requieuit in eis: laudem vite eorum ⁊ virtutes exposuit.

Ori. Et requieuit in eis vel super eos spiritus. ⁊ pro. ⁊c. Continuo

operatur spiritus: nec ocium patitur: vbi operandi materia digna suppeditat. In omnibus ergo qui pphetauerũt requieuit spiritus: sed nõ sicut in saluatore. ppter quod de eo dictum est. Exibit virga de radice iesse: et flos de radice eius ascendet: ⁊ requieuit super eum spiritus dñi. spũs sa. ⁊ intel. ⁊c. Vide enĩ quia super nullum aliũ spiritꝰ domini requieuisse hac septemplici virtute describitur: p quod diuini spiritus substantia (q̃ vno nomine non poterat) diuersis vocabulis explanatur: requiescere sup eum pphetat. Hinc quoq̃ iohes ait: Qui misit me baptisare ĩ aq̃ hic dixit mihi. Sup quẽ videris spiritum descẽdentẽ ⁊ manentem sup eum: ipse est. Addidit enĩ ⁊ manẽtem sup eum. vt esset hoc signũ in saluatore: qđ in alio non posset ostẽdi. De illo enĩ solo dictũ est. Quia peccatũ non fecit. nec inuen. est do. in o. e. Quia enim solus est qui peccatũ nõ fecit: ideo in illo solo mansit ⁊ pmansit spiritꝰ. Constat ergo reliq̃s omnes fuisse sub peccato. nec congruit vt tpe peccati dicamus spiritũ mansisse ĩ eis. Ipse enĩ moyses cũ iam spiritũ accepisset seipsuʒ peccasse testatur cũ diceret: Audite me increduli. nunquid de petra ista pducemus aquã vob? In his enim dictis ñ sanctificauit deum. i. non cõfisus est in virtute dei. Cum ĝ hec loqueret nõ d spiritu sancto: sed de spiritu peccati loquebatur. Certũ est ergo alios pphetas aliquando habuisse spiritũ dei. aliquando non habuisse. Hinc ⁊ dauid ait. Et spiritumsanctum tuum ne auferas a me. in quo ostendit ꝙ potest auferri. In sequentibus vero tanq̃ ablatum repoposcit. Redde mihi leticiã salutaris tui ⁊ spũ principali cõfirma me. Salomonẽ quoq̃ nemo dicit nisi ĩ spiritu sancto iudicia iudicasse. vel templũ domĩo cõstruxisse. aut rursus ĩ spiritu sancto demonibus tẽpla fecisse? aut impijs mulieribꝰ latera flexisse? Propheta quippe etiam a dño abdo missus est in bethel. ⁊ in spiritu dei verba dñi locutus est. nõ tamen in eodem spiritu preceptum domini preuaricatꝰ est: quo phibitus erat manducare panẽ in bethel. ideo occisus est a leone. Ego aũt (licet nõ vsq̃quaq̃ pnunciem) hec puto esse etiaʒ quedam cõia hominũ gesta: que q̃uis peccato careant: nõ tamẽ digna videntur q̃bus intersit spiritussanctus. vt cõnubia legitima carent quidem peccato: non tamen quando actus cõiugales geruntur: spiritussanctus datur: etiam si ppheta operatur. Alia enim plura sunt in quibus sola sufficit vis humana: nec res indiget neq̃ decet spiritussancti adesse p̃sentiam.

Remanserãt aũt ĩ castris duo viri quoꝝ vnus vocabatur heldad. ⁊ alter medad. sup quos requieuit spiritus. Nam ⁊ ipsi descripti fuerãt. ⁊ nõ exierant ad tabernaculũ. Tunc pphetarent in castris: cucurrit puer ⁊ nunciauit moysi dicens: heldad ⁊ medad pphetant in castris. Stati iosue filius nun minister moysi ⁊ electus a pluribꝰ ait: Domine mi moyses prohibe eos. At ille. Quid inquit emularis pro me? [† ſ prophetare omnes voluit qui bonũ qđ habuit non inuidit.] † Quis tribuat vt oĩs populus pphetet ⁊ det eis deus spirituʒ suũ? Reuersusq̃ est moyses ⁊ maiores natu israel ĩ castra. Ventus aũt egrediens arreptas trans mare coturnices detulit. et dimisit in castra. itinere quantum vno die cõfici potest ex omni pte castroꝝ per circũitum. volabãtq̃ in aere duobus cubitis in altitudine super terrã. Surgens ergo populus toto die illo ⁊ nocte. ac die altero congregauit coturnicũ multitudinem. qui parũ decẽ choros. ⁊ siccauerunt eas per gyrum castroꝝ. [ſ carnale desiderium.] Adhuc carnes erãt ĩ dentibus coꝝ nec defecerat huiuscemodi cibus. ⁊ ecce furor domini cõcitatus ĩ ppl̃m pcussit eum plaga magna nimis. Vocatusq̃ ẽ locus ille sepulcra concupiscentie. Ibi enĩ sepelierũt populũ qui desiderauerat carnes. Egressi auteʒ de sepulcris concupiscentie venerunt in asseroth. ⁊ manserunt ibi.

Remanserãt. Non negligentia precepti domini: sed deuotiõe humilitatis indignos se iudicantes pceptione tanti muneris: ideo iudex cordium deus dignos eos iudicauit ⁊ ostendit.

Quid inquit emularis pro me ⁊c. Greg. Pia mens pastoꝝ quia non ppriam gloriam: sed autoris q̃rit: ab omnibus vult iuuari qđ facit. Fidelis enim predicator optat si fieri valeat: vt veritateʒ quã solus loqui non sufficit: ora cunctoꝝ sonent. Unde cum iosue duobus ĩ castris remanentibus ⁊ pphetantibus vellet obsistere: ei p moysen dicitur. Quid emularis pro me? Quis tribuat vt omnis populus pphetet. ⁊ det ei spiritum suum? prophetare enĩ omnes voluit qui bonũ qđ habuit nõ inuidit.

Coturnicũ multitudinem. Raba. Carnalis pplus iudeorum sumpto celesti cibo: carnes desiderauit. sed deus ita iudicium contemperauit vt puniret malos: nec fragilibus alimoniam denegaret. ⁊ in ipsa concessione aliquid spiritale innueret. Non enim ferarum non quadrupedum. nec terrestrium animaliũ esum tribuit: sed volucrum. vt discerent superna magis desiderare q̃ʒ terrena. spiritalia q̃ʒ corporalia. Auiuʒ enĩ natura ex aq̃s pcessit: sed ĩ aere habitationẽ adquisiuit sibi. Qui ergo volucres comedunt: ab imis ad superna coꝛ leuare monentur vt licet in terrenis corporibus degant: aĩo semper celestia petãt scđm illud apostoli. In carne ambulãtes nõ scđm carnẽ militamus. Nostra aũt cõuersatio ĩ celis est.

Sepulcra cõcupiscentie. Isi. Terciadecima mansio est in sepulcris cõcupiscentie. vbi ppl̃s fastidiens celestẽ panem: carnes egyptias desiderauit. multosq̃ subito vorauit incendium. Quibꝰ docemur vt qui conuersatiõeʒ seculi relinquimus: ⁊ egiptias ollas id est. carnalium desideriorꝝ feruores: non murmuremus contra celestem panẽ. nec virulentias egyptioruʒ qui sunt magnarum carniũ: sed simplicem manne cibuʒ. i. purã celestemq̃ vitaʒ agamus. Si enĩ post pceptaʒ angelicã mannam: que est celestis vita vl' doctrina: rursus carnes egyptias. id est. carnales seculi voluptates: ⁊ concupiscentie pristine appetimus nauseam: statim igne domini torquebimur. desideriumq̃ nostrum vertetur in tumulos. vt simus sepulcra dealbata: que foris parẽt speciosa: ĩtus plena sũt ossibꝰ mortuorũ ⁊ oĩ spurcicia.

Venerunt in asseroth ⁊c. Hiero. Quartadecima mansio est in solitudine pharan. que in atria vertitur. In hac aaron ⁊ maria propter ethiopissam contra moysen murmurant. Et hoc prudens lector attẽde. ꝙ post consummatam in duodenario virtutẽ (quia superbiuit israel ⁊ in sepulcris concupiscentie carnes egyptias desiderauit) rursum fundamentũ iacit. ⁊ atria. id est. vestibula virtutis ingreditur. ostẽdens nobis eos qui stant posse cadere. ⁊ qui ceciderunt posse resurgere. Positus est enim ih̃s in ruinam. ⁊ in resurrectionem multoꝝ. Qui ait per pphetam. Nunquid qui cadit non adijciet vt resurgat?

Isi. Quartadecima mansio est in solitudine asseroth. In hac aaron ⁊ maria offenderunt detrahentes fratri ꝙ vxorem alienigenam accepisset ⁊ ilico maria lepra percussa effloruit. quia sacerdotalis plebs christo saluatori aduersus ecclesiam de gentibus congregataʒ derogans: lepra peccati perfunditur. Nec redit ad dei tabernaculuʒ: donec plenitudo gentiũ intrauerit. Tunc enim pristinam recipiet sanitatẽ: cũ septiformis spiritus agnitio ad veniam reduxerit eam.

Locutaq̃ est ⁊c. Dri. Maria plebs iudaica. moyses lex domĩ ẽ. que transit ad connubium ethiopisse. ecclesie. s. de gentibus congregate.

C. XII.

Locutaq̃ʒ ẽ [† ſ pphetia. ¦ ſ sacerdotal' plebs carnale sacerdotiũ] † maria ⁊ ¦ aarõ ꝯtra

Hanc lex spiritalis accepit vxorem. z iõ maria. i. synagoga indignatur. z detrahit cum aaron. cũ sacerdotibus. s. z pharisei. Derogat ergo vsqz bodie plebs illa: z turpis ei videtur. q2 circũcisionẽ carnis nõ docet apud nos: nec obseruãtiã sabbati: vel neomenie: nec sacrificia sanguinis: sed circũcisionem cordis: z ocium peccandi: z dies festos in azimis sinceritatis z veritatis: z sacrificia laudis. nec pecudum: sed vicioꝝ victimas cedi. De his ergo deus diiudicat. z nuptias ethiopisse confirmat. z moysen cũ ea libenter habitare sinit. mariã d' castris eiicit z porro. i. longe facit a tabernacl'o testimonii. cum q̃ aaron eiicitur. z ipsa leprosa efficitur. Aspice illã plebem. vide quanta lepra peccati in illa est. quãta intelligẽtie caligo. quanta obseruãtie feditas. sed hec lepra non est perpetua. Ubi enim cõpleri ceperit mundi septimana: reuocabit' ad castra. In fine eñ mundi cũ plenitudo gentium intrauerit: vel introierit: omnis israel saluabit'. z marie lepra cessabit. Recipiet enim decus fidei z splendorem agnitõis christi. z restituet' vultus eius: cũ fiet vnus grex z vn' pastor.

Ori. Quia detraxerũt aaron z maria moysi correpti sunt. maria etiã leprosa efficitur. tãta enim fuit cura correctõnis: vt dum maria per septimanã fuisset ĩ lepra: popl's dei nõ ageret iter ad terram pmissionis: nec moueretur tabernaculũ testimonii. In quo moneor ne detrahã fratri. ne derogem: non solũ sanctis sed etiam quibuslibet proximis. vnde. Sedẽs aduersus fratrẽ tuum detrahebas: z aduersum filiũ matris tue ponebas scandalum. Et alibi. Detrahentẽ occulte aduersus proximum suuz persequebar. His diuine scripture sermonibus velut quibusdaz gladiis vtrimqz acutis obtrectandi z derogandi vicium resecatur. Lepra enim cõsequit' detractantes z cacologos.

¶ Ori. Omnis etiam qui scripta moysi male intelligit: z spiritalem legẽ carnaliter suscipit: detrahit ei etiã qui de verbis spiritus carnaliter sentit.

¶ Mistice. Non solum iudei sed heretici qui nõ recipiunt legẽ z prophetas detrahunt moysi. Qui impingunt etiã ei q' homicida fuit quia egyptium interfecit. z alia multa etiã in alios prophetas blasphemo ore cõcinnant. Ideo sunt in anima leprosi. z eiiciuntur ab ecclesia dei. Vel heretici qui detrahunt moysi. Vel ecclesiastici qui detrahũt proximis.

¶ Ethiopissam. Augu. De vxore moysi ethiopissa queritur vtrum ipsa sit filia iethro: an alteram duxerit vel superduxerit: Sed ipsam fuisse credibile est. de madianitis quippe erat: qui in paralipomenon ethiopes dicuntur: qñ cõtra eos pugnauit iosaphat. Nam in his locis dicitur eos psecutus popl's israel: vbi madianite habitant: qui nũc saraceni vocãtur. sed nunc eos ethiopes fere nemo appellat. sicut solent locorum z gentium nomina plerũqz vetustate mutari.

¶ Siquis fuerit zc. Ori. Audite quantũ beneficii conferant obtrectantes. Nunquã enĩ inuenimus dñm tantũ laudasse moysen quantum nunc: cum detrahitur ei. Unde. Si fuerit propheta quis vestrũ dño in visionibus agnoscar ei. z ĩ somniis loquar ei. non sic famulo meo moysi zc. Vide quid sibi pene obtrectantes contulerint: quid illi laudis. sibi turpitudinem. illi splendorẽ. sibi lepram. illi gloriam. Ante tamen q̃3 acciperet ethiopissam nõ est scriptũ q2 in specie locutus sit ei deus: z non in enigmate. ea accepta: deus dicit. Os ad os loquar ad eum in specie z non in enigmate. Cum enim moyses cõiungitur nostre ethiopisse: iam lex dei non in figura sicut prius: sed in ipsa specie veritatis agnoscitur. z que prius ĩ enigmate signabatur: nunc in veritate completur. Unde. Scimus quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt: z omnes in moyse baptizati sunt ĩ nube z mari zc. Vides qũo paulus enigmata legis absoluit. z spẽs enigmatum docet: dicens (q2 petra erat in enigmate apud moysen anteq̃3 iungeretur ethiopisse) nunc in specie petra xps est. Nunc enĩ os ad os loquitur p legem deus. Ante in enigmate fuit baptismus ĩ nube z in mari: nũc in specie regenerationis est ĩ aqua z spiritu. Tunc in enigmate erat mãna cibus: nunc in specie xbi dei caro vere est cibus. Nunc g' moyses ethiopisse iunct': vel ipẽ ad nos: vl' ad ipsum deus: non loquit' in enigmate sed in specie.

[§ christũ. † § ecclesiã de gentibus cõgregatã.]

moysẽ: ppter vxorẽ ei' † ethiopissã z dixerunt: Num p soluz moysen locutus est dominus: Nõne z nobis similiter est locut': Qd cum audisset domin' iratus est valde. Erat enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Statim locutus est dominus ad euz z ad aaron z mariam. Egredimini vos tantũ tres ad tabernaculum federis. Cumqz fuissent egressi descendit dominus in columna nubis z stetit in introitu tabernaculi vocãs aaron z mariam. Qui cũ issent: dixit ad eos: Audite sermones meos. Siquis fuerit inter vos propheta domini ĩ visione apparebo ei. vel per somnium loquar ad illũ. z ait: At non talis seruus meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei. Palã z nõ per enigmata z figuras deũ videt. Quare igitur non timuistis d'trahere seruo meo moisi: † Irat' qz cõtra eos abiit. Nubes quoqz recessit que erat super tabernaculũ. z ecce † maria apparuit † candẽs lepra quasi nix. Cumqz respexisset eam aaron z vidisset eam perfusã

[† § iraicitur deus detractoribus.]

[† § plebs iudaica. † § recedente nube. id ẽ. dei visitatione.]

¶ Deum videt. zc. Alia lit'. Et gl'am domi videt. Vidit moyses gloriã domĩ qñ transformatus est dñs in monte. z aderat ei moises cũ helia z colloquebat' ei. Nõ recte addit. quare nõ timuistis d'trahere famlo meo moysi: Qd ad eos dicitur: q' euãgeliũ suscipere videntur: derogant autez moysi. Et merito arguuntur. q2 cũ discãt p euãgelium q' moyses cũ helia vidit gloriam domini: audẽt derogare legi z prophetis. Nõ detrabam' ergo legi. nec simus auditores solũ: sed z factores: vt cũ moyse glorificemur. Parãt ergo materiam derogandi moysi: qui legem nõ spiritualiter exponunt. Qui enim audiunt ritum sacrificioꝝ obseruantiã sabbatoꝝ vel similium in ecclesia recitari: offenduntur: z dicunt: Quid psunt nobis precepta iudaica: Iudei de his viderint. Danda est ergo opera vt lex spiritaliter intelligatur z explanetur: ne ab impitis derogetur moysi. Sed cõuertamur ad dñm vt auferat a nobis velamen littere: ne deformis videatur nobis vultus moysi. sed decorus z gloriosus: vt non abtrectemus: sed pro magnitudine sensuum eum glorificemus.

¶ Nubes quoqz recessit. Ori. Et nubes recessit de tab. zc. Prius recessit nubes q̃3 maria repleatur lepra: vt ostendatur quia si est ĩ aliquo gratia spiritussancti: z obtrectat z detrahit: recedit ab eo post obtrectationem: z lepra repletur anima ei'. Nam popl's ille prius habuit in se gloriam dei. Al'. Sed postq̃3 in verum moysen. i. xpm extenderunt linguas blasphemantiũ vel blasphemie: discessit ab illis nubes: z transiit ad nos ĩ montem excelsum. cũ saluator transformatus est. z nubes refulgens obumbrauit discipulos. z vox de nube dixit: Hic est filius meus dilectus zc. Post hoc ergo maria facta est leprosa sicut nix. Donec aderat nubes: non erat leprosa. dum enim visitatio dei in popl'o illo fuit: leprosus nõ fuit.

¶ Mora. Timeamus z nos ne forte fugemus a nobis hanc nubẽ male cogitãdo. male loquẽdo. male agendo. z appareat in nobis lepra pcã.

¶ Cumqz respexisset. Ori. Alia littera. Et respexit aaron ad mariã z ecce maria erat leprosa zc. Vult in hoc ostendere q' popl's ille formatus fuit in vulua matris synagoge: non tamẽ potuit puenire ad integrũ partum. Sicut abortus imperfectus partus est: sic ille populus aliquãto tempore intra vuluam matris. i. synagoge ĩ institutõe positus fuit. Sed peccatis intercedentibus integre formari z viuificari non potuit. Ideo abiecti sũt peccato cõsumente (vt ait) dimidiũ carnis ei'. Bonus tñ dicitur abortus non absolute: sed aliqñ aliis compatus. Vñ ecclesiastes. Bonus ẽ abortus magis q̃3 ille qui in vanitate incedit. Et alibi dicit. Bonos esse mortuos magis q̃3 viuentes. Quibus si compares abortum: bonũ dicas esse super vtrũqz. Non aũt alios nominat viuentes: q̃3 de quibus dicit'. Verũtamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. Non enim omnis vit

in vanitate est: sed que scdm carnem est: ⁊ scdm errores seculi ⁊ voluptates. Super hanc oīs homo est: qui huic vite mortuus est. ⁊ dicit: Michi autē mundus crucifixus est ⁊ e. m. De quo dicitur. Mortui estis cu; xp̄o ⁊c. Super hos dicit esse abortus. q: licet venisse videatur in carne: nulla tamen huius vanitatis sumpsit initia. Alius videtur etia; isto melior: de quo dicit ecclesiastes. Et optimus sup hos qui nōdum natus ē. i. qui nec ad conclusionem vulue carnalis ⁊ corpore natiuitatis venit in vitam. Qz aūt dicit ecclesiastes:

Laudaui oēs mortuos magis qz viuos ⁊ eos qui viuūt vsqz nunc. euidenter ostendit q eos dicat meliores qui mortui sunt mundo. ⁊ inferiores qui viui sunt mundo. Ad littera; aūt non magis laudandi sūt mortui qz viuentes. Laudatur enim q̇s ī eo q bona voluntate egerit. Mors autem cōmunis nulli ex voluntate venit. Nūo ergo quis laudatur ī eo quod contra ppositū patit: alioqn laudabitur pharao submersus in mari super moysen: qui euasit. ⁊ egyptij sup pplm dñi qui sicco vestigio trāsiuit. Si ergo renunciasti seculo: si abiecisti vicia: si non moueris ad peccatū: q̄si mortuus eris. Mors vite laudabilis. nam de morte cōmuni que de lege nature venit: nemo laudatur. Sciens autē paulus ī supradictis ordinibus esse aliquē abortum de seipso ait. Nouissime aūt tanquā abortiuo visus ē ⁊ mihi Sup viuentes se: et super mortuos: post eos tamē qui nōdum nati sunt: numerans. Fuit ergo maria sicut abortum. non enim potuit populus ille ad perfectum in lege formari. Unde Neminem ad pfectū adduxit lex. Quosdam etiā a fide lapsos ⁊ velut in abortum conuersos ad perfecte natiuitatis instituta reuocat apostolus. Filioli mei quos iteru; parturio: donec. f. xp̄s in vobis ⁊c.

lepra: ait ad moysē. Obsecro dñe mi. ne imponas hoc nobis peccatum quod stulte cōmisim⁹: ne fiat hec quasi mortua. ⁊ vt abortiuu; qd proijcitur a vulua matris sue. Ecce iam mediū carnis eius de-
(i. deuorauit lepra.)
uoratū est lepra. Clamauitqz moises ad dominū dicens: Deus obsecro sana eam. Cui respondit dominus: Si pater eius spuisset in faciem illius: nonne debuerat sal-
(alias. vii. diebus.)
tem septe; dierū rubore suffūdi?
(septimana huius mūdi.)
Separetur septem diebus extra
(ecclesie.)
castra: ⁊ postea reuocabit. Exclu-
(† septimana huius mūdi.)
sa est itaqz maria extra castra † vij.
(† quia nullus ex eis profectus: donec mundetur maria a lepra.)
diebus. ⁊ popul⁹ † nō ē motus de loco illo donec reuocata ē maria.

C. XIII.

(mundata maria.)
Rofectusqz est populus de asse-
(domus pfecta īterpretatur.)
roth fixis tentorijs ī deserto pharan. Ibiqz locutus est dominus ad moysen dicens: Mitte viros qui considerent terram chanaan quā daturus sum filijs israel: singulos de singul' tribubus ex principibus. Fecit moyses quod dñs imparat: de deserto pharā mittēs principes viros: quoꝝ ista sūt nomina. De tribu ruben: semmua filium zecchur. De tribu symeō: saphat filium huri. De tribu iuda: caleb filiū iephone. De tribu ysachar: igal filium ioseph. De tribu ephraym: osee filium nun. De tribu beniamin: phalti filiū raphu.
(al. geddihel.)
De tribu zabulon: geldebel filiu; sodi. De tribu ioseph sceptri manasse: gaddi filium susi. De tribu dan: ammiel filiū gemalli. De tri-
(alii schur.)
bu aser sur: filiū michael De tribu
(alias naabi.)
neptalim: nabdi filium napsi. De tribu gad: guhel filiū machi Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad considerandaz terram chanaan. Uocauitqz osee filium nun iosue. Misit ergo eos moises

Clamauitqz. Ori. Alia littera. Et pclamauit moyses ad dominu; dicens: domine pcor te sana eam ⁊c. Quem oportebat orare pro sanitate populi sui: nisi moysen? Forte hoc erat quod cū domino loquebatur ī mōte transformato: petens vt cum plenitudo gentium introisset: omnis israel saluus fieret.

Spuisset. Signum repudij est in faciem conspui. Unde proximus qui repudiat cōiugium: discalciatus in facie conspuit. Hinc ysaias. Omnes gentes sicut gutta situle: ⁊ sicut sputū reputate sunt. Ostenditur ergo q etiam ille pp̄s sicut cetere gentes: que vt sputum reputantur: abiectus est. Si enim cōsideres priorem honorem. pontificalem ordinē. insignia sacerdotum. leuitica misteria. maiestatē templi. ⁊ eos cum celestibus in terris habere psortia. Quis fuit ille honor? que gloria? Nūc aūt mlto dedecore horrescunt sine templo. sine altari. sine sacrificio. sine pphetis. sine sacerdotio. sine celesti visitatione. Unde patz q pater conspuens pfudit vultus eoꝝ ignominia. Septem ergo diebus sepentur extra castra. id est. p septimanam mūdi huius. In septimana aūt dierum totius creature visibilis videntur pducte esse substantie. Tunc enim que nō erant facta sunt. In septimana totius mundi quedam secreta ⁊ deo soli cognita dispensatiōe que tunc pducta sunt: explicantur. In hac septimana (q: sequestrata est maria) nō mouent' castra filiorū israel: sed stant ī vno loco conclusi. ⁊ nullus est eis pfect⁹ donec mundet' maria a lepra sua.

Septem diebus. Ori. Maria q̇dē interueniēte aarō pontifice septima die curatur. Nos aūt obtrectantes vsqz ad finem septimane mūdi id est. vsqz ad resurrectionē pmanebim⁹ leprosi: nisi dum penitendi tempus ē corrigamur conuersi ad hiesum ⁊ p penitētiā supplicantes ei.

C. XIII.

Pharan. Ra. Notandū q pharā nō est speciale nomē mansionis: sed solitudinis plures mansiones continentis. sicut in cathalogo māsionum demonstratur: cum dicit'. Profecti filij israel de asseroth castrametati sunt in rethma. deinde ī remōphares. sic vt omnes p ordinem vsqz ad asiongaber. ⁊ vsqz ad tricesimā secūdam mansione; sub pharan solitudis nomine mansiones comprehense sunt. a rethma ergo que fuit ī ordine. xv. vsqz ad tricesima; secundā hec continentur.

Pharan interpretatur os visibile ī quo potest ītelligi q verbum caro factum est. ⁊ inuisibilis visibilis effectus. ⁊ hoc significari q postqz finis ⁊ perfectō omniū que erga illum populum gerenda erant: venit: tunc transijt ⁊ venit ad eum quem verbum carnem factū ante nō credidit.

Mitte viros ⁊c. Raba. Duodecim exploratores mittunt' ad sanctam terra;. Botrus defertur in ligno: vbi ⁊ christi breuiter passio demōstratur. Murmurat populus iudeorum gygantum formidans impetum. Pugnatur contra amalech ⁊ chananeum volente deo: ⁊ vincitur. Audit q̄ debeat ī terra sancta facere sacrificia. Dathan ⁊ abiron ⁊ filij chore consurgunt cōtra moysen ⁊ aaron: ⁊ terre voragine glutiunt'. Inter mortuos ⁊ viuentes pontifex medius thuribulo armatus ingreditur: ⁊ currēs ira dei sacerdotis voce prohibetur. Uirga aaron ⁊ florem profert ⁊ folia ⁊ in eternam memoriā virens siccitas consecratur. Nec dum templu; vel editui: nec dum sacerdotes ⁊ leuite sacrificia obtulerant: ⁊ partes eorum misticus sermo describit. Uitula rufa in holocaustū crematur: ⁊ cinis ei⁹ piacularis aspersio est.

Ascendite ad meri. Aug. Alia lit. Et dixit ad eos. Ascendite de ista heremo. z videbitis terram que sit. z populus qui insidet super eaz: si fortis est an infirmus si pauci sũt an multi. Exposuisse intelligit' cõz qđ dixerat: si potens est an infirmus. t hoc est. si pauci sunt an multi. Nõ enim possent de mõte pspicientes sentire hũanarũ viriũ fortitudinẽ. Potest z alius sensus multo esse cõgruentior veritati. Q2 ait ascendetis in montẽ in ipsam terrã dixit: quã explorare volebant. Non eniz possent facile exploratores intelligi: nisi peregrinantes omnia perquirebant. Nã si de vertice mõtis eos putauerimus cõspexisse terram z explorasse: quomodo possent exquirere omnia q̃ moises precepit? Nõ intrare ciuitates quas leguntur itrasse. z de illa valle botrum tollere: ppter quẽ vallis botri dicit'. In ipso ergo explorat' terra: quia ipsa erat que exploraretur. z ibi erat quidaz depressior locus: de qua valle botrus ablatus est.

Que portauerunt zc. Isid. Botrum in ligno de terra pmissiõis duo aduehunt. q2 xp̃us pendens in ligno crucis: promissus gentibus: de t̃ra genetricis marie scđm carnẽ nat'. Duo baiuli: qui sub onere botri icedebãt: vterq3 populus est: cuius prior iudaicus cec': z adũsus. ignarus pendentis gratie z pressus onere suspẽsi: cui subijcietur iudicanti. Vñ. Obscurẽtur oculi eoꝝ ne vi. z dor. e. s. incur. Qui vero posterior veniebat: populum gentiũ significabat. qui credens z christum ante oculos habens semp quem portat videt. z quasi seruus dominũ z discipul' magistrũ sequit'. Scđm illud. Siqs vult post me venire: tollat crucem suam z sequatur me. Hic est botrus qui effusum in salutem nostrã vinuz sanguinis sui crucis cõtritõne perfudit: z expressum passionis sue calicem ppinauit ecclesie. Que ĩ malogranato socia muneris gratia secuta ẽ mater ecclesia: habens intra se per granorum numerum multitudinẽ populorum. per ruborem. i. sanguinis xp̃i signaculum choruscantem habentem etiã diuersa spiritussancti carismata: quibus se indignos increduli indicantes: terraz carnis christi fluentem lacte z melle: accipere non meruerunt. quã p fidem eius serui. i. christiani consecuti sunt. de cuius doctrina dicitur. Q2 dulcia faucibus meis eloq̃a tua zc. Ficum cuz botro de terra pmissiõis attulerunt. i. ymaginez legis cũ figura christi de quo eniz dicitur. Frater me' vt botr' cypri. q2 nec xp̃s sine lege: nec lex sine xp̃o esse potest.

ad considerandaz terrã chanaan. z dixit ad eos: Ascendite ad meridianam plagam. Cumq3 veneritis ad mõtes considerate †terrã q̃lis (†. s. terrã. s. cõtẽplandam.) sit. z populũ qui habitator est ei' vtrũ fortis sit an infirmus. pauci numero an plures. ipsa terra bona an mala. vrbes quales. murate an absq3 muris. hum' pinguis an sterilis. nemorosa an absq3 arboribus. Confortamini. z afferte nobis de fructibus terre. Erat autem tempus q̃ndo iam precoque vue vesci possunt. Cũq3 ascendissent explorauerũt terrã a deserto sin: vsq3 robob intrantib' emath. Ascenderuntq3 ad meridiez. z venerunt in hebron. vbi erant achyman z sisai z tolmai filij enach: nã ebron septem annis ante thanim vrbem egypti condita est. pgẽtesq3 vsq3 ad torrẽtem botri absciderunt palmitem cum vua sua quẽ (s. xp̃i qui de crucis ligno pependit.) portauerunt in vecte duo viri. (s. duo populi. quibus figuratur ecclesia que xp̃m significat.) De mal' quoq3 granatis z de ficis loci illius tulerunt qui appellatus est nehelescol. i. torrẽs botri eo q botrũ inde portassent filij israel. Reuersiq3 exploratores terre p' quadraginta dies omni regione circũita venerũt ad moysẽ z aarõ z ad omnem cetum filioꝝ israel in desertuz pharan qđ est in cades. Locutiq3 eis z omni multitudini ostenderunt fructus terre z narrauerunt dicẽtes: Venimus in terram ad quã misistis nos. que re†uera fluit lacte z melle (†. s. de doctrina christi, dicitur. q̃ dulcia faucibus meis. eloquia tua super mel ori meo.) vt ex his fructibus cognosci potest. Sz cultores fortissimos habet. z vrbes grandes atq3 muratas. Stirpez enach vidimus ibi. Amalech habitat i meridie. etheus. z iebuse'. z amorreus. in mõtanis. Chananeus vero moratur iuxta mare. et circa fluenta iordanis. Inter hec caleb compescens murmur populi qui oriebatur cõtra moysen ait. Ascendamus z possideamus terram q̃m poterimus obtinere eaz. Alij vero qui fuerant cum eo dicebant: Nequaq3 ad hunc populũ valemus ascendere: q2 fortior nobis est. Detraxeruntq3 terre. quã inspexerant apud filios israel dicentes: Terra quaz lustrauimus deuorat habitatores suos. ppl's quem aspeximus pcere stature ẽ. Ibi vidimus monstra quedam filioruz enach de genere giganteo. quibus compati quasi locuste videbamur.

C. XIIII.

IGitur uociferãs om̃is turba fleuit nocte illa. z murmurati sũt cõtra moysen z aaron cuncti filij isrl'

De malis quoq3 gra. Que legem significãt: q2 nec xp̃s sine lege: nec lex sine christo.

Exploratores terre. Isid. Exploratores qui ad terrã vberem missi terruerũt pplm ne crederẽt posse habere terram pmissã: scribas z pharisẽos significãt. Sic eni illi p moysẽ missi sunt vt soli fecũditatem solicite cõsiderarent: sic isti per legem z pphetas vt per scripturarum inuestigationez domĩ specularentur aduentum: in quo erat terra. i. caro sancta. in qua regnũ dei z vbertatez spiritualiũ fructũ z vitaz eternam cõsequi possent. Sz sicut illi desperatõne terruerunt pplm ne crederẽt deo pmittẽti: sic isti sua seũt pplo iudeoꝝ ne xp̃o crederẽt. ad egyptum huius seculi redire cupientes. mãna fidei repudiantes. et querẽtes ollas peccatoꝝ nigras. z cepas blasphemiaruz repudiatas. z pepones viciorum z libidinũ corruptione marcentes.

In desertum pharan. Ra. Solitudo pharan decez z octo mansiones cõtinet. In quarũ vltima reuersi exploratores ad moysen renunciauerũt que viderũt portantes botrũ cũ malis granatis z ficis.

Et in sequētibus scriptum est. Profecti de asiongaber castrametati sūt in deserto sin. Hec est cades que non sancta vt pleriq̄ estimant: sed mutata vel translata interpretat᷑. In hac mansione moritur maria ⁊ sepelit᷑. ⁊ propter aquas contradictōis moyses ⁊ aaron offenderunt dominum: ⁊ ꝓhibentur transire iordanem.

Terra quā circuiuimus valde bona est. Ori. Que ē terra ista sancta quidē ⁊ bona: sed ab impijs habitata? Qui sūt hostes q̄ habitant i terra sanctorū? Quomodo eijciendi vt succedant vel habitent sancti? Euāgelia ꝓmittunt sanctis regna celorū. Et ap̄ls dicit. Nostra aūt cōuersatio in celis est. In celis est ergo hereditas que ꝓmittit᷑ sanctis. Putas ergo quia ibi nunc nullus habitator sit qui debeat expelli? a diebus iohis baptiste regnū celorū vim patit᷑ ⁊c. Nisi essent inde aliq̄ expellendi: nunquā diceret ꝑ vim esse diripiendum regnū celorum. Et nisi cū aliquib⁹ nobis esset prelium: nō diceret apostolus. Non est nob collutatio aduersus carnē ⁊ sanguinē ⁊c. De his etiā dicitur. Inebriatus ē gladi⁹ meus i celo. Necesse ē ergo vt vincas spirituales nequitias q̄ in celestibus esse dicūtur: qui sunt veri chananei ⁊ expellas de celestibus locis vt habites pro illis. Scito tamē esse gygantes. Gygas dicit᷑ omnis qui deo resistit: quod illi pr̄ncipaliter faciūt Tibi ergo dat᷑ vt eijcias gygantes. Un̄. quis accipiet a gigante spolia? Et alibi. Nemo potest ītroire i domū fortis ⁊ vasa eius diripere: nisi prius alligauerit fortem Comparatiōe ergo humane nat᷑e ⁊ demoniace nature nos locuste sumus. Precipue si dubia sit fides nostra: ⁊ nos ꝑterreat infidelitas: illi vere gygantes erunt: nos locuste. Si vero sequimur iesum: ⁊ verbis eius credimus: tanq̄ nihil erunt in conspectu nostro. Hortatur enim nos: ⁊ dicit. Si amat nos deus introducet nos in terrā hanc: q̄ bona est ⁊ fructus ei⁹ mirabilis. Figura ergo precessit in patribus: completur in nobis. eiecerūt illi gygantes: ⁊ consecuti sunt terram eorū: omnē terram iudee ⁊ hierusalē ciuitatē ⁊ mōtē syon. Ad nos aūt dicitur: Non accessistis ad ea que visibilia sunt: sed ad inuisibilia. Accessistis enī ad montē dei viuentis ⁊ ad ciuitatem celestē hierl'm ⁊ ad multitudinē angelorū. Et alibi. Hierusalē q̄ sursū ē: libera est: que est mater nostra. Hierusalē ergo celestem esse credimus: ⁊ ad typum huius terrene ⁊ que scripta sunt de hac terrena: ad illā celestem spiritaliter referimus. Et sicut illi de terrestri hierl'm eiecerūt chananeos ⁊ pherezeos ⁊ ceteras gentes: ita ⁊ nos qui accessimus ad montē dei: ⁊ ad celestia regna necesse ē vt expellamus de his ꝯtrarias potestates ⁊ spiritalia nequitie i celestib⁹. Et sicut illi eiecerunt iebuseum de hierl'm: ⁊ que vocabatur iebus: postea vocabat᷑ hierusalē: ita nos oportet prius expellere iebusēū de hierusalē ⁊ sic cōsequi eius hereditatē. Illi armis visibilibus ⁊ corporalibus vincebant: nos q̄ inuisibilibus ⁊ spiritalibus. Unde Non est nobis colluctatō aduersus carnem ⁊ sanguinē ⁊c. Induite vos loricam caritatis ⁊ galeam salutis ⁊ assumite scutū fidei ⁊ gladiū spirit⁹ qd̄ est verbum dei. Cū talibus armis sequēs iesum ducem: sicut patres calcauerunt ceruicē gentiū: ⁊ tu calcabis ceruices demonū. Ipse em̄ sequētibus se ait. Ecce dedi vobis potestatē calcandi sup serpentes ⁊ scorpiones. Vult ergo iesus semꝑ res mirabiles facere: vult de locustis vincere gygantes ⁊ de his que in terris sunt celestes supare nequitias. Hoc ē fortasse qd̄ dicitur: q̄ qui credit in eum n̄ solū faciet illa que ipse fecit: sȝ ⁊ maiora. Mai⁹ em̄ mihi videtur si hō ī carne positus fragilis ⁊ caducus: fide tamē xp̄i ⁊ verbo eius armat⁹ supet demonū legiones: quāuis ipse sit q̄ vincit in nobis: plus tamen esse dicit: q̄ ꝑ nos vincit: tantum ē vt nos armis istis ꝑsimus pati ⁊ armati ⁊ conuersatio nostra semꝑ ī celis sit: omīs motus noster: actus cogitat⁹ ⁊ sermo celestis sit. Quāto enī illic ardentius ascendemus: tanto illi precipites descēdēt ⁊ q̄nto nos superiores: tāto illi inferiores. Si vita nostra sancta ⁊ scd̄m deum fit: mortē ꝯfert illis. Si segnis ⁊ luxuriosa: potentes aduersum nos gygātes facit. Et quanto nos dilatamur in terris: tanto illis latiora spacia concedimus ī cel'. Augescam⁹ ergo vt illi minuantur: nobis ingredientib⁹ illi pellantur: ⁊ ascendētibus cadant.

dicentes: Utinam mortui essem⁹ in egipto: ⁊ n̄ i hac vasta solitudie Utinam pereamus ⁊ non inducat nos dominus in terram istam: ne cadam⁹ gladio ⁊ vxores ac liberi nostri ducantur captiui. Nonne melius est reuerti in egyptum? Dixeruntq̄ alter ad alterū: Constituamus nobis ducē ⁊ reuertamur in egyptum. Quo audito moyses ⁊ aaron ceciderunt proni in terrā coram omni multitudine filiorū israel. At vero iosue filius nun ⁊ (qui de tribu iuda.) caleph filius iephone qui ⁊ ipi lustrauerant terram: sciderunt vestimēta sua ⁊ ad omnē multitudinē filiorū israel locuti sūt. Terra quā circuiuimus valde bona est. Si ꝓpicius fuerit dn̄s inducet nos i eam ⁊ tradet humū lacte ⁊ melle manantē. Nolite rebelles esse cōtra dominū: neq̄ timeatis populum terre huius: quia sicut panē ita possumus eos deuorare. Recessit ab illis omne presidium: dominus nobiscum est: nolite metuere. Cumq̄ clamaret omnis multitudo ⁊ lapidib⁹ vellet eos opprimere (maiestas dn̄i texit eos) apparuit gloria dn̄i super tectum federis (in nubibus celi.) cunctis videntibus filijs israel. Et dixit dominus ad moysen: vsq̄quo detrahet michi omnis populus iste? quousq̄ nō credent mihi in omnibus signis q̄ feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia atq̄ consumā: te autē faciam principem sup gentem magnam ⁊ fortiorem q̄ hec est. Et ait moyses ad dn̄m: Ut audiant egyptij de quorū medio eduxisti populū istū: ⁊ habitatores terre huius qui audierūt quoniā tu domine in populo isto sis: ⁊ facie videaris ad faciem ⁊ nubes tua ꝓtegat illos ⁊ in columna nubis precedas eos per diē ⁊ i colūna

Neq̄ timeatis Aug. Caleph ⁊ iesus naue loquētes ad ꝑplm ne timerēt īgredi terram ꝓmissionis dixerūt. Uos aūt ne timueritis ꝑplm terre: qm̄ cibus nobis sunt: abcessit enim tempus ab eis: dn̄s autē in nobis: ne timueritis eos. Quoniam dictum est: cibus nobis sunt: hoc est consumemus eos. Qd̄ vero additū est. Abcessit enim tp̄s ab eis: dn̄s autē in nobis: diligenter non dixerunt abcessit ab eis dn̄s. Impij enī fuerūt. Sed qm̄ etiā ipijs occulta dispēsatōe datur tp̄s florendi ⁊ regnandi: tempus ab eis discessit. Dn̄s aūt in nobis nō dixerunt tēpus abscessit ab eis: ⁊ nostrū successit. Sȝ: dominus aūt in nobis: non tempus. Illi enī tp̄s habuerunt: isti dn̄m tēporum creatorem ⁊ ordinatorē ⁊ omnium dispensatorē.

Feriam igitur. Ori. Cōminatio hec non est iracunda: sed ꝓphia. Assumendus enī erat ꝑplus nationū: sed non ꝑ moysen: excusauit ergo se moyses. Sciebat enī q̄ gens que ꝓmittitur non ꝑ se vocanda erat: sed ꝑ iesū: nec mosaicus: sed xp̄ianus populus erat appellandus. Ideo pluribus exorat ꝓ populo suo.

Ori. Feriam igit᷑. Fit cōminatio hec a dn̄o: non vt diuina natura passibilis: ⁊ ire subiecta ostendatur: sed vt moysi caritas quā erga ꝑplm habebat: ⁊ dei bōitas que supra omnē mentē ē appareret. Scribitur enī deus irasci ⁊ cōminari: vt sciat homo tantū sibi esse loci apud deū: tm̄ q̄

fiducie: vt si etiam aliqua indignatio sit in deo: humanis obseruationibus mitigetur. intantũ de deo impetrare posse hoīem vt ꝓpria statuta conuertat. Bonitas enim que sequit̃ iracundiam: ⁊ moysi fiduciā ostēdit apud deum: ⁊ alienã ab iracundie vicio diuinā docet esse naturā. Et misteriũ in futuro explendũ cõtinet sermo: per quem ꝓmittit deus ꝙ alium populum hoc abiecto resuscitet.

Paruulos. Ori. Sed filij ipsoꝝ qui sunt hic mecum. quicũq̃ ignorant bonũ vel malũ ⁊c. Patres nostri fuerunt populus ille prior. nos filij ipsoꝝ sumus. illi quia peccauerũt abiecti sunt ⁊ ceciderunt. nos aũt filij ipsoꝝ ꝓ ipsis surreximus ⁊ erecti sumus: qui nesciebamus bonũ vel malum. Ex gentibus eñ sumus: neq̃ bona que ex deo veniunt noueramus: neq̃ mala q̃ ex peccato generãtur. Unde. Vide autẽ seueritatem ⁊ bonitatem dei. in eos quidē qui ceciderunt seueritatem. in te autē bonitatem: si ꝑmanseris ĩ bonitate ⁊c.

Annus pro die. Orige. Quasi pro die annum recipietis peccata vestra ꝑ. xl. ãnos. Timeo hoc misteriũ discutere. Video enĩ ꝙ in hoc cõprehēditur ratio peccatoꝝ ⁊ penarũ. Si enĩ cuiq̃ peccori ann⁹ ascribitur ad penam ꝓ vnius diei peccato ⁊ scd̃m ratõem dierũ quibus peccatur totidem annoꝝ numer⁹ in supplicijs consumitur: vereor ne forte nobis q̃ quotidie peccamus: nec ipsa secl'a aut etiã secula seculorum sufficere possint ad penas luendas. In eo ꝙ ppl's ille pro quadraginta dierũ delicto. xl. annis cruciatur in deserto: nec terram sanctã introire ꝑmittitur: similitudo futuri iudicij videtur ostēdi. vbi peccatoꝝ ratio discutienda ē. vbi erit aliqua fortasse bonoꝝ opꝫ recompensatio. vel eoꝝ que in vita sua quisq̃ recepit. sicut de lazaro dr̃. Sz hoc nullus ad integrũ nouit: nisi cui pater omne iudiciũ tradidit.

Ori. Reget quis fortasse bonitati dei cõuenire: vt ꝓ diei peccato annum supplicioꝝ rependat. imo dicat etiã si diem ꝓ die reddat. quãuis iustum: nõ videtur esse benignũ. Sed si vulnus corpori ĩfligatur: aut os cõfringatur: aut neruoꝝ iĩctura resoluatur. sub vnius enim hore spacio solent hec corporibus accidere: ⁊ pluribus postmodum cruciatibus aut dolorib⁹ exactis multo vix tempe sanari. Quanti enim timores in loco: tanta tormenta generantur. Si vero accidat vt in eodē vulnere vel ĩ eadem fractura iterũ quis vulneretur: ⁊ frequētius frangatur: quãtis ꝑenis quantisq̃ cruciatibus potest curari? Quãto aũt tempe? si tamē potuerit ad sanitatē ꝑducitur. Et vix aliquãdo ita curabitur: vt vl' debilitatē corporis: vel feditatē effugiat cicatricis. Trãsi ab exemplo corporis ad vulnera anime: que quotiens peccat totiens vulnerat' peccatis velut telis. vñ. Assumite scutũ fidei in quo possitis omĩa tela maligni ignea nequissima extinguere. Patitur autē nõ solũ vulnera iaculoꝝ sed ⁊ fracturas pedũ cũ laquei ꝑantur pedibus eius: ⁊ supplãtantur gressus eius. Hec ⁊ huiusmõi vulnera q̃nto tempe putas posse curari? O si possimus ꝑ vnũq̃dq̃ peccatũ videre q̃uo aĩma vulnerat'. Sermo malus vulnus infligit: sed ñ in lingua vulneratur aĩa etiã ꝑ cogitatões ⁊ concupiscētias malas. Frãgitur aũt ⁊ cõteritur ꝑ opa peccati. Que omnia si videremus: ⁊ vulnerate anime cicatrices sentiremus: vsq̃ ad mortē resisteremus cõtra peccatũ. Sed sicut demoniaci: vel mentecapti nõ sentiunt si vulnerent' (quia carent naturalib⁹ sensisus) ita cupiditatibus seculi amētes facti: vel vicijs ĩebriati non sentimus quanta vulnera: q̃ntas cõtritiones anime peccando acquirim⁹ ⁊ ideo cõgrua ratio ē pene. i. cure ⁊ medicationis tēpus extendi. ⁊ ꝑ vnũquodq̃ vulnus ꝓ qualitate plage medendi spacia ꝓpagari. Sic ergo et dei equitas ⁊ benignitas ĩ ipsis anime supplicijs euidēs fiat: vt hec audiens qui peccauit resipiscat: ⁊ vltra non peccet. Conuersio enim in ꝑsenti vita ⁊ fructuosa penitentia celerem confert medicinam. Que non solũ vulnus preteritũ sanat: sed vltra non sinit animam peccato vulnerari.

Ori. Aliud adijciam. Si peccator sum: nunquid pena mihi erit eadem si semel peccaui: que si secũdo ⁊ tercio ⁊ frequētius? Non. pro mõ enim ⁊ numero ⁊ mensura peccati etiã pene quantitas metienda est. Unde. Potabit nos in lacrimis in mensura. Mensura aũt erit quã quisq̃ sibi ĩ hac vita vel minus vel plus peccando q̃sierit. Calix quoq̃ in manu dñi

ignis ꝑ noctem: ꝙ occideris tãtã multitudinē quasi vnum hoiez. ⁊ dicant: Non poterat introducere populũ istum in terrã pro qua iurauerat: idcirco occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo forti-

† al' sicut iurasti dicens: dominus patiens.

tudo dñi sicut † iurasti. Domine patiēs ⁊ multe misericordie. auferẽs iniq̃tatē ⁊ scelera. nullũq̃ ĩnoxiũ derelinquens. Qui visitas peccata patrũ in filios in terciaz ⁊ quartam generatõez. Dimitte obsecro peccatũ popli tui huius scd̃m magnitudinē misericordie tue. sicut ꝓpicius fuisti egredientibus de egypto vsq̃ ad locũ istum. Dixitq̃ dominus: Dimisi eis iuxta verbum tuũ. Uiuo ego ⁊ implebitur gloria domini in vniuersa terra.

modum correctionis moderatione librata dispēsat.

Attamen omnes homies qui viderunt maiestatez meam. ⁊ signa mea que feci in egypto. ⁊ in solitudine. ⁊ temptauerunt me iam per

vel multotiens.

decem vices. nec obedierũt voci mee: nõ videbunt terrã ꝓ qua iuraui patribus eoꝝ. nec quisq̃ ex illis qui detraxit mihi ĩtuebitur eã. Seruũ meum caleph qui plenus alio spiritu secutus est me inducã in terrã hanc quã circũiuit. ⁊ semē ei⁹ possidebit eam. Quoniã amalechites ⁊ chananeus habitant ĩ vallibus: cras mouete castra. ⁊ reuertimini ĩ solitudinē per viã maris rubri. Locutusq̃ est dominus ad moysen ⁊ aaron dicens: Usq̃ quo multitudo hec pessima murmurat contra me? Querelas filiorum israel audiui. Dic ergo eis. Uiuo ego ait dominus: Sicut locuti estis audiente me sic faciã vobis. In solitudine hac iacebũt cadauera vestra. omnes qui numerati estis a viginti annis ⁊ supra. ⁊ murmurastis contra me: non intrabitis terrã suꝑ quaz leuaui manum meam vt habitare vos facerem preter caleph filium iephone ⁊ iosue filiũ nun. Paruulos autē vestros de quibus dixistis ꝙ ꝑde hostibus forent: ĩtroducam vt videant terrã que vobis displicuit. Uestra cadauera iacebunt in solitudine. Filij vestri vagi erũt in deserto annis quadraginta. ⁊ porta-

i. penã fornicatõis.

bunt fornicationē vestraz donec consumantur cadauera patruz in

exponit misteriũ numeri.

deserto iuxta numerũ. xl. dierum. q̃bus considerastis terrã. Annus pro die imputabitur. ⁊ q̃draginta

vini meri dicitur eue plenus mixto. Miscetur enī vnicuiq₃ ꝛ fit iudicium non solum ex malis que gessit: sed etiam ex bonis. Cū tamen vtraq₃ misceantur: fex eius (quā ego puto ptes malorū dici) non ad integrū exinaniet. Sȝ hec in manu dei sūt. nostrū aūt citius ē emēdare ꝛ penitere preterita lugere. futura cauere. Quia vt cōuersus ingemueris saluus eris. Habem⁹ enī aduocatū qui interpellat p nob multo prestantiorē moyse: qui tñ pro poplo illo exauditus est. Et fortasse ppterea moyses scribitur priori pplo veniā impetrasse: vt multo magis cōfidamus ꝙ aduocat⁹ noster ihesus veniā nobis impetrabit a patre.

Parati sumus. Raba. O mira puersitas humane mētis ꝛ horrenda stulticia cecati cordis. Mandat deus pmissionibus suis credere: ꝛ de sua potentia cōfidere ꝛ sic terram intrare. humana stulticia diffidit: ꝛ salutaria monita respuit. econtrario suum negat auxiliū. illi contra dei voluntatem terrā inuadere volunt. Quibꝫ similes sunt qui promissionibus dei non credūt: ꝛ phibita faciunt. Sed spiritales amalechite ꝛ chananei qui habitāt ī mōtibꝫ supbie: pcutiētes eos psequūt vsq₃ ad horma. Amalechite populus lingens sanguinem. chananei negociantes: vl' motus. horma anathema interpretatur. Merito ergo nequitie que nr̄m sanguinem sitiunt: ꝛ terrenis negotijs implicare nos volunt: si in peccatis pseuerauerimus: ꝛ montē superbie ascenderimus: cōcidentes nos iaculis ignitis psequūtur vsq₃ ad perpetuū anathema. Non ergo de nobis presumamus: sed nostram infirmitatē considerātes dei pceptuȝ sequamur p oia. Sic enī omnes hostes supabimus. sic patrie celestis gaudia que nob pmissa sunt percipiemus.

annis recipietis iniqtates vr̄as. ꝛ scietis vltionē meam. quoniam sicut locutus sum ita faciaȝ omni multitudini huic pessime que consurrexit aduersū me. In solitudine hac deficiet. ꝛ morietur. Igit oēs viri quos miserat moyses ad contemplandam terrā. ꝛ qui reuersi murmurare fecerant cōtra eū omnem multitudinē detrahētes terre ꝙ esset mala: mortui sunt atq₃ pcussi in conspectu domi. Iosue aūt filius nun. ꝛ caleph filius iephone vixerūt ex omnib⁹ qui pre xerant ad cōsiderandam terram. Locutusq₃ ē moyses vniuersa verba hec ad oēs filios israel. ꝛ luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascenderūt verticē mōtis atq₃ dixerūt. Parati sum⁹ ascēdere ad locū. de quo domin⁹ locutus est quia peccauim⁹. Quibus moyses: Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis nō cedet in psperum? Nolite ascendere: non eniȝ est dn̄s uobiscum: ne corruatis coraȝ inimicis

† lungētes sāguinē ‡ negociās vel motus

uris. † Amalechites ꝛ ‡ chananeꝰ

spiritali ignito.

ante uos sunt quoruȝ gladio corruetis eo ꝙ nolueritis acquiescere domino: nec erit dominus uobiscū

nequitia mētis.

At illi contenebrati ascenderunt i

supbie.

uerticem montis. Arca autē testamenti domini moisesq₃ non recesserūt de castris. Descēditq₃ amalechites ꝛ chananeus qui habita

superbie.

bant in mōtibus. ꝛ pcutiens eos atq₃ concidens psecutus est eos

anathema

usq₃ horma.

C. XV.

Locutus est

dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel ꝛ dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram habitatōis uestre quā ego dabo uobis. ꝛ feceritis oblatōeȝ domino ī holocaustū aut uictimā pacificam uota soluētes: uel sponte offerentes munera: aut in solennitatibus uestris adolentes odoreȝ suauitatis domino. de bobus siue de ouibus: offeret quicunq₃

† spiritalē scientiā in meditatione legis.

imolauerit uictimaȝ. † Sacrificiū simile decimā ptem ephy cōspersam oleo. quod mensurā habebit

caritate et mīa.

gratiā spiritalē

quartā partem hyn. et uinum ad

vel cōicationē passionis christi.

liba fundenda eiusdē mēsure dabit in holocaustū siue in uictimaȝ per agnos singlos. Et arietis erit sacrificiuȝ simile duarū decimarū que conspersa sit oleo tercie ptis

gratiā spiritalē.

hyn. ꝛ uinuȝ ad libamentū tercie ptis eiusdem mensure offeret in

Sacrificiū simile ꝛc. Fidem īcarnationis xp̄i que in lege plenissime cōmendatur: vel obseruantiā decalogi.

Hiero. Iosephus. Lex precipit in priuatis publicisq₃ sacrificijs etiā farinam mundissimā adijci. in agno quidē assarij mensuram. in ariete duorum. in tauro triū. ꝛ super altare etiam oleum mixtum. Nam ꝛ oleū offerunt immolantes: in boue quidem hyn medietatē. in ariete hui⁹ mensure terciam ptem. ꝛ quartam ī agno. Hyn autem mensura hebreorum ātiqua: fere choros ātiquos duos capiens scd̄m quā oleū offerebant. est autem (vt in ruth legitur) ephy mensura trium modiorꝫ. hyn autem (vt illi volūt: qui de ponderibus ꝛ mensuris scripserūt) sextarij mensuram tenet: qui ita nomiatur q: sexta pars est congij.

Hiero. All. Iubetur ergo per singulas species animaliū que offerūtur sacrificiuȝ adhiberi. Quia nos in terrā ecclesie p domini gratiam ītrabimus p singlas species bonorꝫ operum: scientiam spiritalē in meditatione legis adhibere debem⁹. Mēsura igitur ephy: que tres mensuras habet: significat fidē sancte trinitatis. cuius decimam debem⁹ offerre id ē. fidem incarnationis xp̄i que in lege plenissime cōmendat' vel obseruātiā decalogi. Iubemur ergo offerre oleum. i. caritatem. ꝛ misericordiā ꝛ vinū ad libamētū. id est. gratiā spiritualem ꝛ cōicationē passiōis xp̄i. ꝛ hec iuxta ptitionē mēsure hyn id est. scd̄m distributionē perfecte deuotionis. Senarius eī quia perfectus est: pfectionem cuiusq₃ rei significat. Quid est ergo in agni oblatione decimam partem ephy offerre sile consperse oleo iuxta q̄rtam partem hin: ꝛ vinum eiusdē mensure ad liba fundēda: nisi simplicitateȝ morum cum legis scientia: et prudentia euāgelica exhibere? Non placꝫ enim simplicitas sine prudentia. neq₃ prudētia sine simplicitate. Vn̄. Estote ergo pru. si. ser. ꝛ sim. si. co. Et stulticia enī ꝛ versutia deo abominabilis est.

Et arietis erit. Aug. In oblatione arietis due decime simile offeruntur. olei ꝛ vini tercia pars hin. Quia aries rectorꝫ ordinem significat: bene cum duabus decimis offertur. cum quilibet decalogū legis ītellectu

⁊ operatione tenens: rectoris officio delegatur. Olei vero atq̄ vini tercia pars hin exhibetur: qm̄ ab eo caritas· ⁊ misericordia· ⁊ gratia spiritual' doctrine circa subiectos impenditur.

Quādo uero de bobus. Raba. In bouis oblatōe: tres decime similę: ⁊ medietas hin in oleo vel vino. Boues vero predicatores significat qui agrū dominicū colunt· ⁊ vomere euangelico extirpant vicioꝝ spinas ⁊ multiplicant segetem virtutū. Hi cū tribus decimis similę offeruntur· q̄ decalogū legis scientia doctrina ⁊ opere tenentes: fidei sancte trinitatis veri sunt assertores. Hi caritatē debent habere: ⁊ primis ꝑ misericordiam consulendo exemplū prebere: ⁊ i gratia diuina quantū possunt ꝓficere: vt ad vite ꝑfectionē ⁊ sanctitatē perueniāt· scdm illud Sācti estote: q̄ ego sanctus sum. Qui aūt i hac via deest: in celesti beatitudine per dei gratiam in se ꝑficiendū sperent.

Cum veneritis i ter. ⁊c. Ra. Cum quilibet p̄sentē ecclesiam ꝑ fidem intrat: necesse est vt terram carnis suę·i· corpalē vitam diligēter i dei timore exerceat· ⁊ frugem virtutū producat in refectionē ęternam. Iubemur ergo non solum de areis: sed ⁊ de pulmētis primitias cōsecrare deo id ē· non solū de predicationis officio laboris primordia dn̄o ꝯsecrare: sed ⁊ de domesticis disciplis q̄s in se quisq̄ sollerter exercet: inchoationeꝫ bonę voluntatis domino dedicare. Sine enī in seipso aliquis virtutibus studeat: sine alijs pium laborem ipendat: nō sibi sed diuinę gratię imputet: vt ei consecret' omnis boni initiuꝫ: a quo speratur ꝑfectionis supplementū.

ſ predicatoribus.

odorem suauitais domino. Qn̄ vero de bob⁹ feceris holocaustuꝫ

ſ al' hostiam.

aut victimam: vt impleas votum vel pacificas victimas dabis per

ſ legis sciam· operationē et doctrinam. ſ caritate.

singulos boues similę tres decimas cōspersę oleo q̄d habeat me

ſ spiritalē gratiam.

dium mēsurę hin· ⁊ vinū ad libafundenda eiusdem mensurę i oblationē suauissimi odoris domio

ſ predicatores.

Sic facietis per singulos boues

† ſ ecclesię duces. † ſ mites et simplices. † ſ penitētes

†⁊ arietes· †⁊ agnos· †⁊ hedos.

ſ i ecclesia nati. ſ de gētib⁹ l' iudeis veniētes

Tam indigenę q̄ꝫ ꝑegrini eodem ritu offerent sacrificia· vnū pręceptum erit atq̄ iudiciū tam vobis q̄ꝫ aduenis terrę. Locutus est dominus ad moysen dicens: Loquere filijs israel ⁊ dices ad eos: Cuꝫ

ſ ꝑ fidem. ſ ecclesiam.

veneritis in terram quā dabo vobis· ⁊ comederitis de panibus regionis illius: sepabitis primitias

† ſ domesticis disciplinis q̄s i se quisq̄ exercet

domino †de cibis vestris. Sicut

ſ primordia pij laboris circa alios.

de areis primitias separabitis: ita ⁊ de pulmētis dabitis primitiua

ſ vel nō sponte· alia littera.

domino. Q̄ si per ignorantiaꝫ pręterieritis quicq̄ꝫ horū quę locut⁹ est dominus ad moysen ⁊ māda-

Q̄ si per ignorantiam. Aug. Qm̄ precipit q̄mō peccata expientur q̄ nō spōte cōmittuntur: merito queritur quę sint ipsa peccata nolentium: vtrū quę a nescientibus cōmittuntur: an quę facere cōpelluntur. Nam ⁊ hęc contra volūtatem dici solent. Sed vult quis ꝓpter quod facit: cum vult viuere siquis nisi fecerit mortem minet'· vult ergo facere: q̄ vult viuere. Et ideo non ꝑ seipsum appetendo vt falsum iuret: sed vt falsū iurando viuat. Si ita est: nescio vtrū possint dici ista peccata nolentium qualia hic dicūtur expianda. Nam si diligenter cōsideretur: forte ipm̄ peccare nemo velit: sꝫ ꝓpter aliud fit q̄d vult qui peccat. Omnes enī qui scientes faciunt q̄d nō licet: vellent licere· vsq̄ adeo ipsum peccare nemo appetit ꝓpter hoc ipsuꝫ: sed ꝓpter illud q̄d ex eo cōsequitur. Si hęc ita se habent: n̄ sūt peccata nolentium nisi nescientiū: quę discernunt' a peccatis volentium.

Uitulum offeret. Raba. Mistice. Filij israel vitulum de armento offerunt in holocaustū: cum fideles populi plena fide corpus christi pro salute humani generis in ara crucis īmolatum credunt ⁊ cōfitentur. Offerunt sacrificium eius ac liba vt cerimonię postulant: cum in sacramēto panem ⁊ vinum ī memoriā passionis eius offerūt· ⁊ ꝑticipantes corpus ⁊ sanguinem eius veraciter se ꝑcepisse confidunt. Hyrcum vero ꝓ peccato: cuꝫ humanitatē ⁊ similitudinē carnis peccati eum suscepisse: ⁊ ꝓ peccatis obtulisse credunt. Rogat ipse sacerdos patrem ꝓ peccatis ꝑplī: ⁊ dimittuntur ei· q̄ i diebus carnis suę preces ⁊ supplicatōes offerens: exauditus ē ꝓ sua reuerētia.

Sacerdos. Christus qui ꝑ proprium sanguinē itroiuit semel i sācta· ęterna redemptōe iuenta.

Anima uero quę. Aug. Alia lit. Anima quęcūq̄ peccauerit in manu supbię ex indigenis aut ꝓselitis deum exacerbat exterminabit' aīa illa de ꝑplo suo: qm̄ verbum dei cōtēpsit ⁊ mandata eius dissipauit· cōtritōe conteret' anima illa: pcc̄m ei⁹ in illa. Quę sunt peccata quę fiunt in manu superbię exposuit dicens: Qm̄ verbuꝫ dei cōtempsit. Aliud est ergo pręcepta dei cōtemnere· aliud magnipendere. Sꝫ aut ignarū contra facere· aut inuituꝫ· quę duo fortasse pertinent ad peccata quę a nolentibus fiunt· de quib⁹ supra q̄mō deo ꝓpiciato expiarētur admonuit. Deiñ subiecit peccatū superbię· cuꝫ quisq̄ supbiendo i pręceptū cōtemnēdo ꝑperam facit· q̄d genus peccati nō dixit vllo genere sacrificij purgari oportere: tanquā insanabile indicans illa curatōe quę ꝑ illa sacrificia gerebatur: qualia illa hic facienda pręcipiunt'. Quę si ꝑ seipsa attēdantur nulli peccato possunt mederi. Si autē res quoꝝ hęc sacramenta sunt inquirant': in eis inueniri potest purgatio peccatoꝝ. Qr ergo scriptū est: Peccator cum venerit in ꝓfundum maloꝝ cōtemnit: ille significatus est: quē scriptura hic dicit in manu supbię delinquere. Hoc ergo sine pena cōmittentis nō pōt aboleri· ⁊ ideo nō potest esse impunitū· ⁊ pęnitēdo sanatur. Ipsa enī afflictio pęnitentis pęna peccati est q̄uis medicinalis ⁊ salubris. Merito eniꝫ magnum iudicatur peccatū: cum supbia contemnit pręceptū. Sed econtrario vt sanari possit cor cōtritū ⁊ humiliatū deus non spernit· sed quia sine pęna non fit: talia hic dicta sunt. Deum enī inquit hic exacerbat· q̄ deus supbis resistit. Et exterminabit' aīa illa de ꝑplo suo. q̄ talis oīno in numero eoꝝ qui ad deum ꝑtinent non est· q̄ verbum dn̄i contempsit

uit per euꝫ ad vos a die qua cępit iubere ⁊ vltra· oblitaq̄ꝫ fuerit face

ſ christum

re multitudo: vitulum offeret de

ſ patriarcharū stirpe.

armento holocaustuꝫ in odorem

† ſ panē et vinū in memoriā passionis christi

suauissimū dn̄o· †⁊ sacrificia ei⁹ ac liba· vt cerimonię eius postulant

† ſ christum in similitudine carnis peccati. † ſ humani generis.

†hyrcūq̄ꝫ pro †peccato· ⁊ rogabit

ſ xp̄s aduocatus noster.

sacerdos pro omni multitudīe filioꝝ israel· ⁊ dimittetur eis qm̄ non sponte peccauerūt. Nichilo-

† ſ oratōem cum ieiunio· et elemosina.

minus offerentes †incensū dn̄o ꝓ se· ⁊ pro peccato atq̄ꝫ errore suo· ⁊ dimittetur vniuersę plebi filioꝝ israel· ⁊ aduenis qui ꝑegrinantur inter eos· qm̄ culpa est omnis populi ꝑ ignorantiam. Q̄ si aīa vna

ſ penitentiā

nesciens peccauerit: offeret capram

scꝫ studiose agens: et oīno a peccato recedens.

anniculaꝫ ꝓ peccato suo· ⁊ depre-

ſ vel ꝓ peccato. ſ christus· s·

cabitur pro ea sacerdos: q̄ inscia peccauerit coraꝫ dn̄o: impetrabit q̄ꝫ ei veniam ⁊ dimittetur illi. Tā indigenis q̄ꝫ aduenis vna lex erit omniū q̄ peccauerint ignorātes.

† ſ contemnēs preceptū dn̄i.

Anima vero quę per †superbiam aliq̄d peccati cōmiserit· siue ciuis sit ille siue ꝑegrinus: qm̄ aduersū

z precepta ei⁹ fecit irrita. Contritõe cõteretur. Adiungit autẽ quare cõterat dicẽs: peccatũ eius in illo. z iõ si tali peccato debitam contritõez adhibeat penitẽdo: cor contritum deus non spernet. q̃zuis ĩ greco dictum non sit: cõtritione cõteretur. quia ita potest accipi: q̃si omnimodo terendo extinguatur: vel exteratur: vt nõ sit. Sz anima inmortalis ẽ. z si qd exteritur oĩno efficeretur vt non sit: non diceret de sapiã Gradus hostiorz ei⁹ exterat pes tuus. Sz illa discretio consideranda est: vtrũ nemo peccz. nisi aut ignar⁹ aut victus. aut ↄtemnẽs. vnde nũc longũ est disputare.

Cumq; eduxissent e. zc. Isi. Calũniantur impij q tam atrociter iussu dei ab omni poplo trucidatur. q: ligna collegit in sabbato. Sed oĩa in figura cõtingebãt illis. Scripta sũt aũt ad correctõz nostrã. Qui enim diem sabbati violare ausus ẽ: dum ligna colligeret z ideo punitus est: significauit euz qui hodie in christo signat⁹ ĩuenitur agere carnale opus. i. contrahere ligna. fenum. stipulã in escam ignis eterni Qui si fuerit deprehensus: lapidatur et occiditur. quia a spiritalibus iudicat᷑.

Fimbrias per. Iubentur filij israel in quattuor angulis palliorz hiacĩtias fimbrias facere: vt q̃ão ĩ corporibus circũcisio signũ est iudaicę gentis: ita z vestis aliquã habeat differentiaz. z moneantur qui pręcepto dĩ habitu a cęteris gentibus differunt: z religione differre. Nos quoq; instruimur quia mãdata quę videntur esse minima in habitu legis: si ꝓpter vitã cęlestẽ (quã vitta hiacintina significat) fiant multũ ꝓficient. Qui

dominum rebellis fuit: peribit de
[gloss: † s de numero. s. eorũ qui ad deũ ptinent.]
† populo suo. verbum enĩ domini contempsit. z pręceptũ illius fecit irritum: idcirco delebitur. z portabit iniquitatẽ suã. Factum est aũt cum essent filij israel ĩ solitudine: z inuenissent hoĩnem colligentẽ ligna ĩ die sabbati: obtulerũt eum moysi z aaron. z vniuersę multitudini. Qui recluserunt eum in carcerem. nesciẽtes quid super eo facere deberent. Dixitq; domin⁹ ad moysen: Morte moriatur homo
[gloss: s sentẽtiis spũaliũ.]
iste. Obruat eum lapidibus oĩs turba extra castra. Cumq; eduxissent eum foras obruerunt eũ lapi
[gloss: s iudicatus]
dibus. z mortuus est. sicut pręcepera dñs. Dixit quoq; dominus ad moysen: Loquere filijs israel z dices ad eos: vt faciant sibi fimbrias ꝑ angulos palliorz ponẽtes ĩ eis vittas hiacintinas. Quas cum viderint recordentur omniũ mandatorz domini ne sequantur cogitatões suas. z oculos per res varias fornicãtes: sed magis memores pręceptorz domini faciant ea. sintq; sancti deo suo. ego dñs deus vester. qui eduxi vos de terra ęgypti vt essem deus uester.

C. XVI.

Ecce autem chore filius isuar. filij caath filij leui. z dathan atq; abiron. filij heliab. hon quoq; filius
[gloss: s alias phelech.]
pheleph de filijs rubẽ. Surrexerunt contra moysen. alij quoq; filiorz israel ducenti quinquaginta viri proceres synagogę. z qui tpe concilij per nomina vocabantur. Cumq; stetissent aduersum moysẽ z aaron dixerũt: Sufficiat nobis q: omnis multitudo sanctorz est. z in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populuz domini? Qd cum audisset moyses: cecidit pronus in faciem. Locutusq; est ad chore. z ad omnem multitudinẽ: Mane ĩquit notuz faciet domin⁹ qui ad se pertineant. z sanctos applicabit sibi. z quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite: Tollat unusq̃sq; thuribuluz suum tu chore. z omne concilium tuuz. z hausto cras igne de altari ponite desuꝑ thimiama corã dño z quẽcũq; elegerit ipe erit sanct⁹. Multuz erigimini filij leui. Dixitq; rursuz ad chore: Audite filij leui. Nunquid parum uobis est q seꝑauit uos deus israel ab omni populo z iunxit sibi ut seruiretis ei ĩ cultu tabernaculi. z staretis coram frequẽtia populi. et ministraretis ei? Idcirco ad se fecit accedere te. z oĩs fratres tuos filios leui ut uobis etiã sacerdotiũ uendicetis. et oĩs globus tuus stet cõtra dñm? Quid est enĩ aarõ ut murmuretis contra eũ? Misit ergo moyses ut uocaret dathan et abiron filios heliab. Qui responderunt: Non uenimus. Nũquid parum est tibi q eduxisti nos de terra ęgypti quę lacte et melle manabat ut occideres in deserto. nisi et dñatus fueris nostri? Reuera induxisti nos in terram quę fluit

enim spernit minima paulatiz defluit. Siue ergo manducem⁹ siue bibamus: siue q̃d aliud agamus: oĩa in gloriam dei faciamus.

C. XVI. Uocaret dathã et. Aug. Quid est q dathan z abiron in seditõe vocati a moyse superbe z ĩiuriose respondẽtes: Nunquid pusillum hoc: quoniã ĩduxisti nos in terrã fluentez lac z mel. interficere nos ĩ heremo: quoniã pręes nobis. ꝑnceps es. z tu in terrã fluentem lac z mel ĩduxisti nos. z dedisti nobis sortẽ agri. z vineas? Post hoc addiderũt oculos hominũ illorz abscidisses. nõ ascendimus. Quorz oclos dixerunt? vtrum populi isrl? quasi si ita ꝑstitisses: oculos eorz abscidisses. i. ita te diligerent: vt oculos suos eruerent: z tibi darent. ẜm illud apostoli. Si fieri posset oculos vestros eruissetis z dedissetis mihi. Et deinde plenã contumaciam addiderunt Non ascendimus. i. non venimus. q: vocauerat eos. An potius oculos hominũ illorum. id ẽ. hostiũ: qui nimis atroces et terribiles nunciabãtur. quasi. z si hoc fecisses: non obtemperaremus tibi. nisi q modus verbi alius ꝑ alio positus ẽ. vt nõ dicerent ascendem⁹: sed non ascendimus quodã locutionis genere.

Recedite a tabernaculis. Au. Alia littera. Ascendite vos de medio sinagoge istius ⁊c. Notandum est tunc iubere dominū corporalē fieri separatōem cum iam vindicta īminet malis. Sic noe cum domo sua a ceteris separatur diluuio pituris. sic loth cum suis separatur a sodomis igne celitus cōsumēdis sic pp̄ls ipse ab egyptijs marinis fluctibus obruendis. sic isti nūc a sinagoga chore dathan ⁊ abiron: qui se prius p seditōem abrumpere voluerunt: cū quibus tamen sancti antea viuentes et cōuersantes. ⁊ cū ceteris quos reprobat deus: contaminari minime ab eis potuerūt. Nec se separe iussi sūt: qn̄ vindictam dominus differebat. vel talem adhibebat q̄ īnocentes periclitari non possent. sicut serpentum morsibus. vel strage morientiū qua deus quē volebat sicut volebat alio pcutiebat intacto. nō sic aq̄ diluuij. aut ignea pluuia. aut aqua maris. aut hyatu terre: quo pmixtos poterat pariter absumere (non qꝛ deus ibi suos seruare non posset. Sed q̇d opus erat temptatōe miraculi: vbi separatio poterat fieri) vt vel aq̄ vel ignis. vel hyatus terre quos inuenisset auferret. ⁊ sic ī fine a zizanijs separabuntur frumenta. vt malos cremātibus flammis iusti fulgeāt sicut sol in regno patris sui.

Dirupta ē terra. Isid. Per dathan ⁊ abyron ⁊ chore significātur heretici et scismatici: qui multos secum trahentes decipiunt: contemnentes sacerdotes christi. et se a clero plebisqꝫ societate segregantes: cōstruere audēt ecclesias: ⁊ aliud altare. precemqꝫ alteram illicitis vocibus faciunt: dominice hostie veritatem p falsa sacrificia prophanantes. Et qꝛ contra dei voluntatem ⁊ ordinatōem nituntur: ob temeritatis audaciam terre cōpagibus ruptis viuentes absorbentur. nec tm̄ duces sed omnes complices ⁊ fautores in eterno igne preparata vltione peribunt.

Descenderunt. Aug. Alia lit. Et descenderunt ipsi ⁊ oīa quecūqꝫ sunt eis viuentes ad inferos.

riuis lactis ⁊ mellis: ⁊ dedisti nobis possessiones agroꝝ ⁊ vinearū: An ⁊ oculos nostros vis eruere: nō venimus. Iratusqꝫ moyses valde ait ad dn̄m: Ne respicias sacrificia eorū. Tu scis ꝙ nec asellum quidē vnquā acceperim ab eis. nec afflixeriꝫ quēpiam eorum. Dixitqꝫ ad chore: Tu ⁊ oīs congregatio tua state seorsum coram domino. ⁊ aarō die crastino sepatiꝫ. Tollite singuli thuribula vestra. ⁊ ponite super ea incensuꝫ offerentes dn̄o ducenta quinquaginta thuribula: aaron quoqꝫ teneat thuribulū suum. Quod cum fecissent stantibus moyse ⁊ aaron: ⁊ coadunassent aduersuꝫ eos omnem multitudinē ad hostiū tabernaculi apparuit cūctis gloria dn̄i. Locutusqꝫ dominus ad moysen ⁊ aaron ait: Separamini de medio congregationis huius vt eos repente disperdam. Qui ceciderūt proni ī faciem atqꝫ dixerunt: Fortissime deus spirituū vniuerse carnis: num vno peccante cōtra oēs ira tua deseuiet? Et ait domin⁹ ad moysen: Precipe vniuerso pplo: vt separetur a tabernaculis chore ⁊ dathā ⁊ abyron. Surrexitqꝫ moises ⁊ abijt ad dathan ⁊ abyron. ⁊ sequentibus eum senioribus isrl' dixit ad turbaꝫ. Recedite a tabernaculis hoīm impioꝝ. ⁊ nolite tangere que ad eos pertinent: ne inuoluamini peccatis eorū. Cumqꝫ recessissent a tentorijs p circūituꝫ eoꝝ dathan ⁊ abyron egressi stabant in introitu papilionū suoruꝫ cum vxoribus. et liberis. omniqꝫ frequētia. Et ait moyses: In hoc scietis ꝙ domin⁹ miserit me vt facerem vniuersa que cernitis et nō ex pprio ea corde protulerim. Si ꝯsueta hominū morte iterierint: ⁊ visitauerit eos plaga qua ⁊ ceteri visitari solēt: nō misit me dn̄s. Sin aūt nouam rem fecerit dn̄s vt aperiēs terra os suū deglutiat eos. ⁊ omnia que ad illos ptinēt descēderintqꝫ viuētes † i infernū (in iferiores ptes terre.) scietis ꝙ blasphemauerunt dn̄m. Cōfestim igitur vt cessauit loqui dirupta est terra sub pedib⁹ eoꝝ. ⁊ aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis. ⁊ vniuersa substantia. Descenderūtqꝫ viui in infernum (in iferiores ptes terre.) operti humo et perierūt de medio multitudinis. At uero omnis israel qui stabat p gyrum fugit a clamore peuntium dicens: Ne forte ⁊ nos terra deglutiat. Sꝫ ⁊ ignis egressus a domino interfecit ducentos quinq̄ginta uiros qui offerebant incensum. Locutusqꝫ est dn̄s ad moysen (et nō aaron.) dicēs: Precipe eleazaro filio

Notandum scd̄m locū terrenū dictos esse inferos. i. in īferioribus terre partibus. sub vario eniꝫ intellectu nomē inferoꝝ ponitur. ⁊ maxīe in mortuis hoc accipi solet. Sed qm̄ istos viuentes dictū est ad inferos descendisse: ⁊ ipsa narratione apparet quid factū fuerat manifestum est hic ī inferiores partes terre īferoꝝ vocabulo nominari: compatione huius supioris terre in cuius facie viuitur. Sicut in cōpatōe superioris celi: vbi sanctoꝝ demoratio ē angeloꝝ: peccantes angelos in huius aeris detrusos caligine scriptura dicit tanq̄ carceribus inferi puniendos reseruari.

Precipe elea. Aug. Alia lit. Et dixit dominus ad moysen ⁊ ad eleazarū filium aaron sacerdotem: Tollite thuribula erea de medio exustorum. ⁊ igneꝫ alienum hunc semina ibi qꝛ sāctificauerūt thuribula peccatoꝝ hoꝝ in animabus suis. et facies laminas ductiles circūpositōeꝫ altari. qm̄ oblata sunt ante dn̄m ⁊ sanctificata sunt. ⁊ facta sunt ī signū filijs israel. Cur n̄ ad moysen ⁊ aarō sicut in superioribus dn̄s locutus est: sꝫ ad moysen ⁊ ad eleazar filiū aarō? Hec mihi causa interiꝫ occurrit qm̄ questio erat de pgenie sacerdotū. i. de quo genere esse deberent: vnd̄ illi ex alio genere: qꝛ sibi sacerdotiuꝫ vsurpari ausi sunt: mirabili supplicio pierunt. Nō ad aarō: qui iam summus sacerdos erat: sed ad eleazar voluit loqui deus: qui ei succedere debebat: ⁊ scd̄o iam sacerdotio fungebat': vt sic seriem generis cōmendaret que ī successionibus sacerdotuꝫ esse deberet. Unde in sequentibus addit. Et accepit eleazar filius aaron thuribula enea quanta obtulerunt qui exusti sunt. ⁊ addidit ea in circūpositionē altaris memoriale filijs israel: vt non accedat quisq̄ꝫ alienigena: qui non est de semine aaron imponere incensuꝫ ante dominū. ⁊ non erit sicut chore ⁊ sicut conspiratio eius ⁊c. Hoc ergo modo voluit deus nō sacerdotiū qd̄ iā erat in aaron: sꝫ successionis pgeniē cōmēdare.

Qd vero ait alienū ignem semina· ibi sparge intelligendū est. Et quod addidit· quia sanctificauerunt thuribula peccatorum horum in animabꝰ suis· locutione inusitata sentētia expressa est. Sed notandū nouo modo dicta sanctificata in pena eorum a quibꝰ hoc peccatum fuerat ppetratum· qr p eos exemplum datum est ceteris q pertimerent.

Tollat thuribula. Ori. Chore figuram gerit eorum qui cōtra ecclesiasticam fidem ⁊ doctrinam veritatis insurgunt. Hic cum cetu suo in batillis ęreis obtulit incēsum alieni ignis. Jubetur ergo a domino dispgi ignis· ⁊ de batillis qr sanctificata sūt: laminas fieri ductiles· ⁊ ex eis altare circūdari· qr oblata sunt coram domino ⁊ sāctificata. Hoc aūt videt' figurari q batilla ęrea diuinę scripturę figurā teneant cui heretici alienū ignem imponentes· i· intelligentiā a deo alienam: ⁊ veritati cōtrariā: incensum deo nō suaue: sed execrabile offerunt. Et ideo forma nostris sacerdotibus datur: vt (si aliquid tale fuerit exortū) quę a veritate sūt aliena: ab ecclesia penitus excludant'. Si qua vero in ipsis hereticorum verbis ex diuinę scripturę sensibꝰ inueniuntur: non respuantur· sanctificata enim sunt· ⁊ domino oblata.

aaron sacerdotis vt tollat thuribula quę iacent i incendio ⁊ ignē huc illucq̄ dispgat: qm̄ scificata sunt i mortibus peccatorum: producatq̄ ea in laminas ⁊ affigat altari· eo q oblatum sit in eis incensū domino ⁊ sanctificata sint vt cernant ea pro signo ⁊ in monimēto filij isrl'. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula ęnea in quibus obtulerant hi quos incendium deuorauit· ⁊ pduxit ea in laminas affigens altari vt haberēt postea filij

† ſ quia p eos qui peccauerunt: exemplum datum est ceteris vt timeant.

ſ quasi magis attendendum ante quem oblata sunt: q̄ a quibus.

Ori. Potest ⁊ alio modo ītelligi qd de batillis precipitur peccatorum vt socientur altari. Erea dicunt'· quia vbi vera fides ⁊ integra verbi dei predicatio: aut argētea dicunt' aut aurea· vt fulgor auri declaret fidei puritatem· ⁊ argentum igne pbatum: eloquia dn̄i igne examinata significet. Ista vero quę dicuntur ęrea: in sono tm̄ vocis cōsistunt: ⁊ sunt vt ęramē tum sonans: aut cymbalum tinniens. Ista vero batilla ęrea· i· hereticorū voces si adhibeamus ad altare dei vbi diuinus ignis: vbi vera fidei predicatio: melius ipsa veritas ex falsorum comparatōe fulgebit. Si enī dicta marcionis aut basilidis aut cuiuslibet heretici sermonibus veritatis ⁊ testimonijs scripturarū velut diuini altaris igne cōfutem: in me euidentior ex ipsa compatione apparebit eorum īpietas. Si enī doctrina ecclesiastica esset simplex: ⁊ nullis extrinsecus hereticorum dogmatū assertionibus scinderet': non tam clara ⁊ tam examinata videretur fides nostra. Ideo doctrinam catholicam cōtradicentes oppugnant: vt fides nostra nō ocio torpescat: sed exercitijs elimetur. Unde. Oportet hereses esse: vt qui pbati sūt manifesti fiant· quasi oportet hereticorum batillis altare circūdari: vt fiat omnibꝰ manifesta fidelium ⁊ infideliū differentia. Cū em̄ fides ecclesiastica velut aurū ceperit refulgere: ⁊ predicatio eius vt argentū igne pbatum resplenduerit: turpiꝰ hereticorum voces obscuri ęris vilitate sordebunt. Bona enī ex deteriorum compatione magis noscuntur· Quis sciret bonam esse lucem: nisi tenebras sentiremꝰ? Quis nosset mellis dulcedinē: nisi gustasset amaritudinem? Ipsum deniq̄ dyabolū ⁊ cōtrarias potestates si auferas: virtutes animi sine obluctātē nō poterunt enitescere. Sic ⁊ sacerdotū fideliū gloria nō potest resplendere: nisi eam infideliū reprobatio ⁊ pena cōmendet. Singuli quoq̄ iustorum magis ex cōparatōne ceterorum clari videntur apud deū. De noe scriptū est q esset iustus ⁊ pfectus in generatione sua: in quo ostenditur q nō ex integro perfectus: sed in generatōe sua· i· ad ceterorum compationē. Similiter loth quanto quotidie deteriores fiebāt sodomitę: tanto iustior apparebat. Et cum regressi essent qui terrā inspexerant: ⁊ decē menticulosis sermonibus desperatōes pplo īcussissent: duo id est· caleph ⁊ hiesus bona nunciassent: ⁊ in pposito manere suaderent: īmortale eis meritum contulit non tam sua confessio q̄ formido sodaliū. Non enim tam magnifice ī eis virtus animi claruisset: nisi reliquorum ignauię formido patuisset.

Eo q oblatum. Aug'. Circūpositionē vero altari cur· s· ex eis fieri voluit: addidit dicens· q oblata sunt in signū filijs israel. Non ergo ī eis reprobare voluit q a talibus oblata sunt: sed hoc potiꝰ cogitari ⁊ attendi ante quē oblata sunt· i· quia ante dn̄m· vt plus in eis valeret nomen dn̄i ante quē oblata sunt: q̄ pessimū meritum eorum a quibꝰ oblata sunt. Hoc autē ⁊ in exodo cōmemorauit scriptura: quando altare fabricatum dicit. Unde intelligitur genera rerū gestarū distributa esse per libros: nō ordo temporum cōtextus. Nā ⁊ de virga aarō quō res gesta sit· vt florens ⁊ germinans electōnem sacerdotij eius diuinitus idicaret: in hoc libro legit' ⁊ tamē ī exodo dicit'· vt in sanctis sanctorum cū manna in arca poneretur: qn̄ precipit' de tabernaculo fabricando· qd lōge ante preceptū est: q̄ ipsum tabernaculū fabricatum pfectumq̄ consisteret. Stetit aūt primo mēse secūdi anni exquo de egypto egressi sunt· ⁊ liber iste incipit a secundo mēse eiusdem anni scdi: eiusdē mensis primo die. Unde clarū est ista (si librorū ordinē cōsideremus) p recapitulationē· i· preteritorum recordatiōem cōmemorari: quę putant qui minus diligenter intendūt: eodem facta ordine quo narrantur.

israel quibꝰ cōmonerentur ne q̄s accedat alienigena ⁊ qui nō ē de semine aaron: ad offerendū icensū domino: ne patiatur sicut passus est chore· ⁊ omnis multitudo eius loquente domino ad moysen. Murmurauit autē omnis multitudo filiorū israel sequenti die cōtra moysen ⁊ aaron dicens: Vos iterfecistis populū domini. Cūq̄ oriretur seditio ⁊ tumultus incresceret: moyses ⁊ aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postq̄ igressi sunt operuit nubes

ſ al'· cōgregatio.

Tulit ergo eleazar. Ori. Apud deum nihil est ociosum: sed quę putantur abijciēda aliquid operis necessarij habent. Refert ergo scriptura quia ex pcepto dei accepit eleazar batilla ęrea quę obtulerant q̇ exusti sunt· ⁊ fecerunt ex eis circulos· ⁊ apposuerunt eos altari in cōmemoratōē filijs israel· vt non accedat alienigena imponere incensum coram domino. Non enim sunt cōsilia diuina sicut cōsilia humana. si apud homiēs iudicaretur hęc causa· ⁊ apud ecclesiarū principes de his (verbi gratia) q̇ diuersa ab ecclesijs docentes diuinę sententię vel vindictę ptulerunt vltōē nonne iudicaretur vt quę locuti sunt: quę docuerūt: quę scripserunt vniuersa cū vniuersorum cineribus disperirent?

Sicut passus est. Ori. Posteris quoq̄ datur exemplū: ne quis presumptōe supbi spiritus nō sibi a deo datum munus pontificatus īuaderet. Sed illi cedat quē nō ambitio humana: non fauor corruptus: nec largitio damnanda asciuerit.

Moyses et aaron. Ori. In sodomis quidē adminus decem requirebantur: p quos vix saluarent' qui habitabant pentapoli. Nunc aūt si duo inueniant' tales: qualis fuit moyses ⁊ aaron: sufficiunt vt tota gens israelitarū saluetur. Quid ergo amplius ē in his duobus: quę tanta virtus: qd meritū: q sexcenta milia ⁊ eo ampliꝰ liberent'? Ego arbitror q in moyse lex significatur: quę docet hoīem sciam ⁊ dei amorē. In aarō xpo supplicandi deo ⁊ obsecrandi forma. Si qn̄ ergo nobis vl' vniuerso pplo deus indignatur: ⁊ iam vltio pcedit: ⁊ redeunte lege dei ī cor nostrum q̄ moneat ⁊ doceat nos cōuerti ad penitētiā: ⁊ satisfacere p delictis: cōtinuo ira cessabit· ⁊ ppiciabitur dn̄s: quasi moyse ⁊ aaron p nobis intercedētibꝰ ⁊ pro vniuerso pplo supplicantibus. Si aūt indurentur corda nostra: nec cōuertamur nec humiliemur in conspectu dn̄i vt in cōfessione supplicationum iram mitigemus: sed ecōtra dicamus: Nō est cura deo de vita mortalium: nec pertinent hęc ad deum· reliquit nos olim· nec ista nouit· non ē moyses ⁊ aaron in nobis· legis· s· scientia ⁊ fructus penitentię: per quos interitum possumus euadere.

Operuit nubes. Ori. Non enī legimus antea q obtexerit nubes tabernaculū: ⁊ apparuerit maiestas dn̄i: ⁊ receperit intra nubem moysen ⁊ aaron: nisi cū populus in eos surrexerit ⁊ lapidare voluit. Discamus ex hoc quanta sit vtilitas in psecutione xpianis· quomō ptegat eos deus: ⁊

infundatur spiritussanctus. Tunc enī adest maxime gloria domini: cum hominū seuicia cōcitatur. ꝛ tunc pacem habemus apud deū: cū ab hoībus ꝓpter iusticiā expugnamur. vbi eī abundat peccatū: superabundat ꝛ grā. Operuit ergo eos nubes tabernaculi. ꝛ irruit synagoga sup moysen ꝛ aarō ꝛ apparuit gloria domini. Quāuis magni meriti sint: ꝛ virtutib⁹ polleāt: non apparet eis gloria dñi nisi in tribulatōe ꝛ periculo: ꝛ pene in ipsa morte. Apostolus etiā in his gloriā domini cōsequi meruit. vnde enumerat se super ceteros in tribulationibus fuisse. ter lapidatū esse. ꝛ naufragia ptulisse. ꝛ pericula maris ac fluminum.

Recedite de m. Ori. Iubenter ergo moyses ꝛ aaron exire de medio synagoge: vt intereat. Sed videamus quid faciūt. Sancti sunt ꝛ pfecti ꝛ magis euangelij q̄ȝ legis discipli. ideo diligunt etiā inimicos. ꝛ orant ꝓ psecutorib⁹ Illis enī irruentib⁹: isti ꝓcidunt in faciem ꝛ ait moises ad aarō Assume batillum: et ipone sup illud ignē: iniijce incensū ꝛc. Videant ergo qui deuȝ piter criminantur et legem: quomō moyses ꝛ aaron priores fecerūt: qđ postmoduȝ euāgeliū docuit. Diligit moises inimicos ꝛ orat ꝓ psecutorib⁹ Inuenitur ergo euāgelij virtus in lege: ꝛ fundamento legis īnitit euangeliū. Nec vetus t. nomino legē. si eam spiritaliter intelligam. Illis tm̄ lex vetus est testamentum: qui eam carnaliter intelligūt. Illis vetus eit ꝛ senuit: quia vires suas obtinere nō potest. Nobis aūt qui eam spiritaliter exponimus semp noua est. ꝛ vtrūq̄ȝ nobis nouum testamentū est. non tempis etate: sed intelligentie nouitate. Unde iohes ait. Mandatū nouum do vobis vt diligatis inuicem. cū sciret datum esse mandatū dilectōis in lege. Sed q: caritas nunq̄ȝ cadit: nec mandatū veritatis veterascit: sp nouū eē pronunciat. Semper enī obseruantes nouos facit in spiritu. peccatori autem ꝛ caritatis federa non seruanti etiaȝ euangelia veterascunt. Nec potest ei nouū t. esse: qui non deponit veterē hoīem ꝛ induit nouum scdm deū creatum. Hortatur moyses pontificem magnum vt offerat in castris incensū: ꝛ oret ꝓ populo. Iam enī cepat popul⁹ vastari. In spiritu videbat moyses que gerebant. Intellige pplm israel in castris p ordinem tribuum ꝛ familiarū dispositum: virtutē vero quandā a deo missam. non passim: sȝ ex prima pte cepisse pplm vastare: ꝛ procedentem p ordinem mortis strageȝ. Cōsidera post hec pontificem indutū veste pontificali: ꝛ portantē batillū atq̄ȝ ignem cū incenso tendere ad locū quo p angelum vastantē mors peruenerat. ꝛ stantem vbi mors finē dederat primis: ꝛ īminebat postremis. Intuere stantem pontificē: ꝛ obiectōe quadam viuentes a mortuis dirimentem. ꝛ virtutē repropiciatōis eius. ꝛ incensi misteriū. erubuisse angelū vastatorē. ꝛ in hoc mortē finitam ꝛ vitā reparatā. Considerata ꝓo historia: ascende ad verbi huius celsiora fastigia. ꝛ vide q̄uo verus pontifex hiesus assumpto batillo carnis: ꝛ superposito igni altaris anima. s. magnifica: adiecto etiā incenso: qui est spiritus īmaculatus: medius inter viuos ꝛ mortuos stetit. ꝛ mortē cōpescuit: destruens eum qui habebat mortis imperium. vt qui credit eum: nō moriatur sed viuat ineternū. Hoc ergo misterium postea futurū iam tunc qui pplm vastabat expauit. agnoscebat figuram batilli ignis incensi. ꝛ qualis offerenda erat deo hostia ab eo qui medius viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ cōstiterat: preuidebat. Illos ymago saluauit: ad nos salutis veritas ꝓuenit. Non enim indumēta pontificis purpurea lanea bissoq̄ȝ cōtexta erubuisset ille angelus: sed futura magni pontificis indumēta intellexit: ꝛ cessit. quibus vniuersa creatura inferior est. Puto autē q non solum primo aduentu dñi forma ista cōpleta sit: sed etiam in secundo cōplebitur. veniet iterū filius hoīs: ꝛ quosdam inueniet mortuos ꝛ quosdā viuentes. Et possumus ītelligere q nō nulli ī hoc vite statu inueniantur: cū multi precesserint mortui. Vel mortuos corpa intelligam⁹ viuentes aūt aīas. ꝛ tunc forte medius viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ stabit christ⁹. cū statuet oues a dextris. hedos autē a sinistris. ꝛ dicet his qui a dextris. Venite bñdicti prīs mei ꝛc. His autē qui a sinistris. Ite maledicti in ignē eternum ꝛc. Sunt enī mortui q̄ ī ignem eternū mittuntur. viui aūt qui mittunt ad regnū.

Et stans inter. Greg. Aaron vt irā dei placaret: thuribulum sumpsit atq̄ȝ iter viuentes ꝛ mortuos stetit. q: sacerdotis ē negotiū deo oratōeȝ fundere: ꝛ ꝓ iustis ne cadant: ꝛ ꝓ peccatoribus vt resurgāt. vñ. Intret oratō mea sic incensum in cōspectu tuo.

Isi. Aaron thuribuluȝ accipiens: occurrit quassationi. et stans ī medio viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ letalē plagam obiectu suo q̄si q̄dā murus excludit Iste sacerdos xp̄s q̄ ruinā mortis ī mūdo aspiciens: occurrit a summo celo. venitq̄ȝ obuius q̄si gygas ad currēdam viā. Stetitq̄ȝ īter viuos ꝛ mortuos. q: natus ꝛ mortuus. sicq̄ȝ thuribulū passionis accipiens: ꝛ ī odorem suauitatis ꝓtēdens: suspēdit ignis eterni ꝑniciē: ꝛ inimicā ꝑtulit mortē.

[interlinear gloss:] s. in tribulatōe. s. nō enī dormienti et ocioso potest apparere gloria dñi.

ꝛ appuit gloria domini. Dixitq̄ȝ dominꝰ ad moysen: Recedite de medio multitudinis huius etiaȝ nunc delebo eos. Cunq̄ȝ iacerēt
[interlinear gloss:] † s. videns in spiritu que gerebantur. †† s. lex que docet hoīem sciam et dei amorem.

in terra † dixit †† moyses ad aaron
[interlinear gloss:] † s. carnem humanā. †† s. aīa. s. cū qua xp̄s natus ē. s. christū imaculatū.

Tolle † thuribulū. ꝛ hausto †† igne de altari mitte incensum desuper
[interlinear gloss:] s. ne. s. vltra ꝓcedat vastatio.

pergens cito ad populū vt roges pro eis. Iam enī egressa est ira a domino. ꝛ plaga deseuit. Quod
[interlinear gloss:] † s. christus sacerdos magnus. s. supplicandi et obsecrandi forma.

cum fecisset † aaron: ꝛ cucurrisset ad mediam multitudinē quā iam vastabat incendiuȝ obtulit thimiama
[interlinear gloss:] † s. recto corde. s. ne mors vltra grassaretur. †† s. peccatores. s. nimietate scelerum. s. iustos. s. in operibus iusticie.

ꝛ † stans inter †† mortuos ꝛ viuentes pro poplo deprecatus ē.

[interlinear gloss:] s. lxx. vastatio. vel. vt in aliis exemplaribus continetur confractio.

ꝛ plaga cessauit. Fuerunt aūt qui percussi sūt quattuordecim milia hominū ꝛ septingenti. absq̄ȝ his qui perierāt in seditiōe chore. Reuersusq̄ȝ est aaron ad moysen ad ostiuȝ tabernaculi federis postq̄ȝ quieuit interitus.

C. XVII.

Et locutus ē dñs ad moysē dicēs: Loq̄re ad filios isrl' ꝛ accipe ab eis ꝟgas singlas p cognatōes suas. a cūctis principib⁹ tribuū virgas duodecim. ꝛ vniuscuiusq̄ȝ nomē supscribes virge sue. Nomē autē

Et plaga cessauit. Ori. Alia lit'. Et cessauit vastatio. vel ꝯfractio qđ magis cōuenit. Confractio enī fit in fictilibus vasis que sunt peccatores. Vñ. Filij syon qui sunt honorabiliores. ꝛ in auro electi q̄uo reputati sunt in vasa fictilia: ꝛc. Et in magna domo sunt lignea vasa ꝛ fictilia. ꝛ alia ad honorē. alia ad cōtumeliam: que confringi possunt. Vñ apl's de vasis fictilibus. Siq̄s emundauerit se ab his: erit vas ad honorē sanctificatum ꝛ vtile dño: ꝛ ad omne opus bonū paratum. In quo ostēdit quia vas qđ fit: ꝛ p queȝ fit: vnus ꝛ idē homo sit. Intellige ergo ꝓpositū hoīs esse qđ opatur. reliquā ptē hoīs esse ipm vas qđ fit ad honorē vel ad cōtumeliā. Cum ergo sensus nr̄ que bona sunt elegit: ꝛ ad bonā cōuersatōȝ trahit: facit nos vas vtile. Cū aūt neglexerit: ꝛ deciderit ꝓpositum nostrū a bonis: efficimur vas in cōtumeliā. Si intellectus nr̄ luteus sit: ꝛ de luto semp ꝛ de terrenis cogitet: efficimur vas fictile: ꝛ opus manuū figuli. Vñ Nunquid figmentū dicit ei qui se finxit. quare sic me fecisti: luteus eīm et terrenus sensūs non capit misteria.

Dicitur etiā corpus nr̄m vas fictile. vel litera legis. ī eo q aplus ait. Habētes thesaurū istū ī vasis fictilibus. Quia in corpe politis thesaurū gratie p spm̄sanctum dñs largitur. Et ī sermonib⁹ legis qui cōtemnūtur: q: nulla arte grāmatica expositi vidētur: recōditus est thesaurus sapiētie ꝛ sciencie dei.

C. XVII.

A cunctis principibus ꝛc. Omnis princeps habet virgā. quia sine ea pplm regere nō potest. vnde paulus. quia princeps ppli erat: dicebat: Quid vultis: in virga veniam ad vos: an in caritate:

Ori. Omnes principes tribuū necesse est vt habeant virgas. Unus solus est pontifex aaron cuius virga germinauit. hic est xp̄s cuius virga crucis nō soluȝ germinauit: sed etiā floruit. ꝛ credentiū fructus attulit. nuces inquit. qui fructus primo indumento amarus. scđo munitur. tercio pascit. Talis ergo est in auditorio xp̄i legis ꝛ ꝓphetarū doctrina. Prima facies littere amara est: que circūcisionē precipit: ꝛ sacrificia ꝛ cetera que oīa

tanq̃ amaram nucis corticem ꝓijce. Secundo ad munimentū teste pne-nies· in quo etiã vel moralis doctrina: vel ratio cõtinentie significatur· q̃ necessaria sunt ad custodiã eoꝝ que seruãtur intrinsecus. Frangenda tñ quandoq̃ ⁊ soluenda· abstinẽtia enim cibi ⁊ castigatio corporis corrupti bili corpori necessaria sunt. Cum aũt confractum fuerit ⁊ resolutũ: ⁊ resur rectõis tpe ĩcorruptibile ⁊ spiritale: nõ iam labore afflictõis nec abstinẽtie castigatõe: sed qualitate sui nulla iam corpis corruptela dñabitur. Nũc ergo necessaria est ab stinentia: sed postmo dum non querenda. Tercio loco ĩuenies abscõditũ misterioꝝ sapientie ⁊ sciẽtie dei sensum· quo nutrian tur anĩe sanctoꝝ etiã ĩ futuro. Hic est eñ pontificalis fruct⁹ de quo ꝓmittitur his q̃ esuriũt ⁊ sitiunt iusti ciam q: saturabũtur Sic ergo in omnib⁊ scripturis triplicis sa cramenti ratio pcur-rit· sic ⁊ sapientia mo net vt describam⁹ eã in corde nostro tripli citer. sic tres puteos fodit ysaac: quorum tercius latitudo: vel amplitudo noĩatur. Quia vero sacerdo-tale sacramẽtũ ẽ vir-ga nucis: puto hiere miam (qui erat de sa cerdotibus ex ana-thoth) vidisse virgã nuceam· ⁊ ꝓphetasse que scripta sunt q̃dẽ de ṽga nucea vel de lebete· vel de olla suc censa· q̃si p hec osten deret in virga nucea esse vitam· ⁊ in lebete succẽso mortẽ. Vita ei ⁊ mors posũt ante faciem nostrã. Et est vita xp̃s in sacramẽto nucis· mors aũt dyabolus ĩ figura lebetis. Si ergo peccaueris: erit pars tua cũ lebete accenso. Si bene egeris: in virga nucea cũ pontifice magno. In canticis quoq̃ canticoꝝ sponsa dicitur descẽdere in ortum nucis· ⁊ cum nucibus sacerdotalium pomoꝝ copiã inuenisse.

Germinabit uirga. Dri. Unum fructũ ꝓmisit deus in virga: et dedit plura· vt liberalitatẽ dei largiorẽ ꝓmissionibus attendamus. Erit inquit homo quemcũq̃ elegero: virga ei⁹ germinabit. Ubi vero ad rem venitur nõ hoc tm̃ ꝓmissũ impletur· sed multa addũtur· ait eñ: ⁊ ꝓduxit frondes· ⁊ ꝓtulit flores· ⁊ germĩauit nuces· solũ aũt germẽ ꝓmissum ẽ.

Sicut in his promissionẽ suaz deus in quadruplũ dedit: ⁊ multa plu ra ⁊ preciosiora largitus est q̃ promisit: in omnib⁊ locis scripture vbi aliq̃ promissio cõtinetur· in futuro multipliciter preparabitur· ⁊ vere cõplebit illud· qđ oculus nõ vidit· ⁊ auris nõ audiuit· nec ĩ cor hoĩs ascẽdit. Siue ergo terrã siue celum dixeris: siue solem hunc ⁊ fulgorẽ visibilis luminis: Omĩa hec oculus vidit: ⁊ auris audiuit. Transgredere ergo oĩa que vi-des· que audis· quidq̃d etiã cogitari potest· ⁊ scito illud repositũ esse dili-gentibus deũ: qđ nec ad cogitatõnem cordis tui potest ascendere. Unde puto nihil in his ꝓmissionibus corporale cogitandũ. Ratio enim materie corpalis sensum cogitantis nõ effugit: sed que in sola dei sapĩa cõtinent.

Inuenit germinasse uirgã aaron. Gre. Cum aaron ad sacer dotium qui de tribu leui fuerat despiceret: dignusq̃ alius qui offerret ho locausta crederetur· duodecim virge iuxta duodecim tribus ĩ tabernacl'o poni iubentur· ⁊ virga leui viruit· ⁊ quid virtutis aarõ in munere haberet ostendit. In quo innuitur q̃ omnes qui vsq̃ ad finẽ mundi iacemus in morte: quasi virge reliquie in ariditate remanemus. Sed cunctis virgis ĩ ariditate remanẽtib⁊: virga leui ad florem rediijt· q: corpus dñi veri· s· sa-cerdotis in mortis ariditate positũ in florem resurrectõis erupit· quo flore

aaron erit ĩ tribu leui· ⁊ vna virga cunctas eoꝝ familias cõtinebit: ponesq̃ eas in tabernaculo fede-ris coram testimonio vbi loquar ad te. Quẽ ex his elegero germi-nabit virga eius· ⁊ cohibebo a me querimonias filioꝝ israel quibus cõtra vos murmurant. Locutus q̃ est moyses ad filios israel· ⁊ de derunt ei omnes principes ṽgas p singlas tribus. Fueruntq̃ virge xij· absq̃ virga aaron. Quas cuz posuisset moyses corã domino in tabernacl'o testimonij sequẽti die regressus ĩuenit germinasse virgã (s. crucis.) aaron in domo leui ⁊ turgentibus gemmis erupant flores qui folijs dilatati in amigdalas deformati

aaron recte sacerdos esse ostenditur· q: hac resurrectõis gloria redẽptor q̃ de tribu iuda ⁊ leui ortus est: intercessor p nobis esse monstratur. Uirge xij· tribuum in ariditate ꝑmanent· quia corpus domini post mortẽ viuit: sed nostra adhuc corpa vsq̃ in finẽ mũdi differunt a gloria resurrectõis.

Dri. Uirga arida germinat: cum corpus extinctũ reuiuiscit· cui quat tuor prestabunt· seminatũ in corruptõe surget in ĩcorruptõe· seminatũ in infirmitate surget in virtute· seminatũ in ignominia: surget in gloria. semi natum corpus aĩale: surget spũale. Hec quattuor virga aridi corporis ĩ resurrectõe germinabit.

sunt. Protulit ergo moyses oẽs virgas de cõspectu dñi ad cũctos filios isrl'· viderũtq̃ ⁊ receperunt singuli virgas suas. Dixitq̃ dñs ad moysen. Refer virgam aaron ĩ tabernaculũ testimonij vt seruet ibi in signuz rebellium filioꝝ isrl'· ⁊ quiescant querele eoruz a me ne moriantur. Feceitq̃ moyses sicut preceperat dñs. Dixerũt aũt filij israel ad moysen: Ecce consumpti sumus· omnes peribim⁹. Quicũ q̃ accedit ad tabernaculũ domi ni moritur. Num vsq̃ ad internitõem cuncti delendi sumus?

Uirgam. Gre. Carnem xp̃i: que de radice iesse succisa et mortificata cito reui xit: post ariditatem mortis.

In virga regnan tis potẽtia· ĩ flore pul critudo. Und. Ego flos campi ⁊ liliũ cõ-uallium. Alij hanc vir gaz que sine humore floruit mariã esse pu tant· q̃ sine coitu edi-dit verbum dei. Un̄ Egredietur virga đ radice iesse· ⁊ f· de ra-e· as· xp̃s scʒ qui futu re typũ preferens pas sionis: candido fidei lumĩe ac passioĩs san guine purpurabat· flos virginũ· corona martirũ· gratia cõti-nentium.

Et turgẽtibus ⁊c. Dri. Hac đo ra tione qua promissio nuz bona maiora ꝓ-missionibus dantur: pene que peccatorib⁊ predicũtur: multipli catis cruciatibus ĩfe runtur. Nisi quis ter cium aliquid posse fieri cogitet: colligens aliqua solatia ex his que ĩ cõmi natione dauid continentur· vbi triduo prenunciata est futura mortis va statio: ⁊ in sex horas breuiatũ est tempus supplicij. Sed hec ibi proficere possunt: vbi penitentie tempus ⁊ satisfactõis locus conceditur. Scribitur tamen quia deus malis reddit peccata in terciã ⁊ quartam progeniem· ho nis autem faciens misericordiã nõ solum in terciam ⁊ quartam: sed scđm scripturam in mille generatões.

C. XVIII.

Dixitq̃ do minus ad aaron:

Dri. Possumus etiã sic intelligere eoꝝ que in virga germinauerunt differentias. Qui in christo credit: primo moritur· ⁊ postea renascitur· et sic virga arida germinat. Primum germẽ est prima in christo confessio. Secundo frondescit: vbi renatus donũ gratie· ⁊ spiritus sanctificatiõem recipit. Inde affert flores: vbi proficit ⁊ suauitate moꝝ decoratur: ⁊ fra-grantiã misericordie ⁊ benignitatis effundit. Tandẽ affert fructus iusticie quibus nõ solũ ipse viuat: sed vitam alijs prebeat: proferendo· s· ex se ver bum fidei ⁊ sciẽtie dei vt alios lucrifaciat. Sic ergo singuli fideles de vir ga aaron qui est xp̃s germinant· quoꝝ quattuor iste differentie alijs scri-pture locis velut etates q̃ttuor designantur. Unde iohes ait. Scripsi vo bis pueri· ⁊ scripsi vobis adolescẽtes· ⁊ scripsi vobis iuuenes· ⁊ scripsi vo bis patres. In quibus nõ corporalis etatis: sed anime profectus differen tias ponit: sicut obseruamus in germine sacerdotalis virge. Habent aũt hec omnia nõ tam in virga aaron q̃ in ea que exiuit de radice iesse· ⁊ flos de radice eius ascẽdet: sup quẽ requiescet spiritus dñi. Nec videtur ocio sum q̃ virga dicitur exire ⁊ flos ascendere. Quãuis eñ vnus sit christus p substantiã: singulis tamen diuersus efficitur ꝓut eget is in quo opatur. Qui segnior est pro disciplina: fit ei virga· ⁊ in virga nõ ascendere dicit: sed exire. Exeundum est eñ ei qui est segnis: ⁊ transeundũ ad alium statũ sicut virga· i· seueritate rigidioris doctrine cõpulso. In iusto vero q̃ sicut

palma floret: ascẽdere dicit' xp̃s. Siquis ergo verberibus indiget: exit ad eum in virga. Qui aũt pficit ad iusticiã: ascẽdit ei ĩ flore vsq3 quo afferat fructus spũs qui sunt caritas· gaudiũ· pax· patiã· ⁊ cetere virtutes.

Tu et filii tui. Aug. Alia lit'. Tu ⁊ filij tui ⁊ domus patris tui accipietis peccata sanctoꝝ· ⁊ peccata sacerdotij vestri. Hec sunt peccata sanctoꝝ: que appellãtur sacrificia p peccatis. Peccata vero sanctoꝝ dictũ est: non que sancti cõmittunt; sed ab eo q' sunt sancta. Dictũ est sanctoꝝ: q2 in sanctis offerunt' ⁊ peccata dicuntur sacrificia pro peccatis: iõ appellata sunt peccata sãctoꝝ. Et pccã sacerdotij vestri· id ẽ eadem ipsa que offeruntur pro peccatis· sicut etiã ĩ leuitico declarat: ⁊ ptinere dicit ad sacerdotem.

Orī. Alia littera. Tu ⁊ filij tui: ⁊ dom' patris tui tecũ sumetis peccata sanctoꝝ. Qui meliores sunt: inferioꝝ culpas suscipiunt. Vñ. Vos q̇ fortiores estis ĩfirmorum imbecillitates sustinete. Israelita si peccet· i· laicus· ip̃e suũ nõ potest auferre peccatum: sed requirit leuitam: vel sacerdotem: vel pontificem vt peccatoꝝ remissionem accipiat. Sacerdos aũt aut pontifex si delinquat: ip̃e suũ potest purgare peccatum: si tamẽ non peccet in deum. De huiusmodi enĩ peccatis nõ facile videmus in legis litteris remissionẽ peccatoꝝ significari.

Tu ⁊ filij tui ⁊ domus patris tui tecũ portabitis iniquitatẽ sanctuarij· ⁊ tu ⁊ filij tui simul sustinebitis peccata sacerdotij vestri. Sed ⁊ fratres tuos de tribu leui· ⁊ sceptruꝫ patris tui sume tecũ· p̄sto q3 sint ⁊ ministrent tibi. Tu aũt et filij tui ministrabitis ĩ tabernacl'o testimonij. Excubabuntq3 leuite ad precepta tua· ⁊ ad cuncta opa tabernaculi: ita dũtaxat vt ad vasa sanctuarij· ⁊ altare non accedãt ne ⁊ illi moriãtur· ⁊ vos pereatis simul. Sint aũt tecum ⁊ excubent in custodijs tabernaculi ⁊ in omnibus cerimonijs eius. Alienigena ñ miscebitur vobis. Excubate in custodiis sanctuarii· ⁊ in ministerio altaris: ne oriatur indignatio sup filios isrl'. Ego dedi vobis fratres vestros leuitas de medio filioꝝ israel· ⁊ tradidi donuꝫ dño vt seruiant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autẽ ⁊ filii tui custodite sacerdotiũ vestrũ· ⁊ omnia q̄ ad cultum altaris ptinent ⁊ intra

ʃ Lxx· Sumetis peccata sanctorũ· q2 per ea· s· q̄ offert pontifex p peccato cuiusq3 purificat eũ.

ʃ Sacrificia pro peccatis oblata que debentur sacerdotibus.

Orī. Iesus pontifex noster qui penetrauit celos cũ filijs suis· i· apl'is ⁊ martiribus sumit peccata sanctoꝝ. Venit enim vt peccata mundi tolleret morte sua. Filij quoq3 eoꝝ auferunt peccata sanctorum. Unde paul' Libenter impendar pro animabus vestris. Et alibi. Ego enĩ iam ĩmolor. Hostia vero ad hoc ĩmolatur: vt eoꝝ pro quibus iugulatur: peccata purgentur. De martiribus iohannes in apocalipsi scribit. Quia anime eorũ qui iugulati sunt pp̄ter nomen iesu assistunt altario. Qui aũt assistit altario: ostendit' sacerdotis fungi officio· i· pro ppl'i peccato supplicare. Vereor ergo ne forte exquo martires nõ sunt: ⁊ hostie sanctoꝝ nõ offeruntur pro peccatis nr̃is: non fiat remissio: ⁊ accidat nobis: qd' de se dicunt iudei Quia nõ habentes altare: neq3 tẽplũ neq3 sacerdotiũ: ⁊ ideo nec hostias offerentes: peccata nostra inquiunt manent in nobis: ideo veniã nõ cõsequimur. Nos aũt dicere debemus q2 hostie martirũ nõ offeruntur pro nobis: ideo manent in nobis peccata nostra. Non meremur enim psecutõeꝫ pati pp̄ter christũ. Sciens enĩ dyabolus p passioneꝫ martirij remissionẽ peccatorum fieri: non vult nobis persecutõem gentium publicam mouere· quia inuidet glorie nostre· vel fortassis scit nos deus ydoneos non esse martirio.

Orī. Querendũ est quomodo aliqui sancti dicant' ⁊ de peccatis eoꝝ scribatur: Non eniꝫ (vt putant quidã) statim qui sanctus esse ceperit: peccare nõ potest ⁊ cõtinuo esse sine peccato. Dicitur enĩ p ezechielem: A sanctis meis incipietis. Si enĩ sancti sine peccato sunt: quomõ primi succumbunt in supplicio peccatoꝝ: ⁊ alibi. Iustus in principio sermonis sui ipse sui accusator fit. Apostolus quoq3 qui ĩ principio epistole scribit omnib' qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis postea eisdẽ dicit. Nolite pp̄ter cibum soluere opus dei. Et ad corinthios. Paulus vocatus apl's iesu xp̄i ecclesie dei que est corinthi sanctificatis in xp̄o iesu vocatis sanctis postea eisdem dicit. Cum enĩ sint inter vos emulatões ⁊ cõtentiões: nõne carnales estis: ⁊ scd'm hoĩem ambulatis: ⁊ paulo post. Omnino auditur inter vos fornicatio: q̃lis nec inter gentes· ⁊ vos inflati estis. In quo nullum ĩmunem relinquit· dum alijs fornicatõnem: alijs inflationẽ superbie crimen ascribit· ⁊ multa huiusmodi: ⁊ peiora in sequentibus ponit. Sed sanctoꝝ multe differentie sunt. Sancti eniꝫ dicuntur hi ijdemq3 peccatores: qui se deo vouerunt: ⁊ separauerunt a vulgo vitam suam: vt dño seruiant. Huiusmodi homo scd'm hoc q' ceteris actibus circũcisis se dño mancipauit: sanctus dicit'. Sed forte ĩ hoc q' dño seruit: nõ ita gerit omĩa vt cõpetit: sed in aliquibus delinquit. Si enim qui sepat se ab oĩbus actib' vt disciplinã medicine vel philosophie cõsequatur: nõ continuo ita pfectus est vt nõ peccet in aliquo· ĩmo plurima delinquendo vix ad pfectõꝫ puenit· ⁊ tamẽ cũ ad huiusmodi scolas se tradidit: certũ est eum inter medicos ⁊ phos numerari. Ita qui mancipatur studijs sanctitatis scd'm hoc quod pposuit sanct' appellatur. Scd'ꝫ hoc v'o q' necesse est eũ ĩ multis delinquere: dum vsu ⁊ disciplina ⁊ diligẽtia abscidatur cõsuetudo peccãdi: peccator dicitur.

Addo amplius q' nisi sanctum ppositũ aliquis habeat: ⁊ sanctitatis studiũ gerat nescit peccati peniten tiam gerere· vel remediũ querere. Qui nõ sunt sancti ĩ peccatis suis moriunt'· qui sc̃i sunt penitentiã p peccatis gerunt· vulnera sua sentiunt· lapsus suos intelligũt· sacerdotem requirũt ⁊ purificatõem per pontificem. Ideo caute et significanter dicitur quia pontifices ⁊ sacerdotes: non quorũ cũq3: sed sanctoꝝ pccã sumũt. Sc̃s eĩ est q̇ peccatũ suũ p põtificẽ curat.

Tu autem et filii ⁊c. Orī. Alia littera. Tu aũt ⁊ filij tui tecum ĩ cõspectu tabernaculi testimonij obseruate custodias vestras ⁊ altaris tabernaculi ⁊c. Obseruare diligenter conuenit que scripta sunt· ⁊ eos precipue q̇ in ordine sacerdotali gloriãtur. Qui aũt obseruet ⁊ faciat que sacerdotibus mandata sunt: ⁊ qui vtatur ordine ⁊ ore sacerdotali opa vero non obseruet: solus nosse potest qui scrutatur corda ⁊ renes. Mandantur aũt obseruari nõ solũ ea que foris sunt: sed precipue que intra velum sunt: q̃si cura sit sacerdotibus euidentia ⁊ manifesta diuine legis mãdata implere ⁊ misteria abscondita omni pspicacia intueri. Si vero ad hoĩem velit referre tabernaculũ testimonij (paulus enĩ corpus hoĩs tabernaculuꝫ dicit) interiora velaminis vbi inaccessibilia tegũtur: principale cordis dicem': qd' solum recipe potest misteria veritatis. Duo v'o altaria· i· interius ⁊ exterius (qm̃ altare oratõis indiciũ est) illud puto significare qd' dicit apl's. Orabo spiritu: orabo ⁊ mente. Cũ enĩ in corde orauero: ad altare interius ingredior. vñ. Tu aũt cum oraueris intra ĩ cubiculũ tuũ· ⁊ claude hostiũ ⁊ ora patrẽ tuũ in abscondito. Qui ita orat: ingreditur ad altare incensi qd' est ĩterius. Qui v'o clara voce: ⁊ verbis cũ sono platis vt edificet audientes: spiritu orat· ⁊ offert hostiam ĩ altario qd' est foris ad holocaustũ populi cõstitutũ. Oportet ergo sacerdotes ea precipue curare: que ĩtra velum interius teguntur· ne quid ibi pollutũ inueniat'· interiorẽ scꝫ hoĩem ⁊ cordis secreta: vt ibi ĩmaculata pmaneant. Cherubin ⁊ ppiciatoriuꝫ scã est intelligenda trinitatis. Cherubin quideꝫ multitudo· i· pfectio scientie interpretatur· ⁊ que est alia pfectio scientie: nisi agnouisse patrẽ ⁊ filium ⁊ spiritũsanctũ: Hec ergo curanda sunt a sacerdotibus: vt incõtaminata ⁊ illesa seruent'. Urna vero habens celestem cibum manne thesaurus diui verbi est. Arca aurea in qua sunt tabule testamenti mens nostra ẽ· in qua legem dei descriptam habere debemus· hec debet esse aurea· i· pura ⁊ p̄ciosa· in qua lex dei sit scripta· nõ atramẽto: sed spũ dei viui· non in tabul' lapideis: sed in tabulis cordis carnalibus. Vñ. Qui ostendunt opus legis scriptũ in cordib' suis. Scripsit aũt de' ĩ cordibus eoꝝ digito legẽ naturalẽ: quã dedit dñs humano generi· ⁊ in cunctoꝝ mentibus scripsit· vñ initia sumimus· ⁊ semina quedã ad pscrutandã veritatẽ: que si bene excolamus fructũ vite afferent nobis.

Tu aũt et filii tui. All'. Perfectiores· s· ĩ ecclesia ⁊ sancti doctores

quoꝝ officium est sacramenta diuina manibus contrectare: ⁊ vasa sancta id est· scripture mistica verba ventilare· ⁊ ad intellectũ producere. Cetera autẽ turba meditetur diligenter que cape potest, ⁊ que magistroꝝ discretio iubet.

Siquis externus. Non de tribu leui. Ozyas enĩ de tribu iuda: quia vsurpauit sacerdotiũ lepra pcussus est.

Locutus ẽ dominus ⁊c. Ori. Alia lit. Locut⁹ ẽ dñs ad aaron dicens: Ecce dedi vobis ad cõseruandum primitias. Alij tamẽ ad obseruanduꝫ· sed verius· ad cõseruãdũ. Querenduꝫ est aũt quõ scdm legem primitie obseruent: Nõ enim vt custodiãt sacerdotes accipiunt: sꝫ vt consumant· hoc ĝ ad legem littere non applicatur· sed ad legem spiritus. Spirituales enĩ primitie cõseruari possunt: litterales non possunt. Christus primitie est vere· que ad conseruandum nobis date sunt. Beatũ est enĩ vt anima que christum suscepit semp cõseruet: ⁊ semper habeat. Que autẽ offerebantur in lege consumebantur: ⁊ in ventre digerebantur in secessum. Has aũt primitias q̇ manducauerit: ⁊ gustauerit panẽ qui de celo descendit: nõ morietᷣ in eternum. Hic est enim panis qui cum semp comedatur sp pmanet· immo augetur. Quanto enim amplius verbũ dei sumpseris: tãto abundabit.

velum sunt· per sacerdotes administrabũtur. Siquis externus accesserit occidetur. Locutus ẽ dominus ad aarõ: Ecce dedi tibi custodiã primitiarũ mearũ. Omnia [† ſ non a pselitis· nõ a gentilib⁹.] que sanctificãtur a filiis israel tibi tradidi ⁊ filiis tuis pro officio sa[ſ spiritaliter· s· intellecta]cerdotali ⁊ legitima sempiterna. Hec ergo accipies de his [ſ q̃ꝛ p̃ se sancta non sunt.] q̃ sanctificantur ⁊ oblata sunt domino.

Primitiarum. Primitie litterales cõsumuntur: spirituales custodiuntur. Quanto enĩ verbum dei amplius sumpseris: tanto abundabit.

Omnia que sanctificantur a fi· is. Ori. Alia littera. Ex omib⁹ que sanctificantur mihi a filijs israel ⁊c. Non vult deus accipe primitias nisi a sanctificatis israel. Inueniunt enim apud gentiles opa digna deo. Excoluerunt enĩ aliqui virtutes animi· ⁊ phia in nonnullis aliquid egit. Ex illis vult deus benefacta suscipere quoꝝ mens videt deũ: ⁊ qui sancti sunt p fidem dei. Gentilis aũt etiã siquid honestũ habeat in morib⁹ (quia nõ deo: sed sibi ascribit) nõ sanctificatur: nec inter primitias recipitur.

Ori. Uidetur aũt scdm litterã proselitos excludere· solos aũt sanctificatos ex filijs israel vult offerre primitias. Puto autẽ proselitum ex eo dici: ꝙ ñ licet ei ecclesiã ingredi. Scriptũ est enim. nõ abominaberis ydumeum: qꝛ frater tuus est· nec egyptiuꝫ: qꝛ incola fuisti in terra eius. Filij si nati fuerint eis: tercia generatione intrabunt ĩ ecclesiam dei. Donec ergo fructus nõ affert egyptius vel ydumeus: nec facit filios prime: ⁊ secunde: ⁊ tercie generatõis: non ingreditur in ecclesiam· sed filioꝝ generatio ingredi facit. Notandũ aũt· qꝛ nõ dicit: si nati fuerint eis filij vel filie· sed: filij si nati fuerint eis. Soli filij sunt qui faciunt patres in ecclesiã itroire.

Ori. Ter etiam in anno apparere iubetur omne masculinum non femininum.

A filiis. Non a filiabus. Non enĩ ociose alibi nominat cũ filijs etiã filias· alibi filiarũ non facit mentionẽ. Que tamẽ specialiter nõ ad sexuꝫ sed ad discretõem animarũ referenda sunt.

Ori. Difficile inuenies sanctos quibus deus eximium prebeat testimoniũ filias genuisse· Abraham ysaacq; nõ genuerũt filias. Sol⁹ iacob vnam filiã genuit· ⁊ ipsa fratribus ⁊ parentib⁹ opprobriũ fuit· ⁊ vindicte furorem fratribus incitauit.

Hec ergo accipies ⁊c. Idem. Et hoc sit vobis ex his que sanctificantur sanctis de sacrificijs ⁊c. Spiritussanctus ita sanctus est vt nõ sit sanctificatus. Non enĩ aliunde accedit ei sanctificatio· nec initiũ sanctitatis accepit. Idem de patre ⁊ filio intelligendũ est. Sola enĩ trinitas substantia est: que nõ extrinsecus: sed sui natura sancta est. Omnis enĩ creatura vel spũssancti dignatione vel meritorũ ratõe sanctificata sancta dicitᷣ. Unde. Sancti estote qꝛ ego sanctus sum ⁊c. Non enĩ eadem sanctitas ĩ deo ⁊ homine ponenda. De deo eniꝫ dicitᷣ: qꝛ sanctus est· hominibus aũt quasi qui nõ semp fuerunt iubetur vt fiant sancti. Ubi aũt habem⁹ uos sancti estote· in greco habetur· sancti efficimini. Sed nostri interpretes indifferenter estote, p efficimini posuerunt. Unusquisq; ergo nostrũ exquo se deo vero corde mancipauit: sanctus efficitur. Uere aũt ⁊ semper sanct⁹ solus est deus. Unde. Qui enĩ sanctificat ⁊ qui sanctificantᷣ ex vno oẽs. Non aũt putes esse cõtrariũ quod de xp̃o legim⁹· quẽ pater sanctificauit ⁊ misit in hunc mundũ. Qui enĩ sanctificatur scdm carnẽ xp̃s est: nõ scdꝫ spiritum. Secũdũ spm̃ pariter ⁊ scdm carnẽ dicit: Ego sanctifico meipsũ pro eis· vt qui sanctificat scdm spiritũ intelligatur· qui aũt sanctificatᷣ bm carnẽ· vnus tamen ⁊ idem xp̃s. Ab omnibus ergo fructibus sanctificate sunt offerende primitie· sed spiritali pontifici. Fructus aũt spiritus est· caritas· gaudiũ· pax· patiẽtia ⁊c. Sũt aũt primitie caritatis· vt diligat deũ ex toto corde: ⁊ ex tota anima: ⁊ ex tota mẽte. Ex hoc caritatis fructu scdo habere debeo: vt diligam pximum sicut meipsum. Ille ergo primitie caritatis deo offeruntur p pontificẽ· que scdo loco sunt: meis vsibus relinquũtur· tercio aũt loco ex hoc fructu diligere debeo etiã inimicos meos.

Ori. Primitias omnium gregũ sacerdotibus lex mandat offerri· ita vt omnis qui possidet agrũ vineam ⁊ oliuetũ ortũ: ⁊ siquid exercetur in terris: ⁊ q̇ pecul[i]a cuiusq; pecoris nutrit: offerat deo omne qđ primum est. Deo enĩ offerri dicit qđ sacerdotibus datur· hoc enim ex lege docetur qꝛ nemo legitĩe vtitᷣ fructib⁹ vel pecorib⁹: nisi deo· i· sacerdotibus ex singulis primitie offerantᷣ. Hanc ergo legem scdm litteram sicut alia nõnulla necessario obseruãdã puto. Sunt enĩ aliqua mandata etiã in nouo testamẽto necessario obseruanda. Sunt tñ qui dicant: Si aliq̇d obseruatur scdm litterã: cur non omnia: Si vero spiritaliter intelligenda: spiritaliter sunt omnia discutienda. Nos aũt vtriusq; assertionis insolentiã tempantes: quid in his obseruandum sit autoritate scripturarũ pferemus. Scriptũ est enĩ. Lex dñi irreprehensibilis conuertens aĩas: testi· do· fi· sa· pre· par. Preceptũ dñi luci· il· o· timor domĩ castus pma· i se· se· Iusticie domini recte leti· corda. Iudicia domini vera ⁊c. Nisi essent hec singula diuersa: nõ pprias differentias vnicuiq; scriptura dedisset· vt aliud de lege domini· aliud de mãdato· aliud de iustificationib⁹· aliud de iudicijs diceret. Aliud ergo lex· aliud preceptum. aliud testimoniũ· aliud iudiciuꝫ· aliud iustificatio. Un alibi. Hec est lex ⁊ mandata· ⁊ iustificatões· ⁊ precepta· ⁊ testimonia· ⁊ iudicia que precepit dñs moysi. Diligentius ergo his que recitantur ĩ lege intendamus. Sicubi enĩ scribitur esse mandatum: nõ cõtinuo lex accipienda est. Iustificatões quoq; non statim lex aut mandatũ putande sũt. Testimoniũ enim aut iusticia non cõfuse vnũ ex ceteris: sed distincte accipiendũ est. Cum ergo dicitur qꝛ lex habet vmbram futuroꝝ: non iõ mandatum vel iusticia vel iudicia vmbre sunt futuroꝝ. Nec est enim scriptũ hoc est mãdatũ pasche: sed hec est lex pasche. In oĩe ergo corpali debeo intelligere vmbram esse futuri boni· ⁊ qꝛ pascha nostrum immolatus est xp̃s. Similiter etiam inuenies de azimis ⁊ de alijs festoꝝ dierũ obseruantijs scriptũ. Quia ergo hec omnia sub legis titulo scribuntur in lege: q̃re debeo que sunt azima futuroꝝ bonorum: ⁊ inuenio apostolũ dicentem Non in fermento veteri neq; in fermento malicie ⁊ nequitie ⁊c. Scriptũ est quoq;. Hec est lex circũcisionis. Quero ergo quid circũcisionis vmbra bonorum contineatur futuroꝝ: ne mihi ĩ vmbra circuncisionis dicat paulus. Si circuncidimini christus vobis nihil prodest. Hec ergo singula que non scdm litteram obseruanda dicit apostolus: inuenies apud moysen legis titulo signari.

Ori. Ubi vero dicit: Non occides· nõ adulterabis· ⁊ huiusmodi· legis titulum non premisit. Hec enim mandata sunt· ⁊ ideo nõ exinaniuntᷣ apud discipulos euangelij: sed implentur. Non enim mandatuꝫ: sed lex vmbram habere futuroꝝ dicitur bonoꝝ.

Ori. Notandũ vero ꝙ lex dupliciter dicitur. Generaliter enĩ omĩa hec mandatum· iustificatões· precepta· testimonia· iudicia· lex dicuntur. Specialiter aũt aliqua pars eorũ que in lege scripta sunt: vt supradicta. Generaliter vero lex significatur cum dicitur: Non veni soluere legẽ: sed adimplere· Et alibi. Plenitudo legis est dilectio. Omnia enĩ que in lege scripta sunt: legem nominauit.

Ori. Alibi quoq; iuste inquit sectare qđ iustũ est. Et q̇d opus est etiã in his allegoriam querere: cum edificet littera:

Ori. Quero quoq; si aliqua que scdm litteram sunt stare possunt: necessario etiã allegorice intelligantur: Scriptum est enim in lege. Propter hoc relinquet homo patrẽ ⁊ matreꝫ: ⁊ adherebit vxori sue ⁊c. Qꝛ hec allegorica misteria cõtineant paulus pnũciat dicens: Misterium hoc magnum est ⁊c. Qꝛ aũt oportebat etiã bm litteram custodiri ipe dñs ostẽdit dicens: Scriptum est· ppter hoc relinquet homo patrẽ ⁊ matrem: ⁊ adherebit vxori sue· ⁊ erunt duo in carne vna. Qđ ergo deus cõiunxit homo non sepet. Qꝛ aũt abraam duos filios habuit· vnuꝫ de ancilla· ⁊ vnum

de libera· quis dubitat scd̄m litterā stare? Adiecit aūt apostolus· hec aūt sunt allegorica.

Omnis oblatio ⁊c. Ori. Est aūt sapiētis scribe ⁊ docti de regno dei vt sciat de his thesauris pferre noua ⁊ vetera· ⁊ qūo penit⁹ litterā occidentem abijciat: ⁊ spiritū viuificantem requirat· vt confirmet vtilem et necessariam littere doctrinā· aut manente hystoria: etiā misticū sensum introducat· sicut in presenti loco.

Ori. Vtile ē enī sacerdotib⁹ euāgelij offerre primitias· vt qui euangeliū annūciant de euāgelio viuant. Impiū est enī vt qui ingreditur ecclesiam dei qui scit sacerdotes ⁊ ministros assistere altari ⁊ vbo dei: aut ministerio ecclesie deseruire: nō offerat sacerdotib⁹ primitias de fructib⁹ terre quos dedit dn̄s: solem suum pducendo ⁊ pluuias ministrando. Qui enī sibi datos fructus a deo credit: scit munerādo sacerdotes: honorare deū de muneribus suis. Unde Ve vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite qui decimatis mentam ⁊ cyminum ⁊ anetum: ⁊ preteritis que maiora sunt legis: ypocrite hec oportet fieri: ⁊ illa nō obmitti. Vult ergo dn̄s hec scd̄m litterā non obmitti. Ad discipulos quoq̄ ait: Nisi abundauerit iusticia vestra plusq̄ scribarum ⁊ phariseorum nō intrabitis in regnū celoꝝ. Quod ergo vult a phariseis: multomagis a discipul'. Qd̄ aūt a discipulis non vult fieri: nec a phariseis. Unde dictum est antiquis nō occides· hoc seruant pharisei· discipulis aūt dicit. Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio

Ori. Christus nos redemit de maledicto legis: nō de maledicto mandati vel testimonij vel iudicioꝝ· ne· s· subiecti essemus circūcisioni carnis: ⁊ sabbatoꝝ obseruatōi· ⁊ huiusmōi que cōtinentur in lege: nō in mādatis Abundat ergo iusticia nostra plusq̄ scribarū ⁊ phariseoꝝ: Si illi de fructibus terre gustare nō audent: priusq̄ primitias sacerdotibus offerant: ⁊ leuitis decimas separent: Ego aūt nihil horum faciens fructibus terre ita abutar: vt sacerdos ⁊ leuita ⁊ dei altare nō sentiat?

Ori. Petrus quoq̄ ⁊ paulus p se primitias credentiū offerunt. Vn̄ paulus dicit. Quia ab hierusalē vsq̄ ad illiricum repleuerim euangeliū xp̄i· vbi nō nominat⁹ est christus: ne sup alienum fundamentū edificarēt. Omnes ergo quos docuit tanq̄ fructus suos offert: ⁊ quotidie querit nouos agros quos excolat: ⁊ noua rura que seminet. Unde ait: Cupio venire ad vos vt aliquem fructū habeam in vobis sicut in ceteris gentibus Ex his omnibus electa queque signat: ⁊ singularum ecclesiarum eligit ⁊ offert primitias.

Ori. Quisquis etiā doctor q̄ docet predicat ⁊ īstruit auditores agrū ecclesie sue· i· credentiū corda videtur excolere. Habet quoq̄ culture sue fructū· ⁊ in fructu electum aliquē ⁊ precipuum quē quasi primitias offerat ⁊ aliū p primogenitis· alium pro decimis.

Ori. Habet forte aliquis primogenitos ⁊ inferiores: quos neq̄ pro primitijs neq̄ p primogenitis: sed p decimis possit offerre.

Iure perpetuo. Quomodo potest eternū esse qd̄ visibile ē? Que enim vident temporalia sunt· primitie aūt que offeruntur aaron: visibiles sunt· circūcisionem quoq̄ ⁊ azima· ⁊ pascha visibile: est necesse eternū nō esse: sed temporale. Inuisibilis ergo circūcisio que in occulto est: eterna est: ⁊ azima sinceritatis ⁊ veritatis. Sic ⁊ hec ei qui non in manifesto sed ī occulto iudeus qui spiritu nō littera legem custodit: scd̄m interiorem hoīem legitima eterna dicuntur.

Omnem medullam ⁊c. Ori. Ostendimus mādatū de primitijs frugum vel pecoꝝ debere etiā scd̄m litterā stare: videamus qūo spiritalit' intelligatur. Hic enī ait. Omnes primitie olei· vini· ⁊ frumenti· horū omnium primitie que oblate fuerint dn̄o tibi ea tradidi. Si aūt omnes primitie ad pontificē ptinent: pontifex requirēdus est ad quē ptinere debeāt etiam ille primitie quas in alijs locis etiā inuenimus. De xp̄o aūt legim⁹ q̄ sit primitie mortuorum· est ergo in aliqua parte primitie. Dicit etiam apostolus de quibusdā q̄ sunt primitie asye· ⁊ alij achaie primitie. Cōsequens ergo est p singulas ecclesias aliquos primitias nominari· de quib⁹ est cornelius qui cesariensis ecclesie cum his qui cū eo spiritūsanctū susceperant primitie dicitur· ⁊ forte omniū gentium de quibus primus credidit ⁊ primus spiritumsanctū meruit. Ager aūt mundus dicitur. Ager autem nō terre solū sed corda humana: quē angeli exceperunt excolendū. Culture ergo sue fructus ipsi possident: eos· s· qui sub pcuratoribus ⁊ autoribus agunt· ⁊ nondū ad summam etatis pfectōem puenerunt. Perfectos v̄o tanquā electos ⁊ precipuos offerūt primitias pontifici magno. Inuenim⁹ ipsum corneliū anteq̄ doctrinam verbi vel gratiā baptismi a petro susciperet: audisse ab angelo q̄ oratiōes eius ⁊ elemosine ascendissent ad deū· vnde p angelum videtur q̄si primitie deo oblat⁹.

Omnis oblatio ⁊ sacrificiū ⁊ quidquid pro peccato atq̄ delicto redditur mihi: ⁊ cedet ī sancta sanctorum: tuū erit ⁊ filioꝝ tuorum. In sanctuario meo comedes illud.
[fortes ī fide.]
Mares tantum edent ex eo quia
[virgines.]
consecratum est dn̄o. Primitias aūt quas vouerint ⁊ obtulerint filij israel tibi dedi ⁊ filijs tuis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est ī domo tua vescetur eis. Omnem medullam olei ⁊ vini ⁊ frumenti quidquid offerent primitiarum domino tibi dedi.
[aaron· s· vero· s· pontifici· i· xp̄o. — apostolis· maioribus· s· et minoribus potestatibus. — sanctis aīabus vel plebibus.]

Christus est pmitie primitiarum. Cornel⁹ primitie gentiū. Alij primitie ecclesiarum· sicut quidā primitie asie· alij achaie

Ori. Aderit vnusquisq̄ angeloꝝ in cōsummatōe seculi ī iudicio: pducens secū eos q̄b⁹ prefuit: q̄s iuuit quos īstruxit: p q̄bus semp vidit faciē patris qui in celis est. Et puto ibi inquirendū vtrū culture hoīm angel⁹ defuerit: an culture angelice nō digne hūana segnities responderit? Erit ergo ⁊ in hoc iudiciū dei vtrū negligentia ministroꝝ qui ī ministeriū ⁊ adiutorium missi sunt pp̄ter eos qui hereditatē accipiunt salutis· an nostra ignauia tot lapsus nobis eueniant. Erit ergo etiā in homines ⁊ angelos iudicium dei. Et forte iudicabūtur aliqui cū paulo: ⁊ cōferentur laborib⁹ ⁊ fructibus eius qui ex multitudine credentiū veniunt· ⁊ forte inueniet fortior aliquib⁹ angelis. Vn̄. An nescitis quoniā angelos iudicabimus? nō q̄ paulus iudicet āgelos: sed opus pauli iudicabit aliquos. Hinc fortassis petrus aiebat. In quē cōcupiscūt angeli etiam cōspicere. Quāuis etiā apostoli angelis vtantur adiutoribus ad predicatōis officium cōsūmandum. Unde in actibus apostoloꝝ dicebat': q̄ angelus petri esset qui ad hostium pulsaret. Similiter ergo intelligitur esse angelus pauli ⁊ cuiusl' het apostoli: ⁊ singulorum p ordinē vel pro meritis: quos in laboribus et doctrina vel apostoloꝝ vl' reliquoꝝ doctoꝝ necesse ē primas ptes habere ⁊ animarū que p eos pfecerunt fructum cū his per quos operati sunt ad aream dn̄i comportare. Erit ergo in congregatione fructuum· i· in electōe credentiū qui fuit illius ecclesie precipuus ⁊ eximius primitie. Superior vero illius ecclesie primogenitus ab illo archangelo oblatus. Omne ergo quod adumbratū est in lege (q̄m lex vmbram habet futuroꝝ bonorū) alio quodam modo p angeloꝝ ministeria in futuroꝝ bonorum veritate cōplebitur· vt que formata sunt in isrl' qui est scd̄m carnem: ā veris israelitis impleantur. Nomē enī israelis ad angelos puenit qui verius israel appellātur: quanto verius sunt mens vidēs deū· hoc enī israel interpretatur. Sicut enim quedā nomina gentiū vel principum ad angelos malos referuntur· vt pharao rex egypti. Nabuchodonosor rex babilonis· vel assirius· ita q̄ de sanctis viris ⁊ de gente religiosa scribūtur ⁊ ad sanctos angelos referūtur. vnde ysaias de nabuch· Et inducam gladiū super gentem magnam ⁊ sup principem assirioꝝ· ⁊ alibi. quasi de principe cuiusdā gentis. Quomodo cecidit lucifer qui mane oriebatur? Q aūt in genesi legimus deū ad angelos loquentē. Venite confundamus linguā eoꝝ· putandū est q̄ diuersi angeli diuersas in homībus linguas ⁊ loquelas opati sunt. Verbi gratia. Unus vni homini linguā impressit babiloniā· alius egyptiam· alius grecam· ⁊ sic fortasse diuersarū gentium ipsi principes fuerūt qui lingue ⁊ loquele videbantur autores. Manserat aūt lingua p adam primitus data· i· hebrea in ea pte hominū: que non angeli vel principis: sed dei portio est.

Ori. Offerūt ḡ angeli ex nobis primitias· ⁊ excolit quisq̄ qd̄ studiose ab erroribus gentiū conuertit ad deū· ⁊ est quisq̄ in portōe vel cura illius vel illius angeli. Et sicut ab initio cum dispergeret deus filios adam: statuit fines gentiū iuxta numerū filiorum vel angelorū dei· ⁊ queque gens sub illo vel illo angelo facta est· israel aūt pars domini ⁊ funiculus hereditatis eius. Ita credo in fine mundi huius· ⁊ ī initio alterius seculi futurum: vt iterū diuidat excelsus filios adam· ⁊ qui non poterunt tam mundi esse corde: vt ipsum videant deū· ⁊ esse portio dn̄i· vel sanctos angelos videant· ⁊ sint scd̄m numerum angelorū dei. Optabile est ergo ita proficere quēq̄: vt inter primitias vel primogenita eligatur: ⁊ deo offeratur tanq̄

pars eius. Si minus vel sanctorum angelorum pars esse mereatur. Quomodo non inueniatur inter illos de quibus dicitur. Introibunt in inferiora ter re. tra. in ma. gla. par. vul. erunt. hoc est demonũ. Hę sunt enim vulpes quę exterminant vineas. ex quibus erat herodes. de quo dicitur. Ite dici te vulpi huic. Refugiamus ergo terrenos actus et intelligentiã terrenam ne introeamus in inferiora terrę. Introeunt enim qui legem dei et promissi onum bona terrena intelligentia excipiunt. et non excitant animas terreno rum ad expectatõem celestiũ: vt querãt que sursum sunt: non quę sup terram.

Ori. Offerũt angeli primitias vnusquisque credo gentis suę et ecclesię suę quibus iohannes in apocalipsi scribere videtur. angelo scilicet ecclesię ephesi. smirnę. et laodicię etc. Offert ergo quisque primitias gentis suę. vel ecclesię quę ei dispensanda cõmissa est. Vel forte extrinsecus et alij angeli sũt: qui ex omnibus gentibus fideles cõgregent. Et cõsideremus ne forte sic in aliqua ciuitate vbi nõdum xpiani sunt: siquis doceat instruat et postea ibi princeps episcopus fiat: ita sancti angeli eos quos e diuersis gentibus cõgregauerunt: si perfice re fecerit: in futuro principes fiãt et rectores: vt xpus dicatur rex regum. et dominus dominãtium. Hi enim sunt reges eorum quos regunt et proficere faciunt. Ipsi ergo offerunt quosdã quidem pontifici. quosdam filijs pontificis. i. superioribus virtutibus. et archangelis. quosdã leuitis. i. paulo inferioribus. si angelici ordines vt israelitę distincti sunt. cũ ipsi dicantur vmbrę et exemplari deseruire celestium. Forte ergo in futuro cũ omnes fructus cõgregabuntur ad aream: erunt quidã portio veri pontificis. i. xpi. alij leuitarum: vel angelis vel alijs celestibus virtutibus segregati. quidã et portio hominũ: qui in hac vita prudentes dei dispensatores fuerunt. vnde ei cui dñs crediderat quinque mnas. et fecerat decem. ait: Esto potestatẽ habens sup decẽ ciuitates etc. Quę enĩ hic potestas sup ciuitates intelligitur nisi gubernacula animarũ. Vnde mihi videtur quod inter angelos. alij principatum et potestates super alios gerant. Alij subiaceant: et obtempent potestati. Sic nec ille cui potestas. x. ciuitatum. vel quinque datur. immerito ad hanc peruenit potestatẽ. Omnia ergo apud deum ratõe. et iudicio fiũt. nec ad gratiã: sed pro merito. alius princeps multorum esse ponitur. alius principatui subiectus.

Idem. Agri angelorum corda nostra sunt. quisque eorum ex agro quem colit: offert primitias domino.

Ori. Sicut xpus est rex regum: ita primitię primitiarũ: quę non pontifici iam: sed deo oblatę sunt. quia seipsum hostiam obtulit deo: et surgens a mortuis sedet ad dexterã dei. Dicitur aũt primitię et primogenitus totius creaturę. Quod vtrũ sic per singulas creaturas intelligi debeat: vt inter homines primitię dormientiũ dicitur et intelligitur: an celsiori et diuiniori intelligentia: non est pręsentis temporis prosequi.

Sed et si mererer ego magnũ et summo pontifice dignũ offerre sensum: vt ex his quę loquimur et docemus aliquid egregium summo pontifici placeret: poterat angelus qui pręest ecclesię ex omnibus dictis nostris aliquid eligere. et loco primogenitorum vel primitiarũ de agello nostri cordis domino offerre. Sed vtinã pro his quę loquimur dãnari nõ mereamur. sufficeret nobis hęc gratia.

Vniuersa frugum etc. Aug. Primogenita omnia quęcũque in terra eorum fuerint: quantũcunque obtulerint domino: tibi erunt. Hic primogenita nõ fetus primos vel primitiuos pecorum dicit. Nam ipsa grece prothotocha. vel prothotosa nominantur. hęc aũt prothogenemata. Sed latine his duabus rebus duo nomina nõ sunt reperta. et ideo ista prothogenemata quidam primitias interpretati sũt. sed primitię apte dicuntur et aliud sũt. Hęc igitur tria ita discernuntur quia prothotocha vel prothotosa sunt primitiui animalium fetus et hominum. Prothogenemata vero primi fructus de terra sumpti vel de arbore: vel de vite. Primitię autẽ de fructibus quidem sed iã relatis de agro sicut de massa de lacu de dolio de cupa: que pro primitijs sumebantur.

Quidquid primum. Ori. Possunt forte illi primogeniti dici qui cũ mulieribus nõ sunt coinquinati. vel etiam martires. Primitię quoque ecclesię possũt dici virgines: decimę vero qui post cõiugium continentes sunt.

Omnes primitias etc. Raba. In vtroque testamẽto ministris altaris oblationes et decimę ad necessaria tribuuntur: ne terrenis possessionibus audeãt inhiare: nec lucrũ de misterio querere. vnde. Gratis accepistis: gratis date. Nolite possidere aurũ neque argentum neque pecuniam. Mistice autem decimę obseruantiam legis significant. vel sinceritatem integritatis fidei. vel perfectionem boni operis quę maxime habere debent qui ministerio diuino se exhibent. In denario enim numero creaturę et creatoris cognitio cõprehenditur. quia septenarius respicit ad humanam naturam. tribus scilicet vim animę ostendentibus. Vnde. Diliges dominum deum tuũ ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex tota fortitudine tua. Corpus aũt ex quattuor constat elementis. Septenariũ autẽ si ternario numero fidem et confessionem trinitatis exprimenti adiunxeris: denarium complebis.

Pactum salis. Rab. Pactum salis nominat oblationũ vniuersitatem quę ad ministerium vel ad ius sacerdotum pertinet. Vnde in leuitico Quidquid obtuleris sacrificij sale condies etc. Mistice ostenditur sapientiam conuenire sacerdotibus et pręDicatoribus diuinę legis. non secularẽ sed apostolicam. de qua paulus dicit: Sapientiam loquimur inter perfectos. sapientiam non huius seculi etc. De qua apostolis dicitur. Vos estis sal terrę. Sicut enim omnis cibus sale conditur: sic omnis sermo apostolica sapientia. Aaron ergo et filijs eius pactum est salis sempiternum. quia non solum episcopis necessaria est sapientia: sed etiam presbiteris. dyaconibus. et omnibus ordinibus. et hoc coram deo. id est. vt pura et simplex sine versutia et malicia deo placeat. Sapientia enim huius mundi inimica est deo.

Vniuersa frugum initia que gignit humus et domino deportãtur cedent in vsus tuos. Quimundus est in domo tua vescetur eis. Omne quod ex voto reddiderint filij israel tuũ erit. Quidquid primũ erumpet de vulua cunctę carnis quam offerunt dño. siue ex hominibus siue de pecoribus fuerit: tui iuris erit. ita duntaxat vt pro hominis primogenito precium accipias. et omne animal quod immũdũ est redimi facias. cuius redẽptio erit post vnũ mensem: siclis argẽti. v. pondere sãctuarij. Siclus viginti obolos habet. Primogenitũ aũt bouis et ouis et caprę non facias redimi quia sanctificata sunt dño. Sanguinẽ tm̃ eorum fundes super altare. et adipẽ adolebis in odorẽ suauissimum dño. Carnes vero in vsum tuũ cedent. sicut pectusculũ consecratum. et armus dexter tua erunt. Omnes primitias sanctuarij: quas offerũt filij israel dño tibi dedi. et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. pactũ salis est sempiternũ coram domino tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus ad aaron: In terra eorũ nihil possidebitis. nec habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua. in medio filiorũ israel. Filiis autem leui dedi omnes decimas israelis in possessionem pro ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo federis: vt nõ accedãt vltra filij israel ad tabernaculum. nec cõmittant peccatum mortiferum: solis filiis leui mihi in tabernaculo seruientibus. et

(Interlinear glosses: *initia* — scilicet corda humana. *israel* — scilicet primogeniti sunt qui cũ mulieribus nõ sunt coinquinati vel martires. *quam* — scilicet rationalibus. *hominibus* — scilicet ydiotis simplicibus. *sanctuarij* — scilicet archãgeli. angeli. apostoli. et quilibet doctores ecclesię. *salis* — scilicet sapiẽ diuini cõdimenti. *tibi* — scilicet episcopis. *filiis* — scilicet sacerdotibus dyaconibus. *pars* — scilicet dñs pars hereditatis mee et calicis mei etc. *omnes* — scilicet qui cõtinenter post cõiugiũ viuũt. *israelis* — scilicet veri. s.)

C. XIX.

Locutusq3 est &c. Aug. Et locutus ē dominus ad moysen 7 aarō dicens: Ista est distinctio legis· quecūq3 cōstituit dominus &c. Non ē distinctio nisi inter duo vel plura. Distictōe3 ei singularitas nō recipit· nec distinctōe3 cuiuslibet rei memorauit: sed addidit legis: nec cuiuscūq3 legis. Assidue enī in scriptura legitur de vna quaq3 re: de qua legitime precipit· hec est lex istius· vel illius· non vniuersalis lex: que cōtinet omnia que legitime p̄cipiuntur. Hic vero cū dixisset: Hec ē distinctio legis· adiunxit· quecunq3 constituit dn̄s· precipiendo sc3 non creando. Quidā enī quecūq3 precepit dn̄s· transtulerūt. Si ergo hec ē distinctio legis quecūq3 p̄cepit domin⁹: magna est ista distinctio· 7 recte intelligitur duo testamenta intelligere: vel distinguere. Eadē sunt enī in veteri 7 in nouo testamento· ibi obumbrata· hic reuelata. Non enī tantū sacramenta diuersa sunt: sed etiā promissa· ibi videntur tp̄alia p̄poni: quib⁹ spūale premium occulte significetur· hic aūt manifeste spiritualia p̄mittūtur 7 eterna. Temporalium enī bonorum 7 carnaliū· 7 spūaliū atq3 eternorum: que certior distinctio est q̄3 passio xp̄i: In cuius morte claruit n̄ transitoriam felicitate3 p̄ magno munere sperandam 7 optandā: cū vnigeīto filio (quē tanta pati voluit) lōge aliud de⁹ a se peti 7 expectari apta distinctōne declarauit. Hanc ergo passionē velut distinctōe3 duorum testamentorū: hoc qđ d̄ iuuence rufe mactatōe dicit̄: satis cōgrue figurat. Locutus est dominus ad moysen 7 aaron dicēs: Ista ē distinctio legis quecūq3 cōstituit dn̄s· deinde mandare incipit: hec adiungens dicens: Loquere filijs israel. Potest etiā ita distingui. Et locutus est dn̄s ad moysen 7 aaron dicēs: Ista ē distinctio legis quecūq3 constituit dominus dicens nō quecunq3 constituit dominus creans· sicut celum 7 terram 7 mare 7 omia que in eis sunt: sed quecūq3 constituit dn̄s dicens· in duobus· s· testamētis· vt deinde sequatur: Loquere filijs israel· 7 accipiant a te iuuencā rufam sine vicio. Iuuenca rufa carnem xp̄i significat. Sexus femineus infirmitate3 carnalem· rufam passione cruentam. Qđ aūt ait accipiant a te· in ipso moyse figuram ostendit legis· quia scđm legem visi sunt sibi occidere xp̄m· q2 soluebat sabbatū: 7 obseruatōes legis prophanabat.

Vaccam. Per masculum fortitudo: per feminam infirmitas significatur. Per vaccam infirmitas dominice incarnatōis ad sacrificiū assumpta figuratur. Mortuus est enim ex infirmitate: sed viuit ex virtute dei.

Vaccam rufam. rubram· s· sanguine passionis. vnde. Dilectus meus candidus 7 rubicūdus. Candidus· s· ex diuinitate· rubicund⁹ ex sanguie candidus etiam p̄ iusticiam vite.

Gre. Mora. Vaccam rufam mactamus: cum carnem a lasciuia voluptatis extinguim⁹· quā cū hysopo ligno cedrino 7 cocco offerim⁹· quia cū maceratōe corporis sacrificium fidei spei 7 caritatis adolemus.

portātibus peccata populi legitimum sempiternū erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt: decimarū oblatōe contenti quas i vsus eorum 7 necessaria separaui. Locutusq3 est dn̄s ad moysen dicens: Precipe leuitis atq3 denuncia. Cum acceperitis decimas a filijs isrl̄ quas dedi vobis primitias earū offerte domino· i· decimam p̄tem decime· vt reputetur vobis in oblationē primitiuorum tam de areis q̄3 de torcularibus· 7 vniuersis quorū accipitis primitias offerte domino· 7 date ea aarō sacerdoti. Omnia que offertis ex decimis· 7 i donaria dn̄i sepabitis: optima 7 electa cuncta erūt. Dicesq3 ad eos: Si preclara 7 meliora queq3 obtuleritis ex decimis: reputabitur vobis quasi d̄ area 7 torculari dederitis primitias· 7 comedetis eas in omnib⁹ locis vestris· tam vos q̄3 familie vestre· quia precium est pro ministerio quo seruitis in tabernaculo testimonij· 7 non peccabitis super hoc: egregia vobis 7 piguia reseruantes: ne polluatis oblatiōes filiorum israel 7 moriamini.

C. XIX.

Locutusq3 ē dominus ad moysen 7 aaron dicens: Ista est religio uictime quā cōstituit domin⁹. Precipe filijs israel ut adducant ad te uaccam rufam etatis integre: in q̄ nulla sit macl̄a: nec portauerit iugum: tradesq3 eam eleazaro sacerdoti. Qui eductā extra castra: immolabit in cōspectu omnium· et tingens digitum in sanguine ei⁹

(interlinear: s q2 oīs opatio eius p̄fecta. / s qui peccatū nō fecit: nec īuent⁹ ē dol⁹ ī ore ei⁹)

Nulla sit macula. Aug. Sine vicio. Hanc enim carnē cetere bestie significabāt· vbi similiter sine vicio pecora imolari iubebantur. Erat enim in similitudine carnis peccati: sed nō caro peccati. Sed hic vbi euidentius legis distinctōem voluit deus cōmendare: parum fuit dicere sine vicio: nisi diceretur que nō habet in se vicium. Qđ si repetendi causa dictum est: forte non frustra est q̄ eā rem ipsa repetitio firmius cōmendauit· q̄3uis nō aberret a vero· 7 ideo additū intelligatur· que nō habet in se vicium· cum iam dictū eēt iuuencā sine vicō. Quia in se non habuit viciu3 caro xp̄i: in alijs aūt habuit q̄ membra eius sunt. Que enī in hac vita caro sine peccato: nisi illa sola q̄ nō habuit in se vicium?

Nec portauit. Omnis q̄ peccat: seruus ē peccati· q2 ergo xp̄s nūq3 peccauit: iugum nō portauit.

Augu. Et non est sup eam superpositum iugum &c. Nō enim subiugata ē iniquitati: cui subiugatos inueniens liberauit: 7 vincula eorum dirupit. Unde. Dirupisti vīcula mea tibi sacficabo hostiā laudis &c. Sup illi⁹ enī carnem· non est positum iugum: qui potestatē habuit ponendi animā suā: 7 iterū sumendi eam.

Tradetisq3. Vacca ad immolandum sacerdoti traditur: quia domin⁹ incarnatus pro redemptione nostra sacrificium semetipsu3 fecit dat⁹ manibus iudaici populi.

Aug. Et dabis ea3 ad eleazarum sacerdotem &c. Cur nō ad aaron? Forte prefiguratum est nō ad tempus quod tūc erat: sed ad posteros huius sacerdotij passionem domini peruenturam.

Qui eductam &c. Aug. Quia extra porta3 passus est xp̄s: vt nos a cōuersatōe presentis vite quasi a ciuitate educeret.

Aug. Et ejcient eam extra castra. Sic eiectus est dominus passurus extra ciuitatem.

Aug. In locum mundum· quia non habuit causam malam. Et occident eam in conspectu eius· sic occisa est caro xp̄i in cōspectu eorū qui futuri erant in nouo testamēto domini sacerdotes.

Immolabit. Moral. Vaccam rufam (cuius cinis ē expiatio p̄pli) imolare nō poterit: nisi qui terrena opa nō fecerit: iugumq3 delicti nō traxerit: 7 vinculis peccatorum ligatus non fuerit.

In conspectu omniū. Gre. Quia xp̄s in cōspectu omniū quasi extinctus ē. In conspectu patris imolatus· q2 qđ ante oculos hoim̄ pena hoc ante oculos patris sacrificium fuit.

Et tingens digitum &c. Aug. Alia litt̄. Et accipiet eleazar sāguinem eius· 7 asperget cōtra faciem testimonij a sanguie eius septies. Quia xp̄s scđm scripturas fudit sanguinē in remissionem peccatorum: ideo contra faciem tabernaculi testimonij· q2 non aliter declaratū est q̄3 fuerat diuino testimonio prenunciatum. Et ideo septies· quia ipse numerus ad mundationem pertinet spiritalem.

Gre. In digito discretio opationis signatur. In sanguine vacce digitum tingere est in passione domini nostra opa consecrare· vt passionem eius quā cognoscimus imitemur. Passus est enim vobis relinquens exemplum vt sequamur vestigia eius.

Gre· Eleazar sacerdos imolat: ⁊ in sanguīe digitum tingit· q꞉ plebs iudea ex reproboꝝ parte humilitatem domini vsqꝫ ad passionem persecuta est. In electis vero opationē humilitatis eius imitata. Et asperget cōtra fores tabernaculi ⁊c. Tabernaculū synagogam significat. Qui ergo tinxerit digitū cōtra fores tabernaculi aspergat· id ē· quisquis passioīs ei᷒ vias imitatur: synagoge non credenti et resistēti ꝑ exempla bona ⁊ predicatōem rectam signum bene viuendi prebeat.

Asperget. Gre. Id ē· resistenti plebi ꝑ predicationem rectam ⁊ opera passionis xp̄i exempla monstrabit.

asperget cōtra fores tabernaculi septem vicibus: combureatqꝫ eam cunctis videntibus: tam pelle ⁊ carnibus eius q̄ꝫ sanguine ⁊ fimo flamme traditis. Lignum quoqꝫ (crucem.) cedrinuꝫ ⁊ hysopum coccūqꝫ bis tinctū sacerdos mittet in flammā

Septem vicibus. Quia septeꝫ dona spiritussancti: que ꝑ christi sanguinem super ecclesie populos distribuuntur: in quo ab omni delicto purgantur.

Grego. Septem vicibus ⁊c. In septenario ꝑfectio significatur· vel accipitur. Unde ⁊ septem diebus vniuersum tempus impletur· ⁊ spiritus sanctus septiformis vocatur. Septem ergo vicibus in sanguine digitum intingere est ꝑfecta opatione mysterium passionis imitari Et septē vicibꝫ contra synagogam aspergere est perfecta predicatōne passionem infidelibus nunciare.

Cōburetqꝫ eam cūctis ⁊c. Greg. Per pellem ⁊ carnē ⁊ sanguinem ⁊ fimum sacrificia in veteri testamento habita: que infirmitateꝫ dn̄i nunciabant: significantur. Quia omnia postmoduꝫ spiritaliter a patribꝫ intellecta iuxta exterius misterium stercora sunt vocata. Unde paulus. Omnia arbitror vt stercora que traduntur flamme. Quāuis enim primū carnaliter sint exhibita: postmodū per spiritumsanctum intelligentie igne sunt consumpta.

Aug. Et cremabunt eam in conspectu eius. Puto q꞉ crematio ad signum pertinet resurrectōis. Natura enim est ignis vt in superna moueat ⁊ in ipsum conuertitur qd̓ crematur. Nam ⁊ ip̄m cremare de greco in latinum ductum verbum est a suspensione. Qd̓ vero additum est in conspectu eius· i· in conspectu sacerdotis· significare videtur quia illis apparuit resurrectio xp̄i qui futuri erant ad regale sacerdotium.

Tam pelle ⁊c. Aug. Quod uero sequitur pellis ei᷒ ⁊ carnes ⁊ sanguis eius cum stercore cōburetur. Id expositum est quomodo cremabitur ⁊ significatum est ꝙ non solum substantia mortalis corporis xp̄i que cōmemoratione pellis ⁊ carnium ⁊ sanguīs intimata est: sed etiā contumelia ⁊ abiectio plebis que in stercore significatur: conuertetur in gloriā quā cōbustionis flamma significat.

Gre. Per pellem ⁊ carnem exterior xp̄i operatio significatur. Per sanguinem subtilis ⁊ iterna virtus exteriora facta viuificans. Per fimū lassitudo· sitis· esuries· ⁊ timor mortis· ⁊ quecunqꝫ ex humanitate pati voluit. Quidquid enī defectu mortalitatis habuit: quasi fimus in eo abijciendum fuit: que omnia igni cremanda sunt· i· iuxta veritatē spiritussancti intelligenda· vt que ab eo corꝑaliter gesta sūt ꝑ incorporeum diuinitatis spiritum disposita sentiantur.

Lignum quoqꝫ cedrinum. Cedrus lignum altum ⁊ imputribile est. Hysopus herba valde humilis: que tn̄ inflationē ammonet pulmonis. Per cedrum ergo alta ꝑseuerans contemplatio· per hysopum mansueti cordis humilitas signatur. Qui enim cōtemplatione ad superna tollitur: per humilitatis compassionem debet cōdescendere inferioribꝫ· nec se ex eo quod habet erigat: sed his qui illud nō habent predicando libenter impendat.

Aug. Et accipiet sacerdos lignum cedrinum· ⁊ hysopum ⁊ coccinum ⁊ mittet in medium combustionis iuuence ⁊c. Lignum cedrinum spes ē: que in supernis firmiter habitat. Hysopus fides que ē humilis herba radicibus herens in petra. Coccinum caritas: quod feruorē spiritus igneo colore testatur. Hec tria debemus mittere in resurrectōem xp̄i tanqꝫ ī medium cōbustionis illius: vt cum illo sit abscondita vita nostra.

Gre. Potest intelligi per cedrum spes: que alta petit· Per hysopū (que etiā odore stomachi imundiciam purgat) fides: que nimis aduersa equanimiter tolerat: ⁊ quidquid ex anteactis peccatis contractum fuerat mundat. Per coccum vero caritas. Unusquisqꝫ igitur nostrū ī flammā que vaccam vorat· cedrum· hysopum· ⁊ coccum bis tinctum mittat· i· ī sacrificio dominice passionis fidem· spem· ⁊ caritatē exhibeat: ne passionem redemptoris sui sine causa audiat. Hinc paulus. Nunc auteꝫ manēt fides· spes· caritas. Maior autem his est caritas. Und̓ ⁊ hic coccus extrem᷒ ponitur· quia fide et spe completa: cuꝫ ad eternam patriam venerimus: sola ī nobis caritas ad vltimum multiplicatur.

que vaccaꝫ vorat. Et tunc demū
(infidelitatis opibus.) (aqua baptismi scꝫ ⁊ penitentia mundato.)
lotis vestibus ⁊ corpore suo:
(cognitōe fidei.) (ecclesie.)
igredieť in castra: cōmaculatusqꝫ
(finem mūdi· tūc vero reliquie salue fient.)
erit vsqꝫ ad vesperaꝫ. Sed ⁊ ille
(qui offerut vitulam immundi sunt: ⁊ qui xp̄m apprehenderunt.)
qui combusserit eam: lauabit ve-
(exteriora opa.) (mentē interiorē.)
stimenta sua ⁊ corpus: imūdusqꝫ

Gre. Mittatur ī flāmam· que vaccā vorat: cedrus· i· perseuerantia· ⁊ altitudo nostre cōtemplatōis comburatur igne dominice passionis. Mittatur hysopus· i· humilitas cordis nostri· veritatē mansuetudinis trahat ex admixtione dominice passionis. Mittatur coccus bis tinctus· i· caritas que nos ad amandum deum ⁊ proximū excitat· assidue nos contemplari passionem dominicam cōpellat: vt in ip̄a discat opera recta que faciat.

Hysopum. Isid. Baptismū· quia hysopo tincto sanguine agni spergebantur.

Coccumqꝫ bis tinctum. Isidor᷒. Coccus bis tinctus: sanguis christi: quo mente ⁊ corpore abluimur. Hec tria purgant· cedrus· id est· fides crucis· hysopus baptismus vel martiriū. Coccus sanguinis dominici sacramentum.

Gre. In cocco bis tincto virt᷒ caritatis exprimitur: que flāma sancti amoris succensa: duobus preceptis exhiberi iubetur· dilectione· s· dei ⁊ proximi. Bis tinctus ergo coccus est: cum caritas duplici precepto formata: vt sic diligatur deus: ne deseratur proximus· ⁊ sic proximus: ne contemnatur deus.

Sacerdos. Gre. Omnes qui in xp̄o credimus sacerdotes sumus. Unde. Vos aūt estis genus electum: regale sacerdotium ⁊c. Alta ergo que ꝑ contemplationē sentimus: ⁊ qd̓ ex mansuetudine hūilitatis agim᷒ qd̓ per ignem caritatis exhibemus: passionis xp̄i sanguine tingere debemus· vt omne qd̓ in nobis est: illum imitetur a quo est· q꞉ extra imitatōeꝫ passionis non tam virtus q̄ꝫ vicium est.

Gre. Potest iste sacerdos qui vacce carnes· pellem· sanguinē· fimū qꝫ cōburit: ordinem iudaici sacerdotij cum plebe supposita in necem dn̄i consentientis significare. vnde sequitur· ⁊ tunc demum lotis vestibus: et corpore suo.

Et tunc demum ⁊c. Idem. Potest intelligi ꝙ iste sacerdos ⁊ lot᷒ sit vestibus: ⁊ tamē vsqꝫ ad vesperam īmundus· quia iudaicus populus ex ꝑte eoꝝ qui crediderūt mundus: ex parte eorū qui nō crediderūt vsqꝫ ad vesperam permanet īmundus. Lauat ergo vestimenta ⁊ corpus· quia credendo exteriora opa ⁊ interiorem mentē a prauis actionibus mundat ⁊ plene tunc ad castra reuertitur: cum ad finem perfecte reuocatur. Sꝫ q꞉ iudea in infidelitate partim ꝑdurante ad fidem gentilitatis ingreditur. ⁊ mysteria diuine incarnatōis intelligit· recte subdit. Colliget aūt cineres vacce vir mundus ⁊c.

Aug. Lauabit vestimenta sua sacerdos· ⁊ lauabit corpus suū aqua· ⁊ postea introibit castra· ⁊ immūdus erit sacerdos vsqꝫ ad vesperaꝫ· Lauatio vestimentoꝝ ⁊ corporis mundatio est exterioruꝫ ⁊ īteriorum. hoc sacerdos. Deinde sequitur· qui comburet eam lauabit vestimenta sua· ⁊ lauabit corpus suum aqua· ⁊ immundus erit vsqꝫ ad vesperam. In eo qui comburit eos figuratos arbitror: qui christi carnem sepelierūt· resurrectōi eam velut cremationi mandantes.

Usqꝫ ad uesperam. Aug. Ad vesperam sacerdos ītrat· quia infidelis populus qui vsqꝫ ad vesperam· i· finē mundi extra mandata vite: velut extra castra positus est: prauis operibus commaculatus: aqua baptismi ⁊ penitentia lotus: ad cognitionem in fine mundi quasi in castra reuertitur.

Colligetautem. Augu. Et congregabit homo mundus cinerez in uence·reliquias·s·interfectõis·z combustionis·i·famã que secuta est passionem z resurrectõem xp̃i·qz sunt reliquie homini pacifico. Cinis erat xp̃s qz velut mortuus ab infidelibus condemnabatur·z tamen mundabat qz resurrexisse ab fidelibus credebatᷣ. Et quia hec fama in ceteris gentibus que nõ erant de consortio iudeorũ maxime claruit·dictũ est·congregabit homo mundus cinerem iuuence. Mundus·s·ab interfectõe christi que iudeos fecit reos·z reponet in locũ mũduz id ẽ·honorabilitᷣ tractabit·tamẽ extra castra·qz extra celebrationẽ iudaice consuetudinis euangelicus sermo claruit.

Gre. Vaccam sacerdos cõburit·cineres vir mundus colligit·qz ĩfirmitatẽ dñi iudeus mactauit·subtilia ei⁹ misteria gentilis intelligit.

Mundi sunt qui passionẽ xp̃i gentib⁹ predicant.

Effundet eos. Quia gentilis sacramenta que agnouit predicare non cessat: sed nescientibus manifestat.

Gre. Vir mundus ĩ loco purissimo vacce cineres fundit: dum quilibet doctus ex gentilitate assumptus: mũda p humilitatẽ gentiliũ corda reqrit·z mysteria eis redemptoris tradere nõ desistit. Qd cum agitur fides gentium multiplicatur: diuina virtus agnoscitur: disciplina preceptorum tenetᷣ. Unde subdit vt sint multitudini filiorz israel ĩ custodiã. Israel enim interpretatur vir videns deũ. Et bene cõuersa gẽtilitas israel dicitᷣ·que deum iam fide contemplatur.

(s fine mũdi.) (s agnoscẽdo.)
erit vsqz ad vesperaz. Colliget aũt
(s gentilis fide mundus·vñ. fide corda eorũ mũdãs.) (s subtilissima icarnatõis sacramẽta)
vir mundus cineres vaccę: z effundet eos extra castra in loco purissimo: vt sint multitudini filiorũ israel in custodiam z i aquã aspersionis·qz pro peccato vacca combusta est. Cũqz lauerit qui vaccę
(s nõ etiã corpus.)
portauerit cineres vestimẽta sua
(s contracta aliqua labe huius vite: etiã post plenam remissionem peccatorum.)
imundus erit usqz ad uesperam.
(s pseliti gentiles.)
Habebunt hoc filij isrlᷣ z aduenę
(s tanqz pinguedini radicis inserti.)
qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadauer hominis: z ꝓpter hoc septem diebus fuerit imundus: asperget
(s vt credatur christus die tercia a mortuis resurrexisse.)
ex hac aqua die tercio z septimo: z sic mũdabitur. Si die tercio a
(s in regno·s·sanctorũ)
spersus non fuerit: septimo nõ po
(aduenientedño.)
terit emũdari. Omnis qui tetigerit humanę animę morticinum: z

Extra castra. Quia omĩs gentilitas extra legem·extra sacrificium·extra synagogam.

Purissimo. Quia prauis ac pollutis mentib⁹ nõ sunt secreta dñice incarnatõis tradenda: sed his q̇ ad fidem venientes cor mundauerũt.

Multitudini filiorũ. Augu. Alia littera. Et erit synagoge filiorz israel in conseruatõem. Aq̃ aspersionis: purificatio est. Postea declarat plenius quẽadmodum ex hoc cinere fiebat aqua aspersionis vnde mũdabantur a contactu mortuorum·i·ab iniquitate huius moribunde vel morticine vite. Sed mirum est quod sequitur. Et qui congregat inquit cinerem iuuencę: lauabit vestimenta sua·z immundus erit vsqz ad vesperam. Quomodo erit ex hoc ĩmundus: qui mundus accesserat: nisi quia z hi q̇ sibi videntur mundi in fide xp̃iana agnoscunt quia omnes peccauerũt et egent gloria dei·iustificati gratis per sanguinez ipsius. Nunc tamẽ vestimenta sua lauare dixit: non etiam corpus·credo ꝙ illius cineris cõgregatione z repositione in loco mundo (si hec spiritaliter intelligantur) iam intrinsecus vult intelligi fuisse mundatum. Sic cornelius audiens z credẽs qd predicauit petrus: ita mundatus est vt ante visibile baptismum cum suis qui aderant donum accipet spiritussancti. Sed nec visibile sacramẽtũ cõtẽni potuit: vt ablut⁹ etiã extrĩsec⁹ lauaret quodãmõ vestimẽta sua.

In custodiam. Quia subtiliora sacramenta mundis gentiliũ cordibus tradita in mentis munitõem vertuntur. Quia dum secreta z subtilia operationis illius per imitatõem attendimus: per hoc nobis mundiciam prouidemus.

Propter operatõem in custodiam nostram fiunt cineres: propter baptismum vero in aquam aspersionis.

Tunc cineres in nostram custodiã ꝓuide custodimus: cuz redemptorẽ nostrũ ꝓ iniquitatib⁹ nostris passũ consideramus solicite. Perpendim⁹ enĩ q̇d retribuat bonis: qui voluit mori ꝓ malis·q̇d ad iusticiaz fidei adducti eius grẽ debeamus: qui ĩ iniquitate positi intcessionẽ mortis eius accepimus.

Habebũt hoc. Augu. Et erit filijs israel z pselitis q̇ apponuntᷣ legitimũ eternũ zc. Quid aliud ostẽdit qz baptismũ xp̃i: quẽ signabat aq̃ aspsionis z iudeis z gentibus ꝓfuturũ·i·filijs isrlᷣ·z pselitis tãqz naturalib⁹ ramis z ĩserto pinguedĩ radicis oleastro. Quẽ autez ñ moueat qd post ablutionez de singulis qbusqz dicitᷣ·z imundus erit vsqz ad vesperã: nõ hic tm̃: sed ĩ oĩb⁹·vel pene oĩbus talib⁹ mundationib⁹ vbi nescio quid intelligatᷣ: nisi ꝙ omĩs hõ post remissionẽ plenissimã peccatorũ ꝑmanendo ĩ hac vita contrahit aliquid vñ sit ĩmũdus vsqz ad finẽ vitę·vbi enĩ dies iste quodãmmõ claudetᷣ qd significat vespa.

Qui tetigerit cadauer. Augusti. Qui tetigerit morticinum zc. Incipit dicere qño ĩmũdi facti hoĩes: aq̃ illa aspsionis purificentᷣ. Qui tetigerit inq̇t mortuũ oĩs aĩa hoĩs ĩmunda erit·septẽ diebus hic purificabitᷣ die tercio·z die septĩo z mũdus erit. Et hic nihil aliud ĩtelligo nisi tactũ mortui hoĩs eẽ iniquitatẽ. Septẽ ꝟo dierũ ĩmundiciã ꝓptᷣ aĩam z corpus dictã·aĩam in ternario corp⁹ in q̃ternario. Scdm hᷣ dcm arbitror ꝑ ꝓphãm. In trib⁹ z q̃ttuor iniquitatib⁹ non aduersabor.

(s huius·s·gratie·fide munitus.)
aspersus hac cõmixtione non fuerit: polluet tabernaclm domini·z
(s regno sanctorũ.)
peribit ex israel. Quia aqua expiationis non est aspersus: immundus erit: z manebit spurcicia eius super eũ. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tentoriũ illius: z vniuersa uasa que ibi sunt: pol
(s quilibet hõ.)
luta erunt septez dieb⁹. Uas qd
(s velamẽ taciturnitatis.) (s censũram discipline.)
non habuerit opculum nec ligaturam desuper: ĩmundum erit. Si quis in agro tetigerit cadauer occisi hominis aut ꝑ se mortui: siue os illius: uel sepulcrũ: immũdus
(s mundi.s.)
erit septem diebus. Tollentqz de cineribus cõbustionis atqz peccati: z mittent aquas uiuas sup eos
(s mĩster xp̃i·i·qui ei⁹ ꝑsonã portat.) (s fidẽ.) (s al·ex eo.)
in uas: in quibus cũ hõ mundus tinxerit hysopuz: asperget ea oĩne

Si die tercio zc. Aug. Si aũt purificat⁹ nõ fuerit die tercio·z die septĩo nõ erit mũdus. Ois q̇ tetigerit mortuũ ab oĩ aĩa corꝑis·z mortu⁹ fuerit tacto mortuo anteqz sit: vel fuerit purificatus: tabernaculũ dñi polluit·exteretᷣ aĩa illa ex isrlᷣ. Notãdũ ꝙ difficilime reperitᷣ ĩ his libris aliq̇d euidenti⁹ de vita aĩę p⁹ mortẽ fuisse cõscriptũ. Hic ergo cũ dicit. Si fuit mortu⁹ ante purificatõez: manere ĩ illo ĩmundiciã·z exteri animã illam ex isrlᷣ·i·a cõsortio ꝑpli dei. Quid aliud intelligi vult: nisi manere anię ꝑnã etiã post mortẽ: si dũ viuit mũdata nõ fuerit hoc sacramento quo xp̃i baptismus figuratur: Qm̃ aqua aspsionis inquit nõ est aspsa sup eũ·immundus est·adhuc ĩmundicia eius in ipso ẽ. Adhuc·i·etiã post mortẽ.

Polluet taber. Quantũ ĩ se est·scdm illud. Spiritũ nolite extinguere·cum extingui ille nõ possit. Nam si ex hoc tabernaculuz immũdũ factum vellet intelligi: mundari iuberet.

Uas quod nõ habuerit operculũ. Gre. Tegimẽ opculi: vel ligatura: est censura discipline qua quisqs nõ ꝑmitur: q̃si vas ĩmundũ pollutũqz reprobatᷣ. Quasi enĩ vas sine opculo vel ligatura polluitᷣ: qui per studiũ ostentatõis patens nullo velamine taciturnitatis operitur.

Siquis in agro. Aug. Alia lit. Omnis qui tetigerit sup faciem

campi vulneratum· aut mortuũ aut occi si hois os aut monumẽtũ ꝛc. Querit qd intelligit vulneratũ? aut mortuũ? Si eni3 aliud voluit intelligi vulneratũ: aliđ mortuum: cauendu3 ẽ ne putetur imundus eẽ etiã qui tetigerit vulneratum viuum: qđ vtiq3 absurdum est. Sed q2 possunt ꝛ mortui esse vulnerati· et ipsos mortuos intelligit discreuisse· vt aut vulneratum mortuũ itelligam⁹· i· vulnere peremptũ· aut mortuũ sine vulnere.

Lauabit et se ꝛc. Et lauabit vestimenta sua: ꝛ lauabit aq̃· ꝛ imundus erit vsq3 ad vesperam. Alia ẽ aq̃ aspersionis· ꝛ alia illa qua lauit vestimenta sua. Et lauabitur aqua: qua3 puto spiritalẽ intelligendam p significatõem nõ p proprietatẽ. Nã sine dubio visibilis erat: sicut oẽs vmbrę futuroꝝ. Sed qui sacramẽto baptismi recte abluitur (qđ illa aspsionis aqua figurabat) mundatur spiritualiter vt sit mundus corpe ꝛ spũ. Nec ⁊ hisopo dixit aqm aspsionis aspergi: q̃ herba diximus significari fide3· qd aliud occurrit nisi qđ scriptum ẽ· fide purificãs corda eoꝝ? Non enĩ prodest baptismus: si desit fides. A viro ãt mũdo dixit hec fieri· vbi significant ministri portantes psonã dñi: qui vere vir mũdus est. Nam de his ministris i sequentib⁹ dicet. Et quicũq3 asperget aquã aspsiõis lauabit vestimẽta sua id ẽ· obseruabit ꝛ corpore. Et qui tetigerit aquã aspersionis immundus erit vsq3 ad vesperã· ꝛ omẽ quod cũq3 tetigerit imũd⁹: imundu3 erit· ꝛ aĩa q̃ tetigerit imunda erit vsq3 ad vesperam.

tentoriũ· ꝛ cunctam supellectilem ꝛ hoies huiuscemodi contagione pollutos. Atq3 hoc mõ mundus lustrabit imundũ tercõ ꝛ septimo die. Expiatusq3 die septimo· lauabit ꝛ se ꝛ vestimenta sua· ꝛ imundus erit vsq3 ad vespera3. Si qs hoc ritu non fuerit expiatus: peribit anima illi⁹ de medio ecclesię· quia sctuariũ domini polluit: et nõ est aqua lustratõis aspersus. Erit hoc pceptũ legitimum sempiternũ. Ipe quoq3 qui asperget aqs lauabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiatõis immundus erit usq3 ad vespera3. Quidquid tetigerit imundus: immundu3 faciet· ꝛ anima que hoꝝ quippiam tetigerit: immunda erit vsq3 ad vesperam.

C. XX.

Veneruntq3 filij isrl' ꝛ omnis multitudo in desertum syn mense primo· ꝛ mansit populus in cades. Mortuaq3 ẽ ibi maria ꝛ sepulta i eodẽ loco. Cunq3 indigeret aqua populus· coierũt aduersum moysen ꝛ aaron· ꝛ uersi in seditõem dixerunt: Utinam perissemus inter fratres nostros coram domino· Cur eduxistis ecclesiam domini i solitudinem: vt ꝛ nos ꝛ iumenta nostra moriamur? Quare nos fecistis ascendere de egypto· ꝛ adduxistis in locũ istum pessimum· qui seri non potest· qui nec ficum gignit nec vineas· nec malagranata: Insuper ꝛ aquã non habet ad bibendum? Ingressusq3 moyses ꝛ aarõ dimissa multitudine tabernaculu3 federis: corruerũt proni in terram· clamaueruntq3 ad deu3 atq3 dixerunt: Dñe deus audi clamorem populi huius· ꝛ aperi eis thesaurũ tuũ· fontem aque viue: vt satiati cesset murmuratio eoꝝ. Et apparuit gloria dñi super eos. Locutusq3 est dñs ad moysen dicens: Tolle virgam ꝛ cõgega populu3 tu ꝛ aaron frater tuus· ꝛ loquimini ad petrã coram eis· ꝛ illa dabit aqs. Cunq3 eduxeris aquã de petra: bibet omnis multitudo ꝛ iumenta eius. Tulit igitur moyses virgam que erat in conspectu dñi sicut preceperat ei: cõgregata multitudine ante petra3. Dixitq3 eis: Audite rebelles ꝛ increduli. Num de petra hac vobis aqua3 poterim⁹ eijcere? Cunq3 eleuasset moyses manum percutiẽs uirga bis silicem egresse sũt aque largissime: ita ut populus biberet ꝛ iumenta. Dixitq3 dñs ad moysen et aaron: Quia ñ credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filijs israel: non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictõis ubi

(moyses: i iudeus sub lege moysi positus. — percutiẽs: i ligno crucis affigẽs. — bis: i ppter duo ligna eiusdem crucis. — silicem: i xpm. — aque: i spiritalis gratie.)

lit⁹· que significat prophetiam mortuã· sic moyses ꝛ aarõ legis ꝛ sacerdotij finẽ: q̃ ñ valent ad terrã pmissionis peruenire: nec pplm de solitudie huius mũdi deducere· qđ facit solus xps· i· saluator dei filius.

Percutiẽs uirga. Aug. De đ petra aqua educta est apls exposuit dicens: Et oms eundẽ potũ spiritalem biberũt· bibebant enĩ de spiritali cõsequẽti eos petra· petra aũt erat christ⁹. Significata ergo de xpo pfluens gra spiritalis: q̃ iterior irrigatur sitis. Sed q2 ⁊ga petra pcutitur: crux xpi figurat'· ligno em accedente ad petram gratia manauit· ꝛ q2 bis pcutitur euidẽti⁹ sigĩficat crucẽ. Duo enĩ lingna sũt crux.

Quia non credidistis. Isi. Hic moyses dñm offẽdit ꝛ phibet' iordanẽ trãsire· turbat⁹ enĩ murmure ppli: dubitãter petrã ⁊ga pcussit· q̃i nõ posset de⁹ aquam de petra educere· qđ fecerat ãte. Hic moyses iudaicũ pplm sub lege positũ significat. Nã sic moyses petrã virga pcutiẽs de dei ⁊tute dubitauit: ita ille pplus sub lege per moysen data positus xpm ligno crucis affixit· s3 cũ dei virtutẽ esse ñ credidit. Sed sicut pcussa petra manauit aqua sitientib⁹ sic plaga dñicę passionis effecta ẽ vita credentibus. Hãc ergo carnalẽ đ dei diuinitate dubitatõ3 i ipi⁹ xpi altitudĩe de⁹ mori iubet· cũ mortẽ carnis moysi i mõte pcipit fieri. Sicut enim petra xps· ita ꝛ mons xps· petra hũilis fortitudo· mons eminẽs magitudo. Prudẽtia ei carnis viuit: cũ tãq3 petra pcussa xpi hũilitas i cruce ptemnit'· xps enĩ crucifix⁹: iudeis scandalũ· gẽtibus aũt stulticia. Prudẽtia carnis morit': cũ tanq3 mõtis eminẽtia xpus excelsus agnoscit'. Ipsis enim vocatis iudeis ꝛ grecis xpũs dei virtus ꝛ dei sapientia est.

Veneruntq3 filii ꝛc. Isi. Tricesima tercia mãsio ẽ in deserto syn. hec ẽ cades. Sin aũt interpretat' sancta· p antifrasim: sic dicit' lucus cũ minime luceat· vel bellũ cũ sit horridũ. In hac mansione morit' maria: ꝛ sepe

Hec est aqua ꝛc. Aug. Quod de aqua illa dictũ est que de petra

profluxit. hec ē aqua ɔtradictōis quia maledixerunt filij israel ante dominū. ⁊ sāctificatus est in ipsis. Prius maledixerūt quādo locuti sunt cōtra beneficiū dei: quo educti erāt d̄ egypto ⁊ postea sanctificat⁹ est in ipis: cū in miraculo ei⁹ sanctitas declarata est. An forte duo genera hominū demōstrauit cōtradicentium gratie xp̄i: ⁊ pcipientiū. vt illis sit aqua cōtradictōnis. istis sanctificationis. De ipso enim dicit̃. In signum cui contradicetur.

iurgati sunt filij israel cōtra dn̄m. ⁊ sanctificatus est in eis. Misit interea nuncios moyses de cades ad regem edom qui dicerent hec mandat frater tuus israel. Nosti enī laborē qui apprehendit nos: quomodo descenderūt patres nr̄i in egyptum. ⁊ habitauerimus ibi multo tp̄e. Afflixerintq̃ nos egyptij ⁊ patres nostros. ⁊ quomodo clamauerimus ad dn̄m ⁊ exaudierit nos. miseritq̃ angelū q̄ eduxerit nos de egypto. Ecce ī urbe cades. que ē in extremis finib⁹ tuis positi: obsecramus vt nobis transire liceat p terrā tuā. non ibimus per agros. nec p vineas. nec bibemus aq̄s de puteis tuis. sed gradiemur via publica. nec ad dexteram nec ad sinistraʒ declinantes donec transeam⁹ terminos tuos. Cui respondit edom: Non transibis per me alioquin armatus occurram tibi. Dixerūtq̃ filij israel. Per tritam gradiemur viam. ⁊ si biberimus aquas tuas nos ⁊ pecora nostra: dabimus qd̄ iustum ē. Nulla erit in precio difficultas tantū velociter trāseamus. At ille respōdit: Nō transibitis. Statimq̃ egressus est obuius cum infinita multitudine. ⁊ manu forti: nec voluit acquiescere deprecanti vt concederet transitū p fines suos. Quāobrem diuertit ab eo israel. Cumq̃ castra mouissent de cades venerunt in montē hor qui est in finibus terre edom. vbi locutus est dn̄s ad moysen dicens: Pergat inquit aaron ad pp̄los suos. Non enim ītrabit terrā quā dedi filijs israel: eo q icredulus fuerit ori meo ad aquas cōtradictōnis. Tolle aaron ⁊ filium eius cuʒ eo. ⁊ duces eos ī montē hor. Cumq̃ nudaueris patrē veste sua indues ea eleazarū filiū eius. ⁊ aaron colligetur ⁊ morietur ibi. Fecit moyses vt preceperat dominus. ⁊ ascēderunt in montē hor coraʒ omni multitudine. Cūq̃ aarō spoliasset vestibus suis: induit eis eleazarū filiuʒ eius. Illo mortuo in mōtis supercilio descendit cū eleazaro. Omnis aūt multitudo vidēs occubuisse aarō: fleuit sup eo triginta dieb⁹ p cūctas familias suas.

(gratis. s. sed preciū dabimus. qd̄ declarat in sequentibus.)

C. XXI.

Quod cū audisset chananeus rex arad qui habitabat ad meridiem venisse scʒ israel: per exploratorū viam pugnauit cōtra illum: ⁊ victor existens duxit ex eo predam. At israel voto se dn̄o obligās ait: Si tradideris pp̄lm istuʒ ī manu mea delebo vrbes eius. Exaudiuitq̃ dn̄s preces israel. ⁊ tradidit chananeuʒ quē ille interfecit subuersis urbibus eius. ⁊ uocauit nomen loci illius horma. i. anathema. Profecti sunt aūt ⁊ de mōte hor p uiam que ducit ad mare rubrum ut circūirent terram edom. ⁊ tedere cepit pp̄lm itineris ac laboris. Locutusq̃ est contra dn̄m ⁊ moysen. ait: Cur eduxisti nos de egypto ut moreremur ī solitudie:

C. XXI.

Quod cum audisset. Audiuit chananeus q venisset isrl̄ in locum exploratorū vbi quondā offendit pp̄ls: iniuit prelium: ⁊ captiuum duxit isrl̄. Rursumq̃ in eodeʒ loco pugnat̃. ex victor vincitur. victi superant. In quo intelligitur vt cū nos di auxilio destitutos inuaserint hostes et captiuauerīt: nō desperemus. pōt enim fieri vt vincamus vbi victi sumus.

Anathema. Aug. Et anathematizauit eū ⁊ ciuitates eius. ⁊ vocatum ē nomen loci illi⁹ anathema. vt nihil iñ victor in vsus suos auferret sed totum ī penā voueret. Est enī anathematizare qd̄ vulgo dicit̃ deuotare. Origo aūt huius verbi ē ī greca lingua ab his rebus que vote ⁊ persolute. i. pmisse ⁊ reddite: sursū ponebant̃ ī templis. apotoianathome. i. sursuʒ ponere. vel figendo. vel suspendendo.

Profecti sunt ⁊c. Tricesima quīta mansio est ī salmona. Tricesimasexta mansio est ī phinon. Hec due ī ordine historie nō inueniuntur. In his mortuo aaron: murmurat isrl̄ cōtra dn̄m ⁊ moysen. Māna fastidit. a serpentibus vulnerat̃. Pulchre aūt salmona interpretatur ymaguncula. qr ibi expressa ē ymago christi per serpenteʒ eneum: qui in ligno pepēdit. Phinon vero interpretat̃ os. quia cū passionē ei⁹ cognoscimus: qd̄ corde credim⁹ ore pnūciam⁹. Corde enī creditur ad iusticiam ore autē confessio fit ad salutem.

In monte hor. Tricesimaqrta mansio est in monte hor ī extremis finib⁹ edom in quē ascendit aarō iuxta preceptuʒ dn̄i. ⁊ mortuus est anno qdragesimo egressionis israel de egypto. scʒ quo nouus pp̄lus terram promissionis ītratur⁹ erat. Et quā quā in mōte sacerdotium eleazaro filio reliquerit: ⁊ lex eos qui eam impleuerint ad summū pducat: ipsa tamē sublimitas non est trās iordaneʒ: sed in extremis terrenorū operum finibus. Et plangit eum popul⁹ triginta diebus. aarō plangitur. ihesus xp̄o non plangitur. In lege descensus ad inferos. in euangelio ad paradisuʒ ascensus.

Fac serpentem eneum ⁊c. Isid. Morsus serpentium exaltato ⁊ inspecto eneo serpente sanabantur. Quia xp̄s antiquũ serpentem in patibulo triumphauit· ⁊ venena eius exclusit· vt q̇ vere expresseq; ymaginẽ filij dei· ⁊ passionẽ eius cõspexerit: sanetur. vnde. Sicut exaltauit moyses serpentẽ in deserto ⁊c. Eneus serpens ĩ ligno suspenditur: quia ceteris metallis est durabilius· ⁊ xp̄s ꝑ humanitatẽ ĩ serpente mortuus: viuit per diuinitatem quasi eneus.

Profectiq; filij israel castrametati sũt ⁊c. Tricesimaseptima mãsio est in oboth: que vertit in magos vel phitones. Quia p⁹ ymaginem dei que in cordis ratõe monstrat: ⁊ confessionẽ fidei q̄ ore pfertur: cõsurgũt serpẽtes ⁊ malefice artes. Nos aũt omĩ custodia seruantes cor nostrum· ne audiam⁹ voces incantantium ⁊ carmina sirenarum obturemus aures.

Unde egressi ⁊c. Hiero. In ieabarim. Aceruus· s· lapidum transeuntium. Hi sunt sancti qui ꝑ hoc seculum ad alias mansiones transire festinant. Sunt enĩ scĩ lapides: qui voluuntur super terrã leues ⁊ politi ⁊ rotunditate sua rotarum curribus similes. Sũt alij de via tollẽdi: ne ambulantiũ pedes offẽdãt. Unde ysaias. Erigite lapides de capite platearum.

Deest panis· non sunt aque. anima nostra iam nauseat super cibo isto leuissimo. Quãobrem misit dñs in populum ignitos serpentes: ad quorum plagas ⁊ mortes plurimorũ venerunt ad moysen atq; dixerũt. Peccauimus: q; locuti sum⁹ contra dominum ⁊ te. Ora vt tollat a nobis serpentes. Orauit moyses pro populo: ⁊ locutus est domin⁹ ad eum. Fac serpentem eneum· et pone eum pro signo. qui pcussus aspexerit eũ viuet. Fecit ergo moyses serpentem eneum ⁊ posuit eũ pro signo quẽ cũ pcussi aspicerẽt: sanabãtur. Profectiq; filij israel castrametati sunt in oboth [magi vel phitones.]. vnde egressi fixere tentoria in ieabarim ĩ solitudine que respicit moab cõtra orientalem plagam· ⁊ inde mouẽtes venerũt ad torrẽtẽ zareth [aliena descensio.]. Quem relinquentes castrametati sunt cõtra arnõ [maledictoem.]· que est in deserto ⁊ pminet in finibus amorrei. Siquidem arnon terminus ẽ moab: diuidens moabitas ⁊ amorreos. Unde dicitur in libro bellorum dñi Sicut fecit ĩ mari rubro: sic faciet in torrentib⁹ arnon. Scopuli torrentiũ inclinati sunt· vt requiescerent in arnon· ⁊ recũberent in finib⁹ moabitarũ. Ex eo loco appuit

Que autem dicitur· in finibus moab: ⁊ supra scriptum est in solitudine moab que respicit moab cõtra solis ortũ: ostendit iuxta litterã q̄ hucusq; fuerint in finibus ydumeorum· ⁊ nũc veniant ad terminũ moab de alia· s· puincia ad aliam. Nõ enĩ semp vni virtuti studendũ est. Sed de virtute in virtutẽ eundum· ⁊ de alia ad aliam transeundum. Herent enim sibi: ⁊ ita cõnexe sunt: vt qui vna caruerit: omnibus careat. Hoc aũt corum proprie est: qui solis iusticie ortum considerant.

Venerunt ad torrentẽ zareth ⁊c. Tricesimanona mansio fuit in dibongad· sicut in serie mansionum scriptum est· quod ĩterpretatur fortiter intellecta temptatio. Sed pro hac in ordine historie dicitur· quia de ieabarim venerunt ad torrentem zareth· Deinde castrametati sunt trans arnon: que est in solitudine finiũ amorrei: in terminis moabitarũ ⁊ amorreorum. Et postea venerũt ad puteum: vbi cecinerunt carmen hoc. Ascende putee quẽ foderunt principes ⁊c. Et de solitudine ĩ mathana· deinde ad torrẽtes dei· ⁊ post ad excelsa· ⁊ de excelsis ad vallẽ que est in regione moab. Hec loca in finibus amorreorum quidã interpretantes putãt non mansiones esse: sed transitus· nec preiudicare debere cathalogo mãsionũ extraordinariam expositõem. Alij spiritualibus spiritualia compantes: nolunt regiones significari· sed per nomina locorum pfectus virtutũ· q̄ post magos ⁊ congregatões lapidum sepe veniamus ad torrentem zareth· qd interpretatur aliena descensio. et in descensione positi trãseamus ad arnõ id est· maledictõem que est posita in finibus amorreorum: qui amari hostes sunt· vel multa loquuntur. Si autẽ transeamus terminos moab (qui de incestu natus vel generat⁹ est: ⁊ a vero patre recessit) occurrit nobis pute⁹ quem nõ plebeius: non ignobilis fodit: sed principes ⁊ duces: qui canẽtes pphant quo transituri sunt ĩ deserto· s· in mathana· i· domũ iude ad naaliel· i· torrẽtes dei· deinde ad bamoth qd interpretatur excelsa· vel adueniens mors· quãdo cõformes efficimur mortis in xp̄i. Postea occurrit nobis vallis humiliatis: que tamen in vertice montis phasga posita est· qui interpretatur dolatus· s· nihil habens informe vel rude· qui respicit solitudinem que hebraice dicitur sinen· quia in virtutum culmine positi: totius mundi ruinas· ⁊ omniũ peccatorum respicimus vastitatẽ. Dibongad interpretatur fortiter ĩtellecta tẽptatio· Post dibongad pugnatur ꝯtra seon regem ãmorreorum· ⁊ og regem basan. Cum aũt venerimus ad sũmum ⁊ biberimus de fonte principum ascendentes montes phasga: ne supbiamus: sed ppositam nobis solitudinẽ timeamus.

In libro bellorum domini. Aug. Non dixit in quo libro scriptũ sit· vel cui⁹ pphe vel patriarche· neq; negandũ est fuisse iã libros· siue caldeorũ· vnde egressus ẽ abraam· siue egyptiorum· vbi didicerat moises omnem illorum sapiẽtiam vel cuiuslibet alterius gentis: in quorum librorum aliquo potuit hoc esse scriptum. Qui tñ non ideo sit assumendus ĩ eas scripturas: quibus diuina cõmẽdatur autoritas. Licuit enim diuine autoritati vnde voluit verum testimoniũ sumere: sed nõ ideo omĩa que ibi scripta sũt, accipienda confirmat. Cur aũt hoc loco istud cõmemoratũ sit: non euident' apparet· nisi forte vt fines illic ĩter duas gentes constituerentur: bellum actũ est· qd eiusdẽ loci homines propter magnitudinem bellum dñi esse dixerũt: vt scriberetur in aliquo eorum libro bellum dñi.

Ex eo loco apparuit pu· super quo lo· ẽ do· ⁊c. Ori. Quid est q̄ magnopere precipit dñs moysi populum cõgregare: vt det aquas de puteo bibere: quasi nõ sponte ad bibẽdum cõueniret. Ait spiritus ꝑ salomonẽ in pūerbijs. Bibe aquã de tuis vasis· ⁊ de puteorum tuorum fonte· ⁊ ne supeffundantur tibi aque extra tuum fontem. Quãuis in alijs exẽplaribus legerimus· ⁊ effundantur tibi aque extra tuum puteum. Habet ergo quisq; in semetipso puteum· ĩmo puteos multos ⁊ vasa aque multa. Unde ait. De vasis tuis: ⁊ de fonte puteorum tuorũ. Habuit abraam puteos· ⁊ ysaac. In euangelio super puteũ sedebat saluator requiescens post laborẽ: ⁊ dicens. Quia siquis biberit ex aq̇s quas puteus cõtinebat terrenus: sitiat rursus. Qui aũt biberit ex illis q̄s dat ihesus: fiat in eo fons aque viue sa· in vi· eter. Alibi aũt dicitur. Qui credit in eum flumina de ventre eius fluent aque viue. Qui ergo credit ĩ eum non puteum sed puteos: non solum fontes sed flumina habebit ĩ se. Non que mortalẽ solent conferre vitam: sed que cõferant eternã. Scdm hec ergo que in pūerbijs legimus: vbi putei cũ fonte numerantur: vel nominantur: accipiendũ est verbũ dei. Puteus vero: si pfundum misterium tegit· fons autẽ: si ad ppl'os effluit. Querendum est aũt quomõ pluraliter puteos· ⁊ singulariter fontem in pūerbijs dicit sapientia. Bibe aquas de fonte puteorum tuorum: Videamus ergo quorum puteorũ vnum dixerit fontem. Ego puto q̄ scientia ingeniti patris vn⁹ possit intelligi puteus· ⁊ ali⁹ agnitio vnigeniti filij: alius enim a patre filius: nec idem qui ⁊ pater. Unde Alius est qui testimoniũ de me dicit pater. Tercius puteus cognitio spiritussancti. Alius enim est a patre ⁊ filio spiritus. Unde. Mittet vobis pater alium paraclitũ spiritũ veritatis. Est ergo hec trium personarũ distinctio in patre· ⁊ filio. ⁊ spiritusancto: que ad pluralem puteorum numerũ reuocat'· quorum vnus est fons· q; vna est substantia ⁊ natura trinitatis.

Ori. Possunt ⁊ illi putei videri de quorum scĩa dicit qui repletus ẽ sapientia dei. Ipse enĩ michi dedit eorum que sunt scientiam veram: vt sciren scientiam mundanã· ⁊ elementorum virtutẽ· ⁊ initiũ ⁊ finem ⁊ medietatem temporũ· ⁊ vicissitudinũ pmutatões· ⁊ cõmutatões tẽporũ· anni circulos.

puteus super quo locutus est do
minus ad moysen: Congrega po
pulum· ⁊ dabo ei aquā. Tunc ce
† ſ Lxx. Initiate ei puteū·i·ī initio omniū con
cinit isrl' carmen istud. † Ascendat
fitemini esse puteū.
puteus· concinebant: puteus quē
foderunt principes ⁊ parauerunt
ſ alii reges.
duces multitudis ī datore legis
⁊ ī baclis suis. Profectiq; sūt de
ſ munera ipsorū.
solitudie ī mathana De mathana
ſ ex deo.
ī nahalibel· d' nahalibel ī bamoth

⁊ astrorum positiōes· naturas animaliū· ⁊ iras bestiarū ⁊c. Vides quāti sunt putei ī rerum scientia. Puteus est scientia virgultorū· ⁊ forte cuiusq; virgulti natura habet ꝓprium puteū. Item· est puteus animaliū scientia· ⁊ forte quequ; species animaliū proprium habet puteū· ⁊ hec singula (qm̄ ꝓfundam habent scientiam) merito putei esse dicunt'. Et dum absconditū fuit misteriū xp̄i a seculis ⁊ generationibus: recte horū scientia putei dicuntur. Cum autē credentibus manifestauit deus ꝑ spiritumsanctū efficiunt' hec omnia fontes et flumina: vt iam non habeatur in occulto horū sciētia: sed riget credētes ⁊ satiet. Jō credo saluator dicebat· q2 qui credit ī eū ⁊ aquā doctrine eius biberit: nō iam puteꝰ nec fons: sed fient in eo flumīa aque viue. Sicut enī vnus puteus·i· sermo dei efficitur putei ⁊ fontes ⁊ flumina: ita aīa hominis que est ad ymaginem dei: potest in se habere ⁊ producere puteos et fontes ⁊ flumina. Sed putei qui sunt in anima nostra indigent fodiente vt mūdentur: ⁊ qd' terrenum est auferatur: vt vene ille rationabilium sensuum quas eis inseruit deus: pura ⁊ sincera fluenta ꝓducant. Dum enim terra tegit: non potest pura laticis vnda ꝓfluere. Ideo scriptum est· quia pueri abraam fodiebant puteos: sed operiebant eos terra philistei. Ysaac quoq; qui hereditatem patris susceperat: patris puteos fodit· ⁊ terram remouit quā iniecerant philistei. Notandū aūt quia dum viueret abraam nō ausi sunt philistei replere puteos aut inīcere terrā: sz eo mortuo īualuerunt: ⁊ insidiati sunt puteis eius· sed reparantur per ysaac. Puer quoq; abrae ad puteos inuenit rebeccam: que interpretat' patientia· hec efficitur vxor ysaac. sed apud puteos. Similiter iacob cuz ad mesopotamiā venit habens preceptū patris: nec alienigenam duceret vxorē: apud puteos īuenit rachel· ⁊ moyses sephoram. Si ergo intellexisti que ⁊ quales sint sanctorum vxores: si vis patientiā ī cōiugium ducere: vel sumere: vel sapientiam ⁊ alias animi ꝟtutes: ⁊ dicere qd' de sapientia dictū est. Hanc quesiui mihi ducere vxorē· esto assidue circa puteos istos: ⁊ ibi reperies huiusmōi cōiugem· q2 apud viuentis verbi fluenta certū est habitare virtutes. Sūt ergo multi putei intra animam· ⁊ alij plurimi ī singulis scripturarū sermonibus ⁊ sensibus· est tñ hic eminentior quē foderunt: nō quicunq; hoīes: sz principes· ⁊ horū subliminores quos appellauit reges. Ideo in ymnis canitur deo apud hunc puteum· ⁊ scriptum est quoniā hic est puteus super quo locutus est dñs moysi: Congrega pplm ⁊ dabo ei aquā de puteo.

Congrega populum. Aug'. Lex conuocat te ad puteum· xp̄m scz dei filium· ꝓpria quidem substantia subsistentem· vno tamen cū patre et spiritu deitatis fonte nominatum. Ad hunc ergo puteum·i· ad xp̄i fidem conuocat te lex. Vnde ipse dicit. quia moyses de me scripsit. Vocat aūt vt bibamus aquas: ⁊ cantemus ei canticū·i· corde credamus ad iusticiā· ⁊ ore confiteamur ad salutem.

Ascendat puteus. Ori. Initiate illi puteum·i· initium oīm ponite puteum· quia ipse est principium ⁊ primogenitus oīs creature.

Vel sic: vt verba dirigantur ex persona moysi· ad pplm. Date initiuz cordi vr̄o: vt incipiat intelligere quid sit puteus: de quo spirituales aque hauriende sunt: ⁊ reficiendus pplus credentium. Initiate ergo ei·i· israeli hunc puteum: vt sensum misticum siquis ex corde videt deuz de ꝓfundis possit haurire. Ad hunc puteum moyses·i· lex congregat: ad quē videtur aliquis peruenire· sed nisi per moysen congregetur: non est deo acceptus. Marcion videtur sibi venisse: ⁊ basilides: ⁊ valentinus· sed quia non venerunt ꝑ moysen: nec acceperunt legem ⁊ ꝓphetas: non possunt laudare deum de fontibus israel. Non veniunt ergo ad puteum tales: quē foderunt principes ⁊ excuderunt reges. Est aūt vallis salsa: in qua sunt putei bituminis. Omnis aūt heresis ⁊ omne peccatum in valle est: ⁊ in valle salsa. Peccatum eniz non ascendit sursum: sed semꝑ ad ima· ⁊ ad inferiora descendit. Est ergo in valle positus salsus ⁊ amarus omnis hereticus sensus· ⁊ omīs peccati actus. Quid enim dulce? quid suaue potest habere peccatum? Si aūt veneris ad hereticam sententiā ⁊ amaritudinē peccati: venisti ad puteos bituminis: quod est esca ⁊ nutrimentum ignis. Si gustaueris aquam de his puteis: si hereticum sensum ⁊ peccati amaritudinē receperis: fomenta ignis ⁊ gehenne incendia in te preparabis. Talibus dr. Incedite in lumine ignis vestri ⁊c. Foderūt illum principes: ⁊ excuderūt reges· principes ergo foderunt· reges excuderunt· quod ab excudendo: nō excidendo dictum est. Excudi enī dicitur· qd' in saxo ceditur vel format'. Principes tanq; inferiores foderunt·i· quasi in terre molliciem altitudinem quandā demerserunt. Hi vero quos reges appellat: quasi fortiores nō solum terre profundum: sed saxi duriciam penetrant: vt perueniāt ad ꝓfundiores aquas: ⁊ ipsas abyssi venas ꝑscrutentur: scientes iudicia dei esse abyssum multam. Hi sunt apostoli quorū aliquis dicit: Nobis autez reuelauit deus ꝑ spiritūsanctum. Spiritus enim omīa scrutatur etiā alta dei. Qui ergo ꝑ spiritumsanctū possunt alta scrutari: ⁊ penetrare ꝓfūda mysteria putei: reges eē dicuntur: q̄ puteū in petra excuderunt: quia dura ⁊ difficilia scientie penetrarunt secreta. Foderūt ergo puteū istum principes: ⁊ excuderūt reges gentiū id est· apostoli: q̄ gentes cōgregauerūt ad obediendum fidei· ⁊ omnibus patefecerunt sciam xp̄i: in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Impleuerunt enim mandatū dei. docētes omnes gentes: ⁊ baptisantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Et per hoc excuderunt·i· patefecerunt scientiam putei. Hec quoq; que in manibꝰ habemus: nobis puteus est· ⁊ omnis scriptura legis ⁊ ꝓphetaruz: euangelica quoq; ⁊ apostolica simul vnus puteus est: quem nō possunt fodere vel excudere nisi reges ⁊ principes· qui·s· possunt auferre terrā: ⁊ amouere superficiem littere: ⁊ de inferiori petra vbi xp̄s est: spiritales sensus velut aquam viuam proferre. Reges dicuntur quia peccati regnum expulerunt· ⁊ iusticie regnū in membris suis posuerunt. Decet enim eum docere ceteros qui prius fecerit que docet. vnde. Qui fecerit ⁊ docuerit sic homines magnus vocabitur in regno celorum. Magnum aūt in regno esse: est regē esse.

Principes. Possunt idē vocari principes ⁊ reges. Hei principes ꝓphetas intelligimus· ipi enī sensum ⁊ ꝓphiam de christo defossam in ꝓfunditatem littere collocauerūt· ideo de illis dicitur. Nisi occulte audieritis: plorabit anima vestra. ⁊ alibi. O magna multitudo dulcedinis tue domine: quā abscōdisti timentibus te. Reges sunt apostoli q̄ ꝑscrutant' alta dei· ⁊ ecclesias regunt. Vñ ⁊ xp̄s dicitur rex regum.

Et parauerunt duces. Ori. Excuderunt inquit reges gentium ī regno suo: dum dominarent' eis. Non enī possunt fodere puteū istuz: nec latentes aque viue venas aperire: nisi prius domini sint gentiū barbarorum. Quidqd in eis ferum fuit in actibus: quidq̇d barbarum in moribꝰ domuerunt ⁊ subiecerunt regio sensui· vt nō gentiliter sed legitime agant. Hi vere sūt reges ꝓfunda putei rimantes: ⁊ verbi dei arcana ꝑscrutātes.

Profectiq; sunt. Ori. Profecti a puteo venerūt in mathanaim: quod interpretat' munera ipsorū. Fidem enim ⁊ affectum expetit deus ab homine. vnde. Et nunc israel: Quid dñs deus tuus poscit a te: nisi vt timeas deum· ⁊ incedas in vijs eius ⁊ diligas eū? ⁊c. Hec munera oportet a nobis domino dari: postq; agnitionem bonitatis eius de altitudine putei biberimus. Notanduz autem q2 ꝓpha dicit· poscit a te: vt erubescant qui negant in arbitrio hominis esse vt saluetur. Quomodo eniz posceret ab homine deus: nisi haberet homo in potestate sua qd' poscenti debeat offerre? Sunt ergo que dantur a deo· ⁊ que ab homine. In homine fuit vt de vna mna faceret quinq;. Ex deo: vt mnam haberet homo ex q̄ posset facere decem mnas. Cum autem obtulit ex se: accepit ex deo· non iam pecuniam: sed potestatem ⁊ regnū decem ciuitatū. Petijt deus ab abraā vt offerret ei filium suum· obtulit intrepidus· imposuit super aram· cultrū eduxit ad iugulandum: sed cōtinuo inhibetur· ⁊ aries pro filio datur ad victimā. Vides ergo q2 que deo offerimꝰ: nobis manēt· sed expetimur vt affectus noster ⁊ fides probetur.

Qui de hoc puteo bibit: ad hoc proficit vt habeat munera que deo offerat· de quibus in lege dicitur. Munera mea· data mea. Ex his ergo que deus dedit offertur deo· dedit aūt agnitionez sui· ⁊ homo offert ei fidem suam ⁊ affectum.

Cum obtulerimus que ex deo sunt: consequimur que ex deo sunt. Cū enim nostram fidē ⁊ affectū obtulerimus: tunc ipse largitur diuersa dona spiritussancti. de quo dicitur. Omnia aūt ex deo sunt.

In bamoth. Bamoth aduentus mortis· qua·s· cōmorimur: vt cōuiuamus ei: ⁊ mortificamus membra nostra suꝑ terrā. Consepulti enī sumus illi per baptismū in morte. Qui enī ordinem salutaris vie tenet: dēt ꝑ hec singula iter agere· ⁊ post multa ad hunc locū venire.

Dri. Idem ex bamoth inquit in nemus: qđ est in campo moab a vertice montis cesi qui respicit ad desertuȝ. Si hoc itinere incedamus: quod non tam locoꝝ vocabulis: ꝙ̃ anime ꝓfectibus ꝯstat: post omnia venimus in nemus. vel scđm alios in ranan: qđ interpretatur ascensus. vel vertex montis. Per hec ergo venitur ad illud famosum paradisi nemus: ⁊ amenas delicias antique habitationis. vel ad perfectōis ⁊ beatitudinis sūmitatem: vt dicamus qꝛ suscitauit nos cum eo: ⁊ sedere fecit in celestibus cū xp̄o. Vides quousqȝ peruenitur a puteo: quibus mansionibꝫ: imo profectibus iter anime paratur ad celum.

Misit autem. Idem. Mittit israel legatos ad regeȝ ammorreoꝝ. regem. s. superbuȝ: qui ait. Virtute mea faciam ⁊ sapientia intellectꝰ mei auferam fines gentiū ⁊c. Et ascendam ī celum: ⁊ sup sidera celi ponam thronū meuȝ ⁊c. Ille quoqȝ superbus ⁊ elatus q̃si vnigenitus eius de quo scriptū est. Quia extolletur sup omē qđ dicitur aut qđ colit̃ deus ⁊c. Omīs ergo elatus filius elati huius est vel discipulus ⁊ imitator. vnde. Ne forte elatus incidat ī iudicium dyaboli. In quo ostenditur ꝙ omnis elatus sicut dyabolus condemnabitur. Nos ergo qui transire volumus per hunc mundum vt perueniamus ad sanctam terram sanctis promissam: mittimus verbis pacificis ad seon promittentes. quia non habitabimus in terra eius nec morabimur cum eo: sed transibimus tantum incedentes viam regiam. vel via regali. nusqȝ̄ declinantes. nec in agrum. nec in vineaȝ. nec de lacu eius bibentes. Cum enim ad aquā baptismi venimus: ⁊ prime fidei signacula suscipimus: dyabolo renunciamus ⁊ pompis eius: ⁊ omnibus operibus eius. ⁊ omnibus seruitijs eius. ⁊ voluptatibus. qđ adumbratur cum dicitur. Quia non declinet israel in agrum: neqȝ in vineam eius: neqȝ bibat de lacu eius. Non enim vltra discipline dyabolice. non astrologice. non magice. vel illius doctrine q̃ cōtra dei pietatem sit: bibit fidelis. Habet enim fontes suos. ⁊ bibet de fontibus israel. de fontibus saluatoris: nō de lacu seon. Nec relinquens fontem aque viue: congregat sibi lacus confractos vel contritos.

Bamoth vallis ē ī regione moab ī vertice phasga. quod respicit cōtra desertum. Misit autem israel nuncios ad seon regē † ammorreoꝝ dicens: Obsecro vt transire mihi liceat per terrā tuam. nō declinabimus ī agros ⁊ vineas. nō bibemus † aquas ex puteis. Via regia gradiemur donec transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit vt trāsiret israel ꝑ fines suos. Quinpotius exercitu cōgregato

[Interlinear glosses: "s. alii moyses." — "† s. i. infideliū. s. qui deū in amaritudiē ducūt." — "† s. disciplinā dyabolicam: vel pietati cōtrariā"]

Ad seon regem. Seon. Qui interpretat̃ arbor īfructuosa. vel elatus. Hic est rex ammorreoꝝ: qui interpretant̃ in amaritudinem adducētes vel loquentes. Hic dyabolus elatus ⁊ infructuosus: de quo dicitur. Venit princeps mundi huius: ⁊ in me non habet quicqȝ. Et alibi. Ecce princeps huius mundi mittetur foras. non quia creauit mundum: sed quia in mundo peccatores sūt. ⁊ ip̄e peccati princeps est. scđm ꝙ dicit̃. Quia oīs mundus in maligno positus est. ⁊ ip̄e mundi princeps est.

Via regia ⁊c. Que dicit: Ego sū via veritas ⁊ vita. De quo dicit̃ Deus iudicium tuū regi da. Hac incedendum est: ⁊ nusq̄ȝ declinandum. nec in agrum nec in vineam. i. nec ad opera nec ad sensus dyabolicos. volumus pacifice transire per mundū. Sed hoc magis incitat principem mūdi ꝙ dicimus nos nolle manere cum eo vel morari vel aliquid eius cōtingere. Inde irascitur. ⁊ mouet ꝑsecutōes ⁊ pericula. cruciatus intentat. Ī̄n dicit. Congregauit seon ꝑplm suum ⁊c.

Exercitu. Principibus. s. ⁊ iudicibus mundi. ⁊ omnibus nequitie ministris: qui semꝑ impugnant ꝑplm dei.

In iasa. In iasa. vel ysaar: qđ interpretatur mandati impletio. Si enim veniamus ad impletionem mandatoꝝ superamus superbum ⁊ elatum. Mandatuȝ enim complere. i. dyabolum ⁊ exercitum eius superare. Nihil enim nobis poterit nocere: si veniamus in ysaar. i. si precepta domini nostri iesu christi seruemus.

In ore gladii. Viuus est sermo dei. i. efficax. ⁊ penetrabilior omni gladio ⁊c. De quo dicit apostolus. Et gladium spiritus: qđ est verbum dei. In huius ore cadit seon. id est. dyabolus.

Terra eius. Omnis terrena regio terra seon dicit̃: Sed xp̄s ⁊ ecclesia eius in omni terra seon dominatur.

Ab arnon usqȝ iebboc. Iebboc ciuitas finisqȝ regni seon. sicut arnon initium. Interpretatur aūt arnon maledictōes eorum. Iebboc luctamen. Necesse est enim vt qui vult exire de regno dyaboli luctetur cum eius ministris. Sȝ si vicerit iam non erit iebboc ciuitas seō sȝ israelis. Hinc iacob cuȝ venisset ad quendam locum: paratum est ei certamen: ⁊ ibi tota nocte luctatꝰ cum inualuisset vocatum est nomen eiꝰ israel.

egressus est obuiam ī desertum ⁊ venit in iasa. ⁊ pugnauit cōtra eū A quo ꝑcussus est ī ore gladij. et possessa ē terra eius ab arnon vsqȝ iebboc. ⁊ filios ammon: qꝛ forti presidio tenebātur termini ammonitarum. Tulit ergo israel omnes ciuitates eius. ⁊ habitauit in vrbibus ammorrei in esebon scilicet ⁊ viculis eius. Urbs esebon fuit seon regis ammorrei. qui pugnauit contra regem † moab. ⁊ tulit omnē

[Interlinear glosses: "s. ciuitas." — "s. cogitatōes. s." — "† s. de patre. uel aqua paterna."]

Tulit ergo israel ⁊c. Aug. Hic possedit israel ciuitates ammorreoꝝ quas bello superauit. quia non eas anathematizauit. Si enim anathematizasset: possidere nō posset: nec iū ad vsus suos aliquid vsurparet. Notanduȝ vero quomodo victa bella gerebantur. innoxius enim trāsitus negabatur: qui iure humane societatis debebat̃. sed iam vt deus sua iussa vl̃ promissa cōpleret: adiuuit hic israelitas: quibꝫ ammorreorum terram dari oportebat. Nam edom cū similiter transitum negaret: nō pugnauerunt cum illa gente israelite. id est. filij iacob cum filijs esau. quia terram illam israelitis non promiserat: sed declinauerunt ab eis.

Israel. Qui in xp̄o israel est: non in carne: sed in manifesto videns habitat in omnibus ciuitatibus ammorreorum: cum in toto orbe terrarum christi ecclesie ꝓpagantur. Sed ⁊ quisqȝ nostrum prius fuit ciuitas regis seon: qui interpretatur elatus. Regnabat enim ī nobis stulticia. superbia impietas. ⁊ omnia que sunt ex parte dyaboli. Sed vbi expugnatus ē fortis: ⁊ vasa eius direpta: effecti sumus ciuitates israel ⁊ hereditas sanctorū si tamen excisa est in nobis penitus potestas que prius dominabatur: ⁊ arbor infructuosa: ⁊ rex elatus: ⁊ sumus sub eo qui dicit: Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. In esebon ⁊ viculis eius ⁊c. Singillatim ciuitates superbi ⁊ infructuosi regis enumerat. ⁊ precipuam regni eius vrbem esebon nominat: que interpretatur cogitatōes. Merito ergo maxima ꝑs regni dyabolici: ⁊ potestas eius plurima in cogitationibus regnat. qꝛ de corde prodeunt cogitationes male. homicidia. adulteria. ⁊ huiusmodi. q̃ coinquinant hoīem. Necessario ergo ista ciuitas igne exuritur: quē saluator venit mittere in terram: ⁊ vult vt accendatur.

Isi. In tricesimanona mansione geritur bellum cōtra seon regē ammorreorum. ⁊ og regem basan. Seon interpretatur temptatio oculoruȝ. Hic est dyabolus qui transfigurat se velut ī angelum lucis. ⁊ per hereses ⁊ scismata verisimilia mentitur: vt incautos fallat. hunc ammorrei. id est. amaricantes habent regem. Nisi enim quedaȝ simulatio veritatis precedat: nō sunt hereses amaricantes. nec scismata ī ecclesia. Hunc regem quisqȝ occidit: cum damnat simulationē: ⁊ diligit veritatem. Og interpretatur cōclusio. Basan autem confusio. Id enim dyabolus agit vt concludat viam ad deum opponendo ydola ne credatur in christum. Conclusio ꝓcedit vt rex. sequitur confusio tanqȝ plebs. Et qui modo concluduntur ne credant in xp̄m: cum christus apparuerit cōfundentur. Ideo mansio hec id est. dibongad interpretatur fortiter intellecta temptatō. qꝛ si superetur simulatio que per scisma vel heresim exacerbat ecclesiam: ⁊ conclusio que per sacrilegiū claudit fidei viā: tēptatio ītelligit̃. ⁊ ītellecta fortit̃ superat̃.

Seon regis. Seon. i. loquentis. qui enim sub dyabolo agunt: tm̄ loqui norunt. sed inania loquunt̃. vtpote astrologi. ⁊ aliqui ph̄i. Fideliū autē regnū qđ a deo est: nō in sermone: sed in virtute dei.

Moab. Rab. Moab qui īterpretat̃ de patre vel aqua paterna. de

incestu ⁊ ebrietate cõceptus: quasi absente ⁊ nesciente patre: secularem sci
entiam significat: que autorem sui sensum habet. Et quia ex dei conditõe
generatur: videtur nasci de patre. Sed qꝛ adulter est: ⁊ aduersarius po
puli dei: de incestu ⁊ spelunca ⁊ nocte generatur. Unde scd'z ysaiam. In
nocte perit. i. in errore sempiterno. Ar quoqꝫ vrbs moabitarũ: que iterpre
tatur aduersarius: significat ꝙ hec sapientia deo inimica ecclesiastico ser
mone cõtra se pugnante: veritatis igne consumit': a quo ⁊ habitatores ex
celsorꝫ arnon deuorã
tur. Arnon enĩ male
dictio. vel illumĩatio
eorum interpretatur.
Quia qui confidunt
in eloquẽtia vel sapi
entia humana: que fi
lijs tenebrarũ videt'
lucida: corruunt con
sumuntur.

Idcirco dici
tur. Ori. Alia littera.
Propter hoc inquit
dicent enigmatiste.
Venite in esebon vt
edificetur: ⁊ construa
tur ciuitas seon. qm̃
ignis processit de ese
bon ⁊ flamma de ci
uitate seon: ⁊ deuo
rauit vsqꝫ moab ⁊c.
Seon erat rex: cuius
erat ciuitas esebon.
hic est ergo verborũ
ordo. ac si dicãt enig
matiste: Venite vt
edificetur ⁊ cõstruat'
esebon: que fuit ciui
tas regis seon. Enig
ma dicitur sermo fi
gurat'. Enigmatiste
qui figuraliter loquũ
tur. hi sunt lex ⁊ pro
phete. Vñ. Aperiaꝫ
in parabolis os meũ
loquar ꝓpositões ab
initio. ⁊ ysaias. Erũt
ĩquit' verba libri hu
ius: sicut verba libri
signati. Signatus ẽ
liber: quia figuris per
plexus est ⁊ enigmati
bus inuolutus. Ve
nite in esebon vt edi
ficetur. cecidit prima
subuersa ⁊ incensa: re
edificãda ẽ alia. Si

terram que ditionis illius fuerat
(maledictõem vel illuminatõem eorum.)
vsqꝫ ad arnon. Idcirco dicitur in
prouerbio: Venite in esebon. edi
ficetur ⁊ construatur ciuitas seon
Ignis egressus ẽ de esebon flam
ma de oppido seon. ⁊ deuorauit
arnon moabitarũ. ⁊ habitatores
excelsorꝫ arnõ. Ve tibi moab. pe
(cõgregans.)
risti popule chamos. dedit filios
eius in fugam. ⁊ filias in captiui
tatem regi ammorreorũ seon. Iu
gũ ipsorꝫ disperijt ab esebon vsqꝫ
(abundanter intelligens temptatõnez. s. vel fluxus eorum.) (sufflans vel spirans.)
dibon. lassi peruenerũt i iophe
(de saltu.)
⁊ vsqꝫ medaba. Habitauit itaqꝫ
israel i terra ammorrei. Misitqꝫ
(lex.) (predicatores.)
moyses qui explorarent iazer cu
(cõuentus ꝑplorum.)
ius ceperũt viculos ⁊ possederũt
habitatores. Verteruntqꝫ se. ⁊ as
(turpitudinis.)
cenderũt per viam basan. ⁊ occur
(interclusio.)
rit eis og rex basan cum omni po
pulo suo pugnaturus i edrai. Di
xitqꝫ dominus ad moysen. Ne ti

videas gentilẽ in dedecore vite ⁊ in religionis errore: dic ꝙ hic sit esebon
ciuitas in regno regis seon. Regnat enim in cogitationibus eius rex ifru
ctuosus ⁊ elatus. Ad hunc si accedat israel. i. ecclesie filius adhibens iacu
la verbi dei: distringens gladiũ spiritus cõtra eum: ⁊ destruat in eo om̃s
munitões gentilium dogmatum: ⁊ omnes argumentatões elatorꝫ igne ve
ritatis exurat: dic quia subuersa est esebon ciuitas regis seon. Non tamẽ
desertus relinquitur. Cum enĩ omnes filij israel euerterint in hominibus
malas cogitatões ⁊ impios sensus: bonas cogitatõnes reedificant ⁊ pios
sensus. doctrinam veritatis inserunt. religionis ritum. viuendi ordinem.
⁊ morum honestatẽ. Et tunc vere dicunt isti enigmatiste adinuicẽ. Ve
nite edificemus esebon. que fuit ciuitas seon. Filij enim ecclesie: quia legis
enigmata spiritaliter intelligunt: enigmatiste dicuntur. vñ. Ecce cõstitui
te hodie super gentes ⁊ regna. eradicare ⁊ subuertere. reedificare ⁊ planta
re. Subuertit enim esebon. eradicat cogitatões impuras. Reedificat aũt
⁊ replantat cogitationes castas: vt efficiatur esebon non ammorreorꝫ sed
filiorum israel.

Ve tibi moab ⁊c. Chamos interpretat' congregans. vel quasi at
trectatio. Dibon abundanter intelligens temptatõnem. vel fluxus eorũ.
Iophe sufflans vel spirans. Medaba. de saltu. Ve ergo illis qui in spi
ritali moab confidentes: congregant sibi thesauros secularis sapientie. et
erigunt se contra potentiam dei. quorꝫ audacia nõ preualebit: sed fugiet.
⁊ tradetur in captiuitatẽ regis spiritualiũ ãmorreorũ. Iugum enĩ ipsorꝫ
disperiet ab esebon vsqꝫ dibon. i. a radice cogitationis vsqꝫ ad profundi
tatem intellectus defluet scientia eorum. lassiqꝫ sufflantes vanitates ver
borum: ⁊ spirantes fetidum odorem putridi sensus: in saltum peruenient:
vbi non sunt arbores fructuose: sed bestie. contra quas dicit'. Ne tradas
bestijs animam confi
tentem tibi.

Iazer. Id ẽ for
titudinem eorꝫ. For
tissima scꝫ heretico
rum dogmata dyale
tica arte cõstructa.

Et possederũt
Ab errore conuerten
do: ⁊ precepta domi
docendo. vt de eorũ
correctõne ⁊ profectu
celestem sibi patriam
acquirerent.

Og rex basan
Ori. Ad og regẽ ba
san nec legatos mit
tere dignãtur: nec pe
tere ab eo vt trãseãt
ꝑ terram eius: sed sta
tim cum eo pugnant
⁊ superãt eum ⁊ popu
lum eius. Basan in
terpretat' turpitudo.
Merito ergo nec le
gati mittũtur ad istã
gentem: nec transitus
petitur per terram ei'
Nullus enim nobis
transitus. vl' accessus
debet esse ad turpitu
dinem: sed ab initio
statim expugnãda et
omnino cauenda est
Og autẽ interpretat'
conclusio: qui figu
ram tenet omniũ car
nalium ⁊ materialiũ
rerum: quarum desi
derio detenta anima
excluditur a deo. con
tra quos ita bellum
precipitur gerẽdum:
vt non relinquatur ĩ
eo viuens. Nullum
ergo oportꝫ reliqui a
filijs isrl' in regno tur
pitudinis ⁊ dedecoris viuentem. Decet israeliticam virtutem resecare tur
pia: ⁊ pia reedificare ⁊ honesta. De regno autem seon nõ est scriptum: vt
nullus viuus relinquatur. nec de regno moab. Forte enim ex illis aliqui
bus indigemus ꝓ vite huius exercitijs ⁊ agonibus. alioquin debuim' ex
hoc mundo exisse. De basan vero. i. turpitudine nullo penitus indigem'
excutienda omnia sunt opera turpitudinis. In nullo eniꝫ potest honestũ
esse quod turpe est.

meas eum qꝛ in manu tua tradidi
illum ⁊ omnem populũ ac terraꝫ
eius. faciesqꝫ illi sicut fecisti seon
regi ãmorreorꝫ habitatori esebon
Percusserunt igitur ⁊ hunc cum
filijs suis. vniuersumqꝫ popoluꝫ
eius vsqꝫ ad internitõem ⁊ posse
derunt terram illius.

C. XXII.

Profectiqꝫ ca
strametati sunt in cãpe
stribus moab. vbi trans iordaneꝫ
iericho sita est. Videns aũt balac
fili' sephor omnia que fecerat isrl'
ãmorreo. ⁊ ꝙ pertimuissent eum
moabite. ⁊ impetum eius ferre nõ
possẽt. dixit ad maiores natu ma
dian: Ita delebit hic popul' om
nes qui in nostris finibus cõmo
(predicator.)
rantur quõ solet bos herbã vsqꝫ
ad radices carpere. Ipe aũt erat
rex eo tempe i moab. Misit ergo

Videns autem balac. Aug. Qꝛ dicit scriptura postqꝫ vicit israel
ammorreos: ⁊ possedit omnes ciuitates eorum misisse legatos balac regem
moabitarum ad conducendũ balaam qui malediceret ꝑplm israel. satis
ostenditur non omnes moabitas venisse in condicõeꝫ seon regis ammor
reorum: quando eos bello superauit. Siquidẽ remansit gens moabitarũ
vsqꝫ ad illud tempus vbi regnaret balac rex moab. Qꝛ vero moab dixit
senioribus madian. i. moabite senioribus madianitaruꝫ. Nunc ablinget
synagoga hec omnes qui in circũitu nostro sunt. Non vna gens erat. sed
vicini ad vicinos dixerunt ꝙ pariter cauenduꝫ esset. Moab enĩ fuit fili'
loth. madian fili' abrae de chetura. nõ ꝓ vna gens erat sꝫ due vicine.

Misit ergo ⁊c. Ori. Bellum tibi imminet rex balac. oportet te ar
ma ⁊ exercitum preparare: ⁊ armis instructum occurre. Tu vero mittis ad

balaam diuinũ munera multa ⁊ promittis maiora dicẽs: Veni. maledic populum: qui exijt de egypto. Balaam vero refert hoc ad deũ ⁊ venire ꝓhibetur. rex item mittit legatos ⁊ spem omnem ponit in balaam: vt ĩ populum pro telis iaculetur maledicta. Si forte verbis superetur populus: quem regis exercitus superare non poterat. Quid hec historia consequentie vel consilij habet? Quis regum aliquando imminente sibi prelio obmissis armis ad diuini ⁊ aurũspicis verba cõfugit? Primo ergo fatendũ est in quibusdã plus valere verba q̃ corpora. Qđ eni͛ exercitus nequit efficere: h͛ verbis efficit͛. nec dico sanctis verbis: vel dei verbis: sed q̇busdam verbis que ĩter homines habentur: q̃ quomodo nominem nescio. Sunt tamen inutili arte cõposita: cuius vocabulum sit quod cuiq͛ placuerit. Erãt ĩ egypto incantatores ⁊ magi. Quis hominum potest fortitudine corporis virgam mutare ĩ serpentem? vel aquã in sanguinẽ? qđ illi fecerũt. Fecerat eni͛ moyses hoc primus. Sed q͛ sciebat rex egipti hec quada͛ arte fieri verborum: que habetur ĩter homi͛es: putauit hoc moysen non dei virtute: s͛ magica arte fecisse: et virtute dei factum simulasse. Conuocat continuo egyptioꝝ incantatores ⁊ magos: qui ĩter eum qui virtute dei operabatur: ⁊ eos qui demones inuocabant facit esse certamen. efficit similiter ꝯtraria virtus. sed serpens per dei virtutem factus absorbuit alios. Non eni͛ potuit virtus demoniaca malum quod ex bono fecerat restituere in bonum. Potuit ex virga facere serpentem: sed non virgam reddere ex serpente. Ideo consumuntur oĩs ab ea: que dei virtute conuersa fuerat in serpentem ⁊ per virtutem diuinã nature sue redditur. vt nature deu͛ fateretur. verterunt incantatores egyptiorum aquã in sanguinem. sed non potuerunt sanguinẽ vertere ĩ aquã. Dei aũt virtus nõ aquã: sed totum fluuium vertit in sanguinem ⁊ orãte moyse nature sue reddit. Produxerũt magi ciniphes: sed nõ potuerũt eas repellere. Moyses aũt produxit ⁊ restituit. Cõtraria aũt virtus male aliquid facere potest: sed restituere in integrum nõ potest. Sunt aũt magoꝝ differentie. alij eni͛ plus valent. alij minus. Balaam famosus erat ĩ arte magica: ⁊ in carminibus potens. Non enim habebat potestatem vel arte͛ verborũ ad benedicendũ: sed ad maledicendũ. Demones enim ad maledicendũ inuitantur: non ad benedicendũ. Quasi ergo expertus in talib͛ ĩ oriente erat opinatissimus. Aliter enim nõ presumpsisset rex hoc posse fieri sermonibus: quod ferro ⁊ acie vix compleret͛. Certus ergo ⁊ frequẽter expertus obmissis bellicis instrumentis: mittit ad eum dicens: Ecce populus exijt de egypto: ⁊ cooperuit facie͛ terre ⁊c. Videtur etiã rex audisse quia filij israel solent hostes vincere oratione: non armis. non tam ferro q̃ precibus. Nulla enim israel contra pharaonem arma cõmouit. sed dictũ est ei: Dñs pugnabit ꝓ vobis ⁊ vos tacebitis. Contra amalechitas quoq͛ non tantũ vis armorum: quantum moysi valuit oratio. hec audierat rex moab. Scriptum est enim. Audierunt gentes ⁊ irate sunt: dolores cõprehenderũt habitatores phylistijm. Tunc festinauerũt duces edom: ⁊ principes moabitarũ ⁊c. Cogitauit ergo apud semetipsum dicens: Quia orationibus huius populi arma nulla possunt conferri: ideo mihi preces requirende sunt: que possunt superare oratõẽs istorũ. Scriptum est ergo. ⁊ dixit moab ad seniores madian. Nunc ablinget synagoga hec omnes q̇ in circũitu nostro sunt: sicut ablingit vitulus herbam campi. Quia sic vitulus abrumpit ore herbam campi: ⁊ lingua tanq͛ falce secat quecunq͛ inuenit: ita populus ore ⁊ labijs pugnat: ⁊ in verbis habet arma. Mittit ergo balac ad balaam vt opponat verba verbis: ⁊ preces precibus. nec mireris si est ĩ arte magica tale quid. Esse enim hanc artem designat scriptura: vt eam prohibeat. sicut demones esse significat: sed coli vetat. q͛ magorum magistri sunt spiritus maligni. Nullus enim sanctoꝝ spirituũ obtemperat mago. nõ potest inuocare magus michael. vel raphael. vel gabriel.

nuncios ad balaam filiũ beor ariolum qui habitabat super flumẽ terre filioꝝ ammon: vt vocarent eum ⁊ dicerent: Ecce egressus est populus ex egypto qui operuit superficiem terre sedens contra me. Veni ergo ⁊ maledic poplo huic qui fortior me ẽ. si quo modo possim percutere ⁊ eijcere eum de terra mea. Noui q͛ benedict͛ sit cui benedixeris. ⁊ maledictus in quẽ maledicta congesseris. Perrexerũt seniores moab ⁊ maiores natu madian habẽtes † diuinationis precium in manibus. Cunq͛ venissent ad balaam ⁊ narrassent ei omnia verba balac: ille respondit. Manete hic nocte ⁊ ego respõdebo quidq̇d mihi dixerit domin͛. Manentibus autẽ illis apud balaam venit deus ⁊ dixit ad eum: Quid sibi volunt hoĩes isti apud

† ſ Lxx. diuinatõẽs. preciũ. s. diuinationis.

Minus ergo potest inuocare patrẽ. vel filium. vel spiritumsanctũ. Nos soli accepimus potestatẽ hanc. Qui aũt spiritussancti ꝑticeps effectus est: ĩmundos spiritus inuocare non debet: ne fugiat ab eo spiritussanct͛. Magi sunt qui inuocant beelzebub. Hoc sciebat populus qui contra dñm mentiẽs ait: In beelzebub principe demonioꝝ eijcit demonia. Saluator autẽ sciens verum esse q͛ beelzebub princeps sit demonioꝝ: in hoc nõ arguit mendacij: sed respondit. Si ego in beelzebub eijcio demonia: filij vestri in quo eijciunt? Cõstat ergo quosdã demones esse malos: qui inuocati a magis assunt eis ad malu͛: non ad bonũ. parati sunt aũt malefacere: bene aũt facere nesciunt. Hi g͛ arte q̃dam ⁊ ꝯpositione verboꝝ in amicicias cesserũt balaã. de quoꝝ amicicijs magnus fruct͛ apud hoĩes videbatur. Mittit ergo rex ad eum dicẽs: Veni huc: ⁊ maledic michi ꝑplm hunc. ⁊c.

Si quo modo possim. Videtur non ex integro confidere ĩ balaam. fama virtutum que in populo dei facte sunt ꝑterritus.

Noui q͛ benedictus. Ori. Nõ credo eum scire q͛ quibuscũq͛ benedixisset balaam: benedicti essent. sed adulandi gratia hec dicere: vt artẽ eius extollens promptiore͛ sibi faceret. Ars eni͂ magica nescit benedicere. nec demones. Scit benedicere ysaac ⁊ iacob ⁊ omnes sancti. Impiorum nullus benedicere nouit.

Diuinationis precium. Alij. diuinacula in artibus: quas curiositas humana cõposuit. Sunt queda͛ que scriptura diuinacula nominauit. Gentilis aũt cõsuetudo vel tripodas vel cortinas vel huiusmodi vocabulis appellat: que quasi ad hoc consecrata moueri ab eis ⁊ contractari solent. Sed diuina scriptura ephod vernaculo sermone nominat in prophetis. qđ tradunt esse indumentũ ꝓphetantiũ. Aliud tamen in diuina scriptura ꝓphetia. aliud diuinatio. Ait enim non erit auguratio in iacob neq͛ diuinatio ĩ israel. Abdicatur ergo penitus diuinatio. opere eni͂ ⁊ ministerio demonum impletur. Igitur balaam acceptis diuinaculis: cũ solerent ad se demones venire fugatos videt ⁊ deũ adesse. que͛ ideo dicit se interrogare: quia cõsuetos sibi parere nõ videt. Venit ergo deus ad balaam: non quia sit dignus: sed vt fugentur illi qui ad maledicendũ ⁊ malefaciendũ adesse consueuerant. hinc enim prouidebat deus ꝓplo suo.

Venit deus ⁊c. Non dicitur vtrũ in somnis hoc factum sit. q̃uis per noctem factum esse constet. Postea eni͂ dicit scriptura. exurgens balaam ma. ⁊c.

Nemo glorietur si sibi deus loquitur. Nouit enim quomodo loquendum sit cum talibus: cum loquatur etiã cum reprobis. Qui ⁊ cum per angelos loquitur: ipse loquitur.

Ori. Venit deus ⁊ ait ad eum ⁊c. Potest obijci. Inuocet licet demones balaam: maledicat ꝓplo: inuocati demones faciãt quod possunt: Nunquid nõ potest deus defendere ꝓplm a demonibus vimq͛ eoꝝ cõpescere? Quid opus erat vt veniret ad balaam: ꝓhiberet demones: ne vel temptarent ledere ꝓplm? Licet ergo nõ omnia que possunt occurrere: proferenda sint: dicemus tamẽ q͛ nõ vult eos ante tempus damnare. Sciũt enim ⁊ ipsi quia tempus eoꝝ hoc presens seculum continet. Vñ. Venisti ante tẽpus torquere nos. Ideo dyabolũ non remouit a principatu hui͛ seculi: q͛ opera eius necessaria sunt ad ꝑfectõe͛ eorum qui coronandi sũt. Sic ⁊ reliquos demones nõ vult ante tempus a ꝓpositi sui intentiõe violenter abstrahere. Ideo non ꝑmittit eos ꝑ balaam inuocari: ne forte ĩuocati destruãtur ante tps ⁊ deo defendente ꝓplm: perimerent͛. Aliud ẽ eni͂ si expectat demon a deo aliquẽ temptandum: sicut iob: ⁊ certa distinctiõe potestatem accipiat: ⁊ dicatur ei. do tibi omnia eius in potestate: sed ipm nõ cõtingas. Aliud si mago exigente: ⁊ adiuramentis q̇busdã extorquente: demones sine vlla obseruatõe deseuiant. In quo si eis libertas seruet͛

arbitrij: populum dei perdent· ſi auferatur: hoc erit deo damnaſſe creatu ram rationalem· ⁊ ante tp̄ sintuliſſe iudicium: ⁊ impendiſſe omnibus qui contra eos certantes poterant coronari. Si enim demonibus auferatur li bertas arbitrij: nullus impugnabit athletas xp̄i· ⁊ nullum certamen erit· nullum premium· nulla victoria. Sic ergo agit deus: vt populus adhuc rudis: ⁊ qui nuper abſtrahi ceperat a cultu demonum: demonibuſ nō tra datur· ⁊ inuocāti mago reſponſa nō deferātur· ⁊ genus demonū arbitrij poteſtate nudetur· idō preuenit deus· ⁊ ba laam inuocare demo nes ꝓhibet· ſi tamē a cupiditate ceſſaſſet. Sed quia perſiſtit ī deſiderio pecunie: in dulgens poteſtati ar bitrij ire ꝑmittit· ver bum tamē ſuum inie cit ī os eius· ꝓhibens maledictōez fieri per demones: vt benedi ctionibus locū daret ⁊ pro maledictis ꝓfer re facit benedictōnes ⁊ ꝓphetias: que edifi cant etiā reliquas gē tes. Si enim ꝓphetie eius a moyſe ſcripte ſunt: quanto magis ab his qui cuꝫ eo ha bitabant in meſopo tamia: apud quos tā quā diſcipulos hui⁹ artis magnificus ha bebatur. Ex illo fert magoꝝ genus ⁊ inſti tutio in partibus ori entiſ vigere. Qui ſcri pta habentes omnia que balaam ꝓphetauerat: hoc inter cetera habebant. Quia orietur ſtella ex iacob: ⁊ exurget homo ex iſrael· Ideo magi nato dn̄o: agnouerūt ſtellam· ⁊ intellexerunt impleri ꝓphetiam magis q̄ꝫ iudei: qui ſanctoꝝ ꝓphetarum vaticinia con tempſerunt. Illi ergo agnoſcentes adeſſe tempus: venerūt ⁊ adorauerūt Et ad magne fidei argumentum paruum puerum: quaſi magnum regem venerati ſunt.

te? Reſpondit. Balac fili⁹ ſephor rex moabitarū miſit ad me dicēs Ecce populus qui egreſſus eſt de egypto operuit ſuꝑficiē terre. Ve ni ⁊ maledic ei· ſi quo mō poſſim pugnās abigere eum. Dixitq́ꝫ do minus ad balaam: Noli ire cum eis· neq́ꝫ maledicas populo quia benedictus eſt. Qui mane cōſur gens dixit ad principes: Ite ī ter ram veſtraꝫ q2 prohibuit me de⁹ venire vobiſcum. Reuerſi princi pes dixerūt ad balac: Noluit ba laam venire nobiſcū. Rurſuꝫ ille

Sic dicit balac. Balac excluſio vl' deuoratio. In quo ſignificatur mundi huius aliqua cōtraria poteſtas: q̄ excludere ⁊ deuorare cupit iſra elem ſpiritualē· nec vtitur miniſtris: niſi pontificibuſ ⁊ ſcribis ⁊ phariſeis· Ipſos inuitat· mercedeꝫ ꝓmittit· illi vero ſicut balaam cūcta ſimulant ſe ad dominum referre ⁊ zelo dei agere. Dicunt enim ſcrutare ſcripturas: et vide q2 ꝓpheta a galylea non ſurgit· Et nos legem habemuſ: ⁊ ſcd̄m legē debet mori quia filium dei ſe fecit.

Si dederit mihi ⁊c. Aug. Q2 ait balaam iterū ad ſe miſſis hono rationibus nuncijs. Si dederit mihi balac plenam domū ſuam auro ⁊ ar gento non potero preuaricare verbū ⁊c. Nullum hēt omnino peccatum: ſed qd̄ ſequitur graue eſt peccatū. Iam enim conſtans eſſe debuit: cū dn̄s dixiſſet. Nō ibis cū eis ⁊c. Nec eis ſpem dare q2 poſſet dominus tanq̄ꝫ ba laam muneribꝫ ⁊ honoribus flexus cōtra ꝓplm quē benedictū dixerat ſuā mutare ſententiaꝫ. Sed ſe victū cupiditate monſtrauit: vbi ſibi loqui do minum de hac re iterum voluit: de qua eius iam nouerat voluntatem. Quid enī opus erat adiungere. Et nūc ſuſtinete ibi nocte hac ⁊c. Dn̄s aūt videns cupiditatē deuictam muneribus ꝑmiſit ire: vt iumēto quo ve hebatur eius auariciā coerceret· hoc ipſo eius cōfundens dementiā q2 ꝓ hibitionem dn̄i ꝑ angelum factā: aſina tranſgredi nō auderet quā ille cu piditate tranſgredi conaretur· q̄ꝫuis cupiditate timorē ſupprimerent. Ve nit enim deus ad balaam nocte· ⁊ ait illi. Si vocare te venerunt homīes: exurge ſequere eos ⁊c. Cur poſt iſtam ꝑmiſſionem dn̄i iterum nō conſu luit: ſicut poſt illam ꝓhibitōem: niſi q2 cupiditas eius apparebat: q̄ꝫuis ti more premeretur? Deniq́ꝫ ſcriptura dicit ⁊ iratus ē ammiratōe dn̄s: quia ibat· ⁊ inſurrexit angel⁹ domini· ⁊ cetera que ſequunt donec aſina loque retur. Nihil hic mirabilius videtur q̄ꝫ q2 loquente aſina territus non eſt: ſed inſuper ei (vt talibus miniſtris aſſuetus) ira ꝑſeuerāte reſpondit. Po ſtea illi angelus loquitur: arguens eius viam· quo tamen viſo exterritus adorauit· Deinde ire ꝑmiſſus ē vt per ipſum ꝓphetia proferetur. Nō enī omnino permiſſus eſt dicere qd̄ volebat: ſed quod ſpiritus cogebat. Ipſe autem reprobus manſit. vnde. Secuti viam balaam filij beor qui merce dem iniquitatis dilexit.

Venit ergo deus ⁊c. Moleſtus eſt deo balaā· ⁊ prope extorquet permitti ſibi vt eat maledicere filijs iſrael· ⁊ inuocet demones ad quē iam venerat deus.

multo plures ⁊ nobiliores q̄ꝫ āte miſerat miſit. Qui cum veniſſent ad balaam dixerūt: Sic dicit ba lac filius ſephor. Ne cūcteris ve nire ad me paratum honorare te· ⁊ quidquid volueris dare· veni ⁊ maledic populo huic. Reſpondit †balaam. Si dederit michi balac domum ſuam plenam argenti et auri non potero immutare verbū dn̄i dei mei vt vel pl⁹ vl' min⁹ lo q̄r. Obſecro vt hic maneatis etiā hac nocte vt ſcire queam q̄d mihi rurſū rn̄deat dn̄ſ. Venit ergo de⁹

† ſ vanus ppl's· hic ſignificat· ſcribas ⁊ phariſeos iudeorum.

Vri. Difficile eſt ī explanatōe hiſtorie quomodo cuꝫ dicat veniſſe de⁹ ad balaā noctu primo· ⁊ inter rogaſſe qui eſſent ho mines q̄ veniſſent ad eū· ⁊ reſpondiſſet miſ ſos eſſe a balac dicen te: Veni ⁊ maledic mihi populū. Reſpō dit dn̄s: Nō ibis cū eis ⁊c. Secūdo dicit noctu nouiſſe ⁊ dixiſ ſe: vt iret cum eis ⁊c. Sꝫ verbū qd̄ daret deus in ore eius hoc loqueretur. Et tercio eunti occurriſſe ange lus dei ⁊c. Cui tamē via eius īportuna vi detur: vt eum etiā in terficē vellet niſi aſi na declinaſſꝫ· ⁊ tamē culpatus q2 ire volu erit: ab ipſo ire ꝑmit titur: tantū vt verbū qd̄ deuſ dederit ī ore eius ſolum proferat. Sed priuſq̄ꝫ venia mus ad rem dicendū q2 in hebreoꝝ litteris nomen dei hoc: deus vel dn̄s diuerſe dicit ſcribi. Aliter enim ſcribit qui cunq́ꝫ deus: aliter deus de quo dicitur. Audi iſrael dn̄s deus tuus deus vnus eſt. Iſte ergo deus iſrael deus vnuſ ⁊ creator omnium certo littera rum ſigno ſcribitur· qd̄ apud illos tetragrāmaton dicit. Quando ſub h̄ ſigno ſcribitur nulla dubitatio eſt quin de deo vero dicat. Quando xo cōmunibus litteris īcertum eſt: an de deo vero an de quolibꝫ alioꝝ dicat Aiunt ergo qui hebreas litteras legunt: deū hic nō ſub ſigno tetragram matici eſſe poſitum· de quo qui poteſt requirat. Q2 autem deus dixit q̄ſi interrogans qui ſunt iſti hoīes? queritur cur ignorare videatur? Et iteruꝫ q2 ait. Non maledices ꝓplm: eſt enī benedictus: quaſi ſi dixerit: Non ma ledices ꝓplm meum. Nos interim dicemus· ſapientia dei omīa ita eſſe di ſpoſita: vt nihil ocioſum ſit apud deū vel bonum vel malū. Maliciā nō fecit deus: tamē cū ab alijs inuentā prohibere poſſit nō prohibet: ſed cū ipſis vtitur ea ad neceſſarias cauſas· ꝑ ipſos enim in quibus eſt ꝓbat eos qui ad virtutū gloriam tendant. Si enī perimeretur malicia: nō eſſet qui cōtra iret virtutibus· virtus aūt ſi contrariū non haberet: nō clareſceret· nec examinatio fieret· nō ꝓbata vero nec examinata nec virtus eſſet. Tol le maliciam fratrū ioſeph· ⁊ inuidiam: ſimul ꝑimes diſpenſationem dei· ⁊ que in egypto ꝓ ſalute omniū gentium geſta ſunt. Si ioſeph nō diſtra hitur: ſomniū pharaonis nō exponetur: nemo intelliget que deus reuela uit ei. Nemo frumenta in egypto congregabit· peribit egyptus ⁊ finitime regiones: ⁊ ipſe iſrael ⁊ ſemen eius querens panem. Egyptum enī nō īgre dietur· nec egredict in mirabilibus dei· non fient plage in egyptios· neq́ꝫ virtutes quas fecit deus ꝑ moyſen ⁊ aaron. Nemo mare rubrum ſicco pe de tranſibit· nō dabitur manna· nec aqua de petra· nec lex ī mōte ſynai· que in exodo· leuitico· numeris· deuteronomio referuntur ad humani ge neris ſcientiam nō venient· terrā ꝓmiſſionis nullus intrabit. Tolle regis balac maliciam· qua maledici deſiderat iſraelē· ⁊ aſtutiā qua inuitat ba laam ad deuotandū populū: ⁊ auferes diſpenſatōem dei ⁊ ꝓuidentie ei⁹ fauorem· nuſq̄ꝫ erunt prophetie balaam. Aufer maliciā iude ⁊ ꝓditōem: auferes pariter ⁊ crucem xp̄i ⁊ paſſionem· nec exuuntur principatus ⁊ po teſtates· nec triumphant in ligno crucis. Si nō fuiſſet mors xp̄i nec reſur rectio eius· nec aliquis primogenitus ex mortuis· nec ſpes nobis fuiſſet re ſurrectōis. Ponamus dyabolum nō peccaſſe vel poſt peccatum malicie

voluntatem ꝑdidisse: auferetur a vobis certamen aduersus astutias dyaboli: nec erit corona iusticie ⁊ victorie legitime certanti. Si desint obsistentes: non erunt agones nec victoribus munera ponentur. Non solū ergo bonis vtitur deus ad opus bonū: sed etiā malis. Sunt vasa ad honores: sunt ad cōtumeliam: vtraqꝫ tñ necessaria. Sunt aūt rationabilia ⁊ liberi arbitrij neqꝫ casu neqꝫ fortuitu vnusqͥsqꝫ vas honoris efficitur. Qui vo pessime viuit fiet vas cōtumelie· nō a conditore: sed a semetipso causis cōtumelie datis. Non ergo tales esse conditor fecit: sed eoꝝ mentes scꝫ ꝓpositū eoꝝ ꝓuidētie sue iusticia ⁊ ineffabili quadā ratione dispensat. Sic in magnis vrbibꝫ teterrime vite hoīes vltima opa ⁊ laboriosa condemnant' operari· que tamen necessaria sunt· aut fornacibus lauacri ad succendendos ignes deseruiunt: vt vl' cōmoditate vel delicijs ꝑfruaris· aut cuniculos purgant· aut huōi faciunt: vt tibi fiat ī vrbe delectabilis habitatio. Ita de⁹ quidē maliciā nō fecit: inuētam tamē ex ꝓpositi intentōe eoꝝ qui declinauerunt a via recta auferre penit⁹ noluit: ꝓuidens ꝙ si eēt illi inutilis qui ea vtebatur: faceret tamen vtilem his aduersuꝫ quos exercebatur. Ideo refugere omnino debemus ne vnqꝫ malicia in nobis inueniatur. In alijs vero vincere: non eam primere studendū est· qꝛ illi in quibus est aliquid necessarij operis conferunt vniuersitati. Nihil enim ociosum· nihil inane apud deuꝫ. si enim bona sit ꝓpositio homīs: vtitur ad bona· si mala: ad necessaria. Sed beatior eris si ex virtute que in te est aliquid boni huius vite vniuersitas cōsequatur· scd̄m illud· vt sitis sicut luminaria in hoc mundo verbū vite continentes ad gloriam. Sunt ergo necessaria luminaria huic mundo· ⁊ quid tam delectabile ⁊ tam magnificū ꝙ̄ opus solis ⁊ lune a quibus illuminatur mundus? Opus ē enim mūdo etiā angelis qui sunt sup bestias ⁊ presunt animalium natiuitati virgultoꝝ plantationūqꝫ ⁊ ceteroꝝ incrementis ⁊ qui presunt opibus sanctis qui eterne lucis intellectū ⁊ occultorum dei agnitionem ⁊ rerū diuarū scientiā doceant. Vide ergo ne inter angelos inueniaris q̇ bestijs p̄sunt: si beluinā duxeris vitaꝫ· aut inter eos qui terrenis operibus presunt: si corporea ⁊ terrena dilexeris. Satage aūt qūo assumaris ad societatē michaelis qui oratiōes sanctoꝝ semper offert deo. Assumeris aūt in hunc numerū vel in hoc officium: si instes semp orationi ⁊ vigiles in ea. Vel in officiū ⁊ societatē raphaelis qui medicine preest· vulneratū scꝫ peccatis ⁊ sagittis dyaboli cum videris adhibe curationē sermonum ⁊ medicinā verbi dei: vt peccati vulnera p patientiā sanes. Qui talia in hō mundo agit prebet se vt in futuro vas electōis ⁊ vtile dño ad omne opus paratum a conditore formetur· qui contraria gerit vas ad contumeliā diuine dispensatōis se prebuit. Ideo puto in diuinis voluminibus scripta esse bonoꝝ gesta ⁊ maloꝝ ⁊ ex sinistris dextrisqꝫ actibꝫ scripturas ꝯtextas: vt intelligamus quia apud deū ociosa non sunt nec malorum nec bonorum opera.

¶ Si uocare ⁊c. Balaā diuin⁹ erat demonū· s· ministerio ⁊ arte magica nōnunqꝫ futura prenoscens. Rogatur a balac: vt maledicat israel. Legati veniunt· diuinacula in manibus ferunt· stant attonite gentes et obnixe expectantes q̇d respōdeat balaam quē dignū diuinis credebant colloquijs. Vide qūo sapientia dei vas ad contumeliā preparatū pficere fecit non vni genti sed toti pene mūdo. Et huic cui solebant videri demones ꝓhibens iter mali operis videtur deus. Stupescit balaam ⁊ miratur ꝓhibentis autoritatē. Non enī solebat malū demonibꝫ displicere. Remittit legatos dicens: Nō se posse facere nisi verbum qd̄ deus dederit in os eius. Redeunt legati· iterū requirit· iterū molestus est· iterū cupit audire.

ad balaam nocte· ⁊ ait ei: Si vo-

† s· cedit deus cupiditati· dimittit eū in desiderium cordis sui.

care te venerint hoīes isti† surge ⁊

† s· expletur consiliū diuine dispensationis

vade cū eis· ita † dumtaxat vt qd̄ tibi precepo facias. Surrexit balaam mane ⁊ strata asina ꝓfectus est cum eis ⁊ iratus est de⁹. Ste-

s· missus a dño.

titqꝫ angelus dñi in via cōtra balaam q̇ sedebat asine· ⁊ duos pueros habebat secum. Cernens asina angelum stantem in via euaginato gladio auertit se de itinere· ⁊

s· qui erat extra macerias vinearū.

ibat p agrum. Quā cū verberaret balaā ⁊ uellet ad semitā reducere

stetit angelus in angustijs duarū maceriarū quibus uinee cingebātur. Quē uidens asina iūxit se parieti· ⁊ attriuit sedentis pedeꝫ. At ille iterū uerberabat eam· ⁊ nihilo minus angelus ad locū angustū transiens ubi nec ad dexteraꝫ nec ad sinistrā poterat deuiari· obui⁹ stetit. Cumqꝫ uidisset asina stanteꝫ angeluꝫ cecidit sub pedibus sedētis. Qui iratus uehementius cedebat fuste latera ei⁹. Aperuitqꝫ dñs os asine· ⁊ locuta est. Quid

Nō enī facile cupidus mercede caret. Quid ergo audit secūdo? Si te vocare venerint homines isti: Surge ⁊ vade cū eis. In quo voluntati cupiditatis eius cedit deus· scd̄m illud. Dimisit eos in desiderio cordis eoꝝ ⁊c. Consiliū aūt diuine dispensationis expletur· dicitur enī ad eū verbuꝫ quodcūqꝫ posuero in ore tuo hoc loquaris. Si nō indignus fuisset: verbū suum dñs non in ore eius sed in corde posuisset. Sed qꝛ ī corde desideriū mercedis erat ⁊ pecunie cupiditas: verbum dñi nō in corde sed in ore ponitur. Agebatur enī mira dispensatiōe vt ꝓphetarū vba q̄ itra israeliticam aulā continebātur p balaam ad gentes ꝑuenirent cum ei omnes gentes crederēt· ⁊ nationibꝫ secreta de xp̄o mysteria ⁊ thesaurum magnum ꝓferret: nō tam corde ⁊ sensu ꝙ̄ ore ⁊ sermone.

¶ Surrexit balaam ⁊c. Ori. All'. Si videas cōtrariā potestatē dei poplm impugnanteꝫ intelliges quis sit qui sedeat super asinā. Et si videas homines qūo a demonibꝫ precipitātur: intelliges que sit asina. Si enī intelligis hiesum mittentē discipulos ad asinaꝫ alligataꝫ ⁊ ad pullū vt soluāt ⁊ adducāt vt ipse sedeat sup eā: forsitan hec asina· i· ecclesia prius portabat blasphemiam: sed a discipulis soluta xp̄m portat· vt cum ipsa ingrediatur hierusalem celestem. Unde. Ecce rex tuus venit tibi mitis· ⁊ sedens super subiugalem credentes· s· ex iudeis· ⁊ pullum nouellum· s· ex gentibus credentes.

¶ Stetitqꝫ angelus domini. Qui aderat· s· filijs israel· de quo scriptū est: angelus meus ibit tecum.

¶ Cernens asina angelū. Magus demones videt· asina angelū· non ꝙ sit digna videre sicut nec loqui: sed vt confutetur balaam. Unde mutum animal arguit ꝓphete dementiam.

¶ Gre. Balaam ꝑuenire ad ꝓpositum tendit: sed eius votum animal cui presidet prepedit· qꝛ angelū asina vidit quē humana mens nō videt. Plerūqꝫ caro p molestias tarda flagello suo menti indicat deū quē ipsa carni presidens nō videbat. Ita vt anxietate spiritus ꝓficere in hoc mundo cupientes velociter tēdentes impediat: donec inuisibilem qui sibi obuiat īnotescat. Unde bene p petrum dicit': correctionem habuit sue vesanie subiugale mutum· qd̄ hoīs voce loquens ꝓhibuit prophete insipiētiā. Insan⁹ quippe homo subiugali muto corripit': qn̄ elata mens hūilitatis bonū qd̄ tenere debeat ab afflicta carne memoratur· sed huius correctōnis bonū balaam non obtinuit: quia ad maledicendum pergens vocem ñ mētem mutauit.

¶ Parieti. Id est· macerie illius vinee in qua non erat angelus: qm̄ ab alia parte in sulcis vinearum· iuxta septuaginta

¶ Ad locum angustū. Nō iam in sulcis vinearū sed inter ipsas macerias· i· in via obstitit vt nō posset ad dexterā neqꝫ ad sinistrā ire.

¶ Cecidit sub pedibus. Quia lesa non iuit retro in ꝑtem nō declinauit: qꝛ ñ ab altera pte terrebat': sꝫ in media via ī angusto erat āgelus.

¶ Aperuitqꝫ. Ut arguatur p eam balaam ⁊ mute pecudis vocibꝫ cōfutetur qui diuinus videbatur ⁊ sapiens.

¶ Et locuta est. Isid. All'. Asina cui balaam sedet: angelum videt et loquit'. Id est· bruta gentilitas quā quondā balaā· i· seductor ydolatrie quasi brutū animal ⁊ nulla ratōe renitēs quo voluit errore substrauit: angelum vidit quē homo videre nō potuit· ⁊ vidit ⁊ detulit· ⁊ locuta est vt agnoscerem⁹ sub aduentu magni angeli· illā gentilē plebem mutata duricie stoliditatisqꝫ natura solutis deo linguis locuturam.

¶ Ori. All'. Asina cui balaam sedebat (qꝛ scriptura dicit: homīes ⁊ iumenta saluabis do·) pars credentiū pōt ītelligi q̄ ꝓ stulticia vel īnocentia

animalibus cõparatur. Unde. Non multi sapientes·non multi potẽtes non multi nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit deus vt confundat sapientes. Hi ergo a pessimis dñis scribis 7 phariseis subiecti tenebantur 7 uincti: sed a dño soluuntur nõ quidẽ per ipsũ sed p discipulos eius. vnde Ite in vicum qui est cõtra vos 7 inuenietis asinam alligatã 7c. Sic ergo in euangelio nõ ipse dñs 7 discipuli eius soluunt asinam: ita hic non ab ipso deo sed ab angelo aperitur os asine. Et sicut in euangelio qui nõ vident arguunt loquẽtes. vnd. Pater gratias tibi ago qm abscondisti hec a sapiẽtibus 7 pru· 7 re· e· p. Scribe igitur 7 pharisei sedebant sup asinam 7 tenebant eam victã. Ipsis ergo irascitur angelus· 7 nisi quodã futuro℞ ꝓspectu illos peremisset asinam seruasset que vidit 7 reuerita est eũ qui venit ad vineam 7 stat iter ruinas. Cõpressit tamẽ pedes sedentis sup se ĩ maceriam. Ideo forte nõ potest ambulare ille sessor antiquꝰ· nec veniet ad eum qui dicit Venite ad me omẽs qui laboratis· 7 onerati estis. Asina tamẽ venit adducta a discipulis· 7 cui tunc sedebat balaam mercedis cupidus: nunc sedet ihesus. Ne mireris si eum quẽ diximꝰ scribas 7 doctores populi significare: videas de xp̃o ꝓphetare. caypbas enĩ ait: Expedit enim vobis vt vnꝰ moriatur homo p ꝑplo. Sed ĩquit qꝛ pontifex anni illiꝰ ꝓphetauit. Nemo ḡ extollatur si ꝓphetet. si prescientiã mereatur qꝛ ꝓphetie destruent̃ lingue cessabunt· sciã destruetur· ꝑmanent aũt fides spes caritas maior aũt his caritas que sola nũq̃ꝫ cadit.

Respondit. Nimirum tanta cupiditate plenus ferebatur vt nec tanti monstri miraculo terreret̃: et responderit quasi ad hominem loquens: cũ deus non asine animã in rationalem naturam vertisset. Sed qđ illi placuerat ex illa sonare fecisset ad illius vesaniam cohibendam. Illud forte prefigurans: qꝛ stulta mundi elegit deus vt confunderet sapientes p spirituali 7 vero israel.

Ecce adsum· nunquid aliud loqui 7c. Ori. Balaam in scripturis nũc vituperabilis· nũc laudabilis ponitur. Iam vituperabilis est cum phibitus a deo venire ad regem persistit vt veniat· 7 mercedis cupidus iterũ cõsulit deum donec relinquatur cupiditatibus suis· 7 eat in voluntatibus suis. Culpabilis est cũ edificat aras victimas imponit demonijs: 7 apparatu magico diuina ꝯsulta poscit: cũ consiliũ dat pessimũ quo ꝑpls decipiatur. Laudabilis ostenditur: cũ verbum dei ponitur in ore eiꝰ cum spiritus dei sup eum sit· cum de xp̃o ꝓphetauit· cũ iudeis 7 gentibus de aduentu xp̃i mysteria futura prenunciat· cum pro maledictionibus populo benedicit· 7 nomẽ israel sup visibilẽ gloriã mysticis extollat eloquijs. Difficile est ergo diffinire· ꝑsonam eius statuere: cui nõ solũ ꝯueniat ista diuersitas: sed etiã illud qđ ipse de se velut ꝓphetans dicit: Moriat̃ anĩa mea inter animas iusto℞: 7 fiat semẽ meũ sicut semẽ iusto℞. Per micheã quoqꝫ dicitur. Populus meus· Memẽto quid cogitauerit aduersum te balac rex moab. Et quid ei balaã filius beor responderit· a funiculis vsqꝫ galgal vt cognosceretur iusticia dñi. Ostẽdit ergo quia p hec iusticia domĩ cognosceretur. Ideo omĩa illa respondit balaã filius beor de rege balac que scripta referũtur. Quis putas ĩuenietur qui possit ex ipsis responsis balaam ostendere ꝙ dei iusticia manifestet̃ ĩ illis: Si enĩ dei sermo positus est in ore eius: 7 spiritus dei factus est super eum: 7 iusticia dei ex responsis eius cognoscit̃ que ab eo dicuntur ꝓphetica 7 diuina esse credenda sunt: q̃uis difficile ĩueniatur: qꝛ factus ẽ spiritꝰ dĩ sup aliquẽ ꝓphetarũ. Sed aut visio quã videt: aut assumptio verbi dei: aut verbum dei fcm̃ est ad illũ: vel ad illũ 7 alia quedã de prophetis legimus: sꝫ factum esse spiritũ dei sup aliquẽ ꝓphetarũ me legisse nõ memini De dauid autẽ ita scriptum est. Et apparuit vel illuxit spiritꝰ dei sup dauid· ab illa die 7 deinceps· nõ tamen factus est spiritus dei super dauid. De saul vero ita scriptũ· decidit spũs dñi sup te 7 prophetabis cum ipsis· 7 ꝯuerteris in virũ alterum. Itẽ de eodem. Spũs domini discessit a saul: 7 stupefecit eũ spiritꝰ malignus a domino. Itẽ. Factũ est cũ cẽt spũs malus in saul: assũpsit dauid psalteriũ 7 psallebat 7 erat ei bonuꝫ 7 discedebat ab eo spũs malignus. Medium ergo videri potest quod scriptũ est. Et factus est spiritus dñi sup eum. In phariseo℞ ergo 7 scribarũ ꝑsona eisqꝫ similium balaam explicare conabimur. Ex mesopotamia inquit vocauit me balac rex moab ex montibus orientis 7c. Mesopotamiam dicit terram que inter flumina babilonie iacebat· de quibus dicitur. Sup flumina ba· il· se· 7 f· d· r· syon. Siqs ergo inter flumina babylonis fuerit. Siquis reumatibus libidinis iundatur· 7 luxurie estibus circũluitur: nõ dicitur stare: sed sedere. Vñ. Sup flumina babylonis il· se· 7 f· d· re· s. Sed nec flere possunt nisi prius recordati syon. Bono℞ nanqꝫ recordatio malo℞ causas lamentabiles facit. Nisi enim q̃s recordet̃ syon nisi legem dei 7 scripturarũ montes aspiciat: mala sua flere nõ incipit. Ex his ergo fluminibus vocat̃ balaam· 7 ab his montibus orientis inuitat̃.

feci tibi? Cur ꝑcutis me ecce iam tercio? Respondit balaam: Quia cõmeruisti 7 illusisti mihi. Utinã haberem gladiũ vt te percuterem [al· interficerẽ]. Dixitqꝫ asina: Nonne anĩal tuuꝫ sum cui sp sedere consueuisti vsqꝫ in presentẽ diem? Dic quid simile vnq̃ꝫ fecerim tibi? At ille ait: Nũq̃ꝫ. Protinꝰ aperuit dñs oculos balaam: 7 vidit angelũ stantem ĩ via euagiato gladio: adorauitqꝫ eũ pronus in terrã. Cui angelus: Cur inquit tercõ verberasti asinã [fideles· s· stultos innocentes] tuã? Ego veni vt aduersarer tibi: qꝛ peruersa est via tua mihiqꝫ cõtraria [de.]. Et nisi asina declinasset a via dans locũ resistenti: te occidissem· 7 illa viueret. Dixitqꝫ balaã: Peccaui nesciens ꝙ tu stares cõtra me. Et nunc si displicet tibi vt vadam reuertar. Ait ãgelus: Vade cuꝫ istis 7 caue ne aliud q̃ꝫ precepero tibi loquaris. Iuit igit̃ cũ principibus. Qđ cuꝫ audisset balac egressus est in occursum eius in opido moabitaruꝫ quod situm est ĩ extremis finibus arnon. Dixitqꝫ ad balaam: Misi nũcios vt uocarent te: Cur nõ statim uenisti ad me? An qꝛ mercedem aduẽtui tuo reddere nequeo? Cui ille respõdit: Ecce adsum: nunq̃d aliud loqui potero nisi qđ deꝰ posuerit ĩ ore meo? Perrexer̃t ergo simul 7 uenerunt in urbẽ que ĩ extremis finibus regni eius erat. Cumqꝫ occidisset balac oues 7 boues misit ad balaam 7 principes qui cũ eo erãt munera. Mane aũt facto duxit eum ad excelsa baal· 7 intuitus est extremã partẽ populi.

C. XXIII.

Dixitqꝫ balaam ad balac: Edifica mihi hic septem aras· 7 para totidem uitulos: eiusdẽqꝫ numeri arietes. Cũqꝫ fecisset iuxta sermonẽ balaam imposuerũt simul uituluꝫ 7 arieteꝫ sup aram. Dixitqꝫ balaã ad balac. Sta paulisper iuxta holocaustuꝫ tuũ donec uadã si forte occurrat mihi dñs· 7 quodcunqꝫ

Montes isti nõ sunt montes sancti·de quibus dicitur. Fundamenta ei⁹ in mon·sanctis. Et alibi. Montes ĩ circũitu eius·⁊ do·ĩ cir·po·s· Sed de quibus dicit᷑. Montes tenebrosi ⁊c. Et alibi. Mons tenebrose·⁊ iterum. Ecce ego ad te mons corrupte. Isti sunt montes in quibus est omnis altitudo extollẽs se aduersus sciam dei. Ab his montibus vocatur balaã. Quales sunt mõtes: talem habent orientem· habent enĩ ortũ luminis sui Ille qui cõuertit se sicut angelũ lucis; habet illam lucem de qua dicit᷑· lux impiorum extinguet᷑.

Et sicut lux impiorũ ⁊ que cõuertit se sicut angelum lucis cõtraria est illi luci que dicebat·ego sũ lux mũdi·ita ⁊ iste oriens cõtrarius est illi·de quo dictum est. Ecce vir oriens nomen eius. Ex illius ergo: nõ huius oriẽtis finibus veniebat balaaz illuminatus ab illo lucifero de quo dicit᷑. Et quõ cecidit lucifer q mane oriebatur.

De aran. Lxx. De mesopotamia q fluminibꝰ babylonie abluitur. vñ. Super flumina babilonis il. se·⁊ fle·d·r·syon.

Veni inquit et Dri. Veni inquit et maledic mihi iacob. In latis sermonibꝰ pene supflua videt᷑ eẽ repetitio: sed ĩ grecis sub nomine israel est ꝑpositõis adiectio·s·supmaledic mihi israel· vt maiori intentõe maledictũ in israel q̃ in iacob videretur exposcere· dum eniz quis tantũ iacob est·i·in opibus positus: inferioribus maledictionibꝰ impugnatur· vbi aũt ꝑfecerit ⁊ interiorem hoĩem ad videndũ deum exacuerit: supmaledictis·i· vehemẽtioribus maledictoꝝ iaculis impugnat᷑·⁊ tũc quidem os balaam maledictõe ⁊ amaritudine plenum erat·⁊ sub lingua eius labor ⁊ dolor. Sedebat in insidijs cum diuitibus·expectat mercedez a rege vt in occultis interficeret innocentes. Sed deus qui facit mirabilia solus ex inimicis operat᷑ salutem. Iniecit enim verbũ in os eius: q̃uis nõ dum cor eius possit capere verbũ dei·adhuc enim erat in corde eius mercedis cupiditas. Vnde post verbũ dei qd habebat in ore dicebat ad balac. veni ⁊ dabo tibi cõsilium ⁊c. Non enĩ in corde sed ĩ ore tantũ habuit verbũ dei. Ideoq; dicit verbum dei.

impauerit loq̃r tibi. Cũq; abijsset velociter occurrit ei de⁹. Locutus q; est ad eum balaam: Septẽ inquit aras erexi ⁊ imposui vituluz ⁊ arietem desup. Dñs autẽ posuit verbum i ore eius ⁊ ait: Reuerte re ad balac·⁊ hec loq̃ris. Reuersus inuenit balac stantẽ iuxta holocaustũ suum ⁊ omẽs principes moabitaruz. Assumptaq; parabola sua·dixit: De aran adduxit me balac rex moabitarũ: de †montibus

† s in quibus est omnis altitudo extollẽs se cõtra scientiam dei.

†orientis. Veni inquit ⁊ maledic iacob: propera ⁊ detestare israel. Quomodo maledicã cui non maledixit deus? Qua ratõe detester quẽ dominus nõ detestatur? De summis silicibus videbo eum: et de collibus considerabo illũ. Populus solus habitabit·⁊ inter gentes nõ reputabitur. †Quis dinumerare possit puluerem iacob: ⁊ nosse numerũ stirpis israel? Moriatur anima mea morte iustorũ.

† s dyaboli luciferi·s· qui mane oriebatur.
s actiuis. s alu supmaledic. s cõtẽplatis
† s nullus·s· nisi qui numerat multitudinẽ stellarum: ⁊ oĩa in mensura ⁊ pondere ⁊ numero produxit. s semen innumerabile.

Orige. De verticibꝰ montiũ intuebor eũ·⁊ a collibus intelligam eũ. Quasi·q; in excelsis collibus ⁊ altis montibus positus est israel·i·in alta ⁊ ardua vita·ad quã intuendã ⁊ intelligendã nemo sit ydoneus nisi ascẽdat ad eminentẽ sciam. Non ideo ei maledicit deus: q; eius vita precelsa nõ humilis ⁊ deiecta. Qd nõ de carnali israel dici videtur: sed de illo cuius sup terrã ambulantis cõuersatio est in celis. Aut si etiã ad illuz ꝑplm hec referuntur; recte intuebor ⁊ intelligã dicitur; vt tps futurum significet quo omnis israel ad fidem xp̃i veniẽs saluabitur. Et a montibus ⁊ a collibus intuebitur·i· qui excelsam ⁊ celestem vitã cõsurgentes cũ xp̃o exercuerint sup terram.

Videbo illũ. Actus iacob·i· actiuorum videtur. Cõtẽplatio israel·i· cõtẽplatiuoꝝ tantũ intelligitur. Vel ĩ futura resurrectõe iacob videbitur·i· corp⁹: isrl᷑ ĩtelligetur·i· resurgẽtium aĩa ⁊ spiritus.

Populus solus. Quia nõ est ꝑmixtus ceteris hoĩbꝰ nec inter ceteras gentes reputat⁹ certis nobilitatus priuilegijs obseruationibus ⁊ legitimis suis· sicut tribus leui non est ꝑmixta ceteris.

Populus solus habitabit ⁊c. Spiritalis iacob ⁊ israel vere solus habitat in gentibꝰ. Si enim accessimus ad syon montẽ ⁊ ciuitatẽ hierusalem celestez·⁊ venimus ad spiritalem iudeã que ẽ portio dei·⁊ in terris positi ibi conuersamur: vere non reputamur inter ceteras gentes·nec eoꝝ fines nostris admiscẽtur· etiã si restituatur sodoma in antiquũ ⁊ egyptus: ⁊ siquid aliud tale in ꝑphetis scriptũ est. Verũtamen iacob ⁊ spiritalis israel cũ ecclesiã primitiuoꝝ ascenderint: nullus equabitur vel miscebitur. Nisi enĩ insertus fuit ramis oleastri: ⁊ socius factus radicis pinguedinis oliue: quõ põt sociari iacob vel israel? Cũ sine radice ista neq; iacob põt quisq; vocari nec isrl᷑. Neq; ego ex iacob vel israel siq̃s peccat: iacob dici vl᷑ israel põt. Neq; ex gentibus·siquis ingressus fuerit ecclesiam domini ĩter gentes vltra reputabitur.

Quis dinumerare. Idem. Quis ĩuestigauit semen iacob? ⁊ q̃s dinumerauit plebẽ israel? ⁊c. Simile est hoc illi qd dixit dñs abrae. Respice ad celum ⁊ dinumera stellas celi si potes·⁊ ait: sic erit semẽ tuũ·⁊ credidit abraam deo·⁊ reputatũ est ei ad iusticiã. Si abraam aut q̃slibet hominũ vel etiã ãgeloꝝ·fortassis ⁊ superioꝝ virtutũ·nõ potest numerare stellas·nec semen abrae·q; dictũ est. sic erit semẽ tuũ. Deus aũt (qui numerat multitudinẽ stellarũ ⁊ o·e·n·vo· Et qui dixit. Ego stellis omnibꝰ mãdaui) potest ĩuestigare semẽ iacob·⁊ dinumerare puluerẽ isrl᷑. Ipse enĩ solus scit q̃s vere sit iacob·⁊ q̃s vere israel. Non enĩ respicit iudeũ in manifesto nec circũcisionẽ ĩ carne. Sed q̃ ĩ occulto ẽ iudeus·⁊ corde circũcisus. Ipse ergo solus q̃ dinumerare potest ⁊ ĩuestigare·qui scdm incõprehensibilem sapiam ad illã celestẽ formam quã ipe solus scire põt: posuit etiã istos numeros quos habemus ĩ manibꝰ ĩ q̃bus precepit vt scdm cognatões suas ⁊ domos familiarũ ex noĩe omẽs masculi ꝑ capita numerent᷑· a viginti ãnis ⁊ supra·omĩs qui egreditur ĩ ꝟtute·⁊ colligit᷑ eoꝝ quidem sacratus nũs· tunc scz sacratus ⁊ placatus deo cũ ipo precipiente numeratur. Si autem cõtra preceptũ dñi voluerit q̃s numerare: licet ille dauid sit·licet magnus ꝓpheta: cõtra legem agit·⁊ arguitur ꝑ ꝓphetã·⁊ patitur illa que ĩ secũdo libro regnoꝝ sunt scripta.

Moriatur anima mea. Dri. De se ꝓphetare videtur. Sz scdz litterã nec ĩ balaam nec ĩ illo isrl᷑ factũ est·nec fieri potuit·nec enĩ ĩtra ipos sed ab ipsis mortuus est.

Dri. Moriatur aĩa mea morte iustoꝝ. Hoc magis cõuenit ꝑsone ipsoꝝ qui in ꝑsenti licet vanus ppl̃s habeãtur: q; sunt sine gratia spiritus sancti. Cũ tñ plenitudo gentiũ ĩtroierit oĩs ista ꝓphetia que de israel dr:

in spiritali israele cōplebitur· ⁊ anīa eius morietur cū animabꝫ iustorum. Suscipient enī in se fidem xp̄i vt in morte ipsius baptizent̄· ⁊ cōsepulti illi p baptismū in morte. Et fiat semen meum sicut semen iustoꝝ. Non enī ipsi: sed semen eoꝝ fit sic semen iustoꝝ· qui credentes de gētibus in christo iustificati sunt. Neqꝫ ergo circūcisio est aliquid neqꝫ preputiū: sed fides q̄ per dilectionem operatur.

Hre. Moriat̄ anima mea morte iu· ⁊ fi· no· m· ho· ⁊c. Multi intra ecclesiam, plixas preces ad deum habent: vitam precantiū nō habent· ⁊ in oratōe lacrimantur sed in tempe tēptatiōis cū supbia pulsantur: fastu intumescūt. Similit̄ auaricie luxurie ire tēpestati succumbūt· nec se p eterni regni desiderio fleuisse meminerint. Qd̄ de se balaam ostendens ait: Moriatur anīa mea morte iustoꝝ ⁊c. Sꝫ post cōpunctōꝫ ꝯtra eorum vitaꝫ quibꝫ se similem fieri etiā moriēdo poposcerat: cōsilium prebuit: et occasione auaricie oblitus ē qd̄ de īnocentia optauit. Plerūqꝫ enim mali inutilit̄ cōpunguntur ad iusticiam: sicut boni innoxie temptantur ad culpā. Fit enī dispensatō e diuīa vt illi de bono aliquid agant qd̄ nō pficiāt· vnde inter mala que plenissime perpetrant confidant· ⁊ isti qui tēptantur nec cōsentiunt p infirmitatē: gressus cordis per humilitatem ad iusticiā verius figant. Alterum patet ī balaam. de altero paulus ait. Video aliā legem ī membris meis repugnantem legi mentis mee ⁊c. Ille ergo cōpungitur nec iusticie ppinquat. Iste temptat̄: ⁊ tamē culpa eum nō inquinat· quia nec malos bona īperfecta adiuuant· nec bonos mala incōsummata cōdemnant. Virtutis enī pondus oratio non habet quā perseuerantia nō tenet. Unde vultus eius non sunt amplius in diuersa mutati.

⁊ fiant nouissima mea horuꝫ similia. [secunda pphetia balaam] Dixitqꝫ balac ad balaā: Quid ē hoc qd̄ agis: vt malediceres inimicis meis· vocaui te· ⁊ tu ecōtrario benedicis eis: Cui [† cui verbū in ore posuit deus.] ille rn̄dit. Num aliud possum loqui nisi qd̄ iusserit dn̄s: Dixit ergo balac ad balaam: Ueni mecum in alterum locum: vnde partem israelis videas ⁊ totū videre nō possis. Inde maledicito ei. Cūqꝫ duxisset eum in locū sublimē sup verticē montis phasga· edificauit balaā septē aras· ⁊ ipositis supra vitulo atqꝫ ariete [al· vitulis atqꝫ arietibus.]. Dixit ad balac: Sta hic iuxta holocaustum tuuꝫ donec ego pgam obuius. Cui cū dn̄s occurrisset· posuissetqꝫ verbū in ore eiꝰ ait: Reuertere ad balac ⁊ hec loq̄ris ei. Reuersus inuenit eum stantem iuxta holocaustū suū· ⁊ principes moabitarū cum eo. Ad quē balac: Quid inquit locutus ē dominꝰ: At ille assumpta parabola sua ait: Sta balac· ⁊ ausculta· audi fili sephor. Non est deus quasi homo [qui viciis īpediatur ne verū sit qd̄ loquitur.] vt mentiatur nec vt filius hominis [mutabilis vicio humane fragilitatis.] vt mutetur. Dixit ergo ⁊ non faciet: locutus est ⁊ nō implebit: Ad benedicendū [† a deo qui verum posuit in ore meo.] adductus

Et fiant nouissima. Hoc ī magis qui de oriente primi venerunt adorare xp̄m· potest intelligi: qui de semine balaam erant p generis successionem ⁊ per discipline traditionē. Constat eniꝫ eos agnouisse stellā quā predixerat balaam in israel orituram.

Quid est hoc. Balac cōtra spem benedictōes pro maledictionibꝫ audiens ⁊ vltra nō ferens: pphetantis verba interrupit.

Alle. Nō vult amarus rex benedictōeꝫ: sed maledicta querit. Est enī de cognatione illius cui dicit̄: Maledictus tu ab omībꝫ bestijs terre.

Dixit ergo balac. Putat eū pterritum israel̄ multitudine· ⁊ ideo nō ausum maledicere: ⁊ mutatōem loci sibi prodesse.

Uidere non po. Demens putauit israeliticaꝫ gratiā loci obiectōe posse celari: nesciens qꝛ nō pōt abscondi ciuitas s· m· po.

Edificauit. Res pphanis sacrificijs agebatur· ⁊ diuinatio arte magica querebatur. Uolens tamē deus abundare gratiam vbi abundauit delictum: adesse dignabatur: non sacrificijs sed in occursum venienti. Et ibi dat verbū suum ⁊ mysteria ⁊ futura prenunciat: vbi maxime fides ⁊ operatio ⁊ ammiratio gentilium pendet· vt qui nostris nolunt credere pphetis: credant diuinis suis.

Sta hic iuxta. Ad holocaustum stabat in ydolatria sua positus. ideo magis cadebat. Surgere ergo videtur qui magis ceciderat cū ī ydolatria stare videretur.

Non est deus quasi ⁊c. Ori. Nō sicut homo frustratur deus neqꝫ sicut filius hoīs terretur. Quasi putas deum sicut hominem frustrari in his que loquitur: Homines enim multis vicijs impediuntur ne verū sit quod loquuntur. Irati enim loquuntur aut metu aut cupiditate aut iactantie gratia· deus autē in quo nulla passio est: quidq̇d dixerit p causarum meritis dicit. Et ideo nō potest frustrari: qꝛ quidquid ratōe profertur: nō potest ratione carere. Nō est ergo qui frustra loquitur sicut homo nec vt filius hominis terretur vel terret. In hominibus sententiaꝫ mutat terror: sed deus qui sup omnia est a nullo terreri potest: vt sn̄iam mutet. Nec sicut filius hoīs terret· hoīes enī p iactantia errores faciunt ⁊ minas etiā his quibus nocere non possunt. Deus aūt ratōne terret vt corripiat hominem ī auditionis tribulatione: vt verbo cōminationis territꝰ emendet̄: ne pueniat ad eum vindicta malorum suoꝝ.

Dixit ergo ⁊c. Ori. Idem ipse cum dixerit: non faciet: loquetur ⁊ non pmanebit: Cum hoīes nō faciant que dicūt vicio humane fragilitatis mutabiles: deus īmutabilis est. Sed dicit aliquis: Cū deꝰ locutus sit de niniue qꝰ post triduū subuerteretur· quare nō pmansit in verbo suo: Et in his que locutꝰ est de dauid· vbi tribus diebꝫ pmissa fuerat mors vt vastaret poplm̄· ⁊ itra vnam diem: ⁊ vsqꝫ ad horā prandij cessauit: Uidebitur fortasse que p interrogatōem dicuntur non diffinita esse· sed medium aliquid ostendere. Et irreuocabilis sententie nō mōstratur affectus: qꝰ temperantius dictum hoc videtur· Ipse cū dixerit nonne faciet: Scriptuꝫ est in iona. Et ionas quidem predicauit ⁊ dixit: Adhuc tres dies vel quadraginta scd̄m hebreos ⁊ niniue subuertetur. Obseruandum ergo qꝰ nō inuenitur in sermonibus dei quibus ad pphetam locutꝰ est: dictum: adhuc tres dies ⁊ niniue subuertet̄: vt sermo dictus ⁊ non factus a iona potius qꝫ a dn̄o platus videatur. In libro quoqꝫ regum fcm̄ est verbum dn̄i inquit ad gad pphetam dicēs: Hec dicit dn̄s tria leuabo sup te: elige tibi vnū ex his qd̄ faciam tibi. Et introiuit gad ad dauid dicens: Aut veniet tribus ānis tibi fames sup terram tuā· aut tribus mensibus vt fugias inimicos tuos· aut a triduo mors fiet in terra tua. Obserua ergo quomō nec in his tribus cōminationibus deus inuenitur de morte trium dierū dixisse. In verbis enī gad positum est: non in mandatis dn̄i. Et nō semp que per pphām dicunt̄ quasi a deo dicta accipiuntur. Per moysen multa locutus est deus: aliqua tn̄ moyses ppria autoritate mādauit. vnde. Ad duriciā cordis vestri scripsit vobis hec moyses ⁊c. vsqꝫ: qd̄ ergo deus cōiunxit hō nō separet. Vides ergo hic deū neqꝫ pcepisse neqꝫ fieri voluisse diuorciū. Sed moysen ppter duriciā iudeoꝝ scripsisse dandum esse repudiū. Hinc paulus ait. Dominus dicit: non ego. Et alibi. Hoc aūt ego dico: nō dn̄s. Et iterum. Preceptū dn̄i nō habeo: consiliū aūt do. Et iterū. Que loquor: nō loquor scd̄m deum. Similiter ergo in ceteris pphetis. Alia dn̄s locutus est: ⁊ nō prophete· alia pphe: ⁊ nō dn̄s. Videtur ergo obiectio dissolui: cū nō tam sua qꝫ pphetica verba dn̄s reuocat ⁊ mutat in melius. Sed magis arbitror priorē absolutōem totius scripture sensibus cōuenire. Et in illis precipue quibꝫ patiens ⁊ multe misericordie ⁊ penitens sup malicia dicit̄ deus: vel in his maxime que generaliter ab hieremia pronunciant̄: in quibus ostendit̄ p multis miserationibus incōprehensibili bonitate sua deus dicere ⁊ nō facere: loqui ⁊ nō pmanere. sic. In finem loquar· i· ex diffinito loquar sup gentes ⁊ sup regnum: vt auferam eos ⁊ disperdam· Et si ꝯuertatur illa gens a malicijs suis penitebo de omnibꝫ malis que cogitaui facere eis· ⁊ in finē loquar super gentem ⁊ super regnū: vt edificē eos ⁊ plantem. Et si fecerint mala ī cōspectu

meo z nõ audierint vocem meam penitebit me de omnibus bonis que lo cutus fueram vt facerem eis. Quomõ ergo possumus his que absolute p hierenũam dicunt preferre illa que suspense p balaam dicunt: nisi q3 ne glientibus z cõtemptoribus illa confirmanda. hec vero a pfectioribus se cretius aduertenda sunt.

Non est ydolum. Alia translatio. Non erit labor i iacob neq3 vi debitur dolor in israel. in futuro. scz seculo.

Ori. Nõ erit labor in iacob neq3 videbitur dolor in isrl' zc. Future vite stat9 denunciat. hec enim vita sine labore z do lore non transcurrit. Paulus enĩ ter vir gis ceditur. semel la pidatur. z innumera alia patitur: sed in fu turo aufugiet dolor z tristicia z gemitus. Nõ tamẽ nõ ad oẽs sed ad eos tm̃ q̃ meri tis iacob z israel fue rint refertur. vt pau per lazarus qui hanc vitam i labore z dolore transegit. vnde vbi diues cruciatur: ille quiescit. Ille in vero israel est. z in vero iacob in quem non venit labor z dolor. Diues autẽ ille erat scdm carnem israel: de cuius fratribus dixit. habent legem z pphas: audiant illos.

non enĩ potest etiã si velit verbum dei huma na lingua conuertere.

sũ: benedictõz phibere nõ valeo.

qd nihil est in mũdo. actiuis.

Non est ydolum in iacob: nec vi-

† similitudo existentis rei. † cõtẽplatiuis † nõ dormit neq3 dormitat qui custodit isrl'.

debitur † simulacrũ in † isrl'. † Dñs

† qui nõ deserit israelem suũ. † predica tio euangelii quo annunciatur tropheũ crucis.

† deus eius cum eo est. z † clangor

victorie regis in illo est. de9 edu-

Dominus deus eius zc. Idem. Dñs deus suus cum ipso est. z preclara principũ cũ ipso sunt zc. Nunq3 israelẽ suũ deserit de9. Precla ra principum potestas est principatus z regnũ verum. quoniã sunt z aliq principes qui de principatu suo vel pellendi vel iam forte pulsi sunt. z hi introducẽdi qui vere israel sunt. Post preclara illa omnia que habuere in celis illi principes qui non seruauerũt principatũ: sed reliquerũt eterna domicilia: israel iste z iacob qui luctatus est z vicit accipiet.

Et clangor. Admonitio predicatõnis. quia in vobis rex. i. christus dyabolum triumphat.

Deus eduxit. Idem. Deus qui eduxit ex egypto sicut gloria vni cornis ei zc. Eductus est ille israel de egypto ista terrena. Spũalis autez de egypto huius seculi. z de potestate tenebrarũ. Et est gloria eius quasi vnicornis. Vnicornis fertur esse animal scdm nomen suum formatuz. in cuius virtute z potentia xps intelligitur. Cornu aũt pro regno sepe ponit' Vñ. Quattuor aũt cornua. quattuor regna sunt. Sub nomĩe ergo vni cornis videtur ostendi q3 omne qd est vnũ eius cornu est. i. vnum regnũ. Omĩa enĩ pater subiecit sub pedibus eius: vsq3 quo z inimicus nouissim9 destruatur mors: z tanq3 vnicornis vnũ regnũ omniũ teneat: z regni eius non erit finis. Erit ergo spiritali israeli gloria sicut gloria vnicornis. Vñ Pater da illis vt sicut ego z tu vnum sumus ita z isti in nobis vnũ sint. cum. scz transformabit corpus humilitatis nostre conforme corpori glo rie sue.

Cuius fortitudo. Cuius: xpi. Cui9 quidq̃d est vnuz cornu est. i. vnum regnũ cuius gloria est spiritali isrl'. Ipse enĩ ait: Pater da illis vt sic ego z tu vnum sumus ita in nobis vnũ sint.

Non est augurium in. Orig. Non est auguratio in iacob neq3 diuinatio in israel. Videtur mihi p̃scientia futuroz quantũ ad ipsam rẽ spectat: medium quiddã esse. i. neq3 pprie bonũ neq3 pprie malũ. cũ possit interdũ etiã a pte dyaboli ad hoĩm noticiam futuroz venire prescientia. Cum aũt tempus z oportunitas z voluntas dei fuerit: datur etiã a deo p pphetas hoĩbus prescĩa. Ideo pprie bonũ dici nõ potest quod aliquãdo a malo est. neq3 pprie malum qd aliqñ a deo. In libro regum scriptum est q arca dei ab allophilis capta est. z ducta in azotum z introduxerunt eam in domum dagon. Et inuentus est dagon pnus cecidisse in terrã an te arcam: z grauata est manus dñi sup azotos z pcussit eos in natibus. Post hec ingressa est in acharon: z dixerunt acharonenses diuinis z sa cerdotibus suis. Indicate nobis quõ remittamus arcam in locum suum. Qui responderũt: Si remittitis nolite dimittere inanem. sed dabitis ei p delicto z sanabimini z ignoscet vobis. aliter non discedet manus eius a vobis. z post pauca. Facite carrum z duas vaccas fetas assumite quibus nõ ẽ impositũ iugum z iungite ad carrum recludentes in domo fetus earũ z ponite arcam sup carrũ. z vasa aurea q̃ obtulistis pro delicto. z omnia sancta eius z dimittite eam. Et videte si vadit p viam suã in bethsamis: ipsa fecit nobis hec mala. Si nõ vadit sciemus q3 manus eius nõ tetigit nos fortuitu hec acciderũt. Videte ergo quõ causa maloz. vtrũ ex manu dei z pro arce iniuria venerit. an fortuitu acciderit ppositis cõtemplãtur indicijs. Sequit': cũ iposuissent arcam dñi sup carrũ. Direxerũt boues in via cõtra viam q̃ ducit bethsames. z nõ declinauerunt neq3 ad dexteram vel ad sinistrã. Quis ergo in his diligẽter inspiciens p̃sciam q̃ de boum directõe p̃dicta est: vel fortuitã dicat vel arte cõpositam: z nõ a demoni bus ministratã: qui timebãt arce virtutẽ. qua etiã cultus demonũ destru ebat' simulacris eorũ tẽplisq3 corruentib9. Est ergo quedã opa tio demonũ in miste rio presciẽ q̃ artib9 q̃ busdaz ab his qui se demonib9 mãcipaue runt colligit'. z nunc per sortes: vt per au guria: nunc ex con templatiõe fibrarum que vocãt auspicia: z huiusmõi p̃stigijs apprehendi videtur z itelligi. Que artes a deo hoĩes deceperũt vt iustissimi ezechie fili9 manasses hoc er rore deceptus edificauerit altare omni exercitui celi in vtraq3 domo do mini spũalib9. s. nequitijs i celestib9 positis. Et talia erant que expectabat de quibus dici posset. Quia i omĩ vtute signis z pdigijs mẽdacib9 fierẽt vt deciperent' etiã electi. Hec ergo omĩa in operatõe demonũ fieri nõ du bito. dirigentiũ vel auiũ vel pecudũ vel fibrarũ motus. aut sortiũ fm ea signa q̃ ipsi docuerunt obseruari ab his quib9 hanc artem tradiderũt. A quibus oĩbus qui homo dei est. z i portione dei numeratur penitus debet esse alienus que occulte demones machinant'. ne rursus demonib9 societ' spũ eoz z vtute repletus. ne ad ydoloz ũ cultũ reparetur. Melius ẽ igno rare q3 a demonibus discere. Melius est nec a ppha discere q3 a diuinis querere. Diuinatio enĩ non diuinitus dat': sed p antiphrasim dicit' quasi q̃ p hoĩes fiat demonib9 repletos. Sed gentiũ ritus diuinũ credidit omẽ qd p qualẽcunq3 spm̃ pfertur. Nos tamẽ ab his nihil discere deus iubet ne efficiamur cõsortes eoz. Vnde xps dedignãs testimoniũ a demonib9 accipe ait. Obmutesce z exi ab eo. Paulus quoq3 cũ mulier habens spm̃ phitonis clamaret. Isti hoĩes serui sũt sũmi dei zc. dolens ait: Precipio tibi in nomĩe hiesu xpi discede ab ea. q3 indignũ indicabat sermoni suo a spiritu phitonis testimoniũ dari. Magis ergo dolere debemus si quãdo videmus decipi aĩas ab his qui velut diuino spiritui phitoni aut ventri loquo aut huiusmõi demonibus credunt. Non erit ergo auguriũ i iacob neq3 diuinatio in isrl'. Sequit'. In tpe dicet' iacob z israeli qd pficiet de9 Id ẽ. cum oportet cũ expedit dicũtur futura a deo p prophetas p spiritũ sanctũ. Si nõ dicunt' p̃scire nõ expedit. Qui ergo diuersis artib9 z demo nũ inuocationib9 futura inquirũt. discere cupiũt q̃ nõ expedit. Ad destru endam aũt penitus diuinatõem vel auguratõem etiam hoc addemus q oẽs isti auiũ vel animaliũ ministerio vtunt' que in lege scribunt' ĩmunda z semp hoĩ insidiant'. ex quo ministerio demonũ oportuna z digna iudi cantur. Nam phitonib9 dracones z alij serpentes ministrare phibentur. Auguribus z his q̃ in cedentibus auspicia captãt: lupi ferunt omnia: aut vulpes: aut accipitres: aut corui: aut aquile: aut huiusmodi: que moyses his credo de causis notauit ĩmunda.

hui9 seculi. de potestate tenebrarũ

xit eũ de egypto. cuius fortitudo

similis ẽ rhinocerotis. Non ẽ au

† qui luctatur cõtra principes z potestates z mundi huius rectores.

guriuz in † iacob: nec diuinatio in

quibus oportet z expedit.

israel. Et tẽporibus suis dicetur

spiritali nõ carnali.

iacob z israel quid operat9 sit do

minus. Ecce populus vt leena

In israel. Qui p fidei puritatem z mundiciã mentis videt deũ. nec ipm balaam reciperet sed verbũ qd deus posuit i ore eius respuere nõ au det: nisi enĩ verbũ a deo esset non illud famulo suo moysi procul absenti cum balaam hec diceret reuelasset.

Ecce populus ut. Alij. Ecce sicut catulus leonis exurget: z sic leo exultabit. Catulus enĩ est cũ nup geniti infantes rationabiles sine dolo lac accipiunt. Leo aũt exultans cum vir pfectus deponit que erãt puuli.

Idem. Ecce pplus sicut catulus leonis exurget z sicut leo exultabit. Videtur describere confidentiã populi in christo credentis z libertatem quã habet in fide. z exultationem quã gerit i spe. Comparatur enĩ catulo leonis cum tendit ad perfectõem letus z velox. leoni vero cum iam obti net que perfecta sunt. Sicut enĩ leo z catulus leonis nullum animal timet sed cuncta sunt eis subiecta: ita perfectus christianus qui tollit crucem suã z sequitur christum dicens: Michi mundus crucifixus est z ego mundo. despicit oĩa q̃ in mũdo sunt imitans eũ q̃ leo de tribu iuda. et catulus leo nis dicit'. Sic eĩ ipse ẽ lux mũdi z discipulis dedit vt essent lux mũdi: Ita cũ sit leo z catulus leonis dedit i se credentib9 nom̃ leonis z catuli leonis.

Erigetur. Erigendum dicit populum futurum. de eo eniꝫ quē vide bat dixisset erectus est.

Non accubabit. Ori. Nō dormiet donec comedat predam ⁊ san guinem vulneratoꝝ bibat. Hec ad litteraꝫ stare nō possunt. Quomodo enim iste pp̄ls tam laudabilis tam magnificus sanguinem vulneratoꝝ bi bat: Cum etiā vocati ex gentibus iubeantur abstinere a sanguīe sicut ab his que ydolis īmolantur. Sed nisi manducauerimus carnē filij homīs ⁊ bi. e. san. nō habebi mus vitaꝫ in nobis. Caro enī eius vere ē cibus ⁊ sanguis eius vere est potus. in qui bus est spirit⁹ ⁊ vita qui vulneratus ē ꝓpter peccata nostra. Sanguinē eius bibi mus. nō solum sacra mētorum ritu: sꝫ etiā cum sermones eius re cipimus in quib⁹ est spiritus ⁊ vita. Est ḡ ipse vulneratus cui⁹ nos sanguineꝫ. i. do ctrine verba suscipi mus. Et illi oms vul nerati sunt qui nobis verbū ei⁹ predicaue runt. Ipsoꝝ enim. i. apostoloꝝ eius v̄ba cum legimus ⁊ vitaꝫ ex eis cōseq̄mur: vul neratoꝝ sanguinē bi bim⁹. Unde sangui nem vue biberūt me racissimū. Illius. scꝫ vue de qua dicitur. Ego sum vitis vera discipuli vero palmi tes. pater agricola. Tu ergo es ver⁹ isrl': q̄z scis sanguinem bi bere. ⁊ illius vue q̄ est de vera vite. ⁊ de illius palmitibus quos pater pur gat. quoꝝ fructus vulneratorum sanguis merito dicitur quem ex verbis eorum bibimus. Si tamen sumus vt catuli leonis exurgentes ⁊ vt leo ex ultans.

consurget: ⁊ q̄si leo erigetur. Nō
regnum celorum vim patitur. ⁊ violenti rapi unt illud.
accubabit leo donec deuoreꝫ ꝑdā
christus occisus est ꝓpter delicta nostra.
alii vulneratorū. — verba christi ⁊ aposto lorum. vnde verba que ego loquor vobis: spiri tus ⁊ vita sunt
⁊ occisorum sanguinem bibat.
Dixitq̄ꝫ balac ad balaaꝫ: Nec ma ledicas ei nec benedicas ei. Et ille
tercia ꝓphetia.
Nonne ait dixi q̄ꝫ quidq̄d michi deus imparet hoc facerem. Et ait
putat balac magis deesse diuīo ad maledicendū loci oportunitatē q̄ꝫ voluntatē.
balac ad eū: Ueni ⁊ ducam te ad alium locum si forte placeat dn̄o vt inde maledicas ei. Cumq̄ꝫ dux isset eum super verticem montis
delectatōis. — deserta deo negocia
phogor qui respicit solitudinem. Dixit ei balaam: Edifica mihi hic septem aras: ⁊ para totidem vitu los eiusdemq̄ꝫ numeri arietes. Fecitq̄ꝫ balac vt balaam dixerat imposuitq̄ꝫ vitulos ⁊ arietes per singulas aras.

Cumq̄ꝫ duxisset. Ori. Et assumpsit balac ipsuꝫ balaam in verticē montis phogor qui tendit in desertum. Quos deus vocat ponit in verti cem montis syna. Balac deo cōtrarius in vertice montis phegor qui iter pretatur delectatio. In vertice ergo delectatōis ⁊ libidinis ponit homīes balac. amator enim est voluptatis magis q̄ꝫ dei. ⁊ vult eos excludere a deo. excludens enim ⁊ deuoratio dicit' vel interpretat'. Ideo in heremuꝫ tendit phegor. i. ad ea que herema ⁊ deserta deo negocia.

Edifica mihi. Idē. Que sacrificant gentes: demonibus ⁊ nō deo sacrificant. Quia tamē lex dei de sacrificijs precepit. ⁊ ritum sacrificandi tradidit israeli: forte queritur cur hec cū demonibus dicata videantur ⁊ deo offerri iubeātur: ⁊ erit cita responsio. Quia sicut libellū repudij dari nō dei voluntatis fuit: qui q̄d cōiunxerat noluit separari: Sed moyses hoc ꝓpter duriciam iudeoꝝ scripsit ita ⁊ de hoc videri potest. Deus enim non manducat carnes tauroꝝ aut sanguinē hyrcoꝝ potat. qui dicit non mandaui tibi de sacrificijs ⁊ victimis in die qua eduxi te de terra egypti. Sed moyses ꝓpter duriciā eoꝝ. ꝑ egyptia consuetudine tollēda. hec mā dauit eis vt qui abstinere nō possunt ab īmolando: deo saltem nō demo nibus īmolarent. Est forte secretior ratio sacrificandi deo ꝓpter destructi onem sacrificioꝝ. s. que demonibus īmolantur. vt q̄z per illa vulnerantur anīe: per ista sanētur. sicut cōfirmant qui medicine peritiam gerunt. Ser pentum enī venena depelli medicamentis ex serpentibus cōfectis ꝓhibent Sic ergo sacrificioꝝ demonioꝝ virus ꝑ sacrificia deo oblata depellitur. Sic mors ihesu mortē peccati credentibus nō sinit dominari. Sed dum tempus patiebatur sacrificia sacrificijs opponebātur: vbi venit ꝑfecta ho stia que totius mundi tolleret peccatū sacrificia que singulatim offereban tur deo sup̄flua visa sunt: cū vna hostia omnis demonū cultura depulsa sit. Balaam vero vel scd̄m cordis sui ꝓpositum q̄d nō emendauerat. vel scd̄m figuram qua ꝑsonam doctoꝝ ⁊ phariseoꝝ plebis īcredule gerebat. instaurat adhuc hostias in quibus hoīes spem ponunt qui fidem christi non recipiunt.

Cumq̄ꝫ uidisset balaam ꝛc. Cum nullum demonū nullā cōtra riam potestatē vidit assistere audientē victimis suis. ⁊ exclusos ministros malicie quibus vtebatur ad maledicendū. etiā potuit inde intelligere q̄z bonū in cōspectu dn̄i esse benedicere israeli. Sed ille populus qui nūc va nus est: ⁊ doctores qui in xp̄o non credentes in vanitate pp̄lm detinent: videbūt ī nouissimis diebus cū plenitudo gentiū ītroierit ⁊ oīs israel cepit venire ad fidem xp̄i. qui nunc oculos habent ⁊ non vident tūc eleuabūt oculos ad altiores ⁊ spiritales sensus: ⁊ vi debunt ⁊ intelligent q̄z bonum est in con spectu dn̄i benedice re israel dispositꝫ ꝑ tribus ⁊ domos ⁊ fa milias. ⁊ vnūquenq̄ꝫ in ordine suo resurre ctionis gloriaꝫ adep turum.

Nequaq̄ꝫ abiit ut ꝛc. Id est. nō stul tis sensibus sicut sole bat. in mutis anima libus ⁊ pecudib⁹ dei cōsiderat voluntatē. Sed agnoscet quia neq̄ꝫ de bobus cura est deo: neq̄ꝫ de oui bus neq̄ꝫ de auibus. alijsq̄ꝫ animalibus. sꝫ que scripta sunt pro pter hoīes intellige scripta.

C. XXIIII.

Cumq̄ꝫ uidisset balaaꝫ q̄ꝫ placeret domino vt benediceret israeli ne quaq̄ꝫ abijt vt ante perrexerat vt auguriū quereret: Sed dirigens cōtra desertū vultū suum. et ele uans oculos vidit israel in tento rijs cōmorantem per tribus suas ⁊ irruente in se spiritu dei assūpta
q̄z velamē ē positū sup cor eorū. neq̄ꝫ vident neq̄ꝫ itelligūt. — vanꝰ pp̄ls vl' precipitās eos — ipellentis. i. dyaboli qui ad peccatū īpellit.
ꝑabola ait. Dixit balaā filiꝰ beor

Irruent in se spiritu. Augus. Et factus est spiritus dei sup illū. i. super balaam. Non factus est spirit⁹ dei tanq̄ꝫ factura sit: sed factus est sup illum. i. factum est vt esset super illum. Quomodo qui post me venit ante me factus est. id est. factum est vt ante me essꝫ vt preponeretur mihi: q̄z prior me erat. Sicut. dn̄s factus est adiu tor meus. Non enī dn̄s factura est: sed factum est vt me adiuuaret. Et fa ctus est dominus refugiū pauperi. id est. factum est vt ad eum refugerent pauperes. Et facta est super me manus domini. i. factum est vt sup me cēt. ⁊ multa similia.

Dixit balaam. Ori. Dixit balaam filius beor. Homo vere vidēs dixit audiens verba fortis q̄ visū dei uidit ī somnis reuelati oculi ei⁹. Mi rum q̄uo tam dignus habeatur balaam qui assumpta parabola hec de se metipso ꝓnunciet. Quomō enim videns est: qui diuinationi ⁊ augurijs seruit: qui magice studet: Nisi forte q̄z dei spiritus factus fuit ī ipso: ⁊ ver bum dei positū in ore eius. tam magna de eo dicūtur: nec moyses enī nec aliquis ꝓphetarū facile inuenitur tātis laudibus eleuatus. Unde magis vident' hec illi populo cōuenire eo tp̄e quo cōuersus ad dn̄m deponit ve lamen q̄d erat sup cor suū. Deus aūt spiritus est: ideo dicit reuelati oculi eius. quasi qui ante clausi. ꝑ spiritum dei qui sup eū factus est: ablato ve lamine reuelentur. Nunc ergo est qn̄ vere videt ⁊ uere audit uerba fortis ⁊ uisum dei uidet in somnis. i. ea tp̄a que in somnis danieli ꝓphete desi gnata sunt uidebit īpleta. ⁊ uisiones que in somnis illi delate sunt: intelli get reuelatis oculis: ut possit dicere: Nos aūt oēs reuelata facie gloriaꝫ dei cōtemplamur ꝛc. Forte hi sunt oculi qui alibi oculi terre appellantur id ē. sensus carnis. de quib⁹ dixit serpens ad euam. Quia sciebat dn̄s q̄ꝫ in quocunq̄ꝫ die manducaueritis ex eo aperient' oculi uestri. Et paulo p⁹. Aperti sunt oculi eoꝝ. Alij enim sunt qui ꝑ preuaricatōnem aperiuntur. alij quibus adam ⁊ eua ante ꝑuaricatōem uidebant. quibus mulier uidit lignum q̄ꝫ bonū est ad comedendū. Christus ergo in iudiciū uenit in hūc mundum: ut non uidentes uideant. ⁊ uidentes ceci fiant. q̄z in peccatorib⁹ nō uident oculi qui meliores sunt: sed qui sensus carnis dicunt'. ⁊ qui con silio serpentis apti sunt. Opus ergo xp̄i fuit ut qui non uident melioribus oculis que bona sunt: sed his qui cōsilio serpentis apti que mala sūt: ceci

fiant· ⁊ qui ĩ ceci fuerint illis quos serpens aperuit videant bona domini illis quos hiesus aperire venit. Nisi enim prius claudatur visus malorū non patebit intuitus bonorum. Hinc quoq; dicit quis fecit videntē ⁊ cecū: videntē·s·scdm spiritum xpi·cecum vero scdm consilium serpentis. Apparet ergo balaam (q: reuelati fuerāt oculi eius dicere) de semetipso. Homo vere vidēs ⁊ dixit audiēs verba fortis. Aliter aūt alie aures claudēde ⁊ apiende. Sed siquis hec scdm hystoriam velit accipe potest dicere·q: in eo qd vidit balaā q bonū est in cōspectu domi benedicere israel·reuelati sunt oculi eius ⁊ factus homo vere videns. Vera ei vidit que futura erant iacob vel israeli. Audiuit verba fortis cum venit ad eum deus· ⁊ dixit ei ĩ somnis· verbum qd dedero ĩ ore tuo obserua vt loquaris. Et hoc erit visuz dei qd vidit in somnis· ⁊ ideo dicit reuelatos oculos eius esse: quia potuit videre q̄ vidit.

Dixit homo cuius obturatus est oculus. Dixit auditor sermonum dei qui visionē omnipotentis ĩtuitus ē·qui cadit ⁊ sic aperiunt oculi eius. Quā pulcra tabernacula tua iacob ⁊ tētoria tua israel vt valles nemorose: vt orti iuxta fluuios

[interlinear:] s eorū·s·qui semp ambulant nec itineris certum terminū reperiunt. s qui in actu ⁊ opere pfectus est. s qui sapientie ⁊ scie student. s his fluuiis tabernacula israel inundata sūt sicut illa que fixit dominus.

Cuius obturatus est oculus. Quia in somnis clausis corporeis oculis angelico ministerio hec vidit. Oculos vero mentis partim habet apertos partim clausos qui misteria futura agnoscit: sed errorem non corrigit. Sic iniqui aliud scientia aliud moribus agunt: aliud ore aliud opere ostendunt.

Quā pulcra tabernacula. Orig. O bone domus tue iacob· ⁊ tabernacula tua israel ⁊c. Non terrenas domos laudat q̄ nō erant apud eos preter ceteras gentes. Sed populus diuisus erat per tribus·tribus p plebes·plebes p cognationes·cognatōes per domos familiarū·domus p numerū hoīm: ⁊ per capita numerabantur·hoc est·omnis qui erat a viginti annis ⁊ supra masculus qui ad bellum pcedere poterat·hec in spiritu preuidens extollebat. Nec solius littere cōtuenda est sententia·assumpta enī pabola loquitur. Si enim consideres diuisiones ⁊ ordines populorū qui in resurrectione in vero israel erunt cum quisq; resurget in ordine suo. Si potes intueri tribus suas ⁊ cognationes in quibus non tantū carnis ⁊ sanguinis cognatio q; mentis ⁊ animi intelliges q: bone sunt domus iacob ⁊ tabernacula israel. Est autē domus res fundata ⁊ stabilis ⁊ certis terminis septa·tabernacula eorum qui semp in via sunt ⁊ ambulant nec itineris terminum reppererunt. Iacob ergo habendus est in eorum personis qui in actibus pfecti sunt. Israel vero sūt qui sapientie ⁊ scie student. Quia ergo actuū exercitia certo fine clauduntur (Non enim sine fine ē operum pfectio) vbi impleuit quis omnia que facere debuit: ipsa enī operum pfectio bona domus dicitur. Eorum vero qui sapientie ⁊ scientie student (quia nullus finis est. Quis enī finis dei ⁊ terminus sapientie erit? quanto enim quis accesserit tanto pfundiora inueniet·incōprehensibilis est enī sapientia dei) eorum domos non laudat: q: non puenerunt ad finem: sed tabernacula miratur in quibus ambulant semp ⁊ pficiunt· ⁊ quanto proficiunt tanto pficiendi via augetur ⁊ ĩ imensum tendit: ideo tabernaculū nominat. Siqs aūt scientie cepit aliquos pfectus: ⁊ aliquid experimenti: scit q: vbi ad aliq; venerit theoricam ⁊ agnitionez spiritualiū ibi aīa quasi in tabernaculo moratur. Cum ergo ex his alia que repperit rimatur· ⁊ ad alios proficit intellectus quasi eleuato tabernaculo tendit ad supiora ⁊ ibi collocat animi sedem sensuū stabilitate confixam·deinde ex ipsis alios inuenit quos priorum sensuū consequentia patefecit·ita semper ad priora se extendens tabernaculis incedit. Nunq; est enim quādo anima scientie igniculo succensa ociari possit ⁊ quiescere: sed semp a bonis ad meliora: ⁊ a melioribus ad superiora prouocatur. Hoc ergo iter sapientie dei grandi ⁊ multo decore scripsit dicens: vt nemora vmbrantia· ⁊ vt paradisi super flumina ⁊c.

Vt valles nemorose. Aliī. Nemorosa vmbrātia. Qui iter sapie dei incedunt nemora sunt eis omnis cetus iustorum ⁊ chorus pphetaruz· sub vmbra enim sensuum quos apud eos scriptos inueniunt refrigerantur anime eorum ⁊ in doctrina eorum quasi incedentes per opaca nemorū delectantur.

Vt orti iuxta fluuios. Idem. Et sicut paradisus sup flumina. Inueniunt isti paradisos sup flumina similes illi in quo lignum vite est.

Sunt enī flumina scripture euangelice vel apostolice·vel celestiū virtutū erga hmōi aīas adiutoria. Rigant enī ab illis ⁊ inundant ⁊ ad oēm sciaz ⁊ agnitionē celestiū nutriunt. Quāuis enī xps fluuius sit q letificat ciuitatem dei· ⁊ spiritussanctus nō solum ipe fluuius est·sed his quibus datum ē vt flumina de ventre eorū pcedant. Pater quoq; dicit me dereliquerūt fontem aque viue·ex quo·s·flumina ista pcedunt. His fluminibus inundata tabernacula israel fiunt sic tabernacula q̄ fixit dominus·tabernacula ergo tabernaculis compat. Possumus enī dicere domos iacob esse legē: ⁊ tabernacula israel pphas. Non enī ipm iacob: sed domos eius laudat·nec israel sed tabernacula eius cū reuelati fuerint oculi eius. Pridiu enī velamē positum est sup lectionē legis ⁊ pphetarū: nō videtur bona tabernacula·nec laudibiles domus. Sz cū ĩtelligitur q: spiritalis lex est ⁊ prophete amota littera que occidit: ⁊ percepto spiritu qui viuificat: videtur etiam credentis ppli de gentibus cōgregati corpora simul laudari ⁊ anime·domus iacob de corporibus dicat sic ĩ quodā libello legitur: qm iacob domus sit israel·i·corpus eius iacob dicat· ⁊ aīa israel. Iacob ergo corpus laudabile ē in cōtinentia ⁊ castitate. Tabernacula vero israel aīe pfecte quibus cōuenit nomē israel a videndo deū. Ista ergo tabernacula sunt sicut tabernacula que fixit deus. Illa·s·que ostendit moysi cū tabernaculū cōstrueret dicens: Vide omīa facias scdm typum qui ostensus est tibi in mōte. ad horum imitatōem dēt israel facere tabernacula ⁊ quisq; nostrū. Hinc videtur cōtigisse vt petrus ⁊ andreas ⁊ filij zebedei arte piscatores inuenirent·paulus vero faber tabernaculorū· ⁊ illi mutant in piscatores hoīm· ⁊ paulus p xpm vocatus apostolus: simili artis sue transformatōe ad celestia tabernacula cōstituenda transfertur. Tabernacula enī facit docens viam salutis: ⁊ beatarū in celestibus mansionū· ⁊ ab hierusalē vsq; ad illiricum ecclesias cōstruit. Facit aūt tabernacula ad similitudinē eorum q̄ in monte ostendit deus moysi: sed vnusquisq; q de egypto exiuit· ⁊ habitat in deserto in tabernaculo dēt hitare ⁊ diē festum agere. Sicut enī cōmemoratio fit egressionis ex egypto p pascha ⁊ azima: ita cōmorationis in deserto fit memoria p tabernacula. In tabernaculis enī habitauerunt patres vestri ĩ deserto. hec oportet fieri ex verbis legis ⁊ pphetarū ⁊ psalmorum. Cum enī ex his que scripta sunt pficit anima: ⁊ que retro sunt obliuiscens ad anteriora se extendit: ⁊ ex augmento virtutū ⁊ imitatione pfectuum ĩ tabernaculo merito dicit habitare.

irrigui: vt tabernacula que fixit dominus: qsi cedri ppe aquas Fluet aqua de situla eius· ⁊ semen illius erit in aquas multas. Tolletur pp agag rex eius: ⁊ auferet regnū illius. Deus eduxit illū

[interlinear:] s de quibus dicitur vt recipiāt vos in eterna tabernacula. s quia nō circūferuntur omni vento doctrine. s angeli. s iuxta. s diuinā sapiam. s populi multi vel doctrina. s gente vel primitiua ecclesia. s a regno·s· s regem·s·amalechitarū cui pepercit. s saul.

Cedri. Dei scz que suscipiūt palmites vitis de egypto translate. In quibus requiescit ille fructus cuius vmbra operuit montes.

Et semen illius ⁊c. Idem. Exibit homo de semine eius· ⁊ dominabitur gētibus multis· ⁊ exaltabitur gog regnū eius. Deus deduxit eum ex egypto. Sicut gloria vnicornis ⁊c. Christus exijt de semine israel scdm carnem qui dominatur in gentibus. Vnde. Pete a me ⁊ dabo tibi gentes hereditatē tuam ⁊c. Gog interpretat super tecta· ⁊ hic non pro gente ponitur vt putatur: sed vt in multis ipse sermo hebreus non interpretatus relictus est. Est enim sermonis consequentia talis· ⁊ exaltabitur sup tecta regnum eius ⁊ c·r·e. Exaltari aūt sup tecta de pfectione credentium dicit crescere autē de multitudine. In his ergo qui perfecti sunt super tecta exaltatur regnū xpi·i·super eos qui in supnis sunt. Sunt enim forte aliqui in celestibus qui rebus aliquibus plus proficiant· ⁊ altius exaltantur hi qui in regno christi sunt. vnde. Qui ĩ tecto est non descendat aliquid tollere de domo. Qui enim ad excelsam pfectionem venerunt: non debent ad huius mundi (qui domus appellatur) humilia descendere. et alibi. Qd audistis in aure predicate super tecta. Crescit aūt regnum eius dum multiplicatur ecclesie numerus vsq; quo ponat pater inimicos omnes sub pedibus eius· ⁊ nouissimū inimicū destruat mortem.

Eduxit illum. Deus eduxit eum ex egypto post mortem·s·herodis. Vnde. Ex egypto vocaui filium·quod ex hoc loco videtur assumptuz ⁊ euangelio insertum·vel de osee ppheta.

Post mortem herodis. vel de seculo eduxit illū pater ad semetipsū:

vt viam faceret eis qui de hoc mundo assensuri erant ad deum.
¶ Cuius fortitudo similis ⁊c. Om̄ia enī demonū regna eijciens vnum suum regnū quasi veri vnicornis fundauit in gloria. cornu enī regnum significat.
¶ Deuorabunt. Edet gentes inimicoꝝ suorum: ⁊ crassitudines illoꝝ medullabit ⁊c. Gentes scȝ quas inimici sui possidebāt ipse edet destructa virtute inimici. ⁊ crassitudines illoꝝ medullabit cum de his sensum crassū ⁊ carnalē extenuabit ⁊ conuertet ad intelligentiam spiritualem. Crassitudo aūt ī malo ponitur: ſm illud. Incrassatū est coꝛ populi huius. Et alibi. Satiatus est ⁊ īcrassatus est ⁊ recalcitrauit dilectus. Edit ergo gētes ⁊ cibum habet eos qui credunt ī se. vnde. Meus cibꝰ est vt faciam voluntatem eius qui misit me. cuius. s. voluntas erat vt gentes cōuerterent ad fidē. Subtilitas aūt laudabilis est. quia ⁊ spūs sapīe qui ītelligibilis ⁊ sanctus ē: ⁊ vnus ⁊ multiplex dicitur ⁊ subtilis.
¶ Et perforabūt sagittis. Lxx. Et iacul' suis sagittabūt inimicum. Christus enī verbis suis vicit diabolū. ⁊ oēs cōtradicentes superat ⁊ cōfringit. omnis eniȝ q̄ peccat inimicus eius ē dū peccat. Si autē verbis dei confixus peccata sua agnoscēs cōpungatur. ⁊ ad penitentiam conuersus iaculis eius confixus dicitur.

de egypto: cuiꝰ fortitudo similis ē rhinocerotis. Deuorabunt gentes hostes illius: ossaq̄ eoꝝ confringent. ⁊ perforabunt sagittis.
(ſ etiā de passione christi ꝓphetat balaam. ſ cū in cruce positꝰ principatꝰ ⁊ potestates triūphauit. ſ xp̄s leo ī pfectis. catulus leonis ī puulis.)
Accubans dormiuit vt leo. ⁊ q̄si
(† ſ xp̄s catulꝰ cū. s. resurrexit a somno mortis.)
leena quā † suscitare nullus audebit. Qui bn̄dixerit tibi erit ⁊ ipse benedictus. Qui maledixerit tibi ī maledictionē reputabitur. Ira
(ſ quarta ꝓphetia.)
tusq̄ balac contra balaam cōplo
(† ſ similia in supiori prefatione premissa sunt)
sis manibꝰ ait: † Ad maledicendū inimicis meis vocaui te: quibus ecōtrario tercio bn̄dixisti. Reuertere ad locum tuū. decreuerā quidē magnifice honorare te: sȝ dominus priuauit te honore dispo

¶ Accubans dormiuit. Si intellexisti quantā requiē habeat iter sapientie: quantū gratie: quantūq̄ dulcedinis: noli dissimulare. noli negligere: aggredere iter nec heremi solitudinē ꝑhorrescas. habitanti enim in huiusmodi tabernaculis occurret m̄ana celeste. ⁊ angeloꝝ panem manducabis. Incipe tantū cito in cōsortium tuuȝ uenient angeli quos significant cedri.
¶ Quam suscitare. Lxx. Quis suscitabit eum? Nunc enī a patre suscitatus dicitur. nunc ipse templū corporis sui suscitare se dicit. ideo quasi pcuntantis significatur affectus.
¶ Qui benedixerit. Qui benedicunt xp̄o benedicunt in cōione paterne benedictōnis assumpti. Qui aūt maledicunt. maledicti sunt. Iudei qui maledixerūt xp̄o lacrimabiliter maledicti sunt. Quid eniȝ posset illis euenire qui maledicunt sapīe veritati ⁊ vite nisi vt ab his omnibꝰ exules iaceant? Hec enī omnia christus est.
¶ Qui maledixerit tibi ⁊c. Ori. Ego puto ꝙ nō solum maledicit xp̄o qui sermonem aduersus eum ꝓfert maledictū: Sed etiā qui sub noīe christiani male agit: turpiter viuit: ⁊ inhonestis verbis aut factis nomen eius facit blasphemari. Sicut nō solū deum benedicit. q̄ sermonibꝰ solis sed actibus vita ⁊ moribus facit nomē dei benedici.
¶ Dominus priuauit. Ostendit dominus quia etiam balac intellexit non iam demonum ministerio decipi balaam: sed dei virtute ad meliora transferri.
¶ Non potero preterire. Sciens balaam ꝙ non sibi ꝑ ministros solitos responsa deferent: sed ab eo qui habet omniū potestatē recte videtur. ꝓtestatus se nō posse preterire verbum dn̄i: vel proferre aliquid boni vel mali ex ore suo. Qui enī loquitur nō pōt sacrificijs vel muneribus ꝑmutari. apud quē nō est transmutatio. ⁊ ideo nō potest sacerdos mercede mutari, vbi deus muneribus nō mouet. Discessurus tamē balaam īcipit iterū ꝓphetare. Et dicit cōsilium do tibi ⁊c.

¶ Dabo tibi consiliū. Ori. Veni cōsilium do tibi quid faciat pp̄ls hic populo tuo ī nouissimis diebus. Et assumpta pabola sua ait ⁊c. Velim requirere quis sit hic sensus vel ordo verboꝝ? Consiliū enī dare non videtur: sed ait quid facturus sit hic populus pp̄lo tuo ī nouissimis diebꝰ. Cum videret cōueniētius dici. veni. propheto tibi quid facturus sit pp̄ls hic populo tuo. ⁊ essent cōsequētia vt videretur balaam ꝓphetare de his que pp̄ls israel facturus esset populo balac vel ceteris gentibus vt nō relinqueret ex vrbibus moab ullum saluum. Hec ꝓphetia quoq̄ quā de xp̄o cōiungit ⁊ dicit. Orietur stella ex iacob ⁊c. conuenienter posita videret' si diceret. veni ⁊ propheto tibi. Sic ergo intelligendū est cōsilium do tibi diuinuȝ scȝ qd̄ in nouissimis diebus implendū ē: mihi nunc reuelatuȝ aperio tibi ⁊ manifesto: vt scias quid populus hic faciat pp̄lo tuo. hoc est. cōsilium dei tibi maīfesto. Similiter etiā intelligēduȝ puto qd̄ apostolus ait: Quis cognouit sensum domī aut quis consiliarius eiꝰ fuit? hic enī quis non ꝓ nullo: sed pro raro ⁊ pro eximio habetur. Cognouit enī filius sensum dei qui dicit: Nemo nouit patreȝ nisi filiꝰ. ⁊ cui vo. fi. re. Que scit ergo pater scit ⁊ filius. ⁊ cōsilium eius ⁊ sensum. Spiritus quoq̄ qui scrutatur alta di: sensum eius agnoscit. Filius ergo qui agnoscit sensum dei cōsiliarius eius ē. non quia ignoranti quid agat cōsilium det filius aut spiritus: sed cōsilij ⁊ voluntatis eius particeps ⁊ sciens est. Balaam ergo qꝛ consilij qd̄ reuelauerat ei deus pticipem faciebat balac ait: Veni consiliū do tibi. tanq̄ qui vere videns sit ⁊ vere audierit.

sito. Respondit balaam ad balac Nōne nuncijs tuis quos misisti ad me dixi: Si dederit michi balac plenam domū suam argenti ⁊ auri nō potero preterire sermonē domini dei mei: vt vel boni quid
(ſ al. ex corde.)
vel mali proferā ex ore meo: sed quidq̄d dn̄s dixerit hoc loquar? Verūtamen ꝑgens ad populum meū dabo tibi consilium quid populus tuus huic poplo faciat extremo tempe. Sumpta igitur pa
(† ſ non ait hec dicit dn̄s sicut mos est prophetarum.)
rabola rursum ait: † Dixit balaā filius beoꝛ dixit homo cuius † obtu
(† ſ qꝛ nescit ipius mala que facit nisi cum punitur. † ſ interioꝛ.)
ratus ē † oculus. dixit auditoꝛ sermonum dei qui nouit doctrinam altissimi. ⁊ visiones omnipotētis

¶ Dixit balaam ⁊c. Ori. Dixit balaam filius beoꝛ. Homo vere videns ⁊ vere audiens sermones dei sciens scientiā excelsi ⁊c. Hoc nō facile de quolibet ꝓphetarū scriptum repperi. Miroꝛ ergo quō de balaam scriptum est: cui nec hoc dicere cōcessum est qd̄ in ꝓphetis in vsu est. Hec dic dn̄s. sed ait. Dixit balaam ⁊c. Quomō scit sciam excelsi? Qui etiā balac docuit quomō mitteret scandalum corā filijs israel vt manducarent imolata ⁊ fornicarentur. De aplis enim vix inuenitur dictū ꝙ sciant scientiā excelsi: q̄uis paulus dixerit se audisse arcana verba que non licet homini loqui. non est ꝓfessus se habere sciam excelsi. In ecclesiastico dicitur. Omnis sapientia a domīo deo ē. Quod fortasse ita intelligere possumus q̄si a deo sit etiā sapientia mūdi que destruetur: ⁊ principū mundi. ⁊ siqua ē. ꝑ quam falsa scīa cōmendatur. Sed in sequentibꝰ legitur nō est sapiētia malicie disciplina. vbi docetur qꝛ omnis disciplina que falsum asserit etiā si vehemens videatur ⁊ verisimilis: tamen nō dēt sapientia dici. Sed oīs sapientia a deo est. i. omnis peritia q̄ vl' erga aliquā artem vsui humano necessaria habetur. vel cuiuslibet rei scientia a deo data. Vnde in iob dictum est. Quis dedit mulieribꝰ texendi sapientiā ⁊ varietatis disciplinā? Et de beselehel dicit dominus. Repleui eum spiritu sapīe ⁊ intellectus ut in omni ope intelligat: ⁊ sit architectus ad operandū argentū ⁊ aurū ⁊c. Hoꝝ ergo scīa ab excelso est. Quō non geometrica ex qua scientia architectorica deriuatur? In zacharia quoq̄ funiculus geometricus dicitur. in quo angelus hierusalem metitur. Quid de musica cuius pitiam ita attigit dauid. ⁊ melodie ⁊ richmoꝝ disciplinam: vt ex his omnibus sonos inueniret quibꝰ etiā regem uexatū a spū maligno mitigaret? De medicine vero scientia nec dubitandū puto. Que enim scientia magis est a deo q̄

sanitatis: in qua etiã herbarũ vires ⁊ succoꝝ qualitates ac differentie no-scuntur. Scientia ergo balaã, ꝑ qua vocatus ẽ de mesopotamie montib⁹ ab oriente habet originẽ ab excelso. Unde nouit naturas animaliũ· vel motus auiũ· vel differentias vocum· ⁊ qđ accepit ad scientiam bonoꝝ cõtulit ad usus maloꝝ· velut si medicus venenarius fiat· ⁊ ꝑ remedijs mor-bos ꝑ sanitatibus mortes inferat. Ut aũt amplius sciamus totius sapiẽ-sciam a deo originem trahere: ab hoibus aũt mali ꝓpositi vl' etiã a demonibus corruptelas q̃s-dã sapientie dei mi-scentib⁹ declinari ad malum: Notandum est q2 dedit dñs da-nieli ⁊ socijs eius sciẽ-tiam ⁊ itellectũ ⁊ pru-dentiaʒ in omni arte grãmatica· ⁊ danieli dedit intellectũ i omĩ verbo ⁊ visiõe ⁊ som-nijs· ⁊ inuenti sunt a rege decuplo sapien-tiores q̃ȝ sophiste ⁊ philosophi ⁊ icanta-tores ⁊ magi qui erãt in omni regno eius. Ex his oĩbus colligi-tur quomodo balaã dixit de semetipso· s· vt intelligatur q̄ ori-go totius scientie ab ipso cepit exordium: sed vicio humane malicie cõspi-rantibus ⁊ surripientibus demonibus in ꝑniciem versa sũt que pro vtili-tate concessa sunt.

ſ q2 intentõem a terrenis nõ leuat. ſ q2 ꝑ contemplationẽ in cõsideratõe oculos tendit.
videt: q̃ cadens aptos hẽt oculos
† ſ christum de quo Orietur stella ex iacob ⁊c.
Uidebo †eum sed non modo. In-
tuebor illum sed nõ prope. Orietur
† ſ diuinitas christi. ſ quã viderunt magi in oriente. ·†· ſ egredietur virga de radice iesse.
·|· ſ de qua dicitur reges eos in vir· fer· ⁊c.
†stella ex iacob· ⁊ †cõsurget |virga
·† ſ nequitias spiritales. ſ vicia scilicet in eis.
de israel· ⁊ percutiet †duces moab
ſ captiuã ducet captiuantẽ. ſ humanũ genus.
vastabitq3 omnes filios seth. Et
ſ caro que ante repugnabat spiritui.
erit ydumea possessio eius heredi-

Ore. Dixit homo cuius obturatus ẽ oculus· dixit auditor sermonũ dei: qui visione omnipotentis intuitus est: qui cadit· ⁊ sic aperiunt' oculi eius. Nescit impius mala q̃ facit: nisi cũ pro eis puniri ceperit. Consilium balaam cõtra israelitas ꝑbuit· sed post in pena vidit quid prius ex culpa cõmiserit. Electi aũt q2 nec peccare debeãt ꝓuident: oculi eoꝝ ante casum patent. Iniquus vero post casum oculos apuit· q2 post culpam iam in pe-na cõspicit: q2 malum debuit vitare quod fecit.

Qui cadens. Sepe malus eterna iudicia admiratur: predicatõem celestis patrie cum audit diligit: ⁊ opera diuine dispositõnis obstupescit. Jacens ergo miracula considerat: quia dei potentiã sciendo pensat: sed viuendo nõ amat.

Uidebo eum sed ⁊c. Alia littera. Ostendam ei: ⁊ nõ modo. Be-atificabo ⁊ nõ appropinquat. Hec ad illos quoꝝ ꝑsonam gerit referunt'. Quia doctores legis ⁊ scribe ostendunt xp̃m lege ⁊ ꝓphetis ꝓmissum: sed non modo· i· quãdo venit: sed cum plenitudo gentium introierit: tũc ostẽ-dent: tunc beatificabũt quẽ modo blasphemãt. Sed tempus quo hec fu-tura sunt longe est: ⁊ in fine seculi. Ideo ait ostendã illi· i· populo qui tũc saluabitur: sed non modo.

Non modo. Cum ista loquor. Quia vbi venit plenitudo tempis misit deus filium suum.

Orietur stella ex iacob ⁊c. Ori. De hac stella i euangelio dicit' quia veniens stetit supra vbi erat puer. Sed si inde discesserit: vel euanu-erit: vel assumpta sit: vel quid omnino inde factũ fuerit non dicitur. Sed forte sicut in baptismo sup xp̃m spiritus quasi columba descẽdit ⁊ mansit sup eum: ⁊ vox patris audita est. Hic est filius meus dilectus: ita ⁊ stella que venit supra vbi erat puer ⁊ stetit in xp̃o ꝑmansit. Et sicut ibi venisse spiritũ dei super eum ⁊ mansisse in eo ita accipimus q̄ nunq̃ȝ ab eo recessit spiritus dei· ita stella que venit ⁊ stetit sup euȝ nunq̃ȝ discessit. Ideo diui-nitatis eius indicium illam stellã fuisse opinor. Ordo quoq̃ȝ ꝓphetie ideȝ ostendit: cum de diuinitate dicit. Orietur stella ex iacob. De humaĩtate vero: Exurgetq3 homo ex israel: vt vtrũq3 euidenter ꝓphetatũ appareat.

Et percutiet duces. Principatus ⁊ potestates affigẽs cruci. Ali-ter non potest saluare moabitas: nisi prius vastasset duces ĩpietatis.

Uastabitq3 omnes. Idem. Et predabitur oĩs filios seth. Iste est seth filius adam: de quo dictuȝ est. Suscitauit mihi deus semẽ aliud pro abel quẽ occidit caym. Ab hoc enĩ omne humanũ genus· qui eniȝ de caym fuerant diluuio perierunt. Filij ergo seth omnes homĩes. Predaȝ ergo accipit omnes filios seth victis demonibus: eos· s· qui sub eoꝝ domi-natione tenebant': quos xp̃s quasi victorie predam ducit: ⁊ spolia salutis reportat. Unde ascendens in altũ captiuã duxit captiuitatem. Captiui-tatem· s· generis humani quã dyabolus ad ꝑditõem cepat: xp̃s captiuam duxit· ⁊ de morte reuocauit ad vitam.

Et erit ydumea. Idem. Et erit edom hereditas ei⁹· esau inimicus eius ⁊c. Edom idem est qui esau. Hic scđm hystoriam inimicus est israel. Sed in aduentu xp̃i ipse erit hereditas eius· i· ad fidem recipietur. Non excludetur ab hereditate xp̃i. Spiritualiter ergo edom caro ĩtelligitur q̃ spiritui aduersatur· ⁊ est inimica eius. Sed in aduentu xp̃i cũ subiecta ca-ro fuerit spiritui ꝑ resurrectõis spem ipsa etiã ad hereditatem veniet· non enim sola anima sed ⁊ caro que aliquãdo fuerat inimica ꝑ obedientiam spũs consors future hereditatis existet.

† ſ obediet· s· ratõi ⁊ virtuti. ſ anima.
tas seyr †cedet inimicis suis. Isrl'
†. ſ in virtutibus abiecta ignauia. ·|· ſ· i· xp̃us scđm carnem.
vo †fortiter aget. De ·|· iacob erit q̃
† ſ salubriter. ſ dicens· qui ꝑdiderit aĩaȝ suã propter me inueniet eam. ·|· ſ reliquie salue fient.
dominetur ⁊ †perdat ·|· reliquias
† ſ mundi. ſ hereticorum vel philosophorum qui cõtra deũ dogmata sua muniũt. ·|· ſ quin-ta visio balaam ⁊ vltima.
†ciuitatis. ·|· Cumq3 vidisset ama-
ſ sicut supra.
lech: assumens parabolam ait:
Principiuȝ gentiũ amalech· cui⁹

Israel uero fortiter aget. Ori. Et israel fecit in virtute. Quia· s· tunc edom: vel esau· i· carnis na-tura i hereditatis so-cietatẽ vocabitur: cũ israel· i· anima facta fuerit ĩ virtute decen-ter virtutibus repleta. Si enim aĩa ad vir-tutes non veniat: sed ꝑseueret in ignauia: nec caro ad heredita-tem veniet: sed ad iu-dicium illius qui po-test animam ⁊ cor-pus perdere in gehen-nam.

Et perdat reliquias ⁊c. Idem. Perdet liberatum de ciuitate. Uideamus si forte hoc modo possit explanari. Ciuitatẽ hic mundum ĩtel-ligamus· sicut in euangelio de luxurioso filio dicitur· q̇ dissipauit substan-tiam patris. Accessit inquit ad quendã primariũ ciuitatis in regione illa· a quo receptus in agrum mittit' porcos pascere. Hec ergo ciuitas cuius il-le primarius erat mundus est. Igitur de hac ciuitate liberatũ· i· quem de hoc mundo xp̃s liberat: ꝑdit eum dicens: Qui ꝑdet aĩam suam ꝓpter me saluam faciet eam. Salubriter ergo hiesus ꝑdit quem de hoc mundo eruit. Si volumus ergo ad salutẽ venire: ⁊ de mundo liberari: perdam⁹ animas nostras ꝑditione necessaria ⁊ vtili. perdit enĩ aĩam scđm xp̃m q̇ desideria eius refrenat: cupiditates resecat: luxuriã ⁊ resolutõem castigat· ⁊ in nullo facit voluntatem suam: sed dei. Per hec dicitur perire anima· perit enim vita eius prior· ⁊ incipit noua que est i xp̃o: cui si commorimur etiam conuiuemus.

Principium gentium amalech. Nõ hoc ad hystorialẽ ama-lech referri potest. Non enĩ primus erat antiquitate: sed ad spiritalem qui declinando ꝓplos a deo ⁊ faciendo gentiles ex dei cultoribus amalech no-minatur. Et initium gentiũ dicit': quia initiũ dedit vt homĩes fierent gen-tiles mutando gloriã incorruptibilis dei in similitudinẽ ymaginis corru-ptibilis hoĩs· vt enĩ in ꝓplo dei xp̃us est initium: sic in ꝓplo qui declinat a deo ⁊ gentilis efficitur amalech.

Ori. Initium gentiũ amalech: ⁊ semen eoꝝ peribit. Scriptum est in genesi. Et reges hi cõuenerunt ad fontem iudicij· hic est cades: ⁊ interfece-runt omnes principes amalech: ⁊ amorreos. Sed queritur vtrũ sint due gentes eiusdẽ nominis amalech: q2 in cathalogo filioꝝ esau scriptum est. Iste sunt generatões esau patris edom in monte seyr. Et hec nomĩa filio-rũ esau· elyphas filius adas vxoris esau. Fuerunt aũt filij elyphas· emar sophar· gothon· genes· tampna. Tãna autem fuit concubina elyphas fi-lij esau· ⁊ hec ꝑpit amalech ipi elyphas. Et isti sũt filij adas vxoris esau. Et post pauca· ⁊ hi sunt duces ex filijs esau· filijs elyphas qui fuit primo-genitus esau. Dux theman· dux gomor· dux sophar· dux cynes· dux cho-re· dux gothon· dux amalech. Hic igitur amalech fuit filius elyphas pri-mogeniti esau de concubina tampna. Redeamus aũt ad primã cõmemo-rationem de amalech: vbi hi qui reuersi sunt ⁊ venerunt ad fontẽ iudicij qui vocat' cades: interficiunt omnes principes amalech. Cades enĩ inter-pretatur sanctificatio vel sanctũ· amalech vero ablingens ꝓplm vel decli-nans ꝓplm. Qui ergo reuertunt' ad sanctũ ⁊ cõuertunt se ad sanctificatõȝ interficiunt amalech· qui· s· ablingit ꝓplm vel declinat. Hec est cõtraria virtus ⁊ nequitie spiritales que declinãt populum a deo. Hoꝝ principes sunt principatus cõtra quos sanctis est colluctatio· quos tñ superare non poterunt nisi cõuertantur ad sanctimoniã que est cades· ⁊ in ipsa est fons iudicij. Omnis enĩ qui se ad sanctimoniã vertit: habet semꝑ ante oculos fontem iudicij. prospicit eĩ diem iudicij ⁊ purificato corde tam maloꝝ pe-nas q̃ȝ pioꝝ beatitudines cõtuetur· qđ faciens amalechitarũ principes ꝓ-sternit. Alij vero subijciunt' principibus amalech. Hos enim ablingit ⁊

consumit. ⁊ talem populum declinat a deo. hec ad illum primũ referũtur amalech. Videamus ⁊ istũ amalech. filiũ elyphas primogeniti esau quẽ peperit ei tampna concubina. Cuius pater elyphas interpretatur: deus me dispersit. mater tampna. primo quidẽ degener: deinde defectio cõmota. Necessario qui ab his gignitur hostis israel est. ablingens vel declinans p̄plm. Primus enĩ hebreos egressos de egypto agressus est in raphadim cum moyses dixit ad hiesum. Elige tibi viros: ⁊ cõflige cum amalech ⁊c. Et p⁹ pauca scriptũ est: quia fugauit ihs amalech: ⁊ p̄plm eius gladio deiecit. cũ dominus dixit ad moysen. Scribe hec ad memoriã ĩ libro ⁊ da ĩ auribus hiesu quia delens delebo memoriam amalech de sub celo. Et edificauit moises altare ⁊ nominauit nomẽ eius dominus refugiũ meũ. ⁊ ait. Quia in manu occulta domin⁹ expugnat amalech a generatõe in generatõez. Vide quid debeat ĩtelligi amalech quez manu occulta. i. inuisibili expugnat deus a generatione in generatõnem. In deuteronomio quoq̧ scriptũ est. Memento quãta fecit tibi amalech cum exisses de egypto. quõ obstitit tibi in via ⁊ excidit caudã tuam. om̄s qui laborant post te ⁊c. Nota quõ amalech obstitit p̄plo dei in via nõ tñ potuit eius caput abscidere: sed caudã. i. eos qui retro vltimi sequebãtur: nec ea q̄ retro erãt obliuiscẽtes extẽdebant se ad anteriora. Vñ. Nemo mittẽs manum suã ad aratrũ ⁊ aspiciens retro aptus est regno dei. Qui enĩ retro inuentus fuerit in cauda abscidet eum amalech. In libro etiam regum ait samuel ad saul. Hec dicit domin⁹ de⁹ virtutũ: Recogitaui oĩa que fecerit amalech aduersum israel. qñ p̄cussit eum in via cũ ascenderet ex egypto: nunc ergo vade ⁊ p̄cute amalech: ⁊ anathematiza omĩa q̄ hẽt ⁊ nemini parcas ⁊c. Paulo post. Penitet me q̄ vnxi saulem in regem. Et hic ergo obserua quõ deus per p̄phetam precipit sauli: vt expugnaret amalech. ⁊ nõ p̄cat cuiq̧. ⁊ q̄ pepercit: offensam occurrit ĩexpiabilem: vt cõtra naturam suã deus diceret. penitet me quia vnxi saul in regem. Nõ ergo parcamus illi qui declinat populum vel ablingit ⁊ deuorat. Inuisibilis amalech qui volentibus ascendere de egypto ⁊ de mundi tenebris conscendere ad terram p̄missionis resistit in uia ⁊ ĩpugnat. ⁊ si inuenerit lassos defectos retro aspicientes: in vltimis ⁊ in cauda positos abscidet ⁊ p̄imet. Ideo tendendũ est ad anteriora: ⁊ in verticem montis ascendẽdũ ⁊ semp̄ leuande manus in oratõe ad celum: vt ita demũ vincatur amalech. David cũ multa bella gessisset: ⁊ cõtra allophilos fuissent ei acerrimi frequentesq̧ cõflictus: non scribitur obtinuisse regnum: nisi prius domuisset amalech. Unde etiã regressus ẽ dauid postq̧ cecidisset amalech: ⁊ suscepit regnũ saul: cum tñ amalech scribatur multas prius strages fecisse ĩ populo israel. ⁊ incendisse plurimas vrbes. Ante aduentũ enim veri dauid. qui natus est ex semine dauid. spiritales amalechite. i. contrarie virtutes mltas strages fecerũt ĩ p̄plo israel: ⁊ ipsius dauid captiuauerũt duas vxores iudeum. s. ⁊ gentilem p̄plm. Omnes enĩ cõstat sub peccato fuisse. sed nõ in his rerũ exitus mansit. Adueniens autẽ dauid: inuenit dispersos amalechitas manducantes ⁊ bibentes ⁊ exultantes preda: ⁊ cecidit eos. ⁊ post hanc cedem regressus suscepit regnũ. De hoc ergo amalech: ait balaam. Initium gentiũ amalech: ⁊ semen eo⁊ peribit. Semen eo⁊ est p̄suasio et doctrina qua docent hoĩes declinare a deo. hoc ergo p̄ibit. nõ ipsi in q̄b⁹ seminatũ est. ipsi enĩ cum conuersi ingemuerint salui erunt. Hec expositio illis obsistit qui deũ legis duricie ⁊ crudelitatis accusant: qui nõ solũ gentem amalech: sed ⁊ semen eius p̄nunciant peritur ũ cũ gens ad spiritales nequitias referatur. Semen vero doctrina gentilium sup̄stitionuz ⁊ cultus ydolo⁊: ⁊ omnis secta q̄ a deo p̄plm declinat exponatur.

Vidit quoq̧ cyneum. Idem. Et videns cyneum dixit: valida habitatio tua: ⁊ si posueris nidum tuũ ĩ petra. Et si fuerit tibi beo⁊ nidus astutie assirij captiuũ te ducẽt ⁊c. Beo⁊ pater est balaam: hereticos figurans. Et dicitur q̄ saluus possit esse cyneus si ponet in petra. i. in xp̄o nidũ suum: spem. s. nec heretico⁊ circũdet eum ⁊ circũscribat astutia. Si enĩ h̄ fecerit: nichil p̄derit q̄ in petra locatus videtur. ab assyrijs enĩ captiu⁹ ducetur malignis. s. spiritib⁹ a q̄b⁹ heretici captiuantur. Videtur hui⁹ expositõis ⁊ coniunctio cõturbare sensum. sed vernaculuz est hebree lingue in cõiunctione frequẽter vti: vt ĩterdũ abundet. Habet enĩ vnaqueq̧ lingua aliquid p̄prietatis qđ apud alias videtur viciosũ. Hic ergo ⁊ cõiuncto abundat ⁊ sup̄fluit. Caueat ergo cyneus qui ĩterpretatur possessio: q̄ uis possideat istam gratiã vt in ecclesia xp̄i sit: ne forte astutia beo⁊ circũueniat eum. ⁊ declinans ad praua dogmata tradatur assyrijs. qui enĩ blasphemãt in ecclesia positi traduntur sathane vt discant nõ blasphemare. Traduntur autẽ assyrijs qui ĩterpretãtur dirigentes nõ vt penitus pereant: sed dirigantur ⁊ corrigantur ⁊ discant nõ blasphemare.

Non videtur cyneũ valde culpabiliter nominare cui dixit saul Discede de medio amalech ⁊ non p̄cutiã te: q̄ fecisti misericordiã ĩ israel ⁊c. Hui⁹ robustuz est habitaculũ si ponat ĩ petra que ẽ xp̄s: nidũ suũ.

Greg. Cyneus possessor. Qui p̄lenitia possident: qui ĩgenio pollent: q̄ ĩgenio secularis sapiẽtie callent: q̄ vere sibi robustum habitaculũ cõstruunt: si se infirmos sentiunt: ⁊ ĩ excelsa humilitate xp̄i fouendam mentis fiduciã ponunt: ⁊ omne qđ p̄terit cordis volatu transcendunt.

Extrema perdentur. Vidit quoq̧ cyneum. ⁊ assumpta parabola ait Robustum quidẽ est habitaculũ [christo.] tuũ: sed si in petra posueris nidũ [spem.] tuum ⁊ fueris electus de styrpe [nidus meus vel possessio.] cyn q̄diu poteris p̄manere? Assur [dirigens.] enĩz capiet te. Assumptaq̧ parabola: iterũ locutus ẽ. Heu q̄s [cõclusio p̄phetie balaã.] victurus est [secundum deũ nõ cõmuni vita.] quãdo ista faciet dominus? Venient in trieribus de ytalia [demonũ gentes.]: superabũt assyrios [assyrii.]: vastabuntq̧ hebreos [p̄plm dei.] ⁊ ad extremum [cũ vires suas effuderint.] etiam [nõ hebrei.] ipsi [dicẽte iusto iudice. ite maledicti ĩ ig. eter.] peribunt. Surrexitq̧ balaam ⁊ reuersus est in locũ suũ Balac quoq̧ via q̄ venerat rediit

Electus. Electi de numero sapientiũ: veritatis inquisitores vita viuunt p̄petua. vnde. Qui elucidant me vitam ete. ha.

Assur. Dyabolus. s. cui heretici traduntur dirigendi ⁊ corrigendi.

Parabola. Sepe parabolice loqui dicitur: ne quid in his: nõ quasi parabolam: sed s̄m litteram accipiamus.

Quis victurus. Tam felix qui hec videat: sentiat: intelligat. ⁊ credat q̄ hec ita fecerit deus.

Quãdo ista faciet do. Cum scz orietur stella ex iacob. surget hõ ex israel. ⁊ delebit amalech ⁊ semen eius p̄ibit. Id est. cum veniet xp̄us: ⁊ cultũ ydolo⁊ destruet: ⁊ demonũ potestatem subijciet.

Venient ⁊c. Videtur significare q̄ iuxta incarnatõem dñi venirẽt romani assyrios hebreos ⁊ omnes orientales superaturi. ⁊ tandem regnũ p̄dituri s̄m statuam danielis. Vel q̄ in aduẽtu xp̄i. in fine tempo⁊ quod pars occidentalis significat: omĩa regna mundi gladio spiritus. i. verbo dei superentur. ⁊ in tp̄e antichristi cesset p̄dicatio euangelij.

Ytali. Et exibunt de manibus citio⁊. ⁊ affligent assyrios. Citij interpretantur plaga finis. Qui ergo cõuersi ad deũ ⁊ a xp̄o eruditi plagam q̄ in fine seculi ĩpijs veniet effugiunt affligent assyrios. Id est. hi quibus in agone positis cõteret deus sathanam sub pedibus affligent assyrios. i. demones. Calcabunt enĩ sup̄ serpentes ⁊ scorpiones ⁊ super omnem virtutem inimici.

Hebreos. Hebreus est qui de egypto transit ad terrã pro. de tenebris ad lucem. de morte ad vitam. Sed nõ sine magno certamine potest obtinere. Affligit ergo ⁊ affligitur. cedit aduersarium ⁊ ceditur. affligunt q̄ assyrij hebreos. i. p̄plm dei: sicut affliguntur ab eis.

Etiam ipsi peribunt. Idẽ. Et ipsi pariter peribũt. Nõ cũ hebreis. s. sed pariter. i. statim vt hebreos afflixerint. Pariter enĩ grecus sermo pro statim ponit. Hic ergo erit finis omniũ vt assur cui tradebantur delinquentes in p̄plo dei: vel in interitũ carnis vt spiritus saluus fieret: vel vt disceret non blasphemare: pereat etiã ipse ab eo qui potestatem habet perdere ĩ gehennam qui dicet eis: Ite ĩ ignem eternũ. qui pre. est d. ⁊ a. eius. Perijt vna ouis de centũ: sed hanc bonus pastor relictis nonagintanouem ĩ montibus descendens ad hanc vallem lacrimarũ. ⁊ requirens inuenit. et impositã humeris reportauit. Iste aũt assur qui in fine omniũ dicitur periturus. Nescio si aliq̄ñ aut queri possit aut inueniri. perijt ergo nõ errore s̄z iudicio. nõ lapsu motus: sed p̄seuerantia obturatus. Nõ enĩ scriptũ est: Ego occidã ⁊ ego viuere faciã. deducã in infernũ ⁊ reducam: nescio si generaliter ad om̄s aspiciat an ad eos tantum quos deceptio dyaboli deduxit in mortem.

Surrexitq̧ balaam. Quia balaam dei virtute p̄strictus nõ potuit israel maledicere volens regi placere. ait. Veni cõsilium do ti. sed cõsilium nõ apuit: qđ tamẽ refertur ĩ fine huius libri. sed plenius vbi iohes ait: Habes ibi doctrinã balaam: qui balac docuit vt mitteret scandaluz

in conspectu filiorum israel: vt manducarent ydolis imolata ⁊ fornicarent. Quasi populus hic nō proprijs viribus sed deū querendo vincit ⁊ pudiciciā conseruando. Deijce pudiciciā ⁊ sponte vincetur· non virtute militū sed decore mulierū pugnandū est· forma vincit armatos: ferrum pulcritudo captiuat· Ubi senserint eos mulieres manus dedisse libidini: nō se prius cupientibus prebeant quā de sacrificijs ydolorum cōmedant: ⁊ cōsecrentur beelphegor. Rex vero balac cōtinuo consilio paruit.

C. XXV.

Habitabat autem eo tempore israel in sethim: ⁊ fornicatus est populus cum filiabus moab· que vocauerūt eos ad sacrificia sua· at illi cōmederūt ⁊ adorauerunt deos earum. Initiatusque est israel beelphegor. Et iratus dominus dixit ad moysen:

Lyra· applicuit israel in sethim.
† Sethim responsio vel refutatio.
Quia non bene applicuit refutatus est a deo.
† Consecrati sunt· scilicet ydolis gentium.
Non solum· scilicet manducauerunt.
Quia arguit eos lex negligentes et desides.

C. XXV. **Et fornicatus ē populus.** Ori. Ipsa historia nos edificat docēs quia aduersus nos militat fornicatio. Sed si habuerimus arma apostoli luxurie tela nō nocerent nobis. Id est· si habeamus loricam iusticie: galeam salutis gladiū spiritus quod est verbū dei: ⁊ scutū fidei: calciati pedes ī preparatione euangelij pacis. Si hec arma proijcimus dyabolo locum damus· ⁊ captiuat nos omnis demonū chorus ⁊ deus contra nos irascitur· nec solum in presenti sed in futuro puniemur. Faciunt autē nos vincere pudicicia ⁊ iusticia prudentia ⁊ cetere virtutes· Faciūt autem vinci· luxuria· libido· auaricia· īpietas ⁊ omnis malicia.

Idem ait iohēs in apocalipsi. Habes ibi quosdam tenentes doctrinā balaam ⁊c. Qui facit quod facit balaam: doctrinā eius docere videtur. Sic de doctrina iezabel ibi memoratur: nō quod aliquis ex discipulis iezabel doceat que illa tradiderit: sed qui prophetas persequitur sic illa· aut dolo aliquos capit· aut falsis criminibus perimit innocentes: iste tenet doctrinam iezabel. Sic ergo qui prauo cōsilio scandalū generat in populo: ⁊ offensionem ⁊ irā dei prouocat: vel ydolorum sacrificijs cōmunicando: vel libidini seruiendo: doctrinam balaam tenet. Est ergo execrabilis etiā corporis fornicatio que violat templum dei: ⁊ tollit membra christi· ⁊ facit membra meretricis. Sed execrabilior generalis fornicatio ī qua omne genus peccati pariter cōtinetur. Cum anima· scilicet consortio verbi dei ascita: ⁊ matrimonio eius sociata ab aduersario eius qui eam sibi in fide despondit corrūpitur. Est ergo sponsus ⁊ vir anime munde verbū dei· id est christus. Unde. Uolo autē vos omnes vni viro virginē castam exhibere christo ⁊c. Dum igitur anima adheret sponso: ⁊ cōplectitur ⁊ audit verbum eius: ab ipso suscipit semen verbi: ⁊ concipit ⁊ facit filios vt salua sit per generatiōem filiorum. Si permanserit in fide ⁊ caritate (etiam si prius sicut eua seducta fuit) vbi cōcubitus factus fuerit anime cum verbo dei ⁊ cōplexus adinuicem datus: nascitur generosa progenies· pudicicia· scilicet iusticia patiētia ⁊ omnes virtutes. Si autē se dyabolo ⁊ demonibus prostituerit: faciet filios adulterij· scilicet omnia peccata. Per singula ergo que gerimus generat filios anima nostra sensus· scilicet ⁊ opera. Et siquidē secundum legem est ⁊ verbum dei quod facit: parit spiritū salutis· ⁊ saluabitur per generatiōem filiorū. De quibus dicitur. Filij tui sicut nouelle o· ī c· m· t. Si vero cōtra legem est quod agit: de cōceptione cōtrarij spiritus parit filios peccati ⁊ maledictiōis. Anima semper parit· semper generat· vel de verbo cōcipiens· vel de cōtrario spiritu. Forte ad has generatiōes respicit quod dictū est. Cum enim nondū nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali ⁊c. Iste enim generatiōes anime ex spiritusancto generate priusquā faciūt aliquid boni diligunt. Si vero ex spiritu maligno: priusquā impleant aliquid mali· hoc ipso quod huiusmodi voluntatem peperit anima: digne odio habetur male voluntatis execrāda conceptio.

Ideo forsitan ⁊ chanaan puer antequā nasceretur maledicitur: quia peccauerat pater eius· ⁊ prophetans noe quod vnicuique filiorum suorū optima queque signaret: vbi ad cham ventū est. Maledictus inquit chanaan puer. Unde. Filia babylonis misera beatus qui retribuit tibi retribu· quā tu· ret. n. Beatus qui te· ⁊ alli· par· su· ad pe. Et si nondum aliquid operis gessit in nobis babylonius cōceptus: dum paruulus est nō miserearis· statim interfice: odibilis enim est· elide eum ad petram ne crescat: ne augeantur opera cōfusionis in eo. Petra christus est· in cōspectu tremēdi iudicij eius posita pereat hec soboles. Hec dicta sunt de generali fornicatione: cuius species est corporalis fornicatio. Hinc paulus ait. Qui se iungit deo vnus spiritus est· ⁊ qui se iungit meretrici vnū corpus est. Quasi omnis anima aut domino cōiuncta est· aut meretrici· dominum autē dixit virtutes que christus est· id est verbū sapientiam virtutem iusticiā ⁊ huiusmodi. Meretricem vero omnes malicie species. Unde. Mulier occurrit ei habēs speciem meretricis: que iuuenū facit auolare corda. Hec meretrix malicia est· qui se iungit huic meretrici vnum corpus malicie efficitur. Sicut ergo qui se iūgit domino iungit se sapientie iusticie pietati ⁊ veritati: ⁊ cum omnibus vnus efficitur spiritus: ita qui se iungit huic meretrici iungit se impudicicie iniquitati mēdacio ⁊ omnibus malis cū quibus vnum corpus efficitur.

Comederunt. Quasi etiā de his que imolata sūt ydolis comederit que execrabilia sunt apud deum. Quis enim consensus dei cū ydolis?

Ori. Ait apostolus. Si quis viderit sciam habentem in ydolio recumbere: nonne scientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum ydolotica? Ubi videtur non tam rem ipsam grauem pronunciare quam illius offensam qui hec videns ad idem prouocatur: cum nō simili sententia muniatur: vt nō tam sui quā alterius sit reus. Forte studiosi litterarum grecarum homines: ⁊ amatores philosophie desiderio studiorum veterū tenebant· philosophorum dogmata quasi ydolis imolata edebant. Que fortasse nō ledebant eos qui scientiā veritatis acceperant. Sed minus ī christo eruditi si imitantes talia legerent vulnerari poterāt. Quia ergo caritas nō querit quod vtile est sibi: sed quod multis· talem verbi cibū capiamus qui nō solū nos edificet ⁊ delectet· sed etiam videntes nō offendat. Est ergo non solū in cibis ydolis imolatum: sed ⁊ in verbis. Omnis sermo qui pietatem iusticiam ⁊ veritatē docet deo imolatus est. Qui autē impudiciciā iniusticiā impietatē ydolis· ⁊ qui eū recipit ydolis imolata manducat.

Et adorauerunt. Nota ordinem malorum seruos primo cōcupiscentia decipit· inde ingluuies: postremo captiuat impietas· cuius merces exoluitur fornicatio.

Ori. Salomon cum esset sapientissimus multis mulieribus inclinauit latera ideo deceptus est. Ego tamē nō puto quod multe mulieres multa dogmata nō nominentur: que singula cum vir sapientissimus scrutari ⁊ agnoscere voluisset: intra legis diuine regulam tenere se nō potuit. Decepit eū moabitica philosophia: vt ydolo moabitico imolaret: ⁊ āmonitarū ⁊ reliquarum gentium: quarum mulieres dicitur recepisse· templa edificasse· ydolis imolasse. Grande opus est tot dogmatibus quasi mulieribus misceri· nec a veritate declinare: sed constanter dicere: Sexaginta sunt regine: ⁊ octoginta concubine: adolescentularum non est numerus· vna tamen est columba mea.

Initiatusque est. Consecratus est· scilicet misterijs ydoli: quod apud madianitas precipue a mulieribus colitur· ⁊ est species turpitudinis· sed scriptum vix reperitur que vel qualis sit vel cuius forme· forte ne auditorē polluat. Cum ergo multe sint turpitudinis species vna beelphegor dicitur. Omnis ergo qui turpe aliquid cōmittit in aliqua turpitudinis specie beelphegor consecratur.

Ori. Et initiatus est beelphegor ⁊c. Per omnia peccata que cōmittimus: maxime si nō surreptiōe aliqua sed studio peccamus: illi demoni cui cure est quid admittimus consecramur. Et forte tot demonibus consecramur quot peccata cōmittimus: ⁊ mysteria ydoli illius vel illius suscipimus. Unde. Iam enim mysterium operatur iniquitatis. Circūeuntes ergo querunt quomodo vnumquemque mysterijs suis cōsecrent. Si senseris malignū spiritū loqui in corde tuo: vt te ducat ad aliquod opus peccati: Intellige quia vult te obsecrare alicui demoni vt suscipias mysteria dyaboli. Adest vnicuique nostrum angelus bonus qui regat moneat· qui pro actibus nostris corrigendis ⁊ miserationibus exposcendis quotidie videat faciem dei. Et secundum apocalipsim iohannis· vnicuique ecclesie generaliter angelus preest· qui vel collaudatur pro benegestis populi: vel pro delictis culpatur. In quo stupendi mysterij admiratiōe permoueor: quod tanta cura deo est de nobis: vt etiā angelos suos culpari pro nobis ⁊ confutari patiatur. Sicut enim cū pedagogo traditur puer. Si minus dignis imbutus appareat disciplinis: culpa ad pedagogū refertur· nec ita puer a patre vt pedagogus arguitur: nisi durus ⁊ lasciuus ⁊ proteruus pedagogi salutaria monita spreuerit. Quid autē illi anime fiat docet propheta dicens: Derelinquetur filia syon sicut tabernaculū ī vinea ⁊c. Sui enim arbitrij est anima· ⁊ ideo iustum dei iudiciū est. quia sponte sua vel bonis vel malis monitoribus paret. Maior autē cura humane salutis deo est quam dyabolo perditionis. Quasi enim nō sufficiat angelorum diligentia contra demonum: ⁊ eos qui ad peccandū trahunt insidias. Ipse vnigenitus dei adest· defēdit· custodit· ⁊ nos ad se trahit· vnde vobiscū sum vsque ad cōsummatiōem seculi. Nec sufficit esse nobiscū· vim nobis facit: ⁊ ad salutē trahit· Unde. Omnia traham ad meipsum. Uides quomodo non solum volentes: sed etiā cunctantes trahit. Unde volenti sepelire patrem suū· nec

spacium tēporis dedit sed ait: sine mortuos sepelire mortuos suos ꝛc. Pater etiam nos trahit. vnde. Nemo venit ad me: nisi pater meꝰ traxerit eū· qui seruis suis dicit: Quoscūq₃ inueneritis cōpellite ītrare. Sanctꝰ quoq₃ spiritꝰ ait. Separate mihi paulū ꝛ barnaban ꝛc. Probibet etiā paulū ire in asyam· ꝛ cogit ire hierosolimā: predicens quia vincula ꝛ carceres manent eum ibi.

Tolle cunctos principes populi ꝛc. Ori. Fortassis referunt hec ad angelos. Venient enī ad iudiciu₃ nobiscum: ꝛ stabunt ante solem iusticie ne forte aliquid cause ex ipsis fuerit ꝙ deliquimus· ne forte minus operis expēderint ne nos a peccatis reuocarent. Vnde ī apocalipsi. Habeo aliquid aduersu₃ te ꝙ habes ibi tenentes doctrinā balaam ꝛ huiusmōi. Si enī mercedē sperat angelus qui nos cōsignatos accepit a deo pro his que bene gessimus· timet ꝛ culpari pro male gestis. Et ideo ostentari dicuntur contra solem vt appareat quorum culpa ꝯmissa sint peccata p q̄ beelphegor vel cuilibet ydolo ꝓ qualitate peccati consecramur. Qz si princeps·i·cuiq₃ angelus cōsignatus nō defuit sed de bonis commonuit: ꝛ locutus ē ī corde meo ī eo dūtaxat in quo me cōscientia reuocat a peccato· et ego spretis eiꝰ monitis ꝛ cōscientie retinaculo in peccatis prorupi: duplicabitr michi pena ꝓ cōtemptu monitoris ꝛ facinoris commissi. ne mireris si angeli veniant cū hominibus ad iudiciū. Ipse enim dn̄s ad iudicium veniet cum principibus populi sui. Ostendantur ergo principes: ꝛ si in illis culpa est: desinit ira dei a populo. Debemus ergo magis esse soliciti: scientes ꝙ non solū ꝓ actibꝫ nostris stabimus ante tribunal dn̄i: sed ꝛ angeli tanq̄₃ principes ꝛ duces nostri. Vnde. Obedite ꝑpositis vestris: ipsi enī ꝑuigilant rationem reddituri pro animabus vestris.

Ori. Populus peccat ꝛ principes ostentantr cōtra solem ad examinandum: vt arguantr a luce. Non enī tantum ꝓ suis arguuntur delictis· pro ꝑplō enim coguntr principes reddere rationē: ne forte nō docuerit: nō monuerint: non solicite arguerint eos qui primū peccauerunt ne cōtagio dispergeretr in ꝑplos. In ipsos enī cōuertetur ira dei: ꝛ cessabit a populo. Hec si cogitarent hoīes: principatus nō ambirent· sufficit cuiq₃ pro peccatis ꝓprijs argui ꝛ reddere ratōem· Quid necesse ē ꝓ peccatis ꝑpli ostētari contra solem ante quē nihil potest abscondi· nihil obscurari?

Aug. Et dixit dominus ad moysen: Accipe duces ꝑpli ꝛ ostenta eos dn̄o cōtra solē: ꝛ auferetur ira animatōnis domini ab israel. Iratus dn̄s de fornicationibꝫ israel carnalibus·sc₃ ꝛ spiritualibꝫ. Nā ꝛ filiabꝫ moab se miscuerant: ꝛ ydolis fuerant consecrati: moysi dixit vt ostentaret dn̄o duces ꝑpli cōtra solem·i·palam in conspicuo huius lucis. Nā grecus ait· paradigmatison: qđ dici posset exempla· qꝛ paradigma exemplum dicitr. Nam aquila dixit. Confige· vel potius sursum confige· symachus autē₃ suspende. Sed mirum est ꝙ scriptura desijt narrare vtrū hoc fuerit ex precepto dn̄i impletū: qđ contemni potuisse non video· aut si contemptū est impune cōtemni. Si aūt factum est ꝛ tacitū: cur ex eo ꝙ phinees trāsfixit adulteros placatū fuisse dn̄m scriptura dicit plagam cessasse? Quasi crucifixis ducibꝫ sicr preceperat dn̄s: adhuc indignatio perseuerans alio mō placanda videretr: cū falsum esse nō posset qđ prenūciauerat dicens: Auertetur ira animaduersionis dn̄i ab israel. Si ergo factū erat quis dubitet irā fuisse auersam? Quid ergo opus erat: vt phynees ad placandū deū in adulteros vindicaret· ꝛ scriptura ꝓhiberet ꝙ sic placauerit dn̄m? Nisi forte ītelligamus: cū illud qđ preceperat dominus de ducibꝫ ꝑpli moyses īplere disponeret: voluisse eū etiā scđm legē talia punire flagicia: vt iuberet vnūquēq₃ interficere proximū suū dis alienis consecratū· ꝛ interea illud phinees faceret· ꝛ sic ira dei iam placata: nō opus fuisse duces ꝑpli crucifigi. Hec sane seueritas illi tempi cōgrua quantū malu₃ sit fornicatōis ꝛ ydolatrie prudentium fidei satis euidēter oñdit.

Tolle cunctos principes populi (que nihil latet.) ꝛ suspende eos contra solem (palam·s· vt omnibus sint exemplum.) in patibulis: vt auertatr furor meꝰ ab israel. Dixitq₃ moyses ad iudices israel. Occidat vnusq̄sq₃ proximos suos: qui initiati sunt beelphegor. Et ecce vnus de filijs isrl intrauit coram fratribus suis ad scortum madianiten· vidēte moyse ꝛ omni turba filioru₃ israel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cū vidisset phynees (christus.) filius eleazari filij aarō sacerdotis: (nobis quoq₃ cōtra talia surgendum est.) surrexit de medio multitudinis ꝛ· arrepto (gladio spūs.) pugione ingressus est post virum israelitem (israeliticum sensum.) in lupanar ꝛ perfodit ambos simul virū·s· ꝛ (diabolicā cogitatōem.) mulierē (ipso fomite peccati.) in locis genitalibus. Cessauitq₃ plaga a filijs israel. Et occisi sūt vigintiquattuor milia hominum.

Dixitq₃ dn̄us ad moysen: Phinees filius eleazari filij aaron sacerdotis auertit iram meā a filijs israel qꝛ zelo meo cōmotus est cōtra eos: vt nō ipse delerem filios israel in zelo meo. Idcirco loq̄re ad eum: Ecce do tibi pacem federis mei· Et erit tam ipsi q̄₃ semini illius pactum sacerdotij sempiternum· quia zelatus ē pro deo suo· ꝛ expiauit scelus filiorum israel. Erat aūt nomen viri israelite qui occisus ē cū madianitide· zambri (ꝑs vel canticū.) filius salu (temptatōem respiciens.)· dux de cognatiōe ꝛ tribu (audiuit tristiciā. vel nomen habitaculi.) symeonis. Porro mulier madianitis que pariter interfecta est vocabatr cobzi (fals·cozbi. calix īmensus vel īmola mibi.) filia sur (murus vel angustia.) principis nobilissimi madianitaru₃ (madian cōtradictio vel rīsio.). Locutusq₃ est dn̄s ad moysen dicens: Hostes vos sentiant madianite:

Quod cū vidisset phynees. Ori. Hec edificauerunt priorē ꝑplm· tibi aūt qui a xp̄o redemptus es cui de manibus gladiꝰ corꝑalis ablatus est: ꝛ datus est gladius spiritus: arripe hunc gladiū. Et si vides israeliticum sensum cū madianitis scortantē meretricibus·i·cū diabolicis cogitationibꝫ volutantem: ne parcas: ne dissimules: statim ꝑcute: peccatū ꝑime· ipsam quoq₃ vuluā id est· secreta nature discutiēs ꝛ penetrās ipsum fomitē peccandi reseca: ne vltra cōcipiat ꝛ generet· ꝛ maledicta peccatoꝝ soboles israelitica castra ꝯtaminet. sic enim sedabis iram dei. Preuenisti enim diem iudicij que dies ire ꝛ dici tur ꝛ furoris. Et exterminato fomite peccati qui hic vulua mulieris appellatur: ad iudiciū venies securus. Oremus ergo vt inueniam semꝑ ꝑatum istum gladium spūs: ꝑ quē exterminentur ipsa semina ꝛ cōcepta culpa· ꝛ ꝓpicius vobis fiat deus ꝑ uerum phyneem dn̄m nostrū hiesum xp̄m.

Arrepto pugione. Significat ꝑ crucē xp̄i nō solum ydolatriam: sed ꝛ omnē carnis affectū vel cōcupiscentiā ꝑimi: ꝛ sic deū placari.

Occisi sunt· xxiiii· milia. Quia lumē veritatis ꝛ iusticie relinquētes cecitatē ydolatrie ꝛ fornicatōis amauerūt: solis eterni lumine priuati: mortis tenebras incurrūt. Visibilis enī sol vigintiquattuor horis orbem illustrat: ꝛ suo ambitu noctis tenebras fugat: sic ꝛ xp̄s ad fugandas peccati tenebras ꝑ apostolos ꝛ ꝓphetas mundū illustrat.

Pactū sacerdotii sempiternū. Quisq̄s zelo dei compunctus carnis stimulos cōtemnit cōprimit· vel subiectos ne lasciuiāt corrigit: sempiternū sacerdotiū acq̄rit: ꝑtinens ad eundē de quo dr. Tu es sacerdos ī eter· ꝭm or· mel. cū quo eternū regnū possidebūt. Interp̄tatr aūt phynees ore parcens: vel ore req̄euit: vel oris auguriū. Eleazar deus meꝰ adiutor vel dei adiutoriū. Aaron mons fortitudinis vl mons fortis. Que nomīa cōgrue ꝑdictū sensum exprimūt. Qui enī ore ꝑcit ne praua loquatr: ꝛ mysteria celestia exponit: auditoribꝫ ꝑ dei adiutoriū pium laborē explens: ad montē fortitudinis·i· xp̄m feliciter ascendit.

Erat autem nomen ꝛc. Israelita q̄ fornicatus ē cū madianitide

significat eos qui ab
ecclesia per errorē vł
prauam operatōnem
sepati: blasphemiam
dei inter infideles ex
citant. Quibus dicit
p vos blasphematur
nomē dei in gentib9:
quos nōi a ista osten
dūt. Nā ꝛ zābri iter
pretatur psalmus vł
canticū. Salu: tēpta
tionē respiciēs. Si-
meon audiuit tristi-
ciam. vel nomen ha-
bitacli. Cobzi: calix
īmensus. vel immola
mihi. Sur: murus vł
angustia. Madian
cōtradictio vel rnsio
Zambri ergo forni-
catorem corpalē vel
spiritualē significat:
qui nō cāticū laudis
sed psalmū irrisionis
īter inimicos xpi exci
tat. Vñ. In me psal
lebāt qui bi. vi. Hic
ergo ad temptatōem
respiciens: ꝛ tēptatōi
consentiens: sub no-
mine habitaculi. id ē
sub noīe ecclesiastici
de casu suo īgerit tri-
sticiā fidelib9: q2 cali
cis īmēsi amore reple
tur. i. gulę debuiēs se
metipm diabolo īmo
lauit: cū mēbra sua li
bidini tradidit. Hic
cōtradictōis respon-
sum ab aduersarijs dei
prauo ope efficiens:
muris ęterni carceris
ꝛ angustię semetipsū
immersit. vbi crucia-
bit die ac nocte vsq3
ad nouissimum qua
drantem.

C. XXVI.

Postq3 noxi orū. Dri. Quia illi q primo a sāti fuerāt
p peccato ceciderūt.
secūdus nunc pplus ī
eoꝝ locu3 succedens
vocat ad numerum.
Et qd de illis dictū
non fuerat: de his. s.
dicit. His distribuet
terra in sortē ex nūo
nominum ꝛc. Si de
priorib9 dictū fuisset
falsu3 fuisset: quia ce
ciderunt in deserto p
peccato suo. his autē
cuncta quę pmittun
tur impleta sunt.

Numerate omnem ꝛc. Iterum po
pulus numerantur ꝛ
leuitę: vt interfectis
primis carnalib9 no

ꝛ pcutite eos. quia ꝛ ipi hostiliter
egerunt contra vos ꝛ deceperunt
insidijs p ydolu3 phogor ꝛ cobzi
filiam ducis madian sororē suā:
quę pcussa est in die plagę pro sa-
crilegio phogor.

(interlinear: loci illius. — vel cozbi.)

C. XXVI.

Postquā noxi orum sanguis effusus
est: dixit domin9 ad moysen ꝛ ad
eleazarum filium aaron sacerdo-
tem: Numerate omnem summa3
filiorum israel a viginti annis et
supra p domos ꝛ cognationes su
as cunctos qui possunt ad bella
procedere. Locuti sūt itaq3 moy-
ses ꝛ eleazar sacerdos ī campestri
bus moab sup iordanem contra
iericho ad eos qui erant a viginti
ānis ꝛ supra. sicut dñs imparat:
quoꝝ iste ē numerus. Ruben pri
mogenitus israel. Huius filius
enoch: a quo familia enochitarū.
Et phallu: a quo familia phallui-
tarum. Et esrom: a quo familia es
romitarū. Et charmi: a quo fami-
lia charmitaru3. Hę sunt familię
de stirpe ruben. quarū numerus
inuentus est quadragintatria mi
lia ꝛ septingenti triginta. Filius
phallu. helyab huius filij manuel
ꝛ dathan ꝛ abyron. Isti sunt da-
than ꝛ abyron principes populi
qui surrexerunt contra moysen et
aaron in seditione chore quando
aduersum dñm rebellauerunt. ꝛ
aperiens terra os suū deuorauit
chore morientibus plurimis qñ
cōbussit ignis ducentos quinqua
ginta viros. Et factu3 est grande
miraculum vt chore pereūte filij
eius non perirent. Filij symeon p
cognatōes suas. Namuel: ab hoc
familia namuelitarū. Iamin: ab
hoc familia iaminitarū. Iachin:
ab hoc familia iachinitarū. zare:
ab hoc familia zareitaru3. Saul:
ab hoc familia saulitarū. Hę sūt
familię de stirpe symeon. quaru3
omnis numerus fuit vigintiduo
milia ducenti. Filij gad p cognati
ones suas. Sephon: ab hoc fami
lia sephonitarū. Aggi: ab hoc fa-
milia aggitarū. Suni: ab hoc fa
milia sunitaru3. Ozni: ab hoc fa
milia oznitarū. Her: ab hoc fami
lia heritarum. Arod: ab hoc fami
lia aroditaru3. Ariel: ab hoc fami
lia arielitarū. Istę sūt familię gad
quarū omnis numerus fuit qua-
dragita milia qngenti. Filij iuda
her ꝛ onan: qui ambo mortui sūt
in terra chanaan. Fueruntq3 filij
iuda p cognatōnes suas. Sela: a
quo familia selaitarū. Phares: a
quo familia pharesitarum. zare: a
quo familia zareitaꝝ. Porro filij
phares esrom: a quo familia esro
mitarum. Et amul: a quo familia
amulitarū. Istę sunt familię iuda
quarū omis numerus fuit septua
gintasex milia qngenti. Filij ysa
char p cognatōes suas. Thola: a
quo familia tholaitarū. Phau:
a quo familia phauitarū. Iasub:
a quo familia iasubitarū. Semrā
a quo familia semramitaru3. Hę
sunt cognatiōes ysachar quarum

(interlinear: als. suni. — alias phua. — alias phuaitarū.)

nus populus dei cen
seatur: qui per iorda
nis baptismum tran
seat: ꝛ celestis heredi
tatis repromissionem
accipiat.

Istis diuidetur terra. Ori. Reprobatur prior ꝓplus qui est in circūcisione ⁊ itroducitur scḋs de preputio. q̇ paternā hereditatē consequit' nō a moyse sed a ihū. Moyses enim si dat aliquibus hereditatē nō itra iordanē quē nec transit omnino: extra dat terram: nō fluentem lac ⁊ mel: sȝ pecoribꝫ aptam. muta animalia ⁊ irrationabilia melius q̄ȝ homies nutrientē. Ihs meus scḋo poplō terram dat lacte ⁊ mellemanantē: imo que est fauus mellis pre omni terra. Et moyses quidē hereditatē non dat in clero. nec pōt ꝑ plebes domos familias nomia ⁊ merita singuloꝝ diuina sorte pensare. Hoc facit solus hiesus: cui omne iudiciuȝ dedit pater. Ipse scit etiaȝ quomodo vnumquē q̄ȝ digna mansione dispēset. Sunt aliq̇ tamē in istis qui sup eminēt: ⁊ omnino nō ducunt' ad sortē. omnes leuite. i. hoc ē omnes qui intente ꝑmanent in misterio dei. ꝑuigiles ī seruitio eiꝰ excubias gerunt: sortem inter ceteros nō querūt vel accipiūt. sed nec ī terra est sors eorum. ipse dominus ē sors eis ⁊ hereditas Hi sunt q̇ nullis corporee nature obstaculis hebetati: omnium inuisibiliū gloriā sup gressi ī sola dei sapiā ⁊ vbo. ei viuēdi vsū exercitiūq̄ȝ posuerunt qui nihil corporeum requirunt: Sed solā agnitōem secretoruȝ dei. ⁊ vbi est cor eorū ibi ē ⁊ thesaurus. sp in domino ⁊ ī verbo eius ⁊ in sapientia delectabunt'. Hic eis cibus. hoc poculū. iste diuitie. hoc erit regnū. Qui autē inferiores sunt: hereditatē terre accipiunt. licet sublimioris alicuiꝰ ⁊ potētioris. Terra eniȝ viuentiū ꝓmittitur: que viuentiū dicit': q̇ nescit mortē. Et isti qui

numerus fuit sexagintaquattuor milia tricenti. Filij zabulon ꝑ cognationes suas. Sared: a quo familia sareditarum. Helon: a quo familia helonitaruȝ. Jalel: a quo familia ialelitarum. Hę sunt cognationes zabulon. quarū numerus fuit sexaginta milia quingēti. Filij ioseph ꝑ cognatōes suas manasses ⁊ ephraim. De manasse ortus est machir: a quo familia machiritarū. Machir genuit galaad a quo familia galaaditarum. Galaad hūit filios. Hyezer: a quo familia hyezeritarum. Et elech: a quo familia elechitarū. Et asrihel a quo familia asrielitaꝝ. Et sechē a quo familia sechemitarū. Et semida: a quo familia semidaitaruȝ Et epher: a quo familia epheritarum. Fuit aūt epher pater salphaat qui filios non habebat: sed tm̄ filias q̄rum ista sūt nomina maala. ⁊ noha. ⁊ egla. ⁊ melcha ⁊ thersa. Hę sunt familię manasse. ⁊ numerꝰ earū q̄nq̄gitaduo milia septingenti. Filij aūt ephraim per cognatōes suas: fuerunt hi. Suthala: a quo familia suthalaitarum. Becher: a quo familia becheritarum. Thehen: a quo familia thehenitaruȝ. Porro filius suthala

al' herat vel heran.

fuit heram: a quo familia heramitarum. Hę sunt cognatōes filiorum ephraim. quarum numerus fuit trigintaduo milia quingenti. Isti sunt filij ioseph per familias suas. Filij beniamin in cognationibꝰ suis. Bale: a quo familia baleitarū. Azbel: a quo familia azbelitarū. Ahiram: a quo familia ahiramitarum. Suphan: a quo familia suphanitarū. Hupham a quo familia huphamitaruȝ. Filij bale hered ⁊ noeman. De hered familia hereditarū. De noeman familia noemanitaruȝ. Hi sunt filij bēiamin ꝑ cognatiōnes suas quoꝝ numerus quadragintaquiq̄ȝ milia sexcenti. Filii dan ꝑ cognationes suas. Suham: a quo familia suhanitarum. Hę sunt cognatōes dan. ꝑ familias suas oms fuerūt suhanitę. quorum numerus erat sexagintaq̄ttuor milia q̄dringēti. Filii aser ꝑ cognatōes suas. Jemna: a quo familia iemnaitarū. Jesui: a quo familia iesuitarū. Brie: a quo familia brieitarū. Filii brie haber: a quo familia haberitarū. Et melchiel: a quo familia melchielitarū. Nomen aūt filię aser: fuit sara. Hę cognationes filioꝝ aser ⁊ numerus eoꝝ quinquagita tria milia quadringēti. Filii neptalim ꝑ cognatōes suas. Jesihel: a quo familia iesihelitarū. Guni: a quo familia gunitarū. Jeser: a quo familia ieseritarum. Sellē a quo familia sellemitarū. Hę sunt cognatiōes filiorū neptalim ꝑ familias suas quoꝝ numerus quadragita quinq̄ȝ milia quadringenti. Ista est summa filiorū israel qui recensiti sunt. sexcenta milia ⁊ mille septingenti triginta. Locutusq̄ȝ est dominꝰ ad moysen dicens: Istis diuidetur terra iuxta numerum

dem magni ⁊ beati: sed beatiores illi qui iam non ꝑ speculū ⁊ in enigmate. neq̄ȝ in substantijs corporalibus: sȝ facie ad faciē deū videbunt spūs lumine radiati. ⁊ mere diuinitatis capaces per puritatem effecti.

Ori. Terrę huiꝰ diuisio et hereditas formam celestis hereditatis tenet que sanctis diuidet'. Sūt ibi plures: sunt ⁊ pauci. sed pauci beatiores. Multi eniȝ ꝑ latam viaȝ q̄ ducit ad mortem eunt. Qui vero ꝑ artam viam q̄ ducit ad vitam tendunt pauci dicunt'. ⁊ alibi dicitur. Pꝫ pauci sūt qui saluātur. ⁊ alibi. Ubi multiplicat' iniquitas: refrigescit caritas multoꝝ. nō paucorum. In arca noe (vbi mensura celitus datur) in inferioribꝫ trecentoꝝ cubitoꝝ ponitur lōgitudo. ⁊ q̄nquaginta latitudo. Sūmitas vero vniꝰ cubiti spacio consummatur. In īferioribꝫ enī bestię erāt ⁊ pecudes. In superioribꝫ aues. in summis vero homo ratōalis. Ipe vertex in vnū cubitū colligitur. Omnia enī ad monadem reducūtur. Pone omnē humani generis numerū elige fideles. pauciores erunt q̄ȝ vniuersi de fidelibus elige meliores: pauciores reperies. De ipsis rursus elige perfectiores pauciores erunt. Et quāto eligendo processeris: tanto pauciores inuenies: donec tādē venias ad vnū aliquē qui confidenter dicat ꝙ plus omnibꝫ laborauit. Qui hoc modo plures sūt plus terrę ⁊ corporeę hereditatis accipiūt. Pauci autē exiguū q̄ȝ plus habēt ī dño Alij nihil omnīo terrenę hereditatis accipiūt q̇ digni sūt sacerdotes eē ⁊ mīstri dei. Horum enim ex integro ipse dominus hereditas est. Ipsi tam̄ propter iumenta sua

accipiunt aliquid ter re: sed illius que vr bibus contigua est.

¶ Pluribus maiorem. Ut scz numerosior tribus maiora spacia terre sortiatur. que minor autē fuerit hominū numero minorem.

¶ Unus iustus sm q a deo acceptus p pluribz habetur. vn̄ Per vnū sapientem habitabitur ciuitas. tribus aūt iniquorū desolabitur. et vnus iustus p toto mundo Iniqui aūt et si mlti sint: exigui et p nichilo ducunt apud deū Est ergo et mltitudo laudabil. vn̄ abrahe quem eduxit foras. ait: Respice celum si potes dinūare stellas ita erit semen tuū zc. In quo notandū q iustus in interioribz semp consistit: quia ī abscondito orat patrem: et omnis gloria filie regis. i. regal' anime intrinsecus est. sz deus educit eū foras cum res postulat et rerum visibiliū ratio.

¶ Ut sors terrā Per sortem precipit diuidi hereditas. sed video ipsum moysen cui ista mandantur: nō sorte diuidere hereditatem. Ruben et gad et dimidie tribui manasse. Hs quoqz extra sortem dat hereditatez tribui iude et caleph. et tribui effraim: et dimidie tribui manasse. In ceteris sors mittit. vnde puto q in celesti hereditate aliqui nō venient ad sortem: neqz cuz ceteris (q̄uis sancti sint) numerabunt sed erit egregia eorū hereditas: sicut fuit caleph: et tribui iude et ihu filio naue. Sic enī cuz adepta victoria diuidunt spolia: egregij bellatores cū ceteris nō ducuntur ad sortem: sed optima queqz virtutum merito percipiunt: ceteri sorte vtūtur iure victorie. Ita videtur mihi xp̄us dominus meus facturus. Illis enī p̄cipuos et sublimes decernet honores: quoꝝ facta magnifica et sublimes cognoscit ꝟtutes. vnde ait. Volo pater vt vbi ego sum illic et isti mecū sint. et alibi. Sedebitis et vos sup duodecim thronos. et alibi. Sicut tu in me pater: et ego in te: ita et isti in nobis vnū sint. Hec omnia nō sorte descendunt: sed dilectōis prerogatiua.

¶ Nisi caleph zc. Isi. Sexcenta milia armatoꝝ de egypto dicuntur egressa: et duo tantū in terram p̄missionis ingressi. Multi enī p baptismū

vocabuloꝝ in possessiones suas.
s dignitate vite.
Pluribꝰ maiorem partē dabis. et paucioribus minorē: singulis sicut nunc recensiti sunt. tradet possessio. Ita dūtaxat vt sors terraz tribubꝰ diuidat: et familijs. Quid quid sorte contigerit hoc vel plures accipiant vel pauciores. Hic quoqz est numerus filioꝝ leui p familias suas. Gerson: a quo familia gersonitarum. Caath: a quo familia caathitarum. Merari: a quo familia meraritarū. He sunt familie leui. familia lobni. familia ebroni. familia mooli. familia musi. familia chori. At uero caath genuit amram: qui habuit vxorē iochabeth filiam leui. que nata ē ei in egypto. hec genuit viro suo amram filios aaron et moysen. et mariam sororem eoꝝ. De aaron
s al' abiu.
orti sūt nadab. et abyud. et eleazar et ythamar. quoꝝ nadab et abyud mortui sunt cum obtulissent ignē alienum coram dn̄o. Fueruntqz omnes qui numerati sunt viginti tria milia generis masculini ab vno mense et supra. qui nō sunt recensiti iter filios israel: nec eis cū ceteris data est possessio. Hic est numerus filiorū israel qui descripti sunt a moyse et eleazaro sacerdote in campestribus moab sup iordanem contra iericho. Inter quos nullus fuit eoꝝ qui ante numerati sunt a moyse et aaron in deserto synai. Predixerat enī dominus q omnes morerentur in solitudine nullusqz remāsit ex eis nisi
s fideles. s. vtriusqz populi vel sectatores actōis vel contemplationis.
caleph filius iephone. et iosue filius nun.

C. XXVII.

Accesserunt aūt filie salphaat filij epher. filij galaad. filij machir. filij manasse qui fuit filius ioseph quarū sunt noīa maala. et noha. et egla. et melcha. et thersa. steterūtqz coraz moyse et eleazaro sacerdote et cunctis principibus populi ad hostium tabernaculi federis atqz dixerunt: Pater noster mortuus est in deserto nec fuit in seditione que concitata est contra dn̄m sub chore: sed in peccato suo mortuꝰ est. Hic nō habuit mares filios. Cur tollitur nomē illꝰ de familia sua: quia non habet filium? Date nobis possessionez iter cognatos p̄ris n̄ri. Retulit moyses causaz earum ad iudicium dn̄i. qui dixit
† s quia ne plebs legis ab euangelii possessione excluditur.
ad eum. † Iustam rem postulant
† s filie. i. opa misterio corpis cōpleta. † s eiꝰ scz qui vmbram legis habet in ore nihil profundum nihil spirituale sentiens.
† filie † salphaat. da eis possessionē inter cognatos patris sui. et ei in

ad fidem transeunt: sed ad celestem patriam paucissimi perueniūt. sm illud. Multi vocati: pauci vero electi. Duo tantū ingrediūtur pp̄ter eos qui ex vtroqz poplo celeste regnum adipiscūtur. vel qui p actionem et contemplationem ad eternā beatitudinē p̄destinant.

C. XXVII.

¶ Da eis possessionem. Ori. Dabis possessionem zc. Hec scd̄m hystoriam palam est omnibus qd vigoris habeant. qui sciunt leges istas nō soluz apud filios isr̄l custodiri: sed apud omnes homines: qui tamen legibus viuūt Unde apparet q libertas filiarū salphaat. non solum eis hereditatē contulit: sed perpetua viuēdi iura seculo dedit. Vides q̄nta sit hystorie etiā vtilitas. quis potest leges istas dissoluere q̄bus vniuersus vtit' mundus: Nos autē queramus quomodo spiritalit' edificemur. fieri eī potest vt neqz filie mihi sint sm carnem: neqz iuris hereditas. Erit ergo alicui ociosa lex que diuina voce sanctita ē. Requiramꝰ g̃ apud spiritualem legē que sint iste quinqz filie? Quarū etiā si pater mortuus fuerit p aliquo peccato: ip̄e tam̄ hereditatez iussu dei accipiunt. Uirtutes animi: et sensus mētis filij sūt. filie vero opera corporis misterio impleta. Quinqz enī sunt corporis sensus quibus omne opus ī corpe expletur. Iste ergo quinqz filie. id ē operū pfectio. etsi patre orbate remaneāt: nō abijciuntur ab hereditate: sed nō excluduntur a regno: sed in medio p̄pli dei hereditatem accipiunt. Salphaat aūt interpretatur vmbra in ore eius. hec est intellectus: operū pater. Sūt multi fratres in quibus intellectus altior et p̄fundior nullus. Sed est ī eis sensus emortuus: vnde et emortuum est cor eius in ipso. Hic igitur si ad intelligentiā sp̄ualem nihil sapit: sed est emortuus: tamē si genuerit filias id ē. opa mandatorū dei: hereditatē certe cum plebe dei cōsequetur. Nō poterit quidē numerari inter eos quoꝝ ipse dominus portio est. multi enī vocati pauci vero electi. Ostenditur aūt ipso noīe quare filios nō potuit generare. Interpretatur enī vmbra in ore eius. qui vmbram legis in ore

habet ⁊ non ipsam ymaginē rerū: nihil spirituale: nihil ꝓfundi ītellectus sentire potest. sola vmbra legis in ore eius est. sensus viuos ⁊ spiritales generare non pōt. sed opa ⁊ actus que sunt simpliciora vite mysteria. Et ideo ostendit in his clementiā dn̄i ꝙ innocentiores etiā si sensu deficiant. ⁊ bona opera habeāt nō excludantur ab hereditate sanctorum. Recte ergo locute sunt filie salphaat.

Homo cum mortuus. Ori. Supponitur lex de successione vt primo filius. Filia secūdo loco succedat. tercio frater. q̄rto patris frater. q̄ntus gradus certum aliquem non designat: Sed quicunqꝫ ꝓpinquior ex omī familia fuerit succedat. In his integer ⁊ perfectus est hystorie sensus: vt nihil requirere videatur. sed qui ī spiritalibus legibus est eruditus potest intelligere diuersos successionum gradus. ⁊ quomō primus sit cōsequēdę celestis hereditatis gradus doctrine ⁊ sciētie merito: qui est masculus filius. Secūdus operum prerogatiua que est filia. Tercius cōpassionis ⁊ imitationis. vnde ⁊ frater nominatur. Sunt eniʒ nōnulli qui sponte ⁊ ꝓprio intellectu nihil agunt. sed positi īter fratres ex imitatione ea videntur agere q̄ illi agunt qui ꝓprio ītellectu mouent̄. dat̄ etiā istis tercius hereditatis gradus q̄i fribus. Quartus quē fratrē patris nominat: potest intelligi ordo hominuʒ qui audita a patribus con ant̄ implere. non tam ꝓprijs sensibus moti nec presenti doctrina excitati q̄ʒ veterum traditōe: boni vero aliquid gerunt. Vltimus vero scribitur gradus qui quolibet pacto his proximus fuerit. quasi diceret. siue occasiōe siue veritate doctrine quis aliquid boni fecerit non perdet mercedem suam.

in plebe. s. non in leuitis quibus solus deus est hereditas. † celestem.
hereditateʒ succedant. Ad filios autē isr̄l loqueris hec: Homo cū
† qui sapientia ⁊ intelligentia vigeat. seū. s. qui prerogatiua operum viget.
mortuus fuerit absqꝫ † filio ad filiaʒ eius transibit hereditas: si filiam nō habuerit habebit successores
qui ex imitatōe sapientū agunt.
fratres suos. ꝙ si ⁊ fratres nō fuerint: dabitis hereditatē † fratribus
† illis. s. qui traditione veterum non proprio sensu nec presentis doctrine monitōne aliquid agunt boni.
patris eius. Sin aūt nec patruos habuerit: hereditas dabitur his
scʒ qui siue occasiōe siue veritate doctrine aliquid boni agunt. nō enim ꝑdunt mercedē suā.
qui ei ꝓximi sunt. Erit hoc quoqꝫ filijs israel sanctū lege perpetua: sicut p̄cepit dominus moysi. Dixit quoqꝫ dn̄s ad moysen: Ascende
† perfectus nō in valle moritur: sed in monte id ē in alto loco: quia vite eius perfectio habebatur in excelso.
in † montem istum abarim. ⁊ con-

Ascende in montem istū ⁊c. Ori. Vide quomō qui ꝑfectus ē: beatus est. nō in valle: non in planicie: non in colle: sed in monte. i. ī alto ⁊ in arduo defungitur loco: q2 vite eius cōsummatio habebatur ī excelso. Sed oculis iubetur contueri omnem terram ꝓmissionis: ⁊ diligenter ex alto cuncta ꝑspicere. Oportebat enī summā ꝑfectionis consecuturo nihil incognitū remanere: sed cunctorum que videntur ⁊ audiuntur habere noticiā. Ideo credo vt omniū que in carne positus corporali cepit aspectu: in spū effectus. ⁊ nuda mente ad auditoria ⁊ discipulatum sapiētie ꝓperans velociter eorum ratōes assequat̄ ⁊ causas. Que enim vtilitas decessuro de seculo ostendere terras ⁊ loca: quorum nec laborem perpessurus nec gloriaʒ esset ꝑceptur⁹: Perterret me ꝙ de moyse famulo ⁊ amico dei cui facie ad faciem locutus est dominus: ꝑ quem fecit signa ⁊ ꝓdigia tam periculosa dicitur. Apponeris inquit ad ppl̄m tuum. sicut appositus est aaron frater tuus in monte hor. Causam exponit dicens: ꝓpter ꝙ transgressi estis verbum meum in deserto syn. non me sanctificastis in aqua coram eis. Ergo nec sine culpa est moyses. etiam ipse transgressus est. ⁊ factus sub peccato. Vnde. Regnauit mors ab adam vsqꝫ ad moysen. nec enim ipsi pepcit. Cōclusit enim deus sub peccato omnes vt omniū misereatur. Gratia aūt xp̄o qui nos liberauit de corpore mortis huius. Moyses enim liberare nō potuit cū ⁊ ipse transgressus sit. Ille ergo solus debet requiri qui peccatū non fecit.

Idem. Mors moysi finis legis que sc̄dm litterā dicitur. sacrificiorum scʒ interruptio ⁊ ceterorum que similiter mandantur in lege. Hec ergo vbi finem accipiunt: ih̄s accipit principatum. finis enim legis xp̄s ad iusticiaʒ omni credenti. Et sicut de prioribus dictū est: quia omnes ī moyse baptisati sunt in nube ⁊ in mari: ita ⁊ de hiesu dicatur. quia omnes in hiesu baptisati sunt ī spiritusancto ⁊ aqua. Ih̄s est enim qui transit aquas iordanis. ⁊ in ipsis quodammodo iam tunc ppl̄m baptizat. Ipse est qui terraʒ sanctam partitur vniuersis non priori populo: sed secundo. Prior enim ꝓ peccato suo cecidit ī deserto. Temporibus ih̄u quieuit terra a bellis: nō temporibus moysi. Sed de hiesu christo dictū est: non filio naue. Et vtinam terra mea cesset a bell̄. ⁊ cessaret si sub ih̄u meo p̄ncipe fideliter militarem. caro mea non insurgeret aduersus spm̄ meuʒ: nec īpugnaret̄ terra mea a cōtrarijs gentibus diuersis. s. cōcupiscentijs stimulata. Oremus ergo vt ih̄s regnet sup nos: ⁊ terra nostra cesset a bellis ab impugnationibus. s. carnalium desideriorum. ⁊ tunc requiescet vnusquisqꝫ sub vite sua. ⁊ sb̄ ficu sua ⁊ oliua sua. i. sub velamento patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti requiescet anima nr̄a.

oportebat summā ꝑfectionis cōsecuturo nihil incognitum remanere.
templare inde terrā quam daturus sum filijs israel. Cūqꝫ videris eā ibis ⁊ tu ad populū tuū sicut iuit
† etiam moyses transgressus est: omnes enim peccauerūt. solus ergo christus a peccato liberare potuit qui peccatū non fecit.
frater tuus aarō: quia † offendisti me in deserto syn. in cōtradictiōe mltitudinis nec sacrificare me voluisti coram ea super aquas. He sunt aque cōtradictōnis in cades deserti sin. cui respondit moyses: Prouideat dn̄s deus spirituum omis carnis hominem qui sit sup multitudinē hanc ⁊ possit exire ⁊ intrare ante eos et educere illos vel itroducere ne sit popul⁹ dn̄i sicut oues absqꝫ pastore. Dixitqꝫ dn̄s ad eū: Tolle iosue filiū nun virū

Quia offendisti ⁊c. Aug. Eā causam mortis moysi dicit domin⁹ quā ⁊ fratris eius. quia. s. non sanctificauerunt eum coram ppl̄o ad aquā contradictionis. i. q2 dubitauerunt ꝙ domino eius posset aqua de petra ꝓfluere. Mistice aūt significatur quia nec vetus sacerdotium cuius ꝑsonā aaron gerebat: nec ipsa lex cuius ꝑsonam gerebat moyses: introducūt populum dei in ternam eterne hereditatis. Sed hiesus in quo significatur xp̄s. i. gratia per fidem. Et aaron quidē ante defunctus est q̄ʒ israel ī aliq̄ʒ ꝑtem terre ꝓmissionis intraret. Moyse aūt adhuc viuente capta est terra amorreorum ⁊ possessa. sed iordanem cū eis non transijt. Ex aliqua enī ꝑte lex obseruatur in fide christiana. Ibi enī sunt etiā p̄cepta que vsqꝫ hodie obseruare christiani iubemur. Sacerdotiū vero illud ⁊ sacrificia nullam ꝑtem tenent hodie fidei christiane nisi ꝙ in vmbris futurorum acta ⁊ transacta sunt. Cum vero ambobus fratribus vt apponant̄ ad populuʒ suum dicitur: manifestum est nō esse in illos iram dei que separat a pace eterne societatis. vn̄ patet. Non solū officia: sed ⁊ mortes eorum signa fuisse futurorum: nō supplicia indignatōis dei.

Prouideat dominus. Nota non eligit filios: non nepotes: nec rogat vt constituant̄ duces: iudicio dei electōeʒ cōmittit.

Ori. Prouideat dominus deus. Recessurus de hoc seculo. s. orat deum vt ꝓuideat ducem populo. Erant ei filij gerson. ⁊ eleazar. ⁊ filij fratris magni ⁊ egregij viri: non orat deum pro ipsis vt constituant̄ duces populi: vt discant ecclesiarum principes successores sibi non ꝓpinquitate carnis testamēto signare. neqꝫ principatū ecclesie hereditariū tradere: nec eligere eum quē humanus cōmendat affectus: sed dei iudicio successoris electionem ꝑmittere. Poterat recto iudicio principem eligere: cui dixerat deus. Elige presbiteros ppl̄o quos tu scis presbiteros. ⁊ elegit tales in q̄b⁹ continuo dei spiritus quiesceret ⁊ ꝓphetarent omnes: Sed nō eligit: ⁊ nō audet ne relinquat posteris p̄sumptionis exemplum. sed ait: Prouideat dominus deus ⁊c. Quis erit ergo ex plebe que sepe clamoribus ad gratiā vel precium excitatis moueri solet; vel etiā ex sacerdotibus qui se ad hoc ydoneum indicet: nisi si cui oranti ⁊ petenti a domino reueletur. sicut deus dicit ad moysen. Assume ad temetipsum hiesum filiū naue ⁊c. Audis euidenter ordinatōem principis ppl̄i tam manifeste descriptam vt pene expositione n̄ egeat. Nulla hic ppl̄i acclamatio. nulla ꝓpinquitatis ꝯtēplatio.

propinquis agroꝝ ⁊ prediorū relinquatur hereditas· gubernatio populi illi tradatur quē deus elegit· qui· s· habet in se spiritum dei· ⁊ in conspectu suo precepta dei· qui moysi notus ⁊ familiaris sit· i· ī quo sit claritas legis ⁊ scientia vt possint eum audire filij israel.

Spiritus. Sanctus· s· Non enī de spiritu hoīs hoc diceret: quem nullus erat qui nō haberet. Jubet tamē manus ei īponere ne quisq̄ quan talibet polleus gratia sacramēta cōsecratōis audeat recusare.

Et dabis ei precepta ⁊c. Isi. Ihs succedit moysi· ⁊ dic que spiritalit̄ debeat offerre in ecclesia. Legi enī succedat euangeliū· lex faciēda monet ⁊ gratia complet primum quid offerri debeat per singulos· dehinc quid ī sabbato ꝓpter spem quietis eterne· quid in kalendis ꝑ innouatōne vite· quid in pascha q̄ cōsepelimur xp̄o per baptismū· q̄si a mortuis transeuntes ad vite nouitatē· quid ī pēthecosten propter gratiā spiritussancti· ⁊ remissionē peccatorum ⁊c.

Et partem glorie. Quasi· facies eū socium glorie tue· nō enim res huiusmodi quasi ꝑtiliter diuise minuuntur: sed tote sunt omnib᷒· tote singulis qui earū habēt societatem.

Ut audiant ⁊c. Ori. Si sacrificia et instituta legalia vsq̄ in presens mansissent euangelij fidē excludissent. Erat enī in illꝭ magnifica ⁊ reuerentie plena religio: que ꝑmo aspectu stupefaceret intuentē. Quis enim videns sanctuarium altare sacerdotes sacrificiū cōsūmātes: ⁊ omnē illius rei ordinem: nō putaret plenissimū hunc esse ritum quo deus coleretur creator omniū? Sed gratias aduentui xp̄i qui illa destruxit que magna videbant̄ in terris ⁊ cultum dei a visibilibus ad inuisibilia transtulit· ⁊ a temporalib᷒ ad eterna· Sꝫ ipse xp̄s aures requirit que hec audiant· ⁊ oculos que hec videant.

in quo est spiritus dei· ⁊ pone manum tuam sup euꝫ. Qui stabit corā eleazaro sacerdote ⁊ omni multitudine· ⁊ dabis ei precepta cunctis videntibus ⁊ ꝑtem glorie tue vt audiat eum omnis synagoga filioꝝ israel. Pro hoc siquid agēdum erit eleazar sacerdos cōsulet dn̄m. Ad verbū eius egredietur ⁊ igredietur ipse ⁊ omnes filij isrl̄ cum eo ⁊ cetera multitudo. Fecit moyses vt preceperat dominus. Cunq̄ tulisset iosue: statuit eū coram eleazaro sacerdote ⁊ omī frequentia populi ⁊ impositis capiti eius manibus cuncta replicauit que mandauerat dn̄s.

C. XXVIII.

Dixit quoqꝫ dominus ad moysen Precipe filiis israel et dices ad

Pro hoc si quid ⁊c. Moraliter īstruimur vt quisquis accipiat potestatem in pp̄lo dei scd̄m magisteriū diuine legis: que in sacerdotis officō maxime cōmendatur: vitam suā ⁊ subditoꝝ ordinet atq̄ regat.

C. XXVIII.

Dixit quoq̄. Ori. Et locutus ē dn̄s ad moysen dicens: Precipe filijs israel ⁊ dices ad eos: Munera mea· data mea· hostias meas in odorem suauitatis obseruate: vt offeratis mihi ī diebus festis meis. Et dices ad eos: He sunt hostie mee quas offeretis dn̄o ⁊c. Nemo suū aliquid offert domio: sed qđ dn̄i est· nec tam offert q̄ꝫ reddit. Ideo dicit: Munera mea data mea ⁊c. Quasi q̄ precepturus sum vt offeratis in diebus festis meis· data mea sunt· i· a me vobis dantur· ne quis credat offerendo se aliquid offerre deo. Impius enim est qui putat aliquid se deo prestare velut indigenti.

Ori. In diebus festis meis. Habet deus dies festos suos. Est enim ei magna festiuitas salus hūana. Puto q̄ per singulos fideles: ꝑ singulos qui cōuertuntur ad deū ⁊ in fide ꝓficiunt: festiuitas oritur dn̄o. Letificat eum impudicus: si sit castus· ⁊ iniustus: cū iusticiam colit· agit festum xp̄s qui ꝓ salute nostra sanguinē fudit: cum videt ꝓdesse q̄ se humiliauit fcs̄ obediens vsq̄ ad mortē. Agit festa spiritussanctus cū ī his qui cōuertunt̄ videt sibi templa pari· Letantur angeli ad quoꝝ festiuitatem accedunt cōuersi. Gaudiū enī est ī celo sup vno peccatore penitentiā agente. Deo ⁊ angelis eius occasionē leticie damus: cū sup terrā ambulantes cōuersationē in celis habemus. Vereor ne ecōtrario mala cōuersatio nostra nō solum terris sꝫ ⁊ celo lamentatōes īducat· ⁊ fortassis ipi deo· vt quid enī dicit. Penitet me q᷑ feci hominē sup terrā: Et xp̄s videns ciuitatem fleuit sup eā dicēs: Hierusalē hierlm que occidis ꝓphas· ⁊ la· e· ⁊c. Et ego hodie si prophete nō audiā ꝟba ⁊ monita ei᷒ spernā: lapido ꝓphaꝫ· ⁊ quātum ī me est: occido· cui᷒ tāq̄ꝫ mortui verba non audio. Illa quoq̄ lamentātis di vox est. Heu me: q᷑ factus sum sicut q̇ cōgregat stipulā ī messe· ⁊ sicut racemos in vindemia ⁊c. Hierusalem ꝟo q᷑ peccauit grande peccatū: pierunt oēs festiuitates eius. Quia ī loco scō ⁊ in die festiuitatis xp̄m occiderūt: iō dic ad eos: Neomenias vestras ⁊ sabbata vestra ⁊ dies festos odiuit aīa mea. Ubi de muneribus mandat: vbi adhuc nulla sūt peccata: dies festos meos dicit.

omnia que offerimus dei sunt· nihil ergo ei damus sed reddimus.

eos: Oblationem meā ⁊ panes ⁊ incensum odoris suauissimi offerte per tēpora sua. Hec sunt sacrificia q̄ offerre debetis agnos anniculos īmaculatos· duos quotidie in holocaustū sempiternum.

† in lege ⁊ prophetis attendentes.

vnum offeretis † mane: ⁊ alterum

in euangelica doctrina.

ad vesperam. decimā ꝑtem ephy similę que ꝯspersa sit oleo purissimo· ⁊ habeat quartaꝫ ꝑtem hyn.

† vt sine intermissione oremus: ⁊ ascēdat oratio nostra sicut incensum in cōspectu dn̄i.

Holocaustum † iuge est qđ obtulistis in monte synai in odorē suauissimuꝫ incensi dn̄o· ⁊ libabitis vini quartā ꝑtem hyn· per agnos singulos in sanctuario dn̄i. Alterum quoq̄ agnuꝫ similiter offeretis ad vesperam iuxta omnē ritū sacrificij matutini· ⁊ libamentorū eius oblationē suauissimi odoris

in quo ab omni opere mūdi cessatur.

domio. Die aūt sabbati offeretis

Hec sunt sacrificia. Queramus q̄ diligēter q̄s sit ordo festiuitatū: vt ex ip̄is ordinib᷒ ⁊ sacrificioꝝ ritu colligam᷒ q̄liter vnusquisq̄ ex factis suis festiuitatem deo parare possit. Prima ergo est festiuitas dei que dicit̄ indesinēs. De his enī mandat̄: que indesinenter matutinis ⁊ vesꝑtinis sacrificijs offerantur. Non primo mādat de festiuitate pasche· vel azimoꝝ ⁊ scenophegie· hāc primā posuit in qua sacrificiū indesinens mandat offerri: vt agnoscat qui vult esse ꝑfectus· q᷑ nō ē intermittenda festiuitas: sed semꝑ indesinēterq̄ agenda· qđ significat sacrificiū indesinēter· i· ī vespertinis ⁊ matutinis offerendū: vt in lege ⁊ ꝓphis (qui matutinū tēpus ostendunt) ⁊ in euāgelio (qđ vespertinū· i· in vespa mundi saluatoris ostēdit aduentū) indesinenti intentōe ꝑsistat. Qui aūt peccat: ⁊ agit dies peccati: nō potest agere diem festum· ⁊ offerre indesinens sacrificiū. Qui aūt indesinenter custodit iusticiā: ⁊ abstinet a peccato: cōtinuum offert sacrificium. Si oratio iusti sicut incensum offert̄ in cōspectu dn̄i: ⁊ eleuatio manuū ei᷒ sacrificium ē vespertinū: cum apl's dicat: Nolite fraudare inuicem: nisi forte ex cōsensu vt vacetis oratōi. Et iterū. Redite in· id· ip· certū est q᷑ impedit̄ sacrificiū indesinens his q̇ cōiugio seruiūt. Videtur ergo ille solus offerre sacrificium indesinens qui deuotus est ꝑpetue castitati. Sed sunt alij dies festi his qui nō possunt indesinēter īmolare sacrificiū castitatis.

Die aūt sabbati. Secunda ergo festiuitas est sacrificij sabbati· et oportet quēq̄ iustū festiuitatē hanc agere· de qua dicit apl's: Relinquet̄ ergo sabbatismus· i· sabbati obseruatio pp̄lo di. Relinquētes ergo iudaicum sabbatuꝫ: qualis debeat xp̄iano esse sabbati obseruatio videamus.

Die sabbati nihil de mũdanis actibus oportet opari. Si ergo nihil mũ-
danum geras: spiritualib⁹ vaces. ad ecclesiam venias. verbo dei aurẽ pre-
beas. celestia cogites. de futura spe sollicitudinem geras. venturũ iudiciũ
pre oculis habeas. non respicias ad p̄sentia ꝛ visibilia: sed ad inuisibilia
ꝛ futura. Hec est obseruatõ sabbati xp̄iana: hec iudei obseruare deberẽt.
Apud ipsos quoqꝫ faber ꝛ structor ꝛ huiusmodi opifices in die sabbati
ociantur: lector aũt diuine legis. vel doctor ab opere suo non desinit: nec
tamen contaminatur
sabbatũ. vnde. Sa-
cerdotes in tẽplo sab
batũ violãt. ꝛ sine cri
mine sunt. Qui ergo
cessat ab operibus se-
culi. ꝛ spiritualib⁹ va
cat: sacrificiuꝫ sabba
ti. ꝛ diem festuꝫ agit.
Neqꝫ onera portat ĩ
via. Onus enim est
omne peccatum. ꝓm
illud. Sic onus gra
ue grauate sunt sup
me. neqꝫ ignem accen
dit. d quo dicit̃: Ite
in lumĩe ignis vestri
ꝛc. Vnusq̄sqꝫ sedet
in loco suo: ꝛ nõ ꝓce
dit ex eo. Locus aĩe
spiritalis est iusticia.
veritas. sapiẽtia. san
ctificatio. ꝛ omnia q̄
xp̄s est: locus anime
est. Ex hoc loco non
oportet eam exire: vt
vera sabbata custo-
diat. ꝛ diem festũ sa
crificijs exigat sabba
toꝝ. scdꝫ illud. Qui
manet in me: ꝛ ego in
illo.

Verum altius re
petamus que sit veri
sabbati obseruatio.
Vltra hunc mundũ
est. qd̄ enim scriptũ est: Requieuit deus in die sabbati ab operibus suis.
non videmus vel tunc factũ esse in die septima. vel etiã nunc fieri. Semp
enĩ videmus deũ opari. nec est sabbatũ in quo nõ operetur ꝓducens solẽ
suum sup bonos ꝛ malos. ꝛ pluens sup iustos ꝛ iniustos. producens ĩ mõ
tibus fenum: ꝛ herbam seruituti hominũ. ꝑcutiens ꝛ sanans. deducẽs ad
inferos ꝛ reducens. Vnde cum iudei p̄scriberent sibi de opatione ꝛ cu-
ratione sabbati: respondit. Pater meus vsqꝫ modo operatur. ꝛ ego ope-
ror. ostendens in nullo huius seculi sabbato requiescere deũ a dispensa-
tione mundi. Erit ergo verum sabbatũ in quo requiescet deus ab oĩbus
operibus suis: cum aufugiet dolor ꝛ tristicia ꝛ gemitus. ꝛ erit deus omnia
in omnibus. In quo diem festũ: ꝛ verum sabbatum cũ angelis celebrabi
mus offerentes sacrificiũ laudis. ꝛ sacrificiũ indesinens cũ indesinenter asi
stet deo anima. ꝛ offeret sacrificiũ laudis ꝑ pontificem magnũ qui sacer-
dos est in eternũ scd̄m ordinem melchisedech.

Et duas decimas ꝛc. Hec offert: qui spirituali gratia replet⁹ sci-
entiam duum testamentoꝝ docente spiritusancto: verbis ꝛ exemplis docꝫ
auditores suos. nõ ꝓ temporali lucro: sed ꝓ vite eterne premio.

In kalendis. Id est. in neomenijs. cum ecclesia vl' quelibet anima
soli iusticie sic ꝓpinquat: vt vnus spiritus cum eo fiat. ꝛ per ipsum ĩnoua-
ta veterem hoĩem abijciat.

Idem. Tercia festiuitas neomenie dies. ĩ qua ꝛ hostia offertur. Ne-
omenia aũt noua luna dicit̃. Noua aũt dicitur soli proxima vt sub clari-
tate eius lateat. Sed ẽ hec festiuitas vmbra futuroꝝ sicut ꝛ alie. Sol iu-
sticie xp̄s est. huic si luna. i. ecclesia que lumine eius repletur iuncta fuerit:
vt vnus sp̄s cum eo fiat: tunc festiuitatẽ neomenie agit. Tunc enĩ noua
efficitur: cum abijcit veterẽ hominem: ꝛ induit nouũ qui secundum deum
creatus est. Tunc neqꝫ videri neqꝫ comprehendi humanis potest aspecti
bus. Cum enĩ totam se sociauerit domino: ꝛ ad splendorem eius totam se
concesserit: nihil omnino terrenũ cogitat vel querit. nec hoĩbus placere
studet: sed totam se sapientie. totam se lumini. totã se calori spiritussancti

ꝯ duos agnos anniculos offert: qui simplicita
tem mentis: ꝛ innocentiã opis deo exhibet.

duos agnos ãniculos imacl'atos
ꝛ duas decimas simile oleo con
sperse in sacrificio. ꝛ liba que rite
funduntur per singula sabbata in
holocaustum sempiternũ. In ka-
lendis autem. i. in mensium exor
dijs. offeretis holocaustũ domio
vitulos de armento duos. arietẽ
ꝯ vnius anni. ꝯ.
vnum. agnos anniculos septem
immaculatos. ꝛ tres decimas si-
mile oleo consperse in sacrificio ꝑ
singl'os vitulos. ꝛ duas decimas
simile oleo cõsperse per singulos
arietes. ꝛ decimam decime simile
ex oleo ĩ sacrificio ꝑ agnos singu-
los Holocaustũ suauissimi odoris

man cipat subtilis ꝛ spiritalis effecta. Ideo dignissime diem festum agit.
ꝛ hostiam neomenie domino tanqꝫ ꝑ spiritũ innouata iugulat.

Vitulos de ar. Potest in duobus vitulis iocunditas boni operis
in anima vel in corpe signari. Que ꝓm duo testamenta offertur dño vel
deo in duobus preceptis caritatis.

Arietem unum. In ariete regimẽ discipline forte ꝛ ĩmobile scd̄m
vnitatem fidei catholice.

atqꝫ incensi est dño. Libamenta
autem vini que ꝑ singulas fundẽ
da sunt victimas ista erunt. Me-
dia pars hyn ꝑ singulos vitulos
tercia per arietem. quarta ꝑ agnũ
Hoc erit holocaustum per oĩes
menses qui sibi anno vertẽte suc-
cedunt. Hyrcus quoqꝫ offeretur
domino pro peccatis in holocau
stum sempiternũ cum libamentis
suis. Mẽse aũt primo quartade-
† ꝯ pascha quando verus agnus occiditur qui
tollit peccata mundi.
cima die mensis †phase domĩ erit
et quintadecima die solennitas
ꝯ sinceritatis ꝛ veritatis. † ꝯ omni tempore
presentis vite.
azimorum. Septem †diebus ve-
scent̃ azimis. quaruꝫ dies prima
venerabilis ꝛ sancta erit. Omne

Agnos anniculos septẽ. Simpli
citatem ꝛ mansuetu-
dinem moꝝ pro cele
sti requie ꝑ gratiam
septiformis spiritus.

Et tres decimas. Hoc offert q̄
scientiam spiritalẽ in
sancte trinitatis fide
oleo leticie illumina
tus exhibet cuꝫ bono
opere.

Et duas decimas. Hoc facit qui
decalogũ legis in du
obus p̄ceptis carita-
tis ad suam ꝛ ꝓximo
rum vtilitatẽ studet
cõuertere. ꝛ sic totam
vitam suam in suauẽ
odorem domino de-
dicare.

Et decimã decime. Hoc fit cum
simplicitas moꝝ ꝓm
scripturarũ regulam
gratia spiritussancti
cooperante ĩstituitur
ꝛ ornatur. Bene aũt
hec omnia ĩ holocau
stum domino iubent̃
offerri. qꝛ hec agere
debemus non vt hu
manam laudem vel
p̄sentem retributõem
queramus: sed omniũ bonorum datori deo ꝑ omnia placeamus. ꝛ eterne
vite retributionem mereamur.

Mense aũt primo ꝛc. Ori. Quarto loco ponitur inter festiuita-
tes dei pasche solennitas. in qua agnus occidit̃. agnus. s. verus. agnus q̄
tollit peccata mundi. qꝛ pascha nostrũ immolatus est xp̄s. Iudei carnali
sensu comedãt carnes agni. nos aũt carnem verbi dei. Ipse aũt ait: Nisi
comederitis carnes meas nõ habebitis vitam in vobis. Hoc qd̄ modo lo
quimur. carnes sunt verbi dei: si quasi infirmis olera. aut quasi pueris lac
tis alimoniam ꝓferamus. si tamẽ ꝑfecta loquimur: si robusta: si fortia: car
nes verbi apponimus comedendas. Vbi enĩ mysticus sermo. ꝛ trinitatis
fide repletus. ꝛ solidus ꝓfertur: vbi futuri seculi amoto velamine litere le
gis spiritalia sacramenta pandũtur: vbi spes anime auulsa de terris: col-
locatur in illis que oculus non vidit: nec auris audiuit: hec oĩa sunt car
nes verbi dei. Qui potest ꝑfecto vesci: ꝛ corde purificato: ille vere festiui
tatis pasche ĩmolat sacrificium. ꝛ diem festum agit cũ deo ꝛ angelis ei⁹.

Quintadecima die. Idem. Sequitur huic ꝯtinua festiuitas azi
morum. quã merito celebrabis: si extermines omne fermentũ malicie ꝛ ne
quitie ab anima tua. ꝛ azima sinceritatis ꝛ veritatis custodias. Non enĩ
putandum est deũ leges hominib⁹ pro fermẽto scribere. ꝛ exterminari ani
mam iubere de populo suo si parũ fermenti in domo sua habuerit. ꝛ hui⁹
fermenti causa tantũ offendi: vt animã quã ad ymaginem suã fecit exter-
minari iubeat ꝛ euerti. Sed illud horrescit deus si malicie. ire. vel nequi-
cie spiritus anima fermentetur ꝛ intumescat ad flagicia. Hec si de domo
anĩe nostre nõ abijcimus merito exterminabimur. Sed ne cõtemnas etiã
si videris paruã intra te fermentari maliciam. qꝛ modicum fermenti totaꝫ
massam corrumpit. ꝛ vnũ peccatũ aliud gignit. Si enĩ quis accepto casti
tatis fermento quotidie castior efficitur: sic accepto neq̄tie fermento quoti
die efficitur nequior ꝛ deterior.

Idem. Omnes qui imbuendi sunt altioribus disciplinis: molestum
habent rudimentoꝝ laborẽ cum discipline ignorant vtilitatem. Molesta

ergo nobis videntur rudimenta iudeoꝝ qui primis imbuebantur elemētis: cum primo audiunt. Vult enim quisq; discere de his que ad salutem ptinent: cum aūt sacrificia arietū hyrcorum ⁊ vituloꝝ recitantur: nihil vtilitatis inesse putat. Sed si possit veteris testamēti velamen remouere: videbit q; magnifica sint que supflua ⁊ superfliciosa ducunt: in pasche festiuitate agnus est qui purificat populum. in alijs hyrcus. in alijs vitulus. aut aries vel capra vel vitula. Vnus ergo ex his qui ad purificandū populum sumuntur. est agnus. i. ipse xp̄us: q̄ tollit peccata mundi. Qꝫ si agn⁹ qui ad purificandum pp̄lm datus ē: xp̄m significat consequenter etiā cetera animalia purificationi deputata. referūtur ad alias psonas que aliq̄d purificationis cōferant humano generi. Sicut enim xp̄s in sacrificiū oblatus. peccatorum remissionē in vniuerso mūdo prestitit: ita forte ceteroꝝ sanctorum sanguis qui effusus est. alterius sicut vitule. alterius sicut hyrci. aut capre. aut alicuius horū fusus est ad expiandum p parte aliqua populū. Siue hec ad iustorū pphetarūq; psonas qui in hoc mundo iugulati sunt: vel eorū qui dicūt: Quoniā ppt' te mortificamur tota die estima. su. ⁊c̄ referēda sunt: siue ad superiores virtutes: quibus pcuratio humani generis data ē quis facile audeat affirmare? Neq; enim aīalia hec p specie: sed per figuram referuntur ad illam. vel ad illam personam. Sicut ipē xp̄s. nō iō agn⁹ dicit' q̄ in agni speciē sit cōuersus: sꝫ quia voluntas ⁊ bonitas eius qua deū hominib; ppiciauit. ⁊ peccata deleuit: quasi agni hostia fuit imaculata ⁊ innocens: qua placari hoībus diuina creduntur: sic ergo fortassis siquis angeloꝝ vel iustorum hominū enixius interueniat p peccatis hominū. pro repropiciatione diuina. velut aries. aut hyrcus. aut vitulus oblatus sacrificium ad purificandum pp̄lm accipi potest. An non videtur vt aries. vel hyrcus. holocaustum se obtulisse paulus pro pp̄lo israel cū diceret: Optabam anathema esse a christo pro fratribus meis ⁊c̄. Et alibi. Ego enī iam imolor ⁊c̄. Figuraliter autē potest videri q̄ alius p festiuitate sabbati. alius pro festiuitate nouorum. alius pro festiuitate tabernaculoꝝ quasi hyrcus. vl' vitulus. aut aries offeratur ad reconciliandū hominibus deū. Dum enī sunt peccata: necesse ē requiri hostiam p peccatis. Si enim non fuisset peccatū: non necesse erat dei filium agnum fieri. ⁊ in carne positū iugulari. Sed quia introiuit peccatum in hunc mundum: cuius necessitas ppiciatōem requirit: que tamē per hostiam fit: necessariū fuit pro peccato hostias puideri. ⁊ quia peccati diuerse qualitates fuerunt: puidentur hostie diuersoꝝ animalium. Sic ergo alius angelorum vel sanctoꝝ efficitur vitulus qui in illa festiuitate interuenit pro delictis populi. Alius autem aries ī alia festiuitate. Quod si purificari potuerint homines a peccatis: minuuntur hostie. Si enī pro multitudine peccatoꝝ multiplicantur hostie: ⁊ pro exiguitate minuuntur. Vnde in festiuitate scenophegie cum per octo dies iubentur hostie offerri: prima die quasi adhuc in abundantia peccatoꝝ quattuordecim vituli iubentur offerri. Secundo quasi iminutis peccatis minuuntur hostie. ⁊ offeruntur tredecim vituli. tercia duodecim. post hec vndecim. quasi purificationibus deficiente p dies multitudine peccatoꝝ minuitur nūs hostiarum. Sic etiā p dispositōe totius mūdi ratōem purificatōis ītellige. Indigent enī purificatōe nō solum que ī terra sunt: sed etiā que in celis. Imminet enī celis pditio: q: peribūt ⁊ omnes vt vestimentum veterascent. ⁊ mutabunt'. Intuere ergo totius mūdi. i. celestium. terrestriū. ⁊ infernoꝝ purificationē. Vide quantis īdigeant hec oīa hostijs. q̄ntos requirāt vitulos. quātos arietes. q̄ntos hyrcos: sꝫ in his oībus vn⁹ est agnus qui toti⁹ mundi potuit auferre peccatum. Ideo cetere cessauert: q: hec vna hostia suffecit p toti⁹ mūdi salute. cetere ei pcib; peccata: hic solus potestate dimisit. Dicebat enim fili remissa sūt tibi peccata tua. Sic ergo imbuitur mūdus. primo p diuersas hostias q̄rere remissionē peccatorū: donec veniat ad hostiā pfectā. agnū anniculū pfectum q̄ tollit peccata mūdi. p quē festiuitates agat spiritales. nō ad satietatē carnis: sꝫ ad pfectum spūs sacrificijs spiritalib; ī purificatōe mētis oblatis.

peccatū. s. qui facit peccatū seruus ē peccati.

opus seruile non facietis in ea. Offeretis q; i incensum holocaustum dño. vitulos de armento duos. arietem vnum. agnos anniculos imaculatos septē. ⁊ sacrificia singuloꝝ ex simila que conspersa sit oleo. tres decimas p singulos vitulos. ⁊ duas decimas per arietem. ⁊ decimam decime p agnos singulos. i. septē agnos. ⁊ hyrcū pro peccato vnū: vt expietur pro vobis: preter holocaustū matutinum: quod semp offeretis. Ita facietis per singulos dies septē dierum in fomitem ignis ⁊ in odorē suauissimū dño qui surget de holocausto ⁊ de libationibus singulorum. Dies quoq; septimus celeberrimus ⁊ sanctus erit vobis. Omne opus seruile nō facietis i eo. Dies etiā primitiuoꝝ qñ of-

fructus. s. spiritus. gaudium. pacem. patientiam: ⁊ similia.

feretis nouas fruges domino expletis hebdomadibus: venerabilis ⁊ sancta erit. Omne opus seruile non facietis i ea. Offeretisq; holocaustū in odorē suauissimū domino. Vitulos de armento duos. arietem vnū. ⁊ agnos anniculos imaculatos septem. atq; in sacrificijs eoꝝ simile oleo consperse tres decimas p singulos vitulos per arietes duas. per agnos decimam decime. qui simul sunt agni septem. hyrcum quoq; qui mactatur pro expiatiōe preter holocaustum sempiternū ⁊ liba eius. Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

Dies etiā primitiuorum. Ori. Sexta festiuitas dr̄ nouoꝝ: q: primitie d' nouis fructib; offerūtur. vbi enī seminat⁹ fuerit ager: ⁊ diligenter excultus: ⁊ ad maturitatē puenerit seges: in fructuū pfectione festiuitas domī agetur. Si vis ergo nouorū diem festum agere cū deo: vide qūo semines aut vbi: vt possis tales metere fructus quib; letari facias deū. ⁊ agere diē festum. Qđ implere nō poteris: nisi ī spiritu seminaueris vt de spū metas vitam eternā. ⁊ vere agas festū nouoꝝ. vnde. Innouate vobis noualia ⁊ nolite seminare sup spinas. Qui cor suum innouat: īnouat sibi noualia ⁊ non seminat sup spinas: sꝫ sup terrā bonā. que reddet ei fructū tricesimū aut sexagesimū. aut cētesimū. Iste ē ergo q̄ in spiritu seminat ⁊ colligit fructum spūs. Fructus aūt spiritus: primum omniū est gaudiū. ⁊ merito diē festum nouorum fructuū agit: qui gaudium metit. Precipue aūt si simul metat pacem. patientiam. bonitatē. mansuetudinem ⁊ similia.

C. XXIX.

Mensis etiam septimi prima dies

Mensis etiā septimi. Ori. Sequitur festiuitas septimoꝝ. Sicut enim inter dies septimus quisq; obseruat' sabbatū. ⁊ est festiuitas: ita īter menses septimus quisq; mensis sabbatū est mensium. Agitur ergo festiuitas que dicitur sabbata sabbatorū. ⁊ fit in die prima mensis memoria tubarum. Sed quis ē qui festiuitatē gerat memorie tubarū: nisi qui scripturas ppheticas ⁊ apostolicas (que veluti celestis personant tuba) memorie thesauro cōmendat. ⁊ in lege dei meditat' die ac nocte: et q̄ potest gratias spiritussancti pmereri: quibus inspirati sunt pphe: ⁊ psallens dicere. Canite in initio mensis tuba. Est ⁊ alia festiuitas cum affligūt animas suas ⁊ humiliant festa celebrantes. Ommium festiuitas. dies festus vocat' anime

afflictio. Hic enim inquit dies est ꝓpiciationis decima die mensis septimi. Vide ergo si diem festū vis agere: si vis vt letet̄ deꝰ sup te: afflige animam tuā ⁊ humilia ne expleat desideria sua ne lasciuiat. Deniqꝫ pasche festiuitas ⁊ azimoꝝ panem afflictionis habere dicuntur. nec potest q̇s agere diem festū nisi afflictionis panē mā ducauit. Et pascha cū amaritudine man ducat̄. Vides ergo quales sunt festiuitates dei. nō recipiunt corpalem dulcedinē nihil remissum. nihil voluptuosum volūt sed afflictōem anime ⁊ amaritudinē humilitatemqꝫ deposcunt quia qui se humiliat exaltabitur. Hoc ḡ poscit dies ꝓpiciationis. Cum enī afflicta fuerit anima: ⁊ humiliata in cōspectu dn̄i ꝓpiciatur xp̄s quem ꝓposuit deus ꝓpiciatorem ī sanguine suo per fidem.

venerabilis et sancta erit vobis. Omne opus seruile non facietis in ea: quia dies clangoris est ⁊ tubarum. Offeretisqꝫ holocaustum in odorem suauissimū domino. vitulum de armēto vnum. ⁊ arietez vnum. agnos āniculos īmaculatos septem. ⁊ in sacrificijs eorum similē oleo cōspersē tres decimas per singulos vitulos. duas decimas ꝑ arietem. vnam decimā per agnum. qui simul sunt agni septē ⁊ hyrcū pro peccato. qui offertur in expiationem populi. preter holocaustum kalendarū cum sacrificijs suis. ⁊ sacrificiū [vel holocaustū.] sempiternuz cum libationibus solitis. Hisdē cerimonijs offeretis in odorē suauissimum incensum dn̄o. Decima quoqꝫ dies mensis huius septimi erit vobis sancta atqꝫ venerabilis ⁊ affligetis aīmas vestras. Omē opus seruile nō facietis in ea. Offeretisqꝫ holocaustuz dn̄o in odorem suauissimū. vitulum de armēto vnū. arietem vnum. agnos anniculos immaculatos septem. ⁊ in sacrificijs eoꝝ similē oleo cōspersē tres decimas ꝑ singulos vitulos duas decimas per arietē. decimā decimē ꝑ agnos singulos. q̇ sunt simul septem agni. ⁊ hyrcum pro peccato. absqꝫ his que offerri pro delicto solent in expiationez. ⁊ holocaustum sempiternū i sacrificio ⁊ libaminibus eoꝝ. Quintadecima vero die mensis septimi q̄ vobis erit sancta atqꝫ venerabilis. Omne opus seruile non facietis i ea: sed celebrabitis solennitatez

domino. vij. diebus offeretisqꝫ holocaustum in odorem suauissimū domino. vitulos de armento tredecim. arietes duos. agnos anniculos īmaculatos quattuordeciz ⁊ in libamētis eoꝝ similē oleo cōspersē tres decimas ꝑ singulos vitulos. qui sunt simul vituli tredecim. ⁊ duas decimas arieti vno. i. siml̄ arietibus duobus. ⁊ decimā decimē agnis singulis qui sunt simul agni quattuordecim ⁊ hyrcū ꝓ peccato absqꝫ holocausto sempiterno. ⁊ sacrificio. ⁊ libamine eiꝰ. In die altero offeretis vitulos de armento duodecim. arietes duos agnos anniculos īmaculatos q̄ttuordecim. sacrificiaqꝫ ⁊ libamīa singuloꝝ. ꝑ uitl̄os. ⁊ arietes. ⁊ agnos. rite celebrabitis. sꝫ ⁊ hyrcuz ꝓ peccato. absqꝫ holocausto sempiterno. sacrificioqꝫ ⁊ libamīe eiꝰ. Die tercio offeretis vitulos vndecim. arietes duos. agnos anniculos īmaculatos quattuordecim: sacrificiaqꝫ ⁊ libamina singulorū per vitl̄os. ⁊ arietes. ⁊ agnos rite celebrabitis. ⁊ hyrcum ꝓ peccato absqꝫ holocausto sempiterno. sacrificioqꝫ ⁊ libamine eius. Die q̄rto offeretis uitulos decē. arietes duos. agnos anniculos īmaculatos. xiiij. ⁊ sacrificia eoꝝ. ⁊ libamina singulorū ꝑ vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis. ⁊ hyrcū ꝓ peccato. absqꝫ holocausto sempiterno. sacrificioqꝫ eius ⁊ libamine. Die quinto offeretis uitulos nouez. arietes duos. agnos anniculos īmaculatos quattuordeciz

Quintadecia uero die. Ori. Vltimus dies festus de quo letatur in homie scenophegia est. Letatur ergo super te cū viderit in tabernaculis habitantem. non sup terram fixum et fundatum animū habentem. nec que terrena sunt. ⁊ q̄si vmbra ꝓ hereditate possidētem: sed ī transitu positum. ⁊ dicētem: Incola ego sum ⁊ peregrinus sicut omnes pa. m. In tabernaculis enī habitauerunt abraham. ysaac. ⁊ iacob. Cum ergo paratus es extēdere te ad āteriora: vsqꝫ quo ꝑuenias ad terrā fluentē lac ⁊ mel: letat̄ deꝰ ī te. ⁊ diem festū agit sup te. hoc quidem ī ꝑnti. In futuro vero si vis considerare quomodo agant̄ dies festi: obliuiscē omnia mundana. descri be tibi q̄uo celum et terra transeūt. ⁊ transit omīs habitus mūdi. Celum ꝟo nouū ⁊ terra noua fundat̄. Amoue solis huius lucem. ⁊ da illi mundo qui venturus est solis huius septuplū lumen. īmo ipm deū. Pone astantes angelos glorie. ⁊ om̄es celoꝝ virtutes. Considera quomodo ibi agi possunt dies festi domini. que ibi festiuitas. q̄ ibi gaudia. que leticie magnitudo. Quāuis enī magne sunt. ⁊ vere festiuitates que spiritalit̄ geruntur in aīa: ex pte tamē sunt. nō ex īntegro. sicut ex parte scimus. ⁊ ex pte ꝓphetamus. vnde. Nemo vos iudicz ī cibo aut potu. aut in pte diei festi. non dixit in die festo. Ex pte enī diē festum in hoc mūdo celebramus. corpꝰ eī corruptibile aggūat animam. ⁊ deprimit sensum multa cogitātem. Cum aūt venerit quod ꝑfectum est euacuabitur quod ex parte est.

Siquis virorũ ꝛc. Anime que imperfectũ virum occurrit. nemo donatur in votis: sed libertatem suam habet in illis.

Origenes. Votorũ lex ponitur. ⁊ nouo principio in hac lege moyses vtitur. Ait enim: homo homo quicũq̃ vouerit dño. ꝛc. Quasi nõ dixisse suffecerit. homo qui votum vouerit domino. Est enim alius interior homo qui renouatur de die in diem secundũ ymaginẽ dei. alius vero exterior qui corrũpitur. Cum vero venitur ad hunc profectum vt lex dei suscipiatur. ⁊ vota offerãtur: que offerre nõ potest nisi qui habet aliquid in semetipso qd offerat deo: non sufficit exterior legem dei suscipere. ⁊ vota solus offerre: q2 non potest aliquid dignũ deo habere. Sed interior qui habet in se quid offerat deo. in quo est habitatõ virtutũ. intellectus. sciẽ. ⁊ diuine ymaginis innouatio. Qui cũ speciem suam que ab initio a deo facta ẽ recuperauerit: ⁊ virtutuz redingerationẽ pulcritudine prioris forme: potest vota offerre. ⁊ tunc non homo solum: sed homo hõ dicitur. Nam qui interiorem hominẽ nõ excolit: virtutibus n̄ construit. moribꝰ nõ ornat. sapientiaz dei nõ querit: ⁊ scripturis operã non impẽdit: nõ potest homo hõ dici: sed homo tãtũ. ⁊ homo aĩalis. Quia interior qui verius ⁊ nobilius dicit' homo sopitus in eo est carnalibus vicijs. ⁊ mũdi hui⁹ curis. Unde cuiq̃ agendum est. si interiorem hominem peccatorũ sordibus ĩ se oppressuz videt: vt citius eruat eũ ab oĩ inquinamento carnis ⁊ sãguĩs. cõuertat' ad priam. reuocet ad se memoriã dei ⁊ spem salutis. Nõ enĩ hec extrĩsec⁹ q̃renda sunt. Intra nos ẽ salutis occasio. vñ. Ecce regnũ dei intra vos ẽ. Intra vos enĩ ẽ cõuersionis facultas. Cum enim conuersus ingemueris saluus eris. ⁊ poteris digne altissimo reddere vota tua. ⁊ homo homo appellari. Uotum autem est cum aliquid de nostris offerimus deo. Uult aliquid a nobis accipere deus: ⁊ ita nobis largiri ipse: vt dona sua nõ ĩmeritis largiatur. vnde: Et nunc israel quid dominus deus tuus poscit a te. nisi vt tu timeas dominũ deum tuum. ⁊ ambules in vijs eius. ⁊ diligas euz ex toto corde tuo ꝛc. Hec poscit deus a nobis. que si prius non offeramus: nihil ab eo accipiemus. Si dederimus gloriam: recipiemus gloriam. ait enim. Glorificãtes me glorificabo. Si offeramus iusticiam nostram: accipiemus iusticiã dei. ⁊ si offeremus nostram. i. corporis castitatem: accipiemus ab ipso spũs castitatem. ⁊ si offeramus sensum nostrum: accipiemus sensum ipsius. vñ apostoli. Nos autem christi sensum habemus. Sic ergo non solũ homo: sed homo homo dicemur. vterq̃ enim vocabuli sui perfectione ornatus est. Leguntur diuersa vota in scripturis. Anna vouit deo fructum ventris sui. ⁊ samuelez consecrauit in templo. Jepte quodcũq̃ sibi post victoriam occurrisset. ⁊ occurrente filia vota soluit lacrimanda. Alij vitulos. vel arietes. vel domos. vel alia ratione carentia. Ille vero qui appellatur nazareus semetipsum. Hoc enim ẽ votũ nazarei quod est super oẽ votum. Filius enim vel filia aut pecus. aut predium extra nos est. Semetipsum deo offerre. nec alieno labore. sed proprio placere perfectius ⁊ eminentius est in omnibus votis. Quod qui facit imitator est christi. Ille enim dedit terram. mare. ⁊ omnia que in eis sunt. Celum quoq̃ solem ⁊ lunam ⁊ stellas ministerio hominũ. pluuias ⁊ ventos. ⁊ quidquid ĩ mũdo est hominibus largitur. ⁊ postea semetipsum. Sic enim dilexit deus mundum. vt filium suum vnigenituz daret pro mundi vita. Quid eniz magnuz faciat homo si semetipsũ offerat deo. Cũ se deus obtulerit prior. Si ergo tollas crucem tuam ⁊ sequaris christũ: si dicas. Uiuo autem iaz nõ ego viuit vero in me xp̃s. Si desideret anima tua esse cum christo. ⁊ non delectetur in seculo: temetipsũ. i. animam tuam obtulisti deo. Qui in castitate viuit: corpus suuz vouit. vnd' virgo cogitat quomodo sancta sit corpore ⁊ spũ. Sancti ergo dicũtur qui deo vouentur. Unde aries si deo vouetur: sanctus appellatur. nec licet eũ tõderi ad cões vsus. Similiter vitul⁹. nec licet eum iungi in cõmune opus. Si ergo te voueris deo. imitãdus est tibi vitulus: vt facias tantum qd pertinet ad diuinum cultum.

Idem. Animarum que ĩ ecclesia dei sunt curam habent angeli. quos etiaz ad iudicium cum hominibus venire ostendimus: vt constet vtrũ sui desiderio peccauerint homines. an custodum negligentia. Uidetur ergo mihi q2 alie sub eis degunt vt filie. alie vt vxores. Si qua ergo vouet aliq̃d prepropere ⁊ minus apte: custodis est reprimere vouentis audaciam ⁊ retundere. Q2 si non fecerit: anima liberabitur a culpa. ipse vero voti erit reus. sed hoc de inferioribus. Perfectioribus vero adest ipse deus. sicut dicitur de populo israel. ipse dominus ducebat eos. Sed postq̃ deliquerũt ⁊ inferiores se ipsis facti sunt: angelo traduntur. Unde moyses dicebat. Nisi tu ipse veneris nobiscum. non me educas hinc. ⁊ de iusto dicit deus Cum ipso sum in tribulatione. ⁊ alibi dicit. Ne timeas descendere in egyptum quoniã tecum ero. Justis ergo ⁊ electis dominus adest: inferioribꝰ vero angeli. Nos autem contendere debemus: vt occurramus in virum perfectum. ⁊ vtamur libertate votorum. vt cum ipso domino vnus spiritus simus: vt ipse in nobis maneat. ⁊ nos in ipso. nihil in nobis femineum. nihil paruule etatis habeatur. nec necesse sit nobis sub tutoribus ⁊ procuratoribus derelinqui a patre.

Juramento constrinxerit non ꝛc. Augustinus. Non hoc ad omnem iurationem pertinet: sed ad eam vbi quisq̃ vouet alicuius rei abstinentiam qua licebat vti per legem. sed per votum ipse sibi efficit non licere.

sacrificiaq̃ ⁊ libamina singulorũ per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis. ⁊ hyrcuz pro peccato. absq̃ holocausto sempiterno. sacrificioq̃ eius ⁊ libamine. Die sexto offeretis vitulos octo. arietes duos. agnos anniculos imaculatos .xiiij. sacrificiaq̃ ⁊ libamina singulorum per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis. ⁊ hyrcum pro peccato absq̃ holocausto sempiterno. sacrificioq̃ ei⁹ ⁊ libamine. Die septimo offeretis vitulos septem. ⁊ arietes duos agnos anniculos immaculatos. quattuordeci. sacrificiaq̃ ⁊ libamina singulorũ per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis. ⁊ hyrcum pro peccato absq̃ holocausto sempiterno sacrificioq̃ ei⁹ ⁊ libamine. Die octauo qui est celeberrimus. omne opus seruile n̄ facietis. offeretis holocaustum in odorem suauissimũ domino. vitulum vnum. arietem vnum. agnos anniculos immaculatos septem. sacrificiaq̃ ⁊ libamina singulorũ. per vitulos ⁊ arietes ⁊ agnos rite celebrabitis. ⁊ hyrcum pro peccato. absq̃ holocausto sempiterno. sacrificioq̃ eius ⁊ libamine. Hec offeretis domino in solennitatibus vestris. preter vota ⁊ oblationes spontaneas. in holocausto. in sacrificio. in libamine. ⁊ ĩ hostiis pacificis.

C. XXX.

Narrauitq̃ moyses filijs israel omnia que ei dominus imperarat. Et locutus est ad principes tribuũ filiorũ isrl'. Iste ẽ sermo quez precepit dñs. Siq̃s virorũ votũ dño vouerit aut se iuramẽto ꝯstrixerit

Mulier si &c. Id est. si femina & adbuc tenera fuerit aīa: cui vir vel pater dominatur in votis: non semper in ipsa est culpa: sed interduz redit ad viros vel parentes.

Iuramentū quo &c. Lxx. Et diffinitiones quas diffiniūt aduersus animam suam. Non ꝗ talibus votis noceant anime sue: sed aduersus animaz dicitur aduersus animalem delectationē sicut ibi. Affligetis animas vestras.

Aug. Merito q̄rītur in boc loco etiā de voto virginitatis Mulieres enim etiā virgines in scriptura solent appellari & uidetur apostolus de patre loqui cū dicit: seruet virginē suam & det nuptui virginē suam &c. et boc modo. vbi non nulli itellexerunt virginē suā i. virginitatem suaz. nulla tamē boc similis scripturarū locutōe demonstrant: cuz sit inusitatissima.

Nec obnoxia Lxx. Dominus mūdabit eā: quia abnuit pater eius. i. mundam babebit & iudicabit. sicut dicit: mūdauit eam sacerdos. & mundatiōe nō mūdabis reum. i. non dices mundum eum q̄ imundus est.

Si maritum. Id est. si adulta & viripotens fuerit ad cōcipienduz semen verbi dei. & doctrine spiritalis capienda secreta. vnde. Volo aūt omnes vos vni viro virginem castam exbibere christo.

Aug. Quia dn̄s mādauit feminā sub patre esse anteꝗ̄ nubat: & sub viro nuptam: noluit ita lex aliquid vouere eam aduersus animā suā i. in rerum licitarum abstinentia: vt in eisdem votis feminea valeat autoritas: sed virilis. Ita vt si ad buc innupte iam concesserit pater vota persoluere: si antequā persoluerit nupserit: & viro eius boc cognitum nō placuerit: non persoluat & sit omnino sine peccato quia dominus mundauit eam sicut dicit. i. mundam fieri iudicauit. Neq̧ boc contra deum fieri putandum est: cum ipse preceperit & voluerit.

non faciet irritum verbum suuz. sed omne q̄d promisit implebit. Mulier si quippiam vouerit & se constrixerit iuramento que est in domo patris sui & in etate adbuc puellari: si cognouerit pater votū q̄d pollicita est: & iuramentū quo obligauit animā suam & tacuerit: voti rea erit quicquid pollicita ē & iurauit opere cōplebit. Sin aūt statim vt audierit cōtradixerit pater. & vota & iuramenta eius irrita erunt nec obnoxia tenebit̄ spōsioni eo ꝗ cōtradixerit pater. Si maritū babuerit & vouerit aliq̄d & semel verbum de ore eius egrediens animam illius obligauerit iuramento quo die audierit vir: & non contradixerit voti rea erit. reddet q̧ quodcunq̧ promiserat. Sin autē audiens statim contradixerit: & irritas fecerit pollicitationes ei᷒: verba q̧ q̄bus obstrixerat animā suam propicius erit ei dn̄s. Uidua & repudiata quicquid vouerint reddent. Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit & iura

(Interlinear gloss: Adbuc. s. paruula et tantū diuine eruditionis babens initia)

Uxor in domo uiri &c. Aug. De illa prius dixit que ī domo patris sui vouit & anteꝗ̄ redderet nupsit. De ea ergo que in domo mariti vouit ita loquitur. Si in domo mariti eius votum eius aut diffinitio q̄ aduersus animam eius cum iureiurando & audierit vir eius &c. Manifestum est ergo ita voluisse legem feminam esse sub viro: vt nulla vota ei᷒ que abstinentie causa vouerit reddant ab ea nisi vir fuerit autor permittendo. Nam cum ad peccatum viri pertinere voluerit si prius permiserit & postea probibuerit: etiam bic (tamen non dixit vt faciat mulier: quod vouerat: quia permissa prius a viro fuerat) viri dixit esse peccatum qui abnuit q̄d prius concesserat non tamen mulieri ideo permisit vt si vir postea probibuerit contēnatur. Sed vtrum ista etiam ad vota continētie & ad concubitus abstinentiam pertineant merito queritur: ne forte ea ītelligantur tantū aduersus animam voueri que sunt in cibis & potibus. q̄d etiam videtur ibi significari. Nonne anima plus ē ꝗ̄ esca: Et cum de ieiunio precipitur: ita dicitur. Affligetis animas vestras. Nescio autem vtrū alicui legat̄ aduersus aīam votū dici q̄d de abstinentia concubitus fuerit. Maxime cum bic lex autoritatem viro tribuat nō mulieri que viro subdita est: tunc vota persoluere si vir vota approbauerit. Si autem renuerit: non deberi. Apostolus cum de buiusmodi loqueretur: nō maiorem autoritatē viro ꝗ̄ femine dedit. Sed vxori iquit vir debitum reddat. similiter & vxor viro. Uxor non babet potestatem sui corporis sed vir. Similiter & vir non babet potestatem sui corporis: sed mulier. Cum ergo parem vtriq̧ tribuat potestatem: insinuat de concūbendo vel non concūbendo regulam non pertinere ad ea vota vbi nō babent parem potestatem: sed vir maiorem & prope eius solius est. Non enī ait lex uirū n̄ debere reddere vota sua si vxor pbibuerit: sed vxorē si vir probibuerit. Preterea iste iustificationes dicūt̄ & meminimus in illis iustificationibus que in exodo sub boc noīe memorātur multa p̄cipi que ad p̄prietatē non possunt accipi. nec in nouo. t. obseruari sicut de aure serui pertundēda & buiusmodi. Unde etiā bic aliquid figurate dictū intelligitur vt q̄m sunt multe abstinentie cerimoniarū irrationabiles & inimice veritati. Hoc forte intelligi voluit tūc ratas esse. cū ratōbiles fuerint. i. cū eas rō approbauerit que sicut vir debet regere omnē aīalem motionem. que fit nō tantū in appetendo: sed etiā in abstinendo vt si mente & ratiōe decernitur: tunc fiat. Si autē improbatur: nō fiat. Si autē rō q̄d prius recte faciendū esse decreuerit post improbet: fit peccatū consilij: etiā sic tū non nisi rationi motio illa consentiat.

mēto: si audierit vir & tacuerit nec contradixerit spōsioni: reddet q̄d cūq̧ promiserat. Sin autem extēplo contradixerit nō tenebit̄ promissionis rea quia maritus contradixit & dominus ei propicius erit. Si vouerit & iuramēto se cōstrinxerit vt per ieiunium vel ceterarū rerū abstinentiam affligat animā suam: in arbitrio viri erit vt faciat siue non faciat. Q̄d si audiens vir tacuerit: & in alterā diez distulerit sententiā: quicquid vouerat atq̧ promiserat reddet q̄a statim vt audiuit: tacuit. Si autē non contradixerit postꝗ̄ resciuit: portabit ipse iniquitatē eius. Iste sunt leges quas constituit dominus moysi inter virum & vxorez. inter patrem & filiam que in puellari adbuc etate est: vl̄ que manet in parentis domo.

C. XXXI.

Locutusq̧ ē dominus ad moysen dicens: Ulciscere prius filios isrl̄

C. XXXI.

Ulciscere. Orig. Scandala filijs israel madianitarū tergiuersatōe acciderant qui subornauerant mulieres que eos deciperent: vt peccarent.

Illi ergo pro peccato suo puniti sunt mediocrius tamē ⁊ parcius. Hi vero qui fuerant causa peccandi multo vehementius. Unde patet quia longe grauius est causam peccati prebere ꝗ peccare. vnde dicitur. Quia melius fuerat illi homini non nasci· aut molam asinariam alligari circa collum eius· ⁊ precipitari in profundum maris: ꝗ vt scandalizaret vnum de pusillis istis. Scandalum autem est· vbi recte ambulanti deceptio ad peccandum subiicitur.

Et sic colligeris Nouissime inqt. Apponeris ad populū tuū ⁊c. Hoc contra samaritas qui negāt resurrectionē mortuorum. nec fidem futuri seculi recipiūt. Nemo enim apponitur ad eos qui non sunt. Constat ergo esse aliquem populum cui moysen dicit esse apponendum.

Mille viri ⁊c. Aduerte diuine virtutis magnificentiā. Filii israel· dū sexcēta milia fuerant armatorum: omnes victi sunt: quia erat in eis peccatum. Nunc vero. xii. milia victores vincunt. quia nō in multitudine vicit israel: sꝫ iusticia ⁊ pietas est in eis que vincit. vnde. Unus persequetur mille: ⁊ duo decē milia. Vides ergo· quia plus valet vnus sanctus orādo ꝗ inumeri peccatores preliādo. Oratio enī sancti celū penetrat. Quomodo ergo in terris hostem nō vincat: Queramus ergo ⁊ custodiamus iusticiam· induamur loricam iusticie accincti veritate. ⁊ accipiamus galeam salutis· ⁊ gladium spiritus· ⁊ ante omnia scutum fidei· in quo extinguamus ignea tela maligni.

de madianitis· ⁊ sic colligeris ad
Sāctos ad superne ciuitatis ciues.
populum tuum· Statimq̄ moyses. Armate inquit ex vobis viros ad pugnam· qui possint vltionem domini expetere de madianitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur ex israel qui mittantur ad bellum· Dederuntq̄ millenos de cunctis tribubus. i. xii. milia expeditorū ad pugnam· quos misit moyses cum phynees filio eleazari sacerdotis· Uasa quoq̄ sancta ⁊ tubas ad clangendum tradidit eis. Cumq̄ pugnassēt contra madianitas atq̄ vicissent omnes mares occiderunt· ⁊ reges eorū· eui· ⁊ recem ⁊ sur ⁊ vr rebe quinq̄ pri
† Error perfidie ligno crucis interficitur.
cipes gentis. † Balaā quoq̄ filiū beor interfecerunt gladio· ceperūt q̄ mulieres eorū ⁊ paruulos: oiaq̄ pecora ⁊ cunctam suppellectilē ꝗcquid habere potuerāt depopu

lati sunt· tam vrbes ꝗ viculos ⁊ castella flāma consumpsit. Et tulerunt predam· ⁊ vniuersa que ceperant tam ex hominibus ꝗ ex iumētis· ⁊ adduxerūt ad moysen· ⁊ ad eleazarum sacerdotem ⁊ ad oēm multitudinē filiorum israel. Reliqua autem vtensilia portauerunt ad castra in campestribus moab iuxta iordanem contra hiericho. Egressi sūt aūt moyses ⁊ eleazar sacerdos· ⁊ oēs principes synagoge in occursum eorū extra castra. Iratusq̄ moyses principibus exercitus tribunis ⁊ centurionibus qui venerant de bello ait: Cur feminas reseruastis? Nōne iste sūt que deceperūt filios israel ad suggestionem balaam· ⁊ preuaricari fecerunt vos in domino sup peccato phogor. vnde ⁊ percussus est populus Ergo cūctos interficite·

Talibus enim armis instructi diabolica castra fugabimus.

Et reges ⁊c. Origenes. Interficiuntur reges madianitarū· ⁊ qui prius a mulieribus victi sunt· nunc expiatione habita ⁊ acta penitentia reges vincunt. tantum valet conuersio ad deum ⁊ correctio peccatorū. Fuit aūt cure diuine scripture nomina regum memorare eui ⁊ recem ⁊ sur ⁊ vr sorophoc. Hi enim regnant apud madianitas· quos penitus debet extinguere omnis qui militat deo. Eui nanq̄ beluinus vel ferinus interpretatur. Beluinos ergo ⁊ ferinos mores debes omnino perimere: vt placeas ei qui te probauit· ⁊ peruenias ad beatitudinem mortificata totius iracūdie feritate. Ego puto ꝙ hec nomina scriptura diuina non narrauit pro historia: sed pro causis ⁊ rebus aptauit. Quis enim stultus filio suo nomen beluinus imponit: sed magis institutionem animarum prospexit sermo diuinus volens ostendere· ꝙ aduersus huiusmodi vicia militare debemus: ⁊ istos reges fugare de corporis nostri regno: ne regnet peccatum in nostro mortali corpore. Nomina enim pro rebus aptantur· etiā apud gentiles ⁊ barbaros. Notum est cur abram abraham dictus est· ⁊ sarai sara· ⁊ iacob israel. Ioseph autem a pharaone barbara lingua photophanec cognominatus est. qđ lingua sua de secretorum vel somniorū reuelatione composuit. Daniel quoq̄ in babilonia baltasar nominatur.

Et ananias· ⁊ azarias· ⁊ misael· sidrac· misac· ⁊ abdenago. Madianitarum ergo regem moyses appellauit: prout gessit. Beluina inquit feritas est que regnat in madianitis· nec ipsa solum: alius est rex nomine recem i. inanitas que ibi regnat· Multa enim inanitas ⁊ vanitas in hoc mūdo quā dei miles superat ⁊ vincit: si nihil inaniter nihil superflue agit: memorans: quia etiā de ocioso verbo reddent homines rationem in die iudicii In hac vita hominis totum pene ociosum ⁊ inane ē qđ dicitur vel agit. Inanis est oīs actus ⁊ sermo in quo non ē intrinsecus aliquid pro deo vel dei mādato.

Est ⁊ alius rex madian vr. i. irritatio. Vides quales sūt q̄ regnāt apud madianitas. Qui. s. debēt expugnari· imo perimi. ab his qui deum sequūtur· Non enim tam regū ꝗ viciorū nomina que regnant in hoībus referuntur in lege: ⁊ ñ tā gentiū bella ꝗ concupiscentiarū carnalium que militāt aduersus animam describuntur. Deniq̄ hi q̄ ī viciis regnant. v. reges esse dicuntur· vt pateat: qr omne viciū quod regnat in corpore ex quinq̄ sensibus pendet· Hi ergo perimēdi sunt de regno madianitarū: vt vltra vicia nō regnent per eos sꝫ iusticia· nec ad scandalū videāt oculi: sꝫ ad edificationē. Unde si oculus tuus scādalizat te: erue eū ⁊c. Nō tamē effodiēdum precipit oculū corporis nostri: nec manum aut pedē abscidendū: sed sensum carnalia sentientem· ⁊ concupiscentiis lasciuientem: vt oculi recta videant· aures recta audiant. gustus noster verbū dei gustet· manus palpent ⁊ contrectent de verbo vite· Et sic peremptis regibus madianitarū· regnet ī nobis iusticia. i. xp̄s q̄ factus ē nobis a deo iusticia· ⁊ pax· ⁊ redēptio

Balaam quoq̄. Patet cōsilio balaā subornatas ēe mulieres madianitarū q̄ deceperant israel. Unde hic velut auctor sceleris interficitur

Orig. Dictū ē superius· ꝙ balaā rediit in locū suū. Sꝫ forte reuersus ē· quāuis scriptura nō dixerit. Uel forte ī locū suū rediit ab eo loco vbi sacrificia faciebat: in eū. s. locū vbi tanquā peregrinus habebat hospicium. Non enī dictū ē in domū suā· aut ī patriā suā. De balac autē dictum est ad semetipsum: vbi tanquā dominus habitabat.

Cur feminas re. ⁊c. Rab. Mystice. Feminā ī predā de bello reuertēs seruat q̄ foras actus prauos cohibēs· ⁊ zelo bono destruēs· delectationē carnalē ī abscōdito pectoris celat. Sꝫ hoc moyses. i. lex redarguit. Qui enī delectationē carnis ī occulto corporis celat: facile ī culpā praue operatōis exorbitat. Iubet ergo oīe masculinū· paruulus etiā· mulieres q̄ que nouerūt viros iugulari· qr turpē appetitū ⁊ delectationē carnis· q̄ concipit iniquitatē ⁊ parit peccatū· penitus īterficere debemus. Puellas aūt ⁊ feminas virgīes. i. ptē delectatiōis q̄ ñ procliuis ē ad peccādū. sꝫ exardescit ad bonū conseruemus: vt q̄ deo placita sūt desiderēmus ⁊ perficere studeamus

Ad suggestionē ba. Hic euidentius ostenditur balaā suggestiōe

mulieres subornatas fuisse.

Isidorus. Nõ dubitauit balaã oblata copia feminarũ fornicatõis ruina israelitas collapsuros: q2 cõcupiscibiles aĩe eorum partes sciebat eẽ corruptas. Ita demones vnumquẽq3 pertemptant illis affectibus aĩe laqueos tradentes: quib9 nos senserint egrotare.

Eleazar quoq3. Nota q eleazar nõ ad omnẽ populũ: sed ad viros virtutis loquitur qui reuertebãtur de prelio. Viri aũt virtutis sunt qui ad bellũ procedũt. q in agone contendũt. ⁊ ab oĩbus se abstinent. alij vero nõ viri sunt virtutis.

Aurũ et argentum ⁊c. Temp9 belli est in hoc mũdo cõtra nequicias spũales ⁊ concupiscẽtias carnales. Spectat nos angelorum chorus: ⁊ virtutũ celestiũ pia erga nos pendet expectatio. qñ vel quõ d prelio reuertamur. quis plus afferat auri vel argenti. quis lapides preciosos curiose ituetur. Requirũt etiã qui deferũt es. q ferrũ. qui plũbum. vl vas ligneũ. vel fictile aut aliqd huiusmodi magne domus vsibus necessariũ. Secundum ergo ea que quisq3 detulerit mansionis ei meritũ deputabitur. Probãtur tamen hec oĩa. alia p ignẽ. alia per aquã. vniuscuiusq3 opus q̃le sit ignis probabit.

Et lauabitis. Orig. Vides quomodo purgatione indiget omnis qui exit de prelio huius vite. Qui pugnauerũt p filijs israel: madianitas iterfecerũt: i q deo placuerũt cuius volũtatẽ ipleuerũt: hoc tñ ipso iniundi dicũtur effecti. vnde iubentur lauare vestimẽta sua ⁊ mũdari. ⁊ sic intrare i castra. Hi ergo qui pugnant: q2 ĩmundos hostes cõtingũt: polluti sunt. Si ergo diabolũ vicero. ⁊ cogitationes ĩmundas quas suggerit: vel veniẽtes repulero: vel ingressas intra me ne ad effectũ veniant necauero. cõculcans caput draconis: hoc ipso tamen pollutus sum. quo pollutũ calcare contẽdi: Beatus tamẽ quia superaui. vnde: Nemo mũdus a sorde. Oẽs ergo

⁊ quicquid est generis masculini etiã in paruulis. ⁊ mulieres que norũt viros i coitu iugulate. Puellas autẽ ⁊ omnes mulieres [vel feminas] virgines reseruate vobis. ⁊ manete extra castra. vij. diebus. Qui occiderit hominẽ vel occisum tetigerit lustrabitur die. iij. ⁊. vii. ⁊ de omni preda siue vestimentũ fuerit siue vas. ⁊ aliquid in vtensilia preparatũ. de pellibus caprarũ ⁊ pilis ⁊ ligno expiabit᷑.† Eleazar quoq3 sacerdos ad viros exercit9 qui pugnauerunt sic locutus est: Hoc est preceptũ legis qd mandauit dominus moysi. Aurum ⁊ argentum ⁊ es ⁊ ferrum ⁊ plũbũ ⁊ stãnũ ⁊ oĩe qd potest transire per flãmas igne purgabit᷑. Quicquid autem ignem non poterit sustinere: aqua expiationis sanctificabitur. ⁊ lauabitis vestimẽta vestra die septio. ⁊ purificati postea castra intrabitis. Dixitq3 domin9 ad moysen Tollite sũmam eorũ q capta sunt ab homine vsq3 ad pecus: tu ⁊ eleazar sacerdos. ⁊ oĩs pricipes vulgi. diuidesq3 ex equo predam inter eos qui pugnauerunt ⁊ egressi sunt ad bellum. ⁊ inter omnem reliquã multitudinẽ. Et separabis partem domino ab his qui pugnauerunt ⁊ fuerunt in bello. vnam animam de quingentis tam ex hominibus q̃3 ex bob9 ⁊ asinis. ⁊ ouibus. ⁊ dabis eã eleazaro sacerdoti. quia primitie domini sunt. Ex media quoq3 parte filiorum israel accipies quinquagesimum caput hominũ ⁊ boum ⁊ asinorũ ⁊ ouiũ cunctorũq3 animantium ⁊ dabis ea leuitis q excubant in custodiis tabernaculi domini. Feceruntq3 moyses ⁊ eleazar sicut preceperat domin9. Fuit autem preda quã exercitus ceperat ouiũ sexcenta. lxxv. milia: boũ lxx. duo milia: asinorum. lx. milia ⁊ mille. Anime hominũ sexus feminei que nõ cognouerant viros xxx. duo milia. Dataq3 est media pars his qui i prelio fuerãt ouiũ trecenta. xxxvii. milia quingente. ex quibus in ptẽ dñi supputate sunt oues sexcente. lxxv. ⁊ de bobus. xxxvi. milibus: boues. lxx. ⁊ duo. De asinis. xxx. quingentis. asini. lx. vnus. De aĩabus hoĩum xvi. milibus: cesserunt in partem dñi. xxx. due aĩe. Tradiditq3 moyses numerũ primitiarũ dñi eleazaro sacerdoti sicut fuerat ĩperatũ ex media parte filiorũ israel. quã seperauerat his qui i plio fuerãt. De media vero parte q cõtigerat reliquẽ multitudini. id est. d ouiũ trecentis. xxxvii. milib9 qngẽtis ⁊ de bobus. xxx. sex milibus: ⁊ de

† Nota q sermo dei illis tñ fit qui sunt viri virtutis.

purificatione indigemus ĩmo purificatiobus. Multe enĩ ⁊ diuerse nos manent purificatiões. Sed mystica hec sunt. ⁊ ineffabilia. Quis enĩ enarrare poterit que sint purificationes q parẽtur petro. ⁊ paulo. ⁊ similib9 qui tot hostes prostrauerũt: tot spolia ceperũt: q cruentis manibus a cede redeunt: quorũ pes tinctus ẽ in sanguĩe. ⁊ manus suas lauerũt in sanguine peccatorum. interficientes in matutino oẽs peccatores terre. Peremerunt enĩ diuersas demonũ gẽtes: quas nisi vicissent captiuos nõ liberassent. nec ad obedientiã christi pduxissent. Beatus q succedit ĩ his prelijs. ⁊ interficit madianitas: vt iustificetur ex sanguine eorũ. Sanguinẽ demonũ fũdit qui captiuos eripit. Purificabit᷑ aũt in regno dei: vt mũdus ingrediatur ciuitatẽ dei. vel domini.

Qui pugnauerunt. Alleg. Orig. Sunt quidã in pplo dei qui militãt. q. s. ñ obligãt se secularib9 negocijs. Hi procedũt ad bellũ contra gentes munitas ⁊ spiritales nequicias. pro his qui infirmiores sunt vl etate. vl sexu. vel pposito. Pugnant aũt orõnibus. ieiunijs. iusticia. pietate. mãsuetudine. castitate. ⁊ oĩbus continentie virtutibus. Et regressis ad castra victoribus fruuntur laborib9 eorũ etiã ibelles qui ad pugnã nõ vocant᷑. vel exire nõ possunt. Sciendum aũt q oĩa que sumũtur ex his gentib9 mutanda sunt. ⁊ forte qcquid ex hoc seculo assumitur. vel prelio capitur. ⁊ ĩmundũ ẽ. ⁊ purificatione ĩdiget. ⁊ quedam per ignem transeunt. alij sufficit aque purificatio. Assumuntur aũt ex prelio hoĩes ⁊ iumẽta: cũ captiuat᷑ oĩs intellectus ad obediẽdũ christo per verbũ dei. In quo pugnãtes captiuant intellectũ eorũ qui cõtraria sentiunt. Pauci sunt tamen qui pugnare possint. ⁊ prelia ista conficere. de sexcentis milibus armatorũ qui vidẽtur militare deo. sola. xij. milia eliguntur. ceteri relinquũtur in castris. Intuere quanti sint ĩ ecclesia

qui possint pro veritate pugnare⁊ cōtradicentibus resistere· qui sciāt verbi bella tractare. Beati sunt qui pro ꝑplō dei possunt pugnare· ⁊ de hostibus spolia reportare. Reliqua tamē pars ꝑpli que videt̃ imbellis: si cū quiete resideat in castris: in silentio agat: a moyse nō recedat: sed in lege dei permaneat: spoliorū partem habebit. Fiet enim equa portio: non per numerū: sed quantū datur omni populo. tantū. xij. milibus qui spolia ceperunt. Quis hec audiens nō aīetur pro ecclesia pugnare: ⁊ inimicis veritatis resistere· qui dogmata ecclesie oppugnare· vel voluptati ⁊ luxurie docent operam dare? Qui ergo hos expugnat: vel in se· vel in proximis vicia pūnit: capiet spolia multa quinquagies multiplicata q̄ ceteri. In tantū enī numeri quātitas videt̃ augeri cū sexcētis milibus. xij. milia cōferūtur. Offerre tn̄ vtraqꝫ pars iubetur deo· ⁊ illi quidem qui vicerūt vnū ex quingētis. Qui aūt domi resederunt vnum ex. l. Vterqꝫ aūt numer⁹ sacratus est. Vnde vnus debebat denarios quingētos· ⁊ alios. l. ⁊c· Sed ⁊ septē septiane vno addito quinquagesimū diez faciūt: que pentecostes festiuitas dicit̃. Similiter. lxx· septimane addita vna decade quingētos redundant. Et quāto plures sunt. lxx. septimane q̄z. vij. tanto prestantior est numerus quingentorū q̄z quinquaginta.

De his .n. dictū ē. Multitudinis credētiū erat cor .n. ⁊ a. n. ⁊c. Hi sunt q̄ plurimū auri pugnando ceperant. ⁊ omne aurum ⁊ ornamētū· siue capitis· siue brachiorū· vel digitorū. i. quicquid intellectibus vel operibus habēt: deo offerūt. scientes q̄ munera eius· data eius sunt. ideo nec vnus dissensit (dissentientes enī nō possunt offerre. Vnde. Si offers munus tuū ad altare: ⁊ memoratus fueris q̄ frater tuus habet a· aduersū te: re. i. m. t. ⁊c) vt leuent. s. manus suas ad deum sine ira ⁊ dissensione. In musicis eniz si armonia cordaruz cōsonanter aptatur: suauē sonū reddit· si aliqua sit dissonātia carminis dulcedo corrumpitur. Ita si dei milites dissentiant ingrata sunt oīa deo: etiā si bella multa cōficiant: spolia multi deferāt: ⁊ munera offerant. Dicet̃ enī vade prius reconciliari fratri tuo ⁊c. Si enī in aliquo dissentis a mādatis dei: nec hostem vincere potes. In eo enī ipso iaz victus es a diabolo· in quo dissentis a deo· Si ergo vis vincere ⁊ sūma bellatorū eē: adhere deo: cōcorda cū ipso dicens: Quis nos sepabit a caritate christi? tribulatio? an āgustia? ⁊c. Qui talis ē: potest vincere madianitas· ⁊ interficere oēs peccatores terre. i. carnis fornicationē· imundiciā· passionē· concupiscentiā auariciā ⁊ huiusmōi Et sic erit dignus offerre omē vas aureū torquē· aut viriolā. aut anulum· aut dextrale· aut cathenulā

asinis. xxx. milibus quingentis· ⁊ de hominibus sedecim milibus tulit moyses quinquagesimuz caput. ⁊ dedit leuitis qui excubabāt in tabernaculo domini: sicut preceperat dominus. Cūqꝫ accessisset principes exercitus ad moysen· ⁊ tribuni ⁊ centuriones dixerunt. Nos serui tui recensuimus numerum† pugnatorū quos habuim⁹ sub manu nostra† ⁊ ne vnus quidem defuit. Ob quā causam† offerimus in donariis domini singuli qd̄ in preda auri potuimus inuenire phichelides ⁊ armillas† anulos ⁊ dextralia ac† murenulas: vt depreceris pro nobis dominum.

† Qui etiā alios in ecclesia ab hostibus tam visibilibus q̄ inuisibilibus defendunt.

† Multitudīs credētiū erat cor vnū et aīa vna

† discordātes nō possunt offerre. vnde: vade prius recōciliari fratri tuo· et tūc veniēs offeras munus tuum.

† operum. s. ornamenta.

† Auro et argento factas.

Susceperuntqꝫ moyses ⁊ eleazar† sacerdos omne aurum in diuersis speciebus pondere. xvi. milia septingentos. l. siclos a tribunis ⁊ centurionibus. Vnusquisqꝫ eniz qd̄ in preda rapuerat suuz erat· ⁊ susceptū intulerunt in tabernaculum testimonii in monimentū filiorū israel coram domino.

† virtutes animi et bona opera.

C. XXXII.

Filii aūt rubē ⁊ gad hēbāt pecora multa· ⁊ erat eis in iumentis infinita substantia. Cūqꝫ vidissent iazer ⁊ galaad aptas aīalibus alendis venerunt ad moysen ⁊ ad eleazarum sacerdotem· ⁊ principes multitudinis atqꝫ dixerunt: Astaroth

Cūqꝫ accessissent. Orig. Differentias esse ⁊ profectus meritorū ī populo fideliū· ⁊ in aliꝫ locis ⁊ hic colligimus de eo qd̄ scriptū est. Et accesserunt ad moysen omnes qui cōstituti erāt principes per tribus in exercitu tribuni ⁊ centuriones· ⁊ dixerūt ad moysen: Nos pueri tui collegimus sūmam virorū bellatorū nostrorū· ⁊ nō dissensit ex nobis quisquā· ⁊ obtulimus munus domino ⁊c. Loquūtur ergo ad moysen electi principes qui constituti sunt super exercitū· ⁊ pro rebus bene gestis munera offerunt domino dicentes: Nos pueri tui sumus qui accepimus sūmam filiorū israel bellatorū. s. xij. milia qui electi sunt ex omnibus tribubus: vt pugnarent contra madianitas. Sunt ergo in populo dei bellatores multi· ⁊ multi ībelles· ⁊ inter bellatores quidā qui appellant̃ sūma bellatorū: eminentiores. s. inter bellatores· ⁊ rursus his celsiores qui constituti sunt super eos principes ⁊ prelati singulis milibus electorū. Est ergo multa diuersitas ī ordine bellatorū. Inter imbelles quoqꝫ est aliqua differentia. Quidā enī ita sunt imbelles vt nūquā possint fieri bellatores vt senes· femine· serui. Pueri vero ita sunt imbelles: vt sperent fieri bellatores cum occurrerint s. in virum perfectū· ⁊ in mensurā etatis· etiā in sūmam bellatorū venire se sperant· ⁊ esse electi in. xij. milibus: vel esse princepes electorū. Considera oīa presentia seculi repleta bellis: ⁊ demonū inuisibilibus preliꝫ perurgeri. In populo vero dei esse quosdā fide robustos· virtutibus armatos· q̄ huiusmodi bella conficiant· ⁊ semper in procinctu positi etiā eos qui pugnare nō possunt ab hostibus tueantur verbo ⁊ exemplo: si tamen nō desit eis fides. Impossibile ē enī sine fide saluari. Inter ipsos bellatores sūt aliꝫ parati ⁊ expediti: vt nullis se īplicent secularibus negociꝫ· meditātes in lege dei die ac nocte. Hi sūma bellatorum appellantur. Non est autem dictum de cōmuni numero bellatorū q̄ nemo in eis dissensit: sed de his q̄ sūma bellatorum dicuntur. In talib⁹ enī nulla dissentio· nulla discordia

Torques ornamentū sapientie est. In prouerbiꝫ enī de sapientia dicit̃ Qui acquisierit eam: torquē aureā ponat circa collū suū. Viriola ⁊ anulus ornamenta sunt manuū· in quibus signātur opera. Similiter ⁊ dextrale. Cathenule vero verbi ⁊ doctrine connexiones significāt.

Depreceris pro nobis. Orig. Ad propiciādū deū pro nobis. Si dicamus propter aurū deū propicium fieri hominibus: absurdum ⁊ impiū iudicatur. Hoc enī in viro bono notabile dicit̃. Per aurum ergo virtutes ⁊ opera bona signantur: que sola deo digne offeruntur· pro quibus solis decet eum propitiari·

Susceperūtqꝫ. Et accepit moyses ⁊ eleazar sacerdos aurū ab oībus tribunis ⁊ centurionibus: ⁊ intulit illud in tabernaculum testimoniꝫ memoriale filiꝫ israel coram domino. Nota q̄ que dicūtur non ad conspectū visibilem: sed ad mentis memoriam referuntur. Beatus enī est qui recordatur se aliquid boni operis fecisse coram dn̄o· ⁊ obtulisse munera beneplacita deo· virtutes. s. animi: ⁊ ornamenta pietatis. C. XXXII.

Filii autem ruben. Orig. Oīa que dicūtur: nō solū ex sermone q̄ dicit̃ pensanda sunt: sed ex persona dicentis. Si puer loquitur: aīas nr̄as ad auditum eloquiꝫ puerilis aptamus: nec plus in his q̄ dicuntur q̄z puer sentire poterat expectamus. Si aūt vir loquit̃: cōtinuo contēplamur· si viro digna sint q̄ dicuntur· ⁊ si eruditus sit: pro eruditionis intuitu etiam dicta pensamus. Si aūt imperitus ⁊ ydiota: aliter q̄ dicunt̃ accipimus. Si aūt senior aut multe peritie ac probate (vt qui in eruditiōe cōsenuit) longe in eo maior habebitur dictorū expectatio. Hec aūt qui loquit̃ spūs sanctus est. vnde eniz poterat moyses que ab origine mundi gesta sunt: vel in fine gerenda narrare: nisi spirit⁹ dei īspiratiōe? Vnde potuisset de christo ꝓphetizare? Christus enim ait: si crederetis moysi: crederetis vtiqꝫ ⁊ mihi: de me .n. ille scripsit ⁊c. Hoc ergo secundū maiestatē loquentis

oportet intelligi. vnde abrahā dicit. Habent moysen ⁊ ꝓphetas: audiant eos. nō hoīes in corpore positos significās: sed q̄ ab eis scripta sunt dictā te spiritu dei. Moysi ergo litteras remoto velamine ita intelligamus: vt singulis dici videātur. vt si intelligant auditores ⁊ obseruent: nō cant in locū tormentorū sicut diues qui audire cōtempsit: sed in sinū abrahe vbi lazarus requiescit. Hec tamē ad liquidū scire ipsius puto esse spūssancti q̄ inspirauit. ⁊ ihesu christi qui ait. De me enī ille scripsit. ⁊ patris: cuius cōsiliū antiquū hūano generi nō nuduz sed velatum litteris indicatur. Sed iam ad sensum eoꝝ q̄ latere videntur veniamus. Duobus modis de egypto exitur. Cum enī quis de errorū tenebris ad agnitionis lumen adducitur: ⁊ de terrena cōuersatōne ad spūalia instituta cōuertitur de egypto videtur exisse. ⁊ ad solitudinē venisse ad illū. s. vite statum in quo per silentiuz ⁊ quietē diuinis legib⁹ exerceatur. ⁊ celestib⁹ eloquijs imbuatur. per que institutus ⁊ directus cū iordanē transierit: properet vsq₃ ad terrā promissiōis i. per gratiam baptismi vsq₃ ad euangelica īstituta. Exit etiā aīa de egypto: cū relinquit huius mundi tenebras. ⁊ corporee nature cecitatē ⁊ trāsfertur ad aliud seculum. qđ sinus abrahe. vt in lazaro. vel paradisus vt in latrone indicat. vel si qua nouit de⁹ esse alia loca vel māsiōes. ꝑ que transiens aīa deo credens. ⁊ perueniēs vsq₃ ad flumen qđ letificat ciuitatem dei vltra ipsum sortē hereditatis promisse patribus accipiat. Cuz ergo dupliciter designetur egressus de egypto. ⁊ trāsitus ad desertū. ⁊ inde egressus ad sancte terre hereditatē: videamus qđ sibi velit rubē ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse hereditas. q̄ ꝑ moysen traditur. ⁊ extra iordanē decernitur. In. xij. tribub⁹ filioꝝ israel. mystice totius humani generis figurā cōplectitur. vel omniū q̇ ad agnitionē dei venerunt. Hoꝝ pars extra iordanem hereditatē consequtur per moysen. Pars vero trans iordanē in terra promissionis per ihesum. Et quidem illi quibus extra iordanē hereditas datur: primitiui sunt. licet minus nobiles. licet nō inculpati. Ruben nāq₃ ē primogenitus iacob: licz ꝯtaminauerit thoꝝ patris. ⁊ gad licet ex ancilla. Manasses quoq₃ cuius dimidia tribus extra iordanē hereditatē consequitur: quāuis de egyptia natus: tamē primogēitus ē. Oēs ergo isti primogeniti sunt. ⁊ ideo significāt priorē populū qui nō per ihesum. sed per moysen hereditatē extra iordanem accipiunt.

⁊ dibon ⁊ iazer. ⁊ nemra esebon et eleale. et sabam. et nebo. et beon. Terra quā percussit dominus in conspectu filiorum israel regiōis vberrime est ad pastum animaliū

† greg. Quos multa mūdi ipedimēta occupāt: habitationē celestis patrie non desiderant.

Et † nos serui tui habemus iumēta plurima. precamurq₃ si inuenimus gratiam coram te vt des nobis famulis tuis eam in possessionem. nec facias nos transire iordanem. Quibus respondit moyses: Nunquid fratres vestri ibūt ad pugnam. ⁊ vos hic sedebitis:

† Orig. Nota ꝙ volentes vltra iordanē remanere increpat moyses. i. lex.

Cur subuertitis mentes filiorum israel ne transire audeant in locū quē eis daturus est domin⁹: Nōne ita egerunt patres vestri. quādo misi de cadesbarne ad explorandam terram. Cunq₃ venissent vsq₃ ad vallē botri lustrata omni regione subuerterunt cor filioruz israel vt non intrarent fines quos eis dominus dedit. Qui iratus iurauit dicens: Si videbunt homines isti qui ascenderunt ex egypto: a. xx. annis ⁊ supra. terrā quā sub iuramento pollicitus sū abraham. ysaac. ⁊ iacob. ⁊ noluerunt sequi me preter caleph filium iephone cenezeū. ⁊ iosue filiū nun. Isti impleuerūt voluntatez meā. Iratusq₃ dominus aduersuz israel: circumduxit eum per desertuz xl. annis. donec consumeretur vniuersa generatio que fecerat malū in conspectu eius: Et ecce inquit vos surrexistis pro patribus vestris incremēta ⁊ alūni hominū peccatorū vt augeretis furorez domini contra israel. Qui si nolueritis sequi eum. in solitudine populū derelinquet. ⁊ vos causa eritis necis omniū. At illi prope accedentes

alias amus.

dixerunt. caulas ouiuz fabricabimus. ⁊ stabula iumentorum. paruulis quoq₃ nostris vrbes munitas. Nos aūt ipsi armati ⁊ accicti pergemus ad prelium ante filios israel. donec introducamus eos ad loca sua. Paruuli nostri. ⁊ q̄dquid habere possumus erunt i vrbibus munitis propter habitatorum insidias. Non reuertemur in domos nostras: vsq₃ dū possideāt filii israel hereditatem suam. nec quicquā querimus trans iordanē

Terra quā per. ⁊c. Gre. Sunt multi in ecclesia qui paruuli eē despiciunt. ⁊ in loco hūilitatis positi. imanes apud se esse nō desinūt. hi honoribus extollūtur. voluptatib⁹ perfruuntur. ⁊ reꝝ multiplicitate dilatantur. preesse appetūt: ⁊ a multis timeri. recte viuere negligūt. ⁊ famā bone vite habere cupiunt. adulationes querūt. fauoribus intumescūt. ⁊ q⁊ presentiū copia delectātur. ventura gaudia nō requirunt. Cūq₃ eos multiplex actō occupat. et a semetipsis alienos demonstrat. Si qua tamē fidei temptatio exurgat (q⁊ ī ea specietenus cōtinentur. verbis eā ⁊ laborib⁹ defendūt. ⁊ celestem patriā predicant. nec tn̄ amāt. Quos bn̄ rubē. ⁊ gad. ⁊ dimidia trib⁹ manasse significāt: q⁊ multa pecora ⁊ iumēta possidētes. dū circa iordanē cāpestria cōcupiscūt: in terra ꝓmissionis hereditatē habere noluerūt. dicentes: Terra quā percus. do. i. cō. fi. is. re. vb. ē. ad. p. a. ⁊c. Qui ergo iumenta plurima possidēt: iordanē trāsire refugiūt. q⁊ quos multa mūdi īplicamēta occupāt: habitationem celestis patrie nō requirūt: sed fides (quā specietenus tenent) increpat ne ociosi delectatione torpescāt. ⁊ alios exēplo suo a laboris tolerantia. ⁊ studio longanimitatis frangāt. Unde eis ꝑ moysen dicitur Nūq̄d fratres vestri ibūt ad pugnā. ⁊ vos hic sedebitis ⁊c. Sed quia erubescūt nō defēdere qđ cōfitentur ꝓ fide ad certamē ꝓperant. eāq₃ nō sibi: sed ꝓxīs vendicant. Caulas ouiū fabricam⁹. ⁊ stabula iumētorum ⁊c. Qui mox fortes pro alijs veniūt. ⁊ repromissionis terrā ab hostib⁹ liberant ⁊ relinquūt. ad pascēda armenta extra iordanē redeūt: q⁊ cōtra fidez baptismi tota mente ⁊ desiderio reb⁹ perituris inseruiūt: q⁊ hereditatē terre ꝓmissionis. i. fructū fidei nō amāt. Sicq₃ ꝓ illa pugnāt: vt sua pignora extra illaz deponāt. q⁊ enī paruulos foris habēt affectū ī eius habitatione nō habēt. Unde ad cāpestria redeūt. q⁊ ab altitudīe montiū quasi a spe celestiū dilabūtur vt extra terrā ꝓmissionis bruta aīalia nutriāt. irrōnabiles. s. motus aī vanis desiderijs. q⁊ eterne lucis claritatē nesciūt dū trāsitorijs excecantur.

Jumenta plurima. Orig. Jumēta ⁊ pecora multa sunt ⁊c. Prioꝝ ꝓpls ad hereditatē illius terre q̄ lacte fluit ⁊ melle. nō potuit peruenire.

nec verbum caro factum agnoscere: quia multa iumenta ⁊ pecora habebat. Animalis enī non potest percipere que sunt spiritus dei. nec spiritaliter diiudicare: quia cum homo in honore esset non intellexit: sed comparatus est iumentis insipientibus. Accepit ergo ille populus hereditatē per moysen. terram .s. duorū regum. non enim amplius potuit interficere moyses nisi duos reges. quorum terram divideret populis multa animalia multaq; pecora habētibus. Illis vero qui iordanē trāseunt ihesus dividit terram. Quāuis enī aīalia habeant ⁊ pecora: non tanta que eos excludant ne iordanē trāseant: sed cū ipsis ⁊ mulieribus ⁊ infantibus contēdunt transire. ⁊ ad patrum promissa peruenire. Illos aūt hec oīa remorantur nec possint iordanē transire nec ad fidem christi: que est terra promissionis intrare.

Si transierint Orī. Alia lra Si trāsierint filij ruben ⁊ fi. gad. vo. ior. omnes armati ad preliū coram domino. ⁊ obtinueritis terrā in conspectu vestro: dabitis eis terrā galaad ⁊c. Terra multis modis accipitur. ⁊ terra hec in qua habitamus. non ab initio terra vocata ē: sed arida. ⁊ postea terra. Sicut hoc celum visibile prius firmamentū dictū ē postea celū. In pricipio tamen creature celū ⁊ terrā fecisse dicitur deus. ⁊ postea aridam. ⁊ firmamentū. Hīc aggeus ait. Adhuc semel mouebo celū ⁊ terram. ⁊ mare ⁊ aridam. Vides quomodo aliud pōit terram. aliud aridā? In multis quoq; locis terra in bono accipitur. arida vero raro. Nam ⁊ adam post peccatū in locū detruditur qui arida noīatur. antea enī erat in terra. paradisus enim nō in arida sed in terra ē. Mansuetis quoq; in euāgelio nō arida: sed terra promittitur. Beati mansueti qm̄ ipsi hereditabūt terrā. Semen etiā qd fructū dat centesimū. sexagesimum tricesimū. terra dicitur esse nō arida. Puto autē q̄ profectus sit ab arida ad terrā venire: sicut profectus fuit vt arida terra vocaretur. Dum enī infructuosi sumus: nec fructū iusticie. pudicicie. vel pietatis afferimus: arida sumus. Si aūt nos excolentes ad virtutū frugē suscitamus: terra ex arida efficimur: que verbi dei suscepto semine fructificet. Est ergo quedā terra etiā in regno dei que mansuetis promittitur ⁊ terra que viuentiū nominat. Est terra in excelsis posita de qua ad iustum dicit. Exaltabit te vt hereditas terrā. Huius terre hereditatē de egypto mūdi exiens aīa consequitur. ⁊ alibi quidē qui sub lege vixerūt. alibi qui per christi fidē ⁊ gratiā

dispensati sunt. Qui tamē videtur primi ⁊ per moysen dispensati nō consequūtur hereditatē. nisi prius transeāt cū his quos ihesus dispensat. ⁊ pugnēt cū eis cōtra inimicos. ⁊ collocent eos in sedibus suis. ⁊ ita consequātur hereditatē quā moyse duce meruerūt. Unde paulus. Et hi oēs testimonio fidei suscepto nō perceperūt repromissiones deo pro nobis aliquid melius prouidente: ne sine nobis consūmarentur. Quasi diceret. iste nouē ⁊ semis tribus de illis duabus ⁊ semis tribubus. Ideo non acceperunt promissionem terre illius q̄ eis extra iordanē p moysen decreta ē deo pro nobis aliquid meliꝰ prouidēte. ne sine nobis consūmaretur. ⁊ ideo transeunt nobiscum armati ⁊ iuuant expugnare inimicos. Sed trāseunt tantū armati viri .s. fortes ⁊ potētes. Ignaua manus ⁊ imbellis remanet extra iordanem. Fortes vero relictis animalibus ⁊ pecoribus ⁊ oībus ipedimtis pugnāt nobiscum donec vincantur inimici nostri vsq; quo hereditatem promisse terre capiamus. Sācti enī patres orōnibus iuuant. ⁊ exēplis hortantur ⁊ confirmant: ⁊ scriptis suis que ad memoriā reliquerūt: instruūt nos quomodo aduersus inimicas potestates pugnemꝰ ⁊ certamina toleremꝰ. Pugnāt ergo p nobis. ⁊ incedunt primi armati. Ipsos enī nobis proponimꝰ. ⁊ vidētes fortia facta eorū ad preliū spiritale armamur ⁊ dimicamus. Sic deniq; qui sub duce ihesu militāt. xxx. ⁊ eo amplius reges perimūt. ⁊ terras eorū sorte accipiunt. Depulsis etiam spiritalibus nequitijs: de celestibus hereditatē celi christo dimicante percipiūt. Potest adhuc tercius expositionis modus eē vt in filijs israel .i. in populo ecclesie intelligātur esse quidam spiritales. ⁊ intra iordanē percipere hereditatē terre fluentis lac ⁊ mel. sapientie ⁊ scientie dulcedinē capientes. quorum terra flumine dei qd repletū ē aquis diuine intelligentie circūdatur ⁊ rigatur. Alij aūt sunt carnales iumētis ⁊ pecudibus .i. crassis ⁊ stolidis sensibus abundātes. qlibus dicit apostolus. Ita insensati estis: vt cum spiritu ceperitis. nō carne pficiamini. Et insensati galathe. quis vos fascinauit veritati nō obedire. Sed vnusquisq; nostrum nisi se armauerit: ⁊ abiectis brutis ⁊ beluinis sensibus ad spiritalem intelligentiā properauerit. remanebit extra iordanem. nec poterit per sapientie flumē incedere. quod letificat ciuitatē dei .i. aīam dei capacem. Nec assequitur verbi dei interiora. que sunt dulciora super mel ⁊ fauū: sed illā tantū cōsequetur terrā in qua duo reges occisi sūt. vbi

quia iam habemus possessionem vestram in orientali eius plaga. Quibus moyses ait: Si facitis qd promittitis. expediti pergite coram domino ad pugnam. ⁊ oīs vir bellator armatus iordanē trāseat donec subuertat dominus inimicos suos. ⁊ subijciatur ei oīs terra. Tūc eritis iculpabiles apd dominū ⁊ apud israel. ⁊ obtinebitis regiones quas vultis coram domino. Sin autē qd dicitis non feceritis. nulli dubiū est quin peccetis in deum. Et scitote qm̄ peccatū vestrum apprehendet vos. Edificate ergo vrbes paruulis vestris. ⁊ caulas ⁊ stabula ouibꝰ ac iumentis. ⁊ qd polliciti estis implete. Dixerūtq; filij gad. ⁊ ruben ad moysen. Serui tui sumus: faciemus qd iubet dominus deus noster. Paruulos nostros ⁊ mulieres ⁊ pecora ac iumenta relinquemus in vrbibus galaad. Nos āt famuli tui expediti omnes pergemus ad bellū sicut tu domine loq̄ris. Precepit ergo moyses eleazaro sacerdoti. ⁊ iosue filio nun ⁊ principibus familiarū per tribus israel: ⁊ dixit ad eos. Si trāsierit filij gad ⁊ filij ruben vobiscum iordanem omnes armati ad bellum coram domino. ⁊ vobis fuerit terra subiecta: date eis galaad in possessionem. Si aūt noluerint transire vobiscum in terram chanaan inter vos habitandi accipiant loca. Responderūtq; filij gad ⁊ filij ruben. Sicut locutus est dominꝰ seruis suis. ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram domino i terram chanaan: ⁊ possessionē iā suscepisse nos confitemur trās iordanem. Dedit itaq; moyses filijs gad ⁊ ruben ⁊ dimidie tribui manasse filijs ioseph regnum seon regis amorrei. ⁊ regnū og regis basan. ⁊ terram eorū cum vrbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filij gad dibon ⁊ astaroth ⁊ aroer ⁊ roth sophan ⁊ iazer ⁊ iebaa ⁊ bethnemra. ⁊ betharan vrbes munitas. ⁊ caulas pecoribus suis. Filij vero ruben edificauerūt

dicatur ei·nihil iudicaui me scire inter vos·nisi ihesum christū·7 hunc crucifixum. Qui aūt potuerit transire iordanē·7 ad interiora penetrare·sequens dn̄m ihesum christū·interficiet.xxx.7 eo amplius reges. Illos fortes de quibus dicit̄. Astiterūt reges terre 7 prin.cōue.i.u.ad.d.7c. Quibus prostratis agnosces secretiora mysteria vsq₃quo venias ad sedē dei 7 hierusalē ciuitatē dei viuentis·nō q̄ seruit cum filijs suis:sed que sursū est 7 libera est 7 mater omniū nostrum est.

C. XXXIII.

He sunt mansiones 7c. Orige. Diuersas creauit deus ciboꝝ differentias pro diuersitate aīalium. vel humani desiderij. Unde 7 aīalia cognoscūt ꝓprios cibos·7 alijs vtit̄ leo· alijs ceru⁹. In hoīb⁹ quoq₃ qui sanus ē 7 validus fortē cibum requirit cōfiditq₃ edere oīa. Infirm⁹ delectatur oleribus·7 fortem cibum nō patit̄. Paruulus vero sit̄ n̄ voce:re tn̄ ipsa lactē requirit. Cib⁹ aūt rōnalis nature verus sermo dei est. Sed 7 hic differentias habet. Non oīs eodē verbo nutritur. Est alijs in verbo dei cibus lactꝫ aptior.s. doctrina·sicut moralis q̄ rudibus solet preberi. Hi lectionē in qua nihil ē obscurū libēter accipiunt. verbi gratia·ester·iudith·thobiam.7 mādata sapientie. Si legatur eis leuiticus:offenditur cōtinuo aīus q̄i nō sit cibus suus. Uenit enī vt disceret deum colere·iusticie 7 pietatis precepta suscipere·7 audit mādata sacrificioꝝ·7 ritus immolationū. Alius euāgelistas aplm psalmos libēter amplectitur·velut remedia infirmitatꝫ sue. Cui si legantur hec que habem⁹ in manib⁹·nihil infirmitati sue aut saluti aīe prodesse indicabit:sed refutabit tanq₃ graues 7 onerosos cibos. Sed sicut leo si habeat intellectū nō abundantiā herbarū culpabit creatam:nec dicet superfluā:q2 carnib⁹ vtitur.nec homo q2 sibi aptis vtitur alimonijs culpare debet q̄ fecit deus serpētes in cibū ceruoꝝ. Ita in cibis rōnabilibus nō refutanda ē scriptura q̄ obscurior videt̄·7 incōueniens incipientibus paruulis infirmis·7 minus ad intelligendū validis. Quisq₃ qd̄ sibi sanū sentit assumat. Ait ergo he māsiones filioꝝ israel exquo exierunt de terra egypti cum virtute sua in manu moysi 7 aaron. Et scripsit moyses profectiones eoꝝ 7 māsiones eoꝝ per verbū dn̄i 7c. Quis ergo audeat dicere qd̄ hec que scribuntur per verbū dn̄i nihil habeāt vtilitatꝫ aut salutꝫ:sꝫ solam narrent hystoriā? Duobus modis potest quisq₃ spiritaliter exire de egypto·vel relinquēdo gentilem vitā·7 ad cognitionē diuine legis accedēdo· vel cū aīa de corporis hui⁹ habitatione discedit. ad vtrūq₃ enī spectant he māsiones. De illis enī mansionib⁹ quas aīa exuta corpore. imo rursus induta suo corpore habitura ē:dicit̄. In domo patris mei mansiones multe sunt 7c. Sunt ergo multe māsiones que ad patrē ducūt. In q̄bus singulis quid vtilitatis aīe cōmoratio·quid ue eruditionis aut illuminationis accipiat:scit solus pater futuri seculi qui ait. Ego sum hostiū·nemo venit ad patrē nisi per me. Qui forte in his singulis mansionib⁹ vnicuiq₃ aīe hostiū fiet·vt per ipsum intret 7 exeat·7 pascua inueniat· vsq₃q̊ ad ipsum perueniat patrē. Sed redeamus ad ea que inter nos 7 in nobis geruntur. In egypto erāt filij israel in operibus pharaonis·luto 7 latere affligebantur:donec ingemiscentes clamauerūt ad dn̄m:7 misit eis verbū suū per moysen·7 eduxit de egypto. Nos igitur cū essemus in egypto.i.in huius mundi erroribus·7 ignorantie tenebris·operātes opera diaboli in cōcupiscentijs 7 voluptatibus carnis misertus dn̄s misit verbū suū.i.vnigenitū filium suum·qui nos de ignorātia erroris ad lumē diuine legis adduceret. Sed primo omniū intuere mysterij rōnem. In egressione enī filiorū israel de egypto sunt.xl.due māsiones·7 aduentus christi in mundū fit per.xl.duas generationes. Unde ab abrahā vsq₃ ad dauid generationes.xiiij.7c. Quadraginta ergo duas generationū māsiones quas christus fecit descendens in egyptum huius mundi:faciunt qui ascendunt de egypto. In.xl.ergo duabus mansionibus perueniunt filij israel ad principium capiende hereditatis·vbi ruben·7 gad·7 dimidia tribus manasse accipiunt terram galaad: Sicut christus per.xl.duos patres quasi mansiones descendit vsq₃ ad nos·7 filij israel per totidem mansiones ascenderunt vsq₃ ad hereditatis promisse principium. Incipiamus ergo per ea q̄ descendit ascendere·7 primā mansionē facere quā ille fecit nouissimā qui natus est de virgine. Erit ergo prima mansio de egypto exeuntibus·relicto ydolorum cultu·vt credamus christum de virgine natum·7 de spiritu sancto·7 verbum carnem factum venisse in mundum. Post hec ascendere ad singulos fidei virtutum gradus nitamur.7 singulis immoremur:donec ad summum peruenientibus nobis institutionum fastigium ꝓmissa compleatur hereditas. Anima quoq₃ cū de egypto hui⁹ vite tendit ad terrā promissionis: pergit per quasdam vias 7 certas conficit mansiones. vnde. Effudi super me manū tuā vel animā meā: quādo ingrediar in locū tabernaculi admirabilis vsq₃ ad domū dei. De his mansionibus alibi dicit. Quā amabilia sunt tabernacula tua dn̄e virtutum·concupiscit 7 deficit aīa mea in atria domini· Et alibi multū peregrinata est anima mea. Intellige ergo que sunt he peregrinationes anime·in quibus se peregrinari diutius dolet. Tunc autē verius intelliget que fuit ratio peregrinationis sue cum regressa fuerit in requiem suā i.in paradisum. vnde. Conuertere aīa mea in requiē tuā 7c. Iste ergo sunt mansiones ·quibus itur in celum. Sed quis ita diuinorū conscius secretorū qui possit huius ascensionis describere māsiones· 7 cuiusq₃ loci labores vel requies? Quis enarret q̄ post primā 7 secundā 7 terciā mansionē adhuc insequatur pharao 7 egyptij:licet non comprehēdāt· licet submersi sint. Quomodo enūciet q̄ saluus effectus populus dei·post aliquot māsiones primū cantauit canticum dicens: Cantemus domino:gloriose enī magnificatus est: Quis hec egressioni anime singula possit· vel audeat adaptare? Et quomodo vetus populus cecidit: cui conuersatio 7 habitatio fuerat cum egyptijs·saluus autē nouus peruenit ad regnū qui ignorabat egyptios·exceptis sacerdotibus 7 leuitis? Qui enī in sacerdotiū vel leuitarū ordine fuerit:7 solum deum portionē habuerit·in deserto non cadit:sed peruenit ad terram promissionis. Ponuntur noīa mansionibus. Neq₃ enī conueniens videbatur·vt cetera oīa suis vterentur nominib⁹: ascensio vero aīe mansionū suarū nomīa nō haberet. Habet ergo nomīa mystica·7 deducentē se:nō moysen qui quo iret ignorabat. sed colūnam ignis·7 nubem·filium.s.dei·7 spiritū sanctum. Cum submersi fuerint oēs egyptij 7 amalechite.7 omnes qui impugnauerūt eā· vt per singulas māsiones que dicuntur esse apud patrem illuminetur amplius: donec assuescat illius luminis qd̄ illuminat omnē hominē intuitū pati·7 inire maiestatis fulgorē. Si ergo veros aīe in hac vita posite per hec doceri intelligamus profectus·que conuersa a gentili vita nō tam moysen q̄ legem dei·nec aaron:sed sacerdotē illum qui permanet ineternum sequitur: antequā ad perfectum veniat·in heremo habitat·vbi in preceptis domini exercet̄: vt fides eius probet̄:7 victa vna tēptatione veniat ad aliā: quasi de māsione ad mansionē·cum ea que acciderint fideliter tulerit· Ita enim per singula temptamenta vite 7 fidei profectus mansiones habere dicitur·secundū illud. Ibūt de virtute ī virtutē:donec perueniat ad sūmū gradū virtutū· 7 transeatur flumē dei· 7 ꝓmissa suscipiatur hereditas. Scire āt in deserto illo quō vocetur ille locus vbi applicuerint qd̄ vtilitatis affert legentibus·7 legem dei die ac nocte meditantib⁹·cum secundo describant̄ nomina·licet in non nullis mutata·7 per verbum domini a moyse describi iubentur? Quod ideo fit vt duas anime ostenderet vias·vnam quā ī carne posita per legem dei virtutibus exercetur·7 per quosdam gradus ꝓficiens ascendit de virtute in virtutem:quasi de mansione in mansionē. Aliam vero quā post resurrectionē ascensura ad celos·non subito nec importune conscēdit·sed per multas māsiones vbiq₃ singulis lumīe sapiētie illustrata ad ipsum patrem luminum perueniat.

esebon 7 eleale 7 cariathiarī 7 nabo 7 baalmeon versis nominib⁹. Sabama quoq₃ imponētes vocabula vrbibus quas extruxerāt. Porro filii machir filii manasse perrexerūt in galaad 7 vastauerūt eam interfecto amorreo habitatore eius. Dedit ergo moyses terram galaad machyr filio manasse qui habitauit in ea. Iair aūt fili⁹ manasse abiit 7 occupauit vicos eius·quos appellauit anothiair i.villas iair. Nobe quoq₃ prexit 7 apprehendit cariath cum viculis suis. vocauitq₃ eam ex nomie suo nobe.

C. XXXIII.

He sunt mansiones filiorum israel qui

Per turmas suas. Lxx. Cum virtute sua christo .s. qui ē dei virtus ⁊ dei potentia. Cum ipso ergo ascenditur qui ad nos descendit: vt ascenderemus. Qui enim descendit ipse est qui ascendit ⁊ qui ait: tecũ descēdam in egyptum: ideo nõ erat in tribubus eorũ infirmus.

In manu moysi et aar. Ori. Non enim tantũ scientiam legis ⁊ fidei: sed etiam operum quibus deo placetur fructus habere debemus cũ de egypto eximus. Si enĩ exiens de egypto ⁊ conuersus ad deũ abijciã superbiã p manꝰ aarõ taurũ deo sacrificaui. Si lasciuiam peremero: hyrcum. Si libidinem: vitulum. Si stulticiam: ouez. Si ergo cum anime vicia purgantur: manus aaron operatur ĩ nobis. ⁊ manꝰ moysi: cum ad hec intelligenda illuminamur ex lege. Vtraqꝫ ergo manus necessaria est vt inueniatur in nobis nõ solum fidei ⁊ sciētie: sed etiã actuũ operumqꝫ perfectio. Nec tamē due sunt manus: sed vna. In manu enĩ dixit nõ in manibus. Vnũ eniz opus vtriusqꝫ manꝰ est. ⁊ vna perfectiõis expletio.

egressi sunt de egypto per turmas

† .i. operatione. † Non enim sufficit manus moysi qui significat scientiam legis. queritur et manus aaron. qui sacrificandi deo peritiã significat.

suas in † manu moysi ⁊ † aaron q̃s

† vt legamus semper et videamus. quante nobis imminent profectiones et mansiones.

† descripsit moyses iuxta castrorũ loca que domini iussione mutabã

† Cõmotione turbida. vel cõmotiõe tinee. Oĩa enim que in mundo sunt in perturbatiõe et corruptione posita sunt.

tur. Profectiqꝫ igit̃ de † ramesse

† Quia quartadecima egerunt pascha in egypto. et quoddam initium festiuitatis iugulantes agnum pridie q̃ꝫ proficiscerentur.

mense primo † quintadecima die mensis primi: altera die phase filii israel in manu excelsa videnti-

Quas descripsit. Et scripsit moyses profectiones eorum ⁊ mansiones per verbum domini. Vt .s. legentes quante nobis immineant profectiones ⁊ mansiones preperemus nos ad hanc viam. nec segniter tempus nostrum consumamus. Ne dum vanitatibus immoramur. ⁊ singulis que ad visum. auditum. tactum. odoratuz. gustumqꝫ veniunt delectemur. pretereat tempus nec spacium vie expleamus: sed in medio deficiamus. q. in deserto. Idcirco enĩ venimus in hũc mundum vt transeamus de virtute in virtutem. neqꝫ permaneamus pro terrenis in terra. sicut ille qui dicebat. Anima habes multa bona. mãduca. bibe. ⁊ letare. ait enim illi dominus. Stulte auferetur a te hac nocte aĩa tua. Non dixit in hac nocte. nec in hac die: sed hac nocte. Nocte enĩ perimitur sicut primogenita egyptiorũ: quia dilexit mundũ ⁊ tenebras eius. socius rectorum mundi huiꝰ tenebrarũ harum. Tenebre aũt ⁊ nox iste dicitur mundus. pro his qui in ignorantia viuũt: ne lumen veritatis recipiant. ⁊ de ramesse ad socoth nõ trãseũt.

Profectiqꝫ igitur. Filij israel adhuc in egypto positi quartadecima die fecerunt pascha. ⁊ initium quoddã festiuitatis. Sequenti ergo die qui est primus azimorum. quintodecimo .s. primi mensis proficiscũtur de ramesse. ⁊ veniunt in socoth: vt ibi faciant festiuitates azimorũ vel diē. Quis hec intelligat? Quis vel ex parte cognoscat? sicut apostolus dicit. Ex parte scimus. ⁊ ex parte ꝓphamus. Quis enim intelliget quõ ex parte dies festos agimus. vt nemo nos iudicet in parte diei festi. aut neomenie. aut sabbati? Omnis enim dies festus qui hic agitur. in parte geritur. non in ĩtegro. Sed cũ exieris de egypto: tũc erit tibi perfecta festiuitas. Scito tamen quia post illud pascha qđ in egypto factum est semel: inuenitur in deserto aliud curatum cum lex data est. ⁊ post hec nusquã geri nisi in terra promissionis.

Hic ordo ⁊ distinctio mansionum valde necessaria est. ⁊ obseruanda his qui sequũtur deum ⁊ cogitant de profectibus virtutum. Fit ergo prima profectio ex ramesse: siue de hoc mundo anima proficiscens. ⁊ ad futurum seculum pergens. siue ab erroribus vite ad viam virtutis ⁊ agnitionis dei. De ramesse proficiscitur. que ĩterpretatur. cõmotio turbida. vł cõmotio tinee. quia in hoc mundo omnia in cõmotione ⁊ pturbatione ⁊ corruptione posita sunt. In quibus nõ oportet animã residere: sed proficisci ⁊ venire in socoth .i. tabernacula. Primus ergo anime profectus est. vt auferatur a cõmotione terrena: ⁊ sciat sibi tanqꝫ peregrinanti. ⁊ iter agẽti in tabernaculis habitandũ. Quo velut in procinctu posita aduersus insidiantes expedita occurrere possit. ⁊ libera ĩde iã vbi se sentit eē preparatã. proficiscitur ex socoth ⁊ applicat in buthan.

Manu excelsa. Vbi non est humanum opus neqꝫ terrenum: sed diuinum ibi excelsa manꝰ nominatur. per manum enim opus intelligitur.

Et in diis eorum. Omnes dij gentium demonia. in quibus faciet dominus vindictam in die iudicij. facit ⁊ nunc. cum quis ab illis deceptus fuerat vt ydola coleret: per verbum domini cõuersus verbum colit. i. deũ vel cũ fornicator ad pudiciciã conuertitur ⁊ se errasse deplorat: ipsius penitentie lacrimis vtitur demon. vel de superbia ad humilitatē. de luxuria ad parsimoniam. Quantis eos putas agi tormentis si quem videant vēdere omnia sua ⁊ dare pauperibus. ⁊ tollere crucē suam. ⁊ sequi christũ. vel cũ vident fraudis sue nebulas per agnitionē diuine legis reserari. Non enim sine ipsis consũmatur peccatũ. Nobis ergo sũmope agendum est: ne egyptiorũ primogenita vel deos eoruz quos dominus extinxit resuscitemus in nobis. si dederimus eis locũ operandi in nobis q̃ dominus odit. Sic enim dominus puni et deos egyptiorum de emendatione nr̃a ⁊ conuersatione.

† Mortui sepeliebant mortuos suos. viuentes sequebantur dominum suum.

bus cunctis egyptiis ⁊ † sepeliẽtibus primogenitos quos percusserat dominus. Nã ⁊ i diis eorũ exercuerat vltionez: castrametati sunt in socoth. De socoth venerũt in ethan que est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi ve-

† Os nobilium. fortitudine enim assumpta nobilitamur in domino. et despicimus beelsephon i. dominum aquilonis et eius superbiam declinamus.

nerunt contra † phyairoth que respicit beelsephon. ⁊ castrametati

In socoth ⁊c. Tabernaculis. Dũ enim peregrinamur ĩ corpore in tabernaculis habitamus.

Cum exierimus de egypto. i. de seculo: primũ tabernacula figimus scientes: quia ad vlteriora ⁊ ad terram sanctam celestem .s. properamus.

De socoth. Ori. Proficiscuntur ex socoth: ⁊ applicant ĩ buthan: q̃ conuallis dicitur. Sunt enim in his profectus virtutis que exercitio ⁊ labore acquiritur: nec tantum in prosperis quantum in aduersis probatur. Venitur ergo ad conuallem. in conuallibus ⁊ in inferioribus certamen habetur contra diabolum ⁊ aereas potestates. Abraham in valle salinarum pugnauit contra barbaros reges. ⁊ victoriam consecutus est. Descẽdit ergo viator noster ad eos qui in profundis sunt ⁊ in imis. nõ vt ibi moretur: sed vt victoriam consequatur.

In ethan. Ethan sana fortitudo. vel professio. in qua fortitudinem ⁊ robur assumimus: ne in via deficiamus.

Inde egressi. Idem. Profectiqꝫ ex buthan applicuerũt airoth qđ interpretatur victus. Nondum enim ad ciuitatem venitur. nec perfecta iam tenentur: sed quedam parua. Hic est profectus. vt a paruis ad magna veniatur. Venitur ergo ad os. i. ad primũ ingressum vici. quod est indicium conuersationis ⁊ abstinentie. Airoth aũt posita est contra beelsephon. ⁊ contra magdalum. beelsephon interpretatur ascensio specule. vel turris. A paruis ergo ascenditur ad magna. Nec dum anima in ipsa specula: sed contra speculam. i. in cõspectu ecclesie posita est. speculari .n. incipit ⁊ prospicere spem futuram ⁊ latitudinem profectuũ. Et paulatim crescit dum plus spe nutritur. q̃ꝫ laboribus fatigatur. Quarta ergo mansio est contra magdalum. nondum in ipso quod magnificentia dicitur. Habet ergo in conspectu ascensionē specule ⁊ magnificentiã rerũ futurarum quibꝫ pascitur ⁊ nutritur. In profectibus enim est non in profectione.

Hiero. Quarta mansio est phiairoth quod interpretatur os nobilium. que scribitur per litteram heth. Quidam patant male airoth villas errorqꝫ manifestus ꝙ pro supradicto elemento. ain litteram legant. Beelsephon interpretatur domus aquilonis. vel ascensus specule. vel habens archana. magdalum magnitudo turris. Assumpta ergo fortitudine nobilitamur. vel militamus in domino. ⁊ diaboli archana contēnimus. ⁊ magnificentiam illius. ⁊ turritam superbiam declinamus. Non enim est ab austro vnde dominus venit. ⁊ a meridie vbi sponsus recumbit in floribus: sed possessor aquilonis venti frigidissimi. vnde exardescunt mala: qui cum sit frigidissimus nomine dextri vocatur. falso sibi assumens vocabulũ virtutis ⁊ dextere cũ totus sit in sinistra.

In mara. Hiero. Quinta mansio est mara.i.amaritudo non pote-rant ad maris gurgites peruenire· ⁊ pharaonē cū exercitu videre pereun-tem· nisi habuissent in ore nobilitates.i.in domini confessione virtutes. Post predicationē euangelij· post tabernacula transmigrantiū· post as-sumptā fortitudinē· post confessionis nobilitatem· pericula rursus occur-runt. Semper ergo cauende insidie· inuocanda dei misericordia: vt inse-quentez pharaonē possimus effugere· ⁊ nubis spiritalis baptismo suffoce-cet. Egressis de ma-ri rubro occurrit here-mus sur· que ⁊ solitu-do ethan dicitur. In qua tribus dieb⁹ egre-dientes nō habuerūt aquā· ⁊ perueniūt ad marā ex amaritudīe sic dictam. Habebat fons aquā non dul-cez. Murmurat po-pulus aq̄s vidēs ⁊ po-tare ñ sustinēs. Ma-ra significat aquas occidentis littere· qui-bus si imitatur cōfes-sio crucis· ⁊ sacramēta domīce passiōis: ama-ritudo vertetur ī dul-cedinē. vnde. Consti-tuit dominus popu-lo legem ⁊ iudicia· ⁊ tēptauit eū. Vbi.n.magnitudo grē ibi magnitudo discrimīs. Ne terrearis si post victoriā venias ad amaritudinem· quia verum pascha facientes cum amaritudinibus comedunt· ⁊ tēptatio probationem· probatio spem spes parit salutem. Apud medicos quoq₃ antidotū noxios humores tem-perans ex amaritudine nominatur· quod dulce ostenditur restituens sani-tatem. Sicut econtrario voluptas atq₃ luxuria amaritudine temperatur. Vnde. que ad tempus pingues facit fauces tuas· nouissime vero amari-us felle inuenies.

§ Magnitudo vel turris.

sunt ante magdaluz. Profectiq₃ de phiairoth transierunt per me-dium maris rubri in solitudinez. Et ambulantes tribus diebus p desertuz ethan castrametati sunt

† Mara interpretatur amaritudo· vt voluptas et luxuria· vite amaritudine terminetur· et per crucis lignum quasi per cruciatū suauitas compensetur.

†in mara. Profectiq₃ de mara ve-

† Arietes· hi sunt apostoli duces christiani gregis

† § apostolica doctrina.

nerunt i†helim vbi erant †.xij.fō-

Post hec pfecti sunt de airoth· transeunt per mediū maris rubri· ⁊ ap-plicant ad amaritudines. Tēpus enim profectuū periculosum est. Nā mo-lesta temptatio est transire per medium mare· videre fluctus in tumulum crescere· audire vndarū insanientium fragorē. Si tñ seq̄ris moysen.i.legē dei: aque fient tibi murus dextra leuaq₃· ⁊ siccum iter in medio mari inue-nies. Illud quoq₃ celeste iter q̄d agit anima potest offendere vndas. Est enim pars aquarū super celū· pars sub celo. Nos interim earum que sub celo sunt vndas ⁊ fluctus perferimus· deus viderit si ille quiete sint· ⁊ sem-per placide· nec vllis flatibus excitate. Cum autē venerimus ad transitū maris: etiam si videamus pharaonem ⁊ egyptios insequentes: nichil tre-pidemus· credamus in vnū verū deū· ⁊ quē misit filiuz suum ihesum chri-stum. Credamus etiā moysi.i.legi dei· prophetis· ⁊ videbimus egyptios iacentes ad litus maris· ⁊ cantabimus domino qui equū ⁊ ascensorem de-mersit in mare. Applicuerūt ergo ad amaritudines: sed ne paueas. Omnis enim eruditio ad presens non videtur dulcis esse: sed amara. postea vero fructū dulcissimū iusticie reddit exercitatis. Azima quoq₃ cum amaritu-dine comeduntur. Nec peruenitur ad terram promissionis nisi per amari-tudines. Sicut enim medici quasdā amaritudines medicamentis inserūt pro suauitate languentiū: ita medicus animarū voluit nos pati amaritu-dines huius vite· quia finis amaritudinis acquirit dulcedinē sanitatis· si-cut amarum finem finis mundane dulcedinis. Ne refugias ergo applica-re ad amaritudinem.

In helim. Profectiq₃ de amaritudine venerunt in helim: vbi sunt .xij. fontes aquarū· ⁊ .lxx. palme erant. Vides post amaritudines ⁊ tem-ptationū asperitates q̄₃ amena te suscipiāt loca. Nō venisses ad palmas nisi tēptationū amaritudines pertulisses. Nec ad dulcedinē fontium: ni-si tristia ⁊ aspera superasses. Non q̄ in his sit finis itineris ⁊ perfectio cun-ctorum: sed dispensator animarū deus interserit laboribus quedam re-frigeria· quibus recreata anima promptior reddatur ad reliquos labores. Helim interpretatur arietes. Arietes sunt duces gregis. hi sunt apostoli duces gregis christi· qui sunt etiā .xij. fontes. Sed quia non solum illos elegit christus: sed ⁊ alios .lxx. ideo .lxx. arbores scribūtur esse palmarū: ⁊ ipsi enim apostoli nominantur. vnde paulus. Deinde apostolis omnib⁹. Hec te amenitas post amaritudinē· hec requies post laborem· hec gratia suscipiat post temptationem.

Sed et inde egressi. Quia post apostolicā doctrinā ⁊ dulces fru-ctus triumphorū interdū apparent preterita discrimina.

Profectiq₃ de helim applicuerunt iuxta mare rubrum. Nota quia nō iam intrant in mare· sufficit semel intrasse: sed applicant iuxta· ⁊ mare qui-dem vident ⁊ vndas: sed motus eius ⁊ impetus non timent.

Mare rubrum. Hiero. hebraice: iamsuph. Pergentibus quidaz sinus maris occurrit iuxta quē fixere tentoria q̄d aliud est q̄₃ mare trāsire. Post euangelicā enim disciplinam· post dulces cibos triumphorū appa-ret interdum mare ⁊ preterita discrimina. Iamsuph ex mari ⁊ rubro compositū est. Suph enim rubrum ⁊ scirpus dicitur. For-sitan ergo venerunt ad quandaz paludē carecto ⁊ iuncis ple-nam. Omnes autem cōgregationes aqua-rum dicuntur maria. Hec mansio in exo-do non habetur: sed scriptum est q̄ de ma-ri rubro venerunt in desertum sin· que est inter helim ⁊ sinai. xv. die mensis secun-di egressionis eorum ex egypto.i.xxx. pria postq₃ egressi sunt de ramesse.

viuentiū. † § Alij.s. discipuli qui tamen apostoli dicti sunt.

tes aquarum ⁊ palme .lxx. ibiq₃ castrametati sūt. Sz ⁊ inde egres-si fixerunt tentoria super mare ru-brum. Profectiq₃ de mari rubro

† Rubus vel odiū· q2 cū venimus in locū ecclesie de qua nobis loquitur deus odium inimici meremur.

castrametati sunt in deserto†syn.

† Quia postq₃ venerimus in locū ecclesie: incipimus sacramenta pulsare vt aperiantur nobis.

Inde egressi venerunt in† dephe-ca. Profectiq₃ de depheca castra

In deserto sin. Hier. Profectiq₃ de mari rubro castrametati sūt ī deserto sin. Hec octaua mansio ē. licet iuxta exodū .vij. Sed sciendum q̄ omnis heremus vsq₃ ad montem sinai· sin vocetur· ⁊ ex tota prouintia lo-cus illius mansionis nomen accepit: sicut moab tam vrbis q̄₃ prouincie no-men est. In hac solitudine mansiones quinq₃ sunt· iamsuph· ⁊ heremus sin· ⁊ defeca· ⁊ halus· ⁊ raphidim. Sin autez interpretatur rub⁹· vel odiū. Cum enī venerimus ad locum illius mansionis de quo nobis loquit' do-minus· odium inimici incurrimus· ⁊ videmus ardere rubum· ⁊ non cōbu-ri· ecclesiam persecutionibus inflammari· ⁊ loquente in illa domino nō pe-rire. Et nota q̄ in hac mansione in qua nostra torcularia sunt. vnde octa-uus psalmus prenotatur: desertum carpimus rubi; quia plures deserte fi-lij q̄₃ eius que habet virum.

Profectiq₃ de mari rubro applicuerunt in deserto sin. Sin rubus in-terpretatur· vel temptatio. Ibi iam incipit arridere bonoruz spes: vbi de rubo apparuit dominus· ⁊ responsa dedit moysi· ⁊ initiū visitationis filijs israel. Solet enim in visionibus esse temptatio. Solet enim angelus iniq̄-tatis transfigurare se in angelum lucis· ⁊ ideo solicite agendum est vt di-scernas visiones. Vnde ihesus naue cum visiones videret: interrogat eum qui apparuit· noster es· an aduersariorum? Ita ergo proficiscens aīa cum adinuenerit discretionez visionum probabitur spiritalis esse· Est enī inter dona spiritussancti discretio spirituū.

In depheca. Hebraice phichaici.i.pulsatio. Post responsa do-mini· post octauum numerum resurrectionis christi incipimus sacramen-ta pulsare.

Origenes. Profecti de deserto sin: venerūt in rapheca· q̄ interpre-tatur sanitas. Nota ordinem profectuum. Vbi spiritalis efficitur anima ⁊ discretionem habet visionum: peruenit ad sanitatem vt merito dicat. Benedic anima mea domino qui sanat omnes languores tuos. Multi sunt languores anime· auaricia.s. superbia· iactantia· formido inconstan-tia· ⁊ similia.

Castrametati sunt. Hier. Decia māsio ī exodo nō habet' ⁊ cre-ditur in heremo sin contineri· eodez narrante libro: profecta ē omnis mul-titudo israel de heremo sin· per mansiones suas per os domini· ⁊ venerūt in raphidim. Vnde patet plures mansiones huius regionis vocabulo demonstrari. In hac solitudine murmurat populus propter famem· ⁊ cō-uersus respicit procul ī nube gloriam dei· accipit vespe coturnicē. mane āt manna. Et nota in mansione decima fermentum poni· ⁊ post esum car-nium manna tribui ⁊ impleri scripturam: panem angeloruz manducauit homo.

Profectiq₃ de raphecа veniunt in halus.i.labores. Nec mireris si sa-nitatem sequūtur labores· quia ideo sanatur anima vt delectabiliter labo-ret ⁊ dicatur ei. Labores fructuum tuorum manducabis beat⁹ es ⁊ bene ti-bi erit.

In raphidim. Hiero. Castrametati sunt ĩ raphidim. Vndecima mansio hec in exodo dicit᷑ post profectionem de heremo syn. In ea queritur populus ob ardorem sitis. ⁊ fons de petra oreb erumpit. ⁊ profluit. tẽptationisqꝫ nomen sortitur. Moyses ascendit in montem. hiesus contra amalech militat. ⁊ crucis signo superatur inimicus. Remissis orantis manibus hostis victor insequitur. Sedet moyses super lapidem zacharie. q̇ septez oculos habet et ĩ samuelis volumine appellatur abnezer .i. lapis adiutorij. Vtranqꝫ manuz eius aaron ⁊ hur .i. montanus ⁊ lucidus sustinent. deuicto aduersario superuenit ietro. adducit sephoram et vtrosqꝫ filios. dat consilium lxx. seniorum. ⁊ in typum ecclesie de gentibus congregate ĩminutio legis euãgelio suggerẽte completur. Bene dissolutio vel sanitas fortiũ raphydim dicitur. propter dissipatum amalech. vel sanatum israhel. vel remissio manuuz iuxta syros ꝓpter offensam populi. q̇ contra dominũ in hoc loco murmurauit. P⁹ fermentum ergo hal⁹ ⁊ massam ecclesie solẽt demonũ temptamenta consurgere.

† fermentum. quod miscet euangelica mulier in farine satis tribus.

metati sunt in † halus. Egressiqꝫ

† dissolutio fortiũ. vel remissio manuum. q2 ibi dissipatus ẽ amalech.

de halus in † raphydim fixerunt tentoria vbi populo aqua defuit ad bibendum. Profectiqꝫ de raphidĩ castrametati sũt ĩ deserto sinai. Sed ⁊ de solitudĩe egressi ve

† vbi omnes concupiscentie sepeliũtur. et mortificantur.

nerunt ad † sepulcra concupiscentie. profectiqꝫ de sepulcris concupiscẽtie castrametati sũt ĩ asseroth

† atria

Origenes. Post hec veniunt in raphidim que interpretatur laus iudicij. Bene laus sequitur post labores. sꝫ laus iudicij. Fit ergo digna laude anima que recte iudicat ⁊ discernit. que. s. spiritaliter diiudicat omnia. ⁊ a nemine diiudicatur.

In deserto sinai. Hiero. Synai duodecima mansio. Statim tibi veniat in mentem apostolorum numerus. Vna de pluribus: sꝫ maior omnibus. non separatur in ordine: precellit in merito. Ad hanc .xl vij. die perueniunt dicente scriptura. Mense tercio egressionis filioꝝ israhel de egipto. in die hac transierunt in solitudine synai.

Post peruenitur in desertum syna. Syna quidam locus deserti est quem supra syn nominauit. Sed hic magis locus montis qui in ipso deserto est. appellatur. qui ex vocabulo deserti syna dicitur. Postquaz ergo laudabilis iudicij facta est anima: ⁊ rectum cepit habere iudicium. datur ei lex a deo. quia capax est diuinorum secretorum. ⁊ celestium visionum.

Ad sepulcra concupiscẽtie. Hiero. Terciadecima mansio sepulcra concupiscentie. Est antez sensus ille de euangelio ꝙ dominus hiesus baptizatus. statim a spiritu ductus est in desertum. ⁊ temptabatur a dyabolo. Itaqꝫ israhel post familiarem cum deo sermonem postqꝫ iuxta mõtem synai commoratus est: anno vno. ⁊ diebus .iiij. mira dispositione castrorum egressus est in solitudinem pharan. que interpretatur onager. vł feritas. Ibiqꝫ succumbit male bestie fastidiens celestem panem.

Origenes. Profecti de syna veniunt ad sepulcra concupiscentie. Vbi. s. sepulte sunt ⁊ obrute concupiscentie. ⁊ extincta omnis cupiditas: ne vltra concupiscat caro aduersus spiritum. mortificata. s. morte christi.

In asseroth. Hiero. Quartadecima mansio in asseroth. que interpretatur atria. Ibi aaron ⁊ maria propter ethiopissam ꝯtra moysen murmurant. ⁊ in typum murmurantis contra ecclesiam de gentibus cõgregatam populus iudeorum lepra perfunditur. nec redit ad tabernaculuz cũ pristina sanitate: donec statutum plenitudinis gentium tempus compleatur.

Origenes. Post hec venitur in asseroth quod interpretatur atria perfecta. vł beatitudo. Intuere viator diligentius quis sit ordo profectuum. postqꝫ sepelieris ⁊ mortificaueris concupiscentias carnis. venies ad amplitudinem atriorum. venies ad beatitudinez. Beata est enim anima que iam nullis vicijs carnis vrgetur.

In rethma. Hiero. Castrametati sunt in rethma. Hec est .xv. mansio. ⁊ notandum ꝙ reliquas mansiones .xviij. quarum breuiter cathalog⁹ describitur: a rethma vsqꝫ ad asyongaber. i. tricesimamsecundam mansionem sub pharan solitudinis nomine continentur. In quibus .xij. exploratores missi sunt ad terram sanctam. ⁊ botrus in ligno relatus. populus gigantes formidans murmurat. ⁊ ꝯtra amalech pugnat. ⁊ vincitur. In datan ⁊ abyron ⁊ filios chore vindicta dei profertur. virga aaron germinat. vitula rufa in holocaustum crematur. Postqꝫ sepulcra concupiscentie ⁊ vestibula transeundum est ad iuniperum que diu calorem seruat. vt simus feruentes spiritu. ⁊ claro sonitu euãgelium predicemus.

Origenes. Inde venitur in rethma siue pharan. Rethma visio cõsummata interpretat᷑. Pharan vero visibile os. Quid vbi ita crescat anima vt cuz desierit molestijs carnis vrgeri visiões habeat consummatas. ⁊ rerum perfectaz capiet intelligentiaz. causas. s. incarnationis verbi dei. ⁊ rationes dispensationum eius altius cognoscẽs.

† Sonit⁹ vel iuniperus. vt feruentes. s. spũ. claro sonitu euãgeliũ domini predicemus. iuniper⁹ enĩ multo tempore conseruare ignẽ dicitur.

Et de asseroth venerũt ĩ † rechma. Pro

† vnde. profect⁹ popul⁹ de asseroth: castrametati sunt in solitudine pharan.

fectiqꝫ de † rethma castrametati sũt in remonphares. Unde egressi ve

vel lebna

nerunt in lempna. De lempna castrametati sunt ĩ ressa. Egressiqꝫ de

† Quod interpretatur ecclesia: vt vagi cursus ad ecclesiam referantur.

ressa venerũt † ĩ ceelatha. Vñ profecti castrametati sunt in mõte sepher. Egressi de monte sepher venerũt ĩ arada. Inde proficiscẽtes

In remonphares. Hieronimus. Mali punici diuisio. In quo significat᷑ ecclesia quasi mł ta grana vno cortice contegi: dum omnez turbam credentium ĩ fidei vnitatem cõcludit. Vł varietas ⁊ cõsonantia virtutum. vnde młtitudinis credentiũ erat. c. v. et. a. vna. Sicqꝫ diuisi sunt singuli gradus. vt omnes eadem compage teneãtur.

Origenes. Inde venitur in remonpha. vbi. s. diuinarum ⁊ celestium rerum a terrenis. ⁊ infimis discretio fit. Crescente enim intellectu anime noticia ei excelsorum prebetur. ⁊ iudicium datur. quo sciat a temporalibus eterna ⁊ a perpetuis caduca separare.

In lempna. Laterez. s. In hoc enim transitu nunc crescimus. nũc decrescimus. ⁊ post multos profectus sepe ad laterem .i. carnalia opera redimus.

Post hec venitur in lempna. quod interpretatur dealbatio. Scio in alijs dealbationem culpabiliter poni. vt cum dicitur paries dealbatus. ⁊ monumenta dealbata. Hic autem dealbatio est. de qua dicitur. lauabis me: ⁊ super niuem dealbabor. Et si fuerint peccata vestra sicut fenicium vt niuem dealbabo. Et alibi. Niue dealbabuntur in selmon. Et vetusti dierum capilli dicuntur esse candidi. i. albi sicut lana. Hec igitur dealbatio ex splendore vere lucis intelligitur prouenire. ⁊ ex visionum celestium claritate descendere.

In ressa. Frena. s. Si enĩ ad lutulenta opera descendimus: infrenãdi sumus. ⁊ cursu vagi atqꝫ precipites scripturarum retinaculis dirigẽdi.

Origenes. Post hec fit mansio in ressa. quod est visibilis vel laudabilis temptatio. Quãuis ei grãdes hẽat profectus anima: tñ temptationes non auferuntur ab ea. quia quasi custodia. ⁊ munimen sunt ei. Sicut enim caro si non sale aspergitur corrumpitur: ita anima si temptatione non sallitur continuo resoluitur. Vnde dictum est ꝙ omne sacrificiuz sale sallietur. Hinc paulus ait. Ne magnitudo reuelatõnum extollat me datus est mihi stimulus carnis mee. hec est ergo visibilis ⁊ laudabilis tẽptatio.

In mõte sepher. Hiero. Pulcritudinis. Mons autem pulcritudinis est christus. Vicesima mansio in monte pulcritudinis constituta ẽ. de qua dicit᷑. Dñe quis habitabit in taberna. t. a. q. re. i. m. s. t. ⁊c. Vide quid prosint frena. A vicijs nos retrahũt ad virtutum thoros nos introducũt. in christo monte pulcerrimo habitare faciunt.

Inde venit᷑ in montẽ sephar. qđ tubicinatio dicit᷑. Tuba signum belli est. vbi ei se tantis. ac talibus virtutib⁹ armatã sentit aĩa necessario procedit ad bellum quod est ꝯtra principat⁹ ⁊ potestates. ⁊ hui⁹ mundi rectores. Vł tuba canit in verbo dei. doctrine. s. ⁊ predicationis. vt qui audierit tubam preparare se possit ad bellum.

In arada. Hiero. Miraculũ. Et nota ordinem. post frenos in ecclesiã itromittimur. inde ad montem christi ascendimus. in quo positi miramur que nec ocul⁹ vidit. nec auris audiuit.

De mõte sephar venerũt in caradad. qđ interpretat᷑ idoneus effectus

vt.s.dicat idoneos nos fecit ministros noui testamenti.

Macheloth. Cetus. Hec est ecclesia de qua dicitur. Ecce q̃ bonū ⁊ q̃ iocundū ha.f.i.v. vel consonantia omniū virtutum.

Inde venitur ad macheloth·quod interpretatur ab initio. Contemplatur enim qui ad perfectōnem tendit initium reruz·immo cuncta ad eū refert qui erat in principio apud patrem.s.deum·nec ab isto vnq̃ recedit initio.

castrametati sunt in macheloth. Profectiq; de macheloth venerunt in thaat· de thaat castrametati sunt in thare. Unde egressi fixere tentoria in methca. De methca castrametati sunt in esmona Profectiq; de esmona venerunt in moseroth· ⁊ d moseroth castrametati sunt in beneiachan· profe

ſ alias baneiachan

Ex hac venitur i macheloth· quod est principatus vł virge vtroq; potestas indicatur·⁊ ꝙ eousq; profecerit: vt dominetur corpori quasi tenens virgaz ptātis· immo toti mundo cuz dicit Mihi mundus crucifixus est ⁊c.

Thaat. Pauor qui est custos beatitudinis vt qui tantum ascendit non superbiat· quasi venisti ad ecclesiam·ascendisti ad montem pulcerrimū· stupore et miraculo christi magnitudinē confiteris. Vides ibi multos virtutis socios·noli altum sapere: sed sapere ad sobrietatem. Timor virtutum custos securitas labilis. vnde. Virga.t.⁊ baculus tuus ip.m.ꝯso.sunt. Hoc est dum tormenta formido·gratiam acceptam seruo.

Origenes. Post hec fit mansiō in thaat·quod est confirmatio vł patientia. Necesse est enim eum qui vult alijs prodesse multa pati· ⁊ cuncta pacienter ferre. vnde. Ego enim ostendam ei quanta oporteat eū pati pro nomine meo.

Castrametati sunt in thare. Hiero. Id est malicia· vel pastura·scdm quosdam. Nec errarent si per ain litteraz scriberetur. Sed quia aspiratio duplex in extrema sillaba est: erroris causa manifesta est· eodez vocabulo ⁊ eisdem litteris patrem abrahe scriptum inuenio· qui in apocrifo parue geneseos volumine abactis coruis que hominum frumenta vastabant: abactoris· vel depulsoris sortitus est nomen. Imitemur ergo thare· ⁊ volucres iuxta viam triticum deuorantes prohibeamus. Nam abraham patriarcha in typo isrl'is sacrificia per membra diuisit ⁊ volucres abegit· ⁊ contemptorem oculum effodiunt corui de conuallibus· verum sq; moyses ducit ethiopissam· ⁊ helias a coruis pascitur.

Inde venitur ad thara quod est contemplatio stuporis.i.extasis· cuz alicuius magne rei stupescit animus.

Hiero. Malicia· vel pastura quod ad prepositos ecclesie· vel ad custodiam anime refertur· vt solicitus sit qui pascit: ne diabolus in caulas ouium.i.ecclesias aliquo viciorum foramine se ingerat.

Methca. Hiero. Dulcedo. Q.ascendisti in excelsum montem patris: ⁊ miratus es virtutum choros·timuisti ruinam·abiecisti insidiatores ideo dulcis te fructus laboris insequitur: vt dicas. Q̃ dulcia faucib' meis eloquia tua. Samson qui abegerat a fructib' suis aues· ⁊ vulpes que exterminant vineas colligauerat. leonem quoq; interfecerat rugientē·fauum inuenit in ore mortui.

Post hec venerunt ad methca quod ĩterpretatur mors noua. Mors autem noua est·quando christo commorimur ·⁊ consepelimur vt conuiuamus ei.

Esmona. Que interpretatur festinatio·quia post dulces fructus laboris non debemus esse ociosi·sed obliti preteritorum in futura nos extēdamus.

Origenes. Inde ad semã venitur quod os vel ossa significare dicitur: in quo virtus ⁊ robur patientie declaratur.

Moseroth· Vincula· vel disciplina. Ut magistrorum teram' limina· ⁊ precepta virtutum· ac mysteria scripturaruz vincula putemus eē eterna ꝯtra dyaboli potestatē ⁊ vincula. Quibus diruptis vicit hostes samson· de quibus dicitur. Dirupisti vincula mea. Qui vinculo christi fuerit ligatus dicet. Sinistra eius sub capite meo· ⁊ dextera eius amplexabitur me.

Origenes. Inde ad moseroth·quod est excludens: vt iam excludat suggestiones contrarij spiritus de cogitatōnibus suis. Unde si spiritus potestatem habentis descenderit super te: locum tuum ne dimittas. Tenendus est ergo locus· ⁊ excludendus aduersarius est: ne inueniat locum in corde nostro· vnde. Nolite locum dare dyabolo.

Beneiachan. Hiero. Filij necessitatis· vel stridoris. xxviij·mansio Nota numerum·quia si ab vno incipias· ⁊ paulatim addens ad septimū vsq; peruenies· vicesimus octauus efficitur.

ctiq; de beneiachan venerunt in montem † galad· Inde profecti castrametati sunt in iethabatha ⁊ d iethabatha venerunt in ebrona. Egressiq; de ebrona castrametati sunt in asyongaber. Inde profecti venerunt in desertum syn. Hec est cades. Egressique de cades

† Expeditio vel accinctō vel nuncius vel concisio·horum quicquid magister facit in monte cōsistit.

ſ vel galgath

ſ tricesima mãsio.

Hiero. Sancta per antifrasim.

Hiero. Beneiachan interpretat' filij necessitatis vel stridoris. De his filijs dicitur. Afferte domino filios arietum. Cum autem diuinis scripturis fueris eruditus et leges earū ⁊ testimonia scieris eē vincula caritatis· ⁊ contendens cuz aduersarijs ligabis eos· ⁊ vinctos duces in captiuitatem· ⁊ de hostibus ⁊ captiuis efficies liberos di. Et filij stridoris timore iudicij · vel supplicij· vbi ē fletus ⁊ stridor dentium: deserentes vincula dyaboli: cristo colla submittēt.

Origenes. P' hec venitur ad beneiacban· quod significat fontes vel excolatōnes. Ubi.s. diuinorum verborum fontes haurit vsq;quo excolet eos bibendo· vt nec minimum quidem mandatum preteat· immo nec vnum iota· aut vnus apex de verbo dei in intellectu eius habeatur ociosus.

Montem galad. Hiero. Galad vel galgath· interpretatur nuncius· vel actio · vel concisio. Non enim possumus facere filios necessitatis·nisi preceptores eorum interfecerimus·nec parcat manus nostra armū aut extremum auricule extrahere de ore leonis · ⁊ nunciauerimus premia futura ⁊ accinctos esse in rebellando docuerimus· vnde. Maledictus qui facit opus dei negligenter· ⁊ prohibet gladium suuz a sanguine· ⁊ dauid In matutino interficiebam oēs pec.terre.

Post hec venitur in galad quod interpretatur temptamentum vel constipatio· fortitudo quedam in deo ⁊ munimen est anime temptamentum. Ita enim virtutibus admulcetur vt videantur absq; eo nec decore eē nec plene· ⁊ ideo proficientibus ad virtutem varie ⁊ frequentes mansiones in temptatōnibus fiunt·quas cum transieris: applicabis in thabata Thabatha interpretatur bona·ad bonum ergo non nisi post temptationū expimenta venitur.

Jethabata. Hiero. Bonitas que ē christ'. vt cū peruenerim' ad pfectum virum sacerdotalem gradum ⁊ etatē plenitudinis christi in q̃ ezechiel erat iuxta fluuiū chobar· possimus in.xxx. psalmo canere. Domine in te speraui nō cōfundar i eternū. Pastor ei bon' aīaz suā ponit p ouibus suis.

Ebrona. Hiero. Transitus.i.mundus· Preterit eī figura hui' mūdi in quē venientes sancti cupiunt ad meliora transire. Ad hanc mãsiōz venit verus hebreus.i.trãsitor·qui dicere pōt trãsiens videbo visionem hãc magnã. vñ. Et non dixerūt q̃ preteribãt bñdictō dñi sup vos.

Origenes. Inde applicuerūt in ebrona qđ est trãsitus. Trãseūda ei sunt oīa· que etiã si ad bona vēias optet te ad meliora trãsire· vsq;quo ad illū bonū venias in q̊ semp debeas pmanere.

In asiongaber. Hiero. Asyongaber ligna viri· que.s.saltuuz· et oīm arbor̄ genera possunt multitudinē gentiū figurare. Hucusq; solitudo pharan.x. ⁊. viij. ꝯtinet mãsiones que descripte in cathalogo· in supiore itinere non ponūtur.

Origenes. P' hec venit' ad asyongaber·qđ interptat' ꝯsilia viri Si quis delīt puer eē sensib': puenit ad cōsilia viri·sicut ille q̃ dicebat. Qñ autem factus sum vir euacuaui que erãt puuli. Sunt ergo magna consilia viri. vnde. Aqua alta ꝯsilium in corde viri.

In desertū sin. Hiero. Queritur cur octaua.s. mansio .xxxiij. dicatur. Sed sciendum ꝙ prior scribitur per samech litterã· ⁊ interpretatur rubus vel odium. Hec aūt per sade · ⁊ interpretatur mandatum. Cades non (vt pleriq; estimaut) sancta dicitur: sed mutata ⁊ translata. vnde in genesi. Hiras interrogat scdm hebraicã veritatem· vbi ē cadesa.i.scortū cuius habitus a ceteris feminis mutatus est. Sin autē sancta ĩterptatur

per antifrasim·sicut parcę dicuntur: quia minime parcūt· 7 bellum: quia non est bonum· 7 lucus quia non lucet. In hac enim mansione moritᷣ maria· 7 sepelitur· 7 propter aquas contradictionis moyses 7 aaron offēdūt dominum· 7 prohibentur transire trans iordanem. Missisqꝫ nuncijs ad edom· transitus petitur 7 negatur. Quis timeret post tātos profectꝰ murmur populi· 7 offensam magistrorum· 7 vię transitus denegatos? Et nota ꝙ post mortem prophetię· 7 aquas contradictōnis idumęum carnenꝫ atqꝫ terrenum transire non possunt. Sed egrediatur edom aduersus eos in populo multo: 7 in forti manu. Interpretatō qꝫ nominis morti· 7 offēsę· 7 negato trāsitui conuenit. vbi enī mādatum ibi peccatum vbi peccatum: ibi offensa· vbi offensa: ibi mors. De hac mansione dicitur. Commouebit dominꝰ desertum cades.

Origenes. Hic iterum syn .i. temptatio· quia nec aliter expedit hoc iter agere. Aurifex enim vas necessarium facere volens· frequenter admouet igni· subdit malleis· rasorijs perstringit vt purgatius fiat· 7 ad speciem quam prospicit artifex perueniat.

castrametati sunt ī mōte hor in extremis finibus terrę edom. Ascēditqꝫ aaron sacerdos in mōte hor iubente domino· 7 ibi mortuus ē anno .xl. egressionis filiorum israhel ex egipto mense quinto· prima die mensis cum essꝫ annorum .c.xxiii. Audiuit qꝫ chananęus rex arad qui habitabat ad meridiem in terram chanaan venisse filios

Origenes. Post hec venerunt ad pharan cades quod est fructificatio sancta. Vides quo venitur· vides: quia post temptationis sulcos fructificatio sancta subsequitur.

Hor. Hiero. Quidam interpretantur lumen· nec errarent si ꝑ aleph litteram scriberetur. alij pellem qui verum dicerent si ibi esset ain· Nonnulli foramen quod posset accipi· si heth haberet elementum. Cum autē legatur per he: magis mons intelligitur. Et legi potest· ascendit aaron sacerdos in montis montem .i. in verticem eius. Et nota non in monte simpliciter: sed in montis monte moritur pontifex· vt dignus locus meritis illius monstretur. Alius enim in valle· alius in cāpis· alius moritur ī monte· alius in monte montis.

Inde applicatur in monte hor· quod interpretatur montanus. Venit enim ad montem dei· vt fiat mons vber· mons coagulatus. Vel ab eo ꝙ semper in monte dei habitet dicitᷣ montanus.

Aaron in mon. 7c. Isid. Eo anno mortuus ē aaron· quo nouus populus terram ꝓmissionis intraturus erat. Et quanqꝫ in monte eleazaro sacerdotium dereliquerit: 7 lex eos qui eam impleuerint perducat ad summum· tamē ipsa sublimitas non ē trāsfluēta iordanis: sed in extremis terrenorum opum finibus. Et plāgit eū omnis populus .xxx. diebus. Aaron plangitur: ihesus non plāgitur. In lege descēsus ad inferos. In euāgelio ad paradisum ascensio.

Audiuitqꝫ. Isid. Audiuit qꝫ cha· ꝙ venisset israhel in loco exploratorum vbi quondam populum offendisse nouerat: inijt prelium 7 captiuum duxit israhel. Rursum ī eodē loco expugnatur· ex voto victor vincitur· supant victi. Per quod intelligimus vt cum nos auxilio dei destitutos hostes captiuauerint: non desperemus salutem: sed iterum pugnemus. Potest fieri· vt vincamus vbi victi sumus. Appellaturqꝫ nomē loci illius horma .i. anathema.

In salmona. Hiero. Castrametati sunt in salmona· deinde in phinon. Hę duę mansiones .xxxv. 7 .xxxvi. in ordine historię nō habētur: sed scriptum ē pro eis. Egressi de monte hor ꝑ viam maris rubri vt circuirēt terram edom. Ex quo ostenditᷣ in finibus 7 in circuitu terrę edom eas positas· nec de monte legitur. Profecti de monte hor· castrametati sunt in sal. vel in phynon. Sed post ambitum terrę idumęorꝫ venit ad extremū 7 ait. Profecti filij israhel castrametati sunt in oboth. Nec dixit profecti sunt de illo in illum locum: quia duas mansiones pretermiserat· quas cū in supputatōne tacuerit reddit eas in summa. In his aaron mortuo populus murmurat contra dominū 7 moysen· manna fastidiunt· a serpentibus vulnerantur.

Origenes. Sequitᷣ post hec mansio salmona· qđ interpretatᷣ vmbra portionis. Hec puto ē vmbra. de qua dicitᷣ. Spiritus vultus nostri christꝰ dominꝰ· cui diximus. In vmbra tua viuemus in gentibus. Illa quoqꝫ vmbra similis ē huic de qua dicitur· 7 spūs domini obumbrabit tibi. Vmbra ergo portionis nostrę quę nobis opacitatem prestat· ab omni ęstu temptatōnū christus ē· 7 spūs sanctus.

Hiero. Salmona. Imaguncula: quia ibi expressa ē imago saluatoris per serpentē ęneū qui in ligno pependit.

israhel. Et profecti de monte hor castrametati sunt in salmona. Et inde egressi venerunt in phynon. Profectiqꝫ de phynon castrametati sunt in oboth· 7 de oboth: venerūt ī ieabarim· quę est ī finibꝰ moabitarꝫ. Profectiqꝫ đ ieabarī fixere tētoria ī dibōgad. Inde egressi castrametati sūt ī elmōdeblataī

† acerruos lapidum transeuntium .i. sanctos per hoc seculum ad alias mansiones transeuntes.

† fortiter intellecta temptatio.

Phynon. Os quia cū passione filij dei cognoscimus· qđ corde credimus· ore ꝓnunciamus· scđꝫ illud. Corde creditur ad iusticiā.

Origenes. Hic venitur ad phynon quod putamꝰ eē oris parsimoniā. Qui eī potuerit mysteriū cristi· 7 spūs sancti intueri· 7 viderit vel audierit quę nō licꝫ homini loq̄: necessario habebit oris ꝑsimoniam· sciens quibꝰ· qñ vel quomodo de mysterijs diuinis oporteat loqui.

Oboth. Magi vel phitones· qꝛ post imaginem dei qui in corde ratōne monstratur· 7 confessionē fidei· quę ore profertur: consurgēt serpentes· 7 maleficę artes ad bella nos prouocāt. Sed omni custodia seruātes cor nostrū: obturemus aures nostras ne audiamus voces incantātium 7 carmina sirenarum.

Origenes. Post hec venitur in oboth. Cuius nominis qꝫuis nō inuenerimus interpretatōem nō dubitamꝰ sicut in ceteris· 7 in hoc consequētiam ꝓfectuū cōseruari.

In finibus moabitarum. Significat scđm litteraꝫ ꝙ hucusqꝫ fuerunt in finibus idumęorum· 7 nūc veniūt ad terminos moab.

Origenes. Sequitur post hec mansio gai .i. chaos. appropiāt enī per hos effectus ad sinum abrahę qui ait. Inter nos 7 vos magnū chaos firmatū est· vt cū lazaro requiescat.

In dibongad. Hiero. Dibongad .xxxix. mansio. Pro hac in ordine historię legitur· quia postqꝫ castrametati sunt in ieabarim in finibꝰ moab cōtra ortū solis· inde profecti sunt· 7 deuenerūt ad torrentem zared 7 inde proficiscētes castrametati sunt trās arnon· quę est ī solitudine finium amorrei· eo ꝙ arnon ī terminis sit moabitarum 7 amorręorum· post dibongad bellū geritur cōtra seon regem amorręorum 7 og regem basan. Vnde dicimus quia cū venerimus ad summū· nō superbiamus: sed ecōtrario solitudinē nobis ꝓpositā nouerimus.

Origenes. Inde venitur iterum ad dibongad· quod interpretatur apiarium temptationum. O mira prouidentię cautela diuinę. Iaꝫ viator cęlestis summę perfectioni proximus fit successione virtutum: tamen ei temptamenta nō desunt: sed noui generis audio temptamenta. Apis laudabile aīal in scripturis est· cuius laboribus 7 reges 7 mediocres ad sanitatem vtuntur· quod recte de verbis prophetaruꝫ 7 aplorum· 7 omniū qui sacra volumina scripserūt accipitur. Et hoc eē apiarium oēm numerum .s. diuinarum scripturaruꝫ puto. Est ergo his qui ad perfectionē tendūt· etiam in hoc apiario temptatō· video in hoc apiario temptatōnem cum dicitur· vide ne aspiciens solem 7 lunam adores ea: quę sequestrauit dominus deus tuus gentibus. Et alibi. Deos nō maledices. Et in nouo t. Quid me vultis occidere hominem qui veritatem locutus sum vobis. Et alibi. Propterea in parabolis loquar eis: vt videntes non videant· 7 audientes non intelligant 7c. Apostolus quoqꝫ ait. In quibus deus huius sęculi excęcauit mentes infidelium· 7 multa hmōi temptamenta in diuino apiario inuenies· ad quę necesse est euenire vnumquenqꝫ sanctorum· vt etiam per hec qꝫ perfecte 7 pie de deo sentiat cognoscatur.

Elmondeblataim. Quod interpretatur contemptus palatorū: vel obprobriorum. Vt intelligamus omnia dulcia 7 illecebras voluptatum in hoc sęculo contemnendas· 7 obprobria diligenda. Quę si falso obijciantur beatitudinem pariunt. Mel non offertur in sacrificijs dei: et cera quę dulcia continet in tabernaculo non lucet: sed oleum purissimuꝫ

quod de oliuę profertur amaritudine. Vel enim distillat de labijs meretricis. de quo puto mistice gustasse ionathan vix populi precibus liberatum.

Origenes. Post hec venitur in elmondeblataim. quod interpretatur cõtemptus ficuũ .i. vbi contemnũtur penitus terrena. Nisi enim cõtempta fuerint quę delectare videntur in terris ad cęlestia transire non possumus.

Venerunt ad mon. ab. &c. Quadragesima prima mãsio vertitur in mõtes transeũtium. et est cõtra faciẽ mõtis nabo. Sequit mãsio abarim qd ẽ transitus cõtra naban. qd est abscessio. Vbi enim per has oẽs virtutes aĩa trãsierit: et sũmã pfectõnis ascẽderit: trãsit iam d seculo et abscessit sicut enoch qui nõ inueniebatur quia trãstulit illũ deus. Nã si videatur adhuc in seculo eẽ. et in carne habitare: tñ nõ inuenietur in vllo sęculari actu: quia trãstulit illũ deus ĩ regionẽ virtutũ.

Hiero. Hic moritur moyses: terra pmissionis añ conspecta. Nabo interpretatur cõclusio. i. qua finitur lex et nõ inuenitur eius memoria: sed gratia euangelij sine fine pseuerat. Et notãdum q mansio trãseũtiũ in mõtibus sita est. et adhuc profectu indiget. Post montana enim ad campestria moab et iordanis fluenta descendimus. qui interpretat descensio. Nihil enim tam periculosum q̃ȝ glorię cupiditas. et iactantia. et animus cõsciẽtia virtutum tumidꝰ.

Egressi d elmõdeblathaĩ venerũt ad mõtes abarĩ ꝯtra nabo. Profectiq3 de mõtibꝰ abarim trãsiert ad cãpestria moab supra iordanẽ ꝯtra hiericho. Ibiq3 castrametati sunt de bethsimon vsq3 ad belsatim in planioribus locis moabitarum: vbi locutus est dominus ad moysen. Precipe filiis israhel et dic ad eos: quãdo transieritis iordanem intrãtes terram chanaan

possessionẽ virtutum.

disperdite cunctos habitatores regionis illius.

mentis. — alii titulos vel idola

Confringite vitulos et statuas comminuite. atq3

superbiam carnis.

omnia excelsa vastate: mundãtes terraȝ et habitantes in ea.

carnalem animam a squalore viciorum.

Ego ei dedi vobis illam in possessionem quaȝ diuidetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem. et paucis angustiorem. Singulis vt sors ceciderit ita tribuetur hęreditas p tribus et familias possessio diuidetur. Sin autem nolueritis interficere habitatores terrę qui remãserint erũt vobis quasi claui ĩ oculis. et lanceę in lateribus. et aduersabuntur vobis in terra habitationis vestrę. et quicquid illis facere cogitauerã: vobis faciã.

malignos spiritꝰ et vicia — mẽtis vel carnis — conscientie punctiones. — ne quiescatis. — Interitũ. s. hostiũ: nõ solum amicorum.

Ad campestria mo. Hiero. In quadragesima secũda mansiõe quę extrema ẽ residens populus benedicitur a balaam. et maledictio mutatur in laudes. fornicatur cũ filiabus madian. et phinees fornicantes cũ pugione transfigit. numerat rursus populus. numerãtur et leuitę: vt interfectis pessimis nouus dei populus censeatur. Filię salphaat hereditatem iudicio domini accipiunt inter fratres. nec feminęꝰ sexus a possessione dñi excluditur. Ihesus moysi in mõte succedit. et discit a lege quę spiritaliter debeat offerre in ecclesia. quid per singulos dies. quid ĩ sabbato. quid in calendis. quid in pascha. quid in penthecoste. quid ĩ neomenia mẽsis septimi. quid in ieiunio eiusdem mensis die decimo. quid in scenophegia qñ figũtur tabernacula. Quinto decimo die mensis eiusdem. vxoꝝ et filioꝝ vota sine autoritate et patrũ et virorum cassa memorant. Bellũ cõtra madianitas. mors balaaȝ. pręde diuisio. oblatio ex ea in tabernaculo dei. Ruben et gad. et dimidia tribus manasse circa iordanẽ in heremo possessionem accipiũt. Plurima enĩ habebãt iumenta: nec adhuc poterant habitare in tẽplo. docetur populus vt in terra sancta ydola destruat. et nullus de prioribus habitatoribus seruetur. Describitur olim cupita puĩtia et duarũ. et semis tribuũ hęreditas separat. numerãtur tribuũ principes q̃ terrã intrare debeãt sanctã .xl. duas vrbes cũ suburbanis suis vsq3 ad mille passus per circuitũ leuitę accipiunt. quot sunt. s. mãsiones. Addunt sex vrbes fugitiuoruȝ. tres intra iordanem. et tres vltra. vt sint .xl viij. q̃ fugitiuoꝝ suscipi. qui interfici debeant. et vsq3 ad mortẽ summi pontificis reseruari. Succedit deuteronomiũ. secũda lex. meditatoriũ euangelij. Ibi breuiter discimꝰ quę ĩter pharan. et thophel. et laban. et asseroth. et loca aurea. abiecto iuda infęlicissimo .xi. diebus. in via de choreb. per viã mõtis seir vsq3 cades barne moyses sit ꝑplo locutus. Et extremũ canat canticuȝ in quo synagoga proijcitur. et ecclesia domino copulatur. Impinguatus et incrassatus. ac dilatatus. et recalcitrauit. et oblitus est dei saluatoris sui &c. Benedicuntur filij israhel. et rursus in simone iudas miserandus excluditur. Ascendit moyses ad mõtem nabo ĩ vertice phasga. qui est contra hiericho. et ostẽdit ei dominus omnẽ terrã galaad vsq3 ad dan. et neptalim. effraim. et manassen. et vniuersam terrã iuda vsq3 ad mare magnuȝ contra austrũ et regionem campestrem hierichõtinę ciuitatis palmarũ vsq3 phegor. Quis potest tanta mysteria explanare. qui in extremis legis huius vitę finibus cõstitutꝰ non intelligit semp ibi esse pugnã dñi. et tunc plenã victoriam dari si fuerit in campestribus belsatim quod interpretatur luctus spinarũ et fleuerit ãtiqua peccata. et spinas quę suffocauerũt sementem verbi dei. de quibus dicitur. Versatꝰ suȝ ĩ miseria dũ mihi cõfigitur spina.

Origenes. Vltima mansio ẽ ab occidente moab iuxta iordanem. Hic enim cursus propterea agitur vt perueniat ad flumẽ dĩ sapientię .s. et scientię. vt purificati terram promissiõis intremus. In litterario ludo. vbi pueri elementa suscipiunt. alij dicũtur abecedarij. alij sillabarij. alij nominarij. alij calculatores dicuntur. Et cũ audierimꝰ hęc oĩa puerorum profectus agnoscimus. Similiter in liberalibus studijs cũ locũ recitare. vel locutionem. vel laudem. vel alias per ordinem materias audierimus ex materię nomine profectum adolescentis aduertimus. Per hęc ergo locorum quasi materiarum nomina in diuinis eruditionibus profectus indicantur. et sicut illi in singulis immorantes. quasi mansiones faciunt. et de vna ad aliam tendunt: ita hic mansionum nomina et profectõnes ab vna vsq3 ad aliã profectum mentis indicant et incrementa virtutũ.

C. XXXIIII.

Locutus ẽ dominꝰ ad moysen dicẽs:

Transieritis iordanem. Adest. cum baptisati fueritis. Q. cum deposito veteri homine cum actibꝰ suis indueritis nouum qui renouatur in agnitione dei.

Disperdite. Cũ terram sanctam repromissionis ingredimur; simul cũ idolatria etiã oĩa vicia extinguimꝰ.

Habitatores. Malignos spiritus fãtasmata vicioꝝ cũ suggestionibus suis. vnde beatus qui tenebit et alli. par. s. ad petrã.

Pluribus dabitis latiorem. Quia qui habent copiam virtutum latitudinẽ sperant premioruȝ. Qui autem paucitate virtutũ contenti sunt: scdm meritũ suũ retributõnẽ accipiunt. vnde. Qui parce seminat parce et metet. &c.

Locutus ẽ dominus &c. Origenes. Diuinis numeris ñ oẽs digni sunt: sed certis prerogatiuis designantur. qui intra numeꝝ dei comprehendũtur. Vnde in hoc libro neq3 mulieres nominãtur. pro feminea. s. ĩfirmitate. neq3 serui vita et moribus degeneres. nec ęgiptij q̃ populo dei erãt admixti qui alienigenę et barbari: sed soli israhelitę. Neq3 illi oẽs: sȝ a .xx. ãnis et supra. Nec sola ętatis habetur obseruatio: sed quęritur si habeant robur aptum bello. Precipit enim vt numeretur omnis qui pcedit in virtute. Puerilis ętas nõ numerat: nisi forte primogeniti sint. aut sacerdotali aut leuitica stirpe descendant. Si enim hęc ad litteram considerentur: quis dabitur profectus his qui sacris voluminibus gestiunt erudiri? Docet autem presens lectio quid sit transcendere puerilem insipientiaȝ. Si enim desiero paruulꝰ esse sensibus: et vir effectus deposuero quę sunt paruuli: et effectus iuuenis vincã malignum: procedã in virtute

israhel· 7 dignus diuinis numeris computabor. Dum vero inest alicui nostrum puerilis vel lubricus sensus· vel feminea 7 resoluta segnicies· dum egiptios 7 barbaros gerimus mores: in sacrato numero eẽ non meremur. Innumeri enim sunt qui pereũt· numerati autem qui saluantur. vñ. Qui numerat multi. stel. 7c. Christus etiam capillos discipulorum dicit eẽ numeratos· capillos. s. illius capitis· qui in nazareis erant. Quibus inerat virtus spiritussancti ad prosternandos alienigenas virtutes. s. animi· et multitudinem sensuũ qui de principali mẽtis tanq̃ de capite apostolorum pcedebãt.

Locutus est ergo dominus ad moysẽ i deserto syna. Illa. s. que superius breuiter cõprehẽdim⁹ vbi precipitur numerari a. xx. annis 7 supra. omnis qui pcedit in virtute israbel 7c. Si quis ergo procedit i virtute: ille numerat. Nec in qualicunq; virtute· vel egiptiorum vel assyriorum· vel grecorum: sed in virtute israbel· que a deo per scripturas diuinas docetur· 7 per fidẽ apostolicam 7 euãgelicã traditur.

Origenes. Ratio quoq; tribuũ· distinctio ordinũ· societas familiarum· ordinatio castrorum· ingentia prodit sacramẽta. Certa expectatio est nobis resurrectionis mortuorum: cũ hi qui viuunt qui relicti sũt non preuenient in aduentu xpi eos q̃ dormierũt. Sed cum ill' rapientur in nubib⁹ obuiam christo in aera· siue omnes i aere. (sicut paulus dicit) permansuri· siue etiã aliqui ad paradisum aut ad alia quelibet (ex multis mãsionib⁹ que apud prẽm sunt) loca tranferendi. Diuersitas autem translationis 7 gloria scd̃um merita cuiq; prestabitur. Et erit vnusquisq; in ordine suo. Vnusquisq; ergo in resurrectione. aut i tribu ruben ascribetur: quia in moribus· vel in actibus· vel in vita· ipsi ruben aliquid simile 7 consanguineum habuit. Alius in tribu symeon: forsitan pro obedientia. Alius in tribu leui: qui. s. bene prefuit sacerdotio· vel bene ministrans gradum sibi bonum adquisiuit. Alius in tribu iuda: qui regio spiritu populum suum· sensus. s. mentis. 7 cogitatõnes cordis bene rexit. Singulis quoq; tribubus sociabitur: qui eis aliquid cognatũ· vel in actibus· vel in moribus habuit. Illud etiam ꝙ socia pnexione tribuum· castrorum positio· 7 metatõnis ordo describitur: pertinet ad aliquem statum in resurrectione mortuorum. Q tres ad orientem dicuntur esse tribus· tres ad occidentem· tres ad mare· 7 tres vltime ad aquilonem (qui durus dicitur ventus) 7 ꝙ tribus iuda que regalis est: ad orientem statuit' de qua ortus est dominus noster: non puto ociosum. Et ꝙ ysachar huic iungitur· 7 zabulon· 7 ꝙ in. iiij. partes trin⁹ iste numer⁹ ordinatur. Nec q̃uis positionum suarum diuersas habeant qualitates: oẽs tamen i trinitatis numero cõtinentur. quia sub vno numero patris 7 filij· 7 spiritussancti censentur omnes qui ex. iiij. orbis partibus venientes inuocant nomen domini· recumbentes cũ abraham. ysaac· 7 iacob in regno dei. Ego aũt imparem me iudico ad enarranda numerorum mysteria. Sed festinãdum nobis est ad verum ihesum: prius tñ pedagogo moyse vtentes: 7 apud eũ multa rudimenta infantie deponentes. Tendamus ad perfectionem christi. Moyses enim non multa bella compressit: ihesus omnia bella cõpescuit· pacem omnibus dedit.

Precipe filiis israhel 7 dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram chanaan: 7 in possessionem vobis sorte ceciderit his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine syn· que ẽ iuxta edõ· 7 habebit terminos contra orientem mare salsissimum: qui circuibunt australem plagam per ascensum scorpionis· ita vt transeant i sennam· 7 perueniant ad meridiẽ vsq; ab cades barne [vel vnde]. Inde egredientur confinia ad villam nomine addar· 7 tendẽt vsq; ad asemona. Ibitq; per gyrum terminus ab asemona vsq; ad torrentem egipti· 7 maris magni litore finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet† 7 ipso fine claudetur. Porro ad septentrionalẽ plagam a mari magno termini incipient peruenientes vsq; ad mõtem altissimum: a quo venient in emath vsq; ad terminos sedada. Ibũtq; confinia vsq; ad †zephro na 7 villam †enan. Hi erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa enan vsq; sephama· 7 de sephama descendent termini i reblatha contra fontem daphim. Inde peruenient cõtra orientem ad mare cenereth· 7 tendẽt vsq; ad iordanem· 7 ad vltimum salsissimo claudentur mari. Hac habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitq; moyses filiis israhel dicens: Hec erit terra quam possidebitis sorte· 7 quam iussit dominus dari nouem tribubus· 7 dimidie tribui. Tribus eñ filiorum ruben per familias suas 7 trib⁹ filiorum gad iuxta ꝯgnatõnũ

† i. a mari vsq; ad mare· a torrente. s. riuo corru lo qui mari influit vsq; emath vrbẽ syrie.

† vnde hodie zepheum opidũ cilicie· vocant.

† hebraice asseram· quod interpretatur, atrium fontis· et est terminus damasci.

† Stagnũ tyberiadis quelibet enim congregatõnes aquarum appellantur maria.

Mortuo· vel lingua maris rubri· in cuius litore achila posita est.

Considerandum etiam ꝙ egressus de egipto populus non statim numeratur. Adhuc enim persequebatur pharao. Nec cũ mare rubrum trãsiens venit in desertũ nondũ enim fuerat tẽptatus: nondũ ab hoste impugnatus. Cõfligit aduersum amalech· 7 vincit· nec adhuc numeratur: non enĩ sufficit ad perfectionem tendenti vna victoria. Manna accipit 7 aquã de petra nec tunc numeratur: nõdũ enim i his que numeris apta sũt adoleuerat. Tabernaculum construitur· lex per moysen datur· sacrificiorum 7 purificatõnum ritus docet'· sanctificatõnũ leges 7 sacramenta condũtur: 7 tunc ad numerum ex precepto dei ppluſ adducit'. Vide quãta tibi transeũda sũt quanta tolerãda· q̃t profectionibus· quot temptatõnib⁹· quot prelijs pugnandum 7 vincendum: vt possis pertinere ad diuinum numerum· 7 inter sãctas tribus numerari 7 visitari possis· 7 per di sacerdotes aaron et moysen numerorum censib⁹ ascribi. Suscipiẽda tibi est lex di offerenda sacrificia· explende purificationes· 7 cuncta pagenda que lex spirit⁹ docet: vt possis ad israhelíticum numerum ptinere.

Ad septentrionalem 7c. Dicũt hebrei septentrionalem plagam incipere a mari magno quod palestine phenicis 7 syrie (que appellatur coele cilicie) pretendit litoribus· 7 per egiptum tendit ad lybiam. Q autem dicitur peruenientes vsq; ad montem altissimũ· autumant significari montẽ armanũ· vel taurum quod verius videtur.

Ibuntq; cõfinia 7c. A fine septentrionalis plage. i. atrio enan· tendũt fines vsq; ad sephama· quam hebrei aphamiam vocant· 7 d' aphamia descendunt in reblatha que est anthiochia syrie· vnde addit contra fontem· quem perspicuum eẽ est amnem. de quo antiochia abundantissimis fruitur aquis.

Hec erit terra 7c. Origenes. In priori diuisione trans iordanem per moysen duabus tribubus ruben· 7 gad· 7 dimidie tribui manasse terra diuisa est. Intra iordanem per iosue filium nun· 7 eleazarum filium aaron. Iudas possedit ab austro. Effraim 7 dimidia tribus manasse ab aquilone. Postea vero de sylo missis exploratoribus per singulas trib⁹ 7 descriptione terre allata ad iosue 7 eleazarum: beniamin iuxta iudam 7 effraym 7 dimidiam tribum manasse· ab austro scd̃m sortem possessionem accepit. Secunda tribus symeon in tribu iuda: vt impleretur qd̃ scriptũ est de leui 7 symeon. Diuidam eos in iacob· 7 disperdã in israhel. Tercia

zabulō · galileā acce
pit ī q̄ ē mōs thabor. Quarta isachar vbi
ē iezrael vsqȝ ad ior-
danē. Quinta aser vs
qȝ ad mōtē carmelū
q̄ iminȝ mari magno
tiriūqȝ ⁊ sydonē. Sex
ta neptalim ī galilea
vsqȝ ad iordanē vbi
est tyberias q̄ oli ap
pellabat̄ ceneret. Se
ptima dan vsqȝ iopē
ibi sunt turres achila
on ⁊ zelebi ⁊ emaus
q̄ nūc dr̄ nicopol· licȝ
postea legerim⁹ q̄ ce
pint sibi trāscensis a
liīs tribub⁹ vrbē iasē
in tribu dā q̄ hodie
dr̄ paneas. Umbra
eī sunt hec futurorū
bonoꝝ· ⁊ oīs heredi
tas terre illi⁹ q̄ in iu-
dea terra scā ⁊ terra
bona dr̄. Dīs ī iudea
loc⁹. mōs· ciuitas· et
vicus certis noīb⁹ de
signat̄· qb⁹. s. aut cha
nanei ī locis suis· aut
pherezei· amorrei· e-
uei· vel hebrei noīa-
uerūt. Forsitā q̄ scdȝ
paulū· q̄ vmbrā cele
stiū dicit eē terrena:
in celestib⁹ regionib⁹
sunt differētie locoꝝ.
In celis aūt euidēter
ierusalē ciuitas ⁊ mōs
syon ab aplo eē dicit̄.
Cōsequēs q̄ est eē ibi
alias ciuitates circa
terrenā ierusalē sitas
⁊ vicos ⁊ regiones· ī
q̄bus pplus dei ⁊ ve
rus israhel· p verum
hiesū locādus ē· ⁊ he
reditatē sortis distri
butōe. i. meritoꝝ con
tēplatōe captur⁹ ver
bi gr̄a. Qui ita ne
gligēter vixit: vt p fi
de q̄dē mereat̄ hr̄i in
ter filios israhel· p ne
gligētia vero vite in
tribu rubē. aut gad·
vl̄ dimidia tribu ma
nasse nō intra iorda
nē ſ extra sortē acci-
piet. Qui xo emēda
tōne propositi talem
se reddiderit: vt scdȝ
(q̄s sol⁹ de⁹ nouit) rō
nes· aut ī tribu iuda
aut ī tribu beniamī (in q̄ ierusalē tēplū ⁊ altare ꝯsistit) dēat deputari· ⁊ a
li⁹ ī alia· atqȝ ali⁹ ī alia. Hoc mō adumbratio q̄dā fit future sortis in cel
eoꝝ tm̄ q̄ p ip̄ȝ saluatorē nr̄m hereditatē capiēt celoꝝ. Ibi forte ſ obt̄ua
būt̄ p̄uilegia sacdotū· qb⁹ vicina q̄qȝ vrbib⁹ loca ⁊ ip̄is mēib⁹ iūcta seg̃gāt̄.

Origenes. Videt̄ q̄ȝ q̄busdā ꝙ singuloꝝ q̄ȝ syderū positio ⁊ sit⁹
dici ciuitas, vel haberi p̄ossit in celo: qd̄ ego diffinire n̄ audeo. Video eī
oēm creaturā in spe q̄dē ꝓpter eū q̄ subiecit eē subiectā· expectare tm̄ liber
tatē redēptōne filioꝝ dei: sine dubio p̄clarius aliq̄d ⁊ sublimius o periri.
Qui ergo exēplari ⁊ vm bre celestiū in lege deſuiūt: ⁊ nūc p speculū ī enig

numerum: media quoqȝ tribus
manasse· id est· due ⁊ semis trib⁹
acceperunt partem suam trās ior
danem contra hiericho ad orīēta
lem plagam. Et ait dominus ad
moysen. Hec sunt nomina viro-
rum qui terram vobis diuident.
Eleazar sacerdos· ⁊ iosue fili⁹ nun
⁊ singuli principes de singulis tri
bubus· quoꝝ ista sunt vocabula
De tribu iuda caleph fili⁹ iepho-
ne. De tribu symeon samuel fili⁹
amiud. De tribu beniami heliad
filius caleson. De tribu filiorum
dan bochi filius iogli. Filiorūȝ io
seph. De tribu manasse: anniel fi-
lius ephot. De tribu effraim: cha
muel filius septhan. De tribu za
bulon elisaphan filius pharnat.
De tribu ysachar dux faltiel fili⁹
ozan. De tribu aser: abiud filius
salomi De tribu neptalim: pheda
el filius amiud. hi sunt quibus p̄-
cepit dominus vt diuiderēt filiis
israhel terram chanaan.

C. XXXV.

Hec quoqȝ lo
cutus est dominus ad
moysen ī campestribus moab su
per iordanē cōtra hiericho. Pre
cipe filiis israhel vt dent leuitis d̄
possessionibus suis vrbes ad ha
bitandum ⁊ suburbana earum p
circuitum vt ipsi in opidis mane
ant· ⁊ suburbana sint pecoribus
ac iumentis que a muris ciuitatū
forinsecus per circuitū mille pas-
suum spacio tendētur. Cōtra ori-
entem duo milia erunt cubiti· et
contra meridiem similiter erunt
duo milia· ad mare quoqȝ qd̄ re-
spicit occidentem eadeȝ mensura
erit· ⁊ septentrionalis plaga equa
li termino finietur. Eruntqȝ vrbes
in medio· ⁊ foris suburbana. De
ipsis autem opidis que leuitis da
bitis sex erunt in fugitiuorum au
xilia separata vt fugiat ad ea qui
fuderit sanguinem· ⁊ exceptis his
alia. xl. duo opida. i. simul. xlviii.
cum suburbanis suis. Ipseqȝ vr
bes que dabuntur de possessioni
bus filiorum israhel ab his qui
plus habent plures auferentur·
⁊ qui minus pauciores. Singuli
iuxta mensuram hereditatis sue
dabunt opida leuitis. Ait domi-
nus ad moysen: Loquere filiis is
rahel ⁊ dices ad eos: Quādo trās
gressi fueritis iordanem in terraȝ
chanaan decernite que vrbes eē
debeant in presidia fugitiuorum
qui nolētes sanguinē fuderit. In
quibus si confugerit, pfugus cog
nat⁹ occisi eū nō poterit occidere

mate: tūc āt facie ad
faciē ſm merita conū
satōnem hēbūt in ce
lis· ī illa· vel in illa p
te. Sȝ sicut multa ē
differētia in terris ha
bitare. s. in locis fecū
dis· ⁊ copiosis· vbi a
eris tēpies· liberalia
instituta· aut in locis
īfecūdis estu torridis
vbi nulle leges· ⁊ in
anis ⁊ fera barbaries
semp bella· nunq̄ȝ re
quies· nec sine occul
ta dei dispēsatōne ⁊
iusto iudicio. Ita et
illis in locis erit ali-
quid tale: vt ī nullo
prorsus inanis habe
atur in terris vmbra
celestiū· erit q̄ ibi aliq̄
ciuitas refugii· ⁊ erit
alia ī dserto sicut bo
sor ī hereditate rubē

Alia q̄ȝ ꝯsequētia
capiēda sūt. q̄ si de⁹
cū dispgēt filios adā
statuit filios gētiū iux̄
nūm angeloꝝ dī (vl̄
iux̄ alios codices· ſm
numeꝝ filioꝝ isrl̄) ī i
itio mūdi ⁊ ita dispsi
sūt sic illoꝝ merita vl̄
ipi⁹ ade ꝯtēplatō po
stulabat. Quid di-
cem⁹ futuꝝ cū nouissi
mi ade (q̄ nō in aīaȝ
viuētē· sȝ ī spm̄ viui
ficātē fact⁹ ē) cepit fi
lios n̄ dispgē ſ dispē
sare dina digtio· n̄ in
initio: ſ ī fine mūdi·
nec illos q̄ ī adā oēs
mortui sūt· ſ q̄ ī xp̄o
viuificati sūt. erit sine
dubio q̄dā distribu
tio· q̄ n̄ solū p meritis
coꝝ q̄ dispēsant: ſ ⁊
p nouissimi ade ꝯtē
platione dispēsāda
sit. Sȝ q̄s nr̄m tal̄ ē
vt ab hac distributō
ne ad illā celestis hē
ditatis sorteȝ venire
mereatur? Quis ita
btūs vt sors ei⁹ ī ierl̄m
veniat· vbi sit tēplū
dei· imo ip̄e sit tēplū
dī: Quis ita btūs vt
dies festos ibi agat:
vbi altare dīnū ppe
tuis adoletur ignib⁹?
Quis ita btūs vt sa
crificiū suū· ⁊ icēsū suauitatis· sup̄ illū ignē ponat de q̄ dr̄: Ignē veni mit
tere ī t̄rā ⁊c. Quis ibi pagit pascha· ī loco quē elegerit dn̄s de⁹ su⁹· ibi
pētecostē· festiuitatē ꝓpitiatōis· ⁊ tabnaculoꝝ solēnitatē· nō iā p vmbraȝ
ſ per ipsā veritatē? Quis nostꝝ dignus erit cū diuidere ceperit de⁹ filios
nouissimi ade· cui dicat· eris supra quinqȝ vel decē ciuitates· nō cui dicat
intra ī gaudiū dn̄i tui: sed sedete ⁊ vos mecū sup. xii. tronos iudicātes. xii
trib⁹ isrl̄· ⁊ de qb⁹ dicat. volo pr̄· vt vbi ego sū· ⁊ isti mecū sint· volo istos
reges eē mecū vt ego sū tecū· volo eos hr̄e dn̄atōȝ· sic ego sū dn̄s dn̄anti-
uȝ: Hi sūt xe sacris nūis apud deū nūati· imo q̄ꝝ oēs nūati sūt capilli.

Decernite que urbes &c. August. Quid est quod ait. Et erũt ciuitates vobis refugia a vindicante sanguinem. & nõ morietur is qui occidit. quo adusqꝫ stet ĩ cõspectu sinagoge ĩ iudicio: cũ de his loquit̃ q̇ nolẽtes occiderint. & alibi dicat. tũc vnũquẽqꝫ ĩ tali causa cõfugiẽtium exire liberũ de ciuitate q̇ cõfugerat cum sacerdos maximus fuerit defũctus. Quõ ḡ hic dicit nõ moriet̃ & is q̇ occidit q̇adusqꝫ stet ĩ cõspectu synagoge ĩ iudicio. Nisi qꝛ iõ iudicat̃ vt tũc ei liceat eẽ in ciuitate refugij. Si manifestũ fuerit in iudicio quod nolens occiderit.

De ipsis tamẽ ur. Raban. si forte pro conscientia pctõrũ. ciuitates terre promissionis. i. ecclesie ñ audes intrare: ẽ bosor citra iordanez in solitudine. q̄ interp̄tatur angustia. i. monasterij cellula. Que bñ est de tribu ruben eius. s. q̇ patris thorꝫ maculauit. Est ramoth de tribu gad q̄ interpretatur excelsa mors vel visio mortis. Hec ĩ excelsa mors pñia dicenda ẽ: cum mortificatis mẽbris ducitur homo ad excelsa celi vñ cecidit. Vel quia nobilius ẽ & rationabilius ẽ per penitentiã pctĩs mori. qꝫ cõi morte dissolui. Penitentes quoqꝫ proponimus nobis tormenta inferni videmus ipsam speciem mortis de qua per penitentiam liberamur. In ciuitate vero filij ancille pñiam agimus: quia omnis qui peccat seruus peccati. & formã serui accipiens debet se humiliare vsqꝫ ad mortem. Est gaulon in finibus manasse. q̄ interpretatur volutatio vt memineris te in cilicio esse volutandum & hoc in finibus manasse qui interpretatur obliuio vt obliuiscaris que fecisti & ad meliora te extendas. Hic ergo habita vt per angustiam mortis & volutationis iram persecutoris euadas. & spem salutis inuenias. Si quid hic vtiliter egeris: ad cades in terram promissionis. & in galileam poteris peruenire. que interpretatur sacta. vt cũ in tribulatione opus corruptionis abieceris: ad sanctam tibi ecclesiã tribuatur accessus vt in sorte neptalim que dicitur vitis remissa dominici sanguinis participare merearis. Hebrõ quoqꝫ tibi patebit q̄ interpretatur coniunctio: vel coniugium. Reuertetur enim anima tua ad sponsum suum quem amiserat per peccatum. Tandem vero sichen intrabis quam ioseph noster sibi in hereditatem elegit in qua & sepultus est. que interpretatur humerus vel labor: vt ostẽdas te per laborem penitentie ab errore tuo humeris christi reportatum. & nonaginta nouem ouibus adiunctum effectum esse centesimum. quia sychẽ ab alienigenis comparatuz est. c. agnis.

donec stet ĩ cõspectu multitudinis & cã illi⁹ iudicet̃. De ipsis tñ vrbib⁹ que ad fugitiuorũ subsidia sepa-

bosor in cãpestri solitudĩe de tribu ruben. & ramoth galaad. de tribu gad. & gaulon in basan de tribu manasse.

rantur † tres erunt trans iordanẽ

Cades in galilea montis neptalim. & sychen ĩ monte effraim. et chariathabre ipsa ẽst ebron ĩ monte iuda.

& tres in terra chanaan tam filiis israhel qꝫ aduenis atqꝫ peregrinis vt confugiat ad eas qui nolẽs sanguinem fuderit. Si quis ferro pcusserit & mortuus fuerit qui percussus est: reus erit homicidij. et ipse morietur. Si lapidem iecerit & ictus occubuerit similiter punietur. Si ligno percussus interierit percussoris sanguine vindicabit̃.

Propinquus occisi homicidam

Nõ enim opus est eum ad iudicium educi cũ iam homicida iudicatus sit: et propterea de illis ciuitatibus expulsus.

interficiet statim vt apprehende-

damnat maliciam et incurie consulit.

Aliud ẽ premeditate damnũ vel mortẽ inferre aliud casu.

rit: eum interficiet † Si per odiuz quis hominem impulerit vel iece-

malicie vel deceptõnis.

rit quippiam in eum per insidias aut cum essꝫ inimicus manu per-

morte anime.

cusserit: & ille mortu⁹ fuerit: percussor homicidij reus erit. Cognatus occisi. statim vt inuenerit euz

per ignorantiam.

iugulabit. quod si fortuitu & absqꝫ odio & inimiciciis quicquaz horuz fecerit: & hoc audiente populo fuerit comprobatum: atqꝫ inter percussorem & propinquum sanguinis questio ventilata: liberabitur innocens de vltoris manu & redu-

ecclesiã catholicã vbi penitentiã agat.

cetur per sententiam in vrbem ad quaz confugerat. Manebitqꝫ ibi

christus. leticie

donec sacerdos magnus qui oleo

pre cõsortib⁹. s. a pñe. ĩ cruce. Impenitens. s. et ideo a societate scõrũ et ecclesie vnitate remotus.

sancto vnctus est moriatur. Si interfector extra fines vrbiuz que exulibus deputate sunt fuerit inuentus & percussus ab eo qui vl-

Quia sñia superni iudicis qui scõm carnẽ proxim⁹ noster ẽ. absoluitur qui eum percutit qui de salute sua solicitus eẽ neglexerit.

tor est sanguinis: absqꝫ noxa erit

† .i. penitens in fide catholica manendo nõ debuit sceleris sui veniã sperare nisi ĩ mediatoris dei et hominũ morte.

qui eum occiderit † Debuerat eni profugus vsqꝫ ad mortem pontificis in vrbe residere. Postqꝫ au-

.i. digna acta pñia meretur paradisi patriã recipere.

tem ille obierit homicida reuertet̃ in terram suam. Hec sempiterna erunt & legitima in cunctis habitationib⁹ vestris. Homicida sub testibus punietur. Ad vnius testimonium nullus condemnabitur. Non accipietis preciuz ab eo qui reus est sanguinis. stati & ipse morietur. Exules & profugi ante mortem pontificis nullo modo in vrbes suas reuerti poterunt ne polluatis terram habitatõnis vestre que insontum cruore maculatur. Nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. Atqꝫ ita emũdabitur vestra possessio me commorante vobiscuz. Ego enim sum do-

† deum corde videntes et eũ audientes

minus q̄ habito int̃ † filios israhel.

Reus erit. Id est. eterne morti obnoxius. vnde si quis scandalizauerit vnuz ex pusillis istis qui ĩ me credunt &c. Et alibi Qui odit frẽm suuz homicida ẽ. nec habet vitam eternã. Hic scd̃m exodum ab altari iubet̃ auelli. quia indignus sacramentis dominicis a participatõne sacri altaris remouet̃. nec reuocatur ad veniaz nisi per ꝯdignã penitentiam.

Postqꝫ autẽ. Grego. Post mortem summi pontificis homicida iubetur reuerti in terraz suam: quia humanũ genus peccando sibi mortẽ intulit. post mortem veri sacerdotis. i. xpi absolutõnẽ reat⁹ accepit.

Ne polluatis terra. Mor. Polluit terrã habitatõis sue qui cruenta et nepharia facit opa. primos scãdalisando & spiritalit̃ interficiẽdo. Et nisi p ꝯfessionẽ pctõꝝ & ꝯdignã pñiaz desideria carnis occidant̃: terra corpis nullo mõ mũdabit̃. nec creator oĩm in eius aĩa habitabit vbi squalorẽ sordide ꝯuersatõis dominari videbit.

C. XXXVI.

Accesserunt autem et principes

aceruus testionũ. vidẽs.

familiarum galaad filii machir:

Accesserunt &c. Raba. Prouidere debẽt pie cogitatões ne posse ssio bonoꝝ meritoꝝ ĩ alienoꝝ transeat dñiuz: sed legitimo heredi ppetuo

maneat· & ob hoc moyses.i.lex consulatur vt respondeat qualiter sui iu-ris perpetui possessores fiant quod ipsa exprimunt nomina. Interpretat᷑ enim galaad aceruus testimonij·machir vendens. Manasses oblitus·ioseph auctus. Salphaat vmbra formidinis. Loquuntur ergo principes familiarum galaad· filij machir· filij ma-nasse·de stirpe filioꝝ ioseph ꝓ filiabus salphaat quando cogi-tationes pie mentis scd̃m scripturarũ te-stimõia decertãt pro anima fideli que la-borem presentis vite pro futura vendidit & obliuiscens q̃ retro sũt ĩ anteriora se extẽdit vt per augmentũ bonorum operum p̃mia eterna consequatur. Quinqꝫ enim filie salphaat.i.vmbre formidinis exteriora significant·que quinqꝫ corporis sensibus explentur. Necesse ẽ autem vt qui in vmbra presentis vite bonis operibus studẽt in timore conseruent ne perdant laborem. Verentur ergo principes galaad ne possessio sua in alienam tribũ transferatur· & quisqꝫ fidelis ꝓuidet vt opera que agit ad salutem proficiãt sibi ne si praua intentõe gerantur ab immundis spiritibus peruadantur. vñ. Attendite ne iusticiã vestraꝫ faciatis corã hoĩb₉.

Nubant quibus. Simile dicit apostolus. Qui vult

(oblivio.) Filii manasse de stirpe filiorum io(auctus.)seph locutiqꝫ sunt moysi coraꝫ principib₉ israhel atqꝫ dixerunt: Tibi domino nostro precepit domin₉ vt terram sorte diuideres filiis is(vmbra formidinis.)rahel· & vt filiabus salphaat fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines vxores acceperint sequetur possessio sua· & translata ad aliam tribuꝫ de nostra hereditate minuetur ·atqꝫ ita fiet vt cuꝫ iubeleus ·id est · quinquagesim₉ annus remissionis aduenerit: cõfundatur sortium distributõ· & aliorum possessio ad alios transeat. Respondit moyses filiis israhel & domino precipiente ait: Recte tribus filiorum ioseph locuta est & hec lex super filiabus salphaat a domino promulgata ẽ. Nubãt quibus volunt: tantum vt sue tribus hominibus ne cõmisceatur possessio filiorum israhel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent vxores de tribu & cognatione sua: & cuncte femine maritos de eadem tribu accipient: vt hereditas permaneat in familiis nec sibi misceantur: sed ita maneant vt a domino separate sunt. Fecerunt qꝫ filie salphaat vt fuerat impatũ (Infirmitas.) (cõteplãs vel cõplacẽs) (solẽnitas vel vitul₉) & nupserũt maala & tersa & egla & (rex eius.) (motus.) melcha & noa filiis patrui sui de familia manasse qui fuit fili₉ ioseph (pia actio.) & possessio que illis fuerat attribu(in ecclesia catholica.)ta·mansit ĩ tribu & familia patris earum. Hec sunt mandata atqꝫ iudicia que precepit dominus ꝑ manum moysi ad filios israhel in campestribus moab super iordanem contra hiericho.

nubat: tm̃ ĩ dño.i.viro catholico·ne possessio.s.bonoꝝ opeꝝ & recte fidei perdatur si gentili aut iudeo nupserit. Tropologice vero mulieri.i.pie intentioni per bonam actionem cui voluerit licet se coniungere labori·sic tamen vt pietatem & religionem in omnibus conseruet ne operis sui ꝓ quo eterne hereditatis possessionẽ sperat detrimentũ patiat᷑ si alieno.i.terreno se ꝯiunxerit.

Nupserũt maa. &c. Rab. Hoc fit cũ qlibet de numero credẽtiũ iudeoꝝ doctori de gentibus credẽti se iungit· vt ei₉ magisterio filios gignat .i.pietatis opa. Noĩe enĩ partui dici pñt de gentib₉ electi: q₂ frẽs sunt sanctoꝝ p̃dicatoꝝ q̃ fuerũt ĩ iudea cõstituti. Nõ dẽt eẽ scisma ĩ spiritali cognatõe· vbi vna est fides ĩ professione. Et sicut est vnus pastor debet eẽ vnũ ouile. Dẽs ei frẽs sum₉.

Qui hũilitatẽ habere studet· & infirmitatibus suis cõplacet solẽnitatẽ agit· & grata munera dõ tribuit & rex sue cõuersatõis existit· & ꝓ gressu virtutũ mouetur ambulans de virtute ĩ virtutem.

Euenit qꝫ quando luna .xiiij. est in equinoctio vernali aut quarto die tercij mensis: illius anni eẽ annũ solarem· & ·iiij. dies vsqꝫ ad vicesimũ diẽ secundi mensis anni secundi·ita qꝫ primus mensis vocetur vtriusqꝫ anni ille cuius plenilunium post equinoctium vernale prius occurrit· & sic creditur fuisse in anno egressionis israhel de egipto.

Liber iste vagedaber hebraice· Sed latine liber numeri dicitur qui inter libros. v. legis quartũ obtinet locuꝫ. In quo licet ordini historie seruiat᷑: misticus tamen intellectus innuitur. Ordini historie seruitur: quia cum in leuitico qui est tercius de consecratione sacerdotum & vsu sacrificiorum que in tabernaculo fiebant agat᷑: in hoc de eiusdem tabernaculi dedicatione & muneribus principum que in ipsa dedicatione obtulerunt scribitur· Et cuꝫ tabernaculum deponi & ad alium locuꝫ transferri debeat·qui de tabernaculo & quid efferre debeant.i.quid chaatite quid gersonite quid merarite deportarẽt assignatur. Qui etiaꝫ leuite· & scd̃m quam etatem ministrare debeant in tabernaculo docetur. Conuenienter itaqꝫ post tercium leuiticum iste quartus ponitur. Mysterium etiam nobis qꝫ in quarto loco ponitur insinuatur. Sicut enim inter omnes figuras quadrata est perfectior: sic quaternarij perfectione huius operis perfectio commendatur. Nam sicut quarto die facta sunt luminaria. Quarta etas sub dauid fuit robustissima·quarta etiam etas hoĩs.i. iuuentus inter alias fortissima· & alia multa sub quaternario constituta perfectionis sunt indicia. Ita eorum qui hoc libro numerantur ostendit fortitudinis perfectio· dum hi tantum qui in virtute israhel proficiũt numerantur. Excluduntur quippe ab hoc numero pueri femine egiptij serui soli de pueris sacerdotum & leuitaruꝫ primogeniti numerantur. Diuinis quippe numeris est indignus puerilis & lubricus sensus· feminea laxa et dissoluta segnicies·egiptij.i.seculares mores & seruiliter timentes. Solus israhel numeratur·nec tamen omnis: sed tantum qui virtute procedit ad bellum contra spiritualium nequitias potestatum. Notandum vero qꝫ nec in egipto nec post exitum statim populus dei numeratur·pri₉ quippe egiptus deseritur·mare transitur·amalech superatur· manna manducatur· & tabernaculum construitur·lex digito dei scripta suscipitur · & tũc populus dei a.xx.annis & supra numero diuino dignus computatur. In quo significatur quia nisi quis egiptum.i.mundum & eius concupiscentias reliquerit: mare rubrum.i.baptismum sanguine christi consecratũ susceperit: & templum dei per inhabitantem spiritumsanctum fact₉ fuerit·amalech.i.lingens sanguineꝫ.i.dyabolum & vicia virtute dei superauerit corpus & sanguinem domini perceperit· & eo quasi manna vsus fuerit· legem quoqꝫ dei per omnia seruauerit·ad huius numeri dignitatem peruenire non poterit. Ratio quoqꝫ tribuum que quattuor locis circa tabernaculum disponuntur per ternarium·ordo & numerus mansionum·societas familiarum· & cuncta ordinatio castrorum mira spirant sacramenta. Per enim per quattuor partes trine tribus collocantur·innuitur per quadripartita mundi climata sancte trinitatis fidem doctorum officio predicãdã. In ipsa quoqꝫ familiarum societate innuitur certa spes resurrectionis .s.

ꝙ in illa resurrectione illi tribui siue illi ordini angeloꝝ
vnusquisq; sociabitur quem in hac vita manendo imita
ri pro posse suo laborauerit. Cathalogus quoq; mansi
onum quas a prima que fuit in ramesse vsq; ad vltimã
que fuit iuxta iordanem .xlij. numeramus numerũ mansi
onũ per quas ad celum ascendimus (sicut in eorũ disposi
tõibus dicemus) insinuat. Et eundem numerum in celũ
nostre ascẽsionis habem⁹ quẽ in enumeratõe generatõis
christi descendẽtis a primo patriarcha matthe⁹ põit. vt
in eodẽ numero nos ascẽdere ad celuꝫ sciamus q̇ christũ
ad beatã virginẽ q̃i ad iordanẽ descendisse euangelista
signauit. Que ꝟgo bene iordanis dicitur: q: pleno gur
gite fluens spũssancti gratia redũdauit. Patet igit' ex su
pradictis hũc libꝝ ideo dici libeꝝ numeri: q: in eo ꝑplus
israhel numerat'. vel cathalogus mãsionũ ꝯtinetur. In
quo ĩtẽdit moyses ꝑ numeꝝ filioꝝ israhel q̇ ad iordanẽ
descẽdisse dicuntur. ⁊ cathalogũ mansionũ quib; ab egi
pto vsq; ad terrã promissionis ꝑuenerũt q̇ ⁊ quo itinere
veniatur ad celum designare. per hoc eĩ ꝙ ostendit qui
numerẽtur: ostendit qui. Per hoc vero ꝙ mãsiones nu
merant': oñdit quo itinere veniatur. Ordo tal' est. primo
duces populi ⁊ ꝑpl'ꝫ enumeratũ circa tabernaculũ ꝑ qua
drũ collocat. leuitas a numero alioꝝ exceptos ad mini
steriũ tabernaculi designat. Deinde tabernaculũ dedi
catur. oblatõez assignantur que in ipsa dedicatõe offerũ
tur. Deinde balaam a rege balach ad maledicendũ po
pulũ dei inducitur. postea cathalogus mãsionũ describi
tur. In fine sex ciuitates ordinant'. tres citra ⁊ tres vltra
iordanem ad quas confugeret q̇ ignorans ꝓximi sangui
nem effunderet. Leuite inter tabernaculum ⁊ ceteros fili
os israhel excubantes diuisi per aaronitas ab oriente. ⁊
caathitas ab austro. ⁊ gersonitas ab occidente. ⁊ mera
ritas ab aquilone significant prelatos ecclesie q̇ sunt me
dij inter claustrales q̇ per tabernaculũ. quib⁹ ⁊ in tempo
ralibus ꝓuidẽt. ⁊ laicos quib⁹ in spiritalibus presunt. aa
ronite. i. ⁊ moyses ⁊ aaron ⁊ horum filioꝝ filij plicãt ⁊ in
uoluñt in tabernaculo secretiora. ⁊ introducentes caathi
tas dãt eis proprijs humeris portanda ĩuoluta ne vidẽ
tes moriant'. Non eniꝫ propalanda mysteria ecclesie. ni
si sũmatibus viris. i. moysi ⁊ aaron. quia infirmi inde scã
dalizarentur. vnde ⁊ liber presbitero ⁊ diacono apertus
portatur. ceteris clausus. Gersonite ⁊ merarite q̇ sunt in
digniores caathitis. non ꝓprijs humeris ƀ bob⁹ ⁊ plau
stris portant sua onera. Quia qui vult meus eẽ discipu
lus me sequat'. q. ꝑ mortẽ. Et quãto quis magis vult ac
cedere ad ipsũ deuꝫ: tãto grauiorẽ incurrit persecutõneꝫ
Benedicetis filijs israhel. ⁊ dicetis eis. De hoc loco sũp
ta est benedictio quã facit eṗs duobus digitis iunctis ⁊
eleuatis. Duo digiti iuncti ⁊ eleuati significant legem
⁊ sacerdotium q̃ per moysen ⁊ aaron intelligũtur. Tres
versiculi q̇ sequũtur cõtinẽt illam trinam petitionẽ q̃ fit
in verbis eṗi quecũq; sint: petit' gratia spũssancti. vera
salus. pax eterna. Deinde seq̇tur distinctõ ꝑsonaꝝ semꝑ
his verbis: qḋ iste prestare dignet' qui cũ patre ⁊ spũsan
cto viuit ⁊ regnat in eternum.

Prothema in deuteronomium.

Fasciculus mirre dilectus michi. Mirra arbor aroma
tica. v. cubitis tantum in altum excres
cit. cuius cortex. ⁊ radix. ⁊ folia. ⁊ oĩa
amara sunt. Mirra amara est ⁊ cada
ueribus apponitur: vt arceat putredineꝫ vermiũ. Hec ẽ
lex vetus in. v. libris comprehensa. amara. i. nemini par
cens. vnde ⁊ marath designata est. Apposita cadaueri
bus. i. inuenta pro peccatoribus: vt corruptõnem crimi
num ab eis arceret. huius fasciculus est deuteronomi⁹. i.
ramusculorum plurium in vnũ collectio. Terminata au
teꝫ lege in quattuor voluminibus: iste quintus additus
est: diffuse dicta in vnum breuiter colligens. quedam eti
am pretermissa supplens. Additus autem est illis vt nu
mero legali satisfaceret. Quinarius enim numerus est
legis. quaternarius euangelij. Unde: ⁊ refectio quinq;
miliuꝫ hominũ in euangelio ad patres veteris. t. spectat
Refectio quattuor miliuꝫ ad patres noui. Illis enim ꝓ
missa sunt ⁊ data terrena: que quinq; sensibus subsunt
Illis quadrata. i. soliditas terre viuentiuꝫ. Deseruit eti
am liber iste euangelio in nomine. in explanatõnis serie.
ĩ sui dignitate. Dicit' enim hebraice elleadabarim. gre
ce deuteron. latine secũda lex. non vt quidam dixerũt: al
tera post predictam. vnde in predictis dicebatur. locut⁹
est dominus. hic autem. locutus est moyses. Sed secun
da. i. secundo iterata. hoc nomine prefigurans euangeli
um: quod successit legi: cui nullum succedet. Cum etiam
multa breuiter colligit ⁊ supplet quedam: formam euan
gelij prefigurat. Hoc est enim adbreuiatum verbum: qḋ
fecit dominus super terram. et supplet imperfecta legis
vnde. Non veni soluere legem: sed adimplere. Cum au
tem hoc opus dicitur adeo dignum: ꝙ manibus regis
gestari iubeatur: dignitatem euangelij aperit: quod or
dinatum est in manu mediatoris. Cum ergo sic seruiat
euangelio: merito est fasciculus dilectus christo. non tan
tum pro se: quantum quia ostendit rotam in medio rote
Intentio est recapitulare predicta triplici fine. Vt arti⁹
memorie commẽdent'. Vt vtilitas predictoꝝ inculcetur
Quod enim vtile est sepe dicere nec pigrum esse debet.
(vt ait apostolus) nec molestuꝫ audire. Et vt duricia iu
deoruꝫ condemnetur: qui totiens dicta non intellexerũt
Modus agendi. Premittit quasi prologũ: quo ostẽdit
quis scripserit. ⁊ quid ꝛc. Post memorat graue delictũ
pro quo perierunt ĩ deserto: vt hoc timore excitet ad au
diendum. Post sepat ciuitates refugij. Post recapitu
lat dicta ⁊ facta bona: ⁊ mala supplet. Post iubet hunc
librum poni in arca. ⁊. vij. anno legi omni israheli in sce
nophegia. Post subdit canticum. Audite celi ꝛc. ĩ me
moriam murmuris eoruꝫ ⁊ pene. obedientie ⁊ premij. Et
post benedictiones tribuum. Ultimo de morte moysi.

Hec sunt verba ꝛc. Premittit legislator titulũ
quasi prologum: in quo ostendit nomen autoris. ⁊ quid
fecerit. ⁊ vbi ⁊ quando. Sicut paulo post in glosa disti
guetur. ⁊ terminatur: vt quibusdam videtur: ibi. Qua
dragesimo ꝛc. vel inferius. ibi. Deus noster ꝛc. Sed
ad eorum euidentiam que ĩ prologo: ⁊ eorum que sequũ
tur: tangenda est aliquantulum veritas historie. Ab exi
tu filiorum israhel de egipto vsq; quo peruenerunt ad
campestria moab supra iordanem: fluxerunt. xlij. anni.
in quibus diuersis temporibus. xlij. mansiones fecerunt
Quando nubes leuabatur: castra mouebantur. ⁊ cum
stabat: figebantur. ⁊ manebant eodem loco quousq; ite
ruꝫ leuabatur nubes. Prima mansio fuit in ramesse. vl
tima in campestribus moab. A ramesse vsq; ad monteꝫ
syna. spacio. xlvij. dierum. xij. mansiones fecerunt. ⁊ hoc
primo anno. ⁊ ibi fere per totum annum steterunt. Ibi
lex data est. ibi genesis scriptus. exodus. numeri scripti
sunt. ⁊ magna pars huius. Inde pedeꝫ mouentes anno
secundo ꝑuenerunt ĩ cadesbarne. ⁊ in spacio illo fecerũt

xx.mansiones·de cadesbarne miserunt exploratores: qui reuertẽtes nũcia uerũt terraꝫ bonã·sed robustos ⁊ gigãtes homines inuenerũt·⁊ territi volentes redire in terrã egipti: vñ iratꝰ dominꝰ. Abierũt retro·⁊ lustrauerũt mõtem seyr per.xxxviij.ãnos·ibi mortui ⁊ prostrati sunt murmurantes. In.xl.anno puenerũt ad cadesbarne: vñ retro abierũt per desertũ·⁊ in illo spacio.ix.mãsiões iterꝫ fecerũt. Vndecio vo die moyses añq̃ veniret ad cadesbarne: legẽ solo verbo recapitulauit·⁊ de cadesbarne vsq̃ ad cãpestria moab·⁊ illo spacio.xi.dierꝫ scripto voluit ꝯmendare. Ecce de pmo anno xij.de scdo.xxi.de.xl.ix.⁊ ita.xlij.mãsiões.

Hec fuit causa hꝰ libri.vt.s.que fcã fuerãt breuiter collecta·artius tenerent in memoria·facile eĩ retinẽtur q̃ breuiter dicuntur.

Hiero. Hec sunt ver. q̃ locutus ẽ mo. ⁊c. Principiũ deuteronomij titulꝰ eẽ videtur totiꝰ operis·qꝛ personã indicat auctoris·⁊ quid fecerit·⁊ locum ⁊ tẽpus. Nomẽ quoq̃ libri grãm demonstrat noui.te. Deuteronomiꝰ nanq̃ scda lex interptat ⁊ euãgeliũ significat qd veteris.t.sacramẽta spũaliter explanat. Sic liber deuteronomij repeticio ẽ.iiij.librorꝫ legis. Illi eĩ ꝓprias cõtinent ĩ se causas: iste replicat vniuersa·habꝫ ⁊ ipse ꝓpria sacramenta.

Hec sunt verba que lo.ẽ mo. ⁊c. Hoc de se tanq̃ de alio de more sancte scripture dicit. Sicut ⁊ ibi. Erat moyses mitissimꝰ super oẽs homines qui morabant in terra. Sic enĩ vitat arrogantiam: ⁊ demonstrat vitãdã. Similiter ⁊ iob de se dicit. Vir erat in terra hus nomine iob ⁊c. ⁊ iohannes. Hic ẽ discipulus ille q̃ testimoniũ pbibet de his ⁊c.

De se tanq̃ de alio loquitur·sicut iohãnes de se ait. Discipulꝰ quem diligebat ihesus. Vel spũssanctꝰ pbibet ei testimoniũ·vt nemo possꝫ dubitare moysen ista scripsisse.

Locutus ẽ dominus ad omnez israhel ⁊c. All. Moyses lex vetus est: que trãs iordanẽ.i.ante baptismũ israhelitictũ docuit populum. In iordane enĩ significatur baptismus: in quo baptisatus est christꝰ. In solitudine cãpestri.i.in sterilitate carnalis populi: qui fructum virtutum non attulit.

In solitudine. Sterilitate plebis: cui dicitur. Relinquet vobis domus vestra deserta.

Contra mare ru. Quia generatio praua ⁊ peruersa ablutionẽ peccatorum in sanguine christi credere noluit.

Inter pharan. Pharan auctus·topbel insulsitas·laban dealbatio·aseroth atria. Auctus est enim populus numero hominum. Doctrina legis ⁊ prophetarum: sed insulsus fuit·quia sal sapientie non habuit·dealbatus vero legis cerimonijs varijsq̃ mundicijs: quas ex littera legis se habere credidit. Qui bene per atria significatur: tanq̃ per diuinas scripturas ad introitum fidei paratus. vnde multi in aduentu christi facilius susceperunt quem ante predictum agnouerunt. Vnde philippus. Quez scripsit moyses in lege: ⁊ prophete: inuenimus ihesum filium ioseph a nazareth.

Quattuor hi montes·quattuor euangelia significãt: quibꝰ ecclesia circundatur.

Vndecim diebus. Lex per moysen vndecim diebus explanata·iudaice plebis transgressionem in mandatis decalogi significat. Vndecim dies sunt vndecim apostoli per quos (iuda reprobato) euangelium christi predicatuꝫ est in mundo.

De oreb. Qui etiam choreb: incipiens per seyr·id est·pilosum ⁊ sordidum vicijs populum transiens venit ad cadesbarne·qui commutatus vel electus·vel nobilis interpretatur·significans litteralem legis sensum in spiritalem per euangelium commutatum. Omnia enim in figura contingebant illis: scripta ad correctionem nostram in quos fiñ. se. de. Lex enim non est soluta: sed adimpleta·nec vnum iota aut vnus aper preteribit: donec omnia fiant.

Quadragesimo anno ⁊c. Isidorus. Allego. Quadraginta anni quibus laboriose peractis·filij israhel ad terram pro. transierunt: totum huius seculi tempꝰ significant: in quo ecclesia sub laboribꝰ ⁊ piculis tẽptatõibꝰ quod non videt sperando·per patientiam expectat: donec veniat ad promissaꝫ patriam. Ideo dominus quadraginta diebus ieiunauit et quadraginta noctibus·temptatus est in heremo. Corpus enim christi quod est ecclesia: temptationes transmittit et labores: donec veniat ad consolationem. Vt autem vestis israhelitarꝫ p tot annos nulla vetustate corrupta est: et pelles calciamentorum sine labe durauerunt: significat incorruptibilitatem corporum: que mõ corruptibilia: sine corruptõe mãebũt.

HEc sunt verba q̃ locutꝰ est moyses ad omnez israhel trans iordanem in solitudine campestri ꝯtra mare ru brũ: inter pharã ⁊ thophel ⁊ laban ⁊ aseroth vbi est auri plurimum: vndecim diebus. De oreb per viam mõtis seir vsq̃ ad cades barne. Quadragesimo anno .xi.mẽse·prima die mensis locutus est moyses ad filios israhel omnia que preceperat illi dominus vt diceret eis: Postq̃ percussit seon regem amorreorum qui habitauit in esebon: ⁊ og regẽ basan: qui mãsit in aseroth ⁊ in edrai trãs iordanẽ in t̃ra moab

Interlinear glosses: docendo. — lex. — iudaicũ pplꝫ cui vniuersaliter lex data ẽ. — ecclesia ĩ qua nõ ẽ — añ baptismum. — horror spiaꝝ.i.vicorꝝ — baptismũ: christi sãguĩe rubeñ — nõia locorꝝ — ecclesia·lõge lateq̃ diffusa·vel dilatata. — auctus. — Insulsitas. Ecclesia eĩ stulta videtur: qꝛ despicit visibilia·cupiens inuisibilia. — dealbatio. ecclesia ĩ baptismo dealbata. — Atria: de quibus dicit ecclesia. Cõcupiscit et deficit anima mea in atria domini. — i ecclesia. — sapĩe. — Multipharia significat misteria·⁊ spũalem thesaurum sapĩe his que dicuntur inesse. — numerꝰ transgressionis. — peruenerũt subaudi. — qꝛ lex a mõte dei oreb. — commutatus. — vt supra. — In pricipio gratie. — scribendo. — iter quos ⁊ deũ ipse mediator erat. — nõ a se: sꝫ a deo acceperat. — tanq̃ mediator. — germẽ inutile. vel temptatõ oculorum. — amaricãtium. — cogitatõ vel cingulũ meroris. — qui ꝯclusio iterpretatur. — confusio. — vestibula·vel atria. — inũdatõ malorꝝ — vt supra. — i. ex lex

Quadragenarius ex denario·⁊ quaterno significatur·vel constat·⁊ legis ⁊ euangelij impletionem significat·que fit in legem·decem nanq̃ ad ecclesiam pertinent·quattuor vero ad euangelium.

Vndecimo ⁊c. Sicut in vndecima expressa est legis trangressio: sic in prima die peruigil ad docendum legislatoris intentio·qui ex quo inobediens populus legem transgredi non timuit: statim predicando: et corrigendo voluntatem domini insinuare studuit·et eos ad meliora trahere·vel prouocare verbis ⁊ exemplis non cessauit.

Postq̃ percussit seon regem amorreorum ⁊c. Notandum q̃ interfectis duobus amorreorum regibus lex recapitulatur: ⁊ populus instruitur: quia remotis scandalis ⁊ superatis viciorum turmis: competenter doctrine insistitur; ⁊ fidei lumen digne desiderantibus aperitur.

Debemus prius in nobis vicia occidere·⁊ sic mandata diuina populis tradere.

Seon regem amor. Isidorus. Allego. In his regibus licet res gesta cognoscatur: per nominum tamen interpretationes spiritualis significatio intimatur. Seon nanq̃ germen inutile·vel temptatio oculoruꝫ interpretatur·per quam dyabolus figuratur: qui trãsfigurat se in angelum lucis: vt per scismata incautos decipiat·vel per heresim·hunc amorrei·id est·amaricantes regem habent. Nisi enim quedam simulatio precedat: nec erunt hereses amaricantium: nec scismata exacerbantiuꝫ. Hic in vnoquoq̃ occiditur: cum simulatio damnatur: veritas amatur. Og vero interpretatur conclusio·basan confusio. Id enim agit dyabolus vt viam ad deum precludat obiecta ydolatria ne quis in christum credat. Conclusio enim precedit vt rex·confusio sequitur vt plebs. Quos enim a fide christi excludit: confundentur cum christus apparuerit. Seon autem habitauit in esebon: quia dyabolus rex viciorum humanis se immiscet cogitationibus ⁊ mentem cingit superfluis solicitudinibus ne verba proferat veritatis vel exerceat opera pietatis. Interpretatur enim esebon cogitatio vel cingulum meroris. Og quoq̃ rex basan habitauit in aseroth ⁊ edrai. Aseroth quippe atria·edrai inundationem malorum sonant·infidelitatem scilicet cum operibus prauis. Ad hoc enim dyabolus certat: vt quos regit nunq̃ intrent ianuam fidei·sed foris manentes: semper operibus instant prauis.

In terra moab. Exlex siquidem populus fuit: qui legẽ spiritalez

non habuit.

Dominus deus noster ꝛc. In libro numeri de ꝓfectione filioꝝ israhel de deserto synai narratur: sed preceptũ domini ad moysen de eo dē transitu nō dicitur: sed de nube que tabernaculum tegebat: ⁊ quando proficiscendũ erat: recedebat. ⁊ ad locũ figendoꝝ castroꝝ precedebat. Sic ei scriptũ est. ãno scdo. mēse scdo .xx. die mensis. eleuata ē nubes de tabernaculo federis: et recubuit ī solitudine pharan. Sed manifestũ est trāsitũ illum dei ꝓcepto eē dispositũ. licet ibi nō sit cōmemoratũ. Vñ alibi ī libro numeri ad imperiũ dñi erigebant tentoria. ⁊ ad imperium illiꝰ deponebãt.

Sufficit uobis ꝛc. Precipitur moysi vt recedat a mōte in q̊ legē accepat. q2 doctor ñ sp debet instare cōtēplatōni: s3 aliqñ descēdat vt sui ⁊ ꝓximoꝝ curã gerat. Vnde. Siue mēte excedimꝰ deo. siue so. s. v.

Gilebertus. Nō oīa q̄ sũt ī cithara sonant: sed oīa iuuãt. sic nō tota historia spiritalē intelligētiã sonat: sed tota iuuat. Nisi eī cetera circũstarent: q̄ spũalia sonãt nō extarēt.

Dixiq3 uobis il. tem. ꝛc. De hac diuisione ptãtũ in exodo anteq3 venirent ad monte3 synai scriptum est: ꝙ ietro sacerdos madian cognatus moysi hoc ipsi suggesserit. Vnde merito queritur qño hec sibi. ⁊ mō ⁊ tēpe ꝯueniãt? S3 qd̄ hic dr̄ dixisse moyses. in il. tē. ñ pos. so. su. vos ꝛc. nō illud tps significat: q̊ de oreb ꝓficiscebãtur. s3 totũ tps q̊ profecti de egipto in solitudīe morabãtur. ⁊ moyses ñ ex suo sed ex cognati sui cōsilio hec pplo suo ꝑsuasit.

Illo tempore. Dia faciũt sancti ī tēpore optuno. s. deus q3 vbi venit plēitudo temporis misit filium suum.

Dominus deus patrũ ꝛc. Docet doctores de ꝓfectu subditoꝝ gaudere. gratias agere: ⁊ sp meliora optare.

Ad hunc numerum. Diffinitũ apud deũ nouit q̊ sunt eiꝰ. q̄ numerat multitudinem stellarum.

a principio. — q2 obscura.

Cepitq3 moyses explanare legem

affectuose. † autoritatem sibi acquirit: dum deũ autorem inducit. que quasi deũ creatorē tuum dilige.

⁊ dicere: †Dominus deꝰ noster lo

† vbi tentoria etiã ad imperiũ illiꝰ dispōebat.

cutus est ad nos in †oreb dicens

Sufficit vobis ꝙ in hoc monte mansistis. Reuertimini ⁊ venite ad montem amorreorum. ⁊ ad cetera que ei proxima sunt campestria atq3 montana et humiliora loca contra meridiem. ⁊ iuxta litꝰ maris: terram chananeorum et libani vsq3 ad flumen magnum eufraten. En inquit tradidi vobis: Ingredimini ⁊ possidete eam super quam iurauit dominus patribus vr̄is abraham ysaac ⁊ iacob vt daret illam eis ⁊ semini eorum post eos. Dixi q3 vobis illo in tē

Nō se labori subtrahit: sed adiutores q̄rit.

pore. Non possum solus sustinere vos. quia dominus deus ve

multiplicati sunt super numerum.

ster multiplicauit vos. ⁊ estis ho

hoc de bonis dictũ est.

die sicut stelle celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum ad

† perfectorum millenarius perfectus ē.

dat ad hunc numerum multa †mi

numero ⁊ merito. — qui nō mētitur.

lia. ⁊ benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus negocia

īportabile. † Mitissimꝰ non sustinet discordiam vel rixam tanq3 sibi cōtrariam.

vestra sustinere. ⁊ pōdꝰ ⁊ † iurgia

† fortes robore et etate. † qui intelligēs ē gubernacula possidebit. In diuinis.

Date ex vobis † viros †sapiētes ⁊

in secularibus. vt ex priori vita ꝓbetur futura

gnaros quorum ꝯuersatio sit pro

oibus vt multorũ testīonio ꝓbatur

bata in tribubus vestris: vt po

quos elegeritis.

nam eos vobis principes. Tunc respōdistis mihi: bona res ē quã

† vobis eligētibꝰ prꝰ. † non alienos.

vis facere †Tuliq3 de † tribubꝰ ve

† fortes. † .s. qui sapiēter agãt. † qui magis timeantur.

stris † viros †sapiētes ⁊ †nobiles. ⁊ constitui eos principes. tribunos

† qui spũsancto perfusi: laborãt vt perfũdãtur alii.

⁊ centuriones: †⁊ quinquagenari

greci decarcos: qui decē precepta legis docēt. — singuli:

os. ac decanos qui docerent vos

necessaria. — † Nemo ē iudicãdus nisi prius auditus.

singula. precepi q3 eis dicēs: †Audite illos. ⁊ quod iustum est iudi

iuste iudicate filiũ hoīm. — quasi ne accipiatis personam.

cate. Siue ciuis sit ille siue peregrinus: nulla erit distantia personarum. Ita paruum audietis vt magnum. nec accipietis cuiusq3 personam: quia dei iudicium est.

ad discernēdum.

ꝙ si difficile vobis visum aliquid fuerit: referte ad me. ⁊ ego audia3

nō tm̄ predicta.

precepi q3 vobis omnia que facere deberetis. Profecti autem de

solitudinem.

oreb transiuimus per heremum terribilem. ⁊ maximam solitudinem quam vidistis per viam mōtis amorrei sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumq3 venissemus ī cades barne dixi vobis venistis ad montem amorrei que3 dominus deus vester daturus est vobis. Vide terram qua3 dominus deus tuus dabit tibi. Ascende et possidе eam sicut locutus est dñs deus patribus tuis. Noli timere: nec q̄cquã paueas.

Non ualeo solus. Aug. Vide q3 obseruãdũ sit: qd̄ alibi scriptura dicit. Fili ne in multis sint actus tui. Verba q̊3 ietro ꝯsiliũ dãtis cōsiderã. ait ei. Audi me. ⁊ consiliũ dabo tibi. ⁊ erit deus tecum. Videt̄ significari nimis ītentũ animũ actionibꝰ hũanis deo quodãmodo vacuari q̊ tãto fit plenior: quãto in supna ⁊ eťna liberiꝰ extēdit̄.

Date ex uobis. Date vos. non ego. q̄ nolo vobis impare: sed obedire.

Donam eos. Nota subditis electionē tribuit. positōe3 sibi retiuit. Ne plebs ꝯtēnat aut oderit si ñ licuit h̄re quē voluit.

Tribunos. Millenarios. grece ciliarchos. q̊ de spe. s. eterni ꝓmij docent subiectos.

Et cēturiones. Cēturiōes: grece hec cacōtarcos. q̊ celestia mandata ꝑfectis tradunt.

Iure ꝓponũtur q̊ cētenario nūo. i. ꝑfectōe ꝑditi. Quasi. c. regũt: dũ ad perfectionem perducunt.

Et quiquagenarios. Grece pentacōtarcos: q̊ opera pñie ãnuncient.

Decanos. Qui denarij perfectōe. vi nec denariũ expectãtes: eiusdē denarij multos ꝑparãt pticipes.

Quia dei. Nō hoīm. q̄si iudicando dei vicarij estis: qui ꝑsonã nō accipit.

Quod si difficile ꝛc. Maiora q̄ q3 ⁊ difficilia discernere ⁊ iudicare dēnt maiores. pua ⁊ facilia minores.

Profecti aute. Gilebertꝰ. Hec ī locis ꝓprijs cōgrue exposita sunt. exposita vero exponere ociosi ē: nō studiosi.

Cumq3 ue. in cades. ꝛc. Q̊ scdo anno egressionis sue populus in deserto pharan quod est cades venerit: vbi reũsis exploratoribꝰ cu3 fructibus terre: ⁊ q̄ viderant nũciantibus murmurauerũt ꝯtra moysen ⁊ aaron. ⁊ ideo longi itineris tedio. ⁊ mortalitate affecti interierũt: hic locus manifestum dabit indicium. Vbi notandum ꝙ .xl. due mansiones: quas ab egipto vsq3 ad iordanem habuerũt trium tm̄ congruere vident̄ curriculis annoꝝ. primi. s. scdi. ⁊ q̄dragesimi

egressionis de egipto. Primus certa distinctione continet .xij. primaꝫ ramesse .xv. die primi mensis ingressam· vltimã solitudinem synai p̄ria die tercij mensis aditam· ⁊ per vndecim continuos menses construendi tabernaculi ⁊ docende legis gratia minime relictam. Quaruꝫ .xij. mansionum ix. tantum in exodo exprimũtur nominatim· tres in vocabulo deserti syn· (quod dicitur eē inter belyn ⁊ synai) indiscrete significantur. Secundus ãnus ꝯplectit᷑ mãsiões .xx. vnã. Quibꝫ in ordiē historie cũctis indifferent sub noīe solitudinis pharan cõprehensis prima tñ ⁊ scd̄a· ⁊ vltima .i. sepulcra cõcupiscẽtie· aseroth· ⁊ cades distinguũtur nomine. Sed ī cathalogo mansionuꝫ p̄iter omnes quot in numero fiunt: vł quo noīe dicte ostendit᷑. Prima mãsio .i. sepulcra concupiscentie· scd̄o mense eiusdeꝫ secũdi anni .xxij. die mensis introita est. Anno eī scd̄o (vt scriptura dicit) mẽse scd̄o .xx. die mensis mouerũt castra de deserto synai ⁊ recubuit in solitudine pharan nubes. Profectiqꝫ sunt de mõte domini viã triũ dierũ: donec venirẽt ad locum mãsionis: que merito populi carnes concupiscẽtis sepulcroꝝ ꝯcupiscẽtie nomen accepit. Vltĩa harũ .i. cades quoto die vel mense eiusdẽ anni ingressa sit non dicitur· que tñ in solitudine pharan sita ē: qꝫ eodem anno adita fuerit non tacetur. Scriptũ est eī. Populus non ē mot᷒ de loco illo donec reuocata est maria. Profect᷒qꝫ ē de aseroth fixis tẽtorijs in deserto pharã: vbi locut᷒ est dñs ad moysẽ .d. Mitte viros q̇ ꝯsiderẽt trã chanaã. Qd̄ ne proxĩa p᷒ aseroth mãsione iussũ factũqꝫ putet᷑: sꝫ in vltima eoꝝ ꝗ sub noīe pharan cõtinẽtur ĩpletũ: infra scriptũ est. Reuersiqꝫ exploratores terre post .xl. dies omni regione circuita: venerũt ad moysen in pharan qd̄ est cades. In deuteronomio quoqꝫ dicit moyses populo. Cũ venissetis in cadesbarne dixi vobis· venistis ad mõtem amorrei ⁊c. ⁊ dixistis. Mitte viros q̇ cõsiderẽt terrã ⁊c. Ad ãt eandẽ mãsionẽ scd̄o anno egressionis adierũt: a qua tñ pecõ murmuratõis reuerti: ⁊ diu p desertũ errare· ⁊ passim cadere meruerũt: testat᷑ moyses in sequentibꝫ dicens. Sedistis ī cadesbarne multo tẽpore ꝑfectiqꝫ inde venim᷒ in solitudinẽ ꝗ ducit ad mare rubꝝ sicut dixerat mihi dominus· ⁊ circuiuim᷒ mõtẽ seyr longo tp̄e· ⁊ infra· tp̄s quo ambulauimus de cadesbarne vsqꝫ ad torrẽtẽ zareth .xxxviij. annoꝝ fuit donec cõsumeretur oīs generatõ bellatoꝝ. Zareth ãt non ē nomen alicuius mãsionis de .xl. duabꝫ: sed torrentis ad quẽ (sicut in libro numeri legitur) trãsgressa .xxxviij. mansione noīe icabarim venerũt· quẽ relinquẽtes inq̄t castrametati sunt cõtra arnon: ꝗ est ī deserto· ⁊ prominet in finib᷒ amorrei· qd̄ .xl. anno gestũ fuisse nõ latet· qui vltim᷒ per desertũ longissime vie mãsiones cõtinet .x. quaꝝ prima magno labore repetita· eadẽ .s. ipa cades deserti syn: quã ante annos .xxxviij. culpa exigente post se reuersi reliquerunt· de qua scriptum ē. Venerũt filij israhel in desertũ syn mense primo ⁊ mansit p̄pls in cades. ⁊ mortua est ibi maria· ⁊ sepulta in eodeꝫ loco. Cũqꝫ indigeret aqua populus: cõuenerũt aduersus moysen ⁊ aaron ⁊c. vsqꝫ ad hoc· hec est aqua contradictionis ⁊c. Notandũ ꝙ eadẽ cades ⁊ ī deserto pharan· ⁊ in deserto syn facta est· sicut scriptura refert· vñ conijcimus ꝑtem deserti pharan vbi cades est: sp̄aliter syn appellari. Syn aũt nõ est ipsa cades quã mox transgresso mari rubro inter helym ⁊ synai pertransierũt· sed alia prorsus ⁊ alijs apud hebreos scripta litteris. Scd̄a vero eius dẽ quadragesimi anni mansio est mõs hor: in q̊ occubuit aaron· p̄rio die q̇nti mẽsis· vltĩa cãpestria moab· sup iordanẽ ꝯtra hiericho· vbi deuteronomiũ meditãtes mãserũt: donec mortuo moyse: iosue duce primo die decimi mẽsis iordanẽ trãsierũt. Fiunt ꝗ̊ mãsiones p̄mi anni .xij. scd̄i .xxi. Vltimi .x. ⁊ ipsa vicesimã prima ꝗ est cades· et alie .ix. simul. scꝫ. oẽs .xl. due.

Et accessistis ad me omnes· atqꝫ dixistis: Mittamus viros qui cõsiderent terram· ⁊ renuncient per quod iter debeamus ascendere· ⁊ ad quas pergere ciuitates. Cumqꝫ mihi sermo placuisset. Misi ex vobis .xij. viros singulos de tribubus suis. Qui cum perrexissent ⁊ ascendissent in montana venerunt vsqꝫ ad vallem botri. Et considerata terra sumentes de fructibus eius vt ostenderent vbertatem: attulerunt ad nos atqꝫ dixerunt: *[caro christi.]* Bona est terra quam dominus deus noster daturus est nobis *[gratis]* *[In salutẽ nostrã.]* ⁊ noluistis *[In terrã promissionis ascenditur· in egiptũ descenditur.]* ascendere: sed increduli ad sermonem domini dei nostri murmurastis *[cordib᷒ prauis]* in tabernaculis vestris· atqꝫ dixistis. Odit nos domin᷒· ⁊ idcirco eduxit nos de terra egipti vt traderet ī man᷒ amorrei atqꝫ deleret. Quo ascendemus: Nuncii terruerũt cor nostrum dicentes: Maxima multitudo ē· ⁊ nobis statura procerior vrbes magne· ⁊ ad celuꝫ vsqꝫ muratę· filios enachim vidimus ibi· ⁊ dixi vobis: Nolite metuere· nec timeatis eos· dominus deus qui ductor est noster *[prebebitis manũ: ipse effectũ.]* pro vobis ipse pugnabit *[quasi ab ãte factis de faciendis confidite.]* sicut fecit in egipto cunctis videntibus *[vbi maxima angustia.]* · ⁊ in solitudine ipsi vidistis· portauit te dominus *[affectuose.]* deus tuus vt solet homo gestare *[quem tenere diligit: nec laborare permittit.]* paruulum filium suum in omni *[nusqꝫ defuit.]* via per quaꝫ ambulasti donec veniretis ad locum istuꝫ. Et nec sic *[ingrati beneficus.]* quidem credidistis domino deo *[qui magna fecit ĩ vobis.]* vestro· qui precessit *[qui dux ⁊ comes laboris]* vos in via· et *[in vicio nubis]* metatus est *[stante .s. colũna nubis.]* locum in quo tẽtoria

Et accessistis ad me ⁊c. In libro numeri scriptũ ē dñꝫ dixisse moysi vt mitteret viros q̇ cõsiderarẽt terrã· hic vero ꝑplus dixisse legitur. Mittam᷒ viros qui cõsiderẽt terrã. Sed ꝑplus hoc pri᷒ moysi suggessit· moyses cõsiliũ ad dñm retulit: ꝭm c᷒ p̄ceptũ postea exploratores misit.

Misi ex uobis .xii. ui. ⁊c. Isi. Duodecim exploratores missi ad explorandũ vberẽ terraꝫ· q̇ ꝑplm terruerũt: scribaꝝ et phiseoꝝ spẽm gerunt. Sicut eī illi p moisẽ missi sũt vt vberẽ terrã solicite ꝯsiderarẽt sic isti p legẽ ⁊ ꝓphas vt p scripture ĩuestigatõem christi specularẽtur aduẽtũ· in q̊ erat terra .i. caro scã: in qua dei regnũ· ⁊ vb͛tatẽ sp̄ualiũ fructuũ· ⁊ vitã ꝯseq̄rent᷑ et̃nã. Sꝫ sic illi p̄plꝫ ꝑterruerũt desꝑatõe ne ꝯsiderẽt ī dei ꝓmissiõe: ita scribe ⁊ pharisei p̄plo ꝑsuaserũt ne crederẽt in xp̄ꝫ: ad egiptũ seculi h᷒ redeũtes· mãna fidei repudiãtes ꝗrẽtes ollas pccõꝝ nigras· ⁊ cepas blasphemoꝝ putidas ⁊ pepões viscioꝝ ⁊ libidinũ corruptõe marcẽtes. Botr᷒ ãt quẽ duo attulerũt: christ᷒ ē pẽdens ī crucis ligno: ꝓmissus gentib᷒· allat᷒ de terra ꝓmissionis de ventre ꝟginis. Duo baiuli q̇ incedũt sub onere botri: duo sunt p̄pli. Prior iudaic᷒ cecus ⁊ auersus pendẽtis gratię ignarus· ⁊ onere suspẽsi pressus: cui subijcitur indicanti ꝭm illud. obscurentur oculi eoꝝ ne videãt· ⁊ dor. e. sem. in. Posterior vero gentilis: christum credens semper ante oculos habens· ⁊ quasi seruus dominũ: ⁊ discipulus magistrum sequens· ⁊ illud euangelicuꝫ audiens· Qui vult venire post me: abneget semetipsu m· et tollat. c. s. ⁊ se· me. Hic est botrus qui sanguinis sui vinum ī salutem nrãꝫ crucis cõtritõne perfudit· ⁊ expressum passionis sue calicẽ ecclesię ꝓpinauit. Hic est botrus quem mala granata .i. mater ecclesia secuta est. Hñs numerũ granoꝝ .i. multitudinem populorum· ⁊ ruborem sanguinis christi signaculo chorus canteꝫ· habet etiaꝫ distincta grana· diuersa .s. charismata. His omnibus se indignos increduli iudicantes: terrã carnis christi fluentem lacte ⁊ melle accipere noluerunt quam serui ei᷒ .i. christiani consecuti sunt· de cuius doctrina cantat ecclesia. Quam dulcia faucib᷒ meis eloquia tua super mel. o. m. Ficus aũt legem significat: sicut botrus figuram saluatoris gestat: quia nec christus sine lege: nec lex sine christo.

Duodecim uiros. Alt. Hi doctores eccłę significãt· q̇ꝝ alij p̄ua

docẽdo pplm peruertũt· alij recta p̃dicando proficiũt.

Nocte ostendes ⁊c. Nox: peccatoris· dies: vita iusti. In colũna ignis: malo℞ dãnatio: quib⁹ terribilis apparebit domin⁹ ĩ iudicio. In colũna nubis leuis ⁊ blanda visio: q̃ cõsolabũtur electi.

Die per columnam nu. In estu h⁹ seculi obumbrãs ⁊ sustẽtãs fortitudĩe ⁊ ꝓpiciatõe sue carnis

Jurauit. Non est de⁹ passibilis: nec vicio iracũdie subiectus. Sed per hec caritas moysi erga populũ manifestatur· ⁊ dei bonitas q̃ oẽm sẽsum supat.

Non videbit. Simile dr̃ de illis q̃ inuitati ad cenã excusauert se· nemo viro℞ illo℞ q̃ vocati sũt gustabit cenã meã.

Pessima generatio non possidet terram bonã: quia christi ñ credit ĩcarnatõ

Nec miranda ⁊c. Hic dicit moises propter populũ iratum sibi dominum dixisse ꝙ in terram promissionis non ingrederetur: cum in libro numeri legatur. Dixit dominus ad moysen ⁊ aarõ· quia non credidistis mihi vt sanctificaretis me coram filijs israhel: nõ introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Sz sententia sequens videt soluere questionem. Hec est inquit aqua contradictionis vbi iurgati sunt filij israhel cõtra dominum ⁊c. Iurgiũ enim ⁊ rebellio populi causa fuit ire et vindicte tã in pplm q̃ ĩ moysẽ ⁊ aaron.

Nec tu ingredieris. Isy. Videtur in maria pphetia mortua. In moyse ⁊ aaron: lex ⁊ sacerdotiũ iudeo℞: qui non potuerunt ad terram promissionis ascendere· nec credentem populum de solitudine huius seculi educere· sed solus ihesus· id est· saluator verus dei filius. In tricesima tercia mansione moyses dominum offendit. Perturbat⁹ enim murmure populi dubitando petram percussit· quasi aquam non possit de⁹ dare de petra qd̃ añ non fecerat. Moyses ĩ hoc loco figuraz gerit ppli sub lege positi. Sic ei populus christũ ligno affixit crucis: nõ credẽs dei eẽ virtutem: sicut moyses cum petram percussit: de virtute dei dubitauit. Sed petra percussa manauit aqua ⁊ plaga xp̃i reddita est credentibus vita. petra enim erat christus. Hanc carnalem de christi diuinitate desperationem in ipsius christi altitudine dominus iubet mori: dum moisen in monte mori p̃cipit. Petra ei xp̃us mons christus. petra humil' fortitudo mõs eminens magnitudo. De hoc monte dicit' non potest abscondi ciuitas supra montẽ posita ⁊c. Prudẽtia carnis viuit: cũ tanq̃ petra percussa cõtemnit' in cruce hũilitas xp̃i. Prudẽtia carnis morit': cũ tãq̃ mõtis eminẽtia xp̃us excels⁹ agnoscitur.

† In cecitate huius seculi prebet lumẽ spiritussancti. vt qui ñ vident videant.
figere deberetis: †nocte ostendẽs
‡ vt qui vident ceci fiant.
vobis iter per ignem · ⁊ ‡die per columnam nubis. Cunq̃ audisset dominus vocẽ sermonũ vestro℞
deus iratus dicitur: cũ ea que sunt ira ⁊ vltõne digna facimus.
iratus iurauit ⁊ ait: Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessime terraz bonam quam sub iuramento polici
non malis sed bonis. nihil ergo debeo mal.
tus sum patribus vestris: p̃ter
possidebit.
caleph filium iephone· ipse enim
mẽte xp̃i carnẽ.
videbit eã · ⁊ ipsi dabo terrã quã
imitatoribus. obedien
calcauit· ⁊ filiis eius quia secutus
do credendo.
est dominum. Nec miranda indignatio in populum: cũ mihi quo
† iurgantes ad aquam contradictionis.
ꝙ iratus dominus propter †vos
lex neminẽ ad perfectum duxit.
dixit: Nec tu ingredieris illuc· sz
ihesus verus. xp̃s nõ venit legẽ soluere: sed adimplere·
iosue filius nun minister tuus ipse intrabit pro te· hunc exhortare
† electõe gratie. ‡ In domo patris mei mã. m. s.
⁊ robora· ⁊ ipse terraz †sorte ‡diuidet
gentiles pauperes spũ quos
dat israheli. Paruuli vestri de q̃
despexistis. a dyabolo
bus dixistis ꝙ captiui ducerẽtur
non serui. dei. dyaboli fuistis aliqñ tenebre: nũc autẽ lux in domino.
⁊ filii qui hodie boni ac mali igno
libero arbitrio
rant distantiaz· ipsi ingredientur
† per gratiã. ‡ viuentiũ vel meipsũ. ⁑ ĩ eternũ
⁊ ipsis †dabo ‡terrã ⁊ ⁑possidebũt eam: vos autez reuertimini ⁊ abite in solitudinez per viam maris rubri· ⁊ respondistis mihi· peccauimus domino· ascendemus et pugnabimus sicut p̃cepit domi
propria virtute cõfidẽtes.
nus deus noster. Cunq̃ instructi armis pergeretis in montem ait mihi dominus· dic ad eos. Noli
in mõtẽ superbie ego hũilitas.
te ascendere neq̃ pugnetis. Non
qui superbi inobediẽtes. prostrati.
enim sum vobiscuz ne cadatis co
demonibus qui tribulãt me. exul. s. m. f.
consulendo.
ram inimicis vestris· locutus suz
aure cordis·
⁊ non audistis · sed aduersantes
qui ĩ me loquebatur qui se exaltat hu.
imperio domini· ⁊ tumẽtes super
ꝓficiẽdo in peius· superbie.
bia ascendistis in montem. Itaq̃
de insidiis. amaricãs. i. dyabolus
egressus amorreus qui habitabat
superbie.
in montibus· ⁊ obuiam veniens persecutus est vos sicut solent a
ignitis iaculis. gladio spiritali. squalore vicio℞ que hispida ⁊ horrida·
pes persequi· ⁊ concidit de seyr vs
anathema. a superbia. q̃i penitentes.
q̃ horma. Cunq̃ reuersi plorare
auditu ĩdignos·
tis corã domino non audiuit vos
nõ sue
nec voci vestre noluit acquiescere
humiliati.
Sedistis ergo ĩ cades barne multo tempore.

C. II.

Profectiq̃z inde venimus ĩ solitudinem que ducit ad mare rubrum sicut mihi dixerat domin⁹ ⁊ circuiuimus montem seyr longo tempore. Dixitq̃z domin⁹ ad me. Sufficit vobis circuire montem istum. Ite contra aquilonem ⁊ populo p̃cipe dicens: Transibitis per terminos fratruz vestrorum filiorum esau qui habitant ĩ seir· ⁊ timebunt vos · videte ergo diligenter ne moueamini contra eos. Neq̃z enim dabo vobis de terra eorum quantum potest vnius pedis calcare vestigium· quia in possessionem esau dedi montez seir. Cibos emetis ab eis pecunia

Cunq̃ instructi ar. ⁊c. Hec sñia hũanã pcutit supbiã q̃ de suis virib⁹ p̃sumit · nec ĩ dei cõfidit potẽtia. Amorrei enĩ. i. amaricãtes· hostes sunt spiritales: q̃ habitãt ĩ mõtib⁹ supbie ⁊ p̃sumptuosos necãt de seir vsq̃ horma· i. a squalore vicio℞ vsq̃ ad dãnatõz pgnarũ. Seir nãq̃ pilos⁹ horma ĩterp̃tat' anathema. Quisq̃s ei vicio℞ sordibus nõ metuit pollui: hũc necẽ ẽ ꝓ meritis ignib⁹ gehẽne tradi. Demões nanq̃ volũt nos ĩplicare cupiditatib⁹ terrenis· ⁊ si pseueram⁹ in peccatis: ⁊ ĩ montẽ supbie ascendere nõ desistim⁹: ignitis iaculis ꝯcidũt ⁊ perducũt ad anathema perpetuũ. Jõ nõ ẽm pelagianistas de nr̃a p̃sumam⁹ potẽtia· sz ĩfirmitatẽ nr̃az ꝯsiderãtes· dño per oĩa obseq̃mur: vt superatis hostib⁹· celestis patrie gaudia ꝓmissa ꝯseq̃mur.

Cauendum est ne murmurantes contra dñm ascendam⁹ in montẽ superbie: putantes nos ꝓprijs viribus saluari posse: ne continuo tradamur amorreis. i. demonibus.

C. II.

Profectiq̃z ⁊c. Gilb. In alijs libris exposita trãscurrim⁹: vt ĩ his q̃ exponẽda sunt immoremur.

Montem seyr. Seyr est mons in terra edom: in q̃ habitauit esau

in regione gebalena vbi habitauit ante chorreus: quē interfecit chodorlaomor · q̄ ab esau piloso ⁊ hispido · seyr . i . pilosi nomen accepit. Chorrei sicut cetere gentes q̄s superauerunt q̄ de patriarcharum semine descenderūt: malignos spiritus vel vicia exprimunt: que illi expare possunt · q̄ sanctorum patrum vestigijs ⁊ doctrinis insistunt. ⁊ spiritalē militiam sub rege christo agunt · de qua dicit. Non est colluctatio vobis aduersus carnem ⁊ sanguinem: sz aduersus princi · ⁊ potestates ⁊c.

Filius loth tradidi ar in pos · ⁊c. Ar metropolis ē moabitarum · super ripā torre[..]s arnon · oli[m] possessa a gēte veterrima emim · postea retenta a filiis loth . i . moabitis subu̅sis accolis. Hec ostēditur hodie in vertice montis: torrens vero per arrupta descendens: in mare mortuū fluit. Alle. Ar īterpretatur suscitauit. Emim . i . terribiles. Hi sunt demones qui lites suscitant · ⁊ contentōes · et tela nequitie parant contra fideles. Enachim quoq3 de stirpe enach procreati: ⁊ gygātibus proceritate equati: s̄m nomen suum significant demones. Naz monile collo sublimi interpretātur. Superbie enim fastu elati · omnez militie sue paraturam ascribūt proprie virtuti. Ideo illis facile cedunt: qui in virtute dei confidunt · et cum psalmista dicūt Fortitudo mea: ⁊ laus mea dn̄s ⁊c.

De cades barne. Hiero⁹. Cadesbarne est locus in deserto: qui coniungit civitati petre in arabia vbi occubuit maria · ⁊ moyses rupe p̄cussa aquam sitienti populo dedit. Monstrat̄ vsq3 hodie ibidem sepulcruz marie

⁊ comedetis · aquam emptaz haurietis ⁊ bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum · nouit iter tuuz quomodo transieris solitudinem hanc magnam per quadraginta annos habitans tecum dominus deus tuus · ⁊ nihil tibi defuit. Cū
ſ cōsanguineos.
q3 transissemus fratres nostros fi
ſ fratris iacob.
lios esau qui habitant in seyr: per viam campestrem de elath · et de asyongaber venimus ad iter q̄d ducit in desertum moab. Dixitq3 dominus ad me Non pugnes cōtra moabitas · nec ineas aduersū eos prelium. Non enim dabo ti
ſ moabitis.
bi quicq̄3 de terra eoꝝ quia filiis
† ſ iterpretatur suscitauit: q̄ nūc metropolis.
loth tradidi †ar in possessionem.
ſ .i. terribiles.
Emim primi fuerunt habitatores eius populus magnus ⁊ validus
ſ fortiū. ſ monile collo sublimi.
⁊ tam excelsus: vt de enachim stirpe quasi gigantes crederentur · et essent similes filiorum enachim. Deniq3 moabite appellāt eos emi[m]. In seyr autem prius habitaue
† ſ vel horri ſ horribiles enormitate corporis.
runt †horrei · quib⁹ expulsis atq3 deletis · habitauerunt filii esau si
ſ vel p̄missiōis.
cut fecit israhel in terra possessionis sue quam dedit illi dominus. Surgentes ergo vt transiremus torrentem zareth venimus ad eū. Tempus autem quo ambulauimus de cades barne v[s]q3 ad transitum zareth triginta octo annoꝝ fuit · donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris sicut iurauerat domin⁹ cuius manus fuit aduersum eos vt interirent de castrorum medio

Postq3 autez vniuersi ceciderūt pugnatores locutus est dominus ad me dicens: Tu transibis hodie terminos moab · vrbez nomine ar. ⁊ accedens in vicinia filioꝝ ammon · caue ne pugnes contra eos · ne moueris ad preliū. Nō enim dabo tibi de terra filiorum ammon · quia filijs loth dedi eam in possessionem. Terra gigantiuz reputata est · ⁊ in ipsa olim habitauerunt gygantes · quos ammonite vocant zozommim popul⁹ magnus · ⁊ multus · ⁊ procere longitudinis · sicut enachim quos deleuit dominus a facie eoruz · ⁊ fecit illos habitare pro eis · sicut fecerat filiis esau qui habitant in seyr delens horreos ⁊ terram illoruz eis tradens · quaz possident vsq3 in presens. Eueos quoq3 qui habitabāt in aserim vsq3 gazam · cappadoces expulerunt · qui egressi de cappadocia deleuerunt eos. ⁊ habitauerunt pro illis. Surgite ⁊ transite torrentem arnon. Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon amorreorum · ⁊ terram ei⁹ incipe possidere. ⁊ committe aduersus eū prelium. Hodie incipiam mittere terrorez atq3 formidinem tuam in populos qui habitant sub omni celo · vt audito nomine tuo paueant · ⁊ in morem p̄turientium contremiscant · ⁊ dolore teneantur. Misi ergo nuncios
ſ dyabolū.
de solitudie cademoth: ad seon re
ſ que dicitur in baptismo.
gem esebon verbis pacificis di
† ſ quasi p̄egrini ⁊ aduene† ſ mūdū qui in maligno positus est.
cens: †Transibim⁹ per †terrā tuā

sed ⁊ principes amalech ibi cesi sūt a chodorlaomor.

Misi ergo nūcios ⁊c. Alle. Seon dyabolum significat quod est germen inutile · vel arbor infructuosa · vel elatus. Israhel populum christianum: qui per viā mundi huius cupit transire: ⁊ ad celestia regna peruenire · hic mittit ad seon verbis pacificis promittens se non habitaturum in terra eius: sed tantum transiturum ⁊ regali via incessurum. Hoc quisq3 promisit cum primū ad aquā baptismi peruenit: et prima fidei signacula suscepit. Abrenunciauit enim dyabolo ⁊ pompis eius ⁊ operibus eius · ⁊ oī seruitio · ⁊ voluptatibus eius. Hoc est quod dicitur: quia israhel non declinabit in agrum eius · vel in vineam eius · ⁊ aquam de lacu eius non potabit. i. disciplinā vl̄ astrologie · vel magice · vel cuiuslibet doctrine que contra pietatez est: amplius nō sumet. Sed bibet de fontibus saluatoris · non derelinquet fontem aque viue: vt bibat de fonte seon · sed īcedet via regia que est christus · qui dicit Ego suz via veritas ⁊ vita ⁊ rex · s̄m illud Deus iudicium tuū re. da. Non declinabit in agrum · neq3 in vineam eius · ad opera. s. vl̄ ad prauos sensus eius. Amorrei loquentes interpretantur · vel amaricantes quia deum ad amaritudinem prouocāt: ⁊ in verbis tantū confidūt · vt poete · astrologi · philosophi: qui inania loquunt̄. Regnum autem dei nō est in sermone: sed in virtute. Volūt fideles cum pace transire ⁊ pacifici esse etiaz cū inimicis pacis · sz eo magis principez mūdi offendunt: quo se cum illo nolle morari dicunt · nec aliquid

eius contingere. In de exacerbat⁹ magis persequitur· pericula suscitat· cruciatus intentat cōgregat pplꝫ suum· exigit ꝯfligere adūsuꝫ israhel. Populus eius sunt principes ⁊ iudices mūdi cunctiqꝫ nequitie ministri: qui persequuntur populū dei· sed ⁊ ipse venit in iasa: qd interpretatur mādati impletio. Qui eī ad expletōnem mādatoruꝫ dei venerit: seon vel exercitū eius seuientem non timebit. Mandata enim dei complere est dyabolum ⁊ exercitum eius superare. Sic eī conterit deus sathan sub pedib⁹ nostris· ⁊ dat nobis potētiaꝫ calcādi sup serpētes ⁊ scorpiones ⁊ super omnē virtutē inimici.

Quia indurauerat. Longa patientia: nō corrigendo vnde in exodo. Ego induraui cor pharaonis· ⁊ in ps. Cōuertit cor eorum vt odirent populū ei⁹. Cā vero induratōis additur· vt traderet' in manus tuas .i. vt cōtereretur a te· qd nō fierꝫ nisi resisterꝫ· nec resisteret nisi induratus eēt. Huius rei iusticiam si quesierim⁹ inscrutabilia sunt iudicia eius· sed iniquitas ñ est apud deū·

Percussimus qꝫ euꝫ cuꝫ filiis ⁊c. Qui sunt vi israhelite· non carne iudei· sed spū: habitāt in omnibus ciuitatibus amorreoꝝ· cū in omni orbe terrarum christi ecclesie ꝓpagātur· ⁊ vnusquisqꝫ nostrū ciuitas fuit regis seon· quia regnabat in nobis stulticia· superbia· īpietas· ⁊ oīa que dyabolus suggerit. Sed vbi victus est fortis: ⁊ vasa eius direpta: facti sumus ciuitates israhel hereditas sanctoꝝ· excisa prius arbore infructuosa: ⁊ deiecto elato rege· ⁊ regnāte in nobis mansueto: qui dicit. Discite a me qꝛ

ſ q̄ ē christ⁹ cōis
publica gradiemur via non decli
omnibus. ſ vt nimis iusti.
nabimus neqꝫ ad dexteram neqꝫ
ſ vt iniusti.
ad sinistram. Alimenta precio vēde nobis vt vescamur· aquam pecunia tribue· ⁊ sic bibemus. Tantum est vt nobis concedas transitum sicut fecerunt filii esau qui habitāt in seyr· ⁊ moabite qui morantur in ar· donec veniamus ad iordanem ⁊ transeamus ad terrā quam dominus deus noster daturus est nobis. Noluit qꝫ seon rex esebon dare nobis transitum
ſ indurari ꝑmiserat exigentibus peccatis·
quia indurauerat dominus deus
† ſ .lxx. confortauerat· qd ⁊ in malo accipitur· ſ i malo. ſ cōuertit cor eoꝝ vt odirēt ei⁹ populum. ⁊ do·fa·in·ser·e·
tuus spiritum eius· ⁊† obfirmaue
ſ vincend⁹.
rat cor illius ita vt traderetur in manus tuas sicut nunc vides. Dixitqꝫ dominus ad me. Ecce cepi tradere tibi seon ⁊ terram eius: incipe possidere eam. Egressus qꝫ ē
ſ dyabolus. ſ fidelib⁹ ſ demonib⁹ vel ini
seon obuiam nobis cuꝫ omni po
micis visibilib⁹. † ſ qd ē cōpletō mādatoꝝ
pulo suo ad prelium in †iasa· ⁊ tra
ſ vincēdum.
didit eum dominus deus noster nobis. Percussimus qꝫ eum cuꝫ
ſ dēonib⁹. ſ pricipib⁹ h⁹ mūdi: ⁊ q̄buslibꝫ mal'
filiis ⁊ omni populo suo. Cunctas qꝫ vrbes in tempore illo cepimus
ſ in eo qꝛ mali erāt· ⁊ verte īpiū ⁊ nō erit.
Interfectis habitatoribus earū viris ac mulieribus ⁊ paruulis. Non reliquimus in eis quicquā absqꝫ iumentis· que in partem venere predantium ⁊ spoliis vrbiū
ſ qd ē subleuans.
quas cepimus ab aroer que est su
ſ aceru⁹ tristicie ſ .s.
per ripam torrentis arnon opido
ſ acer
quod in valle situm est· vsqꝫ gala
uus testimonii.
ad. Non fuit vicus ⁊ ciuitas que nostras effugeret man⁹. Omnes tradidit dominus deus noster nobis absqꝫ terra filioruꝫ āmon· ad quam non accessimus· ⁊ cunctis que adiacent torrenti ieboch ⁊ vrbibus montanis· vniuersis qꝫ locis a quibus nos prohibuit dominus deus noster.

C. III.

Itaqꝫ conuersi ascendimus per iter basan. Egress⁹ qꝫ ē og rex basan ī occursum nobis cum populo suo ad bellandū in edrai. Dixitqꝫ dominus ad me· ne timeas eum qꝛ in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua· facies qꝫ ei sicut fecisti seon regi amorreoruꝫ qui habitauit ī esebon. Tradidit ergo dominus deus noster ī ma
ſ turpitu
nibus nostris etiam og regeꝫ ba
dinis ſ multa vicia turpitudini subiecta
san· ⁊ vniuersum populum eius. percussimus qꝫ eos vsqꝫ ad internetionem vastantes cunctas ciuitates illius vno tempore. Nō fuit opidum qd nos effugeret. Sexaginta vrbes et omneꝫ regionē
ſ quod ē maledicta sublimitas.
argob regni og in basan. Cuncte vrbes erant munite muris altissimis· portis qꝫ ⁊ vectib⁹· atqꝫ opidis innumeris que non habebāt muros· ⁊ deleuimus eos sicut feceramus seon regi esebon. disper
ſ rebelles.
dentes omnem ciuitatem· viros
ſ lasciuiam. ſ infirmas cogitatōes.
qꝫ ac mulieres ac paruulos· Iu
ſ siplices seruitio dei vtiles. ſ ornatū verboꝝ
menta autem ⁊ spolia vrbium diripuimus· Tulim⁹ qꝫ illo ī tempore terram de manu duorum regū amorreoꝝ qui erant trās iordanē a torrente arnon vsqꝫ ad monteꝫ hermon quē sydonii sarion vocāt

mitis sum ⁊ humilis corde ⁊c. Noīa qꝫ locoꝝ cōueniunt. Aroer nanqꝫ subleuās īterpretatur. Arnon aceruus tristicie. Galaad aceruus testionii. Ab aroer ḡ que ē super ripam torrētis arnon ⁊c. Quia oīs persona cuiuslibꝫ dignitatis fastu supbie vel pōpa confidens mundana: cū persecutoribus qui variis tribulatōnibus christianos angustāt· vsqꝫ ad hereticoꝝ cōciliabula: q̇ testioniis scripturarū deprauatis ꝯtra ecclesiā pugnāt sed resistere non ꝓualent: tradūtur victi ī manus sanctoꝝ cum habitaculis suis.

Itaqꝫ conuersi as· ⁊c. Ad og regē basan· nec legatos dignāt' mittere: nec trāsitū p terrā ei⁹ petere ꝯtinuo cōfligūt cum eo: supantes eū ⁊ populū suū. Basan interpretatur turpitudo. Merito ḡ nec legati mittūtur ad gētē istā nec trāsitus petit'· nullus eī trāsitus dēt nob eē vel ascēsus ad turpitudinē: ḡ statim expugnāda ⁊ oīno cauenda ē. Cū og interpretatur cōclusio: carnalia significat: quorū desiderio aīa excluditur ⁊ sepat' a deo. Aduersus h' sic ē bellādū: vt nullū relinq̄tur viciū. Nullū enī optet relinq̄ in regno turpitudīs. Dēnt eī turpia resecari: vt honesta ⁊ religiosa possint edificari. In regno seon vel moab ñ hoc precipit'. Forte eī ex illis aliq̄d nobis opus ē: quo mltiplex ꝓsētis vite vsus egit alioquin deberemus exire de hoc mundo De basan vero .i. de turpitudine nihil relinq̄mus· qꝛ nihilo ī digemus. Honestū eī esse nō pōt qd turpe est.

Sexagita vrbes ⁊c. Supiorem sensū ꝯfirmat. Sexagenarius quippe numerus sicut senarius ꝑfectōneꝫ significat.

⁊ amorrei sanir. Omnes ciuitates que site sunt in planicie ⁊ vniuersam terram galaad. ⁊ basan vsq̃ ad selcha ⁊ esdrai ciuitates regni og in basan. Solꝰ quippe og rex basan restiterat de stirpe gigantũ [in hebreo raphaim.] ⁊ monstratur lectus eius ferreus qui est in rabath filioꝝ ammõ [magnitudinem eius commendat.] nouem cubitos habens longitudinis. ⁊ quattuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus. Terram q̃ꝫ possedimus in tempore illo ab aroer que est super ripã torrentis arnon vsq̃ ad mediam partem montis galaad. ⁊ ciuitates illius dedi ruben ⁊ gad. Reliquam partem autem galaad ⁊ omneꝫ basan regni og tradidi medie tribui manasse omnem regionem argob. Cuncta q̃ꝫ basan vocabatur terra gigantum. Jair filiꝰ manasse possederat omnem regionē argob vsq̃ ad terminos gessuri ⁊ machati. Vocauit q̃ꝫ ex nomine suo basan auoth iair.i.villas iair vsq̃ in presentem diem. Machir quoq̃ dedi galaad. ⁊ tribubus ruben et gad dedi de terra galaad vsq̃ ad torrentem arnon. Medium torrentis ⁊ confiniuꝫ vsq̃ ad torrentem iebot qui est terminus filioꝝ ammon. ⁊ planiciem solitudinis atq̃ iordanē. ⁊ terminos cenereth vsq̃ ad mare deserti q̊d est salsissimum ad radicem montis fasga contra orientem. Precepi q̃ꝫ vobis in tempore illo dicẽs

Dominus deus vester dat vobis terram hanc in hereditateꝫ. expediti precedite fratres vestros filios israhel. Omnes viri robusti absq̃ vxoribus ⁊ paruulis atq̃ iumẽtis. Noui enim q̃ plura habeatis pecora. ⁊ in vrbibus remanere debebunt quas tradidi vobis donec requiem tribuat dominus fratribus vestris. sicut vobis tribuit. ⁊ possideant ipsi etiam terram quam daturus est eis trans iordanem. Tunc reuertetur vnusquisq̃ in possessionem suam quã dedi vobis. Josue quoq̃ in tempore illo precepi dicens: Oculi tui viderunt que fecit dominus deus vester: duobus his regibꝰ sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos. Dominus enim deus vester pugnabit pro vobis. Precatusq̃ sũ dominum in tempore illo dicens Domine deus tu cepisti ostendere seruo tuo magnitudinem tuam manumq̃ fortissimam. Neq̃ enim est alius deus vel in celo vel ĩ terra qui possit facere opera tua. et comparari fortitudini tue. Transibo igitur ⁊ videbo terram hanc optimam trans iordanem. ⁊ montem istum egregium et †libanum [† ꝫ mõtem libanũ.s.hic ē mons phenicis terminus iudee cõtra septẽtrionem.] Iratus q̃ꝫ est dominus mihi propter vos. nec exaudiuit me: sed dixit mihi. Sufficit tibi: nequaquã vltra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen fasge ⁊ oculos

Bene aũt .lx. vrbes memorat vastata s ĩ regione og regis basan.i.dyaboli: qui ē rex turpitudinis. q̃ꝛ ꝑfecte oĩm vicioꝝ delectatõnem destruēdã eē significat. Argob .i.maledicta sublimitas terrenã superbiã significat: que ĩ filijs ire regnat. Destructis vrbibus viros ac mulieres ac ꝑuulos dicit interfectos. iumenta ⁊ spolia direpta. quia munitõe dyaboli supata q̊cquid lasciuũ sẽserimꝰ cũ ꝑuulis cogitatõibus zelo dei est cõterēdũ. Quicq̊d aũt ĩ simplicitate puri sensus vel mēbroꝝ ornatu seruitio dei aptũ inuenimꝰ reseruare debemꝰ.

Terrã q̃ꝫ pos. i.t.i. Greg. Sũt mlti ĩ ecclesia q̃ paruuli eē despiciunt. ⁊ in loco humilitatis ꝯstituti: immanes apud se eē non desistunt. hi honoribus extolluntur. voluptatibus ꝑfruũtur. rerum multiplicitate dilatantur. ꝑeesse ⁊ timeri appetũt. recte viuere negligunt. ⁊ recte vite famam habere cõcupiscũt. Si qua tñ fidei tẽptatio exurgat: verbis ⁊ clamoribus eaꝫ defendũt. ⁊ celestem patriã vendicãt: nec tamen amãt. Tales filij ruben ⁊ gad. ⁊ dimidia tribus manasse exprimũt: qui multa pecora ⁊ iumenta possidentes: terraꝫ cãpestrem vltra iordanē cõcupiscũt. ⁊ ĩ terra ꝓmissionis hereditatem habere nolũt: dicẽtes terram quam percussit dñs ĩ cõspectu filioꝝ israhel regionis vberrime ē ⁊c. Qui iumenta plurima possident nolunt transire iordanem. Quia quos mlta mũdi impedimẽta occupãt: celestẽ nõ requirũt habitatõneꝫ. sꝫ fides quã tenẽt ꝓtẽtenus ĩcrepat ipsos ne ocio torpescant. ne exemplo suo a labore ⁊ longanimitate alios retrahãt. Vñ eis per moysen dicitꝰ: Nunq̊d ⁊ frẽs vestri ibunt ad pugnã: ⁊ vos hic sedebitis? cur subuertitis mentes filioꝝ israhel? Sed q̃ꝛ erubescũt non defendere fidem quam confitentur ad certamẽ ꝓperãt. eam q̃ꝫ nõ sibi sed proximis vendicant. Vñ ad moysẽ dicũt: Caulas ouiuꝫ fabricabimus ⁊c. ad iũgunt armati ⁊ accĩcti pergemꝰ ad ꝓliũ. Mox ergo terraꝫ ꝓmissionis ab hostibꝰ liberant ⁊ relinquũt ⁊ ad pascẽda iumẽta vltra iordanē ꝑgunt. Quia contra fidem baptismatis toto desiderio perituris inseruiunt. Sic enim pugnant vt pignora sua extra terram ꝓmissionis deponant in quibus habẽt affectũ. Ideo q̃ꝫ ad campestria redeũt ab altitudine montiũ: q̊si a spe celestiũ. ⁊ extra terraꝫ ꝓmĩ. bruta aĩalia nutriunt. vana.s. desideria ⁊ irrationabiles animi motus.

Rubẽ et. Aug. Ruben primogenitus iacob licet contaminauerit thoꝝ eius Manasses quoq̃ cuius dimidia tribꝰ extra iordanem remanet. ⁊ q̃ꝫuis de egiptiaca natus. primogenitus est. Itaq̃ priorẽ ꝑplm designãt: qui nõ per verum ihesuꝫ: sꝫ per moysen extra iordaneꝫ sortẽ accipiũt ⁊ priores. ⁊ extra iordanem. ⁊ sequestrati a ceteris. Jumenta ĩ quiũt ⁊ pecora mlta sunt nobis. Hac causa prior populus ad terrã fluentem lacte ⁊ melle non potest venire: nec verbuꝫ factuꝫ carnem cognoscere. Animalis eĩ nõ percipit que sunt spiritꝰ dei: sed compatur iumentis insipientibus pro quibus hereditatem accipit extra iordanem terrã. scilicet duorum regum. Nõ enim potuit moyses nisi duos tantum interficere reges. quorum terram habentibus pecora multa diuideret. Ihesꝰ diuisit terram his qui transierunt iordanem. habentibus quidem pecora: sed non tanta que retineant eos vltra iordanem. sed cum ipsis mulieribus ⁊ infantibus contendunt

transire: ⁊ ad patriā peruenire.

Precipe iosue ⁊c. Allegorice. Magna dispensatōe dei factum est. ne moyses qui ē typus legis introduceret populū in terram promissionis. quia lex neminē ad perfectum adduxit. Iosue autem typus christi qui saluator interpretatur. Christus enim populum suum saluauit. cōuenienter dux ⁊ princeps in terram promissionis introduxit.

Non addetis ad uerbum. Docet normā equitatis ⁊ omnē heresim percutit. Vetat enī recte doctrine aliquid prave intentōis addere vel aliqd veritatis subtrahere. Via enī regia incedēdū est. nō ad dexterā vel ad sinistram. Quia recte vie dn̄i: ⁊ iusti ambulabunt in eis. Similiter ait iohānes. Si quis apposuerit ad hec: apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Si quis diminuerit: auferet deus partem eius de libro vite.

Nec est alia ⁊c. Non est alia natio tam grādis dignita

tuos circumfer ad occidentem et ad aquilonem. austrumqꝫ ⁊ orientem. ⁊ aspice. Nec enim transibis iordanem istum. Precipe iosue. ⁊ corrobora eum: atqꝫ conforta: quia ipse precedet populum istum ⁊ diuidet eis terram quam visurus es. Mansimusqꝫ in valle cōtra fanum fogor.

C. IIII.

Et nūc israhel audi precepta ⁊ iudicia que ego doceo te. vt faciens ea viuas. ⁊ ingrediens possideas terram quam dominus deus patrum vestrorum daturus ē vo

† Sicut scribe ⁊ pharisei: qui ppter traditōes suas reliquerūt preceptū dei. † Nō phibet veritatē veritati addere: sꝫ falsitatē oīno remouet.

bis. Non †addetis ad †verbū qd vobis loquor. nec auferetis ex eo Custodite mādata domini dei vestri que ego precipio vobis. oculi vestri viderunt omnia que fecit

ydolū ammonitarum.

dominus contra beelphegor quomodo contriuerit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis domino deo vestro

vita eterna.

viuitis vniuersi vsqꝫ in presentem diem. Scitis quia docuerim vos precepta atqꝫ iusticias sicut mandauit mihi dominus deus meus. sic facietis ea in terra quā possessuri estis. ⁊ obseruabitis ⁊ implebitis opere: Hec est enim vestra sapientia. ⁊ intellectus coram populis. vt audientes vniuersi precepta hec dicant: En populus sapiens. ⁊ intelligens. gens magna nec est alia natio tam grandis que

Manifeste apparendo

habeat deos appropinquantes

per signa ⁊ pdigia auxiliando

sibi sicut deus noster adest cūctis obsecrationibus nostris. Que ē enim alia gens. sic inclita: vt habeat cerimonias iustaqꝫ iudicia: et vniuersam legem quam ego proponā hodie ante oculos vestros. Custodi igitur temetipsum. ⁊ animam tuam solicite. ne obliuiscaris

itellexerūt.

verborum que viderunt oculi tui. ⁊ ne excidant de corde tuo cūctis diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos. diē in quo stetisti coram domino deo tuo in oreb. quando dominus locutus est mihi dicens: Congrega ad me populum vt audiat sermones meos. ⁊ discat timere me omni tempore quo viuit in terra. doceatqꝫ filios suos. Et accessistis ad radi

yperbole.

ces montis qui ardebat vsqꝫ ad

aereum qd aqua diluuii occupauit.

celum. erantqꝫ in eo tenebre ⁊ nubes ⁊ caligo. Locutusqꝫ est dominus ad vos de medio ignis. vo

ne. s.

cem verborū eius audistis. ⁊ for

volēs imitari sculpēdo faceres ydolū tibi.

mā penitus non vidistis. Et ostēdit vobis pactum suum quod precepit vt faceretis. ⁊ decem verba que scripsit in duabus tabulis lapideis. Mihiqꝫ mandauit in illo tempore vt docerem vos cerimonias. ⁊ iudicia que facere deberetis in terra quam possessuri estis. Custodite igitur solicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est dominus vobis in oreb de medio ignis. ne forte decepti faciatis

te scilicet donorum: nō multitudine populorum. Nec enim gens iudeorum numero vincebat alias gentes: aut potētia. Sed patrū prerogatiua: ⁊ dignatione diuina.

Que viderūt

Visus inter omnes sensus optinet principatum: ideo pro omni sensu ponitur.

Sculptã simi litudiez aut ima ginem. Aug. Forsitan his duob⁹ vocabulis vnã rem significauit. Vel similitudinem vocauit statuam: vel simulacrũ nõ ex alic⁹ hominis liniamentis imitãdo expressum. Qđ enim tali exp̄ssiõe fit: imaginẽ dici nemo dubitauerit· vt sit omnis imago similitudo· sȝ non ↄuertitur In geminis enĩ similibus· similitudo est cuiuslibet ĩ altero: nõ imago· sed si patri simil' sit filius: recte imago dicitur· vt sit pater ꝓtotipus. i. prima figura: vnde illa imago expressa videat'. Harum imaginum aliẹ sunt eiusdẽ substãtiẹ vt fili⁹· aliẹ nõ· vt pictura. Vnde illud qđ scriptum ẽ. Fecit deus hominẽ ad imaginem suam: sic intelligendũ est· vt nõ sit eiusdẽ substãtiẹ imago: queẹ facta est. Si enĩ eiusdẽ eẽt: nõ fcã sed genita diceretur Qr vero nõ addidit ⁊ similitudinez· sicut superi⁹: iõ factũ videtur: qꝛ vbi imago: et similitudo. Vnde et hic moyses similitudinẽ ⁊ imaginẽ fieri ꝓhibȝ. In decalogo ãt nullã faciẽdaȝ eẽ similitudinem dr: nec imago memorat'. Si enĩ nõ sit similitudo nec imago. Qm̃ si imago: ⁊ similitudo Deniqȝ vbi ꝓhibuit similitudinem: ⁊ imaginez. Homines ĩtelligi voluit: vbi similitudo fieri põt: nõ h⁹ ant illi⁹ ꝓprie: sed cu inslibȝ· ⁊ imago. i. h⁹ ꝓprie vel illi⁹ hoĩs. Qñ vero de irrationabilib⁹ aĩantib⁹ diceretur: solã silitudinez dixit. Nemo enĩ vnũ canem sibi cõstituit· vel hmõi: quem intuẽs imaginez pingat vel fingat· qđ deẹ hõib⁹ vsitatũ est.

Qui sub t. m. in a. ⁊c. Aug⁹. An aquã terraȝ intelligi voluit: ꝓpter tractabilẽ corpulẽtiã: sicut

vobis sculptam similitudinẽ aut
ſ hoc de hõibus.
imaginem masculi· vel feminẹ· si
ſ hoc de aĩalibus.
militudinem omnium iumentoꝝ
queẹ sunt super terram· vel auium
sub celo volantium atqȝ reptiliũ
queẹ mouentur in terra· siue pisciũ
qui sub terra morantur in aquis·
ſ nec ĩ celo vidisti similitudinẽ ne. ⁊c.
ne forte oculis eleuatis ad cẹlum
videas solem ⁊ lunam· ⁊ omnia astra celi· ⁊ errore decept⁹ adores
ſ alii distribuit.
ea ⁊ colas queẹ creauit dominus
ſ in vsum.
deus tuus in ministerium cũctis
gentibus queẹ sub celo sunt. Vos
autem tulit dominus ⁊ eduxit de
fornace ferrea egipti: vt haberet
populum hereditarium sicut est
in p̄senti die. Iratus qȝ est dominus contra me propter sermones vestros· ⁊ iurauit vt non trãsirem iordanez nec ingrederer terram optimam quam daturus est
vobis. Ecce morior in hac humo
non transibo iordanez· Vos trãsibitis ⁊ possidebitis terram egregiam. Caue ne quando obliuiscaris pacti domini dei tui quod pepigit tecum· ⁊ facias tibi sculptaȝ
ſ vel fieri.
similitudinem eorum queẹ facere
dominus prohibuit quia domi
† ſ peccã ꝯsuĩt: ⁊ reprobos ignib⁹ gehẽne tradit
nus deus tuus ignis† consumẽs
est: de⁹ ẹmulator. Si genueritis
filios ac nepotes: ⁊ morati fueritis ĩ terra: decepti qȝ feceritis vobis aliquam similitudinez patrã
tes malum corã domino deo vestro vt eum ad iracundiaȝ prouo
ſ angelos.
cetis: testes inuoco hodie cẹlum
ſ homines.
⁊ terram cito perituros vos esse
de terra quã transito iordane pos

sessuri estis. Non habitabitis in
ea lõgo tempore: sed delebit vos
dominus atqȝ disperget ĩ omnes
gentes· ⁊ remanebitis pauci ĩ nationibus ad quas vos ducturus
ẽ dominus. Ibi qȝ seruietis diis
qui hominum manu fabricati sũt
ligno ⁊ lapidi· qui non vidẽt· nec
audiunt· non comedunt· nõ odorantur. Cumqȝ quẹsieris ibi dominum deum tuum inuenies eum:
si tamen toto corde quẹsieris· et
tota tribulatõne animẹ tuẹ postqȝ
te inuenerit omnia queẹ p̄dicta
sunt. Nouissimo autem tempore
reuerteris ad dominum deum tuum. ⁊ audies vocẽ eius quia de⁹
misericors dominus deus tuus
est· non dimittet te· nec omnino
delebit· neqȝ obliuiscetur pacti in
quo iurauit patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui
fuerunt ante te· ex die quo creauit dominus deus hominem su
ſ interrogate subaudis·
per terram. A summo celi vsqȝ
ad summum eius· si facta est aliquando huiuscemodi res. aut
vnqȝ cognitum est: vt audiret populus vocem domini loquentis
de medio ignis· sicut tu audisti et
vidisti· si fecit dominus vt ingrederetur et tolleret sibi gentem de
medio nationum· per temptationes signa ⁊ prodigia atqȝ portenta· per pugnam ⁊ robustam manum· extentumqȝ brachiũ· ⁊ horribiles visiones. Iuxta omnia q̃
fecit ꝓ vobis dominus deus vester in egipto videntibus oculis

ibi. Fecit de⁹ cẹluȝ ⁊ terrã· ⁊ ibi. Auxiliũ meuȝ a domino: qui fe. cẹ. ⁊. t. An ideo dictũ est sub terra· qꝛ nisi aquis terra sup̄ior eẽt: habitari ab hõibus: ⁊ animalia terrena nõ posset hic.

Queẹ creauit do. d. ⁊c Aug. Nõ ita dictũ est tanqȝ deus p̄cepit ea a cunctis gẽtibus coli: a solo populo suo nõ coli· sed qꝛ p̄scierit gẽtes culturam exhibituras: ⁊ tñ p̄sciens creauerit· populũ vero suũ futurũ esse qui ista nõ coleret. Vel intelligatur vsus: q̃ ↄmendatur in genesi vt sint in signis ⁊ tẽporibus ⁊ diebus et ãnis quẽ vsum communẽ hẽt popul⁹ dei cũ omnib⁹ gentibus: sed non cultum queȝ hẽnt aliẹ gentes.

Sculptam similitudinez. August. Hic generaliter loquẽs similitudinẽ posuit· imaginem tacuit· qꝛ si nulla similitudo· nec imago.

Cẹlum et terram. Methonomicos· per id quod continet: id quod cõtinetur significat.

Nouissimo ãt Conuersionẽ israhel ad fidem christi p̄nũciat· vt postqȝ plenitudo gentium intrauerit: omnis israhel saluus fiat.

A summo cẹli ⁊c. Augustin⁹. Cur non dixerit similiter a summo terrẹ vsqȝ ad summuȝ terrẹ: difficile est dinoscere· sicut ⁊ in euãgelio vbi dicitur: Congregabuntur electi a summis cẹlorum vsqȝ ad terminos eoꝛuȝ. Sȝ forte hic intelligi voluit. nec in hominib⁹ nec in angelis auditum esse: quod in populo factum est· sicut sequẽtia demonstrãt Sed qũo intelligeretur illud in euãgelio a summis cẹloꝝ vsqȝ ad t̃minos eoꝝ: cuȝ hoc de nouissiã electoꝝ ↄgregatõe dicat'

C. V.

Dominus de. noster ⁊c. Aug⁹.
An ideo dictũ est: qꝛ illi non ingrediũtur ĩ terram pro.? Dẽs enĩ mortui sunt: nec ꝑti-nent ad hoc testamẽ-tũ quoꝝ tunc recog-nitio facta ẽ cũ a .xx. annis ⁊ supra nume-rarẽtur vsqꝫ ad .l. an-nos abiles ad belluȝ. Nũo ergo illis locu-tus ẽ dñs qui hodie viuũt? an qꝛ .xx. vl .x. ⁊ .ix. annoꝝ ⁊ ĩfra po-tuerũt multi tunc eẽ: qui hoc meminissent alieni a pena quam dñs constituit illis q̇ numerati sunt nõ in-trare .s. terrã pro. Sȝ hos vtiqꝫ appellat q̇ quãuis .xx. annorum ⁊ supra non eẽnt: cuȝ deus ĩ monte loque-bat vt numerari pos-sent: potuerũt tñ esse .x. ⁊ .ix. ⁊ ĩfra vsqꝫ ad puerilem etatẽ: q̇ pos-sent q̃ facta ⁊ dicta sũt videre ⁊ audire ⁊ memoria retinere.

tuis vt scires quoniaȝ dominus ipse est deus ⁊ non est alius pre-ter vnum. De celo te fecit audire vocem suam: vt doceret te ⁊ ĩ ter-ra ostendit tibi ignem suum maxi-mum ⁊ audisti verba illius ð me-dio ignis quia dilexit patres tuos ⁊ elegit semen eorum post eos. Eduxitqꝫ te precedens in virtu-te sua magna ex egipto vt deleret natõnes maximas ⁊ fortiores te in introitu tuo ⁊ introduceret te daretqꝫ tibi terram earum in pos-sessionem sicut cernis in presenti die. Scito ergo hodie ⁊ cogitato in corde tuo ꝙ dominus ipse est deus in celo sursum ⁊ in terra de-orsum: ⁊ non sit alius. Custodi p̃-cepta eius atqꝫ mandata que ego p̃cipio tibi vt bene sit tibi ⁊ filiis tuis post te ⁊ permaneas multo tempore super terram quam do-minus deus tuus daturus est ti-bi. Tunc separauit moyses tres ciuitates trans iordanem ad ori-entalem plagam vt confugiat ad eas qui occiderit nolens proxi-mum suum nec fuerit inimicus ante vnum ⁊ alterum diem vt ad harum aliquã vrbium possit eua-dere. Bosor in solitudine que sita est in terra campestri de tribu ru-ben ⁊ ramoth in galaad: que est in tribu gad ⁊ golan ĩ basan que est in tribu manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coraȝ fi-liis israhel ⁊ hec testimonia ⁊ ce-rimonie atqꝫ iudicia que locutus est ad filios israhel quando egres-si sunt de egipto trans iordanem in valle contra phanum phogor in terra seon regis amorrei qui habitauit in esebon: quem per-cussit moyses. Filii quoqꝫ israhel egressi ex egipto posse derunt ter-ram eius ⁊ terraȝ og regis basan duorum quoqꝫ regum amorreo-rum qui erant trans iordaneȝ ad solis ortum. Ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon vsqꝫ ad montem seon: qui est hermon omnem planiciem trans iordanẽ ad oriẽtalem plagam vsqꝫ ad ma-re solitudinis ⁊ vsqꝫ ad radices montis fasga.

C. V.

Vocauit qꝫ moyses omneȝ is-rahelẽ: ⁊ dixit ad eum. Audi isra-hel cerimonias: atqꝫ iudicia que ego loquor in aurib⁹ vr̃is hodie Discite ea ⁊ opere complete. Do-minus de⁹ noster pepegit nobis-cum fedus in oreb [scriptura legis.] non cum pa-tribus [abrahã ysaac ⁊ iacob.] nostris iniit pactũ sed no-bis qui impresentiarum sumus ⁊ viuimus. Facie ad facieȝ locutus est nobis in mõte de medio ignis. Ego sequester ⁊ medi⁹ [non loco sed interpretãdi officio verba dei populo: ⁊ populi renũcians deo.] fui int̃ de-um ⁊ vos in tempore illo vt ãnũ-ciarem vobis verba eius timui-stis enim ignem ⁊ non ascendistis in montem. Et ait. Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra egipti de domo seruitutis. Non habebis [ydolatriã ꝓhibet.] deos alienos ĩ [quẽ nihil latet.] conspectu meo. Nõ facies tibi sculptile nec

Facie ad faciam lo. ⁊c. Augusti.
Paulo añ ammonere curauit ꝙ nullã si-militudinem viderĩt sed solã vocẽ de me-dio ignis audierint. Sed forte ꝓpter reꝝ euidẽtiã: ⁊ quodam-modo diuine maie-statis p̃sentiaȝ: de q̃ dubitare nemo pos-set: his verbis vsus ẽ. Põt similiter intelli-gi qd̾ dictũ est moy-sen facie ad faciẽ cuȝ domino locutum: vt nec ipse preter ignem aliquid viderit. Sȝ si ampli⁹ aliq̇d (Scri-ptũ est enĩ cũ intrassȝ nebulaȝ: vbi erat de-us) non tñ mortalib⁹ oculis vidit substan-tiaȝ dei. Vñ postea ait. Ostende mihi te ipsuȝ: vt sciẽter vide-am te. Nos aũt qui nũc videmus ꝑ spe-culũ in enigmate: in fine facie ad faciẽ vi-debim⁹. vñ. Tũc ãt cognoscã sicut ⁊ cog-nitus sum .vt .s. q̃ꝫ ꝑ-fecte nunc de⁹ hoĩeȝ nouit: sed sicut deus ita tunc perfecte nos cat homo deũ: sed si-cut homo. Neqꝫ enĩ qꝛ dictũ est. Estote ꝑ-fecti sicut pat̃ vester celestis perfectus est Ideo equalitatẽ pa-tris quam filius hẽt sperare debemus: q̃ꝫ uis aliqui hoc spera-uerũt.

Inter uos et deum ⁊c. Augusti.
Tanqꝫ dominus eẽt in loco .i. in mõte: vñ ⁊ illi voces audiebãt qui vbiqꝫ totus nec per locoꝝ interual-la propinquat aut re-cedit. Sȝ demõstra-tões eius in creatu-ra que non est quod ipe: non aliter huma-nis sensibus exhibẽ-tur. Non fuit ergo moyses medius loci interuallo: sed ꝑ euȝ placuit populo audi-re cetera dei verba: postq̃ȝ territus ẽ: au-diẽs de medio ignis vocem dei dicentis decalogum legis.

similitudinem omnium que in ce
lo sunt desuper · et que in terra de
orsum · et que versantur in aquis
sub terra · non adorabis ea : et
non coles. Ego enim sum domi-
ſ vidicās · et zelans.
nus deus tuus · deus emulator
reddens iniquitatem patrum su-
† ſ primi motus sensuū † ſ opatōez † ſ glatōnē
per † filios in † terciam et † quartā ge
† nō aliis: sed ſ † hereditaria impietate.
neratōnem † his qui † oderūt me · et
ſ tam cito
faciens misericordiā in multa mi
† ſ vera dilectione. † ſ In hoc probatur dile
ctio ſ vnde si diligitis me: sermonem meum ser
uate · vel precepta mea.
lia † diligentibus me et † custodien
† ſ quasi thesaurum. † ſ primum mandatū
phibet ydolatriam: scōm periurium.
tibus † precepta mea. † Non vsur
ſ filii.
pabis nomen domini dei tui fru-
ſ Iurando pro re que non est · vel nomen do
mini ligno vel lapidi et huiusmodi tribuendo.
stra · quia non erit impunitus qui
† ſ omnis creatura subiecta est vanitati
† ſ christum. s. purū hominem putans
super rem † vanaz † nomen eius as
† ſ vt omnia facias propter sabbatum. i. eternā
requiem: ad spiritussancti donum ptinētem.
sumpserit. † Obserua diem sabba
† ſ Omnia sancte faciendo a strepitu viciorum
cessando.
ti vt † sanctifices eum sicut prece-
† ſ Omni tempore operādi bona et perfecta.
pit tibi domin⁹ deus tuus. † Sex
diebus operaberis: et facies om-
ſ nature tue congrua.
nia opera tua · septimus dies sab
bati est. i. requies domini dei tui ·
ſ seruilis.
non facies in eo quicq̃ operis tu
ſ qui amore seruit · † ſ qui adhuc. s. timo
re premitur.
et fili⁹ tu⁹ · et filia · † seru⁹ et ancilla et
† ſ iude⁹ vel sapiens. † ſ gētilis et stult⁹ † ſ ho
mines et iumenta saluabis domine.
† bos · et † asinus · et † omne iumentū
† ſ nouiter ꝯuersus. ſ aduena et peregrinus
ego sum. s. o. p. m.
tuum · et † peregrinus qui est intra
† ſ ecclesie tue · diligit dominus portas syon. s.
portas † tuas: vt requiescat seru⁹
o. t. ia.
et ancilla tua sicut et tu. Memen-
† ſ deo vel dyabolo. † ſ mundo.
to q̃ et ipse † seruieris in † egipto · et
ſ ad filialem timorem · † ſ omnipotens
eduxerit te inde dominus † deus
ſ filio. manifesto ·
tuus i manu forti et brachio extē
to. Idcirco precepit tibi vt obser
† ſ Hoc est maximū et primū mādatum in alte
ra tabula. ſ Officio pietatis et honoris.
uares diem sabbati. † Honora

ſ carnalem vel spiritualem. ſ ad litteram · vel
deum · et ecclesiam.
patrem tuum et matrem sicut pre
cepit tibi dominus deus tuus: vt
† ſ vita eterna ꝓ qua laborādum est.
longo † viuas tempore · et bene sit
ſ viuentiū
tibi in terra quam dominus deus
† ſ gratis. † ſ Qui odit fratrē suum homicida
est ſ Re vel volūtate · vel subtrahendo quod po
tes prestare.
tuus † daturus est tibi. † Nō occi
† ſ Adulteriū prohibet carnale vel spūale. forni
catio est ydolatria · et scripturaꝝ expositio ꝓua.
† ſ actu vel habitu · vel auaricia ꝯmissi talēti.
des † neq̃ mechaberis † furtum q̃
non facies. Nec loqueris contra
† ſ pessimū genus mēdacii · ſ falsitatem inter
dicit.
proximum tuum † falsum testimo
† ſ Sola volūtate. Qui viderit mulierem ad cō
cupiscendum: mechatus est eam.
nium: † Non concupisces vxorez
proximi tui · non domum · non a-
grum · non seruum · non ancillam
ſ decimo mandato omnis rei cupiditatem inter
dicit ſ ambitōnē · et ꝯcupiscētiā damnat.
non bouem · non asinum · et vni-
uersa que illius sunt. Hec verba
locutus est dominus ad omnem
Nemo excipitur
multitudinem vestram in monte
de medio ignis et nubis et caligi-
ſ in tabulis.
nis voce magna nihil addēs am
† ſ duo sunt testamenta: duo dilectōis ꝑcepta.
plius · et scripsit ea in † duabus ta
† ſ quia corda iudeorum dura et īsensata.
bulis † lapideis quā tradidit mihi
Vos autem postq̃ audistis vocē
de medio tenebrarum: et montem
ardere vidistis: Accessistis ad me
omnes principes tribuum et ma-
iores natu atq̃ dixistis: Ecce ostē
dit nobis dominus deus noster
maiestatem et magnitudinem suā
Vocem enim eius audiuimus de
medio ignis · et probauimus ho-
die q̃ loquente deo cum homine
vixerit hō. Cur ergo moriemur · et
deuorabit nos ignis hic maxim⁹:
Si enim audierimus vltra vocez
domini dei nr̄i moriemur. Quid

Reddens ini. pa. etc. Isi. Sunt q̃ ita edisserant: vt ad animā humanā sententiā vertāt. Prēz in nobis leuē punctū sensuum · et incentiua vicioꝝ eē dicentes · filiū vero si cogitatō peccatū concepit · nepotē si conceptōnem opere ꝑpetraueris, ꝓnepotē si in perpetratis glorieris · ſm illud Impi⁹ cum in ꝓfundū maloꝝ venerit: cōtemnit. Vel sic pōt ītelligi q̃ tante misericordie sit: vt nō statim puniat: sed sentētiā diu differat.

His qui oderunt me etc. His. s. qui hereditaria īpietate deum oderūt Peruersum est enī peccata patrū filijs n̄ peccantibus imputari. Cum per ezechielem dictum sit. Fili⁹ non portabit iniquitatem pr̄is etc.

Non usurpabis no. d. d. t. etc. Primum mādatuz ad patrez pertinet: q̃ dicitur in sequētibus Audi israhel. dominus deus tuus deus vnus est · vt hoc. s. audiens vnū deum patrem colas: non multos deos suscipias. Scōm pertinet ad filium · de quo hic dicitur: Nō assumes nomen dei tui inuanuz. i. n̄ estimes creaturā eē dei filiū. Oīs eniz creatura subiecta est vanitati. Sz credas eū equalem patri · deum deoꝝ · deū apud deum · per quē oīa facta sunt. Terciuz ad spirituz: cuius dono requies eterna ꝓmittitur · q2 eī spūssanct⁹ dicitur: iō septimū diem sanctificauit de⁹. In alijs eī dieb⁹ operum sanctificatio nō noīatur nisi in sabbato: ī quo requieuit deus. Recte ergo h̄ mādatum ꝑtinet ad spiritum · tū ꝓpter sāctificatōis nomen · tū ꝓpter eternā requiē ad donum sanctispirit⁹ pertinentem. dicitur enim sic: Memento vt diem sabbati sanctifices · sex diebus operaberis etc. In opere sex dierum videtur sex milium annorum operatio signari. In septimo tēpus eterne quietis: in quo post bona opera quies eterna promittitur. Quidquid ergo agimus: si propter futuram requiem facimus: sabbatū obseruamus.

Honora pa. t. etc. Post tria ꝑcepta succedūt. vij. que ad proximū pertinēt Inter. vij. primum: sz ī ordine oīm quartuz est. Honora pa. t. etc. A parentibus eī homo oculos aperit et vita hec ab eoꝝ dilectione exordium sumit. Vn̄ hoc mandatum maximū · et ꝑmū dicitur ī altera. s. tabula. Iubemur ergo parētes hōrare · et officiū pietatis et reuerentiā eis exhibere Qui eī hoc ꝑntib⁹ nō facit quō faciet alijs? Quītū. Non mechaberis. i. preter legitimā vxorem nulli misceberis Sextū. Nō occides Occidit etiam qui fame vel nuditate, proximum mori videt · nec subuenit inquantuz pōt. Septimū · Nō furtū facies. In quo oēm rapinā prohibz Octauū. Nō falsum testimoniū dices. Crimē mēdacij et falsitatis abomiat. Nonū Non ꝯcupisces vxorē proximi tui. In q̊ etiā adulterinā cogitatōnē intdicit. Decimū. Nō ꝯcupisces rem proximi tui. In quo ambitōnē et concupiscentiā percutit. Primū ergo prohibet surreptionem. Scōm errorē. Tercium seculi amorem. Quartū impietatez Quītū fornicationē Sextū crudelitatem Septimū rapacitatē. Octauū falsitatez Nonū cogitatōz adulterij. Decimū cupiditatem mundi. Et notanduz q̃ sicut decem plagis percutiūtur egiptij: sic decem preceptis regitur populus dei: et demōes occiduntur.

In duabus tabulis etc. Isido. Duo testamenta significātur in duabus tabulis · vel dilectio dei et proximi: in quibus tota lex pendet et prophete. In vna enim tabula tria precepta ad dilectionez dei pertinēt · in altera. vij. ad proximi societatē. Lapidee tabule · lapidea

iudeorum corda sig
nificant: de quib⁹ di
citur: Auferam a vo
bis cor lapideū: ⁊ da
bo vobis cor carneū
sensibile. s. ⁊ intelligi
bile.

Quis det ta. e. h. m. ⁊c. Vult de
us itelligi gratia sua
hoc beneficiū conce
di: vt in omnibus sit
iusticia dei ex fide: n̄
quasi ex lege propria.
Vnde. Auferam eis
cor lapideū: ⁊ dabo
cor carneū. i. sensatū
caro enī sensum hēt
lapis vero non habꝫ
Et alibi. Idoneos
nos fecit ministros
noui testamenti: non
littera sed spū.

Diliges dominū. d. t. ⁊c. Aug⁹. Ca
ritas non auferetur:
sed implebitur conte
plata qd̄ credebat.
adepta qd̄ sꝑabat in
ea plenitudine hoc ꝑ
ceptū implebit̄. Cuꝫ
enī inest aliquid car
nalis concupiscentię
quod vl̄ ꝯtinēdo fre
netur: nō omnino ex
tota aīa deus diligi
tur. Nō enī caro sine
anima cōcupiscit. q̄ꝫ
uis caro cōcupiscere
dicatur. q꞉ carnaliter
aīa concupiscit. Tūc
autē lex nulla erit in
membris quę repug
net legi mentis. sꝫ to
to corde. tota aīa. to
ta mente diligitur de
us. Debuit autē hōi
ista perfectio p̄cipi
quāuis in hac vita n̄
possit haberi. non eī
recte curritur: si q̊ cur
rendum est nesciatur
Currimus autē spe
rādo. credēdo. ⁊ desi
derādo. elemosinas
dando. ⁊ orando. vt
currētes adiuuemur
⁊ sic p̄cepta ꝑfectio
nis audiam⁹: nec ad
plenitudinē caritatis
currere negligamus.
Diliges do. de. t. ex
to. c. t. ⁊c. ⁊ proximuꝫ
tuū sicut teipsuꝫ. In
his tota lex pendet ⁊
ꝓphetę: Finis ergo p̄cepti dilectō gemina dei. s. ⁊ proximi. Q si te totū
intelligas. i. animam ⁊ corpus: ⁊ proximum similiter totum. (Homo enim
ex anima constat ⁊ corpore) nullum diligendarū rerum genus ī his duo
bus p̄termissum est. Cum enī p̄currat dilectio dei: eius modus p̄scri
ptus est: vt cetera in illum confluant. De dilectione tua nihil dictum vi
detur. Sed vbi dictum est tanq̄ꝫ teipsum: vt teipsum diligas. nō est p̄ter
missuꝫ. Ille aūt ordinate diligit: qui quod non est diligendū non diligit
⁊ diligenda diligit. nec plus quod minus est diligendum. nec equalit̄ qd̄
plus vel minus. nec
plus vel min⁹. quod
ęque est diligēdum.
Ois peccator inquā
tum peccator est: dili
gendus nō est. sꝫ oīs
homo ī quātū hō est
ꝓpter deū diligēdus
est. deus vero ꝓpter
seipsuꝫ. ⁊ si de⁹ omni
hoīe plus diligend⁹
est: plus debꝫ quisqꝫ
diligere eum q̄ꝫ seipꝫ.
Item amplius alius
homo diligendus ē
q̄ꝫ corpus nostrū. q꞉
propter deū oīa ista
diligēda sunt. ⁊ pōt
nobiscum ali⁹ homo
deo perfrui: qd̄ non
potest corpus. q꞉ per
animā viuit qua deo
fruimur. Oēs autem
ęque diligendi sunt.
Sed cum oībus pro
desse non possis: his
potissimum cōsulen
dum est: qui ꝓ locoꝝ
⁊ temporꝝ: vel quarū
libet reꝝ oportunita
te magis nobis con
iuncti sunt.

Greg. Diliges. d. de. t. ⁊c. Per amorē
dei gignit̄ amor ꝓxi
mi. ⁊ ꝑ amorē ꝓximi
nutrit̄ amor dei. Nā
q̊ amare negligit deū
diligere ꝓximū nescit
Et pleni⁹ ī dei dilecti
one ꝓficim⁹: si in eius
dilectōis gremio ꝓxi
mi caritate letamur.
Dicturus ergo dili
ges ꝓximū tuū: p̄emi
sit. diliges dn̄m deū
tuū: vt pri⁹ in nobis
radiceꝫ sui amoris fi
gat. ⁊ postea fratna
dilectio ramos expā
dat. Q aūt amor dei
ꝓximi amore coales
cat. iohes ōndit dicēs
Qui n̄ diligit fratrē
suū quē videt: deum
quē nō videt. q. p. di
li: Dilectō dei per ti
morē nascit̄. sed in af
fectu crescēdo mutat̄
Vt āt ōndatur q̄ꝫ lō
ge quisqꝫ sit a carita
te ꝓximi vel in ea ꝓfe
cerit alios flagell̄ de⁹
deprimit. alios succes
sib⁹ fulcit. Sepe enī
nos miseros īsequūtur: q̊ felices sine comꝑatōe venerātur. Cū aūt q̄s in ꝓ
speritate diligit. vel diligitur: īcertū est an prosꝑitas: an ꝑsona diligatur
In boīs eī nō agnoscitur amic⁹. ⁊ ī mal̄ non absconditur inimicus.

Triplicis naturę ē aīa. iō iubetur diligere triplicit̄. Nō vult de⁹ amo
rē suū ꝑtiri: vt simul diligam⁹ deū ⁊ auꝝ. vel vxorē vel filios. Nemo pōt
duob⁹ dn̄is seruire. ipse suꝑ oīa diligēd⁹: eius dilectio ꝑponitur.

Et ligabis ea ⁊c. Hoc pharisei male interp̄tantes in membranu
lis decalogū. i. decēꝫ verba scribebant. ⁊ ligata in fronte portabant. Q d̄

---

est omnis caro vt audiat vocē dei
viuentis qui de medio ignis loq̄
tur sicut nos audiuimus. ⁊ possit
viuere? Tu magis accede. ⁊ audi
cūcta quę dixerit dominus deus
noster tibi. loqueris q̄ꝫ ad nos. et
nos audientes faciemus ea. Q d̄
cum audisset dominus: ait ad me
Audiui vocem verborum popu
li huius quę locuti sunt tibi. Be
(nisi ego.)
ne omnia locuti sunt. Quis det
(gratiā infusam.)
talem eos habere mentem vt ti
(Casto timore) (nō lapidei sed sēsibiles) (vt vnū iota nō p̄tereat.)
meāt me. ⁊ custodiāt vniuersa
mandata mea ī omni tempore vt
bene sit eis ⁊ filijs eorum in sem
piternum. Vade ⁊ dic eis: Reuer
timini in tentoria vestra. Tu vero
hic sta mecum. ⁊ loquar tibi om
nia mandata. ⁊ cerimonias atqꝫ
iudicia quę docebis eos vt faciāt
ea in terra quaꝫ dabo illis in pos
sessionem. Custodite igitur ⁊ faci
te quę p̄cepit dominus de⁹ vo
bis. Nō declinabitis neqꝫ ad de
(vt addatis aliquid vel minuatis.)
xteram neqꝫ ad sinistram. sed per
viam quam p̄cepit dominus de
us vester ambulabitis vt viuatis
⁊ bene sit vobis. ⁊ protelentur di
es vestri ī terra possessionis vrę.

C. VI.

Hec sūt p̄cepta ⁊ cerimonię
atqꝫ iudicia quę mandauit domi
nus deus vester vt docerem vos
⁊ faciatis ea in terra ad quā trans
gredimini possidendam vt time
as dominum deum tuum. ⁊ custo
dias omnia mandata ⁊ p̄cepta
eius quę ego p̄cipio tibi ⁊ filijs
ac nepotibus tuis cunctis dieb⁹
vitę tuę. vt prolongentur dies tui
Audi israhel ⁊ obserua vt facias.
⁊ bene sit tibi. ⁊ multiplicaeris am
plius. sicut pollicitus est domin⁹
deus patrum tuorum tibi terram
(omni copia.)
lacte ⁊ melle manantem. Audi is
rahel dominus deus tuus deus
(In maiestate. trinus ī personis Nec habet diui sionē. nec recipit solitudinem.)
vnus est. Diliges dominum deū
(ītellectu)
tuum ex toto corde tuo. ⁊ ex tota
(vita) (virib⁹ vel affectu.)
anima tua. ⁊ ex tota fortitudine
tua. eruntqꝫ verba hęc quę ego ꝑ
cipio tibi hodie ī corde tuo. ⁊ nar
(ī eis.)
rabis ea filiis tuis: ⁊ meditaberis
(domi vel foris.)
sedens in domo tua. ⁊ ambulans
(foris) (ī oībus. s. que egeris.)
in itinere. dormiens atqꝫ consur
(vt ope cōpleas: ⁊ aliis exēplū tribuas)
gens. Et ligabis ea quasi signum
(vt in memoria habeas.) (vt die ac nocte me diteris ea.)
in manu tua: eruntqꝫ ⁊ mouebū
(cordis.)
tur inter oculos tuos. scribesqꝫ
(ingrediens et egrediens sēꝑ ea mediteris.)
ea in limine ⁊ ostiis domus tuę.
Cumqꝫ introduxerit te dominus
deus tuus in terram pro qua iu
rauerat patribus tuis: abraham
ysaac et iacob. et dederit tibi ciui
tates magnas et optimas quas
non ędificasti: domos plenas cū
ctarum opum quas nō extruxisti

vsq; hodie faciūt babilonij: vt putētur religiosi. Unde. Dilatant ei philateria sua ⁊ magnificāt fimbrias.

Per nomen illius iura. Permittūtur iurare p nomen dei: ne forte per ydola iurantes ⁊ assidue noīantes ea colere inciperent.

Non iurare iubz sz p alteri⁹ dei nomē iurare ꝓhibet. Melius āt omnino non iurare · non ꝙ mala sit iuratio vera: sz ne facilitate iurandi in ꝑiurium cadas. Qui enī iurat: ꝑiurare pt. Qui aūt oīno nō iurat: lōge a ꝑiurio ē.

Non temptabis ⁊c. Deuz temptat: q̄ hēns qd̄ faciat sine rōne se cōmittit ꝑiculo experiēs vtrū possit liberari a deo.

C. VII.

Gentes multas. Isi. Septē gētes sunt septē pn̄cipalia vicia q̄ p dei gratiā spiritalis miles exuperās exterminare iubet. Maioris nūi dicuntur: quia plura sunt vicia ꝙ̄ virtutes In cathalogo dicū tur septē natōes · ī expugnatōe sine numero ponūtur. Sed cū deleuerit gētes multas co. te. Numerosior eī est ꝙ̄ israbel populus carnaliuz: qui multiplicatur de septenario fomite viciorum. De castrimargia comessatio · ebrietas. De fornicatōne turpiloquia · scurilitas · ludicra · ⁊ stultiloq̄a. De philargia mendaciū · fraus · furta · periuria · turpis lucri appetit⁹ · falsa testimonia · violentia · inhumanitas · ⁊ rapacitas. De ira: homicidium · clamor · ⁊ indignatio. De tristicia rancor · pusillanimitas · amaritudo · ⁊ desperatio · ⁊ pigricia. De accidia ociositas somnolētia · importunitas · inquietudo mētis ⁊ corporis · instabilitas · verbositas · ⁊ curiositas. De cenodoxia · contētōnes · hereses · iactantia · ⁊ ꝑsumptio nouitatū. De superbia · contemptus inuidia · inobedientia · blasphemia · murmuratio · detractio · ⁊ alia plura. Hec cum maioris numeri sint ꝙ̄ virtutes; deuictis tamen principalibus

cisternas quas non effodisti: vineta et oliueta que non plantasti ⁊ comederis ⁊ saturatus fueris: caue diligenter ne obliuiscaris domini dei tui · qui eduxit te de terra egipti · de domo seruitutis. Dominum deum tuum timebis ⁊ illi soli seruies · ac per nomen illius iurabis. Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium que ī circūitu vestro sunt · quoniam deus emulator dominus deus tuus in medio tui: ne quādo irascatur furor domini dei tui contra te: ⁊ auferat te đ superficie terre. Nō temptabis dominum deum tuum: sicut temptasti in loco temptatōis.

(*interlinear:* hoc dyabolo christum tēptanti obiectū est cum diceret · mitte te deorsum.)

Custodi precepta domini dei tui · ac testimonia ⁊ cerimonias quas precepit tibi · ⁊ fac quod placitum est ⁊ bonum in conspectu domini vt bene sit tibi · ⁊ ingressus possideas terram optimam: de qua iurauit dominus patribus tuis vt deleret omnes inimicos tuos coram te · sicut locutus est. Cum interrogauerit te filius tuus cras dicens: quid sibi volunt testimonia hec ⁊ cerimonie atq; iudicia: que ꝓcepit dominus deus noster nobis? Dices ei · serui eramus pharaonis in egipto ⁊ eduxit nos dominus de egipto ī manu forti · fecitq; signa atq; prodigia magna · ⁊ pessima in egipto contra pharaonem ⁊ omnem domum illius in

(*interlinear:* pro opinione sustinentium.)

conspectu nostro · ⁊ eduxit nos inde: vt introductis daret terraz super qua iurauit patribus nostris Precepitq; nobis dominus: vt faciamus omnia legitima hec: et timeamus dominuz deum nostꝝ vt bene sit nobis cunctis diebus vite nostre sicut est hodie. Eritq; nostri misericors · si custodierim⁹ ⁊ fecerimus omnia precepta eius coram domino deo nostro: sicut mandauit nobis.

C. VII.

Cum vero introduxerit te dominus deus tuus in terram quā possessurus ingredieris: ⁊ deleuerit gentes multas coram te: ethe um · ⁊ gergezeum · ⁊ amorreum · ⁊ chananeum · ⁊ pherezeum · ⁊ eueum · ⁊ iebuseum · † septem gentes multo maioris numeri ꝙ̄ tu es ⁊ robustiores te · tradideritq; eas dominus deus tuus tibi: percuties eas vsq; ad internitionez. Nō inibis cum eis fedus · nec misereberis earum · neq; sociabis cum eis coniugia. † Filiaz tuam nō dabis filio eius · nec filiam illius accipies filio tuo · quia seducet filiū tuum: ne sequatur me: ⁊ vt magis seruiat dis alienis. Irasceturq; furor dn̄i · ⁊ delebit te cito. Quin potius hec facietis eis. Aras eorum subuertite ⁊ ꝯfrigite statuas

(*interlinear:* Septem principalia vicia · ⁊ eorum genimina — † Septez principalia vicia ⁊ eorum genimina — † cogitationem tuam .s. viciis non sociabis. — vel suo · — astutias ꝯtēnite.)

omnes quiescunt: et perpetua nece delent. Qr autem he pestes robustiores sint: in temptatione sentimus · fortius enim militat in membris nostris carnalium delectatio passionum: ꝙ̄ studia virtutuz: que summa cordis et corporis contritione acquiruntur. Harum gentiū regiones possidemus: cum israbelis exercitu · id est · virtutibus vicia superamus. vt in corde nostro locum fornicationis castitas obtineat locū furoris patiētia locum tristicie salutaris leticia · accidie locum incolat fortitudo · locum superbie humilitas · sic singul' vicijs expulsis: loco eorum regnent filij israbel · i · anime deum videntes. Quz vero abrahe de futuris loqueretur deus: non septem · sed decē gentes numerasse legitur quorum terra semini eius promittitur · abiectis .s. ydolatrijs gētium · blasphemia iudeorum · errore hereticorūz · quibus ante noticiam dei ⁊ gratiam baptismi: qui in spiritali egipto ꝯmorantur: subiecti sunt. Sed qui inde egreditur: ⁊ per gratiam dei ad heremum spiritalem peruenit: ab impugnatione trium gentium liberabitur contra septem cōgreditur.

Etheū et ger. ⁊c. Hier. Etheū formidātem siue stupentez. Gergezeū .i. colonū applica · vł colonū eijciens · siue aduena appropiquās. Amorreū .i. amaruz · vel loquētē · Chananeum possidētē · vel possessionē · vł negotiatores vł motabiles. Pherezeum ꝑpantes · siue dissemiatos. Eueū .i. lapides colligēs. Iebuzeū .i. calcatū · siue ꝑlepe eorum.

Septē gētes. Abrahe ꝓmissū ē ꝙ decē delerent. Tūc eī decē erāt sz cū filij israbel trāsirēt ad iordanē: iā tres delete erāt. filij eī loth deleuerūt gigātes · filij esau: horreos · capadoces vero ꝑtem eueorum.

Et robustiores. Spiritales neq̄tie subtiliores sūt ⁊ pl⁹ valent ad

decipiendū: ꝗꝫ infir
mitas hoīm ad susti
nendū.

lucos ꝗꝫ succidite ⁊ sculptilia cō-
burite: quia populus sanctus es
domino deo tuo. Te elegit domi
nus deus tuus vt sis ei populus
peculiaris de cunctis populis q̄
sunt super terram. Non quia cun
ctas gentes numero vincebatis:
vobis iunctus est dominus ⁊ ele
git vos. cū omnibus sitis popu
lis pauciores: sꝫ quia dilexit vos
§ alias iuramētū.
dominus. ⁊ custodiuit testamen-
tum quod iurauit patribus vr̄is
eduxitqꝫ vos in manu forti. ⁊ re
demit de domo seruitutis. de ma
nu pharaonis regis egipti. ⁊ scies
quia dominus deus tuus ipse ē
† § Nullum in se sperantem decipit.
deus fortis ⁊ fidelis: † custodiēs
pactum ⁊ misericordiam diligen-
tibus se: ⁊ his qui custodiunt prę
cepta eius in mille generationes
⁊ reddens odientibus se statim.
§ Omne tēpus eternitati ꝯpatū est quasi pūctū
ita vt disperdat eos. ⁊ vltra non
differat: protinus eis restituens
quod merentur. Custodi ergo p̄-
cepta ⁊ cerimonias atqꝫ iudicia q̄
ego mando tibi hodie vt facias.
Si postqꝫ audieris hęc iudicia:
custodieris ea ⁊ feceris: custodiet
⁊ dominus deus tuus tibi pactū
⁊ misericordiam quam iurauit pa
tribus tuis. ⁊ diliget te. ac multi-
plicabit. benedicetqꝫ fructui ven
tris tui. ⁊ fructui terrę tuę. frumē
to tuo atqꝫ vindemię. oleo. ⁊ armē
tis. gregibus ouium tuarum sup
terram pro qua iurauit patribus
tuis vt daret eam tibi. Benedict⁹
eris inter omnes populos. non
erit apud te sterilis vtriusqꝫ sex⁹.

Sterilis. Quę
dam steriles apud iu
deos fuerūt: sꝫ adeo
paucę: vt ad ꝯpatio
nē fecūdaꝝ viderent̄
nullę.

tam in hominibus ꝗꝫ in gregibus
tuis. Auferet domin⁹ a te omnem
languorem. ⁊ infirmitates egipti
pessimas quas nouisti. non infe
ret tibi. sed cunctis hostibus tuis
Deuorabis omnes pp̄los. quos
dominus deus tuus daturus est
tibi. Non parcet eis oculus tuus
nec seruies dis eorum: ne sint in
ruinam tui. Si dixeris in corde
tuo plures sunt gētes iste ꝗꝫ ego.
quomodo potero delere eas? No
li metuere. sed recordare quę fece
rit dominus deus tuus pharao-
ni ⁊ cunctis egiptiis plagas maxi
mas quas viderunt oculi tui. et
signa atqꝫ portenta. manumqꝫ ro
bustam ⁊ brachium extentum: vt
educeret te dominus deus tuus
sic faciet cūctis pp̄lis quos metuis
§ timoris punctiones.
Insuper ⁊ scabrones mittꝫ domi
nus deus tuus in eos: donec de
leat omnes atqꝫ disperdat qui te
fugerint. ⁊ latere non poterint.
Non timebis eos. quia dominus
† § Oīpotens liberādo suos
deus tuus in medio tui est: † De⁹
† § ī aduersarios † § Non alius. ipsi soli victo
magnus ⁊ † terribilis † ipse consu-
ria ascribitur: p quē hostes superantur.
met nationes has in ꝯspectu tuo
paulatim atqꝫ per partes. Nō po
teris eas delere pariter: ne forte
multiplicētur contra te bestię ter-
rę. Dabitqꝫ eos dominus deus
tuus in conspectu tuo. ⁊ interfici
et illos: donec penitus deleantur
Tradetqꝫ reges eorum in manus
tuas. ⁊ disperdes nomina eorū
sub cęlo. nullus poterit resistere
tibi: donec conteras eos. Scul-
ptilia eorū igne combures. Nō

Insuper et sca.
⁊c. Non legitur ali-
cubi ī historia ꝙ sca
brones vel vespas ī
hostes eorū deus p̄
miserit. Sꝫ p aīalia
aculeata. timoris pū
ctiones designat: qb⁹
hostes territos fuga-
bat.

Non poteris
⁊c. Cauēdū eē osten
dit ne forte expulsis
peccatis a carne nr̄a
insurgat spiritalis be
stia. i. iactātia. super
bia. vana glia. quę
difficilius extirpātur
ꝗꝫ carnalia vicia.
Loth enī qui ī sodo
mis cōtinuit: in mon
te fornicatōe pollut⁹
ē. Expulso vicio sta
tī virtus plantet̄: ne
īmund⁹ spūs redeat:
⁊ domū vacātem īue
niat.

Grego. Qui-
busdā maiora bona
dat de⁹: nec minora:
vt sp anim⁹ eoꝝ bēat

vnde se reprehēdat. ⁊ dñi perfecti eē appetunt: nec possunt: minime se extollāt ī his que habēt: q̄ per se ꝑua nō hīe valēt. Hic est ꝙ fortes ⁊ potētes aduersarios extinxit philistēos ⁊ chananeos diu reseruauit: vt in eis erudiretur israhel habēs ꝯtra quos pugnaret. ne de maioribus deuictis sese extollerz. Eadē ergo mens pollet ex virtute. lacessit ex infirmitate. vt dum querit quod hīe non valet qđ hēt humiliter seruet. Superna quoqꝫ regio in ciuibus suis ex ꝑte dāna pertulit ex parte fortiter stetit vt electi angeli dum alios per superbiam cecidisse conspicerēt: tanto robusti⁹ quanto humilius starent. Sic ī vnaquaqꝫ aīa agitur: vt maxima lucra conferant. aliqñ minima dānāt.

Anathema. A potoianatiōe. i. a sursum ponēdo. vel suspendendo sicut donaria in templis suspendebātur. ⁊ ab eis qui dabant alienabantur.

C. VIII.

Quadragita an. Ideo eñi per. xl. annos permisit eos affligi: vt cognoscerent quante fragilitatis essent.

Ut affligeret te ⁊c. Aug⁹. Hic aptius dictū est: qđ alibi genere locutionis obscurum est. Hoc ē temptat nos dñs deus noster: vt sciat si diligitis eum. i. sciri faciat qđ mō aperte dictū est. vt tēptaret te: ⁊ nota fierent que in tuo aīo versabantur ⁊c. Nō eñi ait vt cognosceret. Quod si dixissz: intelligēdū erat cognita faceret.

Manna. Carnem christi: q̄ refecti ad veraz ꝓmissionis terrā veniam⁹. Quadraginta ānis māna comedim⁹. i. toto tp̄e nr̄o qđ. iiij. vicissitudinibus voluit dñi

concupisces argentum ⁊ aurum de quibus facta sunt. neqꝫ assumes ex eis tibi quicquam: ne offēdas propterea. quia abominatio

ymaginem vel statuam fabrefactā ⁊ bene politam

ē domini dei tui. nec īferes quippiam ex ydolo in domum tuam:

adorādo. ⁊ colendo — alienatio.

ne fias anathema sicut ⁊ illud est. Quasi spurciciam detestaberis. ⁊ velut inquinamentuz ac sordes abominationi habebis quia anathema est.

C. VIII.

Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie caue diligenter vt facias: vt possitis viuere et multiplicemini. Ingressiqꝫ possideatis terraz pro qua iurauit dominus patribus vestris. ⁊ recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te dominus deus tuus. quadraginta annis per desertum vt affligeret te atqꝫ temptaret: et

tibi vel aliis. deo ei aperta sunt omnia.

nota fierent que ī tuo animo versabantur. vtrum custodires mandata eius an non. Afflixit te penuria: ⁊ dedit tibi cibum manna: qđ ignorabas tu ⁊ patres tui: vt ostēderz tibi ꝙ non in solo pane viuit

† verbum caro factum est ⁊c

homo. sed in omni † verbo quod

†† conuersatio — habitus virtutū: quem non vult vetustate deus deficere.

egreditur ex ore domini †† vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit. et

gressus bonorum operum. vel fidei.

pes tuus non est subtritus. En q̄dragesimus annus est. vt recogi

quod iustum est.

tes in corde tuo quia sicut erudit homo filium suum: sic dominus deus tuus erudiuit te: vt custodias mandata domini dei tui: ⁊ ambules in viis eius. ⁊ timeas eum. Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam: terraz riuorum aquarum qꝫ ⁊ fontium.

In ecclesia doctrine flumina — mediocrib⁹ † de mōtibus. i. doctoribus ad mentes auditorum fluunt.

In cuius campis ⁊ † montibus erumpunt fluuiorum abissi. terrā

† euangelice doctrine. †† Legalis: que duro tegmine littere inuoluta. ††† feruētis doctrine que letificat cor hominis.

† frumenti †† ordei ac ††† vinearuz: in

† dulcedo sapiētie †† congeries virtutū ††† opa misericordie — misericordie. † dulciflue caritatis.

qua † ficus ⁊ †† mala granata ⁊ ††† oliueta nascunt. terram † olei ac † mellis. Ubi absqꝫ penuria comedes

qui de celo descendit

panem tuum. ⁊ rerum omniuz ab

† doctrina firma. vel sancti inuincibiles.

undantia perfrueris. Cuius † lapi

sanctis eminētibus

des ferrum sunt. ⁊ de montibus

sonoritas predicationis.

eius eris metalla fodiuntur. vt cū comederis ⁊ saturatus fueris: be

grās agēdo — a quo omnia — ecclīa

nedicas domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Obserua ⁊ caue ne quando obliuiscaris

† moralia. x. mandata legis scripta ī tabulis

domini dei tui. ⁊ negligas † mādata

discretō boni ⁊ mali — circūcisionē

eius atqꝫ iudicia ⁊ cerimonias quas ego precipio tibi hodie. Ne postqꝫ comederis ⁊ satiatus fueris: domus pulcras edificaueris ⁊ habitaueris in eis: habueris qꝫ armenta: ⁊ ouium greges: argenti ⁊ auri cunctarum qꝫ rerum copiam: eleuetur cor tuum. ⁊ non reminiscaris domini dei tui. q̄ eduxit te de terra egipti de domo seruitutis. ⁊ ductor tuus fuit in solitudine magna atqꝫ terribili: ī qua erat serpens flatu adurens ⁊ scorpio ac dipsas. ⁊ nulle omnino a

† doctrine. s. †† petra autem erat christus.

que. qui eduxit † riuos de †† petra

corpe christi.

durissima. ⁊ cibauit te manna in

veteris legis

solitudine quod nescierūt patres

vel ꝓbauit.

tui. Et postqꝫ afflixit ac roborauit ad extremum misertus est tui: ne

ci corpis sacramento pascimur.

Non in solo pa. ui. homo ⁊c. Spiritalis cibus cōmendatur: vñ anime in eternū victure satiantur. Manna de celo datū: carnē christi significat: q̄ ait. Ego sum panis vite. hic ē panis q̄ de celo descēdit. q: verbū caro factum ē: ⁊ habitauit ī nobis. Qui manducat hanc carnē. habz vitam eternā.

Nō in solo pane viuit ho. ⁊c. Significat geminam nature nostre substātiā. Homo eñi ex aīa ⁊ corpe ꝯstat. qđ ex terra est. terreno alit᷑ cibo. aīa vero viuit de verbo dei. spūm vero hoīs viuificat spiritus dei si tñ homo est in corpore ecclesie. i. christi ⁊ in fide filij dei. Nō addit vestimētū eius vetustate nō deficere q: noui hoīs conu̇satio ī nouitate vite debet ꝑmanere. cuz pes nō est subtrit⁹ q: gressus opum ei⁹ seruat᷑ illesus. q: nouit dñs viā iustoꝝ: ⁊ iter īpiorum ꝑibit.

Judicia. Que per moysen post legē datā diuersis tp̄ibus ꝑ̄lo precepta sunt: q̄ in exodo iustificationes appellantur.

Et cerimonias. Circūcisionez. rit⁹ sacrificioꝝ. Vñ ambrosi⁹ sup epistolā ad romañ. Triplex (inq̄t) lex ē. prima ps de sacramēto diuinitatis secūda congruit legi naturali: q̄ pccm̄ int᷑dicit. tercia festorū legis. i. sabbata neomenie. ⁊ circūcisio.

Ac dipsas ⁊c. Genus aspidis que latine dicitur situla. quēcūqꝫ momorderit siti ꝑit. adeo parua vt cū calcatur nō videatur. Cui⁹ venenū ante extinguit: q̄z sentiatur. nec tristiciā sētit moriturus. Misti ce. Varij serpētes heresi sunt inter se quidem diuerse: sed omnes mortifere.

ʃ attribuendo tibi.
diceresi corde tuo: Fortitudo mea
ꝛ robur meum ac manus meę hęc
mihi omnia pręstiterunt. Sed re-
ʃ cui attribuenda omnia.
corderis domini dei tui ꝙ ipse tibi
ʃ ꝓmissionē
vires prębuerit: vt impleret pactū
ʃ firmiter ꝓmittēdo.
suum. super quo iurauit patribus
tuis. sicut pñs indicat dies. Sin
autez oblitus domini dei tui secu
tus fueris deos alienos: colueris
ꝗ illos ꝛ adoraueris. Ecce nunc ꝓ
dico tibi ꝙ ōnino disperias. Si-
cut gentes quas delebit dominus
in introitu tuo: ita ꝛ vos peribitis
si inobedientes fueritis voci domi
ni dei vestri.

C. IX.

Audi israhel tu transgredieris bo-
die iordanem vt possideas natio-
nes maximas ꝛ fortiores te. Ciui-
tates ingentes ꝛ ad celum vsq; mu
ratas. populum magnuz atq; sub
limem. filios enachim quos ipse vi
disti ꝛ audisti: quibus nullus po-
test ex aduerso resistere. Scies er-
go hodie ꝙ dominus deus tuus
ipse transibit ante te. ignis deuo-
rans atq; consumens: qui cōterat
eos ꝛ deleat atq; disperdat ante fa
ciem tuam velociter: sicut locutus
est tibi. Ne dicas in corde tuo cuz
deleuerit eos dominus deus tuus
in conspectu tuo. propter iusticiaz
meam introduxit me dominus: vt
terram hanc possiderem. Cum pro
pter ipietates suas istę delete sint
nationes. Neq; enim propter iusti
cias tuas ꝛ equitatem cordis tui i
gredieris vt possideas terram ea-
rum: Sed quia illę egerunt impie
introeunte te delete sunt. ꝛ vt com
pleret verbum suum dominus qđ
sub iuramento pollicitus est patri
bus tuis abraham ysaac ꝛ iacob
Scito ergo ꝙ non propter iustici-
as tuas dominus deus tuus de-
derit tibi terram hanc optimam in
possessionem: cum durissime ceruī
cis sis populus. Memento ꝛ ne
obliuiscaris quomodo ad iracun-
diam prouocaueris dominum de
uz tuū in solitudie. ꝛ ex eo die quo
egressus es de egipto vsq; ad locū
istum semper aduersum dominum
contendisti. Nam ꝛ in oreb prouo
casti eum. ꝛ iratus delere te voluit
quando ascendi in montem vt ac-
ciperem tabulas lapideas. tabu-
las pacti quod pepigit nobiscum
deus. Et perseueraui in monte. xl.
diebus ac noctibus. panem non
comedens. ꝛ aquam non bibens.
Dedit q; mihi dominus duas ta-
bulas lapideas scriptas digito di
ꝛ continentes omnia verba quę vo
bis locutus est in monte de medio
ignis quando concio populi con
gregata est. Cumq; transissent. xl.
dies ꝛ totidem noctes: dedit mihi
dominus duas tabulas lapideas
tabulas federis. Dixit q; mihi sur
ge ꝛ descende hinc cito. quia popu
ʃ quasi nō meus quem offendit.
lus tuus quem eduxisti de egipto
†ʃ quasi leues.† ʃ christū qui ē via veritas ꝛ vita
deseruerunt† velociter† viam quaz
ʃ ideo inexcusabiles.
demonstrasti eis: fecerunt q; sibi
conflatile. Rursum q; ait dñs ad
ʃ indomite sup̄bie.
me: Cerno ꝙ ppl's iste durę ċuicis

Neq; eni propter iusticias tu. Aug'. Isti sunt q̇ nō meruerunt ꝑire ī deser

to q; nescierūt dexterā aut sinistrā. Iā vo du ra ceruice dicūtur. Illud ergo in sacramento dictū ē. n̄ istoꝝ merita ꝯmēdata: ne q̇s enī existiet subito vitupabiles factos: q̇ merito fuissent ante laudati. paulo pꝰ eis dr. Memēto ꝛ ne. ob. ꝛc. Si aūt quidam tales erāt quidā vero fideles et boni. etiā sic n̄ datur illis terra ꝓ. qui nesciūt dexterā aut sinistrā vt hoc sic intelligamꝰ: q̄i non offenderint dñm. Nā ꝛ p̄res eoꝝ q̇ mortui sunt: nec ī terraz ꝓ. intrauerūt: tales fuisse inueniūtur: vt in eis essent aliqui boni. Vn̄ ap̄ls quosdā eoꝝ. non oēs dicit offendisse. et pccā eoꝝ ꝯmemorat. similes ei ꝑntibꝰ suis. qđ adiūctū est ōndit. ꝛ in oreb exacerbasti dñm vbi illi exacerbauerūt dñm qui merito suo ī terrā ꝓmissionis inducti nō sunt.

Dedit q; ꝛc. Augusti. In exodo legit ꝙ tabulas moysi dñs dederit. Moyses vero eo dictāte scripserit: cū dominꝰ facultatē scribēdi dederit. Notandū est ꝙ tabule quas dñs dedit: in quibus hō nō laborauit ꝯfracte sunt. ille vero que humano labore cōposite sunt: integre ꝑmāserant. Alr. Quia lex quā dñs iudeis dedit illis nolentibus opari nō permansit. Euāgeliū vero qđ gētibꝫ datum est: ipsis operātibus ꝛ spiritaliter exercentibus. durat in seculum.

ʃ quē precibus remorarīs.
sit·dimitte me:vt conteram eum:ꝛ deleam nomen eius de sub cęlo·et
† ʃ ītellectū legis ʃ populū gētilem ad fidem cōuersum.
constituaȝ te super† gentē quę hac maioꝛ ꝛ foꝛtioꝛ sit. Cumqꝫ de monte ardente descenderem:ꝛ duas ta
† ʃ qꝛ precepta opꝫ sunt tenēda vel cōplenda.
bulas fęderis †vtraqꝫ tenerem manu:vidissem qꝫ vos peccasse domi
† ʃ vitulum fecerunt:quia egiptios boues colere viderūt.
no deo vestro:ꝛ fecisse vobis †vitulum conflatilem:ac deseruisse velo
ʃ per me.
citer viam quaȝ vobis ostenderat proieci tabulas de manibus meis confregi qꝫ eas in conspectu vestro Et procidi ante dominum sicut prius quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus:panem non comedens:ꝛ aquam non bibens propter omnia peccata vestra:quę egistis contra dominum·ꝛ euȝ ad iracundiā prouocastis. Timui enim indignatōnem ꝛ iram illius:qua aduersum vos concitatus delere vos voluit·ꝛ exaudiuit me dominus etiam in hac vice. Aduersum aarō quoqꝫ vehementer iratus voluit eū conterere·ꝛ pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autē vestrum quod feceratis·id est·vitulum arripiens·igne combussi·ꝛ in frusta comminuens:omnino qꝫ in puluerem redigens. proieci in torrentem qui de monte descendit. In incendio quoqꝫ ꝛ in temptatione·ꝛ in sepulcris concupiscentię prouocastis dominum·ꝛ quando misit vos de cadesbarne dicēs: Ascendite ꝛ possidete terrā quā dedi vobis ꝛ contēpsistis imperiū domini dei vestri:ꝛ non credidistis ei: neqꝫ voceȝ eius audire voluistis. Sed semper fuistis rebelles a die qua nosse vos cepi. Et iacui coram domino quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus·quibus eum suppliciter deprecabar ne deleret vos vt fuerat comminatus. Et orans dixi. Domine deus ne disperdas populum tuum ꝛ hereditateȝ tuam quam redemisti in magnitudine tua: quos eduxisti de egipto in manu forti· Recordare seruorū tuorum abraham ysaac ꝛ iacob. Ne aspicias duriciam populi huius ꝛ impietatem atqꝫ peccatum: ne forte dicant habitatores terrę de qua eduxisti nos. Non poterat dominus introducere eos in terrā quam pollicitus est eis·ꝛ oderat illos. Idcirco eduxit vt interficeret eos in solitudine:qui sunt populus tuus ꝛ hereditas tua:quos eduxisti in fortitudine tua magna ꝛ ī brachio tuo extento.

C. X.

In tempore illo dixit dominus ad me. Dola tibi duas tabulas lapi
ʃ vel instar prioꝛum.
deas sicut prioꝛes fuerunt·ꝛ ascende ad me in montem· facies qꝫ arcam ligneam·ꝛ scribam in tabulis verba quę fuerunt in his quas ante confregisti·pones qꝫ eas in arca. Feci igitur arcam de lignis sethim. Cumqꝫ dolassem duas tabulas lapideas instar prioꝛum: ascendi in montem habens eas in manibus. Scripsit qꝫ in tabulis

Scripsitqꝫ· Augusti. In exodo moyses.x. verba legis ī tabulis scripsisse narrat. In deuteronomio ipē de⁹. In exodo q̊ȝ prioꝛes tabulas digito di scriptas ꝛ postea fractas:scdas aūt in arca ꝛ in tabernaculo custoditas·duo.t. significare diximꝰ· vt in veteri

testamēto lex ꝯmendaret: tanq̄ opꝰ dei: vbi homo nihil fecit· q: lex nō pōt impleri· q: cum vere sit opus legis· caritate fit· nō timore: q̄ est gratia noui te. In scdis vero tabulis hō legitur scripsisse verba dei· quia hō pt facere opus legis per caritatem iusticie: quod non pōt p timorē penę. Nō ergo legitur ī deuteronomio. Et scripsit deꝰ ⁊c. s. in tabulis ḃm scripturā priorē ⁊c· vtrasq3 deus tabulas scripsisse legit᷑: ⁊ nō homo. In exodo q̊3 dic̄ dn̄s. Scribaȝ in tabulis q̄ erāt ī priorib⁹ ⁊c. Solus ergo exodꝰ q̄stionē facit· paulo post ei dicitur. Scribe tibi verba hęc ⁊c. ⁊ pꝰ pauca adiungit ⁊ scribit in tabulis vba. t. Si enim sic intelligatur· scribe tibi verba hęc· alia .s. quę non sunt scripta ī tabulis: sȝ ī libro legis certe qđ seq̄tur. Erat ibi moyses ī conspectu dn̄i. xl. diebus· ⁊ .xl. noctibꝰ· pa. n. man. ⁊ scripsit in tabulis. t. x. verba· manifestat moysē in tabulis scripsisse nō deum· nisi violent᷑ dominum subaudiamus non moysen· ⁊ sic non erit differētia testamētorum: cum priores et scdas tabulas scᵖserit deus. Non homo priores: tamē sine dubio deus fecit ⁊ scripsit. nō enī tunc dictum est ad moysē. Excide tibi duas tabulas: sed ita legitur. Descēdit moyses de monte: ⁊ duę tabulę ī manibus eiꝰ· et tabulę opus dei erant ⁊ scriptura. supra quoq3 dictū erat. Dedit moysi tabulas lapideas scriptas digito dei. Scdas aūt moyses iubetur excidere: vt opę humano intelligantur excisę: q̄uis deus scripserit. Iō aūt vtrūq3 dicitur in secundis tabulis: quia deus per gratiam suam opus legis facit in homine: et homo per fidem gratiaȝ dei suscipiens (quod pertinet ad nouum testamentum) cooperator est adiuuantis dei. Ideo in primis soluȝ dei opus memoratur; q: lex spiritalis ⁊ sancta est· ⁊ mandatum sanctum· vbi nulluȝ opus hominis quia infideles non contemperantur adiutorio dei gratię: sed iusticiam suā volunt constituere: ⁊ lex eis in damnatōnem est· quod significat contritio tabularum. Ideo autem superius promisit se deus scripturum· ⁊ in deuteronomio non solum promisisse: sed etiaȝ scripsisse narratur· deꝰ enī opat᷑ in nobis velle· ⁊ operari ⁊ perficere· ⁊ nos cum timore ⁊ tremore salutem nostram opamur· ipē aūt adiuuat bonę voluntatis arbitriū.

iuxta id quod prius scripserat verba decem quę locutus est dominꝰ ad vos in monte de medio ignis quando populus congregatus est ⁊ dedit eas mihi. Reuersus q3 de monte descendi· ⁊ posui tabulas ī arcam quam feceram: quę hucusq3 ibi sunt sicut mihi pręcepit dominus. Filii autem israhel castra mouerunt ex beroth filiorum iachan ī mosera: vbi aaron mortuus ac sepultus est· pro quo sacerdotio fun- (§ priuilegio etatis.) ctus est filius eius eleazar. Inde venerunt in gadgad de quo loco pfecti: castrametati sunt in ietbatha in terra aquarum atq3 torrentium eo tempore separaui tribuȝ leui vt portaret arcam federis domini et staret coram eo in ministerio· ac benediceret in nomine illius vsq3 in pręsentem diem. Quamobrem nō habuit leui partem neq3 possessionem cum fratribus suis· quia ipē dominus possessio eius est: sicut promisit ei dominus deus tuus. Ego autem steti in monte sicut priꝰ quadraginta diebus ac noctibus· exaudiuit q3 me dominus etiam hac vice· ⁊ te perdere noluit. Dixit q3 mihi. Uade ⁊ pręcede populum vt ingrediatur ⁊ possideat terraȝ quā iuraui patribus eorum vt traderē eis. Et nunc israhel quid dominus deus tuus petit a te: nisi vt timeas dominum deum tuum· ⁊ ambules in viis eius· ⁊ diligas eum· ac seruias domino deo tuo ⁊ in toto corde tuo· ⁊ in tota anima tua. custodias q3 mandata domini ⁊ cerimonias eius quas ego hodie pręcipio (§ quasi ne putes cum seruitio tuo eguisse: ⁊ io talia precepisse.) vt bene sit tibi: En domini dei tui cęlum est· ⁊ cęlum cęli: terra ⁊ omnia quę in ea sunt: ⁊ cum patribus tuis conglutinatus est dominus: ⁊ amauit eos· elegit q3 semen eorū post eos. i. vos de cunctis gentibꝰ sicut hodie comprobatur. Circum- († § superflua cordis § omnem malam voluntateȝ † § omni custodia serua cor tuum.) cidite igitur † pręputiuȝ † cordis vestri· (§ tumorem superbie) ⁊ ceruicem vestram ne indure- (§ vel vltra) tis amplius. quia dominus deus († § cōtra quē stultum est superbire.) vester ipse est † deus deorum ⁊ dominus dominantium· deus magnus ⁊ potens ⁊ terribilis qui pso- (§ quem debetis imitari) nam non accipit nec munera: facit iudiciuȝ pupillo ⁊ viduę. Amat peregrinum ⁊ dat ei victum atq3 ve- († § Sicut ipse vt sitis filii patris vestri qui in celis est.) stituȝ. Et vos ergo † amate peregrinos: quia ⁊ ipsi fuistis aduenę in terra ęgipti. Dominum deum tuū († § filialiter † § spūaliter † § mihi āt adherere deo bonum est· § permissio est.) † timebis ⁊ ei soli † seruies. † Ipsi q3 adhęrebis: iurabis q3 in nomine († § non ydolorum † § quē solum laudare debes. In domino laudabitur anima mea) † illius. † Ipse est laus tua· ⁊ deꝰ tuus: († § ne sis ingratus § que nemo alius fecit.) qui fecit tibi hęc † magnalia· ⁊ (§ hostibus. § ne audeas dubitare) terribilia quę viderunt oculi tui. In septuaginta animabus descenderunt patres tui in ęgiptuȝ· ⁊ ecce nunc multiplicauit te dominꝰ

Verba decem quę. Hill. Conuenienter ī denario numero terminant᷑ verba legis. Denariꝰ eī ex octonario constat ⁊ binario. Octo siquidē sunt btitudines· duo caritatis mandata. Ex septenario q̊3 ⁊ ternario ꝯstat q: septeȝ dona spūscī implēt fidē trinitatis. Diuidit᷑ etiā in senarium ⁊ q̄ternariū· q̄i explicās pfectōeȝ opum ⁊ impletōeȝ quattuor euangelioꝝ.

In mosera. In libro nui ī monte hor mortuꝰ scribitur· sȝ forsitaȝ locꝰ ē binomius. Beroth enī filioꝝ iachā locꝰ ē in deſto: sic mosera vbi obiit aarō sic in libris locoꝝ legit᷑. Et ōnditur vsq3 hodie ī. x. lapide vrbis petrę ī montis vertice.

Tribum leui. Qui p hanc significaret᷑ omne regale sacerdotiū qđ ptinȝ ad nouū. t. nō auderȝ hō dicere q̄ de ea tribu non erat· Pars mea dn̄s. ⁊ alibi. Dn̄s ps hereditatis meę.

Celum celi. ⁊c. Quidā dicūt tres esse celos· aereū· ethereū· ⁊ sidereū. Nōnulli. vii. pmū aereū· scđm ethereū· terciū olimpiū· q̄rtum igneū· quītum firmamētū· sextū aqueū· septimū angeloꝝ.

Circūcidite ⁊c. Spiritalē circūcisiōȝ significat. i. mentis custodiā ⁊ verā abstinētiā. Quasi cū luxuriā carnis extirxeritis: etiā mētis supflua resecate. Circūcidēdi sunt oēs sensus. Unī moyses se incircūcisū labiis conq̄ritur. Et stephanꝰ iudeis. Incircūcisi inq̄t corde ⁊ auribꝰ ⁊c. Uere ḡ circūcisꝰ ē: q̇ obturat aures ne audiat sāguinē ⁊ claudit oculos ne videat malū· q̇ nō delinq̄t in lingua· cꝰ cor n̄ grauatur crapula ⁊ ebrietate· q̇ lauat int᷑ inocētes manꝰ suas· ⁊ ab oī via mala phibȝ pedes suos. Qui castigat corpꝰ suū ⁊ seruituti sbiicit ⁊ oī custodia ſuat cor suū. Quina q̊3 circūcisiōe īdigemꝰ· ne ex his q̄ramꝰ vanā gl'aȝ· ne foris mūdi ⁊ intꝰ īmūdi simꝰ· ⁊ sil'atę scītatis pęnas sustineamꝰ: sic sichimitę q̇ pīiarchaꝝ circūcisionē imitati sūt: n̄ dei amore: ſ ob cām luxurię· iō nihil mercedis acq̇sierūt: sȝ die tercia ītra c̄itatis suę ruinas pierūt. Tales eī in tpe resurrectōis euacuatis quibus ꝯfidebant ṽtutibus· in ęternū moriūtur.

Descenderunt. Descenditur in ęgiptū: facilis descensus animi. In

ierusalez ascẽditur: qꝛ arta ẽ via q̃ ducit ad vitã. ⁊ tendit i ardua virtꝰ.

¶ Secundũ fideles ecclesie.
deus tuus sicut astra celi.

C. XI.

¶ Omnia mandata legis ĩ dilectione dei consumantur.

Ama itaqꝫ dominum deum tuum: ⁊ obserua precepta eius ⁊ cerimonias iudicia atqꝫ mãdata omni tempore. ¶ qui pseuerauerit: saluꝰ erit. Cognoscite hodie que ignorant filii vestri: qui non viderunt disciplinam domini dei vestri magnalia eius. ¶ potẽtiã vel opatõnem. ⁊ robustã manũ extentumqꝫ brachiũ. signa ⁊ opera que fecit in medio egipti pharaoni regi ⁊ vniuerse terre eiꝰ. Omni qꝫ exercitui egiptiorum ⁊ equis ac curribus. ¶ quẽ dimersit in mari rubro. quomodo operuerint eos aque rubri maris: cum vos persequerentur. ⁊ deleuerit eos dominus vsqꝫ in presentem diem. Uobis qꝫ que fecerit in solitudine: donec veniretis ad hunc locum. ⁊ dathan atqꝫ abyron filijs eliab: qui fuit filiꝰ ruben: quos aperto ore suo terra absorbuit cũ domibus ⁊ tabernaculis suis ⁊ vniuersa substantia eorum quam habebant in medio israhel. Oculi vestri viderunt omnia opera dei magna que fecit: vt custodiatis vniuersa mandata illius que ego hodie precipio vobis. ⁊ possitis introire ⁊ possidere terrã ad quam ingredimini: multo qꝫ i ea viuatis tempore quam sub iuramento pollicitus est dominꝰ patribus vestris ⁊ semini eorũ lacte ⁊ melle manantem. Terra enim ad quam ingredieris possidendã non est sicut terra egipti de qua existi. ¶ que in imo. ¶ sicut psperitas vite pñtis. vbi iacto semine in ortorum more

¶ De qua existi ⁊c. Mente duce moyse. i. docente lege terrenas voluptates despicere

¶ altitudĩe vir tutum
aque ducuntur irrigue. sed montuosa est ⁊ campestris. ¶ Mũdicia bonoꝝ operum. de celo expectans pluuias: ¶ diuine gratie. quam dominus deus tuus semper inuisit ⁊ oculi illiꝰ ¶ celesti munere replẽs ¶ ꝓpiciatio ¶ oculi domini super iustos in ea sunt a principio anni vsqꝫ ad finẽ eius. ¶ Mĩa eiꝰ subsequetur me oĩbus diebꝰ vite mee. Si ergo obedieritis mãdatis meis que hodie precipio vobis vt diligatis dominum deũ vestrũ: ⁊ seruiatis ei in toto corde vestro: ⁊ in tota anima vestra: Dabit pluuiam terre vestre temporaneã ⁊ serotinam vt colligatis frumentum ⁊ vinũ. ⁊ oleum. ¶ predicatõis. vñ: Mãdabo nubibꝰ meis ne pluãt. ¶ qꝛ in principio anni. ¶ in fine. ¶ tẽporalẽ victum. fenum qꝫ ex agris ad pascenda iumenta vt ⁊ ipsi comedatis ⁊ saturemini. Cauete ne forte decipiatur cor vestrum et recedatis a dño. seruiatis qꝫ dijs alienis ⁊ adoretis eos. Iratꝰ qꝫ dominus claudat celum. ⁊ pluuie nõ descendant. nec terra det germen suum. pereatis qꝫ velociter de terra optima quaꝫ dominus daturus est vobis. Ponite hec verba mea in cordibus ⁊ in animis vestris. ⁊ suspendite ea pro signo i manibus ⁊ inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros vt illa meditentur. Quando sederis in domo tua: ⁊ ambulaueris in via: ⁊ accubueris atqꝫ surrexeris: scribe ea super postes ⁊ ianuas domus tue: vt multiplicentur dies tui. ⁊ filiorum tuorum in terra quaꝫ dominus patribus tuis iurauit vt daret eis q̃ diu imminet celum terre. Si enim custodieritis mãdata que ego precipio vobis. ⁊ feceritis ea vt diligatis dominum deum vestrum: ⁊ ambuletis in oĩbus vijs eius adherẽtes

⁊ terram promissionis duce ihesu intrare.

¶ In or. mo. a. ⁊c. Quia carnales cuiqꝫ psentem felicitatem et copiã reꝝ tpalium certant sibi multiplicare.

¶ A principio. Ab inicio. s. bone volũtatis vsqꝫ ad pfectõnem boni opis cursuꝫ vite dirigit. Deꝰ eñ est qui opatur in nobis velle ⁊ perficere p bona voluntate.

¶ Temporaneã ⁊c. Quia electis suis priore tpe legis ĩtellectuꝫ contulit. Serotinam pluuiam tribuit: qꝛ vltimo tpe incarnatõnis sue misteriuꝫ patefecit nobis.

¶ Et serotinam. Quia nouissiã hora ẽ cũ pdicatio eiꝰ ad nos peruenit: q̃ dicit. Eleuatio manuũ mearuꝫ sacrificium vesptinũ.

¶ Scribe ea su. Augꝰ. Hoc scdꝫ lrãꝫ nemo israhelitaꝝ fecisse memoratur. nec facere potuit: nisi p mltas partes domꝰ sue forte ea dimiserit. an yꝑbolica ꝯmendatio est sic multa dicuntur

ei. Disperdet dominus omnes gẽ
tes istas ante faciem vestraz. ⁊ pos
sidebitis eas que maiores ⁊ forti
ores vobis sunt. Omnis locꝰ quẽ
calcauerit pes vester: vester erit. a
ʃ qđ est ĩ meridie. ʃ in septẽtrione.
deserto ⁊ a libano ⁊ flumine mag
ʃ qui in oriente. ʃ tirrenũ. hi sunt termini terre
no eufrate vsq₃ ad mare occidenta
promissionis.
le erunt termini vestri. Nullus sta
ʃ vt noceat vobis.
bit contra vos. Terrorem vestruz
⁊ formidinem dabit dominus deꝰ
ʃ terrenitatem.
vester super omnem terram quam
ʃ ne superbiat ʃ qui nõ mentitur.
calcaturi estis: sicut locutus est vo
ʃ vt eligatis quod vultis.
bis. En propono in conspectu ve
ʃ gratie.
stro hodie benedictionem ⁊ male
ʃ quod est li
dictionem. Benedictionem: si obe
beri arbitrii
dieritis mandatis domini dei ve
stri que ego hodie precipio vobis
Maledictionem: si non audieritis
mandata domini dei vestri: sed re
cesseritis de via quã ego nunc ostẽ
do vobis: ⁊ ambulaueritis post de
os alienos quos ignoratis. Cum
q₃ introduxerit te dominus deus
tuus in terram ad quam pergis ha
bitandam: pones benedictionem
super montem garizim. maledictio
ʃ vorago vetꝰ iterpretat̃.
nem super montem hebal qui sunt
trans iordanem post viaz que ver
git ad solis occubituz. in terra cha
nanei qui habitat in cãpestribꝰ cõ
ʃ que est collis preputiorum quia ibi a iosue circũ
cisus est populus.
tra galgalam: que est iuxta vallem
tendentem ⁊ intrantẽ procul. Vos
ʃ baptismũ.
enim transibitis iordanem vt pos
ʃ viuentium.
sideatis terrã quã dominus deus
ʃ gratis.
vr̃ daturus est vobis: vt habeatis
ʃ ne perdatis terrã.
⁊ possideatis illam. Videte ergo
vt impleatis cerimonias atq₃ iu
dicia que ego hodie ponam in con
spectu vestro.

Montem garizim. Garizim interp̃tatur diuisio vel aduena. Hebal vorago vetꝰ iterp̃tat̃. Qui enĩ a viciis se separant: ⁊ se aduenas ⁊ peregrinos in hoc mũdo indicãt: etiam eternã merent̃ bñdictõnem. Qui vero ĩ voraginẽ veteris vite se p̃cipitant carnalibꝰ desideriis seruientes. eterne maledictõi subiacebunt.

C. XII.

Hec sunt pre
cepta atq₃ iudicia q̃
facere debetis in terra quam domi
nus deus patrum tuorum datu
rus est tibi: vt possideas eam cun
ctis diebus quibus super humum
gradieris. Subuertite omnia loca
ʃ phana ⁊ ydola q̃ colũtur in locis
in quibus coluerunt gentes quas
possessuri estis: deos suos: sup mõ
tes excelsos ⁊ colles ⁊ subter om
ne lignum frondosum. Dissipate a
ʃ vt nõ remaneat memoria.
ras earum. ⁊ confringite statuas.
lucos igne comburite. ⁊ ydola cõ
minuite. Disperdite nomina eorũ
de locis illis. Non facietis ita do
mino deo vestro: sed ad locũ quez
elegerit dominus deus vester de
cũctis tribubus vestris vt ponat
nomen suum ibi ⁊ habitet in eo: ve
nietis ⁊ offeretis in illo loco holo
causta ⁊ victimas vr̃as. decimas
⁊ primitias manuum vestrarum ⁊
vota atq₃ donaria. p̃mogenita bo
um ⁊ ouium. Et comedetis ibi ĩ cõ
spectu domini dei vestri. ac letabi
mini ĩ cunctis ad que miseritis ma
num vos ⁊ domus vestre. in qui
bus benedixerit vobis dominꝰ de
us vester. Nõ facietis ibi que nos
hic facimus hodie. singuli quod si
bi rectũ videtur. Neq₃ enim vsq₃
in presens tempus venistis ad re
quiem ⁊ possessionem quam domi
nus deus daturus est nobis. Trã
sibitis iordanem ⁊ habitabitis in
terra quam dominus deus vester

Decimas et cetera. Querendum est quo iubeat decimatões oĩum fructuum ⁊ primitiua oĩm pecorum nõ manducari nisi in ciuitate vbi templũ erit: cũ eas leuitis dari p̃cepit.

daturus est vobis: vt requiescatis
a cunctis hostibus per circuitum
⁊ absq̄ vllo timore habitetis in lo
co quem elegerit dominus deus
vester: vt sit nomen eius in eo. Il
luc omnia que precipio conferetis
holocausta ⁊ hostias. ac decimas
⁊ primitias manuum vestrarum.
⁊ quicquid precipuum est in mune
ribus que vouistis domino. Ibi
epulabimini corā domino deo ve
stro. vos ⁊ filii ac filie vestre. famu
li ⁊ famule vestre. atq̄ leuites qui
in vestris vrbibus commorātur.
Neq̄ enim habet aliam partem et
possessionem inter vos. Caue ne of
feras holocausta tua in omni loco
quem videris: sed in eo quem ele
gerit dominus in vna tribuum tu
arum offeras hostias. ⁊ facies que
cunq̄ precipio tibi. Sin autem co
medere volueris: ⁊ te esus carniū
delectauerit: occide ⁊ comede iux
ta benedictionem domini dei tui
quam dedit tibi in vrbibus tuis.
siue immundum fuerit. hoc est ma
culatum ⁊ debile. siue mundum.
hoc est integrum ⁊ sine macula: qd
offerri licet. sicut capream ⁊ ceruū
comedes. absq̄ esu duntaxat san
guinis: quem super terram quasi
aquam effundes. Non poteris co
bonā voluntatem.
medere i opidis tuis decimam fru
grāz spūalē. mīam.
menti ⁊ vini ⁊ olei tui. primogeni
ta armentorum ⁊ pecoruꝫ ⁊ omnia
que voueris: ⁊ sponte offerre volu
eris: ⁊ primitias manuum tuaruꝫ
sed coram domino deo tuo come
affectu humanitatis ⁊ innocētie.
des ea in loco quem elegerit domi

generale ē hoc preceptū vt oēs ꝯseruent.
nus deus tuus tu ⁊ filius tuus ac
filia seruus ac famula atq̄ leuites
super
qui manet in vrbibus tuis. ⁊ letā
no gaudio. gaudete in dño semper. iteꝝ dico gau dete. Qui gloriatur: in domino glorietur.
beris ⁊ reficieris corā domino deo
tuo in cunctis ad que extenderis
manum tuam. Caue ne derelinquas
leuitem in omni tempore quo ver
saris in terra. quando dilatauerit
dominus deus tuus terminos tu
os: sicut locutꝰ est tibi: ⁊ volueris
vesci carnibus quas desiderat ani
ma tua: locus autem quem elege
rit dominus deus tuꝰ vt sit nomen
eius ibi si procul fuerit: occides de
armentis ⁊ pecoribus que habue
ris sicut precepit tibi ⁊ comedes in
opidis tuis vt tibi placꝫ. Sicut co
meditur caprea ⁊ ceruus. ita vesce
ris eis. ⁊ mundus ⁊ immundus in
commune vescentur. Hoc solū ca
ue ne sanguinem comedas. San
guis enim eorum pro anima est: ⁊
idcirco non debes animam come
.i. terrenitati deputans.
dere cum carnibus. sed super terrā
funde quasi aquaꝫ: vt bene sit tibi
⁊ filiis tuis post te cum feceris qd
placeat in cōspectu domini dei tui
Que auteꝫ sanctificaueris ⁊ voue
ris domino: tolles ⁊ venies ad lo
cum quem elegerit dominus. ⁊ of
feres oblationes tuas carnem ⁊ sā
guineꝫ super altare domini dei tui
Sanguinem hostiarum fundes in
altari: carnibus autem ipse vesce
ris. Obserua ⁊ audi oīa que ego
precipio tibi: vt bene sit tibi ⁊ filiis
tuis post te in sempiternum: cuꝫ fe
ceris quod bonum est ⁊ placitum
in ꝯspectu domini dei tui. Quādo

Caue ne. Cōicet is qui cathezizat verbo ei qui se cathezizat in. o. o. bo. Qui enim euangeliū annūciant: de euāgelio debent viuere.

Caue ⁊c. Occōnē amputat ydolis sacrificandi. Iō enī precipit in tēplo ⁊ ad altare dñi hostias offerri: vt vbi integra est religio ibi cultus cōgruꝰ exhibeat. Mistice āt innuit nullum munꝰ acceptabile eē deo extra catholicam ecclesiā. Hic enī est locꝰ quē deꝰ elegit vt poneret nomen suū ibi ⁊ habitet ī eo.

Hoc solū caue Ad litteraꝫ. Apli hoc preceperūt. Sed ī sanguine ꝓhibetur homicidiū ⁊ odiū fratrum. Qui eī odit frēm suū homicida est.

Sāguis enim eorum. Quia aliqd vitale est ī sanguine: ⁊ per ipm maxime ī hac carne viuitur q̇ ꝑ oēs venas diffunditur: ipsum aīaꝫ vocat. i. corporis vitā: q̄ morte finitur. Mistice āt īnuitur: vt carnales hoīes a pristina ꝯuersatione discedētes. in vnitate fidei ⁊ bonoꝝ operum sociantes. eoꝝ errores in vsum nostꝝ non cōuertamꝰ sed effūdamꝰ .i. per ꝯfessionē ꝓlatos terrene fragilitati deputemꝰ: ⁊ q̄i indignos viris spūalibꝰ abiiciamus.

Absq̄ esu ⁊c. Homicidiū prohibet Sanguis ꝓ aīa ponitur: qꝛ sedes aīe. i. hūane vite ī sanguine est.

In opidis tuis Id est meritis tuis nō assignab q̄ diuina largitate ꝑceperis. nō viribus tuis: sed deo cꝰ munere hec habueris.

disperdiderit dominus deus tuus
ante faciem tuam gentes ad quas
ingredieris possidendas: ⁊ possede
ris eas: atq; habitaueris in terra
earum: caue ne imiteris eas post-
q̃ te fuerint introeunte subuerse ⁊
requiras cerimonias earum dicẽs
Sicut coluerunt gentes istę deos
suos: ita ⁊ ego colam. Non facies
similiter domino deo tuo. Omnes
enim abominationes quas auer-
satur dominus: fecerunt diis suis
offerentes filios ⁊ filias. ⁊ combu
rentes igni. Qđ precipio tibi hoc
tantum facito domino: nec addas
quicq; nec minuas.

C. XIII.

Si surrexerit

in medio tui prophetes
aut qui somnium se vidisse dicat: ⁊
predixerit signum atq; portentum
⁊ euenerit quod locutus est: ⁊ dixe
rit tibi. eamus ⁊ sequamur deos a
lienos. quos ignoras. ⁊ seruiam9
eis: non audies verba prophetę il
(gentilis vel heretici.)
lius aut somniatoris. quia temptat
vos dominus deus vester vt palã
fiat vtrum diligatis eum an non i
toto corde vestro. ⁊ in tota anima
vestra. Dominum deum vestrum
sequimini. ⁊ ipsum timete. ⁊ man-
data illius custodite. ⁊ audite vocẽ
eius. ipsi seruietis. ⁊ ipsi adherebi
tis. Propheta autem ille aut fictor
(morte eterna.)
somniorum interficietur. quia lo-
cutus est vt vos auerteret a domi
no deo vestro qui eduxit vos de ter
ra egipti ⁊ redemit de domo serui
tutis: vt errare te faceret de via q̃m
tibi precepit dominus deus tuus
⁊ auferes malum de medio tui. (Si ocu
lus tuus scandalisat te. erue eũ: ⁊ proiice abs te
Melius est tibi ⁊c.) Si
tibi voluerit persuadere frater tu-
us. filius matris tuę aut filius tu
us vl' filia tua. siue vxor quę est in
sinu tuo aut amicus quem diligis
vt animam tuam clam dicens: Ea
mus ⁊ seruiam9 diis alienis quos
ignoras tu ⁊ patres tui cunctarum
in circuitu gentium quę iuxta vel p
cul sunt ab initio vsq; ad finem ter
rę: non acquiescas ei nec audias.
neq; parcat ei oculus tuus vt mi-
serearis ⁊ occultes eum: sed statim
interficies. Sit primũ manus tua
super eum. ⁊ post te omnis popul9
(dura obiurgatõe ⁊ forti sñia)
mittat manum. lapidibus obrutus
necabitur. quia voluit te abstrahe-
re a domino deo tuo qui eduxit te
de terra egipti de domo seruitutis
vt omnis israhel audiens timeat.
⁊ nequaq; vltra faciat quippiã hu
ius rei simile. Si audieris in vna
vrbium tuarum quas dominus de
us tuus dabit tibi ad habitandum
dicentes aliquos. Egressi sunt filii
belial de medio tui. ⁊ auerterũt ha
bitatores vrbis tuę. atq; dixerũt.
Eamus ⁊ seruiamus diis alienis
quos ignoratis. quęre sollicite. et
diligẽter rei ueritate perspecta: si i
ueneris certum esse quod dicitur:
⁊ abominationem hanc opere per-
petratam: statim percuties habita
tores vrbis illius in ore gladii. et
delebis eam: omnia q; quę in illa
sũt vsq; ad pecora. Quicquid etiã

C. XIII. Si surrexerit ⁊c. Vult intelligi ea q̃ a diuinis nõ sm deum dicũtur: etiã si euenerint non eẽ sic accipienda vt fiant q̃ ab eis predicũtur. nec preter ptãtem suã oñdit esse quę ita contigũt. Sed q̃re permittat supponit ad cognoscẽdũ. s. quã tũ diligant deum. sed ipsis: non illi qui omnia nouit.

Ut palam fiat ⁊c. Scire an diligatis. Sed latini interp̃tes ita. vt sciat an diligatis. sed eadẽ sñia est qđ enim dictũ est tẽptat vos scire. hoc ẽ. tẽtando vos facit scire.

C. XIIII.

Nõ uos icidetis. Usq3 hodie multe gentes incidũt se in funerib⁹ mortuoꝝ. Non vos ꝯtristemini sicut ⁊ ceteri q̇ spem nõ habent. Hec ãt facere eoꝝ est q̇ desperãt de resurrectõne.

Nec facietis caluicium ⁊c. Capilli capitis vestri numerati sunt. id ẽ. cogitatõnes quas nõ optet ab honestate capitis auferre: ⁊ dyabolo offerre. sicut q̇dã corpales capillos dyabolo offerunt.

Ne comedatis que ⁊c. Non aĩalia ĩmũda sunt: sed que significando exp̃munt. mores. s. hoĩm ⁊ actus ⁊ volũtates.

Camelopardulum. Qui albis maculis respersus. capite camelo simil' collo eq̇no pedibus bubali cetera pardo. ĩ ethiopia nascitur.

Omne animal Illos recipit ecclesia ⁊ mẽbris ĩcorporat: qui vngulam findũt: q̇ discretionem boni ⁊ mali hñe sciũt: ⁊ q̇ ruminant . i. meditant' in lege die ac nocte.

Quod i duas Qui. s. duo testamẽta suscipiẽs firmo gradu iusticie ⁊ innocẽtie sese constituit.

Camelum. Iudeũ: q̇ liquat culicem. ⁊ glutit camelũ. q̇ litterã ruminat: sed nõ hẽt fissam vngulã. q: a spiritu litterã nõ diuidit hi sunt scribe ⁊ pharisei.

Leporez cyro. Per cyrogrillũ ⁊ leporem multitudinẽ significat iudeoꝝ. Utrũq3 ẽi aĩal debile ⁊ ĩfirmũ.

Quia ruminat Ruminant iudei verba legis: sed vngulam nõ diuidũt. q: in p̃re3 ⁊ filium nõ credũt. nec duo testamenta recipiunt. quidã ãt heretici vngulã findũt: sed doctrinã veritatis in ore non ruminant.

Hec comedetis p̃ hẽ gẽtiles ĩtelligũt' q̇ ĩ aq̇s baptismi renascũt'

ſ studii.
supellectilis fuerit: congregabis in medio platearum eius. ⁊ cũ ipsa
† ſ dyaboli: que ẽ babilon magna: cũ qua fornicati sunt oẽs reges terre. † ſ igne perpetuo.
† ciuitate † succẽdes: ita vt vniuersa consumas domino deo tuo. ⁊ sit tumulus sempiternus. Non edificabitur amplius: ⁊ non adherebit de illo anathemate quicquam in manu tua: vt auertatur dominus ab ira furoris sui ⁊ misereat' tui. Multiplicet q3 te sicut iurauit patribus tuis: quando audieris vocem domini dei tui: custodiens omnia precepta eius que ego precipio tibi hodie: vt facias quod placitum est in conspectu domini dei tui.

C. XIIII.

Filij estote do-
† Sicut legũtur fecisse sacerdotes in libro regum.
mini dei vestri † Nõ vos
† ſ Sicut ethnici capillos tondẽt: ⁊ mortuis cõsecrant.
incidetis. nec facietis † caluicium super mortuo: quoniam populus es sanctus domino deo tuo: ⁊ te elegit vt sis ei in populum peculiare3 de cunctis gentibus que sunt sup terram. Ne comedatis que immũ-
ſ mũdũ. s.
da sunt. Hoc est animal quod comedere debetis. Bouem ⁊ ouem
† ſ bubali sunt: qui alieno nomine bissontes dicuntur.
⁊ capram ceruum caprea3 † bubalũ
ſ hircoceruum: similis hirco et ceruo.
tragelaphum pigargum origem camelopardulum Omne animal q𝔡 in duas partes findit vngulam et ruminat comedetis. De his aute3 que ruminant ⁊ vngulam non findunt hec comedere non debetis.
† ſ velocem timidum. † ſ debilem rapacem mortiferum.
camelum † leporem † cyrogrillum.

quia ruminant ⁊ non diuidunt vngulã immunda erũt vobis. Sus quoq3 quoniam diuidit vngulam
† ſ simulatis virtuti
⁊ non ruminat: immunda erit † Car-
b⁹ ſ tales. s. in societatem non recipies.
nibus eorum non vescemini. ⁊ ca-
ſ . i. opera mortua non imitabimini.
ſ morticina. i. pccã. ſ communicando.
dauera non tangetis. Hec comedetis ex omnibus que morantur
ſ baptismi.
in aquis. que habent pennulas et
ſ ignorantiã que cito aufertur.
squamas ꝯmedite. que absq3 pennulis ⁊ squamis sunt: non comede-
ſ de contemplati
tis: quia immunda sunt. Omnes
uis proprium capitulum ponit sicut in sacrificiis.
aues mundas comedite. immun-
† ſ aliena rapientes: et iniustis lucris gaudentes
das ne comedatis. † aquilam scili-
ſ falco. ſ Qui
cet ⁊ griphem. ⁊ alietũ. ixon. ⁊ vul-
bellis gaudet et mortibus. ſ rapientiu3.
turem ac miluum iuxta genus su-
† ſ Quod est sine affectu. sicut iudas circa mgrm̃.
um. Et õne † coruini generis ⁊ stru-
. lxx. glaucum
tionem ac noctuam ⁊ laru3 atq3 ac-
ſ girfalco vul
cipitrem iuxta genus suum. hero-
go: rapit aquilam.
dium ac cignum. ⁊ ibin. ac mergu-
ſ . lxx. pelicanum.
lum porphirionem. ⁊ nicticorace3
ſ nõ calandre vt putãt.
onocrotalum ⁊ caladrium. singula in genere suo. vpupa3 quoq3 ⁊ ve-
† ſ intentum terre: quamuis cõtemplationem simulat.
spertilionem ⁊ omne quod † reptat ⁊ pennulas habet immundu3 erit
† ſ honestis operibus ⁊ moribus communicate.
⁊ non comedetur. † Omne quod
ſ sine peccato. † ſ ab operib⁹ mortuis abstiete
mundu3 est comedite †. Quicquid
† ſ peccato ꝯtaminatũ. ſ ꝯsentiẽdo vel idem faciendo.
† morticinũ ẽ ne vescamini ex eo. peregrino qui intra portas tuas est da vt comedat. aut vende ei. quia tu populus sanctus domini dei tui
† ſ purgabis. ſ Qui statuet a sinistris. † ſ pccõrẽ
es. Nõ † coques † hedum in lacte
ſ ecclesie.
matris sue. Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis q̇ nascuntur in terra per annos singulos. ⁊ comedes in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit

tia temporalis. cito additur cognitio vite sublimis celestis.

Et griphẽ. Que est q̇drupes. capite ⁊ alis aquile similis. reliq̊ corpore leoni. ⁊ abundat in yperboreis mõtibus. equis maxime ĩfensa ⁊ hoĩbus.

Strutionem Qui a terra nõ leuat' sed sc'larib⁹ negocijs ĩplicatur.

Noctuam. Que in nocte acute videt: ⁊ non in die. Sicut qui scia legis glantur: ⁊ lucẽ euãgelij nõ capiũt.

Larum. Qui vt auis volat. vt aquatile natat. qui. s. circũcisionez venerat' ⁊ baptisma. Talibus paul⁹ ait si circuncidimini xp̃s vobis nõ prodest.

Accipitrẽ. Qui mãsueti vident': s3 potẽtib⁹ ⁊ auaris sociant'

Lignũ et ibin He longi colli esse: et cibũ de profũdo terre trahere dicũtur. Nos aũt debemus querere panem q̇ de celo descẽdit. nec eẽ soliciti quid manducemus.

Nicticoracem Que nocte repit ⁊ operatur. significãs eos q̇ noctis operib⁹ dedicãtur: q̃ sunt fornicatio. immũdicia. ydolorum cultus ⁊ similia.

Upupam. Que luctũ amat. Sc'li ãt tristicia mortem opatur. Nos ṽo debem⁹ ĩ domino gaudere ĩ oĩbus gr̃as agere.

Uespertilione3 Que circa terrã volat ⁊ pẽnis ambulat. Nostra ãt conuersatio ĩ celis debet eẽ.

Quicquid aũt Mistice precipit' ecclesiastico viro: vt se ĩ scitate seruet: ⁊ oẽm pcc̃i immũdiciam deuitet: pegrinũ. i. gẽtilẽ ĩ suis sordib⁹ remanere permittat.

Peregrino qui Quasi paganis ⁊ hereticis imũda relinque Hinc demões in euãgelio pmittũt' ire ĩ gregẽ porcoꝝ. ⁊ d'r. Sine mortuos sepelire mortuos suos ⁊c.

Que hẽnt pennulas ⁊c. Meditantes legẽ vite sublimis. Quia ignorantia diuine legis diu in gẽtibus fuerat: pẽnulas squamas adiungit. Sicut enim pisces squamati sunt ⁊ pinnati: sic quibus est ignoran-

In lacte. Mediocrib⁹ disciplinis: s3 austeriorib⁹ vt restaurẽt amara que perdiderũt dulcia.

Decimã partẽ. Quasi bona que facis scd'm diuine legis precepta

facias· ⁊ domino sepa res: vt ad eius laudē omnia facias.

Primogenita Id est boni operis ini tia: que decimāda sūt .i. dño consecrāda.

Portare. Quasi qui lōge sunt a per fectōe sanctoꝝ: nec pos sunt ascendere culmen virtutum: nec cōtēpla tioni vacare: qđ pñt a gāt humiliter ⁊ deuo te· ⁊ faciāt sibi amicos de māmona iniquita tis· ⁊ thesauros ī celis vt recipiantur in ęt'na tabernacula: vbi epu landū ⁊ letandū cum amicis. i. sanctis ⁊ ele ctis dei.

Et emes eadē ⁊c. Spūalit' p̄cipit vt semper bonis operi bus insistamus: q̄tinꝰ post hanc vitā ad do mum nostram. i. ad ce lestē patriā reuꝰtamur.

Aliam. Extra illā .s. qua manducas cū tuis ⁊ leuitis ī loco quē elegit dominus.

Veniet ꝗ leui tes. Manifeste osten dit hanc decimā non eē ei qui offert cōican dam: sed tm̄ illis q̄bus p̄cipit erogari: ī qui bus p̄cipue leuitē po suit.

C. XV. Septimo āno ⁊c. In hoc capitulo pi etas ⁊ dilectō ꝯmēdat' vt ꝓximis misereamur ⁊ premiū a dño expec temꝰ. Ipe ei suo mete mus nō deficientes: si dū tps habemꝰ ope

vt in eo nomen illius inuocetur. † corporis christi vel predicatōnis. † Sāguī nis xpī vel hilaritatis mentis. † Operum mise ricordie vel carismatis Decimā † frumenti tui † vini ⁊ † olei † maioribus operibus. † simplicitate· ⁊ p̄mogenita de † armētis ⁊ † ouibꝰ tuis: vt discas timere dominū de um tuum in omni tempore. Cū aūt longior fuerit via ⁊ locus quē ele gerit dominus deus tuus: tibi ꝗ benedixerit· nec potueris ad eum hec cuncta portare: vendes om nia ⁊ in precium rediges· portabis ꝗ manu tua· ⁊ proficisceris ad lo cum quem elegerit dominus deus tuus· ⁊ emes eadem pecunia quic quid tibi placuerit siue ex armētis † Omne quod inebriare po siue ex ouibus. vinum quoꝗ ⁊ † si test excepto vino. ceram ⁊ omne quod desiderat ani ma tua· ⁊ comedes coram domino deo tuo· ⁊ epulaberis tu ⁊ domus tua· ⁊ leuita qui intra portas tuas est· Caue ne derelinquas eū: quia non habet aliam partem in posses vno īterposito. sione tua. Anno tercio separabis a liam decimā ex omnibus que nas † Non referes ad locum quem elegit dominus. cuntur tibi eo tempore· ⁊ † repones intra ianuas tuas· veniet ꝗ leui tes qui aliam non habet partē nec possessionem tecum: ⁊ peregrinus ac pupillus ⁊ vidua qui intra por tas tuas sunt: ⁊ comedent ⁊ satura buntur: vt benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibꝰ ma nuum tuarum que feceris.

C. XV.

SEptimo āno

facies remissionē que moralia pre hoc ordine celebrabitur. Cui debe cepta. intra ecclesiam. in deo. tur aliquid: ab amico vel proximo

Pater noster qui es in celis vnus est christus ac fratre suo repetere non poterit: quia annus remissionis est domi qui aliene religionis est ni. A peregrino ⁊ aduena exiges: ci uem ⁊ propinquū repetendi non Mistice. quasi habes potestatem. Et omnino in pecunia verbi omnibus large dispensatur. digens ⁊ mendicus non erit inter vos: vt benedicat tibi dominus de us tuus in terra quam traditurus est tibi in possessionē· si tamen au dieris vocem domini dei tui: ⁊ cu stodieris vniuersa que iussit ⁊ que ego hodie precipio tibi: benedicet fenorabis verbum dei. tibi vt pollicitus est· Fenorabis gē tibus multis· ⁊ ipse a nullo accipi es mutuum. Dominaberis natio nibus plurimis: ⁊ tui nemo domi nabitur. Si vnus de fratribus tu is qui morantur intra portas ciui tatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi ad pau quasi immisericors. pertatem venerit: non obdurabis ꝑ auariciā: sed extēdes ꝑ miam cor tuum nec contrahes manum: sed aperies eam pauperi· ⁊ dabis mutuum quo eum indigere perspe xeris. Caue ne forte subrepat tibi ī pia cogitatio ⁊ dicas in corde tuo. Appropinquat septimus annus remissionis ⁊ auertas oculos tuos a paupere fratre tuo nolens ei qđ postulat mutuum commodare: ne clamet contra te ad dominum. ⁊ fi at tibi in peccatum: sed dabis ei. Nec ages quippiam callide in eiꝰ necessitatibus subleuandis: vt be nedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore· ⁊ in cunctis ad q̄ manū miseris. Non deerunt pau peres in terra habitationis tue:

mur bonū ad oēs: ma xime āt ad domesticos fidi· vñ Dimittite ⁊ di mittetur vobis· date ⁊ dabitur vobis.

Septimo· Quia ī septiformi spū remissio est. Oēs pene legis so lēnitates in septenario numero sunt. Sabba tū ei in die septima est Et pentecostes finitis septē hebdomadibus. Septimꝰ q̄ʒ annꝰ cele bratur. Et iubileꝰ sep ties. vij. annis succedit

A peregrino ⁊ Licʒ oēs ꝓximi nostri sint: maxīe tm̄ illis mīa īpendēda est: q̄ xpi sūt nobiscū mēbra. Qui enī hēt substātiā mū di: ⁊ fratri indigēti nō īpendit: quō in eo ma net caritas dei?

Fenerabis gē. mul. Quia ditior e ris omnibus gētibus. Ecclesia quoꝗ abun dat spiritalibꝰ diuitijs ipsa docet nec hēt ne cesse doceri.

Caue ne forte. Augꝰ. lxx. Attēde tibi ipsi ne fiat vbū occul tū in corde tuo iniq̄tas dicēs. Appropinquat ānus septimꝰ ānus re missiōis· ⁊ malignetur oculus tuꝰ ī frem tuū egenū. Magnifice oc cultū verbū hoc dixit: qm̄ nemo audet h' di cere qđ potuerit cogi tare. Iō nō eē mutuū dādū indigēti: qm̄ ap propīquat ānus remis sionis: cū deꝰ ꝓpter mi sericordiā vtrūꝗ p̄ce perit. s. ꝯmodari cū q̄s ꝗ indiget· ⁊ remitti an no remissiōis. Quō mi sericorditer remissurꝰ ē vl' remittēdum ē: si cru delit' cogitat illo tpe dādū non eē quo dā dum est?

Nũ tibi uen. ⁊c. Isi. Si hebreus puer in seruitutẽ deuenerit: precipitur vt seruiat. vi. annis. vij. liberetur. Si noluerit propter vxorem ⁊ filios: perforabitur auricula eius ⁊ erit seruus in seculum. Hoc de presenti seculo non dicitur: sed de futuro. q: in sex etatibus huius seculi seruientes. septio die. i. eterno sabbato liberamur: si tamẽ liberi eẽ voluerimꝰ dũ in seculo peccato seruimꝰ. Si ãt noluerimꝰ: perforabitur nobis auricula in testimoniũ ĩ obedientie. ⁊ cũ vxore ⁊ filijs nr̃is. q̊s ꝑtulimus libertati. i. cũ carne ⁊ opibꝰ eiꝰ. s. peccatis ĩ eternũ seruiemus.

Nũ tibi vẽ. ⁊c. Hebreus transitor qui ad eternã. s. patriã tendit ⁊ de vicijs ad ꝟtutes de terrenis ad celestia transit: si talis se tibi vendiderit. i. magisterio tuo se addixerit: docebis euz vt in p̃nti vita studeat opari vt ad regem puenire possit. Hoc ẽ. sex ãnis seruiet tibi. Septimo dimittes euz liberuz nec vacuũ abire patieris. q̃i eterna ꝑmia ⁊ verã libertatẽ ꝓmittẽs ei in alia vita. Si aũt dixerit. nolo egredi: eo ꝙ diligat te ⁊ domũ tuã. i. si bona q̃ fecit. nõ ꝓ eterna mercede: sed ꝓ humana laude. q̃i diligẽs p̃sentẽ vitã fecerit perforabis aurez eius subula. i. mentẽ eiꝰ terrore iudicij ꝯpunges ĩ ianua domꝰ. q: iudicium erit in hꝰ vite egressu ⁊ alteriꝰ ingressu. et seruiet tibi vsq̃ in eternum. i. docebis eum si seculuz plus amauerit q̃z deũ eternis supplicijs mãcipandũ

Gregoriꝰ. Euz actiua vita ⁊ conteplatiua sit nob ex dei grã vna est ĩ necessitate. altera in voluntate. Nemo enim deum cognoscens regnum ingreditur sine actiua vita: sine ꝯtẽplatiua vero mꝉti. vñ: Si emeris huũ hebreũ ⁊c. Hebreꝰ. i. transiens emitur: quando vnusquisq̃ q̊ a seculo mente transit. seruitio dei subijcitur. Sex annis seruire precipitur: vt ĩ. vij. gratis liberetur. In senario actiue vite perfectio. In septenario cõtemplatiua exprimitur. Sex annis seruit. vij. liber egreditur: q: per actiuam ꝑfecte trãsactã. ad cõtemplatiue vite libertatem transit. Gratis: q: cũ benefecerimꝰ serui inutiles sumus. Sicut ꝰ actiua est ex munere: ita ⁊ cõtẽplatiua. Cum q̃li veste intrauerit: cũ tali exeat: q: necesse ẽ vt in incepto quisq̃ perseueret. Nõ enĩ ad ꝯtẽplatiuam vitã trãsit. q̊ in actiua intẽtõis sue vestẽ nõ mutauit. Quidã ꝟo priusq̃ seruitio dei socientur: bñ operari diligũt. alij postq̃ ad eiꝰ puenerint seruitiũ. Qui ꝰ bonam opatõnem prius habuerit: cũ vxore emptus ẽ. Is põt ad cõtẽplatiuã vitã trãsire: ⁊ tamen actiuã nõ deserere. vñ. vxor egrediatur simul. Ad ꝯtẽplatõnem eĩ trãsiens. affectõez boni operis qua alijs prosit nõ reliquit. Mulier ⁊ filij eius erũt dñi sui. seruo empto. dat dñs vxorem: cũ predicator eũ quẽ dño mãcipauit. bone actõi cõiungit. Predicatores eĩ dñi vocãtur. vñ. Scis qm̃ dñs tuus tollatur a te: Vxor filios ⁊ filias parit: cũ bona actio fructꝰ fortes vꝉ teneros gignit. Hec mulier cũ filijs dño remanet seruus exit cũ veste: q: bona actio ⁊ eius fructus ꝑdicatori imputantur. Ipse cum desiderij intentõne ad contemplatõnez per grãz liber

idcirco ego precipio tibi vt aperias manum fratri tuo egeno ⁊ pauperi qui tecum versantur in terra. Cum

in fide.

tibi venditus fuerit frater tuus he

trãsite ad me omnes qui ꝯcupiscitis me. † per fectõne actiue vite.

breus aut hebrea. ⁊ † sex annis ser

† Non generalis remissionis sed quicunq̃ a vẽ ditõne septimus occurrerit. eterna requie.

uierit tibi: in † septimo anno dimittes eum liberum. Et quem libertate donaueris: nequaquam vacuũ abire patieris: sed dabis viaticuz de gregibus ⁊ de area ⁊ torculari tuo: quibus dñs deus tuus bene dixerit tibi. Memento ꝙ ⁊ ipse seruieris in terra egipti. ⁊ liberauerit te dominus deus tuus. ⁊ idcirco ego nunc precipio tibi. Si autem

ab actiua vita. predicatorẽ.

dixerit: nolo egredi. eo ꝙ diligat te

ecclesiam.

⁊ domuz tuam ⁊ bene sibi apud te

diuini timoris subtilitatem.

esse sentiat: assumes subulam. ⁊ ꝑ

† Mentem inobedientem. † In introitu ec clesie: vt sit memor celestis tabernaculi.

forabis † aurem eius in † ianua do

† In actiua vita bene operando. p̃ns sclm.

mus tue. ⁊ † seruiet tibi vsq̃ in eter

Infirmiori ⁊ indoctiori.

nũ. Ancille quoq̃ similiter facies.

sollicitudinem.

Non auertes ab eis oculos tuos

egreditur. Si dixerit seruus: diligo dñm meũ ⁊c. Seruus dñm diligit: qñ ꝑdicatoris verba sollicita mente custodit. Vxorem amat ⁊ liberos. vitã. s. actiuã ⁊ fructꝰ eius. Dominus offert eum dijs: ⁊ applicat ad ostium ⁊ postes ⁊ perforabit aurem subula: vt sit seruus in seculũ. q: ꝑdicator antiquorum patrum dictis imbuit ad ostium ⁊ postes tabernaculi: vt de ingressu eterni tabernaculi audiat: ⁊ iudicij terrorem agnoscat: ne de bonis operibus gloriam q̃rat ab hominibus. Auris subula perforatur: dum mens illius timoris dei subtilitate percutitur: vt ꝟbi acumine transfixa. ingressuz regni sꝑ attẽdat quasi ad ostiũ ⁊ postẽ tabernaculi perforata. Seruus erit in seculũ: vt liber sit pꝰ seculũ. Nũc ꝰ non solũ actiua ĩ seruitute ẽ: sz etiã ꝯtẽplatio libertatẽ mẽtis nõ optinet. q: ĩ enigmate intimã quietẽ videt.

Ne hoc serui christiani a dñis flagitaret apl's iubz seruos dñis eẽ subditos ne doctrĩa dei blasphemet. Mistice eĩ dictũ intelligit. vbi subula recusantis libertatẽ aurẽ perfodi ꝑcipitur.

De primogenitis. Oñdit differẽtiaz apud grecos inter primogenita ⁊ protopta. oñdit etiã ꝙ vbi apd latinos xp̃s ꝓmogenitus dr: apud grecos ꝓtotosos dr.

Aug. De ꝓmogeĩtis. Primogenita dic̃ q̃ ꝓmo vuluã aperiũt ⁊ ꝓmo ꝑtu exeũt. Grece ãt prototosa q̃ ad ꝓmũ femine ꝑtũ ꝑtinẽt. q. protoparta non ꝓtogena. i. ꝓmogenita. Vñ xp̃s non dr a primonotosos: sed monogenes. i. vnigenitus. s. vnicus. Et ãt latiẽ dr a mortuis ꝓmogenitꝰ grece ꝓtotosos: nõ ꝓtogenes dr. tanq̃ patꝰ eq̃lem sibi genuerit: et creatura peperit. Naz ꝙ dr ꝓmogenitus oĩs creature. i. prototosos: ẽm nouã creaturã põt ĩtelligi. de q̃ dr. Siqua ꝰ noua in xp̃o creatura ex qua ille ꝓmitiuus est. q: primꝰ ita surrexit. vt iã nõ moriatur: qđ noue creature q̃ in illo ẽ futurũ in fine promittitur. Mouz tñ qđ in prouerbijs dr. Prĩogenite tibi dico fili. Si eĩ pr̃ ad filiũ loquitur: eũdẽ dicit ꝓmogenitũ: quẽ vnigenitũ. Quia ⁊ nos filij dei sumꝰ: ille ãt vnigenitus: q: solus est de substantia patris equalis ⁊ coeternus.

Sanctificabis do. d. t. Non tibi: sed omniũ largitori. q: oẽ datũ optimũ desursum ẽ. Qđ aũt leue in nr̃a cogitatõe. vel maculosuz in nr̃a cõuersatõe. vel claudũ in opez progressiõe. vel cecũ ignorãtia mẽtis. aut aliq̃ pte deforme vel debile: nõ dẽmus deo ĩmolare. i. ĩputare: sed nobis.

Nõ operaberis. Greg. In ꝓmogenito bouis arare ẽ bone ꝯuersatõis primordia in exercicio actõis publicare. Primogenita ouiũ tondere ẽ ab occulto rõis tegmĩe ĩchoãtia bona nudare. Si qđ eĩ bonũ robustũ q: ĩcipimꝰ exercere. ñ dẽmꝰ cito oñdere. Sĩplex q̊z ⁊ ĩnocuũ nõ dẽt nudari suo velamĩe. Ad sola sacrificia dĩna ista ꝓficiãt: vt ad honorẽ intimi iudicis in ara cordis ĩmolent. ne ꝓmordia adhuc carnali vite ꝯmixta: citiꝰ ĩnotescãt ⁊ cũ laudantur bona: deceptꝰ aĩmus nõ deꝓhendat q̃ in eis sunt mala.

Sin autem habuerit ⁊c. Sũt q̃dã opera que licet minꝰ placeant

in contemplatõe. † liberos a seruitute actiue vite. vt recipiant mercedem eternam.

quãdo dimiseris eos † liberos: quoniam iuxta mercedem mercenarij

predicatori. remunerãdo

per sex annos seruiuit tibi: vt benedicat tibi dominus deus tuus in

bonis dictis vel factis. pri

cunctis operibus que agis. De pri

mordiis bone voluntatis ⁊ operationis.

mogenitis tuis que nascuntur ĩ armentis ⁊ ouibus tuis: quicquid

forte et virile. † attribuendo † non tibi

sexus masculini est † scificabis † dño

† Quasi neophicum non permittas in ecclesia docere. predicabis. bona operatione primi tẽ poris adhuc infirmante.

deo tuo. † Non operaberis in pri

† hoc est primogenita innocentie non nudabis vt videantur et laudentur ab hominibus. Non sunt in exemplum ostẽdenda: nisi que sunt firma.

mogenito bouis. † ⁊ non tondebis

† Id est de bono opere tuo: soli deo placere cu rabis.

primogenita ouium. In † cõspectu domini dei tui comedes ea. per annos singulos in loco quez elegerit dominus. tu ⁊ domus tua. Sin au

criminis. gressu boni operis.

tem habuerit maculam vel claudũ

ignorantia.

fuerit vel cecum: aut in aliqua par

imputabitur.

te deforme vel debile: non immo

† a quo omne bonum: sed tibi a quo omne malũ

labitur † domino deo tuo: sed intra portas vrbis tue comedes illud. Tam mundus q̃z immundus similiter vescentur eis quasi caprea et

deo: prosunt tñ proxĩo ⁊ si deo offerri nõ pñt comedi pñt. Cũ ei deo minus placeãt pro fuscata intẽtõe (quã de⁹ ĩtuetur) proximis tñ exemplo opitulãt. Quasi caprea ⁊ ceruo. Caprea saltatim incedit. ceruus inimicus ẽ serpenti ⁊ aspera ⁊ spinosa trãsiliens montana transcendit. ⁊ iõ in bonam ꝑtem accipiũtur.

C. XVI.

Obserua mensem. Quia in eo manipuli spicarum .i. primicie per sacerdotẽ offerebantur dño.

Mensez primuz. s. hebreorũ qui apd eos nisan. apd grecos q̊z xantiquos. ãpud latinos aprilis dr: in quo agnus paschalis occidebatur.

Eduxit te ⁊c. Mistice. Nos q̊z de egipto h⁹ mũdi liberati nouũ hominez induti. in nouitate vite ambulemus primicias bonoꝝ opeꝝ cõsecrãtes ⁊ phase. i. transitũ bonũ celebrantes: vt relicta egipto ad terrã promissionis veniam⁹.

Et de bobus ⁊c. Boues addit: cum de oue tñ precepit: quaz iussit accipi ex ouibus ⁊ hedis vel capris ꝑpt christũ. q̊ scdm carnez ex iustis fuit ⁊ peccatoribus: nõ eĩ ait ex ouibus vel capris: sed ex ouibus ⁊ capris: licz ꝓprie nõ intelligat ouis ex capris: ne iudei dicerent subaudiẽdum eẽ caprum. quare g̊ additi sunt boues: an propter alia sacrificia q̃ dieb azimoꝝ sũt ĩmolãda?

Panẽ fermẽtatum. Corruptã doctrinam. vel veterẽ cõuersatõnẽ. vñ: Epulemur in azimis: nõ in fermẽto veteri ⁊c.

Septez dieb⁹ ⁊c. Toto tpe pñtis vite. Sicut illi. vij. dieb azima comedebãt: sic uos pure ⁊ simpliciter. vij. diebus h⁹ vite cõuersemur quibus quotidie agnus occiditur. ⁊ pasca celebratur: si ĩnouati nihil ex veteri corruptione retinemus. Quid eĩ est aliud fermẽtũ q̃z nature corruptõ? Fermẽtatũ eĩ recedit a naturali dulcedĩe: ⁊ corrũpit adulterino rancore

Nõ apparebit fer. ⁊c. Epulemur nõ in fermẽto veteri: neq̧ ĩ fermẽto ma. ⁊ ne. ⁊c. Quasi relinquite veterẽ hominem ⁊ induite nouum.

Nõ remanebit ⁊c. In hac vita oĩa sacramẽta dñice incarnatõis ꝑscrutanda: ⁊ cũcta ꝑcepta ei⁹ iplẽda sũt: anteq̃z mane. i. finis seculi aduẽiat.

Nõ poterisimmolare ⁊c. In vna domo agnus paschalis editur ⁊ in vno loco phase ĩmolatur. i. ĩ catholica ecclesia: extra illã non recte pascha celebrat.

Vetat celebrare misteria xp̃i in cõuenticulis hereticorum.

Vespere. Nouissima etate mũdi: qñ verus sol ĩ passione occubuit ⁊ egiptiacã captiuitatẽ soluit. cum pascha nrm immolat⁹ est christus.

---

ceruo. Hoc solum obseruabis vt sanguinem eorum non comedas: sed effundas in terrã quasi aquã.

C. XVI.

Obserua mẽsem nouarum frugũ ⁊ verni primum temporis vt facias *(pascha.)* phase domino deo tuo. quoniã in isto mense eduxit te domin⁹ de⁹ tuus de egipto *(mũdo)* nocte. Immolabis *(agnuz.)* q̧ phase *(simplicitatis.)* domino deo tuo de ouib⁹ *(operatõis.)* ⁊ de bobus in loco quẽ *(ĩ ecclesia.)* elegerit dominus deus tu⁹ vt habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panẽ fermentatũ. *(tota presenti vita.)* Septẽ diebus comedes *(in valle lacrimarum.)* absq̧ fermento afflictionis panem: qm̃ in pauore egressus es de egypto: vt memineris diei egressionis tue de egypto oĩbus diebus vite tue. Non apparebit fermentum *(alias fermentatum)* in omnibus terminis tuis septem diebus. ⁊ non remanebit de carnibus eius q̃d ĩmolatum est vespere. in die primo vsq̧ mane. *(vsq̧ in diẽ seculi)* Nõ poteris ĩmolare phase in qualibet vrbium tuarum *(ꝯgregatõnum. s. iudeorũ. hereticorũ. atq̧ gẽtiliũ.)* quas domin⁹ de⁹ tuus daturus est tibi *(subiecturus.)*: sed ĩ loco quẽ *(ecclesia.)* elegerit *(grã sua. nõ vos me elegistis sed ego elegi vos.)* dominus deus tuus vt habitet nomen eius ibi. Immolabis q̧ phase *(xp̃i.)* vespere ad solis occasum *(mortem.)* quando egressus es de egypto *(mundo.)*. ⁊ coques ⁊ comedes in loco quẽ *(ecclesia.)* elegerit dominus deus tuus: maneq̧ consurgens vades in tabernacula tua. *(In tota laboriosa vita.)* Sex diebus comedes azima *(sinceritatis ⁊ veritatis. non in fermento veteri ⁊c.)* ⁊ ĩ die septima quia *(requieuit deus die septimo.)* collecta est *(sanctorum.)* domini dei tui. non facies opus *(seruile.)*. Septem hebdomadas *(quibus finitis adueniat spũssanctus.)* numerabis tibi *(hoc iudei nec ad litterã: nec ad spm̃ custodiunt)* ab ea die qua falcem in segetem miseris. ⁊ celebrabis diem festum *(In quo suscipietis spiritumsanctum.)* hebdomadaꝝ domino deo tuo *(cui omnia debes.)* oblationẽ spontaneã *(hilarẽ datorẽ diligit deus. opatõis ꝓprie.)* manus tue quã offeres iuxta benedictionẽ *(multiplicatõnem bonoꝝ operum.)* domini dei tui *(in azimis sinceritatis et veritatis. beneplacẽs.)*. ⁊ epulaberis corã domio deo tuo. tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua. ⁊ seruus tuus ⁊ ancilla tua *(nõ est personaꝝ acceptio apud deum.)*. ⁊ leuites qui est intra portas tuas. ⁊ aduena ac pupillus ⁊ vidua qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus deus tuus vt habitet nomen eius ibi. ⁊ recordaberis quoniã seruus fueris in egypto: custodiesq̧ ac facies que tibi precepta sunt. Sollẽnitatem quoq̧ tabernaculoꝝ *(nõ habẽs hic manẽtem ciuitatem.)* celebrabis per septẽ *(tu cũ tuis.)* dies quando collegeris de area ⁊ torculari fruges tuas. ⁊ epulaberis in festiuitate tua. tu ⁊ filius tuus ⁊ *(paruus ac magnus ibi sũt.)* filia ⁊ seruus tuus ⁊ ancilla *(et seruus liber a domino suo.)*: leuites quoq̧ ⁊ aduena ⁊ pupill⁹ ⁊ vidua qui intra portas tuas sunt *(ecclesie.)*. Septẽ diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit dñs: benedicetq̧ tibi domin⁹ deus tu⁹ in cunctis frugibus tuis *(virtutum fructibus.)* ⁊ in omni

---

Vades in tab. Peracto q̧ seruitio dni mane resurrectõis trãsibim⁹ in eterna tabernacula: vt quiescamus ab oĩ labore letãtes de percepta bñdictõe. alias retributiõe.

Die septimo. Eterna requie. quã septenari⁹ significat. ꝑpt sabbatũ vbi nullus labor nulla opandi ratio.

Septez hebdomadas ⁊c. In leuitico pleni⁹. Numerabis g̊ ab altero die sabbati . vij. hebdomadas plenas vsq̧ ad alterã diẽ expletõnis hebdomade septime.

Aug. Septẽ hebdomadas ⁊c. Si ab vniuerso populo hec pentecoste iussa ẽ obseruari nũquid oẽs credẽdum est vno die falcẽ iussos mittere in messem? Si autẽ sibi quisq̧ obseruat istam quinquagesimam dinumerans ab illo die quo falcez mittit: non vna est vniuerso populo. Illa vero vna est que computatur ab immolatione pasche vsq̧ in diem date legis in syna.

Nos quoq̧ celebramus pentecosten. id ẽ. aduentum spiritussancti. qui est digitus dei quo scripta est lex ĩ tabulis.

Solẽnitatem ⁊c. Qui vt tabernaculo presenti mundo vtitur: festiuitatem agere ⁊ letari in eo potest propter futuri expectationem. Quia si terrena domus huius habitationis dissoluatur: habebit domum non manufactam in celis.

Quando collegeris ⁊c. Consummata perfectione omniũ bonorũ ⁊ multarum collectione virtutum: letandum ⁊ exultandum esse cum amicis significat. Cum exultabit quisq̧ de percepta retributione qui hic largus fuerit in munere: tunc vere tabernaculorum solennitas agetur. non mutabilium. scilicet. sed eternorum. vnde: vt recipiant vos in eterna tabernacula.

Masculinum Nõ femineũ. Nihil eñi molle ꝛ fragile ꝛ infirmũ in nr̃a ꝯuersatõne dẽt eẽ. fortia q̃q3 a nobis exigit deus. Si autẽ ĩ fide trinitatis pr̃is ꝛ filij ꝛ spũssancti. eterne mercedis respectu tpe pñtis vite bonis operibus ĩsudam⁹: masculĩ in ꝯspectu domini stamus.

Non apparebit Aug. Q. d. Qui pro merendo vite mercedẽ bñ agẽdo nõ prouidit in ꝯspectu dñi vacu⁹ apparebit. vñ. Veniẽtes aũt veniẽt cũ exultatõne. p. m. s. Ad examẽ quippe iudicij portãtes manipulos venient: q̇ in semetip̃is rc̃a opera q̇bus vitã merẽtur ostẽdunt.

In oib⁹ portis Vt aduenientes vndiq3 statĩ in introitu paratos inueniant a q̇b⁹ iusta iudicia accipiant

Oculos sapiẽtium. Apud hoĩes: nõ apud deũ: quibus dr̃: ve q̇ sapientes estis in oculis vestris.

Iuste quod iustum est exse. Gre. Iniuste qd̃ iustũ est exequit: q̇ ad defẽsionez iusticie nõ ꝟtutis emulatõe. sed amore pmij tpalis excitatur. ꝛ iusticiã quã ꝯtendit. vẽdere nõ veretur. Iuste ĝ iustũ exequi: ẽ in assertõe iusticie ip̃a3 iusticiam q̃rere.

Sũt vie q̃ vident̄ hoĩb⁹ iuste ꝛc. ꝛ alibi. Ve q̇ iustificatis vos corã hoĩbus.

Nõ plantabis Occasionez ydolatrie amputat. Solebãt eñi gẽtes ĩ lucis ĩmolare. ꝛ in delubris statuas adorare.

Lucum. Isi. Nemus frõdẽtes arbores infructuose, sola delectatõe vis⁹ plãtate. gẽtiles rõnẽ suã verboꝝ decore ꝯponũt: vt nõ auertant a vicijs s3 delectẽt. Nos aũt circa altare dei. i. dñicã fidem nihil in verbis ĩfructuosũ. nihil illecebrosũ cõponimus: sed purã veritatis sciã3 ꝑdicamus. vñ Nõ indoctis hũane sapiẽtie verbis: sed in doctrina spũs ꝛ veritate.

Iuxta altare. Mistice. Iuxta altare fidei, ꝓhibet infructuositatẽ ociosi sermonis vel prauoꝝ opeꝝ ꝛ obscuritatẽ ignorãtie statuere: nec ꝑmittit

---

ope manuũ tuarum: erisq3 ĩ leticia.
in fide trinitatis — placẽs ꝑ bona opera
Tribus vicib⁹ per annũ apparebit omne masculinũ tuum in cõspectu dñi dei tui ĩ loco quẽ elegerit ĩ solẽnitate azimoꝝ ꝛ ĩ solẽnitate hebdomadaꝝ ꝛ ĩ solẽnitate tabernaculo
in iudicio — in c⁹man⁹ incidere est horrẽdũ
rũ. Nõ apparebit ante dñm vacu⁹
fructũ laboris.
sed offeret vnusquisq3 secundu3 q
stãtũ debet quantum potest. — omne datum op
habuerit iuxta benedictionem do-
timum de sursum est.
mini dei sui quã dederit ei. Iudi-
ecclesie — immobiles — docis apostolorum ꝛ prophetarum.
ces ꝛ magistros constitues in oib⁹ portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tri-
diuine legis.
bus tuas vt iudicent populo iusto
vel prece vel precio.
iudicio: nec in alteram partẽ declinent. Non accipies personam nec munera: quia munera excecãt oculos sapientiu3. ꝛ mutant verba iu-
non durius equo nec remissins. — alias ꝑ.
storum. Iuste quod iustu3 est exse-
in eternũ. — viuentium.
queris vt viuas ꝛ possideas terrã
in futuro — gratis. vñ. grã autem dei vita eterna est.
quã dominus deus tuus dederit
pulcrã philosophorũ facundiam sed inanem.
tibi. Non plantabis lucu3 ꝛ omnẽ
Misterium passiõis vel incarnationis christi. Quasi i. non disputabis de misterijs christi secundum argumenta sapientie secularis.
arborẽ iuxta altare domini dei tui nec facies tibi atq3 constitues statuam. quã odit dñs deus tuus.

C. XVII.

Non ĩmolabis
fortiter operãtẽ.
domino deo tuo bouem
sĩplicẽ. — qõlibet pecm̃ qd̃ fedat cetera bona
ꝛ ouem in quo est macula aut quippiam vicii: quia abominatio est domino deo tuo. Cumq3 reperti fuerint
eccãꝝ q̃ ducũt ad celũ
apud te intra vnam portarũ tuarũ quas dominus deus tuus dabit tibi. vir aut mulier qui faciunt ma-
ꝛ si homines lateat.
lum in conspectu domini dei tui ꝛ
legem.
transgrediuntur pactum illius vt
recedentes a deo.
vadãt ꝛ seruiãt diis alienis ꝛ adorent eos solem ꝛ lunam ꝛ omnem
que militat creatori.
militiã celi que non precepit ꝛ hoc tibi fuerit nunciatũ. audiensq3 in-
nihil indiscrete agens.
quisieris diligenter. ꝛ verum esse repereris. ꝛ abominatio facta est in israel: educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetra-
vbi celebrãtur iudicia: ne sine iudicio quis damnetur.
runt. ad portas ciuitatis tue. ꝛ la-
districta sententia.
pidibus obruentur. In ore duoꝝ aut trium testium peribit qui inter-
vni⁹ testimoniũ nec legib⁹ nec canonib⁹ suscipitur.
ficietur. Nemo occidatur vno contra se dicente testimoniũ. Manus
non testis.
testium prima interficiet eum ꝛ manus reliqui populi extrema mitte-
vt. s. terreantur ceteri.
tur. vt auferas malũ de medio tui.
hoc quoq3 in ecclesia seruandum est.
Si difficile ꝛ ambiguũ apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem ꝛ sanguinem. causa3 ꝛ causam. lepram ꝛ non lepra3. ꝛ iudicũ
In ciuitate tua.
intra portas tuas videris verba
Nota appellãdi tribuit facultatẽ. — ecclesiã.
variari surge ꝛ ascende ad locum
gratia sua
quem elegerit dominus deus tu⁹:
legittimos. s.
veniesq3 ad sacerdotes leuitici ge-
pontificem.
neris ꝛ ad iudicem qui fuerit illo
In partem non declinantes.
tempore queresq3 ab eis qui indi-
obediendo.
cabunt tibi iudicii veritatem. ꝛ fa-
Obedite prepositis vestris
cies quodcũq3 dixerint qui presũt loco quẽ elegerit dominus ꝛ docuerint te iuxta legem eius sequerisq3 sententiam eorum. non declinabis ad dextram neq3 ad sinistra3. Qui

---

fictõnẽ falsitatis vel erroris veritati catholice sociare.

C. XVII.

Cũq3 reperti fuerint. ꝛc. Lex errorẽ ꝛ idolatriã maxime detestatur. Maximũ eñi scelus est honorẽ creatoris ĩpẽdere creature qd̃ faciũt gẽtiles vl̄ mali catholici. q̇ lic3 ab ecclesia non recedãt: magis inueniũtur ꝑ diuersa vicia seruire dyabolo q̃3 ꝑ bona militare deo. Hos lapidibus iubet obrui: q̊s irreuocabilis sententia dãnãdos eẽ preuidit.

In ore duorũ aut trium testiu3 Attestatione scilicet legis. prophetarum. et euangelij. secundum illud. Verbu3 quod locutus sum ipse iudicabit eum in nouissimo die. In titulo quoq3 crucis tres lingue testãtur christum esse rege3 iudeorum. hebrea. greca. ꝛ latina.

Nemo occidatur ꝛc. Tanta concordia est veteris ac noui testamenti; vt neutrũ sine altero.

In omni iudicio primum diuine scripture auctoritas requirenda est.

Si difficile ꝛc. Sacerdotes ecclesie dei instruit vt iudicia ecclesiastica secundum potestatem sibi a deo datã reuerenter agãt. ꝛ iuste discernant: non ad libitu3 suum: sed secundum legis decretũ ne suscipiendo personam mutent sententiam.

Iuxta legem. Nota. non dicitur tibi vt obedias: nisi iuxta lege3 docuerint. vnde. Supra cathedra3 moysi sederunt scribe ꝛ pharisei.

Sacerdotis imperio qui ꝛc. Christi qui est sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech: qui vicarios sibi substituit quibus ait. Qui vos audit me audit: ꝛ qui vos spernit me spernit. Iure ergo damnationis sustinet sententiam; qui contemnit diuinitatis potestatem.

Cũ ingressi f. ⁊c. Aug⁹. Queri põt cur ꝑplus do displicuit: cũ regẽ desiderauit: cum hic inueniatur eẽ ꝑmissus. Sed intelligẽdũ est merito nõ fuisse ꝺm volũtatẽ dei q̃ hoc fieri non precipit: sed desiderantibus permisit. Verũtñ precepit ne fieret alienus: sed frater ex eodem ꝑplõ· indigena: nõ alienigena. Qđ aũt ait· non poteris: intelligẽdũ est nõ debis

Cõstituã. ⁊c. Vt bitatorib⁹ trẽ bitatores terrẽ ꝯstituũt sibi regẽ ꝯtra dei volũtatẽ

Nõ hẽbit ux. p. Aug⁹. Manifestũ est salomonẽ hoc ꝑceptũ transisse: dauid aũt plures habuit: nec ꝑceptũ ꝑteriyt. permissũ est enĩ plures· non plurimas hẽre quẽ alliciãt animã mltiplicare. Cũ tñ additur: vt non eleuetur cor ei⁹· alienigenas habere ꝓhibitũ eẽ videt̃. veruntñ multiplicatio vxorꝝ generaliter ꝓhibita est: permissũ ẽ regi plures habere: sed ñ multiplicare: ne multiplicando ꝑueniat ad alienigenas.

Neqꝫ argẽti et Nolite thesaurizare vobis thezauros ĩ terra.

Legetqꝫ illud. Nota quãta assiduitate legere debent sacerdotes: cũ assidue legãt reges.

Lectio ipsa lux est ⁊ vita· vnde: Verba q̃ ego loquor vobis· spũs ⁊ vita sunt.

Super fratres suos. Quasi sciat se eẽ fratrem. Vnũ pꝛeꝫ deũ oẽs habemus: cui dicim⁹. Pr̃ nr̃ qui es in celis san. no· tu.

Super israbel Benedictõ ẽ regnare super israbel .i. regnãdo facere israbel .i. deum videntes.

C. XVIII.

Nõ habebunt sacerdotes. Et ĩ veteri ⁊ in nouo .t. ministris altaris ꝑceptuꝫ ẽ de oblatõibus ⁊ decimis viuere: nec terreis possessionibus acq̃rendis ꝯcessum ẽ inhiare: vnde. Nolite posside

autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis morietur homo ille· ⁊ au
exemplũ mali.
feres malũ de medio israel: cũcti⁹qꝫ
sñiam. initiũ sapie timor dñi.
populus audiẽs timebit vt null⁹
illo punito.
deinceps intumescat superbia. Cũ
ꝓmissionis.
ingressus fueris terram quã domi nus deus tuus dabit tibi· ⁊ posse deris eaꝫ habitaueris qꝫ in illa ⁊ di
tu non ego. nõ deũ sed hoiem.
xeris: constituam super me regem
ĩ circũitu ipii ãbulant
sicut habent omnes per circũitum
gẽtiles q̃ tm̃ nate nõ renate. ꝑmittit ñ ꝯmittit· magistrum vel sacerdotem.
nationes: eũ constitues quẽ do
aliquo iudicio sicut saulẽ. canonica electiõe
minus deus tuus elegerit de nu
nõ de aliena secta. .i. nõ debebis
mero fratrum tuorum· Non pote
alienigenam
ris alterius gentis hominẽ regem
frater cognatione.
facere: qui non sit frater tuus. Cun
qꝫ fuerit constitutus· non multipli
pompam et ambitõeꝫ seculi. fallax equus ad salutem. exẽplo· dominatõe· persuasione varium ⁊ mutabilem.
cabit sibi equos· nec reducꝫ po
mundi appetitum. multiplici superbia ⁊ humana potentia vel mundana
pulũ in egyptũ equitat⁹ numero
sicut puluis quẽ ꝓicit ventus a facie terre
subleuatus: presertim cum domi nus preceperit vobis vt nequaqꝫ
sed per aliam viam subaudis reuertimini ĩ regionem vestram.
amplius per eandem viam reuer
solicitudines superfluas. ⁊ si plures·
tamini· Nõ habebit vxores pluri
alienigenas videtur tangere.
mas quẽ alliciant animum eius: ne
auariciã suggillat. vltra mensuram necessitatis non adiumenta. portantem in infernum mergentia.
qꝫ argenti ⁊ auri immẽsa põdera.
quies grauitas maturitas regũ est
Postqꝫ auteꝫ sederit in solio regni
ne ad voluntatem suam faciat: sed scõm diuina precepta.
sui: describet sibi deuteronomiũ le
nõ aliene
gis huius in volumine accipiens
vbi nihil fuscatum: nihil corruptũ.
exemplar a sacerdotibus leuiticẽ tribus ⁊ habebit secum: legetqꝫ illud
vsus reddit magistruꝫ. legendo casto timo
omnibus dieb⁹ vitẽ suẽ: vt discat
re timor domini sanct⁹ permanet in seculũ seculi
timere dominũ deum suum· ⁊ custodire verba ⁊ cerimonias eius q̃
ne corde itumescat.
in lege precepta sunt Nec eleuetur
que sequitur potestatẽ·
cor eius in superbiaꝫ super fratres

declinet amicicia vel odio vel qualibet occasione: sed regat in virga ferrea.
suos: neqꝫ declinet in parteꝫ dexteram vel sinistram· vt longo tempo
corporaliter ⁊ spũaliter· carne vel imitatõe.
re regnet ipse ⁊ fili⁹ eius sup israel.

C. XVIII.

Nemo militãs deo implicat se negociis secularibus.

Non habebũt sacerdotes ⁊ leuitẽ ⁊ oẽs qui de eadam tribu sunt partem ⁊ hereditatẽ cũ ꝑplõ reliquo israel qꝛ
nõ de victu vel vestitu sint curiosi quasi quis querat vnde ergo viuent.
sacrificia domini ⁊ oblationes eius comedent: ⁊ nihil aliud accipiẽt de possessione fratrum suoruꝫ. Domi
qui omnia possidet·
nus enim ipse est hereditas eoruꝫ
vt tanto sponsore sint securi.
sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo ⁊ ab his qui offerunt victimas siue bouem siue ouem immolauerint dabunt sacerdoti armum ac ventriculuꝫ· primicias frumenti vini ⁊ olei ⁊ lanarum partem ex omni tonsione. Ipsum enĩ elegit dominus de⁹ tuus de cunctis tribubus tuis vt
firmus in domo dñi· ĩ atriis domus dei nostri.
stet ⁊ ministret nomini domini dei tui ipse ⁊ filii eius in sempiternuꝫ. Si exierit leuites ex vna vrbium tuarum ex omni israel in qua habitat ⁊ voluerit venire desiderãs locum quem elegerit dominus ministrabit in nomine domini dei sui si
consanguinei.
cut omnes fratres eius leuitẽ qui
firmiter. beneplacentes
stabunt eo tempore corã domino.
qui altario seruiũt cum altario participant·
Partem ciborum eandeꝫ accipiet quam ⁊ cẽteri· excepto eo quod in vrbe sua ex paterna ei successione debetur. Quãdo ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi caue ne imitari velis abominationes illarum gentium: nec

re aurũ neqꝫ argentuꝫ ⁊c. ⁊ post pauca. Dignus est enim operarius cibo suo· ⁊ alibi. Qui altario seruiũt cũ altario participant. Nõ eĩ oportet vt q̇ sꝑ astare dẽt officio diuino: ĩbi et terreno lucro: cui deus hereditas ẽ. Quid ḡ deesse põt illi q̇ oĩa habẽtẽ habet?

Hereditas eorũ Pro operatõe bona vt quod mẽte conceperit oꝑe probet· vñ. Cepit ihs facere ⁊ docere

Dabunt sacer. Quia ĩ corporalibus solaciis ⁊ spũalib⁹ emolumentis deuote doctorib⁹ nr̃is cõicare debem⁹· Vñ. Cõicet is q̇ cathezizatur verbo ei q̇ se cathezizat ĩ omni bo.o.

Ventriculum. Venter receptaculum ciborũ oẽs boũm labores ⁊ momẽtanea gulẽ blãdimenta sunt: quorũ finẽ ꝯdemnat· ⁊ mẽtibus deo sacratis oñdit totũ qđ voramus in secessum ꝓiici· vnde Esca ventri· ⁊ venter escis. de⁹ aũt ⁊ hunc ⁊ hanc destruet.

Primicias Primicias frugũ laborãtẽ agricolã oportet ꝑmũ de fructib⁹ accipere

Si exierit. Quasi vrbẽ ⁊ domũ deserit: q̇ gratis deo seruit ⁊ sine sũptu euãgeliũ ponit.

Excepto eo qꝫ Greg. Lxx. Pret venditionẽ q̃ ꝺm familiã ẽ quam dicat vẽditõnẽ obscurꝫ ẽ· nisi forte qꝛ deciatões ⁊ ꝑmogẽita ꝑcepit vẽdi ab his q̇ ĩ lõginq̊ habitarent: ne multa cogerent̃ portare ad locũ inuocatõis dñi vel pecora ducere vt illic denuo emerent̃ ex ꝑcio. Et iusserat hic ibi ꝑtẽ leuitã q̇ manẽt ĩ ea ciuitate vñ ille decimatões ⁊ ꝑmogenita debebãtur. Et iõ dixit familiã ad h̃ deberi leuitẽ qm̃ ex successiõe q̃ parẽtib⁹ succedit h̃ circa eũ seruari optet qđ ꝑntib⁹ exhibitũ est.

Cũ igres. f. Aug. Cũ portẽtorꝝ ĩspectores interdicũtur: q̃rendũ est q̃no portenta q̃

inspici prohibent: discernãtur ab eis q̃ diuinus dãtur: vt quid signoficẽt dici debeat. sic miracula q̃ in scripturis reperiũtur significãtia qd ad regulã fidei pertineat. velut vellus in area cõpluta siccũ aut in sicca cõplutum aut virga aaron q̃ floruit ꝛ nuces protulit. ꝛ h̃mõi. Sicut autẽ discernũtur diuinatões q̃s in sequẽtibus prohibet a diuinatõibus ꝓphetarum: sic ĩspectiones prodigiorum a significatõibus miraculorum.

Ariolos. Qui circueũt aras nefadis precibus: ꝛ diuinatorẽ in extis aĩaliũ grunt.

Auguria. Quasi auigeria q̃ in vocibus auiũ gerũtur. Vel auigaria ab auiũ garritu.

Phitones. Vẽtriloquos. de quorum vẽtre demones loquunt a phitio sic dictos. i. apolline quẽ deũ diuinatõis credebãt esse.

Prophetã suscitabo eis. Licet historialiter de ꝓphetis accipi possit q̃ post moysen ĩ ꝓlo israhel repleti sunt spiritu dei, melius tñ de dño ꝓphetarum accipit: de q̃ turbe ab ipso saciate dixerunt. Hic ẽ vere ꝓpheta q̃ vẽturus ẽ in mundum. Et alibi: Propheta magnus surrexit ĩ nob.

C. XIX.

Tres ciutates. Fidẽ spem ꝛ caritatem ad quas oẽs penitẽtes dẽnt ꝯfugere.

Tres ciuitates refugij vltra iordanẽ cõstituit moyses homicidis q̃ nõ spõte homicidiũ cõmiserũt. alias tres citra iordanẽ iubet separi mistice ĩsinuãs q̃ añ ꝑceptõnem baptismi q̃ vult a peccato saluari ꝛ ab hostibus spiritalibus liberari scẽ trinitatis fidẽ dẽt sincera mẽte cõfiteri. ꝛ post baptismũ ĩ fide spe ꝛ caritate viriliter operari. Sic qꝫ religiose ꝯuersãs ĩ mũdo q̃ senario conditus ẽ nũc: post ꝑfectõnem bonorũ opm requiẽ eternam expectat in sabbatismo.

Et ĩ tres equal.

inueniatur in te qui lustret filiũ suũ aut filiam ducens per ignem aut q̃ ariolos sciscitetur. aut obseruet sõnia atqꝫ auguria: ne sit maleficus. nec incantator. neqꝫ phitones consulat nec diuinos. ꝛ querat a mortuis veritatem. Omnia enim hec abominatur dominus. ꝛ propter

ſ caue ne ꝛ te similiter deleat.

istiusmodi scelera delebit eos in in

↑ ſ humano modo. ſ perfecti estote sicut ꝛ pater vester celestis.

troitu tuo | Perfectus eris ꝛ absqꝫ

ſ criminali. ſ cũ sancto sanctus eris.

macula cum domino deo tuo. Gentes iste quarum possidebis terrã.

ſ vel hius

augures ꝛ diuinos audiunt: tu aũt a domino deo tuo aliter institutus

ſ iosue vel alios sequẽtes.

es. Prophetam de gente tua ꝛ de

ſ verum hominem

fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus: ipsum audies vt petisti a domino deo tuo in oreb quando concio congregata ẽ atqꝫ dixisti. Ultra non audiam vocem domini dei mei. ꝛ ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus mihi. Be-

ſ christum.

ne õmnia sunt locuti. Prophetam

ſ de semine dauid.

suscitabo eis de medio fratrum suorum

ſ qui nõ venit soluere legem: sed adĩplere

similem tui. ꝛ ponam verba mea in ore eius. loqueturqꝫ ad eos omĩa que precepero illi. Qui autem verba eius q̃ loquetur in nomine meo

ſ perpetua pena iudicans.

audire noluerit: ego vltor existam.

ſ pseudo. ſ vane glorie

Propheta autem qui arrogantia

ſ vt sibi credatur.

deprauatus voluerit loqui in noĩe

ſ in cuius noĩe loquitur.

meo que ego non precepi illi vt di-

ſ alias alienorum

ceret. aut ex nomine aliorum deorum interficietur. quod si tacita cogitatione responderis. quomodo pos-

ſ vt discernam.

sum intelligere verbum quod do-

ſ per illum.

minus non est locutus. hoc habebis signum: Quod ĩ nomine domini propheta ille predixerit ꝛ non euenerit. hoc dominus non est locutus: sꝫ ꝑ tumorem animi sui ꝓpheta cõfinxit. ꝛ idcirco non timebis eum.

C. XIX.

Cum disperderit dominus deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram ꝛ possederis eã habitaueris qꝫ in vrbibus eius ꝛ in edibus: tres

ſ vt emineas ſ exẽplũ aliis.

ciuitates separabis tibi in medio terre quã dominus deus tuus da-

ſ verbo ꝛ exẽplo.

bit tibi in possessionem sternens diligenter viam. ꝛ in tres equaliter

ſ fidẽ trinitatis predicã

partes totam terre tue prouinciam

do equaliter omnibus.

diuides. vt habeat e vicino q̃ propter homicidium profugus est quo possit euadere. Hec erit lex homicide fugientis cuius vita seruanda est. Qui percusserit proximum suũ nesciens. ꝛ qui heri ꝛ nudiustercius nullum contra eum odium habuisse comprobatur sed abisse cum eo

↑ ſ peccatorum. † ſ vicia tortuosa ꝛ ĩfructuosa

simpliciter in ↑ siluam ad † ligna cedẽ

ſ securi correctõis ſ increpatio

da. ꝛ in succisione lignorum securis

ſ potestatẽ vel operationẽ cedentis. ſ durior sermo

fugerit manum: ferrũqꝫ lapsum de

ſ moderatõne. ſ plata ꝯtumelia.

manubrio amicum eius percusserit ꝛ occiderit: hic ad vnam supra-

ſ in desperatõnem. ſ a spũ caritatis miserit

ſ in vnitate sacramenti

ſ fidei. spei ꝛ caritatis. ſ penitendo

dictarũ vrbium confugiet ꝛ viuet:

ſ vel forte ſ cito potest cõtĩgere. ↑ ſ xps

ne forsitan ↑ proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur ꝛ apprehendat eum si

ſ ĩ die iudicij vel ĩ presẽti.

longior via fuerit: ꝛ pertutiat aĩam

ſ quia nõ maliciose occidit. ſ quasi nõ industria: sed casu interfecit.

eius qui non est reus mortis: quia nullum contra eũ q̃ occisus ẽ odiũ prius habuisse monstrat. Idcirco

ſ fidem. spem et charitatẽ.

precipio tibi vt tres ciuitates equa

ſ quãtũ credit quisqꝫ tm̃ sperat. et quãtũ sperat tantum amat.

les inter se spacii diuidas. Cũ autẽ

Ut qui saluandus ẽ facilius euadat. Predicatores q̃ verbo ꝛ exẽplo dẽnt peccãtibus cõsulere. ꝛ equaliter in tota terra ecclesie fidẽ trinitatis omnibus ĩsinuare: vt viã veritatis ꝛ portã fidei agnoscãt patere sibi. ꝛ se merito damnãdos si ĩtrare noluerint.

Sꝫ abisse cum. Exemplo ondit qualis homicida saluãdus sit.

Gregorius. Ad silua cũ amico imus q̃tiens cũ proximo ad discutiẽda delicta ꝯuertimur. Sĩpliciter ligna succidimus cũ deliquentium vicia pia intẽtõe resecamus. Securis manũ fugit: cũ correctõ in asperitatẽ sese ꝑtrahit. Ferrũ de manubrio ꝓsilit: cũ de correctõe sermo durior excedit. Amicũ percutiẽs occidit q̃ auditorẽ suum ꝓlata ꝯtumelia a spũ dilectionis interficit. correcti enĩ mens ad odiũ ꝓruit. Sed q̃ incaute lignũ percutit ꝛ proximũ extĩguit: ad tres vrbes fugiat vt viuat. quia si ad penitẽtiam cõuersus sub spe fide ꝛ caritate abscõditur: reus homicidij nõ tenetur. Nũqꝫ extĩcti proximus eũ inuenerit: non occidet. quia cum christus venerit qui se se nobis ꝑ nature nr̃e cõsortium iunxit: ab eo vĩdictam ñ exiget quẽ sub eius velamine fides spes caritas abscõdet. Citius enĩ culpa dimittitur q̃ non maliciose perpetratur.

Ambro. In libro de fuga seculi. Cõgrue prouisum liquet: quia leuite fugitãtes sũt mundi huius vt placeãt deo. Hinc abrahe dictum ẽ Exi de terra tua ꝛc. q̃ habebat ĩ lũbis suis leuitas. Et dñs leuitis. hoc est. aplis dicit. Si q̃s vult post me venire abne. seip. ꝛ tol. cru. su ꝛ se. me. Hec vera ẽ fuga sacerdotis. abdicatio domesticorum: vt se suis abneget q̃ se deo seruire gestit. Recte ergo fugaces fugacibus ꝯmẽdat eterne legis sãctio vt q̃ hũc mũdũ obliti sũt: eos recipiãt q̃ pcca

sua condēnantes atq̨ opera obliuionem vitę superioris expectant ⁊ secularia que gesserunt abolere desiderant. Est etiā alia causa q̄ ministri dei sūt leuitę· ⁊ iō ipsorum ciuitates fugientibus homicidis per leges deputantur q̄ ipsis ius est diuina mandata exequi circa eos qui crimen mortale admiserunt. Hinc apostolus quasi leuita. Tradidi inq̄t hmōi sathanę ī interitū carnis: vt spūs sal.sit. Percussus leuitico gladio moriatur sensus carnis: vt viuat anima vestra.

⁊ silitudinē·n. hęc ḡ pria lex isti⁹ ciuitatis ē. Deinde si p fragilitatē carnis ⁊ mundi illecebras ita formare mētem nostram non possumus: reuerētia patrię generatōis ⁊ sedulitate prolis peccatū leuemus. Caritas multitudinem operit peccatoꝝ. Qui ḡ ad imaginem dei esse non potuerit: sit ad plenitudinem caritatis. Illa ciuitas culpam excludit: hęc soluit. Hęc deniq̨ lex secūdę ciuitatis. Diliges dn̄m deum tuum ex.t.a.t. Sed si rursus angustiami ni; ⁊ muniti sunt q̄ abūdantiam caritatis ⁊ gratiā recipere non possunt: habes terciā ciuitatē vt diuinę ptātis formido te sobriū faciat ⁊ inflectat met⁹ ⁊ hē lex tercia Dn̄m deū tuū adorabis· ⁊ illi so. ser. Hę igitur pręcipuę virtutes: ⁊ iō paucoꝝ non plurium supra iordanē posite sunt: vt exprimas q̄ imago archetipum diligas quasi fili⁹ prēz adores quasi subditus regem. Qui aūt iordanē transierūt. Iordanis āt eoꝝ descēsio dr̄. Qui descēderīt ḡ ex illis superioribꝫ virtutibus ad hęc iferiora.i. in q̄bus integritas caritas hūilitas vacillauerit: habent ꝓpria hoīs refugia q̄ petant. Vt q̄ obnoxij delictis ⁊ īflexi vicijs sunt nō volūtarijs: spent dn̄m sibi recōciliari posse· veniā petāt sperent posse corrigi: si pręcepta sequāt celestium sacramentorum. quibus aut informamur ad innocentiā aut reuocamur a culpa. Hę igitur ītra iordanem ciuitates sequētes sunt: vt propicie mus nobis deum· seq̄mur quę iubet· vitem⁹ quę prohibet. Sit ergo propiciandę diuinitatis ambitio· sequēdę pręceptionis obeditio· interdictę pręuaricationis cautio: quib⁹ propiciatoriam dei misericordiam ⁊ monotichen eius prouidentiam· vel instauratoꝝ obsequio vel interdictorum declinatione veneremur.

Addes q̨ tibi tres ⁊c. In libro ihesu naue sex ciuitates refugij decernūtur talibꝫ homicidis. Cades in galilea mōtis neptalī Sichē in mōte ephraim· ⁊ chariatarbe q̄ est hebron. Et trās iordanem bosor de tribu rubē· ⁊ ramoth ī galaad de tribu gad· ⁊ gaulō in basan de tribu manasse.

Itē· Ambrosius. in eodem. Sex autem ciuitatum refugia sunt vt pma sit ciuitas cognitio verbi ⁊ ad imaginem eius forma viuendi. Quicūq̨ ei eā cognitōnē fuerit igressus: mund⁹ est a pęna ꝫm quod ⁊ deus ait. Iam vos mundi estis propter sermonē quē dixi vobis. Et alibi. Hęc ē vita ęterna vt cognoscant te solū deum verum ⁊ quē misisti.i. christū. Hęc ciuitas velut metropolis cui subiacēt alię quīq̨ ciuitates leuitaꝝ: vt q̄ numero mūdus formatus est: eodē numero aduersus mūdana vicia ⁊ seculi huius naufragia remedium ꝓuideatur. Scd̄a ciuitas ⁊ secūdū remedium ē vt q̄ non pōt cognitōnem boni illius ꝯlibare ⁊ tardior est vel igenio vel fidei comprehensione (q̄m veloci mentis vigore· atq̨ ingenij acumine ad cognitōis summam cōtenditur) saltem opera domini cōsideret· atq̨ ex his quę facta sunt tāti cōtēpletur operis actorem. Qūo ex his bonis q̄ sunt in cōstitutōe istius creaturę (bona ei sunt valde: sicut dn̄s dixit) bonū illud summum atq̨ ęternum cōprehendatur. Quis ordo rerū· q̄ disciplina q̄ gloria. Nōne his (quamuis tardū ingeniū) diligere actorem suum ꝓuocatur: Etenī si parētes q̄ nos genuerūt amamus: quātomagis diligere debemus creatorē parentū actorem q̨ nostrum. Ergo operatoria virtus dei ꝑsi non videtur: tn̄ ex operibus suis estimatur· operatorem q̨ sua opera ꝓdunt: vt intelligatur q̄ non comprehenditur. Vn̄ ⁊ domin⁹. Si mihi non creditis: vel operibus credite. Bona igitur etiā hęc ad refugium: q̄ edificatoris testificantur grām ⁊ affectū nostrū excitant: vt eius simus cupidiores qui tantam nobis fabricę h⁹ videatur cōtulisse pulcritudinem. Tercius ordo est tercię ciuitatis· regalis potestatis contēplatio: vt subijciamur regi: si n̄ differim⁹ metu tāq̨ ꝑnti. Metu ei pręsidentis plerūq̨ fit obediens ptāti qui est salutis ingratus: vt necessitatem sobrietatis agnoscat q̄ noluit ac nequiuit grām pietatis agnoscere. Corrigit ḡ necessitas: quē pietas prouocare debuerat.

Hę tres ciuitates trās iordanem perfectōri prudentię ad refugium datę: vt primū effugiamus culpam inductōe aī conformes ad imaginem dei. Ita enim creati sumus dicente deo. Faciamus hominem ad imaginem

dilatauerit dominus deus tu⁹ terminos tuos sicut iurauit patribus tuis ⁊ dederit tibi cunctam terram quā eis pollicitus est: si tamen custodieris mandata eius ⁊ feceris quę hodie pręcipio tibi vt diligas dominum deum tuum ⁊ ambules ī viis eius omni tempore: addes q̨ tibi tres alias ciuitates· ⁊ supradictarū trium vrbium numerum duplicabis· vt non effundatur san-
ꝭ inscienter peccantis.
guis innoxius in medio terrę quā dominus deus tuus dabit tibi pos-
ꝭ si prebueris refugium.
sidendam· ne sis sanguinis reus.
ꝭ qui odit fratrem suum homicida est.
Si quis autem odio habens pro-
ꝭ maliciose.
ximum· insidiatus fuerit vitę eius
ꝭ in corpore vel in anima.
surgens q̨ percusserit illum ⁊ mortuus fuerit· fugerit q̨ ad vnam de supradictis vrbibus mittent seniores ciuitatis illius· ⁊ arripiēt eū
ꝭ participatōe altaris.
de loco effugii: tradent q̨ in manu
ꝭ christi.
proximi cuius sanguis effusus est
ꝭ eterna morte.
⁊ morietur. Nec misereberis ei⁹· ⁊
ꝭ culpam innoxii sanguinis.
auferes innoxium sanguinē ď israel: vt bene sit tibi. Non assumes ⁊ transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione tua quā dominus deus tuus dabit tibi in terra quā acceperis possidendam. Non stabit testis vnus contra aliquē· quidquid illud peccati ⁊ facinoris fuerit: sed ī ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mēdax contra hominem accusans eū pręuaricationis: stabunt ambo quorum causa est ante dominū in conspectu sacerdotum ⁊ iudicum qui fuerint in diebus illis. Cunq̨ diligentissime perscrutantes inuenerint falsum testē dixisse cōtra fratrē
ꝭ falsus testis n̄ erit īpunit⁹
suum mendacium: reddent ei sicut

Si quis autem ⁊c. Qui malicia aliquē percutit ⁊ in mortē animę ducit: reus est ęternę mortis· vnde. Si quis scandalizauerit vnum de pusillis qui in me credunt ⁊c. Et alibi. Qui odit fratrem suum homicida est: ⁊ non habebit vitam ęternam. Hic ab altari diuellitur: tanquam sacramētis dominicis indignus· nec veniam nisi per condignam pęnitentiam promeretur. Qui autem non sponte occidit· habet vrbes refugij· ecclesiam· scilicet· catholicam: vbi se angustia pęnitentię coercens per omne tempus pręsentis vitę bonis operibus studeat· ⁊ si spem in morte summi pontificis. scilicet· redemptoris sui posuerit: tandem merebitur saluari.

Qui fraternum odium retinet in corde: non potest fructuosam pęnitentiam agere: nec deum sibi placare.

Non assumes et transferes. Allegorice. Vnde. Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui· id est· pręcedentium patrum regulas ⁊ diffinitiones viuendi.

Non stabit testis unus. Hoc ⁊ historialiter seruare debemus. Et contra impios vel hereticos cum testimonijs scripturarum indigemus: duos testes· id. est· vetus ⁊ nouum testamentum adhibemus· vel tres· id ē· euangelium· prophetas· apostolum· ⁊ sic stat verbum.

Animam pro
Qui eni aīalez errare fecit: venia dignus nō est.

Dētez pro dēte
Verborum virtutem. Dentes enim verba significant. ꝫm illō. Filij hoīm dētes eorū arma. Et alibi. Dentes eius lacte. i. lege candidiores

Manū pro manu. Operatōnē. vt ea .s. sint ei vtilia aut nociua q̄ in alio peruertit

fratri suo facere cogitauit ⁊ auferes malum de medio tui. vt audiente ceteri timorez habeant. ⁊ nequaꝗ̄ talia audeant facere. Non misereberis eius. sed animaz pro anima

ſ scientiam: qꝛ fratri sciam abstulit.

oculum pro oculo. dentem pro dē

ſ gressum vel volūtatē.

te. manū pro manu. pedem pro pede exiges.

C. XX.

Si exieris ad

gētilium vel hereticorum errores

belluz contra hostes tuos. ⁊ videris equitatus ⁊ currus ⁊ maiorem ꝗ̄ tu habeas aduersarii exercitus multitudinem. non timebis eos: quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit te de terra egipti. Appropinquante autem iam

ſ spūali vel corporali. † ſ firmus interritus: qui debet confortare in spūali bello. ¦ ſ primus bellaturus pro se ⁊ pro aliis.

prelio. stabit †sacerdos ante ¦aciē:

ſ ꝓbandum.

⁊ sic loquetur ad populum: Audi

ſ presenti vita. ſ visibiles ⁊ inuisibiles.

israel. Uos hodie contra inimicos vestros pugnam cōmittitis: non p

ſ Nolite timere eos qui corpꝰ occidūt. aīam āt non possunt occidere.

timescat cor vestrum. Nolite metuere. nolite cedere. nec formidetis

ſ fortior illis.

eos: quia dominus deus vester in

ſ cōis omnibus. ſ liberandis.

medio vestri est. ⁊ pro vobis cōtra

ſ dēones vel vicia. ſ virtutē ⁊ voluntatez dimicandi dabit.

aduersarios dimicabit vt eruat vos

ſ maiores doctores.

de periculo. Duces quoqꝫ per sin

ſ subditorum.

gulas turmas audiēte exercitu proclamabūt. Quis est homo qui edi

ſ virtutibꝰ. ſ corpus.

ficauit domum nouā. ⁊ non dedi

ſ .i. virtutes ad perfectionem non duxit.

cauit eaz? Uadat ⁊ reuertatur ī domum suam: ne forte moriatur ī bello. ⁊ alius dedicet eam. Quis ē ho

ſ feruorē noue ꝯuersatōis.

mo qui plantauit vineam. ⁊ necdū

ſ alius ī exemplum producendo

fecit eam esse communem ⁊ de qua vesci omnibus liceat? Uadat ⁊ reuertatur in domum suam: ne forte moriatur in bello ⁊ alius homo eiꝰ fungatur officio. Quis est homo

ſ adhuc. s. detentus seculi sollicitudinibus.

qui desponderit vxorem. ⁊ non acce

†ſ si tenet eiꝰ affectu. ¦ ſ a proposito cōtēplatōis

pit eaz? †Uadat ⁊ ¦ reuertatur ī do

ſ ne procedat ad spūale bellū ne minus fortiter agat.

mum suam: ne forte moriatur ī bello. ⁊ alius hō accipiat eam. His dictis addent reliqua. ⁊ loquentur

ſ vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis.

ad populum. Quis est homo formidolosus ⁊ corde pauido? Uadat

ſ a ꝓposito ꝯtēplatōis. ſ ꝯsuetudinē vite prioris

⁊ reuertatur in domū suam: ne pa

ſ si defecerit. ſ qui idem volūt incipere.

uere faciat corda fratrum suorum: sicut ipse pterritꝰ est tiore. Cunqꝫ siluerint duces exercitus ⁊ finem loquendi fecerit: vnusquisqꝫ suos ad

ſ subditū populū. ſ hortando.

bellandū cuneos preparabit. Si quando accesseris ad expugnandā

ſ Conuenticula hereticoruz vel mundum vel exteriorem hominem qui aduersātur spiritui. † ſ predicando. † ſ pax huic domui ſ verbū pacis in societatem fidei veniens ſ christū qui pax nostra: qui fecit vtraqꝫ vnum.

ciuitatem: †offeres ei †primū pacē

¦ ſ sponte. † ſ sensus ⁊ affectus. ſ cordis vt recipiat hospitem christum.

Si receperit ⁊ ¦aperuerit tibi †portas. cunctus populus qui in ea est

ſ a morte. ſ obediendo. ſ predicāti. ſ bonorū operum. ⁊ impletōne preceptorum.

saluabitur ⁊ seruiet tibi sub tribu

ſ pacis fidei.

to. Sin autem fedus inire nolue

ſ disputatōis.

rint ⁊ ceperint contra te belluz: op

ſ scripture testimoniis.

pugnabis eā. Cunqꝫ tradiderit do

ſ quo adiuuante superas ſ victam ſ ptāte.

minus deus tuus illam in manu

ſ i errore fortes fidei resistentes.

tua. percuties omne qđ in ea gene

ſ vigore repugnandi. ſ qđ est verbum dei

ris masculini est in ore gladii absqꝫ

¦ ſ his scꝫ qui facile conuertuntur. predicationi quiescunt: nec veritati resistunt.

mulieribus ⁊ infantibus iumētis

ſ omne bonum

⁊ ceteris que in ciuitate sunt. Omnem

qđ agimus: ī vtilitatē fratꝝ redigere debemus.

ſ militibus christi.

predam exercitui diuides. ⁊ come

ſ saciaberis cū ap. g. t. vel dei. ſ quos deo subiugasti.

des de spoliis hostium tuorū que

ſ non tue vires.

dñs deus tuus dederit tibi. Sic facies cūctis ciuitatibus que a te pro

ſ religione diuersa.

cul valde sunt: ⁊ nō sunt de his vrbibus quas in possessionem accep

ſ catholicis ecclesiis.

turus es. De his autem ciuitatibꝰ

C. XX.

Quia dñs deꝰ vester i medio ⁊c. Mistice. Augꝰ. Lxx. Quia dñs deꝰ vester qui ꝓcedet vobiscū: simul debellabit vobiscum inimicos vestros ⁊ saluos faciet vos. Ecce quēadmodū ⁊ ī spiritualibus cōflictibus sperādum ⁊ petenduz est adiutoriū dei: non vt nihil faciamus: sed vt adiuti cooperemur. Ait enī. debellabit vobiscum: vt etiā ipsos acturos ostenderet.

Quis ē homo qui edificauit domum. Augꝰ. Nō est melior in bello q iā edificia dedicauit: vl de nouella bibit: aut spōsam duxit. Sed quia his rebus hūanꝰ tenetur affectus: iō hec dicūtur ad bellum procedētibꝰ: vt q afficit his appareat cum reuertat ne ꝓpter hec minꝰ fortiter agat timēs ne ante moriatur: ꝗ̄ illa expleat. Quātuz eī ad feminā ptinet: meliꝰ nubit alteri intacta ꝗ̄ vidua sed hec īstituta sūt ꝓpt āimos explorādos.

Quis ē homo for. ⁊c. Isi. Docet nō posse queꝗ̄ ꝓfessionē cōtemplatōis vel milicie spiritalis arripere: q adhuc nudari terrenis operibus ptimescit ne īfirmitate mētis reuertatur: suo qꝫ exēplo alios reuocz ⁊ tirore suo infirmet. Reuertātur ī domū suā qui duplici corde sūt: q prelia dñi ꝓliari nō pnt. vir enim duplex aīo incōstās ē in oībus viis suis. Tales nec initiū renūciationis accipiant qbꝰ melius ē vt in actiua vita ꝯsistant: ꝗ̄ tepide ꝯtēplatōnem exequentes maiori se discrimine īuoluant. Idē illi dicit q vxorez duxit. q vineam plātauit. i. ꝓpagines filioꝝ. non enī pōt seruire ꝯtēplatōi seruꝰ vxoris. nec asseq studium ꝯtēplatōis: q herz in delectatōne carnis. Nemo eī militās deo īplicat se negociis secularibus: vt placeat cui se probauit.

Melius est professionem vel persecutōez deuitare: ꝗ̄ in ea succūbere. Ad disputatōnem quoqꝫ ꝯtra hereticos venire non debz nisi doctus ⁊ perfectꝰ ne scādalizet alios superatus.

Nullum oīnō Nulli vicio in nostra cōuersatōe parcēdum ne corā ocul' dn̄i volu ptatibus corrupti ꝛ ab ominabiles appeam⁹ ꝛ exultātes inimici de ruina nr̄a dicant. Euge euge aīe nr̄e deuorabimus eum.

C. XXI.

Quando inuentu ꝛc. Cadauer corpus sine aīa: ꝛ aīa sine deo: q̄ est eius vita. In terra quā do. de. t. da. est t. hoc est in eccl'ia. Cedis reus: actor sedi tōnis. Maiores natu: vita ꝛ sapientia maio res. Iudices ꝛ sacerdotes: quoꝝ officiuꝫ ē de singulis iudicare. i. discernere. Metiētur a loco cadaueris. i. cuꝫ summa discretōe inue stigabūt actorem sedi tōis. Tollent vitulā de armento. i. carnem christi quā de patrib⁹ sumpsit. Que non traxit iugum: q꞉ peccatuꝫ non fecit: nec inuētus est dolus ī ore ei⁹. nec terrā sci. vo. nullā. s. se ditōis maculā admisit Et ducēt. e. ad val. as. atqꝫ sa. mortē. s. despe ctam ꝛ turpissimā. vn̄. Morte turpissima cō demnemus euꝫ. Que nunqꝫ arata est: quia mors christi absqꝫ culpa fuit. Nec sementem recepit. i. zizania pcc̄i q̄ inimicus hō superse minauit. Possum⁹ per vallē asperā gētilitatē accipere: q̄ aspera erat Saxosa: q꞉ saxa odorabat In q̄ cesa ē ceruix vitule. q꞉ p salute gentiuꝫ mors christi ce lebrata est. Ceruix robur carnis qd̄ ī morte deposuit. Lauabunt man⁹ sup vitulā. i. pur

que dabuntur tibi: nullū omnino permittes viuere: sed interficies in ore gladii. etheum videlicet ꝛ amorreū ꝛ chananeū. pherezeum ꝛ eueū ꝛ iebuzeū: sicut precepit tibi dominus deus tuus: ne forte doceant vos facere cunctas abominationes quas ipsi operati sunt diis

falsā philosophoꝝ

suis ꝛ peccetis in dominū deuꝫ vestrum. Quando obsederis ciuita-

munitōnem. *scripturarum.*

tem multo tempore ꝛ munitionib⁹ circūdederis vt expugnes eam: nō

Indiscrete iudicando. vnde: Instruite hmōi ī spiritu lenitatis. hoīes scientie ꝛ virtutū fructibus habiles. phisicam. ethicam. logicam.

succides arbores de quibus vesci

de quibus multa vtilitas. † acumine: acrioris iudicii. *fructiferꝝ*

potest: nec † securibus per circūituꝫ debes vastare regionem. qm̄ lignū est ꝛ non homo: nec potest bellantium contra te augere numerū. Si

figmēta ꝛ voluptuosa carmina.

qua autem ligna non sunt pomife-

agrestis sensus ꝛ inordinati.

ra sed agrestia ꝛ ī ceteros apta vsus

A nefando studio euelles. vnde: nec cum huius modi cibum sumere. gentiles ex libris suis sunt superandi.

succides ꝛ instrue machinas donec capias ciuitatem que contra te dimicat.

C. XXI.

Quando inuētum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est

corpus christi.

tibi. hominis cadauer occisi ꝛ ignorabitur cedis reus: egredietur maiores natu ꝛ iudices tui. ꝛ metientur a loco cadaueris singularū per circūitum spacia ciuitatum. ꝛ quaꝫ viciniorem ceteris esse perspexerit.

Apostoli ꝛ apostolici viri: per quos pro peccatorū nostroꝝ expiatōne crucifixa predicatur.

seniores ciuitatis illius tollent vi-

xp̄i carnem. patriarcharum ꝛ pphetarum.

tulam de armento que non traxit

peccati. sine semine viri edita: de virgine nata.

iugum: nec terram scidit vomere. ꝛ

iherusalem: quā ysaias vocat vallem visionis. duram ꝛ indomitam a spinis vicioꝝ asperrimam.

ducent eam ad vallem asperā atqꝫ

Quia sanctis doctorib⁹ non perfecte cessit. vnde. Ierusalem que occidis pphetas. ꝛ lapidas eos qui ad te missi sunt. Euangelii

saxosam que nunqꝫ arata est nec se-

. s. pro fructu spinas: ꝛ pro vuis attulit labruscas

mentem recepit. ꝛ cedent in ea cer-

vbi christi carnem crucifixerunt. Apostoli

uices vitule. Accedentqꝫ sacerdo-

et eoꝝ sequaces: quib⁹ ordinem ecclesiasticū regere et predicare ꝯmissū est nō vos me elegistis sed ego elegi vos. predicando.

tes filii leui quos elegerit domin⁹ deus tuus vt ministrent ei ꝛ bene

non ipsorum.

dicant in nomie eius. ꝛ ad verbum eorum omne negociū. ꝛ quidquid

discernatur.

mundum vel immundū est iudicetur. Et venient maiores natu ciuitatis illius ad interfectum. lauabuntqꝫ manus suas super vitulaꝫ que in valle percussa est. ꝛ dicent. Manus nostre non effuderunt

christi. *nec ꝯsensimus.*

sanguinem hūc: nec oculi viderūt.

vt. s. facias israhel.

Propicius esto populo tuo israel quem redemisti domine. ꝛ non re-

penam. s. innocētis sanguinis.

putes sanguinem innocentē in me-

sic.

dio populi tui israel. Et auferetur

christi.

ab eis reatus sanguinis. tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est cum feceris quod pre-

supradictam expiatōnem.

cepit dominus. Si egressus fueris

spiritalem *demones vel gentiles.*

ad pugnam contra inimicos tuos. ꝛ tradiderit eos dominus de⁹ tu-

† superata falsitate Ad iugum christi. vnde. In captiuitatem redigens omnem intellectum.

us in manu tua. captiuosqꝫ † duxe-

i gētili ꝯuersatōe. s. tuorum

ris ꝛ videris in numero captiuoꝝ

vtilem sn̄iaꝫ aīaꝫ. a dō creatā. vera caritate. .i. corpi ecclesie sociare. In adiutoriū christi.

mulierem pulcram ꝛ adamaueris eam voluerisqꝫ habere vxorem: in-

ecclesiā curā et ꝓuidētiam.

troduces eaꝫ in domū tuam. Que

Nouacula verbi dei. † superfluas cogitatōnes superflua vt poetaꝝ figmenta quicq̄d mortuum in operib⁹ omne peccatū īfidelitatis quod emortuum est et superfluum est. *† crudelitateꝫ vel rapacitatem.*

radet † cesarieꝫ ꝛ circūcidet † vngues

Circūstātias falsitatis vel vanitatis. † cultum ydolatrie pristinum errorem.

ꝛ deponet † vestem in qua capta est

humiliata. † damnabileꝫ ꝛ fletu dignum demōstrabit † errorem Id est dyaboluꝫ: qui est pater imitatione non natura.

sedensqꝫ ī domo tua † flebit † patrē

† omnem memoriam mundanam ꝛ carnales illecebras. humanam curiositatem.

ꝛ matrem suam vno mēse. ꝛ postea

vt spiritalem prolem gignas.

intrabis ad eam. dormiesqꝫ cū illa

gabunt opera per passionis xp̄i ꝯfidentiam

Ignorabitur cedis ꝛc. Dyabol⁹. q̄ ī uisibilis: ꝛ iō ignorari dr̄. Scitur eī q꞉ misit ī cor vt tradēt eū iudas.

Maiores natu: Apostoli ꝛ doctores: q̄ scripture attestatōe perceperūt nullam natōnem sic ꝓmptam ad cedē vt iudeoꝝ gēteꝫ: q̄ ꝛ ꝓphetaꝝ. ꝛ domini sanguinē fuderūt.

Lauabuntqꝫ manus su. ꝛc. Id ē opera sua ī passiōe xp̄i demōstrabūt eē mūda. Licet eī eiusdem passionis sacramēta q̄tidie imitentur: ab oī fraude iudeorum corda ꝛ opera hēnt mūdissima.

Propicius esto Pro officio suo bn̄dicūt ꝓplō: vt nō reddat vīdicta pro scelere: sed salus p redēptōne.

Si egressus fueris ad. p. Hid. Dicant iudei qūo hec seruent: quid cause sit mulierem decaluari ꝛ vngues circūcidi: qd̄ si sine capillis ꝛ vnguibus īuenta fuerit?

Mulierem pulcra. Sicut paulus q̄ de menādro sumpsit. Corrūpunt bonos mores colloq̄a praua. Et de arato. In ipso viuimus mouemur ꝛ sumus. ipsi⁹ enī ꝛ genus sumus.

Alii putāt hāc mulierē specie decoram significare rōnabilē disciplinam apud gētiles inuentā. ab ea eī oportet recidi oēm superstitōis immūdiciā: vt ad studium veritatis assumatur. Nihil eī mūdū habēt discipline gentiliū: q꞉ nulla apud eos disciplina est: cui. non sit aliquid īmūdicie vel supstitōis admixtum.

Uno mēse. Id ē. xxx. diebꝫ: vt post fidē trinitatis ꝛ opus legis mereatur ecclesie sociari. ter eī decē. xxx. efficiūt.

Et postea. Cum nec ī capite. i. sensibus nec in manibus. i. opibus aliq̄d supfluū aut īmundum erit.

Si habuerit homo duas uxo. ⁊c. Christus sibi duas vxores populum .s. iudeorum ⁊ gentium cōiugij copulauit nomine · odiosa ē syna goga sēper cōtentiosa dura ceruice · incircūcisa corde · dilecta gētilis ecclesia sed nō potest filiū dilecte preferre filio odiose .i. ecclesiā de gētibus vel filios eius ꝑferre apl'is ⁊ alijs primitiuis ꝗ sunt filij synagoge. Agnoscit odiose ꝑmogenitū · dat ei duplicia qꝛ ꝑmitiuis synagoge filijs dedit legē ⁊ prophetas ⁊ noticiā noīs sui · ⁊ ꝑmo eis euāgeliū ꝑdicauit. Hic ei est primogenitus liberoꝝ eiꝰ.

Unam dilectā. Spūalitatē: ꝗ dulcis videt ⁊ delectabilis · oīa voluptuosa cupit ⁊ nl'lo merore afficit.

Alteram odiosam. Rōnalitatē: ꝗ nō idulgꝫ corpori: nec seruit voluptati: sꝫ abdicat occulta dedecoris.

Primogenitꝰ. Apl'i ⁊ apl'ici viri ꝗ locū ꝑmogeniti optinēt q̊rū ecclesia seq̃tur autoritatem.

Sed filiū odiose. Hoc ad litteraꝫ faciendū est: ne seq̃tur q̇s animi sui motū vel amorem vel odiū: sed naturam.

Cuncta duplicia. Apl'i cuncta duplicia susceperūt ꝗ doctrina ⁊ operatōne ꝑditi sunt.

Alij dabit vt viuat non vt abūdet · sicut abrahaꝫ filiū ancille sue per natōes ꝑfecit · filio sare nō solū tp̄alia sed spūalia accumulauit.

Si genuerit homo ⁊c. Melior ē obediētia ꝙ̄ victima · ⁊ auscultare magisꝙ̄ offerre adipē arietū: qm̄ ꝗ̄i peccatum ariolādi est repugnare ⁊c. Inobedientem ꝗ filiū ⁊ viciosum moyses obrui lapidibus · euāgelium q̊ꝫ duris increpatōibꝰ ꝗ̄i lapidibꝰ tales arguit. Genimina viparū ꝗs docebit vos fu. a ven. ira.

in societatem recepta
⁊ erit vxor tua. Sin autem postea non sederit in animo tuo · dimittes eam liberam: nec vendere poteris pecunia · nec opprimere ꝑ potentiā quia humiliasti eam · Si habuerit

deus. populum iudeoꝝ ⁊ gentilium. ecclesiā de gentibus: que fide ⁊ deuotōne diligi meruit.
homo vxores duas vnā dilectaꝫ ⁊

Synagogam: que infidelis ⁊ ingrata.
alteram odiosam genueritꝗ ex eis

fideles
liberos · ⁊ fuerit filius odiose pri-

sanctus. tanꝙ̄ sancte matris primitiuus · vnde. Alienati sunt peccatores a vulua. erra. ⁊c · dona spūalia
mogenitus · volueritꝗ substantiā inter filios suos diuidere · non po-

voluptuose ⁊ remisse.
terit filium dilecte facere primoge-

austere ⁊ seuere
nitum ⁊ preferre filio odiose: sed fi-

i · habebit
lium odiose agnoscet primogenitū dabitꝗ ei de his que habuerit cū-cta duplicia. Iste est enim principium liberorum eius · ⁊ huic debē-

fide
tur primogenita. Si genuerit ho-

predicator.
mo filium contumacē ⁊ proteruū

dei vel predicatoris · ecclesie vel legis.
qui non audiat patris ac matris

sepe admonitus
imperium ⁊ coercitus obedire con-

vt corrigant
tempserit · apprehendent euꝫ ⁊ du-

quoꝝ autoritati acquiescendum.
cent ad seniores ciuitatis illius ⁊

ecclesiam qua itur in celū · discretōis · sic in ecclesia faciunt minores episcopi ad maiores maiorem causam referentes.
ad portam iudicii · dicētꝗ ad eos Filius noster iste proteruus ⁊ contumax est · monita nostra audire cō-temnit · comesationibus vacat · ⁊ lu-

duris increpatōibꝰ
xurie atꝗ conuiuiis: lapidibus eū

vt publice correctꝰ erubescat citiꝰ · pccō vt viuat
obruet populus ciuitatis · ⁊ morie-

do · sic · pccm̄ · ne alios exēplo
tur: vt auferatis malum de medio

corrūpat · pestilente flagellato sapiēs astutior fiat
vestri · ⁊ vniuersus israel audiens pertimescat. Quando peccauerit

xp̄ianꝰ · s. mortale crimē. · tormētoꝝ vel excōicationis · reatui
homo quod morte plectendum est ⁊ adiudicatus morti appensus fue-rit in patibulo: non permanebit cadauer eius in ligno sed in eadē die

Pro peccato punitꝰ · Qui dixit · qua die tetigeritis. morte moriemini · qui peccatum ⁊ mortem odit
sepelietur: quia maledictꝰ a deo

perseuerando · fixus non vt iudas: sicut quidam voluerunt. · peccato qꝛ primum peccatum in ligno.
est qui pendet i ligno · ⁊ nequaꝙ̄

sordibus pccōꝝ · carnem.
contaminabis terram tuam quam dominus deus tuus dederit tibi in possessionem.

C. XXII.

hec ad lrām ex benignitate nature faciēda sunt.
NOn uidebis

operatorē · qui a iugo legis ad fidē vocatꝰ est. · christi qui ait. Ite nūciate fribꝰ meis.
bouem fratris tui · aut

catholicū siplicē · ꝑ hereses · peccātē. · negligēs
ouem errantem ⁊ preteribis: sed re-

reuocādo. · christo · a quo discedit.
duces fratri tuo et si non est pro-pinquus frater tuus nec nosti eū ·

domesticā curā · i vnitate ecclesie
duces in domum tuam ⁊ erūt apd

veniēs ad iudiciū · te rede-unte
te ꝙ̄diu querat ea frater tuus ⁊ re-

gētili · idocto ·
cipiat. Similiter facies de asino ⁊

opibus indoctis exterioribꝰ que si viderimꝰ deuiare debemꝰ in viam iusticie dirigere ·
de vestimento ⁊ de omni re fratris

Aug. Maledcs a dō ē. q. p. ⁊c. Quidā hēretici ad calūniā passiōis xp̄i hāc sētētiā trāsferūt non intelligentes qꝛ mors ex pena peccati est · vn̄ et peccatū dicta est (ñ ꝙ peccet hō dum moritur) sicut loq̄la per linguā formata lingua dr̄ · ⁊ manꝰ scriptura · vn̄ dicimus ꝓbata ⁊ electa ē manus eius. Peccatū ꝗ nō tm̄ opꝰ malū qd̄ pena dignuꝫ ē: sed ipsa mors ꝗ peccato facta ē appellatur Illud ꝗ peccatū ꝗ reꝰ eēt mortis non cōmisit christus: sed alteruꝫ .i. mortem ꝗ peccato īflicta ē · suscepit pro nob̄ Hoc suspēdit i ligno · h̄ maledictū ꝑ moysen .i. mors dānata ē: ne regnaret ⁊ maledicta vt piret. Per christi tale pccm̄ dānatū ē nr̄ꝫ vt liberaremur: ne regnāte pcc̄o dānati remaneremus. Quid ꝗ mirat̄ faustꝰ maledictū eē peccatū · maledictā mortē eē mortalitatē carnis · sine pcc̄o xp̄i: Ex pcc̄o tm̄ hois etiā in christo factū ex adaꝫ q̇ppe corpꝰ assumpsit: ex ꝗ maria ꝗ xp̄ꝫ pepit. Dixit xp̄o deꝰ. Qua die tetigeritis: morte moriemini. H̄ est. maledictū qd̄ pepēdit in ligno. Ille negat xp̄m maledictū ꝗ negat mortuū · vn̄ aplus. Vetꝰ hō nr̄ simul cū illo crucifixꝰ ē ⁊ fcūs ē ꝑ nobis maledictum Maledictū xp̄o est oē pccm̄ · siue ipsuꝫ ꝑ quo seq̃tur .s. supplicium. siue ip̄m suppliciū. Suscepit āt xp̄s suppliciuꝫ nr̄m · nō erat caro xp̄i pcc̄i · qꝛ nō de traduce mortalitatis i mariā ꝑ masculū venerat: sꝫ qꝛ de pcc̄o ē mors · ꝙ̄uis ex vgie mortal' fuit ex ꝗ silitudinē hēbat carnis pcc̄ā · vn̄ vt de pcc̄o dānarꝫ pccm̄ in carne Et alibi. Eū qui ñ nouerat peccatū pro nob̄ peccatum fecit. Maledictum autem comes peccati est. Maledictꝰ ergo omnis qui pēdet in ligno. Nisi deꝰ odisset peccatum ⁊ mortē: ñ ad eam suscipiendam ⁊ delendam filium mitteret. Bene ergo maledictum dicitur quod odit deus · h̄ pependit in ligno.

Appensus. Cruciatum eius vidente populo · vn̄: Peccatores coraꝫ oibus argue: vt ceteri metum habeant.

Nō permanebit cad. e. ⁊c. Hoc ē · nō dēt relinqui in eadē dānatōe: sed reuocari doctoꝝ exhortatōe: vt nulli dū viuit reconciliatio neget̄.

Non permanebit. Non est de die in diem differēda penitētia: sed statī agenda: vt per penitētiam fructuosam ab oculis dei abscōdantur delicta · vn̄. beati quorum tecta sunt peccata.

Maledictus a ⁊c. Augꝰ. Christus nos redemit de maledicto legis factus ꝑ nobis maledictum (Adam nāꝗ in ligno ꝑuaricatōis corruit. Io sibi ⁊ posteris suis maledictōnē meruit · de qua dr̄. Maledictus oīs qui pēdet in ligno) Maledictū nanꝗ · i · execrabilē ⁊ turpissimā mortē suscepit.

Cōtaminabis. Penitētie lacrimis fetorē peccatorum abluere debemus: ne alijs scādalum ⁊ nob̄ germinet cruciatum.

C. XXII.

Nō uidebis bo. ⁊c. Moraliter · Frater tuꝰ doctor ecclesie: cꝰ discipulū vel doctū: ꝗ significat̄ per bouē · vel indoctū: ꝗ significat̄ per ouē · si videris errare noli negligere: sed exhortare vt fri ⁊ magistro possis recōciliare. Duc i domū tuā .i. adhibe curā. Et si ñ est ꝓpiquus .i. eccl'ie tue: h̄ alterꝰ doctor.

Similiter fa. de. Gētili .s. cꝰ vilitatē ⁊ imūdiciā ñ demꝰ despicere.

Uestimento. Plebe ꝗ ornat̄ doctor. Ad literaꝫ quoꝗ omnia hec

⁊ similia seruanda sunt.

Non indu. mu. ⁊c. Augꝰ. Alia editio. Non erũt vasa viri sup̄ mulierem. Vasa bellica voluit ĩtelligi.i.arma. Mistice autẽ hoc exponit apostolus. Non permitto mulieri docere in ecclesia. nec enim sacerdotium nec doctrina conceditur feminis in ecclesia: ne ĩ duãt veste virili. Sz nec vir debet ĩdui veste feminea qui eĩ vir ẽ ⁊ pĩcipatũ gerit eccl̃ie nõ debet aliq̃d femineum vel molle in doctrina sua habere.

Mulier. Cuius naturaliter diuersꝰ color. motus. incessus. vires: cui nõ permittitur docere. nec dũari ĩ virum. nec vsurpet officium p̄dicandi.

Cõtra naturã ẽ virum muliebria facere: comã crispare: torq̃re capillos. vñ. Vir si comam nutrierit ignominia est illi. Mulieri ãt capilli p velamine dati sunt. nõ ĝ induet vir ve. fe. operatõe. s. fluxa ⁊ dissoluta.

Si amb. per vi. Grego. Per viã imꝰ dũ pñtez vitã trãsimꝰ. Nidus auis in arbore vel in terra verba historie. aut in cõtẽplatiua: aut in actiua vita. Precepta actiue nidꝰ in terra. cõtẽplatiue in arbore. Mat pull' vel ouis ĩcubat: cũ spiritalẽ intellectũ fouz historia. ⁊ q̃dam pleno eloquio q̃i pullos profert quedã vero vt ex eis legẽtis animum ad altiora perducat: ⁊ q̃i sub se oua continẽs ex q̃bꝰ pullos p̄ducat. Oua ei fouent' vt ex eis pulli nascãtur. ⁊ sũt q̃daz cõtẽplatiue vite q̃ per quasdam imagines videtur: vt pꝰ in sua v̄tute ⁊ natura videantur. vñ. Videmꝰ nũc p spe culũ ĩ enigmate ⁊c. Cũ vxor habenda non sit nisi filioꝝ grã: paulus tñ ait p̄pter fornicatõz vnusquisq3 vxorẽ suã habeat vñ. s. ad meliora surgerẽt. i. ad ꝯiugij copulã legalem. Hinc q3 p̄dicatores timorem premittunt: ⁊ sic ad amorem p̄ducũt. ꝗ perfecta caritas: foras mittit timorẽ. ⁊ pulli viuere incipiunt cũ timori nõ succũbunt. Lex q3 oua ĩposuit dicẽs. Oculũ pro oculo. dẽtẽ p dẽte. pullos p̄duxit: cuz dixit. Ne q̃ras vltõnẽ. nec memor eris iniurie ciuiũ tuoꝝ. Notãdũ ãt qd̄ d'. nõ tenebit eã cũ filijs: ꝗ abire. p. a. cap. t. fi. q2 aliq̃ñ p̄termittẽda ẽ historia: vt reficiat nos spiritali intelligẽtia: nõ historial' vsus reficiat. Legimꝰ aurum ⁊ argẽtũ egiptioꝝ ab israhelitis deceptoria petitõe surreptũ ⁊ carnalia sacrificia do exhibita. Sz in hoc v̄boꝝ nido mater dimittẽda est filij tenẽdi. Cũ enĩ a secularibꝰ vigilãtiã in genij ad defensionẽ veritatis trahimꝰ: ⁊ eoꝝ eloquiuz in vsũ rectitudĩs: auꝝ ⁊ argentũ tollimꝰ ab egiptijs: vt nos diuites illi pauperes efficiãtur. vñ. In captiuitatẽ redigẽtes oẽm intellectũ in obsequium christi. Et cũ nr̃a corpa p abstinẽtiã domamus: carnalia sacrificia offeremus. Historie igitur exẽpla dimittimus: sed ex ea allegoricũ sensum ĩ mente retinemus.

Domũ nouam. i. ecclesiã: Muꝝ tecti. i. v̄tutũ custodiã. Ne ef. san. ĩ do. t. hoc ẽ. ne alio peccãte reus tenearis.

Ne effundatur. Per incuriã atq3 desidiã. vñ. Qui v̄tutes sine humilitate ꝯgregat: quasi puluerẽ in uentũ portat.

Vineam. Doctrinam. vel plebe doctoribꝰ ꝯmissã vbi vinum spũalis gratie abũdare debz.

Altero. i. heretico Semẽ bonũ verbũ di semẽ neq3 qd̄ inimicus seminauit. Cauẽdũ ĝ ne immisceat' aliq̃d erroris: ⁊ corrumpat' semen dei.

Non arabis Isido. In boue ⁊ asino arat q̃ recipit euãgeliũ cũ iudeoꝝ obseruãtia: q̃ p̄cessit ĩ vmbra. In boue q3 bñ operãtiuz vita. ĩ asino stultoꝝ secordia. Quasi: fatuũ sapiẽti ĩ p̄dicatõe non socies: ne p eũ q̃ rẽ implere nõ valet: ei obsistas q̃ preualet. Stultus vero ⁊ sapiens bñ ꝯiũgũtur: vt vnꝰ p̄cipiat ⁊ alter obediat. ñ vt eq̃li ptãte v̄bũ dei annuncient.

Non indue. ue. Moꝝ. Lana simplicitas. linũ subtilitas. vestis q̃ ex lana linoq3 cõficitur: linũ interius celat. in sup̄ficie lanã demõstrat. Veste ex lana ⁊ lino ĩduit': q̃ sub locutõe ĩnocẽtie celat subtilitatẽ malicie. Allegorice. Lineis vestibus lanã vel purpurã miscz: q̃ inordinate viuit ⁊ professionibꝰ diũsi generis. vt si scimõialis habuerit ornamẽta vxoris. vel vxor gerat spẽz v̄ginis. Hoc ãt figurabat' ĩ vestibꝰ qd̄ nunc declaratur in moribus.

ſ ab ipso.
tui quę perierit: si inueneris eaz ne
negligas quasi alienam. Si vide-
ſ gentilẽ. ſ iudeũ lege doctũ
ris asinum fratris tui: aut bouem
ſ pctõ improuiso ſ pñtis vite.
cecidisse in via: non despicies. sed
ſ alter alteriꝰ onera portate. ſ vtriq3 sexui diuersũ
subleuabis cum eo. Non induetur
indumentum natura dedit.
mulier veste virili: nec vir vtetur
veste feminea. Abominabilis eniz
apud deuz est qui facit hęc. Si am
†ſ presẽtis vite. †ſ scriptura que de cõtẽplatiua loquitur. ſ contemplatiua.
bulans per †viam. i† arbore vel in
ſ que de actiua. ſ verba historie. ſ historiã.
terra nidũ auis inueneris ⁊ matrẽ
ſ Spirituali intellectu iam manifesto.
ſ non manifesto quasi nõdũ egresso.
pullis vel ouis desuper incubãtez
ſ Quia in quibusdam locis pretermittenda est historia: vt soli pulli. i. spiritalis intelligentie sensus reficiat nos.
non tenebis eam cum filiis. sed ab
ire patieris captos tenens filios:
†ſ Longo viuit tempore qui per spiritalem intelligentiam eternitatis an nos apprehendit.
vt bene sit tibi †⁊ longo viuas tem
ſ virtutibus. ſ do. ꝯuersatõnẽ p̄priã. vel
pore. Cum ędificaueris domũ no-
congregatõnem aliorum predicatõni tue patam.
ſ Munimen recte fidei ⁊ diuine p̄tectõnis. vel humilitatis custodiam.
uam. facies murum tecti per circũi
tum ne effundatur sanguis in do-
ſ Qui doctrina ⁊ exemplo seruare potuisti ⁊ neglexisti.
mo tua ⁊ sis reus labente alio ⁊ in
ſ sistitues. ſ ecclesiaz
preceps ruente. Non seres vineã
ſ aliena doctrina.
tuam altero semine: ne ⁊ sementis
quã seuisti ⁊ quę nascuntur ex vi-
ſ vel suffocentur.
nea pariter sanctificentur. Nõ ara
ſ iudeo sub iugo legis posito. ſ gẽtili qui ad euangelium pertinet.
bis in boue simul ⁊ asino. Non in-
ſ Attẽdite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in ve. o. ⁊c. ſ siplicitate in
dueris vestimento quod ex lana li
nocentie. ſ subtilitate malicie. s. ſ Jacitinas fibrias ſ In omnibus que agis memor esto preceptorum dei.
noq3 contextum est. Funiculos in
fimbriis facies per quattuor angu
los pallii tui quo operiris. Si du
ſ. i. regendam acceperit plebem
ſ doctor ſ ãbitõe maioris p̄ĩcipatꝰ
xerit vir vxorem. ⁊ postea odio ha
buerit eam. quęsieritq3 occasiones
ſ sibi ꝯmissam.
quibus dimittat eam obiiciens ei
ſ heresis vel inobedientie.
nomen pessimum ⁊ dixerit: vxorez
ſ regẽdam. ſ vt fructũ spũalẽ gignerẽ.
hanc accepi. ⁊ ingressus ad eaz nõ
ſ de qua despondi. n. vos. v. vi. vir. ca. ex. x̄po ſ deus
inueni virginem: tollent eam pater
ſ ecclesia. ſ diuinoꝝ
⁊ mater eius. ⁊ ferent secum signa
testamẽtoꝝ ops. ſ itegre fidei. ſ mgrõs eccl̃e.
virginitatis eius ad seniores vrbis
ſ iudicãtes causaz populi. ſ cuiꝰ iudicio manifestantur occulta.
qui in porta sunt. ⁊ dicet pater. Fi-
ſ ecclesiam
liam meam dedi huic vxorem: quã
quia odit imponit ei nomen pessi-
mum vt dicat. non inueni filiã tuã
virginem. ⁊ ecce hęc sunt signa vir
ſ integre fidei ⁊ operatõis.
ginitatis filię meę. Expandent ve-
ſ diuine legis opera quibꝰ probatur incorrupta
stimentum coram senioribus ciui
ſ doctores.
tatis apprehendentq3 senes vrbis
ſ autoritate eccl̃e corripiẽt.
illius virum ⁊ verberabunt illum

Funiculos: Ad differẽtiã. s. sicut signũ circũcisiõis israhelitas sep̄at a cęteris. Supsticiosi v̄o magistri captãtes aurã p̄pli ⁊ lucꝛ̃ scli ex mulierculis dilatabãt fibrias ⁊ eis alligabãt spinas: vt vel ambulãtes vel sedẽtes pungerentur: ⁊ sic ad seruiendum deo mouerẽtur: vnde. Dilatant philateria sua et ma. fim.

Si dixe. uir ux. ⁊c. Aug. Apparet q̃ũo subditas viris femineas. ⁊ pene fãulas lex eẽ voluerit vxores: q2 dicẽs aduersus vxorẽ vir testioniũ: vt lapidet' illa si verũ ꝯstat: ipse nõ vicissim lapidat' si falsũ ĩuenit': sed castigat' ⁊ dãnificat' ⁊ eã perpetuo h̄re iubet'. In alijs autẽ causis q̃ testionio falso nocere voluit eadẽ pęna plectit' qua fuerat alter plectendus.

Pater ⁊ ma. Doctores ecclesię qui quasi pater ⁊ mater fouent plebem. Patres autoritate: matres pietate.

Et uerberabũt. Nõ miꝝ si vir q̃ falso accusat iubet' cedi ⁊ mulctã reddere. puella v̄o si culpabilis sit lapidari: q2 p feminã ĩitiũ pcc̃i: q̃ virũ seduxit ⁊ dupliciter peccauit priꝰ in deũ. postea in virũ. vir tantũ in deum.

Centū ſi.rc. Perfectione doctrinę ⁊ ſollicitudinis: quam impendat ſubiectę plebi. vel pœnitentię. Centenarius eni perfect᷒ ē. quinquagenarius pœnitentię conſecratus.

Si puellā uir. In hoc capitulo ſicut in duob᷒ precedētibus ⁊ duobus ſuccedētib᷒ corporalē ꝯdēnat fornicatōnem.

Nihil patietur. Sed ad inceptā fidez reuocabit̄ p grāz baptiſmi libata ab hoſtib᷒

Nō poterit di. Augꝰ. Merito ꝗritur vtꝝ iſta pęna ſit: vt nō eā poſſit dimittere per oē temp᷒ quā inordinate ⁊ illicite maculauit? Si eñ intelligimus eā nō poſſe .i. nō debere dimitti per omne tpus ꝗ vxor effecta eſt: occurrit ꝙ moyſes permiſit dare libellū repudij et dimittere. In hiſ autē ꝗ illicite viciant noluit licere: ne videat̄ ad ludibrium feciſſe ⁊ poti᷒ finxiſſe: qđ eā duxerit. Hoc ꝗz de illa iuſſit: cui vir calūniat᷒ fuerit đ ꝟginalib᷒ ñ īuētis.

Non accipiet. Pater noſter chriſtuſ eſt: cuius eccleſia vxor eſt. non licet hoī dignitatē iſtius ſpōſi trāſferre in ſe: nec ſpōſam ei᷒ violare: vt amorē eiuſ ꝯmittet in ſe. ex dono virtutum vel ex ꝑdicatōe laudē ſuā ꝗrendo non dei: cui dicere conuenit. Non nobis domine non nobis: ſꝫ nōi t. da gloriaꝫ.

C. XXIII.

Eunuchus. Qēs qui molliter viuūt. nec virile opus perficiunt non poſſunt ꝑmanere in congregatōe ſanctorū. nec digni ſunt ītroitu regni cęlorum: qđ violentiā patitur. ⁊ violenti diripiūt illud.

Manzer. Degener ſēſu ⁊ moribus. vel quem hereticoꝝ prauitas in ſuſceptōnem ſacramētoꝝ degenerem fecit. vel ritus gētilitatis aut iudaiſmi maculauit.

condēnantes inſuper centum ſicliſ
ſ deo cui cura eſt de vobis
argenti quos dabit patri puellę.
qm̄ diffamauit nomen peſſimum
ſ deum vidētium
ſuper virginez iſrael: habebitꝗ eā
ſ vt illa relicta trāſeat ad aliā ecclīaz
vxorem ⁊ non poterit dimittere eā
ſ Id ē ſi plebs illa ē errore ſtuprata. vel viciis corrupta: ⁊ incorrigibilis inuenta.
omni tempore vitę ſuę. ꝙ ſi verum
eſt quod obiicit. ⁊ non eſt in puella
ſ eccīe iudicio ꝯdēnabunt
inuenta virginitas: eiicient eam ex
ſ limina vniuerſalis eccleſie
tra fores domus patris ſui. ⁊ lapi
ſ duri anathematis: quia fidem catholicam corrumpere non timuit
dibus obruent viri ciuitatis illius
ſ eterna morte. ſ hereſim.
⁊ morietur qm̄ fecit nephas ī iſrael
ſ recedendo a vero ſponſo. ſ eccleſia
vt fornicaretur in domo patriſ ſui.
ſ ne conſentiendo facies tuum.
⁊ auferes maluz de medio tui. Si
ſ ad litteram. adulteria deterret ſ corrumpendo † ſ heretic᷒ vel iude᷒ ¦ ſ eccleſia ¦ ſ chriſti cui fide ⁊ dilectōne ſociata.
dormierit † vir cū ¦ vxore ¦ alterius.
ſ Ille: quia ſeduxit et illa quia conſenſit.
ſ peccato penitendo. vel impenitens eterno deputabitur tormento.
vterꝗ moriet̄. i. adulter ⁊ adultera
⁊ auferes malū đ medio iſrael. Si
ſ plebem ſcilicet eccleſiaſticam. vel animam chriſtianam verbo dei deſponſatam.
ſ arra fidei. ſ xp̄s.
puellam virginē deſponſauerit vir
† ſ iudeus. vel hereticus. vel ſciſmaticus. vel etiā paganus.
⁊ inuenerit eam † aliquiſ in ciuitate
ſ errore maculans.
⁊ concubuerit cum illa educes vtꝝ
ſ iudicium ſeniorum eccleſie.
† ſ duris increpatōnibus vel ſentētiis.
ꝗ ad portā citatis illi᷒. ⁊ † lapidib᷒
† ſ plebs vel anima. ¦ ſ In auxilium vocando doctores eccleſie: qui corruptorem corriperent. ſ Errori conſentiens.
obruētur: † puella quia ¦ nō clama
ſ vbi cito audiretur ⁊ liberaretur a doctoribus.
uit cuz eſſet in ciuitate: vir quia hu
ſ a dignitate fidei ſ chriſti.
miliauit vxorem proximi ſui. ⁊ au-
feres malum de medio tui. Sin āt
ſ Extra eccleſiam: nec ſocietate ſanctorum ſuſceptam ſ Inter gētiles ſ aīaz.
in agro repperit vir puellam quę đ
ſ per cathecismum fide imbuta ſ deo. † ſ ibidem.
ſponſata eſt. ⁊ † apprehendens con
ſ ſemine erroris corrūpēdo. ſ ſeductor
cubuerit cum illa ipſe morietur ſo-
ſ anathemate punitus † ſ Quia ſeductori non potuit reſiſtere: nec habuit doctorem qui eam adiuuaret.
luſ: puella † nihil patietur. nec ē rea
ſ de inſidiis.
mortis: qm̄ ſicut latro conſurgit cō

Is in eccleſiam recipietur cū integra fide decalogū legis ſꝫm euāgelij inſtitutōnem ſeruauerit. vn̄. Si vis vitā ingredi ſerua māndata. Et alibi. Ego ſū hoſtium per me ſi quis intrat ſaluabitur.

Ammonites. Aug. Alia editio. Nō intrabit ammoniteſ ⁊ moabites ecclīaz dn̄i ⁊ vſꝗ ad decimā generatōnē ñ intrabit ecclīaz dn̄i. ⁊ vſꝗ in eternuz. Quō ꝗ ruth moabitis ītrauit? Forte miſtice ꝓphetauit ītraturā ꝙ ait: vſꝗ ad decimā generatōnem. Cōputant̄ ei ab abrahā qn̄ fuit loth ꝗ genuit moabitas ⁊ āmonitas: ⁊ inueniūtur ab abrahaz generatōnes decem vſꝗ ad ſalmō: ꝗ genuit boos maritū ruth. Sūt ei iſtę. abrahā. yſaac. ⁊ iacob. iudas. phares. eſrom. aram. aminadab. naaſon. ſalmō: qui genuit boos: cui ruth ī ecclīa dn̄i peperit filios. Sꝫ cur additū eſt vſꝗ in eternū? an qꝛ poſt nulla aīa de āmonitis: et moabitis ītrauit ī illā eccleſiam hebręoꝝ: an poti᷒ ita dictum eſt. et vſꝗ ad decimā generatōnem: vt ſꝑ intelligi voluerit ꝑ denariū vniuerſitatē: ⁊ expoſuerit dicēs. ⁊ vſꝗ ī eternum? Sꝫ ſi ita ē: ruth ꝯtra meritum admiſſa vidētur. An āmonitas prohibuit ⁊ nō āmonitidas. i. viros admitti nō fęminas? Maxime qꝛ cū euertiſſent iſrahelitę illā gentē. oēs viros occidere iuſſi ſunt fęminas aūt ñ niſi eas ꝗ nouerāt viꝝ. qm̄ ipę ī fornicatōnē ſubduxerant ꝓplm. Virgines vero dimiſert̄. ñ eis ī putantes culpā ꝗ euerti illa gēs meruit: quā etiā hic ꝯmemorauit. ꝗ ꝗreretur: Cur moabitas ⁊ amonitas admitti noluerit? ſubiunxit eo ꝙ non obuiauerīt vobis cū panib᷒ et aꝗ in via cū exiretis đ egipto. ⁊ ꝯduxerīt aduū ſū te balaam filiū beor de meſopotāia vt maledicēt te. Has culpaſ nec tūc qn̄ gēs illa depugnata eſt: fęminis īputauerīt ꝗs ꝯſeruare maluerunt.

tra fratrem ſuum. ⁊ occidit animā
ſ ſpiritali gladio.
ſ vi cogente.
eius. ita ⁊ puella perpeſſa eſt. So
ſ extra ſocietatē eccleſie ſ multi eni
la erat in agro: clamauit. ⁊ nullus
tales repugnant.
affuit qui liberaret eaz. Si inuene
ſ aliquis doctor. ſ diſcipulū ſ cui. ſ.
rit vir puellam virginem quę non
nō adeſt ꝯſiliū eccleſie. ſ. i. ſibi ſociare ꝑ ī ūpſerit
habet ſponſum. ⁊ apprehendēs cō
ſ vel ea
cubuerit cum illa. ⁊ res ad iudiciū
venerit: dabit qui dormiuit cuz ea
ſ deo ſ perfectam penitentiam.
patri puellę quinquaginta ſiclos
ſ ſub cura ⁊ ꝓuidētia ſua
argenti. ⁊ habebit eam vxorem: qꝛ
ſ maxīe vbi ſe voto diſcipulus alligauit.
humiliauit illam. Non poterit di-
mittere eā cunctis diebus vitę ſuę
ſ. i. non ſeducet animam deo patri coniunctam
ſ predicator ſ eccleſiam
Non accipiet homo vxorem patriſ
ſ chriſti
ſui: nec reuelabit operimentū eiuſ.

C. XXIII.

Non intrabit
Qui non hēt ſemen verbi: nec poteſt gignere bona opera
eunuchus attritis vel
amputatis teſticulis ⁊ abſciſo vere
ſ ſocietatem ſanctorum
tro eccleſiam domini. Non ingre-
dietur māzer. hoc eſt. de ſcorto na
ſ conſortium ſanctoꝝ ſ decalogi obſeruationem.
t᷒ in eccleſiā dn̄i vſꝗ ad decimā ge
ſ qui de inceſtu nati.
neratione. Ammōiteſ ⁊ moabites
ſ Aug. hoc eſt ineternum: quia denarius clauſula numerorum.
etiam poſt decimam generationez
non intrabunt eccleſiam domini in
eternum: quia noluerunt vobiſ oc
currere cum pane ⁊ aqua ī via quā
ſ mūdo. ſ ſicut heretici excitant per dyabolū ꝑſecutōnē ꝓp̄lo fideliū
do egreſſi eſtiſ de egipto: ⁊ quia cō
duxerunt contra te balaam filium
beor de meſopotamia ſyrię vt ma-
lediceret tibi. ⁊ noluit dominus de
us tuus audire balaā: vertitꝗ ma
ledictionem eius in benedictionez
ſ gratis. ſ.
tuam eo ꝙ diligeret te. Non facies

Hęticos ſꝑ ab ecclīa eē pellēdos ſignificat ꝗ hereticū hoīez poſt vnaz ⁊ alterā correctōnem deuita.

Quia nolu. uo. rc. Tradūt hebręi ꝙ hę gētes ꝓpinꝗ ſibi exeuntib᷒ de egipto occurrerunt cum pane tantum: cū ſcirent eos in deſerto maxīe ſiti laborare. ⁊ iō huic maledictōni ſubiecti ſūt. Miſtice deſignāt hereticos: ꝗ fugiētib᷒ de egipto h᷒ mūdi ad verā terraz ꝓmiſſiōis offerūt panē pollutū. ñ aꝗ ſapīę dulcoratū. ⁊ iō ab ecclīa alīeati ſūt.

Vertit ꝗ rc. Quia ſępe perſecutio cauſa maioris proſperitatis eſt.

Quia diligentibus deum omnia cooperantur in bonum.

Non abominaberis ydu. ꝛc. Idumeus sanguineus, vel terrenus carnē cuius est terrena materia significat. Egipti⁹. i. tenebrosus, corp⁹ morbidū. Carnem nostram non debemus abominari: sed fouere ⁊ necessaria ei prebere. curam tamen eius in desiderijs nō facere. Frater inquit tuus ē: q₂ ex carne sumus ⁊ anima. Egiptiuꝫ. i. corpus non abominemur. in cui⁹ terra aduene fuimus. anima enim que celestem habet originem. q̄i aduena moratur in corpore, vñ apl's Dum sumus in corpore peregrinamur a domino. Qui nati fuerit ex eis ꝛc. i. paulatim fient spirituales.

Non abominaberis ydumeū ꝛc. Per ydumeum ⁊ egiptium significatur presens vita: cui q̄uis renunciantes egiptiam terram. i. ꝯuersatōnem pristinā ⁊ concupiscentiā mundi declinemus: duꝫ tñ huius mūdi necessitatibus subdimur: nō oīno egiptiā natōnē extinguimus: ꝟ quodāmodo sepati quotidiano victu ⁊ vestitu ꝯtenti sumus. Tercia generatōne in ecclesiam intrabūt: q₂ secularis potest sanctis ꝯiungi: cum pfecte in patrem ⁊ filiuꝫ ⁊ spūmsanctum crediderit. vel cū spe fide et caritate ornat⁹ fuerit.

Quando egressus. Spiritales christi milites instruit: q̄d alibi dicitur. Qis q̄ in agone cōtendit: ab oībus se abstinet.

Si fuerit inter vos. Aug. Multa ponit lex in sacramētis et vmbris futuroꝝ. Quedam eī in semine materialis informitas: que formata corpus hominis redditura ē in significatiōe posita ē vite informis ⁊ inerudite. a qua informitate oportet doctrine forma ⁊ eruditione mundari. Iō illa purificatio p̄cepta est post seminis effusionem. nec eī in somnis peccatū fit. Aut si hoc quis peccatū putat nō arbitrās accidere nisi hmōi desiderio: qd̄ falsum est: nunq̄d ⁊ solita mensium peccata sunt feminarum? quas lex precipit expiari nō nisi propter ipsam materialem īformitatem: q̄ facto conceptu tanq̄ in edificatōnem corporis additur. Ac per hoc cum informiter fluit significari lex voluit animum sine discipline forma īdecenter fluidum ac dissolutum. quē formandum significat: cum fluxū purificari imparat. Postremo mori peccatuꝫ non est. ⁊ mortuū sepelire humanitatis officium est. ⁊ tamen purificatio mandata est. non quia corpus mortuum peccatum est: sed significat peccatum aīe a iusticia deserte.

Grego. Mistice. Si fuerit inter vos homo ꝛc. Nocturnum somniū temptatio occulta: qua tenebrosa cogitatione turpe aliquid concipitur: sed opere non expletur. Nocturno somnio pollutus extra castra egreditur: vt qui cogitatione polluitur: indignum se societate fidelium arbitretur. ⁊ bonorum se comparatione despiciat. Ad vesperum lauatur aqua: cum defectum suum conspiciens ad lamenta penitentie conuertitur: vt fletibus deleat quod occulta inquinatio accusat. Sed post occasum solis redeat ad castra. id est. deferuescente caloris ardore fiduciam erga bonorum societateꝫ sumat. ⁊ ad fidelium merita reparetur presumenda.

Habebis locum. Corporalem enim mundiciam diligit deus. Iō p̄cepit nihil fedum remanere in castris.

cum eis pacem: nec queras eis bona cunctis diebus vite tue in sempiternum. Non abominaberis idu-
ꝓ p̄ntem vitam ꝓ sanguineum vel terrenū. hec est caro nostra que de terra est.
meum. quia frater tuus est. nec egi-
ꝓ tenebrosum. i. corpus morbidum. ꝓ patria
ptium. quia aduena fuisti in terra
nostra paradisus est.
eius. Qui nati fuerint ex eis tercia
ꝓ in perfecta fide trinitatis
generatione intrabunt in ecclesiam
ꝓ alias dei
domini. Quando egressus fueris
ꝓ demones
aduersus hostes tuos in pugnam
ꝓ nociua:
custodies te ab omni re mala. Si
ꝓ occulta tēptatōe ꝓ tenebrosa cogitatōe
fuerit inter vos homo qui i nocturno
ꝓ ꝯsentiendo ꝓ societate fideliū
pollutus sit somnio: egredietur
se indignum iudicans
extra castra: ⁊ non reuertetur prius
ꝓ superato. s. feruore tēptatōis ꝓ pnīe ꝓ lacrīaꝝ
q̄ ad vesperā lauetur aqua: ⁊ post
ꝓ temptatōe deferuescēte ꝓ fideliū ꝯsortia
solis occasum regredietur i castra.
ꝓ conscientiam in qua compungaris. ꝓ sanctorum
Habebis locū extra castra ad quē
egredieris ad requisita nature: ge-
ꝓ acutū ꝯpūctōis stimulū ꝓ cordis ꝯpūctōe vel memoria castitatis.
rens paxillum in baltheo. Cūq̄ sederis fodies per circūituꝫ. ⁊ egesta

Gregorius. Mistice. Habebis locum ꝛc. Nature corruptibilis grauate a nostre mentis vtero quedam cogitatōnum superflua: quasi ventris grauamen erumpunt. Sed portare sub balteo paxillum debemus vt ad reprehendendos nosmetipsos semper accincti acutuꝫ circa nos stimulum compunctionis habeamus: qui terram nostre mentis penitentie dolore confodiat. ⁊ quod a nobis fetidum erumpit abscondat.

In baltheo. Baltheo enim renes accinguntur. ideo per baltheum male volūtatis ꝯtritō designat. vñ iob Baltheum regū dissoluit: ⁊ precinxit fune renes eorum.

ꝓ ne appareat añ oculos dei
humo operies quo releuatus es.
Dominus enim deus tuus ambu-
ꝓ ecc͞ie que ē vt castroꝝ acies ordinata
lat in medio castrorum. vt eruat te ⁊ tradat tibi inimicos tuos: vt sint castra tua sancta: ⁊ nihil in eis appareat feditatis. ne derelinquat te.
ꝓ a seruitute dyaboli vel pcc̄i fugientem ꝓ respuendo. vel in despationeꝫ mittendo. ꝓ dyabolo vel pccō
Non trades seruum domino suo
ꝓ ad fidē veniēs vel penitēs. ꝓ sub munimine fidei
qui ad te confugerit. Habitabit te-
ꝓ ecclesia. vel sub quocūq̄ ordine fideliū.
cum in loco qui ei placuerit ⁊ i vna
ꝓ ecc͞iaꝝ vel ꝯuersatōnū ꝓ In pace ecclesie.
vrbium tuarum requiescet: ne con-
ꝓ q₂ magis fouēdus ē ne desperꝫ. ꝓ fornicatōi hereticorum iuncta.
tristes euꝫ. Non erit meretrix de fi-
ꝓ aīabus ꝓ que sūt templum dei viui. ꝓ vñ fugite fornicationem. ꝓ qui dō adoptati sūt
liab⁹ israel: neq̄ scortator de filiis
Moꝝ. oñdit q̄ sicut abominatio ē merces prostibuli: sic ⁊ donuꝫ rapacitatis
israel. Non offeres mercedeꝫ prostibuli. nec precium canis i domo domini dei tui. quidquid illud est quod voueris: quia abominatio ē vtrūq̄ apud dominum deum tuū.
ꝓ mercedē cupiēs. ꝓ catholico ꝓ iudeo.
Non fenerabis fratri tuo ad vsurā

Operies. Terrena fragilitate cōsiderata. sordes dēm⁹ opire.

Non trades seruum. Augusti. Lxx. Nō trades puerū domino suo: q̄ appositus est tibi a dño suo. Nō q̄ dñs eū apposuerit. i. ꝯmēdauerit. q₂ depositūꝫ diceret: ꝟ appositū dixit. i. adiunctuꝫ huic cuꝫ ab illo discessisset. Reddi ḡ prohibuit fugitiuos. non suscipi. Quo hoc putari pt nisi genti ⁊ populo intelligamus ista dici: non vni hōi? Ex alia vtiq̄ gente refugientem ad hāc cui loq̄bat: a dño suo. i. a rege suo. reddi phibuit. q̄d alienigēa achis rex geth seruauit qñ ad eū fugit dauid a facie dñi sui. i. regi saul. hoc explanat dicēs In vobis habitabit ī omni loco vbi placuerit ei.

Non erit me. Aug⁹. Lxx. Non erit meretrix a filiab⁹ israel ⁊ non erit fornicans a filijs isrl'. Manifeste phibet viros ⁊ feminas fornicari: etiā cū nō alienis coniugibus. pcc̄m eē demōstrans misceri nō ꝯiugib⁹ suis. q₂ ⁊ meretrices eē ⁊ ad eas phibꝫ accedere: q̄ꝝ publice venalis ē turpitudo. In decalogo āt noīe mechie ñ videt' apte phibuisse: q̄ nō nisi adulteriū intelligi solet. vñ q̄d nobis videt'. ibi tractauimus.

Spiritaliter innuit q₂ nō licet aīe christiane errorib⁹ hereticoꝝ se miscere. filium dei impudicitie ⁊ libidini non licet se tradere.

Non offeres. Augustinus. Lxx. Non offeres mercedem meretricis neq̄ commutationem canis in domo domini dei tui ad omne votum quoniam abominatio est domino deo tuo. Vtrunq̄ scilicet. non vnum. de cane enim vetat fieri commutationem primogenitorum: quam iubet fieri de immundis animalibus. id est. equis asinis. ⁊ que adiuuant hominem. vnde ⁊ iumenta dicuntur. De cane autem noluit ⁊ de porco. ⁊ quare noluit querendum est. ⁊ si de omnibus talibus noluit: quare hic solum canem excipit? Nam mercedem mereticis videtur repulisse. quia prohibuit esse meretricem de filiabus israhel. aut quenquam filiorum israhel vti meretrice: ⁊ ne quis putaret posse hoc expiari si aliquid inde in templum offerret: dicendum fuit q̄ domino abominatio sit.

Precium canis: Canis rapacis. Dona iniquorum non probat altissimus. Qui offert sacrificia ex substantia pauperum: quasi qui victimat filium in conspectu patris.

Non fenerabis. Vsuram ⁊ auariciaꝫ remouet ⁊ charitateꝫ impendere iubet.

Est pecunia que ad vsuram dari prohibetur: quia vicium cupiditatis

est exigere velle quod cognoscis te non comodasse. Hanc dñs habuit ⁊ in de pauperibus erogandam tradidit. ⁊ nos ad liberalitatem largitatis inuitauit. Altera est quam ad vsuram dare debemus. vnde. Nonne oportuit te pecuniam committere nummularijs: vt ego veniens exigerem qđ meũ est cum vsura?

Sed alieno. Infideli vel iniquo cui pecuniam damus ad vsuram: cum pro verbo predicatõnis exigimus fidem penitentiam ⁊ operationem bonam.

ſ verbi dei.
pecuniam. nec fruges nec qualibet aliam rem: sed alieno. Fratri autẽ tuo absq; vsura id quo indiget cõmodabis: vt benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo i terra ad quã igredieris possidẽdã
ſ vouete ⁊ reddite domino deo vestro.
Cum votum voueris domino deo tuo: non tardabis reddere. quia re
ſ quasi debitum.
quiret illud dominus deus tuus.
ſ reddere ſ ipsa mora.
Et si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri. absq; peccato eris. Qđ autẽ semel egressum ẽ de labiis tuis obseruabis: ⁊ facies sic̃ pmisisti dño
ſ ideo iure teneris.
đo tuo. ⁊ ppria volũtate ⁊ ore tuo
† ſ scripturam sacram. vel ecclesiam catholicam ſ christi.
locut⁹ es. Ingress⁹ † vineã proximi
ſ necessitati consulit: auariciam prohibet ſ In carnatõnem christi crede: sacramẽtis cõpticipare.
tui ꝯmede vuas q̃tũ tibi placuerit
ſ ſ meditando.
foras ãt ne efferas tecũ. Si itraue
ſ legem. ſ christi qui verus amicus.
† ſ rigorẽ littere exponẽdo ad spiritalẽ sensum re diget.
ris i segetẽ amici tui † frãges spicas
ſ .i. ĩ aliũ sesũ nõ transferes
⁊ manu ꝯteres. falce ãt nõ metes.

C. XXIIII.

Non tardabis. Unde salomon. Ruina est hõi p⁹ vota tractare vel tardare.

Ingressus vineam. In ecclesia alterius episcopi potest alter aliquos corrigere vel cõfirmare. totã plebem non licet ei regere: vel magna negotia tractare.

Foras. Extra ecclesiam gratiã efferre non licz: qr in vna domo carnes agni edi iubentur.

Si intraueris in se. a. ꝛc. Sũt q̃dã scripture q̃ historialit̃ fidem imbuunt. q̃dã moraliter sanctã conũsatõnẽ instruũt. Quedam nõ scđm historiã ß scđm allegoriã venerãda mysteria oñdũt. Caute ğ in segetem pximi intrandum est: vt discernẽdo carpas cibum: non p̃cipitando succise messis incurras iudicium.

C. XXIIII.

Si acceperit homo. Gregorius. Moraliter. Homo vxorẽ accipit: cũ terrene actionis curã suscipit. Feditatẽ agnoscit: cũ pollutã eẽ per peccata sentit. Dimittet eã de domo sua. i. amorẽ ei⁹ abijcit a mente sua. Egressa alteꝝ accipit qr terrenã actõnẽ quã deseris: ali⁹ ꝯcupiscit. Ipsi quoq; in odium venit: ⁊ eam vtiliter dimittit. vnde bene sequitur. Si dimiserit eã aut mortuus fuerit ꝛc. Quisq; terrenam curam aut dimittit: aut moritur. i. aut non ex aĩo succumbit. aut per eum funditus in anime vita succũbit. Siue ergo sequens maritus dimiserit siue mortuus fuerit: prior non recipiet eã in vxorem: quia polluta est. vt. s. qui semel terrenam curam reliquit ad eam vltra non redeat quam ipse pprio iudicio polluit: qui prius deseruit quia pollutam cognouit.

Mistice. Si acceperit homo vxorẽ ꝛc. Christus vxorem sibi accepit: cum synagogam sibi copulauit: quam legẽ tribuendo in iudicio ⁊ iusticia ⁊ misericordia desponsauit: sed illa non inuenit gratiã propter incredulitatem ⁊ ydolatrie feditatem. Scripsit enim libellum repudij. i. euangeliũ in q̃ declaratur q̃ indigna fuerit spiritalis consortij: cum christum crucifigendũ tradidit. barrabam elegit. Datus est in manus eius libellus repudij: cum potestas data est crucifigendi. Ideo de domo. i. ecclesia eiecta est. vnde. Multi veniunt ab oriente ⁊ occidente ⁊ recũ. cum abraham ysaac ⁊ iacob in reg. ce. filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores. ꝙ autem sequitur. Cumq; egressa alterum maritum duxerit ꝛc. significat ꝙ licet apostoli post passionem ⁊ resurrectionem christi eam ad fidem ⁊ penitentiã prouocauerit: ⁊ spiritalibus nuptijs copulare voluerint: tanquam indigna ⁊ errore polluta abominabilis permansit. vnde. Vobis oportebat primum loq̃ verbum dei: sed quoniam repulistis illud ꝛc.

Augu. Multe erant in lege causę dimittendi vxores. christus solam fornicationem excipit: ceteras molestias iubet pro fide ⁊ castitate coniugij sustineri. Et mechum dicit eum qui eam duxerit que alligata est viro. i. q̃ diu vir eius vixerit: quo mortuo soluta est. Vir quoq; si dimiserit: aliam non ducat. Si ãt nec illi nubere: nec huic licet alteram ducere. viua vxore quã dimisit multo minus licet cũ qualibet scortari. Beatiora sane cõiugia q̃ sine filijs procreandis siue terrena prole cõtẽta: pari consensu continentiam seruare pñt. Nec illud est cõtra ꝙ dominus coniugẽ dimitti vetat. Nõ enĩ dimittit qui cum ea non carnaliter ß spũalit̃ viuit. vt qui habẽt vxores sint quasi non habentes.

ſ quilibz ſ terrene actõis curã
Si acceperit homo vxorem ⁊ habu
† ſ quia terrena actio prius q̃ habeatur fortiter amatur anteq̃ feda cognoscatur.
erit eã: ⁊ † nõ inuenerit grãz añ ocu
ſ peccm̃ qđ ꝯgnoscit i ea
los ei⁹ propter aliquã feditatẽ: scri
bet libellum repudii ⁊ dabit in ma
ſ .i. abiiciet amorẽ ei⁹ a mente.
nu illius ⁊ dimittet eam de domo
ſ qr terrenã actionem quã alius deserit alius concupiscit.
sua. Cumq; egressa alterum maritũ
duxerit: ⁊ ille quoq; oderit eam de
ſ nõ ex aĩo suc cumbendo ei. ſ i aĩa succũbẽdo ei
deritq; ei libellũ repudii ⁊ dimiserit de domo sua: vel certe mortuus
fuerit: nõ poterit prior marit⁹ recipe
ſ ipsius iudicio: qr eã quasi pollutam prius dimisit.
re eã in vxorem: quia polluta est et
abominabil' facta ẽ corã dño. Ne
ſ vel pollui.
peccare facias terram tuam quam
dominus deus tuus tradiderit tibi
ſ carnalẽ delectatõnẽ ſ contra demones
possidẽdã: Cũ accepit hõ nuper vxorẽ: nõ procedz ad bellũ nec ei quip
ſ ecclesiastice cure.
piã necessitatis iniũget' publice: sz
† ſ quã incurrisset si ecciã regendã suscepisset.
vacabit absq; † culpa domui suę: vt
vno anno letetur cũ vxore sua Nõ
ſ auferes † ſ ꝯfessionis peccatoris que est pignus emẽdatõis † ſ timorẽ qui quasi pigra mola iacet immobilis.
accipies loco † pignoris † iferiorem

Scribet libel. Ad duriciã cordis vrĩ scripsit moyses p̃ceptũ istud: malẽs. s. indulgere discidium q̃ ꝯmitti homicidium

Ne peccare. Polluit terrã suã q concupiscentijs carnalibus inquinat corpus suum. Nõ necesse ẽ ambitõnẽ presentis vitę citius domari: ne valeat dñari. Et cũ trena actõ semel fuerit repulsa. nõ est repetẽda: ne post tergum respiciat qui in aratro manum posuerat.

Cum acceperit. Quasi quicũq; carnalibus desiderijs se obligat ad regimẽ ecclię et ad spiritalem militiã se non habilem esse cognoscat. Quia nemo militans deo implicat se secularibus negocijs vt ei placeat cui se probauit. vnde. Nemini cito manum imposueris.

Non accipies. Loco ergo pignoris mola superior aut inferior non tollatur: quia qui predicat peccatori tanta despensatõne predicare debet: vt non relicta spe timorem subtrahat. nec subtracta spe timorem relinquat.

Isido. Tollit molam superiorem: qui peccatum flenti dicit. Non habebis veniam de commissis. Tollit inferiorem: qui peccatum palpando dicit. age malum quantum vis: deus pius est: ⁊ ad veniam paratus. vtiliter vtraq; mola habetur: si spes sit cum emendante formidine ⁊ formido cum spe.

Grego. Non accipies loco pignoris ꝛc. Accipere aliquando auferre dicimus. vnde ⁊ aues que alias rapiunt accipitres vocamus. vnde. Si q̇s deuorat. si quis accipit. id est. rapit. Pignus debitoris: confessio peccatoris. hoc accipitur: cum a peccatore peccati confessio tenetur. Superior ⁊ inferior mola spes ⁊ timor. Spes ad alta subuehit. timor autem cor inferius premit. vna mola sine altera inutiliter habetur. Peccatoris ergo pectore sẽper debent spes ⁊ formido coniungi. quia incassum misericordiam sperat: si iusticiam non timeat. et incassum metuit: qui non confidit.

Auferes malum. Auguſt. Aſſidue hoc ſcriptura dicit cum malos iubet occidi·ſicut ibi·Auferte malum ex vobiſmetipſis .i. malignum ſcdm grecum maſculino genere non hoc malum: eum.ſ.qui tale aliquid commiſit: vt excommunicatõne dignus ſit. Hoc eñ nunc agit in eccleſia excõicatio qd tunc interfectio. Quãuis illud aplicuꝫ aliter intelligi poſſit. vt vnuſquiſq; malũ vel malignuꝫ ex ſeipſo auferat·qui ſenſus acceptabilioꝛ eſſet ſi hoc malum·vel hoc malignũ: non hũc malignũ ſcriptũ eſſet. nũc vero credibilius eſt de homine dictum q; de vicio· quanq; elegant poſſet intelligi hõ auferre a ſe malum hominẽ·ſicut dictũ eſt. Exuite vos veterẽ hominẽ qd exponẽs ait. Qui furabatur iã nõ fu.

Plagam le. Nota ꝓpter peccatuꝫ hãc infirmitatẽ hoĩbus accidere·ſic oꝛiẹ q̃ ſacerdotium vſurpauit.

Cum repetes. Aug⁹. Ad opus miſericoꝛdiẹ pertinet vt pignoratoꝛ in domũ nõ intret: nec fiat ꝑturbatio debitoꝛi·ꝛ debitorem admonet pignus proferre creditoꝛi. Sed mouet ꝙ iubet egenti pignus eodem die reſtitui: quia non habet vbi doꝛmiat: cur non potius creditoꝛi precipit vt non auferat qd eodẽ die reſtituendũ? Quid ſi ad compellẽdum debitoꝛẽ fieri voluit? quõ ſe vrgeat ad reddendum: cũ ſciat ſe pignus eodem die recepturum? Añ forte ꝓpter memoꝛiam fieri h̃ voluit ne obliuiſcatur reddere? ꝛ cũc non reddat ſi vere ñ habeat? Maxime q; creditoꝛiſ miſericoꝛdia vincitur: cui nõ debet eẽ ingtus ſi pignuſ receperit in q̊ doꝛmiat Creditoꝛi q̊ꝫ cũ nõ reddiderit debꝫ eum credere non hẽre: q̊ hac etiam indiget miſericoꝛdia vt pignus ſibi reſtituatur non habens vbi doꝛmiat.

Non negabis. Qui euangelium annunciat de euangelio viuat. Dignus eſt enim operarius mercede ſua.

Non occidentur p. Aug⁹. Etiam lex dicit ſua queq; culpa interimendum. Quid eſt ḡ ꝙ dicitur. Reddens peccata patrum in filios in terciam ꝛ quartã generatõnem? an de filijs nondũ natis intelligendum ꝓpt' oꝛiginale pccm qd ex adã traxit genus humanum? Hic aũt de filijs iã natis facta eſt diſtinctio: vt quiſq; moꝛiatur in pcco ſuo. Nihil enĩ trahit ex pẽ peccãte qui iã nat⁹ eſt. Sed cũ ibi dicitur·his qui oderũt me: manifeſtum ẽ illã ꝯdic õnem poſſe mutari; ſi filij parentum ſuoꝝ facta non fuerĩt imitati·nã ꝛ illud ex adam tpaliter reddit·q; oẽs ꝓpter hoc moꝛiũtur·nõ autẽ in eternũ eis q̊ fuerĩt per grãꝫ regenerati ꝛ in ea vſq; in finẽ ꝑmãſerint. Quãuis merito q̃ratur ſi reddũtur peccata patrũ ĩ filios his qui oderũt deũ: cur in terciã ꝛ quartam generatõnẽ vel ꝑtermiſſa ꝑma·vel ſcda vl' nõ etiã in ceteras ꝑmanẽte impietate ꝛ imitatõne maloꝝ parẽtũ? An per ſeptenariũ vniuerſitatẽ intelligi voluit? nec poſuit ipſum ſeptenariũ dicens. In ſeptimam generatõnem: ꝓ cauſam perfectõis ei⁹. Ideo enim ſeptenarius perfectus dicitur: quia conſtat ex ternario primo·ſ· impari toto.ꝛ quaternario ꝑmo pari toto. Similiter illud intelligendũ puto in tribus ꝛ quattuoꝛ ĩpietatibus non aduerſaboꝛ· vniuerſas enim ĩpietates ñ tres vel q̃ttuoꝛ intelligi voluit.

ſ Spem que mira celeritate voluitur: ꝛ acceptas fruges ad vſum hominum molit ꝛ minuit.
ꝛ ſuperioꝛem molam quia animaꝫ ſuam appoſuit tibi. Si depꝛehen-
ſ ſeductoꝛ ſ ad peccandum.
ſus fuerit homo ſollicitans fratrẽ
ſ cũ peccam⁹
ſuuꝫ de filiis iſrahel: ꝛ vendito eo
dyabolo venundamur † ſ intentionis ſue finem
ſ ſpiritualiter
acceperit †pꝛecium interficietur· et
ſ excommunicabitur.
auferes malum de medio tui. Ob
ſ ab hereticis: quoꝛum ſermo vt cancer ſerpit.
ſerua diligenter ne incurras plagã
ſ peccati vel erroꝛis. ſ Super cathedram moyſi ſederunt ſcribe ꝛ phariſei: que dicunt vobis facite. ſ ꝯtra pccm̃.
lepꝛẹ: ſed facies quẹcunq; docue-
vel hereſim. † ſ Apparet omnem ſacerdotem leuitam fuiſſe: q̃uis non oĩs leuita ſacerdos fuerit.
rint te ſacerdotes † leuitici generis
ſ non quod addunt vel fingunt.
iuxta id quod pꝛẹcepi eis ꝛ imple
ſ vt caueatis.
ſollicite Memẽtote quẹ fecerit do
† ſ ·i. ſynagoge murmuranti contra ethiopiſſam .i. eccleſiam
minus deus veſter † mariẹ ĩ via cũ
egrederemini de ẹgipto. Cum repe
ſ pꝛohibet violentiã ꝛ commendat miſericoꝛdiã
tes a pꝛoximo tuo rem aliquã quã
ſ ne perturbes.
debet tibi non ingredieris domuꝫ
eius vt pignus auferas·ſed ſtabis
foꝛis·ꝛ ille tibi pꝛoferet quod habuerit. Si autem pauper eſt: non
pernoctabit apud te pign⁹: ſed ſtatim reddes ei ante ſolis occaſum:
vt doꝛmiens in veſtimento ſuo benedicat tibi ꝛ habeas iuſticiam co
† ſ ſecundum hiſtoꝛiam affectum miſericoꝛdie ꝛ equitatis opera erga pauperes commendat.
ram domino deo tuo. Non † negabis mercedem indigentis ꝛ paupe
ſ Cui ſacculus ꝛ pera interdicitur ſ qui eſt pauper ſpiritu. † ſ Aduena ego ſum in terra ꝛ peregrinus ſicut omnes pa.m.ꝛc.
ris fratris tui·ſiue †aduenẹ qui te-
ſ exilii.
cum moꝛatur in terra ꝛ intra poꝛ-
ſ eccleſiam diligit dominus poꝛtas ſy·ſu.o.t.ia.
ſ expectans
tas tuas eſt: ſed eadem die reddes
ſ Laboꝛantem agricolam opoꝛtet pꝛimum accipere de fructibus. ſ Seminauimus vobis ſpiritualia: non magnum eſt ſi veſtra carnalia metamus
ſ finẽ mundi
ei pꝛeciuꝫ laboꝛis ſui ante ſolis oc
ſ in hoc mundo.
caſum: quia pauper eſt ꝛ ex eo ſu-
ſ vſq; quo pꝛemia eterna ſuſcipiat. ſ re ſi ñ voce
ſtentat animam ſuam: ne clamet cõtra te ad dominũ ꝛ reputetur tibi ĩ
peccatum. Non occidentur patreſ
† ſ filius non poꝛtabit iniquitatem patris ꝛc. Anima que peccauerit ipſa moꝛietur.
pꝛo filiis †nec filii pꝛo patribuſ: ſed
vnuſquiſq; pꝛo peccato ſuo moꝛietur. Non peruertes iudicium ad-
ſ Qui non poteſt ſe defendere in aliena terra.
ſ Qui parentibus caret.
uenẹ ꝛ pupilli. Nõ auferes pigno
ſ que merito caret· immo pauper et omnimodo deſolata que eſt vera vidua.
ris loco viduẹ veſtimentum. Me-
ſ mundo. ſ In
mento ꝙ ſeruieris in ẹgipto ꝛ eru-
ſanguine filii ſ de poteſtate tenebꝛaꝛum.
erit te dominus deus tuus inde.
ſ Ne ſis ingratus .ſ.
Idcirco pꝛẹcipio tibi vt faciaſ hãc
ſ miſericoꝛdiam commendat.
ſ meditãdo legẽ
rem. Quando meſſueris ſegetem
ſ ſpirituale ſenſũ
in agro tuo ꝛ oblitus manipulum
ſ Non valens intelligere.
reliqueris: non reuerteris vt tollaſ
ſ Iã non eſtis hoſpites ꝛ aduene: ſꝫ eſtis ciues ſanctoꝛum.
eum: ſed aduenam pupillum ꝛ vi
ſ que neglexiſti. ſ multiplicet
duam auferre patieris: vt benedi-
te ꝛ tua.
cat tibi dominus deuſ tuus in om
ſ qui nõ laboꝛat non manducet.
ni opere manuum tuarum. Si fru
ſ ſcripturarum.
ges collegeris oliuaruꝫ: quicquid
remanſerit in arboꝛib⁹ non reuerte
ſ vt ſupra.
ris vt colligas: ſꝫ relinques aduenẹ

Nõ peruertes Aug⁹. Lxx. Non declinabiſ iudiciuꝫ aduene ꝛ oꝛphani ꝛ viduẹ Non pignoꝛab veſtimentum viduẹ. Cur ñ ait·ꝛ non pignoꝛabis veſtimentũ coꝛ? Quẹ cauſa ẽ vt triũ iudiciũ declinare vetuerit: pignus veſtimẽtũ ſoli viduẹ auferri? Niſi q; iudicia oĩum faciẽda: q̃ nõ hẽnt a q̃b⁹ defẽdãtur. Viduas ꝟo ãmonet ꝟas eſſe q̃ paupes ſũt·vñ. Siqua vidua filios vel nepotes hẽt: diſcat ꝑus domũ ſuaꝫ pie tractare ꝛc. ꝛ continuo ſubiũxit. Quẹ aũt vere vidua ẽ ꝛ deſolata·ſperet ĩ domino ꝛc Hãc verã viduã dixit q̃ nõ hẽt a q̃bus ſuſtẽtet: q̃ ꝛ viro ꝛ poſteris ꝛ oĩ ope deſtituta ẽ·diuitẽ q̃ppe ñ diceret deſolataꝫ. Eo ipſo q̊ꝫ ꝙ veſtimentũ ꝓhibet auferre: pauperẽꝫ oñdit. Creditoꝛ nãq; libẽti⁹ auferret argentũ q; veſtimẽtũ. Si aũt multa hꝫ ꝛ ſupflua quõ ẽ vere vidua? vera enim vidua deſolata ẽ nec delicioſa. Quẹcũq; autem diuites nubere nolunt: continentia in eis laudatur: non deſolatio commendatur.

Viduẹ. Vidua anima añ dyabolo iuncta: cui conuerſẹ fidei veſtimẽtũ nõ eſt auferẽdũ.

Non reuerteris. Inuidendo gentibus quẹ ſunt aduenẹ teſtamentoꝛuꝫ dei.

Si fruges colle. Etſi ſuperbi colligant ꝛ impꝛobi· ille miſericoꝛdiam facit qui hoc animo dimittit vt egentes habeãt. Pꝛẹterea cum hec populo pꝛẹcipiuntur·qui non indigent ammonentur ne iſta quẹrant. Si autem quẹſierint tanq; pꝛẹdones pauperum iudicandi ſunt.

Vineam tuam. Vineam de qua colligitur vinũ quod letificat cor hominis.

C. XXV.

Si fuerit causa. Aug. Lxx. Si autem fuerit altercatio inter hoĩes: ⁊ accesserint ad iudicium. ⁊ iustificauerint iustum iudices. subaudis. ⁊ reprehenderint impium. ⁊ erit si dignus fuerit plagis, qui impie agit: constitues eum in conspectu iudicum. ⁊ flagellabunt eũ ante se ſm impietatem eiꝰ nũo xl. flagellabunt eum. ⁊ non apponent. Notandum ꝙ eum impiũ dixit quẽ non morte: sed paucis plagis iussit puniri. Putant enĩ quidã non eẽ impietatem q̃ fit in hominẽ vel adulterium: qd tamen morte punit̃ ſꝫ est leuis impietas q̃ verbere digna est. ẽ et grauis q̃ morte digna est. sic ⁊ peccata q̃ non in deũ sed in hominez videntur admitti: quędam sunt digna morte q̃dam verbere.

Quadragenarium nu. Quadragenarius denario quater ducto perficit̃. nos vero de quattuor elementis ſm corpus ꝯsistimus. p̃cepta decalogi per denariũ accipiũtur. Jubet ḡ iudicium vel vindictaꝫ in q̃ carnis peccatũ plectit̃ ſm p̃cepta ordinari. ⁊ oĩa p̃cepta ĩ dcalogo vult intelligi.

Isido. In q̃dragenario hoc tepꝰ figurat̃ quo ecclesia ꝑ quattuor mundi ꝑtes diffusa sub decalogo viuit. Quadragenario nũo delinquẽtes cędimus: si in hoc tꝑe pnię verberibus flagellamus. Debet ḡ peccator tpalibus flagellis atteri: vt in iudicio purgatꝰ valeat inueniri. Beatus hõ qui corripit̃ a dño nulla ei in eternũ aĩaduersio affligere poterit quos hic pnię disciplina percussit. Si ꝓ peccatis hic cędimur: illic sine peccato inuenimur.

pupillo ac viduę. Si vindemia-

ſ sub qua requiescit sanctus.

ueris vineam tuam: non colli-

ſ sententias spũales.

ges remanentes racemos: sed ce-

† ſ Qui reliquerint dyabolum patrem malorum

dent in vsus † aduenę pupilli ac vi-

ſ que fugit dyaboli matrimoniũ. ſ venundatus sub peccato.

duę. Memento ꝙ ⁊ tu seruieris in egipto. ⁊ idcirco pręcipio tibi vt facias hanc rem.

C. XXV.

Si fuerit cau-

ſ ipsi.

sa inter aliquos ⁊ interpellauerint iudices: quẽ iustum eẽ

ſ victoriam.

perspexerint illi iusticię palmaꝫ dabunt. quem impiuꝫ condemnabũt impietatis. Sin autem eum q̃ peccauit dignum viderint plagis: prosternent ⁊ coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit ⁊ plagarum modus. Ita dumtaxat vt q̃dragenarium numerum non excedãt: ne fęde laceratus ante oculos

† ſ .i. victũ non subtrahes predicatori: vt totus vacet oratõni ⁊ predicationi.

tuos abeat frater tuꝰ. Nõ † ligabis

Os bouis. Isi. In boue vita operantium exprimitur. de quo dicitur. Dignus est operarius mercede sua. Vult ḡ scriptura p̃stari carnalia a quibus accipimus spũalia: qui occupati in doctrina nõ possunt sibi prouidere necessaria.

Quando habitauerint. Aug. Lxx. Si autem habitauerĩt fratres in vnum: ⁊ mortuus fuerit vnus ex eis: semẽ aũt nõ fuerit ei vxore defuncti foris nõ appropinquante: frater eꝰ intrabit ad eam ⁊ accipiet vxorem sibi. et cohabitabit ei. ⁊ erit infans quicunq̧ natus fuerit: constituetur ex defuncti noĩe. ⁊ non delebitur nomẽ eius ex israbel. Videtur tñ lex p̃cepisse hoc vt suscitetur semen fratri qui defunctus est. Qꝫ aũt ait: cõstituetur ex defuncti nomine dictum videtur: vt qui nascitur nomẽ habeat defuncti cui ꝓpagatur. Vnde nobis visum est magis scdm adoptõnis morem soluere ĩ euangelio questionem de duobus patribus ioseph: quoꝝ vnum memorat mattheus. s. qui eum genuit. alteꝝ lucas cuius. s. filius erat. q2 nullius eorum ioseph nomen accepit: nisi forte intelligatur: constituetur ex defuncti nomine non vt nomen eius accipiat: ſꝫ vt ex nomine eius. i. tanq̃ filius. non eius a quo genitus: sed eius cui semen suscitatur. Qꝫ aũt dictũ. non delebitur nomen eius ex israbel. potest intelligi. non ꝙ nomen eius puer accipiat: ſꝫ q2 nõ sine posteritate mortuꝰ esse videbitur. ⁊ ideo permanebit nomen eius. i. memoria. neq̧ enĩ si ipse filium genuisset: nomẽ suum ei ĩposuisset: vt nomẽ eiꝰ non deleretur ex israbel. sed sine liberis ex hac vita non migraret. ⁊ hoc iubetur ex vxore eius impleri: qd ipse non potuit. Nã ⁊ si frater non fuisset ꝓpinquus ducebat vxorem mortui. sicut booꝫ ruth: vt semen excitaret ei de quo vxor nõ pepererat. Qui tñ de illa natus est: ex noĩe defuncti cõstitutꝰ est: q2 eius filius dictus est: ne nomen eius deleretur: nõ tamen eius nomĩe appellatur. Abũdãtiꝰ ḡ duobus modis solui põt euãgelica questio vt vnꝰ coꝝ ita fuerit ꝓpinquus alteri: ad ducendã vxorẽ eiꝰ: vt alios ꝑntes atq̧ maiores iste: alios ille hr̃e potuerit. Nã si fratꝝ filiĩ fuissent: vnũ auuꝫ habuissent. ſꝫ ſm mattheuꝫ mathan ẽ auus ioseph ſm lucã mathat. Qd si q̃s putat tãtã eẽ similitudinez noĩs vt a scriptoribus vna lr̃a erratũ sit: vt fieret tanq̃ ꝑ ua ⁊ pene nulla diuersitas: quid diceret de istoꝝ prĩbus: Naꝫ ſm lucã mathat filiꝰ fuit leui. ſꝫ matthẽũ mathã filiꝰ eleazar. Ita sursũ ꝟsus diuisi sũt p̃res ⁊ aui ⁊ maiores vsq̧ ad zorobabel q̃ fere ẽ vicesimꝰ sursuꝫ versus a ioseph apud lucam. apud matthẽũ. xi. Qui ꝓpterea idẽ eẽ credit̃: q2 prĩ eiꝰ apud vtrunq̧ salathiel dicit̃. Fieri tñ potuit vt aliꝰ eẽt codẽ noĩe. hñs eiusdẽ noĩs prĩem cꝰ ⁊ ille. q2 deĩde sursum versus diuersi sunt. apud lucaꝫ q̃ꝑe zorobabel hẽt auũ neri. apud matthẽũ iechoniã. ⁊ inde nulla ẽ ꝯsonãtia vsq̧ ad dauid. apud matthẽũ ꝑ salomonẽ. apud lucã ꝑ nathã. Difficile ãt videt̃ ñ fuisse aliquẽ ꝓpinq̊ rẽ q̃ duceret vxorẽ fr̃is sui: cꝫ q̊ ex dauid esset ꝯsanguineꝰ tã lõginq̊ gradu: cũ sit dauid apud lucã pene q̃dragesimꝰ a ioseph. apud matthẽũ. xxvij. Vl' si ꝓpinq̊ ex sanguine feminaꝝ ad hoc q̃rebãtur: fieri potuit vt aliquis ita ꝓpinquus ioseph genuerit de vxore ꝓqinq̊ sine liberis defuncti. ⁊ eẽt ei alt̃ ex natura pr̃: alter ex lege. In prĩbꝰ ꝟo ⁊ auis ⁊ maioribus nulla appareret ꝓpinq̊tas. q2 nõ marĩbꝰ sed feminis ꝓpinq̃rẽt ſꝫ si ita eẽt nec dauid vnus pr̃ occurreret. aut si q̊s potuisse ꝯtendit. opponimꝰ ꝙ nõ ꝯsueuit sciptura feminas ĩ genealogia ꝓ marĩbꝰ ponere. vñ nullas euãgelista interposuit. Vbi eĩ ꝯmemorant m̃res: ñ ꝯmemorant nisi cũ prĩbꝰ Jõ aũt ꝓpĩquior defuit ad vxorẽ defuncti sibi copulandã: vt origo ꝯgnatõis dauid repiret̃. aut adoptio fecit alteꝝ prẽm quẽ posset hr̃e ioseph.

† ſ predicantis. † ſ corda auditorum vel rigorem scripturarum. ·|· ſ ecclesia. ·|· ſ scripturas.

os bouis † triturantis in ·|· area ·|· fruges tuas. Quando habitauerint

† ſ christus: qui ait. Ite nunciate fratribꝰ meis

·|· ſ Quia adhuc electorum numerũ nõ impleuit

fratres simul † ⁊ vnus ex eis ·|· absq̧

† ſ ecclesia. ſ sinagoga ·|· ſ christi

liberis mortuus fuerit † vxor ·|· defũ-

ſ philosopho vel heretico. ſ in suam.

cti non nubet alteri: sed accipiet eã

ſ apostolorum chorus ſ predicando hortando.

† ſ fideles. factos filios dei. ſ fidẽ. s. ⁊ bona opera ex sinagoga ſ sanctum.

frater eius ⁊ suscitabit † semen fr̃is

ſ sanctum

sui. primogenitum ex ea filium no-

ſ vt christianus dicatur a christo.

mine illius appellabit: vt non deleatur nomen eius ex israbel. Si aũt

ſ Si doctor noluerit consulere ecclesie.

ſ vt regat ſ ecclesiam ſ christi

noluerit accipere vxorẽ fratris sui

ſ diuina institutõne ſ .i. ecclesia

quę ei lege debetur: perget mulier

ſ vbi fiunt iudicia.

ad portam ciuitatis. ⁊ interpella-

ſ sanctiores ⁊ digniores.

bit maiores natu. dicet q̧: nõ vult

ſ sacerdos. vel episcopus ecclesie sponsus.

frater viri mei suscitare semẽ fratris

ſ inter sanctos videntes deum.

sui in israbel. nec me in coniugium sumere. Statim q̧ accersiri eum facient: ⁊ interrogabunt. Si responderit nolo eam vxoreꝫ accipere: accedet mulier ad eum coram senio-

ſ quia proximi curam neglexit.

ribus. ⁊ tollet calciamentũ de pede

Absq̧ lib. Passus ẽ ⁊ ascẽdit in celũ adhuc synagoga sterili ꝑmanẽte

Sꝫ accipiet eam. Qui regere valet: cui nolẽti ĩ faciẽ mulier expuit Qui ei donis spiritalibꝰ non curat ꝓdesse aliĩs. huius etiã bonis ecclesia exprobrans quasi in faciem iactat saliuam.

Calciamẽtũ. De q̊ dr̃. Calciati pedes ĩ p̃paratõe euãgeliĩ pacis. Si vt nr̃am sic curã proxi geriꝰ: vtrũq̧ pedẽ calciamẽto muñimꝰ. q̊ vero suã cogitãs vtilitatẽ prioꝝ neglexit: q̃i vniꝰ pedis calciamẽtũ cuꝫ dedecore amittit.

De pede. i. mercede p̃dicatõis ꝓuatũ oñdet. Doctoꝝ eĩ pedes calciati sunt: q2 exẽplis p̃cedẽtiũ prĩm muniti gressus p̃dicationis coꝝ imitati sunt.

Utroqꝫ pede calciatus est. qui sibi ⁊ alijs prodest.

Et unus cōtra alterum. Catholic⁹ hereticus ꝙ quoꝝ perpetua ꝯtētō: qꝛ dispar intentio. Alter eni̅ falsitatem. alter defendit veritatem ⁊ resistere oportet errori: ne sibi stult⁹ sapiens videat.

Miserit qꝫ. Per falsam ignominiā vel actōnem abominādā voluerit catholici conuersatōnem maculare vel doctrinā diffamare.

Uerenda. Infirmiora mēbra ecclesie .i. volens blādiēdo decipere. vel insultan do deridere.

Non habebis In leuitico idē cōtra dicitur. Salomon q3 ait: Pondus magnū ⁊ pusillū. ⁊ inde. mēsure duplices immunde sunt apud deum.

Isidorus. Nō habebis in sac. Spiritaliter quoqꝫ studēdū est ne diuersa pōdera in corde habeamus .i. districtōis regulā nobis molliētes eos qb⁹ verbum dei pdicam⁹ districtioribus precep tis q̄ gravioribus pōderib⁹ obruamus. qd cū facimus diuerso pōdere pceptoꝝ dn̄i mercedem frugē ꝙ appēdimus. vn̄. Abominatio dn̄o pondus duplex.

Memento que Tradunt hebrei ꝙ leprosos ⁊ semine fluentes ⁊ alios extra castra positos interfecerit amalech. ⁊ hos dicunt esse extremos agminis domini.

Amalech lingens sanguinē. Hi sunt demones q̄ nobis p baptismū de spiritali egipto exeūtibus adūsantur. ⁊ in virtutibus extremos ⁊ ī itinere hui⁹ vite lassatos pcc̄a suggerendo student occidere. Hos cū dn̄s facultatem dederit oīno debemus subuertere: ⁊ suggestiones eoꝝ oī modo subuertere vel delere. ne si aliqs reliquas sic͛ saul suauerim⁹: q̄ inobediētes cū eis subuertamur.

ſ manifeste improperabit. ⁊ contemptu dignū ostendet.
eius. spuet ꝙ in faciē illius. ⁊ dicet: sic fiet homini qui non edifi-
ſ christi
cat domum fratris sui. Et vocabit nomen illius in israhel dom⁹ discalciati. Si habuerint inter se iur-
ſ disputatōnem de fide.
gium viri. ⁊ vnus ꝯtra alteꝝ rixari
ſ subiecti. ſ heretica prauitas
ceperit: volensqꝫ vxor alterius eru-
ſ hereticū ſ catholici.
ere virum suū de manu fortioris:
miseritqꝫ manū ⁊ apprehēderit ve-
ſ anathemate ſ opatōeꝫ ipudicā
renda eius: abscides manū illius.
ſ crudeli.
nec flecteris super ea vlla miseri-
ſ Id ē. non doceas agere qđ non vis facere. quia ihesus cepit facere ⁊ docere.
cordia. Non habebis in sacculo diuersa pōdera maius ⁊ minus: nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iustum et verum. ⁊ modius equalis ⁊ verus erit tibi. vt multo viuas tempore super terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Abominatur enim dominus eū qui facit hec et aduersatur omnem iniusticiam.

Memēto que fecerit tibi amalech
vite presentis. ſ spiritali
in via quādo egrediebaris ex egy-
ſ quasi leo frendens.
pto: quomodo occurrerit tibi ⁊ ex-
ſ primos n̄ audet īuadere ſ exercit⁹ ecclesiastici ſ tedio laboꝝ
tremos agminis tui q̄ lassi reside-
ſ Euntes occidere non potest. Beati eni̅ qui ambulant in lege domini.
ſ gladio spiritali. ſ verbi
bant ceciderit. quando tu eras fa-
dei fame ⁊ labore confecti facile occiduntur.
me ⁊ labore confectus. ⁊ non timu-
ſ qui factus est vt nullum timeret.
erit deum. Cum ergo dominus de-
ſ ab infestatōe demonū adepta victoria.
us tuus dederit tibi requiē. ⁊ sub-
ſ demonum: qui circueunt querentes quem deuorent. ſ promissionis ſ cum eēs ī egipto.
iecerit cunctas per circuitū natio-
nes in terra quam tibi pollicitus ē
ſ hoc samuel ⁊ saul impleuerūt. ſ scōꝝ hitaculo.
delebis nomen eius sub celo. Ca-
ſ hoc preceptum.
ue ne obliuiscaris

C. XXVI.

Unqꝫ intra-
ſ ecclesiam.
ueris terram quā do-
minus deus tuus tibi daturus est
ſ potenter victo hoste
possidendam. ⁊ obtinueris eam. at-
ſ dn̄e quis habita. in ta. tuo ⁊c.
ꝙ habitaueris in illa: tolles de cū-
ſ virtutibus operibus.
ctis frugibus tuis primitias ⁊ po-
ſ vase vimineo ſ ꝯuersatōis vel spūs dī. ſ altare fidei
nes in cartallo. pergesqꝫ ad locum quem dominus deus tuus elege-
ſ quicunqꝫ inuocauerit no. do. s. e.
rit vt ibi inuocetur nomē eius: ac-
ſ christum scōm ordi. mel. ſ .i. esse
cedesqꝫ ad sacerdotem qui fuerit ī
apparebit ſ in tpe h⁹ sacerdotis non est nox.
diebus illis. ⁊ dices ad eum. Pro-
ſ grās agens ſ in ꝯspectu dn̄i dei: n̄ hominis. ſ scōm humanitatē
fiteor hodie coram domio deo tuo
ſ ecclesiam.
ꝙ ingressus sum in terram p qua
ſ firmiter pmittēdo. ſ fide vel carne ſ abraham ysaac ⁊ iacob.
iurauit patribus nostris vt daret
ſ filius. vnde terram in qua dormis tibi dabo ⁊ filiis tuis ⁊ semini tuo. ſ Qui bona nrā offert patri mediator dei ⁊ hominum.
eam nobis. Suscipiesqꝫ sacerdos
ſ opere.
cartallum de manu ei⁹ ponet an-
ſ celeste. ſ vel sui.
te altare domini dei tui. ⁊ loqueris
ſ laban ſ dyabolus qui omne sublime videt. ⁊ est rex filiorum superbie.
in cōspectu domini dei tui: Syr⁹
ſ adam.
persequebatur patrem meum: qui
ſ de paradiso. hic est qui descendit ab israhel ī ihericho: ⁊ īcidit ī latrones. ſ Mundū nocte peccati tenebrosum. ſ dū sum⁹ in corpore peregrinamur a domino.
descendit in egyptū. ⁊ ibi peregri-
ſ ad comparatōnem infideliū ſ vnde. Cū eēnt numero breui paucissimi ⁊ incole eius. ſ fideliū.
natus est in paucissimo numero:
ſ accepta lege ſ . sanctorum.
creuitqꝫ in gentem magnam ac ro-
ſ sicut stelle celi
bustam ⁊ infinite multitudinis. Af-
ſ visibiles vel inuisibiles.
flixerūtqꝫ nos egyptii ⁊ persecuti sūt
ſ peccatorum ſ anime
imponentes onera grauissima. et
ſ ītentōe cordis ſ vt consueta beneficia que patribus impendit non negaret filiis
clamauimus ad dominum deū pa-
ſ clamantes
trum nostrorum qui exaudiuit nos
ſ qui humilia respicit: ⁊ alta a longe ꝯgnoscit.
et respexit humilitatem nostrā. ⁊ la-
ſ corporis. ſ mentis
boreꝫ atqꝫ angustias. ⁊ eduxit nos
ſ de potestate tenebraꝝ ſ filio īuincibili ⁊ manifesto
de egypto in manu forti ⁊ brachio
ſ egiptiorum ſ minoribus
extento. in ingenti pauore. ī signis
ſ maioribus ſ tā precioatqꝫ portētis ⁊ introduxit ad locū
sum. tam amenum ſ eccīaꝫ ſ facilis doctrine.
istum ⁊ tradidit nobis terraꝫ lacte
ſ dulcedine ſ abundantem. ſ qđ ipse īcipit ī nobis ipse perficit
⁊ melle manantem. Et idcirco nūc
virtutū bonoꝝ opm. ſ fructificantis anime. vel conuersatōnis sancte.
offero primitias frugum terre quā
ſ gratis. ſ seruo
dominus deus dedit michi. Et

C. XXVI.

Cunqꝫ intraueris in. Sicut israhelite ī terra pmissiōis sue pmitias iubent͛ offerre p graꝝ actiōe. qꝛ erepti sunt de egipto: sic nos per spiritalem iordanē. id est baptismū terrā ecclesie intrātes: ponamus ī cartallo conuersatōis nr̄e pmicias operatōnis bone: ⁊ offeramus deo ī altari fidei catholice: vt sacerdos nr̄ christ⁹ suscipiat. ibi ꝙ ꝯfiteamur dn̄o dicētes ꝙ syrus q̄ interptat͛ sublimis vel humectans .i. dyabolus psēqbatur preꝫ nr̄m .i. protoplastum: vt deceptū p superbiam. gulā. ⁊ auariciam paradisi possessiōe priuaret. vn̄ exul ī egipto huius mundi peregrinatus ī puo numero: qꝛ multi ydolatriā secuti sunt ⁊ pauci fideles remanserunt. Sed postqꝫ lege data plures surrexerūt: sciam ⁊ fidē vnius dei accipiētes afflixerūt eos egiptij .i. demones onera peccatoꝝ grauissima iponētes. Sꝫ respexit de⁹ humani generis afflictōnem ⁊ laboreꝫ. ⁊ misit filiū suū qui manus eius ⁊ brachiū dr̄: vt eripet d ptāte tenebrarū ⁊ trāsferret ī regnuꝫ lucis. Sic tradidit nobis terrā lacte ⁊ melle manantē .i. psētē ecclesiā vbi lac īnocentie ⁊ facil͛ doctrine. vn̄ nutriantur puuli. ⁊ mel dulcis ⁊ multiplicis sapie vn̄ satient͛ perfecti.

Quam dominus dedit ⁊c. Quasi nō offero nisi qđ dedit. omne eni̅ bonum a deo est.

Domini. ⁊c. Qui quasi sub oculis seruabit. ⁊ reddet in illa die iustus iudex.

Epulaberis. Spiritali conuiuio: de quo dicitur: comedite amici. ⁊ inebriamini charissimi.

Et leuites. Perus dei minister assumptus ex hoibus: ⁊ constitutus pro hoibus in his quę ad deū sunt.

Quando cōpleueris. Hoc legis impleste tobiam. Sed q longe erant a tēplo tercio anno collectas triū ānorū decimas dabāt pauperibꝫ ⁊ leuitis q secū morabant.

ſ commēdabis seruandas ſ beneplacito.
dimittes eas i ꝯspectu domini dei
ſ per talia sacrificia ſ scđm illud dn̄m deum tuum adorabis ⁊c.
tui. ⁊ adorato domio deo tuo. epu
ſ spiritalibus.
laberis in omnibus bonis quę do
minus deus tuꝰ dederit tibi ⁊ do-
ſ imitatoribus tuis. ſ Qui vere dicit aduena ego sum apud te, ⁊ peregrinus sicut o.p.m.
mui tuę. tu ⁊ leuites ⁊ aduena qui
ſ eiusdem voluntatis est in celo transit in terra.
tecum est. Quando compleueris
ſ perfectōnem
decimam cunctarum frugum tua-
ſ ī noīe trinitatis que perfectionem dat nobis.
rum anno decimarū tercio: dabis
ſ communicet his qui cathezizatur verbo. ei qui se ca. in om. bo. ſ qui non habꝫ hic manētem ciuitatem ſ cui mortuꝰ est pater dyabolus. ſ Cui defunctus est mundus. Beatus qui intelligit super egenum ⁊ pauperem. vnde. Maxime autem ad domesticos fidei.
leuitę ⁊ aduenę ⁊ pupillo et viduę
vt comedant intra portas tuas. et
ſ Non te iactando: sed te non ingratum ostendendo.
saturentur: loquerisq; in conspectu
domini dei tui. Attuli quod sancti
ficatum est de domo mea. ⁊ dedi il
lud leuitę ⁊ aduenę pupillo et vi-
duę sicut iussisti mihi. Non preter
iui mandata tua: nec sum oblitus
imperii tui. Non comedi ex eis in
luctu meo: nec separaui ea in quali
bet immundicia: nec expēdi ex his
ſ parentelia significat que solebant obseruare gentes.
quicq; in re funebri. Obediui voci
domini dei mei. ⁊ feci omnia sicut
precepisti mihi. Respice de sanctu
ario tuo. ⁊ de excelso celorum habi
taculo. ⁊ benedic populo tuo isra-
hel. ⁊ terrę quā dedisti nobis sicut
iurasti patribꝰ nostris: terrę lacte
⁊ melle manāti. Hodie dominus
deus tuus precepit tibi vt facias
mandata hec atq; iudicia: vt custo
dias ⁊ impleas ex toto corde tuo ⁊
ex tota anima tua. Dominum elegi
sti hodie vt sit tibi deus ⁊ ambules
in viis eius ⁊ custodias cerimoni-
as illius ⁊ mandata atq; iudicia et
obedias eius imperio. En domi-
nus elegit te hodie vt sis ei popu-
lus peculiaris sicut locutus est tibi
et custodias omnia precepta eius
⁊ faciet te excelsiorem cunctis gen-
tibus quas creauit in laudem ⁊ no
men ⁊ gloriam suam. vt sis populꝰ
sanctus dn̄i dei tui sicut locutꝰ est.

C. XXVII.

Recepit autē
ſ illi. lxx. qui electi sunt a moyse domino precipiente.
moyses ⁊ seniores popu
lo israhel dicentes: Custodite om-
ne mandatum quod precipio vo-
bis hodie. Cumq; transieritis ior-
danem in terram quam dominus
deus tuus dabit tibi: eriges ingen
ſ Sanctos. s. predicatores: qui a christo lapide viuo lapides viui dicuntur:
tes lapides ⁊ calce leuigabis eos
vt possis in eis scribere omnia ver
ba legis huius iordane transmisso
vt introeas terram quam dominꝰ
deus tuus dabit tibi: terram lacte
⁊ melle manantem. sicut iurauit pa-
tribus tuis. Quando ergo transie
ſ viuos
ris iordanem erige lapides quos
ego hodie precipio tibi i monte he
ſ qui interpretatur vorago vetus. ⁊ est figura legis que sub maledicto erat dicente moyse. Maledictus omnis qui non permanserit in sermonibꝰ legis huius ⁊c. ſ ꝯcordia charitatis. s.
bal. ⁊ leuigabis eos calce. ⁊ ędifi-
ſ vnitatem fidei ⁊ sanctorum.
cabis ibi altare domino deo tuo de
ſ Qui immaculati et īcorrupti carne et spiritu diaboli iacula non susceperunt.
lapidibus quos ferrum non teti-
git. ⁊ de saxis informibus ⁊ im-
ſ altari ſ perfectionem fidei ⁊ caritatis.
politis. ⁊ offeres super eo holocau
sta domino deo tuo. ⁊ immolabis
ſ virtutes que pacem nobis veram acquirunt ſ de fructu virtutum
hostias pacificas. comedesq; ibi ⁊
ſ spiritalibus deliciis ſ cui placet tale conuiuium.
epulaberis coram domino deo tuo
ſ sanctos: qui euangelium scriptum in cordibꝰ suis habent.
et scribes super lapides omia ver
ſ euangelii ſ sine scrupulo dubitatōnis.
ba legis huius plane et lucide. Di
xeruntq; moyses ⁊ sacerdotes leuitici

C. XXVII.

Lapides et cal. Doctores debēt oēm asperitatem deponere ⁊ deo splēdidi apparere. hn̄tes legē scriptam in cordibus suis.

Quando ergo transi. ior. ⁊c. Aliud. Quō hoc factū fuerit in libro iosue legitur. Edificauit ihesus altare deo excelso ⁊ scripsit in lapidibꝰ deuteronomium legis moysi ⁊c. Lapides ex quibꝰ ędificat altare omnes sunt qui credūt in christū: de qbus dr. Vos estis lapides viui ⁊c. His nō est iniectū ferrum: qr incorrupti ⁊ immaculati carne ⁊ spū. ⁊ iacula dyaboli ignita non receperunt. Hi vnū altare faciūt. vnitate fidei ⁊ concordia charitatis. In his deuteronomium. i. scđam euāgelii legem dn̄s nr̄ ihesus rescripsit: q dic. Dictū est antiqs. Nō męchaberis. Ego aūt dico vobis. Si qs viderit mulierē ad cōcupiscendū eam: iam męchatus est i. c. s. Hanc legem vocat i cordibꝫ credentium qui altaris ꝯstructione digni sūt

Hi stabunt ẜc. Qui iuxta monteȝ garizim incedūt electi ad benedicendum: figurant eos qui nō metu penę sed cęlestis ꝓmissionis amore succensi veniūt ad salutē. Qui iuxta montem hebal īcedūt: in q̊ maledictiones prolatę sunt: hi sūt qui non amore bn̄dictōnum vel promissionuȝ: ꝟ suppliciorꝫ timore legis pręcepta faciunt. Lęuites autē circa arcam incedunt: qꝛ ab ecclesię sinu nō recedūt. Sȝ nobiliores qui ex charitate: q̄ꝫ qui penę timore seruiūt. Solus vero ihesus pōt hmōi mētes cognoscere. ⁊ alios in monte garizim ad benedicendū. alios in monte hebal ad maledicendū statuere. nō vt maledictōnē accipiant: ꝟ vt maledictiōes scriptas ⁊ peccatorib⁹ ꝯstitutas caueāt ⁊ tīore supplicij peniteāt

Et pronunciabunt. Qꝛ sacerdos vbū instanter ⁊ valēter ꝑplis ꝑdicare dȝ vt sciant si mandata dei ꝑterierīt q̄ picula maneant. si obedierint q̄ sequantur bn̄ficia. s. in p̄nti vita solatium. ⁊ ī futura ꝑmiū ęternum. Maledictōes āt ⁊ bn̄dictōes historialit̄ ptinēt ad eos q̄ fęlicitatē terrenā amāt vel infelicitatē formidant. Sȝ maxīe christianis cauēdū: ne ꝑ inobediētiam spūaliū patiātur penuriā. Perfectis eī viris terrenorꝫ sępe ꝯtingit īdigētia: cū sp assit virtutū copia. vn̄. Vsqꝫ ī hāc horā esurim⁹ ⁊ sitim⁹ ⁊ nudi sumus ⁊c̄.

Maledict⁹ hō. Nō solū ydolatria simulacrorꝫ ꝓhibet̄: sed oīs hereticorum error. Hi eī artifices vanitatis ⁊ supstitōsi dogmatis q̄ de corde suo q̊s volūt. figūt sibi deos:

Ois populus. Oēs dēnt laudare bona ⁊ detestari mala tā ꝑlati q̄ꝫ subditi

Maledict⁹ qui trās. Hic ē q̄ nō ꝯtēt⁹ fid catholica ⁊ doctrina supstitōs ⁊ sectas īduc̄

generis ad omnem israhel: Attende et audi israhel. Hodie fcūs es populus domini dei tui. Audies vocem eius. ⁊ facies mandata atqꝫ iusticias quas ego pręcipio tibi. Pręcepitqꝫ moyses populo ī die

ſ Quasi ex charitate seruientes et ad benedictionem tendentes ſ nobiliores tribus

illo dicens. Hi stabunt ad benedicendum dominū super montē ga-

ſ Qui interpretatur diuisio. ⁊ significat doctrinam noui testamenti † ſ baptismi sacramento.

rizim † iordane transmisso. symeon leui. iudas. ysachar. ioseph. ⁊ beniamin

† ſ Qui timore pene ⁊ maledictionis future precepta faciunt ſ Ignobiles. s. inter quos est ruben qui ascendit cubile patris sui zabulon vltimus lie ⁊ ancillarum filii.

Et e regiōe † isti stabūt ad maledicendum in monte hebal ruben gad. ⁊ aser. zabulon. dan. ⁊ neptalim. Et pronunciabunt leuitę. dicentqꝫ ad omnes viros israhel ex-

ſ tota mentis intentōe.

celsa voce. Maledict⁹ homo qui facit sculptile ⁊ conflatile abominationem domini opus manuum

ſ cordis

artificum: ponetqꝫ illud in abscondito. Et respondebit omnis populus ⁊ dicet amen. Maledictus q̄

ſ honora patrem tuum. ⁊ matrem tuam ⁊c̄. † ſ deū vel predicatorē. ·|· ſ carnalem † ecclesiam.

non honorat † patrem ·|· suum et † matrem.

ſ quia commune preceptum.

Et dicet omnis popul⁹ amē.

ſ auariciam ⁊ heresim detestatur ſ statuta patrum transferunt heretici

Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omis populus amen. Maledictus qui er-

ſ a veritate ſ falsa suggerendo † ſ qui lumē scripturarum non habet ſ simplicem: imprudentem ·|· ſ scripturarum: que sunt vie ad dominum

rare facit † cęcū in ·|· itinere. Et dicet omnis populus amen. Maledi-

ſ Iuste iudicate filii hoīm ſ spiritalis

ctus qui peruertit iudicium adue-

ſ tibi derelictus est pauper: pupillo tu eris adiutor. ſ viduā eius benedicens benedicā

nę pupilli ⁊ viduę. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cū vxore patris sui. ⁊ reuelat operimentuȝ lectuli eius. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cuȝ omni iumento. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua ⁊ filia patris sui vel matris suę. Et dicet omnis populus amē. Maledictus qui dormit cum socru sua. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui clam per-

ſ oderit ſ quemlibet hominem.

cusserit ꝓximuȝ suum. Et dicet om-

ſ auariciā ꝑcutit.

nis populus amen. Maledictus

ſ sicut iudas ſ Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. ſ vitā

qui accipit mūera vt percutiat ani-

temporalem vel animam immortalem.

mam sanguinis innocentis. Et dicet omnis populus amen. Male-

ſ perfecte ſ mente. ſ oī

dictus qui non permanet in ꝟmonibus

bus ſ custodiendis.

legis huius: nec eos opere

ſ non sufficit facere: nisi perficias

perficit. Et dicet omnis populus

ſ .i. vere vel semper.

amen

C. XXVIII.

ſ corde

In aūt audieris vocem domini

ſ opere ſ mente. ſ nec

dei tui vt facias atqꝫ custodias oīa

vnum te pretereat ſ non mea ſ medius. ſ id est precepta ostendo.

mandata eius quę ego pręcipio tibi hodie:

ſ premiis blanditur.

faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentib⁹ quę versantur in terra. Venientqꝫ

ſ quia a deo. ſ quasi iam dicet

super te vniuersę benedictiōes istę

circūdabunt te vndiqꝫ.

et apprehendent te: si tamen pręce-

ſ benedictōnem contemplatiue vitę ⁊ actiue significat:

pta eius audieris. Bn̄dict⁹ eris tu

ſ Ecclesia. gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei in qua benedictus qui vacat contemplationi. ſ intus ⁊ foris ſ exercitio boni operis

in ciuitate. et benedictus in agro.

ſ hoc ad ciuitatem respicit. ſ consilia cogitationes ſ mentis vel cordis vnde procedunt cogitationes.

Benedictus fructus ventris tui ⁊

ſ hoc ad agrum ſ actiones extrinsece ſ opera. opera. ſ Subdi

fructus terrę tuę. fructusqꝫ iumentorum

torum ſ Quinqꝫ sensuum: qui cum iumentis nobis communes sunt. ſ homines et iumenta saluabis domine. ſ Boum eorum scilicet qui laborare possunt

tuorum. greges armen-

ſ conuentus innocentium

torum tuorum ⁊ caulę ouium tu-

ſ virtutum custodia

arum. Benedicta horrea tua: et

Maledict⁹ qui dor cum ux. Visi incestus abominatio est Sed spēaliter hereticos ⁊ scismaticos ꝑcutit q̄ sponsaȝ christi (q̄ oīum pr̄ ⁊ creator est) errore corrūpūt. Tropologice vero ꝓhibet ne q̄s actōnē prauam p̄ris sui imitādo diffamet ⁊ ignominiam ei⁹ reuelet.

Maledict⁹ qui dor. cum om. iu. Maledict⁹ ē q̄ gētiliū stulticiā seq̄tur. Vir aūt aut mulier nō per fragilitatē ꝟ perseuerāter tali commixtioni īherens re⁹ est mortis.

Dormit cū so. Id est. maculat praue docendo aut praua exēpla demonstrādo. alteri⁹ aīam. Pr̄ eni nr̄ vnus est de⁹. ⁊ mater ecclesia. nos āt oēs fres aut sorores sumus

Cum so. Socrus prauę actōis ꝯcupiscētia. qꝛ oīs pcc̄i ꝯcupiscētia mr̄ est. Diligent̄ ḡ attēdam⁹ vt cōcupiscētię resistam⁹: ne cupita impleamus.

Maledict⁹ qui c. p. Quocūqꝫ modo hoīeȝ occidere pcc̄m ē Vir ḡ videt̄ q̄re maledictū tm̄ dixit q̄ claȝ ꝑcusserit. Sȝ forte clā percutere ē corde odisse. vn̄. Qui odit frēm suū hōicida ē. ⁊ alibi. Ne oderis frēm tuum in corde tuo.

Maledi. q. n. p. Hęc sn̄ia generalit̄ et ꝑterita ⁊ p̄ntia ⁊ dicenda leḡ mādata cōplectit̄. tāto ḡuior quāto generalior. Quis eī p̄t sine trāgressiōe in oīb⁹ ꝟmonib⁹ leḡ ꝑmanere cū ⁊ paul⁹ dicat. Qui cūqꝫ ex opib⁹ leḡ sunt sꝟ maledicto sūt. Nemo hāc maledictōneȝ euadere potuit nec legislator: nisi xp̄s. vn̄. Xp̄s nos redēit ꝺ maledicto leḡ fact⁹ ꝑ nob̄ maledc̄ȝ

XXVIII

Sin aūt. Sicut īobediētib⁹ ꝑdicit maledictōnes ⁊ supplicia: sic obediētib⁹ ꝓmittit bn̄dictōēs ⁊ ꝑmia.

Fruct⁹ iu. tuo. Diuersos ordines notat subditoruȝ. Alij eī

doctoribus corꝑalia
prebent adiumenta.
alij laborare pñt q̄d si
bi fuerit ꝑceptū. alij si
plicitate contēti ꝑ īno
cētiam vite studēt do
placere. vnusquisq̄ ꝓ
ꝓpriū donū hēt ex deo.

Benedicte reliquie. Bone intētōis
premiū: et si volūtas n̄
habeat effectū: q̄ pax
hōib⁹ bone volūtatis.

Ingrediēs zc. Ingreditur ille per hosti
um qui per fidē catho
licā iuxta volūtatē dī
intus meditatur et tra
ctat. Egreditur quan
do idem corā hōibus
ad laudez dei manife
stat.

In cōspectu tuo Ut gaudeas. Letabi
tur cum viderit vindi
ctā iustus.

Bn̄dicz q̄z. Bo
nis operib⁹ tribuens ī
crementū. et felicem suc
cessum.

Celum. Prophe
tas et apostolos: de q
bus dr̄. Celi enarrant
gloriā dei. quos dn̄s
aperit cū per eos doct
nam vel doctrine abū
dātiam tribuit: vt car
nalium corda hoc ym
bre irrigata ꝓferāt ger
mina bonoꝝ opm.

Fenerabis zc. Id est. tāta erit abun
dantia tibi q̄ poteris
dare pecuniam gētib⁹
illis vero nō tāta. Uł
de doctrina ecclesiasti
ca intelligitur.

Fenerabis gētibus Fenerat ecclesia genti
b⁹ multis. qn̄ dīna ca
rismata expēdit natio
nibus: nec fenus acci
pit. q̄ nō p̄ntem remu
neratōnem ꝫ futuram
inquirit. Excellit enim
oībus et caput ē orbis
non cauda. Semper
supra est: et non infra.
Quia licet pressuras et
persecutōnes maloꝝ
in mundo patiatur: et
fortior tn̄ aduersarijs
est fide et virtute p̄mijs
vniuersis. vn̄ ꝯstituet
te dn̄s ī caput zc.

Non declina.

† bona volūtas q̄ remāet p⁹ opa. i perceptōe p̄e
benedicte † reliquie tue: Bn̄dictus
ecclesiā / ad fidem / hostium: de quo dicitur. Ego sum hostium. per me si quis introie rit saluabitur. / de p̄sēti vita ad eternā
eris ingrediens et egrediens. Da
si custodieris mādata / spiritales. demones. hereticos gentiles.
bit dominus inimicos tuos q̄ con
quasi superbi / dn̄s ꝯteret sathā sub
surgunt aduersum te corruentes ī
pedibus tuis / adunati ad nocēduz.
conspectu tuo. Per vnam viā ve
terrore dissipati
nient contra te. et per septem fugiēt
a facie tua. Emittet dominus be
gratiā spiritalem / cordis secreta
nedictōnem super cellaria tua et su
per omnia opera mannum tuaruz
grām donoꝝ celestiū multiplicādo / † ecclesia.
benedicetq̄ tibi in † terra quam ac
a morte anime
ceperis. Suscitabit te dominus si
bi in populum sanctum sicut iura
uit tibi: si custodieris mandata do
mini dei tui. et ambulaueris ī viis
corporales et spirituales.
eius. Uidebuntq̄ omnes terrarū
int⁹ in fide.
populi q̄ nomen domini inuocatū
foris in opere radians / qui predica
sit super te et timebunt te. Abunda
toribus necessaria ministrant.
re te faciet dominus omnibus bo
mentis
nis fructu vteri tui et fructu iumen
corpis vel ecclie
torum tuoꝝ: fructu terre tue quā
iurauit dominus patribus tuis vt
placatus qui aliqn̄ claudit irat⁹.
daret tibi. Aperiet dominus the
saurum suum optimum celum: vt
doctrinā / cordib⁹ terrenoꝝ
tribuat pluuiam terre sue in tēpo
re suo: benedicetq̄ cunctis operi
bus manuum tuarum. Et fenera
bis gentibus multis. et ipse a nul
lo fenus accipies Constituet te do
principatum
minus deus tuus in caput et non
deiectionem.
in caudam. et eris semper supra et
non subter: si tamen audieris man
data domini dei tui que ego preci
pio tibi hodie. et custodieris et fece
ris. ac nō declinaueris ab eis. nec
In recta moralitate vel ope ribus bonis et sibi attribuit ille declinat ī dexterā
ad dextram nec ad sinistrā: nec se
cutus fueris deos alienos neq̄ co
corde / cū possis.
lueris eos. Q si audire nolueris
qui audiend⁹ q̄ de⁹ et dn̄s / dilectōe.
vocem domini dei tui vt custodias
opere.
et facias omnia mandata eius. et ce
rimonias quas ego precipio tibi
oppmendū. et ap prehendent ne euadas
hodie: venient super te omnes ma
ledictiones iste et apprehendēt te
Maledictus eris in ciuitate: male
dictus in agro. Maledictum hor
reum tuū. et maledicte reliquie tue
Maledictus fructus ventris tui.
et fructus terre tue. armenta boum
tuorum et greges ouium tuarum.
Maledictus eris igrediens. et ma
ledictus egrediens. Mittet domi
verbi dei / sterilitatē virtutum
nus super te famem et esuriem et in
crepationem et omnia opera tua q̄
tu facies: donec conterat te et per
dat velociter propter adinuentōes
tuas pessimas in quibus reliqui
sti me. Adiūgat tibi dominus pe
perturbationē vicioꝝ et malignoꝝ spirituū
in nouissimo
stilentiam: donec consumat te de
ecclesia
terra tua ad quam ingredieris pos
sidendam. Percutiat te dominus
veri pan̄s / carnaliū desiderioꝝ ardore † / īfide litatis duricia
egestate. febri et † frigore. ardore et
inuidia.
estu et aere corrupto ac rubigine. et
i. perire pmittat / predi catores
persequatur donec pereas. Sit ce
duri nō rore doctrine proflui / auditor
lum quod supra te est eneum et ter
nullo humore fecunda
hoc tempore achab ad oratione helie cōpletū ē
ra quaz calcas ferrea. Det domin⁹

os zc. Dextera ḡ aut
sinistra ire post deos
alienos seruire illis. n̄
iō dictū est. q̄ dij alie
ni possint in dextris ac
cipi: ꝫ terrena loca q̄ ī
dextra aut sinistra ha
bebāt gentes alienos
deos colētes. Uel ita
Nō preteribis ab oī
bus verbis zc. vt p̄te
reūdo q̄ mādata sunt
eas post deos alienos
hoc eī post oīa seorsuz
commēdare voluit vt
ne ꝓpter felicitatē appe
tēdā aut infelicitatem
fugiēdā auxiliū petas
ab alienis dijs. Aut sic
vt vł ꝯcilient vt ꝓsint
vel placentur ne noce
ant. ꝫm illō. Dextera
eoꝝ dextera iniq̄tatis
q̄ opinantur hoiem. s.
his reb⁹ fieri beatuz
q̄s et boni et mali hie
p̄nt. Et iō dextera ini
quitatis: q̄ iniq̄ sunt
q̄ eā dexterā putāt. nō
est eī vera dextera. sed
dextera eoꝝ q̄ beatum
dixerunt ꝓplm cui hec
sunt: cū beatus sit po
pulus cuius dn̄s deus
eius. hec est vera dex
tera et equitatis. et non
iniquitatis. Nō est ḡ
eūdum post deos alie
nos nec in dextera: vt
estimet hō ex ipsis fie
ri beatum neq̄ in sini
stra existimādo illł ad
uersantib⁹ fieri miseꝝ
Aut si dexterā intelli
gimus eterna: sinistrā
tpalia bona nec ꝓpł h
nec ꝓpł illa colēdi sūt.

Q si audire. Sic
custodientibus māda
ta ꝓmisit bn̄dictōnem
sic negligētibus ꝓnun
ciat maledictōnez.

Percutiat te d. Aug. Quis tā ipie de
sipiat vt dicat deū ma
las hoim voluntates
q̄s voluerit qn̄ volue
rit vbi voluerit ī bonū
nō posse ꝯuertere? Sz
cū fac. ꝑ miaz fac. Cū
nō facit: ꝑ iudiciū non
facit. q̄ cui vult miseret
et quē vult obdurat.

Aere cor. Uita
polluta ex carnali imū
dicia. Carnał vita ꝑ

Aug. Lxx. Non p̄teribis ab omnibus verbis que ego mando tibi dexte
ra aut sinistra ire post deos alienos seruire illis. Dextera ī laude ponitur.
Qz autem reprehenditur in via vite q̄ declinat ad dexteraz: nō ea reprehē
dūtur que in dextera sunt: ꝫ q̄ declinat in ea. i. qui sibi q̄ dei sunt arrogat.
vn̄ non declines in dextera aut ī sinistra. vias enim q̄ a dexteris sunt nouit
dn̄s zc. Bone ḡ sunt: q̄ nouit dominus viam iustoꝝ. Declīare ḡ in dexte
ra est n̄ dei gr̄e ꝫ bonū sibi tribuē. Un̄ addit. Ipe eī rectos faciet gress⁹ tu

aerē exꝓmit: q̄ aeris spiramie hūanū corp⁹ viuificat.

Sit celū. Elemēta q̄b⁹ fruct⁹ nutriunt ꝯpat durissimis metalł. q̄ pccā
hoīm ꝯmutāt ordinē reꝝ et q̄ ad solaciū ꝯdita sūt hūano generi. vn̄. Pu
gnabit ꝓ eo orb̄ teraꝝ ꝯtra insēsatos. Ałł. Celū ē eneū p̄uaricatorib⁹ legis: cū
nullā a scīs doctorib⁹ meret clementiam ꝫ durissimā doctnā vł disciplinā
qm̄ ipi n̄ cor carneū et mollē aīmū ꝫ lapideū hn̄t et ferreū. Sic duro ꝓplo lex
in lapide dabat vt ex mune acceptoꝝ figuraretur.

Det do·ym·Qua si sicut puluis ⁊ cinis ñ faciunt fructū: sic doctrina tibi infusa nō excitet germina virtutū: ꝭ eternū ꝑnūciet interitum. Puluis enī bonoꝝ opeꝝ sterilitatem cinis designat cōbustionē·q꞉ paleę peccatorū cōburentur igni inextinguibili.

Et dispergaris Sicut iudei captiuati per latitudinē orb dispersi sunt: q꞉ cōtra deum collecti sunt: sic generatō maloꝝ a spiritibus īmūdis dispsa· ꝑ pęnaꝝ genera ꝑturbatur· vñ Inimici tui ꝑibūt ⁊ dispgent oēs q̇ opant iniquitatem.

Percutiat te d. Vlcera dolosa ⁊ prurulenta malicia. Vesicę īflata sṗbia. Scabies ⁊ prurigo ira feruida ⁊ furoris insania Hęc in pñti congrua pęna pccis infligit· pᵒ hāc vitā (qd̄ signatur in posteriorib⁹) fetorē sceleꝝ in eternis cruciatibus sustinebūt.

Percutiat te d. Heretici ⁊ scismatici clarescente euangelio ī toto orbe erroris cęcitate inuoluti amentiā suā exercētes catholicę fidei cōtradicunt. Jō ecclesię calumniā sustinēt ⁊ a ṽitate opp̄mūt

Amentes ⁊ cęci fuerūt cū christi miracula vidētes in beelzebub ea fieri dicebāt· ⁊ christū deum eē negabāt· nec ṽitatē videbāt.i. intelligebant.

Et palpes i. Tenebrę factę sunt cū crucifigeretur ihesus vsq꞉ in horā nonam: sicut tenebrę erāt in iudęorum cordibus.

Nō dirigas uias tu. Nec christo ꝑdicāte crediderunt nec per pñiam dirigi voluerunt.

Vxorē accipi. In vxore plebs hereticis sociata accipitur: cū qua dyabol⁹ fornicat dū in errorē seducitur. Alialia hereticis rapiūtur: cū subiecti ab eis liberātur: cū ipsi vita ⁊ doctrina ꝓbātur. Substantiā q꞉ quaz iudęi sibi docendo et

ſ sterilitatem.
ſ corruptam doctrinam.
imbrem terrę tuę puluerem · et de
ſ ꝯbustio· eterna damnatio que miseroꝝ corpora exurat
cęlo descendat super te cinis do-
nec conteraris. Tradat te domin⁹
ſ spiritales vel romanos
corruentem ante hostes tuos· ⁊ ꝑ
ſ collectis in vnum viribus.
vnam viam egrediaris contra eos
ſ multis modis. ſ disperge eos in virtute tua: ⁊ destrue eos protector meus domine.
⁊ per septem fugias· ⁊ dispergaris
per omnia regna terrę. Sitq꞉ ca-
ſ pena post mortem futura indicatur ſ demoni
dauer tuum in escam cunctis vola
bus. ſ de quibus dicitur·ne tradas bestiis a.con.tibi.
tilibus cęli ⁊ bestiis terrę· ⁊ non sit
ſ deo irato nemo liberare potest ſ Semel dānationi datos eterna pena consumet:
qui abigat. Percutiat te dominus
ſ prurienti malicia ſ quod vlcera ī ē ⁊ vesice turgentes ſ fetorem post hanc vitam futurum significat
vlcere ęgipti: ⁊ partem corporis ꝑ
ſ sicut philistei percussi sunt in posterioribus
ſ feruore ire vel desiderii. quia scabies ex feruore humoris ꝓcedit
quaz stercora egerunt· scabie quo
ſ furoris insania ſ Quia in inferno nulla est redemptio.
q꞉ ⁊ prurigine ita vt curari neque-
as. Percutiat te domin⁹ amentia
ſ quo christum crucifixerunt
⁊ cęcitate ac furore mentis· ⁊ pal-
pes in meridie sicut palpare solet
cęcus in tenebris: ⁊ non dirigas
ſ hoc hodie ī iudeis impletur: nec vnq꞉ liberabuntur.
vias tuas. Omniq꞉ tempore calū
niam sustineas· ⁊ opprimaris vio
lentia· nec habeas qui liberet te.
ſ plebem ſ hoc ad litteram iudeis contigit.
ſ dyabolus
Vxorem accipias· ⁊ alius dormi-
at cum ea. Domum ędifices: ⁊ nō
habites in ea. Plantes vineam.
⁊ non vindemies eam. Bos tuus
immoletur coram te· ⁊ non come-
ſ lasciuiens.
das ex eo. Asinus tuus rapiatur ī
conspectu tuo: ⁊ non reddatur tibi
Oues tuę dentur inimicis tuis: ⁊
ſ discipuli.
non sit qui te adiuuet. Filii tui ⁊ fi
ſ christiano ſ hoc ipsis videntibus quotidie fit.
lię tuę tradantur alteri populo vi-
ſ inuidie. ſ q꞉ intētōnem ad effectum ducere non valet.
dentibus oculis tuis ⁊ deficienti-
bus ad conspectum eoruz tota die
et non sit fortitudo in manu tua.
Fructus terrę tuę ⁊ omnes labo-

† ſ gentiles. s. fruantur sciā scripturarum tuarū.
res tuos comedat †populus quez
ignoras· ⁊ sis semper calūnias su-
stinens· ⁊ oppressus cunctis dieb⁹
⁊ stupens ad terrorem eorum quę
videbūt oculi tui. Percutiat te do
minus vlcere pessimo in genibus
⁊ in suris· sanariq꞉ nō possis a plā-
ſ ab infimis vsq꞉ ad summos.
ta pedis vsq꞉ ad verticem tuū. Du
cetq꞉ te dominus et regem tuum
quem constitues super te in gentez
quam ignoras tu ⁊ patres tui: et
seruies ibi diis alienis ligno ⁊ la-
pidi: ⁊ eris perditus in ꝓuerbium
ac fabulam omnibus populis ad
quos te ītroduxerit dominus Se
mentem multam iacies in terram
⁊ modicum congregabis: quia lo-
ſ inanis gloria mentis instabilitas
custę deuorabunt omnia. Vineaz
plantabis ⁊ fodies· ⁊ vinum non
bibes· nec colliges ex ea quippiaz
ſ qui ñ morient
quoniam vastabitur vermib⁹. Oli
uas habebis in omnibus terminis
tuis ⁊ non vngeris oleo: quia de-
fluent ⁊ deperibūt. Filios genera
bis ⁊ filias ⁊ nō frueris eis: quoni
am ducentur ī captiuitatē. Omēs
arbores tuas ⁊ fruges terrę tuę ru
ſ gentilis.
bigo consumet. Aduena qui tecuz
versatur in terra· ascendet super te
ſ humiliaberis.
eritq꞉ sublimior: tu autem descen-
des· ⁊ eris inferior Ipe fęnerabit
tibi· ⁊ tu nō fęnerabis ei. Ipe erit
in caput· ⁊ tu eris in caudaz. Et ve
nient super te omnes maledictio-
nes istę· ⁊ persequentes apprehē-
dent te donec intereas: quia non
audisti vocem domini dei tui: nec
seruasti mandata eius ⁊ cerimoni
as quas pręcepit tibi. Et erunt in

scribendo figuraliter pręꝑauerūt· ecclia sibi cōuertit in vsum.

Fruct⁹ ter. t. Tota cerimoniaꝝ vtilitas ad ecclesiam trāslata ē Hęc abūdātia fruitur Judęi egestate ꝑeunt vñ per ysaiā dr. Serui mei comedēt: ⁊ vos esurietis.

In genib⁹. Fortitudinē. s. ⁊ stabilitatem auferat. Vel ī genibus percutiat: c⁹ nouissima opera dānant

A planta p. Sicut ab initio praue volūtatis vsq꞉ ad perfectōnē operis maliciaz exercuisti. Vñ. A plāta pedis vsq꞉ ad ṽticē nō est in eo sanitas· ꝭ in vltima captiuitate completum est.

Ducq꞉ te. Heretici vel mali catholici q̇ ꝯtēnūt ꝑcepta dei a demonibus ⁊ vicijs varijs captiuant. Sic fu⁹ ita ⁊ dñs ⁊ rex sicut ppls· magister sicut discipulus.

Et regem. Osee regē samarię salmanasar rex assirioꝝ cū decē tribub⁹ duxit ī captiuitatē. Nabuch· ioachī ⁊ sedechiā regem iuda cū ppl̄o captiuauit·

Sementē multam. Nob q꞉ cauendū est ne perdam⁹ panē q̇ cōfirmat cor hōis ⁊ vinū qd̄ lętificat· et oleum qd̄ exhilarat faciem.

Aduena qui. Aperte significat abiectō iudęoꝝ ⁊ electō gētiū vñ. Auferet a vob regnū dei· ⁊ dabit gentī fa· f· e· ⁊ alibi. Sic erūt nouissimi ꝑmi· et pri nouis.

Grego. Aduena q̇ tecū ṽsatur ⁊c. Creator oīm per incarnationis suę mysteriū iudęā visitare dignat⁹ ē ꝭ ipsa ñ cognouit tps visitatōis suę. Jō gentibus frequēter in prędaz data ē· nouissime romanis tradita· ⁊ venerūt sup eā oīa genera maledictōnū q̇ in libro legis scripta sunt. Similiter his q̇ grām dei ingrati accipiunt· ċta ē dānatō. Si eī q̇s irritaz faciēs legē moysi sine vlla mi̇atōne

moritur quanto dete
riora meret' supplicia q̇
filium dei conculcaue
rit. ⁊ sāguinē testamē
ti pollutum duxerit.

te signa atq̧ prodigia ⁊ in semine
tuo vsq̧ i sempiternũ: eo ꝙ non ser
uieris domino deo tuo in gaudio
cordisq̧ leticia propter rez omniũ
abundantiam. Serujes inimico
tuo quem imittet tibi deus in fa-
me ⁊ siti ⁊ nuditate ⁊ oīm pẽuria. ⁊
ponet iugum ferreũ super ceruicez
tuam: donec te conterat. Adducet
dominus super te gentem de lon-
ſ chaldeos. vel romanos.
ginquo ⁊ de extremis terre finib⁹
in similitudinem aquile volantis
cum impetu. cuius linguam intel-
ligere non possis gentem procacis
ſ honorem.
simaz que non deferat seni nec mi-
sereatur paruuli ⁊ deuoret fructuz
iumentorum tuorum ac fruges ter
re tue donec intereas: ⁊ non relin-
quat tibi triticum. vinum. ⁊ oleum
armenta boum et greges ouium:
donec te disperdat ⁊ conterat i cun
ctis vrbibus tuis. ⁊ destruantur
muri tui firmi atq̧ sublimes i qui-
bus habebas fiduciam in omi ter
ra tua. Obsideberis intra portas
tuas in omni terra tua quaz dabit
tibi dominus deus tuus ⁊ come-
ſ fillios: sicut in libro regum legitur. ⁊ in
des fructum vteri tui ⁊ carnes fili
excidio iherusalem.
orum ⁊ filiarum tuarum quas de-
derit tibi dominus deus tuus i an
gustia ⁊ vastitate qua opprimet te
hostis tuus. Homo delicatus in
te ⁊ luxuriosus valde inuidebit fra
tri suo et vxori que cubat in sinu
suo ne det eis de carnibus filiorũ
suorum quas comedet. eo ꝙ nihil
aliud habeat in obsidione. ⁊ pẽnu
ria qua vastauerint te inimici tui i-
tra omnes portas tuas. Tenera

mulier ⁊ delicata que sup terram i
gredi non valebat. nec pedis vesti
gium figere propter molliciem et
teneritudinem nimiam: inuidebit
viro suo qui cubat in sinu eius su-
ſ pelliculam que
per filii ⁊ filie carnibus ⁊ illuuie se
tetigit puerum ī ventre matris etiā comedebant.
cundinarum que egrediunt' de me
dio feminum eius. ⁊ super liberis
qui eadem hora nati sunt. Come-
dent enim eos clam ꝓpter rerum
omnium pẽnuriam: in obsidione ⁊
vastitate qua opprimet te inimic⁹
tuus intra portas tuas. Nisi cu-
stodieris et feceris omnia verba le
gis huius que scripta sunt in hoc
volumine. ⁊ timueris nomen eius
gloriosum ⁊ terribile hoc est domi
num deum tuum. augebit domin⁹
plagas suas ⁊ plagas seminis tui
plagas magnas ⁊ perseuerantes.
infirmitates pessimas ⁊ perpetuas
⁊ conuertet in te omnes afflictões
egypti quas timuisti ⁊ adherebũt
tibi. Insup ⁊ vniuersos languores
⁊ plagas que non sunt scripte i vo
lumine legis huius: iducet domi-
nus super te. donec te conterat.
Et remanebitis pauci numero qui
prius eratis sicut astra celi ꝑ mul
titudine: quoniam nõ audisti vo-
cem domini dei tui. Et sicut ante le
tatus est dominus super vos. be-
ne vobis faciẽs vosq̧ multiplicās
sic letabitur disperdens vos atq̧
subuertens vt auferamini de terra
ad quam igredieris possidendam
ſ vel det.
Disperget te dominus i omnes po
pulos a sũmitate terre vsq̧ ad ter-
mios eius. et huies ibi diis alienis

quos ⁊ tu ignoras ⁊ patres tui · li-
gnis ⁊ lapidibus. In gentibꝰ quo
ꝫ illis non quiesces: neqꝫ erit req̄
es vestigio pedis tui. Dabit enim
ibi trepidauerunt vbi non erat timor — obscurē
tibi dn̄s ibi cor pauidum et defi-
tur oculi eorum ne videant.
cientes oculos ⁊ animā consum-
christus: qui est via veritas ⁊ vita.
ptam merore · ⁊ erit vita tua quasi
in cruce. — in ꝯspectu tuo. — ne ꝑdas locū ⁊ gentem.
pendens ante te. Timebis nocte ⁊
quia pendentem videbis.
die ⁊ non credes vitę tuę. Mane
Hec ad litteram · sepe contigere iudeis.
dices · quis mihi det vesperum? et
vespere quis mihi det mane? ꝓ-
pter cordis tui formidinē qua ter-
reberis · ⁊ propter ea q̄ tuis videbis
oculis. Reducet te dominus clas-
sibus in egiptum ꝑ viam de qua di-
xit tibi vt eam amplius non vide-
res. Ibi venderis inimicis tuis in
seruos ⁊ ancillas: ⁊ nō erit q̄ emat

C. XXIX.

HEc sunt uerba
testamenti.
fęderis quod ꝑcepit do-
statueret.
minus moysi vt feriret cum filiis is-
vel propter.
rahel in terra moab: pręter illud fę-
dus quod cum eis pepigit in oreb
Vocauitꝫ moyses omnem israhel
⁊ dixit ad eos. Vos vidistis vni-
uersa quę fecit dn̄s coram vobis
in terra egypti pharaoni ⁊ omnibꝰ
seruis eius vniuersęꝫ terrę illius
temptationes magnas quas vide
runt oculi tui: signa illa portētaꝫ
ingentia · ⁊ non dedit vobis domi-
.i. volūtatē operandi que intelligeretis. — cordis intelligentes. — obedire
nus cor intelligens ⁊ oculos vidē
tes ⁊ aures quę possunt audire vs-
ꝫ in presentē diē. Adduxitꝫ vos
quadraginta annis per desertum
corpora significat que nō peribūt: nec capillus de capite peribit.
non sunt attrita vestimenta vestra
nec calciamenta pedum vestrorum

hominis: sed
vetustate consumpta sunt. Panem
angelorum .i. māna officio angelorum preparatum.
non comedistis · vinum ⁊ siceram
non bibistis vt sciretis quia ipse ē
dominus deus vester. Et venistis
ad hunc locum egressusꝫ est seon
rex esebon ⁊ og rex basan occurrēs
nobis ad pugnam · ⁊ percussimus
eos · ⁊ tulimus terram eorum: ac tra-
didimus possidendam ruben ⁊ gad
⁊ dimidię tribui manasse. Custodi
te ergo verba pacti huius ⁊ imple-
te ea vt intelligatis vniuersa q̄ faci
tis. Vos statis hodie cuncti coram
domino deo vestro · principes ve-
stri ⁊ tribus ac maiores natu atqꝫ
doctores omnis populus israhel ·
liberi ⁊ vxores vestrę et aduenę q̄
tecum morantur i castris · exceptis
lignorum cęsoribus ⁊ his qui com-
portant aquas: vt transeas i fęde
re domini dei tui · ⁊ in iureiurando
quod hodie dominus deus tuus
percutit tecum vt suscitet te sibi in
populum ⁊ ipse sit dominus deus
tuus sicut locutꝰ est tibi · ⁊ sicut iu-
rauit patribus tuis abraam ysaac
⁊ iacob. Nec vobis solis ego hoc
fędus · ferio ⁊ hęc iuramenta con-
qui nunc viuunt. — qui nasciturí sunt
firmo · sed cunctis ꝑsentibus ⁊ ab
sentibus. Vos enim nostis quomo
do habitauerimus i terra egypti ·
⁊ quomodo transierimus ꝑ mediū
nationum quas transeuntes vidi-
stis abominatōnes ⁊ sordes. id est
ydola earum lignum ⁊ lapidem ar
gentum ⁊ aurum quę colebāt. Ne
forte sit iter vos vir aut mulier fa-
milia aut tribus cuius cor auersū
est hodie a domino deo vestro vt

Et erit ui. t. q. p. Nihil peius inter ma-
ledicta q̄ iudęis meri-
to superbię acciderūt:
qꝫ videre vitā suam .i.
filiū dei · pendētē: ⁊ nō
credere ei. Maledicta
aūt cū ex ꝓphetia dicū
tur: non de malo vo-
to sunt: ſ predicūtur.
Potuit aūt sic sona-
re iudęis. Videbis vi
tam tuā pendētē: ⁊ nō
credes vitę tuę .i. inter
minas ⁊ dolos hostiū
vitā tuam videbis pē
dere ex incerto.

C. XXIX.

Hec sunt uer. Augꝰ. Lxx. Hęc sunt
verba testamenti qđ
mandauit dn̄s moysi
in terra moab · pręter te
stamentum qđ testatꝰ
est eis in oreb. Ondit
vn̄ appellatus sit liber
iste deuteronomiū · qͥ se
cūda lex · vbi magis re
petitio ē qꝫ aliud · pau
ca eī sunt hic q̄ in eo n̄
sint qđ primum datū
ē. Nec appellant duo
testamēta: qꝫuis ꝟba
hęc sonare videantur
Vtrūqꝫ vnū testamē
tum ē quod dr̄ vetus
Nā si ꝓpter hęc ꝟba
duo dicenda eēnt: nō
duo sed plura eēnt ex
cepto nouo. Multis eī
locis scriptura dicit te
stamentum · sicut qđ fa
ctū est ad abram de cir
cūcisione · vel ad noe.

Teptatōes m. q. zc. Et n̄ dedit dn̄s
deus vobis cor scire · ⁊
oculos videre ⁊ aures
audire ⁊c. Quō ait su
periꝰ. Vos vidistis tē
ptatōes ⁊c. si nō dedit
dominus oculos vide
re: Sꝫ corpore viderēt
⁊ non corde. Vn̄ ꝑmi
sit. Nō dedit dn̄s vo-
bis cor scire · ad hoc ꝑ
tinent duo que sequū
tur · oculos vidē. ⁊ au-
res audire .i. intellige-
re · ⁊ obedire. Qui ꝟo di
cit non dedit dn̄s vo
bis cor increpans ⁊ ar
guens · non diceret nisi
ad eorum culpam per
tineret: ne quisꝫ se ex
hoc excusabilem putꝫ
Simul eī ostēdit sine
adiutorio dei eos itel-
ligere ⁊ obedire non
posse oculis ⁊ auribus
cordis. Et tamen si ad
iutorium dei desit · nō
ideo esse excusabile ho
minis vicium: qm̄ iu-
dicia dei qꝫuis occul-
ta iusta sunt.

Panem nō co. Hinc apparet israheli
tas tantum vini portas
se cum de egipto exirēt
quod cito consumere
possent. Nam si omni
no nihil tulissent: vn-
de diceret. Sedit po-
pulus manducare ⁊ bi
bere: ⁊ surrexit ludere?
Non enim hoc de aq̄
diceretur: cum ⁊ moy
ses dicat non fuisse il-
lam vocem principium
belli: sed principium
vini.

Ne for. sit int. Aug. Lxx. Nunquid
aliquis ē inter vos vir
aut mulier · vl' familia
vel tribus cuius mens
declinet a domino deo
vestro ire seruire diis

alienis gentiũ illaruz?
Non est equa in eo ra
dix sursum germinãs
in felle ⁊ amaritudine·
⁊ erit cũ audierit ỽba
maledictõis h9·⁊ opi/
nabitur ĩ corde suo di
cens: Sancta mihi fi/
ãt ⁊c. Vz dicit. Nũq̇d
aliquis est inter vos?
req̇rit ne forte sit. Si
aũt esset terr3 vehemẽ
ter: ne audiẽs maledi/
cta dicat: Sãcta mihi
sunt. i. ñ sunt mihi ma
la: ꝟ sancta. i. ꝓpicia ⁊
innoxia. Nõ perdat si
mul peccator eũ qui si
ne peccato ẽ· talia· s· ꝑ
suadẽdo q̃lia cogitat·
nõ q ex toto sit ille cui
persuad3 sine peccato
ꝟ q2 sine illo. Simili/
t' dictum est. Si nõ
venissem ⁊ locutus eis
fuissem: peccatũ nõ ha
berẽt· hoc· s· q nõ cre/
diderũt in eum. Dicit
etiã deus abymelech
d' vxore abrahe Scio
q2 mundo corde fecisti
hoc· nõ mundu3 cor il
lius ita voluit ĩtelligi
vt simil' eis esset de qui
bus d2: Beati mundo
corde q̃m ipsi deu3 vi
debunt: ꝟ ab illo pec/
cato de quo agebatur
q2 quãtum ad ipsu3 ꝑ
tinebat ñ ɔiũgere sibi
cupierat alienam.
Ebria. Id ẽ. Ne
quis plenus malicia ⁊
ydolatria seducat eu3
qui sitit discere ⁊ scire
veritatẽ: sicut faciunt
heretici.

vadat ⁊ seruiat diis illarum genti
um· ⁊ sit inter vos radix germinãs
fel ⁊ amaritudinem. Cunq3 audie/
ſ blãdit
rit verba iuramenti huius· benedi
quasi nõ possit inter multos inueniri.
cat sibi in corde suo dicẽs: pax erit
mihi· ⁊ ambulabo ĩ prauitate cor
ſ curiosã aĩa3
dis mei· ⁊ assumat ebria sitientem
⁊ dominus non ignoscat ei· s3 tũc
ſ alias ascendet.
q̃3 maxime furor eius fumet· et ze/
lus contra hominem illum· ⁊ sede
ſ quelibet de omnibus: vt
ant sup eũ oia maledicta que scri/
nõ sit immunis ab omnibus. ſ alii sic
pta sunt in hoc volumine. ⁊ deleat
⁊ deleat super omne nomen eius ⁊c.
dominus nomen eius sub celo et
consumat eum in perditõnẽ ex om
nibus tribubu s israhel: iuxta ma
ledictõnes que in libro legis hui9
ac federis continentur. Dicetq3 se/
quens generatõ ⁊ filii qui nascent'
deinceps ⁊ peregrini qui de lõge
venerint videntes plagas terre il/
lius ⁊ infirmitates quibus eam af
ſ sicut sodomã ⁊ gomorrã
flixerit domin9 sulphure ⁊ solis ar
ſ i dieb9 achab trib9 annis ⁊ sex mẽsib9 ñ pluit·
dore comburens ita vt vltra non
seratur· nec virens quippiam ger/
minet in exemplũ subuersionis so
dome ⁊ gomorre· adame ⁊ seboim
quas subuertit dominus in ira et
in furore suo· ⁊ dicent omnes gen/
tes: Quare sic fecit dominus ter/
re huic? Que est hec ira furoris ei9
immensa? Et respondebunt Quia
dereliquerunt pactum domini q̇d
pepigit cum patribus eo2 quãdo
eduxit eos de terra egypti· ⁊ seruie
runt diis alienis ⁊ adorauerũt eos
quos nesciebant ⁊ quibus non fu
erunt attributi: idcirco iratus ẽ fu
ror domini contra terram istam vt
induceret super eam omnia male/
dicta que in hoc volumine scripta
sunt· ⁊ eiecit eos de terra sua in ira
⁊ in furore ⁊ indignatõne maxima
proiecitq3 in terram alienam sicut
hodie ɔprobatur. Abscõdita a do
ſ .i. apud dominum deum nostrum.
mino deo nostro q̃ manifesta sunt
nobis ⁊ filiis nostris vsq3 in sem/
piternum vt faciamus vniuersa le
gis huius

C. XXX.

Cum ergo ue
nerint super te omẽs ser
mones isti benedictõ siue maledi/
ctio quam ꝓposui in cõspectu tuo
⁊ ductus penitudine cordis tui in
vniuersis gentibus in quas disp/
serit te dominus deus tuus· et re/
uersus fueris ad eum· ⁊ obedieris
eius imperiis sicut ego hodie pre/
cipio tibi cum filiis tuis ĩ toto cor
†ſ Cu3 reliquie israhel salue fient ad predicatio
de tuo ⁊ ĩ tota aĩma tua: ⁊ †reduc3
nem helie ⁊ enoch.
te dominus deus tuus de captiui
tate tua ac miserebitur tibi· ⁊ rursũ
congregabit te de cunctis populis
ĩ quos te ante dispersit. Si ad car
dines celi fueris dissipatus· inde
te retrahet dominus deus tuus· ⁊
assumet atq3 introducet in terram
quam possederunt patres tui ⁊ ob
tinebis eam· ⁊ benedicens tibi ma
ioris numeri te esse faciet q̃3 fuerit
ſ euidens promissio gratie: ꝓ
patres tui. Circumcidet dominus
mittit enĩ de9 se eẽ factu3 q̇d solet iuuare vt fiat.
deus tuus cor tuum ⁊ cor seminis
tui: vt diligas dominum deũ tuũ
in toto corde tuo ⁊ in tota anima
et possis viuere. Omnes aũt ma/
ledictõnes has conuertet super in
imicos tuos· ⁊ eos qui oderũt te·
persequent'. Tu autẽ reuerteris ⁊

audies vocem domini dei tui. faci
esq; vniuersa mandata que ego p̄
cipio tibi hodie. ꝛ abundare te fa
ciet dominus deus tu' i cunctis
operibus manuū tuarum in sobo
le vteri tui ꝛ in fructu iumentoruz
tuorum. in vberta te terre tue. ꝛ in
rerum omnium largitate. Reuer
tetur enim domin' vt gaudeat su
per te in omnibus bonis sicut ga
uisus est in patribus tuis: si tamē
audieris vocem domini dei tui et
custodieris precepta eius ꝛ cerimo
ł alias scripte.
nias que in hac lege conscripta sūt
ꝛ reuertaris ad dominum deū tu
um in toto corde tuo ꝛ in tota ani
ma tua. Mandatum hoc qđ ego
precipio tibi hodie non supra te ē.
neq; procul positum nec in celo si
tum: vt possis dicere quis nostruz
valet ad celum ꝯscendere vt defe
rat illud ad nos et audiamus atq;
opere compleam': Neq; trans ma
re positum vt causeris ꝛ dicas. q̄s
e nobis poterit mare trāsfretare et
illud ad nos vsq; deferre vt possi
mus audire ꝛ facere quod p̄ceptū
est: Sz iuxta te est sermo valde in
ore tuo ꝛ in corde tuo vt facias il
lum. Considera q hodie ꝓposue
ł si obedieris.
rit in conspectu tuo vitam ꝛ bonū
ł si contempseris.
ꝛ econtrario mortem ꝛ malū vt di
ligas dominum deum tuum ꝛ am
bules in viis eius ꝛ custodias mā
data illius ac cerimonias atq; iu
dicia. ꝛ viuas. atq; mltiplicz te. be
nedicatq; tibi in terra ad quam in
grederis possidendam. Sin aūt
auersum fuerit cor tuum ꝛ audi
re nolueris atq; errore decept' ado
raueris deos alienos et seruieris
eis: predico tibi hodie q pereas ꝛ
paruo tempore moreris i terra ad
quam iordane transmisso ingredie
ris possidendā. Testes inuoco ho
die celum ꝛ terram q proposuerī
vobis vitam ꝛ bonum: benedictō
nem ꝛ maledictionem. Elige ergo
vitam vt tu viuas ꝛ semen tuuz. et
diligas dominum deum tuuz atq;
obedias voci eius. ꝛ illi adhereas
Ipse enim est vita tua ꝛ lōgitudo
dierum tuorum. vt habites in ter
ra pro qua iurauit dominus patri
bus tuis abraam ysaac ꝛ iacob vt
daret eam illis

C. XXXI.

Abiit itaq; mo
yses ꝛ locutus est omnia
verba hec ad vniuersum israhel: et
dixit ad eos: Centum viginti āno
rum sum hodie: non possum vltra
egredi ꝛ ingredi. p̄sertim cuz ꝛ do
minus dixerit mihi. non transibis
iordanem istum. Domin' ergo de
us tuus transibit ante te. Ipse de
lebit omnes gentes has in conspe
ctu tuo. ꝛ possidebis eas. Et iosue
iste transibit ante te: sicut locutus
est dominus. Facietq; domin' eis
sicut fecit seon ꝛ og regibus āmor
reorum ꝛ terre eoꝝ: delebitq; eos
Cum ergo ꝛ hos tradiderit vobis
similiter facietis eis sicut p̄cepi vo
bis. Viriliter agite ꝛ confortamini
Nolite timere nec paueatis ad cō
spectum eoꝝ: quia dominus deus

Mandatū hoc
Aug. Lxx. Quia mā
datū hoc qđ ego man
do tibi hodie. ñ est su
pra modum. neq; lon
ge abs te ē. nō in celo
est dicens. i. vt dicas.
neq; trās mare ē dicēs
.i. vt dicas ꝛc. Prope
ē hoc verbū valde. in
ore tuo ꝛ in corde tuo.
ꝛ in manibus tuis face
re illud. Apl's dic̄ hoc
eē verbuz fidei: qđ ad
nouū. t. pertinet. Que
ġ scripta sunt ī libro le
gis huius ī figura dc̄a
sunt. ꝑtinentia ad no
uū. t. Hoc vero quod
scriptum est neq; trās
mare ē vt dicas: Quis
transfretabit e nobis
mare ꝛ accipiet nobis?
Apl's dixit. Aut quis
descēdet in abissum? et
exposuit. hoc ē christū
a mortuis deducere.
Sed mare appellauit
totā vitā in hoc seculo
q̄ morte trāsitur vt q̊
dammodo mare finia
tur Et trās mare mors
ipsa appellet' velut trās
istā vitā q̄ mare dicit'
Quod additū est. Et
ī manibus tuis. nō ait
apl's nisi in ore tuo. et
in corde tuo. ꝛ hoc vs
q; in finē prosecut' ait:
Corde creditur ad iu
sticiā. ore āt. cōf. fit ad
sa. Sed ī hebreo non
habetur. ī manib' tuis
nō tn̄ hoc frustra. lxx.
addiderūt. q: man'. i.
opa in corde intelligi
voluerunt. vbi ē fides
q̄ per dilectōnem ope
ratur. Sine qua si fo
ris manibus fiant: ꝛ in
corde nō fiant: p̄cepta
dei nō implentur.

Iuxta te est. Id
est. mādata dei mode
rata ꝛ cōtempata sunt
hūanis viribus. Pōt
hoc de incarnatōe xp̄i
accipi: q̄ assumpta hu
manitate super terraz
visus est ꝛ inter hoies
conuersatus est.

Vocauitqꝫ moyses. Verba moysi ad iosue · significat qꝫ christ⁹ terram viuẽtiũ singulis ſm propria distribuit merita · ⁊ oĩa pmissa dei ĩpleat. Ipse enĩ introducit pplm in terraȝ promissam. Eo nãqꝫ duce celestẽ ĩgredimur patriam q̇ ait: Nemo venit ad prẽm nisi per me · ⁊ nemo ascendit in celũ: nisi qui descẽdit de celo filius hoĩs q̇ ẽ in celo. Qui enĩ vnitur ei per ipsuȝ ascendit.

tuus ipse est ductor tuus · ⁊ nõ dimittet nec derelinquet te. Vocauitqꝫ moyses iosue · ⁊ dixit ei corã omni multitudine israhel. Confortare
ſ ihesus verus.
⁊ esto robustus. Tu enim introdu
ſ christianum semen. ſ viuentium.
ces populũ istum in terram quam
ſ patriarchis ⁊ prophetis ſ firmi
daturum se patribus eorum iurater promisit.
ſ singulis. ſ ele
uit dominus · ⁊ tu eam diuides sorctõe diuine gratie.
te. Et dominus qui ductor est ve
ſ vnitatez patris ⁊ filii oñdit · vñ. Qui me misit mecum est ⁊ non relinquit me solum.
ster · ipe erit tecum · nõ dimittet nec derelinquet te. Noli timere nec paueas. Scripsit itaqꝫ moyses legẽ
ſ Quibus maxime legis custodiam commendauit. vnde. Labia sacerdotis custodiunt scientiaȝ ⁊ legẽ requirunt ex ore eius ⁊c.
hanc ⁊ tradidit eam sacerdotibus filiis leui qui portabant arcam federis domini · ⁊ cunctis senioribus israel. Precepitqꝫ eis dicens: Post
ſ gratie. hic est annus acceptus domino. vnde. Benedices corone anni benignitatis tue.
septem annos anno remissionis i
ſ presentis ecclesie. s. in qua militamus deo.
solennitate tabernaculorum cõuenientibus cunctis ex israhel vt appareant in cõspectu domini dei tui
ſ ecclesie.
in loco quem elegerit dominus · leges verba legis huius coram omni israhel: audientibus eis ⁊ ĩ vnũ omni populo congregato tam viris qꝫ mulieribus · paruulis et aduenis qui sunt intra portas tuas vt audientes discant · ⁊ timeãt dominum deum vestrum · ⁊ custodiãt impleantqꝫ omnes sermones legis huius. Filii quoqꝫ eorum qui nunc ignorant vt audire possint ⁊ timeãt dominum deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra: ad quã
ſ vel getis.
vos iordane transmisso pgitis obtinendam. Et ait dominus ad moysen: Ecce prope sunt dies mortis tue. Voca iosue · ⁊ state in tabernaculo testimonii vt precipiaȝ ei. Abierunt ergo moyses ⁊ iosue ⁊ steterũt in tabernaculo testimonii apparuitqꝫ dominus ibi in columna nubis que stetit in introitu tabernaculi: dixitqꝫ dominus ad moysen. Ecce tu dormies cum patribus tuis. ⁊ populus iste consurgẽs fornicabitur post deos alienos ĩ terra ad quam ingredietur ⁊ habitabit ĩ ea ibi derelinquet me · ⁊ irritum faciet fedus quod pepigi cum eo. Et irascetur furor meus contra eum ĩ die illo · ⁊ derelinquam eum et abscondam faciem meã ab eo · ⁊ erit ĩ deuorationem. Inuenient eũ omnia mala ⁊ afflictõnes · ita vt dicat in illo die. Vere quia non est deus mecum: inuenerunt me hec mala. Ego autem abscondaȝ ⁊ celabo faciem meam in die illo propter omnia mala que fecit: quia secutus ẽ deos alienos. Nunc itaqꝫ scribite vobis canticum istud ⁊ docete filios israhel vt memoriter teneant ⁊ ore decantẽt · ⁊ sit mihi carmẽ istud pro testimonio inter filios israhel. Introducam enim eum in terram pro qua iuraui patribus eius ⁊ lacte melle manantem. Cumqꝫ comederit ⁊ saturati crassatiqꝫ fuerit auertentur ad deos alienos et seruient eis: detrahentqꝫ mihi ⁊ irritum facient pactum meum. Postqꝫ inuenerint eum mala multa ⁊ afflictiones: respondebit ei canticuȝ istud p testimõio quod nulla delebit obliuio ex ore seminis tui. Scio enĩ cogitationes eius que facturus sit

Post septẽ an. In quib⁹ presens vita signatur q̄ septenario nũo voluitur · vel tempus veteris legis propter sabbatũ. Post septeȝ ergo annos ĩ anno remissionis lex ĩ conuẽtu legi precipitur: qꝛ cõpleta legis obseruãtia lex spiritalis succedit · vñ. Vbi venit plenitudo tpis misit deus filium suum natuȝ ex mu. ⁊c.

hodie anteq̄ȝ introducam eum in terram quaȝ ei pollicitus sū. Scripsit ergo moyses canticum· et docuit filios israhel. Precepitq̄ȝ dominus iosue filio nun et ait. Cōfortare et esto robustus. Tu enim introduces filios israhel i terrā quā pollicitus sum· et ego ero tecum. Postq̄ȝ ergo scripsit moyses verba legis hui⁹ in volumine atqȝ cō

ſ per quos intelliguntur veri sacerdotes archam. id est. ecclesiam sustinentes

pleuit: precepit leuitis qui portabāt arcam federis domini dicēs:

ſ deuteronomium. id ē. euangeliuȝ ſ quasi vestrum est in memoria ecclesie euangeliū recondere.

Tollite librum istum ⁊ ponite euȝ i latere arce federis domini dei ve

ſ est qui accusat vos moyses ī quo spatis.

stri: vt sit ibi contra te in testimonium. Ego enim scio contentionē tu

ſ superbiam. ſ indomabilem

am et ceruicem tuam durissimam.

ſ sic xp̄o in carne cum iudeis conuersante

Adhuc viuente me et ingrediente vobiscum semper contentiose egi

ſ dicentes· demonium habes et huiusmodi

stis contra dominum: q̄nto magis

ſ Mortuo scd̄m carnē xp̄o: apostolos persecuti sunt: et nomen eius delere conati sunt

cum mortuus fuero? Congregate

ſ sapiētiores· ī senibus ē sapia

ad me omnes maiores natu p tri

ſ quibus lex cōmittenda

bus vestras atqȝ doctores: et lo

ſ itelligentibus ſ vt sint īexcusabiles ſ cui plus committitur: plus ab eo exigitur

quar audiētib⁹ eis sermones istos

ſ celestes

et inuocabo contra eos celum et

ſ terrestres

terram. Noui enim q̄ post morteȝ meam inique agetis et declinabitis cito de via quā precepi vobis· et occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis ma

ſ quē nihil latȝ

lum in conspectu domini vt irrite

ſ qui natura mitis †non solum per cogitatōnes

tis eum †per opera manuuȝ vestrarum. Locutus est ergo moyses audiente vniuerso cetu israel verba carminis huius · et ad finem vsqȝ cōpleuit.

C. XXXII.

ſ attentum facit ſ qui hȝ aures audi· ſ memoria ſ celestes ſ maiores qui intelligere possunt.

Audite celi que

ſ terrestres terrenis sensibus intenti

loquar· audiat terra verba

ſ id ē multiplicetur vt pluuia que innumerabiles habet guttas: et dei inscrutabilia sunt iudicia

oris mei. Cōcrescat in pluuiaȝ doctrina mea: fluat vt ros eloquium

† ſ Quam viuere facit et crescere · sic doctrina auditorum corda: vt proferant virtutum germina

meū. Quasi imber sup †herbā et q̄i

ſ †id est. virtutes et magnalia dei cantabo

stille super gramina: q̄r †nomen do

† ſ deum magnificare: est corde ore opere maiestatem eius predicare

mini inuocabo. Date †magnificen

† ſ qui perfectus

tiaȝ deo nostro: †dei perfecta sunt

ſ quia omnia discrete et ordinate facit. ſ id est· omnia mandata eius iusta. vnde iudicia domini vera iustificata in se· ip· et alibi · Pronunciaui omnia iudicia oris tui

opera: †et omnes vie eius iudicia.

ſ promissa fideliter implens et minas ſ q̄r equitas est.

Deus fidelis et absqȝ vlla iniqui

ſ pro meritis retribuens malis mala ſ bonis retribuendo bona

tate iustus et rectus peccauerunt

ſ quia a deo patre degenerauerunt.· † ſ infideles qui ex patre dyabolo. ſ ydolis. ſ peccatis. Nihil sordidum nisi peccatum. cetera enim naturaliter bona sunt.

ei: et nō† filij eius in sordibus. Ge

† ſ sensu ⁊ volūtate ſ beneficiis ingrata ¦ ſ operatōne. ſ Id ē pro bonis reddens mala.

neratō †praua atqȝ ¦ puersa heccine

Postq̄ȝ ergo ⁊c. Deuteronomiū cōmēdat leuitis · quia euāgeliū christi p vero♃ sacerdotū ministeriuȝ in memoria recondit ecclesie q̄ est archa domini· vbi celestes thesauri recōdunt. Ibi due tabule testamenti libri. s. legis ⁊ euāgelij. Ibi vrna cōtinet mānā· i· caro christi i quacibus vite eterne. Ibi virga aaron que frōduerat: q̄r ibi sacerdotium christi qd̄ manet in eternū vel in ppetuum: vt sit ibi ɔtra te in testimoniū. Verba legis custodiētibus sunt ad salutē: ɔtēptorib⁹ in testimoniū ɔtumacie ⁊ inobediētie. vnd̄ Est q̄ accusat vos moyses in quo speratis. Si enī crederetis moysi: crederetis et mihi forsitan · de me enī ille scripsit· ⁊ alibi. Sermo quē ego locut⁹ suȝ ipse iudicabit.

Locutus est ergo moyses. Verba moysi nō simpliciter sunt accipienda: q̄r scd̄m historiā israhelitis lagitori deo ingratis exprobrat pfidiam ⁊ allegorice sanctā instruit ecclesiā· ⁊ ad moruȝ honestatē puocat p tropologiā. Seruāda est ergo in historia veritas· i allegoria mysteria. In tropologia discipline vtilitas. vt sic ad celestē theoricā prouehamur. Notandum quoq̄ȝ qd̄ dicit. Locutus est moyses verba carminis h⁹ ⁊c. vt q̄ deū ore laudat: ope nō ɔtradicat · nō ē enī specōsa laus i ore pctōris

C· XXXII.

Audite celi ⁊c· In principio maxima elementa in testimonium vocat· ut si mandata neglexerint eorum testimonio conuictos puniat.

Hebraice sama· i. celi qd̄ est plurale ⁊ masculini generis· sed voluit singularit intelligi: sicut singulas ciuitates thebas et athenas dicimus.

August. Audite celi ⁊c. Audiāt celi allegoriā· terra historiā. Quidā celum et terrā quasi animata ad audiēdū puocari putāt· scd̄m illud. Qui respicit terrā ⁊ facit eā tremere· cū hoc dei potestatis sit· nō eo♃ ītelligētie

Cōcrescat· ⁊c. Doctrinaȝ legis pluuie et rori ɔpat: quia a fideliū cordibus germina spiritalis fructus exigit. Hec enī sunt ager ⁊ vinea dei. Tale est illud ysaie. Quomō descēdit imber ⁊ nix de celo ⁊ illuc vltra nō reuertitur: sed inebriat terrā ⁊ irri· faciē eius· ⁊ ger· eam facit ⁊c·

Nomen domini inuo. Demōstrat que sit pluuia. Nom̄ enī domini īuocare est euāgeliū p̄dicare· qd̄ q̄ audit ⁊ facit fructū vite possidebit

Dei perfecta s. opera. Vn̄ Perfecti sunt celi ⁊ terra· ⁊ oīs ornat⁹ eo♃. Cōpleuitq̄ȝ deus die septimo opus suū qd̄ est redemptō hūani generis quā ōndit nob̄ q̄n pficiēs spūale sabbatum in sepulcro requieuit·

Peccauerūt ei. Augu. lxx· Peccauerunt nō ei filii vitupabiles. Qui enī peccat nō deo peccat. i. nocȝ sed sibi. Sȝ si hoc generalit̄ dictū est. quomō legitur. Tibi soli peccaui ⁊ malū corā te feci. Et illd̄ Hieremie Tibi peccaui⁹ patiā israel dn̄e· ⁊ alibi. Sana animā meā q̄r peccaui tibi. Querēduȝ ē q̄ȝ vtr̄ idē sit peccare deo qd̄ peccare ī deū: vn̄. Et si in deū peccauerit vir q̄s orabit pro eo? Dicā q̄d mihi ī p̄senti videat̄· aut alio tp̄e q̄ntū deus adiuuerit. Peccare ī deū est in his q̄ ad cultū dei ptinēt peccare· sic peccabāt filij hely Sic existimandū est peccare etiā in hoīes q̄ ptinēt ad deū. Vn̄ dicit̄ abymelech de sara. Propterea peperci tibi ne peccares in me. Peccasse dn̄o illi dicūt· q̄ peccati sui pn̄iaȝ agūt vt glificet̄ ignoscens. Jō cū dixisset dauid. Tibi soli peccaui et malū corā te feci: subiecit· vt iustificeris in ser· ⁊ vin· c· iu· Siue cuȝ dn̄s de⁹ dicit. Judicate inter me ⁊ vineā meam. Siue de xp̄o ītelligitur q̄ sol⁹ vere ait: Venit enī pricepſ mūdi h⁹ ⁊ in me nō habȝ quicquā. s. peccati qd̄ morte dignum sit: s̄ vt ɔgnoscat mund⁹ q̄r diligo prēm ⁊c. Quasi ⁊ si leuissiā peccata mortis supplicio psequatur priceps mūdi h⁹: ī me nō hēt quicq̄: s̄ surgite eam⁹ hinc. i. vt patiar· q̄r patiens impleo volūtatē p̄ris mei: non penā soluo peccati mei. Vt ait hieremias. Tibi peccauim⁹ patiā isrl̄ dn̄e· s. implr̄ d̄r in penitēte cū spe salutis et venia. Et cū d̄r. Sana aiam meā q̄r peccaui tibi. hoc ait vt glorificet̄ deus ignoscēdo· q̄r magna mīa ei⁹ sup confitētes ⁊ redeūtes q̄ nō vult mortē peccatoris. Hinc dauid cum argueretur p nathā rn̄dit: Peccaui dn̄o. Medico enī q̄dammō videt̄ vulneratus qui se subdit ei vt sanet̄: vt in eo medicine opus impleatur. In hoc aūt cātico p̄uidebat pp̄heta quosdam sic peccaturos vt nec penitentiā agere· nec ad dn̄m vellēt redire vt sanarētur. De quibus dicitur. Quia caro sunt spūs vadēs et nō rediens. Pōt etiā sic intelligi. Peccauerūt: nō ei· scd̄m id q̄ n̄ ei nocuerunt peccato suo: sed sibi.

Et nō filii eius. Quia nō ex fide. Dedit enī eis potestatē filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Infidelibus autem dicitur: Vos ex patre dyabolo estis.

Generatio p. De qua in euāgelio. Generatō praua atqȝ puersa

signuz querit ₰c. et alibi: Genimina viperarum quis ostendet vobis fugere a ventura ira?

Nunquid non ₰c. Qui omnium creator et conditor vnus deus. a quo ipso. et per ipm. et in ipo sunt omnia.

Preposterus ordo. primo enĩ creauit deus disponendo vt esset. secundo fecit formãdo. tercio dñando possedit.

Creauit te. Creauit d ñ materiaz vñ formari possit cõdidit. Stult⁹ ǵ et insipiens qui creatorem et factorez suuz digna veneratõne nõ colit: immemor eius beneficij quo eum deus de manu inimicorum eruit et possedit. p mare rubrum duxit. man na de celo dedit. ipse ĩ grat⁹ ydola coluit dicens. hi sunt dij tui israel qui eduxerunt te de terra egipti.

Patrem. Doctorem legis et predicatorem euangelij cuius doctrina et exẽplo .s. instruaris.

Quãdo diuide. Quasi cũ multitudo hoĩm ĩnumerabilis sit filios tm̃ israel in heredítatem suam domi⁹ elegit: quibus potentiam suaz: et secreta sua per legis et ꝓphetaruz manifestabat indicia.

Cõstituit. Grego. Alia editio. Statuit terminos gentium iuxta numerũ angelorum dei. Vbi videtur ministeria angelorum super gentes singulas vel etiam homines ordinata significare: quibus regantur et defendantur. vnde. Angeli eorum semper vident faciez patris mei. Dei eñ ciuitas ex angelis et hominibus constat: ad quam tanti cõscendunt hoĩm quanti illic remanserunt angelorum. quod ex hoc p̃t haberi. Statuit terminos gentium scd̃m numeruz angeloruz dei.

ʃ pro beneficiis.
reddis domino popule stulte ⁊ in
ʃ creatõe ñ generatõe.
sipiens? Nũquid ñ ipse ē pater tu⁹
ʃ per fidem expulsis errorib⁹ vendicauit sibi
ʃ .i. ad imaginẽ formauit.
qui possedit te? ⁊ fecit et creauit te?
ʃ vt ad deum redeas. ʃ Quib⁹ data beneficia
ʃ Quãdo elegit prẽs tuos in populum peculiarem sibi.
Memento dierum antiquorum:
ʃ quibus elegit abrahaz ysaac ⁊ iacob. ʃ Non enim defuit alicui liberalitas creatoris.
cogita generatõnes singulas. In
ʃ antecessores ʃ opera dei que pro gente tua fecit.
terroga patrem tuuz ⁊ annũciabit
ʃ in antiquis est sapientia ₰c.
tibi: maiores tuos ⁊ dicent tibi.
In confusione linguarum.
Quando diuidebat altissimus gẽ
ʃ disseminãdo p oẽs terras.
tes: quando separabat filios adaz
ʃ hiperbole .i. tot constituit singulas gẽtes quot erant singule persone in populo israhel. vel quot ingresse sunt in egiptum .i. septuaginta.
ʃ vel statuit.
constituit terminos populorum iu
xta numerum filioꝝ israhel. Pars
ʃ fidelis. ʃ nou⁹ populus veteri prelatus: sicut iacob esau. s. ecclesia sinagoge prelata
autez domini populus eius: iacob
ʃ funes ceciderunt mihi in preclaris ₰c.
ʃ possessio hereditatis.
funiculus hereditatis eius. Inue
ʃ Cum ecclesiam de errore liberauit vbi idolatrie horror nullaqꝫ dei mentio. ʃ arabia
nit eum in terra deserta: i loco hor
ʃ gentilitatis que sine deo. ʃ per viam montis seir.
roris ⁊ vaste solitudinis. Circũdu
ʃ legem ⁊ precepta sua. ʃ diligẽtissime
xit eum ⁊ docuit: ⁊ custodiuit qua
ʃ qr in ea lux veritatis ʃ christ⁹
si pupillam oculi sui. Sicut aqui
ʃ dictis ⁊ exemplis.
la prouocans ad volandum pul

Debem⁹ ergo ex imitatione eoruz ad vsum nostre conuersatõnis aliquid trahere et emulatõne bonis studijs nos inflamare: vt similes simus illis ad quos debemus ascendere. Distincte eñ cõuersatõnes hoĩm distinctis cõgruunt ordinibus angelorum. et in eorũ sortem per cõuersatõnis similitudinẽ ascẽdunt.

Pars autem. Cum deus vniuersas gentes creauit: solos isrl'itas elegit: quos sua cognitõne signis et miraculis glorificauit.

Inuenit eum. Quia in syna p actũ cũ eo inijt. mãna dedit. et aquã de petra produxit. coturnices ministrauit. et in eadem heremo .xl. ãnis eos circumducendo precepta sua docuit.

Circũduxit eum. All'. Ecclesiam per orbem terrarum dilatando. in viam mandatorum suorum dirigẽdo.

Custodiuit. Multi in deserto prostrati sunt: sed postq̃ mãdata dei transgressi sunt.

Sicut aquila. Aquila scd̃m phisicos ab acumine oculorum vocata tam acute videt: vt cum super maria immobili penna feratur: nec humanis visibus pateat: pisciculos in mari natare videat. ad tormenti instar descendens raptam pennis predam ad litus pertrahit. Pullos quoqꝫ plumescentes: alis verberat et ad volandũ prouocat. Sic christus nos dictis et exemplis exhortans ad alta prouehit: vt sequamur quo precessit. vnde vbi fuerit corpus ibi congregabuntur et aquile. Super celos quoqꝫ exaltatus. et humanis subtractus aspectibus in mari huius mundi natantes oculis misericordie videt. et pennis amoris pertrahit ad litus eterne securitatis. vnde. Ego si exaltatus fuero a terra oĩa trahã ad meipm̃.

ʃ quos fouet quasi gallina ⁊ congregat sub alas
los suos. ⁊ super eos volitans: ex
ʃ gemine dilectõis ⁊ auxiliũ ꝓtectõis
pandit alas suas: ⁊ assumpsit eum
ʃ Cũ in cruce peccata eoꝝ sustinuit.
atqꝫ portauit in humeris suis. Do
ʃ nõ etiã ydola egiptioꝝ. ʃ Illis exeuntibus de egipto: nobis de mundo incarnato filio
minus solus dux eius fuit: ⁊ non
ʃ In ducatum ʃ diabolus, vel idolum.
erat cum eo deus alienus. Consti
ʃ ferunt ibi esse verticez terre quasi vmbilicum.
tuit eum super excelsam terram: vt
ʃ abundãtiã omnium rerum.
comederet fructus agrorum. Ut
ʃ dulcedinẽ miraculoꝝ. † ʃ christo adhuc mortali. ʃ vnctõez spũs
sugeret mel d† petra: oleũ qꝫ de sa
ʃ christo iam immortali
ʃ fertilitatem terre pro. significat.
ʃ pinguedinem fidei ⁊ caritatis.
vel solidã doctrinam. ʃ patriarchaꝝ exemplis
ʃ Alii de firma petra.
xo durissimo. Butiruz de armento
ʃ deitatis ʃ simplicitatem mentis. vel facilitatẽ doctrine. ʃ de ĩnocẽtia patꝝ, ĩ exẽplũ tracta.
† ʃ pinguedine caritatis. ¦ ʃ filioꝝ apostolorum
⁊ lac de ouibus: cũ† adipe¦ agnoꝝ
ʃ Apostolorum: qui duces gregis. vnde. Afferte domino filii dei af. d o. fi. a.
ʃ magistrorum. ʃ Pinguedinis noui .s. testamenti. vbi sciẽ multitudo ⁊ virtutum.
⁊ arietum filioruz basan. Et hircos
ʃ Cum medulla tritici predicta beneficia maxio dono accumulat. ʃ de quo. hic est calix noui testamenti ĩ meo sanguine.
cuz medulla tritici: ⁊ sanguinẽ vue
ʃ sine falsitatis vel heresis corruptõe
¦ ʃ diuina largitate
biberent meracissimum¦ Incrassa
ʃ israhelita vel christianus ʃ Ingratus benefactori ⁊ contumeliosus. ʃ Contemnendo precepta.
tus est dilectus ⁊ recalcitrauit: in
ʃ Scientia ⁊ virtute. ʃ multiplicatus sic: vt numerari non posset.
crassatus impinguatus dilatatus
ʃ post tanta beneficia.
Dereliquit deum factorem suum:

Sicut aquila ₰c. Aquila (vt aiunt) cuz plumescere pullos suos videt: ad solẽ conuertit: ⁊ illũ nutrit. q̇ irreuerberata acie aspicit radios solis. si luĩa deflectit: quasi degenerem negligit. Pullosqꝫ ad volanduz ꝓuocat. et lassos alis sustentat. sic deus ad verum solez nos inuitat. infirmitatibus nostris ꝯpatit' ⁊ al' gr̃e sustẽtat

Prouocans. Ad terram chanaan possidendam domin⁹ populum suum prouocauit. adiuuit. ⁊ ab inimicis protexit.

Domin⁹ solus. Pater et filius et spiritussanctus vnus est deus. nõ dicit solus pr̃ ne excludat filium. vl' spũmsanctum: ħ dñs solus .i. deus

Dñs sol⁹. Hereticorum tot dñi sunt quot errores colũt.

Excelsã terrã. Palestinã: q̃ mõtuosa egipt⁹ plana ⁊ dꝑssa

Ecclíam que virtute et scientia sublimis. In qua comedit' fructus agroruz: quia ibi germinat semen bonũ .i. dei verbuz. Ibi fructus tricesimus. sexagesimus. et centesimus: vt quisqꝫ ꝓ capacitate sua sufficient' ꝯmedat

Ut sugeret. Gregorius. Vt sugeret mel d petra: ⁊ oleũ de firma petra ħ iuxta hystoriam factũ nusq̃ legitur: sed de petra .i. xp̃o mel suxerunt: qui eius facta .i. miracula viderũt Oleum vero de firma petra: quia post resurrectõnez eius spũssancti vnctõnẽ meruerunt. Infirma petra mel dedit: qñ adhuc mortalis miraculorum dulcedinem ostendit. Firma petra oleuz fudit: quia post resurrectõnẽ impassibilis per afflatõnem spũssancti donum sancte vnctõnis donauit. vñ. Cõputrescet iugũ a facie olei .i. dẽ. dñatõ dyaboli p vnctõz spũssancti

Mel quidem ad litteram oĩm rerũ copiã significat.

Filiorũ basã. Basã regio est q̃ pecorib⁹ abũdat ꝓpt' pascua. vñ rubenitis: ⁊ gaditis: ⁊ dimidie tribui manasse tradita ē: qr pecora m'lta hẽbãt

Et hircos. Qui penitentes significant; quia pro peccato offerebantur. Non satis est fidelibus dona virtutum percipe nisi studeãt ꝓ commissis penitere. vnde: ãpli⁹ laua me ab iniquitate mea.

Hircos vocat qui exemplo suo alijs ministrant penitentie opera q̃uis nõ ꝯmiserit grauia. deflent eĩ cogitatõnũ peccata tanq̃ facta.

Cum medul. tri. Corpis xp̃i. vñ. Nisi g̃num frumẽti cadẽs in terrã mortuum fuerit ipsum solum manet.

Incrassatus est. Sicut iudei incrassati beneficijs ydolatre fc̃i sunt

sic quidā christiani ac ceptū mysteriū corporis ⁊ sanguinis dn̄i in perditōnem sibi ꝯuertūt.

Prouocauerūt Alij fiunt heretici· alij ydolatre: q̄ de corde ydola ⁊ abominatiōes sibi fingūt.

Noui recentes Recedentes a cultura dei inuenerūt sibi deos quos p̄res eorum non coluerunt.

Et ait abscōdā Nihil grauius est q̄ visione dei priuari· vn̄. Ne proijcias me a facie tua. Itez. Ne auertas faciem tuam ⁊c̄.

Ipsi me prou. Quasi sicut irritauerunt me multitudinē falsorum deorum colendo et me reprobādo: sic irritabo eos in multitudinem gentium assumēdo illos reprobando.

Ego prouoc. Tradēdo eos gētibus qui aliqn̄ non populus nunc aūt populus dei. Similiter christiani q̄ deserta veritate ad errores declinant malignis spiritibus tradunt qui dignitatem angelicam perdiderūt. Qui bene gens stulta dicū tur: iusticiaz odientes iniquitatem amantes.

Ignis suc. ē in Grego. De his quos damnant flagella ⁊ n̄ liberant scriptum est. Percussisti eos nec doluerunt ⁊c̄. His flagella in hac vita ichoant ⁊ in eternū permanebūt· vnde moyses. Ignis exarsit ab ira sua ⁊ ardebit vsq̄ ad inferos ⁊ deorsuz. De pn̄ti eī percussione dr̄. Ignis exarsit ab ira mea. De eterna sequitur ⁊ ardebit vsq̄ ad inferos ⁊ deorsum. Non tamen iudicat deus bis in idipsum· vnū est eī flagellum qd̄ tpaliter incipit ⁊ in eternis supplicijs ꝯsummatur.

Deuorabit. Alij comedet terrā ⁊ nascētia eius. i. carnē ꝓpter opera libidinis eterna flama ꝯburit· nascētia ei carnis opa concupiscentie carnalis q̄ sūt fornicatio immundicia· ⁊ huiusmodi.

Aues mor. Que iuxta viā comedere sementem.

Detes bes. ⁊c̄. Trahunt bestie ⁊ serpentes dētibus furiosis reprobos sup terrā qn̄ qd̄ prius blādiēdo carnalibus ꝑsuaserāt vt seducerēt: furiose a pcco

ˁ Sequendo idola:
⁊ recessit a deo salutari suo. Pro
ˁ idolis vel heresibus ˁ i.
uocauerunt eum in dijs alienis: ⁊
expositio. ˁ idolis
in abominationibus ad iracundiam concitauerunt. Immolauerūt demoniis ⁊ non deo: dijs quos ignorabant. Noui recentesq̄ vene
ˁ prophete
runt: quos non coluerunt patres
apostoli. ˁ Per legem ⁊ circūcisionem iudeum: per baptismum christianum.
ˁ formauit
eorum. Deum qui te genuit dereliquisti: ⁊ oblitus es domini creato
ˁ Auersionē tuam ˁ hec mala.
ris tui. Uidit dominus ⁊ ad iracū
ˁ vindictam. ˁ non ex se
diam concitatus est: quia prouoca
ˁ quos in filios ⁊ filias elegerat.
ˁ vterq̄ sexus
uerunt euz filii sui ⁊ filie. Et ait: ab
ˁ Subtrahā auxiliū ˁ noticiā beniuolentiā
scondam faciem meam ab eis: ⁊ cō
ˁ non miserebor ˁ Expectabo ad quem finez perueniant ˁ tormenta.
siderabo nouissima eorum. Gene
ˁ Reddens mala pro bonis ˁ volūtate ⁊ operatione ˁ fidem deo promissam non seruantes.
ratio enim peruersa est· ⁊ infideles
ˁ sicut patres
ˁ ydola colentes
filii. Ipsi me prouocauerunt in eo qui non erat deus: ⁊ irritauerunt ī
ˁ Superstitōnibus
vanitatibus suis. Et ego prouoca
ˁ Quia dominum ignorant qui vere est.
bo eos in eo qui non est populus:
ˁ Quasi
⁊ ī gēte stulta irritabo illos. Ignis
iam ardescit vindicta mea
succensus est in furore meo: ⁊ arde
ˁ vsq̄ in eternum puniendo.
bit vsq̄ ad inferni nouissima. De
ˁ reprobos terrena amātes ˁ opibus mal
uorabitq̄ terrā cum germine suo:
ˁ Supborum† ˁ Cōsilia quibus se credebant impune peccare ˁ Spem fiduciam. ˁ flāmis eternis
⁊ montium †fundamenta combur͡z
ˁ Congregari permittam ˁ flagella que sustinētibus mala: sed deo bona: quia iusta. ˁ Opera verba cogitatōes quibus puniātur. ˁ puniendos.
Congregabo super eos mala· ⁊ sa
ˁ Irā indignatōnis ⁊ vltōnis acute: vt etiā aīam penetret ˁ per varia tormenta.
gittas meas complebo in eis. Cō
† ˁ verbi dei ⁊ sterilitate bonorum operum
ˁ Peccata improperantes.
sumentur †fame ⁊ deuorabūt eos
ˁ demones leues instabiles
ˁ ore maledico. ˁ demones bestie dicuntur propter ferocitatem.
aues morsu amarissimo. Dentes
bestiarum immittam in eos: cuz fu
ˁ Super terram trahuntur qui in terrenis dissipantur.
rore trahentium super terram atq̄
serpētium. Foris vastabit eos gla
ˁ inimicorum ˁ In ciuitatibus clausos ˁ lasciuū
dius ⁊ intus pauor: iuuenem simul
ˁ Sterilem a bono opere † ˁ Hebetem sensu paruulum.
ac virginem †lactentem cum homi
ˁ pigro mutili† ˁ dici feci· vastata ciuitate et populo ˁ Non ex ignorantia interrogat: sed vt corripiat.
ne sene. Et †dixi: vbi nā sunt: ces
sare faciam ex hominibus memo
† ˁ Q. hoc minatus sum ˁ opprimendam.
riam eorum. †Sed propter iram
ˁ gentilium ˁ demonum ˁ damnatōnem malorū catholicorum
inimicorum distuli: ne forte super
ˁ Sibi arrogantes ˁ demones: qui tribulant me exulta· si· mo· fu· ˁ attribuentes suis virtutibus.
birent hostes eorum: ⁊ dicerent.
ˁ potentia ˁ superatis iudeis
Manus nostra excelsa: ⁊ non domi
†Iudeorum vel quorūlibet impiorum
nus fecit hec omnia. †Gens absq̄
ˁ Salutis future ˁ prouidentia
consilio est ⁊ sine prudentia: vtinā
ˁ per se ˁ p doctores ˁ tormenta vel premia
saperent ⁊ intelligerent· ac nouissima prouiderent. Quomodo persequebatur vnus mille: ⁊ duo fuga
ˁ quasi ita fieri potuit
rent decem milia. Nonne ideo qr
ˁ deus qui fecerat ˁ inimicis tradidit
deus suus vendidit eos: ⁊ do
ˁ qui poterat† ˁ in manibus inimicorum ˁ tanq̄ suos †ˁ Ideo puniti sunt.
minus †conclusit illos: †Non eni
ˁ qui iustus et verax ˁ idola falsa et vana
est deus noster vt dij eorum: et ini
ˁ firmum testimonium ab hoste ˁ Non mō nos.
†ˁ dei nostri experti mirabilia ˁ domus israhel.
mici nostri sunt †iudices· De vinea
ˁ Ex qua christo amaritudinem propinauit abutens beneficiis dei· †ˁ nō sorech
†sodomoruz vinea eoruz: ⁊ de sub
† ˁ Quia in amaritudinē conuersa: de morte christi meditatur.
urbanis gomorre. †Uua eorum
ˁ Ex quo verum botrum· i· christum in ligno suspenderunt
vua fellis: ⁊ botrus amarissimus.
Fel draconum vinum eorum: et
ˁ plinius ait venenum aspidis aceto repelli ˁ nisi summus medicus subuenerit
venenum aspidū insanabile. Nō
†ˁ In iudicio proferenda †ˁ Cui omnia presētia ideo obliuio nulla· vnde· Signasti quasi in sacculo omnia peccata mea
ne hec †condita sunt apud †me: et si
ˁ memoria eterna ˁ ad me pertinet
gnata in thesauris meis: Mea est
ˁ Oportuno· preoccupemus faciem eius in confessione
vltio ⁊ ego retribuam ī tempore:
ˁ affectus† ˁ cito veniet ˁ certus
vt labatur pes eorum. †Juxta est
ˁ vltōnis ˁ licet lōge post futura videantur ˁ fugientibus aliis.
dies perditōnis: ⁊ adesse festinat

ribus expetūt vt crucient.

Foris vastabit Corpus ignis eterni torquebit exustio ⁊ mētem angustie magnitudo· vn̄. Uermis eorum n̄ morietur: ⁊ ignis eorū nō extinguetur.

Juuenez si. ac Nulli· s· etati parcet: qr oēs ydolatria maculauit.

Cessare faciam A terra sua eiecti ⁊ per totū orbē dispersi sunt Generaliter xp̄o peccores tollētur de tra scōrum ⁊ memoria eorum. vn̄. Propterea deus destruet te ī finē: euellz ⁊ educet te d̄ tra viuētiū ⁊c̄.

Distuli. Ne blasphemarēt nomē meuz nec tn̄ abstuli vindictā.

Dn̄o perse. Commondit uorē iudaice gētis postq̄ dn̄o peccauerūt: vt vnus hostium mille de eis· ⁊ duo fugarēt. x. milia· hoc est pauci plurimos

Qui dei magnitudinē agnoscit n̄ ex īfirmitate dine potētie: s̄ iusti iudicij ꝑmissione s̄ inuenire ītelligit.

Judices. Approbatores. Etiā q̄ ydola colūt vnū deū eē ītelligūt q̄ fec celū ⁊ terrā

De uinea ⁊c̄. Hereticorum neq̄tiā significat q̄ a scīs doctoribus spiritalē doctrinā purā acceperāt s̄ veneno suo corruperāt: ⁊ ī fell ⁊ absītbij amaritudinē ꝟuterūt.

Sepe ierlm sodome ⁊ gomorre ꝯpat. vn̄ Audite xbū dn̄i p̄ricipes sodo. ⁊ gomor. ⁊c̄

Botrus amaris. Fructus. s. opa amarissiā sūt vinū eni cū felle mixtū obtulerunt.

Fel draconū. Quasi ītra se retinent venenū malicie: ne salutis ⁊ correctōis medicinā suscipiant.

Heretici sic s̄pētes amaritudinē ⁊ venū occultāt vt ī cautos ledāt

Mea est ultio. Paulus de s̄ loco sūpsit Mihi vindictā ⁊ ego retribuā· s̄m merita. s.

In tempore. Quasi cū accepero tēpus ego iusticias iudicabo. Hic moysi ꝓ pplo orāti dixit. In die vltōis visitabo hoc peccatū eorum.

Juxta est dies. Vnicuiq̄. Quicq̄d eī finitur breuissimuz est si eternitati comparatur.

Scd̃m historiã in deoꝝ vidicta festinat qꝛ locũ ⁊ gentẽ ⁊ oẽm ꝓsperitatem in breui ꝑdiderũt: qꝛ ꝓphetas ⁊ saluatorem occiderũt.

Judicabit Dĩs cernendo a mal. scd̃m illud. Judica me de⁹ ⁊ discerne cãm meam

Uidebit ꝙ. Os cũqꝫ potest man⁹ tua stanter operare: qꝛ nec opus·nec rõ·nec sapia est apud inferos.

Ubi sunt dii. Quasi nihil prosunt ydola in quibus cõfidebant·vel opes· vel honores·vel seculi voluptates·nihil ei secũ ferunt de vniuerso labore.

Uidete ꝙ. Generalis admonitio: qi relicta ydolatria vel heresi ⁊ oĩbus spretis ĩmundicijs: ad verum deum conuertimini.

Ego occidam. Grego. Occidit vt viuificet· percutit vt sanet·exteriora verberat vt interiora trãsfigat. Quia mẽtis nostrę duriciam suo percutit desiderio ⁊ percutiendo sanat: qꝛ terroris iaculo transfixos ad sensũ rectitudinis nos reuocat. Corda eñi nostra male sana sunt cũ nullo dei amore sauciant̃ cum peregrinatõis erũnam non sentiunt·⁊ infirmanti proxĩo nullo affectu ꝯpatiũtur. Sꝫ amoris sui spiculis insensibiles de⁹ percutit: ⁊ sensibiles per ardorẽ charitatis facit.

Leuabo. Alia editio. Tollam in cęlum manum meã: ⁊ iurabo per dexterã meã ⁊ dicam: viuo ego in ęternum. In cęlũ manum dei leuare·vel attollere est potẽtiã ęternitatis suę sup omnia excellẽtem ostendere. Jurare per dexteram .i. per filiũ qui est dextera patris·ꝓmissa ipsius in cõspectu hoĩm confirmare·⁊ ęternitatem suã credentib⁹ sibi per euãgeliũ reuelare: quia potestas ei⁹ potestas ęterna.

ventura.
tempora. Judicabit dominus po
ꝑ miam
pulum suum: ⁊ in seruis suis mise
eternam dando beatitudinem
videri faciet / Nihil auctori ꝑficiẽs
rebitur. Uidebit ꝙ infirmata sit
Quelibet opera maloꝝ vel multitudo imminuta / obsessi / Clausi iudei in captiuitate: impii in demonum potestate / fame· vel capti ab hostibus
manus: ⁊ clausi quoqꝫ defecerũt
morte / Qui in viribus confidunt / alii / vidẽtes
residuiqꝫ consumpti sunt Et dicet:
vbi sunt dij eorum in quibus ha
Spem in eis ponentes
bebant fiduciam? De quorum vi
ctimis comedebant adipes: et bi
irrisio.
bebant vinum libaminũ. Surgãt
cultoribus suis
⁊ opitulentur vobis: ⁊ in necessita
intelligite / proprie
te vos protegant·videte ꝙ ego sim
deus
solus: ⁊ non sit alius deus preter
veterem hominem cum actionibus suis / carnem / Quasi dominus vite ⁊ mortis / nouũ qui scd̃m deum creatus est / mentem
me. Ego occidam ⁊ ego viuere fa
ciam: percutiam ⁊ ego sanabo: ⁊ nõ
potestate.
est qui de manu mea possit eruere
In sanctis ostendam potentiam meam.
Leuabo ad cęlum manum meam
qꝛ vita sũ. / Id ẽ
⁊ dicam: viuo ego in ęternum. Si
repentinam vindictam ⁊ ineuitabilem hostibus inflixero / manifeste
exacuero vt fulgur gladium meũ
ex improuiso / Justã retributõnẽ / ꝑtãs dĩna
⁊ arripuerit iudicium manus mea.
quam debebo / hereticis iudeis
Reddam vltionem hostibus meis
⁊ his qui oderunt me retribuam.
plenã vindictam significat / vltiões subitas ⁊ improuisas: que modo occulte sed subito impios penetrabunt. / dãnatione perditorum
Jnebriabo sagittas meas sangui
diuina sentẽtia / In iudicio extremo / omnino
ne: ⁊ gladius meus deuorabit
Carnalia sapientes / opera carnis / eterna morte damnatorum
carnes. De cruore occisorum: ⁊ d
vano consilio patefacto. / captiuoꝝ
captiuitate nudati inimicorum ca
mentis vel magistri / fidelem
pitis. Laudate gentes populũ ei⁹
afflictõnem vel martirium / sanctorum vnde. vindica domine sanguinem sanctoꝝ tuoꝝ.
quia sanguinem seruorum suorũ
vlciscetur. Et vindictam retribuet
misertus
in hostes eorum: ⁊ propicius erit
ecclesie. / sanctorum.
terrę populi sui. Uenit ergo moy
ses ⁊ locutus est omnia verba can
tici huius in auribus populi ipse ⁊
iosue filius nun. Compleuitqꝫ om
nes sermones istos loquẽs ad vni
uersum israhel·⁊ dixit ad eos: Po
vt intelligatis ⁊ memoriter teneatis.
nite corda vestra in omnia verba
mea quę ego testificor vobis hodie
vt mandetis ea filiis vestris·custo
dire ⁊ facere·⁊ implere vniuersa q̃
scripta sunt in volumine legis hu
ius: quia nõ incassum pręcepta sũt
vobis: sed vt singuli in eis viuerẽt
quę facientes longo perseueretis
tempore in terra ad quam iordane
transmisso ingredimini possidendã
Locutusqꝫ est dominus ad moy
sen in eadem die dicens: Ascende
in montem istuꝫ abarim·id est·trã
In conclusione
situm in monteꝫ nebo qui est in ter
in spũ / glo
ra moab contra iericho·⁊ vide ter
riam ecclesie futuram
ram chanaan quam ego tradam fi
videntibus deum
liis israhel obtinendam ⁊ morere
in monte·quem conscendens iun
precedentibus sanctis
geris populis tuis sicut mortuus
est aaron frater tuus in monte hor
⁊ appositus populis suis·quia pręuaricati estis contra me in medio
filiorum israhel ad aquas contra
dictionis in cades deserti syn· et
.i. sanctum ostendistis.
non sanctificastis me inter filios is
vel econtra.
rahel·⁊ contra videbis eam ⁊ non
ingredieris in eam quaꝫ ego dabo
filiis israhel.

C. XXXIII.

Hec est bene
dictio qua benedixit

⁊ sub corona vendi dicebantur.

De captiuitate ⁊c. Caput inimicoꝝ nudatur· qñ cõsiliũ iniq̃ mentis vanum eẽ probatur·quo se impune peccare arbitrabatur. Capita quoqꝫ inimicorum sunt magistri·ĩ quos vltio nouissima redũdabit·vñ. Exiuit sanguis de lacu vsqꝫ ad frenos equoꝝ .i. vltio tormentoꝝ vsqꝫ ad rectores populorum

Quia sãguinẽ. In iudicio ꝑplus dei laudabitur cũ apparebit gloriosus. ⁊ inimici iusta retributõne puniuntur.

Ascende ĩ mõ. Abarim interpretatur trãsitus·nebo ĩ cõclusione. Dicit̃ nebo mõs eẽ in terra moab ꝯtra iericho·supra iordanẽ in supercilio fasga iuxta montẽ phogor· a q̃ circa eũ regio vsqꝫ nũc phasga appellat̃. Moyses ḡ in abarim ⁊ in mõte nebo contra iericho vltra iordanẽ moritur: qꝛ lex ⁊ circũcisio vsqꝫ ad christũ ⁊ baptismi sacramentũ ꝑcessit. Ibi qꝫ conclusa est qꝛ finis legis·christus Uidit moyses terram promissionis: sed non ingressus ẽ: qꝛ in spũ ꝑuidit ⁊ in lege prędixit christi gratiam futurã ꝑ presentem non vidit eum·vñ. Multi iusti ⁊ prophetę voluerunt videre q̃ vos vi. ⁊ nõ viderũt. C. XXXIII.

Hec est bene. Bene in fine deuteronomij benedictionem posuit: quia christus post completõnẽ euãgelij ascensurus ĩ cęlũ eleuatis manibus discipulos suos benedixit. Bñdictio q̃ filij israhel in deuteronomio (qđ est scd̃a lex) bñdicunt̃ ad grãm ꝑtinet noui .t. in q̃ priscę legis mysteria reserant̃ ⁊ veri israhelitę bñdictõnem per moysen hoĩeꝫ dei ꝑdictã per hoĩeꝫ xp̃m cõsequũtur. Bñ autẽ ĩminente morte moysi bñdictõ datur: qꝛ legi vmbra moriẽte·cęlestiũ donoꝝ ꝺitas aperitur. Pręuidẽs ḡ moyses saluatoris aduẽtũ ⁊ grãm noui .t. qñ ꝑteritam explicãs voce ꝑmitiuę ecclesię letabũd⁹ exultat·dicẽs: Domin⁹ de syna venit ⁊c.

Sagittas. Demones·de quibus ait iob. Sagittę dñi in me sũt· q̃si tãtam exercebo vidictã q̃ demonibus quoqꝫ posset sufficere.

De captiuitate. Captiuoꝝ capita radebantur qui distrahebantur

August. Hec ẽ benedictõ qua be. mo. Homo dei filijs israhel priusqꝫ

defungeretur· ⁊ dixit: Dominus de syna venit· ⁊ alluxit ex seyr· nobis festinauit ex monte pharan cum multis milibus cades ad dexteram eiꝰ· angeli cũ eo· ⁊ pepercit populo suo· ⁊ omnes sanctificati sub manus tuas· ⁊ hi sub te sunt. Et accepit de verbis ipsius legem quam mandauit vobis moyses hereditatem congregationibus iacob· ⁊ erit in dilecto princeps congregatis principibus populorum simul cum tribubꝰ israhel. Nõ negligenter pretereũda est ista prophetia, apparet eñ hec benedictio ad nouum populũ ptinere quẽ christꝰ sãctificauit· ex cuius persona hec dicuntur a moyse· nõ ex persona moysi: qd in sequentibus apparet. Si enim hoc dictũ est: dominus ex syna venit idõ qꝛ ĩ mõte sina lex data est: qd est qd sequit· ⁊ alluxit nobis ex seyr: cũ seyr mons ydumee sit· vbi regnauit esau. Deinde cum moyses filios israhel benedicat: qñ idem dixit· ⁊ accepit de verb ipsiꝰ legẽ quã mãdauit moyses: Prophetia est ergo nouũ populũ christi grã sanctificatum prenũcians. Jdõ sub noĩe filioꝝ israhel: qm̃ semẽ ẽ abrahe. i. filij promissionis ⁊ interpretatio eius videns deũ.

moyses homo dei filiis israhel ante mortem suã ⁊ ait. Dominus de
§ In quo lex data fuit: quia per legem coniunctꝰ est iudeis § syna amphora mea· vel mensura· vel mandatum.
syna venit ⁊ de seyr ortus est no-
§ qui ferocitas eorum vel frugifer.
bis. Apparuit de monte pharan· ⁊
§ primitiua ecclesia § per ecclesiam de gentibus acquisita. § Id est· sã
cum eo sanctorum milia. In dexte
ctis: qui mandata dei· audientes facibus amoris inardescunt. † § Legem charitatis primus impleuit ¦ § charitas. ¦ § vsq ad mortem ↑ § vtrosq circumcisionis ⁊ prepucii.
ra eiꝰ † ignea ¦ lex· ¦ dilexit ↑ populos
§ potestate.
Omnes sancti in manu illius sunt

Dominus ergo ex syna venit. i. christus: qꝛ syna interpretatur temtatio· venit ergo ex temptatione passionis crucis mortis. Et alluxit ex seyr: quod interpretatur pilosus· quod significat peccatorem. Sic enim natus est esau odio habitus. Sed qm̃ qui sedebãt in tenebris et vmbra mortis lux orta est eis: ideo alluxit ex seyr. Intelligitur etiã de gentibus: quod significatur per nomẽ seyr· qui mõs est pertinens ad esau vẽturã xp̃i grã populo israhel. vñ apl's. Jta et hi nũc nõ crediderũt ĩ vĩa misericordia vt et ipsi misericordiã cõsequantur. Hi ergo dicũt alluxit ex seyr nobis ⁊ festinauit ex monte pharan. i. fructifero· quo significatur ecclesia. Cum multis milibus cades· ⁊ mutata interpretatur cades ⁊ sanctitudo. Mutata sũt ergo multa milia· ⁊ sanctificata per grãm· cũ quibus venit christus ad israhelitas postea colligẽdos ad dexteram eius. Et angeli cum eo· hoc expositõe non indiget. Et pepercit pp'lo suo· donãs. s. remissionem peccatoꝝ. Inde ad ipsũ ꝯuertit sermonẽ. Et sanctificati sub manus tuas ⁊ hi sub te· nõ superbientes. s. sed agnoscentes grãm. Et accepit de verbis ipsius legem· populꝰ christi. s. Quã mãdauit nobis moyses. qꝛ de doctrina eiꝰ intellexit legẽ quã mandauit nobis moyses· vñ. Si crederetis moysi: crederetis forsitã ⁊ mihi. Nõ eñ accepit ille pp'ls legẽ qñ nõ intellexit: ꝗ tũc accepit qñ intellexit· de ꝟbis eiꝰ· carens velamine veteri conuersus ad dñm. Hãc dicit hereditatẽ ꝯgregatõibꝰ iacob: q̃ non ẽ terrena ꝗ celestis· nõ tp̃alis ꝗ eterna. Et erit in dilecto prĩceps· ipse vtiq in dilecto pp'lo erit prĩceps dñs ĩbs. Congregatis prĩcipibꝰ pp'loꝝ. i. gẽtiũ simul cũ tribubꝰ israhel· vñ. Letamini gẽtes cũ pp'lo eiꝰ· qꝛ cecitas cõtigit ex parte in israhel: donec plenitudo gẽtiũ intrauerit· ⁊ sic. o. is. sal. fi. ⁊c.

Moyses homo. Moyses significat legẽ que añ mortẽ. i. añq in xp̃o finiretur ꝑdixit eccl'iam ĩ xp̃o bñdicendã.

Dominus de syna uenit. Syna interpretat' amphora mea· vel mensura· vel mãdatũ. Seyr pilosus· vel hispidꝰ. Pharan ferocitas eorũ vel frugifer. Syna igitur figurat vetus. t. qꝛ certã mensuram mandatorũ iuxta decalogi decretũ tenẽs ꝓhibere nouit nõ iuuare· nec spũ dilectõis liberat: ꝗ timore pene subditos ligat· vñ. Vnũ quidẽ in mõte syna in seruitutẽ generãs ⁊c. Dñs q̃ venit de syna. i. ex lege ⁊ ꝓphetis credentibus innotuit. Inde eñ venit: cũ ibi legenti ⁊ ĩtelligẽti innotescit· vñ. Ip̃e incipiens a moyse ⁊ oĩbus ꝓphetis discipulis exponebat· ad quoꝝ corda venire cupiebat. De seyr ortus ꝓm carnem. s. de iudeis· malicie ⁊ perfidie spineto asperrimis· noue lucis ortu tanq verꝰ sol iusticie fideles illũinauit· vñ. Nob orietur sol iusticie· ⁊ alibi. Orietᵉ stella ex iacob: ⁊ ꝯsurget hõ de israhel.

All. Dñs ⁊c. Syna interpretat' temtatio. Dñs ergo de syna venit: qꝛ carnẽ nostram in qua temtaretur accepit.

De seyr or. ẽ no. Qui ⁊ edom· vel esau. Hic est populus iudeorum qui gule desiderio q̃ꝑ lentis edulio ꝓmatus gl'iã ꝑdidit ⁊ bñdictõis grã fide iunioris pp'li supplantatus amisit.

De seyr ortus est nobis ⁊c. Hunc montem longo tempore circuierunt qui ⁊ in eo aliqua precepta acceperunt. Seyr. id est· hispidus vel pilosus· gentilitatem significat que peccatis erat horrenda· de qua ortus est dominus: quia in fine de ecclesia gentium iudeis predicabit· quia reliquie salue fient.

Apparuit de mõ. pha. Qui frugifer interpretatur: qꝛ de eccl'ia gẽtium ꝟtutibꝰ frugifera fides christi predicat' iudeis.

De mõte pharan. Pharan ferocitas eorũ· vl' frugifer. Christꝰ ĝ de pharã apparuit: qꝛ quãto ꝯtra eũ ferocitas ĩfideliũ exarsit: tanto altius diuinitatis eiꝰ noticia creuit. Quãto eñ inter passiõis cõtumelias latuit: tanto ꝑ ꝟtutem resurrectõis effulsit· ⁊ q̃ prius incredulitatis ferocitate ꝑsecuti sunt: postmodũ ei charitatis ardore adheserũt· de q̃bꝰ additur· ⁊ cum eo sanctorum milia.

† § vt discant humiliter· vel qui sequuntur vestigia eius § fide ⁊ dilectione. ¦ § Apostolis euangelistis: quorum doctrina repletur orbis· vnde. q̃ pulcri supra mõtes pedes euangelizãtiũ pacẽ ⁊c.
Et qui † appropinquãt ¦ pedibꝰ eiꝰ
† § Euangelium. § vox populi.
accipient de doctrina illius. † legẽ
§ Non iuuit non iustificauit: immo iubendo preuaricatores fecit § christus cui obedientes celestem acceperunt hereditatem.
precepit nobis moyses heredita-
Multitudinis credentium erat cor vnum ⁊ anima vna § Que scilicet benedictõnem gratie consecuta de maledicto legis liberatur.
tem multitudinis iacob· ⁊ erit apd
† § In vnitatem fidei ¦ § Apostolis ⁊ sequacibꝰ
rectissimum rex † congregatis ¦ prĩcipibus populi cum tribubꝰ israhel.
Viuat ruben ⁊ non moriatur: ⁊ sit

In dextera eiꝰ. Tabule. s. in quibꝰ lex q̃ purgat ⁊ ꝟnit peccata. Dextera q̃ patris est filius q̃ attulit legẽ charitatis dicẽs: Ignẽ veni mit. in ter. ⁊c.

In dextera eiꝰ ig. l. Dextera euãgeliũ: ꝑ qd eterna btĩtudo ꝓmittitur: q̃ dextera dꝛ· nõ tp̃alis sic in lege q̃ dꝛ leua· vñ dextera illius amplexabitur me. In hac dextera lex ignea. i. charitas spũ scõ in electoꝝ cordibꝰ ĩflãmata· vñ dꝛ plenitudo leg' dilectio· ⁊ alibi. Mãdatũ nouũ do vob vt diligatis inuicẽ· hec igneis linguis spũsancti apl'is ĩfusa· oẽm legis plenitudinẽ tanq digito dei descripsit· ⁊ spũ feruẽtes ⁊ opatõe lucentes fecit. Sꝫ qꝛ ñ vni populo vt lex moysi: ꝗ oĩbus data ẽ· adiũgit dilexit pp'los.

Dilexit. Maiorem hac dilectõnẽ nemo habet vt animã su am. p. ⁊c.

Omnes. Sine persone acceptõne. Qui timet eum ⁊ opat' iusticiam acceptus est illi.

Omnes sancti in ma. il. sunt. Sanctificati. s. ĩ noĩe eius: qui audierunt. Sancti estote qm̃ ego sum sanctꝰ. In manu. i. potẽtia: q̃ protegunt' vñ· Non rapiet quisq de manu mea. Hi per charitatẽ sunt vnum regnũ ĩ manu dñi· vñ ysaias. Et eris corona gl'ie ĩ manu dñi ⁊ dyadema regni in manu dei tui.

Et qui appropinquãt pe. e. Quasi ñ ꝯtristẽtur q̃ christũ in carne docẽtẽ nõ audierũt: q̃ ab hoĩbus decipiãtur. Per os scõꝝ loq̃tur christꝰ ꝑ pedes doctrina capitis auditur. Vñ qui vos audit me audit ⁊c. Vl' illi appropinquãt pedibus eius ad accipiendã doctrinã qui spũali desiderio flagrantes euangelicis ⁊ apostolicis scripturis die noctu q inuigilant. Sꝫ qꝛ hec de nouo. t. scripta sunt: seq̃tur quoꝝ voce moyses loq̃tur de veteri lege dicens: Legem precepit nobis ⁊c.

Hereditatem. Quasi hec ẽ vtilitas legis hereditas abrahe ꝓmissa si volueritis ⁊ audieritis me bo. ter. comedetis.

Et erit apud rectis. Jacob ab angelo benedictus israhel vocatus est. i. rectus dei ⁊ videns ad fidẽ ꝯuersus ab eo post resurrectõnem bñdictꝰ cui ĩ passione ꝑualuit: ob iusticie perfectõnem rectissimus appellatur· vnde Audi iacob serue meus: ⁊ rectissime quem elegi.

Rex. Christus. Ego aũt cõstitutus sum rex ab eo· vt· s· faciat regnum ⁊ potestatem qui ẽ rex ⁊ potestas prima.

Cum tribubus. De quibus primitiua ecclesia. Vñ prius prĩcipes: deinde tribus congregande dicũtur: quia ꝓmi apl'i postea per eos crediderunt alij.

Viuat ruben et non mo. Predicta salute ꝓmitiue eccl'ie singulis tribubꝰ ꝓprias bñdictões tribuit· veros israhelitas de vtroq pp'lo ꝓnũciãs nũc de christo: nũc de apl'is: nũc de primitiua: nũc de tota eccl'ia vaticinat'.

Viuat ru. ⁊ non mo. Quasi· licet rubẽ cubile pr̃is violauerit ⁊ primogeniti dignitatẽ amiserit: viuat tñ· ⁊ agẽs pñiã nõ moriat'. Filij rubẽ. i. iudei ꝑ rubẽ significati lectũ patris violauerũt. i. christũ filiũ eius sputis immũdis polluerũt: tñ ad pñiã reꝟuãt': ꝗ pauci nũo ad ꝯpatõeꝫ eccl'ie gẽtiũ.

Ruben visionis filius ·qꝛ mater ait. Vidit deꝰ humilitatē meam. Hic est primogenitus significans electos ex iudeis q̄ christū negando ⁊ crucifigendo mortui· p̄dicatōne apostoloꝝ conuersi ex fide christi sunt viuificati· hi visionis filij qꝛ respectu diuine mīe salui.

Hec est iude bened. Iudas qui īterpretatꝰ confessio ⁊ grāꝝ actio vniuersalē significat ecclesiā in qua diuine laudis ꝯfessio ⁊ grāꝝ actō. De q̄ mater ait. Nō confitebor dn̄o. Hec est vera sponsa christi q̄ virtutū monilibus adornata nō superbit ꝫ grās agit· ꝓ hac orat vt audiatur.

Iude bn̄dictō. Regū .i. q de iuda q̄ xp̄m desiderabant· ⁊ ipsius christi qui ait. Cōfitebor tibi rex pater celi ⁊ terre ⁊c.

Manus eius pugn. Orauit dn̄m pro iuda: cui nūc dn̄i ꝓmittit auxilia· q̄i· nō p̄sumat de viribꝰ suis iudas: ꝫ ī illo cōfidat q̄ ait: Cōfidite ego vici mūdum· cuiꝰ manus in cruce ꝯtra spiritales neq̄cias pugnauerunt vt ꝑ mortē destrueret eū qui habebat mortis imperium.

Adiutor. Vt vicat ⁊ dicat: Super excelsa mea deducet me victor. Ipse eī in nob vincit· ⁊ ꝓ victoria sua coronat nos in mīa et miseratōnibus.

Perfectio tua. Quasi qꝫ sis perfectꝰ· ⁊ qꝫ sācta doctrīa tua per moysen declarasti Vl' a sancto viro tuo .i. leuitis est ꝑfectō tua ⁊ doctrina tua. Illi eī debent legem custodire facere ⁊ docere.

Respectu infidelium: sed fide maximus ⁊ gloriosus.
paruus in numero. Hec est iude
desiderii sancti· de qua. voce mea ad dominuz clamaui.
benedictio. Audi domine vocem
christi · ecclesie laudantis · gentilem scilicet saluandū · . patriarchas prophetas apostolos ꝑ quos ecclesia genita · vt audiat ītra in gau. d. t. · Multi ab oriente ⁊ occidente venient. ⁊ recumbent cum abraham ysaac ⁊ iacob in regno celoꝝ.
iude: ⁊ ad populum suū introduc
virtꝰ operatio · christi · In cruce cōtra aerias potestates.
euz Manus eius pugnabūt pro
iuda vel populo · demōes vel quos
eo· ⁊ adiutor illius contra aduersa
libet · christo ⁊ choro perfectorum.
rios eius erit. Leui quoqꝫ ait. Per
de qua. Si vis perfectus esse vade ⁊ vende ⁊c. · Cepit ihesꝰ facere et docere. · euāgelica.
fectio tua ⁊ doctrina tua a viro sā
Corpus christi. i. ecclesiam · o pater. · qꝛ probatus est per omnia. · tribulationis· et cuz temptaretur a dyabolo in deserto et in passione.
cto tuo quem probasti in temtati
stū · Iudicari permisisti · discreuisti·
one et iudicasti ad aquas contra
Cursum mentis impedientibus.
dictionis. Qui dixit patri suo· et
vim diuine charitatis minuētibꝰ
matri sue nescio vos· ⁊ fratribus su
volentes esse filii dei.
is ignoro illos· ⁊ nescierunt filios

Perfectō tua ⁊c. Choro angelorum ⁊ martirum ⁊ oīm perfectoꝝ ista dicuntur· qui perfectōnem charitatis moriendo pro dn̄o impleuerūt· ⁊ mūdo renunciātes culmen ecclesiastice doctrine assecuti sunt tanq̄ꝫ veri leuite in terra partē non habentes: ꝫ cum ꝓpheta dicētes: Dn̄s pars hereditatis mee· ꝫm illud. Si quis vult post me venire abne. se. ⁊c· ⁊ alibi. Qui perdiderit aīam suam ꝓpter me ⁊c. Christus aūt verus leui· q̄ hec oīa fecit ⁊ docuit. Ipsi leuite adherent imitātes illū vsqꝫ ad sanguinem· de cuius passione subditur· quem probasti ī temtatōne ⁊c.

Ad aquas cōtradic. Locus ē vbi moysi ⁊ aaron ingressum terre ꝓmissionis contradixit.

Ad aquas contra. Legem significat q̄ male viuētibus introitum regni celestis contradicit.

Aque populi· qui contradicentes clamauerunt: Crucifige eum. Sanguis eius super nos ⁊ filios nostros. Ad cumulum perfectōnis leui adiungit· qui dixit patri suo· ⁊ matri sue ⁊c.

Qui dixit patri. Quādo fecerunt vitulum aureum· iubente moyse leuite accincti gladijs de porta vsqꝫ ad portam ydolatras īterfecerūt·

In vltōne ydolatrie quasi suos non cognoscebant: quia sine differentia occidebant.

Nisi reliquerit p̄rem ⁊ m̄rem ⁊ vxores ⁊ filios ꝓpter me nō ē me dignꝰ.

Qui dixit patri suo ⁊c. Debemus ⁊ ꝑaliter his cuz quibus vicinius cōiungimur plus prodesse· debemus copulam terrene cognatōnis agnoscere ꝫ si cursum mentis p̄pedit ignorare: vt affectus mentis viscera repleat ꝫ a spiritali proposito non auertat. Hoc bn̄ vacce īnuunt que sub arca domini ad montana tendentes affectu ⁊ rigido sensu gradiūtur· pro vitulis ꝑgentes mugiebant ꝫ accepto itinere gressus non deflectebant.

Ponent thimiama. Sicut aaron stans inter mortuos ⁊ viuentes pro populo deprecatus est.

Mistice· Ponēt thimiama. Sanctorū oratio suauissimū īcēsuz domino· quo peccāti populo domini furor mitigatur: quia ab oī terrena sorde defecata· i. celesti desiderio ignita· q̄si thimiama ī conspectu dei flagrat ⁊ quasi holocaustum ab ara pij cordis flāma deuotōnis ī celum subuolat. Hoc precipue apostolis ⁊ martiribus congruit de quibus dicitur: Tanq̄ꝫ aurum in fornace probauit illos ⁊ quasi holocausti hostiam accepit.

Suscipe. Quasi grata: vt remuneres dantur nunc singulꝰ albe stole .s. aīarum leticia· ⁊ ī iudicio scd̄m corpus recepta īmortalitate fulgebunt sicut sol· ⁊ tanq̄ꝫ scintille ī arūdineto discurrent exurēdo .s. vacuos· ⁊ īfructuosos aduersarios de quoꝝ pena subditur.

a mūdo alienati · vere · verbum dei ad te factum.
suos. Hi custodierūt eloquiū tuū ⁊
quod pepigit dominus tecum · que deus iudicauit in te · actiui
pactū tuū ꝫuauerūt iudicia tua o ia
decalogū vel charitatē · ꝯtēplatiui.
cob ⁊ legez tuā o israhel. Ponent
Incensū oratōnis et boni opis. · placādo. · seipsos flāma
thimiama in furore tuo· ⁊ holocau
charitatis incensos. · fidem cordis deuotionem · celi gloria ī
stum super altare tuum. Benedic
uictam patientiam remunerando · labores
domine fortitudinez eius· ⁊ opera
manuū tuarū qui mā. ⁊c. · eterna pena · vt tergauertētes fugiant.
manuū illius suscipe Percute dor
qui preuidere neglexerūt
sa inimicorum eius· ⁊ qui oderunt
cum ceciderint · quē iacob tenere
eum non consurgant. Et beniamī
diligebat · christus. · patris vel dei · sede
ait: Amantissimus domini habita
a dexteris meis · hūanitate xp̄i· vel mēte pauli.
bit confidenter in eo quasi in tha
templo hierusalem · ecclesia · nullo vicio alienatus aliquando. · deus·
lamo tota die morabitur· ⁊ inter
bona opera ecclesie
humeros illius requiescet. Joseph
quoqꝫ ait: De benedictiōe domini

Percute dorsa Mistice· Quasi videbantur īpune martirū sanguinem fundere: ꝫ q̄i post dorsum pena ī ꝓuisa ꝑabatꝰ. i. eterna dānatō in quam ruentes surgere non valebunt· vn̄ Virga ī dorso īprudentiuz.

Et beniami. Videtur historie alludere: quia beniamī patriarcha ⁊ ꝓpheta iacob spū plenus vnice amabat· ⁊ dispensatōe dei locus diuino cultui mancipatus eiꝰ tribui custodiendus decernitꝰ· vn̄ addit. Quasi ī thalamo tota die ⁊c.

Amātissimus do· Alleg. Christꝰ ē amātissimus dei p̄ris qui de seipso ait· hic ē filius meus dilectus. Hic habitat ī dextera patris confidenter· cui dicitur. Sede a dextris meis.

Aliter. Beniamī de filio doloris filius dextre dictus exp̄mit pauluz de persecutore apl̄m ⁊ vas electōnis factum· ipse eī de hac tribu fuit. Dignū aūt erat vt sicut domini precursor ꝓphetali oraculo p̄dictꝰ est: ita magister gētium vniuerso mundo profuturus īter magna ecclesie mysteria predicaretur. In cuius mente christꝰ fiducialiter habitauit: cum īter innumera pericula coram gentibus ⁊ regibus eum constanter predicauit· de cuiꝰ aīa dicitꝰ. Quasi in thalamo tota die mo· vel spiritali cōnubio mira oblectatōne perfruens ⁊ virtutum prole fecundans· nullis qꝫ vicij īquietudine secretuz placidissimi pectoris derelinquens· vel ī ea quasi ī thalamo residens tanq̄ꝫ sponsus speciosus virgineas credentium mentes per predicatōnem eius suis iungit amplexibus· vnde adducētur regi v̄gines post eam. Ip̄e q̄ꝫ ait. Despōdi enī vos vni. vi. vir. ca. e. christo.

Diuinitas q̄ꝫ in humanitate christi habitat confidenter. In thalamo morabitur· significat qꝫ ī vtero virginis celesti sponso iuncta est ecclesia: que in fortitudine potentie christi ⁊ in operibus fiducialiter req̄escit.

Inter humeros. Humeris onera portantur: ideo in eis robusta paciencia designatur. Tanto autem libentius christus in illo req̄euit· quāto pro ipso durissimos labores tollerauit· tanto artius āplexus est quanto ab illius amplexu nullo terrore auulsus est· vnde ait. Quis nos separabit a charitate christi?

Joseph quoqꝫ. Allegorice. Joseph auctus interpretatur. Hic est christus q̄ a iudeis f̄ribus suis abiectus· ī egipto huius seculi p̄nceps factꝰ ē· ⁊ genus hūanū a famis īopia euāgelici frumēti dispēsatōne liberauit q̄ est vere saluator mundi.

De benedictōe do. Ad l'ram fertilitatē significat: quā due tribꝰ ex ioseph .i. effraim ⁊ manasses· habuerūt ī vbertate frugum pomoꝝ ⁊ pastu pecoruz. Hec ē basan fertilissima regio. vn̄ pinguedo īterpretatꝰ

Temperie celi. ⁊ roze fructus. ⁊ fontium ⁊ fluminū abūdantia hoīes delectantur q̄ in abisso significantur.

Bn̄dixisti dn̄e ter. t. eccliam. s. q̄ non propria virtute: sed virtutū benedictōe diuinitus ipletur. vn̄. Benedictus deus qui benedixit nos in omni benedictōne spirituali in christo.

Celi. Celum dicuntur propter vnitatē fidei ⁊ doctrine apl'i ⁊ euangeliste: de quibus alibi pluraliter dr̄. Celi enarrant gloriam dei ⁊c. In ipsis enim vita ⁊ ꝯtēplatione fulgētibus tanq̄ in celo habitat de⁹. intonās terrorē. pluens cōsolatōnem. coruscans miraculis.

Rore. Celesti p̄dicatōe. q̄ mire subtilitatis ⁊ gr̄e: qua ꝯtra estū temtatōis corda rigantur: ⁊ vt sp̄ virescant v̄tutib⁹ vn̄. Det tibi de⁹ de roze celi ⁊c.

Abisso sub. Vt. s. pinguior fiat de fōte ascendente irrozata q̄ paradisus dei. vn̄. Fōs ascēdebat de terra irrigans superficiē terre. ⁊ alibi. A mari abūdauit sensus eius. ⁊ cogitatus illi⁹ de abisso magna. Frustra eī exterius irrigat sermo doctoris: nisi riget interius gr̄a conditoris. vnd̄ subdit. de pomis coll'. ⁊c.

Solis. Christi: qui est sol iusticie q̄ ait Fulgebunt iusti sicut sol in reg. pa. eoꝝ q2 similes ei erimus.

terra eius de pomis celi. ⁊ roze atq̄ abisso subiacente. d̄ pomis fructuū sol' ac lune d̄ vertice antiquorum montium de pomis collium eternorum. ⁊ de frugibus terre. et de plenitudine eius. Benedictō illius qui apparuit in rubo veniat super caput ioseph. ⁊ super verticem nazarei. Inter fratres suos quasi primogeniti tauri pulcritudo eius cornua rinocerotis cornua illius

Interlinear glosses: s. Odoriferis virtutū fructibus quibus ecclesia repletur. vnde. posui vos vt eatis ⁊ frucrum affe. — s quos nutrit calor sol': ⁊ hūor lune — s spirituali — um donoꝝ. — s patriarcharū prophetarum: qui vita ⁊ contemplatione a lti sunt. — s nobilem terram ⁊ celebrem significat. — s In semine tuo benedicentur omnes gentes. — s dei — s non in propria substātia sed per angelū — s .i. christi qui flos dauitice stirpis ⁊ proles munde castitatis est. — s Singularem principatum tribus effraim significat — s fortis insuperabilis — s crucis in quib⁹ aries hesit.

Ac lune. Ecclesie: q̄ accipit hos fructus a sole. i. a christo. Sēp igitur solem plena deuotōe respiciat ne aliquando auersa lumē perdat.

De pomis col. Colles eterni fideles veteris t. q̄ hūiles filij imobili firmitate in fide propheta ⁊ p̄iarcha fundati (vn̄. Mōs domus domini eleuabitur sup colles) quoꝝ pomis terra ioseph benedicitur: cuz ecclesia christi doctrina ꝓphetie exemplo virtutis in fide fructificat. Et notandum q2 supra in pomis ⁊ roze celi doctrina euāgelica: hic ī vertice antiquoꝝ mōtium ⁊ pomis collium eternoꝝ legalis ⁊ prophetica signatur. ⁊ vtrisq̄ terra ioseph locupletatur: q2 sancta ecclesia vtriusq̄ t. paginis. ⁊ nouoꝝ ⁊ veteꝝ p̄im exēplis informatur. vn̄. Oīa poma dilecte mi. i. noua ⁊ vetera huaui tibi. Et oīs scriba ⁊ doctus profert de thesauro suo noua ⁊ vetera. Manichei ergo ⁊ iudei (q2 illi vetus. isti nouum testamētū non recipiūt) in hac terra opulenta hereditare nequeunt.

Et de frugibus ter. Ecclesia in toto orbe iusticie fruge fecūda ⁊ carismatum largitate de plenitudine sui ioseph accepit. vnde sequitur. Benedictio illius ⁊c.

Benedictō illius. Totus ioseph. i. caput ⁊ corpus bn̄dictōe plen⁹: sed benedictōis plenitudo precipue in capite. vnde. Sicut vnguentū in capite quod des. in bar. bar. a. ⁊c. Hic priuilegio gr̄e fratrib⁹. i. fidelib⁹ preminens septiformi sp̄ū tanq̄ verus samson ex vtero v̄ginis nazareus. i. dō cōsecratus. q̄i. vij. crinibus intactis effulsit.

Joseph. Christi qui est caput ecclesie in q̄ bn̄dicuntur oēs gentes. de cui⁹ passione ⁊ resurrectōe subditur. Quasi primogeniti tauri ⁊c.

Quasi primogeniti. t. Aug. Primogenitus. tauri pulcritudo ei⁹. Non est ita legendum vt dicatur primogenitus tauri: s̄ cum sit primogenitus: pulcritudo eius tauri ē propter cornua crucis.

Christus vitulus saginatus quē de armēto patꝝ primogenitū regresso filio pater immolauit. qui die tercia suscitatus gloriosus apparuit. qui ē primogenitus mortuoꝝ ⁊ princeps regum terre. post resurrectōis glīaz de virtute passionis adiungit cornua.

Cornua. Joseph compat cornib⁹ rinocerotis: significās effraim habiturum principatum inter .x. trib⁹ in quibus regnauit ieroboam de tribu effraim in tpe roboam filij salomonis.

Cornua rinocerotis cor. il. ⁊c. Cornua crucis significat de quib⁹ abacuch ait. Ibi abscondita ē fortitudo eius. Per infirmitatem nanq̄ carnis quasi aries illusoꝝ spinis coronatur. his cornibus hesit: s̄ passionis incōparabili fortitudīe vnicornis extitit mortis victor ⁊ eius qui habebat mortis imperiū. vn̄. Qd̄ infirmū est dei fortius est hominibus.

Ventilabit. Predicatōne crucis discernens paleas a frumento. verbum enī crucis pereuntibus stulticia.

Gentes. Postula a me: ⁊ dabo tibi gētes hereditatē tuam. De hereditate eī veri ioseph que ē terra īclita hec oīa dicunt. de cui⁹ cultorib⁹ ex vtroq̄ ꝓp'lo cōgregatis seq̄tur. he sunt multitudines effraim.

He sunt mult. effra. He due tribus ex ioseph nō in se s̄ in ꝑnte bn̄dicuntur. Filios significāt vtriusq̄ populi q̄ in xp̄o bn̄dicūtur ƀm illud. In semine tuo bn̄dicēt oēs gētes. Hos p̄iarcha iacob effraim ⁊ manassen cācellatis manib⁹ in modū crucis bn̄dicēs ⁊ primogenito minorem preferens: in fide crucis christi bn̄dicendos eē signauit. in minore ex gentibus fidelē ꝓp'lm in christi patria tpe minorē: s̄ fide maiorem. ad quē israhelitici ꝓp'li gr̄a transiuit. de cuius īestimabili multitudine dr̄. He sunt m. e. ⁊c. vn̄. Multi filij deserte magis q̄ e⁹ que habet viruz. Manasses primogeniti honore priuatus: ⁊ tamen benedictus est iudaicus popul⁹ qui ex maiore sui parte ꝑ infidelitate reprobatus in reliquijs tn̄ benedictionem consecutus. vn̄. Cecitas ꝯtigit ex parte in israhel.

In ipsis ventilabit gentes vsq̄ ad terminos terre. He sunt multitudines effraim. ⁊ hec milia manasse Et zabulon ait: Letare zabulon in exitu tuo. ⁊ ysachar in tabernaculis tuis populos ad montem vocabunt. Ibi immolabunt victimas iusticie. Qui inundationē maris qi lac suggent ⁊ thesauros

Interlinear glosses: s cordib⁹ — s vt dilatet ecclesiā ad terminos terre — s Multi filii deserte magis q̄ eius que habet virum. — s innumerabiles — s fructificantis. labores manuum tuarum. q2 man. — s gentilis populi iudaico prelato. — s Certum ponit numerum: quia pauci de iudeis salui fiunt — s Judaici populi qui primogēita perdidit — s de captiuitate egipti vel dyaboli — s de iudeis ad gentes. — s In omnē terram exiuit sonus eoꝝ. — s quasi secur⁹ et quietus in terra promis. — s vtrosq̄ — s christū venite ascendamus ad montem domini. — s Qui angularis lapis est. — s in christo — s terrena desideria mortificare docentes. — s Laudis. In me sunt deus vota tua que reddam laudationes tuas. — s Apostoli. — s confluentes ad fidem populos. — s humani generis — s Immutatio dextere excelsi lac dulce suggitur de amaro mari. — s In corpus christi. i. ecclesiam transient.

Et zabulon ait. Zabulon ⁊ ysachar in galilea possessionē accepert: vbi christus maxime docuit. vn̄ apostolos elegit. Per eos ḡ apostoli designantur. ⁊ eis in exitu leticia ꝑmittitur: q2 exeūtes de finibus suis ꝓp'lm gētium christo subiugauerunt. ⁊ in tabernaculis ꝑ ꝯuersione iudeorum de quibus ⁊ ipsi electi sunt. Pro vtroq̄ ḡ populo presens eis leticia promittitur ⁊ futura: quia in presenti de conuersione eorum gauisi sunt. ⁊ in celestibus eterna leticia remunerati.

In tabernaculis. Judeorum. vnde. Dilatet deus iaphet ⁊ habitet in tabernaculis sem. quia in ecclesijs de iudeis habitat latitudo minoris populi per vnitatem fidei.

Ad montem. Syon. s. vel ierusalem. vel contemplationem ⁊ virtutum altitudinem.

Vocabunt. Justiciam tm̄ in fide christi eē docentes. finis enim legis christus ad iusticiā omni credēti. In mōte immolant victimas iusticie: dū omnes qui ad christum veniunt in quo construitur ecclesia: nō ex operib⁹ legis: s̄ ex fide christi iustificari docēt. ƀm illud. Just⁹ āt ex fide viuit. Sūt ergo veri christiani victime iusticie: q̄ ab apostolis immolantur dum terrena desideria mortificare docentur. vt sp̄ūalia viuificentur. vn̄. Si sp̄ū fc̄a carnis mortificaueritis viuetis.

Ibi imolabunt. Nō est loc⁹ veri sacrificij extra catholicam eccl'iaz que supra hunc montem posita.

Qui inundationem. He tribus negotiatōnibus vacauerunt de transmarinis regionibus mercimonia reportantes ⁊ thesauros abscōditos argentum. auꝝ. s. vel gemmas quasi lac sugent. i. facile accipient.

Qui inundationem maris ⁊c. Gentium vocatōnem significat. Mare enī vniuersum genus hominum significat. vnde. Simile est regnū celoꝝ sagene misse in mari. ⁊ ex oī ge. p. cō. Mare mundus. Sagena doctrina omne genus piscium oīs sexus etas ⁊ condicio ītelligitur. Maris ḡ inūdatōnem apostoli quasi lac suxerunt: quia confluētes ad doctrinam euāgelij

turbas pplorum in augmentum corporis christi traxerūt.

Abſconditos are. Nouit dominus qui ſunt eius. Multi enim ſunt vocati·pauci vero electi.

Arene infidelium multitudo. Theſauri precioſe electorum anime. Sic ꝗ ſurexerūt: vt ex auditoribus euāgelij alij q̄i vaſa in honorem in theſauris regis transferuntur·alij quaſi arene ſteriles ⁊ inutiles vacui remanent.

Et gad ait. In benedictōe gad videtur predicere potentiam virorū fortiū vel iudicū: qui de illa tribu fuerūt. ſicut iepte ⁊ alij multi.

In latitudine. Quia oīs plenitudo benedictōnis ſup̄ chriſtū requieuit vnde ſuos benedixit.

Gad. Id ē accinctus·chriſtū ſignificat q̇ cōtra ſpiritales nequicias pugnaturus ī infirmitate carnis virtute diuinitatis ꝑcinctꝰ apparuit·ſcđm illud. Indutus ē dn̄s fortitudinem ⁊ pręc. ſe. ⁊ alibi. Dn̄s fortis ⁊ potens ⁊c. Hic in latitudine benedictus ē: q̄ nō in ſolis iudeis: ſ in oībꝰ gentibus ampliſſimū regnuꝫ accepit. Inde pphets ait. A ſol' ortu vſq; ad occaſum lau. no. do. Sꝫ q̄ p hūilitatē paſſionis ad hāc gliāꝫ peruenit: d' morte eius ſubiūgit· quaſi leo ⁊c.

Quaſi leo requieuit. Ptāte habeo po·aīam meā ⁊c. Ptās mortis: non neceſſitas exp̄mitur· vn̄. Nemo tollit eā a me: ſed ego pono eā.

ſ vita noſtra abſcondita eſt cum chriſto in deo.

abſconditos arenaruꝫ. Et gad ait:

ſ a ſolis ortu vſq; ad occaſuꝫ lau. no. do. † ſ Amplam illius tribus ſignificat poſſeſſionē ⁊ ſ gad accinctꝰ. Indutus eſt dn̄s fortitudine ⁊ preci. ſe.

Benedictꝰ in latitudine gad quaſi

† ſ ex voluntate mortuus † ſ inimicorum fortitudinem.

leo requieuit cepit q; brachium ⁊

ſ mundani imperii.

verticem ⁊ vidit principatum ſuuꝫ

† ſ electis: quia pars eius ⁊ hereditas ⁊ ſ per inſpiratōnem docendo.

quod in parte ſua doctor eſſet re-

† ſ apoſtolis toto orbe predicantibus.

poſitus·qui fuit cum principibus

populi·⁊ fecit iuſticias domini ⁊ iudicium ſuum cū iſrahel. Dan quo-

⁊ ſ Chriſtus qui humilitate paſſionis iudeos excecauit: gentes illuminauit ſ Chriſtꝰ propter nos paruulus. † ſ quia in reſurrectione inuictus apparuit. ⁊ ſ fluentis euangelii irrigans orbem.

q; ait: Dan catulus leonis fluet

ſ Ignominia crucis

largiter de baſan. Et neptalim di-

⁊ ſ Chorus apoſtolorum qui de neptalim ⁊ zabulō ⁊ yſachar fuerunt. ſ celeſtis doctrine ſ fertilitate terre

xit: Neptalim abundantia per

ſ quaſi ex ipſo fonte ⁊ ſ Excellenter ſ q̄ de eo ſapientes ⁊ legis doctores fuiſſe dicuntur.

⁊ ſ omnibus ſpiritualibus donis.

fruetur ⁊ plenus erit benedictio-

Quaſi leo fremuit. Quicq̇d ei dixit potēter īpleuit. Cepit brachiū: cū reſurgens a mortuis fortitudinē inimicorū ſibi ſubiugauit. Cepit q̊ꝫ verticem .i. mūdani imperij ſublimitatē ad ſuſcipiēdam fidē inclinauit· vn̄: Adorabūt eū oēs reges: oēs gētes ſeruiēt ei· Seq̄tur de nouo ſtatu regni eius Et vidit principatum ſuum.

Et uidit. Subiectis ſibi regnis ⁊ gētibꝰ: potētia eiꝰ apparuit: nō armorum terrore: ſed virtute doctrinę.

Repoſitus. Occultus: dū ſcribit leges ſuas in cordibus fideliū· vn̄ d' iohānes ait. Vos vnctōnem hētis a ſancto: ⁊ nō neceſſe habetis vt aliq̇s doceat vos· vnctō eiꝰ docet vos de oībus. Vel repoſitus: q̄ ī lege ⁊ pphetis in figuris latebat· ⁊ docebat abſconditꝰ ꝗ manifeſte in euāgelio declarauit. vn̄. Incipiens a moyſe ⁊ oībus prophetis interpretabatur illis.

Qui fuit cum p. Adiutor. Vn̄ dn̄o coopante: ⁊ ſermonē ꝯfirmāte ſequētibus ſignis: q̇ ait. Sine me nihil poteſtis facere.

Fecit. Id eſt iuſtificans ī ſe credētes: ⁊ tandeꝫ ſcđm merita iudicabit cum iſrabel .i. cum populo ad viſionem dei electo.

Iuſticias. Iuſtificationes credentium Ipſe iuſtificat impiuꝫ ex fide Neq; enī operibus legis iuſtificabitur omnis caro.

Dan quoq; ait. Alij p dan antichriſtū ſignari putāt· quē de hac tribu naſciturū eſtimāt Ipſe ē catulꝰ leonis .i. dyaboli: q̇ largiter fluet de baſā q̄ plenꝰ cōfuſione. Baſan q̇ppe ꝯfuſio· vel pinguedo· vel hucꝰ īterpretat'

Dan q̊ꝫ iudiciū· baſan ignominiā. Dā vero xp̄m ſignificat: q̇ ait. In iudiciū ego ī hūc mūdum veni. Catulꝰ leonis ꝓpter fortitudinē: ⁊ q̄ puulꝰ fieri dignatꝰ eſt. Sꝫ ſuſcipiēs īfirmitatē nr̄am: nō amiſit ꝟtutē ſuā· q̄d enī infirmū eſt dei: fortiꝰ ē hōibꝰ. De ipō dr̄. Vicit leo de tribu iuda ⁊c. Ignominiā q̇dē crucis a iudeis ſuſtinuit: putātibꝰ nomē eiꝰ p morte deleri. Sꝫ q̇ per īfirmitatē carnis in paſſione catulꝰ fuit: p diuinitatis potētiā leo īuictꝰ in reſurrectōe apparuit· vn̄ apl's. Etſi crucifixus ex īfirmitate: viuit tn̄ ex virtute dei. Quaſi ꝗ ex baſan largit' fluxit: cū p ignominiā mortis pueniēs ad gliāꝫ īmortalitatis· fluētis euāgelij totū orbē irrigauit. Vn̄ yſaias. Repleta ē terra ſcientia dei ſicut aquę maris operientis.

Dā catu. leo. Hoc ꝓpt' ſamſonē dicit: q̇ de tribu dan fuit ⁊ q̄i leo fortis: cuius poſſeſſio vſq; baſan. Antichriſtus ꝟo fluet largit' de baſan: q̄ ſatiabitur pīguedine luxurię ⁊ oīm viciorū.

Mare et meridiem poſ. Quia poſſeſſio eiūs ab auſtrali pte ī occidentem vſq; ad mare tirenum pertingit.

† occidentale· id eſt. iudeos ⁊ ſ gentiles luce euangelii feruentes. ⁊ vel dei.

nibus domini mare ⁊ meridiem

poſſidebit. Aſer quoq; ait: Bene-

⁊ ſ per mundum multiplicatis fidelibus ſ ī multitudine prolis ⁊ ſ prius. † ſ vt etiam gaudeant pro nomine eius pati.

dictꝰ in filius aſer ſit placens fra

ſ apoſtolis qui ſicut ipſe de iudeis nati ⁊ ſ copioſe ⁊ ſ ſanctiſpiritus. † ſ apoſtolorum chorum· q̄ꝫ pulcri ſuper montes pedes euange. bona ⁊c.

tribus ſuiſ. Tingat in oleo pedē

⁊ ſ acumen quo aduerſantia penetrat † ſ conſtātia ⁊ ſ quia his metallis abundat. ſ predicationis munimentum.

ſuum ferrum ⁊ ęs calciamentum

⁊ ſ In primordio fidei: cum floruit virtute et ſapientia miraculis inuicta virtute perſiſtens.

eius· Sicut dies iuuentutis tuę

⁊ ſ Cū refrigeſcit caritas: abundat iniquitas. Ne proiicias me in tempore ſenectutis ⁊c. ſ circa finem mundi ⁊ ſ Non eſt deus ſicut deus noſter· vnde. Quis ſimilis tui in fortibus domine

ita ⁊ ſenectus tua ⁊ Non eſt deus

ſ iſrabeliſ ſ Aſcendo ad patrem meum ⁊ patrem veſtrum. ſ habitator ſāctorum.

alius vt deus rectiſſimi· aſcenſor

ſ In omnibꝰ vſq; ad conſummatōeꝫ ſeculi ⁊ ſ o iſrabel: vel eccleſia † ſ magnꝰ dn̄s noſter: et magna virtꝰ eiꝰ.

cęli·auxiliator tuꝰ Magnificētia

Mare ⁊c. Per apoſtolos ſ ei ex iudeis ⁊ gētibꝰ eccleſia acq̄rit' xp̄o. Per mare ei occidētale (q̄d h̄ ītelligit') iudei figurant' qui vmbrę ⁊ exēplari deſeruiunt: nec hn̄t lucē ſcię ⁊ veritatiſ· ⁊ q̄ eis ſol iuſticię occubuit ppetuiſ remāſerūt in tenebris. Hūc occidētē apl'i poſſiderūt: cū ex eis plurimos gr̄a fidei illūinatos xp̄o ſubiecerūt: vt q̇ fuerūt aliq̄n tenebrę lux cēnt ī dn̄o. In meridie ītelligit' eccl'ia de gētibus collecta: ꝗ ablato legi velamīe euangelij luce ꝑfruitur ⁊ cu hās cū ſponſo ī meridie reuelata facie gliā dei ꝯtēplatur.

Aſer quoq; ait Aſer btūs· xp̄us .i. nr̄ę btūtudinis ſpes· cꝰ primitias nobis oñdit reſurgēs a mortuiſ. Hic ē bn̄dictꝰ ī filijs: q̄ credētes p eius gr̄am renaſcētes totū orbē eiꝰ ſilitudine repleuerūt: q̇bus dr̄. Credite ī lucem vt filij lucis ſitis. Ipſi afferūt fructū lucis ī oī bonitate ⁊ iuſticia ⁊ veritate. Hoc āt factū ē: q̄ frībꝰ ſuis .i. apl'is: q̇s de iudęa elegit vera charitate cōplacuit: vt ſpretis figuris gauderent de ꝟitate euāgelij· ⁊ q̄ digni eēnt p noīe ihesu cōtūeliā pati. Et vn̄ eis tāta charitatis abūdātia: ſuppōit. Tigat ī oleo p. ſ.

Tigat ī oleo. Chriſtꝰ caput nr̄m aſcendēs in cęlū· apl'os .ſ. pedes ſuos mūdū ꝑdicādo circuituros ī terra adhuc ꝯſiſtens· oleo ſp̄ūſſancti copioſiſſime vnxit: vt nullo labore deficerēt: ſ īmarceſſibil' gaudij claritate pollerēt. Incorruptibile q̊ꝫ ꝑbuit calciamēti munimentū· de quo ſubditur. Ferrum ⁊ ęs calciamentum eius.

Ferrū et ęs cal· Greg. Hoc de eccl'ia ſub ſpecie aſer dr̄. Calciamētū ꝑdicatōis munimētū· Vn̄. Calciati pedes ī ꝑparatōe euāgelij pacis. Ferrū ꝟtꝰ: ęs pſeuerātia intelligit'. Ferrū vero ⁊ ęs calciamētū eccl'ię dr̄: cꝰ ꝑdicatō acumīe ⁊ ꝯſtātia munit'· Per ferrū eī aduſantia penetrat· p ęs teſtimonia ꝗ preponit lōganimit' ſeruat. Ferro q̇ppe antiq̄ legi firmitas vel duricia ſignificat': ꝗ ſicut ferrū oīa metalla domās· ꝯtumaces rigore iuſticię· vel domuit corripiēdo· vel puniuit ꝯterēdo. Dn̄o xp̄i q̊ꝫ potētia ꝟgę ferreę ꝯpatur: q̇ de legi firmitate teſtat': Faciliꝰ ē cęlū ⁊ terrā trāſire: q; de lege vnum apicē cadere: In ęre q̄d rubigine nō violat' ⁊ vetuſtate fit fortiꝰ· ⁊ īter metalla vocaliꝰ ē: euāgelij doctrīa exp̄mit' lōge late q; reſonās· ⁊ exuta vetuſtate lr̄ę īuiolata pollet ſp̄ūs nouitate· h ē eī euāgeliū ęternū· his calciamētis verum paſcha celebrandum.

Sicut dies. Significat hāc tribū pſperitate ⁊ delicijs abūdaſſe vſq; ad ſenectutem captiuitatis.

Sicut di. iu. ⁊c. Promittitur eccl'ię cruda viridis q; ſenectus: vt ſicut fortiter ī pricipio oēs ipetus euicit: ita īminente fine antichriſti furorē euincat. vn̄. Ego vobiſcū ſum vſq; ad conſummatōnem ſeculi oībus diebus· ⁊ alibi. Senectus mea ī mīa vberi.

Non eſt deus. Supradicta ammirās in laude chriſti qui omīa fecit letabundus erumpit.

Aſcenſor celi Propria virtute aſcendit: ⁊ quotidie eccleſiam ad ſe

trabit. Trahe me post te: curremus in odorem vnguentorum tuoꝝ.

Nubes. Apostoli qui pluunt verbis: coruscant miraculis: quos ascē dens i cęlum misit ad ꝑdicandum. vñ. Vocē dederūt nubes: quę. ſ. nullo remorante diſcurrunt. non ſua: ſ; chriſti virtute ſigna ⁊ ꝓdigia faciētes. et quaſi coruſcationibus corda mortalium terrentes. vnde. Bonum certamē certaui: curſum conſummaui.

Habitaculū. Corpus a mortuis ſuſcitatum in patris dextera collocatū: de quo dr. Soluite templum hoc.

Brachia. Virtus. ſ. paſſionis: ꝗ omnes defēdit: quā in cruce extenſis brachijs accepit.

Subter brachia. ſ. Hęc brachia cōtra verum amalech dimicātes defēdunt. nō ſicut moyſi laſſitudine grauātur: ſ; idefeſſa vtute ſubleuāt. donec verā ꝯſequātur victoriā. Veneremur ꝗ in ſupnis ꝑmicias nrę reſurrectōnis. in infimis ſacramētū nrę redēptōis: vt ⁊ ipſi debellato aduerſario immortalitatis gliā ꝯſeqmur. De quo vero iſrabeli promittitur. Eijciet a facie tua inimicū.

Solus. Suo. ſ. more. ⁊ ſuis legibꝰ viuens. vñ balaā. Populuſ ſolus habitabit ⁊ inter gentes non reputabitur.

Oculus iacob. Qui b i vicijs ſuppiātandis deſudabat: ibi ſereniſſimo mentis intuitu gliam chriſti qui ꝓpter nos terram verę carnis accepit. indeſinenter cōtemplabitur vt cuius hic corpore ⁊ ſanguine ꝑ ſacramētū frumenti ⁊ vini paſcebatur: ibi diuinitatis eiꝰ ꝑpetua viſione ſaginetur. vñ. Satiabor cū apparuerit glia tua. et alibi. Manifeſtabo ei meipſum. Tūc iacob i ꝑfectum iſrabel conuerſus. facie ad faciē deum videbit. tā larga tā ſubtili tam delectabili dei cognitōne: ꝗ leuiſſimo rore repletus. vt ꝑdicatoꝝ ſcīa ꝗ in pręſenti inſtruimur. caligare videatur. vñ. Siue ſcīa deſtruetur. ⁊ alibi. Tenebroſa aqua in nubibus aeris ꝑ ful. in con. e. ad quā cum peruētum fuerit oīs hęc doctrina ceſſabit. ⁊ erūt omnes docibiles dī. vnde merito adiungit. Beatus es tu iſrabel ⁊c.

Celi caligabūt rore. Quaſi tam abūdanter terrę fecūdandę ros i fundetur: vt hoīm tenebraſcat obtuitus. In quo ſignificatur quia iudęi cū terrenam opulentiam vltra modū diligerēt: caligauerūt. ⁊ chriſtum cognoſcere non potuerunt. vnde. Si dimittimus eū ſic oēs credēt in eū ⁊c.

Quis ſimilis tui. Quaſi ideo beatus: iō tibi ſimilis nullus: quia ñ de tua virtute: ſ; de chriſti gratia ſalutem ſperas. qui ſaluum facit populū ſuum a peccatis eorum.

Et gla. glo. In futuro aduerſarios irreuocabili ſeueritate percutiens qn̄ ſanguinem ſeruorum ſuoꝝ vlciſcetur. Gladius modo hic in humilitate patientium occultatur: in gloria reſurgentium reuelabitur. ideo gladiꝰ glorię iſrabel dicitur. Chriſtꝰ ergo quaſi ſcutū protegit pręliantem. ⁊ ꝗ gladiꝰ glorię vlciſcitur triūphantem. Ad eū quaſi ad caput in fine vaticinij refert

(ſ nō ſua ſ predicando per mūdū. ſ quorū conuerſatio eſt in celis.)
eius diſcurrunt nubes. habitacu-
(ſ in celo ſ In terra ſ poteſtas qua bonos liberat malos damnat. ſ Non tuis virībꝰ expugnatur: ſed fortitudine brachiorum.)
lū eius ſurſum. ⁊ ſubter brachia
(ſ in tenebras exteriores ſ dyabolum ⁊ corpus eius. ſ deus pacis conteret ſathan ſub pedibus veſtris. ſ faciet vt pteratur. Separatis in ignem paleis ſ In terra promiſ.)
ſempiterna eiiciet a facie tua inimicum. Dicet ꝙ conterere habi-
(ſ electorum populus deum videns facie ad faciem. ſ Quia nullꝰ caſꝰ: nulle ibi inſidie ſ Quomodo ibi ſe habeat verus iacob oſtendit.)
tabit iſrabel confidenter ⁊ ſo-
(ſ quia ille populus pro bonis terre domino ſeruiebat ſ Carne chriſti qua nunc paſcitur in ſacramento panis ⁊ vini.)
lus oculus iacob in terra frumē-
(ſ apoſtoli ſ doctrina predicatorū ſ pre ſubtili ⁊ leuiſſima dei cognitione)
ti ⁊ vini. celi ꝙ caligabunt rore.
(ſ iſrabel fortis cum deo: qui vere beatus accepta poteſtate ſuper omnem virtutem inimici.)
Beatus es tu iſrabel. Quis ſimi-
lis tui popule qui ſaluaris in do-
(ſ ipſe eſt. ſ. ſ protectio ſ in prelio ſ ab oī incurſione defēdēs ſ virtus ad ſuperandū dyabolum)
mino? Scutum auxilii tui ⁊ gladi
(ſ In reſurrectione ſ In pn̄ti vita. ſ. ſ Nolentes per euangelium credere vel reconciliari)
us glorię tuę. Negabunt te inimi-
(ſ dyabolus ⁊ membra eius ſ Qui es inuincibilis ſ que ſuperbe extendunt contra te ſ eternis penis.)
ci tui. ⁊ tu eorum colla calcabis.

C. XXXIIII.

Aſcendit ergo moyſes de campeſtribus moab ſuper montem nebo in verticem faſga contra iericho. oſtēdit ꝙ ei dominus omnem terram galaad vſqꝫ dan. ⁊ vniuerſum neptalim. terram ꝙ ephraim ⁊ manaſſe. ⁊ omnem terram iuda. vſqꝫ ad mare nouiſſimum. ⁊ auſtralem partem ⁊ latitudinem campi hierico ciuitatis palmarum vſqꝫ ſegor. Dixit ꝙ dominus ad eum. hęc eſt terra pro qua iuraui abraham yſaac ⁊ iacob dicens: Semini tuo dabo eam. vidiſti eam oculis tuis. ⁊ non tranſibis ad illam. Mortuus ꝙ eſt ibi moyſes ſeruus domini i ter-
(ſ Quia diſpenſatione domini lex ē finita ſuccedente gratia.)
ra moab iubente domino. ⁊ ſepeliuit eum in valle terrę moab cōtra phogor. Et non cognouit homo ſepulcrum eius vſqꝫ in pręſentem di-
(ſ poſt perfectionem mandatorū. ſ. que ē in duobus preceptis charitatis.)
em. Moyſes. c. ⁊. xx. annoꝝ erat
(ſ Nube malicie ſ Intuitus pie intentionis intellectus mentis a recto non deuiauit.)
quando mortuus eſt. Non caliga-
(ſ Ordo diſcretionis vel rationis non eſt deprauatus viciorum tēpeſtate.)
uit oculus eius. nec dentes illius

gloria corpis: cū dr. Negabūt te inimici tui ⁊c.

Negabūt te. Abominabuntur ⁊ odient: ſicut balac qui rogauit balaam vt iſrabelitas maledicendo repelleret.

Calcabis. Subijciendo eos eccleſię quā abominantur ⁊ ꝑſequūtur.

Notādum. xi. tantū eſſe benedictōnes. Symeon nanqꝫ in his bñdictōnibus non reperitur: in quo iudas ab apoſtolis excluditur: xi. tantū remanentibus. Inde quoqꝫ. xi. manſionibus filij iſrabel de oreb peruenerūt ad locum in quo deuteronomiū acceperunt.

C. XXXIIII.

Aſcendit ergo. Tam moyſes ꝙ cęteri patres veteris. t. ꝑ ſpiritum i altitudinē contēplationis leuati. pręuidere potuerūt grām noui. t. ꝗ in chriſto data eſt ⁊ virtutum collatōne ⁊ cęleſtis regni ꝑceptōne: ſ; eam i carne expectare non potuerunt. in fide aūt ⁊ ſpe mortui ſunt.

Oſtendit ꝙ ei. Terrā promiſſiōis vidit moyſes nec intrauit: quia lex aduentū chriſti ⁊ doctrinā euāgelij verbis ⁊ figuris ꝑſignauit: ſed neminē ad perfectū duxit.

Omnē terram. Parte oīs terrę quā ex altiſſimo monte potuit videre. Vel oēm terram oſtēdit ei in ſpiritu.

Mortuꝰ ꝙ eſt ibi mo. ⁊c. Nulli electoꝝ parcit. ⁊ minima quoqꝫ peccata vlciſcitur deus: etiā in amicis. vñ. Moyſes ⁊ aaron in ſacerdotibꝰ eiuſ ⁊ addit. propicius fuiſti eis: ⁊ vlciſcens i omnes adinuētōes ⁊c.

Lege. ſ. finita ꝗ ſeruiuit domino in tpe ſuo: vrbs deſtructa et altare. nuſqꝫ ſacrificia nuſqꝫ libamina. nuſqꝫ ſacerdos vel pōtifex.

In valle. In mōte mortuus eſt. i valle ſepultus eſt: qꝛ lex tempore ſuo glorioſa fuit: ſ; cōparata euangelio abſcondita videtur ⁊ humilis. vnde. Dedi eis pręcepta non bona.

Et non cognouit homo. Iudęi autumant hoc factum: ne iudęi ſꝑ ad ydolatriam proni mortuum colerent tanqꝫ deum. Sed ſcđm allegoriam tempus ⁊ modum finiendę legis in ſola dei pręſciētia ſignificat eē abſcondita. nec profunditatem ſapientię dei. vel ſecretum concilij alicui patere: quia incomprehenſibilia iudicia eius ⁊ inueſtigabiles vię illius.

Moyſes. c. et. xx. an. Si ab vno per naturalem ordinem vſqꝫ ad xv. ſinguloꝝ numeroꝝ ſummas coniunxeris. vnū. ſ. ⁊ duo ⁊ tria. ⁊ deiceps. c. xx. fiunt. Quindenarius vero ex. vij. ⁊ octo conficitur. vij. ad ſabbatum refertur. octo ad circumciſionem: qꝛ octaua die circūcidebatur puer. Si vero ad nouum teſtamentum reſpicias habes. vij. dona ſpūſſancti ⁊ in octauo reſurrectōnem chriſti. c. xx. ergo eos ſignificant ꝗ vel i veteri. vel i nouo. t. legis ⁊ euangelij pręcepta implere ſtudent.

Moyſes. c. ⁊. xx. an. ⁊c. Hoc ſignificat tā eū ꝙ cęteros pīes veteris. t. pꝰ perfectionem mandatoꝝ dei ꝗ eſt in duobus pręceptis charitatis per gratiam chriſti ⁊ ſanguinis redemptionem ęternę quieti ⁊ futurę vitę aptos eē quoꝝ oculus non caligauit. pię. ſ. intentionis intuitus nubilo malicię non

fuit obſcuratus· nec dentes moti: quia non eſt perturbatus tempeſtate vi/
ciorum ordo diſcretionis eorū.c.xx. ſunt anni legiſlatoris quo numero cō
firmata eſt altitudo ſalomonici templi. Primitiua quoqꝫ eccleſia poſt paſ
ſionem 7 reſurrectōnē
domini cꝫ aſcenſionē
hoc numero virorum
gratiam ſpiritusſancti
accepit. Quindecim
nācꝫ qui ex.vij. 7 octo
conſtāt: futuram vitā
ſignificant: que nunc
geritur in ſabbato ani
marum perficietur ī re
ſurrectōne corporum.
In trigonū qꝫ quin
denarius duct⁹.i· cum
partibus ſuis adnu/
meratus: efficit.c.xx.
Apte ergo cētenario
7 vicenario electorum
beatitudo ī futuro vi/
ta ſignatur 7 tercium
domus dei cenaculū
cōſummatur· quia p⁹
fidelium labores poſt
requiem aīarū plena
eccleſie felicitas in re/
ſurrectōnis gloria cō/
plebitur.

moti ſunt. Fleuerunt cꝫ eum filii
iſrabel in campeſtribus moab tri/
(in aduentu chriſti)
ginta diebus. Et completi ſunt di
es planctus lugentium moyſen.
(Chriſtus hieſus qui ſuccedit moyſi quaſi finis legis.) *(vnde requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientie 7 intellectus ſpiritus conſilii 7 fortitudinis 7c.)*
Joſue vero filius nun repletus ē
ſpiritu ſapientie: quia moyſes po
ſuit ſuper eum manus ſuas: 7 obe/
(predeſtinati ad vitā) *(Quia crediderunt in illum quem dominus per moiſen populo ſuo promiſit.)*
dierunt ei filii iſrabel· feceruntcꝫ
(Non apoſtolis eum prefert quibus dicitur: multi reges 7 prophete voluerūt videre que vos vi.)
ſicut precepit dominus moyſi. Et

non ſurrexit propheta vltra in iſra
hel ſicut moyſes quem noſſet do/
minus facie ad faciē in omnibus
ſignis atcꝫ portentis que per eum
(miſit. ſ. vt faceret·)
miſit vt faceret in terra egipti: pha
raoni 7 omnibus ſeruis eius· vni
uerſe cꝫ terre illius· 7 cunctam ma
num robuſtam magna cꝫ mirabi/
lia que fecit moyſes coram vniuer
ſo iſrahel.

moyſen· 7 dies domini appropinquit· de quo dicit. Melior eſt dies vna
in atriis tuis ſuper milia. Vnde moyſes ad aaron 7 ad filios ei⁹ qui reli/
cti erāt. Caput veſtrū nō denudabitis· 7 veſtimēta vrā ñ ſcindetis. Quaſi
nolite lugere ne moria
mini. Mors vrā pec/
catum eſt. Sacerdos
magnus etiam ad pa/
trem mortuum probi/
betur accedere: ne ani
ma ſacrificiis dei man
cipata aliquo impedi
atur affectu. In euan
gelio quoqꝫ dicitur.
Dimitte mortuos ſe/
pelire mortuos ſuos.
In leuitico quoqꝫ ad/
ditur. De ſanctiſ non
egredietur: 7 non con
taminabitur ſāctifica/
tio dei eius: quia ſan
ctum oleum vnctionis
ſuper eum eſt. Poſt/
cꝫ enim in chriſtū cre
didimus 7 vnctionem
eius accepimus: nō de
bemus exire d templo
id eſt· propoſito chri/
ſtiano: vt ī credulitati
gentiū miſceamur: ſed
intrinſecus eſſe· i· voluntati domini miniſtrare.

Fleuerunt cꝫ. Quia regnauit mors etiam in eos qui non peccaue
runt ab adam vſcꝫ ad moyſen· ideo lacrime perſequuntur ad inferos deſ/
cendentem.

Hiero. Non mirum ſi moyſi 7 aaron planctus exhibetur: quia etiam
in nouo.t. ſuper ſtephanum fit planctus magnus. De iacob quocꝫ dicitur
Planxerunt eum planctu magno 7 forti nimis. Hieſus naue ſepultus re
fertur non defletus· ſub veteri nancꝫ lege omnes ſub peccato tenebantur 7
quencꝫ ad inferos deſcendentem lacrime perſequebantur· vnde. Regna/
uit mors ab adam vſcꝫ ad moyſen 7c. In hieſu vero· id eſt· in euangelio:
per quem paradiſus aperitur: mortem gaudia perſequuntur. Flentes vſcꝫ
hodie iudei nudis pedibus in cinere volutati ſacco induti ex ſuperſtitione
phariſeorum prius cibum lentis accipiunt: ſignantes quali edulio primo/
genita perdiderunt· 7 merito: quia reſurrectionem domini non credentes
antichriſti parantur aduentui. Nos vero qui chriſtum induimus 7 regale
ſacerdotium 7 genus electum ſumus: non debemus ſuper mortuos contri/
ſtari· immo de reſurrectione futura letari: q: completi ſunt dies lugentium

Et completi. Hinc videtur orta conſuetudo vt fidelibus mortuis
.xxx. diebus pietatis officia perſoluantur.

Poſuit ſuper eum. In ſcripturis ſuis teſtimoniū perhibuit ei di
cens. Prophetam deus ſuſcitabit vobis 7c. vnde. Si crederetis moyſi:
crederetis forſitan 7 mihi.

Et non ſurrexit 7c. Hoc (vt ferūt) heſdras de ſuo adiecit: qui bibli
otecam a caldeis exuſtam diuino ſenſu reparauit· 7 litteras quibus iudei
nunc vtuntur inuenit. vnde 7 velox ſcriba appellatus eſt.

Et non ſur. proph. Quia moyſes omnibus prophetis veteris.t. preſtā
tior· vnde iudei arroganter dicunt. Nos moyſi diſcipuli ſum⁹. Sed poſt
cꝫ dominus prophetarum venit incarnatus in mundum omnis illa prior
dignitas 7 vmbra futurorum ceſſauit: quia lex 7 figura per moyſen data ē
gratia 7 veritas per hieſum chriſtum qui eſt finis legis ad iuſticiam omni
credenti.

Incipit prologus beati hieronimi pres-
biteri in librum iosue.

TAndem finito
pentateuco moysi velut
grādi fenore liberati ad
hiesum filium naue ma-
num mittimus: queꝫ he
brei iosue ben nun·id est
iosue filium nun vocant
⁊ ad iudicum librum quem sopthim appel
lant: ad ruth quoqꝫ ⁊ hester quos hiisdē no
minibus efferunt. Monemus ꝙ lectorem
vt siluam hebraicorum nominum·⁊ distin-
ctiones per membra diuisas·diligens scri-
ptor conseruet: ne ⁊ noster labor ⁊ illius stu
dium pereat. Et vt imprimis quod sepe te-
status sum sciat me non in reprehensioneꝫ
veterum noua cudere sicut amici mei criminantur:
sed pro virili parte offerre lin-
gue mee hominibus quos tamē nostra de-
lectant: vt pro grecorum hexaplis que ⁊ sū
ptu ⁊ labore maximo indigent·editionem
nostram habeant. Et sicubi in antiquorum
voluminuꝫ lectione dubitarint: hec illis cō
ferentes inueniant quod requirunt. Maxi
me cum apud latinos tot sint exemplaria
quot codices. ⁊ vnusquisqꝫ pro arbitrio suo
vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum
est·⁊ vtiqꝫ non possit verum esse quod disso
nat. Unde cesset arcuato vulnere cōtra nos
insurgere scorpius·⁊ sanctum opus vene-
nata carpere lingua desistat: vel suscipiens
si placꝫ: vl' ꝯtēnēs si displicꝫ: memierit ꝙ il
loꝝ versuū. Os tuū abūdauit malicia: ⁊ lin
gua tua ꝯcinabat dolos. Sedēs aduersuꝫ
matris tuū loquebaris: ⁊ aduersus filium
fratrm tue ponebas scandalum: hec fecisti
⁊ tacui. Existimasti inique ꝙ ero tui similis
arguam te·⁊ statuam illa contra faciem tuā
Que enim audientis vel legentis vtilitas
est nos laborando sudare·⁊ alios detrahē
do laborare: dolere iudeos ꝙ calumnian-
di eis ⁊ irridendi christianos sit oblata oc-
casio·⁊ ecclesie homines id despicere·imo
lacerare vnde aduersarij torqueantur? ꝙ si
vetus eis tantuꝫ interpretatō placet que ⁊
mihi non displicet·⁊ nihil extra recipiendū
putant·cur ea que sub astericis ⁊ obelis vel
addita sunt vel amputata·legunt ⁊ negli-
gunt? Quare danielem iuxta theodotōnis
trāslatōneꝫ ecclesie susceperunt? Cur origie
nem mirantur ⁊ eusebiū pamphili: cunctas
editōnes similiter differentes? Aut que fuit
stulticia: postqꝫ vera dixerint proferre que
falsa sunt? Unde autem in nouo testamen-
to probare poterunt assumpta testimonia q̄
in libris veteribus non habentur? Hec di
cimus·ne omnino calumniantibus tacere
videamur. Ceterum post sancte paule dor-
mitionem cuius vita virtutis exemplum ē·
⁊ hos libros quos eustochio virgini christi
negare non potui·decreuimus dum spiritꝰ
hos regit artus·prophetarum explanatio-
ni incumbere·⁊ omissum iam diu opus q̄si
quodam postliminio repetere: presertim cū
⁊ ammirabilis sanctus qꝫ vir pammachius
hoc idem litteris flagitet·⁊ nos ad patriam
festinantes mortiferos syrenarum cantus
surda debeamus aure transire.

Explicit prologus. Incipit argumētuꝫ.

IEsus filius naue. ty
pum domini non solum in gestis·
verum etiam in nomine gerens:
transit iordanem hostium regna subuertit·
diuidit terram victori populo·⁊ per singu-
las vrbes viculos·montes·flumina·torrē
tes atqꝫ confinia ecclesie celestis ꝙ hierusa
lem spiritualia regna describit.

Adamātius. Donauit deꝰ nomen qđ ē sup
oē nomen hiesu christo·hoc aūt est hiesus. Jō
in noīe ihu omne genu flectatur. cel'. t. ⁊ inf. Et
quia est super omne nomen·nullis retro generatōnibus
nominatum est. In genesi multos iustos legimus·ß nul
lus eorum nominatꝰ ē hiesus. In exodo hoc nomen pri
mum īuenio. vbi legitur·quia venit amalech ⁊ expugna
bat israhel. Et dixit moyses ad ihesum in raphidim.
Elige tibi viros potentes ex oībus filijs isrl'. Egredere ⁊
conflige cum amalech. Moyses confitetur se non posse
exercitum ducere·non posse obtinere. quamuis eum edu
xerit de egipto. Vides cui bellum cesserit gerere·aduer-
suꝫ amalech. Hic primo nomē amalech ⁊ hiesu discimꝰ
vbi videmus eū ducē exercitus·nō cui moyses indulserit
principatum·sed cui cesserit. Non poterat eligere viros
potentes. tu inquit elige tibi. Ubi ergo primuꝫ disco nō
men hiesu continuo mysterij video sacramentuꝫ. Ducit
enim hiesus exercitum. et cum extolleret moyses manus
inualescebat israhel. Cum autem deijceret: inualescebat
amalech. Tunc ergo inualescit hiesus ⁊ vincit quando
moyses erigit manus. Victus est autem populus ille ab
amalech: quia iam non erigebat manus moyses: sed erāt
demisse deorsum. Illi sunt enim de quibus dicitur. Si
crederetis moysi crederetis ⁊ mihi·⁊ ecce vultis me occi-
dere·qui legem nō facitis. Cessante enim lege·⁊ operibꝫ
legis apud illos qui suam iusticiam volentes statuere·iu
sticie dei non sunt subiecti·demisse sunt manus moysi·in
naluit incredulitas·vincitur populus. Sed ⁊ nadab·⁊
abiud·⁊ eleazar relinquuntur in castris·⁊ iothor cū eis·
vt iudicent populum. Hiesus sequitur moysen in mon
tem cum quadam adiectione verbi mirabilis·dicitur ei
quia assistebat moysi non vt scđs vel inferior·ß vt adiu
tor ⁊ protegens.

Illud autem quale est ꝙ cum primo nominatur:
non indicatur nomen patris eius·neqꝫ secūdo·neqꝫ ter-
cio. Cum vero pater nominatur·non hiesus sed osee
dicitur. Inter exploratores enī nomen eius dicitur·⁊ for
te exploratoris officio·non hiesus sed osee dicitur ⁊ na
ue filius. Cum vero redit: ⁊ perterritis omnibus solus
desperantem populum erigit hiesus dicitur·non naue
filius·sed ille cui dictum erat. Educ exercitum·⁊ conflige
cum amalech.

Illud quoqꝫ magnipendēdum est ꝙ cum in transfi
guratōne vultus moysi omnium hebreorum hebetare-
tur aspectus·nec possent intueri faciem eius·hiesus non
tantum facieꝫ intuetur·ß in interioribus tabernaculi my
steriorum conscius perseuerat. Liber ergo hic nō tam fi
lij gesta naue·qꝫ hiesu dei mei sacramēta significat. Ipe
enim ducit exercitum·⁊ confligit contra amalech ⁊ quod
ibi adumbratꝰ manibꝰ extensis affigit cruci sue triūphās

principatus 7 potestates in semetipso.

¶ Defunctus ē moyses.i.lex.lex enim 7 ꝓphete vsq₃ ad
iohannē. Unde habent moysen.i.legē 7 ꝓphetas ꝛc.
Defūct⁹ ē ergo moises famul⁹ dei.i.lex 7 legalia ꝓcepta
vnde. Mulier viuēte viro: alligata ē legi· 7 adultera no
minabit̄·si fuerit cū viro adultero ꝛc. Mulierē sine du
bio animā nominauit·q̄ sub moysi lege tenebat̄·7 viuen
te viro alligata erat legi. Si autē mortuus fuerit vir ei⁹
.i.lex·absolutā dicit eā·que subiecta esse videbat̄. Ideo
necesse est legem mori· vt qui credūt hiesu: adulterij cri
mine non notentur. Ihesus ergo dominus me⁹ suscipit
principatū. Conferamus gesta moysi cū principatu ihe
su. Cum moyses educeret populū de egipto: nullus or
do in populis·nulla in sacerdotibus obseruantia · trāse
unt aquā maris salsam·7 nihil habētē dulcedinis. Mu
rus erat aque dextra 7 leua. Cum vero ihesus meus du
cit exercitū·sacerdotes ꝓcedunt·archa testamēti in hume
ris portat̄ sacerdotuꝫ· nō amare aque·nō salsus fluctus
occurrit. Venio ad iordanem nō in ꝑturbatione metus
7 fuge·sed cum sacerdotib⁹ arcam domini portantib⁹ in
qua lex dei 7 diuine littere seruant̄. Ingredior iordanē
nō in furto·sed in tubarū cantibus·mysticū quiddā 7 di
uinum canētibus· vt ad ꝑdicationē tube celestis incedā
Ibi dictum ē ꝙ diuisa ē aqua in duas ꝑtes· 7 vnus aq̄
murus erat a dextris alius a sinistris·hic vero qui venit
soluere mediū parieteꝫ·fecit vtraq₃ vnum. vna enim ꝑte
erecta ē aqua·alia vero ꝑs defluxit in mare.

¶ Hic quoq₃ ait pate vobis cibos ad viam Hodie idē
dicit christus. Tibi enim opa sunt·que nos ad futuram
vitam velut fidele viaticū comitant̄. Sed vnde iubet
hos cibos parare·non habētes frumentū: Manna eniꝫ
erat eis cibus. Sed cum transierimus fluminis huius ri
pas desinet manna. Ideo si quisq₃ nō parauerit sibi ci
bos nō poterit sequi ihesum terrā ꝓmissionis intrantem.

¶ Videamus quos fructus primum capiāt in terra ꝓ
missionis. Manducauerūt inquit primū fructum de re
gione palmarū· 7 manducauerūt primuꝫ azima. Nobis
enim mundi iter digressis·si recte sequamur ihesum. pri
ma occurrit palme victoria · 7 abiecto fermēto malicie 7
nequicie·azima nobis sinceritatis 7 veritatis parant̄.

¶ Mittit tamē ihesus noster exploratores ad hiericon
tinum regem·7 suscipiunt̄ a meretrice. Sed ideo suscipit
ne vltra sit meretrix. Quelibet anima meretrix fuit dum
viueret in desiderijs carnis. Suscepit ergo exploratores
ihesu.i.angelos·quos mittit ante faciē suam : vt ꝑpara
rent viam·neq₃ in omnib⁹ locis· neq₃ in inferiorib⁹ locat
sed in excelsis·quia nō in infimis 7 terrenis dominū ihe
sum suscipimus·sed a patre ꝓfectū·7 de celestib⁹ veniētē·

¶ Nec stipulā lini in qua latuerūt· absq₃ sacramētis ac
cipio. Est enim linū sacerdotale indumentū·ꝑ qđ signifi
cantur· ꝙ mutandi erant ad sacerdotale fastigiū . vnde·
Vos autē gens sancta·regale sacerdotiū vel ꝙ in sacra
mento legis vbi de sacerdotib⁹ annotat̄·populi huius q̇
est ex gentibus latebat occulta vocatio.

¶ Continuo inimicicias subdit meretrix aduersus hieri
continuꝫ regem·qꝛ caro cōcupiscit aduersus spiritum· 7
spiritus a·c· Unde odit vos mundus·quia me priorem
vestrū odio habuit. Est ergo rex inimicus h⁹ meretricis
princeps·s· huius mūdi·qui insequit̄ 7 occupare cupit ex
ploratores ihesu· Sed nō potest :quia ꝑ montē iter faci
unt: nō ꝑ humilia·nec in vallib⁹ delectant̄ quia hec me
retrix dicit·leuaui oculos meos in mōtes·u·u·a·m. Nō
potest illuc ascendere princeps mūdi nec ꝑ excelsum iter
ad hiesum ꝑuenire·quia si eum temptās ī excelsis locaue
rit dicit ei. Mitte te deorsum·quia humilia semꝑ eligit 7
caduca. In his sedet 7 regnat·in quib⁹ etiam vsq₃ ad in
ferum descendit.

¶ Moyses non dixit. Stet sol · nec maximis impauit
elementis. Ihesus vero ait. Stet sol suꝑ gabaon·7 lu
na suꝑ vallem elom· 7 adiecit scriptura qꝛ nunq̄₃ sic de⁹
audiuit hominē. Ihesus ergo meus solem stare fecit·nec
tunc tantū·sed multo magis in aduētu suo·dum pugna
mus contra inimicos·7 luctamur cōtra principes 7 pote
states·sol nobis iusticie semꝑ assistit·nec deserit·nec festi
nat occūbere. Ait enim. Ego vobiscū sum omnibus die
bus. Nec solū duplicato die nobiscū ē· sed vsq₃ ad con
summationē seculi: donec obtineamus inimicos.

¶ Videamus etiam quid ꝓmittat ihesus militib⁹ suis.
Omnis inquit locus quēcunq₃ subdideritis vestigijs pe
dum vestroꝝ vester erit · hoc dixit illis qui tunc erāt de
regionib⁹ chananeoꝝ 7 ceterarū gentiū·quas expulsis in
dignis habitatoribus·hereditate possederūt. Sed sunt
quedā diabolice gentes·contra quas ē nobis spiritualis
colluctatio·quantascūq₃ ex his pedibus nostris subdide
rimus: ipsarū regiones ꝓuincias 7 regna·ihesu meo di
stribuente capiem⁹. Fuerunt enim aliquādo angeli·7 in
regno dei magnifici . vnde . Quomō cecidit lucifer qui
mane oriebat̄: Si hunc vincere potuero · si meruero vt
dominus meus ihesus conterat sathanan sub pedibus
meis. ꝯsequenter accipiā locuꝫ eius in celis. Sed in hāc
hereditatē nō oscitantes 7 dormitātes intrabimus. Ira
sue gentis angelū habet·hāc nisi viceris in temetipso · 7
absciderīs a te omnes mot⁹ iracūdie 7 furoris·locuꝫ quē
habuit ille angelus in hereditatē caꝑe nō poteris ·quia
desidia tua·eum de terra ꝓmissionis nō expuleris. Simi
liter suꝑbie zeli auaricie 7 libidinis incentores sunt an
geli· 7 instinctores hoꝝ maloꝝ: quorum nisi in temetip
so vicia viceris· 7 de terra tua que iam ꝑ gratiam baptis
mi sanctificata ē: exterminaueris ·nullo mō plenitudinē
ꝓmisse hereditatis accipies.

¶ Sub moise nō est dictum·qꝛ cessauit terra a prelijs.
Certū ē autē ꝙ terra nostra in qua sustinem⁹ certamina
virtute solius ihesu cessabit a prelijs . Intra nos enim
sunt gentes vicioꝝ·que animā iugiter oppugnāt. Inter
nos sunt chananei·pherezei·iebusei . Laborandū est er
go 7 vigilandū ·7 multo tēpore ꝑseuerandū· vt his gen
tibus fugatis· terra nostra cesset a prelijs . Meditemur
ergo in lege domini die ac nocte·hec enim meditatio·q̄si
tuba animū tuum cōcitat ad ꝑlium·ne aduersario vigi
lāte dormias . Ideo nec dies sufficit ad meditādū ·sed 7
nox adiungit̄. Cōuertimī ergo in toto corde vr̄o ad deū
Oratōi 7 verbo dei vacate. Quid ꝓdest ꝑ peccatis ieiu
nare· 7 iterum peccare: Quid ꝓdest lauari 7 iterū inqui
nari: Ieiunasti aliquāto tēpore interim de egipto existi
transisti mare rubrum·secutus es moysen·mandata·s·le
gis·sed iam te a moyse suscepit ihesus·qui secūdo circun
cidat in colle ꝑputioꝝ . Circūcidendus ergo tibi est non
modo ydoloꝝ cultus quē prius abiecisti: sed etiā auari
cia que ē ydoloꝝ subtilior cultus. Unde ihesus ait·ho
die abstuli a vobis opprobrium egipti·dum peccamus·
7 regnāt in vobis vicia passionū·quāuis relictis ydolis
de egipto exisse videamur·opprobriū tamē egipti·non ē
ablatū a nobis. Si vero secūdo fueris circuncisus·absci
deris a te omne viciū ire·suꝑbie·inuidie·libidinis·7 hu
iusmodi: abstergent̄ opprobria egipti·7 translatus in ter
ram ꝓmissionis · celestē hereditatem accipies · ꝑ ihesum
christum dominum nostrum.

Moyses seruus. Adamantius. Moyses famulꝰ meus mortuus ē. ⁊c. Aduerte quomō regnat ihesus. Si cōsideres hierusalem subuersam altare destructū nusq; esse sacrificia vel sacerdotes vel pōtifices. vel quaslibet iudeoꝝ festiuitates dices. q2 moyses famulus dei mortuus ē. Si cōsideres introire gentes ad fidē ecclesias extrui altaria nō cruore pecudū respgi sed christi sanguine cōsecrari. Sacerdotes ⁊ leuitas nō sanguinē tauroꝝ aut hircoꝝ. sed verbū dei p gratiā sanctispūs ministrantes dices. q2 post moysen ihesus optinet pncipatū. nō filius naue sed filiꝰ dei. q2 pascha nostrū imolatus ē christꝰ ⁊ edimꝰ sinceritatis azima ⁊ veritatis. Et sūt fructus terre boneī ecclesia. tricesimus. sexagesimus. centesimus. Maritate. s. uidue virgines. ⁊ multiplicatur semē israel de his qui non ex sanguinibꝫ. neq; ex vo. car. neq; ex vo. viri. s; ex deo nati sunt. ⁊ filij dei qui dispsi erant ɔgregant in vnū. Sabbatizat populus dei nō a cōuersatione cōmuni sed ab ope peccati. Defunctꝰ ē ergo moyses famulꝰ domini. Deniq; in libello quodā licet ī canone ñ habeat mysterij tamē huius figura describit. Refert eni; q2 duo moyses videbant. vnus viuus in spiritu. ⁊ alius mortuꝰ in corpe. Littera enim legis inanis. ⁊ vacua. ab omnibꝫ supradictis Moyses mortuus ē ī corpe. Intellectus vero legis spūalis moyses ē qui viuit in spū.

Surge ⁊. Nunc exurgēs trāsi iordanē istum ⁊c. Vide quomodo minister fuerit moysi ihesus filiꝰ dei. Cum venit plenitudo tpis misit deus filium suū factum ex muliere. factum sub lege. quia factꝰ ē sub lege moysi factus ē minister moysi.

Omnē locum. Omnē locū quēcunq; ascenderitis vestigijs pedū vestrorū; vobis dabo ⁊c. littera legis humi posita ē ⁊ deorsū. Non ergo ascēdit qui litterā legis sequitur. Si ascenderis ad spiritum de littera ascendis locum excelsum quē a deo in hereditatē accipies. Si enī in his que scripta sūt intelligas formas esse celestiū. ⁊ queras q̄ sursum sūt vbi christus ē in dextera dei sedens. tūc illum locum in hereditate accipies. q2 vbi christus ē ibi ⁊ minister eius erit. Si ergo vsq; ad christū sedentē in dextera dei pueneris. fide vita virtute puritate ⁊ illis vestigijs q̄ lauit ihesus christus. locū illū incesseris. dabit tibi deus. vt nō solū efficiaris heres dei sed coheres christi.

A deserto ⁊. Heremū ⁊ ante libanū ⁊c. Non dixit libanū. sed ante libanū que a deo accipit ihesus. Ante libanū autē dicit quasi p libano. Si ergo videas priorē populū. i. israel secundū carnē qui erat oliua vera ipsu; itellige fuisse libanum verū. Sed q2 p incredulitate sua auferet ab eo regnū ⁊ dat genti facieti fructus eius. hec gens ante libanū ē. i. ecclesia ex gentibus ɔgregata p ihesum christum.

C. I.

Et factum ē post mortem moysi serui dei: vt loqueretur dominus ad iosue filium nun ministrum moysi. ⁊ diceret ei. Moyses seruus meus mortuus ē: surge ⁊ transi iordanē istum. tu ⁊ omnis populus tecum in terra; quā ego dabo filijs israel. Omnem locum quē calcauerit vestigium pedis vestri: vobis tradam. sicut locutus sum moysi a deserto ⁊ libano vsq; ad fluuium magnum eufraten. Omnis terra etheoꝝ vsq; ad mare magnum contra solis occasum erit terminꝰ vester. Nullus poterit vobis resistere cunctis diebꝰ vite vestre. Sicut fui cū moyse: ita ero tecū. Non dimittam nec derelinquā te. Confortare ⁊ esto robustus: tu eni; sorte diuides populo huic terrā pro qua iuraui patribus tuis vt traderem eā illis. Confortare igit ⁊ esto robustus valde. vt custodias ⁊ facias omne; legem quā pcepit tibi moyses seruus meus. Non declines ab ea ad dexterā neq; ad sinistram: vt itelligas cuncta que agis. Non recedat volumen legis huiꝰ ab ore tuo. sed meditaberis in eo diebus ac noctibus vt custodias ⁊ facias omnia que scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuā: ⁊ intelliges eā. Ecce pcipio tibi. Confortare ⁊ esto robustus. noli metuere ⁊ noli timere. quia tecū ē dominꝰ deus tuus ī omnibus ad quecunq; perexeris. Precepitq; iosue principibus populi dicens. Transite p medium castroꝝ: ⁊ impate populo ⁊ dicite. preparate vobis cibaria: quoniā post diē terciū transibitis iordanem ⁊ intrabitis ad possidendam terrā quā dominus deus vester daturus ē vobis. Rubenitis

Interlinear glosses: pater — ihesū dei filiū — q2 nō venit soluere legē sed adīplere — lex que tanq; pedagogus fuit — secundū litterā viuit aūt spiritu — vincētiū bti mites quoniā ipsi po. ter. — nō moises — mortuo moyse — qui sursum ē — qd lauit ihesus christus — vbi ego sum ibi ⁊ minister meus erit — letabit deserta ⁊ inuia ⁊c ⁊ alibi. multi filii deserte magis q̄ eius q̄ habet virū — in psperitate ne te emolliat in aduersitate ne subuertat

Sicut fui cū moyse. ero et tecū ⁊c. Aug. Et hoc testimonio. ⁊ alijs pbatur moyses defunctus. vt dei famulꝰ ⁊ deo placens. q̄uis in eo illa vindicta ɔpleta sit qd non in terrā pmissionis itrauerit. ex quo dat intelligi deū in bonis seruis suis aliqua corpaliter vel tpaliter vīdicare. ⁊ tamē eos inter vasa honesta ⁊ vtilia habere.

Precepitq; iosue ⁊c. Aug. Querit quomodo hoc pcepit. postq; dominus exhortatꝰ ē eum ⁊ ɔfirmauit pmittens se cū illo futurum. cū post mltoplures dies transiuit iordanē. Cum ei hec mādasset misit exploratores ī hierico q̄ diuerterūt ad raab. et ab illa occultati. ⁊ a rege q̄siti. ⁊ nō inuenti. ipsa dimittēte p fenestram illos ⁊ monente vt triduo ī montanis manerent. Quattuor ergo dies vident ī his esse ɔsumpti. Cūq; nūciassent q̄ circa se gesta erāt pmouit ihesus cū omni populo de loco vbi erat diluculo. ⁊ veniēs ad iordanē diuertit. Tunc populus admonet rursus vt post triduū pararet se trāsire iordanē. fuit ergo hūana dispositio qd prꝰ fecit nūciari. Sperauit enī sicut homo h fieri posse si exploratores cito reuertissent. q̄bus tardantibꝫ intelligit. ⁊ si scriptura taceat. dei dispositione cetera ipleta vt iam inciperet apd populū glorificari ihesus. vn̄ fluuio trāsito diceret fluuium trāsituri. In die isto icipiam te exaltare corā filijs ⁊c. Nam et illi cū quibꝫ deus dicit loqui aliquid hūana dispositione agere volunt in qua deū rectorem sibi esse cōfidunt. sed eorum ɔsilio sepe ab illo mutant cuiꝰ puidentia reguntur. vn̄ moyses tāq; homo putauit omēs causas populi sibi esse audiēdas Dispositio eius ietro suggerēte diuinitꝰ mutatur.

Rubenitis quoq; Adam. Consideremꝰ quā formā teneāt due ⁊ semis tribꝫ q̄ p moysen hereditatē accipiūt. ⁊ quā relīq̄ nouē ⁊ semis q̄ p ihesū repmissionē sancte terre. qui p moysen accipiūt portionē omnes primogeniti sūt. Ruben nāq; primogenitus ē ex lia. gad: ex zelfa. Manasses ex filia sacerdotis eliopoleos vxore ioseph. In his ergo iam tūc adūbrabatur duoꝝ forma populorum. Vnius qui primogenitꝰ esset p nature ordinē. alteriꝰ qui p fidē ⁊ gratiā benedictionē hereditatis accipet. Nec prius illis qui p moysen accipiūt hereditatē. i. qui p legem placuerūt deo: requies datur nisi adiuuēt fratres suos in plijs. Mulieres tamē ⁊ infantes accipiūt quietē. ceteri nō requiescēt. sed exeūt ad auxiliū fratrū. Nobis certātibus in hac vita ɔtra demones veniūt in auxiliū qui ante aduentū christi ī lege iustificati sunt vt isaias. ieremias. ⁊ alij pphete quoꝝ lectione armamur. ⁊ illuminamur. hi sunt qui viri fortes armati ⁊ pcincti lumbos in veritate exeunt ad auxiliū nostrū ⁊ pugnāt nobiscum. Infantes vero ac mulieres nō exeunt ad plium nostrū. Infans de

qui nō loquit̄. Quid me ergo iuuare potest nihil locutus ē qđ legam. cuius me sermo non instruit. Mulier infirmū vas ē. nec ad conflictū venit ne confringatur ⁊ peat. vnde. calamū quassatū nō cōfringet. Quia ergo mulieres a uiris suis domi doceri iubent̄. ⁊ magis discentes q̄ docētes significant: ad auxiliū nostrū non veniūt. Me enim nihil docere potest. cui⁹ nihil inuenio qđ imitari debeam vel tenere.

Nec videt̄ mihi ociosum. q̄ nō tres integre trib⁹ sunt. q̄ ꝑ moysen dispēsantur. nec ille integre .x. que ꝑ ihesum hereditate potiunt̄. ꝭ due semis hic. ⁊ nouem semis ibi. Sed vna diuidit̄ ꝑ quam nec ternarius implet̄. nec denari⁹. quia priores cōtigerunt quidē scientiam trinitatis. non ītegre nec ꝑfecte. quia nō cognoscebant unigeniti incarnationē. licet enim aduentū eius crederent ⁊ reliquas eius dispēsationes ⁊ etiam ꝑdicarent. nō tamē videre. ⁊ adipisci que crediderant potuerāt. vnde multi ꝓphete ⁊ reges voluerunt videre q̄ vos videtis ⁊c. Erat enim fides illoꝝ non ītegra. quia nōdum fuerat impleta dispensatio carnis. ⁊ qđ nos iā factū credimus. illi credebant facturum. Ille ergo tribus neq̄ due sunt. nec patres extra fidem. ⁊ salutē trinitatis sunt. neq̄ tres integre ⁊ ꝑfecte. ne trinitatis sacramentū. in illis videret̄ impletum. Sed ꝯtigerunt quidē terciū numerum. q̄ cupierūt videre quē videmus. ⁊ non potuerūt. fortasse nec in aduētu ihesu qđ ꝑfectuȝ ē ⁊ integrū discimus. nec si ad crucem ducat̄. ⁊ consummetur in omnib⁹. nec si a mortuis surrexerit: omnia nobis q̄ ꝑfecta sunt. per semetipsum monstrabit. Unde multa habeo vobis dicere. sed nō p. p. modo. Ueniet autem spiritus veritatis. qui a patre ꝓcedit ⁊c. Uides quia nō solum apud moysen. ternarius imꝑfectus ē. sed adhuc ihesus dicit discipulis suis. nō potestis audire modo. Insinuat spiritus veritatis. q̄ scȝ ꝑ ipsum ⁊ in ipso adimpletur ꝑfectio trinitatis.

Nouem semis trib⁹ sunt. que sub ihesu agunt̄: non ītegre decē qui numerus ꝑfectus ē vt qđ a domino ihesu reseruari dicit̄. spirituisancto semiplenū videat̄ ac medium. Quāuis enim ꝑ christum ꝑnitētia predicet̄ ac cōuersio ⁊ detur peccatoꝝ remissio. ⁊ omīa q̄ ad ꝑfectionem decadis videntur tendere. tamen ꝑfectio ⁊ summa ē cunctoꝝ bonoꝝ si post hec omnia quis spiritus sancti gratiā mereat̄ accipe.

Preterea in hoc libro scriptum ē. q̄ verū altare erat in illa terra. quam ihesus dispēsauit. Ruben vero ⁊ gad. ⁊ dimidia tribus manasse fecerunt sibi altare non verū. sed qđ tipum veri altaris haberet. qđ erat apud ihesum. Quid ergo mirū. si nō acceperāt integrā trinitatis scientiā. qui nec integrū nec verum altare ꝯstruxerant. Ideo nec multi hostes. nec plures reges contrariaꝝ virtutū ab illis deiecti sunt. Seon tantūmodo regem amorreorum ⁊ og regem basan. ⁊ amalechitas deiecerūt transiordanē. Sed vbi ihesus duxit exercitū. nunc quinq̄ reges simul cadūt. qui ꝯfugerant in speluncas. ⁊ suspendunt̄ in ligno. nunc. xxx. pariter iugulātur. ⁊ exterminant omnes q̄ sanctam terrā ī immūdicia possident. qui terrā fluentem lac ⁊ mel. ī amaritudine malicie detinent.

quoq̄ ⁊ gadditis ⁊ dimidie tribui manasse ait. Memētote sermonis quē precepit vobis moyses famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit vobis requiem et

†vasa īfirma nec ad ꝯflictū apta. ne fragant̄ ⁊ pereant quib⁹ nō ꝑmittit̄ docere. sed tantū doceri.

omnem terram. †Uxores vestre: ⁊

qui nesciūt loqui vel docere — stulti ydeote

filii vestri ac iumenta manebūt in

viuentiū quā sub lege meruerūt

terra quā tradidit vobis moyses transiordanē. Uos autē transite ar

armis fidei

mati ante fratres vestros omnes.

operatione — doctrina vel exēplo

fortes manu: ⁊ pugnate ꝓ eis do

filiis noui testamēti

nec det requiē dominus fratribus

q̄ fuistis in tēpore legis

vestris sicut ⁊ vobis dedit: ⁊ possi

viuentiū — credo videre

deant ipsi quoq̄ terram quā domi

bona d. ī. t v.

nus deus vester daturus est eis: ⁊ sic reuertimini in terrā possessionis

instruē

vestre. ⁊ habitabitis in ea quā vo

do quomō haberetis

bis dedit moyses famulus domi

ante tēpus noui testamēti — a quo orit̄ omne bonum

ni transiordanē. contra solis ortuȝ

ad christū

Responderūtq̄ ad iosue: ⁊ dixerūt Omnia que ꝑcepisti nobis faciemus: ⁊ quocūq̄ miseris ibimus.

vnde si crederetis moysi. crederetis ⁊ mihi

Sicut obediuimus ī cunctis moysi: ita obediemus tibi. tantū sit dominus tecum. sicut fuit cū moyse. Qui ꝯtradixerit ori tuo ⁊ non obedierit cūctis sermonibus quos ꝑceperis

morte eterna

ei moriat̄. Tantum cōfortare: ⁊ viriliter age.

C. II.

Duos viros explo. Adam. Mittuntur a ihesu exploratores in hierico ⁊ suscipiūtur a meretrice raab. Exploratores isti possunt angeli putari. ꝭm illud ecce mitto angelū meuȝ ante faciē tuam ⁊c. Qđ ꝑ alios inuisibiliter ꝑ iohēȝ xp̄o visibilit̄ ꝯplebat̄. de c⁹ baptismo dr̄ q̄ scribe ⁊ pharisei nō crediderūt ei. Meretrices aūt ⁊ publicani credentes baptizati sunt. sicut meretrix exploratores iosue suscepit. ꝑ quos ab īteritu inimice gentis eripitur. Raab interpretatur latitudo. hec ē ecclīa christi que ex peccatoribus tanq̄ ex meretricatiōe collecta dicit. angust⁹ ē mihi locus fac mihi locuȝ vbi habitē. hos autē mihi quis enutriuit. ⁊ ad quā dicitur dilata edes tuas. ⁊ extende tentoria tua. hec ē meretrix. cui salamō qui pacē venit facere eorum que in celis sūt ⁊ que ī terris. reddi viuum iussit infantem. Illa vero que mortuum habebat infantem prioris populi est sinagoga. vel eoruȝ qui in heresim declinauerūt. hec autem meretrix exploratores ihesu suscipit. susceptos in superioribus collocat. excelsis. s. fidei sacramentis. Nemo enim missus a ihesu. inuenitur deorsum ⁊ humi iacēs. sed in superioribus permanet. Nec ipse soluȝ in suꝑioribus ꝑmanet sed ⁊ meretrix que suscipit ex meretrice fit ꝓphetes. dicit enim. Scio quia dominus tradit vobis terram hanc ⁊c. Uides quomodo olim meretrix impia ⁊ immunda. nunc spiritusancto repleta est. de preteritis cōfitetur. de presentibus credit. de futuris prophetat. Sic raab dilatatur ⁊ ꝓficit. vsq̄ quo in omnē terrā exiuit sonus eorū. Sed ⁊ iaphet dilatatio interꝑtatur qui ⁊ ipse formā gētilis populi gerebat. ⁊ chanaan puer seruus ei subiicitur a pr̄e. ⁊ fratri suo sem. ī forma eoꝝ q̄ ex circūcisione saluātur. In quo mirāda benignitas. ⁊ ꝓuidentia dei. qui volens peccatori cham prestare remedium ⁊ salutem. seruum fecit eum fratribus suis sicut esau fratri suo iacob. non vt periret. sed vt salutem melioribus ob ediendo acquireret. Prestatur enim plurimum malis qui se regere nesciunt. cum sibimetipsis non cōmittuntur. sed serui fiunt sanctorū. ⁊ subiacent melioribus. Uides q̄ multa benignitas domini. quam abscondit aurib⁹ vulgi. ⁊ verbis asꝑiorib⁹ tegit. ne seruus malus ⁊ ingratus ꝯtemptor efficiatur si in misericordia domini sui ītellexerit bonitatem.

C. II.

Misit ergo iosue fili⁹ nun de sethim

christus

duo testamēta. vt credentiū fidē. vel rebellium īfidelitatē ꝓbaret ante aduentū iudicii

duos viros exploratores ī abscondito: ⁊ dixit eis. Ite ⁊ considerate

mundū

terram vrbemq̄ hierico. Qui pergentes ingressi sūt domū mulieris

ecclesie. s. de gentibus ꝯgregate que ante in desideriis carnis fornicabat̄ cū idolis. vnde meretrices precedēt vos in regno celoꝝ

meretricis nomine raab. ⁊ quieuerunt apud eam. Nunciatumq̄ est

diabolo vel mūdo qui maluit ꝑiclitari q̄ ꝑdere exploratores christi.

regi hierico. ⁊ dictum. Ecce viri ingressi huc ꝑ noctem de filiis israel: vt explorent terram. Misitq̄ rex hierico ad raab meretricem dicēs Educ viros qui venerunt ad te. et ingressi sunt domum tuam. Exploratores quippe sunt. ⁊ omnē terrā

considerare venerunt. Tollensq̃
(fideliter apud se cōseruās)
mulier viros·abscondit ⁊ ait. Fate
or·venerunt ad me·⁊ nesciebā vn-
de essent. Cūq̃ porta clauderetur
in tenebris:⁊ illi pariter exierunt:
nescio quo abierunt. Persequimī
(vel etis)
cito·⁊ cōprehendite eos. Ipsa aūt
fecit ascendere viros in solariū do
(vel stuppa vel q̄squiliis)
mus sue:operuitq̃ eos ī stipula lin ī
que ibi erat·hi aūt qui missi fuerāt
secuti sunt eos ꝑ viam que ducit
ad vadum iordanis. Illisq̃ egres
sis·statim porta clausa ē. Nec duz
obdormierant qui latebant·⁊ ecce
mulier ascendit ad eos·⁊ ait. No-
ui q̃ tradiderit vobis dominus
terrā·etenim irruit ī nos terror ve-
ster·⁊ elanguerūt omnes habitato
res terre. Audiuimus q̃ siccauerit
domin9 aquas maris rubri ad ve-
strum introitū quādo egressi estis
ex egipto·⁊ que feceritis duobus
amorreoꝝ regibus.qui erant trās
iordanem seon ⁊ og:quos interfe
cistis·⁊ hec audiētes ꝑtimuimus
⁊ elanguit cor nostrū. Nec reman-
sit nobis spiritus ad introitum ve
strum. Dominus eniz deus vester
ipse deus in celo sursum ⁊ in terra
(pactū facit ꝓ salute sua ⁊ suoꝝ cū testamētis dn̄i)
deorsum. Nunc ergo iurate mihi
ꝑ dominum·vt quomō ego feci vo
biscū misericordiā·ita ⁊ vos facia-
tis cum domo patris mei:detisq̃
mihi signum verū ⁊ saluetis patrē
meum ⁊ matrē·fratres ac sorores
meas:⁊ omnia que eoꝝ sunt·⁊ eru
(ruina seculi)
atis animas nostras a morte. Qui
responderūt ei. Anima nostra sit ꝓ
vobis in mortē:si tantū nō ꝓdide-
ris nos. Cumq̃ tradiderit nobis
dn̄s terraz:faciemus ī te misericordiaz
⁊ veritatem. Demisit ergo eos ꝑ fu
nem de fenestra·domus enim ei9
adherebat muro. Dixitq̃ ad eos:
(quasi humilia ⁊ deiecta fugite·celestia predicate)
ad montana conscendite·ne forte
occurrāt vobis reuertētes. Ibiq̃
latete diebus tribus:donec redeāt
⁊ sic ibitis ꝑ viam vestrā. Qui di-
xerunt ad eam: innoxij erimus a
iuramēto hoc quo adiurasti nos.
(redēptōis)
si igrediētibus nobis terrā: signū
(sanguis christi)
fuerit funiculus iste coccineus ⁊
(icarnatione christi)
ligaueris eum in fenestra ꝑ quam
nos demisisti ⁊ patrē tuum ac ma-
trem·fratresq̃ ⁊ omnē cognationē
(in ecclesiā)
tuam cōgregaueris in domū tuaz
(nemo extra ecclesiā saluatur)
Qui hostiuz domus tue egressus
fuerit reus sibi erit. sanguis ipsi9
erit in caput eius ⁊ nos erimus a-
lieni. Cunctoꝝ autē sanguis qui te
cum in domo fuerint·redundabit
in caput nostrū·si eos quis tetige-
rit. Quod si nos prodere volueris·
⁊ sermonem istū proferre ī mediū·
erimus mundi ab hoc iuramento
quo adiurasti nos·⁊ illa respōdit:
Sicut locuti estis sic fiat·dimittēs
q̃ eos vt ꝑgerent·appendit funi-
culum coccineū in fenestram eius.
Illi vero ambulantes ꝑuenerunt
ad montana·⁊ manserunt ibi tres
dies donec reuerterent̄ qui fuerāt
ꝑsecuti. Querentes eni ꝑ omnem
viam non reperunt eos. Quibus
vrbem ingressis·reuersi sunt:⁊ de
scenderūt exploratores de monte
⁊ iordane transmisso venerunt ad
iosue filium nun·narraueruntq̃ ei
omnia q̄ acciderāt sibi·atq̃ dixer̄t

Ad mōtana cō scendite. Adam. ⁊c.
Dat sapiens meretrix
cōsilium mysticū·⁊ cele
ste·nihil terrenum ha-
bens.ꝑ montana inq̄t
abite·nolite ꝑ valles ī
cedere humilia ⁊ deie-
cta refugite:que excel-
sa sunt ⁊ sublimia ꝑdi
cate. Ipsa aūt pannū
coccineū ponit ī domo
sua·ꝑ qd̄ saluet̄ ab ex-
cidio ciuitatis coccine
um.s. q̃ sanguinis for
mā gerebat. Sciebat
enim q̃ nulli esset sal9·
nisi in sanguine christi
dat̄ etiā ei hoc manda
tum. Omnes qui inuē
ti fuerint in domo tua
saluabunt̄. Siquis er
go saluari vult·ueniat
in hāc domum·in qua
christi sanguis ī signo
est redēptionis. Nam
apud eos qui dixerūt.
Sanguis ei9 sup nos
⁊ super f.n. christi san-
guis in dānationem.
Positus ē eni ihesus
in ruinā·⁊ ī resurrectō
nem multoꝝ. Ideo cō
tradicentib9 signo ei9
efficit̄ sanguis ad penā
credentib9 ad salutem
Nemo ergo extra ec-
clesiā saluat̄. Qui fo-
ras exit mortis sue re9
fit·hoc ē sanguinis si-
gnū·quia hec ē sancti-
ficatio·q̄ ꝑ sanguinem
constat. Quod in fenestra
depēdet hoc signū·il-
lud arbitror īdicare q̄
fenestra domū illumi-
nat·⁊ ꝑ quā tantū lu-
minis capimus·quātū
sufficiat oculis nostris
⁊ visui·⁊ īcarnatio sal
uatoris·nō nobis inte
grū deitatis aspectū ī
gessit·sed tanq̄ ꝑ fene
stram ꝑ incarnationē
suā fecit nos lumē dei-
tatis aspicere. Ideo mi
hi videt̄ signū salutis
ꝑ fenestrā datum·quo
salutē consequant̄ om
nes qui in domo eius
sunt·q̄ aliquādo mere
trix erat:mūdati in aq̄
⁊ in spū̄sancto·⁊ in san
guine christi.

C. III.

Quando videritis. Aug'. Scribe populo dicūt. Anꝫ videritis archā testimonij dī nrī: ⁊ sacerdotes ⁊ leuitas portantes eā ꝓficiscimī de locis vrīs ⁊ ite post eam. Sed lōgum īteruallū sit īter uos ⁊ illā quantū duo milia cubitoꝝ · stabitis ne ꝓpiquetis ei vt sciatis viā quā īibitis ī eā Non enī abistis viaꝫ ab hesterna ⁊ nudius ⁊ terciana die ⁊c̄. Longe iussum ē archā ꝓcedere · vt posset a populo videri. Tam grande enī agmen si post eā ꝓxime ꝑgeret: nō eam videret ꝑire · nec nosset q̄ sequeret'. Ex hoc intelligit' ꝙ columna nubis q̄ solebat mouēdis castris signum dare: ⁊ iter ostēdere: iā recesserat · nec eis apparebat. Hinc factū ē · ꝙ triduum illud ex humana dispositione ꝓdiceret'. Nunc ergo duce ihesu post archā domini sequunt' · nube subtracta tanqꝫ velamie ablato

Hodie incipiā exal. Adaman. Multa prodigia in heremo gesta sunt · ⁊ nusqꝫ dicit' exaltatus ihesus. Ubi vero transit iordanis · dicit' ad eū hodie incipiā te exaltare ⁊c̄. Exaltatio eī ihesu · in conspectu populi · a baptismo sumit exordium. Qui enī baptizātur · in morte ipsius baptizant' · cuius mors in crucis exaltatiōe ꝯpletur. Merito ergo cuiqꝫ fideliū tunc primuꝫ ihesus exaltat' · cuꝫ ad mysteriū baptismi ꝑuenit. vn̄. Exaltauit illū dus · et donauit illi nomē · q̄d ē s · oē nom. ⁊c̄

Dominus de⁹ viuēs in medio. Adaman. Peccatori omnis creatura hostis est · sicut egiptijs · fluuius terra ⁊ celū. Iusto seruiunt omnia. Mare rubꝝ transit sicco vestigio · egiptius submergit'. In heremo. i. in deserto horribili ⁊ vasto cibus de celo ministrat' iusto · ⁊ in iordane archa testamēti dux ē populo · aque defecerūt sacerdotib⁹ ⁊ leuitis. Similiter tibi qui ꝑ baptismi sacramentū iordanis fluenta egressus es · ꝑ ipsum aera transit⁹ ꝓmittitur. vnde rapiemur obuiā christo in aera ⁊c̄ Nihil ergo ē q̄d metuat iust⁹ cui omnis creatura famulat' · ⁊ cui dicitur. Si transieris ꝑ ignē flamma non aduret te ⁊c̄. Omnia vero que in prioribus gesta sunt · in te secundū mysticā rationem cōplentur · qui cupis ydolatrie tenebris derelictis · ad audientiam

Tradidit dominus omnē terram hanc in manus vestras · ⁊ timore ꝓstrati sunt cuncti habitatores ei⁹

C. III.

Dixit iosue de nocte ꝯsurgēs mouit castra. Egredientes ꝗ de sethim · venerūt ad iordanē · ipse ⁊ oēs filij israel: ⁊ morati sunt ibi ꝑ tres dies. Quib⁹ euolutis trāsierunt ꝓcones ꝑ castrorum medium. ⁊ clamare ceperunt. Quando videritis archam federis domini dei nostri ⁊ sacerdotes stirpis leuitice portātes eam · vos quoqꝫ consurgite · ⁊ sequimini precedentes: Sitqꝫ inter vos ⁊ archaꝫ spacium cubitoꝝ duum milium · vt ꝓcul magis videre possitis · ⁊ nosse ꝑ quaꝫ viam ingrediamini · quia prius nō ambulastis ꝑ eam · ⁊ cauete ne appropinquetis ad archā. dixitqꝫ iosue ad populū · sactificamini: Cras enim faciet dominus inter vos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite archā federis · ⁊ ꝓcedite populū Qui iussa ꝯplentes tulerunt · ⁊ ambulauerunt ante eos. Dixitqꝫ dominus ad iosue · hodie incipiam ex

ʃ cuiqꝫ christus exultat' cū in morte ei⁹ baptizat'

altare te corā omni israel vt sciant ꝙ sicut cum moyse fui · ita ⁊ tecum sum. Tu autē ꝓcipe sacerdotibus qui portāt archā federis · ⁊ dic eis Cum ingressi fueritis partē aque iordanis: state in ea. Dixitqꝫ iosue ad filios israel: Accedite huc: ⁊ audite verbum domini dei nostri. Et rursum in hoc inquit scietis ꝙ dominus deus viuens in medio vestri est: ⁊ disperdet in cōspectu vestro chananeū · ⁊ etheū · eueum · ⁊ phereꝫeum · gergeseum quoqꝫ ⁊ amorreū · ⁊ iebuseū. Ecce arca federis domini omīs terre: antecedet vos ꝑ iordanem. Parate duodecim viros de duodeci tribubus israel: singulos ꝑ singulas tribus. Et cum posuerint vestigia pedum suoꝝ sacerdotes qui portāt archā federis domini dei vniuerse terre in aquis iordanis: aque que inferiores sunt decurrēt atqꝫ deficient Que autē desuper veniūt · in vna mole consistent. Igitur egressus ē populus de tabernaculis suis · vt

ʃ q₂ ꝑ sacerdotū magisteriū deducit' populus ad terrā ꝓmissionis · ⁊ liquis ē hodie ī illo ordine dignus ascribi · cedent ei ipsa fluēta iordanis · ⁊ ipsa elemēta verebunt'

transirent iordanem · ⁊ sacerdotes qui portabant archam federis ꝑgebant ante eum. Ingressisqꝫ eis iordanem · ⁊ pedibus eoꝝ tinctis ī partem aque: Iordanis autem ripas aluei sui tempore messes īple

ʃ q₂ ꝑs eoꝝ qui baptizant' acceptā celestis gratie dulcedinē custodiūt

uerat. Steteruntqꝫ aque descēdētes in loco vno · ⁊ adinstar montis ītumescentes apparebant procul ab vrbe: que vocabat' edom · vsqꝫ ad locum sarthan. Que autēꝫ infe

ʃ q₂ ꝑs in peccatoꝝ amaritudinē ꝯuertitur

riores erāt in mare solitudinis q̄d

diuine legis accedere. Egiptuꝫ derelinquis · cum cathecuminis aggregatus · ⁊ ꝓceptis ecclesiasticis parere cepisti · ⁊ egressus mare rubrum · ⁊ in desertis stationib⁹ positus ad audiendam legem dei · ⁊ intuendū vultū moysi ꝑ gloriam domini reuelatum quotidie vacas. Si aūt ad baptismum veneris · ⁊ ꝯsistēte sacerdotali ⁊ leuitico ordine initiatus fueris venerādis sacramētis · tūc sacerdotū ministerijs · iordane transmisso · terrā ꝓmissionis ītrabis. In qua te post moysen suscipit ihesus noui itineris dux · tu autē memor tantarum virtutum: ꝙ tibi mare diuisum ē: ꝙ aqua iordanis stetit dices. q̄d ē tibi mare ꝙ fugisti · ⁊ tu iordanis q₂ ꝯuersus e. r. ⁊c̄. Et respondebit sermo diuin⁹ · A facie domini mota ē terra a facie dei. i. ⁊c̄.

Chananeus. Possidens vel possessio vl' negociatores vel motabilis. **etheus** formidans siue stupens. **eueus** lapides colligens. **phereseus** separās siue disseminās **gergeseus** colonuꝫ applica vl' colonū eijciens · siue aduena appinquans **amorre⁹** amarus vel loquens. **iebuseus** calcantes vel ꝓsepe eoꝝ.

Messis. Septuaginta. Sicut in dieb⁹ messis tritici · h̄ incredibile videtur regionib⁹ nostris. Ibi aūt sicut ꝑhibent q̄ nouerūt · in initio veris: est messis tritici · tūc aūt ille fluuius redūdat ⁊ īplet' ampli⁹ qꝫ ꝑ hiemē.

Steterūt aque Adam. Non absqꝫ mysterij ratione arbitroꝛ scriptū ꝙ ꝑs aq̄ꝝ iordanis mergat' ī mare ⁊ in amaritudinem fluat · ꝑs aūt in dulcedine ꝑseueret. Si eniꝫ omnes qui baptizantur celestis gratie dulcedinem custodirent · null⁹ in amaritudinem peccatoꝝ verteretur. Sꝫ sepe suscepto baptismo ad secularia redeunt ⁊ auaricie salsum poculum bibunt · ⁊ in mare fluentes · salsis fluctibus ꝑeunt. Pars vero illa que in stabilitate ꝑmanet · ⁊ dulcedinē seruat significat eos qui acceptum munus dei firmiter tenent. Et recte ē vna pars eoꝝ qui saluantur · quia vnus ē panis q̄ de celo descendit · ⁊ fides vna ⁊ vnum baptisma · ⁊ vnus spiritus quo omēs purātur in baptismo · ⁊ vnus deus pater omniū.

Sacerdotes qui ꝛc. Jdē sacerdotalis ordo z leuiticus · arche domini assistit · i qua lex dei portat. Jpsi enim sunt qui illuminant populū de mādatis dei. Vñ · lucerna pedibus meis · u · t · z l · l · m · ꝟ lumē p sacerdotes z leuitas accendit.

Populus inquit longe sit ab archa testamenti domini · duo milia cubitoꝝ. Sacerdotes vero z leuite pximi · z tam pximi vt in humeris eoꝝ portetur. Beati qui merent pximi esse deo. Sed scriptum est. Qui appximāt mihi · approximāt igni. Si aurū z argentum fueris · z igni appximaueris · clarius per ignem effulgebis. Si supedificasti · ligna · fenum · stipulā · ꝯsumeris. Beati ergo qui pximi sunt · vt ignis eos illuminet · ñ adurat. Saluabitur tantū israel · ꝟ longe positus iter agit nō sua virtute in ministerio sacerdotū.

Jneternū. Aug. Quomodo ineternuz cū celum z terra transeant. An qm̄ eternū aliqd significāt · cū ipsi eterni esse nō possint · q; uis possit qd in greco ē latine dici usq; in seculum

Festinauitq; populus. Adam. Qui mare rubrū transierunt baptizati sunt in moyse · in nube z in mari · de his vero qui iordanem transeunt. similiter transeūt . possumus similiter dicere · qz omnes in ihesu baptizati sunt in iordane. Qd vero scriptum est z festinauit populus · z transiuit iordanē · non puto esse ociosuz. Nobis enim venientibus ad baptismum · z suscipientibus verbi dei sacramentū · nō segniter agendum ē · sed festinādum donec omnia trāseamus. i. omnia mandata impleamus · vt p uenire ad pmissaz beatitudinem mereamur. Cū vero omnia transierimus. diligēter z caute incedendū est · : ne de impulso effundantur gressus nr̄i. vñ. Pene effusi sunt gressus mei · nec remissior solicitudo debet esse i cōseruandis q; acquirendis virtutib; · qd designat cum dicit · qz · xl · milia viro

nunc vocat mortuum descēderūt
eterna morte pirēt
vsq; quo omnino deficeret. Populus autē incedebat contra iordanē
qui docēt populū de egipto exire. i. de erroribus mundi · z trāsire p heremū. i. tēptationē seculi
z sacerdotes qui portabāt archam federis domini stabant sup siccaz humū in medio iordanis accincti. Omnisq; populus p arentem alueum transibat.

C. IIII.

Quibus transgressis · dixit domin⁹ ad iosue. Elige duodecim viros singulos p singulas trib⁹ · z precipe eis vt tollāt de medio iordanis alueo vbi steterūt sacerdotū pedes duodeci durissimos lapides quos ponetis in loco castroꝝ vbi fixeritis hac nocte tentoria. Vocauitq; iosue duodeci viros quos elegerat de filijs israel singulos de singulis tribubus · z ait ad eos. Ite ante archam domini dei vestri ad iordanis mediū · z portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris iuxta numerū filiorum israel vt sit signum inter vos · z quādo interrogauerint vos filij vestri cras dicentes: Quid sibi volunt isti lapides? respondebitis eis. Defecerunt aque iordanis ante archā federis domini cū transiret eum. Idcirco positi sunt lapides isti in monimentū filioꝝ israel vsq; ieternū. Fecerūt ergo filij israel sicut eis pcepit iosue: portātes de medio iordanis alueo duodecim lapides vt ei dominus imperarat iuxta numerum filioꝝ israel vsq; ad locū i quo castrametati sunt · ibiq; posuerunt eos. Alios quoq; duodecim lapides posuit iosue i medio iordanis alueo · vbi steterūt sacerdotes qui portabāt archam federis domini · z sunt ibi vsq; in presentem diem. Sacerdotes autē qui portabant archam · stabant i iordanis medio donec omia complerent · que iosue vt loqueret ad populum pceperat dominus · z dixerat ei moyses. Fe
nō ociose · nō remisse nobis agendum ē · sed omia precepta domini festināter trāseūda z pficienda.
stinauitq; populus z transijt. Cumq; transissent omnes · transiuit z archa domini: Sacerdotes quoq; p
quasi doctores z duces ad terrā pro.
gebant ante populum. Filij quoq; ruben z gad: z dimidie tribus ma
qz cū omnia trāsierimus · diligēter z caute eundū ē ne effundant gressus nostri
nasse armati pcedebant fratres suos filios israel: sicut eis pceperat moyses · z quadraginta pugnatoꝝ milia per turmas z cuneos incede
lata z spaciosa ē via hiericho. i · mundi malicia mūdi z supba menia peccati prius nobis euertenda sunt
bant p plana atq; † cāpestria vrbis hierico. In illo die magnificauit dominus iosue coraz omni israel:
Qui sub lege ē timet moysē cū ad euangeliū transitur · mutata obseruantia · timor immutat. vnde. Per legem legi mortuus sum vt deo viuā ꝛc.
vt timerent eū sicut timuerāt moysen dum adhuc viueret. Dixitq; ad eū. Precipe sacerdotib⁹ q̄ portāt archā federis dñi vt ascēdāt de iordane. Qui pcepit eis dicēs: Ascēdit de iordane: cumq; ascēdissent de iordane portātes archā federis dñi · z siccā humū calcare cepissent reuerse sūt aq̄ i alueū suū z fluebāt sic añ ꝯsueuerant. Populus autē

ruz in veritate accincti transierūt ad expugnādam hierico · accincti · scilicet cingulo veritatis. vnde. Estote ergo accincti lūbos vestros in veritate · nostrū etiā cingulu; debet esse veritatis · si tamē seruauerimus militie huius · z cinguli sacramentum. Si falsum loquimur · discingimur balteo veritatis. Simus ergo i veritate cincti: sed i falsitate discincti · trāseūtes iordanem · ad bella transimus · ꝯtra spūalia nequitie in celestib; hec enim omnia ppter nos scripta sunt · exeamus ergo ad bellū · vt expugnet a nobis ciuitas prima · hui⁹. s. mundi malicia · z supba menia. Jntra te pliū ē. Jntra te edificatō mala z subuertēda · hostis tuus de corde tuo pcedit · de corde eni exeūt cogitationes male homicidia · adulteria · fornicationes ꝛc. Vides quantus sit z qualis ē exercitus tuoꝝ hostiū · bi nobis prima strage fundendi sunt vt nullum relinquamus · tūc nobis p ihesum dabit illa reques · vt unusq;sq; requiescat sub vite sua z sub ficu sua · cuz iam non sit qui exterreat filios israel.

Jn illo. Semp exaltatus ē ihesus apd patrē · sed opus ē vt in ꝯspectu nostro exaltet illū deus. i. vt altitudinem diuinitatis ei⁹ cognoscamus · hoc autez fit si iordanē transierimus · z varijs sacramētoꝝ munimētis ad futura bella armemur.

Precipe sacerdotibus. Aug. mādat sacerdotib; portātibus archā testamenti ꝛc. Solz dici archa testamēti vel archa testimonij. Nūc ḡ dr arca testamēti testimonij · vt ñ solū archa · ꝟ etiā ipsū testamētū appellet testamētū testionij. hic ei dicit apostolus. Nūc aūt sine lege iusticia di manifestata ē · testimonium habens p legē z prophetas qz in rei veture · testimoniū datū fuit vetus testamentū.

Populus autē. Adam. Non sine causa signat · quādo veniunt ad iordanē · decima inquit mensis primi. hec ē ipsa dies in qua agni mysteriuz

pcipiebatur in egipto·in eandē terrā pmissionis intrant·z valde beatū est· vt ipsa die qua errores quis subterfugit seculi terrā pro·ingrediat.i. in hac die:qua in hoc seculo viuimus·tota enim vita psens·vno die signat. Per hoc ergo edocemur·ne opa iusticie in crastinuz differamus·sed hodie.i.dū viuimus.omnia q ad pfectionē sunt;implere festinemus·z ita poterimus de cima die primi mensis terrā pmissionis.i. beatitudinē pfectionis intrare. Notandū autē q sepe ista dies repetit q2 licet generalis nob sit vna pfectio·si tamē vnam virtutū speciem integre potuerimus implere ē ipsius virtutis sua queqꝫ pfectō. Sic ergo p singulas virtutes inueniunt multe pfectiones. Illa vero ē generalis q omniū ī se ptinet pfectionuz summā. Ideo g in hac die multa gesta recapitulantur·vt multas pfectiões ad vnū diez pēdere significent.

Decimo die. Quo·s· misteriū agni in egipto pceptum est q2 eodem die quo errores mūdi fugimus terram p.ingredimur·tota enī vita psens vna dies ē·hodie g.i.dum viuimus·ad pfectionē festinemus·nec ī crastinum differamus.

Duodeci quoqꝫ. Isido. Transeuntes filij israel iordanez sustulerūt de medio fluminis. xij. lapides quos p testionio posuerunt in loco secūde circūcisionis ad significanduz nobis·vt dū de lauacro psurgimus apostolice vite exēpla firmissima nobiscū portare debeamus·quoz semp testimoniū ad imitamēta virtutū intueamur.

de iordane ascēdit decimo die primi mensis·z castra metati sunt in galgalis·contra orientalē plagam vrbis hierico. Duodeciz quoqꝫ lapides quos de iordanis alueo sūpserant·posuit iosue in galgalis. Et dixit ad filios israel. Quando interrogauerint filij vestri cras patres suos·z dixerint eis. Quid sibi volunt isti lapides·docebitis eos atqꝫ dicetis·p arentem alueuz transiuit israel iordanē istum·siccāte domino deo nostro aquas eius in cōspectu nostro·donec transiremus sicut fecerat prius in mari rubro q8 siccauit donec transiremus vt discant omnes terrarum populi fortissimam manū dei:vt z vos timeatis dominū deum vestrū omni tempore.

C. V.

POstquā ergo audierunt omnes reges amorreoz·qui habitabāt trās iordanē ad occidentalē plagā·z cūcti reges chanaan qui pꝓpinqua possi

C. V.

Fac tibi. Aug. Fac tibi ipsi cultros de petra acutos·z sedens circuncide filios israel iterū. Querit cur dixerit iterū. Non enī vnus hō bis circūcidendus erat. Sed q2 vnus populus erat ī qbusdā circūcisus·ī qbusdā nō circūcisus·iō dictū est iterū vt circūcisus iterum circūcideret nō homo sed populus. Quidam de egipto exeuntiū filij in illo populo incircūcisi erant·quos circūcidere potuit ihesus illoz.s.filios quos genuerūt in deserto·z ptempserūt eos circūcidere. q2 inobediētes erant legi dei. Cur ergo putāt rebaptizandos eos qui habent christiani baptismi sacramentū·quasi hoc testimonio legis adiuti. Cum nō vnus homo bis circūcisus sit·sed populus qui fuerat in quibusdam circūcisus·ī quibusdā vero incircūcisus erat·z si aliquo mō fieri posset vt deus hominē bis circūcidi iuberet. Nunquid dicere possunt·qui rebaptizandos putāt·ideo fuisse pceptum·quia illi ab egiptijs fuerāt circūcisi.aut ab aliquibus hereticis ab israhelitarū societate segregatis.

Fac tibi cultros lapideos z c.s.f.i. Dicant iudei.quomodo potest qs secūdo circūcidi·circūcisione carnali. Semel eī circūcisus nō habet q8 secū

do possit auferri. A nobis vero quib9 dicit:quia lex spiritualis ē·digne z cōuenienter ista soluunt. Qui enim in lege p moysen eruditus ē·idolatrie errorem cultūqꝫ deposuit·hec ē prima circūcisio p legem. Si vero ad euangelium pueniat:secundam circūcisionem accipiet p petram·q est christus·z auferetur ab eo obpbriū egipti. Nisi enim quis p euangelium fuerit secūda circuncisione purgatus· non deponit obpbriū egipti·z si enim omēs ex lege veniāt z p moysen eruditi·habent tamē obpbrium peccatorum·vn̄ z paulus·fuimus z nos aliquādo īsipiētes·z increduli errantes in desiderijs et voluptatib9 zc. Sed postqꝫ christus venit· z p baptismū secundo circuncidit·z purgauit anīas nostras·abiecimus hec omnia·z p his assumpsimus·cōscientie bone astipulationē ī deū. Nemo ergo si integre cōuersus ē·z ex corde penituit·fideliter iordanē transiuit z secundā circūcisionem accepit·pteritoz metuat obprobria delictoz audiēs q2 hodie abstuli a te obprobriū egipti.vnde alibi. Remissa sunt tibi peccata tua sed iam noli peccare·ne quid tibi deteri9 cōtingat. Si eniz post remissionē peccatoz vltra nō pecces·vere ablatū ē a te obprobriuz egipti. Si vero iteruz peccaueris·iteruz in te reuoluent obpropria egipti.eo magis q2 maioris criminis ē filium dei pculcare·z sanguinē testamēti pollutum ducere qꝫ legem moysi negligere. Multo eī maioris obpbrij ē q sub euāgelio·qꝫ q sub lege fornicat·quia tollens menbra christi facit menbra meretricis·deniqꝫ nemo eum stupri arguit·s3 sacrilegij scelere pdēnat·quia dicitur ad eum·an nescitis quia corpa vestra templū dei est. Si qs templū dei violauerit disperdet illum deus·pterea qui fornicat in corpus suū peccat·non istud solū corpus quidē audiēdo z in corde retinendo verbum dei·factū ē templū dei·sed z illud de quo dicit·quia omnis ecclesia corpus christi est:z in omnē ecclesiam videt delinquere qui corpus suum maculauerit·q2 p vnum menbrum macula in omne corpus diffundit.

debant magno mari loca:q siccasset dominus fluēta iordanis corā filijs israel donec transirēt·dissolutum ē cor eoz·z non remansit ī eis spiritus timentium introitum filiorum israel. Eo tēpore ait dominus ad iosue: Fac tibi cultros lapideos·z circūcide secūdo filios israel. Fecit iosue q8 iusserat dominus z circūcidit filios israel·in colle pputiorum. hec aūt causa ē secunde circuncisionis. Omnis populus qui egressus ē de egipto generis masculini vniuersi bellatores viri mortui sunt in deserto p longissimos vie circūitus·qui omnes circūcisi erāt Populus autē qui natus ē in deserto p quadragita annos itineris latissime solitudinis·incircūcisus fuit donec cōsumerent qui non audierant vocem domini·z quibus ante iurauerat vt ostēderet eis terram lacte z melle manantē. Horū filij in locū successerūt patrū·z circuncisi sunt ab iosue:qui sicut nati fuerant in pputio erant: nec eos īuia aliquis circūciderat. Postquā

[interlinear: q2 in petra q christus ē purgamur·z obprobriū egipti.i.obseruātias egiptioz deponim9 — populū.s.nō hominē vnum — q2 patres legi inobediētes·circūcidere eos despexerunt — ihesu christo]

Populus aūt. Adam. Qui nō obediētes fuerant mandatis domini·incircuncisi dicunt·ex quo intelligitur illos appellari incircuncisos·qui non obediunt mandatis dei·quia vero omnem animam diligit deus: misit ihesum filium dei qui z dignos z indignos circuncideret nō filium naue qui nō vere z pfecte circūcidit populū sed ihesum filiū dei·q vere corp9 z animā purgauit ab omni inquinamēto peccati.

Postqꝫ autē. Circuncisi vero filij israel requieuerūt in eodē loco sedētes in castris vsqꝫ dum sanarent:nō sufficit circūcidi. Necesse ē post circun

ciſionẽ ſanari ⁊ cicatricẽ in vulnere obduci. Circũcidi ergo p ihẽſuꝫ ẽ vicia ⁊ ꝯſuetudines prauaſ ⁊ peſſima inſtituta deponere ⁊ quidquid ab honeſtatis regula diſcordat abſcindere: ſed hoc faciẽtes quadã difficultate ꝯſtringimur ⁊ cũ quodã dolore animi ꝯſuetudinis culpã nouella inſtitutione vitamus. hoc ergo tẽpore velut in dolore circũciſionis noſtre dicimur reſidere vſqꝫ quo cicatrice obducta ſanemur. i. noua inſtituta abſqꝫ difficultate impleamus ⁊ in vſum vertatur qđ prius inſolitum ⁊ difficile videbatur ⁊ tunc merito dicet̃ nobis hodie abſtuli obprobrium e. a. u.

Et fecerunt. Poſtqꝫ ablatũ eſt obprobriũ egipti fecerũt filij iſrael paſcha quartadecima die menſis. Nec enim ante circũciſionẽ nec poſt anteqꝫ ſanarent̃ poterant carnes agni comedere. vides ergo qꝛ nemo immundus facit paſcha. Nemo incircunciſus. vnde paſcha noſtrũ immolatus ẽ chriſtus. itaqꝫ feſtũ celebremus diem nõ in fermẽto veteri neqꝫ in fermẽto malicie ⁊ nequicie ſed in azimis ſin. ⁊ ve.

Et fecerũt. Iſiđ. Poſt euangelij circumciſionem ſtatim in loco reuelatõnis paſcha celebrat̃ ⁊ agnus immolatur q̇ tollit peccata mundi ⁊ deficiẽte mãna tipice legis primuꝫ comedit ꝑplus panem corꝑiſ chriſti quẽ icorrupta reꝑmiſſionis terra. i. virgo maria protulit cuius granum in terra cadẽs fructũ plurimum attulit. Nota ordinem poſtqꝫ ihẽſu chriſto duce ꝑ lauacri fluenta tranſimus ⁊ ꝑ fidẽ ſpirituali circũciſione ſignamur: tunc demum paſcha celebramus. i. imolatum chriſtum credimus ꝑ ſalute mũdi ⁊ credẽtes ſtatim pane dominici panis paſcimur.

Et comederũt Adam. Quãdo vero exijt populus de terra egipti portauit ꝯſperſũ fermentũ in veſtimẽtis ſuis. Qđ cum defeciſſet: mãna datum ẽ eis. Cum autẽ venerũt ad terram ſanctã ⁊ fructus ceperunt ꝓuintie palmarũ defecit eis manna ⁊ edere ceperunt de fructib᷒ terre. tres ergo ſpecies ciboꝝ generaliter deſcribunt̃. vnũ quo veſcimur exeuntes de terra egipti ſed hoc ad paruũ tẽpus ſufficit. Poſt hec autẽ manna ſuccedit. terciũ vero de terra ſancta capimus fructum quem de egipto portamus nobiſcũ ꝓua hec eruditio ſcolariſ ẽ vel forte liberaliũ litterarũ q̃ aliquid iuuare poſſunt. In heremo vero. i. ĩ huius vite ſtatu manna veſcimur dum diuine legis eruditione erudimur. Qui vero meruerũt terrã ꝓmiſſionis intrare. i. ꝓmiſſa chriſti ꝯſequi edent fructũ e regione palmarũ vere enim fructum palme inueniet qui deuicto hoſte ad ꝓmiſſa ꝑueniet. Quãtacunqꝫ enim ĩ diuinis litteris intelligamus multo ſublimiora erũt que nõ in enigmate ſed facie ad faciẽ videbimus qꝛ nec oculus vidit nec a. a. q̃ ꝑparauit deus d. ſ. Si autẽ ſecundũ litteram lex accipiat̃ inueniunt̃ filij iſrael cũ melioꝛib᷒ veterentur (manna enĩ de celo accipiebãt ex reꝑmiſſione) deterioꝛa accepiſſe quib᷒ egipti deficientib᷒ cibis melioꝛ cibus ſucceſſerat. i. manna. Quomõ enĩ putatur melioꝛe cibo ceſſante deterioꝛẽ ſucceſſiſſe.

Et vidit virũ. Adam. Factum ẽ cum eſſet ihẽſus in hierico reſpiciens oculis vidit hominẽ ſtantem ꝯtra ſe ⁊ gladius euaginatus erat in manu ei᷒ ⁊ accedens ihẽſus dixit ei. Noſter es an aduerſarioꝝ. Reſpiciens oculis vidit principẽ militie virtutis dei tanqꝫ prius nõ reſpexerit ſed tũc cum principem militie domini viſurus eſſet: quẽ nõ velut ꝯmunem hominem vidit ſed virtutẽ quandam eſſe intellexit. Necdum certus ẽ vtruꝫ diuina virtus an ꝯtraria ſit q̃ videtur. ideo ait noſter es an aduerſarioꝝ: at ille ait. Ego ſum princeps milicie ꝟtutis domini nũc adueni. Qđ cum audiſſet ihẽſus adorauit ⁊ dixit. domĩe quid ꝑcipis ſeruo tuo. Ideꝫ docet ihẽſus qđ apoſtolus. Nolite omni ſpiritui credere: ſed ꝓbate ſi ex deo ẽ. Cognouit ergo ihẽſus nõ ſolum qꝛ ex deo ẽ ſed quia deus ẽ. Non enĩ adoraſſet niſi deũ cognouiſſet. Quis enim alius ẽ pꝛĩceps militie virtutũ niſi chriſtus. Omnis enĩ celi militia ſiue angeli ſiue archãgeli ſiue virtutes ſiue dominationes ſꝑ oĩa ꝑ ipſum facta ſunt ⁊ ſub ipſo principe militant qui ẽ pꝛĩceps pꝛĩcipum ⁊ principibus principatũ largit̃ qui ait. Eſto poteſtatẽ habẽs ſuꝑ x. ciuitates ⁊c. Qui accepto regno regreſſus eſt.

Cecidit. Queri poteſt vtrũ angelo ſe ꝓſtrauerit eumqꝫ dominũ dixerit an poti᷒ qꝛ ĩtellexit deũ eſſe ĩtelligẽs a quo miſſus fuerit ipſum dominũ dixerit eiqꝫ ſe ꝓſtrauerit.

Solue inquit. Iſiđ. In hierico ẽ ihẽſus. Adhuc hoſtes obtinent ciuitatẽ ⁊ nõdũ captã ⁊ tamẽ dicit̃ ad ihẽſum. Solue inquit calciamentũ tuũ locuſ enĩ in q̇ ſtas terra ſctã ẽ. Quõ hierico terra ſctã ẽ q̃ ab hoſtib᷒ detinet̃. Sꝫ forte q̇cũqꝫ venerit pꝛĩceps ꝟtutis dñi ſanctificat locũ. Ego ãplius audeo ⁊ dico. vbi ſtabat moyſes ꝑ ſeipſũ locus nõ erat ſanctus ſꝫ ꝑſentia dñi q̇ erat cum eo ſanctificauerat locũ. ideo dicit̃ ei locus ĩ quo ſtas. ter. ſ. ẽ. ⁊c. Nos vero ſi vita ⁊ meritis accedam᷒ ad deũ ⁊ digni efficiamur vt aſſiſtat nobis deus dicet̃ nobis vt ſoluamus a pedib᷒ anime noſtre ſi qđ ĩ eis ẽ mortalis vinculi. hij ſunt enĩ pedes quos lauit ihẽſus quos niſi lauerit nõ habebim᷒ ꝑtem cũ illo. Si ergo ab aĩa noſtra ⁊ ſenſib᷒ omne vinculũ mortalis ꝯpe abſoluimus ꝯtinuo libenter adheret nobis ⁊ aſſiſtit deus. C. VI.

Hierico autẽ. Idem. Circundat̃ hierico ⁊ expugnari eam neceſſe ẽ. Gladius nõ educit̃ aduerſus eã arcus vel aries nõ dirigit̃ ad eam nec tela vibrantur tube tantũ ſacerdotib᷒ adhibentur ⁊ ĩ his muri hierico ſubruuntur. Hierico hunc mundũ ſignificat. vnde. homo quidã deſcẽdebat ab hieruſalẽ in hierico ⁊ incidit in latrones. forma erat ade qui de paradiſo in hui᷒ mundi exiliũ truſus ẽ. Ceci quoqꝫ qui erãt in hierico quos illuminauit deuſ

autẽ omnes circũciſi ſunt: mãſerũt
ſ. i. cũ amore facerẽt que prius difficilia videbantur
in eodem caſtrorum loco donec ſanarent̃. Dixitqꝫ dominus ad ioſue
ſ oĩa vicia ⁊ peccata egiptioꝝ
Hodie abſtuli obprobriũ egipti a vobis. Vocatũqꝫ eſt nomẽ loci illi
ſ. i. reuelatio qꝛ dũ in preputio ĩfidelitatis ambulat quiſqꝫ ꝑ deſertũ huius vite cecus ẽ vt autẽ circũciſus fuerit ſtatim reuelant̃ ei oculi
us galgala vſqꝫ in pꝛeſentẽ diem. Manſeruntqꝫ filij iſrael in galga
ſ poſt ſecundã circũciſionẽ ⁊ ſanationẽ
lis ⁊ fecerũt phaſe quartadecima die mẽſis ad veſperũ in campeſtribus hierico ⁊ comederũt de fructibus terre die altero ⁊ azimos pa
ſ qꝛ cũ venerit qđ ꝑfectũ ẽ euacuabit̃ qđ ex ꝑte ẽ
nes ⁊ polentã eiuſdem anni. Defecitqꝫ manna poſtqꝫ comederũt de
ſ viuentiũ
fructibus terre nec vſi ſunt vltra illo cibo filij iſrael ſed comederunt de fructib᷒ ꝑſentis anni terre cha
† Aug. lxx. ĩ hierico nõ ĩ ipſa ciuitate. ſ. que nõdũ capta erat ſed in agro ad eã ꝑtinente
naan. Cum aũt eſſet ioſue † in agro
† tũc primũ oculos leuamus cũ chriſtũ videre incipimus.
vrbis hierico leuauit † oculos ⁊ vi
† ꝓmptam ſentẽtiã qua puniret̃ hierico
dit virum ſtantẽ contra ſe † euaginatuꝫ tenentẽ gladiũ.
ſ ad reſecandã carnis noſtre ſpurciciam
Perrexitqꝫ ad
ſ nolite omni ſpiritui credere hinc ieremie dicit̃ ſi ſeꝑaueris precioſũ a vili quaſi os meum eris
eum ⁊ ait. Noſter es an aduerſarioruꝫ: Qui reſpondit: Nequaquã

ſ chriſtus ẽ princeps celeſtis militie: qꝛ omnia ꝑ ipſũ facta ſunt ⁊ dedit vnicuiqꝫ principatũ ſuum.
ſed ſum princeps exercitus domini: ⁊ nunc venio. Cecidit ioſue pro
ſ qꝛ intellexit deũ eſſe
nus in terrã ⁊ adorans ait: Quid dominus meus loquit̃ ad ſeruũ ſuum.
ſ omne mortale vinculũ
Solue inquit calciamentũ tuum de pedibus tuiſ
ſ. ſ. anime quos niſi lauerit ihẽſus nõ habebimus ꝑtem cum eo
ſ qꝛ ego. ſ. ibi ſum
locus enim in quo ſtas ſanctus ẽ. Fecitqꝫ ioſue vt ſibi fuerat imꝑatum.

C. VI.

ſ mundus
Hierico autem
ſ mũdana aſtutia vel aſtructa
clauſa fuit atqꝫ munita timore filioꝝ iſrael ⁊ nullus egredi
ſ pater
audebat vel ingredi. Dixitqꝫ domi
ſ chriſtũ
ſ poteſtatẽ
nus ad ioſue. Ecce dedi in manus
ſ mundũ
ſ principẽ huius mũdi
tuas hierico ⁊ regem eius: Omneſ
ſ demones vel quoſlibet in ſeculo potẽtes
qꝫ fortes viros. Circũite vrbem cũ
ſ predicatores
cti bellatores ſemel ꝑ diem. Sic fa
ſ toto tẽpore preſentis vite
cietis ſex diebus. Septimo auteꝫ
† ꝯſummatio enim ſeculi᷒ dudũ ſanctis voluminibus vulgata ẽ
die ſacerdotes † tollent ſeptem buccinas quaꝝ vſus eſt in iubileo ⁊ ꝓcedant archam federis. Septieſqꝫ circũibitis ciuitatem ⁊ ſacerdotes clangẽt buccinis. Cũqꝫ iſonu

significabāt eos· qui ī hoc mundo cecitate ignorantię ꝓmebantur. hierico ergo.i. mundꝰ casura est·ꝯsummatio enim seculi· iam dudū sanctis voluminibus uulgata ē.ꝯsummatio autē fiet tubarū vocibus. vnde apostolus. Canet enī tuba·⁊ mortui qui in christo sunt. r.primi ⁊ ipse dominꝰ ī iussu ⁊ in voce archāgeli· ⁊ ī tuba dei descēdet de celo. Tunc ergo ihesus cū tubis vincet hierico·⁊ ꝓsternet eam ita vt ex ea sola meretrix saluet᷑·⁊ omnis domus eius. Ueniet ergo ihesus ⁊ in voce tubarum. Sed iam nūc oremus vt veniat ⁊ destruat mundū eum q̇ ī maligno positus est·⁊ omnia quę in mundo posita sunt·quia omne qđ in mūdo est ꝯcupiscentia carnis est·⁊ cōcupiscentia oculorum ⁊ supbia vitę. Saluet autem hanc solā· quę exploratores eius suscepit·ꝗ apostolos eius·ī fide ⁊ obedientia receptos·in supioribus collocauit ⁊ societ hanc meretricē cum domo israel. Sed iam non reputemus veterē culpā aliquādo meretrix fuit Nunc autez vni viro casta uirgo ē copulata christo. Unde despōdi vos vni viro virginez castā exhibere christo. Ut enī posset euadere·ne cū hierico iteriret· validissimū ab exploratoribus signum salutis accepit spartū coccineū·p christi enīz sanguinem ecclesia saluatur.

Isido. Hierico. luna interpretat᷑·luna vero mundū significat quia sicut luna mēstruis completionib⁹ deficit· ita hic mundus ad ꝯsummationē tempoꝝ currens quotidianis defectibus cadit. In archa vero ecclesia figurat᷑· fortes ꝑdicatores in tubis eneis hanc enim vrbē hierico septē diebus ferentes archā israelite eneis tubis clāgentibus circūeunt· ⁊ muri eius ꝑ archę ꝑsentiam ⁊ tubarū sonitū cadunt· quia in hoc tēpore·qđ septez dierū vicissitudine voluit᷑·dum archa fertur.i. dum orbem terrarū circūiens ecclesia mouet᷑· ad ꝑdicatorum voces· quasi ad tubarū sonū:muri hierico·i·elatio mūdi·⁊ supba infidelitatis obstacula corrnūt·donec in fine tempoꝝ inimica mors nouissima destruat᷑ ⁊ ab impiorum ꝑditione·inimica domus raab.i. ecclesia liberet᷑ munda a turpitudine fornicationis·ꝑ fenestrā ꝯfessionis·in sanguine remissionis. Ista enī meretrix in hierico.i.in hoc mortali corꝑe·i·seculo moratur·quę vt saluari possit ꝑ fenestram domus sue·tanq̄ꝫ ꝑ os corꝑis sui.coccum mittit qđ ē sanguinis christi signū,ꝑ remissione peccatoꝝ ꝯfiteri ad salutē. Qui inuenti sunt in domo illius· saluati sunt ab interitu vrbis·⁊ q̇cunqꝫ intra ecclesiā reperiunt᷑ saluantur. Extra hanc domū.i.extra ecclesiaz·nemo saluat᷑.

q̄ modo sonat mō tacet

erit vox tube longior atqꝫ ꝯcisior· ⁊ in auribus vestris increpuerit· cōclamabit omnis populus vocifera

q: in ꝯsummatione mūdi canet tuba ⁊ mortui qui ī christo sunt resurgēt primi· ⁊ ipse dominus ī tuba dei descēdet de celo

tione maxima· ⁊ muri fundit⁹ corruent ciuitatis: Ingredient᷑qꝫ singuli ꝑ locum contra quem steterūt Uocauit ergo iosue filius nun sacerdotes ⁊ dixit ad eos. Tollite archam fęderis· ⁊ septez alij sacerdotes tollant septem iubileoꝝ buccinas ⁊ incedant ante archā domini Ad populū quoqꝫ ait. Ite·⁊ circūite ciuitatē armati· ꝑcedētes archā domini. Tuncqꝫ iosue verba finisset ⁊ septem sacerdotes septem buccinas clangerent ante archam fęderis domini: omnisqꝫ populus pręcederet armati exercitus·reliquuz vulgus archam sequebat᷑·ac buccinis omnia ꝯcrepabant. Pręceperat autē iosue populo dicens. Nō clamabitis: nec audiet᷑ vox vestra· nec vllus sermo ex ore vestro egredietur donec veniat dies ī quo dicam vobis. Clamate ⁊ vociferamini. Circūiuit ergo archa domini ciuitatem semel ꝑ diem: ⁊ reuersa in castra mansit ibi. Igitur iosue de nocte surgente· tulerūt sacerdotes archam domini·⁊ septem ex eis·septem buccinas quarum in iubileo vsus ē. Pręcedebātqꝫ archam domini ambulantes atqꝫ clangentes ⁊ armatus populus ibat ante eos Uulgus autē reliquū sequebat᷑ archam·⁊ buccinis ꝑsonabat. Circūieruntqꝫ ciuitatē secūdo die semel· ⁊ reuersi sunt in castra. Sic fecerūt sex diebus·die autē septimo diluculo consurgentes· circūierunt vrbem sicut dispositum erat septies. Tuncqꝫ septimo circūitu clangerent

pręedicationis

buccinis sacerdotes dixit iosue ad

salu iubilate

omnē israel·vociferamini. Tradidit enim vobis dominus ciuitatez

mūdus *vt nullus sibi quicq̄ꝫ accipiat inde*

Sitqꝫ ciuitas hęc anathema·⁊ omnia quę in ea sunt domino. Sola

gentiles ad fidē ꝯuersi qui prius meretricabant᷑ cum idolis

raab meretrix viuat cuz vniuersis quę cum ea in domo sunt· abscon

predicatores *ite ī mūdū vniuersum predicate euāgeliū.o.c.*

dit enim nuncios quos direxim⁹

.i.nihil mundanū vobiscū in ecclesiā deferatis

Uos autē cauete ne de his quę ꝑcepta sunt quippiā ꝯtingatis·⁊ si

modicū fermentū·totā massam corrūpit

tis ꝑuaricationis rei·⁊ omnia castra israel sub peccato sint atqꝫ turbentur. Quidquid aūt auri ⁊ argēti fuerit ⁊ vasoꝝ ęneorū ac ferri·domino ꝯsecretur repositū in thesau

iubilāte

ris eius. Igitur omni vociferante populo ⁊ clāgentib⁹ tubis· postq̄ꝫ

Tuncqꝫ iosue. Adam. Hierico tubis sacerdotuz subruit᷑. vt enim tubarū clangor ī crepuit· deiecti sūt muri. Robur enī mundi· ⁊ munimēta· sacerdotalibus tubis videm⁹ destructa esse cultū.s. idoloꝝ ·fallaciā diuinationū·ministratā arte demonum·cōmenta augurū·auruspicuz· ⁊ magoꝝ·quib⁹ omnib⁹ velut muris ambiebat᷑ mūdus. Insuꝑ diuersis philosophoꝝ dogmatib⁹ eminētissimis ꝯscriptionib⁹· ⁊ disputationib⁹: velut ꝓceris ⁊ robustis turribus firmabatur. Sed veniēs ihesus christus misit sacerdotes.i.apostolos suos· portātes tubas ductiles·ꝑdicationis· scz magnificā· celestez q̄ꝫ doctrinā. Sacerdotali tuba prim⁹ in euāgelio suo mathe⁹ increpuit. Marcus quoqꝫ ⁊ lucas.⁊ iohes his tubis cecinerūt. Petr⁹ duabus epistolaꝝ suarum ꝑsonat tubis.iacobus quoqꝫ ⁊ iudas·⁊ iohānes tuba canūt ꝑ epistolas suas·⁊ lucas apostoloꝝ gesta describens. Nouissimus paulus quattuordecī eplīs fulminās·quasi tubis muros hierico subuertit·⁊ omnes idolatrie machinas·⁊ philosophoꝝ dogmata.

Sitqꝫ ciuitas. Adaman. Custodite ab anathemate ne forte ꝯcupiscatis ⁊ tollatis ab anathemate ⁊ faciatis castra filioꝝ isrł anathema ⁊ cōteratis vos ⁊ omnē sinagogā domini. Quasi. videte ne aliq̇d ī vobis seculare habeatis nec de seculo vobiscum deferatis ad ecclesiā·sed anathema sit vobis omnis cōuersatio secularis.nolite mūdana miscere diuinis·quasi.nolite diligere mundū neqꝫ ea q̄ in mūdo sunt. vnde.noli te cōformari huic seculo ⁊c. Qui enī hęc faciunt· de anathemate accipiūt. Illi quoqꝫ christiani q̇ solēnitates gētiliū celebrāt anathema in ecclesiā introducūt·⁊ qui de astroꝝ cursib⁹ vitas hominū ⁊ gesta ꝑquirūt·⁊ q̇ auiū volat⁹·⁊ huiusmodi obseruāt·castra domini polluunt ⁊ populū dei vinci faciūt. Modicū enī fermentū totā massam corrūpit.

Igitur omni vocife. Idem. Ois populus dicitur vlulasse vlulatu magno·vel secundum alios·iubilasse iubilo magno·de hoc iubilo dicitur. Jubilate do oīs terra·⁊ alibi. Beatus populus qui scit iubilationē. Non dixit qui opatur iusticiā·vel qui scit misteria·sed qui scit iubilationem. In aliJs timor domini facit bonū vel beatū·sed vnū tantū hominē. Beatus ei

īquit vir qui timet dominū. alibi etiā plures fiūt beati sicut paupes spiritu vel mansueti. vel pacifici. vel mūdi corde. hec aūt beatitudo pfusa vniuersū populū beatificat. s. qui scit iubilationē. vnde videt mihi ista iubilatio quendam ꝯcordie ⁊ vnanimitatis significare affectū. qui si incidat ī duos vel tres christi discipulos. omnia q̄cunqꜫ petierint in noīe saluatoris fiet eis. Si aūt tanta fuerit beatitudo. vt omnis populus vnanimis maneat. idē dicat eodem sensu. eadē sentētia. tali populo eleuāte vnanimiter vocē. fiet qđ in actibus apostoloꝝ scriptū ē: q꞉ terre motus magn⁹ factus ē. vbi vnanimes orabāt apostoli cū mulieribꝰ. ⁊ maria matre ihesu. ⁊ hoc terre motu cadēt omnia terrena. ⁊ mūdus ipse subuertetur: ad hoc ihesus exhortat dicēs. Confidite ego vici mundum. Illo ergo duce iā nobis victus ē mundus. ⁊ muri ei⁹ collapsi sūt. quibꝰ etiā homines seculi nitebant.

Et clangentib⁹. Vnusquisqꜫ nostrum debet hec in semetipso ꝯplere. habes in te ihesum ducē p fidē. Fac tibi tubas ductiles ex scripturis sanctis. inde duc sensus. inde sermones. ideo ei tube ductiles dicunt. In ipsis cane. i. in psalmis. in himnis in cāticis spiritualibus. si in talibꝰ cecineris tubis. ⁊ septies archam testamenti circūtuleris. i. si legis mystica p̄cepta ab euangelicis nō separes tubis: si etiam iubilationis consensum de temetipso exigas. i. si cogitationum ⁊ sensuū tuoꝝ populus ꝯcordē semp ⁊ consonā pferat vocē ⁊ si nō aliquādo verū dicas. aliquādo adulando mētiaris. si non modo blandus remissione. mō truculentus iracūdia. ⁊ si nō intra te caro ꝯcupiscat aduersus spiritū. ⁊ spiritus aduersus carnē. vocē iubilationis emitte. quia tibi victus ē mundus. hinc paulus dicebat. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihū christi p quē mihi mundus crucifixus ē ⁊ ego mundo.

in aures multitudinis vox sonitus
(cultus idoloꝝ fallacia diuinationis ⁊ huiusmodi)
qꜫ increpuit. muri ilico corruerunt ⁊ ascendit vnusquisqꜫ p locum qui cōtra se erat. Ceperuntqꜫ ciuitatē ⁊ interfecerūt omnia que erāt in ea A viro vsqꜫ ad mulierē. Ab infante vsqꜫ ad senem. Boues quoqꜫ et oues ⁊ asinos i ore gladij pcusserūt. Duobus aūt viris q̄ exploratores missi fuerāt. dixit iosue: ingredimini domū mulieris meretricis. ⁊ pducite eam ⁊ omnia q̄ illius sunt sicut illi iuramento ꝯfirmastis. Ingressiqꜫ iuuenes eduxerūt raab. et parētes eius: fratres quoqꜫ ⁊ cunctam supellectilē ac cognationē illius. ⁊ extra castra israel manere fecerunt. vrbē aūt ⁊ omnia q̄ inuenta sunt in ea succenderūt. absqꜫ auro ⁊ argento. ⁊ vasis eneis ac ferro que in erariū domini ꝯsecrauerūt.

Muri ilico cor. In aduētu ihesu muri hierico subuersi sunt. ī aduētu christi vincit mundus. vnde paul⁹. qđ erat ꝯtrariū nobis tulit de medio affigens illud cruci. ⁊ exuens principatus ⁊ potestates traduxit libere triumphans eos in ligno crucis. ex his verbis intelligo. q̄ videntes pugnā ihesu. celestes virtutes. principatus ⁊ potestates. alligatū fortē: ⁊ vasa eius diripi increpuerūt celestibus tubis. q꞉ alligato principe mūdi victus ē mundus. et vocē iubilationis in triūpho regi celestis exercitus dedit. Vere ergo liberatus ē populus gentiū q̄ hanc iubilationē nouit. ⁊ mysteria agnoscit ⁊ credit.

Ingressiqꜫ. Adam. Raab meretricē. ⁊ omnē domū patris eius viuificauit ihesus. ⁊ adiecta ē ad israel vsqꜫ in hodiernū diē ⁊c. Quomō vsqꜫ in hodiernū diē adiecta ē. hoc enī moris ē sancte scripture: dicere de his q̄ vsqꜫ ad finē vite vel seculi pmanent. vt hic ē pater moabitarū vsqꜫ in hodiernum diē. i. vsqꜫ in seculi finē. ⁊ diffamatus ē sermo iste apud iudeos vsqꜫ in hodiernū diem. i. q̄diu stat seculū. Raab vero quomō adiecta ē domui israel. vsqꜫ in hodiernū diem: an matri posteritas ascribit. vt videat in sobole seruari. an magis intelligendū ē. q̄ vere israel sociata ē vsqꜫ in hodiernū diem. Ramus enī oleastri apponit. i. inserit in radicē oliue bone. ⁊ adiungitur. israel vsqꜫ in hodiernū diē. q꞉ in illoꝝ radice nos ex gētibus assumpti. q̄ aliquādo meretricabamur lignū ⁊ lapidē. p deo colētes facti sumus p fidē christi sursum. ille aūt populus p incredulitatē deorsum. Qui enim in se habet christū. qui ē caput omniū. efficit in caput. illi aūt qui negauerūt eum. facti sunt in cauda. ⁊ qui erāt primi. facti sunt nouissimi.

C. VII.

Iratusqꜫ ē. Adam. Non ociose transcurrendū ē: q̄ vno peccante. ira sup omnē populū venit. hoc accidit quādo sacerdotes qui populo p̄sunt. erga delinquētem beuigni videri volūt. ⁊ verentes peccantium linguas. ne forte de eis male loquant. sacerdotalis seueritatis immemores. peccantē coram omnibꝰ nolūt publice arguere vt ceteri timorē habeāt. nec malū auferunt ex seipsis. Nec tradunt huiusmodi sathane ī interitū carnis vt spiritus saluus sit. ⁊ dū vni parcunt. vniuerse ecclesie moliunt interitū. Ex vna enim oue morbida. grex vniuersus īficit. Obseruemus ergo nos inuicē ⁊ vniuscuiusqꜫ ꝯseruatio nota sit. maxime sacerdotibꝰ ⁊ ministris. Omnes enī vnum corp⁹ sū⁹ in xp̄o. tu q̄ p̄sides. huius corpis oculus es. vt omnia circūspicias. ⁊ omnia ventura puideas. Pastor es. ouiculas domini vides ferri p p̄cipitia. ⁊ p p̄rupta pendere nō occurris. nō reuocas saltem. nec clamore deterres. hec nō dicimus iō vt p leui culpa aliquis abscidatur: sed si forte monitus vel correctus semel. iterū ⁊ tercio nō emendat. vtamur medici disciplina. Si oleo punxim⁹. si emplastris mitigauimus. malagmate molluimus. nec tamē cedit medicamentis tumoris duricia. solū supest remediū resecādi. vnde. Si manus tua scandalizat te abscide eā. ⁊ pijce abs te. hoc ē qđ dicit. vt ego qui videor tibi manus esse dextera. ⁊ p̄sbiter nominor. ⁊ verbum domini p̄dicare videor. si aliquid cōtra euangelij regulā gessero. vt scandalū ecclesie faciā. in huius ꝯsensu vniuersa ecclesia cōspirans. excidat me ⁊ pijciat a se. expedit enī tibi ecclesie absqꜫ me manu tua. q̄ male agēdo scandalum feci. introire in regnū celoꝝ q̄ mecū ire in gehennā.

Raab vero meretricem ⁊ domū patris eius atqꜫ omnia q̄ habebat fecit iosue viuere: ⁊ habitauerunt in
(q꞉ rami oleastri excisi inserti sunt in radicē pinguedinis oliue)
medio israel vsqꜫ in p̄sentem diem eo q̄ abscōderit nuncios quos miserat vt explorarēt hierico. In tempore illo imp̄catus ē iosue dicens. Maledictus vir corā domino. q̄ suscitauerit ⁊ edificauerit ciuitatē hierico. in primogenito suo fundamenta illi⁹ iaciat. ⁊ in nouissimo liberoꝝ ponat portas ei⁹. Fuit ergo dominus cū iosue ⁊ nomē eius in omni terra vulgatū est.

C. VII.

Filij autem israel p̄uaricati sūt mādatum ⁊ vsurpauerūt de anathemate
(in paralipomenō achar. ī iosue acham vel achor)
Nam achā fili⁹ charmi. filij zabdi. filij zare de tribu iuda: tulit aliq̄d d anathemate. Irat⁹qꜫ ē domin⁹

Augu. Queri solet quomō iuste p peccatis alterius in alios vindicet. cum ī lege dictū sit nec patres p filioꝝ. nec filios p patrū iniquitatibꝰ esse puniendos. an illud iudicantibꝰ hominibꝰ ē p̄ceptū. ne quenqꜫ p altero puniāt dei aūt iudicia nō sunt eiuscemodi qui alto ⁊ inuisibili cōsilio suo nouit quatinus extēdat. etiā hominū tēporalem penā salubrēqꜫ terrorē. Non enī aliquid dirū. quātū attinet ad vniuersi mūdi administrationē ꝯtingit mortalibus cum moriunt. quandoqꜫ morituri. ⁊ tamē apud eos qui talia metuunt disciplina sanccit. vt nō se solū quisqꜫ curet in populo. sed inuicē sibi adhibeant diligentiā. ⁊ tanq̄ vnius corpis ⁊ vnius hoīs alia p alijs sint mēbra sollicita. nec tamē credendū est. eē ī penis q̄ post mortē irrogant. aliū p alio posse dānari. sed in his tantū rebus hanc irrogari penā. q̄ finem fuerit habiture. ⁊ si nō eo modo finirent. Similiter ⁊ ostendit quantū cōnexa sit in populi societate ipsa vniuersitas. vt non in seipsis singuli. sed tanq̄ ptes in toto existiment. Per vnius ergo peccatū: mortēqꜫ paucoꝝ ammonitus est

Populus vniuersus·tã
q̃z in corpe vniuerso q̃
rere qd amissum ē. Si
mul etiã ostensũ ē quã
tũ mali fieret·si vniuer
sa ɔgregatio peccasset
qñ ne vnus quidē ita
potuit iudicari· vt ab
eo possent ceteri esse se/
curi. at vo si achã·ab
aliquo inuentus ⁊ cõp/
hensus ⁊ crimis reus·
ad iudiciũ ihesu fuisset
adduct⁹. nõ putandũ
ē hominē iudicē queq̃z
aliũ q societate facti ei
us nõ teneret' iõ ꝑ illo
vel cũ illo fuisse puni/
turũ. Non enĩ mãda/
tum legis licebat exce/
dere qd datũ ē hoĩb
ne iudicio suo qd ĩ ho
minē homini visũ vel
pmissum ē alterꝫ ꝑ alte
ro arbitraret' esse ple/
ctēdum· longe aũt se/
cretiori iudicio iudicat
deus q̇ potens ē·etiam
post mortē qd hõ non
potest·vel liberare·vel
pdere. visibiles igit' af
flictiones hominũ vel
mortes·quoniã his q̇/
bus ingerunt' ⁊ obesse
⁊ ꝑdesse possunt·nouit
dñs in occulto ꝑuidē/
tie sue queadmodum
iuste q̇busq̃z dispenset·
etiã cũ alioꝝ peccata ĩ
aliĳs videtur vlcisci pe
nas ĩuisibiles q̃ nocēt
⁊ nõ ꝑsunt· ita nullus
deo iudice ꝑ alienis pec
catis luit sicut homine
iudice: luere null⁹ nisi
ꝑ sua culpa istas visi/
biles debet. hoc eĩ p̃ce
pit homini iudici deus
vt ĩ his q̃ ad humanũ
iudiciũ ptinent·iudicã
da qd ĩ suo iudicio fa
cit ipse quo potestas
hũana non aspirat.

contra filios israel. Cumq̃z mitteret
iosue de hierico viros contra hai·
que ē iuxta bethauen ad orientalē
plagã opidi bethel·dixit eis. Ascē
dite ⁊ explorate terrã. Qui p̃cepta
complentes explorauerũt hai·⁊ re
uersi dixerũt ei. Non ascēdat om/
nis populus: sed duo vel tria milia
viroꝝ pgant ⁊ deleant ciuitatem.
Quare omnis populus frustra ve
xetur contra hostes paucissimos:
Ascenderũt ergo tria milia pugna/
toꝝ. Qui statim terga uertētes per
cussi sũt a viris vrbis hai·⁊ corrue
runt ex eis. xxx. ⁊. vj. homines. per
secutiq̃z sunt eos aduersarĳ de por
ta vsq̃z ad sabarim·⁊ ceciderunt ꝑ
ꝑna fugiētes. Pertimuitq̃z coꝛ po
puli ⁊ istar aque liquefactũ est. Jo
sue vero scidit vestimēta sua·⁊ pro
nus cecidit in terram coram archa
domini vsq̃z ad vesperã: tam ipse
quã omnes senes israel. Miserũt
q̃z puluerem sup capita sua·⁊ dixit
iosue. Heu domine deus. Quid
voluisti transducere populũ istum
ioꝛdanē fluuium vt traderes nos
ĩ manus amorrei ⁊ pderes? Utinã
vt cepimus mansissemus transioꝛ
danē. Mi domine deus quid di
cam: videns israelem hostibus su/
is terga uertentē? Audient chana/
nei ⁊ omnes habitatores terre ac
pariter conglobati circundabunt
nos·atq̃z delebunt nomen nostrũ
de terra·⁊ qd facies magno nomi
tuo? Dixitq̃z dñs ad iosue. Surge
quid iaces ꝑnus in terra? Pecca/
uit israel ⁊ p̃uaricatus ē pactum

meum. Tuleruntq̃z de anathema/
te ⁊ furati sunt atq̃z mētiti·⁊ abscõ/
derunt inter vasa sua·nec poterit is
rael stare contra hostes suos eosq̃z
fugiet·quia pollutus ē anathema/
te. Non ero vltra vobiscũ: donec
conteratis eum qui huius sceleris
reus est. Surge sanctifica populũ
⁊ dic eis. Sanctificamini in crasti/
num. Hec enĩ dicit dominus de⁹
israel. Anathema in medio tui ē is/
rael. Non poteris stare coram ho/
stibus tuis: donec deleat' ex te: qui
hoc cõtaminatus ē scelere. Accede
tisq̃z mane singuli ꝑ tribus vestras
⁊ quãcunq̃z tribum soꝛs inuenerit·
accedet ꝑ cognationes suas·⁊ co/
gnationes ꝑ domos·domosq̃z per
viros·⁊ quicũq̃z ille in hoc facino/
re fuerit depꝛehensus combureretur
ſ pena vehemẽti quã significat ferrea foꝛnax egipti
igni cum omni substãtia sua: quo/
niaꝫ p̃uaricatus est pactũ domini
⁊ fecit nefas in israel. Surgēs ita
q̃z iosue mane: applicauit israel ꝑ
tribus suas: ⁊ inuenta ē tribus iu/
da. Que cum iuxta familias suas
esset oblata: inuenta ē familia zare
Jllã quoq̃z ꝑ domos offerēs repe
rit zabdi. Cuius domũ in singulos
diuidens viros inuenit achan fili
um charmi·filĳ zabdi·⁊ filĳ zare
de tribu iuda·⁊ ait iosue ad achan:
fili mi da gloꝛiã domino deo israel
⁊ confitere atq̃z indica mihi quid
feceris ne abscondas. Respondit
q̃z acha iosue·⁊ dixit ei. Uere e/
go peccaui coꝛam domino deo is/
rael·⁊ sic feci. Uidi enim inter spo/
ſ cõuersationis secularis cultũ
lia pallium coccineum valde bo/
num et ducentos siclos argenti.

Regulam quoqꝫ. Furatus ē autē linguā aureā ꝛ posuit eam ī taber
naculo suo. Non puto in illo furto parui auri tantā vim fuisse peccati· vt
tam numerosam dei ecclesiā maculet. sed multus decor ē in verbis· multa in
rethorꝝ. vel philosophorꝝ sermonibꝫ pulchritudo· qui omnes sunt de ciuita
te hierico. i. de hoc mūdo. Si ergo iuenias apud phos ꝑuersa dogmata lu
culenti sermonis assertionibꝫ decorata· ista ē lingua aurea· sed inde ne te de
cipiat fulgor opis· ne te rapiat sermonis aurea pulcritudo. Memento quia
ihesus anathema esse
iussit omne aurū qd in
hierico fuerit inuentū.
Si poetā legeris fulgē
ti carmie deos deasqꝫ
texentē ne delecteris e
loquētie suauitate. lin
gua aurea ē. Si eā su
stuleris ꝛ posueris ī ta
bernaculo tuo. i. si ītro
duxeris in cor tuum· q̄
ab illis asserunꝰ pollu
es omnē ecclesiā domi
ni· debemus autē dili
genter discutere ne q̇s
habeat in tabernaculo
suo hiericontinam lin
guā absconditā· ꝛ ab
iciamus malum ex no
bis ipsis· qua etiam si
cessamus arguet deus
vt sponte cōfiteaꝰ ꝛ di
cat. Furatus sum lin
guam aureā ꝛ dextra
ria pura· pura autem
dextraria sunt opa· q̇
bus nihil miscetꝰ diui
num· sed totū secundū
hominē geritꝰ nos chri
stum deum ꝛ hominez
ꝯfitemur. Qd de hie
rico furatū ē purum. i.
sine deo esse diciꝰ· qd
furanti extitit causa
peccati.

Regulā quoqꝫ. lxx. Linguā hereticorꝝ. s. dogmata· vꝰ supstitio
sa seculariū litterarum
studia· hec eī ē lingua
aurea· luculēto sermo
ne aptata· hanc furati sunt heretici de hierico quasi aureā regulā· qui philo
sophorꝝ sectam conati sunt inducere in ecclesiā· quorꝝ anathemate multi per
dunꝰ· ꝛ quasi aceruo lapidū· multitudine peccatorꝝ extinguūꝰ. quorꝝ ductor
diabolus qui ꝑ illorꝝ impietatē· fideliū quosdaz vicerat rursus supatus vi
citur· ꝛ a populo dei suspensus crucis uirtute necaꝰ.

Isido. Hierico mundū significat. de anathemate eius in tabernaculo
suo abscondit· qui seculares mores ecclesie secretis inserit· qui sub cultu dei
manens solēnitates seculi· vel spectacula diligit qui sortilegos aruspices
ꝛ augures inquirit vel cetera facit· q̄ in hierico. i. in seculo habebanꝰ.

Lapidauitqꝫ eum. Aug. Querit· cū dominus euz qui furtū fecerat
cum fuisset ꝯprehensus igni cremari iusserit· cur ihesus potius lapidari fecerit
an ita eum mori oportuit. Quomodo ihesus verba iubentis ītellexerit. Sic
enim alius nō facile intelligere potuit· ideo magis q̄rendū cur dominus la
pidationē ignem dixerit qꝫ credendum ihesum aliud fecisse: qꝫ dominus ius
sisset. Naz quis ad ītelligenda verba domini· sapiētior esse potuit: vel ad fa
cienda obedientior· sed nomīe ignis potuit pena significari· sicut ibi. Eduxit
nos de fornace ferrea. s. de tribulatione dura. Due mihi cause occurrunt
non vt ambe sint· sed altera ex eis· cur nō ille cū omnibꝫ suis euidenti igne
crematus sit. Si enī peccatū eius dominꝰ tale indicauit· ꝙ supplicio illo expi
atum nō puniret in eternū ꝓpter ipsam purgationē pena illa dicta ē ignis.
Neqꝫ ad hūc intellectū quisqꝫ tēdere moueretꝰ· si eū visibilis ignis exureret ꝗ
in eo quisqꝫ maneret qd apte impletū videtꝰ: neqꝫ vltra q̄reret. Nunc vero ꝓ
pter verba dei ꝛ factū iosue quo ꝑuaricari verba illa nō possent recte dicitur
lapidationē ignem fuisse: vt agnoscatꝰ illa pena hominē illū fuisse purgatū·
ne puniretꝰ in posterū ꝙ significāt vasa ī leuitico· q̄ iubentꝰ igne purgari. Si

Regulam quoqꝫ auream quinqua
ginta siclorꝝ ꝛ cōcupiscens abstuli
ꝛ abscondi in terra cōtra medium
tabernaculi mei. Argentum quoqꝫ
fossa humo operui. Misit ergo iosue
ministros qui currētes ad taberna
culum eius reperunt cuncta abscō
dita in eodem loco ꝛ argentū simul
Auferentesqꝫ de tētorio tulerūt ea
ad iosue ꝛ ad omnes filios israel·
ꝓiecerunt qꝫ contra dominū. Tol
lens itaqꝫ iosue achaz filiū zare: ar
gentūqꝫ ꝛ pallium ꝛ aureā regulaz
filios quoqꝫ ꝛ filias eius· boues ꝛ
asinos eius ꝛ oues ipsumqꝫ taber
naculum ꝛ cunctā suppellectilem ꝛ
omnis israel cum eo: duxerūt eos
ad vallem achor· vbi dixit iosue.
Quia turbasti nos exturbet te do
minus in die hac. Lapidauitqꝫ eū
omis israel ꝛ cuncta que illius erāt
igne cōsumpta sunt. Congregaue
runt quoqꝫ sup euz aceruū magnū
lapidum: qui ꝑmanet vsqꝫ in ꝓsen
tem diē. ꝛ auersus ē furor domini
ab eis· vocatūqꝫ ē nomen loci illiꝰ
vallis achor vsqꝫ hodie.

C. VIII.

Dixit autē do
minus ad iosue· ne time
as neqꝫ formides. Tolle tecū om
nem multitudinē pugnatorꝝ ꝛ con
surgēs ascende in opidū hai. Ecce
tradidi in manū tuam regē eius ꝛ
populū· vrbemqꝫ ꝛ terrā. Faciesqꝫ
vrbi hai ꝛ regi eius: sicut fecisti hie
rico ꝛ regi eius. Predā vero ꝛ om
nia aiantia diripietis vobis. Po
ne insidias vrbi post eā. Surrexit

autē tale fuit illud peccatū ꝓpter qd eum etiā post hanc vitā gehenne ignis
suscipet· ideo ihesus eum voluit lapidari· vt ꝙ a domino dictū ē igni crema
bitꝰ intelligeretꝰ ꝙ dominus faceret· nō ꝙ ab ipsis esset faciendū. Non enim
dictum ē igni cremabitis ꝛc. Cum vero ita dictum ē vt magis videaꝰ deus
qd ei futurum esset ꝑdixisse: qꝫ quod ei ab homini fieret ꝑcepisse: non potu
it melius facere ihesus· qui diuina verba sicut ꝓpheta intellexit: qui hoc ipsū
ꝓphetice fecit· qꝫ vt illū lapidibus magisqꝫ flammis ꝑimeret· ne nullis igni
bus verba domini im
pleta viderenꝰ· q̄ ob a
liud dicta voluit ītelli
gi. Nec mouere de
bet ꝙ nō ipsum tantuz
sed etiā omnia q̄ sunt
eius· deus igni cremā
da ꝑdixerit. ait enī ig
ni cremabitꝰ· ꝛ omia q̄
cunqꝫ sunt eius. Omia
enim hec opa possunt
intelligi· q̄ cum illo vi
xit esse cremanda. Nā
sicut apostolꝰ dicit de
quibusdā opibus igne
ꝯsumptis. ipse aūt sal
uus erit· si huius pecca
tum ita intelligenduz
ē vt etiam eterno igne
puniaꝰ. Filios ergo
eius ꝛ filias cū pecori
bus ꝛ omnibꝫ q̄ habe
bat populus cū eū pu
niret simul lapidibus
obruit. nō tamē hoc iu
dicio humano· sed spi
ritu ꝓphetico fecit ihe
sus· siue ita intelligēs
omnia q̄cunqꝫ sunt eiꝰ
vt nec filios censeret ex
ceptos· lapidatiōis pe
nam ꝑ igne īgerens si
ue opa eiꝰ q̄ post mor
tem eius in illo fuerat
crematurus· nō solū ꝑ
cetera q̄ illi erant· sed
etiā ꝑ filios significās
nec ideo credendū est
eos ꝑ peccato patris a
quo innocētes erant·
post mortē igne infer
ni esse cremādos. Mors enim q̄ omnes manet· qꝫuis de primo peccato veni
at· qr ita nati sumus vt necessario moriamur· accelerata quibusdā ē vtilꝰ. vn̄.
Raptus ē ne malicia mutaret sensum illius. Quo ergo iudicio dei vel mise
ricordia fuerit irrogata filijs huius· vel illis. xxxvi. viris. cū omnes ab eius
peccato fuerint alieni· latet apud eū apud quē nō ē iniquitas. Sed illud in
ꝓmptum ē qr populū terribiliter oportebat q̄rere qd amissum est ꝛ tanto ti
muerūt ceteri factū eius imitari quāta humana horreret infirmitas· ī tā ma
gnum ꝛ tam iustū odiū populi dari· ꝛ eis quos ad spem ꝓpagandi generis
se relicturā putabat· peccato suo secū ꝯsumptis mori.

In opidū hai. Adaman. Primo ꝓpter peccata victi sumus· ꝛ q̇ ha
bitabant hai· multos interfecerūt. hai enī interpretatꝰ chaos· qd ē habitacu
luz demonū quorꝝ rex diabolus ē· ꝯtra quē veniēs ihesus· in duas ꝑtes diui
dit populū· alios in primis· alios in postremis statuit qui ex insperato post
terga veniāt īimicorꝝ· primi aūt sunt iudei de quibꝫ diciꝰ. Non veni nisi ad
oues ꝑditas domus israel ꝛ alibi. Iudeo primū ꝛ greco. i. gentili posteriori
Iudaicus ergo populus ē· qui primus statuiꝰ· ꝛ quasi fugiēs cū ihesu· poste
rior vero gētilis· quasi ex insperato veniēs. Quis eī speraret gētes saluari:
acrius post tergū aduersarios cedit· ꝛ sic vterqꝫ populꝰ mediā turbā demo
num ꝯcludit ꝛ vincit. Fugere aūt visi sunt qui sequunꝰ ihesum ab onere le
gis. obseruatne sabbati. circūcisione carnis· ꝛ huiusmodi· sed iterū non fu
git qui sequitꝰ christū ꝑfectionē legis ꝛ plenitudinē.

Pone insidias. Aug. Cum q̇s iustū bellū suscepit· cui bellare fas est
Non enī fas ē omnibꝫ vtrū apta pugna· vel īsidijs vincāt· nihil ad iusticiā
interest. Iusta aūt bella definiri solent· q̄ vlciscuntur iniurias. si ea gens vel
ciuitas· q̄ bello petenda ē· vel vindicare neglexerit· qd a suis impbe factū ē·

vel reddere qđ ꝑ iiuriãs ablatũ est. Sed ⁊ hoc genus belli iustum ẽ · qđ de⁹ impat apud quẽ non ẽ iniquitas · ⁊ nouit quid cuiq; fieri debeat. In quo bello ductor exercit⁹ · vel ipse populus · nõ tamen auctor belli q̃ minister iudicandus est.

Aug. Querendũ ẽ · vtrũ omnis fallendi volũtas pro mẽdacio putanda sit. ⁊ si ita est vtrũ possit esse iustum mendaciũ: quo ille fallitur qui dignus ẽ falli · ⁊ si nõ hoc quidẽ iustum repit · restat vt secundũ aliquã significationẽ hoc qđ de insidijs factũ ẽ ad veritatem referat⁹.

ꝗ iosue · ⁊ omnis exercitus bellatorum cum eo: vt ascenderent in hai · ⁊ electa triginta milia virorũ fortium misit nocte ꝑcepitq; eis dicẽs. Ponite insidias post ciuitatẽ nec longius recedatis ⁊ eritis omnes parati. Ego autem ⁊ reliqua multitudo quę mecũ ẽ accedemus ex aduerso cõtra vrbem. Cumq; exierint cõtra nos sicut ante fecimus fugiemus: ⁊ terga vertemus donec ꝓsequẽtes ab vrbe longius ꝓtrahantur. Putabunt enim nos fugere sicut prius. Nobis ergo fugiẽtibus ⁊ illis ꝓsequentibus consurgetis de insidijs ⁊ vastabitis ciuitatem tradetq; eam domin⁹ deus vester i manus vestras. Cumq; ceperitis succendite eam · ⁊ sic omnia facietis vt iussi. Dimisitq; eos ⁊ prexerunt ad insidiarũ locũ: sederuntq; iter bethel ⁊ hai ad occidentalem plagam vrbis hai. Josue autem nocte illa in medio populi mansit. Surgensq; diluculo recensuit socios · ⁊ ascendit cũ senioribus in fronte exercitus: vallatus auxilio pugnatorum. Cumq; venissent ⁊ ascẽdissent ex aduerso ciuitatis · steterũt ad septentrionalem vrbis plagã: inter quã ⁊ eos vallis media erat. Quinq; milia autem viros elegerat · ⁊ posuerat in insidijs · inter bethauen ⁊ hai · ex occidentali parte eiusdem ciuitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciẽ dirigebat · ita vt nouissimi multitudinis · occidentalem plagam vrbis attingerẽt Abijt ergo iosue nocte illa · ⁊ stetit in vallis medio. Quod cũ vidisset rex hai festinauit mane · ⁊ egressus ẽ cum omni exercitu ciuitatis. Direxitq; aciem contra desertũ: ignorans ꝙ post tergum laterẽt insidie Josue vero ⁊ omnis israel cesserũt loco: simulantes metum ⁊ fugiẽtes ꝑ viam solitudinis. At illi vociferãtes pariter ⁊ se mutuo cohortãtes · ꝓsecuti sunt eos. Cumq; recessissent a ciuitate · ⁊ ne vnus quidẽ in vrbe hai ⁊ bethauen remansisset qui nõ ꝓsequeretur israel sicut eruperant · aperta oppida relinquentes: dixit dominus ad iosue · leua clipeum q̃ in manu tua ẽ contra vrbem hai: quoniam tibi tradam eam. Cumq; leuasset clipeum ex aduerso ciuitatis insidie quę latebãt surrexerunt ꝯfestim · ⁊ ꝑgentes ad ciuitatem ceperunt ⁊ succenderũt eam · viri autem ciuitatis qui persequebantur iosue respicientes ⁊ videntes fumũ vrbis ad cęlum vsq; conscẽdere: non potuerũt vltra huc illucq; diffugere: p̃sertim cũ hi qui simulauerãt fugam · ⁊ tendebant ad solitudinẽ cõtra ꝓsequentes: fortissime restitissent. Vidensq; iosue et omnis israel · ꝙ capta esset ciuitas · ⁊ fum⁹ vrbis ascenderet: reuersus percussit viros hai. Siquidem ⁊ illi qui ceperant ⁊ succederãt ciuitatem egressi ex vrbe cõtra suos · medios hostium ferire ceperũt. Cum ergo ex vtraq; parte aduersarij cederentur · ita vt nullus de tanta multitudine saluaret. Regẽ quoq; vrbis hai apprehenderunt viuentem et

Et fugientes. Adam. Quid putas ihesus fugiẽs significet Videamus si sit tale aliquid qđ fugiẽdo vĩcamus. q: ẽ aliqua ꝑfecta virtus ĩ fuga paulus indicat dicẽs. fugite fornicationẽ. vides ergo esse quandã speciẽ fornicatõis quã fugere debemus si caste in christo viuere volum⁹ hęc ergo fuga parit salutẽ. Simili mõ fugere debemus irã · auariciã · inuidiã · liuorẽ · detractionẽ ⁊ huiusmodi hic ẽ exercitus hai quẽ ihesus fugere docebat vnde si vos ꝓsecuti fuerint in vna ciuitate f. in a. Vult enĩ nos huiusmodi hostes fugere ⁊ si fugiẽdo euaserim⁹ hoꝝ maloꝝ ꝯtagia · uidentes deuotionẽ nostrã ⁊ ꝓpositũ mentis · angeli ⁊ nos insectatõnẽ demonum pati insurgunt · ⁊ eos post tergũ cedẽtes interimunt ihesus enĩ ẽ cũ his qui fugiunt · magis q̃ cum his qui persequuntur diligit enim eos qui fugiũt fornicationem · dolum · mendacium · ⁊ huiusmodi.

Igitur omnibus. Adaman. Percusserūt eos in ore gladij · vsq; quo non relinqueret ex eis qui saluus fieret ⁊c. Indicat nobis · q; ex his quorū chaos ē habitaculū .i. demonib; qui in abysso regnāt · nullū penitus relinq̄re debemus · sed omnes interimere. Non substantiā .s. illorū · sed opus ⁊ studium quo peccare homines faciūt. hec ē enim eorū vita si peccemus · ⁊ interitus eorū si nō peccemus. Interimūt ergo sancti habitatores hai. nec vllū dimittunt · qui cū omni diligētia seruāt cor suum · ne pcedant ex eo cogitationes male ⁊ os suum ne pcedat inde sermo malus hoc ē non relīquere vllum qui effugiat cū eo nec sermo effugit mal⁹. Extinguam⁹ ergo omnes chaos habitantes .i. ptrarias virtutes · ⁊ nullā relinquamus q̄ effugiat. Sic enim festum celebrabimus diem deo · ⁊ leta solēnitate gaudebim⁹. Qn̄ ergo legis in scripturis pugnas iustorū · cedes īteremptorū · ⁊ q; sancti nulli hostiū parcūt · ⁊ si pepercerit reputari eis in peccatū. sicut sauli q̄ viuū reseruauit agag regē amalech. sicut exposuimus intelligēda sunt · q; hec bella gerūtur aduersus peccatum. Quomō aūt iusti erūt si vel parum peccati in seipsis seruauerint · iō dicit de eis · q; nec unū reliquerūt. vnde. non dum vsq; ad sanguinē restitistis aduersus peccatū · hinc alibi dicitur. Sanctificate bellum ⁊ pugnate pugnā domini. Quid ē enim sanctificare bellū · nisi īteremptis omnib; anime hostibus .i. vicijs · ⁊ mortificatis mēbris q̄ sunt sup terrā · ⁊ omnib; malis cupiditatib; amputatis · effici sanctū corpore ⁊ spiritu · ⁊ fortiter facientē venire ad cōspectum dei viuētis. ⁊ p palma victorie virtutis merito coronari.

Regem quoq; eius. Adam. Rex hai · in ligno gemino suspenditur diabolus .s. in cruce christi q̄ gemina fuit .i. gemina ratione cōstitit · quia uisibiliter dei filius in carne crucifixus ē · inuisibiliter vero diabolus cū principatibus ⁊ potestatib; suis. vn̄ apostol⁹ · qđ erat ptrariū nobis tulit illud de medio · affigēs cruci sue · exuens pricipatus ⁊ potestates · traduxit libere triūphans eos in ligno crucis · q̄uis in alijs exēplaribus habeat triumphās eos in semetipso · sed apud grecos habet in ligno. Ergo duplex ē ratio dominice crucis. vna qua christus crucifixus reliquit nobis exemplū. altera in qua crux illa trophēū fuit diaboli in quo crucifixus ē ⁊ triumphat⁹. vnde. mihi aūt absit gloriari · nisi .i. c. d. n. i. christi · p quē mihi mundus crucifixus ē ⁊ · e · m. Vides quomō apostolus duplicē crucis pdit rationem · duo enim sibi cōtraria dicit esse crucifixa · se sanctū .s. ⁊ peccatorē mundū · sicut diximus christum ⁊ diabolū. Nos enim crucifigimur mūdo · cū veniēs princeps mundi ī nobis nō inuenit quicq; · ⁊ in nobis crucifigit mundus cū peccati pcupiscentias nō recipimus. Sed dicet aliquis · si diabolus ⁊ exercitus eius interemptus ē quomō adhuc ptra seruos dei p̄ualet · ⁊ sicut leo rugiēs circuit querēs quē deuoret: Sed ⁊ aduētus christi · vnus quidē in humilitate cōpletus est · alius speratur in gloria · ⁊ hic prim⁹ aduētus in carne: mystice in scripturis vmbra eius dicit. vnde. spiritus vultus nostri · christus domin⁹ · cui diximus in vmbra tua viuemus in gentib;. Gabriel quoq; de natiuitate eius dicit. virtus altissimi obum · ti · vnde. intelligim⁹ pluria primo aduentu eius obumbrari · quorū cōpletio consummabit ī secūdo · ⁊ apostolus dicit · quia resuscitauit nos cū eo · simulq; sedere fecit in celestib;. Que adhuc impleta non videmus · sed nunc adumbrata sunt hic p fidem · quia mēte ⁊ spe a terrenis ⁊ mortuis opibus eleuamur · ⁊ quottidie cor nostrū ad celestia erigimus · sed ī secūdo aduētu implebunt q̄ nunc credimus et speramus. Sic ergo diabolus victus ē ⁊ crucifixus · sed his qui cū christo crucifixi sunt · omnib; autem erit crucifixus: cum cōplebit illud qđ ait apostolus. Sicut in adā omnes moriūtur · ita ⁊ ī christo · o · u · Est ergo hoc etiā resurrectionis future mysteriū. Nā ⁊ tūc diuidet populus in duas ptes · ⁊ erunt alij primi · alij postremi · quicunq; ad ihesum pspirauerūt in vnū · nec vltra erit diabol⁹ nec mors. vnde nos qui viuimus qui residui sumus in aduētu domini nō p̄ueniem⁹ eos · qui · d · quia ipse dominus in iussu ⁊ in voce archangeli · ⁊ in tuba dei descendet d c · ⁊ mortui q̄ ī christo sunt resurgēt primi · deinde nos qui viuimus ⁊c · de diabolo aūt ait. Nouissim⁹ inimicus destruetur mors ⁊c.

obtulerūt iosue. Igitur omnibus interfectis qui israelem ad deserta tendentē fuerant psecuti · ⁊ in eodē loco gladio corruentibus · reuersi filij israel pcusserunt ciuitatē. Erāt autē qui in eodē die pciderant a viro vsq; ad mulierē. duodecim milia hominū omnes vrbis hai. Josue vero nō ptraxit manum quā in sublime porrexerat tenens clipeū donec interficerent omnes habitatores hai. Jumenta autē ⁊ predam ciuitatis diuiserūt sibi filij israel · sic̄ p̄ceperat dn̄s iosue. Qui succendit vrbem ⁊ fecit eam tumulum sempiternum. Regem quoq; eius suspēdit in patibulo vsq; ad vesperam ⁊ solis occasum. Precepitq; ⁊ deposuerūt ipsum cadauer eius de cruce: piecerūtq; in ipso introitu ciuitatis · congesto sup eum magno aceruo lapidum qui pmanet vsq; in p̄sentem diem. Tunc edificauit iosue altare domino deo israel in monte hebal sicut preceperat moises famulus domini filijs israel · ⁊ scriptum ē in volumine legis moisi: altare de lapibus impolitis quos ferrum non tetigit · ⁊ obtulit sup eo holocaustum dn̄o · imolauit

nō solū hoc ad litterā · sed locus demonū inhabitabilis erit in eternū cū iam nemo peccabit · neq; regnabit peccatum · cū diabolus ⁊ angeli eius ibūt in ignē eternū

oportebat eū aliquid deo dignū tāta victoria offerre

hi lapides viui sūt apostoli · ⁊ ītegri ⁊ incōtaminati · vnū altare faciētes pp̄ter vnanimitatē ⁊ cōcordiā vnanimiter orātes. Sup hoc altare offert ihesus sacrificiū patri. Nos quoq; possumus effici lapides altaris. non enī deserit nos christus · ⁊ orationes nostras spirit⁹ adiuuat ⁊ offert patri orationes nostras

omnibus fidelibus qui sunt lapides viui

quia incorrupti carne ⁊ spiritu

Adamantius. Lex. in gemino ligno hoc ē lignum scientie boni ⁊ mali · in quo ⁊ bon⁹ .i. christus · ⁊ malus .i. diabolus pependit · sed malus vt interiret · bonus vt vineret ex virtute: q; crucifix⁹ ē ex īfirmitate · s; viuit ex virtute dei · nec solū vt vineret · sed vt uiuificaret. Ipse ē nouissimus adā in spiritu viuificante.

Tunc edificauit io. Adam. Edificauit ihesus altare domino deo israel ⁊c. Omnes qui in christū credimus · lapides viui esse dicimur secūdū illud. Vos autē estis lapides viui ⁊c. Sicut autē lapides validiores primi iaciunt ī fundamento · vt ipsis supponi possit edificij pondus · secundi vero ⁊ paulo inferiores primi ordinant. Qui vero plus inferiores sunt paulo supiores · deinde. In cōpatione lapidū qui infirmiores sunt in supiorib; ⁊ ppe ipsa fastigia collocant. Idem intelligendū ē de lapidibus viuis apostoli ⁊ pphete sunt in fundamētis. vnde. edificati sup fundamentū apostolorū ⁊ pphetarum · ipso summo angulari lapidi christo ihesu. Ipse autē christus spiritualis edificij fundamentū est. vnde. fundamentum aliud nemo potest ponere · p̄ter id qđ positū ē · qđ ē ihesus christus. Beati ergo qui supra tam nobile fundamentū edificia sancta pstruxerunt. Sed in hoc edificio oportet esse altare. Quicūq; ergo lapides viui: orationibus ⁊ obsecrationib; vacant ⁊ supplicationū victimas immolāt ex his edificat ihesus altare. Sed uide q̇d alcribit laudis lapidibus altaris · sicut dixit legislator moises edificari altare ex lapidibus integris quib; ferrū non ē iniectū. Nouit cuiusq; pscientia quis sit integer īcorruptus · impollutus · immaculatus carne ⁊ spiritu · cui ferrum nō ē iniectum .i. qui ignea tela maligni nō recepit · sed scuto fidei extinxit ⁊ repulit · vel quis ē qui ferrum pugne · belli · litium nunq; recepit · sed semp pacificus fuit · quietus · mitis ⁊ christi humilitate format⁹ · hi sunt lapides viui · ex quib; altare fit · vt offerat ihesus sup eos holocausta ⁊ sacrificia salutis.

Sed adhuc deest qđ his omnibus adijciat hiesus. Scripsit inquit hiesus super lapides altaris deuteronomium legem moysi ⁊c. Quomodo autem hoc potuit facere. Sed noster hiesus in lapidibus viuis et ītegris scripsit deuteronomiū .i. secundam legem. vnde ipse ait. dictum est antiquis. Non occides. Ego autem dico vobis. Omnis qui irascitur fratri suo homicida est ⁊c. Vides deuteronomium quod scripsit hiesus in lapidibus viuis et integris · non in tabulis lapideis. sed in tabulis cordis carnalibus: n̄ attramento · sed spiritu dei viui. vnde · cū em̄ gentes que legē non habēt naturaliter que legis sunt faciunt · huiusmodi legem non habentes · ipsi sibi sunt lex · qui ostendunt opus legis scriptū in cordibus suis ⁊c. Sed nūc

per hęc quę loquimur: ihesus deuteronomium descripsit in cordibus eorum qui integra fide et toto animo accipiũt quasi ĩ integris lapidibus.

Augu. Quomodo potuit sup lapides tam magnũ librũ scribere. ⁊ pmanentibus ibi filijs israel vsqꝫ quo pscripsisset. noster aũt ihesus non indiget multa mora vt secundã legem in cordibꝫ credentiũ figat. qui ad altaris constructionem digni sunt.

Omnis aũt ⁊c. Et omnis israel ⁊ presbiteri. ⁊ iudices. ⁊ scribe pcedebant hinc ⁊ illinc. archam testamẽti domini ⁊c. archa testamẽti domini ẽ. in qua tabule legis manu dei scripte seruãt. ⁊ circa hãc q̇ vere israel ẽ incedit nec ẽ longe ab ea. leuite vero ⁊ sacerdotes in humeris suis eã portabant.

Quicunqꝫ enim sacerdotali religione ⁊ sanctitate viuunt nõ solũ hi qui sedẽt. in sede sacerdotali. sed magis q̇ sacerdotaliter agũt q̊rum ps ẽ dominus. ipsi vero sacerdotes ⁊ leuite domini qui legem portant in humeris implẽdo.s. ope q̃ scripta sunt in lege.

Ut aduena ⁊c. Sed ⁊ pselitus ⁊ indigena simul. ⁊ erant dimidij iuxta montem garizĩ. ⁊ dimidij iuxta montẽ hebal ⁊c. Qui sunt qui dimidij incedunt iuxta montẽ garizim. ⁊ qui sunt dimidij qui licet saluent̃. ñ tamẽ potuerunt iuxta montẽ garizim incedere: sed incedunt iuxta montẽ hebal. Mons garizim benedictiões habet. Mons hebal.

pacificas victimas ⁊ scripsit sup lapides deuteronomiuꝫ legis moisi

(evangeliũ.s. in cordibꝫ credentiũ)

q̃d ille digesserat corã filijs israel.

(tradẽdo fidei sacramẽta) (hi sunt celestes virtutes angeli.i. ecclesia primitiuorum. qui in huiusmodi assistunt) (qui semp vidẽt faciẽ patris)

Dis aũt ppl's ⁊ oẽs maiores natu duces qꝫ ac iudices stabãt ex vtraqꝫ parte archę in cõspectu sacerdotum qui portabãt archam federis domini vt aduena ita ⁊ indigena

(qui sacerdotali religione viuunt) (ope implẽdo legẽ: q̃ in archa erat) (cathecuminꝰ. vel qui iam sociari studet fidelibus) (christianus) (qui amore boni. ⁊ pmisse benedictionis bene operatur.)

media ps eorum iuxta montẽ garizim ⁊ media iuxta montem hebal

(qui supplicij timore. ⁊ maledictionis cauende benefaciũt)

sicut pręceperat moises famulus domini ⁊ primũ quidem benedixit populo israel. Post hęc legit omĩa verba benedictõis ⁊ maledictõis ⁊ cũcta q̃ scripta fuerãt in legis volumine. nihil ex his quę moises iusserat reliquit intactũ sed vniuersa explicauit coram omni multitudĩe israel mulieribꝰ ac puulis ⁊ aduenis qui inter eos morabant̃.

(lex) (gratiã intelligẽtie tribuit. vt in lege habeamus sensum christi) (perfectorum.s. quorum ẽ solidus cibus) (infirmis qui infirmus ẽ olus mãducet) (qui lacte indigent cathecuminis)

maledictiones: q̃ peccatoribꝫ imminẽt. Statuerũt enĩ sicut scriptũ ẽ in deuteronomio. vi. tribus ad benedicendũ in monte garizim. nobiliores ⁊ eximias.i. simeon. leui. iuda. isachar. ioseph. ⁊ beniamin. Sex vero ignobiliores. ad maledicendũ. in quibus ẽ ruben. qui ascẽdit cubile patris. ⁊ zabulon. q̇ ẽ vltimus filius lyen. Ego video duas esse species eorum qui p fidem pperant ad salutẽ. Unam eorum qui pmissionũ celestiũ cupiditate succensi summo studio nitant̃ ne vel minima eos beatitudo pterea. desiderãtes nõ solũ benedictionẽ capiendã ⁊ effici in parte sortis sanctorum. sed semp assistere in cõspectu dei. Alij vero ⁊ si tendũt ad salutẽ. nõ tam amore benedictionũ vel pmissionum qꝫ ne eant in gehennã. quasi dicãt. Sufficit mihi nõ ire in ignẽ ęternũ nõ expelli in tenebras exteriores. Dimidij ergo illi qui iuxta montẽ garizim incedunt. qui ad benedictionẽ electus ẽ illos significãt qui nõ metu pene. sed benedictionis ⁊ pmissionis desiderio. veniunt ad salutẽ. Illi vero dimidij q̇ iuxta montẽ hebal incedũt. in quo maledictiones plate sunt alios indicant qui metu pęne ⁊ supplicij ꝯplentes legem veniũt ad salutẽ. Nobiliores autẽ sunt illi qui ipsius boni. ⁊ benedictionis desiderio bonũ agunt. qꝫ qui metu supplicij. Solus aũt ihesus ẽ qui potest ex omni populo huiusmodi mentes discernere. ⁊ alios statuere in mõte garizim ad benedictiones alios in monte hebal ad maledictiones nõ vt maledictiones accipiãt. sed vt metuẽtes pscriptas maledictiones. ⁊ pęnas peccatoribꝫ ꝯstitutas: caueãt eas incurrere.

Post hęc legit. Adam. Refert̃ quia legit ihesus omnia verba legis benedictiones ⁊ maledictiones ⁊c. Ego arbitror. qꝫ si qñ nobis legit̃ moises ⁊ p gratiã domini velamẽ litterę amouet̃. ⁊ incipimus intelligere ⁊ diligere quia lex spiritualis ẽ ihesus dominꝰ legit legẽ. ⁊ hęc in auribꝫ populi recitat. pcipiẽs ne seq̃mur occidentẽ litterã. sed teneamus spiritũ viuificantẽ: legit ergo ihesus nobis legẽ cũ legis archana reuelat. vnde, nos aũt sensũ christi habemus vt sciamus q̃ ã deo donata sunt nobis.

Nihil ex his. Non erat sermo ex his q̃ mãdauit moises. quẽ nõ legeret ihesus in auribꝫ totius ecclesię israel additũ ẽ etiã mulieribꝫ ⁊ infantibꝫ et pselitis. Nouit enim ihesus noster aures esse pter istas carnales. de quibꝫ ait Qui habet aures audiẽdi audiat. In his ergo auribꝫ legit ihesus legẽ. Si ergo seperati intelligamus mulieres ⁊ infantes ⁊ pselitos: ⁊ eos velut sequelam quãdã esse sentiamus ecclesię. quomõ in magna domo sũt etiã lignea ⁊ fictilia vasa dicimus quidẽ viris fortibꝫ fortẽ tradi cibũ de quibꝫ dicit̃: pfectorum ẽ autẽ solidus cibus ex quibus ecclesia parat̃. q̃ nõ habet maculã aut rugã. Eos vero quos mulieres, infãtes pselitosqꝫ appellat ĩtelligamꝰ eos eẽ q̇ adhuc lacte indigẽt. vel etiã ĩfirmi vt mulieres holeribꝫ vescunt̃. Si vero omĩs simul ecclia accipiat̃. viri intelligũtur qui in omnibꝫ pfecti stant armati contra astutias diaboli. mulieres vero qui nõdum ex se: q̃ vtilia sũt gerũt sed meliorum exempla sectando. qui sunt eis caput. Caput enĩ mulieris vir. Infantes vero erũt qui nup fide suscepta. lacte euangelico nutriunt̃ pseliti autem cathecumini vel q̇ iam sociari fidelibꝫ studẽt.

C. IX.

Qvibus audi

tis cuncti reges transiordanem qui versabant̃ in montanis ⁊ cãpestribus in maritimis ac littore maris magni. hi quoqꝫ qui habitabant iuxta libanũ. ethęus. ⁊ amorręus. ⁊ chananęus. pherezęus. ⁊ euęus. ⁊ iebusęus. congregati sunt pariter. vt pugnarẽt contra iosue ⁊ israel vno animo eademqꝫ sententia. At hi qui habitabant in gabaon audiẽtes cuncta q̃ fecerat

C. IX.

Cõgregati sunt. Adaman. Ex his quę gesta sũt dñi ihesu bella ⁊ triũphos ꝯtemplemur. qꝫuis etiã hęc in ipso visibiliter cernamus expleta. Conuenerũt enĩ reges terrę senatus populus ⁊ principes romani. vt expugnarẽt nomẽ ihesu ⁊ israel simul. Decreuer̃t enim legibꝫ suis vt nõ sint christiani. omnis ciuitas. omĩs ordo christianuꝫ nomẽ ĩpugnat. sed sicut tũc omẽs reges illi ꝯueniẽtes. nihil ꝯtra ihesum facere potuerũt. ita etiã nunc nihil potuerũt vel principes. vel potestates iste contrarię. vt nõ christianorum genus latius ⁊ pfundius ppaget̃. Scriptũ ẽ enim qꝫ quãtomagis eos humiliabãt tãto plures fiebãt. Confidimꝰ autẽ qꝫ non solũ non poterũt nos obtinere: inuisibiles inimici sed velociter domino nr̃o ihesu vincẽte ꝯteret̃ sathanas sub pedibꝫ seruorum eius.

At hi qui. Adam. In domo patris mei mãsiones multe sunt. et multę differentie eorum qui ad salutem sunt vel veniũt. vnde ⁊ gabaonitas arbitror portiunculam quandaꝫ eoruꝫ esse qui saluandi sunt. sed non sine nota alicuius infamię. Ligni enim cesores vl' aquę gestatores fiunt ad obseq̇um populi et altaris. quia cum dolo accesserunt ad filios israel pannis calciamentisqꝫ veteribus induti ferentes cibum vetusti panis. Hi ergo veniunt ad hiesum cũ vetustatibus suis petẽtes saluari tm̃. Sunt em̃ in ecclesia credẽtes q̇dẽ ⁊ acq̇escẽtes diuĩs pceptis erga seruos dei religiosi et officiosi et ad ornatum ecclesię vel misterium satis prompti. sed in conuersatõe propria obsceni et vicijs inuoluti. nec omnino deponentes veterem hominem cum actibus suis. nichil adhibent emendatõnis morum vel innouatõnis. Istis ergo christus hiesus salutem concedit. sed quandam infamie notam ñ euadunt. Simile quod in libro pastoris de his dicitur. quia est arbor quędam que vlmus vocatur quę fructum non affert. portat tamen vitem fructiferam. et sic necessaria est quia frugifere viti seruit. Sic gabaonite non deposuerunt veterem hominem cum actibus suis sed ministrant sanctis et seruiũt ⁊ aliq̇d vtilitatis impendũt. ⁊ sic ab ihesu salutẽ cũ iuramẽti interpositione suscipiunt. Notandũ aũt qꝫ heretici q̇ vetus testamentũ nõ recipiũt. ĩ hoc loco dicũt. Vide qꝫ nihil hũanitatis habuit ihesus naue filiꝰ vt hoibꝰ qui ad se supplices venerãt salutẽ ꝯcedens notã infamie ⁊ iugum seruitutis

infigeret. Sed ihesus secundū mēsurā fidei ipsoꝝ cōpetenter iudicauit. Sꝫ raab meretrix que fide integra credidit cū omni domo sua ⁊ exploratores plena deuotione suscepit integre in societatē populi suscepta ē ⁊ apposita ad filios israel. Isti vero qui nō tam israelitice plebis ꝯsortia dilexerunt quā sue ꝑditionis metu fraudulenter accesserunt ad ihesum. quomodo poterant libertatē vite ⁊ regni consortium dolis seruilibus ꝓmereri. ꝓpterea cū dicerent. Audiuimꝰ quāta fecit vobis dominꝰ ꝑ mare rubrū ⁊ ī deserto. nihil tamē tante fidei dignū nihil tantarum virtutum admiratione dignū gesserunt Ihesus ergo vidēs angustum in fide ꝓpositum moderationē erga eos iustissimam seruat. vt salutē mereantur qui parū fidei habent nec tamē summā regni vel libertatis accipiāt. quia fides eoꝝ nullo operum nobilitatur accessu. Fides aūt sine opibus mortua ē. Nobis aūt ꝓuidendū ē dum potestatē habemus. vt abijcientes antiquas sordes ⁊ pannos vitioꝝ veteres sociemur israelitice libertati. In lege enim ꝑcipitur ne liceat hebreū puerū. si forte in seruitutē deuenerit amplius seruire quā sex annis. in septīo vero liberū dimitti. tanta apud israelitas libertatis cura. Tu ergo si hebreus puer es. ⁊ in seruitium decidisti. puer eī est quī facilitate animi in seruitiū decidit. quī autem peccat: seruus ē peccati In hoc seruitiū nō virilis ⁊ ꝑfectus animus decidit. sed puerilis et facilis. Tu ergo si hebreus puer es. i. fidelis iam baptizatus. ⁊ post in peccatū lapsus sufficiat tibi. vi. annis seruisse. In septimo vide ne seruias. sed redi ad libertatē tuam. Septenarius legē significat mandatoꝝ. senariꝰ vero mūdū. dū ergo que mūdi sūt sapis. ⁊ ī his

ꝉnō sincere nec integre. socii israelitarū fieri cupientes.

iosue hierico. ⁊ hai. ⁊ꝉcallide cogi-
ſantiquas
tantes tulerunt sibi cibaria. saccos
scꝫ sordes. ⁊ vicioꝝ pannos veteres
veteres. asinis imponētes. ⁊ vtres
ſveterē
vinarios. scissos atqꝫ ꝯsutos. Cal-
scꝫ hominē cū actibus suis
ciamentaqꝫ ꝑantiqua que ad indicium vetustatis pitacijs consuta erant. Induti veteribus vestimentis. panes quoqꝫ quos portabant ob viaticum duri erant. ⁊ in frusta
ſihesū christū
ꝯminuti. Perrexeruntqꝫ ad iosue
ꝉego vobiscū sum vsqꝫ ad ꝯsummationem seculi
ꝉsanctis qui semꝑ parati sunt pugnare contra aerias potestates
ꝉqui tūc morabatur ꝉin castris in galgala. Et dixerūt ei atqꝫ omni simul
ſreuelatione. s. de qua dicitur. Reuela oculos meos ⁊c.
israeli: De terra longinqua venimꝰ pacem vobiscū facere cupientes.
ſal. filii israel
Responderuntqꝫ viri israelite ad eos. atqꝫ dixerunt. Ne forte in terra que nobis sorte debetur habitetis. ⁊ non possimus inire fedus vobiscum. At illi ad iosue. Serui inquiunt tui sumus. Quibus iosue ait. Qui nam estis? aut vnde venitis? Responderunt de terra longinqua valde venerunt serui tui. in no
ſfatētur se diuina mi
mine domini dei tui. Audiuimus
rabilia audisse ⁊ scire. nihil tamē dignū tantarum virtutū admiratione faciūt
enim famam potentie eius cuncta que fecit i egipto. ⁊ duobus amorreorum regibus transiordanem. seon regi esebon. ⁊ og regi basan qui erat in astaroth. Dixeruntqꝫ nobis seniores ⁊ omnes habitatores terre nostre. Tollite in manibus vestris cibaria. ob longissimam viā ⁊ occurrite eis ac dicite: Serui vestri sumus fedus inite nobiscum. En panes quādo egressi sumus de domibus nostris vt veniremꝰ ad vos. calidos sumpsimꝰ. nunc sicci

facti sunt. ⁊ vetustate nimia comminuti. Vtres vini nouos impleuimꝰ nunc rupti sunt ⁊ soluti. Vestes ⁊ calciamenta quibus induimur. et que habemus in pedibus ob longitudinem longioris vie: trite sunt ⁊ pene consumpte. Susceperunt igitur de cibarijs eorum. ⁊ os domini non interrogauerūt. Fecitqꝫ iosue cum eis pacē. ⁊ inito federe pollicitus ē vt non occiderentur. principes quoqꝫ multitudinis iurauerunt eis. Post dies autē tres. initi federis: audierūt quod in vicino habitarēt. ⁊ inter eos futuri essent. Mouerūtqꝫ castra filij isrl ⁊ venerūt in ciuitates eorū die tercio. Quarum hec vocabula sunt. Gabaon. ⁊ caphira. ⁊ beroth. ⁊ cariathiarim. et non ꝑcusserunt eos. eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomie domini dei israel. Murmurauit itaqꝫ omne vulgus contra principes. qui rñderunt eis. Iurauimus eis in nomie domini dei israel. ⁊ idcirco nō possumus eos contingere. Sed hoc faciemꝰ eis: Reseruentur quidē vt viuant. ne contra nos ira domini concitetur si peierauerimꝰ. sed sic viuant. vt in vsus vniuerse multitudinis ligna cedāt aquasqꝫ cōportent. Quibus hec loquentibus vocauit gabaonitas iosue ⁊ ait eis. Cur nos decipere voluistis? vt diceretis ꝓcul valde habitamus a vobis. cū in medio nostri sitis. Itaqꝫ sub maledictione eritis ⁊ nō deficiet de stirpe vestra ligna cedens. aquasqꝫ comportās

exerceris ⁊ secundū carnem cogitas necesse ē te seruire peccato. Cū ergo ad septenariū. i. legis scientiā ꝑueneris tūc require libertatem tuā. ne si ꝑseueraueris ī peccatis defixa in aure nota. quia si ꝯmonētis dei ⁊ ad libertatē pristinā reuocātis verba nō audias fias peccati seruus in eternum.

Iurauimꝰ eis.

Aug. Queritur. quomō iurationem quam seruandā crediderunt hebrei gabaonitis. quibus ita iurauerāt. tanquā de longinqua terra venientibꝰ. sicut illi mētiti fuerāt. Sciebāt enī se debellādos si cognitum esset hebreis in ea terra eos habitare quā erāt recepturi. Venientibus ergo quod de lōginqua terra venissent iurauerūt. postquā vero cognouerūt habitare eos. vbi omnes quos īuenirent secundū dei ꝑceptum debellare deberēt. noluerūt tamē frāgere iurationē. ⁊ quāuis eos mētitos didicissent. parcere maluerunt. cum possent dicere: se tanquā illis iurasse quos esse crediderant. i. de longinquo veniētes. Cū vero aliud cognouerīt. ꝑceptū domini circa eos fuit implēdum. vt sicut ceteri expugnarentur. deus autē hoc approbauit. nec parcentibus succensuit quāuis eū nō īterrogassent. quinam illi essent et cum illos fallere maluissent. Vnde credēdi sūt. ⁊ si fallere ꝓ sua salute voluerūt. nō tamē fallaciter deū timuisse in ꝑplo eius Ideo aūt nō succēsuit dominꝰ iurantibꝰ aut parcentibꝰ ⁊ postea gabaonitas ipsos tanquā populi sui homies de domo saul vindicauit. sicut regnorum ostendit hystoria Et quia iuratio sic seruata ē quāuis hominibus mētitis. vt ad clemētiā sentētia flecteretur. nō displicuit deo. Nam si e contrario iurassent aliquos se interfecturos. quos gabaonitas in terra ꝓ esse putassent. ⁊ postea didicissent eos

ab ea terra esse extrane os. et de longinquo ad se venisse non arbitrandum est quod non essent debellaturi eos causa iurationis implende: cum propter ipsam percendi clementiam sanctus dauid postquam iurauit se interfecturum nabal. sciens utique quem fuerat interfecturus parcere maluit nec iure duriore implere iuramentum magis placere deo existimans si quod ira perturbatus iurauerat non fecisset quam si perfecisset.

Isido. Gabaonite significant eos qui credunt. et erga fuos dei deuoti vel ecclesie cultum videntur habere nihil tamen emendationis vel deuotionis vel innouationis habent in moribus. tales tantummodo quoddam signum salutis intra ecclesiam temporaliter preferunt. Inter spirituales autem .i. inter sanctos dei regnum eternum vel libertatem non consequuntur.

Ascendite ad me. Dum se anima verbo dei sociat. statim patitur inimicos. quos ante habuerat amicos. nec solum homines sed etiam contrarias virtutes. Sciat ergo qui ihesu expetit amicicias: multorum sibi inimicicias tolerandas. unde omnes qui pie volunt viuere in christo persecutionem patiuntur etc. et alibi. fili accedens ad seruitutem dei prepara animam tuam ad temptationem. Oppugnantur etiam gabaonite propter amicicias ihesu quamuis ligni cesores et aque gestatores .i. licet ultimus meritis in ecclesia sis. hoc ipso tamen quod pertines ad ihesum impugnaris a quinque regibus. Sed nec gabaonite relinquuntur vel sperniuntur a ihesu. vel a ducibus et presbiteris israelitarum. sed infirmitati eorum auxilium fertur. hoc autem agitur in nobis. Unde consolamini pusillanimes. sustinete infirmos. Item. Vos autem potentiores imbecillitates infirmorum sustinete. Sic ergo ihesus cum ducibus et principibus adest his qui pro nomine suo a contrariis virtutibus oppugnantur. Nec solum auxilium in bello prestat. sed etiam producit diem et spacia lucis. et discutit aduentum noctis

Congregati igitur ascende. Aug. Querit quomodo rex hierusalem

in domum dei mei. Qui responderunt ei. Nunciatum est nobis seruis tuis quod promisisset dominus deus tuus moysi seruo suo ut traderet vobis omnem terram. et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus ergo valde: et prouidimus animabus nostris. vestro terrore compulsi. et hoc consilium iniuimus. Nunc autem in manu tua sumus. Quod tibi bonum et rectum videtur fac nobis. Fecit ergo iosue ut dixerat. et liberauit eos de manibus filiorum israel ut non occiderentur. Decreuitque in illo die esse eos in ministerium cuncti populi et altaris domini cedentes ligna. et aquas comportantes usque in presens tempus in loco quem dominus elegisset.

C. X.

Que cum audisset adonisedech rex hierusalem quod scilicet cepisset iosue hai. et subuertisset eam. Sicut enim fecerat hiericho et regi eius. sic fecit hai et regi eius. et quod transfugissent gabaonite ad israel et essent federati eorum timuit valde. Urbs enim magna erat gabaon. et una regalium ciuitatum. et maior opido hai. omnesque bellatores eius fortissimi. Misit ergo adonisedech rex hierusalem ad otham [al. oham] regem hebron. et ad

[interlinear:] qui ihesu expetit amicicias. multorum patietur inimicicias. unde fili accedens ad seruitutem dei prepara a. t. a. t.

pharan regem hierimoth. ad iaphie quoque regem lachis. et ad dabir regem eglon. dicens. Ascendite ad me: et ferte presidium. ut expugnemus gabaon. quare transfugerit ad iosue et filios israel. Congregati ergo ascenderunt quinque reges amorreorum. rex hierusalem. rex hebron. rex hierimoth. rex lachis. rex eglon: simul cum exercitibus suis: et castrametati sunt circa gabaon oppugnantes eam. Habitatores autem gabaon urbis obsesse miserunt ad iosue qui tunc morabatur in castris apud galgalam. et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab auxilio seruorum tuorum. ascende cito et libera nos: ferque presidium. Conuenerunt enim aduersum nos omnes reges amorreorum qui habitant in montanis. Ascenditque iosue de galgalis: et omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortissimi. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos. In manus enim tuas tradidi illos. Nullus enim ex eis tibi resistere poterit. Irruitque ita iosue super eos repente: tota nocte ascendens de galgalis. Et conturbauit [alias contriuit] eos dominus a facie israel: conturbauitque plaga magna in gabaon. ac persecutus est eos per viam ascensus bethoron. et percussit usque ad azecha et maceda. Cumque fugerent filios israel: et essent in descensu bethoron dominus misit super eos lapides

adonibezeth et ceteri. cum quibus obsedit gabaonitas. secundum .lxx. primo reges iebuseorum. cum ad eos obsidendos conuenerunt. Postea vero reges amorreorum dicantur ab ipsis gabaonitis. quando nuncios miserunt ad ihesum ut sibi subueniret. Sicut autem inspeximus secundum hebreum utrobique amorreorum dicuntur cum constet iebuseum regem fuisse hierusalem. que dicta est iebus tanquam illius gentis metropolis: et .vij. gentes sepe scriptura commemoret exterminandas. quarum una perhibetur amorreorum. nisi forte hoc nomen uniuersale fuerat omnium aut potius maioris partis ut non una. sed plures in his septem hoc nomine censerentur. quamuis esset una de .vij. que amorreorum proprie vocaretur. Sicut quedam pars que proprie dicitur libia. quamuis hoc nomen uniuerse africe competat et pars quedam que proprie dicitur asia quamuis asiam. alij dimidium orbem terrarum alij terciam partem posuerunt. chananei quoque tanquam una gens in illis septem commemorantur: et tamen uniuersa terra illa originaliter terra chanaan vocatur.

Ascenditque iosue de gal. Aug. Cum obsessi gabaonite a regibus amorreorum misissent ad ihesum ut sibi subueniret ascendit ihesus a galgala. ipse et omnis populus bellatorum cum illo omnis potens in fortitudine. et dixit dominus ad ihesum. noli timere illos. In manus enim tuas tradidi eos non subsistet ex istis quisquam etc. ubi neque consultus est dominus utrum eundum ad eos esset. Sed ultro suis recte subuenire volentibus futuram pronunciauit victoriam. Sic ergo posset inconsultus de gabaonitis mouere que essent cum mentirentur. nisi ei placuisset illa iuratio que subiectis parcere cogeret: crediderant enim deo quem audierant populo suo promisisse: quod illas gentes subuerteret et earum terram obtineret. et hanc eorum fidem quodammodo remunerauit. quia non perdidit.

Sol contra gabaon. Adaman. Volumus si possumus ostendere quomodo dominus noster ihesus christus ꝓtelauerit lucē ⁊ maiorē fecerit diem. vel ꝓ salute hominū vel ꝓ īteritu ꝯtrariarū virtutū. Ex quo saluator aduenit finis erat seculi. deniqꝫ ipse ait. Penitentiā agite. Appropinquauit enim regnū celoꝝ. Sed retinuit ⁊ repssit diē ꝯsummationis. videns enī deus pater salutē gentiū ꝑ ipsum solū posse cōstare. dicit ad eum. pete a me ⁊ dabo tibi gen. h. t. ⁊c. dum ergo paterna pollicitatio impleatur ⁊ ecclesia crescat. ⁊ plenitudo gentiū intreat. vt tandē omīs israel saluetur. dies ꝓducitur. ⁊ differtur occasus nec vnq̄ꝫ sol occūbit. ꝗ semꝑ oritur. dum credentiū cordibꝫ sol iusticie lumen veritatis infundit. Cuꝫ vero impleta fuerit mensura credentium ⁊ deterior aut decolor etas vltime generatōis aduenerit ⁊ crescēte iniquitate refrigescet charitas multoruꝫ ⁊ in paucis fides inuenietur tunc abbreuiabunt dies. Idem igitur dominus nouit extendere diem cū salutis tēpus ē ⁊ breuiare in tpe tribulatōis ⁊ ꝑditōis dū ꝗ spaciū lucis ꝓducitur sicut in die honeste ambulemus.

Fugerant eniꝫ quinqꝫ. Adam. Quid ē qd dicit. v. reges fuisse ⁊ hos in speluncam confugisse. duplex pugna ē christianis. ꝑfectis quidē qualis erat paulus ⁊ ephesij. sicut ipse dicit. Non ē pugna aduersus carnem ⁊ sanguinē. sed aduersus principatus ⁊ potestates. ⁊ aduersus rectores tenebrarū. Inferioribus vero ꝯtra carnem ⁊ sanguinē his. s. qui adhuc carnalibus vicijs ⁊ fragilitatibus impugnantur. qd etiā in hoc loco indicari puto. Gabaonitis enī bellum indictū est a. v. regibus his qui imꝑfecti sunt a. v. corporeis sensibꝫ. ꝑ aliquē enim hoꝝ vnūquenqꝫ necesse ē cadere in peccatū. hi. v. reges gabaonitas. i. carnales homines impugnant. Qui autem dicūtur in speluncas cōfugisse. potest hic forsitan indicari. quia spelunca locus ē in ꝓfundum terre defossus. Sensus ergo ē. cum se terrenis actibus in corpore positi demerserint. ⁊ nihil ad opus dei. sed totuꝫ ad ministeriū corporis egerūt. in speluncas ꝯfugisse dicuntur. Sciendū tamen ꝙ ipsa regna quoꝝ reges nunc vincuntur a ihesu ⁊ cōfugiunt in speluncas. postea veniunt in sortes sanctoꝝ ⁊ pars domini appellantur sicut regnū hierusalem vel lachis. vel hebron. In quibus hoc indicatur ꝙ. v. sensus in corpore positi. cū ꝑ ihesum fuerint deuicti: ⁊ infidelitas ab eis discesserit. ⁊ mortui peccato fuerint ipsis postea ministris vtitur anima ad faciēda iusticie opa. Ita fit vt in hierusalem ī qua regnabat rex pessimus. regnet postea dauid manu potens. vel salomon rex pacificus. Assident vel assistunt enī corporeis sensibus maligne virtutes ꝗ ad cōcupiscentias ⁊ feda ꝑhenda ministeria anime sollicitēt quas si fides christi suꝑauerit. ⁊ in ligno crucis eius suspense fuerīt his interemptis regnoqꝫ depulsis. tūc efficitur anima in ꝑtē dei. ⁊ hierusalē regnum dei ⁊ templum in ea domino ꝯstruitur. vnde. quia eramus ⁊ nos aliquādo insensati. increduli. errantes. ⁊ seruiētes desiderijs ⁊ voluptatibus varijs ⁊c. hoc ē enim hierusalem aliquādo fuisse sub rege adonibezeth. vel alias ciuitates sub alijs.

Adamantius. Ihesus interficit inimicos nō crudelitatē docēs sicut

magnos de celo vsqꝫ ad azecha. Et mortui sunt multo plures lapidibus grādinis: q̄ꝫ quos gladio percusserant filij israel. Tunc locutus est iosue domino ī die qua tradidit amorreum in conspectu filioꝝ israel. dixitqꝫ coram eis. Sol cōtra gabaon ne mouearis. et luna contra

iusticie scꝫ qui nescit occasum

vallem haylon. Steteruntqꝫ sol ⁊

ecclesie claritas

luna donec vlcisceretur se gens de

visibilibus vel inuisibilibus

inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Stetit itaqꝫ

christus lumē veritatis īfundēs — ecclesie — q semꝑ oritur fidelibus

sol in medio celi. ⁊ nō festinauit occumbere spacio vnius diei. Nō fuit antea nec postea tam longa dies obediente domino voci hominis

sic dū ꝯtra demones pugnamus. assistit nobis sol iusticie qui ait ego vobiscū sum vsqꝫ ad ꝯsummationē seculi

et pugnante pro israel. Reuersusqꝫ est iosue cum omni israel in castra

quinqꝫ sensibus corporis ⁊ terrenis actibus immersi

galgale. Fugerāt enī quinqꝫ reges ⁊ se abscōderāt ī spelūca vrbis ma-

ihesu christo

ceda. Nunciatumqꝫ est iosue ꝙ inuenti essent quinqꝫ reges: latentes in spelunca vrbis maceda. Qui ꝑcepit socijs et ait. Voluite saxa ingentia ad os spelunce. et ponite viros industrios qui clausos custodiant. Vos autem nolite stare: sed ꝑ

ꝯtrarias potestates q̄ sensibus assistūt

seq̄mini hostes. et extremos quosqꝫ fugiētiuꝫ cedite. Ne dimittatis eos vrbium suarum intrare presidia: quos tradidit dominus deus vr in manus vras. Cesis ergo aduersarijs plaga magna et vsqꝫ ad internitionem pene consumptis. hi qui israel effugere potuerunt. ingressi sunt ciuitates munitas. Reuer-

icolumis

qui enī sub ihesu militat. nō suscipit inimici ignita iacula.

susqꝫ est omnis exercitus ad iosue in maceda vbi tunc erāt castra sani

heretici putāt. sed futura in his sacramēta designans. vt cū ꝑemerit reges q̄ regnum peccati tenēt in nobis. sicut exhibuimus menbra nostra seruire iniq̄tati ad iniquitatē. ita exhibeamus seruire iusticie in sanctificationē. hoc q̄si crudele culpatur qd ait ihesus. Ponite pedes vestros suꝑ colla eorum. ⁊ interficite eos. Sed hoc nō crudelitas sed humanitas ⁊ benignitas inuenitur Vtinā ⁊ tu ponas pedes tuos suꝑ serpētes ⁊ scorpiones. ⁊ supra omnē virtutē inimici ⁊ cōculces draconē ⁊ regulū. qui aliq̄n in te regnauit. vt omnibꝫ interemptis qui regnabant in te oꝑe peccati. solus in te regnet ihesus christus.

Vos aūt nolite stare ⁊c. Adam. Bella ihesu ⁊ regum. atqꝫ hostium strages. celestium rerū vmbra sunt. eoꝝ. s. belloruꝫ. ꝗ ihesus christus cū exercitu suo ⁊ maiestatibus. i. credentiū populis. ⁊ eoꝝ ducibus contra zabulum. ⁊ eius angelos ꝓliatur. Ipse ē enī qui in paulo ⁊ in ephesijs pugnat ꝯtra rectores tenebrarū. Et vide o heretice quomō noua veteribus cōcordāt. ꝓmissum ē veteribꝫ regnū terre sce ⁊ fluētis lac ⁊ mel. ꝗ tunc a pessimis incolis. ⁊ regibus īcolebatur. Venit ī hāc terram ihesus cū exercitu suo ⁊ israeliticis ducibus expugnat. omēs interimit ⁊ obtinet. ⁊ ꝓ victorie merito. accipit eoꝝ regna. tibi ꝑ euangeliū nō ꝓmittūtur regna terre sed celorum. nec vacua. Habent eī habitatores peccatores ⁊ demones cōtra quos apostolica tuba te hortatur ad ꝓlium. ⁊ sicut ibi dicebat ihesus. q̄a bellum vobis non erit aduersum amorreos. pherezeos. eueos. ⁊ iebuseos. ita ⁊ hic paulus dicit. Non ē nobis pugna aduersus carnē ⁊ sanguinē. i. non sic pugnabimus vt antiqui. nec in terris nobis cū hominibꝫ habenda sunt ꝓlia. sed cōtra principatus ⁊ potestates cōtra mūdi huius rectores tenebrarū harum. Iam intelligis in quibus locis hec tibi mouēda sint certamina. vel si nō intelligis. manifestius audi ꝯtra spiritualia nequitie in celestibꝫ. Audisti qui tibi bello ⁊ inde celestibꝫ expellēdi sunt vt possis loca regni celoꝝ hereditatis sorte ꝑcipere. Hoc quoqꝫ in euangelio dominus ait. a diebꝫ iohannis regnū celoruꝫ vim patitur. ⁊ violēti rapiunt illud. Potes ergo similiter saluatori nostro calumniā facere q̄ regnum celoꝝ qd fidelibꝫ ꝓmisit. violēter diripi iubet. Vim aūt facere: hoc ē possidentē violēter expellere ⁊ possessionē diriꝑe. Quid ergo accusatis fecisse ihesum successorē moisi: atqꝫ vtinam aꝑiret nobis ihesus thesaurū sapiētie sue. vt videremus cuius celestiū spiritualiū hostium qui impugnāt israel figurā tenuit princeps iste de maceda. ⁊ ille de lachis. ⁊ ille de lebna. aut cuius intra me vicij vel erroris. quibus anima implicatur formā tenēt singuli quiqꝫ eoꝝ. quos ihesu duce īterfecit populus dei. hi. s. qui audiūt mādata eius. quibꝫ tribuit facultatē calcādi suꝑ serpētes ⁊ scorpiones ⁊ omnē potestatē inimici. Oremus ergo vt pedes nostri tam speciosi sint. ⁊ tam validi q̄ possint calcare ceruices inimicoꝝ. ⁊ ita caput serpentis ꝯculcare vt calcaneum nostrū non possit mordere. Qui enī pugnat sub ihesu duce debet illud ꝓmereri qd de illis bellatoribꝫ scriptū ē. Et reuersus ē vniuersus populus ad ihesuꝫ incolumis. ⁊ nō mutinit quisq̄ꝫ de filijs israel ī lingua sua. Qui eī sub ihesu militat incolumis debet redire de ꝓlio. nec vsq̄ꝫ ex iaculis maligni

ignitis vulnus accipe nec corde· nec cogitatione pollui·

¶ Quod autem addit· q̄ nullus mutiuit in lingua sua. videt̃ dici q̄ nemo de victoria se iactauit· nec sue virtuti ascripsit. Sciunt eniꝫ quia ihesus victoriam tribuit. vnde. nō autē ego sed gratia dei· ꝗ ī me ē· ⁊ alibi. Cuꝫ autē feceritis hec omnia· dicite · quia serui inutiles sumus. ¶ Utinā dominus meus ihesus cō cedat mihi calcare spiritum fornicationis et ceruicē spiritus iracundie ⁊ furoris ⁊ auaricie demonē ⁊ iactantiā· ⁊ ꝯterere pedibus meis· supbie spiritum ·⁊ cuꝫ hec fecero· gesti operis summam· nō mihi sed cruci eius appendere secundū illud· ꝑ quē mihi mundus crucifixus ē ⁊c. non autē ego· sed gratia eius ꝗ est in me Quod si fecero dicet̃ mihi qd antiquus ihesus dicit. Viriliter agite ⁊ cōfortamini· ne timeatis nec vereamini a facie eoꝝ q̄ dominus deus tradidit vobis omnes inimicos ī manus.

¶ Adam. Omnia hec in figura cōtingebant illis. Scripta sūt autē ꝓpter nos. Que cum legit qui in manifesto iudeus ē· ⁊ in carne circūcisus putat tātum bella descripta et interitus hostium ⁊ israelitas duce ihesu vicisse ⁊ diripuisse regna gentiū. Qui vero ī occulto iudeus ē. i. christianus qui ihesum nō filiū naue· sed filiū dei sequit̃· intelligit hec misteria esse regni celorū ⁊ dicit· quia etiā nunc pugnat ihesus contra virtutes ꝯtrarias· ⁊ eicit de ciuitatibꝫ possessis .i. aīabus nostris ⁊ interficit reges qui regnabāt in animabus nostris ne vltra regnet peccatū in nobis· vt exclusa lege peccati· fiat anima nostra ciuitas dei· ⁊ regnet in ea deus· ⁊ dicat̃ nobis. Ecce regnum dei intra vos ē. Est ergo misericordia qd hereticis videtur crudelitas· ꝙ ihesus christus ꝑ singulas ciuitates. i. animas credentiū cōplet vel cōplevit vt ꝗ possidebant̃ a pessimis regibus expulsis his ⁊ pemptis· facere eas dignet̃ habita culū dei · ⁊ templū spiritussancti .⁊ menbra que seruierāt iniquitati seruiāt iusticie. Sic ergo intellige ꝙ interfecit ihesus regem bierico· ⁊ regem hai· ⁊ regem lebna · ⁊ regē lachis· ⁊ regem hebron· vt omnes anime que sub pessimis regibus legem peccati colebant · nūc sub dei

[interlinear: q̄ omēs scripti in libro vite ⁊ numerati apud illū qui numerat multitudinē stellarū]
[interlinear: lxx· nullus mu]

et integro numero. Nullusqꝫ con-

[interlinear: tiūt ī lingua. i. nemo se iactauit de victoria sua · scientes q̄ ihesus ē qui vincit]

tra filios israel mutire ausus ē. Precepitqꝫ iosue dicēs. Aperite os spelunce: et producite ad me quinqꝫ reges qui in ea latitant. Feceruntqꝫ ministri vt sibi fuerat imperatum· et adduxerunt ad eum quinqꝫ reges de spelunca: regem hierusalē: regem hebron: regem hierimoth: regem lachis· regem eglon. Cumqꝫ educti essent ad eum· vocauit om-

[interlinear: fortes viriliter pugnātes — prelatos]

nes viros israel· et ait ad principes

[interlinear: ecclesie — in nullo discordātes]

exercitus qui secum erant. Ite et

[interlinear: sup aspidē ⁊ basiliscū· a· ⁊ c· l· ⁊ d· — spirituū· s·]

ponite pedes super colla regū isto-

[interlinear: ⁊ viciorum]

rum. Qui cum perrexissent et subiectorum colla pedibus calcarent

[interlinear: quasi viriliter agite: ⁊ ꝯfortamini qui speratis in domino]

rursum ait ad eos: Nolite timere nec paueatis: confortamini et estote robusti. Sic enim faciet domin⁹

[interlinear: spūalibus]

cunctis hostibus vestris aduersuꝫ

[interlinear: spiritualib⁹ armis]

quos dimicabitis. Percussitqꝫ io-

[interlinear: christus. — morte sua — qua ī ligno crucis triūphauit]

sue et interfecit eos: atqꝫ suspendit super quinqꝫ stipites: fueruntqꝫ suspensi vsqꝫ ad vesperam. Cumqꝫ occumberet sol· precepit socijs vt deponerent eos de patibulis: qui depositos proiecerunt in speluncam ī qua latuerant et posuerunt super os eius saxa ingentia que permanent vsqꝫ in presens. Eodē die macedam quoqꝫ cepit iosue: et percussit in ore gladij · regemqꝫ illius interfecit: et omnes habitatores ei⁹. Non dimisit in ea saltem paruas reliquias. Fecitqꝫ regi maceda sicut fecerat regi hierico. Transiuit autē cum omni israel de maceda in lebna et pugnabat contra eam: quam tradidit dominus cum rege suo in manus israel. Percusseruntqꝫ vrbem in ore gladii et omnes habitatores eius. Non dimiserunt in ea vllas reliquias. Fecerūtqꝫ regi lebna sicut fecerāt regi hierico. De lebna transiuit in lachis cum omni israel· et exercitu per girum disposito oppugnabat eaꝫ: tradiditqꝫ dominus lachis in manus filiorum israel· et cepit eam die altero· atqꝫ ꝑcussit in ore gladii omnem animaꝫ que fuerat in ea sicut fecerat lebna. Eo tempore ascendit hiram rex gazer vt auxiliaretur lachis: quem ꝑcussit iosue cum omni populo eius vsqꝫ ad internitōneꝫ. Transiuitqꝫ de lachis in eglon· et circumdedit atqꝫ expugnauit eaꝫ in eadem die percussitqꝫ in ore gladii omnes animas que erant in ea iuxta oīa que fecerat lachis. Ascendit quoqꝫ cuꝫ

[interlinear: ꝯiūctio vel ꝯiugiū]

omni israel de eglon in hebron et pugnauit contra eam: cepitqꝫ et ꝑ-

[interlinear: destruxit mala vt edificaret bona]
[interlinear: verbi dei]

cussit in ore gladii· regē quoqꝫ eius et omnia opida regionis illius vni

legib⁹ agant. ¶ Lebna quoqꝫ candor interꝑtatur· qd diuerse ītelligit̃. Est enim candor lepre· ⁊ candor lucis. ⁊ cādorē quidē lepre habuit lebna sub regibꝫ malis· sed cū ad israeliticum populū ꝑuenit· candorē lucis accepit. ¶ Lachis etiā interꝑtatur iter qd ⁊ laudabile in scripturis ē· ⁊ culpabile. vnde. Iter impiorum ꝑibit· ⁊ alibi. Iter rectum facite pedibus vestris. Primo ergo iter impioꝝ fuit lachis ciuitas quo destructo postmodū israelitis regnantibꝫ ad rectum iter ꝑuenit. ¶ Hebron cōiunctio vel cōiugium. Coniūctio vero anime nostre fuit primo cū viro pessimo zabulo. quo mortuo liberata est a lege prioris· ⁊ cōiuncta viro bono ⁊ legitimo· de quo paulus dicit · statui vos vni viro uirginē castā exhibere christo. Sic ergo ipsorum nominū intelligentia· ad geminū ꝯsōat statū Sic meli⁹ est intelligi bella israelitica· ⁊ subuerti vrbes ⁊ regna· sic religiosius apparet subuertisse ihesū vrbes singulas. vt nihil ī eis relinꝗretur qd spiraret · neqꝫ qui saluus fieret· neqꝫ ꝗ effugeret vt nullus. s. malicie sensus ī anima vltra respiret · vel ire· vel ꝯcupiscētie saluet̃ affectus. Null⁹ sit qui effugiat de ore sermo malus. Sic edificant̃ ciuitates iude· ⁊ enim nunc cuiusqꝫ animam destruit ihesus ⁊ edificat. Primū eniꝫ opus dei est eradicare mala · spinas ⁊ tribulos vicioꝝ· dum enim occupāt terrā· hec non potest semīa sancta suscipe. Necesse ē ergo ꝑmuꝫ plantā eradicare peccati: quā nō plantauit pater celestis· igniqꝫ ꝯsumi secundū op⁹ ē plantare. Moises dicit q̄ plātauit deus ꝑadisum. Sed ⁊ nunc plātat in animabꝫ credentiū. In anima enī de qua excidit irā· plātat mansuetudinē de qua excidit supbiā· plantat humilitatē· de qua eradicat lasciuiā · plātat pudiciciā· extirpata ignorātia inserit scientiā. talis dicit̃ esse plātatio dei magis q̄m insensibiliū lignoꝝ · ē enī in primis opus verbi dei destruere edificia zabolica. Ille enī turres supbie· ⁊ muros elationis ī vnoquoqꝫ extruit· ꝗ ꝑmo dei destruit· vt efficiamur dei cultura· ⁊ dei edificatio supra fundamēta apostolorum ⁊ ꝓphetarum positi· ⁊ effici mereamur in hereditatem terre

sancte· in pte israelitica extinctis hostib' nr̄is.
Que cū au. Adam. Has scriptas an̄ aduētū xp̄i cū legeret isrl' sm̄ car
nē· n i eis itelligēs nisi bella· z sanguis effusionē· ad ferocitatē acuebat'· z bel
lis ac seditōib' pascebat'. Sz postqꝫ p̄ntia ihesu xp̄i sciē lum̄ ifudit· cū ipse sit
pax nr̄a· pacē docet· deiectōz bellor· pax ei reddit' aīę si ab ea hostes· peccata
·s· z vicia ꝓpellant'. ideo sm̄ traditionē ihesu christi· legētes ista armamur· z
concitamur ad ꝓlium· sed cōtra hostes qui de corde nostro ꝓcedunt cogita
tiones. s. malas· furta
falsa testimonia z hu
iusmodi· vt nullū relin
quamus qui saluus fi
at· vel qui respiret. his
enim victis vincemus
etiā aereas potestates·
z regno suo quod īter
nos supra viciorum se
des locauerāt depelle
mus. Supius rex hie
rusalē ꝯgregauit secū
.iiij. reges cōtra ihesum
al'. iosue· z cōtra filios
israel. Nunc autē non
vnus. iiij. ꝯgregat· aut
v. sed multitudinē ni
miā. vnde. ut aūt audi
uit iabin rex asor misit
ad iobach regez amor
reorū zc. Vides quā
ta aduersus ihesum z
dei populū contraria
rū virtutū ꝯcitātur ex
amina· hi eī demones
ante aduentū christi q̇
eti z securi animas pos
sidētes regnabāt· Sz
vbi gratia z misericor
dia saluatoris apparu
it z pie, z sanctę viuere
docuit· vt libertatē su
am z imaginē dei· ani
ma q̄qz suscipiat hac
de causa antiqui posses
sores ad pugnam ꝓuo
cantur· z si opprimant'
primi· multo plures cō
surgūt· z in malū ꝯspi
rant· z si secundi victi
fuerint alij nequiores
exurgent z forte quāto
magis auget' populus
dei z multiplicat'· tan
to illi plures ad oppu
gnandū cōspirant· pri
mus oīm z auctor belli
qui ceteros ad ꝯiurati
onem inuitat· ipse ē la
bin· rex asor. Labin
autem interpretatur
sensus vel prudentia. de hoc sensu isaias. z inducā sup te sensum magnū prī
cipē assirior· qui dixit mea virtute faciam z sapiētia sensus mei auferam fi
nes gentiū zc. Serpens quoqꝫ in paradiso fuisse scribit' prudentior omniuz
bestiarū. Et villicus iniquitatis prudenter fecisse dicit'. Asor vero interpre
tatur aula. Est ergo omnis terra aula huius regis qui est zabolus. vnde in
euangelio scriptū est· quia ē fortis in aula sua securus dormiēs· vsqꝫ quo ve
niat fortior· qui ipsum alliget z auferat q̄ possidet. Iste mittit ad iobac z ad
regem maron. Jobac interp̄tatur inimicicię· maron amaritudines. Mittit
ergo zabolus ad aliā virtutē inimicā· q̄ amaritudinū rex ē· quo auctore. s.
omnes amaritudines· miseris mortalibus ifligunt'· diuersa. s. genera peccati
Nihil enī amarius peccato· z si quędā dulcia videant' in primis. vn̄ Salo
mon in nouissimis felle amarius inuenies zc.. Justicia vero in primis ama
ra videt'· in fine melle dulcior cū virtutis fructū attulerit. Misit ergo zabol'
ad iobac inimicum amaritudinis regē. Misit etiā ad regem simeon qui
interp̄tatur exauditio· exauditio vero duplex ē· vel cum exaudit deus homi

uersasqz animas que in ea fuerant
commorate. Non reliquit in ea vl
las reliquias. Sicut fecerat eglō·
sic fecit et hebron: cuncta que in ea
repperit consumens gladio. Inde
reuersus in dabir· cepit eam atqz
vastauit: regē quoqz eius atqz om
nia per circumituz opida percussit
in ore gladii. Non dimisit in ea vl
las reliquias. Sicut fecerat hebrō
et lebna et regibus earum· sic fecit
dabir et regi illius. Percussitqꝫ io
sue omnem terram montanā et me
vel asedech.
ridianam atqꝫ campestrē z aseroth
cum regibus suis. Non dimisit in
ea vllas reliquias: sed omne quod
spirare poterat interfecit: sicut prę
ceperat ei dominus deus israel· a
cadesbarne vsqꝫ gazam. Omnem
terram gosen vsqꝫ gabaon vniuer
sosqꝫ reges et regiones eoruz vno
impetu cepit atqꝫ vastauit. Domi
nus enim deus israel pugnauit p
eo. Reuersusqꝫ est cum omni israel

nem· vnde z simeon patriarcha nomē accepit· qr deus ꝓcem matris eius ex
audiuit· vel cū ꝓceptū zaboli homo exaudit dicētis. Si ꝓcidens adoraueris
me tibi dabo hęc omnia. Sed qui ihesum sequit' dicit ei· dominū deum ado
rabo· z illi soli seruiam· audiūt illum qui sunt ex pte eius. Sicut iste simeon
illum audiēs venit ad pugnam contra ihesum. Mittit z ad regem ziph qui
interp̄tat' quomō fluit admiratiue. s. Mirandū enim ē quomodo fluant
omnia q̄ sunt huius mūdi· q̄ apud infideles manentia putant'. Qui aūt cō
siderat rerū rationē· z
omniū mundanorum
transitū· dicit quomo
do fluit.
Vocat aūt ꝯ filios
israhel zabolus etiam
eos qui contra sidonē
magnā sūt Ego quidē
in locis sidonis aliquo
tiēs moratus. Non cō
peri duas esse sidones
vnā paruā· z aliā ma
gnā quantū ad terre
num pertinet locum·
Sed sidon interpreta
tur venatrix· vel vena
tores z demonū quo
rum multe differen
tię sunt· quidā sunt ve
natores i magnis pecca
tis· alij in paruis. Cuz
in delicijs carnis aīa
decipit' in ꝓuo capta
dicit'. Cum vero dei ꝓ
uidentiā negat· aut de
mones quasi deū colit
in magno decepta est.
Mittit etiā ad mō
tana· hic ē omnis sen
sus· qui extollit se· z eri
git contra scientiā dei
Mittit etiam ad a
rabam. i. insidias. In
nuit enī virtutes insi
diatrices· q̄ humanas
animas non vi· nec ap
te· s impulsis insidijs
decipiūt. Unde insidi
atur in abscondito q̄si
·l· in spelunca sua in
sidiat' vt rapiat pau
perē zc. de q̄libet pau
lus dicit. Non ignora
mus astutias eius.
Mittit etiā in cene
roth· qd interpretatur
quasi lucerne non lu
cernę. Aliud ē enim lu
cerna. aliud quasi lu
cerna. Johannes erat
lucerna ardēs· qr erat
angelus lucis. Quasi lucerna ē ille: qui trāsfigurat se in angelū lucis. Sūt
etiā q̇ i ecclesia fidē catholicā docēt· z plebē dei vbo vitatis illumināt lucer
nę ardētes. Qui vo ad heretica dogmata scriptę sanctę testionijs z assertio
nib' falsis vtunt'· vident' accēdere lucernas qr scriptas legūt. Sed qr falsis
assertionib' vtunt'· nō sunt lucernę· sed quasi lucernę Misit etiā ad cāpos
eos. s. qui in campis sunt· z humilia z terrena sapiūt Misit etiā in nauen
dor qd interpretatur cōuersio. Conuersio aūt duplex itelligit'· qua ·s· quis
ad deum conuertit'· vel a deo ad bona. vel qua rex iabin. i. zabolus ad se cō
uertit animas. Mittit etiam ad eos q̇ erāt in maritimis locis ad vicinos
fluctuū chananeos qui interpretant' velut commoti. i. qui cōmotionib' z flu
ctibus ꝓmouēt cuncta. Et ad maritimos amorreos. i. amarescentes· qui
scz amaritudines infligūt. Talis ē cathalogus militię hostiū inuisibilium·
qui cōgregant' p regē iabin, vt expugnēt nos qui sequimur ihesum saluato
rem nostrū. sed dominus ait. Ne verearis a facie eor zc.

ad locum castrorum in galgala.

C. XI.

Que cuz audis
sensus vel prudentia · saule · princeps mundi
set iabi rex asor misit ad
iobab regez madan z ad regē seme
ron atqꝫ ad regem acsaph· ad reges
quoqꝫ aquilonis qui habitabant i
hic est omnis sensus qui extollit se cotra sciē tiam dei · latā viā sequētes
montanis et in planicie contra me
qui humana et terrena sapiūt
ridiem ceneroth· in campestribus
qui sunt ī fluxu huius seculi
quoqꝫ et regionibus dor iuxta ma
velut ꝯmotū qui cūcta scz ꝯmouet
re: chananeum quoqz ab oriente
amarescētez quo. s. auctore
et occidente· et ammorreum atqz
amaritudines īmittūtur
etheū ac pherezeum et iebuseuz in
montanis· eueū quoqz qui habita
bat ad radices hermō in terra mas
phe. Egressiqz sunt omnes cū tur
mis suis: popul' mlt' nimis· sic ha
rena que ē i litore maris· equi quo
qz et currus immensę multitudinis
Conueneruntqz omnes reges isti
in vnū ad aquas meron vt pugna
rēt cōtra israel. Dixitqz dn̄s ad io

non hodie sed post consummationē seculi

sue: Ne timeas eos. Cras enī hac
eadem hora ego tradam oēs istos
vulnerandos in conspectu israel.
Equos eorum subneruabis·et cur
rus igne combures. Venitqȝ iosue
et omnis exercitus eius cum eo ad
uersus illos ad aquas meron subi
to·et irruerunt super eos, tradidit
qȝ illos dominus in manus israel
Qui percusserunt eos et persecuti
sunt vsqȝ ad sidonem magnam et
aquas masserephot: cāpumqȝ mas
phe qui est ad orientalem illius p
tem. Itaqȝ percussit omnes vt nul
las ex eis dimitteret reliquias. Fe
citqȝ sicut preceperat ei dominus

demones· superbos· lascivos. vnde fallax equus ad sal· et hi in curribus· ⁊ hi in equis.

Equos eorum subneruauit: curru
qȝ combussit igni. Reuersusqȝ sta
tim cepit asor·et regem eius percus
sit gladio. Asor enim antiquitus i
ter omnia regna hec principatum
tenebat. Percussitqȝ omnes ani
mas que ibidem morabantur. Nō

malignorū spūum vel viciorū

dimisit in ea vllas reliquias: sed vsqȝ
ad internitōnem vniuersa vastauit:

ignis eterni. de quo dicitur· ignē veni mittere in terram

ipsamqȝ vrbem peremit incendio: ⁊

animas

omnes per circumitum ciuitates

in matutino interficiebā oēs peccatores terre vt disperderē de ciuitate domini etc. contrarias potestates.

Reges quoqȝ earum cepit percus
sit atqȝ deleuit: sicut preceperat ei

lex· vnde habēt moysen et prophetas audiāt illos

moyses famulus domini. Absqȝ
vrbibus que erant in collibus et i
tumulis site·ceteras succendit isra
el: vnam tantum asor minutissimā
flāma consumpsit. Omnemqȝ pre
dam istarum vrbium ac iumenta di
uiserunt sibi filii israel cunctis ho

Cras enim hac eadē hora. Adaman. Video ꝙ hodie omnes illos nō possumus opprimere·nec cūctos interficere: in crastino pimentur.i. post consummationē mūdi cū dicetur eis. Ite in ignē eternū quē pparauit deus zabulo ⁊ angelis eius. Tunc enī si vicerimus·sequētes ihesum ducē·pcipiemus regnum qđ pparauit deus sanctis suis p ihesum christum.

Adamantius. Nisi hec bella figurā spūaliū gererēt nunqȝ discipulis christi qui pacē venit docere·hec apostoli legēda tradidissent·ait enī ihesus pacē meā do uobis etc. ⁊ apostolus·nō uos metipsos defendentes charissimi etc. Qui sciens carnalia bella non esse amplius nobis agēda·sed contra spirituales nequitias·velut magister militie pcipit militibus christi. Induite vos armaturā dei· vt possitis stare aduersus .i.d. Spiritualiū vero bellorū: ex gestis veterū habemus exempla· vt spirituales simus·audientes qr lex spiritualis ē·spiritualibus spiritualia cōparemus cōsiderātes ex his gentibus que carnalē israelē visibiliter oppugnant· quāte sint gētes cōtrariarū virtutū q̄ cōtra ecclesiā dei pugnāt vt peccare faciant. Sicut enī corpus accepto vulnere ferri moritur ita anima peccato vulnerata. Fecit ergo ihesus· sicut pcepit dominus.

Equos eorum subneruauit. Hoc ergo secundū mandatum dei ihesus impleuit. Sed si supfuissent aliqui ex hostibus oportebat equos subneruari·nequis aufugeret ex eis. Sed cū nullus relictus sit q̄ spiraret: cur equi subneruantur q̄ poterāt vsui eē victoribus. Solent enī israelite de victis hostibus in vsus iumēta reseruare·sic deuictis madianitis aliqt milia asinorū reseruauerunt. Ne de asinis scriptū ē ꝙ subneruati sint·nec madianitarū spolia vel animalia interēpta dicuntur sed vsibus reseruata. Sed qr hi asinos non habebāt sed equos pcepit ipse dominus subneruari equos·putamus hec fortuitu accidisse: vt equi occiderentur asini reseruarentur ⁊ pceptis dei aliquid casu incidere. Vnique filii israel nunqȝ referuntur equis vsi esse. Lex quoqȝ nihil de equis sed de asinis mandat: vt de animalibus que ad labores ⁊ onera hominū portanda videntur existere. Equi vero magis ad pditionem hominū· p eos enim bella geruntur. Est enim equus lasciui motus animal· ⁊ superbe ceruicis· asini vero frequēter gētes significāt qđ ipse saluator supra asinū sedēs ostendit· q̄ nūqȝ equo sedisse refertur ⁊ mittens discipulos ad soluendā asinam ⁊ pullū, dicit dicite· qr dominus eo opus habet· ⁊ sedens sup eum ingreditur hierusalem. vnde Ecce rex tuus mansuetus·sedens sup subiugalē ⁊ pullum asine nouellum ⁊ exterminat currus effrem· ⁊ equū de hierusalem. Qui ergo sup asinum sedet exterminat currus effrem· ⁊ equū de hierusalē. Equi vero qui exterminantur ⁊ currus significāt eos qui p supbiā ⁊ lasciuiam de celo ceciderūt· quādo vel ad filias hominū cōcupiscendas·semetipsos incentores pbuerunt· vel secuti sunt illū qui ait. Ponā sup nubem sedē meam. ⁊ ero. s.a. Inde forsitan dicitur. Fallax equus ad sal. ⁊ de his qui in demonibus cōfidebāt· hi in curribus ⁊ hi in equis. nos a.i.d.d.n.i. Non enī currus ⁊ equos deo cōparasset quantum ad inuocandū· sed demones quos inuocabāt gentes cōtra israel pugnātes

Gentes vero ad fidē veniētes merito reseruātur· q̄ p asinos significantur. p equos vero ⁊ currus· demones· qui humane salutis inimici merito pimūtur. Passiones quoqȝ corporis.i. libido. supbia. lascivia. ⁊ leuitas· quibus infelix anima velut equitans fertur ad pcipitia. Per equos ⁊ currus possunt intelligi qui iubentur subneruari. Subneruatur enī equus· quādo abstinētia corpus humiliatur· Et igni currus exuruntur· cū illud impletur. Ignē veni mittere in terrā etc. de q̄ dr. Nōne cor nrm ardēs e.i. etc. ideo ergo falsus dicitur ad salutem·si motus corporis nri ferantur infrenes· nec abstinētie iugo reprimantur. Sed ⁊ si q̄s ex his q̄ dicimus verbis dei stimulatur ⁊ cōpungitur· ⁊ q̄ heri tanqȝ equus in libidinē ferebatur· hodie penitet cōuertitur ⁊ publicā vitā amplectitur. videbimur gladio verbi dei subneruasse equos. Quorū aūt subneruantur equi· iabin.s. q̄ prudētia vel sensus interptatur. illius .s. de q̄ dr· qr prudentia carnis inimica ē deo· ⁊ alibi. Inflati sensu carnis sue. Jabin ho fuit rex asor· q̄ interptatur aula· ⁊ omniū regnorū obtinere dr pricipatum. In hac aula regnat princeps huius mūdi.i. sup terrā· vel magis in viciis carnis. Omniū etiam illorū regū quorum vim secundū noīa sua exposuimus equi ab ihesu sunt interfecti quorū debemus in nobis abscidere vicia· q̄ sub ihesu militamus ⁊ subneruare spirituali gladio omnē eqtatum viciorū currus q̄qȝ debemus incēdere.i. omnē elatōis spiritū a nobis resecare. Cōpleamus etiam in nobis qđ dr. vt nō remittatur ullus q̄ respiret. Si ira ascendit in cor tuū· forte opa eius nō implebit· vel hominū metu vel futuri timore iudicis. Sed hoc nō sufficit· nec ipsa cōmotio ire locū debet habere in te. Ipsa cōturbatio indecēs ē ei q̄ sub ihesu duce militat. Idē de oībus vitiis sentiēdū ē: vt horū nihil oīo in corde respiret· ne forte si pui alicuius vicii cōsuetudo vel cogitatio relinquatur, pcessu tpis cōualescat· ⁊ paulatim vires latitudo assumat· ⁊ tandē reuocet ad vomitū· ⁊ fiāt nouissima peiora prioribus. vnde. Beatus q̄ tenet ⁊ allidit puulos.s.a.p. babilonis.s. puulos .s. cogitationes malas q̄ cor cōfundūt ⁊ cōturbant· q̄ in principio dum pue sunt· tenēde sunt· ⁊ allidende ad petrā q̄ ē christus· ⁊ ipso iubēte iugulande vt nihil in nobis resideat qđ respiret.

Et omnes reges eorū ce. per. Adam. In omnibus nobis regnauit peccatū ⁊ fuit in omnibus peccati generale regnū. vnde. omnes enī peccauerūt ⁊ egent gloria dei. Vnusquisqȝ enim habuit in se spiritualē regem· vel auariciā· vel supbiam· vel mendaciū· vel huiusmodi· vnde paulus ait. Non regnet ergo peccatū in vestro mortali corpe etc. Sed postqȝ venit ihesus· ⁊ occidit omnes reges qui regnabāt in nobis· ⁊ omnes interficere pcepit· qui enim aliquē in se viuū seruauerit: in exercitu ihesu esse nō poterit. Si regnat in te auaricia. iactātia.. libido. supbia. vel huiusmodi· nō es israeliticus miles· nec imples pceptum qđ dedit dominus ihesu.

Sicut cōstituit ei moyses etc. Hic ē sermo legis secundū illud habent moisen ⁊ pphetas a.i. Lex ergo pcepit nobis omnes reges peccati interficere qui nos pvocant ad peccatū. Sic fecit ihesus· nec quicqȝ transgressus

est. Ipse ē enim qui pimit vicia in nobis ⁊ regna peccati. Ipse etiā christus omnia q̄ p̄cepit moises in lege fecit. vnde. misit deus filiū suū factū ex m. f. s. l. ⁊c. Omnia eni q̄ lex mādauit impleuit. vt nos redimeret a maledicto legis qui ait. Non veni soluere legem. sed adimplere.

Sicut precepit dn̄s moisi puero suo. et mo. s. p. ihe. Aug. Non putāda ē crudelitas. ꝙ nullum viuum in ciuitatibꝫ sibi traditis dimisit ihesus. q꞉ deus hec iusserat. Qui aūt hic existimāt ipsum deum fuisse crudelē. ⁊ ideo veteris testamenti verū deū fu isse auctorē credere volūt. tam puerse de operibus dei. q̄ꝫ de peccatis hominū iudicāt nescietes quousqꝫ dign⁹ sit. ⁊ magnum putātes malum cū casuri deijciūtur. ⁊ mortales moriuntur.

Et non erat ciuitas que n̄ e. tra. fi. is. Aug. Queritur quomō hoc verum sit. cū nec postea tēpore iudicum nec regum. omnes omnino illarū septem gentiū ciuitates capere potuerunt hebrei. Sed aut sic intelligendum ē. ꝙ ad nullā ciuitatē bellādo accessit ihesus quā non ceperit aut certe nulla earū capta est. sed earū que in regionibꝫ supra memoratis fuerūt. Enumerate sunt eni regiones in quibus fuerunt ciuitates. de quibꝫ facta est ista cōclusio. ⁊ omnes cepit bello.

Adam. Et accepit ihesus omnes in bello q̄ exierāt ad bellum Superior enim omnibꝫ ē ihesus quia p deum factum ē vt cōfortaretur cor eoꝝ ⁊ occurrerēt ꝯtra israel in p̄lium. Non dixit quia aliquos accepit ihesus in bello. ⁊ aliquos nō. sed cepit omnes ⁊ peremit. Omnes enim species peccati purgauit domin⁹ ihesus. omnesqꝫ destruxit. Omnes enim eramus insensati. increduli errātes. seruiētes varijs desiderijs. ⁊ quibuslibet peccatis. Omnes ergo occidit ihesus qui exierāt ad bellū superior enim omnibus ē ihesus dei verbum ⁊ sapiētia patris. vn̄. paulus ait ⁊ hec quidē fuistis. sed abluti estis sed iustificati estis in noīe domini nostri ihesu christi. Sic ergo omēs cepit ⁊ pemit. q꞉ p dominum factū est: vt inualesceret cor eoꝝ ⁊ occurrerēt in p̄liū cōtra israel vt exterminarent: dum eni non veniunt inimice virtutes q̄ peccata opantur in nobis. nec ꝓuocant ad pugnandū. vel ad dimicandū interfici nō possunt nec exterminari. Ideo dicitur deus pmittere immo incitare. ꝓpe modum aduersarias virtutes. vt veniant ꝯtra nos in p̄lium. vt vincamus. ⁊ ille peant. vnde mihi videt̄ infinitus esse numerus earū. q꞉ p singulos pene homines aliqui sunt spiritus. qui diuersa peccatoꝝ genera moliunt̄. Est spiritus fornicationis. ē spiritus ire: ē alius auaricie. ē alius supbie. ⁊ si eueniat aliquē esse qui his omnibus malis vel etiā pluribus agitet̄. omnes hos vel etiā plures. in se habere spiritus putandus ē. vnde ⁊ p singulos plures esse credendi sunt. q꞉ nō singula singuli homines habent vicia sed plura. Nec putandū est ꝙ vnus fornicationis spiritus seducat eum. qui in britannijs fornicat̄ ⁊ illū qui in india. vel ī alijs locis. Neqꝫ vnū esse ire spiritum qui diuersis in locis diuersos homines agitet. Sed puto magis spiritū fornicationis vnū esse ⁊ innumeros. qui hoc officio ei paerāt. ⁊ p singulos homines diuersi spiritus sub ipso pricipe militātes qui ad huiusmodi peccata eos sollicitēt. Similiter iracundie principem vnum esse arbitror. ⁊ innumeros sub ipso. ⁊ idē de ceteris peccatis sentiendū Ideo nō vnus principat⁹ dicit̄ ab apostolo. ꝫ plures ꝯtra q̄s nob pugna ē

Esse tamē reor omniū hoꝝ principē in nequitia eminentiorē. ⁊ in scelere fortiorē: qui totū mundū quē isti speciatim sollicitāt. velut omniū principū dux. ⁊ totius militie magister exagitet. qui p iabin significat̄. Puto aūt q꞉ sancti cōtra istos incentores peccatoꝝ pugnātes. ⁊ vincētes vnumquēqꝫ minuāt exercitū demonū. ⁊ velut plurimos equos interimāt. Verbi causa. vtinā is. qui pudice viuēdo spiritū fornicationis supauerit nō vltra fas sit illum spiritū qui ab eo victus ē aliū hominē īpugnare. sed sicut ille spiritus q̄ rogabat ihesum ne in abissum mitteret̄ ꝯsequēs videt̄. ꝙ singuli victi vel in abissū vel in exteriores tenebras. vel in locū sibi dignū abducant̄ a iusto iudice christo. ⁊ inde nō est ꝙ plurio numero demonum iam deuicto. ad fidē gentes venire laxent̄. Si aūt difficile alicui vel fabulosū videt̄ singulis peccantibꝫ plurima inesse demonia: ad euāgelij redeat auctoritatē. ⁊ inueniet demoniacū. qui ī sepulcris habitabat. cū interrogaret̄ a christo qd tibi nomen est. rn̄disse legio. Quid ergo mirum si p singula genera peccatoꝝ. singuli demones ascribātur. cum scriptum sit in vno homine integrā fuisse legionē. Sunt ꝫ ī manibus eoꝝ gladij ancipites qui pimant ꝯtrarias virtutes. hinc paulus ait. deus pacis cōteret sathanan sub pedes uestros velociter si eni vnus ē sathanas quomō potest cōtritus esse. ⁊ iterū opari. forte ergo tanti putādi sunt sathane quanti sunt q̄ opa eius faciūt. vnde ⁊ in sapiētia dici videt̄ q꞉ impius maledicens sathanan. ipse maledicit animā suā. In libello quoqꝫ qui appellat̄ testamentū. xij. patriarcharū. qui nō habet̄ in chanone inueni ꝙ p singulos peccantes. singuli sathane intelligi debeāt. Preterea sathanas aduersari⁹ dicit̄. Omnes ergo qui aduersant̄ volūtati dei. sathane possunt dici. Beat⁹ ē ergo qui spiritualē macheram tenens nō aufert eam a ceruicibꝫ hoꝝ hostium. vnde hieremias. Maledictus homo q̄ facit opa dei negligenter. ⁊ aufert macheram suā a sanguine iniquoꝝ hoc si secundū litterā intelligamus. necesse ē indesinenter sanguinē fundere qd iudei putātes crudeles fiūt. ⁊ veloces ad effundendū sanguinē. Nos autē nō auferamus gladiū verbi dei a sanguine cōtrariarū virtutū q̄ interficiunt̄. cū opa eoꝝ nō facimus.

Aug. Quia p dominū factū ē ꝯfortari cor eoꝝ: vt obuiā irent ad bellū israel vt exterminarent̄. ita vt nō daret̄ eis misericordia sed vt exterminarēt̄ sicut dixit dominus ad moisen ⁊c. ita dictū ē p dominū cōfortari. i. obdurari cor eoꝝ. sicut de pharaone. ꝙ diuino altoqꝫ iudicio fieri dubitandū non ē cum deserit deus. ⁊ presidet inimic⁹ qd sic accipiendum est sicut ⁊ ibi. Sed hic aliud mouet quomō dictū sit. ad hoc cōfortatū cor vt exurgerēt in bellū aduersus israel. ⁊ ideo n̄ p̄berent eis misericordiā quasi p̄benda eēt. si nō bellarent. cū deus p̄ceperit nulli esse parcendū. ⁊ ideo gabaonitis esse parcendū q꞉ se de longinqua terra venire fingētes eoꝝ iurationē tenuerant. Sed quomō quibusdā vltro israelite p̄buere misericordiā. q̄uis cōtra dei mandatū ad hoc dictum esse intelligendū est. istos ita bellasse vt non eis parceret̄. nec ab ipsis israelite neglecto dei mandato ad misericordiā flecterent̄. Qd quidem duce ihesu qui dei p̄cepta diligenter seruabat. nō ē credendū fieri potuisse. Sed nec ipse istos tam cito deleuisset. nisi conspirantissime ꝯtrairent. ⁊ ita fieri posset vt eis ab illo nō debellatis. qui dei p̄cepta implere curabant. remansissent ad illud tēpus. quo eis posset pcere post mortē ihesu. qui nō tāta cura mādata dei faciebāt. Nam ⁊ eo viuēte quibusdā illi pepcerunt eos tantū ditioni sue subiugantes. quosdā vero nec vincere potuerūt. Sed hꝫ n̄ illo duce facta sunt. sed cū iam senex vacaret a bello. tm̄ eis terras diuidens

minibus interfectis. Sicut p̄cepe- rat dominus moysi seruo suo: ita

s q꞉ nō venit soluere legem sed adimplere

p̄cepit moyses iosue. et ille vniuersa cōpleuit. Non p̄terijt de vniuersis mandatis. nec vnū quidem verbum qd iusserat dominus moisi. Cepit itaqꝫ iosue omnem terram montanā ⁊ meridianam. terramqꝫ gosen ⁊ planiciē. ⁊ occidentalē plagam. montēqꝫ israel ⁊ campestria eius ⁊ partem mōtis que ascendit seyr vsqꝫ baal gad. p planiciem libani. subter montē hermon. Omnes reges eorum cepit. percussit ⁊ occidit.

s peccati. s. vt nō regnet peccatū in nobis

Multo tēpore pugnauit iosue contra reges istos. Non fuit ciuitas que se non traderet filijs israel p̄ter eueum qui habitabat in gabaon omēs eni bellādo cepit

s p̄mittuntur enim a domino vel potius excitātur demones cōtra nos venire in prelium. vt nos vincamus ⁊ illi intereāt

Domini enim sentētia fuerat. vt indurarentur corda eoꝝ ⁊ pugnarēt contra eos. ⁊ caderent. ⁊ non mererentur vllam clementiam ac pirent sicut p̄ceperat dominus moisi. In tēpore illo venit iosue: ⁊ interfecit enachim de montanis hebron. et dabir. ⁊ anab. ⁊ de omni monte iuda ⁊ israel. Urbesqꝫ eorum deleuit Non reliquit vllum de stirpe enachim in terra filiorum israel absqꝫ ciuitatibus gaza. ⁊ geth. ⁊ azoto. in quibus solis relicti sunt. Cepit

vt ipsi iam cū illo non bellāte diuisas sibi terras ptiꝫ hoste vacuas tenerēt·ptim pugnando caperent.

Quieuit terra a prę. Non sub ihesu filio naue: sub q̄ nūqꝫ fere cessauit a bellis. ꝭ sub ihesu christo. veni sti ei ad ihm ⁊ in bapo pccoꝝ remissiōeꝫ ꝯsecutus es· ⁊ iam in te non pugnat caro aduersus spiritum·⁊ spiritus aduersus carnē. Cessauit ergo terra tua a bellis· si tamē mortē ihesu in corꝑe tuo circūferas· vt cessantibꝫ in te omībus ꝑlijs verus pacificus efficiaris ⁊ voceris filius dei. Sꝫ hoc fiet cū bella transegeris et aduersarios subegeris tunc requiesces sub vite tua quę ē christus ⁊ sub ficu tua quę ē spiritussanctus.

C. XIII. Josue sener ⁊c. senuisti ⁊ lon. es. Adam. Presbiteri ⁊ seniores·non ꝓ longęua vita dicunt'· sed ꝓ maturitate sēsus ⁊ grauitate vitę veneranda maxime cū addit'·plenus dierū. Si enī plixitate ꝑsbiter q̄s vel senior diceret': ꝑm⁹ adā vel matusalā vel noe· qui plusqꝫ ceteri vixerunt hoc noīe cēserent'. Sed abraā q̇ minus vixit·primus ī scripturis presbiter uel senior appellatur·dixit enim dominus moisi. Elige tibi ab omī populo ꝑsbiteros q̊s tu ipse nosti: qꝛ ꝑsbiteri sūt. Obserua etiā sicubi inueneris peccatorē aliquē vocari seniorē ⁊ plenū dierū. Nunc ergo spiritussancti ē vox ꝓnun-

ſ nō filius naue qui solā iudeā tenuit·sed ihesus christ⁹ ad quē ex omni terra·⁊ ex omni natione ꝯcurrit multitudo credentiū

ergo iosue omnē terrā sicut locutus ē domin⁹ ad moisen·⁊ tradidit eaꝫ in possessionē filijs israel secunduꝫ ꝑtes ⁊ tribus suas·quieuitqꝫ terra a prelijs.

C. XII.

Hi sunt reges quos ꝑcusserunt filij israel ⁊ possederūt terram eoꝝ trans iordanem ad solis ortū a torrente arnon vsqꝫ a montē hermon· ⁊ omnem orientalē plagam q̄ respicit solitudinem. Seon rex amorręoꝝ q̄ habitabat ī esebon·dominatus ē ab aroer quę sita ē super ripā torrētis arnon·⁊ medię ꝑtis in valle dimidięqꝫ galaad vsqꝫ ad torrentē iehoc qui ē terminus filioꝝ ammon ⁊ a solitudine vsqꝫ ad mare cenereth ꝯtra orienteꝫ·⁊ vsqꝫ ad mare deserti qd̄ ē mare salsissimū·ad orientalē plagā ꝑ viam q̄ ducit bethsimoth·⁊ ab australi ꝑte q̄ subiacet aseroth vsqꝫ phasga termin⁹ og regis basan·de reliquijs raphaim q̄ habitauit in astaroth ⁊ in edrai· et dominatus ē in monte hermon·⁊ ī salecha atqꝫ in vniuersa basan vsqꝫ ad terminos gessuri ⁊ machati ⁊ dimidię ꝑtis galaad ad terminos seon regis esebon. Moyses famul⁹ domini ⁊ filij israel ꝑcusserunt eos tradiditqꝫ terrā eoꝝ moises in possessionē rubenitis ⁊ gadditis ⁊ dimidię tribui manasse. Hi sunt reges terrę quos ꝑcussit iosue ⁊ filij israel trans iordanē ad occidentalem plagam a baalgad ī cāpo libani vsqꝫ ad montē libani cuius ꝑs ascendit in seyr. Tradiditqꝫ eam iosue in possessionē tribubus israel· singulis ꝑtes suas·tam in montanis q̄ꝫ in planis atqꝫ campestrib⁹ In aseroth ⁊ ī solitudine ac in meridie·ethęus fuit ⁊ amorręus·chananęus·⁊ pherezęus·euęus·⁊ iebusęus. Rex hierico vn⁹. Rex hay quę est ex latere bethel vnus. Rex hierusalē vnus. Rex hebrō vnus Rex hierimoth vnus. Rex lachis vnus. Rex eglon vn⁹. Rex gazer vnus. Rex dabir vnus. Rex gader vnus. Rex herma vnus. Rex hereth vnus. Rex lebna vnus. Rex odollam vnus. Rex maceda vnus Rex bethel vn⁹. Rex taphua vn⁹. Rex ofer vnus. Rex affec vnus. Rex saron vnus. Rex madan vn⁹ Rex asor vnus. Rex samerō vnus Rex acsaph vnus. Rex thenach vnus. Rex mageddo vn⁹. Rex cedes vnus. Rex iachanen carmeli vnus. Rex dor ⁊ ꝓuincię dor vn⁹ Rex gentiū galgal vnus. Rex thersa vn⁹. Omnes reges triginta vn⁹

C. XIII.

ſ ihesus christ⁹ principiū· ⁊ primogenit⁹ omnis creature ſ a diebus

Josue senex pro-

malis ⁊ paucis ad dies eternos ꝓmotus

uectęqꝫ ętatis erat·⁊ dixit' do-

ſ trāseūdo ad dies eternos

minus ad eū. Senuisti ⁊ lon-

ſ vnde donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuoꝝ

gęuus es: terraqꝫ latissima derelicta ē: quę necdum sorte diuisa est: omnis videlicet galilea philistiim ⁊ vniuersa gessuri·a fluuio ꝗ bido q̄ irrigat egiptū vsqꝫ ad terminos accaron ꝯtra aquiloneꝫ terra chanaan quę ī quīqꝫ regulos philistijm diuidit'·gazeos ⁊ azotios

ciantis ihesum ꝑsbiteꝝ vel seniorē ⁊ ꝓuectū in dieb⁹· qd̄ de peccatoribus dici nō potest· q̇a peccator nō ē ꝓuectus dierū. Non enī se extēdit in anteriora·sed sꝑ retro ꝯuertit' ad vomitum suū·⁊ ideo nō est aptus regno celorum. Non ergo de ętate senili dicebat dominus ad ihesuꝫ·qd̄ omēs videbāt ⁊ nouerāt·sed ꝑ hoc dat' magnū mysterij testimoniū filio naue. Sicut enim sol iste dies facit huic mūdo· ita sol iusticię dies facit spirituales q̇ fulgore veritatis ⁊ sciētię illustrant'. Si quis ergo in ꝑceptis dei hanc vitaꝫ ꝑsentē quā sicut iacob dicit paucoꝝ ⁊ maloꝝ dieꝝ ētransegerit ⁊ īmaculatū se ab hoc mundo custodierit· ⁊ omnes hostes suos spirituales subegerit ab istis paucis ⁊ malis diebus ꝓuehit' ad dies ęternos·ęterni solis luce signatos. Sic ergo ihesus diuino respōso ꝑuectus dierū dicit'.

Quis aūt ita ꝑsbiter ⁊ senior ꝓuectus dierū vt ihesus christus qui ē pricipiū ⁊ primogenitus oīs creaturę: Ideo forsitan ipse solus vere ꝑsbiter dicit' ante quē nemo ē. Etsi sunt q̇ dicant' ꝑsbiteri vel seniores·vel pōtifices·ipse tamen sicut in pōtificibꝫ pontificū princeps ē: ita in ꝑsbiteris vel senioribꝫ princeps ꝑsbiteroꝝ ē·sicut ī omnibus princeps ē·quia caput omniū est.

Terraqꝫ latissima derelicta. Alia littera. Et terra relicta ē valde multa. Superius dictū ē quia cessauit terra a bellis· ⁊ q̇a ihesus cępit omnē terraꝫ·nō tamē putandū ē cōtrariā sibi esse scripturam. In intelligentia enī spirituali nihil īuenies ꝯtrarium. Intuere saluatoris nostri primū aduentū·cū venit seminare semē vel verbū suum·cępit eniꝫ omnē terrā solo semis iactu·⁊ ꝯtrarias potestates q̄ gētiliū mētes obsederant· effugauit

⁊ verbū seminauit·ecclesias ꝓpagauit. hęc ē prima ei⁹ totius terrę possessio. Vide quō etiā scđo capiat terrā·quę nūc dicit̄ multa esse derelicta. Paul⁹ enim de eo dicit·oportet eū regnare donec ponat inimicos scabellū p. ꝛc. hęc ē terra q̄ nunc dicit̄ derelicta esse donec omnes oīo subdant̄ sub pedib⁹ eius

Hęc ē terra q̄ derelicta ē. Omēs fines philistijm ⁊ alia q̄ sequunt̄. Multa supsunt q̄ videmus nōdum subiecta·q̄ necesse ē omnia subijci. Non enī finis esse poterit·nisi cūcta fuerint subiecta ei. Unde omēs gentes seruient ei In secūdo ergo aduētu hanc multā terram obtinebit ihesus. Sed illi beati sunt· qui primo aduentu eius obtenti sunt. Isti enī vere in gratiā erunt·qui multis aduersarijs resistentib⁹ bello ⁊ armis hereditatē terrę ꝓmissionis accipiunt. Qui vero ex necessitate subijciet̄·cū nouissim⁹ inimicus destruet̄ mors non erit in gratia.

Uniuersiq; sidonii. Ego sum. Adam. Cum plurias gentes enumerasset ihesus de solis sidonijs dixit·⁊ oēs sidonios ego exterminabo a facie filioꝝ israel. sidonij interꝑtantur venatores. hi sūt demones de quib⁹ dicit ꝓpheta. laqueos parauerūt pedib⁹ meis Istos exterminat dominus·vt nō sit qui laqueos tēdat ⁊ retia ad decipiēdas animas·et requiescat vnusquisq; sub vite sua·⁊ sub ficu sua.

Et nūc diuide. Post hoc aūt legitur q꞉ moyses dedit hereditatē quibusdā·⁊ postea ihesus secundū ꝑceptum domini distribuit hereditatē. Per moysen legē intellige qui secundū legē vixerunt·primi hereditatē acceperūt: sed extra terrā ꝓmissionis. Cunq; eā accepissent·nō eam possident neq; diuidunt inter se·sed expectant vsq;quo eis ꝑ ihesum distribuat̄ in sortem. Hinc apostolus ait. hi omnes testimoniū habentes ꝑ fidem nōdum cōsecuti sunt repmissiones deo ꝓ nobis aliquid melius ꝓuidente: ne sine nobis consummarentur. Habent igit̄ iam ꝓmissionē suam ⁊ requieuerūt digni iudicati ꝑ moysen capere hereditatē suam·sed adhuc pugnāt ꝓ his qui sub ihesu militant. Omnes enī patres·qui ante nos dormierūt pugnant nobiscum·⁊ orationib⁹ adiuuāt. vnde. Ablinget sinagoga illa hanc sinagogā·sicut ablingit vitulus herbam viridem de campo. Sinagoga enī domini q̄ nos ꝑcessit ore ⁊ lingua ꝯsumet ꝯtrariam sinagogā. i. orationibus ꝯsumet aduersarios nostros. Orationib⁹ ergo ⁊ verbi dei meditatiōe·⁊ ope ⁊ sensu recto pugnandū est.

Adamantius. Sicut vmbrę exēplari deseruiūt cęlestiū·⁊ qui legē suscipiūt q̄ verę legis vmbra est·ita exemplar ⁊ vmbram sequunt̄ diuisionis cęlestis·qui in iudęa hereditatē terrę diuidūt. Ueritas enim ē in cęlis·vmbra in terris dū hęc ꝯstabat in terris erat hierusalē terrestris·⁊ templū·⁊ altare ⁊ cultus visibilis erant pontifices ⁊ sacerdotes·ciuitates iudęę ⁊ vici ⁊ omnia q̄ in hoc libro scripta sunt. Cum vero in aduentu christi veritas descendens de cęlis de terra orta est·⁊ iusticia de cęlo prospexit: vmbrę ceciderūt·cecidit altare ⁊ templum vt iam nec in monte garizim·nec in hierosolimis sit locus·vbi oporteat adorare·sed veri adoratores adorent patrem in spiritu ⁊ veritate. Presente ergo veritate vmbra cessauit· Et cū adesset templū qđ per spiritum dei ⁊ virtutem altissimi in vtero virginis fabricatum est: dirutum est templū de lapidib⁹ ꝯpositum· Adest pōtifex futuroꝝ bonoꝝ·⁊ cessant pōtifices tauroꝝ ⁊ hircoꝝ. Uenit agnus qui tollit peccata mundi·⁊ cessat agnus de pecudibus assumptis·⁊ ne quicq; tot seculis iugulatus. Consequēs ergo erat: vt hereditate regni cęloꝝ patefacta: hereditas terrena cessaret·⁊ omnib⁹ cessantib⁹ omne os obstrueret̄·⁊ subdit⁹ fieret omnis mundus deo. Ideo enī hęc omnia auferri diuina dispensauit ꝓuidentia: vt viā quādam recipiāt veritatis cessātib⁹ figuris. Subuersa ē omnis terrena hierusalē· sed habem⁹ cęlestem q̄ ē mater omnium. Misericordia ergo dei·hereditas terrena nobis sublata ē: vt hereditatē quęram⁹ in cęlis. Refert̄ itaq; prima ⁊ secūda hereditatis diuisio. prima quidem ꝑ moysen. secūda quę ⁊ potentior ꝑ ihesū facta est. Moyses trans iordanē ruben ⁊ gad ⁊ dimidię tribui manasse dedit possessionē. Alij vero omnes ꝑ ihesum suscipiunt hereditatem.

Tribui aūt leui. Leuitis aūt neq; moyses dedit hereditatem nec ihesus·q꞉ ipse deus ē hereditas eoꝝ· hi sūt forte qui ī ecclesia virtute animi ⁊ meritorū gratia alios ꝑcedunt. hi sunt forte qui in populo saluandoꝝ sapiētię ⁊ scientię operam tribuunt·⁊ mentē suā purā custodiūt·⁊ omnib⁹ ꝑclaris virtutib⁹ excolunt·⁊ simpliciores docent quomō veniāt ad sal'·hoꝝ hereditas ipse dominus ē q̄ ē sapiētia quā ꝑ cęteris omnib⁹ dilexerunt.

Tribui filiorū ruben ꝛc. Inuenio tamē aliquā differētiā in his q̄ moyses distribuit·⁊ in his q̄ ihesus· Moyses enim duab⁹ semis tribubus hereditatē tribuens nō dedit leuitis portionē. Ihesus aūt nō solum in his tribubus quib⁹ terrā diuisit·sed etiā in illis quib⁹ moyses diuiserat·habitacula leuitis in singulis tribub⁹ decreuit. Ordo enī leuiticus vel sacerdotalis·qui dei sapiētię ⁊ scientię operā impēdit·nō potuit a moyse accipere sortē habitatōnis qui nō erat minister veritatis·sed vmbrę ⁊ exēplaris. Ihesus vero noster qui ē sapiētia dei·habitacula sapiētib⁹ ꝑbet. Nō potuit dicere moyses. vende omnia q̄ habes ⁊ da paupibus·⁊ habebis thesaurū in c· ⁊ veni s. m. hoc ē ꝑtem dare leuitis. Nec potuit dicere. qui nō renūciauerit omnib⁹ quę possidet·nō potest meus esse d. nec aliud. Omnis q̇ nō oderit patrem ⁊ m. ⁊ fratres ⁊ so. ꝛc. Ideo habitacula sacerdotū ⁊ leuitarū dispēsare nō potuit. Beatus ē ergo qui inuenit̄ dignus vt ab ihesu sortē cęlestis mansionis accipiat·de qua dicit ihesus. Uolo pater ut vbi ego sum ⁊ isti sint mecum·⁊ sicut ego in te ⁊ tu in me vnum sumus·⁊ isti in nobis vnū sint· Hi tamen quib⁹ sapiētia·dei verbū·veritas·⁊ iusticia esse hereditas dicit̄: habitationē interim cū illis accipiūt·quoꝝ hereditas in terris·vt q̇ ꝑ se nō valent·ꝑ illos efficiant̄ ꝑticipes sapiētię ⁊ sciētię dei·⁊ ita ad minimos dispēsatio diuina ꝑtendit vt illud compleat̄. Qui multū nō abundauit·⁊ qui minimū nō minoratus ē. Et qđ apostol⁹ ait·vt vestra abundātia fiat ad illoꝝ inopiam ꝛc. Ita ergo cohabitare iubēt̄ sacerdos ⁊ leuita·qui non habent terram vt ꝑcipiāt ab israelita sacerdos ⁊ leuita terrena·q̄ nō habent·⁊ israelita a sacerdote ⁊ leuita cęlestia ⁊ diuina q̄ nō habet. Lex enī dei sacerdotib⁹ ꝯmissa

---

ascalonitas·getheos·⁊ accaronitas Ad meridiē vero sunt euęi· omnis terra chanaan·⁊ maara sidoniorū vsq; afeca ⁊ terminos amorręi eiusq; cōfinia: libani quoq; regio ꝯtra orientē a baalgad sub monte hermon donec igrediaris emath. Omnium qui habitabāt in mōte a libano vsq; ad aquas masserephot vniuersiq; sidonij. Ego sum qui delebo eos a facie filioꝝ israel. Ueniat ergo in partē hereditatis israel· sicut ꝑcepi tibi. Et nunc diuide terram in possessionē nouē tribubus ⁊ dimidię tribui manasse cū qua ruben ⁊ gad possederūt terram quā tradidit eis moyses famulus domini transfluēta iordanis ad oriētalē plagā ab aroer q̄ sita ē in ripa torrentis arnon ⁊ in vallis medio: vniuersaq; cāpestria medaba vsq; dibon·⁊ cunctas ciuitates seon regis amorręi qui regnauit in esebō vsq; ad terminos filioꝝ ammon·⁊ galaad ac terminū gessuri ⁊ machati·⁊ omnē montē hermon ⁊ vniuersam basan vsq; salecha. omne regnum og in basan qui regnauit in astaroth ⁊ edrai· ipse fuit de reliquis raphaim: ꝑcussitq; eos moyses atq; deleuit. Noluerūtq; disꝑdere filij israel gessuri ⁊ machati·⁊ habitauerunt in medio israel vsq; in ꝑsentē diem. Tribui autē leui† nō dedit possessionē: sed sacrificia ⁊ victimę domini dei israel· ipsa ē eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionē tribui filioꝝ ruben iuxta cognatōes suas

sidonios·i. venatores de quib⁹ dicit̄. Anima nostra sicut passer erepta ē de laqueo ven.

†q꞉ nō potuit dicere vende omīa q̄ habes ⁊ da paupibus ꝛc. hoc ē enī ꝑtē leuitis dare·christus enī qui hec et huiusmodi dixit leuitis partem dedit·

ē ⁊ leuitis. vt huic soli operā tribuāt ⁊ verbo dei absq; vlla sollicitudine vacēt. laicoꝝ ministerijs sustentati. Si enī necessaria nō ꝓbuerint min⁹ legi dei vacabunt occupati corporalibus curis ⁊ ꝑiclitabunt᷑ laici. Obscurabit᷑ enim lux sciētię quę in illis ē. te nō ministrāte oleum lucernę ⁊ culpa tua cec⁹ ceco ducatū ꝓbens in foueā cadet cum eo.

Fuitq; terminus eoꝝ ab aroer quę sita est in ripa torrentis arnon ⁊ in valle eiusdē torrentis media vniuersam planitiē quę ducit medaba ⁊ esebon cunctosq; viculos earū quę sūt in cāpestribus: dibon quoq; et abamothbaal et opidum baalmaō ⁊ gessa ⁊ cedimoth ⁊ mephet ⁊ cariathaiz ⁊ sabama ⁊ sarathasar in monte cōuallis bethphogor ⁊ aseroth phasga ⁊ bethaisimoth oēs vrbes campestres. vniuersaq; regna seon regis amorręi qui regnauit in esebon. quē ꝑcussit moyses cum principibus madian: euęū et recen ⁊ sur ⁊ vr ⁊ rebec duces seon habitatores terrę ⁊ balaā filium beor ariolū occiderūt filij israel gladio cū ceteris interfectis: factusq; ē termin⁹ filioꝝ ruben iordanis fluuius. Hęc ē possessio rubenitarū ꝑ cognationes suas vrbium ⁊ viculorum. Deditq; moyses tribui gad ⁊ filijs eius ꝑ cognatōes suas possessionē cuius hęc diuisio ē. Terminus gazer ⁊ omnes ciuitates galaad ⁊ dimidiā ꝑtem terrę filiorū ammon vsq; ad aroer quę ē cōtra rabba ⁊ ab esebon vsq; ramoth masphe ⁊ bethanim ⁊ a manaim vsq; ad terminos dabir. In valle quoq; betharam ⁊ bethnenra ⁊ soccoth ⁊ saphon reliquā ꝑtem regni seon regis esebon. Huius quoq; finis iordanis ē vsq; ad extremā partem maris cenereth trans iordanē ad orientalem plagam. Hęc ē possessio filioꝝ gad ꝑ familias suas ⁊ ciuitates ⁊ villę earū. Dedit ⁊ dimidię tribui manasse filijsq; eius iuxta cognationes suas possessionē cuius hoc principiū est. A manaim vniuersam basan ⁊ cūcta regna og regis basan. omnesq; vicos iahir qui sunt in basan sexaginta opida ⁊ dimidiā ꝑtem galaad ⁊ astaroth ⁊ edrai vrbes regni og in basan filijs machir filij manasse dimidię ꝑti filioꝝ machir iuxta cognatiōes suas. Hanc possessionē diuisit moyses in cāpestrib⁹ moab trans iordanem cōtra hierico ad orientalem plagā. Tribui aūt leui n̄ dedit possessionē. quoniā † dominus deus israel ipse ē possessio eius vt locutus est illi.

† qui ē sapientia ⁊ sciētia cui soli leuitę ⁊ sacerdotes operam tribuunt

C. XIIII.

Hoc est quod

possederunt filij israel in terra chanaan quā dederunt eis ⸗ eleazar sacerdos ⁊ iosue filius nun ⸗ ⁊ principes familiarū ꝑ tribus israel sorte omnia diuidētes. sicut ꝑcęperat dominus in manu moysi nouem tribubus ⁊ dimidię tribui manasse. Duabus enī tribubus ⁊ dimidię dederat moises trans iordanem possessionē absq; leuitis qui ⸗ nihil terrę acceperūt inter fratres suos: sed in eorū successerāt locum filij ioseph in duas diuisi tribus manasse ⁊ effraim. Nec acceperūt leuitę aliam in terra partē nisi vrbes ad habitandū ⁊ suburbana earum ad alēda iumēta ⁊ pecora sua Sicut ꝑceperat dominus moysi. ita fecerūt filij israel ⁊ diuiserūt terram. Accesserunt itaq; filii iuda ad

⸗ archan⁹ sermo dei ⁊ mystic⁹ ⸗ christus
⸗ apostoli quibus dicit᷑ sedebitis ⁊ vos iudicātes xij. tribus israel.
⸗ ne tꝑalibus occupati minus celestib⁹ deseruirēt

Hanc possessionē. Adam. Discamus ex lege ꝙ necessario descripta ē terrę diuisio. ꝗ primo ꝑ moysen. secūdo ꝑ ihesum dicit᷑ facta nō vt vtrāq; seruemus. sed vt ratione vtriusq; discētes illā solā teneamus ꝗ ab ihesu christo nobis tradit᷑. Illam ergo terram ꝗ est trās iordanē moyses distribuit. hāc vero ꝗ ē ī terra sancta ihesus ⁊ pꝛīceps tribuū. Vides. q᷑ cum cepat vera hereditas terrę sācte distribui. assumūt᷑ principes tribuū veri ⁊ spiritualis israel. hi sūt apostoli quib⁹ dicitur. Sedebitis ⁊ vos sup sedes iudicātes xij. trib⁹ israel assumit᷑ etiā sacerdos. i. mysticus sermo dei. Sic eniz dicit q᷑ cōuenerunt ihesus ⁊ eleazar simul ad diuidendā terrā.

Sorte omnia diuidentes. Isidorus. Deletis gentib⁹ iosue sorte diuidit populis terrā ꝓmissionis. christus quoq; a facie fideliū suoꝝ gentes. i. gentiliū errorū spirit⁹ eiecit. ⁊ sorte diuisit terrā: vnicuiq; ꝓpria dona tribuens.

Duabus enim tribubus. Isidorus. Moyses trans iordanē duab⁹ tantū tribubus ⁊ dimidię possessionē decreuit. ceteri vero omnes ꝑ ihesum suscipiūt. q᷑ plures ꝑ fidem ihesu christi ꝓmissa cęlestia suscipiunt ꝗ ꝑ legem. duę enī semis trib⁹ figurabāt priorē populū. qui habuit quidē trinitatis noticiā. sed nō ꝑfectā. Nouem vero ⁊ semis trib⁹ ꝗ ꝑ ihesum ꝓmissionē terrę sanctę suscipiunt significant nouū populū. q ab ihesu christo ꝑ fidem ⁊ gratiā ęternę repꝛmissionis hereditatem post lauacrū quasi post iordanis transitū accipiūt. Sed ipsi q°q; ad denariū numerū q ꝑfectus ē nō ꝑueniunt q᷑ nec in ipso aduentu dñi omnia nobis ꝑfecte annūciata sunt. vn̄ multa habeo vobis dicere. sz nō. p. p. mō. sed spiritus veritatis qui a patre ꝓcedit annūciabit vobis omīa. Perfectio ergo ⁊ sūma omniū bonoꝝ in spiritusācto est.

Absq; leuitis qui nihil. Isidorus. Leuitę nō accipiūt hereditatē terrę. q᷑ ihesus christ⁹ ē hereditas eorū secundū illud. Ego hereditas eoꝝ ⁊ possessio nō dabit᷑ eis in israel. Ego enī sum possessio eoꝝ. Clericoꝝ enī hereditas ⁊ possessio ideo dici voluit deus q᷑ ministri altaris ipsius effecti sūt ⁊ sors. vn̄ ⁊ clerus sors interpretat᷑. Ergo deū in hereditate possident merito qui vt sine īpedimēto deo seruire valeant paupes spiritu esse cupiunt. vt possint dicere dñs ps hereditatis meę ⁊c.

Nec acceperūt leuitę. Isid. Habitacula leuitis ꝑ omēs tribus decernit ihesus. ut q in ecclesia dñi sciētię opam dāt: ⁊ doctrinę gratiam administrāt: ab his qbus diuina dispēsāt terrena subsidia recipiāt. vn̄ paul⁹ Si nos vobis spūalia

seminauimus· magnū ē vt carnalia vestra metamus? Et merito in omēs tribus diuidunt· qui dispensatione omniū viuunt.

Locutusq3 ē caleph filius .Adam. Caleph primus hereditatē accipit a ihesu· qui interpretat̃ quasi cor. Hic ē qui in omnib9 intellectui operam tribuit· qui nō aliud membrū corpis ecclesie esse dicit̃ q3 cor qd ē preclarius in nobis.i. qui omnia cū ratione ⁊ prudētia agit· ⁊ ita cunctis dispēsat quasi nō sit aliud membrū nisi cor. Interpretat̃ autē iephone cōuersio. Caleb vero filius ↄuersionis ē · cōuersus enī ad deum talē fructū ex se pfert· ⁊ cor filium generat. Est ergo omnis q̃ diuinis sensib9 vacat: ⁊ rōnabiliter agit omnia caleb · hic quidem primo eruditus a moyse ·scdo a ihesu· cui assistebat dicit. Tu nosti v̄bū qd locut9 ē dn̄s ad moisen ⁊c. Quis alı9 pt nosse v̄bū qd locut9 ē dn̄s ad moysen nisi sol9 ihs: Nemo eī sic ītellexit legē· sic docuit ihs. Ipse enī oīa edocuit ⁊ apuit. Ipse reuelauit paulo ·q2 lex spūalis esset ⁊c.

Nosti quid locutus sit domin9 ⁊c. Adam. Hoc ē qd dixit dn̄s. Si crederetis moysi ·crederetis ⁊ mihi· de me eī ille scripsit· de me vero.i. Caleb qui ē cor dixit. Certum ē enī q2 de corde scripsit moyses ·q2 oīa sapiēter scripsit.

Sic valens ⁊c. Sanctus enī similiter valet ⁊ in psentibus ⁊ in pteritis ⁊ in nouis · ⁊ in veterib9 ·in euāgelijs ⁊ ī lege · Hoc ergo ē qd nō dicit valere se sub ihesu· sicut tūc cu3 moyse ·q2 ī vtriusq3 testamenti mysterijs cor vigilās valet.

Da ergo mihi mo.i. Nihil hūile nihil deiectū sanct9 req̃rit· s3 montē excelsū · in q̃ sūt ciuitates magne ⁊ munite · q2 ciuitates munitas occupat sapiens· ⁊ destruit munitiones in quib9 cōfidunt impij.

iosue ī galgala· locutusq3 est ad eū
(quasi cor) (ↄuersionis) (solus christus nouit quid locutus ē domin9 ad moysen)
caleph filius iephone cenese9. No
(Nemo enī sic ītellexit legē. ipse oīa docuit ⁊ apuit)
(de corde enī scripsit)
sti q̃d locut9 sit dn̄s ad moysen ho
(moyses de quo dicit̃· de me enī ille scripsit) (Si crederetis moysi· crederetis et mihi)
minē dei de me ⁊ te in cadesbarne
Quadraginta annoꝝ erā quando
misit me moyses famulus domini
de cadesbarne vt considerarē terrā
nūciauiq3 ei qd mihi verū videbat̃.
Fratres aũt mei qui ascēderāt me-
cum dissoluerūt cor populi · ⁊ nihi
lominus ego secutus sum dominū
deum meū. Iurauitq3 moyses in
die illo dicens. Terra quā calcauit
pes tuus erit possessio tua ⁊ filioꝝ
tuoꝝ in eternū· quia secutus es do
minū deum tuū. Concessit ergo do
minus vitā mihi sicut pollicitus ē
vsq3 in p̄sentem diem. Quadragi-
ta ⁊ quinq3 anni sunt ex quo locu-
tus ē dominus verbū istud ad mo
ysen quādo ambulabat israel p soli
tudinē· hodie octogintaquinq3 an-
norū sum sic valens vt eo valeba3
tēpore quādo ad explorandū mis-
sus sum: illius in me tpis fortitudo
vsq3 hodie pseuerat tam ad bellan
dum q3 ad gradiendū. Da ergo mi
hi montē istu3 quē pollicitus ē do
min9 te quoq3 audiēte in quo ena-
chim sunt ⁊ vrbes magne atq3 mu
nite: si forte sit dominus mecum ⁊
potuero delere eos sicut pmisit mi
(q2 talia deposcit et audet)
hi. Benedixitq3 ei iosue· ⁊ tradidit
(que interpretat̃ cōiunctio· vel cōiugium)
ei hebron in possessionē atq3 ex eo
fuit hebrō caleph filio iephone ce-
nezeo vsq3 in p̄sentem diē: quia se
cutus ē dominū deum israel. No-
(ciui)
men hebron antea vocabat̃ caria
(tas quattuor)
tharbe. Adam maximus ibi inter
(Si vis habere heredi)
enachim situs est· ⁊ terra cessauit a
(tatē a ihesu· oportet vt terra carnis tue quiescat· nec cōtra spiritū ↄfligat)
prelijs.

C. XV.

In quo enachim sunt ⁊ vrbes. Adam. Ciuitates ⁊ muri sunt īpiorum dogmata ⁊ silogismi phoꝝ· quib9 astruūt impia queq3 ⁊ diuine legi ↄtraria. Illa quoq3 sunt ciuitates munite ⁊ in montib9 collocate: q̃ heretici scripturarū assertionib9 velut ī altis montib9 locant. Has ciuitates quisq3 sapiēs verbum veritatis p̄dicans destruit· ⁊ vrbes mēdacij veritatis ariete subuertit. Ergo sapiētissimus caleb· assistēs ante ihesu3 pmittit se plus valere ad p̄lium· ⁊ ideo poscit pmitti sibi facultatē disputādi: cū dialeticis seculi· qui p veris falsa ↄfirmant vt subuertāt omnia q̃ falsis assertionib9 ↄstruunt· cuius alacritatē vidēs ihesus · benedicit eum qui talia poscit ⁊ audet.

Tu quoq3 si vis opam dare studijs ⁊ legē dei prudēter meditari· ⁊ effici cor in lege dei· potes istas magnas ⁊ munitas vrbes.i. falsas assertiones subuertere vt ⁊ tu merearis benedici ab ihesu ⁊ accipe hebron q̃ interp̄tatur coniunctio vel ↄiugiū· p qd forsitan potest illud ostēdi· q2 spelunca duplex comparata ab abraā patriarcha in ea ē· in qua ↄiugia patrū ⁊ reliquie eoꝝ iacēt.i. abraā cū sara. ysaac cū rebecca. Iacob cū lia. Meruit ergo caleb patꝝ reliquias ī hereditatē suscipe· q2 p sapientiā qua vigebat sub moyse ⁊ ihesu intellexerat cōiunctionis rationē· ⁊ quid cause esset q2 cū abraā sola ibi sara iaceret· ⁊ neq3 agar· neq3 cetura ei meruisset adiūgi· vel quare cū iacob sola lia iaceret· ⁊ neq3 rachel amplius dilecta· neq3 ex ↄcubinis aliqua in sepulcro ei fuerat copulata. In memorijs ergo patrū hereditatē capit sapiens caleb. Ipsi ihesus enachitarū gentis metropolim tribuit hebron· ⁊ efficit̃ ei sors vsq3 in hodiernū diē. vtinā ⁊ mihi daret̃ sors abraā· ysaac· ⁊ iacob· vt efficeret̃ meus deus sicut effectus deus abraā· deus ysaac· ⁊ deus iacob in christo ihesu.

Et terra cessauit a.⁊c. Adam. Nō ē hoc scriptū in distributione moysi · sed in distributiōe ihesu. Si ergo vis dignus effici qui hereditatē ↄsequaris a ihesu. Oportet te prius omnia bella finire· ⁊ in pace consistere· vt de carnis tue terra dicat̃· q2 cessauit terra a bellis. Cum aũt consuetudo sit sancte scripture q̃ttuor ptes orbis· quas axes vel plagas nomināt appellare in descriptione finiū trib9 iude· due tantu3 nominant̃. Et facti sūt inquit fines filioꝝ tribus iuda secundū plebes eoꝝ a finibus idumee· a deserto sin · ad occidentē. Et cū descripsisset fines ab occidēte ait. ⁊ ab oriēte mare salsum. Septētriones vero ⁊ meridiē reticuit. Fines ergo iudee primi sunt idumee finib9 q̃ terrena interp̄tatur. post terrena ergo statī sequunt̃ fines iudee· s3 a deserto inquit sin .i. tēptationū .post tēptationes ergo sequunt̃ fines hereditatis iude. Oriens ⁊ occidēs nominant̃ vicina loca q̃ supra diximus.i. confinia. Vallis quoq3 egipti vicina occidentalibus ptibus designat̃· que a deserto ē ab occidēte. Ab oriente vero cingunt̃ fines mari salso. Post hec a collib9 inq̃t qui tendūt ad occidentē· ⁊ inde ascendit̃ ab occidēte vsq3 ad cadesbarne· ⁊ sic ptenditur ab occidēte ad cades· hi sunt fines eoꝝ ab africo· ⁊ inde prexit vsq3 ad vallē egipti. Vide quomō in occidētis ptibus affricū· egiptū ⁊ occasum nomīat· vt sciat sibi quisq3 hec esse trāseunda. ⁊ ita demū ad tribum regiā puenire· de qua ortus ē dominus noster. A finib9 aūt idumee est desertū sin. Ideo necesse ē nos transire heremū tēptationū· vt possimus peruenire in hereditatē filioꝝ iuda. Ascendere quoq3 oportet· assensum colliu3 accabim· qui interp̄tatur scorpiones· q2 transeundi sunt a nobis ⁊ calcādi scorpiones· de q̄b9 dicit̃. Ecce dedi vobis ptātē calcādi sup scorpiones ⁊ serpētes ⁊c. Qui ergo vult ingredi in hereditatem tribus iude· ascendat istas ascensiones: calcet ⁊ euadat hos scorpiones· Forte hoc iter agēti ezechieli dicebat dominus· fili hominis in medio scorpionū tu habitas.

Et sunt inquit fines vsq3 cadesbarne· cades interpretat̃ sanctū· vel sanctificatio. Fines ergo iude vsq3 ad sanctificatiouē pueniunt. Dicit̃ etiā ab oriētis ptibus trib9 iude esse mare salsum· ⁊ post hec in pte eius nominat̃ fons solis· ⁊ ciuitas solis· ⁊ in eadē tribu est etiā ciuitas litterarum. Oportet igit̃ omnem qui vult introire in ptem filioꝝ iuda transire prius mare salsum.i. mūdi h9

vndas ⁊ turbines supare · ⁊ omnia huius mundi euadere · q̄ pro sui incerto · ⁊ lubrico marinis fluctib' cōparant · vt possit ad iude terrā ꝑuenire · ⁊ ad fō tem solis iusticie qui ē fons aque salietis in vitā eternam · ⁊ postea ciuitatem solis iusticie inuenire · ē ⁊ in egypto ciuitas solis · sed illa huius solis nomen accepit · quē pater celestis oriri iubet sup bonos ⁊ malos. Illa vero q̄ ē in iudea sanctoꝝ tantū efficit · quia ciuitas dei est ⁊ fons ille supradictus fluuius effectus letificat ciuitatē dei. Tu quoqꝫ si vndiqꝫ munitus sis ⁊ cōtinentie muro circundatus · patiētie ⁊ magnanimitatis turribus cōsummatus efficieris ciuitas dei. Si vero ad hoc lumē sciētie dei tibi addideris ⁊ te sol iusticie irradiauerit · efficieris ciuitas solis · vel ciuitatem solis sorte hereditabis. Si aūt in lege dei die ac nocte studueris · ⁊ de manu tua liber legis n̄ recesserit: efficietur hereditas tua ciuitas līarū.

Adamantius.

Non parū vtilitatis confert · anime cū ad aures nostras licet obscura lectio diuini sermonis illabitur. Si eni creditur a gētilib' qꝫ ꝑ carmina quedā q̄ ꝑcantatōnes appellant · quib' istud artis ē susurrātes noībus quibusdā compilatis · ⁊ cū his q̄ nec illi q̄ inuocāt norūt ex solo tamē vocis sono sopiuntur serpētes · vel etiā de cauernis trahūtur · ⁊ sepe in corpibus humanis tumores vel feruores vel alia hui' modi voce sola soluere vel reprimere dicuntur. Interdū etiā anime stuporē quedā sensus infligere. Si tamē christi non restiterit fides · quāto magis toti us ꝑcantationis ⁊ carminis validiorē ducēdā credim' · quācunqꝫ scripture sancte vel sermonū vel nominū appellationē. Sicut enī apud ifideles ꝯtrarie virtutes audiētes illa noīa assunt · etiā dant operā in hoc ad qḋ inuocari se ex illo · vel ex illo noīe sentiūt: officij sui rem cui se mancipauerint ipendentes multomagis celestes virtutes q̄ nobiscum sunt libenter accipiūt · si verba scripture ⁊ hoꝝ nominū appellationes · velut carmina quedā ⁊ ꝑcantationes ex ore nostro ꝓmamus. Et si ei illa nō intelligimus · ille virtutes intelligūt · ⁊ velut carmine quodā inuitate · ⁊ adesse nobis · ⁊ ferre auxiliū delectant. Non solū eni circa nos · sed etiā intra nos diuine virtutes sunt. vnde. Benedic aīa mea domino · ⁊ omīa iteriora mea nomē sanctū eius. i. omnia q̄ intra me sūt. Constat ergo multas esse virtutes intra nos · quib' aīarū nostrarū vel corpoꝝ cura cōmissa ē. Si sancte sūt cū scripture legunt a nobis ⁊ delectant · ⁊ validiores erga nostrā diligentiā fiunt. licet sensus noster sine fructu sit. Secūdū illud apostoli. Si linguis loquamur ⁊ spūs noster oret · sensus aūt nr̄ sine fructu sit ad itelligēdū. Mirū mysteriū in hoc ꝓtulit apostolus. aliquādo. s. fieri posse · vt spiritus q̄ in nobis ē oret · ⁊ sensus noster sine fructu sit. Ille eni virtutes q̄ anime nr̄e in adiutoriū date sunt · reficiunt ex auditu sancte scripture · velut diuinis ⁊ rationabilibus cibis · cū scꝫ diuina verba ꝓferim' ex ore. Ipse etiā christus si i huiusmodi studijs nos vacātes inueniat · nō solū refici ⁊ pasci dignatur in nobis · sꝫ etiā si has epulas viderit apud nos patas patrē secū adducet · secundū illud. Ego ⁊ pater veniemus · ⁊ mansionē apud e. f. Sed sic h'mōi meditatōibus diuinarū erga nos virtutum consortia ⁊ officiā ꝓuocamus · ita malignarū virtutū insidias ⁊ demonū incursiones · huiusmodi sermonū ⁊ nominū appellationib' effugamus. Verbi gratia. vt siquis ꝓspexerit ꝑcantationib' sopitū serpentē in manib' portari · vel de cauernis extrahi · nichil nocere valētē venenis icātationū virtute torpentibus ita lectionis diuine virtute · si quis intra nos est contrarie ꝟtutis spēs · si patienter feras. i. si n̄ tedio auditum auertas · carminibus depellitur. Si ergo legitur tibi scriptura obscura ⁊ quā n̄ intelligis hanc iterim vtilitatem suscipe · obserua tantū ne efficiaris sicut aspides surde · ⁊ obturātes aures suas · q̄ nō exaudiunt vocē incantātis ⁊ venefici qui incantatur a sapiēte · ē eni carmē qḋ incantatur a sapiente ihesu naue ⁊ ab omnibus ꝓphetis. Ne ergo fastidiamus audientes sanctas scripturas · etiā si non itelligamus · sed fiet nobis secundū fidem nostram credentib' · q2 oīs scriptura diuinitus ē īspirata · ⁊ vtilis etiā si nō sentiamus vtilitatem.

Prebēt aliquādo medici cibū vel potū. Verbi gratia ad discutiēdā caliginē oculoꝝ · nec tamē in edēdo vel potādo sentimus qꝫ ꝓsit · sed cum trāsierit dies vna ⁊ altera ⁊ tercia · suo tempore ꝑ occultos meatus relata ad visum cibi vel poculi virtus paulatim purgat aspectū.

Chaleb uero filio iephone dedit ⁊c. Adam. Initiū distributionis ihesu incipit a caleb · data ē enim huic portionis sue sors · priusqꝫ tribus sua. i. tribus iuda ꝑciperet · nec in extremis ꝑtibus · sed in medio filioꝝ iuda nec ꝑ sortem sed ꝑ p̄ceptum domini datur ei ciuitas itegra. Quem eni aliū dignum erat consequi talē hereditatem nisi caleb qui solus saluatus ē cum ihesu de sexcentis milib' armatorū · qui exierāt de egypto? Et ipsum oportet

Igitur sors filiorum

iude ꝑ cognationes suas ista fuit:
[qui interpretatur terren']
a termino edom vsqꝫ ad desertum
[temptationis]
sin contra meridiē ⁊ vsqꝫ ad extremā ꝑtē australis plage. Initiū ei'
[mūdanoꝝ. s. fructuum]
a summitate maris salsissimi · ⁊ a lingua eius que respicit meridiē: egre
[dedi vobis potestatē calcādi sup serpētes ⁊ scorpiones]
diturqꝫ cōtra ascensum scorpionis ⁊ ꝑtransit in sina · ascenditqꝫ in cadesbarne ⁊ ꝑuenit in esrom · ascendens ad darā ⁊ circuiēs cariathaa atqꝫ inde ꝑtransiens in asemona ⁊ ꝑueniens ad torrentē egypti · erūtqꝫ termi ei' mare magnū. Hic erit finis meridiane plage. Ab oriente vero erit initiū mare salsissimū vsqꝫ ad extrema iordanis · ⁊ ea que respiciūt ad aquilonē a lingua maris vsqꝫ ad eundē iordanis fluuiū. Ascenditqꝫ terminus in bethagla ⁊ transit ab aquilone i betharaba ascendens ad lapidē boem filij ruben ⁊ tendēs vsqꝫ ad terminos debera de valle achor cōtra aquilonem respiciens galgala q̄ est ex aduerso ascensionis adommim ab australi ꝑte torrētis · transitqꝫ aquas
[aque salientis in vitam eternam] [iusticie]
que vocantur fons solis · ⁊ erunt exitus eius ad fontē rogel: ascenditqꝫ ꝑ conuallem filij ennon ex latere iebusei ad meridiē · hec ē hierusalem ⁊ inde se erigens ad verticē montis qui ē contra gehennon ad occidētem in summitate vallis raphaim contra aquilonē: ꝑtransitqꝫ a vertice montis vsqꝫ ad fontē aque nepthoa · ⁊ ꝑuenit vsqꝫ ad vicos mōtis ephron inclinaturqꝫ in bala que ē cariathiarim. i. vrbs siluarū · ⁊ circuit de bala contra occidentē vsqꝫ ad montem seir: transitqꝫ iuxta latus montis iarim ad aquilonē in cheslon · ⁊ descendit in bethsames transitqꝫ in thamna · ⁊ ꝑuenit cōtra aquilonē partis accaron ex latere: inclinaturqꝫ secrona ⁊ transit montem baala: ꝑuenitqꝫ in gebneel · et magni maris cōtra occidentē fine concluditur. Hi sunt termini filiorū iuda ꝑ circuitū in cognationibus
[cōuersionis]
suis. Caleph vero filio iephone de
[nō in extremis]
dit partē in medio filiorum iuda · si
[nō sorte]
cut p̄ceperat ei domin' · cariathar
[qui interpretatur humilitas ianis vel respōsio inanis]
be patris enach · ipsa est hebron · deleuitqꝫ ex ea caleph tres filios

accipe metropolim. Ideo dedit ei ihesus ciuitatē arboc· metropolim enach q̄ ē hebron· in qua erant memorie patrū· ⁊ exterminauit inde tres filios enach. Primo ergo discutiam⁹· quare metropolim accepit caleb· ⁊ illā que prima inter oēs ī trra ꝓ· metropolis dicit· ⁊ metropolis enach· q̄ interp̄tat humilitas inanis. Que autē humilitates sunt. vna laudabilis de qua dicit. Discite a me q꞉ mitis sum· ⁊ humilis corde ⁊c· ⁊. Qui se humiliat exaltabit· ⁊c. ⁊ humiliamini sub potenti manu dei. Altera culpabilis de qua dicit· q꞉ ammon humiliauit thamar sororem suā. hec ē humilitas inanis que ex peccato descendit· huius metropolim cepit· ⁊ excidit caleb ⁊ interemit tres filios enach .i· inanis humilitatis ⁊ habitauit ciuitatē. primus autē ē filius susi.i.extra me: hoc ē extra sanctū extra sanctū enim ē· filius inanis hūilitatis·i· mo ⁊ extra deū. Est alius achimaan· qui interpretat frater meus· extra cōsilium velut si dicatur frater meus sine ꝯsilio· Omnes enī fratres qui de humilitate inani nascunt extra cōsilium sunt. Tercius ē thalamin· qd̄ interpretatur p̄cipitium vel suspensio. quia nihil ī eo stabilitatis· sed vaga omnia ⁊ in p̄ceps ruentia. His exterminatis ascēdit in dabir· cuius nomē erat prius ciuitas litterarū· dabir autē interp̄tatur loquela. Igit ciuitatem litterarū intellige omne veteris instrumentū testamenti· sicut hanc ipsā q̄ꝫ nunc exponim⁹ scripturam q̄ post efficitur dabir.i.loquela. Que enim prius in litteris erat ⁊ secundū litterā intelligebat· modo in ecclesijs christi loquela facta ē· loquentib⁹ de ea ⁊ differentib⁹ primo apostolis· ⁊ remouentibus supficiem littere· ⁊ ꝓferentibus in spiritualem loquelam· deinde doctorib⁹ singulis litterarum singulis loquelam ⁊ disputationē angelicā facientib⁹. Qui sunt autē tres filij enach q̄s caleb īterfecit ī cui⁹ ꝑsonam ⁊ virtutē legis ascripsimus ī terrenis. Inanis humilitas ē illa· q̄ꝫ poete vel philosophi de diuinitate senserunt· humilia enim sunt ⁊ deo indigna sunt: q̄ senserunt. Quid enī tam inaniter humile· q̄ꝫ ligna ⁊ lapides deos putare: huius inanis humilitatis. primus filius ē qui dicit extra me.i. primus sensus eoꝝ extra veritatē ⁊ extra deum ē. Secundus achiman.i. frater sine consilio. Frater enim ē illius erroris qui sine consilio geritur. Quid enim tam sine ꝯsilio est quā relinquere deum qui nos fecit· ⁊ sequi deos alienos quos nos fecimus. Tercius erroris sensus ē thalamin· qd̄ ē p̄cipitium vel suspensio· q꞉ nouissima huius erroris· tendunt in p̄cipitium· ⁊ in ꝓfundum inferni· hos gentilitatis sensus tanq̄ꝫ filios enach vetusti erroris abscidit lex que etiā secundū litterā verū deum creatorē oīm p̄dicat.

¶ frater meus extra cōsilium .i. sine cōsilio· ommes enī filii ianis humilitatis extra cōsilium sunt. ¶ lxx. thalamin.i. pricipium vel suspēsio· quasi uagus .s. ⁊ preceps

enach sesai ⁊ hayma ⁊ tholmai de stirpe enach: atq̄ꝫ inde cōscendens

¶ q̄ interpretat loqla

venit ad habitatores dabir q̄ pri⁹ vocabat cariathsepher .i. ciuitas

† vt nō carnaliter īpleat· vel ītelligat sed spūaliter

litterarū. Dixitq̄ꝫ caleph. † Qui ꝑ

¶ ciuitatē lrārū litterā .s. ueteris testamēti

cusserit cariatsepher ⁊ ceperit eam:

¶ legis .s. intelligentiā

dabo ei axam filiā meam vxorem.

¶ gothoniel respōsio dei cui .s. deus respondet ⁊ archana reuelat

Cepitq̄ꝫ eam othoniel filius cenez frater caleph iunior· deditq̄ꝫ ei axā filiā suam vxorē. Qui cum pgerēt simul· suasa ē a viro suo vt peteret a patre suo agrum: suspirauitq̄ꝫ vt

¶ gentiū populo de quo dicit soluite ⁊ adducite mihi

sedebat in asino. Cui caleph: quid habes inquit: At illa respōdit: Da mihi benedictionē. Terram australem ⁊ arentē dedisti mihi: iūge ⁊ irriguam. Dedit itaq̄ꝫ ei caleph irriguum supius ⁊ inferius. Hec est possessio trib⁹ filioꝝ iuda ꝑ cognationes suas: erantq̄ꝫ ciuitates ab extremis ꝑtib⁹ filioꝝ iuda iuxta terminos edō a meridie· cabseel ⁊ eder ⁊ iagur ⁊ cina ⁊ dimona ⁊ adada ⁊ cedes ⁊ asor ⁊ iethanziphethelē et balothasornoba ⁊ cariothiesrom hec ē assoromā same ⁊ meloda ⁊ asergadda ⁊ assemoth ⁊ bethfeleth ⁊ asersual ⁊ bersabee ⁊ baziothia ⁊ abala ⁊ humesem ⁊ heltholad ⁊ exul ⁊ sarma ⁊ sicelech ⁊ medemena ⁊ sensenna lebaoth ⁊ selim ⁊ abem rēmon: omnes ciuitates vigintinouem ⁊ ville earū. In campestribus vero estaol ⁊ sarca ⁊ asena ⁊ azone ⁊ engannum ⁊ taphua ⁊ enaym et ierimoth ⁊ adulamsocho ⁊ azecha ⁊ sarim ⁊ adithaym ⁊ gedera ⁊ giderothaim: vrbes quattuordecim ⁊ ville earū. Sanan ⁊ adasa ⁊ magdalgad delean ⁊ masepha ⁊ iectel lachis ⁊ baschat ⁊ eglon tebbon ⁊ leemas ⁊ cethis ⁊ gideroth ⁊ bethdagon ⁊ neama ⁊ maceda: ciuitates sedecim ⁊ ville earum Lebana ⁊ ether ⁊ asan iepta ⁊ esna ⁊ nesib ⁊ ceyla ⁊ achzib ⁊ maresa: ciuitates nouem ⁊ ville earū. Accaron cum vicis ⁊ villulis suis. Ab accaron vsq̄ꝫ ad mare omnia q̄ vergunt ad azotum ⁊ viculos eius. Azotus cū

¶ Sed nunc ascendit caleb ad istā ciuitatem litterarū ⁊ dixit. Quicumq̄ꝫ ꝑcciderit ciuitatē litterarum ⁊ obtinuerit eam· dabo ei axam filiā meam vxorē ⁊c. Gothoniel qui cepit ciuitatem litterarū interp̄tat responsio dei. Responsio autē dei dicit is cui respondet deus.i. cui archana reuelat. Iste ergo qui potest cape ciuitatem litterarū veteris testamenti· ⁊ excidere litterā occidentem· frater caleb iunior· hic ego sum qui excisa legis littera sensum in ea spiritualē requiro. Excido autē litterā· cū n̄ secundū carnē circūcidor· neq̄ꝫ ꝑm carnē azima comedo neq̄ꝫ pascha cū iudeis obseruo vel hmōi ⁊c. ꝓmittitur enim mihi si ciuitatē litterarum excidero filia fratris mei maioris. Erat enim filius cenez· qui interp̄tatur sp̄recio. Quis eī erat sp̄recio sic nos gentes alienati a cōuersatione israel. Nam prior frater me⁹ cuius accipio filiam q꞉ excidit ciuitatē litterarum fuit filius iephone. qui interp̄tatur ꝯuersio· dat ergo mihi mīori fratri filiam suā.i. intelligentiam sui: lex· vnde. auferet a vobis regnum dei· ⁊ dabit genti facienti f.e. Sciendū tamen aliud esse legem· cuius nunc ꝑsonam dedim⁹ caleb· aliud litterā veteris. t.i. ciuitatē litterarum. Accepta ergo filia eius· ego frater ei⁹ iunior· adduco eā de domo patris sui. Que cū veniret mecū sedēs sup asinum· quem scꝫ soluerūt discipuli christi dicit ad patrē suum da mihi bn̄dictiōē tuā pr̄· ⁊ accepit gonechlam supiorē ⁊ gonechlam inferiorē.i. pollicitationē vite q̄ nunc ē ⁊ future ⁊ centuplū in p̄senti seculo· ⁊ vitam eternā in futuro.

¶ Gothoniel filius ⁊c. Nota q꞉ caleb dicit filius iephone· ⁊ gotoniel· filius cenez q̄ ē caleb iunior.i. ꝯsanguineus.

¶ Ut sedebat ī asino. Greg. axa sup asinum sedet: cum irrationabilibus carnis motibus aīa p̄sidet. Que suspirans a patre terrā irriguā petit: q꞉ a creatore cū magno gemitu querēda ē lacrimarū gratia. Sunt enim qui iam ꝑceperūt libere ꝓ iusticia loqui. oppressos tueri· indigentibus tribuere· ardorem fidei habere: sed adhuc gratiam lacrimarū nō habent hi terrā australē ⁊ arentē habent· sed adhuc irrigua indigent: q꞉ in bonis opibus positi· in quibus magni ⁊ feruentes sunt: oportet vt tīore supplicij vel amore regni celestis· mala etiā q̄ an̄ ꝑpetrauerīt deplorent. Compūctionis autē duo principalia genera sunt: quia deū sitiens anima prius timore ꝯpungitur post amore. Prius enim timore se lacrimis afficit: q꞉ dum maloꝝ suorum recolit: ꝓ his eterna supplicia ꝑtimescit. Cum vero longo merore fuerit formido ꝯsumpta: quedā de p̄sumptione

uenię securitas nascit᷑. ⁊ in amorem cęlestium gaudioꝝ animus inflāmat᷑. Et quę prius flebat ne duceret᷑ ad supplicium: post flere incipit: qꝛ differt᷑ a regno. Dat ergo ei pater irriguum supius: cum se ī lacrimis cęlestis regni desiderio affligit. Irriguum vero inferius accipit: cū inferni supplicia flendo pertimescit. Prius autē inferius ⁊ post irriguū supius dat᷑: sed qꝛ cōpunctio amore dignitatis ꝓmīnet: necesse fuit vt pri⁹ irriguū supius: ⁊ post īferius poneret᷑.

Jebuseū autē habitatorem ꝛc. Adam. Intelligimus spūaliter habitasse iebusęos alias iebusęuꝫ cū iudęis in hierusalē vsqꝫ in ꝓsentem diem secundū parabolā euāgelij ꝙ de zizanijs dicit. Sinite vtraqꝫ crescere: ne eradicetis simul ⁊ triticū. Sic eniꝫ in hierusalē .i. in ecclesia sunt iebusęi. qui .s. degenerē vitam ducūt fide quidam ⁊ actibus vel actione ⁊ cōuersatione peccati peruersi. Non potest enim ad liquidū ecclesia purgari dum in terris ē. Sūt ī ea omnes sancti in quibus peccati macula nō est. Sed ne cū zizanijs eradicet᷑ ⁊ triticū. sunt in ea aliqui in quibus vel dubia vel occulta peccata sunt. Qui enī manifeste ⁊ euidenter criminosi sunt de ecclesia expellēdi sunt. Nō ergo potuerūt filij iuda disꝑdere iebusęos. sed habitauerunt cum ipsis in hierusalē vsqꝫ in ꝓsentem diem. Jebusęus interpretat᷑ cōculcatio debet ergo nobis esse summa cautela ⁊ studiū: ne quis scandalū faciat vel patiat᷑: ne quis pollutus in hanc sanctorum cōgregationem introeat. Si tamē eos non possumus eijcere qui nos cōculcant eos saltem quōs possumus quoꝝ peccata manifesta sunt eijciamus. Ubi enim peccatū euidens nō est eijcere de ecclesia neminē possumus. Illi autem sunt in ecclesia cōculcantes de quibus dicit᷑. Nolite mittere sanctū canibus: neqꝫ margaritas vestras ante porcos ne forte cōculcent ea ꝛc. Isti ergo sunt iebusęi qui indigni audiūt verbum dei: quo audito neqꝫ discedūt vt infideles: neqꝫ ꝑmanent vt fideles: sed ꝑcepta mysterioꝝ noticia ⁊ fidei nostrę secretioribus ꝑscrutatis conuersi impugnant nos ⁊ ꝯtradictionibus dirumpunt corda nostra verbi dei margaritas ꝯculcantes ⁊ ornamenta fidei maculantes hos non potuerūt eijcere filij iuda de hierusalem vsqꝫ in ꝓsentem diem.

vicis ⁊ villulis suis. Gaza cum vicis ⁊ villulis suis vsqꝫ ad torrentē ęgipti ⁊ mare magnū terminus ei⁹ ⁊ ī mōte samir ⁊ iecther ⁊ socchoth ⁊ edēna cariathsenna. hęc ē dabir: anab ⁊ histemo ⁊ anim gosen ⁊ olō ⁊ gylo. ciuitates vndecim ⁊ villę earū. Arab ⁊ roma ⁊ esaan ⁊ ianuꝫ ⁊ bethafua ⁊ afeca athmatha ⁊ cariatharbe. hęc ē hebron ⁊ sior: ciuitates nouē ⁊ villę earum. Maon ⁊ chermel ⁊ ziph ⁊ loche iezrachel ⁊ iucadam ⁊ zanoe accaym gabaa ⁊ thamna: ciuitates decē ⁊ villę earū. Alul ⁊ betsor ⁊ hiedor mareth ⁊ bethanoth ⁊ helthecen: ciuitates sex ⁊ villę earum. Cariathbaal. hęc ē cariathiarim vrbs siluarū ⁊ areb ba: ciuitates duę ⁊ villę earuꝫ. In deserto betharaba meddin ⁊ sacha ⁊ nebsan: ciuitates sal᷑. ⁊ engaddi: ciuitates sex ⁊ villę earum. Fiunt simul centuꝫ quindecim. Jebuseū (zizania .s.) (ecclesie) (ne eradicarent simul ⁊ triticū) autē habitatorē hierusalem nō potuerunt filij iuda delere: habitauitqꝫ iebusęus cū filijs iuda in hierusalē vsqꝫ in pręsentē diem. (qui sunt sine macula ⁊ ruga)

C. XVI.

Decidit quoqꝫ sors filiorum ioseph ab iordane contra hierico ⁊ ad aquas eius ab oriente solitudo ꝙ ascēdit de hierico ad montē bethel. ⁊ egredit᷑ de bethel luzā trāsitqꝫ terminū archiatharoth. ⁊ descendit ad occidentē iuxta terminū iefleti vsqꝫ ad terminos bethoron inferioris ⁊ gazer: finiunturqꝫ regiones eius mari magno: possederūtqꝫ filij ioseph manasses ⁊ effraim. Et factus ē terminus filioꝝ effraim ꝑ cognatōes suas. ⁊ possessio eoꝝ cōtra orientē astaroth addar vsqꝫ bethoron superiorem: egrediunt᷑qꝫ confinia in mare. Machmethath vero aquilonem respicit ⁊ circūit terminos contra orientē in thanatselo. ⁊ pertransit a torrēte ianoe. descenditqꝫ de ianoe in atharoth ⁊ noaratha ⁊ ꝑuenit in hierico. egredit᷑qꝫ ad iordanem de taphua. ꝑtransitqꝫ ꝯtra mare in vallem harūdineti: suntqꝫ egressus eius in mare salsissimum. Hęc ē possessio tribus filioꝝ effraim ꝑ familias suas: vrbesqꝫ separatę sunt filijs effraim ī medio possessionis filioꝝ manasse ⁊ villę eaꝝ. (qui in deo crescūt ⁊ fructificāt) (temptationum motum.) Et nō interfecerūt filij effraim chananeū qui habitabat in gazer: habitauitqꝫ chananęus in medio effraim vsqꝫ in diem hanc tributari⁹ (in ꝯstructione) (sepe vicia minima reseruant᷑ vt virtutes maxie in humilitate habeant᷑ et vicia maxime premant᷑.)

Usqꝫ in presentem diem ꝛc. Id ē. sęculi ęternitatē more scripturę. ꝗ hoc ad litteram stare nō potest. quomodo enī iebusę⁹ habitat cū filijs iuda ī hierusalē qꝫdiu durat hoc sęculum cū nec filij iuda habitent ibi ī sęculum?

Conculcationem scandalū scꝫ facientes in ecclesia ⁊ qui ꝑcepta mysterioꝝ noticia verbum dei margaritas ī pugnādo ꝯculcant.

Hierusalem visio pacis interpretat᷑. si ꝗ in corde nostro ędificata ē hierusalēꝫ .i. visio pacis ⁊ christū qui semꝑ est pax nostra intueamur ⁊ seruamus ī corde: siquidē ita fixi ⁊ stabiles sumus in hac visione pacis vt nulla cogitatio peccati ascēdat in cor nostrū. possum⁹ dicere qꝛ hierusalē sumus. ⁊ nullus nobiscū ē nisi soli sancti. Nūc vero etiā si ad grandē ꝑfectum veniamus. et summis nos studijs excolamus. nulluꝫ puto tam purū esse qui non aliqua cogitatōne maculet᷑. Certum est ergo habitare etiā iebusęos cum filijs iuda ī hierusalem. Laborandū tamen ē quotidie eijcere eos de hierusalē. sed nō omnes simul eijci pnt.

Habitauitqꝫ chananęus Aug. Et habitabat chananęus in effrem: vsqꝫ in diem istum donec ascēdit pharao rex ęgipti ⁊ cępit ciuitatē ⁊ incendit eam igni ⁊ chananęos ⁊ pherezęos qui habitabāt ī gazer trucidauit. ⁊ dedit eam filie sue in dotem. Qd de pharaone dictū est miror si ꝓphetia sit. cū hęc historia illis tꝑibus scripta credat᷑ quibus erāt illa gesta recētia. Quid autē magnum eligi potuit qd ꝓphetice diceret᷑. cum ꝓterita narrent᷑ ⁊ taceātur futura maiora ⁊ magis necessaria. Magis ergo putandū ē .lxx. interpretes qui auctoritate ꝓphetica ex ipsa mirabili cōsensione interꝑtandi ꝓhibentur hęc addidisse non tanqꝫ futura ꝓnuntiantes. sed qꝛ illo tempꝫ erāt quo hęc facta meminerant. ⁊ in libris regnoꝝ legerant. Regum enim tēporibus factū est qd ideo nobis credibilius visum ē. qꝛ ex hac interꝑtatione quę ē ex hębreo nō inuenimus. sicut nec illud de hierico. ꝙ qui eā suscitaret incurreret maledictū. qd dixerat ihesus. Sic enim scriptū ē. ⁊ adiurauit ihesus ī die illa. Maledictus homo qui resuscitabit ciuitatē illā. In primogenito suo fundabit eum. ⁊ in nouissimo īponet portas eius. Qd autē sequit᷑ nō in littera nostra ē ⁊ ita fecit oza qui ex bethel. In abiron primogenito fundauit

eam· ⁊ iure saluato nouissimo īposuit ꝑtes eius· hoc ibi nō legit. Unde apparet a .lxx. interpositū: qui factū esse nouerāt.

Grego. Chananeus gētilis ꝓplus .s. viciū significat. Sepe in magnis virtutib⁹ terrā ꝓmissionis ingredimur· quia spe intima de eternitate roboramur· sed dū inter alta ⁊ sublimia· quedā ꝑua vicia retinemus· quasi chananeum viuere in terra nostra ꝯcedimus. Qui tamen tributarius efficit· quia hoc ipsum viciū qđ subigere nō possumus ad vsum vtilitatis nostre humiliter retorquemus· vt de se mēs ī summis vilia sentiat· q̄ suis virib⁹ cōtra ꝑua que appetit nō expugnat. Unde bene rursus scriptum ē hee sunt gētes quas dominus dereliquit· vt erudiret ī eis hierusalē. Ad hoc enī quedā vicia minima retinentur vt se nostra intētio sollicitā semꝑ in certamine exerceat· ne de victoria suꝑbiat· cū in se hostes viuere sentiat· a quibus adhuc vinci formidat. Israel vero reseruatis gentib⁹ eruditur cū in quibusdaꝫ minimis vicijs elatio virtutis nostre ꝯprimitur· ⁊ in ꝑuis sibi resistentibus discit ꝙ ex se maiora nō subigit.

Adam. Effrem īterpretat fructificatio· Qui eniꝫ fructificat ⁊ crescit in fide nō potest exterminare chananeum· semen ꝑessimū· maledictū· mobile īcertū. hec enim interpretatur chananeus· ⁊ certū est quia cū eo qui fructificat ⁊ crescit semꝑ habitat chananeus. Nunq̄ꝫ enim tēptationum motus cessant ab eo· Sꝫ tu si vere fructificas in deo ⁊ vides aliquē talem inquietū turbiduꝫ ⁊ mobilē· scito q2 chananeus ē: ⁊ si nō potes eum eijcere de ecclesia· scito q2 nō potuerūt filij effrem expellere chananeos.

Idem etiā in his qui fructificāt sentienduꝫ ē q2 filij effrem nominant. Chananeos enim vagas .s. ⁊ lubricas cogitationes semꝑ debent eijcere de anīabus suis. potens ē autē deus iebuseos ⁊ chananeos subijcere nobis· sicut scriptum ē· Subiecit chananeos filijs effrem.

Nec potuerūt filii. Adam. Chananei tercio dicunt esse in filijs effrem· sed obseruandus ē ordo dictoꝝ in singulis. Primo ergo dictū est· q2 nō ꝑdiderunt filij effrem chananeū: qui habitabat in gazer· sed habitauit chananeus in effrem vsq3 in hodiernū diē· ⁊ factus ē sub tributo seruus vsq3 quo ascendit pharao rex egipti ⁊ accepit ciuitatē ⁊ incendit eam igni· ⁊ chananeos ⁊ pherezeos ⁊ qui habitabāt in gazer trucidauit· ⁊ dedit eam pharao in dotem filie sue. Secūdo. Et factū ē inquit quoniā inualuerūt filij israel subuertētes chananeos ⁊ fecerūt chananeos subiectos· exterminatione

C. XVII.

Ecidit autem sors tribui manasse ipse enim ē primogenitus ioseph· machir primogeito manasse patri galaad qui fuit vir pugnator: habuitq3 possessionē galaad ⁊ basan· ⁊ reliq3s filiorū manasse iuxta familias suas· filijs abiezer ⁊ filijs belech ⁊ filijs besribel ⁊ filijs sichem ⁊ filijs epher ⁊ filijs semida. Isti sunt filij manasse filij ioseph· mares per cognationes suas. Salphaat vero filio epher filij galaad filij machir filij manasse non erant filij: sed sole filie· quarū ista sunt nomina· maala ⁊ noa ⁊ egla ⁊ melcha ⁊ thersa. Ueneruntq3 in cōspectu eleazari sacerdotis ⁊ iosue filij nun ⁊ principum dicētes: dominus ꝑcepit ꝑ manū moysi vt daret nobis possessio in medio fratrū nostroꝝ. Deditq3 iuxta imperiū domini possessionem in medio fratrū patris earum ⁊ ceciderūt funiculi manasse decē absq3 terra galaad ⁊ basan trans iordanē. Filie enim manasse possederunt hereditatē in medio filiorū eius. Terra autē galaad cecidit in sortem filioꝝ manasse qui reliqui erant. Fuitq3 termin⁹ manasse ab aser machmata que respicit sychē ⁊ egredit ad dexterā iuxta habitatores fontis taphue. Etenim in sorte manasse ceciderat terra taphue: q̄ est iuxta terminos manasse filioꝝ effraim. Descēditq3 terminus vallis harundineti in meridiē torrētis ciuitatū effraim: que in medio sunt vrbiū manasse. Terminus manasse ab aquilone torrētis ⁊ exitus ei⁹ ꝑgit ad mare: ita vt possessio effraim sit ab austro. ⁊ ab aquilone manasse· ⁊ vtrāq3 claudat mare· ⁊ coniungant sibi in tribu aser ab aquilone· ⁊ ī tribu ysachar ab oriente. Fuitq3 hereditas manasse in ysachar ⁊ in aser· bersan ⁊ viculi eius· ⁊ iebblaan cū viculis suis· ⁊ habitatores dor cum opidis suis· habitatores quoq3 endor cuꝫ viculis suis· similiterq3 habitatores thenach cum viculis suis· ⁊ habitatores mageddo cum viculis suis· ⁊ tercia pars vrbis nophech. Nec potuerūt filij

autē nō exterminauerūt eos. Tercio quādo ꝯtradixerunt viri de tribu effrē ihesum volentes secundū numerositatē suā· q2 plures erant ⁊ validior maiorē accipe sortē. Et iubent ascendere ad saltū· ⁊ facere sibi ampliorem locū ⁊ vt possint ampliora spacia occupare· iubent exterminare chananeū. Videamus ergo quid sibi velit hec triptita narratio. Primo chananeus nobiscū ē ⁊ sub tributo· nō tamē obediēs· neq3 seruus efficit ⁊ obediens. Chananeum hic carnē accipimus vel ea q̄ carnis sunt· hec primo nobiscuꝫ est .i. anime iuncta· sed obediens nō est· nisi tantū ꝙ tributa soluit .i. ministeriū agendi aliq̄d vel mouēdi. Concupiscit tamē aduersus spiritū ⁊ nō est obediens anīe. Si vero aliquātum ꝑfecerimus efficit seruus ⁊ obediēs anīe volūtati. Et hic ē anime ꝑfectus secundus· cum carnē sibi obedire fecerit ⁊ seruire. Tercium vero ē qđ ꝑfectum ē. Si enim veniamus ad ꝑfectum· etiā exterminādus nobis dicit chananeus. vn̄. Mortificate mēbra vestra· que sūt suꝑ terrā. Fornicationē īmundiciaꝫ ⁊c. ⁊ alibi. Qui auteꝫ sunt christi carnē suaꝫ crucifixerūt cū vicijs ⁊ ꝯcupiscentijs ⁊c. Sic ergo tercio .i. cū ad ꝑfectionē venerimus· ⁊ mēbra nostra mortificauerimus mortē christi in corꝑe nostro circūferentes exterminari a nobis dicit chananeus.

Orige. Illud quoq3 ꝑtereundum nō est qđ dicit pharao venisse ⁊ cepisse gazer ī qua chananeus habitabat cuꝫ effrem ⁊ dedisse eā in dotem filie sue. Gazer enī interpretat constrictio. Si corpus et anima in vna ꝯstrictōne habitēt cōiuncta sibi ⁊ socia vt ⁊ anīa carnaliter viuat· nec sibi carnem obedire faciat verendum ē ne veniat pharao ex egipto· ⁊ captiuet animaꝫ· ⁊ in dotem filie sue tradat eā. Exurgit enī alia lex in mēbris nostris· ⁊ captiuat nos in lege peccati cui pharao .i. rex peccati animā q̄ carnaliter viuit in dotē transcribit.

Post hec videndū est· ꝙ filij ioseph maiorē sortem requirūt dicētes. Quare dedisti nobis sortē ⁊ ꝑdaturam vnā. Ego autem populus multus sum· ⁊ dominus benedixit me. Si ergo nos popul⁹ multus sumus ⁊ benedictus· audiamus a domino ihesu· populus multus es ascēde in saltum· ⁊ māda tibi ipsi· ⁊ para locū in terra ⁊ expugna pherezeos ⁊ raphaim. Eijciamus ergo pherezeos· qui interpretant fructificatio· fructificatio aūt alia bona· alia mala· q2 arbor bona fructus bonos facit vel affert· ⁊ mala malos. Expellamus ergo quidq̄d nō bene fructificat ⁊ fructū peccati· ⁊ purgemus fructū iusticie. Raphaim inquit expelle· vel potius expurga de te. Raphaim interpretatur resolute matres. Est in anima nostra virtus

queðaꝫ q̄ parit sensus velut mater qui pcedit ex nobis. vñ. Salvabit' aūt mulier p filiorum generationem. si pmanserit ĩ fide. Iste ergo matres .i. ista virtus anime. illis in quibus fortis ē. fortes generat sensus ⁊ qui superari a cōtradicēte non possunt. In alijs auteꝫ resoluta ē ⁊ remissa qđ indicãt sensus. quos pfert languidos ⁊ ineptos. has matres de nobis expurgemus .i. sordes ⁊ ĩmundicias que naturalibꝫ anime motibus ex nostra negligentia adveniunt purgemꝰ vt naturalis vigor ĩgenite virtutis effulgeat.

¶ **Non poterimꝰ ad montana.** Adamantius. Non sufficit nobis mons ⁊ equus electus. ⁊ ferrum chananeo est. qui habitat in mō. ⁊c. Nunq̄ʒ invenies q equū habeat israelita. sed chananeꝰ habet equū. qui fallsus est ad salutē ⁊ ferrū bellicū. Sed respondit ihesus. Si populus multus es. ⁊ virtutem habes non erit tibi sors vna. qꝛ saltus ē tibi et emūdabis eū ⁊c. Emūdemus ergo siluā que in nobis ē. inutiles scʒ ⁊ infructuosas arbores ⁊ faciamꝰ ibi novalia q̄ sp innovemus. ⁊ fructū capiamꝰ tricesimū. sexagesimū ⁊ cētesimū. vnde securis ad radicē arboris posita est. Omnis ergo arbor q̄ nō facit fructum bonum excidet' ⁊ in ignē mittetur.

¶ **Si emūdaveris** inquit siluā ⁊ erit tibi cū inde extermĩaveris chananeū. Conemur ergo chananeū q̇ nobiscum ē citius subijcere. ⁊ obedientē facere. Post hec etiã exterminare. Si autē dimittimus eum. ⁊ negligimus veniet pharao rex egipti. ⁊ incipiet locū nostrū dare in dotē filie sue ⁊ captivos nos tradere legi peccati. Observemus ergo vt pvaleamus cōtra chananeos ne si invaluerint ꝯtra nos de israelitis faciant chananeos.

¶ **Mittam vobis hic sortem.** Adam. In cōsuetudine hominū cū aliquid sorte dividit'. fortuitu videt' sors illa ad illum. vel alia ad aliū cadere. In scriptura aūt sancta nō est ita. Si enĩ de tanta re patres sortibus sūmerent iudiciū vel emisissent nihil mirū esset. si gentiles hoc facerēt. Sed videamus si in scripturis aliquid sit positū qđ nobis q̇d virtutis sit in sortibꝫ manifestet. In levitico scriptū est. Accipiãt duas sortes. sors vna in domino ⁊ sors vna in apompeio ⁊c. Item ibi. Moyses sorte divisit terrã tribui ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribui manasse. ¶ Dedit etiã ihesus secundū pceptum domini caleb sortē ⁊ tribui effrem ⁊ dimidie tribui manasse. ¶ Et post hec inquit. cōgregavit ecclesiã de filijs israel ⁊ dixit. Mittã sortē ⁊ pferam in cō-

manasse has civitates subvertere: sed cepit chananeꝰ habitare in terra sua. Postq̄ʒ autē cōvaluerunt filij israel. subiecerūt chananeos ⁊ fecerunt sibi tributarios. nec interfecerūt eos. Locutiq̄ʒ sūt filij ioseph ad iosue ⁊ dixerūt. Quare dedisti mihi terrã in possessionē sortis ⁊ funiculi vnius. cū sim tãte multitudinis ⁊ bñdixerit mihi dominꝰ? Ad quos iosue ait: Si populus multꝰ es. ascende in siluaꝫ. ⁊ succide tibi spacia in terra pherezei ⁊ raphaim quia angusta ē tibi possessio mōtis effraim. Qui respōderūt filij ioseph Non poterimus ad montana conscendere: cū ferreis curribus vtantur chananei qui habitant in terra campestri. ĩ qua siti sunt bersan cū viculis suis. ⁊ iezrahel mediã possidens vallem. Dixitq̄ʒ iosue ad domum ioseph ⁊ effraim ⁊ manasse. Populus multus es ⁊ magne fortitudinis. nō habebis sortem vnã sed transibis ad montē. ⁊ succides tibi atq̄ʒ purgabis ad habitanduꝫ spacia ⁊ poteris vltra pcedere cū subverteris chananeum quē dicis ferreos habere currꝰ ⁊ esse fortissimū

C. XVIII.

Congregatiq̄ʒ sunt omnes filij israel in sylo ibiq̄ʒ fixerūt tabernaculū testimonij. ⁊ fuit eis t'ra subiecta. Remãserant aūt filiorꝝ isrl' septē tribus q̄ necdum acceperãt possessiones suas. Ad quos iosue ait. Usq̄ʒquo marcetis ignavia. ⁊ nō intratis ad possidendã terram quã dominus deus patrū vestrorꝝ dedit vobis? Eligite de singulis tribubꝰ ternos viros vt mittam eos. ⁊ pgant atq̄ʒ circūeant terram ⁊ describant eam iuxta numerū vniuscuiusq̄ʒ multitudinis. referantq̄ʒ ad me qđ descripserint. Dividite vobis terram in septē partes. Iudas sit in terminis suis ab australi plaga. ⁊ domꝰ ioseph ab aquilone: mediam inter hos terrã in septē partes describite. ⁊ huc venietis ad me vt coram domino deo vestro mittam vobis hic sortē. quia nō est iter vos pars levitarū: sed sacerdotiū domini est eorꝝ hereditas. Gad autē ⁊ ruben ⁊ dimidia tribus manasse. iaꝫ acceperant possessiones suas trans iordanem ad orientalem plagã. quas dedit eis moyses famulus domini Cunq̄ʒ surrexissent viri vt pergerēt

spectu domini sortē ⁊c. ⁊ post hec sortibꝫ missis sic hereditas poplo distribuit' ⁊ agitat' sors ita nō fortuitu. sed secundū q pdestinatum ē a deo. de niq̄ʒ tribus beniamin prima ibi accepit sortē vbi erat hierusalem. post hanc tribus simeō. secūda post ysachar. deinde zabulon. deĩde aser post neptalim. deinde dan in qbꝫ novissime veniūt tres ille tribꝰ q̄ ex ꝯcubinis sūt. ¶ Invenio in scripturis etiã gentiles sortem misisse cum ionas navigaret. ⁊ tēpestas vrgeret. q̄si sors pdere deberet vel posset. cuius causa piculū immineret ⁊ q̄ʒvis gentiles essent a cognitiōe dei alieni. nō hac opinione fallunt'. Sors enim verum prodidit. ¶ Salomō quoq̄ʒ ait Cōtradictiōes quoq̄ʒ cohibet sors ⁊c. veluti cessare ostēdens cōtradictiones vbi sors mittit'. In novo quoq̄ʒ testamento cōvenientes apostoli multo sapientiores. q̄ʒ qui nunc. episcopos. vel pŝbiteros. vel diacones ordinãt. elegerūt duos. nec tamen de eis iudicaverūt vt illū facerent apostolū quē voluissent. sed orãtes miserūt sortē ⁊ cecidit sors sup mathiam ⁊ annumeratus ē cū .xi. apostolis ⁊ factꝰ ē duodenarius. pcedēte eniꝫ oratione: nō casu. sed divina pvidentia sors divinū iudiciū pferebat. Paulus q̊q̄ʒ de christo dicit. In quo sorte vocati sumꝰ pdestinati secundū ppositū eius qui omnia opatur ⁊c. ⁊ ad thesalonicēses gratias agens deo patri. qui ydoneos nos fecit in pte sortis eorꝝ in lumĩe. ¶ Ex his omnibꝰ hoc dixisse sufficiat. qđ nobis ab apostolis sors ducta designat. qꝛ vbi ex fide integra ⁊ oratione pmissa sors ducit'. ea q̄ dei volūtas continet ĩ occulto sors hominibꝫ declarat in manifesto. Secundū vero interiorē intellectū. sicut paulꝰ videt' ĩdicare dicens. in pte sortis sanctorꝝ. ⁊ in sorte vocati in christo. Videndū ē ne forte nō solum in hominibus sed in supnis virtutibus sors agat'. ⁊ psideat aliqua virtus huic officio. q̄ ubi causa ihesu filio nave. nunc sorte hereditatē distribuēti. nō ad aliquã gratiam. sed secundum hoc qđ scit deo placere ductū pbeat sortis ⁊ illi faciat evenire q̄ prima sūt quē scit apđ deū primū tenere locū. vt qđ latet apud deū sortis gubernatione etiã hominibus demonstret'. aliū vero facere secūdi loci. ⁊ aliū tercij qđ ita gestum nō solum ĩ terris arbitror. sed etiã ĩ celestibus. ⁊ huiusmodi sortē q̄ apud deum etiã meritorꝝ ꝯtemplatione distinguit' etiã illo tēpore habitã cuꝫ divideret excelsus gentes secundū numerū angelorꝝ dei. ⁊ facta ē portio domini iacob. funiculus hereditatis eius israel. hic enim ptem per sortem ⁊

funiculū isrl' deuz dicit esse sortitū. Non ḡ fortuitu putandū ē p sortez euenisse illi angelo egiptioꝝ gētē·alij idumeoꝝ· alij moabitarū z similia. Sed ibi etiā si secundū numerū angeloꝝ dei diuidunt' gētes sorte sicut in hoib⁹ diximus·q₂ dei iudiciū occultū sors pandit in publicū·talis sors fuisse credēda ē:qua p merito suo quisq₃ illā vel illam gentem suscepit. Nec p singulos quidē ꝙ sine sorte ḡ dei iudicio dispēdit' euenire dicendū ē vt ali⁹ talez vel talē vitā a natiuitate sortiat'·vel ꝙ boni angeli assint hoibus z ꝯtrarij· vt ille angelus anime petri custodiam sortitus sit·alius pauli ali⁹ cuiuslibet infantis de ecclesia. Non ē enī dubitandū dei iudicio q̇ vel illoꝝ dignitatez vel anime nostre ad liquidū respicit qualitatē·cuiq₃ nostꝝ custodiam dari quadaz sorte mystica christi dispensatōe directa. Puto etiā de his virtutib⁹ q̄ mundi ministeria susceperūt·ꝙ nō fortuitu illa virtus terre vel arborū germinationibus ꝓsit·illa fontiū vel fluminū fluēta exhibeat· alia imbriū.alia vētorum.alia marinis.alia terrenis aīalibus vel singulis quibusq₃ e terra gignentib⁹ ꝓsit·z eē in singulis sacramēta īeffabilia diuine dispēsationis· vt in ordine suo cūcta p vnamquāq₃ virtutē dirimant'·z competēti officio. Unde. Nonne omnes sūt ammīstratorij spirit⁹ z in ministeriū missi· propter eos qui hereditatem capiūt salutis?

Ad hoꝝ imitationem dicunt' sortes duci p ihesū ·z hereditas p tribus diuina dispēsatione decerni·z p iefabilem dei ꝓuidentiā ac ꝓscientiā in his sortibus adumbrari futuræ ī his hereditatis exēplar·q₂ lex vmbraz dz futuroꝝ bonoꝝ habere: hinc paulus ait·accessistis ad sion montē et ad ciuitatē dei viuentis hierusalē celestem. Est ergo ciuitas in celis q̄ dicit' hierusalē et mons sion. Non sine causa beniamī accepit in sorte sua hierusalē z montē sion· sed q₂ celestis hierusalē ratio exigebat· vt nō alij daret' terrestris q̄ ē figura celestis.

Adam. Bethleē quoq₃ nō sine certa ratione in sortē iude decernit' vel chebron ·vel singule ciuitates singulis tribubus cōscribuntur. Sed celestia loca in q̇bus hierusalē z sion nominantur·z cetera que his vicina sunt hoc in se rationis cōtinebant ī celis qd' sorte gubernabat' in terris.

Hinc ergo ē ꝙ dispēsauit diuina sapiētia noīa quedā locorū scribi·q̄ mysticā interꝑtationē cōtineant q̇bus indicat'·q₂ hec certis rationib⁹ nō casu fieri dispensāt'. Sicut eī nō fortuitu ille angel⁹ michael.alius gabriel alius vero raphael vocatur.z ille patriarcha abraam.z ille ysaac· z ali⁹ iacob. l'ille abraz ex abrā·ille ysaac.z alius israel. Sz z certa ratione illa sara ex sarai·ille israel ex iacob· vel ille abraā ex abraz z quisq₃ angelorū vel hominū ex his q̄ sibi īiungunt' officijs z actibus nomina sortiunt'· ita cōsequens ē loca q̄dam esse celestia z ciuitates sicut hierusalē celestis dicit' z mōs sion esse etiā alias quarū figurā iste q̄ in terris sūt cōtinent·q̄ hic nobis p ihesū naue mystice designant'. De ciuitatib⁹ dictū puto. Edificabūtur ciuitates iude·z habitabūt ibi·z in domo patris mei mansiones multe sunt. Et esto potestatē habens sup .x. ciuitates. Ne ergo cū fastidio hoc legatis·z putetis vilē scripturaz ex multis noībus cōtextam · sed scitote ī his mysteria ꝯtineri maiora·q̄ potest humanus sermo ꝓferre·vel auditus mortalis audire. Cognita sunt hec illi itegre q̄ raptus ē vsq;

ad describendā terram ꝓcepit eis iosue dicens: Circuite terram z describite eam·ac reuertimini ad me vt hic corā domio deo vestro in sylo mittā vobis sortem. Itaq₃ precerunt z lustrātes eam in septē partes diuiserūt scribentes in volumine:reuersiq₃ sunt ad iosue in castra sylo. Qui misit sortes corā domio in sylo:diuisitq₃ terrā filijs israel i septem partes. Et ascēdit sors prima filioꝝ beniamin p familias suas vt possideret terram inter filios iuda z filios ioseph. Fuitq₃ terminus eoꝝ cōtra aquilonem a iordane ꝓgens iuxta latus hierico septētrionalis plage·z inde ꝯtra occidētem ad montana cōscendens z perueniēs ad solitudinē bethauen atq₃ ꝑtransiens iuxta luzam ad meridiem· ipsa ē bethel:descenditq₃ in astaroth addar in montē qui ē ad meridiē bethoron inferioris·z inclinat' circūiens ꝯtra mare ad meridiem mōtis qui respicit bethoron cōtra africum. Suntq₃ exitus eius in cariathbaal·q̄ vocat' z cariathiarim vrbem filioꝝ iuda. Hec ē plaga cōtra mare ad occidentē. A meridie autē ex pte cariathiarim egreditur terminus ꝯtra mare·z puenit vsq₃ ad fontē aquarum nepthoa. Descēditq₃ in ptem montis qui respicit vallem filioꝝ ennon·z est cōtra septētrionalem plagam in extrema pte vallis raphaim. Descenditq₃ in gehennon.i.vallis ennon iuxta latus iebusei ad austruz·z peruenit ad fontē rogel transiēs ad aquilonem·z egrediens ad ensemes .i. fontem solis·z ptransit vsq₃ ad tumulos q̄ sunt e regione ascēsus adommim: descenditq₃ habenboem id ē·lapidem boem filij ruben·z ptransit ex latere aquilonis ad campestria descenditq₃ in planiciē·z ꝓtergredit' cōtra aquilonē bethagla suntq₃ exitus eius ꝯtra linguā maris salsissimi ab aquilone i fine iordanis ad australem plagā qui ē terminus illius ab oriente. Hec ē possessio filioꝝ beniamin p terminos suos in circūitu z familias suas. Fueruntq₃ ciuitates eius hierico z bethagla z vallis casis betharaba z samaraim z bethel z auim z affara z offora villa hemona z offuni z gabee:ciuitates duodeci z ville earuz. Gabaon z rama z beroth z mesphe caphara z amosa z recē iarephel z tharela z sela heleph z iebus que ē hierusalē gabaad z cariath:ciuitates quattuordecim z ville earū. Fuerūt omēs ciuitates viginti sex. Hec ē possessio filioꝝ beniamin iuxta familias suas.

C. XIX.

Et egressa est

sors secunda filioꝝ symeon p cognatiōes suas:fuitq₃ hereditas eoꝝ in medio possessionis filioꝝ iuda·bersabee z sabee z molada z asersua baala z asem z heltholad bethularma z sicelech z bethmarchaboth z asersua z bethlepaboth z sarohē:ciuitates tredeci z ville eaꝝ. Aim z rēmon z athar z asan:ciuitates quattuor z ville eaꝝ. Oēs viculi p circūitū vrbiū istaꝝ

ad terciū celū. In celo enī vidit celestia vidit hierusalē celestē veraꝫ ciuitatē dei ꝛ sion mōtem ꝙcunqꝫ loci ē. Vidit bethleeꝫ ꝛ chebron ꝛ omīa ꝗ scribunt hic sorte diuisa. Ratiōes quoqꝫ eoꝝ ī spiritu cōphendit. Confitet enī se audisse verba ꝛ ratōnes. ꝗ nō licet homī loqui. quales. s. illi erant quibꝫ dicebatꝫ. Nōne hoīes estis. ꝛ secunduꝫ hominē ambulatis: dicebat ea forsitan illis ꝙ nō secundū carnē ambulabāt thymotheo ꝛ luce ꝛ ceteris discipulis quos sciebat capaces esse ineffabilium sacramētoꝝ. vn̄. thymotheo ait. Memor esto verboꝝ ꝗ a me audisti ꝗ ꝯmenda fidelibꝫ hominibꝫ. ꝛ his ꝙ ydonei sunt alios docere.

vsqꝫ ad balaad bercameth contra australē plagam. Fuerūtqꝫ omēs ciuitates decē ꝛ septem. Hec ē hereditas filioꝝ symeon iuxta ꝯgnationes suas i possessione ꝛ funiculo filioꝝ iuda. quia maior erat. et idcirco filij simeon possederunt in medio hereditatis eius. Ceciditqꝫ sors tercia filioꝝ zabulon ꝑ cognationes suas. ꝛ factus ē terminus possessionis filiorū zabulon vsqꝫ sarith. Ascenditqꝫ de mari ꝛ medalaa. ꝛ ꝑuenit in debbaseth vsqꝫ ad torrentē qui ē contra ieconan. ꝛ reuertit̄ de sarith contra orientē in finem ceseleth thabor ꝛ egredit̄ ad dabereth ascēditqꝫ contra iasie. et inde ꝑtransit vsqꝫ ad orientalem plagam gethefer ꝛ tachasin. ꝛ egreditur in remmon amphar ꝛ noa. et circūit ad aquilonem ꝛ nathon. Suntqꝫ egressus eius vallis ieptahel ꝛ cathethet naalol ꝛ semron ꝛ iedaba ꝛ bethleeꝫ: ciuitates duodecim ꝛ ville earum. Hec est hereditas tribus filioꝝ zabulon ꝑ cognationes suas. vrbes ꝛ viculi earum. Ysachar egressa ē sors quarta ꝑ cognationes suas: fuitqꝫ eius hereditas iezrahel ꝛ casaloth ꝛ sunem ꝛ affraim ꝛ senon ꝛ naaroth ꝛ rabboth ꝛ cesien haemes ꝛ rameth ꝛ enganni ꝛ henadda ꝛ bethfeses. ꝛ peruenit termin⁹ eius vsqꝫ thabor ꝛ scesima ꝛ bethsemes: erantqꝫ exitus eius iordanis ciuitates sedecim ꝛ ville earū. Hec ē possessio filiorum ysachar ꝑ cognationes suas. vrbes ꝛ viculi earuꝫ. Ceciditqꝫ sors quinta tribui filioruꝫ aser per cognationes suas: fuitqꝫ termin⁹ eorū alchat ꝛ cali ꝛ bethen ꝛ axab ꝛ elmeleth ꝛ amaad ꝛ messal. ꝛ ꝑuenit vsqꝫ ad carmeluꝫ maris ꝛ syor ꝛ labanath: ac reuertit̄ contra orientem bethdagon. ꝛ ꝑtransit vsqꝫ zabulon ꝛ valleꝫ ieptael contra aquilonem in bethemeth ꝛ neiel: egrediturqꝫ ad leuā cabul ꝛ acran ꝛ roob ꝛ amō ꝛ chana vsqꝫ ad sidoneꝫ magnaꝫ reuertit̄qꝫ in horma vsqꝫ ad ciuitatē munitissimam tyrum ꝛ vsqꝫ osam: eruntqꝫ exitus eius in mare de funiculo acziba ꝛ amma ꝛ afeg ꝛ roob: ciuitates viginti due ꝛ ville earum. Hec ē possessio filioꝝ aser ꝑ cognationes suas: vrbesqꝫ ꝛ viculi earū. Filioꝝ neptalim sexta pars cecidit ꝑ familias suas. et cepit termin⁹ de beleb ꝛ helon sannaim. ꝛ adami que est neceb ꝛ iebnahel. vsqꝫ lecun. ꝛ egressus eorū vsqꝫ ad iordanem: reuertit̄qꝫ terminus cōtra occidentē ꝛ azanoth thabor: atqꝫ inde egredit̄ in vcuca ꝛ ꝑtransit in zabulon cōtra meridiem. et in aser contra occidentē. et in iuda ad iordanē contra ortū solis ciuitates munitissime: assedim ser et ammad et rechath et cenereth ꝛ edema et arama asor et cedes et edrai nasor et ieron et magdihel horeꝫ et bethanath et bethsemes: ciuitates decē ꝛ nouem ꝛ ville earuꝫ. Hec ē possessio tribus filioꝝ neptalim per cognationes suas vrbes ꝛ viculi earum. Tribui filioꝝ dan per familias suas egressa ē sors septima. ꝛ fuit termin⁹ possessionis

Filiorū neptalim. Aug. Et amorreus ꝑmāsit vt habitaret in helon. ꝛ in salamin. ꝛ īgrauata ē manus effrem super eos. ꝛ facti sunt tributarij illi. Hoc iam ꝯtra ꝑcceptū dn̄i fiebat. ꝛ adhuc viuebat ihesus. sꝫ dux in illis ꝑlijs ꝑ senectute n̄ erat. Ideo dictū ē a dn̄o fcm̄ ē ut ꝯfortaretur cor illoꝝ. ꝙ simul ꝯspirauerūt inire bellū cōtra ihesum. ne ista illis misericordia ꝑberet̄ etiā cōtra ꝑceptū dei. si remāsissent nō expugnati ꝛ senescēte ihesu vel defuncto relinquerent̄ expugnādi filijs israel. qui eis cōtra ꝑceptum dn̄i possent ꝑcere qđ ille n̄ faceret ꝛc.

Adamantius. Juxta. lxx. ꝑmansit amorreus habitare ī helon ꝛ in salamin. ꝛ grauis effecta ē manus effreꝫ suꝑ eos. Amorre⁹ interpretat̄ amar⁹ vel amaritudo. habitātes ergo in helon. qđ īterpretatur arietes. vel ī salamin. ꝗ interꝑtatur pacifici amari ꝛ arietes sunt. ꝙ in agone positi zabolicas structuras expugnare conant̄. Pacifici vero qui carnalibus desiderijs et cōcupiscentijs suꝑatis pacē anime gerūt. In vtrisqꝫ tamē cōtendit diabolus. i. amaritudo ꝑsistere. Si ergo inimica virt⁹. i. demonis ex amaritudīs turba veniēs. obsideat alicui⁹ corpus. ꝑturbet ꝛ sopiat mentē. adhibeantur autē multe orationes. mlt̄a ieiunia. multe exorcistarū inuocatōnes

⁊ ad hec omnia surdꝰ demon in obsesso corpore ꝑsistat· tolerabilius exorcistarum penas ferens ⁊ ex dei nominis inuocatione tormēta: q̄ȝ discedere. Ita intelligendū ē q̄ amorrei ꝑsistūt hitare in helon· ⁊ in salamin ⁊ vt ostēderet scriptura· q̄ ꝑferentes penas ⁊ flagella persistunt dicit· q̄ grauis effecta ē sup eos manus effrem· qḋ fit ꝑ exorcistaꝝ manus impositionē vehemētiꝰ· vel ꝑ bonos actus· ⁊ opa bona. Quanto eniȝ meliora gerimus vel agimꝰ· ⁊ in optimis ꝯuersamur· tāto illis hec grauiora efficiunt̄. Gratus ē illis ⁊ acceptꝰ q̄ in turpitudine ⁊ flagitijs viuit. Qui vero in bonis actibus manū sup eos grauauerit· etiā si penitus expellere non potuerit tributarios eos faciet ⁊ subiectos. Et abierūt filij effrem pagrare terram scd̄m fines suos.

Cūq̄ȝ complesset terram di. ⁊c. Adam. Vide māsuetudinē ⁊ humilitatem ihesu· q̄ digne ferebat nomen veri saluatoris ihesu dederūt inquit filij israel sortem ihesu filio naue in semetipsis ꝑ p̄ceptuȝ domini ⁊c. Ipse dedit hereditatē omnib᷑ filijs iuda ⁊ effraim· ⁊ dimidie tribui manasse· ⁊ caleb filio iephone. ipse misit ternos viros per singulas tribus qui totam terram peragrarent ⁊ describerent in libro· ⁊ redeūtes ostēderent sibi· ⁊ se in nouissimis reseruauit· ⁊ voluit esse omniū nouissimus. vt esset omniū primꝰ· nec sibi hereditatē p̄sumit s̄ a populo accipit cui dedit· sed hec figuraliter ꝯtingebāt illis nobis ꝓposita· vt illud p̄ceptū seruemus· qḋ iste ope cōpleuit. Quāto magnus es tāto magis humilia te· et ante dominū inuenies gratiā· ⁊ alibi. Si te ducē ordinauerint ne extollaris sed esto inter eos quasi vnꝰ ex ipsis. Vide ergo quomō erat dux populi· qui eos introduxit

eiꝰ saraa ⁊ hestaol ⁊ hairsemes. i. ciuitas solis· selebin ⁊ abialō ⁊ iethela helō ⁊ thēna ⁊ achrō helcheten iebtō ⁊ baaladiud ⁊ bane ⁊ barach ⁊ ietbrēmon atq̄ȝ hiercon ⁊ arechō cum termino qui respicit ioppen· ⁊ ipso fine concludit̄. Ascenderūtq̄ȝ filij dan ⁊ pugnauerūt contra lesen ceperuntq̄ȝ eam· ⁊ ꝑcusserunt eam in ore gladij. ⁊ possederūt ⁊ habitauerunt in ea vocātes nomen eius lesen dan· ex nomīe dan patris sui. Hec est possessio tribus filioꝝ dan ꝑ cognationes suas: vrbes ⁊ viculi eaꝝ. Cūq̄ȝ ꝯplesset sorte diuidere terrā singulis ꝑ tribus suas dederunt filij israel possessionē iosue filió nun in medio sui iuxta p̄ceptū domini· vrbem quā postulauit tānathsaraa in monte effraim. Et edificauit ciuitateȝ habitauitq̄ȝ in ea.

[interlinear gloss: nō ipse presumpsit factus omniū nouissimus vt esset omnium primus — mūdi cordis habitatōeȝ — virtutibus — animā cuiusq̄ȝ]

He sūt possessiones quas sorte diuiserunt eleazar sacerdos ⁊ iosue filius nun· ⁊ principes familiarū ac tribuum filioꝝ israel in sylo· coram domino ad ostiū tabernaculi testimonij· ꝑtitiq̄ȝ sunt terram.

C. XX.

Et locutus est dominus ad iosue dicēs. Loquere filijs israel· ⁊ dic eis. Separate vrbes fugitiuoꝝ de quibus locutus sum ad vos ꝑ manū moysi: vt cōfugiat ad eas quicunq̄ȝ animam ꝑcusserit nesciens· ⁊ possit euadere iram ꝓximi qui vltor ē sanguinis· cum ad vnā harum ꝯfugerit ciuitatū: stabitq̄ȝ an̄ portā ciuitatis ⁊ loquet̄ senioribus vrbis illiꝰ ea que se ꝓprobent innocenteȝ: sicq̄ȝ suscipient eum· ⁊ dabūt ei locuȝ ad habitandū. Cumq̄ȝ vltor sanguinis eum fuerit ꝑsecutus· nō tradēt in manus eius· quia ignorās percussit proximū eius· nec ante biduum triduū ve eiꝰ ꝓbatur inimicꝰ. Et habitabit in ciuitate illa donec stet ante iudiciū causam reddēs facti sui· ⁊ moriat̄ sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc reuertet̄ homicida· ⁊ ingrediet̄ ciuitatem ⁊ domū suam de qua fugerat. Decreuerūtq̄ȝ cedes in galilea mōtis neptalim· ⁊ sichem in monte effraim ⁊ cariatharbe· ipsa ē hebron in monte iuda· ⁊ trans iordanē cōtra orientalē plagam hierico statuerunt bosor que sita ē in campestri solitudine de tribu rubē· ⁊ ramoth galaad de tribu gad· ⁊ gaulon in basan de tribu manasse. He ciuitates ꝯstitute sunt cunctis filijs israel et aduenis qui habitabant inter eos vt fugeret ad eas qui animā nesciꝰ ꝑcussisset· ⁊ non moreret̄ in manu proximi· effusum sanguinē vindicare cupiētis donec staret ante populum expositurus causam suam.

C. XXI.

Accesseruntq̄ȝ principes familiarū leui ad eleazarum sacerdotē ⁊ iosue filium nun· ⁊ ad duces cognationum ꝑ singulas tribus filiorum israel: locutiq̄ȝ sunt ad eos in sylo terre chanaan· atq̄ȝ dixerunt. Dominus p̄cepit ꝑ manum moysi vt daretur nobis vrbes ad habitandū ⁊ suburbana earuȝ ad alenda iumenta.

in terrā sanctā in terrā ꝓmissionis. Ipse erat successor moysi. nec sibi ꝑmittit sumere sortē terre· sȝ dux populi expectat· vt a populo portiunculā accipiat ⁊ edificat locū quē accipit ⁊ extruit· vt vere faciat dignum munere dei ⁊ hereditate diuina.

Forsitā ⁊ ꝑplꝰs dat aliquā ꝑtem dn̄o nr̄o ihesu ⁊ velut habitatōni eius locū distribuit. Qui enī bonus ē dat locū filio dei in se queȝ locū acceptū in aīa ihesus edificat ⁊ ornat· ⁊ facit in eo muros inexpugnabiles ⁊ turres excelsas· vt edificet mansionē dignā sibi adornat quoq̄ȝ animā ⁊ capacē sapiētie ac sciētie sue ⁊ rationis ⁊ totius sanctitatis facit vt faciat patrē secū intrare et mansionem facere· ⁊ cibos cenare q̄s ipse donauerit. Qḋ vt consequi mereamur p̄paremus cor mundū· vt libenter dn̄s ihesus introeat cordis nr̄i hospitiū

C. XXI.

Accesseruntq̄ȝ principes. Adam. Omnes filij israel accepērūt sortes suas in terra. Leuitis in hereditate solus sufficit deus. Sed q̄ accipiūt decimas ⁊ primitias ꝑ p̄ceptū domini: oportet eos etiaȝ de terra ⁊ de habitaculis decimas accipe. hoc ē cū de omnibus decimas accepisse. Ideo accedētes principes leuitarū ad eleazarum sacerdotē· ⁊ ad ihesum filiū naue· ⁊ ad pricipes tribuū dixerūt dn̄s p̄cepit ciuitates dari nob ad hitandū.

⁊ suburbana earũ aĩalibus nostris. Oportet ergo de ciuitatibꝫ ⁊ de suburbanis sorte fieri ne indiscrete ⁊ fortuitu videatur facta diuisio leuitis. Sicut ergo distributio in filijs israel habuit ratione͂ qua quis prima sorte dign⁹ haberet ⁊ alius secũda in quibꝫ fuit vltimus dan: ita necesse ẽ hic esse aliquam ratione͂ vt alij prima alij secũda alij vero tercia sors ducatur. Dicunt autez esse filij leui gerson ⁊ caath ⁊ merari ⁊ ostenditur primatus tenuisse honore͂ caath cuius filij fuerũt moyses aaron ⁊ maria. Igitur de caath ꝑs quidem plebis facta ẽ sacerdotalis q̃ est aaron ⁊ filij ei⁹. Moyses aũt in sacerdotali ordine aut si q̇d plus esse potest habendus ẽ. Alia vero ratio ẽ de filijs israel. Ceteri aũt ex filijs caath secundũ ordine͂ tenuerunt in tribu leui qui sunt ysabar ⁊ hebron ⁊ oziel deinde accipiunt post hos ꝑte͂ post caath ex filijs leui gerson. Tercio loco nouissimus omniũ merari. hec ẽ aute͂ differentia primi ordinis secundi tercij vel q̃rti quã primo omniũ obseruauimus ĩ numeris. Postq̃ȝ enim ordinate sunt xij tribus ꝑ quattuor orbis ꝑtes circa arcam testamẽti domini excubias agere statute sũt tres quide͂ ab oriente tres ab affrico i. meridie tres ad mare i. ad occidente͂ tres vero ab aquilone. Ibi etiã isti ꝑ quattuor orbis ꝑtes eode͂ ordine deputantur. Et ab oriente quidem vbi erat tribus iuda q̃ est inter ceteras prima aaron ⁊ filij eius locantur. Caath vero filij q̇ erant reliq̇ arcam dñi portare ⁊ tubis canere statuuntur ita vt cũ prima tuba cecinisset mouerẽt castra qui erant ab oriẽte. Cuȝ vero secunda q̇ erant a meridie tercia ab occidẽte quarta ab aquilone. Vides quãtus ordo quãta in scripturis sanctis rerũ ꝯsequentia custoditur nihil sine ratione geritur ⁊ ordine. Diligentius vero q̃ hic referuntur aduerte prima inquit exit sors caath ⁊ facta ẽ filijs aaron sacerdotibꝫ qui erant in leuitis. Cui oportebat primatum dari nisi aaron primo vel summo pontifici? Primo in vite meritis in honoribꝫ. In virtute nõ ẽ ergo ista sors fortuita sed adest virtus sup̱na gubernãs eam secundũ diuine ꝓuidentie iudiciũ ⁊ decernit hec sors filijs aaron prima habitacula. Filijs aaron in tribu iuda ⁊ in tribu symeon ⁊ in tribu beniamin ꝑ sorte͂ ciuitates xiij. Vides quomõ electis viris in electis tribubus habitacula dispensantur? Quos aũt oportuit secundã sorte͂ suscipere? filios inquit caath qui reliq̇ erant post filios aaron ⁊ quas tribus isti accipiunt? In tribu inquit effrem ⁊ in tribu dan ⁊ in dimidia tribu manasse ciuitates x ꝑ sortem. Qui sunt aũt tercij filij gerson ⁊ in quibus tribubus sortiuntur? In ysachar iquit ⁊ ĩ aser. In neptalim ⁊ in dimidia tribu manasse q̃ est in basanitidi ciuitates xiij. Qui sunt aute͂ vltimi in leuitis? Filij inquit merari. In quibus accipiũt tribubus? Ex tribu inq̇t ruben trans iordane͂ ⁊ gad de tribu zabulon qui vltimus ẽ inter filios lie accipiũt in sorte ciuitates xij. Cũ quattuor ꝑtes sint orbis terre caath accipit sorte͂ primus inter filios leui a ꝑte orientis cũ illis tribubus primatũ omniũ tenẽt. Vide q̊modo omĩa cõueniunt ĩ quattuor ꝑtibus. Orbis orientalis nobilior ẽ in q̃ nobilior omniũ iude tribus habebatur. Et filij caath sacerdotes primam ducunt ĩ primis tribubus ⁊ orbis ꝑtibus sorte͂ gerson ⁊ merari qui erãt primi inter filios leui. Sic ergo tres primi leui accipiũt oriente͂ occidente͂ vero vbi erat ruben ⁊ symeon ⁊ gad sortitur secunda sorte caath ⁊ tribum symeonis. Merari vero primũ sortitur ruben ⁊ gad ⁊ iterũ merari tercium in numeris ab oriente accipit zabulon vt iusticia seruetur in sorte q̃ secundum deũ ducitur ⁊ credentiũ mentes ad mysteria futuri seculi dirigat cõtuenda.

Dederuntq̧ filij israel de possessionibus suis iuxta imperiũ domini ciuitates ⁊ suburbana earũ. Egressaq̧ ẽ sors in familiã caath filiorũ aaron sacerdotis de tribu iuda et symeon ⁊ beniamin ciuitates tredecim ⁊ reliquis filiorum caath i. leuitis qui supfuerant de tribubus effraim ⁊ dan ⁊ dimidia tribu manasse: ciuitates decẽ. Porro filijs gerson egressa ẽ sors vt acciperent de tribubus ysachar ⁊ aser ⁊ neptalim dimidiaq̧ tribu manasse ĩ basan ciuitates numero tredecim. Et filijs merari ꝑ cognationes suas de tribubus ruben ⁊ gad ⁊ zabulõ vrbes duodecim. Dederũtq̧ filij israel leuitis ciuitates ⁊ suburbana earũ sicut ꝓcepit dominus per manũ moysi singulis sorte tribuentes. De tribubus filiorum iuda ⁊ symeon dedit iosue ciuitates: quarũ ista sunt nomina: filijs aaron ꝑ familias caath leuitici generis. prima enim sors illis egressa ẽ: cariatharbe patris enach que vocatur hebron in monte iuda ⁊ suburbana eius ꝑ circũitum. Agros vero ⁊ villas eius dederat caleph filio iephone ad possidendũ. Dedit ergo filijs aaron sacerdotis hebron cõfugij ciuitate͂ ac suburbana eius ⁊ lobnam cũ suburbanis suis ⁊ iether ⁊ istimon ⁊ helõ ⁊ dabir ⁊ ain ⁊ iethan ⁊ bethsames cũ suburbanis suis ciuitates noue͂ de tribubus vt dictũ ẽ duabus. De tribu aute͂ filiorum beniamin gabaon ⁊ gabae ⁊ anathot ⁊ almon cuȝ suburbanis suis ciuitates q̃ttuor: omnes simul ciuitates filiorum aarõ sacerdotis tredeci cũ suburbanis suis. Reliquis vero ꝑ familias filiorũ caath leuitici generis hec est data possessio. De tribu effraim vrbes ꝯfugij sychem cũ suburbanis suis

Post hec eorum qui ad mare erant i. effreȝ ⁊ beniamin ⁊ manasses caath cũ suscepisset secunda sorte tribum be͂iamin ceteri ex familia eius sortiti sunt effrem. Post hec eos q̇ erant ex dimidia tribu manasse q̃ fuit in terra sãcta sortitur gerson ⁊ aliam dimidiã tribũ manasse. Sed q̄r oportebat etiã eos qui erãt in aquilone aliquid sacerdotalis gratie cõsequi: ne penitus nudati celestibꝫ donis viderentur in his ergo quoruȝ nouissimus ordo erat ĩ aquilone i. dan ⁊ neptalim ⁊ aser rursus caath ñ inter sacerdotes ß inter ceteros ꝓmã tñ accipit sorte͂ in dan. secũdã ꝯo gerson ĩ aser ⁊ terciã ide͂ gerson in neptaliȝ. Quis ꝑt hec oĩa ꝯp̄hendere? Quis meminisse salte͂ ordinem ipsum mysteriorum? Qr si etiã ad litterã explicare difficile ẽ ꝑmixtiões locorum vel ꝑsonaruȝ q̃ in hystoria continentur: Quid dicimus de sacramẽtis q̃ ꝑ hec describuntur ⁊ in quibꝫ distributiones future hereditatis adumbrantur? Quis castroruȝ sedes diuersas explicet? quomodo hec in resurrectõne ꝑ singulos q̊sq̧ sanctoruȝ sacerdotali vel leuitico ordine habenda sit distributio vt in resurrectione non confuse agantur omnia sed veniat vnusquisq̧ suo ordine. Initium christus deinde qui sunt christi qui in aduẽtu eius resurgent cũ tradiderit regnuȝ deo patri cum subiecerit ei omnem principatũ ⁊ potestatem. Ibi tales quedam castrorum obseruationes ⁊ sacerdotales descriptiones ⁊ ordines ac tubarum significationes erunt. Fortassis etiam sicut ordinauit de⁹ stellas celi ⁊ mirandis rationibus collocauit alias in axe aquilonis alias in ꝑtibus orientis alias in austro ⁊ alias in occasu: ita eos qui ex resurrectione mortuoruȝ erunt sicut stelle celi in multitudine ⁊ claritate venientes s. ex semine abrae ordinabit in regno celorũ secundũ ordinem stellarũ ⁊ partium celi ⁊ dabit alijs sortem ad oriente͂ alijs ad occidentem alijs ad austrũ alijs vero quos ipse nouit ad aquilone͂ quia multi veniunt ab oriente ⁊ occidente ⁊ quattuor partibus orbis terre ⁊ recumbent cum abraam cum ysaac ⁊ iacob in regno celorum.

Adamantius. Supra dictũ est quia filij israel dederũt sorte͂ ihesu in monte effrem ⁊ quia edificauit ciuitate͂ ibi ⁊ habitauit in ea. Sed in eadem scriptura repetit vt addat q̄ macheras petrinas quibꝫ circũcidit filios israel in heremo abscondit ibi. Diximus aũt q̄r ihesus christus petit a nobis locũ

in monte effraim. ⁊ gazer ⁊ iebsam ⁊ bethoron cū suburbanis suis ciuitates quattuor. De tribu quoq; dan helteco ⁊ gabathon ⁊ baialon ⁊ iethremmon cū suburbanis suis ciuitates quattuor. Porro de dimidia tribu manasse tanath ⁊ iethremmon cum suburbanis suis: ciuitates due. Omnes ciuitates decem. ⁊ suburbana earū date sunt filijs caath inferioris gradus. Filijs quoq; gerson leuitici generis dedit de dimidia tribu manasse cōfugij ciuitates. gaulon in basan et bosram cū suburbanis suis: ciuitates duas. Porro de tribu ysachar cesion ⁊ dabereth ⁊ ieramoth ⁊ engannim cū suburbanis suis. ciuitates quattuor. De tribu aūt aser masal ⁊ abdon ⁊ olrath ⁊ roob cū suburbanis suis: ciuitates quattuor. De tribu quoq; neptalim ciuitates ɔfugij cedes i galilea ⁊ amothdor ⁊ carthan cū suburbanis suis ciuitates tres. Omnes vrbes familiarū gerson tredecim cū suburbanis suis. Filijs aūt merari leuitis inferioris gradus p familias suas. date ē de tribu zabulon iecnal ⁊ cartha ⁊ damna ⁊ naalol. ciuitates quattuor cū suburbanis suis. De tribu gad ciuitates confugij ramoth i galaad ⁊ manaim ⁊ eschon ⁊ iazer. ciuitates quattuor cū suburbanis suis. Deinde ruben vltra iordanē contra hierico ciuitates refugij. bosor i solitudine. misor ⁊ iazer ⁊ iethson ⁊ maspha ciuitates quattuor cū suburbanis suis. Omnes vrbes filiorū merari p familias ⁊ cognationes suas duodeci. Itaq; ciuitates vniuerse leuitarū in medio possessionis filiorū israel. fuerūt quadragintaocto cū suburbanis suis. singule p familias distribute. Deditq; dominus deus israeli omnē

que edificet in quo habitet. Et qꝛ tales effici debemus mēte ⁊ corpore vt in anima nostra locū digner accipe ⁊ edificare ⁊ habitare. Et quis ē in omni populo tam acceptabilis qui ad hoc dignus sit. forte nec singuli. sed tota simul ecclesia recipe potest in se ihesum vt habitet in ea. Quis ē ergo locus in quo habitare debet ihesus. In monte inquit effrem. i. in monte fructifero. Qui sunt mōtes fructiferi? Illi. s. in quib; sunt fructus spiritus. pax gaudiū ⁊ patientia charitas ⁊c. Hi sunt mente ⁊ spiritu semp excelsi. ⁊ q̄uis pauci fuerint: in ipsis tn̄ habitans ihesus q est lux vera emittit radios sue lucis sup eos quos nōdum dignos suo habitaculo principaliter iudicat. Videamus ergo q̄ sūt machere petrine quib; circuncidit ihesus filios israel. Si oretis p nobis vt sermo noster viuēs sit. et efficax. ⁊ acutior super omnē macheram p̄stabit ⁊ nobis dominus ihesus christus vt verbum dei qd loquimur ad vos. circūcidat omnē īmundiciā. ⁊ vicia de auditorib; ⁊ amputet omne quo vis mentis ⁊ efficacia naturalis obtegitur. ⁊ sic p verbum dei qd ē machera petrina circūcidemini a ihesu. ⁊ audietis: quia abstuli opprobriū egipti hodie a uob. quid enī pdest exisse de egipto. i. de seculo. ⁊ p heremū ambulare. ⁊ morum pristinas sordes. ⁊ viciorū īmūdicias retinere? Oportet ergo pꝰ digressionē maris rubri auferri carnalia veteris ɔsuetudinis vicia p ihesum christum. vt tandem egipti careamus opprobrijs.

Ponunt vero illi cultri lapidei quib; secundo circūcisi sumꝰ a ihesu in eo loco quē petit ihesus. accipit ihesus possidet in anima. s. iusti. Est eī machera verbū dei. q purgant peccata de auditorū aīs. hec ē virtus verbi diuini recondit in eo loco cui dat sermo sapientie ⁊ scientie: vt oportuno tēpore anima illa pferat istas macheras in ecclesia. ⁊ circūcidat secūdo eos qui secunda indigēt circūcisione.

Qd aūt dicit petrinas macheras. i. ex saxo cultros ⁊ nō ex ferro ope artificis fabricatos illd ōndit. qd hic sermo dei q īmūdicias cordiū circūcidit. n̄ ex arte gramatica. vel rethorica venit. neq; doctorū malleis domat aut studiorū cotibus elimat. sed ex illa petra descendit. q de monte sine manibus abscisa orbem terre impleuit. ⁊ dona spūalia credentib; tribuit.

Itaq; ciuitates uniuerse leuitarū ⁊c. Isid. Qd. xlij. vrbes accipiunt leuite p̄dicatio significat sanctorū. Ipsi enī possident doctrinā que ɔstat ex decalogo legis. ⁊ quadrifido numero euāgelij. quasi quaterdenas vrbes habentes quib; etiā addunt due. quia cūcta q p̄dicant morali ⁊ mistico sensu annunciant.

Deditq; dominus deus is. Aug. Querit cū israel nō solū vsq; ad diem mortis ihesu. sed etiā post nō eradicauerit gentes q terram pmissionis tenebāt. q̄uis ex pte illis debellatis ibi ɔsisterent. quomō dictum sit. ⁊ dedit dominus deus israel omnē terrā quā iurauerat dare patrib; eorū ⁊ eam hereditauerūt ⁊ requiē dedit illis dominus in circūitu sicut iurauerat patrib; eorū nec restitit quisq; ante faciē illorū ab omnib; inimicis eorū. Omnes inimicos eorū tradidit dominus deus in manus eorū nō decidit ex omnib; verbis. que locutus ē dominus filijs israel. omnia aduenerūt. Diligenter omnia ɔsiderāda sunt. ⁊ primū qꝛ cū omnium gentiū terra pmissa sit israelitis. vij. gentes vident assidue memorari. vnde in exodo legit. Mittā ante faciē tuā angelū meum. ⁊ eijciet amorreū. etheū. phereseū. gergeseū. eueū. ⁊ iebuseum ⁊ chananeū. Harū ergo gentiū terrā videtur deus patrib; pmisisse. In deuteronomio etiā scriptū est expssius. Si accesseris ad ciuitatem expugnare eā ⁊ vocaueris eos cū pace si pacifice rn̄derint tibi. ⁊ apparuerint tibi. omnis populus qui inuēti fuerit in ciuitate. erūt tibi tributarij ⁊ obedientes. Si aūt nō obedierint tibi ⁊ fecerint ad te bellū ⁊ circūsedebis eam ⁊ tradet eā deus in manus tuas īterficies omne masculinū eius ⁊ in nece gladij preter mulieres. Suppellectilē ⁊ omnia pecora. ⁊ q̄cunq; fuerint in ciuitate. ⁊ omīa vtensilia p̄dabe ris tibi. ⁊ edes omnē p̄dationē inimicorū tuorum quos dominꝰ deꝰ tuus dabit tibi. Sic facies omnib; ciuitatibus q longe sunt a te valde q nō sunt d ciuitatib; gentiū istarū. Ecce autē ex ciuitatibus istis quas deꝰ dabit tibi in hereditatē terrā eorū. nō viuificabis omnē viuū. s; anathematizabis eos. etheū. ⁊ amorreū. c. p. i. ⁊. g. quēadmodū mādauit tibi dominꝰ deus tuꝰ. ⁊ hic istarū. vij. gentiū terrā esse pmissam in hereditatem quam debelellatis eisdem gētibus vsq; ad internitionē israelite possiderēt manifestum ē. Ceteras enī gētes q longinque essent voluit esse tributarias si nō resisterēt. Si aūt resisterēt etiā ipsas interfici exceptis pecorib; ⁊ p̄da. Itē in deuteronoīo. Et erit cū abstulerit dn̄s gētes mltas ⁊ magnas a ɔspectu tuo etheum. gergeseū amorreū. phereseū. chananeū. eueū. ⁊ iebuseū exterminio pcuties eos ⁊ exterminio extermīabis eos. Nō dispones ad eos testamentū nec miserearis eorū ⁊c. His ergo ⁊ alijs scripturarū locis ostendit. harum gentiū terras ita accepisse in hereditatē filios israel. ut nō cū eis qui eas tenebāt. sed p eis illic habitarent. In genesi antē vndecim gentes pmittuntur semini abrae sic. semini tuo dabo terrā hāc. a flumīe egipti vsq; ad flumē magnū eufraten cineos. ⁊ cenezeos. ⁊ chelmoneos. pherezeos. etheos. ⁊ raphaim. ⁊ amorreos. ⁊ chananeos. ⁊ eueos. ⁊ gergeseos. ⁊ iebuseos. Que ita soluit q̄stio. vt itelligamꝰ hanc p̄cessisse pphetiā. qꝛ in eos fines regnū erat porrecturꝰ salomō. de q ita scriptū est. ⁊ omne ppositum salomonis qd destinauerat edificare ī hierusalē ⁊ in libano. ⁊ in omni terra potestatis sue oīs populus q derelictus ē a ceteo. ⁊ amorreo. ⁊ pherezeo. eueo. ⁊ iebuseo. qui nō erant ex israel. ⁊ filijs eorū. qui residui erant in terra cū eis quos non ɔsūmauerant filij israel subiugauit eos salomō in tributū vsq; in diē hanc. Ecce residua populorū debellandorū ⁊ omnino ex dei p̄cepto pdendorum. subiugauit salomon in tributū. quos vtiq; secundū dei p̄ceptum pdere debuit. sed tamē subiugati

taq̃ tributarij possessi sũt. Post aũt ita legit. Et erat dominãs ĩ omibus regionibus a flumine vsq̃ ad terrã philistijm · ⁊ vsq̃ ad fines egipti. Ecce impletũ ẽ qđ in genesi abrae ꝓmissum est · a flumine enĩ hic intelligitur eufraten. Magnum enĩ flumen in illis locis etiam ꝓprio nomine non addito · potest ĩtelligi · nõ enĩ de iordane acci pi põt cum ⁊ citra iordanez ⁊ vltra iam terras isrl̃ite obtinerent · ⁊ añ regnũ salomonis · ergo a flumine eufrate ex ꝑtibus orientis vsq̃ ad fines egipti · q̃ pars illis erat ab occidẽte regnũ salomonis dicit liber regũ fuisse porrectum. Nunc ergo plus subiugatũ ẽ · q̃ tenebant. vij. gentes · ⁊ tũc in seruitutẽ redacte sũt nõ. vij. sed. xi. Qđ enĩ in libro regum scriptũ est vsq̃ ad fines egipti a flumine · cum scriptura ab oriente vsq̃ ad occidentẽ : quantũ porrectũ esset regnum vellet ostẽdere: idem ĩ genesi cũ ab occidente vsq̃ ad orientem ꝯfini ret · dictum ẽ a flumine egipti · vsq̃ ad flumen magnum eufraten · flumen enim egipti qđ diterminat regnũ israel ab egipto · nõ est nilus sed fluuius nõ magn⁹ qui fluit ꝑ rinocorulã ciuitatez. vnde iam ad orientẽ versus · incipit terra ꝓmissionis. Sic ergo fuerat ꝯstitutum filijs israel · vt septẽ gẽtiũ terras illis ꝑditis ĩ habitarẽt · alijs autem regnarẽt subditis atq̃ tributarijs vsq̃ ad flumen eufraten. Et cum in hoc non obedissent · quia ex illis quas exterminare debebãt · obedientes aliquos fecerant deus tamẽ tpe salomonis fidẽ sue repmissionis ĩpleuit. Nunc ergo in libro ihesu naue qđ consideramus quomodo erit verum. Et dedit deus israel omnez terrã quã iurauerat dare patribus eorum ⁊ hereditauerunt eam. Quomodo adhuc viuẽte ihesu omnẽ terram dedit · cũ etiã reliquias septez gentiũ nõdũ superauissent. Nam qđ sequit̃ ⁊ hereditauerũt eam · verum est q̃ ambierant ibiq̃ ꝯsederant · Deinde qđ adiungitur · ⁊ requiẽ dedit illis ĩ circuitu dominus · sicut iurauerat patrib⁹ eoꝝ verum ẽ · q̃ viuo adhuc ihesu non eis quidẽ cedebãt reliquie illarũ gentiũ · sed nulla earũ audebat eos lacessere. Ideo dictum ẽ etiã qđ adiungit̃ nõ restitit quisq̃ ante faciem illoꝝ ab omnibus inimicis eoꝝ. Qđ vero sequit̃ sed omẽs inimicos eoꝝ tradidit dominus in manus eorũ · illos scilicet ĩtelligi voluit · qui obuiam ire in bellis ausi sunt. Quod postea dicit. Non decidit ex omnibus verbis

terrã quã traditurũ se patribus eorum iurauerat · ⁊ possederũt illam atq̃ habitauerũt in ea. Dataq̃ est ab eo pax in omnes ꝑ circũitum nationes: nullusq̃ eis hostiũ resistere ausus ẽ: sed cuncti in eoꝝ ditionem redacti sunt. Ne vnũ quidem verbũ qđ illis prestiturũ se esse ꝓmiserat · irritũ fuit: sed rebus expleta sunt omnia.

C. XXII.

Eodem tẽpore vocauit iosue rubenitas ⁊ gadditas · ⁊ dimidiã tribum manasse · dixitq̃ ad eos. Fecistis omnia que ꝓcepit vobis moyses famulus domini: mihi quoq̃ in omnib⁹ obedistis: nec reliquistis fratres vestros longo tẽpore vsq̃ in ꝓsentem diem: custodiẽtes impiũ domini dei vestri. Quia igit̃ dedit dominus deus vester fratrib⁹ vestris quietẽ ⁊ pacem sicut pollicit⁹ est: reuertimini ⁊ ite ĩ tabernacula vestra ⁊ in terrã possessionis quam tradidit vobis moyses famul⁹ domini trans iordanẽ: ita dũtaxat ut custodiatis attẽte ⁊ ope cõpleatis mandatum ⁊ legem quã ꝓcepit vobis moyses famulus domini: vt diligatis dominũ deum vestrũ · et ambuletis in omnibus vijs eius · ⁊ obseruetis mãdata illius: adhereatisq̃ ei: ac seruiatis in omni corde · ⁊ in omni anima vestra. Benedixitq̃ eis iosue ⁊ dimisit eos. Qui reuersi sunt in tabernacula sua. Dimidie aũt tribui manasse possessionem moyses dederat in basan · et idcirco medie q̃ superfuit dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iordanẽ ad occidentalez eius plagã. Cumq̃ dimitteret eos in tabernacula sua ⁊ benedixisset eis · dixit ad eos. In multa substãtia atq̃ diuitijs reuertimini ad sedes vestras cũ argento ⁊ auro · ere ac ferro ⁊ veste multiplici. Diuidite predam hostiũ cũ fratribus vestris. Reuersiq̃ sunt ⁊ abierũt filij ruben ⁊ filij gad ⁊ dimidia tribus manasse a filijs israel de sylo que sita ẽ in chanaan: vt intrarẽt galaad terram possessionis sue · quã obtinuerant iuxta impium domini in manu moysi. Cumq̃ venissent ad tumulos iordanis in terrã chanaan · edificauerũt iuxta iordanẽ altare infinite magnitudinis. Qđ cũ audissent filij israel · ⁊ ad eos certi nuncij detulissent edificasse filios ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse altare in terra chanaan sup iordanis tumulos ꝯtra filios isrl̃

bonis q̃ locutus est dominus filijs israel omnia aduenerũt: ita vult intelligi · q̃ cum iam illi cõtra ꝓceptũ domini fecissent: quibusdã ꝑcendo · ⁊ eos obedientes faciẽdo · adhuc tñ inter eos salui erãt. iõ cũ dixisset ex oĩbus verbis addidit bonis · q̃ nõdum euenerãt maledicta ꝯtẽptoribus ⁊ trãsgressoribus cõstituta. Restat ergo vt qđ ait dedit dñs deus israel oẽm terrã quã iurauerat dare patrib⁹ eoꝝ secundũ hoc intelligat̃ q̃ adhuc erant ex illis gentib⁹ reliquie cõterẽde ⁊ exterminande · vel ex alijs vsq̃ ad flumẽ eufraten aut subiugande · si nõ resisterẽt · aut ꝑdende si resisterẽt · tñ in vsum eoꝝ relicte sũt in quib⁹ exercerent̃ ne carnalib⁹ affectib⁹ ⁊ cupiditatib⁹ infirmi repẽtinã ꝓsperitatẽ modeste ⁊ salubriter sustinere nõ possent · sed elati citius iterirent. Omis ergo illis terra data ẽ · q̃ ⁊ illa ps q̃ nondum fuerat data ĩ possessionẽ iam data fuerat in quandã exercitatõnis vtilitatem.

Nullusq̃ hostium eis resistere. Aug. Quod ait · non restitit quisq̃ ante faciem eoꝝ ab oĩb⁹ inimicis eoꝝ · q̃ri potest quõ verũ sit · cũ de tribu dã supius scriptum sit qđ eos hostes nõ ꝑmiserũt descẽdere in vallẽ · ⁊ ꝓualuerit eis ĩ mõtib⁹ & ꝑ vniuerso ꝓlo. xi. tribus deputate sũt. Si aũt q̃rit̃ cur hec tribus in sorte sua nõ obtinuerit sufficiẽtes terras · ⁊ ab eis a quib⁹ tenebãt̃ afflicta sit ĩ secreto dei ꝯsilio ẽ · cũ tñ iacob filios bñdiceret · tãlia dixit de isto dan · q̃b⁹ de illa tribu existimet̃ futur⁹ antichrist⁹. Sic ẽc solui põt hec q̃stio · q̃ ñ restitit q̃sq̃ añ faciẽ illoꝝ cũ. s. simul · sub unius ducis impio pugnarent anteq̃ singulis tribub⁹ sua loca defendenda diuiderent̃.

C. XXII.

Eodẽ tẽpore vo. ⁊c. Adam. Cõgregat ihesus filios rubẽ ⁊ gad · ⁊ dimidiã tribũ manasse q̃ secũ militauerant · ⁊ dimittit eos ĩ hereditatẽ suã · datis q̃busdã munerib⁹. In q̃ significat q̃ cũ plenitudo gentiũ ĩtrauerit · ⁊ q̃ ꝓmissa sũt a dño ihesu ꝑcepit illi q̃ ꝑ moysen eruditi · ⁊ ĩstructi fuerãt · ⁊ nob in certamĩe orõĩb⁹ ⁊ exẽplis auxiliati sũt · q̃ nõdũ ꝓmissiones ꝯsecuti sũt expectãtes vt etiã nr̃a vocatio ĩpleret̃ · tũc demũ ꝑfectionẽ ꝯsequent̃ cũ munerib⁹ q̃ accipiũt a ihesu · vt vnusq̃sq̃ habitet in pace omĩ ĩpugnatõe cessante.

Cumq̃ venissẽt ad tumu. ⁊c. Adam. Filij ruben ⁊ gad ⁊ dimidia tribus manasse trãs iordanẽ edificauerũt altare · filij vero israel reliqui cãm

ignorantes mittũt phineem filiũ eleazari cuȝ .x. uiris de singulis tribub⁊ electis querentes q̄re hoc fecissent. Illi autem satis faciunt de ara dicentes. Scimus q⁊ altare verũ ē apud nos vbi ihesus habitat ⁊c. Sed videam⁹ huius facti sacramētũ prior populus circũcisionis in ruben primogenito figurat᷑ · ⁊ in gad qui ⁊ ipse primogenit⁹ ē ex zelpha · ⁊ manasse primogenitus ē. Nō autē dico primogenit⁹ secundũ tēpus loquor hec aũt dicunt᷑ ne inter nos ⁊ illos q̇ ante aduentũ christi fuerũt iusti diuisio aliqua videret᷑ · sed vt ostenderent se etiā fratres nostros esse · licet enī tũc habuerint altare sentiebant · q⁊ nō erat verũ sed forma futuri ⁊ veri altaris. Nouerāt illi q⁊ vere hostie · ⁊ q̄ possent auferre peccata · nō ī illo altari offerebāt᷑ · qđ habebat primogenit⁹ populus · sed ī isto vbi erat ihesus. fiet ergo vnus grex · ⁊ vnus pastor · illi iusti · ⁊ isti iusti christiani.

Multiq̧ de populo coꝝ. Cadebat ergo aliqñ populus in deserto ⁊ moriebat᷑. venit aaron ⁊ stetit in medio eoꝝ q̇ moriebant᷑ · ⁊ qui uiuebāt. ne vltra vastatio mortis ꝑficeret. Venit ergo ⁊ nũc verus pōtifex dñs me⁹ medius inter moriētes ⁊ viuos. i. īter eos qui ex iudeis suā ꝑsentiaȝ susceperũt · ⁊ inter eos q̇ nō solũ nō susceperũt sed se magis q̧ illũ occiderũt dicētes. Sanguis eius sup nos ⁊ s. f. n. vnde. Omnis sanguis iustus q̇ effusus ē sup terrā. requiret᷑ ab hac generatione q̄ hec dixit. Sunt ergo isti ꝑs ꝑpli mortui · q⁊ neq̧ azima · neq̧ dies festos ꝯpetenter agũt. Sed cōuersi sunt dies festi eoꝝ in luctũ ⁊ cantica ī lamentũ · Qui etiam si vellent poterant diem festũ celebrare · ī eo loco quē elegit dñs de⁹ Nos aũt nō diximus eis. Nō erit vobis ꝑs

conuenerunt omnes in sylo vt ascenderēt ⁊ dimicarent contra eos Et iterim miserũt ad illos in terrā galaad phinees filiũ eleazari sacerdotis · ⁊ decem principes cũ eo singulos de singulis tribubus. Qui venerũt ad filios ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse in terrā galaad. Dixeruntq̧ ad eos. Hec mandat omnis populus domini. Que ē ista transgressio? Cur reliquistis dominũ deum israel edificātes altare sacrilegum · ⁊ a cultu illius recedentes? An parũ vobis ē q̧ peccastis in beelphegor ⁊ vsq̧ in presentē diem macula huius sceleris in vobis ꝑmanet · multiq̧ de populo corruerũt? Et vos hodie reliquistis dominũ · ⁊ cras in vniuersum israel ira eius deseuiet. Q̧ si putatis immundam esse terrā possessionis vestre · transite ad terram in qua tabernaculũ domini ē ⁊ habitate inter nos: tm̄ vt a domino ⁊ a nostro ꝯsortio non recedatis · edificato altari ꝑter altare domini dei nostri. Nonne achan filius zare ꝑterijt mandatũ domini · ⁊ sup omnem populũ israel ira eius incubuit? Et ille erat vnus homo atq̧ vtinam solus ꝑijsset in scelere suo. Responderũtq̧ filij ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse principibus legationis israel. Fortissimus dñs deus israel ipse nouit · ⁊ israel simul intelliget si ꝑuaricationis animo hoc altare ꝯstruximus: non custodiat nos sed puniat nos in presenti. Et si ea mente fecimus vt holocausta ⁊ sacrificiũ ⁊ pacificas vi

ctimas sup eo imponerem⁹ · ipse q̄rat ⁊ iudicet · ⁊ nō ea magis cogitatione atq̧ tractatu vt diceremus cras dicent filij vestri filijs nostris Quid vobis ⁊ domino deo israel Terminum posuit dominus inter nos ⁊ vos o filij ruben ⁊ filij gad iordanē fluuiũ: ⁊ idcirco partē nō habetis in domino · ⁊ ꝑ hanc occasionē auertent filij vestri filios nostros a timore domini. Putauim⁹ itaq̧ meli⁹ · ⁊ diximus. Extruam⁹ nobis altare · nō in holocausta neq̧ ad victimas offerēdas · sed in testimoniũ inter nos ⁊ vos · ⁊ sobolē nostram · vestrāq̧ ꝓgeniem vt seruiamus domino · ⁊ iuris nostri sit offerre ⁊ holocausta ⁊ victimas et pacificas hostias · ⁊ nequaq̧ dicat cras filij vestri filijs nostris · nō est vobis ꝑs in domino. Q̧ si voluerint dicere · respondebũt eis. Ecce altare domini qđ fecerunt patres nostri · nō in holocausta · neq̧ in sacrificiũ · sed in testimoniũ nostrum ac vestrum. Absit a nobis hoc scelus vt recedamus a domino ⁊ ei⁹ vestigia relinquamus · extructo altari ad holocausta ⁊ sacrificia ⁊ victimas offerendas: ꝑter altare domini dei nostri qđ extructũ est ante tabernaculũ eius. Quibus auditis phinees sacerdos ⁊ principes legationis israel qui erant cum eo placati sunt · ⁊ verba filioꝝ ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse libētissime susceperũt. Dixitq̧ phinees filius eleazari sacerdos ad eos: Nunc scimus q̧ vobiscũ sit dñs:

in hoc altari · vel in hereditate dñi · ꝗ ipsi spōte sua · altare verũ ⁊ celestē pontificē refutauerunt. Ideo etiā imaginem ꝑdiderũt. vnde. ecce relinquet᷑ vobis domus vr̄a deserta translata ē enī ad nos gratia spũssancti ⁊ solēnitates q⁊ trāsijt ad nos pontifex ver⁹ secundũ ordineȝ melchisedech ⁊ necesse ē eum veras hostias. i. spũales offerre apud nos vbi edificat᷑ templum dei · ex lapidibus viuis q̄ est ecclesia dei viuentis et vbi est verus israel in christo ihesu dño nr̄o.

Extructo altari ad olocausta.

Aug. Et in sacrificijs salutariũ nostroꝝ q⁊ pluraliter dicta sũt sacrificia pluraliter etiam salutaria. Ubi aduertendũ ē quēadmoduȝ singl̄ariter dici soleat sacrificiũ salutare q⁊ si christum acceperimus q̇ dictus ē salutare dei nō occurrit quēadmodũ plr̄ possit ītelligi vn⁹ eī dñs noster ihesus christus quāuis multi dicant᷑ christi ꝑ ei⁹ gr̄am p⁹ eũ. vñ. nolite tāgere christos meos. vtrum aũt salutare possit dici vl̄ salutaria nō facile audendũ est. Solus enim saluator est ipse.

quoniã alieni estis a preuaricatiõe
hac. ⁊ liberastis filios israel de ma
nu domini. Reuersusq; ẽ cum prin
cipibus a filijs ruben ⁊ gad de ter
ra galaad finiũ chanaan ad filios
israel. ⁊ retulit eis. Placuitq; ser
mo cunctis audiẽtibus. Et lauda
uerunt deum filij israel. ⁊ nequaq;
vltra dixerũt vt ascenderẽt contra
eos atq; pugnarẽt. ⁊ delerẽt terrã
possessionis eorũ. Uocauerũtq; fi
lij ruben ⁊ filij gad altare qđ extru
xerant: testimoniũ nostrũ. ꝙ domi
nus ipse sit deus.

C. XXIII.

Euoluto autẽ
multo tẽpore postq; pa
cem dederat dominus israeli sub
iectis in gyro nationibus vniuer
sis. ⁊ iosue iam longeuo ⁊ persenilis
ętatis. postq; diuiserat terrã filijs
israel secundũ ꝙ dominus impera
uerat: vocauit iosue omnẽ israelem
maioresq; natu ⁊ principes ac du
ces ac magistros. dixitq; ad eos:
Ego senui ⁊ progressioris ętatis sum
vosq; cernitis omnia q̃ fecerit do
minus deus vester cunctis per circũ
itum nationibus quomõ pro vo
bis ipse pugnauerit. Et nunc quia
vobis sorte diuisit omnẽ terram.
ab orientali parte iordanis vsq; ad
mare magnũ multeq; adhuc super
sunt nationes: dominus deus ve
ster disperdet eas ⁊ auferet a facie ve
stra. ⁊ possidebitis terram sicut vo
bis pollicitus est. Tantũ conforta
mini ⁊ estote solliciti vt custodiatis
cuncta que scripta sunt in volumie
legis moysi. ⁊ nõ declinetis ab eis
neq; ad dexterã neq; ad sinistram
ne postq; intraueritis ad gentes q̃
inter vos future sunt. iuretis in no
mine deorũ earũ ⁊ seruiatis eis ⁊ a
doretis illos: sed adhereatis domi
no deo vestro qđ fecistis vsq; in diẽ
hanc. Et tunc auferet dominus de
us in cõspectu vestro gentes ma
gnas ⁊ robustissimas ⁊ nullus vo
bis resistere poterit. Unus e vobis
persequetur hostiũ mille viros: quia
dominus deus vester pro vobis
ipse pugnabit sicut pollicitus est.
hoc tantũ diligentissime precauete.
vt diligatis dominũ deum vestrũ
Quod si volueritis gentiũ harũ que in
ter vos habitant erroribus adhe
rere. ⁊ cũ eis miscere cõnubia atq;
amicicias copulare: iam tunc scito
te ꝙ dominus deus vester nõ eas
deleat ante faciẽ vestram: sed erũt
vobis in foueã ac laqueum ⁊ offen
diculum ex latere vestro. ⁊ sudes in
oculis vestris. donec vos auferat
atq; disperdat de terra hac optima
quã tradidit vobis. En ego hodie
ingrediar viam vniuerse terrę. ⁊ to
to animo cognoscetis ꝙ de omni
bus verbis q̃ se dominus prestitu
rum vobis esse pollicitus ẽ. vnum
non preterierit in cassum. Sicut er
go impleuit opere qđ promisit. ⁊ pro
spera cuncta venerũt. sic adducet
sup vos quicquid malorũ cominatus
est. donec vos auferat atq; disper
dat de terra hac optima quã tradi
dit vobis: eo ꝙ preterieritis pactum
dñi dei vestri qđ pepigit vobiscum

En ego ingredi
ar hodie viam.
Aug. Nos autẽ dicit
hebreus. Ego aũt recur
ro viam sicut ⁊ oẽs qui
sunt sup terrã in inter
pretatione q̃ ẽ ex hebreo
inuenimus ingredior
viam. Ita ergo accipi
endũ ẽ. qđ. lxx. dixerũt
recurro. sicut dictũ est
homini donec reuerta
ris in terrã. vnde sum
ptus es vt secũdũ corpus
intelligatur. Secundum
animã vero si volueri
mus accipe. sicut in ec
clesiaste scriptũ est. Et
spiritus reuertetur ad
eum q̃ dedit eũ. cũ nõ
arbitror de omnibus
posse dici. sed de his q̃
sic vixerũt vt ad deum
redire mereantur tanq̃
ad auctorẽ a quo crea
ti sunt. non enĩ hoc de
illis intelligi potest. de
quibus dicitur. Spiri
tus ambulans ⁊ nõ re
uertẽs. Ihesus autẽ si
nõ addidisset. sicut et
omnes qui sunt super
terrã nulla esset q̃stio.
Non enĩ aliud de illo
crederemus q̃ qđ de eo
dignũ esse legimus. Cũ
vero additũ ẽ hoc mi
rũ. si hoc qđ latinus in
terpres recurro posuit.
nõ magis percurro. vel
excurro dicendum est.
Omnes enĩ percurrunt.
vel excurrũt huius vi
tę viã cũ ad eius finem
peruenerit. Sed quia hoc
verbũ positũ ẽ vbi pa
rẽtes rebecce dicũt ad
seruũ abrahę. Ecce re
beccã accipiẽs recurre:
⁊ sit vxor domini tui.
Ideo ⁊ hic. ita hoc ver
bum interpretatũ ẽ.

⁊ seruieritis dijs alienis ⁊ adoraueritis eos. Cito atqꝫ velociter cōsurget in vos furor domini ⁊ auferemini ab hac terra optima quā tradidit vobis.

C. XXIIII.

Congregauitqꝫ iosue omnes tribus israel in sychem. ⁊ vocauit maiores natu ac principes ⁊ iudices ⁊ magistros. steterūtqꝫ in conspectu domini. ⁊ ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans fluuiū habitauerūt patres vestri ab initio: thare pater abraam ⁊ nachor. seruierūtqꝫ dijs alienis. Tuli ergo patrē vestrum abraā de mesopotamie finibus ⁊ adduxi eū in terram chanaan. multiplicauiqꝫ semen eius. ⁊ dedi ei ysaac. illiqꝫ rursum dedi iacob ⁊ esau. E quibus esau dedi montē seyr ad possidendum: iacob vero ⁊ filij eius descenderunt in egyptū. Misiqꝫ moysen ⁊ aaron. ⁊ pcussi egiptum multis signis atqꝫ portentis: eduxiqꝫ vos ⁊ patres vestros de egipto. ⁊ venistis ad mare: psecutiqꝫ sunt egiptij patres vestros cū curribus ⁊ equitatu vsqꝫ ad mare rubrum. Clamauerunt autē ad dn̄m filij israel: q̄ posuit tenebras inter vos ⁊ egiptios. et adduxit sup eos mare ⁊ operuit eos. Uiderunt oculi vestri cuncta q̄ in egipto fecerim. ⁊ habitastis in solitudine multo tpe. ⁊ introduxi vos in terram amorrei qui habitabat trans iordanē. Cumqꝫ pugnarent contra vos. tradidi eos in manus vestras. ⁊ possedistis terrā eorum atqꝫ interfecistis eos. Surrexit autem balach filius sephor rex moab ⁊ pugnauit ɔtra israelem. Misitqꝫ ⁊ vocauit balaā filiū beor vt malediceret vobis ⁊ ego nolui audire eum: sed ecōtrario p illum benedixi vobis ⁊ liberaui vos de manu eius. Transistisqꝫ iordanē ⁊ venistis ad hierico: pugnaueruntqꝫ ɔtra vos viri ciuitatis eius. amorreus ⁊ pherezeus ⁊ chananeus ⁊ etheus ⁊ gergeseus ⁊ eueus ⁊ iebuseus. ⁊ tradidi illos in manus vestras. Misiqꝫ ante vos scabrones. ⁊ eieci eos de locis suis duos reges amorreorū nō in gladio ⁊ in arcu tuo: dediqꝫ vobis terrā in qua nō laborastis. ⁊ vrbes quas nō edificastis vt habitaretis in eis: vineas ⁊ olineta que nō plantastis. Nunc ergo timete dominū ⁊ seruite ei pfecto corde atqꝫ verissimo. ⁊ auferte deos quibus seruierūt patres vestri in mesopotamia ⁊ i egipto ac seruite domino. Sin autē malum vobis videtur vt domino seruiatis. optio vobis datur. Eligite hodie qd placet cui seruire potissimū debeatis: vtrum dijs quibus seruierūt pr̄es vestri in mesopotamia. an dijs amorreorum in quorum terra habitatis. Ego autē ⁊ domus mea seruiemus domino. Responditqꝫ populus ⁊ ait: Absit a nobis vt relinquamus dominū ⁊ seruiamus dijs alienis. Dominus deus noster ipse eduxit nos ⁊ patres nostros de terra egipti ⁊ de domo seruitutis: fecitqꝫ vi

Tuli ergo patrem vestrū. Aug. Pro .lxx. habēt. Et assumpsi patrē vestrum abraā. de trans flumina ⁊ deduxi eū in omnem terrā. Interpretatio q̄ est in hebreo habet. Et induxi eū in terram chanaan. Mirum ē ergo si .lxx. pro terra chanaan. omnem terram ponere voluerunt nisi intuentes prophetiam. vt magis ex promissione dei tanq̄ factū accipiat. qd certissime futurū in christo ⁊ i ecclesia pnūciabat. ē verū semē qd abrae

Pugnauerunt qꝫ contra vos ⁊c. Aug. Clausis portis se murorum ambitu tuebant. sed claudere cōtra hostem portas ptinet ad bellū. Non enī miserūt legatos q̄ pacē poscerēt. Si aūt dictū esset pugnauerunt aduersū vos falsum esset quia bellum ɔtinuas pugnas nō habet. sed aliquando crebras. aliqñ raras. aliquādo nullas bellū tamē est qñ ē quodāmō armata dissensio

Scabrones ⁊c. Lxx. Vespas. i. forte translatiue acerrimos timoris aculeos quibus quodāmodo timoribus pungebant vt fugerēt aut aerios aculeos spiritus qd in psalmo dicitur. p angelos malos nisi qs dicat non omnia q̄ facta sūt esse scripta ⁊ velut veras vespas intelligi.

Non poteritis seruire domino. Aug. Non poteritis seruire dño q₂ sanctus ē? An q₂ illi⁹ sanctitati ꝑfecta ꝯuitute. q̊ dāmodo ꝯparī hūane fragilitati impossibile ē? q̇ audito nō solū isti ei eligere seruitutē. sed etiā de adiutorio ⁊ misericordia eius ꝓsumere debuerūt de qua dicit̃ Non itres ī iudiciū cū. l.t.q₂.nō.i.i.ꝯ.s.t.o.uiuens. hi aūt de se poti⁹ ꝓsumpserūt ꝙ sine vlla offensione deo ꝯuirent. vt iā tūc incipent qđ dictū ē. Ignorātes dei iusticiā ⁊ suā volētes constituere: iusticie dei ñ sūt subiecti. Ita eis iam lex subitrabat vt abūdaret delictum ⁊ postea supabūdaret gratia ꝑ ihesuz christū qui ē finis legis.

Auferte deos alienos. Aug. quid ē qđ ait? Et nūc auferte deos alienos q̇ sunt in vobis ⁊ dirigite corda vestra ad deū israel. Non enī adhuc habebāt simulacra gētiū cū supius obedientiaz eoꝝ predicauerit. Aut vero si haberēt post tātas legis cōmonitiões illa eoꝝ ꝓspera nō sequerent̃ cū sic vindicatū sit in eos ꝙ vnus de anathemate furatus ē. Deīqꝫ iacob dixit hoc eis q̇ cū illo de mesopotamia exierant. vbi sic ydola colebant̃. vt ⁊ rachel paterna furaret̃. Sed post illā admonitionē iacob dederunt ꝗ habebāt. vnde. appa͛uit eū hoc dixisse: q̇a sciebat eos hr̄e. Post hanc vero admonitionē ihesu. nullus tale aliquid ꝓtulit. Non tñ putandū ē hoc illū inaniter ꝑcepisse. nō enī ait ⁊ nūc auferte deos alienos siqui sunt ī vobis. sed omnio tanq̃ sciēs esse. q̇ sunt inq̇t in uobis. Sanct⁹ ergo ꝓpheta in cordib⁹ eoꝝ cogitatões cernebat de deo ⁊ alienas a deo ⁊ ipsas ammonebat auferri. Qui enī talē cogitat deū. qualis non ē alienū deum ⁊ falsum in cogitatione portat. Quis ē aūt qui sic cogitet deū vt ipse est? Relinquetur ergo fidelib⁹ q̃zdiu ꝑegrinant̃ a dño auferre a corde suo fantasmata ꝗ se cogitationib⁹ ingerūt. velut talis aut talis sit deus qualis nō ē ⁊ dirigere coꝛ ad illū fideliter. vt queādmodū ⁊ quantū vobis expedire nouit. ipse se ī sinuet. donec absumat̃ omne mendaciū. vñ dictū ē oīs hō mēdax ⁊ trāsacta nō solū īpia falsitate: ꝫ ipso speculo ⁊ enigmate. facie ad faciē ꝯgnoscam⁹ eū.

Percussit igit̃ iosue. ⁊c. Aug. Et disposuit ihesus testamentum ad ꝑplm ī die illo ⁊ dedit illi legē ⁊ iudiciū ī sylo. corā tabernaculo dñi dei israel ⁊ scripsit verba hec ī libro legis dei. ⁊ accepit lapidē magnū. ⁊ statuit illuz ihesus sub therebinto añ dñm ⁊ dixit ad ꝑplm. Ecce lapis iste erit vobis in testimoniū. q₂ hic audiuit oīa ꝗ dicta sūt a dño ꝗcunqꝫ locutus ē ad vos hodie. ⁊ hic erit vobis ī testimoniū ī nouissimis dieb⁹ cū mētiti fueritis dño deo vr̄o. hec verba q̇ alti⁹ ꝑscrutant̃. nō tñ virū tā insipientē putāt. vt verba dei ꝗ locut⁹ ē populo lapidē audisse crediderit. q̇ etiā si ī hoīez effigiat⁹

dentibus nobis signa ingentia. et custodiuit nos in omni via ꝑ quaz ambulauimus ⁊ in cunctis populis ꝑ quos transiuim⁹. ⁊ eiecit vniuersas gētes amorreoꝝ habitatorē terre quā nos itrauim⁹. Seruiemus igit̃ dño: q₂ ipse ē de⁹ noster. Dixitqꝫ iosue ad populū: Nō poteritis seruire dño: deus enī sanctus ⁊ fortis emulator est: nec ignoscet scelerib⁹ vestris atqꝫ peccatis. Si dimiseritis dñm ⁊ seruieritis dijs alienis. ꝯuertet se ⁊ affliget vos atqꝫ subuertet: postq̃ vobis ꝑstiterit bona. Dixitqꝫ populus ad iosue. Nequaq̃ ita vt loq̇ris erit. sed dño seruiem⁹. Et iosue ad populū testes inquit vos estis: q₂ ipsi elegeritis vobis dñm vt seruiatis ei Rñderuntqꝫ. Testes. Nunc ergo ait auferte deos alienos de medio vestri. ⁊ inclinate corda vestra ad dominū deū israel. Dixitqꝫ pplus ad iosue: Dño deo nr̄o seruiem⁹ et obediētes erim⁹ ꝑceptis ei⁹. Percussit ergo iosue in die illo fedus. ⁊ ꝓposuit pplo ꝑcepta atqꝫ iudicia in sichē. Scripsit quoqꝫ oīa verba hec in volumie legis dñi. ⁊ tulit lapidē ꝑ grandē. posuitqꝫ eū subter quercū ꝗ erat in sanctuario dñi et dixit ad omnē pplm. En lapis iste erit vobis in testimoniū ꝙ audieritis oīa verba dñi ꝗ locutus ē vobis: ne forte postea negare velitis ⁊ mentiri dño deo vr̄o. Dimisitqꝫ populū singulos in possessionē suam. Et post hec mortu⁹ ē iosue filius nun seruus dñi centū decē annoꝝ: sepelierūtqꝫ euz in finib⁹ possessionis sue in thamnathsare: ꝗ sita ē in monte effraim. a septemtrionali ꝑte mōtis gaas. Seruiuitqꝫ israel dño cūctis diebus iosue ⁊ senioꝝ q̇ lōgo vixerāt tꝑe post iosue ⁊ q̇ nouerāt oīa oꝑa dñi ꝗ fecerat ī isrl̄. Ossa quoqꝫ ioseph ꝗ tulerāt filij isrl̄ de egipto sepelierūt ī sychez ī ꝑte agri quē emerat iacob a filijs emoꝛ pr̄is sychē centum nouellis ouib⁹. ⁊ fuit ī possessionē filioꝝ ioseph. Eleazar quoqꝫ fili⁹ aarō mortuus ē. ⁊ sepelierūt eum in gabaad phinees filij eius: que data ē ei in monte effraim.

esset. aures hr̄et ⁊ ñ audiret. ꝫ ꝑ hunc lapidē illū significauit q̇ ē lapis offensionis. nō credentib⁹ iudeis ⁊ petra scādali quē reꝓbauerūt edificātes. ⁊ f.ē.i.c.a. de q̊ dr̄. Bibebāt aūt de spūali cōseqñti eos petra. p.a.e.xp̄s. vñ pe trinis cultris pplm circūcidit. ductoꝛ egregi⁹ q̇ cū illo ec̃ sepulti sūt ut ꝓfundū misteriū demōstraret posteris ꝓfuturū. Sic ḡ ⁊ hūc lapidē visibilr̄ statutū debemus spūaliter accipe ī testimoniū ꝓfuturū infidelib⁹ iudeis. i. mētientib⁹ de q̇b⁹ dr̄. Inimici dñi mētiti sūt ei. Neqꝫ ei frustra cū moyses. vel potius deus ꝑ eū disposuisset ad pplm testamētū qđ erat ī archa testamēti. ⁊ ī libris legis tāta sacramētoꝝ. ⁊ ꝑceptoꝝ multiplicitate cōscriptis dic. ñ ē ꝫ. disposuit ihesus testm̄ in die illa. Repetitio enim testamenti nouum testm̄ significat. sic deuteronomiū. i. ꝫa lex ⁊ scđe tabule. Multis enī modis significatū ē qđ vno mō īplendū fuit.

Qđ aūt sꝫ therebinto statut⁹ ē lapis hic. significat ꝙ virga ad petraz vt aq̄ ꝓflueret. ⁊ q₂ neqꝫ ꝫ sñ ligno statutus ē lapis. Ideo aūt subter quia non fuisset in cruce exaltatus. nisi hūilitate subiectus. Vel ꝙ illo tempore quo id faciebat ihesus naue adhuc obūbrandū mysteriuz fuit. Terebint⁹ ec̃ medicinalē lacrimā exsudat. ꝗ arboꝛ a lxx. ꝫ posita ē. alij ꝓ quercum posuerunt.

Mirum est ꝙ saltem in his nouissimis ꝓbis q̇b⁹ pplm allocut⁹ ē. nō eos obiurgauit. q̇ his gētib⁹ pepcerunt q̃s dñs oīo ꝑdendas esse ꝑcepit. Sic enī scriptū ē. Et factū ē postq̃ inualuerūt filij isrl̄: ⁊ fecerūt chananeos obediētes exterminio aūt eos ñ extermiauerūt. Nā primo id eos nō potuisse scriptura testata ē. Sed nūc postq̃ ꝑualuerūt ita vt facerēt eos obediētes ꝙ nō etiā exterminauerūt. cōtra ꝑceptū dñi factum ē qđ ñ ē cuiqꝫ factū. cū ihesus exercitū duceret. An forte q̇a pri⁹ dixit eos scriptura nō potuisse añ. s. q̃ ꝑualerēt etiā cū ꝑualuissent timuisse credēdi sunt. ne forte ꝑatos obedire si nō ꝑcerent. acrius ex desperatiōe pugnare cōtra se cōpellerēt. ⁊ eos supare ñ possent. hūc ergo eis humanū timorē dñs voluit imputari. ⁊ sic apparet in eo ꝗdam subdefectio fidei. que si in eis fortis fuisset ea seq̄rent̃ ꝗ ihesum bellantē secuta sunt q₂ vero ī eis nō fuit tāta fides ec̃ cū ꝑualuissent pugnare vsqꝫ ad īternicionem inimicoꝝ ausi nō sunt. nō de malicia vel supbia. vel cōtemptu dominici ꝑcepti. sed de infirmitate animi. vnde apl̄s. Alexander erarius multa mala mihi ostēdit. reddet illi domin⁹ secundū oꝑa ei⁹. de illis aūt q̇ nō malicia sed timore eū deseruerāt. ait in ꝑ ma mea defensione nemo mihi affuit. sed omnes me dereliquerūt qđ non illis imputetur.

Post mortem Isido. Hystoria libri iudicū nō ꝑua myste rioꝝ īdicat sacramēta. Post iosue enī succedunt iudices sicut post christū apostoli ⁊ ecclesiarū rectores ad regēdos fideles. quos ipse ad spē ꝑmissionis eterne ꝑducit. Per omīa aūt in hoc volumīe iudaici populi delicta ⁊ seruitus clamorq; eoꝝ ⁊ miseratio dei ꝯtinentur. Multis enī annis ꝓ peccatis suis seruiert ⁊ cōuersi liberati sunt. q2 peccata nostrā vires hostib9 ꝑbent ⁊ quando malū facimus in cōspectu domini confortant aduersarij nostri. id est. demones. Cum autē cōuertimur suscitat deus iudices ⁊ saluatores. i. principes et doctores quos mittit ī auxilium eoꝝ qui toto corde clamāt ad deū.

Augu. In fine libri ihesu naue breuiter narrator porrexit historiam quousq; filij israel ad colēdos deos alienos declinauert. In hoc autē libro ad ordinē redit quomodo cōsequētia gesta fuerint post mortē ihesu naue. Non ergo ab illo tpe incipit liber quo populus ad colēda simulacra defluxit sed a prioribus interpositis tpibus quib9 ea gesta sūt post que ad illa ꝑueīt

Judas ascēdet ⁊c. Augu. Querit vtrū aliqs homo iudas vocabat an ipsam tribū de more sic appellauit. Sed illi q interrogauerant dn̄m ducem requirebāt. vnde putat vnius expssum hominis nomē. Sed q2 non solet duces nomīare scriptura cū constituunt nisi memorata etiā origine parentū ⁊ constat post ihesum duces habuisse populū israel: q̄ruz primus gothoniel filius cenez recte intelligitur noīe iude tribū iudaz fuisse significatā ab ipsa enī voluit dominus incipe conteri chananeos. Et cū populus de duce interrogaret ad hoc valuit responsio domini vt scirent deuz noluisse ab vniuerso populo bellari aduersum chananeos dixit ergo iudas ascendet ⁊ sequitur.

Liber sopthim quē nos Judicum appellamus Incipit.

C. I.

Post mortem iosue cōsuluerunt filij israel dominū dicētes. Quis ascēdet ante nos cōtra chananeū ⁊ erit dux belli? Dixitq; dominus: Judas ascendet. [tribus iude] Ecce tradidi terrā in manu ei9. Et ait iudas [tribus. s. tribui] simeoni fratri suo. Ascende mecum in sortē meam ⁊ pugna cōtra chananeū: vt ⁊ ego ꝑgam tecum in sortē tuam. [cū op9 tibi fuerit] Et abijt cum eo simeon. Ascenditq; iudas ⁊ tradidit dominus chananeū ac pherezeum in manus eoꝝ ⁊ ꝑcusserunt bezech decem milia viroꝝ: inuenerūtq; adonibezech ī bezech ⁊ pugnauerūt cōtra eum ac ꝑcusserunt chananeū ⁊ pherezeū. Fugit autez adonibezech. quē ꝑsecuti ꝯpreh enderunt cesis summitatibus manuum eius ac pedū. Dixitq; adonibezech. Septuaginta reges amputatis manuū ac pedū summitatibus colligebāt sub mensa mea ciborū reliquias: sicut feci ita reddidit mihi deus. Adduxerūtq; eum in hierusalē ⁊ ibi mortu9 ē. Oppugnātes ergo filij iuda hierusalē ceperūt cā ⁊ ꝑcusserunt in ore gladij tradētes cunctam incendio ciuitatē. Et postea descendētes pugnauerūt contra chananeū qui habitabat in mōtanis ⁊ ad meridiē in campestrib9

Pergensq; iudas ꝯtra chananeū qui habitabat in hebron cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe ꝑcussit sesai ⁊ hayman ⁊ tholmai: atq; inde ꝓfectus abijt ad habitatores dabir cuius nomē vetus erat cariathsepher. i. ciuitas litterarū Dixitq; caleph. Qui ꝑcusserit cariatsepher ⁊ vastauerit eam dabo ei axam filiā meam vxorē. Cumq; cepisset eam othoniel filius cenez frater caleph minor: dedit ei axam filiam suā ꝯiugem. Quā ꝑgentem in itinere monuit vir suus vt peteret a patre suo agrū. Que cum suspirasset sedēs ī asino dixit ei caleph: Quid habes? At illa respōdit. Da mihi benedictionē: quia terraz arētem dedisti mihi: da ⁊ irriguā aqs. [Aug. lxx. redemptionē aque terrā. s. de cuius fluctib9 aquā redimeret cuius inopia erat in illis regionib9 ad quas nupta ducebat] [Aug. lxx. redēptionē excelsoꝝ ⁊ redemptionem humilium fluentoꝝ subaudis q̄ vel montanis vel in campestribus fluunt] Dedit ergo caleph irriguū superi9 ⁊ irriguum inferius. Filij autem cinei cognati moysi ascenderūt de ciuitate palmaꝝ cum filijs iuda in desertum sortis eius qđ ē ad meridiem arath: ⁊ habitauerūt cum eo Abijt aūt iudas cum symeone fratre suo ⁊ ꝑcusserūt simul chananeū qui habitabat in sephat ⁊ interfecerunt eum. Vocatumq; ē nomen vrbis horma. i. anathema. Cepitq; iudas gazam cum finibus suis ⁊ ascalonem atq; accharon cum terminis suis. Fuitq; dominus cū iuda ⁊ montana possedit. Nec potuit delere habitatores vallis: q̄a

⁊ dixit iudas ad simeō fratrez suum. tribus. s. ad tribum. Non enim adhuc viuebāt filij iacob q sic appellati sūt. Manifestum ē tribuz iuda alterius sibi trib9 auxiliū postulasse qđ redderet cū opus esset

Dixitq; caleph qui percusserit. Aug. Quicunq; ꝑcusserit ciuitatē litterarū ⁊ cepit eam dabo ei filiaz meā in vxorē. hoc in libro ihesu memoratum ē. Sed utrū ihesu viuente sit factū ⁊ nūc recapitulatū. An post ei9 mortē p9q; dictū ē Judas ascēdet ⁊ cepit iudas bellare ꝯtra chananeos. In quo bello omnia hec gesta narrant merito queritur. Sed credibilius ē p9 mortē ihesu factū. Nūc autem ꝑ ꝓlepsim. i. ꝑoccupationem memoratū sicut ⁊ alia. Nūc enim cum res geste aduersus chananeos tribus iude exponerētur ita se narratōnis ordo ꝯtinet īter cetera iude facta bellica de q̄ post mortem ihesu dixit dominus. Judas ascendet ⁊ post hec ascenderūt filij iuda pugnare aduersus chananeū qui habitabat in montanis austrum ⁊ campestrem ⁊ abijt iudas ad chananeum habitantē ī chebron ⁊ exijt chebron ex aduerso. Nomen autē chebron erat cariatharboch et sepher ⁊ percussit sesi ⁊ achiman ⁊ tholmi filios enach ⁊ ascenderunt inde ad ihabitātes dabir. Cui ante fuit nomen ciuitas litterarum ⁊ dixit caleph Quicunq; percusserit ciuitatē litterarum ⁊c. Cōstat ergo ex hoc ordine gestarum rerum post mortem ihesu hoc eē factum. Cum ergo ciuitates date ipsi caleph memorarent accepta occasiōne narrator q postea gestuz est preoccupauit. Nec tamen hic frustra arbitror. h̄ de filia caleph data ī victoris ꝓmiū bis scriptam mēorasse

Nec potuit delere habi. ⁊c. In hoc ipso fuit dominus cū iuda restringit enī deus ꝓpitius etiā in cordib9 suorum sanctoꝝ nimie ꝓsperitatis

excessum· vt inusus eorum conuertat inimi/cos nō solum quando vincunt· sed etiā quādo metuūt. Illud ad cōmendandā suā lar/gitatē· hoc ad reprimē/daꝫ eoꝝ elationē. Inimicus enī sanctoꝝ ē angelus sathane quē sibi datū colaphizantē dicit apostolꝰ· ne magnitudine reuelationū extolleretur.

Jebuseum aūt habita. Aug. Superius legit' eadeꝫ ciuitas a iuda capta ⁊ incēsa ⁊ interfectis in ea iebuseis. Sed sciendū ē hanc ciuitatē cōmunē habuisse duas tribus iudam ⁊ beniamin· sic ostendit diuisio terra/rū quā fecit ihesus. Ipsa ē enī iebus q̄ ⁊ hierusalem· ideo hec due tribus remanserūt ad templū domini qū cetere (excepta tribu leui q̄ sacerdotalis fuit· ⁊ terras in diuisione nō accepit) separauerūt se a regno iuda cū ieroboam. Sciendū est ergo a iuda ciuitatē captā esse ⁊ incensam interfectis q̄ illic repti fuerāt· sed nō oēs iebuseos extinctos vel q̄ extra ciuitatem erāt· vel q̄ fugere poterant. Quos iebuseos admissos eē a filijs beniamin· quibꝰ cū iuda ciuitas illa erat cōmunis in ea simul habitare. Qd ergo dictū ē. Nō hereditauerūt iebuseū filij beniamin· intelligē/dum ē· ꝙ tributarios facere nō potuerūt· vel noluerūt· aut nō hereditauerūt iebuseū· q̄a nō sine illo tenuerūt terrā quā possidebant.

Manasses quoqꝫ nō deleuit. Augu. Et non hereditauit manasses bethsan: q̄ est scitharum ciuitas ipsa hodie ꝓhibetur citropolis dici. Potest aūt mouere quomō in illis ꝑtibus multum a scithia diuisis potest esse scitharum ciuitas. Sed similiter potest mouere· quomodo tam longe a macedonia· alexander macedo condiderit alexandriā ciuitatē qd' fecit longe lateqꝫ bellando. Sic etiā scite hanc condere potuerūt. Nam legit' in historia gentiū vniuersā pene asiam scithas aliquādo tenuisse.

Artauitqꝫ amorreus ⁊c. August. Et contribulauit amorreus fili/

falcatis curribus abundabāt. He

Aug. hoc in libro ihesu dictū ē q̄ illo viuo dictū est sed hic recapitulādo memoratū est cū de tribu iuda vnde fuit caleph loqueret' scriptura

deruntqꝫ caleph hebron sicut dixerat moyses: qui deleuit ex ea tres filios enach. Jebuseum autē habitatorem hierusalē non deleuerunt filij beniamin: habitauitqꝫ iebuseus cum filijs beniamin in hierusalem vsqꝫ in presentē diem. Domus quoqꝫ ioseph ascendit in bethel: fuitqꝫ dominus cū eis. Nam cū obsiderent vrbem q̄ prius luza vocabatur· viderunt hominē egredientem de ciuitate· dixeruntqꝫ ad euꝫ Ostende nobis introitū ciuitatis· ⁊ faciemus tecum misericordiam Qui cum ostendisset eis· ꝑcusserūt vrbem in ore gladij: hominē auteꝫ illum ⁊ omnem cognationem eius dimiserūt. Qui dimissus abijt in terram ethim ⁊ edificauit ibi ciuitatem vocauitqꝫ eam luzam q̄ ita appellatur vsqꝫ in presentem diem.

lxx· ⁊ nō hereditauit manasses bethsan que est scitarū ciuitas neqꝫ filias eius· i· ciuitates quas ipsa tanqꝫ metropolis instituerat

Manasses quoqꝫ nō deleuit bethsan ⁊ chanath cū viculis suis· ⁊ habitatores dor ⁊ ieblaam ⁊ mageddo cū viculis suis: cepitqꝫ chananeus habitare cū eis. Postqꝫ au

Idem pene i ihesu naue ⁊ eisdē verbis dr· idō aut hic ꝑ anacephaleosim dicit' aut hic ꝑ ꝓlepsim dictū ē· i· aut hic recapitulando· aut illic preoccupādo

tem confortatus est israel fecit eos tributarios ⁊ delere noluit. Effraim etiam nō interfecit chananeum qui habitabat in gazer: sed habitauit cum eo. zabulon non deleuit habitatores tethron ⁊ naalon: sed habitauit chananeus in medio eius· factusqꝫ ē ei tributarius. Aser quoqꝫ nō deleuit hītatores accho ⁊ sidonis alab ⁊ acharib ⁊ amma

sal· albia

⁊ aphech ⁊ roob: habitauitqꝫ i medio chananei habitatoris illiꝰ terre· nec interfecit eū. Neptaliꝫ quoqꝫ non deleuit habitatores bethsames ⁊ bethanath· ⁊ habitauit īter chananeū habitatorē terre: fuerūtqꝫ ei bethsamite ⁊ bethanite tributarij. Artauitqꝫ amorreꝰ filios dā in monte: nec dedit eis locū vt ad planiora descenderēt: habitauitqꝫ in monte hares qd' interpretat' testatio in haylon ⁊ salabim. Et aggrauata ē manus domus ioseph: factusqꝫ ē ei tributarius. Fuit aūt terminus amorrei ab ascensu scorpionis ⁊ petra ⁊ supiora loca.

C. II.

Ascēditqꝫ angelus domini de galgalis ad locū flentium· ⁊ ait: Eduxi vos de egipto· ⁊ introduxi in terrā ꝓ qua iuraui pr̄ibus vestris· ⁊ pollicitus sum vt nō facerē irritū pactum meū vobiscū in sempiternū· ita dūtaxat vt non feriretis fedus cū habitatoribus terre huius ⁊ aras eoꝝ subuerteretis· ⁊ noluistis audire vocē meam. Cur hoc fecistis Quāobrem nolui delere eos a facie vestra: vt habeatis hostes ⁊ dij eorum sint vobis in ruinā. Cunqꝫ

os dan in mōte quoniam nō ꝑmisit eos descendere in vallē ⁊c. Hō aut in libro ihesu naue ꝓoccupando mēoratū ē· aut hō recapitulādo.

Ascenditqꝫ angelus domi. Aug. Et ascēdit angelus domini sup clautinos mōtem. Scriptor hoc nomine appellauit locum q̄ postea scripsit. Nū enī angelus dn̄i super euꝫ ascēdit· nōdum sic vocabat'· a ploratione enī nomē accepit q̄ grece clautinos dr. Ibi eī populus fleuit cum audisset ab angelo verba domini vindicantis in eos ꝙ inobediētes fuissent· q̄ nō extermina/uerūt populos secūdū ꝓceptū eius quibꝰ ꝓualuerūt eligētes eos tributarios facere q̄ꝫ perdere· sicut dn̄s iusserat Qd sine contempto dei mandato· siue timore fecerīt (ne hostes contra se acrius pugnarent ꝓ salute obtinenda· q̄ꝫ ꝓ tributo non dando) sine dubio peccauerunt vel spernēdo dei ꝓceptuꝫ· vel nō ꝓsumēdo ꝙ eos posset q̄ ꝓcepat· adiuuare. Qd ideo ꝑ ihesum noluit eis dicere· si tamē adhuc eo viuente iam fieri ꝓcepat ⁊ nō potius ꝓoccupando memoratū fuerat· ꝙ illo mortuo fieri cepit· q̄ hic omnibꝰ voluit exꝓbrare ꝑ angelum. Nondū aūt omnes id fecerant viuēte ihesu· ⁊ si aliq̄ forte iaꝫ ceperāt. Credibilius ē tamē nihil tale icepisse viuēte ihesu tantumqꝫ terrarū sub illo tenuisse filios israel· quantū eis ad ꝯsedendū sufficeret q̄uis in fortibus suis haberēt. vnde crescēdo ⁊ conualescēdo aduersarios extermīarent· ꝓinde post mortē ihesu· postqꝫ ꝓualuerīt maluerūt habere tributarios scd'm volūtatē suam q̄ꝫ ꝑdere secūdū voluntatē dei. Ideo ad illos corripiendos angelus missus ē. Qd vero memoratū ē in libro ihesu magis puto ꝓoccupatū ꝙ post mortē suam factum· vel futurū ipse nouerat ꝓphetico spiritu· si ab illo liber scriptus ē· q̄ appellat' ihesus naue· vel si ab illo· iam factū esse sciebat post mortē ihesu qd' ibi ꝓoccupando memorauit.

Quāobrem nolui delere. Aug. Hinc intelligimus quedā ex ira

dei venire peccata. vt enim dij gentiũ inter quas nõ extermiatas israelite habitare voluerũt essent eis in scandalũ.i.facerent eos scãdalizari in deo suo· eoq offenso viuere·indignãs cõminatus ē deus·qđ manifestum ē magnum esse peccatum.

Dimisit ergo iosue. Hoc ꝑ recapitulationē iterat᷑. Nam ⁊ mors ihesu naue in hoc libro memorat᷑· vt tanq̃ ab exordio breuiter cuncta insinuentur ex quo dedit eis dominus terrã·⁊ quomõ sub iudicib᷒ vixerint·vel que ꝑpessi sunt·⁊ iterũ redi/tur ad iudiciũ ordinē ab eo ꝙ primus ē con/stitutus.

Seruieruntq̃ dño. Adam. Et hui/uit ꝑpl'ſ dño oib᷒ dieb᷒ ihu·⁊ oib᷒ dieb᷒ seniorum eoꝝ·q̃ longiorum dierũ fuerũt post ihesũ. Sciendũ ē quia quis/q̃ sibi ꝑstat vt ĩ bonis dieb᷒ sit aut in malis ⁊ habeat dies ihesu vel iustoꝝ aut ĩpioꝝ. Si enim intelligamus lu/mē verũ qđ illuminat omnē hominē venien/tem in hunc mundũ·⁊ ꝑbeamus ei aniãs no/stras ad illuminandũ aut si oriat᷑ nobis sol iusticię·⁊ illuminet mũdum animę nostrę ha/bemus,dies ihesu chri/sti dies salutis. Si q̃s vero recepit lucē q̃ ex/tinguit᷑ cõtrariam veritati·⁊ ab ea illumina/tus fuerit· habebit di/es sed malos·⁊ nõ erit in diebus ihesu· sed in diebus manasse vel pharaonis vel cuiuslibet pessimi·deniq̃ in dieb᷒ achaz regis pessimi·nõ potuit ysaias videre dominũ sabaoth sedentē sup thronuz excelsum·sed mortuo rege neq̃ cuius erãt dies mali·vidit visionē dei. Luz aũt dicit᷑ in scripturis dies illius vel illius·non significat᷑ tēpus vitę ipsius. vnde.orieт᷑ in diebus eius iusticia·⁊ multitudo pacis·vel vsq̃quo extollat᷑ luna. Nõ si accipimus q: in diebus quib᷒ saluator morabat᷑ in terris dies erant iusticię ⁊ pacis·quomõ ꝓbabimus dies iusticie ⁊ pacis ortos esse· his qui eum crucifixerũt ⁊ aduentũ eius nõ receperũt. Aut quomõ multitudo gētium in dieb᷒ eius fuit apud eos qui eũ in mortē falsis criminib᷒ tradiderũt. Quomõ hi dies pacis ⁊ iusticię habuerũt·in quoꝝ mentib᷒ tenebrę iniqui/tatis ⁊ furoris versabant᷑. Deniq̃ q: non sunt nunc dies illi:nõ oritur iusti/cia nec multitudo pacis christi apud fideles. Magis ergo quisq̃ ex ꝯuersa/tione vitę dies sibi iniquitatis ⁊ belli vel iusticię ⁊ pacis acquirit. vnde.timē/tibus nomē meũ·orietur sol iusticię vt faciat eis.s.dies iusticię·dies ihesu·de impijs aũt dicit᷑·q: occidet eis sol iusticię·in quibus.s.iusticia dormit·⁊ tene/brę iniquitatis oriunt᷑·⁊ alibi ecõtrario. Pax multa diligentib᷒ nomē tuũ ⁊ non ē illis scandalũ·habent ⁊ impij lucē suam·ex qua oriũtur eis dies ma/li. vnde.lux iustis semꝑ· lux aũt impioꝝ extinguetur. Nescio si tam inepte quis intelligat·vt putet esse aliq̃ substantialē lucem·aliã q̃ impioꝝ dicatur ⁊ aliam q̃ iustoꝝ·qđ fieri nõ potest. Vna ē enim lux mũdi a deo facta q̃ omnibus ꝯmuniter ⁊ equaliter lucet.

Sed sciendũ ē ꝙ anima nostra·aut vero lumine illuminat᷑ qđ non extinguitur.i.christus·aut si nõ habet in se hoc lumen ęternũ·tꝑali ⁊ extinguibili illuminat᷑·ab illo.s.qui trãsfiguratur· sed in angelũ lucis ⁊ falsa salute illuminat cor peccatoris vt videant᷑ ei vera bo/na esse q̃ caduca sunt·hoc lumine illuminantur·qui summũ bonũ voluptatē dicunt·qui diuitias honores seculi ⁊ terrenã gloriam quasi ęternã querunt. Sunt ergo isti in diebus lucis eius q̃ extinguitur. Quecunq̃ eni agunt·vel cupiunt extinguentur·hoc lumine marcion illuminatus deum legis iustum sed non bonũ dicit. Sunt ergo dies ihesu de quib᷒ dicit᷑. Seruiuit populus domino omnib᷒ dieb᷒ ihesu. Qui eni habet in se dies ihesu seruit dño. Non eniz potest seruire zabulo·aut auaricię. Nec potest fieri vt q̃ illuminatur lumine veritatis seruiat mēdacio. Oremus ergo vt christus q̃ ē lux vera sem/ꝑ faciat in nobis dies bonos ne vnq̃ zabulo illuminãte habeamus dies malos de q̃b᷒ dr̃. Redimētes tēpus qm̃ dies mali sunt. Etiã similiter seculũ malum.secundum apostolum.

loquerer᷑ angelus domini hec verba ad oẽs filios israel· eleuauerũt vocē suam ⁊ fleuerũt. Et vocatum est nomē loci illius locus flentium siue lachrimarum immolauerũtq̃ ibi hostias domino. Dimisit ergo iosue populũ·⁊ abierunt filij israel vnusq̃sq̃ in possessionē suã vt obti/nerent eam· seruieruntq̃ domino cunctis diebus eius ⁊ senioꝝ· qui longo post eum vixerunt tēpore· ⁊ nouerant omnia opa domini que fecerat cum israel. Mortuus ē autem iosue filius nun famulus domini centũ ⁊ decē annorum·⁊ sepelierũt eum in finibus possessionis suę in thãnathsare in mõte effraim a septētrionali plaga mõtis gaas Omnisq̃ illa generatio cõgregata est ad patres suos·⁊ surrexerunt alij qui non nouerũt dominũ·⁊ opa q̃ fecerat cum israel. Feceruntq̃ filij israel malũ in cõspectu domini

[Interlinear glosses:] ſ beatus qui seruit domino in diebus ihesu qui verbo ⁊ sapiētia ei᷒ illuminat᷑· qui preceptis eius·⁊ doctrina illuminat᷑ ſ Bene placentes. ſ virtutibus ſ apostoloꝝ ſ dies sanctoꝝ longi·dies maloꝝ breuiant᷑ ſ faciebãt ſ opus.s.patiētie iusticie ⁊ omniuz virtutum ſ lxx. opa domini magna ſ generatio malarũ cogitationũ q̃ ꝓcedit ex corde·⁊ facit obliuisci opis dei magni q̃ timēs apostolus ait. memor esto ihesum christum surrexisse a mortuis ſ Aug. ex ponit quomõ dixit nõ nouerãt dominũ in illis.s. claris opib᷒ que facta sunt ante illos·vt israel nosceret dominũ· ſ qđ crucifixus est·s·ꝓ peccatis nostris ⁊ surrexit ꝓpter iustificationē nostrã

Seruierũt do· ⁊c. Seruiuit populus dño omnib᷒ dieb᷒ ihesu. Non eniz dixit vnum diē fuisse ihesu·q: multi sunt dies eius. vnus dies ē iusticia·ali᷒ sanctificatio·alius prudētia·alius misericordia·⁊ singula virtutũ bona in q̃bus dño seruitur·his aũt virtutib᷒ animi dño placetur. In his omnib᷒ diebus ihesu domino seruies. Non vult scriptura sancta vt aliq̃s virtutes habeas·⁊ alias negligas. Sed vt omnib᷒ his adornatus virtutib᷒·⁊ in earum actib᷒ positus deo ser/uias. Similiter senio/rũ dies q̃s habet in se ⁊ in dieb᷒ eorum seruit deo secũdũ illud. Imitatores mei estote:sic̃ ⁊ ego christi.

In diebus inq̃t senioꝝ eoꝝ q̃ cognouerũt oĩa opa domini ⁊c. Ille cognoscit oĩa opa dñi q̃ facit sicut filij heli dicuntur nescientes dñm· nõ ꝙ dñm ignorarēt cũ alios docerēt·sed q: age/bãt sic illi q̃ dñm nesciunt. Silr̃ hic dr̃. Qui cognouerũt oẽ op᷒ dñi ñ solũ ĩq̃t cognouerũt op᷒ dñi· ꝫ addidit oē .i.q̃ cognouerũt ⁊ iusticię op᷒ ⁊ sanctificatõis ⁊ patientię ⁊ mãsuetu/dinis ⁊ similiũ. Quicq̃d ex mãdatis dei ve/nit opus dñi dicit᷑. Cõtrariũ ē opus dyaboli iniusticia ira ⁊ similia. Cognoscunt ergo op᷒ dñi·q̃ faciunt opus ei᷒ vnde.q̃ custodit man/datũ· nesciet verbum malum.i.cauebit·de christo quoq̃ dictum ē·q: nõ nouit peccatũ·i· nõ fecit opus peccati. Cognoscit ergo opa domini qui facit·ignorat:qui nõ facit.

Cognouerũt inq̃t opa dñi magna·q̃ fecit ĩ isrl'. Quasi sint aliq̃ opa dñi pũa. Ego arbitror ꝙ oē op᷒ dñi magnũ ē·ꝫ ꝓ capacitate eoꝝ q̃b᷒ opat᷑·si sibi ĩuicē ꝯpent᷑ magna opa dñi dicũtur· vel pũa. verbi cã. Eduxit filios israel de ęgipto in manu forti·ęgipto ꝓdigijs cęlestib᷒ verberata. Viam fecit in mari·manna in deserto dedit·de cęlo locutus ē moysi·⁊ dedit legē in tabulis lapideis. Nonne hęc magna sũt opa dei. Sed si illud his compares·ꝙ ita dilexit deus mundũ·vt filiũ vnigenitũ daret·ꝓ eo inuenies illa pũa esse.

Et seniorum. Adam. Seniores qui cũ ihesu vel post ihesum fuerunt apostoli sunt·q̃ scripturis vel ꝑceptis suis illuminãt corda nr̃a· ⁊ faciunt in nobis quosdã dies ex vera luce quã ꝑticipati sunt veniētes in hunc mundũ. Qui ergo ꝑceptis eoꝝ illuminatur·seruire deo dr̃ in dieb᷒ senioꝝ qui fuerũt post ihesum. Sicut aũt christ᷒ erat lux vera q̃ illuminat omnē h.v.in.h.m. ita ipsi erãt lux mũdi·scđm illud. vos estis lux mũdi. Illuminãt ergo nobis dies in quib᷒ domino seruiamus.

Solius dei nosse ē:post ihesum inter seniores q̃s longiorē diem fecerit.i.qui maiorē ex se lucē emiserit. vtrũ paulus an petrus·paulus bartholomeus an iohãnes·sed tamē longoꝝ dierũ dicũtur sancti. Econtraq̃ scandalis mũdus replebitur·quando crescēte iniquitate refrigescet charitas multoꝝ·tũc nõ dicũtur dies futuri longi sed abbreuiati secundũ illud. Nisi abbreuiati fuerint dies illi·nõ fiet salua omĩs caro. Mali ergo dies breuiari dicuntur· longeui aũt ⁊ multi spacij dies boni· in quibus domino seruimus·ꝓpter electos aũt breuiãtur dies mali dies iniquitatis ⁊ scãdali ⁊ vt arbitror cũ semel electis dies mali cepint breuiari· semꝑ breuiantur ⁊ minuũtur vsq̃ in nihilũ·⁊ ad vltimũ ꝑeunt. E quib᷒ vnus puto erat q̃ dicebat. ꝑeat dies in quo natus sum· dies vero senioꝝ sanctorum longeui sunt ⁊ ꝓlixi.

Mortuus ē autem· In paulo viuit ihesus·⁊ in omnib᷒ qui dicere ꝑnt. viuo aũt iaz nõ ego· viuit vero in me christus·⁊ mihi viuere christus ē ⁊ mori lucrũ. In illis moritur q̃ sępe ꝑnitēdo·⁊ iterũ delinquēdo·quasi in/sultant morti ihesu. vnde. Rursus crucifigētes sibimetipsis filiũ dei·⁊ o·h· Non solũ ergo in peccantib᷒ moritur· sed etiã crucifigitur ⁊ illuditur. Si etiã de auaricia cogitas· vel de stupro si furore agitaris: vel q̃buslibet vicijs non viuit in te christus. Moritur ergo christus peccantib᷒·quia nihil ĩ eis

iusticia·nihil patiētia·nihil veritas·⁊ omīa illa q̄ christus ē opant᷑. A sanctis vero q̄cunq; opa fiunt·christus ē qui ea opatur. vnde. omnia possum ī eo qui me ꝯfortat christus. vnde. qui me cōfessus fuerit corā hominibus et ego cōfitebor e.c.p.m. qui ē in celis·qui aūt negauerit me corā hoībus ⁊ ego negabo eū co.p.m. Confitētes in semetipso dixit ꝯfiteri·q: in eis viuit ⁊ operatur christ⁹·sed nō similiter ait de his q̄ negant. Qui enī negat extra ipsuz ē. Qui confitet᷑ in ipso ē·dꝫ ergo q: mortuus ē ihesus· ⁊ resurrexit generatio altera q̄ nesciebat ihesum ⁊c.

Et seruierūt baalim. Adam. Seruieruntq; baalim·⁊ dereliquerūt dn̄m deū patrū suoꝝ·hec quidē fecerunt antiqui·sed q: ꝓpter nos hec scripta sunt videamus ne maiori ex pte d nobis hec q̄ de illis dicta videātur·audi aplm. In helia q̄d dicit scriptura· quomō īterpellat deū aduersum israel. Domine ꝓphetas tuos occiderūt·altaria tua demolita sunt·⁊ ego relictus sum solus·⁊ q̄rūt animā meaz. Sed q̄d dicit illi diuinū respōsū? Reliq̄ mihi. vij. milia viroꝝ·q̄ nō curuauerūt genua ante baal. Sic ergo ⁊ in hoc tpe reliquie secundū electionē grē salue facte sūt. Vides ergo q: illos q̄ curuauerūt genua ante baalim·⁊ qui nō curuauerūt·ī reliquijs credentiū ⁊ in multitudīe nō credentiū interp̄tat᷑. Qui eniz in tpe saluatoris increduli fuerunt genua curuauerūt baalim·sed nō hi q̄ crediderunt·⁊ opa fidei impleuerūt. Nusq; enī legit᷑ q in tēpe saluatoris aliq̄s flexerit genua simulacris. Sed de illis hoc dicit᷑·q̄ peccatis cōpediti tenent᷑. vnde cōstat·q: cū peccamus genua nr̄a baalim curuam⁹. Qui ad h̄ vocati sum⁹·vt flectam⁹ genua ī noīe ihu ⁊ ad patrem domini nostri ihesu christi·ex q̄ omīs paternitas in celis ⁊ in terra nominat᷑· Nihil aūt ꝓdest si genua corpis in orōne flectam⁹ deo·⁊ genua cordis zabulo. Si enī nō stetero firmus·ꝯtra astutias eius. flexi genua mea zabulo·⁊ si nō ꝯstanter stetero cōtra irā·flexi genua mea ire. Similiter de omnib⁹ vicijs sentiendū ē. Sic fecerūt illi q̄ coluerūt baalim·⁊ dereliquerunt deū patrū suoꝝ. Vnusquisq; q̄d p̄ ceteris colit mirat᷑ ⁊ diligit h̄ ei de⁹ est hoc ē q̄d ante omīa ⁊ sup omnia poscit deus ab homīe· diliges dominū deuz tuū·e·t·c·t·⁊c· Preoccupare q̄dammodo erga se cupiēs totos hūane mētis affect⁹· ⁊ sciens·q̄d quis toto corde dilexerit ⁊ tota anīa·⁊ totis virib⁹ hoc esse deum illi. Q̄d ergo quisq; sup oīa diligit·hoc illi deus ē·apud plurimos p̄ponderat amor auri·⁊ auaricie·⁊ dicit᷑ illis. Non potestis deo seruire ⁊ mā̄mone.i.auaricie. In alijs amor voluptatis·vel glorie secularis· vel humane dignitatis. Pauci sunt in quib⁹ p̄ponderet amor dei·hinc totius

ſ q̄d quisq; sup omīa diligit ⁊ colit hoc illi deus ē

⁊ fuiert baalim·ac dimiserūt dn̄m deum patrum suoꝝ qui eduxerat eos de terra egipti·⁊ secuti sunt deos alienos·deos quoq; populoꝝ qui habitabāt in circumitu eorū: et adorauerunt eos·⁊ ad iracundiaz

ſ vide quantū faciunt peccata·deum in quo nullus ire affectus·nullus passibilis motus ad iracundiā ꝓuocare dicuntur·sed ille manet īmutabilis·ego cū pecco irā mihi asscisco. vn̄ thesaurizas tibi irā in die ire ⁊c.

cōcitauerunt dominū· dimittētes eum·⁊ seruientes baal ⁊ astaroth.

Iratusq; dominus cōtra israel tradidit eos in manus diripientium· qui ceperunt eos ⁊ vendiderūt hostibus qui habitabāt p gyrum: nec potuerūt resistere aduersarijs suis sz quocūq; pgere voluissent: man⁹ domini sup eos erat·sicut locutus ē ⁊ iurauit eis. ⁊ vehemēter afflicti sunt. Suscitauitq; dominus iudices qui liberarēt eos de vastantiū manibus: sed nec eos audire voluerunt: fornicātes cum dijs alienis ⁊ adorantes eos. Cito deseruerūt viam p quam ingressi fuerāt pres eoꝝ·⁊ audiētes mandata domini omnia fecere ꝯtraria. Cumq; dominus iudices suscitaret· in diebus

gentilitatis error cepit exordiū·dum ea q̄ multū diligūt homines·deos esse volūt·⁊ humanis vicijs ⁊ cupiditatib⁹ diuinū nomē ascribūt. Pecunie enī cupidi ⁊ auaricie amore flagrātes·mammonā quidē apud syros deum cupiditatis dicūt·libidīs ⁊ voluptatis amatores venerem deam sibi hui⁹ vicij quo agitantur ascribūt. Similiter in ceteris vicijs·ipsum quo vrgētur affectum·deum sibi fecerūt. vnde apostolus. auaricia q̄d ē ydoloꝝ seruitus. Cū ergo aliq̄ vicia toto corde·tota aīa ⁊ totis virib⁹ diligim⁹·ydola adoram⁹.

eoꝝ flectebat᷑ misericordia ⁊ audiebat afflictoꝝ gemitus· ⁊ liberabat eos de cede vastantiū. Postq; autem mortu⁹ esset iudex reuertebantur·⁊ multo faciebant maiora q̄ fecerant patres eoꝝ sequētes deos alienos seruientes eis: ⁊ adorātes illos. Non dimiserūt adinuentiones suas·⁊ viam durissimā p quaz ambulare ꝯsueuerant. Iratusq; ē furor domini in israel·⁊ ait: Quia irritum fecit gens ista pactū meum q̄d pepigeram cū patribus eorum ⁊ vocem meam audire ꝯtempsit· ⁊

Aug. Patet causa quare ihesus nō deleuit omēs gentes illas vt essent·s·in quib⁹ isti ꝓbarent᷑ poterant aūt ꝓdesse·si tēptati in eis nō inuenirent᷑ repbi ⁊ tales inuenirēt᷑ quales domin⁹ esse precepit· auferent᷑ enī gentes si ita viuerēt· nec bella eis necessaria essent·

ego nō delebo gentes quas dimisit iosue·⁊ mortuus ē vt in ipsis experiar israel vtrum custodiant viā domini: ⁊ ambulent in ea·sicut custodierūt patres eoꝝ·an nō. Dimisit ergo dn̄s omēs nationes has ⁊ cito subuertere noluit: nec tradidit in manus iosue.

ſ verba scriptoris exponētis·quare nō sint delete gentes ille

Aug. ſ qui fuerūt·s·cū ihesu cū viueret. illis enim mortuis·surrexit generatio altera que cepit offendere dominū ꝓ quib⁹ ꝓbandis nō sunt delete gentes

ſ quasi·nō videat᷑ ihesus hūano cōsilio gētes illas reliquisse.

August. Et seruerunt baal ⁊ astartib⁹· dicit᷑ baal esse nomen iouis apud illas gētes astarte vero iunonis. Punici enī baal domīnū dicere videntur· ⁊ baalsaman dn̄m celi. Iunonē autē sine dubio astarten vocant· ⁊ q: hee lingue parū differunt·dicit hic scriptura q seruierunt baal ⁊ astartib⁹ ioui. s. ⁊ iunonibus·nec singulariter dixit astarti·sed ad simulacroꝝ multitudinē intellectū retulit. varietatis cā tn̄ estimo iouem singl'r iunonē pl'r memomorari voluisse

Iratusq; do. ⁊c. Dri. h̄z lxx ⁊ vēdidit eos in man⁹ inimicoꝝ suoꝝ in circūitu·sed ⁊ ī psalmo dꝫ. Vendidisti populū tuum sine p̄cio ⁊ ī ꝓpheta. Gratis venditi estis ⁊c. Quare ergo venditi si gratis·⁊ nō potius donati. An forte scripturaruz locutio ē· vt dicat᷑ venditus etiā donatus: h̄ sensus optimus ē ibi. Gratis vēditi estis·et vendidisti populū tuū sine p̄cio·q: impij non deum colēdo tradi sibi populū meruer̄t· vt ipse cultus p̄ciuz videretur. Q̄d vero dictū ē·neq; cū argento redimemini·nō ait·neq; cū p̄cio·sed neq; cum argento·vt p̄cium redēptionis ītelligatur sanguis agni īmaculati. In argēto enī ꝓpheta omnē pecuniā significauit· q: p̄cio sanguīs christi· nō p̄cio pecuniario fuerāt redimēdi.

Iratusq; dn̄s.

Orige. Cum quis deo seruit nō traditur ī man⁹ diripientiū·sed cū deum dereliquit·⁊ seruit passionib⁹ suis traditur passionib⁹ ignominie·⁊ in reprobum sensum· vt faciat q̄ nō ꝯueniunt q: repletus ē omī iniquitate: nequitia fornicatione ⁊ huiusmōi. Si enī peccamus dn̄o ⁊ voluptates nostras ⁊ desideria·velut deū colimus tradimur ī manu dyaboli apostolica auctoritate vt ipse ait. tradidi huiusmodi sathane in interitū carnis vt spirit⁹ saluus fiat. Non solū ergo p angelos tradit deus delinquētes in manus inimicoꝝ sed etiā p p̄latos ecclesie qui potestatē habent soluēdi ⁊ ligādi. Traduntur autē in interitū carnis cū ꝓ delictis a christi corpe sepantur·traduntur aūt dupliciter cū delictū scꝫ manifestū sit ecclesie ⁊ p sacerdotes quis de ecclesia pellitur· vt notat⁹ ab hoībus erubescat ⁊ ꝯuerso eueniat q̄d seq̄tur· vt sp̄us salu⁹ fiat in die domini·vel cū peccatū nō sit manifestū hominib⁹· deus aūt

qui videt in occultō uidens eius mentē vicijs ⁊ passionib⁹ servientē · ⁊ ī coꝛde eius nō se coli · sed auariciā aut libidinē · aut huiusmodi · talē ipse tradit sathane · auertit enī se ⁊ refugit a cogitationibus suis malis · ⁊ desiderijs indignis · ⁊ relinquit domum coꝛdis eius vacuā. Tunc imundus spiritus q exierat ab hoīe · inueniēs domū suā vacantē ⁊ emūdatā · assumit alios septē spiritus nequiores se · ⁊ ingressi habitant ibi · ⁊ fiunt nouissima hominis illius peioꝛa prioꝛibus. Sic intelligendū ē deum tradere quos tradit · nō q2 ipse tradat aliquē · sed indignos derelinquit · nec habitat in eis. Anima aūt tradita dicit̄ ex eo ꝙ deo vacua inuenit̄ · ⁊ a spiritu neq3 inuaditur. Vigilemus ergo ⁊ nos a vicijs purgemus vt deū intra nos teneamus ne dyabolo tradamur.

In medio chananei Aug. In deuteronomio dicit deus de his gentibus nō ejciam illos ī anno vno ne fiat terra deserta · ⁊ multiplicent̄ in te bestie fere. Paulatim ejciā illos donec multiplicemini ⁊ crescatis ⁊ hereditetis terrā. Poterat hanc ꝓmissionem suā dominus seruare erga obediētes · vt exterminatio gentiū illarū crescentibus israeliticis partibus fieret cū eorum multitudo terras vnde aduersarij exterminarent̄ desertas esse nō sineret. Qd̄ aūt ait ne multiplicētur in te bestie fere · mirū si non bestiales cupiditates ⁊ libidines intelligi voluit · q̄ solent de repentino successu terrene felicitatis existere. Non enim deus hoīes exterminare poterat · ⁊ bestias nō poterat.

Tradidit eos in ma. Adam. Et tradidit eos dominus ī man⁹ cusainrasathaim regis mesopotamie. Interꝑtat̄ cusaīrasathaī humiliatio eoꝝ. Traditi sunt ergo ei · vt humiliaret eos · ⁊ quia in excelsis montiū impie agebāt cōtra altissimū ab ipso in humilitatē traditi sunt. Nec solū olim diuina ꝓuidentia · eos q̄ impie exaltabant̄ · tradidit humiliādos vt salubri medicina ꝯtraria cōtrarijs curarent̄ · sed ⁊ nunc idē agit in ecclesia sua Et ⁊ nūc cusainrasathaī · rex mesopothamie cui humiliāde ⁊ affligēde · traduntur anime q̄ christiana humilitate cōtempta · se in supbiam extulerunt q̄ in cōspectu dei valde ē odiosa. Initiū enim discedendi a deo supbia · de⁹ aūt supbis resistit · ⁊ humilib⁹ dat gratiam. Siquis ergo christi humilitate despecta (q̄ ꝓpter nos cū deus esset hō factus ē humiliatus vsq3 ad moꝛtē) extollitur ⁊ vsq3 ad potestates ⁊ dignitates seculi ꝓsilit · ⁊ artes quib⁹ assequtur · etiā si cōtra fidē ⁊ religionē sint nō refugit · euenit vt malū faciat in cōspectu dñi · ⁊ cū summas adeptus fuerit infulas potestatū · ⁊ ad ipsa supbie fastigia summa ꝯscenderit: inde deiect⁹ traditur cusainrasathaim · vni. s. ex

C. III.

Hē sunt gentes

quas dominus dereliq̄t vt erudiret in eis israelem ⁊ omēs

Aug. Erat ergo ista cā in eoꝝ tēptationem vt bella discerent. i. vt tanta pietate ⁊ obedientia legis dei bellarēt quāta patres eoꝝ qui deo etiā bellando placuerūt · non q2 optabile sit bellū. sed q2 pietas laudabilis etiā in bello

qui nō nouerant bella chananeoꝝ ⁊ postea discerent filij eorum certare cum hostibus · ⁊ habere consue-

Aug. Satrapie dicuntur quasi ꝑua regna quib⁹ satrape pręerāt qd̄ nomē in illis ꝑtibus cuiusdā honoris ē vel fuit ·

tudinē pręliandi · quinq3 satrapas philistinoꝝ: omnemq3 chananeū ⁊ sidoniū · atq3 eueum qui habitabat in mōte libano de monte baal hermon vsq3 ad introituz emath.

Aug. Non vt sciret deus oīm ꝯgnitoꝛ etiā futuroꝝ · sed vt ipsi scirēt ⁊ consciētia sua · vel gloꝛiarent̄ · vel cōuincerent̄

Dimisitq3 eos vt in ipsis expiretur israelem vtrū audirēt mandata domini quę ꝑceperat patribus eoꝝ ꝑ manum moysi · an non. Itaq3 filij israel habitauerūt in medio chananęi ⁊ ethęi ⁊ amorręi ⁊ pherezęi ⁊ eugi ⁊ iebusęi: ⁊ duxerūt vxores filias eoꝝ · ipsiq3 filias suas filijs eorum tradiderūt: ⁊ seruierūt dijs eoꝝ. Feceruntq3 malū in conspectu domini · ⁊ obliti sunt dei sui ser-

rioꝝ principū · sicut alibi pharaoni ⁊ alibi chiram · vt humiliet eum · q̄ nimis fuerat exaltatus ⁊ affligat donec resipiscat · ⁊ ꝗrat dominū · q2 cū esset in supbia ignoꝛabat eum.

Potest quisq3 etiā ꝑuus vel minimus · etiā si nulla dignitate vsus supbie vicio laborare · ⁊ nihil tam fędū · tam execrabile: q3 pauꝑ supb⁹ · ⁊ diues mendax. Penetrat aliquādo moꝛbus supbię ipsum sacerdotalē ⁊ leuiticū oꝛdinē · ⁊ in nobis q̄ ad exemplū humilitatis politi sumus · ⁊ in circulo altaris velut specula q̄daz intuentib⁹ arrogantię viciū fetet · ⁊ de altari domini qd̄ debet incensi suauitate flagrare odoꝛ teterrimus supbię renitet.

Vide benignū dominum misericoꝛdiam cū seueritate miscentē ⁊ pene modum iusta ⁊ clemēti libratione pēsantem nō in ꝑpetuū tradit delinquentes. Quanto inq̄t tꝑe seruierunt baalim · tanto seruiunt cusainrasathaī. i. viij. annis. Disce h̄ q̄ errasse te cognoscis et quāto tēpore peccasti tanto humilia te ipsū deo · in confessione penitētię · nō expectes vt humiliet te cusainrasathaim ⁊ inuito necessitas extoꝛqueat penitētiam. Pręueni toꝛtoꝛis manus · q2 si te ipse correxeris · pius ē dominus qui vindictā ꝑpet ei qui illā penitēdo ꝑuenit. Notandū autē quia dum seruirent cusainrasathaī · ⁊ nō clamarent ad dominum · nemo suscitatus ē qui saluare eos posset. Cū ergo clamauerūt suscitauit eis saluatorē gothoniel qui interpꝛetatur tempus mihi dei · ꝑ quē ille populus de seruitute ereptus ē · et pax ꝑplo reddita quā supbia · ⁊ diuersa plebis facioꝛa fugauerāt

Videtur autē mihi gothoniel vnus eē de militia celesti ⁊ archangelicis turmis q̄ ad auxilium eoꝝ mittuntur · qui hereditatem capiunt salutis. Sunt enim angeli salutares · qui ꝑ gothonielem · vel ayot designantur.

Sq2 thesaurizaue- runt sibi ipsis iram · Siusto iudicio

uientes baalim ⁊ astaroth. Iratusq3 cōtra israel dñs · tradidit eos in man⁹ chusainrasathaim regis me-

†quantū. s. seruierunt baalim · debet enī afflictio penitētie esse · secundū quantitatē culpe

sopotamię†seruierūtq3 ei octo an-

S clamauerūt ad dominū cū tribularētur ⁊ de necessitatib⁹ eoꝝ liberauit eos · ⁊ eduxit eos de tenebris ⁊c. S nisi clamassent non suscitaretur eis saluatoꝛ S in tribulatione positi

nis. Et clamauerūt ad dominū q̄

Aug. Nota ꝙ hominē saluatoꝛē dicit ꝑ quē de⁹ saluat S ysterologia · spēs. s · yꝑbati

suscitauit eis saluatoꝛem · ⁊ libera-

S aliquē · s · archangeloꝝ missum in auxiliū eoꝝ qui hereditatē capiūt salutis S lxx. gothoniel qd̄ ē tempus mihi dei S cuius fa- milie cuius nobilitatis sit ostendit

uit eos · othoniel videlicet filiū ce-

S viri · s · mirabilis qui soci⁹ iosue fuit

nez fratrē caleph minoꝛē: fuitq3 in eo spiritus domini · ⁊ iudicauit israel.

S q2 spiritus domini erat in eo

Egressusq3 ē ad pugnā ⁊ tradidit dñs ī man⁹ ei⁹ chusainrasathaim regem sirię · ⁊ oppressit eū.

S magna largitas diuīe clemētie octo annis seruierūt ꝓ mltoꝛum delictis. xl. quieuerūt ꝓ vnius iusticia

Aug. Quantū tpis · s · pꝛimoꝛdia imperij romani sub numa pompilio · tm̄ modo re pacata habuerūt

Quieuitq3 terra quadraginta annis · et

S q2 · s · indignus erat populus qui haberet talē iudicē. vnde sequit̄ · addiderūt aūt filij israel ⁊c. considera q2 ꝓ eo ꝙ indigni erāt habere talē pꝛicipē ideo aufert̄ eis ·

moꝛtuus ē othoniel filius cenez.

Addiderunt autē filij israel facere malum in cōspectu domini: qui cō-

S vides quia peccata nostra vires hostib⁹ prebēt ⁊ reddunt · qn̄ malū facimus in cōspectu domini · ⁊ ꝯfoꝛtantur a domino aduersarii nostri. in spūalibus quoq3 cōtrarie virtutes nō inualescerent cōtra nos · Nec ipse zabulus nisi ei vires ex nostris viciis ꝑberem⁹ · ⁊ locum ei introeūdi ⁊ dominādi in nobis. peccādo faceremus · vnde · nolite locū dare dyabolo.

foꝛtauit aduersum eos eglon regē moab: q̄a fecerūt malū in ꝯspectu

Fuitq3 in eo spiritus domini. Magna laus ē pꝛimi iudicis ꝙ spiritus domini factus ē super eum ⁊ per spiritum dei iudicauit populum · qd̄ de alio dictum nō valde memini. Sūt hodie ecclesiarum iudices quibus datum est etiam iudiciū animarū. Sed nescio siquis dignus sit spiritu dei repleri.

Fuitq3 in eo spi. Adam. Postq3. s. clamauerūt ad dñm. Quis in nobis taz validū · tam iustū clamoꝛē emittit ad dñm · vt mereat̄ populus accipe iudicē · quē repleat spūs dei · vt possit rectū tenere iudiciū. Vn̄ liber ipe iudicū dicit̄ · qui scilicet iudicauerūt populū israel viros. s. mirabiles sicut iosue fuit · sic ⁊ liber regū in q̄ dr̄ quomō q̄sq3 regū regnauerit ⁊ q̄d egerit etiā malū vt ecclię · s · pꝛicipes vel iudices bona eoꝝ imitentur mala caueāt.

Seruierũt decẽ ⁊ octo an. Adam. Post .x. ⁊ octo annos iterũ clamauerũt filij israel ad dominũ ⁊ suscitauit eis saluatorem · aioth filiũ gera · filij gemini · virum ambidextrum. Qui suscitatur ad saluandũ israel nihil habet in se sinistrũ sed vtraqꝫ manuꝫ dextrã dignus populi princeps dign⁹ ecclesie iudex · qui nihil agit sinistrum · cuius nescit sinistra q̃d facit dextera. In vtraqꝫ pte dexter ẽ in fide · in actibus nihil habet de illis q̃ locant̃ a sinistris · quib⁹ dicet̃ · discedite a me operarij iniquitatis · nescio uos · ite ĩ ignẽ eternum ⁊c.

Adamantius. Etiam mẽsuras pene ĩdicat diuina scriptura supra octo annis · hic decẽ ⁊ octo dicit. Certum ẽ autẽ quia secundum moduꝫ peccati et cõuersionis morã etiam castigationis tẽpora terminant̃ · transiert̃ enim ⁊ isti .x. ⁊ .viij. anni seruitutis · ⁊ nõ dicitur quia clamauerunt ad dominũ · vel ꝯuersi sunt a malicia sua · sed post.

Saluatorem. Adam. Saluatores vel iudices qui ad liberandos filios israel suscitant̃ principes celestis milicie significant · quos emittit deus ad subsidiũ eoruꝫ · qui ad se toto corde clamauerunt ⁊ diuinã clementiam erga se cõuersione penitentie flexerunt. Scriptum est enim · qꝛ cum multo tempore fuissent pharaoni patres nostri clamauerũt ad dominũ · ita vt ipse diceret. Clamor filiorum israel ascẽdit ad me · ⁊ misso moyse visibiliter eduxit eos. Angelus quoqꝫ exterminator missus est qui omnia primogenita egipti vastaret · israelitarũ vero neminẽ tangeret · ⁊ sic patet virtutẽ celestẽ fuisse · que vastatis egiptijs filios israel de seruitute eduxit. Sub rege etiã assirioꝝ sennacherib · angelus domini mittit̃. qui ꝓstratis vna nocte · c · lxxxv · milibus hostium ⁊ vrbem ab obsidione · ⁊ populũ ab ĩteritu liberauit. Similiter ergo quãdo peccamus vel ꝓ peccatis in captiuitatẽ tradimur · clamem⁹ ad dominum non ore sed mẽte · vt dolor cordis fontẽ lacrimarũ ꝓducat ex oculis. Sicut ille qui ait · lauabo ꝑ singulas noctes lectum meũ .l.m.s.m.r. Si ita conuertimur a malis vt vltra non contingamus ea · mittet nobis dominus virtutem suam celestem per quam liberemur a virtute zabolica que omnia pro nobis agat · dextera ⁊ prospera · que faciat nos relinquere viam

eius. [pessimos inimicos] Et copulauit ei filios ammõ [qui cum ipso ĩpugnarent israel] ⁊ amalech: abijtqꝫ ⁊ ꝑcussit isrl̃ · atqꝫ possedit vrbẽ palmarũ. Seruieruntqꝫ filij isrl̃ eglon regi moab deceꝫ ⁊ octo annis · ⁊ postea clamauerũt ad dominũ. Qui suscitauit eis saluatorẽ [qui interpretat̃ laus] vocabulo aioth filiũ gera [nihil sinistrũ habẽs cui⁹ nesciebat sinistra quid faceret dextra] filij gemini · qui vtraqꝫ manu ꝓ dextra vtebat̃. Miseruntqꝫ filij israel ꝑ illum munera eglon regi moab. Qui fecit sibi gladiuꝫ ancipitẽ habentẽ in medio capulum longitudinis palme manus · ⁊ accinct⁹ [Adam. quicquid gerit aioth ambidexter dextrũ ẽ · dexter ẽ manib⁹ ⁊ pedibus · in femore enĩ dextro gladiũ portat · vt veniat ad regẽ moab ⁊ interficiat] est eo subter sagum in dextro femore. Obtulitqꝫ munera eglon regi [rotatus vel orbita · hic ẽ sermo philosophie q̃ summũ bonũ iudicat voluptatem] moab. Erat autẽ eglon crassus nimis. Cũqꝫ obtulisset ei munera ꝑsecutus ẽ socios qui cũ eo venerãt ⁊ reuersus de galgalis vbi erãt idola [Aug. Non mentit̃ · factũ enĩ verbũ appellat̃ · ⁊ secretũ factũ erat ei ad regẽ] · dixit ad regeꝫ. Verbum secretũ habeo ad te o rex. Et ille ĩperauit silentium. Egressisqꝫ omnibus qui circa eum erant · ingressus ẽ aioth ad eum. Sedebat autẽ in estiuo cenaculo solus. [qꝛ preceperat ei dominus hoc facere · quẽ populo suo saluatorẽ excitauerat] Dixitqꝫ. Verbuꝫ dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditqꝫ aioth sinistram manũ [sermonẽ euãgelicũ vel ꝓpheticũ] · ⁊ tulit sicã de dextro [disputãdo .s. vt extingueret omnem praui dogmatis · ⁊ crasse intelligẽtie sensum.] femore suo · infixitqꝫ eam in ventrẽ eius tam valide vt capulus sequeret̃ ferrũ in vulnere: ac pinguissimo adipe stringeret̃. Nec eduxit gladium · sed ita vt ꝑcusserat reliquit in corpore: statimqꝫ ꝑ secreta nature alui stercora proruperũt. Aioth aũt clausis diligẽtissime ostijs cenaculi ⁊ obfirmatis sera ꝑ posticũ egressus est. Seruiqꝫ regis ingressi · viderũt clausas fores cenaculi: atqꝫ dixerũt: Forsitan purgat aluum in estiuo cenaculo. Expectãtesqꝫ diu donec erubescerẽt · ⁊ vidẽtes ꝙ nullus aꝑiret · tulerunt clauem · ⁊ aperientes inuenerũt dominũ suum ĩ terra iacentẽ mortuũ. Aioth auteꝫ dum illi turbarent̃ · effugit ⁊ ꝑtransit locuꝫ ydoloꝝ vnde reuersus fuerat. Venitqꝫ in seyrath · ⁊ statim insonuit buccina in monte effraim: Descenderuntqꝫ cũ eo filij israel ipso in fronte gradiẽte. Qui dixit ad eos. Sequimini me. Tradidit enĩ dominus inimicos nostros moabitas in manus nostras. Descenderuntqꝫ post eum ⁊ occupauerũt vada iordanis que transmittũt in moab · ⁊ nõ dimiserũt transire quẽqꝫ: sed ꝑcusserunt moabitas in tpe illo circiter decem milia omnes robustos ⁊ fortes viros. Null⁹ eoꝝ euadere potuit. Humiliatusqꝫ est moab in die illo sub manu israel · [Aug. duplicato .s. tpe qd̃ fuit memorabile romanoꝝ sub rege pompilio] ⁊ quieuit terra octoginta annis a prelijs. Post hũc fuit sangar fili⁹

sinistram que ducit in perditionem · ⁊ reuocet nos ad viam dexterã que dicit ego sum via veritas ⁊ vita.

Qui vtraqꝫ ⁊c. Secundum spiritualem intelligentiam omnes sancti ambidextri dicunt̃ · dyabolus ⁊ principes eius ambisinistri · totũ enim qd̃ agunt sinistrũ ẽ ⁊ ꝑuersum · ⁊ eterno igni cum his qui a sinistris sunt deputatum.

Ingressus est aioth ad eũ. Ada. Aioth ĩterpretat̃ laus arte enim callida ⁊ laudabili vsus deceptiõe interemit eglon qui interpretat̃ rotatus vel orbita. Oportet tales esse nostri populi iudices qualis fuit aioth q̃ ĩterpretat̃ laus vt omnes volubiles motus · ⁊ orbitas mali itineris excidant ⁊ ꝑimant madianitarũ regem qui ĩterpretat̃ fluxus · vel effusio · fluxe ergo ⁊ dissolute gẽtis quis ẽ princeps vel dux · nisi sermo illius philosophie que summũ bonuꝫ iudicat voluptatẽ: quẽ interficit euangelic⁹ sermo ⁊ ꝓpheticus qui gladio cõparatur qui in ventre eoꝝ ⁊ in imis ꝑcordijs ambidextri doctoris disputationib⁹ cõcludit̃ vt veritatis eos assertione ꝯcludens extinguat omnem praui dogmatis ⁊ crasse ĩtelligentie sensum q̃ se extollit cõtra spiritualeꝫ scientiã christi · vt hoc faciẽs ⁊ dimicãs ĩ verbo dei omĩs ecclesie iudex fiat laudabilis aioth. Cui dicat̃ a domino. Euge serue .b. ⁊ f. qꝛ s.p.f.s..m.t.cõ.

Pinguissimo adipe strin.. Aug. Merito queritur quõ fuerit exilis valde rex eglon ⁊ clauserunt adipes vulnus quando ꝑcussus ẽ · sed intelligendum ẽ ea locutione dictũ que solent ecõtrario intelligi · sicut dicit̃ lucus ꝙ minime luceat · ⁊ abundare qd̃ nõ ẽ ⁊ benedixit regi .i. maledixit · sicut ĩ libro regnoꝝ de nabaioth dictum ẽ. Nam in ea interpretatione dictũ que non secundũ .lxx. sed ex hebreo ẽ . ita ĩuenimus · erat aũt eglon crassus nimis.

Tulerunt clauem.. Aug. Quomodo pueri regis eglon claui aperuerunt · ꝙ aioth claui non clauserat. Aut si ille claui clauserat · quomodo eum secum non tulerat: vt nec isti claui aperire possent: Proinde aut alia clauis allata est aut tale gen⁹ clausure fuit · qd̃ sine claui posset claudi · nec sine claui apiri. Nam sunt q̃dã talia · sicut ea q̃ verrudata dicuntur.

Post hunc fuit. Adam. Lxx. Semegar .i. ibi aduena · oẽs ei hoĩes

dei aduene sunt in hoc mũdo· sicut ille q̃ dicebat. Incola ego sum in terra apud te· ꝛ pegrinus· sicut omẽs patres mei· hunc ergo semegar spiritussan-ctus ibi incolã dicit. i. hic· ꝙ enim spũisancto q̇ in cęlis ẽ ibi est· nobis hic est. Post hũc ꝛc. Aug. Querit quõ post aioth pugnauerit sangar ꝑ isrl· ꝛ eũ saluasse dictus sit. Non enĩ fuerat captiuatus vel iugo seruitutis innexus. Sed ita saluauit· nõ qꝛ hostis nocuerit· sed ne ꝑmitteret nocere· quẽ creden-dũ est bello cępisse tẽptare· ꝛ huius victoria fuisse repulsum.

di verbũ dei. Ita ergo agamus· ꝛ oremus ne hac fame ꝛ siti indignatione dei ꝯdemnemur· ne auferat a nobis qui nos verbo dei ꝛ ope instiuat. Si enim malũ fecerimus in cõspectu domini morietur nobis aioth· ꝛ auferetur semegar· ꝛ obscurabitur laus nostra· ꝛ trademur in manus iabin regis cha-naan· qui interꝑtatur sensus vel prudẽtia. Si ergo nõ ꝓbauerimus deum habere in noticia tradet nos deus in repbũ sensum· repletos iniq̇tate· nequi-tia· fornicatione· auaricia ꝛc. Vides qui sunt ꝛ quales sunt q̇ tradunt in re-ꝓbum sensum· ꝛ iabin principi chananęoꝝ.

Qui percussit. Adaman. Semegar ꝑcussit alophilos in sexcentis viris in stiua vel pede aratri. Aliud genus laudis in semegar video. Iste i aratro pugnat· aioth inquit in gladio· vincit tamen ꝛ hic· ꝛ ꝓsternit alophilos. Potest ergo fieri vt ecclesię iudex nõ semꝑ gladium ꝓferat. i. vt nõ semper austeritate vbi· ꝛ acumine correctionis vtatur· sed imitet agricolam· velut aratro sulcans animę nostrę terram· ꝛ sępius clementi monitiõe rescidens vt aptet eam suscipiẽdis seminibꝰ. Interficiunt etiã sic alophili· cũ nõ argumẽtis· ꝛ acumine cõtra aduersarios vtimur· sed agresti ꝛ simplici cõmonitione· de animis auditoꝝ vicia ꝓpellimus.

Tu quoqꝫ esto agricola animę tuę. Vtere aratro: quo vtitur semegar. Sed cum miseris manũ in aratruꝫ noli respicere retro. i. postqꝫ tuleris crucẽ tuam· ꝛ secutꝰ fueris christum· postqꝫ sęculo renunciasti· et his quę i sęculo sunt· noli requirere ea q̃ ꝓpter christũ reputasti vt stercora· qꝛ si in hoc aratro manum habueris semꝑ· vt cõfidẽter dicas· mihi aũt absit gloriari nisi in cruce dñi. n. i. christi ꝛc. Cadẽt a dextris tuis mille ꝛ. x. milia ꝛc. ad te ꝯo ñ appoxima-bũt.

C. IIII. Addideruntqꝫ filii ꝛc. Quasi ꝑ peccatis populi dux bonus obijt· peccatoribus autem ꝛ indignis aufertur homo dei. Sed dicit aliquis. Quando ecclesia dei sine iudice est? Si prior discesserit· alter adhibetur· nõ semꝑ prĩceps populi: ecclesię iudex ꝑ dei arbitrium datur· sed vt merita nostra deposcũt. Si mali sunt actus nostri ꝛ operamur mala in cõspectu domini· dant nobis principes secundũ cor nostruꝫ. Vnde· fecerũt sibi regem sed nõ ꝑ me· ꝛ principẽ· ꝛ non ꝑ consiliũ meũ· hoc dictũ videtur de saule quẽ ipse dominus elegerat· ꝛ regẽ fieri iusserat. Sed qꝛ non secundũ dei voluntatẽ· sed secundũ peccatoris populi meritũ fuerat electꝰ· negat eum sua voluntate vel cõsilio ꝯstitutum. Sic in ecclesia populi pro meritis· aut verbo aut ope potens a deo tribuitur rector· aut si maluꝫ faciat populus in cõspectu domini· talis ecclesię iudex datur· sub quo fameꝫ verbi dei ꝛ situm populus patiat· ꝛ nõ famẽ panis aut sitim aque· sed audiẽ-

anath· q̃ ꝑcussit de philistijm sex-
senarius qui multiplicatus ꝑuenit in sexcẽtos mundũ significat sex diebus ꝯsummatũ. sexcẽtos ergo ĩ aratro ille dicit ꝑcussisse cui ꝑ crucẽ christi crucifixus ẽ mundus
centos viros vomere. Et ipse quoqꝫ defendit israel.

C. IIII.

Addiderunt filij israel facere malũ in cõspectu domini post mortẽ aioth· ꝛ tradidit illos dominus in manus
sensus vel prudẽtia· qui enĩ non ꝓbant deũ habere in noticia tradunt in repbum sensum
iabin regis chanaan qui regnauit in asor: habuitqꝫ ducem exercitus
i. visionẽ equi
sui nomine sisarã. Ipse autẽ habi-
Adam· Obserua
tabat in aroseth gentiũ. Clamaue-
qꝛ nesciũt clamare filij israel ad dominũ· nisi traditi in manus iabin regis chanaan vel ꝑ sisaram principẽ militie eius afflicti
runtqꝫ filij israel ad dominũ. Nõ-
quibus affligeret populus dure ceruicis
gentos eniꝫ habebat falcatos cur-
rus· ꝛ ꝑ viginti annos vehemẽter
hoc de nullo
oppresserat eos. Erat aũt delbora
iudicũ legitur
prophetes vxor lapidoth· quę iudicabat populũ in illo tẽpore. ꝛ se-
qꝛ iustus sicut palma florebit quẽ ꝓphetia crudiendo ꝓducit ad palmã supne vocationis
debat sub palma quę nomĩe illius
q̃ ĩterꝑtat excelsa domus dei
vocabat· inter rama ꝛ bethel i mõ-
te effraim: ascendebantqꝫ ad eam
primo
filij israel ĩ omne iudiciũ. Quę mi-
priorẽ populũ i. coruscatiõꝫ que· s· habet lucẽ nõ ꝑmanentẽ· cito enĩ desinit· hic ẽ prior populus qui primo omniũ ꝓphetarũ ꝑ ꝓphetiam vocatꝰ ẽ. ad audiẽda eloquia dei ꝛ capienda munera legis qui refulsit quidẽ splẽdore legis· sed nõ ꝑmãsit· nec ꝯtinuum lucis fulgoreꝫ obtinuit·
sit ꝛ vocauit barach filiũ abinoeꝫ
de cedes neptalim· dixitqꝫ ad eum. Precepit tibi dominus deus israel. Vade descẽde: ꝛ duc exercitũ in montem thabor: tollesqꝫ tecũ decẽ
seruus emissus
milia pugnatorũ de filijs neptaliꝫ ꝛ de filijs zabulon. Ego aũt adducam ad te in loco torrẽtis cison sisaram principẽ exercitus iabin ꝛ currus eius atqꝫ omnẽ multitudinem ꝛ tradaꝫ eos in manu tua. Dixitqꝫ
ꝓphetiã — populus prior — ꝑmissio falsa
ad eam barach. Si venis mecum
excusatio vera
vadam: si nolueris venire mecum non pergam. Quę dixit ad eum.
ostẽdit prima
Ibo quidem tecuꝫ sed in hac vice
uim victorię palmã· nõ esse apud populũ illum
victoria nõ reputabit tibi: quia in
iabel
manu mulieris tradet sisara. Surrexit itaqꝫ delbora· ꝛ perrexit cum barach in cedes. Qui accersitis zabulon ꝛ neptalim ascẽdit cum decẽ milibus pugnatoꝝ habens delboram in comitatu suo. Aber autẽ cineus recesserat quondã a cęteris cineis fratribus suis filijs obab cognati moysi· ꝛ tetẽderat tabernacula vsqꝫ ad vallem quę vocat sennim· ꝛ erat iuxta cedes. Nunciatũqꝫ ẽ sisare ꝙ ascendisset barach filius abinoem in montẽ thabor cum

In manu iabĩ regis. Adam. Princeps militię iabin erat sisara· q̇ ĩterꝑtatur visio equi. Iste enĩ ẽ aĩalis nõ spũalis· ꝛ nõ videt nisi ea q̃ animalis sunt. Ipsa est ei visio. Ipse enĩ ẽ semꝑ intuitus· ꝛ ideo semꝑ aĩalis homo· q̇ secundum carnẽ natus ẽ ꝓsequit eum q̇ secundũ spiritũ donec aĩalis intelligat ꝛ examinet oĩa ꝛ intelligat vnde sibi sit auxilium deposcendũ· ꝛ clamet ad dominũ· donec illi animę q̃ clamauerit ad dñm suscitetur ꝓphetia· quã delbora significat· ꝛ secundũ ꝓphetię gratiã ꝛ intelligentiã· vel ecclesię ꝓpl's gubernetur· vel cuiusqꝫ anĩę sensus.

Erat autẽ. Adaman. Secundũ aplm oĩs scriptura diuinitꝰ ĩspirata· vtilis ẽ ad docendũ ad increpandũ ad doctrinã q̃ ẽ ad iusticiã. Querit ergo q̇d habet ista scriptura q̃ diuinitꝰ ẽ ĩspirata doctrinę vel ĩcrepatiõis· vl' discipline. Quid eĩ ꝯfert si legamꝰ· ꝙ delbora mulier· ꝓphetissa vxor lapidoth· iudicabat isrl' ꝛc. Primo ergo h̄ ipsũ ꝙ cũ plurimi iudices ĩ isrl' fuerãt de nullo dr· qꝛ ꝓpheta fuerit sicut de delbora muliere· ꝓstat ĩ hoc cõsolatõꝫ muliebri sexui ne ꝑ infirmitate desperet se ꝓphetiã posse suscipe· sed credat qꝛ cõfert hanc gratiã mẽtis puritas ñ sexꝰ diuisitas.

Delbora. Apis vel loquela q̃ ꝓphetiã significat· q̃ suaues cęlestis doctrinę fauos· ꝛ dulcia diuini eloquij mella ꝯponit. Vñ. Quã dulcia faucibꝰ meis eloq̇a t. s. m: ꝛ f. ori. m. ꝛ alibi. Judicia dñi dicit ꝓpheta ꝑciosa esse suꝑ aurum ꝛ lapidem ꝑciosum nimis· ꝛ dulciora suꝑ mel ꝛ fauum.

Et sedebat super pal. Adam. Vide in quibꝰ locis sedet ꝓphia inter excelsa. s. ꝛ domũ dei. Nihil humile vel vile erga ꝓphię sedẽ reperiri pt. Sicut salomõ dicit q̇d in altis. s. portis ciuitatũ assistat· vel ĩ muroꝝ menibꝰ habitet vel ĩ altis turribꝰ libere agat. Inter domũ dei ergo ꝛ excelsa dr habitare. Non enĩ docet q̃ suꝑ terrã sunt q̃rere· sed q̃ in cęlis vbi christus ẽ in dextera dei sedẽs. Illuc nos hortat ascendere. Illuc discipulos suos molitur mouere prophetia.

Si venis. Aug. Quid ẽ q̇d respondens barach delbore ait. Si ibis

mecũ ibo. ⁊ si nõ ieris mecũ nõ ibo quoniã nescio diẽ in quo ꝓsperat angelũ dominus mecũ. Quasi a ꝓphetissa diẽ audire nõ potuerit. nec illa diẽ respõdit. sed prexit cum illo ⁊ quid ẽ qđ ꝓsperat angelũ dñs mecũ: an hic demõstratum ẽ. qꝛ ⁊ angeloꝝ actus ꝓsperantur .i. adiuuant a domino vt feliciter cedant. an locutõnis ẽ. ꝓsperat angelũ mecũ .i. facit mecũ prospera ꝑ angelũ

Adamantius.
Non ascendaz nisi tu ascẽderis mecũ. vides quomõ illis prioribus prophetia detulit eloq̇a dei. ⁊ illis dicit data esse ꝑcepta vt ascendant ĩ montẽ sed excusant ⁊ dicũt. Non ascẽdam nisi tu ascẽderis mecũ. ⁊ de excusatione quidẽ verꝫ ẽ de promissione falsum. Non enĩ ascendũt in montẽ domini. Nõ aũt pollicentur se ascẽdere cũ prophetia falsum est. Nõ enĩ secuti sunt prophetiam. vt crederẽt christo. de quo oĩs prophetia est. dicit ergo ei delbora. Ibo tecũ. sed nõ erit primat⁹ in hac vice tuus. In manu mulieris tradet dñs sisaram ⁊c. apte ostendit. qꝛ nõ erat apud populum illũ primatus. nec victorie palma sed in manu mulieris cui nomen iabel tradit sisara

Egressa igitur iabel. Adam. Iabel mulier alienigena ecclesiam significat. q̃ ex alienis gentib⁹ congregata ẽ. Interpretat ei iabel ascensio qꝛ nõ est alia ascensio ad celuz nisi ꝑ ecclesiã multiformis sapiẽtie dei. Ipsa ergo dum a corꝑalib⁹ ad spũalia. ⁊ a terrenis ascendit ad celestia interficit sisarã. q̇ carnalium vicioꝝ. ⁊ aĩalis hoĩs formam tenet. Quia sisara visio eq̇ĩ interpretat de quo dicit Nolite fieri sicut equ⁹ ⁊ mulus .q. non ẽ int. Palo ergo eũ interficit .i. ligni crucis acumine ⁊ virtute ⁊ bene maxillas eius palo transuerberasse dicit. Os ei qđ de carnalib⁹ loquebat. ⁊ doctrina q̃ carnis gloriã ꝑferebat. q̃ in delicijs ⁊ voluptate viuendũ. sapientib⁹ seculi ꝑsuadebat. ⁊ luxurie adulatione decepat ligno crucis ꝯfoditur. qꝛ viã quã philosophia latã ⁊ spaciosam ꝑdicauerat voluptatis. hanc christus artã ⁊ angustã nobis salutis viã ostẽdit. Sic ergo iabel .i. ecclesia vicioꝝ principẽ sisarã tectũ pellib⁹ .i. membroꝝ mortificatione sopitũ eterno tradidit somno.

Da mihi obsecro. Adam. Sisara aquã petijt. iabel vero lac tribuit Lactis cib⁹ dicit in scripturis sanctis doctrina. q̃ incipientib⁹ velut puulis tradit. non enĩ statim discipulis profunda ⁊ secretiora tradẽda sunt sacramenta. sed morum correctio. ⁊ disciplinẽ emẽdatio. religiose ꝯuersationis. ⁊

delbora. Et congregauit nongentos falcatos currus. ⁊ omnez exercitũ de aroseth gentium ad torrentem cison. Dixitq̃ delbora ad barach: Surge: hec ẽ enim dies in q̃ tradidit dominus sisarã in manus tuas. En ipse ductor est tuus. Descendit itaq̃ barach de monte thabor ⁊ decẽ milia pugnatoꝝ cum eo

Aug. Ecce quomõ cõmendat scriptura agere deuz in cordib⁹ hominũ vt det exitũ reb⁹ que ꝯstituit. Pauefecit enĩ sisarã vt traderet eum.

Perterruitq̃ domin⁹ sisarã ⁊ omnes currus ei⁹. vniuersamq̃ multitudinẽ in ore gladij ad cõspectuz barach intantũ vt sisara de curru desiliẽs. pedib⁹ fugeret. ⁊ barach ꝑsequeret fugientes currus ⁊ exercituz vsq̃ ad aroseth gentiũ. ⁊ omnis hostium multitudo vsq̃ ad internitionẽ caderet. Sisara aũt fugiens ꝑuenit ad tentoriũ iabel vxoris aber cinei. Erat autẽ pax inter iabin regem asor. ⁊ domũ aber cinei.

mulier alienigena — que prius cũ eo amicicie fedus habuerat

Egressa igit iabel in occursuz sisare. dixit ad eum. Intra ad me domine mi: ne timeas. Qui ingressus tabernaculũ eius. ⁊ oꝑtus ab ea pallio. dixit ad eaz: Da mihi obsecro paululũ aque: quia sitio valde.

lxx. pellibus — moralis doctrine que ꝑuenit puulis

Que apuit vtrem lactis. et dedit ei bibere ⁊ operuit illũ. Dixitq̃ sisara ad eam: Sta ante ostium tabernaculi. ⁊ cum venerit aliquis interrogans te ⁊ dicẽs. nunquid hic ẽ aliquis: respondebis. Nullus ẽ.

aĩalis homo — lxx. pal

Tulit itaq̃ iabel vxor aber clauuz tabernaculi assumẽs pariter ⁊ malleum. ⁊ ingressa abscõdite ⁊ cum silentio. posuit supra tẽpus capitis eius clauuz: ꝑcussumq̃ malleo defixit in cerebrũ vsq̃ ad terram: qui soporem morti socians defecit. et mortuus ẽ. Et ecce barach sequẽs sisaram veniebat. egressaq̃ iabel in occursum ei⁹. dixit ei. Veni ⁊ ostẽdam tibi virum quẽ queris. Qui cum intrasset ad eã. vidit sisarã iacentẽ mortuũ ⁊ clauũ infixũ in tẽpore eius. Humiliauit ergo deus in die illo iabin regẽ chanaan coram filijs israel: qui crescebãt quotidie ⁊ forti manu opprimebãt iabin regẽ chanaã donec delerẽt eũ.

mam .i. crucis lignũ. cuius acumĩe ⁊ virtute ecclesia diabolũ interfecit. qđ barach .i. prior populus ꝑ legis precepta facere nõ potuit — lxx. maxillam — qui prior sequi cepat — ecclesia — de gentibus que ꝑtereunte victoriã preripuerat — Nota

Qui non esse ꝯsequens cũ scriptura dicit virũ intrare ad aliquã mulierẽ q̇ cũ ea mixtus sit quãuis ita soleat loqui. hic ergo ꝓprie dictu ẽ. intrauit ad eã .i. in domum eius

C. V.

laudẽ victorie

Cecineruntq̃ delbora ⁊ barach fili⁹ abinoem in illo die dicentes: Qui

que supandũ sisarã precincrat. — maritus delbore qui ⁊ lapidoth.

tradit. Lapidoth interpretat fulgor. barach fulmẽ. qꝛ anteq̃ vlcisceret israel quasi fulgor resplẽdebat in populo. meritis .s. ⁊ prerogatiua operũ Postq̃ vero vltus ẽ israel. fulmen .i. ꝑcutiẽs vocatus est.

simplicis fidei ꝓma elemẽta. h̃ ẽ eccl̃ie lac. hoc ĩcipientiũ ꝑuuloꝝ ꝓma elemẽta. Sed iste cibus his qui ad bonũ tendũt. vitã tribuit ⁊ salutẽ. his vero q̇bus cõtraria placẽt. quib⁹ luxuria. libido. auaricia. ⁊ omĩs ĩpietas cordi est necem. Ex eisdem ergo cibis alunt boni. suffocant mali. ⁊ vbi pijs vita. impijs mors. sicut vinũ sanos iuuat. ⁊ cor hoĩs sani dũtaxat letificat. Febrientibus vero ꝑniciem parit. sic intelligendũ est sisarã animalez hominem. ⁊ vicioꝝ principẽ ꝑ doctrinã eccl̃ie quã nõ ex fide suscepit. extinctum.

Que aperuit vtrez. Adam. Vnaqueq̃ aĩa hoc lacte euãgelico ⁊ apostolico sisarã in se sopiat. ⁊ extinguat. Si enim ꝑ h̃ quis edoctus mortificauerit mẽbra sua que sũt sup terrã. auariciã fornicationem ⁊ huiusmodi sisaraz in se ipso videbit ꝑemisse. Vt hec nõ mõ in ꝑsona ecclesie ꝯsummari: sed etiam in aĩa sua ostendat q̇sq̃ ĩpleri. Quia ergo sisarã ĩcepit insectari populus prior. h̃ interempt⁹ ẽ a muliere .i. gentiuz ecclesia. ⁊ in manu eius data est victorie palma. in ꝯsummatione omniũ .i. in fine seculi canticũ etiam dño cantabit ꝑ delboram ĩ quo primat⁹ dabit iabel .i. ecclesie gentium. nec tamẽ delbore laus silebit. h̃ vnũ primis ⁊ nouissimis victorie ꝑmium dabitur.

Egressaq̃ iabel in occur. Adaman. Occurrit iabel .i. ecclia priori ꝑplo. insectãti sisarã. Insectabatur eĩ israel legẽ iusticie: sed in legẽ iusticie nõ ꝑuenit Occurrit ergo ecclesia etiã ipsi ostendens opus suũ. ⁊ victoriam cõsummatã. ⁊ in societatẽ ꝓstrati hostis iuitat. qꝛ cum plenitudo gentiũ introierit. tunc omĩs israel saluus fiet Fit ergo primat⁹ ĩ manu mulieris alienigene nõ tamẽ excludit etiã barach a cõsortio glorie qui prior quidẽ ceꝑat. sed nouissimus ꝑuenit ad fidẽ. Immo dum ille ꝑuenit. iabel alienigena ꝑtereuntẽ quodãmodo victoriã rapit. Eadẽ forma ꝑcessit in esau. et iacob. dũ enĩ esau sequeret agrestia ⁊ moraretur in saltib⁹ ꝑueniens iacob ⁊ mulieris matris cõsilio cõpositos patri offerẽs cibos benedictionẽ primat⁹ accepit. In euãgelio quoq̃ ꝑgente dño ad filiã pcipis sinagoge suscitandam. ꝑueniẽs mulier sanguinaria fideli tactu prior cõsequitur sanitatẽ.

Cecinerũtq̃ delbora. Adam. Si meminerimus q̃ in supioribus dicta sunt qđ significet delbora q̇d barach q̇d itẽ iabel. q̃ aduersarium sola deiecit. quid ue sisara. qui a muliere alienigena ligni virtute prostratus est

intelligimus hec omĩa sacramẽta esse· q̃ in nouissimis tpibus p ecclesiã ↄsu
ment· 7 in hoc cãtico: velut epienna .i. laudẽ esse descriptã victorie illius .s. tẽ
poris· quo nouissimus inimicus destruet mors. Tunc enĩ exultabit delbora
.i. illustrabit ꝓphetie gloria· q2 q̃ ꝓdixit implebunt· tunc iahel .i. ecclesia ho
stem ↄmunem omniũ supabit· 7 cum plenitudo gentiũ introierit· barach .i.
reliquus israel saluus fiet· 7 in societatẽ victorie recipiet. Tunc si digni fue
rimus cantabimus canticũ istud· refertum mysticis 7 ꝓpheticis sacramentis.

Idem. In incipiendo principes in israel in voluntatibus populi bñdicite dominũ 7c. Benedictio inqt q̃ benedicimus dñm: fit ĩ exordio principũ in israel· deinde in volũtatibus populi. verbi gratia. Cum primũ venimus ad cultũ dei· 7 initium doctrine celestis accipim⁹ a principib9 israel· hec initia capiẽda sunt pricipes aũt israel .i. populi christiani: angelos accipiẽdos puto de quibus dicit. Angeli eoꝝ sp vident faciẽ patris qui in celis est. Verbi gratia. Sicat quis puer ad scolã a magistro quasi discipulus suscipit· sed non statim ab ipso discẽdi sumit exordiũ· sed cum ab eo prima tantũ elementa suscepit· tradit alijs erudiẽdus· quasi scole ipsius principib9 vt cũ ab illis quãtum in ipsis ẽ fuerit edoct⁹ tandẽ ipsius doctoris pfectiora pcepta suscipiat. Institutionũ ergo nostraꝝ initia repetẽs ꝓphetia dicit· q cũ a pricipio ceperint principes operari in nobis deinde nos volũtate 7 ꝓposito ꝓsequamur· 7 aucti pfectibus iã ad benedicendũ ipsum deum veniamus. In incipiendo inquit principes ĩ israel. Initia sũt q̃ iuuari a principibus dicunt. Post hec iam volũtate ꝓpria· 7 ꝓposito nitendũ ẽ: vt benedicere dominũ mereamur· populus enĩ isrł cũ incipet exire de egipto· 7 transire mare rubrũ: nihil ipsius ꝓprio labore· sed totũ p principes .i. p angelos agebat. Unde vos tacebitis 7 dominus pugnabit p vobis. Vastator angelus p eis pugnauit· qui egiptioꝝ primogenita interemit. Israelitarum nec pecus mutire fecit. Non aũt expectandum ẽ semp· vt angeli pugnent p nobis· sed in principio tantũ ab his principib9 iuuamur· sed pcessu tẽporis oportet nos ipsos etiã armatos exire ad ꝑlium. Ante enim quã bella discamus anteq̃ pugnas domini pugnare meditemur· a principib9 angelis subleuamur· anteq̃ panis celestis annonã ↄsequamur· 7 agni immaculati carnib9 satiemur. anteq̃ vere vitis q̃ ascendit de radice dauid sanguine inebriemur dũ puuli sum⁹· 7 lacte alimur· vt initioꝝ christi sermonẽ teneam⁹ tanq̃ puuli sub pcuratoribus 7 actoribus angelis agimus. Postea vero dicitur nobis. Induite vos armaturã dei· vt possitis stare aduersus insidias dyaboli. Non patitur nos vltra apostolus sub alis lactantiũ latitare. Inui

sponte obtulistis de israel animas
vestras ad piculũ: benedicite dño.
† ĩterioribus aurib⁹ · ↑reges vocat quos ad audiendũ verbũ dei ↄuocat · ↑ĩ exterioribus
† Audite ↑reges ↑ĩ aurib⁹ pcipite pri
ſ lxx. satrape · ſ Adamã. vox iusti· ille quidẽ ẽ canore vocis et sincere mẽtis vt cãtilena eius diuinuz delectat auditũ qui oĩo nõ habet in se raucũ pcti
cipes. Ego sum ego sum que domi
sonũ· et nihil offensiõis ĩ ligua· nihil crassitudis in spiritu
no canam: psallã domino deo isra
ſ exisse dicit dñs de seyr. 7 trãsisse p edom· q2 idumeis legẽ recipe nolentib⁹ dedit eã iudeis in mõte sina
el. Domine cũ exires de seyr · 7 trã
ſ mons sina .s.
sires p regiones edom · terra mota
ſ a facie domini celi pauẽtes sudasse· 7 aquis stillasse dicũtur·
ẽ: celiq3 ac nubes distillauerunt a
†cõtremuit 7 fumauit subaudis
quis. Montes fluxerũt † a facie do
mini· 7 sinai a facie domini dei isra
ſ vel enaph vel sanaph
el. In diebus sangar filij anath · i
ſ a iahel .s. interẽpto sisara· apte sunt vie. 7 absq3 vllo timore ibant in domũ domini· non sicut ante p calles deuios
diebus iahel quieuerũt semite · 7 q̃
ingrediebant p eas ambulauerũt
ſ defuerũt · ſ legis pdicatores
p calles deuios. Cessauerũt fortes
ĩ israel 7 quieuerũt donec surgeret
ſ que predicãdo 7 exhortãdo doceret · 7 cõsiliando ab hostib⁹ liberaret
delbora: surgeret mater in israel.
ſ q2 inermes fortes fecit· 7 triũphales
Noua bella elegit dominus: 7 por
ſ q2 nec cli
tas hostiũ ipse subuertit. Clipeus
peus nec hasta inueniri poterat in israel · q2 iabin rex chanaan abstulerat eis arma
7 hasta si apparuerũt in quadragi
† Adamã . nõ humanũ .s. sed diuinuz· neq3 enim secundũ hominem cogito · ſ deũ inducit loquentẽ
ta milibus israel. † Cor meũ diligit
ſ in hebreo doctores · ſ legis doctores q̃
principes israel: Qui ꝓpria volun

tat nos ad certaminũ cãpos. Vides quomõ omnia p ordinẽ fiunt in populo dei· in incipiẽdo pricipes iuuant. Cum adiutus fueris ab eis 7 eruditus iam tibi ipse spõte· que didicisti a principib9 gere. Recte enim decoctis principijs depositisq3 rudimẽtis committitur nostre volũtati· vt vel laus merito sit nostra quasi nostra virtute q̃sita· vel culpa q̃ p nostrã venit ignauiã.

Audite reges. Adamã. Aurib9 pcipite· oẽs satrape. Sic iferiores sũt regib9 satrape· ita 7 aurib9 pcipe inferius videt esse q̃ audire· audire eĩ ad ĩteriorẽ ptinet hominẽ vñ. Qui h3 aures audiẽdi audiat. Aurib9 vo pcipe ad exteriorẽ 7 corpalẽ auditũ. Vobi qui audire dbẽt reges dñr. Qui vero aurib9 pcipere satrape.

sponte offerunt animas suas discrimini
tate obtulistis vos discrimini be
nedicite domino: qui ascẽditis sup
† Adamã. corpa .s. anĩe subiugata · castitatis 7 pudicicie splẽdore nitẽtia ſ sciẽtia legis ↑ in hebreo asinas· hi sunt doctores israel sup quoꝝ doctrinã populus ascẽdere 7 requiescere dicit ↑ĩ in hebreo sedẽtes sup iudiciũ
† nitẽtes ↑ asinos· ↑ĩ 7 sedetis supra ĩ
ſ legis ñ ab errãtes .s.
iudicio 7 ambulatis in via loqui
ſ .i. laudate · ſ populũ sedentẽ sup asinas· ꝓuocat ad benedicendũ dominũ
mini. Ubi collisi sunt currus 7 ho
Adamã.
stiũ suffocatus ẽ exercitus · ibi nar
Sacrificiũ deo acceptabile qd offert in iusticia 7 equitate.
rent iusticie domini · 7 clementia in
fortes israel. Tunc descẽdit popu
ſ domus domini .s. q2 benedicto domino 7 laudato in loco victorie· descenderũt ĩ domũ domini· vt ibi laudarẽt orãtes · 7 sacrificia offerentes·
lus domini ad portas: 7 obtinuit
† hoc ĩ hebreo nõ habet · ↑ Adamã. ꝓphetia exurgit in aduentu christi 7 populos ad fidẽ exurgere facit·
† pricipatũ. ↑ Surge surge delbora
surge surge 7 loquere cãticũ. Sur
in hebreo predare predã tuã ↑ captiuitatẽ de hostib⁹ capit qui celestis patris respõsa custodit
ge barach · 7 † apprehẽde † captiuos
ſ Adamã. respõsionis pris · ſ reliquie isrł saluẽ fient
tuos fili abinoẽ. Saluate sunt re
ſ in hebreo dominus ꝓpter me in fortibus dimicat· 7 ẽ vox toti⁹ populi
liquie populi. Dominus in fortib⁹
ſ contra egiptios· 7 ceteros eoꝝ inimicos
ſ In exodo legit fugauit iosue amalech 7 populũ eius in ore gladij 7c.
dimicauit. Ex effraim deleuit eos
ſ iosue · ſ saul .s. precipiente domino amalech deleuit q delbora multo ante prophetauit
in amalech 7 post eu3 ex beniamin
ſ hoc in hebreo nõ habetur sed apiendi sensus gratia additum est
in populos tuos o amalech. De
ſ ad ꝓsterndenũ .s. sisarã
machir pricipes descenderũt · 7 de

Adaman. Exulta popule dei· audi tue nobilitatis ĩsignia vocaris ad audiẽdũ verbum dei· non vt plebs sed vt rex· tu es enĩ genus regale 7 sacerdotale. vnde. christus rex vester dicit· rex regum 7 dominus dñantium sed si exultas de nobilitatis titulo· disce qd agendo q̃sq3 fiat rex. Regẽ te oĩm esse facis· si regnet christus in te Rex enĩ a regẽdo dictus ẽ. Si ergo in te animus regnat · 7 corp⁹ obtpat si vicia sobrietatis pmas freno· merito rex vocaris· q2 recte regit 7 effect⁹ tlis digne vt rex ad audiẽda verba diuina vocaberis.

In diebus san. Quieuisse dnr semite· q̃ ĩ dieb9 sangar ducis isrł ꝓoccupate erãt ab hostib9 7 nõ audebãt ĩ domũ dñi ad orõnẽ ascẽdẽ a qb9 ñ scribit sãgar plene liberasse.

Cor meũ. Adamã. Cor meũ ad ea q̃ disposita sunt huic isrł Quasi cor meũ anim⁹ me⁹ · 7 tota mens mea ad illd tẽdit· illd ꝓspicit q dispositũ ẽ· 7 ꝓparatũ israel. vñ omĩa q̃ ĩ mũdo sunt reputo vt stercora· vt christũ lucrifaciã· q̃ ꝓparauit illa oĩa q̃ ocul⁹ ñ vidit nec auris audiuit.

Qui propria vo. De qbus dr· qui spõte obtulistis aĩas vestras ad piculũ 7c. q2 legi dei 7 huituti se subdiderũt die 7 nocte ĩ lege ei⁹ meditãtes

Qui ascẽditis s. ni. Adamã. Potẽtes ppli bñdicite dñm q' ascẽditis sup iumẽta 7c. Corp⁹ nrm iumentũ ẽ· ad iumentũ enĩ 7 ad misteriũ anime datũ ẽ. Interiori hoĩ dr. Qui ascẽdit sup iumentũ .i. corp⁹ suũ· 7 supior fact⁹ ẽ corpalib9 desiderijs 7 mot⁹ corpis moderat freno rõis vt bñdicat dñm

Collisi sunt. Quasi q̃uis sp vbiq3 laudãdus sit de⁹· nõne hic poti⁹ laudãdus 7 bñdicẽdus ẽ q subũtit inimicos nros· sic egiptios ĩ mari rubro

Ibi narrent. Adamã. lxx. iusti ↄfortati sũt in isrł. In alijs gentib9 q̃ corpis robore fortiores sũt· potẽtes dñr ĩ ꝓlio. In isrł vo q̃ iustiores q2 iusticia etiã virib9 infirma vincit· Iniusticia vero 7 si multos habeat bellatores validos· supat q̃ in nra gẽte aut p iusticiã supam⁹ · aut p ĩiusticiã vicimur

Surge surge delbora 7c. In hebreo nõ habetur· sed expergiscere

spiritu.s.pphetie perfecti enim doctores delboram puocat· vt expgiscat spiritu pphetie· et laudis.

Diuiso cotra se. Vox delbore increpantis ruben qui imperio domini non obtpauit cu fratrib suis vt debellaret inimicos· sz pterritus et verbis domini incredulus: diuisit se ab eis· et ideo magnanim⁹.i.supbus repertus e. vnde in spiritu pphetie increpat sic. Quare habitas inter duos termios &c. In hebreo aut no habetur duos.

Traxit cadauera. In mare rubrum qd e cadumim, qd interpretat antiquor· eo q antiqua miracula ibi sunt facta traseuntib filijs israel· et peuntib egiptijs· vt p cadaueribus egiptior habeat pisces et bestie maris rubri cadauera chananeorum.

descenderut·s·

zabulon qui exercitum duceret ad

doctores legis·s· ad bellandu

bellandu. Duces isachar fuere cu

qr queda ps illorum cu delbora ad laudandu deu remasit· ps aut secuti sunt barach· ad populu exhortandu et sisara debellandu

delbora· et barach vestigia sunt se-

precipitas se.s.in torrente cison et pseques inimicos

cuti: qui qsi in preceps ac baratru

se discrimini dedit. Diuiso ptra se

supbor

ruben· magnanimor repta est co-

tuos.s.et

tentio. Quare habitas inter duos

vicinaru vrbiu quasi greges quib⁹ abudas seruire cupis· et eor sibilos pot⁹ audire delectaris q cu fratrib⁹ tuis occurrere inimicis· et impio domini supbus cotradicis

termios: vt audias sibilos gregu?

Diuiso cotra se ruben: magnani-

ptra ipium dni increpado

morum reperta est contentio. Gad

hoc dicit· qr ruben et gad pmansit

trans iordanem quiescebat· et dan

vides rube et gad fratribus suis deesse· nauibus fugam arripuit

increpat qd aser naugio potius fuga arripuit q fratrib⁹ ope ferat

vacabat nauib⁹. Aser habitabat i

litore maris· et in portibus mora-

ceteris deficietib⁹ hc due trib⁹ obtulerut anias suas morti in regione moreme.i.excelsi· qr p populo dei se obtulerut ducrimini

batur. zabulon vero et neptalim

obtulerunt anias suas morti in re

hostilis deulio

gione morome. Venerunt reges et

qui.s.ia

pugnauerunt: pugnauerunt reges

bui subditi erat prouincia in qua e torrens cison iuxta aquas mageddo

chanaa in thane iuxta aquas ma-

subsannatio· qr nec aias suas seruauerunt

geddo: et tamen nihil tulere pdan-

quia in x. milib⁹ israel nec clipeus erat nec hasta

grandine et igni

tes. De celo dimicatu e contra eos

angeli: qui ptra sisara pugnauerunt

stelle manentes in ordine et cursu

suo aduersus sisara pugnauerunt.

Torrens cison traxit cadauera eo

rum· torrens cadumim· torrens ci

vox populi sese magnanimiter exhortantis e vt pculcet colla inimicor suor

son. Conculca ania mea robustos

lapidibus grandinis de celo missis quasi si vngule equor lapidib⁹ pcusse ceciderut qd putas equitibus accidisse

Vngule equor ceciderut: fugieti-

bus impetu· et p preceps ruentib⁹

fortissimis hostiu. Maledicite ter

michael qui iubet p delboram maledicere moroth.i. cotrarie potestati· que preerat chananeis. Meroth eni interpretat aicha num· ceteris eni angelis dimicatib⁹ p israel apostate angeli· no solu no pugnauerut· sed et.a aduersati sunt

re meros· dixit angelus domini:

maledicite habitatorib⁹ eius: quia

non venerut ad auxiliu domini· in

bellator

adiutoriu fortissimor eius. Bene-

sanctas·s·sara rebecca· rachel liam et huiusmodi

dicta inter mulieres iahel vxor a-

domini

ber cinei: et benedicat in tabernacu

sapieter et prudenter fecit vt hostis firmius se crederet illi· lac quide no vinu dedit· qr domus rechab vinu no bibit

lo suo. Aqua peteti lac dedit· et in

phiala principu obtulit butirum.

Sinistram manu misit ad clauum

et dextram ad fabror malleos: per

cussitq sisara queres in capite vul

neri locum· et tepus valide pforas

Inter pedes ei⁹ ruit: defecit et mor

tuus e. Voluebat ante pedes eius

et iacebat exanimis et miserabilis.

irrisio·

Per fenestram respicies vlulabat

mater ei⁹· et de cenaculo loquebat

Cur morat regredi currus eius· q-

re tardauerunt pedes quadrigaru

illius. Una sapietior ceteris vxori

bus ei⁹ hec socrui verba respodit

Forsitan nuc diuidit spolia· et pul

cerrima feminaru eligit ei. Vestes

diuersor colorum sisare tradunt i

predaz· et suppellex varia ad orna-

da colla congerit. Sic pereant om

nes inimici tui domine: qui aut di-

ligunt te: sicut sol in ortu suo splen

Adama. quiescit terra dum quiescit peccatu· mouet aut terra·i· qui habitat terra, cum anias hominu mouet et ptrubat peccata

det· ita rutilent. Quieuitq terra p

quadraginta annos.

C. VI.

Adama. dum esset iusticia in terra quieuisse dicit· du aut creuit iniquitas et fecerut malu in conspectu domini· tradidit eos in manu madian

Fecerunt ante

filij israel malum in cospectu domi

demonu

ni: qui tradidit illos in manu madi

perfecta et codigna penitetia

spiritualu afflictione

an septe annis· et oppressi sunt val

de ab eis. Feceruntq sibi antra et

speluncas in montib⁹· et munitissi

qui semiat i carne· de carne metet corruptione

ma ad repugnandu loca. Cumq se

uisset israel· ascendebat madian et

amalech ceteriq orientaliu natio-

num et apud eos figetes tentoria·

sicut erant in herbis cuncta vasta

C. VI. Fecerunt aut

Adam. Non dicunt inaluisse madianite sup populu dei· du pcepta custodiuit. Cuz g negligere cepit· mox inualuit hostis. Aduersuz nos quoq q israel sm spiritum dicimur· spualis hostis insurgit cu negligimus mandata dei· et inimicis tradimur cu a gratia dei deserimur.

Cumq seuisset

Adam. Hec patiebat israel secundu carnez. Semiabat terra· s qr p peccatis suis tradit⁹ erat inimicis, p frugib⁹ corruptione metebat. Nos vero qui secudu spiritu israel noiamur aliqu seminamus· et no possunt inimici seminata corrupe· vel insidiari agriculture nostre· e aut qn sata nra corrupunt. vnde. Qui seminat in carne de carne metet corruptionem. Qui aut seminat i spiritu· de spu metet vita eterna. Madianite ergo semina eor corrumput· q i carne semiant.

⁊ eoꝝ fructus exterminant᷑ ⁊ ꝑeunt. Que vero in ſpiritu ſeminant᷑ non poſſunt madianite corrumpe. Non enĩ poſſunt demones aſcẽdere ad ſpũales campos ⁊ noualia ſpũs temerare eoꝝ. ſ. qui nõ ſeminãt ſup ſpinas ſed innouant ſibi noualia. Frequẽter etiã accidit vt qui in ſpũali ope multum deſudans plurimos fructus fecerit ⁊ repleuerit horrea ſua fruge iuſticie ⁊ multa bona opa cõdiderit ni cõclaui cõſcientie ſue ſed ſi negligat ⁊ poſt laborem ꝓclinius ad voluptatẽ vergat omnia illa bonoꝝ ſemina dominãte libidine corrumꝑent᷑. Ideo dictum ẽ omni cuſtodia ſerua coꝛ tuũ. Cuſtodiendũ ẽ igit᷑ coꝛ ab omĩ peccato ꝓcipue in tempore ꝑſecutõis. Si qs enĩ tunc deneget fidẽ omnes iuſticie fructus amiſit nudus repente factus ⁊ ĩanis ⁊ diu ꝗſitus ⁊ multo vix labore collectus ſubito omĩs labor effundit᷑ ſecundũ illud. Omẽs iuſticie eius quas fecerat ñ recoꝛdabũt᷑. Orem⁹ ergo vt ꝑſecutionẽ ſuſtinere poſſimus q2 tribulatio patientiã opꝫrat᷑ patiẽtia ꝓbationẽ ꝓbatio ſpem. Pertendit enĩ ꝓbatio noſtra non ſolũ vſqꝫ ad verba ſed vſqꝫ ad ſanguinis ꝓfuſionem q2 chriſtus quẽ ſequimur ꝓ redemptione noſtra effudit ſanguinẽ ſuũ vt inde exeamus loti in ſanguine nr̃o baptiſmuꝫ enĩ ſanguĩs ſolũ ẽ qđ nos purioꝛes reddat quã aq̃ baptiſmi de q̊ dicit᷑ baptiſmũ habeo baptizari ꝙ vos neſcitis ꝓfuſionem ergo ſui ſanguĩs baptiſma nominauit ⁊ ſi nõ iſta doces offendo vereoꝛ ne baptiſma iſtud eminẽtius ſit illo baptiſmate qđ ꝑ aquã tradit᷑. Illud enĩ acceptũ valde pauci ĩmaculati vſqꝫ ad exituꝫ vite cuſtodiunt hoc ꝟo qui baptizatus ẽ vltra peccare nõ poteſt ⁊ ſi temerarium non ẽ in rebus talibus audire aliq̃d poſſumus dicere ꝙ ꝑ illđ baptiſma peccata ꝑterita purgant᷑ ꝑ iſtud etiam futura ꝑimunt᷑ ⁊ eueniẽs princeps huius mũdi ad talẽ animã nõ inuenit quicquã immo ſanguĩs ꝓfuſione ſopit᷑ nec audet ĩ aliquo criminari animam morte ſua clarificatã ſanguine lotam.

Qui miſit ad eos ꝛc. Aug. Cur nõ dicat᷑ nomẽ h⁹ ꝓphete latẽs cã eſt non tamẽ nullam eſſe arbitroꝛ. Sed q2 poſt verba quibus exꝓbꝛauit inobedientiã populo ſequit᷑ ſcriptura dicẽs ⁊ venit angel⁹ domini ⁊ ſedit ſub quercu q̃ erat in effra nõ abſurde intelligit᷑ iſte angelus noĩe viri ſignificatus vt poſtea quã hec verba dixit venerit ad quercũ ⁊ ibi ſederit. Nomĩe enĩ viroꝝ ſepe dicunt᷑ angeli ſed angelos ꝓphetas dici nõ occurrit quãuis eum qui ꝓpheta ẽ ſepe occurrat angelũ dici. Sed ſi angeloꝝ dicta ꝓphetica nota ſunt. i. quibus futura ꝓnunciauerũt cur nõ poſſit angelus ꝓpheta dici.

Tuncqꝫ gedeon. Iſido. Gedeon chriſtũ ſignificat qui ſub umbra ſacre crucis ꝓdeſtinato incarnationis future myſterio ꝯſtitutus rectitudine iudicij quaſi virga electionẽ ſanctoꝝ a vitioꝝ paleis ſequeſtrabat.

bant vſqꝫ ad introitũ gaze: nihilqꝫ omnino ad vitã ꝑtinens relinquebant in iſrael: non oues nõ boues non aſinos. Ipſi enim ⁊ vniuerſi greges eoꝝ veniebant cũ tabernaculis ſuis ⁊ inſtar locuſtarum vniuerſa cõplebant innumera multitudo hominuꝫ ⁊ cameloꝝ quicq̃d tetigerãt deuaſtãtes. Humiliatuſqꝫ ẽ iſrael valde ĩ cõſpectu madian. Et clamauit ad dominũ poſtulãs auxilium contra madianitas. Qui miſit ad eos virũ ꝓphetam ⁊ locutus ẽ. Hec dicit dominus deus iſrael: Ego vos feci ꝯſcendere de egipto ⁊ eduxi vos de domo ſeruitutis ⁊ liberaui de manu egiptioꝝ ⁊ omniũ inimicoꝝ qui affligebant vos. Eieciqꝫ eos ad introitũ veſtꝝ ⁊ tradidi vobis terram eoꝝ ⁊ dixi: Ego dominus deus veſter. Ne timeatis deos ammorreoꝝ in quoꝝ terra habitatis. Et noluiſtis audire vocẽ meam. Venit aũt angelus domini ⁊ ſedit ſub quercu que erat in effra ⁊ ꝑtinebat ad ioas patrem familie ezri. Tuncqꝫ gedeon fili⁹ ei⁹ [in vmbꝛa q̃rc⁹. i. crucis] [a viciis] [virtutes] excuteret atqꝫ purgaret frumẽta in torculari vt fugeret madian: apparuit ei angel⁹ domini ⁊ ait. Dominus tecũ viroꝝ foꝛtiſſime. Dixitqꝫ ei gedeõ. Obſecro mi domĩe ſi dominus nobiſcũ eſt cur ergo apprehenderũt nos hec omĩa? Ubi ſunt mirabilia eiuſ que enarrauerũt patres noſtri atqꝫ dixerũt: de egipto eduxit nos dominus. Nunc autẽ dereliquit nos domin⁹ ⁊ tradidit ĩ manu madian. Reſpexitqꝫ ad euꝫ dominus ⁊ ait. Uade in hac foꝛtitudine tua ⁊ liberabiſ iſrael de manu madian. [Aug. auctoritate domini loquit᷑ a quo miſſus eſt.] Scito ꝙ miſerim te. Qui reſpondens ait: Obſecro mi domine in quo liberabo iſrael? Ecce familia mea infima ẽ in manaſſe ⁊ ego minimus ĩ domo patris mei. Dixitqꝫ ei dominus. Ego ero tecũ ⁊ ꝑcuties madian quaſi vnũ virũ. Et ille: ſi inueni inquit gratiã corãte da mihi ſignũ ꝙ tu ſis q̃ loqueris ad me. [q2 diabolus transfigurat ſe in angelũ lucis.] Nec recedas hinc donec reuertar ad te poꝛtãs ſacrificium ⁊ offerens tibi. Qui reſpondit Ego ꝑſtolaboꝛ aduentum tuum. Ingreſſus eſt itaqꝫ gedeon ⁊ coxit [omnẽ. ſ. carnis appetitũ] hedum ⁊ de farine modio azimos

Da mihi ſignũ. Adam. Uir erudit⁹ ⁊ habẽs ihu ꝑdeceſſoꝛis exẽplũ cautius agit. Sciebat enĩ poſſe angelos tenebꝛarũ tranſfigurare ſe in angelos lucis ideo examinat ſpiritũ ſi a deo ſit. Spũalis enĩ omnia examinat. Sic ꝑdeceſſoꝛ eius iheſus naue cũ pꝛĩcipẽ celeſtis militie vidiſſet inquirit ſi noſter es an aduerſarioꝝ. Ideo gedeon diſcutit angelicam viſionẽ diuerſitate ⁊ mutatiõe ſignoꝝ.

Poꝛtans ſacrificiũ. Aug. Aduertẽdũ ẽ ꝙ gedeon non ait ãgelo offerã tibi ſacrificiũ ſ3 offerã tibi ſacrificiũ meũ ⁊ ponã in ꝯſpectu tuo. vnde ĩtelligendũ ẽ nõ eum angelo ſed ꝑ angelum ſacrificiũ obtuliſſe. Qđ angelus oſtẽdit qui ñ ab eo tanqꝫ ſibi ſũpſit ſed ait illi. Accipe carnes ⁊ azimos panes ⁊ pone ad petrã illam ⁊ ius effunde. Et cũ hoc feciſſet extẽdit angel⁹ domini ſummũ virge q̃ ĩ manu ei⁹ erat ⁊ tetigit carnes ⁊ azĩos ꝛc. Ita ipſe angelus in ſacrificio officiũ miniſtrantis impleuit. Ignẽ enĩ homo miniſter. vt homo ſine miraculo ſubieciſſet quẽ mirabiliter vt angelus ipſe ſubiecit vndiqꝫ tũc cognouit gedeon ꝙ angel⁹ dñi eẽt hoc enim ſcriptura ꝯtinuo ſubdidit ⁊ vidit gedeon qm̃ angelus dñi ẽ. Prius ergo tãquã cũ homĩe loquebat᷑ quẽ tamẽ hominẽ dei credidit vt coꝛam ipſo ſacrificiũ vellet offerre velut adiuuãdus ꝑſentia ſanctitatis eius.

Ingreſſus itaqꝫ gedeon. Greg. Gedeõ cũ a paleis frumẽta diſcuteret angelum vidit ad cuius imꝑiũ coxit heduꝫ ſup petrã poſuit ⁊ ius carniũ ſuꝑfudit. Que angel⁹ virga tetigit ⁊ ea ignis exiẽs de petra cõſumpſit frumentũ virga cedere ẽ rectitudĩe iudicij a vicioꝝ paleis virtutũ grana ſepare hec agẽtibus angel⁹ apparet q2 tãto magis dominus ĩterioꝛa denunciat quãto ſe ſtudioſius hoĩes ad exterioꝛib⁹ purgant. Qui occidi hedũ ꝓcipit. i. omnẽ appetitũ noſtre carnis ĩmolari carneſqꝫ ſupꝛa petram poni ⁊ ius carniũ ſuꝑfundi. petra ſignificat chriſtũ de quo dicit᷑ petra aũt erat chriſtus. Carnes ſupꝛa petrã ponimus cũ coꝛp⁹ noſtrũ chriſti imitatione cruciam⁹. Ius etiã carniũ ſuꝑfundit qui in cõuerſatione chriſti ipſas etiã cogitationes carnales exinaniuit quaſi enĩ ius ex carne liquatũ in petra fundit᷑ qñ mens a cogitationũ carnaliũ fluxu vacuatur. Q2 angelus virga tangit q2 ĩtentionẽ noſtrã poteſtas diuini adiutoꝛij nõ deſerit de petra ignis exit ⁊ ius carneſqꝫ ꝯſumit q2 afflatus a redẽptoꝛe ſpiritus tanta coꝛ noſtrũ flama cõpũctionis cremat vt omne qđ in eo ẽ illicitũ opis ⁊ cogitationis exurat ꝑfecta enĩ mens ſollerter inuigilat vt nõ ſolũ ꝑuerſa agere renuat ſ3 omne etiã qđ in ſe ꝑ cogitationes turpiter liquat᷑ tergat.

Ingressus gedeo zc. obtulit ei zc. Aug. Querit quare gedeon ausus sit sacrificiū offerre p̄ter locū vbi iusserat deus· ꝓhibuit eī extra tabernaculū suum sacrificari sibi·cui templū successit. Tpe aūt gedeonis tabernaculū erat in silo. Sed sciendū q̄ angelū p̄mo ꝓphetā putauit·ꝛ de offerēdo sacrificio domini in illo ꝯsulit. Qd̄ si ille ꝓhibuisset n̄ fieret. Sꝫ q̄ꝛ annuit auctoritatē dei gedeon secutus est. Ita enī deus legitima illa cōstituit· vt leges non sibi·sed hominibꝫ daret. vnde qd̄ p̄ter illa ipse p̄cepit n̄ a trāsgressoribꝫ·sed ab obedientibꝫ impletū est sicut abrahe de immolando filio. Sic helias extra tabernaculū domini ad ꝯuincēdos sacerdotes ydoloꝝ sacrificauit ex p̄cepto domini qui hoc ei reuelatōe ꝛ inspiratione iussit. Quanquā tanta consuetudo: p̄ter tabernaculū sacrificādi crebra erat· vt etiā salomō in excelsis sacrificasse inueniatur ·nec eius sacrificium fuisse reꝓbatum· ꝛ tamē notant̄ reges q̄ inter opa laudabilia nō destruxerūt excelsa vbi cōtra legē dei·populus sacrificare ꝯsueuerat · ꝛ qui destruxit magis laudatur. Ita deus ꝯsuetudinem populi sui· qua p̄ter eius tabernaculū· tamē nō dijs alienis offerebat· sed deo suo sustinebat potius q̄ꝫ vetabat·etiam sic exaudiēs offerētes. Qd̄ autē gedeon fecit p angelum ꝓcuratum ē· vt ꝓphetice fieret·ut in ꝓphetia petra illa ꝯmendaret̄. Cui n̄ sacrificatū ē· sꝫ de illa ignis memorat̄ exisse· quo sacrificiū ꝯsumeretur. Siue enī p aquā quā pcussa petra effudit in heremo·siue p ignem donū spiritussancti significat̄·qd̄ ditissime super nos effudit christus. vnde. Siquis sitit veniat ꝛ bibat. Qui credit ī me flumina de ventre eius fluent aque viue·hoc aūt dixit de spiritu quē accepturi erant credētes in eū. Et alibi. Vise sunt illis lingue diuise velut ignis zc. Et ipse dominus ait. Ignem veni mittere in terrā.

Tollesq̄ꝫ taurū. Ysid. Quē pater ydolis deputauit·hūc gedeō occidit ꝛ alium septennē immolauit deo. In quo ostēdit post aduentū christi·omīa gētilitatis sacrificia abolenda·solūq̄ꝫ iam sacrificiū passionis christi ꝓ redemptione ꝓplī deo offerendum. Ipse enī ē vitulus septēnis plen᷒. s. spū septiformi

panes carnesq̄ꝫ ponēs in canistro·
[gloss: carnales cogitationes]
ꝛ ius carniū mittēs in ollam· tulit
[gloss: vt mīstro]
omīa sub quercu·ꝛ obtulit ei. Cui dixit angel᷒ domini: Tolle carnes ꝛ azimos panes·ꝛ pone supra pe-
[gloss: christū cuius imitatione corp᷒ nostrū cruciam᷒]
traꝫ illā·ꝛ ius desup funde. Cumq̄ꝫ fecisset ita·extēdit angelus domini summitatē virge quā tenebat ī manu ꝛ tetigit carnes ꝛ panes azimos
[gloss: afflatus. s. a redēptore spiritus]
[gloss: ysid. q̄ꝛ in carne christi totius mūdi deleta sūt peccata· virga. s. pcussa. i. crucifixa·nec solū facta·sꝫ etiā cupiditates purgauit· caro enī hedi culpā facti·ius significat illecebras cupiditatis·exiit ignis de petra ·quia caro christi diuino spiritu repleta omnia peccata exussit. vnde ignem veni mittere in terram zc.]
ascēditq̄ꝫ ignis de petra ꝛ carnes azimosq̄ꝫ panes ꝯsumpsit: angel᷒ aūt dn̄i euanuit ex oclis ei᷒. Vidēs q̄ꝫ gedeon q̄ esset angelus domini ait. Heu mi domine deus: quia vidi angelū domini facie ad faciem. Dixitq̄ꝫ ei dominus. Pax tecum. Ne timeas nō morieris. Edificauit ergo ibi gedeon altare domino vocauitq̄ꝫ illud·domini pax vsq̄ꝫ ī presentē diem. Cūq̄ꝫ adhuc esset in effra que ē familie ezri nocte illa dixit dominus ad eū. Tolle taurum patris tui ꝛ alterū taurū annorum
[gloss: supior vel deuorator]
septē. destruesq̄ꝫ aram baal que est patris tui·ꝛ nemus qd̄ circa aram ē succide·ꝛ edificabis altare domino deo tuo in summitate petre huius·sup quā ante sacrificiū posuisti: tollesq̄ꝫ taurū secundū·ꝛ offeres holocaustū sup struem lignoꝝ que de nemore succideris. Assumptis ergo gedeon decem viris de seruis suis: fecit sicut p̄ceperat ei domin᷒. Timens aūt domū patris sui ꝛ homines illius ciuitatis p diem noluit facere: sed omīa nocte cōpleuit. Cumq̄ꝫ surrexissent viri opidi eius mane: viderūt destructā araꝫ baal lucumq̄ꝫ succissum·ꝛ taurū alteruꝫ impositū sup altare qd̄ tunc edificatū erat·dixerūtq̄ꝫ adinuicē: Quis hoc fecit? Cumq̄ꝫ pquirerent auctorem facti·dictū est. Gedeon filius ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad ioas. Produc filiū tuū huc vt moriat̄: quia destruxit araꝫ baal ꝛ succidit nemus. Quibus ille r̄ndit. Nūquid vltores estis baal vt pugnetis ꝓ eo? Qui aduersarius ē eius moriat̄ anteq̄ꝫ lux crastina veniat. Si deus ē: vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die
[gloss: ysid. circūiens in vtero·hic ē christ᷒ qui in vtero virginis incarnatus intra vterum fuit]
[gloss: i. fortis cōtra baal]
vocatus ē gedeon hierobaal: eo q̄
[gloss: p substantiā infirmitatis ꝛ extra mundū p potentiam maiestatis]
dixisset ioas·vlciscat̄ se de eo baal· qui suffodit aram eius. Igit̄ omīs
[gloss: extra iudiciū — de iudicio — popul᷒ ablingēs· i. ventri ꝛ gule deditus — Adamā. lxx. oriētis filii· i· falsi christiani]
madiā ꝛ amalech ꝛ oriētales populi cōgregati sunt simul·ꝛ transeuntes iordanē·castrametati sunt ī
[gloss: Adamā. in deiectis· s· ꝛ humilibus locis castra ponūt qui populū dei expugnare volūt — lxx. spiritus domini ꝯfortauit gedeon]
valle iezrahel. Spiritus aūt domi-
[gloss: impleuit eū spiritus sapiētie ·ꝛ intellectus spiritus ꝯsilii ꝛ fortitudis zc.]
ni induit gedeon·qui clangēs buc-
[gloss: Adama. lxx. et vocauit post se abiezer·qui · s· nusq̄ꝫ erat · interpretatur aūt patris nostri auxilium·nō ergo aliquē hominē·sed patrē summi videtur vocasse auxiliū.]
cina cōuocauit domū abiezer vt sequeret̄ se. Misitq̄ꝫ nuncios in vniuersum manassen: qui ꝛ ipse secut᷒ est eum. Et alios nuncios in aser ꝛ zabulon ꝛ neptaliꝫ qui occurrerūt ei. Dixitq̄ꝫ gedeon ad dominum: Si saluū facis p manū meā ppl'm

Igitur omnes. Adam. Conuenerunt aduersū israel madianite·q̄ īterp̄tāt̄ extra iudiciū q̄. s. extra iudiciū dei sunt ·ꝛ extra legē peccauerūt· ꝛ extra legē pibūt ·ꝛ amalech . i. populus ablingens natio. s. terrena· ventri ꝛ gule dedita. Carnalis. s. israel ꝯuenit contra spiritualē. Miscentur eis etiā filij oriētis. Omnis enim qui sup se nom̄ christi suscipit· filius efficit̄ orientis de christo enī dicit̄. Ecce vir oriens nomen ē illi. Sꝫ nō semp qui christi nomē habent in ecclesia christi pmanent. Cuꝫ heretici qui cēsentur nomīe christi ecclesiam ꝛ fidē expugnāt· filij oriētis cū madianitis ꝛ amalech expugn̄t populum dei cū paganis. s. ꝛ iudeis.

In valle ies. Adamā. Que interp̄tat̄ semen dei. Non enim audēt aduersarij illuc ire· vbi sunt iam nati fructus spiritus. Sed vbi adhuc semē dei iacet ·ꝛ nō dum fructus ascendit. Aliud enī cecidit secus viā ꝛ uolucres celi diripiūt illud. hi sunt. s. qui audiunt verbū dei·ꝛ cuꝫ leticia suscipiūt. Venit autē diabol᷒ ꝛ tollit verbū vel semē de corde eorū. Sic ergo isti veniunt ꝛ volūt tollere semen dei de corde eoꝝ in q̄bus seminatū ē· q̄ꝛ inueniūt eos in vallibꝫ positos ꝛ ima sectātes humiliter enim ꝛ indigne·ꝛ iudaico intellectu suscipiunt verbum dei. Qui aūt ab humilitate littere ad excelsa spiritus cōscēdit·nihil ei rapiunt madianite· vel amalechite· sed neq̄ꝫ filij oriētis· quia cōstitutus ē in vertice intelligentie spiritualis.

Si saluum facis. Si saluum facis per manum meam israel quēadmodū locutus es. Ecce ego sum ꝛ ponā vellus lane in area zc. Cuꝫ multa sint ꝛ innumera signa q̄ petere potuisset ad ꝯfirmandā promissionē querit̄ quare post angelicā vocē ꝛ promissionē celestē·hoc nouū signū petij quo impetrato·vellus in peluim exprimit·quare ꝯuerso ordine secundū signum deposcit·p̄sertim cū dictum sit. Non temptabis dominū deum tuum. Sed exitus rei docet uō esse factum cōtra mandatū. Non enim exaudisse

deus petitionē· si fuisset cōtra legem. Videnda est ergo hui⁹ mysterij ratio· Memini aūt quendā ex p̄decessoribus nostris· vellus lane populū israel dixisse. Reliquā aūt terrā· reliquas gentes ⁊ rorē qui cecidit super vellus verbum dei esse· qđ illi solo populo celitus missum ē. Supra solū enī israel· ros diuine legis venerat. Siccitas aūt omnes gentes habebat· quas nullus humor diuini verbi infundebat.

In area. Idem. Non vbicūq3· non in cāpo· nec in saltu· ſ in area vbi messis est. Messis quidem multa· operarij aūt pauci. Preuidebat ꝑ spiritū sctm· quia christus in area cōgregat populū suum· ⁊ ibi eū expurgat· tenēs ventilabrum in manu sua. Non ergo sine causa vir tātus aut talis· cuius etiā apostolus ī cathalogo ꝓphetarū facit mentionē: areā delegit ponēdo velleri. Nec sine causa expressit vellus in peluī· ⁊ repleuit eam aqua· christus enim exuit vestimenta sua ⁊ p̄cinct⁹ linteo misit aquā in peluim ⁊ lauit pedes discipulorū. Vides ergo q2 hec adumbrabant ꝓphete: q̄ erant in nouissimis tēporibꝫ implēda ꝑ christum. Aqua ergo missa in peluim ros erat gratie celestis· quo lauant pedes discipulorū. vnde ait. vos aūt mundi estis ꝓpter v̄bū· qđ locutus sum vobis.

Sed ⁊ nos si p̄bea mus pedes nostros paratus est ihesus lauare pedes anime nostre· et purgare eos celesti rore gratia spūsancti· verbo doctrine non enim solos apostolos mundos esse voluit· sed etiam omēs qui credūt ꝑ verbū eius· ⁊ omnibus cū petro dicit· nisi lauero te nō habebis ptē mecū. Nemo enī habet partē cū ihesu· nisi lot⁹ ⁊ mūdus. Exue p̄cor dne vestīmta q̄ ꝓpter me induisti· accigere ꝓpter me· mitte aquā ī peluī· ⁊ laua pedes fr̄ūorū tuorū· dilue sordes filiorū tuorū ⁊ filiarū· laua pedes anime nostre vt imitātes te ⁊ sectantes· exuamus nos vetera vestimēta dicētes. Exui vestimentū meū quomō induā illud: lauī pedes meos quomō sordidabo eos? Cum enī laueris pedes meos statim facies me recūbere tecū ⁊ audire· vos vocatis me magister ⁊ domine· ⁊ bene dicitis sum etenī ⁊c. volo ergo lauare pedes fratrū meorū. Ideo haurio aq̄ꝫ de fontibꝫ israel· immo exprimo de israelitico vellere· nunc de vellere libri iudicum· vel libri regum· nunc de vellere isaye vel hieremie· ⁊ mitto eam ī peluim anime mee· ꝯcipiēs sensum in corde meo· ⁊ accipio pedes eorū qui se p̄bent ad lauandū· vt omnes purificati ꝑ verbū· nō abijciamur de thalamo sponsi ꝓ sordidis indumētis· sed cādidis vestibus lotis pedibꝫ mūdo corde recumbamus in ꝯuiuio sponsi ihesu christi.

Si ros in toto vel. Aug. In tēptatione gedeonis· qđ p̄nunciare dominus volebat ostēdit. In cōpluto .s. vellere· ⁊ area tota circunquaq3 sicca· figurare primum populum israel· vbi erāt sancti cum gratia celesti· tanq̄ꝫ pluuia spirituali ⁊ postea cōpluta area: siccato vellere figurare ecclesiam dei toto orbe diffusam· habentē nō in vellere tanq̄ꝫ in velamine· sed in apto celestē gratiā· priore populo velut ab eiusdē gratie rore alienato atq3 siccato.

Pro vt solū vellus ⁊c. Adam. In secundi quoq3 signi ratione in q̄ ait· vt supra omnē terrā ros descendat· supra vellus aūt siccitas maneat: vide omnē populū hunc· qui ꝑ omnē terrā ex gentibꝫ cōgregat⁹ ē habentē nūc

(.s. ysis. nō hoc signū quasi incredul⁹ petijt· sed futura misteria preuidit ⁊ diligēter explorat· vt amplius credat mysterium cum intellexerit oraculum)

israel sicut locutus es ponam hoc

(.s. populū iudeorū) (.s. vbi messis, purgāda et palea a frumēto sepanda) (.s. totius orbis .s. in quo ĩ fructuoso cultu gentilis supstitio arebat)

vellus lane ī area. Si ros in solo

(.s. verbi dei qđ factū ē in tēpore legis) (.s. q2 ceteras gētes null⁹ humor diuini eloq̄i īfūdebat)

vellere fuerit ⁊ in omni terra siccitas: sciam q2 ꝑ manū meā sicut locutus es liberabis israel. Factūq3 ē ita. Et de nocte consurgens expssō

(.s. christus misit aquā in peluī· ⁊ lauit pedes discipulorū) (.s. cordis) (.s. sensu verbi)

so vellere conchā rore ipleuit. Dixitq3 rursus ad dominū. Ne irascatur furor tuus ꝯtra me: si adhuc semel tēptauero signū querēs in vellere.

(.s. iudaic⁹ populus) (.s. cū perirent .s. oues dom⁹ israel ⁊ fontē aque viue negauerit arescat in peccatoribꝫ iudeorū ros fidei)

Oro vt solum vellus siccū sit· ⁊ omnis terra rore madēs.

(.s. gentilitas) (.s. diuini verbi)

Fecitq3 dominus nocte illa vt postulauerat· ⁊ fuit siccitas in solo vellere· et ros in omni terra.

C. VII.

Igitur hierobaal qui

in se rorē diuinū ⁊ in os ei rore infundi· ⁊ ꝓphetarū litteris irrorari· ⁊ euāgelico humore virescere. Illud aūt vellus .i. iudaicū populū· siccitatē verbi dei patientē secundū illud. Erunt filij israel multo tp̄e sine rege· sine principe· sine ꝓpheta ⁊c. Propheta quoq3 aduentum christi describēs ait· descēdet sicut pluuia in vellus· et sicut still'. s. s. t. Descendit enī sicut pluuia ī vellus populi circuncisionis· ⁊ sicut stillicidia .s. s. t. i. sup reliquā terram descēdit christus. Sed stillans etiā sup nos ⁊ guttas nobis gentibus celestis roris afferens vt ⁊ nos bibam⁹· qui eramus sup terrā iugi ariditate siccati· hunc ergo mysterij ordinē sanctus gedeō ꝓphetico spiritu intuēs· etiā secundū signū cōuerso ordie petit. Sciebat enī rorē diuinum qui ē aduent⁹ filij dei nō solū iudeis· s3 post etiā gentibꝫ esse futurū q2 ex incredulitate isrl' salus fit gentibꝫ· ⁊ hoc ē qđ ꝑ ariditate velleris vniūsa terra diuini roris gr̄a infunditur.

⁊ gedeon de nocte ꝯsurgens ⁊ omnis populus cū eo· venit ad fontē qui vocat' arad. Erant autē castra madian in valle ad septētrionalem plagā collis excelsi. Dixitq3 domi-

(.s. in bellis humanis numerosior exercitus prestat tutiora subsidia· sed nō ē ita in diuinis· nō enī clarū ē diuine virtutis opus si hūanis āminiculis fulciat'. nō enī saluat' rex ī mlt' titudine virtutis sue)

nus ad gedeon. Multus tecū est populus· nec tradet' madian ī manus eius ne gloriet' ꝯtra me israel·

(.s. victoriā meā sibi ascribat)

⁊ dicat: meis viribus liberat⁹ sum. Loquere ad populū· ⁊ cunctis audientibus p̄dica. Qui formidolosus ⁊ timidus ē· reuertat'.

(.s. quasi certamina fortibus viris derelinquat· ne exemplū timoris et formidinis ceteris prebeat)

Recesseruntq3 de monte galaad· ⁊ reuersi sunt ex populo vigintiduo milia virorū· ⁊ tm̄ decem milia remanserūt.

(.s. cathecumini .s. qui ante baptismū territi cedūt)

Dixitq3 dominus ad gedeon. Adhuc populus multus ē. Duc eos ad aquas· ⁊ ibi ꝓbabo illos· ⁊ de

(.s. ꝓbandos) (.s. baptismi)

Qui formidolosus et timidus. Adam. Idem hodie clamat ihesus. Qui timid⁹ ⁊ formidolosus ē corde· n̄ veniat ad me ad bella. ait enī. Qui nō tollit crucē suā ⁊ sequit' me nō ē me dign⁹ ⁊ qui nō odit patrē suum ⁊ matrē· fratres sorores ⁊ filios· insup et animā suā· nō ē me dignus. Item qui nō renunciauerit oībus que possidet· nō potest meus esse discipul⁹. Sic timidos ⁊ formidolosos sepat a suis castris. Miles ergo xp̄i timorem ⁊ formidinē depellat· ⁊ ꝯfidenter dicat. Si consistant aduersū me castra nō timebit. c. m. ⁊ dn̄s illuminatio mea ⁊ s. m. quē. t. ⁊c. Non vos terreat ista malicia q̄ facile fideliter militantibꝫ implet'. Solēt in his castris mulieres vincere: nō corpis robore· sed fidei virtute. sicut delbora ⁊ iudith q̄ quā viri ꝑdiderāt· patrie reddidit salutē. virgines quoq3 prima etate ꝓ martirio tirannica ꝑtulere tormēta. In his ergo qui militāt deo· non corpis· sed anime fortitudo q̄rit'· q2 nō iaculis ferreis· sed orationū telis victoria acquirit'· ⁊ fides in certamine tollerantiā p̄bet. vnde. State ergo induti loricā iusticie· succincti lūbos in veritate· ⁊ galeā salutis accipite· ⁊ gladium spiritus· sup omīa scutū fidei ⁊c. Sic armati debemus tollere vexilla crucis christi: ⁊ eum sequi. Si tamē in ꝑsecutione inferiorē te viribꝫ· cōtra tiranni crudelitatē videris ē in milicia christi dare locū ire· de loco in locū fugere· nec tibi in hoc ascribit' militare ꝯmissum. vnde. si ꝑsecuti vos fuerint ī vna ciuitate fugite in aliam. Summa enim rei ē: ihesum quē semel ꝯfessus es non negare. Confitet' autē qui ꝓpterea fugit ne neget. In apocalipsi cū enumerant'· qui in stagnū ignis mittēdi sunt cū infidelibꝫ ⁊ fornicatoribus· ⁊ venerarijs timidi ⁊ formidolosi cōputant'. Sic inter ingentia ⁊ nefanda crimina timoris ⁊ formidis crimē ponit'.

Lxx. Formidolosus ē· qui quasi adolescēte vitio· anteq̄ꝫ videat mala· sola cogitatione terret'· gelidam ꝑ mēbra formidinē voluēs· vt nō tam ꝯspectu malorū· q̄ꝫ auditu ⁊ expectatōne soluatur. Ideo iuxta .lxx. formidolosus corde dicit'. in corde enī ⁊ in interioribꝫ animi defixū manet hoc vitiū· timidus aūt ē qui primo aspectu ad ꝯgressum trepidat· nō tamē toto corde terretur· sed reparari ⁊ animari denuo potest.

Adhuc populus. Adaman. Adhuc populus multus ē depone eos

ad aquã ⁊ ibi eos pbabo tibi. Ut video qui primũ repbati sunt nec in aq descenderãt sed adhuc se cathecuminos designabant ⁊ intantũ formidinis vicio deterriti sunt ut nec ad lauacrũ salutare descenderent. Ideo repbati sunt. hi vero secũdi veniũt ad aquã ut probent ibi ⁊ dixit dominus ad gedeon. Omnis quicũq lamberit aquã in lingua sua sicut lambit canis statues eum deorsum ⁊c. In omnibꝰ pene veterũ gestis: mysteria designant ingẽtia sicut hic. Qui eni descendũt ad aquã, i. ad baptismi gratiã non debent pcedere i terrã nec flectere genua ⁊ cedere tẽptationibꝰ futuris sed stare ɔstanter ⁊ remissas manꝰ ⁊ dissoluta genua erigẽ ⁊ gressus rectos facere pedibꝰ suis. Venisti ad aquam baptismi hoc ẽ tibi initium pugnẽ spiritualis. Si remissior fueris si flecti facile potueris quõmõ pugnabis? Quomodo stabis ɔtra astutias diaboli. Ideo clamat apostolus. State ⁊ nolite iugo seruitutis iterũ herere. Ille ergo pbabilis ille electus ẽ qui postq̃ ad aquas baptismi venit ad necessitates corporeas ⁊ terrenas flecti nescit qui vicijs non indulget nec propter peccati sitim sternit pnus

Qui manu et li.

Manu ⁊ lingua dicit eos aquã lambere qa manu ⁊ lingua debẽt opari milites christi, i. ope ⁊ verbo. Qui eni docet ⁊ facit magnus vocabit in regno celorum. Similitudinem quoq canis lambentis iducit qꝛ supra omnia cetera aĩalia amorẽ dicit pprio domino suare nec terrore nec iniurijs oblitterari in eo fert affectus. Trecẽti ergo sũt soli: q̃ sacramẽti huiꝰ imaginem ferũt. Isti electi pbati, ⁊ ad victoriã consecrati qui etiã ipo numeri sacramento: obtinere adũsarios possũt. Trecẽti enim sunt qui tercio cẽteno multiplicant ⁊ pfectẽ trinitatis numerũ ferũt.

quo dixero tibi ut tecum vadat ipse pgat: quẽ ire prohibuero reuertatur. Cumq descẽdisset populus ad aquas dixit dominꝰ ad gedeõ.

i. ope ⁊ verbo — *i. qui rectitudinẽ doctrĩe hauriũt: ⁊ rectitudinẽ opm nõ flectũt*

Qui manu ⁊ lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere

qui sup oĩa aĩalia amãt dominos suos

dissoluti s. in ope

sepabis eos seorsum: qui aũt curuatis genibus biberint in altera parte erunt.

ribus — qui s. nõ faciũt rectos gressus pedibꝰ suis

Fuit itaq numerus eorum qui manu ad os proijciẽte aquas lambuerãt trecenti viri: omnis aũt reliqua multitudo flexo poplice biberat.

in numero s. pfecte trinitatis

Et ait dominus ad gedeon: In trecentis viris qui lambuerũt aquas liberabo vos ⁊ tradã in manu tua madian: omis aũt reliqua multitudo reuertat in locũ suum.

qꝛ nõ ẽ speciosa laus in ore peccatoris

Sumptis itaq pro numero cibarijs ⁊ tubis: omnẽ reliquã multitudinem abire p̃cepit ad tabernacula sua ⁊ ipse cũ trecẽtis viris se certamini dedit. Castra aũt madiã erãt subter in valle. Eadem nocte dixit dominus ad cũ. Surge ⁊ descẽde

Fuit itaq numerus. Aug. Et factus ẽ numerus eorum qui lambuerant manu sua lingua sua trecẽti viri. Plerịq latini codices nõ habẽt manu sua sed tantũ lingua sua qꝛ sic intellexerũt q supra dictũ ẽ tanq̃ canes. Grecus aũt vtrũq habet manu sua lingua sua ut intelligat q manu aq̃ raptam in os proficiebãt sicut canes qui nõ ore apposito sicut boues aquaz ducunt quã bibũt sed lingua in os rapiũt sicut etiã isti fecerũt. Sed cũ manu aquã in os proijcerẽt quã lingua excipent. Interpretatio vero ex hebreo id planius habet fuit itaq numerus eorum qui manu in os proijciẽte aquas lambuerant trecẽti viri. Non enim ita bibunt homines ut sine ope manus lingua aquã hauriãt sicut canes. haut vero istis p̃ceptum fuerat ut hoc facerẽt. sed cũ ad bibẽduz descẽdissent ad aquã: multi genu flexu biberũt quod facilius ⁊ minore labore fieret. Pauci vero nõ flexo genu se incuruauerũt sed ut canes biberũt aquã manu in os iactam. Quorum numerus qꝛ trecẽti erãt crucẽ significãt propter litterã thau grecã. Per quod etiã gẽtes magis i crucifixũ xp̃m credituras p̃figuratũ ẽ: qꝛ littera greca ẽ. vnde grecorum nomine

apostolus omnes gentes significat, dicẽs. Iudeo primũ ⁊ greco qꝛ in linguis gentiũ greca ita excellit: ut p hanc oẽs decẽter significent hic numerꝰ etiã in uernaculis abrae aduertẽdus ẽ p quos fratrẽ ab hostibꝰ liberauit quãdo eũ melchisedech magno mysterio bñdixit. Quod eni exuberãt decem ⁊ octo videt significari q̃ tpe fieret. i. tercio quod futurũ erat sub gratia. Nam primũ ẽ ante legẽ. secundũ sub lege. terciũ sub gratia. Singula vero tẽpora senario significata sunt numero propter pfectionẽ ter eni seni. x. ⁊. viij. sunt. vñ. ⁊ mulier. x. ⁊. viij. annos habebat in ĩfirmitate quã curuã saluator erexit. Nam q isti ita pbati sunt ut similes in bibendo canibus dicerẽt significat q ɔtemptibilia ⁊ ignobilia elegit deus pro cõtemptu eni habetur canis. vnde. nõ ẽ bonum sumere panem filiorum ⁊ mittere canibꝰ. dauid quoq tanq̃ ɔtẽptibilem se canẽ appellat.

in castra quia tradidi eos in manu tua. Sin autẽ solus ire formidas descendat tecũ phara puer tuus. Et cuz audieris quid loquant tũc confortabunt manus tuẽ ⁊ securior ad hostiũ castra descendes. Descendit ergo ipse ⁊ phara puer eius in partẽ castrorum ubi erãt armatorum vigiliẽ. Madian autẽ ⁊ amalech ⁊ omnes oriẽtales populi fusi iacebant in valle ut locustarum multitudo. Cameli aũt inumerabiles erant sicut arena quẽ iacet in litore maris. Cumq venisset gedeon narrabat aliquis somnũ proximo suo ⁊ in hunc modũ referebat quod viderat. Vidi somniũ ⁊ videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo volui ⁊ in castra madian descendere: cumq puenisset ad tabernaculum pcussit illud atq subuertit ⁊ terrẽ funditus coequauit. Respõdit is cui loquẽbat. Non ẽ hoc aliud nisi gladius gedeonis filij ioas viri israelitẽ. Tradidit eniz dominus in manus eius madian

Aug. qꝛ p ɔtẽptibilia mũdi saluator inimicos ɔfundit

Percussit illud atq subuertit.

Greg. De hoc bello p prophetã dicit. Iugum oneris eius ⁊ virgam humeri eius ⁊ sceptrũ exactoris eius superasti sicut in die madian. Eripiẽs eni gentilitatem dñs supauit iugũ oneris eius cũ eã aduẽtu suo a dyaboli suitute liberauit. Superauit virgã humeri eius cũ pcussionẽ illiꝰ q̃ ex puerso ope grauiter deprimebat huma no genere redẽpto cõpescuit. Supauit sceptrũ exactoris eius cũ regnũ dyaboli qui pro peccatis debita penarum tributa exigebat de corde fideliũ destituit. aduẽtꝰ ergo redẽptoris huiꝰ pugnẽ victorie cõpat qꝛ in illa gedeonis victoria designat. Gedeon nanq significat redẽptoris aduentũ. de quo dicit Tollite portas principes vestras ⁊ e. p. e. ⁊. i r. g. dominꝰ fortis ⁊ potens dñs potens i p̃lio hoc gedeon ope ⁊ nomĩe prophetauit Gedeo. nnanq ĩterpretat circũiens ĩ vtero. christus eni p maiestatis potentiã omnia circũiuit sed p dispẽsationis gratiã in vterũ virginis venit qui sua dispẽsatione nos redimẽs diuinitate cuncta ɔplectẽs ⁊ hũanitatẽ intra vterũ sumens in vtero incarnatꝰ est ⁊ clausus nõ est qꝛ intra vterũ fuit p infirmitatis substantiã ⁊ extra mũdũ p maiestatis potentiã. Madian vero interpretat de iudicio hostes ẽ eiꝰ repulsi sunt non de iudicio repellẽtis sed de iudicio iuste iudicantis ideo de iudicio vocantur qꝛ alieni a gratia redẽptoris iuste damnationis meritum etiã in noĩe trahũt. Contra hos gedeon cũ trecẽtis pgit ad p̃lium. Solet in cẽtenario plenitudo pfectionis intelligi. Quid ergo in trecẽtis nisi pfecta cognitio trinitatis. Cum his eni dominꝰ aduersarios fidei destruit cũ his ad p̃dicationis bella descẽdit qui possunt diuina cognoscere ⁊ de trinitate q̃ deus ẽ pfectẽ sentire. Notandũ vero ẽ qꝛ trecentorum numerus ĩ thau littera ɔtinet ⁊ p spẽm crucis designat q̃ crucis speciẽ tenet. cui. si p trãsuersam lineã id quod in cruce eminet adderet nõ iã crucis species sed ipsa crux eẽt quia ergo hic numerus in thau littera ɔtinet ⁊ p eam species crucis ostẽdi.

merito in his trecentis gedeonē sequentibus illi designant᷑ quib⁹ dicitur. Qui vult venire post me abneget semet ipsum. ꝛ t.c.s.ꝛ.s.m. Qui seqńtes dominū tanto verius crucē tollunt· quāto acrius ꝛ se edomāt· ꝛ erga ꝓximos caritatis compassione cruciant᷑. vñ. Signa thau sup frontes virorū gementiū ꝛ dolentium. vel in trecētis hoc significat᷑· ꝙ ferrū hostiū crucis ligno supet᷑

Diuisitq; trecētos. s Ducti sūt ad fluuiū vt aquas biberēt ꝛ qui eas flexis genib⁹ hauserūt· a belli itentōne remoti sunt. Aquis enī doctrina sapientię stante aūt genu: recta opatio dsignat᷑. Qui ergo dū aquas bibūt genu flectūt a bello ꝓhibent᷑· q꞉ cū istis christus cōtra hostes fidei pergit ad ꝓliū· qui cū doctrinā hauriunt· rectitudinē operū nō flectunt. Omnis enī tunc bibisse aquā· ꝟ nō omnes recto genu stetisse narrati sunt ꝛ reprobati sūt qui bibēdo genua flexerūt· q꞉ nō auditores legis iusti sunt apd deum: sed factores q꞉ enim dissolutio operū genuū curuatione signatur· recte dicit᷑ remissas manus· ꝛ dissoluta genua erigite· ꝛ gressus rectos facite pedibus vestris. Igitur christo duce ad bellū ꝓdeunt· qui qd ore annunciāt ope ostēdunt qui fluēta doctrinę spiritualiter hauriūt· nec tamē in prauis opib⁹ carnaliter inflectunt. In tubis clamor ꝓdicationū. In lampadibus claritas miraculorum. In lagenis fragilitas corpoꝝ· tales enī dux noster· secū ad ꝓdicationis ꝓliū duxit qui despecta salute corporum· hostes moriēdo ꝓsternerent· eorūq; gladios non armis sed patiētia superarēt. Armati enī venerūt sub duce suo ad ꝓliū martires nostri· scꝫ tubis lagenis ꝛ lampadib⁹· tubis sonāt dum ꝓdicant. confringunt lagenas dum solnēda ī passione corpa hostilib⁹ gladijs opponūt· fulgēt lāpadib⁹· dū post solutionē corpoꝝ miraculis choruscāt. Moxq; hostes in fugā ↄuersi sunt· q꞉ dum mortuoꝝ martirū corpora miraculis coruscare cōspiciunt luce veritatis fracti· qd impugnabāt crediderūt. Cecinerūt ergo tubis vt lagene frāgerētur· lagene fracte sunt vt lāpades apparerēt. Apparuerūt lampades· ut hostes ī fugā verterent᷑. i. ꝓdicauerūt martires donec eoꝝ corpora soluerent᷑ ꝗ soluta sunt vt miraculis coruscarēt. Coruscauerūt: vt hostes ex diuina lu

ꝛ omnia castra eius. Cumq; audisset gedeon somniū ꝛ interpretationē eius adorauit· ꝛ reuersus ē ad castra israel· ꝛ ait. Surgite: tradidit enim dñs in manus nostras castra madian. Diuisitq; trecētos viros in tres ꝑtes ꝛ dedit tubas in manib⁹ eoꝝ· lagenasq; vacuas ac lampades in medio lagenarū. Et dixit ad eos: Qd me facere videritis hoc facite. Ingrediar ꝑtem castroꝝ· ꝛ qd fecero sectamini. Quādo ꝑsonuerit tuba in manu mea· vos quoq; ꝑ castroꝝ circuitum clāgite· ꝛ cōclamate domino ꝛ gedeoni. Ingressusq; ē gedeon ꝛ trecēti viri qui erant cū eo in ꝑtem castrorum incipientibus vigilijs noctis medię· ꝛ custodibus suscitatis cęperunt buccinis clangere· ꝛ cōplodere iter se lagenas. Cumq; ꝑ gyrū castroꝝ in tribus ꝑsonarēt locis· ꝛ hydrias cōfregissent: tenuerunt sinistris manibus lampades ꝛ dextris sonantes tubas clamauerunt: Gladius domini ꝛ gedeonis. stātes singuli in loco suo ꝑ circuitum castroꝝ hostiliū. Omnia itaq; castra turbata sunt ꝛ vociferātes vlulantesq; fugerūt. Et nihilominus insistebāt trecēti viri buccinis personantes. Immisitq; dominus gladiū in omibus castris· ꝛ mutua se cede truncabant· fugiētes vsq; ad

Interlinear glosses: predicationis (over "tubas"); corpora (over "manib⁹"); fulgorē miraculoꝝ (over "lampades"); christus passus ē ꝓ nobis relinquēs exēplum· vt sequamur uestigia eius (around "Qd me facere videritis"); predicatio (over "ꝑsonuerit tuba"); ope q꞉ opus non debet dissentire a predicatione (around "in manu mea"); Aug⁹. q꞉ id. s. fiebat qd placeret dño ꝛ gedeoni (over "clāgite"); q꞉ ꝓ minimo habet vtilitatem corpoꝝ· ꝓ magno aūt ꝓdicationis gratiā (over "sinistris manibus").

bethseca ꝛ crepidinē abelmeulai thebbath. Conclamātes autē viri israel de neptalim ꝛ aser ꝛ omi manasse persequebant᷑ madian. Et dedit dñs victoriam populo israel in die illa. Misitq; gedeon nuncios in omnē montē effraim dicēs. Descendite in occursū madian· ꝛ occupate aquas vsq; bethbera atq; iordanē. Clamauitq; ois effrai ꝛ ꝓoccupauit aquas atq; iordanē vsq; bethbera. Apprehēsosq; duos viros madiā. oreb. ꝛ zeb. interfecit oreb in petra oreb: zeb vero ī torculari zeb. Et persecuti sunt madian: capita oreb ꝛ zeb portātes ad gedeon trans fluenta iordanis.

C. VIII.

Dixeruntq; ad eum viri effraim: Quid ē hoc qd facere voluisti vt nos non vocares cū ad pugnā pergeres cōtra madian. Iurgātes fortiter· ꝛ ꝓpe vim inferentes. Quibus ille respōdit: Quid enī tale facere potui quale vos fecistis? Nonne melior ē racemus effraim vindemijs abiezer? In manus vestras dominus tradidit principes madian· oreb ꝛ zeb. Quid tale facere potui· quale vos fecistis? Qd cū locutus esset· requieuit spūs eoꝝ quo tumebant ↄtra eum. Cumq; venisset gedeon ad iordanē trāsiuit eū cū trecētis viris qui secum erāt· ꝛ ꝓ lassitudine fugiētes ꝑsequi ñ poterāt. Dixitq;

ce ꝓsternerēt ne erecti deo resisterēt· sed eum subditi formidarent. Et notandū· ꝙ steterūt hostes ante lagenas fulgerūt aūt lāpades· q꞉ ꝑsecutores fidei prędicatoribus· adhuc in corpore positis restiterūt. Post solutionē vero corpoꝝ· apparētib⁹ miraculis in fugā ↄuersi sūt q꞉ pauore territi a ꝑsecutione fideliū cessauerūt· ꝓdicatione. s. tubarū· fractis lagenis corpoꝝ timuerunt visis lampadib⁹ miraculoꝝ. Notandū etiā ꝙ ibi scriptū ē· q꞉ ī dextera tubas· in sinistra autē lagenas tenuerūt· ꝓ dextro enī habere dicimur· quicquid pro magno pēsamus· pro sinistro ꝟo qd pro nihilo. Bene autē in dextera tubas· in sinistra tenuerunt lagenas· q꞉ christi martires ꝓ magno habēt ꝓdicationis gloriam· corpꝛm vero vtilitatē pro mīmo. Quisquis ꝟo plus facit vtilitatē corpis ꝙ̄ gratiā ꝓdicationis in sinistra tubā· in dextera tenet lagenam.

Et hydrias cōfregerunt. Adam. Hydrias portāt ꝛ lāpades ꝛ buccinā corneam in manib⁹ ꝛ sic veniunt ad illā innumerabilē hostiū multitudinē. In quib⁹ erāt cameli sicut harena maris· ꝛ cum venissent ad bellum· buccinis corneis insonuerūt· ꝛ dimiserunt hydrias de manibus ꝛ ↄtrite sunt. Tūc vero arreptis lāpadibus ꝛ ꝑruunt in aduersarios ꝛ simul buccinis ↄcrepāt. vide quomō electi milites dei cū lāpadib⁹ pugnant. Sic enī christus eos armauerat dicēs. Sint lumbi vestri ꝓcīcti· ꝛ lucernę ardētes in manib⁹ vrīs· ꝛ sic fulgeat lux vrā corā hoīb⁹ vt videāt opa vrā bona ꝛc. Talib⁹ ꝰ lāpadib⁹ accēsis dbēt pugnare xp̄i milites luce opm refulgētes. Buccina ꝟo canit q̇ de celestib⁹ loquit᷑· de spūalib⁹ disserit· ꝛ mysteria regni celoꝝ reuelat. Ille de tuba loq̇tur· qui de magnis ꝛ maximis qui scientiā christi humanis aurib⁹ pandit. Cornea aūt dicit᷑ buccina· q꞉ de sancto dicit᷑· cornu eius exaltabit᷑ in gloria. Ideo cuiusq; buccina dicit᷑ cornea· q꞉ multiplicē scientiā christi· ꝛ crucis ei⁹ ꝗ in cornu significat᷑· disserit sacramēta· hac ergo buccina militātes ꝛ pugnātes alienigenas vincimus· ꝛ hostes in fugā vertim⁹· etiā si fuerit multitudo eoꝝ sicut locuste· locustis enī ↄꝑatur demonū multitudo quib⁹ neq; in celo neq; ī terris sedes ē. Pręcedebat ꝰ ī hͦ bello opm lux ꝛ sciētię· virtus· diuini

verbi p̄dicatio. Pu‑
gnemus ⁊ nos in hym
nis ⁊ psalmis ⁊ cãticis
spũalibus ꝯcinentes ⁊
clamãtes ad dñm. vt
ab ipso victoriã ꝯseq̄
mereamur.

Fecitq̄ ex eo gedeõ. Aug. Queri
tur quid sit ephud vel
ephot. Qd quidẽ si sa
cerdotale ẽ indumẽtũ
qd plerĩq̄ dicũt vł po
tius supindumẽtũ qd
grece epondima dicit.
vel epomis. qd magis
suphumerale intelligi
potest. merito mouet q̃
modo de tãto auro ge
deon id fecerit. q̃ scri‑
ptum ẽ. ⁊ factũ ẽ pon‑
dus inauriũ aurearũ.
quas petierat sicli mil‑
le septingenti auri p̄ter
ter brachilia ⁊ torques
⁊ opimẽta purpurea.
q̃ erant sup reges ma‑
dian p̄ter torques que
erãt in camelorꝫ ceruĩ‑
cibus. ⁊ fecit illud gede
on in ephud. ⁊ statuit
illud in ciuitate sua. et
fornicatus ẽ omĩs isra
el post illud ⁊c. Quõ
ꝗ ista vestis de tanto
auro fieri potuit. Naꝫ
⁊ mater samuelis fecit
illi ephut bath qd qui
dẽ ĩterp̄tati sũt ephud
lineũ. quãdo eũ dedit
dño in tẽplo nutrien‑
dũ vbi euidentius ap‑
paret hoc genus esse ĩ
dumẽti. An ido dictũ
ẽ. statuit illud in ciui‑
tate sua. ut intelligeret
aureũ fuisse factũ. Nõ
enĩ dictũ ẽ posuit. sed
statuit. q̃ ita erat soli‑
dum. vt statui posset. i.
positũ staret. hoc ergo
illicitũ cũ fecisset gede
on fornicatus ẽ post il
lud oĩs israel. i. sequen
do illud ꝯtra legẽ dei

Unde nõ frustra q̃
ritur. cũ ydolũ nõ fue‑
rit. i. cuiusq̄ falsi dei si
mulacrũ. sed ephud. i.
vnũ de sacramẽtis ta‑
bernaculi: qd ad vestẽ
sacerdotalẽ ptineret:
quõ scripta dicat for‑
nicationeꝫ populi ista
venerãtis. ideo. s. q̃ p̄
ter tabernaculum dei
vbi erãt ista. q̃ ibi fieri
iusserat deꝰ extra simi‑
le aliq̃d fieri fas non e
rat. ideo factũ ẽ gedeo
ni ⁊ domui eiꝰ ĩ scãda
lũ. i. vt ab offenso deo
discederet. q̃ ⁊ h̃ q̃d

ad viros soccoth. Date obsecro pa
nes populo qui mecũ est. q̃ valde
defecerũt: vt possimꝰ ꝑsequi zebee
⁊ salmana reges madian. Respon
derũt p̄ncipes soccoth. Forsitã pal
me manuum zebee ⁊ salmana ĩ ma
nu tua sũt ⁊ idcirco postulas vt de
mus exercitui tuo panes. Quibus
ille ait. Cum ergo tradiderit domi
nus zebee ⁊ salmana in manꝰ me‑
as. ⁊ cũ reuersus fuero victor ĩ pa‑
ce. ꝯterã carnes vestras cũ spinis
tribulisq̄ deserti. Et inde conscen
dens venit in phanuel. locutusq̄
ẽ ad viros loci illius similia. Cui ⁊
illi responderũt sicut rñderant viri
soccoth. Dixit itaq̄ eis. Cũ reuer
sus fuero victor in pace: destruam
turrim hanc. zebee autẽ ⁊ salmana
requiescebãt cũ omni exercitu suo
Quindecim enĩ milia viri remãse‑
rant ex omibus turmis orientaliũ
populorꝫ: cesis centũ viginti mili‑
bus bellatorꝫ ⁊ educentiu gladiũ
Ascendensq̄ gedeon ꝑ viam eorꝫ q̃
in tabernaculis morabant̃ ad oriẽ
talẽ partẽ nobe ⁊ iecbaa. ꝑcussit ca
stra hostiũ qui securi erant. ⁊ nihil
aduersi suspicabant̃. fugerũtq̄ ze‑
bee ⁊ salmana quos ꝑsequẽs gede
on ꝯp̄hẽdit turbato omni exerci
tu eorꝫ. Reuertẽsq̄ de bello añ so‑
lis ortũ. app̄hẽdit puerũ de viris
soccoth: interrogauitq̄ eũ noĩa p̄n
cipũ ⁊ seniorꝫ soccoth. ⁊ descripsit
septuaginta septẽ viros. Venitq̄
ad soccoth. ⁊ dixit eis. En zebee et
salmana sup quibꝰ exp̄brastis mi‑
hi dicẽtes: forsitan manus zebee ⁊
salmana in manibꝰ tuis sunt. ⁊ id‑
circo postulas vt demus viris qui
lassi sunt ⁊ defecerũt panes. Tulit
ergo seniores ciuitatis. ⁊ spinas de
serti ac tribulos. ⁊ contriuit cũ eis

atq̄ cõminuit viros soccoth. Tur
rim quoq̄ phanuel subuertit. occi
sis habitatoribus ciuitatis. Dixit
q̄ʒ ad zebee ⁊ salmana. Quales fu
erunt viri quos occidistis in tha‑
bor? Qui rñderunt. Similes tui:
⁊ vnꝰ ex eis quasi filiꝰ regis. Qui‑
bus ille rñdit. Fratres mei fuerũt.
filij matris mee. Viuit dñs. q̃a si
seruassetis eos nõ vos occiderem
Dixitq̄ʒ iether primogenito suo:
Surge ⁊ interfice eos. Qui nõ e‑
duxit gladiũ. Timebat enĩ q̃ ad‑
huc puer erat. Dixeruntq̄ʒ zebee ⁊
salmana. Tu surge ⁊ irrue in nos:
q̃ iuxta etatẽ robur est hoĩs. Sur
rexit gedeon ⁊ interfecit zebee ⁊ sal
mana. ⁊ tulit ornamẽta ac bullas
quibus colla regaliũ camelorꝫ de‑
corari solẽt. Dixerũtq̄ʒ omẽs viri
israel ad gedeon. Dominare nostri
tu ⁊ filius tuus ⁊ filius filij tui: q̃a
liberasti nos de manu madian.
Quibus ille ait. Non dñabor ve
stri. nec dñabit̃ in vos filius meꝰ.
sed dñabit̃ vobis dñs. Dixitq̄ʒ ad
eos. Unã petitionem postulo a vo
bis. Date mihi inaures ex p̄da
vestra. Inaures enim aureas his‑
maelite habere ꝯsueuerãt. Qui re
sponderũt. Libẽtissime dabimus.
Expandẽtesq̄ʒ super terrã pallium
proiecerũt in eo inaures de p̄da
⁊ fuit põdus postulatarũ inauriũ
mille septingẽti auri sicli absq̄ʒ or
namẽtis ⁊ monilibus ⁊ veste pur‑
purea quibus reges madian vti so
liti erant. ⁊ p̄ter torques aureas
camelorum. Fecitq̄ʒ ex eo gedeon
ephot. ⁊ posuit illud in ciuitate sua
ephra. Fornicatusq̄ʒ est omnis is‑
rael in eo ⁊ factum ẽ gedeoni ⁊ om
ni domui eius in ruinã. Humilia‑
tus ẽ autẽ madian corã filijs israel
nec potuer̃t vltra ceruices eleuare

dam ydoli genus erat
qd extra dei taberna‑
culũ q̃dlibet manu fa‑
ctum ꝓ deo coleret̃ cuꝫ
illa ipsa q̃ iussa sunt ĩ
tabernaculo fieri. ad
dei potius cultũ referrẽ
tur q̃ʒ pro deo. aut dei
simulacro colerent̃.

Quanq̄ʒ ꝑ ephud
ea locutione q̃ signifi‑
cat a pte totũ oĩa pos‑
sunt intelligi. q̃ ꝯstitu‑
it gedeon in sua ciuita
te. veluti ad colenduꝫ
deũ. similia tabernacu
lo dei. Et iõ ꝑ ephot.
q̃ hec ẽ sacerdotalis ĩ
signe honoris vt h̃ sit
peccatũ gedeon. qd ex
tra dei tabernaculũ fe
cerit aliq̃d simile: vbi
coleret̃ deus. nõ qd so
lido auro velut ado‑
rãdũ ꝯstituerit ephud
sꝫ qd ex auro illo fece‑
rit ea q̃ ptinerẽt ad or
namẽta vel instrumen
ta sacrarij. q̃ omnia ꝑ
ephud significata sũt.
Ipsum quoq̄ʒ ephud
nõ ex solo auro fieri p̄
ceptũ ẽ sed hoc ẽ super
humerale sacerdotalis
vestis. sed aliq̃d auri
habet. Nam ex auro ⁊
iacincto. ⁊ purpura. ⁊
coccino. ⁊ bisso fieri ius
sum ẽ. Sed q̃ hec ita
posuerũt. lxx. vt memo
ratis omnibus que de
spolijs accepat gedeõ:
inferrẽt. ⁊ fecit illud ge
deon in ephud. Vide
tur ex illo toto hoc fa‑
ctũ esse cũ ea locutione
q̃ significat a toto ptẽ
ita possit ĩtelligi. fecit il
lud in ephud. quasi in
de fecit ephud. vel ex
eo fecit ephud. nõ illd
totũ. s. in ephud cõsu‑
mens. sed ex illo quan
tũ sufficiebat impẽdẽs
Nam in illa ĩterp̄ta
tione q̃ ex hebreo ẽ sic
legit̃. Fecitq̄ʒ ex eo ge‑
deon ephot. Qd eniꝫ
apud. lxx. ephut. hoc ĩ
hebreo ephot legit̃. nõ
aũt omnes sacerdotes
tali vtebant̃ suphu‑
merali. q̃ esset ex auro
iacincto. purpura. coc
cino. ⁊ bisso. sed solus
summus sacerdos. nõ
erat ergo tale q̃ datũ
ẽ samueli a matre. cuꝫ
adhuc puer esset. vñ.
ephut bath d̃r. i. line‑
um. Sed gedeon esti‑
mo illud fecisse. q̃ erat
p̄cipuum indumentuꝫ

sacerdotis ꝑ qd ⁊ cete
ra significata sūt opa
sacrarij qd ī sua ciuita
te ꝓter dei tabernacu-
lū ꝯstituit. ⁊ ideo factū
ē illi ⁊ domui ei⁹ in scā
dalū vt sic īteriret filio
ruꝫ ples numerosa. sic
postea testat scriptura

Augu. Intelligen
dū ē ꝑ ꝑlepsiꝫ dictū es
se. qd fecerit gedeon e-
phot ꝯtra legeꝫ dei: ex
auro qd deuictis hosti
bus erat ablatū. vt si-
mul diceret. vnde erat
aurū ⁊ qd de illo sit fa
ctū. factū ē enī hoc pec
catū in fine dierū gede
on. qñ ꝯsecuta sūt ma
la q̃ annectit scriptura
postq̃ dixit q̊t annis ī
dieb⁹ gedeō t̄ra q̇euit.

Postq̃ auteꝫ
mor. Augu. Et factū
ē cū mortu⁹ esset gede-
on. ⁊ auersi sunt filij is
rael. ⁊ fornicati sūt p⁹
baalim. ⁊ posuerūt ipsi
sibi baalberith testam
tum. vt esset eis in deū
⁊c. Et baalim ⁊ baal-
berith ydola ītelligen
da sunt. Maior ḡ trās
gressio ⁊ fornicatio ē a
populo post mortē ge-
deon. q̃ꝫ illo viuo p̄ꝫ-
ter ephut. Qd ⁊ si illi
cite factū erat. tñ de sa
cramentis tabernaculi
erat. hec vo idolatria
nō habet vel falsaꝫ pa
terne religionis defen
sionē. vñ. etiā si in fine
tpis gedeon ephut fa
ctū ē. sed añ ita de⁹ pa
tiēter tulit. vt pax ī ter
ra ꝑseueraret. q꞉ licet
factū erat. qd ꝓhibue-
rat. nō tñ longe recesse
rat ab illo. qui tale ali
q̇d ī tabernaculo suo ī
honoreꝫ suū fieri iusse
rat. Nunc vo grauio
ra ꝯmissa. ⁊ aptā post
ydola fornicationē po
puli noluit eē īpunitā.

Remāsitq̃. Isi
do. Filius iunior q̇ fu
gitādo: gladiū inimici
euadit. significat reliq̇
as israel in extremo tē
pore credituras. ⁊ anti
christi gladium euasu
ras hic ascēdit in verti
cē mōtis garizim. quia
nec ꝓphetare. nec ꝑse-
cutionē antichristi p̄t
q̇slibet euadere nisi pri
us in montē bñdictionis. i. in sublimitatē fidei ac virtutū ascēderit. hic ē enī
mons garizim: qui a moyse ī benedictōnem deputat.

Jerunt ligna. Isid. Si hoc factū mysticum non esset q̇d op⁹ erat

sed quieuit terra ꝑ quadragita an
nos q̇bus gedeon ꝑ̄fuit. Abijt ita
q̃ ierobaal filius ioas ⁊ habitauit
in domo sua habuitq̃ septuaginta
filios qui egressi sunt de femore ei⁹
eo q̄ plures haberet vxores. Con
cubina aūt illi⁹ quā habebat in si-
chē genuit ei filiū noīe abimelech.
Mortuusq̃ ē gedeon filius ioas
in senectute bona. ⁊ sepultus ē in
sepulcro ioas patris sui ī ephra de
familia ezri. Postq̃ autē mortuus
est gedeon. auersi sunt filij israel. ⁊
fornicati sunt in baalim. Percusse
runtq̃ cū baal fędus vt esset eis in
deū: nec recordati sunt dñi dei sui
qui eruit eos de manib⁹ inimicoꝝ
suoꝝ omniū ꝑ circūitum: nec fece-
runt misericordiā cū domo hiero-
baal gedeon iuxta omīa bona que
fecerat israeli.

C. IX.

ABijt autē abi
melech filius hierobaal
in sychem ad fratres matris sue. ⁊
locutus ē ad eos ⁊ ad omnē cogna
tionē domus patris matrisq̃ sue
dicēs: Loquimini ad omēs viros
sycheꝫ. Quid vobis ē meli⁹. vt do
minent vestri septuagita viri oēs
filij ierobaal. an vt dominet vobis
vnus vir? Simulq̃ ꝯsiderate. q̇a
os vestrū ⁊ caro vestra sum. Locu
tiq̃ sunt fratres matris eius de eo
ad oēs viros sychē vniuersos ser
mones istos. ⁊ inclinauerūt cor eo
rū post abimelech dicētes: Frater
noster ē. Dederūtq̃ illi septuagita
pondera argēti de phano baalbe-
ſ ysid. sic antichristus multos ꝯducet mune
ribus vt faueāt sibi.
rith. Qui cōduxit sibi ex eo viros
inopes ⁊ vagos. secutiq̃ sunt eum
Et venit in domū patris sui ī eph-
ſ ysid. credētes quos christ⁹ ī fide genuit
ra. ⁊ occidit fratres suos filios hie
ſ de. lxx. linguis
robaal septuaginta viros sup lapi
ſ reliquie isrl' salue fiet
pidem vnū. Remāsitq̃ ioathan fi-
lius hierobaal minim⁹. ⁊ abscōdi-
tus ē. Congregati sūt aūt omēs vi
ri sychem ⁊ vniuerse familie vrbis
mello: abierūtq̃ ⁊ ꝯstituerūt regē
abimelech iuxta quercum que sta
bat in sychē. Qd cū nunciatū esset
ioathan iuit ⁊ stetit in vertice mon
ſ qui deputatus ē in benedictionē
tis garizim: eleuataq̃ voce clama-
uit ⁊ dixit. Audite me viri sychem
ſ hoīes vagi
ita vt audiat vos dñs. Jerūt ligna
infructuosi. eterno incēdio prepati
vt vngerēt sup se regē. Dixeruntq̃
ſ gratie spūssancti
oliue. Impera nobis. Que respō-
dit. Nunq̇d possum deserere pin-
guedinē meā qua ⁊ dij vtunt ⁊ ho-
mines ⁊ venire vt inter ligna ꝓmo
ſ legē diuinā
uear? Dixeruntq̃ ligna ad arborē
ficū: Ueni ⁊ sup nos regnū accipe.
Que respōdit eis. Nunq̇d possuꝫ
deserere dulcedinē meā fructusq̃
suauissimos. ⁊ ire vt inter cetera li
gna promouear? Locutaq̃ sunt li
ſ christū qui dixit. ego sum vitis vera
gna ad vitē: Ueni ⁊ īpera nobis.
Que respōdit eis: Nunq̇d possuꝫ
deserere vinū meū qd letificat deū
⁊ homīes. ⁊ inter ligna cetera pro
moueri? Dixerūtq̃ omīa ligna ad
ſ antichristū vel dyabolū
rhamnū: Ueni ⁊ impera sup nos.
Que respōdit eis: Si vere me re-
gem vobis ꝯstituitis. venite ⁊ sub
ſ Aug. vehemē
umbra mea requiescite. Si autem
tioris cōminationis ē ⁊ quodāmodo efficacie pre
sentioris si quis dicat. si ñ vis facere qd volo seui
at in te ira mea. i. iaꝫ seuiat. vt quid eā teneo qua
si dicat seuiet ꝑmissiuo mō penā futurā ītentans
nō vultis. egrediat ignis de rham
no. ⁊ deuoret cedros libani. Nūc
igit si recte ⁊ absq̃ peccato ꝯstitui-

scire gedeon. lxx. filios
⁊ multas vxores habu
isse. sed ⁊ ꝯcubinā. de
qua vnū ⁊ malū susce-
pisset. Gedeon ḡ chri-
stū significauit. vxores
nationes q̃ ꝑ fidē chri
sto adhesert. Septua-
ginta filij. lxx. linguas
mūdi. in q̇bus ꝑ fidem
sibi dñs filios genera-
uit. ꝯcubina sinagogā
in nouissimis antichri
sto crediturā. de q̃ d꞉.
qui se dicūt iudeos eē
⁊ tamē nō sunt. sed sūt
synagoga sathane. de
qua in nouissimis fili⁹
nequā. i. antichristus
generādus ē fili⁹ ancil
le. i. synagoge peccatri
cis. Qui eī facit pctm̄
seruus ē peccati hic cō-
gregatis sibi ipsis sicut
abimelech regnū imp-
be vsurpabit. interfe-
ctis nobilib⁹ filijs fide
lib⁹. s. ex diuersis natio
nibus ⁊ linguis īducet
ꝑsecutioneꝫ. vt omnes
sanctos īterficiat.

Dixerūtq̃ oli.
impera. Isido. Lin
gna silue. sunt hoīes ī
fructuosi. vani. vagi.
eterno īcēdio ꝑparati
Sup hos nec oliua.
nec fic⁹. nec vitis. reg-
nare dignt. q꞉ ñ meret
Oliua enī. gratiā spiri
tussancti: ⁊ vnctionem
pacis significat. ficus
vo legē. q̃ꝫ p̄rfamilias
plātauit in vinea sua.
deus. s. q̇ familie. i. om
niū credentiū pater ē.
q̇ plātauit vineā. i. po
pulū iudeoꝝ. ⁊ in hac
vinea ficū. i. legē q̃ pri
mitiuū ꝓplm sicut ficus
grossos aridos. ⁊ inuti-
les deiecit in terrā. ⁊ po
stea alios fruct⁹ gene-
rauit. i. ꝓplm christia-
nū quē ad debitā euā
gelice discipline matu
ritatē. ⁊ suauissimā pī
guedinē christi. cū glo
ria ⁊ honore ꝑduxit.

Idem. Vitis au
tem christus ē q̇ dixit
Ego sum vitis vera.
Quia ergo ꝓpls q̇ an
tichristo seruit in re-
bum sensū dat vt cre-
dat mēdacio. i. ātichri
sto. q̇ veritati. i. christo
credere noluit a regno
vitis. i. christi ⁊ ab oli
ua. i. spūssancti gratia
⁊ a ficu. i. diuine legis dulcedine reꝓbatur.

Dixerūtq̃ omnia. Isid. Ramnus ē gen⁹ rubi. quē vulgo senticem
vrsinā appellat. asperū nimis ⁊ spinosum. ꝑ qd antichristus significat cum

omni aſperitate ⁊ feri
tate humanum genus
vaſtatur⁹ ⁊ exiet ignis
de ramno .i. iniquitas
de antichriſto · ⁊ omẽs
qui in illo ↄfidunt pi-
ter cũ illo deuorabit.

ſtis ſup vos regẽ abim elech · ⁊ be-
ne egiſtis cũ hierobaal et cum do-
mo eius et reddidiſtis vicẽ benefi
cijs eius ꝗ pugnauit pro vobis et
animam ſuã dedit piculis · vt erue
ret vos de manu madian ꝗ nunc
ſurrexiſtis cõtra domũ patris mei
ſ fideles de lxx.
et interfeciſtis filios ei⁹ ſeptuagin
linguis
ta viros ſup vnum lapidẽ · ⁊ ↄſtitu
ſ peccatricis
iſtis regem abimelech filiũ ancillę
ſinagoge
eius ſup habitatores ſychez eo ꝙ
ſ filius · ſ · pditionis ſicut et vos
frater vr̃ ſit. Si ergo rectę ⁊ abſq̃
ſ chriſto ſ fidelibus
vicio egiſtis cũ hierobaal ⁊ domo
eius hodie lętemini in abimelech
⁊ ille letet̃ in vobis. Sin aũt puer-
ſ iniquitatis
ſe: egrediat̃ ignis ex eo · ⁊ cõſumat
habitatores ſychez ⁊ oppidũ mel
lo egrediatq̃ ignis de viris ſychẽ
⁊ de oppido mello · ⁊ deuoret ab-
ſ ipſũ antichriſtũ ⁊ ſe et alios pdet ſ yſiõ · in pſe
imelech. Quę cũ dixiſſet fugit ⁊ a-
cutõe antichriſti nõ euadit niſi qui fugit · ⁊ in mõ
tem benedictionis aſcẽdit · hic ẽ mons quẽ circun
dant ſancti quẽ moyſes in deuteronomio benedi
ctionib⁹ deputauit.
biIt in bera: habitauitq̃ ibi ob me
tum abimelech fratris ſui. Regna
uit itaq̃ abimelech ſup iſrael trib⁹
annis. Miſitq̃ domin⁹ ſpiritũ peſ
ſimũ inter abimelech ⁊ habitato-
res ſychem qui cęperũt eũ deteſta
ri · ⁊ ſcelus interfectionis ſeptuagi
ta filioꝝ hierobaal ⁊ effuſionẽ ſan
guinis eoꝝ conferre in abimelech
fratrẽ ſuũ · ⁊ in cęteros ſychimorũ
pricipes qui eũ adiuuerãt. Poſu
eruntq̃ inſidias aduerſuz eum in
ſummitate montiũ · ⁊ dum illius p̃
ſtolabant̃ aduentum · exercebãt la
trocinia agẽtes p̃das de p̃tereũti-
bus. Nunciatumq̃ ẽ abimelech.
Uenit autẽ gaal filius obed cũ fra
tribus ſuis · ⁊ tranſiuit in ſychimã.
Ad cuius aduentũ erecti habitato
res ſychẽ egreſſi ſunt in agros va-
ſtantes vineas vuaſq̃ calcãtes · ⁊
factis cantantium choris · ingreſſi
ſunt phanũ dei ſui · ⁊ inter epulas
⁊ pocula maledicebant abimelech
clamãte gaal filio obed. Quis eſt
iſte abimelech ⁊ quę ẽ ſychẽ vt ſer-
uiamus ei? Nunquid nõ ẽ ipſe fili
us hierobaal ⁊ ↄſtituit principẽ ze
bul ſeruũ ſuũ ſup viros emor pa-
tris ſychem. Cur ergo ſeruiem⁹ ei?
Utinaz daret aliq̃s populũ iſtum
ſub manu mea vt auferrem de mę
dio abimelech. Dictũq̃ ẽ abime-
lech. Congrega exercitus multitu-
dinẽ ⁊ veni. zebul eni princeps ci-
uitatis auditis ſermonibus gaal
filij obed iratus ẽ valde · ⁊ miſit clã
ad abimelech nũcios dicens. Ecce
gaal filius obed venit in ſychimã
cuz fratribus ſuis · ⁊ oppugnat ad
uerſum te ciuitatem. Surge itaq̃
nocte cũ populo qui tecũ ẽ · ⁊ latita
in agro · ⁊ primo mane oriente ſole
irrue ſup ciuitatẽ. Illo aũt egrediẽ
te aduerſum te cũ populo ſuo · fac
ei qđ potueris. Surrexit itaq̃ ab
imelech cũ omi exercitu ſuo nocte
⁊ tetẽdit inſidias iuxta ſychimã in
quattuor locis. Egreſſuſq̃ ẽ gaal
filius obed · ⁊ ſtetit in ĩtroitu portę
ciuitatis. Surrexit aũt abimelech
⁊ omis exercitus cũ eo de inſidiaꝝ
loco. Cunq̃ vidiſſet populũ gaal.
dixit ad zebul: Ecce de montibus
multitudo deſcẽdit. Cui ille reſpõ-
dit: Umbras montiũ vides quaſi
capita hominũ · ⁊ hoc errore deci-
peris. Rurſũq3 gaal ait: Ecce po-
pulus de vmbilico terrę deſcẽdit.
⁊ vnus cuneus venit p viã ꝗ reſpi
cit quercũ. Cui dixit zebul. Ubi eſt
nunc os tuũ quo loquebaris: q̃s ẽ
abimelech vt ſeruiamus ei? Non-
ne hic popul⁹ ẽ quẽ deſpiciebas?
Egredere ⁊ pugna ↄtra euz. Abijt
ergo gaal expectante ſychimorum

Miſitq̃ dñs ſpiritũ. Aug. Et mi
ſit deus ſpiritum mali
gnũ inter abimelech ⁊
viros ſiccimorum · hoc
verbũ vtrũ impantez
an pmittentẽ deum ſi
gnificet · nõ facile diffi
niri poteſt. Qđ eni hic
poſitũ ẽ emiſit: grecus
habet exapeſtilen · qđ ẽ
etiã in pſalmo vbi legi
tur. Emitte lucẽ tuam
q̃uis in quibuſdã lo-
cis interpretes noſtri ·
vbi ẽ exapeſtilen miſit
interpretati ſunt · nõ e-
miſit. Poteſt ergo et
ſic ĩtelligi vt ſpiritum
malũ deus tanq̃ volẽ
tem ire inter eos emiſe-
rit .i. poteſtatẽ dederit
maligno ſpiritui pacẽ
eoꝝ pturbandi · vſq̃ a
deo aũt eẽ mitti a do-
mino malignũ ſpiritũ ·
ꝓpter iuſticiã vĩdican
di · abſurdũ nõ ẽ · vt q̃
dam exapeſtilen · etiaz
ĩmiſit interpretati ſũt.

Surge itaq̃ no
cte. Aug. Et nũc ſur
ge nocte · tu ⁊ populus
tuus tecum ⁊ inſidiare
in agro · ⁊ erit mane ſi
mul vt orietur ſol ma
turabis ⁊ tendes ſup
ciuitatem. Quidã la-
tini habẽt maturabis
Quidã vero manica-
bis. Qđ vero grecus
habet nõ põt dici vno
verbo · ꝙ eſt diluculo
ſurges ⁊ fortaſſe dictũ
ẽ maturabis · a matuti
no tpe q̃uis etiã alijs
tpibus dici ſoleat ad
rem accelerandã. Ma
nicabis aũt latinũ ver
bũ eſſe mihi ñ occurrit
Sed illud mouet · ꝙ
cũ dixiſſet ſimul vt ori
etur ſol addidit · dilu-
culo ſurges · cũ ipſum
diluculuz · qđ grecę dr̃
ortheos tẽpus ante ſo
lẽ ſignificet · qđ iaz vſi
tatiſſime dicit̃ cũ albe-
ſcere cepit. Sic ergo ĩ
telligendũ ẽ · vt ꝙ poſi
tum ẽ mane · ipſum di
luculũ intelligat̃ · addi
tum ẽ aũt ſimul ut orit̃
ſol vt exprimeret̃ nõ iã
orto ſole faciendũ · ſed
ubi fulgor appuerit ſo
lis oriẽtis. Non enim
aliunde albeſcit dilucu
lũ · niſi cũ cepit ptez cę
li quã videm⁹ ab oriẽ
te lux ſolis redeuntis
attingere · hinc ẽ ꝙ in
euãgelio vnã ⁊ eandẽ
rem · alius euangeliſta
dicit diluculo factam ·
cũ adhuc obſcurũ eẽt ·
alius oriẽte ſole · quia
⁊ ipſa lux quãtulacun
q̃ diluculi · ſole fit oriẽ
te .i. ad ortũ veniẽte · ⁊
fulgorẽ de p̃ſentię ꝓpĩ
quitate iactãtẽ ſolis eſ
ſe dinoſcit̃. Quã lucẽ
quidã idiote ſolis non
eſſe putauerũt · ſed eſſe
illã ꝗ primitus ↄdita ẽ
anteq̃ȝ de⁹ quarto die
ſolem ↄderet.

populo ⁊ pugnauit contra abimelech q̃ persecutꝰ est eum fugientē ⁊ in vrbē ꝯpulit. Cecideruntq; ex pte eius plurimi vsq; ad portā ciuitatis. ⁊ abimelech sedit in ruma. zebul aūt gaal ⁊ socios eius expulit de vrbe. nec in ea passus ē cōmorari. Sequēti ergo die egressus ē populus in campū: qđ cū nunciatū esset abimelech. tulit exercitū suū ⁊ diuisit in tres turmas: tendēs insidias in agris. Vidensq; ꝙ egrederet᷑ populus de ciuitate surrexit ⁊ irruit in eo cum cuneo suo oppugnans ⁊ obsidēs ciuitatē. due aūt turme palantes p campū aduersarios persequebant᷑. Porro abimelech omni die illo oppugnabat vrbem: quā cepit iterfectis habitatoribus eius: ipsa quoq; destructa. ita vt sal in ea dispgeret. Qđ cum audissent qui habitabāt in turre sichimoꝝ ingressi sunt phanum dei sui berith vbi fędus cū eo pepigerant. ⁊ ex eo locus nomē acceperat q̃ erat munitus valde. Abimelech quoq; audiēs viros turris sychimorū pariter ꝯglobatos. ascēdit i montē selmon cū omi populo suo. ⁊ arrepta securi p̃cidit arboris ramum: impositūq; ferens humero. dixit ad socios: Qđ me vidistis facere. cito facite. Igitur certatim ramos de arboribꝰ p̃cidentes sequebant᷑ ducē. Qui circūdantes p̄sidium succenderūt. atq; ita factum ē vt fumo ⁊ igne mille hominū necarent᷑ viri piter ⁊ mulieres habitatorum turris sychem. Abimelech autem inde ꝓficiscens venit ad oppidum thebes: qđ circūdans obsidebat exercitu. Erat aūt turris excelsa in media ciuitate: ad quā ꝯfugerāt simul viri ac mulieres ⁊ omēs principes ciuitatis clausa firmissime ianua. ⁊ sup turris tectū stātes p propugnacula. Accedēsq; abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter. ⁊ appropiquās ostio ignē supponere nitebat᷑. Et ecce vna mulier fragmē mole desup iaciēs illisit capiti abimelech ⁊ ꝯfregit cerebrū eius. Qui vocauit cito armigerū suum. ⁊ ait ad eū: Euagina gladiū tuū ⁊ percute me: ne forte dicat᷑ ꝙ a femina iterfectus sim. Qui iussa perficiēs. interfecit eū. Illo quoq; mortuo omēs qui cū eo erāt de israel. reuersi sūt in sedes suas. ⁊ reddidit deus malū qđ fecerat abimelech ꝯtra patrē suū interfectis septuagita fratribꝰ suis. Sychimitis quoq; qđ operati erāt retributū ē. ⁊ venit sup eos maledictio ioathā filij hierobaal.

C. X.

Post abimelech surrexit dux in israel thola filiꝰ phua patrui abimelech vir de ysachar qui habitauit in sanir mōtis effraim. ⁊ iudicauit israel viginti ⁊ tribus annis: mortuusq; est ac sepultus in sanir. Huic successit iair galaadites qui iudicauit israel per viginti ⁊ duos annos: habēs trigita filios sedētes super trigita pullos asinarū. ⁊ pricipes trigita ciuitatū q̃ ex noie eius sunt appellate anothiair. i. oppida iair vsq; i p̄sentem diē in terra galaad. Mortuusq; ē iair ac sepultus in loco cui ē vocabulū camon. Filij aūt israel peccatis veteribꝰ iungētes noua. fecerūt malū in ꝯspectu dn̄i ⁊ seruierūt ydolis baali ⁊ astaroth ⁊ dijs syrię ac sydonis ⁊ moab ⁊ filioꝝ ammon ⁊ philistijm: dimiserūtq; dominū ⁊ nō coluerūt eum. Contra quos dominꝰ iratus. tradidit eos

C. X.

Post abimelech. Aug. Quomō fuit patruꝰ abimelech vir de tribu ysachar. cū abimelech prēm habuerit gedeō. de tribu manasse. Quomō ergo phua ⁊ gedeon fratres fuerūt. vt posset esse phua patruꝰ abimelech. cuius filius thola ipsi abimelech succederet. potuerūt ergo gedeon ⁊ phua vnā habere matrē. ex qua diuersis patribꝰ nascerent᷑. ⁊ fratres essent. vnius matris filij. nō vnius patris. Solebāt enim nubere femine. de alijs tribubꝰ in alias. vnde ⁊ saul cū esset de tribu beniamin: dedit filiam suā dauid homini de tribu iuda. ⁊ sacerdos de tribu leui duxit filiam iorā regis hoīs de tribu iuda. hinc elizabeth ⁊ maria: cognate in euāgelio legunt᷑. cū fuerit elizabeth đ filiabus aaron. ex q̊ intelligit᷑ de tribu leui aliq̄s nupsisse in tribū iuda vn̄ fieret inter ambas illa cognatio. vt domini caro. nō solū de regia. sed etiam de sacerdotaliꝰ stirpe propagaretur.

Fuit in illo tēpore iepthe. Aug. Iepthe iterpretat aperiens qui christū significat. Ipse enī discipulis suis apuit sensum · vt intelligerēt scripturas· hūc iepthe·frēs de domo patris expulerūt· tanqꝫ legitime vxoris filij fornicarie filium · hoc ꝯtra christū fecerūt principes sacerdotum· scribe ⁊ pharisei · q̄ de legis obseruatione gloriari videbant tanqꝫ legē solueret· ⁊ ideo legittimus filius nō eēt· ⁊ quantū ad gentē mater eius sinagoga iudeoꝝ dici potest· q̄ sepe cū ydolis fornicata est. Sed illi quasi obseruatores legis videbant legitimi· hic aūt ꝯtra legē facere videbatur. Ideo tanqꝫ legitimi·nō legitimū·iure sibi visi sunt eiecisse secundū hoc enī·plebs illa dicta ē fornicari · q꞉ legis ꝑcepta nō seruans ⁊ tanqꝫ viro nō exhibebat fidem.

Habitauitqꝫ i terra tob. Aug. habitauit in terra tob·in terra.s.bona· vel potiꝰ optima. Tob eī grece agaton · hoc latine optimū dicit. Id antem interpretat tob· vbi videt intelligēda resurrectio. Que eniꝫ magis terra optima qꝫ terrenum corpus excellētia īmortalitatis·⁊ incorruptionis indutū.

Congregatiqꝫ sunt ⁊c. Aug. Ante passionē cū publicanis ⁊ peccatoribꝫ māducauit dicēs. Non ē opus sanis medicꝰ sed egrotis. Inter latrones q̄ꝫ crucifixus vnum de cruce in padisum trāstulit·postqꝫ vero surrexit · ⁊ cepit esse in terra tob·collecti sūt ad euꝫ scelerati hoīes ꝑ remissione peccatoꝝ: q̄ cum illo ambulabāt ·q꞉ secundū ꝑcepta eius viuebant·hoc etiā quottidie fit·dū ꝯfugiūt ad eū impij· vt iustificent·⁊ discāt vias eius.

in manus philistijm ⁊ filioꝝ ammon: afflictiqꝫ sunt ⁊ vehementer oppressi ꝑ annos decē ⁊ octo omnes qui habitabāt trans iordanē in terra āmorrei que ē in galaad· itantū vt filij ammō iordane transmisso vastarēt iudā ⁊ beniami ⁊ effraim. Afflictusqꝫ ē israel nimis. Et clamātes ad dn̄m dixerūt: Peccauimus tibi: q꞉ dereliquimus dominū deū nostrū ⁊ seruiuimꝰ baalim. Quibus locutus ē dn̄s: Nunquid nō egyptij ⁊ āmorrei filijqꝫ ammō ⁊ philistijm· sidonij quoqꝫ ⁊ amalech ⁊ chanaan oppresserūt vos·⁊ clamastis ad me ⁊ erui vos de manu eoꝝ? At tamē reliquistis me ⁊ coluistis deos alienos. Idcirco nō addā vt vltra vos liberē. Ite ⁊ inuocate deos quos elegistis. Ipsi vos liberēt in tēpe angustie. Dixeruntqꝫ filij israel ad dominū. Peccauimus: redde tu nobis quicquid tibi placet: tantū nunc libera nos. Que dicētes omia de finibus suis alienoꝝ deoꝝ idola ꝓiecerūt·⁊ seruierunt domino deo: q̄ doluit super miserijs eoꝝ. Itaqꝫ filij ammō cōclamātes in galaad fixere tētoria: ꝯtra quos ꝯgregati filij israel· in maspha castrametati sunt. Dixeruntqꝫ principes galaad singuli ad ꝓximos suos. Qui primus ex nobis ꝯtra filios ammon cepit dimicare erit dux populi galaad.

C. XI.

Fuit itaqꝫ illo in tēpe iepthe galaadites

vir fortissimus atqꝫ pugnatoꝝ· filius mulieris meretricis qui natus ē de galaad. Habuit autē galaad vxorē de q̄ suscepit filios: q̄ postqꝫ

Aug. Infirmitati·s·christi preualuerant ·q꞉ ita voluit vt ab eis q̄ oportebat pateret. sicut hic idē significās iacob·preualuit angelo·cū quo id vt id ipsū portēderet luctabat dn̄m ·s·christū

creuerāt eiecerūt iepthe dicentes:

Aug. Quasi hic homo nō ēa deo·qui sabbatū nō custodit·se aūt legittimos filios iactātes dixerūt·nos ex fornicatione non sumꝰ nati·vnū patrē habemus deum.

Heres in domo patris nostri esse non poteris q꞉ de adultera matre

Aug. q꞉ quātus eēt abscōdit· ⁊ seuiētes latuit. Si enī cognouissent · nunqꝫ dn̄m glorie crucifixissent fugit q꞉ moriētis infirmitatē viderūt·sed nō virtutē resurgētis

natus es. Quos ille fugiens atqꝫ deuitās habitauit in terra thob. Cōgregatiqꝫ sunt ad eū viri iopes ⁊ latrocināntes·⁊ quasi principē sequebant. In illis diebꝰ pugnabāt filij ammō ꝯtra israel·q̄bus acriter instantibꝰ ꝑrexerūt maiores natu

Aug. abiiciēs vel reuelatio·q꞉ primo christū abiecerūt·sed eis postea reuelabit

de galaad vt tollerēt i auxiliū sui iepthe de terra thob. Dixeruntqꝫ ad eū: Ueni ⁊ esto princeps noster· ⁊

·s·qui interpretat filius populi mei·vel filius merorꝭ·hi sunt qui ex ipsa gente infideles ꝑmanserūt·uel qui gehenne deputati sunt·vel dyabolo ⁊ angelis eius

pugna ꝯtra filios ammō. Quibꝰ ille rn̄dit.

·s·elegās respōsio ꝓphetiā euidētiꝰ exprimit

Nōne vos estis q̄ odistis

·s·opinione vestra ·s·dauid

me ⁊ eiecistis de domo pr̄is mei·⁊ nunc venistis ad me necessitate cō

·s·Quasi·tunc venimus ad te· vt ꝑsequeremur modo venimus vt sequamur

pulsi? Dixeruntqꝫ principes galaad ad iepthe. Ob hāc igit cām nūc ad te venimꝰ vt ꝓficiscaris nobiscuꝫ· ⁊ pugnes ꝯtra filios ammon·sisqꝫ dux oīm q̄ habitāt in galaad. Iepthe quoqꝫ dixit eis: Si vere venistis ad me vt pugnē ꝓ vobis ꝯtra filios ammō: tradideritqꝫ eos dn̄s in manꝰ meas. ego ero vr̄ ꝑinceps

post dies .i. post tēpus quasi non illud intelligat ·q̄ recēti passione domini ē factū·sed qd̄ postea futurū·qd̄ videtur ꝑtinere·q̄ seniores galaad venerūt ad iepthe·ut ꝑ etatē senilē nouissima tēpa significēt

Dixeruntqꝫ pricipes. Aug. Tale q̄d figuratum ē in ioseph quē fratres vēdentes abiecerūt·⁊ cū fame tribularent ad eius opē misericordiāqꝫ ꝯuersi sunt · hic vero amplꝰ elucet significatio futuroꝝ·q꞉ nō ipsi prorsus fratres qui eiecerūt iepthe·ad eū venerūt· sꝫ galaad seniores: ꝓ toto populo supplicātes sicut eadē gens dicit israel. siue in eis qui tūc fuerūt: christūqꝫ reprobauerūt·siue in eis qui postea ad eius opē reuersi sunt·populo eniꝫ dicit inimico·siue i maioribus siue in minoribus·siue in posteris suis· longa odia trahēti tandēqꝫ ꝯuerso in eis qui tūc sunt ꝯuertēdi. Nonne vos odio habuistis me · ⁊ eiecistis de domo pr̄is mei. putauerūt ei se eiecisse xp̄m de domo dauid i qua regni eius nō erit finis.

Et pugnes cōtra filios. August. Ne ꝯtra filios ammon dux querit iepthe ·quibus victis liberent·q̄ eo duce bellare cupiebāt·q꞉ ammō interpretat filius populi mei · vel populus merorꝭ · aut illi significant inimici·q̄ ex ipsa gente in infidelitate ꝑmanserūt· aut oēs gehenne ꝑdestinati · vbi erit fletus ⁊ stridor dentiū tanqꝫ populo merorꝭ·quāqꝫ populus merorꝭ dyabolus ⁊ angeli eius cōueniēter intelliguntur vel q꞉ eternā miseriaꝫ eis quos decipiūt acquirunt· vel q꞉ ipsi eterne miserie deputati sunt.

In illis diebus pu. Aug. Qui abiecerāt christū ad eū rursus conuersi in ipso receperūt salutē. vnde. in actibꝫ apostoloꝝ petro hortāte vt ad eum verterent· quē fuerāt ꝑsecuti·multi sunt ꝯpuncti corde ab ipso quē alienauerūt desiderātes salutē. Quid enī liberari ab inimicis nisi a peccatis saluari? Sic enī ait·agite penitentiā ⁊ baptizet vnusquisqꝫ vestrū in nomine domini nostri ihesu christi·⁊ remittent vobis peccata vestra· vel illa potius significat vocatio iudeoꝝ q̄ in fine sꝑat qd̄ videt notari cū dicit· ⁊ factū ē

Ego ero ve. pri. Aug. Id ē. rex quē nōdū hēbat gens illa tēpe iudicū. Ceperunt aūt habere saulē regē· ⁊ postea successores eius. Nam in deuteronomio cū eis ꝑcipit quē debeāt habere regē·si hoc eis placuerit·nō ibi rex·sꝫ princeps nominat·sed iepthe illū significabat qui verus ē rex.

August. Rex. s. sicut in titulo crucis scriptū ē·postqꝫ enī iepthe liberauit eos ab inimicis·nō eis rex factꝰ ē: ut intelligeremꝰ hec potius ad christum qꝫ ad ipsū iepthe ꝑtinere de quo scriptura narrationem ꝯcludit ita. Et iudicauit iepthe israel. vi. annis ⁊ mortuꝰ ē ⁊c. Judicauit ergo israel·sicut ceteri iudices nō ibi regnauit· vt ꝑiceps sic hi q̄ regnoꝝ voluminibꝫ ꝯtinentur.

Nōne ea que possidet. Aug. Nō
ne q̄cunq̄ȝ hereditauit
tibi chamos deus tuꝰ
possidebis ⁊c. Nō qui
dā latini sic interpreta
ti sunt. Nonne q̄cūq̄ȝ
dedit tibi chamos de
us tuus possidebis ⁊c.
vbi videt̄ iepthe ꝯfir-
masse: deū ꝫ qui vocat̄
chamos potuisse aliq̄d
hereditatis dare culto
ribus suis. Quidā ve
ro sic habent. Nonne
quecunq̄ȝ possedit cha
mos deus tuꝰ hec pos-
sidebis: quasi aliquid
tale potuerit possidere.
An forte secundū hoc
dictū ē. q̄ sub angelis
ꝯstitute sunt gētes: iux
ta canticū moysi: Nū-
quid ille angelus sub
quo erāt filij ammon
chamos dicit̄. Quis
hoc audeat affirmare
cū possit intelligi scd̄m
opinionē eius dictū q̄
putabat deū suū possi
dere hoc. vel in posses-
sionē sibi dedisse.

Et circumiens galaad. Aug. Gala
ad iterpretatur abij-
ciens. manasse necessi-
tas transeundi. sunt er
go a ꝓficientibꝰ. abijci
entes. i. ꝯtēnentes. trās
cunda etiaȝ necessitas
ne forte cū transierit q̄
ꝓficit ꝯtemnētes cedat
terrentibꝰ. transeunda
etiam specula galaad.
qui galaad etiaȝ reue
latio interpretat̄. ē aūt
specula altitudo. ad ꝓ
spiciendū vel despiciē
dum. i. desup aspicien
dū. Specula ergo ga
laad videt̄ significare
supbiam reuelationis
vnde ⁊ ne magnitudo
reuelationum extollat
me ⁊c. ergo ⁊ ipsa trās
eūda est. i. in ea manē
dum nō ē. ꝓpter cadē-
di piculum. his transi
tis facile supantur ini-
mici. qđ significat dicē
do ⁊ a specula galaad
transeundi ⁊ transiēs
ad filios ammon.

Si tradideris filios ammō. Au-
gustinꝰ. Quēlibet co-
gitauerit iepthe nō vi
det̄ filiā cogitasse. nō
enī diceret heu me filia
mi. īpedisti me ⁊c. In-
dicat eū se impeditū. ne illud qđ cogitauerat impleret. Quē aūt potuit cogi
tare qui filios nō habebat. an ꝯiugeȝ cogitauit. ⁊ vt hoc fieret deus noluit
⁊ vt nō relinqueret īpunitū. ne quis postea id auderet. ⁊ vt magna ꝓuiden-

Qui respōderunt ei. Dominus q̄
hec audit ipse mediator ac testis ē
q̄ nostra ꝓmissa facie‹m›ꝰ. Abijt ita
q̄ȝ iepthe cū principibꝰ galaad fe-
scilicet iudicē. s. nō regē
scilicet qr ipse ē caput corporis ecclesie
citq̄ȝ eū oīs populus principē sui.
Locutusq̄ȝ ē iepthe omnes sermo-
nes suos corā domino in masphа
Aug. Mittit nūcios pacis. sicut apostolus in quo
christꝰ loquebat̄ ait. si fieri potest qđ ex vobis est
cū omībus hoībus pacē habētes
Et misit nūcios ad regē filioꝝ am-
mon qui ex persona sua dicerent.
Aug. Admonet nos doctrina christi quēadmoduȝ
sit ambulandū. i. viuendū inter eos. qui non secun
Quid mihi ⁊ tibi ē: qr venisti ꝯtra
dū ꝓpositū vocati sunt sancti. Nouit enī dominꝰ
qui sunt eius.
me vt vastares terrā meā? Quibꝰ
ille respondit: Quia tulit israel ter
ram meā quādo ascēdit de egypto
a finibꝰ arnon vsq̄ȝ ieboc atq̄ȝ ior-
danem. Nunc ergo cū pace redde
mihi eam. Per quos rursum man
dauit iepthe. ⁊ imperauit eis vt di
cerēt regi ammō. Hec dicit iepthe
Nō tulit israel terrā moab nec ter-
ram filioꝝ ammō. sed quādo de e-
gypto ꝯscenderunt. ambulauit ꝑ
solitudinē vsq̄ȝ ad mare rubrum ⁊
venit in cades. Misitq̄ȝ nūcios ad
regem edom dicēs: Dimitte vt trā
seā terrā tuam. Qui noluit acquie
scere ꝑcibus eius. Misit quoq̄ȝ ad
regem moab: qui ⁊ ipse transitū ꝑ
bere ꝯtempsit. Mansit itaq̄ȝ in ca-
des ⁊ circūiuit ex latere terrā edō ⁊
terrā moab. Venitq̄ȝ ad orientalē
plagam terre moab. ⁊ castrameta-
tus ē trans arnon. nec voluit ītra-
re terminos moab. Arnon quippe
ꝯfinium ē terre moab. Misit itaq̄ȝ
israel nūcios ad seon regē ammor
reoꝝ qui habitabat in esebon. ⁊ di
xerunt ei: Dimitte vt transeā ꝑ ter-
ram tuā vsq̄ȝ ad fluuiū. Qui ⁊ ipse

israel verba despiciēs non dimisit
eum transire ꝑ terminos suos: sed
īfinita multitudine ꝯgregata egres
sus ē ꝯtra eum in iasa. ⁊ fortiter re
sistebat. Tradiditq̄ȝ eū dominus ī
manu israel cū omni exercitu suo ⁊
ꝑcussit eum ⁊ possedit omnē terrā
amorrei habitatoris regionis illiꝰ
⁊ vniuersos fines eius de arnon
vsq̄ȝ ieboc ⁊ de solitudine vsq̄ȝ ad
iordanē. Dominus ergo deus isra
el subuertit ammorreū pugnāte cō
tra illū populo suo isrl̄. Et tu nunc
vis possidere terrā eius? Nonne
ea que possedit chamos deus tuꝰ
tibi iure debent̄? Que autē domi-
nus deus noster victor obtinuit: ī
nostraȝ cedēt possessionē. Nisi for
te melior es balac filio sephor rege
moab. aut docere potes q̄ iurgatꝰ
sit ꝯtra israel ⁊ pugnauerit ꝯtra eū
quādo habitauit in esebon ⁊ vicu-
lis eiꝰ ⁊ in aroer ⁊ villis illius. vel
in cunctis ciuitatibus iuxta iorda
nem ꝑ trecētos annos? Quare tā
to tp̄e nihil sup hac repetitione tē-
ptasti? Igit̄ nō ego pecco in te: sed
tu ꝯtra me male agis indicēs mihi
bella non iusta. Judicet dn̄s arbi
ter huius diei inter israel ⁊ filios
ammon. Noluitq̄ȝ acquiescere rex
filioꝝ ammon verbis iepthe que ꝑ
nūcios mādauerat. Factus ē ergo
scilicet in hoc significat̄ qr spiritꝰ imptit̄ mēbris christi.
super iepthe spiritus domini et cir
scilicet significantur mēbra christi ꝓficiētia ad victoriā
de hostibus reportandā
cūiens galaad ⁊ manasse maspha
quoqȝ galaad. ⁊ inde transiens ad
filios ammon votū vouit domio
dicens. Si tradideris filios am-
mon ī manus meas q̄cunqȝ ꝑmus
fuerit egressus de foribus domus

tia ex hoc qđ accidit ma
gnum sacramētū eccle
sie figuraret̄. Ex vtro-
q̄ȝ ē ꝓphetia aptata
ē q̄. s. vouēs cogitauit
⁊ q̄ nolēti ꝯtigit. Si
enim ꝯiugē cogitauit
ꝯiunx christi ecclesia ē
Sed qr huius iepthe
ꝯiunx virgo esse nō po
tuit in eo q̄ filia potiꝰ
occurrit. ⁊ iulta nō re-
mansit voti temeritas
⁊ virginitas ecclesie fi-
gurata ē. Cui dicit̄ fi-
lia. fides tua te saluaȝ
fecit. vade in pace.

Quicunq̄ȝ primus fuerit. Aug.
De iepthe filia solȝ es-
se magna q̄stio q̄bus-
dam q̄d sibi velit. hoc
nosse cupiētibꝰ. ⁊ pie q̄
rentibus. Quibusdaȝ
qui scripturis impita ī
pietate aduersant̄. hec
crimināntibꝰ q̄ legis ꝓ-
phetarūq̄ȝ deus. etiam
humanis sacrificijs de
lectet̄. Sed nec illa sa-
crificia eū delectauerīt:
vbi pecorum holocau
sta offerebantur. Sed
qr significatiua fuerūt
⁊ quedā vmbre futuro
rum. res his sacrificijs
significatas. nobis cō
mēdare voluit. fuit au
tem ⁊ hec causa vtilis.
cur illa mutarent̄ nec
modo iuberent̄. sed ꝓ-
hiberent̄ offerri. ne ve
re secundū carnalē af-
fectū talibꝰ deum dele
ctari putaremus.

Sed vtrū humaīs sacrificijs etiā significa
ri futa oportuerit. meri
to querit̄. nō quo mor
tes hominū quādoq̄ȝ
morituroꝝ in hac cau
sa horrescere debere-
mus. sȝ illi qui hoc de
se fieri gratāter accipe
rent in eternā remune-
rationeȝ ꝯmendarent̄
deo. Sed si hoc verū
esset hoc sacrificiū deo
nō displiceret. Scrip
tura vero testat̄ qr dis
plicet. Cum enī omīa
ꝑmogenita sua esse uo
luerit ⁊ ꝑceperit. redi-
mi tñ a se voluit pri-
mogenita hominū. ne
īmolādos deo primo-
genitos suos crederēt.
vnde. Non ita facies
dn̄o deo tuo. abomīa
ta eniȝ q̄ dominꝰ odit
fecerūt dijs suis quādo filios ⁊ filias ꝯbussert igni dijs suis. Non solum er
go nō diligit deus. sed etiā odit talia sacrificia. in quibꝰ hoīes immolantur
Illa vero diligit ⁊ coronat. cū iustus vsq̄ȝ ad mortē ꝓ veritate decertat vel

ab inimicis quos ꝑ iusticia offendit: occidit᷑ retribuēs eis bona ꝓ malis. i. ꝓ odio dilectionē. Talem dicit sanguinē iustum · a sanguine abel vsq₃ ad sanguinē zacharie. Precipue autē qđ sanguinē ipse fudit ꝓ nobis · ⁊ sacrificiū seipm̄ deo obtulit sic vtiq₃ obtulit · vt ab inimicis ꝑ iusticia occideret᷑ · hunc imitati martires vsq₃ ad mortē ꝓ veritate certauerūt · de quib᷒ dicit᷑ · tanq̄ aurū in fornace probauit illos · ⁊ q̄si holocausti. h. a. e. vn̄ apl's. Ego enim iam immolor. Sed nō sic iepthe filiam imolauit dn̄o · sed sicut p̄ceptum erat pecora offerri · ⁊ prohibitum homīes immolari. Magis hoc illi simile videt᷑ · qđ fecit abraā · qđ domin᷒ specialiter fieri p̄cepit nō generaliter ut talia sibi sacrificia fierēt aliqñ mādauit · imo fieri omnino ꝓhibuit. distat ergo q̄ iepthe fecit a facto abrae · q₂ ille iussus obtulit filiu₃ · iste fecit qđ lege vetatur · ⁊ nullo speciali impio iubetur. In ipso etiā abrae filio · q₂ talibus sacrificiis nō delectaret᷑ dominus ostēdit: cū patrem cuius fidē iubēdo probauit · a filii interfectione prohibuit · ⁊ ariete₃ quo sacrificiū licite secundū congruam tēporis consuetudinem compleret᷑ apposuit.

mee · mihiq₃ occurrerit reuertenti cum pace a filiis ammon: eū holocaustū offerā domino. Transiuitq₃ iepthe ad filios ammon vt pugnaret contra eos · quos tradidit dominus in manus eius · ꝑcussitq₃ ab aroer vsq₃ dum venias in mennith viginti ciuitates · ⁊ vsq₃ ad abel q̄ ē vineis consita plaga magna nimis humiliatiq₃ sunt filii ammon a filiis israel. Reuertēti autē iepthe in maspha domū suā: occurrit ei vnigenita filia sua cū tympanis ⁊ choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimēta sua ⁊ ait: Heu me filia mi: decepisti me ⁊ ipsa decepta es. Aperui enim os meū ad dominū ⁊ aliud facere nō potero. Cui illa respondit. Pater mi: si aperuisti os tuū ad dominum · fac mihi quodcunq₃ pollicit᷒ es: concessa tibi vltione atq₃ victoria de hostibus tuis. Dixitq₃ ad patrē. Hoc solū mihi p̄sta qđ deprecor. Dimitte

Si aūt hoc quēq₃ mouet · quomō pie crediderit abraā deum talibus sacrificiis delectari · si illicite offerunt᷑ · ⁊ ideo putat recte credidisse etiā iepthe · q̄ tale sacrificiū posset esse deo acceptū · primo consideret aliud esse ultro vouere aliud iubenti obtꝑare. Non enī si aliqđ in damno p̄ter morē a domino institutū: seruo iubet᷑ · ⁊ id laudabili obediētia facit · ideo non ē plectendū · si hoc facere sponte p̄sumpserit · deinde habebat abraam qđ crederet · vt p̄ter diuinū imperiū nō parceret filio vt credēs tales victimas deum libenter accipere: sed ꝓpterea iussisse: vt resuscitaret occisum · ⁊ hinc aliqđ tanq̄ deus sapiēs demōstraret. vnde. fides eius in epistola ad hebreos laudat᷑ · q₂ hoc de deo q̄ posset filiū suum suscitare credidit. Iste vero deo nō iubente · neq₃ poscente ⁊ contra legittimum dei p̄ceptum · vltro sacrificiū vouit humanū · ait enim. Quicunq₃ exierit de ianuis domus mee obuiā mihi ꝛc. Non his verbis pecus aliqđ vouit qđ secundū legē posset offerri. Neq₃ consuetudinis fuit vt redeuntib᷒ cū victoria ducib᷒ · pecora occurrerēt. Canes aūt solent domi nis occurrere · de quib᷒ ille cū non voueret · cogitare nō potuit · ne iniuriā dei nō solum illicitū · sed etiā contemptibile · ⁊ secundū lege₃ imundum vouisse videret᷑. Nec ait quodcunq₃ exierit sed quicunq₃ exierit vbi hominē tantū cogitauit. Non tamē fortasse vnicā filiam · q̄uis illā in tanta patris gloria q̄s posset ante ire nisi forte vxor. Nam qđ nō dixit q̄cunq₃ · sed quicunq₃ exierit de ianuis domus mee: scriptura solet masculinū genus ꝓ quolibet sexu ponere · sicut de abraā dictum ē surgens a mortuo · cū eius vxor mortua fuisset.

Quia ergo de hoc voto ⁊ facto nihil videt᷑ scriptura iudicasse · sicut de abraam quādo filiū suū iussus obtulit: sed tantū scriptū reliquisse legentib᷒ iudicandū · sicut de facto iude quādo intrauit ad nurū suā nesciēs quidem: sed quantū in ipso fuit fornicatus ē · q₂ meretricē putauit neq₃ approbauit hec scriptura neq₃ reprobauit · sed iusticia ⁊ lege dei consulta pensandum dimisit. Sic de facto iepthe in neutrā ꝑtem sententiā protulit · vt noster intellectus in iudicādo exerceret᷑ · possemus iam dicere deo displicuisse tale votū · ⁊ ad illam ꝑductam esse vindictā · vt patri potissimū filia vnica occurreret. Qđ si sperasset ⁊ voluisset · nō ea visa statim scidisset vestimēta sua · ⁊ dixisset · heu īpedisti me filia mea ꝛc. deinde. lx. dierū tam longa dilatione data filie sue dominus eū ab vnice carissime nece eū nō ꝓhibuerit sicut abraā · donec ꝑficiendo se ipsum orbaret · deū aūt nō homīs īmolatione placaret · ⁊ ideo hanc ꝑnā patri fuisse retributā · ne impunitū talis voti relinqueret᷑ exēplum vt aut magnū aliqđ se vouere deo putarēt hoīes cum victimas humanas vouerent · ⁊ qđ ē horribilius filiorū · aut nō vera · sed potius simulata eadē vota essent cū velut exēplo abrae sperarent · q̄ nouissent deum ꝓhibiturū talia vota compleri. Possemus inquā hoc dicere · nisi duo scripturarū testimonia nos retardarēt · vt hanc rem gestā ⁊ in libris tante auctoritatis memorie cōmendatā diligēter ꝑscrutemur ne temere iudicemus. Unum q̄ inter tales iepthe memorat᷑ vt eū culpare vereamur. cū dicit᷑. deficit eni₃ me tēpus enarrandi de gedeon: barach. sampson. ⁊ iepthe ꝛc. Alteru₃ q̄ p̄misit scriptura dicēs · ⁊ factus ē sup iepthe spiritus domini ꝛc. ⁊ addidit ⁊ vouit iepthe votū domino ꝛc. ut oīa que post facta sunt tanq̄ opa spūs dn̄i qui sup eum factus ē intelligenda videant᷑.

August. Sed inter laudabiles viros nō solū esse iepthe · sed etiā gedeon · de quo scriptura similiter dicit. Spiritus dn̄i confortauit gedeon ꝛc. q̄ ephut opatus ē nō solum nō approbamus s₃ apte iudicante scriptura reprobam᷒. Nec tamen vlla iniuria fit spiritui dn̄i: qui eum confortauit. Cōmemorat᷑ tū inter eos qui ꝑ fidē vicerunt regna opantes iusticiam · q₂ scriptura sancta quorū fidē ⁊ iusticiā veraciter laudat · non impedit᷑ eorū notare peccata. Nam ⁊ in eo q̄ gedeon signū petens sicut ille locutus ē tēptauit in vellere · nescio vtrū nō fuerit trāsgressus hoc p̄ceptum. Non tēptabis dn̄m deum tuū. Sed tamē etiā in eius tēptatione domin᷒ qđ p̄nunciare volebat ostēdit · nō tamen frustra inter fideles ⁊ opantes iusticiā · ꝓpter bonam fideleq₃ vitam in qua eū credendū ē esse defunctū tale meruit testimoniū.

Utrū aūt q₂ postq̄ dictū est factus ē sup iepthe spiritus domini · secuta sunt ea vt votū illud voueret ⁊ hostes vinceret · ⁊ votū redderet spiritui dn̄i omnia deputāda sint · vt sic habeat᷑ hoc sacrificiū tanq̄ dn̄s sicut abrae iusserit non facile dixerim cum gedeon postq̄ fecit ephut nulla ē memorata ꝓsperitas. Postea vero q̄ iepthe votū vouit · secuta ē victoria ꝓpter quā vouerat. qua adepta votū soluit. Rursus enī considerandū est · q₂ gedeō ⁊ si nō postea q̄ fecit ephut · postea tamē q̄ tēptauit dominū (qđ vtiq₃ peccatū ē: magna strage hostib᷒ supatis) populo salutē acq̄siuit. Sic enī scriptū est ⁊ dixit gedeon ad dominū. Non irascat᷑ indignatio tua in me · et loquar adhuc semel in vellere. Iram enī dei metuebat · q₂ se tēptando peccare sciebat · q̄ deus in lege sua manifeste ꝓhibet · hoc tamē peccatū ⁊ mirabilis signi euidētia · ⁊ victorie prosꝑitas secuta ē. Iam enim deus statuerat afflicto populo subuenire · ⁊ huius ducis quē ad hoc opus assumpserat videbat᷑ animo nō solū fideli ⁊ pio sed etiā deficiēte ⁊ delinquēte · ⁊ ad p̄nuncianda q̄ volebat ⁊ complenda que dixerat.

Non enī ꝑ istos tantū qui ⁊ si peccauerint inter iustos narrant᷑ · sed etia₃ ꝑ saulem omnino reprobatū: multa deus populo suo p̄stitit in qua insiliit etiā spiritus domini ⁊ ꝓphetauit · nō enim iuste agere sciebat. s. vt in dauid virū sanctū seuiret. Agit spiritus dn̄i ꝑ bonos ⁊ malos ꝑ scientes ⁊ nesciētes qđ agendū nouit ⁊ statuit · q̄ etiā ꝑ caypham nescientē q̄d dixerat ꝓphetauit q̄ oporteret christū mori pro gente.

Quis enim egit nisi spiritus dn̄i · curans p̄nunciare ventura · vt gedeon tēptare volenti dn̄m ⁊ nō credenti q̄ ei iam dn̄s locutus fuerat · hoc potissimū de vellere prius compluto postea sicco · ⁊ de area prius sicca · postea irrigata veniret in mentē vt q̄ deficit a fide · delicto eius deputet᷑. Qđ vero tali aīo eius vsus ē deus eius misericordie ⁊ mirabili ꝓuidentie relinquēdū est.

Si quis aūt dicit omīa scientē fecisse: ⁊ dixisse gedeon ex reuelatione ꝓphetica: vt ꝑ eum signa talia monstrarent᷑ · nec defecisse in fide · ⁊ q̄ ei iam ꝓmiserat dominus credidisse · sed actione ꝓphetica in vellere voluisse tēptare ⁊ ideo tēptationē fuisse inculpabilē · sicut dolū iacob · ⁊ illud q̄ dn̄o ait. Nō irascat᷑ indignatio tua in me · non dixisse q̄ iram nō timeret · sed q̄ eum non irasci consideret cū ea faceret · q̄ spiritu dictāte faciēda sentiret · dicat vt videt᷑ dummō qđ de facto ephut scriptura culpauit quodlibet significet non audeat excusare a peccato.

Nam ⁊ illud trecēti viri ad signū crucis ipso numero ꝑtinētes hydrias fictiles acceperunt · eisq₃ ardētes faculas incluserūt quibus fractis repente lumina hostiū multitudinē terruerūt · tanq̄ ex arbitrio suo uidet᷑ fecisse gedeon. Non enim scriptura dicit dominū mouisse vt faceret · ⁊ tamen tam grande signū · quis faciendū nisi dominus īspirauit · q̄ p̄figurauit sanctos euāgelica

luminis thesaurum in vasis fictilibus habituros. vñ. habemus thesaurũ istum in vasis fictilib' quib' in passione sua fractis · maior eorũ glorie fulgor emicuit: q̃ inimicos inopinata christi claritate superauit.

Vel p scientes ergo · vel p nescientes significationẽ futurorũ spiritus domini ꝓpheticis tpibus opatus ẽ. Nec ideo peccata eorũ nõ fuerunt peccata q̃ deus qui ⁊ malis bene vtit'· vsus ẽ eis ad significãda q̃ voluit.

Si ergo peccatũ ñ fuit cuiuslibet necis humane · vel etiã parricidale sacrificiũ · vel vouere vel reddere · quia magnũ aliq̃d ⁊ spũale significauit · frustra deus talia prohibuit ⁊ se odisse dicit · q̃ ⁊ illa q̃ fieri iussit ad significatõz spũaliũ rerũ referũtur · sed hũana deo sacrificia nõ placuerunt quãdo nõ pro iustitia quisq̃ recte viuit vel peccare nõ vult interimitur · sed homo ab homine tanq̃ electa hostia more pecoris imolatur.

Si aũt dicit aliq̃s · q̃ pecorũ victime iam vsitate · ad significationem licet relate minus faciebat intẽtos ad sacramentũ magnũ christi ⁊ ecclesie requirẽdũ ꝓpterea de' re insigni ⁊ inopinata volens animos hominũ excitare · eo magis q̃d sibi talia sacrificia offerri vetuerat · curauit sibi aliq̃d offerendum · in quo ipsa admiratio magnam gigneret questionem · ⁊ questio exigeret studiũ ad pscrutandũ mysteriũ. Pie ꝯo scrutãs mẽs hominis altitudinẽ prophetie velut hamo piscem christũ de profundo scripturarũ leuaret huic rationi nõ obsistun'. Sed alia q̃stio ẽ de animo vouẽtis · alia de puidentia dei · qualicunq̃ animo optime vtentis.

Ideo si spiritus dñi qui factus ẽ sup iepthe · vt hoc noueret p̃cepit q̃ scriptura nõ apuit · cuius nõ licet iussa ꝯtemnere · nõ mõ insipiẽtia culpãda nõ ẽ sed obediẽtia laudanda.

Hoc enĩ modo etiã si se homo ipse pimat · q̃d hũana voluntate ⁊ ꝯsilio nefas ẽ facere · intelligendũ ẽ obediẽter fieri nõ scelestе.

Si aũt iepthe humanũ secutus errorẽ humanũ sacrificiũ vouendũ putauit · eius quidẽ peccatũ de vnica filia iure punitũ ẽ · q̃d ipse videtur ostẽdere scissis vestib' dicẽs: heu me filia mi i pedisti me ⁊c.

Hic tamẽ error habet aliquã laudem fidei · quia deum timuit · vt q̃ vouerat redderet · nec diuini in se iudicij sentẽtiã declinauit. Siue sperans dominũ ꝓhibiturum sicut fecit abrae · siue eius voluntatẽ · etiã nõ ꝓhibentis intellectã facere potius q̃ cõtemnere statuens.

Quamuis hic merito queritur vtrum verius itelligitur hoc deũ nolle fieri · ⁊ in eo poti' deo si nõ fieret obediret · q̃m hoc se nolle · ⁊ in abrae filio ⁊ i legitima ꝓhibitõe mõstrauerat · ß tñ si ꝓpterea iepthe ñ faceret sibi poti' i vni

me vt duob' mensibus circũeam montes · ⁊ plangã virginitatẽ meã cum sodalib' meis. Cui ille respõdit: Vade. Et dimisit eam duobus mensibus · cũq̃ abisset cũ socijs ac sodalibus suis: flebat virginitatẽ
Aug. lx. dieb'
suam in mõtibus. Expletis q̃ duo
.s. id ẽ. sex etatib' quib' virgo ecclesia ꝯgregatur ⁊ peccata lamentat quotidie dicẽs dimitte nobis debita nostra
in resurrectione generali
christũ cui' fi
bus mensibus · reuersa ẽ ad patrẽ
lia ecclesia
tradẽs .s. regnũ deo ⁊ patri
despõ
suũ · ⁊ fecit ei sicut vouerat. Que
di vos vni viro virginẽ. c. e. christo
ignorabat virũ. Exinde mos increuit in israel ⁊ ꝯsuetudo seruata est vt post anni circulũ ꝯueniãt i vnũ
significãtes preterisse tpa ecclesie in quib' beati qui lugẽt
filie israel · ⁊ plangãt filiam iepthe
ꝓpter quattuor ptes orbis quib' ecclesia diffusa est
galaadite diebus quattuor.

C. XII.

hoc ad vltimũ iudiciũ referendũ ẽ · secundũ illud eos qui noluerunt me regnare sibi · adducite ⁊ interficite coram me.

Ecce autem in effraim orta ẽ seditio. Nam transeũtes ꝯtra aquilonẽ · dixerũt ad iepthe. Quare vadens ad pugnã ꝯtra filios ammon vocare nos noluisti: vt pgeremus tecũ? Igitur incendemus domũ tuã. Quibus ille respõdit: Disceptatio erat mihi ⁊ populo meo ꝯtra filios ammon vehemẽs: vocauiq̃ vos vt p̃beretis mihi auxiliũ · ⁊ facere noluistis. Q̃d cernẽs · posui animã meam in manibus meis transiuiq̃ ad filios ammon · ⁊ tradidit eos dñs in manus meas. Quid cõmerui: vt aduersum me ꝯsurgatis in prelium? Vocatis itaq̃ ad se cunctis viris de galaad pugnabat ꝯtra effraim. Percusserũtq̃ viri galaad effraim quia dixerat fugitiuus ẽ galaad de effraim · ⁊ habitat i medio effraim ⁊ manasse. Occupauerũtq̃ viri galaadite vada iordanis p q̃ effraim reuersurus erat. Cũq̃ venisset ad ea de effraim numero fugiẽs atq̃ dixisset: obsecro vt me trãsire pmittas · dicebãt ei galaadite: Nunq̃d effrateus es? Quo dicẽte · nõ sum · interrogabãt eum. Dic ergo sebboleth q̃d interpretat' spica. Qui respõdebat chebboleth · eadẽ littera spicam exprimere nõ valẽs: statimq̃ apprehensum iugulabãt in ipso iordanis trãsitu. Et ceciderũt in illo tẽpore de effraim quadraginta duo milia. Judicauit itaq̃ iepthe galaadites israel sex annis · ⁊ mortuus ẽ ac sepultus in ciuitate sua galaad. Post hunc iudicauit israel abessan de bethleem: q̃ habuit
vel abethsan
trigita filios ⁊ totidẽ filias. Quas emittẽs foras maritis dedit · ⁊ eius

ea pepcisse quã dei voluntatẽ secut' videret'. Magis ergo itellexit i eo q̃ sibi filia occurrit vltorẽ deũ: ⁊ iuste pene se fideliter subdidit timẽs seniorẽ de tergiuersatione vindictam. Credebat enĩ bone et virginis filie animã bene recipi · q̃ nõ seipsam vouerat imolandã · sz voto ⁊ volũtati nõ restiterat patris ⁊ secuta fuerat iudicium dei.

Mors enĩ sicut nec sibi a quoq̃ sponte: nec cuiq̃ sponte inferẽda ẽ ita deo iubente recusãda nõ ẽ · cuius ꝯstitutione q̃cunq̃ tpe subeunda ẽ. Nec q̃sq̃ qui cã ppeti detrectat · vt omnino euitet' · sed tñ vt differat' laborat.

Is. do. Jepthe chri stũ significat · q̃ a facie fratrũ suorũ .i. iudeorũ abscedẽs in gẽtib' pricipatũ accepit · q̃ oĩa hũane salutis sacramẽta · q̃si iuratus expleuit ⁊ carnẽ ꝓpriã quasi filiã p salute israelis obtulit. Jurauit autẽ patri ⁊ nouit secundũ illud. Sicut iurauit domino votũ vouit deo iacob. q̃ .s. sacramentũ religionis i carnis sue passione p salute hũani generis expleret · hec ergo ita p christũ acta sũt vt videat' religiõe iuramẽti esse cõpleta.

Et plangã vir. Aug. Virgo casta .i. ecclesia holocaustũ fiet in resurrectione qñ i ea vniũsa fiet q̃d scriptũ ẽ Absorpta ẽ mors i victoria. Tunc ver' iepthe tradet regnũ .i. ecclesiã deo ⁊ patri · ꝯpleta .s. sexta etate seculi · iõ .lx. dierũ dilatio postulata ẽ ex oĩbus enĩ etatib' ecclesia cõgregat' · ab adã .s. vsq̃ ad diluuiũ · a diluuio .i. a noe vsq̃ ad abraã. Inde vsq̃ ad dauid · deinde vsq̃ ad trãsmigrationẽ babilonis · a trãsmigratõe vsq̃ ad xpm. inde vsq̃ ad finẽ seculi · p has vi. etates q̃si p .lx. dies flet sancta ꝟgo virginalia sua q̃ licet ꝟginalia · tñ fuerãt pctã delẽda. vñ toto orbe clamat · dimitte nobis debita nrã ⁊c. hos .lx. dies mẽses duos maluit appellare ꝓpter duos hoĩes vnũ p quẽ mors · alterũ p quẽ resurrectio mortuorũ · ꝓpter quos etiã duo testamẽta dicunt'.

Exinde mos incre. Aug. Q̃d ꝟo factũ ẽ ex p̃cepto i israel · ex diebus in dies ꝯueniebãt lamẽtari filiã iepthe · q̃ttuor dies i anno · nõ puto significare aliq̃d post ĩpletũ holocaustũ q̃ erit in vita eterna · ß p̃terita tpa ecclesie · in quib' erãt beati lugẽtes. Quatriduo figurata ẽ ei' vniuersitas propter q̃ttuor ptes orbis · p quas lõge lateq̃ diffusa ẽ. Ad hystorie aũt ꝓprietatẽ nõ arbitror hoc decreuisse israelitas · nisi q̃ intelligebãt in ea re iudiciũ dei magis ad pcutiendũ patrẽ fuisse ostensũ · nequis deinceps voueret tale sacrificiũ. Quare enĩ lamẽtatio decreta ẽ si votũ illud leticie ẽ.

Judicauitq̃. Sicut illi duo menses ꝓpter .lx. dies senariũ numerũ sex etatũ significãt: ita hic sexies septenarius duct' · hoc idẽ figurat · quãtũ ad sex seculi etates pertinet. Sexies enĩ .vij. xlij. sunt · nec frustra ipse iepthe sex annis populũ iudicauit.

Erat autē vir. Ysido. Samson habet quedā in typū christi. qꝛ .s. ab angelo natiuitas eius annunciatur. Sic ei angelus dñi ait. ad virginē. Maria inuenisti gratiā apud deum. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊c. Nazareus quoqꝫ dicitur samson. ⁊ de christo dictū ē quoniā nazareus vocabitur liberauit samson filios israel de manu hostiū. ⁊ christus populū suū a peccatis eorum. Samson interpretatur sol eorum. ⁊ de christo dictū ē p prophetam. Orietur vobis sol iusticie ⁊ sanitas in pēnis eius.

Nec imundum. Aug. Immūdū ē dissolutio discipline q̄ eē cepat in israel. ⁊ iā ad ea manducāda: eos labefecerat. q̄ deus in animalibus phibuerat. Iā enī etiā ad cultū transibant ydolorum.

Que cū venisset. Aug. Qđ ait mulier dictū sibi ab angelo qm̄ nazareus dei erit puer a ventre vsqꝫ ad diem mortis sue. nō legitur ab angelo dictū. ⁊ qđ legitur dictū. Ipse incipiet saluū facere isrl̄ de manu philistijm nō ē a muliere memoratū. Aliqđ ergo ñ dixit qđ audiuit. ⁊ tamen nihil credēda ē dixisse qđ ñ audiuit. Sed scripturam potius nō omnia verba angeli posuisse: cū ipsum mulieri loquētē insereret. Ideo aūt dictū est a ventre vsqꝫ ad diem mortis sue: qꝛ nazarei dicebantur in lege vsqꝫ ad tēpus q̄ votū habebāt. secundum ea q̄ scriptura p moysen pcepat. vñ est hoc qđ huic iussum ē vt ferrum nō ascēderet in caput eius. ⁊ vinū ⁊ sicerā nō biberet. hec eū tota vita sua seruauit samson. qđ illi q̄ vocabātur nazarei. certis diebus obseruabāt vouentes votūqꝫ reddētes.

dem numeri filijs suis accepit vxores. introducēs in domum suam. Qui septē annis iudicauit israel: mortuusqꝫ ē ac sepultus in bethlem. Cui successit abialon zabulonites. ⁊ iudicauit israel decē annis. mortuusqꝫ ē ac sepultus in zabulō Post hunc iudicauit israel abdon
melius hellelphara thecuites.
filius bellel pharatonites qui habuit quadraginta filios ⁊ triginta ex eis nepotes ascēdentes sup septuaginta pullos asinarū. ⁊ iudicauit israel octo annis: mortuusqꝫ ē ac sepultus in pharaton terre effrai in monte amalech.

C. XIII.

Rursumqꝫ filij israel fecerunt malū in cōspectu domini q̄ tradidit eos i manus philistinorum quadraginta annis. Erat aūt quidā vir de saraa ⁊ de stirpe dan noīe manue habens vxorē sterilem. cui apparuit angelus domini. ⁊ dixit ad eam: Sterilis es ⁊ absqꝫ liberis. sed ɔcipies ⁊ paries filiū. Caue ergo ne bibas vinū ac sicerā nec immundū q̄cq̄ꝫ comedas: quia ɔcipies ⁊ paries filium: cuius nō tanget caput nouacula. Erit enī nazareus dei ab infātia sua ⁊ ex matris vtero. ⁊ ipse incipiet liberare israel de manu philistinorum. Que cū venisset ad maritū suum. dixit ei: Vir dei venit ad me habēs vultū angelicū: terribilis nimis. Quem cū interrogassem quis
Aug. hoc scriptura supius tacuit
esset ⁊ vnde venisset ⁊ quo nomie vocaretur: noluit mihi dicere. sꝫ hoc respondit: Ecce ɔcipies ⁊ paries filium. Caue ne vinū bibas nec siceram ⁊ ne aliquo vescaris imundo Erit enī puer nazareus dei ab infātia sua et ex vtero mr̄is sue vsqꝫ ad diem mortis sue. Orauit itaqꝫ manue dominum ⁊ ait: Obsecro dñe vt vir dei quē misisti veniat iterum ⁊ doceat nos quid debeamus facere de puero qui nasciturus ē. Exaudiuitqꝫ dominus depcantē manue. ⁊ apparuit rursum angelus domini vxori eius sedēti in agro. Manue autē maritus eius nō erat cum ea. Que cū vidisset angelū. festinauit ⁊ cucurrit ad virū suū: nunciauitqꝫ ei dicēs: Ecce apparuit mihi vir quē ante viderā. Qui surrexit ⁊ secutus ē vxorē suā: veniēsqꝫ ad virū dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respōdit: Ego sum. Cui manue: quādo inqt sermo tuus fuerit expletus quid vis vt faciat puer. aut a quo se obseruare debebit Dixitqꝫ angelus domini ad manue. Ab omnibus que locutus sum vxori tue abstineat se. ⁊ quicq̄d ex vinea nascitur nō comedat: vinū ⁊ siceram nō bibat: nullo vescatur imundo. et qđ ei pcepi impleat atqꝫ custodiat Dixit itaqꝫ manue ad angelū dñi Obsecro te vt acquiescas pcibus meis. ⁊ faciamus tibi hedū de capris. Cui respondit angelus. Si me cogis nō comedā panes tuos: si autē vis holocaustū facere. offer illud domino. Et nesciebat manue qđ angelus dñi esset. Dixitqꝫ ad eū Qđ ē tibi nomen vt si sermo tuus fuerit expletus honorem⁹ te? Cui ille respōdit: Cur q̄ris nomē meum qđ ē mirabile? Tulit itaqꝫ manue hedum de capris ⁊ libamēta. ⁊ posuit sup petrā offerens domino q̄ facit mirabilia. Ipse aūt ⁊ vxor eius intuebantur. Cumqꝫ ascēderet flāma altaris in celū angelus dñi pariter in flāma ascēdit. Qđ cū vidisset manue ⁊ vxor eius. proni ceciderunt in terrā. ⁊ vltra eis nō apparuit angelus dñi. Statimqꝫ intellexit manue angelum dñi esse. ⁊ dixit ad

Tulit itaqꝫ manue. Aug. Ut dicit scriptura ignorasse manue qđ angelus dñi est manifestū ē etiā vxorē eius hominē credidisse. Ut ergo ei dixit. vim faciamus nūc tibi. ⁊ faciam⁹ in cōspectu tuo hedum caprarū tanq̄ꝫ hominē inuitauit. scꝫ vt hoc cū illo epularetur qđ sacrificium fecisset. Nam facere hedū nō solet dici. nisi cū sacrificiū fit. Ille etiā ita respōdit. si vim feceris mihi nō māducabo de panibus tuis. vbi ostendit se ad epulas fuisse inuitatū. deinde addidit. ⁊ si feceris holocaustum. dño offeres illud qꝛ .s. ille dixerat. faciamus i ɔspectu tuo edū caprarū. nō aūt omne sacrificiū holocaustum nam de holocausto ñ manducabatur. qꝛ totū incendebatur. ⁊ ideo vocabatur holocaustū. sed angelus etiā nō māducaturus holocaustum potius fieri monuit. nō tñ sibi sed dño. qꝛ .s. israel ɔsueuerat illo tpe falsis dijs sacrificare. vñ ⁊ tunc deū offenderat. vt traderetur inimicis. p. xl. annos.

Qđ cū vidisset. Greg. Quid ē qđ ad visionē angeli vir ē timidus mulier audax nisi qm̄ celestia nobis mōstrantur. spiritus quidem pauore se ɔcutit. sꝫ tñ spes psumit. Inde enī spes ad maiora videnda se erigit. vñ turbatur spūs. q̄ ea q̄ supna sūt prior videt. qꝛ cū altiora secretorum celestium sic leuata mens cōspicit. cuncta humanarū viriū soliditas ɔtremisci.

Morte morie
mur. Aug. Quid ē
ꝙ poſtꝗ̄ manifeſtatus
ē manue ⁊ vxori eius
angel⁹ q̇ cũ eis loque-
bat̃· dixit manue vxo-
ri morte moriemur ⁊c.
Pro eo. ſ. qḋ ſcriptū
ē. Nemo poteſt facie
meã videre ⁊ viuere.
Opinabant̃ ergo vt
hoĩes deũ ſe uidiſſe: tã
to vtiqꝫ miraclo facto
ꝙ in igne ſacrificij ſte-
tit· q̇ cũ illis prius qua
ſi hō loquebat̃. Sed
deũ in angelo· an deũ
ipſum angelũ appella
bant. ſic enĩ ſcriptũ eſt
Et ſumpſit manue he-
dum caprarũ ⁊ fecit ſa
crificiũ ⁊ obtulit ſupra
petram dño mirabilia
faciēti ⁊ manue ⁊ vxor
ei⁹ expectabant ⁊c. his
ergo verbis: q꞉ nō di-
xit morte moriemur·
q꞉ vidim⁹ angelũ dñi
ſed deũ vidim⁹· orit̃ q̄
ſtio. Vtrũ in angelo ĩ
telligebãt deũ· an eũ
dem angelũ vocabãt
deũ· Illud enĩ terciũ
ꝙ deũ putauerant qui
erat angelus dici non
poteſt apte dicēte ſcri-
ptura. Nũc cognouit
q꞉ angelus dñi ē. Sꝫ
vnde metuebãt mortē
Non enĩ ſcriptũ erat.
Nemo videt faciē an
geli ⁊ viuet. An ⁊ in h̄
ipſo· ꝙ in angeli p̄ſen
tia deũ ꝯgnouerat ma
nue ita pturbatus ē ut
mortē timeret. Qḋ au
tē illi vxor rñdit. ſi vel
let domin⁹ mortificare
nos non accepiſſet de
manu noſtra holocau
ſta· ⁊ ſacrificiũ nec illu
minaſſet hec oĩa ſ nec
audita feciſſet hec no-
bis. vtrũ ipſum ange-
lum crediderũt accepiſ
ſe ſacrificiũ· q꞉ viderũt
eũ in flãma altaris ſte
tiſſe· an p hoc ĩtellexe-
rũt accepiſſe dñm. q꞉ h̄
fecit angelus vt ſe oſtē
deret angelũ. Mõlibet
hoꝝ ſit iã angelus di-
xerat. ſi aũt facis holo
cauſtũ· dño offer illud
hoc ē non mihi ſed do
mino. Qḋ ergo ſtetit
angelus in altaris flã
ma magis ĩtelligend⁹
ē ſignificaſſe illum ma
gni ꝯſilij angelũ in for
ma ſerui. i. in homine·
quē ſuſcepturus erat·
nō acceptuꝝ ſacrificiũ

vxorem ſuam. Morte moriemur:
q꞉ vidimus dñm. Cui rñdit mulier
Si dominus nos vellet occidere·
de manibus noſtris holocauſtũ ⁊
libamēta nō ſuſcepiſſet· nec oſtēdiſ
ſet nobis hec oĩa: neqꝫ ea q̄ ſunt
ventura dixiſſet. Pepit itaqꝫ filiũ
⁊ vocauit nomē eius ſamſon. Cre-
uitqꝫ puer· ⁊ benedixit ei dominus
cepitqꝫ ſpiritus dñi eſſe cũ eo in ca
ſtris dan: inter ſaraa ⁊ eſthaol.

C. XIIII.

Deſcendit ergo
ſamſon in thãnata videns
qꝫ ibi mulierē de filiab⁹ philiſtijm
aſcēdit· ⁊ nunciauit patri ſuo ⁊ ma
tri ſue dicēs. Vidi mulierē in thã-
nata de filiabus philiſtinoꝝ: quã
queſo vt mihi accipiatis vxorem.
Cui dixerũt pater ⁊ mater ſua. Nũ
quid nō ē mulier in filiabus fratrũ
tuoꝝ ⁊ in omni populo tuo q꞉ vis
accipe vxorē de philiſtijm qui ĩcir
cunciſi ſunt? Dixitqꝫ ſamſon ad pa
trē ſuũ: Hanc mihi accipe: q꞉ pla-
cuit oculis meis. Parētes aũt ei⁹
neſciebãt ꝙ res a domino fieret· et
q̄reret occaſiones ꝯtra philiſtijm.
Eo enĩ tpe philiſtijm dñabantur iſ
raeli. Deſcēdit itaqꝫ ſamſon cũ pa-
tre ſuo ⁊ matre in thãnata. Cumqꝫ
veniſſent ad vineas oppidi appa-
ruit catul⁹ leonis ſeuus ⁊ rugiēs·
⁊ occurrit ei. Irruit aũt ſpũs dñi ĩ
ſamſon· ⁊ dilacerauit leonē quaſi
hedũ in fruſta decerpet nihil omĩo
habēs ĩ manu· ⁊ hoc patri ⁊ matri
noluit indicare. Deſcēditqꝫ ⁊ locu-
tus ē mulieri q̄ placuerat oculis ei
us. Et poſt aliquot dies reuertēs
vt acciperet eam· declinauit vt vide
ret cadauer leonis. Et ecce examē
apum in ore leonis erat: ac fauus
mellis. Quē cũ ſumpſiſſet in ma-
nibus· comedebat in via veniēſqꝫ
ad patrē ſuum ⁊ matrē dedit eis p
tem qui ⁊ ipſi ꝯmederũt· nec tamē
eis voluit indicare ꝙ mel de corpe
leonis aſſũpſerat. Deſcendit itaqꝫ
pater eius ad mulierē ⁊ fecit filio
ſuo ſamſon ꝯuiuiũ. Sic enĩ iuue
nes facere ꝯſueuerãt. Cum ergo ci
ues loci illius vidiſſent eũ· dedert
ei ſodales triginta q̄ eſſent cũ eo.
Quibus locutus ē ſamſon: Pro-
ponã vobis pblema· qḋ ſi ſolueri
tis mihi ĩtra ſeptē dies ꝯuiuij: da
bo vobis triginta ſyndones ⁊ toti
dem tunicas. Sin aũt nō potueri
tis ſoluere· vos dabitis mihi trigi
ta ſyndones· ⁊ eiuſdē numeri tuni
cas. Qui rñderunt ei: Propone
pblema vt audiamus. Dixitqꝫ eis
De comedēte exiuit cibus· ⁊ de for
ti egreſſa ē dulcedo. Nec potuerũt
p tres dies propoſitionē ſoluere.
Cumqꝫ adeſſet dies ſeptim⁹ dixert
ad vxorē ſamſon. Blandire viro
tuo· ⁊ ſuade ei vt indicet tibi quid
ſignificet pblema. Qḋ ſi facere no
lueris: incēdemus te ⁊ domũ p̄ris
tui. An idcirco vocaſtis nos ad nu
ptias vt ſpoliaretis? Que funde-
bat apud ſamſon lachrimas· ⁊ que
rebat̃ dicens: Odis me· ⁊ nō dili-
gis: idcirco pblema qḋ ꝓpoſuiſti
filijs populi mei nō vis mihi expo
nere. At ille reſpõdit. Patri meo ⁊
matri nolui dicere· ⁊ tibi indicare
potero. Septē igit̃ diebus ꝯuiuij
flebat ante eũ· tandēqꝫ die ſeptĩo
cũ ei eſſet moleſta expoſuit: Que
ſtatim indicauit ciuib⁹ ſuis. Et illi
dixerunt ei die ſeptimo ante ſolis
occubitũ· q̄d dulcius melle· ⁊ quid
forti⁹ leone? Qui ait ad eos: Si
nō araſſetis in vitula mea nō inue
niſſetis ꝓpoſitionē meã· Irruit ita
qꝫ in eũ ſpũs dñi deſcēditqꝫ aſcha
lonem· ⁊ pcuſſit ibi triginta viros:

ſ ipm ſacrificiũ futuꝝ
Deſcēdit itaqꝫ
Iſido. Samſon cũ a-
lienigenas tetenderet
cauſa petende vxoris·
leonē occidit ⁊ chriſti
eccl̃iã vocatur⁹ de gē-
tib⁹ diabolũ vicit q̇ ait
gaudete quia ego vici
mũdũ· ex ore leonis oc
ciſi fau⁹ extrahit̃· q꞉ vt
ꝯſpicim⁹ reges terreni
regni q̇ ꝯtra chriſtum
ante fremuerãt iam p
empta feritate dulcedi
nē euangelij p̄dicant·
⁊ munimēta p̄bent.

quoꝝ ablatas vestes dedit his q̄
ꝓblema soluerāt. Iratusq̃ nimis
ascēdit in domū prīs sui: vxor autē
eius accepit maritū vnū de amicis
eius ⁊ ꝓnubis.

C. XV.

Post aliquantu-
lum aūt tp̄is cū dies triti-
cee messis instarēt: venit samson i
uisere volēs vxorē suam. ⁊ attulit
ei hedū de capris. Cumq̃ cubicu-
lum eius solito vellet itrare: ꝓhibu
it illū pater illius dicēs: Putaui
ꝙ odisses eam. ⁊ ideo tradidi illā
amico tuo. Sed habet sororē que
iunior ⁊ pulcrior illa ē. sit tibi ꝓ ea
vxor. Cui samson rn̄dit. ab hac die
non erit culpa in me ꝯtra philiste-
os. Faciā eni vobis mala. Perre
xitq̃ ⁊ cepit trecētas vulpes: cau-
dasq̃ earū iunxit ad caudas. ⁊ fa-
ces ligauit i medio. quas igne suc
cēdēs dimisit vt huc illucq̃ discur
rerent. Que statim prexerunt in se
getes philistinoꝝ. Quibus succē-
sis ⁊ ꝯportate iam fruges ⁊ adhuc
stantes in stipula ꝯcremate sunt: i
tantū vt vineas q̄ꝫ ⁊ oliueta flāma
consumeret. Dixerūtq̃ philistijm.
Quis fecit hanc rem? Quibus di
ctum ē. Samson gener thānatei:
q2 tulit vxorē eius ⁊ alteri tradidit
hec opatus ē. Ascenderūtq̃ phili-
stijm. ⁊ ꝯbusserunt tam mulierē q̄ꝫ
patrē eius. Quib⁹ ait samson: Li-
cet hec feceritis. tamē adhuc ex vo
bis expetā vltionē. ⁊ tunc quiescā.
Percussitq̃ eos ingēti plaga. ita
vt stupentes surā femori iponerēt
Et descēdens habitauit in spelūca
petre etham. Igit̄ ascēdentes phi-
listijm in terram iuda. castrametati
sunt in loco q̄ postea vocatus ē le-
chi. i. maxilla vbi eoꝝ fusus ē exer
citus. Dixerūtq̃ ad eos de tribu
iuda: Cur ascēdistis aduersū nos?
Qui rn̄derūt. Ut ligemus samson
venimus. ⁊ reddamus ei q̄ in nos
opatus ē. Descēderūt ergo tria mi
lia viroꝝ de iuda ad specū silicis
etham. Dixerūtq̃ ad samson. Ne-
scis ꝙ philistijm imperent nobis.
Quare hoc facere voluisti? Quib⁹
ille ait: Sicut fecerūt mihi. sic feci
eis. Ligare inquiūt te venimus et
tradere in manus philistinorum.
Quibus samson: iurate ait ⁊ spon
dete mihi ꝙ nō occidatis me. Dixe
rūt. Non te occidemus. sed vinctū
trademus. Ligauerūtq̃ eū duob⁹
nouis funibus ⁊ tulerūt eū de pe-
tra etham. Qui cū venisset ad locū
maxille: ⁊ philistijm vociferantes
occurrissent ei: irruit spiritus dn̄i i
eum. ⁊ sicut solēt ad ardorē ignis li
gna ꝯsumi. ita vincula quib⁹ liga-
tus erat. dissipata sūt ⁊ soluta. In
uentāq̃ maxillam. i. mandibulam
asini que iacebat arripiēs. interfecit in ea mille viros. ⁊ ait: In ma
xilla asini in mādibula pulli asina
rū deleui eos. ⁊ ꝑcussi mille viros
Cumq̃ hec verba canēs ꝯplesset:
proiecit mādibulā de manu. ⁊ vo-
cauit nomē loci illius ramathlechi
qđ iterpretat̄ eleuatio maxille. Si
tiēsq̃ valde. clamauit ad dominū
⁊ ait: Tu dedisti in manu serui tui
salutē hanc maximā atq̃ victoriā:
⁊ en siti morior: incidāq̃ in manus
incircūcisoꝝ. Apuit itaq̃ dn̄s mo
larē dentē i maxilla asini ⁊ egresse
sunt ex eo aque. Quib⁹ haustis re
focillauit spiritū. ⁊ vires recepit.
Idcirco appellatū ē nomē loci illi
us. fons inuocātis de maxilla. vsq3
in p̄sentē diem. Iudicauitq3 israel
in dieb⁹ philistijm viginti annis.

Interlinear glosses: (over "maxillam") predicatores simplices ⁊ patiētes; (over "asini que iacebat arripiēs interfecit") manu sue virtutis tenēs / a viciis; (over "egresse") q2 postq̄ mortua sunt predicatoꝝ corpa magna mōstrauere miracula.

Percussitq̃ eos. Lyr. Percussit alienigenas samson ad tibiā sup femur. i. tam mirabiliter. vt stupentes tibiā vnius pedis sup femur alterius ponerent.

Iurate ait. Aug. Quid ē qđ ait samsō viris iuda. Iurate mihi ne interficiatis me vos ⁊ tradite me eis. ne forte occurratis in me vos. quā locutōez ita quidam interp̄tati sunt ne forte veniatis aduersū me vos. Sed hoc cū ne ab his interficeret̄ dixisse illud idicat. qđ i libro regnoꝝ scriptū ē. iubente salomone vt homo occideret̄ ⁊ dicente vade occurre illi. Qđ ideo nō intelligit̄. q2 nō ē ꝯsuetudinis apud nos ita dici. Sic enī ꝙ milita res potestates dicunt: vade alleua illum. ⁊ significat occide illū q̇s itelligat nisi qui illius locutionis ꝯsuetudinē nouit. Solet ⁊ vulgo apud nos dici. ꝯpendiauit illi. i. occidit illum ⁊ hoc nemo intelligit. nisi qui audire cōsueuit. hec ē enī uis generalis omniū locutionū vt quēadmodū ipse lī gue nō intelligant̄: nisi audiēdo vel legēdo discant̄. ita nec modi locutionū.

In maxilla. Greg. Maxilla asini p̄dicatores significat. Redēptor enī noster. simplicitatē ⁊ patiētiā p̄dicantiuꝫ. sue manu virtutis tenēs a vicijs carnales iterfecit. ⁊ maxilla in terram ꝓiecta. postmodū aquas fudit q2 tradita morti p̄dicatoꝝ corpa magna populis mōstrauere miracula.

Iudicauitq̃. Greg. Quē i h̄ facto samson nisi redēptorē significat. Quid gaza nisi ifernū. Quid philistei nisi p̄fidiā iudeorū. Qui cū mortuū dominū viderēt. etiā corpus eius in sepulcro positū custodes ilico deputauerūt. ⁊ auctorē vite inferni claustris retentū: quasi samson in gaza se dep̄hendisse letati sūt. Samson vero nocte media nō solū exijt. sed etiā portas tulit. q2 redēptor noster ante lucem resurgens. nō solū de iferno liber exijt. ƀ etiā inferni claustra destruxit. Portas

tulit ⁊ mõtis verticem subijt · q₂ resurgendo claustra inferni abstulit · ⁊ ascendẽdo celoꝝ regna penetrauit,

C. XVI.

Abijt quoq₃ in gazã · ⁊ vidit ibi mulierez meretricẽ ingressusq₃ ẽ ad eaz. Quod
(iudei)
cuz audissent philistijm ⁊ percrebru
(christum)
isset apud eos itrasse vrbẽ samson
(custodiẽtes sepulcrũ)
circundederũt eum · positis in porta ciuitatis custodibus : ⁊ ibi tota nocte cũ silẽtio ꝑstolãtes vt facto mane exeũtẽ occiderẽt. Dormiuit
(q₂ christus ante lucẽ surrexit)
autẽ samson vsq₃ ad mediũ noctis ⁊ inde ꝯsurgẽs apprehẽdit ambas
(q₂ claustra inferni destruxit)
porte fores cũ postib⁹ suis ⁊ sera : impositasq₃ humeris suis portauit ad verticẽ mõtis q̃ respicit hebron. Post hec amauit mulierẽ q̃ habitauit in valle soreth · ⁊ vocabat̃ dalila. Veneruntq₃ ad eã pricipes philistinoꝝ · atq₃ dixerũt: Decipe eum ⁊ disce ab illo in quo habeat tantã fortitudinẽ · ⁊ quõ eum superare valeamus ⁊ vinctuz affligere. Quod si feceris · dabimus tibi singuli mille centũ argẽteos. Locuta ẽ ergo dalila ad samson. Dic mihi obsecro i quo sit tua maxia fortitudo · ⁊ q̃d sit quo ligatus erumpe nequeas? Cui rñdit samson. Si septẽ neruiceis funib⁹ necdum siccis ⁊ adhuc humẽtibus ligatus fuero: infirm⁹ ero vt ceteri homies. Attuleruntq₃ ad eam satrape philistinoꝝ septez funes vt dixerat: quib⁹ vinxit euz latentibus apud se insidijs ⁊ in cubiculo finem rei expectãtibus. Clamauitq₃ ad eũ: Philistijm sup te samson. Qui rupit vincula quõ si rumpat quis filũ de stuppa tortuz sputamine cũ odorẽ ignis accepit · ⁊ nõ ẽ cognitũ in quo esset fortitudo eius. Dixitq₃ ad eũ dalila: Ecce illusisti mihi · ⁊ falsum locutus es. Saltẽ nunc indica mihi quo ligari debeas. Cui ille rñdit: Si ligat⁹ fuero nouis funib⁹ qui nunq̃ fuerunt in ope · infirmus ero · ⁊ alioꝝ hominũ similis. Quibus rursum dalila vinxit eum · ⁊ clamauit: philistijm sup te samson · in cubiculo insidijs ꝑparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarũ. Dixitq₃ dalila rursum ad eũ. Usq₃quo decipis me ⁊ falsuz loqueris? Ostende de quo vinciri debeas. Cui respondit samson: Si inquit septẽ crines capitis mei cum licio plexueris ⁊ clauum bis circũligatũ terre fixeris: infirmus ero. Quod cũ fecisset dalila · dixit ad eũ. Philistijm sup te samson. Qui cõsurgens de somno extraxit clauũ cũ crinibus ⁊ licio. Dixitq₃ ad euz dalila: Quomõ dicis q̃ amas me cũ animus tuus nõ sit mecũ? Per tres vices mẽtitus es mihi · ⁊ noluisti dicere i quo sit maxima fortitudo tua. Cũq₃ molesta esset ei ⁊ ꝑ multos dies iugiter adhereret · spatiũ ad quietẽ non tribuens · defecit aĩa eius · ⁊ ad mortẽ vsq₃ lassata ẽ. Tunc aperiens veritatem rei dixit ad eam: Ferrũ nunq̃ ascẽdit sup caput meũ q₂ nazareus .i. ꝯsecratus dño sum de vtero matris mee. Si rasuz fuerit caput meum · recedet a me fortitudo mea et deficiã: eroq₃ sicut ceteri homines. Videñsq₃ illa q̃ ꝯfessus ei esset omnem animũ suũ: misit ad pricipes philistinoꝝ ac mãdauit: Ascendite adhuc semel · q₂ nunc mihi apuit coꝛ suũ. Qui ascẽderunt assumpta pecunia quã ꝓmiserãt. At illa dormire eum fecit sup genua sua · ⁊ in sinu suo reclinare caput. Vocauit q₃ tonsorẽ · ⁊ rasit septẽ crines eius ⁊ cepit abigere eũ ⁊ a se repellere. Statim eni de eo fortitudo discescit. Dixitq₃: Philistijm sup te samson

Vocauitq₃ tõsore. Isido. Quod mulier subdola caput sãsonis rasit · ⁊ allophilis illudendũ tradidit q̃ captiuatus ẽ · q̃ cecatus ⁊ ad molã deputatus · nõ in his christ⁹ sed illi figurant̃ · q̃ tantũ christi noĩe gloriantur · ⁊ malis actibus iugiter implicant̃. Vir enĩ sensus rõnalis itelligit̃. Caro aũt mulierem significat. Si enĩ mulieri .i. carni nostre blandiẽte libidine · vel alijs malis opibus cõsenserimus gratia spiritussancti · q̃ nazarei crine significat̃ nudati expoliamur atq₃ decipimur. Ita enĩ supbis ⁊ peccorib⁹ violata christi gratia · sicut samsoni incisa coma a diabolo illudit̃. Si q̃s autẽ agẽdo penitentiam redeat coma redeunte .i. gratia reflorescente repat̃ ad virtutẽ ⁊ cupidis ac luxurie subuersis colũnis hostes deiecit · ⁊ reparato certamine in finẽ fortissime demones triumphabit.

Que cũ apprehendisset. Greg. Samson amissis oculis ab allophil' ad molam deputat'. Sciendũ ẽ ꝙ prius intellect⁹ obtundit'. ⁊ postea captus anim⁹ ꝑ exteriora desideria vagat'. vt ceca mens q̊ ducit' nesciat ⁊ carnis illecebris se libẽter subdat. aliquãdo vero prius desideria carnis ebulliunt. ⁊ post longũ vsum illicitis opibus oculum cordis claudunt. Nam sepe mens recta cernit. nec tñ audẽter ꝯtra ꝑuersa se erigit. ⁊ renitẽs vincit'. dum hoc ipsuꝫ qđ egit diiudicãs carnis sue delectatione superat'. Qđ eniꝫ plerunq; prius oculus ꝯtemplationis amittit'. et post ꝑ carnis desideria huius mũdi laboribus anim⁹ subiugat': testatur samsõ. ab allophilis capt⁹. q̊ postq̃ꝫ oculos ꝑdidit. ad molam deputatus ẽ. q̊ maligni spũs postq̃ꝫ tẽtationum stimulis intus aciem ꝯtẽplationis effodiunt. foris in circuitu laboris mittunt.

Qui de somno ꝯsurgens dixit in animo suo: Egrediar sicut ante feci ⁊ me excutiã nesciens ꝙ recessisset ab eo dominus. Quē cũ apphẽdissent philistijm. statim eruerũt oculos eius. ⁊ duxerũt gazam vinctum catenis. ⁊ clausum in carcere molere fecerũt. Iamq; capilli eius renasci ceperãt. ⁊ principes philistinoꝝ ꝯuenerũt in vnũ vt immolarent hostias magnificas dagon deo suo ⁊ epularenť dicẽtes: tradidit deus noster inimicũ nostrum samson in manus nr̃as. Qđ etiaꝫ populus vidẽs laudabat deũ suũ eadẽq; dicebat. Tradidit deus noster aduersariũ nostrũ in man⁹ nostras: qui deleuit terrã nostrã: ⁊ occidit plurimos. Letãtesq; ꝑ ꝯuiuia sumptis iam epulis ꝑceperunt vt vocareť samson: ⁊ ante eos luderet. Qui adduct⁹ de carcere ludebat ante eos: fecerũtq; eum stare inter duas columnas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Dimitte me vt tãgã colũnas quib⁹ ois iminet dom⁹. ⁊ recliner sup eas ⁊ paululũ requiescã. Dom⁹ aũt erat plena viroꝝ ac mulierũ. ⁊ erant ibi omnes principes philistinoꝝ. ac de tecto ⁊ solario circiter tria milia vtriusq; sexus spectantes ludentẽ samson. At ille inuocato dño ait. Domine deus meus memẽto mei. ⁊ redde mihi nunc fortitudinẽ pristinã deus me⁹ vt vlciscar me de hostibus meis. ⁊ ꝓ amissione duoꝝ luminũ vnã vltionẽ recipiam. Et apphẽdens ambas colũnas quibus innitebať domus. alterãq; earũ dextera ⁊ alterã leua tenẽs. ait: Moriatur anima mea cũ philistijm. Concussisq; fortiter colũnis. cecidit domus sup omẽs principes ⁊ cẽterã multitudinẽ que ibi erat. Multoq; plures interfecit moriẽs: ꝙ ante viuus occiderat. Descendentes aũt fratres eius ⁊ vniuersa cognatio. tulerũt corp⁹ eius: ⁊ sepelierũt iter saraa ⁊ esthaol in sepulcro patris sui manue: iudicauitq; isrł viginti annis.

Multoq; plures. Greg. In hoc loco ꝑ samson christ⁹ significat'. Samson eñi dũ uiueret paucos iterfecit. euerso vero tẽplo moriẽs maximã aduersarioꝝ mltitudinẽ iterfecit. ⁊ dño nr̃o ꝑdicãte pauci ex iudeis crediderũt. Innumeri vero gentiliũ populi viã vite illo moriente sunt secuti. Supbos eniꝫ duꝫ adhuc passibilis viueret ꝑtulit. Impassibili vero vita mortu⁹ strauit. hunc samson in semetipso dudũ figuraliter exꝑssit qui paucos dum uiueret interemit destructo vero templo multos cũ moreret' occidit. q̊ domin⁹ ab elatione superbie paucos cũ viueret plures cum corꝑis sui tẽplum solueret' extinxit. atq; electos ex gentibus quos viuẽdo sustinuit simł oẽs moriẽdo ꝓstrauit.

C. XVII.

Uitq; eo tempore vir quidã de monte effraim noie michas: q̃ dixit matri sue. Mille centũ argẽteos quos separaueras ⁊ sup quibus me audiẽte iuraueras: ecce ego habeo. ⁊ apud me sunt. Cui illa respõdit. Benedictus filius meus dño. Reddidit ergo eos matri sue. q̃ dixerat ei. Cõsecraui ⁊ voui hoc argentũ domino: vt de manu mea suscipiat filius me⁹ ⁊ faciat sculptile atq; conflatile. ⁊ nũc trado illud tibi. Reddidit igiť eos matri sue. Que tulit ducẽtos argẽteos. ⁊ dedit eos argentario: vt faceret ex eis sculptile atq; ꝯflatile qđ fuit i domo miche. Qui ediculã quoq; in ea deo separauit ⁊ fecit ephot ⁊ theraphim. i. vestem sacerdotalẽ ⁊ idola. Impleuitq; vnius filioꝝ suoꝝ manuꝫ. et factus ẽ ei sacerdos. In diebus illis nõ erat rex in israel. sed vnusq̃sq; qđ sibi rectũ videbať hoc faciebat. Fuit quoq; i tpe illo alter adolescẽs de bethleem iuda ex cognatione eius. eratq; ipse leuites ⁊ habitabat ibi. Egressusq; de ciuitate bethleem: ꝑegrinari voluit vbicũq; sibi cõmodum repperisset. Cumq; venisset i montẽ effraim iter faciens ⁊ declinasset parũper in domo miche. iterrogatus ẽ ab eo vnde venisset. Qui rñdit. Leuita suꝫ de bethleẽ iuda. ⁊ vado vt habitẽ

vbi potuero ⁊ vtile mihi esse prospexero. Dixitq micha:
Mane apud me inquit· ⁊ esto mihi parēs ac sacerdos· da
boq tibi ꝑ annos singulos decē argēteos ac vestē dupli-
cem· ⁊ q̄ ad victū sunt necessaria. Acquieuit ⁊ mansit apud
hominē· fuitq illi quasi vnꝰ de filijs. Impleuitq micha
manū eius· ⁊ habuit puer̄ sacerdotē apud se· nunc scio di
cens ꝙ bn̄faciet mihi deꝰ bn̄ti leuitici generis sacerdotē.

C. XVIII.

IN diebus illis nō erat rex in isra
el· ⁊ tribus dan q̄rebat possessionē sibi vt habitaret in ea.
Vsq ad illū enim diē inter ceteras tribus· sortē non acce
perat. Miserūt ergo filij dan stirpis ⁊ familie sue quinq
viros fortissimos de saraa ⁊ esthaol vt explorarēt terram
⁊ diligēter inspicerēt. Dixerūtq eis: Ite ⁊ ꝯsiderate terraꝫ
Qui cū ꝑgentes venissent in montē effrai ⁊ intrassent do
muꝫ miche: requieuerūt ibi. Et agnoscētes vocē adolescē
tis leuite· vtētesq illius diuersorio· dixerūt ad eū: Quis
te huc adduxit? Quid hic agis? Quā obcausam huc veni
re voluisti? Qui rn̄dit eis. Hec ⁊ hec ꝑstitit mihi michas
⁊ me mercede ꝯduxit vt sim ei sacerdos. Rogauerūt autē
eum vt ꝯsuleret dominū· ⁊ scire possent an ꝓspero itinere
ꝑgerēt· ⁊ res haberet effectū. Qui rn̄dit eis: Ite cū pace.
Dominꝰ respicit viā vestrā ⁊ iter quo ꝑgitis. Euntes igit̄
quinq viri venerūt lais: viderūtq populū habitantē i ea
absq vllo timore iuxta ꝯsuetudinē sidonio᷑ securū ⁊ qui
etū· nullo eis ꝑnitus resistēte· magnarūq opū· ⁊ ꝓcul a si
done atq a cūctis hoībus separatū. Reuersiq ad fratres
suos in saraa ⁊ esthaol ⁊ q̄d egissent sciscitantibꝰ rn̄derūt:
Surgite ⁊ eamus ad eos. Vidimus eni terrā valde opu
lentam ⁊ vberē. Nolite negligere: nolite cessare. Eamus ⁊
possideamus eaꝫ· nullus erit labor. Intrabimus ad secu
ros in regionē latissimā· tradetq nobis dn̄s locū in quo
nullius rei ē penuria eo᷑ q̄ gignunt̄ in terra. Profecti igit̄
sunt de cognatione dan de saraa ⁊ esthaol sexcēti viri acci
cti armis bellicis ascēdentesq māserūt in cariathiarim iu
de: q̄ locus ex eo tp̄e castro᷑ dan nomē accepit ⁊ ē post ter
gum cariathiarim. Inde transierūt in montē effraim. Cū-
qꝫ venissent ad domū miche· dixerūt quinqꝫ viri q̄ prius
missi fuerāt ad ꝯsiderandā terrā lais· ceteris fratribꝰ suis
Nostis ꝙ in domibus istis sit ephot ⁊ theraphim ⁊ sculp
tile atqꝫ ꝯflatile. Videte quid vobis placeat. Et cū paulu
lū declinassent igressi sunt domū adolescētis leuite q̄ erat
in domo miche· salutauerūtqꝫ eum verbis pacificis: sexcē
ti aūt viri ita vt erāt armati stabāt ante ostiū. At illi q̄ igres
si fuerāt domū iuuenis: sculptile ⁊ ephot ⁊ theraphim at-
qꝫ ꝯflatile tollere nitebant̄. ⁊ sacerdos stabat an̄ ostiū· sex
cētis viris fortissimis haud ꝓcul expectātibꝰ. Tulerūt igi
tur q̄ itrauerāt sculptile ephot ⁊ idola atqꝫ ꝯflatile. Qui-
bus dixit sacerdos: Quid facitis? Qui rn̄derunt: Tace et
pone digitū sup os tuū: veniqꝫ nobiscuꝫ vt habeamus te
patrē ac sacerdotē. Quid tibi melius ē vt sis sacerdos in
domo vnius viri an in vna tribu ⁊ familia in israel? Q̄d
cū audisset acquieuit sermonibus eo᷑· ⁊ tulit ephot ⁊ ido
la ac sculptile· ⁊ ꝓfectus ē cum eis. Qui cū ꝑgerent ⁊ ante
se ire fecissent puulos ac iumēta· ⁊ omne q̄d erat p̄ciosum
iamqꝫ a domo miche essent ꝓcul: viri q̄ habitabāt in edi-
bus miche ꝯclamātes secuti sunt· ⁊ post tergū clamare ce
perūt. Qui cū respexissent· dixerūt ad michaꝫ: Quid tibi
vis? Cur clamas? Qui rn̄dit. Deos meos quos mihi feci
tulistis ⁊ sacerdotē ⁊ omīa q̄ habeo· ⁊ dicitis: q̄d tibi ē? Di
xeruntqꝫ ei filij dan. Caue ne vltra loquaris ad nos· ⁊ ve
niant ad te viri aīo ꝯcitati· ⁊ ipse cū omni domo tua ꝑeas.
Et sic cepto itinere ꝑrexerunt. Vidēs aūt micha ꝙ fortio-
res se essent: reuersus ē in domū suā. Sexcēti aūt viri tu-
lerunt sacerdotē ⁊ q̄ supra diximus: venerūtqꝫ in lais ad
populū quiescentē atqꝫ securū· ⁊ ꝑcusserunt eos in ore gla
dij· vrbēqꝫ incēdio tradiderūt· nullo ꝑnitus ferēte p̄sidi
um: eo ꝙ ꝓcul habitarēt a sidone· ⁊ cū nullo hominū ha-
berēt q̄cq̄ societatis ac negocij. Erat aūt ciuitas sita in re-
gione roob: quā rursuꝫ extruētes habitauerūt in ea· voca-
to noīe ciuitatis dan· iuxta vocabulum patris sui quē ge
nuerat israel q̄ prius lais dicebat̄. Posuerūtqꝫ sibi sculp
tile· ⁊ ionathan filiū gersan filij moysi ac filios eius sacer
dotes in tribu dan vsqꝫ ad diem captiuitatis sue. Man-
sitqꝫ apud eos idolū miche omni tp̄e quo fuit domus dei
in silo. In diebus illis nō erat rex in israel.

C. XIX.

FVit quidam vir leuites ha
bitans in latere mōtis effraim: q̄ accepit vxorem
de bethleē iuda. Que reliq̄t eū· ⁊ reuersa ē in domū p̄ris
sui in bethleem: māsitqꝫ apud eū quattuor mēsibus. Se
cutusqꝫ ē eam vir suus volēsqꝫ recōciliari ei atqꝫ blādiri
⁊ secū reducere: habēs in comitatu puerū ⁊ duos asinos
Que suscepit euꝫ ⁊ introduxit in domū patris sui. Q̄d cū
audisset socer eius· eūqꝫ vidisset· occurrit ei letus· ⁊ ample
xatus ē hominē. Mansitqꝫ gener in domo soceri tribus
diebꝰ comedēs cū eo ⁊ bibens familiariter: die aūt quar
to de nocte ꝯsurgēs ꝓficisci voluit. Quē tenuit socer· ⁊ ait
ad eum: Gusta prius pusillū panis ⁊ ꝯforta stomachum·
⁊ sic ꝓficisceris. Sederūtqꝫ simul ac comederūt ⁊ biberūt
Dixitqꝫ pater puelle ad generū suum. Queso te vt hodie

hic maneas: paritérq; letemur. At ille ꝯsurgens cepit vel
le ꝓficisci. Et nihilominꝰ obnixe eũ socer tenuit. ⁊ apud se
fecit manere. Mane aũt facto parabat leuites iter. Cui so
cer rursum: Obsecro inq̃t vt paululũ cibi capias. ⁊ assum-
ptis viribꝰ donec ĩcrescat dies. postea ꝓficiscaris. Come-
derunt ergo simul. surrexitq; adolescẽs vt ꝑgeret cũ vxo-
re sua ⁊ puero. Cui rursum locutus ẽ socer. Cõsidera ꝙ di
es ad occasum decliuior sit. ⁊ ꝓpinquat ad vesperꝝ. Ma-
ne apud me etiã hodie ⁊ duc letũ diẽ. ⁊ cras proficisceris
vt vadas ĩ domũ tuã. Noluit gener acq̃escere sermonibꝰ
eius: sed statim ꝑrexit ⁊ venit ꝯtra iebus q̃ altero noĩe vo
caṫ hierusalẽ: ducens secũ duos asinos onustos ⁊ ꝯcubi
nam. Jamq; aderãt iuxta iebus. ⁊ dies mutabaṫ in noctẽ
Dixitq; puer ad dñm suũ: Ueni obsecro declinemꝰ ad vr-
bem iebuseoꝝ. ⁊ maneamus in ea. Cui rñdit dñs: Non ĩ
grediar oppidũ gẽtis aliene q̃ nõ ẽ de filijs israel. sed trãs
ibo vsq; gabaa. ⁊ cum illuc ꝑuenero manebimus ĩ ea: aut
certe in vrbe rama. Transierũt ergo iebus. ⁊ ceptũ carpe-
bãt iter. occubuitq; eis sol iuxta gabaa que ẽ in tribu ben
iamin: diuerterũtq; ad eã vt manerẽt ibi. Quo cũ ĩtrassẽt
sedebãt ĩ platea ciuitatis ⁊ nullus eos recipe voluit hospi
tio. Et ecce apparuit hõ senex reuertens de agro ⁊ de ope
suo vespi: q̃ ⁊ ipse de mõte erat effraim. ⁊ ꝑegrinus habita
bat in gabaa. Homies aũt regionis illius erãt filij gemi-
ni. Eleuatisq; oculis vidit senex sedentẽ hominẽ cũ sarci-
nulis suis in platea ciuitatis. ⁊ dixit ad eũ: Unde venis
⁊ quo vadis? Qui rñdit ei: Profecti sumus de bethleem
iuda ⁊ ꝑgimus ad locũ nrm̃ q̃ ẽ in latere mõtis effraim vn
de ieramus in bethleẽ. Et nunc vadimus ad domum dei
nullusq; sub tectũ suũ nos vult recipe. habẽtes paleas et
fenũ in asinoꝝ pabulũ. ⁊ panẽ ac vinum in meos ⁊ ancille
tue vsus ⁊ pueri q̃ mecũ ẽ. Nulla re indigemus nisi hospi
tio. Cui rñdit senex. Pax tecũ sit. Ego ꝓbebo omnia que
necessaria sunt. tm̃ queso ne in platea maneas. Introdu-
xitq; eũ in domũ suã. ⁊ pabulũ asinis ꝓbuit: ac postq; la-
uerũt pedes suos recepit eos in ꝯuiuiũ. Illis epulantibꝰ
⁊ post laborẽ itineris cibo ⁊ potu reficientibꝰ corꝑa. vene
runt viri ciuitatis illius filij belial. i. absq; iugo. ⁊ circũdã
tes domũ senis. fores pulsare ceperũt clamãtes ad dñm
domus atq; dicẽtes: Educ virũ q̃ ingressus ẽ domũ tuã
vt abutamur eo. Egressusq; est ad eos senex. ⁊ ait: Nolite
fratres nolite facere malũ hoc: q: ingressus ẽ hõ hospitiũ
meũ. ⁊ cessate ab hac stulticia. Habeo filiã virginẽ. ⁊ hic
hõ habet ꝯcubinã: educã eas ad vos vt humilietis eas ⁊
vrãz libidinẽ ꝯpleatis: tm̃ obsecro ne scelꝰ hoc ꝯtra natu
ram opemini in virũ. Nolebãt acq̃escere sermonibꝰ illius
Qd cernẽs hõ. eduxit ad eos ꝯcubinã suã. ⁊ eis tradidit il
ludendã. Qua cũ tota nocte abusi essent: dimiserũt eã ma
ne. At mulier recedẽtibus tenebris venit ad ostiũ domus
vbi manebat dñs suus. ⁊ ibi corruit. Mane facto surre-
xit hõ ⁊ aꝑuit ostiũ vt ceptã expleret viã. ⁊ ecce ꝯcubina ei
us iacebat ante ostiũ sparsis in limĩe manibꝰ. Cui ille pu-
tans eã q̃escere loquebaṫ: Surge vt ambulemꝰ. Qua ni-
hil rñdente: intelligẽs ꝙ erat mortua. tulit eã ⁊ ĩposuit a-
sino: reuersusq; ẽ in domũ suã. Quã cũ esset ingressus arri
puit gladiũ. ⁊ cadauer vxoris cũ ossibus suis ĩ duodecim
ꝑtes ac frusta ꝯcidens misit in omẽs termios israel. Qd
cũ vidissent singuli ꝯclamabãt. Nunq; res talis facta ẽ in
israel ex eo die quo ascẽderunt prẽs nri de egypto vsq; in
ꝑsens tẽpus. Ferte sentẽtiã. ⁊ in cõmune decernite q̃d fa-
cto opus sit.

C. XX.

EGressi itaq; sunt omẽs filij
israel ⁊ ꝑiter cõgregati quasi vir vnus de dan vs
q; bersabee ⁊ terra galaad ad dñm in maspha. omẽs quo
q; anguli populoꝝ ⁊ cũcte tribꝰ israel in ecclesiã populi di
cõuenerũt quadragita milia peditũ pugnatoꝝ. Nec latuit
filios beniamin ꝙ ascẽdissent filij isrl in maspha. Interro
gatusq; leuita maritꝰ mulieris interfecte quõ tm̃ scelus ꝑ
petratũ esset. rñdit: Ueni ĩ gabaa beniamin cũ vxore mea
illucq; diuerti. Et ecce hoies ciuitatis illiꝰ circũdederunt
nocte domũ in qua manebã volẽtes me occidere. ⁊ vxorẽ
meã incredibili furore libidis vexãtes deniq; mortua est.
Quã arreptã in frusta concidi: misiq; ꝑtes in omẽs termi
nos possessionis vre: q: nunq; tm̃ nephas ⁊ tã grãde pia-
culũ factũ ẽ in isrl. Adestis omẽs filij isrl decernite q̃d fa-
cere debeatis. Stansq; ois populus ⁊ quasi vnius hois
sermone rñdit: Non recedemus ĩ tabernacula nostra: nec
suã q̃sq; intrabit domũ. sed hoc cõtra gabaa in cõmune fa
ciemus. Decẽ viri eliganṫ e centũ ex oibus tribubus israel
⁊ centũ de mille ⁊ mille de decẽ milibꝰ vt cõportẽt exerci-
tui cibaria. ⁊ possimus pugnare contra gabaa bẽiamin ⁊
reddere ei pro scelere qd mereṫ. Conuenitq; vniuersus isrl
ad ciuitatẽ quasi hõ vnus eadẽ mẽte vnoq; cõsilio. ⁊ mise
rũt nũcios ad omnẽ tribũ beniamin q̃ dicerẽt: Cur tm̃ ne
phas in vobis reꝑtum ẽ? Tradite hoies de gabaa q̃ hoc
flagitiũ ꝑpetrarũt vt moriaṅṫ. ⁊ auferaṫ malũ de isrl. Qui
noluerũt fratrũ suoꝝ filioꝝ isrl audire mandatũ: sed ex cũ
ctis vrbibꝰ que sortis sue erãt cõuenerũt in gabaa vt illis
ferrẽt auxiliũ ⁊ contra vniuersum populũ isrl dimicarent.

Inuentiq; sunt vigintiquiq; milia de beniamin educētiū
gladiū ꝑter habitatores gabaa. q̄ septingenti erāt viri for
tissimi ita sinistra vt dextra ꝓliantes. ⁊ sic fundis lapides
ad certū iaciētes vt capillū quoq; possent ꝑcutere. ⁊ neq̄
q̄ in alterā ꝑtem ictus lapidis deferret. Viroꝝ quoq; isrl
absq; filiis beniamin inuenta sunt quadragita milia edu
centiū gladios ⁊ paratoꝝ ad pugnā q̄ surgētes venerūt i
domū dei hoc ē in silo. ꝯsuluerunt
q; dn̄m atq; dixerūt. Quis erit in
exercitu nr̄o princeps certamis cō
tra filios beniamin? Quib⁹ rn̄dit
dn̄s. Judas sit dux vester. Stati
q; filii isrl̄ surgētes mane castrame
tati sūt iuxta gabaa. ⁊ inde ꝓcedē
tes ad pugnā ꝯtra beniamin. vrbē
oppugnare ceperūt. Egressiq; filii
beniamin de gabaa occiderunt de
filiis isrl̄ die illo vigintiduo milia
viroꝝ. Rursum filii isrl̄ ⁊ fortitudi
ne ⁊ numero ꝯfidētes eodē loco in
quo pri⁹ certauerūt. aciē direxerūt
ita tn̄ vt prius ascēderēt ⁊ flerēt co
rā dn̄o vsq; ad noctem. ꝯsulerētq;
eum ⁊ dicerēt: Debemus vltra ꝓ
cedere ad dimicandū cōtra filios
beniamin frēs nr̄os. an nō? Qui
bus ille rn̄dit: Ascendite ad eos. ⁊
inite certamē. Cumq; filii isrl̄ altera
die ꝯtra filios beniamin ad ꝓliū
ꝓcessissent: erupꝑunt filii beniamin
de portis gabaa. ⁊ occurrētes eis
tanta in illos cede bachati sunt vt
decē ⁊ octo milia viroꝝ educentiū
gladiū ꝓsternerēt. Quāobrem om
nes filii isrl̄ venerūt in domū dei.
⁊ sedētes flebāt corā dn̄o. Jeiuna
uerūtq; die illo vsq; ad vesperā. et
obtulerūt ei holocausta atq; paci
ficas victimas: ⁊ sup statu suo interrogauerūt. Eo tꝑe ibi
erat arca federis dn̄i. ⁊ phinees filius eleazari filii aaron
ꝑpositus dom⁹. Cōsuluerūt igit̄ dn̄m atq; dixerūt: Exire
vltra debem⁹ ad pugnā ꝯtra filios beniamin frēs nr̄os.
an q̄escere? Quib⁹ ait dn̄s: Ascēdite. Cras eni tradā eos
in manus vestras. Posuerūtq; filii isrl̄ insidias ꝑ circūitū
vrbis gabaa. ⁊ tercia vice sicut semel ⁊ bis ꝯtra beniami

Consulueruntq;
Greg. qui semetipm
nō iudicat q̄d ī alio re
cte iudicet ignorat. ⁊ si
nouit fortasse ꝑ audi
tū q̄ recte iudicare de
beat. recte tn̄ iudicare
aliena merita nō valz
cui ꝯsciētia ꝓprie inno
cētie nullam iudicii re
gulā ꝓbet. hinc ē q̄ cū
tribus beniamin ī car
nis scelere fuisset obru
ta. collectus oīs israel.
iniquitatē vlcisci volu
it. sed tn̄ semel ⁊ iterū ī
bello ꝓstratus ē. Con
sulto aūt. si ad vlciscen
dum ire debuissent ius
suz ē. Qui iuxta impe
rium diuine vocis pre
xit semel ⁊ secūdo ꝑdi
dit. ⁊ tandē peccatricē
tribū pene fundit⁹ extī
xit. Quid ē ergo q̄ vl
tione sceleris inflāmāt̄
⁊ prius ꝓsternunt̄. nisi
q̄ prius ipsi purgādi
sunt. ꝑ quos alioꝝ cul
pe feriunt̄. vt ipsi iam
mūdi ꝑ vltionē ueniāt
q̄ alioꝝ vicia corrige
re festinant. vn̄. q̄ sine
peccato ē vestrū: prim⁹
in illā la. mit. Ad alie
na eni peccata punien
da ibāt sua relīq̄rant.
Reuocant̄ ergo ad cō
scientiā. vt pri⁹ ꝓpria
corrigāt. ⁊ tunc aliena
repꝛhendāt. vn̄ necesse
ē. vt dum ꝯtra nos vl
tio diuina cessat ipsa
ꝯscientia se repꝛhendat
⁊ ad lamēta penitētie
ꝯtra semetipsam eri
gat se. ne cōtra bonos
elata ⁊ sibi humilis. sz
ꝯtra se rigida. bonis
ꝓ oībus sit submissa.

exercitū ꝓduxerūt. Sed ⁊ filii beniamin audacter erupe
rūt de ciuitate. ⁊ fugiētes aduersarios longi⁹ ꝑsecuti sunt
ita vt vulnerarēt ex eis sicut primo die ⁊ secūdo. ⁊ cederēt
ꝑ duas semitas vertētes terga quarū vna ferebat̄ in be
thel. ⁊ altera ī gabaa: atq; ꝓsternerēt trigīta circiter viros
Putauerūt eni solito eos more cedere. Qui fugā arte si
mulātes inierūt ꝯsiliū vt abstraherēt eos de ciuitate ⁊ q̄si
fugiētes ad supradictas semitas ꝑducerēt. Omnes itaq;
filii israel surgētes de sedibus suis. tetēderunt aciē in loco
q̄ vocat̄ baalthamar. insidie quoq; q̄ circa vrbē erāt pau
latim se apꝑire ceperunt. ⁊ ab occidentali vrbis ꝑte ꝓcedere.
Sed ⁊ alia decē milia viroꝝ de vniuerso isrl̄ habitatores
vrbis ad certamina ꝓuocabāt: ingrauatūq; ē bellū ꝯtra
filios bēiamin. ⁊ n̄ itellexerūt q̄ ex oī ꝑte illis īstaret interit⁹
Percussitq; eos dn̄s in ꝯspectu filioꝝ isrl̄. ⁊ iterfecerūt ex
eis in illo die vigintiquiq; milia ⁊ centū viros. omēs bel
latores ⁊ educētes gladiū. Filii aūt beniamin cū se inferi
ores esse vidissent. ceperunt fugere. Qd cernētes filii israel
dederūt eis ad fugiendū locū vt ad ꝑparatas insidias de
uenirēt quas iuxta vrbē posuerāt. Qui cū repēte de lati
bulis surrexissent. ⁊ beniamin terga cedentibus daret: in
gressi sunt ciuitatē ⁊ ꝑcusserūt eā in ore gladii. Signū aūt
dederāt filii isrl̄ his quos ī insidiis collocauerāt vt postq;
vrbē cepissent. ignē accenderēt vt ascēdente in altū fumo
captā vrbē demōstrarēt. Qd cū cernerēt filii israel in ipso
certamie positi: putauerūt eni filii beniamin eos fugere ⁊
instantius ꝑsequebant̄. cesis de exercitu eoꝝ trigīta viris
vt viderūt quasi colūnā fumi de ciuitate ꝯscēdere: benia
min quoq; respiciēs retro cū captā cernerēt ciuitatē ⁊ flā
mas in sublime ferri q̄ prius simulauerāt fugā. versa facie
fortius resistebāt. Qd cū vidissent filii beniamin. in fugā
versi sunt. ⁊ ad viā deserti ire ceperūt. illuc quoq; eos ad
uersariis ꝑsequētibus. Sed ⁊ hi q̄ vrbē succēderāt occur
rerūt eis. atq; ita factū ē vt ex vtraq; ꝑte ab hostibus ce
derent̄. nec erat vlla req̄es morientiū. Ceciderūt atq; pro
strati sunt ad orientalē plagā vrbis gabaa. Fuerūt autem
q̄ in eodē loco iterfecti sūt decē ⁊ octo milia viroꝝ: omēs
robustissimi pugnatores. Qd cū vidissent q̄ remāserāt de
beniamin fugerūt in solitudinē. ⁊ ꝑgebāt ad petrā cui⁹ vo
cabulū ē rēmon. In illa quoq; fuga palātes ⁊ in diuersa
tēdētes. occiderūt q̄nq; milia viros. Et cum vltra tēderēt
ꝑsecuti sunt eos. ⁊ iterfecerūt etiā alia duo milia. Et sic fa
ctum ē vt omēs q̄ ceciderāt de beniamin ī diuersis locis
essent vigītiquinq; milia pugnatores ad bella promptissi
mi. Remanserūt itaq; de omī numero bēiamin q̄ euadere

potuerāt ꝛ fugere in solitudinē ſexcēti viri: ſederūtq; in pe
tra remmō mensib⁹ q̄ttuor. Regressi aūt filij isrl' omēs reli
quias ciuitatis a viris vsq; ad iumēta gladio ꝑcusserunt.
cūctasq; vrbes ꝛ viculos beniamin vorax flāma ꝯsūpsit.

C. XXI.

Iurauerant quoq; filij israel in

maspha. ꝛ dixerūt: Nullus nr̄m dabit filijs beniamin de
filiabus suis vxorē. Venerūtq; oēs ad domū dei in silo.
ꝛ in ꝯspectu ei⁹ sedētes vsq; ad vesperā leuauerūt vocē et
magno vlulatu cepunt flere dicētes: Quare dn̄e deus isrl'
factū ē hoc malū in populo tuo: vt hodie vna tribus aufe
ret ex nobis. Altera aūt die diluculo ꝯsurgētes extruxert
altare: obtulerūtq; ibi holocausta ꝛ pacificas victimas. ꝛ
dixerūt. Quis nō ascēdit in exercitū dn̄i de vniuersis tri
bubus isrl'. Grandi eni iuramēto se ꝯstrinxerāt cū essent i
maspha. iterfici eos q̄ defuissent: ductiq; pnia filij isrl' sup
fratre suo beniamin. cepunt dicere: Ablata ē trib⁹ vna de
isrl'. Vn̄ vxores accipiēt? Omēs eni in ꝯmune iurauimus
nō daturos nos his filias nr̄as. Idcirco dixerūt: Quis
ē de vniuersis tribub⁹ isrl' q̄ nō ascēdit ad dn̄m i maspha
Et ecce iuenti sūt habitatores iabis galaad in illo exercitu
nō fuisse. Eo quoq; tpe cū essent in silo null⁹ ex eis ibi rep
tus ē. Miserūt itaq; decē milia viros robustissimos. ꝛ p̄
ceperūt eis: Ite ꝛ pcutite habitatores iabis galaad i ore
gladij. tā vxores q̄ paruulos eoꝝ. ꝛ hoc erit q̄d obseruare de
bebitis. Omne generis masculini ꝛ mulieres q̄ cognoue
rūt viros iterficite. virgines aūt reseruate. Inuētēq; sunt
de iabis galaad q̄dringētę virgines q̄ nescierūt viri thoꝝ
ꝛ adduxerūt eas ad castra in silo in terrā chanaan. Mise
runtq; nūcios ad filios beniamin q̄ erāt in petra rēmon.
ꝛ p̄ceperūt eis vt eas susciperēt i pace. Veneruntq; filij bē
iamin i illo tpe. ꝛ date sunt eis vxores de filiab⁹ iabis ga
laad: alias aūt nō repperūt q̄s simili mō traderēt. Vni
uersusq; isrl' valde doluit ꝛ egit pniam sup iterfectione vni
us trib⁹ ex isrl': dixerūtq; maiores natu: Quid faciem⁹ re
liq̄s q̄ nō accepunt vxores? Omēs in beniamin femię cō
ciderūt. ꝛ magna nobis cura ingētiq; studio ꝓuidendū ē
ne vna trib⁹ deleat ex isrl'. Filias eni nr̄as eis dare nō pos
sumus ꝯstricti iuramēto ꝛ maledictōe q̄ dixim⁹: maledict⁹
q̄ dederit de filiabus suis vxorē beniamin. Ceperūtq; cō
siliū atq; dixerūt. Ecce sollēnitas dn̄i ē in silo anniuersaria
q̄ sita ē ad septētrionē vrbis bethel: ad orientalē plagā vię
q̄ de bethel tēdit ad sichimā. ꝛ ad meridiē oppidi lebona.
Preceperūtq; filijs bēiamin. atq; dixerūt: Ite ꝛ latitate i
vineis. Cumq; videritis filias silo ad ducēdos choros ex
more ꝓcedere: exite repēte de vineis. ꝛ rapite ex eis singu
li vxores singulas. ꝛ pgite in terrā beniami. Cūq; venerit
prēs eaꝝ ac frēs ꝛ aduersū vos q̄ri cepint atq; iurgari. di
cemus eis: Misereminí eoꝝ. Nō enim rapuerūt eas iure
bellantiū atq; victoꝝ. sed rogātib⁹ vt accipent nō dedisti
ꝛ a vestra pte peccatū ē. Fecerūtq; filij bēiamin vt sibi fue
rat iperatū. ꝛ iuxta numerū suū rapuerūt sibi de his q̄ du
cebāt choros vxores singulas: abierūtq; in possessionem
suā edificātes vrbes. ꝛ habitātes in eis. Filij quoq; israel
reuersi sunt p tribus ꝛ familias i tabernacula sua. In die
bus illis nō erat rex in isrl': sed vnusquisq; q̄d sibi rectū vi
debat hoc faciebat.

Liber Judicum Explicit   Liber Ruth Incipit.

C. I.

In diebus vnius

iudicis qn̄ iudices p̄erant fa
cta ē fames in terra. Abijtq;
ſ christus
homo de bethleē iuda vt pe
ſ regione. ſ. dyaboli qui ē prin
ceps huius mūdi
grinaret in regiōe moabitide
cū vxore sua. ac duobus libe
†deus meus rex hic ē christ⁹ cui dicit. in
tende voci orōis mee: rex meus ꝛ de⁹ me⁹
ris. ipse vocabat †elimelech
†. i. pulcra ſ pulcra es amica mea ꝛc.
vxor eius †noemi ꝛ duo filij. alter
maalon. ꝛ alter chelion. euphratei
†iudeā q̄ male vtebatur lege
de bethleē iuda. Ingressiq; †regio
nem moabitidē morabant ibi. Et
mortuus ē elimelech maritus noe
†in exilio huius mūdi †ecclesia †. cū doctoribus
†. q; apostoli duarū plebiū sibi sociauere ꝯsortiū
iudeoꝝ. ſ. ꝛ gentiū
mi †remāsitq; †ipsa †cū filijs. †Qui
acceperūt vxores moabitidas q̄ꝝ
†ceruix ei⁹ ſ hi sunt fideles de iudeis qui robur
fidei ꝛ fortitudinē opationis primi pceperūt
vna vocabat †orpha altera ruth.
†apostoli ꝛ ꝓphete
Māserūtq; decē ānis ibi ꝛ †ambo
mortui sūt maalon videlicet ꝛ che
†in hac pegrinatione post ascēsionē domini †ec
clesia †. ꝓphetis ꝛ aplis quoꝝ caruit presentia tē
porali vel corpali
liō †remāsitq; †mulier orbata †duo
bus liberis ac marito ꝛ surrexit vt

Facta ē fames. Propter paucitatem spūalium doctoꝝ qui bus iudicādi dat au ctoritas facta ē fames vbi dei qn̄ lex etiā per iudaicas traditiones corrupta est.

Abijt homo ꝛc. Raba. Christus. ſ. in bethleem iuda nat⁹ p egrinationē huius mū di visitauit cum vxore sua. i. ecclesia ꝛ cū duo bus liberis. duob. ſ. or dinib. ꝓphetarū ꝛ apo stoloꝝ q̄ sanguīe chri sti a peccati seruitutē sunt liberati.

Abijt hō. R. Quē quidā decalogū intel ligūt ꝛ vxorē eius sina gogā ꝛ duos filios re galē honorē ꝛ sacerdo talē. q̄ nō solū in gēte iudeoꝝ. ſ ꝛ ꝓselitorū copulā sibi acq̄rebant sicut in tpe dauid ꝛ sa lomonis ꝛ aliorum fa ctum ē.

Maalon. Qui de fenestra vel a pnci pio hic ē chorus ꝓphe tarum p quos de fene stra primū fidei lumē i orbem ꝓcessit. q̄ etiam veri lumīs. i. christi pri mi p̄dicatores fuerūt.

Chelion. Con summatio hi sunt apli q̄ enigmata ꝓphetarū ad consummationem pleni ītellectus perduxerunt hi merito eufratei. ꝛ de bethleē iuda orti sunt q̄ celesti pane saciati p p̄dicationem euāgelij fructū p̄dicationis collegerūt. eufrateus enī frugifer. bethleē domus panis. iudas ꝯfessio īterpretat. vn̄ vos date illis mādu care. Itē. Euntes p̄dicate euāge liū regni dei ꝛ alibi. elegi vos de mūdo vt eatis ꝛ fructū afferatis.

Ruth. Videns vel festinās vel deficiēs. in qua obediētia ꝛ credulitas gētiū designat. de q̄b dr ꝑpl's quē nō cognoui seruiuit mihi ꝛc. ꝛ alibi. ethio pia p̄ueniet man⁹ ei⁹ deo. Vocabant ergo duo ꝑpli p sanctos p̄dicatores ad ꝯsortiū fidei ꝛ electoꝝ dei vt ex diuersis gregib fieret vnū ouile.

Mortui sunt ꝛc. Post pfectionē pij laboris. i. de exilio hui⁹ mundi

ad celestia regna migrauerāt vt expleto mandato decalogi accipent denariū beatitudinis.

Egressa ē cum vtraqꝫ nuru. Studiose satagit ecclia vt plebes q̄s apli ⁊ pphete tpe suo instruxerūt pducat ad vnitatē fidei ⁊ societatē christiane religionis q̄ scriptura referente didicit · qꝛ iustus nō derelinquet' nec semē eiꝰ q̄rens panem q̄ de celo descēdit

Ite in domuz. Ecclesia nō indiscrete agit nec indiscrete quē q̄ recipit · vnde · nolite omni spūi credere · s probate spūs si ex deo sūt pnt hec sinagoge puenire q̄ retrabit ad fidē christi veniētes · ⁊ maxime illud vt supata a veritate infirmā se cognoscit ⁊ effetaz · dicēs reuertimini filie mee.

Non vl. h. f. Rx vox sinagoge ditatez pfitētis ⁊ supuenientē culpā nō tacētis q̄ a uiro .i. dauid relicta ⁊ a filijs .i. regibꝰ ⁊ principibus priuata sterilez se esse ⁊ infirmā ad cōcipiendū filios deo cōfitet' post aduentū xp̄i.

Eleuata igit' voce zc. Per has mul'. quarū vna dolēs ⁊ lugens a socru recedit altera obstinato animo adheret credētes significant' quoꝝ alij pcepta grā baptismi ⁊ societate fidei ad errores pristinos relabunt' q̄s significat orpha · q̄ ad deos suos reūsa ē · alij vero definito ꝯsilio pceptā gratiaz ꝯsecunt' quos significat ruth.

Quocūqꝫ eniz per. per. Sic ecclia de gentibꝰ vocata relicta patria .i. idolatria omissa carnali ꝯuersatione ⁊ desiderijs ꝓfitetur deum suū esse in quē crediderūt sancti ⁊ iturum q̄ caro christi ascēdit ⁊ p eius noīe ī h seculo pati vsqꝫ ad mortē ⁊ cū populo sanctoꝝ ⁊ pphetarū ⁊ patriarcharū . vn̄ letamini gētes cū plebe eius.

i patriā pgeret · cū vtraqꝫ nuru sua de regione moabitide · audierat eī q̄ respexisset dn̄s populū suum ⁊ dedisset eis escas. Egressa ē itaqꝫ de loco pegrinationis sue cū vtraqꝫ nuru sua · ⁊ iaz ī uia reuertēdi posita in terrā iuda dixit ad eas. Ite ī domū mr̄is v̄re faciat vobiscū dn̄s miscd̄iaz sic fecistis cū mortuis ⁊ mecū det vobis iuenire reqē in domibꝰ viroꝝ quos sortiture estis · ⁊ osculata ē eas. Que eleuata voce flere cepunt ⁊ dicere tecū pgemus ad populū tuū. Quibꝰ illa rn̄dit. Reuertimī filie mee · cur venitis mecū. Non vltra habeo filios in vtero meo · vt viros ex me sperare possitis. Reuertimini filie moabitide. Etiā si possem hac nocte ꝯcipe ⁊ parere filios si eos expectare velitis donec crescāt ⁊ annos pubertatis ipleant · an̄ eritis vetule q̄ nubatis. Nolite queso filie mee facere hoc qꝛ v̄ra āgustia magis p̄mit me · ⁊ egressa ē manꝰ dn̄i ꝯtra me. Eleuata igit' voce flere rursum cepunt · orpha osculata ē socꝝ ac reuersa est. Ruth adhesit socrui sue. Qui dixit noemi. En reuersa ē cognata tua ad ppl'm suū · ⁊ ad deos suos: vade cū ea q̄ rn̄dit · ne aduerseris mihi vt reliquā te ⁊ abeā. Quocūqꝫ eī prexeris pgā ⁊ vbi morata fueris: ⁊ ego p̄iter morabor · ppl's tuꝰ ppl's meꝰ · ⁊ deꝰ tuꝰ deus meꝰ. Que te t̄ra moriētē suscepit ī ea moriar · ibiqꝫ locū accipiā sepulture · hec mihi faciat deꝰ ⁊ hec addat si n̄ sola mors me ⁊ te sepauerit. Vidēs ergo noemi q̄ obstiato aīo ruth decreuisset secū pgere aduersari noluit · nec vltra ad suos reditū psuadere · ꝓfecteqꝫ sunt simul et venerūt in beth leē. Quibus vrbē ingressis: velox apud cūctos fama pcrebruit dicebātqꝫ mulieres hec ē illa noemi. Quibꝰ ait nō vocetis me noemi .i. pulcraz sed vocate me marai hoc ē amarā qꝛ valde amaritudie repleuit me oīpotēs. Egressa sum plena · ⁊ vacuaz me reduxit dn̄s · cur igitur vocatis me noemi · quā dn̄s hūiliauit ⁊ afflixit omīpotens: venit ergo noemi cū ruth moabitide nuru sua de terra pegrinationis sue ac reuersa ē in bethleem qn̄ primum ordea metebant'.

(interlinear: vite · mundo · plebe · christo vel mādatis eius · firmiter · sal · num · sal · mee ⁊ abite)

C. II.

Erat aūt uiro elimelech ꝯsanguineus hō potēs ⁊ magnarū opū noie booz. Dixitqꝫ ruth moabitis ad socrū suam · si iubes vadā in agrū ⁊ colligā spicas q̄ fugerint manus metētiū · vbicūqꝫ clemētis in me prisfamilias repero grām. Cui illa rn̄dit vade filia mi · abijt itaqꝫ ⁊ colligebat spicas post terga metētiū. Accidit autē vt ager ille hr̄et dn̄m noie booz q̄ erat de cognatōe elimelech ⁊ ecce ipse veniebat de bethleē. Dixitqꝫ messoribus · dn̄s vobiscuz · q̄ rn̄derūt ei. Bn̄dicat tibi dn̄s. Dixitqꝫ booz iuueni q̄ p̄erat messoribꝰ cuius ē hec puella. Qui rn̄dit hec ē moabitis · que venit cū noemi de regione moabitide et rogauit vt spicas colligeret remanētes seqn̄s messoꝝ vestigia · ⁊ de mane vsqꝫ

(interlinear: fortitudo dei · vnde ⁊ vocabit' nomē eiꝰ ammirabilis · ꝯsiliarius · deus fortis . p . p . pa · fu · seculi. · ecclesiā · spice remanētes fideles significāt qui trāslatis ceteris ad celū nobis reliquūt' ad exēplū · messis sunt sancti qui colligūtur reponēdi ī horreo dei messores sūt angeli · qꝛ christus quelibet de doctoribꝰ qui minoribꝰ preest sacerdotibꝰ quasi ignorās de fide gentium scisitatur cū eū ꝓuocat ad predicandū · qꝛ ī initio .s. fidei vsqꝫ ad pfectionē boni opis.)

aduētū christi merito patit' et refugit pulcra vocari qꝛ tpa ꝓspitatis sue finiri ꝯspicit.

Quādo primū or. me. zc. Id ē. quādo incarnationis sue ordinē ad mysterium passionis christi ꝯuertit. Messis eniz ordeacea tēpus dn̄ice passionis exprimit · q̄ mense nouoꝝ .i. primo mense cōtigit. Bene ergo tēpore illo ad bethleē veniūt qn̄ lex christū quē docet in bethleē natuz ī pascha .i. in mēse nouoruz p̄dicat occisum. Sancta quoqꝫ ecclia toto nisu laborat · vt q̄s ad fidem ꝯuocat ī carnationis passionis resurrectōis merito imbuat. Mess ordeacea iudeoꝝ exp̄mit credulitatē q̄ pacto sacramento passionis p̄dicantibus aplis primū ad fidē veniūt q alibi quinqꝫ panibus ordeaceis pasti a dn̄o legunt'.

Erat aūt viro. Vir iste ꝯsanguineus elimelech christus ē agnus legis ⁊ legislator qꝛ p legē ꝓmissus ⁊ de p̄riarchis natus ⁊ de gente iudeoꝝ secundū carnē. vn̄ ppheta suscitabit vobis deꝰ de fratribꝰ vestris tanq̄ me audieritis · hic ē potēs q̄ mūdi principē debellauit ⁊ totū orbem suo imperio subiugauit ⁊ magnarū opū qꝛ celi ⁊ terre possessor ē · ⁊ in eo sunt omēs thesauri sapiētie ⁊ sciētie. Ipse ē enī virtus dei ⁊ sapiā

Accidit aūt zc. Quia sancta ecclesia ad christū ptinet cuiꝰ spōsa ⁊ corpus ē · de q̄ dicit' · fortitudo mea · ⁊ laus m · do · ⁊ alibi dominus fortis ⁊ potens d · p · i · p · Ipse ē cognatus elimelech q̄ de bethleē ⁊ de stirpe dauid natꝰ testimoniū habet a lege ⁊ prophetis · hic verba salutis familie sue attulit · in cuius natiuitate cecinerunt angeli · Gloria in ex · d · ⁊ in t · p · h · b · vo · Cui venieti in hierl'm · obuia turba clamauit dicēs. Benedictus q̄ venit in noīe dn̄i.

Et rogauit zc. quia sācta ecclesia pseuerat ī agro diuine lectionis pꝰ messores ⁊ p̄dicatores mysteria scripturaꝝ colligens vt in sinu mētis sue testimonia ⁊ exēpla virtutū recōdat. Vel ager ille ē celestis studij disciplina.

Uidens noemi zc. Gentilis populus obstinato animo predicatores sequit' in terrā sanctā · ⁊ in ciuitatē dei bethleē · vbi pparat' ad suscipiēdū spōsum de stirpe abrae natū · in quo benedicent' oēs gētes vel tribꝰ terre.

Non vocetis me zc. Agnoscit sinagoga calamitatē suā quā post

messis intelligētia spiri tualis· messores· p̄dica tores· spice remanētes sentētię scripturarū q̄ multū p mysterium oc cultate q̄si pleniores remanēt ad exercitiuʒ meditātis· plebs ergo gētilis ecclesiasticā di sciplinā ardēter appe/ tit vt ad meditationē diuinę legis ⁊ sancto/ ruʒ societatē admittat̄ ⁊ sanctoꝝ documentis vel exēplis reficiat̄.

Ne vadas i al/ terū agrū. Quasi ne recedas a statu fi/ dei· ne seq̄ris errores hereticoꝝ vel scismati/ coꝝ sed magis iungere aīab9 sanctis vt me/ tas scripturas sanctas meditādo· ⁊ ope īplen do ⁊ haustū diuinę sa piētię de libris duorū testamentoꝝ. ⁊ vñ. pu/ eri. i. sancti bibunt ⁊ ip sa bibas.

Que cadēs in faciē. Gratias refert ecclesia gentiū saluato ri q̄ eā respicere digna tus est. Cui ille .rñdit placere sibi q᷑ mortuo uiro suo. i. dyabolo pa rētes idolatras reliq̄t ⁊ terram natiuitatis. i. carnalia d̄sideria ⁊ po pulo sanctoꝝ se socia/ uit q̄ sibi antea ignot9 fuit cū sequeret̄ cupidi tatē veteris hoīs

Inueni ⁊c. Nota hūilitatē gentilis ec clesię q̄ se cognoscit im parem· tāte gratię nec audet se equipare pri/ mitiue ecclię· vñ ⁊ di/ cit. Nā ⁊ catelli edunt de micis que cadūt de mēsa dñoꝝ suoꝝ ⁊ ali bi. Dñe nō suʒ dign9 vt intres sub t. m. ꝭ tm̄ dic vbo ⁊ sa. p. m. ⁊c.

Quando hora ⁊c. Hora vescēdi fuit qn̄ dictū ē aplis ite do cete oēs. g. baptizātes eos. In noīe p. ⁊ f. ⁊ s. s. A dño eni dictū est i viā gēciū ne abieritis

Intinge buc. tua ⁊c. Lege. s. q̄ diu meditata p̄seuerās in priorē populū pharisę oꝝ ꝯditionib9 vel tra ditionib9 corrupta na tiuū saporē pdidit. In hac tingit ecclesia buccellā. i. mysteriū īcarnatōis xp̄i discit esse in testamen to veteri ⁊ ideo firmi9 credit q᷑ ante longe p̄figuratū cognoscit.

De vestris quoqꝫ ma. Nota humilitatē p̄risfamilias ·q̄ nō soluʒ spicas relictas testimonioꝝ colligi pmittit· ꝭ etiā manipulos scīe vltronea

ad meridiē · nūc stat in agro ⁊ nec

antique supstitōnis

ad momentū quidē domū reuersa ē. Et ait booz ad ruth audi filia ne vadas in alterū agrū ad colligēdū ne recedas ab hoc loco sed iūgere puellis meis ⁊ vbi messuerint seq̄/ re· mādaui eni ī pueris meis vt ne/ mo molestus sit tibi. Si etiā sitie/ ris: vade ad sarcinulas ⁊ bibe aq̄s de q̄b9 ⁊ pueri mei bibūt. Que ca/ dens in faciē suā ⁊ adorās sup ter rā: dixit ad eū. vñ mihi hoc vt iue/ nirē gratiā añ oculos tuos· ⁊ nosse me dignareris pegrinam mulierē: Cui ille rñdit. Nunciata mihi oīa sunt q̄ feceris socrui tuę· post mor/ tē viri tui ⁊ q8 reliq̄ris pntes tuos ⁊ terrā in qua nata es ⁊ veneris ad populū quē antea nesciebas. Red

dat tibi dñs p ope tuo· ⁊ plenam

fide. s. vnde hoc ē opus dei vt credatis in eū quē

mercedem recipies a dño deo isrl̄·

misit ille — duo test. quib9 de9 ꝓtegit fugien

ad quē venisti· ⁊ sub cui9 ꝯfugisti

tes ad se· vnde in vmbra alarū tuaꝝ sperabo

alas. Que ait· inueni gratiā coraʒ oculis tuis dñe mi q̄ ꝯsolat9 es me ⁊ locutus es ad cor ancillę tue q̄ ñ sum silis vni9 puellaꝝ tuaꝝ. Dixit qꝫ ad eam booz. Qñ hora vescēdi venerit: veni huc ⁊ comede paneʒ ⁊ intinge buccellam tuā in aceto:

q2 eccliā gētilis sctīs p̄dicatorib9 se iūgit p fidē.

Sedit itaqꝫ ad latus messoꝝ ⁊ cō/

q2 scīa diuine legis deuotā refecit mentē

gessit pollentā sibi comeditqꝫ ⁊ sa

q2 sigła verba q̄ audiuit subtili discretōe rūiauit

turata ē. Et tulit reliq̄as atqꝫ inde

q2 in corde verba audita retinuit ⁊ vt maiora p

surrexit vt spicas ex more collige/

cipiat instāter meditādo laborauit

ret. Precepit aūt booz pueris su/ is dicēs. Etiā si vobiscū metere vo luerit ne ꝓhibeatis eam· ⁊ de vr̄is quoqꝫ manipulis ꝓijcite de indu/ stria ⁊ remanere permittite· vt abs qꝫ rubore colligat· ⁊ colligentē ne/ mo corripiat. Collegit ergo i agro

q2 sancta ecclesia virga discretionis spūalem sen

vsqꝫ ad vespam· ⁊ q̄ collegerat vir

sum elicit de littera legis

ga cedēs ⁊ excutiēs: inuenit ordei quasi ephi mensurā. i. tres modios Quos portās reuersa ē in ciuitatē ⁊ ostēdit socrui suę. Insup ꝓtulit ⁊ dedit ei reliq̄as cibi sui quo satu rata ē. Dixitqꝫ ei socrus· vbi hodie collegisti · ⁊ vbi opus fecisti: Sit benedictus q̄ misertus ē tui. Indi cauitqꝫ ei apud quē esset opata et nomē dixit viri q᷑ booz vocaret̄. Cui rñdit noemi. Bñdictus sit a

largitatis

dño qm̄ eādē gratiā quā p̄buerat

iudeis cū ei9 fruerent̄ beneficiis — gentilib9 qui in peccatis sepulti erāt

viuis seruauit ⁊ mortuis. Rursū

sinagoge secundū carnē ecclię secundū spiritus vnionē — christus

qꝫ ꝓpinquus nr̄ est homo· ⁊ ruth hoc quoqꝫ inq̄t p̄cepit mihi vt tā diu messoribus eius iungerer do/ nec omēs segetes meterent̄. Cui di xit socrus melius ē filia mi vt cum

animabus sanctis

puellis eius exeas ad metēdū ne

hereticoꝝ — scismaticoꝝ doctrīa vt rixe ⁊ ꝯtēōs

in alieno agro q̄spiā resistat tibi.

Iuncta ē itaqꝫ puellis booz · ⁊ tā

gratiā no· t· q̄ rōnabilibus ad refectione collata ī quo offertur caro ⁊ sanguis christi de quo d̄r nisi granū frumēti cadēs in terrā mortuū fuerit ipsū solum manet

diu cū eis messuit donec triticū et

legis littera q̄ iudeis tāq̄ iumētis ad pastū data

ordeum in horreis conderent̄.

C. III.

Postquā auteʒ reuersa ad socruꝫ suā: audi

ꝯsulit primitiua ecclesia gentili q̄uo pueniāt ad

uit ab ea· filia mi querā tibi requi

ꝯsortium christi

em ⁊ ꝓuidebo vt bene sit tibi. Bo/ oʒ iste cuius puellis in agro iūcta es propiquus noster ē ⁊ in hac no

aqua bapī vel pnīe lacris

cte areā ordei vētilat· lauare igit̄ et

crismate vel spūssancti vnctione — ornatu vir tutum

ungere ⁊ iduere cultioribus vesti/ mentis ⁊ ascēde in aream. Non te videat homo donec esum potūqꝫ

hic. s. christ9 ꝯuersat̄ ⁊ ad se reuocat gen9 hūanū

finierit. Quando autem ierit ad

largitate impetit·

De vr̄is mani. ⁊c. Quia gētilis ppli ifir/ mitatē nō despicit nec pristinos errores imp/ pat ꝭ studij sagacitate ad edificatōʒ pducit.

Quasi ephi mē su. Cum in lectiōe p sancte trinitatis cōfes sionē discit catholicaʒ fidē. In efi mēsura q̄ tres modios cōtinet si gnat̄ vna diuitatis sb stātia ⁊ triū psonaruʒ ꝓprietas.

Quos portās re. ⁊c. Quia fidē suā matri ecclię oñdit vel ecclia sinagoge gratiā quā sponsi sui munere pcepit oñdit vt eam ꝓ uocaret ad se.

Dedit ei re. Eru ctauit cor meū vbū bo nū. s. de plenitudīe cor dis cibū p̄dicationis.

Benedict9 ⁊c. qm̄ e. ⁊c. Sinago ga p̄dicāte· ecclia gēti um bonitatē ⁊ potētiā dñi cognoscit · ⁊ forti tudinē sui ꝓtectoris et tandē veritate cogēte nomē domini bñdicit q᷑ seruauit gratiā mor tuis quā p̄buit viuis.

Propinquus no. e ho. Cognoscit propīquū mater ecclia p gratuita bñficia po pulo gentiū collata· ⁊ audito noīe recordat̄ beneficioꝝ antiquoꝝ. vnde memor fui dierū antiquoꝝ m. s. ī o. o. t.

Precepit mihi vt ta diu. ⁊c. Quia christus oib9 ad se ve niētib9 p̄cipit vt magis cū fidelib9 suis iungā tur ad messem spūalis segetis q̄ cum alienis cui psuasioni ꝯsentit socrus dicēs. Melius ē filia mi ⁊c. hoc vt bo num ⁊ vtile nō potest negare sinagoga.

Donec ordeū. Hoc ē tā diu adheret doctorib9 in meditatō ne scripturaruʒ· donec veteris ⁊ no· t· noticiā in cellaria cordis recō deret. vñ. pastū anię sufficientē haberet.

In hac nocte aream ventilat. Aream sinagogam in deoꝝ vbi legis ꝯditū ē· hāc christus vētilat qñ in area euangeliū p̄dicans singuloꝝ ꝯsilia ⁊ volūtates erga se triturat· vñ. ihesus aūt nō credebat se/ metipʒ eis· eo q᷑ ipē nossʒ oēs ⁊ ñ erat op9 ei vt q̄s testioniū ꝓhiberet d̄ hoīe

Non te videat ho. do. ⁊c. quia fides gentiū ecclesię nō añ apparuit

q̄ christus mysteriū in carnatōnis sue īpleuit qñ corpal'r inter hoīes viuēs cibo ac potu vs⁹ ē ⁊ tandē cenās cū di scipulis suis corpis et sanguīs sui sacramēta ꝯmunicauit eis. Impleto aūt mysterio dispensationis christi ecclesia de gentibꝫ ad fidē fiducialiter accessit

Discooperies Quasi agnosce christū ꝑ te passum ⁊ veni deuota mente discute opimentū littere ꝟe.t. in quo regit' sacramentū īcarnationis christi ⁊ cū cognoueris inde tibi salutē ꝓmissaꝫ. humiliter ad auxiliū eius ꝯfuge. vt ibi ꝑmaneas omni tpe.

Cūq̄ꝫ cōmedisset booz. Comedit christ⁹ ⁊ bibit cū in cena corpis ⁊ sanguinis sui sacramēta tradidit aplīs. vñ q̄ꝛ pueri communicauerūt carni ⁊ sanguini ipse participauit eisdem.

Archoniū. Testimonia scripturarū. vñ filius hoīs uadit sicut scriptū ē. de il. vel iuxta turmas fidelium animaꝝ q̄s morte sua ab īferis reuocauit ad hunc lectū ꝑparauit ecclesia ⁊ discoopto pallio ⁊c.

Expāde palliū tuū. Que palliū sup se extēdi postulauit bñdictionē accipe meruit Qui eniꝫ gratiā fidei plene ꝑcipit bñdictionem ⁊ virtutē pariter possidebit.

Sed ē ali⁹ me ⁊c. Johānes baptista q̄ christ⁹ putabat'. sed spōsi nomē nō usurpauit. sed christo reseruauit. dicēs q̄ habet spōsam spōsus ē ⁊c. hic ꝓpinquior q̄ꝛ in mundo prior natus. vel iste ꝓpinquus ē legis decalogus. q̄ ꝓpinq̄or sinagoge q̄ꝫ euangelium videbat' q̄ꝛ speciał'r illi ꝓp̄lo dat⁹ ⁊ tpe ꝑor ē

Surrexit itaq̄ꝫ an. Quia anq̄uā iudei doctrina legis ibuti nature sue iura cognosceret ecclesia gentiū inercie sue somniū excutiens diluculo nascētis fidei resurrexit ⁊

ł. moriendū. s. ꝑ vobis vbi oīa acq̄siuit. vnde si ex
dormiendū nota locū in quo dor
alta. fu. a. ter. o. t. a. m.
miet veniesq̄ꝫ ⁊ discooꝑies palliū
quo opit' a ꝑte pedū ⁊ ꝓiicies te ⁊
q̄ꝛ necesse ē vt ab ipo saluatōis iue ordinē discas si aūt ad sinagogā verba noemi retuleris iuenies
ibi iacebis. Ipse autē dicet tibi.
in lege ⁊ ꝓpheta q̄ꝫ post passionē vētura sit ad fidem ecclesia gentiu
q̄d agere debeas. Que respondit.
obedietia ecclesie meret desiderii sui effectū. vn
Quicq̄d ꝑcepis faciā descēditq̄ꝫ in
de o mulier magna ē fides tua. fiat tibi sicut vis
arcā ⁊ fecit omia q̄ sibi impauerat
socr⁹. Cumq̄ꝫ ꝯmedisset booz ⁊ bibisset ⁊ factus esset hilarior issetq̄ꝫ
acervum
ad dormiendū iuxta archoniū manipuloꝝ venit abscōdite ⁊ discooꝑto pallio a pedib⁹ eius se ꝓiecit.
q̄ꝛ mūdo tenebris inuoluto ecclesie celerē fidē
Et ecce nocte iā media expauit hō
ostēdit nobis imitandū — ecclesiā
⁊ cōturbatus ē. viditq̄ꝫ mulierem
humiliter īcarnatōis sacramentū venerantē christus — cōfessionē ecclesie expetit
iacētē ad pedes suos ⁊ ait. Que
es illa rñdit. Ego sum ruth ancilla
ecclesia fidei ⁊ ꝑtectiōis christi gratiā ante om
tua. Expāde palliū tuū sup famulā
nia desiderat
tuā q̄a ꝓpinqu⁹ es. At ille. bene
qua tibi cōsulens idolatriā deiecisti
dicta es inq̄t a dño filia. ⁊ priorē
q̄ꝛ postq̄ꝫ ad christū venisti cōstanter ꝑseuerasti
misedīam posteriore supasti. q̄ꝛ nō
hereticos vel scismaticos qui nō habēt maturita
es secuta iuuenes paupes siue di
tem cōsilii. q̄ꝛ sp instabiles ⁊ incerti
uites. Noli ergo timere. sed q̄cq̄d
petite ⁊ accipietis querite ⁊ inuenietis quicquid
dixeris mihi faciā tibi. Scit enim
fides recte petit christi benignitas cōcedat
ois popul⁹ q̄ hitat intra portas vrbis mee mulierem te esse virtutis
q̄ꝛ fidelib⁹ firmiter ꝑsuasum ē q̄ꝫ ecclesia virtu
nec abnuo me ꝓpinquū esse. sed ē
tibus plena sit de q̄ dr. mulierē fortē q̄s inueniet.
alius me ꝓpinq̄or. Quiesce hac nocte. ⁊ facto mane. si te voluerit ꝓpinquitatis iure retinere. bñ res acta ē. Sin aūt ille noluerit absq̄ꝫ vlla dubitatōe ego suscipiā te viuit dñs
Dormi vsq̄ꝫ mane. Dormiuit ita
q̄ꝛ in spe īcarnationis requiescēs patiēter expe
q̄ꝫ ad pedes ei⁹ vsq̄ꝫ ad noctis ab
ctauit donec recederēt tenebre infidelitatis
scessum. Surrexit itaq̄ꝫ anteq̄ꝫ homines cognoscerēt se mutuo ⁊ di
ne queras laudē de tua cōuersatione cū facis ele
xit booz caue ne quis nouerit. q̄d
mosinā nesciat si. tua q. f. d. t.
huc veneris. ⁊ rursuꝫ expāde iquit
dilata fidē tuā — ope exerce quod ꝑcipis corde q̄ꝫ
palliū tuū quo opiris ⁊ tene vtraq̄ꝫ manu. Qua extēdente ⁊ tenēte mēsus ē sex modios ordei. ⁊ posuit sup eam.
fecūdita. s. christi donationib⁹ ⁊ virtutum ornatu
Que portās ingressa
fructib⁹
ē ciuitatē ⁊ venit ad socrū suā. que
magnalia dei. s. vt ecclesiā p̄mitiuā ꝓuocat ad
dixit ei. Quid egisti filia. Narra
laudē. vel sinagogā ad cōuersionē
uitq̄ꝫ ei oīa q̄ sibi fecisset hō: ⁊ ait.
ecce sex modios ordei dedit mihi
fiducialiter ꝓmisit ecclesia. q̄ꝛ veritas non cessabit implere ꝓmissa que ait. qui crediderit. ⁊ bap. fu. sal. e. — p̄mitiuā ecclesiā vel sinagogā
⁊ ait. nolo te vacuā reuerti ad socrū tuā. Dixitq̄ꝫ noemi. Expecta filia donec videam⁹ quē res exitum habeat. Neq̄ꝫ eni cessabit hō si nō ꝯpleuerit q̄ locutus ē.

C. IIII.

q̄ꝛ christ⁹ ad effectū ꝑducit ꝓphetiam de incarnatione sua scriptā

Ascendit ergo booz ad portā ⁊ sedit ibi. Cumq̄ꝫ vidisset ꝓpinquuꝫ ꝑterire de quo prius sermo habit⁹ ē. dixit ad euꝫ
ꝑ gabrielē. s. dicēs iohānes vocabit' nomē eius
Declina paulisp ⁊ sede hic: vocās
cum nomie suo: q̄ diuertit ⁊ sedit.
in testimoniū secūdi aduentus sui
Tollens autem booz .x. viros de
patres veteris t. qui decalogu seruauerūt. ⁊ christi incarnationē ibidē presignatā esse cognouerūt
seniorib⁹ ciuitatis. dixit ad eos. Sedete hic. Quib⁹ residētib⁹ locut⁹ ē ad ꝓpiq̄uū. Partē agri pr̄is nostri elimelech vendidit noemi: que reuersa est de regione moabitide: q̄d audire te volui ⁊ tibi dicere coram cūctis sedentib⁹ ⁊ maioribus natu de populo meo. si vis possidere agrū iure ꝓpinq̄tatis: eme ⁊ posside. Sin autē tibi displicet: ⁊ hoc ipsum indica mihi. vt sciā q̄d facere debeā. Nullus ē eni propiq̄uus excepto te q̄ prior es. ⁊ me q̄ secundus sum. at ille rñdit. Ego agrum emā. cui dixit booz. q̄ñ emeris agꝝ de manu mulieris: ruth quoq̄ꝫ moabitidē q̄ vxor defuncti fuit debes accipe vt suscites nomē propinqui tui in hereditate sua. qui respōdit. cedo iure propinq̄tatis. neq̄ꝫ eniꝫ posteritatē familie mee delere debeo. Tu meo vtere priuilegio. quo me libēter carere profiteor. hic autē erat mos antiq̄tus in isrł inter

ad xpi grām ꝑperauit

Mensus ē sex mo. ⁊c. Quia iuxta capacitatē intellectus tribuit' ꝑfecte opatōis modus vt int⁹ ⁊ foris ditet' diuino munere. senarius quoq̄ꝫ numerus hec significare ꝑt q̄ꝫ dñs. vi. etate ordeū legis spūaliter intellectū ꝯcessit ecclīe gētiū.

Ascēdit ad portam. Quia in virgīs aluo ī q̄ appareret carnem sumebat. de hac porta dr. porta hec clausa erit ⁊ nō apperiet'. et vir nō. tran. ꝑ eam q̄ꝛ domin⁹ deus isrł īgressus ē ꝑ eam.

Declina paulisper. Quia christ⁹ iudeis vidit legem cōstitutā corpaliter. ⁊ ad se declinare iussit. q̄ꝛ eaꝫ ad dispensationis sue mysteriū testificanduꝫ īclinauit. Aliter vidit ꝓpinquuꝫ ꝑterire cū ꝑcursoris sui aduentū. quē more hūane vite properare ꝯspexit ⁊ ad officiū ꝑcursoris misericorditer ꝯuertit.

Locutus ē ad pro. Cōueniēs legisꝑitos ꝑteꝫ agri noemi ad emendū obtulit cū ꝑtem plebis q̄ apparēte iam gratia remansit ad saluādū magistris sinagoge oñdit vt ifirmitatē suā agnoscerēt ⁊ q̄ꝫ ipsi nequirēt vero medico faciendū ꝯmitterent. vñ. leprosis dr. Ite oñdite vos sacerdotibꝫ ⁊ cū irent mundati sunt.

Ut suscites nomen. Significat nō aliā possessionē plebis q̄ꝫ copulationē ecclesie in ꝯiugiuꝫ christi q̄ suscitauit antiquū nomē filij dī q̄d initio habuerūt sancti. vñ vidētes filij dei filias hominū ⁊c. ⁊ lucas dicit adā filiuꝫ dei quē in ecclesia gentiū ꝑ gratiā dei suscitauit. vñ dedit eis potestatē fi. d. f. ⁊c. hoc nomē in nationib⁹ legis decalogus suscitare nō potuit. Si auteꝫ hoc ad iohannē baptistam retuleris inuenies eum cedentē iure propinq̄tatis. ⁊ dicentem Ego baptizo in aqua medi⁹ aūt vestrū stetit

quem vos nes. cuius non sum dig. sol. cor. cal. eius. ⁊ alibi. Ego non sum christus. sed missus sū añ eū qui habet sponsam sponsus ē. Cedit quoq₃ lex euangelio. lex enī subintrauit vt abundaret delictum. supabundante gratia. Repbatio quidem fit p̄cedentis mādati ꝓpter infirmitatē ei⁹. Introductio vero melioris spei p quā ꝓximamus ad deum fit p ihesum christum.

Soluebat hodie cal. ⁊c. Calciamētum velamē est mysterioꝝ. lex vero de pede suo calciamētū soluit. ⁊ christo dedit. q̇a sacramēta p magistros populi manifestare nō potuit. sed christo hoc faciendum reseruauit. Johannes ergo nō sibi s₃ christo calciamētu₃ vendicauit. q₂ soli christo sponsam ꝯpetere intellexit. vnde ait. nō sum dignus soluere corrigiā calciamēti e⁹.

Testes vos in. Sic christ⁹ ex vtroq₃ testamēto testes habet sufficiētes ꝙ populum gentiū quē decalogus iam finitus spūaliter fecūdare nō potuit ipse semine verbi fecundauit oīa possidēs q̄ priores ⁊ posteriores habuerunt sancti.

Et maiores natu ⁊c. Ysido. Decē maioꝝ natu benedictio oñdit in nomine ihesu omnes gentes esse benedicēdas. Jota enī apud grecos decē significat q̄ in nomine ihesu prima littera est.

Faciat dñs hanc. Imprecat᷑ ꝓspera ecclesię gentiū vt gratiā fecūditatis quā habuerūt israelitarū primi pentes pcipiat.

Rachel. Species interne ꝯtēplationis habēs certā intelligentiā veritatis. vñ. Rachel bona facie ⁊ pulcra specie quā amat oīs pie studiosus ⁊ ꝓpter hanc seruit laban q̇ interpretat᷑ dealbatio quā cōparat gratię dei q̇ dicit ꝙ si fuerint peccata nr̄a sicut phenicium tanq₃ nix dealbabunt᷑.

Lya. Actio huius vitę in q̄ viuim⁹ laboriosa ē ex fide ⁊ icerta quo exitu pueniat ad vtilitatē eoꝝ quib⁹ ꝯsulere volumus. ipsa ē lya prior vxor iacob q̄ infirmis oculis fuisse memorat᷑.

Phares ⁊c. Quia gētilis populus gratiā tenuit ⁊ in ptu fratrē q̇ prior manu₃ emiserat p̄cessit. Israel enī in ope legis prius manū emisit ⁊ eam prophetarū ⁊ ipsius christi cruore pollutā retraxit. postea vero pp̄ls gentiu₃ prorupit vt essent primi nouis. ⁊ no. pri. Thamar quoq₃ ꝯmitans vel ama

propiquos: vt si qñ alter alteri suo iure cedebat vt esset firma ꝯcessio: soluebat homo calciamentū suū. ⁊ dabat ꝓpinquo suo. hoc erat testimoniū cessionis i isrl̄. Dixit quoq₃ ꝓpiquo suo booz. Tolle calciamētum q̇d statim soluit de pede suo. At ille maioribus natu ⁊ vniuerso populo: Testes vos inq̇t estis hodie q̇d possederim oīa q̄ fuerūt elimelech ⁊ chelion. ⁊ maalon tradēte noemi. ⁊ ruth moab itidē vxorē maalon in ꝯiugiū sumpserim vt suscitem nomē defuncti in hereditate sua. ne vocabulū eius de familia sua ac fratrib⁹ ⁊ populo deleat᷑ vos inquā huius rei testes estis. Respōdit omis populus q̇ erat in porta ⁊ maiores natu. Nos testes sumus. faciat tibi dñs hanc mulierem q̄ ingredit᷑ domū tuā sicut rachel ⁊ liam. q̄ ędificauerūt domu₃ isrl̄. vt sit exēplum virtutis in effrata ⁊ habeat celebre nomē in bethleem. fiatq₃ dom⁹ tua sicut domus phares quē thamar pepit iude de semine q̇d dederit tibi dñs ex hac

ꝙ q₂ christo iūcta ecclesia spūalem sobolē generat

puella. Tulit itaq₃ booz ruth. ⁊ ac

vnde donec sterilis pepit plūmos ⁊ que m. h. f. i. ē.

cepit vxorē: ingressusq₃ est ad eā. ⁊ dedit illi dñs vt ꝯcipet ⁊ pareret fi

ꝙ sinagogam

lium. Dixerūtq₃ mulieres ad noemi. Benedictus dñs qui nō ē passus vt deficeret successor familię tuę ⁊ vocaret᷑ nomē eius in isrl̄. et habeas q̇ ꝯsoletur anima₃ tuā. et enutriat senectutē. De nuru enim tua natus ē qui te diliget. ⁊ multo tibi melior est q̄₃ si septē haberes filios. Susceptūq₃ noemi pueru₃ posuit in sinu suo. ⁊ nutricis ac gerule officio fungebat᷑. Vicinę autē mulieres ꝯgratulātes ei ⁊ dicētes natus ē tibi filius noemi vocaueruntq₃ nomē eius obeth. hic ē pater ysai patris dauid. hee sunt generatiōes phares. phares genuit esrom. esrom aūt genuit aram. arā genuit aminadab. aminadab genuit naason. naason genuit salmō salmon genuit booz. booz genuit obeth. obeth genuit ysai. ysai genuit dauid regem.

Ruth Explicit.

ritudo interpretat᷑. Ecclesia enī gētiū ⁊ noīe ⁊ habitu q̄ fuit in ydolatria feda ⁊ amara in pęnitētia fit dulcis et pulcra.

Ut cōciperet ⁊ pareret. Semp ecclesia spūssancti munere fecundat᷑ ⁊ aliis ad lucē ppetuam decedētibus succedet vt christianū nomē maneat ī eternū ⁊ mater sanctissima de noua ꝓgenie in senectute sua ꝯsolationē habeat: decedētibus quoq₃ p̄triarchis ⁊ ꝓphetis successerūt euāgeliste ⁊ apl̄i. vñ. ꝓ patrib⁹ tuis nati sunt tibi filii.

De nuru enim. Nurus sinagoge gētilis ecclesia est q̄ nupsit xp̄o de sinagoga nato. Quē. s. p legem gignere nō potuit p prophetię mysteriū susceptum sub leuamīe figurarū portabat occultū ⁊ nutricis fungebat᷑ officio q₂ matris carebat priuilegio.

Multo tibi melior ē. Multitudine₃. s. eoꝝ q̇ in veteri t. legis doctrina nutriebant᷑. qui. s. nō crediderunt verbū dñi ⁊ īmolauerunt filios suos. ⁊ filias demoniis. ⁊ tandē christū occiderūt ⁊ apostolos psecuti sunt

Et nutricis ac gerule. Spūalis prosapia generationis demonstrat᷑. obeth enī seruilis interpretat᷑. ysai in iole sacrificiū vel incensum. dauid manu fortis. vel desiderabilis. Qui enī strenue d[illegible] seruit sacrificiū illi gratū ⁊ suauissimū odoris incensum p opa virtutū ⁊ orationis studiū ipendit. Sicq₃ roboratus fide ⁊ deuotione desiderabilis ē ⁊ deo placet.

Vicine aūt. Celoꝝ virtutes q̄ gaudēt ī fecūditate ecclesię ⁊ uocāt nomen eius obeth. i. seruiēsq₃ quē supno regi secū seruire desiderant.

Hee sunt generationes. Decē sunt generationes filii iude vsq₃ ad dauid. An cognoscis q₂ totius diuinę ītentio legis ad christū tēdit qui natus ē de semine dauid vt illi⁹ aduentū p̄dicet ⁊ legis pfectionē in eo manifestet. finis enī legis christus. ad iusticiā o. c. añ lege₃ ergo iacob de incarnatione christi ait. Non auferet᷑ sceptrū d. i. ⁊ dux. de fe. ei⁹ donec ve. q̇ mit. ⁊c. ad dauid aūt quia christus de semīe iuda dictum ē de fru. v. t. po. s. se. t. Patet ergo omniū prophetarū ⁊ patriarcharū oraculū ptinere ad dispensationē domini nostri ihesu christi.

